

كتاب الجزء الثالث والرابع من شرح المشتهر

جمع الجوامع مع شرح المحلي

٧٤٢

كتاب الجزء الثالث والرابع من شرح المنتقى

جلد ثالث مثنوی

بسم الله الرحمن الرحیم

الحمد لله الذی جعل الجلد الثالث من المثنوی منبع ینابیع الحکم الالهی * وصیر ابیاته اللطیفة ومعانیها الشریفة کالجنود القوی یقوی بها ارواح المریدین * وتغلب علی جیوش النفس والشیطان الغوی * والصلوة علی النبی الهادی الی الصراط النبوی * الداعی الی سبیل ربه بالحکمة والموعظة الحسنة المجادل بالتی هی احسن الخصال السنی وعلی آله واصحابه الذین اتبعوه بالاحسان الرضی والایمان الوفی * اما بعد * اخوانی ایدالله ارواحکم بالحکم القرآنی واسبغ علیکم نعمه ظاهرة وباطنة بالامن والامانی * وقتا کم بوکتاب پرمعانینک تألیف وتصنیفنه داعی وکتابت وقرأتنه بجان ودل ساعی اولدکزایسه پس لازم کلدیکه بونک دیباجه‌سی همایونی خیردعا کزایله معنون وشکروثنا کزایله مزین اوله * وبوکتاب مستطابه مطالعه قیلنلرو بوندن مستفید اولنلر جمله کزه خیردعالروشکر وثنالر قیله * ولاسیما اول ولد محترمه جعل الله غنی القلب بالارزاق المغتنمة اعنی درویش غنمه خیردعالر ایلیه * وشکروثنالر سویلیه که بوشرحک تحریر وتمیقنه علت غائی * وجمع وتلفیقنه قلبا وقالبا باعث وبادی اولمشدر * پس واجب اولدیکه انک آدی بوشرح پررشادک اولنده خیرایله یاداوله وقلب معنویده وصف وخوشی جای ومقام قلدیغی کبی بوقلب مثنوینک دیباجه‌سی دخی انک نام نیکوسیله نظام وانتظام بوله وبوجلد ثالثه قلب مثنوی تعبیرایلدیکمز صوری ومعنوی برقاچ وجهدن خالی دکلدر وجه صوری اولدرکه هرشیئک وسطنه قلب دیرلر پس اون سکز ابیات مع دیباجة العربی جلد واحد اعتبار اولندیغی اوزره بوجلد ثالث مجلدات مثنوی قلبی اولدیغنه هرکسک قلبی مقر وشاهددر اما اکرناظر وجه صوری اولورسک وشش جلد اولمسنه اعتبار قیلورسک جلد رابعی دخی معا قلب مثنوی فرض ایله اکرچه صوری یه نظر قلمیوب وجه معنایه نظر قیلورسک بوجلد ثالثه قلب مثنوی دیوسویله فقط زیرابو تقدیرجه وسط اولمسی لازم دکلدر بلکه وجه معنوی مطلق بونک لب وخالص اولمسندن عبارت اولور وهرشیئک لب وخالصنه قلب دینور قال النبی صلی الله علیه وسلم فی حق یس روی الترمذی عن انس قال علیه السلام * ان لکل شیء قلبا وقلب القرآن یس * ای لبه وخالصه دیمکدر پس بوجلد ثالثک سائر جلدلردن زبده وخالص وخیرلو اولمسنه دخی برایکی دلیل وارد راولا (خیر الامور اوسطها) فحواسنجه اولدیغیدر نته کم عرب عربافلان اوسط قومه دیرلر ای زبدتهم وخیارهم معنالرین ویررلر وثانیا اول سلطان اهل عرفانک قرآن عظیم الشانده * ومن یؤتی الحکمة فقد اوتی خیرا کثیرا * نصیله عنوان بولان حکم ایله * الحکم جنود الله * دیو بوجلدک دیباجه‌سنی ابتدا قیلدیغیدر پس منبع ینابیع حکم قلب اولدیغی علم وحکمتدن بهره‌سی اولنه معلوم وفهم وفراستدن ذوق النه مفهومدر ومجلدات مثنوینک مانند طبقات سماوی بعضها فوق بعض فاضل وعالی اولمسی که حضرت خداوندکاردن منقول اولمش ومنقبه‌لرنده دخی

بازیلوب شهرت بولمشدر بوجلدک قلب مثنوی اولمسی ورفعت معنوی بولمسی مانع اولمزنته کم سبع شدادک صورتا بری بری اوزره فوقیتی ومعنا قلب الافلاک اولان شمسک رتبت ورفعتی شیخ اکبر حضرتلری فصوص الحکم ده تصریح ایلمشدر بوخصوصده دلیل وبرهان چوقدر وتفصیله حاجت یوقدر * نسأل الله ان یؤتینا واهب الحکم حتی نقدر ان نفهم کلمات اصحاب الهمم ویفیض علینا انواع اللطف والکرم ویوصلنا اصناف العطیة والنعم * پس اول سلطان کرم ومنبع علوم وحکم سالکان طریق اعدل واقومه موجب انتباه ومستلزم قرب اله اولان حکمک نباهت شاندن خبر ویروب ابتدا بیوررلر الحکم جنود الله حکم حکمتک جمعیدر برقاچ وجه اوزره تعریض وارددر بعضلر * الحکمة هی الاصابة فی العقل والقول دیو تعریف ایلمشلر وبعضلر دخی * الحکمة هی تحقیق العلم واتقان العمل * دیوسویلمشلر وبعضلر دخی * الحکمة هی العلم بحقایق الاشیاء علی ماهی علیه والعمل بمقتضاها دیمشلردر بوتعریفک موجبنجه حکمت علمیه وعملیه‌یه منقسم اولور ولهذا علم ومعرفتدن اعم واشملدر زیرا معرفتک تعریفی * المعرفة هی ادراک الحقایق علی ماهی علیه * درفقط وعلمک تعریفی * العلم هو ادراک الحقایق مع لوازمها * در پس حکمت علم ومعرفتدن اشرف واجل در قنغی لسان فضایل حکمتی اعداد واحصایه قادر اولورکه حضرت خدای وهاب کلامنده * ومن یؤتی الحکمة فقد اوتی خیرا کثیرا وما یذکر الا اولوا الالباب * نصیله انی ستایش قیلمشدر وحضرت نبی مختار * الحکمة تزید الشریف شرفا وترفع العبد المملوک حتی تجلسه مجالس الملوک * حدیثیله انی واصف ومادح اولمشدر عندالحکماء الالهیه معارج حقیقته عروج ومدارج ماهیته صعود وخروج بی نردبان علم وحکمت برکسیه ممکن ومیسر اولمدی نته کم بوکلامدن منفهم اولورکه دیمشلردر * الحکمة سلم الی سماء الحقیقة * پس اکر سماء حقیقته عروج وصعود ایتمک استرسک سلم حکمته راقی اول وقرب شاهنشاهه یتمک دیلرسک تحصیل حکمته جد وسعی قیل * بیت * بحکمت کوش اکرهستی خردمند * ببراز جهل وباحکمت به پیوند * که حکمت مرترا جانی دهد راه * که یابی قرب درکاه شهنشاه * اکرعین حکمته وصول استرسک صفای طویتله عبادت وخلوص قلبله حضرت حقه طاعت ایله تاینابیع حکم قلبکدن جوش ولسانک اوزره جریان قیله کماروی ابن عباس وابوایوب قال علیه السلام * من اخلص لله اربعین یوما ظهرت ینابیع الحکمة من قلبه علی لسانه بی زحمت وتعب مقصود ومنقوله نائل اولمز وبی سعی وطلب ضالهٔ حکمت بولنمز پس علیم وحکیم اولمق استرسک تفحص وتفقد ایله هرنه یرده که بوله سن سن اکا مستحق اوله سن کماقال علیه السلام * الحکمة ضالة الحکیم فحیث وجدها فهو احق بها * بوذکر اولان فقدانه محل وجدان استرسک بوکتاب عالیشاندر علی الخصوص بودفتر ذی عنواندر * بیت * حکیم عقل اکرحرفی زحکمتهای این خواند * باب دیده کردد محو حکمتهای یونانی * پس تعریف حکمتی بلدکسه وبعض خواصنه عارف اولدکسه معنای ترکیب اولدرکه بیوررلر عندالحکماء الالهی معهود اولان حکمت ربانی وقرآنی برفحوای * ولله جنود السموات والارض * اللهک جنود سماوی وجیوش روحانیسیدر یقوی بها ارواح المریدین که الله تبارک وتعالی اول حکم معاونتیله مرید علم وحکمت اولنلرک وعلیم وحکیم اولان مشایخه ارادت وحدت قیلنلرک روحلرینی قوی ایلرنته کم رسولنک قلب پرفتوحلرینی اخبار حکمت آمیز انبیای عظامی اکاقصه ایتمکله تبلیغ احکام رسالت وتعب طاعت واداء امانت اوزره ثابت وقوی قیلدی کماقال الله تعالی فی کلامه المبارک * وکلا نقص علیک من انباء الرسل ما نثبت به فؤادک * ولهذا قال الجنید * حکایات المشایخ جنود الله * زیرابوکبارک کلمات وحکایاتی روحه قوت وقلبه طمانینت ویرروکمال طاقت وقدرت مرتبه‌سنه ایرکورر یقوی ثلاثیدن اولوب ارواح فاعلی اولسه ده جائزدر وینزه علمهم عن شائبة الجهل یقوی اوزره معطوفدر یعنی ودخی الله تبارک وتعالی مرید حق اولنلرک علمنی بوحکم سببیله شائبهٔ جهلدن تنزیه وتقدیس ایلر حکیم اولدرکه آنک علمنده شائبهٔ جهل اولمیه وعدلهم عن شائبة الظلم وبونلرک عدلنی دخی شائبهٔ ظلمدن تنزیه وتطهیر ایلر عدل اولدرکه هرحقی مستحقنه ویره‌سن وهرشیئی موضعنه وضع ایده‌سن وظلم حقی مستحقنه ویرمیوب وبرشیئی موضعنه ایرکورمیوب حددن تجاوز کیده‌سن نته کیم حضرت خداوندکار عدل وظلمی بوابیات حکمت شعار ایله تعریف ایدوب بیورررلر بیت * ظلم چه بود وضع درناموضعی * که نباشد جزبلارا منبعی * عدل چه بود آب ده اشجاررا * ظلم چه بود آب دادن خاررا * عدل وضع نعمتی برموضعش * نی بهر بیخی که باشد آب کش * پس کمالیله عدالت صاحب حکمت اولان کمسه ده بولنور زیرا حکیم هرحقی مستحقنه ویرن وهرشیئی موضعنه قویان کمسنه دیرلرکه من بعد انده شائبهٔ ظلم اولمیه پس حق تعالی حضرتلری مریدلرک عدلنی شائبهٔ ظلمدن حکمت واسطه‌سیله تنزیه ایلر وجودهم عن شائبة الریاء ودخی حق تعالی بونلرک جودلرین وسخاوبذل وجودلرین ریا وسمعه شائبه‌سندن حکم سببیله تقدیس وتطهیر ایلر پس شائبهٔ ریا وسمعه‌دن منزه اولان جودک صاحبی

حکیمدر وحلمهم عن شائبة السفه وحلملرین دخی شائبهٔ سفاهتدن حکمت معاونتیله تطییب وطاهر ایدر سفاهت خفت
عقله دیرلر اکر بر حکیمك حلمی موضعنده ومحلنده واقع اولمسه اول حلم سفاهتدن ناشی اولور اما حکیمك حلمی حق تعالی
حکمت معاونتیله شائبهٔ سفاهتدن پاك ایلر پس آنك حلم واناتی کمالیله محلنده واقع اولور ویقرب الیهم ما بعد عنهم
من فهم الاخرة یعنی اوزرینه معطوفدر ودخی حق تبارك وتعالی بو حکم واسطه سیله مرید اولنلره قریب قیلر ویقین ایلر
شول شیلری که بونلردن بعید اولدی فهم آخرتدن یعنی آخرته متعلق اولان فهم وعلمدن هرنه که بونلردن غفلت وسهوت
واسطه سیله بعید ومخفی اولدیسه جناب حق جلت قدرته وعلت حکمت سببیله انلره تقریب ایلر پس اول درحال آخرته
لازم اولنی فهم ایدر وطریق صوابه کیدر ویسر لهم ما عسر علیهم من الطاعة والاجتهاد ودخی جناب حق
حکم دینیه واسطه سیله مرید اولنلره تسهیل وتیسیر ایلر شول عمللری که طاعت واجتهاددن بونلر اوزره عسیر وصعب
اولمشیدی میسر کلفت عبادت ومسهل ریاضت ومشقت حکمتدر رهچن مریده حکم رشید اولسه عبادت اکا عبودت
اولور عسرت کیدوب صافی سیرت قالور ومرارت اجتهاد ومشقت اکا محضا حلاوت ولذت اولور * وهی من بینات
الانبیاء ودلائلهم * وبو حکم معهوده انبیای عظامك بینه لرندن ودلیل وبرهانلرندندر هر نبی حکمت بالغه صاحبیدر
وانبیا حکیم اسمنك مظهرلریدر نبوت حکمتسز اولمز زیرا من لم یکن حکیما لم یزل سقیما * دینلمشدر * ولقد آتینا
لقمان الحکمة * آیتنده اهل تفسیر یازمشلردر که حق تعالی نبی یی تبلیغ رسالت ایتمك ایله حکمتله نبی اولمق مابیننده
مخیر ایلدی لقمان حکیم حکمتی اختیار ایدوب بونك سرندن سؤال ایدنلره بوکونه جواب باصواب ویرمشلر که عامهٔ ناسه
تبلیغ رسالت ایلمك کلفت عظیمه ومشقت جسیمه‌در بوکز نیجه دعوی ومعجزات واجتهاد وبینات لازمدر بو خصوصه بنم
مشربمده طاقت یوقدر اما حکمتله طالب اولنلری راه حقه دعوت وعقللری یتدوکی قدر اظهار بینه وابراز دلیل
ایلمکله حقیقته ارشاد وهدایت ایتمك آسان وسهلدر ولهذا اخترت الحکمة وترکت امر الرسالة دیمش پس زمان نبوت
ورسالت منقطع اولدی ولکن حکم انبیا ورسل میراث قالدی پس هرکم علوم وحکم انبیایه وارث اولدی خلافت
نبویه یی بولدی وخیر کثیر ایله مشرف اولدی * کما قال ابو بکر الوراق الحکماء خلفاء الانبیاء ولیس بعد النبوة اشرف
الا الحکمة فمن اخذها اخذ بخیر کثیر تخبر عن اسرار الله وسلطانه المخصوص بالعارفین بو جمله سؤال مقدره جوابدر
برسبیل استیناف کان دیمك لازم کلدیکه * فاذا کان شأنها کیت وکیت فمن ای شیء تخبر * پس جواب ویروب بیوررلر
اول حکم الهی اخبار ایلر الله تعالینك اسرار نهانندن وسلطانندن یعنی حجت وبرهانندن ویاخود اشیا اوزره
غلبه وتسلطنندن خبر ویرر اویله اسرار وسلطانکه عارفلره مخصوصدر * المخصوص بالعارفین * اسرار وسلطانك
صفتی اولور وادارته الفلك النورانی الرحمانی الدری اسرار اوزره معطوفدر اداره افعال بابندن مصدردر فاعلنه
مضافدر که اول لفظة اللهه راجع اولان ضمیردر مفعولی الفلك النورانیدر مع توابعه المعنی ودخی اول حکم الهی خبر
ویرر الله تعالینك فلك نورانی ورحمانی ودری اداره سندن یعنی نوره ورحمانه ودره منسوب اولان فلکی حضرت
حقك دور ایتدرمسندن وانده تدبیر وتصرف قیلمسندن خبر ویرر دیمك اولور ودردن مراد ابتدا وجوده کلان
دره بیضادر که مراد عقل اولدر کما قال علیه الصلوة والسلام * اول ما خلق الله الدرة البیضاء وقال اول ما خلق الله العقل
وفلك نورانی ورحمانی ودریدن مراد هر بر جرم فلکك عقلیدر که انده حاکم ومدبردر وجمله سی عقول عشره اولور
وعقولك عقل اولدن صدوری واجرام فلکیه نك عقولدن ظهوری بو وجهله درکه اولا الله تبارك وتعالی درهٔ
بیضا کبی عقل اولی ایجاد ایلدی وبو عقل اول اسامئ کثیره ایله مسمی بر نور مدرك وجوهر قائم بالذاتدر که دائما
موجدیله قائم وانك نور ذات وتجلئ صفاتیله دائمدر * درة البیضا وعلت اولی وقلم اعلی * دیدکلری وبونلردن ماعدا دخی
بعض اسمائله تسمیه قیلدقلری بو ذکر اولان حقیقتدر وبو عقل اوله اوچ وجه اعتبار اولنور بر وجه خالقنی ادراك ایدوب
جمال وجلالنی مشاهده قیلدیغی جانبیدر بو جانب وجوبی وکمال شرفیتی جانبیدر بو شریف اولان جانبده بر نور شریف
دخی اقتضا ایدر واول نور شریف آخر بو جانبدن تولد ایدرکه اکا عقل ثانی دیرلر که عرشك عقل مدبریدر وشول
جهتدنکه کندو ذاتنی ادراك ایلراندن نفسی کبی بر آخر نفس حاصل اولور که اکا نفس کل دیرلر عرشك نفسیدر وشول
جهتدنکه مخلوقیتی وامکانیتنی ادراك ایلر بو وجه ادنیدن جرم فلك اطلس حاصل اولور پس عقل ثانیده دخی بو اوچ
وجهی بوکونه اعتبار ایله یعنی خالقنی ادراك ایلدیکی جهتدن عقل ثالث وکندوینی ادراك ایلدیکی جهتدن نفس
فلك البروج ونقص وامکانده ادراك ایلدیکی جهتدن جرم فلك البروج یعنی کرسی حاصل اولور وکذلك عقل رابع عقل
عاشره کلنجه یه دك بو وجهله بری برینك اعلا اولان وجهلرندن ظهوره کلور ونفوس فلکیه دخی اوسط اولان وجهلرندن
وجود بولور واجرام فلکیه دخی ادنی اولان جهتلرندن صدور قیلور پس عقل کل نفسندن نور یزدان ومظهر اسم

رحمان ودر لمعان اولدیسه بو عقول عشره نك هر بری اکا منسوب اولمغله فلك نورانی ورحمانی ودری اولور وبو عقلك
هر بری جرم فلکده حکومت وتدبیر ایلدکاری ایچون الحاکم علی الفلك الدخانی الکری دیمکله توصیف بیوردیلر
یعنی اویله فلك نورانی ورحمانی ودری که حاکمدر دخانه ومدورا که منسوب اولان جرم فلك اوزره دخانه منسوب اولدیغی
اول جهتدندر که الله تعالی قبل خلق السموات والارض بر دره خلق ایلدی پس اکا نظر جلال ایله تجلی قیلدقده ماء مذاب
اولدی پس اول دخاندن حق تعالی حضرتلری اجرام فلکیه یی خلق ایلدی ولهذا بوکا فلك دخانی تعبیر قیلندی
وبو قولك مذهب اوله کوره ظاهرا مخالفتی واردر ولکن معناده موافقت مقرردر ومغایرت بحسب اللفظ
ظاهر اولور * کما ان العقل حاکم علی الصور الترابیة * عقل اولك وفلك نورانی اولان عقول عشره نك اجرام فلکیه اوزره
حکومت وتصرفلرنی تفهیم ایچون تمثیلدر یعنی فلك نورانی اولان عقل حاکم ومدبردر فلك دخانی وکری اوزرینه نته کم عقل
انسانی حاکمدر ترابه منسوب اولان صورتلر وجسدلر اوزرینه * وحواسها الظاهرة والباطنة * ودخی اول صور
ترابیه نك حواس ظاهره وحواس باطنه سی اوزرینه ده حاکمدر حواس ظاهره بشدر که اول قوت سامعه وباصره وشامه
وذایقه ولامسه در وحواس باطنه دخی بشدر که اول قوت حس مشترك ومتفکره ومتخیله ومتوهمه وحافظه در وعقل
بونلرك جمله سنه وبونلره موضع اولان صورته حاکمدر (فدوران ذلك الفلك الروحانی حاکم علی الفلك الدخانی الکری پس
اول فلك روحانی که عقل کله منسوب اولان عقولدن عبارتدر آنلرك هر برینك تدویری وتدبیری فلك دخانی شکل
کری اوزره حاکمدر (والشهب الزاهرة) شهب شهابك جمعیدر ودخی شهاب زاهره وانجم ظاهره اوزره حاکمدر (والسرج
المنیرة) ودخی منیر اولان چراغلر یعنی اناره واضائه قیلان کواکب مشرقه اوزرینه ده حاکمدر وسرج منیره دن
مراد شمس وقمر وسبعهٔ سیاره وکواکب نواره‌در (والریاح المنشئة) منشئة ریاحك صفتیدر نشأت الریح دیرلر
اذا تنسمت یعنی چن خوش قوقو ایله اسسه دخی خوش اسیجی یللر اوزرینه ده حاکم ومتصرفدر (والاراضی المدحیة)
اراضی ارضك جمعیدر مدحیة بروزن مرضیه ومرفیة اسم مفعولدر دحا یدحی دن بمعنی المبسوطة دحی ودحو لغتده
بسط ایتمکه دیرلر واو ایله ویا ایله بر معنایه‌در دحوت الشیء دیرسن چن برشیء بسط ایلسك معنی ودخی او فلك نورانی
مبسوط وجهتدن اولان ارضلر اوزرینه ده حاکمدر (والمیاه المطردة) تطرد الانهار دیرلر تجری معناسن ویررلر یعنی ودخی
جاریه اولان صولر اوزره حاکمدر دیمك اولور وعنصریاتده حاکم ومدبر اولنه عقل فعال دیرلر پس حکم معهوده عارفلره
مخصوص اولان اللهك اسرارندن وغلبه وتسلطنندن والاهك وفلك دخانی وکری اوزره حاکم ومدبر اولان فلك نورانی اداره
وتصرف ایلمسندن اخبار ایلر وبونلردن ماعدا هر شیئك حقیقتندن وما خلق له وما وضع لهندن واستعداد وقابلیاتندن
اعلام واشعار ایلر پس روز وشب طلب ایده جك وتحصیلنه کیده جك علم حکمتدر (نفع الله بها عباده وزادهم فهما
ماضی موقع دعاده واقع اولسه امر غائب معناسی ویریلور یعنی الله نفعلندرسن اول حکمیله عبادنی وزیاده ایلسون
بونلرك فهملرنی (وانما یفهم کل قاری علی قدر نهیته) والحال هر قاری وتالی فهم ایلمز الا عقلی مقداری نهیه ضم نونله
عقله دیرلر صاحبنی قبایحدن نهی ایلدیکی اعتبارله (وینسك کل ناسك بقدر قوته واجتهاده) نسك عبادته وناسك عابده
دیرلر یعنی ودخی کل عابد عبادت ایلمز الا قوت واجتهادی قدر ایدر ویفتی المفتی مبلغ رأیه ومفتی فتوی ویرمز الا علم ورأینك
مبلغی قدر (ویتصدق المصدق بقدر قدرته) ومتصدق اولان کمسه تصدق ایلمز الا قدرتی مقداری (ویجود الباذل
بقدر موجوده) وباذل ومعطی اولان جود وسخا ایلمز الا موجودی قدر ویقتنی المجود علیه ما عرف من فضله اقتنا
حفظ وامساك که دیرلر مجود علیه اوزرینه جود اولنمش فقیره دیرلر عرف فعل ماضیدر معلوم اولسه ومجهول
اولسه ده جائزدر عرف فلان دیرلر احسن فلان الی فلان معناسن ویررلر فضله ده ضمیر مقدم اولان باذله راجعدر
تقدیر کلام ودخی مجود علیه اولان فقیر حفظ وامساك ایلمز شول شیء که باذل فضلندن انی احسان ایلدی ویاخود
انجق شول شیئی اقتنا ایلر که اکا فضل باذلدن احسان اولندی (ولکن مفتقد الماء فی المفازة لا یقصر به عن طلبه
معرفته ما فی البحار) مفتقد برشیء یتورب ارایجی کمسه یه دیرلر مفازه بیانه دیرلر یقصر ثلاثینك اولکی بابندن ینصر
وزننده فعل مضارعدر منع معناسنه وعن ایله تعدیه اولندقده عجز معناسنی متضمن اولور وتقصیردن دخی قرأت اولنمق
جائزدر علی کلا التقدیرین به ده با سببیه اولمقده جائزدر وزائد اولمقده جائزدر اکر با سببیه اولورسه ضمیر مفتقد لفظنك
مصدرینه راجع اولور یعنی فقدانه پس اعدلوا هو اقرب للتقوی قبیلندن اولور واکر با زائد اولورسه ضمیر ایکی تقدیر اوزره
یله مفتقده راجع اولور طلبه ده ضمیر مایه راجعدر معرفته لفظا مرفوع فاعلیدر یقصرنك وعلامت تأنیث اولمدیغی
فاعل مؤنث غیری حقیقی اولدیغنه بناءدر ما فی البحارده ما مفعولیدر معرفته لفظنك تقدیر معنی حال بوکه هر قاری
حکمتی فهم ایلمز الا فهمی مقداری وهر عابد عبادت ایلمز الا قوت واجتهادی یتدیکی قدر والحاصل هر کس بیلمز واشلمز

الاستعداد وقابلیاتی مقداری ولکن آب حکمی مفازهٔ دنیاده یتورب ارایان طالبی طلب ماء حکمتدن انك دریاده
اولان صویی بیلمسی انی حبس ومنع ایلمز وطلبدن عاجز قیلمز بو معنی بازائد اولدیغی اعتباریله درا کر یاسبب معناسنه
اولورسه ولکن مفازهده آب طالبی اولان کمسه‌یی افتقادی سبیله طلب مادن بحارده اولان صویی بیلمسی انی قصر
ومنع ایلمز دیمك اولورا کر تفعیلدن اولوب باسبب معناسنه اولورسه معنا بودرکه ولکن بیابانده مفتقد ما اولان
کمسه‌یی طلب مادن مافی البحاره معرفتی قاصر وعاجز قیلمزا کر بازائد اولورسه ولکن ماء حکمی مفازهٔ دنیاده یتورب
ارایان کمسه بحار حکمت الهیه‌ده اولان آب حکمه وقوف وعرفانی انی آب حکمتك طلبندن عاجز وقاصر قیلمز
دیمك اولور مثلا عطشان اولان کمسه‌نك دریاده اولان صویی بیلمسی اکا غنا ویرمز وتشنه‌لکن دافع اولمز پس طالب
معرفت وتشنهٔ آب حکمت اولان کمسه بیلسه که هر کس انجق عقلی یتدیکی قدر فهم ایلر وهر عابد وعالم قوتی قدر ایشلر
وبیلدیکی قدر سویلر محصل هر شیٔ استعداد وقابلیتندن تجاوز قیلمز ودخی دریای حکمت الهیه‌دن آب حیات حکمت
وارد ایدوکنه ده عارف اولسه اول تشنهٔ زلال حکمتك اشیابی بوذکر اولنان اسلوب اوزره بیلمسی ودریای حقیقتده
ماء الحیاة علوم وحکم اولدیغنه عارف اولمسی انی طلبدن منع ایلمز وعرفان وجدان کبی اولمزنته کم عطشانك ماء عرفانی
انی ریان قیلمز بلکه ممکن اولدیغی مرتبه وجدانه جد وسعی ایلرنته کم بیوررلر (ویجد فی طلب ماء هذه الحیاة قبل
ان یقطعه المعاش بالاشتغال عنه) یجد جد یجددن فعل مضارعدر ولکن امر غائب معناسی ویرلسه دخی جائزدر زیرا
علمای معانی خبری انشا وانشایی خبر محلنده استعمال ایدرلرنته کم بو آیت کریمه‌ده خبر انشا معناسنه استعمال اولنمشدر
قال الله تعالی والوالدات یرضعن اولادهن ای لیرضعن اولادهن ✻ تقدیرنده در پس تقدیر معنی مفازهٔ دنیاده آب
حکمتی یاوی قیلان ودریای حقیقتده اولان آب حیاته عارف اولان مفتقد ماء حکم سعی وجد ایلر ویاخود سعی
وجد ایلسون شو مشار الیه اولان آب حیاتك طلبنده که اول آب حکمت ومعرفتدر شول زماندن اولکه اول طالبی
معاش بالاشتغال اول ماء حیاتدن قطع ایلیه وتعوقه العلة والحاجة یقطع اوزرینه معطوفدر ودخی اول مفتقد وعطشان
علت جسمانی وحوایج نفسانی تعویق ایلمزدن اول شو ماء حیاتك طلبنده جد ایلیه وبعد ظهور العلة والحاجة طلب
تحصیل حکمتده جد وسعی ایلمك هر کسه میسر اولمز (وتحول الاغراض بینه وبین ما یتسرع الیه) ودخی اغراض
نفسانی وحب اغراض دنیوی انکله تسرع ایلدیکی ماء حکم ما بیننه حائل اولمزدن مقدم اول ماء حیاتك طلبنده جد
وسعی ایلسون والا بین الطالب والمطلوب بعد حیلولة الاغراض والموانع طلب مطلوبده جد وسعی قیلمق هر انسانه
آسان کلمز (ولن یدرك هذا العلم موثر هوی) والبتة شو معهود اولان علم وحکمی که انك مطلب ومنبعی
حضرت مثنویده در ادراك واحاطه ایده‌مز هوای نفسنی اختیار ایلین کمسه ولارا کن الی دعة الراحة والسکون
والفراغة ودخی بو علمی راحته وسکون وفراغته مائل اولان کمسه دخی ادراك وتحصیل ایده‌مز ✻ ولا منصرف
عن طلبه ✻ ودخی بو علمك طلبندن منصرف ومنقطع اولان کمسه ادراك ایده‌مز ونفس اوزره خائف اولوب مشقت
طلبده ومجاهده وتعبده طبیعی مختل ومزاجی منحرف دین کمسه دخی ادراك ایده‌مز (ولا مهتم لمعیشة) ودخی
معیشت جسمانیه‌سی ایچون اهتمام واقدام ایدیجی کمسه بو علمی ادراك ایده‌مز زیرا معیشت نفسانیه‌سی ایچون
احتیاط واهتمام ایلمك بو علمك تحصیل وادراکنه مانع اولور (الا ان یتعوذ بالله) مکر شول کمسنه دکل یعنی مکر شول
کمسه بو علمی ادراك ایلر که اللهه التجا ایده جمیع علایق صوری وعوائق معنویدن (ویوثر دینه علی دنیاه) وامور
دینیه‌سنی امور دنیویه‌سی اوزره اختیار ایده (ویأخذ من کنز الحکمة الاموال العظیمة) وخزینهٔ حکمت الهیه‌دن
اموال عظیمه اخذ ایلیه مراد شول معارف جلیله ولطائف جزیله درکه طبیعت ماله مائل اولدیغی کبی مال دخی
اکا مائلدر ومکنوز ومخزن درون انبیا واولیا اولدیغی اجلدن ماله مماثلدر (التی لا تکسد ولا تورث میراث الاموال اولیه
اموال عظیمه ومعارف جسیمه که اموال فاسده کبی کاسده اولمز وصاحبندن کیرو قالمز واموال وارزاق میراثی کبی اولاد
وانسابه میراث دخی اولمز بلکه هر کم صاحب اموال عظیم ومالك کنوز حکمیدن اخذ ایلرسه اکا وارث واولاد معنوی
اولور (والانوار الجلیلة والجواهر الکریمة) ودخی اول کنز حکمتدن انوار جلیله وجواهر کریمه اخذ ایلیه انوار جلیله‌دن
مراد ظاهر بنفسه ومظهر لغیره اولان علوم لدنیه اوله وجواهر کریمه‌دن مقصود حقایق یقینیه ودقایق دینیه اوله
والضیاع الثمینة) ضیاع ضیعه‌نك جمعیدر عقار وکشتزاره ومتاع یادکارده دیرلر ثمین بهالو دیمکدر وضیاع ثمینه‌دن
مراد صوالح اعمال وعلوم احوالدرکه مزارع ثمینهٔ معنوی ومتاع وعقار اخرویدر یعنی دخی اول حکمت
خزینه‌سندن مزارع ثمینه‌یی اخذ ایلیه که من بعد انك عوائد وفوائدی منقطع اولمز (شاکرا لفضله) یعنی بو مذکوراتی
خزینهٔ حکمتدن اخذ ایلیه اللهك فضل واعطاسنه شاکر وحامد اولدیغی حالده (ومعظما لقدره) قدر یعنی

التقدیردر واول اللهك تقدیر واندازه ایلدیکنی تعظیم ایلدیکی حالده (ومجللا لخطره) خطر حظ ونصیبه دیرلر ودخی اول
اللهك ویردیکی حظ ونصیبی جزیل وجلیل عد ایلدیکی حالده دیمك اولور (ویستعیذ بالله من خساسة الحظوظ
یتعوذ اوزرینه معطوفدر تقدیر کلام ودخی اول علمی مکر شول کمسه ادراك ایلرکه اللهه استعاذه ایلیه دنائت
حظوظدن که اندن مراد حظوظ نفسانیه ولذات جسمانیه درکه فی حد ذاتها خسیسه ودنیه در وموانع علوم
دینیه در (ومن جهل یستکثر القلیل مما یری فی نفسه ویستقل الکثیر العظیم من غیره) ودخی شول جهلدن اللهه
استعاذه ایلیه که نفسنده کوردیکی شیلردن اوله وجهل یعنی جاهل اولمقده جائزدر وبوکونه جهلدن بلکه
مطلقا جهلدن استعاذه واعراض لازمدر نته کم حضرت موسی علیه السلام بنی اسرائیل (اتتخذنا هزوا) دید کلرنده
قال اعوذ بالله ان اکون من الجاهلین) دیو اللهه استعاذه ایلدی وحضرت حق سلطان انبیایه (خذ العفو وأمر
بالعرف واعرض عن الجاهلین) دیو جاهللردن اعراضه امر ایلدی وشول جهلدن وشول جاهلدن استعاذه ایلیه که
نفسنده کوردیکی علم وعملدن از شیئ استکثار وغیریدن کثیر وعظیم اولان علم وعملی استقلال ایلیه (ویعجب بنفسه
بما لم یأذن به الحق) ویعجب یستقل اوزرینه معطوفدر ودخی نفسنی اعجاب ایلیه یعنی کندویی بکنه وخودپسند اوله
حق تعالینك اذن ویرمدیکی وراضی اولمدیغی شی سبیله که اول عجبدر وعجب بر صفت ذمیمه درکه کل ذنوبدن
افحش واکبردر کما قال علیه السلام (والذی نفس محمد بیده لو لم تذنبوا لخشیت علیکم اکبر من ذلك الا وهو العجب) وعجبك
ذنوبدن اکبر اولمسنه بو حدیث شریف دلالت ایلر کما قال النبی صلی الله علیه وسلم ثلاث مهلکات شح مطاع
وهوی متبع واعجاب المرء بنفسه رواه الطبرانی فی الاوسط عن ابن عمر (وعلی العالم الطالب ان یتعلم ما لم یعلم ویعلم ما قد علم
پس موانع علمی بیان بیوردقلرندنصکره عالم ومتعلم اوزره واجب اولنلك بیاننه شروع ایدوب بیوررلر وطالب رضای
حق اولان عالم اوزره واجب ولازمدرکه علوم دینیه‌دن بیلمدیکنی تکبر وعار وناموس سیله تستر ایلیوب تعلم ایلیه نته کم
حضرت موسی علیه السلام جلالت وعظم شان ایله حضرت خضردن علم لدنی تعلم ایلدی وعالم طالب اوزره بودخی
لازمدرکه کتم ایتمیوب بیلدیکنی طالب اولنلره تعلیم ایلیه اکر طالبدن دریغ ایدرسه اخرتده معذب اولور کما قال علیه
السلام من سئل عن علم فکتمه الجمه الله تعالی یوم القیامة بلجام من نار رواه الحاکم وابن ماجه عن ابی هریرة (ویرفق
بذوی الضعف فی الذهن) ومعلم اولان عالم اوزره لازمدرکه ذهننده ضعف صاحبی اولان کمسه‌یه رفق وملایمت ایلیه
واکا علمی لطف وشفقت اوزره سویلیه (ولا یعجب من بلاهته اهل البلادة) یعلم اوزره معطوفدر یعنی دخی اعجاب ایلمیه
وتعظم وتکبر قیلمیه اهل بلادتك بلاهتندن یعنی بی ذکاوبی اذعان اولان کمسنه‌نك ساده دل وبی ادراك اولمسندن
خودپسند اولمیه ونفسنه عجب وغرور کلمیه (ولا یعنف علی کلیل الفهم) ودخی تند فهم وبی ذکا اولنلره عنف
وخشونت قیلمیه تا اول ضعیفك اولنجه ادراك واذعانی پریشان اولمیه کما قال علیه السلام (علموا ولا تعنفوا فان المعلم
خیر من المعنف رواه الحارث والبیهقی عن ابی هریرة وقال علیه السلام علموا ویسروا ولا تعسروا وبشروا ولا تنفروا
واذا غضب احدکم فلیسکت رواه احمد وابو نعیم فی الحلیه عن ابن عباس (کذلك کنتم من قبل فمن الله علیکم)
خطاب معلم اولان علمایه در یعنی عالملرسز دخی بو علم وعرفاندن اول بی فهم وبی اذعان اولدیکز ایدی پس الله تبارك
وتعالی سزه بو اذهان پاك واذعان وادراکی انعام واحسان ایلدی پس احسنوا کما احسن الله الیکم فحواسنجه سز دخی
انلره احسان ایده‌سز (سبحان الله عن اقاویل الملحدین) سبحان اسم مصدردر یعنی تسبیحك اسمیدر انتصابی فعل
محذوفله در ملحد طریق مستقیمدن مائل اولنه وصراط قویمدن عدول قیلنه دیرلر تقدیر کلام بن اللهی تنزیه ایلمکله
تنزیه ایلدم ملحدلرك قوللرندن بونده اشارت وار درکه بو کتاب شریفده الحاده متعلق اصلا وقطعا سوز یوقدر زیرا
بر قولك قائلنده شائبهٔ الحاد اولیجق قولنده دخی الحاد اولمغی مستلزم اولور (وشرك المشرکین) ومشرکینك
شرکندن دخی تنزیه وتقدیس ایلرم که بو کتاب لطیفده اکر شرك جلی وکر شرك خفی‌یه متعلق جزما وحسما کلام یوقدر
وتنقیص الناقصین) وناقصلرك نقصانه نسبت قیلمسندن واوصاف کمالیه اوزره اعتقاد قیلمسندن دخی اللهی
تقدیس وتسبیح ایلرم نته کم معتزله وقدریه تنقیص ایلدیلر وحضرت حق خالق کل درجزء دکلدر دیو سویلدیلر
مع هذا قال الله تعالی فی کلامه ✻ قل کل من عند الله خالق کل شیٔ وهل من خالق غیر الله ✻ اما اهل سنت تنقیص
ایتمیوب بیت ✻ مرید الخیر والشر القبیح ✻ ولکن لیس یرضی بالمحال ✻ دیرلر (وتشبیه المشبهین) وطائفهٔ مشبهه‌نك
تشبیهندن دخی تنزیه وتقدیس ایلرم که بو کتاب جلیل القدرده مشبهه طائفه‌سنك اعتقادینه متعلق اصلا وفصلا
بر سوز یوقدر ومشبهه ومجسمه کتاب وسنتده واقعه اولان متشابهاتك تأویل ظاهرینه اعتقاد ایلین طائفه‌در وبو کتاب
شریفده تشبیهه متعلق اولان ایات وکلمات متشابهات قبیلندندر اهل تأویل وناا هللر تفویض وتوقف ایتمك لازمدر

وسوء افهام المتفكرين) ودخی متفكر اولنلرك برامز فهملرندن وكم اكلمه لرندن اللهی تنزيه ايلرم كه بو كتاب مستطابده
متفكر اولنلرك سوء افهامندن حاصل اولان كلام كبی كلام بو قدر بو كتاب مرقومه ده واقعه اولان ابيات منظومه
الهام خدا و اعلام افهام رب الوری ايله ظهور كلمشدر (وكيفيات المتوهمين) ودخی تخيل قيلنلرك و متوهم اولنلرك
كيفيتلرندن بن اللهی تنزيه و تسبيح ايلرم كه طائفهٔ متوهمه حق سبحانه و تعالی يی بهر حال كيفياتدن بر كيفيته
نسبت ايدرلر واول بی كيف وبی چونك شاننی حالات مخلوقاته كوره قياس ايدرلر پس حضرت خداوند كار بو طائفهٔ
متوهميندن دكل وكتاب شريفلرنده دخی متوهمينك كيفياتنه متعلق كفتار بو قدر وبونده كيفياته مشابه واقعه اولان
ابيات وكلمات جملهٔ متشابهات قبيلندندر تأويل وتوقفه ومشاهده ومكاشفه يه محتاجدر (وله الحمد والمجد علی تلفيق كتاب
المثنوی) ونفسنده حضرت مثنوی محمود عليه اولمغه لايق برنعمت معنوی اولديسه آنك جمع وتلفيق اوزره
حمد وشكره شروع ايدوب بيوررلر كه همان اول اللهه مخصوصدر بنم دوكلی حمد ومجدم يعنی تعظيم وتمجيدم مثنوی
كتابنك جمع وتلفيقی اوزرينه (الالهی الربانی) اويله كتاب مثنويكه الهه ورب العالمينه منسوبدر كه مطلق ملهم
وملقيسی اولدر پس هوائی ونفسانی اولمز (وهو الموفق والمتفضل) توفيق ايديجی وفضل ويريجی همان اول اللهدر
وله الطول والمن) وهمان اول اللهه مخصوصدر طول ومن اعطا ايلمك طول بفتح الطاء قدرته وفضل وغنا وعمره ديرلر
ومن نعمته ديرلر مضاف مقدر اولور ای وله اعطاء القدرة والفضل والغناء والنعمة العظمی ديمك اولور (لاسيما علی عباده
العارفين) لاسيما بركلمه دركه انكله استثنا اولور وعلی الخصوص معناسی ويريلور اصلنده سی ايدی مثل معناسنه
كسر سين وتشديد يا ايله آخرنه ماضم اولندی ما موصول ايچوندر ويا زائددر مابعدنده اولان اسم اكر موصول اولورسه
مرفوع واكر زائد اولورسه مجرور اولور پس بورده مستثنی عباد عارفيندر فقرهٔ اولدن استثنا اولسه ده جائز فقره دن
استثنا اولورسه تقدير كلام اولدر كه الموفق المتفضل علی كل عباده لامثل توفيق وتفضيل العارفين ديمك اولور واكر فقرهٔ
ثانيه دن استثنا اولورسه وله اعطاء الطول والمن علی كل عباده علی الخصوص مستثنی منه الاعطاء علی عباده العارفين
ديمك اولور (علی رغم حزب يريدون ان يطفؤا نور الله بافواههم) رغم ترابه الصاق ايلمكه ديرلر صكره ذلت وحقارت
وخوار ايلمك معناسنه استعمال ايلديلر حزب كروهه ديديلر تقدير كلام بو اولور همان متوفق ومتفضل ومعطئ من
وطول كلی عبادی اوزره اول اللهدر وبونلره ايلديكی لطف وفضله ومن وطوله بكزه مز خاصهٔ عارف قوللری اوزرينه
ايلديكی فضل واحسان شول حزب شيطانك حقارت وذلتی اوزره كه اول حزب شيطان اللهك نورنی اغزلريله اطفا ايلمك
ديلرلر نور اللهدن مراد عارف بالله اولان عبيدلك وجود نورانيسی وياخود انك انارهٔ قلوب ايچون ظهور ايدن علوم
معانی وانوار اسرار روحانيسی اوله (والله متم نوره ولو كره الكافرون) والله تبارك وتعالی كندی نورنی متم ومكملدر اكرچه
حق ستر ايدنلر انكار قيلورلرسه ده (انا نحن نزلنا الذكر وانا له لحافظون) بو آيتلر حضرت قرآن حقنده نازل اولمشدر
وحضرت خداوند كار بو محلده بونلری مثنوی شريف حقنده ايراد قيلمشدر شول جهتدن كه مثنوی شريف حضرت
قرآن عظيم الشانك معنای مغزی وفحوای نغزيدر كه حق تعالی حضرتی انی قلب شريف مولانايه الهام
بيوردیلر ومعنای قرآنی اولان مثنوی نور الله اولورته كم حضرت قرآن نور اللهدر پس انی اطفا ايتمك ديلين كافرلر
حقنده نازل اولان ايتك معناسی وحكمی بونی اطفا ايتمك ايستين منكرلر حقلرنده دخی صحيح اولور وحضرت حق تحقيقا
بز ذكری يعنی قرآنی تنزيل ايلدك سكا يا محمد وتحقيقا بز انی اكر زمانكده واكر سندن صكره حافظلرز محرف ومبدل اولنلر
اكا تعريض ايده مزلر ديديكی كبی كذلك حضرت مولانانك قدس سره العزيز قلب شريفنه جناب حقدن بو معنی الهام
اولنه كه يا مولانا بو مثنوی شريف دخی بزم ذكرمزدر وكلاممزك معناسيدر كه تحقيقا بز انی سنك قلب شريفكه
بالالهام تنزيل ايلدك وبز انی محرف ومبدل اولنلردن حافظلرز (فمن بدله بعد ما سمعه فانما اثمه علی الذين يبدلونه
پس هر كم تبديل وتغيير ايليه بو وصيت اولنان امری وياخود موصينك كلامنی كه اول قرآندر ومعنای قرآندر اول
كلامی استماع ايلدكدنصكره پس بو تغيير وتبديلك كناه ووبالی اولمز الا شول كمسه لر اوزرينه كه آنی تبديل وتحريف
ايدرلر مبدل ومحرف ايكی قسمدر برقسمی يحرفون الكلم عن مواضعه آيتنك مصداقنجه كلمات خدايی موضعنده حك
ايدوب آنك محلنه برغيری اداوضع ايدرلر بو كونه مبدل دين محمدده بحمد الله بولنمز زيرا قرآن محفوظ خدا ومعلوم علمادر
وبرقسمی دخی كلامی موضع شرعيسندن تبديل ومراد نفس اوزره تأويل ايدرلر بو فی زماننا چوقدر نعوذ بالله وكلام
انبيا واوليايی دخی تبديل ايدنلر بو وعيدده داخلدر چوق كمسه لر ابيات مثنوی يی هوای نفسلری اوزرينه تأويل
ايدوب انكله استشهاد ايدرلر واباحت وفساده متنه كيدرلر خبرلری يوقكه محرفين كروهنه داخل اولورلر وكناه ووبال
تبديل وتأويل اوزرلرينه يازيلور (ان الله سميع عليم والحمد لله رب العالمين) تحقيقا الله تعالی سميعدر معرضينك قولنی

ومبدل

ومبدل ومحرف اولان كمسنه نك محرف ومؤول اولان كلامنی دانادر هر برينك احوال واقوالنه بونده وعيد شديد واردر
مبدل كلام خدا ومؤول اخبار انبيا واوليا اولان كمسه لر ايچون اعاذنا الله وايا كم من المبدلين والمؤولين الضالين
والحمد لله رب العالمين فقال سلطان العارفين ثبت الله اقدامنا فی طريقه المتين وقدس ارواحنا بكلامه المبين بعد تمام
الديباجة العربی خطابا للشيخ حسام الدين چلبی (مثنوی) ای ضياء الحق حسام الدين بيار * اين سوم دفتر كه
سنت شد سه بار) مصرع اولك معناسی مفصلا جلد ثانينك اولنده مرور ايلدی تكراره حاجت يوقدر سنت اصلنده
سيرت وطريقته ديرلر وشرعده حضرت پيغمبرك عليه السلام اشلديكنه وامر ونهی قيلديغی شيلره وفعلا وقولا ميل
ومحبت ايلديكی نسنه لره اطلاق ايدرلر كما قال ابن الاثير فی النهاية السنة فی الاصل السيرة والطريقة واذا اطلقت
فی الشرع فانها يراد بها ما امر به النبی عليه السلام ونهی عنه وندب اليه فعلا وقولا پس تقدير معنی ای حضرت حقك
ضياسی اولان حسام الدين بو اوچنجی دفتری نظمه كتور ونطق وكتابت مرتبه سنه يتور كه سنت اولدی اوچ كره
ايلمك يعنی قولده وفعلده لاسيما وضوءده تثليث سنت سنيهٔ رسول مغيث اولدی اكرچه برسوزی بركره سويلمك وبرلفظی
ايكی كره ادا ايلمك دخی سنتدر مثلا ام خالده خرقه كيدروب يا ام خالد سنا سنا بيوردقلری كبی ولكن ثلث مرات ادا ايلمك
شان شريفلرنده عادت اولمشيدی كما قال صاحب شرعة الاسلام اذا سلم النبی صلی الله عليه وسلم سلم ثلاثا واذا كلم كلم
ثلاثا يعنی چون زياده نفع وافاده ايلسه لردی السلام عليكم السلام عليكم السلام عليكم ديردی وچون كمال ايضاح
وتفهيم ايچون سويلسه لردی برلفظی اوچ كره تكرار ايدرلردی مثلا ايا كم والوصال ايا كم والوصال ايا كم والوصال
بيوردقلری كبی ودخی الدين النصيحة الدين النصيحة الدين النصيحة ديو ادا قيلدقلری كبی وفعلده دخی بركره وايكی كره
ايلمك سنتدر مثلا صلاة ليلی ايكيشر ايكيشر قيلدقلری كبی ولكن تثليث فی بعض الافعال دخی وجود لطيفلرينه
خصلت كلمشدر كما روی فی المصابيح عن كعب بن مالك قال اذا اكل النبی عليه السلام اكل بثلث اصابعه ووضوءده دخی
مرة مرة وياخود مرتين مرتين توضی ايلمك سنتدر كما قال ابن عباس رضی الله عنه توضأ النبی عليه الصلوة والسلام مرة
مرة وعن عبد الله بن زيد توضأ النبی عليه السلام مرتين مرتين ولكن ثلث مرات غسل ايلمكی اول حضرت كنديلره
سيرت وطريقت قيلمشدر كما روی البخاری عن مولی عثمان اخبر انه رأی عثمان بن عفان رضی الله عنه دعا باناء فافرغ
علی كفيه ثلث مرار فغسلهما ثم ادخل يمينه فی الاناء فمضمض واستنشق ثلثا ثم مسح برأسه ثم غسل رجليه الی
الكعبين ثلث مرار ثم قال قال رسول الله صلی الله عليه وسلم من توضأ نحو وضوئی هذا ثم صلی ركعتين غفر له ما تقدم
من ذنبه) پس بو مقدمات معلومك اولديسه جلد اول طهارت مخصوص اولان اعضايی بركره غسل ايتمك حكمنده در
پس انجق انی اوقويانك جان وجنانی بركره مغسوله وصلاتی مقبوله واجری بركره اولور كما روی انه عليه السلام توضأ مرة
مرة فقال هذا وضوء من لا يضاعف له الاجر لا يقبل الله الصلوة الا به وسفر ثانی اعضای مخصوصه سنی ايكيشر كره
غسل ايتمك منزله سنده اولور وبو ايكيسندن ابدست الان وآب معنی ايله تطهير قيلان سالكلره طهارت معنوی ايكی
دفعه واجر الهی ايكی كره اولور كما توضأ النبی صلی الله عليه وسلم مرتين فقال هذا وضوء من يضاعف له الاجر
مرتين وبو دفتر ثالث اعضاء مخصوصه يی ثلث مرات غسل ايلمك مرتبه سنده در پس سالك چون بو اوچنجی جلدی
متتابعا تلاوت ايلسه آنك جان وجناننه طهارت كامله حاصل اولور واسرار سنت سنيهٔ مصطفايی وسائر انبيايی بيلور
وبولور كه سنت كاملهٔ حضرت مصطفی وسائر سلف انبيا تثليثدر كما توضأ النبی صلی الله عليه وسلم ثلثا ثلثا ثم قال هذا
وضوئی ووضوء الانبياء من قبلی پس طهارت كامله برمقتضای سنت نبوی اوچنجی مرده حاصله اولیجق
بو جلدك من وجه نه فضيلتنه دلالت ايلر كما بينا فی الديباجة پس بر آخر نوع اوزره اولان سنته وطهارته دخی شروع
ايدوب حسام الدين چلبی يه خطابا بيوررلر (مثنوی) بركشا كنجينهٔ اسرار را * در سيوم دفتر بهل اعذار را)
ای حسام الدين چلبی اسرار الهيه نك كنجينه سنی آچ اوچنجی دفترده اعذاری ترك ايله اعذارده ايكی وجه جائزدر
بروجه فتح همزه ايله عذرك جمعی اولمقدر بو وجه ضعفدن خالی دكلدر زيرا حسام الدين چلبی يه اوچنجی دفترده
عذرلری وبهانه لری ترك ايله ديمك حسام الدين افندينك اوچنجی دفتری تحرير ايلمسنده عظيم عذری وچوق بهانه لر
ايلمسنی مستلزم اولور واظهار اعذار ايلملری انلرك فتور وسآمتلرينه دلالت قيلور تطويل منظوم مثنويدن حضرت
مولانانك اجتهاد ايلملری خود انلرك استدعا واقتضا ايلملرندن اوتری ايدی چونكم حسام الدين افندی اوچنجی جلدك
تحريرنده عذرلر وبهانه لر ايلمسی مقرر اولیجق آنك استدعاسی وطالب مقامنده اولنك استغناسی ديو جلد ثالثی يازمقده
بلكه بونلردنصكره كلان دفترلرك دخی تحريرنده وافر عذرلرنی وسآمت وملالتلرنی ايهام ايلر پس تطويل منظوم
مثنوی يی بالكليه مستدعی اولمامش اولورلر بلكه بعضيسن مستدعی وبعضيسن غيری مستدعی اولمش اولور پس

بومعنی انلرك شاننده صحیح اولمز زیرا منظوم مثنوینك تطویلنی بالكلیه انلر مستدعی وطالب اولمشلردی اكر سؤال
لازم كلورسه بویله دخی جائزدركه اولا حضرت قلبا طالب ومستدعی اولسون لكن مزاج جسمانیه لری ضعیف اولمغله
دفتر ثالثی یازمقده آنی عذر قیلسون بوسؤال فی الواقع برنده اولور لكن عذر واحد اولور پس بوزمانده برنیجه
عذرلر دخی اولمق لازم كلور كه جمعیت معناسی صحیح اوله پس غیر عذرلر بنه قرینه نك دلالتی اولمدیغندن اوتوری بووجه
ضعفدن خالی دكلدر دینلدی وبروجه دخی اعذار كسر همزه ایله اولمقدر بووجه محله انسب واولكیدن اقوی در اعذار
كسر همزه ایله مصدردر ختانه وطعام ختانه دیرلر كما قال ابن الاثیر الاعذار الختان ثم قیل للطعام الذی یطعم
فی الختان وبومحلده اعذاردن مراد طعام ختان وختان صبیانك مكروه اولان لحم زائدنی قطع ایدوب سنت ایلمكه
دیرلر بوحالت من حیث المعنی صبیان شریعت واطفال طریقت ایچون دخی واقعه اولور وبوختان صوریده اولان
طعام ایچون دخی واقعه اولور وبوختان صوریده اولان طعام ایچون كنجینه اچمق ودرهم ودینار بخش ایدوب صاچمق
لازم كلور ولهذا حضرت خداوندكار حسام الدین چلبی یه امر ایدوب بیوردیلركه ای حضرت حقك ضیاسی اولان
حسام الدین ترتیب اطعمهٔ سنت ایچون كنجینهٔ اسراركی آچ وجواهر زواهر كفتاری بذل اكیدوب صاچ بوسفر ثالث
بساطنده اطعمهٔ سنتی وضع ایله تا اصحاب عرفان دهان جانله بونعمای سنتدن ذائق اوله لر وجان وجنانله شكر وثنالر
قیله لر دیمك اولور (مثنوی) قوتت ازقوت حق میزهد) نه زعروقی كز حرارت میجهد) سنك قوتك حضرت حقك قوتندن
ترشح ایلر عروقیدن دكلدر كه حرارتدن صچرایه یعنی ای روح الهی مرتبه سنده اولان حسام الدین سن الهینك قوتی
قوت كامله حقدن ترشح ایلر روح حیوانیه قوتی كبی شو برعروق دمدن وحرارت بدندن حركت ایلمز بوعروق متحركه دن
قوت بولان روح حیوانیه صاحبلریدر فاما روح الهیه مالكلری قوتی قوی ومتین اولان اللهك قوتندن بولور كما قال
الشیخ صدر الدین القنوی فی شرح الاسماء الحسنی اعلم ان حقیقة آثار اسم القوی لایظهر الامع العبد الجامع وهو الانسان
الكامل ولهذا ماسمع قبل خلق آدم قول ولاقوة الا بالله (مثنوی) این چراغ شمس كو روشن بود) نه از فتیل وپنبه
وروغن بود) بوشمسك چراغی كه اوروشندر فتیلدن وپنبه وروغندن روشن دكلدر یعنی الله تبارك وتعالی بلامادة ولاندە
قوت وقدرت ویرمكه قادردر وبرشیئی بغیر اسباب ولا علة منور وضیا كستر ایلمكه صانع ماهردر اول برقیوم مطلق دركه
استرسه بدل مایتحلل سز بدنی قائم قیلور وبلا واسطه ولا رابطه برشیئی افاده وافاضه ایلر نته كم بوچراغ شمس كه روشن
ومنور اولدی فتیل وپنبه وروغندن اولمدی بلكه بونورانیتی بلامادة ولا علة جناب حقدن بولدی وحضرت حق اول
نوری انك ذاتندن ایجاد قیلدی كذلك شمس عقل انسان كه منور عالم جسمانیدر فتیل وپنبهٔ طعامسز وروغن
روح حیوانیسز افاضهٔ حقله روشن اولور وضیا كسترلك مرتبه سن بولور (مثنوی) سقف كردون كوچنین دائم بود)
نه ازطناب واستنی قائم بود) فلكك سقفی كه اوبویله دائم وثابتدر طناب وبرستوندن قائم دكلدر طناب چادر ایپی استن
دیرك معناسنه در ستوندن مخففدر یعنی نظر ایله سقف كردونه اوبویله دائم الشكل اولدی طناب وعمادن قائم اولمدی
بلكه الله الذی رفع السموات بغیر عمد ترونها ایت كریمه سنك مقتضاسنجه بومرئی اولان اجرام سماویه یی قیومیت
الهیه قائم طوتر (مثنوی) قوت جبریل از مطبخ نبود) بود ازدیدار خلاق وجود) جبرائیل اسمیله مسمی اولان روح
قدسك قوتی كه ذی قوة عند ذی العرش مكین) نصیله قرآن مبینده مبین ومعین اولمشدر وفی المشكاة لما نزلت هذه الآیة
علی رسول الله صلی الله علیه وسلم سأله عن قوته قال قلعت دیار قوم لوط بجناحی ورفعت الی السماء فقلبتها جبرائیله
بوقوت مذكوره مطبخدن اولمدی ومشروبات ومأكولاتدن ظهوره كلمدی بلكه جمیع وجودك خلاقنك دیدارندن
اولدی واول قدرت وتمكنی حضرت حقك جل وعلا قوت كامله سندن بولدی (مثنوی) همچنان این قوت ابدال حق
هم زحق دان نه ازطعام وازطبق) انجلین ابدال حقك بوقوتنی هم حضرت حقدن بیل طعامدن وطبقدن بیلمه یعنی
نفسانی نفایسدن بیلمه ابدال حقنده احادیث شریفه چوق وارده اولمشدر جمله دن بوحدیثدر كه احمد بن حنبل عباده
بن صامتدن روایت ایلر قال علیه السلام الابدال فی هذه الامة ثلاثون رجلا وفی روایة اخری اربعون رجلا قلوبهم
علی قلب ابراهیم خلیل الرحمن وبهم یمطرون وبهم یرزقون كلما مات رجل منهم ابدل الله مكانه رجلا آخر رواه الطبرانی
عنه كذا فی الجامع الصغیر بعضلر ابدال بواجلدن ابدال دیدیلر وبعضلر دخی كندی صفتلرنی صفات حقه تبدیل ایلدكلری
ایچون ابدال دیدیلر بو محله مناسب اولنده بودر پس حضرت روح القدس كبی ابدال حقك قوتنی دخی هم حقدن بیل
طعام وطبقدن دكل قال بعض المشایخ وللابدال ثلثمائة قوة ولوارادرجل منهم ان یقلع الجبال من الارض لقلعها
بقوة واحدة (مثنوی) جسمشانرا هم زنور اسرشته اند) تاز روح وازملك بكذشته اند) انلرك جسمنی هم نوردن
یوغورمشلردر تاروحدن وملكدن كچمشلردر یعنی بوابدالك جسملرنده بعد التراكیب الترابیة انوار الهیه ایله تخمیر

ایلمشلردر حتی بونلر روح انسی مرتبه سندن ویاروح قدسی وملائكه مقامندن ایلر وكچمشلردر ورجیق تحقیق
دست الهیدن ایچمشلر وپردهٔ كثرتی رفع ایدوب جمال وحدتی اچمشلردر بونلر اكرچه من حیث الاجسام ظاهرا
بشردرلر ولكن من حیث المعنی جمیع اوصاف الهیه یه مجلا ومظهردرلر ولهذا حضرت حسام الدینه
خطاب ایدوب بیوررلر (مثنوی) چونكه موصوفی باوصاف جلیل) زآتش امراض بكذر چون خلیل) مسلم وبخاری
ابوهریره حضرتلرندن روایت ایدرلر كه قال النبی علیه السلام ان لله تسعة وتسعین اسما من احصاها دخل الجنة
بواسمادن مراد اخلاق الهیه واوصاف ربانیه در واحصادن مراد عند علماء الظاهر الفاظ اسمانی واحدا بعد واحد
عدّ ایلمكدر ویاخود الفاظنه عارف ومعانی وحقایقنه عالم وواقف اولمقدر واما عند اهل الله احصادن مراد بواسماء
الهیه ایله متصف ومتخلق وحقایقیله متحقق اولمقدر شول مرتبه كه اعیان اوصاف الهیه نك بونلر اوزره اطلاقی صادق
وصحیح اوله نته كم صدر الدین القنوی حضرتلری اسماء حسنی شرحنك ابتداسنده بوحدیثی روایت ایدوب دیركه احصاء
اسماء الله عند علماء الظاهر بمعنی العلم وهو معرفة الفاظها ومعانیها والعبور علی حقایق نتایجها وآثارها وعند
اهل الله الاتصاف بها والظهور بحقایقها بحیث تصدق علیهم اطلاق اعیانها كما انه تعالی وصف به نفسه بانه خیر
الحاكمین وخیر الحافظین وخیر الوارثین واحسن الخالقین وخیر الناصرین واصحاب القلوب یتصفون بحقایقها
وینصبغون بصبغ آثارها فی سلوكهم علی مدارج مرتبة اهل الولایة والتخلق بالاخلاق الالهیة پس قلب خلیل
الرحمن اوزره اولان بدلای عالیشان انوار ربانیه ایله محفوف واوصاف یزدانیه ایله موصوف اولدیلرسه وحسام الدین
افندی دخی بوابدال خدانك مرتبه سن بولدیلرسه بومعنایه اشارت بیوروب دیرلر كه ای حسام الدین چونكم جلیل اولان
اللهك اوصافیله موصوفسن خلیل وار آتش امراض نفسانیه دن كذر قیل وعاقبت حقیقت مرتبه سنه واصل اول
(مثنوی) كرد آتش برتوهم برد وسلام) ای عناصر مرمزاجت را غلام) آتش هم سنك اوزریكه برد وسلام اولور
ای حسام الدین كه عناصر سنك مزاجكه وامر وفرمانكه رامدر یعنی نته كم آتش نمرود شیطانی خلیل رحمانینك اوزرینه
برمفحوای آیت (قلنا یانار كونی بردا وسلاما علی ابراهیم) بردوسلام اولدی ای عناصر اربعه سنك مزاجكه رام وغلامدر
آتش امراض نفسانی وعلل جسمانی سن قلب خلیل رحمانیده اولان اوزره هم برد وسلام وراحت مدام اوله (مثنوی
هرمزاجی را عناصر مایه است) وین مزاجت برتر از هر پایه است) جمیع مزاجك عناصر مایه سیدر اما سنك بومزاجك
جمیع پایه ومرتبه دن عالیدر كه یعنی هرجسمك مزاجنه عناصر اربعه اصل ومایه واقع اولمشدر الا مزاج ابدال خدایه
دكل كه بونلرك مزاجی طبایع اربعه ومزاج عنصریه پایه لرندن خلاص اولمش برمزاج خاصدر مثلا مزاج اهل جنت كبی
نشان روحانی وجسد نورانیله دائما زنده درلر ولوكان فی ظاهر اجسادهم امراضا ونحولا پس حسام الدین افندی
حضرتلرینك مزاج شریفلری دخی طبایع اربعه پایه لرندن برتر بلكه طبیعت خامسه كه مزاج فلكیدر اندن دخی عالیتر
اولدیسه بیوررلر ای حسام الدین هر برمزاج جسمانیه ایچون محقق عناصر اربعه مایه در ولیكن سنك بومزاج جنانیه
وروحانیتك كه بعد مزاج العنصریه حاصل اولمشدر وطبعك پایه سندن برتر وعالیتر اولمشدر (مثنوی) این مزاجت
ازجهان منبسط) وصف وحدت را كنون شد ملتقط) وبو الان مزاج روحانیه ونشان جنانیه لك تركیب وتخمیر
جهانندن دكلدر بلكه بی تركیب اولان جهان منبسطدندر یعنی عالم روحانی ونورانیدندر وصف وحدانیتی سنك
بومزاج روحانیتك الان ملتقط اولدی یعنی بریره دوشورب جمع قیلدی بندكان الهی اوصاف ربانی یی دفعة واحدة
جمع قیلمزلر وان واحده ده اول جمعیت مرتبه سنه فائز اولمزلر بلكه دانه چین اولان كمسه لر كبی مدت مدیده وایام بعیده
ایچره حبوبات صفات الهیه نك جمعنه متوجه ومستعد اولورلر تا جمیع اوصاف مختلفه نك وحدتی صفتی كندولرده
ظهوره كلنجه یه دك اول زمانده كه وصف وحدتی ملتقط اولدی یعنی اوصاف الهیه یی جمع قیلدی وكمال مرتبه سن بولدی
دیو بیوردیلر (مثنوی) ای دریغا عرصهٔ افهام خلق) سخت تنك آمد ندارد خلق حلق) افهام خلق ابدال حقدن
بی حصه اولدیغنه وحلقوم انام طعام علوم اولیای كرامدن بی بهره قالدیغنه تحیف ودریغ ایدوب بیوررلر كه ای دریغلر
اولسون خلقك افهام وادراك میدانی زیاده تنك كلدی بوخلق عالم بوغازطوتمز یعنی بوخلق عالم بوطعام اسرار اولیا
ایچون حلق طوتمز یعنی بونلرك اسرار اولیایی فهم ایلمكه مناسب حوصله واستعدادی یوقدر (مثنوی) ای ضیاء الحق
بحذق رای تو) حلق بخشد سنك را حلوای تو) نعم فی الحقیقه بونلرك مرتبه سی بودر ولكن ای حقك ضیاسی
وخلیفه سی اولان حسام الدین سنك حلوالك طاشه بوغاز بغشلر ای ضیاء الحق سنك رأیكك حذاقتیله یعنی ای حسام
الدین سنك حذاقت رایك وجودت علم دل آرایك سببیله سنك حلوای شیرین كبی پخته اولان كلام عالیشانك حجر لا یفهم
منزله سنده اولان حیوانلره حلق ودهان وفهم واذهان بخش ایدر حجر ومدرك حقدن خبردار اولمسی ومی تجلی نوش

قیلمسی خودنصله ثابتدرتنه کم (مثنوی) کوه طوراندر تجلی حلق یافت* تا که می نوشید می را بر نتافت) طورطاغی
تجلی جمال الهیده بوغاز بولدی تا که اول تجلیده مشاهده شرابنی نوش ایلدی وا کا طاقت کتورمدی یعنی کوه طور
وقت تجلی الهیه ده حلقوم معنوی بولدی تا کم می تجلی نوش قیلدی وشارب وجاذب اولدی واول می تجلی یه طاقت
کتورمدی بلکه مدکوك اولدی نته کم بیورر (مثنوی) صارد کامنه وانشق الجبل* هل رأیتم من جبل رقص الجمل)
کوه طور مدکوك ومتلاشی اولدی اول تجلی شرابندن وانشق الجبل ودخی منشق ومنقطع اولدی جبل طور هل رأیتم ده
استفهام تقریر وتحقیق ایچوندر وخطاب جمله بردرور رؤیتدن مراد رؤیت علمیه در تقدیر کلام هل علمتم باستماع اخبار الله
فی القرآن علما رضینا کالمشاهدة والعیان یعنی خبر ویرمسی سیزك رؤیتکز منزله سنده در تحقیق بیلدیکز وعلم الیقین استماع
ایتدیکز جبل طوردن جمل رقصی کبی رقص ایتمکی کرقص الجمل تقدیریه در نزع خافضیت اوزره در بو بیت سورهٔ اعرافده
قال رب ارنی انظر الیك آیتنه اشارتدر تفسیری جلد اولك اوائلنه قریب) عشق جان طور آمد عاشقا بیتنك شرحنده
مرور ایلدی انده طلب اولنه (مثنوی) لقمه بخشی آید از هر کس بکس* حلق بخشی کار یزدانست وبس) هر کسدن
کمسه یه لقمه بخشلق کلور اما حلق بغشلیلق انجق الله تعالینك اشیدر یعنی لقمهٔ صوری ویالقمهٔ معنوی بخش ایتمك
هر کس مرتبه سنده اولان اصحاب دولت وارباب حکمتك هر برندن بر آخر محتاج اولان کمسه یه کلور وحاصل اولور ولکن
لقمه یمك ایچون حلق ودهان بخش ایتمك کار یزداندر انجق ودخی حضرت یزد انك خلفاسی اولان انبیا واولیانك
کاریدر که کاهی آنلر واسطه سیله دخی بعض عبادنه حوصله واستعداد وقابلیت واسترشاد اعطا ایلرینه بخشندهٔ
حقیقی همان اولدر وبونلرك وجود ظاهرلری آلت ملاحظه در (مثنوی) حلق بخشد جسم را وروح را* حلق بخشد
حق بهر عضوت جدا) حضرت رحمان جسمه مناسب اولان حلق ودهانی جسمه وروحه موافق اولان خلق ودهانی
روحه بخش ایلرسنك هر عضو کدن اوتری حلق بغشلر یعنی بخش ایلر هر بر عضو ایچون مناسب اولانی جدا جدا
وجود انسان اکر جسمانی واکر روحانی بهرحال بر غدایه محتاجدر واعضای جسمانیدن هر بر عضولك کندویه
مناسب بر غداسی واردر که انی کندی یه مناسب اولان حلق ودهانه محلندن اخذ واکل ایلر کذلك قوای روحانیه دن
هر بر قوتك کندویه مناسب بر نوع حلق ودهانی واردر که اکا مناسب اولان غدای روحانیه یی انکله اخذ وجذب ایلر
مثنوی) این کهی بخشد که اجلالی شوی* از دغا واز دغل خالی شوی) حضرت یزدان بو کونه حلق ودهانی بر وقتده
بخش ایلر که سن آنی وآنك امرنی اجلال واعظام ایله که منسوب اوله سن ودغا ودغلدن وخداع وحیلدن خالی اوله سن
وکندیکی خالی قیله سن (مثنوی) تا نکویی سر سلطان را بکس* تا نریزی قند را پیش مکس) تا سلطانه منسوب اولان
سری کمسه یه سویلمیه سن بو دخی نسخه در تا نکویی سر سلطان انکس تا کم سلطان حقیقینك اسرارنی کمسه یه سویلمیه
سن تا قند وشکری مکس اوکنه دوکمیه سن یعنی هر مکس کبی اولان خسك اوکنه قند حکم وحقایق ریخته ایلمیه سن
العلماء امناء الله وامناء الرسل حدیثك فحواسنجه امنا واد بادن اوله سن (مثنوی) کوش آنکس نوشد اسرار جلال*
کو چو سوسن صد زبان افتاد لال) اسرار اجلالی اول کمسه نك قولغی استماع ایلر که اول کمسه سوسن صد زبان کبی لال
واقع اولدی یعنی لغات مختلفه والسنهٔ متنوعه ایله اول اسراری تعبیر وتقریره قادر ایکن والسنهٔ کثیره یه مالك ایکن
نه خوش اوله وناهل ونامحرمدن حذر قیله تا کم خائن اولمیه وحفظ جواهر اسرارده تهاون وتکاسل قیلمیه
مثنوی) حلق بخشد خاك را لطف خدا* تا خورد آب وبروید صد کیا) پس هر شیئك کندی ذاتنه مناسب حضرت حق
حلق ودهان ویرمسنه واول شئ حلق ودهان کندی یه موافق اولان غدایی اکل وبلع قیلمسنه شروع ایدوب بو جمله دن
اول خاکی تخصیص بالذکر ایدرلر ویوررلر که خدای تعالی حضرتلرینك لطفی خاکه بوغاز بغشلر تا کم خاك آبی نوش ایلر
واندن یوز کیاه سبز تورر یعنی لطف الهی بو ترابه حلق ودهان بخش ایلر حتی ابی اکل وبلع ایلر وصد کونه کیاه ونبات تورر
مثنوی) باز حیوانرا ببخشد حلق ولب* تا کیاهش را خورد اندر طلب) کرو خاکه منسوب اولان حیوانه خلق
ولب بغشلر تا کم اول خاکك کیاهنی یه طلب ایلکده واول کیاهی جست وجو قیلمقده (مثنوی) چون کیاهش
خورد حیوان کشت زفت* کشت حیوان لقمهٔ انسان ورفت) چونکه خاکك کیاهنی خاکه منسوب اولان شیلر یدی
جسم اولدی بو دخی جائزدر که دینله چونکم انك کیاهنی حیوان یدی زفت اولدی وجسم اولدی کیاه یوب زفت وفربه
اولان حیوان انسانك لقمه وغداسی اولدی وکتدی یعنی بدن انسانیده هضم اولوب ومحو اولوب انك جزوی اولدی
مثنوی) باز خاك شد کال بشر* چون جدا شد از بشر روح وبصر) کیرو خاك کلدی بشرك اکالی اولدی چونکم
بشردن روح وبصر جدا اولدی یعنی شول وقتده که روح ورؤیت وبصر بشردن مفارقت قیلوب یرده مدفون اوله یرانی
برو جمله عضولرك افنا ایلر (مثنوی) ذرها دیدم دهانشان جمله باز* که بکویم خوردشان کردد دراز) بو کونك ذره لرك

کوردمکه انلرك دهانی جمله اچق یعنی ذرات کائناتدن هر بری اغزلرا چمشلر کندی یه مناسب اولان غداسنی برلرا کرین
بونلرك هر برینك خوردنی یعنی یدوکنی سویلرایسم دراز اولور (مثنوی برکهارا برك از انعام او* دایکان را دایه لطف عام او
برکاره زاد ورزق اول خدانك انعامندندر دایه لره دایه خدای تعالینك عام لطفیدر یعنی جمیع اوراقه ارزاق آنك انعامندن
حاصلدر وجمله دایه لره مربی ودایه آنك لطف عامیدر که رب العالمیندر (مثنوی) رزقها را رزقها او میدهد* زانکه
کندم بی غدایی کی زهد) رزقلره رزقی رزاق عالم ویرر زیرا که بغدای بر غداسز نیجه نشو ونما بولور ونه وجهله پیدا اولور
یعنی انواع ارزاقه رزق اولمقلقلری اول ویرر وبو جمله ارزاق صوریدن بریکه کندمدر غداسز ونشو ونماسز نیجه ارضدن
طشره صزرونه وجهله تدریجیله دانه دانه اولوب وجوده چیقر پس رزاق علی الاطلاق شول خلاق ارزاقدر که اولا
آنی خلق ایلر وثانیا خلایقه آنی اعطا وایصال ایلر کما قال زین العرب فی شرح هذا الاسم الرزاق هو الذی خلق الارزاق
واعطاها الخلایق واوصلها الیهم وهی نوعان ظاهرة للابدان کالاقوات والطعوم وباطنة للقلوب والنفوس کالمعارف
والعلوم وقال الشیخ صدر الدین القنوی الرزاق هو الذی خلق الارزاق واعطی کل متغذ من المعادن والنبات والحیوان
والانسان من غیر اشتراط کفر وایمان (مثنوی) نیست شرح این سخن را منتها* پارهٔ کفتم بدان این پارها) بو سوزك
شرحنه غایت ونهایت یوقدر بو سوزدن بر پاره دیدم اول پاره دن باقی پاره لری بیلورسن یعنی بو خالق ارزاق وهر شیئه آنی
اعطا وانفاق ایلمك سوزینه حد ومنتها یوقدر بر مقدار بوندن سویلدم تا غیر پاره لرنی دخی بیله سن وبو هر پاره دن سائر
قطعه ونوعه استدلال قیله سن که القلیل یدل علی الکثیردر (مثنوی) جمله عالم اکل ومأکول دان* باقیانرا مقبل
ومقبول دان) افراد عالمدن جمیع عالمی کندویه مناسب بر غدایی اکل ایدیجی بیل وهر اکانی نه مأکول وفانی بیل ذات
حقله باقی اولنلری وبو عالم فانیده تحصیل بقا قیلنلری بقای حق جانبنه متوجه ومقبول الهی بیل مقبول الهی اولنلر
اولمزلر ومأکول اولمزلر (بل احیاء عند ربهم یرزقون فرحین) آیتنك مصداقنجه آنلر هر کز فنا وعنا بولمزلر (این جهان
وساکنانش منتشر* وان جهان وسالکانش مستمر) بو جهان وبو جهانك ساکنلری آخر الامر منتشر ومتفرقدر واول
جهان حقیقت وآنك سالکلری ابدی مستمر وباقی (این جهان وعاشقانش منقطع* اهل آن عالم مخلد مجتمع) بو جهان
وآنك محب وعاشقلری منقطع وزائل در اول عالم حقانینك اهلی مخلد مجتمع ومؤبد مغتنم ومنتصعلردر (مثنوی) پس
کریم آنست کو خود را دهد* آب حیوانیکه ماند تا ابد انسانده کریم شول کمسه یه دیرلر که جامع انواع خیر وشرف وحاوی
اصناف خصائل وفضائل اوله کما قال ابن الاثیر الکریم من الانسان یجامع انواع الخیر والشرف والفضائل پس معنی
بو یله دیمك اولور که فاذا کان کذلك کریم اولدر که او کندوسنه ویره براب حیات که آنك سببیله تا ابدی قاله یعنی جامع
شرف وخیرات وحاوی فضائل ومکارم صفات شول کمسه درکه اول کندویه ویره شول موجب آب حیات حقیقی
اولان آب حیوان علم وعرفانی که اول آب حیوان ابده دك قالور ولا ینقطع دائما انکله اولور (مثنوی) باقیات الصالحات
آمد کریم* رسته از صد آفت واخطار وبیم) سورهٔ کهفده اولان آیته اشارتدر باقیات الصالحات آمد کریم (المال
والبنون) یعنی اموال واولاد (زینة الحیاة الدنیا) دنیا عیشنك زینتیدر (والباقیات الصالحات) شول اعمالکه آنك اثاری
ابد الاباد باقیه در (خیر عند ربك) سنك ربك قتنده خیرلودر مال وبنوندن (ثوابا) ثواب یوندن (وخیر املا) ودخی خیرلودر
امل یوندن زیرا بو امل سالکی دولت باقی یه واصل قیلور وسورهٔ کهیعص ده دخی بو آیت بو منوال اوزره وارد اولمشدر که
ویزید الله الذین اهتدوا هدی) والله تعالی زیاده ایلر شول کمسه لره که مهتدی اولدیلر هدی هدایت وبصیرت ویقینلرك
زیاده ایلر والباقیات الصالحاتدن مراد اعمال آخرت وصلوة خمسه ویا تسبیح وتهلیلدر دیمشلر (خیر عند ربك) ربك قتنده
خیرلودر (ثوابا) ثواب یوندن (وخیر مردا) ودخی خیرلودر مرجع ومصیر جهتندن مرد مصدر میمیدر معنی بیت کریم
باقیات الصالحات کلدی یوز آفت وبلادن وخطرلردن وخوف وبیمدن قورتلمش یعنی کندویه آب حیات علم وعرفانی
ویرن کریم عین باقیات صالحات کلدی ومحل باقیات صالحات اول اولدی وقورتلمش اولدی نیجه یوز آفت جهد وغفلتدن
واخطار وبیم عاقبتدن قورتلمش اولدی (مثنوی) کر هزاران دیك کس باشد نیست* چون خیالات عدد اندیش نیست
بو بیتده مصرع اول باقیات الصالحات آمد کریم مصراعندن ناشی اولان توهمی دافعدر یعنی باقیات صالحات
جمعدر که صالحه اولان باقیه لر دیمکدر وبو صالحه اولان باقیه لردن مراد کرك اعمال صالحه اولسون وکرك ایسه نفوس
صالحه اولسون علی التقدیرین مطلقا جمیعا وتفصیلا کرك وجودی کلدی دیمك اولور پس واحد نیجه جمع اولور دیرسك
جواب اولدر که اکر اصحاب کرمك باقیه اولان نفوس صالحه سی من حیث الصوره هزاران هزار ایسه لرده بر مقتضای
انما المؤمنون اخوة) وبر فحوای العلماء کنفس واحدة من حیث الحقیق بر کمسه در زیاده دکلدر زیرا بو کریملر خیالاته
منسوب اولان اصحاب تفرقه کبی عدد اندیش دکلدر مراد نفوس ضایعهٔ اصحاب تفرقه اوله وجودلری محل خیالات

فاسده اولدیغی اعتباریله پس معنی اکرچه بو باقیات صالحات اولان نفوس اصحاب کریم من حیث الصورة هزاراند ررلر
ولیکن من حیث المعنی برکسه درزیاده دکل بونلر شول برخیالات کبی ونفوس ضایعات وفانیات مانندی عدداندیش
وتفرقه کیش دکالر دردیمك اولور بو معنی دخی جائزدرکم چون ادات تشبیه اولمیه مصرع ثانی مصرع اوله تعلق قیلمیه بلکه
چون ظرف اوله ومصرع ثانی حیاته منسوب اولنلر عدداندیش اولمدیغی وقتده اصحاب کرم برکسه در والا هزاراندررلر
دیمك معناسنی اشعار قیله زیرا تقدیر معنا بودرکه اکرچه من حیث الصورة باقیه اولان نفوس صالحه هزاران
ایسه لرده من حیث المعنی برکسه درارتق دکلدر شول وقتده که خیالاتی اولان اصحاب تفرقه عدداندیش اولمیه وصورته
نظر قیلمیه بو جهتدن بونلر همانده مکه عدداندیش اوله لر وهر برکریمك تعین وصورتنه نظر قیله لر بونلر برکسه اولمزلر
هزاران کسه کورینورلر دیمك اولور (مثنوی) اکل وما کول راحلقست وناى * غالب ومغلوب راعقلست ورای) حلق
ونای بری عربی وبری فارسی عطف تفسیریدر تقدیر معنی اکل وما کولك حلق ونایی واردر اکر صورتا اکل ایسه حلق
ونای اکا حقیقة ثابت اولور واکر معنای اکل ایسه حلق ونای اکا مجازا اسنادا اولنور وکذلك المأکول اکر صوری واکر
معنوی بر آخرشی اکل اولدیغی جهتدن انکدخی حلق ونایی واردریا من حیث الصورة حقیقة ویا من حیث المعنی
مجازا وهر غالبك کندی یه مناسب عقل ورأیی واردر ومغلوبك دخی کذلك (مثنوی) حلق بخشد اوعصای عدل را
خورد او چندین عصا وحبل را) حضرت حق عدل عصاسنه بوغاز بغشلر اول سببدن اول عصا که حضرت موسانك
عصاسیدر اول قدر عصا وحبلی ییدی یعنی اول قادر بیچون حلق ودهان بخش ایلدی صاحب عدلك عصاسنه اول
عصای موسی علیه السلام ایدی سحره نك افعی شکلنده دوزیلان اول قدر عصالرنی ورسنلرنی ییدی کما ستأتی هذه القصة
ان شاء الله فی حکایات فرعون وسحرته (مثنوی) واندروافزون نشد ان جمله اکل * زانك حیوانی نبودش اکل وشکل
واول جمله اکلدن اول عصاده زیاده اولمدی زیرا اول عصانك اکلی وشکلی حیوانی وجسمانی دکل یعنی اول جملهٔ
مأکول اولان حبال وعصادن عصای موساده برشی زیاده اولمدی شول جهتدنکه انك اکلی حیوانه منسوب اولان
اکل وشکل دخی حیوانه مخصوص اولان شکل اولمدی بلکه انك اکلی شکلنده افنا وشکلی دخی شکل حیوانیدن
جدا اولدی زیرا حبهٔ حیوانی هیچ اول شکلده مخلوق اولمامشدی ولهذا اول جمله اکلدن انده برشی زیاده اولمدی
سائر حیوانده زیاده اولدیغی کبی دیمك اولور (مثنوی) مر یقین را چون عصا هم حلق داد * تا بخورد او هر خیالی راکه زاد
پس معنوی اولان اکل وما کول بیاننه شروع ایدوب بیورررلر حضرت حق یقینه هم عصا کبی بوغاز ویردی تا یقین
ییدی هر برخیالیکه طوغدی یعنی تحقیقا عصای موسایه حلق ودهان ویردیکی کبی الله تبارك وتعالی اصحاب ایقانك
قلوبنده اولان یقینه دخی حلق ویردی تا کم اول یقین نفس وشیطاندن هر خیالکه طوغدی آنی اکل وفنا قیلدی
پس یقین ازالهٔ خیالات وشبهات ایتدیکی جهتدن آنی اکل کبیدر (مثنوی) پس معانی را چو اعیان حلقهاست *
رازق حلق معانی هم خداست) جمیع امور معنویه وعقلیه معانیدر پس جمیع امور معنویه نك علی الانفراد ذوات
مخلوقه کبی معنوی حلقوملری واردر واول حلقوم معنوی ایله کندولره مناسب اولان غدایی اکل وبلع ایدرلر واول
سببله وجودلری قائم اولور پس رازق حلقوم معانی دخی هم خدای متعالیدرکه جمیع اموریه آنك افاضه وافاده سنه
محتاجدر (مثنوی) پس زماهی تا بماه از حلق نیست * که بجذب مایه اورا خلق نیست) پس ماهیدن ماهه دك یعنی
فرشدن عرشه دك وسمادن تحت الثرایه دك اکر صوری واکر معنوی هیچ برخلق یوقدرکه حضرت خدادن جذب مایهٔ
غدا ایلدیکی واسطه ایله آنك حلق ودهانی اولمیه جذب مایهٔ غدا ایلدیکی ملابسه ایله آنلره حلق ودهان اطلاقی
صحیح اولور وهکذا قال الشیخ صدر الدین القنوی فی اعجاز البیان ان لکل شیء غداء خالصا فغداء الاسماء احکامها
بشرط المظاهر التی هی محل الحکم وغداء الاعیان الوجود وغداء الوجود احکام الاعیان وغداء الجواهر الاعراض
وغداء الارواح علومها وصفاتها وغداء الصور العلویة حرکاتها وما به دوام حرکاتها وغداء العناصر الصورة وغداء الصورة
الطبیعة الاربعة التی تترکب منها الصورة والمزاج وهکذا الامر فی کل غدا ومغتذ علی اختلاف مراتب الاغدیة
والمغدین الی غیر النهایة (مثنوی) حلق جان از فکر تن خالی شود * آنکهی روزیش اجلالی شود) جان حلقومی تنه
متعلق اولان فکردن چونکم خالی اوله یعنی افکار بدنیه غدا ایلمدن نفرت قیله اول وقتده آنك رزق ونصیبی اجلالی اولور
یعنی اسرار دینیه وانوار یقینیه اولور حضرت حق انك جسمانیه سن غدای نورانی وروحانیه یه مبدل قیلور کما قال علیه
السلام ان الله یباهی الملائکة بمن ترك اکله فی مرضات الله فیقول یا ملائکتی اشهدکم ما من لقمة یدعها عبدی الا بدلت
خیرا منها بعض نسخه ده بو بیت دخی واقع اولمشدر حلق نفس از وسوسه خالی شود * میهمان وحی اجلالی شود یعنی
نفسك بوغازی وسوسه دن خالی اوله اجلاله منسوب وحیك میهمانی دخی اولوغه منسوب اولان الهك میهمانی اولور

وغدای

وغدای وحی الهیدن اکل قیلور (مثنوی) شرط تبدیل مزاج آمد بدان * که مزاج بد بود مرک بدان) محصل کلام
ونتیجهٔ مرام شرط طریقت ولازمهٔ حقیقت مزاج حیوانیه یی مزاج انسانیه یه ونشاهٔ روحانیه یه تبدیل ایلمك کادی
بیل وبو معنایه عالم اول زیرا که مزاج بددن وسوء اخلاطدن اولدی بدنك اولمسی بدان بمعنی بدن اولوب والف لاجل
القافیه اشباع ایچون اولور سه معنا بودر لیکن بدان بدلرك جمعی اولمق اولادر پس تقدیر معنا بویله دیمك اولور که غدای
نورانی وروزیٔ اجلالینك حصولنه شرط تبدیل مزاج حیوانی ایلمك کادی بیل زیرا یرامزلرك فوت وهلاکی یرامز
مزاجدن اولور یعنی کثرت اکل وشربله بد اولان مزاجدن وفساد اخلاط وسوء معده دن اولور اکثر بدلرك مرکی
اما تبدیل مزاج ایدن نیك مردلرك مرکی اکثریا بلکه قطعا اکل وشربله بد اولان مزاجدن اولمز زیرا بونلرك اکل وشربی
حکیمانه بلکه بونلرك موتی صورتا بعض امراض مهلکه واسطه سیله اوله کلمشدر دیمك اولور ومزاج بددن مراد
انعام صفت اکل وشربه مبتلا اولان وبهیمیتله اتصاف قیلان کسه لر اولمسنی اشعار قیلور بو بیت دخی بو معنایی
مؤید ومغسل اولور (مثنوی چون مزاج آدمی کل خوار شد) زرد وبدرنك وسقیم وخوار شد) چونکم ادمینك مزاجی کل
ییجی اولدی یوزی صاری ویرامز رنکلو ومزاجی سقیم وخوار اولدی یعنی چونکم آدمینك مزاجی کل خوار اوله اول
کسه نك صورتی زرد وبدرنك وسقیم وخوار اولور کذلك شول بر آدمی دخی کادن ظهوره کلان اطعمه واغدیه یی اکل
ایلیه آنك دخی صورت باطنی ذرد وبدرنك اولور وقلبی وروحی سقیم وخوار اولور قال علیه السلام لا تمیتوا القلوب بکثرة
الطعام والشراب فان البطنة تمیت القلب وقال علیه السلام ان البردة رأس کل داء وابغض الناس عند الله المتخوم
(مثنوی) چون مزاج زشت او تبدیل یافت * رفت زشتی ورخش چون شمع تافت) اما چونکم آنك قبیح مزاجی تبدیل
بولدی آنك یوزندن زشتلك کتدی شمع کبی یلدرادی یعنی چونکم اول آدمینك حیوان صفت اولان مزاج زشتی
تبدیل بولدی وکثرت اکل وشربه مبتلا اولمقدن وبهیمیتله اتصاف قیلمدن قورتلدی آنك روح باطنندن زشتلك کتدی
وصورت روح شمع کبی تابان اولدی (مثنوی دایهٔ کو طفل شیرآموز را (تا بنعمت خوش کند بد فوز را) بر دایه که او طفل
شیرآموزنی تا نعمتله خوش ایلیه آنك اغزنی (مثنوی) کر ببندد راه آن پستان برو * بر کشاید راه صد بوستان برو) اکر
باغلرسه اول ممه لرك راهنی اول طفلك اوزرینه صد بساتین وریاحین یولنی فتح ایلر پس اول طفل سائر رجال
کبی نیجه حواریٔ حسنانك ومحاسن زیبانك جمالنی مشاهده قیلور ورنج جوعی فراموش ایدر کما قال الشیخ السهروردی
فی العوارف وقد حکی لی فقیر انه اشتد به الجوع وکان لا یطلب الطعام ولا یتسبب قال فلما انتهی جوعی الی الغایة فتح علی
بتفاحة فتناولت التفاحة وقصدت اکلها کشفت حوراء نظرت الیها عقیب کسر التفاح فحدث عندی من الفرح
ما به استغنیت عن الطعام ایاما والایمان بالقدرة من الایمان فسلم ولا تنکر (مثنوی) زانکه پستان شد حجاب او ضعیف
* از هزاران نعمت وخوان رغیف) زیرا که پستان اول ضعیفه حجاب ومانع اولدی هزاران نعمت وخواندن ورغیف
ونادن یعنی دایهٔ مهربان پستان یولنی طفل شیرخواره اول اجلدن بغلرکه زیرا پستان مادر کبی محل غدای صبیان
بی فر اولان دنیا اول طفل ضعیف العقلك حجابی اولدی هزاران نعمت ربانیه وخوان روحانیه ورغیف نورانیه دن محصل
کلام ونتیجهٔ مرام چونکم پستان مادر کبی اولان دنیا نقابیسی عرفان وحیات جاندن سکا حجاب اولدیسه (مثنوی
(پس حیات ماست موقوف فطام * اندك اندك جهد کن تم الکلام) بزم حیاتمز فطامه موقوفدر اندك اندك جهد ایله
کلام تمام اولدی یعنی پس حیات جان ولذات جنانك موقوف اولدی غدای جسمانیه دن منقطع ولذات حیوانیه دن
منقطع اولمغه پس تدریجله قطع طعام شهوانیه ایلمکه جهد ایله تا طفل نفسی طعام روحانیه یه خوکر قیله سن واذواق انبیا
واولیایه واصل اوله سن تم الکلام سوز بودر والسلام (بیت) النفس کالطفل ان تهمله شب علی * حب الرضاع وان تفطمه
ینفطم (مثنوی) چون جنین بد آدمی خون غدا * از نجس پاکی برد مؤمن غدا) یعنی انقطام غدای جسمانیه دن محروم
اولورم صانمه بی غدا قالورم صانمه اکر طعام جسمانیه دن کندیکی منقطع قیلورسك الطف اغدیه اولان اطعمهٔ
روحانیه کی ذوق جانه واصل بولورسك مثلا چونکم آدمی بطن مادرده جنین ایدی انك غداسی خون ایدی
مع هذا خون ناپاك وپلید ایکن بحکم ضرورت اکا غدای پاك اولمش ایدی پس کذلك الجنین مؤمن دخی بو رحم
دنیادن عند الضرورات ناپاك اولان حرامدن پاککی ایلدر یعنی پاکلك آلور واول جیفه دن اکا کل میته ولحم
خنزیر ودم مسفوح حلال اولور ویا خود نجسدن مراد اقوات طیبات روحانیه یه نسبتله اغذیهٔ جسمانیه اوله پس تقدیر
معنی آدمی چونکم بطن مادرده جنین ایدی اکا غدا خون ایدی واول مرتبه ده نجس ایدی ونجسدن وجود
پاکیزه اولدی کذلك الجنین مؤمن دخی بو مرتبهٔ بشریتده باعتبار مایؤل الیه نجس اوله جق ویا اقوات ارواحه نسبتله
نجس اولان اغذیهٔ نفسانیه وحیوانیه دن پیرو اغذیهٔ روحانیه ونورانیه یه که صالح بر وجود پاك ایلدر دیمك اولور محصل

انسان هر برغدادنکه منقطع اوله الله تعالی اکاندن اعلی برغدای لطیف انعام ایلر (مثنوی) ازفطام خون غدایش
شیرشد * وزفطام شیراقمه کیرشد) چونکه فطام وانقلام خوندن آنك غداسی سود اولدی وسودك فطام وانقطاعندن
لقمه طوتیجی اولدی یعنی جنین خون یمکدن کسلدی اکاسود غدا اولدی وسود یمکدن کسلدی نفیس لقمه‌لر
طوتدی وانی کندی‌یه غدا ایتدی (مثنوی) وزفطام لقمه لقمانی شود * طالب مطلوب پنهانی شود) ولقمه‌نك
کسلمسندن وانی ترك ایلمسندن لقمانه منسوب اولور یعنی حکم الهیدن بهره بولور پس پنهان اولان مطلوبك طالبی
اولور مطلوب پنهاندن مراد یا جناب الهی ویا اسرار ربانی اولور بعض نسخه‌ده مصرع ثانی طالب اشکار پنهانی شود
واقع اولمشدر یعنی پنهانی اولان اشکاره طالب اولور دیمك اولور پس طفل طریقته لازم اولان اولدر که کندوبی غدای
جسمانیدن منقطع ایلیه تاکم اسرار معانی اقمه‌لرینی دهانیله یمکه قادر اوله وپنهانی اولان مطلوبك طالبی اولوب آنی اشکار قیله
مثنوی) کرجنین را کس بکفتی در رحم * هست بیرون عالمی بس منتظم) مثلا کر برکسه رحمده جنینه دیدی
طشره‌ده زیاده منتظم ولطیف برعالم واردر (مثنوی) یك زمینی خرمی باعرض وطول * اندرو بس نعمت وبیحدا کول
برخرم ارض واردر طول وعرض ایله اکادیسه که انده چوق نعمت وبیحد اکل اوله‌جق طعاملر واردر (مثنوی)
کوهها وبحرها ودشتها * بوستانها باغها وکشتها) اول زمینده طاغلر ودریالر وصحرالر وار بوستانلر باغلر ومزرعه‌لر واردر
مثنوی) آسمانی بس بلند وپرضیا * آفتاب وماه وانجم باسها) اول یرده زیاده بلند پرضیا برآسمان واردر اول آسمانده
افتاب وماهتاب ویوزسها واردر یعنی نیجه مخفی یلدزلر واردر (مثنوی) ازجنوب وازشمال ازدبور * باغها دارد عروسیها
وسور جنوبدن وشمالدن ودبوردن جنوب قبله‌نك مقابلندن اسن یل دبور مغربدن اسن یل شمال مشرقدن اسن یله دیرلر
یعنی اول زمین ریاح اربعه‌یی طوتر باغلر طوتر عروسلره منسوب وسورلره منسوب بودخی وجهدر اول زمینده جنوب
وشمال ودبوردن باغلر عروسلکلر وسورلر طوتر یعنی ریاح اربعه‌دن ونشو ونمادن بولوب لطافتپذیر اولور وخوش هوا
واسطه‌سیله ازهار واشجار عروسلر کبی مزین اولوب درون باغ رونق بولور (مثنوی) درصفت ناید عجایبهای ان * تودرین
ظلمت چه در امتحان) والحاصل اول زمینك عجائبلری صفته کلمز وانك غرائب وبدایعی توصیف وتعریفه صغمزای
جنین سن بوظلمت رحمده نیچون امتحانده سن (مثنوی) خون خوری درچارمیخ تنکنا * درمیان حبس وانجاس
وعنا) جای تنك چارمیخنده قان ییرسن تنکنا جای تنك معناسنه در نجسلر میاننده وحبس وعنا ما بیننده (مثنوی
اوبحکم حال خود منکر بدی * زین رسالت معرض وکافرشدی) جنین کندی حالنك حکمی سببیله اکامنکر اولوردی
بوخبردن اعراض ایدیجی وکافر اولوردی یعنی فرضی اکر رحم مادرده اولان برجنینه برکسه بوذکر اولنان اوزره
بوعالمی وصف ایلسه وانکا بوعالمك لطائف وغرائبنی سویلسه اول جنین کندینك مرتبه‌سن اول قائله منکر اولایدی
وبورسالتدن معرض اولوب اکا انکار قیلدی بویله دیو (مثنوی) کین محالست وفریبست وغرور * زانکه وهم کور
ازین معنیست دور) که بوسن وصف وبیان ایلدیکك دنیا ومافیها محالدر وفریب وغروردر زیرا که کورك فهم وادراکی
بومعنادن دور وبعیددر بعض نسخه‌ده مصرع ثانی زانکه تصویری ندارد وهم کور دخی واقع اولمشدر یعنی زیرا که
کورك وهم وادراکی بوتصویری طوتمز وبرلطیف معنایی تصور ایلمکه قادر اولمز دیمك اولور (مثنوی جنس چیزی چون
ندید ادراك او * نشنود ادراك منکرناك او) چونکم اول جنینك ادراکی برشیئك جنسنی کورمدی انك منکرناك اولان
ادراکی کمسنه‌نك کلامنی استماع وقبول ایلمز پس بوقصه‌نه ایدوکنك بیانه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) همچنین
کین خلق عام اندر جهان * زان جهان ابدال میکویدنشان) اول جنین کبی عامهٔ خلقه جهان ایچره
اول جهاندن ابدال حق انلره نشان ویرهلر یعنی بوجهان ایچنده عوام ناس اول جنین کبیدر اول جهان حقایقدن
وعالم الهیدن اولیاء الله انلره نشان سویلرلر وبو رحم کبی اولان دنیایی وبوخون مشابه‌سنده اولان غدایی ترك ایلیوب
ارض الله واسعه سیرنه رغبت ایلك وغدای نورانی یمکه محبت قیلك دیو انلره سویلرلر ودیرلر (مثنوی) کین جهان
چاهیست بس تاریك وتنك * هست بیرون عالمی بی بو ورنك) که بوجهان زیاده مظلم وتنك برقیودر بو ورنکسز
بوجهانك طشره‌سنده یعنی وراسنده برعالم واردر که اول عالمدن مراد عالم ارواح وعالم ارواح آخرتدر (مثنوی) هیچ
درکوش کسی زیشان نرفت * کین طمع آمد حجاب ژرف وزفت) هیچ انلردن برکسه‌نك قولاغنه بوسوز کیتمدی وابدال
خدانك بوکلمات طیبه‌سی آنلره تأثیر ایتمدی زیرا بوطمع قوی وعظیم حجاب کلدی یعنی عامهٔ ناسه ابدال خدا اولان
انبیا واولیانك اول جهان معنویدن اولان سوزلری تأثیر ایتمدی (بیت) کوش رابندد طمع از استماع * چشم رابندد
غرض از اطلاع) طمع قولاغی اشتمکدن باغلر غرض چشمی اطلاعدن باغلر کما قال علیه السلام ایاکم والطمع
فان الطمع یعمی ویصم) پس غرض طمعدن خدای تعالی‌یه استعاذه ایلمك لازمدر بومحلده ایراد اولنان طمع یالکز

مال وجاه دنیا طمعی دکلدر نته کم بوحدیث شریف بومعنایه دلالت ایلر قال علیه السلام استعیذوا بالله من الطمع
رواه احمد والطبرانی عن معاذ بن جبل (مثنوی) همچنانکه آن جنین را طمع خون * کان غدای اوست در اوطان دون
انجلین که اول جنین خونك طمعی زیرا که آنك غداسی اوطان دونده‌در ونشو ونماسی تنك وسفلی اولان مقاملرده‌در
مثنوی) ازحدیث این جهان محجوب کرد * خون تن را دردلش محبوب کرد * زین همه انواع نعمت ماند مرد *
غیرخون اومی نداند چاشت خورد) بوجهانك سوزندن اول جنینی طمع خون محجوب وممنوع ایلدی قوشلق
طعامنی اول جنین خوندن غیری بیلمز چونکم کندینك غداسنه اول جنین طمع طوتمشدر وساکن اولدیغی مرتبه‌یه
انسیت ایلمشدر بوطمع آنی بوجهانك سوزنی استماع ایلمکدن واول کلامی قبول قیلمقدن محجوب ایلیوب منع قیلمشدر
ولهذا حضرت نبی مکرم صلی الله علیه وسلم عالم آخرتده محجوب وغافل اولان وبودنیایه میل ومحبت قیلان عوام
مؤمنینی جنینه تشبیه ایدوب بیورمشلردر مثل المؤمن فی الدنیا کمثل الجنین فی بطن امه اذا خرج من بطنه بکی علی
مخرجه حتی اذا رأی الضرع ورضع لم یحب ان یرجع الی مکانه فکذلك المؤمن یخرج منها بالموت فاذا انتقل الی ربه
لم یحب ان یرجع الی الدنیا کما لا یحب الجنین ان یرجع الی بطن امه کذا فی نزهة الناظرین چونکم بطن مادرده ساکن
اولان وانده قان یمکه طمع قیلان جنینك کوشنه خارجده اولان ناصحك قولی داخل اولمز وطمعکار اولان جنین آنك
سوزنی قبول قیلمز بیوردیلر بومناسبتله پیل بچه‌لرك لحومك یمکه مائل وطامع اولان قومك قولاغنه ناصحك کلامی
داخل اولمدیغی وخوردند کان پیل بچه اولنلر آنك سوزنی استماع قیلمدیغی بیان ایلمکه شروع ایدوب بیوررلر قصهٔ
خورند کان پیل بچه ازحرص وترك نصیحت ناصح (مثنوی آن شنیدی تو که درهندوستان) دید دانایی کروهی دوستان
سن آنی اشتدکمی که هندوستانده بردانا بربلوك دوستلرنی کوردی (مثنوی) کرسنه مانده شده بی برك وعور *
میرسیدند ازسفر ازراه دور) اول کروه آج قالمش ازقسز وعریان اولمش ایراق یولدن سفردن ایرشدیلر (مثنوی
مهر دانا یش جوشید وبکفت * خوش سلامشان وچون کلبن شکفت) اول دانانك دانالغی محبتی جوش ایلدی
وآنلره خوش سلام دیدی وکلبن کبی اچلدی (مثنوی) کفت دانم کز تجوع وزخلا * جمع آمد رنجتان زین کربلا) اول
عاقل ودانا بونلره دیدی بیلورم که تجوعدن وخلادن یعنی آچلقدن وقارنکز طعامدن خالی اولمقدن بوکربلادن سیزه رنج
والم جمع کلدی (مثنوی) لیك الله الله ای قوم خلیل * تا نباشد خوردتان فرزند پیل) ولکن الله حقیچون
ای اولو قوم تا سیزك طعامکز فیلك یاورسی اولمیه وسیزك نفسکز آنی یمکه طمع قیلمیه (مثنوی) پیل هست اکنون
که این سو میروید * پند من ازجان وازدل بشنوید) فیل واردر شمدیکه بوجانبه کیدرسز پیلك اولادنی صیمه کز وآنك
لحمنی یمه کز بنم سوزم استماع ایلیکز (مثنوی) پیل بچکانند اندر راه تان * صید ایشانست بس دلخواهتان) ای کروه
دوستان سیزك یولکزده فیل یاوریلری واردر آنلرك شکاری سزه زیاده مقبولدر وقلبکز آنلری صید ایلمکه طالب
ومائلدر (مثنوی) بس ضعیفند ولطیف وبس سمین * لیك مادر هست طالب درکمین) اول فیل یاوریلری زیاده ضعیف
تازه‌لردر وزیاده لذیذ وزیاده سمینلردر لکن انلرك مادری پوصوده انلره طالب وحارسدر (مثنوی) ازپی فرزند صد
فرسنك راه * اوبکردد باحنین وآه آه) فرزندن اردندن یوز فرسنك یولی اول حنینده وآه آه دیو فغان ایلمکده دور ایلر
واولادنی جست وجو قیلر (مثنوی) آتش ودود آید از خرطوم او * الحذر ان کودك مرحوم او) برمرتبه غضبده اولور که
اول فیلك خرطومندن آتش ودود کلور حذر ایلیکز انك مرحوم اولان کودکندن یعنی اول فیلك کندی بچه‌لرینه
زیاده شفقت ومرحمتی واردر واول بچه‌لر انك رحمتیله مرحوم اولمشلردر حذر ایلیك انك مرحوم اولان فرزندلرینی قتل
وهلاك ایلمکدن دیدی پس بوقصه‌دن حصه نه ایدوکنك بیانه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) اولیا اطفال حقند ای
پسر * درحضور وغیبت ایشان باخبر) اولیا ولینك جمعیدر ولی بروزن فعیلدر اکر بمعنی فاعل واکر بمعنی مفعول
اولسون عبد کامله ولی دیرلر یا نصرت دین حق قیلدیغیچون ویاخود منصور ومرید من عند الله اولدیغیچون
ویا محبوب ربانی ویا محب الهی اولدیغیچوندر ویاخود طفل صغیر پدرینك هروجهله حکم وتصرفنده اولدیغی کبی وپدری
آنك جمیع امورنده تصرف وتولی قیلدیغی کبی ولی دخی حضرت حقه نسبتله طفل صغیر کبی اولوب وحضرت والی
مطلق هروجهله آنك جمیع امورنده تولی قیلدیغیچون ولی دیدیلر پس حضرت مولانا قدس سره الاعلی اشارة الی هذا
المعنی اولیاء الله ای پسر حق تعالینك طفللریدر بیوردیلر یعنی اولیاء حق تبارك وتعالینك عیالی واطفالی کبیدر شول
حیثیتدنکه حضرت حق آنلرك جمیع امورینه پدروار متولیدر غائب ایلمکده وحاضر اولمقده اول حق بونلرك مالنه وبونلری
غیبت ایلیس لانملرك احوالنه زیاده خبیردر غائبی وحاضریده یا مصدریه درو ظرف معناسی مقدر اولور وجائزدر که
مصرع ثانی اولیانك صفتی اوله یعنی اولیا اطفال حقدرلر ای غافل بونلر خلقدن غائب اولمقده علی کلا التقدیرین

باخبر دررلر دیمك اولور لكن الاول اولی (مثنوی) غائبی مندیش آن نقصان شان * کوکشد کین از برای جانشان *
غائبیده یا مصدریه در وغائب بوراده غیبت ایدیجی دیمکدر وغیبت ایلمك هرکسه غائب ایکن سوء حالك سویلمکدر
ومعنا اول کسه نك اتن ییمکدر کما قال الله تعالی (ولا یغتب بعضکم بعضا ایحب احدکم ان یأکل لحم اخیه میتا
فکرهتموه) یعنی ای مؤمنلر بعضکز بعضکزی غیبت ایلاسون وبرادرینك اردنده غیبت وذمن سویلاسون سیزدن بریکز
سورمی قرنداشنك اتن یه میت اولدیغی حالده اکر اکل لحم برادر سیزه عرض اولنسه سیز آنی کریه ایلردیکز پس
معنی غیبت غیبت ایدیجیلك اندیشه ایلمه ولیلرك نقصانی طرفندن یعنی بونلرك بعض حالده اذعان قاصرکزه صغمز
افعالك کوروب نقصان وعیب عد ایلیوب بونلرك بو نقصان وعیبی جهتندن غیبت ایدیجیلك اندیشه قیلمه واطفال
خدا منزله سنده اولان رجالك لحومنی اکل ایلمه که اول خدای متعال کین چکر وانتقام ایلر اکال لحوم اولیا اولنلره
وآنلری غیبت قیلنلره اول کاملرینك حضرت حقه جانلرینك محبوبیتی وکمالیله اتصال وقربیتندن اوتری
لحوم العلماء مسمومة) حدیثی دخی بو معنایه دالدرکه آنلرك اتی بین وغیبت وقدحن دین کلاب ناسه آنلرك غیبتی
زهر قاتلدر وعیب وقدحن سویلمك سم هلاهلدر نعوذ بالله (مثنوی) کفت اطفال منند این اولیا * درغریبی فرد
از کار وکیا) الله ولی الذین آمنوا والله یتولی الصالحین آیتلرینك فحواسنجه حق تبارك وتعالی اولیا وصلحا قوللرینه سبب
اول اولدیغی جهتدن وبونلری آنافانا تربیه ایدوب جمیع امورلرنده تولی قیلدیغی حیثیتدن بونلره اب اکبر وبونلر حضرت
حقه جل شانه ولد اصغر منزله سنده درلر ولهذا شرایع متقدمه نك اربابی حضرت حقه اب اطلاقنی جائز کورمشلردر
کما قال عیسی بن مریم فی انذار قومه یا قوم انی ذاهب الی ابی ابعث لکم النار فلتطلبوا الذی یاتیکم بالتأویل من بعدی
اذا کان ذلك الزمان ولتؤمنوا به وقالوا اتخذ الله ولدا سبحانه آیتنك آخرنده قاضی بیضاوی دیرکه اعلم ان السبب
فی هذه الضلالة ان ارباب الشرایع المتقدمة کانوا یطلقون الاب علی الله باعتبار السبب الاول حتی قالوا ان الاب
هو الاب الاصغر والله سبحانه هو الاب الاکبر ثم ظنت الجهلة منهم ان المراد به معنی الولادة فاعتقدوه ولذلك کفر قائله
ومنع منه فی شرعنا مطلقا حسما لمادة الفساد بیضاوینك ولذلك کفر قائله دیمه سنده نکته بودرکه الله اب اکبردر
دین کمسه معنای ولادته اعتقاد ایلدیکندن اوتری تکفیر اولندی والا عبادته سبب اول اولدیغی جهتدن وبونلری
مربی وجمیع امورلرینه متولی اولدیغی حیثیتدن اب اکبر اطلاقی جائز اولوردیمکی اشعار ایلر وبو اب اسمینك اول حضرته
اطلاق اولنمسندن بزم شرعمزده مطلقا منع اولدی تقدیر مذکور اوزره صحیح اولمدیغندن دکل بلکه مادهٔ فسادی قطع
ایلمك ایچوندر دیمك اولور پس برفحوای حدیث اللهم اکلأنی کلاء الطفل الصغیر اولیا حضرت حقه طفل اصغر وحضرت
حق سبحانه وتعالی بونلره تربیت وتولیتدن اب اکبر کبی اولدیسه حضرت مولانا قدس الله سره العزیز خدای متعال
لسانندن بوذکر اولنان معنایی اشعار ایچون حکایه بیوروب دیرلرکه حضرت حق تعالی دیدی بو اولیا بنم طفللرمدر
غریبلکده کار وکیادن فرد وجدا یعنی حق تعالی دیدی بو اولیا بنم اطفالمدر بن آنلره مربی ومتولی اولدیغم جهتدن
وانلر اطفال وعیال کبیدر تربیه وتولیتمه محتاج اولدقلری حیثیتدن (مثنوی) ازبرای امتحان خوار ویتیم * لکن اندر
سر منم یار ندیم * وبو اولیالرم غریبلك عالمنده کار وکیادن فرد اولمشلردر وترك عزت وشهرت قلمشلردر امتحاندن اوتری
خوار ویتیملردر لکن سرد رونده آنلرك یاروندیمی بنم یعنی امتحان انسان ایچون بونلر بین الناس خوار ویتیملردر (فاما
الیتیم فلا تقهر) فحواسنجه سن بو یتیملری خوار کوروب قهر ایلمه زیرا که سرلرنده بونلره یاروندیم بنم دیر کما قال الله تعالی
(والله ولی المتقین) وقال وهو ولی المؤمنین) ای ناصرهم ومعینهم (مثنوی) پشت داری جمله عصمتهای من * کوییا
هستند خود اجزای من) جملهسنك پشتدارلکی وطایفقلغی بنم عصمتلریمه وصیانتلریمه در معنای آخر بو جملهنك
پشتدارلکی یعنی ارقه طوتیجی وقوت ویریجی بنم حفظ عصمتلرمدر دیمك اولور تشبیها دیدیکم که بونلر خود بنم اجزامدر
بونلره اکرام همان بکا وبونلره اهانت بنم احبابمه اهانت اولدیغی بونلر بکا کمال قربیتده آلات منزله سنده اولمشلردر
وبن بو ولیلریمه کل مرتبه سنده واقع اولمشمدر دیمك اولور ولهذا قال الله تعالی فی احادیثه القدسیة (من اکرم ولیا فقد
اکرمنی ومن اذی ولیا فقد اذانی وقال من اهان ولیا فقد بارزنی بالمحاربة) اکر اولیا کیملردر دیرسك مؤمنلر ومتقیلردر
نته کم بو آیت بو معنایه دلالت ایلر (الا ان اولیاء الله لا خوف علیهم ولا هم یحزنون الذین آمنوا وکانوا یتقون) وعن عبادة
ابن صامت قال سئل رسول الله صلی الله علیه وسلم عن اولیاء الله قال علیه السلام الذین اذا رؤا ذکر الله یعنی بر مؤمن
کامل الالهك ولیسیدر والله تعالی دخی بونلرك ولیسیدر ومتقی فی الحقیقه اهل فنا وتارك دنیا ومافیها اولان فقرادر
ولهذا حضرت مولانا جناب خدا لسانندن جمله انسانه علی وجه البینه دلقپوش اولان فقرایه واهل فنایی توصیه
وتذکیر ایدوب بیوررلر (مثنوی) هان هان این دلقپوشان منند * صدهزار اندر هزار و یك تنند) اکاه اول اکاه اول

ای

ای انسان بو بنم اطفالم منزله سنده اولان اولیا بنم دلقپوشلرمدر وبونلر شول دلقپوشلردرکه صورتا صدهزار اندرهزار
متعدد ومتکثرلردر ومعنا کنفس واحدة یك تن دررلر (مثنوی) ورنه کی کردی بیك چوبی هنر * موسی آن فرعون را زیر
وزبر * واکر جمیع انبیا واولیا من حیث المعنی نفس واحد حکمنده متحد اولمیه لردی ایچون برچوبله هنر ایلردی بریالکز
موسی فرعون ذی الاوتادی ایچون زیر وزبر ایلردی (مثنوی) ورنه کی کردی بیك نفرین بد * نوح شرق وغرب را غرقاب
خود) یوخسه بر بد نفرین ایله حضرت نوح علیه السلام شرق وغرب اهلنی نیجه کندینك غرقابی ایلردی یعنی اکر لا نفرق
بین احد من رسله معنیٔ صحیح اولمیدی وجمیع انبیا واولیا من حیث المعنی کنفس واحدة اکادقیلمیدی نوح علیه
السلام ایچون ایلردی بر بد دعا ایله که اول (رب لا تذر علی الارض من الکافرین دیارا) دیدیکیدر یعنی اکر من حیث
المعنی بو جمله سی متحد اولمیه لردی حضرت نوح علیه السلام بو نفرین بد ایله یریوزنده اولان کافرلری غرقاب ایلمزدی
(مثنوی) برنکندی یك دعای لوط راد * جمله شهرستان ایشان بی مراد) اکر انبیا واولیا من حیث المعنی متحد وجناب
خدا بونلره معین وممهد اولمیدی راد وجواد اولان لوط نبینك بر دعاسی لوط قومنك جمله شهرلرینی بی مراد اولدقلری
حالده یرندن قوپررمیدی (مثنوی) کشت شهرستان چون فردوسشان * دجله را آب سیه بین زونشان) اول لوط
قومنك فردوس کبی اولان شهرستانی بر آب سیاه دجله سی اولدی وآنلرك اولرینك وساکن اولدقلری شهرلرینك
ویرلرینك یرلرنده بر عظیم سیاه صو چیقوب کول اولدی بوری نشانی کور وآنلرك آثار وعلاماتنه نظر ایرکور (مثنوی
سوی شامست این نشان واین خبر * دررہ قدسش ببینی در کذر) شام جانبنده در شهرستان لوطك زمینه کمه سی
وسیاه صو چیقماسی بو نشان وبو خبر قدس شریف یولنده بونی کوررسن کذر وقتنده (مثنوی) صدهزاران اولیای
حق پرست * خود بهر قرنی سیاستها بدست) کذا وکذا صدهزاران انبیای حق پرست جهتندن خود بر قرنده
سیاستلر واقع اولمشدر وبونلرك اکثر احوالنی حق تعالی حضرتلری قرآن عظیمده ذکر قیلمشدر (مثنوی)
وربکویم وین بیان افزون شود * خود جکر چه بود که کهها خون شود) واکر سویلرسم بو بیان افزون اولور خود فهم
سخن ایلین انسانك جکری نه شی اوله که مع غلظتها وکمال صلابتها جبال راسیات بو بیانك استماعنه طاقت کتورمیوب
خون اولور ومتصدع اولوب پاره لنور ومعنای قرآن عظیمدر ومعنای کلام خدایه جبال راسخه نك تحملی اولمدیغی
قرآن ایله ثابتدر کما قال الله تعالی (لو انزلنا هذا القرآن علی جبل لرأیته خاشعا متصدعا من خشیة الله) اکر دیرسك که
جبال خون اولمق خود محالدر پس بو مقالدن مآل نه در جواب (مثنوی) خون شود کهها وباز ان بفسرد) تو نه بینی
خود شدن کوری ورد) یعنی بیان مذکوردن مراد معنای قرآندر ومعنای قرآن غیر مخلوق اولان کلام ذاتیه در
که متکلمك صفتیدر وحضرت متکلم بیچونك کلام ذاتیه سی واسماء صفاتیه سی ایکی قسم اوزره در برقسمی جلالی
برقسمی جمالیدر وبو اوصاف الهیه نك بر ایکی نوعی دائما لاینقطع موجودات تعینات اوزره تجلی ایلمکده در مثلا
صفت فرد واحد وقهار درحال بر شیئك وجودنی افنا واعدام ایلر ورحمت رحمانیه وایجاد ربانیه ینه اول حالده
اکا کالاول وجود بخش ایلر پس بو اشیا دائما عدم جانبنه مرور قیلمقده وانك امثالی بعینها متجدد اولمقده در کما بینا
مفصلا فی الجلد الاول فی بیان مکر خرکوش پس تجدد امثال وتعاقب اشباهه متعلق بو بیت شریفی دخی ادا بیوررلر
نعم طاغلر هردم خون اولور وبو بیان ظاهر وکلام باهرلرنده لولی اولان کلام ذاتیه وصفات الهیه دن جبال تعینات
دمبدم فنا واضمحلال بولور لکن همان دم خون اوله وفنا بوله درحال اول جبال مکوّنات ینه ایجاد رحمانیه ایله فسرده اولور
ومقرّنده قرار قیلور پس دمبدم کلام الهیه دن خون اولور وعدم جانبنه ارتحال وانتقال قیلور وینه آنك امثالی
اشکال جبال اول محله تعاقب ایلیوب متجدد اولور ولهذه الاسرار قال الله تعالی فی کلامه المستطاب (وتری الجبال
تحسبها جامدة وهی تمر) پس حضرت خداوندکار مصرع ثانیی بو تجدد امثالی کورمینلره وخلق جدیدی مشاهده
قیلمینلره علی سبیل البدل هر برینه تعریض وتوبیخ ایدوب بیوررلر ای بو سردن غافل وجاهل اولان سن جبالك
خون اولمسنی وینه قدده اولوب وجود بولمسنی کورمزسن ومشاهدهٔ حقیقت کاردن مردود ودورسن (مثنوی
طرفه کوری دوربین تیزچشم * لیك از اشتر نه بیند غیر پشم) طرفه وعجب شول برکورکه ایراق کوریجی
تیزچشمدر ولکن دوه دن کورمز الا یوکنی یعنی حقیقت اشیایی بیلمز وهر صورتك عاقبت وآخرینی نه منجر اولور
آنی فهم قیلمز الا همان آثار ظاهره یی وصور محسوسه یی کما قال الله تعالی (یعلمون ظاهرا من الحیوة الدنیا وهم عن
الآخرة هم غافلون) (مثنوی) مو بمو بیند زصرفه حرص انس * رقص بی مقصود دانی همچو خرس) انسك حریصی
صرفه دن اولانی مو بمو کوررلکن آیی کبی بی مقصود رقص طوتر وبیهوده حرکت ایدر حرص یعنی حریصدر رجل
عدل قیلندن ومصرع اوّل ایله اول کوردوربین تیز چشمی تفسیر ایدوب بیوررلر یعنی انسانك حریصی صرفهٔ نفسانی

وبهرۀ جسمانیدن اولنی موجود كوررلكن خرس كبی بی مقصود رقص طوتروبیهوده حركت ایدرومن حیث الحقیقه بی مقصود اولان رقص وحركتی قیلوروصرفه وبهره ایچون طورمزطولانورایی كبی (مثنوی) رقص انجا كن كه خودرا بشكنی * پنبه را ازریش شهوت بركنی) ای صرفۀ دنیایه حریص اولان انسان حركت ودوری اول محلده ایله كه كندوكی صیره‌سن ونفسكی اولدره‌سن وشهوت نفسانیه ولذت حیوانیه یاره‌سندن پنبۀ زعم وپنداری قوپروب قالدیره‌سن وزیرپنبۀ هواده قربی اولان ونشو ونما بولان ریش شهوت اوزرپنه‌مرهم ریاضتی قویوب صحت وسلامت بولدیره‌سن زندان دنیاده ودام حرص وهواده كرفتار ایكن رقص وجولان ایتمك مقبول وممدوح دكلدر (مثنوی) رقص اندرخون خودمردان كنند) رقص وجولان برسرمیدان كنند) مردان سالكان راه خدا رقص وجولانی میدان روحانی طرفنده ایدرلرورقص ودورانی كندی قانلری ایچره ایلرلریعنی نفسلرنی زبون وجكرلرنی خون قیلمق خصوصنده رقص وجولانی مردان الهی وعاشقان ربانی ایلر بونده تعریض واردرشول زندان نفس وهواده مسجون ودام دنیاده كرفتاروزبون ایكن هوای نفس ایله رقص وسماع ایلین كمسه‌لره كه بومقوله كمسه‌لرك رقص وسماعی ایولرك لعبی ورقاصلرك رقصی قبیلندندر (مثنوی) چون رهند ازدست خود دستی زنند * چون جهند ازنقص خود رقصی كنند) مردان الهی چونكه خلاص اولورلر كندی اللرندن برال اوررلروچونكم كندی نقصلرندن صیچره‌یه‌لر وكماله ایره‌لر رقص ایلرلر وبومرتبه‌یه ایرنلرك خارجده اولان خضرایره احتیاجی قالمز (مثنوی) مطربانشان ازدرون دف میزنند * بحرها درشور شان كف میزنند بونلرك مطربلری درونده دف چالارلرودریالر بونلرك جوش وخروشندن كوپوك اوررلروامواج اللرنی بری برینه چالارلر (مثنوی) توئه بینی بركها برشاخها * كف زنان رقصان زتحریك صبا) سن كورمزسن داللراوزوه یپراقلرال چالیجی واویناییجیدرلر صبانك تحریكندن (مثنوی) توئه بینی لیك بهرکوششان * بركها برشاخها هم كف زنان) سن كورمزسن بوذكراولنان احوالی ولكن بومردان الهینك كوششلرندن اوتری جمیعا اوراق اشجارهم شاخلر اوزره كف زناندرلر (مثنوی) توئه بینی بركهارا كف زدن * كوش دل باید نه این كوش بدن) سن كورمزسن یپراقلرك ال چالمسنی وذكروتسبیح قیلمسنی بونی استماعه كوش دل كركدربوكوش بدن دكل اصوات موزونه دن لذت المق وكوش بدنله سماع قیلمق مجرد مقدمات سلوك ایچوندركه سماع صوریدن بوسماع معنوی یه تاكم تحصیل استعداد ایلیه واكربوسماع روحانیدن لذت المزسه سماع جسمانی عرفایه نسبت شیء دكلدروبومحله مناسب اولان انواع رقص واصناف سماعی طریقت سماعی نامه ده وشرح تائیه ده وجه استماعده مستوفی ذكر ایلدك تكراره حاجت یوق لازم كلورسه آنلردن طلب اولنه (مثنوی) كوش سربربنداز هزل ودروغ * تابه بینی شهرجان ارباقروغ) كركوش سری اچیق استرسك كوش سری هزل ودروغدن باغله تاكم شهرجان بافروغی كوره‌سك وبوسوزلرك حقیقتنه ایره‌سن (مثنوی) سركشد كوش محمد درسخن كش بكوید درنبی حق هواذن) سورۀ توبه ده اولان آیته اشارتدركه اولی بودر (ومنهم الذین یؤذون النبی) بوآیت منافقلر حقنده نازله اولمشدر اول فرقۀ فسده بریره كاهی جمع اولوب اول سلطان حقنده مالا یعنی سویلیوب بعضلر دیرلردیكه صاقنك محمد اشیدرز یرااذن سامعه صاحبیدر دیرلردی جناب عزت قوللرینه آنلردن خبرویروب بیوررلركه (ومنهم بومنافقلردن بعضدر (الذین) شول كمسه‌لركه (یؤذون النبی) حضرت پیغمبری ایذا ورنجیده ایدرلردی (ویقولون) ودیرلردیكه (هواذن) اول محمد اذندر رجل عدل قبیلندندركمال مبالغه قصدندن اوتری كانه اول حضرتك سرتاباهر عضوی اذندرتاكم جاسوسه عین دیرلرمبالغه دن اوتری (قل اذن خیرلكم) بوكلام منافقلری تصدیقدركان دینلدیكه نعم اول پیغمبر علیه السلام اذندر لكن نعم الاذن مذمومه دكل بلكه ممدوحه درو خیر درسرچكرواذن تنوینله واضافتله قرأتندر (یؤمن بالله) تفسیردر اذن خیرلكم قولنی یعنی الله تصدیق ایلرهرنه كه بیوردی وبیورر (ویؤمن للمؤمنین) ودخی تصدیق ایلرمؤمنلرك خلوصله اولان اقوال وافعال واعمالرینی للمؤمنین ده لام زیاده اولدی امان معناسنه اولان اعالله سلیم وتصدیق معناسنه اولانك ما بیننی فرقدن اوتری (ورحمة) اوزره معطوفدریعنی اول پیغمبرعین رحمتدر (للذین آمنوا منكم) شول كمسه‌لره كه سزدن اظهارایمان ایلدیلر (رحمة) بوراده راحم معناسنه مبالغه دن اوتری مصدرذكراولندی معنی عینیت اسرار چكرواستماع ایدرحضرت پیغمبرك كوشی منافقلرك وغیری كمسه‌لرك سوزندن كه آنك حقنده حق تعالی قرأنده هواذن بیوردی یعنی همان اول پیغمبرعین كوشدر بیوردی امدی حقیقتده اصل كوش كوش سردربوخسه كوش سرسرغیبی استماع ایده‌مز (مثنوی) سربسر كوش ست وچشمست ان نبی * تازه زومامرضعست اوماصبی) سرتاپا قولقدر وجمله اعضاسی محضا دیده در بونبینك هواذن بیوردقلرینك تفسیری كما بینا قبیل هذا البیت كوزوقولق اولمقده براندن تازه یز واول مربی كاملك شیرعلوم وحكمتیله نشو ونماده یز اول حضرت نبی علوم وحكمی مستعدینه بقدراستعدادهم مرضعدروز كه ورثای محمدی یزاول حضرته نسبت صبی واولاد

معنوی یزدیمك اولوروالله اعلم (مثنوی) این سخن پایان نداردبازران * سوی اهل پیل وبرآغازران) بوسوزپایان طوتمز یعنی بومقوله معارف واسراره متعلق اولان كفتارنهایت قبول ایتمزامدی كیروسور اهل پیل جانبنه وآغازه سوریعنی خورندكان پیل بچه اولنلرك حكایه‌سنی ابتدادن بیان ایلمك اوزره شروع ایله وآنلرك قصه‌سی وحالی نه كونه اولدیسه آنی سویله دیمك اولور (بقیۀ قصۀ معترضان پیل بچكان) بوسرخ شریف وبوبیان لطیف فیل یاوریلرینه تعرض ایدیجیلرك قصه‌سنك بقیه‌سی بیانده در (مثنوی) هردهانرا پیل بویی میكند * كردمعدۀ هربشر برمی تند هربردهانی پیل براستشمام ایلرهربشرك معده‌سی اطرافنه اول پیل طوقنوریعنی ناصح اول خورندكان پیل بچه اولنلره مقدما بوكونه نصیحت ایدوب دیدی ای كرسنه‌لر اكاه اولك اول یول اوستنده اولان پیل بچه‌لرك مادری كلوروهر بردهانی استشمام قیلوروهربربشرك معده‌سنك اطرافنه طولنور (مثنوی) تا كجا یابد كباب پورخویش * وانماید درجزایش قهروئیش) تاكم كندو اوغلنك كبابنی قنده بوله كم كندینك انتقامنی اكا كوستره واول اوغلنك اتن یین كمسه دن انتقام الهوآنی هلاك قیله (مثنوی) كوشتهای بندكان حق خوری * غیبت ایشان كنی كیفربری) كسرغینله غیبت برمؤمن قرنداشكی غائب ایكن سوء اوصاف وافعالله ذكرایلمكدركراول صفت ذمیمه آنده موجود ایسه ده والابهتان اولوركماروی ابوهریرة عن النبی صلی الله علیه وسلم قال علیه السلام اتدرون ما الغیبة قالوا الله ورسوله اعلم قال علیه السلام الغیبة ان تذكراخاك بما یكره قیل افرأیت ان كان فی اخی ما اقول قال علیه السلام ان كان فیه ما تقول فقد اغتبته وان لم یكن فیه فقد بهته رواه مسلم پس كتاب وسنتله ثابت اولمشدركه غیبت دیمك فی الحقیقه لحوم ناسی یمك كبیدركما قال الله تعالی (ولا یغتب بعضكم بعضا ایحب احدكم ان یأكل لحم اخیه میتا) وقال صلی الله علیه وسلم مررت بقوم لیلة المعراج لهم اظفار من نحاس یخمشون وجوههم وصدورهم فقلت من هؤلاء یا جبریل قال هؤلاء الذین یأكلون لحوم الناس رواه ابو داود وعن ابی هریرة رضی الله عنه قال علیه السلام من اكل لحم اخیه فی الدنیا قرب الیه لحمه فی الاخرة وقیل له كله میتا كما كلته حیا فیأكله یصیح ویستكره وقال مجاهد فی تفسیرقوله تعالی (ویل لكل همزة لمزة) الهمزة الطعان فی الناس واللمزة الذی یأكل لحوم الناس پس حضرت مولانا قدس سره الاعلی لحوم بندكان حقی ینلری وغیبتلرین دینلری پیل بچكان اكل ایلینلره تشبیه ایدوب قصه دن حصه بیوررلركه ای لحوم ناسی اكل ایلین وغیبت سویلین كوشتهای بندكان حق یرسن وآنلری غیبت وذم ایلرسك پاداش اعمالك ایلدرسك وجزاء سوء مقالك بولورسك (مثنوی) هان كه بوهای دهانتان خالق است * كی بردجان غیرانكه صادقست) اكاه اولك كه سزلك اغزیكزی قوقولیجی خالقدر قچن جان قورتررر اول كمسه دن غیریسی كه صادقدر یعنی دین حقده صادق اولندن غیریسی جان قورتره‌مز (مثنوی) وای ان افسوسئ كش بوی كیر باشد اندر كورمنكریانكیر) وای اول غیبت ایلین ومالایعنی سویلین افسوسه منسوبه كه آنك بوینكیری مقبره ایچره منكراوله ویاخود نكیراوله منكرونكیركولك كوزلو وقره یوزلو ومهیب سوزلو وآتش كرزلو ایكی ملكدركه میت مقبره‌یه وضع اولندقده كلورلرومن ربك ومن نبیك وما دینك دیو سؤال قیلورلر اكرصحیح جواب ویررسه اكا عذاب ایتمكدن فارغ اولورلر واكرنعوذ بالله زلل لسان واقع اولوب وخبث دهانی ظهوره كلورسه اول كرزكرانله اكا اوررلر وعذاب قیلورلر ومشایخ عظام دیمشلردر شدت سؤال میتك سوء حالی مقداری اولور بركمسه‌نك جنانی ودهانی ولسانی پاك وطاهراولمسه یعنی جنانی معاصی واثامدن ودهانی حرام اولان طعامدن ولسانی غیبته ومالا یعنی یه متعلق اولان كلامدن طهارت ونجات بولمسه آنك سؤاله جوابی آسان كلمز وخبیث الجنان وقبیح اللسان اولان كمسه‌نك دهان ولساندن آسان وجهله بوجواب پاكیزه صدور قیلمز پس ناصحیح جواب ویرنجه‌یه‌دك عذاب ملكاندن نجات بولمز پس غیبت ومذمت ونمیمه لسان ودهانی خبیث وكریه قیلوروموجب عذاب قبر اولور تاكم بومعنایه اشارت بیوررلر (مثنوی) نی دهان دزدیدن امكان زان مهان * نی دهان خوش كردن ازداروهان) نه اغزوكی اوغورلغه وكزلمكه امكان واراول اولولردن ونه دارولردن دهانكی مسك وقرنفیل كبی شیلرله خوش وطیب ایلمكه قابلیت وار رایحۀ كریهه دن (مثنوی) آب وروغن نیست مرروپوش را * راه حیلت نیست عقل وهوش را) اوقبرده تحقیقا روپوش ایچون آب وروغن مداهنه ومخادعه دن كنایه‌در عقله وهوشه اول قبرده طریق حیله یوقدركه بركمسه اندن حیله وخدعه طریقنه ذاهب اوله‌مز وملكاری الداوب آنلره مداهنه قیله‌مز (مثنوی) چند كوبد زخمهای كرزشان * برسرهرژاژخا ومرزشان) نیچه كره دوكراول ملكارلك كورزلو ینك زخملری ژاژبیجی وغیبت ومالا یعنی دیبجی كمسه‌لرك باشی اوزره ودخی آنلرك چنكاللرینك زخملریده كذلك اوررو بوملكارلك كرزومرزی صوری دكلدر بلكه معنویدر (مثنوی) كرزعزرائیل رابنكرا اثر * كرنه بینی سنك وآهن راصور) مثلا عزرائیلك كرزنك اثرنی كور

ومیتك وجودنده آنك لرزندن حاصل اولان علامتلره نظرایركورا كرچه صورتده چوب وآهن كورمزسكده (مثنوی
هم بصورت می نماید كه كهی * زان همان رنجور باشدا كهی) هم كاه كاهی صورتده دخی بطریق التمثیل عزرائیلك كرزی
وآنك اثرلری كوریتورلكن اندن همان خسته اكاه اولوركه آنك حس ظاهرنه اول زمانده ضعف وحس باطننه قوت
كلور وعالم مثال بصر بصیرتنه كشاده اولور (مثنوی) كوید آن رنجور كای یاران من * چیست این شمشیر برساران من
نته كم اول بعض رنجورسویلرواطرافنده اولان كمسه لره خطاب ایلردیركه ای بنم یارانم بوشمشیربنم دیه لرم اوزره سارديه
معناسنه درساران جمع اولورسارديه معناسنه اولوب ان من بكا مخصوص ولایق معناسنه اولسه هم جائزاولور
مثنوی) ما نمی بینیم باشد این خیال * چه خیالست این كه هست این ارتحال) یاران دخی دیرلركه بز كورمزز بلكه
بوخیال اوله پس حضرت مولانا بیوررلركه نه خیالدربوكه بوحال ارتحال اولدی پس عالم حقیقته ارتحال وقتنده اولان
اوهام وخیال اولمز (مثنوی) چه خیالست این كه این چرخ نگون * ازنهیب این خیالی شد كنون) نیجه خیالدر
بوكه بو چرخ نگون وبوسقف بوقلمون بوحالك نهیبندن برخیال اولدی الان لطیف ونحیف اولدی (مثنوی)
كرزها وتیغها محسوس شد * پیش بیماروسرمنكوس شد) كرزلر وتیغلر محسوس اولدی شول بیمارك اوكنده كه حالت
نزعه قریب اولدی وآنك باشی منكوس اولدی اول حینده پرده رفع اولوب عالم باطنده اولان ملكلری اول مشاهده
قیلدی (مثنوی) ان همی بیند كه آن بهرا وست * چشم دشمن بسته زان وچشم دوست) اول بیماركوررا ول حسدن
غائب اولان صورتلری وحالتلری كه اول همان اندن اوتریدر دشمنك كوزی ودخی دوستك كوزی اندن بغلی اولدی
آنك یانده اولانلر آنك كوردیكنی كوره مزلر (مثنوی) حرص دنیارفت وچشمش تیزشد * چشم اوروشنكه خونریز
شد) دنیانك حرصی كتدی واول بیمارك كوزی اول حینده تیزاولدی اول بیمارك كوزی خون دوككلك وقتنده
روشن اولدی كه وقت معناسنه مصدر دروتقدیر كلام چشم ان بیمار دروقت خون ریختن روشن شد وبحقیقت جان
آن زمان بینا كشت دیمك اولور (مثنوی) مرغ بی هنكام آمد چشم او * ازنتیجهٔ كبراو وخشم او) آنك اول كوزی
فی المثل وقتسز اوتن قوش كبی اولدی آنك كبرینك ودخی خشمنك نتیجه سندن یعنی اول بیمارك صحت حالنده ایكن
كبرینك ودخی غضبنك نتیجه سندن وقتیله انك كوزی اغلیوب حالت نزعه كلوب بی وقت اولدقده مرغ بی هنكام كبی
آنك كوزلری بیهوده یره اغلیجی اولدی (مثنوی) سربریدن واجب امد مرغ را * كه بغیر وقت جنباند درا) مرغك
باشنی كسمك واجب كلورو لازم اولوركه اول مرغ غیروقتده جرس دپرده وچاك چاله یعنی ناله قیله وكریان اوله مشهور
مثللردركه وقتسز اوتن قوشك باشن كسرلر (مثنوی) هرزمان نزعیست جزوجانت را * بنكر اندرنزع جان ایمانت را) وفی
الحقیقة هرزمان برنزع واردر جزوجانك ایچونكه هردم جان برمقدار عالم عدمه كتمكده ونقود عمردن بردانه كتمكده در
پس نظرایله اكرجزوجانك نزعنده وا كركل جانك نزعنده ایمانكه واسلام وایقانكه (مثنوی) عمرتو مانند همیان
زرست * روزوشب ماننددینارشمرست) سنك عمرك مانند همیان زرمعدود ومحسوبدر كما قال الله تعالی (ومایعمر
من معمر ولاینقص من عمره الافی كتاب) وروزوشب ایسه درهم ودینارصایجی كبیدر (مثنوی) میشمارد میدهدا ز
بی وقوف * تا كه خالی كردد واید خسوف) بوروز وشب صرافی دینار عمری صایر وبی وقوف آنی عدمه ویرر وخرج
قیلورتا كم كیسهٔ تن نفس عمردن خالی اولورا كا خسوف كلور وبی نورقالور پس نقد عمردن هرنه خرج اوله كركدركه
آنك یرینه موجب عمرابدی وحیات سرمدی اولان طاعت حق ومعرفت وجود مطلق كله تانعم البدل اوله اكربدل
ما یتحلل اولمزسه بحاروجبال خرج وصرفه طاقت قیلمز فكیف كه عمرمحسوب انسانی نته كم بیوررلر (مثنوی) كرزكه
بستانی ونهی بجای * اندرآید كوه زان دادن بپای) اكركوهدن السك ویرینه عوض قومه سك اول ویرمكدن وخرج
وصرف قیلمقدن كوه پایندن ومقرندن یوقری كلورو زوال بولور (مثنوی) پس بنه برجای هردم راعوض * تازواسجد
واقترب یابی غرض) پس هر برنفسك جاینه ذكر وتسبیحدن برعوض قوتا كم واسجد واقترب آیتنك مفهومندن
مقصود وغرض ندر بوله سن بوآیتك تفسیری عن قریب كاوخ انداختن تشنه سرخنده كلور انشاء الله تعالی یعنی
هربار كه سجده قیله سن قرب الهیدن عوض وغرض بوله سن تاجله ثمن عمری متاع طاعته خرج ایدوب مقابله سنده
نعم البدل اولان حیات طیبه یه واصل اوله سن (مثنوی) دركمال كارها چندین مكوش * جزبكاری كو بود
دردین مكوش) دنیا كارلرینك تمام اولمسنه اولقدر كوشش قیلمه شول بركاركه دینده اوله اندن غیری یه ساعی اولمه
كما قال علیه السلام الدنیا قنطرة الحقیقة فاعبروها ولاتعمروها (مثنوی) عاقبت خواهی تورفت ای ناتمام) كارهایت
ابترونان توخام) عاقبت سن ناتمام وناقص كیدرسك سنك كارلرك ابترونانك ناپخته وخام قلیسردر (مثنوی
وان عمارت كردن كوروحد * نی بسنك ونی بچوب بست ولبد) مشایخ عظام فصحای كرام انامه نصیحت ایلدكاری

ایامده دیرلركه كشی مقبره سن حال حیاتنده عمارت قیلمق وتعمیرتنویرنه بودنیاده ایكن ساعی اولمق لازم ولابد در
پس عوام كالهوام بوسوزی اكرفهم ایدوب حجروشجرومدربی هنرله مقابرلك ظاهرنی عمارت ایدرلر پس بوكونه
كمسه لرك زعمی حضرت خداوند كاررد ایدوب ارشاد ونصیحت سمتنه كیدرلرو بیوررلر اول كوروحدی عمارت ایلمك
سنك وچوبله ودخی كرچ وكسكله دكلدر ومال كثیر ویوكدن یاپلمش لحد ایله دكلدر لحد مال كثیره ویوكدن یاپلمش
لحدیه دیرلر (مثنوی) بلكه خودرا در صفا كوری كنی * درمنیٔ اوكنی دفن این منی) بلكه كندك ایچون صفای
دروندن وتنویر قلب محزونده برمقبره قازه سن واول خدای متعالك بنلكنده ووارلغنده كندی وارلغكی دفن ایلیه سن
وجودكی مستوروختفی قیله سن (مثنوی) خاك اوكردی ومدفون غمش * تادمد بایدمددها ازدمش) وآنك یولنده
خاك اوله سن وغمینك مدفونی وعشقنك مجنونی وجمالنك مفتونی اوله سن تا كم سنك دمك یعنی روح بی فتوحك اول
حضرتك دمندن یعنی فیض سعادت توءمندن مددلربوله وحیات طیبه آله اكرخانهٔ قبردن زاد وغدا استرسك
تقویدن خیرلوزادوغدا اولمز كما قال الله تعالی (وتزودوا فان خیرالزاد التقوی) واكرنوروضیا دیلرسك صلوت وتلاوت
قرآندن انوربرچراغ پرضیا اولمز كما قال علیه السلام نوروامنازلكم بالصلوة وتلاوة القرآن رواه البیهقی عن انس قبرك
زینتی قلبك نورانیتی وآنك راحتی روحك روحانیتی دارنده اولان باروبیش بونده عمل نفیسدروبونده اولان كارنیكو
وحسن خوانده سكا همیشه ندیم وجلیسدرپس بیارسك قبوكی بونلرله یاپ تاباطنك معمور بوله سن وطپارسك همان
جناب حقه طاپ تاقبرك پرنورقیله سن (مثنوی) كورخانه قبه ها وكنكره * نبوداز اصحاب معنی این سره) كورخانه
وقبه لرودخی كنكره اصحاب معنیدن اول سره دكلدریعنی مقبره اوزره دخمه لرقیلمق وخیمه لرقورمق وقبه لریاپمق وبرجلر
قورمق اصحاب معنادن وارباب صفادن اولانلره بومقبوله دكلدرزیرا بوجمله سنك میته فائده وعایده سی اولمزومیت قبه
وكنكره دن راحت بولمز كما قال فی شرعة الاسلام ویكره ان یضرب علی القبر فسطاطا اوقبة یقام فیه اویظل القبر
وانما یظل المیت عمله فلاینفعه شیء من الفسطاط والقبة وغیرها طشره سنك نقوش وزینتندن ایچروسنه نه كلور
وظاهرقبری تخصیص وتعمیروتزیین وتنویرایلمكدن میته نه حاصل اولورنته كم بومعنایه اشارت بیوررلر (مثنوی
بنكرا كنون زنده اطلس پوش را * هیچ اطلس دست كیردهوش را) پس نظرایله ای نظری اولان كمسه الان اطلس پوش
اولان زنده یه وظاهری ملتبس اولان وباطنی غم والمده قالان بنده یه كوركه هیچ اطلس وحریرآنك هوش ناقصینك الن
طوترمی وآنك قلب وروحنه نفع وفائده ایدرمی (مثنوی درعذاب منكرست آن جان او * كژدم غم دردل غمدان او) كویا
منكرونكیرك عذابنده در اول اطلس پوشك جانی ومنزل عقارب غموم وهموم اولدی آنك دلی غمدان فتح غینله قینه دیرلر
كسرغینله اولدیغی اوزره معنی غم عقربی آنك قین كبی اولان كوكلنده دردیمك اولور (مثنوی) ازبرون برظاهرش
نقش ونكار * وزدرون اندیشها وزاروزار) طشره دن صورت ظاهره سی اوزره نقش ونكاروار درولكن درون عالمنده
اندیشهای موذیه وافكارمؤلمه دن زاروزاردر كرفتارالام وازاردر (مثنوی) وانكه * یبنی اندران دلق كهن * چون نبات
اندیشه وشكرسخن) واول بركسه یی دخی اول دلق كهنده صورتا خراب وتراب كوررسك ولكن باطنا اول كمسه نبات
اندیشه وشكرسخندروممثل علیه قبورالموتی فان بعض القبرظاهره مزین ومنقش بالنقوش والالوان وباطنه حفرة من
حفرالنیران وبعضه وان كان ظاهره تربة بلازینة فباطنه روضة من ریاض الجنان (بازكشتن بحكایت پیل بچكان مثنوی
كفت ناصح بشنوید این پند من * تادل وجانتان نكردد ممتحن) ناصح آنلره دیدی ای قوم بنم نصح وپندمی ایشیدك
تاكم سزك دل وجانكز ممتحن اولمیه وبلالره كرفتار كلمیه (مثنوی) با كیاه وبركها قانع شوید * درشكار فیل بچكان كم روید
ای قوم كیاهه وبركلره قانع اولك وحشایش واوراق اشجاری یمكله اكتفا قیلك پیل بچه لرك شكارینه كتمك وآنلری
زنهارشكارایتمك دیدی (مثنوی) من برون كردم زكردن وام نصح * جزسعادت كی بودانجام نصح) امدی بن بوبندن
وام نصحی اخراج واسقاط ایلدم وبكا واجب ولازم اولان سوزهرنه ایسه سزه سویلدم نصحك انجامی یخن سعادتدن
غیری اولورنصحی قبول ایلمك بیلك كه سعادتدن غیری اولمز وقبول ایتمك خسران وخیبتدن غیری نسنه بولمزدیدی
(مثنوی) من بتبلیغ رسالت آمدم * تارهانم مرشمارا ازندم) بن تبلیغ رسالت ایچون كلدم تا كم سزی ندمدن والم
وغمدن قورترم دیدی مثنوی) هین مبادا كه طمعتان ره زند * طمع برك از بیخهاتان بركند) اكاه اولك اولمیه كه طمع
سزك یولكزاوره رزق وآزق طمعی سزی كوككزدن اقوپره اكربوبولده قوت وغدایه طامع اولوب اول پیل بچه لردن
برسكزاول حرص وطمع سزی استیصال وهلاك قیلوردیدی (مثنوی) این بكفت وخیربادی كردورفت * كشت قحط
وجوعشان درراه زفت) الحاصل ناصح اول قومه بوسوزلری دیدی وبرخیربادایتدی وكتدی یعنی سزه خیراوله دیوب
اول منزلدن رحلت ایتدی اول قومك قحطی وجوعی یولده عظیم اولدی وآنلره اول یولده زیاده قحط ومجاعت استیلا

قیلدی (مثنوی) ناکهان دیدند اندر جادهٔ * بچه پیلی فربه و نوزادهٔ) ناکهان اول قوم بر یول جانبنده بر پیلك فربه
ونوزاده یاوروسنی کوردیلر (مثنوی) اندر افتادند چون کرکان مست * پاك خوردند و فروشستند دست) فی الحال
مست قوردلر کبی کرسنه اولان قوم اول فیل بچه نك اوزرینه دوشدیلر وانی طوتدیلر وذبح ایتدیلر وپشوروب انی پاك
ییدیلر واللرنی یودیلر (مثنوی) ان یکی همره نخورد و پند داد * که حدیث ان فقیرش بود یاد) اول جماعتك بر همراهی
لحم فیل بچه دن ییمه دی وبونلره پند ونصیحت ویردی زیرا آنك اول فقیر ناصحك سوزی خاطرنده ایدی الله اعلم همراهدن
مراد ابو عبد الله القاسی اوله تته کم ابو نعیم حلیه ده ومولانا جامی نفحاتده آندن بوکونه حکایه ایدرلرکه ان ابا
عبد الله رکب البحر فی سیاحاته فعصفت علیهم الریح وتضرع اهل السفینة الی الله ونذروا النذور فالحوا علی ابی عبد الله
فی النذر فاجری الله علی لسانه ان قال ان خلصنی الله مما انا فیه لا آکل لحم طفل الفیل فانکسرت السفینة فانجاهم الله
واوصل کل واحد منهم الی الساحل فاقاموا به ایاما من غیر زاد فبیناهم کذلك اذا هم بفیل صغیر فقصدوا ذبحه فقال لهم
ابو عبد الله (وان تصبروا فهو خیر للصابرین) فلم ینفعهم نصحه فذبحوه واکلوا لحمه سوی ابی عبد الله فصبر ولم یأکل منه
ووفی بوعده قال فلما اکلوا وناموا جاءت ام ذلك الفیل الصغیر وشمت الرائحة فکل من وجدت منه رائحة لحم طفلها قتلته
ثم اتت الی فلم تجد منی رائحة اللحم فاشارت الی ان ارکبها فرکبتها فسارت بی سیرا فی اللیل کله فاصبحت فی ارض ذات
حرث وزرع فاشارت الی فنزلت عن ظهرها فاتیت قوما فسألونی فاخبرتهم بالقصة فقالوا لی ان الفیلة سارت بك هذه اللیلة
مسیرة ثمانیة ایام ومولانا جامی بونی ترجمه ایدوب دیرکه ابو عبد الله القاسی کفت در بعض سیاحات خود در کشتی
نشسته بودم بادی خاست وطوفانی عظیم پیدا شد اهل کشتی بدعا وتضرع آمدند ونذرها کردند مرا نیز کفتند تو نیز
نذری بکن کفتم من از دنیا مجردم چه نذر کنم الحاح کردند کفتم اکر خدای تعالی مرا ازین بلا خلاص کند هرکز
کوشت فیل بچه نخورم کفتند این چه نذرست کفتم در خاطر من چنین افتاد وخدا بر زبان من چنین کذرانیده آن کاه
کشتی شکسته شد ومن با جماعتی بکنار افتادیم چند روز کذشت هیچ نخوردیم ناکاه فیل بچه پیدا شد ویرا بکرفتند
وبکشتند واز لحم خوردند ومرا نیز عرضه کردند کفتم من نذر کردم که فیل بچه نخورم الحاح کردند که مقام اضطرارست
ونقض عهد را رخصت هست من از عهد خود بر نکشتم وصبر کردم پس بخواب شدند مادران فیل بچه آمد وبوی
میکشید تا باستخوانهای خوردهٔ بچهٔ خود رسید وانرا بوی کرد بعد از ان مردمانرا بوی کردن کرفت از هر کدامکه آن بوی
می یافت وبر اکشت پس بمن آمد ومرا نیز بوی کرد واز من هیچ بوی نیافت پس بخرطوم خود مرا اشارت کرد که سوار
شوم بر پشت او سوار شدم ان شب برفت وبامداد مرا بموضعی آورد اشارت کرد که فرود آیم فرود آمدم واو باز کشت
پس جماعتی پیدا شد ومرا بخانهٔ خود بردند واز حال من سؤال کردند قصه را باز کفتم مرا کفتند هشت روزه راهست که
ترا یك شب بدینجا آورد الحمد لله بالسلامه (مثنوی) از کبابش مانع آمد آن سخن * بخت نو بخشد ترا عقل کهن) اول
ناصح فقیرك سوزی اول فیل بچه نك کبابندن اول همراهه مانع کلدی یعنی اول ناصحك سوزی او پیل بچه نك کبابنی
ییمه دن اول همراهه مانع اولدی واول ناصحك سوزنی طوتوب اول کمسه انکله عمل قیلدی وصکره بخت نو بولدی
سکا دخی عقل کهن بخت نو بخش ایلر کرکدرکه سنده بر عاقلك نصح وپندنی قبول قیله سن تا کم بخت نو واقبال جدید
بوله سن (مثنوی) پس بیفتادند وخفتند آن همه * وآن کرسنه چون شبان اندر رمه) چونکم اول قوم اوفیل
بچه نك کبابنی ییدیلر پس دوشدیلر واول دوکلسی یاتدیلر واول کرسنه رمه ایچره شبان کبی بیدار اولوب طوردی زیرا
آجلق زیاده غالب اولسه برکسه اویومغه قادر اوله مز اما قارنی طو ینجه ییدکدن صکره لابد ثقلت کلوب نائم اولور
تته کم اول قوم قارنلری طو ینجه پیل بچه نك کبابن ییوب یاتوب اول کرسنه و پرهیزکار اویومغه قادر اوله میوب بیدار
اوتوردی (مثنوی) دید فیلی سهمناکی اندر رسید * اولا آمد سوی حارس دوید) کوردی بر پیل سهمناك ایرشدی
اولا کلدی حارس جانبنه یلدی یعنی اول پیل سهمناك کلوب اول بیدار اولان کمسه نك جانبنه هروله قیلدی (مثنوی
بوی میکرد آن دهانش را سه بار * هیچ بویی زو نیامد ناکوار) اول پیل سهمناك اول حارسك دهانن اوچ کره قوقولدی
هیچ اندن ناکوار بر رائحه کلمدی وآنك دهانندن نالایق بر بوی ظاهر اولمدی (مثنوی) چند باری کرد او بر کشت ورفت
مر ورا نازردان شه پیل زفت) نیچه کره اول بیدار اولان کمسه نك اطرافنی طولاندی وکندی تحقیق اول کمسه یی اول اولو
وجسیم اولان شاه پیل اینجتمدی وازرده دل ایتمدی (مثنوی) پس لب هر خفتهٔ را بوی کرد * بوی می آمد وراز ان
خفته مرد) اول قومدن هر بر خفته نك لب ودهانی استشمام ایتدی اول خفته اولان مرددن اول پیله رائحه کلدی
واول پیل کندی یاوروسنك رائحه سنی آنلرك دهانندن بولدی (مثنوی) کز کباب فیل زاده خورده بود * بردرانید
وبکشتش پیل زود) پیل زاده نك کبابندن اول مرد خفته که یمش ایدی انی پاره لدی واولدردی فیل تیز الدن (مثنوی)

درزمان

زمان ان یك یك را زان کروه) میدرانید و نبودش زان شکوه فی الحال اول پیل اول کروه دن هر برنی بربر یرتدی وا کا اول
کدن شکوه وهیبت اولمدی یعنی اول قومی پاره پاره قیلمقدن اول پیل قورقمدی وانلرك هلاك کندن اول پیله هیبت کلمدی
مثنوی بر هوا انداخت هریك را کذاف * تا همی شد خرد ومر داند رشکاف) هر برنی کذافا آنلرك هوایه اتدی تا زمینه
اوردی اول کمسه شکافته اولدی (مثنوی) ای خورنده خون خلق از راه برد * تا نیارد خون ایشانت نبرد) قصه دن
حصه بیوررلر وظالم وخون خوار اولنلره تنبیه قیلوب دیرلرکه ای خلقك قانن ییجی یولدن اراق اول وراه ستمدن صاول
بردا ایسم امر در اراق اول وصاول دیمك معناسنه اکثر جنك وقتنده تلفظ اولنور تا کم اول مظلوملك قانی سنی جنك
وانتقامه کتورمیه یا خود انلرك خونی سکا جنك وانتقام کتورمیه دیمك اولور کما قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم
* اکل المسلم علی المسلم حرام دمه وماله وعرضه (مثنوی) مال ایشان خون ایشان دان یقین * زانکه مال از زور آید در
یمین) اکر بن خلقك قانن ییمزم دیرسك مالنی یقینا وتحقیقا آنلرك قانی بیل اول جهتدنکه مال زوردن وقوت بدندن اله
کلور وحاصل اولور ولهذا عرض المؤمن وماله کدمه دینلدی سفك دمادن حذر قیلندیغی کبی مال وعرضه دخی تعرض
ایلمکدن حذر قیلندی (مثنوی) مادران فیل بچکان کین کشند * فیل بچه خوار را کیفر کشند) مادراندن مراد
انبیا واولیا وبچه لردن مقصود آنلرك اولاد معنویه سی اولان صلحا وسالکان راه خدادرلر وپیل بچه خوارلردن مراد
غیبت کنان وظالمان وحرام خوران دیرلر پس بیوررلر علمای آخرت وصلحای امتك شفقت وصیانتنده مادرلری کبی
اولان انبیا واولیا کین چکرلر واولاد معنویه لرینك لحومن ییننلره پاداش عمل وانتقام چکرلر (مثنوی) هم برآرد خصم
فیل از تو دمار * فیل بچه میخوری ای پارخوار) ای رشوت ییجی سن دخی معنا فیل بچه یرسن وملعون اولوب باطل
اوزره عمل قیلورسن هم خصم پیل یعنی ملك جدیرسندن هلاکك کتوررو سنی قهر وعذاب مرتبه سنه یتورر
مثنوی) بوی رسوا کرد مکر اندیش را * فیل داند بوی طفل خویش را) برکسه مکر اندیش اولسه وبنم حرام ییدیکم
وغیبت دیدیکم کسه بیلمز دیسه حرام وغیبتك رائحه سی اول مکر اندیش اولانی رسوا ایلر فیل بیلور یعنی حضرت
جلیل عالم اولور کندی اطفال معنویه سنك بو ینه پس هر کیمك اغزنده غیبت وحرام رائحه سنی بوله اخذ وانتقام
قیلور (مثنوی) آنکه یابد بوی حق را از یمن * چون نیابد بوی باطل را زمن) اول نبی جلیل که یمن جانبندن رائحهٔ حقی
بولور تته کم انی لاجد نفس الرحمن من قبل الیمن حدیثی بو معنایه شهادت قیلور پس مدینهٔ منوره ده ایکن تا یمندن
رائحه آله نیچون بولمیه بوی باطلی بندن وسندن (مثنوی) مصطفی چون بوی برد از راه دور * چون نیابد از دهان ما بخور
اول مؤمنلره پدردن اشفق واولی اولان حضرت مصطفی چونکم راه دوردن رائحهٔ حقی ایلتدی ونفس رحمانی استشمام
ایتدی نیچون بزم دهانمزدن بخوری بولمیه ورائحهٔ طیبه یی طوتمیه (مثنوی) هم بیابد لیك پوشاند زما * بوی نیك
وبد بر آید از سما) هم اول سلطان حقیقت امتنك اغزندن روائح طیبه وخبیثه یی بولور ولکن ستاریله معامله قیلوب
بزدن آنی اورتوب مستور قیلور زیرا بوی نیك وبد تا سمایه کلور وملأ اعلایه صعود قیلور (مثنوی) تو همی خسبی وبوی
آن حرام * میزند بر آسمان سبز فام) سن یاتورسن ودائما اول حرامك رائحهٔ بدی آسمان سبز فام اوزره اورر (مثنوی) همره
انفاس زشتت می شود * تا بوکیران کردون میرود) واول رائحهٔ خبیثه سنك انفاس زشتکه همراه اولور تا کردونك
بوکیرلرینه واسمانك نقاد اعمال اولان ملکلرینه کیدر روانلری متأذی ایدر پس اول انفاس وکلماتك طرد وردینه
باعث اولور پس هر برخو یك اکر نیك واکر بد معنوی برکونه بویی واردر که مشام عقلیه وملکیه ایله بیلنور واستشمام
قیلنور (مثنوی) بوی کبر و بوی حرص وبوی آز * در سخن کفتن بیاید چون پیاز) مثلا رائحهٔ کبر وبوی حرص ورائحهٔ
شهوات وآرزو سوز سویلمك وقتنده پیاز رائحه سی کبی کلور ومشام عقل وعرفانی علل وخللدن پاك اولان انی ادراك قیلور
مثنوی) کر خورد سوکند من کی خورده ام * از پیاز و سیر تقوی کرده ام) فرضا اکر یمین ایجسك ودیسك که بن قچن
پیاز وسیر یمشم پیاز وسیردن پرهیز ایلمشم (مثنوی) آن دم سوکند غمازی کند * بر دماغ همنشینان بر زند) اول دم اول
سوکند غمازلق ایلر بعض نسخه ده آندم سوکند غمازی واقع اولمشدر بو تقدیر اوزره معنی بویله دیمك اولورکه
اول سوکند دمی غمازلق ایلر ومشام جانی پاك اولان همنشینلرك دماغی اوزره اورر وسرکی اشکاره قیلور (مثنوی
بس دعاها رد شود از بوی آن * ان دل کژ می نماید در زبان) چوق دعالر وباخود پس امدی دعا ونالر رد اولور اول رائحهٔ
خبیثه دن زیرا اول دل کج وقلب معوج کور نور زبانده وقباحت جنانی عیان اولور دهانده (مثنوی) اخسئوا اید
جواب آن دعا) چوب رد باشد سزای هر دعا اول دعانك جوابی حق جانبندن اخسئوا کلور زیرا هر دعانك جزاسی چوب
رد اولور تته کم کلابه مراد ایچون بو جواب طرد الهم انلره کلور (قال اخسئوا فیها ولا تکلمون) دیمکله آنلری
مطرود قیلور مر تفسیر هذه الایة فی الجلد الثانی فی حکایة نبینا (مثنوی) کر حدیثت کژ بود معنیت راست *

ان کزی لفظ مقبول خداست) اکرسوزك اکری ومعنالك طوغری اولسه اول لفظك اکریلکی مقبول خدادرکه
ان الله لا ینظر الی اقوالکم ولا الی اعمالکم بل ینظر الی قلوبکم ونیاتکم بیورلمشدر پس بومعنایه مناسب قصهٔ بلالی
ایراد ایدرلر (بیان انکه خطای محبان بهتر از صواب بیکانکانست نزد محبوب (مثنوی) آن بلال صدق در بانك نماز *
حی را هی همی خواند از نیاز) اول صدقه مضاف اولان بلال بانك نمازده یعنی اذانده حی علی الصلوة لفظنده اولان حی
علی کلمه سنی نیاز جهتندن هاء هوزله اوقوردی یعنی آنی مخرجندن تلفظ ایلمیوب بلکه آنك دهان شریفنده هی علی
الصلوة دیمك اولوردی (مثنوی) تا بکفتند ای پیغمبر نیست راست * این خطا اکنون که اغاز بناست) حتی بعض منافقلر
دیدیلر ای پیغمبر راست ودرست دکلدر بو خطا شمدی که ابتدای بنای اسلامدر (مثنوی) ای نبی وای رسول کردکار *
یك مؤذن که بود افصح بیار) ای کردکارك نبی ورسولی بر مؤذن که اول بوندن افصح اوله کتورو بو بلالی کیدر دیدیلر
(مثنوی) عیب باشد اول دین وصلاح * لحن خواندن لفظ حی علی الفلاح) دینك وصلاحتك اولنده حی علی الفلاح
لفظنی لحن اوقومق عیب اولور نیجه کمسه لرك نفرتنه آنك بی مخرج تلفظ ایلمسی سبب کاورودیرلرکم کوربونلر بر فصیح
مؤذنه قادر دکللردر تاسن بویله دیمه سندن بونی کیدروب بوندن افصحی برینه کتورمك اولیدر دیدیلر (مثنوی
خشم پیغمبر بجوشید وبکفت * یکدو رمزی از علامات نهفت) پیغمبر حضرتلرینك خشمی جوش ایلدی
وکزلو اولان عنایات الهیه دن برایکی رمز سویلدی بویله دیو (مثنوی) کای خسان نزد خدا هی بلال * بهتر از صد
حی وحی وقیل وقال) که ای خسلر خدای تعالی حضرتلرینك قتنده بلال حبشینك هی دیمسی یوز حی وحیدن وقیل
وقالدن بهتردر یعنی نیجه یوز مخرجدن ظهور ایدن حی وحی کلمه لرندن ودخی قیل وقالدن آنك هی دیمسی عندالله اولی
درکه حق تعالی حضرتلری اقواله ناظر دکلدر بلکه باطنه نظر ایدیجیدر بر باطنده که محبت الله وایمان اولمیه آنك رعایت
مخرج قیلمسی وفصاحت اوزره متکلم اولمسی نه فائده قیلور درونده ایمان ومحبت کامل اولدقدنصکره هم سوزدن لحن
اولمق والفاظ دهاندن بی مخرج ظهور قیلمق نه ضرر ویرر (مثنوی) وامشورانید تا من رازتان * وانکویم آخر واغازتان
بنی بولاندرمالك وجوش وخروشه کتورمالك تا بن ای منافقلر سزلك رازکزی کیروسویلمیم سزلك اخر واغازکزی یعنی اولکز
واخرکزدن اولان اسراری افشا ایلمیم سکوت ایلك بیوردی (مثنوی) کرنداری تودم خوش در دعا * رو دعا میخواه
زاخوان صفا) اکر سن دعا ایلکده خوشدم طوتمز ایسك یوری اخوان صفادن دعا استه که آنلر سنك حقکده دعا
ایلسونلر که دعاء الغایب علی الغایب اسرع اجابة حدیثنك موجبنجه برکمسه نك غایبانه سنك حقکده دعا ایلمسی
اجابته اقربدر نته کم بو سرح شریفدن معلومك اولور (امر کردن حق تعالی بموسی علیه السلام) که مرا بدهانی
خوان که بدان دهان کناه نکردهٔ (مثنوی) بهر آن فرمود موسی را خدا * وقت حاجت خواستن اندر دعا)
حق تعالی حضرتلری اندن اوتری موسایه بیوردی حاجت وقتنده دعا ایچون (کای کلیم الله زمن میجو پناه *
با دهانیکه نکردی تو کناه * حق تعالی حضرتلری موسی حضرتلرینه دیدی ای موسی بندن پناه طلب ایله شول
بر دهان ایله که سن انکله کناه ایلمش سن (مثنوی) کفت موسی من ندارم آن دهان * کفت مارا از دهان غیر خوان
موسی حضرتلری جناب حقه دیدی الهی بن اول دهانی طوتمزم حق تعالی اکا دیدی یاموسی سن بکا غیرك دهانندن
اوقو (مثنوی) از دهان غیر برخوان باآله * از دهان غیرکی کردی کناه) یاموسی سن غیری کمسه نك اغزندن قچن کناه
اشلدك سن خود غیری کمسه نك اغزندن کناه اشلمدك پس غیرینك دهانندن بکا دعا اوقو دیدی که ای اله یعنی غیرك
دهانی سنك حقکده خیر دعا ایلسون وبکا الهی اول موسی یه رحمت وعنایت ایله دیو سویلسون (مثنوی) انچنان
کن که دهانها مر ترا * در شب ودر روزها آرد دعا) یاموسی انچلین عمل ایله که دهانلر تحقیقا سکا کیجه ده وکوندزلرده
دعا کتوره وسکا غائبانه هر براغز خیر دعا قیله (مثنوی) از دهانی که نه کردستی کناه * وآن دهان غیر باشد عذر خواه اول
برغیرك اغزندن که کناه ایتمدك آنك دعاسی مقبول کاور دیدی (مثنوی) یادهان خویشتن را پاك کن * روح
خود را چابك وچالاك کن) یا کندی دهانکی پاك ایله کندی روحکی چابك وچالاك ایله تا سنك دعاك مقبول اوله (مثنوی
ذکر حق پاکست چون پاکی رسید * رخت بربندد برون آید پلید) حق تعالینك ذکری پاکدر چونکم
پاکلك ایرشدی پلید رختنی باغلر وطشره کاور یعنی اغز که غیبت ایلمك ومالا یعنی سویلمك ایله ملوث اولور چونکم
دهانه ذکر حق کله پلیدلك طشره کیدر زیرا حق تعالینك ذکری پاکدر چونکم پاك کله پاکلك زیاده اولور (مثنوی
میکریزد ضدها از ضدها * شب کریزد چون برافروزد ضیا) ضدلر ضدلردن قاچر که ایکی ضد بر یرده جمع اولمز نته کم کیجه
قاچر چونکم ضیا شعله لو اوله وکونش ظهوره کله کذلك پاکلك دخی کلدکده ناپاکلك کیدر (مثنوی) چون درآید نام
پاك اندر دهان * نی پلیدی ماند ونی اندهان) چونکم حق تعالینك نام پاکی دهانه کله نه پلیدلك قیلور نه اندوهلر قالور

بلکه غم واندوه وپلیدلکك جمله سی اول نام پاکك حرمتنه زائل اولور (بیان انکه الله کفتن نیازمند عین لبیك کفتن
حقست مثنوی) ان یکی الله میکفتی شبی * تا که شیرین باشد از ذکرش لبی) اول برکسه بر کیجه الله دیردی تاکم اول
اللهك ذکرندن آنك ابی شیرین اولدی (م ی) کفت شیطانش خمش ای سخت رو * چند کویی آخر ای بسیار کو شیطان
اکا دیدی صوص ای قتی یوزلی نیجه بر دیرسن ای چوق سویلیجی (روز وشب میکویی الله از عتو) این همه الله را لبیك کو
کیجه کوندز عتو ایلکدن الله دیورسك الله تعالی جانبندن لبیك قنی سن بو قدر الله دیو فریاد ایلرسك (مثنوی)
می نیاید یك جواب از پیش تخت * چند الله میزنی با روی سخت * تختك اوکندن سکا بر جواب کلمز تختدن مراد بونده
مرتبهٔ الوهیتدر یعنی حضرت ربوبیت ومرتبهٔ الوهیتدن سکا بر جواب کلمز پس سن قاتی یوز ایله نیجه برالله دیرسن
دیدی وا کا بو کونه وسوسه ویردی (مثنوی) او شکسته دل شد ونهاد سر) دید در خواب او خضر را در خضر اول ذاکر
بو سوزدن شکسته دل اولدی وباش قودی ویاتدی حضرت خضری واقعه ده خضرده کوردی یعنی سبزلو کیمش
ویشل حله لره مستغرق اولمش مشاهده قیلدی (مثنوی) کفت هین از ذکر حق وا ماندهٔ) چه پشیمانی از انکش خواندهٔ
حضرت خضر علیه السلام اول درویشه دیدی اکاه اول ذکر حق ایلمکدن نیچون کیر وقالدك اول ذکر کردن که سن
اوقودك نیچون پشیمانسن والله دیمکی نیچون قودك (مثنوی) کفت لبیکم نمی آید جواب * زان همی ترسم که باشم
رد باب) اول درویش حضرت خضره بو کونه جواب ویروب دیدی بن الله دیمکی انکیچون قودم که بکا اول جانبدن لبیك
دیو جواب کلمزاندن قورقرم که بن رد باب اولم ودرکاه حقدن مردود اولنلردن اولم (مثنوی) کفت آن الله تو لبیك ماست
وآن نیاز ودرد وسوزت پیك ماست) حضرت خضر الله تعالی جانبندن ترجمان اولمق طریقیله اکا دیدی ای درویش الله
تعالی دیدی اول سنك الله دیمکلکك بزم سکا لبیکمزدر واول سنك نیازك ودرد وسوزك بزم سکا پیکمزدر (مثنوی)
حیلها وچاره جو ییهای تو * جذب ما بود وکشاد این پای تو) سنك حیله لرك وچاره جو یلکلرك بزم جذبمز ایدی وسنك
بو اباغك اچدی یعنی سنك بزم یولمزده اولان حیله لرك ودخی وصولمز واشنالکمز ایچون چاره ودرمان طلب ایلمکلرك
بزم سنی غفلت وجهالت مرتبه سندن جذب ایلمز اولدی وسنك بو اباغکی بزم ذکر وطاعتمز مرتبه سنه کلمکه کشاده
قیلدی (مثنوی) ترس وعشق تو کمند لطف ماست * زیر هر یارب تو لبیکهاست) سنك خوفك وعشقك بزم لطفمز
کمندیدر سنك هر یاربی دیمکلکك تحتنده نیجه لبیکلر واردر وعبد حق تعالی یه یاربی دیدکده حق تعالی اول عبده لبیك
عبدی سل تعطی دیمسی حدیثله ثابت اولمشدر وبو حدیثك ودخی لبیك دیمکك شرح وتحقیقی ایکنجی دفترك اوائلنه
قریب کرفتار شدن بازسر خنده این سخنها خود بمعنی یاربیست بیتنك شرحنده مرور قیلمشدر آنده طلب اولنه (مثنوی
جان جاهل زین دعا جز دور نیست) زانکه یارب کفتنش دستور نیست جاهلك جانی بو دعادن دوردن غیری دکلدر زیرا که
اکا یاربی دیمکلکه دستور یوقدر انکیچون جاهل یاربی دیمکدن ودعا ایلمکدن دور ومهجوردر (مثنوی) بر دهان وبر دلش
قفلست وبند) تا ننالد با خدا وقت کزند اول جاهلك دهانی وقلبی اوزره قفل وبند واردر تاکم خدای تعالی حضرتلرینه
کزند وضرر وقتنده ناله قیلمیه ویاربی دیمیه (مثنوی) داد مر فرعون را صد ملك ومال) تا که کرد او دعوی عز وجلال
الله تعالی حضرتلری فرعونه تحقیق یوز ملك ومال ویردی حتی اول فرعون عز وجلال دعواسك ایلدی وقبطیلره
(انا ربکم الاعلی) دیو سویلدی (مثنوی) در همه عمرش ندید او دردسر * تا ننالد سوی حق آن بدکهر) دوکلی عمرنده
اول فرعون باش اغریسی کورمدی تاکم اول بدکوهر حق جانبنه ناله ایلمیه ویاربی بندن بو دردسری کیدر دیو سویلمیه
(مثنوی) داد اورا جمله ملك جهان * تا نخواند مر خدارا در نهان) حق تعالی اول فرعونه جمله جهان ملکنی ویردی
تاکم چاغرمیه الهی کیزلوده اکر ملك جهان درد ورنجدن بهتر اولیدی آنی فرعونه ویرمزدی ودرد ورنج ملك جهاندن کمتر
اولیدی هم آنی نبیلره واولیلره ومؤمنلره ویرمزدی مثنوی درد آمد بهتر از ملك جهان) تا بخوانی مر خدارا در نهان درد وبلا
مؤمنه ملك جهاندن بهتر واولی کلدی تاکم اوقویه سن ودعا قیله سن خدای متعاله نهانده درد وبلا مؤمنه ملك جهاندن
بهتر واولی کلدی تاکم ملك دنیادن اول کمسیه شاهد بو یتر که حق تعالی فرعونه ملك جهانی ویردی درد وبلا ویرمدی
ودرد وبلایی سودیکی قوللرینه ویروب انلری ابتلا ودرد واسطه سیله اهل دنیادن ممتاز ومجتبا قیلدی کما قال
النبی صلی الله علیه وسلم اذا احب الله قوما ابتلاهم وقال علیه السلام ایضا اذا احب الله عبدا ابتلاه وان صبر اجتباه
وقال علیه السلام ایضا اذا احب الله عبدا ابتلاه لیسمع تضرعه (مثنوی) خواندن بی درد از افسردکیست * خواندن
با درد از دل بردکیست) اللهه دردسز دعا اوقومق افسرده لکدن ودل مرده لکدندر ودردرونله دعا اوقومقلق
او حضرته کوکل ایتمکلکدن وحضرت حق اول ولی یی جذب وقبول ایتمکلکدندر (مثنوی) ان کشیدن زیر لب
او آزرا * یاد کردن مبدأ واغاز را) آنك مشار الیهی خواندن با درد از دل بیتی بو مصرعی مبین ومفسر اولور یعنی اول درد له

اوقومق زیرلبده خفیه آواز چکلمکدر ابتدا اولی یعنی اصل دردله دعادن مراد حضرت ربکی نفسکده تضرعا وخائفا
ذکرایتمک ودون الجهر من القول مناجات وعرض حاجات طریقنه کتمکدر کما قال الله تعالی خطابا بالنبیه وارشادا الامته
واذکر ربك فی نفسك تضرعا وخیفة ودون الجهر من القول بالغدو والآصال ولاتکن من الغافلین) ودخی ابتدا اولکی
حالی فلینظر الانسان مم خلق خلق من ماء دافق یخرج من بین الصلب والترائب) آیتنك مقتضاسنجه یادایتمکدر پس
کندینك قطره سنی وبرآوج خاکدن بیدن مخلوق اولدیغنی حق الیقین بیلمك کندینك کمال حقارت ومذلتن بیلور بوتقدیر
اوزره دعا وعبادتده صفت استکبارله متصف اولماش اولور ودعا وتضرعی دردایله قیلمق لازم کلور ومبداء وآغازدن
مراد اکرابتدای وجود روحانیه ونفس ناطقه سیده اولورسه بومعنانی مستلزم اولور زیرا برکسه مبداء ومعادن
یادایتمك آنی بیلمکدن عبارتدر ومبداء ومعادنی بیلمك کندینك فی الحقیقة عدمیت اصلیه سنه عارف اولمقدر پس
حضرت حقه دردله دعاایتمك وکمالیله عبادت وطاعت یولنه کتمك یوقلغنی بیلمك وفناسنی بولمقدن اعلی واولی اولمز
ولهذا یاد کردن مبداء وآغازرا بیورمشلر اوله (مثنوی) آن شدن آواز صافی وحزین * کای خداوند جهان وی مستعین
شرائط اجابت دعا اولا آواز صافیدر یعنی حرام واثامدن پاك اولمش آواز دروثانیا رقت قلب وآواز حزین وثالثا خدای
متعالی یی حمد وثنا ایله یادایلمك وبعض اسماء حسناسنی عد ایلیوب ادب وتعظیمله سویلمکدر وبوجمله شرائط دعا قیلمقده
موجود اولور ولهذا حضرت خداوند کار بومعنایه اشارت بیوروب دیرلر اول خواندن بادرد بوجمله شرائط مذکوره یی
جامع اولمشدر دیمك اولور وجه آخر بومعنادخی اعلی درکه بوبیت دخی خواندن بادردی مفسر اوله وخواندن بادرد
فی الحقیقه نه ایدیکن سؤال مقدره جواب طریقیله بیان قیله یعنی اول خواندن بادرد آواز صافی وحزین ای خداوای
مستغاث وای معین دیمك اولمشدر وبوذکر اولنان ایکی معنانك ما بیننده فرق محققدر فلیتامل (مثنوی) ناله سك
دررهش بی جذبه نیست * زانکه هر راغب اسیر رهزنیست) بوبیت شریف بلغانك سهل ممتنع دیدکاری ابیات
لطیفه دندر یعنی ظاهر آسان وتوفیق خیلی مشکلدر وشعاری بی جذبه دکلدر پس ناله سك وغیرسك البته جذب خدا
واسطه سیله اولوردیمکی مستلزم اولور ومصرع ثانی بی جذبه نیست لفظنه علت اولور بوتقدیر اوزره صحت بودرکه ناله سك
آنك یولنده بی جذبه خدا دکلدر شول جهتدنکه هر مرغوبك راغبی وهر مطلوبك طالبی بررهزن وما نعك اسیریدر پس
مصرع ثانی بالالتزام البته بومعنایه دلالت ایلر که اول معنی بودر پس هرا سیر رهزن وکرفتار مانع اولان کمسه یی بلادفع
مانع جذب ایتمك ناله وفغانی مستلزمدر ولهذا ناله سك آنك یولنده جذبه وکشش سزا اولمز وسکه مانع ورهزن صفت
کلبیه وحیوانیه سیدر وا سیر مراد اولمسیدر رچن جذبه خدا بر مرغوب اعلی جانبنه آنی جذب ایلسه اول مانع ورهزندن
سهولتله خلاص ونجات بوله میوب ناله وفریاد ایلر چونکم اول رهزندن بالکلیه خلاص اوله وجذبه خدا واسطه سیله
مطلب اعلایی بوله فغاندن قورتلور وشهنشاهان معرفتك خوانی طرفنده اوتورر کما قال علی طریقة المثل
مثنوی) چون سك کهفی که از مردار رست * برسر خوان شهنشاهان نشست) مرداردن مراد اصفات حیوانیه
وکلبیه سی ویاخود اکل وشرب جسمانیه سیدر وهو الاولی للمعنی خواندن مراد معرفت الهیه وشهنشاهاندن
مراد اصحاب کهفدر تقدیر معنی چونکم کهفه منسوب اولان کلب که مراد اولان صفات حیوانیه دن ویاخود
ماکولات جسمانیه دن جذب حق واسطه سیله خلاص اولدی شهنشاهان معرفتك خوان معرفتی کنارنده اوتوردی
وخوان معارف الهیه دن حصه سن کوتوردی وکندویی مرتبه عارف اللهیه یتوردی (مثنوی) تاقیامت می خورد
او پیش غار * آب رحمت عارفانه بی تغار) قیامت کبرایه دك اول حیوان صورت وانسان سیرت ترك مردار وصحبت
شهنشاهانی اختیار ایلدیکی واسطه ایله غار اوکنده آب رحمت رزاق وپرورد کاری عارفلر کبی بی سفال وبی تغار ایچر
وروح پرفتوحی عالم معنی ومرتبه اعلی ده اوچر (مثنوی) ای بسا سك پوست کورا نام نیست * لیك اندر پرده بی آن
جام نیست) ای چوق سك پوست یعنی ای چوق صورتا حقیر وذلیل کمسه لر واردر که آنك بین الناس نام وحرمتی یوقدر
ولکن پرده ذلت وحقارت ایچره اول سك کهفه ویریلان جامسز دکلدر که اول جامدن مراد معرفة الله ومدام محبة
الله در (مثنوی) جان بده از بهر این جام ای پسر * بی جهاد وصبر کی باشد ظفر) بوجام معرفته اللهیه دن اوتری جان
ویرای پسر جهاد وصبرسز بوسعادته قچن ظفر اولور اللهی بیلمك آسان اولمز وآشنالق بی جهاد وصبر اله کلمز (مثنوی
صبر کردن بهر این نبود حرج * صبر کن کالصبر مفتاح الفرج) وبوجام معرفتدن اوتری صبرایتمك وریاضت ومجاهده
یولنه کتمك زحمت ومحنت اولمز بونوشك نیشنه صبرایله که صبرایتمك وتحمل طریقنه کتمك مفتاح موصل مراتب
ودرجه در (مثنوی) زین کمین بی صبر وحزمی کس نجست * حزم را خود صبر آمد پا ودست) بوکمین بشریت وزمین
طبیعتدن صبر وحزمسز برکسه کندی امرنی ضبط ایدوب قوتندن حذر ایلمکه دیرلر من قولهم حزمت الشیء

اذاشددته وقال ابن الاثیر الحزم ضبط الرجل امره والحذر من فوته پس حزم قوت رای وکمال احتیاط واهتمامدن
عبارت اولور وصبرایتمك یعنی مضره اولان شیلردن پرهیز وحبس نفس ایتمك حزمك دست وپاسی کبی کلمشدر کمال
احتیاطك جوارح وقواسی اولمشدر ولهذا قال علیه السلام الصبر من الایمان بمنزلة الرأس من الجسد رواه الدیلمی
فی مسند الفردوس عن انس رضی الله عنه (مثنوی) حزم کن در خورد کین زهر کیاست * حزم کردن زور ونور انبیاست
صبرایله یمکلکدن که بویمك زهرلو اوتدر اکرقدر کفایتدن متجاوز اولورسه وشبع مرتبه سنك بولورسه حزم قیلمق
یعنی کشی کندی نفسنی آثام وحرامدن ومضر اولان طعامدن ضابط اولمق انبیای عظامك نور وقوتندندر (مثنوی
کاه باشد کو بهر بادی جهد * کوه کی مر باد را وزنی نهد) صمن چوبی اولور اول کمسه که هر برباد هوای نفسانیه ایله
حرکت قیله ونفسی هواسی نه جانبدن کاورسه اوکنجه قالقه کوه پرشکوه کبی اولان اصحاب تمکین قچن تحقیقا
بادهوای نفسه بروزن ومقدار قور یعنی کوه راسخ هوایه مقدار قومز وهوانك اکامن بعد تأثیری اولمز اکر اهل عزم
وصاحب حزم ایسك کاه کبی هوایه واهل هوایه تابع اولمه وهر کوردکك کذاب واهل دعوایه اعتقاد قیلمه زیرا (مثنوی
هر طرف غولی همی خواند ترا * کای برادر راه خواهی هین بیا) هر طرفدن برغول یعنی شکل انسانیده اولان
شیطان خذول سنی کندی مشربلرینه ومذهبلرینه اوقورلر ودعوت ایدرلر که ای برادر راه خدایی استرسك اکا اول
بروکل غول بیابانك شرحی ایکنجی جلدده برقاج محلده مستوفی مرور ایتدی اول طریق حقده اولان غول صورت صلحاده
وزی مشایخ عرفاده کاوب نیجه ساده دل وسلیم القلبی کلمات مموهه برله کندی سمتنه دعوت قیلوردیرکه (مثنوی)
ره نمایم همرهت باشم رفیق * من قلاووزم درین راه دقیق) سکا یول کوسترم همراهك اولم رفیق اولدیغم حالده زیرا
فی الحقیقة بن مرشد وقلاووزم بوراه دقیقده ومقتدا وپیشوایم بوطریق تحقیقده بن فلان شیخه واصل اولدم وفلان
عزیزه نیجه زمان خدمت قیلدم ومرتبه کمالی بولدم وآندن دعوت وارشاده اجازت الدم پس کلك بکا تابع اولك تا سیزه
طریق راستی کوسترم دیر (مثنوی) نی قلاووزست ونی ره داند او * یوسفا کم رو سوی آن کرك خو) فی الحقیقه نه مرشد
وقلاووزدر ونه طریق بیلور اول مدعی ای یوسف معنوی آز کیت اول کرك خو طرفنه یعنی کتمه که سنی ضلالت وغوایته
آتروسنی ثمن بخس دراهم معدوده یه صاتر (مثنوی) حزم آن باشد که نفریبد ترا * چرب ونوش ودامهای این سرا)
وفی الحقیقة قوت رای وکمال حزم اولدرکه سنی فریفته ایلمیه بوسرای دنیانك چرب ونوشی ودامهلری دامهلردن مراد
مناصب ومحابیب دنیوی وملابس ومراکب بهی ومأکل ومشارب جسمانی اوله مشایخ صوری ومرائی اولسه ده
مناسبتدن خالی دکلدرکه بونلر دخی بودنیانك دامهلری کبیدرکه ناسك حظ ایلدیکی یردن کورینور آنلری بودنیایه
بند ایلرلر (مثنوی) که نه چربش دارد ونه نوش او * سحر خواند میدمد درکوش او) که اول دنیانه چرب طوترونه نوش
طوتر سحر اوقور واوفورر اول دنیا قولاغنه که الدنیا سحارة مکارة دیمشلردر حقنده کذلك اهل ریا واصحاب حیله ودغا
طالبان خدایی چرب وشیرینله واقاویل حلوبت قرینله صید ایدرلر وسحر وافسون اوقیوب دام شهوته وحباله جهالته
مثل ایدرلر فسون وفسانه دنیا ومکر غدر اهل دغا بوکونه اولور که دیرلر (مثنوی) که بیا مهمان ما ای روشنی * خانه زان
تست وتو زان منی) که بزه مهمان کل ای روشنی خانه سنك لایقکدر وسن بزم لایقمزسك (مثنوی) حزم ان باشد که کوئی
تخمه ام * یا سقیم خسته آن دخمه ام) الحزم سوء الظن حدیثنك فحواسنجه حزم اول اولور که بوکونه محلارده سوء ظن
ایلیه سن وتخمه وممتلی ام دیو سویلیه سن یاخود بوکونه خانه دنیانك ویاخود دخمه مونی نك سقیم وخسته سی یم دیو
معارض اوله سن دخمه مقبره یه دیرلر (مثنوی) یا سرم درد ست درد سر ببر * یا مرا خواندست آن خال وپسر) یاخود
باشم عین صداع ودرددر باش آغرسی کیدر تصدیع ایلمه دیه سن یاخود بنی اول خالی واوغلی دعوت قیلمشدر آنك دعوتن
ترك ایلمزم دیو حیله ایده سن محصل بوبله محلده حیله وخدعه ایلسك آثم اولمزسن وبلان سویلسك کناهه کیرمزسك
بونلرك دعوتنه اجابت ایدرسن خیر بولمزسك ودامنه دوشرسك من بعد کولمزسن (مثنوی) زانکه یك نوشت دهد با نیشها
تا بکارد در تو نیشش ریشها) زیرا که سکا برنوش ویررنیجه نیشلر ایله که اکر زمین وجودکده آنك نوشی نیجه ریشلر تخمن
دیکر زیرا (مثنوی زرا کر پنجاه اکر شصت دهد * ماهیا او کاه درشست نهد) سکا التونی اکر اللی اکر التمش ویروالدانمه
ای ماهی بحر الهی اول سکا شستله کوشت ویرر صقن اکا اولنمه (مثنوی) کر دهد خود کی دهد آن پرحیل * جوز
پوسیدست کفتار دغل) اکر صورتا سکا برشی ویره فی الحقیقة آنی سکا قچن ویرر اول پرحیل دغل سوز ویاخود دغلك
سوزی جوز پوسیده در فی المثل (مثنوی) ژغژغ ان جوز مغزت رابرد * صد هزاران عقل رایك لشمرد) اول جوز
پوسیده نك ژغژغی یعنی تقردیسی عقل ومغزکی ازاله ایدر صد هزار عقلی برحبه یه صایمز کرفتار ایدر (مثنوی
یار تو خرجین تست وکیسه ات * کر تو رامینی مجو جز ویسه ات) بوکونه حیله کارلر سالکه یار اولمز بلکه زهر مار وهلاك

وبوارا اولور پس سنڭ یارلڭ وطریق حقده انیس وغمکسارلڭ سنڭ وجودلڭ کعبه سی وقلبڭ کیسه سیدر اگر سن صحیح
عاشق ایسڭ معشوقڭدن غیریسنی دیلمه وخرجین وجود وکیسهٔ قلبڭده اولان نقودی ضایع ایلمه رامین بر عاشقڭ
اسمی وویسه آنڭ معشوقه سنڭ اسمیدر ونه کم تفسیر ایدوب بیوررلر (مثنوی) ویسه ومعشوق تو هم ذات تست
وین برونها همه آفات تست) سنڭ ویسه ومعشوقڭ هم کندی ذات اصلیه ڭدر وبو برونلر وخارجی اولان شیلر
جمعا سنڭ آفاتڭ وحجاب ذاتڭدر (مثنوی) حزم آن باشد که چون دعوت کنند* تو نگویی مست وخواهان منند
وفی الحقیقه حزم ورأی با حزم اولدر که چونکم سنی اهل دنیا واصحاب ریا ودغا دعوت ایده لر وسمت الفت ورعایته کیده لر
دعیه سڭ سنکه بونلر بنم مست وخواهانم ودنیا وآخرتده یاران واخواڭمدر بلکه بوکونه محلده اولی واحسن الحزم
سوء الظندر (مثنوی) دعوت ایشان صفیر مرغ دان* که کند صیاد در مکمن نهان) بونلرڭ دعوتنی سن ای طالب حق
صفیر مرغ بیل که صیاد کندوبی محل کمونده نهان ایلر واصطیاد طیور ایچون منطق الطیور سویلر (مثنوی)
مرغ مرده پیش بنهاده که این* میکند این بانگ آواز چنین) ومثلا صیاد مرغ مرده یی اوکنه قومشکه بو مرغ
مرده که بو بانگ وآوازی وحنینی ایلر یعنی بوکونه السنهٔ طیوری بو سویلر دیرکذلڭ بی سدا اولان اصحاب فساد
وبی رشاد قالان اهل دعوی وعناد حیات طیبه دن بی بهره اولان وجهل وغفلتله مرده اولان جسدلرنی طیور
الهی شکلنه قویوب ونفس زنده لری آنڭ وراسنده پنهان اولوب اول شکلڭ لساننده درویشانه ادالر وصوفیانه
ومشایخانه صدا رایدرلر واصطلاحات وکمالات طیور الهیه یی سویلرلر (مثنوی) مرغ پندارد که جنس اوست او*
جمع آید بردرد شان پوست او) پس مرغ ساده دل ظن ایلرکه اول شیطان انسی آنڭ جنسیدر اول مرغ مرده نڭ
باشنه جمع کاور وصید اولور اول صیاد پرفسادڭ شکل وپوستی اول جمع اولان قوشلری نیجه ضلالتله پرتار ودست
جهالت وغوایتله آنی هلاڭ ایلر (مثنوی) جز مگر مرغی که حزمش داد حق* تا نگردد گیج آن دانه وملق) الا شول
بر مرغ صاحب علی دکل که حق تعالی اکا حزم ویردی وآنی کمال رای وغایت یقین مرتبه سنه ایرکوردی تا کم بو دانه
وملقڭ شیفته وفریفته سی اولمیه واول مزورلڭ کذب ولافنه اعتقاد قیلمیه (مثنوی) هست بی حزمی پشیمانی یقین*
بشنو این افسانه را در شرح این) بی حزم اولمق وهر کوردیکڭ اهل تزویره اعتقاد قیلمق عاقبت الامر یقینا پشیمانلق
اولدی بی حزملکڭ شرحنده بو افسانه یی ایشت وممکن اولدیغی مرتبه حزم ورایله ایش ایت تا دام بلایه کرفتار
اولمیه سن وآخر کارده تلهف وتأسف قیلمیه سن (فریفتن روستایی شهری را وبدعوت خواندن بلابه والحاح بسیار
مثنوی) ای برادر بود اندر ما مضی* شهری با روستایی آشنا) ای برادر ماضی ده یعنی کچمش زمانده برشهری
بر روستایی ایله آشنا ایدی (مثنوی) روستایی چون سوی شهر آمدی* خیمه اندر کوی آن شهری زدی) روستایی چونکم
شهر جانبنه کلیدی خرگاهی اول شهرینڭ کوینه اورردی یعنی اول شهرینڭ محله سنه سبب قرارگاه اولان قره اوی
قوررو آنڭ خانه سنده نیچه زمان اقامت وقرار ایلردی (مثنوی) دو مه وسه ماه مهمانش بدی* بر دکان او
وبر خوانش بدی) ایکی ای واوچ ای اول شهرلونڭ روستایی مهمانی اولوردی آنڭ دکانی اوزره وآنڭ خوانی اوزره
اولوردی وکیجه وکوندز آنڭ سفره سنه حاضر اولوب طعامڭ اکل قیلوردی (مثنوی) هر حوایج راکه بودیش آن زمان
راست کردی مرد شهری رایکان) اول روستاینڭ هر حوایجی که اولمش ایدی اول زمان مرد شهری رایکان آنی راست
ایلردی وروستاینڭ مصلحتلری هر نه ایسه کوری وبردی (مثنوی) رو بشهری کرد وکفت ای خواجه تو* هیچ می
نایی سوی ده فرجه جو) اول روستایی یوزنی شهری جانبنه ایتدی ودیدیکه ای خواجه سن هیچ کوی جانبنه فرجه یه
کلمزسن وکوینڭ عجایبنی سیر وتفرج قیلمزسن (مثنوی) الله الله جمله فرزندان بیار* کین زمان گلشنست وسبزه زار) الله
الله حقیچون جمله فرزندلریکی کتور که بو زمان کوی گلشن ونوبهاردر تمام کوی سیرینڭ موسمیدر (مثنوی
یا بتابستان بیا وقت ثمر* تا ببندم خدمتت را من کمر) یا خود یازین ده ثمر وقتنده کل که کوینڭ بر موسمی دخی یمش زمانیدر
تا کم بن سنڭ خدمتڭه کمر بغلیم وسکا نیجه رعایتلر وخدمتلر ایلیم (مثنوی) خیل وفرزندان وقومت را بیار* در ده ما باش
سه ماه وچهار) خیل واتباعڭی وقومڭی وفرزندلریڭی کتور بزم کویمزده اوچ آی ودرت آی ساکن اول وبزدن
خدمتلر ورعایتلر بول (مثنوی) که بهاران خطهٔ ده خوش بود* سبزه زار ولالهٔ دلکش بود) زیرا بهارده کوی اطرافی
خوش اولور کشتزار ولالهٔ دلکش اولور یعنی بهار زمانلرنده کوینڭ کناری اکینلڭ اولور وکوکل سویجی لاله زار
اولوردیدی (مثنوی) وعده دادی شهری اورا دفع حال* تا برآمد بعد وعده هشت سال) شهری اول روستایی یه
دفع حالدن اوتوری وعده ویردی ووعده ویردی یعنی اول حالده کویه کتمکی دفع قیلمقدن اوتری بر آخر زمانده
آنڭ کوینه کتمکه وعده ویردی وا کانوله بر آخر زمانده سنڭ کویڭه وارەلم دیو سوزنسو یلردی تا کم وعده دن صکره

سکز ییل کاندی (مثنوی) او بهر سالی همی کفتی که کی* عزم خواهی کرد کامد ماه دی) اول روستایی هر بر ییلده
خواجه یه کاوب دیردیکه نیچون کویه عزم ایتمزسن که ماه دی کاندی وقیش زمانی قریب اولدی (مثنوی) او بهانه
ساختی کامسال مان* از فلان خطه بیامد میهمان) اول خواجه بهانه دوزردی وکویلویه دیردیکه بو ییل بزه
فلان طرفدن مهمان کالدی وبرا وزریمزه رعایتی لازم اولان کشی قنوق اولدی (مثنوی) سال دیکر گر توانم وارهید
از مهمات ان طرف خواهم دوید) بر غیری سنه اگر مهماتدن کیرو قورتیلمغه قادر اولورسم وحوایج ولوازم قیدندن
نجات بولورسم اول جانبه کلمڭ استرم وسنڭ کویڭه اول آسوده لڭ زمانده وارمق مرادایلرم دیدی (مثنوی) کفت
هستند آن عیالم منتظر* بهر فرزندان تو ای اهل بر) روستایی خواجه یه ایتدی خواجه بنم اهل وعیالم منتظرلردر سنڭ
فرزندلرڭدن اوتری اهل بر یعنی ای اهل احسان بنم اهل وعیالم سنڭ اولادڭی کورمکه مشتاقلردر ومنتظرلردر استرلرکه
سنڭ اولادڭی کوره لر نیچون آنلره بو قدر انتظاری روا کوررسن دیدی (مثنوی) باز هر سالی چو لکلڭ آمدی* تا مقیمی
قبهٔ شهری شدی) کیرو هر ییل لکلڭ کلوردی تا شهرینڭ قبه سنڭ مقیمی اولوردی واکا بو کونه اتلقه احسان قیلوردی
(مثنوی) خواجه هر سالی ز زر ومال خویش* خرج او کردی کشادی بال خویش) خواجه هر ییل کندی مالندن
والتوندن اکا خرج ایلردی وکندی بالنی اچاردی بالدن مراد بونده خواجه نڭ الریدرکه انسانه تبعیله بال کیدر
یعنی خواجه اول کویلویه هر ییل کندی سیم وزرندن خرج ایدوب اکا الن اچاردی ودرهم ودینارنی آنڭ اوغورنه
بذل ایدوب صاچردی (مثنوی) آخرین کرت سه ماه آن پهلوان* خوان نهادش بامدادان وشبان) آخر بوکره دخی اول
پهلوان اوچ ای مقداری روستایینڭ اوکنه صباحلرده واخشاملرده خوان ونان قودی وآنی روز وشب طویلدی
مثنوی) از خجالت باز کفت آن خواجه را* چند وعده چند بفریبی مرا) روستایی خواجه نڭ بو قدر الطاف عمیمه سنی
کوروب خجالتدن اکا دیدی ای خواجه نیچه بر وعده ویررسن ونیچه بر بنی الدررسن هله بریچڭ سنده بزم کویمزه کل بزده
سکا تا بر خدمت ایتمش اوله لم (مثنوی) کفت خواجه جسم وجانم وصل جوست* لیک هر تحویل اندر حکم هوست
خواجه بیچاره روستایی حیله کاره برسبیل بهانه دیدیکم نوله جسم وجانم وصلت جوددر ولکن هر تحویل حکم هویت
الهیه ده وهر تبدیل وتقلیب تقدیر ربانیده مسطور ومثبتدر کما قال علیه السلام کل شیٔ بقدر حتی العجز والکیس رواه
احمد عن ابن عمر قال علیه السلام القلب کریشة فی الفلاة تقلبها الریاح ظهرا لبطن وفی روایة اخری ان القلوب بین اصبعین
من اصابع الله یقلبها رواه الترمذی عن انس رضی الله عنه (مثنوی) آدمی چون کشتی است وبادبان* تا کی آرد باد را
آن بادران) آدمی فی المثل کشتی وبادبان کبیدر بر باد موافقه محتاجدرکه تا کم مراد ومقصود جانبنه جریان وطیران
ایلیه تا کچن کتورر اول باد موافق بادران اولان خالق کون ومکان که کشتیٔ وجودی منزل مقصوده کیده وکندوبی
مراد ومرامه واصل ایده (مثنوی) باز سوگندان بدادش کای کریم* گیر فرزندان بیا بنگر نعیم) کیرو روستایی اول
خواجه یه سوکندلر ویردی بویله دیو که ای کریم فرزندلرڭی طوت کویمزه کل نعیمه نظر آیت وکویده اولان نعمتلری
ولذتلری هم کوردیدی (مثنوی) دست او بگرفت سه کرت بعهد* کالله الله زو بیا بنمای جهد) اول خواجه نڭ اوچ
کره عهدله الن طوتدی بویله دیو که الله حقیچون تیز کل وجهد کوستر بزی انتظارده قومه استرز که سنده بزه کاه سن
وبزدن نیچه خدمتلر ورعایتلر کوره سن دیدی (مثنوی) بعد ده سال وبهر سالی چنین* لابها ووعدهای شکرین
الحاصل اون ییلدن صکره وهر ییلده بو نجلین اول روستایی خواجه یه شکر کبی لابه لر ووعده لر ویردی ولذیذ وشیرین
سوزلر سویلدی وفریبلر ایلدی (مثنوی) کودکان خواجه کفتند ای پدر* ماه وابر وسایه هم دارد سفر) آخر خواجه نڭ
اولادی دیدیلر ای پدر ماه وسحاب وسایه هم سیر وسفر طوتر بز دخی برمقدار سیر وحرکت ایلیه لم وکورمدیکمز
یرلری کوره لم (مثنوی) حقها بر وی تو ثابت کرده* رنجها در کار او بس برده) ای پدر سن آنڭ اوزرینه بو قدر
زماندر حقلر ثابت ایلدڭ آنڭ کارنده وخدمتنده چوق رنجلر التدڭ وبو قدر آنڭ زحمتنڭ چکوب رعایتلر ایتدڭ (مثنوی
او همی خواهد که بعضی حق آن* وا کزارد چون شوی تو میهمان) اول روستایی استرکه اول حقڭ بعضیسنی
چونکم سن اکا مهمان اوله سن ادا وقضا ایلیه وسنڭ اکا بو قدر ایلدیکڭ عطا واحسان مقابله سنده اول دخی سکا
برمقدار مکافات ایلیه (مثنوی) بس وصیت کرد مارا او نهان* که کشیدش سوی ده لابه کنان) ای پدر اول کمسه
بزه دخی نهانی چوق وصیتلر ایتدی بویله دیو که آنی کوی جانبنه لابه ایده رڭ چکولڭ وبابا کزی بزم خانمزه یلوارب ولابه
ایلیوب کتورلڭ دیدیلر (مثنوی) کفت حقست این ولی ای سیبویه* اتق من شر من احسنت الیه) خواجه اولادنه
دیدیکه حقدر بو دیدیککز سوزلر ولکن الماسی خث ایلرم عدم رغبت وهر بریکزی تحریص ایلرم صبر وسکینت
جانبنه که حضرت علی کرم الله وجهه بیورمشدر سن قورق شول کمسه نڭ شرندن که سن اکا احسان ایلدڭ سبب

المابه دیرلویه بر کلمه درکه محل حث وتحریضده استعمال اولنور نته کم ویه یافلان دیرلردونك یافلان دیدکاری کبی
اما کاه اولورکه معناسی مراد اولمیوب آخر کلمه یه ملحق اولوب وترکیب قیلنوب اسم واحد اولور سیبویه کبی پس بومحلده
هر براوغلنه علی سبیل البدل بواسمله تسمیه ایلسه ده جائز وسیب الماویه کلمهٔ تحریض اولسه ده جائزدر (مثنوی
دوستی تخم دم آخر بود) ترسم ازوحشت که آن فاسد شود وخواجه اولاده دیدیکم ای اوغللر دوستلق آخر دمك تخمی
اولور یعنی مواخات وموالات آخر نفس ایچون ویوم آخرت ایچون تخم اولور ومحبت فی الله مجرد اکل وشرب ومکافات
ایچون اولمز بلکه بودوستلغك ثمره ونتیجه سی آخر نفسده ظهوره کاور بن آنك وحشتندن قورقرم که اول دوستلق
تخمی فاسد اوله یعنی برشمدی اکاوارسق بلکه بزی استثقال ایلیوب اکا وحشت کله واول تخم محبت فاسد اوله ودم
آخرده ثمر وبرمیوب بی نتیجه قاله پس بوحال اوزره صبر وقرارا تمك اولیدرکه دیمشلردر الصبر علی مضض الاخ خیرمن
معاتبته والصبر علی المعاتبة خیرمن المفارقة والصبر علی المفارقة خیر من الوقیعة وقال علیه السلام احب حبیبك
هونا ما عسی ان یکون بغیضك یوما ما وابغض بغیضك هونا ما عسی ان یکون حبیبك یوما ما رواه الترمذی والبیهقی
فی شعب الایمان عن ابی هریرة وقال عمر رضی الله عنه لاتکن حبیبك کلفا ولا بغیظك تلفا کذا فی الاحیاء (مثنوی)
صحبتی باشد چوشمشیر قطوع * همچودی در بوستان ودر زروع) محصل مصاحبت ایکی قسمدر بر صحبت شمشیر قطوع
کبی اولور مثلا بوستان وزروعده قش آیی کبی یعنی سیف بران نه مرتبه مرهف وشتا وخزان نوجهله متلف ایسه اول
صحبت دخی آنلر کبی محبتی قاطع وخلت والفتی قالع وقامع اولور (مثنوی) صحبتی باشد چوفصل نوبهار * زوعمارتها
ودخل بی شمار) وبر صحبت دخی فصل نوبهار کبی اندن عمارتلر وبی شمار دخل ومنفعتلر حاصل اولور (مثنوی) حزم آن
باشد که ظن بد بری * تاکریزی وشوی ازبد بری) پس حزم اول اولورکه ظن بد ایلیه سن تاکم قچه سن وبددن بری اوله سن
مثنوی) حزم سوء الظن فرمود آن رسول) هر قدم را دام میدان ای فضول اول رسول اکرم الحزم سوء الظن بیورمشدر
رواه ابو الشیخ فی الثواب عن علی والقضاعی عن عبد الرحمن بن عائذ رضی الله عنه پس هر قدم ایچون دام بیل ای فضول
وای بی باك (مثنوی) روی صحرا هست هموار وفراخ * هر قدم دامیست کم ران کوستاخ) نعم روی صحرا هموار وفراخ
اولدی هر قدم بر دامدر آز سورای کستاخ بلکه هر قدمده احتیاط وتدبیر واهتمام وتفکر ایلمك لازمدر وهر قدمی
مکرودامدن خالی کورن واستدیکی جانبنه بی باك وبی پرواسورن غیرحازمدر (مثنوی) آن بزکوهی دود که دام کو *
چون بتازد دامش افتد در کلو) مثلا اول کوهی اولان کچی چست وچابکلکنه اعتماد ایلیوب یلرکه دام قنی چونکم
هرجانبه چاپروسکرد ربی باك درهم آنك بوغازینه دوشر (مثنوی) آنکه میکفتی که کواینك بین * دشت می دیدی
نمی دیدی کمین) اولسکه دیردی که دام قنی اکا اشته کور ای بی حزم دشتی کوردك ودام وکمینی کورمدکدی یعنی
هرکوهی دامه دوشمزدن مقدم دام قنی دیردی سن اکا دامه دوشدکدنصکره اشته دامی کوردشت وصحرایی کوردك
وکمینی ای حزمسز کورمدکدی (مثنوی) بی کمین ودام صیاد ای عیار * دنبه کی باشد میان کشت زار) کمین ودام
صیادسز ای عیار دنبه کشت زار میاننده قچن اولور ورایکان هر موضعه قویرق نیچون قونور پس هر امورده احتیاط
واهتمام لازم وجمیع کارده تدبیر وتفکری پیشوا قیلان مرد حازمدر کما قال رجل للنبی اوصنی یا رسول الله فقال علیه
السلام خذ الامر بالتدبیر فان رأیت فی عاقبته خیرا فامضه وان خفت غیا فامسك رواه انس رضی الله عنه (مثنوی
آنکه کستاخ آمدند اندر زمین * استخوان وکلهاشان را ببین) امم سالفه دن اول کمسه بوزمینه کستاخ کلدیلر وغیر حازم
اولدیلر وانبیای عظامی تکذیب قیلدیلر بونلرك عظام رمیم وکلهٔ ذمیمی کور وسیر ایچون کورلرینه کندیکی ایرکور
کما قال الله تعالی (فسیروا فی الارض فانظروا کیف کان عاقبة المکذبین (مثنوی) چون بکورستان روی ای مرتضی
استخوانشانرا بپرس از مامضی) چونکم ای برکزیده وعقل وعرفانله مرتضا وپسندیده کورستان جانبنه کیده سن
ومقابر موتایی سیرایده سن بونلرك استخوانلرینه صور احوال ماضیه دن بکا لسان حال له هر بری اسرارنی اظهار ایلیه
(مثنوی) تابظاهر بینی آن مستان کور * چون فرو رفتند درچاه غرور) تا ظاهر مرتبه سنده کوره سن یعنی
حقیقت حاله حق الیقین ایره سن که اول مقبره مستلری واهل زمینك پستلری چاه غروردن نیجه اشغه کتدیلر وحزم
واحتیاطی نوجهله ترك ایتدیلر دائما فوت اولان ایچون حسرت یرلر نته کم حضرت نبی علیه السلام بونلر حقنده
درلر لیس للماضین هم الموت انما الهم حسرة الفوت (مثنوی) چشم اکر داری تو کورانه میا * ورنداری چشم دست
اور عصا) ای طالب اسرار حقیقت اکر بصر بصیرت طوترسك سن کورلر وحزم وبصیرتدن عورلر کبی کلمه واکرچشم
بینا طوتمزسن عصا به ال کتور ویاخود اله عصا کتور عصادن مراد احتیاط واستدلالدر (مثنوی) آن عصای
حزم واستدلال را * چون نداری دیده میکن پیشوا) پس ای طالب اول عصای حزم واستدلال چونکم طوتمیه سن

وبواطن اموری مشاهده ایتمیه سن دیده یی پیشوا ایله یعنی بردیده یی پیشوا ایله چونکم دیده طوتمیه سن (مثنوی)
ور عصای حزم واستدلال نیست * بی عصا کش برسر هر ره مه ایست) واکر عصای حزم واستدلالك یوق ایسه
عصا کشسز یعنی قایدور هبرسز یول باشنده طورمه وکورانه پایکی هرسنك وکلوخه اورمه (مثنوی) کام زانسان نه که
نابینا نهد * تاکه پا ازچاه وازسنك وارهد) طریق حقه ایاغکی اول بونده قوکه نابینا قور یعنی اعمی راهه احتراز
واحتیاطله ایاق قودیغی واهتمام واستدلال اوزره ذاهب اولدیغی کبی سن دخی طریق حقه ایاق قوتاکم پایك چاه
ضلالتدن نجات بوله وزخم کاب نفسانیتدن خلاص اوله (مثنوی) لرزلرزان وبترس واحتیاط * می نهد پا تا نیفتد
درخباط) لرزلرزان یعنی دتره یه دتره یه وخوفله وکمال احتیاطله نابینا اولان راهه ایاق قورتاکم خباطه دوشمیه وقدمی
برندن شاشمیه نته کم خواجه دردمند فرزندلرینك اقدام وابرامی سبیله مقام حزمدن اقدامی شاشدی وآخر الامر
نابینالر کبی چاه بلا وعنایه دوشدی وآب زحمت ومحنت باشندن آشدی کندی خانهٔ بی منتده قوت وقناعت اوزره
راحتده ایکن راحتا کازحمت ودود پرمحنت کاوب تنفیس کروب وتنشیط قلوب ایچون قریهٔ مدعوه جانبنه اهل
وعیالیله توجه قیلوب اکرچه کتدی ولکن کویاد وددن قاچدی وکندوبی ناربلایه اتدی وعذاب وجفایه
کرفتار ایتدی نته کم اکثر کمسه لردخی بوکونه کندی واصل اولدیغی نعمته قناعت قیلمیوب وشکر کزار اولمیوب نعمت
اخری وراحت عظمی طلبی ایچون اهل دنیا جانبنه متوجه اولوب آنلرك مکروفریبنه اعتماد قیلوب قابولرینه واردقده
خواجه بیچاره نك چکدیکی فلاکته اوغرار وترك حزم ایلدیکی واسطه ایله تیغ ندامتلر جکرین طوغرر نته کم بومناسبتله
بوبیت شریفی موقع تنبیهده ایراد بیورب الده اولان نعمتك قدرنی بیلمك ایچون اداقیلورلر (مثنوی) ای زدودی
جسته درناری شده * لقمه جسته لقمهٔ ماری شده) بوبیتده ایکی وجه جائزدر وجه اول اولدرکه مخاطبه صحیح سکوت
افاده ایلین معنی قرینهٔ کلامدن حاصل اولور وبوکونه تقدیرله مخاطبه صحیح سکوت افاده قیلورکه اول تقدیر بودرای
بردوددن صیچره مش یعنی ادنی بلادن قاچمش ناربوارودماره کتمش لقمهٔ مار نفس اماره اولمش کشی الکده کی نعمتك
قدرنی بیل واکا حمد وشکر لرقیل تا الکده کی نعمت وراحتی دودعدا ایتمیه سن وکار وکردار استیوناره کتمیه سن ولقمه
وطعمه کرك دیوکندیکی دهان ماره اتمیه سن دیمك اولور ووجه ثانی اولدرکه اول بیانده واقع اولان بیت متضمن
معنی اولور ومخاطبه صحیح سکوت افاده قیلورا کرچه بینهماده بیان فاصله اولور ولکن بعد قرأة بیان بوبیت تکرار
اوقنمسه ودرعقب ابتدای بیانده واقع اولان بیت قرأت اولنسه فهمه اسان کاور وتقدیر وتکلفدن دخی خلاص اولور

مطلب

مثلا بعد قرأت بیان دیرسنکه (قصهٔ اهل سبا وطاغی کردن ایشان را درسیدن شومئ طغیان وکفران درایشان وبیان
فضیلت شکر ووفا (مثنوی) ای زدودی جسته درناری شده * لقمه جسته لقمهٔ ماری شده) توبخواندی قصهٔ اهل
سبا * یابخواندی وندیدی ماجرا) یعنی ای بردوددن صیچره مش ناره کتمش لقمه طلب ایتمش لقمهٔ مار اولمش سن اهل
سبایی اوقومدکی ویاخود اوقودك معنایه ایرمدك وصیت وصدادن غیری نسنه کورمدکی یاخود کورمدك
مثنوی) ازصدا آن کوه خود آکاه نیست * سوی معنی هوش که را راه نیست) اکر قصه دن حصه الدکسه وحقیقت
معنایه واقف وعارف اولدکسه مجرد قصه خوان اولمق نفع قیلمز وصیت وصدا قیلمق حقیقت معنایه عالم اولمغی
مستلزم اولمزنته کم صیت وصدادن اول کوه مصوت خودا کاه دکلدر کوهك هوشنك معنی جانبنه راهی یوقدر کذلك
حافظ الفاظ قصه اولان واندن بی حصه قالان کمسه دخی جبل صدا کن کبی اکرچه سخن سویلرولکن عقلك معنی
جانبنه یولی یوق وایلدیکی صدا وسویلدیکی اداتك معناسندن آکاه دکلدر (مثنوی) اوهمی بانکی کند بیکوش
وهوش (چون خمش کردی تو هم اوشد خموش) اول کوه بانك ایلروانسان کبی سویلرادراکسز وسمعسز چونکم ساکت
اوله سن اول دخی خاموش اولور کذلك قصه نك معنی وحصه سندن بی بهره قالان کوه کبی بیهوده یره صدا قیلاندر
قصهٔ اهل سبا بودر (مثنوی) داد حق اهل سبا را بس فراغ * صدهزاران قصر وایوانها وباغ) حق تعالی اهل سبایه
چوق فراغ بال ویردی صدهزاران قصر وایوانلر وباغ وبی مثال عطالر قیلدی نته کم حق تعالی کلام مجیدنده بونلرك
قصه سنی مخبر اولدی قال الله تعالی (لقد کان لسبأ فی مسکنهم آیة جنتان عن یمین وشمال کلوا من رزق ربکم
واشکروا له بلدة طیبة ورب غفور سبا برقبیله نك آدیدر یمن جانبنده یعنی تحقیقا سبا قومی ایچون مسکنلرنده یعنی
ساکن اولدقلری یرلرده وشهرلرده آیت عظیمه وعلامت جسیمه اولمشیدی حق تعالینك کمال قدرت
وعنایت نعمتنه دلالت ایدیجی واول بوایدیکه بونلر ایچون ایکی جماعت بستان وارایدی برقسمی شهرلرینك
یمیننده وبرقسمی دخی شمالنده ایدی حق تعالی بونلره انبیا السانندن دیدیکم ای اهل سبا ربکزك رزقندن
ییك واکا شکر ایله یك شویله که سزك رزقکز انده حاصلدر بلدهٔ طیبه در ورب بکزکه سزه رزق ویردی

وسزدن آنك شكرنی طلب قیلدی رب غفوردر (مثنوی) شکر آن نکزاردندان بدرکان * دروفا بودند کمتراز
سکان پس اول بدرکار اول نعمتك شكرنی ادا ایلدیلر منعملر ینه وفا ایلمکده کلابدن کمتراولدیلر (مثنوی) مرسکی را
لقمهٔ نانی زدر * چون رسد بردرهمی بندد کمر) تحقیقا بر کلبه برقپودن برلقمه اتمك چونکم ایریشه اول قپواوزره
کمربغلر وخدمت ورعایت ایلر (مثنوی) پاسبان وحارس درمیشود * کرچه بروی جور وسختی میرود) اوسك چونکم
بو احسانی کوره اول قپونك پاسبانی وحارسی اولورا کرچه آنك اوزرینه جور وسختلك کیدرسه ده یعنی اول قپونك
صاحبی اکا کاجور وجفا ایدرسه ده (مثنوی) هم بران درباشدش باش وقرار * کفردارد کردغیری اختیار) هم
اول قپوده اول سکه اولمق وقرار قیلمق اولور غیری قپو یی اختیارایتمکی کفر بیلور (مثنوی) ورسکی ایدغریبی روزوشب
ان سکانش میکنندان دم ادب * وا کر برغریب کاب بر محله یه کله روز وشب) اول محله نك سکلری غریب اولان
کلبه اولدم ادب ایلرلر یعنی اکا تأدیب قیلرلر بویله دیو (مثنوی) که برو آنجا که اول منزلست * حق آن نعمت
کروکان دلست) که ای سك اول یرده که اول یرسنك اول منزلکدر وسن آنده نشو ونما بولدك ونیجه نعمته واصل اولدك
اول نعمتك حقی کوکلك کروکانیدر یعنی طوتریغی ورهنیدر اول نعمتك حقی کوکل اوزره فرض وقرض
اولمشیدی که کوکل آنك شکرنی ادا ایلمك لازم کلمشدر (مثنوی) می کزندش که برو برجای خویش * حق ان نعمت
فرومکزار بیش) اول غریب اولان کابی محله کلابی ایصررلر وآنك اوزرینه عوعوایدوب اوررلر وهجوم قیلورلر بویله
دیو که یوری کندی مقامکه اول نعمتك حقنی زیاده اشغه قومه بلکه آنك حقنی بیل وشکرنی ادا ایله (مثنوی) ازدردل
واهل دل آب حیات * چندنوشیدی ووا شد چشمهات) ای سك سیرت سن هم کوکل قپوسندن ودخی کوکل اهلندن
آب حیات معنویه یی نیجه کره ایچدك وکوزلرك آچلدی یعنی ارباب حقیقتك باطنندن واصحاب قلوبك لسانندن
ودهانندن عقلك وروحك کوزلری کشاده اولدی (مثنوی) پس غدای سکر ووجد وبیخودی * ازدراهل دلان
برجان زدی) چوق سکر ووجد وبیخودلق غداسی اهل دللرك قپوسندن سنك جانکه اوردی وجدك وسکرك وبیخود
وفانی اولمنك شرحی وتحقیق طریقت نامه ده قسم ثالثده هر برینه مخصوص اولان درجه لرده مفصلا مذکور
ومثبت اولمشدر آنده طلب اولنه (مثنوی) بازاین درارها کردی زحرص * کردهردکان همی کردی زحرص)
کبر وحرصکدن بو قپو یی قودك یعنی اهل دلك باب سعادتنی ترك ایتدك حرصکدن هردکانك اطرافنی طولاشورسن
یعنی دنیایه اولان میل وطمعکدن اول قپو یی قویوب اهل دنیانك دکاننی وابوابنی دورادیلرسن تا کم سکا برلقمه
وغدا ویره لر (مثنوی) بردران منعمان چرب دیك * می دوی بهر ثرید مرده ریك) اول چولمکی یغلی اولان منعملرك
قپوسی اوزرلرینه آرده قاله جق ثریددن اوتری آنلرك کاسه لیسی اولمقدن حظ الورسن وآنلرك سفره سنه حاضر اولمقدن
لذت بولورسن وسك نفسکی بسلیوب اکا رعایت قیلورسن (مثنوی) چربش اینجاد انکه جان فربه شود * کار ناامید
اینجابه شود ازل چربی بونده بیل که جان فربه اولور ناامید اولان کاربو محلده ایو اولور یعنی اصل یاغلو ولطیف اولان طعامی
بو مقامده بیل که انده جان سمز اولور ودخی امید اولمین کار ومصلحت بو مقامده بیل حاصل اولور جمع آمدن اهل آفت هر
صباحی بردر صومعهٔ عیسی علیه السلام جهت طلب شفاء دعای او (م ی) صومعهٔ عیسیت خوان اهل دل) هان وهان
ای مبتلا این درمهل اهل دلك خوانی فی المثل صومعهٔ عیسادرا کاه اول ای مبتلا بو قپو یی قومه یعنی عیسی
علیه السلام حضرتلرینك صومعه سی اوکینه مبتلالر نیجه جمع اولوب صحت بولورلرسه اصحاب قلوبك خوان معارفی
ومجلس پراطائفی دخی صومعهٔ عیسی کبیدر زنهار زنهار ای مرض نفسانی وروحانی یه مبتلا اولان بو قپو یی ترك ایلمه
مثنوی) جمع کشتندی زهر اطراف خلق * ازضریر ولنك وشل واهل دلق) هر اطرافدن خلق جمع اولورلردی ضریردن
واغسقدن وچولاقدن واهل دلقدن یعنی بوذکر اولنان نوعلردن هرکون آنك درسعادتنه اطراف واکنافدن (مثنوی
بردران صومعهٔ عیسی صباح * تا بدم او شان رهاند ازجناح) حضرت عیسی نك اول صومعه سی قپوسی اوزره
صباح وقتنده جمع اولورلردی تا کم اول عیسی آنلرك دم حیات بخشیله وکلام راحت فزاو ترحتزداسیله جناحدن
یعنی کناهدن قورتره که آنلر اول بلایه کناهلری واسطه سیله مبتلا اولمشلرایدی (مثنوی) اوچو فارغ کشتی
ازاوراد خویش * چاشتکه بیرون شدی ان خوب کیش) اول عیسی چونکم کندی اورادندن فارغ اولیدی یعنی
وظائف طاعاتی تمام اداقلیدی وآندن فارغ اولیدی اول خوب کیش قوشلق وقتنده صومعه دن طشره اولوردی
واول مبتلالر جانبنه نظر قیلوردی (مثنوی) جوق جوقی مبتلا دیدی نزار * شسته بردر رامید وانتظار) اول عیسی
جوق جوق نزار وضعیف مبتلا کورردی قپو اوزره امید وانتظارده اوتورمش (مثنوی) کفتی ای اصحاب آفت ازخدا
حاجت این جملکان تان شد روا) دیردی ای اصحاب آفت خدای تعالی دن سزلك جمله کزك حاجتلری روا اولدی

وهر بریکزك مرضی شفا بولدی (مثنوی) هین روان کردید بی رنج وعنا * سوی غفاری واکرام خدا) اکاه اولك ای اهل
آفت رنج وعناسز خدای تعالینك غفارلغی واکرامی جانبنه روان اولك ودرد وبلادن قورتلوب نجات بولك (مثنوی
جملکان چون اشتران بسته پای * که کشایی زانوی ایشان برای * خوش دوان وشادمانه سوی خان * ازدعای
اوشدندی پادوان) بو بیتلر حضرت خداوندکارلسانندن حال عیسایی حکایه ایلمك موقعنده دینلمشدر اصحاب آفتك
جمله لری شول بسته پای اولان اشترلرکبی ایدی که آنلرك پابستنی سن رایله آچاردك یعنی برنیجه بسته پای اولان
اشترلری سن رأی وتدبیرله آچوب وباغلرین چوزب نیجه خانمان طرفنه ر وآن ایلر ایسك آنلردخی شول ایاقلری
باغلو اولان دوه لرکبی زمین عجزده بغلو قالمشلرایدی حضرت عیسی دعا ایله آنلرك بندلرنی وقیدلرنی فتح ایلیوب
خان ومان جانبنه شادمانه سرور وراحتله خوش یلیجی اولدقلری حالده اول عیسانك دعاسندن وحیات بخش اولان دم
پرصفاسندن پادوان اولورلردی وکندی ایاقلریله اولری جانبنه یوریوب وکیدوب آنده راحت بولوردی (مثنوی
ازمودی تو بسی آفات خویش * یافتی صحت ازین شاهان کیش) پس سن دخی ای بی وفا چوق چوق صنه دك
وامتحان ایلدك کندی آفات وبلا کی صحت وعافیت بولدك بو مذهب شاهلرینك دعاسی برکاتیله (مثنوی) چند آن
لنکی تو رهوار شد * چند جانت بی غم وازار شد) نیجه کره طریق حقده اولان سقطلغك کیدوب رهوار اولدك
جانك آنلرك همتی سببیله بی غم وازارا ولوب صفا بولدك پس اوزر یکه واجب ایدیکم بو انعام واحسانی اونتمیدك
وآنلردن ابا واستکبارا یتمیدك وسمت کفرانه کتمیدك ولکن اول کرم واحسانی اونتدك بلکه آنی کندی سعی
وکوششکدن زعم ایتدك وکفران بولنه کتدك (مثنوی) ای مغفل رشتهٔ برپای بند * تازخود هم کم نکردی ای لوند
احمق هبنقه نك قصه سنه اشارت ایتمکله کفران نعمت اولنلره تعریض بیوررلر ودیرلر که ای اسورنی تجربه قلمین
وانعام واحسانی بیلمین کسنه پایك اوزره برایپ باغله احمق هبنقه کبی تا کندکدن دخی کم اولمیه سن ای لوند حماقت
بندینه کم) احمق هبنقه برکسه ایدیکه یا ایاغنه برریسمان ویاخود برعضونه برکونه نشان باغلردی هر بارکه کندینی
تورر سه اول نشاندن ویاخود ایاغنده اولان ریسماندن بیلوردی (مثنوی) ناسپاسی وفراموشیٔ تو) یادناوردان عسل
نوشیٔ تو) پس ای مغفل سنك ناسپاسلغك ونعم اصحاب قلوبی فراموش قلمقلغك خاطره کتورمدی سنك اول عسل
نوشلغکی وسابقده آنلردن انعام واحسان بولمقلغکی (مثنوی) لاجرم آن راه برتو بسته شد * چون دل اهل دل
ازتو خسته شد) لاجرم اول راه عطای اولیاسنك اوزریکه بسته اولدی چونکم اهل دلك قلبی کفران نعمت اولدیغك
واسطه ایله سندن خسته اولدی (مثنوی) زود شان دریاب واستغفار کن * همچو ابری کریهای زارکن) تیز اول سکا
منعم اوانی بول ویاخود اصحاب دلدن برینه واصل اول واستغفار وانابت قیل وبر ابرکبی زاریلکله کریه لر ایله (مثنوی
تا کلستان شان سوی تو بشکفد * میوه های پخته برخود واکفد) تا آنلرك کلستان قلبی سنك جانبنه آچله
پخته اولمش معانی میوه لری کندی اوزرلرینه کمال لذت وحلاوتدن کیرو یاریله (مثنوی) هم دران درکردکم ازسك مباش
باسك کهف ارشد ستی خواجه تاش) هم اول قپویه طولان سکدن کم اولمه اصحاب کهفك اکرسکیله خواجه تاش
اولدکسه یعنی آندن برخوی وخصلت طوترایسك هم اول اهل دلك قپوسی اوزره طولان وآنلرك آستانه سنه خدمت
ایدوب انده مقیم اول (مثنوی) چون سکان هم مرسکانرا ناصحند * که دل اندرخانهٔ اول بیند) چونکم سکلر هم سکلره
ناصحلردر بویله دیو که ای غریب اولان ومحله مزه کلان کلب کوکلکی واراولکی قپویه باغله وبی وفا اولمه (مثنوی
آن در اول که خوردی استخوان) سخت کیرو حق کزار انرا مهان) اول اول قپو که اندن استخوان یدك اول قپو یی
محکم طوتوب وحقی ادا ایله انی قومه یعنی اول قپو یی وحقکزارلغی ترك ایلمه بو وجه اوزره کذار مفرد اولور
اما جمع اولوب کزارلری قومه دینسه دخی جائز اولور لکن اولکی معنی محله انسب اولور (مثنوی) میکزندش تا زادب
انجا رود * وازمقام اولین مفلح شود) اول کاهکزلر اول یبکانه اولان کلبی ایصررلر وآنك اوزرینه غلوایدرلر تا کم
ادبدن اول یره کیده واولکی مقامده مفلح اوله (مثنوی) میکزندش کای سك طاغی برو * باولی نعمت
باغی مشو اول یبکانه اولان کلبی ایصررلر کا بویله دیو که ای طاغی وباغی اولان کلب یوری ولی نعمتکه سن باغی
اولمه وا کا ناسپاسلك قیلمه (مثنوی) بر همان درهمچو حلقه بسته باش * پاسبان وچابك وبرجسته باش)
هم اول قپو اوزره خلقه کبی بسته اول پاسبان وچابك وبرجسته اول یعنی ولی نعمتك قپوسی اوزره حلقه کبی مقید
اولوب اول قپوده جست وچابك اول وآنك خدمتنده صحرایجی اول دیمك اولور (مثنوی) صورت نقض وفای ما مباش
بی وفایی را مکن بیهوده فاش برزم نقض وفامزك صورتی اولمه یعنی وفامزی نقض قیلمه سن برصورت اولمه بی وفالغی
بیهوده یره فاش ایلمه (مثنوی) مرسکانرا چون وفا امدشعار * روسکانرا ننك وبدنامی میار) تحقیقا کلبلره چونکم

وفاشعار كادى بورى اى طاغى سن سكا رزمى سنه تنك وبدنام لق كتورمه (مثنوى) بى وفايى چون سكانرا عار بود * بى وفايى چون روادارى نمود) بى وفالق چونكم سكلره عار اولدى سن بو فالق كوسترمكى نيجه رواطوترسن كركدركه بزى عندالناس معيوب وشرمسار قلميه سن وبى وفالغى برزه ويرميه سن ديرلر (مثنوى) حق تعالى فخرآورداز وفا * كفت من اوفى بعهد غيرنا سورهٔ توبه نك آخرنده اولان آيته اشارتدركه بيورررلركه (ومن اوفى بعهده من الله عهدنه اللهدن وافى رك كيمدر يعنى بر كمسه اوفى دكلدر الااودر فاستبشروا پس اى مؤمنلر سز شاد اولك ببيعكم بيع وشرا ايكزه الذى بايعتم به اوبله بيع كه آنكله بيع ايلديكز وذلك واول بيع هو الفوز العظيم زياده نجات عظيمدر معنى بيت حق تعالى فخر كوتردى وفا ايلمكدن بيوردىكه نه كمسه در اوفى اوله عهدنه بزدن غيرى من استفهام ايچوندر اوفى افعل تفضيلدر غير لفظا مرفوع فاعليدر اوفانك (مثنوى) بى وفايى دان وفا بارد حق (بر حقوق حق ندارد كس سبق بو بيت سؤال مقدرى دفع ايچوندر كانه بعض كمسه لر توهم ايلر كه بعض ناسه وفادارلق ايلمك ايله وفادارلر مرتبه سنه واصل اوله ووفادارلغله اتصاف قيله بويله دكلدر نته كم بيورررلر اكر سن ديرسنكه بن وفادارمكه بعض كمسه لره وفا ايلرم اى بويله دين كمسه بى وفالق بل مردود حق اولان اهل عصيانه وفا ايلمكى يعنى امر حقه وفا واطاعتى ترك ايلمكده آنلره وفا واقتدا ايلمكى عين بى وفالق بل ولو كان ابوك واخوانك ومعطى النعم عليك وان كانت حقوقهم عليك كثيرا زيرا حضرت حقك حقوقى اوزره هيچ كمسه سبقت طوتمزكه حق حقك حقنه وفايى ترك ايلمكده اول كمسه يه وفا ايلمكله وفادار حكمنده اوله سن ولهذا قال الله تعالى فى كلامه فى وعد اطاعة الوالدين (وان جاهداك على ان تشرك بى ماليس لك به علم فلا تطعهما) پس معصيت حقده والدينه اطاعت جائزه اولميجق غيرناسه بطريق الاولى وبونك اصلى اولدركه حضرت حقك حقوقى والدينك حقوقندن اسبقدر نته كم حقوق الهيه حقوق والدين اوزره سبقت ايلمك شرحنه شروع ايدوب بيورررلر (مثنوى) حق مادر بعد ازان شد كان كريم * كرد اورا ازجنين تو غريم) حق مادراندنصكره اولديكه اول كريم حكيم اول مادريكى سنك جنينكدن غريم ايلدى يعنى اهل حق قيلدى (مثنوى) صورتى كردت درون جسم او * دادد ر حملش ورا ارام خو) اولا آنك جسمنده يعنى رحمنده سنى برصورت ايلدى كما قال الله تعالى وهو الذى يصوركم فى الارحام كيف يشاء) مصور فى الحقيقه اولدر رحم مادر دكل اكرسنى اقبح صورت اوزره واكر احسن هيئات اوزره تصوير ايلدى مانع يوق ايدى پس بو حق ونعمتى بيلدك ثانيا جناب حق سن اول مادرك رحمنده ايكن اكا آرام وسنك جنيننكه خوكرا ولق ويردى محققدركه بعض والده درونده اولان جنينه حق تعالى آرام خو ويرمدكده آنى بعض علاجله بطننده قبل تمام اخراج واسقاط ايلر چون حضرت حق سنك والده كه برمرتبه آرام وخو ويرديكه (مثنوى) همچو جزو متصل ديد وترا * متصل را كرد تدبيرش جدا) اول مادرسنى كنديه جزو متصل كبى كوردى پس اول بطن مادره متصل كبى اولان جزؤى مدت تمام اولدقدنصكره اول خدانك صنع وتدبيرى منفصل وجدا ايلدى پس بطن مادردن سالما جدا ايلمش وهرعضو يمزى سلامت اوزره قيلمسى حقوق الهيه نك حق مادر اوزره سبقتنه دلالت قيلور وآنك نعم كثيره سنه شاكر وحقوقنه وافى اولمغى مستلزم اولور كما قال الله تعالى (والله اخرجكم من بطون امهاتكم لاتعلمون شيا وجعل لكم السمع والابصار والافئدة قليلا ماتشكرون وبعد الولادة دخى مادرك مهر ومحبتى حضرت جواد مطلقدندر نته كم بيورررلر (مثنوى) حق هزاران صنعت وفن ساختست * تاكه مادر برتو مهر انداختست) حق تعالى هزاران صنعت وفن دوزمشدر تاكم مادر سنك اوزريكه مهر ومحبتى القا ايلمشدر اكر اول محبتى حضرت حق والده كه ويرميدى والدك سكا شفقت ومحبت قيلمزدى وتربيتنه مجد وساعى اولمزدى نته كم بعض مادر اولادنه محبت قيلمدى اصلى اولدركه حق تعالى اكا اولادنه محبت ويرمدى (مثنوى) پس حق حق سابق از مادر بود (هركه آن حق راندانند خر بود) پس نتيجهٔ كلام ومحصل المرام اولدركه حقك حقى مادرك حقندن هروجهله سابق اولور هرشول كمسه كه اول حقوق الهيه يى بيلمز خر اولور بلكه خردن اضل وابتر اولور نعوذ بالله (مثنوى) آنكه مادر آفريد و رضع وشير (باپدر كردش قرين آن راامكبير) آنك حق مادرك حقى اوزره سابق اولمسنه بر دليل دخى اولدركه اول خدا كه مادرى ياراتدى و پستان ولبنى اوخلق ايتدى سبب وجود ايچون پدركه آنى حين مجامعتده قرين ايتدى حق ذاتنده بودخى اوزريكه برنوع حق نعمتدر سن آنى طوتمه (مثنوى) اى خداوند اى قديم احسان تو * آنكه دانم وآنكه نى هم آن تو) اى خداوند حكيم واى سنك احسانك قديم حقوق نعمتك آنى كه بيلورم وآنى كه بيلمزم هم اولدخى سنكدر كما قال الله تعالى (ومابكم من نعمة فمن الله) وقال (وان تعدوا نعمة الله لاتحصوها مثنوى) تو بفرمودى كه حق را ياد كن * زانكه حق من نمى كردد كهن) اى خداوند حكيم (واذكروا نعمة الله عليكم آيتنك مصداقنجه سن بيورررسكه حق ونعمتى ياد ايليكز زيرا كه بنم حقم اسكيمز وفنا اولمز (مثنوى) ياد كن لطفى كه

كردم آن صبوح * باشما از حفظ در كشتى نوح) اى بنى آدم ياد ايله باخصوص شول بر لطفيكه سزه اول صباح ايلدم كشتىٔ نوحده سزى اصلاب ابا واجدادكزده حفظ ايلمك جهتندن (مثنوى) پيله بابايانتانرا آن زمان * دادم از طوفان وازموجش امان) پيله باباك باباسنه ودده نك دده سنه واجداد متقدمه يه ديرلر نته كم بيورررلر سزك بابالريكزك دده لرنى اول زمان كشتىٔ نوحده حفظ ايلدم طوفاندن وآنك موجندن آنلره امان ويردم كما قال الله تعالى (واية لهم انا حملنا ذريتهم فى الفلك المشحون وخلقنا لهم من مثله مايركبون وان نشأ نغرقهم فلا صريخ لهم ولاهم ينقذون) اكثر اهل تفسير فلك مشحوندن مراد سفينهٔ نوح وذريتدن مراد آبا واجداددر ديمشلر كه ذريات اضداددندركه اولاد معناسنه وكاهى ابا واجداد معناسنه استعمال اولنور كما قال صاحب المدارك فى تفسير هذه الاية المراد بالذرية الاولاد اوالاباء لانها من الاضداد والفلك على سفينة نوح يعنى جناب حق بيورررلركه بو بنى آدم ايچون دخى آيت عظمى ونعمت كبرى واردركه تحقيقا بز بونلرك آبا واجدادنى مملو اولان سفينهٔ نوحه يوكلتدك كا بنديلركه اول برده يوروين دوه لردركه آنلره سفائن ارض ديرلر يا خود مراد سفينه سفن وزوارق اوله اكر بز ديليدك بونلرى غرق ايلردك پس بونلر ايچون برمغيث ومعين يوغديكه بونلرى قورتره بونلر قورتلمز ونجات دخى بولمزدى پس وجود مهنا نعمتدر واسباب نعمت وجود اولان ابا واجدادى هلاكدن حفظ ايلمك دخى هركسك وجودنه برآخر نعمتدر ولهذا حق تبارك وتعالى ابا واجدادك وذرياتك حفظيله عبادنه امتنان بيوردى (مثنوى) آب آتش خو زمين بكرفته بود * موج اوجر اوج كه را مى ربود) اول زمانده آتش خو اولان آب زمينى طوتمش وعالمى احاطه ايتمش ايدى اول آب طوفانك موجى تحقيقا كوهك اوجنى قاپدى وطاغلرك ذروهٔ اعلاسنى غرق ايتدى (مثنوى) حفظ كردم من نكردم ردتان) در وجود جد جد جدتان) اى بنى آدم بن سزى اصلاب اباده حفظ ايتدم بن سزى ردا يتمدم جدكزك جدكزك جدنك وجودندن يعنى اجداد قديمه كزك جدنك وجودنده بن سزى حفظ ايدوب رحمتمدن بن سزى مردود قيلمدم (مثنوى) چون شدى سرپشت وپا بت چون زنم * كاركاه خويش ضايع چون كنم) چونكم وجوده كلوب سر اولدك وانسانيت مرتبه سن بولدك سكا نيجه پشت وپا اورورم كندى كاركاهمى نيچون ضايع ايلرم يعنى سندخى هنوز عدمده ايكن سنك كلمككى اجدادك بلنده حفظ ايلدم شمدى وجوده كلدك وباشقه باشكه بر آدم اولدك سكا نيچون پشت وپا اورورم وكندى صنعمى وكاركاهمى نه حالله ضايع قيلورم ضايع قيلمزم (مثنوى) چون فداى بيوفايان ميشوى * از كمان بد بدين سو مى روى) شمدى اى بنى آدم نيچون بى وفا اولنلره فدا اولورسن سوءظندن اول جانبه كيدرسن وميل وتوجه قيلورسن اوفى اولان ربكى قويوب بى وفا اولان خلقه راغب وطالب اولورسن (مثنوى) من زسهو وبى وفاييها برى * سوى من آيى كمان بد برى) بن شول اوفى اولان يارمكه سهودن ووفاسزلقلردن برى وعارى يم سن بى وفا اولان خلق جانبنه كيدرسن وانلره حسن ظن قيلورسن وبنم جانبمه كاورسن كمان بد ايلتورسن يعنى سوءظن قيلورسن (مثنوى) اين كمان بد برانجا بركه تو * ميشوى در پيش او همچون دوتو) بوكمان بدى اول يره ايلت كه سن كندك كبينك اوكنده ايكى قات اولورسن واكا ركوعه مشابه تواضع قيلورسن آنك حقنده بوكو بو كمانى ايله كه بودخى بنم كبى برعاجز مخلوقدر بن بوندن نه وفا طمع طوترم بوكه بن تابو مرتبه نيچون خدمت وعرض عبوديت ايدرم بو تملق وعبوديتى وافى اولان خالق ايچون نه ايلمك اولى در (مثنوى) پس كرفتى يار وهمراهان زفت * كرترا پرسم كه كوكوبى كه رفت) حضرت خداوند كاريار حقيقى فى الحقيقه جناب پرورد كار ايدوكن غيرى اولان ياران واوليا وخلان كبيت العنكبوت اوهن وويران اولد يغنه اشارت ايدوب بيورررلركه چوق ياران وقوى كمسه لرى كنديكه رفقا واوليا اتخاذ ايلدك تاكم بونلر سكا ناصر ومعين اوله لر پس بونلر فنايه منقلب اولديلر وعالم عدمه انتقال قيلديلر اكر سكا صورسم كه قنى اول اوليا اتخاذ ايلديكك رفقا وياران پس ديرسنكه عدمه كتدى وعالم وجودى ترك ايتدى كما قال الله تعالى فى حق المتخذين من دون الله اولياء (كمثل العنكبوت اتخذت بيتا وان اوهن البيوت لبيت العنكبوت لو كانوا يعلمون (مثنوى) يارنيكت رفت بر چرخ برين * يار فسقت رفت در قعر زمين اى بى وفا (ان الابرار لفى نعيم وان كتاب الابرار لفى عليين) آيتلرينك فحواسنجه سنك يارنيكك چرخ برينه وعالم عليينه كتدى ودخى (ان الفجار لفى جحيم وان كتاب الفجار لفى سجين) آيتلرينك مقتضاسنجه يار فسقك قعر زمينه واسفل السافلينه كتدى (مثنوى) تو بماندى در ميانه آنچنان * بى مدد چون آتشى از كاروان) وسن بوايكيسنك ميانده انجلين بى مدد قالدك بر آتش كبى كه كارواندن كيرو قالور ومعين ومدددن خالى اولور وخمود وانطفايه يقين كاور (مثنوى) دامن او كير اى يار دلير * كو منزه باشد از بالا وزير) پس قبل الفنا والانطفا اى يار دلير اول خداى باوفانك امر ودامن شرعنى طوت كه اول خداى عز وجل منزه اولمشدر بالا واسفلدن (مثنوى) نى چو عيسى سوى كردون برشود * نى چو قارون در زمين اندر رود) اول خداى متعال نه عيسى عليه السلام كبى كردون جانبنه

ترقی ایدرونه قارون کبی زیر زمینه کیدر (مثنوی) با تو باشد در مکان و بی مکان ✱ چون بمانی از سرا وازدکان) بلکه
وهو معکم اینما کنتم ✱ آیتنك مقتضاسنجه سنکله اولور مکانده ولامکانده چونکم سن سرایدن ودکاندن کیروقاله
سن وعالم کون ومکاندن رحلت قیله سن (مثنوی) او برار داز کدورتها صفا ✱ مر جفاهای ترا کیرد وفا) اول بروهاب
کریمدرکه کدورتلردن صفا کتورر ورنج ودردلردن وردشفا ودوا یتورر مأیوس اولمه که سنك جفالرك اوزره وفا طوتروسیأتك
حسناته تبدیل ایدوب سنی (اولئك یبدل الله سیأتهم حسنات) دیمکله اشارت بیوردیغی طائفه یه قاتر (مثنوی) چون
جفا آری فرستد کوشمال ✱ تا زنقصان واروی سوی کمال) اکر دیرسکه که دنیاده بیله اکثر بلا ونکالدن خالی دکلم پس قور
قرمکه آخرتده دخی اشدّ عذابه کرفتار اولم جواب اولدرکه خدای متعال عبادنه ظلم قیلمز اکر عفو وتجاوز ایلمزسه آنجق
برسیئه نك جزاسنی آنك حدّ ومقداری قدر ایدوب طریق عدالتدن متجاوز اولمز واما عند اللبیب بو نکال وتعذیب
کوشمال وتأدیب قبیلندن درنته کم بیوررلر چونکم سن جفا وعصیان کتوره سن اول حکیم مطلق سکا بلا واذایی
کوشمال وتأدیب کوندررتا نقصاندن قورتلوب کمال جانبنه کیده سن ونفسکی کمالات الهیه ایله تکمیل ایده سن
پس بو کونه عذاب اکر بیلورسن معنا عین عذبدر کما قال القیصری فی هذا المعنی یامن بلطف جماله خلق الوری ✱
حاشاك ان ترضی بنارك تحرق ✱ انت الرحیم بکل ما اوجدته ✱ ولاجل رحمتك العمیمة تخلق ✱ ان کنت منتقما فانت
مؤدب ✱ ومعذبا ان کنت انت المشفق ✱ فاجعل عذابك للعباد عذوبة ✱ وارحم برحمتك التی قد تسبق (مثنوی) چون
تو وردی ترك کردی در روش ✱ بر تو قبض آید از ان رنج تبش) ورد عند المشایخ وظائف طاعتدن برجزء معینه دیرلر
عند البعض فرایض ونوافله شامل اولور وعند البعض آنجق قرآندن وادعیهٔ مأثوره دن برجزء معینه اطلاق اولنور
پس عبد طاعتلردن برینه مواظبت ویاخود آیتلردن برینك تلاوت وقراءتنه مداومت ایلسه ویاخود ادعیهٔ مأثوره دن
برنی صبح وشام قراءت قیلوب سویلسه انك اوزرینه فرض مثابه سنده اولور واوراد مذکوره نك انوار وارواحی
آنکله موانست قیلور وانك روحی آنلردن حظ الورپس سالك چن روشده وردنی ترك ایلسه البته مورث غم وقسوت
وموجب درد ومحنت اولورنته کم بومعنایه اشارت قیلورلر چونکم سن برووردی ترك ایلدك روش طریقتده سنك اوزریکه
بر قبض کلور البته رنجدن وستمه دن ویاخود بونلر امثالی بلیه ظهور ایدر (مثنوی) آن ادب کردن بود یعنی مکن ✱ هیچ
تحویلی ازان عهدی کهن) اول قبض درون سنی تأدیب ایتمك اولور یعنی معناد یمك اولورکه هیچ برتحویل ایلمه اول عهد
کهندن ای تارك اوراد وسالك راه فساد (مثنوی) پیش ازان کین قبض زنجیری شود ✱ این که دلکیرست پا کیری
شود) اول کوندن اولکه بوقبض درون اول کون برزنجیر اولور وبوقبض که الان دلکیردر اولکون پا کیر اولور وسنی بسته
ومقید قیلور (مثنوی) رنج معقولات شود محسوس وفاش ✱ تا نه کیری این اشارت را بلاش) اول زمان سنك رنج معقولك
وقبض درونك محسوس وفاش اولور تا کم بو الان اولان اشارت وکوشمالی بلاشیء طوتمیه سن کندوکی اغلال وسلاسله
کرفتار ایتمیه سن (مثنوی) در معاصی قبضها دلکیر شد ✱ قبضها بعد از اجل زنجیر شد) بودنیاده الان معاصیده اولان
قبضلر دلکیر وملول باطن بی تنور روبی تدبیر اولدی اول قبضلر بعد الاجل قبرده ویا حشرده وسعیرده زنجیر اولدی
وصورته کلدی محصل تارك اوراد اولان بهرحال بلالردن بر بلایه مبتلا اولدی نته کم آیت کریمه نك مضمونی مؤدّی
بر بیتله استشهاد بیوررلر (مثنوی) نعط من اعرض هنا عن ذکرنا) عیشة ضنکا ونجزی بالعمی سورهٔ طه نك اخرنده
اولان آیته اشارتدر (ومن اعرض عن ذکری) هرکیم اعراض ایلیه بنی ذکر ایلمکدن ویا قرآنله عمل ایلمکدن فان له
تحقیقا اول کسه ایچون وارد ر معیشة ضنکا معیشت تنك وضیق وارد ر کما قال بعض المشایخ لا یعرض احد عن ذکر ربه
الا اظلم علیه وقته وتشوش علیه رزقه (بیت) هر زبانی که نه ذکر تو کند کویا نیست (هر دلی کونه بفکر تو کند کویا نیست
ونحشره یوم القیامة اعمی) وبر اول معرضی یوم قیامتده اعمی ونابینا حشر ایلرز قال رب اول معرض دیر ای ربم ربم
لم حشرتنی اعمی نیچون بنی اعمی حشر ایلدك (وقد کنت بصیرا حال بو که بن دنیاده بصیر ایدم قال کذلك اومثل ذلك فعلت
الله که کاربونك کبیدرکه اشلدك بو آیتله تفسیر بیوررلر که اتتك ایاتنا فنسیتها یعنی بزم ایات واضحه ودلالت ساطعه مز که
وحدانیتمزی مشعردر سکا کلدی پس سن آنی نسیان وفراموش ایلدك ونظر عبرتله نظر ایلمدك وتعامی قیلدك وکذلك
الیوم تنسی بزم ایاتمزی نسیان ایدوب تعامی ایلدیکك کبی سن دخی بوکون اعمالك حالنده نسیان اولنورسن معنی بیت
بزاعطا ایده رز جناب عزتك لسانندندرشول کسکه اعراض ایلدی بودنیاده بزم ذکرمزدن تنك معیشت اعطا ایده رز
وبزجزا ویررز انك اعراضی مقابله سنده اعمالکی عیشه مفعول ثانیسیدر نعط نك (مثنوی) دزد چون مال
کسان رامی برد ✱ قبض ودل تنکی دلش رامی خلد بوبیت مثل موقعنده واقع اولمشدر یعنی مثلا برخرسز چونکم برنیچه
کسه لرك مالنی ایلتور صاحبنك ملکندن اخراج ایدر پس قبض ودل تنکلك آنك قلبنه باتروانی الام واضطرابه اتار

مثنوی) او همی کوید عجب این قبض چیست ✱ قبض ان مظلوم کز شرت کریست) اول سارق دیرکه عجبا بو قبض
والم ندر دی اکا که ای سارق اول مظلومك قبضیدر اول قبض درونکه سنك شرکدن اغلادی وجکرین شروضررکدن
داغلدی (مثنوی) چون بدین قبض التفاتی کم کند ✱ باد اصرار آتشش رادم کند) چونکم دزد بو قبضه التفات ایلمیه
باد اصرار انك نار شرنی یل لیه واشتعال ایلیه (مثنوی) قبض دل قبض عوان شد لاجرم ✱ کشت محسوس آن معانی
زدعلم) کوکل قبضی عوام قبضی کبی اولور لاجرم ضابطلر آنی اخذ قیلور لابد پس اول معانی مضمره محسوس اولور
وخارجه علم اورر (مثنوی) غصه ها زندان شدست وچار میخ (غصه بیخست وبروید شاخ بیخ) غموم وغصص عاصی ومجرم
اولنلره زندان معنوی وچار میخ قلبی اولدی وجناب حق غم والم شکنجه سیله آنلره قصاص قیلدی غم وغصه فی المثل
بیخدر البته برلشاخ بتورر واثمار واثاری هرنه ایسه ظهوره کتورر (مثنوی) بیخ پنهان بود هم شد آشکار قبض وبسط
خویش را بیخی شمار) زمینده کیزلی کوکار اشکار اولدی کندی قبض وبسطنی دخی بر بیخ عداله بونلرك دخی اثاری البته
ظهوره کلور ویوم تبلی السرائر ده عیان اولور (م ی) چونکه بیخ بد بود زودش بزن) تا نروید زشت خاری در چمن چونکم
کم کوك اوله یعنی درونده موجب قبض ومؤاخذه اولان معاصی واثار ظهوره کله آنی علی الفور اورو قلبکدن انی طشره
سور تا کم چمن آخر وجودکده ویا چمن آخرتده بر زشت خار بتمیه وجزاء سیئة ومکافات موذیه ظهورا یتمیه (مثنوی) قبض
دیدی چارهٔ ان قبض کن) زانکه سرها جمله می روید زبن) قبض کوره سن یعنی اثار جلالیه وعلایم قهریه یی درونکده
مشاهده قیله سن اول قبضك چاره سنی ایله زیرا که شاخلر جمله سی کوکدن بتر یعنی جزای اعمال درونده موجب
قبض وبسط اولان خصلت ذمیمه دن ظهورا یلرو بتر بونلرکه موجب قبضدر بیخ کبی وبونلرك جزا ومکافاتی شاخ وبرك
وثمر کبیدر پس قبل ظهور الاثر والثمر شاخ بدك اصلی که ذنوب وقبض قلو بدر قلع وقمع ایله وچارهٔ عیوب وبیخات ذنوب
ومصقلهٔ قبض قلوب استغفار وذکر الله العلام الغیوبدر کما قال النبی صلی الله علیه وسلم الاستغفار ممحیات الذنوب
والذکر صقالة القلوب رواه الدیلمی فی الفردوس عن حذیفة رضی الله تعالی عنه وقال علیه الصلوة والسلام من لزم
الاستغفار جعل الله له من کل هم مخرجا (مثنوی) بسط دیدی بسط خود را آب ده ✱ چون برآید میوه برا صحاب ده)
بسط کوره سن یعنی آثار جمالیه وتصفیه یی مشاهده قیله سن اول انبساط وانشراحکه آب ویروشکر وطاعتله نشو
ونماده ایله چونکم انبساط قلبیه وتجلی لطیفه نك میوه سی ظهوره کله یعنی اثار وخواصی نمایان اوله وخارجده وجود
بوله آندن اصحاب واحبابه ویرو محصول بسط درونی بونلره عطیه قیل (بقیهٔ قصهٔ اهل سبا (مثنوی) ان سبا ز اهل صبا
بودند وخام ✱ کارشان کفران نعمت با کرام) اول صبا قومی اهل میل واهل هوا دن ایدیلر وخام ایدیلر بونلرك کاری
کریملره یعنی انبیا واولیایه کفران نعمت ایدی کفران شکرانك ضدیدر وکفران فی المثل نه دیمك در آنی بیان بیوررلر
مثنوی) باشد ان کفران نعمت در مثال (که کنی با محسن خود تو جدال اول کفران نعمت مثالده بو اولور که کندی منعم
ومحسنکله جدال ایلیه سن ویالسان حال ویا قال ایله بویله دیو سویلیه سن (مثنوی) که نمی باید مرا این نیکویی ✱
من برنجم زین چه رنجم میشوی) که بکا کرکمز سنك ویردیکك ایلك بن بو ایلکدن بیحضور اولورم یاخود بن بو ایلکدن
رنجیده یم بوندن بنی نه انجیدیجی اولورسن ویاخود بوندن سن نه رنجیده اولورسن دیمك اولور محصل قدر نعمتی بلمك
وآنك شکرینی قلمامق بو کونه معنالری مستلزم اولور (مثنوی) لطف کن این نیکویی رادور کن ✱ من نخواهم چشم
زودم کور کن) لطف ایله بو نیکولکی بندن دور ایله بن چشم استمزم فوری بنی کور ایله دیه سن (مثنوی) پس سبا کفتند
باعد بیننا ✱ شیننا خیر لنا خذ زیننا) سورهٔ سباده جناب خدا سبا قومنك حقنده علی طریق الحکایه بیوررلر که برسبا
قومنه انواع واصناف جود وکرم اعطا ایلدککه لایعد ولا یحصی در فقالوا پس قوم سبا دیدیلر ربنا ای بزم ربمز باعد
بعید ایله بعد دخی قرءاتدر بین اسفارنا بزم سفرلریمزك ومنازل ومراحلزك ما بینی بونلره اعطا اولنان نعمتك بری دخی
بو ایدیکم هرنه جانبه سفر ایتسه لردی هر قریه بری برندن کورینوردی حتی سبادن شامه کلنجه یه دك درت بیك یدی
یوز قریهٔ معموره وار ایمش بونلرك اغنیاسی کفران نعمت اوزره اولوب دیدیلرکه یارب بزه منازل ومراحل پیدا ایدوب
مقرلریمزك ما بینی بعید ایله تا زحمت وتعب چکه لم زیرا بونعمتلردن ملول اولدق وظلموا انفسهم بونلر ظلم ایلدیلر کندو
نفسلرینه کفرانلری سببیله اول جمله کویلری خراب ایلدك (فجعلناهم احادیث) پس بز بونلری حدیثلر وحکایه لر قیلدق
خلق لساننده خلق تعجب ایدرلرکه نه عجبدرکه بونلر نعمتی ترك ایدوب نقمت طلب ایلدیلر (ومزقناهم کل ممزق)
وبز بونلری تمزیق وتفریق ایلدك کای تفریق ایتمککه هر بری برجانبه پراکنده ومتفرق اولوب دار ودیارلری خراب
ویباب اولدی (ان فی ذلك لآیات) تحقیقا بو ذکر اولنان کلامده ایات عظیمه ودلائل جلیله واردر (لکل صبار
شکور) معاصی وکفرانه کلی صبور ونعمتلره شکور اولنلر ایچون معنی بیت پس سبا قومی دیدیلرکه بعید ایله بزم

ما بنمزی بزه شین وعیمز حیرد در بزم زیغزی ال دیدیلر (مثنوی) ما نمی خواهیم این ایوان وباغ * نی زنان خوب ونی امن وفراغ) بز بو ایوان وباغی استمزز نه خوب زنلر ونه امن وفراغ استرز یعنی بونلری دخی استمزز دیدیلر (مثنوی) شهرها نزدیك همدیکر بدست * آن بیابانست خوش آنجا ددست) شهرلر بری برینه قریب اولمق بددر اول بیابان بزه خوشدر که آنده سباع واردر وجانورلر چوقدر پس بزه بو شهرلرك وکویلرك بر برینه قریب اولمسندن بعید اولمسی یکدر دیو سویلدیلر (مثنوی) یطلب الانسان فی الصیف الشتا * فاذا جاء الشتاء انکر ذا) انسانك کفرانی نه مرتبه ده ایدوکن بو ابیات لطیفه ایله بیان ایدرلر بیورلر که انسان طلب ایلر صیفده یعنی یازاینده شتایی قچن شتا کلسه انکار ایلر اول شتایه ویازاستر ذا اسم اشارتدر مشار الیهی شتادر (مثنوی) فهو لا یرضی بحال ابدا * لا بعیش لا بضیق رغدا) پس اول انسان راضی اولمز ابدا بر حاله عیشه ده راضی اولمز تنکلکده ده راضی اولمز ما حصل نه غنایه نه عنایه نه کرمایه نه سرمایه نه نعمته نه نقمته هر برحاله که واصل اوله قناعت ایتمیوب آخر مرادك حصولن استر رغد طیب وواسع اولان شیئه دیرلر عیشك صفتیدر بو تقدیرجه بازاید اولور تقدیر کلام لا عیشا رغدا ای طیبا واسعا دیمکدر وبو ابیات اصلنده امرء القیسك ایدی حضرت خداوندکار تغییر ایدوب بو محله ایراد ایله مشلر اصلنده بویله ایدیکه (بیت) یتمنی المرء فی الصیف الشتا * فاذا جاء الشتا انکره * فهو لا یرضی بحال واحد * قتل الانسان ما اکفره) وحضرت مولانا قدس سره الاعلی بیوررلر (مثنوی) قتل الانسان ما اکفره * کلما نال هدی انکره) بو بیت سورهٔ عبسه ده اولان آیته اشارتدر قتل الانسان ما اکفره) لعنت اولنسون انسانه انساندن مراد کافرلردر یا خود نعم حقه کفران ایده اولان اوله ما اکفره صیغهٔ تعجبدر انسانك افراط کفرانی تعجبدر یعنی انسان نه کافرترین خلقدر هیچ ادراك وتفکر ایلمزکه (من ای شیء خلقه مبتدأ حدوثدن انسانك اوزرینه انعام بیوردیغی بیان ایدرلر استفهام تحقیر ایچوندر یعنی انسانی نه شیء حقیردن خلق ایلدی اول الله پس اول ابهامی بیان ایدوب بیوررلر که من نطفة خلقه آنی ما منیدن خلق ایلدی فقدره ای فهیأه لما یصلح له من الاعضاء والاشکال یعنی تقدیر وتهیئ ایلدی انسانك شانه لایق اعضاء واشکال وهیأتنی وهیکلنی احسن تقویم اوزره (ثم السبیل یسره) اندن صکره اول الله تیسیر وتسهیل ایلدی وفروج امهاتدن خروجه سبیلنی تا متولد اولوب ظهوره کلدی ویا خود اول انسانه تیسر ایلدی خیر وشرك سبیلنی (ثم اماته) اندن صکره اول انسانی اولدردی اجلی یتدکده (فاقبره) ای جعله ذا قبر یواری فیه لا کالبهایم تکرمة له یعنی انی قبر صاحبی قیلدیکه اول قبرانی ستر ایدرمردار جیفهٔ بهایم کبی طشره ده قالمز پس مقبره وموت دخی جملهٔ نعمتدن بری اولدی زیرا موت وصلتدر حیات ابدیه وتحفه در مؤمنه وکافره دخی من وجه نعمتدر اصل وقرار کاهن بولوب کفر وعصیانه مؤدی اولان جای محنت ابادن خلاص اولمسی سببیله (ثم اذا شاء انشره) اندن صکره دیلدیکی وقتده آنی حشر ایلر معنیٔ بیت حضرت مولانا دخی کفران نعمت اولنلره بیوررلر که لعنت اولنسون انسانه که نه عجب ربیسنك انعامنه کافر اولدی هر بارکه یتشدی هدایت حقدن بر هدایته اول هدایتی انکار ایلر (مثنوی) نفس زینسانست زان شد کشتنی * اقتلوا انفسکم کفت ان سنی) سورهٔ بقره ده اولان آیته اشارتدر (واذ قال موسی لقومه) یاد ایلك ای بنی اسرائیل شول وقتیکه موسی علیه السلام قومنه دیدی یا قوم ای بنم قومم انکم تحقیقا سز ظلمتم ظلم ایلدیکز انفسکم نفسکزه (باتخاذکم العجل) عجلی کندیکزه اله ومعبود اتخاذ ایتمك سببیله (فتوبوا الی بارئکم) پس عزم رجوع ایلك خالقکز جانبنه (فاقتلوا انفسکم) پس ای عبدهٔ عجل قتل ایلك نفسلریکزی ذلکم نفسلریکزی قتل ایتمك خیرلکم عند بارئکم سیزلك ایچون خیرلودر حیات دنیادن ربکز قتنده پس کوساله پرستلر بر یره جمع اولوب بری برین قتل ایتدیلر صباحدن زواله وارنجه یتمش بیك کمسه مقتول اولمش پس حضرت موسی علیه السلام دعا ایدوب رب العزة بیوردیکه فتاب علیکم فاشرط محذوفك جوابیدر تقدیر کلام فان فعلتم فقد تاب علیکم کان حضرت موسی بونلره دیمش اوله کا کرسز بو فعلی اشلدیکز ایسه حق تعالی دخی عفو ایدوب رجوع ایلدی ویا خود جناب عزتدن بونلره علی طریق التفات خطاب اوله که فعلتم ما امرتم فتاب علیکم بو تقدیرجه فاعطف ایچون اولور انه تحقیقا اول الله هو التواب الرحیم کثیر التجاوز عن الذنوب درو کثیر الرحمة در قال الامام القشیری التوبة بقتل النفوس غیر منسوخة فی هذه الامة لان بنی اسرائیل کلهم قتلوا انفسهم ظاهرا وهذه الامة تقتل بتوبتهم انفسهم معنی کما قال النبی صلی الله علیه وسلم موتوا قبل ان تموتوا والناس یتوهمون ان توبة بنی اسرائیل اشق ولیس کما توهموا فان ذلك کان فی ساعة واهل الخصوص من هذه الامة قتلوا انفسهم فی کل لحظة بسیوف الریاضات والمنع عن الشهوات کما قال (بیت قبورهم تحت التراب والثری * رجال لهم تحت الثیاب قبور) وحضرت پیغمبر علیه السلام بیوردیلر که من اراد ان ینظر الی میت یمشی علی وجه الارض فلینظر الی ابی بکر معنیٔ بیت حضرت مولانا بیوررلر نفس کفران نعمه وعجل

عجل پرستلر قیلملندر انکچون کشتنی دریعنی قتله منسوبدر پس بواجلدن اقتلوا انفسکم دیدی اول اولو الله (م ی) خارسه سوی پست هر چون شنهی) درخلد وززخم او توکی جهی) نفس اماره فی المثل اوج کوشه لو بر خاره بکزر هر نه کم قویه سن چون عرب یجه کیف وترکیجه نته معناسنه اولان چوندر اشباع واوله قرأت اولنور یعنی هرنه حالله که نفس اماره یی کندوکه قویه سن البته سکا اول جانبی باترانك زخمندن سن قچن صچره یوب خلاص اولورسن (مثنوی) آتش ترك هوا در خارزن * دست اندر یار نیکو کار زن) هوای نفسی ترك ایتمك فی المثل آتش کبیدر پس آتش ترك هوایی خارنفسه اوروا نك خار کبی اولان اوصافنی احراق قیل والکی یار نیکو کاره اورکه اول اوصاف الهیه واعمال صالحه وطاعت ربانیه در (مثنوی) چون زحد بردند اصحاب سبا * که بپیش ما وبابه از صبا) چونکم اصحاب سبا کفران نعم اولمغی حددن ایلتدیلر بویله دیو که بزم اوکزده صبادن وبایکدر بزه بو کونه صبا وانواع نعم الازم دکلدر دیدیلر (مثنوی ناصحانش در نصیحت امدند * از فسوق وکفر مانع می شدند) ناصحلر آنلره نصیحته کلدیلر کفر وفسوقدن مانع اولدیلر وزنهار کافر النعم اولمالك وفسوق وفجوره میل قیلمالك دیو انلره زجرلر قیلدیلر (مثنوی) قصد خون ناصحان می داشتند * تخم فسق وکافری می کاشتند) اول بدبختلر ناصحلرك قاننی دوکمکه قصد ایلدیلر کافرلك وفاسقلق تخمنی اکدیلر وناصحلرك سوزنی اصلا قبول ایلمدیلر (مثنوی) چون قضا اید شود تنك این جهان * از قضا حلوا شود رنج دهان) چونکم قضا کله بو جهان تنك اولور قضای الهیدن حلوا رنج دهان اولور آغزه لذت وحلاوت ویره جك ایکن تقدیر الهی ایله رنج وزحمت ویرر (مثنوی) کفت اذا جاء القضا ضاق الفضا * تحجب الابصار اذا جاء القضا) پیغمبر علیه السلام بیوردیکه قچن قضا کلسه صحرالر تنك وتار اولور وابصار محجوب ومستور اولور قضا کلدکده قضایه رضا دعادن غیری چاره ودوا یوقدر نته کم حدیث شریفده بیوررلر لا یرد القضاء الا الدعاء رواه الترمذی والحاکم عن سلمان (مثنوی) چشم بسته میشود وقت قضا * تا نه بیند چشم کحل چشم را) قضا وقتنده کوز باغلو اولور تا کم کوز کحل چشمی کورمز وکندویه نافع اولان شیئه نظر ایر کورمز (مثنوی) مکر آن فارس چو انکیزید کرد) ان غبارت زاستغاثت دورکرد) اول فارسك مکری چونکم توزقوپاردی اول غبار سنی استغاثه دن دور ایتدی یعنی اول فارس حقیقتك مکری غبار فتنه یی ظهوره کتوردی اول غبار فتنه سی اول پادشاهه استغاثه ایلمکدن ویا مقلب القلوب والابصار ثبت قلبی علی دینك ویا مصرف الخواطر والافکار صرف قلبی علی طاعتك دیو سویلمکدن سنی بعید ومهجور ایلدی (مثنوی) سوی فارس روم وسوی غبار * ورنه بر تو کوبد آن مکر سوار) فارس جانبنه کیت غبار جانبنه کتمه بوخسه اول سوارك مکری سنك اوزر یکه اورر یعنی قچن فتن محن غباری کاوب سنك اوزریکه مستولی اوله وسنی پراکنده دل وپریشان خاطر قیله اول جنبنده کرد انکیز اولان فارس حقیقی جانبنه متوجه اول وا کا تضرع ونیاز قیل وغبار واسباب جانبنه کتمه وجل مصنوعاته تمسك ایتمه والا اول فارس حقیقتك مکری سکا طوقنور وسنی دبوس مکرنك التنده زیر وزبر قیلور (مثنوی) کفت حق انرا که این کرکش بخورد * دید کرد کرك چون زاری نکرد) حق تعالی دیدی اول کمسیه که بو کرك مکرآنی یدی کرکك کردنی کوردی نیچون زاریلك ایتمدی یعنی حق تعالی حضرتلری حدیث قدسیده بیوردی که آنك مفهومی بودر اول کمسه یی که بوقهر ومکر قوردی یدیکه اول کمسه قهر ومکر قوردنك اثارنی کوردی وناله وتضرع قیلمدی ودعا ونیاز ایدوب الهی سن بنی بو سوء قضا پنچه سندن خلاص ایله دیمدی اللهم انی اعوذبك من جهد البلاء ودرك الشقاء وشماتة الاعداء وسوء القضاء دیو سویلمدی (مثنوی) اونمی دانست کرد کرك را * با چنین دانش چرا کرد او چرا) اول کمسه قوردك توزنی بیلمدی بو نجلین دانشله نیچون اوچرا ایتدی یعنی اول حیوان سیرت که مکر الهی قوردینك غبارنی واثارنی بیلمدی بلکه آنی کند وبه نعمت وراحت صاندی اول حیوان سیرت بونجلین عقل ودانشیله تمتعات دنیویه دن وماکولات جسمانیه دن نیچون اوتلدی وتمتع ایلدی بو قدر عقله کرك ایدیکه چراکاه دنیادن استدیکی یردن اوتلمیه یدی تا مکر الهی قوردینك پنچه سنه مبتلا اولمیه یدی (مثنوی کوسفندان بوی کرك با کزند * می بداند وبهرسو می خزند) مثلا کوسفندلر با کزند اولان قوردك رایحه سنی بیلورلر همان دمکه بر قوردك رایحه سنی آله لر هر طرفه سورتنورلر وبر یره کاوب جمع اولورلر (مثنوی) مغز حیوانات بوی شیر را * می بداند ترك میکو ید چرا) حیواناتك مغزی ارسلان رایحه سنی بیلور چونکم بر برده ارسلان رایحه سن الهچرایی ترك ایدر واوتلمغی قویوب محل امنه کیدر (مثنوی) بوی شیر خشم دیدی باز کرد * با مناجات وحذر انباز کرد) پس سنده ای بنی آدم اکر عاقل ایسك حق تعالینك مکر وقهری شیرنك رایحه سنی کوره سن کیرودونوب واول محلدن رجوع ایدوب مناجات وحذر وپرهیز ایلمکه انباز اول وتضرع ونیازه اشتغال ایله (م ی) وانکشتند آن کروه از کرد کرك * کرك محنت بعد کرد آمد سترك) کورکه اول کروه کافرین خشم الهی قوردنك غبار واثارنی کوروب کیرو دونمدیلر وتوبه قیلمدیلر

محنت قوردی اول غبار وآثارك ظهورندن صكره سترك وعظیم ظهوره كلدی (مثنوی) بردریدان كوسفندانرا بخشم

كه زچوبان خرد بستند چشم اول قیونلری خشمله یرتدی كه عقل چوباننده انلر كوزبا غلدیلر وعقله وعامله

اوعیوب نفس وشیطانیه اویدیلر (مثنوی) چند چوبان شان بخواند ونامدند * خاك غم درچشم چوبان

میزدند) آنلری نیجه كره دعوت ایلدی كلمدیلر غم طبراغنی چوبانك یوزنه اوردیلر بونده چوباندن مراد اول قومی

راه حقه دعوت ایلین اولور (مثنوی) كه برو ما ازتو خود چوبان تریم * چون تبع كردیم هر یك سروریم) آنلر داعی

راه حق اولان پیغمبره بویله دیدیلر كه یوری برخود سندن چوبانترز نیجه تابع اولورز بزم هر بریمز سرور وزبزسكا تابع

اولنلردن دكلز (مثنوی) طعمهٔ كركیم وآن یارنی * هیزم ناریم وآن عارنی) بز اول خشم ومكر قوردی دیدیككزك

غداسی یزیارك لایق دكلزنارك هیزمی یز عاره لایق دكلز كه النار ولا العار دینلر دزدیدیلر (مثنوی) حمیتی

بد جاهلیت دردماغ * بانك شومی برد منشان كرده زاغ) چونكم قوم سبا پیغمبرلرینه بویله دیدیلر وحمیت جاهلیه‌دن

بحیه میوب عصیان وكفران اوزره مصر اولدیلر پس حضرت خداوندكار بیوردیلر بر حمیت اولدی جاهلیت دماغ

انسانیده حمیت غضب نفسانی وغیرت حیوانیه‌در مع الانكار كه صاحبی نفسنی انكله حمایت ایدر دینیه وعلمیه اولورسه

ممدوحدر نفسانیه وجاهلیه اولورسه مذمومدر ولفظ بد ضم بایله ده جائز وفتح بایله ده جائزدر وبو بیت دخی سهل الممتنع

قبیلندندر كلامده خیلی اختصار واردر صحیح سكوت افاده ایلكه مصرع اولك آخرنه ومصرع آخرك اولنه برایكی

لفظ تقدیر ایلمك لازمدر زیرا قرینه اكا دلالت ایدر تقدیر معنی بر حمیت بددر ویاخود بر حمیت اولدی جاهلیت دماغده

ولهذا اعرضوا عن المتابعة وفارسیجه تقدیر ایلرسك بدان سبب عار كردند ومنكر شدند دیمك اولور وبسبب حمیت

جاهلیت بونلرك اثرینه الری اوزره زاغلر شوملق صداسنی ایلدی بو مصرع كنایه‌در بونلرك شهرلری خراب وكندیلری

تراب اولدی دیمكدن وزاغدن مراد غراب البین دركه آنك صداسیله اعراب تطیر ایدرلر (مثنوی) بهر مظلومان

همی كندند چاه * درچه افتادند ومیكفتند آه) مظلوملردن اوتری آنلر همیشه قیو قازدیلر اول قیویه كندیلری

دوشدیلر وآه دیدیلر وآنده غملر وحسرتلر ایدیلر (مثنوی) پوستین یوسفان بشكافتند * انچه میكردند یك یك یافتند

یوسفلرك پوستنی پاره‌لدیلر یعنی یوسفان معنوی اولان انبیا واولیانك دریلرین وجسملرین وصورتلرین خراب ایدوب

یوزدیلر اول نسنه‌یی كه ایلدیلر بر بر بولدیلر وایتدكاری عملك جزاسنی هم بودنیاده كوردیلر (مثنوی) كیست آن یوسف

دل حق جوی تو * چون اسیری بسته اندر كوی تو) بو بیت بعض متوهمینك توهمنی دفع ایچوندر یعنی سركذشت

واوصاف قوم سبایی بعض كمسه استماع ایلدكده توهم ایلر كه آنلرك خصال قبیحه‌سندن كندیسی پاك اوله مظلوملر

ایچون قیوا بتمكدن ویوسفلرك پوستنی یرتمقدن كویا كه نفسی قورداله بیان بیوررلر كه سنده دخی اول خصال قبیحه ده

مشترك سن اول اذا وجفا ایلدیكم یوسف كیمدر دیرسك سنك حق جوی اولان قلب وروحكدر زیرا كه براسیر كبی

باغلو اولمشدر سنك كوی بدنكده (مثنوی) جبرئیلی رابراستن بستهٔ * پر وبالش رابصد جا خستهٔ) جبرائیلی یاخود

جبرائیله منسوب اولان روح اقدسی دیرك اوزره باغلدك كه قلب وروحی بدنه باغلمق وآنی شهواته اسیر قیلمق جبرائیلی

ستونه باغلمق كبی جفادر وآنك پروبالنی افكار فاسده واسطه‌سیله یوز یرده خسته ایلدك (مثنوی) پیش اوكوساله

بریان اوری * كه كشی اورا بكهدان آوری) آنك اوكنه كوساله بریان كتوررسن وصمان چكرسن وآنی كهدان

دنیایه كتوررسن واكا بویله دیوسویلرسن (مثنوی) كه بخور اینست ما را لوت وپوت * نیست اورا جز لقاء الله

قوت) كه یه بونی كه بزم لوت وپوتمز بودر حال بوكه اكا لقاء الله‌دن غیر غدا اولوت بوقدر وآنك نصیبی تجلی الهیه وحكم

ربانیه اولدیغندن قلب وروح اسیر تن ومربوط استون بدن اولمقدن عظیم الم وشكنجه چكرلر (مثنوی) زین شكنجه

وامتحان ان مبتلا * میكند از توشكایت باخدا) بو شكنجه‌دن وامتحاندن اول دل مبتلا سندن خدایه شكایت ایلر

بویله دیو (مثنوی) كای خدا افغان ازین كرك كهن * كوید ش نك وقت آمد صبر كن) كه‌ای خدا افغان وفریاد

بوموذی اولان كرك كهندن حق تعالی دخی اول قلب وروحه تسلی ویروب دیر كه اشته وقت كلدی صبر ایله (مثنوی

داد تو واخواهم از هر بیخبر * داد كه دهد جز خدای داد كر) سنك دادنی ای عاقل روح كیرو استرم هر بیخبردن وسنك

قدركی بیلمز هر خردن خدای داد كردن غیری داد كیم ویرر یعنی كمسه ویرمز (مثنوی) او همی كوید كه صبرم شد فنا

درفراق روی تو یاربنا) اول اسیر جسم اولان روح جناب حقه لسان حالله دیر كه الهی سنك فراقكده بنم صبرم فنا اولدی

ویاربنا سنك زویك فراقنده طاقت قالمدی (مثنوی) احمدم درمانده دردست یهود) صالحم افتاده درحبس ثمود خدایا

كویا دست یهودیلرده قالمش احمدم وثمود قومنك حبسنه دوشمش صالحم (م ی) ای سعادت بخش جان انبیا * یا بكش

یا بازخوانم یا بیا ای انبیانك جانینه سعادت بخش اولان خدا بنی بو حالده اولدر ویا خود جنابكه كیرو دعوت ایله

وصالكه كولدر ویاخود بنم مرتبه‌مه تجلی لطف وجمالكه كل تنزل وتقرب ایله (م ی) بافراقت كافرانرا نیست تاب

می كوید یالیتنی كنت تراب) سورهٔ نبأنك آخرنده در ذلك الیوم الحق اول مذكور اولان كون ثابت ومحققدر لا محاله

فمن شاء اتخذ الی ربه مآبا) فافاء فصیحه‌در شرط محذوفه جواب اولمغی بیان ایدر ومفعول شاء محذوفدر والی ربه

متعلقدر مآبایه رعایة للفواصل تقدیم اولندی تقدیر كلام اذا كان الامر كما ذكر من تحقق الیوم المذكور فمن شاء

ان یتخذ مرجعا الی ثواب ربه الذی ذكرشانه العظیم فعل ذلك بالایمان والطاعة وعن قتادة مآبا ای سبیلا كذا فی تفسیر

ابی السعود یعنی چون یوم آخرتك ثبوتی مقرر اولدیسه پس هر شول كمسه دیلر اتخاذ ایتمكلكدر بینك ثوابی جانبنه

مرجع وسبیلی اتخاذ ایلسون ایمانله وعمل صالحله انا انذرناكم تحقیقا بز سزی قورقتدق بو سوره‌ده وقرآنده ذكر اولنان

ایات ناطقه ایله عذابا قریبا عذاب آخرتدن وقربی كل آت قریب اولدیغی جهتندن كما قال الله تعالی (كأنهم یوم یرونها

لم یلبثوا الا عشیة او ضحاها) یوم ینظر المرء اول كونده نظر ایلیه انسان ما قدمت یداه ما استفهام ایچوندر منصوبدر

قدمت ایله ای ینظر المرء ای شیء قدمت یداه ویاخود موصول اوله وعائدی محذوف اوله تقدیری ینظر المرء الذی قدمت

یداه یعنی انسان اول كون نظر ایدر شول شیلره كه آنی ایكی الی تقدیم ایلدی ونه شیء تقدیم ایلدیسه آنی كورروید

تخصیص ایتمسی اكثره بناءدر زیرا اكثر اعمال یدله حاصل اولور (ویقول الكافر یالیتنی كنت ترابا) وكافر دیر كاشكی بن

تراب اولیدم یعنی هر كز خلق اولمیدم دیه ویاخود حیوانك بعد القصاص خاك اولدیغن كوروب بونلر دخی آرزو ایده‌لركه

نولیدی بزده بو حیوانات كبی خاك اولیدق دیه ویاخود اهل جنته ومؤمنلره حقك انعام واحسانن كوروب بو فراقه

تحمل ایده‌میوب تمنی ایده‌لر كه كاشكی بز دنیاده ریاضتله وفقر وفاقه ایله تراب اولیدق تابزده بو سعادته لایق اولیدق

بیت) خاك شو خاك تابروید كل * كه بجز خاك نیست مظهر كل) ای برادر چو عاقبت خاكست * خاك شو پیش ازانكه خاك

شوی معنیٔ بیت * سنك فراقكه كافرلره تاب وطاقت یوقدر كافرلردن هر بر كافر چونكم سندن جدا اولدیغنی

مشاهده قیله (یالیتنی كنت ترابا) دیر یعنی نولیدی بن خاك اولیدم دیو بیهوده بیره تمنی ایلر (مثنوی) حال او اینست

كو خود زان سوست * چون بود بی تو كسی كان توست) اول كافرك حالی بودر كه او خود اول طرفدر سن سز بركمسه

نیجه اولور كه اول سكا مخصوص ومنسوبدر یعنی اول كافرك حالی بو مرتبه سنك فراقكه صبر قیلمقدر كه اول خود

اول بعد وفراق طرفندندر واكا اهلدر پس سن سز شول كمسه نیجه اولور وسنك فراقكه نه حالله صبر قیلور

اول كه سنك وصالكه لایق واهلدر (مثنوی) حق همی كوید كه اری ای نزه * لیك بشنو صبر آر وصبر به) حق تعالی

حضرتلری اول كندینك وصالنه اهل ولایق اولان جان ودله دیر كه بلی ای پاك وطاهر اولان كوكل سن بكا طالب

وعاشق سن وسجن بدنده محبوس ومقید اولمش بر غریب سن لیكن ایشت صبر كتور صبر اولی دربهر حال ساعی

كلدكده سنی آزاد ایلرم ووصالمله شاد ایلرم دیر (مثنوی) صبح نزدیكست خامش كم خروش * من همی كوشم

بی تو مكوش) صباح قریبدر یعنی صبح قیامت نزدیكدر خاموش اول خروش ایلمه بن سندن اوتری سعی ایلرم سن سعی

ایلمه بلكه صبر ایله چونكم مناسبتله بو قدر معارف بیوردیلر وبو تن عالمنده غریب اولان جان ودلك حالنی دخی بیان

ایلدیلر پس ینه اول خواجه‌نك حالنی بیان ایلمكه شروع ایدوب بیوررلر (بقیهٔ داستان رفتن خواجه بدعوت روستایی

بسوی ده (مثنوی) شد زحد هین باز كرد ای یار كرد * روستایی خواجه را بین خانه برد) بوكونه معارف واسرار حددن

زیاده اولدی اكاه اول ای یار دلاور كیرو رجوع ایله وخواجه‌نك حالنی سویله روستایی كور خواجه‌یی اوینه ایلتدی

واكا اول محلده كورنلر ایتدی (مثنوی) قصهٔ اهل سبا یك كوشه نه * آن بكو كان خواجه چون آمد به ده) اهل سبانك

قصه‌سنی بر كوشه‌یه قوانی سویله كه اول خواجه شهردن اهل وعیالی ایله قالقوب كویه نیجه كلدی وكویده نه فلاكتلره

اوغرادی انی سویله (مثنوی) روستایی در تملق شیوه كرد * تا كه حزم خواجه را كالیوه كرد) الحاصل روستایی

خواجه‌یه تملق ایلمكده شیوه وعشوه ایلدی تا كم خواجه‌نك حزم واحتیاطنی كیدروب بون وابله ایلدی (مثنوی

از پیام اندر پیام او خیره شد * تا زلال حزم خواجه تیره شد) خواجه روستاینك پیام اندر پیامندن وعلی التوالی اولان

كلامندن خیره اولدی حتی خواجه‌نك حزم ورأی زلالی بولاندی واحتیاط واهتمام ایده‌مدی (مثنوی) هم از ینجا

كودكانش در پسند (نرتع ونلعب بشادی می زدند هم بو جانبدن آنك كودكلری روستاینك دعوتنی پسند ایلمكده نرتع

ونلعب مفهومنی شادیلكله اوردیلر وای بزم بابامز ورالم دوشمز كوینده اوتلایلم واوینایلم دیوب پدرلری اوزرینه

دوردیلر وآنی اقدامله قالدروب كوی جانبنه سوردیلر (م ی) همچو یوسف كش زتقدیر عجب) نرتع ونلعب برد از ظل رب

سورهٔ یوسفده اولان آیته اشارتدر (قالوا یا ابانا) یعقوبك اولادی جمع اولوب حضرت یعقوبه دیدیلر كه ای بزم بابامز

مالك لا تأمنا علی یوسف سنكچون نه واردر كه سن بزی امین قیلمزسن یوسف اوزره وانا له حال بو كه تحقیقا

مطلب

برا كالناصحون البته خيرخواه واشفق ومهربانز ارسله معنا غدا اول يوسفى ارسال ايله برمله يارين صحرايه تفرج ايتمكه يرتع
اكل فواكه واثمار ايليه ويلعب دخى او ينايه اوق اتمق وبعض جانبه كتمك كبى بو معنى يرتع ويلعب يا ايله قراءت اولنديغى
اوزره در بونلرله دخى نفس متكلم مع الغير صيغه سى اوزره هم قراءت اولنمشدر (وانا له لحافظون) وتحقيقا بز آنى حفظ
ايدبجيلرز مكارهدن وسباع وهوامدن معناى بيت يوسف كبى كه آنى تقدير عجايدن اولان نرتع ونلعب ديمك ظل ايدن
ايلتدى وجدا ايتدى يعنى حضرت خداوند كار نصيحت بيوروب ديرلر يوسف كبى نيجه كسنه يى تقدير صنع كرد كار
يرتع فواكه واثمار ايتمكه كتمه لرى ظل ايلرندن ونظر ربلرندن منقطع قيلمشدر بو تقديرجه ايدن مراد مرشد وربدن
مراد يارب العزة وياخود مربى اولان مرشد اولور پس بو دنيا وما فيها سرتاپا لعب ولهو در وعيش ونوش خطا وسهو در
نيجه سالكلرى مرشد ومربيلرى سايه سندن دور ومرحمتدن مهجور قيلمشدر (مثنوى) ان نه بازى بلكه جان بازيست آن
حيله ومكر ودغا سازيست آن) اول بازى دكل بلكه جان بازيدر حيله ومكر ودغا سازيدر اول بازى دكل كندويى
تلف بازلقدر حيله ومكر ودغا سازلقدر اول يعنى نفسك ميل ايلديكى لعب ولهو معنيده بازى دكل بلكه
جان اويناتمق وحيله ومكر ودغادورمكدر (مثنوى) هرچه از يارت جدا انداز دان * مشنو آنرا كه زيان دارد زيان)
هر نه كه اول سنى ياركدن جدا ايده ودور ومهجور ايده آنى ايشتمه كه اول زيان طوتر زيان وسنى دوستكدن بعيد ايلينسكا
ضرر ايلر (م ى) گر بود آن سود صد در صد مگير) بهر زر مكسل ز گنجور اى فقير) اگر سنى ياركدن جدا ايلين شى صد اندر
صد سود ونفع ايسه ده آنى طوتمه اى فقير زردن اوترى گنجوردن منقطع اولمه ودرهم ودينار دن اوترى خزينهٔ الهى اولان
معين ويار دن مهاجرت ومفارقت قيلمه (مثنوى) آن شنو كه چند يزدان زجر كرد * گفت اصحاب نبى را گرم سرد بوفى
ايشت كه نه قدر يزدان حضرتلرى زجر ايلدى نبى حضرتلرينك اصحابنه گرم سرد سويلدى يعنى آنلره لطفله وعنفله
تعريض وتوبيخ ايلدى (م ى) زانكه بر بانگ دهل در سال تنگ) جمعه را كردند باطل بى درنگ وآندن اوتريكه سال تنكده
بانك دهل اوزره جمعه يى بى درنك باطل ايلديلر يعنى بلا تأخير ولا توقف جمعه نمازنى قويوب طبل آوازنه رغبت
ايلديلر (مثنوى) تا نبايد ديگران ارزان خرند * زان جلب صرفه ز ما ايشان برند) تا كم اولميه غيريلر اوجوزا لمق لازم
كلميه اول جلبدن صرفه يى بزدن آنلر ايلتميه يعنى بعضىسى آنلرك طبل آوازنه ميل ورغبت ايلمشلر ايدى وبعضيلرى دخى
مجرد بيع وشرادن اوترى جمعه نمازين قويوب اول جانبه توجه قيلمشلر ايدى بويله ديوكه اولميه كه اول كاربانه بزدن مقدم
وارن بهره ونواله يى آنلر بزدن اوجوزاله لر وصكره بهالو اوله (مثنوى) ماند پيغمبر بخلوت در نماز * با دو سه درويش ثابت
برنياز) پس بونلر جامعدن تجارت جانبنه بو خاطره ايله چيقوب كتديلر پيغمبر عليه السلام حضرتلرى خلوتده برايكى
پرنيازدين ده ثابت اولان درويشله نمازده قالدى (مثنوى) گفت لهو وطبل وبازرگانئ * چونتان ببريد از ربانئ) حق
تعالى آنلره توبيخ ايدوب بيوردى طبل ولهو وبازرگانلك اى اصحاب سزى نيچون قطع ايلدى بر ربانى اولان نبيدن
(م ى) قد فضضتم نحو قمح هائما) ثم خليتم نبيا قائما سورهٔ جمعه نك آخرنه اشارتدر (واذا راوا تجارة او لهوا) روايت اولنوركه
حضرت رسول مكرم صلى الله عليه وسلم بر جمعه كونى خطابت بيوررلردى ومدينهٔ منوره بر مقدار قحط اوزره ايدى اول
حينده دحيهٔ كلبى شامدن وافر ذخيره ايله كلوب اولاد عرب عادت قديمه لرى اوزره طبلزن اولوب استقبال ايلديلر
پس آواز طبلى حضار مجلس استماع ايدبجك رسول اكرمى خطبه ده قائما قويوب متفرق اولديلر الا اون كسنه قالديلر
پس حضرت پيغمبر عليه السلام بيورديلر كه والذى نفس محمد بيده لو خرجوا جميعا لأضرم الله عليهم الوادى نارا پس
بو آيت نازل اولوب بونلرك احوالندن خبر ويرديكه (واذا راوا تجارة) شول زمانده كه بونلر تجارى كورديلر او لهوا آواز
طبلى كوش ايتديلر لهودن مراد طبلدركه كاربان كالدكده چالارلردى (انفضوا اليها) متفرق اولديلر اول تجارت جانبنه
اليها دوب اليهما ديمدى ضمير تجارته راجعدر زيرا كه اصل مقصودلرى اول ايدى وطبل بالتبع مقصود ايدى پس
تجارت ايچون تفرقلرى مذموم اولحق هوايه بالطريق الاولى وياخود على سبيل البدال هر برينه راجع اولمقده جائزدر
(تركوك) سنى ترك ايلديلر منبر اوزره قائما قائم اولديغك حالده (قل ما عند الله خير) دى يا محمد بونلره اول نسنه كه الله قتنده
خيرلودر (من اللهو ومن التجارة) لهودن وبازركانلقدن زيرا عند الله اولان دائم وثابتدر ومنفعت تجارت سريع
الزوال در (والله خير الرازقين) الله تعالى ايصال رزقه وسيله وسبب اولان رزق ويريجيلرك خيرلوسيدر معناى بيت
قد فضضتم تحقيقا سزلر متفرق وپراكنده اولديكز اى اهل مدينه نحو قمح بغداى جانبنه هائما حيران وهائم
اولديغكز حالده ثم خليتم اندنصكره ترك ايدوب خالى قوديكز نبيا نبى كزى تنوين مضاف اليه دن عوضدر
تقديرى نبيكم ديمك اوله وياتعظيم مراد اوله اى نبيا معظما ديمك اوله قائما قائم اولديغى حالده پس آنلركه رسول حق
ترك ايلديلر توبيخ وتقريع اولنديلر ايدى هر زمانده بر وارث رسول مقرردر اول زمان خلقى آنك ارشادن ترك ايدوب

لهو ولعب دنيايه مشتغل اولسه لر اول قوم همان بونلر بيخدن حصه دار اولورلر (مثنوى) بهر گندم تخم باطل كاشتيد
وآن رسول حق را بگذاشتيد) گندمدن اوترى تخم باطل اكديكز واول رسول حقى جامع ايچره ترك ايتديكز وآنى
قويوب تجارت سمتنه كتديكز (مثنوى) صحبت او خير من لهوست ومال * بين كرا بگذاشتى چشمى بمال) اول رسولك
صحبتى لهودن ومالدن خيرلودر كور كيمى قودك كوزيكى آچوب يعنى كوزيكى برخوش آچوب كور كه دنيا وما فيهادن خيرلو
اولان رسولك صحبتنى قويوب لهو وماله رغبت ايلمش سندر (مثنوى) خود نشد حرص شمارا اين يقين * كه منم رزاق
وخير الرازقين) خود سزلك حرصكزه بو يقين اولمديمى وحرص سزه مانع وپرده اولوب بنم جانبمه بو يقين كلمديمكه بنم رزاق
وخير الرازقين بيوردى (مثنوى) آنكه گندم را ز خود روزى دهد * كى توكلهات را ضايع نهد) اول خدا كه گندمدن
گندمه حظ ويرر وبيتوروب اكانشو ونما ويروب قوت وغدا اولمق مرتبه سنه ايركورر سنك توكللركى نيجون ضائع قور
يعنى بونك كبى خلاق ورزاق اولان خدا سنك اكا اولان توكللريكى ضائع ايلمز (مثنوى) از پى گندم جدا گشتى از آن *
كه فرستادست گندم ز آسمان) گندمدن اوترى اول پادشاهدن جدا اولديكز كه آسماندن گندمى گوندرمشدر يعنى
حنطه وشعيره سبب اولان بارانى آسماندن تنزيل ايلمشدر (دعوت باز بطانرا از آب بصحرا (م ى) باز گويد بطرا كز آب خيز
تا ببينى دشتها را قند ريز) باز قازه ديركه آبدن قالق تا كم دشتلرى قند كوره سن وصودن طشره كل بو صحرالرى شيرين
غدا ايله طولو كوره سن دير (مثنوى) بط عاقل كويدش كاى باز دور) اب مارا حصن وامنست وسرور عاقل اولان
قاز ديركه اى باز ايراق اول صو بزه حصن وامن وسرور در (مثنوى) ديو چون باز آمد اى بطان شتاب) هين بيرون كم رويد
از حصن آب) شيطان باز كبى كالدى وانسان قازلره مشابه اولدى بطلر شتاب وسرعتله حصن آبدن طشره يه كتمالكاه
اولك كه آب سزه حصار كبيدر آبدن مراد بونده آب دين ومنبع دين اولان اهل يقين اولور (مثنوى) باز را گويند رو رو
باز گرد * از سر ما دست داراى پاى مرد) بازه ديرلر يورى يورى كيرو دون بزم طرفمزدن اى پاى مرد ال طوت يعنى
آب دين ايچره ساكن اولان وبطلره مشابه كلان مؤمنلر باز كبى اولان شيطانه وشيطان سيرتنده اولان انسانه ديرلر
يورى كيرو دون اى كتخدا بزم طرفمزدن الكى كيرو طوت وبزدن فراغت ايت (مثنوى) ما برى از دعوت دعوت ترا *
ما ننوشيم اين دم تو كافرا) بز سنك دعوتكدن برى يز دعوتك سنكچون اولسون اى كافر بز سنك بو دمكى اشمنز
وبو كلامكى نوش ايتمزز (مثنوى) حصن ما را قند وقندستان ترا) من نخواهم هديه ات بستان ترا حصن بزم ايچون قند
وقندستان سنكچون اولسون بن سنك هديه كى استمزم بستان سنكچون اولسون بستان كسر بايله اوقنوب بن سنك
هديه كى استمزم آل سنكچون اولسون ديمك دخى وجهدر يعنى هر مؤمن عاقل شيطانه بويله ديركه اى باز سيرتنده اولان
شيطان دين حصارى بنم ايچون وبو قندستان كبى اولان دنيا دخى قند كبى لذيذ وشيرين اولان قوت وغدا سنكچون
اولسون بن سنك هديه كى قبول ايلمزم باغ وبستان سنكچون اولسونكه سنك هديه لك عين مكر وفريبدر (مثنوى)
چونكه جان باشد نيايد لوت كم * چونكه لشكر هست كم نايد علم) چونكم جان تنده اوله قوت وغدا اكسك كلمز چونكم
لشكر اوله علم اكسك كلمز مقصود جانك بدنده اولمسيدر مادامكه جان بدنده اوله حق تعالى آنك رزقنى كوندررينه كم
بر لشكر بر يرده جمع اوله آنلره بر علم اكسك اولمز (مثنوى) خواجهٔ حازم بسى عذر آوريد * بس بهانه كرد با دو مريد)
خواجهٔ حازم چوق عذر كتوردى دو مريده چوق بهانه ايلدى يعنى اوحزم واحتياط صاحبى اولان خواجه
دو مريد كبى اولان روستايى يه چوق عذرلر قيلدى وبهانه لر ايلدى (مثنوى) گفت اين دم كارها دارم مهم *
گر بيايم آن نگردد منتظم) اول روستايى يه ديدى بودم مهم كارلر طوترم اگر بن كويه كاورسم وسنك دعوتكه اجابت
قيلورسم اول كار منتظم اولمز واول مصلحت كورلمز (مثنوى) شاه كارى نازكم فرموده است * ز انتظارم شاه شب
نغنوده است) پادشاه بكا نازك كار بيورمشدر پادشاه بنم انتظارمدن كيجه اويومشدر (مثنوى) من نيارم ترك امر شاه
كرد * من نتانم شد برشه روى زرد) بن پادشاهك امرنى ترك ايتمكه قادر اولمزم پادشاهك قتنده زرد روى اولمغه طاقت
كتورمزم (مثنوى) هر صباح وهر مسا سرهنگ خاص * مير سد از من همى جويد مناص) هر كوندز
وهر كيجه پادشاهك برخاص چاوشى بكا ايريشور بندن بر مناص استر يعنى كارك خلاصى ايچون محل استر (مثنوى
تو روا دارى كه آيم سوى ده * تا در ابرو افكند سلطان گره) اى روستايى سن روا طوترميسن كه بن كوى جانبنه كلم
سنك دعوتكه اجابت قيلم تا كم سلطان قاشلرينه كره براغه يعنى يوزنى وكوزنى عبوس ايدوب قاشلرن چاته وناصيه سن
پرچين ايده الحاصل سن پادشاهك بندن روكردان اولوب بكا خشم قيلمسنه رضا ويررميسن ديدى (مثنوى)
بعد از آن درمان خشمش چون كنم * زنده خود را زين مكر مدفون كنم) اندنصكره اى روستايى آنك
خشمنه درمان نيجه ايلرم بو كستاخلقدن اوترى مكر كنديمى زنده ايكن مدفون ايليم وبو خيالى كورمكدن

اوتری کندیبی مکر برلر التنه کیرلم دیدی (مثنوی) زین نمط اوصد بهانه باز کفت ✻ حیلها با حکم حق نفتاد جفت
الحاصل بو نوعدن بو اسلوب اوزره یوز بهانه کیروسویلدی و نیجه علتلر اظهار ایدوب عذرلر نقل ایلدی اما حیله لر حکم
حقله جفت واقع اولمدی یعنی آنک حیله و تدبیری اللهک تقدیرینه مقارن و موافق کلمدی (مثنوی) کر شود ذرات عالم
حیله پیچ ✻ با قضای آسمان هیچ اندو هیچ) اکر ذرات عالم حیله پیچ اولسه یعنی ذرات عالمدن و افرادبنی آدمدن
هر بریسی حیله یه طولشسه و دفع قضا ایلمکدن اوتری نیجه تدبیر و تدارک قیلسه قضای اسمانه نسبتله هیچ درلر هیچ
یعنی اصلا هیچ بر وجهله دفعه قادر اولمزلر (مثنوی) چون کریزد این زمین از آسمان ✻ چون کند او خویش را ازوی
نهان) مثلا بو زمین آسماندن نیجه قاچر اول زمین کندوسنی اول اسماندن نیجه نهان ایلر یعنی بو زمین آسماندن قاچمغه
قادر اولمز و اول کندوسنی آسماندن مخفی و پوشیده قیله مز (مثنوی) هرچه آید ز آسمان سوی زمین ✻ نی مفر دارد
نه چاره نی کمین ✻ آسمان طرفندن زمین جانبنه هرنه کلورایسه اول زمین نه محل فرار طوترونه چاره ونه برکیزلانه جک
یر طوتر الحاصل اول طرفدن هرنه کلورسه زمین آنی طوعا وکرها قبول ایلر (مثنوی) آتش از خورشید می بارد برو
او بپیش آتشش بنهاده رو) اکر فرضی آنک اوزرینه کونش آتش یاغدرسه اول زمین آنک آتشی اوکنه یوز قومش
وتسلیم اولمشدر (مثنوی) ور همی طوفان کند باران برو ✻ شهرها را میکند ویران برو) واکر اول زمینک اوزرینه
بارانی طوفان ایلرسه وعظیم یغمورلر یاغدررسه آنک اوزرنده شهرلری ویران ایلرسه (مثنوی) او شده تسلیم او
ایوب وار ✻ که اسیرم هرچه میخواهی بیار) اول زمین اول آسمانک حکمنه ایوب وار تسلیم اولمشدر بویله دیو که بن اسیر
وزبونم هرنه یاغدررسک یاغدر چاره سی تسلیم اولمق ورضا ویرمکدر (مثنوی) ایکه جزو این زمینی سرمکش ✻ چونکه
بینی حکم یزدان در مکش ای شول کسه که سن بو زمینک جزوی سن باش چکمه چونکم حکم یزدانی کوره سن کندیکی
حکمه وامرحقدن اعراض قیلمه وروکردان اولمه (مثنوی) چون خلقنا کم شنیدی من تراب ✻ خاک باشی جست ازتو
رومتاب) سورهٔ طه ده اولان آیته اشارتدر (الذی) مبتدای محذوفک خبریدر ویا مدحیت اوزره منصوبدر (جعل لکم
الارض) اول اللهدر که سزلک ایچون ارضی قیلدی (مهدا) فراش مبسوط قیلدی (وسلک لکم فیها سبلا) ای جعل لکم
یعنی سزکچون قیلدی اول ارضده طرق کثیره که تا سز مصالحکز ایچون هر جانبه کیده سز (وانزل من السماء ماء
غائبدن متکلمه التفاتدر (فاخرجنا به) انزل اوزره معطوفدر بز انزال ایلدک سمادن مطری پس بز اخراج ایلدک
اول مطر سببیله (ازواجا) ای اصنافا (من نبات) ازواجی بیان ایچوندر (شتی) شتیتک جمعیدر صفتیدر ازواجانک
ویا من نباتک صفتیدر که مصدرده جمع وواحد مساویدر یعنی بز اخراج ایلدک نباتدن اصناف مختلفه یی که هر بری
طعمده وشکلده ونفعده نوع نوعدر کیمی انسانه صالح کاورو کیمی حیوانه اقول مضمردر یعنی بز دیدک انسانه کلوا یعنی
اثماردن واصناف حبوباتدن (وارعوا انعامکم) ودخی حیوانلریکزی چراکاهلرده اوتلندیرک (ان فی ذلک لایات) تحقیقا
بو مذکورلرده دلائل وعلامات کثیره واردر (لاولی النهی) ارباب عقول ایچون ✻ نهیه عقله دیرلر صاحبنی منهیاتدن
نهی ایلدیکیچون (منها خلقناکم) اول ارضدن بز سزی خلق ایلدک یعنی اصل خلقتکز وابدا انکر خاکدندر (وفیها
نعیدکم) وبعد الموت ارضده اعاده ایده رز سزی (ومنها نخرجکم) وعند البعث اول ارضدن بز سزی اخراج ایده رز
هر کسن جزای اعمالن خیر وشر نه ایسه کورمکدن اوتری (تارة اخری) بر کره دخی معنای بیت چونکم حقک خلقناکم
من تراب دیمه سن اشتدک وفهم ایتدک اول حق سندن خاک اولمق دیلدی سنکه فی الحقیقة اصلنده خاکسن سنده
یوز چویرمه یعنی خاک اولمقدن وتواضع قیلمقدن روکردان اولمه دیمکدر (مثنوی) بین اندر خاک تخمی کاشتم ✻ کرد خاکی
ومنش افراشتم) حضرت حق بیورر که ایترابدن مخلوق اولان انسان کور که خاک بدن ایچره روح سلطانی تخمن
اکدم وعرفان وایقان بیجن دکدم سن خاکه منسوب بر غبار ایدک وبن اول غبار جسمکی عالی روح وعقلله ستی قیلدم
چونکم اصلک خاکدن اولدی وجسمک بعض صفت واسطه سیله رفعت بولدی (مثنوی) حملهٔ دیکر تو خاکی پیشه کیر
تا کنم بر جمله میرانت امیر) تکرار بر حمله دخی تواضعا لله خاکلکی پیشه طوت واهل حقه مسکنت ایت تا کم جمله
میران دنیا اوزره سنی امیر ایلیم وقدروشرفکی زیاده قیلم (مثنوی) آب از بالا بپستی در رود ✻ آنکه از پستی ببالا بر رود
کورمزمیسن اولا صو بالادن پستلکه کیدر صکره پستلکدن یوقارو کیدر مثلا ترازوده هر نقدر که ترقی ایدر اندن صکره
شادروان اولقدر یوقارو کیدر ویاخود سحابدن اولا اچغه تنزل ایدر بعده پستلکده بخار اولوب ینه سمایه کیدر پس
هر شول کسه که تواضع ایدر محققدر که الله تعالی آنی رفیع المرتبه وشریف المنزله ایلر کما قال النبی صلی الله علیه وسلم
ما تواضع احد لله الا رفعه الله رواه مسلم وقال علیه السلام من تواضع رفعه الله ومن تکبر خفضه الله رواه ابو هریرة وقال
علیه السلام التواضع لا یزید العبد الا رفعة فتواضعوا یرفعکم الله رواه ابن ابی الدنیا پس تواضع باعث رفعت اولدیغنه

ضرب امثال ایدوب بیورر لر (مثنوی) کندم از بالا بزیر خاک شد ✻ بعد از ان او خوشه و چالاک شد) کور که بغدای
بالادن زیر خاکه کتدی یعنی یا انباردن ویاخود اکنجینک الندن واتکندن خاک التنه کتدی بعد التواضع والانخفاض
اول بغدای خوشه اولدی ویر یوزینه چیقمغه چالاک اولدی ومرتفع اولدی (مثنوی) دانهٔ هر میوه آمد در زمین ✻
بعد از ان سرها بر آورد از دفین) هر میوه نک دانه سی اولا زیر زمینه کلدی اندن صکره سرلر یوقاری کتوردی
دفینهدن ورفیع القدر اولدی زمینده (مثنوی) اصل نعمتهای کردون تا بخاک ✻ زیر آمد شد غذای جان پاک ✻ تواضع سبب
رفعت ومسکنت وباعث شرف وعزت اولدیغنه بو دخی دلالت ایلر که اصل نعم کردون که جملهدن ماء امطار ونور شمس
نوراردر خاکه کلدک آشغه کلدی جان پاکک غداسی اولدی (مثنوی) از تواضع چون ز کردون شد بزیر ✻ کشت جزو آدمی
حی و دلیر) چونکم بونلر تواضعدن کردوندن تنزل قیلدی حی و دلیر اولان آدمینک جزوی وعضوی اولدی
آدمی بلا همزه مضافدر دلیره موصوفک صفته اضافتی قبیلندن اولور روحی و دلیرا کا صفت اولور (مثنوی) پس صفات
آدمی شد آن جماد ✻ بر فراز عرش پران کشت شاد) پس اول جماد اولان غدا آدمینک صفاتی اولدی مثلا قوت
وقدرت جسمانی وقوت وقدرت جسمانیه سبب کلمهٔ طیبه واعمال صالحه اولوب مقتضای (الیه یصعد الکلم الطیب
والعمل الصالح یرفعه) اول جماد اولان غدانک آثاری ومحصولی فراز عرش اوزره پران اولور شادیلکله پس تواضع
وتنزلدن زیاده ترقی وترفع ایلمش اولور (مثنوی) کز جهان زنده ز اول آمدیم ✻ باز از پستی سوی بالا شدیم
اولدن بز جملهمز جهان زنده وعالم فرخندهدن بو عالم اسفله کلدک کیرو بو عالم پستیدن بالایه وعالم اعلایه رجوع قیلدق
مثنوی) جمله اجزا در تحرک در سکون ✻ ناطقان کانا الیه راجعون) محصل جمیع اجزای جهان تحرکده وسکونده
هرنه ایسه ناطقلر ولسان حالله کویالردر که تحقیقا بز اول اللهه راجعلرز وکل شیء یرجع الی اصله فحواسنجه اصلمز عالمنه
ذاهبلرزدیرلر وبو جمله اجزای جهانک (انا الیه راجعون) دیو نطق ایلملری عجب دکل (مثنوی) ذکر و تسبیحات اجزای
جهان ✻ غلغلی افکنده اندر آسمان) ذکر و تسبیحات اجزای جهان بالکلیه (وان من شیء الا یسبح بحمده ولکن
لا تفقهون تسبیحهم) آیتنک مقتضاسنجه آسمانه بر غلغله براقدی وبو جملهنک تسبیح وذکری عالم اعلایه چقدی والحاصل
هر تنزلک ترقیسی محقق وهر شیئک کلدیکی جانبه توجهی وتعرجی مصدقدر (مثنوی) چون قضا آهنک نارنجات کرد
روستایی شهری را مات کرد) نارنجات غلط مشهور نیرنجات نیرنجات نیرنجک جمعیدر نیرنج نیرنکدن معربدر
نیرنک فارسیجه حیلهیه دیرلر پس معنای بیت بویله دیمک اولور که چونکم قضاء الهی فریب وحیلهلره قصد ایلدی
بر روستایی نادان بر شهر نورانی یی مات ایلدی (مثنوی) با هزاران حزم خواجه مات شد ✻ زان سفر در معرض آفات شد
هزاران حزم وجزمله خواجهٔ عاقل مات اولدی که اذا جاء القدر عمی البصر دینلمشدر ودع الحذر فانه لا یغنی عن القدر
حدیث شریفنک مفهومی عرفایه دینلمشدر محصل خواجهٔ بی ثبات اول سفردن معرض آفاته کتدی یعنی محل بلیاته
توجه ایتدی (م ی) اعتقادش بر ثبات خویش بود ✻ کرچه که بد نیم سیلش در ربود) فی الجمله اول خواجهنک اعتقادی
کندی ثبات وحزمنه ایدی کمال تدبیر واحتیاطنه مغرور اولوب تقدیر وتقلیب الهیهدن غافل اولدی نفسنده اکرچه کوه
عقل ورأی ایدی یارم سیل انی قاپدی وانهدار وستایی جانبنه عزم ایدوب چاپدی عارف وعاقل اول کسهدر که هر کون
بن نه ایشلرم دیمز بلکه (لا ادری ما یفعل بی ولا بکم) دیر غافل وذاهل اول کسهدر که هر صباح کندی حزم وجزمنه
اعتماد ایدوب افعل الیوم کذا دیر کما قال ابن عطا الغافل اذا اصبح ینظر الی رأیه ویقول افعل الیوم کذا فهو مشغول
بتدبیر نفسه غافل عن تقدیر ربه والعاقل اذا اصبح یقول ما یفعل الله بی فهو ناظر الی الله وعونه لوفور عقله وکمال
تیقظه وایقانه (مثنوی) چون قضا بیرون کند از چرخ سر ✻ عاقلان کردند جمله کور وکر) چونکم قضای الهی وحکم
ربانی چرخدن باش طشره ایلیه وظهوره کله (بیت اصالة الرای صانتنی عن الخطل ✻ وحلیة الفضل زانتنی لدی العطل)
دین عاقللر غافل اولوب جملهسی کور وکر اولورلر واصالهٔ رای خطلدن اول حینده بونلری صیانت ایدهمز وحلیهٔ
فضلله لدی العطل مزین اولوب مقصود ومرام جانبنه طوغری کیدهمز (مثنوی) ماهیان افتند از دریا برون ✻
دام کیرد مرغ پران از زبون) ماهیلر دریادن طشره دوشرلر وکندیلرینی ساحله اتارلر ومرغ پرانی دام زار وزبون طوتر
مثنوی) تا پری و دیو در شیشه شود ✻ بلکه هاروتی ببابل در رود) حتی پری ودیو شیشهده محبوس اولورتا که
سلیمان علیه السلام حضرتلری نیجهسنی شیشه ایچره حبس ایدوب دریایه اتدی بلکه هاروتی وماروتی اولانلر وملکیت
وملکیت دعواسن قیلنلر چاه بابله کندی اختیاریله کیدر وآنده مقید ومسجون قالور (مثنوی) جز کسی کاندر قضا
اندر کریخت ✻ خون او را هیچ ترییعی نریخت) چونکم قضا ظهور ایده عاقللر کور وکر اولورلر ماهیلر کندیلرین
خاکه اورر لر ومرغان پران دام ایچره زبون قالورلر الا شول بر کسه دکل که قضا ایچنده اولدقده (ففروا الی الله

مقتضاسنجه قضايه ايجروقالورلرالاجدی خارج قضايه ميل ايتمدی وحيله وخدعه جانبنه كيتمدی اول كمسه نك قانی
هيچ بر تربيع دوكمدی تربيع عنداهل النجوم زياده نحوسته دلالت ايدر تقويم رساله سنده نصيرالدين الطوسی اون ايكنجی
فصلنده بويله ديركه فاذا اجتمع كوكبان فی درجة واحدة ودقيقة واحدة من برج كان ذلك قرانهما ومقارنتهما فان كان
ذلك بين الشمس والقمر يسمی اجتماعا وان كان بين الشمس وبين واحد من الخمسة المتحيرة يسمی احتراقا لذلك الكوكب واذا
تساوت درج كوكبين ودقايقهما فی برجين احدهما ثالث الاخر يسمی ذلك تسديسا لان البعد بينهما يكون بسدس
الفلك وان كان احدهما رابع الاخر يسمی تربيعا (م ی) غيرآنكه دركريزی درقضا * هيچ حيله ندهدت ازوی رها
اندن غيريكه قضايه قاچه سن هيچ برحيله ومكرسكا اندن خلاص ونجات ويرمز پس چاره سی اللهه تعوذ وتحصن
ايلمكدر كما علم رسول الله صلی الله عليه وسلم فقال تعوذوا بالله من جهد البلاء ودرك الشقاء وشماتة الاعداء وسوء القضاء
رواه البخاری عن ابی هريرة رضی الله تعالی عنه (قصهٔ اهل ضروان وحيلت كردن ايشان بدرويشان تابی زحمت
درويشان باغهارا قطاف كنند) بو سرخ شريف اهل ضروانك قصه سی وانلرك حيله ايتمسيدرتا كم درويشلرزحمتسز
باغلرك ميوه سنی قطع ايليه لر (مثنوی) قصهٔ اصحاب ضروان خوانده * پس چرا در حيله جويی مانده) اصحاب
ضروانك قصه سنی قرآن عظيم الشاندن اوقودكك انلر حكم الهيدن اعراض ايلديلر وحيله ومكر طريقنه كتديلر
اخر الامر بيابان ضلالت وغوايتده هلاك اولوب يتديلر پس سندخی حيله جو بلقده نيچون قالدك وحكم حقدن
اعراض قيلدك واول قصه بودركه يمن ديارنده ضروان ديرلر برپروار دركه اندن صنعانه ايكی فرسنك مقداريدر
واول يرده بر رجل صالحك برعظيم الشان بوستانی وارايديكم انواع ثماری جامع واصناف فواكهی حاوی ايدی
اول رجل صالحك شانی بو ايديكم هرميوه نك اجتناسی وقتنده فقرايی دعوت ايدوب آنلره اولا حقلرنی كما ينبغی
انفاق واعطا ايلدكدنصكره باغی بوزوب ومحصولی غدادوزوب اولاد ومتعلقاتيله يردی وحق تعالی بو انفاق
واعطا سببيله آنك بستانه عمارت ومحصول وارزاقنه بركت ويرردی پس اول كمسه وفات ايدوب آنك اولادی ناخلفی
سلفنك خلافنه كتدی (مثنوی) حيله ميكردند كژدم نيش چند * كه برند از روزی درويش چند) برنيچه كژدم
نيش حيله ايتديلر كژدم نيش وصف تركيبيدر عقرب نيشلی معناسنه يعنی برقاچ عقرب كبی صوقوجی موذيلر حيله
ايتديلر كه برقاچ درويشك روزی ورزقندن كسه لر وآنلرك حقنی ويرميوب آنلردن قطع قيله لر (مثنوی) شب همه
شب می سكاليدند مكر * روی در روكرده چندين عمرو بكر) كيجه دوكلی كيجه مكر صانديلر وحيله يه متعلق فكر
دوشونديلر بوقدر عمرو وبكر يوز يوزه ايلمش وبری برينه فقرانك حقنی قطع ايلمك خصوصنده كيزلو سوزلر سويلشمشلر
(مثنوی) خفيه ميكفتند سرها آن بدان * تا نبايد كه خدا دريابدان) اول بدلر سوزلرنی خفيه بری برينه سويلديلر
تا اولميه كه خدای متعال اول سرری بوله ودرويشانه آندن خبر قيله وفقرا اوقت ضرامده بونلرك باشنه جمع اوله لر
كما اخبر الله تعالی فی سورة ن حاكيا عنهم قال (انا بلوناهم) يا محمد بز بو اصحاب مكه يی قحط وغلا ايله امتحان ايلدك
كما بلونا اصحاب الجنة اذ اقسموا ليصرمنها مصبحين) نته كم ضروان ديارنده واقع اولان بستانك اصحابنی بز امتحان ايلدك
شول وقتده كه آنلر قسم ايلديلر اول بستانی كسمكلكه فقرادن نهانی صباحه داخل اولدقلری حالده ای حلفوا
ليقطعن ثمار الجنة خفية عن المساكين داخلين فی الصباح ديمكدر (ولا يستثنون فطاف عليها طائف من ربك
وهم نائمون) وبونلر انشاء الله ديمديلر ياخود فقرانك حصه لرين اخراج ايلمديلر پس اول جنتك اوزرينه سنك ربكدن
بربلای طائف طولندی واحاطه قيلدی بونلر نائم اولدقلری حالده (فاصبحت كالصريم) پس اول بستان ليل مظلم كبی
اولدی وقاب قاره يانديی ياخود منصرمه ومقطوعه اولان باغ كبی ثماری هلاك اولوب باغ بوزلدی (فتنادوا مصبحين
پس عند الصباح بعضی بعضيسنه ندا ايلديلر (ان اغدوا علی حرثكم ان كنتم صارمين) چيقوك وقت غداده
خدمتكز ومحصولكز اوزره مقبلا اگر سز آنك قطع وقطافن ديلديكز ايسه ديديلر (فانطلقوا وهم يتخافتون) پس بونلر
چيقوب اولرندن بستانلری جانبنه ذاهب اولديلر ما بينلرنده سوزلرنی كتم ايدوب كيزلدكلری حالده (ان لا يدخلنها اليوم
عليكم مسكين) واول جنته داخل اولمسون بوكون سيزك اوزريكزه هيچ برفقير ديمكلكه پس بونلر بوسوزلری كويا كه
حضرت حقدن اخفا ايلديلر ولهذا استثنا ايتميوب وامر زكات وصدقه يی طوتميوب بوكونه حيله ومكره متعلق
سوز سويلديلر نته كم بو بيت شريف ومابعدنده اولان ابيات لطيفه بو معنايه دلالت ايلر (مثنوی) باكل انداينده
اسكاليد كل * دست كاری ميكند پنهان زدل) كل اندادن مراد حضرت رب العباددركه عبادن بالچقلرنی يد قدرتله
صيوايجی ودوزديجيدر كلدن مراد انساندر باعتبار المادة الاصلية او اعتبار ما يؤل اليه پس معنی بدن بالچغن
صيوايجی وتخمير ايدوب تقدير ايديجی خالقه كل مرتبه سنده اولان انسان مكر ايلدی وكمسه طويمسون وسرمزدن

خبردار اولمسون ديو سوز سويلدی هيچ اول كوكلدن پنهان بر كار ايلرمی ايلمز پس حق تعالی انسانه كندی قلبندن
وقلبنك خاطره سندن اقرب بدر اوليله اوليجق انسان اللهدن كزلونه كار ايشلر كما قال الله تعالی فی سورة الانفال (واعلموا
ان الله يحول بين المرء وقلبه) قال البيضاوی تمثيل لغاية قربه من العبد كقوله (ونحن اقرب اليه من حبل الوريد
وتنبيه علی انه يطلع علی مكنونات القلوب ما عسی يغفل عنه صاحبها اوحث علی المبادرة الی خلاص القلوب وتصفيتها
قبل ان يحول الله بينه وبين قلبه بالموت وغيره نته كم حضرت خداوند كاردخی بيوررلر (مثنوی) كفت الا يعلم
هوا لمن خلق * ان فی نجواك صدقا ام ملق) سورهٔ تبارك ده در (واسروا قولكم او اجهروا به) روايت اولنوركه كفار مكه
حضرت نبی آنی آنلره بالتمام بيلدردی وتقرير ايلدكده آنلر چن بونك كبی بر سوز سويليه لر ديرلرديكه (واسروا قولكم
لئلا يسمع اله محمد پس بو آيت نازل اولديكه اگر قولكزی اسرار ايلك واگر اظهار واجهار ايلك عند الله علی السواء در
انه عليم بذات الصدور) تحقيق اول الله عليمدر ضمائر وصدوره قبل تعبير السنة (الا يعلم من خلق) من لفظنك
محلی مرفوعدر وعلی در يعلم نك تقديری الا يعلم السر والجهر من خلق يعنی سری وجهری بيلمزمی شول كمسه
خلق ايلدی سرله جهری (وهو اللطيف الخبير) اول الله دركه عالمدر بو اصل اشيايه وخبيردر حقايق ودقايق پيدا
وخفايه معنای بيت حق تعالی بيوردی بيلمزمی سنك ميل ومحبتكی شول كمسه كه سنك هواكی خلق ايلدی تحقيقا سنك
سركده صداقتمی واردر ياخود تملق وچاپلوسمی واردر نجوا بين الاثنين اولان سره ديرلر يقال نجوته نجوی ای ساررته
سرا (مثنوی) كيف يغفل عن ظعين قد غدا) من يعاين ای مثواه غدا) ظعين بروزن فعيل بمعنی فاعل بريردن بريره
كوچوجی يه ديرلر قد حرف تحقيقدر غدا فعل ماضيدر غدودن رواحك ضديدر فاعل ضميری تحتنده مستتردر
راجعدر ظعينه وصفتيدر ظعينك كيف ايله حالدن استفهام اولنور واين ايله مكاندن معنی مصرع اول اولدركه نه حالله
غافل اولور مسافردن اوليله مسافر كه قدمشی فی وقت الغداة يعنی صباح وقتنده كتدی ايدی من فاعليدر يغفل نك
شول كمسه لر يعاين عينيله كوره عاينت الشیء ديرسن چن برشيیء معاينة كورسك اين نه مكانده در مثواه اول
ظعينك مكانی غدا ايادونكی كونده ظرفيت اوزره منصوبدر (مثنوی) اينما قد هبطا او صعدا * قد تولاه واحصی عددا)
هبوط نزوله وصعود عروجه ديرلر وايتماده ما وهبطا وصعدا ده الفلر زائددر بو الفلره الف اشباع ديرلر معنای بيت
بو تقديرجه اولوركه نيجه غافل اولور اول الله كه عيانا كورمنه يرده در مسافرك مثواسی قبل ارادة السفر اينمانه مكانده
قد هبطا تحقيق نزول ايلدی او صعدا ياخود نه مكانده عروج ايلدی قد تولاه ضمير بارز مثوايه راجعدر وتولانك تحتنده
مستتر اولان ضميره راجعدر تحقيق اول ظعين مثوايه نه مكانده تولی وتوجه ايلدی واحصی عددا ونه مكانده احصای
عدد ايلدی بو وجهله حقك ماضی يه ومستقبله اولان علمنه اشارتدر وماضی ومستقبل وحال علم اللهه نسبتله علی
السواءدر (مثنوی) كوش را اكنون زغفلت پاك كن * استماع هجر آن غمناك كن) قصهٔ اصحاب ضرواندن اهل
ايمان اولنلره حصه بيوررلر وجانا جان ودلی خوان وصيت ونصيحتله طوی بيوررلر وديرلر كه ای محل ايمان وطالب
عرفان كوش جانك الان غفلت ونسياندن پاك ايله واهل ضروان كبی حضرت حقدن غافل اولمه انلر غمناك اولان
محتاجك هجران وناله سنی استماع ايتمديلر سن اول غمناك اولان محتاجك وقارنی اجك هجر وفراقنی استماع ايله
(مثنوی) آن زكاتی دانكه غمكين را دهی * كوش را چون پيش دستانش نهی) آنك هجرنی استماع ايلمكله بر زكات
وصدقه بيل كه غمكين اولنه ويررسن كوشكی چونكم اول غمناك اولنك دستانی اوكنه وقصه وغصه سويلديكنه
قويه سن وآنك هجر والمی ندندرطويه سن فی الواقع غمناك ومحتاجك هجر والمنی مستمع اولمق واكا ممكن اولديغی مرتبه
رفعت ومعاونت قيلمق زكات وصدقه ويرمك كبيدر (م ی) بشنوی غمهای مهجوران دل * فاقهٔ جان شريف از آب كل
كوشی آنك دستانينك اوكنه قويه سن ودل رنجورلرينك غموم وهمومنی ايشيده سن كه اول غملر جان شريفك آب وكل
جهتندن اولان فاقه واحتياجيدر كه جان ودل بو آب وكل ونفس مضل اجلندن اوتری محتاج ومقل قالمشدر (مثنوی
خانهٔ پر دود دارد پرفنی * مر ورا بكشا ز اصغا روزنی) اول جان شريف فی المثل غموم دخانيله بر پرخانه طوتر برپرفن
وظلمت وكثافت ايچره قالمش برمنبع علوم ومحل فطندر تحقيقا اول جان شريفه اصغا بولندن بر پنجره آچ يعنی آنك
ناله سنه قولاق طوت وياخود كلام خدا و پيام انبيا واوليايی استماع ايت طريقنده آنك غم وقساوتله پركودود اولان
خانهٔ قلبنه برروزن ومنظر كشاده ايليه تا آنك دخان غموم وهمومی اول روزندن طشره كيده ونور وسرور وحبور
درونه دخول ايده تا خانهٔ دل ضيا بوله وجان شريف راحت اوله سنك كوشك اول جان شريفه چونكم راه دم يعنی
تنفس ايده جك برطريق راحت توام اوله دود تلخ جهالت ومعصيت آنك خانهٔ قلبندن كم اولور وصفا وضيا ايله راحت
ورفاهيت بولور (مثنوی) غمكسارى كن تو با ما ای روی) چون بسوی رب اعلامی روی روی بروزن فعی بونده اولان

ابیات مرشدان راه خدا اولان اولیا واصفیاء السانندن محبوسان خانهٔ پردود اولان جانلری ومتردد قلان روح روانلری
طریق خلاص ونجاته ارشاد وهدایت ایلمك موقعنده واقع اولمش وذیل مرشد راهه تمسك قیلمغی اشعار قیلمشدر پس
رب اعلا جانبنه متوجه اولان وخانهٔ پردود نفسانیتدن نفرت قیلان جانلره خطاب ایدوب بیوررلر که بزه غمکسارلك
یعنی برزم وقمازه ویاخود ارشاد وهدامزه یارلك ایله سن ای طالب ومحتاج اولان ویاخود راه خلاص ونجاتی تفکر قیلان
کمسه چونکم رب اعلا جانبنه کیدرسن وخدای باعطا طرفنه سیرایتمك اقتضا ایدرسك (مثنوی) این تردد حبس
زندانی بود * که بنگذارد که جان سوی رود) جانك بو ترددی یعنی جانب رب اعلایه سلوك ایلمکده منفعت بولورمیم
ویاخود بولمزمیم دیو تحیر وتوقفی جانه بر حبس زندان اولور که قومز که جان برجانبه کیده وحضرت حق اطرافندن
بر طرفه سیرایده تردد قلبده ایکی داعیه پیدا اولوب متردد اولان کمسه بو ایکی خاطره نك کاه برینه وکاه برینه اسیر اولمق
وبو ایکیسینك ما بیننده قالمقدرنته کم بیوررلر (مثنوی) این بدین سو وان بدان سو میکشد * هر یکی کوید منم راه رشد
بو داعیه بو جانبه واول داعیه اول جانبه چکر هر بری بن راه رشدم دیجی مثلا خاطرهٔ دنیا دیرکه بن راه رشادم وسکانافع
طریق بارشدم بی اختیارایت وبنم جانبمه کیت کذلك خاطرهٔ عقبی دخی بویله دیر پس متردد اولان بو ایکی داعیه نك
ما بیننده قالور وتردد وتوقف عقبه سنه مبتلا اولور (مثنوی) این تردد عقبهٔ راه حقست * ای خنك انرا که پایش
مطلقست) بو تردد فی المثل عقبهٔ راه حقدر ای سعادت اول کمسیه که آنك پای روحی عقبهٔ ترددن وعقدهٔ توقفدن
مطلق وآزاددر (مثنوی) بی تردد می رود در راه راست * ره نمی دانی بجو کامش کجاست) راه راسته بی تردد
وبی توقف کیدر ای متردد سن یول بیلمزسك استه اول یولك ایزی نه یرده در کامش ضمیری پای مطلقه راجع اولسه دخی
اعلادر یعنی اکر ای پای مقید یول بیلمزسك طلب ایله اول پای مطلق اولنك وراه راسته بی تردد وبی توقف سیر قیلنك
کامی یعنی ایزنی واثرنی نه یرده در دیمك اولور (مثنوی) کام آهو را بکیر ورو معاف * تا رسی از کام اهو تا بناف)
آهودن مراد حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم ویاخود آنك وارثی اولان ولی مفخم اولورکه بونلر آهوان صحرای
حقیقتدررلر وکام نبیدن سنت سنیه سی وکام ولیدن مقصود طریقت مرضیه اولور یعنی ای یول بلمین متردد آهوی
حقیقتك ایزنی طوت وآنك ایزنه معاف ومسلم کیت تا کم اول آهوی حقیقتك اثرندن وآنك ایزنه کتمکدن ناناقنه
ومسکنه واصل اوله سن یعنی منبع روایح الهی ونفحات ربانی اولان مرتبه سنی بوله سن وآندن رایحه وفایحه آله سن
(مثنوی) زین روش بر اوج انور می روی * ای برادر کر بر آذر می روی) بو روشدن وآهونك طریقنه واثرنه کیدشدن اوج
انوار اوزره کیدرسن ای برادر اکر آتش مشقت وشعلهٔ محبت وزحمت اوزره ده کیدرسك یاخود شرط مؤخر وجواب
شرط مقدم اوله بو تقدیر اوزره معنی ای برادر اکر آتش فقر وذلت اوزره بو خصوصده کیده سن بو کونه روشدن عاقبة
الامر اوج انور ومرتبهٔ اعلی اوزره کیدرسن پس نار اوزره کتمك معنا اوج پر انور اوزره کتمك اولیجق آندن سالك راه
حقه خوف والم کلمز (مثنوی) نی ز دریا ترس ونی از موج وکف * چون شنیدی تو خطاب لاتخف) ای سالك بومسالکده
نه آتش وتفدن ونه دریا وموج وکفدن قورق چونکم سن جناب حقدن لاتخف خطابنی ایشتدك بوذکر اولنانلردن
نیچون قورقارسن اکر بن حضرت حقدن لاتخف خطابن ایشتمدم واصلا کوش ایتمدم دیرسك (مثنوی) لاتخف دان
چونکه خوفت داد حق (نان فرستد چون فرستادت طبق) لاتخف دیمك بیل چونکم حضرت حق سکا خوف ویردی
سکا اتمك کوندرر چونکم سکا طبق کوندردی مقرردر که بی خوفلغی دخی کوندررنته کم کریم اولنلرك شانندندر
طبقی کوندردکدن صکره بوش قومیوب آنك نان وخوانن دخی کوندررلر (مثنوی) خوف انکس راست کورا
خوف نیست * غصه انکس را کش اینجا طوف نیست) آخرنده خوف اول کمسه ایچوندرکه آنك بو دنیاده خوفی
بوقدر واول عالمده غم وغصه اول کمسه ایچوندرکه آنك بونده حق کوینه طوفی بوقدر وراحت جانبندن امنی چوقدر
حق سبحانه وتعالی بر خوفده ایکی خوفی وایکی امنی قیلمزم بیوردی کما قال النبی صلی الله علیه وسلم حاکیا عن ربه قال الله
تعالی لا اجمع خوفین فی قلب عبدی ولا امنین ان خافنی فی الدنیا لم یخف فی الاخرة وان امننی فی الدنیا لم یأمن فی الاخرة
روان شدن خواجه سوی ده (مثنوی) خواجه در کار آمد وتجهیز ساخت * مرغ عزمش سوی ده اشتاب تاخت)
محصل کلام ونتیجهٔ مرام خواجه کاره کادی وتجهیز راه دوزوب مهیا قیلدی آنك مرغ عزمی کوی جانبنه سرعتله
چاپدی یعنی عجله ایله پرواز ایتدی (مثنوی) اهل وفرزندان سفر را ساختند * رخت را بر کاو عزم انداختند)
اهل واولادی سفر اسبابن دوزدیلر ورخت ولوازمی کاو عزم اوزره اتدیلر (مثنوی) شادمانان وشتابان سوی ده
که بری خوردیم از ده مژده ده) شادمان وشتابان اولدقلری حالده کوی جانبنه کتدیلر وبری برلرینه ایتدیلرکه
بز بروغر پیدلك دوست کوینندن بر بریکزه بشارت ویرلك آنك دوستلغنك ورعایتنك وقوعی متحقق زعم

ایلدکارینه بناء بوکونه ادا ایلدیلر ودخی بری برلرینه بویله دیو سویلدیلرکه (مثنوی) مقصد ما را چراکاه خوشست *
یار ما آنجا کریم ودلکشست) بزم مقصدمز چراکاه خوشدر وبزم یارمز اول یرده کریم ودلکشدر (مثنوی
با هزاران آرزومان خوانده است (بهر ما غرس کرم بنشانده است هزاران آرزو ایله بزی قریه جانبنه اوقومشدر ودعوت
ایتمشدر وبزم ایچون آنده کرم دکه لرین دکمشدر (مثنوی) ما ذخیرهٔ ده زمستان دراز * از بر او سوی شهر آریم باز
بز کوی ذخیره سنی شتای طویل ایچون اول آشنانك قتندن ویا اول دهلك یشندن شهر جانبنه کیرو کتوره وز بوده جائزدر
که ده فتح دال الله اوقنه وتقدیر معنی بو اوله که بز اون اوزون قیش آینك ذخیره سنی آنك قتندن شهر جانبنه کیرو کتوره وز
مثنوی) بلکه باغ ایثار راه ما کند * در میان جان خود مان جا کند) مأمول اولان اولدرکه بلکه باغ وبستانی بزم یولمزه
بذل ایده وکندی جانی اورته سنده بزه یر ایده (مثنوی) عجلوا اصحابنا کی تربحوا * عقل میکفت از درون لاتفرحوا)
خواجهٔ دردمند دیدیکم ای بزم اصحابمز تعجیل ایلك رنج وسودا یتمکدن اوتری خواجه بویله دید کجه عاقل اولان اکا
دیردیکه بو حاله درون عن صمیم البال فرح اولمیه زیرا سریع الزوالدر ویاخود عقلدن مراد خواجه نك درونده اولان
عقلی اوله بو تقدیرجه معنی خواجه نك عقلی درونندن دیردیکه ای خواجه فرح اولمه نته کم حق تعالی سورهٔ قصصك
آخرنده قارونه خطابا (لاتفرح ان الله لا یحب الفرحین) بیوردی وبو بیت دخی بو آیت کریمه نك مضمونته کوره دینلدی
(م ی) من رباح الله کونوا رابحین * ان ربی لا یحب الفرحین) عقل بونلره اللهك رباحندن رابح اولك وسود ومنفعت آلك
تحقیقا بنم ربم فرحناك اولنلری سومز دیدی بلکه محزون اولان قلبی سور دیو نصیحت ایلدی نته کم نبی حضرت
علیه السلام ان الله یحب کل قلب حزین بیوردی (مثنوی) افرحوا هونا بما آتاکم * کل ات مشغل الهاکم) فرحناك
اولك سهولت بوندن ربکز لکسزه اعطا ایلدیکی شیئه هر مشغل اولان کلیجی سزی الها واشغال ایلردیدی هون
اسانلغه دیرلر بونده مقدار قلیل مراد اولور کل مبتدا ومشغل آنك صفتی الهاکم خبر اولور وتوضیح معنی الله تعالینك
سزه اعطا ایلدیکنه مغرور اولوب زیاده فرحناك اولمك بلکه سهو بوندن بر مقدار فرحناك اولك هر بر کلیجی وسزی
اشغال ایدیجی شیلر ربکزدن سزی الها واشغال ایلروهر نه شیکه مولاسندن بر کمسه یی الها واشغال ایلیه اصل دنیا
اولدرکما قال علیه السلام کل ما الهاك عن مولاك فهو دنیاك (مثنوی) شاد از وی شو مشو از غیر وی * کو بهارست

ودکرها ماه دی) ای طالب مقصود ومراد اول واجب الوجود دن شاد اول آندن غیریدن شاد اولمه زیرا فی المثل اول
بهاردر دائما لطیف وجمیلدر وغیریلر ماه دی کبیدر بارد وسرددر وابر کبی سریع الزوالدر (مثنوی) هرچه غیر اوست
استدراج تست) کرچه تخت وملکتست وتاج تست هرنه کم آنك غیریدر یعنی ماسوا حکمنده درسنك استدراجکدر
یعنی درجهٔ هلاکه قریب اولمقلغندر اکرچه تخت وملکندر وسنك تاجکدر یعنی اکرچه تخت وملکت وتاجك
ایسه ده مطلقا حقدن غیری یه میل ایلمك کرك جسمانی وکرك روحانی عند المشایخ استدراجکدرکه عاقبت سبب هلاك
اولور کما بینا فی المنهاج الفقرا (مثنوی) شاد از غم شو که غم دام لقاست * اندرین ره سوی پستی ارتقاست) شاد اولورسك
غم الهیدن شاد اول که راه خداده اولان غم دام لقادر بو یولده پستلك جانبندن ارتقا واردر یعنی بو راه خدا طرف
محسوسه نك عکسیدرکه آنده ظاهرا پسته کیدن پست وبالایه کیدن بالا اولور اما بونده پسته کیدن بالا اولور وتواضع
ایدن اعلا اولور فانی اولان بقا بولور وتنزل ایلین ارتقا قیلور (مثنوی) غم یکی کنجست ورنج تو چو کان * لیك کی در کیرد
این در کودکان) بو یولده غم بر کنجدر وسنك رنجك کان راحت ودکان صفا وصحتدر ولکن بو سوز اطفال
طریقت اولنلره قچن تأثیر ایدروآنلر غم والم جانبنه نیچه کیدر آنلرك کاری لعب ولهوه مشغول اولمقدر وعمرلرین
بازیچهٔ دنیا ایله ضایع قیلمقدرنته کم بیوررلر (مثنوی) کودکان چون نام بازی بشنوند * جمله با خر کور هم تك می دوند)
اطفال شریعت وصبیان طریقت چونکم بازی نامن ولعب ولهو کلامن استماع ایده لر جمله سی یابان اشکلریله هم
تك بلرلر ودنیا صحراسنده یلمك وایچمك دیلرلر (مثنوی) ای خران کور این سو دامهاست * در کمین این سوی خون
آشامهاست) ای یابان خرلری بو صحرای دنیا جانبنده داملر واردر بو صوده بو طرفده خون اشاملر واردر قهر وغضب
الهی صحرای دنیاده مستور اولمش ودام ودانهٔ شهوات ولذاتی اظهار قیلمشدر خران دنیا اکامیل ایدرلر خبرلری یوقکه
خون آشام غموم والام جانبنه کندی اختیارلریله کیدرلر (مثنوی) تیرها پران کمان پنهان ز غیب * بر جوانی میرسد
صد تیر شیب) تیرلر اوچیجی کمان غیبدن ایرشور سهام حوادث عالم غیبدن ناس اوزره دائما پران ولکن رامی وکمان
پنهاندر قال افلاطون الفلك قسی والحوادث سهام والانسان هدف والرامی هو الله فاین المفر بو تیرلردن بر پیرلکدرکه
جوانلر اوزره یتشور یوز درلو پیر ایدیجی تیرلر شیب بونده بمعنی مشیب درو لله در قائل حیث قال (بیت) وما ان شبت من
کبر ولکن * رأیت من البلیة ما اشابا * بو سهام حوادثدن ملجاء ومنجاء ایسترسك (مثنوی) کام در صحرای دل باید نهاد

زانکه در صحرای کل نبود کشاد) کرکدرکه صحرای دله آدیم قویه سن زیرا صحرای کلده فتح وکشاد اولمز (مثنوی)
این آبادست دل ای دوستان * چشمها وکلستان در کلستان) اینی اباددر کوکل صحراسی ای دوستان انده چشمه‌لر
چشمه ایچره وکلستان کلستان ایچره‌در (مثنوی) عج الی القلب وسر یا ساریه * فیه اشجار وعین جاریه) عج عاج
یعوج دن امردر بمعنی مل وانعطف عجت الی شیء دیرلر ای انعطفت معناسن ویررلر ساریه اسم فاعلدر سری یسری دن
کیجه کیدیجی یه دیرلر معنای بیت ای شب دنیاده سیر ایدیجی قلب جانبنه میل ایله وسیر ایله اول قلبده واردر اشجار ثمرهٔ
معارف وعلوم وعیون جاریهٔ لطائف وفهوم وبودخی وجهدر اول قلب ایچره اشجار معارف وعلوم وعیون جاریهٔ حکم
وفهوم واردر (مثنوی) ده مرو ده مرد را احمق کند * عقل را بی نور وبی رونق کند) صاقن ای خواجهٔ عقل وجان
ترک حزم ایتمه وکوی جانبنه کتمه زیرا کوی مردی احمق ایلر وعقل وفهمی بی نور وبی رونق ایلر (مثنوی) قول پیغمبر
شنوای مجتبا * کور عقل آمد وطن در روستا) حضرت پیغمبر علیه السلامک قول شریفنی کوش ایت ای برکزیده
اول حضرت بیوردیلر که عقلک قبری کادی روستاده وقراده وطن طوتمق وساکن اولمق کما قال النبی علیه السلام
التوطن فی القری قبر للنهی وقال علیه السلام ایضا ساکن الکفور کساکن القبور وعن ثوبان رضی الله تعالی عنه
قال صلی الله علیه وسلم لا تسکن الکفور فان ساکن الکفور کساکن القبور رواه ابو نعیم والبیهقی قال ابن الاثیر
فی النهایة واهل الشام یسمون القری الکفور واهل الکفور عند اهل المدن کالاموات عند الاحیاء فکانهم فی القبور
پس حضرت مولانا قدس الله سره الاعلی بو احادیث شریفه نک مفهومی اوزره قریه‌ده اقامت ایلمنک عقل وقلبه
مضرتن اهل بلدانه بیان بعده قریه نک سر وحقیقتک اصحاب اذعان وعرفانه توضیح وعیان ایدوب بیوررلر (مثنوی
هرکه در روستا بود روزی وشام * تا بماهی عقل او نبود تمام) هرشول کمسه که روستاده یعنی قریه‌ده برکون وبرکیجه
ساکن اوله آنک عقلی بر ماهه دک تمام اولمز جاهل اولور علم ومعرفتله حیات بولمز (مثنوی) تا بماهی احمقی با او بود
از حشیش ده جز اینها چه درود) یعنی برایه دک احمقلق انکله اولور احمق برشیء موضعندن غیری موضعه وضع ایلین
کمسه یه دیرلر آنک قباحتنه علمی وار ایکن بله کما قال ابن الاثیر وحقیقة الحمق وضع الشیء فی غیر موضعه مع العلم بقبحه
کویک حشیشندن وبیان اوتندن بونلردن غیری یعنی احمقلق ونادانلقلردن غیری نه بچر وجهالت وغفلتدن
ماعدا نه برنه ایچر (مثنوی) وآنکه ماهی باشد اندر روستا * روزکاری باشدش جهل وعما) واول کمسه که
برای قریه‌ده اوله واقامت قیله برنیجه روزکار انکچون جهل وعمی اولور ونیجه مدت نادان واحمق قالور بلکه قبح
وفساده واقف اولمزسه وسوء حالندن توبه قیلمزسه میت جاهلیت اوزره اولور نعوذ بالله (مثنوی) ده چه باشد شیخ
واصل ناشده * دست در تقلید وحجت درزده) بعثت بجوامع الکلم فحواسنجه احادیث رسول علیه السلام دخی
ظاهرا وباطنا نیجه معنایه دلالت ایلر بو احادیث مذکوره که بو معنای ظاهر بنک مورث حماقت وجهالت اولمسی
وآنده ساکن اولنلرک وبو وطنه توجه قیلنلرک عقلنه خلل کلمسنی مشعر اولور ومعنای باطنی بی علم وبی عرفان اولان
اهل تقلیدی شیخ اتخاذ ایدوب اقتدا قیلان کمسه‌لرک جاهل وغافل قالمسنی تعلیم قیلور نته کم اصل مورث غفلت
وجهالت اولان قریه نک سر وحقیقتنی بیان ایدوب بیوررلر که ده نه اوله عند التحقیق دیرسک واصل اولمامش شیخدر که
الی تقلیده وحجتلره اورمشدر یعنی حقیقته واصل اولمامش ومعارف الهیه وعلوم دینیه یی حق الیقین اوزره مشاهده
قیلمامش متشیخدر که سلفک قولنی بلا تحقق کردن جانه قلاده قیلمش وکلمات انبیا واولیایی کندی حالنی اثبات ایچون
حجج وبراهین اتخاذ ایدوب الی آنلره اورمش وتقلید مقامنده طورمش کمسه‌در که هرکیم بو کونه کفوره میل ایتسه
وطریقنه کتسه اهل قبور کبی مرده وافسرده اولور وحیات قلبیه‌دن بی نصیب قالور (مثنوی) پیش شهر عقل کلی
این حواس * چون خران چشم بسته در خراس) عقل کله منسوب اولان شهرک اوکنده وقتنده بو حواس ظاهره یه
مقید اولان مقلدلر اشک دکرمنده چشم بسته خرلر کبیدر نته کم چشم بسته اولان دکرمن اشکی صباحدن اخشامه دک
یورور وکندوینی چشم بسته لکندن قطع منازل ومراحل ایلدی صانور حال بوکه مرکزندن اوته کتمامش وبر آخر مرتبه یی
سیر ایتمامشدر (مثنوی) این رها کن صورت افسانه کیر * هل تو دردانه تو کندم دانه کیر) پس حصه‌دن
صورت قصه یه رجوع ایتمک ایچون حسام الدین چلبی یه ویاخود کندی احبابلرینه علی طریق التجرید خطاب بیوررلر
ودیرلر که ای مولانا بو معنی وحصه سویلکی ترک ایت وصورت قصه یی طوت سن دردانه معنایی قوسن کندم
دانهٔ افسانه یی طوت که اول خواجه نک واولادنک حکایه‌سیدر وبو معنی دخی انسبدر که خطاب مطلق قابل
خطاب اولان مستمع ومسترشده اوله نته کم بو بیتلر بو معنایی اقتضا ایدرکه بیوررلر (مثنوی) کربدرره نیست هین
برمی ستان * کربدان ره نیست این سو می بران) ای طالب اکر در معنایه وجوهر فوایده یول یوق ایسه اکا اول

بر افسانه یی ال اکر اول جانبه سکا یول یوق ایسه بو جانبه سور یعنی کندیکی حصه طرفنه صال یعنی قصه نک ظاهرنی
طوت نته کم بیوررلر (مثنوی) ظاهرش کیر ارچه ظاهر کژ پرد (عاقبت ظاهر سوی باطن برد) قصه نک ظاهرنی
طوت اکرچه ظاهرا کری اوچار یعنی کما ینبغی حقیقة راست ودرست معنانی افاده قیلمز ولکن عاقبت ظاهر قنطرهٔ
باطن معنی ومقصوده یول ایلتور صورت وسیلهٔ سیرت ومجاز قنطرهٔ حقیقت اولدیغنه دلائل وامثال چوقدر جمله‌دن
بری آدمی (م ی) اول هر آدمی خود صورتست * بعد از آن جان کو جمال سیرتست) هر آدمینک اولی خود صورتدر
اندنصکره جان که اول سیرتنک کمالیدر (مثنوی) اول هر میوه جز صورت کیست * بعد از آن لذت که معنی ویست) هر
میوه نک اولی ایچن صورتنک غیری بدرانجق صورتدر اندنصکره لذت بولمشدر که لذت اول میوه نک معناسیدر (مثنوی)
اولا خرکاه سازند وخرند) ترک را زان پس بمهمان آورند عادت معهوده‌در که اولا قره اوی دوزرلر واولرتر کی آندنصکره
مهمانلغه کتوررلر (م ی) صورتت خرکاه دان معنیت ترک) معنیت ملاح دان صورت چو فلک صورتنکی فی المثل خرکاه
بیل معناکی ترک وبر مثال آخر اوزره معناکی ملاح وصورتنکی فلک کبی بیل که معنانک کشتیٔ صورتکده رئیس مدبر
کبیدر (م ی) بهر حق این را رها کن یک نفس) تا خر خواجه بجنباند جرس حق رضاسیچون بو کونه سوزلری برنفس
ترک ایله تا خواجه نک خری اغزنی اوتدوره جرس اوتانن حرکت ایتدیره وکندوینی واولادنی کوی جانبنه یتدیره (رفتن
خواجه وقومش سوی ده (م ی) خواجه وبچکان جهازی ساختند * بر ستوران جانب ده تاختند خواجه واوغلانجقلر
برجهاز دوزدیلر قاطرلر اوزره سوار اولوب کوی جانبنه چاپدیلر (مثنوی) شادمانه سوی صحرا راندند) سافروا کی تغنموا
برخواندند شاد یلکه صحرا جانبنه سوردیلر سافروا کی تغنموا حدیثنی اوقودیلر که نبی مکرم صلی الله علیه وسلم
حضرتلری سافروا تصحوا بیوردیلر وبو حدیثی بیهقی ابن عباسدن روایت قیلدیلر معناسی سز سفر ایلک تا صحت بولوب
غنیمته واصل اوله سز دیمک اولور سفر ظاهره وباطنه شامل اولور صحت وغنیمت دخی ظاهره وباطنه شامل اولور نته کم
طریقتنامه ده باب سفرده بونک تحقیقی مذکوردر (م ی) کز سفرها ماه کیخسرو شود) بی سفرها ماه کی خسرو شود زیرا
سفرلردن ماه کیخسرو اولور وبدر کامل اولمق مرتبه‌سن بولور سفرلر اولمسه ماه نجن خسرو اولور وبدر کامل اولمق
مرتبه‌سن بولور یعنی ماه هلال مرتبه‌سندن ترقی قیلمسه وهرکون مسافر ودائر اولمسه نجم عسکرینک شاهی اولمز وبدر
کامل مرتبه‌سن بولمز (مثنوی) از سفر بیدق شود فرزین راد * وز سفر یابید یوسف صد مراد) بساط شطرنج اوزره
واقع اولان بیدق خانه بخانه سفر ایلمکدن فرزین راد اولور وآلات شطرنجیه نک کزیده‌سی اولمق مرتبه‌سنی بولور واول
مرتبه یه واصل اولدقدنصکره میمنه ومیسره سیر وسفر قیلور ویوسف علیه السلام حضرتلری سفردن صد مراد بولدی
کورکه عاقبت کلوب تخت مصره شاه اولدی (مثنوی) روز رو از آفتابی سوختند * شب ز اختر راه می آموختند) انلر
کوندز یوزنی بر آفتابدن یاقدیلر کیجه اختردن یول اوکرندیلر وبالنجم هم یهتدون ایت کریمه سنک مفهومی اوزره کیجه‌یله
انلر یلدزلره باقوب اندن کندی یوللرینه استدلال قیلدیلر ومهتدی اولدیلر (مثنوی) خوب کشته پیش ایشان
راه زشت * از نشاط ده شده ره چون بهشت) انلرک اوکنده راه زشت خوب اولمش کویک نشاط وسروردن یول انلره
جنت کبی روشن وبولک تعب وزحمتی انلره کورنمیوب انلر یولده نشاط وسرور اوزره اولوب کوی جانبنه صفای خاطر له
سرعت وحرکت قیلمشلر (مثنوی) تلخ از شیرین لبان خوش می شود * خار از کلزار دلکش می شود) اجیلق شیرین
لبلردن خوش اولور وخار کلزاردن اوتری دلکش اولور یعنی شیرین لب اولان محبوبلردن اوتری تلخلک چکمک عاشقه
خوش اولور وخار زحمتی ارتکاب ایلمک کلزار سیرندن اوتری محب ومشتاقه دلکش کلور (مثنوی) حنظل از معشوق
خرما می شود (خانه از همخانه صحرا می شود) حنظل معشوقدن خرما اولور حنظل ابو جهل قارپوزی دیدکاری نسنه‌در که
بغایت آجی اولور وخانه همخانه‌دن صحرا اولور یعنی برتنک وتاریک او بر لطیف همخانه وهمخوابه‌دن صحرا کبی واسع اولور
مثنوی) ای بسا از نازنینان خارکش * بر امید کلعذار ماه وش) ای نازنینلردن چوق کمسه کندی ای کبی اولان
کلعذارنک امیدی اوزره خارکش اولمش وآنک یولنده نیجه تعب وزحمتی اختیار قیلمش (مثنوی) ای بسا حمال کشته
پشت ریش * از برای دلبر مهروی خویش) ای چوق کمسه پشت ریش حمال اولمش کندینک ای یوزلی اولان
دلبرندن اوتری (مثنوی) کرده آهنکر جمال خود سیاه * تا که شب آید ببوسد روی ماه) آهنکر کندینک جمالنی
سیاه ایلمش تا کیم کیجه کله ماهک یوزنی اوپه وآنی در اغوش قیله (مثنوی) خواجه تا شب بر دکانی چارمیخ * زانکه
سروی در دلش کردست بیخ) خواجه اخشامه دک بر دکان اوزره چارمیخ اولمش وانده اقامت قیلمش اندن اوتریکه
بر سروقدانک کوکلنده کوک ایتمش ویر طوتمشدر انکیچون صباحدن اخشامه دک اول قدر جفایی اختیار ایلمشدر
مثنوی) تاجری دریا وخشکی میرود * آن بهر خانه شینی می دود) بر تاجر دریایه وخشکلکه کیدر یعنی بر وبحره سفر ایدر

اول سفر وسیاحتی برخانه نشیننك مهر ومحبتی واسطه سیله ایلرخانه شین خانه نشین معناسنه در وزندن اوتری نون
ساقط اولمشدر (مثنوی) هرکرا با مرده سودایی بود * برامید زنده سیمایی بود) هرکمکه مرده اولان جماده
بر سوداسی اوله لابد بر زنده سیمانك امیدی اوزره اولور مرده دن بونده مراد جامد اولان شیلر اولور یعنی هرکیمکه
بی روح اولان جماد ایله بر علاقه والفتی اوله بهرحال بر زنده سیما اولان کمسه نك امیدی اوزره اولور (مثنوی) ان درو کر
روی آورده بچوب) برامید خدمت مهروی خوب برپسی دروکرلك ایچون اوتورمش وانی کند ینك ماه رو ینك خدمتی
امیدی اوزره ایشلر (م ی) برامید زندهٔ کن اجتهاد * کونکردد بعد روزی دو جماد) ای مؤمن سن دخی عاقل ایسك
بر زنده نك امیدی اوزره سعی واجتهاد ایله که اول برایکی کوندنصکره جماد اولمز ومرده اولوب بی روح قالمز وآنك ذاتنه
فنا وزوال کلمز (مثنوی) مونسی مکزین توخس را ازخسی * عاریت باشد در وآن مونسی) خسلکدن برخسی
کندیکه مونس اختیار ایلمه ودونلقدن برکندك کبی دونی کندیکه جلیس وانیس قیلمه زیرا اول مونسلك
آنك وجودنده ذاتی دکل عاریتیدر پس عاریتی اولان انیسه علاقه ورغبت قیلمنك خاتمه سی ندامت اولور (مثنوی)
انس تو با مادر وبابا کجاست * کربجز حق مونسانت را وفاست) مثلا سنك مادر وبابا که اولان انسك قنی اکر حقدن
غیری سنك مونسلریکه وفا وار ایسه یعنی حضرت حقدن غیری سنك مونسلریکه وفا اولدیسه سنك پدر ومادرکه
اولان انسك قنده در (مثنوی) انس تو با دایه ولالا چه شد * کر کسی شاید بغیر حق عضد) کذلك سنك دایه ولالا ایله
اولان انسك نیجه اولدی اکر حقدن غیری یه طایانمق واعتماد قیلمق لایق ایسه ومصرع اول جزا مصرع ثانی شرط واقع
اولمشدر (مثنوی) انس تو با شیر وبا پستان نماند * نفرت تو از دبیرستان نماند) کورکه شیر وپستانه سنك انسك قالمدی
کذلك دبیرستاندن نفرتك دخی قالمدی انیس اولمش ایکن آنلردن نفرت قیلدك ومعلم خانه ودبیرستاندن نفرت قیلمش
ایکن اکا معتاد اولوب انیس اولدك (م ی) آن شعاعی بود بر دیوارشان * جانب خورشید وارفت ان نشان) اول انسیت
آنلرك دیوار وجودنده برشعاع ایدی خورشید حقیقی جانبنه اول پرتو کیروکتدی ورجوع ایتدی (مثنوی) برهران
چیزی که افتد ان شعاع * تو بران هم عاشق آیی ای شجاع اول شعاع الهی و پرتو ربانی هرقنغی شیئك اوزرینه واقع اولسه
ای شجاع سن هم اول شیئك اوزرینه عاشق کاورسك واکا محبت وانسیت قیلورسن (مثنوی) عشق تو بر هرچه آن
موجود بود * آن ز وصف حق چو زراند ود بود) هرنه که اول موجود ایدی آنك اوزرینه سنك عشقك اول حق تعالینك
وصفندن زراندود کبی اولدی یعنی هرنه شیٔ که موجود اوله وسکا اول محبوب کله اول شیئك محبوب اولمسی حق
تعالینك صفتلرندن برصفتنك یلدرامسندن ومزین اولمسندن اولدی سن اول شیده اول حسن و پرتوی کوروب
اکا عاشق ومائل ایدك (مثنوی) چون زری با اصل رفت ومس بماند * طبع سیر آمد طلاق او براند) چونکم زرلك
اصلنه کتدی وباقر قالدی طبیعت اندن سیرکلدی اکا طلاق سوردی یعنی چونکم برشیئك وجودی حسن و پرتو
اصلی جانبنه کتدی واول شیئك باقر کبی اولان وجودی بی پرتو وبی رونق قالدی طبیعت اندن اوصانوب طویدی واکا
طلاق ویردی وترك ایلدی (مثنوی) ازز راند ودصفاتش پا بکش * ازجهالت قلب را کم کوی خوش) اول خدانك
صفاتنك زراند ودندن ایاق چك جهالتدن قلبه آز خوش دی یعنی اول خدانك صفاتیله زراندود اولان شیلردن
ایاق چکوب آنك جانبنه کتمه وعاریتی اولان حسن وجمال جانبنه میل ومحبت ایتمه جاهللکدن مزور ومموه اولان قلبه
خوشدر دیمه وآنی فی الحقیقة محبوب ودلکش ظن ایلمه (مثنوی) کان خوشی در قلبها عاریتست * زیر زینت مایهٔ بی
زینتست) زیرا اول خوشلق قلبلرده عاریتیدر ذاتی دکل زینت آلتنده بی زینتلك مایه سی واردر یعنی بو اشیا مموه اولان
قلب کبیدر بو مموه اولان قلبلرده اولان خوشلق وزینت عاریتیدر بو زینتك آلتنده بی خوشلق مایه سی واردر (مثنوی
ز ر ز روی قلب در کان می رود * سوی ان کان رو تو هم کان میرود) هر وجود صفات الهیه وانوار تجلی ربانیه ایله قلب
زراندود کبیدر پس هر زینتك اصلی وهر ملاحت ولطافتك حقیقتی تجلی الهی واوصاف ربانیدر وکل شیٔ یرجع الی اصله
فحواسنجه معدننه رجوعی محققدر پس اشارة الی هذا المعنی طالبلری اصل وحقیقت جانبنه ترغیب ایدوب بیوررلرکه
زر قلبك یوزندن آخر الامر معدننه کیدر یعنی زینت وزیور جمیعا اکر صوری واکر معنوی قلب اولان موجودلك ذاتندن
اصلنه ومرکزنه رجوع ایدر سن دخی اول کان جانبنه کیت که اول زر کیدر یعنی شول اصل وحقیقت طرفنه سیرایتکه
زیور وزینت صوریه ومعنویه بالکلیه اکا رجوع ایدر کما قال الله تعالی (والیه یرجع الامر کله (مثنوی) نور از دیوار
تا خور میرود * تو بدان خور رو که در خور میرود) نته کم نور دیواردن تا اول خورشیده کیدر ومستعار اولان روشنالق
البته اصلی جانبنه سیر ایدر ای سالك سن اول خورشید حقیقی جانبنه کیت که اول هر کارنده درخور کیدر جمیع افعال
واحکامنی عدالت اوزره لایق ایدر (مثنوی) زین سپس بستان تو آب از آسمان * چون ندیدی تو وفا در ناودان)

موجوداتك زیور وزینق زینت عاریتی ایدوکن بیلدکده وکمال فنا وزوالنی مشاهده قیلدقدنصکره آب لذاتی
وماء نعمت ومعیشت باثاتی بلا واسطه آسمان حقیقتدن سن ال چونکم وفا کورمدك ناودانده یعنی بو جهاندن
وکون ومکانده که اول فیض حقه واروب تجلی وجود مطلقه محل ومجری کبیدر یجری النهر وسال المیزاب دیدکلری
مجازدر وحقیقتده جاری اولان ونهره ومیزابه حیات ولطافت ویرن صودر پس طالب ماء الحیاة اول وآنك مصدر
ومنبعن طلب قیل تا مجازا جاری اولان نهره ومیزابه مبتلا اولمیه سن وبعد انقطاع الماء خائب وخاسر قالمیه سن
مثنوی) معدن دنبه نباشد دام کرك * کی شناسد معدن ان کرك سترك) معدن دنبه قصاب دکاندر چن صیادلر کرك
وشغالی آولمق دیله سلر اول معدن دنبه دن بر مقدار دنبه الوب آنی کتوروب بر صحرایه قویوب آلتنه دام وضع ایدرلر کرك
بیچاره اول دنبه یی مفت ورایکان ظن ایلیوب انی یمکه سعی قیلور وعاقبت دامه کرفتار اولور اما معدن دنبه ده دام اولمز
واول معدنك صاحبی انده اولان دنبه ولحومی وشحوم وطعومی مکر وحیله وشکاره وسیله ایچون وضع قیلمز پس حضرت
خداوندکار علی طریق الاستعاره مرتبهٔ الوهیته ومقام حقیقته معدن دنبه اطلاق ایلدیلر که هر لذت ونعمتك معدنی
اولدر وبر سبیل کنایه بو صحرای دنیایه دامکاه تعبیرا یتمش اولور وکرك بزرکدن اهل دنیا واهل صورتی مراد قیلورلر
وبی دام اولان معدن دنبه یی دنیایه وحقیقت لذاتك وجمله نعم وطیباتك اصلی ومنبعی اولان مرتبه سیرت وکرك طبیعت
معدن دنبه که جمیع لذات وجمله نعم حقیقتدن عبارتدر دام کرك اولمز وآنك نعمت ولذتی کمسه یه مکر وخدعه قیلمز ولکن
چن اکل معدن جمیع لذت ومنبع کل نعمتی اول کرك سترك کبی اولان اهل صورت اکا بو کونه معنی ویرمك دخی جائزدر
بو دام کرك اولان دنیا ومافیها معدن دنبه اولمز که بو دنیاده اولان جرب وشیرینك اصل ومعدنی عالم حقیقتدر ولکن چن
اکار وفهم ایلر معدنی اول کرك سترك وحیوان بزرك یعنی بیلمز وحقیقته عالم اولمز دیمکدر (مثنوی) زر کمان بردند
بسته درکره * می شتابیدند مغروران بده) یعنی حاضر ومهیا بیلدیلر دیمکدن کنایه در بو اجلدن مغرورلر کوی جانبنه
سرعت ایلدیلر (م ی) همچنان رقصان وخندان می شدند) سوی ان دولاب چرخی میزدند انجلین خندان ورقص کنان
کتدیلر اول دولاب ودام جانبنه چرخ اوردیلر وسرعت وحرکت ایتدیلر (مثنوی) چون همی دیدند مرغی می پرید
جانب ده صبر جامه می درید * چونکم بونلر کوردیلر بر قوش اوچار کوی جانبنه صبرلری جامه سنی یرتردی یعنی بونلرك
جامهٔ صبری کمال اشتیاقلرندن چاك اولوردی وبی صبر وقرار قریه جانبنه هر بری کویا قوش کبی پرواز قیلوردی وهر بری
بو ابیاتك مضموننی ادا قیلوردی (بیت) ابعد سلمی مطلب ومرام * وغیر هواها لوعة وغرام * وفوق حماها ملجأ ومثابة
ودون ذراها موقف ومقام * وهیهات ان یثنی الی غیربابها * عنان المطایا اویشد حزام * هی الغایة القصوی اذا ما بلغتها
فکل من الدنیا علی حرام (مثنوی) هرکه می آمد زده ازسوی او * بوسه می دادند خوش برروی او) محصل کلام
ونتیجهٔ مرام هر کیمکه کویدن کلسیدی اول دوستلری خوشلقله آنك یوزنه بوسه ویررلردی بویله دیو (مثنوی
که تو روی یار ما را دیدهٔ * پس تو جان را جان وما را دیدهٔ) که سن بزم یار عزیزك یوزنی کوردك پس امدی ای دوستی
کورن کمسه سن جانه جان وبزه دیده سن دیو کمال تعظیم وتکریم ایدرلردی طالب یار حقیقی اولنلرك خصلتی بویله کرك
یاری کورنه ومشاهده مرتبه سنه ایرنه خدمت وتعظیم قیلمق وآنی جان وروح روان کبی بولمق عشاقك شانندندر
اکر اول کمسه من حیث الصوره فقیر وحقیر ایسه ده عشاق آنی کوی یاره منسوب اولدیغنه بناء عظیم وکبیر عد ایدرلر
نته کم مجنون سك کوی لیلایی اوخشردی واکا تعظیم وتکریم ایلردی بو الفضولدن بری اکا طعن ایلدکده جواب
نیکو ویروب دفع ایلدی وآنك بعض صفاتنی وخصال ومحسناتنی تقریره شروع ایدوب سویلدی نته کم بو بیاندن
معلوم اولور (نواختن مجنون ان سك را که مقیم کوی لیلی بود) مثنوی) همچو مجنون کو سکی را می نواخت * بوسه اش
می داد و پیشش می کداخت) شول مجنون کبی که اول بر کلبی اوخشردی اکا بوسه ویردی وآنك اوکنده اریدی
یعنی اکا رعایت قیلدی وآنی اوپدی وتوجدی واکا زیاده تعظیم ایلمسندن آنك اوکنده اریوب فانی اولدی (مثنوی
کرد او میکرد خاضع در طواف * هم جلاب وشکرش میداد صاف اول کلبك اطرافنی طواف ایلدکده خاضع وخاشع
اولدیغی حالده طولندی هم اکا جلاب صاف شکر ویردی (مثنوی) بو الفضولی کفت کای مجنون خام *
این چه شید ست این که می آری مدام) بر بو الفضول یعنی برمالایعنی سویلیجی مجنونه دیدی ای مجنون خام بونه
شید ودیوانه لکدر بو نیکه سن مدام اول کلبه ویررسن واکا بو کونه رعایتلر وخدمتلر قیلورسن (مثنوی)
پوزسك دائم پلیدی میخورد * مقعد خود را بلب می استرد) ای مجنون کلبك اغزی دائما بر پلیدیر کندی
مقعدنی ابیله قازر ویالارسن ایسه انك اب ودهاننی اوپرسن واغزکی مردار ایلرسن (مثنوی) عیبهای سك بسی
و برشمرد * عیب دان ازغیب دان بویی نبرد) الحاصل اول بو الفضول کلبك عیبلرنی چوقلق صایدی

عیب دان اولان کسه غیبدان اولان خدادن بر رایحه ایلتمدی یعنی مخلوق خدا اولانك عیبنی سویلیجی کسه غیبلری
بلیجی خدادن بر رایحه المدی دیمك اولور (مثنوی) کفت مجنون تو همه نقشی وتن * اندرآ وبنکرش از چشم من)
مجنون اول بو الفضوله بو کونه عاقلانه جواب ویروب دیدی سن همان نقش وتن سن ایچرو کل وا کا بنم کوزمدن نظر ایله
آای دن مخفف امر در کل معناسنه (مثنوی) کین طلسم بستهٔ مولیست این * پاسبان کوچهٔ لیلیست این) که ای
بو الفضول اولا بو کاب دیوب تحقیرا بلدیکك مخلوق مولانك یدقدرتیله بسته اولان طلسمدر تا بو کاب بنم لیلامك
کوچه سنك پاسبانیدر که آنك محله سنك مقیمی وخادمیدر (مثنوی) همتش بین ودل وجان وشناخت * کو کجا بکزید
و مسکن کاه ساخت) ای نادان سن آنك صورتنی کورمه سن آنك همتنی ودل وجاننی وشناخت وعرفاننی کور که اول
نه محلی قبول ایلدی ونه یری مسکن کاه دوزدی اهل معنی صورته باقمزلر سیرته ودرونه نظر ایدرلر چونکیم آنك بویله سیرت
حسنه سی وار در بنم نظرم آنك صورتنه دکل سیرتنه در (م ی) او سك فرخ رخ کهف منست * بلکه او همدرد وهم لهف
منست) اول بنم فرخ رخ اولان کهفمدر بلکه اوبنم همدرد وهم لهفمدر لهف حزنه دیرلر یعنی اول سائر کلاب کبی
خسیس دکلدر بلکه اوبنم قتمده فرخ یوزلو اولان سك کهفدر که اصحاب کهفك کلبی نیجه سعید ومبارك ایسه بکادخی
بو اویله سعید ومبارکدر بلکه بو بنم همدرد وهم حزن بریارمدر که ایکیمز بیله کوشهٔ ایلانك معتکفلریز (مثنوی) ان سکی
کو باشد اندر کوی او * من بشیران کی دهم یك موی او) اول بر کاب که اول لیلینك کوینده مقیم اوله وا کا انتساب
قیله بن آنك بر موسنی دنیا شیرلرینه قچن ویرورم یعنی بن آنك بر قلنی دنیا شیرلرینه ویرمزم بونده تنبیه وار در عاشق
مولا اولنلره که آنك راهنده اولان وباب سعادتنه خدمت قیلان کسه لره کمال تعظیم ایده لر وآنلرك قلنی اهل
دنیانك دولتلولرینك وقوتلو اولنلرینك جمله سنه دکشمیه لر اکرچه آنلر صورتا کاب کبی دنی وذلیل ایسه
لرده واهل دنیا شیرلر کبی قوی ودلیر ایسه لرده (مثنوی) ای که شیران مر سکانش را غلام * کفت امکان
نیست خامش والسلام) ای شول کسه که شیرلر آنك سکلرینه غلام اولسون بوراده سوزه امکان یوقدر والسلام علیك
اکر بصر بصیرتك وار ایسه سیرت ومعنایه نظر ایده کور ونقش وصورتی قویوب معنی عالمنه کیده کور (م ی) کر زصورت
بکذرید ای دوستان * جنتست وکلستان در کلستان) حضرت خداوندکار نتیجه ومقصوده شروع ایدوب بیوررلر ای
دوستلر اکر صورتدن کچه سز ومعنی شرابن ایچه سز مقام جنتدر وکلستان ایچره مرتبهٔ راحتدر (مثنوی) صورت خود
چون شکستی سوختی * صورت کل را شکست آموختی) ای سالك چونکیم کندی صورتکی سنك ریاضتله شکست
ایدوب یقه سن وآتش عشقله انی یاقه سن کل شیئك صورتنی شکست ایتمکی اوکرنورسن ومعنی بوانه کتمکه عارف اولور
سن (مثنوی) بعد ازان هر صورتی رابشکنی * همچو حیدر باب خیبر برکنی) اندنصکره هر بر صورتی شکست قیلور
سن واول صورتك سر وحقیقتنه مطلع اولورسن حضرت حیدر کبی کویا باب خیبری قوپروب درونه وصول بولورسن
فی حد ذاته رسم وصورتدن برنی رفع ایتمك باب خیبری قطع ایتمك قدر وار در رسوم وعادتی ترك قیلان نبی وولی قوتیله متین
وقوی اولور یوخسه مجرد بشریت ایله صورت وعادت ترك اولنمز و ترك قیلان نبی وولی قوتیسز نقوش ورسومی ترك قیلمز
مثنوی) سغبهٔ صورت شدان خواجهٔ سلیم * که بده می شد بکفتار سقیم) اول سلیم القلب اولان خواجه صورتك زبونی
اولدی که بر سقیم کفتارله کویه کتدی وروستا یینك صورتنه وسوزنده اولان دروغ آمیز دوستلغنه ومنافقانه اظهار خلت
ومحبت قیلمسنه اعتماد ایتدی وآنك معناسنه وصحتنه نظر قیلمیوب بو قدرله وطننی ترك ایدوب کوی جانبنه سفر ایتدی
مثنوی) سوی دام ان تملق شادمان * همچو مرغی سوی دانهٔ امتحان) روستایینك اول تملق دامی جانبنه شادمانه دانهٔ
امتحان جانبنه بر قوش کبی کتدی وشاد اولوب روستاییك دامن کورمیوب دانه سنه میل ایتدی (مثنوی) از کرم
دانست مرغ ان دانه را * غایت حرصست وبی جود آن عطا) قوش اول دانه یی صیادك کرمندن بیلدی اول عطا وجود
دکل غایت حرصدر یعنی صیادك قوشلره اول دانه یی عطا ایلمسی جود وسخا دکلدر بلکه قوشی اولامغه زیاده
حرص وطمعندندر (مثنوی) مرغکان در طمع دانه شادمان * سوی آن تزویر پران ودوان) قوشجغزلر دانه نك طمعنده
شادمان اول تزویر جانبنه اوچوجی و یلجیدرلر اول دانه نك برای ابتلا اولدیغنه واقف دکللردی (مثنوی) کر زشادی
خواجه آکاهت کنم * ترسم ای ره رو که بیکاهت کنم) الحاصل خواجه نك شادیلکندن سنی آکاه ایلیم وآنك اول
دهده اولان فرح وسرورنی سکا سویلیم قورقرم ای راه روسنی بیکاه ایلیم وسنی آنك قصه سنی دکلمکله مشغول
ایتمکله نیجه معارف وفوائد دکلمکدن بری ایلیم (م ی) مختصر کردم چو آمد ده بدید * خود نبود آن ده ره دیکر کزید)
سوزی مختصر ایلدم الحاصل چونکیم کوی ظاهر کلدی واشکارا اولدی خود اول مقصود اولان کوی دکل ایدی
براخر یول اختیار ایلدی واول روستا یینك ساکن اولدیغی قریه نك یولی بودر دیوب قیاس وظنله خواجه اول یوله دخی

روانه اولدی (مثنوی) قرب ماهی ده بده می تاختند * زانك راه ده نکو نشناختند) حاصل کلام بر آی مقداری قریه
بقریه چاپدیلر و کوی کوی کزدیلر زیرا که کوی یك یولنی ایوا کلمدیلر ایدی بلکه مجرد اول روستایینك صالق ویرمه سیله
اول یوله قیاسلری اوزره قولاوزسز کتمشلر ایدی (مثنوی) هر که دره بی قلاوزمی رود * هر دو روزه راه صد ساله شود)
هر شول کسه که یوله قولاوزسز کیدر هر ایکی کونلك یولی یوز یللق یول اولور یعنی هر شول کسه که بر یوله مرشدسز
وقولاوزسز کیده قریب اولان یول اکا بعید وسهل اولان صعب وشدید اولور (مثنوی) هر که تازد سوی کعبه بی دلیل
همچو این سرکشتکان کردد ذلیل) هر شول کسه که کعبه جانبنه بی دلیل چاپه بو سرکشته لر کبی ذلیل اولور
لابد سالکه بر دلیل لازم اولانلردندر و بر اوستاده متابعت ایلمك واجب کلنلردندر (مثنوی) هر که کیرد پیشهٔ بی اوستا *
ریشخندی شد بشهر وروستا) هر شول کسه که اوستادسز بر صنعتی طوته شهرده وکویده بر ریشخند اولدی
وخلق ایچره استهزایه وقدحه لایق کلدی (مثنوی) جز که نادر باشد اندر خافقین * ادمی سر برزند بی والدین) یعنی
بلا استاد ولا ارشاد بر کسه طریق حقه کیده مز ومقصود بالذاته کندوبی ایصال ایده مز زیرا سنة الله بونك اوزرینه
جاریه اولمش و بولنلر دخی بو معنایی مرشد ومعلم ایله بولمشدر اکر دیرسك بعض کسه لر بلا استاد ولا اجتهاد خزینهٔ
حقیقتی بولمشلر ودفینهٔ اسراره واصل اولمشلر وجذبهٔ حقله کندیلرین کوندن آزاد قیلمشلردر پس کسب واجتهادنه
لازمدر بو کونه اعتقاد قیلان بی حازمدر وبی حزم اولان البته نادمدر خافقین ده یعنی مغرب ومشرق مابیننده نادر
اولمقدن غیری دکلدر که بر آدم باش یوقر واوره ووجوده کلوب طوره پدر ومادرسز اکر آدم وعیسی علیهما السلام کبی
کلدیلر ایسه ده نادردر پس النادر کالمعدوم فحواسنجه نادره حکم اولمز اکرچه صانع ماهر بی والدین نیجه نیجه اولاد
ایجاد ایتمکه قادردر ولکن عادة الله بویله جاریه اولمشدر پس قدرة اللهیه تمسك ایدوب استاد واجتهادی ترك ایلیندین
وطریقتدن محروم قالمشدر (مثنوی) مال اویابد که کسبی میکند * نادری باشد که کنجی برزند) محصل مالی اول بولور که
بر کسب ایلیه زیاده نادر اولور که بلا کسب بر کسه کندوبی بر کنج اوزره اوره (مثنوی) مصطفی یی کو که جسمش جان شود
تا که رحمن علم القرآن شود) بو سوره نك سبب نزولی بودر که کافرلر دیدیلر که پیغمبر علیه السلامه قرآنی فلان کسه
کسه تعلیم ایدر پس جناب عزت بیوررکه (الرحمن علم القرآن) اول رحمتی جمیع اشیایه شامل اولان رحمن
تعلیم ایلدی قرآنی اول رسوله (خلق الانسان) جنس انسانی خلق ایلدی (علمه البیان) بیلدردی اول انسانه بیانی
یعنی تعبیر ما فی الضمیری جناب عزت بو سوره ده قوللرینه تعدید آلاء ونعم ایدوب موهبت قیلدیغی نعم دنیویه
واخرویه یی اظهار ایدرلر جمله دن اجل نعم دینیه که قرآندر نزولی منافع دینیه ودنیویه یه باعثدر وخلقت انسانی
ذکر قرآندن صکره ایراد ایتمسنده نکته تحصیل معانی قرآنی وتعلیم معارف یزدانی ایچون خلق اولندیغنه اشارتدر
اندنصکره ذکر ایلدیکی ما یمیز به عن سائر الحیواندر که مراد بیاندر و بیان منطق فصیحله ما فی الضمیری تعبیره دیرلر
معنای بیت قنی بر مصطفی که آنك جسمی جان اوله تا کم حضرت رحمان قرآنی اکا تعلیم قیله وادبنی ربی فاحسن
ادبی دیوب معلم ومؤدبی ربیسی اوله اول حضرتك دخی معلم ومرشدی فی بعض الاعمال والاحوال جبرائیل اولدیغنه
آیات اخبار ایله ثابت اولمشدر کما بینا فی منهاج الفقرا (مثنوی) اهل تن را جمله علم بالقلم * واسطه افراشت در بذل وکرم)
سورهٔ اقرأ انه اشارتدر (اقرأ) یا محمد اوقو باسم ربك محلی منصوبدر حالیت اوزره ای مفتتحا یعنی ربکك اسمی مفتتح
اولدیغك حالده قرأت ایله (الذی خلق) اویله ربك که کل اشیایی خلق ایلدی (خلق الانسان من علق) اویشمش قاندن
انسانی خلق ایلدی (اقرأ وربك الاکرم) تکراری مبالغه دن اوتریدر یعنی قراءت ایله که سنك ربك جمیع کریملردن
اکرمدر (الذی) اویله رب کریمدر که (علم بالقلم) اوکرتدی انسانه قلمله کتابتی علوم ومعارفی انکله قیدوشکار معانی یی
صید ایده لر علم الانسان مالم یعلم انسانه تعلیم ایلدی بیلمدیکی شیئی معنای بیت اهل تنه جمله رب محمد قلم مع و تنیله تعلیم
علم ایلدی عبادنه علم وحکمتی بذل وکرم ایلمك خصوصنده واسطه قیلدی وقلمی صید علم وحکمتی قید ایتمك ایچون
وسیله ودام قیلدی تا اهل تن قلم واسطه سیله اولا بو علم وفنی بیله لر و عالم ایله عمل قیله لر کم حق تعالی آنلری اهل دل ایدوب
بلا واسطه اولان علم لدنه وارث اوله لر کما اشار النبی صلی الله علیه وسلم الی هذا المعنی من عمل بما علم ورثه الله علم مالم یعلم
مثنوی) هر حریصی هست محروم ای پسر * چون حریصان تك مرو آهسته تر) محصل خواجه کبی هر بر حریص
دخی محرومدر ای پسر حریصلر کبی دنیا کارندن بر کاره جمله ایله هرولة ایدوب کتمه آهسته وتأنی ایله کیت کما قال علیه
السلام التردد مستحب فی کل شیء الا فی عمل الاخرة رواه ابو داود والحاکم والبیهقی فی شعب الایمان عن سعد *
(مثنوی) اندران ره رنجها دیدند وتاب * چون عذاب مرغ خاکی در عذاب) پس بونلر تأنی وتدبر ایلمدکلرندن اول
یولده چوق رنجلر وحرارتلر کوردیلر مرغ خاکینك طتلو صو ایچره عذابی کبی عذاب چکدیلر عذب اب خوش شود (م ی)

سیر گشته ازده واز روستا* وز شکر ریز چنان نااوستا) کویدن وروستایدن سیر اولمشلر وانجلین اوستادسزلك
شکردوکه سندن ومحبت تخمن اکمه سندن نفرت قیلمشلر (رسیدن خواجه وقومش بسوی ده وناشناخته کردن
روستایی ایشانرا (مثنوی) بعد ماهی چون رسیدند ان طرف* بی نوا ایشان ستوران بی علف محصل چونکم برایدن
صکره اول طرفه یتشدیلر بونلر بی نوا ومرکبلری بی علف اولدیغی حالده (مثنوی) روستایی بین که ازبد نیتی* می کند
بعد اللتیا والتی) لتیا ضم لام ایله التینك تصغیریدر والتی اسم موصولدر اشارتدر بیوك شیئه ولتیا بر کوجك شیئه
بو راده مشار الیه خواجه نك روستایی ایله اولان معرفت صغیره وکبیره سی اوله ویا خود اکا ویردیکی نعمت
صغیره وکبیره سی اوله ویا خود آنك مواعید صغیره سی وکبیره سی اوله تقدیر معنی روستایی کور که بد نیتلکندن
بعد المعرفة الصغیرة والکبیرة فیما بینهما ویا خود بعد النعمة الصغیرة والکبیرة المبذولة ویا خود بعد المواعید
الصغیرة والکبیرة ایلر خواجه یه بو ایشلری دیمك اولور (مثنوی) روی پنهان می کند زیشان بروز* تاسوی باغش
بنکشایند پوز) روستاینك ایلدیکی تقریره شروع ایدوب بیوررلر اول روستایی یوزنی پنهان ایلر خواجه دن واهل
وعیالندن کوندزده تا کم آنك باغی جانبنه آغز آچیه لر (مثنوی) آنچنان رو که همه زرق وشرست* از مسلمانان نهان
اولیترست) انجلین یوز که دوکانی مکر وشردر ومحل شآمت وضرردر مسلمانلردن نهان اولمق اولیتردر پس بو مناسبتله
شرت وضلالت محلی وغوایت وشآمت مظهری اولان یوزلك شرت وشآمتنی تقریره شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی
رویها باشد که دیوان چون مکس* بر سرش بنشسته باشد چون جرس) وجوه کاذبه وناصیهٔ عاصیه صاحبلرینك
یوزلری اولور که شیطانلر مکسلر کبی آنك باشی اوزره اوتورمشلر پاسبان کبی اولدقلری حالده بونلرد کرجماندن تعالی
ایلدکاری ایچون حضرت یزدان بونلره شیطانی قرین ومسلط قیلدی کما قال الله تعالی (ومن یعش عن ذکر الرحمن
نقیض له شیطانا فهو له قرین (مثنوی) چون ببینی روی او در تو فتند* یا ببین ان رو چو دیدی خوش مخند) چونکم
سن اول مظهر شآمت وضلالت ومعدن شیطنت وغوایت اولان کمسه نك یوزنی کوره سن اول شیطانلر مکس وارسکا
دوشرلر وباشکه اوشرلر لازم کلدیکه یا اول یوزی کورمه چونکم ضرورت حسبیله کوردك باری اکا خوش کولمه
زیرا اهل دله انسب اولان اولدرکه بی دین اولانلره وفسق ومعصیت قیلنلره عبوس الوجه اوله وغلظت وصلابت قیله که
بونلره لایق اولان بودر ولهذا قال الله تعالی تعلیما النبیه وتنبیها الامته (یا ایها النبی جاهد الکفار والمنافقین واغلظ علیهم
مثنوی) در چنان روی خبیث عاصیه* کفت یزدان نسفعا بالناصیه) یعنی بونك کبی خبیث وعاصیه اولان یوزلك
حقنده حضرت خدا سورهٔ اقرأده بیوردیکه (کلا لئن لم ینته) کلا حرف ردع در ابو جهلی لئن ده لام توطئه ایچوندر
تقدیر کلام والله لئن لم ینته عما هو علیه یعنی الله حقیچون اکر رجوع ایتمزسه نهی صلوتدن (لنسفعا) البته براخذ ایده رز
(بالناصیة) آنك النی ناصیه ده کی الف لام مضاف الیهدن عوضدر تقدیری ناصیة دیمكدر ناصیه بدلدر ناصیهٔ
اولدن (کاذبة خاطئة) صفتیدر ناصیه نك یعنی بز البته اخذ ایدرز آنك ناصیه سنی ناصیهٔ کاذبه وخاطئه سنی اخذ ایلرز
وناصیه یه کذب وخطا اسنادی اسناد مجازیدر مراد صاحبینك کذب وخطاسیدر (مثنوی) چون بپرسیدند وخانش
یافتند* همچو خویشان سوی در بشتافتند) چونکم صوردیلر اول روستاینك خانه سنی بولدیلر خصملر قوملر کبی
قپو جانبنه سرعت قیلدیلر واقربا وتعلق کبی بی تکلف اوینه کیرمکه اودیلر (مثنوی) در فرو بستند اهل خانه اش*
خواجه شد زین کژ روی دیوانه وش) اول روستاینك اهل بیتی قپویی اورتدیلر وباغلدیلر خواجه بو کژ رولکدن دیوانه
کبی اولدی وتعجب ایدوب حیرتده قالدی (مثنوی) لیك هنکام درشتی هم نبود* چون در افتادی بچه تیزی چه سود)
لکن درشتلك هنکامی هم دکل ایدی زیرا چونکم چاهه دوشه سن تیزلك نه فائده قیو یه دوشدکدنصکره عاقل اولدرکه
درشتلکی وتیزلکی کیده روب اول حینده دشمنه بله مدارا ایلیه وسوزنی ضراعتله وملایمتله سویلیه (م ی) بردرش
ماندند ایشان پنج روز* شب بسرما روز خود خورشید سوز) حاصل کلام انلر بش کون اول روستاینك قپوسی
اوکنده قالدیلر کیجه صوغوقده کوندز خود یاقیجی کونشده یعنی انلر بش کون کوندز کونشده وکیجه صوغوقده
آنك قپوسی اوکنده قالدیلر اصلا روستایی انلره یوز ویرمیوب رعایت والتفات قیلمدی (مثنوی) نی ز غفلت بود ماندن
بی خری* بلکه بود از اضطرار وبیخوری) آنلر روستاینك قپوسی اوکنده قالمری غفلتدن دکل خرلقدن دخی
دکل ایدی بلکه اضطراردن وبی خور وبی غدا اولدقلرندن ایدی (مثنوی) با لئیمان بسته نیکان زاضطرار) شیر مرداری
خورد از جوع زار) نیکلر اضطرار جهتندن لئیملره بسته اولمشلردر نته کم ارسلان بر مرداری بر زیاده جوعدن یعنی
حد ذاتنده چوق نیکو وکریم اولان کمسه لر بد ولئیم اولان کمسه لره مضطر اولدقلرندن اوتری آنلره مقید اولمشلر
وبالضروری خدمت واطاعت قیلمشلردر نته کم شیر زیاده اج اولسه وغدایه محتاج اولسه وبر پاکیزه صید بولمسه وآنی

شکار قیلمسه اول حینده الته بر جیفهٔ مردار کیرسه ضرورت حسبیله آنی اکل ایلر (مثنوی) او همی دیدش همی
کردش سلام* که فلانم من مرا این است نام) اول خواجه اول روستایی یی کورر وا کا سلام ایدردی بویله دیو که بن فلان
کمسه یم وبنم نامم بودر سن خودای دوست بنی اعلا بیلورسن بنم اسم ورسممی بیلورسن لکن تغافل وتجاهل قیلورسن
دیدی (مثنوی) کفت باشد من چه دانم تو کئی* یا پلیدی یا قرین پا کئی) اول بی وفا روستایی تجاهل ایدوب دیدی
بلکه سنك دیدیکك اوله اما بن نه بیلورم که سن کیمسن یا پلیدمیسن یا خود پاك کمسه قرین میسن یعنی بن سنی پاك میسن
ویا خود پلید میسن بیلمزم وسنك نه کونه اولدیغکه اکاه اولمزم دیدی (مثنوی) کفت این دم با قیامت شد شبیه*
تا برادر شد یفر من اخیه) سورهٔ عبسه ده اولان آیته اشارتدر که بیوررلر (یوم یفر المرء من اخیه) قیامت کونی
بر کوندرکه آدم برادرندن فرار ایدر باوجود مؤانست مطالبت عمل ایده دیو (وامه وابیه) اناسندن دخی فرار ایدر کثرت حقوقی
وار ایکن بله (وابیه) وپدرندن دخی فرار ایدر بو قدر شفقت ومرحمت کورمش ایکن (وصاحبته) ودخی زوجه سندن
فرار ایدر بو قدر محبت طبیعی وار ایکن (وبنیه) ودخی اولادندن فرار ایدر (لکل امرئ منهم) آنلردن هر انسان
ایچون اوله (یومئذ شأن) اهل قیامتدن قیامت کونده بر حال وکاریکه (یغنیه) اکا کفایت ایده غیرینك کارینه مشغول
اولمقده معنای بیت خواجه دیدی بو دم قیامته شبیه اولدی تا کم برادر کندی برادرندن فرار ایدیجی اولدی نته کم یوم
قیامتده دخی برادر کندی برادرندن مطالبهٔ حقوق ایلمسون دیو فرار ایلر (مثنوی) شرح میکردش که من آنم که تو*
لوتها خوردی زخوان من دوتو) خواجه دردمند اول بی وفا اولان ترکه کندونی شرح ایلدی بویله دیو که بن اول کمسه
یمکه ای فلان سن بنم خوانمدن ایکی قات خوانلر ییدك یعنی اضعاف مضاعف بنم سفره مدن طعام ییدك واعلا غدالر
اکل ایلدك (مثنوی) ان فلان روزت خریدم ان متاع* کل سر جاوز الاثنین شاع) اول فلان کون سکا اول متاعی الدم
هر شیئ ایکیدن تجاوز ایلسه شایع وظاهر اولور سنکله بنم دوستلغم واشنالغم سر ومخفی اولمقدن چوب خلق ایچنده
شایع وذایع اولمشدر وسنك بکا کلدیکك وبنم اوده قونوق اولدیغك بین الناس شهرت بولمشدر بونی اخفا واسرار ایلمکه
خود مجال یوقدر دیدی (م ی) سر مهر ماشنیدستند خلق* شرم دارد رو چو نعمت خورد حلق) بزم مهر ومحبتمز سرنی
خلق اشتمشلردر چونکم بوغاز نعمت ییه یوز اوتانور کان خواجه اول روستایی یه کنایت طریقیله شونکتهلری
ایهام ایلدیکه ای روستایی بر آدمینك بوغازی برکمسه دن نعمت ییه لابد آنك یوزی آندن اوتانور اما سن بندن
بو قدر ایلك کورمش وبنم بو نجه نعمتم یمش ایکن سنك یوزك اصلا اوتانمدی وسکا بر شرم وحیا کلمدی (مثنوی
او همی کفتش چه کویی ترهات* نی ترا دانم نه نام تو نه جات) اول حرامزاده روستایی خواجه نك بو سوزلرنی قولاغنه
قویمیوب اکا دیردی ای کشی نه ترهات سویلرسن نه سنی بیلورم نه سنك نامکی ونه سنك یرکی ومقامکی بیلورم سنی
بر دخی کوررسم ایکی اولور بن سنی دخی شمدی کوردم دیدی (مثنوی) پنجمین شب ابر وباران در کرفت* کاسمان
از بارشش دارد شکفت) بشنجی کیجه ابر وباران طوتدی که آسمان آنك یاغشندن تعجب طوتدی یعنی عظیم بولوتلر
اول کیجه آسمان طرفنی طوتوب زیاده برقی یغمور اولدیکه آسمان آنك یاغشندن عجب طوتدی (مثنوی) چون
رسیدان کارد اندر استخوان* حلقه زد خواجه که مهتر را بخوان) الحاصل چون اول بچاق کیکه ایرشدی خواجه
ضروری قالقوب قپونك حلقه سنی اوردی بویله دیوکه مهتر خانه یی اوقوطشره کلسون واو اولوسنه دی که بو جانبه
متوجه اولسون اکا بر دیه جکم واردر (م ی) چون بصد الحاح آمد سوی در) کفت اخر چیست ای جان پدر) چونکم نیچه
الحاح وابرامله اول ترك قپو جانبنه کلدی خواجه یه قپواردندن خطاب ایدوب ای جان پدر اخر ندر و نه دیرسن سویله
اول کوره لم دیدی (مثنوی) کفت من آن حقها بکذاشتم* ترك کردم آنچه می پنداشتم) خواجه اول ترکه دیدی
بن حقوق سابقه یی قودم ترك ایلدم اول نسنه یی که بن ظن ایلدم بنم بر آخر قیاسم وار ایدی اول دیدیکم اولمدی کچن کیجه دی
بکا شمدی همان بر درمان ایله دیدی (مثنوی) پنج ساله رنج دیدم پنج روز* جان مسکینم درین کرما وسوز) بش کونده
بش ییللق رنج کوردم مسکین جانم بو کرما وسوزده یعنی ای روستایی بن بو بش ییللق رنج قدر رنج کوردم بن بو سوز
وکرمیده مسکین جانم وازروده روانم بکام رحمت ایله دیدی (مثنوی) یك جفا از خویش واز یار وتبار* در کرانی هست
چون سیصد هزار) یاردن واقرباو تباردن بر جفا کرانلقده اوچ یوز بیك جفا کبی اولور یعنی آدمك بر یارندن ویا خود
قوم وقبیله سندن واقرباسندن بر جفا اولسه غیری ناسك اوچ یوز بیك جفاسندن کران وثقیل کاور (مثنوی
زانکه دل ننهاد بر جور وجفاش* جانش خوکر بود با لطف ووفاش) اندن اوتریکه آنك جور وجفاسنه اول کمسه
کوکل قومدی آنك جانی اول یارنك وفاسنه ولطفنه خوکر اولمش واعتیاد قیلمش ایدی (مثنوی) هرچه بر مردم
بلا وشدت نست* این یقین دان کز خلاف عادتست) هر نه که مردم اوزره بلا وشدتدر بونی یقین بیلکه خلاف عادتدندر

یعنی هر نه کم انسانك اوزرینه کاور وحاصل اولورسه اکر نظر اولنسه اول بلا وشدت بی شك وبی شبهه عادته
مخالف اولان شیلردن حاصل اولور (مثنوی) کفت ای خورشید ومهرت در زوال * کر تو خونم ریختی کردم حلال
خواجه اول روستایی به دیدی ای سنك مهر ومحبتك کونشی زوالده اکر سن بنم قانمی دوکرسك سکا حلال ایلدم زیرا
هر وجهله بو جفالره بن لایقم (مثنوی) امشب باران بماده کوشهٔ * تا بیابی در قیامت توشهٔ اکرچه بویله در لکن
لطف ایله بو باران کیجه‌سی بکا بر کوشه ویر تا کم قیامتده آنك مقابله‌سنده بر توشه بوله‌سن واجر وثوابه نایل اوله‌سن
مثنوی) کفت یك کوشه‌ست ان باغبان * هست اینجا کرك را او پاسبان) روستایی آخر خواجه‌یه دیدی بر کوشه واردر
باغبانه مخصوص ولایق بوراده قورده اول باغبان پاسبان در (مثنوی) در کفش تیر وکمان از بهر کرك * تا زند کر آید
آن کرك سترك) قورددن اوتری آنك النده اوق ویای واردر تا کم قورده اوره اکر اول بیوك قورد کاورسه اول باغبان
بو خدمتدن اوتری اول یرده اوتورمشدر (مثنوی) کر توان خدمت کنی جا آن تست * ورنه جای دیکری
فرمای جست) اکر سن اول خدمتی ایلیه سن یرسنك لایقکدر اول کوشده وارسن اوتور یوخسه یوری
بر آخر یره یورواستدیکك یره کیدوب وارانده قرار ایله دیدی (مثنوی) کفت صد خدمت کنم تو جای ده * ان کمان
وتیر در کفم بنه) خواجه اول ترکه ایتدی یوز خدمت ایلیم سن اول یری بکا ویر اول کمان وتیری بنم الومه قو وبنی اول
مقامه ایرکور (مثنوی) من نه خسپم حارسی رز کنم * کر برارد کرك سر تیرش زنم) بن اول یرده اویومیم باغك واوزم
اغاجنك حارسلکن ایلیم اکر قورد باش یوقارو کتوررسه اکا اوق اورم وبو خدمت ایچون اول یرده اویومیوب
طورم دیدی (مثنوی) بهر حق مکذار امشب ای دودل * آب باران بر سرو در زیر کل) ای ایکی کوکلی
حق رضاسندن اوتوری بو کیجه بنی بویله قومه وبو حال اوزره ترك ایلمه کورکه باش اوزره یغمور صویی والتده بالچق واردر
پس بو محنت وفلاکتده کرم ایدوب بنی قومه دیدی (مثنوی) کوشهٔ خالی شد واو با عیال * رفت انجا جای تنك وبی مجال
پس اول باغ جانبنده اولان بر کوشه خالی اولدی واول خواجه اهل وعیالیله اندن بی مجال کتدیکه اول بر جای
تنك ایدی آندن کتدیکه جای تنك اولمغه مجال یوق ایدی دیمك دخی وجه‌در (مثنوی) چون ملخ با همدکر
کشته سوار * از نهیب سیل اندر کنج غار) اول خواجه‌نك اهل وعیالی اول جای مضیق ایچره چکرکه کبی
بری بری اوزره سوار اولدی سیلك نهیبندن مغارنك بجاغنده یعنی سیل وباران قورقوسندن اوتری مغاره بوجاغنده
چکرکه‌لر کبی بری بری اوزره یاتوب اوتوردیلر (مثنوی) شب همه شب جمله کویان ای خدا * این سزای ما سزای
ما سزا) کیجه دوکلی کیجه صباحه دك آنلرك جمله‌سی ای خدا بو بزم سزامز وبو حالت بزم لایقمز وبو محنت بزه سزا
ومستحق دردیجی اولدیلر (مثنوی) این سزای آنکه شد یار خسان * یا کسی کرد از برای ناکسان) بو محنت وفلاکت
اول کمسه‌نك سزاسی در که خسلرك یاری اولدی یا خود ناکسلردن اوتری کسلك وآدمیلك قیلدی لئیملره ایلك ایلمك
کندویه جفا وستمی اختیار ایلمك درو کندیسنی عاقبت بر بلایه مستحق قیلمقدر (مثنوی) این سزای آنکه اندر طمع خام
ترك کوید خدمت خاك کرام) بو خواجه‌نك چکدیکی رنج وبلا اول کمسه‌یه سزادر که طمع خامده ترك سویلیه
یعنی ترك ایده باوفا اولان کرامك خاککنك خدمتنی وبی وفا اولان عوام کالهوامك دعوتنه ومکر وحیله ایله اولان
صیافتنه کیده (مثنوی) خاك پاکان لیسی ودیوارشان * بهتر از عام ورز و کلزارشان) پاکلرك خاکنی ودرودیوارنی
یلامق بهتردر عوامدن وآنلرك باغ وکلزارندن زیرا آنلرك عاقبت بی وفالقلری ضررلوی مقرر وبونلرك وفادار ومنفعت
کذار اولملری محققدر (مثنوی) بندهٔ یك مرد روشن دل شوی * به که بر فرق سر شاهان روی) حذا تنده بر روشن
دل کمسه‌نك بندهٔ افکنده‌سی اوله سن یکدر که شاهلرك باشی اوزره مشی قیله سن (مثنوی) از ملوك خاك جز بانك دهل
تو نخواهی یافت ای پیك سبل) بو ملوك خاکدن بانك ودهلدن غیری یعنی قور وصیت وصدادن ماعداسن
نسنه بوله‌مز سن ای پیك سبل یعنی ای سبل متفرقه‌ده یلن وطرف هواده واهل دنیا یوللرنده ترکتاز قیلان کمسه
دیمك اولور (مثنوی) شهریان خود رهزنان نسبت بروح * روستایی کیست کیج وبی فتوح) شهریاندن مراد عقل
واذعان صاحبی اولان وعلم ظاهرله شهرت بولان وبعض صنعت وهنرده ماهر اولان کمسه‌لردر وروستاییدن مراد
بی عقل وبی اذعان اولان وبی علم وبی عرفان قالان احمقان جهاندر پس معنی شهریلر خود یعنی عاقل ودانا اولانلر فطنت
وذکاوتله شهرت بولانلر خود رهزنلردر روح الهی منزله‌سنده اولانلره نسبتله ویا خود روح سالکینه نسبتله روستایی
کیمدر یعنی احمقان دنیا وجاهلان قریهٔ هوس وهوا وکار کیانه کمسه‌لردر احمق وبی فتوحلردر سالکك روحنه
نسبت آنلر رهزن اولمجق بونلر اهرمندر (مثنوی) این سزای انکه بی تدبیر عقل * بانك غولی امدش بکزید نقل)
بو خواجه‌نك چکدیکی زحمت ومشقت اول کمسه‌نك لایقیدر که عقلك تدبیر واحتیاطیسز اکا بر غولك وشیطان

خذولك صداسی واغواسی کلدی ومقامندن نقلی قبول قیلدی (مثنوی) چون پشیمانی زدل شد تا شغاف) زان سپس
سودی ندارد اعتراف) چونکم پشیمانلق قلبندن شغافه دك کیده یعنی درون دلدن برون دله دك خروج ایده شغاف
جلد قلبه دیرلر اندنصکره قباحت وخطیئه اعتراف ایلمك بر فائده طوتمز (مثنوی) آن کمان وتیر اندر دست او * کرك را
جویان همه شب سو بسو) الحاصل اول کمان وتیر اول خواجهٔ بی تدبیرك النده قوردی جویان اولدی دوکلی کیجه
طرف طرف (مثنوی) کرك بروی خود مسلط چون شرر * کرك جویان وز کرك او بیخبر) قورد خود اول خواجه‌نك
اوزرینه شرر کبی مسلط اولمشدی کرکی جویان ایدی خواجه ولکن اصل مضر ومؤذی اولان کرکدن اول بی
خبر ایدی مراد بو کرکدن یا روستاییدر ویا خود نفس امّاره‌سیدر که معنا دشمن ظاهر ودشمن باطنك ضرری
کرك صوریدن اشدّ واکثردر نعوذ بالله من ذئب الانسان وسرحان النفس والشیطان (مثنوی) هر پشه هر کیك چون
کرکی شده * اندران ویرانه شان زخمی زده) هر پشه هر بیره مغاره ایچره آنلره بر قورد کبی اولمش اول ویرانه‌ده آنلره
بر زخم اورمشیدی (مثنوی) فرصت آن پشه راندن هم نبود * از نهیب حملهٔ کرك عنود) اول پشه‌یی سورمکه فرصت
هم اولمادی عنود اولان کركك حمله ایلمسی قورقوسندن اوتری (مثنوی) تا نباید کرك آسیبی زند * روستایی ریش
خواجه بر کند) تا اولمیه که قورد بر زخم اوره صکره روستایی خواجه‌نك صقالنی قوپاره (مثنوی) اینچنین دندان کنان
تا نیم شب * جانشان از ناف می آمد بلب) بوذکر اولنان سوء حال اوزره دندان کنان یعنی الملری نهایت مرتبه‌سن بولدی
اولدقلری حالده آنلرك جانلری بورکلرندن دوداقلرینه کلدی یعنی الملری نهایت مرتبه‌سن بولدی خواجه بو حال
اوزره مضطرب ومترقب ایکن (مثنوی) ناکهان تمثال کرکی هشتهٔ * سر براورد از فراز پشتهٔ) ناکهان قویی ویرلمش
بر قورد شکلی ویا خود اغزن اچمش ودیشلرنی اچمش بر قورد هیئتی باش یوقارو کتوردی بر دپه‌نك اوستندن
هشته کسرهایله قویی ویرلمش وضم هایله اغز اچمش ودشنی صرتمش معنالرینه کاور (مثنوی) تیر را بکشاد
آن خواجه زشست * زد دران حیوان که تا افتاد پست) پس اول خواجه تیری شستندن اچدی واول حیوانه
اوردی حتی یوقارودن آشغه دوشدی (مثنوی) اندر افتادن زحیوان باد جست * روستایی های کرد وکوفت دست
دوشمکلك وقتنده اول حیواندن یل صحرادی یعنی یلندی روستایی انی ایشیدوب های های ایلدی والن
بری برینه دوکدی (مثنوی) ناجوانمردا که خر کرهٔ منست * کفت نی ان کرك چون اهرمنست) روستایی خواجه‌یه
خطاب وعتاب ایدوب دیدی ای ناجوانمرد بو اوقله اوردیغك بنم خر کره‌مدر یعنی اشکم یاورسیدر خواجه اکا دیدی
یوق دکلدر اهرمن کبی قورددر (مثنوی) اندرو اشکال کرکی ظاهرست * شکل او از کرکی او مخبرست) اول اوقله
اوردیغم حیوانده کرکه منسوب شکللر ظاهردر آنك شکلی آنك قورد اولمسنی خبر ویریجیدر (مثنوی) کفت
نی بادیکه جست از زیروی * می شناسم همچنانکه آبی ز می) روستایی خواجه‌یه دیدی ای خواجه اول
اوقله اوردیغك حیوان قورد دکلدر شول بر یلکه آنك التندن صحرادی یعنی دبرندن خروج ایلدی انی سائرلردن
اکلرم انجلین که بر آبی میدن یعنی بر صویی میدن نیجه فرق ایلرسم آنك دبرندن چیقان یلی دخی سائر حیواناتك
یللغه‌سندن اویله فرق ایلرم (مثنوی) کشتهٔ خر کره‌ام را در ریاض * که مبادت بسط هرکز زانقباض) پس بنم اشکم
یاوروسنی روضه‌لرده اولدردك که هرکز سکا انقباضدن بسط اولمسون وسنك قلبك انقباض وغمدن قورتلوب شاد بلك
بولمسون دیدی (مثنوی) کفت نیکوتر تفحص کن شبست * شخصها در شب زناظر محجبست) خواجه کویلویه دیدی
نیکوتر تفحص ایله کیجه‌در زیرا شخصلر کیجه‌ده ناظردن محجبدر کیجه قرا کلغنده کوز بر شخصه ناظر اولسه آنی بر آخر
شیٔ قیاس ایلر (مثنوی) شب غلط بنماید ومبدل بسی * دید صائب شب ندارد هر کسی) کیجه چوقلق غلط ودخی
مبدل کوسترر هر بر کمسه کیجه‌ده صائب کوز طوتمز وظلمت شبده هر کوردیکی شخصی فرق وتمیز ایتمز (مثنوی
هم شب وهم ابر وهم باران ژرف * این سه تاریکی غلط آرد شکرف) ای روستایی هم کیجه وهم بلود هم عظیم یغموردر
بو اوچ قرا کلق که (ظلمات بعضها فوق بعض) در عظیم غلط کتورر وبو قدر قات قات ظلمتلر ایچره چوق تیز بین اولنلر بله
یتوردیدی (م ی) کفت آن بر من چو روز روشنست * من شناسم باد خر کرهٔ منست) روستایی ایتدی ای خواجه اکرچه
بویله در لکن اول مقتول اولان حیوان بنم خر کره‌م اولدیغی بنم اوزریمه روز روشن کبیدر که بیلورم که اول یل صداسی
بنم خر کره‌م یلیدر (مثنوی) در میان بیست باد آن باد را * من شناسم چون مسافر زاد را) حتی یکرمی یلك اورته‌سنده
اول یلی بنم اشکم یاوروسی یللیه بن اکلرم مسافر زادی اکلدیغی کبی آنك یللیه بن شویله واقف وعارف
اولمشمدر که اصلا انده بنم شك وشبهه‌م یوقدر دیدی (مثنوی) خواجه برجست ویامد تا شکفت * روستایی را
کریبانش کرفت) روستاییدن مراد شول مکار وحیله کار اولان مدعی وبی وفا وغدار اولان مرائیدر که خر کرهٔ

نفسك ضرر وعناسنی وآنك بادهواسنی آنك ماعداسندن فرق وتمیز قیلور وهر وجهله کندی یه متعلق اولنه عارف
وواقف اولور واما کندی یار صادق وخلیل موافق خصوصنده شرعا وطریقا لازم وواجب اولنی ادا ایلمکه کلدکده
متجن ومتردد اولور ومست وبیخودلق اظهار قیلور پس لازم اولورکه بوکونه مرایی وکذابلری صادق اولان
اهل حق یا حالله ویا قالله تأدیب وتوبیخ ایلیه وتحقیر وتعبیر ایدوب عیب ونقصانن یوزینه سویلیه نته کم خواجهٔ
وفادار یرندن صیچرادی وبی صبر وبی درنك کلدی وغدار وحیله کار اولان روستاینك کریبانن طوتدی ودیدی
(مثنوی) کابله طرار شید آوردهٔ * بنك وافیون هردو باهم خوردهٔ) کهای طرارك ابلهی یعنی ای عیار ومکار اولنلرك
ساده دلی وسلیم القلبی ویاخود ای ابله اولان طرّار دیوانه لك کتوردك وبنك وافیونی هرایکیسنی جمع ایدوب ییدك که
یالکز بریسی عقلی ضایع وکژ فهم وبی تدبیر قیلمقده وفطنت وذکایه خلل ویرمکده کافیدر وبو بنك وافیونك
خاصه سندندرکه انسانی بالکلیه مجنون وبی عقل قیلمز بلکه برنوع حیرت وکیفیت ویررکه مقتضای نفسانیاسنی بیلور
وتدارك انسانی قیلور وطبعنه مخالف اولان خصوصلرده واله وشیدا اولور وتغافل وتجاهل قیلور اکثر متشیخ اولنلر
وصورت فقرا وصلحا ایله ترسم قیلنلر ایکی نوع اوزره دربرنوعی بنك وافیون ویاخود برش ومعجون کبی شیلری ییوب
بونلرك کیفیتلری واسطه سیله وله وحیرت ویاخود وجد وحالت وشوق وشطارتلر اظهار ایدرلر وتحقیقا اهل وجد واهل
شوق اولنلرك سمت وسلکنه کیدرلر حتی اهل دنیادن بی علم وبی تمیز اولنلر بونلری صحیح اهل وجد وحالت واصحاب وله
وحیرت ظن ایدرلر وبرنوع دخی اکرچه بنك وافیون وبرش ومعجون یمزلر ولکن اظهار وله وحیرت وارادت شوق وحالت
ایلمکده بنك وافیون جمع ایدوب ییننلره شبیه بلکه آنلردن دخی سفیه درلر پس بوغدار مکارلر طبیعتلرینك مقتضاسنی
وخر کره نفسلرینك هواسنی بیست ومی بادك میانندن مسافر زادی اکلدیغی کبی اکلر وفهم ایلر اما یار حقیقینك
حقوقنی ادا ایلمکه کلسه مست وبیخود اولور واسقاط تکلیفات قیلور (م ی) درسه تاریکی شناسی بادخر * چون
ندانی سر سرای خیره سر بوبیت شریف دخی هوای نفسه تابع اولان وواله وحیرانم دیو حقوق یاران واخوانی لازم اولدیغی
محلده ضایع قیلان غدار ومکارلره خواجه نك لساننده توبیخ وتعریض اوزره دینلمشدر وخواجه دیدیکه ای غدار
وخدعه کردار اوچ ظلمت ایچره بادخر کره کی فهم ایلیه سن نیچون بنی بیلمیه سن ای خیره سر یعنی شب دنیاده ابر عوارض
وباران حوادث ظلمتلری بری برینه متراکم ومتضاعف ایکن بواوچ تاریکلك ایچره هوای خر کرهٔ نفسکی فهم ایلرسن پس
واجب الادا بوقدر حقوق سابقه وار ایکن ای سراسیمه بنی نیچون بیلمیه سن واداء حقوقمه توجهله اکاه اولمیه سن
(مثنوی) آنکه داند نیم شب کوساله را * چون نداند همره ده ساله را) اول کمسه که نصف اللیلده کوساله سن بیلور یعنی
مقتضای نفسه آکاه اولور همراه ده ساله سن نیچون بیلمز بیلور ولکن تجاهل وتغافل قیلور (م ی) خویشتن را عارف وواله
کنی (خاك برچشم مروت می زنی) پس کندیلری عارف وواله زعم ایلیوب مرتبهٔ دعواده طوران وچشم مروت وفتوته
خاك مکر وغدری اورن طائفه نك ذم ولومنه شروع ایدوب بیوررلر که ای بی حقیقت ومنبع خدیعت کندیکی
عارف وواله ایلرسن ومرتبهٔ بی وفالقده طورورسن چشم مروت وفتوت اوزره خاك حیله وغدری ویررسن وبرمرتبه
استغراق وحیرت اظهار قیلورسن (مثنوی) که مرا ازخویش هم اکاه نیست * دردلم کنجای جز الله نیست) که بنم
کندمدن اکاه اولمم بوقدر قلبمده اللهدن غیری یه صغمقلق یوقدر بو یاران واخوان وطریقده اولان مشایخ وخلان دخی
ماسوا در بونلردن دخی ظهوره کلان منافع وفوائد فی الحقیقه اللهدندر پس بونلره تقید ایتمك ولازم کلان حقلرنی
وشکرلرنی ادا ایتمك همتنه کتمك عقلا وخویشتن دان اولان اهل ذکانك کاریدر (مثنوی) انچه دی خوردم ازانم
یاد نیست * این دل ازغیر تحیر شاد نیست) بن اول نسنه یی که دون یدم اندن دخی بنم یاد وخبرم یوقدر بو کوکلم تحیرك
غیریدن شاد کلدر کویا لسان حالله بو معنالی اظهار ایلر ویاخود زبان مقالله بوکونه سوزسویلرکه (مثنوی
عاقل ومجنون حقم یاد دار * درچنین بی خویشتم معذور دار) عاقل ومجنون حقم ای مطالبهٔ حقوق شریعت ایلین یاد که
کتور بوکونه بیخود اولمده کندومی یاد قلمده بنی معذور طوت مراسم شریعت ولوازم طریقت عوام اولنلره
ومشایخ طریقته اقتدا قیلنلره لازمدر بز اهل فنا واصحاب ولایز بو قیدلردن بر تر واعلایز نته کم شیخ سهروردی عوارف
المعارفده بوکونه طائفه نك احوالندن خبر ویروب بیوررلر فقوم من المفتونین سموا نفوسهم ملامیة ولبسوا البلباس
الصوفیة وماهم من الصوفیة بل فی غرور وغلط یستترون بلبس الصوفیة توقیا تارة ودعوی اخری وینتهجون مناهج
اهل الاباحة ویزعمون ان ضمائرهم خلصت الی الله ویقولون هذا هو الظفر بالمرام والارتسام بمراسم الشریعة رتبة
للعوام والقاصرین الافهام المحصورین فی الاقتداء والتقلید وهذا هو عین الالحاد والزندقة (مثنوی) انکه می داری
خوردیعنی نبید * شرع اوراسوی معذوران کشید) بوطائفه نك مسائل فقهیه دن دلائل شرعیه سی بودرکه

مست وبنکیدن شرعا تکلیف ساقط اولیجق مست الهیدن بطریق الاولی نته کم بویله زعم ایلینلرك لساندن حجت
وبرهانلرینك بیانه شروع ایدوب بیوررلر بوکونه محلده مدّعی دیرکه اول کمسه برمرد اری ایچر یعنی نبیدی
ایچر وکندیدن کچر شرع شریف آنی معذورلر جانبنه چکدی نبید خرمادن وعسلدن وزبیبدن وحنطه وشعیردن
دوزیلان شرابلره دیرلر (مثنوی) مست وبنکی را طلاق وبیع نیست * همچو طفلست اومعاف ومعتقیست) مست
وبنکی ایچون طلاق وعتاق وبیع وشرا یوقدر زیرا اول مست وبنکی طفل کبیدر تکالیفدن معاف ومسلم
وقید شرعیدن معتقدر مست وبنکی خصوصنده فقهانك اختلافی واردر عند الشافعیة برکمسه شرب خمر اوزره
اکراه اولنسه ویاخود نبید وبنك وافیون کبی مسکر اولان شیلری دوا ایچون ییسه وایچسه ومست وبنکی اولوب
دائرهٔ عقلدن کچسه وخاتوننه طلاق ویا قولینه عتاق ویرسه صحوه کلدکده طلاق وعتاق واقع اولمز اما عند الحنفیه
اکثر علما قتنده کذلك طلاق وعتاق وبیع وشرا واقع اولمز وبعضلر قتنده زجرا واقع اولور کما قال صاحب النقایه
من علماء الحنفیة ولو شرب النبیذ قصدا فزال عقله بالصداع فطلق امرأته لا یقع الطلاق وکذلك لا یقع اذا ازال عقله
بالبنج البنج معرب من بنك قال ایضا فی مسئلة اخری ولو اکره رجل علی شرب الخمر فسکر فطلق امرأته او شرب شیأ
من الادویة الطلاق لا یقع فی مسئلة اخری ولو اکره رجل علی شرب او اکل البنج او الحشیش فذهب عقله
فطلق امرأته لا یقع الطلاق فی هذه الصورة وهو بمنزلة الصبی والمجنون والمغمی علیه قال الفقیه ابو اللیث وهو یوافق
قول علمائنا (مثنوی) مستیٔ آید زبوی شاه فرد * صد خم می درسر ومغزان نکرد) پس بو متشبه مبطل اولان طائفه
قیاسا علی هذا دیرلر که برمستلك که شاه فردك بوینندن کلور وتجلیٔ روینندن عشاقه حاصل اولور یوز شرابك کوبی
یعنی یوز کوپك شرابی باشده وبینیده اول مرتبه سکر وبیخودلغی ایلمدی بو سوز عند المحققین صحیح وارتکاب عبادات
وتکلیفات خصوصنده برهان صریحدر ولکن اول متشبه مبطل اولان قوم ضال ومضل کندیلرینی مستانهٔ خدا
مقامنده زعم ایدوب وبوکونه کفتاری اسقاط تکلیفاته مدار ایدوب خلع عذار ایدرلر ودیرلرکه مست وبنکی اوزره
شرعا تکلیف جائز اولمیجق (مثنوی) پس بروتکلیف چون باشد روا * اسب ساقط کشت وشد بی دست وپا) پس مست
الهی اوزره نیجه تکلیف روا اولور بو دخی نسخه درپس بروتکلیف چون باشد مرا بوتقدیرا اوزره معنا بویله دیمك اولورکه
پس یوری بکا نیجه تکلیف اولور اسب ساقط اولدی وبی دست وپا اولدی پس تحمل وتکلیفدن قورتلدی وطریقنه
کتمکدن نجات بولدی (مثنوی) بارکه نهد در جهان خر کره را * درس که دهد پارسی بومره را) جهانده خر کره یه
یعنی اشك یاورسنه کیم بار قور یعنی کمسه اشك صیپه سینك اوزرینه یوك قومز زیرا که اول لایق تکلیفات وقابل تحمیل
دکلدر کما قال الله تعالی (لا یکلف الله نفسا الا وسعها) وفارسی درسنی کیم ویرر ابومره یه یعنی ابلیسه بومره ابلیسك
کنیتیدر یعنی دیولك فارسی درسی تعلم ایلمکه احتیاجی وقابلیتی یوقدر پس اکا نیجه درس ویرمك قابل اولور بعضلر ابومره
براحمق عربك کنیتیدر دیمشلر بوتقدیرا اوزره معنی فارسی درسنی احمق اولان ابومره عربه کیم ویرر یعنی کمسه ویرمز
زیرا اکا درس تکلیف مالا یطاقدر پس اهل فنایه دخی تکلیف شرعی وحقوق مرعی بونك کبیدر دیرلر (مثنوی
باربرکیرند چون آمد عرج * کفت حق لیس علی الاعمی حرج) ولا علی الاعرج حرج ولا علی المریض حرج) بو آیتك
تفسیری جلد ثانیده لقمان حکایه سنده برمقدار مرور ایتدی انده طلب اولنه چونکه عرج کلدی یوکی قالدیررلر
حق تعالی حضرتلری قرآن عظیمنده لیس علی الاعمی حرج دیدی (مثنوی) سوی خود اعمی شوم ازحق بصیر *
پس معافم ازقلیل وازکثیر) کندی جانبمه متعلق اولنه اعمی اولدم وحقدن بصیر وبینا اولدم پس قلیل وکثیر تقدیر
تکلیف وارایسه معافم وقیود واحکامدن حرّ وآزادم (مثنوی) لاف درویشی زنی وبیخودی * های وهوی مستیان
ایزدی) پس بوکونه مدمغ کذابلره خطاب ایدوب بیوررلر که ای مدّعی کوی ریا ودعواده طورورسن ودرویشلك
وبیخودلك لافن اوررسن ایزده منسوب اولان مستلکلرك های وهوین ویررسن بویله دیو (مثنوی) که زمین را
من ندانم زآسمان * امتحانت کرد غیرت امتحان) که زمینی آسماندن بیلمزم دیو یالسان حالله حیرت
واستغراقه مناسب خصلت وصنعت اظهار ایلرسن ویاخود فروشلك ایدوب برمرتبه حیرانم وولهانمکه زمینی آسماندن
بیلمزم دیو زبان مقالله خریدارلریکه سویلرسن ای مغرور ومنکر خبرك یوقکه غیرت الهی سنی امتحان ایلدی امتحان
یعنی سنی صنه دی وعیار ایلدی (مثنوی) بادخر کره چنین رسوات کرد * هستیٔ نفی ترا اثبات کرد) بادخر کره سی
بوکونه رسوا ایلدی یعنی نفسك صیپه سی تیر بلایی ییدکده ومرتبه سندن سقوط ایلدکده اندن ظهوره کلان
بادهوای نفسانی سنك نفی وجودکك وارلغنی اثبات ایتدی یعنی سنکه کمال حیرت ومستلکدن نفی وجود ایدوب
اسقاط تکلیفات ایچون بی خودلق دعواسن ایلمش ایدك مست خدا اولنلرك شانی بودرکه من بعد انلردن هوای

نفسانی وهوس حیوانیسی ظهور قیلمز واداء حقوق شریعت ورعایت لوازم اخوان طریقت ایلمکده نفی وجود ایدوب
وفنا واستغراق سمتنه کیدوب (انچه دی خوردم ازانم یاد نیست) دیوب بادهوای نفسنی سائر هوالردن تمییز ایلمکده
صحو وعقله کلمز ونفسنه متعلق اولان امورده عارف وموشکاف واداء احکام شرعیه واجرای حقوق مرعیه ده
مجنون معاف اولمز بلکه مست الهی اولدرکه نفسنه متعلق اولان کارلردن بی خبر وحقوقه متعلق اولان کارلردن عارف
باخبر اوله پس بر مدعی حقوق شرعیه نك اداسنده نفی وجود قیلسه وهوای جسمنه ومرادنفسنه واقف وعارف اولسه
آنی بادخرکه سی رسوای ایلمش اولورونفی وجود ایتمسی برکونه وارلق قیلور (مثنوی) این چنین رسوا کند حق شیدرا *
اینچنین کیرد رمیده صیدرا) بو تجلین رسوای ایلر حق سبحانه وتعالی شید وکید صاحبلرنی بودنیاده اهل معرفته
وآخرتده اهل قیامته وبونك کبی طوترمکر الهی وکید ربانی دام تکلیفدن رمیده اولمش وقید شرعیدن فرار قیلمش
صیدی (مثنوی) صد هزاران امتحانست ای پدر * هرکه کوید که منم سرهنك در) صدهزاران امتحان وار درای پدر
هرشول کمسه که سویلروبن چاوش باب حق اولدم دیو دعوا ایلر (مثنوی) کرنداند عامه اورا زامتحان * پختکان
راه جویندش نشان) اکر عوام اول مدعی بی امتحان ایلمدین بیلمزسه وصحه دین آنك حالنه واقف اولمزسه پختکان راه خدا
واکاهان طریق هدی اول معنایه نشان ودعوایه برهان دیلرلر وهمان (قل ها توا برهانکم ان کنتم صادقین
دیو سویلرلر (مثنوی) چون کند دعوئ خیاطی خسی * افکند در پیش اوشه اطلسی) مثلا چونکم بر خس
خیاطلك دعواسن ایده آنك اوکنه شاه اکاه بر اطلس براغوربویله دیو (مثنوی) که ببراین را بغلطاق فراخ * زامتحان
پیدا شود اورا دوشاخ) که بونی بر واسع قفتان کس دیرامتحاندن اول مدعی یه ایکی شاخ پیدا اولور دوشاخك بو محلده
برقاج معنایه تحملی وار درا کردوشاخ اسب واسترك ایاغنه اوردقلری باند معناسنه اولورسه تقدیر معنی اول مدعی یه
امتحاندن باند پیدا اولور وقید تکلیفدن ازاده یم دیدیکی دعوانك کذبی ظهوره کاوردیمك اولور واکردوشاخ اسب
واسترك یوزینه اوردقلری یواشق معناسنه اولورسه معنا اول مدعی یه امتحاندن بورندرق پیدا اولور پس لاف
ودعواده تندلك وخرونلك ایده میوب زبون قالوردیمك اولور واکر دوشاخ ایکی بوینوز معناسنه اولورسه مراد
امتحاندن اکا خجالت وفضاحت شاخلری ویاخود کذب ولافنك علامتلری ویاخود ایکی حال پیدا اولورکه
یاصدق یا کذب ردیمك اولور (مثنوی) کرنبودی امتحان هربدی * هرمخنث در وغا رستم بدی) اکر هر بدلك بولده
امتحان اولمسی اولمیدی هر حیز ومخنث وغاده یعنی مجاهدهٔ نفس وهواده رستم اولیدی نه آنکه عند الامتحان
بوله دکلدر (مثنوی) خود مخنث را زره پوشیده کیر * چون ببیند زخم کردد چون اسیر) خود باطنی مخنث اولان
کمسه لری سن زره پوشیده طوت یعنی لباس رستمان طریقتی کیمش فرض ایت چونکم زخم کوره وشجاعت
وجراءت کیدوب اسیر اولور وکتر وفردن فرار قیلور (مثنوی) مست حق هشیار چون شد از دبور * مست حق ناید
بخود تا نفخ صور) دبورا کرضم داله قراءت اولنورسه وهو الانسب لهذا المحل دبرك جمعی اولوردبر قبلك خلافیدر
واکر فتح داله قراءت اولنورسه وهو لا یخلو عن المناسبة صبانك خلافی اولان باد مراد اولور بعضلر قبله یه توجه
اولندیغی وقتده ارد ندن کلان یله دبور دیرلر دیمشلر بو تقدیر اوزره ینه صبانك خلافی اولمسی مانع اولمز فلیتأمل
صبا مشرقدن اسن یله دیرلر بو معنا بو محله انسبدر ایضاح معنی بودرکه بعض اقلیمده کعبهٔ شریفه متوجه
اولندیغی وقتده باد صبا مقابله دن کاور وباددبور انسانك ظهرندن بری کلور پس تقدیر معنی ای مدعی
حق مستی اولان اهل معنی دبرلردن نیجه هشیار اولور یعنی سفلی ونفسانی اولان هوالردن نوجهله صحوه کاور وآنی
اختیار ایدوب اکا طالب اولور یعنی آنی اختیار قیلمز واکا طالب اولمز فتح داله اولدیغی اوزره معنی ای اهل
دعوی مست حق اولان نیجه هشیار اولدی اردن کلان یلدن ویاخود صبانك ضدی اولان یلدنکه اول قوم عادی
هلاك ایلین بادهوای نفسانیدر معناده ومغربدن اسن یلدر صورتده کما استثنا النبی صلی الله علیه وسلم الی هذین المعنیین
قال نصرت بالصبا واهلك عاد بالدبور صبا ظاهرا شرقی ومعنا ریح روحانی وروانی ایله تفسیر اولنمشدر دبور صورتا باد
غربی ومعنا بادهوای نفسانی ایله تعبیر قیلنمشدر معنای مصرع ثانی ای مدعی مست حق اولان کندویه کلمز ونفسه
وهواسنه مقید اولمز نفخ صوره دك ویاخود مست حق نفخ صوردن بله کندویه کلمز قنده قالدیکه باد دبوردن وهوای
غروردن دیمك اولور (مثنوی) بادهٔ حق راست باشد نی دروغ * دوغ خوردی دوغ خوردی دوغ دوغ) ای بی فروغ
بادهٔ حق راست وصادق اولور کذب ودروغ اولمز وبادهٔ حقله مست اولندن قولا وفعلا وحالا لاف ودروغ ظهور قیلمز
ای روستایی سن دوغ ایچدك دوغ ایچدك دوغ یعنی ای نادان نفس وشیطان یدندن ایران ایچدك ومستانه لك اظهار
ایدوب خلق بنی مست صانسن دیو یلان بیره کند کدن کچدك (مثنوی) ساختی خود را جنید وبایزید *

روکه نشناسم تبررا از کلید) کندیکی جنید وبایزید دوزدك یوریکه اکلمزم تبری کلیددن دیوب کندیکی نیچون سزدك
(مثنوی) بدرکی ومبتلی وحرص وآز * چون کنی پنهان بشید ای مکرساز) بدرکلکی وتنبللکی وحرص وآزی نیجه
پنهان ایلرسن شید وکید ایله ای مکرساز وحیله باز (مثنوی) خویش را منصور حلاجی کنی * آتشی در پنبهٔ
یاران زنی) کندیکی انا الحق دعواسنده ولیس فی جبتی سوی الله ادعاسنده حلاج منصور ایلرسن اول آتش عشق
شرکت سوزی پنبهٔ نفسنه اورردی سن آتش الحاد شریعت سوزی پنبهٔ حقوق یارانه اوررسن ودعوا ایدوب
مقام حیرتده طوررسن وبوکونه لاف وکزاف قیلورسن (مثنوی) که نمیشناسم عمر از بولهب * بادکرهٔ خود شناسم
نیم شب) که ابولهبدن عمری اکلمزم ومستغرق استغراق بادهٔ محو اولمشم عقل وصحوه کلمزم کندی کره ملك بلن اکارم
نصف اللیلده (مثنوی) ای خری کین از تو خر باور کند * خویش را بهر تو کور وکر کند) ای بر خر شول کمسه که بولاف
ودعوا یه سن خردن اینانه واعتقاد ایده وکندوبی سندن اوتری حقیقی کور ومکدن کور وحق وصدق استماع ایلمکدن
صاغر ایلیه ومرید اولوب سکا شیخم دیو سویلیه (مثنوی) خویش را از رهروان کمتر شمر * تو حریف رهزنانی که مخور)
کندیکی رهرولردن عد ایلمه سن رهزنلرك حریفی سن هرزه یمه (مثنوی) باز پر از شید سوی عقل تاز * کی پرد بر آسمان پر مجاز)
حیرت وشید مرتبه سندن کیرواوج عقل کلی جانبنه چاپ زیرا مجازی اولان پروبال آسمان حقیقت
طرفنه قچن اوچار (مثنوی) خویشتن را عاشق حق ساختی * عشق با دیو سیاهی باختی) کندیکی عاشق حق دوزدك
حال بوکه عشقی بر دیو سیاه ایله اویناداك اول کفر ومعصیت جانبنه دعوت ایدن شیطان اسوددر وطاعات وعباداته
دعوت ایدوب اندن مغرور ومعجب ایلینه شیطان ابیض دیرلر (مثنوی) عاشق ومعشوق را در رستخیز * دو بدو بندند
پیش آرند تیز) عاشق ومعشوق قیامت کوننده یعنی المرء مع محبوبه فحواسنجه وبو دخی المرء علی دین خلیله فلینظر
احدکم من یخالل حدیثنك مقتضاسنجه شیطان ایله اهل عصیانی بری برینه جفت ایدوب باغلیه لر وجمله نك اوکنه کتوره لر
علی الفور پس اول زمانده اعلی معشوقك کیم ایدیکن بیلورسن وحقیقت حاله اکاه اولورسن ومعشوقك اولان
دیو سیاهی کوردکده (یا لیت بینی وبینك بعد المشرقین فبئس القرین انت) دیواندن نفرت قیلورسن نعوذ بالله (م ی)
تو چه خودرا کیج وبی خود کردهٔ * خون رز کو خون ما را خوردهٔ) ای غدار ومکارسن کندیکی نه وجهله عاقل وباخود
ایکن عن قصد واله وبی خود ایلرسن ویاخود خون رزك شربی واسطه سیله حیران وسکران حقم دیو سویلرسن خون
رزقنی درخت انکور قانی یعنی باغ چبوغینك قانن ایچمك قنی سن بزم قانمز ایچدك یعنی بزم کلامنز ونفسمزی که
ضایع ایتدك فی الحقیقه دم نفس انسانی یه برابر وتوام در آنی هدر ایلدك وبزم کلامزی ضایع قیلدك پس بزم نفسمزی
ضایع قیلمق قانمزی دوکوب آنی شرب ایلمك مثابه سنده درکه بوا کبر کبائردر پس بو خطایه نسبتله اوزوم چبوغینك
قانن ایچمك قنده در یعنی برکمسه زرق وریا ایله کندوبی مست ووالهٔ حق قیلسه ودعوا ایله محو وفنا لافن اورسه
صادق اولان اولیانك دملرین صمق وعرضلرین یقمق اولور وبونلرك نفسلرین صمق قانلرین ایچمك مرتبه سنده اولور
پس بو معصیته نسبتله شرب خمر ایتمك واول کیفیتله مستلك وبیخودلك خطاسی قنده قالور یعنی بو کناه مدعینك
کناهنه نسبتله صغیره منزله سنده در دیمك اولور (مثنوی) روکه نشناسم ترا ازمن بجه * عارف بی خویشم وبهلول ده
ای مدعی ومزور کندیکی مستان خدا شکلنده اظهار ایدرسن ومحو واستغراق سمتنه کیدرسن ولسان حال الله ویا قال الله
اوزریکه رعایتی لازم وخدمتی واجب اولان کمسه لره دیرسنکه یوریکه اکلمزم سنی بندن صچره ودور اول بن بر عارف
بی خویشم وقریهٔ عالمك بهلولی یم اهل فنا اولان عارفه قید کفر دروقرب حقی بولان واسرار توحیده عارف وواقف اولنه
اسقاط اضافات دین وطریقتدر دیرسن مقصود محو وفنا شراب ایچمك وبیخود اولوب وقرب حقی بولوب کندیدن
کچمکدر بو مرتبه حاصل اولدقدنصکره اداء خدمت ورعایت لوازم شریعت وطریقتنه بلا عتقاد دیرسن (مثنوی
تو توهم میکنی از قرب حق * که طبقکر دور نبود از طبق) وسن قرب حقدن توهم ایلرسن که طبقکر یعنی صانع طبقدن
دور اولمز یعنی مصنوع ومخلوقدن بعید اولمز دیو سویلرسن وانسانه حضرت رب مجید حبل وریدندن دخی قریبدر
وهو معکم اینما کنتم) فحواسنجه هر مرتبه ده اول انسان ایله واکا حبیبدر دیوب قربیت ومعیت لافن اوررسن ودخی
مرتبهٔ عام منزله سنده طوررسن (مثنوی) این نمی بینی که قرب اولیا * صد کرامت دارد وکار وکیا) بونی بیلمسنکه
خواصك حضرت حقه تقربی وکورمزسنکه اولیانك قربی یوز کرامت ونیجه کار وکیا وخارق عادت طوتر (مثنوی
آهن از داود مومی میشود * موم در دستت چو آهن می بود) کورکه داود نبی علیه السلام حضرت حقه ولی وقریب
اولدیغی جهتدن آهن اندن موم اولور اماسنك الکده موم کبی ملایم ونرم اولان شیلر آهن سرد کبی غلیظ
ومحکم اولور وانلرك عملینك ضدی ظهوره کلور (مثنوی) قرب خلق ورزق بر جمله ست عام * قرب وحی عشق

داراندان کرام) مناسبتله قرب عام وقرب خاصك وانواع قرب الهینك بیانته شروع ایدوب بیوررلر خلق ایتمك
ورزق ویرمك قربی جمله اشیا اوزره عام وجمیع اشیا بوقربده مستویة الاحرامدر خلقتده ومرزوقیتده ورحمت
رحمانیه ده اولان قربده (ماتری فی خلق الرحمن من تفاوت) آیتنك فحواسنجه تفاوت یوقدر (وسعت رحمتی كل شئ
مصداقنجه ودخی (والله بكل شئ محیط) مقتضاسنجه بوقربده جمله‌سی برابر ومشتركدر اما انبیای عظام واولیای كرام
عشقه مضاف اولان وحبك یعنی محبت الهیه‌نك اشارت وتجلیسنك خاصة قربن طوترلر (مثنوی) قرب برانواع
باشدای پدر ✻ می زند خورشید بر كهسار وزر) ای پدر بیل كه قرب الهی انواع واصناف اوزرینه اولور وهركس
اول خورشید حقیقتدن استعدادنه كوره نشو ونما بولور وقوت وقدرت الور مثلا خورشید مجازی كهساره
وكوهسارده مستور اولان سیم وزره برابر یوزین اورر وضیا كستر اولور (مثنوی) لیك قربی هست با زرشید را ✻
كه ازان آگه نباشد بیدرا) ولكن خورشیدك زره برنوع قربی اولدی كه اول قربدن بید آگاه اولمدی وخورشیدسیم
اوزره قیلدیغی تجلی بی بیده وسائر شجره قیلدی (م ی) شاخ خشك وتر قریب آفتاب ✻ آفتاب ازهردوكی دارد حجاب)
مثال آخر شاخ خشك وتر قریب آفتابدر آفتاب بوایكیسندن قچن حجاب طوتر (مثنوی) شاخ خشك ازقربت
آن آفتاب ✻ غیرزوتر خشك كشتن كو بیاب) شاخ خشك اول آفتابك قربتندن علی الفور خشك اولمقلغندن غیری
تری قنی بول (مثنوی) لیك كو آن قربتی شاخ طری ✻ كه ثمار پخته ازوی می خوری) ولكن قنی اول شاخ تازه
وطرینك آفتابه قربتی كه اول شاخ طریدن سن ثمار پخته یرسن پس منافقله موافقی وكاذبله صادقی بو ایكی مثاله كوره
قیاس ایله (مثل الفریقین كالاعمی والاصم والبصیر والسمیع هل یستویان مثلا افلا تذكرون (مثنوی) انچنان مستی
مباش ای بیخرد ✻ كه بعقل آید پشیمانی خورد) ای بیخرد انچلین مست اولمه كه عقل كلدكده مست اولدیغنه
ومستلك حالنده قالدیغنه پشیمانلق یه كه اول خمر ایچنلرك ولاف وعقل دروغله كندیدن كچنلرك البته پشیمان اولملری
مقرردر (مثنوی) بلكه زان مستانكه چون می میخورند ✻ عقلهای پخته حسرت می برند) بلكه اول مستان الهیدن
اولكه چونكم می محبتی ایچه‌لر ونفسلرنی فراموش ایدوب عقول پخته وفهوم كشف وشهود آمیخته آنلرك شربنه
وسكرنه حسرت یه‌لر وآنلره تحسین وآفرینلر دیه‌لر (مثنوی) ای كرفته همچو كربه موش پیر ✻ كرازان می شیركیری
شیركیر) مرایینك كربه‌یه مشابهتی وصید ایلدیكنك موش پیره مماثلتی واردر وجه شبه اولدركه اول كدی صید حقیر
ایچون كوشه نشین اولور وباشن سینه‌یه چكوب وبربوجغه چوب زانوی تعبد اوزره اوتوروب مراقبه قیلور وبیهوده
پیره الن یوزن یورر بوكونه مكر وخدیعتله موش كبی اولان حظ نفسی ومقتضای حرص وهواسنی شكار قیلور پس
حضرت خداوندكار بوكونه غدار ومكارلری كربهٔ حقیره وصید وشكارلرین موش پیره تشبیه بیوروب دیرلركه
ای كربه كبی قوجه فاره طوتمش وصید حقیرا یتمش مرایی وكذاب اكر اول می الهیدن وخمرلدنیدن لبن طوته‌سن یعنی
طفل كبی آنی پستان لسان عارفاندن ودهان عاشقاندن امه‌سن وغدا ایده‌سن ارسلان طوت یعنی قوی وشریف
صیدلر شكارایت كه‌سنی اول میدن شیركیرا ولمق وغدا طوتمق برمرتبه قوی القلب ایلركه شیر سعادتی طوتر وموش
پیركبی حقیر اولان لذت نفسی وشهوت جسمی یبانه اترسن (مثنوی) ای بخورده ازخیالی جام هیچ ✻ همچو مستان
حقایق برمپیچ) ای بروهم وخیالدن هیچ جامن ایچمش مستان حقایق وقاطعان اسباب وعوایق كبی اوجانبه بوجانبه
طولشمه (مثنوی) می فتی این سوو ان سو مست وار ✻ ای تو این سو نیستت زانسو كذار) ای مرایی مستلر كبی بوجانبه
واوجانبه دوشرسن یعنی كاه سفلی وكاه علوی جانبنه یاخود كاه نفس وكاه روح طرفنه ویاخود نفسك خصوصنده
تمیز وتعقل واداى حقوق ایلدكده سكر وتحیر سمتنه دوشرسن مستلر كبی ای مرایی سكا بوجانب بوقدر یعنی علوی
وروحانی جانبی یوقدر اول سفلی ونفسانی جانبندن كچ تا بوجانبی بوله‌سن وبوسمته واصل اوله‌سن بومعنادخی جائزدر
ای سن بوجانب حقانیده دكلسن اول طرف نفسانیدن كذر ایله دیمكدر (مثنوی) كربدان سوراه یابی بعدازان ✻
كه بدین سو كه بدان سو سرفشان) یعنی اكر اول جانب ربانی وحقانی‌یه یول بوله‌سن ومقصود بالذاته واصل اوله‌سن
اندنصكره كاه بونفسانیت وعالم صورت جانبنه وكاهی اول عالم معنا وطرف اعلایه باش سلك سرفشان اولمق باشی
خلاص وآزاد قیلمقدن كنایه‌در یعنی كاه بوبشریت وصورت جانبنه كاوب سرفشان اول وكاه دریای روحانیت
وحقانیته استغراقدن خلاص اول وكاه اول جانب اعلایه سرفشان اول غبار صورت وبشریتدن باشكی آزاد قیل
دیمك اولور (مثنوی) جمله این سو یی ازان سو كب مزن ✻ چون نداری مرك هرزه جان مكن) ای مدعی ومرایی جمله
بوجانبه منسوب سن یعنی بالكلیه چونكم بوجانب خلقه وصورته مخصوص سن اول جانب اعلادن وعالم معنادن لاف
اورمه چونكم موت اختیاری طوتمزسن ونفس وهوایی فنا ایتمزسن بیهوده وهرزه یره جان چكشمه وكزاف ایله روح

ورواتك قو پرمه وضایع ایتمه دیمك اولور (مثنوی) ان خضر جان كزاجل نهراسد او ✻ شاید ار مخلوق را نشناسد او)
اما شول شارب آب حیوان اولان خضر جانلو كه موت واجلدن اوقورقمز وفنای جسددن خوف ایتمز اكر الا یقدر
اكر مخلوقی اول آكلیمیوناسك كلامن دكلیمه اول جهتدن خضر مشرب اولان كمسه‌یه مخلوقی بیلمك ولازم اولان
حقلرین فهم قیلمق لایقدركه فی الحقیقه اول بیخود ومستغرقدر وسكران شرب تجلی حقدر عقلی مغلوب سطوت
وحدت ونفسی مسلوب حیرت ودهشتدر پس اكا اول مرتبه‌ده مخلوقی بیلمك ولوازم حقوقی اداقیلمق لایق
وقابل اوله‌مز تا صحوه وتمیزه كلمینجه كندویی بیله‌مز فكیف سائر المخلوقات نعم استغراق ومحو دخی طبقات اوزره‌در
نته كم منهاج الفقراده فنا ومحو واستغراقی درجه‌لرنده مفصلا بیان ایلدك هرقنغی طبقه‌ده اولسه مستغرق اولان
كمسه مخلوقی بیلور كن بیلمسه وحقوق مخلوقه واقف اولمسه لایقدر كه بونفس اهلی اولان مرایی ومدعینك تجاهل
وتعامیسی كبی دكادر بلكه بونلر اول حینده مغلوب حقدرلر پس رعایت لوازم خلقه قادر اوله‌مزلر (مثنوی
كام ازذوق توهم خوش كنی ✻ دردمی درخیك خود پرش كنی) ای ذوپندار اولان بی عرفان كام ودهانكی ذوق
توهمدن خوش ایلرسن یعنی توهم ایلرسنكه مست خدا اوله‌سن وظن ایدرسنكه محو وفنامرتبه‌سن بوله‌سن وبوكونه
زعم وتوهم ذوقندن دماغك خوش ایلرسن وكندیكی ارباب حقیقته تنظیر وتسویه ایدوب هم رجال ونحن رجال
دیوسویلرسن وباد عجب وغروری كندی وجودك طولومنه اوفوررسن آنی پر ایلرسن واوفورلمش طلوم كبی بادهوایله
شیشوب قباروب متكبر ومعجب اولورسن خلقه كندیكی طولو ومرید ومحبلرك ما بیننده نفسكی اولو كوسترسن (مثنوی
پس بیك سوزن تهی كردی زباد ✻ انچنین فربه تن عاقل مباد) پس برسوزن بلا ومحن وجودكه تیشه دروكنده اولان بادهوا
وغرور طشره كیدوب بوش اولورسن وبی ذوق وبی خبر خالی درون قالورسن عاقل اولنلرك تنی بونك كبی فربه اولمسون
وكمسه‌نك وجودی طلومی بوكونه باد عجب وغرورایله طولمسونكه بونك عاقبتی ندامت وخاتمتی فضاحتدر (م ی) كوزها
سازی زبرف اندرشتا ✻ كی كند چون آب بیندان وفا) ای مدعی واهل پندار قاردن بردقلر دوزرسن شتاده شتالی نفس
بردغا ایچره برف توهمات وتصوراتدن آب حقیقته ظرف اوله‌سون ایچون كوزه‌لر دوزرسن برفدن اولان ظرفلر چونكم
انی كوررچن وفا ایلر یعنی اول قاردن دوزیلن بردقلر كبی اولان توهم وتصورك وتخیل وتفكرك آب حقیقی كورسه‌لر
قچن وفا ایدرلردی بلكه اریوب صو اولوب فنایه كیدرلردی پس وفاسی اولمین ظنون وحالانه قچن مغرور اولورسن
وكندیكی زیور عاریت ایله مزور قیلوب ولباس صورت مرآت خدا ایله مزین ومصور اولمیوب نیچون لاف ودعوا قیلورسن
ای مدعی سنك حالك شول شغالك حالنه بكزركه رنكلر كوپنه دوشدی برساعتدنصكره اندن چیقوب پوستنی
رنكین وملون كوردی پس اول زیور عاریته مغرور اولوب طاوس علیین اولمشم دیو دعوی قیلدی نته كم بیوررلر
افتادن شغال درخم رنك ورنكین شدن ودعوی طاوسی كردن او میان شغالان ✻ (م ی) ان شغالی رفت اندرخم رنك
اندران خم كرد یك ساعت درنك) مثلا اول برچقال رنك كوپنك ایچنه كتدی اول بویه كوپنك ایچنده برساعت
درنك وتوقف ایتدی (مثنوی) پس درآمد پوستش رنكین شده ✻ كه منم طاوس علیین شده) پس بویاجی كوپندن آنك
پوستی رنكین اولمش بوقاروكلدی وظهوره كلدی بویله دیوكه بن علیین طاوسی اولمشم وبوكونه رنك وزینتله كندیمی
مزین قیلمشم (مثنوی) پشم رنكین رونق خوش یافته ✻ آفتاب ان رنكها بر تافته) اول چقال پشم رنكین وخوش
رونق بولمش وكونش اول رنكلرك اوزرینه طوغمش یلدرامش كلدی یعنی لباسی رنكین اولمش وكندیسی خوش
رونق طاعتی بولمش كلدی وافتاب عالم دخی عاریه اول البسه رنكین ورونق طاعات وعبادات اوزرینه تافته اولدی
ومجاز اپر توصالدی (مثنوی) دید خودرا سبز وسرخ وفور وزرد ✻ خویشتن را برشغالان عرضه كرد) پس اول ابله
چقال كندوبی الوان چاریعنی شریعت وطریقت وحقیقت ومعرفتله ملون كوردی بوعاریت رنككاری ملك وحقیقت
زعم ایدوب وارشاد ومشیخت سمتنه كیدوب كندوبی سائر بی لون اولان چقاللر اوزره عرض ایلدی وبونلره
كندینك حسن حالن ولطف خصالن سویلدی (مثنوی) جمله كفتند ای شغالك حال چیست ✻ كه ترا در سر نشاطی
ملتویست) جمله ساده دل اولان چقاللر بوكادیدیلر كه ای چقالجك حال ندر كه سنك باشكه برنشاط طولشمش وقات
قات اولمشدر (مثنوی) ازنشاط از ما كرانه كردهٔ ✻ این تكبر ازكجا آوردهٔ) نشاط وغروركدن بزدن كرانه ایلدك
ونفرت قیلدك تكبر وتعظمی نره‌دن كتوردك ونه جهتدن كندیكی بومرتبه‌یه یتوردك (مثنوی) یك شغالی پیش
اوشد كای فلان ✻ شید كردی یا شدی ازخوشدلان) بوجمله ساده دل اولان چقاللرك میانندن برمقدار حقیقت حاله
واقف ومحقق اولنلرك دأب وادبلرینه عارف برچقال آنك اوكنه كتدی ودیدیكه ای فلان چقال حیله می ایلدك
وخوشدللردن ویاخود محقق اولان چقاللردنمی اولدك بعض نسخه‌ده تا واقع اولمشدر بوتقدیرجه معنی دیدیكه

ای فلان شیدمی کتوردڭیا کم خوشدلاردنمی اولدڭ وصاحبدلم دیو بونلره کندیکی عرضمی قیلدڭ وبو مرائی
ومدّعی اولنلره چقال تعبیری اول ملابسه ایله درکه بونلرا کثریا برینڭ باشنه جمع اولوب اولوشورلر چقن اول ناله ایدوب
اولویه بونلردخی اکا تقلید اوناسه ریاء ناله ایدوب اولوشورلر وبونلرڭ پیشواسی اولان وزبور عاریتی ایله دعوا قیلان
چقال منبره چیقوب لاف وکزافله خودفروشلق ایلسه بونلرا نلرڭ مقالی مألنی رزق ومال کبی الوشورلر ولکن حاله
واقف وسر مقاله عارف اولان شغالا کا طعن واطاله ایلروفی الحقیقة حق سویلر وآنڭ حسب حال وما فی البال
نقل ایلر اما بو توبیخ وتقریع لله وفی الله اولمدیغی اشعار ایچون حضرت خداوندکار دخی اکا چقال تعبیر ایلرلر اکر آنڭ
مقالی لله اولیدی اکا شغال دینلازدی پس اکا توبیخ واطاله ایدوب دیرکه (مثنوی) شید کردی تا بمنبر برجهی * تاز لاف
این خلق را حسرت دهی) ای مدّعی وتشنیع شید وکید ایلرسن حتی منبر اوزره صچرارسن تا کم لاف وکزافدن خلقه
حسرت وحیرت ویره‌سن وکندی حسن حال وذوق بالکه رشک ورغبت ایتدیره‌سن (م ی) بس بکوشیدی ندیدی کرمئ
پس زشید آورده بی شرمئ) ای دون همت نعم علم وعمله چوق سعی قیلدڭ بی اخلاص اولدیغڭ ایچون کرملک کورمدڭ
پس شید وکیددن بی حیا وبی شرملک کتوردڭ وکرسیلره چیقوب کندیکی مرتبهٔ مشیختده کتوردڭ ولکن خبرڭ یوق
معنادن ایمانڭ یتوردڭ ولهذا خواجکان نقشبندیه چقن علم وفضلله برشهرت بولمش وقبل تزکیة للنفس ارشاد ناس
ایچون کرسی یه صعود قیلمش کسه‌یی کورسه‌لردی دیرلردی فلان افندینڭ کسست لیک درسر چوب ضایع شد (م ی)
کرمئ ان انبیا واولیاست * بازبی شرمی پناه هر دغاست) خلوص بطون وکرمئ درون انبیا واولیانڭ لا یقیدر بونلر شهرت
بولملرو مشار الیه بالبنان اولملر ضرریوقدر کما قال النبی صلی الله علیه وسلم اشارة الی معصومیتهم من شر الشهرة
حسب امرء من الشر ان یشار الیه بالاصابع فی الدین او فی الدنیا الا من عصمه الله رواه البیهقی فی شعب الایمان عن ابی هریرة
رضی الله تعالی عنهما کبرو بی شرملک وبی حیالک هر دغا ودغلڭ واهل ریا اولان چقالڭ پناه وملجائیدر (ی) کالتفات
خلق سوی خود کشند) که خوشیم وازدرون بس ناخوشند) یعنی بونلر اللهدن اوتموب بی ادبلکلرینه لاجل الشهرة
والجاه التجا ایدوب که التفات خلقی کندیلری جانبنه چکرلر وصید ناس ایچون بالسان قالله وبا حالله دیرلر که خوش
ودلکشرز بو لاف وکزافلر ایدرلر وحد ذاتنده دروندن چوق ناخوشلردر ومن حیث الباطن زیاده مشوشلردر نعوذ بالله
من شرور انفسنا ووساوس غرور حسنا (چرب کردن مردلافی ریش وسبلت خود راهر بامداد پیوست دنبه وبیرون
آمدن میان حریفان که من چنین خورده‌ام) بو سرخ لطیف بو حدیث شریفه اشارت اولور که اسماء بنت ابی بکر رضی
الله عنهما حضرت نبی علیه السلامدن روایت ایدرلر متفق علیه اولان احادیث شریفه‌دندر قالت قال رسول الله صلی
الله علیه وسلم المتشبع بما لم یعط کلابس ثوبی زور متشبع شول کسه‌یه دیرلر که قارنی آچ ودرونی طعامه زیاده محتاج
ایکن اظهار شبع ایلیه وبنم قارنم طوقدر دیو ناسه‌سو یلیه کما قال ابن الملک فی شرح هذا الحدیث المتشبع (وهو الذی
یظهر انه شبعان ولیس کذلک وبو متشبعدن مراد اصل مرائی‌در دیمشلر کما قال ابن الملک قیل هو المرائی الذی یلبس ثیاب
الزهاد وباطنه مملوء بالفساد وکل منها زور مخالف بالنسبة الی آخره (مثنوی) پوست دنبه یافت شخص مستهان *
هر صباحی چرب کردی سبلتان) برخور ومستهان شخص دنبه‌نڭ پوستنی بولدی اول دنبه دریسیله هر صباح بیقلرین
یاغلرو چرب ایلردی (مثنوی) درمیان منعمان رفتی که من * لوت چربی خورده‌ام در انجمن) منعملرڭ اورتاسنه
کیدردی وانلره لاف وکزاف ایدردی بویله دیو که برچرب لوت وبریاغلوقوت انجمنده یدم (مثنوی) دست درسبلت
نهادی درنوید * رمز یعنی سوی سبلت بنکرید) سوزده وخبرده النی بیغنه قوردی رمز یعنی سبلت جانبنه نظر ایلڭ
توضیح معنی اول منعملر میاننده چرب لقمه یدم دیو خبر ویردکده النی بیقلری اوزره ایکی سوزده برقوردی کانه رمز
واشارت ایلردی وآنلره لسان اشارتله سویلردی بنم بیقلرم جانبنه نظر ایلڭ کورککه نیجه چرب اولمشدر بیقلرمڭ
چرب اولمسی یاغلو طعام یدیکمه دلالت قیلمشدر (مثنوی) کین کواه صدق کفتار منست * وین نشان چرب
وشیرین خوردنست) بو بیقلرمده اولان چرب بنم کفتارمڭ صدقنه شاهددر وبو بیقلرمده اولان یاغ چرب وشیرین لقمه
یدیکمڭ نشانیدر (مثنوی) اشکمش کفتی جواب بی طنین * که ابادالله کید الکاذبین) اول لافزن اولان مرائینڭ
قارنی دیردی صداسز جوابله یعنی لسان حالله که اباد الله ای اهلک الله کید الکاذبین کاذبلرڭ مکرنی الله هلاک ایلسون
مثنوی) لاف تو مارا براتش برنهاد * کان سبال چرب تو برکنده باد) یعنی سنڭ لافڭ بنی اتش اوزره قودی که اول سنڭ
چرب اولان سبالڭ برکنده اولسون یعنی آنڭ بطنی لسان حالله ای افاف سنڭ لافڭ بنی آتش ضرورت واحتیاج اوزره
قودی که اول سنڭ تزویر اولان سبالڭ قوپمش اولسون (مثنوی) کرنبودی لاف زشتت ای کدا * یک کریمی رحم
افکندی بما) ای کدا اکر سنڭ زشت وقبیح اولان لافڭ اولمیدی برکریم بزه رحم براغوردی سنڭ بو لاف ودروغڭ

اوکریمڭ مرحمتنه مانع اولوردی (مثنوی) ورنمودی عیب کژ کم باختی * یک طبیبی داروی اوساختی) واکر عیب
کوستریدڭ اکریلک او یا نمیدڭ برطبیب اول عیبڭ داروسنی دوزیدی وسنی اول مرض عیبدن خلاص ایدیدی
مثنوی) کفت حق که کژ مجنبان کوش ودم * ینفعن الصادقین صدقهم) سورهٔ مائده‌نڭ آخرنده بیوررکه (قال الله
هذا یوم ینفع الصادقین صدقهم) یوم رفعله خبرید رهذانڭ حق تعالی بیوردیکه شو کون صادقلره صدقنڭ نفعی کوندر
وقال الله دیدی یقول دیمدی لفظ ماضیله ایرادی وقوعی متحقق اولدیغندن اوتریدرکانه همان قیامت اولدی وحق بویله
دیدی (لهم جنات تجری) بو صادقلر ایچون واردر اول جنان عظیمه که جاری اولور (من تحتها الانهار اول جناتڭ
تحتلرندن نهرلر (خالدین فیها) اول جنتلر بونلرڭ ایچوندر اول جنتلرده خلودلری مقدر اولدیغی حالده ابدا تأ کیددر
خلودی یعنی لا غایة ولا نهایة رضی الله عنهم آنلردن حق راضی اولدی حسن انقیادلری سببیله ورضوان الله وآنلر
حقدن راضی اولدیلر اعطاء جزاء موفورا یتمکله ذلک یعنی دخول جنان وحصول رضوان الفوز العظیم ظفر عظیمدر
معنای بیت حق تعالی دیدیکه اکری حرکت ایتدرمه قولاغکی وقویریغکی یعنی اعضاکی عصیانه خرج ایتمه وصادق
اول زیرا صادقینه صدقی نفع ایلر البته (م ی) کهف اندر کژ مخسب ای محتلم ایچه * داری وانما وفاستقم) ای محتلم کهف
ایچره اکری اویومه اول نسنه‌یی که طوترسن آشکارا کوسترپس استقامت ایلیه نته کم حق تعالی سورهٔ هودده بیورر
فاستقم کما امرت) پس یا محمد سن استقامت ایله استقامت ایتمکله امر اولندیغڭ کبی استقامتڭ عقائده وعملیاتنه
شمولی واردر وعقائددن استقامت بین التشبیه والتنزیه توسط ایلمکدر عقائد مشایخ صوفیه کبی وعملیاتده استقامت
من غیر تفریط وافراط امر اولندیغی اوزره وظائف عباداته قیامدر زیرا عباداتدن مراد ومقصود امتثال امردر نیجه
امر اولندیسه واجتناب نهی درنیجه نهی اولندیسه اکر بر کسه تلقای نفسندن برعبادت اختراع ایلسه که اول امر
اولنمامش اولسه استقامت ایتمامش اولور امام قشیری بیوررلر که مستقیم اول کسه‌درکه سر منزل وصاله ایرمینجه
راهدن اکا فتور کلمیه وحقیقتده استقامتدر قلبی اغیار وسوء قریندن محافظتده نته کم خواجه عصمت بخاری
بیوررلر (بیت) کسی را دانم اهل استقامت * که باشد بر سر کوی اطاعت) باطلاق هویت جان سپرده * واوصاف
طبیعت بالکل مرده) تمام از کرد تن دامن فشانده * برفته سایه وخورشید مانده) وبو نوع استقامت بغایت صعب
اولدیغندن حضرت پیغمبر علیه السلامه سبب سورهٔ هودده بیوردی (ومن تاب معک) فاستقملڭ تحتنده اولان
ضمیر مستکنه معطوفدر اکرچه ضمیر اخرله تأکید اولنمدی فاما فاصله اولمغله ما بیننده عطف جائز اولدی تقدیر فاستقم
انت ولیستقم من تاب عن الکفر والمعاصی الی الله مخلصا ولا تعصوا دخی حدود اللهدن تجاوز ایتمڭ (انه بما تعملون
بصیر) تحقیقا اول الله اشلدکلری شیئه بصیردر هر کسه عملنه کوره جزاسن ویریجیدر (مثنوی) ورنکویی عیب
خود باری خمش * از نمایش وزدغل خود را بکش) واکر کندی عیبکی سویلمزسڭ خود باری خمش اول نمایشلردن
وحیله ودغلدن کندیکی اولدر (مثنوی) کربو نقدی یافتی مکشا دهان * هست درره سنکهای امتحان)
اکر سن بو نقدی بولدڭ ایسه اغزاچه وسوز سویلمه زیرا یولده امتحان طاشلری واردر سنڭ نقدیکی محک امتحانه اوررلر
وسنڭ عیاریکی ومقداریکی بیلورلر (مثنوی) سنکهای امتحان از نیز پیش * امتحانها هست در احوال خویش)
امتحان طاشلرنه دخی اوکده کندی احوالنه امتحانلر واردر یعنی شول محک ومعیار مثابه‌سنده اولان امتحان ایدیجی
کسه‌لرڭ دخی اوکنده هر برینڭ کندی احوالنی بیلمکدن اوتری امتحانلر واردر که آنلر دخی امتحانات الهی ایله
امتحان اولنمقدن خالی دکللردر (مثنوی) کفت یزدان از ولادت تا بحین * یفتنون کل عام مرتین) سورهٔ توبه‌نڭ آخریدر
اولا یرون انهم) ایا منافقلر کورمزلرمی (یفتنون تحقیقا بونلر امتحان وابتلا اولنورلر انواع بلیاتله قحط وغلا وامراض
واسقام ایله ویاخود جهاد ایله (کل عام) هر سنه (مرة او مرتین) بر کره ویا ایکی کره (ثم لا یتوبون) پس اندنصکره
بو منافقلر رجوع ایتمزلر نفاقلرندن (ولا هم یذکرون) ودخی بونلر تذکر واعتبار ده ایتمزلر که نفاقلرندن بونلره
نه حاصل اولدی پس حضرت مولانا قدس الله سره الاعلی اهل دعوایه نصیحت بیوررلر که زنهار اکر نقده واصل
واکر برنقصان وبلا حاصل اینسڭ علی کلا التقدیرین دعوادن پرهیز ایله زیرا راه حقده امتحاناتڭ نهایتی یوقدر پس
بو آیتله استشهاد بیوروب دیرلر که حق تعالی دیدیکه انسان زمان ولادتندن حین موتنه دکڭ امتحان اولنور هر سنه برنیجه
کره مرتینده تثنیه تکریر ایچوندر نته کم (فارجع البصر کرتین) ده اولان کبی یعنی مرة بعد مرة امتحان اولنوردیمڭ اولور
(م ی) امتحان در امتحانست ای پسر * هین بکمتر امتحان خود را مخر) ای پسر امتحان ایچره امتحان واردر اکاه اول کثر
امتحانله کندیکی المه یعنی بو بولده ادنی امتحانله امتحان اولدقدنصکره امتحان واردر کندی نفسکی خالص وصافی
ظن ایلیوب آنی قبول قیلمه نته کم بلعم بن باعورطریق حقده برنیجه ریاضت چکمکله کندوبی خالص اولمش وکماله ایرمش

ظن ایلیوب خودپسند اولوب غرور نفسانیدن ایمن اولدی وعاقبت آنك تزویری ظهوره كلدی (ایمن بودن بلعم باعورکه
امتحانها کرد حضرت اورا وازانها سپیدروی آمده بود (مثنوی) بلعم باعوروابلیس لعین * زامتحان آخرین
کشته مهین بلعم بن باعور وابلیس لعین آخرکی امتحانده مهین وذلیل اولمشلردر روم قدم اولان امتحانلرده روسپید
وکامل العیار کلمشلردر (مثنوی) اوبدعوی میل دولت میکند * معده اش نفرین سبلت میکند) اول مزور وحرامی
دعوا ایله دولته میل ایلر وقورو دعوا ایله اصحاب دولت مرتبه سنی بولورم صانوب طوقلق وبی احتیاجلق عرض ایلر
اما آنك معده سی باعث تزویر اولان ریش وسبلتنه نفرین ولعنت ایلر (مثنوی) کانچه پنهان میکند پیداش کن *
سوخت مارا ای خدا رسواش کن) آنك معده سی بویله دیرکه الهی اول سری که اول مزوردر وحرامی درونده پنهان
ومخفی ایلر آنی پیدا وظاهر ایله ای خدا اول بزی یاقدی سن انی رسوای ایله (مثنوی) جمله اجزای تنش خصم وینند *
کز بهاری لاف ایشان دردیند) آنك جمله اجزای تنی واعضای بدنی آنك خصمی دررلر که اول بهاردن لاف ایلر آنلر
قیش آینده پژمرده لر و برودت هوای نفسانیه ایله افسرده لردر (مثنوی) لاف واداد کرمها می کند * شاخ رحمت را
زبن برمیکند) لاف وکزاف کرملری کبر وایلر لاف راز کرمها او امیکند تقدیرنده اولور رحمت شاخنی دبندن قطع ایدوب
قوپاررد یمك اولور پس لازمدر که انسان کندیده اولمین حالی ادعا ایلمیه من ادعی مالیس فیه لیس منا حدیثنك تحت
حکمنده داخل اولمیه (مثنوی) راستی پیش آریا خاموش کن) وانکهان رحمت بین ونوش کن راستلکی اوکه کتور
یاخود سکوت ایله واندنصکره رحمت کورونوش ایله یعنی اندنصکره رحمت حق کوروآنی نوش ایله (مثنوی) آن شکم
خصم سبال اوشده * دست پنهان در دعا اندرزده) اول شکم اول مزورك سبالنك خصمی اولمش الی پنهان ومخفی آنك
حقنده بددعا ایلمکه اورمش بویله دیوکه (مثنوی) کای خدا رسوا کن این لاف لئام * تا بجنبد سوی ما رحم کرام
ای خدا بو لئامك لافنی رسوای ایله وبونك کزافنی خلقه اشکار ایله تا کم بزم جانبمزه کریملرك رحمی حرکت ایلیه (م ی)
مستجاب آمد دعای آن شکم * سوزش حاجت بزد بیرون علم * اول شکمك دعاسی حق قتنده مستجاب کلدی
حاجت سوزشی طشره یه علم اوردی یعنی شعلهٔ حاجت طشره چیقدی وظهور قیلدی (مثنوی) کفت حق کرفاسق
واهل صنم) چون مرا خوانی اجابتها کنم) حق سبحانه وتعالی دیدی اکر ای بنی آدم سن فاسق واهل صنم ایسکده
چونکم بکا اوقویه سن ودعا ایلیه سن اجابتلر ایلرم (م ی) تو دعا را سخت کیر ومی شخول * عاقبت برهاندت از دست
غول) سن دعایی محکم طوت وصیت وصید ایت عاقبت اول دعا ایتمك سنی غول الندن قورتره وشر دیو دن ومکر اهل
ریادن سنی خلاص ایلیه (مثنوی) چون شکم خود را بحضرت در سپرد * کربه آمد پوست آن دنبه ببرد) چونکم
مزورك شکمی کندیسنی حضرت حقه اصمرلدی واسان حالله دعا وتضرع ایلدی کربه کلدی اول دنبه نك دریسنی
ایلتدی یعنی اول مزور کندی یغنی یاغلدیغی دنبه دریسنی برکدی کلوب اخذ ایتدی (م ی) از پس کربه دویدند او کریخت
کودك از ترس وعتابش رنك ریخت) آنك اهل بیتی کربه نك ارد نجه یلدیلر اول کربه قاچدی کودك اول مزورك
عتابنك قورقوسندن یوزینك رنکنی دوکدی یعنی لونی متغیر وبشره سی متبدل اولدی (مثنوی) امد اندر انجمن
آن طفل خرد * آب روی مرد لافی رابرد) اول کوچك اوغلانجق اول متشبعك اولدیغی انجمنه کلدی اول مرد لافینك
آب رویینی ایلتدی یعنی آنك یوزینك صوینی دوکدی وآنك عیبنی وتزویرنی فاش ایتدی (مثنوی) کفت آن دنبه که
هر صبحی بدان * چرب میکردی لبان وسبلتان) دیدیکه ای پدر اول دنبه دریسی که هر برصباح سن انکله لبلریکی
وسبلتلریکی چرب ایلردك (مثنوی) کربه آمد ناکهانش در ربود * بس دویدیم ونکرد آن جهد سود) کربه کلدی
ناکهان اول دنبه دریسنی قاپدی چوق یلدك اول جهد سود ومنفعت ایتمدی واول دنبه پاره سنی اول کدینك الندن
الهمدق دیدی (مثنوی) خنده آمد حاضرانرا از شکفت * رحمهاشان باز جنبیدن کرفت) انده حاضر اولنلره
تعجب ایلمکدن خنده کلدی انلرك رحملری اول متشبعك حقنده کیرو حرکت ایلمك طوتدی وهر برینم آنك اج ومحتاج
ایدیکن بیلوب مرحمت وشفقت ایتدی (مثنوی) دعوتش کردند وسیرش داشتند * تخم رحمت در زمینش کاشتند)
اخرانی دعوت ایتدیلر وانی طوق طوتدیلر آنك زمین وجودنه رحمت تخمن اکدیلر وآنك حالنه شفقت ایتدیلر (مثنوی
اوچو ذوق راستی دید از کرام (بی تکبر راستی راشد غلام) اول متشبع چونکم راستلك ذوقنی کریملردن کوردی تکبرسز
وتزویرسز راستلکه غلام اولدی وتشبعده وتزویرده کچن عمرنه تخییف قیلدی (دعوی طاوسی کردن ان شغال که
درخم صباغ افتاده بود (مثنوی) وان شغال رنك رنك آمد نهفت * برنا کوش ملامتکر بکفت) واول رنك رنك
اولان چقال کزلو کلدی یعنی اول بویاجی کوپنه دوشوب کونا کون رنکله ملون اولان چقال مخفی کلدی ملامتکرك
قولاغنی دنبه دیدی (مثنوی) بنکر آخر در من ودر رنك من) یك صنم چون من ندارد خود ثمن) آخر ای ملامتکر بکا

وبنم رنکمه نظر ایله ثمن خود بنم کبی برصنم طوتمز ثمن عابدوثنه دیرلر (مثنوی) چون کلستان کشته ام صد رنك
وخوش * مر مرا سجده کن ازمن سرمکش) کلستان کبی صدرنك وخوش اولمشم تحقیقا بکا سجده ایله بندن
باش چکمه یعنی بکا انقیاد ایله بندن اعراض ایلمه (مثنوی) کروفر وتاب وآب ورنك بین * فخر دنیا خوان مرا ورکن
دین * کروفری وآب وتاب ورنکی کوروبنم شکل وصورتمده وجاهتمه وحسن هیأتمه نظر ایرکوربکا سن فخر الدنیا
ورکن الدین اوقو وزیرا بومرتبه وجاهته وحسن هیأته مالك اولان کمسه یه فخر دنیا ورکن دین دیمك لایق اولور
دیدی (مثنوی) مظهر لطف خدایی کشته ام * لوح شرح کبریایی کشته ام) بن خدایه منسوب اولان لطفك
مظهری اولمشم کبریایه منسوب اولان شرحك لوحی اولمشم بنم لوح وجودمده اسرار کبریانك شرحی یازلمش ولطف
الهی بنم وجودمده ظاهر اولمشدر دیدی (مثنوی) ای شغالان هین مخوانیدم شغال) کی شغالی را بود
چندین جمال * ای چقاللر اکاه اولك بکا چقال اوقومکز برچقالك قچن بوقدر جمالی اولور چقالك خود بومرتبه
جمالی اولمز وبوقدر زینت وحسن صورتله چقاللق صفتیله موصوف اولمز دیو سویلدی چقالدن مراد شول روستایی
طبیعت اولان مزور ومرائیدرکه صورت ظاهره سنی لباس صلحا ایله اراسته واسانن دخی کلمات مشایخ وعرفا ایله
پیراسته ایلر اما هنوز چقاللق طبیعتندن خلاص اولمامش ایکن کندی نوعندن اولان چقاللره تفاخر طریقیله
خودفروشلق ایدوب کلك بکا تابع اولك واقتدا وبیعت قیلك وبکا کندیکز کبی چقال دیمك که بن سزك مرتبه کزدن
هروجهله عالی و برتر اولمیشم وسزك مقامکزدن ترقی وترفع قیلمشمدر دیو دعوا ایلر وآنلره بوکونه سوزلر سویلر (مثنوی
ان شغالان آمدند انجا بجمع * همچو پروانه بکردا کرد شمع) اول چقاللر اول یره جمع کلدیلر پروانه شمعك اطرافنه
جمع کلدکاری کبی یعنی پروانه لر حوالی شمعه جمع اولدقلری کبی اول چقاللر دخی طاوسلك دعوا ایدوب ولاف وکزاف
بوانه کیدن چقالك باشنه جمع اولدیلر (مثنوی) پس چه خوانیمت بکوای جوهری * کفت طاوس نرچون مشتری
واکادیدیلر چونکم سن بکا چقال اوقومکز دیرسن پس ای جوهری سویله سکا نه اوقویلم وبزه دی سکا نه کونه
نام قویه لم اول چقال آنلره مشتری یلدزی کبی نورانی طاوس نر دیکز دیدی (م ی) پس بکفتندش که طاوسان جان
جلوها دارند اندر کلستان) چونکم اول چقاللرك زیرکلری اول طاوسلق دعوا قیلان چقالك بوسوزن اشتدیلر
پس اکا ایتدیلرکه جان طاوسلری کلستان ایچره جلوه لر طوترلر وباغ وبوستان ایچره کونا کون سیرلر وحرکتلر ایدرلر
(مثنوی) تو چنان جلوه کنی کفتا که نی * بادیه نارفته چون کویم منی) منی کسر میم ایله کعبهٔ مکرمه یه قریب
برموضعك اسمیدر پس اول طاوسلک دعوا ایلین چقاله اول چقاللر دیدیلرکه ای مدعی سن اول طاوسان حق کبی
جلوه ایلرمیسن دیدیکه یوق بادیه یه کتمامش ایکن نیجه منی دن سویلرم یعنی بیابان سلوککی قطع ایتمامش ایکن
نه وجهله کعبهٔ حقیقتدن نقل ایلرم محصل حین امتحانده انلرکبی اولمدیغنه اعتراف ایلمسی مقرردر (مثنوی) بانك
طاوسان کنی کفتا که لا * پس نه طاوس خواجه بو العلا) اکادیدیلر طاوسلر بانکنی ایلرمیسن وانلرك لسانی
سوزنی سویلرمیسن اول چقال دیدی یوق سویلمزم پس عامل اولنلر اکادیدیلر ای بو العلا اولان خواجه امدی سن
طاوس دکلسن (مثنوی) خلعت طاوس اید ز آسمان * کی رسی از رنك ودعوی بدان) طاوسلك ذاتی اولان خلعتی
آسماندن کلورسن مجرد انك رنکندن ودعوی یلردن اکا نیجه ایرشورسن وطاوس رنکنی اورغمق ایله آنلرك حالنی ومرتبه لنی
نیجه بیلورسن سن صورتله طاوسان باغ حقیقتك مرتبه لرینه ایرشمکه قادر اوله مزسن وبن طاوسم دیو دعوا ایتمکله
اهل فراستی فریفته قیله مزسن (تشبیه فرعون ودعوی بالوهیت اوبدان شغال رنکین ماندکه دعوی طاوسی میکرد
مثنوی) همچو فرعونی مرصع کرده ریش * برتر از عیسی پریده از خریش) شول برفرعون کبیکه صقالنی مرصع
ایلمش خرلکندن وعیسادن یوقارو اوچمش یعنی الوهیت دعواسنی ایدوب کندی صقالنی درو جوهرله بزه یوب خلقه
بن سزك ربکزام دیمش (مثنوی) او هم از نسل شغال ماده زاد * درخم مالی وجاهی درفتاد) اول فرعون هم دیشی
چقال نسلندن طوغمش نهایتی برمال وجاه کوپنه دوشمش ماله وجاهه منسوب اولان کوپه دوشمش دینسه دخی
وجه در (مثنوی) هرکه دیدان جاه ومالش سجده کرد * سجدهٔ افسوسیانرا او بخورد) هرشول کمسه که آنك مال
وجاهنی کوردی وآنك مال وجاهندن حاصل اولان زیب وزینته نظر ایرکوردی اکا سجده قیلدی ومطیع اولان ویوزه
کولن طائفه نك کندویه سرفرو قیلمرنی کرچك صانوب قبول ایلدی (مثنوی) کشت مستك آن کدای ژنده دلق
از سجود واز تحیرهای خلق) بو بیانده تعریض وارشول کمسه لره که نادرویش دلق پوش ونفسنده فرعون کبی مال وجاه
ایچون مست ومدهوش اوله که اول مست جکر اولدی اول اسکی خرقه لو فقیر خلقك سجودندن واکا اولان تحیرلرندن
یعنی اکا ایلدکاری تعظیمدن وآنك مست وحیرانی اولدقلرندن (مثنوی) مال مار امد که دروی زهرهاست * وان قبول

وسعدهٔ خلق اژدهاست) مال معنا مار كلدی كه آنده معنوی زهرلر وار در چوق كمسه لر مال ورزقدن فرعون اولمش
ولسان حال ايله (انا ربكم الاعلی) دعواسن قيلمشدر واول قبول وتعظيم خلقكه آندن مراد يا منصب صوری ويا خود
منصب معنوی دركه اموال وارزاقه نسبتله اژدرهادر وبو خصوصده دليل حديث نبی مجتبادر كه اول المال حية
والجاه اضر منها در وبو منصب معنويدن والتفات وتعظيم صوريدن چوق كمسه نك نفسی فرعون اولوب وكنديلرينی
جنيد ومنصوردن اعلا بيلوب انا الحق وليس فی جبتی سوی الله لافن اورمشدر نته كم شيخ عطار حضرتلری برشيخدن
حكايه ايدوب بيورورلر كه خراسان سمتنده برشيخ عالم وفاضل وار ايدی افاضل دهر وعلامهٔ عصر اولنلر آنك فضل وتقواسن
كوروب اكا بنده ومريد اولمشلردی بر كون بونك احباسندن بر منعم كمسه جميع خلفاسيله معا اول شيخی كندی دارنه
ضيافت ايچون دعوت ايلدی شيخ دخی جميع خلفاسن جمع ايدوب اول محبنك خانه سی جانبنه كيدر ايكن بو جمله خلفاسی
افاضل سيرت وعلامه صورت آنك كبی اوكنده وكيمی ركابنده سير ايدركن شيخ مغروره بو خاطره خطور ايليوب ديديكه
عجبدر كه بركند يمزی كاه كاه جنيد ومنصوره تنظير ايلرزوهم رجال ونحن رجال ديوسو يلرزانلر ايچون خود
مشهوردر كه بو قدر فضلای دهر وعلمای عصر هو يدا اولمامش وتبعيت قيلمامشدر اكر انلر زمانمزده اولسه لردی مريد
اوله لردی وبو خلفامز كبی ركابمزده كتدكلری ايچون افتخار قيله لردی مكر شيخنك اوكنجه بر نهر كيدر ايمش اتفاق اول
حينده محكم بل اورمش وقوه ره چالمش شيخ همان دم اتدن يقلمش وبيهوش اولمش خلفا واحبا انك باشنه اوشوب های
عزيز حضرتلرينه سكر واستغراق غلبه ايلدی ديوب بوزنه كلابلر صاچوب برزماندنصكره عقلی باشنه كلمش وكندی
افكار فاسده سی ايچون وافر كولمش وهدايت حقه يتشوب كستاخلقنه معترف اولمش وعجب وغروردن
توبه قيلمش پس خلفاسی بو سطوت عيشك سرندن وبعده بو توبه واستغفارك اصلندن استفسار ايلمشلر بونلره جوابی
بو اولمش كه ای قرنداشلر بن بو تعظيم وجمعيت واسطه سيله معجب ومغرور اولمشم وكندمی مردان خدا واهل فنايه
تنظير ايدوب وخطا وخطير بولنه كيدوب كستاخلق قيلمشم وبو كبر وانانيت افكارنه طالوب كيدركن ناگاه بواشك
بل ايلدی كويا بكا دبرله سو يلديكه ای نجع انصافدن دور وباد كبر وهوا ايله مغرور كندوبی مجرد زعم وپندارله مردان
خدايه همسر قيلان كمسه لرك جوابی كون خردن اولور وبوكونه زعم وپندارك صاحبی حق جانبندن اكا جزا همان
صدای دبر جاری استماع ايلمك اولور وكلام الهی اشارتندن والهام ربانی بشارتندن حاصل اولوب اندن يقلوب
بی هوش اولمشم پس صحوه كلدكده اول عجب وغروردن توبه ايدوب سوء حالمه اعتراف قيلمشم پس بونلری بوكره
فنا بولنه ارشاد ايدوب ديديكه ای قرنداشلر المال حية والجاه اضر منها حديثنك معناسنه الان واقف اولدم وبو رياستك
ومنصب مشيختك مرتبهٔ مضرتی واردر شمدی بيلدم ومشايخ محققينك آخر ما يخرج من قلوب الصديقين حب رياسته
ديد كاری كلامك مرتبه سنی بحمد الله بولدم ديوب آنلری دخی اول رسوم صورتدن كچردی ومحو وفنا شرابنی
روحلرينه ايچوردی اول قبول وتعظيم خلق ايچون اولان علم وعملی ترك قيلديلر وصفا ووفا مرتبه سن بولديلر
يسر الله لنا هذه الصفوة والطهارة (مثنوی) های ای فرعون ناموسی مكن * تو شغالی هيچ طاوسی مكن) های
ای فرعون ناموسلك ايلمه كندكی ناموسه منسوب ايلمه دينسه دخی وجه درسن چقالسن هيچ طاوسلك ايلمه يعنی
حد ذاتنده سن چقال طبيعتسن هيچ طاوسلك دعواسنی ايلمه كه اول زينت عاريتی سنك ملكك دكلدر (مثنوی)
سوی طاوسان اكر پيدا شوی * عاجزی از جلوه ورسوا شوی) طاوسلر جانبنده اكر پيدا وظاهر اولسه سن جلوه دن
عاجزسن ورسوای اولورسن يعنی اوصاف الهيه ايله مزين اولان طاوس باغ حقيقت جانبنه اكرسن كله سن آنلر كبی
جلوه قيلمقدن عاجز اولوب رسوای اولورسن (مثنوی) موسی وهارون چو طاوسان بدند * پر جلوه برسر وروی زدند)
موسی حضرتلری وهارون حضرتلری عليهما السلام طاوسلر كبی اوليدلر جلوه پرنی سنك باشك وبوزك اوزره اوردیلر
يعنی حضرت موسی وهارون باغ طاوسلری اولديلر آنلر كاوب معجزه لرنی سنك باشكه وبوزيكه اوردیلر كه آنلرك معجزاتی
آنلره نسبت پر جلوه كبيدر كه آنلر سكا من عند الله اولان زينتلرنی وصفتلرنی عرض ايلديلر (مثنوی) زشتيت پيدا
شد ورسواييت * سرنكون افتادی از بالاييت) پس سنك زشتلكك ورسوايلكك پيدا وظاهر اولدی بالالغكدن
سرنكون دوشدك وربك اعلايم ديو دعوا ايلديككك مرتبه دن عجز وقصور زمينه دوشوب عاجز وحقير قالدك (مثنوی)
چون محك ديدی سيه كشتی چو قلب * نقش شيری رفت وپيدا كشت كلب) چون محك كوردك قلب كبی
سياه اولدك شيرلك نقشی كتدی كلبلك پيدا اولدی يعنی اول شيرم وبر مرد دليرم ديو دعوی ايلردك شمدی محك
مثابه سنده اولان موسا ايله هارونی كوردكده قلبلغك ظهوره كلدی وشيرلك كيدوب كلبلك پيدا اولدی (مثنوی)
ای سك كركين زشت از حرص وجوش * پوستين شير را برخود مپوش) ای مال وجاهه حرص وجوشندن زشت اولان

اوبوز كوپك ارسلان لباسنی كنديكه كيمه يعنی ای باطنی سك كر كين كبی اولان زشت مرايی ومدعی مردان خدا شكلنی
وشير طريقت لباسنی كنديكه قريب ناس ايچون پوشيده قيلمه (مثنوی) غرهٔ شيرت بخواهد امتحان * نقش شير
وانكه اخلاق سكان) زيرا سنی شيرك غره سی يعنی شير خدا اولنلرك سطوت وصلابتله شيرانه ودليرانه كلام سو يلمسی
وما فی الضميری اظهار ايلمسی سنی امتحان ايلمك استر كه سن شيرلر كبی اكرميوب وشيرلر كبی صيت وصدا ايده ميوب
كلبيتك ظهوره كاورا كرتقليد آنلرك صيت وصداسنه تشبيه قصد ايلسك ينه اهل دله كو پكلك معلوم اولور
نقش شير واندنصكره اخلاق سكان ادنی عرفانی اولانه بو تزوير وتلبيس عياندر كه صحيح شير اولنلرده كلب اخلاقی اولمز
واخلاق سكانله متخلق اولانك خانهٔ قلبنه علوم دين واخلاق اذواق اهل يقين دخول قيلمز نته كم حديث نبوينك معنای
باطنيسی بو خصوصه دلالات ايلر قال عليه الصلاة والسلام لا تدخل الملائكة بيتا فيه كلب او صورة تماثيل رواه ابن ماجه
عن جابر وقال صاحب الكلشن اشارة الی هذه الحديث (بيت) علوم دين زاخلاق فرشتست * نيايد در دلی كو
سك سرشتست (تفسير ولتعرفنهم فی لحن القول) بو آيت سورهٔ محمدده در (ام حسب الذين فی قلوبهم مرض) بلكه
ظن ايلديلر شول منافقلر كه قلبلرنده مرض واردر (ان لن يخرج الله) تحقيقا الله تعالی ابراز ايلميه رسولنه ومؤمنلره
اضغانهم) بونلرك حقد وحسد وبغض وعداوتلرين (ولو نشاء لاريناكهم) اكر بز ديلرايسك سكا بونلری كوستررزيا محمد
عينيله بونلری كوررسن فلعرفتهم بسيماهم) پس سن بيلدك بونلری نفاقلرينه دلالت ايدن سيمای علامتلری سببيله
(ولتعرفنهم فی لحن القول) البته سن بيلورسن يا محمد بونلری فحوای اقوالندن واسلوب كلاملرندن ولحن تعريضدن
وصوب صوابدن عدول ايلدكلرندن (والله يعلم اعمالكم) والله تعالی بيلور سزلك قصد ونيتكزه كوره جزا ويرر (م ی)
كفت يزدان مر نبی را در مساق) يك نشانی سهلتر زاهل نفاق حضرت يزدان نبی عليه السلام حضرتلرينه مساقده يعنی
محل سوق كلامده اهل نفاقدن سهلتر برنشان ديدی (م ی) كر منافق زفت باشد نغز وهول * واشناسی مر ورا در لحن
وقول) اكر منافق صورتا جسيم ونغز وهولناك اولسه تحقيقا سن آنی لحن قولده اكلرسن يعنی سوق كلام ايلمكده
كلامنك اسلوبندن فهم ايلرسن كه اول كلامك متكلمی نه كونه كمسه در (مثنوی) چون سفالين كوزها را می خری *
امتحانی ميكنی ای مشتری) مثلا صقسيدن كوزه لری چونكم صاتون آله سن آنی ای مشتری بو كونه امتحان ايلرسن
مثنوی) می زنی دستی بران كوزه چرا * تا شناسی از طنين اشكسته را) اول كوزه نك اوزرينه برال اوررسن نيچون
اوررسن تا كم طنيندن شكسته يی اكليه سن يعنی اول دستينك وكوزه نك صداسندن اشكسته ميدر ويا خود
درست ميدر بيله سن (م ی) بانك اشكسته دكركون می بود * بانك چاوشست پيشش ميرود) زيرا اشكسته اولان سبونك
صداسی بر آخر كونه اولور ودرست اولان سبونك صداسی هم شكسته اولان سبونك صداسنه بكزه مز صدا فی المثل
چاوشدر اوسبونك اوكنجه كيدر وآنك حالندن وشاندن سامع اولنلره خبر ايدر (مثنوی) بانك می آيد كه تعريفش كند
همچو مصدر فعل تصريفش كند) بيورديلر كه باطنی شكسته وفاسد اولان كمسه نك صداوداسی دكركون اولور
صداوادا كويا چاوشدر اول شكسته باطنك اوكنجه كيدر واهل عرفانه آنك درونندن اخبار ايدر صدا كاور كه اول
شكسته يی تعريف ايدر واول فاسد درونك ودرست بيرونك معلول اولان قول وفعلی آنی تغيير وتصريف ايلر شول
مصدر كبی كه فعلی انی تغيير وتصريف ايلرا كرچه فعل مصدردن صدور ايلر بو جهتدن مصدر اصل وفعل فرع اولور
ولكن مدار اعلال فعلدر بو حيثيتدن فعل اعلالده اصل ومتبوع ومصدر اكا تابع اولور نته كم وعد بو عدده واوبين ياء
وكسره واقع اولدی بو اجلدن واو حذف اولوب يعد قالدی پس وعد يعدنك مصدری عدة كلور اصلنده وعدا ايدی
مصدر اعلالده فعلنه تابع اولديغی ايچون وعدنك اولندن واو حذف اولندی مشاكله افعله وآخرنه واودن بدل
تا ويريلوب عدة اولدی پس فعل مصدری تصريف وتغيير ايلدی كذلك منافق ومرايينك فعل معلولی مصدر
وجودلرنی تصريف وتغيير ايدر زيرا اكر فعللری صحيح وسالم اولدی مصدر وجودلری دخی نفاق وريا ايله معلول اولمدی كه
نجات بولدی كما ان الافعال الصحيحة لا تغير مصادرها فاذا كانت الافعال سالمة عن العلة تقتضی سلامة مصادرها
فتعرف من الافعال احوال مصادرها لان الافعال عنوان المصادر يستدل بها علی مصادرها ان كانت صحيحة سالمة
فمصادرها صحيحة سالمة وان كانت ناقصة ومعللة فمصادرها ايضا ناقصة ومعللة ولهذا قال عليه الصلوة والسلام حين رأی
رجلا يعبث بلحيته فی الصلوة لو خشع قلبه لخشعت جوارحه صدق رسول الله (مثنوی) چون حديث امتحان رويی
نمود * يادم آمد قصهٔ هاروت زود) چونكم حديث امتحان الهی يوز كوستردی بنم قصهٔ هاروت وماروت فوری
يادمه كلدی وآنلرك حين امتحانده قلب اولملری قلبمه طلوع قيلدی پس آنلرك قصه سی برمقدار هم بو محلده
تحرير اولندی (قصهٔ هاروت وماروت ودليری ايشان بر امتحانات حق تعالی (مثنوی) پيش ازين زان كفته

بوديم اندكى * خود چه كويم از هزارانش يكى) بوندن مقدم اول قصه دن برازجق سو يلمش ايدك خودنه سو يلرز آنك
هزارلرندن برنى يعنى هر نقدر سو يلسك انجق آنك بيكده برين سو يلمش اولورز (م ى) خواستم كفتن دران تحقيقها *
تا كنون وا ماند از تعويقها) استدم اول محلده تحقيقلرديمكى وبو قصه نك تفصيلا اسرارنى سو يلمكى ليكن شمديه دك
الكلام يجر الكلام موجبنجه كلمات متسلسله اولدى واول قصه تعويقلردن كيرو قالدى پس شمدى امتحان الهى
مناسبتيله آنلرك قصه سنك بو محلده يازلمسى وتحرير اولمسى لازم كلدى (مثنوى) جمله ديكر ز بسيارش قليل * كفته
آيد شرح يك عضوى ز پيل) بر آخر جمله دخى آنك بسيارندن قليل بو محلده بيلدن برعضوك شرحى سو يلنمش كله
يعنى آنلرك قصه سى چوقدركو يا جمله قصه سى برفيل كبيدر پس بو محلده اول چوقدن برمقدار سو يلنمش اولسون
مثلا برفيلدن برعضونك شرحى قدر بيانه كلسون (مثنوى) كوش كن هاروت وماروت ترا * اى غلام وچاكران ماروت را
خطاب يا حسام الدين چلبى يه ويا خود حسن استماعه قابل اولان سالكلره در يعنى اى حسام الدين چلبى ويا خود
اى سالك طريق الهى استماع ايله هاروت وماروتك قصه سنى اى غلام وچاكرلر سنك بو زيكه يعنى خادم وعباد تكرلرز
سنك وجه حقيقكه هاروت وماروتك قصه سى جلد اولك اوائلنده واواسطنده مرور ايلدى وهر برجلدده دخى كلور
مثنوى) مست بودند از تماشاى اله * وز عجائبهاى استدراج شاه) بو ملكلر مست ايديلر تماشاى الهدن يعنى اللهك
بونلردن ظهور ايلين قوت وقدرتنك وسبوحيت وقدوسيتنك سير وتماشاسندن سرخوش اولمشلردى واول شاه
حقيقتك استدراجنك عجائبلرينك مشاهده سندن مست ومدهوش ايديلر استدراج درجه درجه بعد وقهر وهلاكه
مع الغرور والسرور دوشمكه ديرلر نته كم منهاج الفقراده تفصيل اولندى وآنده انواعى بيان قيلندى (مثنوى) اينچنين
مستيست ز استدراج حق * تا چه مستيها كند معراج حق) بو ملكلرك بونجلين مستلكى واردر حق تعالينك مكر
واستدراجندن تا نه مستلكلر ايلر حق سبحانه وتعالينك معراجنه عاشق وصادق اولان قوللرينى قياس ايله مكر
واستدراجنك مستى قهر وهلاكه دوشمكدن غم چكمينجه معراجنك مستى فنا وعنادن هيچ الم چكمز (مثنوى) دانهء
دامش چنين مستى نمود * خوان انعامش چها داند كشود) آنك دام مكر وقهرنك دانه سى بو كونه مستلكلر كوستردى
اول حضرتك خوان انعامنى انلر بيلور كه فتح قيله وعشاقنه اول انوار واسرارى كاشف اوله (مثنوى) مست
بودند ورهيده از كمند * هاى وهوى عاشقانه مى زدند) بو ملكلر عالم ملكوتده ايكن مست ايديلر وكمند نفس وشهوتدن
قورتلمشلردى واهذا عاشقانه هاى وهو يلر اورديلر ومقام دعواده طورديلر وكنديلرين اول مرتبه ده اولان طهارت
ونزاهتلرينه اعتماد ايدوب حضرت حقه (اتجعل فيها من يفسد فيها) ديوب طعن اورديلر (مثنوى) يك كمين وامتحان
درراه بود * صرصرش چون كاه كه را مى ربود) بو يولده بر پوصو وامتحان وار ايدى كه اول كمين وامتحانك صرصرى يعنى
بادتندى طاغلرى برك كاه كبى قاپردى (مثنوى) امتحان ميكردشان زير وزبر * كى بود سرمست را زينها خبر) پس
كمينكاه قضادن خروج ايدوب صرصر امتحان بونلرى زير وزبر ايلدى چنكه اولور سرمست اولنلرك بو امتحانلردن
خبرى يعنى اولمز (مثنوى) خندق وميدان به پيش او يكيست (چاه وخندق پيش او خوش مسلكيست) خندق وميدان
او سرمستك اوكنده بردر چاه غضب وخندق تعب انك اوكنده برخوش مسلكدر (مثنوى) آن بز كوهى بران كوه بلند
مى دود از بهر خوردى بى كزند) مثلا اول طاغ كچيسى اول كوه بلند اوزره بلا كزندسز يمككدن اوترى بو بيت
ما بعدنده اولان ابياته مقدم اولان معنايه مثال اولمق ايچون ايراد اولنمشدر وبز كوهى ايراد اولنمسنده وجه مناسبت
اولدر كه طاغ كچيسى بغايت چابك وچالاك اولور حتى صياد آنى صيد ايلمكده عاجز ومتحير قالور مكر شول وقتده آنك
صيدى ميسر اولور كه قضاى الهى كلور (مثنوى) تا علف چيند بيند نا كهان * بازىء ديكر ز حكم آسمان) تا كم اول
بز كوهى علف جمع ايتمكه متوجه اولورنا كهان بربازىء آخرى كورر آسمان الهى حكمندن اول بازىء ديكر بودر كه
مثنوى) بركهى ديكر براندازد نظر * ماده بز بيند بران كوه دكر) اول بز كوهى برآخر كوهه نظر آتار اول ديكر كوه
اوزره ديشى كچى كورر پس شهوت اكا غلبه قيلور (مثنوى) چشم او تاريك كردد در زمان * برجهد سرمست زين كه
تا بدان) اول بز كوهينك كوزى اول زمانده تاريك اولور يا خود آنك كوزى فى الحال قرارر سرمست اولوب بو طاغدن
اول برطاغه صيچرار زيرا (م ى) آنچنان نزديك بنمايد ورا * كه دويدن كرد بالوعهء سرا) اول بز كوهى يه ايكى طاغك ما بينى
آنجلين قريب كورينور كه سرايك قيوسنك اطرافنى طولنمق صاحب سرايه نيجه نزديك كورينور سه لوعهء سرا اورته
سنده اولان چاهه ديرلر (م ى) آن هزاران كز دو كز بنمايدش) تا ز مستى ميل جستن آيدش اول هزاران اندازه مقدارى
اولان مسافه اكا ايكى اندازه قدر كورينور تا كم مستلكدن اكا صيچرامقلغه ميل كلور (م ى) چونكه بجهد در فتد
اندرميان) درميان هردو كوه بى امان چونكم اول طاغ كچيسى صيچرايه اورتايه دوشر هر ايكى بى امان اولان كوهك

اورته سنه دوشر (م ى) اوز صيادان بكه بكر يخته * خود پناهش خون اورا ريخته) اول طاغ كچيسى صيادلردن طاغ
جانبنه قاچشدى خود كنديسنك ملجأ و پناهى آنك قانن دوكدى كذلك چوق كسه لر صياد قضا وبلادن كوه دولت
وشهوت جانبنه فرار وانلره التجا ايدر خبرى يوق كه كندى پناه وملجأى آنك قانن دوكر وهلاك ايدر (م ى) شسته صيادان
ميان آن دو كوه) انتظار اين قضاى باشكوه صيادلر ايسه اول ايكى طاغك اورته سنده اوتورمشلر بو باشكوه اولان قضانك
انتظارنده يعنى بو شكوه وهيبتله موصوف اولان قضانك وقوعنه منتظر اولدقلرى حالده اول ايكى طاغك اورته سنده
اوتورمشلردى (م ى) باشد اغلب صيد اين بز همچنين) ورنه چالاكست وچستست وخصم بين بو كچينك صيدى
اغلب بونجلين اولور واكثر زمانده اول طاغ كچيسى بو يله طوتلور بو خسه زياده چالاك وچست ودخى خصم كورجيدر
صيادلر آنى برحيله ودام ايله آلمغه قادر اوله مزلر مكر كه بوذكر اولنان اوزره قضا كله وطاغدن آشغه دوشه (مثنوى)
رستم ارچه با سر وسبلت بود * دام پا كيرش يقين شهوت بود) رستم زال اكرچه باشله وبيغله رستم اولور يعنى رياستله
وصورتله وشكل وزينتله قوت بولور آنك اياغن طوتيجى دام يقين بودركه شهوت نفسانى وحظوظ جسمانى اولور
نته كم رستم زال كابل شاهنه مقابله ايدوب وآنك دولت ومملكتين الندن آلمغه سعى قيلدى شاه كابل رستمه مقاومت
ايده ميوب زبون اوله جغن بيلدى ورستمك اوغلى برحالله يانه الدى وكنديه تابع قيلدى ورستمك صيد وقيدى
توجهله اولوراندن استفسار ايلدى بودخى اكا عسكرله چاره اولمز مكر حيله ايله صيد اوله ديوب رستمك يولى اوزره
برواسع قيو قازمغه اشارت ايلدى پس قيويى قازوب اوستن اورتديلر بعد زمان رستم دخى نعمت ودولت ديو يه
آرزوسيله شاه كابلك محاربه سى جانبنه كيدركن اول قيويه دوشدى وبلا ومحنت صويى باشندن اشدى پس آنك
دام پا كيرى يقين شهوت نفسانى اولدى وقصه سى بين الانام ضرب مثل قالدى پس رستم زمان وپهلوان عقل وعرفان
اولنلر دخى اكر سر وسبلت وصورت ورياستله وجسمانيت وحيوانيتله پهلوان اولورلرسه وتأييد وتوفيق الهيه دن
محروم قالورلرسه يقين بودركه آنلرك دخى دام پا كيرى شهوت جسمانى وحظوظ نفسانى اولور (مثنوى) همچو من
از مستىء شهوت ببر * مستىء شهوت ببين اندر شتر) حضرت خداوندكار كنديلر طريقلرينه ذاهب وارشاد ونصيحتلرينه
طالب اولنلره پند ونصيحت بيوروب ديرلر كه اى شراب شهوت مستى بنم كبى شهوت مستلكندن منقطع اول ولذت
نفسانيه يه منهمك اولمقدن نجات بول شهوت مستى اولانى دوه ده كور يعنى بعض كسه لر شهوت نفسانيه وارزوى
جسمانيه نك مستى اولور وعاقبتن تفكر ايده ميوب يا دولت وعزته ميل ايدوب ضبط ممالك ايتمكه تعرض قيلور
ويا خود قطاع طريق اولوب بركسه نك اموال واسبابنى غاصب وسارق اولور ويا خود زنا ولواطه يى فاعل اولور پس
آنى حاكملر طوترلر وتنبيه وتخويف ناس ايچون دوه يه كررلر وبين الخلق تشهير ايدرلر پس سن شهوته ميل قيلان
ومست شهوت اولنلرك نتيجه سنى وخاتمه سنى دوه ده كور كه آنى اول مستىء شهوت نه حاله ايلتدى اكر ظاهرا دنياده
بو سياسته مبتلا اولمزسه باطنا اولور يا خود آخرتده بو كونه سياسته كرفتار اولور نعوذ بالله من شهوات انفسنا
وبو معنى دخى جائزدر كه اول معنى بودر اكر شهوت مستلكى اولورمى ديرسك شهوت مستلكنى دوه ده كور ونظر قيل كه
نيجه سرمست اولور ونه وجهله ناقه يه تعشق قيلور حتى يمكدن وايچمكدن قالور وبار كرانه تحمل قيلور بو جمله سى
اكا شهوت مستلكندن حاصل اولور ديمك اولور (مثنوى) باز اين مستىء شهوت درجهان * پيش مستىء ملك
دان مستهان) كير وبو شهوت مستلكى جهانده برمرتبه سرخوش وسكران ايلر كه ملكك مستلكينك
اوكنده بغايت دون ومستهاندر زيرا آنك مستلكى روحانى وربانى وبونك مستلكى حيوانى وجسمانيدر (مثنوى) *
مستىء آن مستىء اين بشكند * او بشهوت التفاتى كى كند) اول ملكك مستلكى بو شهوت مستلكنى صر كه اول بونك
ضديدر اول ملك شهوته قچن التفات ايلر يعنى التفات ايلمز زيرا كه عيش روحانى ونوش ربانى حقيقى واعلادر وعيش
شهوانى ونفسانى مجازى وادنى در شتان بينهما ابوا كا نيجه مساوى اولور من لم يذق لم يدر خو اسنجه بو لذتى طاتمين بيلمدى
وبو عيش ونوشدن چاشنى طوتمين عيش جسمانى بى قويوب بو عيشه طالب اولدى (م ى) آب شيرين تا نخوردى آب شور
خوش بود خوش چون درون ديده نور) مثلا سن اى اسير لذت جسمانى آب شيرين وماء معينى تا كم ايچميه سن
آب شور ديده ده نور كبى سكا خوش اولور خوش (م) قطره از باده هاى آسمان * بركند جان از مى وز ساقيان) اى سرمست
بادهء شهوات جسمانى آسمان روحانينك باده لرندن برقطره جان انسانى قو پاررمى دنيويدن وساقيان جسمانيدن
هر نسنه كه نفسى مست ايلر باده كبيدر وهر شىء كه اول برخوشلغى نفسه موصل اولور ساقى كبيدر پس
باده هاى آسمان الهيدن برقطره جانلرى خلاص ايلرمى جهان وساقيان الواندن قياس ايله (مثنوى) تا چه مستيها بود
املاك را * وز جلالات روحهاى پاك را) تا كم نه كونه مستلكلر اولور ملكلر ايچون وجلالات الهى وتجلى ربانيدن

پاك اولان روحلر ايچون يعنى املاك وخداوندان ارواح پاكك مستلكارى عقله صغمز وقياسه كلمز ديمك اولور
(مثنوى) كه سبوى دل بران مى بسته اند* خم بادهٔ اين جهان بشكسته اند) كه اول ارواح مقدس اول مى الهى يه
برايحه سبيله كوكل باغلمشلردر باده دن مراد كه محبت الهيدر بو ارواح پاك اول مى تانبالك رايحهٔ الهيه ونفحات
ربانيه دن برايحه سبيله اكا كوكل باغلمشلردر بو جهانك باده سنك خمن يعنى بو كون ومكانك ذوق ولذتنك محل
ومنزلن صمشلر وكسر قيلمشلردر خمدن مراد محل بادهٔ جان اولان روح حيوانى ونفس انسانيدر (مثنوى) جز مكر انها كه
نوميدند ودور* همچو كفارى نهفته در قبور) مكر اول كمسه لر بو باده يه برايحه سبيله دل بسته اولمديلر كه آنلر
لطف خدادن وذوق وصفادن فى الحقيقه نوميد ومهجورلردر شول بر كفار وفجار كبى كه قبورده نهفته ومستورلردر
(مثنوى) نا اميد از هر دو عالم كشته اند* خارهاى بى نهايت كشته اند) هر ايكى عالمدن نا اميد اولمشلر وسعادت دارندن
محروم قالمشلر زيرا خارهاى بى نهايت يعنى ظلم واوزارى بى حد وغايت زراعت قيلمشلردر پس عملرى مقابله سنده
حرمان وخذلان جزا بولمشلر (مثنوى) پس زمستيها بكفتند اى دريغ* بر زمين باران بداديمى چو ميغ) پس هاروت
وماروت مستلكلرندن وذوق ملكوت ايله سرخوشلقلرندن ديديلر كه اى دريغ اكر بز بو يريوزينه ايريدك زمين اوزره
باران ويريدك ميغ كبى يعنى سحاب كبى خلق زمين اوزره باران عدالت واحسانى ياغديريدك ديديلر (مى) كستريديمى
درين بيداد جا* عدل وانصاف وعبادات ووفا) بسط ايليدك بو بيداد محلنده عدل وانصاف وعبادات ووفا
دوشكنى دو دعا ايلديلر (مثنوى) اين بكفتند وقضا مى كفت بيست* پيش پاتان دام ناپيدا بسيست) بونى ديديلر
وقضا بونلره ديديكه طورك بو كونه لاف اورمك سزك اياغكز اوكنده دام ناپيدا زياده چوقدر وسزك اندن خبريكز
يوقدر (مى) هين مرو كستاخ در دشت بلا) هين مرو كورانه اندر كربلا) اكاه اول اى كندى يه اعتماد ايلين بلا صحراسنه
كستاخ كتمه ومتنبه اول كورانه كربلايه سورمه وكنديكى ضايع ايتمه (مثنوى) كه زموى واستخوان هالكان
مى نيابد راه پاى سالكان*) زيرا هالكلرك قيللرندن وكوكلرندن اياغى سالكلرك يول بولمز بو معنى كثرت
كشتكان قهر الهيدن كنايتدر جمله ره استخوان وموى وپى در يعنى كشتكانك كوكلرندن وقيللرندن وسكرلرندن
طولودر كه چوقلق قهر الهى شيلرى لاشى ايلدى پس آهسته روا اولمق وهركاره ممكن اولديغى مرتبه احتياط
واهتمام قيلمق ومحل ابتلا وامتحان وقهردن حذر واتقا ايلمك سالك راه حق اولنلره لازم ولا بددر (مثنوى) كه كفت
حق كه بندكان جفت عون* بر زمين آهسته مى رانند هون) سورهٔ فرقانده اولان آيته اشارتدر (وعباد الرحمن مبتدادر
يعنى رحمانك قوللرى (الذين يمشون) خبريدر شونلردر كه يوريه لر ويا خود (اولئك يجزون الغرفة) خبر اوله پس
عبادك رحمانه اضافتى تخصيصدن اوتريدر (على الارض) يريوزنده (هونا) هينين ولينين اولدقلرى حالده هونا حالدر
وياصفتيدر مصدر محذوفك تقديرى اى مشيا هينا والهون الرفق والسهولة والسكينة والتواضع والوقار يعنى يمشون
دون تكبر واختيال (واذا خاطبهم الجاهلون) يعنى جهلا وسفها بونلره طعن آميز وعداوت انكيز خطاب ايتسه لر
قالوا سلاما) بونلر آنلره شول قولى ديرلر كه آنده سلامت اوله حضرت خداوندكار بر محلده بيوررلر كه (بيت) اكر كويند
زراقى وسالوس* بكو هستم دو صد چندان ومى رو) وكر از خشم دشنامى دهندت) دعا كن خوش دل وخندان ومى رو
معناى بيت يعنى حق تعالى كلام مجيدنده بيوردى كه عون وعنايتك جفتى اولان بنده لر يريوزنده آهسته يوررلر (هونا
يعنى هين ومتواضع ومتخاشع اولدقلرى حالده (مثنوى) پا برهنه چون رود در خارزار* جز بوقفه وفكرت و پرهيز كار)
مثلا پاى برهنه اولان كمسنه خارزارده نيجه كيدر وقفه ايله وفكرت و پرهيز كارلقدن غيرى يعنى پا برهنه اولان كمسنه
سنكلاخ وخارزارده وقفه وفكرت و پرهيز كارلقله كيدر پس عباد رحمان اولان كمسه لر دخى طريقده بو كونه
وقفه وفكرت و پرهيز كار اولمغله وهر قدمه نيجه كره نظر قيلمغله كيدرلر نته كم خواجكان طريقتك كلماتندندر
هوش در دم* نظر در قدم) يعنى سالكك عقلى دم كلماتده كرك تا مالايعنى سويلميه ونظرى دائما قدمنده كرك تا كم
كنديى دائم بلا وقضايه كرفتار ايلميه ديمك اولور (مثنوى) اين قضا ميكفت ليكن كوش شان* بسته بود اندر
حجاب جوش شان) يعنى لسان قضا بو معنايى اول ملكاره ديدى ولكن بونلرك كوشلرى باغلنمش ايدى بونلرك حكومت
جانبنه اولان جوش وخروشلرى حجابندن (مثنوى) چشمها وكوشها را بسته اند* جز مر انها را كه از خود رسته اند)
چشملرى وكوشلرى باطن جانبندن باغلنمشلردر اول كمسه لرك چشم وكوشلرندن غيريكه كنديلردن قورتلمشلردر
(مثنوى) جز عنايت كه كشايد چشم را* جز محبت كه نشاند خشم را) عنايت الهيه دن غيرى كيم آچر كوزى ولهذا
قال بعض المشايخ العناية تهدم الجناية وتوجب الهداية وتورث الولاية ومحبت ربانيه دن ماعدا نه شئ اولور ازاله ايلر
خشمى يعنى اللهك غضبنى ساكن ايلمز الا مغضوب عليه اوزره اولان محبت ازاليه ولهذا قال النبى صلى الله عليه وسلم

اذا احب الله عبدا لم يضره ذنبه محصل شول جهد وسعى كه توفيق الهيه يه مقارن اولميه اول كمسه يه ميسر اولمسون
نته كم بيوررلر (مثنوى) جهد بى توفيق خود كس را مباد* در جهان والله اعلم بالسداد) جهد بى توفيق خود
جهانده كمسه يه اولمسون والله تبارك وتعالى طوغرى يه ومستقيمه اعلمدر پس رشاد وسداد اوزره اولان جهد توفيق
الهيه ايله اولور والله اكا اعلمدر پس آنى قبول قيلورديكى اشعار ايلر (قصهٔ خواب ديدن فرعون آمدن موسى را عليه
السلام وتدارك انديشه (مثنوى) جهد فرعونى چو بى توفيق بود* هرچه او مى دوخت آن تفتيق بود) فرعونه
منسوب اولان جهد چونكم بى توفيق الهى اولدى هر نئى كه اول فرعون ديكدى اول فتق ايلمك اولدى يعنى آنك
ديكديكى معناده يارمق ويرتمق ودوزديكى بوزمق وخراب ايتمك اولدى (مثنوى) از منجم بود در حكمش هزار*
وز معبر نيز وساحر بى شمار) منجمدن آنك حكمنده هزار كمسه وار ايدى ومعبردن دخى وساحردن هم بى شمار ايدى يعنى
آنك تحت يدنده وحكمنده بيك استاد منجم وبى شمار معبر وبى عدد ساحران وار ايدى (مثنوى) مقدم موسى
نمودندش بخواب* كه كند فرعون وملكش را خراب) اكا موسى عليه السلام حضرتلرينك مقدمنى خوابده كوستر ديلر
يعنى موسى عليه السلام حضرتلرينك وجوده كلمسنى منامنده اكا كوستر ديلر بويله ديو كه بو موسى فرعونى وآنك
ملكنى خراب ايلر (مثنوى) با معبر كفت وبا اهل نجوم* چون بود دفع خيال وخواب شوم) فرعون اول كورديكى
واقعه يى معبره واهل نجومه ديدى خيالك وخواب شومك دفعى نيجه اولور ديدى يعنى معبرلرى واهل نجومى كندى
قتنه جمع ايليوب آنلره كورديكى واقعه يى نقل ايلدى وبو خيال فاسد وخواب شومك دفعى نيجه اولور ديو آنلره
سويلدى (مثنوى) جمله كفتندش كه تدبيرى كنيم* راه زادن را چو رهزن مى زنيم) جمله اهل نجوم واهل تعبير ديديلر كه
پادشاهم بر تدبير ايليلم طوغمق يولنى رهزن كبى اورالم يعنى مادرلرك ارحامنه اصلاب آبادن نطفه دوشمكى منع قيله لم
وارلرى عورتلرندن بر زمان آيره لم تا كم بو تدبير ايله اول طفل طوغميه وظهور قيلميه (مثنوى) تا رسيد آن شب كه
مولد بود آن* رأى اين ديدند آن فرعونيان) حتى اول كيجه ايرشديكه اول كيجه موسى عليه السلامك مولدى كيجه سى
ايدى اول فرعونيلر بونى رأى كورديلر وعلى الاتفاق بو تدبيرى ايلديلر (مثنوى) كه برون آرند آن روز از بكاه*
سوى ميدان بزم وتخت پادشاه) كه اول كون اركندن طشره كتوره لر پادشاهك بزمنى وتختنى ميدان جانبنه (مثنوى
پس بفرمودند در شهر آشكار* كه منادى ها كنند از شهريار) پس بيورديلر شهرده آشكارا كه شهريار طرفندن
منادى ايليه لر وطرف طرف بويله ديو سويليه لر (مثنوى) الصلا اى جمله اسرائيليان* شاه ميخواند شما را زان مكان
اى جمله اسرائيليلر الصلا كلكز شاه سزى اول مكاندن دعوت ايلر وكندى مقاملرندن چيقوب آنك تخت قورديغى
ميدان جانبنه كلوب جمع اولكز (مثنوى) تا شما را رو نمايد بى نقاب* بر شما احسان كند بهر ثواب) تا كم نقابسز
اول شاه يوز كوستره ثوابدن اوترى سزه احسان ايليه يعنى سزه ثواب وجزا ويرمكدن اوترى يوزنى كوسترمكله سزه
احسان ايليه ديدى (مثنوى) كان اسيران را بجز دورى نبود* ديدن فرعون دستورى نبود) كه اول اسيرلر ايچون
دورلكدن غيرى يوق ايدى كه هميشه فرعوندن آنلر دور ايديلر فرعونى كورمكه بر دستور يوق ايدى جمله بنى اسرائيل
فرعونك اسيرلرى كبى ايديلر (مثنوى) كر فتادندى بره در پيش او* بهر آن ياسه بخفتندى برو) اكر فرضى
بنى اسرائيلدن ناكاه يولده كچركن اول فرعونك اوكنه دوشسه لردى وراست كلسه لردى اول ياسه دن اوترى يوزلرى
اوزره ياتورلرديكه فرعون بنى اسرائيله بويله ديو يساق ايلمشدى ياسه يساغه ديرلر (مثنوى) ياسه اين بد كه نبيند
هيچ اسير* در كه و بيكه لقاى آن امير) آنلرك يساغى بو ايديكه هيچ بر اسير كاهده وبيكاهده اول اميرك لقاسنى كورميه
واكا ناكاه راست كلدكده هم اصلا آنك يوزنه نظر ايركورميه (مثنوى) بانك چاوشان چو در ره بشنوند* تا نبينند
رو بديوارى كنند) چاوشلرك بانكنى وصداسنى يولده چونكم آنلر ايشيده لردى فرعونك يوزنى تا كورميه لر يوزلرنى
ديواره ايدرلردى (مثنوى) ور ببيند روى او مجرم بود* آنچه بدتر بر سر او آن رود) واكر آنك يوزنى بنى اسرائيلدن
بريسى كوريدى مجرم اولوردى اول نسنه كه سياستدن بدتر ايدى آنك باشنه اول كيدردى يعنى اكا اسن نيچون
فرعونك يوزينه نظر قيلدك وآنك يوزنى كوردك ديو جلادلر اكا زياده شديد سياست ايدرلردى (مثنوى) بودشان حرص
لقاى ممتنع* چون حريصست آدمى فيما منع) آنلره ممتنع اولان لقانك حرصى وار ايدى چونكم آدمى منع اولنان
شيئه حريصدر يعنى الانسان حريص لما منع قولنك مفهومى اوزره بونلر فرعونك لقاسنى كورمكدن منع اولندقجه
آنى كورمكه حرصلرى زياده اولمش ايدى وآنلره فرعونك لقاسنى كورمك ايشى ممتنع كلمش ايدى (بميدان خواندن
بنى اسرائيل را براى حيلهٔ منع ولادت موسى عليه السلام (مثنوى) اى اسيران سوى ميدان كه رويد* كز شهنشاه
ديدن جود ست اميد) اى اسيرلر ميدانكه جانبنه كيدك كه شهنشاهدن جود كورمك اميدى واردر (مثنوى) چون

شنیدند مژده اسرائیلیان * تشنگان بودند وبس مشتاق ان) چونکم اسرائیلیلر فرعونك لقاسی وعطاسی مژده سنی
ایشتدیلر تشنه لر واکا زیاده مشتاقلر ایدیلر (مثنوی) حیله را خوردند وآن سو تاختند) خویشتن را بهر جلوه ساختند
آنلر حیله یی یدیلر واول جانبه چاپدیلر کندیلرنی جلوه ایلمکدن اوتری دوزدیلر ولباسلرنی کیوب کندیلرینی آراسته ایلدیلر
مثنوی) همچنان کاینجا مغول حیله دان * گفت می جویم کسی از مصریان) انجلین که بو محلده حیله دان اولان
مغول یعنی حیله بیلیجی تاتار عسکری بو روم ولایتنده بن مصر یلردن بر کمسه استرم سزه ضررم یوقدر جمله کز طشره
کلك دیوب (مثنوی) مصریانرا جمع آرید این طرف * تا در اید آنکه می باید بکف) مصر یلری بو طرفه جمع کتورك تا کم
اول کمسه که کرك ولازمدر اله کله چونکم انی بولاوز سزلك جمله کزی آزاد قیله وز دیدیلر (مثنوی) هر که می آمد
بگفتا نیست این * هین درآ خواجه در آن گوشه نشین) انلردن هر کیم کلدیسه بو دکلدر دیدی اکا اول ای خواجه کل
بو کوشه ده اوتور دیدی (مثنوی) تا بدین شیوه همه جمع آمدند * گردن ایشان بدین حیلت زدند) تا بو شیوه ایله وبو کونه
حیله وخدعه ایله دوکلیسی اول دیارك اهلی بر یره جمع کلدیلر انلرك بوینی بو حیله ایله اوردیلر وآنلری قتل ایدوب
ماللرنی یغما قیلدیلر (مثنوی) شومئ آنکه سوی بانگ نماز * داعی الله را نبردند ی نیاز) آنك شومله کی ایدی بو قتل که
بونلر بانك نماز جانبنه اللهه داعی اولان مؤذنه نیاز ایلمزلردی یعنی مؤذن چون حی علی الصلاة حی علی الفلاح دیوب
بونلری اللهه عبادت ایلمك جانبنه داعی اولسه بونلر آنك دعوتنه اجابت ایتمزلردی وعذاب خدادن نجات وفلاح
بولمغه کتمزلردی پس بو داعی حقه اجابت ایتمدکلری وبانك نماز جانبنه کتمدکلرینك شئامتی بانك مغولان حیله کارانك
استماعی قبوله مستحق ایلیوب آنلری قتله لایق قیلدی وشرعا دخی بونلر قتله مستحق اولدی زیرا چون بر مصرك خلقی
اذانه اجابت ایتمسه لر ونماز قیلمغه کتمسه لر امام آنلری تأدیب ایلیه اگر مؤدب اولمزلرسه قتل ایلیه کذا فی القاضیخان
وفی النقایه (مثنوی) دعوت مکارشان اندر کشید * الحذر از مکر شیطان ای رشید) دعوت مکار یعنی خدعه
مغول نابکار بو اهل مصری قهر ایچره چکدی پس قصه دن حصه بو درکه سن دخی حذر ایله مکر شیطاندن
ای رشید اولان کمسه داعیان راه هدایت سنی صلاته وفلاحه دعوت ایدرلرکه کم حی علی الفلاح دیرلر ای هلموا الی
الفلاح واقبلوا وتعالوا واسرعین دیمکدر وشیاطین طریق ضلالت سنی عدم اجابته وترك صلاته ترغیب وتحریض ایدرلر
وفی الحقیقه بو دعوت غول وحیلهٔ مغولدرکه سنی البته قتل وهلاك ایلر وشیاطین انس وجنی کندیه خلیل
اتخاذ ایلین کمسه آخر الامر بو آیتك مفهومی اوزره حسرت وندامت ییوب دیرکه (یا ویلتی لیتنی لم اتخذ فلانا خلیلا لقد
اضلنی عن الذکر بعد اذ جاءنی وکان الشیطان للانسان خذولا (مثنوی) بانك درویشان ومحتاجان بنوش * تا نگیرد
بانك محتالیت گوش) ای غنایه واحوال وارزاقه مالك اولان خواجه فقرا ومحتاجانك صداسنی وسؤالنی نوش ایله
یعنی بونلرك سؤال ورجاسنی کوش ایدوب قبول ایله تا کم محتال اولان نفس وشیطانك بانکی سنك کوشك طوتمیه
وسمع باطنك صاغرا یتمیه حتی ناسك بغایت شرلوسی اولمیه سن کما قال علیه الصلوة والسلام الا اخبرکم شر الناس رجل
سئل بالله ولا یعطی به (مثنوی) گر گدایان طامعند وزشت خو * در شکم خواران تو صاحب دل بجو) اگرچه گدالر
طمعکارلر وزشت کردارلردر دیرسن اول شکم خوارلرك ایچنده صاحب دل طلب ایله که اکثر اولیاء الله فقرا وضعفا
شکلنده درلر (مثنوی) در تك دریا گهر با سنگهاست * فخرها اندر میان ننگهاست) دریانك دبنده گهر سنکلر ایله
مخلوطدر وفخرلر عیب وننکلر مابیننده موجوددر پس گدالر میاننده دخی اولیا بونك کبی مخلوط وموجوددر
مثنوی) پس بجوشیدند اسرائیلیان * از پگه تا جانب میدان دوان) پس اسرائیلیلر جوش وخروش ایلدیلر ارکندن
میدان جانبنه یلیجی اولدیلر کروه کروه اولرندن چیقوب صحرا جانبنه سرعت قیلدیلر (م ی) چون بحیلتشان بمیدان برد او
روی خود بنمودشان بس تازه رو) چونکم اول فرعون آنلری حیله وخدعه ایله میدانه ایلتدی آنلره کندی یوزنی
زیاده تازه یوزلو کوستردی یعنی خنده ایله والطفله وطراوتله آنلره یوزنی کوستردی (مثنوی) کرد داری وبخششها
بداد * هم عطا هم وعدها کرد آن قباد) وافر دلداراق ایلدی وبخششلر ویردی هم عطا ایتدی وهم اول قباد آنلره
وعده لر ایتدی (مثنوی) بعد از آن گفت از برای جانتان * جمله در میدان بخسپید امشبان) اندن صکره آنلره دیدی
سزلك جانکز ایچون بو کیجه بو میدانده جمله کز یاتوکز (مثنوی) پاسخش دادند خدمتها کنیم * گر تو خواهی
یك مه اینجا ساکنیم) بنی اسرائیل اکا جواب ویردیلر که خدمتلر ایلیلم واکر سن استرسك برآی بونده بز ساکنز
دیو سویلدیلر (بازگشتن فرعون از میدان بشهر شاد بتفریق بنی اسرائیل از زنانشان در شب حمل) بو سرخ شریف
فرعون میداندن شهر جانبنه بنی اسرائیلی زنلرندن تفریق ایلمسنك واولدیغی حالده حمل کیجه سنده کیرو دونمسنك
ورجوع قیلمسنك بیاننده در (مثنوی) شه شبانگه باز آمد شادمان * کین شب حملست ودورند از زنان) پادشاه

کیجه وقتنده سرایینه میداندن شادمانه کیرو کلدی بو یله دیو که بو کیجه حمل کیجه سیدر بنی اسرائیل زنلرندن جدالر
وبعیدلردر (مثنوی) خازنش عمران هم اندر خدمتش * هم بشهر آمد قرین صحبتش) آنك خازنی عمران هم آنك
خدمتنده آنك صحبتنده قرین اولدیغی حالده هم شهره انکله بیله کلدی وسراینه داخل اولدی (مثنوی) گفت
ای عمران برین در خسب تو * هین مرو سوی زن وصحبت مجو) فرعون اکا ایتدی ای عمران سن بو قپوده یات اکاه اول
خاتونك جانبنه کتمه وانکله مصاحبت طلب ایتمه زنهار آنك یاننده یاتمه وبورادن ایرلمه دیدی (مثنوی) گفت خسپم
هم برین درگاه تو * هیچ ننديشم بجز دلخواه تو) عمران اکا دیدی سمعا وطاعة هم بو سنك درکاهکده یاتورم هیچ سنك
دلخواهکدن غیری فکر ایلمزم یعنی سنك کوکلكك مرادندن ومطلوبندن غیریسنی دوشونمزم دیدی (مثنوی
بود عمران هم ز اسرائیلیان (لیك مر فرعون را دل بود وجان) عمران دخی بنی اسرائیلدن ایدی لکن فرعونه دل وجان
مثابه سنده ایدی آنك بغایت مقبول ومقرب کمسه سی ایدی (مثنوی) کی کمان بردی که او عصیان کند (آنکه خوف
جان فرعون آن کند) قچن کمان ایلتورکه اول عمران عصیان ایلیه یعنی فرعون عمرانه کندیسنه عصیان
ومخالفت ایلیه دیو اصلا کمان ایلمزدی زیرا آنك صداقتنی وکندییه اولان خلوصنی بیلمش ایدی اول نسنه که فرعونك
جانینك قورقوسی ایدی عمران آنی ایلیه بونی فرعون اصلا خاطرینه کتورمز ومحتملدرکه بوندن شویله بر فعل صادر اوله
دیمزدی (جمع آمدن عمران بمادر موسی وحامله شدن بموسی علیه السلام را (مثنوی) شه برفت واو بر آن درگاه خفت
نیمشب آمد پی دیدنش جفت الحاصل پادشاه ایچرو خلوتخانه سنه کتدی اول عمران اول درکاه اوزره پادشاهك دیدیکی
برده یاتدی نصف اللیلده جفتی آنی کورمکه کلدی یعنی عمرانك خاتونی کیجه یاریسنده کندی زوجنی کورمکه کلدی
(م ی) زن بروافتاد وبوسید آن لبش * بر جهانیدش ز خواب اندر شبش) زن اول عمرانك اوزرینه دوشدی وآنك اول
لبنی اوپدی آنی اول کیجه ایچره اویقودن قالدردی (مثنوی) گشت بیدار او وزن را دید خوش * بوسه باران کرده از لب
بر لبش) اول عمران اویقودن اویاندی وکندی خاتوننی خوش کوردی بوسه یی لبندن آنك لبی اوزره قودی ویاغدرمش
کوردی وکندییه زیاده مائل وطالب مشاهده قیلدی (م ی) گفت عمران این زمان چون آمدی) گفت از شوق وقضای
ایزدی) عمران اکا ایتدی بو زمان نیچون کلدك خاتون اکا ایتدی شوقدن وایزده منسوب اولان قضادن کلدم یعنی سکا
اشتیاقدن وایزد تعالینك قضاسندن اوتوری سنك یانکه کلدم دیو جواب ویردی (م ی) در کشیدش در کنار از مهر مرد
بر نیامد با خود آن دم در نبرد) پس مرد یعنی عمران مهر ومحبتدن خاتونی کنارینه چکدی واول دمده کندی ایله جنکه
کلمدی یعنی نفسنی مجامعتدن دفع قیلمدی (مثنوی) جفت شد با او امانت را بپرد * پس بگفت ای زن نه این کاریست
خرد) محصل عمران جفت اولدی اول خاتونله امانتی اکا صمرلدی یعنی مادهٔ جسد حضرت موسی علیه السلام اولان
نطفه یی آنك رحمنه القا ایلدی پس اکا دیدی ای خاتون بو بر کار خرد کلدر عظیمدر بونی بغایت مخفی طوت وبو معامله یی
یا روا بیلمکدن بیله ستر ایت (مثنوی) آهنی بر سنگ زد زاد آتشی * آتشی از شاه وملکش کین کشی) ای خاتون عفت
مشحون بیله سنك وموسانك مثالی آنك کبیدرکه مثلا اول بر کمسه آهنی سنك اوزره اوردی واندن بر آتش طوغدی
انجلین بر آتش که شاهدن وآنك ملکندن کین چکیجیدر (مثنوی) من چو ابرم تو زمین موسی نبات * حق شه شطرنج
وما مات مات) وکذلك دخی بن سحاب کبی ام سن ای خاتون تراب کبی وموسی نبات کبیدر حق تعالی شه شطرنج
کبیدر بز مات یعنی بز مغلوب وعاجز (مثنوی) مات وبرد از شاه میدان ای عروس * آن مدان از ما مکن بر ما فسوس
مات وبردی یعنی غالب ومغلوب اولمغی شاهدن بیل ای عروس انی بزدن بیلمه وبزم اوزرمزه طنز وتسخر قیلمه یعنی
ولی النعمك اولان شاهك امرنی طوتمدك وحقنی کوزتمدك دیو بکا طعن ایتمه زیرا بو امر قضادر وعبدك کاری بوکا
همان تسلیم ورضادر (مثنوی) آنچه این فرعون می ترسد از او * هست شد این دم که گشتم جفت تو) اول نسنه که
بو فرعون اندن قورقاردی بودم وار اولدی ووجود بولدیکه سنکله جفت اولدم ومقارنت قیلدم دیدی (بیت)
اوله جق اولور ای دل چار وناچار) کرك سن کوکلکی کك طوت کرك طار (وصیت کردن عمران جفت را بعد از مجامعت که
تو مر اندیده باشی (مثنوی) وا مگردان هیچ از ینها دم مزن * تا نیاید بر من وتو صد حزن) عمران کندی جفتنه وصیت
ایلدی وبو کونه سویلدیکه ای خاتون عفت مشحون اشکارا ایلمه هیچ بونلردن دم اورمه وبو سرلردن کشف راز
ایلمه تا کم بنم وسنك اوزریکه یوز حزن کلمیه ونیجه بیك بلا ومحن ظهور قیلمیه (مثنوی) عاقبت پیدا شود آثار این *
چون علامتها رسید ای نازنین) عاقبت بونك اثرلری پیدا اولور ای نازنین چونکم بونك علامتلری ایرشدی کورکه
بو قدر معبرلر ومنجملر بوندن خبر ویردیلر (مثنوی) در زمان از سوی میدان نعرها * می رسید از خلق وپر می شد هوا)
فی الحال میدان جانبندن نعره لر وغریولر خلقدن ایرشدی وهوا انلرك غریو وفریادندن پر اولدی وشهر ایچی آنلرك صیت

وصدا سیله طولدی (م ی) شاه ازان هیبت برون جست ان زمان * پابرهنه کین چه غلغلهاست هان) شاه اول هیبتدن
یالن ایق اول زمان طشره صچرادی بویله دیوکه ای کاه اولك بونه غلغله در وبو صیت وصدانك اصلی ندر (مثنوی) ازسوی
میدان چه بانکست وغریو * کز نهیبش می رمد جنی ودیو * میدان جانبندن نه بانك وغریودر یعنی میدان جانبندن
کلان بانك وغریو ندر که آنك نهیبندن جنی ودیو اورکر (مثنوی) گفت عمران شاه مارا عمر باد) قوم اسرائیلیانند
ازتوشاد) عمران فرعونه ایتدی بزم شاهمزه عمر اولسون بنی اسرائیل قومی سندن شاددرلر (مثنوی) ازعطای شاه
شادی میکنند * رقص می آرند وکفها می زنند) پادشاهك عطاسندن شادیلك ایدرلر ورقص کتوررلر یعنی پادشاه آنلره
دون بوقدر عطا ایلدی اول عطادن اوتری شاد اولورلر ورقصلر قیلورلر واللرینی بری برینه اوررلر وصیت وصدا ایدرلر دیدی
مثنوی) گفت باشدکین بود اما ولیك * وهم واندیشه مرا پرکرد نیك) فرعون ایتدی اوله که بوسنك دیدیکك اوله
اما ولکن وهم واندیشه بنی قتی پریشان ایتدی یعنی بنم درونم وهم واندیشه ایله طولدی وبنم قلبم بوندن عظیم خائف
اولوردیدی (ترسیدن فرعون ازان بانك (مثنوی) این صدا جان مرا تغییر کرد * ازغم واندوه تلخم پیر کرد) بوصدا بنم
جانمی ای عمران تغییر ایتدی اجی اولان آندوه وغمدن بنی پیر ایتدی (مثنوی) پیش می آمد سپس می رفت شه) جمله شب
اوهمچو حامل وقت زه) شاه ایلرو کلدی وکیرو کتدی کیجه نك جمله سی اوزه وقتنده اولان حامل کبی یعنی اول شاه
زیاده الم واضطرابندن اوغلان طوغورمق وقتنده حامل اولان عورت کبی کاه ایلرو کلدی وکاه کیرو کتدی صباحه دك
اویقوبی ترك ایدوب بوکونه حرکت ایتدی (مثنوی) هر زمان میگفت ای عمران مرا * سخت ازجا برده است این نعرها
هر زمان دیردی ای عمران بنی بونعره لر محکم یرمدن ایلتدی یعنی بو میدان جانبندن کلان نعره لر وصدالر بنی قتی یرمدن
ایردی وعقلمی باشمدن وبنی حضورمدن اوچوردی دیردی (مثنوی) زهره نی عمران مسکین را که تا * بازگوید
اختلاط گفت را) عمران مسکینك زهره سی یوقکه تا جفتیله اولان اختلاطی اشکارا سویلیه وکیجه انکله مجامعت
ایلدیکنی اکا بیان ایلیه (م ی) که زن عمران بعمران درخزید * تا که شد استاره موسی پدید) بویله دیه که ای شاه عمرانك
زنی عمرانه سورتندی تا کم موسانك ستاره سی فلکده پدید اولدی یعنی عمران بویله دیمکه قادر اولهمدیکه ای فرعون بنم
خاتونم بوکیجه بنم یانمه سوریتوب کلدی وبن آنکله مجامعت قیلدم تا بنم صلبمدن آنك رحمنه مادۀ جسد موسی اولان
نطفه واصل اولدی همان دم آنك ستاره سی فلك اوزره ظهوره کلدی بوغریو وفریادك اصلی بودر دیمدی (م ی) هر پیمبر
که در آمد در رحم) نجم او بر چرخ گردد منتجم هر پیغمبر که انا رحمنه کلدی آنك نجمی چرخ اوزره منتجم اولور وظهور
قیلور (پیدا شدن ستارۀ موسی علیه السلام بر آسمان وغریو منجمان در میدان (م ی) بر فلك پیدا شدان
استاره اش * کوری فرعون ومکر وچاره اش) آنك اول ستاره سی فلك اوزره پیدا اولدی یعنی موسی علیه السلام
حضرتلرینك نجم سعادتی فلك اوزره ظهوره کلدی فرعونك کورلکنه ومکرنه وچاره سنه یعنی فرعون آنك
طوغمامسنه ایلدیکی مکر وچاره نك کورلکنه رغما علی انفه موسی علیه السلام حضرتلرینك یلدزی فلك اوزره ظاهر
اولدی (م ی) روز شد گفتش که ای عمران برو) واقف ان غلغل ان بانك شو کوندز اولدی فرعون عمرانه دیدیکه ای عمران
بورو اول غلغله نك واول بانك وصدانك واقفی اول کورکه اول غریو ونعره نك اصلی ندر (مثنوی) راند عمران جانب
میدان وگفت * این چه غلغل بود شاهنشه نخفت) عمران میدان جانبنه سوردی ومیدانده اولنلره دیدی
بونه غلغله ایدیکه شاهنشه اویومدی وسزك نعره وفریاد کردن اول استراحت قیلمدی (مثنوی) هر منجم سر برهنه
جامه چاك * همچو اصحاب عزا بوشیده خاك) عمران میدان جانبنه کلوب نعره وغلغله لردن سؤال قیلدقده
هر بر منجم باش اچق وجامه سی یرتق اصحاب ماتم کبی خاك آلوده اولمش وکندیلرینی ترابه مستغرق قیلمش کلدیلر
اکر بوسیده سین مهمله ایله وباء عربیله اولورسه معنی اصحاب ماتم کبی هر منجم خاك اوپمش کلدیلر دیمك اولور (مثنوی)
همچو اصحاب عزا آوازشان * بد گرفته از فغان وسازشان) اصحاب ماتم کبی بونلرك آوازی فغاندن طوتلمش
وانلرك سازی دخی سازبونده ترتیب ودوزن معناسنه در یعنی انلرك آوازی اصحاب عزانك آوازی کبی فغاندن طوتلمش
ودوزلمش وحاللری متغیر اولمش ایدی (مثنوی) ریش ومو برکنده رو بدریدگان * خاك بر سر کرده خون پر دیدگان)
صقاللری وقیللری قوپمش یوزلری یرتلمش طپراغی باشلری اوزره ایتمش کوزلری قان طولمش یعنی انلرك هر بری شو حالت
اوزره اولمش ایدی (مثنوی) گفت خیرست این چه آشوبست وحال * بد نشانی میدهد منحوس سال) عمران انلره دیدی
خیرمیدر بونه آشوب وفتنه در ونه حالدر منحوس اولان سال یرامز نشانمی ویرر بو اشوبك وحال پرملالك اصلی ندر دیدی
(م ی) عذر آوردند وگفتند ای امیر * کرد مارا دست تقدیرش اسیر) عذر کتوردیلر وعمرانه دیدیلر ای امیر اول خدانك دست
تقدیری بزی اسیر ایلدی وبز جمله مز دست تقدیر الهینك زبون ومغلوبی اولوب دشمن شاهی دفعه قادر اوله مدق وشاهك

دولتنی صیانت قیله مدق بودوکلی ایلدیکمز مفید وکارکر اولمدی وشاهك دولتی تیره اولدی شاهك دشمنی وار اولدی
ووجوده کلدی وغالب اولدی (مثنوی) شب ستارۀ آن پسر آمد عیان * کوری ما بر جبین آسمان) ای امیر
بوکیجه اول معهود اولان پسرك ستاره سی بزم کورلکمزه جبین آسمان اوزره عیان کلدی ونمایان اولدی دیدیلر
مثنوی) زد ستارۀ آن پیمبر بر سما * ماستاره بار گشتیم ازبکا) اول پیغمبرك ستاره سی سما اوزره تابان اولوب طوردی
بز بکادن ستاره بار اولدق یعنی بواجلدن کوز یاشلرنی ستاره لر کبی باران قیلدق دیدیلر (مثنوی) بادل خوش شاد
عمران وز نفاق * دست بر سر میزد او که الفراق) عمران خوش دل ایله شاد ونفاقدن النی باشی اوزره اوروب بویله دیوکه
اه الفراق یعنی عمران کوکل خوشلغیله شاد ایدی واما نفاق جهتندن آه الفراق دیو النی باشی اوزره اورروب تحیف وتلهف
قیلوردی (مثنوی) کرد عمران خویش پرخشم وترش * رفت چون دیوانگان بی عقل وهش) عمران ظاهرا
کندیسنی پرخشم وترش روی ایلدی دیوانه لر کبی عقلسز وهوشسز کتدی وآنلرك میانه توجه ایتدی (م ی)
خویشتن را اعجمی کرد وبراند * گفتهای بس خشن بر جمع خواند) عمران کندیسنی اعجمی ایتدی وآنلر جانبنه
سوردی چوق خشن سوزلری اول جمع اوزره اوقودی وآنلره عتاب آمیز سوزلری سویلدی (مثنوی) خویشتن را ترش
وغمگین ساخت او * نردهای بازگونه باخت او) اول عمران کندیسنی آنلره قارشو ترش روی وغمگین دوزدی بازگونه
نردلر اوینادی اویعنی باطنا خوش اولوب ظاهرا آنلره قارشو تلخ وترش اولدی وبوکونه عکسنه کار قیلدی (مثنوی)
گفتشان شاه مرا بفریفتید) ازخیانت وزطمع نشکیفتید) آنلره دیدی بزم شاهمزی الدادیکز خیانتدن وطمعدن
صبر ایتمدیکز (م ی) سوی میدان شاه را انگیختید) اب روی شاه ما را ریختید) شاهی میدان جانبنه یرندن قوپاردیکز
وآنك یوزینی کسه کورمز ایکن میدانه کتوردیکز بزم شاهمزك یوزی صوینی یرلره دوکدیکز (م ی) دست برسینه
زدید اندر ضمان * شاه مارا فارغ اریم ازغمان) الیکزی کوکسلریکز اوزره اوردیکز ضامن اولمقده وتکفل قیلمقده
بز شاهمزی غملردن فارغ کتورورز دیو یاشمدی نیچون آنی غملردن فارغ کتورمدیکز وکاری نیچون یرینه یتورمدیکز
دیدی (م ی) شاه هم بشنید وگفت ای خائنان * من براو یزم شمارا بی امان) شاه دخی منجملرك بوکونه سوزلرنی ایشتدی
وانلره ایتدی ای خائنلر بن سزی امانسز صلب ایلرم (مثنوی) خویشرا در مضحکه انداختم * مالها با دشمنان در باختم
زیرا کندمی سزك رأیکز واسطه سیله مضحکه یه اتدم وخلقه مسخره اولدم ماللری دشمنلره اویناتدم وبنی اسرائیله بوقدر
اموال وارزاق بذل ایتدم (م ی) تا که امشب جمله اسرائیلیان * دور ماندند از ملاقات زنان) تا کم بوکیجه جمله اسرائیلیلر
زنلرینك ملاقاتندن دور قالدیلر وخاتونلرینه مقارنت قیلمقدن بعید اولدیلر (م ی) مال رفت وآب روی وکار خام) این بود یاری
وافعال کرام) مال دخی آب روی کتدی وکار خام قالدی ومراد حاصل اولمدی کرامك افعالی ویارلغی بومی اولور وکریم
اولنلر برکسه یه معین اولسه لر بویله می معین اولورلر وفعل وعمل قیلسه لر بوکونه فعل وعملی قیلورلر (مثنوی) سالها
ادرار وخلعت می برید * مملکتها را مسلم می خورید) نیچه ییللر درادرار وخلعت ایلتورسز یعنی وظیفه لر وخلعتلر الورسز
مملکتلری مسلم یرسز یعنی بز پادشاهك منجملری یز دیو بوقدر وظیفه لر وخلعتلر آلدقدنصکره نیچه مملکتلری دخی
کندکزه خاص ایدوب انلردن کلان عوایدی یرسز دیدی (مثنوی) رایتان این بود وفرهنك ونجوم * طبله خوار اید
ومکارید وشوم) سزك رأیکز وهنرکز ونجومکز بومی ایدی یعنی نجوم بیلمکز وانده هنرور اولمکز ورأی قیلمکز بوشکلمیدر
سز مفت خوارلر ومکارلر وشوملرسز دیدی سزك بوقدر وظایف اخذ ایلمکز وتیمارلر یمکز بوکون ایچون ایدی پس سزك
بو خصوصده فائده کز اولمیجق سزنه کفارته برارسز دیو تهدید ایلدی (مثنوی) من شمارا بردرم وآتش زنم * بینی وگوش
ولبان تان بر کنم) بن سزی یرتارم وسزه آتش اوررم بورنکزی وقولاغکزی ولبلریکزی یرندن قوپاررم وعظیم
سیاستلر ایلرم (مثنوی) من شمارا هیزم آتش کنم * عیش رفته بر شما ناخوش کنم) بن سزی هیزم آتش ایلرم وسزی
ناره آتوب یاقرم سزك کچمش عیشکزی سزه ناخوش ایلرم دیدی (مثنوی) سجده کردند وبگفتند ای خدیو * گر یکی
کرت زما چربید دیو) منجملر سجده ایلدیلر وفرعونه سویلدیلر که ای خداوند بزلر اکر بزدن شیطان بر نوبت غالب
وبز مغلوب اولدقسه (مثنوی) سالها دفع بلاها کرده ایم * وهم حیران زانچه ماها کرده ایم) نیچه سنه لردرکه بز بلالری
دفع ایلدك وهم عقل حیراندر اندنکه بزلر ایلمشز وبو معنی دخی جائزدرکه ماها جمع متکلم اولمیوب سالها قرینه سیله
ماهك جمعی اوله هانك بری تخفیف اولمق اوزره تقدیر معنی وهم حیراندر اندنکه نیچه آیلر بز ایلمشز دیمك اولور
مثنوی) فوت شد از ما وحکمش شد پدید * نطفه اش جست ورحم اندر خزید) ودیدیلرکه ای شهنشاه بو دفعه بزدن
اگرچه تدبیر صائب فوت اولدی واول پسر معهود حملی ظهوره کلدی آنك نطفه سی صلب پدرندن رحم
مادرینه سورتندی (مثنوی) لیك استغفار این روز ولاد * مانگه داریم ای شاه قباد) ولکن بو خطا وفسادك

كفارتی ایچون یوم ولادتی برنكاه طوته لم وحفظ ایده لم (مثنوی) روز میلادش رصد بندیم ما * تا نكردد فوت
وبجهد این قضا) ای شاه قباد اول پسرك روز میلادنه بز رصد باغلیه لم تا كم فوت اولمیه وبزم المزدن بوكره بو قضا قورتلمیه
(م ی) كرنداریم این نكه ما را بكش * ای غلام رای تو افكار وهش) اكر بو وقتی نكاه طوتمزسق بزی اولدر ای بزسنك
افكار وهوش ورأیكك غلامی یز پس فرعون اول كروهه فرصت ویردی (م ی) تا بنه مه می شمرد او روز روز * تا نبرد
تیر حكم خصم دوز) تا كم اول كروه منجمین طقوز آیه دك روز بروز صایدی تا كم بو دفعه خصم دوز وعدو سوز اولان
قضانك حكمی اوچمیه وفرعونك جكرنه چكمیه (مثنوی) چون مكان بر لامكان حمله برد * سرنكون ایدز خون
خود خورد) یعنی مكان اهلی چونكم لامكان عالمی اوزره حمله ایلتیه یعنی عالم غیبك حكمنك دفعنه اقدام وهجوم ایلیه
سرنكون كاور وكندی قانندن ایچر یعنی كندوبی هلاك ایدوب قانن ایچر بو دخی نسخه در بر قضا هر كس شبخون
آورد وهر شول كسه كه قضا اوزره شبخون كتوره یعنی قضایی قتل ودفع ایتمكه حیله ایدن سرنكون كاور وكندوبی
هلاك قیلور دیمك اولور (مثنوی) چون زمین با آسمان خصمی كند * شوره كردد سر زمركی برزند) چونكم زمین آسمانه
خصومت ایلیه شوره وبی منفعت اولور وباشنی مرك منسوب اولان فلا كتلردن طشره اورر ویا خود اولمكلكدن
ویا خود بر نوع مركدن باشنی یوقاروا اورر یعنی اولمكدن باش چیقارر دیمك اولور (مثنوی) نقش با نقاش پنجه می زند
سبلتان وریش خود بر میكند) نقش كه نقاشله پنجه اوره كندی صقالنی وبیقلرنی قوپارر یعنی شكل وصورتنی بوزر
وكندوبی هلاك ایلر الله تبارك وتعالینك قضاسنی هیچ بر احد عقل وتدبیر ایله رد قیله مز وآنك حكمی اصلا متبدل اولمز
كما قال الله تعالی (واذا اراد الله بقوم سوءا فلا مرد له) وقال علیه السلام اللهم لا مانع لما اعطیت ولا معطی لما منعت
ولا راد لما قضیت ولا مبدل لما حكمت ولا ینفع ذا الجد منك الجد (خواندن فرعون زنان نوزاده را سوی میدان هم جهت
مكر (م ی) بعد نه مه شه برون آورد تخت * سوی میدان ومنادی كرد سخت) طقوز آیدن صكره پادشاه تختنی طشره
میدان جانبنه كتوردی وشهر ایچره محكم منادی اوردی (مثنوی) كای زنان با طفلكان میدان روید * جمله
اسرائیلیان بیرون شوید * بویله دیو كه ای زنلر نوزاده اولان اوغلانجقلر یكزله میدانه كیدك جمله اسرائیلیلر شهردن
طشره اولك وصحرا جانبنه كلك (مثنوی) انچنانكه پارمی دانرا رسید * خلعت وهر كس ازیشان زر كشید) انچلین كه
كچن سنه ارلره خلعت ایرشدی وآنلردن هر كس زر چكدی وپادشاهدن نیچه سیم وزر الوب خانه سنه كتوردی
مثنوی) هین زنان امسال اقبال شماست * تا بیابد هر یكی چیزی كه خواست) آكاه اولك ای زنلر بو سنه سزك اقبال
ودولتكزدر تا كم هر بریكز بر شیء كه استدی بوله وهر نه دیلرسه شاهدن آنی اله (مثنوی) مر زنانرا وصلت
وخلعت دهد * كودكانرا هم كلاه زر نهد) تحقیقا زنلره اول شاه خلعت وصله ویرر واوغلانجقلرك باشنه هم كلاه
زرقور یعنی كودكلر یكزك باشلرینه هم التونلی تاجلر قوردیدیلر (مثنوی) هر كه او این ماه زاییدست هین
كنجها كیرید از شاه مكین) هر شول طفل كه بو آی طوغمشدر آكاه اولك آنلری كتورك وشاه مكیندن كنجلر طوتك
ونیچه خزینه لر وعطیه لر آلك (مثنوی) ان زنان با طفلكان بیرون شدند * شادمان تا خیمه شه آمدند اول خاتونلر بونك
مكر اولدیغندن غافل اولوب اوغلانجقلریله طشره كتدیلر شادمانه شاهك خیمه سنه دك كلدیلر (مثنوی) هر زن نوزاده
بیرون شد ز شهر * سوی میدان غافل از دستان وقهر) هر نوزاده اولان عورت میدان جانبنه شهردن طشره كتدی
شاهك حیله وقهرندن غافل اولدقلری حالده (م ی) چون زنان جمله بدو كرد آمدند * هر چه بودان نر ز مادر بستدند)
چونكم جمله زنلرا كا جمع كلدیلر وشاهك خیمه سی قتنه مجتمع اولدیلر هر نه كه ارككك ایدی آنی مادرلرندن الدیلر (مثنوی
سر بریدندش كه اینست احتیاط * تا نروید خصم ونفزاید خباط) باشلرنی كسدیلر واول نوزاده اولان اوغلانجقلری
اول حینده جمله قتل ایتدیلر بویله دیو كه احتیاط بودر تا خصم بتمیه وعملكتده خباط زیاده اولمیه انتظام عالمدن
اوتری بونلرك باشی كسلمك روا كورلدی دیدیلر (بوجود آمدن موسی علیه السلام وآمدن عوانان بخانه عمران
ووحی آمدن بمادر موسی را در آتش انداز (مثنوی) خود زن عمران كه موسی برده بود * دامن اندر چید از ان آشوب دود
بعض نسخه ده موسی علیه السلام زاده بود واقع اولمشدر یعنی عمرانك خاتونی خود موسی حضرتلرنی طوغرمشدی كه
موسایی اول جمعیته بیله ایلتمشدی ولكن اتكین كندویه دوشوردی اول فتنه ودخاندن موسایی پنهان ایلدی
اول عواندن وبو معنی سیاق وسباقه دخی انسب اولور كه دینله خود زن عمران كه موسایی میدانه قریب ایلتمشدی
ولكن میدانه وارمیوب عورتلر ایچنه داخل اولمیوب اول فتنه وآتشدن اتكین كندویه دیردی وموسایی ینه اوینه
ایركوردی دیمك اولور (م ی) آن زنان قابله در خانها * بهر جاسوسی فرستادان دغا پس اول ابه خاتونلری اوله جاسوسلقدن
اوتری كوندردی اول ازغون فرعون (مثنوی) غمز كردندش كه اینجا كودكیست) نامد او میدان كه در وهم وشكیست

غمز ایلدیلر اول فرعونه كه بو اوده بر كودك واردر اول كودك میدانه كلمدیكه اول وهم وشكده در یعنی انده وهم وشك واردر
مثنوی) اندرین كوچه یكی زیبا زنیست * كودكی دارد ولیكن پرفنیست بو محله ده بر زیبا زن واردر بر كودك طوترولكن
كودك بر پرفن وآثار دولت وسعادتله معنوندر (م ی) پس عوانان آمدند او طفل را) در تنور انداخت از امر خدا
اپس عوانلر كلدیلر اول مادر موسی طفلنی بنار تنوره اتدی امر خدادن (مثنوی) وحی آمد سوی زن زان باخبر)
كه ز اصل آن خلیلست این پسر) وحی الهی كلدی زن عمران جانبنه اول باخبر اولان اللهدن بویله دیو كه اول خلیلك
اصلندندر بو پسر (م ی) عصمت یا نار كونی باردا * لا تكون النار حر اشاردا) بو آیت كریمه سوره انبیاده در جناب عزت
حضرت ابراهیم علیه السلام آتشه اتلدقده بیوردیكه (قلنا) بز دیدك (یا نار كونی بردا وسلاما علی ابراهیم) ای اتش
صووق اول دخی سلامت اول ابراهیمك اوزرینه (وارادوا به كیدا) وكافرلر اكا مكر دیلدیلر (فجعلناهم الاخسرین) پس
بز بو كافرلری قیلدق كمال خسارتده معنای بیت (یا نار كونی) امرینك حفظ وعصمتیله لا تكون اولمدی النار اتش حر
یاقیجی شارد انفرت اولنمش شرد البعیر یرلرچقن دوه نفرت ایتسه ویا خود پراكنده ایدیجی اولمدی وجه آخر نته كم اول
خلیل علیه السلام یا نار كونی بردا امرینك عصمتی ایله نار غرورا كا حار اولمدی وآنی پراكنده قیلمدی كذلك نار تنور
بو طفلی یاقیجی ونفرت ویریجی اولمز (مثنوی) زن بوحی انداخت او را در شرر * بر تن موسی نكرد آتش اثر) پس زن
عمران درحال اول موسایی الهام الهی سببیله شرر وشعله ایچره اتدی وتن موسایه آتش اثر ایلمدی بشكده یاتوركبی
آتش ایچره سالما یاتدی (مثنوی) پس عوانان بی مراد ان سو شدند * باز غمازان كزان واقف بدند) كوشه بكوشه جست
وجو قیلوب بوله مدیلر وینار تنور ایچره اولدیغن بیله مدیلر عاقبة الامر مأیوس ومقنوط اول فرعون جانبنه كتدیلر
وبعد السعی والاهتمام بوله مدقلرنی اكا اعلام ایتدیلر فرعون طلبدن فارغ اولدقدن صكره كیرو غمازلر اول موسانك
آنده موجود اولمسندن واقف اولدیلر (مثنوی) با عوانان ماجرا بر داشتند * پیش فرعون از برای دانك چند عوانلره
ویا خود عوانلرله قصه یی وماجرایی فرعونك اوكنده یوقاروطوتدیلر برقاچ دانكدن اوتری یعنی اول ماجری بر مقدار
دفع اولمش ایكن غمازلر برقاچ اقچه دن اوتری آنی فرعونك اوكنده عوانلره خطاب ایتمكله مرتفع ایتدیلر وظهوره
كتوردیلر (مثنوی) كای عوانان باز كردیدان طرف * نیك نیكو بنكرید اندر غرف) ودیدیلر كه ای عوانلر كیرو دونك
ورجوع قیلك اول خانه طرفنه ایوایو نظر ایلك غرفه لره ودریچه لر ایچره زیرا ارامقده وجست وجوده خطا اولمش وحی
آمدن بمادر موسی علیه السلام كه موسا را باب انداز) القیه فی الیم بو آیتك تفسیری جلد ثانیده امتحان هر چیزی تا ظاهر
شود بیانده مرور ایلدی انده طلب اولنه (م ی) باز وحی آمد كه در آبش فكن * روی در امیددار ومو مكن) كیرو مادر
موسایه حضرت حقدن الهام كلدیكه بو دفعه اول موسایی صویه براق وبوزیكی امیدده طوت وآنك فراقنه محزون
اولمه وصچك یولمه (مثنوی) در فكن در نیلش وكن اعتمید * من ترا باوی رسانم روسپید) الی نیله القا ایله واعتماد واتكا قیل
بن سنی اكا واصل وانی سكا رد قیلرم یوز آقلغیله كه حضرت حق سوره قصصده بیورر (واوحینا الی ام موسی ان ارضعیه
فاذا خفت علیه فالقیه فی الیم ولا تخافی ولا تحزنی انا رادوه الیك وجاعلوه من المرسلین) پس مادر موسی بو آیت كریمه نك
مضمونی ودخی اذ اوحینا الی امك ما یوحی ان اقذفیه فی التابوت) آیت كریمه سنك مفهوم منجه حضرت موسایی امزیروب
وبر تابوتك ایچنه قویوب نیل مباركه القا ایلدی پس عوانلر ایچرواوه كیردیلر ینه اوایچره كودك بولمیوب كیرو دوندیلر پس
(فلیلقه الیم بالساحل) آیتنك مصداقنجه اول تابوتی نیل مباركك ساحلنه القا ایلدی وفرعون مع زوجته اسیه نیل
كنارنده اولان بستاننده بر بركه كنارنده اوتورمشدی فرعون آسیه یه امر ایلدی اول صندوقی اخذ ایلمكه پس انی
آسیه اخذ والتقاط ایلدی صندوقی اچدیلر كوردیلر كه ایچنده صبیح الوجه بر صبی واردر كه بوزنی كورن البته آنك
آشفته وحیرانی اولور آسیه اكا محبت ایلدی وفرعون آنك قتلنه قصد قیلدی آسیه دیدیكه (قرة عین لی ولك لا تقتلوه
دیو خلاصی ایچون متضرع اولدی نته كم حضرت حق سوره قصصده عبادنه بو قصه دن خبر ویروب بیوردی (فالتقطه
آل فرعون لیكون لهم عدوا وحزنا ان فرعون وهامان وجنودهما كانوا خاطئین وقالت امرأة فرعون قرة عین لی ولك
لا تقتلوه عسی ان ینفعنا او نتخذه ولدا وهم لا یشعرون) یعنی بعد القاء الیم بالساحل فرعونك اهلی اول موسایی اخذ
ایلدی عاقبة الامر بونلره عدو وحزن اولمقدن اوتری تحقیقا فرعون وهامان وبو ایكیسنك جنودی كلیسنده خطا
ایدیجی اولدیلر اولانجه بیك اطفالی عدولرندن خوف وحذر ایدوب قتل ایلدیلر وثانیا عدولرینه محبت ایدوب
كندی خانه لرنده بسلدیلر حضرت موسایی صندوقدن طشره چیقاردیغی حینده امرأة فرعون فرعونه دیدیكه بو طفل
بنم وسنك كوزمزك نوری وقلبمزك سروریدر بونی قتل ایلامك مرجودر كه بونده نفع ایلیه كه بونده علائم یمن ودلائل خیر
واردر یا خود بز بونی ولد اتخاذ ایلرز كه اوغل اتخاذ ایلمكه لایقدر حال بو كه بونلر آنك التقاطنده واندہ منفعت امیدنده

وآنی ولد اتخاذ ایلمکده خطا اوزره اولدقلرینه شعورلری اولمدی دیمك اولور (مثنوی) این سخن پایان ندارد مکرهاش
جمله می پیچید هم درساق وپاش) محصل کلام ونتیجهٔ مرام بوسوزه نهایت طوتمز اول فرعونك مکرلری جمله بالدرینه
واپاغنه طولشدی (مثنوی) صدهزاران طفل میکشت او برون * موسی اندر صدر خانه دردرون) یذبح ابناءهم
ویستحیی نساءهم) آیتنك مصداقنجه صدهزاران اطفالی اوطشره دن اولدردی اصل عدو حضرت موسی علیه السلام
ایکن صدرخانه ده وایچروده ایدی (مثنوی) ازجنون میکشت هرجابد جنین * ازحیل آن کور چشم دوربین)
هرنه یرده کم جنین وار ایسه جنون وسفاهتندن اولدردی حیله لردن ومکرلردن اول حقیقتی ادراك ایلمکده کورچشم
اولان ونفسنه متعلق اولنده دوربین اولان فرعون (مثنوی) اژدها بد مکرفرعون عنود * مکرشاهان جهان را
خورده بود) فرعون عنودك مکری کویا براژدرها ایدی زیرا مکرشاهان جهانی جمله یمش ایدی وآنلری تحت تصرفنه
المش ایدی (م ی) لیك اوفرعونتر آمد بدید * هم وراهم مکر اوادر کشید) ولکن هم اول فرعوندن زیاده فرعون یعنی
مالکیتده وغالبیتده ظاهر اولدی هم آنی هم آنك مکرنی چکدی ومحو قیلدی هرکیم عمالقه یه پادشاه اولورسه اکا
فرعون دیرلر نته کم رومه پادشاه اولنه قیصر وفرسه پادشاه اولنه کسری دیرلر تفرعن دن مشتقدر تفرعن الرجل دیرلر چن
عالی اولسه وحددن تجاوز قیلسه موسی علیه السلام حضرتلرینك فرعوننك اسمی ولید بن مصعبدر پس ملك مصر
اولنلره فرعون دینلدیسه ولغتده کل عالی اولنلره اطلاق اولندیسه حضرت موسی علیه السلام دخی ملك مصر نبوت
ورسالت اولدیغی وعوان اوزره تسلط وتجاوز قیلدیغی اجلدن علی طریق المشاکله حضرت موسایه جناب مولانا قدسنا
الله بسره الاعلی فرعونتر تعبیر بیوردیلر یعنی عالیتر وما لکتر دیمك اولور (م ی) اژدها بود وعصاشد اژدها * این بخورد
انرا بتوفیق خدا فرعون براژدرها در عصای موسا دخی اژدها اولدی بواژدرهایی موسی یدی اول اژدرهایی توفیق خدا
معا ونتیله (م ی) دست شد بالای دست این تا کجا) تا بیزدانکه الیه المنتهی ال اوزره اولدی بوتفوق نه یره دکدر یزدانه دك
که (وان الی ربك المنتهی) درای انتهای علوم الخلایق ورجوعهم دیمکدر (م ی) کان یکی دریاست بی غوروکران * جمله
دریاها چوسیلی پیش آن) که اول قدرت ربانی وقوت یزدانیله غوروبی کنار بردریادر جمیع بحار علم وکلمت وقوت وقدرت
آنك اوکنده برسیل کبیدر (مثنوی) حیلها وچارها کراژدهاست * پیش الا الله انها جمله لاست) انك اوکنده
حیلهای جمیع وچارهای ابنای آدم اکر فی المثل اژدرها در الله اسمیله مسمی اولان موجود حقیقینك اوکنده جمله سی
لادروکندیلری وحیله وخدعه لری هب فنادر (مثنوی) چون رسید اینجا بیانم سرنهاد * محوشد والله اعلم بالرشاد)
چونکم بنم شرح وبیانم یعنی بنم شرح وبیان ایلیم چونکم بومرتبه یه یتشدی باش قودی یعنی محو اولدی والله تعالی
طوغری یوله اعلمدر (مثنوی) انچه درفرعون بود اندرتوهست * لکن اژدرهات محبوس چهست) اول کبرونخوت
وعناد وغفلت ودنیا دولتنه اولان حرص ومحبت که فرعونده وار ایدی سنده دخی واردر ولکن سنك اژدرهای نفسك
چاه فقر واحتیاجده محبوس ومقیددر آنك دولت وچاه ایچره اژدرهاسی مطلق اولمش وقوت بولمش ایدی پس اول
مرتبه دولت وعزت سکا ویرلسه واژدرهای پژمرده لك دیرلسه سن فرعوندن ارتق وعصیان وفسادلك اندن چوق اولوردی
م ی) ای دریغ این جملهٔ احوال توست * توبران فرعون برخواهیش بست) ای حیف ودریغ بوجمله احوال خودسنك
احوالکدرسن اول فرعون اوزره بوحکایه واحوالی باغلق استرسن (وفی انفسکم افلا تبصرون) آیتنك فحواسنجه
بواحوال واوصافی کندی نفسکده کورمزسن (واذا تتلی علیه آیاتنا قال اساطیر الاولین) دین کافروظالم کبی چن سوء
احوال وافعالك اوزره حکایات اولین ضمننده علی طریق التعریض تلاوت وقراءت اولنسه بوحکایت اولینددر دیوب
آنی کندیکه المزسن وآنلرك صفتلرین نفسکده بولمزسن اکر نظر حقیقت بیله کندی نفسکه نظر قیلسك فرعون کبی
وهوا که نظر قیلسك هامان کبی بولوردك وروحکی موسی وعقلکی هارون مثالنده مشاهده قیلوردك
کما قال الشیخ الاکبر رضی الله عنه (بیت) روحی موسی وعقلی هارون * نفسی فرعون هوای هامان (مثنوی
کرزتو کو یند وحشت زایدت * وزدیکر چون فسان بنمایدت) انبیای عظام علیهم السلامك ناسه ارشاد ایلدکلری
وقتده دأبی اولدرکه بالمشافهه برکسه یی تعبیر ایلمزلر ونفرت ووحشت اولمسون دیو صراحة برآدمك عیبنی یوزینه قرشو
سویله مزلر مکرکه سویلمسنه امر الهی اوله بلکه دأب شریفلری یا کندی نفسلرینه خطاب ایتمکله ویاخود برقومی
تعبیر وتعییب ایدوب مستعینه تعریض وایما ایتمکله ارشاد ونصیحت ایلمکدر کما قال الله تعالی حاکیا عن حبیب
النجار (ومالی لا اعبد الذی فطرنی والیه ترجعون) ومقتضی الظاهر ان یقال (ومالکم لا تعبدوا الذی فطرکم والیه
ترجعون) فعدل عن مقتضی الظاهر دفعا للوحشة وکما قال نبینا صلی الله علیه وسلم اذا وعظ الناس ما بال اقوام
یفعلون کذا وکذا وصاحب شرعه دیرلرکه ومن السنة ان لا یشافه احدا بالتثریب یا بالمشافهة تعبیرا یلمك

ورو بروبرکسه نك عیبنی یوزنه سویلمك وقتا کم انبیانك طریقتی وسلطان انبیا علیه السلامك سنتی اولدیسه اولیا دخی اول
اثره کیدوب وبالمشافهه تصریح بالذکرایتمکی ترك ایدوب علی قاعدة اسلوب الحکیم برکسه نك حالنی وبرقومك
اوصافی بالنی برقومك حکایه سی شکلنده ایراد ایدرلر وعلی طریق التعریض اوکسه یه ویا اول قومه سوء حالن
وقبح خصالن اعلام ایدرلر عامل اولان اولا قصه دن حصه الور وغافل اولان آنی غیرینك حالی بیلور وسلفك حکایه سی
صانور حال بوکه اول سوز کندی ایچون دینلمش ولکن تصریح بالذکر دفع وحشت ونفرت ایچون ترك قیلنمشدر ولهذا
حضرت خداوندکار بیوررلر ای کندی نفسنك خباثت وقباحتندن غافل وفرعون وهاماندن نه ایدوکن بیلمین جاهل
بوجمله سنك حالکدر نهایت ما فی الباب سکا خطاب ایلمك ترك اولندی وحکایات سلف شکلنده سنك احوالك ایراد
قیلندی اکر سندن سویلرسه سکا وحشت ونفرت طوغر زیرا حق مر درنفسك اندن حظ ایتمیوب ناصح اولنه
عداوت ایدر روا کر غیر یلردن سویلرسه سکا افسانه کوریتور (م ی) چه خرابت میکند نفس لعین * دورمی اندازدت
سخت این قرین) نیجه خراب ایلرسنی نفس لعین بیلورمیسن سنی قرب الهیدن دوراتار زیاده بو یرامز قرین اکربوسوء
قرینك کورسه ایدك (یا لیت بینی وبینك بعد المشرقین فبئس القرین) دیواندن زیاده بعد ونفرتی تمنی ایلیدك ولکن سکا
سوکادشمن اولدیغی ایچون آنك مضرت وعداوتن کورمزسن ای نفسنك فسادندن غافل سنك نفسك فرعون کبی
طاغی وباغیدر (مثنوی) آتشت راهیزم فرعون نیست) ورنه چون فرعون اوشعله زنیست ولکن سنك آتشکه هیزم
فرعون بوقدر یعنی سنك نفسکك شهوت وغضبنه وفرعونه متعلق ومضاف اولان مال وجاه هیزمی بوقدر بوخسه اکر
اول قوت ودولت سکا ویرلیدی فرعون کبی اول نفسك برشعله زندر واژدرهای فسرده وپژمرده کبیدر ریاضت
وفقردن حاصل اولان فسرده لك اکراندن زائل اوله جق اولورسه خلق سوزاولمقده اول کویا برنار پرشرر وبرمار هفت
سردرپس معنانی فهم ایتمك استرسك بوحکایتدن معلومك اولورکه بیوررلر (حکایت آن مارکیرکه اژدرهای فسرده را
مرده پنداشت دررسمانهاش پیچید وآوردن بغداد برای هنکامه (مثنوی) یك حکایت بشنواز تاریخ کوی *
تابری زین رازسر پوشیده بوی) تاریخ کویدن برحکایت ایشتکه تاریخ سویلجیلر بوحکایتی نقل ایلشلردر تاکم
بوسرپوشیده اولان رازدن رایحه ایلته سن وبومخفی اولان سردن برشمه طویه سن (مثنوی) مارکیری رفت سوی
کوهسار) تا بکیرد او بافسونهاش مار) برمارکیر کوهسار جانبنه کتدی تاکم اول مارکیر کندی افسونلری ایله مار طوته
مثنوی) کرکران وکرشتابنده بود) آنکه جوینده ست یابنده بود) اکرثقیل وبطئ الحرکه اولان کمسه اولسون وکرسرعت
ایدیجی وعجله قیلیجی کمسه اولسون اول کمسه که جوینده دریابنده اولورمن طلب وجد وجد حدیثنك موجبنجه
هرشول کمسه که برشیئه طالب اوله وآنك حصولنه جد وجهد قیله عاقبت آنی بولور (مثنوی) درطلب زن دائما
توهردودست) که طلب درراه نیکو رهبرست پس سن دائما هرایکی الکی طلبه اور زیرا طلب یولده نیکو رهبردر لابد طالب
اولان ساعی کالدکده برکون مطلوبنه واصل اولور (م ی) لنك ولوك وخفته شکل وبی ادب (سوی او می غیژ واورامی طلب
لنك ولوك وخفته شکللو وادبسز هرنه حالده ایسك آنك جانبنه سوروتون وآنی طلب ایله تا برکون آنی کندکده بوله سن
ومرادکه واصل اوله سن (مثنوی) که بکفت وکه بخاموشی وکه) بوی کردن کیرهرسوبوی شه کاه سوز ایله وکاه صمت
وسکوت ایله وکاهی هرجانبه شاه حقیقتك رایحه سنی المق واستشمام قیلمق طوت (مثنوی) کفت آن یعقوب
با اولاد خویش * جستن یوسف کنید از حد بیش) نته کم اول یعقوب علیه السلام کندی اولادنه ای بنم اوغللرم
حددن زیاده یوسفی جست وجو ایلیکز دیدی پس سن دخی کرکدرکه یعقوب وار یوسف حقیقینك دائما طلبنده اوله سن
وروز وشب آنك وصالنی جست وجو قیله سن کورکه حضرت یعقوب نبی کیجه وکوندز یوسفنك وصالی ایچون غم
یدی وکندی اولادنه یوسفی حددن زیاده طلب ایلك دیدی کما اخبر الله تعالی حاکیا عنه فی کلامه (یا بنی اذهبوا فتحسسوا
من یوسف واخیه ولا تیئسوا من روح الله انه لا ییئس من روح الله الا القوم الکافرون) یعنی یعقوب علیه السلام
کندی اولادنه دیدیکه ای اوغللرم کیدك یوسفدن وقرنداشی بنیامیندن تجسس ایدك والله رحمت وراحتندن
مأیوس اولمك زیرا الله رحمت وراحتندن مأیوس اولمز الا قوم کافرین (مثنوی) هرحس خود را درین جستن بجد
هرطرف رانید شکل مستعد) حضرت یعقوب هربر اوغلنه دیدیکه هربریکز کندی حسنی بوطلبده جدله
مستعد شکلنده هرطرفه سوریکز ویاخود حضرت مولانا قدسنا الله بسره العزیز طالب یوسف حقیقی اولنلره دیرکه
کندیکك هربرحسنی بوطلبده جد وسعیله ای طالب یوسف حقیقی اولنلر هرطرفه سورك مستعد وصال وقابل
وجدان شکلنده (مثنوی) کفت از روح خدا لا تیئسوا * همچوکم کرده پسر روسو بسو) نته کم یعقوب اولادنه
دیدی خدانك رحمت وفرحتندن مأیوس اولمالك مصرع ثانی حضرت مولانا لساننده اولور یعنی سن دخی ای طالب

يوسف حقيقى اوغلن ياوى قيلان كسه كبى طرف بطرف يورو وسؤال ايله ديمكدر (مثنوى) ازره حس دهان
پرسان شويد ✱ كوش را بر چار راه آن نهيد) حسك دهانه اضافتى عاملك خاصه اضافتى قبيلندندر ودهانك حسندن
مراد ذوق تقدير كلام دهانك ذوقى بولندن يعنى اغزك طاتلو اولمسى وذوق المسى جهتندن سؤال ايديجى اولك ودخى
كوشى آنك درت يولنه وجوانب اربعه سنه وضع قيلك وآنك خبرنى عجباقنغى جانبدن استماع ايلرز اوله
دو منتظر اولك (مثنوى) هر كجا بوى خوش آيد بو بريد) سوى آن سر كاشناى آن سريد وهر قنده كه بر خوش
رايحه كله رايحه ايلتون اول سر جانبنه كه اول طرفك آشناسيسز يعنى ان لربكم فى ايام دهركم نفحات الا فتعرضوا
لها حديثنك خواسنجه شام جانله نفحات الهيه وربانيه يه قصد قيلك واول سر سبحانى جانبندن بوى آلك فى الحقيقه
اول جانب حقانيتك سر آشناسيسز ديمك اولور (مثنوى) هر كجا لطفى ببينى از كسى ✱ سوى اصل لطف ره يابى عسى
هر قنده كه بر لطف كورهسن بر كسهدن لطفك اصلى جانبنه يول بولهسن بولا كه عسى افعال مقاربه دندر
سينك كسريله قراءت اولنمسى وزن ايچوندر نته كم عسى اوقورلر (مثنوى) اين همه خوشها ز دريا يست ژرف ✱
جزو را بكذار وكل را دار طرف) بو دوكلى خوشلر ومهوش ودلكشلر بر درياى عظيمدركه اول بحر حقيقتدر كما قال
ابن الفارض (بيت) وكل مليح حسنه من جمالها ✱ معدله بل حسن كل مليحة ✱ وصرح باطلاق الجمال ولا تقل ✱
بتقييده ميلا لزخرف زينة) پس جزوى وفرعى ترك ايت وكوزيكى كله واصل طوت (مثنوى) جنكهاى خلق بهر
خوبيست ✱ برك بى بركى نشان طوبيست) بو خلق عالمك جنكلرى وجدللرى عاريتى ومجازى اولان بركدن
بى برك اولمق بركى يعنى زينت صورى ولطافت ظاهر يدن عارى اولمق بركى شجرهٔ طوبانك نشانيدر كه اول دنيا
اغاجلرى كبى اوراق عاريتى ايله خوب وزينت مجازيه ايله محبوب دكلدر بلكه برك وبارى دائما خنده وكنديسى
نفحهٔ الهيه ايله ابدالا باد زندهدر كما قال صلى الله عليه وسلم طوبى شجرة فى الجنة غرسها الله بيده ونفخ فيها من روحه
تنبت الحلى والحلل پس دنيا بركنى ترك ايلين وسرو كبى ازاد اولان اولياءنك شانى كبيدر بونلره برك صورتى ترك ايلمك
بركى وحضرت حق بونلره كندى روحندن نفخ قيلدى وبونلر منبت حلل معارف وحلى علوم اولدى پس بونلر
خلق عالم كبى براى خوبى صورى جنكلر قيلمقدن قورتلدى جائزدركه طوبيستده طوبيدن مراد شجرهٔ جنت
اولميه بلكه طيبدن مصدر اوله موسى وزننده نته كم موسى دينلديكى كبى طوبى دخى
كسر بايله طوبى دينلسه جائزدر بو تقدير اوزره معنى خلقك جنكلرى مجازى اولان خوبلقدن اوتريدر بى بركلك
بركى وبو برك صورينك تركى طيب وسعادتدركه بو برك مجازى ترك ايلين صلحاحقنده (طوبى له وحسن مآب)
بيورلمشدر ولهذا قال عليه الصلوة والسلام طوبى لمن كان عيشه كعيش الكلاب (مثنوى) خشمهاى خلق بهر
آشتيست ✱ دام راحت دائما بى راحتيست) اكر نظر حقيقت بيله نظر ايلسك بو خلقك برى برينه اولان خشملرى
براى صلح وفراغتدر كه تا حضورده واصل اولهلر دام راحت بهر حال دائما بى راحتلقدر يعنى زحمت
سبب رحمتدر وتعب وتحمل مشقت وسيلهٔ نعمت وراحتدر (مثنوى) هر زدن بهر نوازش را بود ✱ هر كله
از شكر آكه ميكند) هر اورمق نوازشدن اوترى اولور يعنى هر اورن كسه مضروب اولنه كوشمال ايچون
وآخرنده نوازش ايچون اورر نظر ايلسك بر شكايت شكردن آكاه ايلر يعنى شكر كه نعمتى مستلزم وشكايت اول
نعمتك فوتندن حاصل اولور پس هر كله شكرى لازم كلان نعمتدن آكاه ايلر (مثنوى) بوى بر از جزو تا كل
اى كريم ✱ بوى بر از ضد تا ضد اى حكيم) اى كريم اولان كسه رايحه ايلت جزؤدن تا كله يعنى اشيا كه جزو منزله سنده
ومرتبهٔ الوهيت كه كل مرتبه سنده در بو اشيادن رايحه ايلت تا مرتبهٔ الوهيته تا كم لطف وكرمك اصلنى بولهسن
وجزوده اولان كلدن ايديكنه واقف اولهسن وضددن ضده دخى رايحه ايلت اى علمى محكم اولان وعملنده اصابت قيلان
كسه مثلا بر كسه شكايت ايلر آنك ضدى مستلزم نعمت اولان شكريدر شكايتدن شكره انتقال ايله وجنكدن
صلحه استدلال ايله (مثنوى) جنكهاى آشتى ارد درست ✱ ماركير از بهر يارى مار جست) زيرا درست بودركه
جنكلر آشتى كتورر ونعمت وزحمت راحت مرتبه سنه يتورر ولهذا ماركير اولان كسه كندى يه يارلقدن
اوترى مار طلب ايلدى (مثنوى) بهر يارى مار جويد آدمى ✱ غم خورد بهر حريف بى غمى) عجبدركه آدمى
يارلقدن اوترى مار ديلر مال ماركبى ومنصب اكا نسبت اژدرها كبى اولدى كما قال عليه السلام المال حية والجاه
اضر منها پس آدم اوغلى ماركبى اولان مال وجاهدن يارلق اومار حريف بى غمدن اوترى غم يير يعنى مال ومنصب كه
كندى ايچون غم يير بر حريفدر آدم اوغلى اول حريف بى غم ايچون غم يير والم چكر حال بوكه اول آنك هلاكنه
قصد ايدركما قال امير المؤمنين على كرم الله وجهه مثل الدنيا مثل الحية التى يلين مسها ويعجب نقشها ويقتل سمها

مثنوى

مثنوى) آدمى كوهيست چون مفتون شود ✱ كوه اندر مار حيران چون شود) آدمى فى حد ذاته بر كوه باثبات كبيدر
معدن انواع صفت ومنبت اصناف اعمال وافعال ومسكن وحوش وطيور شرور وسرور اولديغى ملابسه ايله پس
بويله كوه كبى پرشكوه ايكن نيچون مفتون اولور ونه جهتدن كوه ماركبى اولان مالك حيرانى اولور (مثنوى) خويشتن
نشناخت مسكين آدمى ✱ از فزونى آمد وشد در كمى) مسكين آدمى كنديسنك مرتبه سنى اكلمدى فزونلق عالمندن
وفضيلت مرتبه سندن كلدى كه مراد عالم حقيقت ومرتبهٔ روحانيتدر واحسن تقويم اولان صورت اصليه سيدر
چونكه (اسفل السافلين) اولان عالم شهوت وطبيعته رد اولندى نقصان وكملكه كتدى وعمرنى لذت فانيهده ضايع
ايتدى مكر اول كسه لر دكل كه مؤمن وموقن اولديلر ودنيادن اعراض ايدوب عمل صالح قيلديلر آنلر كندى
حقيقتلرنى بيلديلر وحضرت حقدن اجر غير ممنون بولديلر (مثنوى) خويشتن را آدمى ارزان فروخت ✱ بود اطلس
خويش بر دلقى بدوخت) آدم اوغلى كندويى اوجوز صاتدى نفسنده كويا بر اطلس ايدى كندويى بر دلق كهنه يه
ديكدى ويامه ايتدى يعنى خرقهٔ جسمنه زياده متعلق وآزاده ايكن اكا خادم اولدى واكا خدمت عين نقصان وخسران
ايكن اكا نفع وسود ابلدى كما قال الامام البستى (شعر) زيادة المرء فى دنياه نقصان ✱ وربحه غير محض الخير خسران ✱
يا خادم الجسم كم تسعى لخدمته ✱ وتطلب الربح مما فيه خسران ✱ اقبل على النفس واستكمل فضائلها ✱ فانت
بالنفس لا بالجسم انسان (مثنوى) صد هزاران مار كه حيران اوست ✱ او چرا حيران شدست ومار دوست) صد هزاران
مار كوه انسانك حيرانيدر عجبا اول انسان نيچون حيران اولمش ومار كبى اولان مالى دوست قيلمشدر وحقيقى اولان
دوستدن محروم قالمشدر (مثنوى) ماركيران اژدها را بر كرفت ✱ سوى بغداد آمد از بهر شكفت) ماركير اول
اژدرهايى طوتدى شكفتدن اوترى بغداد جانبنه كلدى يعنى عجب نسنه كوسترمكدن اوترى بغداد شهرنه كلدى (م ى)
اژدهايى چون ستون خانهٔ ✱ مى كشيدش از پى هنكامهٔ) ستون خانه كبى بر اژدرهايى هنكامه دن اوترى اول
ماركير آنى چكدى (مثنوى) كاژدهاى مردهٔ آوردهام ✱ در شكارش من جكرها خوردهام) بويله ديو كه بن بر مرده
اژدرها كتوردم آنى شكار ايلمكلكمده بن جكرلر يمشم ونيجه زحمتلر چكمشم (مثنوى) او همى مرده كمان بردش
وليك ✱ زنده بود واونديدش نيك نيك) اول ماركير اژدرهايى مرده كمان ايلدى ولكن اول زنده ايدى واول ماركيرانى
ايو ايو كورمدى (مثنوى) او ز سرماها وبرف افسرده بود ✱ زنده بود وشكل مرده مى نمود) اول اژدرها سرمالردن
وبرفلردن افسرده ايدى وفى الحقيقه زنده ايدى ومرده شكلنده كورندى (مثنوى) عالم افسرده است ونام او جماد ✱
جامد افسرده بود اى اوستاد) كذلك عالم افسردهدر ظاهرا اول افسردهلك نامى عربجه جماد در زيرا جامد افسرده
يعنى طوكمش اولوراى اوستاد اهل ظاهرا كر جميع عالمك باطنا الان حى وناطق اولمسنده شبهه وكمانك وار ايسه (مثنوى)
باش تا خورشيد حشر آيد عيان ✱ تا ببينى جنبش جسم جهان) صبر ايله تا قيامتك خورشيدى عيان كله يعنى آفتاب
حقيقت كل شىء اوزره ظاهر اوله تا كم كورهسن جهان جسمنك جنبشنى (م ى) چون عصاى موسى اينجا مار شد ✱
عقل را از ساكنان اخبار شد) چونكه موسى عليه السلام حضرتلرينك عصاسى بر جامد چوب ايكن بودنياده مار اولدى
عاقل اولنلره جميع اشيايى عصاى موسايه قياس ايلمك كرك كه بو عصا بر چوب پاره ايكن حيهٔ عظيمه اولدى وحقيقى
ظهوره كلدى پس بر مرده شكلك باطنا زنده اولديغنه بو خبر وبردى اخبار من باب الافعال مصدردر (م ى) پارهٔ خاكى
ترا چون مرد ساخت ✱ خاكها را جملكى بايد شناخت) پارهٔ ده همزه وحدت ايچون وخاكيده يا خطاب ايچوندر تقدير
كلام اى بنى آدم سن بر پاره خاكسن سنى حق تعالى نيجه مرد دوزدى نظر ايله پس جمله خاكاره وجميع اجزاى زمينه فهم
وشناخت لايق اولدى يعنى سنكه بر پاره خاك ايكن حضرت قادر مطلق سنى مرد عاقل دوزدى پس جميع خاكه دخى
فهم وادراك ايلمك وحضرت حقك ذكر وتسبيحنى سو بيلمك محال اولمدى ولهذا اهل سنتدن محقق اولنلر تسبيح
جمادات ونباتات وحيواناته متعلقه اولان آيات واخبارى تأويل قيلمدى وبو خصوصده وارده اولان نصوصك جمله سنه
ايمان كتوروب معتزله طائفه سنه اويمدى كما قال الامام ابو محمد البغوى فى معالم التنزيل مذهب اهل السنة
ان لله علما فى الجمادات والنباتات وسائر الحيوانات لا يقف عليها غيره تعالى فلها صلاة وتسبيحات وخشية كما قال
الله تعالى (وان من شىء الا يسبح بحمده) وقال والطير صافات كل قد علم صلاته وتسبيحه) وقال الم تر ان الله يسجد له من
فى السموات ومن فى الارض والشمس والقمر) الاية ويجب على المرء الايمان به ويكل علمه الى الله (مثنوى) مرده زين
سواند وزان سو زندهاند ✱ خامش اينجا وآن طرف كويندهاند) جميع جوامد بو ظاهر جانبندن مرده واول باطن
جانبندن زندهدرلر بو خلق جانبنه نسبت خاموشلر وحضرت حق جانبنه نسبت كوينده درلر (مثنوى) چون ازان
سوشان فرستد سوى ما ✱ آن عصا كردد سوى ما اژدها) چونكه حضرت حق تعالى اول جانب معنادن آنلرى

برزم جانبنزه یعنی عالم صورته کونده اول عصا بزم طرفزده اژدرها اولور وسائر جوامدك باطنا حی اولدیغنه دلالت قیلور (مثنوی) کوهها هم لحن داودی کند ٭ جوهر آهن بکف مومی کند) ودخی داغلر داود علیه السلام حضرتلرینه منسوب اولان لحنی ایلر وحضرت حقك ذکر وتسبیحن سویلر کما قال الله تعالی فی سورة الانبیا (وسخرنا مع داود الجبال یسبحن والطیر وکنا فاعلین) پس اکر باطن جباله نظر قیلسك الآن داوده منسوب اولان لحنی ایلرلر وتسبیح حق سویلرلر نهایت اول زمان حضرت داود علیه السلامه معجزه اولمق ایچون الحان وتسبیحات حق سویلرلر جبال وطیور ظهوره کلدی ومحسوس اولدی وجوهر آهن دخی یعنی ذات حدید باذن الله الده موم ملق ایلر بو آیت کریمه یه اشارتدرکه سورهٔ سبأده بیورر (ولقد آتینا داود منا فضلا یا جبال اوبی معه والطیر والنا له الحدید) تفسیری بو جلدده تشبیه صورت اولیا سرخنده قریبا انشاء الله کلور وآهنك حضرت داود ایچون نرم اولمسی وموم ملق قیلمسی حضرت حقك امرنی بیلمسنه وارادت حقه واقف اولمسنه شهادت ایدر (مثنوی) باد حمال سلیمانی شود ٭ بحر با موسی سخندانی شود) باد باذن الله سلیمانه منسوب حمال اولور کما اخبر الله تعالی فی سورة سبأ (ولسلیمان الریح غدوها شهر ورواحها شهر) یعنی سلیمان علیه السلام ریحی مسخر ایلدی آنك کوندزکیمسی بر ایلق یول در وبحر موسایه بر سخندان اولور وحضرت موسانك بیلوب سوزنی فهم قیلور کما اخبر الله تعالی (وقلنا اضرب بعصاك البحر فانفلق فکان کل فرق کالطود العظیم) پس حضرت موسی علیه السلام عصانی بحره اوردی بحر موسی علیه السلام حضرتلرینك مرادنی فهم قیلدی ومنفلق اولدی (مثنوی) ماه با احمد اشارت بین شود) نار ابراهیم را نسرین شود) ماه حضرت احمده اشارت کوریجی اولور یعنی حضرت رسول علیه السلامك مبارك پرمغیله ایلدیکی اشارتی کوریجی وفهم ایدیجی اولور کما اخبر الله تعالی فی کلامه (اقتربت الساعة وانشق القمر) بو آیت کریمه نك تفسیری جلد اولده خرکوش حکایه سنده مرور ایلدی والتنجی جلدك اولنه قریب انشاء الله کلور ونار حضرت ابراهیم علیه السلامه کل ونسرین اولور کما قال الله تعالی قلنا یا نار کونی بردا وسلاما علی ابراهیم (تفسیری عن قریب بوجود آمدن موسی سرخنده کیدی آنده طلب اولنه (م ی) خاك قارون را چو ماری درکشد ٭ استن حنانه اید در رشد) خاك قارونی مار کبی ایچرو چکر کما قال الله تعالی فخسفنا به وبداره الارض) قصه سی تفاسیرده مشهوردر ستون حنانه رشده کاور وناله وانین قیلورنته کم جلد اولده نالیدن ستن حنانه بیاننده بو خصوصده واقع اولان حدیث وتسبیح جماداته متعلق اولان دلائل مرور ایلدی تکراره حاجت یوق (مثنوی) سنك بر احمد سلامی میکند ٭ کوه یحیی را پیامی میکند) سنك حضرت احمد علیه السلامه بر سلام ایلرنته کم روایت صحیحه اوزره مرویدرکه قال النبی صلی الله علیه وسلم انی لاعرف حجرا بمکة کان یسلم علی قال بعض المحدثین انه الحجر الاسود وعن علی کرم الله وجهه کنا بمکة مع النبی علیه الصلوة والسلام فخرج الی بعض نواحیها فااستقبله شجر ولا حجر الا قال له السلام علیك یا رسول الله وعن انس رضی الله عنه کان النبی علیه السلام علی جبل والکفار یطلبونه فقال له الجبل انزل عنی یا رسول الله فانی اخاف ان تؤخذ علی فیعاقبنی الله بذلك فقال له جبل حرا الی یا رسول الله پس حضرت یحیی علیه السلام دخی قوم یهوددن فرار ایلیوب ویهود طائفه سنك بر بلوکی اول حضرتك اردنجه کلوب آنك اخذنه قریب اولدقلرنده اول محلده اولان جبل حضرت یحیی علیه السلامه بر پیام ایلدی وای یحیی بکا قاچ کل سنی جوفمه الایم دیو سویلدی (مثنوی) ما سمیعیم وبصیریم وخوشیم ٭ با شما نا محرمان ماخامشیم) چون شما سوی جمادی می روید) محرم جان جمادان چون شوید جمادات ونباتات انسان شکلنده اولان حیواناته لسان ملکوتیه ایله دیرلرکه ای غافللر بز سمیعز وبصیرز یعنی حضرت حقك کلامنی ایشیدیرز وقدرت وکارلك کوررز وانکله خوشز نا محرملره نسبت بز خاموش وبی نطقز چونکم سزای غافللر جمادلق جانبنه کیدرسز یعنی جماد منزله سنده اولان سیم وزر وزینت وزیوره میل ایدرسز جماداتك جانبنه وملکوتی اولان لسانته نیجه محرم اولورسز وآنلرك ذکر وتسبیحن نه وجهله استماع قیلورسز (مثنوی) از جمادی عالم جانها روید ٭ غلغل اجزای عالم بشنوید) پس جماده منسوب اولمقدن ویا خود جماداتك عالمندن جانلر عالمنه کیدیکز وغلغل وتسبیح اجزای عالمی اشیدیکز (مثنوی) فاش تسبیح جمادات ایدت ٭ وسوسهٔ تأویلها نربایدت) اندنصکره سکا جماداتك تسبیحی فاش کله وسمع باطنك آنلرك تسبیحنی اشکار استماع قیله پس علماء ظاهرك واهل اعتزالك بو تسبیحات جمادات حقنده وارده اولان اخبار وایاتی تأویل ایلملری سنی ربوده قیلمیه وعقلك بونلرك تأویل وتوجیهاتنه مائل اولمیه زیرا معتزله وعلماء ظاهر تسبیح جمادات خصوصنده وارده اولان نصوصی جمیعا تأویل ایلمشلردرنته کم صاحب کشاف (وان من شئ الا یسبح بحمده ولکن لا تفقهون تسبیحهم) آیت کریمه سنك تفسیرنده دیرای یسبح بلسان الحال حیث یدل علی الصانع وعلی قدرته وحکمته وکان ینطق بذلك وکانه ینزه الله عن ما لا یجوز علیه من الشرکاء وغیرها والعجب من البیضاوی مع انه من

کبار علماء اهل السنة قلد المعتزلة واول صاحب الکشاف ولما رای المتأخرون من العلماء ذهاب مثل البیضاوی وصاحب المدارك وغیرهما هذا المذهب ظنوا انه مذهب صحیح فاولوا کل الایات الواردة فی تسبیح الجمادات والتأویل مذهب المعتزلة ومذهب اهل السنة الایمان بظواهر النصوص بلا تأویل پس حضرت خداوندکار معتزله نك وعلماء مقلده نك هر برینه علی سبیل البدل خطاب ایدوب بیوررلر (مثنوی) چون ندارد جان تو قندیلها ٭ بهر بینش کردهٔ تأویلها) ای ظاهره ناظر اولان وآیات واخباری تأویل قیلان چونکم سنك جانك انوار مشاهده ومکاشفه دن قنادیل طوتمدی بینشدن اوتری یعنی کورمکلکدن وجهله متصف اولمیوب هر شیئه عالم اولمقلقدن اوتری آیات کریمه واخبار صحیحه یی تأویل ایلمش سن بویله دیمکله (مثنوی) که غرض تسبیح ظاهر کی بود) دعوی دیدن خیال غی بود که تسبیح جماداتدن مراد وغرض تسبیح ظاهر قچن اولور یعنی بو تسبیح جماداتدن مقصود وغرض تسبیح ظاهر دکلدرکه تسبیح ظاهره اعضای سلیمه وبنیهٔ مخصوصه لازمدر جمادات مسبحه یی کورمکلك دعواسی کمراهلق خیالیدر مثنوی) بلکه مر بیننده را دیداران ٭ وقت عبرت میکند تسبیح خوان بلکه هر بیننده یی اوشیئك دیداری وعبرت وقتنده اکا ناظری آنی تسبیح خوان ایلر کما قال بعض المعتزلة فی تفسیر (وان من شئ الا یسبح بحمده) ای ما من شئ الا یسبح لتسبیح الناظر الیه والدال علی الخیر کفاعله (م ی) پس جواز تسبیح یادت میدهد) آن دلالت همچو کفتن می بود پس بو جمادات ونباتات چونکم وقت عبرتده سبحان الله دیمکدن وجناب خالقی تنزیه قیلمقدن سکا یاد ویره وتسبیح خدایه دلالت قیله اول دلالت اول اشیادن الدال علی الخیر کفاعله حدیثنك مقتضاسنجه همان تسبیح دیمك کبیدر پس سبب مسبب منزله سنه تنزیل اولندی ومسببك احوالی سببه اطلاق قیلندی پس هر موجود بو اعتبار ایله تسبیح ایدیجیدر یوخسه حقیقة تسبیح ایلمك محالدر دیرلر (مثنوی) این بود تأویل اهل اعتزال) وای آنکس کو ندارد نور حال) پس اهل اعتزالك تأویلی بو کونه اولور وبو کونه تأویل دخی اول کمسه نك لایقی اولورکه حال نورنی طوتمیه علماء ظاهر کبی که نور حال وزبدهٔ بالدن عاری اولدقلری ایچون تسبیح جماداته مخصوص اولان نصوصی تأویل ایدوب ومذهب معتزله یه کیدوب حقیقتدن بی بهره قالدیلر (مثنوی) چون ز حس بیرون نیامد آدمی ٭ باشد از تصویر غیبی اعجمی) چونکم آدم اوغلی حس قیدندن بیرون کلمیه وصورت عالمندن نجات بولمیه ونور حقله نظر قیلمیه البته غیبه منسوب اولان تصویرلردن اعجمی اولور وامور باطنه دن غافل وجاهل اولور (مثنوی) این سخن پایان ندارد مارکیر ٭ میکشیدان مار را با صد زحیر) پس بو تسبیح جماداته مخصوص اولان سوزپایان طوتمز اول مارکیر چکدی اول ماری بوزدردله وزحمت ومشقت بسیارله دیمك اولور (مثنوی) تا بغداد آمدان هنکامه جو ٭ تا نهد هنکامهٔ بر چارسو) تا بغداده کلدی اول هنکامه جو اولان مارکیر تا کم چارسو قتنده بر هنکامه قویه وخلقی باشنه جمع ایلیه (مثنوی) بر لب شط مرد هنکامه نهاد) غلغله در شهر بغداد اوفتاد) شط کنارنده اول مرد هنکامه قودی شهر بغداده ولوله وغلغله دوشدی (مثنوی) مارکیری آژدها آورده است ٭ بو العجب نادر شکاری کرده است) بویله دیو که بر مارکیر اژدها کتورمشدر بو العجب نادر بر شکار ایتمشدر کلك وارهلم آنی کورهلم ونه کونه مخلوقدر اکا ناظر اولوب کورهلم دیوب بری برینه خبر ایتدیلر واول اژدها اولان یره کتدیلر (مثنوی) جمع آمد صد هزاران خام ریش ٭ صید او کشته چو او از ابلهیش) پس اول مارکیرك هنکامه سنه جمع کلدی ومجتمع اولدی نیجه یوز بیك سفیه وناپخته خام ریش سفاهت وناپخته لکدن کنایه اول اژدرهانك شکاری اولدی وکار وکردارنی ترك قیلدی اول مارکیر کبی ابله لکدن (مثنوی) منتظر ایشان وهم او منتظر ٭ تا که جمع آیند خلق منتشر) آنلر اول اژدر جانبنه منتظر واول مارکیر هم منتظر ایدی تا کم منتشر اولان خلق جمع کله (مثنوی) مردم هنکامه افزون تر شود ٭ کدیه وتوزیع نیکوتر رود) مردم هنکامه زیاده رك اوله وخلق اومحله چوق کله کدیه وتوزیع نیکو واقع تا اوله یعنی چوق جمع اولمغله آنلردن اقچه دخی چوق کله دیو منتظر اولدی (مثنوی) جمع آمد صد هزاران ژاژخا ٭ حلقه کرده پشت پا بر پشت پا) پس نیجه بیك هرزه یجی ویاوه وعبث جینیجی اول یره جمع کلدی ایاق ارقه سی آیاق ارقه سی اوزره متصل اولوب بر بیره خلق ایتمش واول اژدری احاطه قیلمش ایدیلر (م ی) مرد را از زن خبر نی ز ازدحام ٭ رفته هم چون قیامت خاص وعام) بر مرتبه جمع اولمشلر ایدیکه زیاده ازدحامدن مردك زندن خبری یوق ایدی بری برینه کیرمش وبر یره جمع اولوب صیق اولمش قیامتده خاص وعامك بر یره جمع اولدیغی وبری برلرینه ازدحام قیلدیغی کبی (مثنوی) چون همی حراقه جنبانید او ٭ میکشیدند اهل هنکامه کلو) چونکم مارکیر اژدهانك حراقه سنی یعنی اوستنده اولان پلاسنی دپرتدی وتحریك ایتدی تا خلق آنی کوررلر وپلاس شکلنی مشاهده قیله لر اهل هنکامه بیون چکدیلر وبوغازلرین یوقارو قالدردیلرنته کم عادت ناسدر کثرت ومزاحمه محلنده هر کس بن کوره یم دیو بیونلرین یوقارو قالدررلر

مثنوى) واژدها كزدمهر برافسرده بود * زير صد كونه پلاس و پرده بود) واژدرها كه زمهرير دن طوكمش ايدى
صدكونه پلاس و پرده نك آلتنده ايدى (مثنوى) بسته بودش تارسنهاى غليظ * احتياطى كرده بودش ان حفيظ)
اول اژدرهايى غليظ ومحكم ايپلرله باغلمش ايدى اول حفيظ انكيچون براحتياط ايلمش ايدى وآنى محكم رسنله
باغلمش ايدى (مثنوى) درددرنك انتظار واتفاق * تافت بران مار خورشيد عراق) انتظارك توقفنده واتفاق واجتماع
ايچون تأخير وقيامده ايكن خورشيد عراق اول مارك اوزرينه طوغدى وپرتو صالدى (مثنوى) آفتاب كرم سيرش
كرم كرد * رفت ازاعضاى اواخلاط سرد) آفتاب كرم آنى سيركرم ايتدى يعنى زياده قزدردى وفسرده لكن ازاله ايتدى
آنك اعضا وجوارحندن سرد اولان اخلاط كتدى وفسرده لك وپژمرده لك برطرف اولدى مزاجى يرينه كلدى
وقوت بولدى (مثنوى) مرده بود وزنده كشت اوازشكفت * اژدها برخويش جنبيدن كرفت) مرده مشابه سنده
ايدى وزنده اولدى اول اژدرها كونشده اكلمسندن شكفت بوراده صبر معناسنه واكلمك خواسنه در الحاصل
اژدرها كندى اوزرينه حركت ايلمك طوتدى (مثنوى) خلق را ازجنبش آن مرده مار * كشتشان ان يك تحير
صدهزار) اول مرده مارك جنبشندن خلقه اول برتحير صدهزار اولدى يعنى اول اژدرهانك شكلنى وهيئتنى كوروب
متحير اولوركن يا باب حركت ايلدكده آنك حركتى آنلرك حيرتنى اضعاف مضاعف ايلدى (مثنوى) باتحير نعرها
انكيختند * جملكان ازجنبشش بكريختند) تحيرله بيله اول ناس نعره لر قوپرديلر جمله سى آنك جنبش وحركتندن
قورقوب قاچديلر (مثنوى) مى شكست اوبندوزان بانك بلند * هرطرف مى رفت چاقاچاق بند) اول بلند اولان
صدادن اول اژدرها بندلرى قيردى وباغلرنى قطع ايلدى هرطرف بندلر چاق چاق ايتدى يعنى برمرتبه زور ايتدى كه
آنك زياده زورندن بندلر قيريلوب هربريسى برجانبه چاق چاق ايدوب كتدى (مثنوى) بندها بشكست وبيرون
شدز زير * اژدهاى زشت غران همچو شير) بندلرى قيردى وبندلرك وپلاسلرك التندن برزشت شير كبى اكريجى وقصد
ايديجى اژدرها طشره اولدى وناسك اوزرينه حمله وهجوم قيلدى (م ى) درهزيمت بس خلايق كشته شد * ازفتاده
وكشتكان صدپشته شد) هزيمتده چوق خلايق اولدى دوشمشلردن وكشته لردن صدپشته اولدى يعنى خلق
قچاركن بربرينك اوزرينه دوشوب دوشوب قالدى ويرير آدميلر يغنلر وتپه لر اولدى (مثنوى) ماركير
ازترس برجا خشك كشت * كه چه اوردم من از كهسار ودشت) اول ماركير قورقوسندن برنده خشك اولدى وحركته
مجالى اولميوب قورى اغاج كبى بريرده قالدى بويله ديوكه بن بوناسك اوزرينه كهسار ودشتدن نه بلا كتوردم ديوب
عظيم پشيمان اولدى (مثنوى) كرك را بيدار كردان كور ميش * رفت نادان سوى عزرائيل خويش) اول كور
اولان قيون قوردى اوياندرى * جهالتيله كندى عزرائيلى طرفنه كتدى ودخى نيچه كسه لرك قتل وهلاكنه سبب
اولدى (مثنوى) اژدهايك لقمه كردان كيج را * سهل باشد خون خورى حجاجرا) اژدرها اول احمق بر لقمه
ايتدى حجاج يوسفه قان ايچيجيلك سهل اولور يعنى حجاج يوسفه خونخوارلق نيجه سهل ايسه بو اژدرهايه دخى
اويله سهل اولور (مثنوى) خويش را براستنى پيچيد وبست * استخوان خورده رادر هم شكست) اول اژدرها
كندينى براستونه صاردى وباغلدى يمش كمكلرى جميعا صدى وخرده وپاره پاره ايلدى (مثنوى)
نفس اژدرهاست اوكى مرده است * ازغم بى آلتى افسرده است) اى نفسنى مرده زعم ايلين سنك نفسك فى الحقيقه
اژدرها در اول چون مرده در بلكه بى التلك غمندن وقدرتسزلك المندن پژمرده وافسرده در (مثنوى) كربيابد الت
فرعون او * كه بامر اوهمى رفت آب جو) اكرسنك اول نفسك الت فرعونى بوليدى وآنك واصل اولديغى قوت
وقدرته واصل اوليدى كه اول فرعونك فرمانيله آب جو كيدردى ونيل مبارك جريان ايدردى كما اخبرالله
تعالى عنه فى كلامه المجيد فى سورة الزخرف (ونادى فرعون فى قومه قال ياقوم اليس لى ملك مصر وهذه الانهار تجرى
من تحتى افلا تبصرون) قال فى كتاب شرح التعرف جاء فى الخبر ان الله حبس النيل عن القبط فخرج فرعون منفردا
عن قومه وسجد لله وتضرع اليه واعترف على نفسه بالكذب فى دعواه الربوبية وسأل الله ان يجرى له النيل بامره
فاستجاب له استدراجا وامتحانا فصار الماء يجرى معه فاذا وقف فرسه وقف الماء واذا امر بجريه جرى بامره (مثنوى)
آنكه او بنياد فرعونى كند * راه صد موسى وصدها رون زند) اندنصكره اول نفسك فرعونلك بنيادن ايلر
يعنى فرعونك بولديغى ملك ومالى واسبابى بولدقده واول عزته نفس واصل اولدقده فرعونلك بنيادن وضع ايلر وطاغى
وباغى اولوب معصيت قيلر كما قال الله تعالى (ولو بسط الله الرزق لعباده لبغوا فى الارض) پس عبدك وسعت وبسطت
بولمديغى من وجه حفظ وعصمتندر كما قال عليه الصلوة والسلام اذا احب الله عبدا حماه الدنيا كما يحمى احدكم
سقيمه عن الماء رواه قتادة عن النعمان وقال على كرم الله وجهه (بيت) فى طلب البسطة لا تجتهد * ان من العصمة ان لا تجد

برنفسكه

برنفسكه وسعت وبسطت فرعونى يه واصل اوله صد موسى وصد هارونك يولن اورر يعنى انبيايه ضد اولور ومقابل طورر
هم ضال وهم مضل اولور (مثنوى) كرمكست آن اژدها ازدست فقر * پشه كردد زمال وجاه صقر) اول نفس اژدرهاسى
برقورد چغردر فقر الندن مال وجاه جهتندن برسورى سنك صقر اولور يعنى بعوضه كبى ضعيف اولان نفس مال وجاه
واسطه سيله صقر كبى قوى اولور (مثنوى) اژدها رادار دربرف فراق) هين مكش اورا بخورشيد عراق) پس اژدرهاى
نفسكى برف فراقده طوت يعنى دولت وشهوتدن ايرلق نفسه برف كبيدر آنى شهوت ولذتدن ايريلق برفنده طوت
اكاه اول چكمه اول اژدرهاى نفسى خورشيد عراق جانبنه كه مراد كرميت نفسانيه وشهوت جسمانيه در (مثنوى
تافسرده مى بود ان اژدهات * لقمهٔ اوبى چو اويابد نجات) تاكم فسرده وپژمرده اوله اول سنك اژدرهاك چونكم
اول فقر ورياضت حبسندن نجات بوله سن آنك لقمه سيسن (مثنوى) مات كن اورا وايمن شو زمات * رحم كم كن
نيست او زاهل صلات) مات ايله اول نفس اژدرهاسنى عصاى منع وزجرله ومات وهلاك اولمقدن ايمن اول نفسه مرحمتى
ازاله زيرا اول عطا واحساندن دكلدر صلات فتح صاد له اولسه ده جائزدر يعنى نفس اهل صلاتدن واصحاب دعادن
دكلدر بلكه انسان صورتنده شيطاندر وآنك حضرت رحمانه طاعتى همان عصياندر كما قال بعض العلماء (بيت)
اطاعة النفس للرحمن عصيان * فالنفس فى صورة الانسان شيطان) فرعون نفسك ان لم تلق حين عصى * عصاك
للزجر يسعى وهو ثعبان (مثنوى) كان تف خورشيد شهوت برزند * ان خفاش مرده ريكت پر زند) اول شهوت
كونشينك حرارت وكرميتى كه فقرله افسرده اولان نفسكه اوره درحال حيات بولور واول ارده قاله جق خفاش كبى
نفسك قنات اورر وهواى عصيان وطغيانده پرواز اورر اول نفسى احيا ايده يم ديرسك (م ى) مى كشانش درجهاد
ودرقتال) مردوار الله يجزيك الوصال پس نفسكى جهاد وقتاله چك مرد كبى الله تعالى سكا وصالنى جزا ويره وسنى
حيات طيبه يه ايركوره كه انما الحيات فى الموت دينلمش وما الحيات الطيبة الا فى اماتة النفس معناسى مراد اولنمشدر
(مثنوى) چونكه آن مرد اژدهارا آوريد * درهواى كرم وخوش شدان مريد) چونكم اول مرد ماركير
اژدرهايى ذكر اولنديغى اوزره ميدانه كتوردى كرم وخوش هواده اول اژدرها دخى قوى اولدى (مثنوى) لاجرم ان
فتنها كرداى عزيز) بيست هم چند انكه ما كفتيم نيز) اى عزيز لاجرم اولقدر فتنه لر قيلدى نه كم ايشتدك يكرمى هم
اولقدر كه برسويلدك دخى يعنى بيزم سويلديكمزدن دخى يكرمى زياده ايدى (مثنوى) توطمع دارى كه
اورا بى جفا * بسته دارى دروقار ودروفا) پس بومعلومك اولديسه سن طمع طوترميسن كه اول نفسى بى بلا وبى
جفا وقار وسكونده ووفاى عهد خالق بيچونده باغلمش طوته سن يعنى بلا جفاء ولا رياضة آنى سكينت وطمأنينتده
ووفاى طاعت وعبادتده مقيد طوته مزسن ديمك اولور (م ى) هرخسى رااين تمنا كى رسد * موسيى بايد كه اژدرها كشد
هربرخسه بوارزو وتمنا چون يتشور واژدرها نفسى اولدرمكه سعى هربردنى يه نوجهله ميسر اولور برموسى مشرب كمسه
كركدركه معا اژدرها چكه يعنى كمال قوت وقدرتده اژدرها ضبطنه قادر اوله وياخود اژدرهايى اولدره كه مراد
اژدركبى اولان فرعونى كه آنى قوت نبوتله آخر الامر اولدردى پس نفس دخى فرعون كبى بر اژدرهادر كه موسى صفت
بركمسه كركدركه آنى اولدره (مثنوى) صدهزاران خلق زاژدرهاى او * درهزيمت كشته شد ازراى او) نيجه
يوزبيك خلق اول موسى عليه السلامك اژدرهاسندن فرار وهزيمتده اولدى اول اژدرهايى كورمكلكدن راى بوراده
كورمك معناسنه در وقتاكم حضرت موسى عليه السلام (اذهبا الى فرعون انه طغى) ايله فرعون جانبنه كتمكه وآنى
دين حقه دعوت ايتمكه مأمور اولوب اول حضرت كاوب فرعونه ديديكه (يافرعون انى رسول من رب العالمين) پس
فرعون اول حضرتى تكذيب ايدوب وعناد ومخالفت بولنه كيدوب ديديكه ان كنت جئت باية فات بها ان كنت من
الصادقين فالقى عصاه فاذا هى ثعبان مبين) آيت كريمه سنك فحواسنجه پس اول حضرت عصاسنى القا ايلدى ناكاه
برحيهٔ عظيمه اولدى وهرجانبه حمله لر قيلدى حجر ومدر وشجردن مقابله سنه هرنه كاورسه هلاك وفنا ايتدى وسحره نك
حبال وعصاء متخيله سنى دخى يوتدى وقتاكم سحره وقوم فرعون بوهيبتى اندن كوريجك منهزم اولديلر وفرار قيلديلر
بيك خلق حين هزيمتده اياقلرى طيرنوب دوشدى واياقلرى التنده پايمال اولوب هلاك اولديلر قال فى كتاب المشكوة ثم
قصدت تحت سرير فرعون فقام فرعون وسقط خلفه عن سريره واحدث فى ثيابه من هيبتها وخوفها فصاح قوم فرعون
الى موسى وتضرعوا وقالوا خذها عنا حتى قال فرعون ياموسى بحق التربية وبحق الرضاعة واسية خذها عنى فلما سمع
موسى ذكر آسية اخذها فصارت كما كانت پس فرعون بوحالى كوردكدنصكره نه ايمانه كلميوب حضرت موسايه على
طريق المكابرة والمخالفة خطاب ايدوب ومدارا سمتنه كيدوب مكالمه يه شروع ايلدى نه كم حضرت خداوندكار
بينهماده ظهوره كلان كلماتى تقرير بيورورلر ولكن فرعوندن مراد فرعون صفت اولان اهل نفس واصحاب عصيان

وموسادن مقصود موسی علیه السلام مشرب اولان مرشد صاحب عرفاندر پس اهل تفسیر مرشد اولان ولیلرك
ماجراسنی فرعونله موسانك ماجراسنه نوعا مشابه اولدیغیچون حکایت فرعون وموسی ضمننده وبونلرك حالنی وصفتنی
بیان قیلور (تهدید کردن فرعون موسی را علیه السلام (مثنوی) کفت فرعونش چرا تو ای کلیم) خلق را کشتی وافکندی
تو بیم) فرعون اکا دیدی ای کلیم سن نه ایچون خلقی اولدردك وسن آنلرك ایچره خوف براقدك (مثنوی) در هزیمت
از تو افتادند خلق * در هزیمت کشته شد مردم ززلق) هزیمتده وفرار ایلدکده سندن خلق دوشدی هزیمتده طایمقدن
مردم کشته اولدی یعنی بو خلق سنك الکده اولان عصانك اژدرها اولدیغنی کوردکلری کبی فرار ایلدیلر شول مرتبه که
یوزلری اوزره دوشدیلر وایاقلری طاییوب بری برین چینه دیلر پس نیجه مردم بو اجلدن کشته اولدی (مثنوی) لاجرم
مردم ترا دشمن کرفت) کین تو در سینه مردوزن کرفت لاجرم مردم سنی دشمن طوتدی سنك کینکی مردوزن سینه ده
طوتدی یعنی مردوزن سینه سنده سکا بوندن اوتری کین طوتدی وسنی دشمن اتخاذ ایتدی (مثنوی) خلق را
می خواندی برعکس شد * از خلافت مردمانرا نیست بد) خلقی کندیکه تابع اولمغه دعوت ایلدك برعکس اولدی
والهذا مردملره سکا مخالفتدن بد یوقدر یعنی بو اجلدن مردملر سکا بالضروری مخالفت ایدرلر (مثنوی) من هم
از شرت اکر پس می خزم * در مکافات تو دیکی می پزم) بن هم سنك شرکدن اکرچه کیرو سورتونورم یعنی
سنك شرکدن قاچوب سکا مقابله قیلمازم وکیرو کیدرم لکن سکا مکافات ایلدکده بر چولمك قاینادیرم ومکر
وخداع ایلرم (مثنوی) دل ازین برکن که بفریبی مرا * یا بجز فی پس روی کردد ترا) کوکلکی بوندن قوپارکه
بنی الدایه سن یعنی بنی الدامقدن ومکرله کندیکه تابع قیلمقدن کوکلکی قالدر یا خود سایه کدن غیری سکا برکسه
پسرولك ایلیه یعنی کولککدن غیری سکا برکسه ارد کیجه کتمز وتابع اولمز (مثنوی) تو بدان غره مشو کش ساختی
در دل خلقان هراس انداختی) سن اکا غره اولمه که آنی دوزدکسه خلایقك کوکلنه خوف وهراس براقدك
یعنی اول مکر وسحره مغرور اولمه که آنی دوزوب بو خلایق ایچره اول واسطه ایله رعب وخوف براقدك (مثنوی
صد چنین آری وهم رسوا شوی * خوار کردی ضحکه غوغا شوی) یوز بونك کبی مکر وسحر کتوره سن هم رسوای
اولورسن خوار اولورسن غوغانك ضحکه سی اولورسن بونلرسنی مسخره ایدینورلر وکولوشورلر دیدی (مثنوی) همچو تو
سالوس بسیاران بدند * عاقبت در مصر ما رسوا شدند) سنك کبی سالوس چوقلر اولدیلر یعنی سنك کبی سالوس
مرایی هر برده چوق اولدیلر عاقبت بزم مصرمزده رسوای اولدیلر وخوار وحقیر وبدنام قالدیلر دیدی (پاسخ موسی
علیه السلام فرعون را (مثنوی) کفت با امر حقم اشراك نیست * کر بریزد خون امرش باك نیست) پس حضرت
موسی علیه السلام فرعونه دیدی ای فرعون بنم امر حقه اشراکم یوقدر یعنی سن بو دعوت وخصومتی وهیبت
وسطوتی بندن بیلمه حقدن بیل بنم امر حقه کندمی شریك قیلمم یوقدر اکر بنم خونمی آنك امری دوکرسه ده باکم یوقدر
مثنوی) راضیم من شاکرم من ای حریف * این طرف رسوای وپیش حق شریف) بن راضیم بن شاکرم ای حریف
یعنی ای عقلسز ویا خود ای طرف خلافده اولان فرعون بو طرفده رسوا وحضور حقده شریف اولم (مثنوی) پیش
خلقان خوار وزار ور یشخند * پیش حق محبوب ومطلوب وپسند) خلایق اوکنده خوار وزار ور یشخند اولم
وحضور حقده محبوب ومطلوب وپسندیده اولوب قالم (مثنوی) از سخن میکویم این ورنی خدا * از سیه رویان کند
فردا ترا) سوز جهتندن سویلرم بو خلق عالم اوکنده خوار وزار ورسوایم دیمکی والا خدای متعال سنی یارن قیامت
کونده سیاه رویلردن ایلر (مثنوی) عزت آن اوست وان بندکانش * زادم وابلیس برمی خوان نشانش) ولله العزة
ولرسوله وللمؤمنین) آیت کریمه سنك فحواسنجه عزت آنك لایقی وآنك بنده لرینك لایقیدر آدمدن وابلیسدن آنك شاننی
اوقو ابلیس انا خیر منه دیدی حقیر ونا چیز اولدی وآدم اطاعت قیلدی عزت وسعادت بولدی (مثنوی) شرح حق پایان
ندارد همچو حق) هین دهان بربند وبرکردان ورق حق تعالینك حکمت وعزتنك شرحی پایان طوتمز حضرت حقك ذات
بی چونی پایان طوتمدیغی کبی زیرا ذات الهیه بی چون وچرای غیر متناهیدر پس غیر متناهی اولان ذات وصفاتك
شرحی دخی غیر متناهی اولور اکا اول ای فرعون اغزك باغله ورقی دوندر واویانه یوزك قو یعنی ورق عالم ظاهری
تقلیب ایله تا باطن عالمه مطلع اوله سن وعزت وقدرت کیمك ایدوکن بیله سن (جواب دادن فرعون موسی را علیه السلام
مثنوی) کفت فرعونش ورق در حکم ماست * دفتر دیوان حکم این دم مراست) فرعون موسی علیه السلام حضرتلرینه
دیدیکه ای موسی ورق عالم بزم حکم وفرمانمزده در دفتر جهان ودیوان امر وفرمان بو دمده بکا مخصوصدر (مثنوی
مرمرا بخریده اند اهل جهان * از همه عاقلتری تو ای فلان) والهذا تحقیقا اهل جهان بنی المشلر وقبول قیلمشلردر
سن دکلی جهاندن عاقلترمیسن ای فلان (مثنوی) موسیا خودرا خریدی هین برو * خویشتن کم بین بخود غره مشو

ای

ای موسی کندیکی الدك واوزیکی قبول قیلدك اکا اول یوری کندیکی از کورکندیکه مغرور اولمه نته کم فرعون صفت
اولان اهل نفس خلق جهانی کندیلره اتباع وانقیادین کوروب کندیلرینی عالی قدر زعم ایلیوب واهل حقی فرعون
وار تحقیر ایدوب استرلر که کندیلره هر وجهله تابع اوله وطبیعتلرینك مقتضاسنه موافق قیله (مثنوی) جمع آرم
ساحران دهررا * تا که جهل تو نمایم شهررا) فرعون لئیم موسای کلیمه دیدیکه ای موسی صاقین مغرور اولمه ساحران
دهری جمع کتورردم تا کم سنك جهلکی اهل شهره کوستررم کما اخبر الله تعالی فی سورة طه عن هذه الحکایة قال
اجئتنا لتخرجنا من ارضنا بسحرك یا موسی فلنأتینك بسحر مثله فاجعل بیننا وبینك موعدا لا نخلفه نحن ولا انت مکانا
سوی (م ی) این نخواهد شد بروزی ودو روز (مهلتم ده تا چهل روز تموز) یا موسی بو ساحرلری جمع ایلمك بر کونده وایکی
کونده ممکن اولمز بکا مهلت ویر تموز آینك وپای فصلنك قرق کوننه دك (فاجعل بیننا وبینك موعدا لا نخلفه آیت
کریمه سنك مضمونیدر (جواب موسی علیه السلام فرعون را (مثنوی) کفت موسی این مرا دستور نیست * بنده ام
امهال تو مامور نیست) موسی علیه السلام حضرتلری جواب ویروب فرعونه وجهی دیدیکه دستور یوقدر موسی
علیه السلام حضرتلری دیدی بو که سکا دستور یوقدر دینسه دخی وجهدر زیرا بن بنده یم سنك امهالك مامور کلدر
یعنی سکا مهل ویرمکه بن معبودمدن مامور کلم دیدی (مثنوی) کر تو چیری ومرا خود یار نیست * بنده فرمانم
بدانم کار نیست) اکر سن فرضی غالب ایسك وبکا دخی بحسب الظاهر یار ومعین یوق ایسه بن امر قوایم بکا انکله
کار یوقدر یعنی بنم یارم اولمغله ویا خود اولمامغله کارم وتقیدم یوقدر که بن حق تعالینك امرینك قولی یم هرنه بیوردی
ایسه آنی یرینه کتورمکه سعی ایدرم دیدی (مثنوی) می زنم با تو بجد تا زنده ام * من چه کاره نصرتم من بنده ام)
بن سکا جدله مادامکه زنده اولم اوررم وسنی ایمانه وطاعت حقه دعوت ایلمك مقامنده ثابت اولوب طوررم
بنم نصرتله نه کارم واردر بن بنده یم بنده یه لایق اولان مولاسنك امرینی طوتمق وآنك بیوردیغی اوزره عمل ایتمکدر
(مثنوی) میزنم تا در رسد حکم خدا * او کند هر خصم از خصمی جدا) بن سکا اوررم تا کم حکم خدا ایرشه اول خدا
هر بر خصمی خصمدن جدا ایدر یعنی ای فرعون حکم خدا کلنجه یه دکین سکا کندمی اوررم وسنك ایله مقابله ومقاتله
قیلورم اول خدا بر خصمی بر خصمدن جدا ایلر (جواب کفتن فرعون موسی را ووحی آمدن موسی را علیه السلام (م ی)
کفت نی نی مهلتم باید نهاد * عشوها کم ده تو کم پیمای باد) فرعون ایتدی یوق یوق یا موسی بکا مهلت کرکدر عشوه لر
ویرمه سن یل اولچمه کرکدر که بکا مهلت ویره سن دیدی (مثنوی) حق تعالی وحی کردش در زمان) مهلتش ده متسع
مهراس ازان) حق تعالی حضرتلری فی الحال اکا وحی ایلدی بویله که یا موسی اول فرعونه واسع مهلت ویراندن
قورقمه (مثنوی) این چهل روزش بده مهلت بطوع * تا سکالد مکرها او نوع نوع) بو قرق کونی اکا مهلت ویر
یعنی قرق کون طوعا اکا مهلت ویر تا کم اول فرعون کونا کون مکرلر دوشونه وقرق کونه دك نوع نوع حیله لر اندیشه
قیله دیدی (مثنوی) تا بکوشد او که نی من خفته ام * تیز رو کو پیشره بکرفته ام) حضرت خدا جل وعلا جناب
موسی علیه السلامه وحی ایلیوب بیوردیلر یا موسی بو قرق کون اولان مهلتی اکا ویر طوعا الا کرها تا کم نوع نوع مکر
وحیله یه سعی ایلیه واجتهاد وکوشش قیله اوکه بن خفته دکلمکه سنه ونوم بنی اخذ ایلمز کما قال الله تعالی فی شانه
لا تأخذه سنة ولا نوم) وقال علیه السلام ان الله لا ینام ولا ینبغی له ان ینام الی آخره یا موسی اکا تیز یورودی
یولك اوکنی طوتمشم ومرصادده یم کما قال الله تعالی (ان ربك لبالمرصاد (مثنوی) حیلهاشانرا همه برهم زنم *
وانچه افزایند من برکم زنم) بن بونلرك حیله لرنی دوکلی بر برینه اوررم واول نسنه یی که مکر وطغیانده زیاده ایدرلر بن
بری برینه اوررم (مثنوی) آب را آرند من آتش کنم * نوش وخوش کیرند ومن ناخوش کنم) صویی کتورررلرسه
بن آتش ایلیم اکر نوش وخوش طوترلرسه بن ناخوش ایلیم یعنی نوشلرنی نیش ایلیم وآب حیات ظن ایلدکلرنی آنلره
آتش قیلم دیدی (مثنوی) مهر پیوندند ومن ویران کنم * آنچه اندر وهم ناراندن کنم) مهره متصل اوله لر
وبری برلرینه مهر ومحبت باغلیه لر وبن آنی ویران ایلیم اول نسنه که وهم وعقله کتورمزلر آنی ایلیم (مثنوی
تو مترس ومهلتش ده دم دراز * کو سپه کرد آر وصد حیلت بساز) ودخی حضرت حق بیوردیکه یا موسی سن خوف ایتمه
واول فرعونه طویل الذنب مهلت ونیجه ایام رخصت وفرصت ویردی اکاکه سپاهی جمع ایلیه وصد حیله وخدعه
دوزه تا مقدورنی بذل قیله وآخر الامر مقدارنی بیله (مهلت دادن موسی علیه السلام فرعون را تا ساحرانرا جمع کند
از مداین (مثنوی) کفت امر آمد برو مهلت ترا * من بجای خود شدم رستی زما) قال موعدکم یوم الزینة وان یحشر
الناس ضحی) آیت کریمه سنك مقتضاسنجه موسی علیه السلام حضرتلری فرعونه دیدیکه ای فرعون امر الهی کلدی
یورو سکا وعده ومهلت اولدی بن کندی منزلمه کتدم وبندن خلاص اولدك بر نیجه زمان دیدی (مثنوی) او همی شد

واژدها اندر عقب * چون سك صیاد دانا ومحب) اوموسی کتدی واژدرها عقبنده صیادك دانا ومحب اولان کلبی کبی
یعنی صیادك معلم اولان کلبی صیادك اردنجه نیجه کیدرسه اژدرها دخی موسی علیه السلام حضرتلرینك اردنجه اویله
کتدی (م ی) چون سك صیاد جنبان کرده دم) سنك رامی کردیك اوزبرسم صیادك کلبی کبی قوبریغنی جنبان ایتمش
طرنغی التنده طاشلری اول اژدرها ریك ایتمش (مثنوی) سنك وآهن رابدم درمی کشید * خرد میخایید آهن رابدید)
سنکی وآهنی اول اژدردم ایله چکدی دموری اشکارا وظاهر خرد ایدوب چینردی (مثنوی) درهوامی کرد خود بالای
برج * که هزیمت می شد ازوی روم وکرج) هواده کندیسنی برجك بالاسنده ایلردی یعنی باشنی یوقاری قالدیروب حصار
برجنك بالاسندن ایلردی شول مرتبه که اندن رومی وکرجی هزیمتده اولور وفرار قیلوردی (مثنوی) کفك می انداخت
چون اشتر ز کام * قطرهٔ بر هر که زدمی شد جذام) اشترکبی کامندن کوپوك اتاردی واغزندن کفك ار صاچاردی هر کیمك
اوزرینه برقطره طوقنه جذام اولوردی (مثنوی) زغزغ دندان اودل می شکست * جان شیران سیه می شد زدست)
آنك دیشلرینك زغزغی یعنی قجردیسی قلبلری صردی سیاه ارسلانلرك جانی آنك دیشلرینك طاقردیسندن الدن
کیدردی بومهابت وصلابتله حضرت موسی علیه السلامك اردینه دوشوب کتدی (مثنوی) چون بقوم
خود رسید آن مجتبا) شدق او بکرفت وشد باز او عصا) چون اول مجتبی اولان موسی علیه السلام کندی قومنه یتشدی
خذها ولا تخف سنعیدها سیرتها الاولی (آیتنك فحواسنجه اول اژدرك چکه‌سنی طوتدی وکیر واول عصا اولدی
(مثنوی) تکیه بروی کرد وهمی کفت ای عجب) پیش ما خورشید وپیش خصم شب پس اکا اتکا قیلدی ودیدی
ای عجب بزم اوکومزده کونش وخصمك اوکنده کیجه یعنی صدق دعوامز بومعجزه ورسول حق اولدیغمز اوزره بوآیت
بینه بزم حضورمزده کونش کبی بدید واشکار اوخصمك یوزنده واوکنده شب کبی مظلم وتاردر (مثنوی) ای عجب
چون می نبیند این سپاه * عالمی پر آفتاب چاشتکاه) ای عجب بوسپاه نیچون کورمزلر قوشلق زماننك کونشندن
پر برعالمی یعنی وقت ضحاده روشن وبدید اولان آفتاب عالمتاب کبی نیجه آفتاب صفات الهیه وشمس وآیات ربانیه ایله
طولو برعالمی بوکورلرنه وجهله مشاهده قیلمزلر (مثنوی) چشم بازو کوش باز واین ذکا * خیره ام در چشم بندی خدا
ولهم قلوب لا یفقهون بها ولهم اعین لا یبصرون بها ولهم آذان لا یسمعون بها) آیت کریمه سنك موجبنجه بونلرك کوزی
اچق وقولاغی دخی اچق واشته بوکونش مع ندا ینه بوشمس حقیقی ونور هدایتی کورمزلر خدای متعالك چشم
بندلکندن خیره وحیرانمکه (ومن یضلل الله فما له من هاد) بیورمشدر اکرچه بواقوال حضرت موسی علیه السلام
لساننده در ولکن هروقتك موساسی اولان ولی خدانك لسان حالی بوکونه مقالی علی طریق التعجب والاستبعاد تقریر
ایلر (مثنوی) من از ایشان خیره ایشان هم ز من) از بهاری خار ایشان من چمن) من موسی اوزره سلوك قیلان اولیای خدا
ووارثان انبیا علیهم السلام فرعون اولان اهل دنیانك غفلت وجهالتنده حیران اولوب دیرلر که الهی بن بونلردن خیره
وحیرانم وبونلر هم بندن خیره وحیراندر انبیا واولیانك اهل دنیا جهتندن اولان حیرانلغی اولدر که اهل دنیانك وتابعان
هوانك عقل وهوشی وچشم وکوشی صحت وسلامت اوزره ایکن اظهر من الشمس اولان آیات الهیه نك مشاهده سنده
کور وامور حقیقیه نك معاینه ومکاشفه سندن دور وکلمات بیهوده وبی حاصله نك استماعنده کوشلری تیزشنودر واهل
دنیا واصحاب هوانك انبیا واولیا جانبندن اولان حیرانلغی اولدر که بونلر دخی تعجب ایدرلر ولسان حالله ویا قالله دیرلر که
عجبدر بوطائفه که بزه دولت حاضره یی وسعادت ظاهره یی ترك ایت ودولت مفقوده وعزت ولذت غیر موجوده نك بوانه
کت دیرلر وحاضر نقدی قوقدی بول وظاهرده اوانه نظر ایله موجود اولمین غائبه منتظر اول دیرلر وبزم بوخصوصده
آنلره عدم انقیادمز اولدیغیچون غم وحیرت بیرلر پس اهل دنیا انبیا واولیایه بوجهتدن حیران اولورلر معنئ مصرع
ثانی اولدر که حضرت موسی علیه السلام لساندن بیورورلر بر بهارد ربوندن آنلر خار وبن چمن یعنی نفس رحمانیه
وفیض الهیه دن آنلر خار کبی موذی وبن کلزار معنی یم نته کم سورهٔ رعدده اولان (صنوان وغیر صنوان یسقی بماء واحد
آیت کریمه سنك فحواسنجه اکرچه هر بریمزه ماء الحیات حقیقیه دن صو یریلور واصل واحددن نشو ونما بولور
ولکن آنلر درخت خار وبن شجرهٔ پر ثمار کبی یم (مثنوی) پیششان بردم بسی جام رحیق) سنك شد آبش بپیش این فریق
بن بونلرك اوکنه چوق جام رحیق ایلتدم وبادهٔ کلام سعادت انجامی بونلره عرض ایتدم اول جامك آبی سنك اولدی
بوکروه خاکك اوکنده (مثنوی) دستهٔ کل بستم وبردم بپیش * هر کلی چون خار کشت ونوش نیش) حدیقهٔ حقیقتده
حکمت ونصیحت کللرین جمع ایدوب بردسته کل باغلادم وایلروایتدم حکمت کللرندن هر کل برخار کبی اولدی
وعرض ایلدیکم نوش نیش منزله سن بولدی (مثنوی) آن نصیب جان بی خویشان بود * چونکه با خویشند
پیدا کی شود) بوذکر اولنان جام رحیق وبادهٔ تحقیق که مراد کلام هدایت انجامدر بی خویش اولان مؤمنلرك

جانك نصیبی اولور وهر انانیت ونفسانیتدن کچن موقنلراندن صفا وشفا بولورلر ولهذا قال الله تعالی فی سورة الاسرا
وننزل من القرآن ما هو شفاء ورحمة للمؤمنین ولا یزید الظالمین الا خسارا) چونکم ظلمه وکفره که کندیلکله مملودرلر
وبوجام سعادت انجام آنلره قچن پیدا اولور وبونلراندن نیجه شفا ورحمت بولور بلکه بونلرك اوکلام هدایت انجام ضلالت
وخسارتلرین زیاده قیلوردیمك اولور (مثنوی) خفتهٔ بیدار باید پیش ما * تابه بیداری بیبیند خوابها) هر بر نبی وولی
دیرلر که بزم اوکومزده براویوراویانق کسه کرکدر یعنی دنیایه وعالم صورته نسبت اویومش وکوزیومش وآخرته وعالم
حقیقته نسبت کوزآچمش وبیدار اولمش کسه کرکدر بزم حضورمزده تاکم بیدارلق حالنده خوابلر کوره یعنی یقظه
حالنده عالم مثالك احوالنی ومرتبهٔ برزخك احکام واعمالنی مشاهده قیله ونوم غفلتدن قورتوله واولمزدن اول میت اوله
زیرا الناس نیام فاذا ماتوا انتبهوا حدیثنك مصداقنجه ناس الآن اویورلر واولدکاری وقت اویانورلر (مثنوی) دشمن این
خواب خوش شد فکر خلق * تا نخسبد فکرتش بستست حلق) فکرت مانع نوم واستراحتدر نته کم یاتسه وافکار
واندیشه آنه باتسه خوابه وارهمز وراحت کوره مز پس افکار مشوش دشمن خواب خوش اولمسی مثبت ومحقق
اولدیسه وافکار واندیشه دن خالی اولان نائم اولوب راحت بولدیسه بوعالمدن کوز یومغه وترك افکار ایدوب راحت
حقیقت بولمغه اشارت بیوروب دیرلر که خلقك فکری بوخواب خوشك دشمن ومانعی اولدی یعنی خلقك دنیایه ونفس
پرهوایه متعلق اولان اندیشه وافکاری دنیادن کوز یومه نك وراحت حقیقی بولمنك وعالم ارواحده وارض حقیقت
اولان عالم مثالده سیر قیلمنك مانعی ودشمنی اولدی تاکم اویومیه وراحت حقیقت بولمیه زیرا اول خلقك فکرتی خلقی
باغلمش وبوغازلرین المشدر ولکن عرفا واولیا اودنیا کبی دکلدر بونلری کورن ظاهر اسائر خلق کبی دنیایه کوزاچمش بیدار
ظن ایلر ولکن بونلر کهف طریقت وبستر معرفت اوزره راقدلردر ودست خدا بونلری کاه ذات الیمینه وکاهی ذات
الشماله وحالدن حاله تقلیب وتصریف ایلدیکنه قرآن وحدیث شاهدلردر کما قال الله تعالی فی اصحاب الکهف حکمة
شامله لارباب المحبة والحال (وتحسبهم ایقاظا وهم رقود ونقلبهم ذات الیمین وذات الشمال) مر تفسیره فی الجلد الاول
فی حکایت نصاری وقال علیه السلام ان لله ضنائن من خلقه یغدوهم فی رحمته ویحییهم فی عافیة ویمیتهم فی عافیة
واذا توفاهم الی جنته اولئك الذین تمر علیهم الفتن کقطع اللیل المظلم وهم عنها فی عافیة رواه الطبرانی وابو نعیم فی الحلیة عن
ابن عمر ضنائن خصایصه دیرلر وبونلردن مراد مرتبه سنه ایرن اصحاب صفادر کما بینا فی درجة المراد من کتاب منهاج
الفقرا وبونلر شول مقبولان عزت ومستوران سراپردهٔ حقیقتدرلر که حضرت حق بونلری رحمتنده بسلر ومحضا راحت
وعافیت ایچره احیا ایلر وعین صفا وعافیتده واماندهٔ ایلر وقچن روحلرین قبض ایلسه جنتنه موصل اولدیغی حالده قبض
ایلر بونلر اول کسه لردر که بونلرك اوزرینه فتن ومحن لیل مظلم پاره لری کبی مرور ایلر وبونلری بورر واحاطه ایلر والحاصل
بونلر اول فتن ومحندن عافیت وراحت ایچره نائملردر (وهم عنها نائمون) فی عافیة تقدیرنده در (مثنوی) حیرتی باید که
روبد فکر را * خورده حیرت فکر را وذکر را) بر حیرت الهیه کرکدر که خانهٔ دلدن مانع رایحهٔ حقیقیه اولان فکری
سپوره حیرت الهیه دنیوی ونفسانی اولان فکر وذکری یمشدر بومعنایه اشارت ایدوب بیورورلر حضرت موسی علیه
السلام اللهم زدنی فیك تحیرا بیورمشدر وواله ومتحیر اولانلر امور دنیاده تفکر قیلان ودولت صوریده تقدم ایلین کسه
اوزره معنا سبقت ایلمشدر نته کم بومعنایه اشارت ایدوب بیورورلر (مثنوی) هر که کاملتر بود او در هنر * او بمعنی
پس بصورت پیش تر) هر شول کسه که هنر صوریده وصنعت ومعرفت دنیویه ده کاملتر اوله وناسه من حیث الصورة
والمنصب تقدم قیله اول کسه معناده پس وصورتده پیشتردر (قطعه) نه یه الانسشتن از نسبت * زیرمر دم نشستن
از ادبست) قل هو الله که وصف خالق ماست * زیر تبت یدی ابی لهبست (مثنوی) راجعون کفت ورجوع زین سان
بود * که کله وا کردد وخانه رود) الله تبارك وتعالی کلام مجیدنده عبادی لساندن (انا لله وانا الیه راجعون) دیدی
پس هر شیئك رجوعی اکامثبت ومحقق اولدیسه رجوع ومثلا بویوندن اولور که برسوری کیرو دونه واوه کیده مثلا
بودنیا برمرعی وجمیع ناسی خانهٔ حقیقتده صحرای دنیایه ارسال اولنمش برسوری فرض ایله (م ی) چونکه وا کردید
کله از ورود * پس فتدان بزکه پیش آهنك بود) چونکم سوری کیرو خانه یه رجوع ایلیه اول مر عاده حاضر اولان
اول کچی که پیش آهنك ایدی وجمله دن مقدم ایدی کیرو جمله دن مؤخر واقع اولور ومؤخر اولان دخی تقدم قیلور (مثنوی)
پیش افتدان بزلنك پسین * اضحك الرجعی وجوه العابسین) قویون سوریسی کیرویه دوندکده ایلرو واقع اولور آردنده
اولان اغسق کچی اضحك الرجعی کیرویه رجوع ایتمك کرکدر وجوه العابسین عبوس اولنلرك یوزنی رجعی اضحك نك
فاعلی وجوه مفعولیدر (م ی) از کزافه کی شدند این قوم لنك) فخر را دادند وبخریدند ننك پس بوقوم علی ولی کروه سامی
یعنی اولیای الهی کزافه دن قچن لنك اولدیلر وقچن بیهوده یره افتخار وآستکباری ویردیلر وننك وعاری الدیلر ودولت

وعزت صوریهٔ تقدمی ترک قیلدیلر وجمله‌دن کیرو قالدیلر یعنی کرافه‌یره بونلری اختیار قیلدیلر بلکه اللهه رجوع وقتنده جمله‌دن مقدم وسائرلره اعز واکرم اولمق ایچون ذلیل وحقیر اولدیلر ومسکنت وتواضع اختیار قیلدیلر دیمک اولور (م ی)

پاشکسته می روند این قوم حج * از حرج راهیست پنهان تا فرج) حج لغتده هرشیئه قصدا یتمکه دیرلر بعده شرع شریف شروط معلومه اوزره اولان قصبهٔ معینه‌یه تخصیص ایلدی واهل طریق کعبهٔ حقیقتک زیارت وطوافی ایچون اولان قصدی مراد ایلدی بو محلده مراد بودر وحج بمعنی حاجدر وقومک حجه اضافتی موصوفک صفته اضافتی قبیلندندر تقدیر کلام پای شکسته کیدرلر بو حاج اولان وقصد زیارت وطواف قیلان قوم کعبهٔ حقیقت بولنه زیرا زحمت وحرجدن برکزلو یول واردر فرج جانبنه دلک (سیجعل الله بعد عسر یسرا وان مع العسر یسرا) آیت کریمه‌سنک نحواسنجه ودخی وما من ترحة الاوقد تبعت لها فرحة ودخی ان الفرج مع الترح حدیثلرینک مقتضاسنجه عسردن یسره وترحدن فرحه وحرجدن تا فرجه بر راه نهان واردرکه عسرت چکمین یسرت بولمز وزحمت وحرج اختیار قیلمین فرحت وفرجه واصل اولمز ولهذا بو قوم حاج منهاج کعبهٔ حقیقتده خسته وشکسته کیدرلر انکیچون که خسته‌لک ضمننده صحت وشکسته‌لک مقابله سنده عفو وعافیت وار ایدیکن بیلورپس حرج یولندن فرجه واصل اولورلر (مثنوی

دل ز دانشها بشسته این فریق * زانک این دانش ندانندان طریق) بو صوفیان اهل صفا وسالکان طریق خدا فریقی کوکللرین دانشها وعلوم رسمیدن یودیلر وصافی قیلدیلر اول جهتدن که بو علم ظاهر اول طریق تحقیقی بیلمز ونقش پراکنده ایله صحیفهٔ قلبی مشوش اولان کسه‌نک خاطر فاطری رقم فیض الهیه‌یی قبول قیلمز کما قال حافظ (بیت)

خاطرت کی رقم فیض پذیرد هیهات) مکر از نقش پراکنده درون ساده کنی (مثنوی) دانشی باید که اصلش زان سرست

زانکه هر فرعی باصلش رهبرست) بو یولی بیلمکه بر علم کرکدرکه آنک اصلی اول خدا جانبندن اوله زیرا که هر بر فرع کندی اصلنه رهبردر (مثنوی) هر پری برعرض دریا کی پرد * تا لدن علم لدنی می برد) هر بر قنات دریانک وسعت وپهنالغی اوزره قچن اوچار یعنی هر کسک پرعلم وپرعقلی دریای حقیقتک وسعتی اوزره اوچه‌مز وحق قتنه کیجه‌مز تا لدن حضرت حقه علم لدنی ایلتورلدن قته دیرلر وعلم لدنی اللهک عندنه منسوب یعنی ذاتنه وصفاتنه مخصوص علمدرکه بو علی الحق خضر مشرب اولان علماء بالله بیلورلر وبونی نطقه کتوروب سویلسه‌لر اهل غرة اولان علمای رسوم اکا انکار قیلورلر نته کم بو حدیث شریف بو معنایه دلالت ایلر قال علیه السلام ان من العلم کهیئة المکنون لا یعلمها الا العلماء بالله فاذا نطقوا به لا ینکره الا اهل الغرة بو علمک کشفنی استین شرع نبوی وطریق مولوی اوزره سالک اولسون وکتاب مثنوی وبو شرح معنوی‌یی مطالعه قیلسون (بیت) منحتک علماان تردکشفه فرد) سبیلی واشرع فی اتباع شریعتی

(مثنوی) پس چرا علمی بیاموزی بمرد * کش بباید سینه را زان پاک کرد) پس ای معلم علمی نیچون بر آدمه اوکره‌درسن که اول کسه‌یه کرک اولورو لازم کاورسینه سنی اندن پاک ایتمکلک (م ی) پس مجو پیشی ازین سر لنک باش * وقت واکشتن

تو پیش آهنک باش) پس بو حالله پیشوالق دیله‌مه بو طرفدن لنک وبی فرهنک اول رجوع ایتمک وحضرت حق جانبنه کتمک وقتنده پیش آهنک اول یعنی تواضع قیل رفعت بوله‌سن آخر اول جمله‌یه سبقت قیله‌سن (م ی) آخرون السابقون

باش ای ظریف * بر شجر سابق بود میوهٔ طریف) حضرت پیغمبر علیه الصلوة والسلام بیوردیلر که نحن الآخرون السابقون امدی سنده اخرون السابقون اول ای ظریف زیرا شجر اوزره سابقدر تازه میوه که شجردن مقصود میوه‌در پس بو عالم شجرندن مراد آدمدر وآدمدن دخی مراد خاتم الانبیا علیه الصلوة والسلامدر وا کاوارث اولان اولیادر نته کم ابن فارض حقیقت محمدیه لساندن بیوررلر (بیت) وانی وان کنت ابن آدم صورة) فلی فیه معنی شاهد بابوة

(مثنوی) کرچه میوه آخر آید در وجود) اولست وزانکه او مقصود بود) اکرچه میوه وجودده آخر کاورلکن اول معنی یوزنده اولدر زیرا که شجردن مقصود ثمر اولدی پس بو اعتبار ایله ثمر شجردن من حیث المعنی مقدم کلدی (م ی) چون

ملائک کوی لا علم لنا * دست برکیرد وما علمتنا) وبعض نسخه‌ده دخی تا بکیرد دست تو علمتنا واقع اولمشدر وبو بیت سورهٔ بقره‌ده اولان آیته اشارتدر تفسیری ایکنجی جلدده اغاز منورشد بیانده مرور ایتدی یعنی ملائکه کبی بنم علمم یوقدی تا کم سنک اللک طوته ما علمتنا یعنی کندیکدن علمی نفی ایدوب حقه اثبات ایتمک وحضرت حقک سکا تعلیم ایلدیکی سنک دستکیرک اوله (مثنوی) کر درین مکتب ندانی تو هجا * همچو احمد پری از نور حجا) ای علم وعرفانته مغرور اولان کسه بو مکتبخانهٔ طریقتده سن هجا بیلمزسک یعنی حروف مقطعه‌یه وغیرمرکبه‌یه عالم اولمزسک حضرت احمد علیه السلام کبی نور عقلدن طولوسن ونادانلق سبقن عشق معلمندن اوقویان دانالر کبی دبیرستان عرفان ایچره سنده براولوسن نته کم مولانا جامی قصیده سنده بو معنایه اشارت ایلدی (بیت) معلم کیست عشق وکنج خاموشی دبستانش

سبق نادانی ودانا دلم طفل سبق خوانش) وعارفلردن بری دخی بو ترکی بیتی بو محله مناسب وقتی خوش سویلدی (بیت

عارف اولمق استرایسک کل ندانم درسن آل * بیلدیکندن کچمین عرفانه اولمز آشنا) حجا کسر حایله لغتده دیوار اوزره اولان پرده‌یه دیرلرکه انسانی سقوط وهلاکدن منع ایلیه پس عقل دخی انسانی فساددن منع وهلاکه تعرضدن حفظ ایلدیکیچون سطح اوزره اولان سوره تشبیه اولوب برطریق مجاز لغوی حجی دینلدی معنای دیکر اکر مکتب عشق ایچره سن حروف هجایی بیلمیه‌سن یعنی حروف الفاظ علمنه واقف اولمیوب سواد خوان اولمیه‌سن حضرت احمد علیه السلام کبی عقل کاملدن محضا برقنا سن پس هرنه مرتبه‌یی استرسک اکا پرعقلله اوچارسن وورطات ظلمت وجهالتدن نور عقلله کچرسن ومغالق ابواب غیبی مفتاح عقلله اچارسن علم عقلدن حاصل اولورکه عقل علمدن اولمز پس کامل العقل اولان کسه‌یه جهل صغمز وعارف وعاقل سواد خوانلغی ترک ایدوب علوم رسمیه‌دن نادانلق اختیار قیلسه اکا شین لازم کلمز بعد العلم نادانلق خود کمال عرفاندن حاصل اولور نته کم من عرف الله کل لسانه حدیث شریفی بو معنایه اشارت قیلور والعجز عن درک الادراک ادراک کلامی دخی بو مفهومه دلیل اولور (مثنوی

کرنباشی نامدار اندر بلاد * کم نهٔ الله اعلم بالرشاد) ای هنر ومعرفتله اشتهار بولان وعلم رسمی ایله نامدار اولان اکراهل بلاد ایچره علم ظاهر شهری ایچره مشتهر ونامدار اولمزسک ضایع اولمزسن وناقص ودنی اولمزسن الله طوغری یوله اعلمدر اکرکم ضم کافله اوقنورسه معنی بودرکه اکر شهر ایچره مشتهر ونامدار اولمزسک ضایع وکراه دکلسن الله عبادنه اعلمدر بلکه خلق ایچره شهرت بولمق ناقص وکراه اولمق وطریق ضلالتی اختیار قیلمقدر الا معصوم الهی اولنلر ایچون دکل کما قال علیه السلام بحسب امرء من الشر ان یشار الیه بالاصابع فی الدنیا الا من عصمه الله ولهذا اولیاء واصفیاء اوائل سلوکده قبل البلوغ الی الکمال والبلوغ الی مقام الرجال اشتهار ونامدارلقدن فرار وخمول وبی ناملق اختیار ایلمشلردر حتی رسم وصورتده قالان واشتهار ناسه مغرور اولان مشایخ مقلده آنلری خدمتنه لایق ومحل کورمشلر وجناب حضرتک اسمنی تصریح ایتسه‌لردی استحقار الهم کنایه ایلروبا خود اکا خیال شیطانی مس ایلمش برمجنوندر دیو حقلرنده یاوه سویلمشلردر کما قال ابن الفارض اشارة الی هذه المرتبة حاکیا عن احواله المتقدمة (بیت) فواصلنی وهنا خضوعی کهم فلم * یرونی هوانا بی محلا لخدمة * ولو قیل من تهوی وصرحت باسمها * لقیل کنی اومسه طیف جنة) پس مرتبهٔ خمولک شرحنه شروع ایدوب بیوررلرکه (مثنوی) اندران ویران که ان معروف نیست * از برای حفظ کنجینهٔ زر ست) اول ویرانه ایچره که اول معروف ومشهور دکلدر حفظ وصیانتدن اوتری انده کنجینهٔ زر واردر کنجینهٔ زر اولان اخفیا اعین اهل دهردن برمرتبه تستر واختفا ایلمشلردرکه ایام آنلرک اسمنی بیلمز وخلق وانام آنلرک مکاننی استسه‌لر بوله‌مز کما قال بعض المشایخ (بیت) تسترت عن دهری بظل جناحه * فعینی تری دهری ولیس یرانی * ولو تسأل الایام ما اسمی مادرت) واین مکانی مادرین مکانی (مثنوی) موضع معروف کی بنهند کنج) زین قبل آمد فرج در زیر رنج موضع معروفه قچن کنج قورلر یعنی خزینه موضع غیر معلومده وضع اولندی وفرج زیر رنجده اولمق بو قبیلدن کلدی وبرموجب (ان مع العسر یسرا) یسر عسرک ضمننده وفرح ترحک تحتنده وفرج حرجک وکنج رنجک آلتنده دینلمک بو معنایی اشعار قیلدی (مثنوی) خاطر آرد بس شکال اینجا ولیک * بکسلد اشکال را استور نیک) اول مصرعده اولان شکال شبه وشائبه معناسنه‌در ومصرع ثانیده اولان اشکال بوقاغو معناسنه‌درکه آتک وقاطرک ایاغنی انکله باغلرلر معنای بیت اولدرکه خاطر فاطر بو محلده چوق شبه وشائبه‌یی کتورر مثلا دیرلرکه لانسلم خزینه‌یی همان غیر معموره ومقام غیر مشهوره قویه‌لر وخزینهٔ الهیه‌یی دخی مطلق بی نام وبی نشان اولان درویشانه وضع قیله‌لر چوق اولمشدرکه خزینه‌یی مقام معلوم ومکان مشهوره وضع قیلمشلردر ومخزن الهی ومحل کنوز ربانی اولان انبیا ومرسلین علیهم السلام واولیای کملین خود ظهوره کلمشلر ومخزن معین اولمشلردر پس جواب ویررلر نعم بویله‌در ولکن بو قید وبندی استور نیک قطع ایلر استور آته وقاطره دیرلر یعنی بای جانندن حل ایلر وکندوبی خلاص قیلر مثلا بو شبه وشکالی بو کونه قطع ایلر ولسان علم وعقلی بو معنایی اکا سویلردیرکه ذکرشیء ما عداسی منافی اولمز واکثره بنا سویلنن کلام حصر وتخصیصی افاده قیلمز اکرچه کنجینهٔ اسرار الهی اولیائی تحت قبابی لا یعرفهم غیری حدیثنک مقتضاسنجه ودخی ان لله اولیاء اخفیاء مجهولون فی الارض معروفون فی السماء قولنک مغزاسنجه مجهول ونامعلوم اولان کسه‌لره وضع اولنه کلمشدر واختفا وتستر قیلان اولیا ممتازه اولمشدر ولکن بعد الانبیا علیهم السلام حضرت خدا هردورده بونلردن بعضسنی اظهار وافشا ایلرتا کم قائم مقام انبیا اولورلر وخلقی حقه دعوت وارشاد قیلورلر وناس بونلردن جواهر زواهر اسرار وحکمی بولورلر وبونلرک مخزن اسرار الهی اولمسنه کشف وکرامات اظهار قیلملری دلالت ایلر پس بو کونه کسه‌لر نادر اولدیغنه بناء نادر معدوم منزله سنه تنزیل اولنمشدر اما اکثر اولیاء الله عیون عوامدن مختفی ومستترلردر دیدهٔ حق بیندن دکل اولیاء الله کندیلرینی ستر قیلملری وممکن اولدیغی مقداری کنجینهٔ اسراری کیزلملری اوزرلرینه واجبدر پس حضرت

خداوندکار موضع معروف کی بنهند کنج یبورملری وبوندن مقدم اندران ویران که ان معروف نیست دیملری
الی آخره اکثره بناء در پس ظاهری وباطنی معمور وبین الخلایق معروف ومشهور اولان اولیایی نفی لازم کلمز زیرا
قائممقام انبیا علیهم السلام اولان اولیایه شهرت لازم وواجبدر نته کم انبیایه دعوت ظهور وشهرت
لازم اولدی پس بو معنایه واقف اولان استور نیك پای غفلتدن عقال وشکالی بو کونه قاطع اولور وبو وجه اوزره
نجات بولور والله اعلم (مثنوی) هست عشقش آتشی اشکال سوز * هر خیالی را بروبد نور روز) اول معشوق حقیقتك
عشقی ای قطع اشکال وشبهات ایده مین استور برآتش اشکال سوزدر نته کم هر برخیالی نورر وزسپورر وازاله قیلور
پس نور عشق الهی که برقلبه پرتو صاله اندن جمیع خیال واشکال زائل اولور (مثنوی) هم ازان سو جو جواب
ای مرتضا * کین سؤال امد ازان سوی مرترا) ای برکزیده ومقبول اولان کمسه هر مشکله جوابی هم اول جانبدن
واوعالی جناب خدادن استه که بو سؤال سکا تحقیقا اول جانبدن کلدی وخالق سؤال وقلب ایچره محدث شبه واشکال
فی الحقیقة اول اولدی (مثنوی) کوشهٔ بی کوشهٔ دل شه رهیست * تاب لاشرقی ولاغربی مهیست) بو بیت سؤال
مقدره جواب منزله سنده در کانه ای مرتضی دیمکله خطابه لایق اولان کمسه یه دیرکه اول جانبدن قلبمه بو سؤال کلدی
اول جانبك راهی نه یردندرکه تا اول یولدن هم جواب استیم بیوررلر قلبك کوشه سزلکی کوشه سی مفتاح مشکلات
جانبنه اولان خدایه برشاهراهدر آنك تابی لاشرقی ولاغربی اولان برمهدندر بو دخی وجهدر آنك شرقی وغربی اولمین
تابی برمهدندر یعنی اول کوکلك نوری شرقه وغربه منسوب اولمین بلکه مرتبهٔ اعتدالده مقیم وحضرت حقه دائما یار
وندیم اولان وفیض ونوری کاستفاضة القمر من الشمس بلا واسطة آنك ذاتندن الان حقیقت محمدیه ماهندندر کوکلك
ایکی کوشه سی واردر بر کوشه سی جهات پذیرلك جانبیدرکه بو خلق طرفنه اولان کوشه سیدر وبر کوشه سی
دخی جهات پذیر اولمین جانبیدرکه بو حق جانبنه اولان کوشهٔ بی کوشهٔ دل بیورقلریدر وحد ذاتنده قلبك بو کوشه سنه
اصلا حد وغایت یوقدر وبو جانبك وسعتی ارض وسما وعرش وکرسی وسعتندن ارتقدر کما قال الله تعالی فی حدیثه القدسی
ماوسعنی ارضی ولاسمائی ولکن وسعنی قلب عبدی المؤمن التقی النقی الورع نته کم ابو یزید بسطامی قدس الله سره
العزیز حضرتلری قلبك بی کوشه لکندن خبر ویروب بیوررلر لوان العرش وما حواه مقدار مائة الف مرة وضع فی زاویة
من زوایا قلب العارف ما احس به پس قلبك بو زاویه سزلکی زاویه سی ذات صفات حقه کویا برشاهراهدرکه ذات
وصفات خدا عالمنه کیدن بو یولدن کیدر وبونك نوری لاشرقی ولاغربی اولان روحانی ولا جسمانی بلکه رحمانی وحقانی
اولان ماه حقیقت محمدیه دن حاصل اولور شب ماسوایی وظلمت وجهل وعمایی خانهٔ دلدن ازاله قیلور دیمك اولور
مثنوی) تو ازین سو وازان سو چون کدا * ای که معنی چه می جویی صدا) سن بو جانبدن واول جانبدن فقیر وکدالر کبی
ای معنی طاغی وحقیقت قافی نه صدا استرسن یعنی بو نفسك طرفندن ودخی اول افاقی اولان عالم وعاقللر جانبندن
محتاج کهلرکبی ای جهل معنی نیچون صیت وصدا وقول وندا استرسن (مثنوی) هم ازان سو جو که وقت درد تو *
می شوی درذ کر یاربی دوتو) هم حل مشکلات وفتح مغلقاتی اول جانبدن استه که سن درد وقتنده یاربی ذکرنده ایکی قات
اولورسن وآنك ازاله سیچون اکا تضرع ونیاز قیلورسن (مثنوی) وقت درد ومرك آن سو می نمی * چونکه دردت رفت
چونی اعجمی) مرك ودرد وقتنده اول جانبه ناله قیلورسن وآنك نامنی اکارسن وانکچون آدق آدرسن نمی ده اولان
یا حکایه وخطابدر یعنی نامیدندن اوقومق وبرکسه نك نامنی آلمق وآدق آدمغه دیرلر چونکم دردك کتدی سن نیچون
اعجمی سن واول کی خویدن نوجهله غنی اولورسن (مثنوی) وقت محنت کشتهٔ الله کو * چونکه محنت رفت کوبی
راه کو) محنت وبلا وقتنده الله دیجی وربکی اکیجی اولورسن چونکم بلا ومحنت کیده یول قنی دیجی اولورسن
عاقل اولاندن بو عجبدرکه درد وبلا وقتنده اکا ناله قیله ودرد وبلا کتدیکی وقتنده یولی یتوروب یول قنی دیه بو معنی
کوبی راه کو استفهام واستبعاد معناسی مراد اولدیغی اوزره دراکر بو لفظدن حکایه مراد اولورسه تقدیر کلام
چونکم درد ومحنتك کیده غفلت ونسیان جانبنه یول قنی دیرسن وعصیان وطغیان جانبنه کیدرسن (مثنوی
این ازان آمد که حق را بی کمان * هر که بشناسد بوددایم بران) بو بیتك وبوندن اول کچن بیتك مصرع ثانیسنده اولان
محنت رفت وازان لفظنك مشار الیهی مقدر اولور قرینهٔ کلام نیجه اقتضا ایلرسه تقدیری ازان جهت ویاخود ازان
سبب دیمکدر پس معنای بیت کانه برسائل دیرکه چونکم بعض کمسنه درد ومحنت وقتنده الله کواولور ویاربی دیوذکر
قیلور پس وقت محنت اکاوقت نعمتدن خیرلو اولدی پس حضرت کریم وحکیمدن محنتك کمسی نه سببدن کلدی
جواب بیوررلر این رفتن محنت یعنی بو محنتك کمسی ازان آمد که یعنی ازان سبب آمد که حق را بی کمان هر که بشناسد
حق تعالی یی هر شول کمسه که بی کمان اکا بوددایم بران دائما هر حالده آنك ذکرینك اوزرینه اوله یعنی محنت وقتنده

جناب حقك ذکری اوزره اولمسی ضروریدر وضرورة وکرها الله کو اولمق من وجه مقبول دکلدر پس بو محنت وقتنك
کمسی وصحت ونعمت وقتنك کلمسی اول اجلدن اولدیکه جناب حق هر شول کمسه که اکایه وفهم ایلیه ضراده
وسراده جناب حقی ذاکر اولور وعلی کل حال حضرت حقه شکر قیلور وفی کلا الوقتین ذاکر وشاکر اولنلری جناب حق
جنتنه جمله دن مقدم دعوت قیلور کما قال النبی صلی الله علیه وسلم اول من یدعی الی الجنة یوم القیمة الذین یذکرون الله
فی الضراء والسراء ویحمدونه (مثنوی) وانکه در عقل وکمان هستش حجیب * کاه پوشیدست وکه بدریده جیب)
واول کمسه که عقل وکمانده اکا حجاب اولدی اول کمسه کاه اورتلمشدر وکاه یاقه سی یرتلمشدر یعنی بو کمسه جناب حقی
هر حالده بی کمان اکیوب دائما آنك ذکر وشکرنه مداومت ایلین کبی دکلدر بلکه بو غفلتده وکمان اکا حجاب اولان کمسنه
کاه نعمت وصحت وقتنده سرور باطنی ثیاب عقلله پوشیده در حقی اول وقتنده کوره مز وذکر وشکرنه ملازمت قیله مز
وکاهی وقت محنتده دست بلا ایله جیب نعمت وصحتی یرتلور وسرور باطنی ثیاب غفلت وحجاب سهوات وشهواتدن
قورتلور پس الله کو اولور ویاربی دیوذکر قیلور (مثنوی) عقل جزوی کاه چیره که نکون * عقل کلی ایمن ازریب
المنون) زیرا عقل جزوی کاه غالب وطالب وکاهی سرنکون وزبوندر اما عقل کلی بویله دکلدر بلکه حوادث دهردن
ونوازل موت وقهردن ایمن وسالمدر منون یادهره ویاخود قطع حیات ایلدیکی اعتبار له موته دیرلر ریبدن مراد دهرك
نفوسه قلق واضطراب ویرن حوادثیدر ویا عند مجیٔ الموت قلق واضطراب ویرن نوازلیدر محصل عقل کل حوادث
دهردن ونوازل موت وقهردن عقل جزوی کبی سرنکون وزبون اولمز دیمك اولور (مثنوی) عقل بفروش وهنر
حیرت بخر) رو بخواری نه بخاری ای پسر پس عقل جزوی وهنر صوری ثی صات والله زدنی تحیرا حدیث شریفنك
مفهومی اوزره آنك آلاوصفاتنده زیاده حیران اولمقلغی ال کبر وغروری ترك ایت وعباد رحمان کبی زمین اوزره خوار اقله
هین ولین کت خارلقله غلیظ القلب اولدیغك حالده مرح وفرحله کتمه ای پسر کما قال الله تعالی خطابا للنبیه وارشادا
لعباده ولاتمش فی الارض مرحا انك لن تخرق الارض ولن تبلغ الجبال طولا) بوده معنادرکه خاردکن معناسنه اوله
وتقدیر معنی خوارلقله ومسکنتله بویوله کت خارلقله ویاخاره منسوب اولمغله کتمه ای اوغل تاکم مسلمون زمره سنه
داخل اوله سن که المسلم من سلم المسلمون من یده ولسانه بیورلمشدر وبعض نسخه ده بخارا الفله واقع اولمشدر
یامع معناسنه وخاراسنك معناسنه اولسه ده جائزدر خوارلقله سنکله کتمه دیمك اولور ومراد قسوت قلبدن
استعاره اولور ویانفس کلمه دن اولوب مراد شهر بخارا اولسه ده جائزدر بو تقدیرا اوزره معنی عقل وهنری صات وحیرت
آل بو یولده فقیر وخوارلق جانبنه کت بخارا جانبنه دکل زیرا بو یولك شرطندندر جمله یی ترك ایتمك وفنا ومرك جانبنه
کتمك هوشمند وهنرمند اولمق ایچون ویا تحصیل دنیا قیلمق ایچون بخارا وسمرقند جانبنه سفر وسیاحت ایتمك لازم دکلدر
دیمك اولور (مثنوی) ماچه خود را در سخن آغشته ایم * از حکایت ما حکایت کشته ایم) بزکندمزی نیچون
سوزده قارشدردق سوزله مخلوط قیلدق حکایتدن بزحکایت اولدق یعنی بزحکایه اولمق وغیرك حکایه سی شکلنده
بزم حالمز حکایه قیلنمق مراد اولدی پس کندمزی غیرك سوزینه سویلمکده غرق وآغشته ایلمز بلکه حکایتدن
مراد حکایه بز اولدق وغیرك حکایه سی ضمننده کندی حسب حالمزی ومافی البالمزی تقریر قیلدق (ومالی لا اعبد الذی
فطرنی والیه ترجعون) آیت کریمه سنده اولان اسلوب حکیم قاعده سی اوزره غیره تعریض ایلمکدن دخی خالی اولمز
مثنوی) من عدم وافسانه کردم در حنین * تاتقلب یابم اندر ساجدین) بن که تعین صوری ووجود موهومی
واسطه سیله کلمات وحکایات سابقین تقریرنده مشهور وافسانه اولمشدم الان حنین واینده وذکر رب العالمینده
معدوم وافسانه اولورم نته کم اصحاب رسول علیه السلام حنین واینده وذکر رب العالمینده افسانه اولدیلر تاکم ساجدلر
ایچره تقلب مرتبه سنی بولم نته کم حضرت رسول علیه الصلوة والسلام بولدیلر کما اخبر الله تعالی عن تقلبه فی الساجدین
فی آخر سورة الشعرا (الذی یراك حین تقوم وتقلبك فی الساجدین) یعنی یا محمد عزیز ورحیم اولان ربکه توکل ایله اولیله عزیز
ورحیم که سنی تهجدده قائم اولدیغك حینده کورر وسنك ساجدلر ایچره تقلبکی دخی کورر یعنی ساجد اولنلرك
وتهجد قیلنلرك احوالنی تصفح وتفحص ایلمکده کاه ذات الیمین وکاه ذات الشمال اولان توجهکی والتفاتکی دخی
کورر قال البیضاوی روی انه علیه السلام لما نسخ فرض قیام اللیل طاف تلك اللیلة بیوت اصحابه لینظر ما یصنعون
حرصا علی طاعاتهم فوجدها کبیوت الزنابیر لما سمع من دندنتهم بذکر الله والتلاوة وبعده ثعلبی تصرف ایلمك معناسنه
دخی الوب دیرکه او تصرفك فیما بین المصلین بالقیام والرکوع والسجود والقعود پس تصرف معناسی بو محلده اولکی
معنادن دخی انسب اولور وتقدیر کلام بو اولور که بن شمدنصکره معدوم اولورم وحنین واینن وذکر رب العالمین ایلمکده
افسانه ومذکور اولورم نته کم اصحاب رسولك خانه لری ایچره زنابیر کبی انین وزاری ایلملری افسانه اولدی وبین العلماء

تصرف شهرت بولدی تا کم کالیله عبادت قیلان و حضرت حقه مقبول و مقرب اولان عابدلر میاننده و ساجدلر مابیننده
تصرف مرتبه سنی بولام وبعون الله تعالی آنلرده متصرف اولام کما تصرف النبی فیما بین اصحابه دیمك اولور (مثنوی
این حکایت نیست پیش مرد کار) وصف حالست و حضور یار غار بوذ کر اولنان قصه فرعون و موسی وافسانهٔ اصحاب
وتقلب نبی مجتبامردکار ورجل معرفت شعار اوکنده حکایت ماضی دکلدر وصف حالدر و یار غارك حضوریدر
یعنی هر صحبت و خدمت اختیار قیلان مرید و مسترشدك حسب حالی و سائر ناسك وصف مافی البالیدر ودخی
غار وحدانیتك یاری اولان شیخ کامل العیارك وقائم مقام نبی مختارك حضور یدر غایبانه اولان احوالی دکلدر (مثنوی
ان اساطیر اولین که گفت عاق * حرف قرآن را بدآ آثار نفاق) اساطیر اباطیله واقاویل اکاذیبه دیرلر اول اساطیر اولین
قولنی که عاق اولان اصحاب شقاق دیدی حرف قرآن عظیم ایچون آثار نفاق اولدی نته کم الله تبارك وتعالی قرآن عظیمك
اکثر موضعنده بونلرك دیدیکنی حکایه قیلدی قال فی سورة الانعام (ان هذا الا اساطیر الاولین) یعنی بو قرآن دکلدر
الا اولکی زمان ماضینك اسکی حکایه لری و بی معنی سوزلر یدر وفی سورة المطففین (واذا تتلی علیه آیاتنا قال اساطیر
الاولین (مثنوی) لامکانی که درو نور خداست * ماضی و مستقبل وحال از کجاست) شو بر لامکانه منسوب کمسنه
که انده نور خدا واردر ماضی و مستقبل وحال اکانه یردن مزاحمدر یعنی مکان وزمان قیدندن منقطع و نور خدا الیه
منصبغ اولان شیخ کامل ازمنهٔ ثلاثه اعتبارندن قورتلور وو قتنك الشیخ فی قومه کالنبی فی امته حدیثنك فحواسنجه
کاه موسایی وکاه مصطفاسی اولوب دعوت موسایی کندی دعوتی و نفرت فرعونی اهل نفسك نفرت ایلمسی
بولوب و مرید و مسترشدلر مابیننده کندینك تقلب و تصرفنی ساجدلر مابیننده حضرت پیغمبر علیه السلامك
تقلب و تصرف ایلمسی کبی بیلور محصل آیات و حکایات قرآنی و اخبار رسول یزدانی و کلمات مشایخ عظامی اولا کندیده
بولور و احکامیله عامل اولور و ثانیا نفوس ناسده بولوب عاقل اولدیغی اوزره آنلری ارشاد قیلور پس لامکانه منسوب
اولان عارفك قتنده ازمنهٔ ثلاثه اولمز وحقه واصل اولنك عندنده صباح و مسا قالمز کما قال الجنید قدس الله سره العزیز
لا صباح عند الله ولا مساء (مثنوی) ماضی و مستقبلش نسبت بتست * هر دو یك چیزند پنداری که دوست
اول محل نور خدا اولان لامکانینك ماضی و مستقبل اولمسی سکا نسبتله در و ماضی و مستقبلك هر ایکیسی بر شیدر
اول بر حالدر وسن ایکیدر ظن ایلرسن حال بو که سنك بر کونه حالتکه متکیف و متصف اولدیغك وقتدر بین الماضی
والمستقبل بر خط موهومی کبیدر پس ما بعدنه نظر ایلسك الی غیر النهایه تا ازل ازاله دك ماضی اعتبار اولنور وما قبلنه
نظر ایلسك کذلك الی غیر النهایه تا ابد الاباده وارنجه مستقبل تعبیر قیلنور پس شول حالده که نور خدا سکا متجلی اوله
اول بر حالده ماضی و مستقبل امر اعتباری اولور وسن ابن الوقت ویا ابو الوقت اولورسن اول پس ابن الوقت اولدقده
هر ایکیسی بر اولورسن ابن الوقت اولمیه سن و بو معنایی بیلمیه سن اول مظهر نور خدا اولان لامکان ماضی و مستقبل
اولمسی سکا نسبتله در و بو ایکیسی فی نفس الامر بر شیدر وسن آنی مکان اولدیغك جهتدن ایکی توهم ایلرسن مع هذا
بو ازمنهٔ ثلاثه امور اضافیه دندر (مثنوی) یك تنی او را پدر ما را پسر * بام زیر زید بر عمرو آن زبر) مثلا بر کمسه نسبتله
اول کمسه یه پدر و بره پسردر پس شخص واحد بر کمسه یه اضافتله بابا و بر کمسه یه اضافتله اوغل اولدی و کذلك
بام زیدك التنده و عمرولك اوستنده اولدی پس عمرولك اوستنده اولدیغی اعتبارله سقف عالی و زیدك التنده اولدیغی اعتبارله
مکان تحتانی دینلدی (مثنوی) نسبت زیر و زبر شد زان دو کس * سقف سوی خویش یك چیزست بس) پس
زیر و زبرلك نسبتی او ایکی کمسه دن حاصل اولدی بولار الاعتبار یبطل الاحکام قولنك فحواسنجه اکر بو اعتبارلر
اولمسیدی پدر و پسرلك و زیر و زبرلك حکملری باطل اولیدی زیرا سقف کندی جانبندن یعنی کندی ذاتندن بر شیدر
انجق ولکن بحسب الاعتبار زیر و زبر اولدی و بر کمسه یه پدر و پسر دینلدی پس ماضی و مستقبل دخی بونلر کبی امور
اضافیه دندر لاغیر فافهم ولا تغفل (مثنوی) نیست مثل آن مثالست این سخن * قاصر از معنیٔ نو حرف کهن) آنك
مثلی دکلدر بو سوز مثالدر یعنی ماضی و مستقبلش نسبت بتست هر دو یك چیزند پنداری که دوست بیتنك
مفهومنك طابق النعل بالنعل شبیه و نظیری دکلدر بلکه بو سوز یعنی یك تنی او را پدر ما را پسر تا سقف سوی خویش
یك چیزست بس مصرعنه کلنجه یه دك مثالدر ازمنهٔ ثلاثه نك آن واحد اولمسنی تفهیم ایچون پس مثال الشئ
مثل ذلك الشئ اولمز مثلا زید مثل الاسد دیسك زید بعینه اسد کبی اولمق لازم کلمز (ومثل نوره کمشکوة فیها مصباح)
آیتندن نور خدا بعینه مشکوتده اولان مصباح نوری کبی اولمز محصل معنی نوردن حرف کهن قاصردر یعنی قلوب
عارفینه من عند الله هر دم منزله و ملهمه اولان معانیٔ جدیده یی حروف عتیقه بکمالها ادا ایلمکدن قاصره در والفاظ
و حروفه کلان معنی فی المثل دریادن بر قطره در (مثنوی) چون لب جو نیست مشکا لب ببند * بی لب و ساحل بدست

این بحر قند) چونکم لب جو بو قدر یعنی چونکم نهر معارف و اسراره کنار بو قدر ای اب معنایه محل اولان مشلك
اغزیکی باغله زیرا کنار و ساحلسز اولمشدر بو بحر قند الهی و نهر علوم اسرار نامتناهی پس صدده کلوب قصهٔ فرعون
و موسایی سویله و آنلرك احوالنی نقل ایله دیمك اولور (فرستادن فرعون بمداین در طلب ساحران (م ی) چونکه موسی باز
کشت و او بماند * اهل رأی و مشورت را پیش خواند) چونکم حضرت موسی علیه السلام کیرو دوندی و اول فرعون
کندی قوم و توابعیله قالدی اهل رأی و اهل مشورتی اوکنه اوقودی و خاص اولنلر ایله مشورت قیلدی نته کم حق تعالی
سورهٔ اعرافده آنك عسکریله اولان مشورتندن خبر ویردی (قال الملأ من قوم فرعون ان هذا الساحر علیم یرید ان
یخرجکم من ارضکم فماذا تأمرون) یعنی قوم فرعوندن بر جماعت فرعونه و اتباعنه دیدی تحقیقا شو موسی علیه
السلام بر ساحر علیمدر استرکه سزی ارضکزدن یعنی حکومت قیلدیغکز ارض مصردن اخراج ایلیه پس فرعون بونلره
دیدی سزنه امر ایدرسز و مصلحت ندرنه تدبیر جانبنه کیدرسز (قالوا ارجه و اخاه و ارسل فی المدائن حاشرین) جماعت
عقلا دیدیلر حبس ایله آنی و قرنداشی هارونی یعنی آنلردن مهل و وعده اخذ ایتمکله آنلری بر مدت منع و تأخیر ایله
و اقلیمه و شهرلره ارسال ایله حاشرلری یعنی سحره جمع ایدیجیلری (یأتوك بکل ساحر علیم) اول حاشرلر سکا کتوره لر
هر ساحری و سورهٔ شعراده بیوردی (قال للملاء حوله) یعنی فرعون کندی حولنده اولان اشرافنه دیدی (ان هذا الساحر
علیم (مثنوی) انچنان دیدند کز اطراف مصر * جمع آردشان شه و صراف مصر) فرعونك اعیان و اشرافی انجلین
رأی کوردیلر که اطراف مصردن اول ساحرلری جمع کتوره مصرك شاهی و صرافی اولان فرعون مصرع ثانیده بو دخی
وجهدرکه اول مداینده اولان ساحرلری و مصرك صرافی اولان ساحرلری شاه جمیعا کتوره (مثنوی) گفته ما هم
ساحران داریم ما * هر یکی در سحر فرد و پیشوا) بزهم ساحرلر طوترز دیمش هر بریسی سحرده فرد و پیشوادر و مکر
و حیله ده استاد و مقتدادر (مثنوی) او بسی مردم فرستاد آن زمان * هر نواحی بهر جمع جادوان) پس اول فرعون
حاشرلردن چوقلق مردم کوندردی اول زمانده هر نواحی یه جادولرك جمعندن اوتری (مثنوی) هر طرف که ساحری
بد نامدار * کرد پران سوی او ده پیك کار) هر طرفده که بر نامدار ساحر وار ایدی آنك جانبنه اون دانه پیك کاری پران
ایتدی و آنلری مصر شهرینه دعوت قیلدی (مثنوی) دو جوان بودند ساحر مشتهر * سحر ایشان در دل مه مستمر صعید
ولایتنده ایکی یکت وار ایدیلر که بین السحره سحرده مشتهر ایدیلر شول مرتبه ده که آنلرك سحری ماهك قلبنده مستمر
یعنی نافذ و مؤثر اولمش ایدی (مثنوی) شیر دوشیده ز مه فاش آشکار * در سفرها رفته بر خمی سوار) ماهی کاوش کلنده
قویوب آندن فاش آشکار اسود صاغمشلر ایدی و سفرلرده خم اوزره سوار اولوب کتمشلر ایدی (مثنوی) شکل کرباسی
نموده ماهتاب * ان بپیموده فروشیده شتاب سیم برده مشتری اکه شده * دست از حیرت برخها برزده)
و ماهتابی کرباس شکلنده کوسترمشلر آنی اولچمشلر عجله صاتمشلر سیم ایلتمشلر مشتری آکاه اولمش حیرتدن اللرین
یوزلرینه اورمشلر اعلم یا اخی سحره نك بو کونه خارق عادت اولان افعال عجیبه سی تخیلات و تمویهات قبیلندندر
بلا حقیقه اکر بو افعال متخیله حقیقی اولیدی معجزات انبیا علیهم السلام و کرامات اولیادن فرق اولنمزدی زیرا سحرله
معجزه و کراماتك بیننده فرق معجزه انبیادن تحقیقا ظاهر اولمشیدی مثلا عصانك حقیقی اژدر اولمسی کبی و کرامت مثلا
آصف بن برخیانك سبادن عرش بلقیسی آن واحد ایچره یعنی طرفة العینده حضور سلیمانه احضار قیلمسی
کبیدر و سحر مثلا سحره نك حبال و عصاسی حیهٔ عظیمه شکلنده اعین ناسه مخیله و مرتبه اولوب و سببی خفی
اولدیغنه بناء آنی حقیقت ظن ایلیوب خائف و مرهوب اولمسیدر و اهل شرع سحره سحر دیدیلر سببی خفی اولدیغیچون
کما صرح فخر الدین الرازی فی تفسیره الکبیر قال ذکر اهل اللغة ان السحر فی الاصل عبارة عما لطف سببه فهذا هو معنی
السحر فی اصل اللغة واعلم ان لفظ السحر فی عرف الشرع یختص بکل امر خفی سببه ویخیل علی غیر حقیقته ویجری
مجری التمویه والخداع قال الله تعالی (سحروا اعین الناس واسترهبوهم) یعنی موهوا علیهم حتی ظنوا ان حبالهم
وعصیهم تسعی وقال الله تعالی (یخیل الیه من سحرهم انها تسعی) پس سحرك بو نوعی مخیلات و اخذ عیون قبیلندندر
حسك غلط ایتمسندن بو کونه مرئی اولور کما قال فخر الدین فی النوع الرابع من السحر اعلم ان اغلاط غلط البصر کثیرة
فان راکب السفینة اذا نظر الی الشط رأی السفینة واقفة والشط متحرکا وذلك یدل علی ان الساکن یری متحرکا
والمتحرك ساکنا والقطرة النازلة تری خطا مستقیما والذبالة التی تدار بسرعة تری دائرة الی غیر النهایة فهذه الاشیاء
قد هدت العقول الی ان القوة الباصرة قد تبصر الشئ علی خلاف ما هو علیه فی الجملة پس معلوم اولدیکه سحردن
ظهوره کلان افعال غریبه مخیلات قبیلندن اولور و حس انده غلط ایدوب آنی کرچك صانور (مثنوی) صد هزاران
همچنین در جادویی * بوده منشی و نبوده چون دویی) یعنی بو ایکی یکت نیچه یوز بیك بوذ کر اولنان کبی جادولکده مبدع

ومخترع ایدیلر وغیریدن روایت ایدیجی دکل ایدیلر ویا خود جادولکده کمسه یه تابع ومقلد دکل ایدیلر دیمك اولور (مثنوی
چون بدیشان آمدان پیغام شاه * کزشما شاهست اکنون چاره خواه) چون شاهك پیغامی آنلره کلدی بویله دیو که
شهدی پادشاه سزدن ای استادلر چاره خواهدر استرکه اکا برچاره قیله سز ومعین وناصر اوله سز (مثنوی) ازپی آنکه
دو درویش آمدند * برشه و برقصر او موکب زدند) اندن اوتریکه مصر شهرینه ایکی درویش کلدیلر که آنك برینه
موسی وبرینه هارون دیرلر پادشاهك اوزرینه دخی آنك قصری اوزره موکب اوردیلر موکب عسکره وجماعت
فرسانه دیرلر یعنی آنك اوزرینه عسکر چکدیلر وخروج ایتدیلر دیمك اولور (مثنوی) نیست باایشان بغیر از یك عصا
که همی کردد بامرش اژدها) آنلرله برعصادن غیری یوقدر که عصا آنك امریله اژدرها اولور (مثنوی) شاه ولشکر
جمله بیچاره شدند * زین دو کس جمله بافغان آمدند) پادشاه ولشکر جمله سی بیچاره اولدیلر بو ایکی کمسه دن جمله
افغانه کلدیلر (مثنوی) چاره می باید اندر ساحری * تا بود که زین دو ساحر جان بری) ساحرلکده آنلره برچاره کرك تا اوله که
بو ایکی ساحردن شاه وشاهه تابع اولان کمسه لرك هربری جان ایلتنه وآنلرك دستندن جانلرینی خلاص ایده (مثنوی
آن دو ساحررا چو این پیغام داد) ترس ومهری دردل هردو فتاد) اول ایکی ساحره شاهك رسولی چونکم بو پیغامی ویردی
وبو خبری ایرکوردی آنلرك هر ایکیسنك کوکلنه موسی علیه السلامدن قورقو دوشدی واکا محبت ایتدی (مثنوی
عرق جنسیت چو جنبیدن کرفت * سر برزانو برنهادند از شکفت) جنسیت طمری چونکم حرکت ایلك طوتدی
باشلرینی تعجب ایلمکدن دیزلری اوزره قودیلر وفکر واندیشه ایلمکه باشلدیلر (مثنوی) چون دبیرستان صوفی زانوست
حل مشکل را دو زانو جادوست) چونکم صوفینك مکتبخانه سی دیزی در یعنی چون صوفی اولان کمسه برامرده متحیر
اولسه باشن دیزینه قوروب متفکر اولور وبرموجب استفت قلبك وان افتاك المفتون قلبندن استفتا واستفسار قیلور
پس قلبه هرنکم وارد اولورسه انکله عامل اولور حل مشکلات ایچون عند المشایخ الصوفیه دوزانو سحر حلال
صاحبی برساحر ماهردر وبو معنی صوفی وصافی دل اولنلره مخصوصدر والا قلبی اوهام وخیال ایله طولان بوندن محروم
ومقصودر بعده اذا تحیرتم فی الامور فاستعینوا من اهل القبور حدیثنك فحواسنجه بو ایکی ساحرك پدرلرینك قبرندن
استمداد ایلدیکنی حکایه بیوررلر (خواندن آن دو ساحر پدر را از کور و پرسیدن از روان پدر اندر حقیقت (مثنوی
بعد از آن کفتند ای مادر بیا * کور بابا کو تو ماراره نما) اندنصکره اول ایکی ساحر مادرلرینه دیدیلر ای مادر کل بابامزك
قبرینی سن بزه یول کوستروا کا دلیل اول (مثنوی) بردشان برکور او بنمود راه * پس سه روزه داشتند از بهر شاه)
آنلرك مادری آنلری آنك قبرینه ایلتدی یول کوستردی شاهك نیتندن اوتری اوچ کون اوروج طوتدیلر وطعام یمدیلر
مثنوی) بعد از آن کفتند ای بابا بما * شاه پیغامی فرستاد از وجا) اندنصکره بابالرینه خطاب ایدوب دیدیلر ای بابا بزه
پادشاه خوفدن بر پیغام کوندردی (مثنوی) که دو مرد اور ابتنك آورده اند * آب رویش پیش لشکر برده اند)
که ایکی کمسه آنی تنکه کتورمشلر وتضییق ایدوب مضطرب وعاجز قیلمشلر آنك یوزی صوینی لشکر اوکنده ایلتمشلر
یعنی آنك آب روینی کندی عسکری اوکنده یره دوکمشلر وآنی شرمسار ایتمشلردر (مثنوی) نیست باایشان سلاح
ولشکری (جز عصا ودر عصا شور وشری) آنلرله برلشکر وسلاح یوقدر الا برعصا که اول عصاده برکونه شور وشر واردر
مثنوی) تو جهان راستان در رفته * کرچه در صورت بخاکی خفته) سن ای پدر راستلر جهانینه کتمش سن اکرچه
صورتده برخاکده یاتمش سن (مثنوی) ان اکر سحرست مارا ده خبر * ور خدایی باشد ای جان پدر) ای پدر اکر اول
سحر ایسه بزه خبر ویروا کر خدایه منسوب ایسه ای بابانك جانی اکا کوره بزه خبر ایر کور جان پدر مضاف اوقنور
وخطاب پدرلرینك جانینه اولور واصح اولان نسخه لرده جانله پدر میاننده واو یوقدر (مثنوی) هم خبرده تا که ما سجده
کنیم * خویشتن برکیمیایی برزنیم) هم بزه خبر ویرتا کم بزاکا اطاعت ایده وز کندیمزی برکیمیا اوزره اوره وز وس
وجودمزی آنك نظر اکسیر تأثیریله عالیقدر قیله وز (مثنوی) ناامیدانیم وامیدی رسید) رانده کانیم وکرم مارا کشید
برناامیدلرز بزه امید ایرشدی بررانده لرز وکرم بزی چکدی یعنی برزفی المثل درکاه الهیدن سورلمشلرز کرم الهی بزی
اول درکاهه چکدی دیدیلر وبابالرینك کوری اوزره طوروب آنك روحی جانبنه بوکونه خطاب ایلدیلر (جواب کفتن
ساحر مرده بفرزندان خود (مثنوی) کفتشان در خواب ای اولاد من * نیست ممکن ظاهر این را دم زدن) پدرلری
عالم خوابده آنلره دیدیکه ای بنم اولادم ظاهرا بوکه دم اورمق ممکن دکل وبو سؤالده بحسب الظاهر حرف وصوتله
جواب ویرمك قابل دکلدر (مثنوی) لیك بنمایم نشانی باشما * تا شود پیدا شمارا این خفا) لیکن سزه برنشان کوستره یم
تاکم سزه بو خفا پیدا اوله وبو سرك حقیقتی اونشان سببیله عیان وبیانه کله (مثنوی) نور چشمانم چو انجا که روید *
ازمقام خفتنش اکه شوید) ای بنم کوزم نورلری چونکم اول محله کیده سز اول خصمك یاتدیغی واستراحت ایتدیکی

مقامدن آکاه اوله کز وآنك او یودیغی یری بوله کز (م ی) ان زمانکه خفته باشد آن حکیم * آن عصارا قصد کن بکذار بیم
اول زمانکه اول حکیم یاتمش واویومش اوله اول عصایه قورقویی ترك ایله وقصد ایله وآنی اخذ ایلمکه سعی ایله (مثنوی
کربدزدی وتوانی ساحرست * چاره ساحر بتو ظاهرست) اکرسن اول عصایی اوغورلیه سن واوغورلمغه قادر اوله سن
ساحردر ساحرك چاره سی ایسه سنك قتکده ظاهردر که البته هرنقدر استاد ساحر اولسه سن آنك سحرینی دفع ایلمکی
بیلورسن صنعتده سن اکا غلبه قیلورسن (مثنوی) ورنتانی هان هان آن ایزدیست) اورسول ذوالجلال ومهتدیست
واکر اول عصایی اوغورلمغه قادر اولمیه سن اکاه اول اول کمسه ایزده منسوب نبیدر اول ذوالجلال اولان اللهك
مهتدی اولان رسولیدر اکا ساحر اولنلر مقابله قیلمغه قادر اوله مزلر (مثنوی) کرجهان فرعون کیرد شرق وغرب
سرنکون آید خدا انکاه حرب) اکر جهانی فرعون شرقا وغربا طوته وبو معنی دخی ابلغ واعلی درا کرجهان فرعون
طوته شرق وغربده یعنی جهانی فرعون طوته وشرق وغرب فرعونله طوله سرنکون کاور البته مغلوب ومقهور خدا
اولور واندنصکره حرب نتیجه قابل اولور یعنی خصم خدا اوله واندنصکره برکمسه انکله محاربه ومقابله قیله آنك حالی نه اولور
قیاس ایله دیمك اولور (مثنوی) این نشان راست دادم جان باب * برنویس الله اعلم بالصواب) ای باباك جانی بونی راست
ودرست نشان ویردم بونی صحیفه قلبه یاز الله صوابه اعلمدر وبو سوزیله عمل قیلمق سزه اهم والزمدر دیدی (مثنوی)
جان بابا چون بخسپد ساحری * سحر ومکرش را نباشد رهبری) ای باباك جانی چونکم برساحر اویویه آنك سحر
ومکرینك رهبرلکی اولمز آنك اویودقدنصکره سحری ومکری باطل اولور تأثیری قالمز (مثنوی) چونکه چوپان خفت
کرك ایمن شود) چونکه خفت آن جهد او ساکن شود چونکه چوپان یاتوب اویویه قورد ایمن اولور چونکم اول چوبان
اویویه آنك سعی وجهدی ساکن اولور (مثنوی) لیك حیوانی که چوپانش خداست * کرك را آنجا امید ورهکجاست)
لکن شول برحیوانك که آنك چوبانی خدادر قوردك انده امیدی یوقدر یعنی برحیوانکه خدای متعال حفظ
وحمایت ایلیه قوردك آنی صید ایتمکه امیدی یوقدر اولمز (م ی) جادویی که حق کند حقست وراست * جادویی خواندن
مران حق را خطاست) برسحر ومکری که حق تعالی ایلیه اول سحر ومکر باطل دکلدر حق وراستدر بو تقدیرجه
تحقیقا اول حقه جادولك اوقومق وآنی ناسك سحرینه قیاس قیلمق خطا وکفردر نعوذ بالله حقك جادولکدن مرادی مکر
وکیدیدر وجادولك خالقه اسناد اولنسه حیله وخدعه مراد اولور وخلقه اسناد اولنسه استدراج دینورنتهکم ابن عباس
رضی الله عنه حضرتلری (ومکروا ومکر الله) آیتنده بیوردیکه مکر الهی اولدرکه قچن برقول کفر ومعصیتی زیاده
ایلسه حضرت حق آنی درحال مؤاخذه ایتمیه ونعمت وراحتن زیاده ایلیه پس درجه درجه هلاکه قریب اولور وکار
آخرتدن بی بهره قالوب اول نعمت وراحته مغرور ومشتغل ایکن برفحوای (حتی اذا فرحوا بما اوتوا اخذناهم بغتة
فاذا هم مبلسون) ناکاه بونلری خدای متعال اخذ ایدوب هلاك قیلور پس بو صفت نوعا خلقك مکر وجادولکنه مماثل
ومشاکل اولدیغی اعتباریله حضرت حقه دخی برسبیل مشاکله اسنادی جائز اولدی وبو مکر وجادولکه مشاکل اولان
صفت حضرت حقدن حقدر ومقبولدر باطل وقبیح دکلدر نتهکم لباب التفاسیرده مذکوردرکه برکمسه سید الطائفه جنید
قدس الله سره العزیز حضرتلرندن سؤال ایلدیکه یا جنید بو نیجه قابل اولورکه حضرت حق مکر وکیدی غیریلری
حقنده ذم وقدح ایلدی وآنی ذات مقدسنه اسناد ایدوب (ان کیدی متین) ودخی (ومکروا ومکر الله والله خیر الماکرین
بیوردی جنید حضرتلری بیوردیکه ای سائل بن بیلمزم که سن نه سویلرسن ولکن فلان شاعردن بربیت ادمده واردر
اکرفهم ایلرسك (بیت) ویقبح من سواك الفعل عندی) وتفعله فیحسن منك ذا کا (بیت) هرچه آن از دکران زشت بوداونه
نکوست) انچه ازدوست رسد هرچه شود باشد دوست) کل ما فعل الحبیب حبیب) وکل شیء من الملیح ملیح) هم بو معنایه
دلالت ایلر سائل دیدیکه یا ابا القاسم بن آیت قرآندن سؤال ایدرم سن شعر شاعرله جواب ویررسن حضرت جنید
اخر بو مصرع ایله جواب ویروب بیوردیلر (مصرع) اکر تو فهم نکردی مرادران چه کناه * پس کلامی ختم قیلدی
(مثنوی) جان بابا این نشان قاطعست * کرنمیرد نیز حقش رافعست) ای باباك جانی بو نشان قاطع وبرهان ساطعدر
اکر پیغمبر اولورسه دخی حق تعالی آنك شانینی رافعدر ودشمنلرینی اکا تعرض قیلمقدن دافعدر (تشبیه کردن قرآن مجیدرا
بعصای موسی ووفات مصطفارا علیه السلام بخواب موسی را وقاصدان تغییر قرآن را با آن دو ساحر که
قصد عصا کردند چون موسی علیه السلام را خفته یافتند) بو سرخ شریف وبو بیان لطیفك معناسی اولدرکه قرآن
مجیدی عصای موسایه تشبیه ایلمك ووفات محمد مصطفی صلی الله تعالی علیه وسلمی خواب موسایه تشبیه کوسترمك
وقرآنك تغییرینه قصد ایدیجیلری اول ایکی ساحر بچه یه تشبیه ایلمك بیانده درکه آنلر حضرت موسی علیه السلامك
عصاسنی ایلتمکه یعنی اوغورلمغه قصد ایلدیلر چونکم حضرت موسایی یاتمش کوردیلر دیمك اولور (م ی) مصطفارا وعده

كرد الطاف حق * كر بمیری تو نمیرد این سبق) حق تعالى حضرتلری محمد مصطفى صلى الله علیه وسلمه وعده ایلدی
ودیدیکه یا محمد اکرسن اولهسن بو سبق اولمز وبو کتاب مستطابی تغییر وتبدیل ایتمکه کمسه قادر اولمز (مثنوی) من کتاب
معجزت را رافعم * بیش وکم کن را ز قرآن مانعم) بن کتابی وسنک معجزه کی رافع اولورم وعالی قیلورم زیاده ونقصان ایدیجی
محرفی قرآندن مانع ودافعم سورهٔ حجرده اولان بو آیت کریمه بو معنایه دلالت ایلر قال الله تعالى (انا نحن نزلنا الذکر وانا له
لحافظون) یعنی تحقیقا بز تنزیل ایلدک قرآنی وتحقیقا بز آنی تحریفدن وزیاده ونقصاندن حافظلرز کما قسم جعلناه معجزا
مباینا لکلام البشر وقیل الضمیر فی قوله له عائد للنبی علیه السلام بو تقدیر اوزره معنی وتحقیقا بز او منزل عالیه
اولان قرآنی حافظ ونکهبان زدیمک اولور (مثنوی) من ترا اندرد وعالم حافظم * طاغیانرا از حدیثت رافضم) ضمیر
حضرت نبی یه عائد اولدیغی اوزره حضرتنه خطاب ایتمک طریقیله بو آیتده اشارت اولنسه ده جائزدر زیرا مفهوم بن سنی
ایکی عالمده حافظم وطاغیلری سنک کلامکدن تارکم دیمک اولور وسورهٔ مائده ده اولان آیت کریمه یه اشارت اولسه ده
اولور کما قال الله تعالى (والله یعصمک من الناس) ای یحفظک من شرهم ومضرتهم انس رضی الله عنه حضرتلرندن
مرویدرکه اول حضرت قبل هذه الآیة کندیلری کیجه ایله شر کفاردن حذر ایتدکاری ایچون بعض کمسه لره حراست
ایتدررلردی بو آیت کریمه نازل اولدقدنصکره حارس اولنلره بیوردیلرکه والله یعصمنی وهو حسبی پس کمسه آنی
حراست ایلمز اولدی (مثنوی) کس نتاند بیش وکم کردن درو * تو به ازمن حافظی دیکر مجو) ودخی حضرت حق اول
سلطانه بو کونه وعده بیوردیکه یا محمد بر کمسه قادر اولهمز اول قرآندن زیاده ونقصانله تصرف ایتمکلکه سن بندن
اویبر غیری حافظ استمه نتهکم سورهٔ یوسفده (فالله خیر حافظا وهو ارحم الراحمین) بیوردی (مثنوی) رونقت را روز روز
افزون کنم * نام تو بر زر وبر نقره زنم) سنکلر ونقیکی روز بروز افزون ایلرم ونام شریفکی زر ونقره اوزره اوررم نتهکم الآن
التوندن وکومشدن طلسمات اوزره لا اله الا الله محمد رسول الله یازدیررلر (مثنوی) منبر ومحراب سازم بهر تو (در محبت
قهر من شد قهر تو) یا محمد بن سنک اعلای دینک ایچون مساجد ایچره منابر ومحاریب دوزرم محبت واتحادده بنم
قهرم سنک قهرکدر وکذلک بنم مهرم سنک مهرک اولدی وسکا مخالفت قیلنلر بکا مبغوض وسکا متابعت ایدنلر بکا محبوب
کلدی (قل ان کنتم تحبون الله فاتبعونی یحببکم الله) من رآک فقد رآنی ومن اذاک فقد اذانی ومن اطاعک فقد اطاعنی
بو بیت خلیفه مستخلفک عینی اولدیغنه اشارتدر (مثنوی) نام تو از ترس پنهان می کوند * چون نماز آرند پنهان می شوند
ای حبیبم سنک نام شریفکی الآن اصحابک کفارک خوفندن کیزلو سویلرلر چونکم نماز کتوره لر کفاردن پنهان اولورلر
نتهکم بدایت اسلامده ابوقبیس طاغنده اولان مغاره ده کافرلردن مخفی نماز قیلورلردی تا حضرت عمر رضی الله
تعالی عنهک اسلامنه دک (مثنوی) از هراس وترس کفار لعین * دینت پنهان میشود زیر زمین) یا محمد کفار لعینک
هراس وترسندن سنک دینک پنهان اولوردی زیر زمینده (مثنوی) من مناره پر کنم آفاق را * کور کردانم
دو چشم عاق را) بن مناره یی پر ایلرم آفاقه وعاصی اولانک ایکی کوزنی کور ایلرم (مثنوی) چاکرانت شهرها
کیرند وجاه * دین تو کیرد ز ماهی تا بماه) سنک چاکران شریعتک وخادمان سنتک شهرلری طوته لر وضبط ایده لر
ومنصب ومرتبه صاحبی اوله لر ودائما اعدایه غلبه قیله لر کما اخبر النبی صلی الله علیه وسلم لا تزال طائفة من امتی
ظاهرین علی الحق حتی یاتی امر الله سنک دینک ماهیدن ماهه دکین وشرقدن غربه دکین دنیایی طوته (مثنوی
تا قیامت باقیش داریم ما) تو مترس از نسخ دین ای مصطفا) قیامته دک آنی باقی طوته رز ای مصطفی سن دینک
نسخندن قورقمه یعنی سنک دینک سائر ادیان کبی منسوخ اولمز بن آنی حفظ ایلرم دیدی (مثنوی) ای رسول ما تو جادو
نیستی * صادقی هم خرقهٔ موسیستی) ای بزم رسولمز سن جادو دکلسن نتهکم کفره اول حضرتنه ساحر کذاب دیدیلر کما
حکی الله عن الکافرین فی سورة ص (وعجبوا ان جاءهم منذر منهم فقال الکافرون هذا ساحر کذاب) وبونک امثالی
قرآنده چوق واقع اولمشدرکه اول حضرته سحر اسناد قیلمشلردر ای بزم رسولمز سن صادقسن وهم خرقهٔ موساسن
یعنی انکله رسالتده هم لباسسن نتهکم اکا خرقهٔ رسالتی کیدردم سکا دخی خرقهٔ رسالتی کیدردم پس هم خرقه اولدیکز
دیمک اولور (م ی) هست قرآن مر ترا همچون عصا) کفرها را درکشد چون اژدها) قرآن عظیم تحقیقا سکا موسی عصاسی
کبی اولدی نتهکم عصا مخیلات اولان حبال وعصایی چکدی ومحو ایتدی حضرت قرآن دخی کفرلری ومعاصیلری
چکر وازاله ایدر (مثنوی) تو اکر در زیر خاکی خفتهٔ * چون عصایش دان تو آنچه کفتهٔ) بحکم قول الموت نوم ثقیل
اکرسن زیر خاکده یاتمش ایسک اول موسی علیه السلامک عصاسی کبی محفوظ بیل اول نسنه یی سن کلام حقدن
سویلدک (مثنوی) قاصدانرا بر عصایت دست نی * تو بخسب ای شه مبارک خفتنی) سنک عصاکه یعنی کتاب خدایه
تحریف وتبدیل قصد ایدنلر ایچون دست یوقدر سن ای شاه رسالت مبارک یاتمغله یات واستراحت ایت (مثنوی

تو بخفته

تو بخفته نور تو بر آسمان * بهر پیکار توزه کرده کمان) سن یاتمشسن سنک نور شریفک آسمان اوزره سنک جنک وپیکارک
ایچون یای کرشله در یعنی تیغ قهری اعدای دین ایچون حاضر ایلدی (م ی) فلسفی وآنچه پوزش می کند * قوس نورت
تیردوزش می کند) جملهٔ اعدای دیندن بریکه فلسفیدر اول فلسفی واول نسنه که آنک دهانی ایلر ولسانی سویلر سنک
نور جانک کمانی آنی وآنک اغزنک ایلدیکنی تیردوز ایلر عقلی مرشد وپیشوا اتخاذ ایدن وشرع رسولی قویوب مذهب عقله
کیدنلره فلسفی دیرلر وفلسفینک زعمی بودرکه انبیای عظام علیهم الصلوة والسلام قاصر فهمان عوام ایچون بعث
اولنمشلردر کامل العقل ایچون دکل زیرا عقلی کامل اولان پیغمبره محتاج اولمز وخدایه دلیل وهادی همان عقلدر عقله
اویمیان خالقی بیلمز پس بز که کامل العقل اولان طائفه یز انبیایه تابع اولمق بزه واجب ولازم دکلدر بلکه عقلمزه هر نه
شیئ که معقول کوره ومقبولیتنه حکم قیله آنی اشلرز عقلا او بز وغیره تقلید عوام کالهوام کاریدر دیرلر پس بویله
دین طائفه یه اول حضرتک نور شریفی تیر قهری احضار ایلمشدر نبوتی حقنده وقرآن حقنده هر نه سویلرسه آنک
قوس نوری فلسفینک ایلدیکی واغزینک سویلدیکنی تیردوز ایلر یعنی ابطال واهلاک ایلر واکر فلسفی بو کونه اعتقاد
فاسدنی اول حضرتک علما وورثاسی قتنده اظهار ایلرسه بونلر اول حضرتک نورنک قوسی کبیدر پس سهام احکام
شرعیه ایله آنی قتل ایدرلر پس بو کونه تیر وکمانک خوفندن بو زمرهٔ فجره قاچوب اکثری اختفا واستتار سمتنه کیدرلر
واکثری دخی کاوب ظاهرا اول حضرتک شریعتنه تحصن ایدرلر تاکم ظاهرا تیردوز اولمقدن امان بوله لر (م ی) آنچنان
کرد وازان افزون که کفت) او بخفت وبخت واقبالش نخفت) خدای تعالی حضرتلری فی الحقیقه انجلین ایلدی وآندن
زیاده ایلدیکه دیدی او حضرت نبی علیه السلام روضهٔ شریفه سنده یاتدی وآنک بخت واقبالی یاتمدی واویومدی بلکه
روز بروز قوت وفر وافزون تر اولدی (مثنوی) جان بابا چونکه ساحر خواب شد) کار او بی رونق وبی تاب شد) ای باباک جانی
چونکم ساحر نائم اولدی آنک کاری بی رونق وبی تاب اولدی بو بیت اول ساحر مرده نک کندی فرزندلرینه دیدیکی
کلماتدندر یعنی کندی اوغللرینه دیدی ای باباک جانلری چونکم ساحر اویویه آنک کاری باطل وبی رونق اولور وفرسز
ونورسز قالور امانی بویله دکلدر دیو خبر ویردی (م ی) هردو بوسیدند کورش را ورفت) تا بمصر از بهر آن پیکار زفت) پس
اول هر ایکی ساحرلر اول پدرلرینک قبرینی اوپدیلر مصره دک آنک جنک عظیمندن ایچون کتدیلر (مثنوی) چون بمصر
از بهر آن کار آمدند * طالب موسی وخانهٔ او شدند) چونکم اول کاردن اوتری مصره کلدیلر موسی علیه السلامک
طالبی ودخی آنک خانه سنک طالبی اولدیلر (م ی) اتفاق افتاد کان روز ورود) موسی اندر زیر نخلی خفته بود * اتفاق واقع
اولدیکه اول ورود کونی یعنی آنلرک مصره داخل اولدقلری وموسی علیه السلام حضرتلرنی طلب قیلدقلری کون اتفاق
بویله دوشدیکه موسی علیه السلام بر خرما اغاجنک دبنده والتنده یاتمش ایدی (مثنوی) پس نشان دادندشان
مردم بدو) که بروان سوی نخلستان بجو) پس مردملر آنلره حضرت موسی علیه السلامک نشانک ویردیلر وبویله دیوکه
یوری اول خرمالق طرفنده استه آنده بولورسن دیدیلر (مثنوی) چون بیامد دید در خرمابنان) خفتهٔ کو بود
بیدار جهان) چونکم اول ساحرلرک هربری کلدی وخرمالرلرده بر خفته کوردیلرکه اول جهانک بیداری ایدی (م ی)
بهر نازش بسته او دو چشم سر) عرش وفرشش جمله در زیر نظر) نازدن واستراحتدن اوتری باغلمش اول باشنک ایکی
کوزنی عرش وفرش ومافیها جمله آنک نظری التنده ایدی انبیای عظام علیهم السلامک وکذلک وارث انبیا واولیای
کرامک نوملری بو قبیلدندر اکرچه ظاهرا دیدهٔ سرلری بسته در ولکن دیدهٔ سرلری حق جانبنه کشاده در پس حقله بیدار
اولان چشم باطنه نوم ظاهر ضرر ویرمز نتهکم حقله بیدار اولمیان قلبه ظاهرا بیدار اولمق منفعت ویرمز (م ی) ای بسا
بیدار چشم وخفته دل * خود چه بیند چشم اهل آب وکل) ای چوق کمسنه بیدار چشمدر وخفته دلدر مثل اهل الدنیا
واصحاب النفس والهوی خود نه کورر اهل آب وکلک کوزی کورمز الا حیوان لا یعلم کبی انجق محسوساتی کورر (م ی)
آنکه دل بیدار دارد چشم سر * کر بخسبد بر کشاید صد بصر) اول کمسه که دل بیدار طوترا کر آنک چشم سری اویویه صد
بصر معنوی کشاده ایلر وعالم مثالک عجایبنی ومراتب ملکوت وجبروتک غرایبنی سیر قیلور بو کونه کمسه لرک نومی
غفلت نفسانی ورجس شیطانیدن حاصل اولمز شیطان بونلردن بیدارلق وقتنده نیجه فرار ایلرسه نوم حالنده دخی اویله
فرار ایلر نتهکم بایزید قدس الله سره العزیز بر کون بر مسجد قپوسنده بر شیطان کوردی دیدیلر بوراده نه استرسن
دیدیکه شو مسجد ایچنده نماز قیلان کمسه یی اضلال ایتمک استرم ولکن قورقرم کندن قورقارسن دیدکده دیدیکه اول
نماز قیلان کمسه نک یاننده بر خفته بیدار دل واردر آنک باطنندن خوف ایلرم بایزید حضرتلری سبحان الله اکثر ناس بونی
برعکس قیاس ایدرلر ونوم العالم خیر من عبادة الجاهل حدیث شریفنک سرندن غافل اولوب بیدارلقدن مراد همان
چشم سرک کشاده اولمسنی زعم ایدرلر دیدی (م ی) کر تو اهل دل نهٔ بیدار باش) طالب دل باش ودر پیکار باش) بو نوم

عبادت اولمق ویاتمق طاعت مرتبه‌سن بولمق اهل دله نسبتله‌در اکرسن اهل دل دکل ایسك بیدار اول وکیجه‌لری احیا ایله
ونفس وتنه اسیر اولمغی قوکوکل طالبی اول دائما نفسله مجاهده‌ده. اول طالبه محصل کلام کل نوم حرامدر کما قال بعض
المشایخ (بیت) عجبا للمحب کیف ینام * کل نوم علی المحب حرام) ومحب اولانلرك نومی نوم غرقی کبی ارامدر کما قیل
فی شأنهم نوم المحبین نوم الغرقی واکلهم اکل المرضی (م ی) وردلت بیدار شدمی خسب خوش) نیست غائب ناظرت ازپنج
وشش) اما قلبك حقله بیدار اولدیسه خوش اویو هیچ ضرری یوقدر باطنك پنج وششدن غافل اولمز یعنی قلبك بیدار ایله
پنج حواس وشش جهاتدن غائب اولمز وبونلرك مشاهده‌سی برشیئ منع قیلمز اکثر نسخه‌لرده هفت وشش واقع اولمشدر
بوتقدیراوزره معنی سنك نظرك هفت سماوات وشش جهاتك سیرندن غائب اولمز (م ی) کفت پیغمبر که خسبد چشم من
لیك کی خسبد دلم اندروسن) حضرت پیغمبر علیه الصلوة والسلام بیوردیلرکه عینای تنامان ولا ینام قلبی عن ربی
یعنی بنم ایکی کوزم اویورولکن بنم قلبم اویقو وایچره چقن اولور بو حدیثك شرحی مفصلا ایکنجی جلدك اواخرینه قریب
صوفیء بسیارخوار وبسیارکو حکایه‌سنده مرور ایلدی انده طلب اولنه (مثنوی) شاه بیدارست حارس خفته کیر
جان فدای خفتکان دل بصیر) شاه بیداردر حارسی خفته طوت یعنی کوکل که بیدار اوله چشم ظاهری خفته فرض
ایت هیچ ضرر لازم کلمز جان فدا اولسون قلبی بصیر اولان خفته‌لره (مثنوی) وصف بیداریء دل ای معنوی (درنکنجد
درهزاران مثنوی محصل کلام ونتیجهء مرام کوکل بیدارلغنك وصفی ای معنوی دل اولان کمسه هزاران
مثنوی شریفه صغمز بومقدار قلیل کثیره دلیل اولور وعارفه براشارت کفایت قیلور (مثنوی) چون
بدیدند شه که خفته ستاودراز) بهردزدیء عصا کردندساز) چونکم ساحرلر اول موسی علیه السلامی کوردیلرکه حین
نومده مستلقیا علی الظهر یاتمش مستلقیا علی الظهر یاتمق ادب انبیادر کما قال الشیخ الاکبر فی الفتوحات ما نبی اذا اراد ان
ینام الا ینام مستلقیا علی ظهره ومستقبلا الی القبلة علی شقه الایمن پس آنلر عصانك دزدلکندن اوتری دوزن ایتدیلر
(مثنوی) ساحران قصد عصا کردند زود * کز پسش باید شدن وانکه ربود) ساحرلر علی الفور عصایی اوغورلمغه قصد
ایتدیلرکه آنك اردندن کلوب صکره اول عصایی قاپوب کرك دیدیلر (م ی) اندکی چون پیشتر کردند ساز) اندرامدان عصا
دراهتزاز) براز جق چونکم ایلرورك دوزن ایتدیلر وعصانك اخذنه برایکی قدم ایلرو کتدیلر اول عصا فی الحال حرکت
واضطرابه کلدی (مثنوی) انچنان برخود بلرزیدان عصا * هردو برجا خشك کشتند ازوجا) اول عصا کندی اوزرینه
انچلین دتردی وحرکت ایلدی که اول ساحرلرك هر ایکیسی قورقولرندن طوردقلری برده قورو اولدیلر وبی درمان قالدیلر
مثنوی) بعد ازان شد اژدها وحمله کرد) هردوان بکریختند وروی زرد) اندنصکره اژدرها اولدی وآنلر اوزرینه حمله ایتدی
آنلرك هرایکیسی یوزلری صاروقاچدیلر (مثنوی) رودرافتادن کرفتند ازنهیب * غلط غلطان منهزم در هرنشیب
تهیبدن وخوفدن هربری یوزلری اوزره دوشمك دوتدیلر هر برالحقده یوارلنه رق منهزم اولدیلر وکوجله افتان وخیزان
فرار قیلدیلر (مثنوی) پس یقین شان شد که هست از آسمان * زانکه می دیدند حد ساحران) پس آنلره یقین اولدیکه
موسی علیه السلام حضرتلری آسماندندر وحضرت یزداندندر زیرا که ساحرلرك حدنی کورمشلرایدی وساحرلرك
قوتی نه مرتبه‌ده اولدیغنی بیلمشلرایدی (مثنوی) بعد ازان اطلاق وتبشان شد بدید * کارشان تا نزع جان کندن رسید)
یعنی بوقدر آلام وشدایدی کوردکده ایچی کتمك وجمی طوتمق کمال خوفلرندن بونلره ظاهر اولدی بونلرك کاری حتی
حالت نزعه وجان چیقمغه یتشدی (مثنوی) پس فرستادند مردی آن زمان) سوی موسی ازبرای عذران پس برآدم
کوندردیلر اول زمانده یاخود فی الحال حضرت موسی علیه السلام جانبنه اول ایتدکاری کستاخلغك عذرندن اوتری
بولیدیو (مثنوی) کامتحان کردیم مارا کی رسد * امتحان تو اکرنبود حسد) که بز امتحان ایلدك بزه قچن یتشوردی سنی
امتحان ایلمکلکده بزم سکا حسدمز اولمسیدی یعنی مقدما بزم سکا حسدمز اولدیغندن اوتری بزسنی امتحان ایلدك
مثنوی) مجرم شاهیم ومارا عفو خواه) ای توخاص الخاص درکاه اله بزشاه کریمك مجرملریز بزه سن عفو استه ای سن
درکاه الهك خاص الخاصی سن دیدیلر (مثنوی) عفو کرد ودر زمان نیکو شدند * پیش موسی بر زمین سرمی زدند حضرت
موسی علیه الصلوة والسلام آنلری عفو ایلدی فی الحال ایو اولدیلر وبخت وسعادت بولدیلر حضرت موسی علیه
السلامك حضورشریفنده باش قودیلر (مثنوی) کفت موسی عفو کردم ای کرام) کشت بردوزخ تن وجان تان حرام
موسی علیه السلام حضرتلری آنلره دیدی ای کریملر بن سزی عفو ایلدم سزلك تن وجانکز دوزخه حرام اولدی دیدیلر
م ی) من شمارا خود ندیدم ای دویار * اعجمی سازید خود را ز اعتذار) بوبیت شریف تجاهل عارف قاعده‌سنه اشارتدر
یعنی بعد التعارف اظهار جهل ایتمك بعض محلده عرفانك شانیدر نته کم حضرت موسی علیه السلام بونلره دیدیکه
ای کریملر سزی عفو قیلدم وسزلك ایله سراً ومعنا اشنا اولدم لکن ظاهرا بن سزی کورمدم ای ایکی یارسزدخی هر بریکز

کندیکزی اعجمی دوزك اعتذار یوتندن (مثنوی) همچنان بیکانه شکل وآشنا * در نبردایید بهر پادشا) انچلین که
بیکانه شکل واشنا درون جنکه کلك پادشاهدن اوتری دیدی (مثنوی) پس زمین را بوسه دادند وشدند * انتظار
وقت وفرصت می بدند) پس زمینه بوسه ویردیلر وکتدیلر وقتك وفرصتك منتظری اولدیلر واول یوم موعود کلنجه‌یه دك
تأخیر وتوقف قیلدیلر (جمع آمدن ساحران ازمداین پیش فرعون وتشریفها یافتن ودست برسینه زدن درقهر خصم او
وکفتن که این را بر مانویس (مثنوی) تا بفرعون آمدند ان ساحران * دادشان تشریفهای پس کران) اول ساحرلر
فرعونه دك کلدیلر فرعون آنلره چوق آغر تشریفلر ویردی وآنلره مقرب اولمقلغه ودخی نیچه تشریفلر بولمقلغه وعدلر
ایرکوردی نته کم بو آیت کریمه‌ده آنلرك حالنی حق تعالی حکایه ایدوب بیوردی (وجاء السحرة فرعون قالوا ان لنا لاجرا
ان کنا نحن الغالبین قال نعم وانکم لمن المقربین (مثنوی) وعدهاشان کرد وپیشین هم بداد * بندکان واسبان ونقد
وجنس زاد) آنلره وعده‌لر ایلدی وهم پیشین بنده‌لر واسبلر ونقد وبونلر جنسی شیلر وزاد ویردی واحسان ایله بونلری مسرور
ایدوب کندی یه مقرب اولمق مرتبه‌سنه ایرکوردی (مثنوی) بعد ازان میکفت هین ای سابقان * کرفزون آیید اندر
امتحان) اندنصکره بونلره دیدی اکاه اولك ای سابقلر اکر بز امتحان ومجاهده‌ده وتجربه‌ده زیاده که سز موسی ایله
هارون اوزره غالب اوله سز (مثنوی) برفشانم برشما چندان عطا * که بدرد پردهء جود وسخا) سزلك اوزریکزه اول
قدر عطا نثار ایلیم که اول عطالر جود وسخا پرده‌سنی یرته وغیریلرك ایلدیکی جود وسخانك رونقنی قومیه
(مثنوی) پس بکفتندش باقبال توشاه) غالب آییم وشود کارش تباه پس (وقالوا بعزة فرعون انا لنحن الغالبون) آیت
کریمه‌سنك مفهومی اوزره دیدیلرکه سن شاهك اقبال وعزتی حقیچون ویاخود عزت واقبالی سببیله بز غالب کلورز کا
وآنك کاری تباه اولور (مثنوی) ما درین فن صفدریم وپهلوان) کس ندارد پای ما اندر جهان) بز بوفنده صفدرلرز
وپهلوانلرز کسه جهان ایچره بزم ایاغمزی طوتمز وبو بولده استدیکمز کبی تك وپو ایلمکدن منع ایتمکه قادر اولمز دیدیلر
مثنوی) ذکر موسی بند خاطرشان شدست) کین حکایتهاست که پیشین بدست) قصه‌ده موسی علیه السلامك
ذکری مستمعینك خاطرلرینه قید اولمشدرکه بوذکر اولنان قصه شول حکایتلردرکه پیشین واقع اولمشدر وزمان
سلفده مرور قیلمشدر (م ی) ذکر موسی بهر روپوشست لیك * نور موسی نقد تست ای مرد نیك) ای طالب ذکر موسی
روپوش اولمق ایچون وتصریح بالذکردن اجتناب قیلمق ایچوندر ولکن نور موسی علیه السلام سنك کندی نقدکدر ای
مرد نیك نهایت افاقده اولنك ذکری انفسده اولنی بیلمك وکوسترمك ایچوندر کما قال الله تعالی (سنریهم ایاتنا فی الافاق
وفی انفسهم حتی یتبین لهم انه الحق) زیرا خارجده هرنقدر آثار وآیات وارایسه آنك نمونه‌سی انفس انسانیه‌ده مقرردر
کما قال الله تعالی (وفی الارض آیات للموقنین وفی انفسکم افلا تبصرون (مثنوی) موسی وفرعون در هستیء تست *
باید این دوخصم را در خویش جست) پس موسی وفرعون سنك کندی وارلغکده یعنی وجودکده در بو ایکی خصمی
کندکده دیلمك کرك مثلا روحك موسی وعقلك هارون ونفسك فرعون وهوالك هامان کبیدر کما قال الشیخ الاکبر
(بیت) روحی موسای وعقلی هارون * نفسی فرعون وهوا هامان) وقرآن ویاخود عرفان وایقان عصا کبیدر
ونور توحید ید بیضا کبیدر وقوت وهمیه وخیالیه ایکی ساحر کبی واوهام وخیالات نفسانی ووساوس شیطانی
سحرلرنك حبالی وعصاسی کبیدر چقن فرعون نفس جانبندن بو ایکی ساحر وش اولان قوتلر خیالات فاسده خیالی
میدان قلبه القا ایلسه‌لر (فاوجس فی نفسه خیفة موسی) آیت کریمه‌سنك مفهومنجه موسای روحه خوف کلوب
نفسنده رعب ومخافتی اضمار ایلر وچقن (لاتخف انك انت الاعلی) خطابنه حضرت خدادن مظهر اولدقده
والق ما فی یمینك تلقف ما صنعوا) امرنی اکا الهام قیلدقده عصای معنای قرآنی ویا عرفان وایقانی باذن الله میدان
قلبه القا ایلردرحال اول خیالات فاسده‌یی ازاله ومحو ایلر پس غیرا حوالی دخی وجودکده بوکه کوره بول (مثنوی)
تا قیامت هست از موسی نتاج * نور دیکر نیست دیکر شد سراج) قیامته دك موسی وفرعوندن نتیجه ونمونه واردر
اکر انفسده بولمق استرسك ذکر اولنان واکر افاقده بولمق استرسك نتاج موسی شیخ کامل ومرشد فاضلدر وهارون
اکا معاونت ایلین عاقلدر وعصا قرآن وفرعون اهل نفس واصحاب عصیان وطغیان وهامان اخوان شیطان اولان
اصحاب حذلاندر وسحره‌دن مراد اهل تزویر اولان فسقه وسحرلرندن مراد خدعه ومکرلری اولور پس قیامته دك
بونلرك نتاج والی باقی اولور پس الی الآن وبعد الزمان نور موسی دیکرده کلدر ولکن محل نور اولان چراغ دیکر اولدی
مثنوی) این سفال واین فتیله دیکرست * لیك نورش نیست دیکر زان سرست) بو ساقسی وبو فتیله یعنی بو چراغ وبو
فتیله که مراد جسد وروح حیوانیدرلیکن بونك نوری نورمتقدمینه مغایر دکلدر اول طرفدن درجله‌سی (م ی) کرنظر
درشیشه داری کم شوی * زانکه ازشیشه ست اعداد دوی) اکرنظر قنادیل وجود انبیا واولیایه طوترسن توحید

حقیقتدن کمراه اولورسن زیرا که بو اعداد واثنینیت شیشهای اجساد وصوردن حاصلدر (مثنوی) ورنظر بر نور داری
وارهی) از دوی واعداد جسم منتهی وا کر نظرکی نور توحیده طوته سن قورتلورسن ایکیلکدن ومتناهی اولان جسمك
احصا واعدادندن ویا خود عددلرندن (لانفرق بین احد من رسله) ایت کریمه سنك سرینی طویوب ومقام اتحاده واصل
اولوب تفرقه دن نجات بولورسن (مثنوی) از نظر کاهست ای مغز وجود * اختلاف مؤمن وکبر ویهود) ای مغز وجود
نظر کاهدندر مؤمن وکبر ویهودلك اختلافی وسائر طائفه نك دخی مغایرتله اتصافی اکر حقیقت واحده یه نظر اولنسه
اختلاف بر طرف اولوردی وهر طائفه مظاهر اسما وصفات الهیه اولدیغی ظهوره کاوردی اختلاف مظاهر اختلاف
ظواهردندر وبو قدر صفات مختلفه واسامی متعدده ایله اولان خود فی الحقیقه عین واحده در پس اول عین واحده یی
هرکس استعداد وقابلیتی مقداری بولمش وعین ثابته سنده اولان قدره واصل اولمشدر واختلافات قبایلدن
مذاهب مختلفه واشخاص متنوعه وطوائف متعدده ظهوره کلمشدر نته کم بو معنایه مناسب عین واحده اولان بیلده
ناسك اختلافنی کوستروب حکایه بیوررلر (اختلاف کردن در چکونکی وشکل پیل (مثنوی) پیل اندر خانهٔ
تاریك بود * عرضه را اورده بودندش هنود) مثلا بر تاریك اوده فیل وارایدی هندیلر آنی خلقه عرضه ایلمکدن اوتری
کتورمشلرایدی (مثنوی) از برای دیدنش مردم بسی * اندران ظلمت همی شد هر کسی) آنی کورمکلکدن
اوتری چوقلق مردم اول ظلمت ایچره هر برکسه کتدی واول فیلی قیاسله بیلمکه قصد ایتدی (مثنوی) دیدنش
با چشم چون ممکن نبود * اندران تاریکیش کف می بسود) آنی کوز ایله کورمك چونکم ممکن اولمدی اول قرا کولقده
اکا هر کس ال سوردی واللیه استدلال قیلدی (مثنوی) ان یکی را کف بخرطوم اوفتاد * کفت همچون ناودانست
این نهاد) اول برکسه نك دستی فیلك خرطومنه واقع اولدی اولوق صانوب دیدی بونهاد وطبیعت اولوق کبیدر نهاده
مضاف مقدر اولوب صاحب نهاد تقدیرنده اولور (مثنوی) ان یکی را دست برکوشش رسید * ان بروچون باد بیزن
شد بدید) اول برکسه نك الی آنك قولاغنه ایرشدی اول قولاق آنك قتنده مروحه کبی بدید اولدی واول فیلی یلپزه
کبی ظن ایلیوب اکا یلپزه کبی اعتقاد ایلدی (مثنوی) ان یکی را کف چو بر پایش بسود * کفت شکل پیل دیدم
چون عمود) اول برکسه نك الی چونکم آنك ایاغنه سورتدی اول کمسه آنی عمود کبی ظن ایلیوب دیدی پیلك شکلنی
عمود کبی کوردم اول پیل کویا بر عموده بکزردیدی (مثنوی) ان یکی بر پشت او بنهاد دست * کفت خود این پیل
چون تختی بدست) اول بریسی آنك ارقه سنه ال قودی دیدی بو پیل خود بر تخت کبی اولمشدر وآنك وجودی تخته
مشابه کلمشدر دیدی (مثنوی) همچنین هر یك بجزوی که رسید * فهم ان می کرد هر جا که شنید) بو مثللو هر برکسه
بر جزوه که ایرشدی هر نه یرده که اول پیله متعلق بر سوز ایشتدی ایسه آنی فهم ایتدی وکندینك دست عقلی ایرشدیکی
وقیاس ایلدیکنه کوره آنی ادراك ایتدی (مثنوی) از نظر که کفتشان شد مختلف * ان یکی دالش لقب داد این الف)
محل نظردن بو مستدلینك کفت وکوی مختلف اولدی زیرا هر برینك نظری تعلق ایلدیکی محل محل قیاسلرینه
موافق ایدی ولهذا اول بریسی اکا دال لقب ویردی وبو بری الف یعنی برکسه اکا دال کبی اکری وبری الف کبی
طوغری لقب ویردی پس من وجه خطا ومن وجه اصابت ایلدیلر نظرلری تعلق ایلدی واول جزء معینی کل ظن ایلیوب
محله نسبت مصیب اولدیلر وکل وجوده نسبتله خطا قیلدیلر کذلك اصحاب مذاهب مختلفه وارباب ملل ونحل متنوعه
هر برینك نظرلری مرتبهٔ کلیهٔ الهیه دن بر مقدار معینه تعلق ایدردی اول جزء معینی کل ظن ایلیوب مظنون
ومعتقدی اولان مرتبه دن خبر ویررپس بر آخر مرتبه نك اهلنه نسبت آنك اعتقاد واجتهادی خطا اولور ومخالف قیلور
مثنوی) درکف هر یك اکر شمعی بدی * اختلاف از کفتشان بیرون شدی) اکر هر برینك دست قلبنده شمع مشاهده
ونور معاینه اولیدی اختلاف بونلرك کفت وکویندن خارج اولیدی وهر بری اهل الله اولوب مستجمع جمیع اوصاف
ومراتب ومشتمل جملهٔ معتقدات مذاهب اولان مرتبهٔ الوهیتی بولیدی ومشاهده قیلیدی (مثنوی) چشم حس
همچون کف دستست بس * نیست کف را بر همهٔ او دسترس) حس کوزی الك آیه سی کبیدر ادراك حقیقت ایلمکده
انجق اول فیلك دوکلی اعضا واجزاسنه انکچون دسترس اولمق بوقدر واحاطه ممکن دکلدر پس عقل جزوی
چشم حسی کبید رادراك حقیقة الحقایق ایلمکه اکا طاقت وقدرت مرتبهٔ کلی فهم ایلمکدن قوت باصره وقوت
لامسه کبی عاجزدر پس بحر الحقایقك مشاهده سنده دیدهٔ عقل کلی لازمدر نته کم بیوررلر (مثنوی) چشم دریا دیکرست
وکف دکر * کف بهل وز دیدهٔ دریا نکر) دریانك کوزی یعنی دریانك مشاهده سنه لایق اولان کوز غیریدر
وچشم کف غیریدر که اول بو چشم صورتدر کفی قو اول صورت وچشم صورتدر وبحر حقایقه دریا کورندن
نظر ایله یعنی دریای حقیقی کورمك استرسك دیدهٔ حق بینله نظر ایله حق کورندن غیری کوز حقی کورمز

ولهذا الا یری الله الا بالله ولا یعرف الله غیر الله دیدیلر رأیت ربی بربی فقال من انت فقل انت دینلر بو معنایه اشارت
ایلدیلر (مثنوی) جنبش کفها ز دریا روز وشب * کف همی بینی ودریا نی عجب) کفلرك جنبشی دریادندر روز وشب
یعنی کفلر منزله سنده اولان صور محسوسه نك حرکاتی دریای حقیقتدندر علی التوالی کنی کورر ودریای حقیقتی دکل
عجبدر عقل سلیم وفهم مستقیمی اولان کمسنه بونی بالبداهه ادراك ایلرکه کفلرك وکوکبولرك دریا اوزره اولان حرکات
وسکناتی دریادندر وقس علی هذا صور الاشیاء واجساد الخلایق (مثنوی) ما چو کشتیها بهم بر می زنیم * تیره چشمیم
ودر آب روشنیم) بز جمله من فی المثل کشتیلر کبی بری بریزه اورورز وکاه متصل وکاه منفصل اولورز بو باعث حرکات
وملاقات اولان آب روشندن تیره چشمز وحال بو که آب روشنده یز وحرکات وسکناتمزه باعث وبادی اولدر (مثنوی)
ای تو در کشتی تن رفته بخواب * آب را دیدی نکر در آب آب) ای غافل سن کشتیٔ تنده خواب غفلته کتمشسن محرك
کشتیٔ بدن اولان آب روحی کوردك آبك ابنه نظر ایله (مثنوی) آب را آبیست کو می راندش * روح را روحیست کو می
خواندش) صو یك صویی واردرکه اول آب ثانی اولی سوررواجرا ایلر آبك آبندن مراد عندالحکما عقل فعالدرکه آبده
وغیر عناصرده باذن الله متصرفدر وعند المشایخ الصوفیه ماده وجمیع اشیاده ساریه اولان هویت الهیه درکه آبی
سوررواندن (وجعلنا من الماء کل شیء حی) فحواسنجه هر شیء احیا ایلر وماء الماء فی الحقیقه الماء الذی قال الله تعالی
فیه (وعرشه علی الماء) ومن جنس هذا الماء کان ما غسل به جبرائیل علیه السلام صدر رسول الله صلی الله علیه وسلم
کما ثبت فی الحدیث الصحیح وذکر المفسرون فی تفسیر (الم نشرح لك صدرك) وروحك روحی واردرکه اول روح ثانی روح
اولی اوقور واستدیکی جانبه دعوت قیلور روحك روحندن مراد مظهر حیات الهیه اولان حقیقت محمدیه درکه
اکا روح الارواح دیرلر حیا تبخش جمیع ارواح اولدیغیچون وجمله ده تدبیر وتصرف قیلدیغیچون بو روح روحه مظهر
ووارث اولان کبارك لسانی بوکونه ترنم ایلر وبو وجهله سویلر (بیت) انا القرآن والسبع المثانی * وروح الروح لا روح
الاوانی) وقال ابن الفارض مناسبا لهذا المحل ایضا (بیت) وروحی للارواح روح وکلما * تری حسنا فی الکون من فیض
طینتی (مثنوی) موسی وعیسی کجا بد کافتاب * کشت موجودات را می داد آب) حضرت موسی وحضرت عیسی
علیهما السلام نه یرده ایدی اول وقتده که آفتاب حقیقة الحقایق اولان ذات الهی موجودات ومکونات کونیه یه
آب حیات حقیقی ویردی وبو جمله یی (وجعلنا من الماء کل شیء حی) آیت کریمه سنك فحواسنجه آب حقیقتدن
دیری کوردی قال الشیخ الاکبر فی الفصوص فکل شیء اصله الماء الا تری العرش کیف کان علی الماء لانه منه تکون کل شیء
مولانا عبد الرحمن جامی رحمه الله بو کلامك شرحنده دیرکه الماء الذی هو اصل کل شیء لیس الا النفس الرحمانی وانما اطلق
اسم الماء علیه للطف سریانه فی الاشیاء وعرشدن مراد بوراده ملك الهیدر کما قال القیصری ان العرش الذی علی الماء
هو الملك اذ العرش کما یطلق ویراد به الفلك الاطلس کذا یطلق ویراد به الملك پس عرش جمیع موجودات نفس رحمانیه
آبندن متکون اولدی وکشت کائنات نشو ونما وحیاتی بو آبدن بولدی وحضرت خداوندکارك دخی آبدن مرادی
بو اولدی فافهم (مثنوی) آدم وحوا کجا بد آن زمان) که خدا افکند این زه در کمان) حضرت آدم وحوا علیهما السلام اول
زمانده نه یرده ایدی که خدای متعال بو کرشی یایه براقدی یعنی اصل انسان اولان آدم وحوا انك نام ونشانی یوغدی دخی
(لم یکن شیأ مذکورا) مرتبه سنده نا موجود ایکن خدای متعال اول زمانده بو حیات وظهورات کرشنی کمان اکوانه
براقدی وتیر تقدیری استدیکی جانبه اتدی بعد زمان کثیر آدم وحوایی واولادینی اکا هدف ایتدی پس قوس کائناتك
زهی قیومیت حقله قوریلوب مهیا اولمسی وتیر تقدیرك اتلوب اصابت قیلمسی وقواس حقیقتك کمان اکوانده کیف
ما یشاء حکمنی انفاذ ایتمسی انسان ظهورندن اول ایدی پس انسانك وجودی ظهوره کلدی اصل تبدیل وتغییره
وتصریف وتقدیره هدف ونشان اولدی تا کم رامیٔ حقیقتنه عارف اولوب امرنه رام اوله (مثنوی) این سخن هم ناقصست
وابترست * آن سخن که نیست ناقص آن سرست) بو کلام هم ناقص وناتمامدر یعنی بو حضرت خدایی کاه فیله وکاه
دریایه وکاه آبه وکاه قواسه تمثیل ایلدیکمز واجساد عالم وآدمه کاه کف وکاه کشتی وکاه کمان سویلدیکمز سوزهم ناقص
وناتمامدرکه بو قدر سوز وهزار وهزار بوندن زیاده کلمات کثیره دخی اولسه بحر معنایی وقواس اعلایی بکماله تعریف
وتوصیفه قادر اولمیوب ناقص وابتر قالمق مقرردر واول سوزکه ناقص وابتر دکلدر اول حقیقت طرفنده ومتکلم حقیقی
جانبنده در اول متکلم حقیقی بکماله نه کندی ذاتنی کلام باکمال ایله توصیف ایدر واستدیکی بنده سنه اول کلام تامك
اسرارنی تعریف بیورر (م ی) کر بکوید زان بلغزد پای تو) ور بکوید هیچ ازان ای وای تو) اکر بر کامل تمام اولان کلامك
حقیقتنه واصل اولوب سکا اول سخندن کلامدن سویلسه سنك ایاغك طاینور مثلا پیغمبر علیه الصلوة والسلامك
متشابهاتندن بیوردیغی کبی کما قال النبی صلی الله علیه وسلم رأیت ربی فی صورة شاب امرد قطط وقال علیه السلام

ضحك الله البارحة قال صلى الله تعالى عليه وسلم في الحديث القدسي كنت سمعه وبصره ويده التي يبطش بها ورجله
التي يمشي بها وبونك امثالي احاديث شريفه چوقدر وكلمات اولياده نهايت يوقدر واكر هيچ اول كلمات تامه دن سكا
سو يلزسه وكلموا الناس على قدر عقولهم حديثنك مقتضاسيله عمل ايدوب عقلك يتديكي مرتبه دن سو يلرسه اى واى
سكا كه سخن كاملدن محروم اولورسن وكلمات تامه دن بي بهره قالورسن (مثنوى) ور بكويد در مثال صورتى * بر همان
صورت بچفسى اى فتى) بونده ايكى وجه جائزدر بر وجه بودركه ديناكر اول كامل سوزنى برآخر كسه نك صورت حالنك
مثالنه سو يلرسه مثلا يا صورت حال موسى عليه السلام ويا صورت حال عيسى عليه السلامده سو يلرسه همان اول
صورت قصه يه تمسك ايدرسك كه بو اساطير اولين وحكايات سالفيندر قصه دن حصه بي اله مزسك وصورتدن معنايى
فرق قيله مزسن ديمك اولورو بر وجه دخى بودركه اكر بر كامل حضرت حق بر صورتك مثالنده على طريق التشبيه
سو يلسه مثلا حضرت رسول اكرم صلى الله عليه وسلم بيوردى رأيت ربي في احسن صورة فوضع يديه على كتفي
فوجدت بردانا مابين ثدى فعلمت علوم الاولين والاخرين پس (فاما الذين في قلوبهم زيغ فيتبعون ما تشابه منه ابتغاء
الفتنة وابتغاء تأويله) آيت كريمه سنك مقتضاسنجه همان اول متشابه اولان صورته يا پشورسن واتباع قيلورسن
وحقيقت معنادن وسر خدادن كيرو قالورسن حقيقت جانبنه نيجه انتقال قيلورسن كه زمينده اولان حشيشلر كبي
بسته پاسن چن بر كلام حقيقت انجام سو يلنسه بي يقين وفهم هوا ايله باشكى صلارسن ويقينا فهم سخن ايدنلر كبي
حركت قيلورسن (مثنوى) ليك پايت نيست تا نقلى كنى * يا مكر پارا ازين كل بركنى) ولكن پاى عقلك بو قدركه
مرتبه سفليدن نقل ايليه سن يا خود مكر پاى روحكى بو بدن بالچغندن قو پره سن وخلاص قيله سن (مثنوى) چون
كنى پارا حياتت زين كلست * اين حياتت را روش بس مشكلست) نيجه پاى روحكى بو ورطه دن قو پررسن كه سنك
حياتك بو اب وكلدندر وبو حيات نفسانيه كتمسى سكا زياده مشكلدر (مثنوى) چون حيات از حق بكيرى اى روى
پس شوى مستغنى از كل مى روى) چونكم حيات طيبه يى حضرت حقدن طوته سن اى محتاج وفقير پس كلدن
واكل كلدن سن مستغنى اولورسن واسفلدن اعلايه پادوان اولوب يورورسن (مثنوى) شيرخواره چون زدايه بكسلد *
لوت خواره شد مر اورا مى هلد) شيرخواره اولان طفل چونكم دايه دن منقطع اوله لوت يبجى اولور وتحقيق اول دايه يى
ترك ايدبجى اولور (مثنوى) بسته شيرزمينى چون حبوب * جو فطام خويش از قوت القلوب) حبوبات كبى زمينك
شيرينك اسير ومقيدى سن يعنى دانه لر كبى غدايى ونشو ونمايى محصولات ارضيه دن الورسن واكا واسطه اولورسن
كند يكك سوددن كسلمسنى وشيرزمينيدن منقطع اولمسنى قلبلرك قوتندن استه كه اول حكم دينيه وعلوم لدنيه
ومعارف يقينيه دركه قلوبه قوت ويرديكى جهتدن اكا قوت كبى اولمشدر (مثنوى) حرف حكمت خوركه
شد نور ستير * اى تو نور بي حجب را ناپذير) حكمت حرفن ييكه اول لفظ وصوتله مستور اولمش نور اولدى كه سن طفل
ضعيف الذهنك طاقتى انجق بو قدره در اى سن بي حروف وبي صوت اولان نور بلا حجابى ناپذيرسن عدم استعدادكدن
اول نور بي حجابى قبول ايدن مرتبه يه بالغ اولان رجال اصحاب كمالدر لا يحمل عطاياه الامطاياه قولنك مصداقنجه
بو نور محضى آنلر قبول ايدر (مثنوى) تا پذيرا كردى اى جان نوررا * تا ببينى بي حجب مستوررا) تا كم سن اى جان
پذيرا اوله سن بو نور مذكورى حق كوره سن بلا حجاب نور مستورى يعنى سنكه نور محضى قبول ايدبجى اولسه ك
ستر وحجاب زائل اولوب اول حروف والفاظله مستوره اولان نورى بي نقاب وبلا حجاب كورردك (مثنوى) چون ستاره
سير بر كردون كنى * بلكه بي كردون سفر بي چون كنى) پس بعد المشاهده بلا حجاب كواكب كبى سير كردون اوزره
ايلرسن بلكه كردونسز بي چون وچكونه سفر ايلرسن وبي فلك فلك درياى وحدت ايچره ماهى وار غواص وشناورلك
قيلورسن (مثنوى) انچنان كز نيست در هست آمدى * هين بكو چون آمدى مست آمدى) سفر بي چون انجليندركه
يوقلق عالمندن وارلق عالمنه كلدك اكاه اول سو يله نيجه كلدك بي خود ومست كلدك اول عالمه كلمنك كيفيتنه
واقف دكلسن (مثنوى) راههاى آمدن يادت نماند * ليك رمزى بر تو بر خواهيم خواند) اكرچه كلمنك يوللرى
يادكده قالمدى اكن سكا بر رمز اندن سو يلمك استرز كه اول رمز بودر (مثنوى) هوش را بكذار وآنكه هوش دار *
كوش را بر بند وآنكه كوش دار) عقل جزوى ترك ايت اندنصكره عقل كلى طوت تا كلديكك يوللرياد كه كله ورو حك
مبدأ ومعاد كه عالم اوله وكوش ظاهرى هزل ودروغ وما لا يعنيدن سد ايله اندنصكره كوش باطن طوت تا كلام حق
استماع قيله سن واسرار حقيقته واقف اوله سن (مثنوى) نى نكويم زانكه خامى تو هنوز * در بهارى تو نديدستى تموز)
يوق يوق بو رمزى سكا سو يلزم اندن اوتريكه سن دخى هنوز خامسن هوا وهوسله بهار وقتنده سن كه ميوه لرك خاملكى
زماننده در تموز وقتنى كورمدك كه ميوه لرك پخته لكى موسميدر پس ايام شباب وصحت ودولت وعزت بهار موسمى

كبيدركه

كبيدركه انده ثمار قلب وروح وعقل هنوز خام اولور وايام شيب وزمان فقر ورياضت وقت تموز كبيدركه آنده ميوه دل
انسانى پخته اولور وبو جهاندن نفرت قيلورته كم تشبيه ايدوب بيوررلر (مثنوى) اين جهان همچون درختست
اى كرام * ما برو چون ميوه هاى نيم خام) بو جهان بر درخت كبيدر اى كرام بز آنك اوزرنده نيم خام ميوه لر كبى يز
مثنوى) سخت كيرد خامها مر شاخ را * زانكه در خامى نشايد كاخ را) تحقيقا خاملر شاخى محكم طوتر اول جهتدنكه
خاملك مرتبه سنده ايكن كاخ وايوان شاهه لايق دكلدر پس حضور عزته مستعد اولمديغيچون شاخ جهانه اكا اولى
واعلى كورينور محكم طوتر چن پخته اولسه وحضور حقه تحصيل استعداد قيلسه شاخ جهانه اكا زندان اولور واندن
تجافى ايدوب دار سروره انابت قيلور كما قال عليه الصلوة والسلام اذا دخل النور القلب انشرح وانفسح قالوا
وما علامة ذلك يا رسول الله قال التجافى عن دار الغرور والانابة الى دار السرور والتأهب للموت قبل نزوله (مثنوى
چون بپخت وكشت شيرين لب كزان * سست كيرد شاخها را بعد ازان) چونكم پشدى ودوداق اصريجى شيرين
ولطيف اولدى آندنصكره شاخلرى ميوه سست طوتر (مثنوى) چون ازان اقبال شيرين شد دهان * سرد شد بر آدمى
ملك جهان) چونكم اول اقبالدن يعنى چونكم اول پخته لكدن دوداقدن اغزطتلو اولدى آدمى اوزره ملك جهان
سرد اولدى (مثنوى) سخت كيرى وتعصب خاميست * تا جنينى كار خون آشاميست) جهان شاخنى سخت
طوتقلق وتعصب يعنى تشدد وغلظت قيلمقلق خاملقدندر تا بونك كبى كارخون اشاملقدر اكر جنين فتح جيم عربيله
اوقونورسه تا كم سن بطن مادرده جنين سن سنك كارك قان يجيلكدر ديمك اولور (مثنوى) چيز ديكر
ماند اما كفتنش * با تو روح القدس كويد نى منش) بر آخر معنى قالدى اما آنى ديمكلكى سكا روح القدس سو يليه
آنى بن دكل يعنى لا على طريق النزول بل على طريق الالهمة الملكية وافاضة الروح القدسية سنك قلبكه اول معنايى روح
القدس القا ايليه بن دكل نته كم حضرت رسول عليه السلامك روح شريفلرينه بو معنايى افاضه ايلدى كما قال صلى الله
عليه وسلم ان روح القدس نفث في روعي ان النفس لن تموت حتى تستكمل رزقها فاجملوا في الطلب پس بر كسه نك قلبنه
كه بو معنا الهام وقلبى بونى كمال يقينله بوله اول كسه شاخ جهانى سخت كير اولمز وطلب ارزاق واموال اقدام وسعى قيلمز
زيرا بيلور كه هر نفسده مقسوم اولان رزقنى يينجه اولمز (مثنوى) نى تو كو يى هم بكوش خويشتن * بى من
وبى غير من اى هم تو من) اولدمكه (واشرقت الارض بنور ربها) فحواسنجه ارض قلب انسانى ربينك نوريله منور اوله
(وكل شئ هالك الا وجهه) سرنى بوله ووجه باقى يه كندى فانى اولمغله واصل اوله متكلم ومخاطب عين واحد اولورو تاء
خطاب بينمادن مرفوع اولور كما اشار ابن الفارض رضى الله عنه الى هذه المرتبة (بيت) وقد رفعت تاء التخاطب بيننا
وفى رفعها عن فرقة الفرق رفعتى * اول مرتبه واول مرتبه ده اولان من وما وحدت مطلقه حكمن بولور كما قال الشيخ
الاكبر قدس الله سره العزيز اشارة الى هذه المعنى (بيت) ومن ثمه وما ثمه * فقد ثمه ثمه * ومن قد عمه خصه * ومن قد
خصه عمه * فما عين سوى عين * فنور عينه ظلمه (ومن يغفل عن هذا) يجد في نفسه غمه) پس حقيقت جامعه انسانيه
بر كسه مظهر اولدقدنصكره كاه مرتبه فرق وكثرتك حكمى غلبه ايدوب متكلم ومخاطبى غيرى كورور وملكدن
ملكى وبشردن ملكى تميز قيلور بو مرتبه ده كاه روح القدس وكاهى خدا وپيغمبر وكاهى سن وبن ديرو وكاه
اولوركه مرتبه وحدتك حكمى غلبه ايدر بو اعتبارات واضافات مضمحل اولور ووجه باقى ظهور ايله كلور انا اقول وانا
اسمع ليس في الدار غيره ديار سرى عيان اولور بو مرتبه اكر ملكدن واكر ملكدن بر كلام ايشتسه غيرى بي كورميوب
آنى كندى قولاغنه كندى ديمش بولور پس بو فرق ومحو مرتبه لرينه اشارت ايدوب بيوررلر بر چيز ديكر قالدى
تا آنى سكا روح القدس ديه بن دكل بيوررلر كه يوق بو يله دكل اكر فانى في الله اولورسك روح القدس بن اولجق اعتبارى
كيدرسن سو يلرسن اول چيز ديكرى هم كندى كوشكه اكر ظاهرا غير كوشلره دخى سو يلرسك من حيث الحقيقه
بن دكلم سكا سو يلين سنسن ومن حيث الحقيقة والصورة بندن غيريده دكل اى هم سن بن سن ولا يعرف سر هذا المقال
تحقيقا الا اقطاب الموحدين وتوابعه پس بو معنا وحدت وصور تا مغايرت وكثرت اولمسنه بر مثال ايراد ايدوب بيوررلر
مثنوى) همچو آن وقتى كه خواب اندر روى * تو ز پيش خود به پيش خود شوى) اى حجاب كثرت واعداده
محجوب اولان وحقيقت ذاتى كثرتدن غيرى زعم قيلان سنك عين كثرات اولمالك مثلا اول بر وقت كبى كه آنده
خوابه كيدرسن سن كندى اوكه كده اولورسن وآنى بر آخرك حضورى زعم قيلورسن (مثنوى) بشنوى از خويش
وپندارى فلان * با تو اندر خواب كفتست آن نهان) في الحقيقه كندى كندن استماع ايلرسن وكندك سو يلرسن
وآنى بر آخر فلان ظن ايلرسن كه سكا خواب ايچره آنى نهان ديمشدر حال بوكه متكلم ومخاطب سنسن غيرى دكل
مثنوى) تو يكى تو نيستى اى خوش رفيق * بلكه كردونى ودرياى عميق) بر قات دكلسن اى خوش يولداش بلكه

كردون ودرياى عميق سن كون جامع ونسخهٔ اعظم صور تا اصغر معنا عالم اكبرسن سن جميع عالم سنده موجودسن
كنديكى جرم صغير زعم ايلرسن كما قال على كرم الله وجهه (بيت) دواؤك منك وما تشعر * وداؤك منك وما تبصر *
وانت الكتاب المبين الذى * باحرفه يظهر المضمر * وتزعم انك جرم صغير * وفيك انطوى العالم الاكبر * فان الانسان
جامع لكل صورة ومعنى فان كل ما فى العالم مفصل) هو فى الانسان مجمل) وكل ما فى العالم مجمل هو فيه مفصل) قال
العارف كل الجمال غدا لوجهك مجملا) لكنه فى العالمين مفصل) ولله در القائل حيث قال (بيت) ليس على الله بمستنكر
ان يجمع العالم فى واحد) فوسعة باطن الانسان وحجاب قلبه اكثر من ان يحصى هاهنا (مثنوى) ان تويى زفتت كه
ان نهصد توست * قلزمست وغرقه كاه صد توست اول سنك زفت اولان سنلككه اول طقوز يوز قات درمراد تحديد
دكلدر تكثيردر وتويده كى يامصدريه يعنى اى انسان اول سنك عظيم اولان حقيقت سنلككه هزار هزار مرتبه
وطبقه در اول بحر محيطدر و يوز قات اولان كائنات وموجودات غرق اوله جق محلدر اكا نسبت بحر محيط برقطره
ونور بسيط برذره درتبه كم بو حقيقت انسانيه يه مظهر اولان ابن الفارض بيوررلر (بيت) ومن مشرعى بحر المحيط
كقطرة) ومن مطلعى نور البسيط كلمعة (مثنوى) خود چه جاى حد بيداريست وخواب) دم مزن والله اعلم بالصواب)
خودنه بيدارلغك وخوابك حدى ومحليدر كه حق وحدت حقيقت انسانيه دن خوابده اولان وحدانيته ويا بيدارلقده
اولان فردانيته مشابه اوله مجرد ظن وقياس ايله حقيقت انسانيه دن دم اورمه والله تعالى صوابه اعلمدر (مثنوى
دم مزن تا بشنوى از دم زنان * آنچه نامد در بيان ودر زبان) اى بو على طالب سن دم اورمه ساكت اول تا كم دم زنلردن
ايشيده سن يعنى آفتاب حقيقت انسانيه دن نور بولان واندن كتاب وخطابه كلمين علومى استماع قيلان وآنك تعبير
وتكلمنه قادر اولان عارف وعالملردن ايشيده سن اول علميكه زبان وبيانه كلمدى وعقول سليمه آنى ادراك قيلمدى
فيمة وراء العقل علم تدق عن مداركه غايات العقول السليمة (مثنوى) دم مزن تا بشنوى از آفتاب * آنچه نامد در كتاب
ودر خطاب) سن بو خصوصده ايكم كرك سن دم اورمه يعنى صامت وساكت اول ولسان مقالى ترك ايدوب آفتاب
حقيقت انسانيه يه توجه قيل تا اول آفتاب حقيقتدن استماع ايده سن اول علوم واسراريكه اول كتاب وخطابه كلمدى
وصحف ودفاتره آنى كمسه تحرير قيلمدى (مثنوى) دم مزن تا دم زند بهر تو روح * آشنا بكذار در كشتىٔ نوح) سن دم
اورمه ساكت اول تا سندن اوترى دم اوره وتعبير قيله روح اعظم اولان عارف ووارث رسول اكرم صلى الله عليه وسلم
سياحت وشناورلكى ترك ايله كشتىٔ نوحده يعنى مشرب نوح اوزره اولان مرشدك كشتىٔ صحبت وخدمتنه داخل
اولدقده سياح وبحر معانى اولمغى وتكلم وتعبيره جرائت قيلمغى ترك ايله كه عند المحققين مجرد عقل وذكا ايله حاصل اولان
علمى سو يلمك سوء ادب دربلكه ادب بيلديككى ومقدما تحصيل قيلديغكى قويوب وهمان اكا اويوب آنك امريله كار
ايلمكدر) دعوت كردن نوح عليه السلام پسر را وسر كشيدن پسر كه برسر كوه روم وچاره كنم ومنت تو نكشم (مثنوى
همچو كنعان كاشناى كرد او * كه نخواهم كشتىٔ نوح عدو) كنعان حضرت نوحك كندى يه عاصى اولان اوغلينك
اسميدر پدرينه مطيع اولميوب ودعوتنه اجابت قيلميوب كندى عقل وراينه اعتماد ايدوب واستكبار وعناد سمتنه كيدوب
آخر الامر هلاك اولدى پس حضرت خداوندكار شيخ عارفله اكا مخالف اولان وآنك دعوت متابعتندن
استكبار قيلان مدمغ وخودبينك حالنى قصهٔ نوح وكنعان صورتنده ايراد بيوروب آنك شناورلكنه اعتماد
ولازم كاورسه كوه پرشكوهه التجا واستناد ايلرم ديمه سنك ذكرينه شروع ايدوب بروجه تعريض على المعرضين بيوررلر
شناورلكى سفينهٔ نوح پرفتوح قتنده ترك ايله نه كم كنعان كه سباحت اوكندى وشناورلك ايتدى وبويله ديدى كه بن نوح
عدونك كشتيسنى استمزم (مثنوى) هى بيا در كشتىٔ بابا نشين * تا نكردى غرق طوفان اى مهين) ونادى نوح ابنه
(فقال) يا بنى اركب معنا ولا تكن مع الكافرين) آيت كريمه سنك فحواسنجه نوح مشرب اولان صاحب هدايتلر
كنعان طبيعت اولان اهل ضلالته هى كل اى كنعان طبيعت بابا كك وخير الابوين اولان شيخ كاملك كشتىٔ
صحبت وخدمتنه تا كم طوفان حوادث اكوان وهواجس ووساوس نفس شيطانه غرق اولميه سن
اى حقير وذليل (مثنوى) كفت نى من اشنا اموختم * من بجز شمع تو شمع افروختم) كنعان نوحه ديدى يوق قبول
ايتمزم بن سباحت اوكرندم بن سنك شمعكدن غيرى شمع ياقدم كنعان طبيعت اولان اهل طغيان دخى مرشد پراحسانه
بويله ديرو نوح مشرب اولان شيخ كامل ديركه (مثنوى) هين مكن كين موج طوفان بلاست * دست وپا واشنا امروز
لاست) اكا اول عناد ايلمه كه بو موج طوفان بلادر دست وپا وسباحت بو كون لادر (مثنوى) باد قهرست وبلاى
شمع كش * جز كه شمع حق نمى پايد خمش) باد قهر الهيدر وشمع تدبير وتداركى اولدريجى بلادر شمع حقدن غيريسى
كركزا بسم اول وسكوت قيل (مثنوى) كفت نى رفتم بران كوه بلند) عاصمست آن كه مرا از هر كزند كنعان اكا ديدى

يوق بن سكا تابع اولمزم بن اول كوه بلندك اوزرينه كيدرم اول كوه بكا هر ضرردن عاصمدر نته كم حق تعالى حضرتلرى
سورهٔ هودده بوكونه حكايت ايدوب بيوررلر (قال سآوى الى جبل يعصمنى من الماء (م ى) هين مكن كه كوه كاهست
اين زمان * جز حبيب خويش راندهد امان) حضرت نوح عليه السلام اكا ديدى زنهار بويله ايلمه كه كوه بو زمان كاه
كبيدر حق سبحانه وتعالى كنديسنك حبيبندن غيريه امان ويرمز كما قال الله تعالى (لا عاصم اليوم من امر الله الا
من رحم) بو آيت كريمه نك تفسيرى دردنجى دفترده بيان انكه (يا ايها الذين آمنوا) سرخنده مذكور اولمشدر آنده
طلب اولنه (م ى) كفت من كى پند تو بشنوده ام (كه طمع كردى كه من زين دوده ام) كنعان حضرت نوح عليه السلامه
ديدى اى پدر بن سنك ايچون پند ونصيحتك ايشتمشم بن خود بوانه دلك سنك پند ونصيحتك ايشتمشم وقبول ايتمشم كه
سن طمع ايده سن كه بن بو قبيله دنم بن خود بو قبيله دن دكلم پس بكانه پند ونصيحت ويرسك ديدى (مثنوى)
خوش نيامد كفت تو هركز مرا * من برى ام از تو در هر دو سرا) سنك كفت وكويك هركز بكا خوش كلمز بن هر ايكى سرايده
يعنى دنياده وآخرتده سندن برى ام ديدى (مثنوى) هين مكن بابا كه روز ناز نيست * مر خدا را خويش وانباز نيست
زنهار اى بابا نك مرتبه سنده اولان ونيجه اولاد وانساب صاحبى اولان كنعان بويله ايلمه كه ناز كونى دكلدر اى بابا نك جانى
بويله ايلمه كه ناز كونى دكلدر بنسه هم وجهدر تحقيقا خداى تعالينك براقرباسى وشريكى يوقدر (مثنوى) تا كنون
كردى واين دم نازكيست * اندرين دركاه كبر وناز كيست) شمديه دك بوكبر ونازى ايلدك بو وقت برنازك وقتدر
استغنا واستيلاى غضب دميدر بو دركاه كبراده كيمك كبر ونازى واردر بو دركاهده كبر وناز صغمز بعض نسخه ده
مصرع ثانى بويله واقع اولمشدر اندرين دركاه كبراى ناز كيست كبرا طوتيجى وتأثير ايديجى معناسنه در يعنى بو دركاه
خداده كيمك نازينك تأثيرى واردر يعنى هيچ كمسه نك نازى مؤثر دكلدر (مثنوى) لم يلد لم يولدست اندر قدم *
نه پدر دارد نه فرزند ونه عم) اول الله قدمدن لم يلد ولم يولددر يعنى لم يلد ولم يولد آنك صفتيدر تا ازل ازالدن نه پدرينه
مادرينه فرزندى ونه عم طوتر بو جمله دن منزه بو محله مناسب اولان تفسير وتحقيق ايكنجى جلدده شبان حكايه سنده
مرور ايلدى آنده طلب اولنه (مثنوى) ناز فرزندان كجا خواهد كشيد * ناز بابايان كجا خواهد شنيد) لم يلد كه
آنك صفتيدر اولادك نازنى ايچون چكملك استر (ولم يولد) كه اول حضرتك نعتيدر بابالرك نازنى ايچون استماع ايلر (لم يلد
ولم يولد) آيت كريمه سندن بو معنى منفهم اولور كه جناب حق بيورر (مثنوى) نيستم مولود پيرا كم بناز * نيستم والد
جوانا كم كراز) اى پير اولنلر بن مولود دكلم از نازايله ودخى والد دكلم اى جوان نازايله صالنمه (مثنوى) نيستم شوهر نيم
من شهوتى * ناز را بكذار اينجا اى ستى) بن اردكلم وشهوته منسوب دخى دكلم بو دركاهده نازى ترك ايله اى خاتون
مثنوى) جز خضوع وبندكى واضطرار * اندرين حضرت ندارد اعتبار) محصل كلام ونتيجهٔ مرام خضوع وبنده لك
واضطرار وافتقاردن غيرى بو حضرتده هيچ برنسنه اعتبار طوتمز (مثنوى) كفت بابا سالها اين كفته * باز مى كويى
بجهل آشفته) كنعان حضرت نوح عليه السلامه ديدى اى بابا نيچه ييللر بو سوزى ديدك كيرو سويلرسن جهالله
آشفته ميسن اكر علمك اولايدى بو قدر زمان دربوكه بو سوزى سويلرم سوزمى طوغدى شمدنصكره دخى سوزمى
طوتمزديردك (مثنوى) چند ازينها كفته با هر كسى * تا جواب سرد بشنودى بسى) بو قبيله دن هر بركسه يه نيچه كره
سويلدك حتى چوقلق سرد وبارد جوابلر اشتدك (مثنوى) اين دم سرد تو در كوشم نرفت * خاصه اكنون كه شدم
دانا وزفت) بو سنك سرد اولان نفسك وبارد اولان كلامك بنم قولاغمه كيتمدى على الخصوص شمديكه بن دانا وزفت اولدم
وبيودم عاقل اولوب كندمه خير ونافع اولانى بيلدم ديدى (مثنوى) كفت بابا چه زيان دارد اكر * بشنوى يكبار تو پند پدر
بابا بى اكا ديدى نه زيان طوتر وسكا نه ضرر ايدر اكر بركره سن پدركك پندين اشيده سن وآنك نصيحتنى قبول ايده سن
مثنوى) همچنين مى كفت او پند لطيف) همچنين مى كفت او دفع عنيف) بو نجلين اول نوح عليه السلام كنعانه لطيف
پند ونصيحت ديدى وبو نجلين اول كنعان پدرنى وپدرنك نصح وپندنى عنفله دفع ايلدى (مثنوى) نى پدر از نصح كنعان
سير شد * نى دمى در كوش آن ادبير شد) نه باباسى كنعانك نصيحتندن طوق اولدى ونه بردم اول صاحب ادبارك
قولاغنه كتدى يعنى حضرت نوح عليه السلام اكا نصيحت ايتمكدن طويمدى وبو سوزلر اول مدبرك قولاغنه كيرمدى
وحضرت نوح عليه السلامه اويمدى (مثنوى) اندرين كفتن بدند وموج تيز * برسر كنعان زد وشد ريز ريز) بابا يله اوغل
بو كفت وكوده ايديلر ناكاه سوج تيز كنعانك باشى اوزره اوردى وريزه ريزه اولدى وآنى غرق وهلاك قيلدى كما قال
الله تعالى فى سورة هود (وحال بينهما الموج فكان من المغرقين) پس بر موجب حديث شريف يعنى (مثل شريعتى
كمثل سفينة نوح فمن تمسك بها نجا ومن تخلف عنها اغرق) سنت سنيهٔ نبويه دن تخلف ايلين كمسه لر دخى كنعان وار
مغرقيندن اولمق مقرردر (مثنوى) نوح كفت اى پادشاه بردبار * مر مرا خر مرد سيلت برد بار) حضرت نوح عليه

السلام کنعانك هلاکنی کوردکده جناب حقه متوجه اولوب دیدیکه ای پادشاه صبور وحلیم تحقیقا بنم اشکم اولدی
وسنك قهرك سیلی یوکی ایلتدی وبکا زیان اولدی (مثنوی) وعده کردی مر مرا تو بارها * که ببابد اهلت از طوفان رها)
الهی وعده ایلدك سن بکا تحقیقا نیچه کره که سنك اهلك طوفاندن نجات بولور (مثنوی) دل نهادم بر امیدت من سلیم
پس چرا بر بود سیل از من کلیم) بن ساده دل سنك وعدك امیدی اوزره کوکل قودم پس نیچون سیل قهر بندن
کلیمی قاپدی واهلی هلاك ایتدی کما قال الله تعالی فی سورة هود حاکیا عنه (ونادی نوح ربه فقال رب ان ابنی من اهلی
وان وعدك الحق وانت احکم الحاکمین (مثنوی) کفت او از اهل وخویشانت نبود * خود ندیدی تو سپیدی او کبود)
کما قال الله تعالی (انه لیس من اهلك انه عمل غیر صالح) حضرت حق نوح علیه السلام حضرتلرینه دیدیکه یا نوح
اول کنعان اهلکدن وقومکدن اولمدی خود کورمدکمی که سن بیاضسن نور توحید وصفای نبوتله واول کوك
ومشرکدر وکافردر وعمل فاسد وغیر نافع صاحبیدر (مثنوی) چونکه دندان تو کرمش در فتاد * نیست دندان
برکنش ای اوستاد) آنك مثلی دینه قورد دوشوب اغریان دیش کبیدر چونکم سنك دندانکدن برینه قورد دوشدی
اول دیش دکلدر آنی قوپار ای اوستاد که علاجها اخراجها دینلمشدر (مثنوی) تا که باقی تن نکردد زار ازو * کرچه بود
آن تو شو بیزار ازو) تا کم تنك باقی عضولری اندن زار اولمیه والم بولمیه اکرچه سنك آنك ولادتك ایدی لکن سن اندن بیزار
اول تاکم سلامت بوله سن وراحته واصل اوله سن (م ی) کفت بیزارم ز غیر ذات تو) غیر نبود آنکه او شد مات تو) چونکم
حضرت نوح علیه السلام (فلا تسألنی ما لیس لك به علم انی اعظك ان تکون من الجاهلین) عتابن کوش ایتدی دیدیکه
الهی بیزارم سنك ذاتکدن غیریدن اول کمسه که سنك ماتك اولدی سنك غیری اولمز بونده تنبیه واردر اللهدن غیرینك
دوستلغندن بیزار اولمغه که اللهدن ماعداسنی اتخاذ ایلینلرك (مثله کمثل العنکبوت اتخذت بیتا) آیت کریمه سنك
مصداقنجه اورمجه نك کندی یه بیت اتخاذ ایلمسی کبیدر ومصرع ثانیده اشارت واردر که مات حق اولنلر یعنی
وجودلرین وجود حقده فانی قیلنلر حقك غیری دکلدر فانی فی الله اولان انبیای عظام واولیاء علیهم السلام اللهدن
غیری اولسه لردی حضرت رسول صلی الله علیه وسلم حقنده (من یطع الرسول فقد اطاع الله) ومارمیت اذ رمیت
ولکن الله رمی) دینلمزدی وقرب نوافله واصل اولان ولیلری حقنده کنت سمعه وبصره ویده ورجله فبی یسمع وبی
یبصر وبی یبطش وبی یمشی بی یورلمزدی ومرضت فلم تعدنی حدیثلری کبی احادیث شریفه وارده اولمزدی
پس انبیا واولیا من حیث مظهریتهم اللهدن غیری دکلدر مؤمن محبت وخدمتی خالصا لله ایلسون کندی
کبی بر عاجز بشره خدمت وعبودیت آنی عبادت حقدن مشغول قیلردین منکرلر یاوه سویلرو بی معنی سوز
نقل ایلرلر (مثنوی) تو همی دانی که چونم با تو من * بیست چندانم که باران با چمن) پس حضرت نوح علیه
السلام جناب حقله بی کیف اولان اتحادك بیانینه شروع ایدوب دیدیکه الهی سن بیلورسن که سنکله بن
نیجه یم یکرمی اولقدرکه باران له چمن اولدی وچمن باراندن نشو ونما وحیات بولدی (مثنوی) زنده از تو شاد از تو عائلی *
مغتذی بی واسطه وبی حائلی) بنم وجودم مثلا سندن زنده سندن شاد بر صاحب عیال وفقیر الحالدر اول عائل بی واسطه
وبی حائل غدا آلیجی ونشو ونما بولیجیدر (مثنوی) متصل نی منفصل نی ای کمال * بلکه بی چون وچکونه واعتلال)
سکا متصل دکلم که اتصال ایکی شیئك بری برینه اولشمسیدر بنم اتصال واتحادم بویله دکلدر ومنفصل دخی
دکلم که سندن ایرو وبعید اولم ای محضا کامل بلکه سنکله اولان حالم ووصف بالم بی کم وکیف وبلا اعتلالدر یعنی لمه
وعلت یوقدر (مثنوی) ماهیانیم وتو دریای حیات * زنده ایم از لطفت ای نیکو صفات) بز معاشر انبیا ورسللر
ماهیلری یز وسن دریای حیاتسن سنك لطفکدن زنده یز ای نیکو صفات اولان پادشاه (مثنوی) تو نکنجی درمیان
فکرتی * نی بمعلولی قرین چون علتی) الهی سن بر فکرك میان وکنارنه صیغمزسن سن معلول لغه قرین دکلسن علته
منسوب اولان اشیا کبی ذاتا وافعالا یعنی هر شیئك ذاتنه وافعالنه علت وسبب واردر که آنك وجودنی وفعلنی
مستلزم ومقتضی اولور ولکن خدای متعالك ذاتی وافعالی معلول بالعله ومعلل بالاغراض دکلدر اکر ذات بی چونی
بر علته معلول اولسه واجب الوجود اولمزدی واکر افعال الهیه معلل بالاغراض اولسه ذاتی انکله مستکمل اولوردی
(مثنوی) پیش از این طوفان وبعد این مرا * تو مخاطب بوده در ماجرا * الهی بو طوفاندن وبوندنصکره بکا سن
مخاطب اولمشدك تقریر ماجراده (مثنوی) با تو می کفتم نه با ایشان سخن * ای سخن بخش نو وآن کهن)
سکا سویلدم آنلره سویلدم سوزی اکر بحسب الظاهر مخاطب آنلر ایسه ده ای یکی سوز واسکی آن بخش ایدیجی خدا
یعنی کلام علی الدوام من حیث اللغات والالفاظ والحروف متجدد اولمقده در وآنده اولان آن لطافت نشان کهندر
پس لسان انسانه نو نو سخنی وانده اولان آن کهنی دائما بخش ایلین حضرت یزداندر ولهذا ای سخن بخش نو وان

کهن دیدی (م ی) نی که عاشق روز وشب کوید سخن * کاه با اطلال وکاهی با دمن) عاشق اولنلر روز وشب سوز سویلمز
وخطاب ایلمزمی کاه بناره وکاهی اثر بناره عاشقلرك اکثر دأبی بودرکه اطلال ومنازل محبوبه خطاب ایلرلر واکا میلا
ایا منازل سلمی این سلمائی دیو سویلرلر (مثنوی) روی با اطلال کرده ظاهرا * او کرا می کرده این مدحت کرا) ظاهرا
عاشق یوزنی اطلاله ایلرلکن اول کیمه سویلر اول مدحت وثنایی کیمه سویلر بو محققدرکه محبوبه سویلر پس عند الاولیا
جمیع انسان وجملهٔ اکوان اطلال ودمن کبیدر اکرچه ظاهرا اطلال اجساد واشخاصه خطاب ایلرلر وسوز سویلرلر
لکن معنا اول کفت وشنودی خدا ایله ایلرلر کما قال ابو یزید البسطامی قدس الله سره العزیز انا اکلم الله منذ ثلاثین سنة
واسمع منه والناس یظنون انی اکلمهم پس بو مرتبه حضرت نوحك ولایتی مرتبه سیدرکه کائنات اکا اطلال ودمن
مثابه سنده امر اعتباری اولوب بحسب الظاهر آنلرله مکالمه ومن حیث المعنی حضرت حقله معامله ایلرکه لیس فی الدار
غیره دیاردر (مثنوی) شکر طوفان را کنون بکماشتی * واسطهٔ اطلال را برداشتی) ودخی دیدیکه الهی شکر که طوفان
قهرکی الان حواله ایلدك اورته لقدن اطلال واسطه سنی دفع ایلدك مع واسطة اطلالهم سنکله معامله ایلردم وشمدی
بلا حجاب ولا واسطة مکالمه ایلرم (مثنوی) زانکه اطلال لئیم وبد بدند * نی ندایی نی صدایی می زدند) اول جهتدن
شکر که بونلر اطلال لئیم وبد ایدیلر نه بزه ندا ونه صدا اوردیلر یعنی شکه بونلرك وجودلری اطلالنه مقابل ندا وصدا ایلسم
وحق کلام سویلسم بونلرك اطلال وجودی بنم ندا وصدامه مماثل کلام حقی ادا ایلمزلر وذکر وفکر که متعلق سوز
سویلمزلر (مثنوی) من چنان اطلال خواهم در خطاب * کز صدا چون کوه وا کوید جواب) وبن انجلین بنالر
استرمکه خطابده که بنم جانبمدن اولان صیت وصدادن طاغ کبی کیرو جواب سویلیه وبکا موافقت ومرافقت ایلیه
(مثنوی) تا مثنا بشنوم من نام تو * عاشقم بر نام جان آرام تو) حتی بن سنك نام شریفکی ایکی قات اشیدم زیرا بن سنك
نام جان آرامکی استماع ایلمکه عاشقم لا یسأم المحب من ذکر حبیبه واستماع اسمه دینلمشدر (مثنوی) هر نبی زان دوست
دارد کوه را * تا مثنا بشنود نام ترا) اول جهتدن هر بر نبی کوهلری دوست طوترکه کم سلطان انبیا صلی الله علیه وسلم
کوه حرایی وحضرت موسی علیه السلام جبل طوری دوست طوترلردی انکچون تا سنك نام شریفکی مثنا اشیده
مصوته اولان اطلال وجبال شانندرکه سن اکا مقابل هر نه ندا وصدا ایلسك اول دخی سکا مماثل آنی ادا ایلر پس ذکر
اللهده ثواب وجزا دخی مثنا اولور وعاشق نام حق اولان بر لفظده محبوبك نامنی ایکی کره استماع قیلور بو اجلدن هر نبی
وولی انسان ایچره یار وهمدم بولمسه لر صفت همدمیت اولان مصوت اولان طاغلرده بولندیغنه بناء طاغلره کیدرلر
وآنده حق تعالی یی ذکر وتسبیح ایدرلر (مثنوی) آن که پست مثال سنکلاخ * موش را شاید نه ما را در مناخ) اول
سنکلاخ مثالی اولان الچق وسفلی کوه موشه لایق اولور بزه دکل قرارکاه ومنزلکاه اولمقدن مراد شول پست ودنیا پرست
اولان طائفه درکه بونلر انبیا واولیا به همدم اولمزلر وذکر وتسبیح ایلمکده مرافقت وموافقت قیلمزلر بونلر موش
حرص وازه محل اولمغه لایقدر ذکر حق قیلنلره دکل (مثنوی) من بکویم او نکردد یار من * بی صدا ماند دم کفتار من)
بن سنك نامك سویلیم واول مانند کوه پست بکا یار اولمیه وموافقت قیلمیه بی صدا قالور بنم کفتارمك نفسی بی همدم
وبی ساز اولور (مثنوی) با زمین آن به که هموارش کنی * نیست همدم با قدم یارش کنی) لاجرم انجلین کوه پستی اول
یکدرکه زمینه آنی هموار ایلیه سن ووجودنی هبا وفنا قیله سن همدم اولمز اول آنی قدمه یار ایلیه سن وزیر پاده فقیر
وخوار قیله سن دیدی وبو کونه نامحرملردن منکر اولان کافرلردن راضی اولمیوب نفرت وفرار ایلدی که منکر اولان
شیئه رضا ویرمك آنی غافل ایلمك کبیدر کما قال علیه السلام من شهد منکم منکرا ورضی به فکانما قد فعله (مثنوی
کفت ای نوح از تو خواهی جمله را * حشر کردانم بر آرم از ثرا) پس حضرت حق نوح علیه السلام حضرتلرینه
دیدیکه ای نوح اکر سن استرسك جمله مغرق اولنلری حشر ایلیم وتحت الثرادن یوقاری کتورم (مثنوی) بهر کنعانی
دل تو نشکنم * لیك از احوال اکه می کنم) بر کنعاندن اوتری سنك قلبك منکسر ایلمزم لکن احوالدن سنی اکاه ایلرم
که بیله سن اولاد صوری ونسب ظاهری بنم انبیا واولیامه اهل اولمز کما قال ابن الفارض مشیرا الی هذا المعنی بیت) نسب
اقرب فی شرع الهوی * بیننا من نسب من ابوی (مثنوی) کفت نی نی راضیم که تو مرا * هم کنی غرقه اکر باید ترا) پس
حضرت نوح علیه السلام دخی حضرت حقه دیدیکه یوق یوق یا رب بن راضیم که سن بنی هم غرقه ایلیه سن اکر سکا
کرکسه (مثنوی) هر زمانم غرق میکن من خوشم * حکم تو جانست چون جان می کشم) یعنی مراد ایلرسن هر زمان
بنی غرق ایلیه سن بن خوشم سنك حکمك بکا جاندر بن آنی جان کبی چکرم (مثنوی) ننکرم کس را وکر هم بنکرم *
او بهانه باشد وتو منظرم) بن مصنوعدن برکسه یه نظر ایلمزم وفرضا اکر نظر ایلیم او بهانه ومرآت اولور ومنظرم سن
اولورسن اول شیده سنی کورورم ولطف وجمالکی مشاهده قیلورم بو بیتلر انبیای عظام علیهم السلامك حق قتنده

اولان مقبولیت ومحبوبیتن اعلام ایلروحضرت حقك انبیاقتنده اولان محبتنی وبونلرك حضرت حقه کمال انقیاد
واطاعتن اشعار قیلور (مثنوی) عاشق صنع توام در شکر وصبر * عاشق مصنوع کی باشم چو کبر) پس حضرت نوح
علیه السلام دخی دیدی الهی سنك صنع با کمالکك عاشقی یم شکرده وصبرده یعنی نعماده وبلاده چین کافرلرکبی عاشق
مصنوع اولورم یعنی اولمزم زیرا (مثنوی) عاشق صنع خدا بافر بود * عاشق مصنوع او کافر بود) عاشق صنع خدا بافر
وبارونق اولور آنك مصنوعنك عاشقی کافر اولور صنعله مصنوعك ماییننده فرق بودرکه صنع صانعك صفتی اولور مصنوع
اولمز تا کم نصرت ناصرك وحکومت حاکمك صفتی اولور منصور ومحکوم اولمز پس عاشق صنع خدا بافر اولور یعنی
صانعیتنك وکذلك خالقیت ورازقیت صفتلرینك وبونلردن ماعدا الغتلرینك عاشقی بارونق وبافر اولور ولکن مصنوعك
ومخلوقك عاشقی بی فر وکافر اولور زیرا که مصنوع ومخلوقه عشق ومحبت جائز دکلدر شرعا اکر اولادلك کبی ایسه ده
مکرکه خالقنك اکا رضاسی اوله مثلا براوغلك اولسه وحقه عاصی وکافر اولسه وسن اکا عاشق اولسك کافر
اولورسك زیرا رضای کفر کفردر پس صنعله مصنوعك ماینینی فرق ایلدکدنصکره بو مناسبتله مسئلهٔ کلامیه دن
قضا ایله مقضینك ماینینی فرق ایتمکه شروع ایدوب بیوررلر توفیق میان این دو حدیث که الرضا بالکفر کفر
ودر حدیث دیکر که من لم یرض بقضائی فلیطلب ربا سوائی) بو سرخ شریف بو ایکی حدیث شریفك میانینی توفیق
ایلمکدرکه اول ایکی حدیثك بریسی الرضاء بالکفر کفر حدیثیدر وبری دخی من لم یرض بقضائی فلیطلب ربا سوائی
حدیثیدر (م ی) دی سؤالی کرد سائل مر مرا * زانکه عاشق بود او بر ماجرا) حضرت مولانا قدسنا الله بسره الاعلی
بیوررلر که اصحاب کلامدن بر سائل دون بکا تحقیقا سؤال ایلدی اول جهتدنکه اول سائل ماجرایه وبحث وجداله
عاشق ایدی (مثنوی) کفت نکتهٔ الرضا بالکفر کفر * این پیمبر کفت وکفت اوست مهر) اول سائل دیدیکه الرضاء بالکفر
کفر حدیثینك نکته سنی وبو حدیث شریفی حضرت پیغمبر علیه الصلوة والسلام دیدی وآنك کفتی مهر ونشاندر (م ی
باز فرموده او که اندر هر قضا * مر مسلمانرا رضا باید رضا) کیرو بیوردی اول نبی مکرم صلی الله علیه وسلم ربیسندن حکایه
طریقیله قضایه تحقیقا مسلمان اولنلره رضا کرکدر رضا کما قال علیه السلام قال الله تعالی من لم یشکر علی نعمائی
ولم یصبر علی بلائی ولم یرض بقضائی فلیطلب ربا سوائی (مثنوی) نی قضای حق بود کفر ونفاق * که بدین راضی
شوم باشد شقاق) پس کفر ونفاق حق تعالینك قضاسی دکلمیدر محققدرکه قضاسیدر تا کم بونصوص بو خصوصه
شهادت ایدر (انا کل شیء خلقناه بقدر) بیوردی ودخی (وکل شیء فعلوه فی الزبر) بیوردی وحضرت نبی علیه السلام
جف القلم بما هو کائن بیوردی وجمیع اعیان واعمالك اکر خیر واکر شر خالقی اولدر کما قال الله تعالی (قل الله خالق کل شیء
وقال (والله خلقکم وما تعملون) وآنك ارادت ومشیئتی اولمینجه برشیء ظهوره کلمز پس کفر ونفاق قضای حق اولدیغی
محقق اولیجق اکر بو کفر ونفاقه راضی اولورسم شقاق اولور یعنی الرضاء بالکفر کفر خواسنجه رضای کفر کفر اولور
مثنوی) ورنیم راضی بود آن هم زیان * پس چه چاره باشدم اندر میان) واکر قضایه راضی اولمزسم اول دخی هم زیان
اولورکه من لم یرض بقضائی فلیطلب ربا سوائی بیوردی پس بو ایکیسینك میاننده بکا چاره نه اولوردیدی (مثنوی
کفتمش این کفر مقضی نه قضاست * هست آثار قضا این کفر راست) اول سائله دیدمکه ای سائل بو کفر مقضیدر
قضا دکلدر بو کفر راست ودرست آثار قضا اولدی عین قضا دکل (مثنوی) پس قضا را خواجه از مقضی بدان) تا شکالت
دفع کردد در زمان) پس لازمدرکه ای خواجه قضایی مقضیدن کیرو بیل وبو ایکیسنك میانینی فرق قیل تا کم مشکلك
حل وشبهه لك دفع اوله فی الحال قضا الله تبارك وتعالینك ازالده اشیا اوزرینه کندی علم وحکمتنه موافق حکمنه دیرلرکه
اول اشیانی حد ذاتها اولیه اوله جقدر غیر اولمق قابل دکل تا کم جلداولده انسکار زاغ باهدهد بیاننده قضا وقدرك تعریفی
بیان اولندی فلیطلب فیه ومقضی اسم مفعولدر یعنی محکوم پس قضا قاضینك صفتیدر مقضی دکل پس حاکم مطلقك
علم ازلیسنده اولان حکمنه راضی یز که اول محضا خیر وعین حکمتدر تا کم بیوررلر (مثنوی) راضیم در کفر زان روکه
قضاست * نی ازین روچه نزاع خبث ماست) کفره اول بوزدن راضی یم که اول قضانکدر زیرا بو قضاء الهیه مرتبه سندن
خباثت نفسانیه وقباحت طبعانیه بوقدر بزم نزاع خبثمز اولدیغی جهتدن راضی دکلز زیرا بو جهتدن کفر ومصیت
نفس لئیمك کاریدر (م ی) کفر از روی قضا خود کفر نیست) حق را کافر مخوان اینجا مئیست کفر قضا جهتندن خود
کفر دکلدر بلکه مرتبهٔ قضاده کفر صفت جلالت وستاریت وقهاریت الهیدر واعیان کفره مظاهر اسماء قهریه
وجلالیه در پس قضا جانبنه نظر اولنسه اعیان کفره یی مظهر قهر وجلال کوررسن بو صفتلر ایسه حضرت حقك اسماء
حسناسیدر پس بو مرتبه ناسوتیه ده اولان کفر قضا وقدر جهتندن اولان کفر دکلدرکه اول محضا حکمت وخیردر
حضرت حقه ساتردی قاهردی وخالق الکفر والکافردی وبو مرتبه ده طورمه (م ی) کفر جهلست وقضای کفر علم

هر دوکی یك باشد آخر حلم وحلم) کفر کافر جهل وظلمت نفسانیه درکه خالقنی بیلمز وبیلمدیکنه بعیت قیلمز وتقدیر کفر وآنك
ایجادنه حکم علمدر بری مذموم ومی دودوری مودوددر آخر حلم وحلم هر ایکیسی چین برا اولور ایکیسی بله حاء مهمله ایله
اوقنوب بری رؤیا وبری بواشلق معناسنه اولسه جائزدر وبری حاء مهمله وبری خاء معجمه ایله اوقنوب رؤیا ایله ویا خود
بواشلغه سوملك معناسنه اولسه جائزدر پس بو ایکیسی ظاهرا املاده وکتابتده بری برینه مماثل کورینور ولکن (هل
یستویان مثلا افلا تذکرون) فشتان بینهما لان کنتم تفکرون) ایجاد کفردن رضای کفر لازم کلمز که (ولا یرضی لعباده
الکفر بیوردی دخی (بیت) مرید الخیر والشر القبیح) ولکن لیس یرضی بالمحال) دیندی وشر وقبیحی مرید وخالق
اولمغله اول قبیح اولمز (مثنوی) زشتی خط زشتی نقاش نیست * بلکه ازوی زشت را بنمود نیست) مثلا زشتی خط
زشتی نقاش اولمغی مستلزم دکلدر بلکه نقاشدن زشتی کوسترمکلك لازمدر (مثنوی) قوت نقاش باشد آنکه او *
هم تواند زشت کردن هم نکو) نقاشك قوت حذاقتی اول اولورکه اول نقاش زشتی هم بغایت زشت وهم نیکوئی
بغایت نیکو ایتمکلکه قادر اولور پس الله تبارك وتعالی شیطانی وکفر وعصیان وطغیانی فی حد ذاتها عند العقل بونلر
قبیح ایکن خلق وایجاد ایلمسی خالقیت وصانعیته شین وعیب ویرمز بلکه کمال قوت وقدرتن اظهار قیلور ومرید شر
وقبیح اولمسی شر وقبیحی سومك وآنلردن راضی اولمغی مستلزم اولمز بلکه حکمت بالغه سنی مبین اولور مثلا بر حکیم
حاذق مرض ومریضی مع الکراهه وعدم الرضا ایستر ومرید اولور وصنعی وکمال حذاقتی آنده عیان اولقدن اوتری
وبر علیم صادق جهل وجاهلی مراد ایلر مع علمه بقبحهما وعدم رضاء بهما تا آنك جمال علمی رونما اوله وظهوره کله زیرا
الاشیاء تتبین باضدادها مفهومنجه هر شی ضدیله منکشف اولور پس جهل اولسه علم وعرفان بیلنمز وکفر وشرك اولسه
ایمان وایقان فهم اولنمزدی نفس هواپرست وشراب شهوا تلمست اولسه تکلیف قیلنمزدی ومعاصی وشهواتدن
نهی اولنمزدی حضرت حق وحکیم مطلق شیطانی قبیح وآنده اولان جمیع قبایحی خلق ایلدی تا کم (ولا تتبعوا
خطوات الشیطان انه لکم عدو مبین) نهی صحیح اولور ونفس لئیمه وشهوت ذمیمه یی ایجاد قیلدی تا تابع نفس وشهوت
اولنلر عتاب وعقابه مستحق اوله ودخی (فخلف من بعدهم خلف اضاعوا الصلوة واتبعوا الشهوات فسوف یلقون غیا)
آیت کریمه سنك مفهومی آنلر حقنده ظهوره کله پس نظر اولنسه شرور وقبایحك ایجادی مقصود بالذات اولمز بلکه
مقصود لغیرها اولور که اول ضرردر یعنی حضرت خدا خیری سودی وآندن راضی اولدی وآنی بالذات مراد ایدوب
خلق ایلدی وقبح وشری سومدی وآنلردن راضی اولمدی ولکن ظهور حکم بالغه وبروز خیرات نافعه ایچون آنلری
ایجاد ایلدی دیمك اولور (مثنوی) کرکشایم بحث این را من بساز * تا سؤال وتا جواب آید دراز) اکر بن قضا
ومقضینك بحثنی دوزنکله اچه حق اولورسم یعنی اهل کلام کبی تفکر وتصنعله فتح ایلرسم تا سؤال وجواب دراز کاور
مثلا سائل بنده دیسه کیرو اونك سلیکه کفر مقضیدر وآثار قضادر که اول محکوم علیه اولان عبدك جهلی ونزاع
وخبیدر پس محل خبث ونزاع اولان کافرك وجودینی وجودنده بو کفر ونزاعی مرید وخالق کیمدر جواب اولدرکه
حضرت حقدر پس سائل بنده دیسه چونکه عین کافری وجمیع افعالنی خالق ومرید اول اولیحق آنك کفری دخی
حقك مخلوقیدر پس مرادی اولور وحضرت حقك مرادی اولان کفره رضاورملك نیجه کفر اولور جواب ویرلورکه
نعم حق تعالی مرید وخالقدر ولکن عبده مدار تکلیف اولمق ایچون عقل واختیار ویردی چین عبد اختیار جزئیه سنی
کفر جانبنه صرف ایلسه جناب حق آنی خلق ایلر پس خالق حق وکاسب عبد اولور هلم جرا الی ما لا نهایه تا آخر الاسلام
علی علم تابع معلومدر نیجه بوده کیدر وبو علم تابع معلوم اولنلك حقیقت معناسی عارف بالله اولنلر مشاهده ایدر پس
بو راده لسان عرفان خوش ولسان ادب ناطق وبر هوش اولمق اولیدر زیرا بو قضا ومقضینك حقیقتی متکلمین مذهبی
اوزره اولان اوقیل وقال وبحث وسؤال منکشف اولمز بو قیل وقال کشف حقایق ایچون نفعی اولمدیغندن ماعدا مانع
سوز وحیرت اولمسی مقرردر ولهذا بیوررلر سؤال وجواب درازدن اولور (مثنوی) ذوق نکتهٔ عشق ازمن میرود *
نقش خدمت نقش دیکر می شود) عشق وسوز نکته سنك ذوقی بندن کیدر تا کم اصحاب قیل وقالدن کندی
ونقش خدمت یعنی شکل وغایت وهدایت دیکر اولور یعنی معصیت وضلالت صورتی بولور زیرا قضا وقدردن
بحث ایتمك منهی وحرامدر وتکلم عند الفقها بدعت وضلالت واثامدر وعند اهل الحال قیل وقال دخی نوعا وبال
ومانع ذوق حالدر ولهذا قال علیه السلام خطابا لابن مسعود دع قیل وقال وکثرة السؤال پس اصحاب قال ایله ارباب
حالك ما بینی فرقا ایتمك ایچون بر لطیف حکایت آینده مثال بسط ایدوب بیوررلر (حکایت در بیان آنکه حیرت مانع بحث
وفکرتست (مثنوی) آن یکی مرد دو مو آمد شتاب * پیش یك آینه دار مستطاب) مثلا بر قرغل صقالو مرد معلله
کادی مستطاب اولان آینه دارلدر وکذه (مثنوی) کفت ازریشم سپیدی کن جدا * که عروس نو کزیدم ای فتا) اول

دوموی اولان کسه آینه داره دیدی بنم صقالمدن سپید اولان مویلری جدا ایله که ای فتی یکی کلین الدم وبر تازه عروس
کزیده قیلدم (مثنوی) ریش او ببرید وکل پیشش نهاد * کفت تو بکزین مرا کاری فتاد) اینه دار آنک صقالنی کسدی
واوکنه قودی ودیدی سن بیاضی سیاه اولان قیلدن اورندیله بکا برایش واقع اولدی سنک ایشک یوق سن آنی بری برندن
تمیز ایلمکه شروع ایله دیدی (مثنوی) این سؤال وان جوابست ان کزین * که سرا ینهاند ارد در ددین) بو محلده موی
سیاهدن مراد سؤال وموی سپیددن مراد جواب وموی دن مراد اهل قیل وقال وصاحب جواب وآینه دارک
اوکنه کاسه وآینه داردن مراد عارف دیندار وصفوت شعار اولورچن برقیل وقال اهلی عارف آینه دارک اوکنه کاسه
وبنم وجه ذا تمده بتن قیل وقال وجواب وسؤالی بکا تمیز قیل دیسه عارف دیندار آنک جمیع قیل وقال وجواب وسؤالن
قطع ایدوب اوکنه قورودیرکه بوموی سیاه سؤال واول موی سپید جوابدر آنی سن اوکورده له وتمیز قیل که بونلرک طرفی
طوتمزدین دردی ویقین مردی (مثنوی) ان یکی زد سیلئی مر زیدرا * حمله کرد اواز برای کیدرا) مثلا اول برکسه زیده
برسله اوردی زید دخی اول کسه یه کید ومکردن اوتری حمله ایتدی که برسله اوره (مثنوی) کفت سیلی زن سؤالت میکنم
پس جوابم کوی وانکه می زنم) سیلی زن اول مضروب اولان کسه یه دیدی طورسکا برسؤال ایلیم پس بکا جواب سویله
وآندنصکره اور (مثنوی) برقفای توزدم آمد طراق * یک سؤالی دارم اینجا درو فاق) سوالم بودرکه بن سنک
قفاکه اوردم طراق کلدی وبوصدا بنم المه سنک قفاکدن حاصل اولدی بو محلده وفاقده برسؤال طوترم اول سؤالی
بکا کشف ایله وآنک معناسنی بکا سویله دیدی (مثنوی) این طراق ازدست من بود ست یا * ازقفا کاه تو ای فخر کیا)
بوطراقه بنم المدنمی اولمشدر یاخود ای اولولرک فخری سنک قفاکاهکدنمی اولمشدر (مثنوی) کفت ازدرد این
فراغت نیستم * که درین فکر و تفکر بیستم) اول مضروب اولان کسه ضارب اولان کسه یه دیدی دردوالمدن بکا
بومرتبه فراغت یوقدرکه بوفکرده وبو تفکرده طورم وطراقه قنغی جانبدندر دیو تفکر ایلیم (مثنوی) تو که بی دردی
همی اندیش این) نیست صاحب درد را این فکر هین قفا خورده اولان اهل درد سیلی زن اولان مرده دیدی که ای سائل
خیالات پیشه سنکه بی دردسن سن اندیشه ایله بونی یعنی بوطراقه دستدنمی اولدی ویاخود قفادنمی وجود بولدی
ویاخود بوایکیسنک بری برینه انضمامندنمی ظهوره کلدی که یالکزالک صداسی اولمزدید کاری مشهوردر مثلدر
کذلک اهل درد اولان قضا ومقضیدن سؤال قیلان مرده دیرکه ای سؤال پیشه سنکه بی دردسن وارسن اندیشه ایله
بوطراق وکفرونفاق قضادنمی اولدی یاخود مقضی اولان عبدک وجودندنمی ظهوره کلدی ویاخود بوایکیسنک
بری برینه مقارنت وانضمامندنمی حاصل اولدی صاحب درد ایچون بوکونه فکر یوقدر اکاه اول (حکایت) (مثنوی
درصحابه کم بدی حافظ کسی * کرچه شوقی بود جانشان را بسی) اصحاب کزین رضوان الله علیهم اجمعین ما بیننده قرآن
عظیم الشانی حفظ ایلین از کسه ایدی انکچونکه آنلرک شانی حضرت قرآنی تدبر قیلمق ومعانیء شریفه سنی تفکر
قیلمق وآیت رحمت اوقوسه لر دعا ورجا ایلمک وآیت عذاب ایشتسه لر استعاذه سویلمک مواعظندن متحفظ ومتنصح
اولمق وقصص وامثالندن عبرت المق ایدی واوامریله عمل قیلمق ونواهیسیله منهیاتدن مجتنب اولمق ایدی اکرچه آنلرک
جانلرینک حفظ قرآن ایلمکه چوقلق برعظیم شوقلری وار ایدی اکن حضرت قرآنک معانی واسرارنه مشتغل ومنهمک
اولدقلرندن اوتری الفاظنی حفظ ایلمکدن کیروقالمشلر ایدی (مثنوی) زانکه چون مغزش درا کند ورسید) پوستها
شد بس رقیق ووا کفید) بو بیت علتدر بیت اوله یعنی اول جهتدن بین الصحابه حافظ کم اولدیکه اول زمرهء عالیشانک مغزی
طولدی وکماله یتشدی یعنی عقللری وروحلری طولدی وکمال بولدی پوستلر والفاظ ولغات ماننده اولان قشرلر
زیاده باریک وضعیف اولدی وکیرو یاربلوب لب ظهوره کلدی (مثنوی) قشر جوز وفستق وبادام هم * مغز چون
اکندشان شد بوست کم) مثلا قشر جوز وفستق وبادام هم مغزی چونکم طولدی بونلرک پوستی کم اولدی ونقصان
بولدی (مثنوی) مغز علم افزود کم شد بوستش * زانکه عاشق را بسوزد دوستش) همچنین مغز علم که زیاده اولدی آنک
پوستی کم اولدی یعنی قیل وقاله وصورته متعلق اولان شیلری نقصان بولدی اول اجلدنکه عاشقی دوستی یقار وطالب
اولنک بنای صوریه سنی یقر (مثنوی) وصف مطلوبی چو ضد طالبیست * وحی وبرق نور سوزنده نبیست) مطلوبلک
وصفی ویاخود مطلوبه منسوب اولان وصف چونکم طالبک ویاخود طالبه منسوب اولان وصفک ضدیدر روا بهذا وحی
لمعی وبرق نور ربانی سوزندهء حضرت نبی وافنا کنندهء جسم لطیف مصطفویدر نته کم اول حضرتک وجود شریفلری
صلصلة الجرس وسلسلة علی الصفوان کبی کلان وحیک اخذ وتلقیسنده عظیم الم واضطراب بولورلر وعرق ریز اولوب
متلون ومتغیر اولورلردی بو کا مناسب اولان صلصلة الجرس حدیثی دیباجهء عربیه نک شرحنده اجهتدن قوانده
مرور ایلدی آنده طلب اولنه (انا سنلقی علیک قولا ثقیلا) آیت کریمه سنک تفسیرنده بیضاوی وابو السعود دخی

بونلردن

بونلردن ماعداسی ثقلی برقاج وجه اوزره تفسیر ایلدکلرندنصکره دیمشلردرکه اول قولک تلقیسی واخذی اکا ثقیل
ایدی نته کم حضرت عایشه رضی الله عنهادن روایت اولنورکه بیوررلر کاه اولوردی وبن آنی کوردمکه متغیر ومضطرب
اولوردی وفرط حرارتلرندن جبین مبینی ووجود نازنینی قطرات عرقی ریزان قیلوردی وسبب ثقل وتعب اول ایدیکه
مجرد صوت بسیطی بلا حروف ومخارج استماع ایدوب وآندن اخذ معانی قیلمق طریق معتاددن خارجدر نیجه اقدام
واهتمام لازم کلورکه حتی اول صدادن مرادو مرام معلوم اوله ومرتبهء کلامه کله بو اجلدن اول حینده اول سید الانام
علیه الصلوة والسلام حضرتلرینه ثقل تمام حاصل اولوردی نته کم شیخ اکبر قدس الله سره العزیز حضرتلری ابن قنینک
خلع النعلین نام کتابنک شرحنده ینزل الوحی مثل صلصلة الجرس دیدیکی محلده دیرکه کما کان تنزل الوحی علی نبینا
محمد صلی الله علیه وسلم مثل صلصلة الجرس یصعق روحه عند سماع هذا الوحی المشبه بالصلصلة فیظهر التغیر علی
جسمه والعرق فی جبینه فالعرق لا یظهر فی النشأة الطبیعیة الا من العصر لها وسبب العصر ما وجدته الروح من الضیق
عن حمل هذا التنزل وصورة هذا الضیق انه لیس فی قوة المحدث علم یفصل ما اجمل الحق تعالی فی نزوله الابعد عطاء
القوة الربانیة العلم بتفصیل هذه المجمل وتجرید المعنی من هذا الصورة الا تری ان الشخص الخالی عن القوة الالهیة اذا القیت
علیه مسئلة غامضة یحتاج الی الفکر فیها افیتفکر حتی یتغیر مزاجه وتحرق باطنه حرارة الفکر وفرط العبرة وربما یورثه
ذلک علة طبیعیة تؤدی الی هلاکه من استخراج المعنی المراد من تلک الالفاظ فاظنک بمن یطلب منه فی الاجمال تفصیل
الاخبار عن الحق والاصابة فی ذلک فلولا القوة التی اعطاها الله لروحه الشریف لذاب عند التنزل کما یذوب الرصاص
فی النار پس بو مقدمه معلومک اولدیسه وحی الهی ولمعهء نور ربانی سوزندهء نبی اولمسی بو جهتدن اولور (مثنوی)
چون تجلی کرد اوصاف قدیم * پس بسوزد وصف حادث را کلیم) چونکم قدیمک اوصافی حادثده تجلی ایلیه پس
احراق ایلر حادثک وصفنی کلیم کما قال الجنید اذا قرن المحدث بالقدیم لم یبق له اثر یعنی صفت حدوثیه حادثدن کیدر
وصفت قدیمیه آنده ظهور ایدردیمک اولور (مثنوی) ربع قرآن هر کرا محفوظ بود * جل فینا از صحابه می شنود)
قرآن عظیمک ربعی اصحاب کرامدن هر شول کسه یه که محفوظ اولدی صحابهء کزیندن جل فینا کلامنی اشیدردی یعنی
صحابهء کزین رضوان الله تعالی علیهم اجمعین جل فینا من حفظ ربع القرآن دیرلردی یعنی قرآنک ربعنی حفظ ایلین کسه
بزم ایچمزده اولو اولدی دیو تعبیر وتقریر ایدرلردی بونلرک قوت حافظه سی اولمدیغندن دکلدر بلکه برآیتله عمل
قیلمسه لر وآنک اسرار وحقایقنه واقف اولمسه لر برآخر آیتی دخی تعلم ایلمزلردی کما قال صاحب شرع الاسلام کانت
الصحابة یتعلمون عشر آیات لا یتجاوزونها الی غیرها حتی یعلموا ما فیها من العمل شیخ ابن عطادن نقل اولنورکه کثرت
تلاوته مقید ایمش بعض یارانی سؤال ایلمشلرکه حضرت قرآندن نقدر حزب تلاوت ایدرسز جواب ویردیلرکه
اون درت سنه دن مقدم هر کون برختم ایلردم شمدی اون درت سنه درکه ابتدادن انجق سورهء انفاله دک کلدم دیدی
(مثنوی) جمع صورت با چنین معنیء ژرف) نیست ممکن جز زسلطان شکرف صورت قرآن والفاظ فرقانی بونک کبی یعنی
بویله معنای عمیق وسر دقیق ایله بله جمع ایلمک ممکن دکلدر سلطان شکرفدن غیریدن که هم الفاظنی حافظ وهم احکامیله
عمل قیله وهم شراب معانی واسرارندن مست وبی خود اوله (مثنوی) درچنین مستی مراعات ادب * خود نباشد
ور بود باشد عجب) بونجلین مستلکده ادب مراعات وحفظ الفاظ ولغات وترتیل حروف وکلمات خود اولمزوا کر اولورسه
قتی عجب اولور وانجق مست وهشیاردن ظهوره کلور (مثنوی) اندر استغنا مراعات نیاز * جمع ضد ینست چون
کرد ودراز) مثلا مرتبهء استغناده ایکن نیاز واحتیاجه رعایت ایتمک مانعة الجمعدر زیرا کرد ودراز کبی ضدینی
جمع ایلمکدر شیء واحدده بوخود ممکن دکل محالدر پس برکسه حضرت قرآنک شراب معانیسیله مست اولدقده
وعالم صورتدن کذر قیلدقدنصکره رعایت الفاظ وحروفدن مستغنی اولمش ایکن نه اکا محتاج اولمق ورعایت قیلمق
شیء واحده ضدینی جمع قیلمق کبیدر (مثنوی) خود عصا معشوق عمیان می بود * کور خود صندوق قرآن می بود)
عصا خود معشوق عمیان اولور یعنی الفاظ حضرت قرآنکه عصای کوران کبیدر اکثر کوردل اولنلر انکله
استدلال ایدرلر ونیجه لر اکا اتکا ایدوب اول واسطه ایله طریق معاشه کیدرلر بو اجلدن الفاظ قرآن آنلرک
معشوقی اولور اکثر کورلر خود قرآن عظیمک صندوقی اولور وآنی خلق ایچون حفظ قیلورلر (مثنوی) کفت کوران
خود صنادیقند پر * از حروف مصحف وذکر وندر) نته کم عارفلردن بری دیدیکه کورلر خود حروف مصحفدن
وذکر وندردن پر اولمش صندوقلردر کما قال العمیان صندوق بو قول اکابر کلامی اولمق اولیدی اکر احادیث اولورسه
کفتک فاعلی حضرت نبی اولورا کرسن دیرسک که برکسه که حافظ کلام الله اوله اول احادیث شریفه ایله ثابتدر
اول کسه ناسک خیرلوسیدر وآدمیلرک افضلی واولوسیدر نعم نسبتله بویله درکه علی العموم دکل (مثنوی) باز صندوقی

پرازقرأن بهست* زانکه صندوقی بود خالی بدست) مثلا کیرو برصندوق که الفاظ قرآندن طلودر بهتردر وخیرلودر
اندنکه برصندوق خالی اوله بدتر ودونتردر (مثنوی) بازصندوقی که خالی شد زبار* به زصندوقی که پرموشست ومار
کیرو برصندوقکه خالی اولدی بارالفاظ قرآیدن ساده دل وخالی قالدی یکدرشول برصندوقدنکه درونی موش
ومارایله طولدی هرمرتبه نك اهلی بری برندن (بعضهم فوق بعض) عالی اولدی مثلا اولکه صورت ومعنایی
جمع قیلدی اول قائمقام نبوی ووارث اکمل مصطفوی اولدی واولکه معناسی شرابنی ایچدی ومست اولوب کندیدن
کچدی الاطال شوقی الی لقاء اخوانی حدیثیله اشارت اولنان اخوان رسولدن اولدی لکن مرتبهٔ اوله نسبتله دون قالدی
واول کمسه که معنای اسرار وحقایقندن کیر وقالدی ولکن الفاظ وعباراتنی والفاظ ولغاتنه متعلقه اولان قرأنی
واستعارات وکنایاتنی حفظ قیلدی صنادیق قرأن اولان اعمار کبی اولدی وبونلره اولان اولکی مرتبه یه نسبت دونتر اولدی
ولکن قرأندن خالی اولنلره نسبت عالیتر اولدی وبار الفاظ قرأیدن خالی قالان ساده دل عامیلردخی شول برکمسه لردن
یك اولدیکه آنلرك درونی موش ومارنفس امّاره ایله طولدی دیمك اولور (مثنوی) حاصل اندر وصل چون افتاد مرد
کشت دلاله بپیش مرد سرد) دلاله اکرچه اولنده اری عورته وعورتی اره دلالت قیلان وقولاوز اولان زنه دیدیلر
لکن صکره هرقنغی طالبی که هرشیٔ مطلوبنه قولاوز اوله وایصال قیله آنده استعمال ایلدیلر پس معنای بیته کله لم
محصل کلام ونتیجهٔ مرام چونکم مرد طالب مطلوبنك وصلنه دوشدی ومقصودنه اواشدی اول مرد لك اوکنده
مدلوله دلالت قیلان سرد اولدی هرنه دلیل اولورسه اولسون پس بعد الوصول الی المدلول دلیله وقولاوزه رعایت
مکرکه مقدما مقصودنه دلیل اولدیغنه بناء اوله یوخسه مقصوده وصولدن مقدّم اولان رعایت کبی اکا اصالته رعایت
لازم کلمز (مثنوی) چون بمطلوبت رسیدی ای ملیح* شد طلبکاری علم اکنون قبیح) چونکم سن مطلوبکه یتشدك
ای لطیف وملیح اولان سالك علمك طلبکارلغی الآن قبیح اولدی زیرا بعد الوصول الی المطلوب دلیله حاجت قالمدی
پس بعد حصول المدلول دلیل طلبنده اولمق حاصلی تحصیل قیلمق وعبث یره عمری ضایع ایتمکدر (مثنوی)
چون شدی بربامهای آسمان* سرد باشد جست وجوی نردبان) مثلا چونکم سن آسمانك داملری اوزره اولدك
نردبانك جست وجویی سرد اولور وآسمان بامنه واصل اولدقدنصکره نردبانك تحصیلی حاصل وجست وجوی
بی طائل اولور یعنی چونکم آسمان حقیقتك مراتبی اوزره صعود قیلدك ومقصود بالذات اولان علمی بیلدك واسرار
وحقایقه عارف اولدك بعده بو علمك وصولنه جست وجوی نردبان ایتمك وآلات واسبابی سعتنه کتمك سرد وقبیحدرکه
وما بعد الحق الا الضلال وما وراء الکمال الا النقص والوبال در بوراده اهل اغراض جانبندن برسؤال وارد اولورکه اول
سؤال بودر حق سبحانه وتعالی رسول اکرم صلی الله علیه وسلمه هیچ برشیئك ازدیادی ایچون امر بیورمدی الا علمك
کما قال الله تعالی (وقل رب زدنی علما) وحضرت موسی علیه السلام اولوا العزمدن ایکن اکا خطاب عزت وارد اولدیکه
بنم سندن اعلم برقولم وارد رآندن تحصیل علم ایله نته کم احادیث صحیحه ایله بخاریده وغیری کتابلرده ثابت اولمشدر وطلب
ازدیاد علمده اخبار صحیحه دخی چوق واقع اولمشدر وعلم ایسه بی حدوبی کران بحر بی پایاندر پس آنك طلبی نوجهله
قبیح اولور وبو مشکل نیجه حل اولور وفیض بولور جواب اولدرکه مطلوب اولان علمدن مراد حضرت قرأنك معانی
وحقایقیدر ودلاله ونردباندن مراد آنك تحصیلی ایچون آلانه واسباب منزله سنده اولان علملردر مثل الصرف والنحو
والمعانی والبیان پس کلمهٔ قرأنی بیلمك قدر صرفدن واعراب قرأنی بیلمك قدر نحودن وایجاز نظم شریفی بیلمك قدر معانی
وبیاندن طالب اولسه وحاصل قیلسه تاکم حضرت قرأنك اسرار وحقایقنه واصل اولسه که مطلوب ومقصود
بو علملردن بودر پس بعد الوصول الی المطلوب بوکونه علملرك طلبکاری اولمق ودلائل کبی علوملك حقایق ودقایقنه
اشتغال قیلمق قبیحدر اول اجلدنکه دلائل ووسائل منزله سنده اولان علومه اشتغال مدلول ومطلوبك مشاهدهٔ
جماله مانع اولور وآنك ذوق وصالنی دفع قیلور پس مطلوب ومدلولك اولان اسرار معانیٔ قرأندن چونکم اکا واصل
اوله سن کرکدر اکا دلاله ووسیله اولان علومه اشتغالی ترك قیله سن تا محبوبك وصالی لذتنی بوله سن پس (رب زدنی علما)
دیو آنك بطنا بعد بطن اولان وصالنه علمك زیاده لکنی طلب قیله سن زیرا زیاده لکی محبوب ومطلوب اولان علم محبوب
علیدر وطلبکارلغی قبیح اولان علم دلائل ووسائل علمیدر فافهم ولا تغفل (وقل ربی زدنی علما) (مثنوی) جز برای یاری
وتعلیم غیر* سرد باشد راه خیر از بعد خیر) محصل غیر کمسه لرك امداد وافاده سی ایچون اولمقدن وغیری تعلیم
وتذکیر ایچون اولمقدن ماعدا بعد حصول کمال الخیر خیر یولی سرد اولور مکرکه غیریلره تعلیم ومحتاج اولور اما مجرد
کندی نفسی ایچون بعد کمال الخیر راه خیره کیدرسه تحصیل حاصل ایدر ثواب سرد وعبثدر التکرار حسن
قیلندن اولمز زیرا نقد عمری واصل اولدیغنك وصولی ایچون ضایع ایتمك سرد وقبیح وحاصل اولمسنك حصولی ایچون

بذل وصرف ایتمك حسن وملیحدر (م ی) آینهٔ روشن که شد صاف وجلی* جهل باشد برنهادن صیقلی) مثلا برروشن
آینه که صاف وجلی اولدی وصورتنما اولمقده کماله یولدی کیروا کا صیقل قومق جهل اولور وآنك صیقلی ایچون سعی
قیلان بیهوده یره عمرنی ضایع قیلور بعد الوصول الی الکمال کمال مرتبه نك وصولنه وسیله ودلاله اوله اشتغال جهلدن
وقلت معرفتدن عبارت وقدر مدلوله موصولی بیلمك ایشلرندندر بوایسه زشت وقبیحدر نته کم بیورر (مثنوی)
پیش سلطان خوش نشسته در قبول* زشت باشد جستن نامه ورسول) مثلا برکمسه بعد قطع الوسائل والدلائل
سلطانك حضورنده خوش اوتوردی آنك قبولی اولدیغی حالده اول حینده آنك وصولنه دلائل وسلطانه وسیله
اولان نامه ورسولی دیلمك واکا اشتغال ایلمك زشت وقبیح اولور پس ادب حضرت الهیه بوآیت کریمه ایله
ثابتدرکه حق تعالی حضرت نبینك ادبی حقنده بیوردی (مازاغ البصر وما طغی) یعنی اول حضرتك مشربی
من بعد اشیایه وعجائبه وملاء اعلایه نظرا ایتمکه میل ایتمدی وحدّدن تجاوز قیلمدی بوآیتده اول حضرتك حسن
ادبنه وعلو همتنه ستایش واردر پس وارث نبی اولنلر ادب حضرت الهیه یه رعایتی بویله ایتمك کرك پس ادب حضرت
الهیه نك بیانه شروع ایدوب برعاشقله برمعشوقك حکایه سی ضمننده عاشقه لازم اولان ادبی تعلیم بیوررلر (داستان
مشغول شدن عاشق بعشق نامه خواندن ومطالعه کردن عاشق در حضور معشوق خویش ومعشوق
انرا ناپسند داشتن وکفتن طلب الدلیل عند حضور المدلول قبیح واشتغال بالعلم بعد الوصول الی المعلوم مذموم
بو سرح شریف وبو بیان لطیف برعاشقك کندی معشوقنك حضورنده عشق نامه اوقوماغه وعشق نامه یی
مطالعه قیلمغه مشغول اولمسنك داستانیدر ومعشوق آنی ناپسند طوتمه سنك بیانیدرکه مدلولك حضورنده دلیلك
طلبی قبیحدر ومعلومه وصولدنصکره علمه اشتغال ایلمك مذمومدر (مثنوی) آن یکی را یار پیش خود نشاند*
نامه بیرون کرد وپیش یار خواند) اول برکمسه یی یاری حضورنه اوقودی تا الذت وصالدن بهرهمند اوله نادان مقدما
کندینك یازدیغی نامه یی اخراج ایدوب یارك اوکنده اوقودی (مثنوی) بیتها در نامه ومدح وثنا* زاری ومسکینی
وبس لابها) نامه ده اولان خوش آینده بیتلری ویارك مدح وثناسنی وکندینك زاریلغنی ومسکینلکنی وزیاده لابه
وتضرعنی قراءت ایلدی (مثنوی) کفت معشوق این اکر بهرمنست* کاه وصل این عمر ضایع کردنست) معشوقی
آنی تأدیب ایدوب دیدی بونلر اکرچه بنم ایچون ایسه ده وصلت وقتی بو عمری ضایع قیلمقدر دیمشلر کما قال ابن المبارك
من لم یتأدب الموقت فوقته مقت (مثنوی) من بپیشت حاضر وتو نامه خوان* نیست این باری نشان عاشقان)
بن سنك اوکوکده حاضر اولمسن نامه خوان اوله سن وبنم مشاهدهٔ جمالم قویوب کذشته اولان احواله تقید
واشتغال قیله سن باری بو عاشقلر نشانی اولمز وعاشق اولان کندی معشوقندن غیری یه میل والتفات قیلمز پس
ای عاشق کرکدرکه حضرت الهیه نك ادبنی رسول صلی الله علیه وسلم حضرتلرندن تلقی ایده سن ومشاهدهٔ جمال
حق ایچون کدسك آنك کبی کیده سن نته کم شیخ سهروردی حضرتلری عوارف المعارفده بو محله مناسب اهل قربن
حضرت الهیه ده اولان ادابنی بیان بیوردقلری بابده دیرلرکه کل الاداب لازم ان تلقی من رسول الله صلی الله علیه وسلم
فانه مجمع الاداب ظاهرا وباطنا کما اخبر الله تعالی عن حسن ادبه فی الحضرة الالهیة بقوله (مازاغ البصر وما طغی)
وهذه غامضة من غوامض الاداب اخبر الله عن اعتدال قلبه المقدّر فی الاعراض والاقبال اعرض عما سوی الله وتوجه
الی الله وترك وراء ظهره الارضین والدار العاجلة بحظوظها والسموات والدار الاخرة بحظوظها فما التفت الی ما فی الاکوان
عاشقلرك شانی ومحبلرك نشانی بودرکه حضور یارده صحایف اکوانه التفات قیلمیه ومصاحف وسایطه ودلایله ومکاتب
اعمال واحوال جلالیله مائل اولمیه وکندولی شوذکر اولنان عاشق کبی قیلمیه که معشوق اکا من بپیشت حاضر وتو
نامه خوان دیدکده اولدخی معشوقه دیدی (مثنوی) کفت اینجا حاضری اما ولیك* من نمی یابم نصیب خویش نیك
پس عاشق معشوقنه دیدی نعم بنم اوکمده حاضر وبکا هر جهتندن ناظرسن اما لکن بن سندن نصیبی وحظمی نیك
بوله مزم وذوق وصالدن عالم فراقده اولان ذوقم قدر لذت اله مزم (مثنوی) انچه می دیدم زتو پارینه سال* نیست این دم
کرچه می بینم وصال) اول ذوقیکه بن کوردم سنك فراقکدن کچن سنه بودم اول ذوق ولذت بو قدرا کرچه وجودکدن
عالم فراقده ایکن برزلال ذوقی ایچمشدم دیدی ودلی اول آب وتابدن تازه وطری ایتمشدم (مثنوی) چشمه می بینم
ولکن آب نی* راه آبم را مکر زد ره زنی) پس الان چشمهٔ وجودك کورورم وآنی مشاهده قیلورم ولکن آنده آب صفا
بوقدر مکرکه بنم آب ذوقم یولنی برره زن اوردی وآنی بندن قطع ایلدی (مثنوی) کفت پس من نیستم معشوق تو*
من ببلغار ومرادت در قتو) معشوق اول نادانه دیدیکه پس بن سنك معشوقك دکلم بن بلغارده وسنك مرادك قتوده در
بلغار وقتو ایکی دیارك اسملریدرکه ما بینلرنده مسافهٔ بعیده وفراسخ کثیره واردر (مثنوی) عاشق بو بر من وبر حالتی

حالت اندر دست نبود یافتی) سن بكا عاشق سن وبنم عشقم واسطه سیله اولان حالاته عاشق سن پس حالت عشق
بنم عشق ذاتمه شریك ایلدك پس محبوبنه عاشق اولدك بری باقی كه اول بنم وبری فانی كه اوبنم عشقم واسطه سیله
اولان ذوق وحالت روحانیدر وحالت عشق ویا خود سنك حالتك الكده باقی اولمز ودائم قالمزیافتی (مثنوی) پس
نیم كای مطلوب تو من * جزو مقصودم ترا اندر زمن) پس بو تقدیرا اوزره سكا مطلوب كای بن دكلم زمان ایچره سكا
جزو مقصودم یعنی بكا بالاصالة عاشق دكلسن بلكه بو واسطهٔ ذوق والحالة عاشقسن پس مقصودك ذوق وحالت عشق
اولور وبن سكا جزو مقصود اولورم سن بكا بالتبع عاشق اولورسن اكر ذوق وحالت اولورسه بندن حظ اولورسن اكر اولمزسه
بندن اعراض قیلورسن بو وجد وحالت وكشف وكرامت وبونلر امثالی اولان حالات نورانی اولان پردهٔ ذاتدر (مثنوی)
خانهٔ معشوقه ام معشوق نی * عشق بر نقدست بر صندوق نی) بن خانهٔ معشوقه یم معشوق دكل عشق نقد اوزره در
صندوق اوزره دكل یعنی ذات الهی بو حالات منبع وبو اذواق وكراماته مصدر اولدیغی جهتدن معشوقه اولان حالاتك
خانه سی كبی اولور وحالات عشق نقد وذات محبوب اكا صندوقه مشابه سنده اولور پس بویله كورن عاشقه بو تشنیع
وتقریع لازم كلوركه اكا حضرت محبوب طرفندن دینه ای عاشق وجد وحالات بن سنك معشوقك اولان ذوق وحالتك
خانه سی ومنبعی اولورم معشوقك دكل وسنك عشقك نقد اولان ذوق وحالته در اكه اصندوق مثال مجمع ومخزن
اولان ذاته دكل بو محلده توضیح معنی بودركه سالك مرتبهٔ محبت حقه واصل اولدقده اول محبت واسطه سیله
اكا نیجه درلو ذوق وحالت وكشف وكرامت ولذت وحلاوت حاصل اولور برمرتبه كه روح محب اكا الفته اولوب
الفت قیلور وآنی كندویه یار ایدوب مؤانست ایلر شول دمكه غیرت محبوب شركت سوز ظهوره كله وآنی
افنای خوارق وحالات قیلان ذاتنه قریب قیله عاشق وجد وحالاتدن عارضه اولان حالات واذواق محبوبه زائل
ودردمند عاشق اول حالات محبوبه واذواق معشوقه دن محروم قالور پس ذات مطلقه دن لذت الغه وبلا حالات
واذواق وصال حضرت محبوبه دن حلاوت بولمغه دخی استعدادی اولمدیغنه بناء معشوقه ومحبوبه سی اولان اذواقه
وحالاته اول وقتده مائل اولور والتفات قیلور پس حضرت محبوبه دن بوكونه عتابلره لایق اولور زیرا ادب حضور
معشوق بودكلدر بلكه هیچ آنده معشوقدن غیری برمراد دخی اولمامقدر نته كم بیوررلر (مثنوی) هست معشوق
آنكه او یكتا بود * مبتدا ومنتهات او بود) معشوق فی حد ذاته اول كمسه دركه اول مطلق برقات اوله یعنی كوكل اكا
محبت ایلمكده بعض مراداتنی آنك حبنه شریك قیلمیه حتی آنك عشقنده دودل اولمیه نته كم بو آیت كریمه ده بو معنایه
اشارت واردركه بیوررلر (ماجعل الله لرجل من قلبین فی جوفه) پس بركمسه ایچون برصدرده ایكی كوكل مجعول
اولمدیسه معلوم اولدیكه بركوكلده دخی ایكی معشوق مقبول اولمدی پس معشوق اول اولدیكه سنك اكا حبك جمیع
شوائب اعراضدن پاك وخالص اوله وهو الاول والآخر فحواسنجه سنك مبتدأ واولك وآخرك ومنتهاك اول اوله
واكا نهایت بوله (وان الی ربك المنتهی) (مثنوی) چون بیابی اش نمانی منتظر * هم هویدا او بود هم نیز سر) چونكم اول
معشوقی بوله سن من بعد غیری اشیایه منتظر قالمیه سن هو الظاهر والباطن فحواسنجه هم هویدا وآشكارا محبوب
اول اوله وهم باطنا سركده مطلوب اول اوله محصل ظاهر وباطنك آنك حبنده اتحاد قیله (مثنوی) میر احوالست
نی موقوف حال * بندهٔ آن ماه باشد ماه وسال) بو بیته كلنجه بودك معشوق حقیقینك وآنك حبنده خالص وصافی
اولمین عاشقلرك احوالنی شرح وبیان بیوردیلر پس معشوق حقیقینك عشقنده خالص وصافی اولان كاملر
مرتبه لرینك شرحنه شروع ایدوب خلیفه مستخلفك عینی اولدیغنه وعاشق كامل معشوقك غیری اولمدیغنه دخی
اشارت بیوروب سؤال مقدره جواب اولمق طریقی اوزره بو بیتی ایراد بیوررلر كانه بر سائل دیدیكه عاشق خالص اولمینك
مرتبه سی معلوم اولدیكه اول امیر ذوق وحالدر پس جواب بیوررركه عاشق خالص كیمدر بیوررلر كه میر احوالدر
موقوف حال دكلدر حال بلا تعمل ولا اجتلاب بل بموهبة وهاب قلبه وارده اولان كیفیته دیرلر قبض وبسط وذوق
وشوق كبی وصفت نفسانیه ظهور ایلدكده زائل اولور نته كم عاشق صافی قلبه وارده اولان احوالك جمعینه حاكمدر
اول جهتدنكه مظهر اسم حق وآینهٔ وجود مطلقدر وموقوف ومحكوم حال دكلدر كه كندیسی فناده در حالك
محكومی اولان بقیهٔ وجودی قالان كمسه لردر اول امیر احوال اولان ماهك بندهٔ افكنده سی اولدی ماه وسال زیرا اول
خلیفهٔ الهی سالی وماهی باذن الله تحت حكومته آلمش ومرغ وماهی وسائر اشیای نامتناهیده دخی تصرف قیلمشدر
وجمیع اشیا آنك امرینه مطیع ورام اولمشدر (مثنوی) چون بكوید حال را فرمان كند * چون بخواهد
جسمها را جان كند) چونكم حاله سو بلیه وشوكونه حال اول دیو امر ایلیه فرمانده انقیاد ایلر چونكم دیلیه جسملری
حال ایلر و واصل جان ایلر (مثنوی) منتهی نبود كه موقوفست او * منتظر بنشسته باشد حال جو) منتهی وكامل اولمز

اول كمسه كه حال موقوفدر اول ذوق وحالك ظهورنه منتظر اوتورمش حال جو اوله یعنی اهل حال منتهی واهل كمال
ورجال مرتبه سن بولمز دیمكدر وبوندن احق وادق معنی اولدركه دینه اول كامل انسان وخلیفهٔ رحمان منتهی اولمز اولیله
منتهی كه موقوفدر او ومنتظر اوتورمش حال جو اوله (مثنوی) كیمیای حال باشد دست او * دست جنباند شود مس
مست او) بو تقدیرا اوزره بیتك بو معناسی وجه مذكور اوزره منتهی اولمین اكمل انسان وخلیفهٔ رحمان الی كیمیای حال
اولور یعنی خضر كبی والیاس كبی محول الاحوال اولور ومانند كیمیا استدیكنی تبدیل وتحویل قیلور دیمك اولور واولكی
تقدیرا اوزره معنی بودركه اول موقوف حال اولمین منتهی وكاملك دست ارادتی كیمیای حال اولدی معنی مصرع ثانی دست
ارادتن كه تحریك ایده مس كبی دنی وحقیر اولان احوال آنك مست وعاشقی اولور وآنك دست امر وارادتنه انقیاد
واطاعت قیلور نته كم حضرت خداوندكارك مشهور ومنقبه لرندندركه بركون بدر الدین تبریزی نام بركیمیا كر كلوب
هنرنی حضرت خداوندكاره عرض ایلدی وفقرا كزه هر كون كندی عملدن بشمق بهایه نیجه درهم ودینار ویره یم دیو
سویلدی حضرت خداوندكار غضبه كلوب بیوردیلر كه سبحان الله بز استرز كه سیم وزری خاك قیله وز وفتنه لی اوپودوب
یارانی آنك شرندن امین ایده وز پس بزم مذهب ومشربمزك ضدی بركمسه كلوب دیركه بن خاكی آلتون ایلرم حقا كه
خدای بیچونك بنده لری واردركه حجره نظر ایلسه لر سیم وزر ایدرلر دیوب فی الحال دست مباركلرین ستوی مدرسه دن
برمرمر درك اوزره قودقده سر تا پا آلتون اولوب بدر الدین تبریزی بو كرامات علیه ده حیران قالوب بنده ومرید اولدی
وایندیكنه توبه قیلدی (م ی) كر بخواهد مرك هم شیرین شود) خار ونشتر نركس ونسرین شود اول اكمل اولیا وافضل
اصفیا علیهما الصلوة والسلام موت حد ذاتنده اعظم بلا واجل جفا ایكن اكر استرلرسه مرك هم شیرین ولذیذ اولور
غیریلرك نفسنه وكندی نفسلری حقنده موتك شیرین اولمسنه دلالت ایلین كلمات لطیفه لری ومناقب شریفه لری چوق
واقع اولمشدر ابرازی بو مختصرده قابل دكلدر جمله دن تائیهٔ ابن فارضده موتدن لذت الدقلرینه مناسب ابیات چوقدر
نته كم دیر (بیت) وانی الی التهدید بالموت راكن * ومن هوله اركان غیری هدت) وحضرت خداوندكار حالت نزعده
عزرائیلی مشاهده قیلدقلری وقت بیت بیشترا بیشترا جان من * پیك در حضرت سلطان من بیورمشلردر وشیخ ابو طاهر
(بیت) فان قلت لی مت مت سمعا وطاعة * وقلت لداعی الموت اهلا ومرحبا) دیمشلردر بو جمله موتك آنلره لذیذ وشیرین
اولمسنه دلالت ایلر شیخ صدر الدین قنوی حضرتلری نفحات الهیه سنده دیركه كامل اول كمسه دركه آنك موتی كندی
اختیارینه مفوض اوله استرسه زنده اوله استرسه اوله بیوررلر بوكونه كامل استرسه خار ونشتر نركس ونسرین اولور یعنی
حال بد وبلای زشت لطیف تر وخوش تر اولور دیمك اولور وبو مرتبه ده اولنلرك دخی كاملری كندی مقاملرینه دلالت
قیلور حضرت خداوندكارك خود غزل شریفلرنده وكفتار لطیفلرنده بوكونه تصرف ایلدكلری خصوصده چوق كلام
بیورمشلردر جمله دن بری (بیت) ای عاشقان ای عاشقان حال شما بر تر كنم) ای مطربان ای مطربان دف شما پر زر كنم غزلی
الی آخره كیف مایشاء ایلدكلری تصرفه اشارت وبو ذكر ایلدكلری مرتبه دن عبارتدر محصل بونلر دائرهٔ بشریتدن
خروج ایتمشلر وعقول واحوال قیدندن خلاص اولوب اوته كتمشلردر (مثنوی) آنكه او موقوف حالست آدمیست *
كه بحال افزون وكاهی در كمیست) اول كمسه كه حالك موقوفیدر آدمیدر اول حالله كه كاه زیاده وكاهی كملكده در
اكر احوال شریفه كلورسه افزون واكر احوال دنیه كلورسه واكا حكم قیلورسه كندی وقلبی دركون اولور (مثنوی
صوفی ابن الوقت باشد در مثال * لیك صافی فارغست از وقت وحال) صوفی مثالده ابن وقت اولور ولیكن صافی
وقتدن وحالدن فارغدر وقتك معناسی بودركه وقت احوالدن برحالدركه عبد اوزره غالب اوله وبلا تعمل ولا اكتساب
كله وقلبه هجوم قیله مثلا انقباض وانبساط وشوق وذوق ونشاط كبی وعبدك وجودنده متصرف اوله وحكمنی امضا
واجرا قیله ولهذا الوقت سیف قاطع دیدیلر كه برآخر وقتك حكمنی قطع ایلر وصوفی اولدركه ابن وقت اوله یعنی طفل
صغیر پدر كبی برنه مرتبه ده طفیل ومحكوم اولورسه واب ابننده نوجهله حكومت قیلورسه ومتصرف اولورسه صوفی
دخی وقته بوكونه محكوم ومغلوب ووقت اكا مانند اب حاكم وغالب اولور وكیف مایشاء متصرف قیلورسه صوفی
ابن الوقت باشد در مثال بیوردقلری بو معنایه اشارت اولور مثال نال ینیلدن مصدر میمیدر یعنی حالدن حاله نائل
وواصل اولمقلقده دیمك اولور ولیكن صافی اولان یعنی غل وغش بشریتدن پاك اولان وذاتنی غبار وزنكار سویدن
آیینه وار تابناك قیلان وصفا بولان كمسه وقتدن وحالدن فارغدر وقت بوراده حاله محل اولان آن وزماندر پس صافی
حالدن محلدن فارغدر دیمك اولور ومشایخ عظامك حاله وقت تعبیر ایلدكلری محلك اسمنی حاله اطلاق ایتمك قبیلندن
وذكر محل وارادهٔ حال سبیلندن اولور صافینك وقت وحالدن فراغ بالنه بو مقال دلالت ایلر كه حسین بن علیدن رضی
الله تعالی عنهما روایت اولنور وقع یوما حریق فی داره وهو فی السجود لم یرفع رأسه وما التفت الیها فلما طفئت النار

رفع رأسه فقيل له لم ما رفعت رأسك في هذه الحالة قال الهتني مشاهدة النار الكبرى عن هذه النار الصغرى (مثنوى
حالها موقوف عزم ورأى او* زنده از نفخ مسيح آساى او) جميع احوال اول صافى اولان صاحب كمالك عزم ورأينه
موقوفدر واول حاللر آنك مسيح آسا اولان دم حيات بخشندن زنده در وآنك عزم ورأيى واسطه سيله فرخنده در
دعك اولور (مثنوى) عاشق حالى نه عاشق بر منى* بر اميد حال بر من مى تنى) سن عاشق حالسن بكا عاشق دكلسن
يعنى اول معشوقلك اوكنده نامه خوان اولان وكندى احواله ميل قيلان عاشقنه ديديكه كندى حالكه عاشقسن بنم
اوزريمه دكل وذوق وبال اميدى اوزره بنم اوزريمه طولنورسن (م ى) آنك يك دم كم دمى كامل بود) نيست معبود خليل
آفل بود) اول محبوبكه بر دم ناقص وبر دم كامل اوله خليلك معبودى دكلدر اول غافل وزائلدر يعنى اول معشوقلك
كه حسن وجمالى كاه ناقص وكاهى كامل اوله وعاشق اكا حسنى زياده اولدقجه محبت ونقصان بولدقجه آندن نفرت قيله
اول مشرب خليلده اولان وقدم خليل اوزره سير قيلان عارفك معبودى اولمزتة كه حضرت خليل آفل اولانلر حقنده
(لا احب الافلين) ديدى بو آيتك تفسيرى جلد اولده قصهٔ ديدن خليفه ليلى را بياننده مرور ايتدى وارث خليل اولان
دخى هر احوال آفله وهر محاسب زائله ميل ايتميوب (لا احب الافلين) ديرته كم بيوررلر (مثنوى) وانكه آفل باشد وكه
آن واين* نيست دلبر لا احب الافلين) اول محبوبكه آفل اوله وكاه اويله وكاهى بويله اوله يعنى كاه ناقص وكاه كامل وكاه
محبوب اوله دلبر دكلدر اول بن افل اولنلرى سومزم وزواله وارنلره محبت قيلمزم (م ى) آنكه او كاهى خوش وكه
ناخوش است) يك زمانى آب ويك دم آتش است اول نسنه كه كاهى خوش وكاهى ناخوشدر يعنى برقرار دكلدر برزمان آب
وبرزمان آتشدر يعنى آنك ذاتى برزمان آتش كبى وبرزمان آب وبرزمان لطيف ومحبوب وبرزمان آتش كبى سوزنده
وغضوبدر بوكونه متبدل ومتلون اولان شئ (م ى) برج مه باشد ولكن ماه نى* نقش بت باشد ولى اكاه نى) برج ماه
حقيقت ومطلع انوار احديت اولور ولكن بالذات ماه دكل نقش بت اولدى ولكن اكاه دكل يعنى معبود بالذاتك نقشى
وصنعى اولدى ولكن آنك نقشى اولديغنه ومظهر صفاتى اولديغنه عالم دكلدر محصل مقال اكر جمال وكر كمال واكر حال
واكر ذوق بال هرنه ايسه متغير ومتبدل اولمقدن خالى اولميه اول مظهر تجلئ الهيه در بالذات اله دكلدر وصورت معبود
حقيقيدر ولكن اكاه دكل پس هر كيم آفل وزائل اولانى محبوب اتخاذ ايدر عاقبت پشيمان اولور ومحبوب باقيدن محروم
قالور (م ى) هست صوفئ صفا جون ابن وقت* وقت را همچون پدر بكرفته سخت صوفئ صفا جون وقتنك اوغلى
اولدى وقتى پدر كبى محكم طوتدى واكا هر وجهله متابعت ايتدى (م ى) هست صافى غرق عشق ذو الجلال* ابن كس
نى فارغ از اوقات حال) اما وافى اولان صافى غرق عشق ذو الجلال اولدى بركسه نك طفلى وطفيلى دكلدر اوقات وحالدن
فارغدر واوقات وحالك اكا حكمى نافذ دكلدر (مثنوى) غرقهٔ نوريكه اول لم يولد است* لم يلد لم يولد آن ايزدست)
اول صافى اولان وافى بر نوره غرقدركه اول نور كسه دن طوغمامشدر طوغورممق وطوغورلمش اولمامق ايزد تعالينك
لا يقيدر غيرك دكل پس صافى نور ذات حقه مستغرقدركه والد ومولود اولمز بو سوره نك تفسيرى جلد ثانيده چوبان
حكايه سنده مرور ايلدى آنده طلب اولنه (مثنوى) درچنين عشق بجو كر زنده* ورنه وقت مختلف را بنده)
واربونك كبى بر عشق استه اكر فى الحقيقة زنده ايسك والا مختلف اولان وقتك يا خود وقت ايچون بنده وافكنده سن
مثنوى) منكر اندر نقش زشت وخوب خويش* بنكر اندر عشق ودر مطلوب خويش) نظر ايله زشت نقش اولمغه
وخوب نقش اولمغه كه اكادين وطريقنده اعتبار يوقدر عشقكه وكندى مطلوبكه نظر ايله كه اعتبار بونلره در زيرا
على اى صورة كنت اكر مطلوبك اعلى ايسه سنده اعلى واكر مطلوبك اسفل ايسه سنده اسفل سن (مثنوى) منكر انكه
تو حقيرى يا ضعيف* بنكر اندر همت خود اى شريف) اكا نظر ايتمه كه يا حقير ويا ضعيف سن همتكه نظر ايله
اى شريف كه قيمة المرء همته بيورلمشدر (مثنوى) تو بهر حالى كه باشى مى طلب* آب مى جو دائما اى خشك لب)
محصل كلام ونتيجهٔ مرام سن هرنه حالده اولورسك اول همان طلب ايله آب حياتى ديله دائما اى خشك لب طالب
مثنوى) كان لب خشكت كواهى مى دهد* كو باخر بر سر منبع رسد) زيرا كه اول سنك لب خشك اولمالك
شهادت ويرركه اول لب خشك آخر كار من طلب وجد وجد ومن قرع الباب ولج ولج حديثلرينك مقتضاسنجه
سرچشمهٔ آب حياته ايرشور ومرادنه واصل اولوب ايرشور (مثنوى) خشكئ لب هست پيغامى زآب* كه بمات آرد يقين
اين اضطراب) خشك لب اولمق وتشنه لك مرتبه سن بولمق البته آب حيات حقيقتدن پيغام بولمق اولدى
واخبار قيلدى كه سنى ما يه كتورر يقينا بو اضطراب (م ى) كين طلبكارى مبارك جنبشست) اين طلب درراه حق
مانع كشست) كه بو طلبكارلق مبارك جنبشدر وبو طلب حق يولنده مانع كشدر يعنى ازالهٔ موانع ايلمسى مقرردر
مثنوى) اين طلب مفتاح مطلوبات تست* اين سپاه ونصرت ورايات تست) بو طلب سنك مطلوباتنك مفتاحيدر

بوسنك

بوسنك سپاهك ونصرتك ورايا تكدر (مثنوى) اين طلب همچون خروسى در صياح* مى زند نعره كه مى آيد صباح)
بو طلب صياحده اولان بر خروس كبيدر نعره اورركه صباح كاوردى يعنى انسانك طلبى شول صباح كلور ديو نعره
اوران وصيحه قيلان بر خروسه بكزركه آنك شب تارده اوتمسى فجرك طلوع قيلمسنه علامت اولور وصباحك كلمسنه
دلالت قيلور طلب دخى فجر مقصودك طلوعنه وصبح مرادك ظهورينه دليل ونشاندر (مثنوى) كرچه آلت نيستت
تو مى طلب* نيست آلت حاجت اندر راه رب) اكرچه سنك آلتك يوق ايسه هم طلب ايله رب يولنده آلته حاجت يوقدر
وطلبندن او سبب اولمز بو يولده آلات واسبابك ركن اعظمى طلبدر بر طالبده طلب بولنده قدنصكره اكا آلت
اكسك اولمز (مثنوى) هر كرا بينى طلبكار اى پسر* يار او شو پيش او انداز سر) اى پسر كيمى سن طلبكار كوره سن
آنك يارى اول باشى آنك اوكنه آت وآنك صحبتنى جان ودل ايله اختيار ايت (مثنوى) كز جوار طالبان طالب شوى*
وز ظلال غالبان غالب شوى) زيرا طالبلرك مجاورتندن طالب اولورسن وغالبلرك سايه سندن غالب اولورسن صحبتك
عظيم تأثيرى واردر بهر حال شى مقارنتك حكمنى اخذ ايلر (مثنوى) كر يكى مورى سليمانى بجست* منكر اندر جستن او
سست سست) اكر بر مور سليمانلق استديسه انك سليمانلق استمسنه سست سست باقمه بلكه آنك همتنه وطلبنه نظر ايله
مثنوى) هرچه دارى تو زمال و پيشهٔ* نى طلب بود اول واندیشهٔ) سن مالدن و پيشه دن حالا الكده هرنه طوتر ايسك
آنك اولى طلب واندیشه دكلميدى آنك اولى خود طلب واندیشه ايدى پس طلبدن فارغ اولمه ودعا وتضرع ايلمكدن
مفارقت قيلمه تا بر كون مطلوبكى بوله سن ومقصودكه واصل اوله سن بو حكايه ده مذكور اولان طالب رزق حلال كبى
(حكايت آن شخص كه در عهد داود عليه السلام شب وروز دعا ميكرد كه مرا روزئ حلال ده بى رنج (مثنوى)
آن يكى در عهد داود نبى) نزد هر دانا و پيش هر غبى) اول بر كسه داود نبى عليه السلام عصر شريفنده هر دانانك قتنده
وهر غبينك اوكنده (م ى) اين دعا ميكرد دائم كاى خدا* ثروتى بى رنج روزى كن مرا) دائما بو دعايى ايلردى كه اى خدا
بكا رنج ومشقتسز ثروت ويسار روزى ايله (مثنوى) چون مرا تو آفريدى كاهلى* زخم خوارى سست جنبى منبلى)
الهى چونكم سن بنى بر كاهل ياراتدك بر زخم خوار وبر سست جنبى وبر منبل خلق ايتدك يعنى زخم يبجى وسست
حركت ايديجى بر تنبل وكار وكسبنده بر كاهل خلق ايتدك (مثنوى) بر خران پشت ريش بى مراد*
بار اسب واستران نتوان نهاد) بى مراد اولان ارقه سى ياغر خرلر اوزره اسبلر واسترلر يوكنى قومق ممكن اولمز زيرا
آنلرك اول يو كارى چكمكه طاقتى يوقدر (مثنوى) كاهلم چون افريدى اى ملى* روزيم ده هم زراه كاهلى)
اى ملى وجلى اولان پادشاه چونكم بنى كاهل ياراتدك هم بكا كاهللك يولندن روزى ويروبنم رزقمى بكا بى كسب
وبى زحمت ايركور (مثنوى) كاهلم من سايه خسبم در وجود* خفتم اندر سايهٔ اين فضل وجود) الهى وخلاقى
بن كاهلم ووجودم تنه سنده سايه خسبم بن سنك بو فضل وجودك سايه سنده ياتمشم وظلال لطف واحسانك التنده
استراحت ايتمشم (مثنوى) كاهلان وسايه خسبانرا مكر* روزئ بنوشته نوعى ديكر) مكر كه كاهللر وسايه خسبلر
ايچون يعنى كولكه ده ياتان بى كار وبى كسبلر ايچون بر آخر نوع روزى يازمشدركه آنلره بى كار وبى كسب اول رزق
واصل اولور وآنلر اول نعمتى بلا تعب ياتد قلرى يرده اكل قيلور (مثنوى) هر كرا پا هست جويد روزئ* هر كرا
پا نيست كن دلسوزئ) هر شول كمسه نك كه اياغى واردر بر روزى طلب ايلر هر شول كمسه نك كه اياغى يوقدر اكا
دلسوزلق ايله يعنى رزق طلبنده تك وپو ايلمكه قادر اولمين كمسه يه مرحمت وشفقت ايله (مثنوى) رزق را مى ران بسوى
ان حزين (ابر را باران بسوى هر زمين) اول حزينك جانبنه رزقى سن اى رزاق مطلق سور هر زمينك جانبنه ابر ياغدر
يعنى هر زمين جانبنه هر سحابى سوروب آندن امطارى دريغ زمينك جانبنه ياغدر ديغك كبى رزقنى دخى كسب
وتحصيله قادر اولمين كمسه لر اوزره بى دريغ عطا ايله (مثنوى) چون زمين را پا نباشد جود تو* ابر را راند بسوى او دو تو
چونكم زمينك اياغى اولميه سنك جودوكرمك آنك جانبنه سحابى ايكى قات سوررو بى دريغ قطرات امطارى
آنك اوزرينه نثار ايلر (مثنوى) طفل را چون پا نباشد مادرش* آيد وريزد وظيفه بر سرش) طفلك چونكم اياغى اولميه
آنك مادرى كلور وآنك باشى اوزره وظيفه دوكر وآنك رزقنى وغداسنى كتوروب اغزنه صوقار (مثنوى)
روزئ خواهم بنا كه بى تعب* كه ندارم من ز كوشش جز طلب) الهى ورزاقى بن هم تعب وزحمتسز ناكاه بر روزى
استرم كه بن سعى وكوششده طلبدن غيرى نسنه طوتمزم بنم آلت واسبابم همان سنك جنابكدن انجق طالب رزق اولمقدر
مثنوى) مدتى بسيار مى كرد اين دعا* روز تا شب شب همه شب تا ضحى) بو دعايى چوق مدت ايلدى كوندز كيجه يه دك
وكيجه دوكاى كيجه ضحى وقتنه دك بويله دعا ايلدى وبو اسلوب اوزره سويلدى (مثنوى) خلق مى خنديد بر كفتار او*
بر طمع خامى وبر بيكار او) خلق عالم آنك كفتارى اوزره كولرلردى آنك خام طمعى وبيكارى اوزره خنده ايلرلردى

بویله دیو (مثنوی) که چه میکوید عجب این سست ریش * یا کسی دادست بنك بیهشیش) که نه سویلر عجب بو احمق وابله سست ریش احمق دیمکدن کنایه دریا خود بر کمسه بو که بی هشلك بنکی ویردی وآنی بو کونه بی هوش قیلدی که بو کونه بیهوده سوز سویلر و محالات طلب ایلر (مثنوی) راه روزی کسب ورنجست وتعب * هر کسی را پیشهٔ دادو طلب اطلبوا الارزاق فی اسبابها * وادخلوا الاوطان من ابوابها ارزق یولی کسب ورنج وتعبدر هر کمسه یه خدای متعال صنعت وطلب ویردی) ارزاقی سز طلب ایلك سببلرنده ووطنلریکزه کیرلك قپولرندن بومضمون هر شیئك نسبتنه واسنادنه توجه وتعلق ایتمکدن کنایه در بو که مناسب اولان بیت وآیت جلداولده تعظیم ساحران موسی علیه السلام رابیانده شرح اولندی وتوضیح قیلندی آنده طلب اولنه (مثنوی) شاه سلطان ورسول حق کنون * هست داود نبی ذوفنون) ودخی زمانه خلقی دیدیلر که شاه نبوت وسلطان خلافت وحضرت حقك رسولی که الان وفی هذا الزمان ذوفنون اولان داود نبی اولدی (مثنوی) با چنان عزی ونازی کاندروست * که کزیدستش عنایتهای دوست) آنك کبی عزت ونازله که آنك وجود شریفنده واردر که آنی کزیده یعنی اصطفا واجتبا قیلمشدر دوستك عنایتلری انبیا علیهم السلامك اهل عنایت اولدیغنه اشارتدر که نبوت کسبله اولمز (مثنوی) معجزاتش بی شمار وبی عدد * موج بخشایش مدداندر مدد) اول حضرتك معجزاتی بی شمار وبی عدد وعطا وبخشایشی موجی مدداندر مدددر یعنی لاینقطع مدد مدده متصلدر (مثنوی) هیچ کس را خود زآدم تا کنون * کی بدست آواز همچون ارغنون) هیچ برکسه یه خود حضرت آدمدن بو آنه کلنجه یه دك چکن ارغنون سازی کبی بربلند ولطیف آواز اولمشدر یعنی هیچ برکسه اول زمانه کلنجه یه دك اول آوازه مالك اولمدی حق تعالی معجزه اولمق ایچون اول آوازی اکا عطا ایلدی (مثنوی) که بهر وعظی بمیراند دویست * آدمی راصوت خوبش کرد نیست) حضرت داود علیه السلام برمرتبه صوت حسنه یه مالك ایدیکه هر بر وعظنده اولدرردی ایکی یوز آدمی آنك صوت خوبی یوق ایلردی روایت اولنور که هر بار که وعظه شروع ایلسه لردی انسان وحیوان آنك مجلسنه جمع اولورلردی وآنك حسن صوتله اوقودیغی کلام نصیحت انجامی استماع قیلورلردی برمرتبه مست اولورلردیکه اکثری کندیدن کچوب وبرنیجه سی دخی موت شراب ازل لذت واسطه سیله ایچوب اولورلردی حتی حضرت سلیمان علیه السلام یا ابتی قد خرقت المستمعین نداسنی اوررلردی پس حضرت داود علیه السلام وعظدن فارغ اولورلردی (م ی) شیر وآهو جمع کردند آن زمان * سوی تذکیرش مغفل این ازان) بر معجزه سی دخی بو درکه اول زمانکه وعظ ایلیدی شیر وآهو جمع اولورلردی اول حضرتك تذکیری جانبنه بوشیر آهودن مغفل اولدیغی حالده وآهو شیرك ضررندن نجات بولدیغی وقتده (م ی) کوه ومرغان هم رسائل بادمش * هردواندر وقت دعوت محرمش جبال وطیور آنك دمنه هم رسایل ایدیلر هرایکیسی دعوت وقتنده اکا همدم ایدیلر رسایل رسیله نك جمعیدر رسیله بونده انیسه معناسنه در یعنی داود علیه السلامك بر معجزه سی دخی بو ایدیکه آنك دمنه جبال وطیور همدم وهم اواز اولورلردی وانکله معا تسبیح وناله قیلورلردی کما قال الله تعالی فی سورة الانبیا (انا سخرنا مع داود الجبال یسبحن والطیر وکنا فاعلین) وقال فی سورة سبأ یاجبال اوبی معه والطیر والناله الحدید (مثنوی) این وصد چندین مر اورا معجزات * نور رویش بی جهات ودرجهات بوذکر اولنان معجزه ویوز بوذکر اولنان قدر آنك معجزاتی وار اول حضرتك بی جهات اولان نور وجهی جهات ایچره در یاخود معنی آنك نور روی بی جهات ودرجهاتدر یعنی نور ذاتی هم مطلق وهم مقیددر (مثنوی) باهمه تمکین خدا روزیٔ او * کرده باشد بسته اندر جست وجو) بو دوکلی تمکین عزتله خدای متعال اول حضرتك رزقنی جست وجو یه یعنی کسب وطلبه باغلوا یتمش اولدی (مثنوی) بی زره بافی ورنجی روزیش * می نیاید باهمه پیروزیش) زیرا زره باف اولمقسزن وجبه وجوشن دوزمك ورنج وتعب چکمکسزن اول حضرتك رزق وغداسی کلمدی وحاصل اولمدی بو دوکلی مراده مظفر اولمغله وعزت وتمکینه وصول بولمغله یله واول حضرتك زره باف اولمسنه وروز وشب کسب قیلمسنه آیت کریمه وحدیث شریف دلالت ایدر نته کم حق تعالی سورهٔ سباده بیورر (والناله الحدید ان اعمل سابغات وقدر فی السرد یعنی بز اول داوده آهنی نرم ایلدك موم کبی تا استدیکن دوزه وامر ایلدك ایشله دروع واسوبی دیمکله واول دروعی نسج ایتمکده وحلقهٔ متعلقده تقدیر ایله یعنی حلقه لرینك بری برینه متناسب اولمسنده اندازه یی حفظ ایله تا آنك وصفی متناسب واقع اوله دیمك اولور تفسیر مدارکده بو آیتك تفسیرنده دیر که حضرت داود علیه السلام هر کون تبدیل شکل ایدوب ناس ما بیننه چیقاردی وکندی نفسندن آنلره سؤال ایلردیکه داود نیجه در آنلر حمد وثنا ایدرلردی فبعث الله ملکین فی صورة آدمی فسألهما علی عادته عن حاله فقالا نعم الرجل داود لولم یأکل من بیت المال ولا یطعم عیاله منه فسأل عند ذلك ربه ان یسبب له ما یستغنی به عن بیت المال فعلمه الدروع وصحیح بخاریده ومصابیح ومشارقده

بو حدیث شریف ابوهریره دن روایت اولنور قال علیه السلام ما اکل احد طعاما خیرا من ان یأکل من عمل یده وان نبی الله داود علیه السلام کان یاکل من عمل یده یعنی یعمل الدرع ویبیعها ویأکل من ثمنها وفیه فضیلة الاکتساب لانه من سنن الانبیا کذا فی تنویر المصابیح نته کم حضرت ابن عباسدن روایت اولنور که بیوردیلر کان آدم علیه السلام حراثا ونوح نجارا وادریس خیاطا وابراهیم ولوط زراعین وصالح تاجرا وداود زرادا وموسی وشعیب علیهما السلام ومحمد المصطفی صلی الله تعالی علیه وسلم رعاة کذا فی نزهة الناظرین وعن ابی هریرة رضی الله تعالی عنه قال علیه السلام کان زکریا نجارا رواه مسلم کذا فی المشارق ای یعمل بیده یأکل کسب یده کبی او طائفه یی کورن وسببه تشبث قیلان طائفه نك تمسکلری بونلردر وبونلره مائل اولنلردر وبوسببه مائل اولان طائفه دن بعض کمسه لر واردر که بلا کسب ولا سبب ذوق حاصل اولمز اعتقادنده اولوب وسر توکلدن بی بهره قالوب المرء عدو لما جهل فحواسنجه زمان داودده اولان جهله نك حضرت حقه دعا کننده اولان متوکل حقنده ایلدکلری طعن وملامت کبی اصحاب توکل حقنده طعن وملامت قیلوب دیرلر نته کم آنلر دیدی (مثنوی) اینچنین مخذول وواپس ماندهٔ * خانه کنده دون کردون راندهٔ) پس بونك کبی بر مخذول ووامانده اوی قوقش دون برفلك رانده (مثنوی) اینچنین مدبر همی خواهد که زود) بی تجارت برکند دامن زسود بو نجلین برمدبر استر که علی الفور بلا تجارة ولا کسب اتکن سود ومنفعتدن پرایلیه (مثنوی) اینچنین کیجی بیامد درمیان * که برآیم برفلك بی نردبان) بونك کبی بر کیج وابله اورته یه کلدی بویله دیو که فلك اوزره بن نردبانسز یوقارو کاورم وآسمانه بلا سبب دعا ایله عروج قیلورم آنك بی کسب روزی طلب ایلمسی آسمانه بی نردبان صعود ایلرم دیمك کبیدر (مثنوی) این همی کفتش بتسخر رو بکیر * که رسیدت روزی وآمد بشیر) بو بریسی اکا طنز وتسخر ایتمکله دیردی یوری طوت که سکا روزی ونصیب ایرشدی وبشیر کلدی مژده سکا نه طورورسن قالق آنی اخذ ایت دیردی (مثنوی وان همی خندیده ما را هم بده * زانچه یابی هدیه ای سالار ده) واول بری کولردی بزه دخی اول نسنه دن که ای سالار ده سن هدیه بولورسن ویر واول بولدیغك رزق فراواندن بزه دخی برحصه وهدیه ایر کوردیردی (مثنوی) اوازین تشنیع مردم وین فسوس * کم نمی کرد از دعا وچاپلوس) اول بیچاره مردملك بو تشنیعلرندن وبو فسوس واستهزاسندن دعادن وتملقدن هیچ برنسنه یی کم ایلمزدی وبونلرك طعن وتشنیعندن اونری دعا وتضرع ایلمکدن فارغ اولمز وطلب روزیدن اجتناب قیلمزدی (مثنوی) تا که شد در شهر معروف وشهیر * کوز انبان تهی جوید پنیر) تا کم اول کمسه شهر ایچره معروف ومشهور اولدی بویله دیو که اول شخص تهی وخالی طغارجقدن پنیر استر وبلا سبب رزق طلب ایلر (مثنوی) شد مثل درخام طمعی ان کدا * او ازین خواهش نمی آمد جدا) اول کدا خام طمع اولمقده شهر ایچره مثل اولدی وبی کسب حضرت حقدن طالب رزق اولمقده خلق ایچره شهرت بولدی واول فقیر بو خواهشدن جدا کلمدی وبو استکدن اصلا مفارقت قیلمدی (دویدن کاو در خانهٔ آن دعا کننده بالحاح قال النبی علیه السلام ان الله یحب الملحین فی الدعاء زیرا عین خواست از حق تعالی در الحاح خواهنده را بهست از انچه میخواهد از او) بو سرح شریف وبو بیان لطیف اول الحاح وابرام له دعا ایدیجی اولان کمسه نك خانه سنه کاولك یلمسی وقپو یی قیروب ایچرو کلمسنك بیانیدر نته کم حکیم ترمذی وبیهقی عایشه رضی الله عنها حضرتلرندن بو حدیث شریفی روایت ایدرلر قال علیه السلام ان الله یحب الملحین فی الدعاء یعنی تحقیقا الله تعالی حضرتلری دعاده الحاح ایلین بنده لرنی سورز یرا حق تعالی دن عین استمك والحاح ایلمك والهی بکا شو مرادی ویر دیو سویلمك خواهنده اولان ودعا قیلان کمسه یه اول نسنه دن یکدر که حق تعالیدن آنی استر وطلب ایلر (مثنوی) تا که روزی نا کهان در چاشتکاه * این دعا می کرد با زاری واه) حتی بر کون ناکاه قوشلق وقتنده بو دعایی اول کمسه اه وزار ایله ایلردی وخدایا بکا بی کسب وبی تعب رزق ویروبنم نصیبیم بلا سبب بکا ایرکوردیو سویلردی (مثنوی) نا کهان در خانه اش کاوی دوید * شاخ زد بشکست دربند وکلید) ناکهان خانه سنه بر کاو یلدی قپو یه بر شاخ اوردی بند وکلیدنی قیردی (مثنوی) کاو کستاخ اندران خانه بجست * مرد در جست وقوایمهاش بست) کستاخ اولان کاو اول خانه ایچره صچرادی فی الحال اول مرد یرندن صچرادی وآنك قایمه لرنی باغلدی قایمه دابه ایاغیدر قوایم آنك جمعیدر (مثنوی) پس کاوی کاو ببرید آن زمان * بی توقف بی تأمل بی امان) پس اول زمان کاولك بوغازنی کسدی توقفسز وتأملسز وامانسز یعنی بلا توقف ولا تأمل امان وزمان ویرمیوب آنی ذبح ایلدی (مثنوی) چون سرش ببرید شد سوی قصاب (تا اهابش برکند دردم شتاب) چونکم اول بقرك باشنی کسدی وقصاب جانبنه کتدی تا کم قصاب آنك اولدمده شتاب ایله دریسنی یوزه وجلدنی آنك لحمندن قوپاره وسلخ ایلیه عذر کفتن نظم کننده ومدد خواستن او (مثنوی) ای تقاضا کرده رون همچون جنین * چون تقاضا میکنی اتمام این) بو مناجاتك وعرض حاجاتك ماقبلنه

مناسبتی بودرکه نته کم حضرت داود علیه السلام زماننده رزق صوری طلب ایلین کمسه مقسوم اولان رزقنه دعاونیاز ایله
واصل اولدی وآنک مرادی قپوسندن ایچروکاوب مقتضای قلبنی بوطریقله بولدی پس جناب خداوندکار قدس سره
العزیزدخی حضرت پروردکاره رزق معنوینک حصولیچون یعنی معارف وعلوم مثنوینک بالتمام بطریق واردات
والهام خانهٔ دللرینه وصولیچون دعاونیازه شروع ایدوب ومناجات وعرض حاجات بولنه کیدوب بیوررلر که ای
درونک جنین کبی تقاضا ایدیجی یعنی جنینک ولادت وظهوری اقتضا ایلدیکی کبی باطنک ظهورنی اقتضا ایدیجی
خدا چونکیم بومثنوینک ورزق معنوینک اتمامنی اقتضا ایلرسن (مثنوی) سهل کردان ره نما توفیق ده * یا تقاضا را بهل
برما منه) سهل وآسان ایله یولی کوستر توفیق ویریا خود اقتضای درونی کیدر بزم اوزرمزه قومه (م ی) چون ز مفلس زر
تقاضا میکنی * زر ببخشش در سرای شاه غنی) چونکیم مفلسندن التون اقتضا ایلرسن اکا التون بخش ایله نهانده
هرکسدن ای غنی پادشاه اندنصکره آندن تقاضای زر ایله یعنی بنکه جمیع وارلقدن مفلس وفقیرم چونکیم مفلسدن
دینار علوم واسراری تقاضا ایلیه سن بکا معنا زر معارف وعلومی اعطا ایله ای غنی تاکم بروجه مقتضا آنک اظهارنه
قادر اولم (م ی) بی تو نظم وقافیه شام وسحر) زهره کی دارد که آید در نظر سنک امر وارادتکسز نظم وقافیه شام وسحرده
قچن زهره وبهره طوترکه نظره کله (مثنوی) نظم وتجنیس وقوافی ای علیم * بندهٔ امر تواند از ترس وبیم) نظم وتجنیس
وقوافی ای علیم اولان پادشاه سنک امرکک مطیع وبنده سیدر خوف وبیم جهتندن ترس وبیم الفاظ مترادفه در نظم
وتجنیس وقافیه نک ترسنده وخائف اولملری وامر حقه اطاعت قیلملری حضرت رب العالمینه بونلرک دخی عارف اولملری
(وان من شئ الا یسبح بحمده) آیت کریمه سنک حکمنده داخل اولوب کسائر الاشیاء حضرت حقه تسبیح قیلملرینی
اظهار واشعار ایلر پس بومعنی سببیله هرشیئک تسبیح ایلمسنک بیانه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) چون مسبح کردهٔ
هرچیز را * ذات با تمییز وبی تمییز را) الهی چونکیم مسبح ایلدک هرچیزی اکرذات باعقل وباتمییز اولسون مثلا ملائکه
وجن وانسان کبی واکرذات بی عقل وبی تمییز اولسون مثلا جماد ونبات وحیوان کبی جمیع اجزای جهان وکون ومکان
حمدیکه ملتبس اولدقلری حالده شان شریفکه لایق اولمین نقایصدن تنزیه وتقدیس ایدرلر نته کم کلام مجیدکده بیوردک
وان من شئ الا یسبح بحمده ولکن لا تفقهون تسبیحهم) نکره سیاق نفیده واقع اولسه عموم افاده ایلر یعنی هیچ
برشئ یوقدر الا اول الهی تسبیح ایلر حمدیکه ملتبس اولدیغی حالده یعنی اول حضرتی تنزیه ایلر سمات نقصان ونقایص
مکاندن ولکن سز اول اشیانک تسبیحنی بیله مزسز وفهم قیله مز سزای انسان کیمی لسان قال الله تنزیه قیلور وکیمی دخی
لسان استعداد ایله وزبان حال ایله مسبح اولور نته کم بومعنایه اشارت ایدوب بیوررلر (مثنوی) هر یکی تسبیح برنوعی دکر *
کوید او وز حال ان این بی خبر) هربریسی تسبیحی کندی ذاتنه مناسب اولان لسان ایله برنوع آخر اوزره سویلر واول
شیئک حالندن بوشئ بی خبردر (مثنوی) آدمی منکر ز تسبیح جماد * وان جماد اندر عبارات اوستاد) آدم اوغلی منکردر
جماداتک تسبیحنه علی الخصوص معتزله وآنلره تقلید ایلین طائفه مع هذا اول جمادات حق تعالی به عبادات وتسبیح
ایلمکده استاددرنته کم جلد اولده حنانه بیاننده وبو جلدده دخی بومحله مناسب اولان دلائل وبراهین مارکبر
حکایه سنده مرور ایلدی (مثنوی) بلکه هفتاد ودو ملت هر یکی * بی خبر از یکدکر اندر شکی) بلکه یتمش ایکی ملتک
هر بری بر آخر ملت اهلنک سرندن وتسبیحندن بی خبردر وآخر ملتک تسبیح ایلدیکنه شک وشبهه ده در (مثنوی)
چون دو ناطق را ز حال همدکر * نیست آکه چون بود دیوار ودر) چونکیم ایکی ناطق ایچون بری برینک حالندن
آکاه اولمق یوقدر دیوار ودر بیچه نیجه اولور یعنی دیوار ودریچه اوله آنک حالندن ناطق آکاه اوله وتسبیحنی فهم قیله (م ی)
چون من از تسبیح ناطق غافلم * چون بداند سبحهٔ صامت دلم) چونکیم بن ناطق اولان بر آخر ملتک تسبیحندن
غافل اولم صامت وساکت اولان جماداتک تسبیحاتنی بنم قلبم نیجه بیلور وآنک تنزیهاتنه نوجهله آکاه اولور (مثنوی
هست سنی را یکی تسبیح خاص * هست جبری را ضد آن در مناص) اهل سنت والجماعة ایچون الهی برنوع تنزیه ایتمک
واردرکه بونلرک لسان اعتقادی وزبان استعدادی لا جبر ولا تفویض والامر بین ذلک دیو تسبیح ایدر وتنزیه وتقدیس ده
مذهب عدل اوزره کیدر وجبرینک دخی بونک ضدی وخلافی کندی به مخلص ومنجا اتخاذ ایلمکلکده بر آخر نوع اوزره
تسبیح وتنزیهی واردرکه انلر من کل الوجوه خالق وفاعل الله در دیرلر وعبد جماد منزله سنده در دیو اعتقاد ایدرلر (مثنوی
سنی از تسبیح جبری بی خبر) جبری از تسبیح سنی بی اثر) سنیلر جبریلرک تسبیحندن بی خبردر اول جهتدنکه سنی عادل
اسمنک مظهریدر انکیچون طریق عدلدن عدول قیلمز وجبر جانبنه مائل اولمز پس جبرینک ریسنی شرک خفی وجلیدن
تنزیه ایلدیکندن وخالق جمیع اعیان وافعال ومرید کل اقوال واحوال اولدر دیو سویلدیکندن سنی بی خبردر زیرا جبار
وقهار اسمنک تجلیسی اکا غالب دکلدر وجبری دخی سنینک تسبیحندن بی اثردر زیرا جبری جبار وقهار ومرید ومختار

صفتلرینک مظهریدر بو اسملرک پرتوی آنلرک باطننه غالب وبونلر بو اسملرک حکمنه مغلوب اولدقلری ایچون طریق
اعتداله کیده مزلر اهل سنتک تسبیحنی فهم ایدوب تعقل ایده مزلر واهذا آنلرک اعتقاد وتنزیهندن بی اثرلردر کذلک
سنیلر دخی مرتبه لرینک حکمنده مقید اولدقلری ایچون جبریلرک تسبیحندن بی خبرلردر (مثنوی) این همی
کوید که آن ضالست وکم * بی خبر از حال او وز امر قم) بو جبری دائم بونی سویلر که اول سنی ضالدر وکمراهدر که فعلی
کندی اختیارینه اسناد ایلر اوسنینک حالندن بی خبر وامر قمدن دخی بی خبر اولدیغی حالده امر قمدن مراد الله اعلم
حضرت حبیب اکرم صلی الله علیه وسلمه اولان قم فانذر) امری اوله وحضرت رسوله قالق قومکه انذار ایله دیمک
حضرت رسولک ودخی قومنک اختیارلرینی مستلزم اولور زیرا اختیاری اولمیانه انذار وتکلیف عبث اولور پس جبری
بوقم امرینک سرندن ومدارندن بی قلم وبی خبردرامر (قم اللیل الا قلیلا) امری دخی اولسه جائزدر اول حضرته ایلک
قیامنه امرینه اختیاره دلالت قیلور واختیار ایله اولان عمل مقابله سنده جواب وجزاویرلمکه اشارت اولور ویاخود
امر قمدن مراد قرآنده واقع اولان قم اولمیه بلکه مقابرده مدفون اولان موتانک هر برینه عند النفخة الثانیة اسرافیلک قم
باذن الله دیمسی ویاخود حضرت حقک قم باذنی للجزاء دیو امر قیلمسی اوله وفی الحقیقه موتانک جزاء اعمالنی بولمق ایچون
قائم اولمسی وحضرت حق آنلری تکرار حشر ونشر ایچون احیا قیلمسی اختیار عبادی مشعر اولورکه مع الاختیار کسب
ایلدکلری اعمالک جزاسنی ان خیرا فخیر وان شرا فشر هرنه ایسه کوره لر پس جبری بوقم امرندن بی خبردر زیرا آنلر
قیامتی وعمل مقابله سنده اولان جزالری وبومعنایه دلالت قیلان آیات واحادیثی تأویل ایدرلر ومطلقا تکلیف عبد
کندی عجزنی بیلمک ایچوندر غیری دکلدر دیمکله سمت ضلالته کیدرلر (مثنوی) وان همی کوید که این راچه خبر *
جنک شان افکند یزدان از قدر) واول بریسی همیشه دیرکه بو جبری ایچون یوم دیندن واحکام رب العالمیندن نه خبر
واردر پس بوا کا واول بوکا بوکونه طعن ایدرلر وبری برینک خلافنه کیدرلر خدای متعال بونلری تا قضا وقدردن جنک
وجدله دوشوردی (ولا یزالون مختلفین الا من رحم ربک) آیت کریمه سنک مقتضاسنجه بوجمله سی اختلاف
ومنازعه دن خالی اولمزلر الا حضرت حقک رحمت ایلدیکی بنده لر دکل که بونلر اصحاب بحث وجدال زمره سندن
مستثنادرلر (مثنوی) کوهر هر یک هویدا می کند * جنس از نا جنس پیدا میکند) حق سبحانه وتعالی الاشیاء تتبین
بالاضداد قولنک مقتضاسنجه هر بر کروهک جوهرنی بو اختلاف وتضاد ایله هویدا ایلر وبر جنسی بر آخر جنسدن
خواص ذاتیه وصفاتیه لرینی بری برینه مغایر ومخالف قیلدیغی حسبیله ظاهر وپیدا ایلر (مثنوی) قهر را از لطف داند
هر کسی) خواه دانا خواه نادان یا خسی مثلا جنس قهری جنس لطفدن هرکس بیلور وتمییز قیلور اکر عالم اولسون اول
کمسه واکر غیر عالم اولسون ویاخود برخس اولسون بهر حال اول کمسه نک لطفی قهردن تمییز ایده جک قدر ادراکی
واردر (مثنوی) لیک لطفی قهر در پنهان شده * یا که قهری در دل لطف آمده) ولیکن شول بر لطف که قهر ایچره پنهان
اولمشدر ویاخود بر قهر که درون لطفده کلمشدر (م ی) کم کسی داند مکر ربانئ * کش بود در دل محک جانئ) آز کمسه
بیلور یعنی آنی بیلمز الا ربانی اولان کمسه آنک قلبنده جانه منسوب اولان معیار ومحک اوله تاکم انکله لطف ایچره اولان
قهری وقهر ایچره مضمر اولان لطفی تمییز قیله وحق شکلنده اولان باطلی وباطل طورنده ظهور قیلان حقی بیله
اکر بیله مزسه وصورت حقده کورینن باطلی تمییز قیله مزسه حقایقی کماهی علیه کوسترملکی حضرت حقدن رجا ایلر
نته کم حضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم دعا ایدرلردیکه اللهم ارنا الحق حقا وارزقنا اتباعه وارنا الباطل
باطلا وارزقنا اجتنابه وارنا الاشیاء کماهی قهر لطف ایچره ولطف قهر ایچره مستور ومختفی اولدیغنه حفت الجنة
بالمکاره وحفت النیران بالشهوات حدیث شریفی شهادت ودلالت قیلدی وسعت رحمت اکثر زحمتده وشدت نقمت
وفرت نعمتلرده تستر قیلدیغنه حضرت علی رضی الله تعالی عنهک بو کلام لطیفی دلیل اولدیکه بیوررلر سبحان
من اتسعت رحمته لاولیائه فی شدة نقمته واشتدت نقمته لاعدائه فی سعة رحمته قچن غافل اولان انسانی حق تعالی
امتحان قیلسه واکا صورتا انعام واکرام ایلسه ربم بکا اکرام ایلدی دیر اما قچن آنی ذلیل ورزقنی قلیل ایلمکله
ابتلا قیلسه ربم بکا اهانت ایلدی دیر بو خود نفس الامرده بویله دکلدر امتحان الهیدرکه نعمت مقابله سنده شاکر اوله
وایتامه اکرام ورعایت وطعامه فقرا ومساکینی دعوت قیله وجمع ماله محبت قیلمیه وفقر وقلت زماننده صبر قیله
وحضرت حقدن آنی احسان بیله نته کم بو آیت کریمه بومعنایه دلالت قیلور قال الله تعالی (فاما الانسان
اذا ما ابتلاه ربه فاکرمه ونعمه فیقول ربی اکرمن واما اذا ما ابتلاه فقدر علیه رزقه فیقول ربی اهانن کلا بل لا تکرمون
الیتیم ولا تحاضون علی طعام المسکین (مثنوی) باقیان زین دو کمانی می پرند * سوی لانه خود بیک پر می پرند) ربانیلردن
باقیسی وحقانیلردن غیریسی بو ایکی کار غلط اندازدن یعنی لطف ایچره مضمر اولان قهر وقهر ایچره مختفی اولان

احسان ومهردن برظن وكمان ايلتورلر يعنى شك وشبهه ايدرلر وكندى مقام وآشيانه لرينه واجر تخانه لرينه
برقناد ايله اوچارلر يعنى برقات پر ايله كيدرلر پس پرويك دو پرندر آنك بيانته شروع ايدوب بيوررلر (مثال ظن ويقين در علم
(مثنوى) علم رادو پر گمانرا يك پرست * ناقص آمد ظن بپروا زابترست) مرغ علم ايچون فى المثل ايكى قناد ومرغ كمان
ايچون برقناد واردر پس عالم ايچون ايكى قناد اولور بريسى برشيئك بيلمك وبريسى دخى اول شيئك جميع لوازمنه آكاه اولمق
زيرا علم بو ايكيدن عبارتدر پس ظن انجق غالبدر براى ظن بو جهتدن ناقص كلدى وپروازده ابتر اولدى (مثنوى) مرغ
يك پر زود افتد سرنكون * باز بر پرد دو گامى يا فزون) برقناد لو قوش تيز باشى اشغه دوشركير واوچار ايكى آديم ويا خود
دخى زياده (مثنوى) افت وخيزان ميپرد مرغ كمان) با يكى پر بر اميد اشيان دوشرك وقالقرق كيدر كمان قوشى برقناد ايله
اشيانه سى اميدى اوزره يعنى مقام حقيقته واصل اولمق رجاسى اوزره كيدر (مثنوى) چون زظن وارست علمش رو نمود
شد دو پران مرغ يك پر بر كشود) چونكم ظندن قورتلدى وعلم اول كمان قوشنه يوز كوستردى ايكى پر اولدى اكا واول
مرغ يك پر قناد احدى ومقام حقيقت جانبنه اوجدى (مثنوى) بعد ازان يمشى سويا مستقيم * نى على وجه مكبا
او سقيم) سورة الملكده اولان آيت كريمه يه اشارتدر افمن يمشى مكبا على وجهه) مكب وجهى اوزره ساقط اولنه ديرلر
بو لغت عربيه دندر زيرا قچن ثلاثى افعال بابنه نقل اولنسه متعدى اولور بونك ثلاثيسى متعدى ايكن افعال بابنه نقل
اولمغله لازم اولدى نته كم قشع الله السحاب فاقشع كبيدر معنى اذا كب واذا قشع ديمكدر بو آيت تمثيلدر موحدله
مشركى وعالمله جاهلى ومطيع ايله عاصيى تقدير معنى عجب شول كمسه ساقطا على الوجه يورى يه هر ساعتده
سرنكون اوله هر خطوه ده هدى اوله مى ارشددر (ام من يمشى سويا) ويا خود سالما عن الخبط والعثار وقائما مستوى
الاعضاء بلا عوج يوريه (على صراط مستقيم) طريق راست اوزره اوله مى اهدى وارشددر ومن ثانينك خبرى محذوفدر كه
اهدى در پس اهدى سالما وسويا يورين اهدى درديمك اولور معناى بيت حضرت مولانا قدسنا الله بسره الاعلى بيوررلر
كه قچن سالك ظن وكماندن خلاص اوليجق اكا علم اليقين حاصل اولوب روحه جناحين منزله سنده اولور بعد ازان بو علم
حاصل اولدقدنصكره يمشى سويا سالما يورر طريق حقده دشمندن مستقيم استقامت اولديغى حالده فى على وجه مكبا يوزى
اوزره دوشيجى يورمز او سقيم ويا خود خسته يورمز (مثنوى) با دو پر برمى پرد چون جبرئيل * بى كمان وبى مكر بى قال
وقيل علم اليقين صاحبى اولدقدنصكره مشاهده مرتبه سن بولدقدنصكره ايكى قناد ايله اوچار جبرائيل عليه السلام
كبى كه اول ايكى قناددن مراد قوت علميه وقوت عمليه اوله بى ظن وبى كمان وبى مكر يعنى بى استثنا وبى قال وقيل
پرواز ايلر وآنلرك دخى لسان حالى لو كشف الغطا ما ازددت يقينا كلامنك مفهومنى سويلر بر مرتبه اهل تميز
وصاحب علم يقين اولور كه (م ى) كر همه عالم بكويندش توى * بر ره يزدان ودين مستوى) اكر دوكلى عالم اكا ديسه لر كه
سن سن يزدان يولى اوزره ودين مستقيم اوزره غيرى سى بو يولده سن كبى دكادر ديو سويلسه لر (مثنوى) او نكردد كرمتر
از كفتشان * جان طاق او نكردد جفت شان) اول مهتر بو نلرك سوزندن كرمتر اولمز واوجان يكتاسنى بونلره جفت قيلمز
(مثنوى) ور همه كويند او را كمرهى * كوه پندارى وتو برك كهى) واكر دوكلى عالم اهلى اكا ديه لر كه سن كمراهسن
كنديكى كوه ظن ايلرسن يا خود كوه پندارسن وسن صمان بركى سن ديسه لر (مثنوى) او نيفتد در كمان از طعنشان *
او نكردد دردمند از طعنشان) اول عالم پر يقين كمانه دوشمز آنلرك طعنندن واو دردمند وخسته دل اولمز آنلرك كينندن
طعن ظاء معجمه وعين مهمله ايله اولسه ده جائزدر بر بردن بريره كوچوجى يه ديرا ما ظاء معجمه وغين معجمه ايله اولمق محله
مناسبدر (مثنوى) بلكه كر دريا وكوه ايد بكفت * كويدش با كمرهى كشتى تو جفت) الحاصل بلكه اكر دريا وكوه
سوزه كلسه واكا ديسه كه سن كمراهلكه جفت اولدك ويوا ايكى ياوى قيلدك (مثنوى) هيچ يك ذره نيفتد در خيال
* يا بطعن طاعنان رنجور حال) هيچ نه بر ذره وهم وخياله دوشمز يا خود طاعنلرك طعنندن شكسته بال وخسته
حال اولوب شاشمز نته كم معلم اطفالك مقالندن ورطهٔ وهم وخياله باتدى وكندوبى خسته زعم ايدوب دوشكاره ياتدى
پس قوت واهمه نك انسانه ايلك خصوصنده واكر كملك خصوصنده نه مرتبه تصرف وحكمى وار ايديكنه تنبيه
ايچون بو حكايهٔ رعنايى بسط ايدوب تعليم بيوررلر تا معلوم اوله كه معلم انسان وخلق عالمك سن ايو ونيك مردسن ديسيله
كندوبى ايو وكامل زعم ايلروكسن وضلالته توامسن ديملريله كندوبى ناقص وباطل قياس ايلرو خسته حال
اولور نته كم معلم كودكانك كفتارندن بيمار اولدى وكندوبى خسته زعم قيلدى (مثال رنجور شدن آدمى بوهم تعظيم
خلق ورغبت مشتريان بوى وحكايت معلم (مثنوى) كودكان مكتبى از اوستاد) رنج ديدند از ملال واجتهاد بر مكتبك
اوغلانجقلرى استادلرندن ملال واجتهاد جهتندن رنج كورديلر (مثنوى) مشورت كردند در تعويق كار * تا معلم
در فتد در اضطرار) كارك تعويقنده برى برلريله مشورت ايلديلر تا كم معلم اضطراره دوشه وآنلر ملال واجتهاددن آزاد

اوله لر ومكتب ايچره محبوس اولمقدن نجات بوله لر (مثنوى) چون نمى آيد ورا رنجورئى * كه بكيرد چند روز او دورئى)
چونكم اول خواجه يه حق جانبندن بر رنجورلك كلمز كه بر قاچ كون او مكتبدن دورلق طونه وآنلر بر مدت زحمتدن
قورتله لر (مثنوى) تا رهيم از حبس وازتنكى وكار * هست او چون سنك خارا برقرار) تا كيم بر حبسدن
وتنكلكدن وكاردن قورتله وز واويسه سنك خارا كبى قرار اوزره در برمقدار يرندن بقلوب كتمز كه تارخنه بوله وز
ولعب ولهوه مشغول اوله وز ديديلر (مثنوى) آن يكى زيركترين تدبير كرد * كه بكويد اوستا چونى تو زرد) اول بر زيركتر
اولان كودك بو تدبيرى ايلدى تا كم اوستاسن نيچون زرد روسن ديه وآنى بويله ديمكدن برمقدار وهمه دوشوره
(مثنوى) خير باشد رنك تو برجاى نيست * اين اثر يا از هوا يا از تبيست) اى اوستا خير اوله سنك رنك رويك يرنده دكلدر
بو اثر يا عفونت هوادن ويا خود برستمه دندر ديه (مثنوى) اندكى اندر خيال افتد ازين * تو برادر هم مدد كن
اين چنين) بر از چق بو سوزدن اول معلم خياله دوشر اى برادر سن هم بو بنم ديديكم كبى مدد ايله وبكا تقويت ويروب سن
هم بنم ديديكم كبى سويله (مثنوى) چون در آيى از در مكتب بكو * خير باشد اوستا احوال تو) چونكم مكتب
قبوسندن ايچرو كله سن سويله كه اى اوستا سنك احوالك خير اوله ديو بكا تقويت ايله ديدى (مثنوى) آن خيالش اندكى
افزون شود * كز خيالى عاقلى مجنون شود) آنك اول خيالى بوندن از چق زياده اولور كه بر خيالدن بر عاقل مجنون اولور
وچوق هوشيارلر خيالات فاسده نك غلبه سندن بيهوش قالور (مثنوى) آن سوم وان چارم و پنجم چنين * در پى ما غم
نمايد وحنين) اول اوچنجى ودردنجى وبشنجى بو نجلين بزم اردمزجه غم وحنين كوستره لر والم وانكسار عرض ايليه لر
(مثنوى) تا چو سى كودك تواتر اين خبر * متفق كويند يابد مستقر) چونكم اوتوز اوغلانجغه دك تواتر بو خبرى
متفق سويليه لر بو خبر مستقر اولور وآنك قلبنده قرار قيلور (مثنوى) هر يكى كفتش كه شاباش اى ذكى * باد بختت
بر عنايت متكى) اوغلانجقلردن هر برى اول زيركتر اولان كودكه ديديلر كه اى ذكى شاباش وآفرين سكا سنك بختك
عنايت وهدايت اوزره متكى اولسون (مثنوى) متفق كشتند در عهد وثيق * كه نكرداند سخن رايك رفيق) عهد
وثيق ايلمكده بو جمله كودكلر متفق اولديلر كه بر رفيق بو نلرك ايچنده سوزى دوندرميه وخلاف سويلميه (مثنوى)
بعد ازان سوكند دادا وجمله را * تا كه غمازى نكويد ماجرا) اندنصكره اول زيركتر اولان كودك جمله كودكاره
يمين ويردى تا كم ايچلرندن بر غماز ماجرايى خواجه يه ديميه وبو ايلدكارى حيله وتدبيرى اكا سويليه (مثنوى)
رأى آن كودك بچربيد از همه * عقل او در پيش ميرفت از رمه) اول زيركتر اولان كودكك رايى دوكلى سندن
زياده اولدى وغلبه قيلدى آنك عقلى سورودن ايلرى كتدى وبو جمله نك عقلى اوزره سبقت ايتدى (مثنوى) آن تفاوت
هست در عقل بشر * كه ميان شاهدان اندر صور) بشرك عقلنده اول تفاوت واردر نته كم شاهدلر اورتاسنده صورتلرده
تفاوت واردر يعنى محبوبلر اورتاسنده بر محبوب بر آخر محبوبدن صورتا اجمل واكمل اولديغى كبى عقول ما بيننده دخى
معنيده بر عقل بر آخر عقلدن اجمل واكمل اولور (مثنوى) زين قبل فرمود احمد در مقال * در زبان پنهان بود حسن رجال
احمد عليه الصلوة والسلام حضرتلرى (مقالده بو قبلدن بيوردى رجالك حسنى زبانده پنهان اولور كما قال عليه السلام
المرء مخفى تحت لسانه يعنى ارك حسنى وملاحت عقلى لسانى آلتنده كيزلودر بر كمسه سوزه كلوب سويلدكده آنك
عقلنك جمال وكمالى نه مرتبه ده ايدوكى معلوم اولور (عقول خلق متفاوتست در اصل فطرت ونزد معتزله متساويست
تفاوت عقول از تحصيل علمست) بو سرخ شريف آنك بياننده دركه اصل فطرتده عقول خلق عند اهل السنة متفاوتدر
ومعتزله قتنده عقول اصل فطرتده متساويدر وعقولك تفاوتى آنلر قتنده تحصيل علمدن حاصل اولور بو طائفه يه معتزله
تسميه ايتمكه سبب بودر كه بو طائفه نك رئيسى واصل ابن عطادر شيخ حسن بصرى رضى الله عنه كوفه مسجدنده
وعظ ايدركن مرقوم واصل مجلس وعظدن قالقوب مرتكب كبيره نه مؤمندر ونه كافردر ديو تقرير ايده رك وارروب
مسجدك بر كوشه سنده اوتوردى شيخ حسن بصرى رضى الله عنه بو حالى كوريجك قد اعتزل عنا بيورديلر يعنى بزم
اعتقادمزدن دونوب حقدن باطله ميل ايتدى ديمكدر (مثنوى) اختلاف عقلها در اصل بود * بر وفاق
سنيان بايد شنود) عند اهل السنة والجماعة عقول انسانى تا اصل فطرتدن متفاوتدر خلافا لاهل الاعتزال كه آنلر
قتنده عقول انسانى اصل فطرتده متساويه در وتفاوت تحصيل علم وتجاربله حاصل اولمشدر اكر اصل فطرتده عقول
متساويه اولسيدى ظلم لازم كلوردى وهو المتعالى عن الظلم علوا كبيرا واهل سنتك عقول انسانى اصل فطرتده متفاوته
ومختلفه در ديدكلرى دلائل نقليه وبراهين عقليه ايله ثابت اولمش وظهوره كلمشدر كما روى عن ابن عباس رضى الله
تعالى عنه قال سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول قالت الملائكة يوما يا ربنا هل خلقت خلقا اعظم من العرش
قال نعم العقل قالوا وما بلغ قدره قال هيهات لا يحاط بعلمه هل لكم علم بعدد الرمال فمن الناس من اعطى حبة ومنهم

من اعطى حبتين ومنهم من اعطى الثلث ومنهم من اعطى الاربع ومنهم من اعطى فرقا ومنهم من اعطى وسقا ومنهم
من اعطى اكثر من ذلك صدق رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم معناى بيت اختلاف عقول انسانى اصل فطرتده
واقع اولمشدى سنيلرك اتفاقى اوزره اشتمك كركدر (مثنوى) برخلاف قول اهل اعتزال * كه عقول ازاصل
دارند اعتدال) على خلاف قول اهل الاعتزال كه آنلرك قولى واعتقادى اوزره عقول اصلنده اعتدال طوترلر اكر آنلره
سؤال ايلرسنكه بو عقولك زياده لكى نقصان اوزره اولمسى نه ندر ديرلر (مثنوى) تجربه وتعليم بيش وكم كند *
تايكى راازيكى اعلم كند) تجربه وتعليم آنى زياده وناقص ايلر حتى بر عقلى بر عقلدن اعلم ايلر (مثنوى) باطلست
اين زانكه راى كودكى * كه ندارد تجربه در مسلكى) بو بيت شريف قول معتزله يى رد ايلدكده دليل عقليدر بيوررلر كه
بو قول معتزله باطلدر اول جهتدنكه بر طفل صغيرك عقل ورأيى كه هيچ بر مسلكده تجربه طوتمز مع هذا ينه اصابت ايلر
نه كم بيوررلر (مثنوى) بردميد انديشهٔ زان طفل خرد * پير باصد تجربه بويى نبرد) اول طفل صغيردن بر انديشه پيدا
اولدى وظهوره كلدى كه پير معلم صد تجربه ايله اندن بر رايحه ايلتمدى وآنلرك حيله سنى فهم ايتمدى كوركه طفل
صغير قوت واهمه نك وجود انسانيده كمال تأثيرندن تعقل ايلدى واول پير بى تدبيرانك ادرا كنده ونفسنى درست
بيلمكده تقصير قيلدى پس معلوم اولديكه عقل اصلنده زياده اولمق اولى در نه كم بيوررلر (مثنوى) خود فزون
ان به كه ان از فطرتست * تا زافزونى كه جهد وفكرتست) يعنى اگرچه تعليم وتجربه سبب ازدياد عقل وياخود زياده لك
اوليكدر كه اصل فطرتده در حتى شول بر زياده لكدن كه اول زياده لك اول جهد وفكريدر يعنى مطبوع وفطرى اولان
عقلك زياده لكى عين جهد وفكردن حاصل اولان زياده لكدن افضل وبهتردر ومصرع ثانينك اولنده تا ايراد اولنمسى
عقل مطبوعله عقل مسموعك ما بيننده مسافهٔ كثيره وتفاوت عظيمه اولديغنى اشعار ايلر زيرا عقل مطبوع اولمسى
عقل مسموع مفيد اولمز ومنفعت قيلمز كما قال اسد الله الغالب على بن ابى طالب كرم الله وجهه (بيت) رأيت العقل
عقلين * فمطبوع ومسموع * ولا ينفع مسموع * اذا لم يكن مطبوع * كما لا تنفع الشمس * وضوء العين ممنوع (مثنوى)
تو بكو داده خدا بهتر بود * يا كه لنگى راهوارانه رود) اى عاقل سن سويله وانصاف ايله خدانك ويرديكمى افضل
واولى دركه اول مثلا جودت راى وسلامت پايدر ياخود شول برلنكمى بهتردر كه دولكلر كبى كيده واصابت رأى
وسلامت پاى اولان رهوارلره مع التصنع والتكلف تقليد ايده معلومدر كه بر رسته ايله بر بسته برد كلدر (دروهم افكندن
كودكان اوستادرا (مثنوى) روز كشت وآمدندان كودكان * برهمين فكرت زخانه تا دكان) كوندز اول اوغلنجقلر
كلديلر بو فكرت اوزره اودن خواجه نك دكانه دك (مثنوى) جمله استاد ند بيرون منتظر * تا درايد اول آن يار مصر)
جمله اطفال طورديلر وخارج مكتبده منتظر اولديلر تا كم او مصر اولان يار يعنى عقل ورأيده ثابت وپايدار اول ايچرو كله
وبونلره مقتدا وپيشوا اوله (مثنوى) زانكه منبع او بدست اين رأى را * سر امام ايد هميشه پاى را) زيرا بو رايه مقدم
منبع اول اولمشيدى باش هميشه امام كاور پايه زيرا باش اولمسه اياق پايدار اولمز وامام اولمسه رأى انام انتظام بولمز
وخللدن خالى اولمز قال عليه السلام الامام جنة (مثنوى) اى مقلد تو مجو پيشى بران * كو بود منبع ز نور آسمان) پس
بو قصه دن نتيجه وحصه اولدر كه اى مقلد سن دخى زياده لك وياخود تقدم ايتمك وايلر وكتمك استمه اول كمسنه اوزره كه
اول نور آسماندن منبع والهام خدايه مظهر اوله زيرا مقلدك مقلد اوزره تقدمى جائزدكل مقلد بر كمسنه نك قوابنك
حقيقتنه عالم اولمق وسوزين كردن جانه قلاده كبى لازم قيلان وا كا تابع اولان كمسنه يه ديرلر كما تقدم شرحه فى الجلد
الاول آخر حكاية ناقة الصالح وفى بعض المحل (مثنوى) اودرآمد كفت استاد اسلام * خير باشد رنك رؤيت زردفام)
اول كودك كلدى اوستايه سلام ديدى سنك اى استارنك رويك زرد فامدر خير اوله ديدى (مثنوى) كفت استا نيست
رنجى برمرا * تو برو بنشين مكو ياوه هلا) اوستا اول كودكه ديدى بنم ايچون تحقيقا بر رنج يوقدر يورى سن بر كده
اوتور هله ياوه سويلمه (مثنوى) نفى كرد اما غبار وهم بد * اندكى اندر دلش ناكاه زد) اگرچه اول كودكى نفى ايلدى
اما وهم بدك غبارى آنك كوكلنه ناكاه براز جق اوردى وآنك قلبنى مغبر قيلدى (مثنوى) اندر آمد ديكرى
كفت اينچنين * اندكى ان وهم افزون شد برين) بر غيرى دخى ايچرو كلدى بو نجلين ديدى واول مقدم كلان كودكك
سويلديكنى سويلدى بو وهمك اوزرينه اول وهم بر مقدار زياده اولدى واول خواجه نك قلبنى مشوش قيلدى
(مثنوى) همچنين تاوهم اوقوت كرفت * ماند اندر حال خود پس در شكفت) هم بونجلين هر بر كودك
ايچرو كلوب سويلدكده حتى آنك وهمى قوت بولدى كندى حالنده اول خواجه چوق عجبده قالدى ودي‌ديكه
عجب بن بيمار وخسته اولمشم لكن بيلميوب كندويى صحيح المزاج صانمشم ديوب كندى حالنده تعجب ايلدى
(بيمار شدن فرعون هم بوهم از تعظيم خلق (مثنوى) سجدهٔ خلق اززن وازطفل ومرد * زددل فرعون رار نجور كرد

خلقك زندن وطفلدن ومرددن سجده ايلمسى فرعونك كوكلنه اوردى وآنى رنجور قيلدى (مثنوى)
كفتن هر يك خداوند وملك * آنچنان كردش زوهمى منهتك) هر بر كمسنه نك اول فرعونه خداوند وملك ديمسى
بروهمدن آنى انجلين منهتك ايلدى ورسوا قيلدى (مثنوى) كه بدعوى الهى شد دلير * اژدها كشت ونمى شد
هيچ سير) كه الهلق دعواسنه دلير اولدى (وانا ربكم الاعلى) ديمكه جرأت قيلدى اژدها اولدى وهيچ سير اولمدى
وكتدكجه متكبر ومتعظم اولوب عجب ونخوتدن فراغت قيلمدى (مثنوى) عقل جزوى آفتش وهمست وظن *
زانكه در ظلمات شد او را وطن) عقل جزوينك آفتى وهم وظندر اول سببدنكه آنك وطنى ظلمتلرده اولدى وعلم ويقين
مرتبه لرندن معزول قيلدى (مثنوى) بر زمين كرنيم كز راهى بود * آدمى بى وهم ايمن مى رود) زمين اوزره اكر فرضى
يارم ارشون بر يول اولسه آدمى اول زمين اوزره وهمسز ايمن كيدر (مثنوى) بر سر ديوار عالى كر روى * كردو كز عرضش
بود كژ مى شوى) اما بر ديوار عالينك اوزرنده اكر كيده سن اكر آنك ايكى ارشون عرضى اولسه اكرى اولورسن يوروكده
خوف قيلورسن (مثنوى) بلكه مى رفتى ز لرزهٔ دل بوهم * ترس وهمى را نكو بنكر بفهم) بلكه وهمله كوكلك
درتره سندن دوشه سن وهمى اولان ترسه فهمله ايو نظر ايله كه وهمه منسوب خوف انسانه عظيم اضطراب ويرر
چوق الملره ايركورر (رنجور شدن استاد بوهم (مى) كشت اوستا سست دل از وهم وبيم * بر جهيد ومى كشانيد
او كليم) اوستا وهم وخوفدن سست دل اولدى يرندن صيچره دى وكليمن يعنى لباسن اوستنه چكدى تا خانه سنه
كيده وبو جمله وهمك وجود انسانيده كمال تأثير وتصرفن مبين اولور نه كم بو رايه مناسب اولان تحقيق جلد ثانينك
اواثلنه قريب كفت وهم كان خيال تست هان بيننده مرور ايلدى آنده طلب اولنه ووهم ادراك معانئ جزئيه قيلان
كژ قياس وغلط شناسدر كه دائما عقله وعقلك حكمنه منازعه ومخالفت قيلور وعقلك جائز كورمديكنى اول جائز كورور
حتى بعض انسانه بر مرتبه غلبه قيلور كه باوهمدن خسته اولور معلم كبى وياخود خوفدن اولور نه كم وهمدن
ادم اولديكنه بو حكايت شهادت قيلور بر كون بر مرد بر برده طورردى ومقابله سنده بر كمسنه اوتورردى كورديكه
بر زنبور ناكاه كلوب اول اوتوران مردى صوقدى وغائب اولدى اول مرد هاى بيلم بنى نه صوقدى ديو فرياد قيلدى
اول قائم اولان مرد على طريق المطايبة يلان سو يليوب سنى يلان صوقدى ديو جواب ويردى اول زنبور كزيده
زياده ريش ووهمدن جوابه قادر اوله ميوب خانه سنه طوغرى كتدى ولكن وهم كتدكجه اكا غالب اولدى
واونه كوجله يتدى وايچرو كيروب ياتدى خاتونى اكا ايتدى نه بلايه اوغرادك كه بنم جكرم طوغرادك بنى يلان
صوقدى ديدى وجانن تسليم قيلدى بعد زمان اول مرد مخوف زنبور كزيده نك خانه سى اوكنه اوغرادى كورديكه
جنازه اوزره بر جنازه يو يارلر سؤال ايلديكه بو كانه اولدى ديديلر كه مار صوقمش واونه كوجله كلوب اولمش
مرد مخوف ايتديكنه پشيمان اولدى وسويلديكنه توبه قيلوب وهمك وجود انسانيده نه مرتبه مؤثر ايدوكن بيلدى
حكمت الهى چوق زمان كچميوب ينه بر برده طورردى وبر كمسنه مقابله سنده اوتورردى كورديكه بر سياه يلان
ناكاه آنى كلوب صوقدى وكاه ايچره پنهان اولدى اول مرد اول سويلديكنك عكسن سويلدى ديديكه بن كوردم سنى
بر زنبور صوقدى اردكل مى سن الم چكمه اول مرد بوندن حظ ايتدى وقلبى قوت بولوب لعابله وترابله بر قاچ ساعتده دك
آنك زهرن دفع ايدوب صحت بولدى پس اول مرد وهمك كمال تأثيرنه بوندن عالم اولدى ومهلك ايدوكن بيلدى
وبو حكايته مناسب وهمك مهلك اولمسى حقنده بو حكايت عجيبه دخى شهادت ايلر كه نقل اولنور بر كون ايكى طبيب
بر پادشاه لبيبك حضورنده على طريق المخاصمة مباحثه ايلديلر كه برى بغايت استاد طبيب وبرى هم حكيم
وهم طبيب ايدى طبيب حكيمه ايتدى طبيب حاذق اولدر كه زهر قاتلى ايچه وبر علاج ايده كيم زهرك ضررى آندن
كيجه حكيم دخى ديديكه بن حكيم اول كمسنه يه ديرمكه بر كمسنه زهر قاتلى ايچسه درحال اكا صحت بولديره واستر سه
بر كمسنه يى بلا زهر ولا قهر بر بدنه نافع شئ ايله اولديره پادشاه بو سوزدن تعجب ايلدى وسويلديكه بو قو الكزى فعله كتورك
ودعوا كزى ثابت قيلوب صدقه يتورك پس طبيب حكيمه ايكى مثقال زهر قاتل وسم هلاهل ويرديكه
قطره سن بين كندويدن كچردى اول حكيم انى نوش قيلدى ودوا ايليوب درحال صحت بولدى وپادشاه اكا تحسين قيلدى
پس حكيم كورديكه پنجره ده بر پاره نان طوررآنى الدى وبر مقدار الندە صقدى وبكنده پنهان قيلدى واول طبيبه
اكل ايت شونى ديوانه ويردى طبيب آنى يدى وبر مقدار تفكره واروب آنك وهمى اكا ديديكم بونده
زهر موقت وار در مبرد طبيعت پس وقتى كلمزدن اول فلان حار معجونى يمك كرك ديو اونه كتدى واندن وافرا كل ايتدى
اكا حرارت مستولى اولدى وآنى خسته قيلدى وهم وترس دخى بر جانبدن غالب اولدى هاى بيله مدم وخطا قيلدم
كركدر كه حرارت زهرى وحرارت معجونى ازاله ايده جك قدر بر بارد دوا ايتمك كرك ديو بر دواى بارد ايچدى محصل دواى

مخالفله سقیم ووهم و بیله معذب والیم اولوب صباحه دك كندیدن كچدی پادشاه اول حكیمه دیدیكه اول زهرنه زهردركه
آنك كبی طبیب اكادوا ایده مدی دیدیكه كندی وهمیدربنی خصم زعم ایلدی واعمك ایچره زهروار در البته دیوب
كندی كندوبی خوفله هلاك قیلدی دیو پادشاهه سویلدی پس معلم دخی وهم وخیال بالجغنه یاتدی واوی جانبنه
كتدی (مثنوی) خشمكین بازن كه مهر اوست سست * من بدین حالم نپرسید ونجست) خاتوننه خشمكین
كندی كندی یه بویله دیوكه اول زنك محبتی سست در بن بو حالده یم كوردی حالم صورمدی وبنی بوقلمدی دیدی (مثنوی
خود مرا آگه نكرد از رنك من * قصد دارد تا رهد از ننك من) خود بنی آگاه ایلدی بنم رنك وروپمدن قصد طوتركه
تاقورتله بنم ننكمدن (مثنوی) او بحسن وجلوهٔ خود مست كشت (بی خبر كز بام افتادم چو طشت) اول كندی حسن
وجلوه سنه مست اولدی بی خبركه بن طامدن اكن دوشركبی دوشدم وحرارت واحتراق ایچره پشدم (مثنوی)
امد ودررا بتندی وا كشاد * كودكان اندر پی ان اوستاد) كلدی قپوبی تندلكله آچدی اوغلنجقلر اول
اوستادلك اردندن بیله ایدی (م ی) كفت زن خیرست چون زود آمدی * كه مبادا ذات پاكت را بدی) خاتون اكا دیدی
خیرمیدر نیچون تیز كلدك كه سنك ذات پاككه بدلك اولمسون (مثنوی) كفت كوری رنك وحال من ببین * از غم
بیكانكان اندر حنین) معلم خاتوننه دیدیكه كورمیسن بنم رنك وحالمی كوربنم غمدن بیكانه لر حنینده در (مثنوی
تو درون خانه از بغض ونفاق * می نبینی حال من در احتراق) ای خاتون سن او ایچره بغض ونفاقدن بنم حرارت
واحتراقده اولان حالمی كورمزسن (مثنوی) كفت زن ای خواجه عیبی نیستت * وهم وظن لاش بی معنیستت
خاتون اكا دیدی كم ای خواجه سنك برعیبك یوقدر وهم وظن لاشئ سكا بی معنادر وجائزدر كادر (مثنوی) كفتش
ای غر تو هنوزی در لجاج) می نبینی این تغیر وارتجاج) خواجه اكا دیدیكه ای قحبه هنوز سن عناددهسن كورمزمیسن
بو تغیر وارتجاجی یعنی لرزه واضطرابی (مثنوی) كر تو كور وكر شدی ماراچه جرم * مادرین رنجیم درانده وكرم)
ای خاتون اكر سن كور وكر اولدكسه بكانه جرم واردر بزرنج ایچره وانده ایچره یز كرم ضم كاف عجمی ایله انده
معناسنه در عطف تفسیر اولور (مثنوی) كفت ای خواجه بیارم آینه * تابدانی كه ندارم من كنه) زن بیچاره
خواجه اواراه یه دیدیكه ای خواجه آینه كتوره یم تا یوزك كوره سن وبیله سن كه بن كناه طوتمزم (مثنوی) كفت
رو مه تو رهی نی آینت * دائما در بغض وكینی وعنت) مه بونده نافیه در نه معناسنه هاكنا بتده ثابت وتلفظده ساقط
اولور تو مرهی وآینه ات مرهد تقدیرنده در یعنی خواجه خاتوننه دیدیكه ای خاتون یورونه سن قورتوله سن ونه آینه لك
خبر اولمقده جائزدر دعاء علیه اولمقده جائزدر یعنی یوری نه سن قورتلورسن ونه اینك قورتلور ای خاتون دائماسن بغض
وكین وعناد ایچره سن دیدی (مثنوی) جامهٔ خواب مرا ازو كستران * تا بخسبم كه سرمن شد كران) بنم جامه خوابمی
ای عورت فوری دوشه تا یاتم كه باشم كران اولدی ووجودمده صبره طاقت قالمدی (مثنوی) زن توقف كرد مردش
بانك زد) كای عدو زوتر ترا این می سزد زن برمقدار توقف ایلدی ودوشكی براقمقده تأخیر ایتدی اكا بانك اوردی وندا
قیلدی بویله دیوكه ای عدو تیزرك اول سكا بوسوزلا یقدر یا خود معنی ای عدو دوشكی تیز براق سكا بوتوقف وتأخیر
لایقمیدر دیمك اولور (درجامه خواب افتادن استاد ونالیدن اواز بیماری (مثنوی) جامه خواب اورد وكستردآن
عجوز * كفت امكان نی وباطن پرزسوز) آخر الامر اول عجوز جامه خوابی كتوردی ودوشه دی خاتون كندی یه دیدیكه
امكان یوقدر وباطنی سوز وحرارتدن پردر (مثنوی) كربكو یم متهم دارد مرا * ورنكو یم جد شود این ماجرا) اكرا كا
حقیقت حالی سو یلرسم بنی متهم طوتر واكرسو یلمزایسم بو ماجرا جد اولور وثبوت بولور (مثنوی) فال بد رنجور
كرداند همی (آدمی را كه نبودستش غمی زیرا فال بد همیشه شول آدمی رنجور ایلر كه آنك برغمی اولمامش ایدی (م ی)
قول پیغمبر قبولش یفرضوا) ان تمارضتم لدینا تمرضوا) حضرت پیغمبر علیه الصلوة والسلامك قول شریفی مقبولدر
فرض اولنور آنك قولنی طوتمق امتنه اكرسز تمارض ظن ایدرسكز بزم قتمزده مرض اولوا اولورسز مصرع ثانی مضمون
قول پیغمبردر كما قال علیه السلام لا تمارضوا فتمرضوا یعنی سزلك مرضكز یوق ایكن اظهار مرض ایتمالا كركندیكزی
خسته جه كوسترسكز خسته اولورسز (مثنوی) كربكو یم او خیالی برزند * فعل دارد زن كه خلوت می كند * زن
كندی كندی یه دیدیكه اكر اكا بو فال بد در وتطیرا یتمك ایود كاد رد یرسم برخیال اورروسوء ظن قیلور انجلین كه قلبنده
دیرزن ایش طوتركه اورته لغی خلوت ایلیه (مثنوی) مرمرا از خانه بیرون می كند * بهر فسقی فعل وافسون می كند)
تحقیقا بنی اودن طشره ایلیه بر فسق وقباحتدن اوتری فعل وافسون ایلر ومكر وحیله سو یلر پس بویله دیمزدن اول
آنی سوء ظن جانبنه براقمامق اولیدر دیوب (مثنوی) جامه خوابش كرد واستا اوفتاد * آه وآه وناله ازوی می براد)
آنك جامه خوابك براقدی خواجه دوشدی ویاتدی آه وآه وناله آندن طوغدی یعنی ظهوره كلدی (مثنوی) كودكان

انجا نشستند ونهان * درس میخواندند با صد اندهان) اوغلانجقلر اول محلده اوتورمشلر ایدی ونهانی یوز اندوه وغمله
درس اوقورلردی بویله دیو (مثنوی) كین همه كردیم وما زندانئیم) بد بنائی بود وما بد بانئیم) كه جمله مكر وتدبیری ایلدك
وبزینه زندانیلرز خواجه بربد بنا ایدی ویا خود بزم ایلدیكمز مكر وتدبیر بربد بنا ایدی وبز یرامز تدبیر ایدیجیلرز كه
بوتدبیر ایله آندن خلاص اوله مدق دیدیلر (دوم بار در وهم افكندن كودكان استاد را كه اورا از قرآن خواندن ما درد سر
افزاید (مثنوی) كفت ان زیرك كه ای قوم پسند * درس خوانید وكنید آوا بلند) اول زیرك اولان كودك غیری كودكاره
دیدی ای پسند ومقبول اولان قوم درس اوقویك واواز كز بلند وعالی ایلك (م ی) چون همی خواندند كفت ای كودكان
بانك ما استاد را دارد زیان) چونكم اوغلانجقلر بلند آوازله پك پك اوقودیلر تكرار آنلره ظاهرا دیدی ای اوغلانجقلر
بزم صیت وصدامز استاده زیان طوتر وبلند آوازله اوقودیغمز خواجه مزه صداع ویرر ووجودنه الم ایر كورر
(مثنوی) درد سر افزاید استا را ز بانك * ارزد این كو درد یابد بهر دانك) استادك اول صدادن باش اغریسی زیاده اولور
لایق اولورمیكه اول اوستا برایكی دانكدن اوتری درد بوله وبزم برقاج اقچه مزدن اوتری متألم ورنجیده اوله (مثنوی
كفت اوستا راست می كوید روید * درد سر افزون شدم بیرون شوید) اوستا اوغلانجقلره دیدی اول كودك طوغری
سو یلر بورك كیدك بكا درد سر افزون اولدی طشره اولك واو یكزه رجوع ایدك دیدی (خلاص یافتن كودكان
از مكتب بدین مكر (مثنوی) سجده كردند وبكفتند ای كریم * دور بادا از تو رنجوری وبیم) پس خواجه لرینه
هر بری سجده وتعظیم ایلدیلر ودیدیلر ای كریم سندن رنجورلك واولم قورقوسی ایراق اولسون (مثنوی) پس برون
جستند سوی خانها * همچو مرغان در هوای دانها) پس اولری جانبنه خواجه لرینك اوندن طشره صچره دیلر
دانه لر هواسنده اوچان قوشلر كبی یعنی اوغلانجقلر اودن طشره صچره شدیلر اولری جانبنه خواجه لرینك اوندن
طشره صچره دیلر دانه لر هواسنده اوچان قوشلر كبی یعنی اوغلانجقلر اودن طشره صچره شدیلر اولری جانبه طوغری
قوشلر دانه لر هواسنده اوچدقلری كبی بونلر دخی او جانبنه قاچدیلر انكچون دینلمشدر الطفل فی المكتب كالحر
فی المجلس والمنافق فی المسجد كالطیر فی القفص (مثنوی) مادرانشان خشمكین كشتند وكفت * روز كتاب وشما
با لهو جفت) آنلرك مادرلری خشمكین اولدیلر وآنلر اوزره غضبه كلدیلر ودیدیلر كتاب كونی وسز لعب ولهوله جفت
بونه اولمز ایشدر كیم سزی مكتبدن بویله آزاد ایلدی بابا كزدن قورقمز میسز نیچون بویله اوینارسز دیو عتاب ایلدی
بو بیتلرده تنبیه وار در صبیان تعلم قرآن ایلك اوزره تأدیبه كما قال النبی صلی الله علیه وسلم ادبوا اولادكم علی قرأة القرآن
فان حملة القرآن فی ظل الله یوم لا ظل الا ظله رواه الدیلمی عن علی فی فردوس الاخبار والدینه لایق اولان اولدركه وقت
تحصیلده تعطیله راضی اولمیه وروز مكتبده اوغلی لعب ولهوه قویو برمیه كه معطل اولمغه معتاد اولور وآخر علمدن
بی بهره قالور وقال صاحب الاحیاء واعلموا ان الصبی امانة عند والدیه وقلبه خال عن كل نقش وصورة وهو قابل
لكل نقش فان عوده الخیر وعلمه نشأ علیه وسعد فی الدنیا والاخرة ویشاركه فی ثوابه وان عوده الشر واهمله اهمال البهائم
شقی وهلك وكان الوزر فی رقبة القیم به قال الله تعالی (قوا انفسكم واهلیكم نارا) فمهما كانت الولدة تصونه عن نار الدنیا
فلا ان تصونه عن نار الاخرة بالاولی وصیانتها بان تؤدبه وتحرضه علی تحصیل العلم ومحاسن الاخلاق وینبغی للام ان
تخوفه بالادب وتمنعه عن القبایح ثم ینبغی ان یشتغل فی المكتب بتعلم القرآن واحادیث الاخیار وحكایات الابرار لیغرس
حب الصالحین (م ی) عذر اوردند كای مادر تو بیست * این كناه از ما واز تقصیر نیست) اوغلانجقلر عذر كتوردیلر
بویله دیو كه ای مادر سن توقف ایله بو كناه بزدن وبزم تقصیرمزدن دكلدر (مثنوی) از قضای آسمان استاد ما *
كشت رنجور وسقیم ومبتلا) قضای آسمانیدن بزم استادمز رنجور وسقیم اولدی دیدیلر (مثنوی) مادران كفتند
مكرست ودروغ * صد دروغ ارید بهر طمع دوغ) اوغلانجقلرك انالری دیدیلر بو سزك سویلدیككز مكر ودروغدر
دوغ طمعندن اوتری یوز كذب ودروغ كتورورسز وبوغرت وقایمق یمك ایچون یلان سو یلرسز دیو سو یلدیلر (مثنوی)
ما صباح ایم پیش اوستا) تا ببینیم اصل این مكر شما) بز صباحلین اوستاده یكزك اوكنه كلورز تا كم سزك بومكریكزك اصلنی
كوررز دیدیلر (مثنوی) كودكان كفتند بسم الله روید * بر دروغ وصدق ما واقف شوید) اوغلانجقلر دیدیلر بسم الله
كیدك بزم صدقمز وكذبمزه واقف اولك (رفتن مادران كودكان بعیادت استاد (مثنوی) بامدادان آمدند آن مادران
خفته اوستا همچو بیمار كران) الحاصل صباح وقتنده اول مادرلر كلدیلر اوستا آغر خسته كبی یاتمش ومریضلر كبی
اوربو دوشك ایچره قرار ایتمش ایدی (مثنوی) هم عرق كرده ز بسیاری لحاف * سر ببسته روكشیده در سجاف)
هم لحافك چوقلغندن درلمش باشنی باغلمش یوزنی یورغان سجافنه چكمش ایدی (مثنوی) آه آهی میكند اهسته او
جملكان كشتند هم لاحول كو) اول اوستا آهسته یورغان آلتنده بركونه آه آه ایلردی اول اوغلانجقلرك مادرلرینك

جمله‌سی لاحول دیمجی اولدیلر وتعجب قیلدیلر (مثنوی) خیرباشد اوستا این دردسر * جان تومارا نبود ست زین خبر)
خاتونلر دیدیلرای اوستا خیر اوله بو دردسر سنك جانك حقیچون بزه بو دردسردن خبر اولمدی بو مصرع ثانیده اولا
زین دردسره راجع اولور وتقدیر کلام اوستا خیرباشد بجان تومارا ازین دردسر خبر نبوده دیمك اولور (مثنوی) کفت
من هم بی خبربودیم ازین * اکه‌م مادرغران کردند هین) واستادخی آنلره دیدی بن هم دردسردن بی خبرایدم
بن اکاه‌ایلدی اول مادرغرلر بوخسته‌لکدن اکاه‌ایلدی (مثنوی) من بدم غافل بشغل قال وقیل * بوددرباطن
چنین رنجی ثقیل) معلم اطفالك والده‌لرینه دیدیکم اول بندخی قال وقیله اشتغال ایتمك سببیله بو رنجدن غافل ایدم
مکرباطنده بویله برثقیل رنج وارایدی (مثنوی) چون بجد مشغول باشد ادمی * اوزدید رنج خود باشد عمی) چونکم
ادمی زیاده جدوسعیله برکاره مشغول اوله اول کندینك رنجنی کورمکدن اعمی اولور (مثنوی) اززنان مصر یوسف
شد سمر * که زمشغولی بشدزیشان خبر) حضرت یوسف علیه السلام مصرك خاتونلرندن حکایه اولدی وحضرت
حق کلام مجیدنده انلرك احوالنی بیان قیلدیکه حضرت یوسف علیه السلامك جمالنه کمال اشتغاللری سببیله انلردن
خبروکندولرینی بیلمك کتدی (مثنوی) پاره‌پاره کرده ساعدهای خویش * روح واله که نه پس بیند نه پیش)
پس برمقتضای (وقطعن ایدیهن) پاره پاره ایلمش کندی ساعدلرنی زیرا که مشاهدهٔ جاناندن واله وحیران
اولان روح نه اوکن کورونه اردن کورر جناب حضرت حق حکایه بیوررلر که (فلما سمعت بمکرهن
وقتا کم زلیخا اول کندی حقنده طعن ایدن خاتونلرك خفیة اولان مکرلرنی یعنی سوزلرنی استماع ایلدیسه
ارسلت الیهن) آنلره بعض خواتینی دعوت ایچون ارسال ایلدی (واعتدت لهن متکأ) وبونلر ایچون لطیف یصدیقلر
احضار ایلدی بونلر زلیخانك خانه‌سنه کلدی ومراسم تکریمی بونلره ادا قیلدی (وآتت کل واحدة منهن سکینا)
وبونلردن هر برینه بربچاق ویردی تا میوه صویه‌لر وبات طوغره‌یه‌لر (وقالت اخرج علیهن) وزلیخا یوسف
علیه السلامه کلدی ودیدیکه خلوتخانه‌دن بو خاتونلرك اوزرینه خروج ایت واوراده برمقدار مکث ایدوب ینه مقامکه
کیت پس اول کنج نهفته خلوتخانه‌دن کلزار شکفته کبی بونلرك قارشوسنه کاوب طوردی (فلما رأینه اکبرنه) وقتا
بونلر آنی کوردیلر آنی اولو وعالی بولدیلر وکندیلرینی آنك جمالی مشاهده‌سنده یاوی قیلدیلر (وقطعن ایدیهن) واللرین
قطع ایلدیلر (وقلن حاش لله) بعدزمان محودن صحوه کلدکده بونی سویلدیلر که برّاللهی بوکونه مخلوق خلق ایلمکده
عاجز اولمقدن تنزیه ایلرز (ماهذا بشرا) بو بشردکلدرکه بوکونه جمال انسانده معهود دکلدر (ان هذا الاملك کریم
بودکلدرالا برملك کریمدر دیدیلر (مثنوی) ای بسا مرد شجاع اندرحراب * که ببرددست تاپایش ضراب) ای چوق
شجیع ودلاورمحاربه ایچره که آنك النی ویاایاغنی ضرب ایلمك کسر (مثنوی) اوهمان دست اوردد رکبرودار *
برکمان این که هست او برقرار * اول مرد شجیع دست وپاینك کسلدیکندن بی خبر اولوب کبر وداره
همان الی کتوررآنك کمانی اوزره که آنك الی واایاغی برقرار برنده اوله (مثنوی) خود ببیند دست رفته درضرر
خون ازو بسیار رفته بی خبر) خود صکره کوررال ضررده کتمش قان آنك الندن چوق کتمش او بی خبر والحاصل بویله
واقعه‌لر چوق اولور که انسان برحالته دوشرکه کندی عضوینك کسلدیکنی وبدندن جدا اولدیغنی بیلمز
دربیان انکه تن روح را همچون لباسیست واین دست آستین دست روحست واین پای موزهٔ پای روحست (مثنوی
تابدانی که تن آمد چون لباس) رو بجو لابس لباسی را ملیس * تا بیله‌سن که بوتن انسانی روحه لباس کبی کلدی یوری
لابسی استه برلباسی یلامه مصرع اوّلده لباس ملبسه قافیه ایچون لبیس اوقنور لابسدن مراد روحدر یعنی یوری
لابس اولان روحی استه لباس ماندی اولان بربدنی بوس وکنار ایلمه وحظ وذوقی روحدن اله کور (مثنوی)
روح راتوحید الله خوشترست * غیرظاهر دست وپای دیکرست) روحه اللهی توحید ایلمك یعنی برلمك وشرك خفی
وجلی یی نفی ایلمك وظاهر وباطنده آندن غیریی کورممك خوشتردرکه آنك قدرت وقوتی بو در ظاهر دست
وپاسندن غیری برآخر دست وپای واردر یعنی دست وپای روحه قدرت توحید الهیدن حاصل اولورکه اول روحك
دست وپایی ظاهر بدنك دست وپایندن غیریدرتاکم (مثنوی) دست وپادر خواب بینی وائتلاف * ان حقیقت دان
مدانش ازکزاف) خوابده دست وپا کوررسن وائتلاف یعنی ودخی دست وپایکه الفت وانسیت کوررسن آنی حقیقت
بیل آنی کزاف ومجاز بیلمه زیرا روح جسد مثالیه ایله متجسد ومتمثل اولمشدر وقوت وقدرت حقله تصرف قیلمشدر
پس بو ظاهر الی اکا نسبت مجازدرکه آنك آلتیدر وعاقبت اسکروفنا اولور دست پای جسد مثالی روحله باقی قالور
پس بونشانهٔ روحانیه وجسد مثالیه‌یه اشارت ایدوب بیوررلر (مثنوی) آن توئی که بی بدن داری بدن * پس مترس
ازجسم وجان بیرون شدن) اول سنسن که یعنی سن اول نفس ناطقه‌سن که بوجسمسز بدن روحانی طوترسن

پس قورقمه بوجسم انسانی وروح حیوانیدن طشره کتمکلکدن زیرا سن بو هیکل محسوس دکلسن بو دست وپاو بدن
روحه نسبت آلات وفارسه نسبت برآلت کبیدر آلاتك زوالندن آنك ذاتنه نقصان لازم کلمز کما قال البیضاوی
فی تفسیره (ولاتحسبن الذین قتلوا فی سبیل الله امواتا بل احیاء) والایة تدل علی ان الانسان غیرالهیکل المحسوس
بل هو جوهر مدرك بذاته لایفنی بخراب البدن ولایتوقف علیه ادراکه وتألمه والتذاذه پس بو مناسبتله شیخ اقطع
زنبیل بافی حضرتلرینك حکایه‌سنه شروع بیوررلر تا بیله‌سنکه بودنیاده دخی بی دست ظاهر دست باطنله کار اولور ایمش
وحق تعالی ولیلرینه بودنیاده اول دستی اعطا قیلور ایمش وجناب بیچونی تلمیذ وقالباذ کرایدنلره جلیس وطاعت
وعبادتله استیناس قیلنلره انیس اولور ایمش (حکایت آن درویش که درکوه خلوت کرده بود وبیان حلاوت انقطاع
وخلوت وداخل شدن درین منقبت که انا جلیس من ذکرنی وانیس من استأنسی) بو سرخ شریف وبیان لطیف شول
بردرویشك حکایه‌سیدر که اول درویش کوهده خلوت ایتمش ایدی وبوناسدن انقطاع وخلوت ایلمك
حلاوتنك بیانیدر وبو منقبته داخل اولمنك بیانیدر که حق تعالی بن بنی ذکرایلین کمسنه‌نك جلیسی وبکا استیناس ایلین
کمسه‌نك انیسی‌یم دیدی (کرباهمهٔ چوبی منی بی همهٔ) وربی همهٔ چوبا منی باهمهٔ ای درویش دوکلی اشیا ایله اوله‌سن
یعنی جمیع اشیانك تصرفنه مالك اوله‌سن وجمله‌سیله حاضر اوله‌سن چونکم بنم مشاهده‌مسز اوله‌سن وبنم آشنالغمدن
محروم قاله‌سن هیچ برشیئله دکلسن زیرا هرشی فی الحقیقه هالکدر پس سن دوکلی اشیافانی وهالکسن واکر دوکلی
اشیاسز اولاسك وجمیع موجوداتدن کندکی مجرد قیلسك چونکم بنمله بیله اوله‌سن وبنم عشق ومحبتمله انسیت
قیله‌سن معنا جمیع اشیا ایله بیله‌سن زیرا هرشی بنمله قائمدر وبندن خالی اعتبار اولنسه زائل وباطلدر ولهذا قال علیه
الصلوة والسلام حاکیا من نحل لبید الا کل شئ ماخلا الله باطل) وکل نعیم لامحالة زائل (مثنوی) بوددرویشی
بکهساری مقیم * خلوت اورا بود هم خواب وندیم) بودرویشدن مراد شیخ ابوالخیر تینسنابیدر که شیخ اقطع زنبیل بافی
دیمکله معروف اولمشدرتاکم مولانا جامی نفحات الانسده منقبه‌سنی مفصلا تحریر قیلمشدر تینسنات فتح تاوسکون
یا ایله مصره اون فرسنك مقداری برکویدر معنای بیت برفقیروار ایدی طاغلرده مقیم ایدی خلقدن خلوت وعزلت ایتمك
اکا یار وندیم ایدی (مثنوی) چون زخالق می رسید اوراشمول * بود ازانفاس مرد وزن ملول) چونکم خالقدن
اکا شراب محبت یتشدی شمول شرابه دیرلر مرد وزنك انفاسندن ملول اولدی وساقی حقیقتله انسیت قیلدی
بعض کمسه کندی خلوت وعزلته اهل اولمدیغندن توهم ایلرکه خلقدن منقطع اولمق وخلوت وعزلت اختیار قیلمق
عظیم صعب اوله نعم صعب وعسیردر اهل اولمینه وانس حقی بولمینه اما اهل اولانه عسیر دکل یسیردر (مثنوی)
همچنانکه سهل شد مارا حضر * سهل شد هم قوم دیکر را سفر) مثلا انجلین که بزه حضر سهل ویسیر اولدی قوم دیکره
هم سیاحت وسفر سهل ویسیر اولدی (مثنوی) آنچنانکه عاشقی برسروری * عاشقست آن خواجه برآهنکری)
انجلین که سرورلکه عاشقسن اول خواجه اهنکرلکه عاشقدر زیرا (مثنوی) هرکسی را بهرکاری ساختند *
میل آن را دردلش انداختند) هربرکسه‌یی برکار ایچون دوزدیلر واول کارك میلنی آنك قلبنه القا ایتدیلر کما قال الله
تعالی فی الحدیث القدسی ان من عبادی المؤمنین من لایصلح ایمانه الا الغنا ولو افقرته لافسده ذلك وان من عبادی
المؤمنین من لایصلح ایمانه الا الصحة ولو اسقمته لافسده ذلك وان من عبادی المؤمنین من لایصلح ایمانه الا السقم
ولو صححته لافسده ذلك فانی ادبر امر عبادی بعلمی وحکمی انی علیم بذات الصدر) قال ابن عطا فی الحکم قوم اقامهم
الحق لخدمته وقوم اختصهم بمحبته (کلا نمد هؤلاء وهؤلاء من عطاء ربك وما کان عطاء ربك محظورا) یعنی برقوم
واردرکه حق تعالی آنلری خدمتی ایچون قائم وصائم قیلدی بونلردن مراد عامهٔ مؤمنیندر و برقوم واردرکه حق
تعالی آنلری کندی محبتنه مختص قیلدی بونلردن مراد اولیا واصفیادر کلا نمدای کل الفریقین تنوین مضاف الیهدن
عوض اولور یعنی حق تعالی بیورر بو خدمت وعبادته صالح ومحبته لایق اولان فرقه‌دن هر برینه امداد واعطا ایلرز
هؤلاء) اول خدمته لایق اولان کروهه کفایت مقداری (وهؤلاء) بومحبته صالح واهل اولان کروهه همت واستعدادی
قدر (من عطاء ربك) سنك ربکك وپروردکارکك عطاسندن امداد واعطا ایلرز یا محمد (وما کان عطاء ربك محظورا)
وسنك ربکك عطاسی وفیضی هیچ برکسه‌دن ممنوع اولمدی اکر اهل دنیا واکر اهل عقبی جمیعسنه آنك فیض وعطاسی
شامل اولدی نهایت مافی الباب هرکسك عین ثابته‌سنده اولان استعدادنه مناسب وقابلیتنه موافق عطا قیلدی که
اول کمسه فی حد ذاتها کاصا الخدر غیری یه دکل وبرمقتضای (قل کل یعمل علی شاکلته) هرکسك عین ثابته‌سنده
اولان شاکله‌سی اوزره عمل قیلور وهر نه ایچون مخلوق اولدیسه اکا مائل اولور وآنك تحصیلنه شروع قیلورتاکم
بو معنایه اشارت ایدوب بیوررلر (مثنوی) دست وپای میل جنبان کی شود * خاروخس بی آب وبادی کی رود) دست

وبا برشیئه میل ایتمکسزین متحرك اولورو خار وخس آب وبادا اولمینجه نیجه کیدر وحرکت ایدر بهر حال هر شیئك
حرکتی ایچون بر محرك لازمدر پس انسانك کار وکردارنه باعث قلبنده اولان میل وداعیه سیدر واول داعیه
عین ثابته سنك اقتضاسیدر پس فکل میسر لما خلق له فحواسنجه هرکس نه ایچون خلق اولدی ایسه اکا میسردر
وهر نه ایچون خلق اولنمدیسه اکا معسردر (مثنوی) کربه بینی میل خود سوی سما * پر دولت بر کشا همچون هما)
اکر کندی میل ومحبتکی سما جانبنه یعنی جانب علا وطرف خدایه کوره سن هما کبی همت ودولت قنادنی آچ
بو خصوصده حمد وثنا درلرنی صاچ (قل بفضل الله وبرحمته فبذلك فلیفرحوا) آیت کریمه سنك فحواسنجه اللهك
فضل ورحمتیله دربو دیو معرف اول وهمان بو نکته مفرح اول (مثنوی) ور ببینی میل خود سوی زمین * نوحه میکن هیچ
منشین از حنین) واکر کندی میل قلبکی زمین بشریت واسفل سافلین طبیعت جانبنه کوره سن یا مقلب القلوب والابصار
ثبت قلبی علی دینك دیو نوحه ایله (ربنا لا تزغ قلوبنا بعد اذ هدیتنا وهب لنا من لدنك رحمة انك انت الوهاب) دیو هیچ حنین
وانین ایلمکدن خالی اوتورمه (مثنوی) عاقلان خود نوحها پیشین کنند * جاهلان آخر بسر برمی زنند) عاقل اولنلر
خود نوحه وفریادی مقدم ایدرلر جاهللر آخر کارده وظهور هلاك وبلاده باشلرینه اورورلر (مثنوی) ز ابتدای کار آخر را
ببین * تا نباشی تو پشیمان یوم دین) ابتدای کاردن آخرنی کور تا کم پشیمان اولمیه سن (ویا حسرتا علی ما فرطت
فی جنب الله) دیو فریاد بیهوده یی اول کون قیلمیه سن عاقل اولدرکه بر فعلك اولندن آخرنه انتقال واستدلال قیله
وبدایتندن نهایتنی بیله ونه اوله جغنه عارف اوله بر فحوای حدیث شریف ان لله عبادا یعرفون احوال الناس بالتوسم
اللهك عارف قوللری واردرکه ناسك احوالنه فراستله عارف اولورلر وآنلرك آخر کاری نیه منجر اولور آنی بیلورلر وسر
انجام کارده اوله جق وظهوره کله جك افعاله مناسب ادا قیلورلر الفاظ وحروفه ناظر اولنلر آنلری خلط کلام ایلر صانورلر
حال بوکه آنلر حقیقت حالی تقریر قیلورلر نته کم بر پیر مرتعش بر زرکره کلوب قراضه زری وزن ایتمك ایچون ترازو طلب
قیلدقده اول مرد زرکرانك خاتمهٔ اعماله نظر ایدوب نتیجهٔ مرامی وعاقبة الامر سویلیه جکی کلامی اکا مقدم سویلدی
بعده مقالنك معانی دخی تعبیر وتفهیم ایلدی (دیدن زرکر عاقبت کار را وسخن بر وفق عاقبت کفتن با مستعیر ترازو
مثنوی) آن یکی آمد بپیش زرکری * که ترازو ده که بر سنجم زری) اول برکسه مثلا بر زرکرك اوکنه کلدی بویله دیو که
بکا بر ترازو ویرکه بر آلتون وزن ایده یم (مثنوی) کفت خواجه رو مرا غلبیر نیست * کفت میزان ده بدین
تسخر مئیست) خواجه چونکم اول قوجه یی کوردی اکا دیدیکه یوری بنم غلبیرم یوقدر غلبیر وغربال ترکیجه
قالبور دیرلر اول کسه اکا دیدی بکا میزان ویر بو طعن ومسخره طورمه (مثنوی) کفت جاروبی ندارم در دکان *
کفت بس بس این مضاحك را بمان) زرکر بوکره اکا دیدی بن دکانده بر جاروب طوتمزم اول قوجه اکا دیدی بس بس
بو مضاحکی قو یعنی کافیدر بو مضحکه لری ترك ایله (مثنوی) من ترازویی که می خواهم بده * خویشتن را کر مکن
هر سو مجه) بن بر ترازویی که استرم ویر کندیکی صاغر ایلمه هر جانبه صچرامه یعنی بنم سوزم دکله وسکا نه دیرم اکله
وبهانه ایدوب کاه آنی وکاه بونی سویلمه دیدی (مثنوی) کفت بشنیدم سخن کر نیستم * تا نه پنداریکه بی معنیستم)
پس اول خواجه اول قوجه یه دیدی بن سنك سوزیکی اکلدم واستماع ایلدم صاغر دکلم تا ظن ایلمیه سن که بن بی معنی اولم
بن بی معنی وهازل کسه دکلم (مثنوی) این شنیدم لیك پیری مرتعش * دست لرزان جسم تو نا منتعش) بن بو سوزیکی
ایشتدم ولکن سن پیر مرتعش سن الك دترر سنك جسمك قوی وقائم دکلدر (مثنوی) وان زر تو هم قراضه خرد ومرد
دست لرزد پس بریزد زر خرد) واول سنك آلتونك باخصوص که خرد ومرد قراضه در سنك الك دترر پس وزن ایلمك
وقتنده خرد اولان آلتون پاره جکلری زمینه دوکلور (مثنوی) پس بکویی خواجه جاروبی بیار * تا بجویم
زر خود را در غبار) پس اندنصکره سن بکا دیرسن ای خواجه بر جاروب کتور تا کم کندی آلتونم پاره لرنی غبار وتراب
ایچنده طلب ایلیم (مثنوی) چون بروبی خاك را جمع آوری * کویم غلبیر خواهم ای جری) چونکم خاکی سپوره سن
وبر یره جمع کتوره سن بکا دیرسن ای جری غلبیر استرم تا کم اوغربالله طپراغی الهیم آنك ایچنده اولان زر پاره لرنی بولم
مثنوی) من ز اول دیدم آخر را تمام * جای دیکر رو از ینجا والسلام) بن آخری تمام اولدن کوردم وبو کارك نتیجه
وخاتمه سنه ابتدادن نظر ایر کوردم وبیلدمکه سنك کارك آخر الامر بویله اوله جقدر پس بویردن بر آخر یره نقل ایله
والسلام تم الکلام (مثنوی) کن تمام اکنون حدیث شیخ فرد * کاندران کهسار بودش خواب وخورد) امدی
اول شیخ فردك حدیثنی تمام ایله که اول شیخ فردك خواب وخوردی اول کوهسار ایچره اولمش ایدی وآنده قرار ایدوب
برك وکیاهه قناعت قیلمش ایدی (بقیهٔ قصهٔ آن زاهد کوهی که نذر کرده بود که میوهٔ کوهی از درخت باز نکنم ودرخت
نیفشانم وکسی را نه کویم صریح وکنایه که بیفشان آن خورم که باد افکنده باشد از درخت) بو سرخ شریف وبو بیان

لطیف کوهی اولان زاهدك قصه سنك بقیه سیدرکه اول زاهد نذر ایلمش ایدی بویله دیو که کوهی اولان میوه لی
درختدن کیرو قوپارمیم واغاجی سلکمیم وبر کسه به صریح وآشکار او بر سبیل کنایت سویلمیم بویله دیو که بو اغاجی
سلك مکر اول میوه لری ییم که یل اغاجدن آنی زمینه براقمش اوله (م ی) اندران که بود اشجار وثمار (پس مرود کوهی
انجابی شمار) اول طاغده اشجار مثمره وثمار وافره وار ایدی چوق کوهی امرود وانده بی شمار ایدی (م ی) کفت آن درویش
یارب با تو من * عهد کردم زین نچینم در زمن) اول درویش حضرت حقه دیدی یارب بن سنکله عهد ایلدم تا زمانده
کندی الله بو میوه لردن دوشورمیم (مثنوی) جز از آن میوه که باد انداختش * من نچینم از درخت منتعش) شول
میوه دن غیری یعنی که باد آنی زمینه اتمشدر بن منتعش زمیندن یوقار واولان درختلردن آنی دوشورمیم بلکه زمینه
هر نه دوشرسه آنی الوب اکل ایلیم دیدی (مثنوی) مدتی برنذر خود بودش وفا * تا در آمد امتحانات قضا) اول شیخك
بر مدتی کندی نذری اوزره وفا ایلمسی اولدی حتی امتحانات قضای الهی کلدی وآنی امتحان قیلدی (مثنوی) زین سبب
فرمود استثنا کنید) کر خدا خواهی بپیمان بر زنید بو سببدن یعنی بو امتحانات قضا اولدیغی اجلدن حق تعالی حضرتلری
استثنا ایلك بیوردی کر خدا خواهی قولنی یعنی انشاء الله دیمك کلامنی عهد وپیمانه اورلك ونذر وایمانه منضم قیلك
نته کم حق تعالی اینك حبیبنه خطابی عامهٔ عبادنه تعلیم اولور انکچون بو بیتده استثنا کنید وبپیمان بر زنید لفظلرنی جمله
ایراد ایلدیلر (مثنوی) هر زمان دل را دکر میلی دهم * هر نفس بر دل دکر داغی نهم) هر زمان قلبه بر غیری میل ویریرم
وهر زمان دل اوزره بر غیری داغ قورم (مثنوی) کل اصباح لنا شان جدید * کل شیء عن مرادی لا یحید) اصباح بفتح
الهمزه جمع صباح وکسرله مصدردر کل منصوبدر ظرفیت اوزره یعنی هر صباحده بزم ایچون بر کار جدید واردر
که هر شیء بنم مرادمدن میل ایلماز هر نه دیلرسم اولان اولدر بیوردی حق تعالی (مثنوی) در حدیث آمد که دل همچون
پریست * در بیابانی اسیر صرصریست) حدیثده کلدی وبویله واقع اولدی که کوکل بر پر کبیدر بر بیابانده بر صرصرك
اسیر ومغلوبیدر وکما قال علیه السلام مثل القلب مثل الریشة فی الفلاة تقلبها الریاح ظهرا لبطن رواه ابو موسی
الاشعری (مثنوی) باد پر را هر طرف راند کزاف * که چپ وکه راست با صد اختلاف) باد مثلا پری هر جانبه کزاف
بیره سورر کاه صول جانبه کاهی صاغ جانبه نیجه یوز اختلاف ایله (مثنوی) در حدیث دیکر ای دل دان چنان *
کاب جوشان ز آتش اندر قازغان) وبر حدیث آخرده حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم بیوردی بو قلبی انجلین
بیل که آتشده قاینایان قازغان ایچره صو کبی کما قال علیه السلام القلب اشد تقلیبا من القدر فی غلیانها وفی حدیث آخر
قال علیه السلام مثل القلب فی تقلبه کالقدر فی غلیانها نته کم قدر ایچره آبك حرکتی وغلیانی کندی اختیاری ایله اولمز
کذلك قلبك تقلبی وتحولی دخی کندی اراده سیله اولمز بلکه مقلب القلوب اولان الله آنی علی حکمة بالغة کیف ما یشاء
تقلیب وتصریف ایلر ولهذا یقول النبی صلی الله علیه وسلم اللهم یا مقلب القلوب والابصار ثبت قلوبنا علی دینك
مثنوی) هر زمان دل را دکر رأیی بود * آن نه از وی لیك از جایی بود) هر زمان قلبك بر غیری فکری ورأیی اولور اول رأی اول
کسه دن دکلدر ولیکن اکا بر یردن اولورکه اول جناب حقدر وحضرت مرید مطلقدر (مثنوی) پس چرا ایمن شوی
بر رأی دل * عهد بندی تا شوی آخر خجل) پس نیچون قلبك فکر ورأیی اوزره ایمن اولورسن واعتماد قیلورسن
عهد باغلرسن تا کم آخر خجل وشرمنده اولورسن (مثنوی) این هم از تأثیر حکمست وقدر * چاه می بینی ونتوانی حذر
بو هم تأثیر حکم وقدردندرکه چاهی کورورسن وحذرده قادر اولمزسن پس هر نه قدر عاقل وزیرك ترا اولسك حکم وقدر
ظهوره کلسه حذرده قادر اوله مزسن کما قال علیه السلام اذا دخل القدر بطل الحذر واذا جاء القدر عمی البصر
مثنوی) نیست خود از مرغ پران این عجب * که نبیند دام وافتد در عطب) مرغ پراندن بو خود عجب دکلدرکه دامی
کورمیه وهلاکه دوشه (مثنوی) این عجب که دام بیند هم وتد * کر بخواهد ور نخواهد می فتد) عجب بودرکه هم دامی
کورور وهم میخی کورر خواه وناخواه وچار ونا چار بالضروری اول دامه دوشر (مثنوی) چشم باز وکوش باز ودام پیش
سوی دامی می پرد با پر خویش) مع هذا کوزی آچق وقولاغی آچق ودام اوکنده دام قضا وبلا جانبنه کندی قنادیله
اوچار وزهر قاتلی بیلورکن کندی الیله ایچر پس بند ودام قضایی تشبیه ایدوب بر مهترزاده نك صورتا آزاده وباطنا مقید
والفتاده اولمسنی توضیح معنی ایچون ایراد ایدوب بیوررلر (تشبیه بند ودام قضا بصورت پنهان باثر پیدا (مثنوی
بینی اندر دلق مهترزاده * سر برهنه در بلا افتاده) بر دولتلو اوغلنی کهنه خرقه ایچره سر برهنه وبلایه افتاده کورورسن
مثنوی) در هوای ناپکاری سوخته * اقمشه واملاك خود بفروخته) بر ناپکارك هواسنده یانمش یعنی بر عورته
ویا بر اوغلانه مبتلا اولمش کورورسن قماشلرن وملکلرنی صاتمش (مثنوی) خان ومان رفته شده بدنام وخوار * کام دشمن
می رود ادبیروار) خان ومان کتمش وبدنام وخوار اولمش ادبیر وبدبختلر کبی دشمن مرادی اوزره کیدر کورورسن برکام

دشمن تقدیرنده اولور (مثنوی) زاهدی بند بکوید کای کیا) همتی می دار از بهر خدا) اول مهترزاده برزاهد عابدی
کوررود برکدای اولو برهمت طوت خدا ایچون (مثنوی) کاندرین ادبیر زشت افتاده ام * مال وزر ونعمت ازکف
داده ام) که بوزشت ادبیره دوشدم مال وزر ونعمتی الدن اله ویردم (م ی) همتی تابو که من زین وارهم) زین کل تیره بود که
برجهم) برهمت تابولایکه بوبلادامندن کیروقورتولم بوبولانق باتقدن اوله که صچره یم وخلاص اولم (مثنوی) این
دعامی خواهد او ازعام وخاص) کالخلاص والخلاص بودعایی استر اول عوام وخواصدن وخلاص وخلاص
وخلاص استرم دیر (مثنوی) دست بازو پای بازوبند نی * نی موکل برسرش نی اهنی) الی اچق وایاغی اچق وقید وبند
ظاهر ایوق نه باشی اوزره برموکل واروته بردمور قیدوار (مثنوی از کدامین بند می خواهد خلاص (وز کدامین حبس
می جوید مناص) قنغی بندودامدن خلاص استر اول مهترزاده ونه کونه شدتدن مخلص دیلر اول (م ی) بند تقدیر
وقضای مختفی) که نه بیند آن بجز جان صفی بند تقدیر وقضای مختفیدن خلاص استر که کورمز اول بندی صاف جانک غیری
(م ی) کرچه پیدا نیست ان درمکمن است) بدتر از زندان وبند اهن است اکرچه اول بند قضا پیدا دکل اول کمینکاهده در لیکن
زنداندن وبند اهندن بدتردر (مثنوی) زانکه اهنکر مر انرا بشکند) حفره کرهم خشت زندان بر کند زیرا که
دمورجی اول دموریاغی صر وشکسته قیلور پس مقید بند واهندن آزاد اولور وچقورقازیجی دخی زندانک کرپج
وطاشنی قوپارر ومحبوس نجات بولور (م ی) ای عجب این بند پنهان کران (عاجز از تسکیران آهنکران ای عجب بو بند
پنهانی یعنی قضای سبحانیکه عاجزدر آنک تکسیرندن آهنکرلر (مثنوی) دیدن آن بند احمد را رسد * برکلوی بسته
حبل من مسد) بوحبل مسدانک بو ینده ظاهر اوغدی بلکه معنوی اولان حبلدر که حضرت رسول اکرم صلی الله
علیه وسلم آنی مشاهده قیلدی احمدی بوتقدیر قضا حبلنی کورمک حضرت احمد علیه السلامک وارث کاملی اولنلره
لایقدر خرما لیفندن اولان حبل باغلنمش بوغازاوزره یعنی باغلنمش بوغازاوزره لیفدن اولان ایپی کورمک اکا لایقدر (م ی)
دید برپشت عیال بولهب * تنک هیزم کفت حماله حطب) نته کم اول حضرت ابولهبک عورتنک ارقه سی اوزره اودون
دنکنی کوردی واکا حماله الحطب دیدی بو سوره نک سبب نزولی بودر که وقتا کم (وانذر عشیرتک الاقربین) آیت کریمه سی
نازل اولدقده حضرت رسول علیه الصلوة والسلام اقرباسن جمع ایدوب دینه دعوت ایلدی ابولهب ایشیدیجک
تبالک یا محمد الهذا دعوتنا دیوب یردن برطاش الدیکه اوحضرته اته پس نازل اولدیکه (تبت) ای هلکت (یدا ابی لهب)
ابولهبک الاری ویاخود نفسی نته کم (ولا تلقوا بایدیکم) ده یدی نفسله تفسیرا تمثیلردر وماضی بوراده دعا معناسنه یعنی
هلاک اولسون ابولهبک اللری ویانفسی (وتب) خبردر بعد الدعا یعنی هلاک اولدی وماضیله تعبیر وقوعی متحقق
اولدیغندن اوتریدر (ما اغنی عنه ماله) دفع ایلمز اول ابولهبدن مالی وغناسی (وما کسب) دخی نفع ایلمز اکا کسب
ایلدیکی ربحدن وتجارتدن (سیصلی نارا) عنقریب داخل اولور بر آتشه که (ذات لهب) اول آتش شعله صاحبیدر
(وامرأته) وزوجه سیده بیله داخل اولور (حماله الحطب) صعیت اوزره منصوب اوله (وامرأته) مبتدا وحماله خبر اوله
حطبدن مراد نمیمه اولور زیرا نار خصومتک اشتعالنه سببدر ویاخود هرکون ارقه سنه خار خشک یوکلنوب طریق
رسول اللهه نشر ایدردی تا متاذی اوله (فی جیدها) اول امرأة ابولهبک بوینده واردر (حبل من مسد) خرما لیفندن
بوکلمش ایپ (مثنوی) حبل وهیزم را جز او چشمی ندید * که بدید اید بروهر نابدید) اول ملعونه نک ارقه سنده
وبوینده معنوی اولان حطب وریسی آندن غیری برکوز کورمدی که ظاهر کلور واشکار اولور اول حضرته هرنابدید
وهرکار پوشیده معلوم اولدیکه صور ومعانیی محسوس کبی مشاهده قیلمغه هرکس قادر اولمز الا رسول اکرم صلی الله
علیه وسلم ودخی اول حضرته وارث اولان ولی مکرم (مثنوی) باقیانش جمله تأویلی کنند * کین ذبیهوشیست وایشان
هوشمند) بو بیت شریفده ایکی وجه جائزدر بروجهی ادق ومشرب تحقیقه احق وبروجهی دخی الیق ومحله الیق
واوفقدر وجه اول اولدر که باقیاندن مراد اصحاب شهود اولمین علماء ظاهر اوله که ابولهبک عورتنک حماله حطب اولمسی
وجناب حق آنک بوینده لیفدن حبل قیلمسی جمله سی برنوع تأویل وتوجیه ایدرلر ومقتضای تأویل وتوجیه اولدر که
اکر امرأة ابولهبک حماله حطب وفی جیدها حبل من مسد اولمسی ظاهرنه حمل اولنور سه طاعنلرمابیننده سؤال
لازم کلور که دیرلر ابولهبک عورتی ام جمیل که ابوسفیانک قزقرنداشی قزیدر بیت وسعت وعزتدن صاحب مال وثروت
بر عورتدر پس حماله حطب وفی جیدها حبل من مسد اولمسی نیجه ممکن اولور اهل تفسیر علی طریق التأویل بو سؤاله
برقاچ وجه اوزره جواب ویررلر اولا دیرلر که حطبدن مراد متعارف دکلدر بلکه مراد سبب اشتعال نار جهنم اولان آثام
واوزاری مثل الحطب ظهری اوزره حامله اولمسیدر ثانیا حطبدن مراد نمیمه در نار ایله دنیا ایقاد اولندیغی کبی نمیمه ایله دخی
نار حرب وخصومت ایقاد اولنور ثالثا حطبدن مراد متعارف اولان حطب اوله ولکن آنی حماله اولمسی حضرت

رسول اکرم صلی الله علیه وسلمه کمال عداوتندن اوتری اوله که اول حضرت متأذی اولمقدن اوتری خالک وخاشاکی
بنفسها کوتورب واول حضرت طریقنه کتوروب القاقیله بو وجه ثقاتک اختیار قیلدیغیدر اما عند اهل الشهود
بو وجه معنای ظاهریدر (وفی جیدها حبل من مسد) قولی تقدیرین سابقین اوزره مجازدر یاخود آنک شانی تحقیردن
اوتری تنک هیزمی حامله اولان حطابه صورتده آنی تصویر وتمثیلدر یاخود جهنمده اولان حالنی بیان اوله که جهنمده
آنک ارقه سی اوزره زقوم وضریع جهنمدن برتنک حطب جهنم اوله وبو بوینده ناردن برسلسله اوله بو جمله وجوه عند اهل
التحقیق سمت تأویلدن خالی دکلدر بلکه اهل تحقیق قتنده بو صورت اولسه بونک صورت معنویه وباطنیه سیدر که اول
حضرت آنی اول صورت اوزره مشاهده قیلدی علی طریق التحقیق لا علی طریق التصویر والتمثیل ولا باعتبار ما یؤول الیه
حق تبارک وتعالی (وان جهنم لمحیطة بالکافرین) دیدی یحیط بالکافرین دیمدی (وانا جعلنا فی اعناقهم اغلالا)
بیوردی سنجعل فی اعناقهم بیورمدی وبونلر امثالی آیتلر بیوردی که بو جمله یی اهل ظاهر باعتبار ما یؤول الیه وقوعی
متحقق اولدیغیچون دیرلر واما اهل شهود دیونی باذن الله حالا بویله مشاهده ایدرلر زیرا غطا آنلرک چشم حقیقت بیننه
کشف اولمشدر وحضرت حق آنلره حقیقتی عیان قیلمشدر پس اهل شهوده نسبت بو صورت مذکوره حقیقتحالدر
واهل ظاهره نسبت باعتبار ما یؤول الیه اوله جق احوالدر پس بو مقدمه معلومک اولدیسه معنای بیته کله لم باقیانش
یعنی محقق اولان انبیا واولیادن ماعداسی بو ذکر اولنان صورت حالی جمله سی برنوع تأویل ایدرلر که بو تأویل بیهوشلکدن
وکامل العقل اولمقدن ناشیدر ویاخود معنی که بو محققلردن باقیسی وماعداسی بیهوشلکدن واول محقق
اولان اهل شهوددن دیمک اولور واما محله اوفق اولان وجه ثانی اولدر که باقیاندن مراد اهل جهان اوله وشین که ضمیردر
مهترزاده نک حالنه راجع اوله پس زن ابولهبک قصه سندن ینه مهترزاده نک احوالنه شروع ایدوب بیوررلر که
مهترزاده دن باقیلری جمیعا بو حالی تأویل ایدرلر بویله دیو که بو حالت واظهار عجز ومذلت بیهوشلکدندر وکویا که بونلر
هوشمنددر یعنی اول مهترزاده مبتلا اولدیغی نکبت ومذلتدن خلاص اولمق ایچون هرکسدن استمداد وعباد وزهاددن
استعانت واسترشاد ایلرا کثر خلق عالم بو حالی تأویل ایدرلر بویله دیو که بو مهترزاده نک بویله وضع ایلمسی مجنونلقدن
ونقصان عقلدندر وکویا که آنلر عاقللردر بلکه غافللردرکه اول نه درده مبتلادر بیلمزلر وآنک حالنه مطلع اولمزلر
(مثنوی) لیک از و تأثیران پستش دو تو) کشته ونالان شده در پیش تو) اکرسن ای ناظر صورت بیهوشلکدندر دیو تأویل
ایدرسک ولکن اول مبتلا اولدیغی بند قضا وقدرک تأثیرندن اول مهترزاده نک پشتی ایکی قات اولمشدر وسنک اوکوکده
نالان وفریادکنان اولمشدر بویله دیو (مثنوی) که دعای همتی تا وارهم * تا ازین بند نهان بیرون جهم) که بردعا
وهمت ایله تا کم بو نکبتدن کیروقورتلم تابو بند نهانیدن طشره صچره یم (مثنوی) انکه بیند این علامتها بدید *
چون نداند او شقی را از سعید) اول عارف که بو کونه علامتلری اشکارا کوره نیچون بیلمز اول شقی اولنی سعید اولندن
بیلوروآنلرک احوالنه آکاه اولور ولکن الله امریله ستر قیلور که کشف راز حق انبیا واولیایه بلا اذن الله حلال دکلدر
نته کم رسول اکرم صلی الله علیه وسلم اصحابک ما بیننده یکرمی یدی منافق بیلوردی وغیریلردن ستر قیلوردی وحذیفه
یمانی رضی الله عنه علامتلرندن مخبر اولوردی حتی حضرت عمر رضی الله عنه خلافتلری زماننده برکسه وفات ایلسه
حذیفه خبر ایلردی ودیردیکه اکر حذیفه آنک جنازه سنه حاضر اولورسه بنده اولورمکه اول مؤمندر وا کر حاضر
اولمزسه بند خی اولمزمکه منافقدر (مثنوی) داند وپوشد بامر ذوالجلال * که نباشد کشف راز حق حلال) بیلور ولکن
امر ذوالجلال ایله اورتر زیرا حق تعالینک رازنی کشف ایلمک حلال اولمز (مثنوی) این سخن پایان ندارد آن فقیر *
از مجاعت شد زبون وتن اسیر) بو قضا وقدرک بندو دامنه کرفتار اولنلرک سوزی نهایت طوتمز پس صدده کله لم که
اول فقیر یعنی شیخ اقطع حضرتلری زیاده اچلغندن زبون اولدی وتنی اسیر اولوب حرکته مجالی قالمدی (مضطر شدن
فقیر نذر کرده بکندن امرود از درخت وکوشمال حق رسیدن بی مهلت (مثنوی) پنج روز آن باد امرودی نریخت *
ز آتش جوعش صبوری می کریخت) الحاصل اول بش کون اغاجدن برامرود دوکدی شیخک آتش جوعدن
صبورلغی قاچدی (مثنوی) برسر شاخی مرودی چند دید * باز صبری کرد وخود را واکشید) پس برشاخک
باشنده برقاچ امرود کوردی کیرو برصبر ایلدی آنی القمدن کندوبی کیرو چکدی (مثنوی) باد آمد شاخ را
سرزیر کرد * طبع را بر خوردن آن چیر کرد) جوع وضعف وقوت جذب قضا * کرد زاهد را زنذرش بی وفا
اچلق وضعف بدن وجذب قضانک قوتی زاهدی نذرندن بی وفا ایلدی ونذره وفا ایلمکه مانع اولدی (مثنوی)
چونکه از امرودبن میوه شکست) کشت اندر نذر وعهد خویش سست چونکیم امرود اغاجندن میوه یی قوپاردی
کندینک نذرنده وعهدنده سست اولدی (مثنوی) هم دران دم کوشمال حق رسید * چشم او بکشاد وکوش او کشید

هم اول دمده حق تعالینك كوشمالی ایرشدی آنك كوزن اجدی وآنك قولغنی چكدی تأدیب ایلدی (متهم كردن
آن شیخ را با دزدان و بریدن دستش را (مثنوی) پست از دزدان بدند انجا ویش * بخش می كردند مسروقات خویش)
اول محلده دزدلردن بكرمی نفر ودخی زیاده كسنه وارایدی كندیلرینك مسروقاتنی اول محلده بخش وتقسیم ایلدیلر
مثنوی) شحنه را غمازا آگه كرده بود (مردم شحنه برافتادند زود) صوباشی یی غمازا آگاه ایلمش ایدی شحنه نك آدملری
اول سارقلرك اوزرینه علی الفور دوشدیلر وآنلری بند ایلدیلر (مثنوی) هم بدانجا پای چب ودست راست * جمله ببریدند
وغوغایی بخاست) هم اول محلده خرسزلرك صول اباغنی وصاغ النی جمله كسدیلر وبر عظیم غوغا قالقدی وحاصل اولدی
مثنوی) دست زاهد هم بریده شد غلط * پاش را می خواست هم كردن سقط) زاهدك الی دخی غلطاولمغله كسلمش اولدی
آنك اباغنی دخی شحنه نك آدمیسی هم سقط ایتمك استدی (مثنوی) درزمان آمد سواری بس كزین)
بانك برزد بر عوان كای سك ببین) فی الحال زیاده كزیده برسوار كلدی عوان اوزره صدا اوردی بویله دیو كه ای كلب كور
مثنوی) این فلان شیخست وزابدال خدا) دست اورا تو چرا كردی جدا) بو فلان شیخدر وابدال خدادندرسن آنك النی
آنك بدنندن نیچون جدا ایلدك (مثنوی) ان عوان بدرید جامه تیز ورفت * پیش شحنه دادا كاهیش تفت) اول عوان
جامه سنی یرتدی ویاقه سن چاك ایتدی وفوری شحنه نك اوكنه كتدی حرارتله اكا اكاهلق ویردی (مثنوی)
شحنه آمد پا برهنه عذر خواه * كه ندانستم خدا بر من كواه) شحنه عذر خواه اولدیغی حالده پا برهنه كلدی بویله دیو كه
خدایم اوزریمه شاهددربن بیلمدم (مثنوی) هین بحل كن مر مرا این كار زشت * ای كریم وسرور اهل بهشت)
اكاه اول بو زشت وقبیح اولان كاری بكا حلال ایله ای كریم واهل بهشتك سروری بن سنی بیلمدم وخطا قیلدم
دیو اعتذار ایلدی (مثنوی) كفت می دانم سبب این نیش را * می شناسم من كناه خویش را) شیخ اول شحنه یه دیدی
بن بو نیشه سبب ندر بیلورم بن كندی كناهمی فهم قیلورم (مثنوی) من شكستم حرمت ایمان او * پس یمینم
برد دادستان او) وبو زخمك اصلی اولدركه بن اول حضرتك یمینلرینك حرمتنی صیدم وحفظ عهده قادر اولمدم
پس صاغ المی كیدردی آنك داد ایلدیكی كه وجزاء سیئة سیئة مثلها در) اكر عفو اولمزسه (م ی) من شكستم عهد
ودانستم بدست * تا رسید آن شومئ جرأت بدست) بن اول حضرتك عهدنی شكسته قیلدم و بیلدمكه نقض عهد ایلمك
قبیحدر حتی اول نقض عهد ایچون اولان جرأتك شوملغی اله یتشدی كه (ومن نكث فانما ینكث علی نفسه ومن اوفی
بما عاهد علیه الله فسیؤتیه اجرا عظیما) بیورمشدر پس سالكه لازمدركه اللهك ایلدیكی عهده تمكن اولدیغی مرتبه
وفا قیلمغه سعی قیله ونقض عهده میل ایلمكدن مجتنب اوله نته كم حق تبارك وتعالی سورهٔ نحلده ایفای عهد ایلمكه
امر ونقض عهد ایلمكدن نهی ایدوب بیوررلركه (واوفوا بعهد الله اذا عاهدتم ولا تنقضوا الایمان بعد توكیدها
وقد جعلتم الله علیكم كفیلا ان الله یعلم ما تفعلون ولا تكونوا كالتی نقضت غزلها من بعد قوة انكاثا (م ی) دست
ماو پای ما ومغز و پوست * بادای والی فدای حكم دوست پس شیخ حضرتلری ینه اول اعتذار قیلان والی یه دیدیكه بزم
المز وبزم آیاغمز ومغز وپوستمز ای والی دوستك حكمنه فدا اولسون بو ییتلر آنك قضایه كمالیله رضا ویرمسی وآنك
لساندن سالكاره دخی تعلیم اولمسی اشعار ایلر وقضایه رضا ویرمك اولدركه تحت جریان الحكم سالكك قلبی بلا
اضطراب ایكم اوله كما قال المحاسب الرضا سكون القلب تحت جریان الحكم وقال الجنید قدس الله سره العزیز الرضا
سرور القلب عند ظهور القضاء وحضرت رابعهٔ عدویه رضی الله عنها دن سؤال ایلدیلركه متی یكون العبد راضیا
عن ربه قالت اذا سرته المصیبة كما سرته النعمة (م ی) قسم من بود این ترا كردم حلال (تو ندانستی ترانه ودوبال) ای والی
بو بنم ازلدن قسمتم ایدی وبن بونی سكا حلال ایلدم سن بونی بیلمدك وقصد له قیلمدك سكا وبال اولمز وحضرت حق سنی
بو خصوصده مؤاخذه قیلمز (م ی) وانكه اودانست اوفرمان رواست * با خدا سامان پیچیدن كجاست) واول كسه
كه بنم حالمی او بیلدی فرمان روا اولدر یعنی حكمی روا وسزا اولان اولدر خدای متعاله طولشمق یعنی اعتراض قیلمق
نمی قنده در هرنه ایسه وهرنه كاورسه اكا صبر وشكر قیلمق عاشق اولنلره ماننده فرض وقضاسنه رضا ویرمك بوانده
صادق اولنلره فرضدر كما قال بعض العاشقین (بیت) اطاعته فرض تلطف اوجفا * ومشربه عذب تكدر اوصفا
* وكات امری الی محبوبی كله * وان شاء احیانی وان شاء اتلفا (مثنوی) ای بسا مرغی پریده دانه جو * كه بریده حلق
اوهم حلق او) ای اكل وشربه حریص اولان چوق قوش اوچمش دانه جو اولدیغی حالده كه آنك بوغازنی كسمش هم آنك
بوغازینه متعلق اولان طعامه وشرابه حریص اولمسی آنی دامه كرفتار ایدوب هلاك قیلمشدر (م ی) ای بسا مرغی زمعده
وزمغص * بركناربام محبوس قفص) ای بیهوش چوق قوش معده سندن واچلغندن مغص غین معجمه ایله اچلغه دیرلر
طام كارنده محبوس قفصدر (مثنوی) ای بسا ماهی درآب دوردست * كشته از حرص كلو مأخوذ شست)

ای مردساهی ولاهی چوق ماهی بحر عمیق وآب ایچره غریق ومحفوظ ایكن بوغازینك اوجندن مأخوذ شست اولدی
ودام بلاده قالدی (مثنوی) ای بسا مستور در پرده بده * شومئ فرج و كاو رسوا شده) ای ادراكدن عور كورركم
چوق مستوره زنلر پرده ایچره اولمش وغفلتله شهوت بولمشدی فرج و كلونك شوملكندن رسوای اولدی ومذموم
ومخذول قالدی بو ایكیسنی ضبط ایلین نجات بولدی بلالردن ومقامی جنت اعلا اولدی ولهذا قال علیه السلام
من یضمن لی ما بین لحییه وما بین رجلیه اضمن له الجنة سلطان ولد قدس الله سره العزیز حضرتلری دخی بو معنایه اشارت
ایدوب بیوررلر بیت) كیر و كاو كیر و كاو كردم ادانك ودلو) هر كه ازین دو كذرد اوست اولو اوست اولو (م ی) ای بسا قاضئ
حبر نیك خو (از كاو وز شومئ او زرد رو) ای نصیحتجو چوق قاضئ عالم ونیكخو بوغازی اوجندن ورشوتی اولمسندن
وآنی المسندن لعن الله الراشی والمرتشی حدیثنك خواسنجه لعنتی قبول قیلدی وعند الحق والخلق زرد رو وشرمسار
اولدی (م ی) بلكه درهاروت وماروت ان شراب * از عروج چرخشان شد سدباب) بلكه هاروت وماروتك وجودندن
اول شراب شهوت ومقتضای طبیعت غالب اولدی چرخه عروج ایلمكدن آنلره سدباب اولدی اول زمانكه حق تعالی
اول ملكلری ارضه ملك قیلدی زمان حكومتلرندن زهره نام برخاتون كلدی وارندن آنلره شكایت قیلدی پس بونلره
شهوت نفسانیه غلبه قیلوب هر بری اكا مائل اولدی بونلرده آنك وصلتنی طلب ایلدكلرنده اول غداره دیدیكه بوكار
میسر اولمز الا بنمله خمر ایچرسكز واریمی اولدیروب بجه سز بعده بنم وصلتمله خوش بجه سز بونلر شرب خمری اولا ارتكاب
وقتل نفسدن اجتناب قیلدیلر پس شراب ایچوب كندیلردن كیدكدنصكره سافك دم دخی اولدی وبونلرك بو عصیاندن
مقدم شانلری بعد ادای خدمت واجرای حكومت اسم اعظم قوتیله آسمانه عروج ایلمك ایدی چونكم بونلر شارب الخمر
اولدی وحظ نفسی اختیار قیلدی بونلردن ملكیت كیدوب جناب حق بونلره باب ملكوتی سد ایدوب بونلر زمینده
قالدی وشراب شهوتدن اوتری چاه بابله مبتلا اولدی پس عاقل اولنه لازم كلدیكه بوذكر اولنان قصه لردن حصه آله
وكیر و كلو قیدندن پرهیز قیله (م ی) بایزید از بهر این كرد احتراز * دید در خود كاهلی اندر نماز) بایزید بسطامی قدس
الله سره العزیز حضرتلری بو حرص وآزه مبتلا اولمقدن اوتری اكل وشربدن احتراز ایلدی كه كندیده كاهلكی
كوردی نماز قیلمقده (م ی) از سبب اندیشه كرد آن ذولباب * دید علت خوردن بسیار از آب بو وجودنده اولان كسل
وثقلتك علتندن اندیشه ایلدی اول ذولباب وعلتی چوق آب ایچمكی كوردی (م ی) كفت تا سالی نخواهم خورد آب
انچنان كرد وخدایش داد تاب) پس اول حضرت كندی به دیدیكه نذر اولسون بر ییله دك صو ایچمك استمدیم كیروفی
الحقیقه انجلین ایلدی وخدای تعالی اكا تاب وقوت صبر ویردی ومما حكی انه قیل لابی یزید البسطامی ما اشد
فی سبیل الله قال لا یمكن وصفه فقیل ما اهون قال اهون المجاهدة فی سبیل الله ترك الاكل والشرب فانی دعوت نفسی
یوما الی طاعة من الطاعات فلم تجبنی فمنعتها الماء سنة پس حضرت خداوندكار بو معنایه اشارت ایدوب بیوررلر (م ی)
این كمینه جهد اوبد بهر دین) كشت او سلطان وقطب العارفین) بو برسنه صو ایچمه مك اول بایزیدك كمینه مجاهده سی
ایدی دین وطاعتدن اوتری كوركه اول سلطان دین وقطب العارفین اولدی وبو قدر عبادات ومجاهدات سببیله كندیدن
قورتلدی وعارفلرك مقتداسی اولمق مرتبه سنی بولدی (بیت) فجاهد تشاهد فیك منك وراءما * وصفت سكوناعن
وجود سكنتی (مثنوی) چون بریده شد برای خلق دست * مرد زاهد را در شكوی ببست) چونكم بوغازدن اوتری
ال كسلمش اولدی مرد زاهد شكوی قپوسنی باغلدی (بیت) وكل اذا فی الحب منك اذا بدی * جعلت له شكرا
مكان شكیتی) بیتنك مفهومی دیوب شكایت یرینه شكرلر ایلدی (مثنوی) شیخ اقطع كشت نامش پیش خلق *
كرد معروفش بدین آفات خلق) پس آنك نام شریفی اولا حمار ایكن خلق مابیننده شیخ اقطع زنبیل بافی اولدی
بو آفات سببیله آنی بین الخلق معروف ایلدی دیمك اولور (كرامات شیخ اقطع وزنبیل بافتن اوبد ودست (مثنوی)
در عریش اورا یكی زایر بیافت * كو بهر دو دست می زنبیل بافت) عریش چوب وكیاهدن اولان كولكه لكه دیرلر
شیخ اقطع حضرتلرینك زایرلرندن بری بركون آنی كولكه لكنده بولدی كه اول هر ایكی الیله زنبیل اورردی (مثنوی
كفت اورا ای عدو جان خویش * در عریشم آمده سر كرده پیش) شیخ حضرتلری اكا خطاب وعتاب ایدوب دیدیكه
ای كندی جانك عدوسی باشكی ایلرو ایلمش سن بنم عریشمه كلدك نیچون بویله كستاخلق قیلدك (مثنوی)
این چرا كردی شتاب اندر سیاق * كفت از افراط مهر واشتیاق) بو شتابی نیچون ایلدك ایلر وسورمكده
واستیذان ایتمیوب ایچرو كیرمكده اول زایر اده رعایت ایدوب دیدیكه سلطانمه افراط مهر واشتیاقدن بو كستاخلغه
جرأت قیلدم (مثنوی) پس تبسم كرد وكفت اكنون بیا * لیك مخفی دار این را ای كیا) پس شیخ حضرتلری بو مؤدب
اولان سوزندن حظ ایدوب كولدی واكا دیدیكه الان ایچرو كل ولكن بوسری ای اولو مخفی و پوشیده طوت وخلقه

کشف ایلمیه (مثنوی) تا نگیرم من مکو این با کسی * نی قریبی نی حبیبی نی خسی) تا کم بن اولمیم بونی کمسه یه سویلمه
نه بر قریبه ونه حبیبه سویله ونه برخس وخسیسه نقل ایله بلکه قلوب الاحرار قبور الاسرار قولنک مضمونی اوزره
بو سری قلبکده ستر ایله بو سوزلرده تنبیه واردر اولیاء اللهک ستر کرامت ایتمکه رغبت ایتملرینه واختفا
واستتار سمتنه کتملرینه زیرا بونلرک قتنده (بیت) کرامت صاتمه مقلقدر کرامت * کرامت نه دیریسک ترک عادت
بیلنلر محو باغندن یمشلر * کرامت صاتمغه یاوه دیمشلر * اللهک ظهور فیضنی اخفا مراد ایلدی (مثنوی
بعدازان قوم دکر از روزنش) مطلع کشتند بر بافیدنش) پس اول زابر آنی بیلوب وستر قیلدقدنصکره بر آخر قوم دخی
آنک پنجره سندن شیخک زنبیل اورمکلکنه مطلع اولدیلر (مثنوی) کفت حکمت را تو دانی کردکار *
من کنم پنهان تو کردی آشکار) پس شیخ حضرتلری جناب حقه مناجات ایدوب دیدیکه حکمتی سن بیلورسن
ای کردکار بن اخفا ایلرم سن اظهار واشکار قیلورسن (م ی) آمد الهامش که ای چندی بدند * که درین غم بر تو منکر
می شدند) حضرت حق جانبندن شیخ حضرتلرینه الهام اولدی وبو کونه جواب کلدیکه برقاچ کمسه لر اولدیکه بو غمده
یعنی الک کسلمک مصیبتنده سکا منکر اولدیلر بویله دیمکلکله (م ی) که مکر سالوس بود او در طریق * که خدا رسواش
کرداند رفریق) که مکر اول شیخ سالوس وکذاب ایدی که طریق حقده خدای متعال آنی رسوای ایلدی فریق
انسانی ایچره (مثنوی) من نخواهم کان رمه کافر شوند * در ضلالت در کمان بد روند) حضرت حق بیوردیکم
بن استمزمکه اول کروه مجرد سوء ظنله کافر اوله لر وایمانسز اوله لر که اولیای خدایی انکار ایتمک مورث کفر اولور
واهانت وحقارت قیلان بی ایمان اولور بن استمزمکه ضلالت ایچره کمان بدده کیده لر (مثنوی) این کرامت را بکردیم
آشکار * که دهیمت دست اندر وقت کار) بز بو کرامتی آشکار ایلدک که کار وقتنده بز سکا ال ویردک (مثنوی
تا که آن بیچارکان بدکمان * رو نکردند از جناب آسمان) تا کم اول بی کار بدکمان اولان بیچاره لر آسمان رحمت وهدایت
جانبندن مردود اولمیه لر (مثنوی) من ترابی این کرامتها ز پیش * خود تسلی دادمی از ذات خویش) جناب خالق
اول عاشق صادقنه دیدیکم ای بنم نعمت معرفت وانسیمله کرامت وولایت مرتبه سندن مستغنی اولان عاشق صادقم
بو کرامتلرسز بن سکا بوندن مقدم خود کندی ذات بیچوغمدن تسلی ویرمشدم بو تسلیدن غنای ذاتیه ایله
خلق کورمکدن مستغنی اولمق وولایت وکرامت قیدندن نجات بولمقدر پس ولی کاملک وجودندن ظهور ایلین
کرامت خلقه هدایت ایچوندر بو خسه خود فروشلق ایچون دکلدر نته کم بیوررلر (مثنوی) این کرامت بهر ایشان
دادمت * وین چراغ از بهر این بنهادمت) بو کرامتی آنلردن اوتری بن سکا ویردم تا آنلر سنده بو کرامتی کوروب
سوء ظندن توبه قیله لر ومحب اولیا اولمق مرتبه سنی بوله لر بو چراغ ولایتی بو ارشاد وهدایتدن اوتری سکا قودم
بو خسه سنک بو مرتبه یه احتیاج وافتقارک اولدیغندن اوتری دکل (مثنوی) تو ازان بکذشتهٔ کز مرک تن *
ترسی وز تفریق اجزای بدن) ای حیات ابدیه بولان سن اول مرتبه دن کچدککه تن مرکندن قورقه سن واجزای بدنک
تفریقندن خائف اوله سن (مثنوی) وهم تفریق سر و پا از تو رفت * دفع وهم اسپر رسیدت نیک زفت) سر و پانک تفریقی
وهمی یعنی تفریقی خوفی سندن کتدی دفع وهم ایلمک سکا اولو اسپر یتشدی وقتی عظیم قوت اولدی نته کم سحرهٔ
فرعونه بو قوت حاصل اولدی پس دست وپایک کسلمه سنه هر بری جرأت قیلدی نته کم بیوررلر (سبب جرأت ساحران
فرعون در قطع دست وپا (مثنوی) ساحرانرانی که فرعون لعین * کرد تهدید سیاست بر زمین) فرعون لعین
ساحرلری زمین اوزره سیاست ایلمکله تهدید وتخویف ایلدیکی یعنی تهدید ایلدی وبویله دیو سویلدی (مثنوی)
که ببرم دست وپاتان از خلاف * پس در آویزم ندارم تان معاف) که سزک دست وپایکزی خلافدن کسرم صکره
سزی معاف طوتمیوب جذوع نخله اصارم نته کم حق تعالی سورهٔ شعراده بیورر (لاقطعن ایدیکم وارجلکم من خلاف
ولاصلبنکم اجمعین) بو آیت کریمه نک تفسیری وبونلرک حکایه سی جلد خامسده جوحی حکایه سنده (قالوا لا ضیر انا الی
ربنا منقلبون) آیت کریمه سنک تفسیرنده مستوفی بیان اولنمشدر تکراره حاجت یوق (مثنوی) او همی پنداشت
کایشان در همان) وهم وتخویف ووسواس وکمان) اول فرعون زعم ایلدیکه بو ساحرلر همان اول زمانده اولدقلری کبی
وهم وتخویف ووسوسه وکمانده دررلر (مثنوی) که بودشان لرزه وتخویف وترس * از توهمها وتهدیدات نفس) که بونلره
نفسک تهدیدات وتوهملرندن ترس وتخویفلر حاصل اوله حتی ایمان کتورمکدن رجوع قیله لر (مثنوی) او نمی دانست
کایشان رسته اند * بر دریچهٔ نور دل بنشسته اند) او لعین بیلمدیکه بونلر بو وهمدن قورتلمشلردر وقلب نورنک دریچه سی
اوزره اوتورمشلر وکندیلری مقعد صدقه یتورمشلردر (مثنوی) سایهٔ خود را ز خود دانسته اند * چابک وچست وکش
برجسته اند) کندی سایه لرنی کندی ذاتلرندن بیلمشلر یعنی چشملرنی روحلرندن تمییز قیلمشلر والهذا مرتبهٔ حقیقت

جانبنه

جانبنه چابک وچست وخوب برجسته اولمشلر (مثنوی) هاون کردون اکر صد بارشان * خرد کوبد اندرین کازارشان
هاون کردون ومطرقهٔ چرخ بوقلمون اکر بو ساحرلری ومقام عشقده بونلر کبی ثابت قدم اولان ماهرلری حضرت
جرجیسی خرد ایدوب دوکدیکی کبی بوکان کل اولان دنیاده صد بار خرد وخشخاش ایدوب دوکه هاون هم فارسی
وهم ترکیده دخی هاون دیدکاریدر (مثنوی) اصل این ترکیب را چون دیده اند * از فروع وهم کم ترسیده اند) چونکم
بونلر بو ترکیب جسمانینک اصلنی کوردیلر وکندیلرینی مقعد صدقه ایرکوردیلر وهمه مضاف اولان فروعدن یعنی
عقل جزوی یه متعلق اولان عوارض وحوادثک زوالندن از قورقدیلر وبو وهمه مضاف اولان فروعدن مراد صکره
عارض اولان جسم وجسمانیدر که صور وهمیه وخیالیه کبیدر ارواحه نسبتله پس صور وهمیه وخیالیه نک زوالندن
حقایق اشیایی مشاهده قیلنلر خائف اولمزلر وغم یمزلر بعض نسخه ده فروغ غین معجمه ایله واقع اولمشدر بودخی وجهدن
خالی دکلدر بو تقدیر اوزره معنی بو طائفه بو ترکیب جسمانیه نک اصلنی چونکم کورمشلر قوت واهمه نک فروغندن
یعنی غلبه ودغدغه سندن ومغلطه ووسوسه سندن قورتلمشلردر فروغ وهم وهمک دغدغه ومغلطه سندن کنایه اولور
جسم وجسمانی تقدیرنی اوردیسه صور خیالیه اولدیغک شرح وبیانه شروع بیوررلر (مثنوی) این جهان خوابست
اندر ظن مئیست * کر رود در خواب دستی باک نیست) بو جهان یعنی کون ومکان فی الحقیقه خواب وخیالدر کما قال
الشیخ الاکبر قدس سره العزیز (بیت) انما الکون خیال وهو حق فی الحقیقه * کل من یعلم هذا حاز اسرار الطریقه) وقال
مولانا جامی رحمه الله بیت کل ما فی الکون وهم او خیال * او عکوس فی المرائی او ظلال) پس سن بو جهانک خواب
خیال اولمسنده ظن وکمان مرتبه سنده طورمه که (ان الظن لا یغنی من الحق شیئا) در اکرچه خواب ایچره بر ال کیدرسه
وبر کمسه آنی قطع ایدرسه باک یوقدر (مثنوی) کر بخواب اندر سرت ببرید کاز * هم سرت برجاست وهم عمرت دراز) اکر
واقعه ده سنک باشکی مقراض کسسه اول صور خیالیه نک باشیدر هم سنک جسمانی سرک یرنده در وعمرک دخی
اوزوندر بونده اشارت واردر که واقعه ده بر کمسه نک باشنی کسسه لر عمری اوزون اولمسنه اشارت اولور یعنی کمسه یه
نسبتله زیرا واقعه نک کاه عینی واقع اولور وکاه عکسی وکاهی صور کوندن بعض صورته تعبیر اولنور چن عکسی
مراد اولنه کریان اولنه خندان اولورسن وخندان اولنه کریان قیلورسن دیرلر وکندویی خسته کورنه درست اولورسن
ومرده کورنه حیات بولورسن دیو تعبیر ایدرلر پس معبر صور دنیویه اولان محققلر اهل دنیا واهل هوانک بو دنیاده اولان
حالات واقعاتنی روز آخرته نسبت عکسنه تعبیر ایدرلر حتی کولنه اغلرسن واغلیانه خندان اولورسن وبونده زحمت
چکنه آنده روح وراحت بولورسن دیرلر اما اهل حقیقته نسبت عینن تعبیر ایدرلر وتموتون کما تعیشون وتحشرون
کما تموتون دیو تحقیق وتقریر ایدرلر پس عکسنه تعبیر اولندیغی اوزره بیوررلر (مثنوی) کر ببینی خواب در
خود را دونیم * تن درستی چون بخیزی نی سقیم) اکر کندیکی خواب ایچره دونیم کوره سن چونکم اویانوب
قالقه سن تن درست سقیم دکلسن (مثنوی) حاصل اندر خواب نقصان بدن * نیست باک ونی دو صد پاره شدن) محصل
کلام ونتیجهٔ مرام خواب ایچره بدنک ناقص اولمسنه باک یوقدر وایکی یوز پاره اولمقلغیله دخی باک یوقدر پس بو جهان
خواب وخیال اولیجق بونده بر کمسه نک بدنی ناقص اولسه ویاخود بر کمسه یی دوصد پاره قیلسه غم یوقدر
زیرا روز آخرتده تن درست وسلیم الاعضا اولور وبونده نقصان بدنه وسقامتنه صبر ایلدیکی سببیله آنده سعادت ابدیه
ونعمت سرمدیه بولور بعض نسخه ده نیست باک ونی دو صد پاره شدن مصرعینک محلنه نیست باکی از دو صد پاره شدن
مصرعی واقع اولمشدر پس معنی دیمک اولور که باک دکلدر ایکی یوز پاره اولمقدن (مثنوی) این جهان را که بصورت
قائمست * کفت پیغمبر که حلم نائمست) جابر رضی الله عنه حضرتلرندن مروی اولان حدیث شریفه اشارت بیوررلر
عن جابر رضی الله عنه قال کنت مع النبی صلی الله علیه وسلم اذ اتاه رجل ابیض الوجه فقال یا رسول الله ما الدنیا
قال علیه السلام حلم النائم فقال کم ما بین الدنیا والاخرة قال علیه الصلوة والسلام غمضة عین فقال کم القرار فیها قال
علیه السلام قدر المتخلف عن القافله ثم ذهب الرجل فقال علیه السلام هذا جبرائیل اتاکم یزهدکم فی الدنیا ویرغبکم
فی الاخره پس حضرت خداوندکار بیوررلر بو جهان ایچونکه صورتده قائمدر پیغمبر علیه السلام بیوردی حلم نائمدر
یعنی اویویان کمسه نک کوردیکی رؤیادر (مثنوی) از ره تقلید تو کردی قبول * سالکان این دیده پیدا بی رسول)
بو جهان حلم نائم اولمسنی سن تقلید یولندن قبول ایلدک یعنی حقیقتنه عالم اولمیوب آنجق حضرت رسول اکرم صلی
الله علیه وسلم الدنیا حلم النائم دیمشدر دیو سویلدک وبو قولی بلا تحقق قبول ایلدک سالکلر بو جهانک حلم نائم اولمسنی
بی رسول پیدا کورمشلر وبلا تقلید عیانا معاینه قیلمشلر (مثنوی) روز در خوابی مکو کین خواب نیست *
سایه فرعست اصل جز مهتاب نیست) ای کندویی یقظان ظن ایلین کوندزین مع یقظانک خواب غفلت وجهالت

ایچره سن ودیمه که بوخواب دکل بیداراقدر وبن اویومزم بلکه سائرناس کبی سندخی اویورسن وبوصورمرئیه فی
الحقیقه رؤیادرکه نومکده کوررسن واولدیکک کون وروزآخرتی کوردکدنصکره بیداراولورسن نته‌کم حضرت عایشه
رضی الله عنها بوحدیث شریفی روایت بیوررلر قال النبی صلی الله علیه وسلم الناس نیام فاذاماتوا انتبهوا مولاناجامی
فصوص شرحنده دیرکه ان النبی صلی الله علیه وسلم عدالناس فی حالة الیقظة نیاما وجعل مایظهرلهم فی الخیال
حین النوم فکماان الصورالمرئیة فی النوم محتاجة الی العبورمنها الی حقایقها الباطنة کذلک الصورالمحسوسة ایضا
فعلم من قوله علیه السلام ان یقظة الناس نوم معنای مصرع ثانی سایه فرعدر واصل مهتابدن غیری دکلدر یعنی
مجموع عالم بالنسبة الی الحق تعالی کالظل للشخص تابع وفرعدر واصالة وجودی یوقدرمکرکه بالتبع نته‌کم سایه‌نك
وجودی یوقدرالا بالشخص واصل ومتبوع نورالهی وذات ربانیدن غیری دکلدرکه اول بوعالمه نسبت شخص کبیدر
پس بوظلال کائناتی کوسترن آنك ضیاء ذاتی ونوراسماء وصفاتیدر پس نظرایلسك مظهرسایه کائنات نورذاتدرکه
اصل ومتبوعدر وکائنات فرع وتابعدر (م ی) خواب وبیداریت آن دان ای عضد * که ببیند خفته‌کو
درخواب شد * پس بودنیاده یقظه عین نوم ونوم ظاهر نوم اندر نوم اولدیغنه برلطیف مثال بسط ایدوب بیوررلر
اویانقلغکی ودخی اویقوکی بوجهانده آنی بیل ای مردقوی که کورربرایاتمش اویومش کمسه که کندوبی خوابه کتدی
وخواب اندرخوابده بعض عالم وآدم سیرایتدی (مثنوی) اوکمان برده‌که این دم خفته‌ام * بی خبرزان کوست
درخواب دوم) اول خفته مثلا نته اویقوسی ایچره کمان ایلتمشکه بن بودم یاتمشم وخواب کورمشم آندن بی خبرکه اودر
ایکنجی خوابده یعنی کندی‌یه نسبت ایکی قات نومده‌درکه بری اولا اویودیغی و بری دخی اویقوسی ایچره کندوبی اویور
واویقوسی ایچره دوش کوررکورمسیدر وبوکونه مشرب محمدیه‌ده اولان عارفلره نسبت اوچ قات اویقوده در زیرا
بوعالم مشرب محمدیه اولان عالم قتنده حلم نائمدروناس حین یقظه‌ده نومده دررلر ویوسفی المشرب اولنلر وقدم یوسف
اوزره سیرقیلنلر قتنده بوعالم خواب وخیال دکلدربلکه صورکونیه وثابته درالی انقضائها ولهذا اول حضرت علیه
السلام احدعشرکواکبی وشمس وقمری واقعه سنده کندی‌یه ساجد کوردکدنصکره نیجه مدت مدیده کچوب عزیز
مصراولوب سعادت صوریه‌یه نائل اولدقده برادرلری وپدر وخالی کلوب کندی‌یه انقیاد وتعظیم ایلدکلرنده
(هذاتأویل رؤیای من قبل قد جعلها ربی حقا) بیوردیلر یعنی ربم بنم رؤیامی مرتبه محسوساتده ثابت ودائم قیلدی
دیدیلر شیخ اکبرقدس الله سره العزیز فصوصده دیرکه فانظرکم فرق بین ادراك محمد صلی الله علیه وسلم حیث ادرك
ان الناس فی کل حال نیام و بین ادراك یوسف علیه السلام فی آخرامره حین قال (هذاتأویل رؤیای من قبل قد جعلها
ربی حقا) ای ثابتا محسوسا قال القیصری فان النبی علیه السلام جعل الصورالحسیة کالصورالخیالیة وجعل یوسف
الصورالحسی حقا ثابتا پس مشرب محمدیه اولنلری وقدم یوسف اوزره سیرقیلنلری دخی بوکا کوره فرق وقیاس ایله
والله اعلم (م ی) کوزه کرکر کوزه را بشکند) چون بخواهد بازخود قائم کند محصل کلام بودنیانك اکرخواب اولدیغی
بیلدك ودیده دلی کشاده قیلوب هردم فاعل مطلقه ناظراولدکسه سبوی تنك وکوزه بدنك شکست اولمسندن غم‌یمه
سن نایبنا اولان عوام کالهوام کبی یازیلتاویاحسرتا دیمزسن زیرا کوزه کرحقیقی اکرکوزه بدنی شکست قیله واولدیره
ماننسخ من آیة اوننسها نأت بخیرمنها اومثلها) آیت کریمه سنك معنای باطنی مراداولدیغی اوزره چونکم اول آنی
کیرواحیا ایتمك استیه خودآنی قائم ایلریا اولکیدن خیرلوویا آنك مثلی ظهوره کتوررلر اما آنلرکه بومعنانك مشاهده سندن
ومرجع ومصیرنی کورمکدن مهجورلردر هردم بدنلری ایچون خوفده اولقده در نته‌کم بومقوله کمسه‌لرك
حاللرنی بیان ایدوب بیوررلر (م ی) کورراهرکام باشد ترس چاه * باهزاران ترس می آید براه) کوردل اولنلرك وعالم
حقیقت مشاهده سندن دورقالنلرك هرقدمده قیووقورقوسی اولوروهزاران ترس اوزره یوله کلوریاپاپی سنك بلایه
اورورم دیرویاکندمی چاه هلاکه بواره دوشورورم دیوغم پرحال بوکه اول بی بصربوحذری طریق نوابه کیدرسه‌ده
ایدروکل وکلستان ایچره سیرایدرسه‌ده ایدر محصل قوت واهمه تخویفی وخیالات فاسده نك تذبیروتشویشی آنی هلاك
ایدر (م ی) مردبینا دیدعرض راه را * پس بداند اوغاك وچاه را) امامردبینا وعارف داناطریقك طول وعرضنی
کوردی پس اول مردبینا مغاك وچاهی بیلور ومحل هلاك وتباهدن حذرقیلور چاهه چاه وسراب قیعه‌یه آب دیوکتمز
مثنوی) باوزانواش نلرزدهردمی (روترش کی دارداوازهرغمی اول مردبینانك پاوزانوسی هردم لرزان اولمزهربرغمدن
اویوزونی چین اکشی طوتراول غم والمدن بوزن وکوزن ترش قیلماز انکچونکه چشم روشن هرشیئك حقیقتك کورر
پس اوهام وخیالاتدن ایمن اولور نته‌کم سحره فرعون یمن ایمان ایله اول آنده بصربصیرتلری کشاده اولوب عالم
حقیقتی کوردیلر پس هلاکدن خصوصنده اوهام وخیالاته دوشمیوب اطاعت ایچره شراب محبتی نوش ایلدیلر

وفرعونه مستانه واربوسوزی سویلدیلر (مثنوی) خیزفرعونا که ماان نیستیم * که بهربانکی وغولی بیستیم
بزی قتل ایتمکه قالق ای فرعون زیرابزاول کمسه لردکلزکه هربرصیت وصدا ایله وغول پراغوا ایله بویولده طوره وز
وسکالابه وتضرع قیله وز (مثنوی) خرقه مارابدردوزنده هست * ورنه خودمارابرهنه تربهست) بزم خرقه بدنمزی
برت وپاره ایتمکه آنی دیکیجی واحیا ایدیجی واردرکه اول بزم ربمزدر (لاضیرانا الی ربنا منقلبون) دیدیلروا کربزم خرقه
تنمزی یرتمزسك خودینه بزه لباس تندن برهنه اولمق اولی وبهتردرکه النفس اعظم حجاب بینك وبین الله نحو اسنجه
تعین انسانی عاشقله معشوق ما بیننده عظیم حجابدرولهذا قال الحلاج (بیت) اءنت ام اناهذا العین فی العین حاشای
حاشای من اثبات اثنین) بینی وبینك انی ینازعنی فارفع بفضلك انیامن البین مصرع ثانیده که ورنه وزندری خود
تقدیرنده اولور (مثنوی) بی لباس این خوب را اندرکنار * خوشتراریم ای عدونابکار) ودیدیلرکه بی لباس تن
وبی حجاب بدن بوخوب حقیقت ومحبوب احدیتی آغوشه کتوربرزای نابکار اولان عدو (مثنوی) خوشترازتجرید
ازتن وزمزاج * نیست ای فرعون بی الهام وکیج) تندن ومزاج بدندن ومجرد وخلاص اولمقدن بهتروخوشتر
برنسنه یوقدرای احمق وبی الهام اولان فرعون پس دیدیلرسالکه دخی لازم اولورکه چقن فرعون نفس آنی طریق
خداده هلاك وفنا ایله تخویف ایلسه اکا دیه‌ای نفس (بیت) مالی سوی روحی وباذل روحه) فی حب من یهواه لیس
بمسرف) وقل لقتیل العشق وفیت حقه (وللمدعی هیهات ماالکحل الکحل) پس بصربصیرتله مقام حقیقی کوروب
طریقه سویاسالما بلاخوف کیدن مؤمن کامل ایله استروارعثار وسقوطدن خالی اولمین غافل وجاهلك احوالنك
بیاننه شروع ایدوب بیوررلر (شکایت استرپیش اشترکه من بسیاردر رومی افتم وبونمی افتی الابنادر (مثنوی) کفت
استرباشترکای خوش رفیق) درفرازوشیب ودرراه دقیق استردن مراد تندوحرون وبداخلاق وملعون اولان بی بصیرت
وحیوان طبیعت کمسه لردراستر صفتلری انده موجود اوله نته‌کم اولادعرب استره ابوالفضاحه وابوالحرون وابن ناهن
وابوملعون دیوکنیت ایلدیلرو برکمسه چقن بداخلاق ومتلون طبیعت اولسه اصحاب حکمت آنك خلقنی وتلوننی
اخلاق بغاله تمثیل ایدوب دیرلرکه خلقه مثل اخلاق البغال ولفلان خلق جدید فی کل یوم مثل اخلاق البغال کانت
وابوالقاسم عساکرتاریخ دمشقده بوحدیثی حضرت علی کرم الله وجهه دن روایت ایدرلر قال علیه السلام ان البغال
اسرع الدواب فی نقل الحطب لنارابراهیم خلیل الرحمن علیه السلام فدعا علیها فقطع الله نسلها جائزدرکه بوصفت دخی
بشرشکلنده اولان استرلرده موجود اوله نته‌کم چوق منبع شراولان بشری کوررزکه حطب نمیمت وبهتانی وارث
خلیل الرحمن اولان برکمسه‌نك سوزش درونی وایذاسی یروجه ایچون ارتکاب ایدرواکاستم وجفا ایتمك متمتنه کیدر
واشتردن مرادشول هین ولین اولان مرد کاملدرکه حضرت رسول علیه السلام بوکونه مؤمنلری مطیع ومنقاد
اولدقلری جهتدن جمل انفه تشبیه بیورمشلردر کماقال النبی صلی الله علیه وسلم المؤمنون هینون لینون کالجمل
الانف ان قید انقادوان انیخ علی صخرة استناخ وبوکونه کمسه لرناس ما بیننده قتی کمیاب اولدیغی ایچون بیورمشلردر
کماروی ابن عمررضی الله عنه الناس کابل مائة لاتجد فیها راحلة واحدة یعنی جمله ناس فی المثل یوزدوه کبیدراول
یوزدوه‌نك ایچنده برراحله بوله مزسن یعنی طریق حقه سویاوسالما کیدر وبارتکلیف وامانته برخوش تحمل ایدر
روشن دیده وخلقی پسندیده برمؤمن کامل ناس ایچره قتی ازبولورسن کماقال بعض العلماء ان الکامل فی الزهد
والطاعات قلیل بین الکثیر کقلة الراحلة الصالحة للرکوب بین الابل الکثیر معنی بیت براستر طبیعت جاهل غافل
براشترسیرت مؤمن کامله دیدیکه ای خوش رفیق بوکسکده والچقده وانجه یولده (م ی) تونه ایی درسروخوش می روی
من همی ایم بسردرچون غوی سن باشك اوزره کلمزسن وخوش کیدرسن وسویا وسالما سیرایدرسن بن باش اوزره کلورم
کمراه اولان کمسه کبی (مثنوی) من همی افتم برودرهردمی * خواه درخشکی وخواه اندرنمی) بن دوکلی دوشرم
یوزاوزره هردمده استرسك قورواقده استرسك یاشلقده (مثنوی) این سبب راباز کوبامن که چیست * تابدانم من که
چون باید بزیست) بوسببی بکا کیروسویله‌که بونك اصلی ندر وتابیلم که نیجه دیرلمك کرکدر (مثنوی) کفت چشم
من زتوروشنترست * بعدازان هم ازبلندی ناظرست) اشترسیرت اولان مؤمن اکادیدیکه بنم چشم باطنم سندن
روشنتر وعلم وعرفانله منوردر اندنصکره هم بلندلکدن ناظردر یعنی مزالق ومهالك طریقه عالی مرتبه‌دن
ناظردر (مثنوی) چون برایم برسرکوه بلند * آخرعقبه ببینم هوشمند) چونکم بن بربلندکوهك باشنه کلم
یعنی چقن برعالی مرتبه‌یه واصل اولم اول عقبه‌نك آخرنی هوشمند کوررم یعنی عاقبته عاقلانه نظرقیلورم (مثنوی
پس همه پستی وبالایی راه * دیده ام راوانماید هم اله) پس بولك دوکلی الچقلغنی ویوکسکلکنی کوزمه حضرت اله
هم کیروکوستررر (مثنوی) هرقدم من ازسربینش نهم * ازعثاروازفتادن وارهم) هرقدمی طریق حقه بن دانش

ویدنش جهتندن قورم ولهذا سورچکدن ودوشمکدن قورتلورم (مثنوی) تو ببینی پیش خودیك دوسه كام
دانه بینی ونه بینی رنج دام) سن ایسك ای اسیر طبیعت یولده اوکوکی برایکی اوچ ادیم قدر کورورسن دانه‌یی کورورسن
رنج دامی کوره مزسن یعنی ظاهرده اولان عزت ولذتی کورورسن لکن تحتنده اولان ات وذلتی مشاهده قیلمزسن
مثنوی) یستوی الاعمی لدیکم والبصیر* فی المقام والنزول والمسیر) بو بیت استفهامدر اکرچه حرف استفهام
محذوفدر یعنی اشترا استره دیدیکم اعمایله بصیر سزلك قتکزده برابرمیدر قائم اولمقده ونازل اولمقده وسیر ایلمکده پس
برابردکلدر امدی علم هدایت نوریله منور اولان دخی جهل وغوایته‌له بی بصیرت اولان برابردکلدر نته‌کم سورهٔ هودده
جناب عزت بیورور (مثل الفریقین کالاعمی والاصم) یعنی بو ایکی فرقه‌نك مثلی اعمایله صاغرله (والبصیر والسمیع
کوریجیله اشیدیجی کبیدر (هل یستویان مثلا) هیچ برابر اولورمی مثلا بو ایکی فریق (افلا تذکرون) پس سز نیچون
متذکر اولمزسز یعنی نیچون متیقظ اولمزسز یا خود آنك کمال جهلنه وبی تمیزلکنه تشبیه قیلمقدن اوتری استفهام
اولسه دخی جائزدر یعنی ای اسیر طبیعت سزلك قتکزده اعمی وبصیر برابر اولور مقام ونزول وسیرده حال بوکه خدا
وانبیا واولیا قتنده برابر اولمز قال الله تعالی فی سورة فاطر (وما یستوی الاعمی والبصیر ولا الظلمات ولا النور ولا الظل
ولا الحرور وما یستوی الاحیاء ولا الاموات (م ی) چون جنین را در شکم حق جان دهد* جذب اجزا در مزاج او نهد)
حضرت خداوندکار تکرار ساحرلك فرعونه ویردیکی جوابك تتمه‌سنه شروع ایدوب منکر حشر اجساد اولنلره
ائذا متنا وکنا ترابا وعظاما ائنا لمبعوثون او آباؤنا الاولون) دیوب ادم اولدکده وجود اولوب تراب اولدقدنصکره نیجه
جذب اجزا قیلور وبو وجهله تکرار حیات بولور وقائم اولور دینلره رحم مادرده جنینك جذب اجزای بدن ایلدیکنی
تمثیل ایتمکله الزام بیوررلر که ان ساحرلر لسانندن وطریق عشق خداده ماهرلر زبانندن راه صوابدن غافل اسیر
طبیعتلره وبعد الحیوة الفانیة حیات ثانیه‌دن جاهل قالان فرعون سیرتلره تنبیه وتعریض ایدوب دیرلر که ای
بعد الموت انسان نیجه حی اولور وجذب اجزای بدن قیلور دین فرعون سیرت ومنکر قیامت چونکم جنینه حضرت
حق شکم مادرده جان ویره اول جنینك مزاجنده اجزای بدنی جذب ایتمکلکی جذب وضع ایلر (مثنوی) تا چهل
سالش بجذب جزوها* حق حریصش کرده باشد در نما) بعد التولد قرق سنه‌یه دك اول طفلی بدنك جزولرینك جذب
جمعنه حق تعالی حریص ایلمش اولدی آنی نشو ونماده اربعینه دك انسانه حرارت غریزیه غالب اولدیغی واسطه ایله
جذب اجزای بدن قیلور وبعد الاربعین برودت ویبوست غالب اولوب جمع اجزای بدن ایلمکدن کیرو قالور پس اکل
وشربی بعد الاربعین انجق قیام بدن ایچون بدل ما یتحلل اولور (مثنوی) از خورش او جذب اجزا میکند*
تار وپود جسم خود را می تند) اول جنین رحم مادرده قان یمکدن جذب اجزای بدن ایلر کندی جسمنك تار وپودنی
یعنی عرض وطولنی طقور وحاصل ایلر (مثنوی) جذب اجزا روح را تعلیم کرد* چون نداند جذب اجزا شاه فرد)
بسط اولان مقدمه‌نك نتیجه‌سی بو بیتده‌در یعنی چونکم روح انسانی‌یه جذب اجزای جسمانی ایلمکه تعلیم قیلدی
حق اول روح جسمنك اجزاسنی جذب ایلمکی بیلدی وجامع اولدی پس نیچون بیلمیه جذب اجزاء اجساد جمیع انسانی
اول شاه فرد اولان الله ونه وجهله بونلری بعث وحشره قادر اولمیه نته‌کم سورهٔ حجده منکر بعث وحشر اولنلره خطاب
ایدوب بیوررلر (یا ایها الناس ان کنتم فی ریب من البعث فانا خلقناکم من تراب ثم من نطفة ثم من علقة ثم من مضغة
مخلقة وغیر مخلقة لنبین لکم ونقر فی الارحام ما نشاء الی اجل مسمی ثم نخرجکم طفلا ثم لتبلغوا اشدکم) یعنی ای منکر
بعث وحشر اولان انسان اکر سز بعث حشردن شك وریبده اولدیکز ایسه نظر ایلك ابتدای حالکزه پس تحقیقا
بز سزی ترابدن خلق ایلدك اندنصکره اویشمش قاندن آندنصکره بر پاره اتدن خلقی تمام اولمش که انده هیچ عیب
ونقصان اولمیه ودخی ناتمام خلقت وناقص صورت که آنك بعض اعضاسی ناتمام اوله مثلا سقطده بویله اولور حاصل کلام
اولدر که سزی حالدن حاله منتقل قیلدق تا سزلك ایچون بیان ایلیه وز ابتدای خلقتکزی تا بدایتکزدن نهایتکزه
استدلال قیله سز ومتفکر اوله سز اول انسانی بو کونه حالدن حاله کتورن بعد الموت بعثه قادر اولور وبز رحملرده
قرار ویررز اول نسنه‌یه که آنك قرارنی مراد ایلیه وز اجل مسمایه دك یعنی مدت وضع حمله دك اندنصکره بز سزی
امهاتدن طفل ضعیف اولدیغکز حالده اخراج ایلرز تا کم کمال قوته وکمال عقل وفراسته تابع اولورسز کامل القوة
وتمام العقل والقدرة اولورسز پس سزی بویله حاله کتورمکه قادر اولان الله نیچون اولدکدنصکره تکرار حیات ویروب
دیرکوروب جزای اعمالکزی کورمك ایچون حشر ونشر قیلمغه قادر اولمیه نته‌کم بو حدیث شریف بو معنایی مؤید اولور
وبو محله تقویت قیلور نته‌کم صحیحینده ومصابیح ومشارقده ابو هریره رضی الله عنه‌دن بویله روایت اولدیکه قال صلی الله
علیه وسلم اوصی رجل وبر روایتده قال رجل لم یعمل حسنة قط لاهله اذا مات فحرقوه ثم اذروا نصفه فی البحر فوالله لئن

قدر الله علیه لیعذبه عذابا لا یعذبه احدا من العالمین) فلما مات الرجل فعلوا ما امرهم فامر الله البر فجمع ما فیه وامر
البحر فجمع ما فیه ثم قال الله تعالی لم فعلت هذا قال من خشیتك یارب وانت اعلم فغفر الله له معنای شریفی اصلا حسنه
اشلمامش کمسه وصیت ایلدی واهلنه دیدی پس علی سبیل الالتفات کندی نفسنی غائب منزله‌سنه تنزیل ایلیوب
وبر غائب کمسه حقنده سویلر کبی سویلیوب دیدیکه چن اولدکده پس سزانی احراق ایلك وخاکسترینك نصفنی
بره ونصفنی بحره صاورك والقا قیلك ذری فتح وسکونله صاورمق واوچورمغه دیرلر ذرته الریح دیرلر چن باد بر شیئ
صاورسه واوچورسه پس لئن قدر الله قولی موصی اولان رجلك قولی اوله ویا خود حضرت نبی علیه السلامك قول
شریفی اوله بونك معناسنه شارحلرك اختلافی واردر اکر وزرندن اولورسه اول رجلك علم وقدرت حقنده جاهل اولمسنی
ویا خود اول حینده خوف وخشیتدن عقلنه خلل کلوب غلط قیلمسنی اشعار ایلر یا خود قدر تخفیفله بمعنی تضییق اوله
ویا خود تشدیدیله تقدیردن اوله بونك دخی زیاده تفصیلی بوذکر اولنان کتابلرك شرحنده طلب ایله اجمالی بودرکه اول
رجل جاهل وغالط ایدی الله حقیچون اکر الله قادر اولورسه اول یاتمش وکولی صاورلمش رجله بر عذاب ایلرکه اهل عالمدن
بر کمسه‌یه اویله عذاب اولمز واکر قول نبی اولورسه الله حقیچون اکر حق تعالی حسابده اکا تضییق ایلرسه اکا بر عذاب ایلرکه
بر احده اهل عالمده اویله عذاب ایلمزدیمك اولور پس شول وقتده که اول رجل موصی اولدی آنك اهلی آنك امر ایلدیکنی
که اشلدیلر یعنی آنی آتشه یاقدیلر وکولنك نصفنی بره ونصفنی بحره صاوروب طاغتدیلر پس حق تعالی امر ایلدی
بره جمع ایلدی آنده اولان اجزای بدنیه‌سنی وبحره دخی امر ایلدی پس آنده اولان اجزای بدنیه‌سنی دخی جمع ایلدی
پس تمام آدم اولدقدنصکره اکا سویلدیکه نیچون بویله ایلدك اول کمسه دیدیکه یارب سن اعلمسن سنك خشیتکدن بویله
ایلدم پس حق تعالی اکا مغفرت ایلدی (مثنوی) جامع این ذرها خورشید بود* بی غذا اجزات را داند ربود)
خورشیددن مراد خورشیددر وحبه وذراتدن اولسه‌ده جائز اولور اما اولی اولان اولدر که خورشیددن مراد
خورشید روحیه وذراتدن مراد اجزای بدنیه اوله زیرا تقدیر معنی بودرکه بوذکر اولنان ذرات بدنیه واجزای
جسمانیه‌نك غذا واسطه‌سیله جاذب وجامعی خورشید روح اولدی غذاسز دخی اول خورشید روح ویا حضرت قادر
بر فتوح سنك اجزاکی قاپچق بیلورو کیف ما یشاء آنی جمع قیلور (مثنوی) آن زمانی که درآیی توز خواب*
هوش وحس رفته را خواند شتاب) مثلا بعد الموت اجزا واعضا جمع اولوب مقابردن قائم اولمق بعد النوم مراقددن
اویانوب قیام قیلمق کبیدر اول زمانکه سن اویقودن یوقارو کله‌سن وبیدار اوله‌سن کتمش عقل وحسکی اول قادر بیچون
سرعتله اوقورود رحال آنلر سنك وجودکه کلور (مثنوی) تا بدانی کان ازو غائب نشد* باز آید چون بفرماید که عد)
تا بیله‌سنکه اول عقل وحسك ومدرك ومحفوظ اولان عقلیات وحسیات اول اللهدن غائب اولمدی که کیرو سکا
کلور یا بعد النوم ویا بعد الموت هر حسکه چونکم اول پادشاه بیوردیکه عودت ایله جسمکه سن موتی نومه
قیاس ایله بعد النوم حسکی ونفسکی نیجه سکا ارسال ایلرسه بعد الموت دخی سنی اویله احیا ایلرو سکا حواسکی ارسال ایلر
کما قال الله تعالی فی سورة الزمر (الله یتوفی الانفس حین موتها والتی لم تمت فی منامها فیمسك التی قضی علیها الموت
ویرسل الاخری الی اجل مسمی) یعنی الله تعالی نفسلری قبض ایلر اولدیغی حینده ودخی اول نفسلری قبض ایلرکه
منامنده اولمدی انسانك ایکی درلو نفسی واردر بری نفس حیات وبری نفس تمیز حق تعالی هر خواب وقتنده
قبض ایدرو نفس حیاتی حکم ایلدی آنی امساك ایلرو بر آخر نفسی بدننه ارسال ایلر اجل مسمایه دك (ان فی ذلك
لآیات لقوم یتفکرون) پس بعد الموت احیای موتایه انکار ایلینلره دفع انکار ایچون حضرت عزیرك قصه‌سنه
شروع ایدوب بیورور (اجتماع اجزای خر عزیر* بعد از پوسیدن باذن الله تعالی ودرهم مرکب شدن پیش چشم عزیر
علیه السلام) بو سرخ شریف عزیر علیه السلامك حمارنك پوسیده اولدقدنصکره باذن الله تعالی اجزاسنك
مجتمع اولمسی وعزیر علیه السلامك کوزی اوکنده بر یره کلوب مرکب اولمسنك بیانیدر نته‌کم الله تبارك وتعالی سورهٔ
بقره‌ده حضرت عزیرك قصه‌سنی حکایه بیوررلر (او کالذی مر علی قریة وهی خاویة علی عروشها) بو آیت اولکی
آیت اوزره مرتبدر یعنی دخی کورمدیکمی اول کمسه برکویه اوغره دیدی شول حالده که اول قریه دوشمش ایدی سقفلری
اوزره یعنی اول قریه‌نك سقفلری دوشمش بعده دیوارلری آنك اوزرینه ساقط اولمش ایدی بو قریهٔ خرابدن مراد بیت
المقدس وبیت المقدسه قریب ایلیا دیدکاری کویدرکه بخت نصر بونلری خراب ایلمش ایدی ومرورایلین کمسه‌دن
مراد عزیر علیه السلامدر برکون بو خراب اولان ایلیا کوینه اوغره یوب بر موضعده اوتوروب آنك میوه‌دار اولان
درختلرندن بر مقدار انجیر وبر مقدار انکور دوشوروب انجیردن بر مقدار یوب وشیرهٔ انکوردن دخی ایچوب بقیه‌لرنی
اوکنه قویوب ومرکبی اوکنه باغلیوب اول خراب اولمش کویه نظر ایلدی (قال انی یحیی هذه الله بعد موتها) برشکل

استبعاد دیدیکه نه حالله ونه وجهله احیا ایلرشو قریه یی الله تعالی آنك اهلی اولدکدن وفنا اولدقدنصکره (فاماته الله
مائة عام) پس حق تعالی آنی بو تفکر ایلدیکی وقتنده اولدردی یوز ییل مقداری (ثم بعثه) آنی یوز ییل اولدردکدنصکره
کیرو احیا ایلدی اولکی شکل وصورت اوزره پس حق تعالی اکا بر ملك کوندردی (قال کم لبثت) اول عزیر حضرتلرینه
دیدیکم نقدر روقتدرکه بوراده اکلندك (قال لبثت یوما او بعض یوم) وعزیر علیه السلام اکا دیدیکم بر کون اکلندم
پس آفتابه نظر ایلدی کوردیکه غروبه قریب اولمش اکا دیدیکه یاخود بعض کون اکلندم بعض زیرا قبل مائة عام
اولدیکی وقت ضحی وقتی وحیات بولدیغی وقت قبل الغروب ایمش پس بویله صانوب اویله دیمش (قال بل لبثت مائة عام)
اول فرشته اکا دیدیکه بلکه یا عزیر بوراده یوز ییل اکلندك واولوب دنیا غمندن بوقدر دکلندك (فانظر الی طعامك
پس سن نظر ایله طعامکه که اول یدکك انجیر واوزومك بقیه سیدر (وشرابك لم یتسنه) وشرابکه دخی نظر
قیلکه اول ایجدیکك شیره نك بقیه سیدرکه هیچ بر متغیر اولمدی (وانظر الی حمارك) دخی سن نظر ایله حمارك
جانبنه یا عزیر بر جمله اجزاسی وعظام نخره سی برنده قالمشدر (ولنجعلك آیة للناس) ویا عزیر بز سنی حشر اجساده
انکار ایلین ناس ایچون آیت وعبرت قیله رز تا سنك احوالکدن عبرت آله لر (وانظر الی العظام) ونظر ایله مرکبك
استخوانته (کیف ننشزها) تا کوره سن که قدرت کامله ایله اول عظام رمیمه یی نیجه تحریك ایلرز وترکیب
ایچون بعضسنی بعض اوزره نوجهله مرفوع ایلرز (ثم نکسوها لحما) اندنصکره اول کمکلره اتی نیجه کیدیررز
پس عزیر علیه السلام اول کمکاره نظر ایلدی کوردیکه اجزای متفرقه بر یره کلدی وجمع اولوب اولکی کبی
بر حمار اولدی) فلما تبین له) پس وقتاکه حضرت عزیره آثار قدرت الهیه بروجه معاینه روشن ومبین اولدی (قال اعلم
ان الله علی کل شئ قدیر) کندی کندیه دیدیکه بیل ای نفس ویاخود بن بیلورمکه تحقیقا الله تعالی هر شئ اوزره
قادردر پس بو آیت کریمه نك مضموننی دفع انکار منکران حشر اجساد ایچون نظمه کتوروب بیوررلر (مثنوی
هین عزیرا در نکر اندر خرت * که بپوسیده و ریزیده برت) بحکم وانظر الی حمارك اکاه اول ای عزیر نظر ایله مرکبکه که
چوریمش ودوکلمشدر سنك قتکده (مثنوی) پیش تو کرد آوریم اجزاش را * آن سر ودم ودو کوش وپاش را
سنك اوکیکده آنك اجزاسنی جمع کتوررز آنك باشنی وقویریغنی وایکی قولاغنی وایاغنی (مثنوی) دست نی وجزو
برهم می نهد * پاره هارا اجتماعی می دهد) ظاهرا ال یوق وبری برینه قورپاره لری بر اجتماع ویرن اول خالقدر (مثنوی
درنکر در صنعت پاره زنی * کو همی دوزد کهن بی سوزنی) پاره زنلك صنعتنه نظر ایله که اول خالق ایچون کهنلری دیکر
بی رشته وبی سوزن (م ی) ریسمان وسوزنی نی وقت خرز) انچنان دوزد که پیدا نیست درز ریسمان وبر سوزن بوقدر
دیکمکك وقتنده انچلین دیکرکه درزی پیدا اولمز (مثنوی) چشم بکشا حشر را پیدا ببین) تا نماند شبهه ات در یوم دین
چشمکی آچ وحشری پیدا واشکارا کور حضرت عزیره خطاب دروغیره تعریضدر تا کم یوم دینه شبهه وشائبه لك قالمیه
مثنوی) تا ببینی جامعی ام را تمام * تا نلرزی وقت مردن زاهتمام) تا بنم جامعلکمی کوره سن بالتمام تا کم اولملك وقتنده
اهتمامدن لرزان اولمیه سن یعنی قبل الموت حیات ثانیه یه کمال یقین حاصل اولیجق وقت مرککده حیات فانیه یه
رغبت واهتمام اولمز اما حیات باقیه وثانیه یه یقین حاصل اولیجق وقت مرککده حیات فانیه جانبنه من حیث
الاهتمام والاحتیاط لرزان اولمق لازمکلور صاحب یقینه الموت اخو النوم مدر نومدن نیجه لرزان
اولمزسه موتدن دخی لرزان اولمز زیرا خوف ولرزه فنا وهلاك زعمندن ووهمندن حاصل اولور المؤمنون
لا یموتون بل ینقلون من دار الی دار معناسی عارفه یقینا حاصل اولیجق دار محنتدن دار سعادته کتمکه نیچون لرزان اولور
بلکه خواب وقتنده نیجه لرزان اولمیوب ایمین اولورسه موت وقتنده دخی اویله ایمین اولورنته کم بیوررلر (مثنوی
همچنانکه وقت خفتن ایمنی * از فوات جمله حسهای تنی) انچلین که یاتمق وقتنده ایمین سن تنه منسوب اولان جمله
حواس وقوانك فواتندن (مثنوی) بر حواس خود نلرزی وقت خواب * کرچه می کردد پریشان وخراب) نوم وقتنده
خود کندی حواسك اوزره ترسان ولرزان اولمزسن اکرچه حواسك پریشان وقوای جسمك خراب اولور (وجعلنا نومکم
سباتا) آیت کریمه سنك فحواسنجه نوم دخی موت کبی احساسدن قطع قیلور والهذا میته مسبوت دینور ونومه
اخو الموت واحد توفتین اطلاق اولنور پس صاحب یقین اولان شیخك بو معنایه کمان یقینله مشاهده سی اولمدیغیچون
اولادنك فوتنه کریان اولمدی زیرا) ماعندکم ینفد وماعند الله باق) در وخاتونی سائر ناس کبی حقیقت موتندر
بیلمدیکیچون اولادنك فوتنه کریان اولوب شیخك عدم بکاسنه طعن قیلدی نته کم بیوررلر جزع نا کردن شیخ برمرك
فرزندان خود (مثنوی) بود شیخی رهنمایی پیش ازین * آسمانی شمع بر روی زمین) بوندن مقدم بر یول کوستریجی شیخ
وار ایدی یر یوزنده آسمانه منسوب شمع ایدی (مثنوی) چون پیمبر درمیان امتان * در کشای روضهٔ دار الجنان)

امتلر ایچره پیغمبر کبی دار الجنان باغچه سنك قپوسنی آچیجی ایدی (مثنوی) کفت پیغمبر که شیخ رفته پیش
* چون نبی باشد میان قوم خویش) پیغمبر علیه السلام حضرتلری بیوردیکه ایلرو کتمش شیخ کندی
قومنك ایچنده نبی کبی اولور بو حدیث شریفه اشارت بیوررلر که ابن نجار ابو رافعدن وشیرازی القابده ابن عمردن
روایت بیوررلر قال علیه السلام الشیخ فی اهله کالنبی فی امته وفی روایة اخری الشیخ فی قومه کالنبی فی امته (مثنوی
یك صباحی کفتش اهل بیت او * سخت دل چونی بکو ای نیك خو) بر صباح آنك اهل بیتی اکا دیدی ای ایو خویلو نیچون
غلیظ القلب سن سویله (مثنوی) ما زمرك وهجر فرزندان تو * نوحه میداریم باپشت دوتو) بز سنك اولادکك مرککدن
وهجر وفراقندن نوحه طوتارز ایکی قات اولمش ارقه ایله یعنی بلیمز آنلرك فراقندن بوکلوب نوحه وفریاد ایلرز (مثنوی
تو نمی کریی نمی زاری چرا * یاکه رحمت نیست در دل ای کیا) سن اولادکدن اوتری اغلمزسن وزاریلك ایلمزسن نیچون
یاخود سنك کوکلکده ای اولو مرحمت یوقدر (مثنوی) چون ترا رحمی نباشد در درون * پس چه امیدست مان
از تو کنون) چونکم سنك درونکده بر مرحمتك اولمیه پس سندن بزه شمدی نه امید وار در اولادکه مرحمت قیلمزسن سندن
بزه نه حاصل اولور (مثنوی) ما بامید تو ایم ای پیشوا * که نبکذاری تو مارا در فنا) بزای پیشواسنك امیدك ایله یزکه سن
بزی فنا عالمنده قومیه سن بلکه بزه مرحمت ایدوب بو عالم فانیدن بزی قورتره سن (مثنوی) چون بیارایند روز
حشر تخت * خود شفیع ما توبی ان روز سخت) چونکم حشر کونی تختی بزه یه لر اول روز سختده بزم شفیعمز سنسن
سنده بو کون مرحمت بویله اولیجق یارن اول غلیظ کونده بزه نیجه شفاعت قیلورسن دیدی (م ی) در چنان روز وشب
بی زینهار * ما با کرام تو ایم امیدوار) انچلین زینهارسز اولان کیجه نك کوندوزنده بز سنك اکرامکه امیدوارز
(مثنوی) دست ما ودامن تست آن زمان * که نماند هیچ مجرم را امان) اول زمان بزم الیمز سنك اتککده در که اول زمان
هیچ مجرمه امان قالمز اول زمانده هر مجرم وعاصیکه امان دیلیه بز سنك دامنکه تعلق ایدوب سندن شفاعت امید ایلرز
(مثنوی) کفت پیغمبر که روز رستخیز * کی کذارم مجرمانرا اشك ریز) پیغمبر علیه السلام دیدی قیامت کوننده بن
مجرملری کوزیاشی دوکیجی قچن قورم یعنی مجرملری اغلدقلری حالده ترك ایلمزم دیدی صالحان امتم یتنه کانجه یه دك
بو حدیث شریفه اشارت بیوررلر که اصحاب حدیث روایت صحیحه ایله اصحاب کثیره دن روایت ایدرلر نته کم ابن عباسدن
وجابردن وانسدن رضی الله عنهم وبونلرك غیر یسندن دخی روایت ایدرلر که قال علیه السلام شفاعتی لاهل الکبائر
من امتی وابو درداروایتی اوزره وان زنا وان سرق علی رغم انف ابی ذر واقع اولمشدر (مثنوی) من شفیع عاصیان
باشم بجان * تا رهانمشان زاشکنجهٔ کران) بن جانله عاصیلرك شفیعی اولورم تا کم آنلری ثقیل اولان اشکنجه دن
قورترم (مثنوی) عاصیان واهل کبائر را بجهد * وا رهانم از عتاب نقض عهد) عاصیلر واهل کبائری جهدله عتابدن
ونقض عهدك جرمندن خلاص ایلرم (مثنوی) صالحان امتم خود فارغند * از شفاعتهای من روز کزند) بنم امتمك
صالحلری خود فارغلردر بنم شفاعتلرمدن کزند کوننده یعنی قیامت کوننده آنلرك بنم شفاعتمه احتیاجی یوقدر بلکه
آنلرك هر بریسی هم شفیعلردر بو حدیثلره اشارت بیوررلر که روایت اولنور عن عبد الله بن الجدعاء قال سمعت رسول الله
صلی الله علیه وسلم یقول یدخل الجنة بشفاعة رجل صالح من امتی اکثر من بنی تمیم وعن ابی سعید قال علیه السلام
ان من امتی من یشفع للقبائل ومنهم من یشفع للقبیلة ومنهم من یشفع للعصبة ومنهم من یشفع للرجل حتی یدخل
الجنة وقال علیه السلام صلحاء امتی لا یحتاجون لشفاعتی وانما لهم شفاعة فی المذنبین (مثنوی) بلکه ایشانرا
شفاعتها بود * کفتشان چون حکم نافذ می رود) بلکه آنلر ایچون شفاعتلر اولور آنك سوزی حکم نافذ کبی کیدر
وحق تعالی آنلرك شفاعتنی قبول ایدر (م ی) هیچ وازر وزر غیری برنداشت) من نیم وازر خدایم برفراشت هیچ بر وازر
بر غیرك وزرنی یوقارو کتورمدی بن وازر دکلم خدا بنی عالی ایلدی سورهٔ نجمده اولان آیت کریمه یه اشارتدر تفسیری
جلد رابعده تفسیر کنت کنزا بیاننده کلور (ولا تزر وازرة وزر اخری) آیت کریمه سنك مقتضاسنجه هیچ بر نفس حامله
بر آخر نفسك حملنی یوقارو قالدرمدی یعنی کوتورمدی بن وازر دکلم یعنی بار بشریت ونفسانیتی حامله دکلم خدای
متعال بنی سائر عبادی اوزره مرتفع وعالی ایلدی حضرت پیغمبرك لسانندندر (مثنوی) آنکه بی وزرست شیخست
ای جوان * در قبول حق چو اندر کف کمان) بو بیت شریف حضرت خداوندکار لساننده تکرار الشیخ فی قومه
کالنبی فی امته حدیثنك شرحنه شروع ایدوب شیخك پیغمبره مشابهتی نه جهتدندر تحقیق بیوررلر اول کمسه که
بی وزر در شیخ درای یکت یعنی اول کمسه که ثقلت بشریت وکلفت بار نفسانیتدن خلاص اولمش وحق تعالی
آنك ظهرندن بو یوکی (ووضعنا عنك وزرك الذی انقض ظهرك) آیت کریمه سنك فحواسنجه وضع قیلمش اوله
شیخ اولدر بو شیخ فی المثل حق تعالینك قبولنده قواس النده کمان کیبیدر یعنی ید قدرت الهیه ده الت مثابه سنده در

پس نبی یه مشابهتی بو وجهله در شیخ عنداهل اللغة واصحاب الصورة اق صقاللو قوجه یه دیرلر وعند اهل الطریقة
واصحاب الحقیقة بی وجود اولان وفنا اندر فنا مرتبه سن بولان خواجه یه دیرلر پس عنداهل التحقیق شیخ کیمدر
آنك شرحنه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) شیخ که بود پیر یعنی مو سپید * معنی این مو بدان ای بی امید) شیخ عند
اهل الصورة کیمدر صقالی بیغی اق پیردر ای امیدسز بو اق قیلك معناسنی بیل واهل تحقیق بو بیاض قیلدن نه مراد قیلور
فهم قیل (مثنوی) هست آن موی سیه هستی ٔ او * تازهستی اش نماند تار مو اول سیاه قیل سالکك وارلغندن عبارت
اولدی تا اول سالکك وارلغندن وانانیتندن برقیل قدر شیئ قالمایندجه یه دك (مثنوی) چون که هستی اش نماند پیر اوست
کرسیه مو باشد او یا خود دو موست) چونکه اول سالکك وارلغی قالمیه ومقتضای نفسانیتی اولمیه شیخ اولدر اکرچه
بحسب الصورة سیاه مو اولسون ویاخود دو مو اولسون سنه وصورته اعتبار یوقدر (مثنوی) هست آن موی سیه
وصف بشر * نیست آن مو موی ریش وموی سر) محصل اول سیاه قیل عند العارفین وصف بشردر اول قیلدن مراد
صقال قیلی وباش قیلی دکلدر بلکه سواد بشریت وظلمت نفسانیتدر پس هر کیمکه صفت بشریتی وظلمت نفسانیتی
کیدره وکندوبی نور حقله منور ایده پیر صاحب تدبیر اولدر ولوکان فی السن صغیرا (مثنوی) عیسی اندر مهد
بردارد نفیر * که جوان نا کشته ماشیخیم وپیر) نته کم عیسی علیه السلام حضرتلری مهدایچره ندا ونفیر ایلر که
جوان اولمامش ایکن برشیخ وپیرزد بوسویلر کما قال الله تعالی فی کلامه المجید (قال انی عبدالله آتانی الکتاب وجعلنی
نبیا وجعلنی مبارکا اینما کنت) پس ولی مادرزادی دخی بو کا قیاس ایله اکرچه الصبی صبی ولوکان نبیا در تجربه ایله
حاصل اولان عقل وعلمه نسبت ولکن الصبی نبی ولوکان صبیادر خدا داد اولان عقل وعلمه نسبت برکسنه
صغری حالنده کامل العلم والعقل اولسه بعد الاربعین اکمل اولوروسن وسال واسطه سیله حاصل اولان علم ومعرفتك
اکا انضماميله نور علی نور مرتبه سن بولور (مثنوی) کر رهید از بعض اوصاف بشر * شیخ نبود کهل باشد ای پسر
اکر برسالك بعض اوصاف بشریه دن قورتلسه بعضسنه مبتلا اولسه عند اهل الله اول کسه شیخ اولمزد وموی اولور
ای اوغل اکرچه موی ریشی بیاض ساده وسالی یوزدن زیاده ایسه ده (م ی) چون یکی موی سیه کان وصف ماست
نیست بروی شیخ ومقبول خداست چونکم برسیاه قیل که بزم وصف بشریه مزدن عبارتدر اول کسه نك اوزرنده اولمیه
اول شیخدر ومقبول خدادر که جمله صفت نفسانیه سنی وظلمت جسمانیه سنی افنا وازاله قیلوب اخلاق الهیه ایله متخلق
وانوار ربانیه ایله متحقق اولمشدر (مثنوی) چون بود موی ش سپید ار با خودست * اونه پیرست ونه خاص ایزدست)
چونکم برکسه نك موی سپیدی اوله وصورتا پیرلك مرتبه سن بوله اکر کندیله اوله ومرتبه ٔ بشریتده قاله اول پیر دکل
وخاص ایزدی دکلدر (مثنوی) ور سر موی ز وصفش باقیست * اونه از عرشست او افاقیست) واکر برقیل
باشی قدر اول کسه نك وصفندن هنوز باقیدر اول کسه عرشی دکل آفاقیدر (عذر کفتن شیخ بهر نا کریستن برفرزندان
مثنوی) شیخ کفت اورا مپندار ای رفیق * که ندارم رحم ومهر ودل شفیق) شیخ خاتونه جواب ویروب دیدیکه
ای یولداش ظن ایلمه که بن مهر ومحبت ومرحمت ایدیجی کوکل طوتمه یم لا تنزع الرحمة الا من شقی حدیثنك فحواسنجه
مرحمت شقیدن نزع اولنور تقیدن دکل اللهك اولیاسی مرحمت وشفقت اوزره مجبوللردر قهر وغلظت اوزره دکل
کما قال علیه السلام ما جبل الله ولیا الا علی حسن الخلق والمرحمة (مثنوی) برهمه کفار مارا رحمتست * کرچه جان
جمله کافر نعمتست) بو بیت شریف جامع الکلم قبیلندندر ایکی وجه جائزدر اولا کافر نعمت وصف ترکیبی اوله
بو تقدیر اوزره معنی جمیع کفار اوزره بزه مرحمت ایلمك واردر اکرچه جمله کفارك جانی کافر نعمت ایسه ده مخلوق
خدایه شفقت ومرحمت ایلمك انبیا واولیانك شانندندر ولهذا قال علیه السلام لا یرحم الله من لا یرحم الناس یعنی
جنس ناسه دیمك قال علیه السلام ارحم من فی الارض یرحمك من فی السماء رواه الطبرانی عن ابن مسعود من فی الارض
جمیع انسانه شاملدر وقال النبی علیه السلام الراحمون یرحمهم الله تبارك وتعالی ارحموا من فی الارض یرحمکم من
فی السماء رواه احمد وابوداود والترمذی والحاکم عن ابن عمر رضی الله عنهما وثانیا جان جمله کافر مبتدا ونعمتست خبر اوله
بو تقدیر اوزره معنی دوکلی کافر اوزره برمرحمت واردر اکرچه جمله ٔ کافرك جانی نعمتدر بو جهتدن خود محل مرحمت
ومستحق شفقتدر وجمله کفارك جانی مؤمنه نعمتدر ایکی وجهله اولا مؤمنه فدا اولدیغی جهتدن وثانیا مؤمن
آنك جنتده اولان مقعدنه وارث اولدیغی حیثیتدن کافرك مؤمنه فدا ومؤمنك کافره وارث عقبی اولمسنه
کلام خدا وحدیث مصطفی دلالت وشهادت ایلرنته کم صحیح مسلمده وکتاب مشارقده بو حدیث شریف ابو موسی
حضرتلرینه اسناد اولنمغله روایت اولنور قال علیه السلام اذا کان یوم القیامة رفع الله الی کل مسلم یهودیا
والانصرانیا فیقول الله تعالی هذا فکاکك من النار رفع الله ای اعطاه الله الفکاك بفتح الفاء وبکسرها الخلاص

ومؤمنك کافره جنتده وارث اولدیغنه دلیل (اولئك هم الوارثون الذین یرثون الفردوس) آیتیدر شیخ اکمل بو حدیثك
شرحنده بو آیت کریمه نك تفسیرنه مناسب دیرکه فاورث الله کل واحد من المصدق والمکذب مقعد صاحبه من
الجنة والنار اورث الکتابی مقعد المؤمن من النار واورث المؤمن مقعد الکتابی من الجنة پس ایکی جهتدن بیله
کافرك جانی مؤمنه نعمت اولور ومؤمنك اکا مرحمتی لازم کلور وشیخ ینه اول خاتونه دیدیلر (مثنوی) برسکانم رحمت
وبخشایش است * که چرا از سنکهاشان نالش است) ای خاتون بنم کلابه بیله مرحمت وبخشایشم واردر بویله دیوکه
نیچون اول دردمندلره ناسك سنکلرندن نالش وسرزنش واردر (مثنوی) ان سکی که می کزد کویم دعا * که ازین خو
وارهانش ای خدا) مخلوق خدایه بنم مرحمتم ای خاتون نه مرتبه غالبدر بوندن فهم ایله که اول بر کابکه بنی اصره
بن اکا دعا ایلرم بویله دیوکه بو خویدن اول کابی کیرو قورتار ای خدای متعال (مثنوی) این سکان را هم دران اندیشه دار
که نباشد از خلایق سنکسار) الهی بو کلابی هم اول اندیشه ده طوت که خلایقدن انلر سنکسار اولمیه لر کابه مرحمت
موجب مغفرت کبیره اولدیغنه بو حدیث شریف دلالت وشهادت ایلرکه صحیحینده ثابت اولمشدر عن ابی هریرة
اتفقا علی الروایة عنه قال علیه السلام ان امرأة بغیا رأت کلبا فی یوم حار تطیف ببئر وقد ادلع لسانه من العطش فنزعت
له بموقها الماء فغفر لها پس کلبه مرحمت سبب مغفرت کبیره اولیجق انسانه مرحمت سبب مغفرت اولمسی بطریق الاولی
مثنوی) زان بیاورد اولیارا بر زمین * تا کندشان رحمة للعالمین) اول جهتدن الله تبارك وتعالی اولیایی یریوزنه
کتوردیکه تا آنلری عالملره رحمت ایلیه نته کم حبیبی مصطفی حقنده (وما ارسلناك الا رحمة للعالمین) بیوردی اکا وارث
اولان اولیاسی دخی بعد زمان علیه السلام هر بری کندی عصرنده رحمة للعالمین اولدی ورحمة للعالمین اهل تحقیق
رحمة لجمیع الخلایق دیمکله تفسیر ایلمشلردر پس جمیع خلایقه بونلر نوجهله رحمتدر آنك بیانته شروع ایدوب بیوررلر
م ی) خلق را خواند سوی درکاه خاص * حق را خواند که وافر کن خلاص) اولیای خدا خلق عالمی درکاه خاص جانبنه
دعوت قیلور وآنلره حضرت حقك اوصاف جمیله سنی ذکر ایتمکله آنلری جناب خالقه مشوق ومحبت ایدیجی اولور
حضرت حقه دخی دعا ایلر الهی بو عاجز وفقیر بنده لریکه خلاص وافر قیل ونجات ومناصی یی موفق ومیسر اول (م ی
جهد بنماید ازین سو بهر پند * چون نشد کوید خدایا در مبند) جهد کوستر بو طرفدن بونلره پند ونصیحتدن اوتری
چونکم خلق نصیحت پذیر اولمیه لر حضرت حقه دیرکه خدایا در رحمتك بنده لرك اوزره بندایتمه مرتبه ٔ مشیخته
واصل اولان صاحب سعادتلرك کار وشانی حضرت حقی عبادنه سودیرمك وعبادنی دخی حضرت حقه
سودیرمك ویریوزنده نصیحتله کتمك وخلق عالمه مرحمت ایتمکدر نته کم شیخ سهروردی حضرتلری عارف المعارفده
بو محله مناسب بو حدیثی روایت ایدوب شرحنده بویله بیوررلر ورد فی الخبر عن النبی صلی الله علیه وسلم قال علیه السلام
والذی نفس محمد بیده ان احب عباد الله الی الله الذین یحببون الله الی عباده ویحببون عباد الله الی الله ویمشون
فی الارض بالنصیحة قال الشیخ رضی الله عنه وهذا الذی ذکره النبی صلی الله علیه وسلم هو مرتبة المشیخة لان الشیخ
یحبب الله الی عباده ویحبب عباد الله الی الله (م ی) رحمت جزوی بود مر عام را * رحمت کلی بود همام را) عام ایچون
تحقیق رحمت جزوی اولور اما همام ایچون رحمت کلی اولور (مثنوی) رحمت جزوش قرین کشته بکل * رحمت دریا
بود هادی سبل) آنك رحمت جزوی کله قرین اولدی دریانك رحمتی هادی ٔ سبل اولدی یعنی ان لله مائة رحمة انزل منها
رحمة واحدة بین الانس والجن والبهائم فبها یتعاطفون وبها یتراحمون حدیثنك فحواسنجه رحمت جزویدن مراد اول یوزدن
بر اولان رحمت واحده در ورحمت کلیدن مراد اول یوز عدد قدر اولان رحمت الهیه در همام فتح ها ایله کثیر الهمة
وجلیل العزیمة اولان کسه یه دیرلر بیت ثانیده اولان جزوش ضمیری همامه راجع اولمق جائز دکلدر وآنی عامه
ارجاع ایدن معانی ٔ ابیاته فائز وجائز دکلدر بو مصرع همامه علت منزله سنده در ومصرع ثانینك اولنه لهذا ویاخود
لاجرم ویاخود بدین سبب تقدیر اولنور که قرینه ٔ کلام بونلردن بهرحال اقتضا ایلر وبو مصرعده ایکی وجه اوزره
معنی ویرمك صحیح اولور نته کم تعبیر اولندقده فهم ایلرسن پس تقدیر معنای بیتین شریفین اولدرکه تحقیقا عام ایچون
وعوام سیرت اولان شیخ انام ایچون رحمت جزوی اولور وخلقه اول رحمت جزؤیه ٔ بشریه ایله مرحمت قیلور اما بزرك
همت اولان صاحب سعادت ایچون رحمت کلیه ٔ الهیه اولور انکچونکه اول امام همامك رحمت جزؤیه وبشریه سی
کله قرین اولمشدر پس قرینینك حکمنی اخذ قیلمشدر ولهذا رحمت دریای حقه هادی ٔ سبل اولور بو وجه ان همام
رحمت دریا را هادی ٔ سبل شود تقدیرنده اولور اما وجه ثانی اولدرکه اول همامك رحمت جزویه سی رحمت
کله قرین اولمشدر وقطره وار رحمت دریای حقیقتده محو اولوب عین رحمت دریا مرتبه سن بولمشدر لاجرم
رحمت دریا مرتبه سن بولان هادی ٔ سبل ومرشد مرتبه ٔ کل اولور دیمك اولور ورحمت دریا اولمین هادی ٔ سبل ومرشد

مرتبهٔ کل اولمزدیکی اشعار قیلور (مثنوی) رحمت جزوی بکل پیوسته شو * رحمت کل را تو هادی بین ورو) حرف ندا
مقدردر تقدیر کلام ای رحمت جزوی که پیوسته اول یعنی ای جزوه منسوب اولان رحمتک مظهری اولان عوام سیرت
کل مظهری اولان شیخ همام رتبته متصل اول رحمت کلی سن هادی کوروکیت یعنی آنک یانیجه بحر رحمت جانبنه
سرایت (مثنوی) تا که جزوست اونداند راه بحر * هر غدیر را کند ز اشباه بحر) اولاغایبدن مخاطبه التفات ایلدیلر
تکرار ینه مخاطبدن غایبه التفات بیوردیلر یعنی تا کم بر کمسه جزؤدر یعنی رحمت جزویه مرتبه سنده در اول کمسنه
بحرک یولنی بیلمز یعنی رحمت جزویه مرتبه سنده در اول کمسه بحرک یولنی بیلمز یعنی رحمت واسعه وکلیه دریاسنه اولان
طریقی فهم قیلمز هر برکولی اول کمسه امثال بحردن عدایلر اشباه شبهک جمعیدر شبه مثله دیرلر وتوضیح معنی اولدر که
هر کسی کندی استعدادی قدر مرتبه سنک حکمی اوزره ادراک ایلر کندی مرتبه سنک فوقنده اولان مرتبه نک
حکمنی وشاننی بیلمیوب اول مرتبه اهلنک شاننی دخی کندی مرتبه سنک شانی کبی زعم ایلر نته کم مرتبهٔ جزویه ده
اولان مرتبهٔ کلیه نک شاننی بیلمز وآنک اهلنک علوم واسرارندن خبردار اولمز واهذاقیل لایحمل عطایاهم الامطایاهم
وقیل لایعرف الاهلا الا الاهل مثلا برکمسه قطعا بحری کورمسه هرغدیری اشباه نظائر بحرندن عدایلر لعدم اهلیته
للبحر پس بو مقدمه معلومک اولدیسه مادامکه برکمسنه جزؤ وقطره مرتبه سنده در کل اولان بحرک طریقنی بیلمز
هر بر رحمت غدیرنی کوررسه قصور عرفاندن آنی امثال بحردن عدایلر ودریای رحمت اولان مظهر کاملک اشباهندن
زعم قیلور (مثنوی) چون نداند راه یم کی ره برد * سوی دریا خلق را چون اورد) چونکم برمظهر رحمت جزویه اولان
کمسه دریای رحمانینک یولنی بیلمیه نیچن اکا یول ایلتور دریای حقیقت جانبنه نیجه کتوررو اکانوجهله یتوررر (مثنوی
متصل کردد بحر آنکاه او * ره برد تا بحر همچون سیل وجو) اولا بحر رحمانیه ووحدانیته متصل اولور آنک علمی اول
وقتده اول کمسه تا بحر حقیقته یول ایلتور سیل وجو کبی اما قبل الاتصال الی البحر دریایه سیل وجو یول ایلتدیکی کبی
یول ایلتمز وخلقی کتوروب اکا واصل ایدمز اکر سن دیرسککه چوق رحمت جزویه مظهری اولان کمسه لری
اوکوررکه قبل الوصول الی بحر الحقیقة وتکمیل النفس فی الطریقة دعوت خلقه شروع ایتمش وارشاد ونصیحت
متمنه کتمش پس بونلر دخی خلقی حقه دعوت ایدرلر وناسه اول رحمت کلیه دن کلام سویلرلر بو سؤال مقدره جواب
ویروب بیوررلر (مثنوی) ور کند دعوت بتقلیدی بود * نه از عیان ووحی وتاییدی بود) واکر بوکونه کمسه خلقی دریای
رحمت جانبنه دعوت ایلرسه ده تقلیده منسوب اولمغله ایلر آنک دعوت وارشادی معاینه ومشاهده جهتندن ووحی
الهی وتأیید ربانی حیثیتندن دکلدر بلکه قال فلان هذا وکتب فلان فی کتابه هذا قبیلندندر فافهم ولاتغفل
فان هذه الابیات غامضة واکثر الشارحین فیها راحضة (مثنوی) کفت پس چون رحم داری بر همه * همچو چوبانی
بکرد این رمه) پس زن ینه شیخ پرفنه دیدیکه چونکم دوکلی خلق اوزره رحم طوتارسن بو مخلوقات سوریسنک
اطرافنده چوبان کبی سن یعنی بونلره حارس ونکهبان سن (مثنوی) چون نداری نوحه بر فرزند خویش * چونکه
فصاد اجل شان زد بنیش) نیچون کندی اولادک اوزره نوحه طوتمزسن چونکم اجل فصادی بونلره سرک نیشنی اوردی
مثنوی) چون کواه رحم اشک دیدهاست * دیدهٔ تو بی نم وکریه چراست) چونکم مرحمتک شاهدی دیده لرک
سرشکیدر سنک کوزلک نیچون بی نم وبی کریه در (مثنوی) رو بزن کرد وبکفتش ای عجوز * خود نباشد فصل دی
همچون تموز) شیخ حضرتلری بوزن خاتونه ایندی واکادیدی ای عجوز فصل دی خود فصل تموز کبی اولمز یعنی
قیش ایی کبی اولان عوام کالهوام تموز ایی کبی حار ومحل اثمار اولان امام وهمامه مشابه اولمزکه آنلرک انجماد عیونی
کمال برودت وقسوت قلبندن حاصلدر وبنم انقطاع امطار چشمم حرارت هوای یاردن وکرمیت مشاهدهٔ دلداردن
ناشیدر (مثنوی) جمله کر مردند ایشان کر حی اند * غایب وپنهان ز چشم دل کی اند) آنلرک جمله سی اکر مرده
اکر زنده درلر کوکل کوزندن نیچن غائب وپنهان درلر (مثنوی) من چو بینم شان معین پیش خویش *
از چه رو روا کنم همچون تو ریش) چونکم آنلری بن کندی اوکومده معین کورورم نه یوزدن یوزمی سنک کبی
ریش ایلرم یعنی یوزم یرتوب فریاد ایلمزم (م ی) کرچه بیرونند از دور زمان * با منند وکرد من بازی کنان) اکرچه بنم اولادم
دور زمان دائره سندن طشره درلر لکن بنم طرفده بازی کن درلر (مثنوی) کریه از هجران بود یا از فراق * با عزیزانم
وصالست وعناق) کریه هجراندن اولور ویا خود فراقدن اولور بکا عزیزان اولان اولادمله وصال ومعانقه واردر
مثنوی) خلق اندر خواب می بینندشان * من به بیداری همی بینم عیان) خلق آنلری انجق رؤیاده کوررو عالم برزخک
اهلنه واقعه ده ملاقات اولور زیرا ارواح خواص قیدتندن خلاص بولمغله نوعامیته مشابه ومماثل اولمغله اول عالمک سیرنه
وشهودنه استعداد حاصل قیلور امابن آنلری بیدارلق ایله کورورم حجاب بشریه دن منسلخ اولان عزیزلره احوال برزخی

مشاهده ایلمک وموتایی کوروب بو عالمده آنلره سوز سویلمک اول مرتبه وادنی منزله در مرأت قلبی مجلی اولان عارفه عالم
باطنک اهلی واحوالی پنهان اولمز (مثنوی) زین جهان خود را دمی پنهان کنم * برگ حس را از درخت افشان کنم)
بو بیت شریف سؤال مقدره جواب درکان خاتونی اکادیدیکم بونلر عالم باطنده طوررسن جهان ظاهرده سن آنلری
نیجه کوررسن جواب ویروب دیرلر که بو جهان ظاهردن کندومی بردم پنهان ایلرم یعنی عالم بشریتدن ولباس
نفسانیتدن منسلخ اولورم اوراق حواس بدنیه یی درخت روحدن سلکرم یعنی حواس ظاهره نک احکامنی وجودمدن
اسقاط ایدوب نائم کبی اولورم بلکه موتا حکمنده اولورم پس عالم باطنک اصحابنی مشاهده قیلورم وآنلرله انشا اولورم
نته کم حضرت رسولک اوغللغی زید حضرتلری اهل جنت واهل ناری بودنیاده مشاهده قیلوب فکانی انظر الی اهل
الجنة یتنعمون فیها والی اهل النار یتعاوون بیوردیغی کبی ورثای محمدی اولان کاملر دخی صفا شرابن ایچوب
وکندیلردن کچوب خدای متعال آنلره معنی قپوسن اچدقده نصکره زید حضرتلری کوردیکی کبی اهل جنت واهل
ناری کوررلر وعالم باطنک اسرارنه وکارنه مطلع اولورلر (مثنوی) حس اسیر عقل باشد ای فلان * عقل اسیر روح باشد
هم بدان) بو بیت شریف دخی سؤال مقدره جواب درکان برکمسه ویا خاتونی اکادیرکه برگ حسی درخت بدندن نوجهله
اسقاط ایلرسن وحواسه نه ایله حکم قیلورسن جواب ویررکه ای فلان حواس اسیر عقل اولدی وامیر عقل آنده حکمنی
کیف مایشاء اجرا قیلدی وعقل مشیر دخی روح سلطانینک محکوم واسیری اولدی هم بیل ولیکن خبال خیال الله مغلوب
وعقال عقلیات ایله دست بسته وزبون اولدیغیچون حواس اوزره حاکم وامیر اوله مز افعال معقده یی دست تدبیر ایله فتح
قیله مز (مثنوی) دست بستهٔ عقل را جان باز کرد * کارهای بسته را هم ساز کرد) جان عقلک بسته اولان دستنی
اچه کارلری هم ساز ایلر یعنی وقتا کم خلیفهٔ ربانی اولان روح سلطانی عقلک حبال خیالات وعقال عقلیاتله باغلنمش
اولان الینی اچه وباغلرین چوزه معقد اولان کارلری دخی هم مشکل اولان ایشلری هم اسان ویسیر ایلر (مثنوی)
حسها واندیشه بر آب صفا * همچو خس بکرفته روی آب را) عالم باطن که روح انسانی وعقول وارواح اکواندن
عبارتدر فی المثل آب صافی کبیدر وحواس جسمانی واندیشه وافکار نفسانی اول آب روحانی اوزره خس وخیال کبی
حجاب روی آب اولمشدر پس شول دمکه عقل وادراک الی بو خس وخاشاک کبی اولان حواس وافکارنی روی آب
روحدن دور قیله وآب معنای عالم وادم پیدا اوله وظهوره کله عالم باطنده اولنلر وبو عالمده اولنلر ومرتبهٔ برزخده قالنلر
ومقبرده جنت روضه سی بولنلر وجهنم حفره سنده کیرنلر کیملردر ظاهر وآشکارا اولور پس انبیا واولیا عین باطنله
بو صفوت وقتنده عالم غیبک اهلنی وامورنی کوررلر ینه مطلع اولورلر نته کم موعظه کتابلرندن مشکوة الانوار نام کتابک
قرق دردنجی بابنده دخی بو محله مناسب واقع اولمشدر قال فیه ولما کانت الغشاوة مرتفعة عن الانبیاء والاولیاء
نظروا الی الملکوت وشاهدوا احوالها پس معنای بیت شریف اولدرکه حسلر واندیشه لر آب صفا اوزره خس کبی
روی آبی طوتمشدر یعنی خسلر آب صافینک یوزنی طوتدیغی کبی حواس ادراکات دخی آب جانک یوزنی طوتمشدر
وافکار خیالات آنک روی پاکنه پرده اولمشدر (مثنوی) دست عقل ان خس بیکسو میبرد * آب پیدا می شود پیش خرد
عقل الی اول خسی برجانبه ایلتور اول زمانده آب جان عقل اوکنده پیدا اولور یعنی آب روحک یوزنی نیچن
ارادات الهیه کشف ایتمک وکوسترمک مراد ایلسه عقل الی اول خس حسی وکف اندیشه یی برجانبه ایلتور
آب روح پیدا وظاهر اولور وعقلک حضورنده وعالم ملکوت واسرار جبروت ظهوره کلور آنک اوکنده (مثنوی)
خس بس انبه بود بر جو چون حباب * خس چو یکسو رفت پیدا کشت آب) خس جوی اوزره حباب کبی چوق
جمع اولمشیدی خس چونکه برجانبه کتدی آب پیدا اولدی یعنی خس که احکام ومقتضیات حسدن عبارتدر
چوق انبوه جمع اولدی جوی روح اوزره فی المثل حباب اوزره جمع اولدیغی کبی بو مصرعده پس آب روح مستور کشت
دیمک مقدر اولور وقرینهٔ کلام بونی اقتضا قیلور ومصرع ثانی دخی بو معنایه دلیل اولور بیوررلر خس چونکم
برطرفه کتدی صو پیدا اولدی یعنی خس کبی اولان حس وآنک مقتضا واحکامی چونکم برطرفه اوله آب روح
پیدا وعالم معنی ظهوره کلدی بو فتوح خدای متعال عقلک دست تدبیرنی حبال خیالدن وعقال اندیشهٔ بالدن
خلاص ایلرسه میسر اولور اما دست عقلیکه خدا کشاده قیلمیه وعقل عقالدن ازاده اولمیه آب روحک مستور اولمسی
وخس حسک آنی پوشیده وستر قیلمسی مقرردر نته کم بیوررلر (مثنوی) چونکه دست عقل نکشاید خدا * خس
فزاید از هوا در آب ما) چونکم خدای تعالی عقلک تدبیری الن اچمیه وعقل هدایت وحریت شرابن ایچمیه بزم آب
روحمز اوزره خس حس هوای نفسانی جهتندن زیاده اولور وحواس وافکار جسمانیه نک حکمی عقل وروح اوزره
غلبه قیلور (مثنوی) آب را هر دم کند پوشیده او * ان هوا خندان وکریان عقل تو) آب روحی اول هوای نفسانیه دن

زياده اولان خس هوا وهوس هردم زياده پوشيده ايلر اول هواى نفسكه كوليجى ومسرور اوليجى وسنك عقلك كريه
قليجى اولور پس لازم ولابددركه ترك هوا ايده سن ومنهج خدايه كيده سن تاكه اصم واعمى اولميه سن ومرتبهٔ هوا وهوسده
قالميه سن ولهذا حذر النبى صلى الله عليه وسلم امته وقال اياكم والهوى فان الهوى يعمى ويصم وقال ابن الفارض
بيت) ونهج سبيلى واضح لمن اهتدى * ولكنما الاهواء عمت فاعمت * هى النفس ان القت هواها تضاعفت
قواها واعطت فعلها كل ذرة (مثنوى) چونكه تقوى بست دو دست هوا * حق كشايد هر دو دست عقل را)
مال وجاه هامان كبى اولان هوانك ايكى الى كبيدر مال وجاهى اولميه نك هواسنك ايكى الى شهوت نفسانى ورغبت
دنيويدر مادامكه مال ورياست وشهوت ودنيايه رغبت عقل اوزره غالب اوله انك ايكى الى كبى اولان قوهٔ علميه وقوهٔ عمليه
مغلوب ومقيد اولور وتقوى برصفت وبرصفت قوهٔ روحانيدركه انسان انكله كندوبى مال وجاهك صورى
ومعنوى اولان مضرتندن ونفسك شهوتندن ودنيانك ميل ومحبتندن حفظ وصيانت ايلر چونكه بو صفت روحانى
وقوت عقلانى هواى هامانينك كندى يه ايكى ال كبى اولان مال وجاهنى وياشهوت ورغبتنى محكم باغليه حق سبحانه
وتعالى فتح ايلر عقلك ايكى ال كبى اولان قوهٔ علميه وقوهٔ عمليه سنى (مثنوى) پس حواس چيره محكوم تو شد * چون خرد
سالار مخدوم تو شد) پس حواس غالب وحاكم سنك محكومك اولور چونكه عقل مدبر سنك پيشوا ومخدومك اوله
مثنوى) حس را بى خواب خواب اندر كند * تا كه غيبيها ز جان سر بر زند) اول سالار عقلك حسلرى خوابسز خواب
ايچره ايلر يعنى حواسك حاكم ظاهره اولان حكمنى باغليوب فائده كورديكى عالم مثاله بلانوم آنلرى ايصال ايلر تاكه
غيبه منسوب اولان شيلر جان عالمندن باش يوقاروا اوره وظهوره كله (مثنوى) هم به بيدارى ببيند خوابها *
هم ز گردون بر كشايد بابها) اول عقلى كندى يه سالار ومخدوم قيلان وحواسى مغلوب ومحكوم اولان كسنه هم بيدارلق
وقتنده خوابلر كورر يعنى ناسك خوابده كورديكى وآنلرك عالم مثالده سير قيلديغنى اول يقظه حالنده مشاهده قيلور
هم گردوندن اكا ابواب اسرار مفتوح اولورتهكم بو حكايه اولنه جق شيخ ضريره حين تلاوتده كوزلرى اچيلوب
وديده لرينه عالم غيبدن نور كلوب حروف مصحف شريفى كوروب قرائت قيلوردى (قصهٔ خواندن شيخ ضرير
مصحف را در روى وبينا شدن بوقت قرائت (مثنوى) ديد در ايام آن شيخ فقير * مصحفى در خانهٔ پير ضرير) اول شيخ فقير
برايامده برضرير برك خانه سنده بر مصحف كوردى (مثنوى) پيش او مهمان شد او وقت تموز * هردو زاهد جمع كشته
چند روز) اول پير ضرير برك قتنده تموز وقتنده اول شيخ فقير مهمان اولدى هر ايكى زاهد بر برده برقاچ كون جمع اولمش
مثنوى) كفت اينجا اى عجب مصحف چراست) چونكه نابيناست اين درويش راست) اول شيخ فقير كندى سنه
ديدى اى عجب بو خانه ده مصحف نه ايچوندر چونكه بو درويش راست نابينادر (م ى) اندرين انديشه تشويشش فزود
كه جز او را نيست اينجا باش وبود) بو انديشه ده اول فقيرك تشويشى زياده اولدى بويله ديو كه بو محلده بو پير ضريردن
غيرى موجود اوليجى بركسنه يوقدر (مثنوى) اوست تنها مصحفى آويخته * من نيم كستاخ يا آميخته اول پير تنهادر
وبر مصحف اصلمش دربن كستاخ ويا اميخته دكلم يعنى بن عقلى قارشمش ويا كستاخ وبى ادب دكلم (مثنوى) تا بپرسم
نى خمش صبرى كنم * تا بصبرى بر مرادى بر زنم) تاكم اكا سؤال ايليم يوق خوش اول برصبر ايليم تاكم برصبر ايتمكله
بر مراد اوزره اورم يعنى بن كستاخلردن ياخود عقلى قارشمش سودايلردن دكلمكه تا اندن بو مصحف شريفك سرنى
سؤال ايليم خوش اولورم وبر مدت صبر ايلرم تا بر مدت صبر ايلمكله بر مراده كنديمى اورم ومقصوده واصل
اولام ديدى (مثنوى) صبر كرد وبود چندين در حرج * كشف شد كالصبر مفتاح الفرج) اول فقير الحاصل صبر ايتدى
اولقدر حرج وزحمتده اولدى تا اكابر نيجه مدتدنصكره بو سر كشف اولدى صبر مفتاح فرجدر (صبر كردن لقمان
چون ديد كه داود حلقها ميساخت واز سؤال كردن باين نيت كه صبر از سؤال موجب فرج باشد (مثنوى)
رفت لقمان سوى داود صفا * ديد كو مى كرد ز آهن حلقها) مثلا لقمان عليه السلام حضرتلرى اهل صفا اولان داود
عليه السلام حضرتلرينك جانبنه كتدى كوردى كه اول داود دمردن حلقه لر ايلردى (مثنوى) جمله را با همدكر
در مى فكند * ز آهن پولاد آن شاه بلند) جمله حلقه لرى آهن پولاددن اول بلند اولان پادشاه برى برينه براقدى
(م ى) صنعت زراد او كم ديده بود * در عجب مى ماند ووسواسش فزود) زيرا زرادات صنعتنى اول لقمان كورممشدى عجبده
قالدى آنك وسوسه سى زياده اولدى (مثنوى) كين چه شايد بود وا پرسم ازو * كه چه مى سازد ز حلقه تو بتو) بويله ديوكه
بو حلقه لرنه يه لايق اولور بن آندن اشكارا صورام كه آهنى يا داود بو قات قات اولان حلقه دن نه دوزرسن وبو حلقه لرى
بر بره جمع ايليوب نه ييارسن (مثنوى) باز با خود كفت صبر اوليتر ست * صبر تا مقصود زوتر رهبر ست) كيرو لقمان
كنديسنه ديدى صبر ايلمك اولى ركدر زيرا صبر مقصوده تيزرك رهبردركه صبر طالبى مقصودنه فورى واصل ايلر (مثنوى

چون نپرسى زودتر كشفت شود) مرغ صبر از جمله پران تر رود) چونكه صورميه سن صبر قيله سن سكا تيزرك كشف اولور
صبر قوشى جمله دن زياده اوچوجيدر وطالبى مطلوبه على الفور واصل ايدر (مثنوى) ور بپرسى ديرتر حاصل شود *
سهل از بى صبريت مشكل شود) واكر سؤال ايليه سن مقصود ديرك حاصل اولور سهل اولان شى سنك بى صبر اولمكدن
مشكل اولور (مثنوى چونكه لقمان تن بزد هم در زمان * شد تمام از صنعت داود آن) چونكه لقمان عليه السلام
حضرتلرى ايصم اولدى وسكوت قيلدى هم اول زمانده داود عليه السلام حضرتلرينك اول حلقه لر صنعتدن تمام
اولدى ونهايت بولدى (مثنوى) پس زره سازيد ودر پوشيد او * پيش لقمان كريم صبر خو) اول داود
عليه السلام اول حلقه لرى زره دوزدى وكريم صبر خو اولان لقمان عليه السلام اوكنده آنى كيدى (مثنوى)
كفت اين نيكو لباس است اى فتى * در مصاف وجنك دفع زخم را) پس لقمان عليه السلام حضرتلرينه
خطاب ايدوب ديدى اى فتى بو جبه مصافده وجنكده زخم تيغ وتيرى دفع ايلمكدن اوترى ايو لباسدر (مثنوى)
كفت لقمان صبر هم نيكو دميست * كه پناه ودافع هر جا غميست) لقمان عليه السلام حضرتلرى ديدى صبر
هم نيكو دم وبر صنعتدركه هرنه يرده بر غم وار ايسه اكا پناه وآنى دافعدر (مثنوى) صبر را با حق قرين كرد اى فلان
آخر والعصر را آكه بخوان) والعصر ان الانسان لفى خسر) عصر نبوت حقيچون ياخود ايكندى نمازى اوله وياخود
زمان حقيچون كه عجائب وغرايبنى مشتملدر تحقيقا جنس انسان خسرانده در (الا الذين امنوا وعملوا الصالحات)
الا شونلر خسرانده دكلدركه وحدانيت حقه تصديق ايدوب عمل صالح اشلديلر (وتواصوا بالحق) دخى بر برينه
وصيت ايتديلر شول امر ثابتى كه اكا زوال اولميه واكا انكار اولنميه اعتقادا وعملا واول حق ثابت اولان امر توحيد الله
واتباع رسول الله كبى وبونلره بكزر (وتواصوا بالصبر) دخى بعضيسى بعضيسنه وصيت ايتديلر مطلق صبره ودخى
تواصى ايتديلر معاصيدن صبره ومشقت عباداته وياخود بليانه عطف الخاص على العام قبيلندندر مبالغهٔ كمال
اعتنا ايچون معنى بيت اى فلان كسنه صبرى حقه قرين ايلدى حق تعالى پس اى كسنه آخر والعصرى بر خوشجه اكه
اوقو وتأمل ايله تا صبرك فائدهٔ عظيمين بيله سن كه مخصوص بالذكر ايدوب حق اوزره عطف اولنديغندن مقبوليتى
منفهم اولور (مثنوى) صد هزاران كيميا حق افريد * كيميايى همچو صبر آدم نديد) حق تعالى صد هزاران كيميا ياراتدى
صبر كبى بر كيميا آدم كورمدى پس صبر ديد كارى اكسير اعظم وكبريت احمردر (بقيهٔ حكايت نابينا وخواندن مصحف
مثنوى) مرد مهمان صبر كرد وناكهان) كشف كشتش حال مشكل در زمان) الحاصل مهمان صبر ايلدى وناكهان
مشكل اولان حال اول زمانده اكا كشف اولدى (مثنوى) نيمشب آواز قرآن را شنيد * جست از خواب آن عجائب را
بديد) نصف الليلده قرآن آوازنى ايشتدى خوابدن صيچرادى اول عجائبى كوردى (مثنوى) كه ز مصحف كور
ميخواندى درست * كشت بى صبر واز وان حال جست) كه اول مرد ضرير مصحف شريفدن درست اوقوردى
صبرسز اولدى وآندن اول حالى استدى وبونك حقيقتندن سؤال ايلدى (مثنوى) كفت اياى عجب با چشم كور *
چون همى خوانى همى بينى سطور) اول مرد مهمان اول نابينايه ديدى اى عجب ايا چشم كور ايله نيجه اوقورسن
وسطرلرى كوررسن ايا اى عجب معناسنه در تكرير لفظ يا تأكيد ايچون اولور (مثنوى) آنچه مى خوانى
بر آن افتادهٔ * دست را بر حرف آن بنهادهٔ) اول نسنه يى كه اوقورسن آنك اوزرينه دشمش سن اليكى اول آيتلرك
حرفى اوزره قومشسن (مثنوى) اصبعت در سير پيدا مى كند) كه نظر بر حرف دارى مستند سنك پرمقلرك سيرده
پيدا ايلر كه نظرى حرف اوزره مستند طوترسن ديدى (مثنوى) كفت اى كشته ز جهل تن جدا * اين عجب مى دارى
از صنع خدا) مرد نابينا اول مهمانه ديدى اى تن جهالتندن جدا اولان كسنه بونى صنع خدادن عجب مى طوترسن
حق تعاليك صنعندن بوقدر نسنه خود مستعجب دكلدر (مثنوى) من ز حق در خواستم كاى مستعان *
بر قرائت من حريصم همچو جان) بن حق سبحانه وتعالى حضرتلرندن استدم بويله ديوكه اى مستعان قرائت عظيمى
بن قراءت ايلمك اوزره حريصم جانه حريص اولديغم كبى (مثنوى) نيستم حافظ مرا نورى بده * در دو ديده
وقت خواندن بى كره) بن حافظ قرآن دكلم كه بن قرآن اوقومغه مشتاقم وحافظ قرآن دكلم بنم ايكى
كوزيمه كره سز وعلتسز مصحف اوقومق وقتنده بر نور ويربى وقت حاجتده مصحف شريفك حروف وسطورنى
كورمك مرتبه سنه ايركورديدم (مثنوى) باز ده در ديده ام را آن زمان * كه بگيرم مصحف وخوانم عيان) اول زمان
اى مستعان بكا ايكى كوزمى كيرو وير كه بن مصحف شريفى طوتم وعيان اوقويم ديدم (مثنوى) آمد از حضرت ندا كاى
مرد كار * اى بهر رنجى بما اميدوار) حضرت حقدن ندا كلدى بويله ديوكه اى مرد كار اى هر بر رنجده بزه اميدوار اولان
دلفكار (مثنوى) حسن ظنست واميدى خوش ترا) كه ترا كويد بهر دم برتر آ) سنك بزم جنابمزه حسن ظنك وبر خوش

امیدلک واردر که سکا اول حسن ظن وخوش امید هر دمده برتر کل دیو سویلر وترقی قیل دیو نصیحت ایلر (مثنوی)
هر زمانکه قصد خواندن باشدت * باز مصحفها قراءت بایدت) هر زمانکه سکا قراءت اوقومغه قصد اوله یاخود
مصحفلردن قراءت کرک اوله (مثنوی) من دران دم وادهم چشم ترا * تا فرو خوانی معظم جوهرا) بن سکا اول دمده سنک
کوزیکی کیرو ویریرم تاکم معظم اوقویه سن معظم جوهری معظم جوهردن مراد حضرت قرآنک حروفلری اولور وجوهرا
جوهر را نقد برنده درروزن ایچون تخفیف اولنمشدر (مثنوی) همچنان کرد وهران کاهیکه من * واکشایم مصحف اندر
خواندن خدای تعالی انجلین ایلدی وهر شول وقتده که بن مصحف شریفی اوقومغه کیروا چام (مثنوی) ان خبیر یکه
نشد غافل ز کار * ان کرامی پادشاه کردکار) اول بر علیم وخبیر اولان پادشاهکه کار کرداردن غافل اولمدی اول کرامی
وکردکاری اولان پادشاه مرهوندر (مثنوی) باز بخشد بینشم ان شاه فرد * درزمان همچون چراغم شب نورد)
اول شاه فرد فی الحال بنم بینشمی چراغ شب نورد کبی کیرو باغشلر یعنی ظلمتی دوروجی وقرا کولغی ازاله ایدیجی چراغ نیجه
قوللرینه بخش ایلرسه بکا دخی کوز نورنی اویله بخش ایلر وبن دخی اول نورایله مصحف شریفی کورورم وتلاوت
قیلورم دیدی (مثنوی) زین سبب نبود ولی را اعتراض * هرچه بستاند فرستد اعتیاض) بو بیت شریفده ایکی وجه
جائزدر وجه اول اولدرکه (الله یتولی الصالحین) ودخی (الله ولی المؤمنین) آیت کریمه سنک فحواسنجه ولیدن
مراد الله دروجه ثانی ولیدن مراد بشردن اولان ولیدر پس وجه اول اوزره معنی بودرکه ولی مؤمنین ومتولی امور
صالحین اولان اللهه بو سببدن اعتراض اولمز زیرا هر نه شیئیکه اول ولی حمید آله ویاخود نسخ قیله آندن خیرلوسن کتوررر
ویاخود آنک مثلن عوض کوندرر وجه ثانی اوزره معنی بو سببدن ولی خدا اولان انسانه کار یزدانه اعتراض ایلمک
لایق اولمز هر نه شیئ خدا بنده سندن آله اعتیاض کوندرر پس ولینک بو عوض وعطایه کمال یقینی اولدیغیچون سائر
ناس کبی اعتراض ایتمزلر وعدم رضا جانبنه کیتمزلر بلکه خدای متعالدن هر نه کیم کله آنی خیرلو بیلورلر وراضی
وشاکر اولورلر دیمک اولور (مثنوی) کر بسوزد باغت انکورت دهد * درمیان ماتمی سورت دهد) اکر اول
ولی مطلق سنک باغکی یاقرسه وبستانکی یقرسه سکا بر باغ ورزاوزوم ویرر بر ماتم ایچره سکا دوکون ویرر (مثنوی)
آن شل بی دست رادستی دهد * کان غمها رادل مستی دهد) اول شل بی دسته ال ویررکم شیخ اقطع حضرتلرینه ویردی
وغملر معدنی اولان کمسنه یه مستلکه منسوب وصفا وذوقه مصحوب کوکل ویرر (مثنوی) لانسلم واعتراض ازما برفت
چون عوض می اید ازمفقود زفت ولهذا لانسلم واعتراض بزم جنسمزاولان ولیلردن کتدی چونکم مفقود اولان شیدن
بدل بزرک وعظیم عوض کله پس لانسلم واعتراض کم شده اولان شیئک مقابله سنده عوض وجزا کورمکدن ناشی اولور
مثنوی) چونکه بی آتش مرا کرمی رسد * راضیم کر آتش مارا کشد) چونکم بی آتش بکا کرمیت وحرارت یتشه
وکله راضیم اکر بنم صوری اولان آتشمی سو یندوره ومنطفی قیله (مثنوی) بی چراغی چون دهد او روشنی *
کر چراغت شد چه افغان می کنی) چونکم بر چراغسز اول خدا روشنلک ویرر اکر چراغک کیدره نه افغان ایلرسن
یعنی مقصود اولان شیئ هر نه ایسه چونکم بلاسبب حاصل اوله زوال سبب ایچون عرفا واولیا غم یمزلر (صفت بعض
اولیا که راضی اند باحکام ودعا ولابه نکند که این حکم را بکردان (مثنوی) بشنو اکنون قصهٔ آن رهروان *
که نداردا اعتراضی درجهان) الان استماع ایله اول رهرولرک یعنی اصحاب سلوک اولان اولیانک قصه سنی که آنلر بو جهانده
کار حقه بر اعتراض طوتمزلر انکیچونکه کار خدانک جمله سی حکمت اوزره اولدیغنی بیلورلر وحق بولنده اولان هر تلفک
عوض وخلفنه متیقن اولورلر پس اعراض وعدم تسلیمدن نجات بولورلرا کرسن دیرسککه اولیا بعضیسی خود دفع
قضا ایچون دعا قیلمشلر وحضرت حقدن کان حکمک بعضیسنه تحمل ایده میوب ازاله ودفعی ایچون ساعی اولمشلر
بزدر رزنم بو یله در (مثنوی) زاولیا اهل دعا خود دیکرند * که همی دوزند وکاهی می درند) اولیادن خود اهل دعا
بر دیکر طائفه درلر بونلر کاهی یرترلر وکاه برشیئ دیکرلر یعنی بونلر مستجاب الدعوه بر طائفهٔ علیه درکه که دعا ایله کونده
تصرف قیلورلر کاه برشیئ خیر دعا ایدوب بتوررلر وکاهی بددعا ایدوب یتوررلر بونلره مستجاب الدعوه دیرلر (مثنوی
قوم دیکر می شناسم زاولیا * که دهان شان بسته باشد ازدعا) اما اولیادن بونلردن غیری بر طائفه دخی اکادمکه آنلرک
اغزلری دعا ایلمکدن باغلو اولدی وآنلر حضرت حقه افعل لاتفعل دیمه دن نجاة بولدی (حکایه) سالکلردن
برینک مکرکه احیانا کار خدایه عدم عرفاندن قلبنه کاوراعش که تولیدی بو کار عسیر بسیر اولیدی وهرانسان
مقصودنه بروجه آسان بوایدی زمانده مکر برساده دل ابله بی عمل وارایمش بوکمسه آنک حقنده دیرایمش که وارایسه
اهل جهنم بومرد بی کاردر وبرعابد وعمل کننده ونصیحت دهنده دخی وارایمش که اول سالکلرا کا خیلی
اعتقادی اولورا آنک حقنده وارایسه فی زماننا اهل جنت ومقبول حضرت بو عابد در دیرایمش حکمت اللهک

بوایکی کمسنه بر کونده وفات ایلمشلر اول سالک بوایکی کمسه یی اول کیجه واقعه ده کورمش ابله بی کاری جنت اعلاده
وعابد طاعت شعاری نار بوارده مشاهده قیلمش پس واقعه سی ایچره حضرت حقدن بو سرک کشفنی سؤال ایدوب
دیمشکه الهی بو کار معکوسک حقیقتنی بکا اعلام واظهار ایله که نیچون اول ابله بی کار جنته کیردی ونه عمل ایله
عابد عبادت شعار جهنمه داخل اولدی کوش هوشنه حضرت حقدن بو ندا وصدا کلمشکه ای سالک بیلکه بو ابله
وساده دل اکرچه عابد وعاقل دکل ایدی لکن بزم کاریمزه اعتراض ایلمز وبو کار نیچون شویله اولدی وبوایش عجبا نه ایچون
بوکونه ظهوره کلدی دیو سو یلمزایدی بو خصلت بنم قتمده مقبول اولدیغیچون آنی جنتمه قودم واول عابد اکرچه
مجاهد ایدی ولکن بزم کاریمزه احیانا کتخدالق ایدردی وعدم عرفاندن نفسنه خوش کلمینه بد دعا ونفسنه
خوش کلنه خیر دعا ایدردی پس بو خوی بکا مبغوض اولدیغیچون ونفسندن ظهوره کلدیکیچون آنی جهنمه
ادخال ایلدم پس اول سالک اویانوب قلبنده اولان اعتراض خاطره سن کیدروب آندنصکره جانب حقدن
افاق وانفسده هر نه کلدیسه وهر نه کار ظهور قیلدیسه ضرب الحبیب کالزبیب وکل شیئ من الحبیب حبیب دیوب
شاکروا الحمد لله علی کل حال دیمکله جناب حقی ذاکر اولدی (مثنوی) ازرضا که هست رام ان کرام * جستن دفع قضا
شان شد حرام شول رضادنکه اول کرام وعظامه رام اولدی یعنی حاصل اولدی آنلره قضانک دفعنی طلب ایتمک حرام اولدی
وبونلرک لسان حالی بو بیتک مفهومنی قائل اولدیکه ابن فارض رضی الله عنه حضرتلری بیوررلر (بیت) لک الحکم
فی امری فماشئت فاصنع * فلم تک الافیک لاعنک رغبتی * وماحل بی من محنة فهی محبة * وقد سلمت من حل عقد
عزیمة * فتوحاتده دیرکه حضرت حق بایزید حضرتلرینه دیدیکه یا بایزید ماتری ترید قال ارید ان لاارید بو کلام
اول حضرتک قضایه کمال رضاسنه دلالت ایلر (م ی) در قضا ذوقی همی بینند خاص * کفرشان اید طلب کردن خلاص
زیرا بو کروه قضای الهیده بر نوع ذوق کوررلر که خاصة آندن خلاص طلب ایتمک بونلره کفر کلور زیرا من لم یرض
بقضائی فلیطلب ربا سوائی بیوررلرا کرچه دعا مستلزم عدم رضادکلدر ولکن بو قومک کمال فنا سنه نسبت کویا که
عدم رضایه مشابهت بولندیغیچون تلقاء نفسلرندن خلاص ایچون دعا ایتمک کفره برابر اولور مکرکه دعا ایتمکده
رضای حق مشاهده ایده لر (مثنوی) حسن ظنی بردل ایشان کشود * که نپوشند از غمی جامهٔ کبود) حق تبارک
وتعالی بونلرک قلبنه بر نوع حسن ظن آچدی وکمال یقینی فتح قیلدی که بونلر ماتم وغمدن اوتری جامهٔ کبود کیمزلر
بلکه هر محنتی نعمت وهر زحمتی رحمت بیلوب نعمتی نیجه شاکر اولورلرسه نقمته دخی اویله شکر قیلورلر (سؤال کردن
بهلول ان درویش را (مثنوی) کفت بهلول ان یکی درویش را * چونی ای درویش واقف کن مرا) بهلول اول
درویشه دیدی ای درویش نیجه سن بنی کندی حالکه واقف ایله (مثنوی) کفت چون باشد کسی که جاودان *
بر مراد او شود کار جهان) اول درویش بهلوله دیدی ای بهلول بر کمسه نک حالی نیجه اولور که ابدی جهانک کاری آنک
مرادی اوزره کیده وجریان ایده (مثنوی) سیل وجوها بر مراد او رود * اختران زان سانکه خواهد ان شوند)
سیللر وجویلر آنک مرادی اوزره کیده لر اخترلر اول اسلوبدن که اول کمسه استر اویله اولورلر (مثنوی) زندکی ومرک
سرهنکان او * بر مراد او روانه کو بکو) زنده لک ومرک اول کمسه نک سرهنکلری اولوب آنک مرادی اوزره کو بکو
روانه اوله (مثنوی) هر کجا خواهد فرستد تعزیت * هر کجا خواهد ببخشد تهنیت) اول کمسه هر قنده استرسه
تعزیت کوندره وهر قنده استرسه تهنیت بخش ایلیه خلق اکا واروب مبارک اولسون دیو تعظیم ایده لر (مثنوی)
سالکان راه هم بر کام او * ماندکان از راه هم در دام او) سالکان راه خدا هم آنک مرادی اوزره اوله راه خدادن
مانده اولنلر وکیرو قالنلر هم آنک دامنده اوله وقید حکمنده قاله (مثنوی) هیچ دندانی نخندد در جهان *
بی رضا وامر ان فرمان روان) هیچ جهان ایچره بر اغز کولمیه اول فرمان روان اولان کمسه نک امری ورضاسی اولمینجه
بهر حال اول فرمان روان اولان کمسه نک امری ایله کولر هر اغز که بو جهانده کولر (مثنوی) کفت ای شه راست کفتی
همچنین * درفر وسیمای تو پیداست این) بهلول اول درویشه دیدی ای شاه معنوی طوغری سویلدک هم بونک کبی
سنک باشکده وسیماکده بو دید کارک پیدا وظاهردر (مثنوی) این وصد چندینی ای صادق ولیک * شرح کن این را
بیان کن نیک نیک) بوسون ویوز بو قدرسن ای صادق ولیکن بو سوزی شرح ایله وبو سوزک حقیقتنی قتی ایو بیان ایله
یعنی (مثنوی) انچنانکه فاضل ومرد فضول * چون بکوش او رسد آرد قبول) بهلول درویش صاحب کماله
دیدیکه ای خلیفهٔ خدای متعال بو بیوردیغک مقالک سرنی وحقیقتنی انجلین شرح وبیان ایله که فاضل ومرد فضول
یعنی عالم وجاهل وخواص وعوام غافل چونکم آنک هر برینک کوشنه ایریشه وقبول کتوره وعقل وفهمنی اکا یتوره
مثنوی) انچنانش شرح کن اندر کلام * که ازان هم بهره یابد عقل عام) انجلین شرح ایله کلامده اولانی که ای همام

اول شرح وبياندن عوام وخواص اولنلرك عقلى بهره بوله وهر كس حصه سنى اله وبر فحواى (قد علم كل اناس مشربهم
اناس اول ينبوع حكمت ومعرفتدن مشربنى بيله ديدى (مثنوى) ناطق كامل چوخون پاشى بود*
خوانش برهر كونه آشى بود) ناطق كامل چونكم برخوان نثار ايدیجى اولانك خوانى اوزره هر كونه براش اولور
ناطق كامل شول كامل النطق اولان مرد كامل وفاضلدركه آنك كلام لذت انجامى انواع طعام علوم ومعانيى سماط
اكابر كرام كبى جمع قيله وجوامع الكلم اولان كلمات تامات اصناف بشارات والاف اسرار اشاراتى محتوى ومشتمل
اوله تاكم طبايع مختلفهٔ انسانى ومشارب متنوعهٔ عرفانى آنك كلمات سماطندن حظ ونصيب اله وهر كس طبعنه
مطابق ومشربنه موافق آندن اغتذا قيله ونشو ونما بوله نته كم بو معنايه اشارت ايدوب بيوررلر ناطق كامل يعنى معلم
فاضلكه خوان پاش اوله يعنى يا مجالس علم ووعظده خوان نصيحت مشحونى خلقه نثار ايديجى وياخود سفرهٔ اوراق
كتب اوزره طعام كلام حكمت مقرونى يازيجى ودوزيجى اوله آنك خوانى وسماط نفايس مشحونى اوزره هر كونه
آش اولور يعنى آنك تعبيرنده ويا تحريرنده هر علمدن بر مقدار علم ومعرفت خوانى موجود اولوب (مثنوى) كه نماند هيچ
مهمان بى نوا* هر كسى يابد غذاى خود جدا) كه آنك مجلسنه حاضر اولان مهمانلردن هيچ بر مهمان وياخود
كتاب مطالعه قيلان انسانلردن هيچ بر انسان بى نوا قالمز نصيبن الور هر بركسه كندى غداسن باشقه بولور مثلا
اهل تفسير آنك تفسير قيلمسندن واهل حديث اولمسندن ومتصوفه واهل سلوك كلمات مشايخ صوفيه بى سويلمسندن
وفقها واهل كلام تقرير مباحث كلاميه وتصوير مسائل شرعيه اولان الفاظ واقواللرندن وعوام حكايات ضروب
امثالندن غدا بولهلر بو ترتيب اوزره بسط اولنان سماط معنوى كتاب مثنوى وبو شرح مولويدركه بساط مثنويده
وبو سماط معنويده هر نه كونه غدا استرسك حاضر ومهيا وهر نيجه اداونداد بلرايسك مؤدى ومستوفى اولمشدر
پس بو سماط موقنين اوزره بسط اولنان اغذيهٔ نفيسه واطعمهٔ لذيذه نك هر قنغيسندن طبعك حظ ايلرسه تناول قيل
واقتضاء واشتهاء ايلديكك قدر متعاطى اولكه حاضر حلوا ديدكارى بوندن كنايتدر (مثنوى) همچو قرآن كه بمعنى
هفت توست* خاص را وعام را مطعم دروست) مثلا حضرت قرآن كبى كه معنيده يدى قاتدر نته كم ابن مسعود
رضى الله عنه حضرتلرى بو حديث شريفى روايت بيوررلر قال عليه السلام انزل القرآن على سبعة احرف لكل آية
منها ظهر وبطن ولكل حد مطلع وقال ايضا ان للقرآن ظهرا وبطنا ولبطنه بطنا الى سبعة ابطن خواص وعوام ايچون
اول قرآنده محل طعام واردر خواص آنك اسرار عجيبه واشارات غريبه سندن ذوقلنور عوام آنك حكايات لطيفه
وامثال وعبارات واستعارات شريفه سندن لذت بولور كيمى وعد ووعيد وامر ونهى وقصص ومحكم ومتشابهاتنك
حلنه مشتغل اولمش وبونلردن غدا بولمش وكيمى دخى كشف حقايق ودقايق ظاهره وباطنه سنه سعى قيلمش
وكيمى ماهى واربحار اذكار معانى واسرارنه طالمش وكيمسى دخى مشاهدهٔ ابكار اسرارنده حيران وكيمسى دخى سيران
كلزار اشارات وبشاراتندن هائم وحيران قالمش محصل كلام هر كس آندن استعدادى مقدارى حصه ونصيبن بولمش
پس ناطق كامل اولدركه كلامنى اسلوب قرآنى اوزره ترتيب ايليه كاه وعد وكاهى وعيد وكاه امر وكاهى نهى سويليه
كاه منشط وكاه محزن وكاهى مغث وكاه مسمن اوله تاكم عوام وخواص آنك كلمات جامعه سندن حظ ونصيب بوله
دمك اولور (مثنوى) گفت اين بارى يقين شد پيش عام* كه جهان در امر يزدانست رام) اول درويش بينا بهلول
دانايه جواب ويروب ديديكه بو معنا بارى آدم اوكنده يقين اولديكه جميع جهان يزدانك امرنه رامدر (مثنوى)
هيچ بركى درنيفتد از درخت* بى قضا وحكم ان سلطان بخت) هيچ بر برك اغاجدن آشغه دوشمز اول سلطان بختك
قضا وحكمى يسز كما قال الله تعالى (وعنده مفاتح الغيب لا يعلمها الا هو ويعلم ما فى البر والبحر وما تسقط من ورقة
الا يعلمها) پس هر شيئى علمى احاطه قيلور وجمله سى آنك امريله اولور (مثنوى) از دهان لقمه نشد سوى كلو*
تا نكويد لقمه را حق كادخلوا) اغزدن بوغاز جانبنه لقمه كتمدى تا كه حق تعالى لقمه به ادخلوا ديميه (مثنوى)
ميل ورغبت كان زمام آدميست* جنبش ان رام امر آن غنيست ميل ورغبت كه اول آدمينك زمام ولجامى كبيدركه
اول ميل ورغبت واسطه سيله هر انسان وجه حيوانى ديله ديكى جانبه چكر آنك جنبشى اول غنى اولان اللهك
امرنه مطيع ورامدر كما قال تعالى (ما من دابة الا هو آخذ بناصيتها ان ربى على صراط مستقيم (م ى) در زمينها
وآسمانها ذرهٔ* پرنجنباند نكردد پرهٔ) سماوات وارضينده بر ذره قنات قلدا تمزودونمز واوچوجى اولمز (مثنوى
جز بفرمان قديم ونافذش) شرح نتوان كرد جلدى نيست خوش الا آنك قديم ونافذ اولان فرمانيله كما قال الله تعالى
اولم يروا الى الطير فوقهم صافات ويقبضن ما يمسكهن الا الرحمن انه بكل شئ بصير) مر تفسيره فى اواخر الجلد الثانى
فى بيان عذر كفتن فقير حق تعالينك جميع اشيايه اولان تصرفنى كمسه شرح ايتمكه قادر اوله مز پس آنك شرحنه اولان

قوت وابرام خوش دكلدر (مثنوى) كه شمرد برك درختانرا تمام* بى نهايت كى شود در نطق رام) كيم صيار اغاجلرك
اوراقنى بالتمام بى نهايت وبى غايت نطقه چقن رام اولور ومتناهى اولان شى لا يتناهى اولنى نوجهله احصا قيلور
(م ى) اين قدر بشنو كه چون كلى كار* مى نكردد جز بامر كردكار) نهايت بو قدر ايشت كه چونكم كارك كليسى
قل كل من عند الله) فحواسنجه (وقل الله خالق كل شئ) آيتنى كريمتينك مقتضاسنجه اولمز الا امر كردكار اولور
وهر شئ آنك ارادتيله ظهوره كلور (مثنوى) چون قضاى حق رضاى بنده شد* حكم اورا بنده خواهنده شد)
فاذا كان كذلك چونكم حق تعالينك قضاسى هر نه ايسه بنده نك رضاسى اوله وآنك حكمنده وفعلنده صفا بوله
آنك حكمى هر نه ايسه استيجى بنده اولور (مثنوى) بى تكلف نى بى مزد وثواب* بلكه طبع او چنين شد مستطاب)
بى تكلف وبى غرض مزد وثوابدن اوترى دكل بلكه بنده نك طبعى وخويى بونك كبى خوب ومستطاب اولدى
ومولاسنك حكم وارادتنى بلا عوض ولا غرض طلب قيلدى (مثنوى) زندكىء خود نخواهد بهر خود* نى بى ذوق
حيات مستلذ) اول عبد خالص زنده لكنى كندى نفسى ايچون استمز ومستلذ اولان حياتنك ذوقيچون دخى استمز
مثنوى) هر كجا امر قدم را مسلكيست* زندكى ومردكى پيشش يكيست) زيرا هر قنغى بنده يه كه امر قديم وحكم
حكيم ايچون بر مسلك واردر اول مسلك ودير لكك آنك اوكنده بردر چونكم موت وحيات آنك قتنده برابردر نيچون
اولمسكه رغبت ايتمز دير سك الجواب (مثنوى) بهر يزدان مى زيد نى بهر كنج* بهر يزدان مى مرد نه از خوف رنج)
يزدان ايچون ديريلور وانكيچون آكل وشارب اولور كنج ايچون دكل كذلك يزدان ايچون اولور رنج خوفندن دكل نته كم
سائرناسك حالى بويله در محصل بو كونه بندهٔ كاملك نسك وصلوتى وحيات ومماتى بلكه جميع حالاتى الله ايچون اولور
نته كم خالق زمين وآسمان سيد المرسلين صلى الله عليه وسلم حقنده (قل ان صلوتى ونسكى ومحياى ومماتى لله رب العالمين)
بيوردى وحديث قدسيسنده احباسى حقنده حضرت داود عليه السلامه خطابا بيورديكه (يا داود لولا انى احفظ
ارواح احبائى فى ابدانهم لخرجت من اجسادهم شوقا الى لقائى بو طائفهٔ عليه نك موت وحياتى قتلرنده برابر اولديغنه
وهر برى براى حق تعيش قيلديغنه بو بيت دخى دلالت ايدركه شيخ ابو طاهر حضرتلرى سويلدى (بيت) فان قلت
مت مت سمعا وطاعة* وقلت لداعى الموت اهلا ومرحبا) وبونى ديوب جاننى حضرت حقه تسليم ايلدى (مثنوى
هست ايمانش براى خواست او) نى براى جنت واشجار وجو اول عبد كاملك طاعات وايمانى اولدى مولاسنك ارادت
ورضاسيچون براى اشجار وانهار جنت ايچون دكل (مثنوى) ترك كفرش هم براى حق بود* نى ز بيم آنكه
در آتش رود كذلك ترك كفر وعصيانى دخى هم براى حق اولور اول خوفدن دكل كه آتش جهنمه كيدر وبلا ده قالور نته كم
رابعهٔ عدويه رضى الله عنها اقسم ايدوب ديدى (الهى بعزتك وجلالك ما عبدتك خوفا من نارك ولا رغبة فى جنتك بل
لوجهك) بونلرك ترك كفر وعدم عصيانى خوف ورجا اولمديغنه بو حديث شريف دخى دلالت ايدركه حضرت نبى
عليه السلام صهيب حقنده (نعم الرجل صهيب لو لم يخف الله لم يعصه) بيورديلر شيخ ابو طالب مكى رحمة الله عليه قوت
القلوبده ابو حازم مدنيدن نقل ايدرلر روى عن ابى حازم هذا القول يقول انى لا استحى من ربى ان اعبده خوفا من العذاب
فاكون مثل عبد السوء ان لم يخف لم يعمل واستحى ان اعبده لاجل الجنة فاكون كالاجير السوء ان لم يعط اجر عمله لم يعمل
ولكن اعبده محبة له كما قال النبى صلى الله عليه وسلم لا يكون احدكم كالعبد السوء ان خاف عمل ولا كالاجير ان لم يعط الاجر
لم يعمل وحضرت داود عليه السلامه حق تعالى وحى ايدوب بيورديكه يا داود ان اود الاوداء الى من عبدنى بغير نوال
لكن ليعطى الربوبية حقها وابو طالب حضرتلرى ديركه بكا على بن موفق خبر ويروب ديديكه بر كون منامده كوردمكه
جنته داخل اولدم واطرافه نظر قيلدم كوردمكه بر قاچ كمسه ارائك جنت اوزره اوتورمشلر موائد وفوا كه جنتدن
حظ الورلر وحور وغلمان بونلره خدمت قيلورلر وبونلر آنلره نظر ايدوب متنعم ومتلذذ اولورلر پس بو مرتبه دن
ايلرو كتدم وعرش اعلا وحظيرهٔ قدسه يتدم وسرادق انسه نظر ايتدم ايكى كمسه كوردمكه نظرلرنى مشاهدهٔ لقاى حقه
طوتمشلر ونعم جنتى وراى ظهرلرينه آتمشلر فقلت لرضوان من هذان قال هذا معروف الكرخى وهذا ابو يزيد البسطامى
وهما عبدان خالصان عبد الله لا خوفا من ناره ولا شوقا الى جنته بل حباله حق تعالى بونلره كندى جمال با كمالنه نظر
ايلمكى عطا بيوردى ديدى واول جنتدن متلذذ اولنلردن سؤال ايلدم آنلرك برى بشر بن حارث وبرى احمد بن حنبل
وبرى شقيق بلخى دردى بو جواب ويردى مولانا جامى رحمة الله عليه عمر بن الفارض رضى الله عنه حضرتلرينك
منقبه سنده شيخ برهان الدين ابراهيم قدس الله سره العزيز حضرتلرندن نقل ايدرلر كفت بنزد ابن فارض آمدم ووى
محتضر بود كفتم السلام عليك كفت وعليك السلام يا ابراهيم بنشين وبشارت باد ترا كه تو از اولياى خدايى كفتم
يا سيدى ميدانمكه اين بشارت از حضرت حقست وليكن مى خواهم قلب من مطمئن شود كفت از خداى تعالى خواستم

كه جماعتی از اولیاء الله در وقت انتقال من حاضر شود و تو حاضر شدی پس لابد تو از ایشان باشی بعد ازان مشاهده
کردم که بهشت بروی ممثل وعیان شد چون بان نظر کرد آه کفت و بکریست و رنك وی متغیر شد و این بیتها را خواندن
کرفت (بیت) ان کان منزلتی فی الحب عندکم) ما قد رأیت فقد ضیعت ایامی) امنیة ظفرت روحی بها زمنا (والیوم احسبها
اضغاث احلامی) من کفتم یا سیدی این مقام بغایت برترست کفت ای ابراهیم رابعهٔ عدویه که زنی بود کفت الهی وعزتك
ماعبدتك خوفا من نارك ولا رغبة فی جنتك بل لوجهك الکریم ومحبة فیك واین مقام نه آن مقامست بعد ازان خندان
وکشاده روی شد و بحق پیوست دانستم که مراد وی حاصل شد (مثنوی) این چنین آمد ز اصل آن خوی او * نی ریاضت
نه بجست وجوی او) اول بندهٔ کاملك خویی اصلندن بویله کلدی ریاضتله وآنك جست وجویله دکل بلکه
بو خوی اوزرینه مطبوع ومجبول اولدی نته کم (فطرة الله التی فطر الناس علیها لا تبدیل لخلق الله) بیوردی (مثنوی)
انکهان خندد که اوبیند رضا * همچو حلوای شکر او را قضا) اول عبد کامل اول زمان کولر که رضا کوره یعنی
مولاسنك رضاسنی کوره شکردن اولان حلوا کبیدر را کا قضا وبلا (م ی) بندهٔ کش خوی وخلقت این بود * نی جهان
برامر وفرمانش رود) بر بنده نککه خوی وخلقی بو اوله نته کم ذکر اولندی جهان آنك امر وفرمانی اوزره کتمزمی یعنی
جمیع عالم آنك امر وفرمانی اوزره کیدر بحکم من کان لله کان الله له زیرا بو عبد کامل بالکلیه الله ایچون اولدی پس
حضرت حق دخی بالکلیه آنك ایچون اولدی وآنی کندی یه خلیفه قیلور وآنك واسطه سیله عالمه مفیض ومتجلی
اولور کما قال القیصری فی شرح الفصوص انما یتجلی الحق لمرآة قلب هذا الکامل فتنعکس الانوار من قلبه الی العلم فیکون
محفوظا بوجوده وتصرفه فی العوالم العلویة والسفلیة فلا یخرج من الباطن الی الظاهر معنی من المعانی الا بحکمه
ولا یدخل من الظاهر فی الباطن شیء الا بامره وان کان یجهله عند غلبة البشریة (مثنوی) پس چرا لابه کند او یا دعا *
که بکردان ای خداوند این قضا) پس بو صفتله موصوف اولان عبد کامل نیچون لابه وتضرع ایلر دعا ایله که دوندرای
خداوند بو قضایی دیو یعنی عبد کامل بوکونه دعا یی ایلمز (مثنوی) مرك او و مرك فرزندان او * بهر حق پیشش
جو حلوا در کلو) زیرا اول مرد کاملك اولمی وآنك اولادنك اولمی حق رضاسیچون آنك اوکنده بوغازده حلوا کبیدر
(مثنوی) نزع فرزندان بر آن باوفا * چون قطایف پیش شیخ بی نوا) نزع فرزندان یعنی موت اولاد اول باوفا اولان
کاملك قتنده شیخ بی نوانك قتنده قطائف کبیدر یعنی پیر بی نوانك قتنده قطائف دید کاری طعام نیجه لطیف
ولذیذ ایسه اکا دخی موت اولاد اویله لذیذ ولطیفدر (مثنوی) پس چرا کوید دعا الا مکر * در دعا بیند دعایی دادکر) عبد
کامل اولدر که کندی اغراض نفسانیه ومقتضای جسمانیه سندن فانی اولوب حقله باقی اوله ومن کل الوجوه حضرت
حقك عالمده اولان تصرف وحکمنه راضی اولوب قهر ولطفی یکسان بیله وطبعا وقلبا تسلیم اوله وترك اغراض قیله پس
بو مرتبه یه واصل اولان بندهٔ کامل نیچون بر شیئك حصولی ایچون ویا خود دفعی ایچون دعا ایلر الا مکر که دعا ایلمکده
دادکر اولان مولانك رضاسن کوره یعنی عبد کامل دعایی وسکوتی مطلقا مولاسنك رضاسیچون ایدر مقتضای
نفسی ایچون دکل اکر تسلیم اقتضا ایلرسه سکوت قیلور واکر دعا ورجا اقتضا ایدرسه (ادعونی استجب لکم) امرینه
امتثالا دعا ایلر ورا جی اولور نته کم حضرت ایوب علیه السلام کوردیکه مولاسنك رضاسی بلایه صبر قیلمق وساکت
اولمقدر پس نیجه سنه صبر قیلدی وساکت اولدی بعده رضای حقی دعا وتضرعده کوروب (رب انی مسنی الضر وانت
ارحم الراحمین) دیو دعا وتضرع قیلدی بو محلده دعا وتضرع قیلمامق مذموم وقبیحدر کما قال ابن الفارض رضی الله عنه
بیت) ویحسن اظهار التجلد للعدی * ویقبح غیر العجز عند الاحبة) نته کم ترك صبری وتضرع ونیازی ذکر ایلدك
(مثنوی) آن شفاعت وآن دعا نه از رحم خود * می کند آن بندهٔ صاحب رشد) اول شفاعت واول دعایی کندی رحم
طبعتندن ایلمز اول بندهٔ صاحب رشد (مثنوی) رحم خود را او همان دم سوخته است * که چراغ عشق حق
افروخته است) کندی رحم نفسانیسنی اول بندهٔ کامل هم اول دم یاقمشدر که چراغ عشق حقی درونده افروخته قیلمشدر
مثنوی) دوزخ اوصاف او عشقست واو * سوخت مر اوصاف خود را مو بمو) آنك وصفلرینك دوزخ سوزانی
عشق حقدر واول کندی اوصافنی مو بمو یاقدی یعنی اول بندهٔ کاملك اوصاف دوزخ سوزانی عشق حقدر واول
کندی اوصافنی یاقدی مو بمو یعنی جمله اوصاف نفسانیه سنی ازاله قیلدی جمیعا (مثنوی) هر طروقی این فروقی
کی شناخت * جز دقوقی تا درین دولت بتاخت) طروق طارقك جمعیدر طارق شبروه دیرلر یعنی هر کیجه کیدیجی
وظلمت عالم طبیعتده سیر ایدیجی بو فروق باشروقی نجن اکار وفهم ایلر دقوقی مشرب اولاندن غیریکه بو دولته دك
اول چاپدی وبو کروه پرشکوهه کندوبی واصل ایتدی نته کم حکایه بیوررلر (قصهٔ دقوقی وکراماتش (مثنوی) آن دقوقی
داشت خوش دیباجهٔ * عاشق وصاحب کرامت خواجهٔ) اول دقوقی بر خوش دیباجه طوتردی یعنی بدایت حالی

وابتدای سلوکی خوش ایدی عاشق صاحب کرامت بر خواجه ایدی (مثنوی) بر زمین می شد چو مه بر آسمان *
شب روانرا کشته زو روشن روان) زمین اوزره کیدردی ماه آسمان اوزره کتدیکی کبی ونورن عالمه نثار ایتدیکی کبی
شبرو اولنلره وظلمت جسمانیده سیر وسفر قیلنلره اول دقوقی حضرتلری روشن جان اولمش ایدی (مثنوی) در مقامی
مسکنی کم ساختی * کم دو روز اندر دهی انداختی) بر مقامده از بر مسکن دوزردی ایکی کون بر کویده اقامتی ازاتاردی
اقامت را کم انداختی تقدیرنده در (مثنوی) کفت در یك خانه کر باشی دو روز) عشق آن مسکن کند در من فروز) وعذر
ایدوب دیدیکه اکر بر خانه ده ایکی کون اولم اول مسکنك عشقی بنده شعله لنور وبکا غلبه قیلور قال الشیخ السهروردی
فی العوارف ومن جملة المقاصد فی السفر قطع المألوفات والانسلاخ من رکون النفس الی مقام معلوم فمن صبر عن تلك
المألوفات محتسبا عند الله اجرا فقد حاز فضلا عظیما (مثنوی) غرة المسکن احاذره انا * انقلی یا نفس سافر للغنا)
غرة مصدردر مضافدر مسکنه ومنصوبدر احاذرنك مفعولی اولمغله وضمیر غرة المسکنه راجعدر اکرچه غرة مؤنثدر
اما تأنیثی حقیقی دکلدر غرور معناسنه مؤول اولمق اعتباری ایله جائزدر تقدیر کلام احاذر انا من غرة المسکن دیمکدر
یعنی بن حذر ایدرین مسکن ومکانه مغرور اولمقدن انقلی نقل ایله یا نفس ای نفس سافر سفر ایله للغنا غنا ایچون (سافروا
تصحوا وتغنموا حدیث شریفنك مقتضاسنجه مراد غنای قلبدر کما قال علیه الصلوة والسلام لیس الغنی عن کثرة العرض
ولکن الغنی غنی النفس رواه احمد والترمذی وابن ماجه عن ابی هریرة رضی الله عنه (م ی) لا اعود خلق قلبی بالمکان *
کی یکون خالصا بالامتحان) لا اعود معتاد وخوکر قیلمزم خلق قلبی قلبمك خویی بالمکان مکانه اعود تعوید ندر
عادت ایتمکه واعتیاد قیلمغه دیرلر کی یکون حتی اوله خالصا بالامتحان امتحانله خالص ومخلص اوله اول دقوقی
کندی یه دیدی (مثنوی) روز اندر سیر بد شب در نماز * چشم اندر شاه باز او همچو باز) اول دقوقی کوندز سیر وسفرده
وکیجه نمازو نیازده ایدی آنك کوزی شاهك آیات واسرارنه اچق واول باز کبی عالی پرواز ایدی (مثنوی)
منقطع از خلق نی از بد خویی * منفرد از مرد وزن نی از دویی) خلق عالمدن منقطع ومتبتل ایدی ولکن بدخو یلقدن
دکل زیرا بدخو یلقدن منقطع اولوب الفت قیلمین کمسه ده خیر یوقدر کما قال علیه السلام المؤمن یألف ویؤلف
ولا خیر فیمن لا یألف ولا یؤلف رواه الضیاء عن جابر وخلقدن منفرد ایدی ولکن ایکیلکدن دکل یعنی خلقی حقدن غیری
ایرو کوروب ایکیلکده قالدیغی جهتدن دکل بلکه ظاهر عالمندن وصور اشیادن قطع علاقه ایدوب حضرت حقله
کمال انسیتندن منفرد ومنقطع اولمش ایدی (م ی) مشفقی بر خلق نافع همچو آب * خوش شفیعی ودعااش مستجاب)
والا خلق عالم اوزره بر مشفق وآب کبی نافع ایدی خوش بر شفیع ودعاسی مستجاب ایدی (مثنوی) نیك وبد را مهربان
ومستقر * بهتر از مادر شهی تر از پدر) نیك وبده مهربان ایدی ومحل قرار ایدی مکان ابویه وکوتویه نیجه مستقر اولور ایسه
اولدخی مخلوق خدایه اویله ملجاء ومقر ایدی نا سه مادردن بهتر وپدردن شهی تر ایدی که علماء باللهك شانی بودر کما قال
یحیی بن معاذ العلماء ارحم بالمؤمنین من آبائهم وامهاتهم (مثنوی) کفت پیغمبر شما را ای مهان * چون پدر هستم شفیق
ومهربان) عن ابی هریرة رضی الله عنه قال قال علیه السلام انما انا لکم بمنزلة الوالد لولده وقال علیه السلام انا اولی
بالمؤمنین من انفسهم رواه ابو هریرة رضی الله عنه وقال الله تعالی فی هذا المضمون النبی اولی بالمؤمنین من
انفسهم وازواجه امهاتهم پس اول حضرتك ازواجی بزم امهاتمز اولیجق اول حضرت بزم بابامز اولور وپدر ومادرمزدن
بزه اشفق ونفسلریمزدن بزه اولی واحقدر کذلك وارث نبی اولان شیخ دخی بویله در (م ی) زان سبب که جمله اجزای منید)
جزو را از کل چرا بر می کشید) اول سببدن سزه شفیق ومهربانمکه جمله کز بنم اجزام سکز جزوی کلدن نیچون قوپرسکز
یعنی سز که ای ناس جزو منزله سنده سزوبن وبنم هر وقتده اولان وارثلرم کل مرتبه سنده یز پس کند یکزی ای
اجزا منزله سنده اولنلر کلدن نیچون ایراق ایدرسز وآنك صحبت وارادتندن توجهله مفارقت جانبنه کیدرسز
(مثنوی) جزو از کل قطع شد بی کار شد * عضو از تن قطع شد مردار شد) جزو کلدن قطع اوله بیکار اولور عضو که تندن
قطع اوله مردار اولور یعنی جزو کل منزله سنده اولان کمسه نك صحبت وخدمتندن منقطع اولسه وتفرد قیلسه بیکار
ومردار اولور روا کر اول زمانده اولورسه میتت جاهلیت اوزره خبیث وناپاك اولور (مثنوی) تا نپیوندد بکل بار دکر
مرده باشد نبودش از جان خبر) تا کم بر کره دخی کله متصل اولمیه مرده اولور آنك جاندن خبری اولمز یعنی تا کم
مفارقتندن توبه قیلمیه واول کل مرتبه سنده اولان کامله متصل اولمیه مرده اولور روا کا جاندن وحیات جاوداندن
خبر اولمز (مثنوی) ور بجنبد نیست آنرا خود سند) عضو نو بریده هم جنبش کند واکر اول کل مرتبه سنده اولان
کاملك خدمتندن منقطع ومهجور اولان جزوی بر مقتضای شریعت وطریقت حرکت ایلرسه ده اکا خود سند
واعتماد یوقدر زیرا ایکی کسلمش عضو دخی هم جنبش وحرکت ایلر وفی المثل بر شجردن بر شاخ تازه منقطع اولسه

نیجه مدت تر وتازه قالورلکن اول تازه‌لکه اعتماد اولمز وبیخی اولمین شاخك تازه‌لکی باقی قالماز (مثنوی) جز واز کل
کر برد یکسو رود * این نه آن کاست کو ناقص شود) بین العلماء معروف اولان جز وعهود اولان کلدن اکر منقطع اولسه
بر جانبه کیدر وکل بلا جز وناقص قالور بو محلده مقصود اولان کل اول دکلدر که اول جزولك انقطاع ومفارقتیله ناقص اوله
مثنوی) قطع ووصل او نباید در مقال * خیر ناقص کفته شد بهر مثال) اول کل مرتبه سنده اولان کاملك قطع ووصلی
مقاله کلمز ومتعارف اولان جز ووکلك اتصالی وانفصالنه طابق النعل بالنعل مماثل اولمز بلکه بو مقال بر خیر ناقصدر که
مجرد مثالدن اوتری دینلمش اولدی پس مثال الشیئ مثل ذلك الشیئ اولمازنته کم زید کالاسد دیسك زید صورتا ومعنی
اسد کبی اولمسی لازم کلمز پس بو معنایی تأییدایچون امیر المؤمنین علی کرم الله وجهه حضرتلرینه اسد الله دینلمسی
ایراد ایدوب بعده قصهٔ دقوقی‌یه ینه شروع ایدوب بیوررلر باز کشتن بقصهٔ دقوقی (م ی) مر علی را در مثالی شیر خواند
شیر مثل او نباشد کرچه راند) تحقیقا علی رضی الله عنه حضرتلرینه حضرت نبی علیه السلام بر مثالده اسد الله
اوقودی شیر اول حضرتك مثلی اولمازا کرچه پیغمبر علیه السلام حضرتلری بو مثالی سوردی وا کا اطلاق قیلدی
مثنوی) از مثال ومثل وفرق آن بران * جانب قصهٔ دقوقی ای جوان) مثالدن ومثلدن وبو ایکیسنك ما بینی فرق
قیلمقدن دقوقینك قصه سی جانبنه سور ای یکت ودقوقی نه کمسه در آنك قصه سن ایشت ومرتبه سنی ادراك
واذعان ایت (مثنوی) آنکه در فتوی امام خلق بود * کوی تقوی از فرشته می ربود) دقوقی اول کمسه ایدیکه فتوا ده
امام خلق ایدی وتقوی طوبن ملائکه دن قاپشدی یعنی شرعا جائز اولانی بیلمکده امام اکا نام اولمش وشبهات
وما سوادن پرهیز قیلمقده ملائکه دن سبقت قیلمش ایدی (مثنوی) انکه آندر سیر مه رامات کرد * هم ز دینداری اودین
رشك خورد) اول کمسه ایدیکه سیر وسلوکده ماهی مات ایلدیکه آنك سیر جسمانی وبونك هم جسمانی وهم روحانیدر
ثانیا اول بعد الکمال ناقص اولور وبو دائما زیاده وکامل اولور وهر دم ترقی قیلور بر مرتبه دینداراید یکه هم آنك
دینداراغندن دین غبطه بردی وا کا تحسین وآفرین دیردی (مثنوی) با چنان تقوی واوراد وقیام * طالب خاصان
حق بودی مدام) آنك کبی تقوی ایله واوراد ایله وقیام ایله اول همان طالب خاصان حق اولوردی مدام یعنی بو مرتبه
عالی مقام صاحبی ایکن بولدیغنه قناعت قیلمز وطلب خاصان خدادن فارغ اولمزدی (مثنوی) در سفر معظم مرادش
آن بدی * که دمی بر بندهٔ خاصی زدی) سفرده آنك معظم مرادی واجل مقصود فؤادی بو ایدی که بردم بر بندهٔ خاصه
کندویی اوریدی وآنك صحبتنده طوریدی (مثنوی) این همی کفتی چو می رفتی براه * کن قرین خاصکانم ای اله)
بونی دیردی چونکم یوله کیدردی قرین ایله بنی خاص قوللریکه ای اله (مثنوی) یارب انهار اکه بشناسد دلم
بنده وبسته میان ومجملم) یاربی اول بنده لریکه بیلور وفهم قیلور بنم قلبم بن آنلره بنده ومیان بسته یم وجمیل ایدیجی
وایلك سمتنه کیدیجی یم (مثنوی) وانکه نشناسم تو ای یزدان جان * بر من محجوبشان کن مهربان) اما اولیای
تحت قبابی لا یعرفهم غیری کلامنك مصداقنجه آنلری که بیلمزم وا کلمزم سن ای یزدان جان بن محجوبه آنلری
مهربان ایله (مثنوی) حضرتش کفتی که ای صدر مهین * این چه عشقست وچه استسقاست این) حضرت حق
جل شانه اول دقوقی‌یه دیدیکه ای مهلرك واولولرك صدرو بدری بو نه عشقدر و نه استسقادر بو کاریان اولمزسن
وقناعت قیلمزسن (مثنوی) مهر من داری چه می جویی دکر * چون خدا با تست چون جویی بشر) بنم مهر ومحبتم
طوترسن غیری نه دیلرسن چونکم خدا سنکله در بشری نه طلب ایلرسن (مثنوی) او بکفتی یارب ای دانای راز *
تو کشودی در دلم راه نیاز) اول دیدیکه یارب وای دانای راز کوکلمه نیاز یولنی سن اچدك (مثنوی) در میان بحرا کر
بنشسته ام * طمع در آب سبو هم بسته ام) اکرچه میان بحار اسرارده اوتورمشم آب سبویه طمع باغلمشم یعنی
اکرچه کامل اولدم وعشق ووصلت مرتبه سن بولدم ولکن هر سرده بر کونه سروهر پرده بردرلو بر واردر هر انسانده
بر کونه شانله متجلی وبر نوع اوصافله متجلی سن ولهذا ریان اولمدم وقناعت قیلمدم تا آنك مرتبه سنه مالك اولم وآنك
ذوق ولذتی کبی لذت بولم (مثنوی) همچو داودم نود نعجه مراست) طمع در نعجهٔ حریفم هم بخاست سورهٔ صادده اولان
آیت کریمه‌یه اشارتدر حضرت داودك حکایه سنه تلمیح بیوررلر اهل تفسیرك بعضی بو منوال اوزره ایراد ایلمشلر که
حضرت داود علیه السلامك اوریانك خاتوننه میلی واقع اولوب اوریایی غزایه ارسال ایلیوب اوریا غزاده مقتول اولوب
حضرت داود اول خاتونی تزوج ایدوب حضرت سلیمان علیه السلام آندن طوغدی وحضرت داود اوقاتنی تقسیم
ایلمش ایدی برکون نصیحت وبرکون حکومت وبرکون کندی مهماتنه اشتغال ایدردی پس عبادت
کوننده حضورنه کمسه داخل اولمزدی وبو ایلر براحدی قومزلردی برکون حق تعالی حضرتلری جبرائیل
ومیکائیل علیهما السلامی نیجه ملائکه ایله انسان شکلنده ارسال ایلیوب ناکاه محرابدن بری ایچرو کیردیلر

حضرت داود علیه السلام بونلردن خوف ایدوب دهشت عارض اولدی بونلر دیدیلر که قورقمه بز ایکی کروهز بری
بریمزه خصمز بعضمز بعضیمزه ظلم ایلدی پس حکم ایله بزم ما بینمزده عدالتله وحکومتده جور ایتمه دیدیلر وداود علیه
السلام حضرتلری دیدیکه سویلیك دعوا کزی کوره یم (ان هذا) تحقیقا شو کمسه (اخی) بنم قرنداشمدر دینده
وصحبتده (له تسع وتسعون نعجة ولی نعجة) آنك طقسان طقوز قیونی واردر (ولی) وبنم ایچون وار در (نعجة واحدة) بر دیشی
قیون نعجه دیشی قیونه دیرلر بوراده زندن کنایه در (فقال اکفلنیها) پس بکا دیدیکه اول نعجه‌یی بکا تملیك ایله
وبنی اکا کفیل اولم تحت یدمده اولنلره کفیل اولدیغم کبی ویا خود آنی بکا کفیل قیل یعنی نصیب قیل دیمك اوله (وعزنی
فی الخطاب) وبکا غلبه ایلدی مخاطبه ده اویله که آنك ردنه قادر اوله مدم (قال لقد ظلمك بسؤال نعجتك الی نعاجه)
حضرت داود علیه السلام دیدی اکر حال بو منوال اوزره ایسه الله حقیچون تحقیقا سکا ظلم ایلدی سنك نعجه کی کندی
نعجه سنه اضافت ایتمکله سؤال مصدر در مفعولنه مضافدر والی ایله مفعول آخره تعدیه سی اضافت معناسنی
متضمن اولدیغندن اوتریدر کانه قیل باضافة نعجتك الی نعاجه (وان کثیرا من الخلطاء) تحقیقا شرکادن چوق کمسه لرکه
مالارنی بربرینه مخلوط قیلدیلردی (لیبغی بعضهم علی بعض) تعدی وتجاوز ایدر بعضیسی بعضیسی اوزرینه وحقدن
ارتق طلب ایلر (الا الذین امنوا وعملوا الصالحات) الا آنلر بغی وعدوان ایتمزلر که ایمان کتوروب عمل صالح
اشلیه‌لر (وقلیل ما هم) وحال بو که بونلر قلیلدرهم مبتدا وقلیل مقدم خبر وما زایددر ابهام ایچون (وظن داود انما فتناه
ظن بوراده مستعار در علم استدلالیدن بینهماده مشابهت اولدیغندن اوتری ای علم بما جری فی مجلس الحکومة
یعنی داود علیه السلام بیلدی اول حکومتده اولان ماجرایکه تحقیقا بز آنی ابتلا وامتحان ایلدك ذنبی سببیله
فاستغفر ربه) پس ربیسندن مغفرت طلب ایلدی (وخر راکعا واناب) وجهی اوزره ساقط اولدی ساجدا اولدیغی حالده
سجوده رکوع شبیه اولمسی سجود مبدأ اولدیغندن اوتریدر وانابت ورجوع ایلدی اللهه توبه ایتمکله حتی سجده ده
قرق کون قالوب کوزینك یاشندن اوت بتدی دیدیلر معنیٔ بیت دقوقی دیدیکه بن مرتبهٔ عشقده داود علیه السلام
کبی یم طقسان طقوز قیونم وار ایکن طمع یار ایتمك نعجه سنه دخی وار یعنی اکرچه مرتبهٔ عشقده طقسان طقوز مرتبه‌یه
واصل اولمشم یار ایتمده بر مرتبه اولسه که بنده اولمسه ا کا طمع ایدرم که اول دخی بنده اوله (بیت) شربنا الحب کأسا
بعد کأس * ولا نفد الشراب ولا رویت * (مثنوی) حرص آندر عشق تو فخرست وجاه * حرص آندر غیر تو ننك وتباه)
الهی سنك عشقکده اولان حرص وآز فخر وجاهدر وسنك محبت وطاعتکدن غیریده اولان حرص عیب وتباهدر
مثنوی) شهوت وحرص نران پیشی بود * وآن حیزان ننك وبد کیشی بود) ارلرك اشتها وحرصی اوکه منسوب اولور
وحیزلرك لایق عیب وبد کیشلك اولور یعنی رجالك عشق ومحبتی حق جانبنه وروحانیت طرفنه اولور که اول پیش ایله
تعبیر اولور وحیز ومخنثلرك حرص وشهوتی ننك وبد کیشلك اولور که مرتبهٔ سفلی‌یه وعالم طبیعت وحظ نفسانی‌یه کمال محبت
وانهماکدن کنایه قیلور (مثنوی) حرص مردان از ره پیشی بود * در مخنث حرص سوی پس رود) ارلرك حرصی اوکه
منسوب اولان یولدن اولور ومخنثده اولان حرص واز اردجانبنه کیدر یعنی مخنث طریقت اولانلرك حرصی دنیا وما فیهایه
وعالم طبیعت وهوایه اولور (م ی) ان یکی حرص از کمال مردی است * وان دکر حرص افتضاح وسردی است)
اول بر حرص ونهمت که اول ایلرویه در اول مردلکدر واول بر حرص که کیرویه در اول فضاحت وسردلکدر وبو ایکی
نوع حریص طویمزلر وقناعت قیلمزلر وعند الله برابر اولمازلر کما قال علیه السلام منهومان لا یشبعان طالب العلم وطالب
الدنیا وهما لا یستویان اما طالب العلم فیزداد فی رضی الرحمن واما طالب الدنیا فیزداد فی الطغیان ثم قرأ (انما یخشی الله
من عباده العلماء) وقرأ (کلا ان الانسان لیطغی ان رأه استغنی رواه ابن مسعود رضی الله عنهما (مثنوی) اه سری هست
اینجا بس نهان * که سوی خضری شود موسی روان) اه بر سر واردر بو محلده عوامدن زیاده نهاندر اول بودرکه
خضر جانبنه موسی علیه السلام حضرتلری کبی اولو العزم وصاحب رسالت روان اولور بو اول حضرتك ینه بغایت
کمالنه دلالت ایلرزیرا اهل کمال اولدر که مستسقی وار هر نه مرتبه‌یه ایرسه ریان اولمیه وا کا قناعت کلیه ایتمیه کم سلطان
انبیا صلی الله علیه وسلم مع عظم شانه وکمال برهانه هر کون یتمش کره یا خود یوز کره استغفار ایدرلردی کما قال علیه
السلام انه لیغان علی قلبی وانا استغفر الله فی کل یوم سبعین مرة اهل تحقیق دیمشلردر که اول حضرت علیه السلام هر
مرتبه‌یه نائل اوله‌لردی کویا قلب شریفلرینه پردهٔ رقیق کبی عد ایلیوب آنی وانکله تقیدی ذنب منزله سنه تنزیل
ایدوب اللهدن مغفرت ونور ذات وصفاتیله آنی ستر ایلمك طلب ایلردی (مثنوی) همچو مستسقی کز آبش سیر نیست
بر هر انچه یافتی بالله مایست) پس سن دخی ای طالب مستسقی اولان کمسه کبی اول کاول ابدن سیر دکلدر
هر نه شیئ که بوله سن وا کا یتشه سن بالله طورمه وا کا مقید اولوب قالمه (مثنوی) بی نهایت حضرتست این بارکاه *

صدررا بكذار صدر تست راه) زیرا بی نهایت حضرتدر بو بارکاه الهی صدری ترك ایت یعنی هر نه مرتبه یه ایرسك آنی صدر اتخاذ قیلمه وا کا مقید اولمه وسنك صدرك ای طالب حق بولدر وقانع وریان اولان کمسه لر من وجه کولدر نته کم ابتداده هر که جز ماهی زابش سیر شد بیتنده دخی بولدن عدم قناعت لازم اولدیغنه اشارت قیلندی بو محل جمیعا دخی عدم قناعته دلالت ایلر بو خصوصده قناعت ذلته وحرص وطمع کمال عزته وسعادته دلالت ایلر نته کم اشارت ایدوب بو سرح شریفی بیوررلر (سر طلب کردن موسی علیه السلام خضر را با کمال نبوت وقربت (مثنوی) از کلیم حق بیاموز ای کریم * بین چه میکوید ز مشتاقی کلیم) حضرت حقك کلیمندن اوکرن استغنایی ای کریم اولان طالب وعاشق کورنه سویلر مشتاقلغندن اول کلیم (مثنوی) با چنین جاه وچنین پیغمبری * طالب خضرم ز خودبینی بری) دیدیکه بونك کبی منصب سرورلك وبونك کبی پیغمبرلکله خضرك طالبی یم وخود بینلکدن بری یم قومی اول حضرتی ملامت ایدوب دیدیلر (مثنوی) موسیا تو قوم خود را هشته * در پی نیکو پیی سرکشته) ای موسی سن کندی قومکی قودك برنیکو پیك اردنده واثرنده سرکشته سن (مثنوی) کیقبادی رسته از خوف ورجا * چند کردی چند جویی تا کجا) خوف ورجادن قورتلمش بر اولو پادشاه سن نیجه بر طولنورسن ونقدر جست وجو قیلورسن نه مرتبه یه دك (مثنوی) آن تو با تست وتو واقف برین * اسمانا چند پیمایی زمین) سنك آنك یعنی مطلوب ذی شانك سنکله بیله در وسن اکا واقف وعارف سن ای آسمان رفعت نیجه برزمین کبی سفلی مرتبت اولنلری اولچرسن وکندکدن الچغه رغبت ایدرسن (مثنوی) کفت موسی این ملامت کم کنید * آفتاب وماه را کم ره زنید) حضرت موسی علیه السلام قومنه دیدیکه بو ملامتی ازایلك آفتاب وماهتابك یوانی آزاورك بلکه ماه فلك نبوت ورسالته حضرت خضر علیه السلام آفتاب فلك ولایتدر پس اول شمس فلك ولایتدن نور علم لدنی استفاده وطلب ایلمك ایدرم انکله بنم یولمی قطع قیلمالك ومانع اولمالك (مثنوی) می روم تا مجمع البحرین من * تا شوم مصحوب سلطان زمن) مجمع البحرینه دك کیدرم یعنی معنی وصورت نهرلرینك ملتقاسی ووجوب وامکان بحرلرینك مجمعی اولان خضرك ملاقاتنه دك سیر ایدرم تا کم زمانه سلطاننك مصحوبی اولم واندن تحصیل علم لدن قیلم دیدی (مثنوی) اجعل الخضر لامری سببا * ذلك او امضی واسری حقبا) سوره کهفده اولان آیته اشارتدر (واذ قال موسی لفتاه فتادن مراد یوشع بن نوندر یعنی یا محمد ذکر ایله شول وقتیکه حضرت موسی علیه السلام یوشع بن نونه دیدی (لا ابرح ای لا ازال اسیر یعنی استرمکه دائما سیر ایدم سیر محذوفدر قرینه قائم اولدیغندن اوتری وقرینه سفردر (حتی ابلغ مجمع البحرین) حتی بن یتشمیجه مجمع البحرینه مجمع البحرین ملتقای بحر فارس وروم در که ملاقات حضرت موسایه آنده وعده اولمشدر ویاخود مجمع البحرینندن مراد خضر وموسی علیهما السلامك ملاقاتی اوله زیرا موسی علیه السلام بحر علم ظاهر وخضر بحر علم لدن ایدی یاخود مراد خضر اوله که اول انسان کامل بحر صورت ومعنینك مجمعیدر او امضی حقبا) ای اسیر زمانا طویلا والحقب الدهر وقیل ثمانون سنة وقیل سبعون روایت اولنور که حضرت موسی علیه السلام بعد هلاك القبط ناسه خطابت ونصیحت ایدوب خلق آنك علمنه حیران اولدیلر وزمانکده سندن اعلم کمسه وارمیدر دیدیلر دیدیکه لا پس حق تعالی بیوردیکه بل عبدنا الخضر وهو بمجمع البحرین وبعض روایتده موسی علیه السلام حضرت ربیسندن سؤال ایلدیکه ای عبادك احب الیك قال الذی یذکرنی ولا ینسانی پس حضرت موسی علیه السلام دیدیکه ان فی عبادك اعلم منی فدلنی علیه قال اعلم منك الخضر قال این اطلبه قال علی الساحل عند الصخرة قصه سی مشهوردر معنای بیت حضرت موسی علیه السلام قومندن نیچون خضری طالب اولورسن دینلره دیرکه بن خضری امر دینمه وتحصیل یقینمه سبب قیلورم ذلك اسماء اشارتدندر مشار الیه حضرت خضردر وکلامده اختصار واردر ضرورت شعردن اوتری تقدیر کلام اما اصل وابلغ ذلك الخضر وامضی واسری زمانا کثیرا یعنی بن اول خضره واصل وبالغ اولورم ونیچه زمان سیر وذهاب قیلورم (مثنوی سالها پرم بپر وبالها * سالها چه بود هزاران سالها) نیچه ییللرله اوچارم همت وعزیمت پر وباللریله بر قاج ییللر کمال طلبدن کنایه در (مثنوی) می روم یعنی نمی ارزد بدان * عشق جانان کم مدان از عشق نان) نیچه بیك ییللر کیدرم یعنی دکزمی اول هزاران سالللر کتمکه عشق جانان عشق ناندن کم میدرکه مطلوبنك طلبنده قصور ایده وتکاسل کیده (مثنوی) این سخن پایان ندارد ای عمو * داستان ان دقوقی را بکو) ای عمی بو سوزك پایان ونهایت طوتمز اول دقوقی حضرتلرینك داستانی وحکایه سنی سویله وبربر نقل ایله (باز کشتن بقصه دقوقی (مثنوی) ان دقوقی رحمة الله علیه * کفت سافرت مدی فی خافقیه) خافقین مشرق ومغربه دیرلر ضمیره اضافتله نون ساقط اولدی ضمیر لفظة اللهه راجعدر یعنی اول دقوقی اللهك رحمتی آنك اوزرینه اولسون کندی بدایت حالنی حکایه ایدوب

بیوردیلر

بیوردیلر مسافرت ایلدم نیچه مدت اللهك مغرب ومشرقی ما بیننده (مثنوی) سال ومه رفتم سفر از عشق ماه * بی خبر از راه وحیران در اله) ماه وسال سفره کتدم ماه حقیقتك عشقندن اوتری تعب وراهدن بی خبر وصنع الهیدن حیران اولدیغم حالده بونده تنبیه واردر اهل سلوکدن سیاحت قیلنلره که مشاهده صنع اللهده کندولری حیران ایده وتماشای مظاهر صفات ربانیه دن مست اولوب طریقه سکران کیده (مثنوی) پابرهنه می روی بر خار وسنك * کفت من حیرانم وبی خویش ودنك) برکسه اکا دیدی عجبدرکه خار وسنك اوزره پابرهنه کیدرسن اول دقوقی اکا دیردی بن بی خویشم وحیران ودنکم (مثنوی) تو مبین این پایها را بر زمین * زانکه بر دل میرود عاشق یقین) سن بو ایاقلری زمین اوزره کورمه اول جهتدن که کوکل اوزره کیدر عاشق یقینا بلا شك بو بیت حضرت مولانا قدسنا الله بسره الاعلانك لساندن اولمق دخی جائزدر پس قلب وروحك جسد اوزره حکمی غالب اولنلرك سیرنك بیانه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) از ره ومنزل ز کوتاه ودراز * دل چه داند کوست مست ودلنواز) راهدن ومنزلدن وکوتاه ودرازدن کوکل نه بیلور که اول کوکل مست ودلنوازدر یعنی مست اله اولان دل درازو کوتاهدن ومنازل ومراحل راهدن اکاه اولماز (مثنوی) آن دراز وکوته اوصاف تنست * رفتن ارواح دیکر رفتنست) اول اوزونلق وقصه لق تنك اوصافیدر ارواحك کتمسی بر آخر کتمکدر اول اجسامك کتمسنه بکزمز (مثنوی) تو سفر کردی ز نطفه تا بعقل * نی بکامی بود ونی منزل نه نقل) مثلا ارواحك سفری آنك کبیدرکه سن سفر ایلدك نطفه لك مرتبه سندن طورا بعد طور تا عاقل وبالغ اولنجیه دك اول سفر معنوی نه بر آدمله ونه بر عقلله ونه نقلله ایدی بلکه معنویدر عقل وعرفانله بیلنور نته کم ابتداده از نیستان تا مرا ببریده اند بیتنده سیر معنوی بی مفصلا بیان ایلدك سیر نزولیسی تا تولد ایدنجیه دك وبعد التولد سیر عروجیسی تا مقام حقیقت نتیجه یه دك تحقیق اولنمشدر تکراره حاجت یوق (م ی) سیر جان بی چون بود در دور ودیر * جسم ما از جان بیاموزید سیر) جانك سیری بی چون وبی چکونه اولور مبدأدن معاده اولان دور روحانیده وکذلك دیر جسمانیده که نزول وعروجی اولان سیری وتنزل وترقیسی جسمك نزول وعروجی وتنزل وترقیسی کبی دکلدر واهذا سیر جان بی چون بود بیوردی چون روح قوت بوا سه وقوای جسمانیه مغلوب وفانی اولسه جسم روح منزله سن بولور وجسد روحانیه ایله سفر معنویه قیلور نته کم بیوررلر بز که زمره اهل دلز بزم جسممز سیر وسلوکی جاندن اوکرندی وسفر روحانی ومعنوی قیلدی (مثنوی) سیر جسمانی رها کرد او کنون * می رود بی چون نهان در شکل چون) پس اول دقوقی دخی سیر جسمانیی ترك ایلدی الا انکه اکا اعتبار بوقدر نهانی شکل چونده یعنی اول دقوقی الان بی کیف کیدر روحانی ونهانی یعنی من حیث الباطن صورت جسمانیده نته کم کندی سفر معنوی سنده جمله سیاحت ایلرکن روحانی اولان سیرندن خبر ویروب حکایه ایلر (مثنوی) کفت روزی من شدم مشتاق وار * تا ببینم در بشر انوار یار) دقوقی دیدیکه برکون بن مشتاق وار پای روحله کتدم وارض حقیقی سیر ایتدم تا کم یارك انوارنی بشرده کورم واول مظهر انوار یار اولان ولایت شعاره کندیمی ایرکورم (مثنوی) تا ببینم قلزمی در قطره * آفتابی درج اندر ذره) تا بر قطره نك وجودنده بر قلزم کورم بر ذره ایچره درج اولمش آفتابی مشاهده قیلم یعنی معنا سفر قیلدم وقدم روحله سائر اولدم قلزم حقیقی قطره وجود انسانیده کورمکدن وآفتاب احدیتی ذره وجود بشریتده مشاهده قیلمقدن اوتری (مثنوی) چون رسیدم سوی یك ساحل بکام * بود بیکه کشته روز ووقت شام) جائزدرکه دقوقی حضرتلری ظاهر عالمده دخی بر ساحله یتمش اوله لر ووقت شامده بر دریانك کنارینه وصول بوله لر امابو آنك سفر معنویسنك صورتیدر پس ساحلدن مراد عالم مثال دیدکلری ارض حقیقتدرکه ساحل بحر عالم ارواحدرکه هر شیئك بو ارض حقیقتده بر مثالی واردر واول مثال یا بو عالم شهادتده اولان صورتنه مطابق ویاخود بر شکل آخرده اولورکه من وجه اول شیئك اخرایله ما بیننده مناسبت تامه واردر مثلا علمك بو عالمده صورتی ابن وعشق ومحبتك خمر وعلمانك اشجار مثمره واولیانك شموع منیره شکلنده اولدقلری کبی بو عالمه عوامدن خواص مشرب اولنلر نوم حالنده داخل اولورو خواص بیداراق حالنده داخل اولورو عجائب وغرائبنی سیر قیلورلر چون برکسه بو عالمده کذشته اولان موتایی وانبیا واولیایی کورسه بو عالم مثالده کوررو بو عالمده حی اولان ونظردن غائب اولان کمسه لری حی کورمك دیلین بو عالمده کوررو آنك مرتبه سنه وشاننه بو عالمده مطلع اولورو بو عالمه یقظه حالنده دخول خواص طاهره نك احکامنی نفسنده اسقاط ایلمکه قادر اولنلره میسر اولور کما ینا قبیل ذلك نته کم دقوقی سفر وسیاحتله وکمال ریاضتله مقتضیات حواسی کندیدن ازاله ایلدکده بو عالم اکا منکشف اولوب آنده کوردیکی سیر وعجائبی تقریبی بیوروب دیرکه چونکم بر ساحل جانبنه یتشدم قدم عقل وروحله که اول ساحلدن مراد ارض حقیقتدر روز بیکاه اولمش وشام وقتی کلمش ایدی بو مصرع حقیقته حمل اولنسه دخی جائزدرکه اول وقتده بو حالت میسر اولدی

دیمك اولور وكنایه اوله دخی جائزدر روزدن مراد عالم ظاهرك ظهوری وغلبه سی وشامدن مراد عیون ناسدن
مستور اولدیغی اعتباریله عالم باطن اوله پس معنا عالم ظاهرك غلبه وحكمی بیكاه اولمش ووقت شب عالم باطن ظهوره
كلمش ایدی كنار بحر عالم ارواحه یتشدم دیمك اولور (نمودن مثال هفت شمع سوی ساحل (مثنوی) هفت شمع ازدور
دیدم ناكهان * اندران ساحل شتابیدم بدان) اول ساحل ایچره ناكهان یدی شمع كوردم آنلر جانبنه شتاب ایدوب
اودم بو یدی شمعدن مراد مصابیح عالم ظلمانی اولان ابدال سبعه نك دورمكرینك مثالیدركه دقوقی آنلرك
اجساد شریفه سنه ملاقات اولمزدن اول انوار روحانیه لرنی ساحل بحر عالم ملكوت اولان ارض الله واسعه ده مشاهده
قیلدی وباطنلرینك انوارنه مطلع اولدی بو محلده بعض شراحك ایلدیكی تأویلانه ازالتفات ایله اكرچه (ولكل وجهة
هو مولیها) در ولكن فنی اول جهت كه اهل سلوك كابلا تحری مع الیقین ذاهب ومتوجه اولورو فنی اول جهتكه
اصحاب سلوك اكابلا یقین مع التحری توجه قیلور پس اول شموع الهیه نك صور مثالیه سنك علو مرتبه سنی
قصه ایدوب بنه اشارت ایدوب بیوررلر (مثنوی) نور شعله هریكی شمعی ازان * برشده خوش تاعنان آسمان) اول
شموع سبعه دن هر بری شمع الهیدن شعله روحنك نوری تاعنان آسمانه خوش كتمش وعرش رحمانه دك صعود ایتمش
ایدی هر بری (كشجرة طیبة اصلها ثابت وفرعها فی السماء) آیت كریمه سنك فحواسنجه اصللری مقاملرنده
ثابت و برقرار وفروع فروغ باطنلری تاسدرة المنتهایه یتمش وهر برینك لسانی (بیت) ولا فلك الا ومن نور باطنی * به ملك
یهدی الهدی بمشیئتی) بیتنك مفهومنی تذكیر ایلرودخی (بیت) فبدری لم یأفل وشمسی لم تغب * فبی تهتدی
كل الدراری المنیرة) قولنك ماصدقنی سویلر پس دقوقی بو شموع عالیه وانوار سامیه نك مشاهده سنده خیره وحیران
قالوب دیركه (مثنوی) خیره كشتم خیره كی هم خیره كشت * موج حیرت عقل را ازسر كذشت) برمرتبه خیره وحیران
اولدمكه خیره لك دخی هم خیره وحیران اولدی بوندن مراد مبالغه در یعنی خیره لك فرضی برعاقل كمسه اولیدی
بو عجائبك تماشاسنده خیره وحیران اولمق مقرر اولوردی دیمك اولور محصل حیرت موجی عقلك باشنی اوزردی (مثنوی
این چكونه شمعها افروختست (كین دودیده خلق ازینها دوختست اول اجلدن بویله دیوكه بونه كونه شمعلردركه افروخته
وشعله لنمش وانوار عالیه سی آسمانه صعود قیلمشكه خلقك شو ظاهر ایكی كوزی بونلردن دوخته اولوب اورتلمش
مثنوی) خلق جویان چراغی كشته بود * پیش ان شمعیكه برمه می فزود) خلق عالم برچراغك طالبی اولمشدی
اول من حیث الحقیقه برشمع اولان شموع سبعه نك حضورنده كه ماه اوزره آنك نوری زیاده اولمش وشمس وقمر اوزره
غلبه قیلمش ایدی (مثنوی) چشم بندی بود عجب بردیدها) بندشان میكرد یهدی من یشا ودخی برسبیل تعجب دیدیكه
بركوزباغی می اولدی عجبا دیده لر اوزره كه آنلره بند وقید ایلدی (یضل به من یشاء ویهدی به من یشاء) صفتنه معرف
اولان خدا محصل كلام ابدال سبعه نك انوار باطنه سی جمیع اشیایی احاطه قیلمش وبین السماء والارض طولمش وشمس
وقمرك نورندن اظهر اولمش ایكن بنه بصر بصیرت انسانی اوزره قضای ربانی بركوزباغی اولمشكه آنلرك مشاهده سندن
ناس محجوب اولوب تنویر قلوب ایچون اول انوار عظیمه نك حضورنده مع قربهم منها وظهور الانوار لهم چراغ عقل
وعرفانی جویان اولمشلرو بو انوار ساطعه یی كورمیوب نور عقلی كندیلره چراغ مطلوب اتخاذ ایلمشلر دیمك اولور
شدن ان هفت شمع بمثال یك شمع (مثنوی) بازمی دیدمكه می شد هفت یك * می شكافد نوراو جیب فلك) دقوقی دیركه
اول شموع سبعه یی كیرو كوردم ونظری بونلرك حقیقتنه ایركوردم كه هفت یك اولدی واتحاد مرتبه سنی بولدی
فی الحقیقه براولمسی ووحدت ذاتك كثرت اوزره غلبه قیلمسی اعتباریله دروآنك نوری فلكك جیبنی برتار ودقوقی بنه
دیركه (مثنوی) بازان یك بارد یكر هفت شد * مستی وحیرانی من زفت شد) كیرو اول برشمع بردفعه دخی هفت اولدی بنم
مستلكم وحیرانلغم بو خصوصده زفت اولدی بو نظر كثرت وحدت اوزره غلبه قیلمسی اعتباریله در پس حقیقتلرینه
نظر اولنسه نفس واحد مرتبه سن بولور (لا نفرق بین احد من رسله) آیتی بو معنایه شاهد اولور تعینلرینه نظر قلنسه
هفت نور لامع كوررلر (مثنوی) اتصالاتی میان شمعها * كه نیاید برزبان كفت ما) اول شموع ارواحك
میاننده اولان اتصالات برنوع اتصالاتدركه برم زبان كفتمزه كلمز ولسان مقال الله تعبیر ممكن اولمزكه ارواح
ماییننده اولان اتصال واتحاد اشباه محسوسه نك اتصال واتحادی كبی دكلدر (مثنوی) آنكه یك دیدن
كند ادراك ان * سالها نتوان نمودن ازربان) مثلا اول كمسه بر كورمكله كده آنی ادراك ایلر نیچه ییللر آنی
كوسترمكه قادر اوله مز زبانده یعنی اول كمسه كه بردفعه كورمكدن كوزی اول شیلریكه ادراك ایلر علی الانفراد مثلا
بركسه بركره بقسه آسمان وزمیندن اولقدر اشیاء كثیره یی ان واحده ده ادراك ایلسه وعلی الانفراد هر برینك شرح
وبیانه وخواص واثارنه مشغول اولسه نیچه سنه لره دك آنی زباندن كوستره مز یعنی تعبیر ایده مز زیرا آسمانك اجرامی

ونفوس

ونفوس وعقولنی وذراتنی وآنده اولان كواكبنی وسائر بروجنی كذا وزمینده اولان اشجار واثمار وازهار واوراقنی
وحیوانات وسائر نباتاتی محصل كوزی ادراك واحاطه ایلدیكی اسانه نیچه ییللر تقریر قیلسه بیانه قادر اوله مز (مثنوی
آنكه یك دم بیندش ادراك وهوش * سالها نتوان شنودن ان بكوش) كذلك اول كمسه نك كه ادراك وهوشی بردم كورور
بوهم وجهد راول نسنه یی كه بردم كورور آنی ادراك وهوش نیچه ییللر آنی كوشله ایشتمك ممكن اولمز وفی الحقیقه بویله در
زیرا بركامل العقلك عقلی بردمده كون ومكان ومكوناتی كورمكه وتعقل ایتمكه قادردر پس علی الانفراد بردمده عقلك
ادراك ایلدیكنی نیچه ییللر كوشله استماع ایلمكه قادر اوله مز (مثنوی) چونكه پایانی ندارد رو الیك * زانكه لا احصی
ثناء ما علیك) چونكم انسانك ظاهرا كوردیكی وباطنا عقلیله ادراك قیلدیغی پایان طوتمز بورو وارسكا تا اشنا اوله سن
حقیقتكه یعنی كندی اوزوكه كیت وكون جامع وجودكده اولان عجائب وبدایعی سیرایت اول جهتدنكه بن احصا
ایده مزم ثنالردن برثنایی سنك اوزریكه ای كون جامع اولان انسان سنك احسن تقویم اولان ذاتكده جن وملك
حیران وذاتكه لایق مدح وثنا ایلمكده هرشی عاجز ونا تواندر اكر حقیقتكه كیدرسك واقالیم وجودكی دقوقی وار
سیرایدرسك ساحل بحر عالم حقیقت اولان وجودكده قطبی وابدال ونقبا ونجبا واخیاری كوررسن كاه آنلری كندیكك
عینی كوررسن ومتحد اولورسن وكاهی بحسب الیقین آنلری كندكدن فرق ایدوب تمییز قیلورسن عالمده نه وار ایسه
هب سنده موجوددر بنه سن شكا مفقوددهمانكه كندیكی بوله سن ربكی بولورسن وهر نه استرسك آنده مقصوده
واصل اولورسن پس دقوقی حضرتلری بنه كندی حالندن خبرویروب دیركه (مثنوی) پیشتر رفتم دوان كان شمعها *
تاچه چیزست ازنشان كبریا) دخی ایلرورك كتدم یله رك كه اول شمعلر تا نه شیدر فی حد ذاتها آیات كبریادن وظهورات
خدادن (مثنوی) می شدم بی خویش ومدهوش وخراب * تا بیفتادم زتعجیل وشتاب) بی خویش ومدهوش
وخراب اولدم ومحو وفنا مرتبه سن بولدم وبرمرتبه محو وبیخود اولدمكه حتی تعجیل وشتاب ایلمكدن دوشدم یعنی
كیروقالدم (مثنوی) ساعتی بی خویش وبی عقل اندرین * اوفتادم برسر خاك زمین) برساعت مقداری بی خویش
وبی عقل بو محو حالنده مغشی علیه خاك زمین اوزره دوشدم ومرتبه تدبیر وتداركدن ساقط اولوب شاشدم (مثنوی)
بازباهوش امدم برخاستم) درروش كویی نه سرنه پاستم) كیرو مرتبه صحوه كلدم وقالقدم ادراك وهوشله متصف اولدم
ودیردنكه روشده نه باشم نه اباغم واردر یعنی دیردنكه بو محوه كیدشده وصحوه كلشده نه باشم ونه اباغم واردر بلكه بی سر
وقدم سفر ایلمشم دیمك اولور (نمودن آن شمعها درنظر هفت مرد (مثنوی) هفت شمع اندرنظر شد هفت مرد * نورشان می
شد بسقف لاژورد) چونكم صحوه كلدم ومرتبه بشریته نزول قیلدم كوردمكه اول یدی شمع بنم نظرمده یدی آدم
اولدیكه آنلرك نوری سقف لاژورده كتدی وآسمانی منور ایتدی (مثنوی) پیش ان انوار نور روز درد * ازصلابت
نورها رامی سترد) مثلا اول انوار ساطعه نك حضورنده نور روز درد ایدی وآفتاب عالم فروز برذره كبی خرد ایدی كمال
شعشعه وصلابتدن اول انوار لامعه سائر نورلری قازر یعنی محو قیلردی پس بو ابدال سبعه نك اسرار انوارنك شرحنه
نهایت یوقدر وبونلرك حقنده احادیث شریفه وكلمات طائفه علیه دن چوقدر جمله حدیثدن بری ابن مسعود رضی
الله تعالی عنه حضرتلرینك روایت بیوردقلری بو حدیث شریفدر قال النبی صلی الله علیه وسلم ان لله فی الارض ثلثمایة
قلوبهم كقلب آدم علیه السلام وله اربعون قلوبهم كقلب موسی علیه السلام وله سبعة قلوبهم كقلب ابراهیم علیه
السلام وهم الابدال وله اربعة قلوبهم كقلب جبرائیل علیه السلام وهم الاوتاد وله ثلثة قلوبهم كقلب میكائیل علیه
السلام وله واحد قلبه كقلب اسرافیل علیه السلام وهو القطب وحضرت شیخ اكبر فتوحاتك بوزطقسان سكزنجی بابنده
واوتوزنجی فصلنده رجال سبعه یه ابدال دیمشدر واول محلده دیركه حق سبحانه وتعالی زمینی یدی اقلیم ایلمشدر
وخاص بنده لرندن یدی كمسه یی اصطفا ایدوب وآنلره ابدال دیو تسمیه قیلوب هر برینی براقلیمه نكهبان قیلمشدر وبونلرك
هر بری براقلیمده تصرف وتدبیر قیلمشدر بن مكه ده بونلرله جمع اولدم وبونلره سلام قیلدم بونلر دخی بكا سلام ویروب بونلرله
مكالمه ایلدم فما رأیت فیما رأیت احسن سمتا منهم ولا اكثر شغلا بالله منهم ولا انور قلبا منهم (بازشدن ان شمعها هفت
درخت (م ی) بازهریك مرد شد شكل درخت) چشم ازسبزی ایشان نیك بخت دقوقی حضرتلری بو انوار لامعه یی
صور انسانیه ده مشاهده ایلدكدنصكره بنه نظری عالم مثاله دوشوب كیرو كوردیكه هر برمرد بردرخت شكلی اولدی
وبنم كوزم آنلرك نور لطافت وطراوتندن نیك بخت اولدی یعنی قرت ومسرت بولدی ابتداده بو سویلدی عالم مثالده
شموع عالیه ولامعه رنكنده كورمسی منور عوالم علوی وسفلی اولان روحلرنی مادهٔ عنصریه دن مجرد اولدیغی
اعتباریله كورمسیدر بعده اول هفت شمعی هفت مرد كورمسی اول ارواح بو عالم شهادتده صور انسانیه ده بدنلری ایله
مشاهده قیلمسیدر بعده بنه هفت مردی هفت درخت كورمسی تكرار عالم مثاله نظر ایدوب بودفعه آنلری

مع ارواحهم واجسادهم وخواصهم وآثارهم وعلو مراتبهم مشاهده ایلمشدر پس بونلرك مرتبهٔ انسانیه سنك
عالم مثالده اولان هیئتنك ومشاهده قیلدیغی صورتنك تعریفنه شروع ایدوب دیرکه (مثنوی) زانبهی برك پیدا نیست
شاخ * برك هم كم كشته از میوهٔ فراخ) برکك وفرت وکثرتندن هر بر درختك شاخی پیدا کادر یبرق هم کم اولمش
میوه نك چوقلغندن یعنی دقوقی حضرتلری دیرکه اول هفت مردهفت درخت اولدی واول درختلرك برك وباری
برمرتبه چوق ایدیکه کثرت اوراقدن شاخ پیدا اولمیوب مستور اولمش وکثرت ثمار دن اوراق دخی کم اولوب
اورتلمش ایدی یعنی ابدال سبعه نك شجرهٔ روحلرینك شاخلریکه مراد آندن اغصان ابداندر کثرت اوراقدن یعنی
اعمال حسنه واحوال مرضیه نك چوقلغندن شاخ بدنلری پیدا اولمیوب اعین ناسدن مستور اولمش واوراق اعمال
واحواللری دخی علوم ومعارف میوه لرینك وفرت وکثرتندن مخفی اولمش ودیدهٔ خلقدن محجوب قالمش زیاده عملارنی
ستر قیلمش وعملاری دخی ذاتلرینه پرده اولمش دیمکدن کنایه در (مثنوی) هر درختی شاخ برسدره زده * سدره چه بود
ازخلا بیرون شده) هر بر درخت غصون وفروعن سدره یه اورمش سدره نه اوله خلادن بیرون اولمش بونلرك وجودی
درختلرندن ظهوره کلان غصون اعمال وشجون احواللك ارتفاع شانی بیاندر یعنی هر برولینك وجودی شجره سندن
ظهوره کلان شاخ حال وفروع اعمالی سدرة المنتهایه اورمش سدره مرتبه سی ندر صورت عالمندن محجوب عالم معنایه
وجناب خدایه ایرکورمش ایدی دیمك اولور (مثنوی) بیخ هریك رفته در قعر زمین * زیرتر از کاو وماهی بد یقین)
وهر بردرختك اصلی تا قعر زمینه کتمش اوکوزدن وبالقدن الچقرق وسفلی رك ایدی یقینا یعنی هر برولینك
بیخ منزله سنده اولان سکینت ووقاری وثبوت واستقراری زیر زمینه کتمش وکاو وماهیدن تجاوز ایتمش ایدی
کویا (کشجرة طیبة اصلها ثابت وفرعها فی السماء تؤتی اکلها کل حین باذن ربها) آیت کریمه سنك مفهومی بونلرك
صورت حالنی مبین اولمش وروح وجسمنك مثالنی تقریر قیلمش ایدی (مثنوی) بیخشان از شاخ خندان روی تر *
عقل ازان اشکالشان زیر وزبر) بونلرك کوکی یعنی سکینت ووقاری ورسوخ واستقراری فروع منزله سنده اولان
اعمال واحوالدن خندان روی ولطافت خوی ایدی عقل بونلرك بو شکللرندن زیروزبر وبی علم وبی خبر ایدی (مثنوی
میوهٔ که برشکافیدی ززور * همچو آب از میوه جستی برق نور) بونلرك وجودی درخشنده بتن هر بر میوه که یاریلیدی
قوت حلاوت وکمال لذتندن میوه دن آب کبی برق نور صچرار دی یعنی میوه قوت حلاوتدن یاریلوب آندن
صوچقدیغی کبی اکر بونلرك وجودندن حاصل اولان علم ومعرفت میوه سی فتح اولیدی ویاخود بونلرك واعمال
صالحه‌فا کهه سی منشق اولوب باطنی ظهوره کلیدی آب یرنه بوندن برق نور وصفا وحضور چقیدی آب روان کبی
اقیدی (مخفی بودن ان درختان از چشم خلق (مثنوی) این عجبتر که بر ایشان می کذشت * صد هزاران خلق از صحرا
ودشت) بو جمله دن عجبتر که مع شهرتهم وکمال ظهورهم صد هزاران خلق صحرادن ودشتدن بونلرك اوزرینه اوغرردی
وکچردی بونلرك سایهٔ سعادت وظل حمایتن کوره مزلردی (مثنوی) زارزوی سایه جان می باختند * از کلیمی سایبان
می ساختند) حال بوکه سایه ارزوسندن اوتری جان اوینا تمشلردی وبر کلیمدن کولکه لك دوزمشلردی یعنی نیجه بیك خلق
سایهٔ راحت وظل حمایت آرزوسندن اوتری جان ویرمشلردی مع هذا بو سلطانلرك سایهٔ سعادت وظل حمایتن
کوره میوب کلیم کبی برکونه سایه وقلیل الحمایه برکسنه بی دین وطریقتده ویاخود صوری اولان دولت وثروتده سایبان
اتخاذ ایتمشلر واول کونه سایه نك بی نفع اولان کولکه سی التنده یاتمشلر (مثنوی) سایهٔ ان نمی دیدند هیچ
صد تفو بر دیدهای پیچ پیچ) اول اشجار سایه کسترلك ظل سعادتن هیچ کوره مدیلر یوز تف اولسون پیچ پیچ اولان دیده لر
اوزره که بویله روشن وظاهر اولان انوار حقی کوره مزلر وآنلردن استناره واستفاده قیلمزلر (مثنوی) ختم کرده
قهر حق بر دیدها) که بیند ماه را بیند سها) ختم الله علی قلوبهم وعلی سمعهم وعلی ابصارهم غشاوة) آیت کریمه سنك
فحواسنجه مهر ایلدی حق تعالینك قهری دیده لر اوزره که ماهی کوره مزلر سهایی کوررلر یعنی ماه وش یوزی ظاهر
وهویدا اولان اولیایی کوره مزلر وسها کبی نوری ضعیف ومن حیث المعنی صغیر ونحیف اولان اهل ریایی کوررلر
وقلیل معرفت اولان مشایخ صوریدن استفاده واستناره قیلورلر (مثنوی) ذره را بیند وخورشیدنی * لیك از لطف
وکرم نومیدنی) بر ذره یی کورر خورشیدی دکل یعنی من حیث المعنی والمرتبه ذره کبی صغیر اولان کسنه یی کورر
وخورشید حقیقت اولان اصحاب ولایت وارباب کراماتی دکل لکن لطف خدادن وکرم مولادن نومید دکل یعنی لطف
خدادن مایوس اولمز که خورشید ولایت اولنلری کورمکه دخی استعداد بخش ایلیه یاخود معنی لکن لطف خدادن
نومید دکل حق تعالینك لطف واحسانك رجا ایدیجیدر دیمك اولور (مثنوی) کاروانها بی نوا وین میوه ها
پخته میریزد چه سحرست ای خدا) رواحل شریعت وقوافل طریقت غدای روحانی ومیوه های حقانیدن بی نواله در

وحال

وحال بوکه حقیقت میوه لری وحکمت ومعرفت ثمره لری شجرهٔ وجود اولیادن پخته دوکلورنه سحردر ای خدا بونی
کورمیه لر (مثنوی) سیب پوسیده همی چیدند خلق * درهم افتاده بیغما خشك حلق) ونه تماشادرکه سیب
پوسیده یی دوشوررلر خلق آنی یغما ایلمکده بری برینه دوشمش وبوغازلری لذت وحلاوتدن قورمش بو خلق
عالم چورولك الما کبی اولان لذت نفسانیه ونعمت دنیویه نك جمعنه اشتغالده وآنی یغماده بری برینه دوشمشلر بوغازلری
بوفوا که معنویه دن خشك اولدیغی حالده دیمك اوله ویاخود معنی خلق عالم اهل ریا اولان علمانك واصحاب زرق ودغا اولان
مشایخك سیب پوسیده کبی قلیل النفع اولان کلمات ومقالاتن یغماده بری برینه دوشوب التقاط واجتماع ایدرلر
بو اشجار وجود اولیادن ثمار پخته دن حلق ودهانلرین خشك وخالی اولدیغی حالده دیمکی اشعار قیله (مثنوی)
کفت هر برك شکوفه از غصون (دمبدم یالیت قومی یعلمون سورهٔ یس ده اولان آیته اشارتدر یالیت قومی یعلمون اول
زمانده که حبیب نجاری قیل ادخل الجنة قال یا لیت قومی یعلمون بما غفرلی ربی (ما مصدریه اوله یا صله ایچون ندر بمغفرة
ربی ویا موصول ایچون اوله تقدیری بالذی غفرلی ربی ویا استفهامیه اوله تقدیری (یالیت قومی یعلمون) بای شیء غفرلی
ربی دیمك اوله نه شی سببیله بنی یارلغه دی دیمك اولور معنای بیت غصون وجود اولیادن حاصل اولان وظهوره کلان هر
بر برك عمل وازهار کفتاری دغل دمبدم دیمشدرکه نولیدی بنم قومم بنی بیلهلردی وبن آنلره نه مرتبه نافع وپرسودم اکاه
اوله لردی (م ی) بانك می آمد زسوی هر درخت) سوی ما آیید خلق شوربخت هر برولینك درخت وجودی طرفندن
سیب پوسیده جمع ایدن خلقه بوندا وصدا کلوردیکه برم جانبمزه کلك ای بدبخت وشور طبیعت خلق برم ثمار پخته
وحلاوت آمیخته اولان میوه لرمزدن اکل قیلك ای قوم یابس حلق (م ی) بانك می آمد زغیرت بر شجر) چشمشان بستیم
کلا لاوزر) بو آیت کریمه سورهٔ لااقسم ده در (یقول الانسان) انسان دیه (یومئذ این المفر) یوم قیامتده قنده درفرار دیه
مفر یا مصدر یا محل فرار اوله یعنی نه یره درقجه جق یر (کلا) ردع در طالب مفری (لاوزر) لاملجأ ولا منجأ یعنی بر بوقدر
اشتقاقی وزردندر ثقل معناسنه بعضلر دیرلر که کل ما التجأت الیه وتحصنت به فهو وزرك (الی ربك یومئذ المستقر) سنك
ربکدر خاصة اول کونده استقرار عباد یعنی آنك مشیتنه وامرنه در هر کسك موضع قراری استدیکن
جنتنه ادخال ایدر واستدیکن جهنمنه ادخال ایدر معنی بیت هر اولیانك شجر وجودنده بو خلقه صدا کلوردیکه کلك
برم جانبمزه مراد دنیویه واخرویه کز حاصل اوله غیرت حقدن بونلره جواب کلوردیکه بز بونلرك کوزلرنی باغلدق
کلا لاوزر) حقا که بونلره ملجأ ومأوی یوقدر (ختم الله علی قلوبهم وعلی سمعهم وعلی ابصارهم غشاوة) در بونلرك
قلبلری مختوم وسمعلری ممهور وبصرلری نور ادراکدن دوردر (مثنوی) کر کسی میکفتشان کین سو روید *
تا ازین اشجار مستسعد شوید) اکر برکسنه بو خلق عالمه دیدیکه بو اولیای عظام واصفیای کرام جانبنه کیدلك
تا بو اشجار حقیقت اولان اصحاب ولایتدن سعادت طلب ایدیجی اولك (مثنوی) جمله میکفتند کین مسکین مست
از قضاء الله دیوانه شدست) جمله خلق بو داعی اولان کسنه یی تحمیق وتسفیه ایدوب دیه لردیکه بو سرخوش اولان
فقیر قضاء اللهدن دیوانه اولمشدرکه بزی برالای کسنه جانبنه اولیاء الله دندر دیو ترغیب وتحریض ایلرکه بز آنلرده ولایت
وکرامت اثرین کوره مز زوانلری اولیاء اللهدن اولمغه لایق بیله مز زدیه لر اولیاء الله جانبنه دعوت قیلان کسنه یی جنون
وسفاهته نسبت ایدوب بو فقیر مست قضاء اللهدن دیوانه اولمشدر دیو حقنده هرزه یه لر کما اخبر ابن الفارض
رضی الله عنه عن کمال نحوله (بیت) ولو قیل من تهوی وصرحت باسمها * لقیل کنی او مسه طیف جنتی (مثنوی
مغز این مسکین زسودای دراز * وز ریاضت کشت فاسد چون پیاز) خلق کمال غفلت وجهالتلرندن دیه لردیکه
بو مسکینك مغز دماغی سودای درازدن وماخولیا زحمتندن وجوع وریاضتدن پیاز کبی فاسد اولدی وعقل وادراکنه
نقصان کلدی خلقك بو عدم عرفانته سبب اولدرکه حضرت حقی بیلمکدن اهل اللهی بیلمك مشکل واصعبدر
انکیچونکه الله تبارك وتعالی بو قدر آیات عظیمه وبراهین جلیله ایله عیان اولمش وظهوره کلمشدر پس ادنی وعسیر در
عقل وادعانی اولان کسنه یه حضرت حقی بیلمك سهل وآساندر اما اولیاء اللهی بیلمك انبیایی بیلمکدن دخی صعب
اول جهتدنکه انبیا علیهم السلام تحری ودعوت شرطدر واولیایه استتار واختفا وترك تحری ودعوت واجب ولازمدر
پس انبیای عظامی اکثر خلق بو قدر تحری ودعاوی ایله بیله واتما (ما انتم الا بشر مثلنا) دیوب بشریتلرینه ناظر اولدیلر
مالهذا الرسول یأکل الطعام ویمشی فی الاسواق) دیمکله طعن واطاله قیلدیلر اولیای کرام رضی الله عنهم خود استتار
واختفا ایله موسوم وترك دعوا ایله موصوفدر ومعلوم بوکونه قومه عجبیدرکه خلق وانام وعوام کالهوام آنلره انکار قیله لر
وآنلر جانبنه دعوت قیلنلری جنون وحماقته منسوب ایدرلر (مثنوی) او عجب می ماند یارب حال چیست * خلق را
این پرده واضلال چیست) اول اولیا جانبنه دعوت قیلان وآنلره مرید اولان اول کسنه دخی بو خلقك کمال غفلت

وجهالتنه عجب قالور وتعجب واستغراب قيلوردير كه يارب بونه حالتدر خلق عالمه بو حجاب واضلال نه‌در (مثنوی)
خلق كونا كون باصد رأی وعقل * يك قدم آن سو نمی ارند نقل) صد عقل ورأيله كونا كون اولان خلق بو وليلر جانبنه
برقدم نقل كتورمزلر وكنديلرينی آنلرك حضورنه يتورمزلر (مثنوی) عاقلان وزيركان شان زاتفاق) كشته منكر
زينچنين باغی وعاق * بو خلقك عاقللری وزيركاری اتفاق واتحاد جهتندن منكر اولدی آنلرك انكار اوزره اتفاق
واجتماعندن وبونك كبی باغی وعاق اولملرندن وعاقللرينك عدوان وطغيانندن عاقللری متأثر اولوب آنلرك سوزنی
قبول قيلملرندن واول مريد اوليا وعارف احوال اصفيا اولان كمسه بو خلقك جهل وغفلتنه تعجب ديركه (مثنوی)
يا منم ديوانه وخيره شده * ديو چيزی مر مرا بر سر زده) الهی يا بن ميم خيره وديوانه اولمش ياخود بونلری شيطان
برشیء تحقيق بنم باشمه اورمش بو مصرعلرده اختصار واردر واستفهام قرينه سيله منفهم اولوب بوكونه تقدير
اولور (مثنوی) چشم می مالم بهر لحظه كه من * خواب می بينم خيال اندر زمن) كوزمی اووه‌رم يعنی دقتله
نظر ايلرم هر لحظه ده كه بن خواب وخيال می كورورم زمانه ده (مثنوی) خواب چه بود بر درختان می روم *
ميوهاشان ميخورم چون نكروم * خواب نه اوله بن خود فی الحقيقه درختلر اوزره كيدرم يعنی ارض حقيقتك
درختلری اولان اوليانك جانبنه سير ايدرم بونلرك فواكه معانی ومعارفندن وثمار اسرار لطايفندن يرم نيچون
تصديق ايلمزم (مثنوی) باز چون می بنكرم در منكران * كه همی كيرند زين بستان كران * كيرو چونكم نظر ايليم
منكرلره كه بو بستان الهی اولان اوليادن كران طوتمزم (مثنوی) با كمال احتياج وافتقار * زارزوی نيم غوره
جانسپار) كمال احتياج وافتقار ايله يارم غورهٔ انكور آرزوسندن اوتری جان ويررلر يعنی دولت ونعمت دنيوی
ولذت وراحت نفسانيه كه فی المثل نعمت آخرته نسبتله نيم غوره كبيدر بو خلق عالم كمال افتقار واحتياج ايله اول
نيم غوره كبی اولان نعمت نفسانيه نك آرزوسيچون جان اصمرلر ايچی وعمرلر ويريجيدر (مثنوی) زاشتياق وحرص يك برك
درخت * می زنند اين بی نوايان آه سخت) درختك بر يپراغنك حرصندن واشتياقندن بو بی نوا وبی نواله اولان خلق
محكم آه اورلر ومرتبهٔ آرزوو كوی احتياج ونيازده طوررلر (مثنوی) در هزيمت زين درخت وزين ثمار *
اين خلايق صد هزار اندر هزار) بويله ايكن بو ذكر اولنان درخت معنوی وثمار روحانيدن هزيمت وفرار ايلمكده درلر
بو خلايق يوز بيك بلا عدد (مثنوی) بازمی كويم عجب من بيخودم) دست در شاخ خيالی درزدم) دقوقی حضرتلری
كندی يه ديديكه كيروسويلرم عجبا بن بيخودميم الی بر خيال شاخنه می اورورم (م ی) حتی اذا ما استيأس الرسل بكو
تا يظنوا انهم قد كذبوا) اين قرأت خوانكه تخفيف كذب * اين بود كه خويش بيند محتجب) آخر سورهٔ يوسفده در
حتی اذا استيأس الرسل) حتی كلام محذوفك غايتيدر واكا متعلقدر كه سياق كلام اكا دلالت ايدر تقدير كلام بويله
ديمك اولديكه يا محمد بو كافرلر نعم ورخايه واموال واسباب دنيايه مغرور اولمسونلر نته كم بونلردن اول اولنلره دنيا دولتيله
اولقدر امهال اولنديلركه حتی رسوللر مأيوس اولديلر بونلر اوزره نصرتدن وبونلرك ايمانندن زيراكه كفر وعصيان اشتغال
وانهماكاری كالنده ايدی (وظنوا انهم قد كذبوا) انبيا ظن ايلديلر تحقيقا بونلری نفسلری تكذيب ايلديلر شول
حينده كه حق تعالی بونلره خبر ويرديكه سز منصور ومظفر اولورسز كفار اوزره وياخود (وظنوا) كفار ظن ايلديلركه
(انهم) تحقيقا انبيا (قد كذبوا) كذب ايتديلر بونلره اولان دعوتلرنده ووعد ووعيدلرنده وعن ابن عباس رضی الله عنه
ان الرسل ظنوا انهم اخلفوا ما وعدهم الله من النصر بو تقديرجه ظن خواطر بال وحواس نفس ووساوسله تعبير اولنور
وتراخیء امهال ده مبالغه دن اوتری يعنی انبيا كفارده بو امهالی كورديكی كبی خاطره ايلديلر كه موعده اولان نصرت
حقدن بونلره كذب اولنور خلاف اولنه لر وتخفيفله ده علی بناء الفاعل قراءتدر بو تقديرهم رسل ظن ايلديلركه
يعنی يقين بيلديلر كه تحقيقا بونلر كاذب اولديلر ويردكاری خبرلك قوملری قتنده علامت وآثارك تأخير وتراخيسی
سببيله (جاءهم نصرنا) بو انبيايه كلدی بزم نصرتمز (فنجی من نشاء) نجی تفعيل بابندن ماضی مجهولدر يعنی انبيا
ومؤمنيندن ديلديكمز نجات قيلندی (ولا يرد بأسنا) ای عذابنا (عن القوم المجرمين) قوم مجرميندن معنای بيت دقوقی
حضرتلری كندی يه ديديكه عجبا بن بيخودميم وكورديكم خواب وخياليدر كه بو خلق بنم كورديكم احوالدن
غافللردر پس بنه كندی يه ديديكم اكا اول (اذا استيأس الرسل) آيتن اوقو (تا يظنوا انهم قد كذبوا) يه كلنجه يه دك
ولو قراءتله اوقو كه كذبوا تشديدله اولميه بلكه تخفيفله اوله آيين بودركه كذب فعلنی تخفيفله قراءت ايتمك بو اوله كه كندوبی
محتجب كوره زيرا معنی بو تقديرجه وظنوا رسل ظن ايلديلر كه انهم تحقيقا بو رسل قد كذبوا كذب ايلديلر كلاملرنده
ودعوتلرنده زيرا حق تعالی بونلره نصرت وكفاره مغلوبيت وهزيمت وعده ايتمشيدی پس بو وعده نك تراخيسنده بونلره
خاطره اولدی نته كم دقوقی يه دخی عارض اولدی (مثنوی) در كمان افتاد جان انبيا * اتفاق منكری اشقيا) انبيای

عظام

عظام عليهم السلامك جانی شك وكمانه دوشدی اشقيا اولان منكرلرك اتفاقندن وكذلك دقوقينك واوليا جانبنه
دعوت قيلان مريدلرك جانی اكثر زمانده منكر اوليا اولان كمسه لر انكاری اوزره اصرار ونفاقندن وهم وكمانه دوشدی
مثنوی) جاءهم بعد التشكك نصرنا * ترك شان كو بر درخت جان برا) پس انبيايه كلدی بعد التردد نصرتمز بونلرك
تركنی سويله يعنی بونلری ترك ايله ای دقوقی ودرخت جانه ارتفاع ايله (مثنوی) می خور ومیده بدان كش روزيست *
هردم وهر لحظه سحرا موزيست) ای دقوقی واوليانك مريد صدوقی بو جان ميوه‌لرينی يی ودخی وير اول كمسيه كه
اكا روزی ونصيبدر هردم وهر لحظه انبيا واوليا جانبندن مستعد اولان طالبلره وثمار جانی يي كه راغبلره
سحرا موزاق واردر يعنی سببی خفی اولان وعيون خلقدن تستر قيلان وپرده ده قالان شيلری جان ميوه‌لرينی مرزوق
اولان كمسه‌لره اوكرتمكلك واردر ديمك اولور (مثنوی) خلق كويان ای عجب اين بانك چيست * چونكه صحرا
ازدرخت وبر تهيست) خلق دخی كمال غفلت وعدم قابليتلرندن ديرلردر كه ای عجب بو اوليايی تعريض ايدن
وآنلر جانبنه كيدن مريد ومستفيدلرين صيت وصداسی ندر كه بزه درخت جانبنه كلك وآنك ميوه‌سندن اكل ايلك ديرلر
وچونكه صحرای دنيا بركوردركه درختدن وثمردن تهيدر (مثنوی) كيج كشته‌ايم ازدم سودائيان * كه بنزديك
شما باغست وخوان) سودائيلرك بوكونه دمندن وكلمات غلط تو آمندن كيج اولدق بيزه ديرلر كه سزلك قتكزده باغ
وخوان واردر (مثنوی) چشم می ماليم اينجا باغ نيست * يا بيابانيست يا مشكل رهيست) بزكوزمزی اووه رزودقتله
نظر قيلرزكه بو ديدكاری محلده باغ وبستان ديدكاری بر بيابان در وياخود برمشكل يولدر پس برمشكل يوله باغ
وبستان ديمك وبر فقير وحقير وجوده شجرهٔ جنان وآنك سوزينه ثمرهٔ جان وجنان ديديكنه آب حيوان تعبير ايلمك
خيالات فاسده وكلمات بی فائده در ديديلر وحقيقته واقف وعارف اوله مدقلريچون بوكونه هرزه‌لر يرلر (مثنوی)
ای عجب چندين دراز اين كفت وكو) چون بود بيهوده ورخود هست كو) ای عجب بوقدر طول ودراز سوزدكلچی نيجه
بيهوده اولور كه احاديث صحيحه واخبار صريحه بونلر حقنده چوق واقعه اولمشدر بو كفت وكو بيهوده ايلمزوا كرخود بونلر
وارايسه وموجود ايسه قنی كتوركورنلم آنی تا بزه استدكمزی ويرسون ونه ديلرسك بزه اظهار قيلسون وياخود
برشمع نوار ودرخت ميوه‌دار شكلنده ظاهر اولسون وبزه كلسون يمش ويرسون تا بز آنی يييه لم آندن صكره اكا ولی ديه لم
بو خسه شمدی عالمده اوليا بوقدر اكرچه اوليا شكلنده يم دين چوقدر ديرلر امام شافعی رحمة الله عليه ديركه الناس
فی الاولياء وكراماتهم مختلفون فمنهم من ينكرها مطلقا وهؤلاء اهل مذهب معروف وعن التوفيق مصروف ومنهم
من يكذب بكرامات اولياء زمانه ويصدق بكرامات الاولياء الذين ليسوا فی زمانه وهؤلاء مثل بنی اسرائيل كما قال
الشاذلی رضی الله عنه والله ما هم الا اسرائيلية صدقوا بموسی وكذبوا بمحمد فی زمانهم ومنهم من يصدق كرامات الاولياء
علی الاطلاق ولكن لا يصدق باحد معين من اهل زمانه فهؤلاء كلهم محرومون ايضا زمانمزده اوليا بوقدر دين طائفه
ايچون كمال خجندی بر غزلنده يورلر (بيت) مكو اصحاب دل رفتند وشهر عشق شد خالی * جهان پر شمس تبريزست
مردی كو چو مولانا (مثنوی) من همی كويم چو ايشان ای عجب * اينچنين مهری چرا زد صنع رب) بن هم آنلر كبی
ديرم ای عجب بو نجلين برمهری رب العالمين حضرتلرينك صنعی بونلرك كوزی اوزره نيچون اوردی بو ختم نه ختمدر كه
بونلر بويله ظاهر واشكارا اولان كمسه لری كورمكه قادر اوله مزلر (مثنوی) زين تنازعها محمد در عجب * در تعجب
نيز مانده بولهب) بو ذكر اولنان تنازعلردن حضرت محمد مصطفی صلی الله عليه وسلم عجبده در وابولهب دخی تعجبده
قالمش يعنی سلطان انبيا بوقدر آيات باهره ومعجزات ظاهره ايله قومنی ايمانه دعوت ايلدكده ابوجهل وابولهب وبونلرك
توابع ولواحقی انكار واستكبار بونلری كورايليوب اول حضرتك عظم شاننه عارف وبصير اوله مدقلری ايچون
تعجبده قالديلر واول حضرت دخی بوقدر آيات باهره ايله بونلره ظاهر اولدقده اكا ايمان كتورمدكلرينه وكنديلرينی
مرتبهٔ اسلامه يتورمدكلرينه عجبده قالدی (مثنوی) زين عجب تا آن عجب فرقيست ژرف * تا چه خواهد كرد سلطان
شكرف) حضرت پيغمبرك بو عجبندن كفارك اول عجبنه دك فرق عظيم واردر وحضرت پيغمبر عليه الصلوة
والسلامك آنلر حقنده اولان تعجبی آنلرك قلبلرينك مختوم اولمسنده وآنلر بوقدر آيات وبراهين جليله يی كوردكدنصكره
ينه انكار واستكبار قيلمسنده در وكفارك حضرت نبی مكرم صلی الله عليه وسلم حقنده اولان تعجبلری اول حضرت
صورتا كنديلردن حقير وبی نوا وكنديلر اكابر واغنيادن ايكن كنديلرك اول حضرته تبعيت وانقيادی نفسلرينه
محال كلديكندن واول حضرت دعوت ايلديكی سعادت امور غيبيه‌دن اولديغندن ايدی كان اللرنده اولان
حاضر عزت ولذتی مخدوميتی موعود اولان عزت ولذت ايچون ايثار ايدوب مفقود ونا موجود اولان امور غيب ايچون
كنديلردن فقير بر بشره بنده وافكنده اولمق بونلره مستبعد ومستغرب كورنوردی پس بو اجلدن بونلرشان

حضرت نبیده تعبده قالورلردی پس بو عجب اول عجبك ماینده فرق عظیم واردر تا نه ایلمك استر اول سلطان اعظم اولان
پیغمبر علیه السلام حضرتلری بیلوره بیسن سلطان شکر فدن مراد پیغمبر علیه السلام اولسه ده یا خود اولمسه ده
جائزدر یعنی نه کار ایلمك استر پادشاه اعظم اولان خدا بیلور میسن بو انکار واستکبار سببیله اول کفاری نار ه واهل
انکاری هلاك و بواره لایق قیله وعاقبة الامر بونلری هلاك ایده دیمك اولور پس صدد دقوقی یه شروع ایچون خطاب
ایدوب بیوررلر (مثنوی) ای دقوقی تیزتر ران هین خموش * چند کویی چند چون قحطست کوش) ای دقوقی اشجار
ارض حقیقت اولان اولیا جانبنه تیزتر سور یا که اول ابسم نیچه سویلرسن نیچه چونکم اهل کوش قحط واذن واعیه
صاحبی کمیابدر (یك درخت شدن آن هفت درخت (مثنوی) کفت راندم پیشتر من نیك بخت * بازشدان هفت جمله
یك درخت) دقوقی حضرتلری دیرکه ایلرو سوردم بن نیکبخت یعنی مرتبهٔ کثیره یی قویوب مقام وحدته ایردم بن نیکو
طالع اول یدی عدد شجر جمله سی کیرو بر درخت باثمر اولدی ونفس واحد حکمن بولدی (مثنوی) هفت می شد فرد می
شد هر دمی * من چه سان می کشتم از حیرت همی) هر بر دمده بونلر بر اولدی وینه یدی اولدی یعنی مرتبهٔ کثرته
نظرا متعدد ومرتبهٔ وحدته نظرا متحد اولدیلر وجمع وفرقك میاننی جمع قیلان عارفلر جمیع اولیایی وجمله اصفیایی بویله
کوررلر بحسب التعین متعدد ومن حیث الحقیقه متحد ونفس واحد مشاهده قیلورلر لکن بو ایکی مرتبه نك احکامی
بر دمده ظهوره کلسه یعنی درحال بر نیچه رجال من حیث الصورة متکثر ومتعدد اوله وینه اول دمده حقیقتلری
ظهوره کلوب نفس واحد حکمن بولسه وبر سالك بو حالی ابتدای ظهورسر وحدت ذات دمنده مشاهده قیلسه
البته اکا موجب حیرت اولمق مقرردر نته کم دقوقی حضرتلرینه اول هفت عددك فرد اولمسی وینه عدد وکثرت
مرتبه سنه کلمسی حیرت ویردی پس اول حینده اولان وله وحیرتدن خبر ویروب دیرلر که بن نه کونه اولدم حیرتدن
بیلورمیسن یعنی واله ومتحیر اولدم همی همیدانی تقدیرنده اولور (مثنوی) بعد ازان دیدم درختان در نماز *
صف کشیده چون جماعت کرده ساز) اندنصکره اغاجلری نمازده کوردم صف چکمش جماعت کبی نمازده
دوزلمك ایتمش (مثنوی) یك درخت از پیش مانند امام * دیکران اندر پس او در قیام) بر اغاج اوکدن امام کبی اولمش
غیریلر آنك اردنده قیامده طورمش (مثنوی) ان قیام وان رکوع وان سجود * از درختان پس شکفتم می نمود)
اول قیام ورکوع واول سجود اغاجلردن زیاده بکا عجب کورندی (مثنوی) یاد کردم قول حق را ان زمان *
کفت النجم شجر را یسجدان) سورهٔ رحمانده اولان آیته اشارتدرکه بیوررلر (الرحمن علم القرآن خلق الانسان
علمه البیان) تفسیری بو جلدك اولنه قریب نواختن مجنون سرخنده مرور ایلدی آنده طلب اولنه (الشمس والقمر
بحسبان) شمس وقمر جاری اولور منازل وبروجلرنده حساب معلوم ایله وبونلرك جریان ودورانندن فصول اوقات
معلوم اولور (والنجم) وشول نباتاتکه یرده بته وساقی اولمیوب منبسط اوله (والشجر) دخی شول نباتاتکه ساقلری اوزره
قائم اوله (یسجدان) اول رحمانه سجده ایدرلر اطاعت مطیعان کبی پس دقوقی دیدیکه اول شجرلرك سجده سن
مشاهده قیلدقده قول حقی یاد ایلدم اول زمانده که (والنجم والشجر یسجدان) بیوردی اشجار ونباتاتك رکوع
وسجودی عند المحققین حقیقیدر مجازی دکلدر نته کم تسبیح وخشیت جمادات حقیقی اولدیغنه دلایل وبراهین جلد
اولده حنانه بیاننده وبو جلدده مارکیر حکایه سنده ذکر اولندی تکراره حاجت یوق پس جمیع جمادات ونباتاتك
حق تعالی یی عارف اولمسی وامرنه اطاعت وانقیاد قیلمسی ولسان ملکوتیه ایله مسبح اولمسی مقرر وثابت اولیجق
سجود ورکوعنه دخی بو نص شریف دلالت قیلور واصحاب شهودك مشاهده سی دخی شاهد اولور اولیاء اللهك
جمادات ونباتاتك بلکه جمیع ما فی الارض والسماواتك تسبیح وصلواتنی وسجود وطاعتنی مشاهده ایلملری خصوصنده
مقالات کثیره لری واقعه اولمشدر لازم اولان مجلده بیان اولندی تکراره حاجت یوقدر دقوقینك بو مشاهده سیدرکه
بی زانو وبی میان آنلری عیانا راکع وساجد کوردی نته کم خبر ویردی (مثنوی) این درختانرا نه زانو نه میان *
این چه ترتیب نمازست آنچنان) اول درختلرك نه زانو ونه میانی وار بلکه بی مفاصل واعضا راکع اولورلر وسجده
قیلورلر که کندی یه دقوقی بر سبیل تعجب بونه ترتیب نمازدر آنك کبی بی زانو وبی مفصل دیدکده (مثنوی) آمد الهام
خدا کای با فروز * می عجب داری ز کار ما هنوز) خدای متعالدن اکا الهام کلدیکه ای با فروز کاریمزدن سن بونی هنوز
عجب طوتر سن یعنی عجب طوتمه وکندیکی بحر حیرته اتمه بز اول پادشاه مطلقز که جمیع ما فی السموات وما فی الارض
بزم جنابمزده عابد وساجدلردر وآیات قرآنیه نك اکثری خود صراحة بو معنایه شاهدلردر پس خبر معاینه اولدی
وعلم الیقین وعین الیقین مرتبه سن بولدی کورکه اهل ظاهرك مذهبی نزده قالدی تسبیح وصلواته وسجود وطاعاته
حواس سلیمه واعضای مخصوصه لازمدر دیدیلر اسرار خدا ومشاهدهٔ انبیا واولیادن محروم اولور وبواطن اشیادن

بی خبر قالور دیمك اولور (هفت مرد شدن ان هفت درخت (مثنوی) بعد دیری کشت انها هفت مرد * جمله در قعده
بی یزدان فرد) کیج زماندنصکره اول یدی اغاج یدی مرد اولدی یزدان فرد ایچون جمله سی قعده ده ایدیلر وبو مردان
الهینك درختان شکلنده نمایان اولمسنده ورکوع وسجود قیامسنده سر دقوقی یه اشجار ونباتاتك سجود قیلمسنی
وتسبیح خوان اولمسنی اعلام ایچوندر پس ینه هفت مرد شکلنده مرئی اولملری اول نماز قیلان وساجد اولان اشجار
حقیقة اشجار اولمدیغنی اکا افهام ایچوندر (مثنوی) چشم می مالم که ان هفت ارسلان (تا کیانند وچه دارند از جهان
دقوقی حالندن خبر ویروب دیرکه کوزیمی اوورمکه اول هفت ارسلان تا کیملردر وجهانده بونلرنه کار طوترلر (مثنوی
چون بنزدیکی رسیدم من زراه * کردم ایشانرا سلام از انتباه) چونکم بونلره قریب یتشدم بن بولدن بونلره سلام ایلدم
انتباه وبیقظه بوندن (مثنوی) قوم کفتندم جواب ان سلام * ای دقوقی مفخر وتاج کرام) قوم بکا اوسلامك
جوابنی دیدیلر ای مفخر وتاج کرام اولان دقوقی دیمکله تکریم ایلدیلر (مثنوی) کفتم اخر چون مرا بشناختند *
پیش ازین برمن نظر انداختند) کندی کندیمه دیدم آخر بونلر بنی نیجه اکلدیلر بوندن مقدم خودبنم اوزریمه
نظر ایتدیلر وبنمله مقالات ایتدیلر (مثنوی) از ضمیر من بدانستند زود * یکدکر را بنکریدند از فرود) بنم ضمیرمده
اولان خاطره یی علی الفور بیلدیلر بری برینه اشغه دن یوقارو باقشدیلر (مثنوی) پاسخم دادند خندان کای عزیز *
این بپوشیدست اکنون بر تو نیز * بکا جواب ویردیلر کولرك بویله دیو که ای عزیز بو معنی اورتلمش میدر سنك
اوزریکه الان (مثنوی) بر دلی کو در تحیر با خداست * کی شود پوشیده راز چپ وراست) دخی بو برکوکل اوزره که
اول کوکل خدانك عشق وتجلیسی ایله تحیرده در قچن پوشیده اولورا کا یمین وشمالك رازی یعنی اکا هر طرفك ویا خود عالم
ارواح وعالم اشباحك اسراری قچن مستور اولور یعنی مستور اولمزدیدیلر (مثنوی) کفتم ار سوی حقایق بشکفند *
چون ز اسم حرف رسمی واقفند) بن ینه کندی کندیمه دیدمکه اکرچه بونلر حقایق جانبنه اچلمشدر یعنی ابدال خدا
واولیای باهدی اکرچه حقایق اشیاء جانبنه واقف اولمشلر واطلاع بولمشلردر لکن نیجه رسمه ولفظه منسوب اولان
حروفك اسمندن واقفلردر یعنی اولیای کرام رضی الله عنهم موجوداتك حقیقتلرینه وکائناتك ماهیتلرینه
مطلع اولسه لر عجب دکلدر لکن بو جهله رسمی ولفظی اولان حروفك اسملرندن اکاه اولوردیدیلر که نیجه رسمی اولان
اسمی بیلوب ای دقوقی مفخر وتاج کرام دیو بکا خطاب ایلدیلر (مثنوی) کفت اکر اسمی شود غیب از ولی *
ان ز استغراق دان نه از جاهلی) بو نفس واحده منزله سنده اولان ابدال سبعه بکا دیدیکه ای دقوقی اکر اسامئ اشیادن
بر اسم ولیدن غیب اوله ونامعلوم قاله اول اسمك نامعلوم اولمسی غیب اسامئ اشیایی بیلمامسی وکشف ضمائر وخواطر
قیلمامسی وکونده متصرف اولمامسی جهالتنه وعدم ولایتنه دلالت قیلمز ودخی متصرف فی الکون اولان وکشف ضمائر
وخواطر قیلان وابدال مرتبه سی بولانك بونلردن خالی اولان ولی کامل اوزره افضل اولمسی لازم کلمز زیرا چوق واردرکه
امور دنیه دن غیری یه مطلع دکلدر مع انه امور غیبیه یه مطلع اولندن واظهار کشف وکرامت قیلندن افضلدر
وبو خصوصده دلائل وبراهین قتی چوقدر جمله دن بری تأبیر نخل قصه سیدرکه حضرت رسول علیه السلام ناسدن
خرمانك ارککندن بر مقدار اغاج کسوب دیشیسنه ادخال ایلمکی نهی بیوردیلر اول سنه اصلا خرما بتمدی حضرت
رسوله اول زمانك خلقی کلوب دیدیلر که یا رسول الله مجربمز اولان کاردن نهی بیوردیکز خرما بتمدی حضرت نبی مکرم
صلی الله علیه وسلم بیوردیلر که انتم اعلم بامور دنیاکم پس آنلرك امور دنیایه اعلم اولمسندن حضرت نبی اوزره افضل
اولمسی لازم کلمز کذلك ابدالك اسم ورسمه واقف اولدقلرندن دقوقی اوزره فضیلتلرنی مستلزم اولمز وحضرت ابو بکرله
حضرت عمر رضی الله عنهمانك اسارای بدر حقنده اولان ماجراسی دخی بو معنایه شاهد اولورلر اهل تفسیر سورهٔ انفالده
(ما کان لنبی ان یکون له اسری) سبب نزولنده دیمشلرکه در بدر غزاسنده یتمش کسه اکابر کفاردن اسیر اولدی
وحضرت نبی علیه السلام اصحاب کرام ایله آنلر حقنده مشاوره قیلدی حضرت عمر رضی الله عنه دیدیلر که یا رسول الله
بو کافرلری قتل ایده لم بحمد الله که حق تعالی بزی فدادن مستغنی قیلدی وحضرت ابو بکر رضی الله عنه بیوردیلر
یا رسول الله اشارت بیورك که بو اسیرلری بیع ایده لم حضرت نبی علیه السلام قول صدیقه میل بیوردقلرنده بو آیت کریمه
حضرت عمرك رأیی اوزره نازل اولدی وفدایی منع قیلوب اول اسیرلری اولدردیلر پس حضرت ابو بکر رضی الله عنهدن
افضل اولمق لازم کلمز وبوندن ماعدا بر دلیل دخی اولدرکه حضرت ابو بکر رضی الله عنهدن خارق عاده اصلا برشئ نقل
اولنمامشدر وحضرت عمر رضی الله عنهدن چوق خوارق عادات ظهوره کلمشدر مع هذا ینه حضرت ابو بکر رضی
الله عنه اتفاق اوزره آندن افضل اولمش کما قال الشیخ فی الفتوحات لم ینقل عن ابی بکر الصدیق رضی الله عنه من الخوارق
مع تفوقه بالاجماع فی ایمانه وتصدیقه علی سائر الصحابة وقد وردت فی شأنه احادیث کثیرة منها قال علیه السلام ان الله

يتجلى لاهل الجنة عامة ولابى بكر خاصة وشيخ حضرتلرى قصهٔ لوطيه نك آخرنه قريب محلده بعض ابدالدن شيخ
ابومدينك آنلر اوزره افضل اولمسى خصوصنده بوكونه حكايه يورورلر قال بعض الابدال للشيخ ابى مدين بعد السلام
عليه يا ابا مدين لم يعص علينا شئ وانت تعتاص عليك الاشياء ونحن نرغب فى مقامك وقال صلى الله عليه وسلم
فى هذا المقام عن امر الله بذلك (ما ادرى ما يفعل بى ولا بكم ان اتبع الا ما يوحى الى) معناسى بودركه بعض ابدال
شيخ عبد الرزاقه ديديلر يا عبد الرزاق شيخ ابومدينه بزدن سلام ايلدكدنصكره ديكزكه ابدال خدايتچون بزم اوزريمزه
برشئ صعب وشديد ومشكل وپيچيده اولمزوسن بركمسه سن سنك اوزركه اشيا پيچيده ومشتد اولور اسان اولمز وحال
بوكه بز سنك مقامكه رغبت ايلرزوسن بزم مقاممزه رغبت ايلمزسن شيخ رحمه الله حضرتلرى وكان كذلك ديوب يعنى شيخ
ابومدين بويله بركمسه ايدى ديدكدنصكره ديركه حضرت نبى عليه السلام اللهك اكا اولان امرندن مخبر اولديغى حالده
شو مقامده ديديكه يعنى شو عجز وضعف وعبوديتله متخلق وغيبده اولان امور علمله متحقق اولديغى مقامده يورديلركه
بن بيلمزم بنم ايچون نه اشلنور ودخى سزكچون نه اشلنور بو آيتك تفسيرى جلد اولده وزير حكايه سنده در خيالاتش
چو سوفسطا ييم بيتنده مرور ايلدى وحضرت رسولك موزه لرين برعقاب قاپديغى حكايه سى دخى بو معنايه
شاهد اولور حكايه سى بو جلدك آخرينه قريب كلور زيرا اول حضرت اول حينده كندى حاللرينه مشغول ايكن
مارسياهك موزه ايچره كيرديكنى كورمديلر وبيلمديلر حق تعالى عقابه الهام ايدوب اول كوردى قصه سى بعينه
مسطوردر پس بو مقدمه معلوم اولديسه ما نحن فيه اولدركه اكر برشئ دنى وليدن غائب اولسه وولى اولان كمسه
كشف خواطر وضمائردن واحوال غيبه اطلاعندن بى خبر وبى شعور اولسه آنى ولى خدانك جهلندن وعدم
فضلندن بيلمه بلكه حق تعالينك ذات وصفاتى بحرينه مستغرق اولمسندن بيلكه حين استغراقده وكندى حاللرينه
اشتغالده احوال عالم ايله مقيد اولمزلر ديمك اولور (مثنوى) بعد ازان كفتند مارا آرزوست * اقتدا كردن بتواى
پاكدوست) آندنصكره بكا اول رجال وابدال بى ريب ديديلركه بزه آرزو واردر سكا اقتدا ايتمكه كه اى پاكدوست (مثنوى
كفتم آرى ليك يك ساعت كه من * مشكلاتى دارم از دور زمن) بن دخى بونلره ديدمكه بلى برساعت مهلت ويركه
بن برنوع مشكللر طوترم زمانك دورندن وفلكك سيرندن بولايكه شرف صحبتكزله اول مشكل اولان قيدلر
حل اوله وروحم قيودات زمانه دن قورتله ونجات بوله بونده تنبيه واردر شول كمسه يه كه امامت وخلافته مستحق اوله
واكا مقتدالق تكليف قيلنه كركدركه دقوقى وار بهانه ايليه على الفور ترك صحبت وقبول امامت قيلميه ورياست
وخلافته تا كون ومكان قيدندن قورتلمينجه ودور زماندن اولان مشكلات اكا حل اولمينجه طالب وراغب اولميه
تا بركت صحبت مشايخدن محروم قالميه نته كم دقوقى اول اصحاب ولايته ديدى (مثنوى) تا شود آن حل بصحبتهاى
پاك * كه بصحبت رويد انكورى زخاك) تاكم بنم اول مشكلات بشريه ومغلقات طبيعيه م پاك اولان صحبتلريكز
سببيله حل اوله كه اوزم صحبت سببيله خاكدن بتر ولذت وحلاوت مرتبه سنه يتر (مثنوى) دانهٔ پر مغز
با خاك دژم * خلوتى وصحبتى كرد از كرم) مثلا برايچى طولو دانه چركين وقرا طپراغله برمدت برخلوت وصحبت ايلدى
كرمندن (مثنوى) خويشتن درخاك كلى محو كرد * تا نماندش رنك وبو وسرخ وزرد) اول دانهٔ پرمغز كندوين
بالكليه صحبت خاكده محو ايلدى برمرتبه كه حتى آنك رنك وبوبى وسرخ وزردلكى قالمدى نته كم عند المشايخ شرط
صحبت دخى بودركه سالك كندوبى صحبت مربىٔ كاملده رنك وبوبى وجمله اوصاف خوبى قالمينجه يه دك
محو وفانى ايليه (مثنوى) از پس آن قبض محو او نماند * پركشاد وبسط شد مركب براند) اول دانهٔ فانينك بعد المحو
فيضى قالمدى برك وشاخدن قنات اچدى ومنبسط اولدى ومركب وجودى خاك اوزره سوردى كذلك دانهٔ وجود
سالك صحبت مربىٔ كاملده كه محو اوله بعد هذا المحو آنك بشريته متعلق اولان انقباضى قالمز پر حال وعقل وبال
آچر ومنبسط اولوب هواى عشق بازى اوزره اوچار ومركب همتن دقوقى وار حقيقت جانبنه سوروب عالم صورتدن
ايلرو كچر (مثنوى) پيش اصل خويش چون بى خويش شد * رفت صورت جلوهٔ معنيش شد) كندى اصلنك اوكنده
بركمسه كه بى خود اولدى وكندوبى فانى قيلدى صورت كتدى يعنى صورته متعلق اولان اسم وعادت زائل اولدى
واكا معنى جلوه سى حاصل اولدى وباطن ترقيسى ظهوره كلدى (مثنوى) سرچنين كردند هين فرمان تراست *
تف دل از سرچنين كردن بخاست) دقوقى حضرتلرى ديرلركه بن اول كرامه بويله سويلدم آنلر دخى باشلرين شويله
ايلديلر وفرمان سنكدر اى دقوقى ديو سويلديلر يعنى باشلريله فرمان سنكدر ديمك معناسنى مشعر وكار سكا مفوضدر
ديمك فحواسنى هم اشارت ايلديلر نته كم اكثرى پرده نوله معقول ديه جك محلده بو ادايى مشعر باشلر يله اشارت ايدرلر
دقوقى ديركه بونلر باشلرينى بويله ايلسندن بكا كرميت دل وشعلهٔ باطن قالقدى وسردرونمه غالب اولدى (مثنوى)

ساعى با آن كروه مجتبا * چون مراقب كشتم واز خود جدا) اول كروه مجتبا ايله برساعت مقدارى چونكم مراقب اولدم
وكندمدن جدا اولدم ومفارقت قيلدم (مثنوى) هم دران ساعت زساعت رست جان * زانكه ساعت پير
كرداند جوان) هم اول ساعتده جان ساعت قيدندن قورتلدى وعالم بى تلوينه وصول بولدى ومشكلاتى حل اولدى
اول اجلدن ساعت قيدندن قورتلديكه عالم ساعت جوانى پير ايلر وانسانى حالدن حاله تبديل وتغيير قيلر (مثنوى)
جمله تلوينها زساعت خاستست * رست از تلوين كه از ساعت برست) جميع تلوينات وتبديلات عالم ساعت ومرتبهٔ
شهادتدن قالقمش وحاصل اولمشدر تلوين وتحويلدن قورتلدى اول كمسه كه آن وساعت مرتبه سندن
خلاص اولدى (مثنوى) چون زساعت ساعتى بيرون شوى * چون نماند محرم بيچون شوى) چونكم اى سالك
ساعات عالمندن وجهات مرتبه سندن برساعت مقدارى بيرون اوله سن وعروج قيله سن چون قالمز يعنى كيف
وكم متصور اولمز محرم حرم بيچون اولورسن وحالت وكيفيتى اولميان عالمه وصول بولورسن (مثنوى) ساعت از بى ساعتى
آكاه نيست * زانكش آن سو جز تحير راه نيست) اهل ساعت بى ساعتلك عالمندن وبو عالمك اهلندن آكاه دكلدر
زيراكه اول ساعت اهلندن اول جانبنه تحيردن غيرى يول يوقدر (مثنوى) هر نفررا برطويلهٔ خاص او *
بسته اند اندر جهان جست وجو) اهل ساعتدن واهل عالم بى ساعتدن هر برنفرى اول نفره مخصوص اولان طويله
اوزره باغلمشلردر بو جست وجو ورنك وبو جهانده زيرا ساعت اهلى بى ساعت اولان عالمك مشاهده سنه واهلنك
مرتبه سنه ايرمز بى ساعت اولان عالمك اهلى دخى كذلك اهل ساعت ومحبوسات عالم طبيعت مرتبه سنده طورمز
وآنلرك مشربندن حظ آلمز (مثنوى) منتصب برهر طويله رايضى * جز بدستورى نيايد رافضى) زيرا هر برطويله
اوزره يعنى هر برمرتبه نك اهلى اوزره عالم غيبدن بررياضت دهنده وضبط كننده نصب اولنمش وموكل
قيلنمشدر كما قال الله تبارك وتعالى (ان كل نفس لما عليها حافظ) وكما قال عليه السلام ما منكم من احد الا وقد وكل
عليه قرينه من الجن وقرينه من الملائكة قالوا واياك قد وكل يا رسول الله قال نعم واياى ولكن الله اعاننى
فاسلم على يدى فلا يأمر فى الا بخير پس موكل اولان ملائكه نك دستورى يسزكله مز برطويله يى رافض اولان
كمسنه يعنى برمرتبه يى تارك اولان كمسه آنك اوزرينه مسلط اولان ملائكه نك دستورى اولمينجه
اول مرتبه دن قورتلوب ديلديكى مقامه واصل اوله مز نته كم يورورلر (مثنوى) از هوس كر از طويله
بكسلد * در طويلهٔ ديكران سردركند) هوسندن اكر برطويله نك اهلى مقيد اولديغى طويله دن منقطع اوله
غيريلرك طويله سنده باش ايلسه يعنى غير كمسه لرك مرتبه سنه باش كتورسه وكندوبى آنلر مقامنه
يتورسه (مثنوى) در زمان آخرجيان چست وخوش * كوشهٔ افسار او كيرند وكش) فى الحال يا خود اول
زمانده واول حينده چست وخوش اولان اخور جيلر يعنى مدبرات عالم اولان ملكلر ويا خود متصرف عالم وآدم اولان
ملكلر آنك كوشهٔ افسارنى وقوالتوغنى يعنى عنان اختيارنى واوباط اقتدارنى طوترلر واولكى مقامنه ايلتلر (مثنوى
حافظانرا كر نه بينى اى عيار * اختيارت را ببين بى اختيار) اكر سنك اوزريكه موكل اولان وسنى حفظ قيلان
ملكلرى سن كورمزسك اى عيار واى مرد كار كندى اختياريكى اختيارسز كور يعنى برشيئى اختيار ايتمكه
واختيار ايلديكك جانبه كيتمكه قادر دكلسن (مثنوى) اختيارى ميكنى ودست وپا * بركشاده ستت چراحبسى چرا
نته كم برشئى اختيار ايله ايلرسن والك واياغك اچق اولمشدر نيچون محبوسسن نيچون اول اختيار وكزيده ايلديكك
شيئى نيچون بوله مزسن وحبس اولديغك مرتبه دن توجهله تجاوز قيله مزسن بو فاسخ نيت اولان كدر وفسخ عزيمت قيلان
نه كمسه در (مثنوى) روى در انكار حافظ برده * نام تهديدات نفسش كرده) يوزيكى سكا موكل اولنه وسنى حفظ قيلنه
انكارا تمسكك جانبنه ايلتدك اول سنى من حيث الباطن حافظ اولنه واختيار ايلديكك مرتبه لردن تحويل قيلنه
تهديدات نفس ديو نام سويلدك يعنى چون سنك اوزريكه موكل اولان حافظلر من حيث الباطن سنى برشيئدن منع
وتحويل ايلسه لر آنى نفسك تهديدى قياس ايدوب اول حافظلرك باطنا اولان منع وتخويفنه تهديدات نفس ديو نام
ايلرسن وحافظ وموكل يوقدر ديو سويلرسن حال بوكه حق تعالى حضرتلرى بزه كلام مجيدنده برقاچ موضعنده
خبرويردى نته كم سورهٔ رعدده يورر (له معقبات من بين يديه ومن خلفه يحفظونه من امر الله) وقال الله تعالى فى سورة
الانفطار (وان عليكم لحافظين كراما كاتبين يعلمون ما تفعلون) وقال فى سورة قاف (ما يلفظ من قول الا لديه رقيب
عتيد) (پيش رفتن دقوقى با مامت (مثنوى) اين سخن پايان ندارد تيز دو) هين نماز آمد دقوقى پيش رو) اول قوم اكا ديديلر
بو سوزك پايانى طوغرز تيز يل اكاه اول نماز وقتى كلدى اى دقوقى ايلرو يورو دخى ديديلر (م ى) اى يكانه هين دوكانه بركذار *
تا مزين كردد از تو روزكار) اى يكانهٔ آفاق اكاه اول دوكانه يى ادا ايله يعنى ايكى ركعتى قيل تاكم سندن روزكار مزين اوله

ونور طاعتكله جهان رونق بوله وايكى ركعتدن مراد صباح نمازى اولقدر زيرا فرايضده آندن غيرى ايكى ركعت بوقدر
واماملك قيلنان فرايضده آندن غيرى دكلدر وبونى اقتضا ايدر (مثنوى) اى امام چشم روشن در صلا * چشم روشن
بايد اندر پيشوا) اى صلاتده چشم روشن اولان امام پيشوا ومقتدا القده چشم روشن كركدر (مثنوى) در شريعت
هست مكروه اى كيا * در امامت پيش كردن كوررا) زيرا شريعتده مكروه اولدى اى اولو امامتده ايلروا يتمكلك
كورى كما قال صاحب الدرر والغرر وكره امامة الاعمى لانه لا يتوقى النجاسة ولا يهتدى بنفسه الى القبلة
ولا يقدر على استيعاب الوضوء غالبا (مثنوى) كرچه حافظ باشد وچست وفقيه * چشم روشن به اكر باشد سفيه)
اكرچه حافظ كلام الله اولورسه وچست وفقيه دخى اولورسه بنه چشم روشن يك اولورا كرخفيف العقل دخى
اولورسه ده سفيه اكرچه سفيهدر لكن نجاستدن توقى ايلر وكور اكرچه قارى وفقيهدر لكن نجاستدن پرهيزه قادر
دكلدر اما امامته ايسه طاهر اولمق واجبدر روا بهذا سفيهك امامتى كوردن اولى اولدى اكر سؤال اولنورسه كه فقهادن
بعضيسى اعمانك امامتنى جائز كورمشلردر وبو حديث شريفله استدلال قيلمشلردر كه انس حضرتلرندن روايت اولندى
قال النبى صلى الله عليه وسلم استخلف ابن ام مكتوم يومئذ الناس وهو اعمى بوكه جواب ايكى وجهله اولور وجه اول
فقهانك قوليدركه زين العرب بو حديثك شرحنده ديروا استخلاف ابن ام مكتوم يدل على جواز امامة الاعمى
والكراهة انما هى اذا كان فى القوم سليم اعلم منه اومساو له ووجه ثانى محقق اولان عرفانك قوليدركه ديرلر
ابن ام مكتوم اكرچه ظاهرا اعمى ايدى ولكن باطنا روشن دل وبينا دل ايدى واصل اعمى عند اهل التحقيق بصرى كور
اولان دكل بلكه بصيرتى كور اولاندر كم حديث شريف بو معنايه دلالت ايلر كه حكيم وبيهقى عبد الله بن جراددن
روايت بيورديلر قال عليه السلام ليس الاعمى من يعمى بصره انما الاعمى من تعمى بصيرته وحضرت خداوندكارك
دخى كوز ظاهردن كوز باطنى قبيح ونجاسات ظاهرهدن نجاسات باطنهيى خبيث ايراد ايلمرى بو معنايه شهادت قيلر
پس سبب كراهيت نه ايديكن بيانه شروع ايدوب بيوررلر (مثنوى) كوررا پرهيز نبود از قذر * چشم باشد اصل پرهيز
وحذر) كورك امام اولمسى انكيچون مكروهدر كه كورك قذردن پرهيزى اولمز واصل پرهيز وحذر كوزدندر (مثنوى)
او پليدى را نبيند در عبور * هيچ مؤمن را مبادا چشم كور) كور عبور ومرور وقتنده پليدلكى كورمز هيچ مؤمنلرك
كوزى كور اولمسون (مثنوى) كور ظاهر در نجاسة ظاهرست * كور باطن در نجاسات سرست) ظاهر كورى
نجاسات ظاهرهدهدر وكور باطن نجاسات سردهدر (مثنوى) اين نجاسة ظاهر از آبى رود * آن نجاسة باطن افزون
مى شود) بو نجاسات ظاهره بر صودن كيدر ومصلى كندى بى آبله تطهير ايدر روا ونجاسات باطن آب ايله كتمز وكتدكجه
زياده اولور (م ى) جز باب چشم نتوان شستن آن * چون نجاسات بواطن شد عيان) اول نجاسات باطنى آب چشمدن
غيريله يومغه كمسه قادر اولمز چونكم نجاسات باطن عيان وبيان اوله (مثنوى) چون نجس خواندست كافر را خدا
آن نجاست نيست بر ظاهر ورا) سورهٔ توبهده (يا ايها الذين آمنوا) اى اللهه ايمان كتورنلر (انما المشركون نجس)
مشركلر دكلدر الا نجسدر باطنلرينك خباثتندن اوترى انجاسدن اجتناب اولديغى كبى بونلردن دخى اجتناب لازمدر
عن ابن عباس اعيانهم نجسة (فلا يقربوا) پس لازمدركه قريب اولميهلر (المسجد الحرام) كعبهٔ مكرمهيه نجاستلرى
اولديغندن (بعد عامهم هذا) بو سنهٔ بر أتدن صكره وسنهٔ برأت هجرتدن طقوز ييل صكره ايدى ويا حجة الوداع مراد اوله
بو آيتك مستوفى تفسيرى دردنجى جلدك اولنه قريب معالجه كردن برادر دباغ سرخندهكاور معناى بيت چونكم
خداى متعال كلام مجيدنده كافره نجس اوقودى اول نجاست كافرك ظاهرى اوزره يوقدر (مثنوى)
ظاهر كافر ملوث نيست زين * آن نجاست هست در اخلاق ودين) زيرا كافرك ظاهرى ملوث دكلدر بو نجاست ظاهرهدن
اول نجاستدن مراد اخلاق ودينده اولان نجاست اولدى اخلاقك نجاستى اخلاق رديه واوصاف ذميمهدر وطهارت
تهذيب اخلاق ايتمكله اولور ودينده اولان نجاست شرك وكفر وعدم اطاعتدر طهارتى توحيد وايمان وطاعتله
اولور انواع طهاراتى جلد ثانيده شبان حكايهسنده در نماز اويا الو دست خون بيتنده بيان اولنمشدر آنده طلب اولنه
مثنوى) اين نجاست بويش ايد بيست كام * وان نجاست بويش از رى تا بشام) بو نجاسات ظاهرهنك رايحهسى انجق
يكرمى اوتوز آدمدن كاور واول نجاست باطنهنك رايحهسى عجم ديارنده اولان رى شهرندن شامهدك كاور يعنى
خباثت باطنهنك اثرى وخبثى مسافهٔ بعيدهيه كيدر ونيجه كمسهلره ايذا وجفا ايدر (م ى) بلكه بويش آسمانها بردود
بر دماغ حور ورضوان برشود) بلكه نجاسات باطنهنك رايحهسى آسمانلر اوزره كيدر ودماغ حور ورضوانه صعود ايدر
كما روى ان الملائكة يتألمون من نتن فم المغتابين (مثنوى) انچه مى كويم بقدر فهم تست * مردم اندر حسرت
فهم درست) اول نسنهيى كه نجاسات باطنيهنك ذم وقدحى خصوصنده سويلرم برمفحواى كلموا الناس على قدر عقولهم

سنك فهمك مقدارى يوخسه كنهيله دكلدر وفهم صحيح ودرستك آرزو وحسرتندن اولدم يعنى قتى كمياب اولديغندن
بوله ميوب عاجز قالدم فى الحقيقه فهم درست وسوزا كار اذعان چست صاحبى زمانهده اكسير اكبر وكبريت
احمر مقولهسيدر كه يوز آدمده برين فهم صاحبى بوله مزسن كما قال عليه السلام الناس كابل مائة فيها راحلة واحدة (م ى)
فهم آبست ووجود تن سبو * چون سبو بشكست ريزد آب ازو) بو بيت سؤال مقدره جواب اولور كانه برقائل ديركه
فهمدن زائل اولور ونه وجهله محفوظ ومصون قالور پس استعارهٔ تمثيليله طريقى اوزره بيوررلركه فهم وذكا فى المثل
صو در وتنك وجودى سبودر چونكم سبوى تن سنك اشغال جسمانيه وهوا وهوس نفسانيه ايله صندى آب فهم
آندن دوكلور وفراست وكياست عبث يره ضايع اولور (مثنوى) اين سبو را پنج سوراخست ژرف * اندرونى آب ماند
خود نه برف) على الخصوص بو سبوى بدنك بش دلكى واردر عظيم وبزرك كه آندن مراد حواس خمسهٔ ظاهرهدر
پس اول سبوى تنده نه آب فهم قالور ونه آب فهمك مادهسى اولان وآسمان حقيقتدن نزول قيلان برف فطنت
وكياست قالور كركدركه سالك سبوى جسمنى سنك اشغال جسمانيه ايله قرمقدن وحواس خمسهٔ ظاهره لوله لرين محرماته
كشاده قيلمقدن حذر ايليه تا كم آب فهم وفراستى كامل اوله قلت معرفت وعدم فراست نجاستندن كندوبى
طاهر قيله (مثنوى) امر غضوا عن هوا ابصاركم * هم شنيدى راست ننهادى توسم) بو آيت سورهٔ نورده در تفسيرى
جلد اولده عرب باديهنشين حكايهسنده كچدى آنده طلب اولنه معناى بيت هوادن كوزلريكزى يومك ديمك امرينى
هم سن اشتدك كه طوغرى قومدك اياغكى طريق حقه بونى اشتمش ايكن (مثنوى) از دهانت نطق فهمت را برد *
كوش چون ريكست فهمت را خورد) اول بش سوراخدن بريسى دخى دهانكدر دهانك جهتندن سنك نطقك
فهمكى كيدر رما لا يعنى وكلام بيهوده وبى معنى سويلمك فهم وكياستى ازاله ايلمسى مقرردر ولهذا قال عليه السلام
من وقى من شر غبغبه وذبذبه فقد وقى قولاق دخى قوم كيبدر فهمكى ايچر يعنى هزل ودروغه قولاق طوتمق وكلام
بى معنى وما لا يعنى استماع ايتمك فهمكى وادراككى ضايع ايدر (مثنوى) همچنين سوراخهاى ديكرت *
مى كشايد آب فهم مضمرت) بونلر كبى غيرى سوراخلرك دخى درونكده مضمر اولان فهمك وكياستك آبنى
جذب ايدوب چكر فمن اراد حفظ قلبه تعليق ابواب الحواس ليسد طرق الوسواس فيكون فهمه مجموعا بالا حتباس
حتى يصير كامل الفهم والا كياس (مثنوى) كرز دريا آب را بيرون كنى * بى عوض آن بحر را هامون كنى) اى آب فهم
وكياستك حواس خمسه سوراخلرندن عبث يره خرج ايلين كمسه كركدركه خرج ايلديكك قدر آنك يرينه عوض
وبدل تحصيل ايدهسن اكر دريادن صويى بلا عوض ولا بدل طشره ايليهسن اول بحرى دبدز بر قورى يرايلرسن
مثنوى) بى كه هست ارنى بكويم حال را * مدخل اعواض را وابدال را) بى كاهدر يعنى وقتك تحملى يوقدر يوخسه
حقيقت حالى سويلدم بدللرك مورد ومدخلنى بيان ايلردم نه كم مصرف مخرجى بيان ايلدم مدخل فهوم وعلوم
من حيث الظاهر سمعدر نه كم ابتداده بشنو ازنى بيتنده بيان اولندى ومن حيث الباطن قلب بى طمع وعقل
چون سمعدر پس درياى معنوى اولان درونه درياى بيرونى مثال كتوروب غايى مشاهده قياس ايلمك ايچون بويله
بيوررلر كه (مثنوى) كان عوضها وان بدلها بحر را * از كجا آيد زبعد خرجها) اى مدخل اعواض ابد الدن غافل اولان
بحر ظاهرك اول عوضلرى وبدللرى نه يردن كلور بو قدر خرجلردن صكره مثلا اول خرجلر بودر (مثنوى) صد هزاران
جانور زومى خورند * ابرها هم از برونش مى برند) صد هزاران مرغ وماهى وجانور اول بحردن برلر ايچرلر وبونلر دخى
اول دريانك ظاهرندن نشف ايدوب جوانب ارضه امطار ايلتورلر (م ى) باز دريا عن عوضها مى كشد * از كجا دانند
اصحاب رشد) كير واول دريا اول خرج وصرف ايلديكى مياهك عوضلرنى كنديه جذب ايدوب چكر اصحاب
رشد وارباب فهم وخرد بيلورلر كه نه يردن چكر الله تعالى بحرك وجودنده بر قوت جاذبه وضع ايلمشدر كه ارضك عروق
مجارى سنده اولان آب وانهارى كنديه جذب ايلر وارضه دخى سحاب مطره امداد ايلر وسحاب ارضه
خرج وبخش ايلديكنى ينه دريادن اخذ ونشف ايلر بو قول حكما در اما قول عرفا اولدر كه حق تبارك وتعالى هر شيئك
ذاتنه مناسب غداسنى خلق وايجاد ايلر وآنك وجودنك قيامى مقدارى اكا اعطا وامداد ايلر پس هر باركه دريادن
بر مقدار ماء خرج وصرف اوله بدل ما يتحلل اكا انهار وجداول عوض ويريجى بحرك وجودى يرنده طورر پس
بحر خرج وصرف ايلديكى ابك عوض وبدلى من حيث الحقيقه حضرت حقدن چكمش اولور كه اصحاب رشد اولان
بونى بويله بيلور پس معقولى محسوسه قياس ايله بچن درياى باطنكدن آب فهم وكياستكى قواى حيوانيه وسحاب
حواس جسمانيه اخذ ونشف ايتمكله اكا نقصان وخلل ويرسهلر بدل ما يتحلل اولان فهوم جديده وذكاوت
پسنديدهيى حضرت وهاب مطلقدن طلب قيل تا كم فهمكه نقصان كليه وفطنت وذكاوتك بى عوض وبى بدل قالميه

دیمك اولور (مثنوی) قصها اغاز کردیم ازشتاب * ماند بی مخلص درون این کتاب) پس تحصیل فطنت وذکاوته وتکمیل فهم وکیاسته ارشاد وهدایت بیورد قلرندنصکره بونظمه کتوردکاری قصص وحکایاتدن مقصود اصلی وغرض کلی نه اید یکنه اشارت ایدوب وقصه لرك دخی کلمات متسلسله وابیات متوافقه ومتتابعه واسطه سیله بی مخلص وناتمام قالدیغنه کویا اعتذار قیلوب حسام الدین چلبی یه بیوررلرکه قصه لره اغاز ایلدك مثلا حضرت داود علیه السلام زماننده دعا قیلان کسه نك حکایه سی ودخی ابدال سبعهٔ ایام اولان دقوقینك قصه سی کبی مقصود بالذاتك تعریضنه شتاب ایلمکدن اول قصه لر بی مخلص وبی تمام قالدی بوکتاب مثنوینك ایچنده (مثنوی) ای ضیاء الحق حسام الدین رادل که فلك وارکان چوتوشاهی نه زاد) ای حقك ضیاسی اولان جوهر دحسام الدین که اباء افلاك سبعه وامهات ارکان اربعه سنك کبی برشاه ولایتی طوغرمدی (م ی) تو بنادر امدی درجان ودل * ای دل وجان ازقدوم تو خجل) ای پادشاه اقالیم دل وجان سن جان ودل عالمنه نادر کلدك که نظیری اولمین دریکتا وبی همتاسن ای جان ودل سنك قدوم مبارککدن شرمسار وخجل در (م ی) چند کردم مدح قوم ماضی * قصد من زانها تو بودی زاقتضا) نیجه نیجه مدح ایلدم ماضی ده اولان قومی بنم قصدم آنلردن سن اولدك من حیث الاقتضا کهصوفی صافی دل حالی قویوب ماضی یی ذکرا یتمز ونقدی قویوب کچمشه ویا کله جکه میل ایتمز (م ی) خانهٔ خودرا شناسد خود دعا) تو بنام هرکه خواهی کن ثنا) دعا وثنا خود کندی محل وخانه سنی فهم ایلر ای انسان ویا خود ای خطابه لایق اولان انسان سن هرکیمك نامنه استرسك مدح وثنا ایله دعا وثنا اسمه راجع اولمز بلکه دعا کوی وثنا کوی اولنك قلبنده ملتوی اولان مسماه راجع اولور پس داعینك قلبنده مقصودی کم ایسه خانهٔ دعا اولدر ولسانله ذکر اولنان اسمه اعتبار یوقدر که اول خانهٔ دعا اولمز (مثنوی) بهر کتمان مدیح ازنامحل * حق نهادست این حکایات ومثل) ممدوح اولنك ذاتی نااهل ونامحل اولان کسه لردن کتمان ایچون حق تعالی بوحکایات ومثلی وضع ایلمشلردر تاکه ممدوحی نامحرمدن ستر ایتمك استین کسه انی امثال وحکایات ضمننده ایراد ایلیه وآنك خصال حمیده وافعال پسندیده سنی غیری کسه نك حالی حکایه ایلمك اسلوبنده سویلیه تااهل اولان بیله ونااهل بی خبر اوله نته کم بر محلده بیوررلر خوشتران باشد که سر دلبران * کفته اید در حدیث دیکران) پس دقوقیدن دخی مراد حسام الدین افندی وبوقصه ضمننده ذکر اولنان احوال آنك احوال سعادتمندی اولور واول حضرتك رتبهٔ علیه لری بوکونه الفاظله مدح اولنمقدن برتر وعالیتر اولدیغنه اشارت بیوروب دیرلرکه (مثنوی) کرچه ان مدح ازتو آمد هم خجل * لیك بپذیرد خدا جهد المقل) اکرچه اول مدح سنك جناب مستطابکدن هم خجل وشرمنده کلدی ولکن خدای متعال قلیل البضاعه اولنك جهدنی یعنی وسع وطاقتی قدر بذلنی قبول ایلر اکرنظر اولنه معنا یه کندی ذات علیه لرنی مدح اولور زیرا حضرت چلبی اول حضرتك مرآتی وممدوحه اولان ذات اول حضرتك ذات جمیل الصفاتیدر پس لسان بشریه بوذات حقیقتك کنه احصای ثناسنده عاجز وقاصر اولدیسه بشریتله اولان مدح وثنایه جهد المقل تعبیر اولنمسی صحیح اولور (مثنوی حق پذیرد کسرهٔ دارد معاف) کز دو دیدهٔ کورد و قطره کفاف) حق تعالی صنقلغی قبول ایدوب معاف ومسلم طوترکه کورك کوزندن ایکی قطره نور کفایتدرکه مالك اولدیغی اولدر ایکی قطره یاش کفایتدر دیمك مناسب دکلدر زیرا محل بذل ماملك ایلمکده در کورك کوزی دموع کثیره یه مالکدر پس جهد المقل معناسی بوتقدیرجه مناسب اولمز وکورك ایکی کوزندن ایکی قطره نور کفایتدر دیمك کمالیله بذل وسع وطاقتدن عبارت اولور (مثنوی) مرغ وماهی داندان ابهام را که ستودم مجمل این خوش نام را) مرغ وماهی بیلور بوابهامی یعنی هرکس فهم قیلورکالا ممدوح اولان بورموز وابهامی که بن بوخوش نام اولان حسام الدین حضرتلرنی مجمل مدح ایتدم وآنی ستایش ایلمکده ابهام سمتنه کتدم (م ی) تا بروآه حسودان کم وزد * تاخیالش را بدندان کم کزد) تاکه اول حضرت مقدسه نك اوزرینه حسود اولنلرك آهی اسمیه تاکه آنك خیالنی دندان انکار وعداوتله اصرمیه وآنی قدح ایدوب کسمیه (م ی) خود خیالش را کجا یابد حسود) در وثاق موش طوطی کی غنود) خود آنك مبارك خیالنی حسود اولنلر فی الحقیقه قچن بولور فاره نك خانه سنده طوطی خوش مقال نیجه اویور پس اول بدحاللرك خانهٔ موشانه لرینه اول صاحب کمالك خیال طوطی مثالی داخل اولمز آنلرك وثاق موش کبی اولان درون بی هوشلرنده اول سروش منزلت قرار قیلمز دیمك اولور (م ی) ان خیال اوبود از احتیال) موی ابروی وبست ان نی هلال اول درون حسوده کلان خیال حسام الدین چلبینك خیالی دکلدر بلکه اول حسودلك احتیالدن اولان خیالی اولدی آنك ابروسنك توبی چلبینك هلال مثال اولان خیال جمالی دکلدر نته کم حضرت عمر رضی الله عنه زماننده برشخص موی ابروسنی هلال زعم ایلدی وبن هلالی کوردم دیو سویلدی وقتا کم قاشنی الیله سلدی اول کوردیکی کندی خیال فاسده سی ایدیکنی بلدی نته کم دفتر ثانینك اوایله قریب حضرت

خدا

خداوندکار بوحکایه یی تقریر قیلدی لازم کاورسه آنده طلب اولنه (مثنوی) مدح توکویم برون از پنج وهفت برنویس اکنون دقوقی پیش رفت) پس ای حسام الدین سنك مدح وثنا کی سویلردم حواس خمسه وافلاك سبعه دن خارج تااهل انکار وحسدانی بیلمیه لر امدی دقوقی یی یازکه دقوقی ایلرو کتدی وامامت ایتدی (پیش رفتن آن دقوقی بامامت آن قوم (مثنوی) در تحیات وسلام الصالحین * مدح جمله انبیا آمد عجین) تحیات تحیه نك جمعیدر حیاتدن تفعله وزننده در تحیة بعضلر ملك معناسنه در دیدیلر وبعضلر بقا وبعضلر عطیه وبعضلر سلام وبعضلر حیات معناسنه در دیدیلر پس التحیات لله دیمك لفظ تحیاتله مراد اولنان معانینك جمیعسی الله ایچون ثابتدرکه حقیقة اکا مستحق اولدر دیمك اولور عجین یعنی معجون سرشته وآمیخته اولمش معناسنه در معنی بیت التحیات لله والسلام علی عباد الله الصالحینده جمیع انبیانك مدح وثناسی آمیخته وخلط اولمش کلدی بوبیت شریف کانه سؤال مقدره جواب اولدی پیش رفتن دقوقی بامامت ان قوم بیوردقلرندنصکره مناسب اولان بونك عقبنده کلان بیانده که پیش درشدن آن دقوقی در نماز دیمشلردر بوبیتی کتوروب بالتمام بوبیانی یازدقدنصکره در تحیات وسلام الصالحین بیانی کتورملك ایدی ولکن عقبنده اولان بیان اخیراوزره بونی تقدیم بیوردیلرونکتهٔ تقدیم بواولورکه پیش رفتن دقوقی بامامت ان قوم دیدکاری کبی کویا بعض مستمعینك خاطره سنه درحال بوشبهه خطور ایلیه که التحیات لله قولنده السلام علیك ایها النبی ورحمة الله وبرکاته دیدکدنصکره نکته وسرنه اوله که والسلام علی الانبیاء دیمیوب والسلام علینا وعلی عباد الله الصالحین دینه پس مرشد ومربی اولنلره مستمعینك شبهه ودغدغه سنی اولاقلبندن دفع وازاله ایلمك برمسئله یی محلنده ایراد ایلمکدن اولی والیق اولدیغی ایهام واشعار ایلمك ایچون بوبیانی سؤال مقدره جواب اولمق اوزره تقدیم بیوروب کانه دیرلرکه ای درونده بوکونه شبهه وخلجان کلان کسه بیل وآکاه اولکه التحیات لله قولنده والسلام علی عباد الله الصالحین دیمکده مدح جمیع انبیاء بیله داخل اولدی زیرا جمیع انبیاء صلحای عباد الهیدر وحق تعالی انبیایی عباد صالحین دیو توصیف بیورمشدر کذلك اولیا وصلحای مؤمنین دخی داخلدر اکرنظر حقیقت بیله نظر ایلرسك التحیات لله قولنده دخی جمله انبیا واولیانك مدحلی آمیخته درشو جهتدن که بونلر بو اسم جلال ایله مسمی اولان مرتبه نك آیینه لری وخلیفه لریدر بونلرده ظهور ایلین جمیع اوصاف مستجمع جمیع صفات اولان مرتبهٔ الوهیتك در پس عند اهل التحقیق مستخلف ایچون اولان حمد ومدح خلیفه سی ایچون دخی صحیح اولور وخلیفه سی ایچون مدح دخی مستخلفك مدحنده داخل اولور پس التحیات لله دیمکلکده دخی مرتبهٔ جمع اعتباری ایله جمله انبیا واولیانك مدحی آمیخته ومعجون اولور فافهم (مثنوی) مدحها شد جمله کی آمیخته) کوزها دریك آکن درریخته) اکرنظر حقیقت بیله نظر اولنسه جمیع کمالات وحمد وثنایه مستحق اولان افعال وحالات جمعا وتفصیلا حضرت حقدندر وهر ممدوح ومحمود اولان شی آنك جمال وکمالینك مظهریدر پس علی الاطلاق محمود وممدوح اولدر اکرچه اکثر ناس آنك علی الاطلاق محمود اولمسنی وجمیع حمدلرك اکا رجوع قیلمسنی بیلمزلر کما قال الله تعالی فی سورة الزمر (الحمد لله بل اکثرهم لایعلمون) قال البیضاوی ای کل الحمد لله لایشارکه فیه علی الحقیقة سواه لانه المنعم بالذات والمالك علی الاطلاق بل اکثرهم لایعلمون فیشرکون به غیره من فرط جهلهم والحمدده الف لام عند اهل السنة استغراق وجنس ایچوندر خلافا للمعتزلة زیرا فی الحقیقه کل حمد اکا راجعدر زیرا هیچ برخیر یوقدرکه بوسطکان اوبغیر وسط الامنعم ومولاسی اولدر کما قال الله تعالی (وما بکم من نعمة فمن الله) پس بومقدمه معلومك اولدیسه حضرت خداوندکار دخی بو معنایی مؤید بیوررلر که مدحلرك جمله سی آمیخته اولدی یعنی انواع محمدت واصناف مدحتك جمله سی برممدوحده جمع اولدی وکاسی محمود حقیقتده اتحاد قیلدی مثلا کوزه لرك جمله سی برلکنه دوکلدی ومتعدد ایکن متحد اولدی مثنوی) زانکه خود ممدوح جز یك بیش نیست * کیشها زین روی جز یك کیش نیست) اول جهتدن مدحلرك جمله سی بریره جمع اولدیکه خود ممدوح فی الحقیقه بردن غیری دکلدرکه محمود حقیقی علی الاطلاق اولدر کیشلر بو جهتدن برکیشدن غیری دکلدر یعنی انواع محامدك ومدایحك مذاهبی بو محمود حقیقی علی الاطلاق براولدیغی جهتدن برمذهبدن غیری دکلدر زیرا افراد عالمدن هرفردك کندی ممدوح ومحمودنه ایلدیکی حمد فی الحقیقه بنه اکا عائددر پس من حیث مرتبة الجمع محمود وحامد اولدر غیری دکل اکر بیلورسك ومن حیث مرتبة التفصیل محمود وحامد بنه اولدر اکرنظر حقیقت بیله نظر قیلورسك شیخ صدر الدین قنوی حضرتلرینك مفتاح الغیب نام کتابنك ابتداسی بو معنایی مشعر اولور نته کم اول کتاب حقایق مشحونك دیباجه سنی بوکونه عبارتله ابتدا ایدوب بیوررلر اللهم احمد نفسك عمن امرته ان یتخذك وکیلا حمدا عائدا منك الیك متحد الامنقسما ولامفصولا مستوعبا ایچونکه شول کسه جانبندن که سن اکا امر ایلدکسنی هرحالده وکیل اتخاذ ایلمکلکده شول حمد له حمد ایله که اول حمد سندن سکا عائد اوله اذلا حامد

فی الحقیقة الاانت ولا محمود فی الحقیقة الاانت کذا قال الفناری والقریمی فی شرحه اول حمد متحد اولامرأت کونیه
ومقامات اعتباریه حسبیله منقسم ومفصول اولمیه اول حمد جامع فضیلتله کل حمدی مستجمع اوله وهر مدحی تکمیل
ایتمکله تکمیل قیله مرتبهٔ حقیقته عارف وسر جمعیته واقف اولان بیلورکه من حیث الحقیقه حامد ومحمود اولدر (م ی)
زانکه هر مدحی بنور حق رود * بر صور واشخاص عاریت بود) علتدر مقدم اولان مصرع ثانی یه یعنی ممدوح اولدیغی
وجهدن مدحده اولان کیشلر برکشیدن غیری دکلدر اول جهتدنکه هر بر مدح حضرت حقک نورنه کیدر زیرا
مظاهر کونیه ده هر جمالی وکمالی که کورورسن آنک جمال وکمالنک پرتویدر پس اول نور حق وجمال وکمال وجود مطلق
صور واشخاص خلق اوزره عاریت اولور کما قال ابن الفارض (بیت) وکل ملیح حسنه من جمالها * معارله بل حسن
کل ملیحة) پس مدحت ومحمود حقیقی اولان ممدوحه حقیقة واصالة مستحق ومستعار ومجازا اولان ممدوحه بالتبع
لایق اولور (مثنوی) مدحها جز مستحق را کی کنند * لیک بر پنداشت کمره می شوند) پس عارف حقیقت اولانلر
مدحلری مستحق بالمدح اولندن غیری یه چقن ایلرلر لکن عارف حق اولمینلر پنداشت وخیال اوزره کمراه اولورلر یعنی
پرتو جمال وکمال حسن فعال وخصالی بر مخلوقک وجودنده کوروب وآنی اصالة محبوب وممدوح ظن ایلیوب اکا مدح
وثنا قیلورلر پس مستحق بالمدح اولان ممدوحدن غافل وکمراه قالورلر (مثنوی) همچو نوری تافته بر حایطی *
حایط ان انوار را چون رابطی) بو بیت شریف نور حقک صور واشخاص اوزره عاریتی پرتو صالمسنه مثل محلنده واقع
اولمشدر یعنی نورلر که اول صور واشخاص کونیه اوزره تجلی قیلان نور الهی حایط اوزره طوغمش و پرتو صالمش
بر نور کبیدر حایط اول انواری رابط کبیدر رابط صاحب ربطه اولان کمسیه دیرلر ربطه فتح را وتحتنده ایکی نقطه سی
اولان یانک سکونیله اینجه ویومشق بزه دیرلر وشول جاره دخی دیرلر که اکثر عرب خاتونلری وبعض دیارک دخی خواتینی
آنی بوینورلر پس تقدیر کلام بو اشخاص صور کونیه اوزره اولان انوار الهیه دیوار اوزره طوغمش بر نور کبیدر
ودیوار اشخاص کونیه کبی یا اول انوار حق صاحب ربطه کبی بورنمش واوصاف الهیه ایله مزین ومتلبس اولمشدر
(مثنوی) لاجرم چون سایه سوی اصل راند * ضال مه کم کرد وز استایش بماند) لاجرم ولابد منه چونکم سایهٔ وجودی
مجاز اصلی اولان وجود حقیقی جانبنه سوره ضال اولان کمسه کندی یه صفابخش اولان ماهی کم ایتدی ومدح
وستایشدن کیرو قالدی زیرا اول کمراه ماهی سایهٔ وجود مجازی واسطه سیله کورردی واول حینده مدح وستایشلر
قیلوردی چونکم دیوار وجود خراب اوله وسایهٔ آثار وخواص اصلیه یه رجعت قیله ماه حقیقی یی یاوی قیلور پس مدح
وثنادن کیرو قالور پس سالکه لازم اولدرکه اطلاق جمالی تصریح ایلیه ومزخرف زینته میل ایتمکله تقیید جماله
اعتقاد قیلمیه کما قال ابن الفارض (بیت) وصرح باطلاق الجمال ولاتقل * بتقییده میلا لزخرف زینة) (مثنوی
یاز چاهی عکس ماهی وانمود * سر بچه در کرد وانرا می ستود) نور حقک اشخاص وصورده کورنمسنی تفهیم ایچون
مثال آخردر معنی اشخاص وصورده اولان نور الهی یا بر حایط اوزره طوغمش نور کبیدر ویاخود بر چاهدن
بر ماهک عکسی مثلا کیرو کورندی هر کسه باشنی چاهه ایلتدی وآنی اوکدی یعنی باشنی صور واشخاص جانبنه ایلتدی
وماه حقیقتک آنده اولان جمال وکمالنک اثرنی مدح وستایش ایلدی (مثنوی) در حقیقت مادح ماهست او *
کرچه جهل او بعکسش کرد رو) حقیقتده اول کمسه ماهک مادحیدر اکرچه اول کمسه نک جهلی ماهک عکسنه
یوز ایلدی وتوجه قیلدی (مثنوی) مدح اومه راست نی ان عکس را * کفر شدان چون غلط شد ماجرا) اول کمسه که
عارفدر آنک مدحی و بر مخلوقه اولان ثنا وحمدی فی الحقیقه ماه حقیقته در اول چاه وصورتده مرئی اولان عکس و پرتوه
دکلدر پس عارف اکر بر کمسه یی مدح قیلسون ویاخود کندوزی مدح اولنسون نظری دائما ربیسنه در ونفسندن
غائب وخلقی کورمکدن هاربدر کما قال ابو طالب المکی رضی الله عنه فالعارفون حاضرون مع ربهم فهم لایشاهدون
معه غیره فاذا مدحوا مدحوا ربهم واذا مدحوا شهدوا الثناء علی ربهم لغیبتهم عن انفسهم وهذا المعنی ورد فی الخبر الصحیح
قال علیه السلام اذا مدح المؤمن فی وجهه ربی الایمان فی قلبه رواه الطبرانی والحاکم عن اسامة بن زید هر بارکه حسان
ابن ثابت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلرنی مدح ایلسه لردی کاه ایدک الله بروح القدس دیو دعا وکاه اللهم
ایده بروح القدس دیو روح القدس ایله آنک مؤید اولمسنی حضرت حقدن رجا ایدرلردی بودخی اول حضرته وارث
اولنلرک وحضرت حقله اشتغالک قیلنلرک ونفسلرندن نجات بولنلرک مدح اولنمسنه وآنک آنلرک مدحی همان حضرت
حقک مدح اولنمسنه دلالت ایلر چونکم بو ماجرا غلط اوله یعنی ممدوح ومحمود مطلقا مخلوقه اوله حقدن قطع نظر اول
مدح کفر ومعصیت اولدی ولهذا قال علیه السلام اذا رأیتم المداحین فاحثوا فی وجوههم التراب واول حضرتک قتنده
بر کمسنه بر کمسیه مدح وثنا قیلدقده یوردیلر ویلک قطعت عنق اخیک ثلاثا کذا فی المصابیح بو حدیثلر اهل صورتک

ممدوح اولمغه ودخی مدح قیلمغه لایق اولمدیغنی اشعار قیلور ومادح وممدوح اولمق بونلره حرام اولد یغنی مبین
اولور فاما بوندن مقدم اولان کفتار واخبار اهل حقیقتک مادح وممدوح اولمغه لایق ومستحق اولدقلرنی مشعر اولور
(م ی) کز شقاوت کشت کمراه آن دلیر * مه ببالا بود او پنداشت زیر) اول صورت عشقندن دلیر وشهوات نفسانیه ایله شجیع
بی تدبیر اولان کمسه شقاوت وجهالتندن کمراه اولدی زیرا ماه بالاده ایدی اول سفلی زعم قیلدی یعنی مدحه مستحق
اولان ماه حقیقتک شانی صورتدن ارفع واعلی ایدی اول مرد جاهل مدحه مستحق اولنی انجق اوسفلی اولان صورتی
قیاس ایلدی (مثنوی) زین بتان خلقان پریشان می شوند * شهوت رانده پشیمان می شوند) بو بتلردن یعنی محبوب
ومحبوبه لردن خلقان واکثر انسان پریشان اولورلر وعرفان وایمانلرین آنلرک عشقنده پراکنده قیلورلر آخر الامر
شهوت سورلمش اوله یعنی مقتضای نفسنی اجرا قیله پشیمان اولورلر واکر توبه قیلمزدن اول اولورسه عاصی وفاسق اولور
اکر علامه شهوت نفسانیه سن صرف واجرا ایدرسه اکالوطی دینور وبو احادیث شریفه موجبی اوزره ملعون
ومعذب اولور کما قال علیه السلام من مس غلاما بشهوة فلعنة الله علیه والملائکة والناس اجمعین وقال علیه السلام
من عمل عمل قوم لوط فلعنة الله علیه وقال علیه السلام من قبل غلاما بشهوة عذبه الله تعالی یوم القیامة واکر زن
حرامه انفاذ شهوات قیلورسه اکا زانی دینور جزاسی اکر محصن ایسه رجم واکر غیر محصن ایسه (فاجلدوه مائة جلدة)
آیت کریمه سنک فحواسنجه یوز دکنک وایماندن چقمق وربیسی اکا غضبان اولمق اولور کما قال علیه السلام من زنی
خرج من الایمان رواه الطبرانی رضی الله عنه عن شریک وفی حدیث آخر من زنی اوشرب الخمر نزع الله منه الایمان کما یخلع
الانسان القمیص من رأسه رواه الحاکم عن ابی هریرة رضی الله عنه (مثنوی) زانکه شهوت باخیالی رانده است *
وز حقیقت دورتر وا مانده است) شهوت رانده اولان کمسه اول جهتدن پشیمان اولورکه شهوت نفسانیه یی بر خیاله
سورمشدر وحقیقتدن دورتر کیرو قالمشدر (مثنوی) باخیالی میل تو چون پر بود * تا بدان پر بر حقیقت بر شود
ای اسیر صورت بر خیال اوزره سنک میل ومحبتک سکا پر وبال کبی اولور تا اول پر میل ایله حقیقت اوزره عروج قیلور
ومترقی اولورکه المجاز قنطرة الحقیقه دینلمشدر (مثنوی) چون براندی شهوتی پرت بریخت * لنک کشتی وان خیال
از تو کریخت) چونکم شهوت نفسانیه کی سوردک پر وبالک دوکلدی لنک اولدک واول خیال محبوبی سندن قاچدی
پس چاره اولدرکه (مثنوی) پر نکهدار وچنین شهوت مران * تا پر میلت برد سوی جنان) پرلرنک نکاه طوت یعنی
بونک کبی شهوت نفسانیه یی ومیل ومحبت جسمانیه یی بیانه سورمه وکند یکی خود مرتبه سنه ایرکورمه که
حکما دیمشلردر کثرت جماع مورث نقصان محبت والتباعد وموجب برودت ووداعدر بویله ایلمه تا کم پر میلک جنان
حقیقت جانبنه اوچه وعالم صورت وطبیعتدن اونه کچه (مثنوی) خلق پندارند عشرت می کنند * بر خیالی پر خود
بر می کنند) خلق عالم قیاس ایلرلر که شهوت ریز اولمغله عشرت ایلرلر بر خیال اوزره کندی قنادلرین قوپررلر یعنی
شهوت نفسانیکه قوت جسمانیدر چقن معاشرت نسایه اصرار اولنسه جسم اول قوت وقوادن خالی اولور وکثرت وقاعدن
بدنه ضعف کلور پس حضرت حقه عبادت وطاعتدن وتحصیل معرفت وشوق ومحبتدن کیرو قالور پس
او حضرتک قربنه ورضاسنه واصل اولمغه وسیله اولان پر وبال مثالنده اولان شوقی شهوت وقاع خیالی اوزره یولمش
وکندیدن قوپارمش اولور (مثنوی) وام دار شرح این نکته شدم * مهلتم ده معسرم زین تن زدم) بو نکته نک
شرح ایلمسنک بورجلوسی اولدم که بو سوزلری بر آخر محلده دخی ادا ایلمک اوزریمه واجب الادا اولان قرض کبیدر
بر موجب (وان کان ذو عسرة فنظرة الی میسرة) بکا مهلت وبرکه ذو عسرتم بو اجلدن ابسم اولدم وسکوت قیلدم
(مثنوی) پیش درشد آن دقوقی در نماز * قوم همچون اطلس آمد او طراز) ایلرو کتدی
اقتدا کردن قوم از پس دقوقی
اول دقوقی نمازده قوم اطلس کبی کلدی اول طراز کبی طراز علم جامه یه دیرلر وبوراده مراد دقوقی آنلردن معلم وممتاز
کلدی دیمکدر (مثنوی) اقتدا کردند آن شاهان قطار * در پی آن مقتدای نامدار) اول شاهلر قطار اولدیلر
اقتدا قیلدیلر اول مقتدای نامدار وپیشوای تقوی شعارک اردنده من صلی خلف امام تقی فکانما صلی خلف النبی
صلی الله علیه وسلم حدیثنک مصداقنجه امام تقینک خلفنده نماز همان نبینک اردنده نماز کبی اولمشدر (م ی) چونکه
باتکبیرها مقرون شدند * همچو قربان از جهان بیرون شدند) چونکم بو مقربلرک هر بری تکبیرلر ایله مقرون اولدیلر
قربان کبی جهاندن بیرون اولدیلر بونده بر قاچ نکته واردر اولا قربان اولمش کوسفند کبی بو جهانی ترک قیلدیلر
وجمله یی مودع اولدیلر دیمک اولورتنه کم حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم مصلی اولنلرک هر برینه خطابا بیوررلر
اذا صلیت صلاة فصل صلاة مودع قال الشیخ السهروردی رضی الله عنه فی العوارف فی شرح هذا الحدیث فالمصلی
سائر الی الله بقلبه یودع دنیاه وهواه وکل شیء سواه ثانیا قربان پادشاهک خاص مقربنه دیرلر پس ملک حقیقتک

خاص مقربلری ملائکهٔ مقربین وانبیا ومرسلین در پس معنی بو اصحاب یقین انبیا ومرسلین وملائکهٔ مقربین کبی
جهاندن بیرون اولدیلردیمک اولور ثانیاً قربان مطلقا اللهه برشیدر که تقرب اولنه اکا دیرلر نته کم صلاته دخی
قربان دینلدی الله تعالی یه انکله تقرب اولندیغی ایچون کما قال علیه السلام الصلاة قربان کل تقی قال ابن الاثیر
فی النهایة ای الاتقیاء من الناس یتقربون بها الی الله پس بو تقدیر اوزره معنی صلات کبی وحضرت حقه مطلقا
تقرب اولنان حسنات کبی بو جهاندن بیرون اولدیلر (والیه یصعد الکلم الطیب) آیتنک فحواسنجه کویا هر بری
کلمهٔ طیبه کبی جانب حقه صعود قیلدیلر دیمک اولور وتکبیره تحریم دیدکاری دخی بو نکته یی مؤید اولور زیرا تکبیر
مصلی اوزرینه کلامدن وافعال خارجه دن منع ایلر وافعال دنیویه یی ونفسانیه یی اکا حرام قیلر اما عند اهل الحقیقه
جمیع ماسوایی اهل قربه منع وحرام ایلدیکی ایچون تحریمه دیدیلر پس دنیا ومافیهادن خیرلو اولان تحریمه ماسوایی
حرام قیلان تحریمه در که حضرت نبی التحریمة الاولی خیر من الدنیا ومافیها بیوردی بو خسه نفی ماسوی قیلمین کسه لرک
تحریمه سی بو مرتبه یه نائل اوله مز مکر که بالتبع (مثنوی) معنیٔ تکبیر اینست ای امیم * کای خدا پیش تو ما قربان
شدیم) تکبیرک معناسی یعنی الله اکبر دیمکک معنای لازمیسی بودر ای امام که ای خدا بز سنک حضورکده
قربان اولدق بو معنایه الله اکبر دیمکک دلالت التزامیه حسبیله دلالت ایدر زیرا لغت حسبیله اولان معناسی اهل ظاهر
تقدیر ایلدیکی اوزره الله اکبر من کل شیء دیمکدر واما اهل تحقیق تقدیر ایلدیکی اوزره الله اکبر من ان یعرف کنه ذاته
واکبر من ان یکون معه شریک فی الکبریاء دیمکدر ویاخود الله کبیر دیمکدر افعل فعیل موضعنه وضع اولنمش اولور
نته کم فرزدقک قولنده واقع اولدی (بیت) ان الذی سمک السماء بنی لنا * بیتا دعائمه اعز واطول) ای الفریدة والطویلة
بو تقدیری اختیار ایلینلر کان الله ولم یکن معه شیء حدیثنده الآن کما کان دیو سویلینلر در پس تکبیر لغت حسبیله
ای خدا پیش تو ما قربان شدیم معناسنه دلالت قیلمز بلکه معنایه دلالت التزامیه ایله دلالت قیلور که تکبیر ایلمک
حین ذبحده لازم وواجب اولمشدر نته کم اشارت بیوررلر (مثنوی) وقت ذبح الله اکبر میکنی * همچنین در ذبح
نفس کشتنی) یعنی ذبح وقتنده الله اکبر ایلرسن که سنت رسولدر نته کم رسول اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلری
وقت ذبحده تکبیر ایلدیلر نته کم انس حضرتلرندن روایت اولندی قال ضحی رسول الله صلی الله علیه وسلم وفی روایة
جابر ذبح رسول الله کبشین املحین اقرنین فلما ذبحهما (قال انی وجهت وجهی للذی فطر السموات والارض حنیفا
وما انا من المشرکین ان صلوتی ونسکی ومحیای ومماتی لله رب العالمین) ذبحهما بیده وسمی وکبر وفی روایة انس
واضعا قدمه علی صفاحهما فقال بسم الله والله اکبر وحضرت نبی علیه الصلوة والسلام بو آیت توجیهی ودخی
ان صلاتی آیتنی وقت ذبحده قراءت بیوردقلری کبی صلاته قائم اولوب افتتاح ایلدکاری وقتنده دخی قراءت بیوررلردی
کما قال علی بن ابی طالب رضی الله عنه کان النبی صلی الله علیه وسلم اذا قام الی الصلوة کبر ثم قال (انی وجهت وجهی
للذی فطر السموات والارض حنیفا وما انا من المشرکین ان صلاتی ونسکی ومحیای ومماتی لله رب العالمین لا شریک له
وبذلک امرت وانا اول المسلمین) کذا فی المصابیح پس صلاته ذبحک ما بیننده نوعا مناسبت بولنور ولهذا وقت ذبحده
اولان تکبیره وقت افتتاحده اولان تکبیری تشبیه ایدوب بیوررلر بو نحلین در کشتنی اولان یعنی اولدرمکه مستحق
اولان نفسی ذبح ایلمک وقتنده یعنی کذلک الله اکبر دیرسن وکردن هوا وهوسی کسمکله آنی حضرت حقه قربان
قیلورسن (مثنوی) تن چو اسماعیل وجان همچون خلیل * کرد جان تکبیر بر جسم نبیل) مثلا تن اسماعیل کبیدر
وجان خلیل کبیدر کویا جان جسم بزرک وفربهک کردن شهوات وآزن قطع ایتمک اوزره تکبیر قیلدی وتن مصلی دخی
جانه (یا ابت افعل ما تؤمر ستجدنی ان شاء الله من الصابرین) آیت کریمه سنک مفهومنی تعبیر قیلدی وتسلیم اولدی
مثنوی) کشت کشته تن زشهوتها وآز * شد بیسم الله بسمل در نماز) تن شهوتلردن وحرصلردن کشته اولدی
ومردار اولمش مرتبه سن بولدی پس نمازده (بسم الله الرحمن الرحیم) دیمکله مذبوح اولدی پس بی نماز اولان مردار اولان
حیوان کبیدر ونماز قیلان مذبوح اولان واسم الله وذکر الله ایله طهارت بولان وپاکیزه اولان قربان کبیدر (مثنوی)
چون قیامت پیش حق صفها زده * در حساب ودر مناجات آمده) پس تکبیر وبسمله یی بیان بیوردقلرندنصکره
قیام وقعودک ورکوع وسجودک اسرارینک بیانه شروع ایدوب اهل قربک قیام وقعودی نه ملاحظه ایله اولور بیان
بیوررلر اول ولیلر چونکم صلاته ال باغلیوب طوردیلر قیامت کبی حضور حقده صفلر اوردیلر وحساب ومناجاته
کلمش اولدیلر شیخ سهروردی اهل قربک صلاتنی بیان ایلدیکی بابده عوارفده ابو سعید خراز حضرتلرندن نقل ایدوب
دیرکه سئل ابو سعید الخراز کیف الدخول فی الصلاة قال هو ان تقبل علی الله اقبالک علیه یوم القیامة ووقوفک
بین یدی الله لیس بینک وبینه ترجمان وهو مقبل علیک وانت تناجیه وتعلم بین یدی من انت قائم فانه الملک العظیم

(مثنوی

مثنوی) ایستاده پیش یزدان اشک ریز * بر مثال راست خیز رستخیز) بو نلر طور مثلر ایدی یزدانک اوکنده
اشکریز اولدقلری حالده رستخیز کونینک راست خیزی یعنی طوغری قالقیجی وانور یجیسی مثالده (مثنوی
حق همی کوید چه آوردی مرا * اندرین مهلت که دادم من ترا) حق تعالی حضرتلری دیرکه قولم نه کتوردک
بکا بر فحوای (ولقد جئتمونا فرادی کما خلقناکم اول مرة) شو مهلت ایچره که بن سکا ویردم وسنی عقل وادراک
مرتبه لرینه ایرکوردم (م ی) عمر خود را در چه پایان برده * قوت وقوت در چه فانی کرده) کندی عمرکی نه کارده پایانه
ایلتدک وغدا وقوتدن حاصله اولان قوتنی نه عملده فانی ایلدک کما روی ابن مسعود رضی الله عنه لا یزال قدما
ابن آدم یوم القیامة حتی یسئل عن خمس عن عمره فیما افنی وعن شبابه فیما ابلاه وعن ماله من این اکتسبه وفیما انفقه
وماذا عمل فیما علم (مثنوی) کوهر دیده کجا فرسوده * پنج حس را در کجا پالوده) کوهر دیده کی نه یرده اسکی ایتدک
ومحو قیلدک وبش حسکی قنده سوزدک وصرف قیلدک (مثنوی) چشم وکوش وهوش وکوهرهای عرش *
خرج کردی چه خریدی تو زفرش) چشم وکوش وهوش وعرش کوهرلرنی یعنی عالی اولان جواهر قدسیه یی مثلا
حیات وارادت وعلم وقدرت کبی صفتلری خرج ایلدک نه الدک سن فرشدن وثمن ایله نه حاصل قیلدک ونه شیئه
مشتری اولدک (مثنوی) دست وپا دادمت چون بیل وکلند * من بخشیدم ز خود آن کی شدند) سکا ال واایاق ویردم
قازمه وبیل کبی تا کم مزرعهٔ دنیاده انکله حراثت وزراعت ایلیه سن بن بخش ایلدم اول جوارحی سکا کندیلردن
اول نجن اولدی وبی ارادت خالق آنلر نوجهله ظهوره کلدی (مثنوی) همچنین پیغامهای دردکین) صد هزاران آید
از حضرت چنین) بونک کبی پیغاملر سوزناک ودردکین حضرت حقدن نیجه یوزبیک بونک کبی کاوریوم دینده
مثنوی) در قیام این کفتها دارد رجوع * از خجالت شد دوتا او در رکوع) قیامتده حضرت حقدن بنده جانبنه
بو کونه توبیخ آمیز کفته لر رجوع طوتار قیامتده دخی بونک سری اهل قربه ظاهر اولور وخجالتدن اول بنده ایکی
قات اولدی رکوعده (مثنوی) قوت استادن از خجلت نماند * در رکوع از شرم تسبیحی بخواند) خجلت وحیادن
بنده نک طورمقلغه قوتی قالمدی حضرت حقدن اوتاندیغندن رکوعده بر تسبیح اوقودی وسبحان ربی العظیم دیمکله
عظیم وجلیل اولان ربیسنک شانی بلا حکمة حساب وعتاب قیلمقدن وکندی کبی عاجز وقاصر اولمقدن تنزیه ایلدی
وکندیسنک ذلت وحقارتنه وزلت وخسارتنه اعتراف قیلدی (مثنوی) باز فرمان می رسد بر دار سر * از رکوع وپاسخ
حق برشمر) کیرو قیام ایچون فرمان الهی یتشور که باشک یوقارو قالدر رکوعدن وحق تعالینک سؤالنه جوابی شمار ایله
وربکه جوابک ندر سویله (م ی) سر بر ارد از رکوع آن شرمسار) باز اندر روفتد آن خام کار باشنی یوقارو کتورر رکوعدن
اول شرمسار اولان مقتدا سمع الله لمن حمده دیمکله ومقتدی ربنا لک الحمد دیمکله کان متبوع اولان امام تابع اولان
مؤتمه ارشاد واشارت ایلیوب دیرکه بو دخی محل حمددر الله تعالی حمد ایلین عبدنک حمدنی قبول ایلر پس مقتدی اولنلر
ای برم پرورد کار عزیز علی کل حال حمد سنکدر دیو قائم اولورلر لکن بو صورتا عتاب ومعنا لطف باصوابه هر کسک
طاقتی وقدرتی اولمدیغندن کیرو یوزینک اوزرینه دوشر اول کاری خام وعملی ناتمام وسجده که غایت تذلل وخضوعدر
وتعبد وخشوعدر انکله عتاب وحسابدن قورتلمق ورحمت ورأفته قریب اولمق امیدایدر لکن ارادت الهیه دخی
آنک امتحاننه تعلق ایدوب سؤال وحساب مرتبه سندن بالکلیه خلاص ایتمیوب (مثنوی) باز فرمان آیدش بر دار سر
از سجود وواده از کرده خبر) کیرو فرمان کاور که باشک یوقارو طوت سجوددن واشلدکلردن خبر ویر (مثنوی)
سر بر ارد او دکره شرمسار * اندر افتد باز در رو همچو مار) باش یوقارو کتورر او سجده دن برکزدخی شرمسار اوله
لکن کمال خجلت وحیادن قیامه طاقتی اولمیوب دوشر کیرو یوزی اوزره یلان کبی (مثنوی) باز کوید سر بر آر و باز کو
که بخواهم جست از تو مو بمو) کیرو سویلر حق تعالی حضرتلری که باشک یوقارو کتور وکیرو سویله که طلب ایتمک
استرم سندن احوالکی مو بمو (مثنوی) قوت پا ایستادن نبودش * که خطاب هیبتی بر جان زدش) دردمند
بنده نک ایاق اوزره طورمقلغه قوتی اولمز زیرا هیبتلو خطاب آنک جانبنه اوردی (مثنوی) پس نشیند قعده زان بار کران *
حضرتش کوید سخن کو با بیان) پس اول بار کرانک ثقلتندن قعده ده اوتورر حضرت حق اکا دیر سوز سویله بیانله
مثنوی) نعمتت دادم بکو شکرت چه بود * دادمت سرمایه هین بنمای سود) سکا نعمت ویردم سویله شکری نیجه اولدی
سکا سرمایه ویردم اکاء اول ربح کوستر عن ابی هریرة رضی الله عنه قال قال علیه السلام ان اول ما یسئل العبد یوم
القیامة عن النعیم فیقال له الم نصح جسمک ونرولک من الماء البارد (م ی) رو بدست راست آرد در سلام) سوی جان انبیا
وآن کرام) بیچاره بنده یوزنی صاغ الی جانبنه کتورر السلام علیک ورحمة الله دیمکده اصحاب یمین اولان انبیای عظامک
واول کرامک جانی جانبنه اول کرامدن مراد یا کرام ملائکه ویاخود اولیای کرام اولور (مثنوی) یعنی ای شاهان

شفاعت کین انیم * سخت درکل ماندش پای وکلیم) یعنی اول یمین جانبنه توجه قیلمقدن آنی دیلرکه ای شاهلر شفاعت
ایلك که بو اثیم زیاده کناه وفلاکت باتقنده قالدی آنك اباغی وکلیمی پس مدد قیلك وشفیعی اولك تا بو ورطه دن
قورتلم دیمکه لسان حالله اشارت قیلر (بیان اشارت سلام سوی دست راست در قیامت ازهیبت محاسبهٔ حق
وازانبیا استعانت وشفاعت خواستن (مثنوی) انبیا کویند روز چاره رفت * چاره انجا بود دست افزار رفت) انبیای
عظام اول بندهٔ پر آثامه دیرلرکه چاره ودرمان کونی کتدی چاره وسبب نجات اولان قوی ومحکم ال التی آنده ایدی
یعنی دنیاده ایدیکه اول اعمال صالحه واخلاق حسنه ایدی ضایع ایتدیکز وهوا وهوس سمتنه کتدیکز دست
افزار مقدم زای معجمه ایله ال التنه دیرلر بونده اعمال صالحه مراد اولور پس بحکم من ضیع ایام حراثته ندم فی وقت
حصاده ایام زراعتی ضایع ایلین وقت حصادده نادم وپشیمان اولمق مقرردر (مثنوی) مرغ بی هنکامی ای بدبخت رو
ترك ما کو خون ما اندر مشو) انبیادیه لرکه وقتسز قوشسن ومحلسز رجادن بیهوشسن ای بدبخت یوری بزم
ترکیمزی دی وبزم قانمزده اولمه یعنی بزی مضطرب ومتألم قیلمه دیمك اولور (مثنوی) رو بکرداند بسوی دست چپ *
در تبار وخویش کویندش که خپ) پس اول بیچاره یوزنی دوندوره صول الی جانبنه قوم وقبیله سنه چونکم آنك
قوم وقبیله سی آنك بو توجهنی کندیلره کوره لر کادیه لرکه ابسم اول ومعاونت طلبندن فراغت قیل (مثنوی)
هین جواب خویش کو با کردکار * ما کییم ای خواجه دست از ما بدار) اکاه اول کندی جوابکی سویله کردکاره
بز کیمز ای خواجه الکی بزدن کیرو طوت کما قال الله تبارك وتعالی فی سورة عبس حکایة عن احوال الانسان (یوم یفر المرء
من اخیه وامه وابیه الی آخره) بو آیت کریمه نك تفسیری بو جلدده خواجه حکایه سنده مرور ایلدی آنده طلب اولنه
مثنوی) نی ازین سو نی ازان سو چاره شد * جان ان بیچاره دل صدپاره شد) نه بو جانبدن نه اول جانبدن چاره اولدی
اول بیچاره دلك جانی صدپاره اولدی (مثنوی) ازهمه نومید شد مسکین کیا * پس برآرد هر دو دست اندر دعا)
بو اجلدن مسکین کشی چونکم دو کلیدن نومید ومأیوس اولدی پس ایکی النی دعایه یوقارو کتورور دیر (مثنوی)
کز همه نومید کشتم ای خدا * اول وآخر تویی بی منتها) که دو کلیدن نومید اولدم ورجامی قطع قیلدم ای خدا اول
وآخر سنسن وجمله یه ملجأ ومنجأ سنك رحمت وعنایتکدر (م ی) در نماز این خوش اشارتها ببین * تا بدانی کین بخواهد
شد یقین) نمازده بو ذکر اولنان خوش اشارتلری کورتایله سنکه بوذکر اولنان اشارتلر روز قیامتده یقین بودر که اولمق
استر بو نمازدن مراد بونده نماز قیلندر آنده راکع وساجد اولان هر کیم بونده نماز قیلمز آنده دخی سجده یه قادر اولمز پس
رحمت حقی بولمز جنته کیرمز کما قال الله تعالی فی سورة القلم (یوم یکشف عن ساق ویدعون الی السجود فلا یستطیعون
خاشعة ابصارهم ترهقهم ذلة وقد کانوا یدعون الی السجود وهم سالمون (مثنوی) بچه بیرون آرز بیضهٔ نماز *
سر مزن چون مرغ بی تعظیم وساز) بو بیت شریفده صلاتك ارکان ظاهره سنك تعدیلنه واوصاف باطنه سنك
تکمیلنه تنبیه واشارت واردر مصرع اول صلاتك باطنی اولان اوصاف واحوالنه اشارتدر زیرا بیضه دن مراد ارکان
منصوصه وافعال مخصوصه درتکه بیضه دن مراد بچه در کذلك رسوم صلاتدن مراد خضوع وخشوعدرکه (قد افلح
المؤمنون الذین هم فی صلاتهم خاشعون) بیوردی ومراقبه ومشاهده درکه لسان رسولدن (اعبد الله کانك تراه فان لم
تکن تراه فانه یراك حدیثی روایت اولندی وحضور قلبدرکه (لاصلوة الا بحضور القلب) بیوردی وروی عن الحسن
البصری رضی الله عنه قال قال علیه السلام کل صلوة لم یحضر فیها القلب فهی الی العقوبة اسرع صلاتك روحی بونلردر
ولهذا نماز بیضه سندن بچه یی طشره کتور بیوردی یعنی صورت صلاتدن مقصود اولان خضوع وحضوری ظهور
مرتبه سنه یتور بوخسه صلاتك قالب بی روح ورحمت بی فتوح کبی اولور کما قال النبی صلی الله علیه وسلم کم من قائم
ما حصله من صلاته الا التعب والنصب وقال علیه السلام لیس للمرء من صلاته الا ما عقل منها ومعنیٔ مصرع ثانی
باشکی بیره اورمه بی تعظیم وبی ترتیب اولان قوش کبی یعنی مرغ دانه چین که دورنسز وتعظیمسز باشنی زمینه
تیز تیز ایندیرر وچیقاررسن دخی اول قوش کبی بی تعظیم جنان وبی تعدیل ارکان باشکی بیره اورمه وصلاته بلا خشوع
ولا خضوع طورمه تا کم صلاتدن بی نصیب وبی بهره قالمیه سن وسارق صلاتدن اولمیه سن کما قال علیه السلام الا اخبرکم
باسوء الناس سرقة قالوا من هو یا رسول الله قال الذی یسرق من صلاته قالوا کیف یسرق من صلاته قال لا یتم رکوعها
وسجودها (شنیدن دقوقی درمیان نماز افغان کشتی را که غرقه خواهد بود (مثنوی) ان دقوقی در امامت
کرد ساز * اندران ساحل درآمد در نماز) اول دقوقی امامته دوزلدی اول دقوقی امامته دوزن ایتدی دیمك هم جائزدر
اول ساحلده نمازه کادی واول دریا کنارنده صلاته شروع قیلدی (مثنوی) وان جماعت در پی او در قیام *
اینت زیبا قوم وبکزیده امام) واول جماعت اول دقوقینك پینده قیامده اشته سکا زیبا قوم وکزیده امام یعنی اول جماعت

اولیا دقوقینك اردنده قیامده اولدیلر بونلرنه زیبا قوم وصدر واول نه کزیده امامدر اشته سکا آنلرك حالنی دیدم (مثنوی
ناکهان چشمش سوی دریا فتاد * چون شنید از سوی دریا داد داد) ناکهان اول دقوقینك کوزی دریا جانبنه دوشدی
چونکم دریا جانبندن داد داد صداسنی اشتدی واهل کشتینك فغان وفریادنی کوش ایتدی (م ی) درمیان موج
دید او کشتیٔ * در قضا ودر بلا وزشتیٔ) اول دقوقی موج اورتاسنده بر کشتی کوردی قضاده وبلاده وزشتلکده یعنی
دریانك امواجی اورتاسنده قضاده وبلاده وزشتلکده قالمش بر کمی کوردی (مثنوی) هم شب وهم ابر وهم موج عظیم
این سه تاریکی واز غرقاب بیم) هم کیجه وهم بلود وهم موج عظیم بو اوچ قرا کلق وغرقاب اولمقدن بیم وار ایدی یعنی
هم کیجه قرا کلغی وهم سحاب قرا کلغی وهم عظیم اولان موجلرك قرا کلغی بو اوچ قرا کلق (ظلمات بعضها فوق بعض
مفهومنی مبین اولمش ایدی وبونلرك غرقاب اولمقدن دخی خوفی وار ایدی (مثنوی) تند بادی همچو عزرائیل خاست *
موجها آشوفت اندر چپ وراست) بر تند باد عزرائیل کبی قالقدی موجلر صاغه وصوله قارشدی ودریانك یوزی
متغیر اولدی (مثنوی) اهل کشتی از مهابت کاسته * نعرهٔ واویلتا برخاسته) اهل کشتی مهابتدن اکسلمش واویلتا
وواحسرتا نعره لری قالقمش کوردی (مثنوی) دستها در نوحه بر سر میزدند * کافر وملحد همه مخلص شدند) اللرنی
نوحه ایلدکده باشلری اوزره اورورلردی کافر وملحد اول حینده جمیعا مخلص اولدیلر کما قال الله تعالی حاکیا عنهم
فی سورة العنکبوت (فاذا رکبوا فی الفلك دعوا الله مخلصین له الدین فلما نجاهم الی البر اذا هم یشرکون) یعنی شول
وقتده که کافرلر کشتی یه بنه لر وبحره کیره لر آسیب امواج وکرداب الم واضطرابه دوشوب اللهه دعا وتضرع ایدرلر خلاص
ایچون مخلص اولدقلری حالده اول خدا ایچون دینلرنی یعنی کائنین فی صورة من اخلص دینه من المؤمنین حیث
لا یذکرون الا الله ولا یدعون سواه بعلمهم بانه لا یکشف الشدائد الا هو پس وقتاکم خدای تعالی بونلره نجات ویره
بره واصل اولدقلری حالده اول حینده بونلر اول خدایه شریك قوشارلر ادنی شر کاری بر تدبیر وتدارکمزله خلاص
اولدق دیرلر یدرکه کندیلرك سعی وتدبیرنی اکا شریك قوشه لر (مثنوی) باخدا باصد تضرع ان زمان) عهدها ونذرها
کرده بجان) اول زمانده صد تضرع ایله خدایه اهل کشتیدن هر بری جان ودل ایله عهد ونذرلر ایلمش (مثنوی)
سر برهنه در سجود انها که هیچ * رویشان قبله ندید از پیچ پیچ) سجودده باشلری برهنه اول کسه لرکه هیچ آنلرك
یوزی پیچ پیچ اولمقدن قبله کورمش ایدی یعنی آنلرکه طولاشمش وقرشمش اولمقدن آنلرك یوزی سلامت زماننده اصلا
قبله کورمش ایدی اول زمانده باشلری اچق سجودده اولدیلر (مثنوی) کفته که بی فائده ست این بندکی *
ان زمان دیده دران صد زندکی) دیمش که بو بنده لك بی فائده در اول بنده لك کورمش یعنی اول کسه که هیچ آنلرك
یوزی قبله کورمش ایدی طولاشق طولاشق کارلردن اول کسه قبل هذه الحال دیمش ایدیکه بی فائده در بو بنده لکی اول
فلاکت وبلا زماننده کورمش اول بنده لکده صد زنده لك واول حینده هزار فائده ونفع مشاهده قیلمشدرلر لیکن سلامت
زماننده عصیان ومحنت وفلاکت وقتنده طاعت وایمان مقبول دکادر کفته نك فاعلی حضرت حق اولسه ده جائزدر
زیرا معنا خدای متعال دیمشدر که بی فائده در بو بنده لك که عاصی اول زمانده کورمشدر اول بنده لکده
صد زنده لکی غرقی ادراك ایلدیکی وقتده امنت دیمك ایمان یأس در وطاعت قیلمق بی فائده در (مثنوی) از همه امید
ببریده تمام * دوستان وخال وعم بابا ومام) دو کلیدن تمام امیدی کسمشلر دوستلر وخال وعم وبابا ومام یعنی دوستلر
وطایی وعمی وبابا ومادر بری برلرندن تمام امیدی کسمشلر ایدی (مثنوی) زاهد وفاسق شدان دم متقی * همچو
در هنکام جان کندن شقی) زاهد وفاسق اولدمده شقی جان چکشمك وقتنده متقی اولدیغی کبی متقی اولدی (مثنوی)
نی ز چپشان چاره بود ونی ز راست * حیلها چون مرد هنکام وغاست) آنلره نه صاغدن ونه صولدن چاره اولدی
چونکم حیله لر وغا هنکامینك مردی اولدی یعنی اولدکدنصکره زاری ونیازلك بودنیاده غافل اولنلره
نفعی اولمز (م ی) در دعا ایشان ودر زاری وآه * بر فلك زیشان شده دود سیاه) آنلر دعاده وزاریلك قیلمقده وآه وانین
ایلدکده آنلردن دود سیاه فلك اوزره کتمش ایدی وهر برینك فریاد وفغانی وآه ودود سیاهی آسمانه صعود ایتمش ایدی
(م ی) دیو اندم از عداوت بین بین * بانك زد کای سك پرستان علتین) شیطان اولدم عداوتدن بونلرك هر برینك
اوکنده ندا اوردی بویله دیوکه ای سك پرستلر وهو الربی اله اتخاذ ایلین پرستلر اوزاق اوزاق سزلك ایچون ایکی علت اولسون
علتین دعا علیه موقعنده اولمشدر وبو ایکی علتی بو بیتده واقع اولان مرك وجسك لفظلری مفسر اولور (مثنوی)
مرك وجسك ای اهل انکار ونفاق * عاقبت خواهد شدن این اتفاق) ای اهل انکار واهل نفاق سزلك ایچون
مرك وجسك اولسون عاقبت بو اتفاق اولیسردر یعنی اول ایکی علتك بری مرك وبری افجاندر بو ایکیسی ای اهل انکار
ونفاق عاقبة الامر سزلك ایچون اتفاقا اولمق مقرردر (مثنوی) چشمتان تر باشد از بعد خلاص * که شوید ازبهر

شهوت ديو خاص) مصرع اولده ايكى وجه جائزدر بروجه استفهام اولمقدر بو تقديرجه معنى سزلك كوز يكز
ترمى اولور خلاصه نصكره شهوت نفسانيه دن وحظوظ جسمانيه دن اوترى هر بريكز خاصة برشيطان اولورسز
ديمك اولور وبروجه دخى اولدركه استفهام اولميه وچشم تر اولمق سرور وحبوردن كنايه اوله زيرا چشم كاه اولوركه
سرور وحبوردن تر اولور اكا قرة العين ديرلر وكوزى مسرتدن ياش اولنه قريرالعين ديرلر پس بو تقديرا اوزره معنى سزلك
بنده وافكنده ليككز بو بلا ومحن وقتنده در سزلك كوزيكز بعد الخلاص سرورله قريراوزيكز نعمت وحبور ايله
كبير اولوركه هر بريكز شهوت نفسانيه ولذت جسمانيه ايچون خاصة برديولعين اولورسز وتضرع ودعادن نفرت
قيلورسز ديمك اولور (مثنوى) يادتان نايد كه روزى در خطر * دستتان بكرفت يزدان از قدر) اى اهل انكار ونفاق
هيچ بركون سزلك خاطريكزه كلمزكه ضرر وخطرده سزلك الكزى طوتدى يزدان مجيد قدردن يعنى مضايقه دن
وتنكلكدن (مثنوى) اين همى آمد ندا از ديو ليك * اين سخن را نشنود جز كوش نيك) بو كونه كاور ندا بو طائفه يه
شيطاندن ولكن بو سوزى استماع ايلمز ابو قولاق صاحبندن غيريسى يعنى مكر كه اذن واعيه صاحبى اوله ولمۀ شيطان
وهواجس ووساوس نفسانيه ندريله (مثنوى) راست فرمودست با ما مصطفى * قطب شاهنشاه ودرياى صفا)
طوغرى بيورمشدر بزه سلطان انبيا عليه السلام اعنى محمد مصطفى صلى الله عليه وسلم حضرتلرى ازلا وابدا وآخرا واولا
بالاصاله قطب اولدروشاهنشاه انبيا واصفيا عليهم السلام ودرياى صفا اولدركه اول حضرت عليه الصلوة والسلام
بيوررر (مثنوى) كانچه جاهل ديد خواهد عاقبت * عاقلان بينند اول مرتبت) كه اول نسنه يى كه احمق وجاهل كورمك
استر عاقبة الامر عاقللر آنى اول مرتبه دن كورررلر بو حديث شريفه اشارت بيورررلركه احمد وترمذى وابن ماجه سداد
ابن اوسدن رضوان الله عليهم اجمعين روايت بيورررلر قال قال عليه السلام الكيس من دان نفسه وعمل لما بعد الموت
والعاجز من اتبع نفسه هواها وتمنى على الله كيس عاقل وحازمه وامورده احتياط واهتمام قيلان عالمه ديرلر دان
بمعنى قهر دريا خود بمعنى حاسب دردان يدين دن عاجز بو راده عاقلك مقابليدر يعنى عقل وادراكدن عاجز اولان وعلم
وعرفاندن ناتوان قالان جاهل ونادان در ولهذا اكثر حديثلرده الاحمق كتب اولنمشدر پس معنى شريفى اولدركه عاقل
حازم وامورد بنيه ده احتياط قيلان عالم اول كمسه دركه نفسنه قبل الموت قهر ايليه يعنى مطيعه ومنقاده ايليه
وياخود قبل المحاسبه حساب ايليه شر اشلديسه توبه واستغفار قيله وخير اشلديسه شكر كزار اوله وموتدنصكره
اولان شيء ايچون عمل قيله وعاجز يعنى عقل وعرفاندن بى مدد وناتوان اولان شول كمسه دركه نفسنه اتباع قيله بلكه
نفسنك هواسنه تابع اوله وخطا وكناه قيله الله اوزره تمنايى غالب قيله وياخود تمنايى الله حضورنده ايليه غائب
ودورايكن استغفار وحضور وعيان وقتنده تمنى ايليه ديمك اولور وبيان آخر اولنجه به دك بو بيتلر دخى بو حديث شريفى
تفسير قيلور (مثنوى) كارها آغاز اكر غيبست وسر * عاقل اول ديد وآخران مصر) كارلر ابتدادن اكرچه غائب
ومستوردر عاقل اولان بنه اول كوردى وآخر اول كناه اوزره مصر اولان جاهل كوردى (مثنوى) اولش پوشيده باشد
وآخران * عاقل وجاهل ببيند در عيان) كارلرك اولى پوشيده ومستور اولور وآخر اول پوشيده اولان كارلرى عاقل
وجاهل عيان وظهور وقتنده برابر كوررلر لكن قبل العيان بر كارلك آخرينى كورمك ونتيجه وعاقبتنده نه يه منجر اولور
بيلمك عاقل حازمه مخصوصدر (مثنوى) كر نبينى واقعۀ غيب اى عنود) حزم را سيلاب كى اندر ربود) اكر غيب اولان
واقعه يى ومستور اولان امورى اى عنود كورميه سن ونتيجۀ كاره ادراك ايركورميه سن حزمى سيل صويى كبى
نجن قاپدى يعنى حزم رأيكى سيلاب قاپيه پس احتياط واهتمام قيل وعاقل حازم اول (مثنوى) حزم چه بود بد كمانى
بر جهان * دم بدم بيند بلاى ناكهان) اهل شكوكه مخصوص اولان حزم نه اولور ديرسك جهان اوزره بدكمان اولمق
يعنى الحزم سوء الظن نحوا سنجه سوء الظن قيلمقدر ودم بدم بلاى ناكهانى كورمكدر زيرا بو جهانه حسن ظن قيلمق
وبونى مقام امن صانمق عاقل وحازملك شاننددن دكلدر پس تصورات مرد حازم نيجه اولديغنى تمثيل ايدوب بره
بيان بيورررلر (تصورات مرد حازم (مثنوى) انچنانكه ناكهان شيرى رسيد * مرد را بر بود ودر بيشه كشيد)
تصورات مرد حازم آنك كبى اولوركه ناكهان بر ارسلان ايرشدى وبر مردى قاپدى ميشيستانه چكدى (م ى) او چه
انديشد دران بردن ببين) تو همان انديش اى اوستاد دين اول مرد كرفتارنه فكر ايلر اول ايلتمك وقتنده كور يعنى
ارسلان آنى ميشيستان جانبنه الوب ايلتمسى وقتنده نه انديشه قيلر نظر ايله مال وجاننى انديشه قيلر وياخود خلاص
ونجاتى انديشه قيلرسند خى همان آنى فكر ايله اى دين استادى (مثنوى) ميكشد شير قضا در بيشها * جان ما مشغول
كار وپيشها) شير قضا وحكم خدا بزى مرك وعدم بيشه لرينه چكر حال بوكه بزم جانمز كار وپيشه لره مشغولدر وافكار
وانديشه لرله مقفول ومغفولدر (مثنوى) آنچنان كز فقر مى ترسند خلق * زير آب شور رفته تا بحلق) انچلين كه خلق

عالم فقردن قورقرلر طوزلو صويك آلتنه كتمشلر بوغازلرينه دك هر برى او آب شوردن مراد كسب وكار واموال وارزق
بى شمار درحال بوكه فقر فى المثل جوهر وسوى الفقر عرض وفقر شفا وماعداى فقر مرض عالمك كاسى فقره
نسبت صداع وغرور وفقر عالمدن مقصود وغرض در كما قال سلطاننا ومولانا الفقر جوهر وسوى الفقر عرض * والفقر
شفاء وسوى الفقر مرض * والعالم كله صداع وغرور * والفقر من العالم سر وغرض (م ى) كر بترسندى ازان فقر آفرين
كنجهاشان كشف كشتى در زمين) اكر خلق اول فقر آفرين اولان رب العالميندن قورقه لردى آنلره يرده اولان
خزينه لر كشف اولوردى بلكه ارض بشريتده مدفون اولان كنوز رموز ظهوره كليدى وكنز لا يفنى عيان اوليدى
مثنوى) جمله شان از خوف غم در عين غم) از پى هستى فتاده در عدم) بونلر جمله سى فقر وقناعت غمنك خوفندن عين غم
والمده در (وما من دابة فى الارض الا على الله رزقها) بيورلمش ايكن رزاق مطلقك عباداتنى قويوب نفس وشيطانه اويوب
اهل دنيانك خدمتنده اولان ذلت ورزالتى وحقارت وخستى اختيار ايدرلر وفقر وقناعت غمندن قاچوب رناعت
وشناعت معتنه كيدرلر وجود مجازيدن اوترى وجود حقيقيدن محروم قالوب بوقلغه دوشمشلر وآتش غم دنيا ايله
يانوب پشمشلردر (دعا وشفاعت دقوقى در خلاص كشتى (مثنوى) چون دقوقى ان قيامت را بديد * رحم او جوشيد
واشك او دويد) چونكم دقوقى حضرتلرى اول قيامتى كوردى آنك رحمى جوش ايلدى وآنك كوزينك
ياشى رخلرى اوزره يلدى وكريه ايلدى (مثنوى) كفت يا رب منكر اندر فعلشان * دستشان كير اى شه نيكو نشان)
دقوقى حق تعالى يه دعا ايدوب ديدى يا ربى بو قومك فعلنه نظر ايلمه آنلرك الن طوت اى نيكو نشان اولان پادشاه
وآنلره رحم ايت اى كريم اولان اله ديدى (مثنوى) خوش سلامتشان بساحل بازبر * اى رسيده دست تو در بحر وبر)
الهى آنلرى خوش سلامتله ساحله كير وايلت اى سنك قدرت وقوتك الى بر وبحره ايرشمش پادشاه ديدى (مثنوى)
اى كريم واى رحيم سرمدى * دركذار از بدسكالان اين بدى) اى سرمدى وابدى اولان كريم ورحيم بدسكال اولنلردن
يعنى سوء ظن قيلنلردن بو بدلكى قو وآنلرك بو قباحتندن كچ (مثنوى) اى بداده رايكان صد چشم وكوش
بى ز رشوت بخش كرده عقل وهوش) اى رايكان صد چشم وكوش ويرن پادشاه رشوتسز عقل وهوش بخش ايلين اله
مثنوى) پيش از استحقاق بخشيده عطا * ديده از ما جمله كفران وخطا) استحقاقدن اول عطا بخش ايلمش وبزدن
جمله كفران وخطا كورمش پادشاه ديدى (مثنوى) اى عظيم از ما كناهان عظيم * تو توانى عفو كردن در حريم)
اى قدرى حد عقولدن متجاوز وشانى ادراك بصائردن خارج ومتعال اولان پادشاه بزدن معاصئ كبيره يى
وجرائم عظيمه يى محو وعفو ايلمكه قادرسن حريمده يعنى غيرك اكا اطلاع وشعورى اولمين مرتبه ده اول حضرت
حقك حرم حريمى كبيدركه اكا آندن غيرينك شعورى اولماز اكثر قوللرينك ذنوب وعيوبنى مخلوقندن ستر ايدوب وآنك
اوزرينه كنف حمايتى وضع ايدوب سر پوشيده بو كونه تأديب ايلر كه عبدى اتعرف ذنب كذا فيقول العبد نعم اى رب
حتى قرره بذنوبه حق تعالى حضرتلرى بنه بيورررلركه عبدى سترتها عليك فى الدنيا وانا اغفرها لك اليوم
پس دعانك ادبى اولدركه مولاسنك صفات حسناسنى وكندينك جرم وخطاسنى احصا قيله وذنوب وعيوبنه
مقر ومعترف اوله تا آنك دعاسى قبول اولمق مرتبه سن بوله نته كم دقوقى بويله ايلدى وذنوب وعيوبنى بو كونه عدا ايدوب
سويلدى (مثنوى) ما ز آز وحرص خود را سوختيم * وين دعا را هم ز تو آموختيم) الهى بز آز وحرصدن كنديمزى
ياقدق وصرصر هوا ايله ديمزى يقدق وبو دعا تمكى دخى سندن اوكرندك (ادعونى استجب لكم) ديمكله تعليم بيوردك
ودخى (فانى قريب اجيب دعوة الداعى اذا دعان) آيت كريمه سنك خوان مفهوميله جان ودلمزى طويردق (مثنوى)
حرمت آنكه دعا آموختى * در چنين ظلمت چراغ افروختى) الهى آنك حرمتنه كه دعا اوكرندك بويله ظلمتده چراغ
ياراتدك كه اول دعا ايله ظلمت بلادن خلاص اوله لر ولهذا قال عليه السلام الدعاء مفتاح الرحمة ومصباح السموات
والارض (مثنوى) همچنين مى رفت برلطفش دعا * ان زمان چون مادران باوفا) بونك كبى جارى وواقع
اولدى آنك لطفى اوزره دعا اول زمان مادران باوفا كبى يعنى امهات مشفقه اولادنه نيجه مرحمت وشفقت
اوزره بى اختيار دعا ايلرسه بو دخى آنلر كبى اول مبتلالره دعا ايلدى (مثنوى) اشك ميرفت از دو چشمش وان دعا
بى خود ازوى مى بر آمد بر سما) آنك ايكى كوزندن ياش كتدى واول دعا آندن بيخود اولديغى حالده سما
اوزره كادى وقبول مرتبه سن بولدى پس بو راده معترض جانبندن بر سؤال وارد اولوركه اول سؤال بودر نماز
ايچره انك ايكى كوزندن ياش كتدى وبونچلين دعا جارى اولدى صلوة ايچره بو كونه دعا خود مفسد صلوة اولور
وبونلرك صلوتنه فساد لازم كلور پس بو سؤاله جواب ندر بو بيت شريفى جواب موقعنده ايراد ايدوب بيورررلر (مثنوى
اين دعاى بيخودان خود ديكرست * آن دعا زو نيست كفت داورست) يعنى مفسد صلوة اولان دعا باخود اولنلرك دعا

وتضرعی اختیار ایله قیلنلرک دعاسیدر بوخسه بی خود وبی اختیار اولنلرک وحضرت حقك ارادتیله دعا قیلنلرك دعاسی
مفسد صلوة اولمز نته کم یوررلر بو بیخود اولنك دعاسی خود دیکردر کلام ناسه مشابه اولان دعا کبی دکلدر نته کم شافعی
قتنده دعا مطلق مفسد صلوة دکلدر وابو حنیفه رضی الله عنه قتلرنده اکر کلام ناسه مشابه اولورسه مفسد اولور واکر
اولمزسه مفسد صلوة اولمز مثلا اللهم البسنی ثوب کذا واللهم زوجنی فلانة دیمك کبی کذا قال صاحب الدرر والغرر اول دعا
فی الحقیقه اول بی خوددن دکل دار اولان حقك کفتیدر پس فی الحقیقه کلام الهی قبیلندن اولان مفسد صلوة اولمز (م ی
آن دعا حق میکند چون اوفناست * آن دعا وان اجابت ازخداست) اکر نظر حقیقت ایله نظر اولنسه اول دعایی
عبدنك لساندن بنه حضرت حق ایلر چونکم اول فنادر یعنی اختیار وتصرفی محو ومعدومدر پس عبد فانی اولیجق
اول دعا واول اجابت خدادندر (مثنوی) واسطهٔ مخلوق نی اندر میان * بی خبر زان لابه کردن جسم وجان) اورته‌ده
مخلوق واسطه‌سی یوقدر اول لابه وتضرع ایتمکلکدن جسم وجان بی خبردر وکندیلردن فانی وبی اثردر (مثنوی
بندکان حق رحیم وبردبار * خوی حق دارند در اصلاح کار) حق تعالینك بنده‌لری رحیم وحلیمدرلر حق تعالینك
اخلاقنی طوترلر اصلاح کار ایلمکده جمیعا اوصاف بشریه واخلاق ردیه‌دن متخلی واخلاق الهیه وصفات حمیده ایله
متحلی اولوب حضرت حق بونلرك سمع وبصری کبی اولوب وباطن وظاهرلری نور حق ایله طولوب حضرت حقك مخلوقنه
بلا عوض ولا غرض نصیحت ومعاونت ایدرلر (مثنوی) مهربان بی رشوتان یاری کران * در مقام سخت ودر روز
کران) بونلر مهربانلردر وبی رشوت یاردم ایدیجیلردر مقام سختده وروز ثقیلده یعنی بلا مقامنده وآلام وجفا ایامنده
خلق انامه بونلر معین وناصرلردر دیمك اولور (مثنوی) هین بجو این قوم را ای مبتلا * هین غنیمت دارشان پیش از بلا
اکاه اول طلب ایله بو قومی ای مبتلا بلانك وقوعندن اول بونلرك صحبتنی غنیمت بیل اکاه اول (مثنوی) رست کشتی ازدم
آن پهلوان * واهل کشتی را بجهد خود کمان) کشتی کرداب بلادن خلاص اولدی اول پهلوانك دم مبارکندن
واهل کشتینك کندی جهدلرینه کمان یعنی کندی جهد وسعیلریله خلاص اولمش ظن ایلدیلر (مثنوی
که مکر بازوی ایشان درحذر * برهدف انداخت تیری ازهنر) مکر که اهل کشتینك قوت بازوسی غرقابدن حذر
ایلمکلکده نشان اوزره کمال هنرلرندن براوق اتدی وهدف اصابت ایتدی یعنی بعض تیرانداز اوقی اتوب قضا ایله
نشانه راست کلوب کندی هنرندن وقوت بازوسندن زعم ایلدیکی کبی اهل کشتی دخی خلاص ونجاتی کندی تدبیر
وتدارکلرندن زعم ایدوب برنده جهد وتدبیر ایلدك ورأی صائبمز سببیله کرداب غرقابدن نجات بولدق دیدیلر (مثنوی
پا رهاند روبهان را در شکار * وان زدم دانند روباهان غرار) بو بیت شریف ومابعدنده اولان برقاچ بیتلر دخی مثل
موقعنده واقع اولمشدر بوکونه طائفه‌نك سوء فهمنی وعدم اذعاننی نه مرتبه ایدوکنی ایضاح واظهاردن اوتری
یوررلر که مثلا صید وشکار وقتنده آیاقلری قورتارر روباهلری واول خلاصی روباهلر قویرقلرندن بیلورلر اغترار
جهتندن ویاخود مغرور اولدقلری حالده (مثنوی) عشقها بادم خود بازند کین * می رهاند جان مارا از کمین)
بو اجلدن عشق ومحبتلری کندی قویرقلری ایله ایدرلر بویله که بو قویرق بزم جانمزی کمین بلادن قورتارر (مثنوی
روبها پارا نکه دار از کلوخ * پا چو نبود دم چه سود ای چشم شوخ) ای روباه سیرت پایکی حفظ ایله سنك وکلوخدن
چونکم ایاغك اولمیه قویرق نه فائده ایدر ای کستاخ (مثنوی) ما چو روباهیم پای ما کرام * می رهاندمان زصد کون
امتحان) پس بز محل حیله وخدعه اولدیغمز جهتدن روباهلر کبی یز کرام اولیا بزه پای کبیدر اصل سبب نجات
اولدیغی حیثیتدن اول کرام بزی صدکونه امتحاندن خلاص ایدرلر (مثنوی) حیلهٔ باریك ما چون دم ماست *
عشقها بازیم بادم چپ وراست) بزم دقیق ورقیق حیله ومکرمز قویرغمز کبیدر کندی حیله وخدعه‌مز قویرغیله
عشقلر اوینارز صاغه وصوله (م ی) دم بجنبانیم زاستدلال ومکر * تا کی حیران ماند ازما زید وبکر) مناسبتیله قدم
سلوکی قویوب تحریك دم وحیرانی خلق ایچون مجرد قیل وقال واستدلال ایله خلاص اولدق ومناص بولدق دین کسه‌لرك
حالنك بیانه شروع ایدوب یوررلر که ای ثعلب شریعت وای روباه طریقت استدلال ومکر نفسدن اولان قویرغمزی
تحریك ایلرز وعقبات دنیویه وورطات طریقیه‌دن خلاص بولان صاحب دولتلر کبی صید ناس ایچون سوز سویلرز
تا کم حیران قاله بزم مقال استدلالمزدن زید وبکر (مثنوی) طالب حیرانی خلقان شدیم * دست طمع اندر الوهیت
زدیم) بو استدلال ومکر نفسانی واسطه‌سیله خلق عالمك حیرانلغنك طالبی اولدق طمع الی الوهیته اوردق یعنی
نفسمز معبودنه عبادت ایتمکی قویوب دلائل وبراهین دینیه ایله خلقی کندی‌یه طایع وتابع قیلمقلغه طالب وکندی
معبود ومخدوم اولمقلغه طامع اولدی نفسك بوکونه ریاست وعزته طالب اولمسی الوهیته طمع قیلمسی کبیدر زیرا عزت
کبر ونخوت نفسه لایق دکل خدای متعاله لایقدر ونفسه لایق اولان ذلت وعبودیتدر پس بر کسه‌نك نفسی که خلق

کندی‌یه تعظیم قیلمق ایچون بین الناس مخدوم ومفخم اولمق ارزوسیله علم وفضیلتی اظهار ایتسه واستدلال ومکر
طریقنه کتسه دست طمعی الوهیته اورمش وکبر ونخوت مرتبه‌سنده طورمشدر پس عبادت حب جاه وریاست ایله
بربره جمع اولمز وتسخیر قلوب ناسه طالب اولان کندویی چاه بشریتدن خلاص قیلمز ومرتبهٔ احراری بولمز (مثنوی
تا بافسون مالك دلها شویم * این نمی بینیم ما کاندر کویم) تا کم افسونله یعنی کلام معرفت مشحونله ناسك قلوبنه
مالك اوله‌لم وزبونلر مابیننده مخدومیت وحریت مرتبه‌سن بوله‌لم وبونی کورمزز که بز بشریت چوقوری ایچره
محبوس وسجن طبیعتله مألوف ومأنوسز (مثنوی) در کوی ودرچهی ای قلتبان * دست وادار از سبال دیکران)
معصیت چقورنده وضلالت قیوسنده‌سن ای قلتبان یعنی ای نفسك بخورن کوروب راضی اولان قلتبان خاتونك
بخورن کوروب راضی اولان کمسه‌یه دیرلر غیریلرك بغندن الك کیرو طوت یعنی کمسه‌لرك اصلاح وافلاحندن الك
کیرو طوت واولا کندی نفسکی اصلاح وافلاح ایت تا کم کرفتار اولنلرك خلاصنه وبیمار قالنلرك تیمارنه قادر اوله‌سن
اتأمرون الناس بالبر وتنسون انفسکم) آیت کریمه‌سنك موردی اولان بنی اسرائیل کبی بر واحسان ایله امر ایدوب
کندی نفسکی اونتمیه‌سن وکندی مرضکی قویوب خلقك یاره‌سنه تیمار ایتمکه مشغول اولان مریض کبی اولمیه‌سن که
دیمشلردر بیت وغیر تقی یأمر الناس بالتقی * طبیب یداوی الناس وهو مریض) واعظه لایق اولان نصیحتی اولا کندی
نفسنه ایتمك پس بعد قبول النصح واصلاح النفس ناسك ارشاد ونصیحتی جانبنه کتمك کرك والا رب العزتدن استحیا
ایتمك کرك کما قال الله تعالی خطابا بالداود وتعریضا للواعظین الغیر المتعظین یاداود عظ نفسك فان اتعظت
فعظ الناس والا فاستحی من ربك (مثنوی) چون بستانی رسی زیبا وخوش * بعد ازان دامان خلقان کیرو کش
چونکم بر زیبا وخوش بستانه ارشه‌سن یعنی چونکم جامع جمیع ثمار اسمار واسرار اولان مرتبهٔ الوهیته واصل
اوله‌سن اندنصکره خلقك اتکن طوت واول جانبه چك (مثنوی) ای مقیم حبس چار وپنج وشش * نغز جایی
دیکران را هم بکش) ای چار عنصر وپنج حواس وشش جهاتك حبسنك مقیمی بر خوب سریر یا خود بر لطیف یرده‌سن
غیریلری هم سریره چك بو بیت بر سبیل التهکم والاستهزا دینلمشدر (مثنوی) ای چو خربنده حریف کون خر * بوسه کاهی
یافتی مارا ببر) ای خربنده‌لر کبی خر نفسك دبرینك حریف وخادمی بر بوسه محلی بولدك سه واو یره واصل اولدك سه بزی
دخی اول یره ایلت بو دخی استهزادر اول کمسه‌لره که خر نفسلرینه بنده وکیر وکاو قیدنه افکنده اوله‌لر وورطهٔ حرص
وشهوتده قاله‌لر مع هذا بنه ریاست ومفاخرت ایچون ارشاد ناسه تصدی قیله‌لر پس شول کمسه‌لر که خربنده اوله‌لر
وکندیلرینی خربنده‌لکدن آزاد قیلمیه‌لر بوکونه استهزا واستحقاره لایق اولورلر وحضرت نبی اکرم صلی الله علیه وسلمك
تعس عبد نفسه وعبد بطنه تعس عبد فرجه تعس وانتکس بیوردقلری بد دعایه کندیلرینی اهل قیلورلر بایزید بسطامی
حضرتلرندن بویله منقولدر که برکون برکسه‌یی کوروب ما اسمك دیو سؤال قیلدی اول رجل دیدیکه اسمم خربنده‌در
پس بایزید حضرتلری اکا دیدیکه امات الله حمارك حتی تکون عبدالله (مثنوی) چون ندادت بندکی دوست دست
میل شاهی ازکجاات خاستست) ای خودپرست چونکم حضرت دوستك سکا بنده‌لکی دست ویرمدی وعبادت
عبودیت مرتبه‌سنه ایرکورمدی شاهلغه میل ایتمك سکانه یردن قالقدی یعنی انبیای عظام علیهم السلام واولیای کرام
قدس سرهم عزت وریاستی مسکنتده وحضرت حقك عبودیتنده بولدیلر نته کم سلطان انبیا علیه السلام اللهم احینی
مسکینا وامتنی مسکینا واحشرنی مع المساکین بیوررلردی وانا سید ولد آدم وادم ومن دونه تحت لوائی دیدکدنصکره
ولا فخر بی دیمکله وفقرله فخر ایلمکله تفخر قیلوردی پس اولیای کرام دخی هر بری بیت من بنده شدم بنده شدم بنده شدم
من بنده بخدمتت سرافکنده شدم * هر بنده که ازاد شود شاد شود * من شاد ازانم که ترا بنده شدم) دیمکله اول حضرته
عبادت وطاعت قیلدیلر حتی شاه دین وماه فلك یقین اولمق مرتبه‌سن بولدیلر پس سکا ای بدخو وناشسته روی چونکم
دوستك بنده‌لکی ویولنده افکنده‌لکی ال ویرمدی دین وطریقت ماهی اولمقلغه سکا میل ندن حاصل اولدی شاه دین
اولمغك شرطی اول حضرته بنده وافکنده اولمق وجان وباشی آنك طریقنده فدا قیلمقده در کما قال ابن الفارض (بیت
بذا جری شرط الهوی بین اهله * فطائفة بالعهد اوفت فوفت * وامس خلیا عن حظوظك واسم عن * حضیضك
واثبت بعد ذلك تنبت (مثنوی) درهوای انکه کویندت زهی * بستهٔ درکردن جانت زهی) سن ایسك ای بی یقین
اول نسنه‌نك هوا وارزوسنده‌سن که سکا خلق عالم زهی وافرین دیه‌لر حال بوکه سنك جانك بوینینه دوزخ کریشلرندن
بر کریش باغلنمشدر که مراد باطنده اولان غل وغشدر (مثنوی) روبها این دم حیلت را بهل * وقف کن دل
برخداوندان دل) ای طریقت دلکوسی بو حیلت وخدیعت دمنی قودلکی وقف ایله اصحاب قلوب اوزره یعنی قلبکی
دل باغله وتقصیریکه معترف اولوب نقصان وعصیانك اوزره اغله (مثنوی) در پناه شیرکم ناید کباب * روبها تو سوی

جیفه کم شتاب) اکر نفس وشیطان سنی آنلره التجا ایلدکده قلت طعام وشرابله قورقودرلرسه شیرحق اولانلرك
پناهنده غدا وشراب اکسك کلمز وغدای نفسانی قلیل اولمز ای روباه سیرت کلاب وار جیفهٔ دنیا جانبنه
ازشتاب ایله کبر وحرص وازی قویوب رضیت بما قسم الله لی فی الازل دیوسویله (م ی) تو دلا منظور حق انکه شوی
که چو جزوی سوی کل خود روی) سن ای کوکل اوزمانده حق تعالینك منظوری اولورسن ومظهریت مرتبه سنی
اول وقتده بولورسن که جزؤ کندی کلی جانبنه کتدیکی کبی سندخی کندی کلك جانبنه کیده سن ومظهر کل اولان
هادئ سبل ارد نجه طریقتده سیر ایده سن (مثنوی) حق همی کوید نظرمان بر دلست * نیست بر صورت که ان آب
وکلست) حق تعالی دیر بزم نظرمز قلبه در صورت اوزره دکلدر که اول آب وکلدر نته کم حضرت نبی علیه السلام بیوردیلر
ان الله لا ینظر الی صورکم ولا الی اعمالکم بل ینظر الی قلوبکم ونیاتکم رواه ابو سعید منصور وابن ماجه عن ابی هریرة
رضی الله تعالی عنهم (مثنوی) تو همی کویی مرا دل نیز هست * دل فراز عرش باشد نی به پست) سن ایسك دیرسن
بنم ایچون دخی بر کوکل وار در که حق تعالی هر کسه بر قلب ویرمشدر نعم ان فی جسد ابن آدم لمضغة حدیثنك
مقتضاسنجه ابن آدمك جمیعسنك جسدی ایچره صنوبری الشکل لحم پاره سندن بر قلبی وار در لکن اصحاب دل میاننده
معهود اولان مراد بو کل الوده اولان دل دکلدر بونلر مابیننده معهود اولان دل عرشك اوستنده در الچقده دکل نور حقده
اولور الچقده دکل بلکه عرش ما فیها آنك بر کوشه سنده قونلسه غائب اولیدی محسوس دکل کما قال ابو یزید البسطامی
قدس سره مشیرا الی مثل هذا القلب ان العرش وما حواه اذا وضع فی زوایا قلب العارف لا یحس به (م ی) در کل تیره یقین
هم آب هست) لیك زان آب نشاید آبدست) بو بیت سؤال مقدره جواب اولورکه کندوبی صاحب عرفان زعم ایلین
کمسه دیرکه بنده دخی نفخهٔ یزدان اولان جان وعقل وعرفان واردر پس جواب بیوردیلر نعم تیره بالچقده دخی هم آب
واردر لکن سنك اول صو یکدن ابدست المق لایق دکلدر یعنی سنك دخی آب کبی عقل وروحك واردر لکن بدن ترابیه ایله
الوده وطینت جسمیه ایله آمیخته اولمش وماء منکدر حکمنی بولمشدر بوکدورات نفسانیه دن صافی اولمیوب کثنالك
ونا پاك قالمشدر پس انکله طهارت جائز اولمزوا کا من وجه آب دخی دینمز نته کم علت قوروب بیوردیلر (مثنوی) زانکه
کرا بست مغلوب کلست) پس دل خود را مکو کین هم دلست اول جهتدن آب دینمز که اکرچه ابدر لکن مغلوب کلدر
پس مغلوب کالمعدوم مدر فاذا کان کذلك کندی کوکلکه بو هم کوکلدر دیمه زیرا مغلوب شهوات نفسانیه در پس مغلوب
معدوم حکمنده اولیجق حکم غالبك اولور وا‌نهذا حضرت نبی مکرم صلی الله علیه وسلم ومن غلب عقله شهوته فهو اعلی
من الملائکة ومن غلب شهوته عقله فهو ادنی من البهائم بیوردیلر (مثنوی) ان دلی کز آسمانها برترست * ان دل ابدال
یا پیغمبرست) اول بر کوکل که سماوات سبعه دن من حیث المعنی برتر وعالیتردر وآسمانلرا کا نسبت تنك ودونتردر
اول دل تقی ونقی وراع اولان وابدال مرتبه سن بولان مؤمن کامل وعبد فاضلك قلبیدر که بو حدیث قدسی ایله
اشارت اولنان دل بو کونه کاملرك دلیدر کما قال الله تعالی ما وسعنی ارضی ولا سمائی ولکن وسعنی قلب المؤمن
التقی النقی الوراع ویاخود پیغمبر علیه السلام اولنلرك قلبیدر که حق تعالینك اسما وصفاتنك مظهری ومجلی سیدر
بیت) دل بدست اور که حج اکبرست * از هزاران کعبه یك دل بهترست * کعبه بنیاد خلیل آزرست * دل نظرکاه
جلیل اکبرست) بیوردقلری بو کونه صاحب سعادتلرك قلب شریفنه اشارتدر بو خسه هر کل الوده اولان وکنیسا
وبتخانه کبی هوا وهوس بتلریله طولان دنیلرك قلبی دکلدر (مثنوی) پاك کشته ان ز کل صافی شده * در فزونی آمده
وافی شده) اول آسمانلردن برتر اولان دل کل لوثندن پاك وصافی اولمشدر زیاده لکه کلمش ووافی اولمشدر (مثنوی
ترك کل کرده سوی بحر آمده * رسته از زندان کل بحری شده) کلی ترك ایلمش بحر وحدت جانبنه کلمش کل زندانی اولان
بدندن قورتلمش بحری اولمشدر وغل وغشدن پاك اولوب صافیت بولمشدر وحضرت رسول‌الله جنت اعلاده هم جوار
اولمشدر نته کم حدیث صحیحده واقع اولدی وانس بن مالك رضی الله عنه حضرتلری بو کونه روایت قیلدیکه قال رسول
الله صلی الله علیه وسلم یوما یا بنی ان قدرت ان تصبح وتمسی ولیس فی قلبك غش لاحد فافعل ثم قال یا بنی وذلك من سنتی
ومن احیی سنتی فقد احیانی ومن احیانی کان معی فی الجنة پس اصل سنت غش وغلدن وآب کلدن تصفیهٔ دل
ایلمك اولدی وتصفیهٔ دل ایلین بحر حقیقته منسوب اولدی وجوار حضرت رسولی بولدی (م ی) آب ما محبوس کل
ماندست هین * بحر رحمت جذب کن ما را ز طین) مصرع ثانیده ایکی وجه واردر بر وجه بودر که کن امر اوله جذب ایله
معناسنه ایکنجی وجه جذب کن وصف ترکیبی اوله جذب ایدیجی معناسنه پس وجه اول اوزره معنی اولدر که
حضرت خداوند کار کل الوده اولان دل صاحبلرینك میاننه کندیلری الخاص نصح ایچون بر سبیل اسلوب حکیم
ادخال ایدوب بونلره دیرکه ای جسد بالچقنده قالان وکندوبی اهل دل زعم قیلان کمسه لر بزم قلب روحمز ابی بدن کلنده

محبوس قالمشدر اکاه اول بونلرك حالی بو معنایی تالی اولوب دیرکه ای رحمت دریاسی بزی طین مرتبه سندن جذب ایله
بونلرك بحر رحمته بو کونه خطاب ایلملری آب ما محبوس کل ماندست هین دینلره کان تعریض اولور یعنی سن بزه تنبیه
ایدوب سزك آب روحکز محبوس کل بدن قالمشدر دیرسك بز دخی دیرزکه ای دریای رحمت الهی بزی طین مرتبه سندن
جذب ایله که بزم امید والتجامز اکا دردیمك اولور وجه ثانی اوزره یعنی هر بار که صافی دل اولان مرشد وافی بونلره
بر وجه تعریض تنبیه ایتدیسه ای دل الودکان آب کل روح ما محبوس کل بدن مانده است اکاه باشید ایشان کوینه
بحر رحمت الهیه جذب کن است ما را از مرتبهٔ طین پس مصرع اول حضرت خداوند کاردخی هر زمانده مقام تکمیله
ابرن صفوت شعار لسانندن اولور ومصرع ثانی کل الوده اولان وکندوبی اهل دل زعم قیلان اصحاب لسانندن اولور اما
بو معنی دخی لطیف اولورکه بو بیت کل الوده اولان وکندوبی صاحب دل ظن ایلین کمسه نك لسانندن اوله وبحر رحمتدن
مراد رحمت کلیه نك مظهری اولان عبد کامل وشیخ صافی دل اولان مرشد کامل اوله پس حضرت خداوند کار
کندوبی صاحب دل زعم قیلان وکل الوده لکنه معترف اولان کمسه لرك لسان حالندن صدور ایلین معنایی بو بیتله
تقریر وثانیا عقبنده اولان بیتله بحر رحمت الهیه یه مظهریتی اولان شیخ لسانندن جواب بیوردیلر پس بو بیت شریف شرط
موقعنده وبیت ثانی جواب منزلنده اولسه ده جائزو شرط اولمیوب آنلرك حالندن حکایه وخبر اولسه ده جائزدر شرط
اولدیغی اوزره معنی اکر سن ای قلبی الوده اولان کمسه حالکه معترف اولوب بحر رحمت اولان کامله دیرسك که
آب ما محبوس کل ماندست هین ای بحر رحمت ما را از مرتبهٔ طین جذب کن بحر کوید من ترا در خود
کشم یاخود معنی اکر قلبی آلوده اولان کمسه معترف اولوب آب ما محبوس کل ماندست هین بحر رحمت جذب کن
ما را ز طین دیرسه بحر کوید الی آخره حاللرندن خبر وحکایه اولدیغی اوزره معنی غایت ما فی الباب اسان حالی آب
ما محبوس کل ماندست هین ای بحر رحمت جذب کن ما را ز طین دیمکی جواب بیوردیلر پس بحر کوید
من ترا در خود کشم * لیك می لافی که من آب خوشم بحر رحمت اولان صاحب دولت دخی اکا دیرکه بن سنی
کندی مرتبه وحقیقتمه چکردم ولکن لاف وکزاف ایلرسنکه بن آب خوشم صفا بولمش بی غشم
(مثنوی) لاف تو محروم می دارد ترا * ترك ان پنداشت کن در من درا) سنك لافك ای مدعی سنی صفوت حقیقیه
وطهارت سرمدیه دن محروم طوتر اول زعم وپنداری ترك ایله وبنم مرتبهٔ پاکم جانبنه کل (مثنوی) آب کل
خواهد که در دریا رود * کل کرفته پای آب ومی کشد) یعنی کلك آبی استرکه دریایه کیده یعنی کلدن اولان
جسد آب روحی استرکه دریای حقیقته کیده واول جانبه سیر ایده کلدن اولان جسد آب روحك پاین طوتمش
کندی یه چکر (مثنوی) کر رهاند پای خود از دست کل * کل بماند خشك واو شد مستقل) اکر آب روح کندی
پاینی جسد ترابیه نك الندن قورتره کلدن اولان جسد خشك قالور یعنی اولمزدن اول اولور ومیت کبی فانی اولور واول
آب روح وعقل ازاد اولوب مستقل اولورکه روح عرشی وتن ترابیه فرشیدر کما قال الشیخ برهان الدین المحقق الترمذی
بیت) الروح من نور عرش الله مبدؤها * وتربة الارض اصل الجسم والبدن * قد الف الملك الجبار بینهما * لیصلحا القبول
العهد والمحن * فالروح فی غربة والجسم فی وطن * فارحم غریبا کئیبا نازح الوطن (م ی) ان کشیدن چیست از کل آب را
جذب تو نقل وشراب ناب را) اول چکمکلك ندر کل جانبندن ابی یعنی کلدن اولان جسد جانبندن آب روح عقلی
چکمکلك وجذب قیلمقلق ندر دیرسك سنك نقلی وشراب صافی یی جذب ایتمکلکدر یعنی اکل وشربه منهمك ومشتغل
اولمقلغکدر یعنی اکر اکل وشربه ولذت جسمانیه یه زیاده مشتغل اولسك آب کل روح ونور عقلی جسم جانبنه چکوب
خرج ایلرسن واکر روح وعقل طرفنه مشتغل اولسك آب کل جسمی اول جانبه چکوب آنلری زیاده ایلرسن پس مصرع
ثانیده نقل وشراب صوری اولمغه ومعنوی اولمغه محتمل اولور تقدیر اول صوری اولدیغنه کوره وتقدیر ثانی معنوی
اولدیغنه کوره اولور (مثنوی) همچنین هر شهوتی اندر جهان * خواه مال وخواه جاه وخواه نان) همچنین یعنی
آب روحی نقل وشراب چکدیکی کبی جهانده اولان هر بر شهوت نفسانی وحظ جسمانی اکر مال واکر جاه واکر نان
اولسون (م ی) هر یکی زینها ترا مستی کند * چون نیابی ان خمارت میزند) بونلردن هر بریسی سکا مستلك ایلر یعنی
مستلك ویرر بو تقدیرجه یا مصدریه اولور یاخود معنی سنی بر نوع مست ایلر چونکم آنی یعنی اول حظ نفسه متعلق
اولان شیئی بولمیه سن سکا خمار اورر وبو مخمور شراب اولان کبی تمام مرتبه غم والم کلور (م ی) این خمار غم دلیل ان شدست
که بدان مفقود مستی ات بدست) اکر اشیایی مست ایلمزدیرسك بر شیئك مفارقتندن اوتری اولان غم خماری آنك دلیلی
اولمشدرکه اول مفقود ومعدوم اولان شیئه سنك مستلکك اولمشدر واول سنی سرخوش قیلمشدر وزیرا هر شیئك
المی لذتی قدردر وصلتندن نقدر لذت بولسك فرقتندن اولقدر محنت چکرسن (مثنوی) جز باندازهٔ ضرورت زین مکیر

*تانکردد غالب و بر تو امیر) ضرورت وحاجت مقدارندن غیری بو حظ نفسانیه ومعیشت جسمانیه دن طوته
عن عثمان رضی الله عنه قال قال علیه السلام لیس لابن آدم حق فی سوی هذه الاشیاء من الدنیا بیت یسکنه وثوب
یواری به عورته وجلف الخبز والماء وعن ابی هاشم قال قال علیه السلام الا یکفیك من جمیع المال خادم ومرکب
فی سبیل الله وان کل بناء ومال علی صاحبه وبال الا ما لا بد منه وعن ابی هریرة قال قال صلی الله علیه وسلم قد افلح
من اسلم ورزق کفافا وقنعه الله بما آتاه تا کم ضرورتدن زیاده اولمیه سنك اوزریکه غالب وامیر اولمیه ومفارقتی سی
غمناك قیلمیه وجانك الم واضطرابده قالمیه واخرتنه دخی ضرر ونقصان کلمیه زیرا دنیاسنه محبت ایدن آخرتنه ضرر ایلر
کما قال علیه السلام من احب دنیاه اضر باخرته ومن احب آخرته اضر بدنیاه (مثنوی) سر کشیدی تو که من صاحب دلم
حاجت غیری ندارم واصلم سن ایسك ای ذو پندار باش چکدك که بن صاحب دلم غیری شیئه حاجت طوتمزم بن واصلم دیو
مثنوی) انچنانکه آب در کل سر کشد * که منم آب و چرا جویم مدد) انچلین که مثلا صو بالچقده ایکن باش چکر
بویله دیمکله که بن آب صافی یم نیچون غیریدن مدد دیلرم (مثنوی) دل تو این الوده را پنداشتی * لاجرم دل زاهل
دل برداشتی) کوکل سن بو دنیا جیفه سیله الوده اولان قلبی ظن ایلدك لاجرم قلبکی اصحاب دلدن رفع ایدوب قالدردك
دل خود فی الحقیقه غفلت وجهالتدن وحرص وشهوتدن صافی اولان وحضرت حقه مظهر ومنظر اولاندر مطرحهٔ
دنیا ومزبلهٔ حرص وهوا اولان دکلدر (مثنوی) خود روا داری که ان دل باشد این * کو بود در عشق شیر وانکبین)
مؤمن منصف کرك انصاف ایلیه خود روا طوتمیسن که اول دل بو اوله یعنی اول مظهر حق اولان کوکل بو سنك
کوکلك اوله اول حرص وهوا وحب دنیا ایله الوده وعشق شیر وانکبینده آسوده اوله (مثنوی) لطف شیر وانکبین
عکس دلست * هر خوشی را ان خوش از دل حاصلست) لبن وعسلك لطافتی وسائر اطعمهٔ نفیسه نك حلاوتی قلبك
حلاوتنك عکسیدر هر خوشلغه اول لذت وخوشلق دلدن حاصل اولور بونده ایکی وجه واردر بری فهم عوامه
مناسب وبری مشرب خواصه موافقدر فهم عوامه مناسب اولان وجه بودر که دنیاده هر نقدر لطیف غدا ولذیذ
وخوش طعام وار ایسه عکس لطافت دلدر وکوکل خوشلغندن حاصلدر فی الواقع کوکل خوش اولمسه خوش
طعاملر دخی ناخوش کاور وکوکل خوش اولسه نان خشك خوش اولور اما مشرب خواصه موافق اولان وجه اولدر که
دلدن مراد بوراده مظهر یزدان ومنظر رحمان اولان دلدرلا جمیع القلوب پس دنیاده هر نقدر شیر وانکبین واطعمهٔ
لذیذ وشیرین وبونلردن غیری نقدر طیبات طیبین وحسنات محسنین ولطافت محبوبین وکمالات کاملین وار ایسه جمله سی
جمیل ولطیف ومحسن اسملرینك لطافتنك عکسیدر واسماء وصفات الهیه نك منبع ومظهری اولا بالذات عبد کاملك
قلبی وثانیا بالعرض اکوان واشیادر پس شیر وانکبین وهر لذیذ وشیرین اولان شیلرك لطافتی مظهر اسماء وصفات
الهیه اولان عبد کاملك دلنك عکسی اولور وهر خوشلغه خوشلق مظهر حق اولان دلدن حاصل اولور (مثنوی
پس بود دل جوهر وعالم عرض * سایهٔ دل چون بود دلرا غرض) فاذا کان کذلك دل جوهر وعالم عرضی اولور وجمیع
کائنات دل کاملك سایه سی کبی کاور کوکلك سایه سی کوکله نوجهله مقصود وغرض اولور (مثنوی) ان دلی کو عاشق
مالست وجاه * یا زبون این کل وآب سیاه) اول بر دلکه مال وجاهك عاشقیدر یاخود بو کل جسمانینك وآب سیاه کبی
اولان لذات نفسانینك بسته وزبونیدر (م ی) یا خیالاتیکه در ظلمات او * می پرستدشان برای کفت وکو) ویاخود شول
برنوع افکار وخیالاتکه اول عاشق مال وجاه اولان دلك ظلماتنده حاصله در اول کوکل اول خیالاته طاپر کفت وکودن
اوتری یعنی کوته دلك اصحابی ظلمات دلده حاصل اولان خیالات وتصوراته پرستش مرتبه سندن توجه مرتبه سنه
اشتغال قیلورلر ناس ما بیننده قیل وقالدن اوتری وبحث وجدال ایچون وبو معنی دخی جائز اولورکه ظلمات او ضمیرنه
مضاف اولمیوب شان ضمیری خیالاته راجع اولوب معنی اویله دیمك اولورکه یاشول برنوع خیالاته کفت وکودن
اوتری وبو دخی جائزدرکه او ضمیری بیت اولده اولان کله عائد اوله دله عائد اولمیه بو تقدیرا اوزره معنی یاخود شول
برنوع خیالاتکه اول کل جسمانینك ظلماتنده در کفت وکو ایچون بونلرا کا پرستش قیلورلر جواب
محذوف اولدیغنه دل نباشد بیتنك اولی دلالت ایلر نته کم بیورورلر (م ی) دل نباشد غیر ان دریای نور) دل نظرکاه خدا
وانکاه کور) اول نور الهی دریاسی اولان دلدن غیریسی دل اولمز واسان مشایخده دخی دریای نور اولمین دله دل دیمز
دل نظرکاه خدا اوله واندنصکره حقیقت بین اولمقدن کور ومال وجاه وشهوته میل ایتمکله حضرت حقك مشاهده سندن
دور اوله بو نیجه ممکندرکه نظرکاه خدا ودریای نور اولان دل کور اوله یعنی اولمز وکور اولان وذکر حقدن قاسی
ودور اولان قلبه دخی برابر کلمز کما قال الله تعالی (افمن شرح الله صدره للاسلام فهو علی نور من ربه) ای کمن قسی قلبه
فویل للقاسیة قلوبهم من ذکر الله) وچون نور حق برقلبه داخل اولسه کورلك کیدوب منشرح ومنفسح اولور

ودار غروردن وآنك مال ومنصبندن تباعد قیلور ودار حقیقته متوجه اولور واولمزدن اول اولور ویاخود اولمکه
مستعد اولور کما قال علیه السلام اذا دخل النور القلب انشرح وانفسح قالوا وما علامة ذلك یا رسول الله قال النبی
علیه السلام التجافی عن دار الغرور والانابة الی دار السرور والتأهب للموت قبل نزوله پس قلبنه نور داخل اولان
ولی کاملك صفت عجیب الشانی وحقیقت بدیع العنوانی نیجه اولمق کرك قیاس ایله اندنصکره بندهٔ اهل دلم دیو سویله
شارح تغزی حکم شرحنده شیخ ابو الحسن شاذلی رضی الله عنه دن نقل ایدب بیورورلرکه قال ابو الحسن لو کشف عن نور
باطن المؤمن لطبق ما بین السماء والارض فما ظنك بنور المؤمن المطیع الکامل فی الایمان ولقد سمعت شیخنا ابا العباس
یقول لو کشف من نور قلب الولی لعبد لان اوصافه من اوصاف الله ونعوته من نعوته (مثنوی) نی دل اندر
صد هزاران خاص وعام * دریکی باشد کدامست ان کدام) حضرت حقك منظر ومظهری اولان دل کامل صد
هزاران خواص وعوامده اولمز ونیجه یوز بیك امامده بولنمز اکرچه هر کسك جسدنده بر مضغه پاره سی قلب موجوددر
دریای نور اولان قلب انجق برکسه ده اولور ایکی کسه ده اولمز وقنقی کسه در دیو اکر سؤال اولنور ایسه
که برعصرده برقاچ صاحب دل اولسه ممکن دکلمیدر رو بویله دریای نور اولان قلب کامل برزمانده نیجه بندهٔ فاضلك
باطننده اولسه قابل اولمزمی پس نیجه کسه نك وجودنده موجود اولور ایسه دریکی باشد دیمه لری نوجهله توفیق اولنور
الجواب وحدت ذات مطلقه یه مقابل اولان قلب کامل ازلا وابدا بردر ایکی اولمق احتمالی یوقدر وتعداد وکثرات قلوب
اشخاص کثیره یه اضافت اولندیغی اعتبار ایله درنته کم جلد اولده داستان پادشاه جهودده بو معنایی توضیح وتبیین ایدوب
شیء واحدی ایکی کورن بر احول دوبینی مثل ایراد ایدوب بیورورلر بر استاد برشاکردا حوله وار اودن اول شیشه یی
کتور دیدکده احول اول شیشه یی ایکی کوروب قنقی سن کتوریم دیدکده استادا کادیدی کفت استان
دو شیشهٔ نیست رو * احولی بکذار وافزون بین مشو) پس اهل دل اول کسه لردرکه قلب واحد اوزره اوله لر وتفرقه
واختلاف حجابندن نجات بوله لر چون بو وحدت مطلقه مظهری اولان قلب واحده بر نیجه عدد کسه لر واصل اولسه لر
پس من حیث الحقیقه بونلر بر اولورلر وصورتده اولان اعداده اعتبار اولنمز فاذا کان کذلك بو وحدت مطلقه مظهری
اولان قلب صافی اولان برکسه ده اولور ولو کان صاحبه فی الصورة متعددا وبو قلب واحد اوزره اولان اهل دلك قلبندن
ماعدا اولان قلوب متفرقه یه ریزهٔ دل اطلاق اولنور (مثنوی) ریزهٔ دلرا بهل دلرا بجو * تا شود ان ریزه چون کوهی ازو)
پس سن ای دل کامل طالبی اولان کسه قلب پاره سنی وکوکل دوکندیسنی قو کامل اولان دلی استه تا کم اول دل ریزه سی
اول دل کاملدن کوه کبی راسخ وبرقرار وجامع معادن وانواع اشجار واثمار وازهار ومحل طیور ووحوش بی شمار اوله
وجمیع موجوداتی احاطه قیله (مثنوی) دل محیطست اندرین خطهٔ وجود * زر همی افشاند از احسان وجود)
دل که بین الروح والجسد واقع اولان جوهر نورانیدن عبارتدر احاطه ایدیجیدر بو وجود دائره سنده اولانی اول
جهتدنکه کل شیء محیط اولان اللهك منظر ومظهریدر ونور سموات والارض اولان حضرت الاهه اول کواکب
دری کبی اولان زجاجهٔ دلده مانند مصباح متجلی اولان ظاهردر پس دل که مظهر اسم الله الاعظم اوله خطهٔ وجود
ایچره اولنی جامع ومحیط اولمق مقرر اولور وجمیع عالم وآدم (والله الغنی وانتم الفقراء) آیت کریمه سنك مقتضاسنجه آنك
فیض ونثارینه محتاج اولور پس اول دل که مظهر الهیدر عالم آدم اوزره احسان وجوددن فیض وعطا زرلرنی نثار ایلر
وذوق وصفا التونلرنی بذل وسخا قیلر حقله قائم اولدیغی جهتدن فیض وعطا التونلرنی اندن اخذ ایدوب خلقله موجود
اولدیغی جانبدن آنلره آنی افاضه واعطا ایلر وهذا مرتبة القطب الذی هو موضع نظر الله من العالم فی کل زمان وهو علی
قلب اسرافیل (مثنوی) از سلام حق سلامیها نثار * می کشد بر اهل عالم اختیار) سلام حضرت حقك بر اسمیدرکه اول
الله عیوب وعللدن سالم ونقصان وعجز وخللدن عاریدر پس صاحب دل دخی سلامت حقیقیه ایله متصف اولوب
عیوب وعلل معنویدن ونقصان وخلل روحانیدن نجات بولوب وحضرت حق آنی اهل عالم ایله کندی ما بیننه واسطه
وخلیفه قیلوب اول صاحب دل حضرت حقك سلامندن نیچه سلامتلری اهل عالم اوزره اختیار ایلر اکرچه
آنك ایثاری اهل عالم اوزره عامدر لکن اول فیض ونثارك اخذ وقبولنه مستعد ومتهیء اولمق لازمدر (مثنوی)
هر کرا دامن درستست ومعد * ان نثار دل بدان کس می رسد) هر کیمك دامنی درست وحاضر در اول دله مضاف اولان
نثاره اول کسه واصل اولور اکر اول دامن نه دامندر سؤال ایلرسك بیان بیورورلر (مثنوی) دامن تو ان نیازست وحضور
هین منه در دامن ان سنك فجور) سنك اول دلی اخذ ایدجك دامنك نیاز وحضور قلبیدر یعنی حضرت حقه واهل دله
کمال احتیاجك وحضور قلبکدرا کاه اول دامنکده اول فسق وفجور سنکنی قومه (م ی) تا ندرد دامنت زان سنکها *
تا بدانی نقد را از رنکها) تا کم دامنك یرتلمیه ول سنکلردن یعنی فسق وفجورکه فی المثل سنك ونیاز وحضور

دامن کبیدرا کرفسق وفجوری قلبکده قورسك قلبك نورنی ونیازو حضورنی اول عصیان وفجور پاره‌لروازاله قیلورا
امدی احجار آثام واوزاری دامن قلبکه قومه تاکم نیاز وحضورکی ازاله ایتمیه تاکم نقدی رنکلردن بیله سن که نقددن
مراد اهل دلدن حاصل وواصل اولان علوم لدنیه واسرار دینیه در ورنکلردن مراد الوان صوریه ونقوش دنیویه در
مثنوی) سنك پرکردی تو دامن ازجهان * هم زسنك سیم وزرچون کودکان) پرسنك ایلدك سن دامن قلبکی
جهانده هم سیم وزر سنکندن کودکار کبی نته کم اطفالك خصایصندندرکه حین ملاعبه‌ده دامنلرین
رنکین اولمش سفال پاره‌لری ایله پرایدوب وتفاخر وتکاثر سمتنه کیدوب بری برینه ملون اولان سفال
پاره‌لری ایله بنم التونم واقچه‌م سندن چوقدر دیوب مباحثه ایدرلر کذلك کودکان دنیا دخی ملون اولمش ترابه سیم
وزرم دردیوب ودامن قلبلرینه محبت خیالن قویوب وآنی جمع ایدنلره اویوب لعب ولهو ودنیایه مشغول اولمشلر
ودار حقیقی وکار عاقبتی فراموش قیلمشلردر (مثنوی) آن خیال سیم وزرچون زرنبود * دامن صدقت درید وغم فزود
اول سیم وزر خیال ایلدیکك سنك چونکم فی الحقیقه رنکین زر اولمدی دامن صدقك یرتدی وغم زیاده اولدی یعنی
اول سیم وزر اولمیوب سیم وزر تخیل ایلدیککدن وانکا صحیح سیم وزر دیو مائل اولدیغکدن دامن صدقك پاره لندی
وغم دنیا زیاده اولدی اکر اطفال دنیا جانبندن بوسوزه انکار اولنوب دینورسه سیم وزریمز اطفالك رنکین
اولمش سنك پاره‌لرینه نیجه بکزرکه اطفال فی الحقیقه اول سفال پاره‌لرینی سیم وزر خیال ایدرلر اما بزم سیم وزریمز
فی الحقیقه سیم وزردر سیم وزر اولمیه دخی برآنی سیم وزر تخیل ایده رزخود بویله دکادر بونلرك بوکونه دعوای حقیقت
ایلدکلرینی سؤال مقدره منزله سنه تنزیل ایدوب جواب بیوررلر (مثنوی) کی نماید کودکانرا سنك سنك *
تا نکیرد عقل دامنشان بجنك) ای سیم وزری فی الحقیقه سیم وزرزعم ایلین کودکانه سنك رنکین قچن سنك کورینور
تاکم آنلرك اتککنی عقل چنکله یعنی پنجه‌سیله طوتمیه یعنی مادامکه اطفالی عقل طوتمیه وآنلر اول سنك پاره‌لرك
حقیقتن عقلله ادراك ایتمیه آنلره سنك قچن سنك کورینورکذلك ای اطفال دنیا سزه دخی بوسیم وزردیدیککز
سفال رنکینك حقیقتی قچن عیان ونمایان اولور مادامکه عقل کل سزك دامن قلبکزی طوتمیه وسزی حقایق اشیایه
واقف ایتمیه (م ی) پیر عقل آمدنه ان موی سپید * مونمی کنجد دران بخت وامید) بوبیت شریف دخی سؤال مقدره
جوابدر اهل دنیا جانبندن کانه دینلدیکه بزنوجهله اطفال صغیر کبی اولورز که بزم هر بریمز روزکاردیده موی سپید
پیرز جواب بیوررلر که طریق حقده پیر عقل کلدی اول موی سپید دکل یعنی رجال مرتبه‌سنه بالغ اولان ومشیخت
مرتبه‌سن بولان عقل کل صاحبی اولدی بیاض قیل صاحبی دکل اوبخته یعنی او طالع ودولت ایچره موی
سپید صغمز وامید معطوف دره ونمی کنجد اوزره خلاصۀ کلام عقل کامل که حضرت حقدن بنده‌سنه ازلدن موهبت
اولمش بربخت وطالع در پس بوبخت مجرددر جاه وامید وموی سپید دله اولمز وبودولته شکل وصورت صغمز دیمك اولور
(انکارکردن آن جماعت بردعا وشفاعت دقوقی وپریدن ایشانو ناپیداشدن در پردۀ غیب وحیران شدن دقوقی که برهوا
رفتندیا برزمین (م ی) چون رهید آن کشتی وآمد بکام * شدنماز آن جماعت هم تمام چونکم اول کشتی کرداب بلادن
مراده واصل اولدی وآنك اهلی نجات بولدی اول جماعت اولیانك نمازی هم تمام اولدی (مثنوی) فجفجی افتادشان
باهم دکر) کین فضولی کیست ازما ای پدر) اول ولیلر جماعتنك بری برلرینه برکونه فسلدیسی ویپ پیسو یلمسی
واقع اولدی بویله دیوکه بوفضول کیدر بزدن ای پدرکه بویله بی محل دعا ایلدی (م ی) هر یکی با ان دکر کفتند سر
ازپس پشت دقوقی مستتر) هر بریسی اول برغیریسنه سرادیدی دقوقینك آردندن کزلوجه ومخفی اولدقلری حالده
مثنوی) کفت هر یك من نکردستم کنون * این دعائی ازدرون نی ازبرون) آنلردن هر بریسی دیدی بودعایی
بن ایتمامشمدر نه دروندن ونه بیروندن (مثنوی) کفت ماناکین امام مازدرد * بوالفضولانه مناجاتی بکرد) آنلردن
بریسی دیدی اولمیه که بوبزم امامیمز درانقباضی جهتندن بوالفضولار کبی مناجات ایتدی بکزرکه بوکونه بی محل
مناجات وعرض حاجتی اول بزه امام اولان دقوقی ایتدی دیدی (مثنوی) کفت ان دیکرکه ای یاران یقین * مرمراهم
می نماید اینچنین) اول بریسی دیدیکه ای یاران یقین تحقیقا بکاهم بوبجلین کورینور وارایسه بودعایی تحقیق ایلمشدر
مثنوی) او فضولی بوده است ازانقباض * کرد برمختار مطلق اعتراض) اول امام انقباضندن پرفضول اولمشدر
بواجلدن معتدده مختار مطلقه اعتراض ایتدی بیلمدیکه اصل ادب بومحلده حضرت حقه تسلیم اولمق وقضاسنه
رضا ویرمك ایدی (مثنوی) چون نظرکردم سپس تابنکرم * که چه میکویند ان اهل کرم) دقوقی دیرکه چونکه
بن بوندنصکره اردیمه نکاه ایلدم تانظر ایلیم که اول اهل کرم نه سویلرلر (مثنوی) یك ازیشانرا ندیدم درمقام *
رفته بودند ازمقام خود تمام) آنلردن بریني مقامنده کورمدم کندی مقاملرندن هر بری تمام کتمشلر ایدی (مثنوی

نی بچپ نی راست نی بالا نه زیر * چشم تیزمن نشد مرقوم چیر) نه صاغده ونه صولده ونه یوقاروده ونه اشغه‌ده بنم تیز اولان
کوزم قوم اوزره غالب اولمدی اول قومی کوره مدی (م ی) درها بودند کویی آب کشت * نی نشان پاونی کردی بدشت)
درها درلك جمع در درانجویه دیرلر پس دقوقی بونلرك محو وتعین وعیون ظاهره‌دن تستر ایلملرنی حکایه ایدوب دیرکه
بونلرك هر بری کویا درشاهوار ایدیلر صو اولدیلر ومحو وتعین قیلمدیلر برمرتبه غائب اولدیلرکه نه ایاقلرینك نشانی وار
ونه صحراده برتوز وار (مثنوی) درقباب حق شدند اندم همه * درکدامین روضه رفتند ان رمه) اول دم جمله‌سی
حضرت حقك قبه‌لرنده اولدیلر اولیایی تحت قبابی لایعرفهم غیری حدیث شریفنك مقتضاسنجه قباب ستاریه‌یه
داخل اولدیلرقنغی روضه‌یه کتدیلر اول کروه پرشکوه معلوم اولمدیلر (مثنوی) درتحیر ماندم کین قوم را *
چون بپوشانید حق برچشم ما) تحیرده قالدمکه بوقومی حق تبارك وتعالی نیجه پوشیده قیلدی بزم کوزیمزاوزره
اکاه اولدمکه اولیاء الله دیده‌ئنامحرمدن وعین دهردن برمرتبه تستر ایدرلرکه عین دهر آنلری کوره مز وایامه وخلق
وانامه آنلرك اسملرنی سؤال ایلسك اسملرین بیله مز ومکانی دخی نه یرده در واقف اوله مز کما قال الشیخ رضی الله عنه
بیت) تسترت عن دهری بظل جناحه * فعینی ترادهری ولیس یرانی * ولوتسأل الایام مااسمی مادرت * واین مکانی
مادرین مکانی) (م ی) ایچنان پنهان شدند ازچشم او) مثل غوطۀ ماهیان درآب جو) اول طائفۀ علیه دخی دقوقینك
کوزندن ایچلین پنهان ومستتر ونهان اولدیلرکه ماهیلرك آب جوده طالمسی کبی بونلر دخی شول ماهیان دریای
حقیقت ایدیلر برزمان ظهوره کلوب معین اولوب صورت عالمنده کورندیلر وبرزمان ظهوره کلوب دخی محو وتعین ایدوب
وباطن عالمه کیدوب امواج صفات الهیه ایله تستر ایدوب بورندیلر (مثنوی) سالها درحسرت ایشان بماند *
عمرها درشوق ایشان اشك راند) دقوقی نیجه ییللر آنلرك حسرتنده قالدی نیجه عمرلر آنلرك اشتیاقنده کوزیاشی
روان قیلدی بومحلده قصه‌دن حصه بودرکه کاه اولورکه اولیای خدادن برذلت واسطه‌سیله مرتبه‌لرندن تنزل ایدرلر
واول مرتبه‌نك اصلندن دخی نیجه مدت جدا اولورلر پس نیجه زمان نالان وکریان اولورلر وحضرت حقه قلباوقالبا
توجه قیلورلر تااول مرتبه‌یه ایرنجه وآنلرك اهلنی کورنجه‌یه دك (مثنوی) تو بکویی مرد حق اندرنظر * کی درارد
باخدا ذکر بشر) ای صورتده قالان وحقیقتدن غافل اولان سن دیرسنکه دقوقی خود تعریف اولندیغی اوزره
مرد حق ومظهر وجود مطلق در مرد حق اولان ایسه نظری ایچره قچن کورر خدا ایله بشرك ذکرنی یعنی خدایی بیلوب
خدایی بولدقدنصکره وآنك مشاهده‌سنه مستغرق اولدقدنصکره غیری حکمنده اولان بشری ذکر قیلق وآنك
حسرت وشوقنده کریان ونالان اولمق نه ایجاب ایدر ومرد خدا اولان خدایی بیلوب بولدقدنصکره ادم اوغلنك صحبت
وملاقاتی ایچون نوجهله سفر وسیاحته کیدر جواب بیوررلر (مثنوی) خرازین می خسبد اینجا ای فلان *
که بشر دیدی تو ایشانرا نه جان) بیت اول سؤال ومابعدنده اولان ابیات شریفه جواب منزله‌سنده در بیوررلرکه
خربو سببدن یاتور بوراده بویله دیوکه ای کمسه سن آنلری بشر کوردك جان نفخۀ یزدان کورمدك (مثنوی) کار ازین
ویران شدست ای مرد خام * که بشر دیدی تو ایشانرا چوعام) کار بوسببدن ویران اولمشدر ای مرد خام که سن بونلری
بشر کوردك عوام کالهوام کبی نته کم انبیا علیهم السلام حقنده کفار واهل نفاق (مالهذا الرسول یأکل الطعام
ویمشی فی الاسواق) دیو طعام یرلرینه واسواقده یوریرلرینه باقوب باطنلرندن غافل اولدیلر (ابشر یهدوننا وماانتم
الابشر مثلنا) دیوب بشریته نظر قیلدیلر (مثنوی) توهمان دیدی که ابلیس لعین * کفت من ازآتشم ادم زطین
سن هم آنی کوردککه ابلیس کوردی که بن اتشدنم وادم طیندندر نته کم سورۀ اعرافده حضرت حقدن حکایه
بیوردی (یاابلیس مامنعك ان لاتسجد لما خلقت بیدی) دیو استکبارندن استفسار ایلدیکنده (قال خلقتنی من نار
وخلقته من طین) دیوب جواب ویردی مرتفسیره مرادمحصل کندوبی شعلۀ ناردن اولمغله عالی وادمی آب وکلدن اولمغله
نورحقدن عاری وخالی قیاس ایلدی ولهذا آنی طیندن بنی ناردن خلق ایلدك دیو عجب سویلدی (مثنوی)
چشم ابلیسانه را یکدم ببند * چند بینی صورت آخرچند چند) ای ناظر صورت اولان سن دخی ابلیسانه اولان کوزی
بردم باغله نیجه برصورت کورورسن آخر نیجه نیجه برزمان صورت بینلکدن کچوب سیرته نظر ایله (مثنوی) ای دقوقی
بادو چشم همچوجو * هین مبرامید ایشانرا بجو) ای دقوقی مشرب اولان نیلك خوابکی جوکبی کوزله کریان اوله رق
اکاه اول امیدك کسمه بونلری همیشه جست وجو قیل (مثنوی) هین بجوکه رکن دولت جستنست * هرکشادی
دردل اندر بستنست) اکاه اول غافل اولمه طلب ایله که دولت حقیقیه‌نك رکن اعظمی طلبدر دلده اولان هر برفتح
وکشاده‌لك باغلنق ایچره‌در یعنی برموجب (ان مع العسر یسرا) ایچره مضمر کشادی وشادی غم وانقباض
بیننده مستتر اولمشدر آب حیوان ظلمتده وذوق وجدان طلب ومشقتده قونمشدر (مثنوی) ازهمه کار جهان

پرداخته * کووکومی کو بجان چون فاخته) دوکلی کار جهاندن پرداخته اولمش یعنی فراغت قیلمش
وقنی قنی دی جان ودل ایله فاخته کبی نه کم فاخته دائما کوکو دیو اوتر (مثنوی) تیك بنكر اندرین ای محتجب *
که دعا را بست حق بر استجب) او نظر ایله بو خصوصده ای محتجب یعنی ای غفلت حجابله مستتر که دعایی حق تعالی
استجب لکم اوزره بغلامشدر کما قال الله تعالی (ادعونی استجب لکم) پس هر دعاده استجابت مقرردر الا کناه وقطیعة
رحم خصوصنده اولان دعاده دکل کما روی جابر عن النبی علیه السلام ما من احد یدعو بدعاء الا اتاه الله ما سأل
مالم یدع باثم او قطیعة رحم (مثنوی) هر کرا دل پاك شد از اعتلال * آن دعااش میرود تا ذو الجلال) کیمك که قلبی
اعتلالدن یعنی خطا و وبالدن پاك اولدی آنك اول دعاسی تا ذو الجلاله کیدر وحضرت حق آنی قبول ایدر (باز شرح
کردن حکایت آن طالب روزی حلال بی کسب ورنج در عهد داود نبی علیه السلام ومستجاب شدن دعای او (مثنوی
یادم آمد آن حکایت کان فقیر * روز وشب میکرد افغان ونفیر) یادیمه کلدی اول قصه سی سبقت ایلین فقیر کیجه
وکوندز رزق حلالدن اوتری افغان ونفیر ایلردی (مثنوی) وز خدا می خواست روزی حلال * بی شکار ورنج وکسب
وانتقال) وخدادن حلال روزی استردی شکارسز ورنجسز وکسبسز وانتقالسز (م ی) پیش ازین کفتیم بعض حال او
* لیك تعویق آمد وشد پنج تو) بوندن مقدم آنك بعض حالنی دیدك ولکن الکلام یجر الکلام موجبنجه تعویق کلدی
وعوایق بش قات اولدی یعنی اورتلغه قات قات بعض کلمات توسط ایلدی پس اول فقیرك حکایه سی بو قارووده
ناتمام قالدی (مثنوی) هم بکویم پیش کجا خواهد کریخت * چون ز ابر فضل حق حکمت بریخت) هم آنی سویلرز
قنده قچار چونکم حق تعالینك ابر فضلندن حکمت دوکلدی یعنی هم اول فقیرك حالی نه یرده قچارونه مرتبه یه التجا ایدر
ومنتهی اولور آنی سویلرز چونکم حق تعالینك سحاب فضل ورحمتندن باران حکمت منصب اولدی آنك حالی ومآلی
نه یه منتج اولدی ایسه آنی حالا بر تعبیر ایلرز (مثنوی) صاحب کاوش بدیدی کفت هین * ای بظلمت کاو من کشته
رهین) کاو صاحبی اول دعاکوی ورزق جوی وتوکل خویی کوردی وا کادیدی اکاه اول ای کمسه سنك ظلمك سبیله
بنم کاوم رهین اولدی سن ظلم ایدوب ذبح ایتمکله سکا مرهون اولمش پس آنی سندن استرم دیمك اولور (مثنوی)
هین چرا کشتی بکو کاو مرا * ابله طرار انصاف اندرا) اکاه اول بنم کاومی نیچون اولدردك ای طرار اولان ابله انصافه
کل وبکا نیچون اول کاوی اولدردك ایسه جواب ویردیدی (مثنوی) کفت من روزی ز حق می خواستم * قبله را
از لابه می آراستم) اول کاو کشنده اولان فقیر بو کونه جواب ویردی بن حق تعالیدن روزئ حلال استدم قبله یی لابه
وتضرع ایلمکدن آراسته وپیراسته ایلدم (مثنوی) آن دعای کهنه ام شد مستجاب * روزئ من بود کشتم نك جواب)
بنم اول کهنه اولان دعام مستجاب اولدی اول کاو بنم نصیبم ایدی آنی بوغازلدم ایشته جواب سکا دیدی (مثنوی)
او بخشم آمد کریبانش کرفت * چند مشتی زد بر ویش ناشکفت) اول کاو صاحبی خشمه کلدی آنك کریبانی طوتدی
برنیچه مشت اوردی آنك یوزنه صبرسز یعنی صبر ایلمیوب بی اختیار آنك یوزنه برقاچ طبانچه اوردی (رفتن هر دو خصم
پیش داود نبی علیه السلام (مثنوی) می کشیدش تا بداود نبی * که بیا ای ظالم کیج وغبی) الحاصل آنی داود نبی
علیه السلام حضرتلرینك حضورنه دك چکدی بویله دیو که ای غبی وکیج اولان ظالم کل (مثنوی) حجت بارد رها کن
ای دغا) عقل در تن آور وبا خویش آ) ای حیله کار وستمکار بارد اولان حجتی ترك ایله عقلکی تنکه کتور کندیکه کل یاوه
وبیهوده سویله (م ی) این چه میکویی دعا چه بود مخند * بر سر وریش من وخویش ای لوند) بوفنی نه سویلرسن
دعا نه در بنم سر وریشم اوزره ای لوند کولمه وبکا استهزا ایدوب کندیکی هم مسخره قیلمه (مثنوی) کفت من با حق دعاها
کرده ام * اندرین لابه بسی خون خورده ام) اول فقیر دیدی ای مدعی بن حق تعالی یه دعالر ایتدم بو لابه وتضرعده
چوقلق قان ییدم وسعیلر قیلدم (م ی) من یقین دانم دعا شد مستجاب * سر بزن بر سنك ای منکر خطاب) اول فقیر صاحب
کاوه دیدیکم بن یقین بیلورم که دعام مستجاب اولدی سن باشکی طاشه اور ای سوزی شرعا وعقلا قبیح اولان کمسه منکر
کافك فتحیله درشرعا وعقلا قبیح اولان شیئه دیرلر (م ی) کفت کرد آیید هین یا مسلمین * ژاژ بینید وفشار این مهین)
اول صاحب کاو فریاد وفزع ایدوب دیدی ای مسلمانلر جمع اولك وبر بیره کلك بو خوار ومهین اولان کمسه نك ژاژنی وباطل
اولان سوزنی کورك (م ی) ای مسلمانان دعا مال مرا * چون ازان او کند بهر خدا) ای مسلمانلر دعا بنم مالمی نیجه آنك ایلر
خدا رضاسیچون سویلیك دیدی (مثنوی) کر چنین بودی همه عالم بدین * یك دعا املاك بردندی بکین) ای مسلمانلر
اکر بو ظالمك ایلدیکی کبی اولیدی جمیع عالم بر دعا سببیله بری برینك ملکلرنی کندی جانبلرینه کین ایله ایلتلردی
دیمك اولور (مثنوی) کر چنین بودی کدایان ضریر * محتشم کشته بدندی وامیر) اکر بویله اولیدی نابینا وفقیرلر
محتشم ودخی امیر اولمش اوله لردی مع هذا بویله دکلدر (مثنوی) روز وشب اندر دعا اند ر ثنا * لابه کویان که تو ده مان

ای خدا) اول اعمی اولان کدالر کیجه وکوندز دعاده وثناده لابه وتضرع ایدیجیلردر بویله دیو که ای خدای متعال
بزه رزقی کندی لطفکدن سن ویر (مثنوی) تا تو ندهی هیچ کس ندهد یقین * ای کشاینده تو بکشا بند این)
تا کم سن ویرمیه سن یقین بودر که هیچ کمسه ویرمز ای عقده لر آچیجی بونك بندو عقده سنی سن فتح ایله دیرلر (مثنوی)
مکسب کوران بود لابه ودعا * جز لب نانی نیابند از عطا) لابه ایلمك ودعا قیلمق کورلرك مکسبی اولور مع هذا اول کورلر
عطادن بر لب ناندن غیری بولمزلر دیدی (مثنوی) خلق کفتند این مسلمان راست کوست * وین فروشنده دعا
ظلم جوست) خلق دیدیلر بو مسلمان طوغری سویلیجیدر وبو دعا ارصاتیجی ظلم دیلیجیدر (م ی) این دعا کی باشد از اسباب
ملك) کی کشید این را شریعت خود بسلك) زیرا بو دعا نیچن اسباب ملکدن اولور بو دعا خود بر کمسه نك ملکنی کندی یه
ملك ایلمکه سبب اولمز شرع شریف بونی نیچن سلکه چکر شریعت خود بونی سلکه چکمز ومقبول ایتمز (مثنوی)
بیع وبخشش یا وصیت یا عطا * یا ز جنس این شود ملکی ترا) بیع وبخشش یاخود وصیت ویا عطا یاخود بو جنسدن
بر کمسه نك ملکی سنك ملکك اولور بو خسه مجرد دعا ایله بر کمسه نك ملکنی سکا ملك ایلمز دیدیلر (مثنوی) در کدامین
دفترست این شرع نو * کاو را تو باز ده یا حبس رو) بو یکی شریعت ای حیله کار قنغی دفترده واردر اول کاوی کیرو ویر
یاخود حبسه کیت ومحبوس اولمغی اختیار ایت دیدیلر (مثنوی) او بسوی آسمان می کرد رو * واقعهٔ ما را نداند غیر تو)
اول فقیر یوزنی آسمان جانبنه ایتدی بویله دیو که ای زمین وآسمانی خالق اولان بزم واقعه مزی سندن غیریسی بیلمز
مثنوی) در دل من آن دعا انداختی * صد امید اندر دلم افراختی) الهی بنم کوکلمه اول دعا ایلمکی قذف والقا ایتدك
یوز امیدی بنم کوکلم ایچنده بوجه ایتدك (مثنوی) من نمی کردم کزافه آن دعا * همچو یوسف دیده بودم خوابها)
الهی سن عالمسن که بن اول دعایی بیهوده یره ایلمدم یوسف علیه السلام کبی واقعه لر کورمش ایدم یوسف علیه السلام
نه کونه واقعه کوردی دیرسك (مثنوی) دید یوسف آفتاب واختران * پیش او سجده کنان چون چاکران) یوسف علیه
السلام آفتاب وماهتابی واون بر کوکبی کوردی که کندی اوکنده سجده ایدیجیلردر خدمتکارلر کبی کما قال الله تعالی
فی سورة یوسف حاکیا عنه (اذ قال یوسف لابیه یا ابت انی رأیت احد عشر کوکبا والشمس والقمر رأیتهم لی ساجدین
انبیای عظامك رؤیایه اعتمادایلملری مشهود ومتعارفدر جمله دن حضرت ابراهیم وحضرت یوسف علیهما السلام
وکذلك اولیای کرام دخی رؤیای صالحه یه اعتماد ایلمشلردر رؤیای صالحه الله تعالینك قتندن بندهٔ صالحه اشارت وبشارتدر
کما قال النبی صلی الله علیه وسلم الرؤیا من الله والحلم من الشیطان رواه الترمذی عن قتاده رضی الله عنه ونبوت ختم
اولمش انجق مبشرات قالمشدر کما قال علیه السلام لم یبق من النبوة الا المبشرات رواه ابو هریرة رضی الله عنه وطلب
خیرا یتمك وقتنده کوریلن رؤیای صادقه اولور کما قال علیه السلام اصدق الرؤیا ما کان بالاستخارة پس بو فقیر دعاکوی
خود دائما اللهدن طلب خیرا یلمکده ایدی رؤیاسنك صدقنه اعتماد ایلیه عجب دکلدر (مثنوی) اعتمادش بود
بر خواب درست * در چه وزندان جز آن رامی نجست) نه کم اول یوسفك خواب درست اوزره اعتمادی وار ایدی قیووده
وزندانده آندن غیریسنی ایستمدی (مثنوی) ز اعتماد آن نبودش هیچ غم * از غلامی وز ملام وبیش وکم) حضرت یوسف
علیه السلام اول واقعه یه اعتماد ایلدیکندن اکا هیچ غم اولمدی غلاملقدن وملامتدن وزیاده ونقصاندن دخی الم
کلمدی (مثنوی) اعتمادی داشت او بر خواب خویش * که چو شمعی میفروزیدش ز پیش) زیرا اول یوسف بر اعتماد
طوتدی کندی واقعه سنه که بر شمع کبی اوله واقعه شعله لندی اکا اوکندن یعنی آنك رؤیاسی ظلمات شکوك وشبهاتی
ازاله ایدیجی بر شمع کبی ایدی اوکندن بری کویا که کلوردی (مثنوی) چون در افکندند یوسف را بچاه * بانك آمد
سمع او را از اله) چونکم یوسف حضرتلرنی اخوانی چاهه براقدیلر حضرت الهدن آنك سمع مبارکنه بوندا کلدی
مثنوی) که تو روزی شه شوی ای پهلوان * تا بمالی این جفا بر روی شان) که سن بر کون شاه مصر اولورسن ای پهلوان
معنوی وپدر وخالتك سکا کاورلر واون بر برادرلك دخی سجده قیلورلر تا کم بو ایلدکاری جفایی آنلرك یوزینه سوررسن
وفی الحقیقه اویله اولدی مدت مدیده وعهود بعیده مرور ایلیوب شاه مصر اولدقدنصکره بونلرك دیارنه قحط وغلا مسلط
اولوب حضرت یعقوب علیه السلام بونلری عزیز مصره غله ایچون بضاعت مزجاته ایله ارسال ایدوب کلدیلر وعزیز
مصر اولان یوسفك حضورنه داخل اولدیلر که یا ایها العزیز بزه واهلمزه شدت جوع مس ایلدی بزم کیلمزی تمام ایله ویزه
تصدق ایله که الله تبارك وتعالی متصدق اولنلره احسن اجرلر ویرر دیدیلر یوسف علیه السلام نقابله اوتورمش ایدی
بونلرك ایلدکاری جفایی یوزلرینه اوروب (قال هل علمتم ما فعلتم بیوسف واخیه اذ انتم جاهلون) شیخ عطار حضرتلری
منطق الطیرده دیر که اوکنده بر طاس وار ایدی اکا النی اوروب آواز ایلدکده بونلره دیدیکه بو طاس نه سویلر بیلورمیسز
بونلر دیدیلر که بیلمزز دیدیکه سزك بر برادریکز وار ایمش یوسف وآنك بر قرنداشی وار ایمش بنیامین سزا کانه

اشلدیکز بیلورمیسز اول فعلك عاقبتنه وقبحنه جاهل اولدیغکز وقتده بونلر اول حینده نیه اوغرادقلرین بیلدیلر
وکمالیله شرمسار اولدیلر واکا دیدیلر (ائنك لانت یوسف) حضرت یوسف علیه السلام آنلره دیدی (انا یوسف
وهذا اخی قدمن الله علینا انه من یتق ویصبر فان الله لایضیع اجر المحسنین) حضرت حق جل شانه بو عاقبت کارده
اوله جق واخرامرده ظهور ایده جك دولت وعزتنی وقرنداشلرینك اکا محتاج اولمالرینی وآنك برادرلرینه بر وجه توبیخ وتقریع
مکالمتنی چاهه آتلدقده تسلیه له مقدم خبرویردی وآنك قلبنی مرتبهٔ اطمینانه ایرکوردی قال الله تعالی (واوحینا الیه
لتنبئنهم بامرهم هذا وهم لایشعرون) یعنی بز یوسفه صغرسننده ومراهق حکمنده ایکن دیدککه یا یوسف سن البته
برادرلرکه شو ایشلدکلری اجرلرنی یعنی جفا واذیتلرنی انبا واخبار ایلرسن شول حالده که بونلرسنی علو شانك ورفعت
عنوانك اولدیغندن بیلمیه لر (مثنوی) قائل این بانك ناید درنظر * لیك دل بشناخت قائل رازاثر) بو بانکك قائلی
مراد حضرت حقدر کمالیله لطیف اولدیغندن نظره کلمز وبر موجب (لاتدرکه الابصار وهو یدرك الابصار وهو اللطیف
الخبیر) ابصار آنی ادراك قیلمز ولکن قلب عارف اکلدی اول قائلی اثرندن بو بیت شریف وحیك الهام معناسنه
اولدیغنه دلالت ایدر زیرا ملك واسطه سیله اولان وحی ایمش ایسه قائل متمثل اولمق ونظره کلمك قابل ایدی پس مراد
الهام معناسنه اولان وحیدرکه ملهم غیبی نظره کلمز اما ملهم اولان معانی دخی ملفوظ اولان حروف واصوات
وکلمات کبی اولمز ولکن کوکل اول ملهم اولان اثردن بیلور واکا مع الیقین اعتماد قیلور مثلا کرقائل متصور اولسه
ونظره کلسه واکلسان ایله قولا اول معانی بسیطه یی بکماله اداقیلسه نه مرتبه اعتماد واستناد حاصل اولورسه هماندم
اول قلبه الهام اولنان معانی یه دخی اویله اعتماد ایلر وبو بیت شریفله اول قائل غیبك اثرن تفسیر ایدوب بیوررلر (مثنوی
قوتی وراحتی ومسندی * درمیان جان فتادش زان ندی) برقوت قلب وبر راحت روح وبر مسند دل یعنی استناد
واعتماد قلبی اول وحی ربانی وندای سبحانیدن حضرت یوسف علیه السلامك جاننك میانته دوشدی (مثنوی)
چاه شد بروی بدان بانك جلیل * کلشن وبزمی چو آتش برخلیل) چاه اول بانك جلیل سببیله یعنی الهام الهی
واسطه سیله کلشن وبزم روشن اولدی آتش حضرت خلیله کلشن اولدیغی کبی (مثنوی) هر جفا که بعد از انش
می رسید * او بدان قوت بشادی میکشید) هر جفا که اول الهام الهیدن صکره اول یوسفه یتشدی اول یوسف
علیه السلام اول قوت قلبیه واسطه سیله شادلکله انی چکدی (مثنوی) همچنانکه ذوق آن بانك الست * در دل
هرمؤمنی تاحشر هست) یعنی حضرت یوسفك قلب شریفنده الهام الهیدن حاصل اولان قوت وذوق کبیدر اول
الست بربکم) صداسنك ذوقی دخی که هر مؤمنك قلبنده اول کلام الهیه نك ذوقی حشره دك واردر (مثنوی) تا نباشد
دربلاشان اعتراض * نی زامر ونهی حقشان انقباض) تا که بو مؤمنلرك بلا واذایه اعتراضی اولمدی اول ذوق
الست سببیله وامر ونهی حقدن بونلره انقباض دخی اولمدی (مثنوی) لقمهٔ حکمی که تلخی می نهد) کاشکر
اورا کوارش میدهد) حضرت مولانا قدسنا الله بسره الاعلا خطاب الستدن حاصله اولان ذوق روحانیه یه بروجه
استعاره کاشکر اطلاق ایدوب بیوررلر شول برحکیمك لقمه سی که مؤمنك طبعنه تلخلك قور ویاخود شول برحکم
الهیه یه منسوب اولان لقمه که مؤمنك طبعنه تلخلك قور کاشکر یعنی ذوق جانی ولذت روحانی اول اجی اولان حکم قضا
لقمه سنه هضم ویرر ومؤمن اول کاشکر کبی هاضم اولان ذوق درونله اول ناکوار اولان حکم لقمه سنی یودوب وهضم
ایدوب کندوبی صحت وسلامت مرتبه سنه ایر کورر (مثنوی) کاشکر آنرا که نبود مستند * لقمه را زانکار او قی میکند
کاشکر اول کمسنه یه که مستند اولمیه لقمه یی انکارندن اول کشی قی ایلر یعنی کاشکر کبی اولان ذوق خطاب رحمانی
ولذت روحانی اول کمسنه یه که معتمد ومستند اولمیه لقمهٔ حکم قضایی اول کمسنه انکارندن قبول ایلمز وسمعا وطاعة
دیوسویلمزبلکه سمعنا وعصینا دیوب ونفسه خوش کلان لقمات شهوانیه یی قبول ایلر (مثنوی) هرکه خوابی
دید از روز الست * مست باشد دره طاعات مست) هرشول کمسنه که الست کوننده بر رؤیا کوردی یعنی اول یوم ازلده
اولان خطاب عزت وتجلی ربوبیتدن بو شب دنیاده دیدهٔ قلبله برصورت معنویه مشاهده قیلدی اللهك طاعاتی یولنده
اول کمسنه مست اولور مست (مثنوی) میکشد چون اشتر مست این جوال * بی فتور وبی کمان وبی ملال)
مست اولمش دوه کبی چکر اول کمسنه بو طاعت وعبادت جوالنی بی فتور وبی شك وبی ملال اولدیغی حالده وقتا کم
بار تکلیفی مستلکله چکن کمسنه یی اشتر مسته تشبیه بیوردیلرسه اکا مناسب اولان کفکی عاشق مسته دخی استعارهٔ
تخییلیه طریقی اوزره اسناد ایدوب دیرکه (م ی) کف تصدیقش بکرد دیوزاو * شد کواه مستی ودلسوزاو) اول بار امانتی
اشترمست کبی چکن عاشقك اغزینك اطراف لسانده وپیرامن دهانده ظاهر اولان اقرار وایمان الظاهر عنوان
الباطن قولنك مصداقنجه باطنده اولان ذوق ولذتنه ولوعت وحرارتنه دلالت ایلر پس اشتر مست کبی اولمنلره تعریض

وکنایه

وکنایه ایچون بیانه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) اشتر از قوت چوشیر نرشده * زیر بار ثقل اندك خورشده) مست اولان
دوه قوت شوقیه دن ارکك ارسلان کبی اولمش ثقیل بارك التنده از ییجی اولمش پس ای مؤمن سن نیچون بویله اولمیه سن
یاخود بر حیوانده بو حالت مقرر اولیجق انسانده نیچون اولمیه (مثنوی) زارزوی ناقه صد فاقه برو * می نماید کوه
پیشش تار مو) دیشی دوه نك آرزوسندن اول اشتر مستك اوزرنده نیچه یوز آجلق وار کمال مستلکندن آنك اوکنده
بر طاغ بر قیل قدر کورینور پس آرزوسندن عاشق مست اوزره صد فاقه نیچون اولمیه وآنك مستی اولان خاشعینه
طاغ کبی غیره ثقیل وکبیر اولان بار طاعت توجهله آسان کلمیه وتار مو قدر کورنمیه نته کم الله تبارك وتعالی
کلام مجیدنده غیرلره عسیره وکبیره اولان صوم وصلاتك خاشع اولان عبادی اوزره حقیقتده یسیره اولمسنی بیان
بیوروب دیدی (واستعینوا بالصبر والصلوة وانها لکبیرة الاعلی الخاشعین) یعنی الله تبارك وتعالیدن معاونت طلب ایلیك
بلایه صبر ایتمکله وصلاته تحقیقا اول صلاة کبیره در یعنی شاقهٔ ثقیله در الاخاشع اولنلر وامر حقه انقیاد قیلنلر اوزره
ثقیله وشاقه دکلدر حق تبارك وتعالی بونلره بو بار طاعتی آسان وحقیقت وکلفت ومشقت عبادتی لذیذ ولطیف
ایلمشدر (م ی) در الست آنکو چنین خوابی ندید) اندرین دنیا نشد بنده ومرید الست عالمنده اول کمسنه که بوذکر اولنان
خواب کبی خواب کورمدی وحضرت حقی آنی بو مرتبه اقرار ویقینه ایر کورمدی بو دنیاده اول کمسنه الله طوعا بنده
اولمدی وطاعت ومحبتن دیلیجی اولمدی (مثنوی) وربشد اندر تردد صد دله * یك زمان شکرستش وسالی کله) فرضی
اول کمسنه بو دنیاده اکر بر لعبله بنده ومرید اولدیسه تردد بحرنده صد حیله وانقلابله بنده ومرید اولدی بر زمان
اکا شکر وار دروبر ییل شکایت یعنی بنده لکی شومقوله در (مثنوی) پای پیش وپای پس درراه دین * می نهد با صد
تردد بی یقین) بو مقوله کمسنه مثلا دین یولنده ایاغنی اوکه ونه ایاغنی ارده قور صد تردد ایله بی یقین ونیجه کلفت وعسرتله
بی ذوق دین (مثنوی) وامدارم شرح اینرا نك کرو * ورشتابست از الم نشرح شنو) یعنی بو کلام واسراری شرح ایتمکه
وامدارم واشته رهنکه برمقدار شرح ایتدم اکر سنك شتابك وار ایسه الم نشرح لكدن ایشت وحصه دار اولوب
برایش ایت نته کم جناب عزت حبیبنه بیوررلر (الم نشرح لك صدرك) علی وجه الانکار نفی شرحدن مراد استفهامدر
انکار ید راثبات شرحی افاده درکان دینلدیکه شرحنا لك صدرك وبو اعتبارله (ووضعنا) الم نشرح اوزره عطف اولندی
یعنی بز سنك صدرکی توسیع وتفسیح ایلدك نیجه علوم وحکم ابداع ایتمکله وازاله ایلدك آندن ضیق جهلی (ووضعنا
عنك وزرك) و وزر حمل ثقیله دیرلر و بز سندن یا محمد قالدردق وحفظ قیلدق بارکرانی (الذی انقض ظهرك) اول بارکران که
سنك ظهریکه کمال ایله ثقلت ویرمشدیکه حتی آنك صداسی مسموع اولوردی نته کم اغر یوك کتورن کمسنه نك صرتنك
صداسی استماع اولنور ومفسرلر وزرده چوق سوز سویلشلردر قال بعضهم ثقل ایام الجاهلیة وقال بعضهم هو اعباء
النبوة وقال بعضهم ثقل الطاعات والعبادات وقال بعضهم هذا کنایة و معناه ان الوزر لو کان حملا فی الصورة اسمع نقیض
ظهره فالمراد تخفیف اعباء النبوة التی تثقل الظهر من القیام بامرها فسهل الله ذلك علیه حتی یسر له ومن علیه بذلك پس
الم نشرح لكدن ایشیدیله جك معنا بودرکه اول حضرته اوائلده صعب وعسیر اولان ثقل طاعاتی جناب حق خفیف
ویسیر ایلدی تاکم ثقل رسالت وبار عبادت بی تعب وبی الم بر وجه آسان کلدی وتخم ارشاد وهدایتی زمین قلوب مؤمنینه
اکدی پس بو خصوصك بعض محلده شرح اولنمسنه توقف ایتمیوب سرعت قیلرسك الم نشرح لك سوره سندن بو معنایی
ایشت وبو قدرله برایش ایت دیمك اولور (مثنوی) چون ندارد شرح این معنی کران * خر بسوی مدعی کازران)
چونکم بو معنانك شرح وبیانی حد وکران طوتمز کیت تقدیر وتعبیری کازرك مدعیسی جانبنه سور وآنك ماجراسی
نه منجر اولدی آنی ذکر وحکایه قیل (مثنوی) کفت کورم خواند زین جرم ان دغا * پس بلیسانه قیاسست ای خدا)
اول فقیر پرنیاز حضرت حقه رازنی سویلیوب دیدیکه ای علیم وبی نیاز بکا کور اوقودی بو صورتا جرم اولان رنجدن
اوتری اول حیله باز چوق ابلیسانه قیاسدر بوای خدا آنك قیاسنك ابلیسانه اولمسی بو وجهله اولورکه اولا کندوبی آندن
عالی کوروب آنی تحقیر قیلدی ثانیا آنك تضرع ودعاسنی کدا اولان کورلرك دعاسنه قیاس قیلدیکه بونك دعاسیله
کورلرك دعاسنك ما بیننده فرق عظیم واردرکه بونك کدیه واحتیاجی مطلق حضرت حقه وآنلرك کدیه واحتیاجی
خلقه در پس ابلیس آدمی خاك نافل وکندوبی آندن عالی وفاضل قیاس ایلسنده زیاده خطا ایلدیسه بو مدعی کاودخی
بونك دعاسنی ونفسنی کورلره قیاس ایلمکده ابلیس کبی خطا ایلدی نته کم کندوبی کور وکدالره مشابه اولمقدن تمییز
وتنزیه ایدوب (واما بنعمة ربك فحدث) نصنك مقتضاسنجه حق تعالی کندی یه ویردیکی نعمت معنویه دن اخبار
ایلیوب دیرکه (مثنوی) من دعا کورانه کی میکرده ام * جز بخالق کدیه کی اورده ام) بن دعایی کورلر کبی قچن ایلدم
حضرت خالقدن غیری یه احتیاج قچن کتوردم (م ی) کور از خلقان طمع دارد زجهل * من زتو کز تست

هر دشوار سهل) كور خلقلردن طمع طوتر غفلت وجهلندن الهى بن سندن طمع طوترمكه سندندر هر صعب
ودشوارك سهل وآسان اولمسى (مثنوى) ان يكى كورم زكوران بشمريد * او نياز جان واخلاصم نديد) اول بر باطنى
كوربنى كورلردن عد ايلدى اول بنم جانمك نيازنى واخلاصنى كورمدى بلكه ابليس كبى صورته نظر قيلدى
مثنوى) كورئ عشقست اين كورئ من * حب يعمى ويصم است اى حسن) نعم بو بنم اعمالغم عشق ومحبت
كورلكندندركه محبوبدن غيريدن نابينايمكه محبت اعما ايلر واصم ايلر انسانى اى كوزل كما قال النبى عليه السلام حبك
الشئ يعمى ويصم يعنى سنك بر شيئه محبتك سنى كور وصاغر ايلرديمكدر پس نه جهتدن كور اولديغى بيان بيوروب ديركه
مثنوى) كورم از غير خدا بينا بدو * مقتضاى عشق اين باشد بكو) خداى متعالك مشاهده سندن غيريدن وخلقك
وجودندن كور بكدن كورم واول خدا ايله بينايم وهمانا كاشنايم مقتضاى عشق بو اولور سويله بكو بعض نسخه ده
بوناه نكو واقع اولمش بودخى وجهدن خالى دكلدركه معنى مقتضاى عشق بو اوله نكو درديمك اولور (مثنوى)
توكه بينايى زكورانم مدار * دائرم بر كرد لطفت اى مدار) پس ديديكه الهى سنكه سميع وبصيرسن بنى كورلر
وجنابكدن دورلر زمره سندن طوتمه اى مطاف عاشقين واى مدار محتاجين بن سنك لطفك چوره سنه طولنجى
ودورايجى يم (مثنوى) آنچنانكه يوسف صديق را * خواب بنمودى وكشتش متكا الهى انجلين كه يوسف صديق
عليه السلام حضرتلرينه خواب كوستردك اول واقعه اكا معتمد عليه اولدى واكا اتكا قيلدى وعاقبتنه نظرا تمكله
غم والمدن نجات بولدى (مثنوى) مرمرا لطف توهم خوابى نمود * آن دعاى بيحدم بازى نبود) الهى بكا دخى
تحقيقا سنك لطفك رؤيا كوستردى بنم اول بيحد وبى حساب اولان دعا ونيازم بيهوده ولغو اولمدى (مثنوى)
مى نداند خلق اسرار مرا * ژاژمى دانند كفتار مرا) اى پروردكارم خلق بنم اسرارمى بيلمزلر بنم كفتارمى هرزه وبيهوده
بيلورلر ولهذا بنى تكذيب قيلورلر (مثنوى) حقشانست وكه داند راز غيب) غير علام سر وستار عيب) بونلر بوكونه
انكار ايلمك حقدر بنم حقمده سوء ظن قيلمق آنلره لايقدر وراز غيبى كيم بيلور علام سر وستار عيب اولان خدادن
غيرى يعنى همان اول بيلوركه بيوردى (وعنده مفاتح الغيب لا يعلمها الا هو) وآنك رسوللرندن مجتبى ومصطفى اولان
پيغمبرلرى ورسوله وارث اولان وليلرى بيلور كما قال الله تعالى فى آخر سورة آل عمران (وما كان الله ليطلعكم على الغيب
ولكن الله يجتبى من رسله من يشاء) وقال الله تعالى فى سورة الجن (عالم الغيب فلا يظهر على غيبه احدا الا من ارتضى
من رسول) (مثنوى) خصم كفتش رو بمن كن حق بكو * رو چه سوى آسمان كردى عمو) خصم اكا ديدى يوزكى
بكا ايله حق سويله اى عمى يوزكى نيچون آسمانه ايلرسن يوزكى بنم جانبمه ايله وحق هرنه ايسه سويله (مثنوى) شيد
مى آرى غلط مى افكنى * لاف عشق ولاف قربت ميزنى) شيد كتورورسن غلط براغورسن عشق لافنى وحقه قربت
لافنى اورورسن (مثنوى) با كدامين روى چون دل مرده * روى سوى آسمانها كرده) قنغى يوز ايله چونكم دل مرده سن
يوزكى آسمانلر جانبنه ايتمشسن سن دل مرده ده آسمانلر جانبنه توجه ايتمكه لايق نه يوزوار درديدى (مثنوى)
غلغلى در شهر افتاده ازين * آن مسلمان مى نهد رو بر زمين) بو دعوا وخصومتدن شهر ايچره بر غلغله دوشمش اول مسلمان
يوزنى يره قوردى بويله دو (مثنوى) كاى خدا اين بنده را رسوا مكن * كربدم هم سر من پيدا مكن) كه اى خدا
بو بنده يى رسواى ايلمه اكرچه بدم بنم سرمى هم پيدا ايلمه (مثنوى) تو همى دانى وشبهاى دراز * كه همى خواندم
ترا با صد نياز) سن بيلورسن واوزن كيجه لردخى بيلوركه بن بو نياز ايله سكا اوقوردم ونياز ودعا ايلردم (مثنوى)
پيش خلق اين را اكر خود قدر نيست * پيش تو همچون چراغ روشنيست) خلقك اوكنده بو دعانك اكرچه خود
قدرى يوقدر سنك اوكنده بو بنم حالم ومافى البالم بر چراغ روشن كبيدرديدى (شنيدن داود نبى عليه السلام سخن
هر دو خصم را وسؤال كردن از مدعى) (مثنوى) چونكه داود نبى آمد برون * كفت هين چونست اين احوال چون)
چونكم داود نبى عليه السلام حضرتلرى خلوتخانه سندن طشره كلدى بونلردن سؤال ايدوب ديدى اكاه اول
بو احوال نيجه دربكا بونك حقيقتندن هر بريكز خبر ويرك ديدى (ى م) مدعى كفت اى نبى الله داد * كاو من در خانه او
در فتاد) مدعى ديديكه اى نبى الله داد وفرياد شو كسه دنكه بنم كاوم آنك خانه سنه دوشدى (مثنوى) كشت كاوم را
بپرس كه چرا * كاو من كشت او بيان كن ماجرا) بنم كاومى اولدردى اكا صوركه نيچون بنم كاومى اولدردى اول
ماجرايى بيان ايله ديدى (مثنوى) كفت داودش بكو اى بو الكرم * چون تلف كردى تو ملك محترم) داود عليه السلام
حضرتلرى اكا ديديكه اى كرم صاحبى سويله بو محترم ملكنى سن نيچون تلف ايتدك (مثنوى) هين پراكنده مكو حجت
بيار * تا بيكسو كردد اين دعوى وكار) اكاه اول پراكنده وپريشان سويلمه وخلط كلام ايلمه حجت كتور تا كم بو دعوى
وبو كار برجانبه اوله وفيصل بوله ديدى (مثنوى) كفت اى داود بودم هفت سال * روز وشب اندر دعا ودر سؤال)

اول

اول كشنده كاو ديدى اى داود نبى بن يدى يل كيجه وكوندز دعاده وحضرت حقدن سؤالده اولدم (مثنوى)
اين همى جستم زيزدان كاى خدا * روزئ خواهم حلال وبى عنا) بونى ديلردم يزدان حضرتلرندن كه اى خدا
بن سندن بر روزى استرم زحمتسز وحلال (مثنوى) مرد وزن بر نالهٔ من واقفند * كودكان اين ماجرا را واصفند)
ار وعورت بنم نالمه وايلديكم دعايه واقفلردر واوغلانجقلر بو ماجرايى واصفلردر بين الناس بو ماجرا وبو خبر شولقدر مشهور
ومتعارف اولمشدر (مثنوى) تو بپرس از هر كه خواهى اين خبر * تا بكويد بى شكنجه وبى ضرر) سن هر كيمدن استرسك
بو خبرى صور وسؤال ايله تا سكا شكنجه سز وضررسز اول كمسه بنم ايلديكم دعادن ونيجه يللر قيلديغم نياز وزاريدن
خبر ويره (مثنوى) هم هويدا پرس وهم پنهان زخلق * كه چه ميكفت اين كداى ژنده دلق) هم آشكارا صور
وهم خلقدن كزلو صوركه بو دلقى اسكى اولان كدا مقدمانه ديردى ودعا ايلرميدى وحضرت حقدن حلال رزق طلب
ايلرميدى (مثنوى) بعد ازين جمله دعا واين فغان * كاوى اندر خانه ديدم ناكهان) بو جمله دعادن وبو جمله
فغاندن صكره بر كاوى ناكهان اوايچره كوردم (مثنوى) چشم من تاريك شد نه بهر لوت * شادئ آنكه قبول آمد قنوت)
بنم كوزم فى الحال اول كاوى كوردكده قراردى مجرد لوتدن اوترى دكل بلكه آنك شاديلكنه كه قنوت قبول كلدى
قنوت بونده دعا معناسنه دريعنى دعامى حضرت حق قبول ايلديكى شاديلكى بكا غلبه ايليوب بنم كوزم اول كاوى
كوردكده بكا بونى حق تعالى كوندردى ديو كوزم قراردى وتأخير وتوقف ايتميوب (مثنوى) كشتم آنرا تا دهم
در شكران * كه دعاى من شنود آن غيب دان) اول كاوى ذبح ايتدم تا اول نعمتك شكرانني ويرم كه اول غيبدان اولان
پادشاه بنم دعامى اشتدى وآنى قبول ايتدى وبو كاوى بكا حلال رزق كوندردى بنم حالم ومقالم بو درديدى (حكم كردن
داود عليه السلام بر كشندهٔ كاو (مثنوى) كفت داود اين سخنها را بشو * حجت شرعى درين دعوى بكو) داود عليه
السلام حضرتلرى اول ذابح كاوه ديدى بو سوزلرى يو بو دعوى يده شرعه منسوب حجت سويله شريعتدن خارج اولان
حجتك بونده فائده سى يوقدر ديدى (م ى) تو روا داريكه من بى حجتى * بنهم اندر شهر باطل سنتى) سن روا طوترميسنكه
بن بر حجتسز شهر ايچره باطل سنت قويام وخلقه دعا ايلمكله بر آخر كمسنه نك حقنى كنديلرينه ملك اولمغه رضا ويرم
وجائز ردبو سويليم (مثنوى) اين كه بخشيدت خريدى وارثى * ربع را چون مى ستانى حارثى) بو كاوى سكا كم
بخش ايلدى صاتون مى الدك وارثميسن محصولى نيچون الورسن حارث ميسن (مثنوى) كسب را همچون زراعت
دان عمو * تا نكارى دخل نبود آن تو) كسبى زراعت كبى بيل يعنى مكسوبى مزروع كبى فهم قيل اى عمو تا كم سن
اكميه سن دخل سنك لايقك اولمز بونده اشارت واردر الدنيا مزرعة الآخرة حديثنه ودخى تعريض واردر شول بطال
وعطال اولان وآخرت كارندن بى بهره قالوب غيرينك مكسوب ومحصولنه طمع طوتانلره كان ديمك اولديكه كسب
آخرتى زراعت كبى بيل (وان ليس للانسان الا ما سعى) آيت كريمه سنك مقتضاسنجه بو دنياده سعى وكسب ايلرسك
آنك محصولينى آخرتده بولديغك كه الناس مجزيون باعمالهم ان خيرا فخير وان شرا فشر اكر بو مزرعهٔ دنياده احسان
تخمن اكرسن كندى نفسك ايچون اكرسن كذلك العصيان تخمن ديكندى (ان احسنتم احسنتم لانفسكم
وان اسأتم فلها) واكر بو مغرس دنياده اعمال صالحه ديكه سن كندى نفسك ايچون دكرسن وكذلك اعمال سيئه
تخم يورلدى (من عمل صالحا فلنفسه ومن اساء فعليها) پس حضرت داود عليه السلام بيورديكه (مثنوى)
آنچه كارى بد روى آن آن تست * ورنه اين بيداد بر تو شد درست) اول نسنه يى اكرسن آنى بچرسن اولدرسنك لايقك
واكر بويله اولمزسه بو ستم وبيداد عد ايلديكك حكم شرعى سنك اوزريكه درست ومقرر اولدى ديدى (مثنوى)
رو بده مال مسلمان كژ مكو * رو بجو وام وبده باطل مجو) يورى بو مسلمانك مالنى ويرا كرى سويلمه ماله قدرتك يوق ايسه
يورى قرض ايسته واكا وير وباطل ديلمه ديديكه (مثنوى) كفت اى شه تو همين مى كوييم * كه همى كويند اصحاب ستم)
اول فقير اكا ديديكه اى شاه رسالت وخلافت سندخى همين بكا بونى سويلرسنكه اصحاب ستم بنم حقمده همان بونى
سويلرلرسن خود صاحب العدل والكرم بر خليفهٔ اعظم سن وحقيقت حاله واقف بر نبى مكرم سن ديدى (تضرع
آن شخص از داورى داود عليه السلام (مثنوى) سجده كرد وكفت اى داناى سوز * در دل داود انداز آن فروز) اول فقير
وزار حق تعالى حضرتلرينه سجده ايلدى وديدى اى سوزدرونى دانا واحوال بطونى بينا اولان خدا اول بنم كوكلمده
اولان شعله وحرارتى داود عليه السلامك قلبنده قذف والقا ايله (مثنوى) در دلش نه آنچه تواندر دلم * اندر افكندى
براز اى مفضلم) اول نسنه يى كه بنم كوكلم ايچره سن براقدك اول داودك كوكلنه هم براق اى بنم مفضلم راز ايله يعنى شول
طلبى كه سر ابنم كوكلمه القا ايتدك داودك كوكلنه هم اول سرورازك كشفنى هم القا ايله ديدى (مثنوى) اين بكفت
وكريه در شد هاى هاى * تا دل داود بيرون شد زجاى) بونى سويلدى وهاى هاى ايدوب كريه ده اولدى حتى داود

عليه السلام حضرتلرينك كوكلى برندن طشره اولدى يعنى داود نبينك قلبى آنك اغلمسندن برندن چيقوب
اكا مائل اولدى وبالضرورى مرحمت قيلدى (مثنوى) كفت هين امروز اى خواهان كار * مهلتم ده وين دعا
وبرامكاو) پس حضرت داود عليه السلام اكا وصاحبنه ديديكه اى خواهان كار اكا اول بوكون بكا مهلت وير
وبو دعاوارى قازمه يعنى بونك حقيقتنى اظهار وآشكاره ايتمك اسمه (مثنوى) تاروم من سوى خلوت درنماز * پرسم
اين احوال از داناى راز) تاكم خلوت جانبنه كيدم نمازده ونيازده بو احوالى داناى راز اولان الله تعالىدن سؤال
ايليم زيرا (مثنوى) خوى دارم درنماز آن التفات * معنى قرة عينى فى الصلوة) نمازده اول التفاته عادت طوتارم يعنى
بشريتدن نمازده اول التفاته عادت طوتارم يعنى بشريتدن حضرت ربوبيت جانبنه اولان التفاته خوى وعادت
طوتارم صلاتده كوزمك نورلنمه سنك معناسى بودر وصلاتده مصلينك كوزينك منور اولمسى بووجهله اولوركه
صلاة مشاهدهٔ حضرت محبوبدر وقرة عين المحب اولمسى مقرردر ولهذا قال النبى صلى الله عليه وسلم حبب الى من دنياكم
النساء والطيب وقرة عينى فى الصلوة رواه احمد والحاكم والبيهقى عن انس رضى الله عنه حديث شريفك شرحى
مفصلا جلد ثانينك اواخرنه قريب كرامات ابراهيم بن ادهم بياننده بهر اين بوكفت احمد درعظات بيتنك شرحنده
مرور ايلدى آنده طلب اولنه اما بو محله مناسب بر معناى لطيف دخى واردركه شيخ صدر الدين حضرتلرى حديث
اربعين شرحنده الصلاة نور حديثنده بيورديلر صلوة سبب نور باطن مصليدر زيرا ان المصلى يناجى ربه حديثنك فحواسنجه
مصلى ربيسنه مناجات ايلر واكا توجه ايدوب بالمواجهه (اياك نعبد واياك نستعين) ديوسويلر وقد قال النبى صلى الله
عليه وسلم ان العبد اذا قام يصلى فان الله ينصب له وجهه تلقاءه الحديث والله نور وحقيقة العبد ظلمانية فالذات
المظلمة اذا واجهت الذات النيرة وقابلتها محاذاة صحيحة فانها تكتسب من انوار الذات النيرة كما ان القمر يكتسب النور
من الشمس وقمر نفسنده بر جسم مظلمدر شمسه نقدر مقابل ومحاذى اولورسه آندن اولقدر نور الور ومنور اولور قچن
محاذات ومقابله سى تمام اوله نورى آندن كماليله اكتساب ايدر وبدر اولور جسمى بالكليه نور اولور پس بو معنى
معلومك اولديسه مصليلرك صلاتده اولان حظوظ نورانيتنك تفاوتى دخى سكا معلوم اولور زيرا هر مصلى توجهى
مقدارى حضرت حقدن حظ الور ونور بولور پس صلات قرة العيون ونور درون اولور حضرت نبى عليه السلام اصحاب
كرامه تسويهٔ صفوف ايلمك امر ايلدكلرى وقتده بيورديلر والله ما يخفى على ركوعكم ولا خشوعكم وانى لاراكم وراء
كماارى بين يدى وشيخ صدر الدين رضى الله عنه حضرتلرى دخى ديركه شواردندن كورمك حالنى صلاته تخصيص ايلدى
وبو حالك هر وقتده كنديله مستصحب اولمسنى مراد ايلمدى بلكه صلوة حالنده ذكر ايلدى وصلوة ايچنده ايكن سزلك
احوالكزى كورورم ديدى فتنبه فذلك من بركة صحة المواجهة التامة والمحاذاة الكاملة المستلزمة لعموم نور الحق
من جميع جهاته (مثنوى) روزن جانم كشاده از صفا * مى رسد بى واسطه نامهٔ خدا) حضرت داود عليه السلام
ديدى وهر قلب داود عليه السلام اوزره سير قيلان ووارث حضرت نبى اولان دخى بويله دير بنم جانم پنجره سى نمازده
اچلمشدر صفادن بكا بر شور بلا واسطه خداى متعالك وحى (مثنوى) نامه وباران ونور از روزنم * مى فتد درخانه ام
ازمعدنم) نامهٔ وحى وباران فيض ونور تجلى بنم جانم روزننده خانهٔ وجودم ايچره دوشر معدنم جانبندن يعنى حقيقتم
اولان عين ثابتم طرفندنكه هر كسك معدنى ومستقرى وعين ثابته سى كنديسنك وجود خارجيسى اوزره حاكم ووربدر پس
حضرت حقدن جانب عبده هرنه فيض كلورسه عبدك معدنى اولان عين ثابته سى جهتندن كلور پس الصلاة معراج
المؤمن فحواسنجه عبد مصلى صلاته شروع ايلدككده ربيسنه كمال توجهله توجه ايلر وآنك ثنا وحمدنى سويلر پس
حضرت حق آنك روحنى غايبدن حضور وشهوده كتورر ومشافهه ومشاهده مرتبه سنه يتوروب بالمواجهه بلاحجاب
خطاب عبودتينى اكا حصر واستعانتنى دخى همانا اكا تخصيص قيلور وغير المغضوب اولان طريق مستقيمه وصراط
قويمه آندن هدايت طلب ايلر پس حضرت حق آنك استديكنى بر موجب ولعبدى ماسأل اكا اعطا ايلر كما ورد فى الحديث
القدسى قال الله تعالى قسمت الصلوة بينى وبين عبدى نصفين ولعبدى ماسأل پس الصلوة صلة بين العبد وربه حديثنك
فحواسنجه صلوة ربله عبدى ما بيننده وصلت اولور ومعراج اولور وعبد ربيسندن توجهى مقدارى فيض آلور ونور وصفا
بولور ديمك اولور (مثنوى) دوزخست ان خانه كان بى روزنست * اصل دين اى بنده روزن كردنست) اول خانهٔ دل
جهنمدركه اول بى روزندر يعنى آنك درونندن حضرت حق جانبنه فتوح وحضور وحق جانبندن اكا تجلى ونور اولميه
اوروزندن ضيا وروشنلك كلديكى كبى آنك قلبنه ضيا وروشنلك كلميه اصل دين اى بندهٔ الهى روزن اچمكلكدر تاكم اول
روزندن روشن اوله سن ونور حق بوله سن وربكى بيله سن وانكله مناجات ومكالمه قيله سن (م ى) تيشهٔ درهر بيشهٔ كم
زن بيا * تيشه زن دركندن روزن هلا) هر ميشه يه تيشه يى ازاور يعنى همت وعزيمت بالته سنى نار جهنم وشعلهٔ نفسانيه

ميشه

ميشه كبى سبب اولان اموال وارزاق جمعى ايچون اورمه ومالا يعنى وبى معنى يره عمرك ضايع قيلمه كل بر وهمت قازمه
سنى روزن قازمقلغه وقلبكدن پنجره اچمقلغه اورهلا كا اول تا قلبكه حضرت حقدن نور كله وظلمت وجهل وغفلت
زائل اوله وجانك صفا بوله (م ى) يا نميدانى كه نور آفتاب) عكس خورشيد برونست از حجاب) يا خود سن بونى بيلمزسن كه
آفتاب ظاهرينك نورى كندى حجاب كونيه دن خارج اولان خورشيد حقيقتك عكس وپرتويدر حجابدن برون در
ديمه نك معناسى حضرت حق محجوب دكلدر اشيا ايله ديمك اولور وجميع نيرات لاسيما نير اعظم آنك نورنك پرتويدر
ديمكى اشعار قيلور (مثنوى) نور اين دانى كه حيوان ديد هم * پس چه كرمنا بود بر آدم) بو آفتابك نورنى بيلورسنكه
حيوان هم بونى كوردى بو دخى جائزدر نور بونى بيلورسنكه حيوان هم كوردى كه مراد حس ظاهرله ادراك اولان
نوردر پس كرمنا قولى نيجه صحيح اولور آدم اوزره بنم ايچون (ولقد كرمنا بنى آدم) آيت كريمه سنك معناسى آدم اوزره
اطلاق بكا نيجه جائز اولور يعنى ازلمز زيرا آدم اوغلى علم ومعرفت ويقين وحكمت نوريله مكرم حضرت حقك اكا تجليسى
وآنك اوصاف حقله تحليسى وماسوادن تخليسى سببيله حيواناتدن ممتاز ومفخمدر بو آيتك تفسيرى جلد ثانينك
آخرنده بط بچكان بياننده مرور ايلدى (مثنوى) من چو خورشيدم درون نور غرق * مى ندانم كرد خويش از نور فرق)
بن خورشيد كبى ذات نيره كنديسى يم نور ايچره مستغرقم كنديمى نور حقيقتدن فرق ايلمك بيلمزم وتمييزه قادر اولمزم
بونده خليفه مستخلفك عينى اولمسنه اشارت واردر ووجود موهومينك فناسنه ووجود وجوبينك كمال غلبه وظهورنه
دلالت واردر شمس نور كواكب اوزره طالع اولسه نور كواكبى كيم كورر وكيم فرق قيلور وچراغ نورى عند لمعان الشمس
نه وجهله نمايان اولور بو مرتبه ده مشايخك اقوالى چوق وبو مختصرده ايرادنه امكان يوقدر اذاتم فهو الله وليس فى جبتى
سوى الله سوزلريله اكتفا اولنه وابن فارض رضى الله عنه حضرتلرينك بو ابيات شريفه سيله قناعت قيلنه (بيت
ففى الصحو بعد المحو لم اك غيرها * وانى بذاتى اذ تجلت تجلت * فوصفى اذ لم تدع باثنين وصفها * وهيأتها اذا واحد
نحن هيئتى * وقد وقعت تاء التخاطب بيننا * وفى رفعها عن فرقة الفرق رفعتى (مثنوى) رفتنم سوى نماز وان خلا *
بهر تعليمست ره مر خلق را) بو بيت شريف سؤال مقدره جواب اولمق صددنده ديلمشدركه اولكى بيتدن ناشى اولان
شبهه يى دفع دركان بر كسه ديركه بن خورشيد كبى نوره مستغرقم وكنديمى نور حقيقتدن فرق ايلمزم بيورديكز پس نماز
وخلوت جانبنه كتمك وحضرت حقه استناد واستفاضه ايچون توجه ايتمك ايچوندر بيورديلر بنم نماز واول خلوت
جانبنه كتمكلكم راهى خلقه تعليم ايچوندركان فعلله بونلره بويله ارشاد ايلرمكه اى ظلمت غفلت وكثافت بشريت
ايچره قلان كمسه لر قچن بر مشكلكز اولسه وظلمت جهل وغفلت غلبه قيلسه خلوت جانبنه كيدك وصلوته
شروع ايدك تا قرة العين حاصل اوله وجان ودل حضرت حقدن نور بوله تاكم مشكل حل اوله وجهل وغفلت كيدوب
خانهٔ قلبه روشنالق كله ديمك اولور (مثنوى) كژ نهم تا راست كرد اين جهان * حرب خدعه اين بود اى پهلوان)
اكرى قودم تا بو جهان طوغرى اوله يعنى بر مقتضاى قاعدهٔ اسلوب حكيم خلقه لازم وواجب اولان فعلى كما ورد
ومالى لا اعبد الذى فطرنى واليه ترجعون) كنديمه اسناد ايلرم تاكم بو جهان خلقى بوكونه امحاض نصحدن حصه آله لر
وراست اوله لر وكمال مرتبه سن بوله لر اكر بن كندى مرتبه مك مقتضاسى اوزره هر فعل وقولى حقيقتى اوزره راست
وضع ايلسم آنلر كژ اوله لر وكمال مرتبه سندن محروم قاله لردى ولهذا حضرت نبى مكرم صلى الله عليه وسلم بو معنايه
اشارت ايدوب بيورديلر نحن معاشر الانبياء امرنا ان ننزل الناس منازلهم ونكلم الناس على قدر عقولهم حضرت بايزيد
قدس الله سره بو اجلادن بيورديكه بزى بدايت سلوكده كورن كامل وموحد اولدى ونهايت وكمال مرتبه سنه
وصولدنصكره كورن ناقص وملحد قالدى ديدى پس كامل ومكمل اولان وارشاد ناسه شروع قيلان عزيزلر صافى
وراستلغله طوغرى يول بولدى كندى مرتبه لرينك مقتضاسى اوزره ارشاد وهدايت قيلمشلردر طبايع مختلفهٔ
انسانيه دن هر طبيعتك بو مرتبه يه تحملى يوقدر پس بر سبيل حكمت بالغه اكر مكر وخدعه اقتضا ايلرسه خدعهٔ
حلال ايله وحيلهٔ بى وبال ايله مجرد تعليم ايچون خدعه ايلرلر حرب خدعه اولمسى بو اولور اى پهلوان بو معنى حرب خدعه يه
مضاف اولمديغى اوزره اولورا كر حرب خدعه يه مضاف اولورسه معنى خدعه يه متعلق اولان حرب ويا خود خدعه دن
اولان حرب بودر اى پهلوان ديمك اولور وبو حديث شريفه اشارت اولوركه مسلم وبخارى جابر حضرتلرندن وغيرى محدثين
كبى ابوهريره دن وكيمى حضرت انس دن وبعضسى دخى ابن عباس رضى الله عنه حضرتلرندن وحضرت عايشه دن
رضى الله عنها روايت ايدرلر محصل صحيحنده ومشارق ومصابيحده وكتب معتبره ده متفق عليه عايشه دن رضى الله
عنها اولان احاديث شريفه دندر قال النبى صلى الله عليه وسلم الحرب خدعة شارحلر بونك لغتنده ومعناسنده برقاچ
وجه يازمشلر اكر خدعه فتح خا وسكون داله قراءت اولنورسه معنى حرب خداعدن بر خدعه دردمك اولور واكر ضم

خاء وسكون داله قرأت اولورسه اسمدر يعنى حرب ما يخدع به دريعنى برشيدركه انكله الدانيلور كانه آلت خداع اولدر
اكرفتح خاء وفتح داله قرأت اولورسه يعنى حرب انسانى زياده الدايجيدر ديمك اولور وبو محلده بو حديث شريفه تلميح اولور
واولنده نكته بودركه ناسى حقه دعوت ايلمك دخى حرب معنويدر پس محارب معنوى اولان انبيا عليهم السلام واولياى
عظام حين ارشادلرنده احيانا بوكونه خدعهٔ حلال معاينه ايلمكدن خالى اولمزلر (م ى) نيست دستورى وكرنه ريختى
كردازدرياى رازانگيختى) بو بيت شريفده دخى ايكى وجه اوزره معنى جائزاولور اكر ريختى وانگيختيده اولان يالر
حكايه اولورسه معنى بودركه حق جانبندن بردستور يوقدر ويوخسه حضرت داود عليه السلام اسرار حقيقى
دوكيدى ورازدرياسندن توزقوپاريدى بومصرع كنايه دردرياى رازه يول ايلمكده نته كم حضرت موسى عليه السلام
درياى قلزمدن توزقوپاروب يول ايلدى حتى جماعت كثيره اكامن وسلامتله داخل اولديلر وكذر قيلديلر وكر ريختى
وانگيختيده اولان يالر خطاب اولورسه معنى بودركه حضرت مولانا قدسنا الله بسره الاعلى تجريد قاعده سى اوزره
ياكندى قلب شريفلرينه وياخود لسان لطيفلرينه خطاب ايدوب بيوررلر اى بنم جانم وياخود اى بنم لسانم
حق جانبندن سكا دستور يوقدر يوخسه بومظهر خلافت الهيه اولان داود عليه السلام حضرتلرينك وآنك مشربندن
حظ الان وقلب وقدمى اوزره سير قيلان اصحاب ولايتك اسرارنى دوكردك ودرياى رازدن توزلر قوپارردك ديمك اولور
(م ى) همچنين داود ميگفت اين نسق) خواست كشتن عقل خلقان محترق داود عليه السلام بواسلوب بونك كبى ديدى
يعنى بونمط اوزره بو محلده بو يلجه سويلدى خلايقك عقلى بواسرار غامضه نك استماعنه طاقتلرى اولمديغندن
محترق اولمق وبى عقل قالمق استدى بو محلده داود عليه السلام حضرتلرندن مراد حضرت خداوندكارك وجود
شريفلريدركه مظهر خلافت الهيه و وارث اسرار داوديه در پس اول حضرتك حكايه سى ضمننده كندى مرتبه لرينك
حكمنى وحسب حال واسراربالرنى تقدير وتعبير ايلمش اولورلر اكر دير سك بو مرتبه حضرت داود عليه السلامك
مرتبه سنك حكمى اولسون وحضرت مولانا قدس الله سره العزيز آنى انا سه ارشاد ايچون تقرير وحكايه قيلسون
جائزد كليدر الجواب نعم وليكن صوفى اولان ومرتبهٔ كمالى بولان كاربونى محقق بيلوركه خالقك غيريى نقل ايتمزلر وكندى يلرينى
قوبوب بيانه كتمزلر كما وقعت فى هذا المضمون ابيات شريفه فى بعض المحل علم من علم وجهل من جهل (مثنوى)
پس كريبانش كشيد ازپس يكى * كه ندارم دريكى اوشكى) دريكى اش من شكى دخى نسخه درپس محوحالنده مست
ومستغرق بوكونه اسرارغامضه سويلركن ومقام وحدت مطلقه يى نقل ايلركن مرتبهٔ صحوده اولان عارفلردن
برى اردندن آنك يقه سنى چكدى بويله ديوكه بن طوتمزم اول حضرت احديتك برلكندن برشك كان اول عارف وحدت
مطلقه اولان كمسه بومعنايه اشارت ايلديكه اى مظهر خلافت الهيه بوسويلديكك اسرار لدنيه ودخى
من چو خورشيدم درون نور غرق * مى نتانم كرد خويش ازنور فرق) ديو نقل ايلديكك كفتار يقينيه ووحدت
مطلقه نك كمال غلبه وظهورنه وتعينات فانيه نك تلاشى واضمحلالنه متعلق اولان اسرار وكفتاردر بونى بكا وبنم كبى
وحدانيته عارف اولنلر ايچون سويلرسك اول حضرتك ازلا وابدا ومعنا اولان وحدانيتنده اصلا برشك وشبهه
طوتمزم كه من حيث الحقيقه ظاهرا وباطنا براولدر وغيرك وجودى اعتباريدر پس خاموش اول كندى مرتبه كه
كل ومقتضاى وقت نه ايسه آنى ادا قيل ديدى (مثنوى) باخود آمد كفت را كوتاه كرد * لب ببست وعزم خلوتگاه كرد
درحال حضرت داود عليه السلام ولايتى مرتبه سنك مقتضاسى اولان محو وفنا حالندن كندى يه كلدى وحقيقته
متعلق اولان مقالى كوتاه قيلدى لبنى بوكونه سوزسويلمكدن باغلدى وخلوتگاهه عزم ايلدى (درخلوت رفتن داود
عليه السلام تا آنچه حقست پيدا شود (مثنوى) درفروبست وبرفت آنكه شتاب) سوى محراب ودعاى مستجاب قال
النبى عليه السلام اوحى الله الى داود عليه السلام فرغ لى بيتا اكن فيه معك قال الامام القاشانى رضى الله عنه
فى شرح هذا الحديث اعلم ان السلوك تفريغ بيت القلب عن ملاحظة الاغيار لقدوم الملك الغيار فمن اراد تخلية بيت
القلب عن الاغيار فعليه تغليق الابواب وارخاء الاستار اى بتغليق ابواب الحواس وارسال استار المنع والاحتباس
پس حضرت حقله معامله ومكالمه يه خلوت كلديسه وخلوت ظاهره خلوت باطنه يه وسيله اولديسه حضرت داود عليه
السلام فرغ لى بيتا اكن فيه معك امرينه امتثالا خلوته كيردى ومحكم قپوبى باغليوب بندايتدى واندنصكره شتابله
محراب جانبنه ودعاى مستجاب طرفنه كتدى وبو سرك كشفنى حضرت حقدن طلب ايتدى (م ى) حق نمودش آنچه
بنمودش تمام * كشت واقف بر سزاى انتقام) حضرت حق جل وعلا اكا كوستردى اول نسنه يي كه اكا تمام كوستردى
يعنى هيچ مستور قالمدى واقف اولدى انتقامه لايق كمسه اوزره يعنى ظالم كيمدر ومظلوم كيمدر بيلدى وحقيقت كاره
مطلع اولدى (مثنوى) روزديكر جمله خصمان آمدند * پيش داود پيمبر صف زدند) غيرى كونده جمله خصملر كلديلر

داود پيغمبر عليه السلام اوكنده صف اورديلر (مثنوى) همچنان آن ماجراها باز رفت * زود زد آن مدعى تشنيع زفت
هم انجلين مقدم اولان ماجرالر كيرو واقع اولدى على الفور اول مدعى اول دعا ايلين فقيره عظيم تشنيع اوردى
حكم كردن داود نبى عليه السلام بر صاحب كاو كه از سر كاو برخيز دو تشنيع صاحب كاو بر داود عليه السلام (مثنوى)
كفت داودش خمش كن رو بهل * اين مسلمان را ز كاوت كن بحل) حضرت داود اول مدعىٔ كاو اولان كمسه يه خموش
اول يورى بو دعوايى ترك ايله ديدى بو مسلمانه كاوك جانبندن اولان حصه يى حلال ايله ديو حكم قيلدى (مثنوى)
چون خدا پوشيد بر تو اى جوان * رو خمش كن حق ستارى بدان) چونكم خداى تعالى اى جوان سنك اوزريكه
بو حالى ستر ايلدى يورى خموش اول ستار اق حقنى بيل وحق تعالى سنك عيبكى ستر ايلديكندن اوترى شكر قيل
*مثنوى * كفت واويلى چه حكمست اين چه داد * از پى من شرع نو خواهى نهاد) مدعىٔ كاو واويلى ديدى نه
حكمتدر بو نه عدلدر يا داود بندن اوترى يكى شريعت قومقمى استرسن (مثنوى) رفته است آوازهٔ عدلت چنان *
كه معطر شد زمين وآسمان) يا داود سنك عدلك آوازه سى غرب وشرقه انجلين كتمشدركه زمين وآسمان عدالتك
رايحه سندن معطر اولمشدر (م ى) بر سكان كور اين استم نرفت * زين تعدى سنك وكه بشكافت تفت) كوركوپكلر
اوزره بو ستم وجفا واقع اولمدى نته كم اطفال اول دردمندلرى سنكسار ايدرلر وآنلرك كوزلرى اولمديغندن آنلرك
اللرندن وظلم وستمندن خلاص اوله مزلر بونده زياده تعريض واردر داود عليه السلام حضرتلرينه بو ظلم وتعديدن طاغ
وطاش تحمل ايده ميوب حرارتله يارلدى ديمكده جائز اولور (مثنوى) همچنين تشنيع مى زد بر ملا * كالصلا هنگام
ظلمست الصلا) اول عنود هم بو نجلين على ملأ الناس طعن وتشنيع اوردى بويله ديوكه اى مسلمانلر الصلا هنگام
ظلمدر الصلا سز كورك بكا اولان ظلمى كه عقلدن وشرعدن خارجدر (حكم كردن داود عليه السلام بر صاحب كاو كه
جمله مال خود را بوى ده (مثنوى) بعد از آن داود كفتش كاى عنود * جمله مال خويش او را بخش زود) اندنصكره
داود عليه السلام حضرتلرى اكا بويله ديديكه اى عنود كندى مالكى جمله تيز اكا بخش ايله جمله ملككده اولان
هر نه ايسه اكا وير (مثنوى) ورنه كارت سخت كردد كفتمت * تا نكردد ظاهر از وى اشتمت) يوخسه سنك كارك
قتى شديد اولور بن سكا ديدم تا سنك ظلم وستمك اول عناد وجدال ايلمكدن ظاهر اولمز (مثنوى) خاك بر سر كرد وجامه
بردريد * كه بهردم مى كنى ظلمى مزيد) بو كره اول نادان نه متنبه اولميوب باشنه طپراق صاچدى وجامه سنى
يرتدى بويله ديوكه اى داود هردمده بكا بر ظلمى زياده ايلرسن (مثنوى) يكدمى ديكر برين تشنيع راند * باز داودش
پيش خويش خواند) بردم دخى بو طعن وتشنيع اوزره سوردى وفرياد وفغان ايلمكله بيهوده سويلردى كيرو داود
عليه السلام حضرتلرى آنى كندى اوكنه اوقودى (مثنوى) كفت چون بختت نبود اى بخت كور * ظلمت
آمد اندك اندك در ظهور) حضرت داود عليه السلام اول ظالمه ديديكه اى بختى كور چونكم سنك طالعك
اولمدى سنك ظلمك آهسته آهسته ظهوره كلدى (مثنوى) ريدهٔ آنگاه صدر و پيشگاه * اى دريغ از چون
تو خرخاشاك وكاه) نجاستلمش سن يعنى نجاست ظالمه كنديكى ملوث ايلمشسن اندنصكره صدر و پيشگاه ديلرسن
اى دريغ سنك كبى اشكدن صمان وچورچوب يعنى اى پيديكى يعنى كه دكز خرسيرت بويله مرداروپجس ايكن نه طهارت
صدرين ديلرسن وحق دعواسنده يلرسن ديمك اولور (مثنوى) رو كه فرزندان تو با جفت تو * بندكان او شدند افزون
مكو) يورى كه سنك جفتكله اولادك آنك بنده لرى اولديلر زياده سويلمه (مثنوى) سنك بر سينه همى زد با دو دست *
مى دويد از جهل خود بالا و پست) بو كره اول احمق طاشى ايكى اليله سينه سى اوزره اورردى كندى جهلندن آشغى
ويوقارو يلردى ودانه كانى سويلردى (مثنوى) خلق اندر هم ملامت آمدند * كز ضمير كار او غافل بدند) خلق دخى
حضرت داودى ملامته كلديلر زيرا كه اول ظالمك كارينك ضميرندن يعنى باطنندن غافل اولديلر (مثنوى)
ظالم از مظلوم كى داند كسى * كو بود مسخرهٔ هوا همچون خسى) ظالمى مظلومدن قچن بيلور وتميز قيلور بر كمسه كه
اول هواى نفسانينك مغلوبى اولان برخس كبى اوله يعنى هواى نفسك اسيرى اولان ظالمى مظلومدن فرق ايده مز
مثنوى) ظالم از مظلوم آنكس پى برد * كو سر نفس ظلوم خود برد) مظلومدن ظالمه اول كمسه ايرايلتوركه اول ظلوم
وجهول اولان نفسنك باشنى قطع ايده واذبحوا نفوسكم بسيوف المخالفات فحواسنجه مقتضياتنك خلافنه كيده
(م ى) ورنه آن ظالم كه نفسست از درون * خصم هر مظلوم باشد از جنون) يوخسه اول ظالمكه فى الحقيقه نفس امّارة
بالسوءدر درونده هر مظلومك خصمى اولور جنون وسفاهتندن زيرا الجنس الى الجنس يميل فحواسنجه جنس جنسه
ميل ايلر وظالمه خصومت صعب وعسير ومظلومه اسان ويسير اولديغندن ظالمه خصومتدن فرار قيلور ومظلومه
خصومت وحكومتنده حظ الور (مثنوى) سك هماره حمله بر مسكين كند * تا تواند زخم بر مسكين زند) هم كاب

حملدبی همیشه مسکین وفقیراوزره ایلر تا قادراوله زخمی مظلوم ومسکینه اورر کلبك طبع وخویی بودر کما قال صاحب حیاة الحیوان ومن عجیب طباع الکلب انه یکرم اهل الوجاهة وصاحب اللباس من الناس ولاینبح علی احدمنهم وربما یتطرف عن طریقهم وینبح علی ضعیف الحال ویجتری علی اخس الناس ورثیث اللباس (م ی) شرم شیرانراست نی سك رابدان * که نگیرد صید از همسایکان * شرم وحیا شیرلر ایچوندر کوپکلر ایچون دکلدر که اول شیر صید طوتمز کندویه اولان همسایه لرندن یعنی ارسلان کندی یه یقین جوارنده حیواناتی رنجیده ایلمز فاذا کان کذلك حیا وشرم شیران طریقت وپیران حقیقت ایچوندر سکان دوزخ اولان بی دینلر ایچون دکلدر ولهذا ایمان البته حیایی وحیا ایمانی مستلزم ولاینفکدر وبری برنی متلازماندرکما قال النبی صلی الله علیه وسلم الحیاء والایمان مقرونان لایفترقان فاذا رفع احدهما رفع الاخر رواه ابن عمر وابوموسی رضی الله عنهما بدان فتح بایله اوقنوب معنی شرم شیرلر ایچوندر کلاب ایچون دکلدر اول سببله که شیرلر همسایه لرندن صیدا یتمزلر وکندیلره قریب اولنی رنجیده ایتمزلر دیمك دخی جائز اولور (مثنوی) عامهٔ مظلومکش ظالم پرست * از کمین سکشان سوی داود جست) مظلومکش وظالم پرست ایکیسی بیله وصف ترکیبیدر معنی مظلومی اولدریجی وظالمه طپوجی یعنی میل ایدیجی ومعاونت قیلیجی عوام هر بری بوصودن کاب کبی داود علیه السلام حضرتلرینك جانبنه صحرادی وطعن وملامته باشلدی (مثنوی) روی درداود کردندان فریق * کای نبی مجتبی برماشفیق) اول فریق ضلالت بوزلرین حضرت داوده ایلدیلر بویله دیو که ای برم اوزریمزه مهربان وشفیق اولان نبی مختار (مثنوی) این نشاید از تو کین ظلمست فاش * قهر کردی بی کناهی رابلاش) بوسندن لایق دکلدر بواشکارا ظلمدر بربی کناهه قهر ایلدك بلاشئ وظلم قیلدك اکا بلاسبب (عزم کردن داود نبی علیه السلام بخواندن خلق بدان صحرا که رازرا آشکارا کند وحجتها راهمه راقطع کند (م ی) کفت ای یاران زمان ان رسید * کان سر مکتوم او کرددبدید) پس داود نبی علیه السلام حضرتلری اصحابنه خطاب ایدوب دیدی ای یاران آنك زمانی ایرشدی که آنك اول مکتوم اولان سری بدید وظاهر اوله (مثنوی) جمله برخیزید تا بیرون رویم * تا بدان سرنهان واقف شویم) جمله کز قالقك شهردن طشره کیدهلم تا کم اول نهان اولان سره واقف اولهلم (مثنوی) درفلان صحرا درختی هست زفت * شاخهااش انبه وبسیار وچفت) حضرت داود علیه السلام بونلره ایتدی ای یاران فلان صحراده عظیم وجسیم بر درخت واردر آنك شاخلری مجتمع وچوق منحنی یعنی زیاده اکلمشدر چفت جیم فارسی ایله خمیده معناسنه در (مثنوی) سخت راسخ خیمه کاه ومیخ و * بوی خون می ایدم از بیخ او) اول اغاجك خیمه کاهی زیاده راسخدر وآنك میخی دخی یعنی میخ کبی اولان کوکی دخی زمینده ثابتدر بکا آنك کوکندن قان رایحه سی کلور (مثنوی) خون شدست اندر بن آن خوش درخت) خواجه را کشتست این منحوس بخت) خون اولمشدر اول خوش درختك دبنده خواجه سنی اولدرمشدر بو منحوس بخت (مثنوی) تا کنون حلم خدا پوشیدآن * اخر از ناسکری آن قلتبان) شمدی یه دك خدای متعالك حلمی آنی ستر ایلدی آخر از ناشکری آن قلتبان چنین شد یاخود عیان کشت تقدیر اولنور وقرینهٔ کلام بونی اقتضا قیلور یعنی آخرالامر اول قلتبان شکرسزلکندن بویله اولدی ویاخود عیبی عیان اولدی دیمك اولور (مثنوی) که عیال خواجه را روزی ندید * نی بنوروز ونه موسمهای عید) که اول بدبخت خواجه سنك عیالنی برکون کورمدی خواجه نك عیالندن مراد اباع کادرنه نوروزده ونه عید موسملرنده که بونلر فقرایه انعام واحسان اوله جق کونلردر یعنی بویله کونلرده باری اکر آنك عیالنه انعام واحسان ایلیدی آنك شکرنی من وجه قیلمش وحسناته نائل اولمش اولوردی پس کفارت ذنوبه وستر عیوبه بو خصلت سبب اولوردی که حق تعالی ان الحسنات یذهبن السیئات بیورمشدر ودخی حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم اتبعوا کل سیئة حسنة تمحها بیورمشلردر رواه ابوهریرة رضی الله عنه قال الشیخ صدرالدین فی شرح حدیث الاربعین الطاعات کلها مکفرات للذنوب ومطهرات للعیوب تذهب السیئات وتحبط الذلات وفی الحقیقة عندالمتکلمین دخی بویله در حسنات سیئاتی حبط ایلر سیئات حسناتی حبط ایلمز مکرکه شرك اوله پس اول ظالم بوذکر اولنان حسنه لردن برنی اشلمدی تا سبب مغفرت اوله (مثنوی) بی نوایانرا بیك لقمه نجست * یاد ناورد از حقهای نخست) بی نوا اولان فقیرلری برلقمه ایله دیلمدی ومقدم اولان حقوقی یادنه کتورمدی تا کم جذب رحمت قیله (مثنوی) تا کنون از بهر یك کاو این لعین * می زند فرزند اورا بر زمین) حتی شمدی بر کاودن اوتری بو ملعون اول خواجه نك اوغلنی زمینه اورر وانك جفاوازاسی ایچون مصر اولور (مثنوی) او بخود برداشت پرده از کناه * ورنه می پوشید جرمش را اله) اول لعین کندی قالدردی پرده یی بوخسه آنك جرمنی حضرت الله اورتمش ایدی که اول ستری وستر ایدنی سور کما قال علیه الصلوة والسلام ان الله یحب الستر رواه عبدالرحمن بن عوف رضی الله عنه (مثنوی) کافر وفاسق درین دور کزند * پردهٔ خود را بخود بر می درند

کافر

کافر وفاسق بو ضررلو وخوفلو اولان دورده کندی پردهٔ عیب وکناهلرنی کندیلری افشا ایدوب اچارلر (مثنوی) ظلم مستورست در اسرار جان * می نهد ظالم بپیش مردمان) مخفی اولان ظلم وکناه دیدهٔ ناسدن مستوردر جانك سرلرنده ظالم مستور اولان ظلمی لسان حال الله ویا قال الله خلقك اوکنه قورر ومجاهر اولور واللهك ستر ایلدیکنی اظهار وافشا ایدوب عفو ومغفرتدن محروم قالور کما قال النبی صلی الله علیه وسلم کل امتی معاف الا المجاهرون فان من المجانة ان یعمل الرجل باللیل عملا ثم یصبح وقد ستره الله فیقول یا فلان عملت البارحة کذا وکذا وقد بات ستره ربه ویصبح یکشف ستر الله عنه رواه مسلم والبخاری عن ابی هریرة رضی الله عنه یعنی امتمك کلیسی اقامت حدوددن والسنهٔ ناسدن معاف ومسلمدر الا ناسه ظلم وکناهی اظهار واجهار ایلینلر دکل مجانت فتح میم وجیم ایله عدم مبالاته دیرلر یعنی تحقیق عدم مبالاتدندر وقبیحه دندر که برکسه کیجه بر عمل اشلیه اندنصکره الله تعالی اول عملی ستر ایلدیکی حالده اول کسه صباحه داخل اوله پس اول کنهکار کناهنی وظلمنی برکسه یه تقریر ایدوب دیه که یا فلان بن بو کیجه شویله وشویله عمل اشلدم حال بوکه ربیسی آنی ستر ایلدیکی حالده یاتدی واول صباحه داخل اولدی اللهك سترنی اول عملدن کشف ایلدیکی حالده دیمك اولور ظالم کندوبی مردمه لسان حال الله ویا قال الله کویا بویله دیو افشا ایلر (مثنوی) که ببینیدم که دارم شاخها * کاو دوزخ را ببینید از ملا) که ای بصیرتی اولانلر وای ظلم وکناهی علامتندن بلنلر بنی کورککه بن بو بنوزلر طوترم جهنم صغرنی آشکارادن کورك بن جهنم کاوی ام دیرشاخلردن مراد علایم وآثار جهنمدر که مراد ظلم وعصیانك دلائلیدر ظالم اولان وظلم وعصیانه دلالت قیلان افعال واعمالی خلقه کورك دیمسی بن جهنم صغری اولدم اشته بنم بو بنوزلرمی کورککه بنم کاولغمه شهادت قیلور دیمك منزله سنده در (کواهی دادن دست وپای زبان برسر ظالم هم درین دنیا مثنوی) پس هم اینجا دست وپایت در کزند * بر ضمیر تو کواهی میدهند) پس هم بو دنیاده ای ظالم سنك الك وایاغك ضرر وعصیان وقتنده سنك باطنکه شهادت ویررلر ودلالت قیلورلر که الظاهر عنوان الباطن دروا هذا قال علیه السلام لو خشع قلبه لخشعت جوارحه (مثنوی) چون موکل میشود بر تو ضمیر * که بکو تو اعتقادی وامکیر) چونکم سنك اوزرینکه ضمیرك مسلط اوله یعنی باطنکك مقتضا ومشتهاسی غلبه قیله بویله دیو که سن اعتقادکی سویله وکیرو طوتمه افشا ایله (مثنوی) خاصه درهنکام خشم وکفت وکو * می کند ظاهر سرت را مو بمو) علی الخصوص هنکام خشم وغضبده وکفت وکو وقتنده موکل اوله سنك سرکی مو بمو ظاهر ایلر (مثنوی) چون موکل میشود ظلم وجفا * که هویدا کن مرا ای دست وپا) ظلم وجفا دست وپایك اوزرینه موکل کبی اولور بویله دیو که هویدا ایله بنی ای دست وپا مثنوی) چون همی کیرد کواه سرلکام * خاصه وقت جوش وخشم وانتقام) چونکم کواه سرلکام طوته یعنی ظلم وجفا دست وپا اوزره بنی هویدا ایله دیو شول وقتنده موکل کبی اولور که سرك شاهدی اولان اعمال عنان اختیاری طوته خصوصا جوش وخروش وخشم وانتقام وقتنده لکام اختیاری طوته پس سراخفایه مجالك قالمیوب اول وقتلرده خبث درونکی وظلم وفساد باطنکی افشا ایلرسن دیمك اولور (مثنوی) پس همان کس کین موکل می کند * تا لوای راز بر صحرا زند) پس اول کسه که بونی موکل ایلر یاخود معنی بو موکلی ایلر پس اول الله که بو ضمیری دست وپا اوزره موکل ایلر تا لوای رازی صحرای ظهوره اوره وظلم مستور آشکارا اوله (مثنوی) پس موکلهای دیکر روز حشر * هم تواند آفرید از بهر نشر) پس اول اللهك بو دنیاده اظهار ظلم مستور ایچون ضمیری دست وپا اوزره موکل ایلدیکنی بیلدکسه موکلهای دیکری دخی روز حشرده هم قادر اولور خلق ایده نشردن اوتری یعنی نشر ضمایر وظهور سیر ایلمکدن اوتری (الیوم نختم علی افواههم وتکلمنا ایدیهم وتشهد ارجلهم بما کانوا یکسبون) یعنی اول کون بز بو کافرلرك اغزلرنی مهرلرز وبزه بونلرك اللری سویلر وایاقلری شهادت ایلر آثار معاصی یی بونلرك دست وپالری اوزره بو آثاره دلیل اولمغه نه کم بو دنیاده ظالمك وجودنده اولان آثار ظلم مع انکاره اهل بصیرت اولنلره دلالت وشهادت ایلر یاخود حق تعالی بونلرك دست وپالرنی انطاق ایلمکله بونلر حقنده تکلم وشهادت ایلیه دیمك اولور (مثنوی) ای بد دست آمده در ظلم وکین * کوهرت پیداست حاجت نیست این) ای ظلمده وکینده اون اله کلمش یعنی قات قات معلوم اولمش نه کم عرف ناسده مشهور سوزدر برشئ زیاده معلوم اولسه اون اله کلمش برشیدر دیرلر وآنك ماهیتنك زیاده معلوم اولمسندن کنایه ایدرلر پس بیوررلر سنك کوهرك یعنی حقیقتك پیدادر بو که حاجت یوقدر یعنی بو دست وبو پانك روز حشرده متکلم اولمسنه وشهادت قیلمسنه احتیاج یوقدر (یعرف المجرمون بسیماهم) فحواسنجه سنك کوهرك سیمای وجودکده بولنور وکل اناء یترشح بما فیه قولنك مقتضاسنجه صدور ایلین آثار وافعال الله درو تکلف ظلم وفسادنه استدلال قیلنور نه کم بیوررلر (مثنوی) نیست حاجت شهره کشتن در کزند * بر ضمیر آتشینت واقفند) احتیاج یوقدر کزنده یعنی ظلم وضررده معلوم اولمق وشهرت بولمقلغه سنك آتشین اولان ضمیرك اوزره اهل بصیرت اولنلر

واقفلردر يعنى خشمناك وغضبناك اولان طبيعتك اوزره ذوى العقول عارفلردر پس الغضب من الشيطان والشيطان
خلق من النار حديثنك مقتضاسنجه غضب ناردن اولور وكل شئ يرجع الى اصله فحواسنجه اهل غضب اصلى اولان
نار جهنمه رجوع قيلورزيرا جنسيت البته علت ضم اولور اكر ديرسك كه غضب انبيا واوليانك صفتيدركه آنلر دخى
خلق اوزره غضب ايلمشلردر الجواب حميت دين وغضب اهل يقين اولدركه غضب آنلرى طريق حقدن چقارمز كما قال
عليه السلام ان الغضب لا يخرجنى عن الحق پس محلنده غضب ايلمسه حميتسز اولور وحمار مرتبه سن بولور ولهذا
قال الشافعى رحمة الله عليه من استغضب فلم يغضب فهو حمار اما غضبى نفسانى اولان وخشمى برشئ طبيعتنه نا ملائم
كلديكيچون طاريلان كمسه شيطان النده طوپ كبى اولورتهكم بو خبر بو معنايه دلالت قيلوران الذى يغضب بغير حق
يكون فى يدى الشيطان كالكرة فى يدى الصبيان (مثنوى) نفس تو هردم برارد صد شرار * كه ببينيدم منم زاصحاب نار)
اى ظالم وجفاكار سنك نفسك ايسه هردم نيجه يوز شرار كتورر وشر وظلم وضررى مرتبهٔ ظهوره يتورر بويله دوكه
بنى كورك اى اولوا الابصار كه بن اصحاب ناردنم وآثار ظاهرمدن استدلال قيلك كه بن اهل ناردنم (مثنوى) جزو نارم
سوى كل خود روم * من نه نورم كه سوى حضرت شوم) نفسك لسان حاله ديركه بن نار حاميه نك جزويم پس كل شئ
يرجع الى اصله حسبنجه ودخى (ولا يحيق المكر السيء الا باهله) موجبنجه كندى كلم اولان هاويه جانبنه كيدرمكه
الجنس الى الجنس يميل درنوردكلم كه حضرت نور مطلق جانبنه لايق اولم كه (الطيبات للطيبين والطيبون للطيبات)
بيورلمشدر وكذلك (الخبيثات للخبيثين والخبيثون للخبيثات) بو خصوصده نص قاطع صادر اولمشدر پس هر قنغى
جانبه كه مستعد اوله سن واهليت حاصل قيله سن عاقبة الامر آنك اصلنه واصل اولورسن (مثنوى) همچنان كين ظالم
حق ناشناس * بهر كاوى كرد چندين التباس) هم انجلين كه بو مدعى كاو اولان ظالم حق ناشناس بر كاودن اوترى بو قدر
تلبيس واشتباهى ايراد ايلدى (مثنوى) او از وصد كاو بردو صد شتر * نفس اينست اى پدر از وى ببر) اول ظالم وبى دين
آنك پدرندن يوز كاو ويوز شتر ايلتدى يعنى يوزدوه نك وصغرك بهاسى آنى اولدردكدنصكره اندن ايلتدى مع هذا نه
حق نعمتى بيلدى وانصافه كلدى وتوبه دخى قيلدى نفس امارة بالسوء بعينه بودر يعنى بويله ظالم وبى انصاف وبى وفا
وپرجفا وپراعتساف دراى پدر اندن منقطع اول (مثنوى) نيز روزى با خدا زارى نكرد * يا ربى نامد از وروزى بدرد)
دخى اول ظالم وبى دين بر كون خداى متعاله زارى ايلدى اولعيندن بركون درد درونله بركره يا ربى ديمك كلمدى وبويله
ديو سويلدى (مثنوى) كاى خدا خصم مرا خشنود كن * كرمنش كردم زيان تو سود كن) كه اى خدايم خصمى سن
خشنود ايله اكر بن اكا آنك فرزندنه زيان ايلدمسه سن سود ايله بونده تنبيه واردر شول معنايه كه بر كمسه بر كمسه يى
اولدرسه ويا بعض مالن غصبا اخذ قيلسه بعده انصافه كلوب توبه قيلسه اكر مرده ايسه انكيچون استغفار ايليه
وبو كونه سوز سويليه وآنك وارثلرنى خشنود ايليه تا كفارت ذنوب اوله حق تعالى آخرتده ما بينلرنى صلح قيله واكر
حياتده ايسه آنك كنديدن استحلال ايليه بو ظالم ايسه بونك برنى ايلدى ودخى بو كونه سويلدى (م ى) كر خطا كشتم
ديت بر عاقله ست * عاقله جانم تو بودى از الست) عاقله عقلدندر عقل ديته ديرلر وديته عقل تسميه اولنمسنده وجه
مناسبت اولدركه ديت قان دوكلمكى عقل ايلر يعنى باغلرتهكم درر وغرر صاحبى ديرسميت به لانها تعقل الدما
من ان يسفك وابن اثير نهايه ده بر آخر وجه اوزره مناسبت بولوب ديركه اصل ديت عرب ايچنده مقدما ابل ايدى چون
بر قاتل بر قتيلى قتل ايلسه آنك ديتى ايچون ابل جمع ايدوب كتوروب مقتولك اولياسنك محله سنه تعقيل ايلردى آنلره
تسليم ايليوب جرمنى عفو ايلمكدن اوترى پس ديت اولان ابلى عقل ايلديكيچون ديته عقل ديديلر پس ديت اصلنده
ابل ايدى صكره بعير وغنم ودرهم ودينار وغيره تقويم اولندى وعاقله قاتل اولان كمسه نك باباسى طرفندن اولان اقرباسنه
ديرلركه خطا ايله قتل اولان كمسنه نك ديتنى آنلر ادا ايلرلر كما قال ابن الاثير فى النهاية العاقلة هم اقارب من قبل الاب
الذين يعطون دية القتيل خطأ بو صورت قاتل عسكر سلطان واهل ديوان اولمديغى تقدير اوزره در اكر قاتل اهل ديوان
اولورسه يعنى اسملرى دفتر ديوان پادشاهيده مكتوبه اولان جيشدن اولورسه آنك عاقله سى عند الحنفيه اهل ديوان اولور
خطا ايله اولان قتلك ديتى بونلر اوزره تقسيم اولنور وآنك اداسى بونلره لازم كلور وعند الشافعى عاقله قاتلك عشيره
وقبيله سيدر ديت شافعى قتنده بونلره دوشر معناى بيت اول ظالم وقاتل حضرت حقه ديديكه الهى اكر بن اول مظلومى
سهوا وخطأ اولدردمسه بو هم وجه درا كر بن انى خطا ايله اولدردمسه الدية على العاقلة اذا كان القتل خطأ حديثنك
فحواسنجه ديت عاقله اوزره در بنم جانمك عاقله سى الست عالمندن برى سن اولدك يعنى انك ايچون اولان ديتى ادا ايلين اقربا
وعشيره كبى اولدك پس اى كريم اول مقتولك ديتنى هرنه ايسه سن ادا ايله وبنى بو مظلمه دن سن خلاص قيل ديدى اكر
بويله ديسه ايدى تواب اولان الله تعالى انكله خصمنك ما بينى آخرتده صلح قيلوردى ودنياده دخى جرمنى ساتر اولوردى

وعفو ومغفرته محل ولايق اولوردى (مثنوى) سنك مى ندهد با ستغفار در * اين بود انصاف نفس اى جان حر) اغمض
ابيات مثنويدن برى دخى بو بيتدر ندهدك فاعلى نفسدر تقدير كلام نفس بر مرتبه ظالمدركه استغفار ايله طاش
ويرمز يعنى سن مثلا نفسكله بيع وشرا ايلسك واكادر مشابه سنده اولان استغفار واعتذارى ملايمت ومطاوعت
ايلمسى ايچون ثمن ويرسك اذا انت اكرمت اللئيم تمردوا قولنك مصداقنجه متمرده اولوب طاش ويرمز يعنى سنك مشابه سنده
اولان بر چيز حقير ايله تسلى قيلمز ديمك اولور وجه آخر استغفار دره مضاف اولديغى صورتده بو معنى دخى جائز اولوركه در
استغفارك صفتى اولميه بلكه دربر لطيف وشريف انساندن استعاره اوله زبدهٔ صدف كائنات اولديغى ملابسه ايله بو تقدير
اوزره معنى نفس بر لئيم وبد خودركه درك استغفارينه سنك ويرمز وآنك عوض ايلمز ديمك اولور نفسك انصافى بو اولور
اى ازاد اولمش جان پس نفس لئيمه ملايمت واحسان جائز كادر بلكه خواجهٔ عقلى او اولدر ديكيچون مؤاخذه وقصاص
لازمدرتهكم حضرت داود عليه السلام اول ظالمه قصاص ايلدى بو بيتده سنك مى ندهدك فاعلى اولوب وظالمك
قبلندن استعاره اولمق وجه دكادر يعنى سنك منزله سنده اولان ظالم استغفارله در ويرمز ديمكده معنى صحيح اولمز
فليتأمل (بيرون رفتن خلق بسوى ان درخت) (مثنوى) چون برون رفتند سوى ان درخت * كفت دستش را سپس
بنديد سخت) چونكم خلق حضرت داود عليه السلام ايله بيله اول اغاجك جانبنه طشره كتديلر حضرت داود عليه
السلام بونلره ديديكه بو ملعونك اللرى اردنه محكم باغلك (م ى) تا كناه وجرم او پيدا كنم * تا لواى عدل بر صحرا زنم) تا آنك جرم
وكناهنى پيدا ايليم تا كم عدل لواسنى صحرايه اورم (مثنوى) كفت اى سك جد اين را كشته * تو غلامى خواجه زين
رو كشته) پس اول ملعونه خطاب ايدوب ديديكه اى كلب بو مظلومك جدنى ديه لمش سن قول سن بو يوزدن خواجه
اولمش سن يعنى آنى هلاك قيلمش سن ومالنى المش سن وآنك بنده سى ايكن آنك مالى ايله خواجه اولمش سن تهكم بيوررلر
مثنوى) خواجه را كشتى وبردى مال او * كرد يزدان آشكارا حال او) خواجه يى اولدردك وآنك مالنى خانه كه ايلتدك
حضرت يزدان آنك حالنى آشكارا ايلدى (مثنوى) آن زنت اورا كنيزك بوده است * تا همين خواجه جفا بنموده است
اول سنك خاتونك اول خواجه نك جاريه سى اولمش ايدى هم بو خواجه يه اول دخى جفا كوسترمشدريا آنك حالنى بيلوب
ناسدن ستر ايلمكله جفا ايلمش اوله ويا خود جفا اده كندى زوجى اولان قاتل ايله بيله مشترك اوله (مثنوى)
هرچه زو زايند ماده يا كه نر * ملك وارث باشد آنها سر بسر) هرنه كه اول خاتونكدن طوغدى ديشى واركك وارث
ملكى اولور سر بسر يعنى بالكليه (مثنوى) تو غلامى كسب وكارت ملك اوست * شرع جستى شرع بستان رو نكو ست
سن قول سن وسنك كسب وكارك العبد وما يملكه كان لمولاه حديثنك مصداقنجه جمله سى آنك ملكيدر شرع ديله دك
شرعى ال بورى ابو ميدر كوريعنى بويلا باشكه البته عدل شرع استرم ديو سن كتوردك اكر بنم سوزم طوتوب اول
مظلومه آنى حلال ايديدك واكا لطف واحسان سمتنه كيديدك مغفور ومستور اولوب بو بلايه دوشمزدك ديدى (م ى
خواجه را كشتى با ستم زار زار * هم دريجا خواجه كويان زينهار) اى ظالم خونخوار خواجه يى ظلمله زار زار اولدردك
هم بو يرده يعنى بو مكانده خواجه سكا زينهار يعنى امان وچاره ديجى ايدى وسن آنك بو قدر نعمتن يمش ايكن
ولى النعمتكه مرحمت ايلمدك (مثنوى) كارد از اشتاب كردى زير خاك * از خيالى كه بديدى سهمناك) آنى ذبح ايلديكك
بچاغى سرعت وعجله كدن خاكك التنه ايلدك شول بر خيال سهمناكدن اوتريكه سن اول خيال سهمناكى كوردك
اول حينده يعنى آنى قتل ايلديكك وقتده سكا بر قورقولى خيال كورينوب اول خوفدن على العجله بچاغى بيله زير
خاكه دفن ايلدك ديدى (مثنوى) نك سرش با كارد در زير زمين * باز كاويد اين زمين را همچنين) اشته خواجه نك باشى
بو ظالمك كارد يله بر التنده كيروقازك بو زمينى شونك كبى ديدى (مثنوى) نام اين سك هم نوشته كارد بر * كرد با خواجه
چنين مكر وضرر) بو كلبك نامى هم بچاغك اوزرنه يازلمشدر خواجه يه بويله مكر وضرر ايلدى (مثنوى) همچنان
كردند چون بشكافتند * در زمين انكارد وسر را يافتند) اول قوم هم انجلين ايلديلر چونكم زمينى قازديلر وباردلر
زمين ايچنده اول بچاغى واول باشى بولديلر (مثنوى) ولوله در خلق افتاد ان زمان * هر يكى زنار ببريد از ميان) چونكم
معجزه نى كورديلر خلق ايچره اول زمان ولوله دوشدى هر بريسى بلندن انكار زنارنى قطع ايلدى وانكارى كيدوب
ايمانه واقراره كلدى (مثنوى) بعد ازان كفتش بيا اى داد خواه * داد خود بستان بدان روى سياه) داد خواهدن
مراد مدعى كاو اولان قاتلدركه مقدما شرع وداد استمش ايدى پس حضرت داود عليه السلام بو قدر اسرارى
اظهار ايلدكدنصكره اول ظالم وقاتله ديديكه كل اى شرع وداد استين كندى داديكى آل اول روى سياهك سببيله اكرچه
بدان كسر باليه اولسه وداد خواهدن مراد اول فقير رزق خواه اولسه ده وجهدن خالى اولمزلكن اولكى معنى اوليدر
وبو تقدير اوزره معنى آندنصكره حضرت داود عليه السلام اول مظلومه ديديكه كل اى داد خواه كندى داديكى

آل بوزلق قاره سن يل وفتح بابله اولسه بنه معنی صحیح اولور زیرا کندی دادیکی آل اول ظالمك روی سیاهی سببیله دیمك
اولور (قصاص فرمودن داود علیه السلام خونی را بعد الزام حجت برو (م ی) هم بدان تیغش بفرمود او قصاص) کی کند
مکرش زعلم حق خلاص) هم بنه اول تیغله حضرت داود علیه السلام اکا قصاص ایلمکی بیوردی اول ظالمك مکر
وحیله سی اللهك علمندن انی نیجه خلاص ایلر یعنی اللهك علمندن آنك مکری آنی خلاص ایلز (م ی) حلم حق کرچه
مواساها کند) لیك چون از حد بشد پیدا کند) اول حقك حلمی اکرچه ظالم وعاصی اولنلره مدارا واسهال ایلر ولکن
چونکم حددن تجاوز ایلیه رسوا ایلر کما قال النبی صلی الله علیه وسلم ان الله لیملی للظالم فاذا اخذه لم یفلته وقال الله تعالی
فلا تحسبن الله غافلا عما یعمل الظالمون انما یؤخرهم لیوم تشخص فیه الابصار (م ی) خون نخسبد در فتد در هر دلی
میل جست وجوی وکشف مشکلی) قان اویومز بلکه بعد القتل هر بر کوکاه دوشر جست وجو ایلمك میلی ومشکلك
کشف اولمسی میلی (م ی) اقتضای داوری رب دین * سر بر آرد از ضمیر آن واین) رب دینك داورلکنك اقتضاسی بونك
وآنك ضمیرندن باش بوقارو کتورر وبعض ناسك قلبنده خلجان ودغدغه بتورر مثلا بویله دیو (مثنوی) کان فلان چون
شد چه شد حالش چه کشت * همچنانکه جوشد از کلزار کشت) که اول فلان نه اولدی وآنك حالی دخی نیجه اولدی
ونه اولدردی اکر کاف مضموم اولورسه واکر مفتوح اوقنورسه نه اولدی دیمك اولور وبو خاطره لر جوشه کلور هم انجلین که
بالحقلق محلندن اکن جوشه کلور وظهور قیلور (مثنوی) جوشش خون باشد از واجستها * خارش دلها
وبحث ماجرا) ظلمله دوکیلن قانك جوششی وحرکتیدر اول کیرو اولان جست وجولر قلبلرك خارشی یعنی دغدغه
واضطرابی وبحث وماجراسیدر (م ی) چونکه پیدا کشت سر کار او * معجزهٔ داود شد فاش ودو تو) چونکه پیدا اولدی
اول ظالمك سر کاری حضرت داود علیه السلامك معجزه سی فاش ودو تو اولدی (مثنوی) خلق جمله سر برهنه آمدند
سر بسجده بر زمینها می زدند) خلق کستاخلقلرینه معترف اولوب جمله سی سر برهنه کلدیلر باشلرنی زمین اوزره
سجده ایله اوردیلر (مثنوی) ما همه کوران اصلی بوده ایم * از تو ما صد کون عجایب دیده ایم) ودیدیلر که ای خلیفهٔ الهی
بز جمله من کوران اصلی اولمشز حال بو که سندن بز یوز کونه عجایب کورمشز (مثنوی) سنك با تو در سخن آمد شهیر *
کز برای غزو طالوتم بکیر) جمله دن بری طاش سکا اشکارا سوزه کلدی ودیدیکه بنی طالوتك غزاسندن اوتری طوت
حفظ ایله (مثنوی) تو بسه سنك فلاخن آمدی * صد هزاران مرد را برهم زدی) سن یا داود اول اوچ طاشی آلدك
وجالوتك عسکرنه اوچ طاشله وبر صپانله کلدك صد هزاران مردی بری برینه اوردك شول زمانده که اول طاشلری
صپانه قویوب عسکر جالوت طرفنه اتدك (م ی) سنکهاات صد هزاران پاره شد * هر یکی هر خصم را خون خواره شد
ای داود سنك طاشلرك صد هزاران پاره اولدی وهر بر پاره بر خصمه خونخواره اولدی سورهٔ بقره نك اواخرنه قریب اولان
بو قصه یه اشارت بیوررلر مفسرلر (وقتل داود جالوت) آیتنده بو کونه تقریر وتعبیر ایلمشلردر که وقتا کم حق تعالی
طالوتی بنی اسرائیله پادشاه ایلدی عسکر جمع ایدوب جالوتله محاربه ایلمك ایچون شهردن طشره کلدی داود علیه السلام
حضرتلرینك باباسی یدی اوغلو ایله طالوت عسکرنك ایچنده یله ایدی وداود علیه السلام حضرتلری جمله سنك
کوچکی ایدی وقیونلرین کودر چوبان ایدی حق تعالی اول قومك پیغمبرینه که اکثر مفسرلرك قولی اوزره نامی اشمویل
ایدی وحی ایلدیکه جالوتی اولدرمز الا که داود پس طالوت باباسندن داود علیه السلامی استیوب الدی ورعایت قیلدی
وجالوتك حربنه متوجه اولدی پس حضرت داود علیه السلام یولده کیدرکن اوچ طاش اکا سویلدی دیدیکه یا داود
انك بنا تقتل جالوت پس اول اوچ طاشی کتوروب میاننده اولان کنه سنه قودی ومقابله اولدقده صپانه قویوب
رمی ایلدی جالوت هلاك وطاش پاره پاره اولوب عسکرنی دخی هلاك قیلدی وحق تعالی حضرتلری قرآنده بو قصه دن
خبر ویروب بیوردیکه (وقتل داود جالوت وآتاه الله الملك والحکمة) پس حضرت مولانا قدسنا الله بسره الاعلی
بو قصه یی اول زمانه خلقنك لساننده تقریر بیوررلر وبعض معجزاتی دخی مناسبتیله آنلر لساننده تعبیر ایدرلر (مثنوی
آهن اندر دست تو چون موم شد * چون زره سازی ترا معلوم شد) ودخی دیدیلر که ای مقبول حضرت سن شول
صاحب دولت سنکه آهن سنك الکده موم کبی اولدی زره سازلق چونکم سکا معلوم اولدی کما اخبر الله تعالی فی کلامه
وألنا له الحدید ان اعمل سابغات وقدر فی السرد) بو آیتك تفسیری بو جلدده حکایت ان شخص که در عهد داود سرخنده
مرور ایتدی آنده طلب اولنه وسیأتی فی هذا الجلد ان شاء الله تعالی (مثنوی) کوهها با تو رسائل شد شکور *
با تو می خوانند چون مقری زبور) یا داود طاغلر سنکله رسائل اولدی یعنی یارده هم زبان اولدی شکورا ولدقلری حالده
یعنی سکا مدحت قیلدقلری حالده دیمکدر رسایل رسیله نك جمعیدر بورادهٔ یارده معناسنه در (یا جبال اوبی معه)
امرینه امتثال ایدوب سنکله مقری کبی زبور اوقودیلر وسنکله معا تتبع قیلدیلر (مثنوی) صد هزاران چشم دل

بکشاده شد * از دم تو غیب را اماده شد * نیجه یوز بیك کوکل کوزی کشاده اولدی وروشنالق بولدی سنك
دم حیات بخشکدن غیبه اماده اولدی یعنی عالم غیبی کورمکه ومشاهده قیلمغه مستعد ومستحق
اولدی (مثنوی) وان قوی تر زان همه کین دائمست * زندکی بخشی که سرمد قائمست) واول بو جمله معجزاتدن
قویرکدر که بو دائمدر زنده لك بخش ایلرسنکه اول زنده لك سرمدی قائمدر یعنی سعادت ابدیه وحیات سرمدیه که
ایمان وایقاندر فی الحقیقه بو ایمان وایقانله بر مرده وافسرده یی احیا ایلمك بو جمله دن اقوی در (مثنوی) جان جمله
معجزات اینست خود * کو ببخشد مرده را جان ابد) جمیع معجزاتك خود جانی بودر که اول معجزه مرده یه جان ابد
بخش ایلیه یعنی جمیع معجزاتك فی الحقیقه روحی واندن مقصود کلی ومراد اصلی همان بر جهل وکفرله
مرده دلی وبی علم وعرفان وایمان وپژمرده وافسرده اولنلری ذوق جانله فرخنده ایلمکدر دیمك اولور (مثنوی)
کشته شد ظالم جهانی زنده شد * هر یکی از نو خدا را بنده شد * کشته اولدی اول ظالم خونخوار وجهان خلقی زنده
اولدی هر بری یکیدن خدایه بنده اولدی یعنی اول قاتلی قصاصله قتل ایلدیلر وجهان خلقی (ولکم فی القصاص
حیات) آیتنك فحواسنجه اکا قصاص ایلمکده نوعا حیات بولدیلر وهر بری زنار انکارنی میان جانلرندن قطع ایدوب
خدای متعاله یکیدن قول اولدیلر وتجدید ایمان قیلدیلر دیمك اولور (بیان آنکه نفس آدمی بجای آن خونیست که
مدعیٔ کاو کشنده بود وآن کاو کشنده عقلست داود حقست یا شیخ که نائب حقست که بقوت یاری او تواند ظالم را
کشتن وتوانکر شدن بروزی حلال) بو سرح شریف وبو بیان لطیف آنك بیانیدرکه نفس آدمی اول خونی یرنده درکه
کاولك مدعیسی اولمش ایدی واول کاوی اولدیرن فی المثل عقلدر وداود حقدر ویا شیخدر که نائب حضرت حقدر که
آنك قوتی ویاریلکی ایله ظالمی اولدرمك ممکن اولور وکسبسز وحسابسز روزی ایله توانکر اولمق قابل اولور (مثنوی)
نفس خود را کش جهانرا زنده کن * خواجه را کشتست او را بنده کن) آفاقده اولان لصدن فراغت وانفسده
اولان لصه اشارت ایدوب بو قصه دن سالکه حصه بیوررلر ای سالك اولان بنده نفسکی اذبح نفسك بسیف المخالفة
قولنك موجبنجه ریاضت ومخالفت تیغیله اولدر وجهانی زنده ایدوب کولدر خواجه سنی اولدرمشدر آنی بنده ایله
نته کم بنی اسرائیله حق تعالی (فاقتلوا انفسکم ذلکم خیر لکم عند بارئکم) بیوردیکم بونلرك توبه سی اولدی وبو آیتك
معناسی امت محمد حقنده دخی منسوخ اولمیوب ثابت اولدی نته کم بو جلدده بقیهٔ قصهٔ اهل سبا بیاننده نفس
زن بسانست زان شد کشتنی (بیتنده تفسیر اولندیغی محلده امام قشیریدن نقل اولندی (م ی) مدعیٔ کاو نفس تست هین
خویشتن را خواجه کردست ومهین) مدعیٔ کاو سنك نفسکدر اکاه اول یعنی آندن مراد نفسکدر خواجهٔ روحی
اولدیروب وارزاق روحانیه ومعنویه سنی الوب کندوبی خواجه ومهین ایلمشدر مهین کسر میم ایله اولو ایلمشدر دیمك اولور
مثنوی) آن کشندهٔ کاو عقل تست رو * بر کشندهٔ کاو تن منکر مشو) واول کشندهٔ کاو سنك عقلکدر یعنی اول کاوی
ذبح ایلین فقیر ورزق جودن مراد سنك عقلکدر بورو تن کاوی اولدیریجی اولنه منکر اولمه عوام کالهوام کبی عقلکه
طعنه قیلمه (مثنوی) عقل اسیرست وهمی خواهد ز حق * روزیٔ بی رنج ونعمت پر طبق) عقل معاد اسیر نفس
پر فسادر وحق تعالیدن دائما استر رزق بی تعب ونعمت پر طبق ویا خود طبق اوزره نعمت استر دیمك اولور (مثنوی
روزیٔ بی رنج او موقوف چیست * آنکه بکشد کاو را کاصل بدیست) اول عقل معادك بی رنج اولان رزقی نه شیئه
موقوفدر اکا موقوفدر که کاوتنی اولدیره که اول تن کاوی جمیع بدلکك ویرامزلغك اصلیدر معدن قباحت ومنبع
کل خباثت نفس اماره بالسوءدر اول زمانکه عقل آنك کردن هوا وشهوتنی قطع ایلیه رزق بی تعبی بولمغه سبب اولور
پس وجود عالمنده عقلله نفس امارهٔ نك ما بیننده اولان منازعه یه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) نفس کوید چون
کشی تو کاو من * زانکه کاو نفس باشد نقش تن) نفس اماره عقل معاده دیر که نیچون سن بنم کاومی اولدیررسن
نفس اماره نته نه جهتدن کاو اطلاق ایلر دیرسك اول جهتدنکه نفس امارهٔ نك کاوی اولدی تنك نقش وصورتی پس
خواجه زاده عقل تنك نقش ظاهرنی ونقش باطنی فقر وریاضتیله فنا وخراب قیلسه وکردن حیات حیوانیه
وشهوانیه سنی تیغ مخالفتله وشمشیر ریاضتله قاطع اولسه درحال نفس اماره ظهوره کلور وعظیم خصومت وجدل قیلور
وقوای جسمانیه سنی باشنه جمع ایدوب صورت حقدن عقل ضعیف اوزره بو جمله حمله ایلرلر وبونك حقنی نیچون
قطع ایلرسن دیو اکا ایچرودن لسان معنا ایله سویلرلر (مثنوی) خواجه زادهٔ عقل مانده بی نوا * نفس خونی خواجه
کشت وپیشوا) دردمند خواجه زاده عقل بونلرك پنچه سنه کرفتار اولمش وفقیر وبی نوا قالمش نفس خونی ایسه
خواجه اولمش وکندوبی متبوع وپیشوا قیلمش (مثنوی) روزیٔ بی رنج می دانی که چیست * قوت ارواحست
وارزاق نبیست) اول عقلك بی رنج اولان رزقی بیلورمیسن ندر قوت ارواح وارزاق حضرت نبیدر قوت ارواح وارزاق

روحانی واشواق جسمانیدر وارزاق نبی علوم لدنی وفهوم نبیدر بو رزق معنوینك شرحی بو جلدك ابتداسنه قریب مرور ایلدیکی ضم نونله اولوب قوت ارواحدر وارزاق قرآنیدر دیمك دخی جائزدر (مثنوی) لیك موقوفست برقربان گاو * کنج اندر کاودان ای کنج کاو) عقلك رزق بی رنجی نم قوت ارواح وارزاق نبیدر ولکن آنك حصولی کاوتنك قربان اولمسی اوزره موقوفدر کنج روحی وکنز فتوحی کاوتنك رنجنده بیل ای بوجاق قازیجی وخزینه طلب قلیجی کسه (مثنوی) دوش چیزی خورده ام ورنه تمام * داده می دردست فهم تو زمام) حضرت خداوندکار قوت ارواح وارزاق نبی اولان معانی واسرارك ظهورینك بیاننه مانع وحجاب اولان غذای جسمانینك مضرتی کندیلره اسناد وغیریلره تعریض ایتمکله بیان بیوروب دیرلرکه ای ارزاق معنویه نك بالتمام والکمال شرح وبیانن طلب ایلین دون غدای جسمانیدن برشیئ ییمش سن اول شیئ ارزاق روحانیه نك تمام مرتبه بیان اولنمسنه مانع اولدیکه اذا امتلات المعدة حرمت الحکمة بیورلمشدر یوخسه بالتمام سنك فهمك الله معنی زمامنی ویریردم پس کندیلره چیزی خورده ام دیو اسناد ایلدکاری لفظی سلب ایدوب بیوررلر (مثنوی) دوش چیزی خورده ام افسانه است * هرچه می اید زپنهان خانه است) ای ارزاق معانینك بالتمام شرحن طلب ایلین کسه دوش چیزی خورده ام دیدیکم حقیقة دکل افسانه وبیهوده در زیرا هرنه کاورسه (قل کل من عند الله) آیت کریمه سنك فحواسنجه پنهانخانهٔ الوهیت وخلوتخانهٔ وحدتدن کاور مانع ومعطی حقیقتده الله در طعام وشرابك مانع معانی اولمسی امر اعتباریدر وتن پرور اولنلره نسبتله در یوخسه قطع آلات واسباب ایلینلر ایچون دکلدر نته کم بیوررلر (مثنوی) چشم بر اسباب ازچه دوختیم * کرزخوش چشمان کرشم اموختیم) کوزی اسباب ووسائل اوزره نه جهتدن دکدك ونه سببدن نظری اکا القا ایتدك اکرخوش کوزلردن کرشمه اوکرندك ایسه یعنی خوش نظرلو اولان انبیا واولیادن اکرباقق ونظر ایتمك اوکرندك ایسه کوزی وسایط واسباب اوزره نیچون دیکه رزکه اول خوش نظرلولر اسبابه باقمدیلر ووسائل ووسایطه اعتماد قیلمدیلر بلکه مسبب الاسباب ومفتح الابوابه ناظر اولدیلر وآنك اسماء وصفاتنی مشاهده قیلدیلر دیمك اولور (م ی) هست بر اسباب اسبابی دکر * در سبب منکر دران افکن نظر) بو اسباب ظاهره اوزره بر آخر اسباب باطنه واردر وبو اسباب دیکردن مراد اسماء وصفات الهیه در که بو اسباب ظاهره آنك آلات واسبابیدر نته کم جلد اولده عتاب کردن پادشاه بجود آتش را سرخنده بو محله مناسب مرور ایلدی آنده طلب اولنه سبب ظاهره سن باقمه اول سببك سببنه القای نظر ایله تا مسبب الاسبابه ناظر اوله سن خوش چشملردن اوله سن وحقیقت بینلر مرتبه سن بوله سن (مثنوی) انبیا در قطع اسباب آمدند * معجزات خویش بر کیوان زدند) انبیای عظام جمیع اسبابی قطع وحضرت حقه توکل واعتماد ایلك مرتبه سنده کلدیلر وهر بری کندی معجزاتنی کیوانه اوردیلر یعنی فلك سابعه ایرکوردیلر (مثنوی) بی سبب مر بحر را بشکافتند * بی زراعت چاش کندم یافتند) بلا سبب تحقیقا بحری یاردیلر نته کم حضرت موسی علیه السلام بحر قلزمی یاردی (واوحینا الی موسی ان اضرب بعصاك البحر فانفلق فکان کل فرق کالطود العظیم) آیت کریمه سی بو معنایه دلالت وشهادت ایلر وبونلر بلا زراعة ولا حراثة بغدای بچن بولدیلر بو آیتك تفسیری ایکنجی جلدده کفتن موسی کوساله پرست را بیاننده مرور ایلدی آنده طلب اولنه (مثنوی) ریکها هم ارد شد از سعیشان * پشم بز ابریشم امد کشکشان) قوملر اون اولدی بونلرك سعی جمیلندن نته کم روایت اولنورکه نمرود زماننده قحط وغلا مستولی اولوب حضرت ابراهیم علیه السلامك خانه لرنده برنسنه بولنمیوب خدمتکارنی بر دوستنه اوندن وبغدایدن برمقدار نفقه ویرسون دیو ارسال ایلیوب حکمة الله اول دوستده دخی بولنمیوب خدمتکار محروم ومحزون اوجانبنه رجوع ایلدکده اوه بوش وارمقدن باری چواللری رمالله طولدرمق یکدر دیو چوالنی رمالله پر ایلیوب اوه کلدی وچوالی اواوکنه اینديروب جانبندن کندی برساعت غائب اولدی پس ایچرودن چیقوب شاد وخرم اول چواللری اچدیلر کوردیلر ما لا امال لطیف اوندر در حال اتمك پشوردیلر وحضرت ابراهیم برمقدار خوابه وارمشلردی بیدار اولدقده کوردیکه لطیف اتمکلر پشمش حمد وشکر ایلیوب آنی ییدکده برزماندنصکره خدمتکار کلوب آندن سؤال ایلدکده ما هو الواقعی بیان ایلدی حضرت ابراهیم علیه السلام بیلدیکه حضرت حق انکچون اول قوملری اون ایلدی وکچینك یوکی ابریشم کلدی خوب وچکیجی یعنی اوزون یا خود چکه چکه ابریشم اولدی دیمك اولور وبو کرامت حضرت موسی علیه السلامك خاتونی صفورایه واقع اولمشدر کچیلرینك یوکنی حق تعالی اکا ابریشم ایلدی اول زمانکه کچینك دریسندن چکه چکه یولسه لر الارینه کلن ابریشم اولوردی دیرلر (مثنوی) جمله قران هست در قطع سبب * عز درویش وهلاك بولهب) اکر حقیقت معنایه نظر اولنورسه قرآن عظیمك جمله سی قطع اسباب قیلمقده وحضرت حقه معتمد ومتوکل اولمقده واقع اولدی صراحة توکل حقنده خود قتی چوق آیات کریمه واقعه اولمشدر مثلا (ومن یتوکل علی الله فهو حسبه) کبی

ودخی (وعلی الله فلیتوکل المتوکلون) کبی وبونلر امثالی وقطع اسباب ایلمکی موهم وتوکلی مشعر دخی قتی چوق واقع اولمشدر لکن بعضیسی ظاهر وبعضیسی خفی وبعضیسی اخفی درمثلا (ان یمسسك الله بضر فلا کاشف له الا هو وان یردك بخیر فلا راد لفضله یصیب به من یشاء) آیت کریمه سی کبی ودخی (ما یفتح الله للناس من رحمة فلا ممسك لها وما یمسك فلا مرسل له) آیتی کبی آیتلر توکل حقه دلالت ایلمکده خفیدر وسورهٔ تبت یدانك والم ترنك وذبح بقره نك توکله دلالت ایلمسی اکثر عقله نسبتله اخفی در لکن اهلنه نسبتله روشندر پس جمله قرآن قطع سبب ایلمك خصوصنده اولدی درو یشك عزتنده ابولهبك هلاکی ظهوره کلدی بو مصرعده اکرچه درویشدن مراد الفقر فخری بیوردیغی حدیث شریف فحواسنجه حضرت نبی علیه السلام وابولهب بنه اول زمانده اولان ابولهب اولمقدن خالی دکلدر لکن درویشدن مراد اصل هر برنبی وولی وابولهبدن مقصود شعلهٔ نفسانیه والهب جسمانیه صاحبلری اولان ودائم سببه تشبث قیلان اهل دنیا واصحاب صورت اولمق اولیدر پس حضرت قرآن فقیر حقیقی اولان انبیا واولیانك عزتنده وابولهب سیرت اولان اهل دنیانك هلاك وخسارتنده واقع اولدیغی اهلنه روشن وهویدادر پس توکل قیلمغه وتارك اسباب اولمغه اخفی دلالت قیلان آیت کریمه نك معناسنه اشارت ایدوب بیوررلر (م ی) مرغ بابیلی دوسه سنك افکند * لشکر زفت حبش را بشکند) ای اسبابه متشبث اولان وترك توکل قیلان کورکه برابابیل قوشی ایکی اوچ طاشی براغور حبشك عظیم اولان عسکرنی صرومنهزم ایلر (م ی) پیل را سوراخ سوراخ افکند * سنك مرغی کوبالا پر زند) پیلی سوراخ سوراخ براغور یعنی دلك دلك ایلر برقوشك طاشیکه اول هواده قنادا وررو بالاده پرواز قیلور پس بو قصه قطع اسباب وکمال توکله دلیل اولور وبو اصحاب فیلك قصه سی جلد اولده شیرك چاهه دوشدیکی حکایه ده الم ترنك تفسیرنده مفصلا مرور ایلدی فلیطلب فیه (مثنوی) دم گاو کشته بر مقتول زن * تا شود زنده همان دم در کفن) بوغزلنمش بقره نك قویریغنی مقتول اوزره (فقلنا اضربوه ببعضها) آیت کریمه سنك مقتضاسنجه ضرب ایله ای ترك اسباب قیلان وحضرت حقه متوکل اولان کسه تا کم اول مرده هماندم کفننده زنده اوله (مثنوی) حلق ببریده جهد از جای خویش * خون خود جوید زخون پالای خویش) بوغازی کسلمش کندی یرندن صحرایه کندی قانی طلب ایلیه کندی قاتلی سوزلردن وبو قصهٔ بقره ایکنجی جلدده ذوالنون مصری حکایه سنده آیت کریمه نك تفسیریله مفصلا شرح اولنمشدر تکراره حاجت یوقدر (م ی) همچنین زاغاز قرآن تا تمام * رفض اسبابست وعلت والسلام) پس بو خلاصهٔ کلام ونتیجهٔ مرام بودرکه اولنان آیتلرك معناسی کبی ابتدای قرآن عظیمدن تا انتهاسنه وارنجه یه دك ترك اسباب علالدر ووسائلی رفض ایدوب حضرت حقه توکل ایلمکی مشعردر سلامت سکا همان عبادت واطاعت ایله اکا (مثنوی) کشف این نه از عقل کارافزا شود * بندگی کن تا ترا پیدا شود) بوذکر اولنان معانینك کشفی وبو اسرارك شهودی عقل کارافزا جهتندن اولمز زیرا عقل معاش حقایق واسرار جانبنه اصلا یول بولمز پس حضرت حقه بنده لك ایله تا کم سکا بونك حقیقتی پیدا اوله وتمکن اولدیغی مرتبه بیلدیکك علمه وارث قیله کما قال النبی صلی الله علیه وسلم من عمل بما علم ورثه الله علم ما لم یعلم وقال علیه السلام من رغب فی الدنیا وطال امله فیها اعمی الله قلبه علی قدر ذلك ومن زهد فی الدنیا وقصر امله اعطاه الله علما بغیر تعلم وهدی بغیر هدایة وقال ابن الفارض قدس الله سره (بیت) فجاهد تشاهد فیك منك وراء ما * وصفت سکونا عن وجود سکینتی (مثنوی) بند معقولات آمد فلسفی * شهسوار عقل عقل آمد صفی) فلسفی راه عقله کیدن وعقلی کندی یه هادی ومرشد اتخاذ ایدن طائفه در بو طائفه نك دائما کوشش وجهادی عقلك ادراك ایلدیکی معانینك تحصیلی ایچوندر وعقلك وراسنده اولان اسرار وحقایقی انکار ایدرلر پس عقلك وعقلا اویان فلاسفه نك مذهبی بودرکه هر شیئك حق تعالی ظهور وحصولنی البته برشیئه ربط ایلمشدر خارق عاده بلا علة ظهوره کلمز وحصولی میسر اولمز دیوب مقتضای عقله مقید اولورلر وقطع اسباب ایدوب توکل قیلنی انکار ایدرلر واهذا بونلرك مرتبه لرینی وقطع اسباب قیلان وقیود واسبابدن نجات بولوب صافی اولان شهسوارلرك عظیم شانلرنی بیان بیوروب دیرلرکه فلاسفه طائفه سی معقولاتك مقیدی کلدی اما صافی اولنلر وتصفیهٔ درون قیلنلر عقلك عقلنك شهسواری کلدی عقلك عقلندن مراد عقل کلدر که صوفیٔ صافی درون اولنلر بو عقلك شهسوارلریدر اما فلاسفه عقل جزوینك اسیرلریدر پس فلاسفه مشرب بنده اولان عقول جزویه صاحبلرینه خطاب ایدوب بیوررلر (مثنوی) عقل عقلت مغز وعقل تست پوست * معدهٔ حیوان همیشه پوست جوست) ای فلاسفه مشرب بنده اولان عقل معاش صاحبی سنك عقلك عقلی مغزدرکه اول عقل کلیدر وسنك عقلك پوستدر حیوانك معده سی همیشه پوست وقشر طلب ایدیجیدر بو مصرع عقل جزوی صاحبلرینك حیوان طبیعت اولمسنی ایهام ایلر (مثنوی) مغزجو از پوست دارد صد ملال * مغز نغزانرا حلال آمد حلال) مغزجو اولان عارف کامل قشور عقلیه وعلوم

نقلیه دن صد ملال طوتر لطیف اولان اب ومعنی اکا حلال کادی حلال (مثنوی) چونکه قشر عقل صد برهان
دهد* عقل کل کی کام بی ایقان نهد) چونکم عقلك قشری یعنی عقل جزوی یوز حجت وبرهان ویرر حتی علمی یقین
مرتبه سنه ایرکورر پس عقل کلی چقن امعان ایتمز بر محله قدم قور یعنی عقل کلی بلا یقین بر مقامه اباق قومز وهر نکم
آندن صادر اولور مشاهده ومعاینه مرتبه سندن ظهوره کلور وعلمی کائناتی منور قیلور (مثنوی) عقل دفترها
کند یکسر سیاه* عقل عقل افاق دارد پر زماه) عقل جزوی شانندر که بر باشدن یعنی بر طرفدن دفترلری وکاغدلری
قاره ایلر یعنی عقل جزوی اکرچه کندی علم وادراکنی کتب ودفاتره طورمز یازار لیکن معنا دفترلری قره لر زیرا
یازدیغی علوم عقلیه ورسوم نقلیه منتفع بها اولان علوم دینیه دن دکلدر بلکه لا ینفع اولان علمدندر پس بوکونه
عقلیات ونقلیاتی دفاتره یازمق معنا دفترلرینی سیاه قیلمقدر غیری دکلدر اما عقل عقل افاقی ماه علمدن طولو طوتر
ظلمات شکوك وشبهاتی عدمه ایترا کرعلمی دفتر ودیوانه تحریر ایلسه معنا آنی شموس واقمار علوم واسرار ایله ایوان
افلاکه مشابه ایدر اول کتابه که عقل کل علمی مسطور قیله آب حیاتی استین آنك ظلمت مدادنده مسطور بوله
(مثنوی) از سیاهی وز سپیدی فارغست* نور ماهش بر دل وجان بازغست) سیاه وسپیددن مراد مرکب وکاغددر
بالرنسبت ایچوندر یعنی اول عقل کل صاحبی سیاه وسپیده منسوب اولمقدن یعنی مرکب وکاغده اشتغال قیلمقدن
فارغ ومستغنیدر آنك کتب ورسایل مطالعه ایلمسنه احتیاج یوقدر زیرا آنك ماه علمنك نوری جان ودل اوزره
طالع ولامعدر پس اول مرکب وکاغددن اولان کتب ورسایله منسوب اولمز وعلمی آنلردن استفاده قیلمزدیمك
اولور (مثنوی) این سیاه واین سپیدار قدر یافت* زان شب قدرست که اختروار تافت) بو بیت شریف سؤال مقدره
جواب اولورکان برسائل دیرکه بو سیاه وسپیدکه مراد آندن کتب ورسائلدر علما وعرفاء اهل یقین قتلرنده
قدر وشرف بولمش وهر بری جان عزیزی کبی آنلره مائل اولمشدر جواب بیورلرنم بو سپید وسیاه یعنی کتاب
رشید ودفتر سدید اکرعند العلما والعرفا قدر وشرف بولدیسه اول شب قدردندرکه کوکب دری کبی یلدرادی
ونجم ثاقب مانندی طالع ولامع اولدی شب قدردن مراد عقل کل صاحبیدر شول ملابسه ایله که اولا نزول
معانی قرآنك منزل ومحلیدر ثانیا رسایلك وجودی کبی اصحاب عقول ما بیننده اول لیلهٔ قدرکبی مخفی
وپوشیده در ثالثا مطلع فجر حقیقته دك آنك شب وجودی عین سلامت اوزره در رسائللرك وجودی کبی
منزل فتن وآفت دکلدر (مثنوی) قیمت همیان وکیسه از زرست* بی زر آن همیان وکیسه ابترست)
همیان وکیسه نك قیمتی التوندندر التونسز اول همیان وکیسه ابتردر یعنی علوم ظاهر وکتب وصحف رسمیکه
فی المثل همیان وکیسه کبیدر آنك قدر وقیمتی علوم لدنیه ومعارف دینیه ایله درا کرخالص اولان علوم لدنیه
واسرار دینیه دن قطع نظر اولنسه بو کتب وصحف بی سیم وزر اولان همیان وکیسه کبی دونتر وابتر بر شیدرکه
عند العرفا قدر وقیمت طوتمز (مثنوی) همچنانکه قدر تن از جان بود* قدر جان از پرتو جانان بود) وکذلك هم انجلین که
تنك قدر وشرفی جاندن اولور وقدر جاندخی پرتو جاناندن اولور پرتو جاناندن مراد بو راده ایمان وایقان وعرفان ووجدان
ونور یزداندرکه جان بونلرله قدر وشرف بولور وجانه بونلرجان وحیات جاودان اولور وجان بونلرسز مرده ومردار اولور
(مثنوی) کر بدی جان زنده بی پرتو کنون* هیچ کفتی کافرانرا میتون) اکرجان پرتوسز یعنی ایمان وایقانسز حالا
بو دنیاده ایکن زنده اولیدی هیچ حق تعالی کافرلره میتون دیرمیدی یعنی آنلره حیاتده ایکن انهم میتون
دیو شانلرنده مع التحقیق کلام بیورمزدی اکر بو راده برسؤال لازم کاورسه که حق تعالی حضرت حبیبنه دخی
خطاب ایدوب انك میت وانهم میتون بیوردی پس بو تقدیر اوزره حضرت نبی علیه السلام دخی میت اولمش اولور
پس بو قولك کفره یه تخصیص اولنمسنده وحضرت نبی علیه السلام بو حکمدن اخراج قیلنمسنده علت وحجت نه اولور
جواب اولدرکه موت ایکی نوع اوزره در بری صوری وبری معنوی صوری اولان موت روحك جسددن
مفارقت ایلمسیدر بو موتده انبیا واولیا وکفره واشقیا برابردرکه کل نفس ذائقة الموت بیورلمشدر پس حضرت رسول
علیه السلامه بو جهتدن انك میت دینلمشدر ای ستفارق روحك من الجسد موقعنده واقع اولمشدر والانبیای
عظام علیهم السلام الانبیاء احیاء فی قبورهم یصلون حدیثنك مقتضاسنجه قبرلری ایچره حیاتده درلر واولیای
کرام واهل ایماندخی اولمزلر کما قال النبی صلی الله علیه وسلم المؤمنون لا یموتون بل ینقلون من دار الی دار وقال الله
تعالی (ولا تقولوا لمن یقتل فی سبیل الله اموات بل احیاء ولکن لا تشعرون (وقال فی الشهدا (ولا تحسبن الذین قتلوا
فی سبیل الله امواتا بل احیاء عند ربهم یرزقون فرحین) الی آخره اما موت معنوی حیات الارواح اولان عرفانك
واهل ایقانك ووجدانك روحدن مفارقتیدرروح جسددن مفارقت ایلدیکی وقتنده بونلر اولمزسه اولور وابدی معذب

اولور (ویا لیتها کانت القاضیة) دیو موتی جاننه منت بیلوب تمنی قیلور پس موت صوری معنا موت اولمیوب بلکه
راحت اولیاء وتحفهٔ مؤمنین اولوب سجن دنیادن جنت اعلایه انتقال وارتحال اولدیسه وموت معنوی عذاب ابدی
ونقمت سرمدی اولدیغی ثبوت بولدیسه کافرلره میتون دینلدی وموت همان آنلره تخصیص قیلندی فافهم (مثنوی
هین بکو که ناطقه جو میکند* تا بقرنی بعد ما ابی رسد) بو بیت شریفك ما قبلنه مناسبتی بو وجهله اولورکه موت هادم
اللذات وقاطع کلمات بر حالتدر پس ذکر اولنده قده انسان اوله جغنی وکندی یه موت کاله جکنی تفکر ایلسه سوز سویلمکدن
وتکلم ایلمکدن مانع اولوب کندی حالنه مشغول اولمغی اقتضا ایلر پس حضرت خداوندکار بو نکته یی غیریلره تنبیه
وتعلیم ایچون میتون دید یکندنصکره کان بونی تفکر قیلدیلر وکندی حاللرینه مشغول اولوب ترك کفت وکو ایلدیلر
بعده موتی تفکر ایلمکدن وکندی حالنه مشغول اولمقدن معارف وعلوم سویلمك وارشاد ناس ایچون تحریر کتاب
وتعبیر وتقریر کلام مستطاب ایلمك افضل واعلا اولدیغی اعلام ایچون تجرید فائده سی اوزره کندی جناب شریفلرینه
خطاب ایدوب بیورورلرکه یا مولانا موتی تفکر ایلمکی ترك ایله واکاه اول سوز سویله که قوت ناطقه ایرمق قازر ویول ایلر
حتی بردنصکره برقرنه آب حیوان وعلم وعرفان واصل اوله وآنلر آنی نوش قیلوب وموت معنویدن خلاص اولوب
حیات جاودانی بوله پس بو کلامه برسؤال لازم کاوب اول سؤال مقدری دفع ایچون بو بیت شریفی بیوررلر (مثنوی)
کرچه هر قرنی سخن اری بود* لیك کفت سابقان یاری بود) کان برسائل دیرکه (لکل قوم هاد) ودخی (وان من امة
الا خلا فیها نذیر) آیت کریمه سنك مقتضاسنجه خود هر قوم وهر امت ایچون برهادی ونذیر مقرردر ودخی لکل قرن
سابق ولکل قرن من امتی سابقون حدیثلرینك فحواسنجه هر برقرن ایچون وبواسطك دخی هر برقرنی ایچون ارشاد
وهدایت مرتبه سنده نیجه سابقلر واردرکه اول قرنك اهلنه لازم وواجب اولانی سویلرو موجب حیات ابدی
ومستلزم سعادت سرمدی اولان کلمات حیات مضاهاتی سویلرو آنلره نقل ایلرلر پس هر برقرن ایچره بر سخن آور وهدایت
شعار کسه نك وجودی مقرر اولیجق برکسه کندوبی ترك قیلمق وخلق ایچون کفت وکویه مشغول اولمق نه یی مفید اولور
ونه منفعت قیلور بیورورلرکه نعم بویله درا کرچه هر برقرنده برسوز کتوریجی وقومنی مرتبهٔ هدایت وسعادته یتوریجی
بر کامل ومکمل اولور لکن سالفینك سوزی ومتقدمینك کلمات پرسوزی اول سخن کوی وهدایت خویه معین
ویاری اولورکه بو جهتدن الفضل للمتقدم دینلمشدر پس متأخریندن برسعادت قرین هر نه مرتبه متین وقوی اولسه
انبا واخبار متقدمینا کا یار ومعین اولمقدن وتقویت ونصرت قیلمقدن خالی اولمزنته کم هادی سبل ومعدن عقل کل
حضرتلرینك انباء رسل قلب شریفلرینه ثبات وقوت واصحاب وامتنه دخی طمانینت وتقویت ویردیکی ایچون
حضرت حق جلت قدرته وعلت عظمته تعبیر وحکایت بیورلردی نته کم بو معنایه اشارت ایدوب اول حضرته خطابا
سورهٔ هودك آخرنده بیوررلر (وکلا نقص علیك من انباء الرسل ما نثبت به فؤادك) یعنی اخبار مرسلیندن کل خبری
برسنك اوزره یکه حکایت ایلرز اول خبرلر یکه سنك قلبکی انکله ثابت قیلورز وقوی ایلرز تا تبلیغ رسالتده قوی وقادر
واذیت کفاره واصحاب شقاوته تحمل وصابر اوله سن پس سلفك انبا واخباری خلقه یار ومعین اولور وحضرت رب العالمین
سید المرسلین علیه السلامه انزال ایلدیکی قرأن مبینی جا بجا زبر اولینده واقع اولان کلام هدایت قرینله تأیید بیوررلر
نته کم بو معنایی اثبات ایچون دیرلر (مثنوی) نی که هم توریة وانجیل وزبور* شد کواهی صدق قرأن ای شکور)
ای شکور هم توریة هم انجیل وهم زبور معدن نور اولان قرأن عظیمك صدقنه کواه اولمدیمی وحضرت حق کتب سابقه
وصحف منزله ده اولان کلمات طیبه ایله حضرت قرأنی تأویل قیلمدیمی نته کم بو آیت کریمه ده بیوررلر (ان هذا لفی الصحف
الاولی صحف ابراهیم وموسی) مفسرلر جمیعا هذا اشارتدر (قد افلح من تزکی) دن (خیر وابقی) یه کلنجه یه دلك دیمشلردر
یعنی شو کلام تحقیقا اولی ده موجود ومکتوبدر صحف ابراهیمده وتوریة موساده دخی مکتوبدر دیمك اولور پس صحف
اولاده اولان وصحف ابراهیم وموسی علیهما السلامده مرور قیلان کلامله حق تعالی قرأنی تأیید ایلمش اولور وسورهٔ
نجمك آخرنده دخی بیوررلر (ام لم ینبأ بما فی صحف موسی وابراهیم الذی وفی ان لا تزر وازرة وزر اخری) یعنی صحف موساده
وصحف ابراهیم پر وفاده اولان کلماتمزله بونلره خبر ویرلمدیمی بلکه خبر ویرلدیکه اول صحف موساده وصحف ابراهیمده
اولان کلماتمز (ان لا تزر وازرة وزر اخری وان لیس للانسان الا ما سعی وان سعیه سوف یری ثم یجزاه الجزاء الاوفی وان الی
ربك المنتهی) در پس توراتده وصحف ابراهیمده مکتوبه اولان بو آیتلر قرأن عظیمك صدقنه شاهد اولور وسورهٔ شعرانك
آخرنده دخی حق تعالی بیورر (نزل به الروح الامین علی قلبك لتکون من المنذرین بلسان عربی مبین)
بیوردقدنصکره (وانه لفی زبر الاولین اولم یکن لهم آیة ان یعلمه علماء بنی اسرائیل) بیورلر مفسرین بو آیت کریمه نك
تفسیرنده دیرلرانه یعنی تحقیقا قرأن (لفی الزبر الاولین) کتب سالفین وصحف سماویهٔ متقدمین آنك ذکری ویاخود

معناسی مثبت ومکتوبدر پس توریة وزبور وانجیل وصحف ابراهیم واسماعیل زبر الاولینده داخلدر بو جهتی
حضرت قرآنک صدقنه شاهدلر وباخصوص که علماء بنی اسرائیل اول قرآنک صحتنی بیلملری وآنک کلام حق اولدیغنه
توراتده اوقیوب عالم اولملری غیریلر ایچون حضرت قرآنک صحتنه هم آیه وبرهاندر نته کم بیوردیلر (اولم یکن لهم آیه ان
یعلمه) ای القرآن لوجود ذکره فی التوریة (علماء بنی اسرائیل) کعبدالله بن سلام وغیره کذا فی المدارک پس کتب سالفه نک
صدق قرآنی تأیید قیلمسی وحضرت خدانک صحف اولین اولان کلمات طیبه ایله قرآن عظیمک بعض محلنده بر وجه
تأیید استشهاد ایلمسی معلوملک اولدیسه ومتقدمینک کلام هدایت انجامی متأخرینه یار اولدیغی ثبوت بولدیسه بناء
علی هذا اکثر مشایخ عظام کلاملرنی سلفک کلام وکلماتیله تأیید وتزیین قیلورلر وآنلرک کلمات طیبه سنی سیاق کلاملرنده
ایراد ایلملرنده عادت الهیه وسنت سنیهٔ نبویه یه اقتدا قیلورلر وبونی محضا حکمت عین نعمت وسعادت بیلورلر
ولهذا حضرت مولانا قدسنا الله بسره الاعلی کندی کلام رعنالرین قول عطار وقول حکیم سنائی حضرتلرینک
وقول شیخ نظامی ایله تأیید وتقریر قیلوب وسر سخنلرنده بونلرک کلمات طیبه سنی تفسیر ایلرلر وبایزید حضرتلرینک
وحسن خرقانی وبونلر امثالی مشایخ متقدمینک کلاملرینی نظمه کتوروب سویلرلر علم من علم وجهل من جهل پس
بو کتاب هدایت سمات دخی کلمات سالفین ومقالات مشایخ متقدمین ایله تأکید وتحقیق قیلنوب بوذکر اولنان اسلوب
اوزره تصنیف وتألیف اولندی رزقنا الله وایاکم علما نافعا حتی نری الحق حقا والباطل باطلا (مثنوی) روزئ
بی رنج جو وبی حسیب * کز بهشتت آورد جبریل سیب) ای رزق جسمانی طلبنده اولان بی نوا حضرت خدادن
روزئ بی رنج وبی حساب استه بو روزیدن مراد ارزاق معانی وغدای روحانی وفتوحات الهی وفیوضات ربانیدر که
یدوهابدن عطیه اولنور سکا جنتدن جبرائیل سیب کتوره یعنی روح القدس حضرتلری سنک قلبکه جنت اعلادن
سیب تعالی کتوره وسنی آنک رایحه سی سببیله ارزاق ربانی مخزننه یتوره تا بو عالم فانی یه میل ایلمکدن خلاص
اوله سن وعالم حقیقته بجان ودل توجه قیله سن ومحله مناسب موعظه یه متعلق اولان انیس الجلیس نام کتابده دیرکه
وقتا کم موسی علیه السلام حضرتلرینه ملک الموت کلوب اجب ربک دیو دعوت قیلدقده موت طبعنه ناملائم کلوب
ملک الموته بر طپنجه اوروب کوزن چقاروب اول ملک حضرت حقه رجوع قیلوب دیدیکه الهی بنی بر عبده ارسال
ایلدک که بنم کوزمی چقاردی وامرکه اجابت ایلمدی پس حق تعالی انکا کوزنی رد ایلیوب حضرت موسی علیه
السلام جانبنه کوندروب وار بندن اکا سلام ایله اختیار الندهاسترسه اکابرکاولٔه هر بر شعری عددنجه نیجه ییل سنه
عمر ویره یم دیدکده حضرت جبریله دخی دیدیکه وار جنتدن بنم حبیبم محمد علیه السلامک سریله وبوی حقیقتیله
مشموم اولمش وتربیه بولمش بر سیب لطیفی بر کذار ایلت تا انی استشمام قیله وعالم طبیعته میلدن نجات بوله دیدکده
حضرت جبرائیل علیه السلام سمعا وطاعة دیوب اول حقیقت سیبندن رایحهٔ سر محمدیه ایله معطر اولمش بر المااوب
وحضرت موسی علیه السلامه کلوب وسلام حقی اکا ادا قیلوب اول المایی استشمام ایلدکده آنک رایحهٔ طیبه سندن
مست ومستغرق اولوب وعالم طبیعته میل ایلمکدن نفرت قیلوب اول المانک نسبتی اولان جنت اعلایه جان اتدی پس
ملک الموت کلوب اکا سلام ایرکوروب اختیارن النده دیدکده طوع وصفای قلبله جان شریفین اکا تسلیم ایتدی بو معنی
ملک واسطه سیله کلان ذوق روحانیدرکه بر عبده حق جانبندن موهوب اوله بو مرتبه ذوق وصفا ویرر پس بی
واسطهٔ ملک فیض اولان رزقک دخی بیاننه شروع ایدوب بیوردیلر (م ی) بلکه رزقی از خداوند بهشت) بی صداع باغبان
بی رنج کشت) بلکه جنت صاحبندن بر نوع رزق باغبانک صداعیسز بی رنج زراعت سکا واصل اوله وربک قتنده
کیجه لیوب ابیت عند ربی یطعمنی ویسقینی حدیثنک دلالت ایلدیکی طعام وشراب سکا دخی حاصل کله وطعامک
حقیقتنی جانک بوله وهر ذوق ولذتک اصلی ندر بیله (مثنوی) زانکه نفع نان دران نان داد اوست * بدهدت ان نفع
بی توسیط پوست) زیرا که نانک نفعی وفائده سی اول نانده اولان اللهک دادیدر اول سکا پوست واسطه سی اولمقسزین
هم نفع ویرر یعنی صورت نان اولمسه هم قادردر که سنی بی نان اشباع ایلیه وفی الحقیقه انسانی طویوران حضرت حقدر
نان وخوان دکل وریان قیلان دخی حضرت رحماندر آب روان دکل نته کم شیخ اکمل رضی الله عنه حضرتلرینک مصابیح
شرحنده بو کاده بیوردیغی بو معنایه دلیل وبرهاندر بو کلی عام وخاصه تقسیم ایلدکدنصکره دیرکه فالتوکل العام
ان یعلم الرجل ان لا مؤثر فی الوجود الا الله ولا یؤثر شئ الا بامر الله فالطعام لا یشبع والماء لا یروی الا بالله والادویة
لا تشفی والسم لا یقتل الا بامر الله والنار لا یحرق والماء لا یغرق الا بامر الله وکذلک جمیع الاشیاء (مثنوی) ذوق پنهان
نقش نان چون سفره ایست * نان بی سفره ولی را بهره ایست) ذوق نفع ذوق نان ایچره پنهان درنانک نقشی وصورتی
فی المثل بر سفره سز نان یعنی نقش وصورتسز ذوق ووجدی خدانک بهره سیدرکه آنلرک قوت جانی وقوت روانی

واسطه سیله محتاج دکلدر (مثنوی) رزق جانی کی بری با سعی وجست * جز بعدل شیخ کو داود تست) ای طالب
وسالک جانه منسوب اولان رزقی سن مجرد سعی وطلبله قچن ایلتورسن شیخ کاملک عدالت وهمتیسز که اول شیخ سنک
داودکدر (مثنوی) نفس چون با شیخ بیند کام تو * از بن دندان شود او رام تو) نفس امارک چونکیم شیخله
کوره سنک آدمکی وروشکی دیشی دبندن یعنی بالضروری اول نفس سنک مطیعک اولوب سکا رام اولور (مثنوی
صاحب ان کاو رام انکاه شد * کردم داود او را کاه شد) مثلا مذکور اولان کاو صاحبی اول وقتده کاوک شننده یه رام
ومطیع اولدیکه حضرت داودک نفس شریف وکلام لطیفندن اول اکاه اولدی (مثنوی) عقل کاهی غالب اید در شکار
بر سک نفست که باشد شیخ یار) کذلک عقل دخی اول زمانده غالب کاور شکار ارزاق معانی ایلمکده سک نفسک اوزره که
شیخ کامل آنک مغلوب اولمسنده سکا یار ومعین اوله (مثنوی) نفس اژدرهاست با صد زور وفن * روی شیخ اورا
زمرد دیده کن) نفس امارة بالسوء مثلا بوز قوت وحیله ایله بر اژدرها در شیخک وجهی اول نفس اماره مارینه کوز
قوپاریجی زمرددر زمردطاشنک خاصه سی اولدرکه مارلک کوزنی کور ایلر پس شیخ کاملک وجه شریفی وذات لطیفی
نفس اماره مارنک کوزینی کور ایدیجی بر زمرد کبیدر (مثنوی) کر تو صاحب کاو را خواهی زبون * چون خران
سیخش کن ان سوای حرون) اکر سن صاحب کاوی یعنی نفسکی ضعیف وزبون اولمق استرایسک ای تند وحرون کمسه
اشکلری بزلر کبی اکا سیخ ایله یعنی اول شیخ جانبنه بزله وشیشله مراد شیخ کامل جانبنه ضرب وقهر اسوررو آنک طریقنه
سوار قیل دیمکدر سیخ کن بزله دیمک اولور (مثنوی) چون بنزدیک ولی الله شود * ان زبان صد کزش کوته شود) چونکم
سنک نفسک بر الله ولیسی قتنده اوله وآنک امر وحکمی اکا نافذ اوله اول نفسک یوز ارشون قدر اوزون اولان لسانی قصه
اولور وجرأت وجسارتدن عاجز قالور (م ی) صد زبان وهر زبانش صد لغت * زرق ودستانش نیاید در صفت) نفسک یوز
کونه لسانی وارد روانک هر لساننده یوز درلو لغت وارد ربو تعبیر آنک کثیر الخدعه اولمسندن عبارتدر خلاصهٔ کلام آنک
زرق وریاسی وحیله ودغاسی وصفه کلمز ولسانله بیانی ممکن اولمز (مثنوی) مدعیٔ کاو نفس آمد فصیح * صد هزاران
حجت آرد نا صحیح) مدعیٔ کاو فی المثل نفس انسانی کلدی فصیح یعنی سوزی اشکار او بیان سویلر کندی مرادی اوزره
یوز بیک حجت شرعی کتورر نا صحیح صورتا خوب ونفیس وملیح ومعنا قبیح (مثنوی) شهر را بفریبد الا شاه را *
ره نتاند زد شه اکاه را) نفس اماره بر مکار وغداره درکه شهر خلقنی الدار الا شاه حقیقی وشاه حقیقتک خلیفه سی اولان
انبیا واولیایی دکل زیرا آنلر آنک نه مرتبه مکاره وغداره اولدیغنی بیلورلر شاه اکاهک یعنی شیخ پر انتباهک یوانی اورمغه
قادر اولمز وآنی کندی یه مقید قیله مز (مثنوی) نفس را تسبیح ومصحف در یمین * خنجر وشمشیر اندر استین) مثلا نفسک
تسبیح دلنده ومصحف صاغ النده وخنجر وشمشیر یکنده در یعنی نفس اماره فی المثل اکرنیه مشابهدر دینلسه شول دشمن
مکاره مشابهدرکه دلنده ذکر وتسبیح النده مصحف اوله وصورت صلاحدن کله واظهار صداقت قیله لکن یکی ایچنده
قتل ایچون خنجر وشمشیر اوله وبو حیله ایله کلوب بر کمسه یی قتل قیله (مثنوی) مصحف وسالوس او باور مکن * خویش
با او همسر وهمسر مکن) اول نفسک مصحفنه وسالوسلکنه اعتماد واعتقاد ایلمه کندیکی انکله هم سر وهم سر ایلمه
یعنی مصاحب اولمه (مثنوی) سوی حوضت آورد بهر وضو * واندر اندازدترا در قعر جو) نفس سنی حوض جانبنه
کتورر ابدستدن اوتری یعنی عبادت وطاعته مستعد اولمق ایچون بر محل وضویه سنی کتورر وسنی آنک قعرنه آتوب
آنده یتورر یعنی سنی اول طاعت وطهارت ایچره هلاک ایلر دیمک اولور (مثنوی) عقل نورانی ونیکو طالبست *
نفس ظلمانی بر وچون غالبست) عقل فی الحقیقه بر جوهر نورانی واو طالبدر نفس ظلمانی انک اوزرینه نیچون غالبدر
(م ی) زانکه او در خانه عقل تو غریب * بر در خود سگ بود شیر مهیب) اول جهتدنکه اول نفس کندی خانه سنده در سنک
عقلک بو خانهٔ طبیعتده غریبدر اول نفس کندی قپوسی اوزره سک شیر مهیبدر (م ی) باش تا شیران سوی بیشه روند *
وین سکان کور انجا بکروند) صبر ایله ای حقیقتدن بی خبر تا کم شیران عقل وعرفان بیشستان آخرت جانبنه کیده لر آنده
نیجه بیک نعمت ولذت صیدنی شکار ایده لر وبو کور کوپکلر یعنی اصحاب نفس وهوا اول عالمده عقلک شرف وفضلنه
تصدیق ایده لر (مثنوی) مکر نفس وتن نداند عام شهر * او نکردد جز بوحی القلب قهر) نفسک وتنک مکر وحیله سنی
عوام شهر اولنلر بیلمزلر نته کم مدعیٔ کاو اولان ظالمک مکر وحیله سنی عوام کالهوام بیلمدیلر اول نفس وحی قلبیدن
غیری ایله قهر اولمز یعنی الهام الهی اولان خلیفهٔ ربانینک علم وارشادی ایله مغلوب ومقهور اولور بوندن غیری ایله
نفس مغلوب اولمز ومکر وحیله سی ظهوره کلمز دیمک اولور (م ی) هر که جنس اوست یار او شود) جز مکر داود کان شیخت
بود * زیرا هر شول کمسه که اول نفسک جنسیدر اول نفسه بر حکم الجنس الی الجنس یمیل یار اولور ومیل ومحبت قیلور
مکر داود دکل که اول سنک شیخک اولور یعنی نفس واهل نفس جمیعا بری برینه معین وظهیرلردر جنسیتلری حسبیله

الاسنك شيخندن دكل كه اول سنك داود كدر نته كم اول مدعى كا واولان ظالمه جمله عوام يار ومعين اولديلر اما حضرت داود
كا وكشنده يه وجمهوره مخالفت قيلديلر كذلك مقام خلافته واصل اولان وكدورات نفسانيه دن صفوت بولان شيخ
كامل دخى نفسه واهل نفسه يار اولمزلر ومعاونت قيلمزلر (مثنوى) كو مبدل كشت جنس او نماند * هر كرا حق
درمقام دل نشاند) زيرا اول شيخ مبدل اولدى واول نفسك جنسى قالمدى هر شول كمسه يى كه حق تعالى قلب مقامنده
اوتورتدى ومقام نفسانيتدن خلاص ايتدى (م ى) خلق جمله علتى انداز كين) يار علت ميشود علت يقين) خلق عالم
جميعا علته وغرضه منسوبلردر كيندن يعنى درون عالمندن الجنسية علة الضم قولنك مصداقنجه يقين بودر كه
علت علته يار اولورو كذلك اهل صفوت اهل صفوته مقارنت ومعاونت قيلور ولهذا قال الله تعالى (الطيبات للطيبين
والطيبون للطيبات) الى آخره (بيت) كند هر جنس با هم جنس پرواز * كبوتر با كبوتر باز با باز * جاهلى جاهل بولور
دانايى دانا دونى دون * جنسنه ميل ايلر البته جهانده هر كشى (مثنوى) هر خسى دعوىٔ داودى كند * هر كه بى تميز
كف در وى زند) پس مدعى كذابلرك شرحنه شروع ايدوب بيورورلر اى طالب صقن هر مشايخ لباسنده كوردكك
مدعيلر ولافزنلرى خليفهٔ حق ومظهر انوار وجود مطلق ظن ايلمه بلكه اهل حقى اكلمق ايچون تميز ومعرفت لازمدر
زيرا هر برخس من حيث المعنى ادنى واخس تعظيم ناس ايچون داودلك دعواسن ايلروب معدن عدالت ومظهر
خلافتم ديو خلقه سويلر هر شول كمسه لر كه بى فهم وبى تميزدرلر انى اكا اوررواكا بيعت ومتابعت قيلور وخدمت
ارادتنده طورر (مثنوى) از صيادى بشنود آواز طير * مرغ ابله ميكند ان سوى سير) بر صياددن مثلا طير اوازنى
اشيدر ابله قوش اول صفير جانبنه سير ايلر يعنى مدعى وكذاب اولان متشيخلر اوليانك كلماتنى اوكرنوب ناسى كنديلره
صيد ودام ييعتلرينه قيد ايلمك ايچون مرغ حقيقت اولان اوليايى تكلم وترنم ايدرلر ناسدن مرغ ابله منزله سنده اولنلر
اول صياد پرفسادك قوش دلنجه سويلديكنى آنك لسانى زعم ايليوب اول جانبه سير قيلور پس آنك صفيرنه فريفته
اولوب دام مكرنه كرفتار اولور (مثنوى) نقد را از نقل نشناسد غويست * هين ازو بكريز اكرچه معنويست)
اول مدعى نقدى نقلدن اكلمز وحالى قالدن فرق ايلمز بركمراهدر اكاه اول اول مرايى ومدعيدن قاچ اكرچه آنك سوزى
معنويدر ويا خود نقدى نقلدن فرق ايلين متشيخدن فرار ايله اكرچه معنايه منسوب ايسه زيرا آنك معنوى اولمسى
مفيد اولمز مادامكه فرق وتميزى اولميه وكندوبى دعوادن خلاص قيلميه ونقدى قلبدن بيلميه (مثنوى) رسته وبربسته
پيش او يكيست) كر يقين دعوى كند او در شكيست) اول مدعى وخود فروشك اوكنده رسته وبربسته بردر اكرچه
كندى به صاحب يقين ديو دعوا ايلر اما او مرتبهٔ شكده در (مثنوى) اينچنين كس كر ذكى مطلقست) چونش اين تميز
نبود احمقست) بونك كبى بركسه فرضى اكر بين الخلايق ذكى مطلق ايسه ده يعنى على الاطلاق خلقك ذكاوادراكنه
امعانى اولميه وبربسته يى برسته دن تميز قيلميه نقددن مراد كندى حالى ونقلدن مراد غيرلك قاليدرو بر رسته كنديدن
بتمش بر بسته تماسى اولميان نسنه يه ديرلر پس مقتدا وشيخ اول كمسه دركه بونلرى تميز قيله وكندى حالنى بيله ولاف
ودعوادن مجتنب اوله چونكم اكا بوكونه فرق وتميز اولميه اول احمقدر احمق شول قليل العقله ديرلر كه برشيئى غيرلك
موضعنه وضع ايليه آنك قباحتنه علمى وار ايكن بيله كما قال ابن الاثير وحقيقة الحمق وضع الشئ فى غير موضعه مع العلم
بقبحه واحمق اولان كمسه لر اكر فاسق وفاجر اولسه حماقتى سببيله اكا نقصان وخسران فاجرلك فجورندن زياده اصابت
ايلر كما قال النبى صلى الله عليه وسلم ان الاحمق يصيب بجهله اعظم من فجور الفاجر (م ى) هين ازو بكريز چون آهو ز شير
سوى او مشتاب اى دانا دلير) اكاه اول بوكونه احمقلردن قاچ آهو شيردن قاچديغى كبى تا انكبت شامتى سكا اصابت
قيلميه آنك جانبنه عجله ايتمه اى دلير اولان دانا تا كم آنك خوى بدى سكا كلميه وسنى دخى كندى كبى احمق
قيلميه كه روح الله الاعظم حضرت عيسى بن مريم صلوات الله على نبينا وعليه بو قدر قوت معجزهٔ باهره ايله احمق
ونادانلردن كريزان اولدى واحمقان دنيانك مصاحبتلرندن فرار قيلدى نته كم بو سرخ شريف وبو بيان لطيفده بيان بيورورلر
كريختن عيسى عليه السلام فراز كوه از احمقان (مثنوى) عيسىٔ مريم بكوهى ميكريخت * شير كويى خون او
مى خواست ريخت) عيسى بن مريم عليه السلام حضرتلرى برطاغ جانبنه قاچدى بر وجهله كه شير كويا آنك قانى دوككك
استردى (مثنوى) آن يكى در پى دويد وكفت خير * در پيت كس نيست چه كريزى چو طير) اول بركسه آنك
اردنجه يلدى واكا ديدى خير اوله اردكده كمسه يوقدرنه قاچرسن قوش كبى (مثنوى) با شتاب او آنچنان مى تاخت جفت
كز شتاب او جواب او نكفت) اول عيسى شتاب ايله جفت اولديغى حالده آنچلين چاپدى كه كنديننك كمال سرعتندن اول
سائله جواب ديمدى اول سائل دخى كورديكه حال بويله در البته بونده بر حكمت واردر (مثنوى) يكدو ميدان
در پى عيسى براند * پس بجد جد عيسى را بخواند) برايكى ميدان آنك اردنجه سوردى پس جد جد ايله يعنى زياده جهد

وكمال جد ايله عيسى عليه السلام حضرتلرينه چاغردى بويله ديو (مثنوى) كز پى مرضات حق يك لحظه ايست *
كه مرا اندر كريزت مشكليست) كه حق رضا سيچون يا عيسى بر لحظه طور كه سنك قاچمقلغكده بنم بر مشكلم واردر
پس حضرت عيسى عليه السلام طوردى واول سائل اكا ديدى كه (مثنوى) از كه اين سو ميكريزى اى كريم
نى پيت شير ونه خصم وخوف وبيم * اى كريم بو جانبه كيمدن قاچارسن نه اردكده ارسلان ونه خصم ونه خوف ونه بيم
وار كه بو كونه قاچق بويله بر عظيم نسنه يى اقتضا ايلر (مثنوى) كفت از احمق كريزانم برو * ميرهانم خويش را بندم مشو
پس عيسى عليه السلام حضرتلرى اكا جواب ويروب ديديكه احمقدن قاچارم يورى كنديمى آنك رؤيت وملاقاتندن
قورتاريرم بكا قيد اولمه پس انبيانك مغضوب ومنفورى اولان احمقدن كريزان اولمق وصحبتلرنى ترك قيلمق سائر
ناسه دخى لازمدر نته كم حضرت رسول اكرم صلى الله عليه وسلم احمقك صحبتنك تركنى امر وعاقلك مفارقتندن
نهى ايلدى وعاقل دوستم واحمق دوشمندر ديو سويلدى عن ابى هريرة رضى الله عنه قال قال عليه الصلوة والسلام
العاقل صديقى والاحمق عدوى ثم قال لا تصحبوا الاحمق ولا تقطعوا من العاقل (مثنوى) كفت آخر آن مسيحا نه توبى
كه شود كور وكر از تو مستوى) پس اول سائل اكا ديديكه يا عيسى آخر اول مسيحا سن دكلميسنكه سندن كور وكر مستوى
اولور يعنى اعتدال واستقامت بولور نته كم بو آيت بو معنايه دلالت قيلور كه آنك لسانندن حضرت حق تعالى حكايه
بيورورلر (وابرئ الاكمه والابرص واحيى الموتى باذن الله (م ى) كفت آرى كفت آن شه نيستى) كه فسون غيب را مأويستى
حضرت عيسى عليه السلام اول سائله جواب ويروب ديديكه بلى اول عيسى ام پس نه اول كمسه اكا ديديكه اول شاه
دكلميسنكه سن افسون عالم غيبه محل ومأواسن (م ى) چون بخوانى آن فسون بر مرده * بر جهد چون شير صيد آورده
چون اول افسونى سن اوقيه سن بر مرده نك اوزرينه اول مرده يرندن يوقارو صچرار شير صيد اورده كبى يعنى صيد
كتورمش ارسلان كبى (مثنوى) كفت آرى آن منم كفتا كه تو * نى ز كل مرغان كنى اى خوب رو) مسيحا عليه
السلام حضرتلرى ديديكه بلى اوبنم اوسائل نه ديديكه سن كلدن مرغان ايلمزميسن اى خوب رو كه بنى اسرائيله
ديدك وانى اخلق لكم من الطين كهيئة الطير فتكون طيرا باذن الله (مثنوى) كفت آرى كفت پس اى روح پاك *
هرچه خواهى ميكنى از كيست باك) حضرت عيسى عليه السلام ديديكه بلى اوبنم پس سائل بو دفعه اكا ديديكه
اى روح پاك هر نه ديلرسك ايلرسن پس پاك كيمدندر والم وغم نه كمسه دندر (مثنوى) با چنين برهان كه باشد در جهان *
كو نباشد مر ترا از بندكان) بونك كبى برهان عظيم ايله كيم اوله جهانده كه اول سنك بنده لككدن اولميه وسنك
امريكه اطاعت قيلميه (مثنوى) كفت عيسى كه بذات پاك حق * مبدع تن خالق جان در سبق) حضرت عيسى عليه
السلام اول سائله قسم برله جواب ويروب ديديكه حق تعالينك ذات پاكنه قسم ايدرم اويله حقكه تنك مبدعى
وجانك خالقيدر سبقده يعنى ازلده (مثنوى) حرمت ذات وصفات پاك او * كه بود كردون كريبان چاك او) اول اللهك ذاتنك
وصفاتنك حرمتى وحقى كه فلك آنك كريبان چاك برعاشقى اولدى (مثنوى) كان فسون واسم اعظم را كه من *
بر كر وبر كور خواندم شد حسن) جواب قسمدركه اول افسونى واسم اعظمى كه بن كرو كور اوزره اوقودم
حسن اولدى يعنى صاغ ايشديجى وكور كوريجى اولدى (مثنوى) بر كه سنكين بخواندم شد شكاف * خرقه را بدريد
بر خود تا بناف) سنكين طاغ اوزره يعنى ثقيل وطاشلو كوه اوزره اول اسم اعظمى اوقودم ياريلدى خرقهٔ جسمنى
اوكوه كندى وجودى اوزره تا كوبكنه وارنجه يرتدى حتى ارضه برابر پاره پاره اولدى (مثنوى) بر تن مرده بخواندم
كشت حى * بر سر لا شئ بخواندم كشت شئ) اول اسم اعظمى مرده نك تنى اوزره اوقودم حى اولدى بر لا شئ طرفى اوزره
ويا باشى اوزره اوقودم شئ اولدى ووجود بولدى (م ى) خواندم آن را بر دل احمق بود * صد هزاران بار درمانى نشد) اول
اسم اعظمى احمقك قلبى اوزره اوقودم ودايله يعنى شفقت ومحبتله بودبانك فتحى وواوك ضميله قراءت اولنور نيجه يوز بيك
كره اوقودم اكا بر درمان اولمدى وحماقت وجهالتدن نجات بولمدى (مثنوى) سنك خارا كشت وزان خو برنكشت *
ريك شد كز وى نرويد هيچ كشت) اول احمق قاره طاش اولدى واول خويندن دونمدى كه لا تبديل لخلق الله در قوم
اولديكه آندن هيچ زرع بتمز ومنفعت حاصل اولمز محصل غايت عجزدن عبارتدر نته كم اول حضرتدن روايت اولنور كه
قال عليه السلام ما عجزت عن احياء الموتى كما عجزت عن اصلاح الاحمق (م ى) كفت حكمت چيست كانجا اسم حق
سود كرد اينجا نبود آن را سبق) اول سائل حضرت عيسايه ديديكه يا روح الله حكمت ندركه بو محلده حق تعالينك اسم
شريفى سود ومنفعت ايلدى وامراض جسمانيه زائل اولدى بو محلده اولمدى اول احمقه سبق يعنى تأثير وسرايت قيلمدى
مثنوى) آن همان رنجست واين رنجى چرا * او نشد اين را و آن را شد دوا) اول مرض جسمانيه هم رنجدر وبو حماقت دخى
بر رنجدر نيچون اول اسم اعظم بو حماقت مرضنه دوا اولدى واول مرض جسمانيه يه دوا اولدى بونك سبب وعلتى ندر

(م ی) کفت رنج احمق قهر خداست ✱ رنج کوری نیست قهران ابتلاست) عیسی علیه السلام حضرتلری اول سائله
دیدیکه ای طالب هدی احمقلق رنجی قهر خدادر اما کورو کرلک رنجی قهر دکلدر اول ابتلا و امتحاندر محبت الهیه دن
ناشی اولور کما قال علیه السلام اذا احب الله عبدا ابتلاه لیسمع تضرعه وقال علیه السلام اشد البلاء علی الانبیاء
ثم الامثل فالامثل (مثنوی) ابتلا رنجیست کان رحم آورد ✱ احمقی رنجیست کان زخم آورد) ابتلا و امتحان بر رنجدر که
اول اللهدن رحم کتورر و مبتلا اولانی مرتبهٔ مرحمت و احسانه یتورر حق تعالینک مبتلا اولانلره رحمت ورأفتندندر که
آنلردن حرج و زحمتی رفع ایلدی کما قال الله تعالی (لیس علی الاعمی حرج ولا علی الاعرج حرج) اما احمقلق بر رنجدر که
اول احمق حق تعالیدن زحم و قهر کتورر و احمق فاجرلک فجوری ایچون حاصل اولان عذاب و عقابدن ارتق عذابه یتورر
کما قال النبی علیه السلام ان الاحمق یصیب بجهله اعظم من فجور الفاجر (مثنوی) آنکه داغ اوست مهر او کرده است ✱
چارهٔ بروی نیارد بردست) اول نسنه که اول پادشاهک داغیدر مهری اول ایلمشدر نته کم یورردی (ختم الله علی قلوبهم
وعلی سمعهم وعلی ابصارهم غشاوة) اول مهر خدانک اوزرینه ال بر چاره ایلمکه قادر اولمز و آنی ازاله قیلمز پس همان
چاره سی فرار ایلمکدر نته کم یوررلر (مثنوی) ز احمقان بکریز چون عیسی کریخت ✱ صحبت احمق بسی خونها بریخت
قصه دن حصه اولدر که ای طالب سندخی احمقلر زمره سندن کریزان اول چونکم عیسی علیه السلام حضرتلری کبی
سلطان عالیشان کریزان اولدی زیرا احمقک صحبتی و مصاحبتی چوق قانلر دوکدی یعنی نادانلرک مجالستی چوق هلاکه
و فساده سبب اولدی دیمک اولور بو محله مناسب شیخ عطار قدس الله سره حضرتلری بر یادکار حکایه یوررلر که برکون
بهلول دانا به احمقان دنیادن بر قاج تن پرستلر دیدیلر که ای بهلول دانا عجبدر که سن دائما الفت خلاندن ملول و صحبت
یاراندن منقطع و بتول سن المؤمن الف وقالوا الاخر فیمن لا یألف ولا یؤالف خواسنجه تنهار و الکده خیر یوقدر و نفرت
و وحشتده مضرت چوقدر پس بزمله یار و انیس و غمکسار و جلیس اول سنکله عیش و عشرت ایده لم وسیرله کیده لم
دیدکده بهلول بونلره رضا ویرمدی بونلردخی نیچه کونلر بونک اوزرینه مصر اولدی و همصحبت اولمسی خصوصنده اقدام
قیلدیلر کوردیلر که ممکن دکل آخر الامر دیدیلر که باری برکون بزه موافقت قیل بعده اکر حظ ایلمزسک نه کندی حالکه
مشغول اول بهلول راضی اولدی پس بونلردخی اسباب سیری مهیا قیلوب بهلوله دیدیلر کل امدی کیده لم بونده بر لطیف
باغچه وار در آنی سیر ایده لم محصل یاب یاب کتدیلر و فنای شهردن خروج ایتدیلر بهلول یول کنارنده بر آدم نجاسی کوروب
طوردی و بر مقدار تفکره واردی پس باش صالوب بره مددهای دیوب بر مرتبه قاچدیکه کویا بر قوش ایدی اوچدی
بونلر دیدیلر که ابو سیر بو دیوانه یه نه اولدی تا بو مرتبه آدم نجسندن فرار قیله کلک وارهلم بونک سرندن استفسار قیله لم
پس کاوب آنی مقامنده بولدیلر و دیدیلر ای بهلول سکا نه اولدیکه آدم نجسندن قاچدک بهلول دانا جواب ویردیکه
او نجس بکا سویلدی و نفس الامری لسان حال ایله بو کونه تعبیر ایلدیکه ای بهلول هیچ بیلورمیسن درت بش ساعتدن
مقدم بن نه شیء ایدم اکا دیدمکه بیلمزم دیدیکه ذی قیمت کاسه لر ایچره موضوع اولمش نفیس طعاملر و پاکیزه غدالر
ایدمکه هر کس بنم پاکیزه لکمه رشک ایلر و بویله پاک و لطیف طعام اولمزدی سو یلردی پس بو سنک مصاحب اولدیغک
احمقلر ماننده احمق تن پرورلره بر قاچ ساعت مصاحب اولدم و باطننه وصول بولدم بعده بر قاچ ساعتده بنی بو یله پلید
و ناپاک ایتدی و بنی درونندن اخراج ایدوب یول اوزره وضع ایلیوب کتدی ای بهلول بن بر قاچ ساعت بونلرله همصحبت
اولدیغم ایچون بو کونه ناپاک و نجس اولدم سنکه بونلرله برکون تمام صحبت و مقارنت قیله سن سنک حالک نیجه اولور
وار فکر ایله دیدکده تفکر ایلیوب های بره مدد نجس اولمزدن اول کندیمی بونلرک صحبتندن خلاص ایده یم دیوب
کریزان اولدم و ناپاک اولمزدن اول نجات بولدم دیدی بونلر کولشدیلر و بو سوزی مطایبه یه و مزاحه الشدیلر عارفلردن
بری بونی اشتدی پندکیر اولوب بو سوز ایله ایش ایتدی و بو بیت بدیعی بو محله مناسب دیوب کتدی قال (بیت)
نخف اهل الحماقة واجتنبهم ✱ کما تخشی الابالسة البئاسا ✱ ومنهم فر فی الدنیا فرارا ✱ وقل کالسامریة لا مساسا
مثنوی) اندک اندک آب را دزدد هوا ✱ اینچنین دزدد هم احمق از شما) هوا آبی بر محلدن ازجق ازجق اوغورلر یعنی
نشف ایدوب محو ایلر احمق هم سزدن ای اهل دین دینی بویله اوغورلر الطبیعة سارقة والصحبة مؤثرة دیدکاری بو معنایه
شاهد قویدر و صحبت مؤثره و طبیعت سارقه اولدیغنه بناء حضرت خداوندکار بر محلده (بیت) مشین ای جان
بنزدیک حریصان) که جان کرکین شود از جان کرکین) یوررلر و کلشن راز صاحبی (قطعه) چو با عامه نشینی مسخ کردی
چه جای مسخ یکسر فسخ کردی ✱ مبادا هیچ با عامه سر و کار ✱ که از فطرت شوی یکدم نکونسار) دیو طبیعتک
سارقه و صحبتک مؤثره اولمسنه اشارت قیلورلر (مثنوی) کرمیت را دزدد و سردی دهد ✱ همچنان کو زیر سکون
سنکی نهد) احمق سنک اولنجه کرمیت و حرارتک اوغورلر و سکا سردلک ویرر مثلا اول کسه کبی که اول دیرنک آلتنه طاش

قورر و اوستنه اوتورر یعنی مرمر طاشک طبیعتی بارده در بر کسه آنی آلتنه قوسه و اوستنه اوتورسه لابد شانندندر که
حرارتی جذب ایدوب آلور و آنک برودتی درونه تأثیر قیلور پس احمقان معنی بوندن دخی زیاده مؤثردر پس چاره همان
بونلردن قاچمقدر و بونلردن قاچمق اوچمق قیوسن اچمقدر (مثنوی) آن کریز عیسی نی از بیم بود) ایمنست او ز پی تعلیم بود
اول حضرت عیسانک قاچمسی خوف و بیمدن دکل ایدی اول ایمندر لکن مرتبهٔ کماله واصل اولمین کسه لره تعلیم و ارشاد
ایچون ایدی (مثنوی) زمهریر ار پر کند افاق را ✱ چه غم آن خورشید با اشراق را) مثلا زمهریر اکر آفاقی پر ایلسه
اول با اشراق اولان خورشیده آندن نه غم و الم وار پس اصحاب کمال خورشید بی مثال کبیدر احمقلرک برودت
و سردلکندن آنلره غم اولمز و آنلرک نکبت و شأمتی اول صاحب سعادتلره تأثیر قیلمز پس بونلرک بو کونه فرار و نفرتی
ضعفایه تعلیم و نصیحت ایچون اولور والله اعلم (قصهٔ اهل سبا و حماقت ایشان و اثر نا کردن نصیحت انبیا (مثنوی)
یادم آمد قصهٔ اهل سبا ✱ کز دم احمق صباشان شد وبا) سبا اهلنک قصه سی بنم خاطرمه کلدی که احمقک دمندن
صبا یلی بونلره وبا اولدی یعنی باد صبا بویله لطیف حیاتبخش ایکن احمقک نفسنک شوملغی اکا سرایت ایدوب و آنی
متعفن قیلوب قوم سبایه اول صبایلی وبا ایلدی دیمک اولور پس اول سبا مملکتنک السنهٔ کودکانده مذکور اولان
مثلنک تقریرنه شروع ایدوب و ضمننده نیچه حکم و معارف یوروب دیرلر (مثنوی) ان سبا ماند بشهری بس کلان ✱
در فسانه بشنوی از کودکان) اول سبا مملکتی فی المثل زیاده عظیم بر شهره بکزر که افسانه ده استماع ایلرسن اطفالک
لسانندن (مثنوی) کودکان افسانها می آورند ✱ درج در افسانشان بس سر و پند) کودکلر افسانه لر کتورررلر و نیچه
هزل و دروغ سوزلری مسامره ایدوب اوتورررلر ولکن بصر بصیرتله نظر اولنسه بونلرک افسانه لرنده چوق سر و پند
مندرجدر (مثنوی) هزلها کویند در افسانها ✱ کنج میجو در همه ویرانها) اطفال هزللر سویلرلر افسانه لرده سن کنج
طلب ایله دو کلی ویرانه لرده یعنی ویرانه کبی اولان افسانه و دروغی و هزل بی فروغی که کورورسن بیهوده و ملاهیدر
دیو اعراض ایلمه بلکه آنده نیچه حکم و عبرت کنجی مخفیدر آنی طلب ایله تا کم غیرک هزل و دروغی سکا جد با فروغ کله
و خلقه ملاهی اولان سکا ناصح الهی اوله کما قال ابن الفارض (بیت) ولا تک باللاهی عن اللهو جملة) فهزل الملاهی جد
نفس مجدة (م ی) بود شهری بس عظیم و مه ولی ✱ قدر او قدر سکره بیش نی) اوغلانجقلر دیرلر بر شهر وار ایدی زیاده عظیم
و اولو ولیکن آنک مقداری اسکره مقدار یدر ارتق دکل بو بیت شریفده تناقض اولمز زیرا بو شهردن مراد وجود انسانیدر
و انسان من حیث الباطن بر عظیم و مه شهردر که عالم آنده منطوی اولمشدر و من حیث الصوره باطنه نسبت اسکره قدر
بر جرم صغیردر و لهذا قال علی کرم الله وجهه (بیت) وتزعم انک جرم صغیر ✱ وفیک انطوی العالم الاکبر (م ی) بس عظیم
و بس فراخ و بس دراز ✱ سخت زفت و زفت اندازه پیاز) اول شهر زیاده عظیم و زیاده واسع و زیاده اوزون ایدی محکم و زفت
ایدی یعنی جسیم و بیوک ایدی پیاز اندازه سی قدر یعنی من حیث المعنی واسع و کبیر و من حیث الصوره حقیر و صغیر ایدی
م ی) مردمی در شهر مجموع اندرو ✱ لیک جمله سه تن ناشسته رو) اول شهرک مردمی آنده جمع اولمش ایدی لکن معنا
جمله سی اوچ یوزی یو نمدق کسه ایدی یعنی غالب و حاکم بونلر و مغلوب و معدوم حکمنده آنلر ایدی اول شهرک خلقندن
مراد حواس خمسهٔ ظاهره و حواس خمسهٔ باطنه در و اوچ تن ناشسته رودن مراد نه ایدیکن تفسیر یوررلر (م ی) اندرو
خلق و خلایق بیشمار ✱ لیک آن جمله سه خام پخته خوار) اول شهرک ایچنده بونلردن خلق و خلایق بی شماردر قوای
جسمانیه و قوای روحانیه دن که حسابه کلمز قوای جسمانیه مثلا قوهٔ شهویه و قوهٔ غضبیه و قوهٔ هاضمه و قوهٔ جاذبه
و قوهٔ غادیه و قوهٔ ماسکه و قوهٔ مولده و قوهٔ دافعه و بونلر امثالی الی ما لا نهایه و قوهٔ روحانیه و قوهٔ علمیه و قوهٔ عملیه و قوهٔ
عقلیه و قلبیه و قوهٔ شوقیه و حبیه کبی الی غیر النهایه اکرچه آنده بو قدر علوی و سفلی خلایق بیشمار وار در و لکن اول جمله
پخته ییجی اوچ خام ایدی یعنی اول اوچ خامدن عبارت اولمش و آنلر اول اوچ کسه یه اطاعت قیلمش ایدی بو اجلدن
همان بونلر ایدی غیریلری کالمعدوم و بو اوچ ناشسته رونک خام اولمسی کار حقیقت و عمل آخرتدن ناقص اولمسندن
عبارتدر و پخته خوار اولمسی حواس ظاهره و حواس باطنه محصولنی تلف و اضاعه قیلمسندن کنایتدر (مثنوی)
جان نا کرده بجانان تاختن ✱ کر هزاران اند باشند نیم تن) بو بیت شریف سؤال مقدره جواب اولورکان دینلدیکه اول قدر
کسه نوجهله اوچ کسه اعتبار اولنور حضرت حقه متوجه اولمینلره دخی تعریض ایدوب جواب یوردیلر که
حضرت جانانه چاپمق و سکرتمک ایلمش جان فرضی اکر هزاران ایسه لرده نیم تن حکمنده اولورلر وکثرت و وفرت
ارواحه و اشخاصه اعتبار یوقدر و لهذا جانان طرفنه چاپان اهل هدایت نفس الامرده بو اعتبار اوزره قتی چوقدر که
واحد کالف در صورتا قلیل ایسه لرده معنی کثیردرلر کما قال الشاعر (ع) کثیر اذا شدوا قلیل اذا عدوا ✱ و جانان
قتنده قیمتلری چوقدر (مثنوی) ان یکی بس دوربین و دیده کور) از سلیمان کور و دیده پای مور) اول سه تن ناشسته رونک

صفت قبیحه لرینك بیاننه شروع ایدوب بیوررلر اول بریسی زیاده دوربین ایدی ولکن کوزی کور ایدی سلیمان حقیقیدن
کور وپای موری کورمش یعنی مور کبی اولان دنیانك حظ ومشتهاسنی کورمش وسلیمان حقیقت اولان جناب عزت
مشاهده سندن کور قالمش (مثنوی) وان دیکر پس تیز کوش وسخت کر * کنج دروی نیست یك جو سنك زر)
اول بر غیریسی زیاده تیز کوش ومحکم صاغر ایدی صورتا کنج ومعنا آنده بر ارپه اغری التون یوق ایدی (مثنوی)
وان دیکر عور وبرهنه لاشه باز) ایلك دامنهای جامه او دراز) اول بریسی دخی بر عور وعریان ادبیری اچق برکسه ایدی
لاشه بونده ادبیری وبازاچق معناسنه در ولکن آنك جامه سنك دامنلری اوزون ایدی یعنی باطنا مفلس وعریان وظاهرا
لباس واسباب ایله ذی شان برکسه ایدی دیمك اولور (مثنوی) کفت کور اینك سپاهی میرسند * من همی بینم که چه
قومند وچند) کور بو ایکی یولداشنه دیدیکه اشته بر عسکر یتشور بن کورورمکه نه قومدر ونقدر کسه در (م ی) کفت کر
اری شنودم بانکشان * که چه میکویند پیدا ونهان) صاغر ایتدی بلی اشتدم آنلرك صداسنی که پیدا ونهان نه سویلرلر
مثنوی) ان برهنه کفت ترسان زین منم * که ببرند از درازی دامنم) او برهنه ایتدی بوندن بن قورقیجیم که بونلر بنم
دامنمك درازندن کسرلر (مثنوی) کور کفت اینك بنزدیك آمدند * خیز بکریزیم پیش از زخم وبند) کور ینه دیدیکه
اشته یقین کلدیلر قالقك قچالم زخم وبنددن مقدم (مثنوی) کر همی کوید که آری مشغله * میشود نزدیکتر یاران هله
صاغر ایسه دوکلیدیرکه بلی مشغله وغلغله عسکر نزدیکتر اولدی ای یاران هله غافل اولمك (مثنوی) ان برهنه کفت
آوه دامنم * از طمع برند ومن ناایمنم) اول برهنه ایتدی ای واه بنم اتکمی اول عسکر طمعلرندن کسرلر وبن ایسه
آنلردن ناایمنم (مثنوی) شهر را هشتند وبیرون آمدند * در هزیمت در دهی اندر شدند) محصل کلام ونتیجه مرام بونلر
شهری قودیلر وطشره کلدیلر هزیمتده برکویك ایچنه کتدیلر (مثنوی) آندران ده مرغ فربه یافتند * لیك ذره کوشت
بروی نی نزند) اول کویده بر سمز قوش بولدیلر ولیك اول قوشك اوزرنده ذره قدر ات یوق نزند یعنی لاغر ایدی (م ی) مرغ
مرده خشك وز زخم کلاغ * استخوانها زار کشته چون پناغ) مرغ اولمش قوریمش ایدی یاخود قوریمش اولمش ایدی
وقارغه قوزغون زخمندن کمکلری نحیف وزار اولمش ایدی ایبلك کبی دهدن مراد دنیا ومرغ مرده دن مراد اموال
وارزاق دنیویه قوزغونلردن مراد اهل دنیا اولور (م ی) زان همی خوردند چون از صید شیر * هر یکی از خوردنش
چون پیل سیر) اول مرغ مرده دن بونلر یدیلر شکار اولان حیواندن شیر یدیکی کبی هر بری انی یمکلکدن پیل کبی
سیر اولدیلر یعنی اول جیفه دن کمالیله تمتع قیلدیلر (مثنوی) هر سه زان خوردند وبس فربه شدند * چون سه پیل بس
بزرك ومه شدند) هر اوچی اول جیفه دن یدیلر وزیاده فربه اولدیلر اوچ فیل کبی زیاده اولو ومجسم اولدیلر یعنی نفسلرین
بسلیوب تن پرورلك قیلدیلر (مثنوی) انچنان کز فربهی هر یك جوان * در نکنجیدی ز زفتی در جهان) انچلین
مجسم اولدیلرکه فربه اولدقلرندن هر بریکت جسامتلرندن وبیوکلکلرندن جهانه صغمدیلر (مثنوی)
باچنین کبزی وهفت آندام زفت) از شکاف در برون جستند ورفت) بونك کبی جسامتله وبدی اندام عظیمه ایله
برقاپو یاریغندن طشره صچراشدیلر وکتدیلر (مثنوی) راه مرك خلق ناپیدا رهیست * در نظر ناید که آن بیجا رهیست
پس بو حکایت غرا حسب حال اهل دنیا اولدیسه بو افسانه دن مآل ومعنی نه اولدیغنه اشارت بیوروب شکاف دری
تفسیر ایلدکدنصکره بو اوچ تن ناشسته رونك دخی علی حده بیاننه شروع ایدوب بیوررلرکه خلقك موتی یولی
برناپیدا یولدر نظره کلمز ومحسوس اولمز زیرا که بی محل وبی مکان بر یولدر جیفه دنیادن یینلر ومجسم ومعظم کبز اولوب
کبر ونخوتله جهانه طولوب منم دیکر نیست دیینلر بو راه مخفیدن (کولوج الجمل فی سم الخیاط) کذر ایدرلر وخواه
وناخواه بو اشکاف دردن بچوب آخرت جانبنه کیدرلر (مثنوی) نك پیاپی کاروانها مقتفی * زین شکاف درك هست
او مختفی) ایشته کور بری بری اردنجه قافله لر متتابع کیدرلر بو شکاف دردنکه اول مختفی وپنهاندر (مثنوی)
بر در ار جویی نیابی آن شکاف * سخت ناپیدا اوز وچندین زفاف) قپو اوزره اکر طلب ایتسك اول شکافی بوله مزسن
وآنی ادراك واحساس قیله مزسن زیرا سخت ناپیدا در وحال بوکه او شکافدن بوقدر زفاف وار در زفاف کلی کویکونك
اوینه کوندرمکه دیرلر زفت العروس دیرلر اذا ارسلتها الی زوجها پس میتی تکفین وتجهیز ایدوب جفت اولدیغی
عملك خانه سنه کوندررلر نشو ونما بولدیغی دار دنیایی قویوب دار آخرته کیدر نته کم عروس دخی زوجی اوینه کیدوب
باباسی اوینی ترك ایدر پس بو مقالده نتیجه ومآل بو اولورکه بو شکافه صغه جق قدر بیوك اول وکندیکی سم خیاطدن
مرور ایلیه جك مقداری جسیم وکبر ایله وفکر ایله کیده جك طریق نیجه دقیق ورقیقدر ومرور ایلیه جك شکاف
نو جهله تنك ومضیقدر عاقل اولان هادم لذاتك ذکرنی چوق سویلر ودنیاده بر غریب کبی ویا عابر سبیل کبی اولور
نفسنی اهل قبوردن اولمغه مستعد ایلر اولمزدن اول اولور حتی بو راه دقیق وبو طریق مضیقدن سهولتله کذر قیلور

شرح آن کور دوربین وآن کر تیز شنو وآن برهنه دراز دامن (م ی) کر امل را دان که مرك ما شنید * مرك خود نشنید ونقل
خود ندید) ای بو قصه دن حصه استین وبو کونه افسانه دن مآل ومقصود ندر دین کمسه اول اوج ناشسته رودن بریکه
کر تیز شنو ایدی سن آنی کندی وجودك شهرنده اولان طول املی بیل که بزم موتمز خبرین اشتدی وکندی موتنك خبرین
اشتمدی وکندی نقلنی کورمدی وموت الجار کفی بك واعظا حدیثنه قولاق اورمدی (م ی) حرص نابینا ست بیند مو بمو
عیب خلقان وبکوید کوبکو) حرص که دنیایه وحظ نفسه شدت محبتدن عبارتدر بر خصلت قبیحه درکه نفسنده کور
وحبك الشیء یعمی ویصم فحواسنجه کور وکردر حال بوکه خلقك عیبنی مو بمو کورور وآنی محله بمحله سویلر وناسه
افسانه ایلر (مثنوی) عیب خود یك ذره چشم کوراو * می نبیند کرچه هست او عیب جو) کندی عیبنی ذره قدر
انك چشم کوری کورمز اکرچه او عیب جو اولدی (مثنوی) عور می ترسد که دامانش برند * دامن مرد برهنه کی درند
تن برهنه وعریان اولان کمسنه قورقرکه دامنی کسه لر مرد برهنه نك دامننی نجون یرتارلر نفسنده اتکی یوق ایکن نیجه
یرتارلر ونه وجهله کسرلر (مثنوی) مرد دنیا مفلس است وترسناك * هیچ اورا نیست از دزدانش باك) دنیا مردی نفس
الامرده مفلسدر زیرا دنیایه عریان کلدی ینه عریان کیدر ومال وملکم دیو ادعا ایلدیکی مستعار اولان اشیایی بالکلیه
ترك ایدر وحال بوکه اول ملکم دیدیکی اشیانك زوالندن ترسناکدر وحقیقتده نظر اولنسه اکا هیچ دزدلردن خوف والم
یوقدر زیرا کندینك خود فی الحقیقه ملکی یوق بر مفلسدر (مثنوی) او برهنه آمد وعریان رود * وز غم دزدش جکر
خون می شود) اول اهل دنیا برهنه کلدی وینه عریان کیدر وحق تعالی انی عریان حشر ایدر کما قال النبی صلی الله
علیه وسلم یحشر الناس حفاة عراة غرلا مع هذا مستعار اولان اشیایی کندی یه ملکم دیو زعم ایدوب دزد غمندن
جکری خون اولور (م ی) وقت مرکش که بود صد نوحه بیش * خنده اید جانش را از ترس خویش) موت وقتنده اکا که
بو نوحه زیاده اوله بو معنی بیش باء عربیله اولدیغی اوزره درا کر باء فارسی اوقنورسه یعنی وقت نزعده اول اهل دنیایه که
بو نوحه وفغان اوله آنك اوکنده وحضورنده خنده کلور آنك جاننه زوال ملك ومال ایچون اولان ترس وبیمندن
مثنوی) آن زمان داند غنی کش نیست زر * هم ذکی داند که بود او بی هنر) اول زمان بیلور غنی اولان کمسه که آنك سیم
وزری فی الحقیقه بوقدر هم حیات دنیایه متعلق دانش وذکاسی اولان ذکی دخی اول زمان بیلورکه اول بی هنر اولدی
وعقل وادراکدن بی بهره قالدی (مثنوی) چون کنار کودکی پر از سفال * کو بران لرزان بود چون رب مال)
اهل دنیانك سیم وزری اوزره لرزان اولمسی مثلا بر طفلك سفال پاره لرندن پر اولمش کناری کبی که اول طفل اول سفال
پاره اوزره لرزان اولور ورغبت ومحبت قیلور مالك مال کبی (مثنوی) کر ستانی پاره کریان شود * پاره کر بازش دهی
خندان شود) اکر بر پاره یی اندن السك کریان اولور سفال پاره یی کیرو ویرسك خنده قیلور (مثنوی) چون نباشد طفل را
دانش دثار * کریه وخنده ش ندارد اعتبار) چونکم طفله علم ودانش دثار اولمیه یعنی فهم وعقل لباسی اولمیه کولمسی
واغلمسی عند العقلا اعتبار طوتمز (مثنوی) محتشم چون عاریت را ملك دید * پس بران مال دروغین بی طپید)
دولت دنیا صاحبی چونکم عاریت اولان اسباب واموالی کندی یه ملك کوردی پس اول دروغه منسوب اولان
مال اوزره مضطرب اولدی ولرزه قیلدی (مثنوی) خواب می بیند که او را هست مال * ترسد از دزدی که برباید جوال)
مثلا محتشم واقعه ده کوررکه آنك مالی وار در قورقار بر خرسزدنکه آنك جوالنی قاپه ومالنی اخذ ایلیه (مثنوی)
چون ز خوابش برجهاند کوشکش * پس ز ترس خویش تسخر آیدش) چونکم کوشکش آنی اویقودن قالدیره
یعنی چونکم قولاق چکیجی موت یا عزرائیل آنی خواب غفلتدن اویاندیره پس کندینك اموال وارزاق اوزره ایلدیکی
خوفدن اکا تسخر کلور وکندینك خوف والمنه خنده قیلور زیرا اول حینده بیلورکه مالك الملك فی الحقیقه الله تعالی
ایمش وکندی بر فقیر وامانتکار ایمش پس اویانوب حقیقت حاله واقف اولدقده کندی ملکی اولمین اشیا ایچون
غم چکدیکنه وترسان اولدیغنه کوله وکندی یه استهزا قیله دیمك اولور (مثنوی) همچنان لرزانی این عالمان *
که بودشان عقل وعلم این جهان) بو ذکر اولنان مرد محتشم واصحاب دول ونعم کبیدر بو عالملرك دخی علملری اوزره لرزان
وترسان اولمسیکه اول عالملر بو جهانك عقل وعلمنی حیات دنیایه ولذت نفس وهوایه خرج قیله مع هذا کندوبی
ینه عالم بیله وعلم وار در دیو علمی اوزره لرزان اوله (م ی) از پی این عالمان ذو فنون * کفت ایزد در نبی لا یعلمون) سوره رومده
اولان آیته اشارتدر (یعلمون ظاهرا من الحیاة الدنیا) ناسدن اکثری بیلورلر حیات دنیاده ظاهرنی یعنی مال وجاه
ودولت ومتاع واسباب معاش تجارتی بیلورلر وعلملری ظاهر بیلمکدن تجاوز ایتممشدر بعض اهل تفسیر بو راده ایراد
ایتمشلرکه بر علمکه ظاهر دنیا وتمتع لذائذ فنادن تجاوز ایتمیه جهلدن فرقی یوقدر دیو وردلر (وهم) بو ظاهر دنیایه عالم اولنلر
عن الاخرة هم غافلون) آخرتدن بونلر غافللردر غافلون خبریدر هم لفظنك وبو جمله اولکی هم لفظنه خبردر وتکریر ضمیر

تأكيد ايچوندر معناى بيت بوذوفنون اولان عالملردن اوتريكه بونلردن مراد علماء دنيادر حبيبنه حضرت خدا قرآن
عظيمده لايعلمون بيوردى (م ى) هر يكى ترسان زدزدئ كسى * خويشتن راعلم پنداردبسى) بوعلماء ظاهردن هر برى
بركسه نك استراقه ايلسندن وشغللرينه مانع اولمسندن قورقوجى اولدى زيرا كندى ايچون چوقلق علم زعم ايلر
(م ى) كويداوكه روز كارم مى برند * خودندارد روز كارسودمند) وكنديه محرم اولنلره بوكونه سويلركه بوخلق عالم بنم
روز كاريمى ايلتورلر فى الحقيقه خودروز كارسودمندى طوتمز زيرا لاينفع اولان علمده خرج اولان روز كاردخى بى فائده
ولا ينفعدر اكرچه كندى زعمنده اول علم وآنده خرج اولان روز كارسودمند ايسه ده (م ى) كويداز كارم براوردند خلق
غرق بى كاربست جانش تا بحلق) بوكونه عالم دنيا كنديننك علمنى وعمرينى عزيز عدايليوب ديركه بنى كارمدن بوقارو
كتوردبلر خلق يعنى مطالعه وشغلدن قالدرديلر تحصيله مانع اولديلر ديرحال بوكه آنك جانى بيكارلقده وبطاللقده
تابوغازينه قدر مستغرقدر بركاركه الله ايچون اولميه معنا اول بيكارلقدر ولهذا علماء ظاهرك علمى جهالت وتحصيل
علمده اولان كوششلرى عين بطالتدر (م ى) عورترسانكه منم دامن كشان * چون رهانم دامن ازچنكال شان) بوكونه
عالم بى نورشول لباسدن عوركبيدركه كندويى صاحب لباس زعم ايليوب لباسننك زوالى اوزره ترسان اولور بويله ديوكه
بن دامنكشانم عجب نيجه قورتاريرم دامنى بوخلقك پنجه لرندن حال بوكه نه لباسى وارنه دامنى كذلك بوعلماء دنيانك
نه علمى وارنه نافع ونه شافع عملى وارحيله ودغلدن مالى وعلم وعملدن خاليدرلر اكرسن ديرسككه علماء ظاهره دن نيجه
عالم واردركه علوم متعدده دن نيجه يوز بيك علم بيلورلر پس آنلره عالم دكادرديمك نيجه ممكن اولوربوبيت بوسؤاله جواب
اولور (م ى) صدهزاران فضل داند ازعلوم) جان خودرا مينداند ان ظلوم) فضل علمدن مالابدمنه اولمين علملردر اول عالم
دنيوى علملردن نيجه يوز بيك فضل بيلور يعنى اوزرينه فرض وواجب اولمين علومى تحقيق قيلورلكن كندى جانى بيلمز
اول ظلوم يعنى مبالغه ايله حددن تجاوز ايديجى جانى بيلمكدن مراد روح امر الهى ونفخهٔ ربانى اولديغنى وجسمده
كالدهن فى السمسم سريان قيلديغنى بيلمك دكادرنته كم علماء كلاميه نك بيلمسى بوكونه دربلكه مراد جانك ربيسيله
قائم اولمسنى وآندن دائما فيض ونور المسنى وآنك كمال قربنى بولمسنى واكا مظهر ومرآت اولمسنى واوصاف واخلاقيله
اتصاف قيلمسنى مع اليقين بيلمسيدر بوامانات الهيه يى بيليوب حامل اولان ظلوم وجهول عالم عدول اولدى پس
جميع علمدن مقصود اكرنظر اولنسه انسان كندويى بيلمك اولدى وكندويى بيلمك البتته ربيسنى بيلمكى مستلزم اولدى
كما قال عليه الصلوة والسلام من عرف نفسه فقد عرف ربه وربيسنى بيلمك دخى البتته اكا عبادت قيلمغى مقتضى اولور
بوجهتدن حضرت ابن عباس رضى الله عنه بوآيت كريمه ده ليعبدونى ليعرفون ايله تفسير قيلدى قال الله تعالى
وما خلقت الجن والانس الا ليعبدون) قال ابن عباس اى ليعرفون پس لازمدركه انسان كندى اولانه جوهرد بيله
كندويى بيلمك ربيسنى بيلمكه باعث اولور (مثنوى) داند او خاصيت هر كوهرى * دربيان جرهر خود چون خرى)
بوكونه عالم هر برجوهرك يعنى قائم بذاته اولان شيئك خاصيتن وماهيتن وآثار واعراضن بيلورلكن كندى جوهرينك
بيانده وحقيقتنك عرفاننده برخر كبيدر جواهر واعراضك تعريفى ايكنجى جلدده غلام حكايه سنده مفصلا مرور
ايلدى ان اردت فليطلب فيه اكربوكونه عالملر كندى جوهرين بيلورزديرلرلكن بيلملرى قانون فلسفيه وقواعد
عقليه اوزره درطريق نبويه وشهود مصطفويه اوزره دكل اعلا بيلدكلرى الانسان حيوان ناطق ديدكلريدر ولا تعريف
قيلدقلرى الانسان جسم نام حساس متحرك بالاراده ماش على القدمين بادى البشره دبوتعريف ايلدكلريدر انسان
كندى جوهرينى بوقدر بيلمك عين بيلمك وحقيقت انسانيه ندر اكا آكاه اولمقدن ناشيدر اكرديرسك كه يا عالم ربانى
اولنلر جوهر انسانى نيجه بيلورلر وحقيقتلرينه نه كونه عارف اولورلر جواب بودركه حقيقت انسانيه نك تعريفى شرحه
وبيانه صغمزولكن قليل كثيره دليل اولديغيچون علماء ربانيه بيلديكى اوزره بوتعليم وتعريف اجماليه ايله اكتفا اولندى
عند العلماء الربانيه انسان بركون جامع وعالم واسعدر صورتا عالم صغرى ومعنا عالم كبرى در زبدهٔ كائنات
وخلاصهٔ موجوداتدر صورتا ومعنا احسن تقويم اوزره خلق اولنمش وعلوم وحكم الهيه ايله تفضيل وتكريم وروح
اضافيه ايله تشريف وتعظيم قيلنمش برنسخهٔ اعظم وخليفهٔ اكرمدر پس برعالم كه كندويى يقينا بويله بيلميه وجوهره
بوكونه عارف اولميه كندى جوهرينك بيانده اول برخر كبيدر (م ى) كه همى دانم يجوز ولايجوز) خودنداني توبجوزى
يا عجوز) مسائل فقهيه واحكام شرعيه يه عالم اولان وكندينك ذاتنه لازم كلان واصلاح نفسندن بى بهره قلان
كمسه لره بوتقريع وتوبيخدر پس غايتدن مخاطبه التفات ايدوب بروجه عتاب بيوروب ديرلركه اى جاز يجوز معناسنه
واقف اولمغله مسرور ومسائل فقهيه واحكام شرعيه يه شعور تحصيل ايتمكله مغرور اولان بن دينده جائز اولانى
وجائز اولميني بيلورم ديرسن خودبونى بيلمزسنكه سن عند الله جائز ورضاى حضرت حقه فائز وجائزميسن وياخود

عجوز لايجوزميسن يعنى ناروا ونالايق اولان پيره زن دينى اوزره ميسن عليكم بدين العجائز بيورديكه دين عجائزدن مراد
تقليد وتقليدله تصديقدر پس تحقيق مرتبه سنه ايرنلر عند الله مقبول ويجوز اولمشلر ويجوز ولايجوز مرتبه سنده
قلانلر عجوز اولمشلر وتقليد مرتبه سنده قالمشلر ورب حامل فقه ليس بفقيه حديث شريفنك مفهومنه مظهر اولمشلر
ومسائل شرعيه واحكام مرئيه يى جاه ومنصبه وحظ نفسه وسائل قيلمشلردر وكنديلرك نفسنك روا وناروا اولمسندن
غافل وجاهل اولمشلردر نته كم بونلرك هر برينه على الانفراد خطاب ايدوب بيوررلر (مثنوى) اين روا وان روادانى وليك
توروا ياناروايى بين تونيك * بوشيئ شرعا وعقلا روا واول شيئ ناروادر بيلورسن وليكن سن روا ويا ناروا ميسن
يعنى لايق وسزا ونا سزاميسن ايوكور يعنى حضرت حقك بيورديغى اوزره طريق رسوله كيدوب اصلاح نفس ايدوب
حق قتنده روا وسزا اولنلردن ميسن ياخود (نسوا الله فانسيهم) آيت كريمه سنك حكمنده داخل اولنلردنميسن
كور (مثنوى) قيمت هر كاله ميدانى كه چيست) قيمت خود راندانى احمقيست) هر متاعك قيمتنى بيلورسن كندر
كندى قيمتنى بيلمزايسك احمقلقدر كما قال عليه السلام قيمة المرء همته وقال بعض العرفاء فى شرح هذا الحديث
ان كانت همته لبطنه فقيمته ما يخرج منه وان كانت همته لباطنه فقيمته ما يحصل منه پس بركمسه كندى قيمتن
بيلمك استرسه همتنه ونيتنه نظر ايلسون اكرهمتى اعلايه ايسه قيمتى دخى اعلايه واكرهمتى ادنايه ايسه قيمتى دخى
ادنى اولور نته كم حضرت خداوند كارك بورباعيلرى دخى بومعنايه دلالت قيلور (رباعى) كردرطلب لقمهٔ نانى نانى *
وردرطلب جوهرجانى جانى) اين نكته رمزمن بشنوا كرمى دانى * هرچيز كه اندر طلب آنى آنى) پس دنيا ومافيها عند الله
جناح بعوضه قدر قيمتى اولمديغى احاديث شريفه وآيات كريمه ايله ثابت وظاهردر پس اكا ارسال همت ايلين كمسه نك
دخى قيمتى جناح بعوضه دن ادنى واحقر اولمسى محقق ومقرردر (مثنوى) سعدها ونحسها دانستهٔ * بنكرى سعدى
تو يا ناشستهٔ) علم نجومه اطلاع وشعورك سببيله سعدلرى ونحسلرى بيلمشسن ونحوست وسعادتدن اكاه اولمشسن
نظر ايلمزسن سن سعدميسن وياخود بوتمدق ناپاك نجس ميسن پس كركدركه قبل الموت كنديكه نظر قيله سن ونه كار
وعملده سن بيله سن وحسن وقبحكه عالم اوله سن وذاتكى جميع انجاس طبيعت وارجاس بشريتدن تطهير قيله سن تاكم
يوم دينده پاك وطاهر لر زمره سنده حشر اوله سن (مثنوى) جان جمله علمها اينست اين * كه بدانى من كيم در يوم دين)
جميع علملرك روحى بودركه بيله سنكه يوم جزاده بن نه كمسه يم يعنى قيامت كوننده نه كونه كمسه سن بيله سن ونه صورتله
حشر اولورسن اكا آكاه اوله سن اكرسؤال اولنورسه كه بوامور غيبيه دندر وامور غيبيه يه مطلع اولمز الا الله وآنك اعلام
ايلديكى عبدى پس بركمسه يوم دينده نه اوله جغن نه بيلور جواب اولدركه بومعنى اكرچه من وجه امور غيبيه دندر
ولكن من وجه امور شرعيه دندر البته بونده پاك اولان آنده ناپاك اولمز وبونده وفا قيلان آنده جفا بولمز (وان الله لا يضيع
اجر المحسنين) مقتضاسنجه محسن قوللرينك اجرنى ضايع قيلمز وعادت الهيه ده پخته اولان تكرار خام اولمز وكماله ايرن
نقصان بولمز بونده مصفى اولان آنده مكدر اولمز (فاليوم لا تظلم نفس شيأ ولا تجزون الا ما كنتم تعملون) بيورلدى
وبونك امثالى نيجه آيات واخبار بومعنايه شاهد اولدى پس بودنياده كتاب وسنت محكنه كنديكى اوراكر بونده صحيح العيار
اولورسك دار القرار الضرب آخرتده دخى صحيح العيار اولورسن وبونده قلب وزراندود ايسك آنده زيورتز وير كيدوب
صافى مس قالورسن تموتون كما تعيشون وتحشرون كما تموتون حديث شريفندن دخى عرفانك وارايسه بومعنايى
استفاده قيلورسن محصل كلام يوم دينده كنديكى نه كمسه ايدوكن بيلمك ديلرسك بيوردقلرى روح علومى بودنياده
براستاددن الورسن اصول وفروع تحصيلنه سعى وكوششى از قيلورسن نته كم بيوررلر (م ى) آن اصول دين بدانستى
وليك * بنكراندر اصل خودكرهست نيك) اصول ديندن مراد كتاب وسنت وقياس واجماع امتدن استفاده اولان
احكام شرعيه دراكى قسمه منقسمدر برينه اصول فقه ديرلر وبرينه اصول كلام پس حضرت خداوندكار بواصول
دينى بيلن واكا اشتغال قيلان عالمى بوندن اعلا واولى برمرتبه يه دخى تحريص ايدوب بيوررلر اى عالم وفاضل اولان كمسه
دينك اصولى اولان علمى بيلدك كتاب وسنتدن وقياس واجماع امتدن مستفاد اولان احكام شرعيه يه عالم اولدك وليكن
كندى اصلكه نظر ايله اول اصلك ايو اولدى ايسه كرهست نيك لفظنك مفهوم مخالفى اوزره اكر اصلك نيك اولمديسه
اصلكه نظر ايتمكى قويوب غيرك اصولنه نظر ايلمه ديمكى ايهام ايلر وكندى اصلندن مراد علم خداده اولان عين ثابته سيدر
پس معنى اول اصول دينى بيلدك ولكن علم الهيده اكر اصلك ايو ايسه اكا نظر ايله يعنى سنك اوزريكه حاكم اولان
عين ثابتكه مشغول اول وحضرت حقه آندن يول بول واسرار هويتى وتجليات ربوبيتى اول جهتدن مشاهده قيل ديمكى
اشعار ايلر واصول دينه نظر قيلمقدن كندى اصلنه ناظر اولمق وربيسنى مشاهده قيلمق اعلى واولى اولديغى ادنى عرفانى
اولان كمسه يه روشن وعياندر ولهذا بيوررلر (م ى) از اصوليت اصول خويش به * كه بدانى اصل خوداى مردمه)

ایکی اصولدن سکا یعنی اصول فقه واصول کلامی بیلمکدن وبو ایکیسنه اشتغال قیلمقدن کندی اصولك بکدرسکه
بیلهسن کندی اصولکی ای اولومر دیت اولده بنکر اندر اصل خوددیو مفرد کتورمرلرنده ویت ثانیده اصول خوش به
دو مصرع ثانیده اصل خوددیو مفرد کتورمرلرنده حکمت نه در دیو سؤال اولنورسه انسان من حیث مرتبة الجمع
حقیقتنه نظر اصل واحدصاحبیدر غیری دکل که اول حضرت حقدر انکله حی انکله قائم وانکله قادرومریدو متکلم
وانکله سمیع وبصیر اولدیغی جهتدن ومن حیث مرتبة الفرق والتفصیل مراتبه نظر اولندیغی حیثیتدن اصول کثیره
صاحبیدر مرتبهٔ احدیته نظرا حضرت حق ومرتبهٔ علمه نظرا اعیان ثابته ومرتبهٔ عقل کله نظرا لوح قضاده مجملا مثبته
اولان احکام لوح قدرده مفصلا مکتوبه اولان احوال وافعالا کا اصلدر وجمیع اوصافی اوصاف الهیه وجمیع افعالی
اصل اسماء افعال الهیه در پس بحسب المراتب اصول کثیره صاحبی اولور ومن حیث الجمع اصل واحد صاحبی اولور
پس اولا اصلی مفرد وثانیا جمع وثالثا ینه مفرد کتورملری اولا مرتبهٔ وحدتدن کثرته وثانیا مرتبهٔ کثرتدن اصل واحد
اولان مرتبهٔ وحدته سفر وسیر قیلمغی اشعار ایلرکه کمال بو سفرده حاصل اولور بو علمه علم لدنی دیرلر فکر واستدلال له حاصل
اولمز بلکه کشف الهی والهام ربانی وتربیهٔ مرشد حقانی ایله حاصل اولورواکا کمال متابعت وانقیاد له ظهوره کلور
بیت) منختك علما ان ترد کشفه فرد* سبیلی واشرعی فی اتباع شریعتی) صفت خرمی اهل سبا وناشکری ایشان (مثنوی
اصل شان بد بودان اهل سبا* می رسید ندی ز اسباب لقا) آنلرك اصلی بد ولوح محفوظده ثابت اولان ذاتلری اقبح
وافسد ایدی ولهذا اول اهل سبا اسباب لقادن اعراض وابا ایلدیلر اسباب لقادن مراد انقیاد واطاعت وشکر نعمتدر
(مثنوی) دادشان چندان ضیاع وباغ وراغ* از چپ وازراست از بهر فراغ) حق تعالی حضرتلری بونلره چوق ضیاع
وباغ وراغ ویردی ضیاع متاعه دیرلر صول جانبدن وصاغ جانبدن فراغ خاطر وحضور قلبدن اوتری کما قال الله تعالی
فی سورة سبأ (لقد کان لسبأ فی مسکنهم آیة جنتان عن یمین وشمال کلوا من رزق ربکم واشکروا له بلدة طیبة ورب غفور
بو آیت کریمه نك تفسیری بو جلدك اوائلرینه قریب قصهٔ اهل سبا بیاننده مرور ایلدی آنده طلب اولنه پس آنلره
ویریلان نعمتك تفصیلنه شروع ایدوب بیورولر (مثنوی) بس که می افتاد از پری ثمار* تنك میشد معبره بر کذار) ثمار
پراکندن وزیاده ووافر اکندن اغاجلردن چوقلق که دوشردی تنك اولوردی کذرکاه کذار ایلین کمسه اوزره معبر
کذر ایده جك یول (مثنوی) آن نثار میوه ره رامی کرفت* از پری میوه رهرو در شکفت) اول میوه لرك نثاری ودوکلمسی
یولی طوتاردی میوه نك پراکندن وچوقلغندن یوله کیدیجی تعجبده ایدی (مثنوی) سله برسر در درختستان شان*
پرشدی ناخواست ازمیوه فشان) بونلرك درختستانی ایچره باش اوزره سبد میوه دن پر اولوردی میوه فشاندن
طلبسز یعنی میوه سلکیجیدن استمکسزین بونلرك اغاجلقلری ایچره برکمسه باشنه سله الوب کتسه اول سله پر اولوردی
دیمك اولور (مثنوی) باد آن میوه فشاندی نی کسی* پرشدی زان میوه دامانها بسی) زیرا اول میوه یی یل سلکردی
برکمسه دکل اول میوه دن پر اولوردی دامنلر چوقلق یعنی چوق دامنلر اول میوه لردن پر اولوردی (مثنوی) خوشهای
زفت تازیر آمده* بر سر وروی رونده می زده) وزفت خوشه لر یعنی عظیم صالقملر تا اشغه کلمشدی یولدن کیدیجی
کمسه نك باشی ویوزی اوزره اورمش وطوقنمش حق تعالی بونلره بو قدر برکات زمین وثمار وفوا که شیرین ویردی ولیکن
بو نعمت وبرکات بونلرك عصیان وطغیانه سبب اولدی ولهذا قال النبی علیه السلام اکثر ما اخاف علیکم ما یخرج
الله لکم من برکات الارض (مثنوی) مرد کلخن تاب از پری زر* بسته بودی در میان زرین کمر) پس بونلرك سیم
وزرینك چوقلغی برمرتبه ده ایدیکم کلخنجی مردزرك چوقلغندن میانه زرین کمر باغلمش ایدی (مثنوی) سك کلیچه
کوفتی درزیر پا* تخمه بودی کرك صحرا از نوا) کلاب چوره کی زیر پاینده دوکردی یعنی کثرتدن کلاب طوبوب نانه التفات
ایلمیوب ایاقلری آلتنده ایتمك کلیچه لرین چکنردی وصحراویبابانك قوردلری دخی تخمه اولمشدی نوا وغدادن (مثنوی
کشته ایمن شهرو ده ازدزدوکرك* برنترسیدی هم از کرك سترك) شهروکوی خرسزدن وقورددن ایمن اولمشلردی زیرا
قورد آج وخرسز محتاج دکل ایدی بو اجلدن ایمن اولمشلردی کچی دخی هم کرك قو یدن قورقمزدی زیرا کرك امتلا
اولدیغندن اکا التفات قیلمزدی (مثنوی) کر بکویم شرح نعمتهای قوم* که زیادت می شدان یوما فیوم) اکر قومك
نعمتلرینك شرحنی سویلرسم که یوما فیوما اول نعمتلر آنلره زیاده اولوردی (مثنوی) مانع اید از سخنهای مهم* انبیا
برندامر فاستقم) مانع کاورمهم اولان سوزلری سویلمکدن که بونلرك نعمتلرنی شرح ایلمکدن الزم واهم اولان سوزلری
سویلمك اولی در پس حق تعالی بونلره بو قدر نعم کثیره ویردی وشکر نعمت ایلمد کارندن اوتری بونلره انبیا کوندردی
انبیای عظام علیهم السلام بونلره فاستقم امرنی ایلتدی (کلوا من رزق ربکم واشکروا له) دیو شکر ونعمت ایلمکه
امر ایتدی بو آیتك تفسیر شریفی بو جلدده جرب کردن مردلا فی سبلت خویش راسر خنده مرور ایلدی آنده طلب اولنه

آمدن پیغمبران حق بنصیحت اهل سبا (مثنوی) سیزده پیغمبر انجا آمدند* کمرهانرا جمله رهبر می شدند)
اول سبا مملکتنه حق جانبندن اون اوچ پیغمبر کلدیلر کمراه اولنلره جملهسی رهبر اولدیلر وآنلری شکر نعمته
وطاعت جناب عزته دعوت قیلدیلر بویله دیو (مثنوی) که هله نعمت فزون شد شکر کو) مرکب شکر ار بجسبد حرکو)
که هله نعمت افزون اولدی شکر ایلمك فنی شکر ایلمك مرکبی اکر یاتورسه تحریك ایلیکز حضرت منعمه قلبا وقالبا طاعت
قیلیکز وحمد وثنا سویلیکز هله بونده تحقیق معناسنه استعمال اولنور (مثنوی) شکر منعم واجب اید در خرد*
ورنه بکشاید در خشم واید) منعمه شکر ایلمك واجب کاور ومنعم علیه اوزره لازم اولور عقل قتنده وکر شکر قیلمزسه
خشم وابد قپوسی اچیلور کفران نعمت اولنه عذاب کاور کما قال الله تعالی (لئن شکرتم لازیدنکم ولئن کفرتم ان عذابی
لشدید (مثنوی) هین کرم بینید وین خود کس کند* کز چنین نعمت بشکری بس کند) ای اهل سبا اکاه اولیکز کرمی
کور یکز بونی خود برکمسه ایلرمی که بونك کبی نعمت عظمادن برشکر له اکتفا ایلیه بونی خود خدای متعالدن
غیری ایلمز (مثنوی) سر ببخشد شکر خواهد سجدهٔ* پا ببخشد شکر خواهد قعدهٔ) حق تعالی حضرتلری جل شانه
باش باغشلر مقابله سنده بر سجده استر واباق ویرروانك شکری طاعت وعبادتده بر قعده دیلر هر عضوك علی حدة
کندی یه مناسب شکری وارد رنته کم ابو حازم دیر شکر الرأس السجدة وشکر القدم القعدة فی الطاعة والمشی للخیر والعبادة
وشکر العینین النظر الی العبرة وآثار القدرة وغض البصر عن الحرام والاشیاء المنهیة وشکر الاذنین ان یستمع بهما خیرا
ولا یستمع بهما شرا محصل کلام هر بر عضوك بوذکر اولنان اوزره خیر وطاعت ایشلممسی وشر ومعصیت ایلمسی
کفر نعمت قیلمسیدر نته کم بو آیت کریمه بو معنایه دلالت ایدر قال الله تعالی (فاذکرونی اذکرکم واشکروا لی ولا تکفرون
قال المفسرون فی تفسیر هذه الایة ای اشکروا لی بالطاعة ولا تکفرونی بالمعصیة فان من اطاع الله فقد شکره ومن عصاه
فقد کفره (م ی) قوم کفته شکر ما را برد غول* ما شدیم از شکر واز نعمت ملول) پس اول قوم سبا اول نعمت وعطانك
قدرنی بیلمیوب انبیایه دیدیلر که بزم شکر یمزی غول وشیطان ایلتدی یعنی ازاله ایتدی بز شکر ایلمکدن ونعمتدن
ملول اولدق (مثنوی) ما چنان پژمرده کشتیم از عطا* که نه طاعتمان خوش آید نی خطا) بز عطادن انجلین
پژمرده ونفرت کرده اولدق که نه بزه طاعت خوش کاور نه خطا یعنی بزم ایکیسندن بیله حظمز یوقدر (مثنوی
ما نمی خواهیم نعمتها وباغ* ما نمی خواهیم اسباب فراغ) بز نعمتلری وباغی استمزز وبز اسباب فراغ دخی دیلمزز دیو استغنا
ایلدیلر وکفران وطغیانه متعلق سوزلر سویلدیلر ولهذا قال تعالی (کلا ان الانسان لیطغی ان رآه استغنی) وقال (قتل
الانسان ما اکفره من ای شیء خلقه من نطفة خلقه فقدره (مثنوی) انبیا کفتند در دل علتیست* که از ان
از حق شناسی آفتیست) انبیای عظام علیهم السلام بو قوم شقاوت انجامه دیدیلر که قلبکزده علت ومرض وارد رکه
اول مرض معنوی جهتندن حق اکلمقده ونعمتك قدرنی بیلمکده آفت وضرر واردر (مثنوی) نعمت از وی جملکی
علت شود* طعمه در بیمار کی قوت شود) نعمت الهیه اول مرض قلبیه دن جملهسی علت وسبب طغیان ومعصیت
اولور طعام بیمارده نیچین قوت اولور یعنی قوت اولمز بلکه بیمارك مزاجی ومعدهسی فاسد اولدیغندن هر نه نعمتی که یسه اول
نعمت فاسد اولور وعلتنی زیاده قیلور (مثنوی) چند خوش پیش تو امد ای مصر* جمله ناخوش کشت وصاف او کدر)
نیچه خوش نعمتلر سنك اوککه کلدی ای کفران وطغیان اوزره مصر اولان کمسنه جملهسی ناخوش اولدی وآنك صافی
منکدر اولدی (مثنوی) تو عدو ان خوشیها امدی* کشت ناخوش هرچه بروی کف زدی) سن اول خوش لقمه لرك
عدوسی کالدك پس هر نه که آنك اوزرینه ال اوردك ناخوش اولدی (مثنوی) هرکه او شد اشنا ویار تو) شد حقیر وخوار
درد یدار تو) هر شول کمسه لرکه اولیا وصلحادن فی الحقیقه سنك یار نافعك اولدی اول مرض معنوی واسطه سیله
حقیر وخوار اولدی آنلر سنك دیدارکده (مثنوی) هرکه او بیکانه باشد با تو هم* پیش تو او بس مهست ومحترم) هر شول
کمسه که فی الحقیقه اول بیکانه اولدی سکا هم سنك قتکده اول زیاده اولودر ومحترمدر بو هم وجهدر هر شول کمسه که
هم سنکله بیکانه اوله سنك اوککده اول کمسه زیاده اولودر وزیاده محترمدر (مثنوی) این هم از تأثیر آن بیماریست*
زهر او در جمله اعضا ساریست) بو فهم کژ هم اول بیمارلکك تأثیریدر آنك زهری وضرری جمله اعضا وجوارحه
ساریدرز یرا نیچین قلب فاسد اوله جسد دخی فاسد اولور وکذلك قلب صالح اولسه جسد هم صالح اولور وصحت وسلامت
جمیع عضوه سرایت قیلور کما قال علیه السلام ان فی جسد ابن آدم لمضغة اذا صلحت صلح الجسد واذا فسدت فسد الجسد
الا وهی القلب (مثنوی) دفع آن علت بباید کرد زود* که شکر با ان حدث خواهد نمود) اول علت قلبیه یی علی الفور
ریاضتله دفع ایلك کرکدر که شکر آنك سببیله حدث ونجس کورنمك استر یعنی مادامکه برکسنك مزاجی فاسد اوله
طعم شکری بیله مزه احلی اولان اطعمه دن ذوق آله مز شکرا کا نجس کبی کورینور انکچون آندن نفرت قیلور کذلك مزاج

قلبی فاسد اولان شکر معارفدن وطعام لذیذ نصایحدن معرض اولور (مثنوی) هر خوشی کاید بتو ناخوش شود * آب حیوان کر رسد آتش شود) مادامکه اول علت معنویه سنده اوله هر نقدر خوشلقده سکا که ناخوش اولور فرضی آب حیوان اکرسکا یتشه آتش اولور وحیات ویرملک آنک شانندن ایکن سنی هلاک قیلور (مثنوی) کیمیای مرك وجسکست آن صفت * مرك كردد زان حیاتست عاقبت) کیمیای موت ودرد در اول صفت قبیحه که مراد کبر ونخوت وعار وناموس وغیرت جاهلیه در که بونلر موت معنوی نك کیمیاسیدر مرك ودرد اولورلر صفت قبیحه دن سنك حیاتك عاقبتی که مراد حیات قلبیه وعافیت روحیه در (مثنوی) پس غذایی که زوی دل زنده شد * چون بیامد در تن تو کنده شد) چون غذای پاکیزه که آندن کوکل زنده اولمش وحیات طیبه بولمش ایدی چونکم سنك تنکه کلدی قوقمش وناپاك اولدی محلی خبیث اولدیغی سببیله (مثنوی) پس عزیزی که بناز اشکار شد * چون شکارت شد بر تو خوار شد) چوق عزیز الو جود کسه لر که ناز ونعمله قدرن بیلنلر صید وشکار اولدی واکا آنلر تعظیم وتکریم قیلدی چونکم سنك شکارك اولدی سنك قتکده خور وحقیر اولدی وقدر وقیمتی بیلنمیوب بی اعتبار قالدی (مثنوی) آشنایی عقل با عقل از صفا * چون شود هردم فزون باشد ولا) بر عقلك بر آخر عقلله صفا یوزندن دوستلغی وآشنالغی چونکم اوله هر دم آنلره قربت ومحبت افزون اولور (مثنوی) آشنایی نفس با هر نفس پست * تو یقین میدانکه هردم کمترست) وبونك عکسی بر نفسك آشنالغی هر دنی وپست اولان نفسله سن بونی یقین بیل که هر دم کمتردر زیرا خلت نفسانیه نك عاقبتی البته یا دنیاده ویا آخرتده یقینا عداوتدر کما اخبر الله تعالی (الاخلاء یومئذ بعضهم لبعض عدو الا المتقین) بر اهل نفسك بر اهل نفس دنی ایله اشنالغی ندن هر دم بدتر وکمتر در یرسك (مثنوی) زانکه نفسش کرد علت می تند * معرفت را زرد فاسد می کند) اول جهتدن آنك نفسی غرض ومرض چوره سنه طولانور بیلمکی واشنا اولمغی علی الفور فاسد ایلر نفس چونکم آندن حظ ایتمیه آنك ذمن سویلر (مثنوی) کر نخواهی دوست را فردا نفیر * دوستی با عاقل وبا عقل کیر) اکر دوستی یارین قیامت کوننده سندن نفرت ایدیجی واعراض قیلیجی استمزسك دوستلغی بو دنیاده عاقل ایله وعقل ایله طوت تا آنده دخی دوستلغی ثابت وبرقرار اوله وسکا آنك خلتی منفعت قیله بوخسه یارن متقی اولنلردن ماعدا انقدر اخلاء وار ایسه بری برینه عداوت قیلمری مقرردر (مثنوی) از سموم نفس چون با علتی * هرچه کیری تو مرض را آلتی) نفسك باد سمومندن یعنی هوای شومندن چونکم علت ایله سن هر نه شیء که افعال حمیده واعمال پسندیده دن طوته سن سن مرضه التسن وعلته وسیله سن زیرا نفس پلیده نه شیء که مقارن اوله اول آنی دخی ناپاك وپلید ایلر (مثنوی) کر بکیری کوهری سنکی شود * ور بکیری مهر دل جنکی شود) اکر بر کوهر طوتسك بی ذوق وکثیف بر طاش اولور واکر مهر دل طوتسك بر جنك اولور (مثنوی) ور بکیری نکته بکر لطیف * بعد درکت کشت بی ذوق وکثیف) واکر بر بکر لطیف نکته طوتسك آنی سن ادراك ایلدکدنصکره اول بی ذوق وکثیف اولور بو یله دیرسن (مثنوی) که من این را بس شنیدم کهنه شد * چیز دیکر کو بجز آن ای عضد) که بن بونی چوق اشتدم کهنه اولدی بر غیری شیء سویله آندن غیری ای قوی اولان نکته کو پس جواب بیورر لرکه (مثنوی) چیز دیکر تازه ونو کفته کیر * باز فردا زان شوی سیر ونفیر) اول تازه ونو اولان چیز دیکری دخی دینلمش طوت کیرو یارن اول تازه ونو اولان نکته دن سیر ونفیر اولورسن امدی بوکا چاره بودرکه (مثنوی) دفع علت کن چو علت خو شود * هر حدیث کهنه پیشت نو شود) دفع علت ایله چونکم علت ومرض معنوی قریله ومنقطع اوله هر کهنه سوز سنك اوکنکده نو اولور (مثنوی) تا که آن کهنه برارد برك نو * بشکفد آن کهنه صد خوشه ز کو) تا کم اول کهنه عدا ایلدیکك شاخ کلام برك نو کتوره واوراق نکات جدیده بتوره اول کهنه اچه یوز خوشه یی کودن بعض نسخه ده بشکفاند کهنه واقع اولمشدر علی کلا التقدیرین معنی اول اسکید ردیدیکك نکات وکلمات ایچون چقارر یوز معانی ومعارف صادقمی چیقوردن یعنی کمیندن پس لازم کلدیکه دفع علل نفسانی وامراض روحانی قیله سن وصحت معنوی بوله سن تا کم بو اذواق پسندیده ولذات جدیده یی طاعم وذایق اوله سن دیدیلر (مثنوی) ما طبیبانیم وشاکردان حق * بحر قلزم دید ما را فانفلق) انبیا علیهم السلام دخی دیدیلر ای مریضان معنوی بز طبیبان الهی یز وحق تعالینك شاکردلریز که بزه اول الله وحی والهام ایله بیلدردی نته کم (وعلم آدم الاسماء کلها) آیت کریمه سنك مصداقنجه حضرت آدمه اسماء علمی تعلیم قیلدی قلزم دریاسی بزی کوردی ومنفلق اولدی نته کم (واوحینا الی موسی ان اضرب بعصاك البحر فانفلق فکان کل فرق کالطود العظیم) آیت کریمه سنك مقتضاسنجه حضرت موسی علیه السلام بحر قلزمه عصا ایله اورمغه وحی اولندی پس عصا ایله دریای قلزمه ضرب ایلدکده منشق ومنفلق اولدی پس معنی بر شول کسه لرز کیم معجزه مزی دریای قلزم کوردی ویارلدی ویول اولدی دیمك اولور (مثنوی) آن طبیبان

طبیعت دیکرند * که بدل از راه نبضی بنکرند) اول طبیعته خدمت قیلان طبیبان جسمانی غیری کمسلردرکه آنلر منبع روح حیوانی اولان قلب صنوبری الشکل نبض وقاروره یولندن نظر ایدرلر وصحت وسقامته وفساد وسلامت جسمانیه یه اویولدن مطلع اولورلر (مثنوی) ما بدل بی واسطه خوش بنکریم * کز فراست ما بعالی منظریم) بز که طبیبان الهی یز معدن حیات طیبه اولان قلب نورانی یه وآنك صحت وسقامتنه بی واسطه خوش نظر ایلرز زیرا فراست الهیه دن بز عالی منظرده یز پس طبیبان الهی اولان انبیا علیهم السلام وآنلره وارث اولان اولیاء کرام خادمان الهیه درلر وطبیبان جسمانی خادمان طبیعت انسانیه درلر کما قال الشیخ الاکبر قدس الله سره العزیز فی فص الیاقوت اعلم انه کما یقال فی الطبیب انه خادم للطبیعة کذلك یقال فی الرسل وورثتهم من الاولیاء انهم خادمون للامر الالهی فی العموم طبیب خادم طبیعتدر شول جهتدنکه اکا مساعده ایلر معالجه ایله آنك مرضنی ازاله ایلمکده کذلك رسل وآنلرك ورثه سی امر الهینك خادملریدر عموما یعنی امرا کر ارادت الهی یه موافق اولسون واکر ارادت حقه مخالف اولسون اول امری ناسه تبلیغ ایدرلر وارواحی امراض روحانیه دن خلاص قیلرلر نته کم طبیب اجسامی امراض جسمانیه دن تخلیص ایلر وفی الحقیقه انبیای عظام ووارثلری اولان اولیای کرام امر الهی واسطه سیله احوال ارواح انسانیه وافعال واقوال جسمانیه نك خادملری اولورکه امراض روحانیه وقلبیه نك ازاله سنه معالجه وروح وقلبك صحت وسلامتنه مساعده ایلرلر وشو فعلی ایله که سکا نافع وسود وشونی ایلمه که بی نفع وبی سوددر وشو قولی سویله که سکا اصلح وانفعدر وشو قولی سویلمه که مضر ومردوددر نته کم طبیبان جسمانی مریضك طبیعتنه نافع اولنی ایله اولمینی ایلمه دیرلر (مثنوی) این طبیبان غذا اند وثمار * جان حیوانی بدیشان استوار) بونلر طبیبان غذا وثماردرلر روح حیوانی بونلر له استوار وبرقراردر زیرا اکر مزاج حیوانی فاسد ومختل اولسه آنك صحتنه واعتدال مزاجنه تقویت ویرر وغدا وثماری مریضه یدیررلر ویمکه اجازت ویررلر ومزاجنه معاونت قیلانه مخالف اولان غدا وثماردن نهی ایدرلر پس بو روح حیوانی ومزاج جسمانی بونلر واسطه سیله استوار وبرقرار اولور (مثنوی) ما طبیبان برفعالیم ومقال * ملهم ما پرتو نور جلال) انبیای کزین صلوات الله علیهم اجمعین دیدیلر که بز طبیبان فعال ومقال ومصلحان خصال واحوال بالز بزم معلم وملهممز پرتو نور جلالدر یعنی نور ذات الهیه تجلیسیدر قوت عقلیه ایله حاصل اولان علم کبی دکلدر وفراست حذاقتمز تتبع وتجربه ایله ظهوره کلان فراست حذاقت کبی دخی دکلدر (مثنوی) کین چنین فعلی مرا نافع بود * وان چنان فعلی ترا قاطع بود) بز بر مریض اولان خسته دله دیرزکه بونك کبی بر فعل سکا نافع اولور انکله صحت وسلامت روحانی بولورسن وآنك کبی بر فعل سنی راه حقدن قاطع اولور ایشلمه زیرا صحت معنویه وسلامت قلبیه دن قالورسن ودیرزکه (مثنوی) اینچنین قولی ترا پیش اورد * وان چنان قولی ترا نیش اورد) بونك کبی بر سوز سنی ایلر وکتورر واحسان وعفوان مرتبه سنه یتورر وآنك کبی قول سکا نیش والم کتورر وسنی رنج وبلایه یتورر (مثنوی) آن طبیبان را بود بولی دلیل * وین دلیل ما بود وحی جلیل) اول طبیبان جسمانینك امراض درونی اکلمسنه بر بول دلیل اولورکه آنلر مریضك تشخیصنه قاروره دن یول بولور وبو بزم تشخیص امراض درونه دلیلمز وحی جلیل اولورکه بزم عقمز اول حضرتك اعلام والهامیله امراض روحیه وعلل قلبیه شعور بولور (مثنوی) دست مزدی می نخواهیم از کسی * دست مزد ما رسد از حق بسی) اطبای جسمانی معالجه لری مقابله سنده اجرت استدکلری کبی بز بر کمسه دن اجرت استمزز بزم دست مزدمز حضرت حقدن بزه چوقلق واصل اولور کما قال الله تعالی حاکیا عن حبیب النجار (قال یا قوم اتبعوا المرسلین اتبعوا من لا یسألکم اجرا وهم مهتدون) وقال ایضا قل لا اسألکم علیه اجرا ان اجری الا علی رب العالمین (مثنوی) هین صلا بیماری ناسوررا * داروی ما یك بیك رنجوررا) پس بونلری صحت حقیقی جانبنه دعوت ایدوب دیدیلر که آکاه اولك صلادر ناسور خسته لکنه ناسور جراحتی منقطع اولمز واو کلمز بر مرضدر بوراده مراد هوای نفسانی ومشتهای جسمانیدر که فی الحقیقه او کلمز یاره لردر بزم داروممز رنجورا یچوندر یعنی داروی هدایت ودوای تربیتمز مرد رنجور معنوی اولنلر ایچوندر دیدیلر پس زهی احمق شول قومکه مرض جسمانی یه مبتلا اولسه لر حیات فانیه وصحت زائله ایچون اطبایه خدمت قیلورلر واجرتلر ویررلر اما سرتا پا امراض روحانیه وعلل معنویه یه مبتلا ایکن صحت باقیه وحیات طیبه ایچون نفس الامرده مهتدی اولان وصحت وسلامت حقیقیه جانبنه بی اجرت دعوت قیلان طبیبان الهی طرفنه مراجعت قیلمق وآنلردن علاج پذیر اولمق (یحبون العاجلة ویذرون وراءهم یوما ثقیلا) آیت کریمه سی زمانه خلقنك حسب حالی اولمشدر پس هر بری حیات دنیایی اختیار ایدوب خیر وابقی اولان حیات اخرویه ولذات روحانیه دن محروم قالمشدر العیاذ بالله (مثنوی) قوم کفتند ای کروه مدعی * کو کواه علم طب ونافعی) اول قوم معجزه خواستن قوم از پیغمبران علیه السلام

ضلالت انجام انبیای عظام علیهم السلامه دیدیلر وبو کونه کلامه آغاز ایدوب سویلدیلرکه ای شاکردان الهی وطبیبان
ربانی بزدین وادّعا ایلین کروه مدعی فنی علم طبك ونافعلکك شاهدی جملهٔ امراض معنویه وعلل روحانیه دن
بری خواب وخوردرکه بیوررلر (مثنوی) چون شما بستهٔ همین خواب وخورید * همچو ما باشید دردهٔ می چرید)
چونکم سز دخی همین بو خواب خوره مقید ومبتلاسز بزم کبی اولورسز کویده بزم کبی اوتلارسز بعض نسخه ده
واو عاطفه واقع اولمشدر بو تقدیرجه بزم کبی اولورسز وقریهٔ سباده بزم کبی یرسز ایچرسز نه دیمك اولور نته کم حق تعالی
حضرتلری کفارك انبیایه دیدکارنی سورهٔ فرقانده و بعض مواضعده حکایه بیوررلر (وقالوا مال هذا الرسول
یأكل الطعام ویمشی فی الاسواق) یعنی شو دعوای رسالت ایلین رسول ایچون نه شیء واردرکه اول طعام یر بزم طعام
یدیکمز کبی واسواقده یوررطلب معاش ایچون بزم سوقاقلرده یوریدیکمز کبی اکر آنك دعواسی صحیح اولسیدی
نیچون آنك حالی بزم حالمزه مخالف اولمزدی بونلرك بو قیاسی زعم وجهالتندندر ونظرلرینك محسوسات اوزره منحصر
ومقید اولمسندندر زیرا انبیا ورسلك غیری ناسدن تمییزی امور جسمانیه ایله دکلدر بلکه احوال روحانیه ایله ربانیه
ووحی ربانیه ایله درکذا فی تفسیر القاضی (مثنوی) چون شما در دام این آب وکلید * کی شما صیاد سیمرغ دلید)
ودخی دیدیلرکه چونکم سزای نبوت دعوا ایدنلر بو آب وکل دامنده سز یعنی دخی یمك وایچمك وجسد بسلمك قیدنده سز
قچن سز سیمرغ دلك صیادی اولورسز یعنی قلبك عنقاسی که حضرت حقك قربتی ورسالتیدر قچن سزانی شکار
قیلورسز کفره نك وفی زماننا اولان فسقه وفجره نك اعتقادلری بودرکه انبیای عظام واولیای کرام علیهم السلامك
اکل وشربی ونوم ومشیی مانع نبوت ودافع ولایت اوله حق تعالی بونلرك زعم فاسدنی دفعدن اوتری سورهٔ انبیاده
بیوررلر (وما جعلناهم جسدا لا یأكلون الطعام وما كانوا خالدین) یعنی بز انبیایی بر جسد صاحبی قیلدق که
طعام یمیه بلکه طعام یر جسد صاحبی قیلدق وبونلر داردنیاده باقی اولمدیلر (مثنوی) حب جاه سروری داردبران *
که شمارد خویش از پیغمبران) بو بیت شریفده مخاطبدن غائبه انتقال واردرکان بونلرك حضورنده ایکن بونلرك
هر برنی غائب منزله سنه تنزیل ایلیوب بروجه تعریض وانکار دیدیلرکه بونلر برکسه درکه منصب وسرورلك محبتی
آنك اوزرینه طوترکه کندوبی پیغمبرلردن عدایدر مقتضای مقام بوایدیکه سزدن هر بریکز جاه وریاست محبتی
طوترسز آنك اوزرینه که کندیکزی پیغمبرلردن عدایلرسز دینله پس مقتضای مقامدن عدول ایلملرنده نکته بونلری
نظرلرندن تبعید وغائب منزله سنه تنزیل ایتمکله تحقیرمراد ایدرلر (مثنوی) ما نخواهیم اینچنین لاف ودروغ *
کردن اندر کوش وافتادن بدوغ) ودخی دیدیلرکه بز بونك کبی لاف ودروغی قولاق ایچره ایلمك وایرانه دوشمك استمزز
کردن اندر کوش اندر کوش کردن تقدیرنده در انبیای عظامك دعوتنی لاف ودروغ منزله سنه تنزیل ایلیوب
ودین بافروغلرینه دوغ اطلاق ایلیوب وزعم فاسدلری مقتضاسنجه کندیلرنی عالی قدر اکلیوب بالمشافهه بو کونه
بی ادب ناشایسته سوزلر سویلدیلر وتحقیر وتهکمه متعلق اذا ایلدیلر پس قصه دن حصه بودرکه زمانه خلقی
ورثهٔ انبیایه بو کونه طعن وتعریض ایلسه لر ودعوت وارشاد ناسه مقید اولملرنی جاه وریاسته محبتدندر دیو سویلسه لر
وبونجلین لاف وکزافی استماع ایلمز وآنك دوغنه بی عقل اولان کسه لرکبی دوشمزدیسه لر عجب دکلدر چونکم سلف
بو بلایه مبتلا اولمشلر وصبر قیلمشلر وخلف دخی (فاصبر کما صبر اولو العزم من الرسل) آیت کریمه سیله عمل ایلیوب عوام
کالهوامك طعن وطورتعدیسنه صبر قیلمق وبونلری ممکن اولدیغی مرتبه دین حقه داعی وهادی اولمق لازمدر (مثنوی
انبیا کفتند کین زان علتست * مایهٔ کوری حجاب رؤیتست) انبیای کزین بو یله دین بی دین وضلالت قرینلره دیدیلرکه
بو معجزه دیلك وعناد واستکبار ایلمك وحقه دعوت قیلنلره بو کونه سوز سویلمك اول علت قلبیه ومرض معنویه دندر
کورلکك یعنی کوردل اولمنك اصل مایه سی کورمنك حجابی ومشاهده قیلمنك پرده ونقابیدر یعنی بصر بصیرتکزك
کور اولمسی بزم سویلدیکمزك ودعوت ایلدیکمزك صدق وحقیقتنی تیز کورمکه پرده وحجابدر اکر قلبکز کوزی
علم ومعرفت نوزندن منور اولسه وکورلکدن خلاص ونجات بولسه بزم دیدیکمزی کوردیکز وحقیقت حاله
مطلع اولوردیکز (مثنوی) دعوی ما را شنیدیت وشما * می نبینید این کهر در دست ما) انبیای عظام علیهم السلام
اول قوم شقاوت انجامه دیدیلرکه ای کورلر بزم الیمزده بو کهری کورمزسز بو کهردن مراد بو محلده هدایت
کهریدر اکرچه بعض شارحلر کهردن مراد معجزه وکلامدر دیمشلر ولیکن فی الحقیقة اصابت ایلمشلردر زیرا
بو قوم انبیادن طبیب الهی اولدقلری ودعوای نبوت قیلدقلری اوزره معجزه وبرهان استدیلر انبیالر استدکاری کبی
معجزه ونشان ویردیلر بلکه (وما علی الرسول الا البلاغ) ودخی (وما علینا الا البلاغ المبین) آیت کریمه سنك مصداقنجه
بزم اوزریمزه انجق بلاغ مبین لازمدر وسزانی کورمزسز دیمسنه مناسب کلام هدایت انجام سویلدیلر بونك سری

بودرکه انبیا ورسل دعوت ایلدکاری قومه هر زمان اول قومك استدکاری کبی اظهار معجزه وایراد خارق عاده ایتمزلر اکر
بو یله اولسیدی (لولا انزل علیه کنز او جاء معه ملك) دیدکاری وقتده مع هذا انبیایه ملك نازل اولورکن وانکله برکنز اولمق دخی
ممتنع دکل ایکن نه بونلرك استدیکی کبی اولمیوب بلکه (قل لا اقول لكم عندی خزائن الله ولا اعلم الغیب ولا اقول لكم
انی ملك) امری اوزره بونلره جواب ویروب (وما علینا الا البلاغ المبین) دیمکله کلام باصواب بیورورلردی وبو معجزاتك
عدم اظهارنه سبب وعلت بودرکه معجزه نك جان ودلدن اطاعت ومتابعت ایلمك ایچون فائده سی یوقدر بلکه معجزه نبینك
صدق دعواسنه شاهد اولمق ایچوندر پس انبیای کزین حکیم اسمنك مظهرلریدر وحکیم مطلق آنلرك وکیلی کبیدر
اکر حکمت الهیه اول مبعوث اولدقلری ایله قومك استدکارینه کوره معجزه اظهار ایلمکی اقتضا ایلرسه اظهار معجزه
ایدرلر واکر اقتضا ایلمزسه دعوای رسالتده صادق اولملرنی ربلرینك علمنه حواله ایدوب (قالوا ربنا یعلم انا الیکم لمرسلون وما
علینا الا البلاغ المبین) دیدکاری کبی ربمز بزم صدقمزه عالم وانجق بزم اوزریمزه بلاغ مبین لازمدرکر کدرکه آنی بصیرت
کوزیله کوره سز وبزم هدایتمز کوهرنی مشاهده قیله سز دیرلر البلاغ ما یتوصل به الی الشیء المطلوب دیمشلر والهدایة
الدلالة الموصلة الی البقیة دیو اهل تفسیر تعریف قیلمشلردر پس معناده ایکیسی بری برینه قریب اولور بو مقدمه
معلوم اولدیسه وکهردن مراد هدایت متین وبلاغ مبین اولمسی ظهوره کلدیسه پس بو بیت شریفی دخی بیوررلر
(مثنوی) امتحانست این کهر مر خلق را * ماش کردانیم کرد چشمها) بو هدایت کوهری وبلاغ مبین جوهری
تحقیقا خلقی امتحان واختبار ایچوندر زیرا بز آنی طولاندیرز کوزلری اطرافنه تا کم خلق آنی کوره لر ومهتدی
اولوب سعادته واصل اوله لر وهدایت کوهرینك امتحان اولمسی اول جهتدندرکه هدایت بصیرتله مشاهده اولنور
بر معنادر پس انبیا واولیا خلقدن کوردل کیمدر وبصیرت صاحبی کیمدر کوره لم دیو هدایت متین وبلاغ مبین کهرنی
خلقك کوزلری اطرافنه امتحان ایچون تکرار طولاندیررلر آنلرك بصر بصیرتنی نور ایمان وعرفانله منور درانی کورورلر
وحسن قبولله قبول قیلورلر وآنلرکه اهل سبا کبی کوردللردر قنی کهردیرلر وآنك کهر اولمسنه شاهد ندر دیو هرزه یرلر
ماش ماش تقدیرنده در ضمیر غائب کهره راجعدر اماسروری مرحوم ماشی مرجك معناسنه المشدر که محله
مناسب دکلدر (مثنوی) هرکه کوید کوکوا کفتش کواست * کو نمی بیند کهر حبس عماست) هر شول کسه که
دیر قنی شاهد کهر اولدیغنه بو یله دین کسه نك کفتی شاهددرکه او کهری کورمز اعماالغه محبوس ومقصوردر (مثنوی
آفتابی در سخن آمد که خیز * که برآمد روز برجه کم ستیز) بو بیت شریف مثل موقعنده واقع اولمشدر یعنی انبیای
عظام علیهم السلام اول اقوام ضلالت انجامه کندیلرك نورلرنی وکمال ظهورلرنی استعارهٔ تمثیلیه طریقی اوزره
ایراد ایدوب علی حدة هر برینه دیرلرکه ای قوم بی صواب مثلا برآفتاب صوته کلسه وسکادیسه که قالقکه
کوندز کلدی جامه خواب غفلتدن صچره عناد ایلمه (مثنوی) تو بکو بی آفتابا کو کواه * کویدت ای کور از حق
دیده خواه) سن اکا دیرسن که ای آفتاب نهار اولمسنه قنی شاهد اول آفتاب دیرای کور حق تعالی حضرتلرندن
کوز ایسته تا کوره سن (مثنوی) روز روشن هرکه او جوید چراغ * عین جستن کوریش دارد بلاغ) بلاغ بونده دلالت
موصل معناسنه عربی اولمق اولیدر فارسی لاغ ولطیفه معناسنه اولمقدن اکرچه بو دخی جائزدر معنای بیت اولدرکه
روز روشنده هر شول کسه که روز روشنی کورمك ایچون چراغ استر عین طلب ایتمکلکی آنك کورلکنه بلاغ مبین در
یعنی عماسنه دلالت موصله طوتر زیرا الصباح اغنی عن المصباحدر ودخی دینلمشدر من طلب البیان بعد العیان
فطلبه دلیل الی العماء والحرمان یعنی انبیای عظام علیهم السلام واولیای کرامك هدایت قیلملری وآفتاب فلك نبوت
وولایت اولملری عند اهل البصائر کالشمس فی اوقات الهواجر بغایت ظاهر وباهردر وآنلر غیرك وجودنی بیلمك
خصوصنده دلیل اتخاذ اولنسه اولیدر اما آنلرك آفتاب هدایتنه وماهتاب ولایتنه غیری شیء دلیل استمك روز روشنی
چراغله طلب ایلین کسه کبی احمق واعمادر امالاغ استهزا معناسنه اولدیغی تقدیر اوزره معنی روز روشنده هر شول
کسه که او چراغ دیلر محضا آنك طلبی آنك کورلکنی لاغه طوتر یعنی آنك طلبی آنك کورلکنی استهزا ایله اورآنی مسخره
قیلور دیمك اولور (مثنوی) ورنمی بینی کمانی بردهٔ * که صباحست وتو اندر پردهٔ) واکر روز روشنی کورمزسك برکمان
وشبهه ایلتدك بو یله دیوکه صباحدر وسن ای نفس غافل پرده ده سن وروز روشنی کورمکدن پردهٔ غفلتده قالمشسن
یعنی انبیا علیهم السلام واولیای کرام هدایتی وحقیقته موصل اولان دلالتی اظهار ایلدکارنده اکر سن آنی
بصر بصیرتله کوره مزسك وبر کمان ایلتورسك بو یله دیو که صباحدر ولکن ای نفس سن پرده ده وحجابده سن انکیچون
انبیا علیهم السلام واولیای کرامك اظهر من الشمس اولان هدایت وسعادتلرین کوره مزسن (مثنوی) کوری خود را
مکن زین کفت فاش * خامش ودر انتظار فضل باش) کندی کورلککی بو سوزدن فاش ایلمه یعنی کو کواه دیو علم طلب

ایتمه آفتاب هدایت سکا سویلرکن آفتابا کوکواه دیوا کاسوزسو بله سوزندن اعمالکی فاش وظاهر ایله بلکه ادب
بودرکه خاموش اول فضل الهینك انتظارنده اول تاکم سکابصر بصیرت ویره وسنی بینالرمرتبه سنه ایرکوره تاکم شمس
نواری کوره سن واولوا الابصارکبی بی شك اقرارقیله سن (مثنوی) درمیان روز کفتن روز کو* خویش رسوا کردنست
ای روزجو) روزایچنده روزقنی دیمك کندوینی رسوای ایلمکدرای کوندزطالبی (مثنوی) صبروخاموشی جذوب
رحمتست* وین نشان جستن نشان علتست) صبروخاموشلق یعنی صبرقیلمق وخاموش اولمق جذوب رحمت الهیه درکه
الصبرمفتاح الفرج بیورلدی وبوکونه نشان وبرهان استمك نشان علتدر ومرض قلبه دلالتدر (مثنوی)
انصتوا بپذیرتا برجان تو* آید ازجانان جزای انصتوا) انصتوا امرن قبول ایله تاکم سنك جانك اوزره حضرت جاناندن
انصتونك جزاسی کله که اول (لعلکم ترحمون) دربو آیت کریمه نك تفسیری جلد ثانیده منازعت چهارکس بیاننده
مرورایلدی آنده طلب اولنه تکم قرأن عظیم قراءت اولندیغی وقتده استماع وسکوت شرطدرکذلك انبیای عظام
واولیای کرام کلام حقی سویلدکلری وقتده استماع وسکوت لازمدر تاکم رحمت حقه وسیله اوله وجناب رحماندن
بواستماع وسکوت مقابله سنده جزای عفو ومغفرت کله (مثنوی) کرنخواهی نکس پیش این طبیب* برزمین زن زرّ
وسررا ای لبیب) اکربوطبیب الهینك اوکنده نکس اولمق ایتمزسك نکس بومحلده برمقدارصحت بولدقدنصکره ینه
خسته لکه دونمك معناسنه درتکم لسان ترکیده اوزلدی وینه خسته اولدی دیرلر زمینه التونکی وباشکی اورای
عاقل کسه یعنی مالکی آنلرك اوکنده بذل قیل وباشکی یره قویوب متواضع اول (مثنوی) کفت افزون را تو بفروش وبخر
بذل جان وبذل جاه وبذل زر) سوزك افزوننی یعنی زیاده لکنی سن صات وبونلرك حضورنده بذل جان وبذل جاه وزرایلمکی
صاتون آل تکم حضرت نبی مکرم صلی الله علیه وسلم بیوردی طوبی لمن شغله عیبه عن عیوب الناس وانفق الفضل
من ماله وامسك الفضل من قوله روی انس رضی الله عنه (مثنوی) تاثنای تو بکوید فضل هو) که حسد آرد فلك برجاه تو
تاکم هویت الهیه نك فضل وکرمی سنك مدح وثناکی سویلیه انظروا یاملائکتی الی عبدی کیف یعبدنی دیو ملکلره
سنکله مباهات ایلیه که فلك سنك مرتبه که ومنصبکه وبحکم الفاضل محسود درشك وغبطه کتوره (مثنوی)
چون طبیبا نرا نکه دارید دل* خود ببینید وشوید از خود خجل) چونکم طبیبان الهی اولان انبیا واولیانك قلبنی نکاه
طوته سز یعنی رضالرین کوزه دوب کوکالرینك مرادنی حفظ ایده سز کندیکزی کوررسز وعیوبکزه مطلع اولوب
کندیکزدن خجل وشرمنده اولورسز برکسه کندوینی کورمك ونفسك عیوبنه ایرمك البتّه انبیا واولیانك رضالرینی
وقلبلرنی کوزتمکه ورعایت ایتمکه موقوفدر زیرا آنلرك نورهدایتی بصربصیرتی منورقیلورآندنصکره انسان امراض
عیوب معنویه یه مطلع اولور (م ی) رفع این کوری بدست خلق نیست* لیك اکرام طبیبان ازهدیست) بوبیت شریف
اهل انکار طرفندن اولان سؤال مقدره جواب اولورکان دینلمك لازم کلدیکه طبیبان الهی بزدین انبیا
واولیا بنده ومخلوقدرپس باطن کورلکنی دفع ورفع ایلمك مخلوقك الندهمیدر جواب بیوررلرکه بوکورلکی دفع
وبی نورلکی رفع مخلوقك الندهدکلدرکه حضرت خدا جل وعلا حضرت مصطفایه (انك لاتهدی من احببت ولکن الله
یهدی من یشاء) بیوردیلرولیکن طبیبان الهی اولان انبیای عظامه واولیای کرامه خدمت واکرام ایلمك هدی دندر
یعنی الله تعالی قولنه هدایت ایلمسندندرپس انبیا واولیا داعی وهادیلردرو هدایتی خلق ایلین الله تعالیدر محصل کلام
ونتیجه مرام بودرکه (مثنوی) این طبیبانرا بجان بنده شوید* تا بمشك وعنبرا کنده شوید) بوطبیبان الهی یه جان
ودلدن بنده وافکنده اولك تامشك وعنبرله طولو اوله سز یعنی نفحات ربانیه وروایح سبحانیه ایله پراوله سز وکفر
وعصیان ورجس شیطان رایحه لرندن نجات بوله سز دیمك اولور (متهم داشتن قوم انبیا راعلیهم السلام
(مثنوی) قوم کفتند این همه زرقست ومکر* کی خدا نائب کند از زید وبکر) اوقوم اشقیا انبیایه دیدیلرکه
بوسزك ایلدیککز وسویلدیککز زرق وریا ومکر وغدردرخدای متعال نیچون نائب ایلرزید وبکردن زیرا نائب وخلیفه
برمحتاج وعاجزه لازمدرحق تعالینك خلیفه یه نه احتیاجی واردردیمکی اشعار ایلدیلرو جلد ثانیده دخی آفتادن
بازدرمیان جغدان سرخنده (من نیم جنس شهنشه دورازو) بیتنده مذکوردرلازم کلورسه آنده طلب اولنه
بونادانلر بیلمدیلرکه حق تعالینك بشر جنسدن خلیفه قیلمسی مجردنا سه نعمت ومرحمتدرزیرا قوت بشریه ده حضرت
حقله بلا واسطه آشنالق ایلمکه طاقت یوقدر بلکه ملائکه ایله بیله مناسبتی یوقدرپس (لقد جاءکم رسول من انفسکم
آیت کریمه سنك خواسته برنم جنسمزدن بزه رسول حقك کلمسی عین لطف واحساندر ولکن احزاب شیطان بومعنایی
کورمکدن محروم اولمشلردر ولهذا بوکونه اذا قیلوب دیمشلردر (مثنوی) هررسول شاه باید جنس او) آب وکل کو خالق
افلاك کو هرشاهك رسولی کرکدرکه آنك جنسی اوله آب وکل قنی خالق افلاك قنی دیو سویلدیلرو ما للتراب ورب الارباب

مفهومنی ادا ایلدیلر یعنی حق تعالی بویله عظیم الشان ایکن وانسان دردمند بوکونه عاجز وناتوان ایکن
بینهماده نه مناسبت اولورکه آنی خلیفه ورسول اتخاذ قیله وعبادنه مرسل اوله (مثنوی) مغز خر خوردیم تا ما چون شما
پشه را داریم همراز هما) اشك بینیسینی یدك تاکم بزسزك کبی پشه یی همراز هما طوته وز یعنی دیوانه
دکازدیوانه اولمدقکه سزك کبی حقیرلری اول پادشاه اعظمه همراز طوته وز وآنك متابعت وخدمتی سمتنه
کیده وز (مثنوی) کوهما کو پشه کو کل کو خدا* ز آفتاب چرخ چه بود ذره را) قنی هما قنی پشه قنی
آب وکل قنی خدا یعنی بونلرك مابیننده نه مناسبت واردر دیدیلر وآفتاب چرخدن ذره یه نه حاصل اولدی
دیو ثاً یدیلر واین الثریا من ید المتناول مفهومنی ادا ایلدیلر (مثنوی) این چه نسبت این چه پیوندی بود) تا که در عقل
ودماغی دررود) بونه نسبت ونه تعلق اولورتاکه برعقل بردماغه کیده واول عقل ودماغك صاحبی آنی قبول ایده اکثر
عوام کالهوام واهل تقلیدبی انجامك الآن فی زماننا مقاملری بودرا کرچه انبیا ورسلك نظرلرندن غائب اولدیغی
واسطه ایله خلیفهٔ حق اولدقلرینه ینه اقرار ایدرلر امّا انبیای بنی اسرائیل کبی اولان اولیا وورثایه بونك خدا ایله
نه مناسبتی واردر دیو انکار ایدرلر اکر بویله دین کمسه لره انبیا ورسل دخی بشکلهم کاسه لردی ینه بویله دیه لردی والیکن
نظرلرندن غائب اولدقلری اجلدن حیاتده اولانلره دید کلرین آنلر حیاتده اولسه لر آنلره دینلمز زعم ایدرلر حال بوکه
بوآزمایش قیامته دك دائمدر (بیت) پس بهر دوری ولیی قائمست* آزمایش تا قیامت دائمست) بیوردقلری بو معنایی
مبیندر بلکه بصر بصیرتله نظرقیلورسك بوجمله بیوردقلری انبیانك قومنك احوالی هرعصرده اولان شیخ کامل ایله
دعوت ایلدیکی قومك حالیدرغیری دکلدر (حکایت خرکوشی را که خرکوشان برسالت پیل فرستادند که بکوکه
من رسول ماه آسمانم پیش تو که ازین چشمهٔ آب حذر کن چنانکه در کتاب کلیله تمام کفته است (مثنوی) این بدان ماند که
خرکوشی بکفت* من رسول ماهم وباماه جفت) بوا کا بکزرکه برخرکوش دیدی بن ماهك رسولیم وماه آسمانه جفتم
(مثنوی) کز رمهٔ پیلان بران چشمهٔ زلال* جمله نخچیران بدند اندر وبال* زیرا که پیلار سوریسندن اول چشمهٔ
زلال اوزره جمله نخچیران وبالده ایدیلر وفیللردن الم چکوب اول چشمه دن محروم اولمشلر وبعید قالمشلر ایدی
تکم بیوررلر (مثنوی) جمله محروم وز خوف از چشمه دور* حیله می کردند چون کم بود زور) اول جمله وحوش
محروم ایدیلر وخوفلرندن چشمه دن دور ومهجور ایدیلر چونکم اول وحوشك زورلری کم ایدی برحیله ایتدیلر
وفیللری اول چشمه دن دورایتمك ایچون فریب وخدعه سمتنه کتدیلر (مثنوی) ازسرکه بانك زد خرکوش زال*
سوی پیلان درشب غرهٔ هلال) مثلا شویله برحیله ایتدیلر که برقوجه خرکوش طاغ باشندن صدا اوردی
هلال غره سی کیجه سنده فیللر جانبنه یعنی خرکوش سرکوهدن فیللر جانبنه بوکونه ندا وصدا ایلیوب دیدی
(مثنوی) که بیا رابع عشر ای شاه فیل* تا درون چشمه یابی این دلیل) که ای فیل نوعنك پادشاهی ایك
اون دردنجی کیجه سی کل تاکم چشمه نك درونده بودلیلی بوله سن که بنم رسول ماه آسمان اولدیغمی بیله سن (مثنوی)
شاه پیلا من رسولم پیش بیست* بر رسولان بند وزخم وخشم نیست) ای پیل نوعنك پادشاهی بن ماه آسماندن
رسولم ایلرو طور رسوللرا اوزرینه بند وخشم وزخم یوقدر (مثنوی) ماه می کوید که ای پیلان روید* چشمه آن ماست
زین یك سو شوید) ماه سزه سویلرکه ای پیللر زمره سی بو چشمه دن کیدیکز چشمه بنم ملکیمزدر بو چشمه دن برجانبه
اولیکز (مثنوی) ورنه من تان کورکردانم ستم* کفتم از کردن برون انداختم) بوبیت شریفك معناسی بودرکه واکر
برجانبه کیتمزسکز بن کوزلریکزی کورایلرم خرکوش دیدیکه ستمی سوزمی بویندن طشره اتدم سز بیلورسز شارحلر
ستم لفظنده خیلی متردد اولمشلر کمی نوعا اصابت وکمی عدم اصابت قیلمشلرجان عالم مرحوم دیرکه ستم است تقدیرنده در
بومناسب دکلدر سروری افندی دیرکه لفظ ستم مصرع ثانی یه مرهوندر کفتم لفظندن مؤخر اولوب ز کردن بیرون
انداختم عبارتنه مقید اولمق اوزره معنی چون خبررا کفتم ستم راز کردن بیرون انداختم بوتقدیم وتأخیر وتقیید دخی
نوعا کلفتدن خالی دکلدر شمعی مرحوم دیرکه ستم را تقدیرنده اولوب بویله اولمق روشندرکه بوخسه بن سزی کورایلرم
حیوانانه ایلدیککز ظلم ایچون ماه بکا سکا سپارش ایلدیکی سوزی بویندن طشره اتدم بومعنی بونلردن اولیدر
امّا بوندن احسن اولان معنی اولدرکه لفظ ستم مرهوندر مصرع ثانی یه بلاقید ولا تقدیم ولا تأخیر ستم را کفتم
تقدیرنده در پس معنی ای فیللر کیدك وچشمه یی ترك ایدك یوخسه بن سزی کورایلرم دیرماهك سوزی بودرسزه
تبلیغ ایتدم وظلمی وسوزمی بویندن طشره اتدم شمدنصکره سز بیلورسز دیمك اولورکان اکر تبلیغ رسالت ایلمیدی
وماهك بوسوزنی آنلره سویلمیدی ظلم آنك بوینده قالوردی چونکم رسالت سوزنی کردندن القا ایلدی ستمی دخی
سوزی ایله بیله کردندن طشره آتمش اولور پس آنلرك سوزنی قبول ایتمین کندی نفسنه ظلم قیلور بومحلده اول قوم

ضلالت پیشه‌یی ابلیسه وانبیای عظامی خرکوشه ووجود عام وخاصی آب زلاله وخدای متعالی ماه بی مثاله تشبیه
ایلمش انبیایه اعتقاد ایلینی پیلان کوله تشبیه قیلمش اولورلر (م ی) ترك این چشمه بکوییدو روید * تاز زخم تیغ من
این شوید) بو چشمه‌یی ای فیللر ترك ایلیك وکیدك تا کم ماه آسمانك تیغنك زخمندن امین اوله سز (مثنوی) نك نشان
انست کاندر چشمه ماه * مضطرب کردد ز پیل آبخواه) ایشته نشان اولدر که چشمه ایچره اول ماه آسمان آبخواه
اولان پیلدن مضطرب اولور وسزك صو ایچمه کزدن حرکته واضطرابه کاور بوندن معلوم اولورکه اول سزك
بو چشمه‌دن صو ایچدیککزی استمزا کربوبنم قولمه تصدیق واعتماد ایلمزسکز (مثنوی) ان فلان شب حاضرآ
ای شاه پیل * تا درون چشمه یابی زین دلیل) ای فیل پادشاهی اولان فلان کیجه حاضر کل یعنی ایك اون دردنجی
کیجه‌سی بو محلده حاضر اول تا کم چشمه نك درونده بوندن دلیل بوله سن حتی بنم سوزمك صادق اولدیغنی بیله سن
(مثنوی) چونکه هفت وهشت ازمه بکذرید * شاه پیل آمد ز چشمه می چرید) چونکم ایدن یدی سکز کون کیجدی
اول پیل پادشاهی کلدی چشمه نك اطرافندن اوتلدی (مثنوی) چونکه زد خرطوم پیل ان شب دراب * مضطرب
شد آب ومه کرد اضطراب) چونکم فیل اول کیجه خرطومنی چشمه نك صوینه اوردی آب مضطرب اولدی وتلاطم
قیلدی وماه دخی انك درونده اضطراب ایلدی یعنی ماهك عکسی آبك ایچنده حرکته کلدی (مثنوی) پیل باور کرد
ازوی ان خطاب * چون درون چشمه مه کرد اضطراب) پس فیل اول خرکوشدن اول خطابی تصدیق ایلدی وآنك
سوزنه اعتقاد قیلدی چونکم چشمه نك درونده ماه اضطراب ایلدی یعنی چونکم چشمه نك درونده ماهك عکسی
اضطرابه کلوب حرکت ایلدیکنی اول پیل کوریجك خرکوشك رسالتنه تصدیق ایدوب اول چشمه‌یی ترك ایلدیلر
پس نخجیران بو حیله ایله اول آب زلالی کندیلره مخصوص قیلدیلر (مثنوی) مانه زان پیلان کوایم ای کروه *
کاضطراب ماه آردمان شکوه) ای کروه بز اول کول واحمق اولان فیللردن دکلز که ماهك اضطرابی بزه هیبت وشکوه
کتوره یعنی اول کافرلر انبیای عظامه بو مثلی ضرب ایلدکدن صکره دیدیلر ای کروه بز اول نادان واحمق اولان فیللردن
دکلز که ماه آسمانك اضطرابه کلمسی بزی قورقویه کتوره حتی بز بو دنیا چشمه سنی اول فیللر کبی ترك ایلینلردن اوله‌وز
(مثنوی) انبیا کفتند آوه پند جان * سخت تر کرد ای سفیهان بندتان) انبیای کزین چونکم بو سوزلری آنلردن ایشتدیلر
آنلره ایتدیلر ای واه دریغلر اولسون جانك پندو نصحی محکم تر ایتدی ای سفیهلر سزك قید وبندکزی وبزم وعظ
وپندمز سزه قید وبند اولدی وقند کلامز طبعکزه تلخ وزهرمند کلدی دیدیلر وبونلرك عدم انقیادی اوزره حیف
ودریغلر یدیلر (جواب انبیا ایشانرا ومثل زدن ایشانرا (مثنوی) ای دریغا که دوا در رنجتان * کشت زهر قهر جان
آهنجتان) انبیای کزین بو کونه جواب ویروب دیدیلر که ای دریغا که ایلدیکمز علاج ودوا سزك مرض ورنجکزده سزه
جان چکیجی قهرك زهری اولدی آهنج بر آلتدر که جولاهه‌لر بز طقودقلری وقتده آنی بزی چکمکدن وکرمکدن اوتری
بزك ایکی طرفندن طوتدیروب وضع ایدرلر آنلرك لسانده وترکیجه چنبره دیرلر پس جان آهنج وصف ترکیبی اولور جان
چکیجی معناسنه در (م ی) ظلمت افزود این چراغ آن چشم را) چون خدا بکماشت پرده خشم را ظلمتی زیاده ایلدی بو بزم
چراغ نصحمز اول کوزه چونکم خدای تعالی خشم وغضب پرده‌سنی آنك اوزرینه حواله ایلدی (وعلی سمعهم وعلی
ابصارهم غشاوة) آیت کریمه سنك فحواسنجه بصر بصیرتلری اوزره غشاوه غفلت حواله اولندیغی ایچون حقیقت حالی
کوره مدیلر (وجعلنا من بین ایدیهم سدا ومن خلفهم سدا فاغشیناهم فهم لا یبصرون) نص شریفنك مقتضاسنجه پیش
وپسلرینه کندی کفر وعنادلرنی حق تعالی سد قیلوب دیده باطنلرنی پرده معصیت بوریوب انبیانك دیدکارنی ادراك
ایده میوب هدایت وسعادت مرتبه‌لرینه ایره مدیلر (م ی) چه رئیسی جست خواهیم ازشما) که ریاستمان فزونست ازسما
انبیا علیهم السلام دیدیلر که ای قوم خباثت شعار سزك کبیدن ومعنا مغبونلردن بز نه ریاست استرز که بزم ریاست
وعلو شانمز معنا آسماندن افزوندر وفی الحقیقه انبیای عظامك رتبه علیه‌لرینه نسبت افلاك سبعه دوندر بو بیت جواب
اولور مقدما (حب وجاه سروری دارد بران) دیدکلری قوله (مثنوی) چه شرف یابد ز کشتی بحر در) خاصه کشتی
ز سرکین کشته پر) نه قدر قدر وشرف بولور بر کیدن بحر دردر یاسندن مراد انبیای عظامك وجودیدر خصوصا
برکشتی که نجاستدن پر اوله مشرکلرك وجودی کیلرندن دردریاسی اولان انبیا واولیا نه قدر شرف بوله (مثنوی)
ای دریغ آن دیده کوروکبود * آفتابی اندرو ذره نمود) ای دریغ اول کورو کبود اولان کوزه که بر آفتاب آنده ذره کوروندی
(م ی) زادمی که بود بی مثل وندید * دیده ابلیس جز طینی ندید) بر آدمدنکه فی الحقیقه اول بی مثل وبی ندید بر خلیفه رشید
ایدی ابلیس پرتلبیسك کوزی بر طیندن غیری کورمدی وآنك عظمت شاننه ادراك ایرکورمدی (م ی) چشم دیوانه
بهارش دی نمود * زان طرف جنبید کورا خانه بود) اکرچه شارحلر دیوانه‌یی مجنون معناسنه الوب دیوانه‌لرك

بهاری

بهاری قیش کوروندی دیمشلر اما چوقلق مقبول دکلدر بلکه دیوانه بوراده ابلیسانه معناسنه در کویا کوزده کندی کبی
برابلیسدر پس معنی دیوه مناسب اولان کوز آنك بهارنی یعنی آدم حضرتلرینك انوار جاننی واسرار جنانی قیش کوردی
یعنی انجق صورت بی معنی کوردی نمود دید معناسنه اولور بودخی وجهدر چشم دیوانه یه آنك بهاری قیش کوروندی
دیده ابلیس ویاخود اول طرفدن حرکت ایلدیلر اکا خانه ومقام اولدی بو مصرعده ایکی وجه جائزدر بری معنوی
مراد وبری دخی صوری اولدیغی اعتبارله وجه اول اکر آنك خانه سندن مراد خانه معنوی مراد اولورسه عین ثابته‌سی
مراد اولور که آنك عین ثابته‌سی اسم مضلدر واول علم الهیده مظهر ضلالتدر پس (قل کل یعمل علی شاکلته) آیت
کریمه سنك مقتضاسنجه اول ابلیس وآنك کوزی عین ثابته وحقیقی طرفندن حرکت ایلدیکه اکا ضلالت اصلیه
مقام اولمشدر پس کوریشی دخی کمواهانه ومعکوسانه اولدی اما وجه ثانی اولدر که خانه دن مراد خانه صوری اولورسه
حدیثله ثابتدر که بو عالم صورت اولان دنیا تا وقت معلومه دك ابلیسك اویدر پس معنی ابلیسانه اولان کوز حضرت
آدمك بهارنی یعنی جاننی ومعناسنی قیش کوردی یعنی محضا جسد وصورت کوردی اول طرفدن حرکت ایلدیکه
اکا مقام اولمشدی آنك خانه سی عالم صورتدر انکچون ابلیس پرتلبیسه بك چشم دیرلر آنك صورت بین اولان کوزی
بینا وباطن کوزی اعمادر (مثنوی) ای بسا دولت که اید کاه کاه * پیش بی دولت بکردد ازوراه) ای چوق دولتکه
کاه کاه کاور بی دولت اولان کمسه نك اوکنه اول دولت یولدن کیرو دونر اول کمسه ناسزا اونا قابل اولدیغیچون
(مثنوی) ای بسا معشوق کاید ناشناخت * پیش بدبختی نداند عشق باخت) ای چوق معشوق که کاور نامعلوم
وناشناخت بر بدبختك اوکنه عشق اوینمغه اکا خدمت ومحبت قیلمغی بیلمز انلر بکم فی ایام دهرکم نفحات
الا فتعرضوا لها حدیثنك فحواسنجه نفحات الهیه ونفحات ربانیه اولان عزیزلرك وجودی ایام دهرده وهر عصرده
موجود اولمشدر لکن اکاه وپرانتباه اولان کمسه‌لر آنلردن رایحه الورو ذوق بولور یوخسه بدبخت اولان کورلر آنلردن
نه بولور قوم سبا کبی آنلری همان لاف وکزاف صاحبی قوری صورت بیلورو حقیقتلرندن غافل اولور (مثنوی)
این غلط ده دیده را حرمان ماست * وین مقلب قلب را سوء القضاست) بو کوزه غلط ویریجی بزم ازلده اولان
حرمانمزدر وبو قلبی حقیقت کورمکدن مقلب ومصرف اولان سوء القضادر (مثنوی) چون بت سنکین شمارا قبله شد *
لعنت وکوری شمارا ظله شد) چونکم ای اهل صورت سنکین اولان بت سزه قبله ومعبود اولدی لعنت وکورلك سزه
سایبان وپرده اولدی ظله سایبانه دیرلر عند المحققین درهم ودینار عبودیت وپرستش بت سنکینه پرستش ایلمکدر
کما قال بعض المشایخ ومن الناس من یعبد صنما محسوسا فی الزمان الاول وفی هذا الزمان یعبد اکثر الناس صنما موهوما
کالدراهم ولهذا قال علیه الصلوة والسلام تعس عبد الدینار تعس عبد الدرهم پس عبده درهم ودینار
اولنلر مشایخ کباری اکلمدقلری وقدرلرین بیلمدکلری لعنت وغشاوه غفلت آنلرك دیده باطننه ظله وحجاب
اولدیغیچوندر (مثنوی) چون بشاید سنکتان انباز حق) چون نشاید عقل وجان همراز حق) بونلری احسن وجهله
تسکیت والزام ایدوب دیدیلر ای بدبختلر چونکم سزك طاشدن دوزلمش بتلریکز حقك شریکی اولمغه زعم فاسدکزده
لایق اوله که سز بتلریکزی من دونه آلهه اتخاذ ایلیوب اکا شریك ایلدیکز نته کم حق تعالی حبیب نجار لسانندن
حکایه بیورور (ءاتخذ من دونه آلهة ان یردن الرحمن بضر لا تغن عنی شفاعتهم شیئا ولا ینقذون) پس طاشلر سزك
فکرکزده بو مرتبه‌ده اولیجق عقل وجان نیچون همراز حق اولمیه وحق تعالی کامل العقل اولان انسانی نیچون رسول
قیلمیه (مثنوی) پشه مرده همارا شد شریك * چون نشاید زنده همراز ملیك) اولمش پشه همایه شریك اوله یعنی صنملر
خدای متعاله شریك اولمق سزك فکرکزده جائز اوله زنده وفرخنده اولان انسان نیچون ملك مقتدره همراز ودمساز اولمیه
کفره نك مقدما پشه را دار یم همراه از هما دیدکاری کلامه جوابدر یاخود پشه مرده نك همایه شریك اولمغه لایق
اولمسی مکر سزك یونلمش ودخی دوزلمش اولان نسنه کزدر انکچون مقبولدر پشه زنده خدای تعالینك تراشیده‌سیدر
انکچون فکرکزده نامقبولدر پشه مرده دن مراد بتلردر که آنلرك کندی صفتیدر پشه زنده دن مراد انبیا علیهم
السلامدر که مصنوع خدا ومخلوق حق تعالیدرلر وآنلره پشه تعبیری علی سبیل المشاکله در کفره نك کلامنده واقع
اولدیغی اعتبارله (مثنوی) عاشق خویشند وصنعت کرد خویش * دم مارانرا سر مارست کیش) ای صورت پرستلر
کندیکزك عاشقیسز وکندی ایتدیککز صنعتك عاشقیسز حضرت صانع مطلقك وآنك صنعتنك عاشقی دکلسز
بین الناس مثل مشهوردر که دیرلر مارلرك قویریغنه سرمار لایقدر که (الخبیثات للخبیثین والخبیثون للخبیثات) آیت
کریمه‌سی بو معنایه دلیل فایقدر وبرموجب حدیث شریف ان لله ملکا یسوق الاهل الی الاهل که اللهك
بر ملکی واردر که هر شیئی اهلی جانبنه سایقدر کما قال الله تعالی فی آخر سورة فاطر (ولا یحیق المکر السیء الا باهله) بونده

تعریض وارددر صورت پرست اولان اهل دنیایه که دم مارکبی اولان جاه ومال اول سرمارکبی اولان خبیثلره لایق
وکیش اولمشدر وآنلرآنی دولت وعزت صانوب میل ومحبت قیلمشدر وحیات طیبه ودولت ابدیه‌دن محروم قالمشدر
مثنوی) نی دران دم دولتی ونعمتی * نی دران سرراحتی ولذتی) نه اول دمده بردولت وبرنعمت وار یعنی فی الحقیقه
اول مال ومنصبده که دم مارکبیدر بونلر زعم ایلدیکی کبی نه بردولت ونعمت وارونه اول باشده یعنی اغنیای بدمعاشده
برراحت ولذت وار حقیقة نانک لذتنک نتیجه‌سی ذلت ودولتلرینک آخری ات ونعمتلری عین نقمت وریاستلری
عند العرفا سیاستدر لکن آنلره ذلت وات لذت کلمش وچاه بورادہ جاه یادکار اولمش وزهر ماره هر بری مال
دیو رغبت قیلمشدر (مثنوی) کردسرکردان بود آن دم مار * لایقند ودرخورند آن هردویار) بلی باشنک اطرافنه طولانور
اول مارک قویریغی یعنی مارباشی کبی اولان اغنیای بدمعاشک حوالیسنه طولانور اول مارک قویریغی کبی اولان
مال حرام ورزق بی انجام (والخبیثات للخبیثین) آیت کریمه‌سنک مقتضاسنجه لایق وبری برینه مستحقدرلر بوایکی
یارکه جنسیت انضمامدر والجنس الی الجنس یمیل قولی بومعنایه دلیل اولمش برکلامدر (مثنوی) آنچنانکه کوید
حکیم غزنوی * درالهی نامه کرخوش بشنوی) الهی نامه حکیم سنایی حضرتلرینک برکتابیدر مثنوی بحرنده
وحضرت حکیم سنایی مشایخ کباردن اولدیغیچون آنلرک کفتار یادکارلری ایله حضرت خداوندکارا کثر موضعده
استشهاد بیورررلر پس حکیم سنایی حضرتلری الهی نامه‌ده انجلین سویلرکه حسن استماع ایلرسک وخوش دکارسک
بیوررلر (مثنوی) کم فضولی کن تودرحکم قدر * درخورآمد شخص خرباکوش خر) سن حکم تقدیرالهیده
فضوللک وکستاخلق ایلمه وشوشی شوشیئه مستحق ومناسب دکلدردیوسویلمه تقدیرالهیده خرک شخصی کوشنه
لایق کلدی وهرمخلوقک فعلی ومآلی کندیه مناسب اولدی نته‌کم الله تبارک وتعالی حضرت موسی لسانندن بومعنایی
سورۀ طه‌ده حکایه قیلدی اول زمانده که فرعون موسایله قرنداشنه خطاب ایدوب (فمن ربکما یاموسی قال ربنا الذی
اعطی کل شیء خلقه ثم هدی) دیو حضرت موسی علیه السلام حکمت بالغه صاحبی اولان ربیسندن خبرویردی یعنی
بزم ربمز اول حکیم مطلقدرکه انواع اشیادن هرشیئه کندیه مناسب وذاتنه مطابق خلقتنی وشکل وصورتنی
اعطا ایلدی آندنصکره اکا صالح اولان ومناسب کلان فعله آنی هدایت ایلدی اکرنظر حکمت بیله باقرسک اول
حکیم هرشیئک خلقنی وخلقنی قی احسن قیلمشدر نته‌کم سورۀ سجده‌ده بوآیت کریمه بومعنایه دلیل اولمشدر
قال الله تعالی (الذی احسن کل شیء خلقه) یعنی عزیز ورحیم اولان الله اول حکیمدرکه هرشیئک خلقتنی
کوزل ایلدی ومستعد اولدیغی افعاله ولایق ومستحق اولدیغی حاله علی وفق الحکمة والمصلحة آنی هدایت قیلدی
دیمک اولور بومعنایی مشاهده قیلان عارف (ماتری فی خلق الرحمن من تفاوت) آیت کریمه‌سنک مصداقنجه مخلوق
خداده عدم تناسب کورمیوب نقوش کائناتدن هرقنغی نقشه نظرایلسه آنی باطل کورمیوب حکمت بالغه اوزره
خلق اولمش کورروبوسورۀ اعلی دخی بومعنایه شاهد اقوی اولور (سبح اسم ربک الاعلی الذی خلق فسوی والذی قدر
فهدی) یعنی یا محمد سن رب اعلانک اسمنی شاننه لایق اولمین نقایصدن تنزیه ایله ربکه کل شیئی خلق ایلدی وآنک
خلقتنی تسویه ایلمکله تسویه ایلدی یعنی متناسب الاعضا ومتوافق الاشکال والافعال خلق ایلدی متفاوت وغیر
متناسب دکل دخی آنک اسمنی تنزیه ایله که اجناس مخلوقاتی وانواع مصنوعاتی وآنلرک اشخاصنی وصفاتنی وافعال
واحوالنی تقدیر ایلدی وهرشیء علم ازلیسنده نه مصلحته لایق ومستعد ایسه اکا آنی هدایت ایلدی دیمک اولور پس
بودرت بیتله بومعنایی تعبیر وتفسیر ایدوب بیوررلر (مثنوی) شد مناسب عضوها وابدانها * شد مناسب وصفها باجانها
مناسب اولدی عضولر وبدنلر جمله‌سی بربرینه یعنی حیوانک عضوی بدننه مناسب اولدی مثلا شیرک جانک
وصفی کلبده وکلبک حارده بولنمدی (مثنوی) وصف هرجانی مناسب باشدش * بی کمان باجانکه حق بتراشدش) زیرا
هربرجانک وصفی اکا مناسب اولور اول وصف بی شبهه وبی کمان جانه که حق اول وصفی بونار یعنی خلق ایلر (مثنوی)
چون صفت باجان قرین کردست او * پس مناسب دانش همچون چشم ورو) چونکم صفاتی جانه اول الله قرین ایلمشدر
پس اول صفاتی جانه مناسب بیل چشم وروکبی یعنی چشم وروتک بربرینه مناسبتی کبی (مثنوی) شد مناسب وصفها
درخوب وزشت * شد مناسب حرفها که حق نبشت) مناسب اولدی وصفلر خوبده وزشتده یعنی (الطیبات للطیبین
والطیبون للطیبات) آیت کریمه‌سنک مصداقنجه اوصاف طیبه واخلاق مرضیه خوب اولان طیبینده اولدی وآنلره
مناسب کلدی (الخبیثات للخبیثین والخبیثون للخبیثات) فحواسنجه اوصاف خبیثه واخلاق خسیسه زشت وقبیح
اولان خبیثلرایچون مناسب اولدی واول خبیثلردخی اول خبیثات ایچون مناسب کلدی محصل کلام اول حرفلری
صحیفۀ اکوانده دست قدرت یازدی مناسب اولدی عارف بواوراق کائنات اوزره یازیلان نقوشدن اصلاحظ خطا

قومیوب اول نقاشک نقشنی وخطنی بیلدی کماقال بعض العارفین (بیت) درین صحیفه نخواندم خط خطازان رو
که هرچه می نکرم نقش کارخانۀ اوست (مثنوی) دیده ودل هست بین اصبعین) چون قلم دردست کاتب ای حسین)
انس رضی الله عنه حضرتلرندن روایت اولنان حدیث شریفه اشارت بیوررلرکه سلطان انبیا صلی الله علیه وسلم
اکثر زمانده یامقلب القلوب والابصار ثبت قلبی علی دینک دیو دعا ایدرلردی انس رضی الله عنه حضرتلری دیرین دیدمکه
یارسول الله امنابک وبماجئت به فهل تخاف علینا قال علیه السلام ان قلوب بنی آدم بین اصبعین من اصابع الرحمن
یقلبها کیف یشاء بوحدیث شریفک شرحی بعض محلده وبوجلدده تشبیه صورت اولیابیاننده کورروبوابیات منظومه
دخی بوکا شرح واقع اولمشدر نته‌کم بیوررلر کوزوکوکل ایکی پرماغک ماییننده اولدی قلم کاتبک الننده اولدیغی کبی ای
کوزلجه کشی حسین حسنک تصغیریدرکوزلجک دیمک معناسنه پس اصبعین حق لطف وقهره تأویل ایدوب بیوررلر
مثنوی) اصبع لطفست وقهر ودرمیان) کلک دل باقبض وبسطی زین بنان) اول اصبعیندن مراد بریسی اصبع لطف
وبریسی اصبع قهردر ومیانده کوکل قلمی قبض ایله وبسطه‌در بوپرمقلردن بنان پرمغه دیرلرکه لطفک اثری قلبده
انبساط وقهرک اثری انقباض اولور والله یبسط ویقبض آیت کریمه‌سنک مصداقنجه حق تعالی کاه بسط وکاهی قبض
قیلور (مثنوی) ای قلم بنکرکرا جلالیستی * که میان اصبعین کیستی) ای قلم نظرایله یعنی ای کوکل بصیرت کوزیله
باق اکراجلاله منسوب ایسک واجلاله لایق ایسک یعنی حق تعالی یی عظیم وجلیل عدایلمکه منسوب ولایق ایسک
نظرایله کورکه کیمک پرمقلرینک اورته‌سنده‌سن یعنی خالق اکوان ورازق انس وجان برپادشاه اعظمدر پس اول پادشاه
عالیشانک قبضۀ تصرفنده اولدیغکی بیله‌سن واصبعین قهر ولطفده منقلب اولدیغکه واقف اوله‌سن غیره عبودیتدن
فارغ اولورسن وعبادت واستعانتی همان اکا تخصیص قیلورسن (مثنوی) جمله قصد وجنبشت زین اصبعست *
فرق توبرچارراه مجمعست) سنک جمیع قصد وعزیمتک وحرکتک بواصبعدندرسنک باشک دیه‌سی مجمعک درت یولی
اوزره‌در مجمعدن مراد مرتبۀ الوهیتدرکه جمیع اسماء وصفاتک مجمعیدر والطرق الی الله بعدد انفاس الخلایق قولنک
مقتضاسنجه اکرچه حضرت الوهیته هرکسک عین ثابته‌سنک اقتضا ایلدیکی اوزره بریولی واردر ولکن نظر اولنسه درت
یوله منتهی اولورکه اول درت یول لطف وقهر وهدایت وضلالتدر پس بودرت صفت مجمع اسماء وصفات اولان مرتبۀ
الوهیتک چارراهی کبی اولمشدر وانسانک فرق وجودی بوچارراه مجمع اوزره موضوع اولمش وبودرت یوله مجمع وملتقی
کلمشدر (مامن دابة الاهوآخذ بناصیتها) آیت کریمه‌سنک فحواسنجه حضرت خدا آنی ناصیه‌سی قلبندن
اخذ قیلمشدر وعزمتی وسکون وحرکتی بالکلیه آندن اولمشدر پس انسانه لازمدرکه هرحالده مقلب القلوب ایدیکن بیله
وشرک خفیدن نجات بوله (مثنوی) این حروف حالهات ازنسخ اوست * عزم وفسخت هم زعزم فسخ اوست) چونکم
قهر ولطف اصبعین قلب قلم کبی اولدیسه بوسنک احوالک حرفلری اول نقاش حقیقتک نسخندن عزم وفسخک دخی
هم آنک عزم وفسخندندر یعنی برشیئه که عزیمت ایلسک اول عزیمتی خالق ومرید اولدر وترک عزیمت ایلسک هم ترک
عزیمتی خالق وهم مرید اولدر وبرشیئه عزیمت ایلسک اول فسخ ایلسه هم بنه لحکمة والمصلحة سنده عزیمتی خلق ایدوب
وآنک فسخنی مراد ایلین دخی اولدر محصل (قل کل من عندالله قل الله خالق کل شیء) فحواسنجه هرنه ظهور ایلرسه
آنک خالق ومریدی اولدر لازم کلدیکه انسان دردمند کندی عجز وفقرینی بیله وداعما اول حضرته نیازمند اوله (مثنوی)
جزنیاز وجزتضرع راه نیست * زین تقلب هرقلم آکاه نیست) زیرا نیاز وتضرعدن غیری یول یوقدر ولهذا یقول النبی
علیه السلام فی اکثر الاوقات اللهم یامقلب القلوب والابصار ثبت قلبی علی دینک بوتقلب وبوتصرفدن هرقلم آکاه دکلدر
یعنی هرقلب حضرت خدانک بوتقلبندن وکندینک بین الاصبعین تقلیبندن آکاه دکلدر اکر آکاه اولیدی داعما ثبت قلبی
علی دینک دیو تضرع ونیاز قیلیدی (م ی) این قلم داند ولی برقدرخود) قدرخود پیدا کند درنیک وبد) نعم بوتقلبی قلم بیلور
یعنی بوتصرفدن کوکل آکاه اولور ولکن هرکوکل کندی استعدادی قدر بیلور وکندی مقدارنی پیدا وهویدا ایلرنیک
وبدده یعنی اعمال حسنه وافعال قبیحه‌ده یعنی ایلک جانبنه منقلب اولسه هرنه قدر ابوعمل ایشلرسه آنده کندینک
مقدارنی پیدا ایلرو کلک جانبنه میل قیلسه هرنقدر قبیح عمل ایشلرسه آنده دخی کندی مقدارنی هویدا ایلر دیمک اولور
م ی) انچه درخرکوش وپیل آویختند) تاازل راباحیل آمیختند) قوم سبا اول نسنه‌یی که خرکوش وپیله تعلیق ایلدیلر
وآنلری ضرب مثل ایدوب سویلدیلر حق ازله دک حیله‌لرله قارشدردیلر یعنی اکرچه قوم سبا ازله دک حیله وخدعه‌لرله
قارشدیلر ولیکن سرازلیی بیله‌مدیلر وحکم قدره واقف اوله‌مدیلرکه بونلرک بومرتبه اصرار واستکباری تقدیر ازلینک
اثاری ایدی دیدیکی مستلزم اولوروبومعنایه مصرع ثانی دلالت التزامیه ایله دلالت قیلور (بیان آنکه هرکس رانرسد مثل
آوردن خاصه درکار الهی (مثنوی) کی رسد تا این مثلها ساختن * سوی آن درکاه پاک انداختن) انبیای عظام اول

قوم شقاوت انجامه دیدیلرکه ای بد بختلر سزه قجن لایق اولور تا بومثللری دوزمك واول درکاه پاکك جانبنه آتمق درکاه پاکدن مراد حضرت خدادرکه اهل سبا ماه آسمانله تمثیل ایدوب ووجود عام وخاصی چشمهٔ زلاله وانك وجود عام وخاصده ظهورنی ماهك چشمه ایچره منعکس اولوب کورنمسنه تشبیه ایدوب انبیایی تحقیرایچون حضرت حق جانبنه القا ایلمشلردی نته کم ضرب ایلدکاری امثال مرور ایلدی (مثنوی) ان مثل آوردن آن حضرتست * که بعلم سر وجهر او آیتست) اول مثلی کتورمك حضرت حقك لایقیدرو آنك حقیقت امثالندندر آنی تعلیم ایلدیکی بنده لرك لایقیدرومؤمن اولمین کفره نك مثللری فی الحقیقه اسوء امثالدر کما قال الله تعالی فی سورة النحل (اللذین لایؤمنون بالاخرة مثل السوء ولله المثل الاعلی وهو العزیز الحکیم) یعنی آخرته ایمانی اولمیان کافرلرایچون یرامز صفت واردر اکر کندیلرك صفتی اولسون واکربرآخرشیٔ صفتلیوب مثل ایلدکاری اولسون والله ایچون صفت اعلی واردر اکرذات پاکنك صفت علیه سی اولسون واکربرآخرشیٔ صفتلیوب ضرب مثل ایلدیکی صفت اولسون زیرا کمال قدرت وحکمتله اول الله متفرددر پس اول مثلی کتورمك آنك لایقیدرکه سر وجهرك علمنده اول آیت وبرهاندر کما قال الله تعالی (وان تجهر بالقول فانه یعلم السر واخفی) وقال الله تعالی ایضا (انه یعلم الجهر ومایخفی) پس برشیئك سرنه وحقیقتنه عالم اولمیان کمسه مجرد ظاهرنه نظرا آنی توصیف قیلمسه وآنی مثل قورسه خطا ایلمش اولور (مثنوی) توچه دانی سر چیزی تا تو کل * یا بزلفی یا برخ آری مثل) کل بونده زلف مناسبتیله باشی کل کمسه یه شامل وعربی اولوب لسانی کل اولان کمسه یه ده دیمك قابلدر پس معنی سن نه بیلورسن بوشیئك سرنی وحقیقتنی حتی سن باشی کل ویالسانی کلیل اولان کمسه حقایق اشیایه واقف اولان عارفلرکبی یازلفله ویاخود رخله مثل کتوره سن وبعده زلفدن مراد بودرورخدن مراد شودردیو تأویل باطل ایده سن اکراولیا وعرفا کلام حقیقت انجاملرنده زلف ورخ وچشم وابرو کتوردیلرسه وآنی مثل موقعنده یتوردیلرسه آنلر آنك حقیقتنه عارف وباذن الله هرشیئك سرنه واقفلردر پس برشیئك حقیقتنه واقف اولمیه سن لازمدرکه بیلنلرقتنده آنی ضرب مثل قیلمیه سن تا کم جهل مرکب صاحبی اولان بی ادبلر مرتبه سنده قالمیه سن وعندالله وعندخلفائه خجل وشرمسار اولمیه سن وحقایق اشیایه وقوفدن مراد تصورات وترتیب مقدمات ایله اولان وقوف دکل بلکه کشف الهی والهام ربانیله اولان وقوفدر مادامکه کشف اولمیه هرشیئك حقیقتنی بیلمکده انبیاء عظام علیهم السلام بیله عاجزلردرنته کم بومعنایه اشارت ایدوب بیوررلر (مثنوی) موسیٔ انرا عصا دید ونبود * اژدها بد سراوب می کشود) حضرت موسی علیه السلام اولوا العزمدن بویله نبی مرسل ایکن بوقدر علوشانله اول عیننده چوبی عصا کوردی وعصادکل ایدی اول عصانك سرنه واقف دکل ایدکن حق تعالی اکا سؤال ایلیوب دیدیکه (وماتلك بیمینك یاموسی قال هی عصای اتوکأعلیها واهش بها علی غنمی ولی فیها مأرب اخری) پس (قال) حضرت حق اکا دیدیکه (القها یاموسی فالقاها فاذاهی حیة تسعی) پس حضرت موسی علیه السلام (فاوجس فی نفسه خیفة موسی) کلامنك مصداقنجه خوف ایلدکده (خذها ولاتخف سنعیدها سیرتها الاولی) امرشریفی واقع اولوب آنی اخذایلدکده ینه عصا اولدی پس بیلدیکه آنك صورتی عصاوسری اژدهادرنته کم بیوررلر اژدها ایدی آنك سری لب آچدی یعنی اول عصانك سری ظهوره کلمك ایله دوداق آچوب کویا کندینی عیان وبیان ایلدی دیمك اولور (م ی) چون چنان شاهی نداند سرچوب) توچه دانی سراین دام حبوب چونکم بربویله پادشاه ذواتنباه برچوبك سرنی بیله مدی سن بودام حبوبك سرنی نه بیلورسن مقدما زلف ورخ بیورمشلردی بومناسبتله دامدن مراد زلف وحبوبدن مراد خال اولوب معنی بویله اولسه ده جائزدرسن نه بیلورسن بودام زلف ودانهٔ خالك سرنی که حتی زلف وخالدن سویلیه سن وآنی مثل ایرادایلیه سن دیمك اولور وبوندن اسبق قضاوقدره متعلق کلام بیورمشلردی بومناسبتله دامدن مراد دام قضا وحبوبدن مراد محبوبان صوری ومشتهیات طبیعی اوله پس معنی سن نه بیلورسن بودام قضانك ومحبوبات صوریه نك سرنی که حتی آنلردن سوز سویلیه سن وحقیقته عالم اولنلر قتنده خاموش اولمیوب قوم سبا کبی بی ادبانه زعم فاسدلك اوزره ضرب مثل ایلیه سن دیمك اولور (مثنوی) چون غلط شد چشم موسی در مثل * چون کند موشی فضولی مدخل) چونکم موسی علیه السلام حضرتلرینك چشم باطنی بی کشف الهی غلط اولدی مثلده یعنی برچوبك صفت باطنه سنده وحقیقت حالنده مثل بوراده صفت وحال معناسنده استعاره اولنمشدر زیاده فضول برحقیر موش نیجه مدخل ایلر یعنی حقیقت جانبنه توجهله سوراخ قیلورتا کم اول شیئك حقیقتنه واصل وداخل اوله واول شیٔ فی الحقیقه عندالله ندر بیله (مثنوی آن مثالتها چو اژدرها کند * تا بپاسخ جزو جزوت بر کند) الله تبارك وتعالی اول سنك مثالکی ومقالکی اژدها کبی ایلرآخرنده تا اول مثالك اژدرشکلنده کاوب جواب وخبرلسنی جزؤ جزؤ قوپاررو پاره پاره ایلر کلمات

موزیه نك عالم مثالده عقارب وحیات شکلنده متخیل اولوب وعالم برزخده صاحبنه کاوب بن سنك فلان زمانده سویلدیکك مقالم دیو جواب ویروب آنی صوقمسی کشف وبرهانله ثابت اولمشدر (م ی) این مثال اورد ابلیس لعین) تا که شد ملعون حق تا یوم دین) کورکه ابلیس لعین بومثالی کتوردی یعنی کندینك وحضرت آدمك حقیقتن کوره میوب ظاهره باقوب کندوبی عالی وآدم علیه السلام حضرتلرنی طین خالی کوروب حضرت حقه (خلقتنی من نار وخلقته من طین) دیوب مثال کتوردی (وان علیك لعنتی الی یوم الدین) آیت کریمه سنك مصداقنجه تا کم حضرت حقك یوم قیامته دکین ملعون ومردودی اولدی (مثنوی) این مثال اورد قارون از لجاج * تا فروشد در زمین با تخت وتاج) قارون زینت ظاهره یه فریفته اولوب حضرت موسی علیه السلامك حقیقتن بیله میوب تحقیر قیلوب لجاج وعناددن بومثالی کتوردی مثال بودرکه الله تعالی سورهٔ قصصك اخرنده حکایه بیوررر اول زمانده که قومنك علماسی ومؤمنلری اکابروجه نصیحت (لاتفرح ان الله لایحب الفرحین) دیدیلرودخی (واحسن کما احسن الله الیك) دیو انعام واحسانك حقیقتن سویلدیلرودخی (ولاتبغ الفساد فی الارض ان الله لایحب المفسدین) دیو فساد وعناددن نهی ایلدیلر بونلره قارون جواب ویروب (قال انما اوتیته علی علم عندی) دیو دفع ایلدی یعنی بکا بومال اعطا اولندی الابنم قتمده اولان علم اوزره که اول توراته عالم اولدیغیدرکه ناسك اعلمی ایدی دیمشلر ویامراد علم کیمیا اوله چونکم لجاجندن بومثالی کتوردی حتی تخت وتاجیله زمینه اشغه کتدی کما قال تعالی (فخسفنا به وبداره الارض (مثنوی این مثالت را چو زاغ وبوم دان * که از یشان پست شد صد خاندان) بوسنك مثالکی غراب البین وبوم شوم کبی بیلکه بونلرك شأمتندن پست وخراب اولدی نیجه یوز خاندان غراب البینده اولان شأمت بومك شأمتندن ارتقدر دیمشلر کما ذکر فی حیوة الحیوان قچن بونلر برخانه یه ملازمت ایلسه لرویران وخراب اولمسنه علامتدر پس قچن نامشروع ومقال نامعقول برکسه نك وجودی خانه سنه ملازمت قیلسه علامتدرکه اخر الامر آنك دین ودنیاسنی خراب ویباب ایلیه مثلهازدن قوم نوح با ستهزا * در زمان کشتی ساختن (مثنوی) نوح اندر بادیه کشتی بساخت * صد مثل کو از پی تسخر بساخت) بو بیت شریف ما بعدنده اولان ابیات لطیفه ایله سورهٔ هودده اولان آیت کریمه نك تفسیری واقع اولمشدر قال الله تعالی (واصنع الفلك باعیننا ووحینا ولاتخاطبنی فی الذین ظلموا انهم مغرقون ویصنع الفلك وکلما مر علیه ملأ من قومه سخروا منه قال ان تسخروا منا فانا نسخر منکم کما تسخرون فسوف تعلمون من یأتیه عذاب یخزیه ویحل علیه عذاب مقیم) وقتاکم حضرت نوح علیه السلامك قومنك اصرار واستکباری غایته ایردکده الله تبارك وتعالی حضرت نوحه امر ایلیوب دیدیکه یا نوح سن برکمی دوزبزم حفظمزه ملتبس اولدیغك حالده اعین بوراده مجازدرحق تعالینك حفظ وحمایتندن پس سن کمی دوزبزم حفظ وحمایتمزله محفوظ اولدیغك حالده ودخی بزم سکا اولان وحیمزه ملتبس اولدیغك حالده دیمك اولور وحق تعالی بیوردیکه یا نوح سن بکا مراجعت قیلمه ودعا ایلمه شول کمسه لر حقنده که آنلر ظلم ایلدیلر تحقیقا بونلر مغرقلردریعنی محکوم علیهم بالاغراق حق تعالی ماضی بی حکایه بیوروب دیرکه نوح علیه السلام سفینه یی صودن بعید بریره ده دوزردی هربارکه آنك اوزرینه قومندن برجماعت مرورایلسیدی آنی مسخره واستهزا ایلرلردی واکا کولرلردی نته کم مثنوی شریفده بیان بیوررلر وقال القاضی ای استهزؤا به لعمل السفینة فان نوحا علیه السلام کان یعملها فی بریة بعیدة من الماء فکانوا یضحکون منه ویقولون له یانوح صرت نجارا بعدان کنت نبیا حضرت نوح علیه السلام بونلره دیدی یاقوم اکر سز بزی مسخره ایلرسکز پس تحقیقا بزدخی سزی مسخره ایلرز عندرؤیة الهلاك نته کم سز بزی حالا مسخره ایلرسز واستهزا ایلرسز پس عنقریب چوق کچمز بیلورسز شول کمسه لریکه اکا کلور شول عذابکه آنی رسوای ایلر زبون نیاده اولان عذاب غرقدر ودخی آنك اوزرینه نزول ایلر عذاب دائمله مراد عذاب اخرتدر پس حضرت مولانا قدس سنا الله بسره الاعلی بوآیت کریمه نك معنای شریفنی نظمه کتوروب بیوررلر نوح علیه السلام بریه ده الله تعالینك امریله برکمی دوزدی آنك قومندن یوز مثل کوطعنه وتسخردن اوتری اول جانبنه چاپدی (مثنوی) دربیابانی که آب چاه نیست * می کند کشتی چه نادان ابلهیست) بویله دیرلردی که بریابانده که صوقیوسی بوقدرکمی ایلرنه نادان ابلهدر (مثنوی) ان یکی میکفت ای کشتی بتاز * وان یکی میکفت پرش هم بساز) اول برمثل کو وتسخرخو بروجه تهکم واستهزا دیدیکه ای کشتی سکرت وچاپ واول بری دخی دیدیکه اکاهم قنات دوزتا پرواز ایده (مثنوی) او همی کفت این بفرمان خداست * این بچربکها نخواهد کشت کاست) اول حضرت نوح علیه السلام بونلره دیردی ای غافل قوم بوسفینه یی دوزمك اللهك امریله درکه (واصنع الفلك باعیننا) بونی بکا امر ایلدی بوکمی مزه لرو تسخرلرله محو وناقص اولمق استمز چربك جیم فارسینك ضمه سیله ویاجیم عربینك فتحه سیله استهزا ومسخره لغه دیرلر (قصهٔ آن دزد که پرسیدند نیم شب چه میکنی درین دیوار کفت دهل میزنم (مثنوی

این مثل بشنوکه شب دزد عنید* در بن دیوار حفره می برید) یعنی استماع ایلیجک مثلدر امدی بو مثلی اشتکه کیجه
بر معاند خرسز بر دیوارلڭ دبنده چوقور کسدی یعنی دلك قازدی (م ی) نیم بیداری که او رنجور بود) طقطق آهسته اشرا
می شنود) بر نیم بیدار یعنی خفیف النوم کسه که اورنجور ایدی اول خرسزلڭ آهسته اولان طقطقنی اشتدی (مثنوی
رفت بر بام و فرو آورد سر* کفت او را در چه کاری ای پدر) طام اوزره کتدی باشن آشغه صارقتدی اول دزده دیدیکه نه
کارده سن ای پدر (م ی) خیر باشد نیم شب چه میکنی* تو کی ءکفتا دهل زن ای سنی* خیر اوله نصف اللیلده نه ایلرسن
و یاخود قیوجی قازرسن سن کمسن اول خرسز ایتدی طاولجی یم ای یوجه (م ی) در چه کاری کفت می کو بم دهل) کفت
کو بانك دهل ای بو سبل تکرار اول خسته دیدیکه نه کارده سن خرسز دیدیکه طاول جالارم اول خسته دخی اکا دیدیکه
قنی طاولك صداسی ای بولر صاحبی (م ی) کفت فردا بشنوی این بانك را) نعرهٔ یا حسرتا وا ویلتا دزد عنید اکا دیدیکه
یارین اشیدیرسن بو بانك و صدایی یعنی بو اوازه نك نتیجه سنی که اول حسرتا وا ویلتا نعره سیدر قصه دن حصه یارن
قیامت کوننده خانهٔ دلدن متاع ایمانك رطاعتك ناس ضایع اولدیغنی مشاهده قیلدقلری کبی اکثر نفس (یا حسرتا
علی ما فرطت فی جنب الله) دیو جانب طاعت اللهده ایلدیکی تقصیر اوزره تحسر یه و بعضیسی دخی انبیا و اولیایی
دنیاده کندو یه یار و خلیل اتخاذ ایلمدیکی اوزره و یار مضلی دوست اتخاذ ایلمسی اوزره بی محل تمنی ایلیوب دیه که (یا ویلتا
لیتنی لم اتخذ فلانا خلیلا لقد اضلنی عن الذکر بعد اذ جاءنی و کان الشیطان للانسان خذولا) و رسل کرامی استهزا ایلین
عباد اوزره دخی ملائکه حسرته دعوت ایلیوب دیه لر یا حسرة علی العباد ما یأتیهم من رسول الا کانوا به یستهزؤن)
پس بو جمله بیان (فسوف تعلمون من یأتیه عذاب یخزیه و یحل علیه عذاب مقیم) آیت کریمه سنی تفهیم ایچون مثل
اولور (م ی) ان دروغست و کژ و بر ساخته) سر آن کژ را تو هم نشناخته) ای بد بخت کلیله و دمنه کتابنده ایراد ایلدیککز
اول مثل کذبدر و کژ درود و زمه در فی الحقیقه واقع دکل بلکه دابشلیم حکیم آنی قصه دن حصه السونلر دیو دوزمشدر
اول کژلڭ سرنی هم سن اکلمدڭ و اول برساخته نیچون دوزلمشدر حقیقتنه واقف اولمدڭ پس اول مثلدن مقصود اصلی
و غرض کلی فی الحقیقه نه ایدوکنك بیانته شروع ایدوب بیوررلر جواب ان مثل که منکران کفته اند از رسالت خرکوش
پیغام به پیل از ماه اسمان (م ی) سر ان خرکوش دان دیو فضول) که به پیش نفس تو آمد رسول انبیای عظام علیهم السلام
بونلره جواب ویروب دیدیلرکه اول خرکوش که سز آنی ضرب مثل ایلدیککز آنك سرنی شیطان فضول بیلکه
آندن مقصود اولدر که سنك فیل کبی قوی اولان نفسکك اوکنه اول رسول کلدی (م ی) تا که نفس کول را محروم کرد*
ز آب حیوانیکه ازوی خضر خورد) تا کم احمق و کول اولان نفسی محروم ایلدی شول بر آب حیواندنکه آندن حضرت
خضر علیه السلام ایچدی حیات طیبه بولدی و مرتبهٔ بشریتدن ایلری کچدی اول آب حیواندن مراد علم و عرفان
و محبت یزداندر (مثنوی) باز کونه کردهٔ معنیش را* کفر کفتی مستعد شو نیش را) باز کونه ایلمشسن یعنی عکسنه
سویلمشسن انك معناسنی که بو سنك حسب حالکدر و بزه اسناد ایلمش سنکه کفر سویلدڭ اللهك نبیلرنی تحقیر ایلدڭ
نیشه مستعد اول یعنی عذابه متهیء اول خطاب علی حدة هر برینه اولور پس بنه علی سبیل البدل هر برینه خطاب
ایدوب حضرت حق خصوصنده ضرب ایلدکاری مثلی رد قیلوب دیدیلرکه (مثنوی) اضطراب ماه کفتی در زلال*
که بترسانید پیلان را شغال) ای احمق ماهك آب زلالده اضطرابن سویلدڭ بو یله دیو که چقال یعنی خرکوش فیللری
آب زلالك ایچنده واقع اولان اضطراب عکس ماه آسماندن قورقدی و مجرد اول عکسك اضطراب و حرکتندن اول
کول فیللر خوف ایدوب اول کولی ترك ایتدیلر (مثنوی) قصهٔ خرکوش و پیل اری و آب* خشیت پیلان زمه
در اضطراب) ای جاهل و غافل خرکوشك و فیلك و آب زلالك قصه سنی کتوررسن و فیللرڭ ماهدن اضطراب ایده اولمسندن
خوف و خشیتنی مثل موقعنه یتوررسن (م ی) این چه ماند آخر ای کوران خام* با مهی که شد زبونش خاص و عام)
انبیای عظام علیهم السلام بونلره عتاب آمیز کلام ایدوب و مثللرنی رد قیلوب دیدیلرکه ای خام اولان کورلر آخر بو ماهك
اضطرابی نیه بکزر شول بر ماه حقیقته که آنك خاص و عام زبونی اولدی ای نادانلر سزلڭ ماه آسماندن مرادیکز حضرت
حق و آب زلالدن مراد و مقصودیکز وجود خاص و عام و آب زلال ایچره منعکس اولان ماهك عکسندن قصدیکز
آیینهٔ وجود عام و خاصده نمایان اولان عکس ظهورات الهیه در پس مثل ایله ممثل الیهك ما بیننده خود وجه مشابهت
لازمدر پس ماه صافی ایچره نمایان اولان عکس ماهك آیینهٔ وجود خاص و عامده نمایان اولان ظهورات الهیه یه وجها
من الوجوه مشابهتی یوقدر زیرا ماء صافی ایچره کورینن عکس ماه ماهك زبونیدر اول ماهك وجودیله قائم و آنك وجودیله
متحرکدر و آب وجود عام و خاصده نمایان اولان ظهور الهی بویله دکلدر اولا عام و خاصك وجودی آنك زبونی اولدی
ثانیا انکله وجود بولدی و انکله قائم اولدی پس ای کوران خام بو ماهك عکسی اول ماه حقیقتك عکسنه نیچه

بکزدی اکر ماه آسمانك عکسی ایك وجودنده متصرف اولسه و آب انکله قائم و اول ابده کیف ما یشاء تصرف قیلسه
بو اول ماهه مثل اولوردی چونکم قضیه بونك عکسیدر بوا کا مثل اولمق جائز اولمدی (مثنوی) چه مه و چه آفتاب
و چه فلك* چه عقول و چه نفوس و چه ملك) ماه نه ماه طورسن آفتابه کلهلم و آفتاب نه آفتاب دخی طورسون
فلکه کلهلم بو قدر سراج منیره صاحبیدر فلك دخی طورسن که نفوسك زبونیدرکه نفوس فلکیه اجرام فلکیه ده
متصرفلردر و نفوس فلکیه دخی طورسن که آنلرده عقولك زبونیدر و عقول آنلرده مدبر و حاکمدر پس ملکه کلهلم
ملك دخی اکرچه کوهر قدسیدر لکن عقول و ملائکه ندرکه فی الحقیقه حضرت حقه مثل اوله (لیس کمثله شیء) آیت
کریمه سنك مقتضاسنجه خود اول حضرتك وجها من الوجوه مثل و نظیری یوقدر (م ی) آفتاب آفتاب آفتاب) این چه
میکویم مکر هستم بخواب) آفتابك آفتابك آفتابی بو سوزی نه سویلرم مکر خوابده اولدم بو یله سویلیم و بو کونه بی معنی
کلام نقل ایلیم بو یله دیمك دخی جائز دکلدر زیرا اکر آفتابك افتابك آفتابندن مراد فی المثل آفتابده مدبر اولوب و آفتاب
انکله قائم اولدیغی جهتدن نفس فلك رابع اولورسه و نفسك آفتابندن مراد آنده متصرف اولان عقل اولورسه پس آنك
فوقنده تا عقل اوله وار نیجه خود بو قدر عقول وار پس نوجهله افتابك افتابك آفتابیدر دیمك صحیح اولور بو یله دیمك دخی
صحیح اولمز بلکه بر کلام ناقص اولور اویله اولیجق بو کونه سوزی سویلمزمکه خواب غفلت و جهالتده اولنلردن دکلم
سبحان الله عن اقاویل الملحدین و تنقیص الناقضین و شرك المشرکین و کیفیات المتوهمین و تشبیه المشبهین (سبحان
ربك رب العزة عما یصفون و سلام علی المرسلین و الحمد لله رب العالمین) پس اول شاه اعظمك توصیفندن انك خلفاسنك
تعریفنه انتقال ایدوب آنلرڭ عظم شاننی بیان بیوررلر کان دیرلرکه اول پادشاه حقیقتك تعریفی ممکن اولمز و تمثیل
طریقیله آنك شان شریفنی بیانه کلمز اما آنك خلفاسی اولان شاهان نبوت و ولایت بر مرتبه سطوت و سلطنت صاحبیدرکه
مثنوی) صد هزاران شهر را خشم شهان* سرنکون کردست ای بدکرهان) نیچه یوز بیك شهری پادشاهلرڭ خشمی
سرنکون ایلمشدر ای بدکر اهلر بدکوهران دخی نسخه دوشمشدر (م ی) کوه بر خود می شکافد صد شکاف* آفتابی
چون خراسی در طواف* آفتابی از کسوفش در شغاف) دخی نسخه در کوه کندی اوزرینه یاریلور بوز شکاف یعنی
بوز پاره اولور صد کثرت انشقاقدن عبارتدر نتهکم طور طاغی حضرت موسی علیه السلام واسطه سیله رب العزة اکا تجلی
ایلدکده آنی مدکوك و متلاشی قیلدی بو یله بر منور عالم اولان آفتاب بر حیو انله دور ایلین دکرمن کبی طوافده در یعنی
اول مرکز دائرهٔ وجود اولان شاهلرڭ اطرافنی طوافده در دیمك اوله و یاخود آنلرڭ امرلریله و تصرفلریله دور و طوافده در
دیمك اوله زیرا قرینهٔ کلام بو معنایی اقتضا ایلر و بو معنایی ابن فارض تائیه سنده نظمه کتوروب بیوررلر (بیت)
فبدری لم تأفل و شمسی لم تغب) و بی تهتدی کل الدراری المنیرة) و لا فلك الا و من نور باطنی) به فلك یهدی الهدی بمشیئتی
و نسخهٔ ثانی اوزره معنی کوه کندی اوزره یاریلور بوز پاره اولور و اول شاهلرڭ حقیقتنك تجلیسندن و آفتابك کسوف
ایلمسندن پرده ده در کسوفش ده اولان ضمیر اول شاهلرڭ حقیقتنه راجعدر مثنوی شریفك داییدرکه اکثر محلده
مستخلفك حکمنی خلیفه یه و خلیفه نك حکمنی دخی مستخلفه اطلاق بیوررلر و خلیفه مستخلفك وجه علی اولدیغنه
اشارت قیلورلر کما مرت هذه القاعدة تحقیقا فی الجلد الاول فی بیت (تو وجود مطلق فانی نما (م ی) خشم مردان خشك
کرداند سحاب* خشم دلها کرده عالمها خراب) مردان الهینك خشمی سحابی خشك ایلر یعنی بی مطر ایلیوب قحط باران
قیلور مردانك قلوبنك غضبی عالملری خراب و ویران ایلر اکر مردان الهینك غضبی شهرلری و عالملری خراب ایلمش میدردیو
سؤال ایلر سکز (مثنوی) بنکرید ای مردکان بی حنوط* در سیاستکاه شهرستان لوط) نظر ایلك ای کفنسز مرده لر
لوط قومنك شهرستاننك سیاستکاهنه که لوط نبیك آنلر سوزن طوتمیوب و اکا اطاعت ایلمدکلری ایچون بر فحوای
و جعلنا عالیها سافلها) حق تعالی آنلرڭ شهرلرنی تقلیب ایدوب التی اوستنه کاوب یرندن بر قاره صو چقمشدر لوط دکزی
دیدکاری که قدس شریفه قریبدر و لوط قومنك قصه سی بر قاچ محلده مرور ایلدی (م ی) پیل خود چه بود که سه مرغ
پران) کوفتند ان پیلکان را استخوان) فیل خود نه اوله که اوچ اوچیجی قوش اول فیل جکزلرڭ استخوانن دوکدیلر
یعنی دلك دلك ایدوب اولدردیلر سه مرغ پراندن مراد تحدید دکل بلکه تقلیل ایچوندر بر قاچ اوچیجی قوش دیمك اولور
نتهکم صد و پنجاه عددلرنده بعض محلده تکثیر مراد اولنور پس اول بر قاچ پرانی تفسیر ایدوب بیوررلر (مثنوی)
اضعف مرغان ابابیلست او* پیل را بدرید و نپذیرد رفو* اضعف مرغان ابابیل قوشیدر اول ابابیل قوشی پیلی یرتدی
و یامه قبول ایلمز یعنی ابابیل قوشی فیللری بر مرتبه پاره پاره ایلدیکه درمان و علاج پذیر اولمدی و اصحاب فیلك قصه سی
جلد اولده شرح حکایه سنده مفصلا مرور ایلدی آنده طلب اولنه (مثنوی) کیست کو نشنیدان طوفان نوح*
با مصاف لشکر فرعون و روح) کیمدر اول کسه که اول طوفان نوحی اشتمدی قصهٔ طوفان توراتده و کتب سالفه ده

دخی مسطور اولمشدر یاخود فرعونک لشکرینک صفلرنی وروح الامینک قصه سنی روحدن مراد جبرائیل امیندر
پس قصهٔ روح الامینه بو بیتله اشارت بیوررلر (م ی) روحشان بشکست اندر آب ریخت * ذره ذره ایشان برمی کسیخت
روح الامین علیه السلام حضرتلری بو لشکر فرعونی صدی وآب قلزمه دوکدی ذره ذره صو بونلری قطع ایدوب
پاره لدی فرعونک ولشکرینک قصه سی مشهوردر ونیجه مجلده مسطوردر (مثنوی) کیست کو نشنید احوال ثمود
وانکه صرصر عاد یا نرامی ربود) کیمدر اول کمسه که اشتمدی احوال ثمودی یعنی صالح پیغمبر علیه السلامک قومنک
احوالنی ودخی آنی که صرصرله عادیلری قاپدی وهوایه چقاروب پاره پاره ایلدی نته کم هود قومنک قصه سی دخی
مشهور وبو جمله قصه لر هم مثنوی شریفده وهم شرح لطیفده نیجه مجلده مسطور ومذکور اولمشدر تکراره حاجت
یوقدر (مثنوی) چشم باری در چنان پیلان کشا * که بدندی پیل کش اندر وغا) چشمکی باری انجلین فیللره آچ مراد
عاد وثمود وفرعون ونمرود کبی کمسه لردر وبونلرک پهلوانلریدر که بونلر کمال قوتلرندن پیلکش یعنی فیللر دپلیجی اولدیلر
جنکارده (مثنوی) انچنان پیلان وشاهان ظلوم * زیر چشم دل همیشه در رجوم) انجلین پیللر وظلوم پادشاهلر کوکل
کوزینک آلتنده ویاخود کوکل غضبینک آلتنده همیشه رجم اولنقده وطشلنوب هلاک قیلنمقده در (مثنوی)
تا ابد از ظلمتی در ظلمتی * می روند ونیست عونی رحمتی) تا ابد بر ظلمتدن بر آخر ظلمته کیدرلر بو قوم پرضلالت بر عون
وبر رحمت یوقدر بونلره (م ی) نام نیک وبد مکر نشنیده اید * جمله دیدند وشما نادیده اید) ای مغرورلر نام نیک وبدی مکر
استماع ایلمدیکز جمله خلایق بوذکر اولنان انبیایی وبونلره انکار قیلان اشقیانک قصص واخبارنی کوردیلر وسز
کورمدیکز (مثنوی) دیده را نادیده می آرید لیک * چشمتان را واکشاید مرک نیک) بلی اکرچه کورلمشی کورلمش
کتوررسز وتعامی وتجاهل ایدوب کندیکزی بیلمش وکورممش منزله سنه یتوررسز لیکن سزک کوزیکزی موت
ایو آچار واول حینده عناد وغفلت سزدن چقار وهرکس کوره سز کاکدیکن بحرای احمقلر اکر بز سزی بو مرتبه ده
کورمزز دیرسکز الجواب (م ی) کیر عالم پر بود خورشید ونور) چون روی در ظلمتی مانند کور) طوت یعنی فرض ایتکه
عالم خورشید ونوردن پر اوله چونکیم مانند کور ظلمات کفر وعصیانه کیده سن (مثنوی) بی نصیب آیی از ان نور عظیم *
بسته روزن باشی ازماه کریم) اول نور عظیمدن بی نصیب کلورسن وماه کریمدن بسته روزن اولورسن (مثنوی
تو درون چاه رفتستی ز کاخ * چه کنه دارد جهانهای فراخ) سن کاخدن چاهک درونه کتدک یعنی مرتبهٔ ایمان
وایقاندن چاه کفر وعصیانه برابندک فراخ اولان جهانلرنه کناه طوتر یعنی عوالم واسعه یی کورمدیکک وانبیانک
دیدکاری مراتبه عقل ایرکورمدیکدن اول عوالم واسعه ناپیدا اولمشدر پس کناه سنک طرفکدندر بوخسه
اول جهانهای فراخ جانبندن دکلدر (م ی) جان که اندر وصف کرکی ماند او * چون ببیند روی یوسف را بکو) بر جانکه
قوردلق صفتنده قاله ودرنده لک وموذیلک اکا خوی اوله اول کمسه یوسفک یوزینی نیجه کوررسویله یعنی مرتبهٔ اعلانک
یوسف وار اولان محبوبنی مرتبهٔ سفلینک کرک طبیعت اولان ظالم وبد خویلری نیجه کورر ونوجهله آنلره کندیلرینی
ایرکوررکه الضدان لا یجتمعان دریس اولا بر مرتبه نک واهلنک وصولنه تحصیل واستعداد لازمدر بعد الاستعداد اول
مرتبه نک اهلنی کورر وتدریجله کندوبی اول مرتبه یه ایرکورر (مثنوی) لحن داودی بسنک وکه رسید *
کوش آن سنکین دلانش کم شنید) داود علیه السلام حضرتلرینه منسوب اولان اوازلطیف طاغلره وطاشلره یتشدی
وآنلر حضرت داودک صداسنی یلوب هم آهنک اولوب بیله تسبیح قیلورلردی زماننده اولان اول سنکدل کافرلر
اشتمدی ولهذا ایمانه کلمدیلر وآندن متلذذ اولمدیلر (م ی) آفرین بر عقل و بر انصاف باد * هر زمان والله اعلم بالرشاد)
هر زمان عقل وانصاف اوزره تحسین وآفرین اولسون بونده اشارت وارد رعقل وانصافک کمال شرفنه که بونلر
تحسین وآفرین دیمکه لایقلردر زیرا طریق هدایتی فهم قیلان واتباع واطاعته سبب اولان بونلردر الله تبارک وتعالی
طوغری یوله اعلمدر (مثنوی) صدقوا رسلا کراما یا سبا * صدقوا روحا سباها من سبا) یعنی تصدیق ایلک اول کریم
اولان رسوللره ای قوم سبا صدقوا روحا شول روحی تصدیق ایلک سباها اول روحی سبی وغارت ایلدی من سبا شول
کمسه که آنی سبی ایلدی یعنی اخذ وغارت ایلدی من جناب حقدن کنایه در (مثنوی) صدقوهم هم شموس طالعه *
یؤمنوکم من مخازی القارعه) تصدیق ایلک شول رسوللر یکه بونلر آفتاب ضیا کستر وماهتاب نوردر یؤمنوکم
بونلر سزی امین ایدرلر قارعه نک خزیلرندن یعنی قیامت کوننک رسوایلقلرندن (م ی) صدقوهم هم بدور زاهره *
قبل ان یلقوکم بالساهره) تصدیق ایلک بو رسوللر یکه بونلر هر بری بدر یلردر نور پاشلقده قبل ان یلقوکم افعال
باینندر معنی سزی ساهره یه ملکلر القا ایلمزدن اول ساهره شول بیاض یره دیرلرکه قیامت یریدر (مثنوی
صدقوهم هم مصابیح الدجی * اکرموهم هم مفاتیح الرجا) سز بونلری تصدیق ایلک بونلر ظلام شامی ازاله ایدیجی

چراغلردر اکرام ایلیک بونلره بونلر مراد ورجانک مفتاحلریدر (مثنوی) صدقوا من لیس یرجوا خیرکم * لا تضلوا
لا تصدوا غیرکم) تصدیق ایلیک شول کمسه لریکه سزدن خیر رجا ایتمزلر لا تضلوا کمراه وضال اولمالک تضلوا افعالدن اوقنمق
دخی جائزدر معنی سز غیریکزی اضلال ایلمالک لا تصدوا غیرکم غیریکزیده منع ایلمالک اتباعدن (مثنوی) پارسی کوییم
هین تازی بهل * هندوی آن ترک باش ای آب وکل) پارسی سویلیم اکاه اول ای مولانا عربی سویلمکی قو بو خطاب
علی قاعدة التجرید کندی نفس شریفلرینه در اول ترکک هندیسی اول ای آب وکل یعنی ای مادهٔ اصلیه سی اوزره
آب وکل اولان ویاخود ای آب وکل مرتبه سنده قلان انسان اول محبوبک قولی اول تا خواجه اوله سن ودولت
وسعادت بوله سن (مثنوی) هین کواهیهای شاهان بشنوید * بکروید ندا آسمانها بکروید) اکاه اولک شاهان
تخت رسالت اولان سلطانلرک شهادتلرین استماع ایلیک آسمانلر آنلرک رسالتنه تصدیق ایدوب ایناندیلر فلکلر وملکلرک
اهلی اولان ملکلر انبیای عظام علیهم السلامه تصدیق ایلمشلردر سز دخی تصدیق ایلیک وآمنا بالله وبرسله سویلیک
دیدیلر وحزمک معناسنی بونلره تقریر وتفسیر ایدوب سویلدیلر معنیٔ حزم ومثال مرد حازم (مثنوی) یا بجمال اولینان
بنکرید * یا سوی آخر بحزمی در پرید) دیدیلر که ای قوم اولکی امم سالفه نک حالنه نظر قیلک وآنلردن عبرت آلک ویاخود
آخر جانبه حزمله یعنی قوت رایله وکمال احتیاطله اوچولک وپرواز قیلک پس الحزم سوء الظن حدیث شریفنک تفسیرینه
شروع ایدوب بیوررلر وبو حدیث شریفک شرحی بو جلد لطیفده ایکنجی جلدده بر قاچ مجلده مرور ایلدی وبو مجلده دخی
بر آخر وجه اوزره تفسیر بیوررلر تا الحزم سوء الظن دینک حقیقتی معلومک اولور (م ی) حزم چه بود در دو تدبیر احتیاط
از دو آن کیری که دور ست از خباط) حزم نه اوله دیرسک ایکی تدبیرک ما بیننده احتیاط ایلمکدر ایکی تدبیردن اول برنی
طوته سنکه سقوط وخبطدن دور اوله (مثنوی) آن یکی کوید درین ره هفت روز * نیست آب وهست ریک پای سوز)
مثلا اول کمسه سکا سویلرکه یدی کون بولده صو یوقدر وایاق یاقیجی قوم واردر (مثنوی) آن دیکر کوید دروغ ست
این بران * که بهر شب چشمهٔ بینی روان) اول بر کمسه دخی دیرکه بو سوز دروغدر خوف ایتمه یلامایوله سورکه هر کیجه ده
بر جاری چشمه کوررسن اول هفت روز یولده صو یوقدر دیندن مراد خدای ذو الکرم ونبی محترم صلی الله علیه وسلم
حضرتلریدر مثلا جناب عزت بیوررلر (وتزودوا فان خیر الزاد التقوی) وحضرت نبی مکرم صلی الله علیه وسلم ابوذر
حضرتلرینه خطابا وغیر امتنه ارشادا بیوررلر یا اباذر جدد السفینة فان البحر عمیق واجمل زادک فان الطریق بعید
اما شیطان (وما یعدهم الشیطان الا غرورا) آیت کریمه سنک مقتضاسنجه بونی تکذیب ایلر ومغرور قیلوب آب طاعته
وزاد تقوی وصلاحیته احتیاج یوقدر بو یولده هر منزلده آب رحمت وزاد لطف ومغفرت چوقدر دیو غرور ویررکندیه
تابع اولان احزابنی بو غرورله سعیره ایرکوررر کما قال الله تعالی فی سورة فاطر) یا ایها الناس ان وعد الله حق فلا تغرنکم
الحیاة الدنیا ولا یغرنکم بالله الغرور ان الشیطان لکم عدو فاتخذوه عدوا انما یدعوا حزبه لیکونوا من اصحاب السعیر (م ی
حزم آن باشد که بر کیری توآب * تا رهی از ترس وباشی بر صواب) حزم واحتیاط اولدرکه سن لمهٔ شیطانیه یه اویمیه سن بلکه
لمهٔ ملکیه وامر الهیه اوزره اعتقاد ایدوب طاعتی وزاد تقوایی بو قاروطوته سن تا کم خوفدن قورتلوب صواب اوزره
اوله سن (مثنوی) کر بود در راه آب این را بریز * ور نباشد وای بر مرد ستیز) اکر راه آخرتده آب فضل ورحمت سنک ایچون
موجود اولورایسه بو کتوردیکک آب وزادی دوک واکر آب وزاد اولمزایسه وای مرد ستیزا اوزره (م ی) ای خلیفه زادکان
دادی کنید * حزم بهر روز میعادی کنید) ای اللهک خلیفه سی اولان آدم علیه السلام حضرتلرینک اولادی داد قیلک
یعنی عدالت ایلیک حزم واحتیاطی روز میعاد ایچون ایلیک که اصل الزم واهم اولان اول اولدی (مثنوی) آن عدوی
کز پدرتان کین کشید * سوی زندانش ز علیین کشید) اول بر دشمنکه سزک باباکز آدم علیه السلامدن کین چکدی
آنی علییندن زندان جانبنه چکدی (مثنوی) آن شه شطرنج دل را مات کرد * از بهشتش سخرهٔ آفات کرد) اول دل
شطرنجینک شاهنی مات ایلدی (فازلهما الشیطان عنها فاخرجهما مما کانا فیه) آیت کریمه سنک مصداقنجه آنی
جنت اعلادن اخراج ایدوب سخرهٔ آفات قیلدی (م ی) چند جا بندش کرفت اندر نبرد * تا بکشتی در فکندش روی زرد
جنک وخصومت وقتنده نیجه یرده اول آدمی بند وصنعتله طوتدی تا کورشجیلکه آنی زمینه براقدی ملائکه او کنده
یوزی صاری یعنی خجل وشرمسار اوله یعنی حالده بند کشتی کیرلره مناسب اولان صنعته دیرلر (مثنوی) اینچنین
کردست با آن پهلوان * سست سستش منکرید ای دیکران) بوذکر اولنان کبی ایلمشدر اول پهلوانه یعنی حضرت آدمه
سست سست بو پهلوان نظر ایلمالک اول ابلیسه ای آدمدن غیریلر نته کم حق تعالی حضرتلری بزه انک مفتونی اولمقدن
نهی ایدوب بیوررلر (یا بنی آدم لا یفتننکم الشیطان کما اخرج ابویکم من الجنة ینزع عنهما لباسهما لیریهما سوآتهما
انه یراکم هو وقبیله من حیث لا ترونهم) نته کم بو مفهومه اشارت ایدوب بیوررلر (مثنوی) مادر وبابای ماران حسود

تاج وپیرایه بچالاکی ربود) برزم مادریمز حوالی وپدریمز آدمك اول حسود تاج وپیرایه سنی جست وچالاك كله قاپدی
یعنی بونلرك حله وپیرایه سنی وجودلرندن نزع ایلدی (مثنوی) کردشان انجا برهنه وزار وخوار * سالها بکریست آدم
زار وزار) بونلری اول پرده عریان وخوار وزار قیلدی حضرت آدم علیه السلام نیجه ییللر زار وزار اغلدی وهجر وفراق
آتشیله جکرین داغلدی (م ی) که زچشم اشك اورویید نبت * که چرا اندر جریده لاست ثبت) که آنك کوزینك یاشندن
نباتات بتدی نته کم وهب بن منبهدن روایت اولنور که آدم علیه السلام حضرتلری سرندیب طاغنه نزول ایلدکده
یوز ییل سجده قیلدی واغلدی حتی سراندیب وادیلرینك آنك کوزینك یاشندن جریان ایلیوب اطرافنده دارچینی
وقرنفل بتدی معنیٔ مصرع ثانی جریده لا یه مضاف دکلدر ولا که حرف نفیدر مرادیا نفی طاعت اولور یاخود نفی اقرار
عالم الست اولور تقدیر معنی بو اولور که برمرتبه اغلدیکه کوزینك یاشندن نبت بتدی که نیچون جریده ایچره یعنی
دفتر عملده نفی طاعت ثابتدر دیو یعنی بوندن اول دفتر عملده طاعت وانقیاد یازلمش ایکن شمدی بو جریدهٔ عملده
بو نفی طاعت وعدم انقیاد نیچون ثبت اولنمشدر دیو بوقدر زمان کریان اولدی ویاخود معنی عالم الستده اول پادشاهك
ربوبیتنه واكا اطاعة بلی دیو اقرار ایدلمش ایکن معصیت وغوایت که معنا لادر یعنی نفی طاعت وعدم انقیاددر نیچون
دفتر وجودمده ثابت اولدی حتی (وعصی آدم ربه فغوی) آیتنك مفهومنه مظهر اولدم دیمك اولور بودخی وجهدرکه
منفی اولان مثبت اوله ومثبتدن مراد ثبت القدم علی طاعة الله اوله ویاخود ثبت علی نعمت الله اوله زیرا (فازلهما
الشیطان عنها فاخرجهما مما كانا فیه) آیت کریمه سنك فحواسنجه شیطان بونلرك طاعتی اوزره ویا نعمت اوزره ثباتی
قومیوب زلت قدم اظهار ایلدی پس حضرت آدم علیه السلام بو عدم ثبات اوزره اغلیوب دیرکه نیچون جریده ایچره
یعنی جریدهٔ عملده یاخود جریدهٔ وجودمده ثبت لادر یعنی الثبات علی طاعة الله ویاخود الثبات علی نعمة الله منفی
ومعدومدر دیمك اولور بو معنالر جریده لا یه مضاف اولمدیغی اوزره در اکثر مثنوی شریفده جریده علامت اضافت اولان
همزه ایله یازلمشدر اکر جریده لا یه مضاف اولورسه لفظدن صحیح معنی اخذ اولنمق خیلی مشکلدر زیرا بو تقدیر اوزره فهمه
اصلا ذوق حاصل اولمز فلیتأمل (مثنوی) توقیاسی کیر طراریش را * که چنان سرور کند زوریش را) سن برقیاس
طوت یعنی برقیاس ایله ای آدم اوغلی اول لعینك طرار ومكارلغنی بوندنكه انجلین سروردین اول لعیندن صقالنی
قوپردی که اول آدمك آندن اوتری صاچن صقالن یولمسی اول شیطان غوینك قتی دشمن قوی اولمسنه دلالتدر حتی
عیسی بن مریم علیهما السلام حضرتلری آنك مکرندن نجات بولانلر حقنده تعجب ایلیوب بروجه استحسان
بیورمشلردر که لیس العجب ممن هلك بمكره كیف هلك انما العجب ممن نجا كیف نجا (مثنوی) الحذر ای کل پرستان
از شرش * تیغ لا حول زنید اندر سرش) ای کل پرستلر وتن پرورلر اول ابلیسك شر ومکرندن حذر ایلیك لا حول
ولا قوة الا بالله العلی العظیم شمشیرك آنك باشنه اورك بو لا حول نك تفسیری وتحقیقی ایکنجی جلدك اوائلنه قریب
صوفی حکایه سنده مرور ایلدی آنده طلب اولنه وبو لا حول ولا قوة کلامی شیطانك شمشیری کبیدر معناسنه
عالم اولوب معرفت وانتباهله ذکر ایلمك وبونك معناسنی بیلمك جمیع حول وقوة الله ایله اولدیغنه عالم اولمقدر بو ایسه
عین توحیددر وشیطان غیریت واثنینیت وتفرقه وکثرت مظهریدر پس هر بار که سالکه شیطان وشیطانك بو صفتلری
غلبه قیلسه کرکدر که لا حول ولا قوة نك معناسی تیغنی اکا وآنك صفاتلرینه ضرب ایلیوب بالکلیه لا ایلیه شیطان
وصفت شیطانیه البته توحیدله بریره جمع اولیوب محو وفنا اولسه کرکدر (مثنوی) کو همی بیند شمارا از کمین *
که شما اورانمی بینید هین) زیرا اول شیطان کمیندن سزی کورر که سز آنی کورمزسز اکا اولنك سورهٔ اعرافده اولان
آیت کریمه نك معناسندن کما قال الله تعالی (انه یراكم هو وقبیله من حیث لا ترونهم) نته کم بو آیت کریمه نك اولی قبیل
ذلك تحریر اولندی وبعض مواضعده دخی تفسیر قیلندی (مثنوی) دائما صیاد ریزد دانها * دانه پیدا باشد وپنهان دغا
صیاد طیوری صید ایلمك ایچون دائما دانه دوکر دانه پیدا اولدی وحیله ودغا پنهان صیاددن مراد شیطان وآنك
دانه لرندن مراد سورهٔ آل عمرانك اوائلنه قریب اولان (زین للناس حب الشهوات) آیت کریمه سنده بیان اولنمشدر
مفسرین حقیقتده مزین الله ومجازا شیطاندر دیمشلر وبو آیت کریمه نك تفسیری جلد اولده عرب بادیه نشین حکایه سنده
مرور ایلدی آنده طلب اولنه پس نسادن واولاددن مشتهیات نفسانیه وذهب وفضه وخیل مسومة وانعام وحرث)
وبونلردن ماعدا اولان متاع دنیویه دانهای شیطانیه درکه خلق عالمی صید ودام کیدنه قید ایلمك ایچون بونلری
تزیین ایلر وایکن مکر ودغاسی کیزلرونا سه بونلرك حسننی ولطافتنی ومنفعتنی پیدا قیلور (مثنوی) هر کجا دانه بدیدی
الحذر * تا نه بندد دانه بر تو بال وپر) هر نه یرده که دانهٔ شیطانیه یی یعنی مقتضای طبیعیه ومشتهای جسمانیه یی
کوره سن حذر ایله تا کم دانه سنك اوزریکه بال وپریکی باغلیه ودام شیطانه کرفتار ایلیوب آتش غضب الهی جکرکی

داغلیه (مثنوی) زانکه مرغی کوبترك دانه کرد * دانه از صحرای بی تزویر خورد) زیرا بر مرغ که اوترك دانه ایلدی دانه یی
بی تزویر اولان صحرای حقیقتدن ییدی که آنده دام شیطانی ومکر الهی یوقدر (م ی) هم بدان قانع شد وازدام جست *
هیچ دامی پر وبالش رانبست) اول مرغ هم انکله قانع اولدی یعنی صحرای بی تزویردن حاصل اولان غدای حلاله اکر
روحانی واکر جسمانی قناعت قیلدی ودام شیطانیدن صچره دی ونجات بولدی قیودات کونیه دن ودامهای شیطانیه دن
هیچ بر دام آنك پر وبال عقل وبالنی باغلدی دیمك اولور (وخامت کار آن مرغ که ترك حزم کرد از حرص (م ی) باز مرغی
فوق دیواری نشست * دیده سوی دانهٔ دامی ببست) کیرو بر قوش بر دیوارك فوقنده اوتوردی کوزنی بردامك دانه سنه
باغلدی دامه منسوب اولان دانه یه دیمك هم وجه در (مثنوی) یك نظر او سوی صحرا می کند * یك نظر حرصش
بدانه می کشد) اول مرغ بر نظری صحرا جانبنه ایلر وبر نظری انك حرصی دانه جانبنه چکر (مثنوی) این نظر با آن نظر
چالیش کرد * تا کهانی از خرد خالیش کرد) بو نظر اول بر نظرله چالیش ایتدی یعنی اول مرغك بو دانه جانبنه اولان
نظری اول صحرا جانبنه اولان نظر ایله جنك وجدل ایتدی تا کهان آنی دانه جانبنه اولان نظری خرددن خالی ایلدی
وحرص غالب اولوب عقلدن دور قیلدی پس آنی دامه مبتلا ایلدی (مثنوی) باز مرغی کان تردد را کذاشت *
زان نظر بر کند وبر صحرا کماشت) کیرو شول بر قوش که اول ترددی ترك ایلدی اول دانه دن نظرنی صحرایه حواله ایلدی
مثنوی) شاد پر وبال او بخاله * تا امام جمله آزادان شد او) اول قوشك پر وبالی شاددر انکچون بخ واردر حتی اول قوش
جمله آزادلرك امامی اولدی بخ وقت رضاده ومدحده استعمال اولنور بر کلمه در وکاه مبالغه دن اوتری تکرار ایدوب
بخ بخ دیرلر بخاله مفعول مطلقدر سقیا له کبی یعنی اول مرغ حازمك پر وبال وعقل وبالی شاد وآزاددر تحسین وآفرین
انکچون تاکم جملهٔ آزادلرك مقتداسی وامامی اولدی اول (مثنوی) هر که او را مقتدا سازد برست * در مقام امن وازادی
نشست) واهل سلوکدن هر شول کمسه که آنی مقتدا دوزه واکا اتباع ایلیه قورتلدی مقام امنده ومرتبهٔ آزادکانده
اوتوردی (مثنوی) زانکه شاه حازمان آمد دلش * تا کلستان وچمن شد منزلش) زیرا که اول مقتدانك قلبی ویاخود اکا
اقتدا قیلنك کوکلی حازملرك شاهی کلدی تاکم کلستان وعالم حقیقت وچمنزار مرتبهٔ علم وحکمت آنك منزلی اولدی
و) ان المتقین فی جنات ونهر فی مقعد صدق عند ملیك مقتدر) آیت کریمه سنك ماصدقی اولان مرتبه یی آنك روحی بولدی
م ی) حزم ازو راضی واو راضی ز حزم * اینچنین کن کر کنی تدبیر وعزم) حزم آندن راضی واول حزمدن راضی حزمك آندن
راضی اولمسی خالق حزمك اندن راضی اولمسیدر وبو حازملرك حزمدن راضی اولملری دخی حزم واحتیاطدن راضی
اولملری اولور پس (رضی الله عنهم ورضوا عنه ذلك لمن خشی ربه) آیت کریمه سنك مفهومی بونلرده بولنور ویاخود بونلر
حزمك جزای عاجله سنده راضیدر دیمك اولور بونك کبی ایلدا کر تدبیر وعزم ایلرسك که بنده یه حزم وورعدن ایو عمل اولمز
وغیری فعل بونلره معادل کلمز کما قال علیه الصلوة والسلام لا یعدل عمل بالرعة (مثنوی) بارها در دام حرص افتادهٔ *
حلق خود را در بریدن دادهٔ) نیجه کره بی حزم اولدیغك سببله دام حرص وجوده دوشمشسن کندی بوغازیکی کسمکه
ویرمشسن یعنی کندیکی مرتبهٔ هلاکه ایرکورمشسن (مثنوی) باز تان تواب لطف ازاد کرد * توبه پذرفت
وشمارا شاد کرد) کیرو سنی اول عین لطف اولان تواب ازاد ایلدی (وهو الذی یقبل التوبة عن عباده ویعفو عن السیئات
آیت کریمه سنك حسبنجه توبه کزی قبول ایلدی وسیئاتکزی عفو ایلمکله سزی شاد ایلدی (مثنوی) کفت ان عدتم
کذا عدنا کذا * نحن زوجنا الفعال بالجزا) سورهٔ بنی اسرائیلده بعد التوبة الثانیة اکر توبه اخراید رسکز وان عدتم
اکر عودت ایدرسکز زمرهٔ ثالثه ده عدنا برده عودت ایدرز عقوبته کزه پس عودت ایدوب حضرت پیغمبری
تکذیب ایتدیلر الله تعالی بونلرك اوزرینه حضرت رسولی تسلیط ایدوب الان جزیه ویررلر معنای بیت حق تعالی دیدی
اکر سز عودت ایدرسکز بز ده عودت ایدرز سز عودت ایتدیکز کبی بز جفت ایلدك عملری جزایه نته کم حضرت
علیه السلام الناس مجزیون باعمالهم ان خیرا فخیر وان شرا فشر بیوردلر (م ی) چونکه جفتی را بر خود اورم * اید ان
جفتش دوانه لاجرم) مثلا بز چونکم بر جفتی کندی قتمه کتورم اول بر جفتی یارك کاورلابد دولا محالة یعنی الله تعالی
بعض شیئی بعض شیئه برمرتبه جفت ومتلازم قیلمشدرکه آنك بری برندن انفکاکی ممکن دکلدر مثلا طلوع شمس
نهاری مستلزم اولور وغروبی شب تاری اقتضا قیلور نته کم کمان کانت الشمس طالعة فالنهار موجود وان كانت
الشمس غاربة فاللیل موجود دیرسن بونلر بر برنی البته مستلزمدر لا ینفك پس حق تبارك وتعالی افعالی دخی
اجزایه بویله جفت ایلدی نته کم حضرت حق لسانندن حکایه بیوررلر (مثنوی) جفت کردیم این عملها با اثر * چون رسد
جفتی رسد جفتی دکر) جفت ایلدك بو عملی اثره یعنی جزایه چونکه بر جفت یتشه وظهور کله آنك بر جفت دیکری دخی
یتشور ان خیرا فخیر وان شرا فشر یعنی بونلر البته بری برنی متلازماندر لامحالة کطلوع الشمس وظهور النهار ولکن

هذا التلازم في الخيرات والحسنات فقط كما قال الله تعالى (ولا تحسبن الله مخلف وعده رسله) كه الله تبارك وتعالى
رسللرينه ايلديكي وعده مخالف دكلدر اما خطايا وسيئاتده (ويتجاوز عن السيئات) مصداقنجه اكر ديلرسه مطلقا
كمال فضل وكرمندن آندن كچر وكناهلري عفو ايلر واكر تجاوز ايلمزسه (وجزاء سيئة سيئة مثلها) فحواسنجه اول سيئه يه
معادل جزا ايله اني مؤاخذه قيلر پس هر فعل عند الله بر جزايي مستلزمدر وليكن سيئه نك جزاسني اكر لطفندن
عفو ايلرسه مسيء اولان معاقب اولمز واكر عفو ايلمزسه عدل ايلردمك اولور وبو بيت شريف بو معناي لطيفه قتي اعلا
مثال كلور (مثنوي) چون ربايد غارتي از جفت شوي * جفت مي ايد پس اوشوي جوي) چونكم بر غارتكر يغماجي
جفتدن شويني قاپه يعني بر خاتونك ارني اله آنك اردنجه جفتي كلور ارني ديلرسه رك پس بو بيت اكثره بناء اولورا كر
زوجه نك قلبي زوجني ديلرسه كلور رود يلزايسه كلمز كذلك سيئه نك جزاسني اكر حق تعالى ديلرسه كلورا كرديلمزسه كلمز
اكرچه بري برينه جفت ايسه لرده (مثنوي) بار ديكر سوي اين دام آمديت * خاك اندر ديدۀ توبه زديت)
اي بي حزملر كيرو سز براخركه بو دام حرص وهوا جانبنه كلديكز وتوبه نك كوزينه خاك عصياني اورديكز (مثنوي)
بازتان تواب بكشادان كره * كفت هين بكر بر روي اين سومنه) كيرو اول تواب اولان الله سزي كرهدن چوزدي يعني
عقدۀ ابليس وحيل نفس برتليسدن آزاد ايلدي وديديكه اكاه اول قاچ يوري روكي بو جانبه قومه يعني دام شيطاني
ودانۀ نفساني اولان مشتهيات جسماني ولذات حيواني جانبنه توجه قيلمه تا ينه دام شيطانه كرفتار اولميه سن وعذاب
ايچره قالميه سن (مثنوي) باز چون پروانۀ نسيان رسيد * جانتانرا جانب آتش كشيد) بو مرتبه دن صكره كيرو چونكم
سزه نسيان پروانه سي يتشدي سزك جانكزي آتش جانبنه چكدي يعني مستلزم دخول نار وسبب وصول هلاك
بوار اولان سيئات وشهوات جانبنه اول نسيان سزي جذب ايتدي (مثنوي) كم كن اي پروانه نسيان وشكي
در پر سوزنده بنكر تو يكي) اي آتش عصيانك پروانه سي بو نسياني وشك وكماني آزايله يعني ايلمه كم كن مكن معناسنه در
ياغمش پروبالكه بصر بصيرتله نظر ايله سن بر كره يعني آتش عصيانكه سوزندۀ صوالح اعمال واحراق كنندۀ پروبال اذواق
عقل وبالدر ديدۀ حقيقت بينله بركره كوركه آتش عصيان وكفر الله انسانه اول پروبال كبي اولان اعمال صالحه نيجه ياغمش
وقوت قلبيه وذوق روحانيه نوجهله محترق اولمشدر معاصيدن وقيودات نفسانيه وشيطانيه دن قورتلمشدر وآزاد
اولوب حضرت حقه بندۀ مطيع اولمق سعادت كبري ونعمت عظمي در پس هر نعمتك كندي يه مناسب شكري واردر سن
بو خلاص ونجات نعمتنك شكرني لا يلدغ المؤمن من جحر واحد مرتين حديث شريفنك مفهومي اوزره بعد التجات
تكرار بر دخي ملدوغ وملسوع اولمق وكنديكي دام شيطانه كرفتار قيلمامقدرنته كم بيوررلر (م ي) چون رهيدي شكران
باشد كه هيچ * سوي ان دانه نداري پيچ پيچ) چونكم دام شيطاني اولان مشتهيات نفساني ومقتضيات جسمانيدن
قورتله سن آنك شكري اول اولور كه هيچ اول دانۀ شيطان جانبنه طولاشق طوغميه سن تا اول دانه واسطه سيله كنديكي
آنك دامنه آتميه سن (مثنوي) تا ترا چون شكر كويي بخشد او * روزئ بي دام وبي خوف عدو) بو بيت شريفك
تقديري بو يله اولور چونكم سن شكر ديه سن تا سكا باغشلر اول الله دام مكرسز ودشمن خوفي اولمقسزين بر نوع روزيكه
مراد غداي نفساني اولورسه رزق حلال وروزئ روحاني اولورسه وجد وحال وذوق بال ولذت وصال اولوركه بونلرده
دام مكر وخوف عدو يوقدر (مثنوي) شكران نعمتكه تان ازاد كرد * نعمت حق را بيايد ياد كرد) اول نعمتك
شكريله سزي آزاد ايتدي نعمت حقي كركدركه ياد ايليه سز يعني آنك شكري اولدركه حق تعالينك نعمتني لسانا
اكه سز وقلبا محبت وقالبا كاطاعت قيله سز ديمك اولور (مثنوي) چند اندر رنجها ودر بلا * كفتي ازدام رهاده
اي خدا) نيجه كره رنجلرده وبلالرده ديدككه دام بلادن بكا خلاص وير اي خدا (م ي) تا چنين خدمت كنم احسان كنم
خاك اندر ديدۀ شيطان كنم) تا كم بونك كبي خدمت وطاعت ايليم واحسان ايليم قال النبي صلى الله عليه وسلم الاحسان
ان تعبد الله كانك تراه فان لم تكن تراه فانه يراك رواه عمر وابو هريرة رضي الله عنهما تا كي شيطانك كوزي ايچره
ايليم ديدك اما بلا ومحنت كيدوب صحت ونعمت كلدكده خدمت واحساني ترك قيلدك حظ نفسه وعصيانه مشغول
اولدك شول كلاب كبي كه وقت زمستانده خانه بنا ايلمكه نيت ووقت تابستانده صحت وسلامت بولوب ترك نيت
وعزيمت قيلوب نفسلرينك حظنه وطبيعتلرينك مشتهاء ومقتضاسنه مشغول اولورلر نته كم بو معنايي تفهيم ايچون
بو حكايه يي بيوررلر (حكايت نذر كردن سكان هر زمستان كه اين تابستان چون بيايد خانه بسازيم از بهر زمستان
محكم (مثنوي) سك زمستان جمع كرد استخوانش * زخم سرما خرد كرداند چنانش) مثلا كلبك زمستانده
استخواني جمع اولور بودخي وجهدر كلب زمستانده استخواني جمع ايلر سرمانك زخمي وبرودتك المي آني انجلين خرد ايلر
(مثنوي) كويد او كه اين قدر تن كه منم * خانه از سنك بايد كردنم) اول وقت شتاده ديربو قدرتن كه بنم بو قدر جثه وتنم كه

واردر بكا سنكدن برخانه ايلمك كركدر (مثنوي) چونكه تابستان بيايد من بچنك * بهر سرما خانه سازم زسنك)
چونكم تابستان كله يعني يازآيلري حاصل اوله بن پنچه له سرمادن اوتري طاشدن برخانه دوزم (مثنوي)
چونكه تابستان بيايد از كشاد * استخوانها پهن كردد پوست شاد) چونكم شتا زماني كچه وبهار ويازايلري كله
اول كلب كشاده لكندن استخوانلري آنك كنيش اولور وپوستي شاد اولور يعني آنك كمكلري واسع اولوب
مضايقه دن قورتلوب پوستي شاد اولور (مثنوي) كويد او چون زفت بيند خويش را * در كدامين خانه كنجم اي كيا)
چونكم اول كلب كنديسني زفت وقوي كوره سو بلر والسان حاله بو يله ديركه اي اولو بن بو جثه ايله قنغي خانه يه صغارم
شمدي بو يله صفا زماننده بنا ايتمك بكانه زحمتدر (بيت) عيش ونوش ايله بو كون اكه غم فرداي * سكا اعمرلديلر
بو يلان دنيايي) ديوب حظ نفسنه مشغول اولور (مثنوي) زفت كرديا كشد در سايه * كاهلي سيري غري خود رايه)
اول سك غافل تابستان وقتنده مجسم اولور اياق چكر بر سايه يه ده زياده كاهل وطوق ونازلي وخود بين اولديغي حالده
يا خود كاهللك سيرلك ونازايلق وخود بينلك ايله ديمك اولور (م ي) كويدش دل خانه سازاي عمو * كويد او در خانه كي
كنجم بكو) كوكل اكا ديركه برخانه دوزاي عمو تا كم اكا زفت بلا ومحنتده تحصن ايليه سن اول كلب وبد خو نعمت
ورفاهيت حالنده كنديني عظيم وكبير كوروب ديركه خانه يه نيجه صغارم سويله سن نفس اماره صاحبي اولنه خطايا
قصه دن حصه بيوررلر (مثنوي) استخوان حرص تو در وقت درد * در هم ايد خرد كردد در نورد) سنك دخي حرصك
كمكلري درد وبلا وقتنده اي نفس اماره صاحبي بر يره كلوب خرد اولوردورمه ده كه درد وبلا آني كويا ايلر (مثنوي)
كويي از توبه بسازم خانه * در زمستان باشدم آستانه) ديرسن كه توبه دن يعني غفلت ومعصيتدن طاعته رجوع
ايلمكدن برخانه دوزم زمستان بلا وقتنده بكا آستانه اوله (مثنوي) چون بشد درد وشدت آن حرص زفت * همچو سك
سوداي خانه از تو رفت) چونكم درد كتدي وسنك حرص عظيمك زفت اولدي سك كبي خانه ياپمق سوداسي سندن
كتدي وسني راحت ونعمت شكردن غافل وذاهل ايتدي (مثنوي) شكر نعمت خوشتر از نعمت بود * شكر باره كي
سوي نعمت رود) باره حريص معناسنه دركه شكر باره شكره حريص اولان ديمكدر يعني نعمتك شكري نعمتدن
خوشتر اولور شكره حريص اولان كمسه نيچون نعمت جانبنه كيدر ونوجهله شكر ونعمتي قويوب نعمته ميل ايدر شكر
اوچ نسنه دن عبارتدركه نعمت مقابله سنده اولور اولا ولي النعمه لسانا ثنا ثانيا قلبا كا محبت ثالثا قالبا كا طاعت
ايلمكدر پس نعمت عظمي وسعادت كبري حقيقته نظر اولنسه اصل شكردر زيرا منعم حقيقي يه طاعت وا كا محبت
ومحبتدن اعلي واولي بر نعمت اولمز ولهذا حضرت حق داود پيغمبر عليه السلامه يا داود ان اشكرلي بيورد قلرنده
ديديكه يارب كيف اشكر والشكر منك نعمة اجزي قال الله تعالى يا داود الآن شكرت نيچون شكور اولان عبد ولي نعمته
اولان طاعت ومحبتك مرتبۀ نعمت ايد يكنه عالم اوله شكر نعمت اكا نعمتدن خوشتر اولور نعمته محبتي قويوب
منعم حقيقته دائما شكر كزارلق قيلور نته كم سلطان انبيا صلى الله عليه وسلم (ما تقدم من ذنبه وما تأخر) معفو اولمش
ايكن ينه عبادت شاقه ده تكلف بيوررلردي حتى احياي ليالي ايلمكدن اول حضرتك مبارك قدملرينك متورم اولمسني
حضرت عايشه رضي الله عنها كوروب اتكلف يا رسول الله ديدكده افلا اكون عبدا شكورا بيوردلر شكر قدرن
بيلان بو يله ايدر ونعمته اشتغالي قويوب منعمك طاعتي جانبنه كيدر (مثنوي) شكر جان نعمت ونعمت چو پوست
زانكه شكر آرد ترا تا كوي دوست) شكر في المثل روح نعمت زنعمت پوست كبيدر اول جهتدنكه شكر سني تا دوستك
محله سنه كتورر ومنعمك وصالنه يتورر (مثنوي) نعمت آرد غفلت وشكر انتباه * صيد نعمت كن بدام شكر شاه)
نعمت وراحت آدمه غفلت وكناه وشكر يقظه وانتباه كتورر شاه حقيقتك شكري داميله كه الشكر قيد للموجود
وصيد للمزيد ديناشدر وبو مضمونده بو حديث شريف رسول اكرم صلى الله عليه وسلمدن روايت قيلنمشدر
قال عليه السلام ان للنعم اوابد كاوابد الوحوش فقيدوها بالشكر كما قال الله تعالى (لئن شكرتم لازيدنكم ولئن كفرتم
ان عذابي لشديد (مثنوي) نعمت شكرت كند پرچشم ومير * تا كني صد نعمت ايثار فقير) نعمت شكرسني يعني شكر
نعمتي سني پرچشم وامير ايلر يعني قانع وسير ايلر پرچشم قانع معناسنه درحتي بو نعمتي فقرايه ايثار ايلرسن (مثنوي
سير نوشي از طعام ونقل حق * تا رود از تو شكم خواري ودق) وحق تعالى حضرتلرينك نقل وطعامندن طوق يرسن
وايچرسن حتي سندن كيدر طمع وكثرت اكل ودق ابواب ايلمك يعني غيره واروب افتقار واحتياجك سويلمك دق باب
عرض احتياجدن كنايه در (منع كردن منكران انبيارا از نصيحت كردن وحجت اوردن جبريانه (مثنوي) قوم كفتند
اي نصوحان بس بود * اينچه كفتيد ار درين ده كس بود) اول منكران انبيا اولان قوم سبا طريق جبره كيدوب وجبريانه
حجتلر اظهار ايدوب بر وجه مجادله ديديلركه اي مبالغه ايله نصيحت قيلنلر اول نسنه يي كه سويلديكز وبر نصيحت ايلديكز

کافی اولورا کر بوکو بده برعاقل کسه اولورسه ونصحکزی قبول قیلورسه مشهوردرمثللردربرلرا کردرخانه کسست یك
حرف بسست وبعضلردخی العاقل یکفیه اشاره وبعضلردخی اکر عارفی یك اشارت بسست دیو عاقل وعارف
اولانه ادنی اشارت کفایت ایلدیکنه بومثللرله کنایت ایدرلر بوقوم دخی بویله سویلدیلر وبزم ایچرومزده قبول
نصیحت ایلربوقدر دیمکی اشعار ایلدیلرودخی دامن جبره تمسك ایدوب (وجعلنا فی قلوبهم اکنة ان یفقهوه وفی آذانهم
وقرا) آیت کریمه سنك مضمونی تقریرایلیوب و(ختم الله علی قلوبهم) نص شریفنك مفهومنی سویلیوب دیدیلر
(مثنوی) قفل بردلهای ما بنهاد حق ✻ کس نداند برد بر خالق سبق) ای نصوحلر بزم قلبمز اوزره حق تعالی قفللر قودی
برکسه مخلوقدن خالقك فعلی اوزره سبقت ایلمك بیلمز وآنك ظاهرا وباطنا خلق ایلدیکی بر مضمون (فطرة الله التی فطر
الناس علیها لاتبدیل لخلق الله) تبدیلنه کسه قادر اولمز (مثنوی) نقش ما این کردان تصویر کر ✻ این نخواهد
شد بگفت وگو دکر) ای قضای خدایی تفسیرا تمك استین ناصحلر بزم نقش باطنمزی بویله ایتدی اول تصویرکر بوخلق الله
اولان نقش باطن گفت وگو ایله تبدیل اولمز وازلده بدنام واهل اثام اولان بودنیاده مجرد نصیحتلرله نیك
نام وسعادت انجاملر مرتبه سن بولمزدیو سویلدیلرتته کم جبری اولانلر نصیحت قیلنلره مثلا حضرت حافظك
بوبیتلرنی ویامضمونلرنی حجت ایراد ایلدیلر (بیت) درکوی نیك نامی مارا کذرندادند ✻ کرتونمی پسندی تغییرکن
قضارا ✻ حافظ بخود نپوشید این خرقهٔ می الود ✻ ای شیخ پاك دامن معذوردارمارا (مثنوی) سنك راصد سال کوبی
لعل شو ✻ کهنه راصد سال کوبی باش نو) حق تعالینك خلق ایلدیکی مجرد گفت وگو ایله تغییر وتبدیل اولمدیغنه
شاهد عدلی بودرکه طاشه یوز ییل لعل اول دیه سن واسکی یه دخی یوز ییل یکی اول دیه سن (مثنوی) خاك را کوبی
صفات آب کیر ✻ ابرا کوبی عسل شو یا که شیر) خاکه دیه سن آب صفاتن طوت آبه دیه سن عسل اول یاخود سود اول
مثنوی) هیچ ازان اوصاف دیکر کون شوند ✻ آب کی کردد عسل ای ارجمند هیچ اول اوصاف جبلیه دن بونلر دکر کون
اولورلرمی یعنی اولمزلر آب نیچون عسل اولورسنك نه وجهله لعل مرتبه سن بولورای سعادتلو کسه تته کم دیمشلر (بیت)
کرجان بدهی سنك سیه لعل نکردد ✻ باخلقت اصلی چه کند کس که بد افتاد (مثنوی) خالق افلاك وافلاکیان ✻
خالق آب وتراب وخاکیان) افلاك وافلاکیلرك خالقی اول خدادر آبك خالقی وترابك وخاکیلرك خالقی اولان
مولادر یاخود اول افلاك وافلاکیلرك خالقی اول خدادر آبك خالقی وترابك وخاکیلرك خالقی مولا (مثنوی)
آسمانرا داد دوران وصفا ✻ آب وکل را تیره رویی ونما) آسمانه دوران وصفا ویردی آب وکله تیره رویلق ونشو ونما ویردی
پس بومضمون (قل کل یعمل علی شاکلته) هرشیء کندی فطرت اصلیه ومقتضای طبیعیه سی اوزره عامل اولور
وحرکت قیلور (مثنوی) کی تواند آسمان دردی کزید ✻ کی تواند آب وکل صفوت خرید) آسمانلر لطافت اوزره
مجبول اولمشدر نیچون دردلکی وتیره لکی قبول ایلمکه قادر اولور نیچون آب وکل صفوت صاتون الور یعنی آسمان نه کثیف
وزمین نه لطیف اولورونه برشیء مرکزندن وطبعنك حکمندن تجاوز قیلوردیدیلر (مثنوی) قسمتی کردست هریك راره ی
کی کهی کردد بجهدی چون کهی) حضرت حق وجناب حکیم مطلق هر برکسه یه بریولی قسمت ایلمشدر
نیچون برکوه جهدله برکه اولور یعنی نه که اولورنه که اولورایکیسی بیله ممکن دکلدر چونکم بومعنی عند العقل ثابت
اولیجق انسان دخی بویلهدرکه فکل میسر لما خلق له مضمونی اوزره هرکس لما خلق لهنه میسر ولما خلق لهندن
غیری یوله معسردر برطائفهٔ جبریه نك دلائل عقلیه سی بونلردر وبونلردن ماعدا دخی چوقدر وبراهین نقلیه لرینه دخی
نهایت یوقدر انبیاء علیهم السلام طریقنه کتمزلر واولیاء عظام سوزین قبول ایتمزلر مکرکه جبریه یه متعلق کلماتلری اوله که
اول کندی مذهب ومشربلرینه تقویت قیله آنی قبول ایدرلر وانبیا واولیایه اول جهتدن اقتدا ایدرلر (جواب انبیا
علیهم السلام جبریانرا (مثنوی) انبیا کفتند که آری آفرید ✻ وصفهایی که نتان زان سرکشید) انبیای کزین صلوات الله
علی نبینا وعلیهم اجمعین برمقتضای (وجادلهم بالتی هی احسن) بونلره بسط ایلدکاری مقدماتی من وجه تسلیم
ومن وجه ابطال ایدوب دیدیلرکه بلی من وجه سزلك دیدیککز برنده درکه حق تعالی حضرتلری براتدی شول
بروصفلریکه آندن باش چکمکه کسه قادر اولمز وبوصفتلر من بعد تبدیل وتغییر بولمز الخلق کالخلق لایبدل ولا یغیر دینلر
بومعنایه کوره دیمشلردر وبوصفاتلردن مراد صفات ذاتیه وضروریه درمثلا حیوان ناطقلق کبی وطویل وقصیراق
کبی وجمیل الوجه وقبیح الوجه اولمق کبی وکمال حواس واعضا وبونلرك کبی وفی الحقیقة انسان بوصفتلرده مجبور
ومعذوردر وبوکونه صفتلرك جلب وسلبی ایچون تکلیف اولنمقدن دوردر (م ی) وآفرید اووصفهای عارضی ✻ که کسی
مبغوض می کردد رضی) وحق تعالی حضرتلری برنوع دخی عارضی صفتلر یراتدی آنك ازاله سی ویرینه اوصاف حسنه
اکتساب اولنمسی ممکندرکه برمبغوض کسه راضی اوله صفت قبیحه نك کتمسی وصفات مدیحه یی کسب

ایتمسی واسطه سیله محتملدرکه کفران وعصیان وطغیان بوقبیلدن صفات عارضی اوله کما قال نبینا صلی الله علیه وسلم
وعلی الانبیاء اجمعین کل مولود یولد علی فطرة الاسلام ثم ابواه یهودانه وینصرانه ویمجسانه یعنی هرمولود خلقت
اسلامیه اوزره طوغر وحقی قبوله وباطلدن نکول وعدوله خطایی صوابدن تمییز ایلمکه مستعد وقابل ظهوره کاور
اکرحالی اوزره ترك اولنسه وخارجدن صکره بعض صفات عارضه اولمسه مثلا فساد تربیهٔ ابوین وتقلید ابوین ومحسوساته
رغبت وشهواته میل ومحبت وبونلر امثالی مسلمان قالور وموحد اولوردی دیمك اولور چونکم کفر وعصیانك صفاتی
عارضیه قبیلندن اولمسی مقرر اولدیسه اصلاح مرشدان وتربیهٔ اکسیرتأثیر کاملانله اصلاح اولان مبدل اولوب
کمال وجمال بولان اشیا قبیلندن اولور پس بزم سوزمز ممکن الحصوله کوره دربوخسه ممتنع الوصوله کوره دکلدردیدیلر
(مثنوی) سنك را کوبی که زرشو بیهدست ✻ مس را کوبی که زرشو راه هست) مثلا حجره دیه سنکه زر اول بیهوده
وبی فائده در زیرا حجریت اکا صفت ذاتیه در صفت ذاتیه سندن خروج ممکن دکلدر اما نحاسه دیه سن که آلتون اول راه
وامکان واردر اول جهتدنکه هرایکیسی واحد بالنوعدرکه معدنیلردر وکیفیات حادثه صفات عارضه حسبیله
بری برنده ممیزلردر زیرا مسه نحاسیت صفت ذاتیه دکلدر صفت عارضیه در نیچون برا کسیردان استاد کیمیا کراول نحاسك
عارضه سنی ازاله ایده جك شیلرله ازاله ایلسه وصفات حادثه وعارضه زائل اولدقدن صکره ذهب مرتبه سنه موصل
اولان شیلرله تربیه قیلسه تدریجله مرتبهٔ کماله واصل اولور وذهب مرتبه سن بولور (مثنوی) ریك را کوبی که کل شو
عاجزست ✻ خاك را کوبی که کل شو جائزست) کذلك قومه دیه سنکه بالچق اول عاجزدر یعنی قابل وممکن الحصول
دکلدر زیرا رمال اجزای حجریه در پس حجریت اکا دخی صفت ذاتیه اولور پس ذاتی اولان صفتندن خروج ممکن اولمز
اما خاکه دیه سنکه بالچق اول جائزدر زیرا اجزاء ترابیه نك جذب ماء ایلمکه قابلیتی واردر پس آنك بالچق اولمسی صوبی
بولمسنه محتاجدر بومعنا الوظاهره نسبت ایله در پس محقق اولنلرك دخی بومحله مناسب اولان علمندن برمقدار نقل
قیله لم عند المحققین انسانك ایکی ذاتی واردر بری ذات علمیه سی که مراد عین ثابته سیدر وبری دخی ذات عینیه سیکه مراد
ذات بشریه وجسمانیه سیدر بوجسمك اوصافی اکر ذاتی وا کر عرضی اول ذات اصلیه اولان عین ثابته یه کوره بالکلیه
عرضیدر پس بومحلده ذکر اولنان صفت ذاتیه دن مراد بوتقدیر اوزره عین ثابته ده وام الکتابده اولان صفت ذاتیه
وصفات عرضیه دن مراد آنده ثابته اولمیوب ولکن بونده بعض اسباب واسطه سیله ظهوره کلان صفات اولور پس
الشقی شقی فی بطن امه حدیث شریفنك فحواسنجه بعض کسه یه شقاوت صفت ذاتیه وبعض کسه یه السعید سعید
فی بطن امه مقتضاسنجه سعادت صفت ذاتیه اولور پس بطن امدن تولد ایلیوب بودنیایه کلدکده بعض سعیده الشقی
قد یسعد فحواسنجه شقاوت صفت عارضی اولور وبعض شقی یه السعید قد یشقی فحواسنجه سعادت صفت عارضی اولور
پس طبیبان الهی اولان انبیا واولیاء بوصفات عارضه نك ازاله سی ایچون مبعوث ومأمور اولمشلردر اول کسه لره که
ازلده کفر وشقا صفت ذاتیه اوله آنلر حقنده (وسواء علیهم ءانذرتهم ام لم تنذرهم لا یؤمنون) نص شریفی ایله ثبوت بولمشدر
واول کسه لرکه آنلره ایمان واسلام صفت ذاتیه وکفر وآثام صفت عارضه کبی اولمشدر وانبیایه انقیاد وکلام حقه
اتباع ایدنلر ثبوت بولمشدر (انما تنذر من اتبع الذکر وخشی الرحمن بالغیب فبشره بمغفرة واجر کریم) آنلر حقنده
بیورلمشدر نته کم طبیبان طبیعت دخی امراض ذاتیه نك ازاله سیچون علاج ایتمزلر بلکه طبیعت اوزره عارضه اولان
امراض ایچون سعی وخدمت ایلرلر ولهذا بومعنانك تفهیم وتوضیحی ایچون امراض بدنیه دن ازاله سی ممکن اولان
مرضلری تمثیل کتوروب بیوررلر (مثنوی) رنجها دادست کانرا چاره نیست ✻ ان بمثل لنکی وفطس وعمیست)
حق تبارك وتعالی رنجلر ویرمشدرکه اکا چاره ودرمان یوقدر اول رنجلر مثلا نه نك کبیدر دیرسك اول اقسقلق وافطسلق
واعمالك کبیدر افطس بورنی باتق کسه یه دیرلر فی الحقیقه ذاتیدن اقسق وافطس واعمی اولان کسه لره طبیب حاذق
علاجه قادر اولمزکه ارادت الهیه آنك صحتنه سبقت ایلممشدر (مثنوی) رنجها دادست کانرا چاره هست ✻
آن بمثل لقوه ودرد سرست) وحق تعالی حضرتلری برنوع رنجلر دخی ویرمشدرکه اکا چاره ودرمان واردر اول نه کونه
رنجلردر دیرسك اول مثلا لقوه وباش اغریسی کبیدرکه بونلرك طبیب حاذق اولنلره ازاله سی ممکن اولنلردندر انکیچون
طب کتابلرنده بونلر ایچون علاج یازمشلردر وبونلری اطبادن چوغی ازاله قیلدیغی تحقیق مرتبه سن بولمشدر لقوه
اغزو کوزا کلمکه دیرلر (مثنوی) این دواها ساخت بهر ائتلاف ✻ نیست این درد ودواها از کزاف) الله تبارك وتعالی
بو دوالری ابتلادن اوتری دوزدی یعنی اصلاحدن اوتری خلق ایلدی بودرد ودوالر کزافدن دکل وباطل وبیهوده
بیره دوزلمش دکلدر بلکه لحکمة ولمصلحة دردیدیلر (مثنوی) بلکه اغلب رنجهارا چاره هست ✻ چون بجد جویی
بیاید آن بدست) رنجها دادست کانرا چاره نیست بیوردقلری قولدن اصرار در یعنی حق تعالی رنجلر ویرمشدرکه

اكا چاره بوقدر ورنجلر وار در كه چاره بوقدر بلكه اغلب رنجلره چاره واردر وچاره اولمين رنجلر اقلدر ولهذا قال صلى الله
عليه وسلم لكل داء دواء وقال عليه السلام ايضا ما انزل الله داء الا انزل له شفاء كذا فى المصابيح پس بو حديثلرا كثره
بناء اولور زيرا امراض ذاتيه واصليه نك ازالهسيچون دوا وشفا يازلمشدر پس اغلب رنجلره چاره اولديغى ثابت اولجق
هر نكم سن آنى جد وسعيله طلب ايليهسن اول دوا ودرمان اله كلور بلكه سزلك كفر وعصيانكز چاره پذير اولان رنجلر
قبيلندن اوله لازم كلديكه طلبده قصور ايليكز تا امراض معنويهدن خلاص اولهسز وصحت وسلامت ابديه مرتبهسن
بولهسز ديديلر (مكرر كردن كافران حجتهاى جبريانه (مثنوى) قوم كفتند اى كروه اين رنج ما * نيست زان رنجى كه
بپذيرد دوا) قوم سبا انبيايه اولان حجتلرين تكرار ايدوب ديديلر كه اى كروه پرشكوه بو بزم رنجلرمز اول رنجدن
دكلدر كه دوا وعلاج قبول ايليه بلكه بو بزم رنجلرمز علاج پذير اولمين صفت ذاتيه وامراض اصليه قبيلندندر وامراض
ذاتيه اولمسنده دليل وعلامت بودر كه سزه (م ى) سالها كفتند زين افسون وپند * سخت ترميكشت زان هر لحظه بند)
نيچه ييللر بو افسون وپندى سويلديكز دخى محكم تر اولدى اول نصيحت وپنددن هر لحظه بند (مثنوى) كر دوا را اين
مرض قابل بدى * اخر ازوى ذرهٔ زائل شدى اكر دوايه بو مرض قابل اوليدى آخر بو مرض قلبيهدن ادويهٔ نصح وپنديكز
سببيله بر ذره زائل اولور وبر مقدار نفع بولوردى پس شمدى سزلك ادويهٔ نصيحتكز يوقيره ضايع اولور ونافع اولميوب
ضرر قيلور (م ى) سده چون شد آب نايد در جكر * كر خورد دريا رود جاى دكر) مثلا چونكم سده اولدى يعنى بركسه كه
سده مرضنه مبتلا اولدى صوايچسه جكره كلمز فرضى اكر دريايى نوش ايتسه غيرى يره كيدوب دفع عطش قيلمز
ونافع اولمز سده برمرض مشهوردر كه اكر عروقده اولورسه سريان دمه مانع اولوب آخر قلنج زحمتنه مبتلا ايدر
واكر امعاده وجكرده اولورسه آبك جكره وصولنه سد وحجاب اولور استسقا زحمتنه مبتلا قيلور وماء مشروب عروق
واعضايه منتشر اولوب لابد ال واياق شيشمكه باشلر نتهكم بيوررلر (مثنوى) لاجرم اماس كيرد دست وپا * تشنكى را
نشكند آن استقا) لاجرم ال اياق اماس طوتر واول استقا يعنى صوايچمك تشنهلكى صنمز زياده قيلور ومضرت اولور
پس بزم دخى باطنمزده سدهٔ معنوى واردر كه اول سد قضادر ولهذا سزلك زلال مقالكز محلنه وصول بولميوب ونافع
اولميوب مضر اولور بو اجلدن هر بريمز كبر وعناد اوزره مصر اولورز ديديلر (بازجواب انبيا عليهم السلام ايشانرا (م ى)
انبيا كفتند نوميدى بدست) فضل رحمتهاى بارى بى مدست) انبياى كزين صلوات الله على نبينا وعليهم اجمعين بو جبريلره
جواب ويروب ايتديلر مرضمز علاج پذير اولان مرضلردن دكلدر ديو مأيوس وناامید اولمق قبيحدر وحضرت حقك
رحمتندن قطع اميد ايلمينلرك كافر اولمسى صحيحدر كما قال الله تعالى (لا تيأسوا من روح الله انه لا ييأس من روح الله
الا القوم الكافرون) حضرت باريتك فضل رحمتلرى بى حد وبى غايتدر (لا تقنطوا من رحمة الله ان الله يغفر الذنوب
جميعا) آيت كريمهسى وسعت رحمته شهادت ايلر برآيتدر (مثنوى) از چنان محسن نشايد نا اميد * دست در فتراك
اين رحمت زنيد) بونك كبى بر محسن بى علتدن نا اميد اولمق لايق دكلدر بو رحمت واسعهنك فتراكنه ال اورك واميد
ورجا مرتبهسنده طورك ابتداسى صعب وعسير اولمق عجب دكلدر (مثنوى) اى بسا كارا كه اول صعب كشت *
بعد از آن بكشاده شد سختى كذشت) اى چوق كارلر كه اولى صعب وعسير اولدى آندنصكره كشاده اولدى سختلق
كذر قيلدى (بيت) الا لا تحزن اخو ان البليه * فللرحمن الطاف خفيه) قولى دخى بو معنايى مؤيد اولدى (مثنوى
بعد نوميدى بسى اميدهاست * از پس ظلمت بسى خورشيدهاست) نوميدلكدنصكره چوق اميدلر واردر
وبوخصوص ايچون بو آيت كريمه شاهد بزركواردر كما قال الله تعالى فى كلامه المجيد (وهو الذى ينزل الغيث من بعد
ما قنطوا وينشر رحمته وهو الولى الحميد) ظلمتدنصكره چوق كونشلر واردر كما قيل (بيت) وظلام الليل لها سرج *
حتى يغشاه ابو السرج (بيت) دل از بى مرادى بفكرت مسوز * شب آبستنست اى برادر بروز (مثنوى) خود كرفتم كه
شما سنكين شديت * قفلها بر كوش وبر دل بر زديت) بو بيتلر جبريلر جانبندن لازم كلان سؤالى دفع ايچون اولوركه
جبريلر بونلره نه ديمك استديلر كه بو دعوت ونصيحتدن مراد مؤثر ومفيد اولديغى ومدعو اولان قوم انى قبول
قيلديغى اجلدن اولور والا عبث بيره دعوت ونصيحت باطل وضايع اولور پس بزم سنكين دل اولمز وچشم
وكوش هوشمزى مغفل قيلمز اولدقدنصكره سزلك دعوت وارشادكز عبث اولور وبى منفعت قالور جواب بيوررلركه
خود طوتلم كه سز سنكين دل اولديكز قلب وكوشكز اوزره كيدلر اورديكز (مثنوى) هيچ مارا باقبولى كار نيست *
كار ما تسليم وفرمان كردنيست) هيچ بزم بر قبول ايله كاريمز يوقدر بزم كاريمز حضرت حقك امرنه تسليم وعبادته فرمان
ايلمكدر (وما على الرسول الا البلاغ) مقتضاسنجه بزم اوزريمزه لازم اولانى سزه سويلمكدر ديديلر انبيا ورسلك
هر برى (يا ايها الرسول بلغ ما انزل اليك) آيت كريمهسنك مفهومى اوزره كنديلر اوزره امر اولنان وانزال قيلنانى

آنجق تبليغ ايلمك ايچون خادملردر بوخسه مجرد خلقك ايمانه كلمسى ايچون وهدايت بولمسى ايچون خادملر دكللردر
زيرا بيلورلر كه ارادت الهيه كاه اولور بر قومك ايمانه تعلق ايلمز واول قوم مادامكه ارادت الهيه اولميه ايمانه كلمز مع هذا
انبيا عليهم السلام بوقدر سره عالملر ايكن نه تبليغ وتكليفدن خالى اولمزلر انكيچون كه بونلر امر تكليفك خادملريدر
امر ارادتنك دكل كرك ارادت الهيه بر قومك ايمانه تعلق ايلسون وكركسه ايلمسون بونلر (بلغ ما انزل اليك) امر شريفى
اوزره تبليغ وتكليفدن خالى اولمزلر نتهكم كنديلرك نيچون خدمت قيلدقلرنى بيان ايدوب بيوررلر (م ى) او بفرمودست مان
اين بندكى) نيست مارا از خود اين كوينده كى) اول الله بيورمشدر بزه بندهلكى بو كوينده لك بزم كندى تلقاى نفسمزدن
دكلدر ربمزدندر (مثنوى) جان براى امر او داريم ما * كر بريكى كويد او كاريم ما) جانى بز آنك امر شريفى ايچون طوتهرز
اكر بر قوم ملغه الك ديرسه اكه رز يعنى بيهوده يره يلهات ديرسه اتارز بزم حيات ومماتمز بلكه جميع حالاتمز لله وفى الله در
نتهكم حضرت حق حبيب اكرم صلى الله عليه وسلمه خطابا بيوررلر (قل ان صلوتى ونسكى ومحياى ومماتى لله رب العالمين
لا شريك له وبذلك امرت وانا اول المسلمين (مثنوى) غير حق جان نبى را يار نيست * باقبول ورد خلقش كار نيست)
حق تعالى حضرتلرندن غيرى نبينك جانته يار يوقدر يعنى انبيانك جانك همیشه يار وانيسى حضرت حقدر خلقك
قبول ورديله كارى يوقدر آنلره مقصود همان يارلرينك رضاسن كوزتمك ومأمور اولدقلرى اوزره خلقه تبليغ رسالت
ايتمكدر بوخسه خلق عالمك قبولى ايچون ويا ردى ايچون عملرى يوقدر بونده تنبيه واردر شول امر معروف
ونهى منكر ايلين علمايه كه بونلر دخى ارشاد ودعوتى الله ايچون ايدهلر وخلق عالمك قبول ورد ايلملرى ايله كارلرى
اولميوب سمت انبيايه كيدهلر اما هيهات بو زمانه علماسندن بلكه اكثر مشايخدن بيله بو كونه حق كويلك كه بونلر
اكابر واغنيانك ردندن محكم خوف ايدوب اجراى حق ايدهمزلر وآنلرك قبولنه رغبت وخاطرلرين صيانت ايلدكلرى
ايچون طريق انبيايه كيدهمزلر بنى اسرائيلك علماسى كلام حقى مواضعندن اغنيا واكابرلرى ايچون ظاهرا
تحريف ايلديلر زمانه علماسى اكرچه ظاهرا محرف اولمديلر ولكن اكابر واغنيانك قبولى ايچون كلام حقى آنلرك
طبعنه ملائم ومشربلرينه موافق تأويل وتوجيه ايدوب مبدل معنوى اولديلر صحيح وارث انبيا اولان علمانك قبول
ورد خلقله نه كارى اولور وكلام حقى سويلمكدن نه وجهله سكوت قيلور بلكه جملهدن قطع طمع ايليوب همان آنك
دخى دعوت وكارى الله ايچون اولور وهر دتعليم وارشادى اللهدن رجا قيلور نتهكم انبيا عليهم السلام قيلديلر (مثنوى
مزد تبليغ رسالاتش ازوست * زشت ودشمن روشديم از بهر دوست) نبينك تبليغ رسالتنك اجرى اول اللهدندر نتهكم
بيوردى (قل لا اسألكم عليه اجرا ان اجرى الا على رب العالمين) اول دوستدن اوترى خلق قتنده زشت اولدق ودشمن
يوزلو اولدق وناسك مابيننده مبغوض ومنفور قالدق فالجاهلون لاهل العلم اعداء قولى صادق والمرء عدو لما جهل
كلامى بو محلهقى موافقدر كه اهل حق خلق بيلمدكلرندن عداوت ايلرلر (م ى) مادرين دركه ملولان نيستيم) تا زبعد راه
هرجا بيستيم) بز بو دركاه الهيده ملوللر دكلز تا كم يولك اراقلغندن ملال وكلال كلوب هر يردهدوره وز ويوريلوب
اوتوره وز (مثنوى) دل فرو بسته وملول آنكس بود * كز فراق يار در محبس بود) كوكلى باغلنمش وملول اولمش
اول كمسهلر اولور كه يارك بعد وفراقندن حبسخانهٔ عالم طبيعتده اوله وسجن غفلت وجهالتده قاله (م ى) دلبر مطلوب
باما حاضرست * در نثار رحمتش جان شاكرست) دلبر مطلوب حقيقى بزمله حاضردر بزدن ايراق وفراقده دكلدر
اويارك رحمتنك نثارنده جان شاكردر وآنك جمال وكمالنه ديدهٔ جنان ناظردر (مثنوى) در دل ما لاله زار وكلشنيست *
پيرى وپژمردكى را راه نيست) بزم قلبمز ايچره لاله زار واسرار كلشن وازهار تجليات يار واردر پيرلكه وپژمردهلكه
يول يوقدر كه بونلر روح حيوانى يه وجسم انسانى يه عارض اولان صفتلردندر روح حيوانى مرتبهسندن ترقى قيلان
جان وجنانه بو كونه صفتلر عارض اولمز وبونلره ابدى ضعف وفتور كلمز (م ى) دائما تر وجوانيم ولطيف * تازه وخندان
وشيرين وظريف) دائما من حيث الباطن تر وجوان ولطيفز تازه وشيرين وخندان وظريفز زيرا پيرلك وپژمردهلك
وغم والم بالكليه بشريتك وعالم وايام وساعتك مقتضاسيدر بز بو عالم ايام وساعتدن كذر قيلمشز ومرتبهٔ طبيعت
وبشريتدن خلاص اولمشز ديديلر (مثنوى) پيش ما صد سال ويك ساعت يكيست * كه دراز وكوته
از ما منفكيست) اى محبوسان حظهٔ ايام وساعات بزم روحمز اوكنده يوز ييل وبر ساعت بردر وطول زمان وقصران
برابردر زيرا بو سال وساعت وشهور وايام واوقات افلاكك دورانى واسطهسيله اهل زمينه نسبتلهدر بركه عالم معنايه
وحضور خدايه واصل اولمشز لا صباح عند الله ولا مساء حسبنجه بزه صباح ومسا وسال وساعات قيدى يوقدر كه
طول زمان وكوتهئى ان اعتبارى بزدن منفكدر زيرا جان عالمنه نسبت بو عالمك بيك ييلى بر ان وآنك ايچنده بيك ييل
نهاندر نتهكم طى زمان ايلين انبيا واولياءنك خارق عادهلرى بوسرك وضوحنه دليل وبرهاندر بايزيد البسطامى

رضی الله عنه حضرتلرندن منقولدر کتب مشایخده بویله مسطوردر که بایزید حضرتلری برکون سلطان انبیانك
معراجنی نقل ایلمشلر واول سلطان ذیشان بر آنك ایچنده بوقدر ارض وسماواتی ودوزخ وجنانی وعجائب عالم ملکوتی
وغرائب مرتبهٔ جبروتی سیر ایلیوب وحضرت حق ایله بوقدر بیك کلام سویلیوب دخی دوشکلرینك کرمیتی زائل
اولمزدن مقدم طرفة العینده ینه مقاملرینه کلدیلر دیو مریدلرینه سویلمشلر مکر شیخ حضرتلرینك مقربلرندن
سجاده خدمتنده اولان بر درویش بو معنایه انکار ایلمش وبونجه ممکن اولوردیو لسان قلبله سویلمش ایرته سی کون
حکمت اللهك بودرویشه غسل ایجاب ایلیوب جامعه کیتمك نیتیله سجاده الوب فرات کنارنه قویوب صویه طالمش
کوز اچوب نیل کنارنده بولنمش نیجه بلاوزحمتلر ایله مصره کلمش وآنده وطن قیلمش نیجه زماندنصکره تزوج اقتضا ایدوب
اولنمش حتی برنیجه اوغلی وقزی اولمش مدت مدیده وعهد بعیده مرور ایلدکدنصکره ینه برکون غسل ایجاب ایدوب
نیل کنارنه کلمش واغتسال ایچون صویه طالمش کوزین آچوب کندوبی فرات کنارنده بولمش پس سبحان الله
نه حکمتدرونه قدرتدر دیو نیجه زمان تحیرده قالمش پس لباسن کیوب وسجاده یی الوب جامعه کاوب اوتورمش بعده
شیخ حضرتلری کاوب اکا نیجه سن اقرار ایلدکمی دیو کشف بیورمش اول دخی کستاخلغنه معترف اولوب حقیقت
نه ایدوکن بیلمشکه عالم جانه نسبت صد سال ویکسال وبرساعت بردر ودرازوکوتاهلك علی السویه برابردر (مثنوی
ان درازوکوتهی در جسمهاست ٭ ان درازوکوته اندر جان کجاست) اول درازوکوتاهلك اجسام عالمنده متصوردر
اول درازوکوتاهلك جان عالمنده قنده در یعنی جان عالمنده بوکونه احوال مختلفه بولنمز وطویل وقصیر ویوم وزمان کثیر
فرق اولنمز قرآن مبیندن حصه آلان کمسه یه بوخصوصده اصحاب کهفك قصه سی دخی شاهد مبین اولورکه اول
حضرت مناسبتیله بونلرك حالنی حکایه بیوروب استشهاد قیلورلر (مثنوی) سیصدونه سال ان اصحاب کهف ٭
پیششان یك روزنی اندوه ولهف) اصحاب کهفك مغاره ده لبثلرینك مدتی اهل کتابك اکثرینك قولی اوزره اوچ یوز طقوز
سنه در نته کم حق تعالی کلام مجیدنده آنلردن حکایه بیوررلر (ولبثوا فی کهفهم ثلاث مائة سنین وازدادوا تسعا
قل الله اعلم بما لبثوا) پس اکثر اوزره اولان قولی اختیار ایلیوب بیوررلرکه اوچیوز طقوز یللی اول اصحاب کهفك
قتلرنده آنلرك اندوهسز وتأسفسز برکونی ایدی سال ان اصحابه مضاف اولورحتی بونلر بوقدر مدت مدیده یاتوب
اویاندقدنصکره مدت لبثلرنی برکون ویا برکونك بعضی قیاس ایلدیلر نته کم حق تعالی حضرتلری بونلردن حکایه ایدوب
بیوررلر (قال قائل منهم کم لبثتم قالوا لبثنا یوما اوبعض یوم قالوا ربکم اعلم بما لبثتم) نته کم بو معنانك سرینی اشارت ایدوب
بیوررلر (مثنوی) وان کهی بنمودشان یك روزهم ٭ که بتن بازآمد ارواح ازعدم) واولوقتده بوقدر مدت مدیده
هم برکون کوروندی زیرا که تنه عدمدن ارواح کیروکلدی یعنی بوقدر مدت مدیده وعهد بعیده نك هم برکون
کورنمسنه سبب وعلت اولدرکه بونلرك ارواحی جان عالمیله انسیت ایلمش ایدی بو عالمك سیصدونه سالی اول عالمه
نسبت برکون ویا برکوندن دخی اقلدر پس بونلرك ارواحی عالم عدمده تنلرینه کیروکلدکدنصکره مدت مکثلری بونلره
برکون ویاخود آندن اقل کوروندی (مثنوی) چون نباشد روزوشب یاماه وسال ٭ کی بود سیری وپیری وملال)
چونکم عالم جانده کیجه وکوندزویا ماه وسال اولمیه نچون اول عالمده سیرلك وپیرلك وملال اولور سیرلك بومحلده اوصانمق
و بکرنمکدن استعاره درنته کم امتلا اولان طعامدن بکرنور یعنی عالم جانده سیرلك بوقدرکه بوجمله اجسامك صفتلریدر
(مثنوی) در کلستان عدم چون بیخودیست ٭ مستی ازسغراق لطف ایزدیست) عدم کلستاننده چونکم بیخودلك
واردر ایزده منسوب اولان لطفك جامندن مستلك وسرخوشلق واردر (مثنوی) لم یذق لم یدرهرکس کونخورد ٭
کی بوهم آرد جعل انفاس ورد) برموجب من لم یذق لم یدر کیکه طاتمدی بیلمدی هرشول کمسه که اوبو جامدن نوش ایتمدی
نجاست بوجکی نچون انفاس وردی وهمنه کتورر بلکه جعلك خاصیت طبعی اولدرکه رایحهٔ وردانی اولدیرر نچون نه
نجاسته اعاده اولنمسه حیات پذیر اولور کما نقلنا عن حیاة الحیوان فی الجلد الثانی فی بیان کفتن ان مرد ناصح بعد
ازچند پند مغرور خرس راپس اهل دنیا واصحاب هوا ونفس جعل بوجکی کبیدر فایحهٔ ورددن ورایحهٔ جام حقیقتدن
بی حیات اولورلر ونچون نجاست دنیا ورجاست نفس وهوایه اعاده اولنمسه لر حیات بولور وحظ ولذت آلورلر بونلر
یاره محبت واهل حقیقت اولان صاحب دولتلرله ضد اولورلر الضدان لا یجتمعان قولی اوزره بونلر رایحهٔ عشق ومحبتی
وانفاس وردکلستان حقیقتی نیجه خاطره کتوررلر ووهم مرتبه سنه یتوررلر (مثنوی) نیست موهوم
ار بدی موهوم آن ٭ همچو موهومان شدی معدوم آن) آن ضمیرلری ایزده منسوب اولان لطف سغراقنه وآنك
مستلکنه راجعدر یعنی اول سغراق لطف الهی وآنك مستلکی موهوم دکلدر وهمله مشوب اولان عقلك ادراکیله
ادراك اولنان لذتلر وکیفیتلردن دکلدر بلکه وجدانی ویزدانیدرکه قوت قدسیه ایله ادراك اولنور ودهان روحله تلذذ

وتمتع قیلنور اکر بو جام لطف یزدانی وآنك مستلکی موهوم اولیدی وعقل جزوی آنی ادراك قیلیدی سائر موهوملرکبی
عاقبة الامر اول دخی معدوم اولوردی حال بوکه اول وآنك شاربی وساقیسی همیشه باقیدر (م ی) دوزخ اندروهم چون
آرد بهشت ٭ هیچ تابد روی خوب ازروی زشت) دوزخی بهشتی نوجهله وهمنه کتوررر یعنی اهل جهنم جنتی وهمنه
کتوره مز کندوبی آنلرمرتبه سنه یتوره مز انکچون که پاك وطیب اولمدی وبهشته اهلیت حاصل قیلمدی پس لا یحمل
عطایاء الامطایاه قولنك حسبنجه آنك نعم عطایاسنی حامل اولمز الا آنك عطایاسی ایچون اهل اولان مطایاسی وجنته
کیرمز الا جنته اهل اولان کمسه لر ودوزخه کیرمز الا دوزخه اهل اولان کمسه لر کما قال علیه الصلوة والسلام ان الله
خلق للجنة اهلا وخلق للنار اهلا هیچ زشتدن کوزل یوزلولك طوغرمی یعنی طوغمز وظهوره کلمز بعض نسخه ده
تابد یرینه ناید نسخه دوشمشدر یعنی خنزیر مسخدن کوزل یوز کلمز پس کلاب خیانت شعار وخنازیر نار اولان
بدکردار ومعصیتکارلردن اهل جنت کبی خلقی وخلقی خوب اولمق واوزی ویوزی وسوزی لطیف ومحبوب اولمق
حاصل اولمز زیرا کل شیء من القبیح قبیح کما ان کل شیء من الملیح ملیح دینلمشدر (مثنوی) هین کلوی خود
مبرهان ای مهان ٭ اینچنین لقمه رسیده تادهان) اکاه اول کندی بوغازیکی کسمه اکاه اول ای خوروحقیر کمسه
بعض نسخه ده خود مبرید جمع صیغه سی اوزره واقع اولمشدر بو تقدیر اوزره مهان کسر میم ایله مهك جمعی اولمق اولیدر
یعنی اکاه اولك کندی بوغازیکزی کسمك ای اولورلر دیمك اولور بونك کبی بر لقمهٔ جان ایرشمش دهانه دك یعنی حاضر
ومهیا اولمشدر وبی زحمت وتعب ظهوره کلمشدر رهمان قبوله موقوفدر دیمك اولور (م ی) راههای صعب پایان برده ایم ٭
ره براهل خویش اسان کرده ایم) مشکل یوللری بر پایانه ونهایته ایلتدك واهلمزه یولی اسان ایلدك کوکدرکه بو اسان
اولان یوله کیده سز بو طریق مستقیم جانبنه سیر ایده سز تا مقصودندریله سز ومرادومرامه واصل اوله سز دیدیلر
وفی الحقیقه هرنبی کندی امتی ایچون طریق حقی آسان ایلمش وامتنه بوکونه لطف وکرم بر له سوزسویلمشدر سلطان
انبیا صلی الله علیه وسلم حضرتلری امتنه کمال شفقتلرندن شرایع سالفه ده اولان تکالیف شاقه دن اکثرنی دفع ایدوب
بعثت علی طریقة سهلة سمحة حنفیة بیوروب امتنه یولی آسان ایلمشدر بعده زبدهٔ ورثهٔ سلطان انبیا وبرکزیده زمرهٔ اولیا
واصفیا اعنی حضرت پیرمز ودنیا وآخرتده دستکیرمز حضرتلری کلمش وعقبنده کله جك ضعفا وفقرا دردمندلر
ایچون سعی واجتهاد قیلوب جمیع کتب منزله نك اسرارنی جامع اولان حضرت قرآنك معنای لبنی نظمه کتوروب
وحضرت مصطفی صلی الله علیه وسلمك سنت سنیه واحادیث شریفه سندن استفاده اولان طریقت علیه یی مرتبهٔ نطقه
وکتابته یتوروب مقصود بالذات اولان یولی کندی اهلنه اسان بیورمشلر ولقمهٔ معانی یی طالبك اغزنه دك ایصال
ایلمشلردرکه بو لقمه لری اکل ایده وز واول حضرتك بزم ایچون آسان ایلدکاری راهه کیده وز وآنك شکر وثناسنه
مشغول اوله وز تاکم دولت وسعادتی بوله وز والله اعلم (مکرر کردن قوم اعتراض ترجیه برانبیاعلیهم السلام)
بو سرخ شریف وبو بیان لطیف قوم سبانك مکرر ایلسنك بیاننده در ترجیه نك اعتراضنی انبیاعلیهم السلام
اوزره یعنی انبیانك آنلردن ایمان رجاسنك اعتراضنی انبیا اوزره تکرار ایلملرینك بیاننده در ترجیه بمعنی رجا اولور تفعله
وزننده اولمسی مبالغه افاده قیلور (مثنوی) قوم کفتند ار شما سعد خودید ٭ نحس ماید وضد ید ومرتدید)
اول قوم سبا تکرار انبیای عظام علیهم السلامه بوکونه کلام ناساز دیدیلر که اکر سز نفس الامرده کندیکزه نسبت
سعد ایسه کز بزم نحسمزسز وضدیمز ومرتدیمزسز یعنی ما بیمزدن رد اولنمش مبغوض ومنفوریمزسز دیدیلر (مثنوی)
جان ما فارغ بد ازاندیشها ٭ درغم افکندید ماراوعنا) بزم جانمز غم واندیشه لردن مقدما فارغ ایدی غمه برقدیکز بزی
وعنایه زیرا تخویف وتهدیدردن خالی دکلسز وطیرت وشأمتدن دخی عاری دکلسز (مثنوی) ذوق جمعیت که بود
واتفاق ٭ شد زفال زشتتان صدافتراق) سزدن مقدم مابینمزده ذوق جمعیت واتفاق که وار ایدی سزلك زشت فالکزدن
اول جمعیت واتفاق یوز مرتبه افتراق اولدی وشأمتکز دوقزی پریشان قیلدی (مثنوی) طوطی نقل شکر بودیم ما ٭
مرغ مرك اندیش کشتیم ازشما) مقدما بز شکر نقلنك طوطیسی ایدك یعنی ذوق ولذت ایچی وشرین کلام دیچی
کمسه ایدك الان سزدن اولوم فکر ایدیجی قوش اولدقکه بزه هادم لذات اولان موتك ذکرنی چوق سویلرسز وآخرتده
عذاب وعقاب وار دیو تخویف ایلرسز (مثنوی) هرکجا افسانهٔ غم کستریست ٭ هرکجا آوازهٔ مستنکریست)
هرقنده برغم کستر یعنی غم بسط ایدیجی والم ویریجی برافسانه وار دروهرقنده برمستنکر وموحش اوازه واردر (م ی
هرکجا اندر جهان فال بدیست ٭ هرکجا مسخی نکالی مأخذیست) هرقنده جهان ایچنده بر فال بد وار ایسه
هرقنده برمسخ ونکال وبرمأخذ وار ایسه مسخ صورت خوبك صورت زشته تبدیل اولمسیدر نکال وزنا ومعنا عذاب
وکسر نونله قید معناسنه در یالر وحدت ایچوندر یعنی هرقنده که برمسخ وبرقید وعذاب وبرمؤاخذه وار درمحل

وبو جمله بو مصرعه مرهوندر (مثنوی) در مثال وقصه وفال شماست * در غم انگیزی شمارا مشتهاست) بو جمله‌سی سزك فالكزده ویاخود فالكزده وقصه ومثالكزده موجود در غم انگیزلكده یعنی غم والم ویرمجیلكده سزه مشتهااوار در یعنی غم پیدا ایدیجیلك سزه ذوق واشتها اولمشدر بعض نسخه‌ده در مثال قصه بلاواو واقع اولمشدر بو تقدیراوزره معناسزك فالكزك وقصه كزك مثالنده موجود در دیمك اولور وبو جمله انطاقیه قومنك انبیایه دیدكاری آیت كریمه‌نك مفهومی اولورنته كم حق تعالی آندن حكایه بیوررلر (قالوا انا تطیرنا بكم لئن لم تنتهوا لنرجمنكم وليمسنكم منا عذاب اليم) بو آیت كریمه‌نك تفسیری جلد ثانیده ذوالنون حكایه سنده مرورایلدی آنده طلب اولنه (باز جواب انبیاعلیهم السلام (مثنوی) انبیا گفتند فال زشت وبد * از میان جان تان دارد مدد) انبیای عظام علیهم السلام اول قوم شقاوت انجاملرك تطیروتشأم ایلدكارینه جواب ویروب دیدیلركه فال قبیح وبدای مفسدلر سزك جانكز اورتاسندن مدد طوتر وفال بد سزكله بیله‌دركه بو آیت كریمه‌نك مفهومی سزك دخی حسب حالكز اولورنته كم انبیا انا تطیرنا بكم) دین اهل انطاقیه‌یه بویله جواب ویردیلر (قالوا طائركم معكم ائن ذكرتم بل انتم قوم مسرفون) اگرچه بو آیتلر اهل انطاقیه حقنده درامامفهوم سلفك وخلفك احوالنه شامل اولور پس انبیای كزین صلوات الله علی نبینا وعلیهم اجمعین بونلره تفهیم ایچون امثال بسط ایدوب دیدیلر (مثنوی) گر تو جایی خفته باشی باخطر * اژدها در قصد تو از سوی سر) مثلا اگر سن برخطرلو یرده خفته اوله‌سن اژدرها باشك طرفندن سنك قصدك ایدكده اوله (مثنوی) مهربانی مرترا آگاه كرد * زود برجه ارنه اژدرهات خورد) برشفقتلو ومرحمتلو كمسه تحقیقی سنی بوحالدن آگاه ایتدی بویله دیوكه فوری قالق یوخسه اژدرهاسنی یوتدی (م ی) تو بگویی فال بد چون می زنی) فال بد چه برجه * بین در روشنی) سن اگادیرسن سن بنم حقمده نیچون فال بد اورسن اول دیركه فال بدندر قالق كور روشنالقده یعنی خواب غفلت وجهالتدن بیدار اول وجامه خواب شهوتدن قالقوب ظلمت نفسانیه‌دن طشره چیقوب روشنالق عالمی اولان قلب وروح مرتبه‌لرینه یول كوركه بزم دیدیكمز نفس الامرمیدر ویاخود فال بدمیدر (م ی) از میان فال بد خود من ترا * می رهانم می برم سوی سرا * اول بیدار كن اولان كمسه دیركه فال زشتك ایچنده بن خودسنی قورتاریرم وایلتورم سراجانبنه (م ی) چون نبی آگه كننده است از نهان) كو بدید آنچه ندید اهل جهان) چون انبیا علیهم السلام آگاه كننده درنهان ومخفیدن زیرا كه او كوردی اول نسنه‌یی كه اهل جهان آنی كورمدی نته كم حبیب اكرم صلی الله علیه وسلم ابولهبك امرأسنك ارتكاب حطب جهنم قیلدیغنی وكردننده (حبل من مسد) اولدیغنی كوردی وخبرویردی سائر بونی ظاهرنه حمل قیلدی كمامر تفصیلا فی هذا الجلد فی بیان تشبیه بندرام قضانبی نبادن مأخوذ اولدیغی تقدیراوزره نبی‌یه انكچون نبی دیدیلركه امورغیبیه واسرار مخفیه‌دن مخبر اوله وخلقك كورمدیكنی كوره وبیلمدیكنی بیله وآنلره آندن خبرویره (م ی) گر طبیبی گویدت غوره مخور) كه چنین رنجی برارد شورو شر) مثلا برطبیب جسمانی سكا دیسه كه قوروق یمه كه بویله بررنج سكا شوروشر كتورر وسنك وجودكه ضرر یتورر (مثنوی) تو بگویی فال بد چون می زنی) پس تو ناصح را مؤثم می كنی) سن دیرمیسن كه بنم حقمده نیچون فال بد اورسن پس سن ای غافل بحكم (ولكن لا تحبون الناصحين) ناصح اولانی وسكا وعظ قیلنی مؤثم ایلرسن یعنی گناهه منسوب قیلرسن مؤثم اسم مفعول اوقمق من باب التفعيل منسوب الی الاثم معناسنه اولور (مثنوی) ور منجم گویدت امروز هیچ * آنچنان كاری مكن اندر پسیچ) مثلا اگر منجم سكا دیسه كه بوكون هیچ سفر تدارككنده انجلین بركار ایلمه كه یوم نحسدر (مثنوی) صد ره ار بینی دروغ اختری * یك دوباره راست آید می خری) یوز كره اول اخترینك اگری دروغنی كوره‌سن برایكی كره راست كله قبول ایدرسن واكا اعتماد قیلرسن (مثنوی) این نجوم ما نشد هرگز خلاف) صحتش چون ماند از تو در غلاف) بو بزم نجوممز خود هرگز خلاف اولمدی یعنی بزم غیبدن اخبارمز خود كذب ودروغ مرتبه‌سن بولمدی پس آنك صحتی نیچون سندن غلافده قالدی یعنی نیچون پرده وحجاب آلتنه منسوب اولدی (مثنوی) این طبیب وان منجم از گمان * میكنند آگاه وما خود از عیان) بو طبیب واول منجم خود ظن وگمان جهتندن سنی آگاه ایلركه بونلرك علمی تجربه واستدلال ایله دركشف وشهودله دكل بز خود عیاندن مع التحقيق وایقان ایله آگاه ایلرز پس اگا اعتماد برزه مخالفت وعناد نیچون ایلرسن (مثنوی) دود می بینیم وآتش از كران * حمله می آرد بسوی منكران) بز جهنم دخانی وآتشی كناردن كورورز منكرلر وكافرلر جانبنه حمله ایلر كوررز (مثنوی) تو همی گویی خمش كن زین مقال * كه زیان ماست قال شوم فال) سن بزه دیرسنكه بوكونه مقالدن خمش اولكه بزم زیانمزله درشوم فالك مقالی ویاخود شوم فالك قالی دیمك اولور (مثنوی) ای كه نصح ناصحان نشنوی * فال بد باتست هرجا می روی) ای شول كمسه كه ناصحلرك نصیحتنی ایشتمزو آنلرك پندونصیحتیله ایش ایتمزسن طیرت وشأمت سزكله بیله‌در هرنه یره كیدرسكز

خطاب مطلقا نصیحت پذیراولمینلره اولور (مثنوی) افعیی برپشت تو بر می رود * او زبامی بیندش آگه كند) مثال آخر برافعی مثلا سنك ارقه‌ك اوزره كیدر اول نبی ویاخود آنك قائم مقامی اولان ولی برطامدن آنی كورروسنی اگاه ایدر یعنی برموجب اعدی عدوك نفسك التي بين جنبيك نفس اماره مارنی مرشد اولنلرسنك پشتك اوزره حواله اولمش كورورلر كندی عالی اولان مرتبه‌لرندن وسنی آندن آگاه ایدوب تخویف ایدرلر (مثنوی) گوییدش خاموش غمگینم مكن گوییدش خوش باش وخود رفت آن سخن) سن اگادیرسن ایسم اول بنی غمگین ایلمه اول دخی سكا دیركه خوش اول بو سوز خود كتدی ویاخود واقع اولدی (مثنوی) چون زند افعی دهان بر گردنت * تلخ گردد جمله شادی جستنت) چونكم افعی اغزنی كردنكه اوره یعنی صوقه اچی اولور اول حینده سنك ذوق وشادی دیلكلك (مثنوی) پس بدو گویی همین بود ای فلان * چون نه بدریدی گریبان در فغان) پس حقیقت حال ظهوره كلدكده وسكا سوبلنن كلماتك نتیجه‌سی عیان اولدقده وسنك روحك اول مارمعنویدن زهر قهر وبعدی بولدقده اول منبه وناصحه دیرسن كه اشارت وتنبیهك همین بوقدرمیدی ای فلان نیچون بوخصوصده گریبانكی چاك ایلمدك فریاد وفغانده ونیچون كمالیله سعی ومجاهده قیلمدك بزی یقظانده كرك ایدیكه گریبانك فغان ایلمكده یرتیدك (مثنوی) یاز بالایم تو سنگی می زدی) تامرا آن جد نمودی وبدی) یاخود بوقارودن بكاسن برطاش اوریدك تاكم بكا اول جد یعنی ایلك وبدلك كورنیدی (مثنوی) او بگوید زانكه می آزرده‌ئی * تو بگویی نیك شادم كرده‌ئی) اول منبه وناصح دیر انكچون بویله ایلمدمكه بنم سوزمدن رنجیده وبیحضورسن سن اگادیرسن بنی ابوشاد ایلمشسن یعنی بنم دل ازرده اولدیغمی قایرمق ویكا اول حینده اقدام قیلمامق وسنكله اورمامقله بنی ناشاد وغمناك اولمق ایلمشسن سن بنی بویله ایلمكله ابوشادمی ایلمشسن وبوسوز اكا طعن وتعریض اولورنته كم بركسه‌نك باشنه بربلا كلدكده كندی‌یه رفقله ناصح اولان دوسته دیركه آفرین دوستلق بومیدر چونكم بونك بویله ایدوكن بیلدك وبنی نیچون اورمدك بنی ابوشادمی ایلمشسن بوشادلكمی اولسون دیوسویلر (مثنوی) گفت من كردم جوانمردی بپند * تا رهانم من ترا زین خشك بند) اول منبه وناصح دیدیكه بن سكا اول حینده نصحله جوانمردلك ایلدم تاكم سنی بوقید وباغدن خلاص ایلیم خشك بنددن مراد قیودات نفسانیه واغلال دنیویه‌دركه هربری یارامز بنددر خشك بونده یارامز وبی نفع معناسنه استعاره‌در * مثنوی از لئیمی حق آن نشناختی * مایه ایذا وطغیان ساختی) اما سن لئیم ودنیلككدن اول جوانمردلكك حقنی فهم قیلمدك آنی سرمایه ایذا وطغیان دوزدك (مثنوی) این بود خوی لئیمان دنی * بد كند با تو چو نیكو یی كنی) لئیم اولان دنیلرك خویی بو اولورسكا بدلك ایلرچونكم سن اكا ایلك ایلیه‌سنكه دینلمشدر (بیت) اذا انت اكرمت اللئيم تمردا * وان انت اكرمت الكريم تودّدا) (مثنوی) نفس را زین صبرمیكن منحنیش * كه لئیمست ونسازد نیكویش) نفسی بو صبردن منحنی ایله یعنی نفسكی بو ایلكدن منع وحبس ایلمكدن ایكی قات ایله صبر نفسی مشتهاسندن حبس ومنع ایتمكه دیرلر پس احسان ولطف نفسك مشتها ومبتغاسیدر امدی نفسی بو مشتهاسی اولان ایلكدن صبر ومنع ایلمكدن ایكی قات ایله والطف واحساندن بی بهره قویوب آنی مات ایله كه اول نفس لئیمدر ایلك آنی دوزمز واصلاح ایلمز بلكه ایلك ایلسك عاصی ومتمرده اولوركما كان شان اللئيم هكذا عصیان ایلسك مطیعه ومنقاده اولوركما قال ابن الفارض فی حق نفسه (بیت) فنفسی كانت قبل لوامة متى * اطعها عصت وان اعص كانت مطيعتي * فاوردتها ما الموت ايسر بعضه * واتعبتها كي ما تكون مريحتي * فعادت ومهما حملته تحملته * مني وان خففت عنها تاذت) پس مقتضای حكمت وعدالت اولدركه لئیم اولنلره عصیان ومخالفت وكریم اولنلره احسان وملاطفت ایلیه‌سن كه لئیم اولنلره احسان كریم اولنلره عداوت وعصیان موضعنده‌دركما قال بعض الحكما (بیت) فوضع الندى فی موضع السیف بالعلا * مضر كوضع السیف فی موضع الندى) پس عصیانك موضعی لئیم واحسانك محلی كریم اولدیغیچون بیان بیوروب دیرلر (م ی) با كریمی گر كنی احسان سزد * هر یكی را او عوض هفتصد دهد) اگرسن بركریم النفسه احسان ایلسك لایقدر زیرا كریم هربراحسانه یدی یوز عوض ویرر زیرا محل احسان اولان كریمك نفسی (كمثل حبة انبتت سبع سنابل فی كل سنبلة مائة حبة) آیت كریمه‌سنك مفهومینك مظهریدر ولئیمك نفسی (كمثل صفوان عليه تراب فاصابه وابل فتركه صلدا) آیت كریمه‌سنك فحواسنك محلی وطبقیدر پس لئیم محل عذاب الیم ومستحق تخویف وبیمدر (مثنوی) با لئیمی چون كنی قهر وجفا * بنده گردد ترا بس باوفا) زیرا برلئیمه سن چن قهر وجفا ایلسك زیاده باوفا سكا بنده اولور وبونك عكسی اگر مهر ووفا ایلسك اول سكا زیاده قهر وجفا قیلور وبركاب درنده اولورولهذا قیل لا تسمن كلبك فيأكلك پس كفره ومنافقینك نفوسی لئیمه اولوب لطف ورفقه لایق اولمدقلرینه بناء حضرت حق ارحم واشفق اولان جناب مصطفی صلی الله علیه وسلمه كفره ومنافقین اوزره شدت وغلاظت ایلمكله امر ایدوب بیوررلر (یا ایها النبی جاهد الكفار

والمنافقین واغلظ علیهم) که دنیاده بونلره لایق اولان غلظت وشدّت وعقباده لایق اولان عذاب آخردر نته کم بو معنایه
اشارت ایدوب بیوررلر (مثنوی) کافران کارند درنعمت جفا * بازدردوزخ نداشان ربنا) بو آیت کریمه یه اشارتدر
ربنا اخرجنا منها فان عدنا فانا ظالمون) تفسیری ایکنجی جلدده کفتی بینا یاننده کچدی آنده طلب اولنه معنای بیت
کافرلر نعمت ورفاهیت حالنده جفا تخمنی اکرلر زیرا که دنی ولئیملر در آنلره ایلك یاره مز کبرو جهنمده آنلرك نداسی ربنا
دیو تضرع ایلمکدر (حکمت آفریدن دوزخ آن جهان وزندان این جهان تا معبد متکبران باشد که اُتیا طوعا او کرها
بو آیتك تفسیری بو جلدده فسخ عزایم مرخنده ان شاء الله کلورو بو مرخ شریفك وبیان لطیفك معناسی بویله دیمك
اولور که اول جهانك دوزخنك وبو جهانك زندانك خلق اولنمسنك حکمتی اولدر که تا عبادتدن سرکش اولنلرك
معبدی اوله که بر موجب (وما خلقت الجن والانس الا لیعبدون) حق تعالی جن وانسی اختیار ایله طوعا عبادت
ایلمك ایچون خلق ایلمشدر تا عبادت واسطه سیله کسب سعادت ایده لر چونکم طوعا عبادت ایلمکی ترك ایده لر بو دنیاده
یا بلا ومحن زندانته مبتلا اولمغله کرها عبادت ایده لر ویا خود آخرتده سجن دوزخه کرفتار اولمغله عبادت ایدلرلر که
حق تعالی زمین وآسمانه کاك یا طوعا ویا کرها دیو امر ایلدی آنلر (قالتا اتینا طائعین) دیوب آنلر طاعت حقه
طوعا وشوقا کلدیلر پس آنك جوفنده اولان جن وانس خود مجرد عبادت ایچون خلق اولنمشلردر وامر حقه
امتثال ایچون تکلیف قیلنمشلردر اکر طوعا عبادت ایلدیلر سه فبها ونعمت واکر طوعا عبادت ایتمزلرسه کراهتلی اولان
عبادت مقرردر نته کم بو معنایی نظمه کتوروب بیوررلر (مثنوی) که لئیمان در جفا صافی شوند * چون وفا بینند
خود جافی شوند) که لئیم ودنی اولنلر جفا ومحن حالنده وافی وصافی اولورلر چونکم وفا وصفا کوره لر خود ظالم
وجافی اولورلر (م ی) مسجد طاعاتشان پس دوزخست * پای بند مرغ بیکانه فخست) پس آنلرك طاعتنك مسجدی
دوزخدر زیرا بیکانه قوشك ایاغنك باغی فخدر اکر طوعا مطیع اولمزسه کرها اولور (مثنوی) هست زندان صومعهٔ
دزد لئیم * کاندروذا کرشود حق را مقیم) زندان دزد اولنلرك ولئیم بی مرّوتلرك عبادتخانه سیدر که اول زندان
ایچره ذاکر اولورلر حضرت حقی دائما (مثنوی) چون عبادت بود مقصود از بشر * شد عبادتکاه کردن کش سقر)
چونکم بشردن مقصود عبادت ایدی عبادتدن کردنکش اولان کمسه لرك عبادتکاهی جهنم اولدی کما قال الله
تعالی (ادعونی استجب لکم ان الذین یستکبرون عن عبادتی سیدخلون جهنم داخرین) یعنی ای انسان بکا دعا ایلیك
دعادن مراد عبادتدر بن سزك ایچون قبول ایلیم تحقیقا شول کمسه لر که بکا تضرع وعبادتدن مستکبر اولدیلر
عن قریب جهنمه ذلیل وخور اولملری مقرر اولدیغی حالده داخل اولورلر (مثنوی) آدمی را هست در هر کار دست *
لیك ازو مقصود این خدمت بدست) آدم ایچون هر ایشده قدرت وقوّت اولدی ولکن اول ادمیدن مقصود بو خدمت
الهی اولدی که ما خلقت لهی اولدر (م ی) ما خلقت الجن والانس این بخوان) جز عبادت نیست مقصود از جهان) سورهٔ
ذاریاتده اولان آیت کریمه یه اشارت بیوررلر قال الله تعالی (وما خلقت الجن والانس الا لیعبدون) یعنی بن جن وانسی
خلق ایلمدم الا بکا عبادت ایلملرندن اوتری بعضلر یعرفون وبعضیلر یوحدون ایله تفسیر ایلملرنده نکته معرفتسز
وتوحیدسز عبادت صحیحه اولمزو سزك جهله اولان عبادتکز قبول مرتبه سن بولمزو عبادتدن مقصود توحید
ومعرفتدر ومعرفت رب عبادتی مستلزم اولوردیکی اشعار قیلور پس اکر سؤال اولنورسه بویله دیو که حق تعالی
هر کسی بر کار ایچون خلق ایتمشدر وهر کس کندویه متیسر اولان خدمت وکاری هر نه ایسه آنی تحصیل ایتمش
وآنی اشلمشدر پس انساندن مقصود اولان خدمت وکار عمله کتوردیکی اولمزمی وما خلقت لهی دخی کار وکردار ایچون
اشلدیکی اولمزمی کتابی تمثیل ایتمکله جواب بیوررلر یعنی مقصود اصلی وغرض کلی هر کسك اشلدیکی کار وکردار دکلدر
ودخی انکچون مخلوق اولمشدر بلکه انسانك خلقتندن مقصود کلی بالاصاله حق تعالی یه طوعا عبادت ایلمکدر
اما کار وعمل اشلمسی مقصود اصلی دکل بلکه اول کارلره قابلیتی اولدیغی جهتدن آنلر ایچون بالتبع استعمال واستخدام
اولنور ولهذا اکچن مقصود اصلی اولان خدمت خالقی ترك ایلسه مؤاخذه وعقوبته مستحق اولور وغیری خدمت وعملی
ترك ایلسه حسابه وعقابه مستحق اولمز ونیچون آنی ایلدلئ دیو حق تعالی آنی مؤاخذه قیلمز بو مقدمه معلومك اولدیسه
پس انسانك مخلوق اولمسندن مقصود کلی خالقنه عبادت ایلمك اولور غیری کارلره دخی قابلیتی حسبیله استخدام
واستعمال قیلنور مثلا (مثنوی) کرچه مقصود از کتاب ان فن بود * کر توش بالش کنی هم می شود) یعنی فی المثل
اکرچه کتابدن مقصود اصلی اول فن اولور که آنك درونده مثبت ومکتوبدر اکر سن اول کتابی یاصدق ایلیوب باشك
آلتنه آله سن هم قابل اولور (مثنوی) لیك ازو مقصود این بالش نبود * علم بود ودانش وارشاد وسود) ولکن اول
کتابدن مقصود بو یاصدق ایلمك اولمدی مقصود آندن علم اولدی ودانش وارشاد وسود ایلمك اولدی کذلك وجود نسخهٔ

انسانیه دن مقصود اصلی اولانی ترك لازم کلور مثلا (مثنوی) کر تو تیغی ساختی شمشیررا * بر کزیدی بر ظفر ادبیررا)
اکر سن فی المثل بر میخ دوزد کسه شمشیر نصرت وظفر اوزره ادبارهز یمتی اختیار ایلدك زیرا شمشیر اعدایه ظفر
ونصرت ایچون مصنوع اولمش بر آلتدر اکرما صنع لهن قویوب میخ ایلسك افضل واولایی ترك ایدوب اخس وادنایی
اختیار ایلمش اولورسن (مثنوی) کرچه مقصود از بشر علم وهدیست * لیك هر یك آدمی را معبدیست) اکرچه جمیع
بشرك مخلوق اولمسندن مراد علم وهدایت ومع الاختیار عبادت وطاعتدر ولیکن هر بر نوع آدمی ایچون کندیلرك
قابلیت واستعدادلری حسبیله بر معبدی واردر (مثنوی) معبد مرد کریم اکرمته * معبد مرد لئیم اسقمته) اکرمته
واسقمته مصدر موقعنده واقع اولمش خطابدر اکرمك واسقمك به منزله سنده در ضمیر اول مرد کریمه ثانی مرد لئیمه
راجعدر وخطاب بونده محل احسان واکرام ومستحق اسأت واسقامی بیلمك استین کمسه یه در لا علی التعین معنی اولدر که
ای محل اکرامی بیلمك استین کمسه مرد کریمك معبدی یعنی آلت عبادتی سنك اکا اکرام ایلمکلکدر که سنك
اکا احسان واکرامك خدمت وعبودیتنه سبب آلتدر ومرد لئیمك سبب عبادتی سنك آنی مقیم وخسته دل قیلمقلغکدر
زیرا اکا اکرام ایلسك سبب معصیت اولور واسقام ایلسك آلت عبادت اولور معبد بو محلده کسر میم ایله اسم آلتدر
شراح فتح میم ایله قیاس ایلدکلرندن حقیقت معنایه واصل اوله مامشلردر فلبتأمل (مثنوی) مر لئیمانرا بزن تا سر نهند *
مر کریمانرا بده تا بر دهند) تحقیقا لئیم اولنلره اور تا که باش قویه لر ومطیع ومنقاد اوله لر که آنك آلت طاعتی اکا ضرب
ایتمکدر وتحقیقا کریم اولنلره ویر تا نفع وثمره ویره لر که احسان ایلمك وعطا ویرمك سبب عبادت وطاعت وآلت انقیاد
وخدمت اولور (مثنوی) لاجرم حق هر دو مسجد آفرید * دوزخ انهارا واینهارا مزید) لابد حضرت حق وحکیم
مطلق هر ایکی مسجد اولان خانه لری خلق ایتدی یعنی دوزخی اول لئیم اولنلر ایچون وبو کریم اولنلر ایچون
مزید نعمت یاراتدی (مثنوی) ساخت موسی قدس در باب صغیر * تا فرود آرند سر قوم زحیر) وخلیفهٔ حضرت حق
اولان موسی علیه السلام حضرتلری دخی قدس شریفده کوچك قپو دوزدی در قدس تقدیر بندر تا ایچ آغریسی
قوم باشلرنی آشغه کتوره لر وکندیلری مرتبه را کعینه یتوره لر نوعا تواضعله متصف اوله لر وکبر ونخوتی ترك قیله لر زیرا
باب واسعه مستویا بلا انحناء داخل اولمقده صورت استعلا واردر پس انبیا علیهم السلام واولیای عظام صورتا استعلایه
مشابه اولان صورت وحالتدن بیله اجتناب ایلمشلردر قانده قالدیکه صفت کبر ونخوته راضی اوله نته کم بو حدیث شریفدن
معلوم اولور که صورتا اولان استعلا وکبرایله جائز دکلدر (عن ابی هریرة رضی الله عنه قال کان النبی صلی الله علیه وسلم
وجیوشه اذا علوا الثنایا کبروا واذا هبطوا سبحوا فوضعت الصلوة علی ذلك الحدیث حضرت صدر الدین القنوی
بو حدیث شریفك شرح وایضاحنده دیر که تحقیقا رفعت وارتفاع واستعلا اکر صورتا وظاهرا اولورسه صورت اولور
واکر معنا اولورسه تکبرك معناسی اولور وقتا کم ثنایا اوزره صعود یعنی یوکسك ومرتفع یره عروج ایلمك استعلادن
بر نوع اولدیسه وترفع وتکبرلکه مشابه کلدیسه مرتفع وعالی یرده تکبیر ایلمك مسنون اولدی وحضرت نبی
علیه الصلوة والسلام وآنك جیوشنك لسانلرندن الله اکبر الله اکبر لا اله الا الله والله اکبر دیمك ظهوره کلدی
ونبوّتا کم حقك ذات شریفه سنه مخصوص اولان کبریالق صفتنده صورتا مشترك اولمق توهمی مندفع وزائل اوله وچون
بر الچق یره نزول وهبوط ایلسه لردی تسبیح ایدرلردی یعنی سبحان الله وسبحان ربی العظیم وسبحان ربی الاعلی دیرلردی
وبونك سری بودر که (وهو معکم اینما کنتم) بیوردی پس چون بر ایمان ایلسك که اول بزمله در هر حالده وهر مکانده
لازم کلور که هبوط ونزول حالنده دخی بیله پس حضرت حقی تحت وهبوطدن تنزیه لازم اولور زیرا حضرت حق
جهاتده مقید اولمقدن منزهدر اول جمیع جهاتی محیطدر پس صلوت دخی بونك اوزرینه وضع اولندی یعنی قائم
ومستوی اولدیغك وقتده الله اکبر دیرسن تا کم صورتا اولان ترفع واستعلاده مشترك اولمق توهمنی دفع ایلمکدن
اوتری وراکع وساجد اولدیغك وقتنده تنزیه ایلرسن وهبوط وتحت وجهاتله مقید اولمقدن تقدیس قیلرسن پس
بو حدیث شریفدن منفهم اولان معنی بودر که استوی صورت کبر واستعلا اولور وانبیا علیهم السلام امتنی صورتا اکبر
واستعلادن بیله نهی قیلورلر پس حضرت موسی علیه السلام قدس شریفك حصارینك سورنك قپوسنی انکچون
صغیر دوزدیکه تا اول معنا متکبر اولنلر وخضوع وتذللی ترك قیلنلر باب صغیره داخل اولدقلری حالده راکعین
وساجدینه متشبه اوله لر پس بر موجب حدیث شریف من تشبه بقوم فهو منهم نوعا تشبه ایله راکع وساجد اولنلرك
نوابندن بهره بوله لر اول قومده ایسه اختیارلریله خضوع وتذلل ایلمك یوق ایدی وکبر ونخوت صفتلری آنلرده
چوق ایدی نته کم بیوررلر (مثنوی) زانکه جباران بدندی سرفراز * دوزخ ان باب صغیرست ونیاز) انکچون حضرت
موسی علیه السلام اول باب صغیری دوزدیکه اول قوم جبارلر ایدیلر وسرکش وکردنکش ایدیلر تا اول باب صغیره

متذلل اولدقلری حالده داخل اوله‌لر پس عبادت حقدن متكبر وسركش اولنلره دوزخ اول باب صغیر كبیدر
ونیاز قپوسیدر كه اكا طاعت حقدن مستكبر اولنلر خوار وحقیر اولدقلری حالده عن قریب داخل اولورلر كما قال الله
تعالى (ان الذین یستكبرون عن عبادتی سیدخلون جهنم داخرین (بیان آنكه حق تعالى صورت ملوك را سبب
مسخر كردن جبارانكه مسخر حق نباشد ساخته است چنانكه موسى علیه السلام باب صغیر ساخت بر ربض قدس
جهت ركوع جباران بنی اسرائیل وقت در آمدن كه (ادخلوا الباب سجدا وقولوا حطة) بو سرخ شریف
وبو بیان لطیف آنك بیانیدر كه حق تعالى ملوكك صورتنی مسخر حق اولمین جبارلری مسخر ایلمسنك
سببی دوزمشدر انجلین كه موسى علیه السلام حضرتلری قدس شریفك حصار دیواری اوزره بامر الله باب صغیر
دوزدی بنی اسرائیل جبارلرینك ركوعی جهتندن اوتری قپودن ایچرو كلك وقتنده كه (ادخلوا الباب سجدا
وقولوا حطة) بیورلدی سورۀ بقره ده اولان آیته اشارتدر (واذ قلنا) ای اذكروا یا بنی اسرائیل وقت قولنا
(ادخلوا هذه القریة) داخل اولك بعد خلاص التیه شو قریه یه قریه دن مراد بیت المقدس اوله ویاخود قریۀ ایلیا كه
قریب بیت المقدسده در ویاخود اریحا كه قریۀ جبارانذر (فكلوا منها) ای من طعام القریة وثمارها حیث شئتم)
هر نه دنكه دلیه سز (رغدا) ای واسعا بلا مضایقة ولا مزاحمة نصبی مصدر یه اوزره در ای اكلا واسعا
وادخلوا الباب سجدا) ای باب القریة سجدا حالدر وساجدلك جمیعدر بابه دخوللری حینده سجده ده اوله‌لر شكرا لله
وتواضعا له (وقولوا حطة) على وزن جلسة من الحطة مبتدای محذوفك خبریدر ای مسئلتنا حطة وامرك حطة وقرئ
بالنصب على الاصل یعنی حطت عنا ذنوبنا حطة او على انه مفعول قولوا ای قولوا هذا الكلام وحضرت على كرم الله
وجهه بیورمشلر كه حطه بسم الله الرحمن الرحیم در وعكرمه بیورمشلر كه حطه لا اله الا الله كلمه سیدر وبعضیلر
حطه استغفر الله دیمكدر دیمشلر بو تقدیرجه قولوا دیك سز حطه بزدن براق بزم كناهلریمزی (نغفر لكم خطایاكم
ای بسجودكم ودعائكم نافع یا ایله قرائت ایتمش وابن عامر تا ایله على بناء المفعول (وسنزید المحسنین) شول كمسه كه
محسنیندن اوله بو كلمه آنك ثوابنك زیاده لكنه سببدر وشول كمسه كه مسیئلردن اوله بو كلمه اكا توبه ومغفرتدر (مثنوی
انچنانكه حق ز كوشت واستخوان) از شهان باب صغیری ساخت هان) انجلین كه حق تعالى حضرتلری اتدن وكمكدن
پادشاهلردن بر كوچك قپو دوزدی اكاه اول باب حقه نسبت بونلرك ذاتی بر باب صغیر منزله سنده در (مثنوی) اهل دنیا
سجدۀ ایشان كنند) چونكه سجدۀ كبریا را دشمنند) اهل دنیا پادشاهان جهانه سجده ایدرلر چونكم عظمت وكبریا صاحبی
اولان حضرت حقك سجده سنه دشمندرلر یعنی طبعا وحالا حق تعالینك عبادتنی سومیجكلردر پس حق تعالینك
عبادتنی سومین آنك عبادتنه دشمن اولور (مثنوی) ساخت سركینه دانكی محراب شان * نام آن محراب میر وپهلوان)
حق تعالى حضرتلری بر سركینه دانجغی اول اهل دنیایه محراب ایلدی سركیندان محل نجاسته دیرلر كاف تصغیر
تحقیر ایچوندر ویا حرف وحدت ایچون اولور اول نجاست محلجكی اولان محرابك نامی امیر وپهلوان وصاحب دولت وملوك
جهان واشراف زماندر (مثنوی) لایق این حضرت پاكی نه اید * نیشكر پاكان شما خالی نیید) بو بیت شریف
عبدۀ اكابر جهان اولان اهل دنیایه خطابدر بیورورلر كه ای عبدۀ سلاطین وخادمان محل سركین بو پاكه منسوب اولان
حضرتك لایق دكلسز كه ان الله طیب لا یقبل الا الطیب بیورلمشدر پاك اولانلر نیشكر وسز خالی قامشسز یعنی ماسوادن
پاك وطاهر اولان ومخلوقدن امید ورجایی قطع ایدوب بالكلیه حضرت حقه محبت وعبادت قیلان اولیا وصلحانك
هر بری شكر قامشیدر كه درونلری شكر روحانی ولذات ربانی ایله طولودر یعنی سز حلاوت وطاعت ولذت محبتدن
خالی قامشلرسز بوریا قامشلری كبی بونده بر وجه دخی جائزدر یعنی نی شكر كانلردر یعنی درونی حلاوت طاعتله پر اولان
صلحا دائم معدن حقیقتله دروسز اندن خالی بوریا قامشی سز اما اولكی وجه بوندن الطفدر اما وجه ثانی اولیدر
واولكی وجه لطافتدن خالی وتحقیقدر نی شكر مفرد وپاكان جمع اولدیغی ایچون دین شارح مفردلك على سبیل البدل
جمعك هر برینه اطلاق اولندیغی بیله ممشدر زیرا معنی پاكلرك هر بری نیشكر در دیمك اولور (مثنوی)
آن سكانرا این خسان خاضع شوند * شیررا عار است كورا بكروند) اوسكاره بو خسلر خاضع ومتواضع اولورلر چن شاهلر
وبكار ظالم اولسه سكلر كبی اولورلر وآنلره خاضع ومتوالی اولان اخس وادنی اولوروا كردی وار ایسه برموجب حدیث
من اكرم غنیا لغناه فقد ذهب ثلثا دینه دینك اوچ بولوكدن بر بلوكی زائل اولور شیره عیب وعاردر كه اكا بو خسلره
میل ایده لر وخدمت وطاعت بولنه كیده لر زیرا خسان وسكان ایله ارسلانك ما بیننده وجه مناسبت یوقدر زیرا (الطیبات
للطیبین والطیبون للطیبات) وكذلك (الخبیثات للخبیثین والخبیثون للخبیثات) در پس خبیثك طیبه میل
وتصدیق ایلمسندن طیب اولان شیر حقیقته وآنك عالم وخادمی اولان پیر طریقته شین وشنار اولور وآنك میل ومحبتندن

اكا عار كلور (م ى) كربه باشد شحنۀ هر موش خو * موش كه باشد تا ز شیران ترسد او) كربه اولور هر موش خویك شحنه
وحاكمی یعنی هر فاره طبیعتلو حریصك حاكم وضابطی كربه كبی بر حیوان سیرت كمسه اولور واو موش صفت اولان اهل
صورت آندن قورقار واكا خدمت قیلور موش طبیعت اولان انسان كیم اوله كه تا شیران حقیقت اولان پیران طریقتدن
ترسان اوله فی الواقع اول موشلر شیرلردن خوف ایتمزلر اما كربه دن بر مرتبه قورقارلر كه آنك خوفندن حضورله یاتمزلر
كذلك اهل دنیا حضرت خدادن وآنك خلفاسی اولان انبیا علیهم السلام واولیای عظامدن خوف ایتمزلر اما كندیلره
حاكم ومسلط اولان كربه طبیعتدن بر مرتبه قورقارلر كه آنلرك خوفندن حضورله یاتمزلر (م ى) خوف ایشان از كلاب
حق بود * خوفشان كی ز آفتاب حق بود) موش طبیعت اولان اهل صورتك خوفی حضرت حقك كلابندندر آنلرك
خوفی آفتاب حقدن قچن اولور آفتاب حقدن مراد حضرت حقك ذات شریفی اولسه ده جائزدر ونبی وولینك وجودلری
اولسه ده جائزدر كه بونلر دخی حق تعالى حضرتلرینك كونشلریدر (مثنوی) ربی الاعلاست ورد آن مهان * رب ادنی
در خور این ابلهان) بو اولولرك وایچی علوم وعرفانله طولولرك وردی ووظیفه سی ربی الاعلى دركه اول واحد قهار اولان
مالك حقیقیدر بو ابلهان دنیانك لایق ادنی اولان ربدر یعنی مالك ومربیسی مجازیدر كه مراد اكابر واغنیا وملوك
وامرادر كه اهل دنیا بونلری رب اعلى مرتبه سنده بیلمشلردر ولهذا رب اعلانك امرنی وعبادتنی ترك ایدوب آنلره خادم
وعابد اولمشلردر بو كلام شول ابلهلره كوره اولور كه خدمت ایلدیكی مخدومنی مستقلا مانع ومعطی وضار ونافع بیله
اما كندی كبی آنی دخی بر بندۀ عاجز بیلورسه واكا انجق بالضروری مجرد رزقنه سبب ووسیله اولدیغیچون خدمت
قیلورسه وامر خدایه مطیع ومنقاد اولورسه بو تقدیر اوزره رب اعلانك بنده سی اولور ولكن اكا بحسب الظاهر رزقنه
سبب اولدیغیچون خدمت قیلور بو سوز اكا كوره اولمز (مثنوی) موش كی ترسد ز شیران مصاف * بلكه آن آهو یكان
مشك ناف) موش طبیعت اولان دنی سیرت قچن مصاف شیرلرندن قورقار یعنی نفس وشیطان مصافنك ارسلانلری
اولان انبیا واولیادن ارباب دنیا واصحاب هوا قچن قورقارلر یعنی آنلردن خوف وخشیت بونلرك شاننده دكلدر بلكه
اول مشك ناف اولان اهو یكان خوف وخشیت ایدرلر یعنی بعض نسخه ده اهو تكان واقع اولمشدر یعنی اهو كیدشلی
كمسه لر آنلردن خوف وخشیت ایدرلر مشك ناف اولان آهولردن مراد خدای متعال شانه وانبیا علیهم السلام
واولیای عظامك مراتبنه عالم اولان ودرونلری مشك عرفانله طولان كمسه لردر زیرا خوف وخشیت علمدن حاصل اولور
ولهذا قال الله تعالى (انما یخشى الله من عباده العلماء) وهر كیمك كه علمی زیاده در آنك خوف وخشیتی زیاده در كما قال
النبی صلى الله علیه وسلم انا اعلمكم بالله واخشاكم لله پس اللهدن خشیت شیران خدا اولان انبیا واولیادن خشیتی مستلزم
وكذلك شیران خدادن خشیت اللهدن خوفی مستلزم اولور (مثنوی) رو بپیش كاسه لیس ای دیك لیس * نوش خداوند
وولی نعمت نویس) پس عبدۀ اكابر واغنیاء اولنلره توبیخا بر وجه استهزا تهكم جواب ایدوب بیورورلر ای چولمك یلایجی
یوری كاسه یلایجینك قتنه سن آنی كندیكه خداوند وولی النعم یازو آنی كندیكه منعم ورب دوزسن زعم ایلرسنكه آنلره
اطاعت وخدمت ایچون مخلوق اولدك پس ربك امرنی وطاعتنی ترك ایدوب آنلره خدمت قیلدك سن عقلك باشكه
كتور كندیكی خدا بنده لرینك زمره سنه یتورتا كندلك كبی فقیره اسیر اولمقدن آزاد اوله سن وحضرت حقه عبادت
وطاعت ایتمكله سعادت بوله سن دیمك اولور (مثنوی) بس كن ار شرحی بكویم دور دست * خشم كیرد میر وهم
داند كه هست) پس بر طریق تجرید كندی وجود شریفلرینه خطاب ایدوب بیورورلر خاموش اول وبو كونه سوزدن
سكوت قیل اكر بو خصوصده بر دور دست یعنی اوزون واوزاق بر شرح سویلرسم میر وحاكم خشم طوتار وهم بیلور كه
بو حالت كندیده واردر وبو ذكر اولنان صفت ذاتنده موجود اولمشدر پس قوت غضبیه بونلره بر مرتبه غالبدر كه
اهل حقك سوزنی استماعه تحمللری یوقدر اكر صفت قبیحه لرینه متعلق بر اهل حق صراحة بر سوز سویلیه آنلرك
غضب طوغمسی مقرردر (م ى) حاصل ان آمد كه بد كن ای كریم * با لئیمان تا نهد كردن لئیم) حاصل كلام وخلاصۀ مرام
بو كادیكه ای كریم اولان كمسه سن بدلك ایله یعنی جفا وخشونت قیل لئیم اولنلره تا كیم لئیم كردن قویه ومعتاد اولوب
امر حقه اویه (م ى) با لئیم نفس چون احسان كند) چون لئیمان نفس بد كفران كند) كریم اولان كمسه لئیم اولان نفسه
چونكم احسان ایلیه لئیملر كبی نفس بد كفران ایلر وطغیان قیلور ولهذا قال علیه السلام اخشوشنوا واخشوشبوا
وامشوا حفاة عراة ترون الحق بقلوبكم وتخلصوا عن شر نفوسكم اخشوشنوا دیمك جاهدوا النفس بالخشونة
بمخالفة هواها دیمكدر واخشوشبوا دیمك ای اجعلوها كالخشبة الیابسة بالمجاهدة دیمكدر وحفاة عراة یورویك دیمك
ملابس كونیه دن مجرد اولدیغكز حالده طریق حقده یورویك تا بصر بصیرتله حقیقی كوروب نفسلریكز شرلرندن
امین اوله سز دیمك اولور (مثنوی) زین سبب بد كاهل محنت شاكرند * اهل نعمت طاغیند وماكرند) بو سببدن اولدی كه

اهل محنت شاکرلردر واهل نعمت طاغیلردروما کرلردریعنی مکر وحیله صاحبلریدر بو بیت شریف اکثره بناء
دینلمشدر (مثنوی) هست طاغی بکلر زرین قبا ✱ هست شاکر خستهٔ صاحب عبا) طاغی وباغی زرین قبالی
بکلر اولدی اکثر یا خستهٔ صاحب عبا شاکر اولدی اکثر یا اغنیاده شاکر قلیلدر وفقراده طاغی وماکرانلره نسبت
ینه قلیلدر اولدیغی تقدیرجه ده ظلمی ومکری کندویه ایلرلر (مثنوی) شکر کی روید زاملاك ونعم ✱ شکر می روید
زبلوی وسقم) املاك ونعمدن شکر چقمز بلکه املاك ونعم صاحبنی کندی یه مشغول ایدر واکثری (ان الانسان لیطغی
ان رآه استغنی) مقتضاسنجه غنا کوردکجه عصیان وطغیان معتنه کیدر (ولو بسط الله الرزق لعباده لبغوا فی الارض
آیت کریمه سی بو معنایه دلالت ایدر بودخی اکثره بناء دینلمشدر شکر بلوی وسقمدن بتر زیرا بلا وسقامت نفس امارهنك
عصیان وطغیانن کسر ایلر وتضرع ونیازه سبب اولور وحضرت حقه قریب قیلر پس قلبا وقالبا خ عبادت اولان
رجا وتضرعه باشلر ولسان ایله دخی یارب یا کریم دیو مناجاته قیلور پس بلوی وسقامت ادنی مرتبه بوکونه شکری
منبت اولور خلاصهٔ کلام اولدرکه نعمت ودولتك اکثر شاننده درکه منبت کفران وطغیان اولور سبب طاعت
شکران اولمسی آز اولور وکذلك بلا وسقامتك شاننده درکه اکثر منبت شکر وطاعت اولور سبب شکایت وباعث ضلالت
اولمسی آز اولور پس بو مناسبتله اهل فقرلك بوقلقدن بولدقلری ذوق ولذتك بیانه شروع ایدوب بیورر لر (قصهٔ عشق
صوفی بر سفرهٔ تهی (مثنوی) صوفیٔ بر میخ روزی سفره دید ✱ چرخ میزد جامها را می درید) برکون برصوفی میخ اوزره
برسفره کوردی وجده کلوب رقص اوردی جامه لرنی یرتدی (مثنوی) بانك می زدنك نوای بی نوا ✱ قحطها ودردها را
نك دوا) اشته ازقسز ونعمت سزلك نعمتی ونصیبی دیو بانك اوردی وصیحه قیلدی قحط وغلالره ودرد وبلالره اشته دوا دیو
مثنوی) چونکه درد وشورا وبسیار شد ✱ هرکه صوفی بود با او یار شد) چونکم اول صوفینك درد وشوری وجوش
وسروری چوق اولدی هر شول کسه که صوفی ایدی انکله یار اولدی نته کم شرط طریقتدرکه برکسه وجده کاسه
غیر یاران اکا نشیها یارانه لروانکله تواجد قیله لر (مثنوی) کخ کخی وهای وهو بی میزدند ✱ تا که چندی مست
وبیخود می شدند) بو صوفیلر کخ کخ وهای وهوی اوردیلر کخ کخ بونده ذوق وشوقی مؤدی اغز صوتیدر یعنی اذواق
واشواقی مشعر اصوات وهای وهوی ووجد وحالات قیلدیلر ونیجه قات مست وبیخود اولدیلر یعنی برقاچ کره
محو اولوب صحوه کلدیلر (مثنوی) بو الفضولی کفت صوفی را که چیست ✱ سفرهٔ او یخته وزنان تهیست) بونلر صحوه
کلدکدنصکره بر بو الفضول بونلرك حالندن غافل بر سبیل طعن وانکار صوفی یه ایتدی ندر بر سفره اصلمش ناندن خالیدر
یوق بیره وجد وشوقك اصلی ندر (مثنوی) کفت رو رو نقش بی معنیستی ✱ تو بجو هستی که عاشق نیستی)
تا آخر بیانه دك اهل فنانك بوقلقده بولدقلری ذوق نعمتی صوفی لساندن اصحاب وجوده تعریض طریقیله
بیان بیورر لر صوفی اول ظاهر بین اولان بو الفضوله دیدیکه یورو یورو سن بر بی معنی نقش وصورتسن وارلغی
وارسن استه که عاشق دکلسن العشق میل بلا نیل دین عاشقلرك مذهبی اوزره مجرد بر میل ومحبتدرکه مرادی
نیلی مراد دکلدر (مثنوی) عشق نان بی نان غذای عاشقست ✱ بند هستی نیست هر کو صادقست) نانسزنانك
عشقی عاشقك غذاسیدر یعنی مرادسز مراد عاشقك غداسیدر عاشق همیشه بی وجود وبی مراد اولمقدر وارقیدنده
دکلدر هر شول کسه که عشقده بولنده صادقدر (مثنوی) عاشقانرا کار نبود با وجود ✱ عاشقانه هست بی
سرمایه سود) عاشقلرك وجودله کاری اولمز عاشقلره سرمایه سزلك وبی وجودلك سود اولدی (بیت) ارید وصاله
ویرید هجری ✱ فاترك ما ارید لما یرید) دینلر بو معنایه اشارت قیلدی (مثنوی) بال نی وکرد عالم می برند ✱ دست نی
وکوز میدان می برند) بونلر بی پروبال عالمك اطرافنده اوچرلر الری یوقطو بی میداندن قپارلر یعنی عقل وفکر
وخیالکه بو وجود موهومینك پروبالی کبیدر آنی ترك ایدوب وحضرت حقك قوت وقدرتیله وعلم وحکمتیله
متخلق اولوب عقل وخیال جناحیسز قوت حقانیه ایله اطراف عالمده پرواز ایدرلر وبی دست وجارحه سعادت
ووصلت طوبن میدان عالمدن قپارلر (مثنوی) آن فقیری کو ز معنی بوی یافت ✱ دست ببریده همی
زنبیل بافت) اول فقیر وبی وجود که معنادن رایحه بولدی آلی کسلمش همیشه زنبیل اوردی مقصود سالف الذکر شیخ
اقطع زنبیل باف حضرتلریدرکه بو جلدك اوائلنه قریب حکایه سی مرور ایلدی آنده طلب اولنه (مثنوی)
عاشقان اندر عدم خیمه زدند ✱ چون عدم یک رنك ونفس واحدند) عاشقلر عدم ایچره چادر اوردیلر بونلر عدم کبی
یکرنك ونفس واحددرلر عدمدن مراد مطلق عدم دکلدر بلکه عدم اضافیدر یعنی بو عالم ظاهره اضافتله منعدم اولان
عالم معنادرکه عشاق الهی آنده مقام طوتدیلر بو معنا ایله یکرنك اولوب نفس واحد اولدیلر (مثنوی) شیرخواره کی
شناسد ذوق لوت ✱ مر پری را بوی باشد لوت وپوت) شیرخواره اولان طفل نجه لوت ذوقن اکلر یعنی شیر زمینه

مبتلا اولان طفل طریقت نجه فهم ایلر یعنی ایلمزکه آنك غداسی دکلدر تحقیقا پرینك لوت وپوتی رایحهٔ طیبه اولور پری
جنك ارواح طیبه صاحبلرینه دیرلر که بونلرك غداسی روایح طیبه در نته کم جندن عفاریت وشیاطینك غدالری دخی
روایح خبیثه وروث وفرث وعظام نجسه در نته کم عفریت سیرت وشیطان طبیعت اولان ارواح خبیثهٔ انسانیه نك
دخی غداسی حرام وبی اعتبار ما یؤل الیه روث وفرث ونجس اوله جق طعامدر وپری خصلت وملك سیرت اولان
ارواح طیبهٔ انسانیه نك غداسی حلال اولان اقوات طیبه ومعارف الهیه وحکم ربانیه واذواق روحانیه
واشواق سبحانیه در مهاد ارضده دخی شیرخوار مرتبه سنده اولان طفل فی الحقیقه بوکونه لوتك ذوقن
فهم ایلر تا ملك کبی نظیف وپری کبی لطیف اولمینجه بو غدالردن آرزو آله مز (مثنوی) آدمی کی بو برد از بوی او ✱
چونکه خوی اوست ضد خوی او) آدم اوغلی نجه رایحه ایلتور یعنی رایحه الور پرینك رایحه سندن چونکم آدمینك
خویی پرینك خوینك ضدیدر اول جهتدنکه آدم جسم کثیف صاحبی ولقمه خواردر وپری جسم لطیف صاحبی
واکل وشربدن بیزاردر (مثنوی) یابد از بوان پریٔ بوی کش ✱ تو نیابی ان زصد من لوت خوش) اول رایحه جذب
ایدیجی پری رایحه دن بولور اول ذوقیکه سن آنی یوز بطمان لطیف وخوش لوتدن بوله مزسن کذلك عشاق بوقلقدن
اولقدر ذوق بولورلرکه سن آنی طوقلقدن بولمزسن (مثنوی) پیش قبطی خون بودان آب نیل ✱ آب باشد
پیش سبطی وجمیل) قبطینك اوکنده اول آب نیل خون اولور وجمیل اولان سبطینك قتنده آب شیرین اولور یعنی
فرعون نفسه تابع اولان قبطی مذهبلرك اوکنده بو آب زلال عشق ومحبت ومعرفت وحکمت خون کبی حقیر ودون
اولور وموسیٔ روحه تابع اولان سبطی مشربلرك قتنده آب نیل وشراب زنجبیل کبی لطیف وخوشکوار اولور نته کم
جلد اولك حکایه سنده مرور ایلدی آنده طلب اولنه (م ی) جاده باشد بحر زاسرائیلیان) غرقه که باشد ز فرعون عوان
بحر طریق واسع اولور اسرائیلیلردن نته کم حضرت موسی علیه السلام مع توابعه اون ایکی سبطله دریای قلزمدن عبور
ایلدیلر وبحر آنلره طریق واسعه اولدی وفرعون ظالمه غرقه که اولدی نته کم فرعون مع عساکره بونلرك
عبورن کوروب کندی وعسکریله بونلر کبی بجرم دیو زعم ایدوب بونلرك اردنه دوشوب جمله سی در یا یه کیردکارنده
بحر بونلری بوروب قومنك دخی هلاکنه سبب اولدی نته کم حق تعالی حضرتلری سورهٔ طه ده بو قصه دن
خبر بیوردی (ولقد اوحینا الی موسی ان اسر بعبادی فاضرب لهم طریقا فی البحر یبسا لا تخاف درکا ولا تخشی
فاتبعهم فرعون بجنوده فغشیهم من الیم ما غشیهم واضل فرعون قومه وما هدی) پس معلوم اولدیکه بر قومه میسر
اولان بر قومه اولمدی وبر کسه نك برشیدن بولدیغی بر آخر کسه بولمدی نته کم بو معنایی اثبات ایچون بیورر لر مخصوص
بودن یعقوب نبی علیه السلام بچشیدن جام حق ازروی یوسف علیه السلام وکشیدن بوی حق ازبوی یوسف وحرمان
برادران ازین هردو (مثنوی) انچه یعقوب ازرخ یوسف بدید) خاص اوبدان باخوان کی رسید) اول حالت ذوقیکه
یعقوب علیه السلام حضرتلری یوسف علیه السلام حضرتلرینك یوزندن کوردی اکا مخصوص ایدی اول حالت
اخوان یوسفه نجن یتشدی یعنی آنلره بو ذوق واصل اولمدی (م ی) این زعشقش خویش درچه میکند ✱ وان بکین
از بهر او چه میکند) بو یعقوب اول یوسفك عشقندن کندوبی قیوده ایلرمرادبیت الاحزاندرکه بعد مفارقت یوسف
علیه السلام براوی اختیار ایدوب آندن طشره چیقمدی واول اخوان یوسفدن اوتری کین ایله قو یو قزرکا
قال الله تعالی حاکیا عنهم (فلما ذهبوا به واجمعوا ان یجعلوه فی غیابة الجب (مثنوی) سفرهٔ او پیش این از نان تهیست ✱
پیش یعقوبست پرکو مشتهیست یوسف علیه السلام حضرتلرینك سفرهٔ جمالی وکمالی بو اخوانك اوکنده ناندن محبتدن
تهیدر یعقوب علیه السلام حضرتلرینك قتنده پردرکه اول مشتهیدر پس جمال وکمال صاحبلری اولان یوسف مثال
عزیزلری دخی بوکا کوره قیاس ایله بعض کسه لروارکه مانند یعقوب بر یوسف کبی خوبك عاشق ومفتونی اولمش اولور
وبعضلر وارکه اکا بغض وعداوت ایله بولندقدن مغبون قالمش مجنون کوزیله لیلا حوری ونوری کورنمش غیرلر
کوزینه فقیر وصوری کورنمش (مثنوی) روی ناشسته نبیند روی حور ✱ لا صلوة کفت الا بالطهور) بو بیت شریف
سهل الممتنع قبیلندندرکه مصرع ثانینك مصرع اوله اصلا مناسبتی یوقدر پس بالضروری بینهما دماده مناسبت
بولنمقدن اوتری بعض الفاظ تقدیرا تمکه محتاج اولدی واول تقدیر الفاظ ایکی وجهله ممکن اولور وجه اول اولدرکه
مصرع ثانی یه علت اوله قرینهٔ کلامدن مستفاد اولان محذوفی ومصلی نیز نشود لفظنه پس تقدیر کلام بو اولورکه
درونی ناشسته نبیند روی حور ومصلی نیز نشود زانکه لا صلوة الا بالطهور کفت نبی علیه السلام ووجه ثانی اولدرکه
مصرع ثانی مصرع اولدن ناشی اولان سؤال مقدرك جوابنه علت اولور وقرینهٔ کلام بو سؤال جوابه دلالت قیلور
تقدیر کلام چرا نمی بیند دیمك اولور جواب صلوتش که سبب دخول جنت ودیدن حور بود فاسدست زیرا لا صلوة

الا بالطهور كفته است نبی علیه السلام پس بو الفاظ مقدره امتحانا للاذهان الطالبین واعتمادا علی افهام العالمین
حذف اولندی زیرا عالم اولنلر بیلورلر كه بلغا كلاملرنده كاه اولور كه شرطی مشروط منزله سنه تنزیل ایدرلر وجزوی
ذكر ایدوب كلی مراد قیلورلر مثلا كلام الهیده وكلام نبویده چوق واقع اولمشدر كما قال الله تعالی (واركعوا
مع الراكعین) ای صلوا مع المصلین دیمكدر وقال النبی صلی الله علیه وسلم الحج عرفة ركوع صلواتك وعرفه حجك
ركن اعظملری اولدیغیچون ركوع صلوتدن وحج دخی عرفه دن عبارت اولدی كذلك صلوة دخی طهارتدن عبارت
اولدیغیچون صلاتی نمی بیندروی حورد ینلمك محلنده روی ناشسته نه بیندروی حورد ینلدی وجزؤ قوی كل منزله سنه
تنزیل قیلندی نكته بودر كه صلوتك طهارت اوزره مبتنی اولمسی وصلوة بلا طهارت اولمامسی ومطلقا وجه ظاهر
وباطنی وضو ایله طاهر ایلینلرك حورانی كورمسی وطاهر ایلینلرك جنته كیرمسی وحورانی كورمسی اشعار ایلر كه
برفحوای (الطیبات للطیبین والطیبون للطیبات) جنات مقامات طیبیندر وازواج مطهره طیبین وطاهرین اولان
رجال ایچون مقدره ومتیسره در وبو معنالر حور جنت اعلاده اولان مرأت جمیله نك اسمی اولدیغی احتمالی ایله دروا اول
مرأت جمیله یه حوری تسمیه اولنمسی شدت سواد عیننده شدت بیاض عینی زیاده اولدیغی اعتبار ایله در بو صفت محبوبهٔ
حقیقی اولان ذات جمیل الصفاتده دخی بولنور سواد عیندن مراد جلال وبیاض عیندن مراد جمال ویاخود سواد
عیندن مراد بطون وخفا وبیاض عیندن مراد ظهور وجلا اولمق اوزره پس بو ملابسه ایله حور ذات جمیل الصفات
اولان حضرت محبوبهٔ حقیقیدن استعاره اولمق محله مناسبدر كه آنك مشهود ومرأتی صلوتدر كه الصلاة معراج
المؤمن والصلاة صلة بین العبد والرب والمصلی یناجی ربه وقرة عینی فی الصلوة حدیث شریفلری بو خصوصه شاهدلردر
باخصوص كه عین مصلی مشاهدهٔ محبوبدن قریر اولمسی مقرردر پس بو مقدمه معلومك اولدیسه معنی اولدر كه
ناپاك خویك وناشسته رویك یوزی وكوزی كورمز صلاتده جلال وجمال الله وظهور وخفا ایله متصفه اولان محبوب
حقیقینك وجه منیرنی زیرا پیغمبر علیه السلام صلوة جائز اولمز الا طهور ایله اولوردیدی مطلق كماله منصرف اولور
ومراد طهارت كامله اولور پس آنك وجه باقیسنك صلوتده شهودی ظاهر وباطنی شسته اولان وذاتنی وصفاتنی
طاهر قیلان مصلیلره متیسر دردیمك اولور (مثنوی) عشق باشد لوت وپوت جانها * جوع ازین رویست قوت جانها
جانلرك لوت وپوتی وغدا وقوتی عشق ومحبت اولور جوع بو جهتدن جانلرك قوتیدر جوع بو راده اشتها وارزو معناسنه در
ومطلقدر یعنی همان طعامدن كرسنه اولمق معناسنه دكلدر بلكه روحانی وجسمانی هر نیه كه اشتها واشتیاقك اوله
جوعدر پس برشیئه هر نقدر ارزو وشوقك اولسه اول آرزو وشوق روحه قوت وقوت اولدیغی اهل ذوقه معلوم
ومشهوددر (م ی) جوع یوسف بود آن یعقوب را * بوی نانش می رسید از دور جا) مثلا یوسف علیه السلام حضرتلرینك
جوعی وار ایدی یعنی ارزو واشتیاقی وار ایدی اول یعقوب علیه السلام ایچون بو اجلدن اول یوسفك رایحه نان وجودی
اكا ایراقدن یتشدی تا مصردن كنعانه آنك رایحه سی كلوب ویعقوب علیه السلام حضرتلرینك دماغ جانی
معطر قیلوب اطرافنده اولان اولادنه (انی لاجد ریح یوسف لولا ان تفندون) دیو تبشیر ایتدی (مثنوی) آنكه بسته
پیرهن را می شتافت * بوی پیراهان یوسف می نیافت) اول كمسه كه پیراهنی یوسفدن الدی ویعقوب طرفنه سرعت
قیلدیكه بوندن مراد یوسف علیه السلام حضرتلرینك یهودا نام برادرلریدر یوسفك پیراهن رایحه سنی بولمدی
(مثنوی) وآنكه صد فرسنگ زان سو بود او * چونكه بد یعقوب می بوییداو) واول كمسه كه اول جانبدن یوز فرسنكده
ایدی یعنی زیاده ایراقده ایدی چونكه او یعقوب ایدی رایحه یی استشمام ایلدی (مثنوی) ای بسا عالم زدانش بی نصیب)
حافظ علمست آن كس نی حبیب) ای چوق عالم واردر كه یهودا پیراهن یوسفك رایحه سنده بی ذوق وبی نصیب اولدیغی
كبی اول عالم دخی دانشدن بی نصیبدر یعنی آندن بی ذوق وبی فهم وبی حظ وبی بهره در حافظ علمدر اول كمسه مباهات
علما ومماراة سفها وتصریف وجوه ناس ونباهت شان وتعظیم اهل زمان ایچوندر حبیب دكلدر فعیل بمعنی فاعل
یعنی علمك ذاتنه خلیل فی نفسه خالص محب وعاشق دكلدر نته كم ابن مسعود رضی الله عنه حضرتلری بو حدیث شریفی
حضرت فخر عالم صلی الله تعالی علیه وسلمدن روایت بیورررلر قال علیه الصلوة والسلام نضر الله عبدا سمع
مقالتی فحفظها ووعاها واداها فرب حامل فقه غیر فقیه ورب حامل فقه الی من هو افقه منه یعنی الله تعالی ذاتنی
كوزل ایلسون شول عبد كه بنم مقالاتمی ایشیده وآنی حفظ ایده وآنی قلبیله واعی اوله یعنی آنی ضبط ایدوب اوتمیه
وآنی نامه ادا ایلیه ومحفوظی اولان لفظی بلا زیاده ولا نقصان سویلیه زیرا از اولور كه حامل اولدیغی كلامك سرینه
وحقیقتنه عارف اولمیوب فهم قیلمز واز اولور كه حامل فقه كندیدن افقه بركمسه یه دلك حامل اولور یعنی متعلم ومستمعه
ایصال ایلیكه حامل اولور اول دمكه او حدیثی آنلره ایصال ایلیه متعلم ومستمع اول حدیثك معناسنه واسرارنه اعلم

وواقف اولور (مثنوی) مستمع ازوی همی یابد مشام * كرچه باشد مستمع ازجنس عام) مستمع اولنلر اول عالمدن
شم ورایحه بولورفرضی مستمع اكر عوام جنسندن ایسه ده زیرا طالب عامی طبیعت عالم بی عملدن مستفید
ومستضیء اولور وعالم بی عمل كندی علمنك نوروندن منتفع ومستنیر اولمیوب آنجق نفسنی مثل الشمع آنلر ایچون احراق
وافنا قیلور كما قال النبی صلی الله علیه وسلم مثل العالم الذی یعلم الناس الخیر وینسی نفسه كمثل السراج الذی یضیء للناس
ویحرق نفسه رواه الطبرانی عن ابن عباس رضی الله عنهما (مثنوی) زانكه پیراهن بدستش عاریه ست * چون بدست
آن نخاسی جاریه ست) اول جهتدن مستمع اول عالمدن منتفع وكندیسی علمندن بی حظ وبی نصیب اولور كه پیراهن
علم انك اوكنده والنده عاریتیدر نته كم پیراهن یوسف یهودا الندده عاریت ایدی یعقوب علیه السلامه ایصال ایچون
اول برنخاسك النده جاریه عاریه اولدیغی كبی نخاس بروزن خناس اسیرصاتیجی دلاله دیرلر نظم ایچون تخفیف اولنمشدر
نخاسك قلبی خناس اولور بو طائفه نك وبونلره علمی صاتقده مشابه اولان طائفه نك قلبلری خناس اولور دیمكی
ایهام ایلمكدن خالی دكلدر (مثنوی) جاریه پیش نخاسی سرسریست * در كف او از برای مشتریست) جاریه نخاسه
منسوب اولان دلالك اوكنده عاریه وبیهوده دراندن تمتع ایلیوب آنك ملكی اولمدیغی جهتدن ودلالك حاصل اولدیغی
حیثیتدن دكل بلكه آنك النده جاریه مشتری ایچوندر (م ی) قسمت حقست روزی دادنی) هر یكی راسوی دیكر راه نی
روزی ورزق ویرمكلك حق تعالی حضرتلرینك قسمتیدر كه (نحن قسمنا بینهم معیشتهم فی الحیوة الدنیا) بیوردی پس
هر بركسه یه استعدادنه كوره بر معیشت روزی قیلدی كیمنه معیشت جسمانی نصیب بی عیش روحانی وكیمنه بی معیشت
جسمانی عیش روحانی نصیب ایلدی وكیمنه دخی هم معاش جسمانی وهم معاش روحانی روزی قیلدی هر برینك
غیری جانبه یولی یوقدر فكل میسر لما خلق له حسبنجه هر كس نه عمل وصنعت ونه كونه رزق ومعیشت ایچون خلق
اولندی ایسه اكا اول میسر اولور واول جانبه یول بولور وغیری جانبه یول بولمز اكر یول بولسه ده میسر اولمز نته كم بو معنایه
مناسب اولان دلایل شیخ اقطع حضرتلرینك ابتدای حكایه سنده وآند نصكره دخی بعض مواضعده مرور ایلدی
م ی) یك خیال نیك باغ ان شده * یك خیال زشت راه این زده) حكیم مطلق بو خلقی حكمت بالغه اوزره خلق قیلمشدر
كوركه برخیال نیك اول بركمسه نك باغ وبستانی اولمش وبرخیال زشت وقبیح بونك یولنی اورمشدر وورطهٔ خوف
وحرمانده قالمشدر (م ی) آن خدایی كز خیالی باغ ساخت * وز خیالی دوزخ وجای كداخت) اول برخدا كه برخیالدن
باغ دوزدی وبرخیالدن دخی دوزخ وجای كداخت دوزدیكه اول خیال زشتی استدیكی قولنه عذاب الیم وجای كداخت
ومحل خوف وبیم قیلر (مثنوی) پس كه داند راه كلشنهای او) پس كه داند جای كلخنهای او) پس كیم بیلور اول پادشاهك
كلشنلرینك یولنی پس كیم بیلور اول حضرتك كلخن ومحل عذاب ومحنتلرینك یولنی یعنی كمسه بیلمز الا اول خدا وآنك
بو ایكی یوله عالم ایلدیكی انبیا علیهم السلام واولیای كرام بیلور (م ی) دیده بان دل نبیند در جوال * كز كدامین ركن جان
اید خیال) كوكل دیده بانی جولان ایلمكده كورمز كه خیال جانك قنغی ركنندن كلور واكا جفا وایذا قیلور (مثنوی)
كر بدیدی مطلعش را زاحتیال * بند كردی راه هر ناخوش خیال) اكر دیده بان دل اولان خیالك مطلعنی كوریدی
وآنك منبعنه مطلع اولیدی احتیاطندن هر ناخوش خیالك یولنی بند ایلردی (مثنوی كی رسد جاسوس را زانجا قدم
كه بود مرصاد ودربند عدم) جاسوس فكرك اول مطلع خیال اولان ركن جانه قدم تدبیر واحتیالی قچن یتشور كه
اول محل عدمك دربندی ومرصادی اوله یعنی عالم معنانك نظر كاهی ودربندی اوله خدای تعالی آنك ناظر ورقیبی اوله
(مثنوی) دامن فضلش بكف كن كوروار * قبض اعمی این بود ای شهریار) چونكم حقیقت حاله ومطلع خیاله
مطلع دكلسن اول كریم ورحیم پادشاهك فضل اتكنی الكله كورلر كبی محكم طوت ای شهریار اعمانك قبضی یعنی
استمساك واعتصامی بو اولور كه بركمسه نك دامننی محكم طوتر واول نه جانبه كیدرسه آنك اردنجه كیدر تا كندیسی مخاوف
ومحاذردن سالم ایدر (مثنوی) دامن اوامر وفرمان ویست * نیك بختی كه نقی جان ویست) بو بیت شریف
بیت اولدن ناشی اولان شبهه یی وامر وفرمانه امتثالی ترك ایدوب مجرد دامن فضل رحمانه تشبث قیلان طائفه نك
ظن وكمانی دفع ایچوندر بیوررلر كه آنك فضلنك دامنی آنك امر وفرمانیدر پس (واعتصموا بحبل الله جمیعا
ولا تفرقوا) آیت كریمه سنك مفهومی اوزره جادهٔ متینه ودامن امر رب العالمینه اعتصام قیله سن ونفس وشیطانه
عاصی وكافر اوله سن كه (ومن یكفر بالطاغوت فقد استمسك بالعروة الوثقی لا انفصام لها) بیوردی (ومن یعتصم بالله
فقد هدی الی صراط مستقیم) آیت كریمه سنك موجبنجه اول اللهه اعتصامك وآنك امر وفرمانته استمساكك سببیله
صراط مستقیمه هدایت قیلنه سن دنیا وآخرت عذابندن نجات بوله سن نیك بخت ومظهر هدایت وسعادت شول
بركسه كه تقوی آنك جانیدر هر شول كسه ظاهرا وباطنا تقوایی كندویه شعار ایدوب متقی اوله الله تعالی هرهم وغمدن

وقبض والمدن خلاص ایچون بر مخرج ومخلص قیلر وارزاق معانی وروحانیدن وذوق ربانی وحقانیدن اکا رزق
وغدا ویررکما قال الله تعالی (ومن یتق الله یجعل له مخرجا ویرزقه من حیث لا یحتسب ومن یتوکل علی الله فهو حسبه
ان الله بالغ امره قد جعل الله لکل شیء قدرا) حق تعالی حضرتلرینک هر برشیء ایچون برقدر معین قیلدیغی واول شیء
اول قدر معیندن تجاوز قیلیوب اکا مقید اولدیغی بو بیتلردن معلوم اولور که بیوررلر (مثنوی) آن یکی در مرغزار
وجوی آب * وان یکی پهلوی او اندر عذاب) اول برکسه مثلا باطنا مرغزار وجوی آبده وذوق وصفای بی حسابده
واول بریسی آنک قتنده وباطنا عذابده درمرغزار وجوی آب ظاهره وباطنه حمل اولنسه جائزدر اولکی کسه دن مراد
مظهر لطف وجمال اولان نیکو خصال واصحاب کمالدر وایکنجی کسه دن مراد مظهر قهر وجلال اولان بدخصال واهل
خطا وو بالدر اولکی کسه شول اصحاب یمیندندر حق تعالی سورهٔ واقعه ده آنلرک ذوقنی وحالنی بیان بیوروب دیدی
واصحاب الیمین ما اصحاب الیمین فی سدر مخضود وطلح منضود وظل ممدود وماء مسکوب) الی آخر الایة وایکنجی کسه شول
اصحاب شمالدندر که حقنده دخی بیورر (واصحاب الشمال ما اصحاب الشمال فی سموم وحمیم وظل من یحموم لا بارد
ولا کریم) پس بو ایکی کسه دنیاده بربره کاسه لر وبربرینه مقارن ومصاحب اولسه لر مرتبه لرینک حکمی اعتباریله
بری برینه تعجب ایدرلر نته کم بو معنایه اشارت ایدوب بیوررلر (مثنوی) او عجب مانده که ذوق این ز چیست *
واین عجب مانده که این در حبس کیست) اول باطنا عذابده اولان اهل شمال عجبده قالمش که بو اهل شمال یمینک
وصاحب یقینک ذوقی ندندر وبو دخی عجبده قالمش ومتحیر اولمش که اول معنا عذابده اولان اهل شمال کیمک حبسنده در
نیچون اول مقید اولدیغی مرتبه دن آزاد اولوب اول ذوق معنوی مرتبه سنه کلمز (مثنوی) هین چرا خشکی که اینجا
چشمه هاست * هین چرا زردی که اینجا صد دواست) اول اهل یمیندن اولان وبو دنیا مرتبه سنک حکمی ایله
طاعت وتقوادن لذت بولان ومرغزار معنوی ووجودی بار روحانی یه واصل اولان کسه اول حبس قضا وقدرده
وقید نفس پرغدرده قلان کسیه دیر که آکاه اول ای همنشین نیچون خشک وپژمرده سنکه بو مرتبه ده چشمه لر واردر کل
برونوش ایله وغم دنیایی فراموش ایله آکاه اول نیچون روی زرد وغم واندوه ایله پرورده سنکه بو عالمده بوکه یوز دوا واردر
(مثنوی) همنشینا هین درا اندر چمن * کو یدای جان من نیارم آمدن) ای همنشین کل بو چمن طریقته کل وکاشن
طاعت وتقوایه واصل اول اهل شمالدن اولان وبند نفس وشیطانده قلان کسه مرتبه سی حکمیله آکا دیر که ای جان
بن کلمه کلکه قادر دکلم زیرا بو ایکی طائفه نک ما بیننده معنا برزخ متین وحاجز وحصین واردر نته کم بو آیت کریمه لرک
معنای باطنیسی بوکا دلالت ایلر (وهو الذی مرج البحرین هذا عذب فرات وهذا ملح اجاج وجعل بینهما برزخا وحجرا
محجورا) وقال الله تعالی (مرج البحرین یلتقیان بینهما برزخ لا یبغیان) بو برزخ معنوی ومکر الهیدر که
اهل ضلالت وغوایت اصحاب طاعت واهل هدایت مرتبه سنه کلمکه مانع اولور ولهذا بونلر اصحاب هدایتک
ذوق وصفاسنی کوره میوب وآنلرک مرتبه سنه ایره میوب محروم قالورلر نته کم سنقر ایله امیرک قصه سی بو محله
مناسب اولدیغیچون بیان بیوررلر (حکایت امیر وغلامش که نمازباره بود وانس داشت در نماز وحاجات (مثنوی)
میر شد محتاج کرمابه سحر * بانک زد سنقر هلا بردار سر) بریک حمامه محتاج اولدی سحر وقتنده صدا اوردی سنقر نام
بنده سنه که هلا ای سنقر باشکی یوقاری قالدر (مثنوی) طاس ومندیل وکل از التون بکیر * تا بکرمابه رویم ای ناکزیر)
طاسی ومندیل وکلی التون نام جاریه دن طوت تاکم حمامه کیده لم ای ناکزیر یعنی بکا لازم بنده ناکزیر لازم ضروری
اولان نسنه یه دیرلر (مثنوی) سنقر اندم طاس ومندیل نکو * برکرفت ورفت با او روبرو) سنقر اول زمانده
طاسی وبرنیکو مندیلی طوتدی وانکله ایکیسی کتدی معا (مثنوی) مسجدی در ره بد وبانک صلا) امد اندر کوش سنقر
درملا) یولده برمسجد وار ایدی وصلا صداسی سنقرک قولغنه کلدی آشکارا (مثنوی) بود سنقر سخت مولع
در نماز * کفت ای میر من ای بنده نواز) سنقر زیاده نمازده حریص ایدی اول امیره ای بنده نواز اولان سیدم دیو سویلدی
(مثنوی) تو برین دکان زمانی صبر کن * تا کزارم فرض وخوانم لم یکن) سن بو دکانده برزمان صبر ایله تا بن فرضی
ادا ایلیم ولم یکن سوره سنی اوقویم لم یکن سوره سنی اوقویم دیمکده یا تعریض مراد ایلر زیرا آنده دیندن منفک اولنلره
وتفرقه بولنه ینه کلدکدنصکره سلوک قیلنلره تعریض وتوبیخ واردر لم یکن مجرد قافیه دن اوتری کلدی دینه
هم وجهدن خالی دکلدر (مثنوی) چون امام وقوم بیرون آمدند * از نماز وورد ها فارغ شدند) چونکم مسجددن امام
وقوم طشره کلدیلر نمازدن وورد لرندن فارغ اولدیلر (مثنوی) سنقر انجا ماند تا نزدیک چاشت * میر سنقر را زمانی
چشم داشت) سنقر اوراده قوشلق وقتنه دک قالدی اول امیر سنقره برزمان کوز طوتدی ومنتظر اولدی (مثنوی)
کفت ای سنقر چرا نایی برون * کفت می نکذاردم ای ذوفنون) اول امیر سنقره خطاب ایدوب دیدی ای سنقر نیچون

طشره کلمزسن اول دخی کندی افندیسنه ایچرودن ای ذوفنون بنی قیوویرمزلر دیو جواب ویردی (مثنوی) صبر کن
نک آمدم ای روشنی * نیستم غافل که در کوش منی) صبر ایله ای روشنی اشته کلدم بن سندن غافل دکلمکه سنک سوزلک
بنم قولغمده دردیدی (مثنوی) هفت نوبت صبر کرد وبانک زد * تا که عاجز کشت از تیباش مرد) یدی کره اول امیر
صبر ایلدی وینه صدا ایلیوب سویلدی حتی اول مرد سنقرک تیباشندن عاجز اولدی تیبا عشوه وفریبه دیرلر
(مثنوی) پاسخش این بود می نکذاردم * تا برون آیم هنوز ای محترم) الحاصل سنقرک پاسخی وجوابی بو ایدیکه بنی
قیو ویرمز تاکم ای محترم هنوز بن طشره کلم دیردی (مثنوی) کفت آخر مسجد اندر کس نماند * کت وا میدارد
انجا کت نشاند) اول امیر طشره دن آکا دیدیکه ای سنقر آخر مسجد ایچنده کمسه قالمدی سنی آنده قنغی کمسه کیرو
طوتروسنی آنده کم نصب ایلدی (مثنوی) کفت آنکه بسته استت از برون * بسته است او هم مرا اندرون) سنقر
میره دیدی بنی اول کمسه بو مسجد ایچره بسته ومقید طوترکه سنی اول طشرده بسته قیلمشدر بنی اول کمسه هم درون
مسجدده بسته قیلمشدر (م ی) آنکه نکذاردترا کایی درون * می نکذاردمرا کایم برون) اول کمسه که سنی ایچرو کلمکه
قومز بنی دخی قومزکه بن طشره کلم (مثنوی) آنکه نکذارد کزین سو پا نهی * او بدین سو بست پای این رهی) اول
کمسه که سنی قومز بو جانبه اایاق قویه سن اوکمسه بو بنده نک ایاغنی بو جانبدن باغلمشدر خلاصهٔ کلام میر سنقره طشره
کل دیسه اول ایچریدن بنی قومز دیو جواب ویردی آخر الامر سنی چقمغه کیم قومز ایچریده خود کمسه قالمدی
دیدیکده جواب ویردیکه سنی ایچری کلمکه قومیان بنی طشره چقمغه قومز پس (قل کل یعمل علی شاکلته)
آیت کریمه سنک مصداقنجه هرشیء کندی لما خلق لهندن ومرتبه سنک حکمندن طشره چقه مز وآخر مرتبه ده اولان
آکا کیره مز مثلا (م ی) ماهیانرا بحر نکذارد برون * خاکیانرا بحر نکذارد درون) ماهیلری بحر طشره چقمغه قومز
وخاکیلری بحر درونه کیرمکه قومز زیرا (مثنوی) اصل ماهی آب حیوان از کلست * حیله وتدبیر اینجا باطلست)
ماهینک اصلی آبدن وحیوان کلدندر حیله وتدبیر بو محلده باطلدر زیرا ارادة الله اولمینجه مجرد حیله وتدبیر ایله
برکسه کندی مرتبه سندن خلاص اوله مز (مثنوی) قفل زفتست وکشاینده خدا * دست در تسلیم زن واندر رضا)
قفل قوی ومحکمدرکه مراد قفل قضا وقدردر وانی فتاح خدادر الیکی تسلیمه اور وقضایه راضی اولمغه اور (مثنوی)
ذره ذره کر شود مفتاحها * این کشایش نیست جز از کبریا) ذره ذره اکر خلق عالم سکا مفتاحلر اولسه حضرت خدا
وجناب کبریادن غیریدن بوکه فتح وکشایش یوقدر (ما یفتح الله للناس من رحمة فلا ممسک لها وما یمسک فلا مرسل له
آیت کریمه سنک مقتضاسنجه آنک فتح ایلدیکنی برممسک وآنک امساک ایلدیکنی برمرسل یوقدر مقالید سموات وارضین
آکا مخصوصدر کما قال الله تعالی فی سورة الزمر (له مقالید السموات والارض) یعنی همان آکا مخصوصدر سموات
وارضک مفتاحلری یکه بو جمله ده متصرف وحاکم اولدر اول فتح ایلمینجه آخر کمسه فتحه قادر اولمز بنده یه لازم اولان
همان تسلیم وترک حیله وتدبیردر (مثنوی) چون فراموشت شود تدبیر خویش * یابی ان بخت جوان از پیر خویش
چونکم کسندی تدبیر وتدارکک فراموش اوله اول بخت جوانی وطالع سعادت نشانی کندی شیخکدن بولورسن
پس سالک کندی شیخندن بو بخت تازه یی بولمق کاملیت بین یدی الغسال کندویی ترک قیلمق وکمالیله تسلیم اولمق
اوزره موقوفدر اکر تدبیر وتدارککی ترک قیلمزسک وتسلیم وارادت مرتبه سنده اولمزسک بخت جوانی بولمزسن
(مثنوی) چون فراموش خودی یادت کنند * بنده کشتی آنکه آزادت کنند) چونکم کندیکی اونیده سن سنی یاد ایلرلر
بنده اوله سن اول زمان سنی آزاد ایلرلر غایت عبودیت ترک تدبیر وکمال تسلیم ومولاسنه هر امرنی تفویض ایلمکدر
بو ایسه بلا یقین برکسه یه میسر اولمز برموجب (واعبد ربک حتی یأتیک الیقین) یقین کلنجه یه دک عبادتک لازم اولور
ویقین کلدکدنصکره ازاده لک وحریت مرتبه سی ظهوره کلور که اول عبودتدر وعبودت موت اختیاریدنصکره
حاصل اولور زیرا مادامکه نفس زنده در کلفت عبادتدن خالی اولمز پس شول دمکه ترک تدبیر وتدارک قیله واولمزدن اول
اولوب ویقین کلوب عبادت مرتبه سی نهایت بولوب وعبودت مرتبه سنه واصل اولوب مقام احرار ومقربینه بالغ
اولور دیمک اولور (نومید شدن انبیا علیهم السلام از قبول ناپذیرای منکران قوله تعالی (حتی اذا استیأس الرسل (م ی)
انبیا کفتند با خاطر که چند * می دهیم این را وآنرا وعظ وپند) انبیای کزین صلوات الله علی نبینا وعلیهم اجمعین
برفحوای (اذا استیأس الرسل) مأیوس اولوب خاطرلرنده دیدیلر که نیچه بربوکه وآکا وعظ وپند ویره وز بو آیتک تفسیری
بو جلدده دقوقی حکایه سنده مرور ایلدی آنده طلب اولنه (مثنوی) چند کوبیم آهن سردی زنی * در دمیدن
در قفص هین تا بکی) نیچه بردوکه وز بوصوغوق دمیری غیدن یعنی بیهوده وعبث جهتندن آکاه اول قفصه اوفورمکک
نیجنه دک ونه زمانه دک انبیای عظام علیهم السلامک ایکی مرتبه لری واردر بری ولایتلری جانبی وبری دخی نبوتلری

وبشر يتلرى طرفى اولديكه ولايتلرى مرتبه سنك حكمى مشرب سعادتلرينه غلبه ايليه اسرار قضا وقدركه
اول مرتبهٔ ولايتك احكامى ومقتضاسيدر بونلره ظهوره كلوب وغلبه قيلوب بونلرك دعوت وارشادده اولان سعى
واجتهادنه ضعف وفتور كلوب وهر شيئك على ما هو كائن عليه ايديكن بيلدكده ومشاهده قيلدقده دعوتده يأس وفراغ
حاصل اولور لكن حكمت بالغهٔ الهيه بونلره اكثر زمانده اسرار قضا وقدرى ستر ايدوب ومرتبهٔ نبوتك حكمى مشرب
سعادتلرينه غالب اولوب (يا ايها الرسول بلغ ما انزل اليك) نص شريفنك مفهومى اوزره تبليغ احكام ايلمكه امر قيلوب
بونلردخى وما على الرسول الا البلاغ ديوب مطلق امر الهى يه خدمت ايدرلر كرك امر ارادته موافق اولسون وكركسه
مخالف كلسون زيرا انبياى عظام عليهم السلام بيلورلر كه حق تعالى حضرتلرى بعض عبادنى ازل آزالده شقى خلق
ايتمشدركه آنلر دنياده الشقى شقى فى بطن امه فحواسنجه ايمانه كلمزلر وبعض عبادنى دخى السعيد سعيد فى بطن امه
مصداقنجه مؤمن خلق ايلدى بلكه عين ثابته سى مؤمن اولمق اقتضا ايلديكه اوندن بعد كافر اولمز وبعض عبادنى
دخى اوائل حالنده مؤمن وخاتمه سنده السعيد قد يشقى مقتضاسنجه كافر اولمق تقدير ايلدى وبعض عبادنى دخى
اوائل حالده كافر وفاسق وخاتمه سنده الشقى قد يسعد فحواسنجه مؤمن وصادق اولمق مقدر ايلدى پس انبيا عليهم
السلامك وآنلرك وارثى اولان اصحاب ارشادلك جمله دعوتلرى بو كروه ايچوندر زيرا حق تعالى حضرتلرى علم ازليده
اولان قضايى بونلره ستر ايلر وبونلره جمله يه دعوت ايلمكى امر ايلر بونلر دخى امتثالا للامر الله علم قضايى جناب حقه
تفويض ايدوب ويرم دعوت ايلديكمز ناس بلكه ايمان وصلاح مقدر اولان كروهدن اوله ديو اميد طوتوب دعوت
وارشادده سعى وكوشش ايدرلر پس بعض طائفه نك ايمان واسلامى ازلده بر وقته موقوف وبر مدته مرهون اولمشدر
اول وقت كلمزدن مقدم ايمانه كلمز وصلاح پذير اولمز پس حق تعالى حضرتلرى بو وقت معينى دخى انبيايه ستر قيلدقده
ومدعو اولان كفارك عناد واستكبارى زياده اولدقده بحسب البشريه بونلره دخى بو خاطره غلبه ايلركه بلكه بو كروه اول
علم اللهده صرف كافر اولان واصلا ايمان قبول قيلمين كروه اوله زيرا بو مرتبه ده عناد واستكبارلرى كا دلالت ايدر
بو تقديرجه بو برم ايلديكمز دعوت بى فائده اولور وآهن سرد دوكمك وقفصه اوفرمك مرتبه سن بولور پس قضا وقدره
نظر ايلمك مشرب سعادتلرينه غلبه ايدوب ديديلر (مثنوى) جنبش خلق از قضا ووعده است * تيزئ دندان زسوز
معده است) خلق عالمك جنبش وحركاتى قضاى الهيه دن ووعدهٔ ربانيه دندر كما قال الله تعالى (انا كل شئ خلقناه بقدر
وكل شئ فعلوه فى الزبر وكل صغير وكبير مستطر) وقال عليه السلام كل شئ مقدر حتى العجز والكيس وعدهٔ خيرده وشرده
استعمال اولنور بوراده شرده واقع اولان وازلده ثبوت بولان وعده دركه نتيجه سى آخرتده ظهوره كلور پس بو خلقك
حركات وسكناتى قضاى الهيه ووعدهٔ ربانيه دندر مثلا دندانك تيزلكى وقوت وحدتى معده نك كرميت وحرارتندندر
اكر معده بارد اولسه دندان اولقدر خاينده اولمز پس هر كسك فى الحقيقه كفر وايمانك قوت وحدتى عين ثابته سنده
اولان قوت وكرميت مقدار يدر بلا زيادة ولا نقصان (مثنوى) نفس اول راند بر نفس دوم * ماهى از سر كنده
باشد نى زدم) نفس اولدن مراد يا عقل كادر ويا نفس كادر مؤثر نفوس جزويهٔ انسانيه در وعقل كل ونفس كلك
شرحى بو جلدك ديباجه سنده مرور ايلدى آنده طلب اولنه معنئ بيت نفس اول سوردى نفس ثانى اوزره
يعنى نفس انسانى اوزره تأثير ايلدى مراد اول عقل كاده منتقش اولان احوال كه مقدراتدر نفس انسانيده
ظهور ايلدى ديمك اولور بالق باشندن قوقش اولور قويرغندن دكل پس بالق باشندن قوقار ديدكارى كبى
هر كسك دخى شقاوت وعصيانى لوحده منتقش اولان اشيادندر كه تأثير اورادندر (مثنوى) ليك هم ميدان
وحزمى ران چو تير * چونكه بلغ كفت حق شد نا كزير) ليكن بونى هم بويله بيل مركب نفسى اوق كبى
طريق حقه سور مراد استقامتدر وعدم توقفدن عبارتدر تقدير كلام اين را هم ميدان وليكن حزمى ران چو تير
ديمك اولور يعنى خير وشرك ونفع وضرك جميعا قضادن اولديغنى بيل وبو جمله نك من عند الله اولديغنه ايجاب قيل وليكن
بوسنك نفسك حزمنه توقف وفتور ويرمسون مركب نفسى راه عبادت وطاعته اوق كبى سور طورمسون چونكم حق
تعالى حضرتلرى (يا ايها الرسول بلغ ما انزل اليك) ديو امر ايوردى نفسى راه حقه سورمك وامر ونهى حقى عبادنه
ايركورمك نا كزير اولدى يعنى لازم وواجب اولدى (مثنوى) تو نمى دانى كزين دو كيستى * جهد كن چندانكه
بينى چيستى) اى انسان سن بيلمزسن كه بو ايكى فرقه دن كيمسن يعنى اهل هدايت واهل ضلالتدن ميسن جهد وسعى
ايله اولقدر كه كوره سن فى الحقيقه نه شيدن سن اكر سن ديرسككه عاقبة الامر نفع وسود بولمغه وفرق ناجيدن اولمغه
جهد وكسبك وسيله اوله جغنى بيلسم سعى وجهد ايلردم جواب اولدر كه امور دنيه وكار آخرويه ابتداى حالده سفر دريا
كبيدر مثلا (مثنوى) چون نهى بر پشت كشتى باررا * بر توكل ميكنى آن كاررا * چونكم سن بر كيمنك اوستنه

بويوكى

بو كوكى قويا سن اول كارى توكل اوزره ايلرسن (مثنوى) تو نمى دانى كه از هر دو كيئ * غرقه ئ اندر سفريا ناجيئ) سن بيلمز
سنكه هر ايكى سندن كيم سن اول سفرده غرقه ميس ياخود ناجى ميسن (مثنوى) كر بكويى تا ندانم من كيم) بر نخواهم
تاخت بر كشتى ويم) اكر ديه سن كه بيلمينجه بن كنديمى كيم چابق وسفر ايتمك استمزم انك كشتى ودرياسى اوزره يم (م ى)
من درين ره ناجيم يا غرقه ام * كشف كردان كز كدامين فرقه ام) بن بو يولده ناجى ميم وياخود غرقه ميم كشف ايله
اى مرشد راه اولان بن قنغى فرقه ده نم (م ى) من نخواهم رفت اين ره با كمان) بر اميد خشك همچون ديكران) بن بو يولى
شبهه وكمانله كتمك استمزم قورى اميد اوزره غيريلر كبى بو كونه خاطره وفكر نهايت سلوكه ومقام تحقيقه ارنلره نسبت
بغايت مقبول وممدوحدر نته كم صدر الدين قنوى حضرتلرى شيخ محيى الدين عربى قدس الله سره العزيز حضرتلرندن
نقل ايلركه شيخ اكبر حضرتلرى آنلره حكايت ايدوب ديمشلركه ديار مغربدن ديار رومه عزيمت ايليوب دريا كنارنه كلدكده
كندى قلبمه ديدمكه مادامكه حق تعالى حضرتلرى بكا بو سفرك نتيجه سنى كشف ايتميه سفينه يه راكب اولمزم وروميه
سفر قيلمزم پس قلبا وقالبا متوجه الى الله اولدم حضرت حق تعالى بكا نه اولوب ونه اوله جقدر بالكليه كشف ايتدى
حتى سنك والده كى اله جغمى وسنك نه مرتبه يه واصل اوله جغكى ودخى هر كون وهر ساعت نه ظهوره كله جكنى
مشاهده قيلدم بعده حضور قلبله بلا شبهه سفينه يه راكب اولدم بو مرتبه كتاب مرقومى مشاهده ايلين مقربونك
مرتبه سن سير قيلدم كما قال الله تعالى فى كلامه (كلا ان كتاب الابرار لفى عليين وما ادراك ما عليون كتاب مرقوم يشهده
المقربون (كمليندن اصحاب كشف وشهود اعيان ثابته يه مطلع اولورلر واسرار قضا وقدرى وامور غيبيه يى مشاهده
قيلورلر اما مقلد اولان صورتده وبشريتده قلان مبتدى يه نسبت بو كونه خاطر وفكر مذموم ومقصود وحدروكنديلرنك
تكميل وتحصيلنه مانع وسعادت مكسوبه سنى دافع بر فكر فاسددر نته كم بيوررلر (مثنوى) هيچ بازركانى نايد زتو *
زانكه در غيبيت سراين دورو) اكر سن بويله ديرسنكه هيچ سندن بر بازركانلق كلمز وسرمايك سود قيلمز زيرا كه غيبتده در
بو ايكى جهتك سرى يعنى ناجى مى اولور وياخود هلاك مى اولور (وما تدرى نفس ماذا تكسب غدا وما تدرى نفس باى
ارض تموت (مثنوى) تاجر ترسنده طبع شيشه جان * در طلب نى سود دارد نى زيان) شيشه دل ترسنده طبيعت اولان
بازركان طلبنده نه فائده طوتر نه زيان پس زيان طوتمز ديملرنى على طريق الاضطرار نفى ايدوب بيوررلر (مثنوى) بل زيان
داردكه محرومست وخوار * نور او يابدكه باشد شعله خوار) بلكه زيان طوتركه فوايد كسب وسعيدن ومنافع
تكميل وتحصيلدن محروم ومدرو خواردركه حق تعالى حضرتلرى بيوردى (وان ليس للانسان الا ما سعى وان سعيه
سوف يرى ثم يجزاه الجزاء الاوفى وان الى ربك المنتهى) نورى اول كمسنه بولوركه شعله خوار اوله يعنى شعلهٔ عشق وشوقى
سود وغدا قيله (مثنوى) چونكه بر بوكست جمله كارها * كار دين اولى كزين يابى رها) چونكم جمله كارلر بو دنياده
بولايكه اوزره مبتنى اولمشدر يعنى نتيجه هر كار رجا واحتمال اوزره قورلمشدر عاقبتنه كمسنه نك شعورى يوقدر پس دين
كارى اولى دركه بوندن خلاص ونجات بولورسن (مثنوى) نيست دستورى بدينجا قرع باب * جز اميد الله اعلم
بالصواب) بو محلده قرع بابه دستور يوقدر يعنى هر شيئك نفس الامرده نه اوله جغى وخاتمه سنده نه مقام بوله جغى قپويى
قاقمغه دستور يوقدر الا اميد ورجايه دستور واردر الله طوغرى طريقه اعلمدر اكر ديرسنكه انبيا عليهم السلام واولياى
كرام حقيقت حالى بيلمكه قرع باب حق ايلديلر كيمى رب ارنى كيف تحيى الموتى وكيمى رب ارنى انظر اليك ديو
سويلديلر واوليادن دخى چوق كمسنه كشف حقايق ايچون دعا ايتديلر حتى مرتبهٔ كشف وشهوده يتديلر كما ذكر
فى منقبة شيخ اكبر رضى الله عنه پس قرع باب كشف حقايقه نيچون دستور اولميه الجواب بو محقق وكامل اولنلره
نسبتله در آنلره دستور واردر زيرا آنلر اداب قرع بابى بيلورلر واذن حقله عمل قيلورلر اما بو محل مبتدى ومقلده كوره در
پس آنلره قرع باب كشف حقايق ايلمكه دستور يوقدر بلكه آنلره لازم اولان اميد ورجادر وحسن ظن وخير دعادر
فافهم فلا تغفل (بيان آنكه ايمان مقلد خوفست ورجا (مثنوى) داعى هر پيشه اميدست وبود * كرچه كردن
شان زكوشش همچو دود) اولا سرخده اولان مقلده كله لم مقلد شول كمسنه لركه ديندده بر محقق كمسنه نك سوزنى وفعلنى
كردن جاننه قلاده كبى لازم قيله اول كلامك وفعالك حقيقتنه شعورى واطلاعى اولمقسزين نته كم جلد اولده ناقهٔ صالح
حكايه سنك آخرنده بيان اولندى آنده طلب اولنه مقلدك ايمانى بين الخوف والرجادر اهل سنت قتلرنده ايمان
مقلد معتبردر الاشعره ومعتزله قتلرنده دكل كما قال صاحب يقول العبد (بيت) وايمان المقلد ذو اعتبار * بانواع
الدلايل كالنصال) پس اهل تقليده تعريض وتنبيه ايچون اهل سوقى تمثيل طريقيله ايراد ايدرب بيوررلر هر صنعتك
داعيسى اميددر وبولايكه ديمكدر اكرچه اهل صنعتك واصحاب سوقك بونلرى سعى وكوششدن ايك كبى اولدى
يعنى زياده جهد وتعبدن نحافت بولدى مع هذا ينه اميد ورجادن خالى اولمدى (مثنوى) بام دادان چون سوى دكان

رود * برامید بوکه روزی میدود) صباح زمانده اهل سوق چونکم دکان جانبنه کیده روزی ورزقلق امید ورجاسی
اوزره یلر پس مقلدی اهل سوق منزله سنه تنزیل ایدوب اکا خطاب بیوررلر (مثنوی) بوکه روزی نبودت چون میروی *
خوف حرمان هست توچونی قوی) ای مقلد سکا که رزق رجاسی واحتمالی اولمیه نیچون کسب معاشه کیدرسن
حرمان خوفی واردرسن نیچون قویسن کسب واسبابه تشبث ایلیوب ممکن اولدیغی مرتبه سعی وکوششدن خالی
اولمزسن پس امر معاشده شانك بویله اولیجق امر معادده نیچون ممکن مرتبه سعی وکوشش ایتمزسن (مثنوی)
خوف حرمان ازل درکسب لوت) چون نکرد دست اندر جست وجوت) ای مقلد سنی حرمان ازل خوفی لوت وقوت
کسبندن نیچون سست ایلمدی جست وجو یکده باخصوصکه معاش وارزاق دخی ازلده مقسومه ومقدره درکه
مقسوم اولاندن زیاده کلمك احتمالی یوقدر (مثنوی) کوبی کرچه خوف حرمان هست پیش * هست آندر کاهلی
این خوف بیش) سکا بویله دیسه لردی معاش خصوصنده دیرسن نعم اکرچه اوکومده خوف حرمان واردر ومحتملدرکه
بوکونه رزقم کسب وسعیه وسببه متعلق اولمیه اما کاهللکده بوخوف وحزن وحرمان دخی زیاده در بلکه رزقم
کسب وسعیه متعلق ایدی وبن بطالتله وکاهل اولمغله اکا غدر ایلمش اولم وضرر قیلم (مثنوی) هست در کوشش
امیدم بیشتر * دارم اندر کاهلی افزون خطر) سعی وکوششده امیدم بیشتر اولدی کاهللکده خوف وخطری
افزون طوترم دیرسن (مثنوی) پس چرا در کار دین ای بدکمان * دامنت میکیرد این خوف زیان) فاذا کان کذلك
بوکار وحال سنك قتکده مقرر اولدیسه نیچون ای بدکمان وبی اذعان دین کارنده سنك دامنك طوته بو زیان ایتمك
خوفی که دیه سنکه بن ازلده آخرت دولتندن محروم اولم مجرد کسب وعملك نه فائده سی واردر بوکونه خاطره وزعم
آخرت خصوصنده لمهٔ شیطان وسبب خسراندر (مثنوی) یاندیدی کاهل این بازارما * درچه سود اند انبیا واولیا
یاخود ای مقلدسن کورمدکمکه بو بزم بازارمزك اهلی که مراد انبیا علیهم السلام واولیای عظامدر
نه سود ونه نفعده درلر انبیای کزین واولیای کملین (مثنوی) زین دکان رفتن چه کانشان روغود * اندرین بازار چون
بستند سود) بو دکان دنیادن کتمك واسباب ومتاعی ترك ایتمکلکدن آنلره نه معدن بوز کستردی بو بازارده یعنی
دنیایی ومتاعی ویروب آخرتی المقده نیجه سود ونفع باغلدیلر وحاصل قیلدیلر وبو بیتلر بو بازار دنیاده کوردکاری
نفع وسودی مفسر اولورته کم بیوررلر (مثنوی) آتش انرا رام چون خلخال شد * بحر انرا رام شد حمال شد) کورکه
آتش اکا یعنی ابراهیم پیغمبر علیه السلامه بامر الله خلخال کبی رام ومطیع اولدی نته کم (قلنا یانار کونی
برداوسلاما علی ابراهیم) آیتی بو معنایه شهادت قیلدی بحر اکا یعنی یا حضرت نوحه ویا حضرت موسی علیه السلامه
رام اولدی وحمال اولدی (مثنوی) اهن انرا رام شد چون موم شد * باد انرا بنده ومحکوم شد) اهن اکا یعنی حضرت
داود علیه السلامه رام اولدی موم کبی اولدی وألناله الحدید نص شریفی بو خصوصه دلالت قیلدی وباد اکا یعنی
سلیمان علیه السلام حضرتلرینه رام اولدی ومسخر ومحکوم اولدی قال الله تعالی (ولسلیمان الریح غدوها شهر
ورواحها شهر) اکر دیرسنکه انبیای عظام علیهم السلام بو مرتبه لری کسب وجهدله می بولدیلرکه بونلر اهل عنایتدر
وبو مرتبه لری کسبله بولمدیلر اما کسبسز وجهدسز دخی بولمدیلر وحق تعالینك یولنده کاهل وبی کسب
اولمدیلر بلکه قرب الهی ایکی قسمدر قرب نوافل ونتیجهٔ اعمال نافله وقرب فرایض ونتیجهٔ اعمال فریضه در وبوکونه
معجزات وخارق عادت آثار قرب الهیدر قرب ایسه یا نافله نك ویاخود فریضه نك نتیجه سی اولیجق پس اعمال
بومرتبه لره وبوکونه حاللره وسیله اولور پس مجرد بی کسب وبی رنج دخی حاصل ایتمش اولورلر والله اعلم (بیان
آنکه رسول فرمود ان لله اولیاء اخفیاء بو سر خ شریف آنك بیانندهدرکه رسول علیه السلام بیوردی ان الله تعالی
اولیاء اخفیاء وتحقیقا الله تعالی ایچون کیزلو ولیلر واردر (الشعثة رؤسهم) باشلرینك صاچلری قازغمقدن قورجق
اولمش (المغبرة وجوههم) یوزلری توزلو اوله (اذا استأذنوا علی الامیر لم یؤذن لهم) قچن امرا اکابره دخوله استیذان
ایتسه لردی اذن ویرلمیه (واذا غابوا لم یفقدوا) وقچن غائب اولسه اره مزلر (وان حضروا لم یدعوا) واکر حاضر اولسه لر
دعوت اولنمیه لر (وان مرضوا لم یعادوا) واکر خسته اولسه لر عیادت اولنمیه لر (وان ماتوا لم یشهدوا) واکر اولسه لر کمسه
حاضر اولمیه لر (وهم مجهولون فی الارض) بونلر ارضده بیلنمزلردر (ومشهورون فی السماء) اهل سما یاننده مشهورلردر
مثنوی) قوم دیکر سخت پنهان می روند * شهرهٔ خلقان ظاهر کی شوند) بوذکر اولنانلر مشاهر انبیادر وبونلردن ماعدا
دخی مشاهر انبیا چوقدر اما بعد الانبیا برقوم دخی واردرکه آنلر ورثهٔ انبیا اولان اولیادر بونلرك دخی مشهورلری
چوقدر اما برموجب حدیث ان لله اولیاء اخفیاء برقوم دیکر واردرکه زیاده پنهان کیدرلر وکندیلری
ممکن اولدیغی مرتبه عیون وادراك ناسدن ستر ایدرلر بونلر خلقان ظاهرلك قچن مشهوری اولورلر وبونلر برموجب

حدیث

حدیث اولیائی تحت قبابی لا یعرفهم غیری مستوران جناب عزت درلر کوران اهل جهان بونلری نوجهله ادراك
قیلورلر ونه جهتدن بونلری بیلورلر (مثنوی) این همه دادند وچشم هیچ کس * برنیفتد بر کیاشان یکنفس) بو اخفیا
بودوکلی خارق عادات وکشف وکرامات طوترلر وهیچ برکسنه نك کوزی بونلرك اولولقلرینه وقبض وبسطلرینه برنفس
واقع اولمز وادراك قیلمز زیرا بونلرك کراماتی معنویدر کار وکیالری بین الناس خفیدر (م ی) هم کراماتشان هم ایشان درحرم
نامشان را نشنود ابدال هم) هم بو عزیزلرك کراماتی وهم بونلرك ذاتی حرم الهیده در بونلرك نامنی ابدال مرتبه سنده
اولان دخی ایشتمز قنده قالدیکه عوام ناس نته کم بو محله مناسب شیخ عطار حضرتلری ابو بکر کتانینك منقبه سنده بوکونه
حکایه بیوررلرکه ابو بکر کتانی حرم محترمده اکثر وقت اقامت ایدرلردی واول عصرده کبار مشایخدن حرم شریفده
عبد الرزاق نام برعزیز وار ایدی که عباد اللهه بعض وقتده نصیحت ایلردی وخضر علیه السلام آنك صحبتنه ومجلسنه
جمع اولمشدی خضر علیه السلام کوردیکه حرمك برجانبنده بردرویش اوتورمش اصلا بو شیخك جانبنه التفاتی یوق پس
خضر علیه السلام اکا مرحمة واروب ایتدی ای درویش چرا نصیحت شیخ عبد الرزاق نیایی وازوی علم نکیری ومستفیض
نشوی درویش باشن یوقاری قالدروب ایتدی انکسکه علم از رزاق کیرد بعبد الرزاق محتاج نشود خضر علیه السلام
اکا دیدیکه ای درویش این دعوی بزرکست برین دعوی چه شاهد داری اول درویش ایتدی میدانم که تو خضری
این شاهد ترا بسست حضرت خضر علیه السلام تعجب ایدوب دیدیکه سبحان الله بن قیاس ایلردمکه اولیای خدا
بندن مستور اولمیه لر وبن آنلری بیلم آنلر بنی بیلمیه کورکه مستوران قباب عزت ومحرمان سراپردهٔ حقیقت ولیلر
وار ایمشکه آنلر بنی بیلورون آنلری بیلمز ایمشم پس اول درویشه ایتدی ای درویش کل امدی بنی هم صحبت ویاران اولمغه
قبول ایله اول درویش ایتدی یا خضر سنك مشربکه بنم مشربم ضددر قبول ایدهمم بوکره دخی ارتق تعجب ایدوب دیدیکه
سبحان الله اولیا بکا مشتاقلر ایکن بو درویشك استغناسی ندر پس دیدیکه بنم مشربم سنکله نیچون ضد اولور دیدیکه
یا خضر سن آب حیات ایچدك اولمیه دیو وبن استرمکه هردم وهر آن اول حضرتك راه عشقنده جان ویرم واصلا اسم
ورسمدن اثر قومیم وفنا اندر فنایه ایرم دیدی (بیت) کسی را که نزدیك ظنت بد اوست * چه دانی که صاحب ولایت
خود اوست (مثنوی) یا نمیدانی کرمهای خدا * کوترا میخواند ان سو که بیا) لسان فارسیده یا حرفی عطف
ایچوندر نته کم عربیده او وام حروف عاطفه دندر پس بو بیت شریف معطوفدر مقدم اولان بیانده یاندیدی کاهل این
بازارما بیتنك اوزرینه ندیدی ومیدانیده که یالر خطاب ایچوندر ومخاطب راه دینده مقلد اولان کمسه درو تقدیر کلام
بودرکه ای مقلد سن بزم بازارمزك اهلی اولان انبیا واولیایی کورمدکمی که بونلر نه فائده ده درلر پس کوردك ایسه نیچون
کسب وسعی قیلمزسن یا خود خدای متعالك کرملرینی بیلمزمیسن که اول سنی دعوت ایلر حقیقت وآخرت جانبنه که
کما قال الله تعالی (والله یدعو الی دار السلام ویهدی من یشاء الی صراط مستقیم) ای یدعوکم تقدیرنده در وقال الله تعالی
یدعوکم لیغفر لکم) پس حق تعالی حضرتلری سنی دار سلامه دعوت قیلمسه وانعام واحسانیله سنی ساتر اولمسی
ومغفرت قیلمسی دخی اولمسه عاقبت کارده خوف حرمان واردر بن نیجه عمل قیلهیم دینلسه جائز اولوردی مثلا کریم
وصادق الوعد پادشاهلردن بری بر بنده سنی سرای سعادتنه دعوت ایلسه آنك طریقنی اکا اعلام ایتمکله اول بنده
هیچ دیرمیکه بن نیجه وارهیمکه خوف حرمان واردر اکر دعوت ایلمسه وآنك راحتی بیان قیلمسه بوخاطره جائز اولوردی
چونکم اول کریم ورحیم پادشاهك کرملری سنی اول دار سعادت جانبنه دعوت ایلر کل دیو نه حالله متردد اولورسن
وطریق حقه کتمکه واعمال صالحه واخلاص مرضیه کسب ایتمکه نوجهله توقف قیلورسن ونه عقلله دنیای دنی یی
آخرت اوزره اختیار قیلورسن (مثنوی) شش جهت عالم همه اکرام اوست * هر طرف رابنکری اعلام اوست) عالمك
شش جهاتی جمیعا آنك اکرامیدر یعنی آنك اکرام وانعامیله مالامالدر هر طرفه که نظر ایلیه سن آنك اعلامیدر اعلام
اکرچه فتح همزه ایله جمع علم اولسه ده جائز اولور زیرا معنی هر طرفه که نظر ایلیه سن آنك آیتلریدر دیمك اولور اما
کسر همزه ایله اولمق اولیدر زیرا هم مطابق قافیه اولور وهم معنی بویله اولورکه هر طرفه که نظر قیله سن اول کریمك
سکا اعلامیدر یعنی جمیع اطراف وجهات آنك انعام واحسانی والطاف غفرانی معلم ومخبردر اعلام بمعنی معلمدر
رجل عدل قبیلندن اولور (مثنوی) چون کریمی کوید آتش در ا * اندرا زود ومکو سوزد مرا) چونکم سکا بر کریم
دیه که آتش ایچره کل علی الفور ایچری کل وبنی یاقردیمه زیرا کریم اولدرکه آنك انعام واحسانی بی غرض اوله وقچن
برکسه یه قهر وغضب ایلسه دخی مرادی اکا احسان اوله چونکم بر کریمك شانی بویله اوله اول سنی آتشه کل دیسه
اجتناب ایلیوب بنی یاقردیمه آنك مرادی سنی آتشه دعوتدن سکا نفع وسود درو سن آنك سرینه وحکمتنه واقف
دکلسن فکیف که سنی دار لطیف وخوشه دعوت ایلسه نه توقف محلیدر پس عاشق صادق اولدرکه اولیای کرام

آنی کریم اولان محبوبك آتش عشقنه وطریق خدمتنه دعوت ایلدکاری وقتده بنی بونار ریاضت وآتش عبادت
وطاعت یاقروب وجودم بنیادنی خراب ایدوب بقردیمه بلکه سمندروار آتش عشق وشوقه کیره هماندم کندویی صورتا نار
ومعنا کل وکلزار ومشاهده یارده کوره وسر حضرت ابراهیم علیه السلامه ایره عاشق ایسك بو قصه منديلدن حصه
الورسن وکریم اولان عزیزلره عظیم اعتقاد واعتماد قیلورسن (منديل در تنور پر آتش انداختن انس رضی الله عنه
وناسوختن (م ی) از انس فرزند مالك آمدست * که بمهمانی او شخصی شدست) انس اوغلی مالکدن بویله کلمشدرکه آنك
قونقلغنه برشخص کتمشدرکه سنن ابوداودده بوحدیث شریفی کعب بن مالك بوکونه روایت ایلرکه ان النبی صلی الله
علیه وسلم کان یأکل بثلاث اصابع ولا یمسح یده بالمنديل حتی یلعقها یعنی حضرت فخر عالم صلی الله تعالی علیه وسلم
اوچ پرماغیله یرلردی ومبارك اللرین حتی منديله سیلمزلردی الیه یمینجه یعنی الی بولشقی ایتمینجه دخی قتادة بن نعماندن
بوکونه روایت اولنورکه قال کان عند انس رضی الله عنه منديل اذا اتسخ القاه فی النار فینظف بقول النبی علیه السلام
مسح به وجهه والنار لا تأکل شیئا مر علی وجوه الانبیاء اوغطیت به کذا فی نزهة الناظرین برکون حضرت رسول
مکرم صلی الله تعالی علیه وسلم مبارك اللریله طعام یيوب وبرمنديله سیلوب آنی انس بن مالك رضی الله عنه حضرتلرینه
ویردی اول دخی آنی تبرکا وتیمنا حفظ قیلدی (م ی) او حکایت کرد کز بعد طعام * دید انس دستارخوان را زردفام
اول مهمان حکایت ایلرکه بعد الطعام انس رضی الله عنه حضرتلری دستارخوانی یعنی پشکیری زردفام کوردی
مهماندن مراد راوی حدیث اولان قتادة بن نعمان اولسه ده جائزدر (مثنوی) چرکن والوده کفت ای خادمه *
اندر افکن در تنورش یکدمه) انس رضی الله عنه حضرتلری پشکیری چرکین والوده کوردی خادمه لرینه دیدیکه
ای جاریه پشکیری بردم تنوره القا ایله (مثنوی) در تنور پر ز آتش درفکند * ان زمان دستارخوان را هوشمند) آتشدن
پر بر تنوره اول زمانده اول هوشمند اولان خادمه اول دستارخوانی براقدی (م ی) جمله مهمانان دران حیران شدند *
انتظار دود کندوری بدند) جمله قونقلر اول خصوصده حیران اولدیلر او کندورینك دخانته منتظر اولدیلر یعنی اول منديل
یانوب دخانی چقمسنه ترقب قیلدیلر (مثنوی) بعد یك ساعت بر آورد از تنور * پاك واسپید وازان اوساخ دور)
برساعتدنصکره تنوردن پاك واسپید واول وسخلردن دور اولمش بوقاری کتوردی واول جاریه اول پشکیری منق
ومطهر اولمش تنوردن طشره چقاردی (مثنوی) قوم کفتند ای صحابی عزیز * چون نسوزید ومنقی کشت نیز) پس
اول قوم حضرت انسه خطاب ایدوب دیدیلر ای عزیز اولان صحابی بو پشکیر نیچون یانمدی ودخی پاك ومنقی اولدی
(مثنوی) کفت زانکه مصطفی دست ودهان * بس بمالید اندرین دستارخوان) حضرت انس رضی الله عنه بیوردی
اول جهتدنکه مصطفی علیه السلام حضرتلری دست ودهانی بو دستارخوانه چوق سوردی ومبارك اللرین واغزلرین
بونکله برقاچ کره سیلدی (مثنوی) ای دل ترسنده از نار وعذاب * با چنان دست ولبی کن اقتراب) پس قصه دن حصه
بیوروب دیرلر ای نار وعذابدن قورقیجی کوکل انجلین برلب ودسته قرب حاصل ایله اکر دیرسك که انجلین بردست قنده اولور
اکا اقتراب ایلیم جواب اولدرکه کملین وعلماء عاملین که خلفاء الله وامنای رسل وورثهٔ حضرت نبی مختاردر کما روی
عن علی رضی الله عنه قال قال علیه الصلوة والسلام العلماء خلفاء الله وامناء الرسل وورثة الانبیاء وورثی پس خلیفه
مستخلفك عینیدر والنائب کالقاضی قولی بوخصوصك شاهد بی ثین ومبیندر بونلر رسولك رسولیدر پس رسولك
رسولی کندی عصرنده رسول کبیدر پس بونلرك دستی ودهانی حضرت نبی علیه السلامك دهان ودست ولب
مبارکی کبیدر اویله اولیجق بونلرك دست ولبنه اقتراب انجلین بردست ولبه اقتراب اولور بونلرك دست ولبنه اقتراب ایلینلر
عذاب آخرتدن نجات بولور دست ولبه اقترابدن مراد بیعت قیلمق ودهان ولبلرندن کلمات لطیفه لرنی استماع ایدوب
قبول ایلمکدر (مثنوی) چون جماد را چنین تشریف داد * جان عاشق را چها خواهد کشاد) چونکه اول حضرتك
دست ودهانی برجماد منديله بویله تشریف ویردی ونار دن خلاص اولمق مرتبه سنه ایرکوردی عاشقك جاننه نلر اچار
فکر ایله سن که اول حضرته وآنك سنتنه متابعت ومحبت قیله سن سعادت دارینه واصل اوله سن وعلم وذوقندن حظ
اله سن وجوارنه یول بوله سن (مثنوی) مر کاوخ کعبه را چون قبله کرد * خاك مردان باش ای جان در نبرد) اول
افضل رسل وهادی سبل صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلری کعبهٔ مکرمه نك سنك وکاوخنی نیجه قبله ایتدی وآنك
حجرومدر یی کورکه نه کونه فضیلت وشرفیت مرتبه سنه یتدی زمان شریفلرینه کلنجیه دك کعبه بتخانه اولمشدی
پس بتخانه لکدن آنی پاك وطاهر ایدوب بویله زیارتخانه وسعادت ورحمت اشیانه ایلدی مردلرك خاك راهی اول
ای جان مجاهده ده وسعیده تاسنی دخی اصنام باطنه دن پاك ایده لر وظاهریکی زیارتخانه وباطنکی تجلیات حضرت
الوهیته وانوار اسرار جناب ربوبیته مقام وآشیانه قیله لر مقتضای مقام بوایدیکه خاك مردان باش دینه جك یرده

خاك

خاك ان شه باش ای جان در نبرد دیمك کرك ایدی تاکم تناسب صوری حاصل اولیدی ولکن خاك ان شه باش دیمکدن عدول
بیوروب خاك مردان باش دیدیلر اول نکته یی اشعار ایچونکه بعد عصر النبی صلی الله علیه وسلم وآنك ورثه سندن اولان
مردان الهینك هرکیم خاك راهی اولسه همان اول حضرتك خاك راهی اولمشدر وهمان اکا اطاعت وانقیاد قیلمشدر
پس دیمك اولورکه ای جان کاوخ کعبه یی بویله قبله ذی شان ایلین سلطان انبیا علیه السلامك خاك راهی اولمق استرسك
مردانك خاکی اولکه معناهمان اول حضرته بنده وخاك اولورسن دیمك اولور (مثنوی) بعد ازان کفتند با آن خادمه *
تونکوبی حال خود با این همه) اندنصکره اول قونقلر اول خادمه یه دیدیلر سن بو وکالی یه کندی حالکی دیمزمیسن
دیکوره لم سنك حالك ندر (مثنوی) چون فکندی زود آن از کفت وی * کیرم او بردست در اسرار بی) سن اول انس
رضی الله عنهك سوزندن علی الفور اول پشکیری نیچون تنوره براقدك طوتلم که اول اسراره ایرایلتمش وحضرت نبی
علیه السلامك اول منديله مبارك الینی واغزنی سیلدیکنی بیلمش وآنك یانمیجغنه وقوف تحصیل ایتمش (مثنوی)
اینچنین دستارخوان قیمتی * چون فکندی اندر آتش ای ستی) بونك کبی برقیمتلی دستارخوانی ای خاتون آتش ایچره
نیچون براقدك (م ی) کفت دارم بر کریمان اعتماد * نیستم ز اکرام ایشان ناامید) اول جاریه دیدی بن کریملره اعتماد طوترم
بن آنلرك اکرامندن ناامید دکلم (مثنوی) میزری چه بود اکر او کویدم * در رو اندر عین آتش بی ندم) برمیزر نه اوله
اکر اول بکا آتش ایچره بی ندم کت دیرسه (مثنوی) اندر افتم از کمال اعتماد * از عباد الله دارم بس امید) آنلره کمال
اعتماددن آتش ایچره دوشرم زیرا عباد اللهدن بن چوق امید طوترم (مثنوی) سر در اندازم نه این دستارخوان *
ز اعتماد هر کریم رازدان) بن باشمی اتارم همان بو دستارخوانی دکل هر برر ازدان اولان کریمه اعتماد واعتقاد ایلدیکم
جهتدن دیدی (مثنوی) ای برادر خود برین اکسیر زن * کم نیاید صدق مرد از صدق زن) ای برادر خود کندیکی
بو اکسیر اکبره وکبریت احمر کبی اولان عزیزلره اورو آنلرك مقام ارادت وخدمتلرنده طور مردلك صدقی زنك صدقندن
ناقص کرکمز بلکه (وللرجال علیهن درجة) آیت کریمه سنك فحواسنجه ادنی مرتبه بر درجه زیاده کرکدر بو خادمه نك
اعتقادنی کورو کندیکی میزانه اورو وانك مردانه بو قدر اعتمادی اوله سن مردایکن سنده نیچون صدق واعتقاد نقصان
بوله (م ی) ان دل مردیکه از زن کم بود * آن دلی باشد که کم ز اشکم بود) اول برمردلکه کوکلی زنك کوکلندن ناقص اوله
اول برکوکل اولورکه اشکمدن کم اولور اشکم که محل نجاستدر صدق واعتقادی اولمین دل دخی محل نجاست ومنبع
قباحت ورجاستدر پس نجاست معنویه معنا نجاست ظاهره دن پلید ونجس اولدیغی عند العرفا مقرر اولدیسه صدقی
اولمین دل ناپاکلکده اشکمدن کم اولمسی محقق اولور جعلنا الله وایاکم من المعتقدین المعتمدین علی اهل الله (قصهٔ فریاد رسیدن
رسول علیه السلام کاروان عرب را که از تشنکی وبی آبی در راه مانده بودند ودل بر مرك نهاده وشتران وخلقان زبان بیرون
انداختند) نته کم بوسرخ شریفده وبو بیان لطیفده واقع اولان معجزه نزهت الناظرین نام کتابده بوکونه روایت اولنمشدر
قال صاحب النزهة ومن معجزات النبی صلی الله تعالی علیه وسلم انه اصاب القافلة فی بعض الاسفار عطش شدید فاتی النبی
الیهم فامرهم ان یأتوه بالغلام الاسود من وراء کثبان فذهبوا واتوا بالغلام الاسود ومعه رکوة فامر النبی علیه السلام
ان یستعملوها وهی باقیة علی حالها فمسح النبی علیه السلام وجه الغلام فابیض وجهه فرجع الی بیته والیه فقالوا الجمل
لنا الا العبد فاخبرهم بالقصة فاسلموا (مثنوی) اندران وادی کروهی از عرب * خشك شد از قحط باران شان قرب) اول
وادی ایچره عربدن برکروه آنلرك قربه لری قحط باراندن خشك وقربه لرنده اصلا صو قالمدی (مثنوی) درمیان
ان بیابان مانده * کاروانی مرك خود بر خوانده) اول بیابانك اورته سنده قالمش برکاربان آنده کندیلرك موتنی
اوقومش یعنی کندی هلاك اولمسنك علامتلرنی بیلمش ایدیلر (مثنوی) ناکهانی ان مغیث هردوکون * مصطفی
پیدا شد از ره بهر عون) ناکهان هر ایکی کونك مغیثی ومددکاری اولان مصطفی علیه السلام حضرتلری بونلره
عوندن اوتری پیدا اولدی وبونلرك قتنه کلدی (مثنوی) دید انجا کاروانی بس بزرك * بر تف ریك وره صعب وسترك)
اول برده زیاده چوق بربیوك کاربان کوردی قوملرك حرارتی اوزره وراه صعب وسترك اوزره یعنی اول محلده
برکاربان کوردیکه اول شدید اولان وعظیم اولان یول اوزره سوزنالك اولان قوملر اوزره طورورلر (مثنوی)
اشتران شان از زبان اویخته * خلق اندر ریك هرسو ریخته) آنلرك اشترلری کمال حرارتدن زبانلرنی طشره چقاروب
دهانلرندن اشغا اصمشلر خلق کاربان ایسه قوم ایچره هر جانبه دوکلمشلر (مثنوی) رحمش آمد کفت هین زوتر روید *
چند یاری سوی ان کثبان روید) اول سلطان انبیا علیه السلامك بونلره رحم وشفقتی کلدی وبونلره اکاه اولك تیزلك
کیدك قومدن فلان دپه جانبنه برقاچ یاریکزله (مثنوی) که سیاهی بر شتر مشك آورد * سوی میر خود
بزودی می برد) که برسیاه عرب دوه اوزره صومشکی کتوررك کندوبی میری جانبنه سرعتله ایلتور (مثنوی)

آن شتربان سيه را با شتر * سوى من آريد با فرمان مر) اول سياه دوه جى عربى دوه سيله بنم جانبمه كتيرك اولان امر ايله
خواه و نا خواه كتورك ديدى (مثنوى) سوى كثبان آمدندان طالبان) بعد يك ساعت بديدند آنچنان) پس اول طالبلر
اول قوم ديه سى جانبنه كادبلر بر ساعتدنصكره بولدبلر وفى الحقيقه اول نبى عليه السلامك بيورديغى كبى كورديلر
(مثنوى) بندهٔ مى شد سيه با اشترى * راويه پر آب چون هديه برى) بر بندهٔ سياه بر اشترله كيدر بر هديه بركبى راويه سى
صوايله طلوكو يا كه آنى بر قومه هديه ايلتوردى (مثنوى) پس بدو كفتند ميخواهد ترا) اين طرف فخر البشر خير الورى)
پس اول عربه ديديلر بو طرفده سنى فخر البشر خير الورى اولان پيغمبر عليه الصلوة والسلام دعوت ايلركل آنك امرنه
امتثال ايله (مثنوى) كفت من نشناسم اورا كيست او) كفت اوان ماهروى وقند خو) اول عرب ديدى بن بيلمزم
اوكيمدر آنلردن برى اول سياهه ديدى اول سكا ديد يكمز اول ماهرو وقند خو اولان پيغمبر عليه السلام حضرتلريدر
مثنوى) نوعها تعريف كردندش كه هست * كفت ما نا او مكران شاعرست) بو سياهه برنيجه نوع ايله حضرت مصطفى
عليه السلامى تعريف ايلديلر كه اول صفتلر آنده وار ايدى غلام سياه آنى فهم ايلدكدنصكره آنلره ديدى اولميه كه سزلك
ديديككز اول ساحر وشاعردر (مثنوى) كه كروهى را زبون كرد او بسحر * من نيايم جانب او نيم شبر) كه بر كروهى سحر
ومكر له اول زبون ايلدى بن آنك جانبنه يارم قارش كلمزم وقدم توجه قيلمزم ديدى (م ى) كش كشانش آوريدندان طرف
او فغان برداشت در تشنيع وتف) عاقبت اول سياهى اول جانبه ضربا كشكشان كتورديلر اول سياه تشنيع وتف وفغان
طوتيجى اولديغى حالده (م ى) چون كشيدندش بپيش ان عزيز) كفت نوشيد آب وبرداريد نيز) چونكه اول عزيز الوجود
اولان حضرت عليه السلامك اوكنه اول سياهى چكديلر كتورديلر اول حضرت كاربان اهلنه امر ايدوب ديدى
بو صودن ايچكز ودخى قربه لريكزه قويوب كوتوريكز (مثنوى) جمله را زان مشك او سيراب كرد * اشتران وهر كسى
زان آب خورد) جمله كاربان اهلنى اول مشكدن اول پيغمبر عليه السلام سيراب ايلدى دوه لر وهر بركسه اول مشكدن
صو ايچدى (م ى) راويه پركرد ومشك از مشك او * ابر كردون خيره ماند از رشك او) هر بركسه راويه سنى ومشكنى اول
غلام سياهك مشكندن پر ايلدى اول مشكه غبطه ورشك ايلمكدن ابر كردون خيره قالدى (م ى) اين كسى ديدست
كزيك راويه) سرد كردد سوز چندان هاويه) بونى بركسه كورمشميدر كه بر راويه دن بو قدر هاويه نك سوز وحرارتى سرد اوله
وسونه (م ى) اين كسى ديديست كز يك مشك آب * كشت چندين مشك پر بى اضطراب) بونى بركسه كورمشميدر كه
بر مشك صودن بو قدر مشكلر وقربه لر اضطرابسز پر اوله بونى خود كمسه كورمشدر بو بر قوت الهى وقدرت ربانيه در (م ى)
مشك خود روپوش بود وموج فضل * مى رسيد از امر او از بحر اصل) مشك خود همان بر روپوش ايدى حق تعالينك
موج فضلى اول پيغمبرك امرندن بحر اصلدن ايرشدى يعنى اول غلام سياهك مشكى همان پر بنده ايدى
وليكن حق تعالينك درياى فضلنك امواجى بحر اصلدن پيغمبر عليه السلامك امريله بونلره كلوب واصل اولدى (م ى)
آب از جوشش همى كردد هوا * وان هوا كردد ز سردى آبها) بو بيت شريف وبوندنصكره كلان بيت لطيف علت اولى يه
تشبث قيلان وبى اسباب اشياظهوره كلمزدين حكمايى باخصوص كه مذهب طبيعيه ده قلان علماء وعقلايى رددر
بو بيت آنلرك اعتقادنى تقريره كلجك بيت اول اعتقادى ابطالدر حكماء ديرلرقجن كه بر حرارت تأثير ايلسه غليان
وجوششدن اول آب هوا اولور پس اول هوا صو يك حرارتى واسطه سيله هوايه منقلب اولمسندن وجوده كلور واول
هوا سردلكدن صولر اولور يعنى اول هوا برودتدن صو اولور زيرا قجن هوايه برودت تأثير ايلسه آب اولور نته كم حكمانك
كتابلرنده مسطوردر پس بو مذهبى رد ايليوب بيوررلر (مثنوى) بلكه بى علت وبيرون زين حكم * آب رويانيد تكوين
از عدم) بلكه بى علت وبى سبب بو كونه حكم عقليه دن خارج حكم حكمتك جميدر حق تعالينك تكوين وايجادى
آنى عدمدن بتوردى ووجوده كتوردى پس بو عالمده دخى جميع آبك وجودنى بى علل وبى اسباب بتورر وظهوره
كتورر پس لازم دكادر كه هوايه برودتك تأثيرى واسطه سيله آب ظهوره كله وبو خصوصه چوق نصوص شهادت ايلر
اولا قرآن عظيمدن حجر حضرت موسى عليه السلامكه قوم موسى حضرت موسى عليه السلامدن استسقا ايلدكارى
وقت حضرت حق اول حجره عصا ايله ضرب ايلمكه امر ايليوب حضرت موسى حجره ضرب ايلدكده اون ايكى عين جاريه
ولوب هر بر سبط آندن نوش ايدرلردى كما قال الله تعالى (واذ استسقى موسى لقومه فقلنا اضرب بعصاك الحجر فانفجرت
منه اثنتا عشرة عينا قد علم كل اناس مشربهم) پس اول حجرك ايچنده هوا بو قدر وبخار ارض دخى يوقدر كه حتى برودتك
تأثيريله هوايه منقلب اوله بلكه حجر رويوشدر واول منفجر اولان آب ايجاد الهيدر بلا سبب وبوندن دخى عجب حضرت
رسول اكرم صلى الله عليه وسلمك مبارك اصابعى ما بيندن صو جريان ايليوب اصحاب كرام هم ايچوب هم توضئ ايليوب
وهم بنكارين صوارمليديروبو تواتر له ثابت اولمشدر واصحابدن چوق كمسه لر بونى روايت قيلمشلردر عن انس بن مالك

رضى

رضى الله عنهما قال جاءت صلوة العصر والتمس الناس الوضوء فلم يجدوا ماء فاتى رسول الله صلى الله عليه وسلم باناء فتوضأ
ووضع عليه الصلوة والسلام فى ذلك الاناء يده وامر الناس ان يتوضؤا منه قال انس رضى الله عنه فرأيت الماء ينبع
من بين اصابعه فتوضأ الناس حتى توضأت عن آخرهم وعن جابر رضى الله عنه قال عطش الناس يوم الحديبية
وبين يدى رسول الله صلى الله عليه وسلم ركوة يتوضأ منها فاقبل الناس نحوه وقالوا يا رسول الله ليس عندنا ماء
الا ما فى ركوتك فوضع النبى عليه السلام يده فى الركوة وجعل الماء يفور من بين اصابعه كامثال العيون امام نووى
رضى الله عنه حضرتلرى بو حديث شريفك شرحنده ديركه وهو اعظم من معجزة نبع الماء من الحجر فان الماء كان
يخرج من نفس اصابعه ويؤيده انه جاء فى رواية اخرى فرأيت الماء ينبع من اصابعه پس بو معجزه لر دلالت ايلر كه الله تبارك
وتعالى ما بى بلكه جميع اشيايى بى علت وبى سبب خلق ايلر اكرچه بحسب الظاهر اسباب واسطه سيله ايجاد ايلر
كورينورسه ده پس حق تعالى هر شيئى بلا سبب ايجاد ايلديكنى كورن ارنلر علل واسباب واسطه سندن قطع نظر ايدوب
مسبب الاسبابه توكل ايلمشلردر واسبابه تشبث وتعلق ايلينلره اطفال وصبيان مرتبه سنده در ديو سويلمشلردر نته كم
بيوررلر (مثنوى) تو ز طفلى چون سببها ديدهٔ * در سبب از جهل بر چفسيدهٔ) اى حكيم مذهب وطبيعى مشرب سن
او غلنجقلغكدن چونكه سببلرى كوررسن سببه جهلكدن يا پشمشسن زعمك بودر كه سببسز بر شئ اولمز
وبى ماده وبى مدت وبلا علت برنسنه وجوده كلمز ديرسن (م ى) با سببها از مسبب غافلى * سوى اين روپوشها زان مائلى)
اسباب سببيله مسببدن غافلسن بو روپوشلر جانبنه اول اجلدن مائل اولدك ومسببه ميلى ترك قيلدك (مثنوى)
چون سببها رفت بر سر ميزنى * ربنا و ربنا ها مى كنى) چونكه سببلر كيده وعلل ووسايطى خداى تعالى نظركدن غائب
ايده باشك اوزره اوررسن ربنا ربنا ديو تضرع ونياز قيلورسن اسبابه بر مرتبه اعتماد ايلمشسنكه اكر سبب نظركدن غائب
اولوب اسباب سنكله بيله اولسه ربنا ديمزسن بلكه اصلا غم يمزسن (م ى) رب ميكويد برو سوى سبب * چون ز صنعم
ياد كردى اى عجب) چون استفهام اولسه واستفهام اولمسه دخى جائزدر اكر استفهام اولمزسه معنى بويله اولور كه
حضرت رب العالمين اسبابى انعدامى وقتنده بنادين مسببه لسان حقيقتله ديركه يورى سبب جانبنه اى عجب
چونكه بنى صنعمدن اوترى اكدك يعنى مصنوع اولان اسبابدن اوترى ياد قيلدك پس سنك بندن مقصودك اوز كه در
واراده مألوف ومانوسك اولان اسباب جانبنه در واكر چون استفهام اولورسه معنى بويله اولور كه حضرت رب العالمين
اكا ديركه يورى سبب جانبنه اى عجب بو اسباب منعدم اولديغى وقتده بنم صنعمدن نيجه ياد ايلدك يعنى اسبابك
وجودى وظهورى وقتنده بنم صنعمى ياد قيلمزدك وهر شيئى خلق وايجاد ايلديكمى عن صميم البال اكمزدك بلكه
همان اول شيئك وجودنى وظهورنى اسبابدن زعم ايليوب اكا مائل اولوب واكا توجه قيلوردك چونكه سبب منعدم
اولدى ياد ايلرسن وار امدى سبب جانبنه كيت سنك اكثر اعتمادك اكادر ديه بو دخى اكا توبيخ وتقريع اولور اكر اسباب
زوالى حال حياتده مراد اولورسه واكر قرب موت وحالت نزعده مراد اولورسه (فلم يك ينفعهم ايمانهم لما رأوا بأسنا
آيت كريمه سنك مفهومنى اشعار قيلور (مثنوى) كفت زين پس من ترا بينم همه * ننكرم سوى سبب وان دمدمه) پس
اسبابه مايل اولان بندهٔ غافل اول حينده بويله ديركه يا مفتح الابواب ويا مسبب الاسباب اكر بكا وافر اسباب ويرسك
وياخود دير اكر بنى عالم اسبابه رد ايدرسك بوندنصكره بن دوكلى همان سنى كورم ونظر قيليم سبب جانبنه واول
دمدمه وطمطراق جانبنه بويله دين قائلك كذبى قولندن دخى معلومدر زيرا اكر صادق اولايدى بعد زوال الاسباب
من ترا بينم همه مضمونى دخى اسان اولوردى ونتكرم سوى سبب ديرو سببك زوالى ايچون ربنا ديوب غم يرپس حضرت
حق تعالى بونك حقيقت حالنه وما فى الباطنه عالمدر واول بنده يه دير (مثنوى) كويدش ردوا لعادوا كار تست
اى تو اندر توبه وميثاق سست) يعنى حضرت رب العالمين اول اسبابه ناظر ومايل اولان بنده يه دير كه ردوا لعادوا
سنك كاركدر اى سن توبه وعهودده سست سن بو آيت سورهٔ انعامده در تفسيرى جلد رابعده عهد كردن احمق
در وقت كرفتارى بيانده انشاء الله كلور اهل جهنم حقنده در كه بونلر اسباب دنيونك منعدم ومنقطع اولديغى
بيلدكدنصكره اول اسبابه كمال محبتلرندن وجهنمدن نفرلرندن دنيايه رد اولنمق وبعد الردالى عالم الاسباب همان
مسببه نظر قيلمغى دعا ايدوب حضرت حقه هر برى زين پس من ترا بينم همه ننكرم سوى سبب وان دمدمه قولنك
مضمونى ادا ايده لر حق تعالى بونلرك حقيقت حالنى بيان بيوررلر اكر بونلر عالم اسباب اولان دنيايه رد اولنسه لردى
عودت ايليه لردى اول عمله كه آندن نهى اولنديلر ايدى پس اسبابه ملتفت ومؤتلف اولان مؤمن دخى قلت
معرفتى اولديغنه بناء بويله ديركه كندى حظ روحانى وجسمانيسنى اكثر اسبابدن بولديغى ايچون مسببدن غافل
واسبابه مائل اولوب سبب زائل اولسه مسبب ايله آشنالغى اولمديغى ايچون عظيم غصه يرور ربنا ربنا ديرو مسببه

نظرا تمك شرطيله اسباب ووسايط عالمنه كتمك استرولكن اسباب عالمنه رداولندقدنصكره ميثاقنده وحضرت حقه
رجوع قيلمسنده سنستدر انكچون ردوالعادوا كارتست بيورديلرا كرچه عبدكمينك حسب حالى بودرولكن
ارحم الراحمين اولان رب العالمينك شانى عبدعاجزك عيوبنى ستروذنوبنى عفوايلمكدرولهذا اطلب العلة كى
اغفرالذلة بيورمشدراول دمكه عبدفقيراسباب صورينك زوالى قتنده اكا التجاايليوب ربنا وربنا ديوسويليه
ان الله يقبل توبة عبده مالم يغرغر حديث شريفنك مصداقنجه مادامكه حالة غرغره يه كلميه آنك توبه سنى قبول قيلور
(وهوالذى يقبل التوبة عن عباده ويعفوعن السيئات) نص شريفنك مقتضاسنجه توبه سن قبول وجزاء سيئاتدن
دخى تجاوزوعدول ايلرتته كم حضرت خداوندكاراول رحمتى بى شماراولان پادشاهك اساتدن شان شريفنه
لايق اولان صفتى نظمه كتوروب سويلر (مثنوى) ليك من ان شكرم رحمت كنم * رحمتم پرست بررحمت تنم)
رحمتى كل شيئه واسع اولان ورحمتى غضبى اوزره سبقت قيلان رحمان جلت عظمته اول بندهٔ پرعصيانه دېركه
اى اسبابه بنداولان بنده اكرچه سنك كارك بودر ولكن بن اول كاروكرداركه باقزم سكا رحمت ايلرم رحمت ومغفرتم
پردريعنى واسع وبى پاياندررحمته طولنورم يعنى رحمت اوزره ايش ايلرم (مثنوى) شكرم عهدبدت بدهم عطا *
از كرم اين دم چومى خواهى مرا) سنك عهدقبحكه باقزم سكا عطا واحسان ويريرم كرم ولطفمدن بودم يعنى
انقطاع اسباب وزوال وسائل دمنده چونكم بكا دعا ايليه سن وربنا ربنا ديوسويليه سن كويا بواحوال اول كاربانك
حالى ايديكه بعدانقطاع الوسائل والاسباب برنيه بى آبده تضرع ودعا ايلدككلرنده مظهر رحمت كل اولان
هادئ سبل صلى الله عليه وسلم حضرتلرنى اول قومه هادى وفريادرس كوندروب بونلرك اسوء حالنه باقيوب
مرحمت ايلدى بونلر بومعجزهٔ ظاهره وآيت باهره يى كورديلر وحيران قالديلرتته كم بيوررلر (مثنوى) قافله
حيران شداندر كاراو * يا محمد چيست اين اى بحرخو) قافله حيران اولدى اول حضرتك كارندن چونكم بوكار عجيبى
كورديلر اول حضرته ايتديلريا محمد ندر بواى بحر حقيقت خوبلوكه (مثنوى) كردهٔ روپوش مشك خردرا *
غرقه كردى هم عرب هم كردرا) برمشك خردى روپوش ايلمشسن غرقه ايلدك هم عربى وهم كردى يعنى سيراب ايدوب
بوقدرخلقى عطشدن خلاص قيلدك ديديلر (مشك آن غلام ازغيب پرآب كردن بمعجزه وان غلام سياهرا سپيدروى
كردن باذن الله تعالى (م ى) اى غلام اكنون توپربين مشك خود * تانكويى درشكايت نيك وبد) اى غلام شمدى سن
كندى مشككى صودن طلوكور تاكم قومه شكايت ايلمكده نيك وبدسويليه سن وبنم مشكمدن صويى الديلر
ديوشكايت ايليه سن (مثنوى) ان سيه حيران شداز برهان او * مى دميداز لامكان ايمان او) اول غلام سياه چونكم
بومعجزه يى كوردى اول نبى عليه الصلوة والسلامك برهان عظيمندن حيران قالدى آنك لامكان قلبنه ايمان طلوع
وظهورايلدى (مثنوى) چشمهٔ ديدازهوار يزان شده * مشك اوروپوش فيضان شده) چونكم اول غلام سياهك
عالم لامكاندن قلبنه نورايمان كلدى ظلمات دروندن كيدوب بصر بصيرتى منوراولديكه ايمان وعرفانك خاصه سى بودر
پس اول باطن بين اولان بصر بصيرتله نظرايلدى كورديكه برچشمه هواى معنويدن ريزان اولمشدرآنك مشكى اول
چشمهٔ معنوينك فيضنه روپوش اولمش يعنى اول غلامك نظرى امداد الهى وايجاد ربانى يى كوردى وحضرت حقك
افاضه سنى مشاهده قيلدى (مثنوى) زان نظرروپوشها هم بردريد * تامعين چشمهٔ غيبى بديد) اول ايمان نوريله منور
اولان نظردن روپوشلرى واسباب ظاهره يى هم يرتدى تامعين وآشكاره غيبه منسوب اولان عين امداد وچشمهٔ
ايجادى مشاهده ايتدى (مثنوى) چشمها پرآب كردان دم غلام * شدفراموشش زخواجه وازمقام) چشملرى
چشمه لرنى اولدم غلام پرآب ايلدى اكا فراموش اولدى خواجه سندن ومقامندن طرفى قلب ايچره ظهورايمانك
وجوشش عرفان وايقانك شانندندركه كوزلرى كريان ايلروبدايت حالده سالكلرى مست ومستغرق ايليوب اهللرنى
ومقاملرنى اونوتدرر (مثنوى) دست وپايش ماندازرفتن براه * زلزله افكند درجانش اله) اول غلامك دست وپايى
بوله كتمكلكدن قالدى آنك جانته حضرت حق زلزلهٔ عشق وولولهٔ شوق براقدى تته كم وارث حضرت نبى اولان مرشد
ومربى يوزندن بوحالت ووجدبدايت سلوكده سالكره كلوروآنلرى مست ومستغرق قيلورحتى ياران وخلانى واخوان
وجيرانى ومنزل ومكانى بالكليه نامى اولورلكن آنى بومرتبه ده دائم قومزلربلكه براى مصلحت آنى مرتبهٔ محودن
صحوه كتوررلروكاروخدمت مرتبه سنه يتوررلرتا آنك واسطه سيله نيجه كمسه لراسلامه كله وسعادت بوله تته كم حضرت
مصطفى صلى الله عليه وسلم اول غلام سياهى حيرت واستغراق مرتبه سندن خدمت مرتبه سنه كتوردى (مثنوى
بازبهرمصلحت بازش كشيد * كه بجو يش آبازرواى مستفيد) كيرومصلحتدن اوترى سلطان انبيا عليه السلامك
دست باطنى كيرواستغراق مرتبه سندن خدمت مرتبه سنه چكدى بويله ديوكه كيروكنديكه كل بولكه كيت اى مستفيد

م ى) وقت حيرت نيست حيرت پيش نيست) اين زمان درره درآچالاك وچست) حضرت نبى مكرم صلى الله عليه وسلم
اول غلامى محودن چكدكدنصكره اكا ديديكه حيرت واستغراق زمانى دكل حيرت اصل سنك اوككده دريعنى مقامكه
توجه ايلدكده طريقكده ومقامكه واصل اولديغك وقتده خدمت ومصلحت ايچنده دربونده نكته بودركه بدايت سلوكده
ذوق ايمان وعرفاندن حاصل اولان وجدوحيرت مرتبه سنده قالمغه حضرت نبى عليه السلام وآنك هرعصرنده
اولان وارثلرى رضاويرمزلربلكه ديرلركه بوكونه حيرتدن صحوه كل كه بونك وقتى دكلدر وحيرت مقبول سنك مقامكه
توجه ايلدكده اوككده اولان حيرتدركه اول عشيره وقبيله لكسنى نورتوحيدايله بياض اولمش كوروب سنك واسطه كله
ايمان واسلامه كلملرى وسعادت وصفوت بولملرى ميانده حاصل اولان حيرتدرديمك اولور بوزمان بوله كل چالاك
وچست ديدى بونده تنبيه بودركه بدايت حالده اولان حيرتدن خدمت مرتبه سنه كلوب چالاك وچست طريقه
كتمك كرك وسائرناسى دخى تمكن اولديغى مرتبهٔ ايمان واسلامه ومتابعت سيدالانام عليه السلامه دعوت ايتمك كرك
م ى) دستهاى مصطفى بررونهاد) بوسه هاى عاشقانه بس بداد) اول غلام سياه مصطفى عليه السلام حضرتلرينك اللرينه
يوزقودى عاشقلركبى اكا چوق بوسه لرويردى يعنى آنك مبارك اللرنى چوق اوپدى (مثنوى) مصطفى دست مبارك
بررخش * ان زمان ماليدوكرداوفرخش) مصطفى عليه السلام حضرتلرى دخى يوزى اوزره دست مباركنى اول
زمانده سوردى وآنى اوفرخ وسعادتلى ايلدى (م ى) شدسپيدان زنكى وزادهٔ حبش) همچوبدررروزروشن شدشبش
اول زادهٔ حبش وزنكى اولان غلام سپيدروا اولدى آنك كيجه كبى اولان قاره يوزى بدركبى وروزروشن كبى تابان اولدى
مثنوى) يوسفى شددرجمال وردلال * كفتش اكنون روبده واكوى حال) اول غلام سياه جمالده وشيوه ودلالده
كويا بريوسف اولدى آندنصكره پيغمبر عليه السلام حضرتلرى اكا واركويه بوحالدن خبرويروبوكوردككك معجزاتدن
آنلره هم بيان ايركوردبدى (مثنوى) اوهمى شدبى سروبى پاى مست * پاى مى نشناخت دررفتن زدست) اول غلام
بى سروبى پاى مست اولوب كتدى كتمكلكده شول مرتبه مست اولديكه اللندن اياغنى بيلمدى (مثنوى) پس بيامد
بادومشك پرروان * سوى خواجه ازنواحى كاروان) پس اول ايكى طلومشكله روان اولديغى حالده كاروان جانبندن
خواجه سنك جانبنه كلدى (ديدن خواجه غلام خودراسپيدروى وناشناختن كه اوست وكفتن او غلام مراتوكشته
خونت كرفت وخداترابدست من انداخت (مثنوى) خواجه ازدورش بديدوخيره ماند * ازتحيراهل آن ده رابخواند
خواجه اول غلامى ايراقدن كوردى وخيره وحيران قالدى كمال تحيرندن اول كويك اهلنى كندى قتنه دعوت ايلدى
مثنوى) راويهٔ مااشترماهست اين) پس كجاشدبندهٔ زنكى جبين) اول قومه ديدى بوكلان بزم راويه مزوبزم اشترمزدر
پس زنكى جبين اولان بنده قنده كتدى (مثنوى) اين يكى بدرست مى آيدزدور * مى زندبرنورروزازروش نور)
بوكلان ايسه فى المثل بربدردرايراقدن كلورانك يوزندن كوندزك اوزره نوراوررواتك نورى كوندزك نورنه غالب اولور
ديدى (مثنوى) كزغلام مامكرسركشته شد * يابدوكركى رسيدوكشته شد) بزم قولمزقنى مكركه كشته اولدى ياخود
اكا برقورداپرشدى وآنى پاره لدى واول بوسببله كشته ومقتول اولدى (مثنوى) چون بيامدپيش كفتش كيستى *
ازيمن زادى وياترك يستى) چونكم اول قول آنلره كلدى خواجه سى اكا ديدى سن كيمسن يمنده مى طوغدك يوخسه
تركه منسوبميسن كه بويله كوزل يوزلومحبوبسن (مثنوى) كوغلام راچه كردى راست كو) كربكشتى وانما حيلت مجو
قنى بنم غلامم آنى نيلدك طوغرى سويله اكرآنى اولدرد كسه كيروكوستر حيله وخدعه ديلمه (مثنوى) كفت اكركشتم
بتوچون آمدم * چون بپاى خوددرين خون آمدم) اول غلام دخى ديدى اكربن آنى اولدرديدم سكا نيچون كلوردم
بن كندى اياغمله بوقانه نيچون كلوردم ونه حالله كنديمى عتاب وعقابه كرفتارقيلوردم (مثنوى) كوغلام من بكفت
اينك منم * كردفضل دست يزدان روشنم) خواجه اكا تكرارقنى بنم غلامم ديدى اول دخى اشته بنم ديدى نهايتى يزدان
حضرتلرينك دست فضلى بنى بويله روشن ايلدى ومنورقيلدى ديوسويلدى (مثنوى) هى چه ميكويى غلام من
كجاست * هين نخواهى رست ازمن جزكه راست) تكرارخواجه سى آنك بوسوزنه اعتماد ايليوب
هى نه سويلرسن بنم غلامم قنده دراكا اول بندن طوغرى سويلمكدن غيريله قورتلمزوصدقدن غيريله خلاص اولمزسن
ديدى (مثنوى) كفت اسرارتراباان غلام * جمله واكويم يكايك من تمام) اول غلام بوكره خواجه سنه ديدى
اى خواجه سنك اول غلام سياهله اولان اسراركى وكذشته اولان احوالنى بربرسكا جمله بالتمام استرسك سويليم
مثنوى) زان زمانى كه خريدى تومرا * تاباكنون بازكويم ماجرا) شول زماندن بركه سن بنى صاتون الدك شمديه دك
مابينمزده نه واقع اولديسه ماجرايى سكا سويليه يم (مثنوى) تابدانيكه همانم درجود * كرچه ازشبديزمن صبحى كشود
اول غلام خواجه سنه بوكونه كلام ايلديكه بن سنك اول غلامكه مابينكده بوندن مقدم مروراتيلين احوالكى

سکا دیکایك سویلیم سن بنی نه زمان خریدار اولدك و نکانه حکم قیلدك ماجرایی بر بر نقل ایلیم تا ایله سنکه بن همان اول
غلام وجودده اکرچه حق تعالی حضرتلری بنم شبدیز وجودمدن صبح اجدی یعنی بنی بیاض وصبح کبی نورانی
قیلدی شبدیز قاره آته دیرلر و یا سیاه کیجه ده استعمال ایدرلر (مثنوی) رنك دیکر شد ولیکن جان پاك * فارغ
آز رنك است و از ارکان و خاك * رنك صوری دیکر اولدی ولکن جان پاك رنکدن فارغدر و ارکان اربعه و خاکدن
دخی فارغدر لون و عناصردن مرکب اولان اجسامه مخصوصدر ارواحده رنك اولمق ممکن دکلدر و لهذا
(قل الروح من امر ربی) دیو حضرت پیغمبر علیه السلامه امر اولندی که آنك تعبیر و تفهیمی ممکن دکلدر (مثنوی
تن شناسان زود مارا کم کنند) آب نوشان ترك مشك وخم کنند) بو ابیات شریفه تا آخر بیانه دکین اول مبدل
اولان غلام لسانندندر که بوندن مراد تبدیل ذات و صفات ایلین کمسه لری صورت بین اولنلر بیلمدیکی و آنلرك انجق
صورت مرتبه سنده قالدیغی آنك لساندن تعبیر بیوررلر یعنی تن شناسلر علی الفور بزی بیوررلر زیرا تن تبدل و تغیردن
خالی دکلدر بو معنی دخی جائزدر که مادن مراد ماء الحیات الحقیقت اوله پس معنی تن شناسلر علی الفور ماء الحیات
الحقیقیه یی بیوررلر آب نوشان یعنی آب حیات معنویدن ذوق الان اهل عرفان مشك و خمی ترك ایدرلر یعنی آب روحه
محل اولان اجساده نظر ایتمکی ترك ایلرلر (مثنوی) جان شناسان از عددها فارغند * غرقهٔ دریای بیچونند و چند)
جان شناسلر و حقیقته ناظر اولان معرفت اساسلر اعداد و کثراتدن فارغلردر بی چون و بی چند اولان دریای حقیقته
مستغرقلردر (مثنوی) جان شو و از راه جان جانرا شناس) یار بینش شو نه فرزند قیاس) جان اولمین کمسه جانی بیلمز و روح
روان مرتبه سن بولمین روح روان ندر فهم قیلمز پس اکر جانی بیلمك استرسك جان و جان بولندن جانی فهم قیل یار بینش
اول یعنی بینش مرتبه سنده اولان منبع عقل و دانشه یار اول ابناء فکر و قیاسله دکلدر بونلر شول اصحاب استدلالدرلر که
حقایق اشیایی قیاسات عقلیه و ترتیب مقدمات فکریه ایله بیلورلر قیاسات فکریه و مقدمات عقلیه ایله جان بیلمك
قابل دکلدر بلکه اصحاب بینشه خدمت و مصاحبتله حاصلدر (مثنوی) چون ملك با عقل یك سررشته اند *
بهر حکمت را دو صورت کشته اند) چونکم ملك عقلله اصل خلقتده بر سر رشته درلر یعنی حقیقت واحده و ماهیت
متحده صاحبلریدر که ایکیسنك یله اصلی بردر زیرا ایکیسی یله جوهر نورانیدر ولیکن حکمت الهیه دن اوتری ایکی
صورت اولدیلر انسانك وجودنده مدبر اولانه عقل دیدیلر و اکوانده مدبر اولانه یاخود خالقنه عبادت و تسبیح قیلنه
ملك دیدیلر (مثنوی) آن ملك چون مرغ بال و پر کرفت * وین خرد بکذاشت پر وفر کرفت) اول ملك قوش کبی بال
و پر طوتدی نورانی متعدده و متفاوته کما قال الله تعالی (جاعل الملائکة رسلا اولی اجنحة مثنی و ثلاث و رباع) و بو خرد
پر و بال قودی و فر طوتدی یعنی قوت رونق علمیه طوتدی و طراوت قلبیه و روحانیه حاصل ایتدی (مثنوی
لاجرم هر دو مناصر آمدند) هر دو خوش رو پشت همدیکر شدند لاجرم و لا محاله هر ایکیسنك ما بینده مناسبت تامه
اولدیغندن اوتری بر برینه مناصر کالدیلر هر ایکی خوش یوزلی و یاخود خوش روشلی بر برینه ارقه و یاردم اولدیلر
خوش رویی فتح رایله و ضم رایله ده اوقمق جائزدر (م ی) هم ملك هم عقل حق را واجدی * هر دو آدم را معین و ساجدی)
هم ملك هم عقل حضرت حقی بر واجدلردر یعنی بر بولیجیلردر که ایکیسنك یله وجدانی بر نوعدر و هر ایکیسی آدمه
معین و ساجدلردر عقلك آدمه معاون اولمسی معلومدر که هر کارنی آنك معاونتیله ایلر و ملکك معاونت ایلمسی انکچون
استغفار قیلمسی و بعض امور مشکله یی اکا الهام اولمسیله اولور و ملائکه نك آدمه ساجد اولمسی (واذ قلنا للملائکة
اسجدوا لآدم) آیت کریمه سندن مفهومدر که کمال تعظیم مراد اوله و عقلك آدمه سجده ایلمسندن مراد اکا زیاده انقیاد
و توجهندن عبارت اوله (مثنوی) نفس و شیطان بود اول واحدی * بوده آدم را عدو و حاسدی) نفس انسان و شیطان
اولدن اصل واحده منسوب ایدیلر یعنی ایکیسی یله ناریلر ایدیلر شیطانك ناری اولمسی (خلقتنی من نار و خلقته من طین
آیتندن معلومدر که حق تعالی آنی مارج ناردن خلق ایلدی و نفس امارهٔ بالسوءك ناری اولمسنه بو حدیث شریف
دلالت ایلر که موعظه یه متعلق اولان مشکات نام کتابده بو کونه بو حدیث لطیفی روایت ایلرکه روی انه قال علیه
الصلوة والسلام ان الله خلق العقل من نوره ثم قال له اقبل فاقبل ثم قال له ادبر فادبر ثم قال له من انت ومن انا فقال انت
ربی وانا عبدك الضعیف فقال الله تعالی یا عقل ما خلقت خلقا اعز منك ثم خلق النفس من نار فقال لها اقبلی فلم تجب
ثم قال من انا ومن انت فقالت انا انا وانت انت ثم عذبها الله بنار جهنم مائة سنة فاحرقها به ثم قال لها من انا ومن انت
فاجابت کالاول ثم عذبها الله بالجوع فسألها من انا ومن انت فاخبرت وقالت انت ربی وانا عبدك الضعیف
فاوجب الله علیها الصوم بسبب ذلك پس نفسك دخی اصلی ناری اولور و بونده نفسدن مراد منبع نار غضب اولان نفس
امارهٔ بالسوءدر اکر دیرسك که نفس اماره ندر الجواب اوصاف قبیحه ایله متصف اولان روح حیوانیدر که بالکلیه

اوصاف شیطانیه نفس امارهده و نفس اماره اوصاف شیطانیه ده موجوده در بو جهتدن شیطانله متحدلر و بر برینه
معین و ناصرلردر و لهذا ایکیسی یله آدمه ضد و حاسد اولمشلردر (مثنوی) آنکه آدم را بدن دید او رمید * وانکه نور
مؤتمن دید او خمید) اولکه آدمی بدن کوردی اول اورکدی یعنی شیطانکه حضرت آدمك جسم ظاهرینی کوردی
آنك حقیقتنه مطلع اولمدی آندن نفرت قیلدی و اولکه ملکدر آدم علیه السلام حضرتلرنی نور مؤتمن کوردی
یعنی امین قیلنمش بر نور کوردی اکا دی و تعظیم قیلدی و متابعت ایلدی (مثنوی) ان دو دیده روشنان بودند ازین *
وین دو را دیده ندیده غیر طین) اول ایکیسی یعنی عقل و ملك دیده روشنلر اولدیلر بو آدمدن و بو ایکیسنك دیده سی طیندن
غیری نسنه کورمدی یعنی نفس و شیطانك کوزی آدمك جسم ظاهرندن غیری بر شیئی ادراك قیلمدی (م ی) این بیان
اکنون چو خر در یخ بماند * چون نشاید بر جهود انجیل خواند) بو بیان بعض اول غلام سپید شده نك نتیجهٔ حالنك
بیانی الان خر بوزده قالورکبی قالدی سبب توقف اولدر که بو بیانك نتیجه و مآلی استماعه اهل قالمدی پس اهل اولمینه
اول علمی سویلمك و آنی بیان ایلمك جهود طائفه سنه انجیل اوقومق کبیدر چونکه جهود اوزره انجیل اوقمق لایق
دکلدر نا اهلنه دخی علم بیان ایلمك جائز دکلدر (مثنوی) کی توان با شیعه کفتن از عمر * کی توان بربط زدن در پیش کر)
مثلا قچن قادر اولور بر کمسه شیعه طائفه سنه حضرت عمر رضی الله عنه دن سویلمك یعنی ممکن اولمز زیرا انلر
حضرت عمرك عدوسیدر آندن سویلینه و سویلنن سوزه عداوت ایدرلر پس حضرت عمر رضی الله عنه ه متعلق اولان
کلامه قولاق طوتمیوب طعن و ملامت جانبنه کیدرلر صاغر کبی صاغرلك اوکنده آنی استماع ایلسون دیو قپوز چالمق
نیجه ممکن اولور بلکه عبث و بیهوده اولور و بی معنی و بی فائده قالور و لهذا قال النبی صلی الله علیه وسلم لا تعطوا الحکمة
لغیر اهلها فتظلموها (مثنوی) لیك کردر ده بکوشه یك کسست * های هویی که براوردم بسست) ولیکن اکر کویك
کوشه سنده بر کمسه وار ایسه یعنی محل استماعك کوشه سنده اذن واعیه صاحبی بر سخن شناس کمسه بولنورسه
بو قدر های هویی که کتوردم و بر نیجه کفت و کو که مرتبهٔ نظمه یتوردم کفایت ایلر که العاقل یکفیه الاشارة فضلا
عن طلوع المقصود من افق العبارة (مثنوی) مستحق شرح را سنك و کلوخ * ناطقی کردد مشرح بارسوخ)
مستحق شرح و بیان اولان کمسه یه حجر و مدر و شجر و حجر بر ناطق اولور رسوخله مشرح و کمال ثبوتله حقیقت حالی
مبین اولور پس کرکدر که شرح و بیانه مستعد و مستحق اوله سن و استحقاق اضطرار مرتبه سنده حاصل اولور فلیعلم
تتمهٔ بیان بیوررلر (بیان آنکه حق سبحانه و تعالی هر چه داد و آفرید از سموات و ارض و اعیان و اعراض همه باستدعای
حاجت آفرید خود را محتاج چیزی باید کردن تا بدهد که (امن یجیب المضطر اذا دعاه) اضطرار کواه استحقاقست
بو سرخ شریف و بو بیان لطیف آنك بیانیدر که حق تعالی هر نه محبتی که عبادنه ویردی و خلق ایلدی سموات و ارضدن
و اعیان و اعراضدن دوکلسنی حاجتك اقتضا و استدعاسی سببیله یارتدی اکر بر شیئه احتیاج اولمیدی اول شیء باطل
و عبث اولوردی پس حق تعالی هیچ بر شیئی باطل و عبث یارتمشدر و بونده کندینی بر شیئه محتاج ایلمك کرکدر که
تا حق تعالی آنی ویره تتمه کم سورهٔ نملك آخرنه قریب بیوررلر (امن یجیب المضطر اذا دعاه) مضطر ضرورتندر افتعال
بابندندر شول کمسه در که یا مرضدن و یاخود نوازل دهردن و یا فقردن کمال ضرورت و احتیاجدن
حق تعالی حضرتلرینه التجا و تضرع ایلسه ام منقطعه در بمعنی بل یعنی بلکه اول الله قبول ایلر مضطرك دعاسنی
اکا ایلدکده و اضطرار شاهد استحقاقدر هماندمکه سن بر شیئك حصولنه مضطر اوله سن یعنی اشد احتیاجله
محتاج اولمق مرتبه سن بوله سن اکا مستحق و مستعد اولورسن و آنی بولورسن (مثنوی) آن نیاز مریمی بود ست و درد
که چنان طفلی سخن آغاز کرد) اول مریمه منسوب نیاز و درد اولمشدر که انجلین بر طفل سوزه باشلدی و مهدده
تکلم ایلدی شول زمانکه حضرت مریم رضی الله عنها نفخ جبریل واسطه سیله حامله اولدی و بیلدیکه قومی
تعییب و تعبیر ایدرلر کمال حیاسندن نیاز ایلیوب دیدیکه (یا لیتنی مت قبل هذا وکنت نسیا منسیا) پس حضرت جبریل
علیه السلام و یاخود عیسی علیه السلام اکا تحتندن ندا ایلدی محزون اولمه دیوا کا سویلدی وقتا کم آنی کوتوروب
قومنه کتوردی ایسه (قالوا یا مریم لقد جئت شیئا فریا) دیو اکا طعن ایلدیلر و تحقیقا بدیع و منکری کتوردك دیو
سویلدیلر (فاشارت الیه) آیت کریمه سنك مصداقنجه حضرت عیسی علیه السلامه اشارت ایلدی بن سکوته نذر ایلدم
حسب حالی بوله سویلیه سن دیو رمز ایلدی بونلر بر سبیل تعجب (قالوا کیف نکلم من کان فی المهد صبیا) دیدیلر در حال
حضرت عیسی علیه السلام نطقه کلوب (قال انی عبد الله آتانی الکتاب و جعلنی نبیا و جعلنی مبارکا اینما کنت)
دیو بونلره سویلدی پس حضرت مریمك اول اضطرار و احتیاجی ایدیکه بر طفل صغیر تکلم ایلدی (مثنوی)
جزو او بی او برای او بکفت * جزو جزوت کفت دارد در نهفت) اول مریمك جزوی اونسز یعنی آنك سوز یسز

انكچون سو بلدی سنك دخی جزوكك جزوی سوز طوتر باطنده يعنی هر بر عضوك سر او معنا نطق طوترلكن بو عالمده
آنلرك نطقی ظاهر اولمز اما يوم آخرتده (اليوم نختم علی افواههم وتكلمنا ايديهم وتشهد ارجلهم بما كانوا يكسبون
آيت كريمه سنك مقتضاسنجه اعمالكه ال واياق شاهد اولورنته كم بيوررلر (مثنوی) دست وپا شاهد شوندت ای رهی *
منكری را چند دست وپا نهی) ای قول دست وپا سنك اعمالكه واحوالكه شاهد اولورلر منكر اولان عمله نيجه بر ال واياق
قورسن يعنی چونكم قضيه بويله در عقلا وشرعا قبيح اولان اعماله نيچون ال واياق قورسنكه اجزالرك سنك سوء حالكه
شهادت ايدرلر (مثنوی) ور نباشی مستحق شرح وكفت * ناطقهٔ ناطق ترا ديد وبخفت) اكرسن شرح وكلامه مستحق
اولميه سن وكنديكی آنك معناسنی فهم ايلمكه مستعد قيلميه سن ناطقك قوت ناطقه سی سنی كوردی وياتدی
يعنی مرشد وناصح اولان كمسه بی كوروب خاموش اولوب سوزی ترك ايتدی زيرا واعظ صاحب
حكمتك قلبنه حق تعالی علم وحكمتك سوزنی مستمعينك فهم وهمی مقداری تلقين ايلر كما قال عليه السلام ان الله
يلقن الحكمة علی قلوب الواعظين بقدر همم المستمعين (بيت) فهم سخن چون نكند مستمع * قوت طبع از متكلم مجوی
فسحت ميدان ارادت بيار * تا بزند مرد سخن كوی كوی (مثنوی) هرچه رويد از بی محتاج رست * تا بيابد طالبی
چيزی كه جست) هرنه بتدی وظهور ايتدی محتاج اولاندن اوتری بتدی تا بوله بر طالب برنسنه يی كه ديلدی يعنی
تا بر طالب بر شيئی كه طلب ايلدی بوله كما قال عليه السلام من طلب شيئا وجد وجد (مثنوی) حق تعالی كر سماوات آفريد
از برای دفع حاجات آفريد) حق تعالی حضرتلری اكر سماواتی ياراتدی ايسه حاجاتی دفع ايلمكدن اوتری ياراتدی
مثنوی) هر كجا دردی دوا آنجا رود * هر كجا فقری نوا آنجا رود) ای طالب دوا وای راغب دوات وغنا شويله بيل كه
هرنه يرده كه بر درد اوله دوا انده كيدر وهر قنده بر فقر اوله نوا وغدا انده كيدر (مثنوی) هر كجا مشكل جواب آنجا رود *
هر كجا كشتيست آب آنجا رود) هرنه يرده كه بر مشكل اوله جواب آنده كيدر وهرنه يرده كه برا كن اوله آب آنده كيدر
مثنوی) آب كم جو تشنكی آور بدست * تا بجوشد آب از بالا وپست) پس سن آب استمه بلكه تشنه لك اله كتور تا كم
آب مرادك بالا وپستدن جوشه كله (م ی) تا نزايد طفلك نازك كلو * كی روان كردد ز پستان شير او) تا كم نازك كلو اولان
اوغلنجق طوغميه قچن روان اولور مادرينك ممه سندن آنك سودی يعنی روان اولمز (مثنوی) رو بدين بالا وپستيها بدو *
تا شوی تشنه وحرارت را كرو * پس ای طالب يوری بو بالا وپستلكلرده يل تا كم تشنه لكه وحرارته رهين اوله سن
بو بيت شريفدن مراد ای سالك طريق حقه ايتشده ويوقوشده تمام سكرت تا كم آب وصلتك تشنه لكنه وكرميت
درونه مرهون اوله سن پس مراد كه واصل اولوب بوله سن ديمك اولور (م ی) بعد ازان از بانك زنبور هوا * بانك آب جو
بنوشی ای كيا) پس اول تشنه لك وحرارت حاصل اولدقدنصكره هواز نبورنك صداسندن بانك آب جويی نوش ايده سن
يعنی اشيده سن ای اولوز نبور هوادن مراد رعد در ورعد ملائكهٔ خدادن بكار ملائكه يه نسبتله آری كبی بر ملكدر
ديمشلر نته كم حكيم ترمذی رضی الله عنه حضرتلری ابن عباس رضی الله عنه حضرتلرندن بو حديث شريفی
روايت بيوررلر قال النبی صلی الله عليه وسلم الرعد ملك من ملائكة الله موكل بالسحاب معه مخاريق من نار
يسوق بها السحاب حيث يشاء الله قال بعض الشراح فی شرحه ای ملك مثل الزنبور بالنسبة الی اعاظم الملائكة پس
معنی بو تقدير اوزره اولدر كه آواز رعدن آب جويك صداسنی استماع ايليه سن ديمك اولور زنبور هوادن مراد سحاب
اولسه ده وجهدن خالی دكلدر اول مناسبتله كه بری برينه متراكم اولمقده وكاهی جمع وكاهی پريشان اولمقده وكاهی
سكوت وكاهی صدا قيلمقده ابرك زنبوره مشابهتی واردر پس بو تقدير اوزره معنی ای سالك سنكه بالا وپستی طی بقتده
سعی واجتهاد ايتمكله حرارت وتشنه لكه رهين اوله سن وآب باران فيوضات وتجلياته استحقاق واستعداد حاصل
قيله سن زنبور هوادن ايلمكدن كنايه اولان سحاب رحمت اولان عرفادن استماع ايليه سن آب جونك صداسنی يعنی آب
وصلت وماء نهر قربتك كلام واداسنی ديمك اولور (م ی) حاجت تو كم نباشد از حشيش * آب را كيری سوی اومی كشيش
سنك حاجتك كم اولمادی زروع وحشيشدن حشيشك محتاج اولديغی ابی طوترسن آنك جانبنه چكرسن
(مثنوی) كوش كيری آب را تومی كشی * سوی زرع خشك تا يابد خوشی) سن صويك قولغنی طوترسن وچكرسن
يعنی صويك اوكنی حفظ ايدوب خشك اولمش زرع جانبنه آنی چكرسن تا كم اول زرع لطافت وطراوت بوله (م ی) زرع
جان را كش جواهر مضمرست * ابر رحمت پر ز آب كوثرست) جان زرعی ايچونكه آنك جواهری مضمر ومكتومدر سحاب
رحمت الهی آب كوثردن پردر يعنی جانك زرعی كه جان مزرعه سنده بتن معانی واشواقدن عبارتدر اويله جانكه آنك
جواهری مضمردر جواهردن مراد اسرار قلبيه وحقايق علوم غيبيه سيدر بو صفتله موصوف اولان جان ايچون
سحاب رحمت الهی آب كوثردن مملودر كوثر كثرتدن فوعل وزننده در وكوثردن مراد دنياده علم وعملدن حاصل

اولان خير كثيردر افراطله وآخرتده جنت ايچره بر نهردر پس اولكی تقدير اوزره معنی اسرار وحقايق مضمر اولان
جانك اشواقی ومقتضياتی ايچون ابر رحمت الهی علمدن وعملدن حاصل اولان آب حيات كثيره دن پردر كه جان زرعی
اول آب حيات ايله احيا ايلرديمك اولور وجنتده نهر اولديغی تقدير اوزره معنی اول جان ايچون ابر رحمت الهی كوثر
ايرماغنك ابندن طلودر كه اول جانی آب كوثر ايله حق تعالينك رحمتی ريان ايلرديمك اولور (م ی) تا سقاهم ربهم آيد خطاب
تشنه باش الله اعلم بالصواب) ای سالك تشنه اول تا كم (وسقاهم ربهم شرابا طهورا) خطابی كله يعنی اهل جنت
آب وصلته عطشان اولديلر بيلری بونلری طهور اولان يعنی ماسوايه ولذات حسيه يه ميلدن طاهر قيلان شرابله
صواردی سنكه بو دنياده بو شراب طهوره تشنه اوله سن تا سنك جانكه سقاهم ربهم خطابنك سری كله وجانك اول
خطاب شراب طهورك ذوق ولذتنی ذايق اوله وجنت اعلاده دخی آنی ساقی حقيقيدن نوش قيلنلرله بيله نوش قيله الله
صوابه اعلمدر وهر مطلوبك وصولنه تحصيل استحقاق واستعداد اهم اولوبدر (آمدن زن كافر باطفل شيرخوارهٔ بنزديك
مصطفی عليه السلام وناطق شدن عيسی وار بمعجزات رسول عليه السلام (مثنوی) هم ازان ده يك زنی از كافران *
سوی پيغمبر دوان شد ز امتحان) نزهة الناظر ينده ابو هريره رضی الله عنه حضرتلرندن روايت اولنور كه قال جاءت
امرأة بصبی ولم يتكلم قط فقال النبی صلی الله عليه وسلم من انا يا غلام قال انت رسول الله فقال عليه السلام صدقت
بارك الله فيك پس بو حديث شريفه مناسب بو بيت لطيفی بيوررلر كه بر كافره عورت كافرلر جانبندن هم اول غلام
سنيده شده نك كويندن امتحان جهتندن پيغمبر عليه السلام جانبنه يلچی اولدی (مثنوی) پيش پيغمبر در آمد با خمار
كودكی دو ماهه زن را در كنار * اول زن پيغمبر عليه السلام حضرتلرينك حضورنه خمار ايله كلدی ايكی ايلق بر كودك
اول زنك كنارنده ايدی (مثنوی) كفت كودك سلم الله عليك * يا رسول الله قد جئنا اليك) كلامه كلوب سلام ويردی
حضرت پيغمبر صلی الله عليه وسلمه سلم الله عليك ديو سلام ويردی يا رسول الله تحقيقا بز سكا كلدك ديو سويلدی
مثنوی) مادرش از خشم كفتش هی خموش * كت درافكند اين شهادت را بكوش) مادری اكا خشمندن ديدی
يعنی اوغلان اپسم اول كيم سنك كوشكه بو شهادتی براقدی (مثنوی) اين كيت اموخت ای طفل صغير * كه زبانت
كشت در طفلی جرير) بونی سكا كيم اوكرتدی ای طفل صغير تا كيم سنك لسانك اوغلانجقلق حالندن جری اولدی
يعنی سوز چكيچی اولدی (مثنوی) كفت حق آموخت آنكه جبرئيل * در بيان با جبرئيلم من رسيل) اول طفل رضيع
ديديكه حق تعالی اوكرتدی آندنصكره جبرائيل اوكرتدی بيان ايلمكده جبرائيله بن رسيلم رسيل بارده وآهنك معناسنه
استعمال اولنور (مثنوی) كفت كو كفتا كه بالای سرت * می نبينی كن بالا منظرت) مادری اكا ديديكه قنی ديد كارك
طفل ديديكه ای والده باشك اوستنده كورمز ميسك نظرك بالايه ايله (مثنوی) ايستاده بر سر تو جبرئيل * مر مرا كشته
بصد كونه دليل) ای والده باشك اوستنده كورمز ميسن نظركی بالايه ايله جبرائيل طورمش تحقيق بكا يوز نوعله
دليل اولمشدر (مثنوی) كفت می بينی تو كفتا كه بلی * بر سرت تابان چو بدر كاملی) مادری اكا ديديكه سن
كورر ميسن ديديكه بلی باشك اوزره تابان بر بدر كامل كبی كورورم (مثنوی) می بيامو زد مرا وصف رسول *
زان علوم می رهاند زين سفول) رسول اكرم صلی الله عليه وسلم حضرتلرينك وصفنی اوبكا اوكره در اول علوم جهتندن
بنی قورتارر بو سفولدن يعنی بو سفلی مرتبه دن (مثنوی) پس رسولش كفت ای طفل رضيع * چيست نامت باز كو
وشو مطيع) پس حضرت رسول اكرم صلی الله تعالی عليه وسلم اكا ديديكه ای طفل رضيع عند الله حقيقتده نامك
ندر كير وسويله ومطيع اول (م ی) كفت نامم پيش حق عبد العزيز * عبد عزی پيش اين يك مشت حيز) اول طفل رضيع
حضرت رسوله جواب ويروب ديديكه بنم نامم حق قتنده عبد العزيز در يعنی عزيز اسمنك بنده سی ومحكوميدر
اما عبد العزی در براوچ حيز ومخنث قتنده يعنی بو حقير اولان نامرد كافرلرك قتنده عبد العزی در ديدی مشت حيزه
مضاف اولمز جيم فارسی ايله چيز دخی نسخه در يعنی براوچ شيئ قتنده ديمك اولور (مثنوی) من ز عزی پاك وبيزار وبری)
حق آنكه دادت اين پيغمبری) بن لات وعزی دن پاك وبری ام اول خدانك حقيچون كه سكا بو پيغمبرلكی ويردی ديدی
مثنوی) كودك دو ماهه همچون ماه بدر * درس بالغ كفت چون اصحاب صدر) ايكی آيلق كودك ماه بدر كبی بالغ اولان
رجالك درسن ديدی اصحاب صدر كبی كه اول درسندن مراد توحيد خدا وتصديق رسول مجتبی عليه الصلوة والسلامدر
(م ی) پس حنوط آن دم ز جنت در رسيد * تا دماغ طفل ومادر بو كشيد) پس جنت اعلادن اول دم واول آنده حنوط
يتشدی يعنی خوش ولطيف رايحه ايرشدی حتی طفلك ومادرينك دماغ جانی آندن رايحه چكدی (مثنوی) هر دو
ميكفتند كز خوف سقوط * جان سپردن به برين بوی حنوط) هر ايكيسی ديديلر كه خوف وسقوط وقوعندن يعنی زنده
اولوب وعمر سوروب مرتبهٔ ايمان واسلامدن دوشمك قورقوسندن ايسه حالا سهولتله بو حنوط بويی اوزره جانی اصمرلق

بكدردوب جانلرين تسليم قيلديلرو بركت رسول عليه السلام ايله مؤمن اولوب سعادت بولديلر (م ى) ان كسى را كش
معرف حق بود) جامد ونامیش صد صدق زند اول بر كمسه يه كه مراد سلطان انبيا عليه السلامدركه انك معرفی حق تعالی
حضرتلری اوله جامد ونامی يوز صدق اورر يعنی جمادات ونباتات اكا نيجه يوز تصديق ايله تصديق قيلور (م ى) آن كسى را
كش خدا حافظ بود * مرغ وماهى مرورا حارس شود) اول بر كمسه نك كه خدای تعالی حافظ ونكهبانی اوله مرغ
وماهى تحقيقا اكا حارس وپاسبان اولور ننه كم بو حكايه دن بو معنی ظهوره كلور (ربودن عقاب موزهٔ رسول عليه السلام
وبردن بر هوا ونكون كردن وازموزه مار سياه آفتادن) بو سرخ شريف وبيان لطيف آنك بياننده دركه عقاب رسول عليه
السلام حضرتلرينك ادكی قاپسی وهوايه ايلتمسی وانی سرنكون ايتمسی واول ادكدن بر سياه ييلان اشغه دوشمه سيدر
ننه كم طبرانی معجم الاوسطده وبيهقی كتاب دعوات كبيرنده بو حديث شريفی عكرمه دن وابن عباس رضی الله عنهما
حضرتلرندن روايت ايدرلر كان رسول صلى الله عليه وسلم اراد الحاجة بوما فذهب وقعد تحت شجرة فنزع خفيه ثم لبس
احدهما فجاء طائر فاخذ الخف الاخر فطار به الى السماء فقلبه فانسلت منه اسود سالخ وسقط فقال النبى عليه الصلوة
والسلام هذه كرامة اكرمنى الله بها اللهم انى اعوذ بك من شر من يمشى على رجلين واعوذ بك من شر من يمشى على بطنه
طائردن مراد عقابدر واسود سالخ قاره ييلانه ديرلر وبر آخر روايتده غراب دخی قاپشدر ننه كم ابو امامة باهلی رضی الله
عنه حضرتلری بو حديث شريفی اول حضرتدن روايت بيوررلر قال دعا النبى صلى الله عليه وسلم بعد الوضوء بخفيه
ايلبسهما فلبس احدهما فجاء غراب فاحتمل الاخر ورمى به فخرجت منه حية فقال عليه السلام من كان يؤمن بالله
واليوم الاخر لا يلبس خفيه حتى ينفضهما ذكره ابن حيان فى اسناده هاشم بن عمر نفض تحريك ايتمكه وسلكمكه ديرلر
(م ى) اندرين بودند كا وازصلا * مصطفى بشنيد ازسوی علا) يعنی بو طفل صغير له آنك مادرينك شغلنده ومعامله سنده
ايديلر كه صلا آوازنی مصطفى عليه السلام حضرتلری استماع ايلديلر علا جانبندن (م ى) خواست آبی ووضورا تازه كرد
دست وروراشست اوزان آب سرد) بر صو استدی ووضوئی تازه ايلدی مبارك النی ويوزنی يودی اول حضرت عليه
السلام صوغوق صودن (م ى) هردوپا شست وبموزه كرد رای) موزه را بربود يك موزه رباى) هر ايكی مبارك اياغنی يودی
ورأی شريفی موزه جانبنه ايتدی موزه يی بر موزه قپيجی قاپدی (مثنوى) دست سوی موزه بردان خوش خطاب *
موزه را بربود ازدستش عقاب) النی موزه جانبنه ايلتدی اول خوش خطاب موزه يی آنك الندن قاپدی بر عقاب
(مثنوى) موزه را اندر هوا برد او چو باد * پس نكون كرد وازان ماری فتاد) موزه يی هوا جانبنه ايلتدی اول قوش
بادكبی على الفور پس سرنكون ايلدی او موزه دن بر مار دوشدی (مثنوى) در فتاد از موزه يك مار سياه *
زان عنايت شد عقابش نيك خواه) موزه دن بر مار سياه اشغه دوشدی اول عنايتدن يعنی خدای تعالينك اول حضرته
اولان عنايتندن وحفظ وحمايتندن عقاب اكا انيك خواه اولدی (مثنوى) پس عقاب آن موزه را آورد باز *
كفت هين بستان وروسوی نماز) پس طوشنجل اول ادكی كيرو كتوردی ودیديكه يا رسول الله تيز اول ادكی ال نماز
جانبنه كيت (مثنوى) از ضرورت كردم اين كستاخئ * من زادب دارم شكسته شاخئ) بن بو كستاخلغی ضرورتدن
ايلدم نفسمده بن ادبدن شكسته شاخلق طوترم شكسته شاخلق عدم جرأت وضعف ومسكنتدن كنايه در (مثنوى)
وای كو كستاخ پايی می نهد * بی ضرورت كش هوا فتوی دهد) وای اول كمسه يه كه اول كستاخلق وادبسزلكله اياق
قور ضرورتسز كه اكا هوا يعنی هوای نفس فتوی ويرر فتوی بر مسئله نك بياننده جواب ويرمكه ديرلر بونده تعريض
واردر شول كمسه لره كه اول حضرت پيغمبر عليه السلامك ادبنه عدم رعايت ايلمكده هوای نفسی اكا جواب ويره
پس بی باك وبی ادب اولوب بلا ضرورت اول حضرتك شرعنده آنك ادبنه مخالف اياق قويه يعنی اقدام ايليه
وهوای نفسی مقتضاسنجه فتوی ويره مفتيلره دخی تعريضدن خالی دكلدر (م ى) پس رسولش شكر كرد وكفت ما *
اين جفا ديديم وخود اين بد وفا) پس رسول اكرم صلى الله عليه وسلم اول عقابه شكر ايلدی يعنی تعظيم برله سويلدی
ودیدی بز بونی جفا كوردك بو خود وفا ايمش (مثنوى) موزه بربودی ومن درهم شدم * تو غم بردی ومن درغم شدم)
حضرت نبی عليه الصلوة والسلام بيورديلر كه ای عقاب سن موزه يی قاپدك وبن بی حضور اولدم سن بنم غممی ايلتدك
وبن غمده اولدم وفی الحقيقه چوق شی واردر كه انسان آنی كراهت ومحنت عد ايلر لكن اكا اول خيرلودر ونيجه
شیء واردر كه اكا محبت قيلورو اول اكا شر ومحنتدر كما قال الله تعالى (عسى ان تكرهوا شيئا وهو خير لكم وعسى ان تحبوا
شيئا وهو شر لكم (م ى) كرچه هر غيبی خدا ما را نمود) دل دران لحظه بخود مشغول بود) سلطان انبيا عليه السلام اول
حينده غيبه مطلع اولمدقلرينه علت وسبب نه ايديكن بيان ايدوب بيوررلر اكرچه هر غيبی خدای تعالى بزه كوستردی
وليكن دل اول لحظه ده كندی كارنه وحالنه مشغول ايدی بو بيت شريفده تنبيه واردر اول معنايه كه انبيا عليهم

السلام واوليای كرام هر زمان على الدوام غيبه مطلع اولمزلر وآفاقده اولانی مشاهده قيلمزلر بلكه اكثر زمانده كندی
حاللرينه ومراداللرينه اشتغال قيلورلر پس كندی كارلرينه مشغول اولملری عالمده اولان غيبی مشاهده قيلملرينه
حجاب اولور وبونده اشارت واردر دخی شو معنايه كه غيبی بيلان بيلميندن افضل واولی اولمق لازم كلمز ننه كم بو محله مناسب
اولان تحقيق وتفصيل مع ادلتها دقوقی حكايه سنده كفت اكر اسمی شود غيب ازولی بيننده مرورايلدی آنده طلب اولنه
وبو حكايتده دخی آنده اشارت اولندی پس عقاب لساندن مريد اولنلره تعليم ايدوب بيوررلر (م ى) كفت دور ازتو كه
غفلت در تورست * ديدنم آن غيب را هم عكس تست) عقاب اول حضرت عليه السلامه ايتدی سندن يا محمد غفلت
دوردركه سندن ايتدی اول غيبی كورمكلكم سنك نوركدندر * مثنوى * مار درموزه ببينم درهوا *
نيست ازمن عكس تست ای مصطفى) هواده بن مار سياهی موزه ايچره كوروم بندن دكلدر سنك عكس
شهودكدرای بركزيده پس چن بر مريد بر معنايه واقف وعارف اولسه ووارث حضرت مصطفى صلى الله عليه وسلم
اولان شيخ كامل آندن تغافل قيلسه ادب بودركه بو يله ديه وفى الحقيقه آنك باطننك عكسيدر كه مريدلرك قلبنده
ظهور ايدر واول كامل تغافل سمتنه كيدر اما ناقص اولان مريد آنی كنديسنك زعم ايدر وعارف اولان بو كونه ادب
بولنه كيدر پس بيان تفاوت عكوسه شروع ايدوب بيوررلر (مثنوى) عكس نورانی همه روشن بود * عكس ظلمانی
همه كلخن بود) نورانی اولان كمسه نك عكسی دوكلی روشن اولور وظلمانی اولان كمسه نك عكسی جميعا كلخن اولور
يعنی مرتبه سی كثافت وظلمت وكدورت وغفلت اولور (مثنوى) عكس عبد الله همه نوری بود * عكس بيكانه همه
كوری بود) اسم ذات ومستجمع صفات واسم اعظم مظهری اولان بندهٔ كاملدركه سائر بنده لردن مقامی ارفع
وشانی اعلى درپس الله قولی اولان كاملك عكس باطنی دوكلی نورانی وروشنايی اولور واكا مقارنت قيلان صفا
وضيا بولور والله له آشنا اولمين بيكانه نك عكس واثری كوردلك اولور وآنك صحبتی غفلت وجهالتی ايراث قيلور (مثنوى
عكس هركس رابدان ای جان بين * پهلوی جنسی كه خواهی می نشين) هركسك عكس واثرنی بيل ای جان كور
يعنی علم اليقينی عين اليقين مرتبه سنه ايركور مجرد بيلمكله قناعت ايلمه بر جنسك پهلوسنی كه استرسن انك ياننده اوتور
يعنی هر كسك عكس واثرنی بيلمك لازم ولابددر اكرانكله صحبت طوترسك زيرا البتته شیء مقارننك حكمنی اخذ قيلور
وصحبت مؤثره وطبيعت سارقه اولور ننه كم عزيزلردن بری بو كلامی فی خوش بيوررلر (بيت) اصحب اخا كرم
تحظى بصحبته * فالطبع مكتسب من كل مصحوب * كالريح آخذة مما تمر به * نتنا من النتن او طيبا من الطيب)
وجه عبرت كرفتن ازين حكايه ويقين دانستن كه ان مع العسر يسرا (مثنوى) عبرتست اين قصه ای جان مر ترا *
تاكه راضی باشی در حكم خدا) ای جان تحقيقا سنكچون بو قصه عبرتدر تا كم خدای تعالينك حكم شريفنه
راضی اوله سن (مثنوى) تا كه زيرك باشی ونيكو كمان) چون ببينی واقعهٔ بدنا كهان) تا كم زيرك ونيكو كمان اوله سن چونكم
واقعهٔ بدی نا كهان كوره سن (ان مع العسر يسرا) آيت كريمه سنك بشارتنه معتقد ومترقب اوله سن افضل العبادة
انتظار الفرج حديث شريفی موجبنجه اجره انتظار قيله سن وصابر اولوب (انما يوفى الصابرون اجرهم بغير حساب)
مفهومی اوزره اجر بی حساب بوله سن (مثنوى) ديكران كردند زرد ازبيم ان * تو چو كل خندان كه سود وزيان) غيريلر
اول واقعهٔ بدك خوفندن زرد اولورلر سن سود وزيان وقتی كه خندان اولورسن (م ى) زانكه كل كر برك بركش می كنی *
خنده نكذارد نكردد منثنی) اول جهتدن كل كبی خندان اوله سنكه اكر كلی بپرق بپرق ايليه سن وياخود قوپره سن
خنده يی قومز منثنی اول جهتدن كل كبی خندان اولمز منثنی ايكی قات دیمكدر بو راده صولمق وبی تاب وبی قوت
اولمقدن كنايه در ننه كم بلا ومحن وقتنده نيچه كمسه بی طاقت اولوب منحنی اولور (مثنوى) كويد از خاری چرا افتم بغم *
خنده را من خود زخار آورده ام) كل لسان حاله ديركه برخاردن بن نيچون غم والمه دوشرم خنده يی بن خود خاردن
كتوردم وبو لطافت وطراوتی خار واسطه سيله كنديمی بتوردم دير پس اهل عرفان كلك بو لسان حاله اولان كلامندن
بو معنايی فهم ايليوب خار بلايه صبر ايلرلر بلكه آنی دخی بر نعمت اخری بيلوب شكر وثنا سويلرلر (م ى) هرچه از تو ياوه
كردد از قضا * تو يقين دانكه خريدت از بلا) هر نه كه سندن ضايع اوله قضای الهی يوندن سن بونی يقين بيل كه سنی بلاكه
بلا ومحنتدن صاتون الدی واول ياوه اولان شیء سنك چوق بلا كه سپر اولدی (مثنوى) ما التصوف قال وجدان الفرح *
فی الفؤاد عند اتيان الترح) تصوف ندر دو سؤال ايتدی بر سائل قال شيخلردن بری ديديكه وجدان الفرح فرحی بولمقدر
فی الفؤاد قلبكده عند اتيان الترح غم وبلانك كلمسی وقتنده مشايخ عظام تصوفی هر بری بر معنايه اشلردر سئل
عن ابی محمد الجريری رضی الله عنه قال ان التصوف الدخول فى كل خلق سنی والخروج عن كل خلق دنی وعن الجنيد
رضی الله عنه قال التصوف حال تضمحل فيها معالم الانسانية وعن الشبلی اسقاط الرؤية للخلق ظاهرا وباطنا وعن عبد

الله التستری رضی الله عنه التصوف فی من صفا من الکدر وامتلاء قلبه من العبر واستوی عنده الذهب والمدر (مثنوی
ان عقابش را عقابی دانکه او * در ربود ان موزه را زان نیك خو) الله تعالینك اول عقاب وبلاسنی شول بر عقاب
مانندی بیلکه اول قابدی اول موزه‌یی اول ایو خو بلو اولان پیغمبر علیه السلامدن (م ی) تا رهاند پاش را از زخم مار *
ای خنك عقلی که باشد بی عثار) تاکم اول حضرتك مبارك آیاغنی قورتره زخم ماردن ای سعادتلو شول بر عقلکه
بی سقوط وبی هبوط اوله یعنی وقت بلا ومحنتده طیرنوب دوشمیه دیمك اولور (مثنوی) کفت لا تأسوا علی ما فاتکم *
ان اتی السرحان واردی شاتکم) حق تعالی دیدیکم لا تأسوا محزون اولمالك علی ما فاتکم سزدن فوت اولان شیلرك
اوزرینه ان اتی اکرکاورسه ده السرحان قورد واردی اهلاك ایدرسه ده شاتکم قیونلر یکزی سورهٔ حدیدده اولان
آیت کریمه‌یه اشارتدر (لکیلا تأسوا علی ما فاتکم) تفسیر شریفی بو جلد لطیفك اولنده قریب تمثیل روان شدن
خواجه بیانده مرور ایلدی آنده طلب اولنه (مثنوی) کان بلا دفع بلاهای بزرك * وان زیان منع زیانهای سترك)
اول بر بلاکه حضرت مولادن کاور دافع بلیات عظیمه اولور واول زیان مانع زیانهای سترك اولور ونیجه خسارت وفلاکتی
دفع قیلور نته‌کم بو قصه‌دن عقلی اولان حصه الور والله اعلم (استدعای ان مرد از موسی علیه السلام زبان بهایم وطیور
مثنوی) کفت موسی را یکی مرد جوان * که بیاموزم زبان جانوران) بر مرد جوان موسی علیه السلام حضرتلرینه
دیدیکه یا موسی بکا جانورلر زبانن اوکرت (مثنوی) تا بود کز بانك حیوانات ودد * عبرتی حاصل کنم در دین خود) تا اوله که
سباعك وحیواناتك صداسندن بر عبرت حاصل ایلیم کندی دینمده (م ی) چون زبانهای بنی آدم همه) در پی آبست ونان
ودمدمه) اول بکت حضرت موسایه دیدیکه یا موسی لسان انسانی قویوب زبان حیوانی بیلمکه انکچون مولعم که
چونکم بنی آدمك دوکلیسنك زبانلری ویا خود بنی آدمك دوکلی سوزلری آب ونان ودمدمه‌دن اوتریدر یعنی آب ونان
وطمطراق وعنوان ایچوندر پس غرضدن خالی اولمدیغنه بناءً آنلرك کلامنده تأثیر یوقدر وآنلرك کلامنده احتیاط
حاصل اولمدیغندن آدمه عبرت وبیدارلق کلمز انکچون اکثر بنی آدم کلمات انسانیه‌دن متأثر ومتنفع اولمز بوده
جائزدرکه دینه آب ونان ودمدمه ایزنده دریا خود در زیاده اولوب بی اجل معناسنه اوله (م ی) بوکه حیوانات را دردی دکر)
باشد از تدبیر هنکام کذر) بولا یکه حیواناتك آخر بر دردی اوله کذر وقتنده تدبیری جهتندن یعنی احتمالدرکه
حیواناتك هنکام ارتحال وانتقال تدبیرندن بر غیری دردی اوله ودل آنلرك لسانی فهم قیلدقده آنلرك دردندن
عبرت ونصیحت اله دیمك اولور وبو معناره بوکه جك ابیات بالالتزام دلالت قیلور (مثنوی) کفت موسی رو کذر کن
زین هوس * کین خطر دارد بسی در پیش وپس) موسی علیه السلام حضرتلری اکا دیدی یوری بو هوسدن کذر ایله
زیرا بو هوس پیش وپسده چوق خطر طوتر (مثنوی) عبرت وبیداری از یزدان طلب * نه از کتاب واز مقال وحرف ولب
عبرتی وبیدارلغی یزداندن طلب ایله کتابدن ومقالدن وحرف ولبدن دکل (مثنوی) کرمتر شد مرد زان منعش که کرد *
کرمتر کردد همی از منع مرد) اول مرد حضرت موسی علیه السلامك بو منعندن کرمتر اولدیکه منع ایتدی زیرا
منعدن آدم اوغلی کرم تر اولور که الانسان حریص لما منع قولی بو معنایه دلالت قیلور (مثنوی) کفت ای موسی
چو نور تو بتافت * هرچه چیزی بود چیزی از تو یافت) اول مرد سلیم حضرت کلیمه ایتدی ای موسی چونکم
سنك نورك جمیع اشیا اوزره پارلادی وطالع اولدی هرنه که برشیٔ اولدی شیلکی سندن الدی وبولدی
یعنی اول شیٔ کندی مرتبه‌سنده قدر وقیمتی سندن حاصل قیلدی (مثنوی) مر مرا محروم کردن زین مراد *
لایق لطفت نباشد ای جواد) تحقیق بنی بو مراددن محروم ایلمك سنك لطفکه لایق دکلدر ای جواد وکریم (مثنوی
این زمان قائممقام حق توی * یأس باشد کر کرم مانع شوی) بو زمان قائممقام حق سن سن یأس اولور اکر بکا
مانع اوله سن خلیفه مستخلفك صفاتیله متصفدر پس حق تعالی (لا تیأسوا من روح الله) بیوردی پس بنی راحتدن
منع ایلمك سکا لا یقمید ردیدی (مثنوی) کفت موسی یارب این مرد سلیم * مسخره کردستش مکر دیو رجیم) موسی
علیه السلام حضرتلری دیدی یارب بو مرد سلیم مکرکه دیو رجیم بونی زبون ایلمشدر (مثنوی) کر بیاموزم
زیانکارش شود * ور نیاموزم دلش بد میشود) اکر بن بوکه بو علمی اوکره‌درسم اکا زیانکار اولور واوکرتمزسم آنك کوکلی
بد وفاسد اولور (مثنوی) کفت ای موسی بیاموزش که ما * رد نکردیم از کرم هرکز دعا) حق تعالی اکا دیدیکه
ای موسی آکا اوکرت که بز هر کز دعایی کرمدن رد ایلمزز * مثنوی * کفت یارب او پشیمانی خورد * دست خاید
جامها را بر درد) حق تعالی حضرتلری موسی علیه السلامه اکا لسان حیواناتی تعلیم ایله دیدکده حضرت موسی
علیه السلام حضرتلری دیدیکه یارب اکر آنك مرادی حاصل اولورسه اول مرد پشیمانلق پرالن چینر وقفتانلرین پرتار
وکندیی بلا وهلاکه ایلتور که آنك بو مرتبه‌یه استعدادی یوقدر (مثنوی) نیست قدرت هرکسی را سازوار *

عجز بهتر مایهٔ پرهیزکار) زیرا قدرت هر بر کسیه لایق ومناسب دکلدر فقر وعجز پرهیزکارلك بهتر مایه‌سیدر که عجز وفقر
متقی اولنلرك عظیم سرمایه‌سیدر که عجز وفقردر (مثنوی) فقر ازان رو فخر آمد جاودان * که بتقوی ماند دست نارسان)
فقر بو جهتدن ابدی فخر کلدیکه قدرت ونعمته آلی یتشمین کمسه تقوا ایله قالدی زیرا دست نارسان اولان کمسه
بالضروری تقوی ایده اولور الی نفسك مرادنه یتشمز که آنی اشلیه (مثنوی) زان غنا وزان غنی مردود شد * که ز قدرت
صبرها بدرود شد) اول جهتدن واول اجلدن غنا وغنی عند الانبیا والاولیا مردود ومبغوض اولدی که قدرتدن
صبرلر متروکه اولدی وغنی اولان کمسه‌لر غنا وقدرت واسطه‌سیله عصیان وطغیانه شروع قیلدی کما قال الله تعالی
ولو بسط الله الرزق لعباده لبغوا فی الارض) پس قدرت وغنا بغی وعصیانه سبب اولدیغیچون مردود ومبغوض اولدی
مثنوی) از بلای نفس پر حرص وغمان * آدمی را عجز وفقر آمد امان) آدم اوغلنه عجز وفقر امان کلدی پر حرص اولان
نفسك بلاسندن وغملرندن ولهذا قال علی کرم الله وجهه (بیت) فی طلب البسطة لا تجتهد * ان من العصمة ان لا تجد)
مثنوی) ان غم آمد ز آرزوهای فضول * که بدان خو کرده است ان صید غول) بو بیت شریف مقدم اولان بیت لطیفدن
ناشی اولان سؤالی دفع در بیو مشلر ایدی که آدمی‌یه عجز وفقر نفس پر حرصك بلاسندن وغملرندن امان کلدی پس سؤال
کاورکه اکثر غملر خود عجز وفقردن کاور پس عجز وفقر نیجه غملردن امان اولور جواب بیوررلر اول غم عجز وفقردن کلمز
اول غم ارزولرك فضولندن یعنی زیاده‌لکندن کاور یا خود یعنی اول غم مرد فضولك ارزولرندن حاصل اولور که اول
ارزولری خو ایلمشدر یعنی معتادی اولمشدر اول شیطان ونفسك شکاری پس ارزوی نفسی حاصل اولمدیغندن غم والم
کاور اکر اول ارزویی ترك ایلسه وقناعت ایله کتورسه عجز وفقردن اصلا غم کلمزدی ابراهیم بن ادهم قدس الله سره العزیز
حضرتلری برکون بر کمسه‌یی کوردیکه اغلرنه اغلرسن دیدکده فقردن دیدی ابراهیم بن ادهم حضرتلری دیدیکه
سبحان الله بن تخت بلخی ویردم وکنز قناعت وملك فقری الدم وهنوز دخی بو نعمتك شکرنی ادا قیلمزم پس سن
ای مرد بی خبر نعمت فقردن نه شکایت ایدوب اغلرسن دیدی (بیت) مکو جاهی از سلطنت بیش نیست * که ایمن تر
از ملك درویش نیست (مثنوی) آرزوی کل بود کل خواره را * کلشکر نکوارد ان بیچاره را) کل خواره اولان کمسه‌نك
ارزوسی کل اولور که آنی یمکه معتاد اولمشدر کلشکر اول بیچاره‌یه سکمز پس فقر وقناعت فی نفس الامر کلشکر کبی
شیریندر ولکن بو آب وکلدن حاصل اولان طعام وغدانك ارزوسنده اولانه واکل وشربله اعتیاد قیلنه بو کلشکر کبی
اولان فقر وقناعت سکمز وآندن بوکونه کمسه حظ المز دیمك اولور (وحی آمدن از حق تعالی بموسی علیه السلام که
بیاموزش چیزیکه استدعا میکند یا بعض ازان (مثنوی) کفت یزدان تو بده بایست او * بر کشا در اختیار آن دست او)
حضرت حق تعالی موسی علیه السلام حضرتلرینه علی طریق الوحی دیدیکه یا موسی سن اول مردك کرککنی یعنی
مرادنی ویر اختیارده اچ آنك اول النی که النه قدرت کلوب کندی اختیاریله نه طوترسه طوتسون استرسه معصیت
وضلالت اختیار ایتسون واسترسه طاعت وعبادت طریقنه کتسون پس بو مناسبتله اختیارك وعدم اختیارك
بیانه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) اختیار آمد عبادت را نمك * ورنه می کردد بناخواه این فلك) خدمت وعبادته
ملح وملاحت اختیار کلمشدر اختیار ایکی امردن برنی بکنوب ایلمکه دیرلر پس عبادته لطافت ورونق ویرن بنده‌نك
حسن اختیاریدر یوخسه بو فلکلر ناخواه یعنی بی اختیار روز وشب دونر وخالقنك امرنه اطاعت قیلور ولکن حرکتلری
حرکت سوقیه اولوب حرکت اختیاریه اولمدیغندن مثاب ومعاقب اولمزلر وانسان کبی یا سعادت ویا نکبت وشقاوت
حاصل قیلمزلر جمهور علماء ومشایخ اهل سنت بونك اوزرینه درکه انسان مجبور دکلدر مرید ومختاردر ومکلف اولدیغی
عمل اوزره قدرت واستطاعتی واردرکه داعی شیطانی ومقتضای نفسانی اکا مسلط درا کر شیطان ونفسدن استعاذه
ایدوب خالقنك طاعت وفرمانن اختیار ایلرسه ثواب بولور وا کر حظ نفس اختیار ایدوب ترك عبادت ایلرسه معاقب
اولور اما سائر اشیا بویله دکلدر زیرا اشیانك عبادتی ارادتی ایله دکلدر بلکه خاصهٔ ذاتیه‌لری اوزره درو لهذا عبادتلری
یا مزدو یا نمك دکلدر نته‌کم بیوررلر (مثنوی) کردش اورا نه اجر ونه عقاب * کاختیار آمد هنر وقت حساب) اول فلکك
کردشنه نه اجر واردر ونه عقاب زیرا اختیار هنر کلدی وقت حسابده یعنی حساب وقتنده هنر معتبر اختیاری اولمین
شیئه حساب وعقاب اولمدی (مثنوی) جمله عالم خود مسبح آمدند * نیست از تسبیح چیزی مزد مند) وان من شیٔ
الا یسبح بحمده ولکن لا تفقهون تسبیحهم) آیت کریمه‌سنك مصداقنجه جمله عالم مسبح کلمشلر وامر حقه اطاعت
قیلمشلردر اول چیزه منسوب اولان عالمك تسبیحی مزد مند دکلدر اختیاری اولمدیغنه بناءً آنلره ثواب وعقاب اولمز (م ی)
تیغ در دستش نه از عجزش بکن * تا که غازی کردد او یا راهزن) حق تعالی ایتدی یا موسی تیغی آنك النه ویر وآنك عجزنی
قوپار یعنی ازاله ایله وآنی عجزدن قوپاردیمك دخی وجهدر نته‌کم سورهٔ کهفك بر محلنده (فمن شاء فلیؤمن ومن شاء فلیکفر

آيت كريمه سنك فحواسنجه تا كم اول يا غازى اوله يا خود راهزن اوله (مثنوى) زانكه كرمنا شد آدم ز اختيار *
نيم زنبور عسل شد نيم مار) زيرا كه آدم اوغلى اختيار جهتندن كرمنا اولدى يعنى كرمنا قولنك مظهرى اولدى
ومنكم مؤمن ومنكم كافر) آيتنك مقتضاسنجه نصفى زنبور عسل ونصفى مار اولدى پس بو مصرعى تفسير ايدررلر
مثنوى) مؤمنان كان عسل زنبور وار * كافران خود كان زهرى همچو مار) مؤمنلر معدن عسلدر زنبور كبى فى المثل
كافران خود زهره منسوب كاندر مار كبى (م ى) زانكه مؤمن خورد بكزيده نبات * تا كه نحلى كشت ريق او حيات)
مؤمن كان عسل اولدى زيرا كه مؤمن نباتك كزيده سنى يدى مراد حلال وطيب اولان رزقدر تا كم بر زنبورك لعابى
حيات اولدى يعنى (وفيه شفاء للناس) آيت كريمه سنك مغزاسنجه آنك منفعتندن ناسه سبب شفا وحيات اولدى كذلك
مؤمنك دخى حلال طعامدن حاصل اولان عملى كنديه سبب حيات طيبه وغيريلره دخى سبب شفاى امراض قلبيه
اولدى (مثنوى) باز كافر خورد شربت از صديد * هم ز قوتش زهر شد دروى بديد) وبر كافر صديددن
شربت ايچدى يعنى ايركلى صودن شراب ايچدى مراد حرام اولان ماء خبيثدركه باعتبار ما يؤول اليه ماء صديد
صورتنده اولوب جهنمده آنلره آنى ايچوررلر كما قال ويسقى من ماء صديد هم اول كافرك قوت وغداسندن آنده
زهر ظاهر وآشكار اولدى زهردن مراد زياده كفر وعصيان وآخرتده عذاب نيراندركه اول كافرك غدا وقوتى
حاصل اولور وعاقبة الامر آنك زهرى ظهوره كاوردعك اولور (مثنوى) اهل الهام خدا عين الحيات) اهل تسويل هوا
سم الممات) خدانك الهامنك اهلى عين الحيات ومنبع سعاداتدركه آب حيوان وايمان وعرفان آنلرك جنان لسانندن
جريان ايلر تشنه كان زلال علم وحكمت اولنلر آنلردن ريان اولور ونشو ونما بولور اما هوانك تسويلنك اهلى
يعنى هواى نفسانيكه مسوّل مقتضيات شيطانى ومزين مشتهيات جسمانيدر اول هوانك تزيينك اهلى وآنك
تزويرنك قومى مماتك زهريدر كنديلر نفسنده عين سم المماتدر آنلره مقارنت ومتابعت ايلمك دخى سبب هلاك
وباعث مماتدر ولهذا حق تعالى حضرتلرى رسولنى قلبى ذكر خدادن غافل اولان وهواى نفسنه تبعيت قيلان كمسه لره
اتباع ايلمكدن نهى بيوردى (ولا تطع من اغفلنا قلبه عن ذكرنا واتبع هواه وكان امره فرطا (مثنوى) در جهان اين
مدح وشاباش وزهى * ز اختيارست وحفاظ آكهى) جهانده بو مدح وتحسين وزهى وآفرين اختيار جهتندندر
وآكاهلغى حفظ وحمايت حيثيتندندر مصرع ثانيده ايكى وجه جائزدر بر وجه اول مدح وآفرين اختيار وحفظ انتباه
مادح وحامد اولان كمسه جهتندن اولمسى اوزره در بو تقديرا اوزره معنى جهانده بو قدر مدح وآفرين وثنا
وتحسينكه ممدوح اولنلر ايچون ديرلر حامد ومادحك اختيارندن وحفظ انتباهندن ديرلر زيرا مادح شاباش كو
مجبور اولمز وكرها مدح وثنا ظهوره كلمز پس مدح وثنا مادحك اختيار وانتباهندن ظهوره كلور وجمله مدح وثنا
وتحسين جهانده اختيارى اولور وجه ثانى اختيار وحفظ انتباه محمود عليه اولان كمسه حفظ انتباه قيلمسى جهتندن
اولور يوخسه مجبور اولان اوزره حمد وثنا صحيح اولمز ولهذا مفسرلر حمدى الحمد هو الثناء على الجميل الاختيارى
من نعمة او غيرها ديو تعريف ايلشلردر بو تقديرا اوزره مصرع اوله اولان مدح يا بمعنى حمد اولوركه معنى ايكى اخواندر
ويا خود شاباش وزهى حمد معناسنه تقديرا اولنور پس مدح وتحسين وثنا وآفرين من اختيار وانتباه وعلى اختيار
وانتباه اولديغنه بو بيتلرى مثال كتوروب بيوررلر (م ى) جمله رندان چونكه در زندان بدند * متقى وزاهد وحق خوان
شوند) جميع رندلر وفاسق لوندلر چونكم زندانده اوله لر متقى وزاهد وحق خوان اولورلر لكن اختيارى دكل بلكه
اضطرارى بولاجلدن مدح وثنايه لايق اولميوب اعتبارا اولنمز (م ى) چونكه قدرت رفت كاسد شد عمل) هين كه تا سرمايه
نستاند اجل * زيرا چونكم قدرت كتدى بى اختيار اولان عمل كاسد وفاسد اولدى آكاه اول تا كم سرمايه كى اجل الميه
يعنى قدرت كه سرمايهٔ سعادتدر آكاه اول قبل الاجل تا كم اجل سرمايه كى الميه ونفس وشيطان سنى غافل قيلميه (م ى)
قدرتت سرمايهٔ سود است هين * وقت قدرت را نكهدار وببين) سنك قدرت واستطاعتك سود ومنفعتك سرمايه سيدر
آكاه اول قدرت وقتنى حفظ طوت ونظر ايليوب آنى كوزت وفرصتى غنيمت بيلوب تسويف واهمالدن حذر ايت
كما قال ابن الفارض (بيت) وكن صارما كالوقت فالمقت فى عسى * واياك على فى اخطر علت (م ى) آدمى بر خنك كرمنا
سوار) در كف در كش عنان اختيار) آدم اوغلى كرمنا قولنك خنك مفهومى اوزره راكب وسواردر آنك فهم
وادراكنك الندهدر زمام اختيارى يعنى حق تعالى بنى آدمى كرمنا آنى اوزره عقل وتميز ايله سوار قيلدى وآنك
اختيارى عنانى ادراك الىنه ويردى پس آنك دست ادراكى زمام اختيارنى هر نه جانبه عطف ايلرسه حق تعالى آنى
خلق ايلر استرسه معصية نته كم (لها ما كسبت وعليها ما اكتسبت) بيورلمش ودخى (من عمل صالحا فلنفسه ومن اساء
فعليها) دينلمشدر ودخى (وقل اعملوا فسيرى الله عملكم) بيورلمشدر (مثنوى) بار موسى داد پند او را بمهر *

كه مرادت زرد خواهد كرد چهر) كبرو حضرت موسى عليه السلام اول غافله محبتله پند ونصيحت ويردى بويله
ديو كه سنك مرادك يوزيكى صارى ايلر (مثنوى) ترك اين سودا بكو از حق بترس * ديو دادستت براى مكر درس)
بو سودانك تركن سويله وحضرت حقدن خوف ايله سكا درسى مكردن شيطان ويرمشدر بو داعيهٔ مكر شيطانى وفكر
نفسانيدر بوندن حذرا ايتمك لازمدر بيورديلر پس طالبه بو قصه دن حصه اولدركه استعدادى اولمين علمه رغبت ايلمك
مكر شيطانى وخاطرهٔ نفسانيدر مرشددن آنى تعليم ايلمكه اقدام ايلمك كنديه ضرردر با خصوصكه استادى اكا رضا
ويرميه وآندن نهى قيله كما قال الله تعالى فى سورة المائدة (يا ايها الذين آمنوا لا تسألوا عن اشياء ان تبد لكم تسؤكم
(قانع شدن آن مرد طالب بتعليم زبان سك ومرغ خانكى واجابت موسى عليه السلام (مثنوى) كفت بارى نطق سك
كو بر درست * نطق مرغ خانكى كاهل پرست) اول كمسه موسى عليه السلام حضرتلرينه ديدى اى موسى بارى
كلبك لسانى اولسونكه اول قپو اوزره سا كندر يا خود خانكى اولان مرغك نطقى اولسونكه اول اهل پرورديدى
مثنوى) كفت موسى هين تو دانى رو رسيد * نطق اين هر دو شود بر تو پديد) موسى عليه السلام حضرتلرى دخى
اكا ديدى آكاه اول سن بيلورسن يورى ايرشدى هر بو ايكيسنك نطقى سكا پديد وآشكارا اولدى (مثنوى) بامدادان
از براى امتحان * ايستاد او منتظر بر آستان) پس اول مرد صباح وقتنده تجربه دن اوترى آستانه اوزره منتظر
طوردى (مثنوى) خادمه سفره بيفشاند وفتاد * پارهٔ نان بيات آثار زاد) خادمه سفره يى كتوروب سلكدى پس اول
سفره دن آثار زاد اولان بر پاره بيات اكمك دوشدى (م ى) در ربود آن را خروسى چون كرو * كفت سك كردى تو بر ما ظلم رو)
بر خروس اكمك پاره سنى كرو قومش كبى قاپدى سك فى الحال نطقه كلدى اكا ديدى اى خروس سن بكا ظلم ايلدك يورى
مثنوى) دانهٔ كندم توانى خورد و من) عاجزم در دانه خوردن در وطن) زيرا سن كندم دانه سنى يمكه قادرسن حال بو كه
بن وطنده دانه يمكه عاجزم (مثنوى) كندم وجو را وباقى حبوب * مى توانى خورد و من نه اى طروب) كندمى وجوى
وسائر حبوباتى سن يمكه قادر اولورسن وبن اى طروب آنلرى يمكه قادر اولمزم (مثنوى) اين لب نانيكه قسم ماست آن *
مى ربايى اين قدر را از سكان) ويردلم اتمك كه او بزم قسمتمز ونصيبمزدر بو قدرجه يى سكلردن قپارسن انصاف ميدر ديدى
جواب خروس سك را (مثنوى) پس خروسش كفت تن زن غم مخور * كه خدا بدهد عوض زين دكر) پس خروس دخى
كلبه ديدى ابسم اول وغم يمه كه خداى تعالى سكا بوندن غيرى عوض ويرر (مثنوى) اسب اين خواجه سقط
خواهد شدن * روز فردا سير خور كم كن حزن) اكر بونك عوضى ندرديرسك بو خواجه نك اسبى سقط اولمق استريارنكى
كون طوق بى حزن ايله وغمه متعلق سوز بيله (مثنوى) هر سكانرا عيد باشد مرك اسب) روزئ وافر بود بى جهد وكسب
تحقيقا اسبك مركى كلبلره عيد اولور جهدسز وكسبسز وافر روزى وغدا اولور (مثنوى) اسب را بفروخت چون
بشنيد مرد) پيش سك شد آن خروس روى زرد) چونكم اول مرد بو سوزى خروسدن اشتدى فى الحال اسبى صاتدى
اول خروسك يوزى سكك اوكنده صارى اولدى (م ى) روز ديكر همچنان نانرا ربود) آن خروس وسك بر واب ميكشود
بر آخر كونده ينه خادمه سفره يى سلكوب اول خروس نان پاره يى قاپدى وسك ينه اكا لبن آچدى وبويله ديدى (م ى)
كاى خروس عشوه ده چند اين دروغ) ظالمى وكاذبى وبى فروغ) كه اى عشوه ده اولان خروس بو دروغ نيجه بر ظالمسن
وكاذبسن وبى فروغسن (م ى) اسب كش كفتى سقط كردد كجاست * كور اختر كوى محرومى ز راست) زيرا اسب كه آنى
سقط اولور ديدك واول ديدكك قنى احترسو يلجى كورسن وراستدن محروم سن بر طوغرى سوز سويلمزسن ديدى (م ى
كفت او را آن خروس با خبر) كه سقط شد اسب او جاى دكر) اول خروس با خبر دخى اكا ديدى بن كرچك سويلدم كه آنك
اسبى بر غيرى يرده سقط اولدى (م ى) اسب را بفروخت وجست او از زيان * آن زيان انداخت او بر ديكران) فى الحال
مرداسبى فروخت ايتدى وزياندن صيچرايوب قورتلدى اول زيانى اول مرد غيريلر اوزره آتدى (م ى) ليك فردا استرش
كردد سقط * بر سكانرا باشد آن نعمت فقط) ليكن يارين آنك استرى سقط اولور تحقيقا آنجق اول سكلره نعمت اولور
مثنوى) زود استر را فروشيد آن حريص * يافت از غم وز زيان آن دم محيص) اول حريص على الفور استرى دخى صاتدى
زياندن وغمدن اول دمده نجات بولدى (مثنوى) روز ثالث كفت سك با آن خروس * اى امير كاذبان با طبل وكوس)
اوچنجى كون سك اول خروسه ديدى اى طبل وكوسله كاذبلرك اميرى اولان خروس نيچون بو قدر كذبى اختيار ايلرسن
(مثنوى) كفت او بفروخت استر را شتاب * كفت فردا يش غلام آيد مصاب) خروس اكا ديدى اول مرد على الفور
اى سك استرى صاتدى ينه اكا ديدى يارين اول مردك غلامى مصيبتلنمش اولور (مثنوى) چون غلام او بميرد نانها *
برسك وخواهنده ريزد اقربا) چونكم آنك غلامى اوله اتمكارى سك اوزره وسائل اوزره اقرباسى دوكرلر (مثنوى
اين شنيد وان غلامش را فروخت * رست از خسران ورخ را بر فروخت) خواجه بونى دخى اشتدى اول غلامى بيع

ایتدی خسراندن قورتلدی ویوزنی صفاسندن شعله اندردی (م ی) شکرهامی کرد شادیها که من * رستم ازسه واقعه
آندرزمن) شکرلر وشادیلکلر قیلدی بویلدیوکه بن زمانه ده اوچ واقعه دن قورتلدم (م ی) تازبان مرغ وسك اموختم
دیدهٔ سوء القضا رادوختم) تاکم کابك ومرغك زبانی اوکرندم سوء القضانك کوزنی دیکدم دیدی (مثنوی
روز دیکران سك محروم کفت * کای خروس ازخاك وطاق وجفت) برغیر کون اول سك محروم خروسه طعن
واطاله برله دشنام ویروب ایتدی ای هرزه ونجاست چینیجی خروس قنی تك وجفت یعنی فلان اولور فلان اولسه کرکدر
دیو کاهی تك وکاهی جفت سویلدك وسرغیبه متعلق برابکی کلام نقل ایلدك قنی ای کذاب ظهوره کلدی وثبوت
بولمدی دیدی (خجل شدن خروس نزدیك سك بسبب دروغ شدن دران سه وعده (مثنوی) چند چند اخر دروغ ومکر تو
خودنپرد جز دروغ ازوکرتو) نیجه برآخر نیجه برسنك بوکذب ومکرککه خودسنك وجودك وکرندن یعنی اشیانه سندن
کذبدن غیری شیء اوچماز واسانکدن حیاه ودروغدن غیری شیء ظهوره کلمز دیدی وآنك ذمنه وسبنه متعلق سوز سویلدی
خروس مبارك حیواندرا کاسب ایلمك وذممن سویلمك نوعاسك صفت اولنلره خوی وعادتدر دیمکی اشعار ایلمکدن
خالی دکلدرنته کم بوحدیث شریف خروسك ذم ودشنامه لایق اولمدیغنه دلالت ایلر قال النبی صلی الله علیه وسلم
لاتسبوا الدیك فانه یوقظکم للصلوة رواه احمد وابوداود وابن ماجه عن زید بن الحالم الجهنی اسناده جید وفی روایة
اخری فانه یدعو الی الصلوة قال الحلیمی رضی الله عنه فی شرح هذا الحدیث فیه دلیل علی ان کل من استفید منه خیر
لا ینبغی ان یسب ویستهان بل حقه ان یکرم ویشکر له (مثنوی) کفت حاشا ازمن واز جنس من * که بکردیم ازدروغی
ممتحن) خروس کندوینی وکندینك جنسی مکر ودروغدن تنزیه ایدوب وکابی بواعتقاددن رد ایدوب ایتدی حاشا وکلا بندن
وبنم جنسم اولان خروسلردن که بزدروغدن ممتحن ومتهم اوله وز یعنی بز برکذب له ممتحن اولمز قنده قالدیکه بزدن هردم
کذب ظهور ایده وبزم جنسمز مکر ودروغ سمتنه کیده دیدی (مثنوی) ما خروسان چون مؤذن راست کوی *
هم رقیب افتاب ووقت جوی) بز خروسلر مؤذن کبی راست کولرزهم آفتابك رقیبی ونکهبانی بزوهم وقت جویز
مؤذنلر وقتی نیجه بیلورسه واکا منتظر اولورسه بزدخی اویله بیلورز وآنلر کبی منتظر اولورز قال صاحب حیات الحیوان
فی کتابه واعظم ما فی الدیك من العجائب معرفة الوقت فتسقط اصواته علیها تسقیطا لا یکاد یغادر منه شیئا سواء
طال اوقصر ویوالی صیاحه قبل الفجر وبعد الفجر وعند الزوال فسبحان من هداه لذلك وبهذا افتی القاضی حسین والرافعی
بجواز اعتماد الدیك المجرب فی اوقات الصلوة ترجمه ودیکك اعظم عجائبندن اوقاتی بیلمسی زیرا خروس اصواتنی وقتلرك
اوزرینه دوشورمکلکله برمرتبه که اول خروسدن برشیء ترك وفوت اولمغه قریب اولمز اکر وقت اوزون اولسون واکر قصیر
اولسون وخروس صداسنی متوالی ومتتابع ایلر قبل الفجر وبعد الفجر وعند الزوال هرقنغی وقتده صق صق اولسه معلوم
اولورکه اول وقت اولمشدر پاك اول الله که آنی وقت بیلمکه هدایت ایلدی بوسببیله قاضی حسین ورافعی فتوا ویردیلر
اوقات صلاتده مجرب اولان خروسك اوازنه اعتماد ایلمنك جوازنه یعنی ناس آنك اصوات متتابعه سنی استماع ایلدکده
وقت صلواتی ذکر ایلیوب متهیء وحاضر اولهلر دیمك اولوربوخسه مجرد آنك صوتنه اعتماد من غیر دلالة سواها نمازی قیلهلر
دیمك دکلدر (مثنوی) پاسبان آفتابیم ازدرون * کرکنی بالای ماطشتی نکون) آفتابك پاسبانی ونکهبانی بز
دورندن یعنی بزم فطرت اصلیه مز وخلقت جبلیه مز آنك اوزرینه درکه بزآفتابی کوررز ووقت کلدکده بیلورز
واصوات متتابعه ایله اکا اشارت قیلورز فرضا اکر برالکنی بزم اوزریمزه سرنکون ایلسك وبزی برجای تاریکه
حبس قیلسك بزم ادراکمزه مانع اولمز که اوقات شناسلق بزم خاصهٔ ذاتیه مزدر دیدی پس بوصفت اولیای خداده دخی
موجود اولدیغی ملابسه سیله آنلرك مرتبه سنك بیاننه بوبیتله اشارت بیوررلر بلکه علی طریق الحکایه بوجمله خروس
لساندن اصحاب مکاشفه اولان اولیانك حسب حالیدر اکرخروسك صورتا مقالیدر پس بیوررلر (مثنوی
پاسبان آفتابند اولیا * دربشر واقف زاسرار خدا) اولیاء الله دخی آفتاب حقیقتك نکهبان وپاسبانلریدر بشریت
مرتبه سنده بونلر واقف وعارفلردر اسرار خدادن نیجه سرلره ویاخود اسرار خدادن جانبنه نته کم خروس زیر طشتده
اوقات آفتابه واقفدر * مثنوی * اصل ما را حق بی بانك نماز * داد هدیه آدمی را در جهاز * بزم اصلمزی حق تعالی
حضرتلری بانك نمازدن اوتری یعنی اذاندن اوتری هدیه وارمغان ویردی آدم اوغلنه جهازده یعنی صلاته یاز قیلنقده
وحاضر اولمقده نته کم لاتسبوا الدیك فانه یدعو الی الصلوة حدیث شریفی بومعنایه دلالت ایلر خروس نفسنده یقظه
وبیدار اقله متصف برحیوان اولدیغیچون وانسانی اوقاته واقف وصلاته ایقاظ قیلدیغیچون اولاد عرب اکا
ابو یقظان دیو کنیت ایدرلر که بیدار کنندهٔ نائمان وخبردهندهٔ غافلاندرلر باخصوصکه وقت اسحارده ولکن هشیار
اولنلر بیلور ومست خواب غفلت اولنلر آنی اصوات بی معنی صانورنته کم حضرت مولانا قدسنا الله بسره الاعلی برغزل

رعنا

رعنالرنده بیوررلر * بیت * خروسان درسحر کویند قم یا ایها الغافل * توازمستی نمی دانی کسی داندکه
هشیارست) سلیمان نبی علیه السلام حضرتلرندن مرویدرکه صاح الدیك یوما فقال للملأ اتدرون ما یقول هذا
الدیك قالوا الله ورسوله اعلم فقال یقول استیقظوا یا نائمون انتبهوا یا غافلون استغفروا یا مذنبون (مثنوی)
کر بناهنکام سهوی مان رود * دراذان اومقتل ما میشود) اکر بزدن ناهنکام برسهو واقع اولیدی وبزم جنسمزدن برمخبر
ومؤذن قبل الوقت نداوصدایه شروع قیلیدی اذانده اعلام واخبارده یعنی او بزم سبب قتلمز اولور ثلث لیلدنصکره
قبل طلوع الفجر صباحه دك بعد الصباح رواحه دك وقت وقت اوتمك واوازمتتابعه ایله وقتی اعلام ایتمك خروسلره
عادت اولمش وناس دخی بونلرك بوعادتن بیلمش واکا اعتبار قیلمشدر چون بونلردن بریسی خلاف عادت جمهوره مخالف
سهو ایدوب بی هنکام اوازایلسه ناس آنك بی وقت اولان صداسنی تطیر وتشأم قیلوب وعدم یمن بیلوب اول دردمندی
قتل ایدرلر وقتسز اوتن قوش بزه کرکز دیوب باشن کسرلر (مثنوی) کفت ناهنکام حی علی الفلاح * خون ما را می کند
خوار ومباح دیدی وقتسز حی علی الفلاح بزم خونمزی خوار ومباح ایلر یعنی بی وقت سویلمك وناهنکام صلات وفلاحه
کالك دیو دعوت کاذبه ایله دعوت ایلمك بزم هلاکمزه سبب وجنسمز مابیننده عظیم سوء ادب اولور دیدی بوندن مقصود
تعریض وکنایه درشول کمسه لره که قبل وقت البلوغ وبلوغ الوقت بویله بی وقت اوتمسی وخلقی بوکونه دعوت ایتمسی
آخر الامر یا ظاهرا ویاخود باطنا آنك هلاکنه سبب اولور (م ی) آنکه معصوم آمد وپاك ازغلط * آن خروس جان وحی
آمد فقط) اول کمسه که معصوم کلدی وسهو وغلطدن پاك اولدی اول وحیه مضاف اولان جانك خروسی کلدی
انجق وآندن غیری بی سهو وخطا اولمدی ومحفوظ ومعصوم کلمدی خروس جان وحیدن مراد برقاچ وجه اولمق
قابلدر اولا وحینك جانی وحیاتی که روح القدس حضرتلریدرکه خبط وخطادن معصوم کلمشدر وسهو وغلطدن محفوظ
اولمشدر نته کم علویه مذهبنده اولنلر نبوت حضرت علی یه کوندرلمشدر لکن جبرائیل علیه السلام آنی حضرت محمده
کتوردی دیرلر آنلرك اعتقاد باطلنی دخی رد اولور وبروجه دخی بودرکه خروس جان وحیدن مراد حضرت رسول اکرم
صلی الله علیه وسلم اوله خروس اطلاقی کلامده مشاکله اعتباری ایله اولور واول حضرت که وحینك جانیدر سهو وغلطدن
معصوم وپاکدر وعلی سبیل البدل هرنبی یه بلکه هرولی یه دخی خروس جان وحی تعبیر اولنور بونلر سهو وخطادن
معصوم ومحفوظدر دینلسه وجهدن خالی دکلدر وجه آخر وحیدن مراد خروسلره اولان وحی واشارت دخی اولسه
نته کم (واوحی ربك الی النحل) مفهومی اوزره زنبورلره اولدی وخروس جان وحیدن مراد شول عرشی اولان خروس
ابیض اولسه که لابد هرسحر بلا سهو ولا غلطا وقت اذان ایلر اهل سماوات واهل ارض کلیسی اول آوازی استماع ایدرلر
الا الانس والجن دکل اول جان وحی خروسان اولان خروس صدا ایلدیکی وقتده دیوك ارض دخی اوترلر واکا اجابت ایدرلر
نته کم معجم طبرانیده وتاریخ اصبهانیده بوحدیث صحیح اسناد صحیحه ایله روایت اولنمشدر قال النبی صلی الله علیه وسلم
ان لله دیکا ابیض جناحاه مزینان بالیاقوت والزبرجد واللؤلؤ جناح بالمشرق وجناح بالمغرب رأسه تحت العرش
وقوائمه فی الهواء یؤذن فی کل سحر بلا سهو یسمع صیاحه اهل السموات والارض الا الثقلین وعند ذلك یجیب دیوك
الارض فاذا دنی یوم القیامة قال الله تعالی اضمم جناحیك وغض صوتك فیعلم اهل السموات والارض الا الثقلین ان
الساعة قد قربت وبوکونه احادیث شریفه روایات مختلفه اوزره چوق واقع اولمشدر نته کم حیات الحیوانده مسطوردر
حضرت نبی علیه الصلوة والسلام الدیك الابیض خلیلی ودخی الدیك الابیض صدیقی وعدو الشیطان بیوردقلرندن
مراد الله اعلم بوذکر اولان خروس ابیض عرشی اولسه ده جائزدر پس اول خروس کندی وصفنی اثبات ایلدکدنصکره
(مثنوی) آن غلامش مرد پیش مشتری * شد زیان مشتری آن یك سری) آنك اول غلامی مشترینك اوکنده
اولدی مشترینك زیانی اولدی اول غلامك اولمسندن برفضله یعنی تکفین وتجهیزنه دخی بعض شیء خرج ایتدی
اکا برباشدن زیان اولدی (مثنوی) اوکریزانید مالش را ولیك * خون خود را ریخت اندریاب نیك) اول کمسه مالنی
زیاندن قاچردی ولکن کندی قانی دوکدی بومعنای نیك فهم ایله وبوقصه دن ای سامع کندیکه حصه ال (مثنوی
یك زیان دفع زیانها می شدی) جسم ومال ماست جانها را فدی) برزیان نیجه زیانلرك دافعی اولوردی یعنی اکر برزیانه اول
صبر ایلیدی نیجه زیانلردن خلاص اولوردی بزم مالمز وجسممز جانلریمزه فدادر یعنی جسمه کله جك ضرره مال فدی
اولور ومال الله جسمه کله جك ضرر دفع اولور کذلك جسم دخی جانه فدی اولور وجانه وایمانه کله جك ضرره جسمك ضرری
کفارت اولور دیمك اولور (مثنوی) پیش شاهان درسیاست کستری * می دهی تومال وسر را می خری) مثلا پادشاهلر
قتنده سیاست کسترلکی وقتنده عادتدرکه مالك سن ویررسن وباشکی صاقون الورسن (مثنوی) اعجمی چون کشتهٔ
اندر قضا * میکریزانی زداور مال را) قضا وبلا خصوصنده نیچون اعجمی اولدك مالکی داور اولان پادشاهان

حضرتلرندن قاچوررسن وكندكی قضا وبلایه كرفتار ایدوب فقرا وصلحایه صدقه ویرمك وقتنی بكوررسن الصدقة
تردّ البلاء وتزید العمر حدیث شریفی خود بین الانام مشهور اولمشدر وصدقه نك دفع بلا ایلمسی خصوصنده دخی چوق
احادیث شریفه خود بین الانام مشهور بیورلمشدر كما قال النبی صلی الله علیه وسلم الصدقة تسدّ سبعین بابا من السوء
رواه الطبرانی عن رافع ابن خدیج رضی الله عنه قال علیه الصلوة والسلام الصدقة تدفع سبعین نوعا من انواع البلایا
رواه انس رضی الله عنه قال علیه السلام الصدقة تطفیٔ غضب الرب وقال علیه السلام الصدقة تمنع میتة السوء رواه
ابو هریرة رضی الله عنه یعنی یاره مز اولمقدن دیمكدر (خبر كردن خروس از مرك خواجه (مثنوی) لیك فردا خواهد
او مردن یقین * كاو خواهد كشت وارث در حنین) كابه خروس خواجه نك مرككندن خبر ویروب ایتدی بویله ایلدی
ولكن یارن اول اولمك استریقین یوری وارث اولان كمسه آنك حنینده كاوی اولدرمك وذبح ایتمك استر (مثنوی)
صاحب خانه بخواهد مر دو رفت * روز فردا انك رسیدت لوت زفت) صاحب خانه اولمك وآخرته كتمك استر یارینكی
كون اشته سكا یتشدی ای سك عظیم لوت وقوت (مثنوی) پارهای نان ولالنك وطعام * درمیان كوی
یابد خاص وعام) نان پاره لری وبشیلری وطعاملری كوی اورتاسنده خواص وعوام بوله لر (مثنوی) كاو قربانی
ونانهامی تنك * بر سكان وسائلان ریزد سبك) قربانه منسوب كاوك اتنی وبو فقه اتمكلری وارث اولان كمسه كلاب اوزره
وسائللر اوزره علی الفور دوكر (مثنوی) مرك اسب واستر ومرك غلام * بد قضا كردان این مغرور خام) اسب واسترك
مركی وغلامك موتی بو مغرور خامك قضا وبلاسنی دوندیریجی ایدی (مثنوی) از زیان مال ودردان كرﯾﺨﺖ *
مال افزون كرد خون خویش ریخت) مالك زیانندن وآنك الم ودردندن قاچدی زیاده ایلدی وكندی قانی دوكدی
مثنوی) این ریاضتهای درویشان چراست * كان بلای تن بقای جانهاست) پس مناسبتله جسم اوزره طاری اولان
ریاضت ومشقتلرك بقای جانه وسیله اولدیغنه شروع ایدوب بیورورلر درویشان وفقرانك بو ریاضتلری نیچوندر زیرا كه
اول بلا وجفانك اوزره درجانلرك بقاسنه سبب فقراتنلرینك فناسنده جانلرینك بقاسنی مشاهده ایلدكلری ایچون
ریاضته مشغول اولدیلر وحرارت بلایه وجفایه تحمل قیلدیلر (مثنوی) تا بقای خود نیابد سالكی * چون كند
تن را سقیم وهالكی) تا كم بر سالك كندی بقاسنی فناده بولمیه تنی نیچه سقیم وهالك ایلر ویا خود هالكه
منسوب ایلر یعنی ایلمز (مثنوی) دست كی جنبد بایثار وعمل * تا نبیند داده را جانش بدل) مثلا ال نیچون حركت ایلر ایثار
وعمل جانبنه مادامكه اول الك جانی داده یه بدل كورمیه یعنی ویریلان وبدل اولان شیئه مادامكه سالك عوض كورمیه
وآنك خلفنه متیقن اولمیه نه وجهله ایثار وجوده مائل اولور یعنی مائل اولمز كما قال علیه الصلوة والسلام من تیقن
بالخلف جاد فی السلف خلفه متیقن اولان سلفده جود ایلر خلفه متیقن اولمین سلفده مقدم جود وسخا قیلمز (مثنوی
آنكه بدهد بی امید سودها * ان خدایست ان خدایست ان خدا) اول كمسه كه سودلر امیدی اولمقسزین ویرر
یعنی بلا عوض ولا غرض عطا ایلر اول خداوندر اول خدا كه آنك احسان وعطاسی عوض امیدندن مبرا ومعرادر
مثنوی) یا ولی حق كه خوی حق كرفت * نور كشت وتابش مطلق كرفت) یا خود اول كمسه خدانك ولیسیدر كه
حق تعالی خوین طوتدی واخلاق الهیه ایله تخلق وتحقق ایتدی نور اولدی وتابش مطلق اولدی یعنی كثافت بشریه
وظلمات طبیعیه كیدوب نور حقله منور اولدی وضیاء وجود مطلقی طوتدی وحضرت حق آنی كندویه خلیفه ایتدی
وخلیفه اولدر كه مستخلفك جمیع صفاتیله متصف اوله الا وجود ذاتیه سی ایله دكل پس ولی كامل غنای حقله دخی
متصف اولوب جمله دن مستغنی اولوب وغیریلرا كا نسبت جمله سی فقیر اولورنته كم بیورورلر (مثنوی) كو غنی است وجز او
جمله فقیر * كی فقیری بی عوض كوید كه كیر) كه اول ولی خدا غنای حقله غنیدر وآندن غیری جمله سی فقیردر نیچون بر فقیر
ومحتاج بی عوض وبی غرض بر كسه یه بر مرغوب شیء ویرر كه طوت شونی یعنی بر فقیردن بو صادر اولمز الا غنای
قلبی قدر (مثنوی) تا نبیند كودكی كه سیب هست * او پیاز كنده را ندهد زدست) تا كم بر طفل كورمیه كه سیب واردر
اول طفل قوقمش صوغانی الندن ویرمز یعنی بر اعلا شیء كورمینجه ادنی شیئی ترك ایلمز (مثنوی) این همه بازار
بهر این غرض * بر دكانها نشسته بر بوی عوض) بو دوكانی بازار اهلی بو غرض نفسانیدن اوتری دكانلر اوزره اوتورمش
عوض رایحه سی اوزره (مثنوی) صد متاع خوب عرضه می كنند * واندرون دل عوضها می تنند) یوز متاع خوبی
عرضه ایلرلر درون دلده عوضلره طوقنورلر (مثنوی) یك سلامی نشنوی ای مرد دین * كه نگیرد آخرت آن آستین)
بر سلام ایشتمزسن بر كسه دن ای دین مردی كه او كسه سنك اتككی طوتمیه وسندن اول سلامك مكافاتنی اقتضا ایتمیه
سلام المؤمن علی المؤمن بی عوض اولمق لازم ایكن زمانه خاتق آنی دخی یا شائبهٔ غرض دنیوی ویا اخروی ایله
خلط ایلمكدن خالی دكللردر پس سلامی بویله ویرمك مقرر اولدیسه متاع دنیوی ونفسانی بی عوض وبی غرض

ویرمك

ویرمك آنلره نیچه میسر اولور (مثنوی) بی طمع نشنیده ام از خاص وعام * من سلامی ای برادر والسلام) حضرت
خداوندكار بیورورلر كه بی طمع اشتمدم خواص وعوامدن بر سلامی ای برادر والسلام ای والسلام علیك یا اخی
فی الاسلام اشته بی طمع وبی غرض سلام بو سلامدر كه قنی محلنده واقع اولمشدر (مثنوی) جز سلام حق هین از ابجو *
خانه خانه جا بجا وكو بكو) حضرت حقك سلامندن غیریسی هب باغرض وبی عوضدرا كه اول سلام حقی طلب ایله
خانه بخانه وجا بجا ومحله بمحله یعنی هر یرده وهر كسك وجودنده (مثنوی) از دهان ادمی خوش مشام * هم پیام حق
شنودم هم سلام) خوش مشام اولان آدمینك دهان ولساندن هم حضرت حقك پیامنی وهم سلامنی اشتدم كه
بی غرض اولان پیام وبی امید وبی عوض اولان سلام حقك سلامیدر كه اولیای كرامك لساندن صدور وظهور ایلر
استماع ایلیجك كلام وحسن قبول ایله قبول ایده جك سلام بو كلام وسلامدر پس سلام وپیامك صاحبی حقیقة معلوم
اولمیجق كركدر كه هر مسلمانك سلامنی بویله اولان سلام امیدی اوزره ایلیه سن نته كم بیورورلر (مثنوی) وین سلام باقیان
بر بوی ان * من همی نوشم بدل خوشتر زجان) بو باقی اولان مؤمنلرك دخی سلامنی اول كلام حق وسلام خالص
رایحه سی اوزره بن دل ایله قبول ایلرم جاندن خوشتر یعنی جان عزیزمدن خوشتر قبول ایلرم قلبمله پس خوش مشام
اولان آدمینك سلامی حق توجهندن اولدیغنی بیان ایدوب بیورورلر (مثنوی) زان سلام او سلام حق شدست * كاتش
اندر دودمان خود زدست) اول جهتدن اول خوش مشام اولان ولینك سلامی سلام حق اولدیكه آتش توحیدی
كندو دودمان وجودنه اورمشدر وكندوبی فنا ایدوب مرتبهٔ محوده دورمشدر پس كندودن فانی وحقله باقی اولان
كمسه نك سلامی وكلامی حقك سلامی وكلامی اولور نته كم بیورورلر (مثنوی) مرده است از خود شده زنده برب *
زان بود اسرار حقش در دولب) اول دماغی رایحهٔ حقله خوش اولان ولی كندی نفسینك مراد ومقصودندن بالكلیه
مرده اولمشدر وربسیله زنده اولمشدر یعنی حضرت حقك اوصافیله اتصاف قیلمشدر اسرار حضرت حق آنك ایكی لبنده
بو جهتدن اولور (مثنوی) مردن تن در ریاضت زندكیست * رنج این تن روح را پایندكیست) تنك ریاضت
ومجاهده ده اولمسی زنده لكدر بو تنك طریق حقده اولان رنجی روحه پاینده لكدر (مثنوی) كوش بنهاده بد
آن مرد خبیث) می شنود او از خروس آن حدیث) اول خبیث اولان قولق قومش ایدی كلاب وخروسك مكالمه سنه
كندی خروسندن اول حدیثی اشتدی پس حضرت موسی علیه السلام جانبنه كتمكه توجه ایتدی (دوید ان شخص
بسوی موسی علیه السلام بر نهار چون از خروس خبر مرك شنید (مثنوی) چون شنید اینها دوان وتیز وتفت *
بر در موسی كلیم الله رفت) چونكم بو خبرلری خروسدن اشتدی علی الفور حرارتله كلیم اللهك در سعادتپناهلری
جانبنه كتدی (مثنوی) روی می مالید در خاك او زبیم * كه مرا فریاد رس زین ای كلیم) اول ایشیم یوزنی خاكه سوردی
ترس وبیمندن بویله دیو كه بنم فریادمه یتش بو موتدن ای كلیم (م ی) كفت رو بفروش خود را وبره * چونكه استا كشتهٔ
بر جه زچه) حضرت موسی علیه السلام دخی توبیخ وتقریع ایدوب بروجه تهكم اكا دیدیكه یوری كندیكی صات
وخلاص اول چونكم زیاندن قورتلمقده استاد اولدك صحره قیودن یعنی چاه مركدن خلاص اول (مثنوی) بر مسلمانان
زیان انداز تو * كیسه وهمیانها را كن دو تو) مسلمانلر اوزره سن زیان القا ایله كیسه وهمیانلرینی ایكی قات ایله (مثنوی
من درون خشت دیدم این قضا * كه در آیینه عیان شد مر ترا) خشتدن مراد مرتبهٔ بطون وخفا وآیینه دن مراد
مرتبهٔ ظهور وجلادر یعنی بن اول قضا وبلایی مرتبهٔ بطون وخفاده كوردم كه دخی اول كمسه یه ظاهر اولمشدی
تحقیق آیینه ده یعنی مرآت ظهوره كلوب نمایان اولدقده سكا عیان اولدی (مثنوی) عاقل اول بیند آخر را بدل *
اندر آخر بیند از دانش مقل) عاقل اولان كمسه هر شیئك آخرنی كوكلیله اول كورر آخرنده كورر عقل ودانشدن
فقیر اولان (مثنوی) بازاری كرد كای نیكو خصال * مر مرا بر سر مزن بر رو ممال) تكرار اول بدكردار زاریلق ایلدی
بویله دیو كه ای نیكو خصال تحقیق بنم باشمه اورمه وایلدیكمی یوزمه سورمه (مثنوی) از من آن آمد كه بودم ناسزا)
ناسزایم را تو ده حسن الجزا) بندن اول كلدی واول عمل حاصل اولدیكه بن ناسزا ونالایق ایدم ناسز الغمه حسن الجزا ویر كه
اصل مروت وفتوت اساءت مقابله سنده احسان ایلمكدر (مثنوی) كفت تیری جست از شست ای پسر *
نیست سنت كاید ان واپس سپر) حضرت موسی علیه السلام اكا ایتدی ای اوغل اوق یایدن چقدی سنت وعادت
دكلدر كه او تیر كیرو باشه كله یعنی اتلدیغی طرفه كیرو دونه (مثنوی) لیك درخواهم ز نیكو داوری * تا كه ایمان ان زمان
با خود بری) ولكن استرم اول حضرتك نیكو داورلكندن تا كم ایمانی اول زمان تسلیمده كندكه ایلته سن (مثنوی
چونكه ایمان برده باشی زنده ئی * چونكه با ایمان روی پاینده ئی) چونكم حضور حقه ایمان ایلتمش اوله سن زنده سن
چونكه دنیادن آخرته ایمانله كیده سن پاینده سن وایمان ندر دیرسك حضرت رسول علیه السلام بیورمشلردر

الایمان ان تؤمن بالله وملائکته ورسله وبالیوم الاخر وبالقدر خیره وشره پس ایمان قلبنده بونلرك حقیقتنه معرفت
وتصدیقه در چون بر روح بدندن مفارقت ایلدکده اکر بونلرك حقیقتنه تصدیق ومعرفتله آخرته کیدرسه ایمانله کیدر
واکر بونلرك حقیقتنی بیلیوب وتصدیق قیلمیوب کیدرسه نعوذ بالله ایمانسز کیدر شول وقتکه روح بدندن معرفت
تصدیق ایله مفارقت قیله پاینده وفرخنده اولور ولهذا چون با ایمان رفته پاینده یوررلر (مثنوی) شه مران دم حال
برخواجه بکشت * تا دلش شوریده واورد طشت) هم اول دمده حال خواجه نك اوزرینه متغیر اولدی حق کوکلی
بواندی ولکن کتوردیلر (مثنوی) شورش مرکست نی هیضهٔ طعام * قی چه سود دارد ای بدبخت وخام) بوکوکل
بولانمسی شورش ومرکدر هیضهٔ طعامدکلدر یعنی شورش ودل حاصل اولوروقی قیلورولکن بوقی خسته یه نافع اولمیوب
خسته آندن اولور پس غیریلره تعریض ایچون اول مرد خامی مخاطب منزله سنه تنزیل ایدوب یوررلر بوشورش وطعامك
ناکوار اولمسندن حاصل اولان شورش دکلدر بلکه شورش ومرکدر قی سکا نه فائده طوترای بدبخت وخامکه سن
قی ایلمکدن نفع ایلیه سن دیمك اولور (مثنوی) چارکس بردند تا سوی وثاق * ساق می مالید اوبر پشت ساق)
محصل حضرت موسی علیه السلامك حضورشر یفندن آنی درت کمسه تا اوی جانبنه ایلتدیلر (والتفت الساق
بالساق الی ربك یومئذ المساق) آیت کریمه سنك حسبنجه ساقنی پشت ساقی اوزره اوخواجه سوردی یعنی اول بالدرنی
بری برینه طولشدردی بوکنایه در یا تحریکه قادر اولمدیغندن ویا خود شدت موت وخوف آخرتدن پس خواجه یه
خطاب وهر عصرده وقتنك موساسی اولان عزیزلرك نصح وپندنی قبول ایلمین کمسه لره تعریض وعتاب یوروب دیرلر
مثنوی) پند موسی نشنوی شوخی کنی * خویشتن بر تیغ بولادی زنی) موسی علیه السلام حضرتلرینك پندنی
اشتمزسن کستاخلق ایلرسن کندیکی بر پولاد تیغه اوررسن که مراد قهر الهیدر (مثنوی) شرم نایدتیغ را ازجان تو *
آن تست این ای برادر آن تو) سنك جانکدن تیغ قهره شرم وحیا کلمز وجانکدن اوتنوب سکا رعایت قیلمز وهلاك
وقهرده ظلم دخی اولمز بو سنك کندی لایقکدر ای برادر بو سنك لایقکدر یعنی کندی کارکك جزا سیدر ودارکك سزاسیدر
دعا کردن موسی علیه السلام آن شخص را تا با ایمان رود ازدنیا (مثنوی) موسی آمد در مناجات ان سحر * کای خدا
ایمان ازومستان مبر) حضرت موسی صلوات الله وسلامه علی نبینا وعلیه اول سحر مناجاته کلدی وحضرت حقه
عرض حاجات قیلدی دیدیکه ای خدا ایمانی آندن آلمه وکیدرمه (مثنوی) پادشاهی کن بروبخشا کهاو * سهو کرد
وخیره رویی وغلو) پادشاهلق ایله آنك اوزرینه بخش ایله ورحمت قیل که اول سهو وخیره رویلق ایلدی وحددن
تجاوز قیلدی (مثنوی) کفتمش این علم نی درخوردتست * دفع پنداریدکفتم راوسست) بن اکادیدم بو علم سنك
لایقك دکلدر وسن بو علمه مستعد ومستحق دکلسن بنم سوزمی کندوبی دفع ایلمك وسست وبیهوده سویلمك
زعم ایلدی حال بوکه بن کندویه نفع مراد ایلدم وسوزمی حکمت اوزره قوی ومتین سویلدم علم لدنی واسرار غیبی
نفسنده اژدرها کبیدرکسه آنك طنطنه سنه قادر دکلدر نته کم بر وجه استعارهٔ مکنیه بو معنایه اشارت یوررلر
(مثنوی) دست را برازدها ان کس زند * که عصا رادستش اژدرها کند) الی اژدرها اوزره اول اوررکه عصایی آنك آلی
اژدرها ایلیه یعنی علم غیبکه اژدرها کبیدر بوکا اول کمسه ال اورر وطاقت کتوررکه موسی علیه السلام مشرب اوله
وآنك الی عصایی اژدرها قیله یعنی برچوب پاره منزله سنده اولان شیلرآندن حیات بوله وقوت وقدرت اله (مثنوی)
سر غیب انراسزد آموختن * که زکفتن لب تواند دوختن) غیبك سرنی اول کمسه یه اوکرتمك لایق اولورکه سویلمکدن
سکوته قادر اوله وامانت حقه اهلیت حاصل قیله ولهذا قال الله تعالی (ان الله یأمرکم ان تؤدوا الامانات الی اهلها
اسرار غیبه اهلیت صمت وسکوته قادر اولمقدر وشرعا وطریقا اظهاری ممتنع اولنی افشا ایتمیوب کتم قیلمقدر ولهذا
قیل افشاء سر الربوبیة کفر علم من علم وجهل من جهل وقیل قلوب الاحرار قبور الاسرار وقیل السر عند الامناء
مکتوم وفوه من تکلم مختوم (مثنوی) درخورد دریا نشد جز مرغ آب * فهم کن والله اعلم بالصواب) دریایه لایق
اولمدی صوقوشندن غیریسی مرغ ابدن مقصود انبیای عظام واولیای کرامدرکه بحریلردر وبونلردن غیریسی
بریلردرکه دریای حقیقته واسرار طریقته مستعد دکلدر ومرغ خاکی کبی که اکر بحریلره تقلید ادریایه کیرمکه
میل ایلسه آنك هلاکنه سبب اولور فهم ایله بونکته یی الله صوابه اعلمدر (مثنوی) اوبدریا رفت مرغابی نبود *
کشت غرقه دست کیرش ای ودود) اول لسان طیری اوکرن کمسه دریایه کتدی ولکن مرغ آبی دکل ایدی اول کمسه
غرقه اولدی آنك النی طوت ای سولمش ویا خود عبادی سو یجی خدا دیدی حضرت موسی علیه السلام (اجابت کردن
حق تعالی دعای موسی علیه السلام را (مثنوی) کفت بخشیدم بدوایمان نعم * کر توخواهی این زمان زندش کنم)
حق تعالی حضرت موسی علیه السلامه ایتدی نعم یا موسی اکا ایمان باغشلدم اکر سن استرسك آنی بوزماند

زنده ایلیم سنکچون بو معنالر حضرت موسی علیه السلامك حق قتنده اولان عظم شانی وکمال قربنی بیان ایلر
مثنوی) کفت موسی این جهان مردنست * ان جهان انکیز کانجا روشنست) حضرت موسی علیه السلام
دیدیکه الهی بو جهان جهان مرده در اول جهانه بعث ایله بونی که اوجهان روشن وباقیدر (مثنوی) این فنا
جاچون جهان بود نیست * بازکشت عاریت پس سود نیست) بو جای فنا چونکم جهان بود وقرار دکلدر عاریتك
بازکشتی یعنی رجوعی پس نفع وفائده دکلدر زیرا برشیئك که رجوعی محقق اوله وسریع الزوال وخواب
وخیال اولمسنی مصدق اوله پس آنده نه نفع وسودا ولمق قابل اولور عاقل اولان آندن نفع امیدن طوتمز (مثنوی)
رحمتی افشان برایشان هم کنون * در نهان خانه لدینا محضرون) ایشان ضمیری مردکان خاکه راجعدر یعنی حضرت
موسی علیه السلام ایتدی الهی اول مردکان خاکك اوزره الان بر رحمت نثار ایله لدینا محضرونك نهان خانه سنده یعنی
(وان کل لما جمیع لدینا محضرون) آیت کریمه سنك فحواسنجه کل فوت اولان انسان سنك نهان خانهٔ عندکده حاضردر
آنلره دخی سن هم شمدی بر رحمت نثار ایله دیدی انبیا علیهم السلامك بو عباد الله اوزره کمال عطوفت وغایت شفقتلرینه
دلالت ایلر وبو آیت کریمه نك تفسیری جلد اولده زید حکایه سنده برمقدار مرور قیلنمشدر حضرت موسی علیه
السلامك قصه سندن رجوع ایدوب حصه بیانه شروع یوروب دیرلر (مثنوی) تا بدانی که زیان جسم ومال *
سود جان باشد رهاند از وبال) تا بیله سن که جسم ومالك زیانی جانك سود ونفعی اولور جانی وبال ونکالدن خلاص ایلر
وکفارت ذنوب اولور کما قال علیه السلام ما من مسلم یصیبه اذی او یشاك بشوکة فافوقها الاحط الله به سیئاته کما تحط
شجرة ورقها رواه ابن مسعود رضی الله عنه (م ی) پس ریاضت را بجان شو مشتری) چون سپردی تن بخدمت جان بری
پس بلا ومحنتك بو قدر منفعتی اولدیغنی بیلدکسه ریاضته جانله مشتری اول ریاضتدن مقصود اخلاق حیوانیه نك
ازاله سیدرکه بی مشقت وخدمت میسر اولمز چونکم تنکی خدمته اصمرلیه سن جانکی قورتارمسن (م ی) ور ریاضت
ایدت بی اختیار * سر بنه شکرانه ده ای کامیار) واکر ریاضت سکا اختیارسز کله باش قو یعنی تسلیم اول شکرانه
وبرای مرادنه یار اولان کمسه اول ریاضت معنا ریاض دولتدر (مثنوی) دارحقت ان ریاضت شکرکن * تو نکردی
اوکشیدت زامرکن) چونکم سکا اول ریاضتی حق تعالی ویردی کل شیء من الحبیب حبیب وضرب الحبیب للمحبین
زبیب در شکر ایله سن اختیار ایلمه دلك ریاضته سنی اول چکدی امر ارادیسندن چونکم ارادة الله
اوله بنده یه لازم اولان تسلیم وصبر ورضا وشکردر (حکایت آن زن که فرزندش نمی زیست بنالید بحق جواب آمد که
این عوض ریاضت تست وبجای جهاد مجاهده است ترا) بو سرخ شریف وبو بیان لطیف آنك بیاننده درکه اول زنك
حکایه سنده درکه آنك فرزندی دیری اولمزدی یعنی یشامزدی حق تعالی یه ناله ایلدی حق سبحانه وتعالی جانبندن
جواب کلدیکه بو سنك ریاضتکك عوضیدر ومجاهده لرك جهادنك برنده درسکا نته کم حکیم ترمذی رضی الله
عنه حضرتلری ابو موسای اشعری حضرتلرندن بویله روایت ایلرلرکه قال علیه السلام اذا مات ولد العبد یقول الله
تعالی للملائکة یا ملائکتی قبضتم ولد عبدی فیقولون نعم فیقول قبضتم ثمرة فؤاده فیقولون نعم یاربنا فیقول الله ماذا
قال عبدی فیقولون حمدك واسترجع فیقول الله تعالی یا ملائکتی ابنوا لعبدی بیتا فی الجنة وسموه بیت الحمد نته کم
بو حکایه ده ذکر اولان خاتونه اولادنك اولمسی مقابله سنده ویریلان مقامی بودنیاده تسلیة لها کوستردیلر اول مقامك
ذوقنی طاعم اولدقدنصکره بالکلیه خاطرندن اولادالمی کیدوب جان ودل ایله اول مرتبه محبت ایدوب کورکه طوعا
نه مرتبه رضا وصفا کوستردی (مثنوی) ان زنی هرسال زاییدی پسر * بیش ازشش مه نبودی عمرور) اول
برخاتون هرسنه براوغلان طوغوردی التی ایدن زیاده عمر ور اولمزدی (مثنوی) یاسه مه یا چارمه کشتی تباه *
تا که کردان زنکه افغان ای اله) یا اوچ آی یادرت ایده تباه وهلاك اولوردی تا که فریاد ایلدی اوعورت بویله دیوکه
ای اله (مثنوی) نه مهم بارست سه ماهم فرح * نعمتم زوترر وازقوس قزح) طقوز آی حمل واردر واوچ آی بکا
فرح واردر بنم نعمتم قوس قزحدن زودترر و یعنی علی الفور کیدیجیدر قوس قزح عجم دلنده کمان رستم وترکجه الکم
صاغمه دیدکاریدر (مثنوی) پیش مردان خدا کردی نفیر * زین شکایت ان زن ازدرد نذیر) مردان خدانك اوکنده
افغان وفریاد ایلردی بو شکایتدن نذیر اولان مرکك دردندن اول زن (مثنوی) بیست فرزند اینچنین درکور رفت)
آتشی درجان شان افتاد تفت) یکرمی اوغلی بوذکر اولنان کبی مقبره یه کتدی برآتش آنك جانته دوشدی حرارتله
(مثنوی) تا شبی بنمود اوراجنتی * باغی سبزی خوشی بی ضنتی) تا کم اکا برکیجه برجنت کوروندی ویا خود حق تعالی
اکا برکیجه برجنت کوستردی بنمودلازمدر ومتعدی اولور جنت دار آخرتدن دارنعیمه دیرلر اشجار واوراقانی
ستر ایلدیکی اعتبار له اول جنت زیاده سبز وزیاده خوش وبی ضنت یعنی بی بخل ایدی یالر بونده زیاده لك معناسن

افاده ایلرا کرظاایله ظنت اولورسه تهمتسز وعیبسزایدی دیمك اولور (مثنوی) باغ کفتم نعمت بی کیف را * کاصل نعمتهاست ومجمع باغها) جنت باغه دیرلر حق تعالی اکا برکیجه واقعه سنده برباغ کوستردی دیمکدن فهمی قاصر اولنلرك خاطره سنه بوکاورکه اول مرئی اولان جنت بودنیا بوستانلری کبی برکیفیتله متکیف اوله پس اوداولدتنه معادل اوله واول باغ معنویده جمیع لذاتی مشاهده قیلمیه بوتوهمی دفع ایچون بیوررلر اول بی کیف اولان نعمته باغ تعبیر ایلدم وحق تعالی اکا بویله برجنت کوستردی دیوسو یلدم زیرا اول نعمت بی کیف جمیع نعمتك اصلی وجمله باغلرك مجمعیدر جمیع لذات متنوعه آنده موجوده وجمله طیبات خوش آنده حاضر ومهیادر نعمت بی کیف بیورملرنده دلالت واشارت واردر شول جنته که الله تعالی آنی اولیای مقربین ایچون اعدادایلمشدرکه جنت معنویده جمال ساقی ومشاهدهٔ لقای باقیدن غیری نسنه یوقدر کما قال الجنید رضی الله عنه ونقل عن الشبلی ان لله جنة اعدها الله لاولیائه لافیها حور ولا قصور ولا عسل ولا لبن بل ینظر فیها الی وجه الله تعالی اکرچه بویله درامّا بوجنت جمله جنتلردن خوشتردر رباعی) ذوق نامش عاشق مشتاق را) ازبهشت جاودانی خوشترست) کرچه درفردوس نعمتها بسیست) وصل اوازهرچه دانی خوشترست) اکرسؤال اولنورسه که نعمت بی کیف اولان جنتدن مراد آخرتده اولان جنت اولسه اولمزمی الجواب اهل اللهه نسبتله هم بی کیفدر اما اهل جنته نسبتله اودارنعیمك نعمتلری استعداد واقتضالرینه کوره متکیفه اولور ودنیاده الفت وانسیت قیلدقلری اوزره ظهوره کاورکما قال الله تعالی فی کلامه المجید فی حق اهل الجنة (کلما رزقوا منها من ثمرة رزقا قالوا هذا الذی رزقنا من قبل واتوا به متشابها) یعنی هربارکه اهل جنت ثمار جنات عالیه دن مرزوق اولهلردی من ای ثمرة کانت دیرلردی شول ثماردرکه بزآنی مرزوق اولدق بوندن مقدم دنیاده ای من قبل هذا فی الدنیا دیوتفسیر اولنمشدر واول مرزوق اولان ثماری اهل جنتك اوکنه دنیاده اولان ثماره متشابه کتوررلر قال صاحب المدارك وانما کان ثمار الجنة مثل ثمار الدنیا ولم یکن اجناسا آخر لان الانسان بالمألوف آنس والی المعهود امیل واذا رأی مالم یألفه نفر عنه طبعه وبوتقدیر اوزره اثمار جنت باکیف اولور وبومرتبه معرفتی آنجق ثمار ولذاته ومحسوس اولان نفایس وطیباته منحصر قیلان عوام اهل جنت ایچون اولوربوخسه خواص اهل جنتکه انبیا واولیادر آنلر ایچون بی چون وبی چرا اولان نعمت وکوز کورمدك وقولقلر اشتمدیکی راحت ولذت واردر ولهذا قال ابن عباس رضی الله تعالی عنه لیس فی الجنة من اطعمة الدنیا الا الاسماء واکثر من قبل لفظی ومتشابها قولنی بنه جنتك میوه لرینه حمل ایلمشلردر کما قال الحسن البصری یؤتی احدهم بالصحفة فیأکل منها ثم یؤتی بالاخری فیقول هذا الذی رزقنا من قبل فیقول الملك کل فاللون واحد والطعم مختلف پس جنتك نعم وثماری هم باکیف وهم بی کیفدر هرکس استعداد واشتهاسنه کوره (وفیها ما تشتهیه الانفس وتلذ الاعین) مقتضاسنجه استدیکی هرنه ایسه بولور ومالا عین رأت سرّنی دخی اول وقتده بیلور نته کم بومعنایه اشارت قیلدیلر (م ی) ورنه این عین رأت چه جای باغ * کفت نور غیب رایزدان چراغ) بوحدیث قدسی یه اشارت بیورر که مسلم وبخاری وابوهریره رضی الله عنهما حضرتلرندن اتفاق اوزره روایت ایدرلر قال النبی صلی الله علیه وسلم حاکیا عن ربه قال الله تعالی اعددت لعبادی الصالحین مالا عین رأت ولا اذن سمعت ولاخطر علی قلب بشر یعنی قبل زمان المجازات اول اعداد اولنان نعمتلری هیچ بربشرك کوزلری کورمدی وبرقولق انی ایشتمدی و بربشرك قلبنه دخی آنك خاطره سی خطور ایلمدی نته کم حق تعالی سورهٔ سجده ده بیوررلر (فلا تعلم نفس ما اخفی لهم من قرة اعین جزاء بما کانوا یعملون) نفسلردن هیچ برنفس بیلمزکه بونلر ایچون شیٔ اخفی اولندی مسرت وعیوندن عامل اولدقلری سببیله جزادن اوتری معنای بیت بی کیفه باغ دیدم زیرا اصول جمیع نعمتدر ومجمع کل باغ وبستان ارمدربواجلدن باغ دیدم یوخسه لاعین رأت درنه باغك محلی درا کربواعتبار ایله اولمسه ایدی کا باغ دیمك مناسب اولمزدی بینهماده بوقدر مناسب اولمق ملابسه سیله باغ دیدم نته کم حق تعالی نور غیبه چراغ دیدی کما قال الله تعالی فی سورة النور (الله نور السموات والارض مثل نوره کمشکوة فیها مصباح المصباح فی زجاجة الزجاجة) الی آخره بوآیتك تفسیری دیباجه ده وجلد ثانیده لقمان حکایه سنده مرور ایلدی آنده طلب اولنه (م ی) مثل نبود ان مثال ان بود * تا بردبوی آنکه اوحیران بود) اول نعمت بی کیفه باغ دیمك ونور غیبه چراغ دیمك مثل اولمز آنك مثالی اولور تاکم محسوسدن معنایه رایحه ایلته اول کمسه که اول حیران اولور معنایی فهم ایلمکده وسرکردان قالور امور باطنه یی ادراك قیلمقده زیرا خدای تعالینك وانبیا واولیانك ناس ایچون ضرب ایلدکاری مثل قاصرفهم اولنلر وادراك معناده حیران قالنلر ایچون نعمت عظیمه ومنت جسیمه در کما قال ابن الفارض (بیت) وضرب لی لك الامثال سنی نعمت علیك لسانی مرة بعد مرة) وقال الله تعالی (وتلك الامثال نضربها للناس وما یعقلها الا العالمون) وقال الله تعالی ویضرب الله الامثال للناس لعلهم یتفکرون (م ی) حاصل ان زن دید انرامست شد) زان تجلی ان ضعیف ازدست شد

حاصل

حاصل کلام وزبدهٔ مرام اول زن اول نعمت بی کیفی کوردی مست اولدی اول تجلینك ذوقندن اول ضعیف الدن کتدی وعالم طبیعتمه میلی ترك ایتدی (مثنوی) دید در قصری نبشته نام خویش * ان خود دانستش ان محبوب کیش) کوردی برقصرده کندی نامی یازلمش آنی کندینك بیلدی اول محبوب کیش (مثنوی) بعدازان کفتند کین نعمت وراست * کوبجانبازی بجزصادق نخاست) آندنصکره ملکلر اکا دیدیلرکه بونعمت اول کمسه ایچوندرکه اول جانبازلقده کرچکك غیریله طاعته قالقمدی کرکدرکه کاهلکی ترك ایده سن وبوطعام معنویی اکل ایلیه سن (مثنوی) چون تو کاهل بودی اندر التجا * ان مصیبتها عوض دادت خدا) چونکم سن کاهل اولدك درکاه خدایه التجاده وعبادت وطاعتله آنك جنابنه تقرب وانتماده اول مصیبتلری خدای تعالی سکا آنك بدلی عوض ویردی تاجبر مافات کفارت تقصیرات اوله چونکم حقیقت حاله واقف اولدی ومقصودنی بولدی طوعا وشوقا بوکونه نداقیلدی (مثنوی) کفت یارب تا بصد سال وفزون * اینچنینم ده بریزازمن تو خون) دیدی یارب بویوزیله دك ودخی زیاده بونك کبی بکا مصیبتلر ویروبندن قانی دوك مرادحین ولادتده دوکان خوندر (مثنوی) اندران باغ اوچوآمد پیش پیش * دید دروی جمله فرزندان خویش) اول خاتون چونکم اول باغ معنوی ایچره ایلرولك کلدی پیش پیش ایلرولك معناسنه در اول باغ ایچره کوردی کندی جمله فرزندلرینکه حق تعالی حضرتلری مؤمنلرك ذریاتنی آخرالامر کندیلره الحاق ایلمك مقرردر کما قال الله تعالی فی سورة الطور (والذین آمنوا واتبعتهم ذریتهم بایمان الحقنا بهم ذریتهم وما التناهم من عملهم من شیٔ) یعنی اول کمسه لرکه ایمان کتوردیلر وبونلره اولادی ایمانله اتباع ایلدی بزبونلره اولادنی الحاق ایلرز جنت اعلاده و بزبونلرك عملندن برشیٔ کم ایلمزز آنلره اولادنی الحاق ایلدیکم سببیله بلکه اول الحاق وایصال بزم مجرد فضل وعنایتمزدندر (مثنوی) کفت ازمن کم شد ازتو کم نشد * بی دوچشم غیب کس مردم نشد) اول خاتون عفت مشحونه وعصمت مقرونه دیدی الهی بندن اولادکم اولدی وسندن کم اولمدی یعنی برفحوای ماعندکم ینفد وما عندالله باق) بنم قتمدن فانی وکم اولدیلر وسنك عندکده باقی ومحفوظ قالدیلر غیبك ایکی کوزی اولمقسزین کمسه مردم اولمدی یعنی انسانیت مرتبه سن بولمدی مردم انسان العینه دیرلر انسانه انکچون انسان دیرلرکه عالمه انسان العین مرتبه سنده در یعنی مردم دیده کبیدر دوچشم غیبدن مراد بصیرت دیدهٔ سرّیدرکه عالم غیبك مشاهده سی بونلرایله اولور پس بی دوچشم غیب بینی کسی بمنزلت انسان نشد دیمك تقدیرنده اولور وبومصرع حضرت مولانا قدسنا الله بسره الاعلی لساندن دیدهٔ غیب بینه مالك اولمین کمسه لرك مرتبهٔ انسانیه اولمدیغنی حکایه اولور وماقبلنه ومابعدنه بووجهله مناسبت بولور (م ی) تونکردی فصد ازبینی دوید * خون افزون تازتب جانت رهید ای عبادت وریاضتده تکاسل وتغافل قیلان کمسه وبواسطة المصائب والبلیات ذنوب وسیئات رنجندن خلاص بولان کمسه مثلاسن فصدی اختیار ایلدك وبورنکدن وافرقان سنك ارادتکسزاقدی تا استمدن وحرارتدن سنك جانك قورتلدی (مثنوی) مغز هرمیوه بهست ازپوستش * پوست دان تن را ومغزان دوستش) هرمیوه نك مغزی یکدر پوستندن تنی پوست بیل ومغز اول دوستی بیل بودخی وجهدر وآنك مغزنی اول دوستی بیل مرادمرتبهٔ حقیقتدرکه انسانه اب کبی دوست وصورت انسانه اکا نسبت پوستدر (م ی) مغز نغزی دارد اخر آدمی * یکدمی انرا طلب کر زان دمی) آخر آدم اوغلی برلطیف ونظیف اب طوترکه آندن مراد حقیقت انسانیه دربردم رحمانیته مظهری اولان انسان زمره سندن ایسك اول مغز نغزی برنفس طلب ایله که جمیع عمر انسانی بردمدرپس مفهوم مخالفه سی اکرنفخهٔ الهیدن دکل ایسك اول مغز نغزی بردم طالب اولمزسن دیمك اولور پس اول مغزدن لذت الان قشرتندن کذر قیلور وبوتنك اولمسندن وفنا اولمسندن حظ الور وذوق بولور نته کم قصهٔ حضرت حمزه بومعنایه شهادت قیلور (درآمدن حمزه رضی الله عنه درحرب بی زره (م ی) اندر آخر حمزه چون درصف زدی * بی زره سرمست درغز وآمدی) حضرت حمزه رضی الله تعالی عنه آخر عمرنده چونکم صف قتاله بی زره سرمست غزایه کاوردی مثنوی) سینه بازوتن برهنه پیش پیش) درفکندی درصف شمشیر خویش) سینه کشاده تنی عریان ایلرولك اتاردی شمشیرصفنه کندوبی (مثنوی) خلق پرسیدند ای عم رسول * ای هزبرصف شکوه شان فحول) خلق سؤال ایلدیلر آندن بویله دیوکه ای رسولك عمیسی ای صف شکن ارسلان ای ارککلرك شاهی فحول فحلك جمعیدر فحل ارککه دیرلر (م ی) لی تو لا تلقوا بایدیکم الی) تهلکه خواندی زپیغام خدا) خلق دیدیلر ای عم رسول سن پیغام خدادن اوقومادکمی ولا تلقوا بایدیکم الی التهلکة) آیتنی بوآیتك تفسیری جلد اولك آخرنه قریب حضرت علی حکایه سنده مرور ایلدی آنده طلب اولنه (مثنوی) پس چراتو خویش رادرتهلکه * می دراندازی چنین درمعرکه) پس پیغمبر خدادن اکر ولا تلقوا) آیتنی اوقودك ایسه نیچون سن کندیکی تهلکه یه اتارسن بوجنکلین معرکه ده (م ی) چون جوان بودی ورفت

وسخت زه * تو نمی رفتی سوی صف بی زره) چونکم سن یا حمزه جوان اولدك وجسیم ایدك وسخت زه ایدك یعنی محکم قوی ایدك سخت زه لك کمال قوتدن کنایه در سن کیمزدك صف قتال جانبنه زره سز (مثنوی) چون شدی پیر وضعیف ومنحنی * پردهای لاابالی می زنی) چونکم پیر وضعیف ومنحنی اولدك لاابالی پرده لرنی اورسن وبی باکلك بابنی لاابالی دق قیلورسن (مثنوی) لاابالی وار با تیغ وسنان * می نمایی دار وکیر وامتحان * لاابالی وار تیغ ورماح له دار وکیر وامتحانلك وسترسن یعنی اخذ وقبض وامتحان اظهار ایلرسن (مثنوی) تیغ حرمت می ندارد پیر را * کی بود تمییز تیغ وتیر را) ای عم رسول تیغ پیرلره حرمت طوتمز تیغه وتیره نجین تمییز اولورکه تا پیرلره حرمت ومرحمت طوتر (مثنوی) زین نسق غمخوارکان بی خبر * پند می دادند اورا از غیر) بو اسلوبدن وآنك احوالندن بی خبر اولان غمخوارکان اکا پند وپردیلر غیرتدن (جواب حمزه رضی الله عنه در حرب بی زره مر خلق را (مثنوی) کفت حمزه چونکه بودم من جوان * مرك می دیدم وداع این جهان) حضرت حمزه رضی الله عنه بونلره جواب ویروب ایتدی چونکم بن جوان ایدم بو جهانك ترکنی مرك کوروردم (مثنوی) سوی مردن کس برغبت کی رود * پیش اژدرها برهنه کی شود) برکمسه اولمك جانبنه رغبتله نجین کیدر اژدرهانك اوکنده نجین عریان اولور یعنی اولمز (مثنوی) لیك از نور محمد من کنون * نیستم این شهر فانی را زبون) ولکن حضرت محمد صلی الله علیه وسلمك نورندن بن شمدی بو فانی شهرده زبون دکلم (مثنوی) از برون حس لشکرکاه شاه * پر همی بینم ز نور حق سپاه) حس ظاهرك خارجندن شاه حقیقتك لشکرکاهنی نور حقدن سپاهی پرکوروروم (مثنوی) خیمه در خیمه طناب اندر طناب * شکر آنکه کرد بیدارم ز خواب) خیمه خیمه به طناب طنابه متصل کوروروم یعنی خیمهٔ جنود مجنده یی وجیوش مجمعه یی مشاهده قیلورم شکر اول پادشاهه که بنی خواب غفلتدن بیدار ایلدی وبصر بصیرتمی کشاده قیلدی (مثنوی) آنکه مردن پیش چشمش تهلکه است * امر لا تلقوا بکیرد او بدست) اول کمسه نککه اولمك کوزینك اوکنده تهلکه در لا تلقوا نهیینی اول کمسه الیله طوتار یعنی بو آیت کریمه نك حبل معناسنه تمسك ایدر (مثنوی) وآنکه مردن پیش او شد فتح باب * سارعوا آید مر اورا در خطاب) سورهٔ آل عمرانده بیوررلر (وسارعوا) مسارعه ومبادره ایلك (الی مغفرة من ربکم) ربکزدن اولان مغفرتك اسبابنه مقام ملزومده لازم ذکر اولنمسی تشویق ایچوندر موجبات مغفرته زیرا مغفرته سبب موجب کلمهٔ شهادت ومواظبت عبادت وتکبیر اول بجماعة زیرا التکبیرة الاولی خیر من الدنیا ومافیها در ویا توبه وانابت ومتابعت سنت ویا جهاد اوله ومراد الله اعلم جهاد اوله زیرا بو آیت غزای احدده نازل اولمشدر (وجنة) مغفرة اوزره معطوفدر یعنی دخی مبادره ایلك شول عمله که سبب دخول جنت اوله (عرضها) اول جنتك انی کعرض (السموات والارض) سماوات وارضك انی کبیدر روز کر عرض مبالغه دن اوتریدر اول جنتك وسعتنی وسعتده ضم ایلسه لر علی طریق التمثیل ابن عباس بیوررلر که اکیدی قات آسمانی ویدی قات زمینی بری برینه اورسه لر اول جنتك عرضی قدر اولمیدی طولن الله دن غیری کمسه بیلمز وبعض علما عرضی ووسعتی سماوات وارضك وسعتی قدر دیمکدر وبو معنایی ده وبرمشلر که عرضدن مراد ثمن اوله نته کم اولا دعرب دیرلر عارضت الشیء بالشیء وعرضته به یعنی برشیئی برشیئه ثمن قیلدم دیمکدر بو تقدیرجه اول جنتك ثمنی وبهاسی سماوات وارضك ثمنی قدر در وبهاسی کبیدر (اعدت للمتقین) متقیلر ایچون اعداد واحضار اولمشدر ومعنای بیت اول کمسه نك که اوکنده اولمك فتح باب اولدی تحقیقا کا سارعوا دیمك کاور حق جانبندن خطابنده یعنی ربکزك مغفرتنه وجنتنه مبالغه ایله سرعت ایلك ای مرك کورنلر اراق اولك عجله ایلك ای حشر کورنلر مسارعه ایلك (مثنوی) الصلای لطف بینان افرحوا * البلای قهر بینان اترحوا) صلادر ای لطف کوریجیلر فرح اولك بلادر ای قهر کوریجیلر ترح وغمناك اولك (مثنوی) هرکه یوسف دید جان کردش فدی * هرکه کرکش دید برکشت از هدی) هر شول کمسه که یوسف علیه السلامی کوردی یعنی موتی یوسف کبی جمیل وملیح مشاهده قیلدی جانی اکا فدی ایلدی هر شول کمسه که اول مرکی کرك کوردی رجوع ایلدی هدادن یعنی مطلوبه موصل اولان دلالتدن (مثنوی) مرك هر یك ای پسر همرنك اوست * پیش دشمن دشمن وبر دوست دوست) هر بر کمسه نك موتی ای پسر انك همرنکیدر دشمن خدا اقننده موت دشمن ودوست خدا اوزره محبوب ودوستدر کما قال النبی صلی الله علیه وسلم من احب لقاء الله احب الله لقاءه ومن کره الموت کره الله لقاءه موت مؤمنه تحفه ولقای حقه وسیله در پس لقای حضرت حقه وسیله اولنه عداوت حقه عداوت اولور واکا محبت حضرت حقه محبت اولور وطبیعتك نفرت ووحشتی موتك قباحت وکراهتنی مستلزم اولمز مادامکه جان جانانه طالب اولسه ودار آخرتك حسنن بیلوب اکا رغبت قیلسه (مثنوی) پیش ترك آینه را خوش رنکیست * پیش زنکی آینه هم زنکیست) ترکك اوکنده یعنی محبوب وخوبك حضورنده آیینه خوش رنکلی در وزنکی قتنده آیینه

هم زنکیدر زیرا آیینه ایچره کورینن هرکسك کندی رنکیدر (مثنوی) آنکه میترسی ز مرك اندر فرار * آن ز خود ترسانی ای جان هوش دار) اول که قورقارسن موتدن فرار ایلمکله کده آنی کندکدن قورقارسن ای جان عقل طوت بونی بر خوش فهم ایت موت فی المثل بر آیینهٔ مصیقل کبیدر پس آنده نمایان شکل اقبح واجمل هرنه ایسه مقابله سنده اولان انسانك شکل وشمائلی درنته کم بیوررلر (مثنوی) روی زشت تست نی رخسار مرك * جان تو همچون درخت ومرك برك) مرآت موتده مرئی اولان کراهت وقباحت سنك روی زشتکدر رخسار مرك دکلدر که اعمال قبیحه ایله وجه باطنك خبیث وقبیح اولوب وآیینهٔ موتده اولان اول وجه باطنك عکسی واثری ثمر یدر مثلا سنك جانك درخت ومرك ثمر وبرك کبیدر (م ی) از تو رستست ار نکویست ار بدست * ناخوش وخوش هر ضمیرت از خودست) سندن بتمشدر اکر ایودر اکر بددر ناخوش وخوش هر مضمر اولان حالك سنك کند کدندر پس عدم تمنیٔ موت تقدیم کفر ومعصیتدن حاصل اولور بو خسه صادق اولنلره وتقدیم اعمال صالحه قیلنلره بوندن الذواحب برشیء اولمزنته کم حق تعالی یهود طائفه سنی بونکله امتحان ایلیوب (فتمنوا الموت ان کنتم صادقین ولا یتمنونه ابدا بما قدمت ایدیهم والله علیم بالظالمین) بیوررلر (م ی) کر بخاری خستهٔ خود کشتهٔ * ور حریر وقز دری خود رشتهٔ) اکر بر خار ایله خسته ایسك کندلك اکش سن وا کر حریرده وقزده ایسك کندلك اکرمشسن ورد وحریر بود رقزی تقدیرنده درقز ایسه که دیرلر بونده مراد احوال لطیفه واثار شریفه در وخاردن مراد جزاء سیئه در (مثنوی) لیك نبود فعل همرنك جزا * هیچ خدمت نیست همرنك عطا) ولیکن فعل جزانك همرنکی اولمز یعنی اکرچه (وجزاء سیئة سیئة بمثلها) درعدالته نسبت ولیکن صورت جزا صورت فعله همرنك اولمز مثلا هیچ خدمت وعبادت عطانك همرنکی دکلدر (مثنوی) مزد مزدوران نمیماند بکار * کان عرض وین جوهرست وپایدار) مزدورلرك کاری کردارنه بکزمز زیرا اول کار وکردار عرضدر لایبقی زمانین قبیلندندر وبو مزد وجزا جوهر دروپایدار در پس بینهماده مشابهت اولمز کما فی المجلد الثانی فی بیان قسم غلام درصدق یار (مثنوی) آن همه سختی وزورست وعرق * وین همه سیمست وزرست وطبق) بو کار وکردار دوکلی سختلك وزور وعرقدر یعنی تعب وزحمتدر ذکر ملزوم ارادهٔ لازم قبیلندندر وبو مزد واجر سیمدر وزردر وطبقدر یعنی طبق اوزره موضوع اولان نعمتدر ذکر محل ارادهٔ حال قبیلندن اولور (مثنوی) کر ترا آید ز جایی تهمتی * کرد مظلومت دعا در محنتی) اکر سکا بر یردن بر تهمت کلسه یعنی برکمسه بر جرمله متهم قیلسه بر مظلوم سکا بد دعا ایلدی بر نوع محنتده که اول سندن حاصل وواصل اولدی اکا (مثنوی) تو همی کویی که من آزاده ام * بر کسی من تهمتی ننهاده ام) سن دیرسنکه بن آزاده ایم برکسه یه بن بر تهمت قومه دم (مثنوی) تو کناهی کرده شکل دکر * دانه کشتی دانه کی ماند ثمر) نعم اکرچه برکسه یه سن تهمت قومدك سن برکناه ایلمشسن آخر سن دانه اکدك دانه ثمره نجین بکزر پس جزای عمل دخی عمله بکزه مز (مثنوی) او زنا کرد و جزا صد چوب بود * کوید او من کی زدم کس را بعود) مثلا اول کمسه زنا ایلدی بر حکم قوله تعالی (الزانیة والزانی فاجلدوا کل واحد منهما مائة جلدة) جزاسی صد چوب اولدی اول مضروب اولان زانی دیر بن نجین برکسه یه ضرب ایلدم دکلکه (مثنوی) نی جزای آن زنا بود این بلا * چوب کی ماند زنا را در خلا) بو بلای خدا اول زنانك جزاسی اولمدیمی یعنی اول زنانك جزاسی اولدی پس چوب نجین مشابه اولور خلاده اولان زنایه یعنی خفیده اولان زنایه (مثنوی) مار کی ماند عصا را ای کلیم * درد کی ماند دوا را ای حکیم) مار عصایه نجین بکزر ای کلیم یعنی ای متکلم درد دوایه نجین بکزر ای ذو حکمت (مثنوی) تو بجای آن عصا آب منی * چون بیفکندی شد او شخص سنی) سن اول عصا یرینه نطفه آبنی چونکم رحم مرئه یه القا ایلدك اول ماء منی بر شخص سنی اولدی (مثنوی) یار شد یا مار شد آن آب تو * زان عصا چونست این اعجاب تو) اول سنك آب نطفك بعد التولد سکا یار اولدی ویاخود غیریلره مار اولدی اول عصای موسادن نیچوندر سنك تعجبك یعنی سن عصای موسانك حی اولوب حیه اولدیغنه تعجب ایلرسن اول عصا یرینه بو سنك القا ایلدیکك آب منی غیریلره مار صفت وسکا یار اولمسی وعصا کبی دست ارادتکه انقیاد قیلمسی واکثر ماده ده ومصالحده سکا متکا اولمسی خود نیچه وجوهله عصای موسانك حیه اولمسندن وحیات بولمسندن عجبتردر زیرا اول صامت بو ناطق واول ثعبان بو جمیع اوصافله متصف بر انساندر یارلك ومارلك بونده ظاهردر وبو هر مصلحتك اداسنه قادردر کذا وکذا بونلردن ماعدا سکا نیچه مآرب اخری مراددر پس نظر عبرتله باقرسك اول عصاده اولان عجایبدن بونده اولان عجایب چوقدر بو تقدیرجه سنك آندن اعجاب ایدوب بوندن ایلمك نیچوندر دیمك اولور (مثنوی) هیچ ماند آب آن فرزند را * هیچ ماند نیشکر مر قند را) هیچ آب منی بو فرزنده بکزرمی یعنی بکزه مز حال بوکه فرزند آندن حاصل اولمشدر هیچ نیشکر قنده بکزرمی بکزه مز مع هذا آندن ظهوره کلمشدر (مثنوی) چون سجودی یا رکوعی مرد کشت * شد سجود او در آن عالم بهشت) چونکم بر سجودی ویا بر رکوعی

بومزرعه‌ده بنا برین هر کس کارزراعت قیلدی اول عالم عقباده آنک محصولی بهشت اولدی انکیچون مشایخ بو آخرتده
اولان جنت آجله یه جنت اعمال دیدیلر که بو جنت انسانک عملینک جزاسی واکدیکی تخم وطاعاتک محصول واثریدر
وکدیکی غراس جنتک نفع وثمره‌سیدر ولهذا قال علیه السلام اکثروا من غراس الجنة قالوا وما غراس الجنة یارسول الله
قال علیه السلام التسبیح والتهلیل (مثنوی) چونکه پرید ازدهانش حمد حق) مرغ جنت ساختش رب الفلق) چونکم
هر کلمه‌لری دهاندن حمد حق اوجدی آنی مرغ جنت ایتدی رب الفلق یعنی خالق الخلق (مثنوی) حمد وتسبیحت
نماند مرغ را * کرچه نطفهٔ مرغ بادست وهوا) سنک حمد وتسبیحک مرغه بکزه‌مز اکرچه مرغک نطفه‌سی باد وهوادر
زیرا طیورک حین جماعده ذکری انثی سنه باد وهوا ونفخ ایلر آب القا ایلمز که طیورده آب منی یوقدر آنلر بادیلر وهوایلردر
چونکم اصل مرغ باد وهوا اولدی بسه حق تعالی باد نفسدن ظهوره کلان حمد وثنایی مرغ جنت دوزمسی مرغ صوریدن
زیاده محل تعجب دکلدر زیرا باد هوا ایرقوشک وجودنه مادهٔ اصلیه اولمسی مقرر اولیجق بر پرهوشک باد نفسی طیور جنته
مادهٔ اصلیه اولمق عقلده دخی ملاعبد (مثنوی) چون زدستت رست ایثار وزکات) کشت این دست ان طرف نخل ونبات
چونکم سنک الکدن سخاوزکات بذل وانفاق ظهوره کلدی بو دست اول طرفده یعنی طرف اخرویده نخل
ونبات اولدی این دستدن مراد ایثار وزکاتدر کرمحل ارادهٔ حال قبیلندن اولور ذکرسبب ارادهٔ مسبب دخی دینلسه
جائز اولور که دست اعطایه سبیدر پس انهار جنتک اسبابی سنک شروعنه یوررلر (مثنوی) آب صبرت آب جوی خلد شد
جوی شیر خلد مهر تست وود) سنک طاعات وبلیاته صبر ایلمک صوبی خلد آبنک نهری اولدی وخلد لبن ارمغی وجوی
انکبین سنک مهر ومحبتک در (مثنوی) ذوق طاعت کشت جوی انکبین) مستی وشوق تو جوی خمر بین) ذوق طاعات
جوی انکبین اولدی وسنک مستلکک وشوقکی جوی خمر کور پس بو صفتلر متقی اولانلرده بولندیغیچون بو انهار
اربعه‌نک محلی اولان محبت بونلره وعده قیلندی کما قال الله تعالی فی سورة محمد (مثل الجنة التی وعد المتقون فیها انهار
من ماء غیر آسن وانهار من لبن لم یتغیر طعمه وانهار من خمر لذة للشاربین وانهار من عسل مصفا ولهم فیها من کل الثمرات
ومغفرة من ربهم) پس ای اخی (بیت) بهشت ستاند که طاعت برد * کرانقد باید بضاعت برد) وان لیس للانسان
الا ما سعی وان سعیه سوف یری (مثنوی) این سببها ان اثرها را نماند * کس نداند چونش جای ان نشاند) بو سببلر
یعنی بو طاعات اول اثرلره یعنی جنتده اولان نهرلره وشجرلره وثمرلره بکزه‌مدی برکمسه بیلمز که حق تعالی حضرتلری
نیجه اول سببلری بو اثرلک یرینه دکدی ونه وجهله بو طاعاتی اول جنانه تبدیل ایتدی (مثنوی) این سببها چون بفرمان تو
بود * چار جوهم مرترا فرمان نمود) بو سببلر چونکم دنیاده سنک فرمانکده ایدی اول مسبب اولان چار جوهم
تحقیقا سکا فرمان کوستردی ومنقاد اولدی (مثنوی) هر طرف خواهی روانش میکنی * ان صفت چون بد چنانش
میکنی * هر طرفکه ایسته‌یه سن اول چارجوبی روان ایلرسن دنیاده اول صفت نیجه ایدیسه سکا توجه‌له مطیع
اولدیسه اول اثری دخی انجلین ایلرسن چون بونده اشتباع ایله اوقنور سنه کم معناسنه اولور (مثنوی) چون منی تو که
در فرمان تست * نسل آن در امر تو آیند چست) مثلا سنک نطفک که سنک فرمانکده در یوخی جائزدرکه چونکم سنک
منیک سنک امرکده در آنک نسلی دخی بعد التوالد سنک امرکه چست وچابک کلورلر وسکا اطاعت قیلورلر (مثنوی)
میدود برامر تو فرزند تو * که منم جزوت که کردی اش کرو) سنک فرزندک سنک امرک اوزره یلوریله دیوکه بن سنک شول
جزوکم که مادرم رحمنده کرو ایلدک یعنی رهن وامانت قودک (م ی) آن صفت درآب رو بود این جهان * هم بامر تست
ان جوها روان) اول صفات حمیده سنک امرکده اولدی بوجهانده هم سنک امرکده در اول جویلر روان اولقده (م ی)
ان درختان مرترا فرمان برند * کان درختان از صفات بارورند) اول درختان تحقیق سکا فرمان ایلتورلر یعنی
بوریق طوتررلر زیرا اول درختلر سنک صفات علیه کدن بار آورده ومیوه‌دارلر یعنی اثمار جنت سنک اوصاف حسنه کدن
برثمار اولورلر (مثنوی) چون بامر تست اینجا این صفات * پس درامر تست انجا ان جزات) چونکم سنک
امرکده در بو دنیاده بو صفات حمیده پس سنک امرکده در اول برده اول سنک جزالرک پس کرکدر بو دنیاده علم وعملدن
غافل اولمیوب کندیکی اعمال صالحه واوصاف حسنه ایله مزین قیله‌سن ومشایخ جنت عاجله کدر بر اولور دنیاده اکا
داخل اوله‌سن وبالجمله جنت عاجله مواد واسبابی یونشا عنصریه‌ده حاضر ومهیا ایلیوب مستعد اوله‌سن تا بعد
النقل کندیکی اول جنت اعمال ایجره مخلد بوله‌سن اللهم یسر لنا ولا تعسر علینا وتمم قصورنا بالفضل والنعم ویا صاحب
اللطف والکرم باسمک الاعظم وبنبیک المحترم (مثنوی) چون زدستت زخم برمظلوم رست * ان درختی کشت
ازو زقوم رست) پس اثار واوصاف علیه واعمال سنیه بیان بیوردقلرندنصکره اوصاف قبیحه وافعال سیئه‌نک
اثارینک بیانته شروع ایدوب بیوررلر چونکم سنک الکدن برمظلومه زخم یتدی واکا جفا وایذا ایتدی اول جهنم

ایجره براغاج اولدی آندن زقوم بتدی وحق تعالی حضرتی بو زقوم اغاجندن کلام مجیدنده سوره صافاتده عبادنه
خبرویروب ایتدی (اذلک خیر نزلا ام شجرة الزقوم انا جعلناها فتنة للظالمین انها شجرة تخرج فی اصل الجحیم طلعها
کانه رؤس الشیاطین فانهم لآکلون منها فمالئون منها البطون) وسوره حم دخانده بیوردی (ان شجرة الزقوم طعام
الاثیم کالمهل یغلی فی البطون کغلی الحمیم (م ی) چون زخشم آتش تو در دلها زدی) مایهٔ نار جهنم آمدی) چونکم سن
غضبکدن آتشی قلوب ناسه اوردک بو آتش غضبک مایهٔ نار جهنم کلدی واشتعال نار دوزخه سبب اولدی (مثنوی
آتشت اینجا چو آدم سوز بود * انچه ازوی زاد مردم افروز بود) سنک آتش غضبک بو دنیاده چونکم آدم سوز اولدی
اول نسنه که اول آتشدن طوغدی یعنی اول خصلت قبیحه که اول آتش غضبکدن ظهوره کلدی مردم فروز اولدی
وناسک قلوبنی احراق قیلدی (م ی) آتش تو قصد مردم میکند) نار کزوی زاد برمردم زند) سنک آتش غضبک خلایقه
قصد ایلر شول نارکه غضبکدن طوغدی مردم اوزره اوردی چونکه صفت جهنم سنده موجود اولدی یعنی مقرر اولیجق
اصلکه رجوع ایلمک محقق ونارجهنمه داخل اولمغه هر وجهله مستحق اولورسن (م ی) ان سخنهای چو مار وکزدمت *
مار وکزدم کشت ومی کیرددمت) اول سنک مار وکزدم کبی موذیه اولان کلماتک عقارب وحیات اولور وقویروغکی
طوتر محصل هر فعلکه کوره برفعل ظهور ایدر ان کان عملک کریما اکرمک وان کان قبیحا اسلمک فیحسن عملک
کرم اولورسه احسن صورتده کورسکا اکرام ایلر واکر قبیح اولورسه سنی مار وکزدم کبی صوقار (مثنوی) اولیارا داشتی
درانتظار) انتظار رستخیزت کشت یار) الملهک ولیلرینی سن دنیاده انتظارده طوتدک سنی طریق حقه دعوت ایلدکاری
حینده آنلره متابعتی تأخیرا ایتمک سبیله رستخیز کونک انتظاری سکا یار اولدی (مثنوی) وعده فردا وپس فردای تو
انتظار حشرت آمدوای تو) اولیای خدا سنی دعوت ایلدکلرنده سنک آرین دیو وعده ایلک پس آندنصکره بینه
فرداء بو وعده ایلمک سکا حشرک انتظاری کلدی ای وای سکا (مثنوی) منتظر مانی دران روز دراز * در حساب آفتاب
جانکداز) برکونکه مقداری الف سنة اولان روز درازده منتظر قالورسن حسابده آفتاب جانکداز ده آفتاب سماده بنایه
قریب اوله ناسک باشلرنده بیلدی چوللک قیناردکبی قیناته نتکم کتب احادیثده باب حشرده بو محله مناسب
احادیث شریفه نیجه چوق واقع اولمشدر (مثنوی) کاسمارا منتظر میداشتی * تخم فرداره روم میکاشتی) ای مسوف
زیرا سن آسمانی منتظر طوتدک یعنی اهل آسمانی عبادت وطاعت ایلمکده منتظر طوتدک آنلر سنک اعمال صالحه
اشلمکه منتظرلردر پس بو تقدیر اوزره مضاف مقدر اولور ونفس آسمان دخی اعمال مؤمنه منتظر اولمق جائزدر نتکم
(فما بکت علیهم السماء والارض وما کانوا منتظرین) ایتنده اهل تفسیر برانسانک آسمانده ایکی قپوسی واردر برندن
رزقی کلور برندن اعمالی مرتبهٔ علیایه عروج قیلور وآسمان آنک اعمالنه منتظر اولور بحق اول کسه اولسه آسمان
وزمین انکیچون کریان اولور پس بیورلر زیرا که سن آسمانی اعمال حسنه اشلمکده منتظر طوترسن فردا دیو روم تخمنی
اکرسن (م ی) خشم تو تخم سعیر دوزخست * هین بکش این دوزخت را کین فخست) سنک خشمک تخم سعیر دوزخدر
اکا اول سوندر بو دوزخ خشمکیکه نفع رکینه فخ در دیه ایلمه آمادن دخی خالی دکلدر (مثنوی) کشتن این نار
نبود جز بنور * نورک اطفأ نارنا نحن الشکور) دینی نوری اولمقسزین بو نار خشمی سوندرمک ممکن اولمز مصرع
ثانی جهنم لساندن وجمعیت طبقات سبعه‌سی اعتبار ایله در یعنی صراطی مؤمن ودخی سند ارکرکن جهنم لکاد یرلر
ای حلیم وبرد بارا اولان مؤمن سنک نورک بزم نارمزی اطفا ایلدی بزسکا شاکرلریز یعنی سکا ظاهرا وباطنا
خدمت ومحبت وثنا ایدیجیلرز دیه کاقال النبی صلی الله علیه وسلم تقول جهنم یوم القیمة جزیا مؤمن نورک
اطفأ ناری (مثنوی) کرتو بی نوری کنی حلمی بدست * اتش زنده‌ست ودرکفرت هست) اکر سن دینی نوردن خالی
اولدیغک حالده حلم ایلرسک بدر رو بوکونه حلم مقبول دکلدر زیرا سنک آتش غضبک هنوز زنده‌در ولکن خاکستر
ایجره‌در یعنی باطنده مستور ومقیم در (مثنوی) آن تکلف باشد وروپوش هین * نار نکشد جز بغیر نور دین) اکا اول
بی نوردین اولان حلم تکلف اولور وخلقه رو پوش اولور اکثر صورتا حلیم وسلیم کورینن کسه لری ناس حلیم وبردبار
زعم ایدرلر ولیکن نفسنده اول غضوب وآتش کذاردر زیرا نار نفسی سوندرمز نور دیندن غیریسی پس نوردینی
اولمین کسه‌نک ناری اولمز وحلی لله وحقیقی اولمز (مثنوی) تا نبینی نوردین ایمن مباش * کاتش پنهان شود
یک روز فاش * تاکم سن نور دینی کورمیه سن نار دن ایمن اولمه که اول باطنده مستور وپوشیده اولان آتش
نفسانی برکون فاش اولور یعنی آتش نفسانی بعض اغراض واوصاف واسطه سیله پنهان اولور وبی نوردین اولان
صاحب نفس آنک سرندن اول اغراضه میل سبیله تکلف قیلور چونکم موانع مرتفع اوله وآنک بیدار وفاش اولسی
مقتضی اوله وبعض اسباب ظهوره کله اول کونده آتش پنهان فاش اولور وحلیم کورینن کسه بر مقتضای نفس غضب

قیلور اما نور دینی اولان کسه بویله اولمز زیرا نور دین صاحبی خشم طبیعی وحلم نفسانیدن پاک اولمشدر آنک حلمی وغضبی
نفسانی اولمز بلکه هر صفتی لله اولور (مثنوی) نور آبی دان وهم بر آب چفس * چونکه داری آب از آتش مترس)
نوری بر آب بیل وهم آبه یاپش چونکم آبی طوته سن آتشدن قورقمه (م ی) آب آتش را کشد کاتش بخو * می بسوزد
نسل فرزندان او) آب آتشی سوندیر زیرا که آتش خو یلی یعنی طبیعتک مقتضاسی اولان حرارتله یاقر اول ابک
اولاد وانسابنی اولاد وانسابدن مراد اشجار ونباتاتدر که آتک اولاد وانسابی کبیدر وبو بیت شریفده آبدن مراد
آب نور دین وآتشدن مراد اولاد آتش نفسانی وثانیا آتش جهنمدر آب دین آتش نفسانی خویله دین ابندن نشو
ونما اولان وآنک بو جهتدن نسل وفرزندی مشابه سنده اولان کسه لری یاقر پس آب دین آتش کینک بو اجلدن دشمن
وخصمی در (مثنوی) سوی آن مرغابیان رو ور چند * تا ترا در آب حیوانی کشند) ای آتش نفسانیه ایله حریق
اولان کسه صوقوشلری جانبنه کت برقاچ کون مرغ آبیلردن مراد اهل دین واصحاب یقین در پس ای عطشان اولان
مرغابیان طرفنه توجه اینکه تا سنی آب حیوانه چکه لر یعنی موجب حیات ابدیه اولان علوم وعرفانه وایمان وایقانه
واصل ایده لر ولیکن مرغابیلر شکلنده اولان خاکیلردن حذر قیل وآنلری تمییز ایلمکده احتیاط ایله (م ی) مرغ آبی
مرغ خاکی هم تنند * لیک ضد انند آب وروغنند) مرغ خاکی مرغ آبی هم تنلردر یعنی اهل معنی ایله اهل صورت
واصحاب هدایت ایله اصحاب ضلالت صورتا بری برینه مشابه لردر ولیکن معنا ضدلردر وآب وروغن دررلر یعنی
اصلا اتحاد وجنسیتلری یوقدر (مثنوی) هر یکی مر اصل خود را بنده اند * احتیاطی کن بهم مانند اند) بونلردن
هر بر طایفه کندی اصللرینه بنده لردر یعنی اهل صورتک اصلی خاکیلردر البته خاکدن حاصل اولان اشیایه مقید
اولمقدن خالی اولمز واهل معنانک اصلی مادهٔ حیات ابدیه اولان ماء معنویدر آندن حاصل اولان معانی واذواقه
محبت قیلمقدن بری کالمزلر احتیاط ایله زیرا بو ایکی طایفه صورت حسبیله بری برینه مانندلردر پس بونلرک ما بیننی تمییز
ایلمکده سعی بلیغ ایلمک طالبه زیاده لازمدر (مثنوی) همچنانکه وسوسه ووحی الست * هر دو معقولند لیکن
فرق هست) مرغ آبی اولان اهل معنی ایله مرغ خاکی اولان اهل صورت لباسا وشکلا بری برینه مشابه اولدقلری
کبی وسوسه ووحی الست دخی هر ایکیسی معقول دررلر یعنی عقل اولمقده مساوی وبری برینه مشابه لردر
ولیکن بو ایکیسنک ما بیننده فرق عظیم واردر زیرا وسوسه لمهٔ شیطانیه وحدث نفسانیه یه دیرلر ووحی الست
لمهٔ ملکیه والهام ربانیه دیرلر بو ایکیسی انسانک قلبنه خواطر عقلیه کبی خطور ایلر ایکن بینهما ده فرق وتمییز
مقرردر نته کم بو حدیث شریفده حضرت رسول مکرم صلی الله علیه وسلم فرق بیورمشلردر قال علیه الصلوة
والسلام ان للشیطان لمة بابن آدم وللملک لمة فاما لمة الشیطان فایعاد بالشر وتکذیب بالحق واما لمة الملک
فایعاد بالخیر وتصدیق بالحق فمن وجد ذلک فلیعلم انه من الله فلیحمد الله ومن وجد الاخری فلیستعذ بالله
من الشیطان ثم قرأ (الشیطان یعدکم الفقر ویأمرکم بالفحشاء) رواه ابن مسعود رضی الله عنه (مثنوی)
هر دو دلالان بازار ضمیر * رختهارا می ستایند ای امیر) هر ایکیسی یعنی وسوسه ووحی بازار ضمیرک رختلرنی
اوکر وستایش قیلرلر ای امیر ای امیر اشغه بیته دخی مصروف اولمق جائزدر یعنی ای وجودی مملکتنک امیری نته کم
دلاللرک عادتیدر النده اولان متاعی خریدار اولنلره مدح وستایش ایدرلر پس شیطان ونفس قبایح وسیأتی تسویل
ایدوب اکا ترغیب وخیرات وحسناتدن ترهیب ایلر وملک خدای تعالی شر وفحشایی تکذیب وخیری واعمال
صالحه یی تصدیق ایلیوب اعمال حسنه خاطره سنی تحقیق ایلر (مثنوی) کر تو صراف دلی فکرت شناس *
فرق کن سر دو فکرت چون نخاس) اکر سن دل بازارینک صرافی ایسک فکرنی اکله وضمیره کلان اندیشه
ندر وقنغی قبیلدندر برخوش فهم ایله بو دخی جائز اولور اکر سن صراف دل ایسک وفکرت شناس ایسک فرق ایله
ایکی سری نخاس کبی نخاس اسیر دلالنه دیرلر تشدید ایله دروزن ایچون مخفف اولدی وبو ایکی خاطره دن بلمسی مشکل
اولان خواطر ملبوسه دیدکلری بدر وخواطر ملبوسه اول خواطره دیرلر که باطنی ضلالات وصورتی صلاح وهدایت
اوله نته کم ایکنجی جلدده حضرت خداوندکار معاویه حکایه سنده نقل بیوردیلر وبو خواطر ملبوسه نک تفصیلی بو بیتک
شرحنده کلدی آنده طلب اولنه (مثنوی) ور ندانی این دو فکرت از کمان * لا خلابه کوی ومشتاب ومران) واکر
بو ایکی فکرتک سرنی ومآلنی کمان وظن جهتندن بیلمزسک وحقیقتلرینه عالم اولمزسک لا خلابه دی یعنی فکر وحیله
وخدعه یوقدر دی وبنی حیله وخدعه ایله اولمق شرطی اوزره اختیار ایلدم دی وعجله قیلمه واول فکرک اجرا وانفاذنه
سورمه بلکه تأنی ایله نته کم بو حدیث شریفی حضرت رسولدن ابن عمر روایت ایدوب شیخین اتفاق ایتمشلرکه انصاردن
برکسه حضرت پیغمبره شکایت ایدوب دیدیکه یا رسول الله هر بارکه بیع اولنان نسنه یی شرا ایلسم آلدنورم

پیغمبر علیه السلام بیوردیلرکه اذا بعت فقل لا خلابه یعنی چن برنسنه بیع ایلسک دیکه خلابه یوقدر خلابه کسر خاء
معجمه ایله خدعه یه دیرلر ای لا خدیعة لی فی هذا البیع دیمکدر پس التأنی من الرحمن والعجلة من الشیطان مقتضاسنجه
هر کاری امعان واذعانسز ایتمک کرک (حیلهٔ دفع مغبون شدن در بیع وشرا (مثنوی) آن یکی یاری پیمبر را بکفت *
که منم در بیعها با غبن جفت) اول یار پیغمبر علیه السلامه دیدیکه یا رسول الله بیعلرده بن غبنه جفتم (مثنوی
مکر هر کس کو فروشد یا خرد * همچو سحرست وز راهم می برد) هر کسک مکری که اول کسه یا صاتار ویا صاتون الور
سحر کبیدر بنی یولدن ایلتور (مثنوی) کفت در بیعی که ترسی از غرار * شرط کن سه روز خود را اختیار) حضرت نبی
علیه السلام بیوردیلرکه بر بیعده غراردن قورقارسک یعنی الدنمقدن خوف ایلرسک کندیکه اوچ کون اختیاری
شرط ایله پس اکر ضرر کوررسک رد ایله واکر خیر کوررسک قبول ایله (مثنوی) که تأنی هست از رحمان یقین *
هست تعجیلت ز شیطان لعین) که تأنی بودرکه رحماندن اولدی سنک تعجیلک شیطان لعینندن اولدی کما قال رجل للنبی
صلی الله علیه وسلم اوصنی یا رسول الله فقال علیه السلام خذ الامر بالتدبیر فان رأیت فی عاقبته خیرا فامضه
وان خفت منه فامسک پس تدبیر وتأنینک انسانه واجب ولازم اولدیغنی تفهیم وتعلیم ایچون واخس حیوان
اولان کلبی برسبیل تعریض مثل موقعنده ایراد ایلیوب بیوررلر (مثنوی) پیش سک چون لقمهٔ نان افکنی *
بو کند وانکه خورد ای معتنی) بر کلبک اوکنه چونکم نان لقمه سنی براغه سن قوقولار اول تأنی اندنصکره یرای اعتنا
ایدیجی یعنی ای حاجتنه اهتمام واحتیاط ایدیجی دیمک اولور (مثنوی) او ببینی بو کند ما با خرد * هم ببویش
بعقل منتقد) اول کلب بورنیله قوقولار بز خردله هم اول لقمه یی قوقولارز عقل صافی وخالص ایله منتقد فتح قافله
اسم مفعولدر انتقاد اولنمش معناسنه اصلنده اسم فاعلدر کسر قافله دیمک فتح قافله اولان معناسیه
عدم وقوفدن ناشی اولور (مثنوی) با تأنی کشت موجود از خدا * تا بشش روز این زمین وچرخها) التی کونده دک
بو ارض وسماوات وما بینهما کما قال الله تعالی فی سورة هود وفی بعض السوره (وهو الذی خلق السموات والارض
فی ستة ایام) قال صاحب المدارک من الاحد الی الجمعة تعلیما للتأنی خدای تعالینک زمین وآسمانی التی کونده
خلق ایلمسی مجرد عبادنه تأنی وعدم عجله یی تعلیم ایچوندر (مثنوی) ورنه قادر بود کو کن فیکون * صد زمین وچرخ
آوردی برون) یوخسه قادر ایدی اول الله کن فیکوندن یعنی امر وقبولدن از کن تقدیرنده اولور صد زمین وچرخ
کتوره ایدی عدمدن طشره کما قال الله تعالی (اذا اراد شیئا ان یقول له کن فیکون) کن فیکوندن یعنی مصرع
اولدن بو هم وجه اولسه دخی جائز یوخسه قادردر حق سبحانه وتعالی کن فیکون مفهومنجه دخی وجهدر یوخسه
حق سبحانه وتعالی قادر ایدی کن دیه ایدی (مثنوی) آدمی را اندک اندک آن همام * تا چهل سالش کند مرد تمام)
ادمی آهسته آهسته تأنی ایله اول اولو الله قرق یله دک مرد تمام ایلر اولا نطفه مرتبه سندن الی یوم الولادة طورا بعد
طور هر بر طوری قرقر کونده تکمیل ایلر نته کم ابن مسعود رضی الله عنه حضرتلرندن شیخینک اتفاقی اوزره
روایت اولنورکه قال علیه السلام ان خلق احدکم لیجمع فی بطن امه اربعین یوما ثم تکون علقة مثل ذلک ای اربعین یوما
ثم تکون مضغة مثل ذلک ای اربعین یوما ثم یرسل الله الیه الملک فینفخ فیه الروح وبو حدیث شریفک شرحی کزیستان
تامر ابیریده اند بیتنده مرور ایلدی آنده طلب اولنه پس هر طوری قرق کونده تکمیل ایدوب دنیایه کلدکدنصکره
تا قرق یاشنه وارنجیه دک اول حکیم آنی مرد تمام ایدر پس اربعینده آنک عقل وادراکی کمال درجه سنه یتر (مثنوی
کرچه قادر بود اندر یک نفس * از عدم پران کند پنجاه کس) اکرچه حکیم مطلق قادر ایدی هر نفسده عالم عدمدن
پران ایلیه پنجاه کسه یی مراد تحدید دکلدر تکثیردر یعنی نیچه نیچه کسه لری دیمک اولور (مثنوی) عیسی قادر بود
کو از یک دعا * بی توقف واجهاند مرده را) عیسی علیه السلام حضرتلری قادر اولدیکه اول بر دعادن توقفسز مرده یی
یرندن صچراده واحیا ایده (مثنوی) خالق عیسی بنتواند که او * بی توقف مردم آرد تو بتو) عیسی علیه السلام
حضرتلرینک خالقی قادر اولمزمی که اول بی تأنی وبی توقف مردمی حیاته کتوره قات قات یعنی بی نهایت بو مرتبه
ایجاد وتکوینه قادر ایکن کور حضرت آدمی حق تعالی بی توقف ایجاد ایلمدی بلکه برفحوای حدیث قدسی
خمرت طینة آدم بیدی اربعین صباحا قرق کونده آنک طینتنی تخمیر ایلیوب (فاذا سویته ونفخت فیه من روحی)
آیت کریمه سنک فحواسی اوزره بعد تخمیر الطینة والتسویة اکا روح نفخ ایلدی (مثنوی) این تأنی
از پی تعلیم تست * که طلب آهسته باید بی شکست) بو تأنی جمله سی سنک تعلیمک ایچوندر دیمک اولور که طلب آهسته
کرکدر بی انقطاع ولهذا قال النبی صلی الله علیه وسلم احب الاعمال الی الله ادومها ای ادومها پس طلب ابتداده کرمیتله
اولوب صکره منقطع اولمدین آهسته آهسته اولوب مراده وصوله دک غیر منقطع اولمق اولیدر نته کم بو بیتی مثل

ایراد ایدوب بیوردیلر (م ی) جو یکی کوچك که دائم می رود) نی نجس کردد نه کنده می شود) مثلا بر کوچك چای چکز که
دائم کیدر نه نجس اولور ونه کنده اولور یعنی قوقمش اولمز (م ی) زین تأنی زاید اقبال وسرور * این تأنی بیضه دولت چون
طیور) بو تأنی وتدبیر ایلمکدن اقبال وسرور طوغر بو تأنی مثلا بیضه ودولت طیور کبیدر (م ی) مرغ کی ماند به بیضه
ای عنید * کرچه از بیضه همی اید بدید) ای معاند مرغ بیضه یه قچن بکزر یعنی بکزه مز اکرچه دائما بیضه دن طوغر
پس دولت واقبال دخی اکرچه تأنیدن طوغر ولکن تأنی یه مشابه اولمزنته کم جزای اعمال اعماله مشابه اولمدیغی کبی
مثنوی) باش تا اجزای تو چون بیضها * مرغها زاینداندر انتها) صبر ایله تا کم سنك اجزا واعضالك بیضه لر کبی قوشلر
طوغوره لر انتهاده یعنی (یوم تبلی السرائر) فحواسی اوزره آخرتده هر عضولك عملی قوش یمرطه دن طوغر کبی ونتیجهٔ
اعمال صورت باغلیه وهر جزولك عملی بر آخر شکل اوزره ظاهر اوله وهر کسك فعلی بر غیری صورت اوزره ظهوره کله
اکرچه اول فعل دنیاده بر نتیجه کسه نك فعلنه مشابه اولدی ایسه ده پس هر کسك نتیجه سی کندی ذاتنه مناسب
ظهور قیله (م ی) بیضهٔ مار ارچه ماند در شبه * بیضهٔ کنجشك را دور ست ره) مثلا بیضهٔ مارا کرچه بکزر شبه ونظیر
اولمقده بیضهٔ عصفوره ولیکن ما بینلرنده راه بعید واردر زیرا آنك بیضه سنك نتیجه سی ماربونك بیضه سنك نتیجه سی
عصفوردر پس بینهماده مسافهٔ بعیده اولور وقس بیضة الاعمال بیضتها (مثنوی) دانهٔ آبی بدانهٔ سیب نیز * کرچه ماند
فرقها دان ای عزیز) مثال اخرا آبینك دانه سی یعنی امرودك دانه سی وچکردکی المانك چکردکنه بکزر لیکن ایکیسنك
ما بیننده فرقلر بیل ای عزیز (مثنوی) برکها همرنك باشد در نظر * میوها هریك بود نوعی دکر) مثال آخر یپراقلر
همرنك اولور نظرده وبری برینه مشابهت قیلور اخضر اولمقده ولیکن میوه لر هر بری بر نوع آخر اولور پس بو مثالده
دأل جسملر اوراقی هم بری برینه ماند ومشابه لردر ولیکن هر برجان بر محصول ایله زنده در (مثنوی) برکهای جسمها
مانده اند * لیك هر جانی بریعی زنده اند) زبدهٔ کلام اکر اجسام انسان بری برینه مشابه لردر ولیکن هر برجان
بر ربیع ایله زنده در کیمی طالح وکیمی صالح کیمی مؤمن وصادق وکیمی فاسق ومنافق وکیمی مخالف وکیمی موافق
(هل یستویان) مثنوی) خلق در بازار یکسان میروند * آن یکی در ذوق ودیکر دردمند) مثال آخر خلق بازارده
بحسب الظاهر یکسان کیدرلر اما بحسب الباطن اول بری ذوقده وبری دردمند کیدر (مثنوی) همچنان در مرك
یکسان می رویم * نیم در خسران ونیمی خسرویم) هم بونك کبی مرك حالنده جمله مز بحسب الظاهر یکسان کیدرز
یعنی موجب (کل نفس ذائقة الموت) جمله مز موتی ذائق اولمقده برابر کیدرز اکن بحسب الباطن نصفی خسران
وخذلانده ونصفی خسرو وپادشاهز یعنی من حیث المعنی برابر دکاز دیمك اولور (وفات یافتن بلال رضی الله عنه باشادی
م ی) چون بلال از ضعف شد همچون هلال * رنك مرك افتاد برروی بلال) چونکم حضرت بلال رضی الله عنه
ضعفدن هلال کبی اولدی ورنك مرك بلالك وجهی اوزره دوشدی یعنی علایم موت بشره لرندن ظاهر اولدی (م ی)
جفت اودیدش بکفتا واحرب * پس بلالش کفت نی نی واطرب) آنك خاتونی آنی کوروب یا حسرتا ویا حرب دیدی
پس بلال حضرتلری اکا دیدی یوق یوق بویله دیمه واطربدی ونعم النعم الی العبد من الرب دی کما قال صاحب
کتاب النزهة لما حضرت بلالا الوفاة قالت امرأته واحرباه فقال لا بل واطرباه لانا نلقی غدا الاحبة محمدا وحزبه (مثنوی)
تا کنون اندر حرب بودم ززیست * تو چه دانی مرك چون عیشست وچیست) شمدی یه دك حربده ایدم معیشت
وحیاتدن سن نه بیلورسن که موت نه عیشدر فی الحقیقه ونه درموت فی الحقیقه راحة الفقرادر وتحفة المؤمنین
والعلمادر سعادت اخرویه نك وصولنه سبب ووسیلهٔ مشاهدهٔ لقای ربدر (مثنوی) این همی کفت ورخش درعین کفت
نرکس کلبرك ولاله می شکفت) حضرت بلال رضی الله عنه بونی سویلردی وآنك رخی عین کلامده نرکس وکلبرك
ولاله اچاردی یعنی آنك رخی کلامنی مصدق اولوردی دیمك اولور زیرا بوزکه حالت نزعده نرکس وکلبرك ولاله کبی
تر وتازه ولطیف اوله ومحتضر اولان وین راحت وذوقده ولذته مستغرقم دیو تکلم قیلانك لطافت رخساری عین کفتارنه
شهادت قیلور وحالی مقالنی مصدق اولور بو بیت شریف دخی بو معنایی مؤید اولورنته کم بیوردیلر (مثنوی)
تاب روو چشم پر انوار او * می کواهی داد بر کفتار او) آنك روینك تاب وضیاسی وآنك چشم پر انواری شهادت ویردی
آنك کفتاری اوزره (م ی) هر سیه دل می سیه دیدی ورا) مردم دیده سیه آمد چرا) هر قلبی بجهالت وغفلتله سیاه اولان
آنی سیاه کوردی ورنکی سیاه اولمغله آنی حقیر عد ایلردی مردم دیده سیاه کلدی نیچون سیاه کلدی ای اسیر صورت
اول مردم دیده نك سیاه اولمسندن اکا نه شین وحقارت واردر مصرع ثانی سیاهلغك محل نور اولمسنه شهادت ایدر
آب حیات ظلمت ایچره وانوار معانی سواد کلمات ایچره دکلمیدر پس سیاهلق هر محلده مذموم اولمز وسیاهلغی مطلقا
مذموم کورن روسیاهك دیدهٔ باطنی روی حقیقی کورمز (مثنوی) مردم نادیده باشد روسیاه * مردم دیده بود

مرات ماه) نادیده اولان مردم روسیاه اولور وبول جهالتده قالور وميت جاهلیت اوزره اولور اما مردم دیده یعنی
انسان العین منزله سنده اولان مرد کامل بی بصر مرآت ماه منیر اولورنته کم حضرت بلال رضی الله عنه
ماه فلك رسالت اولان رسول ذی الجلالك مراتی اولدی بعض نسخه ده مرات شاه واقع اولمشدر بو تقدیر اوزره
دخی شاهدن مراد یا حضرت رسالت پناه اوله ویا جناب اله اوله پس معنی انسان العین مرتبه سنده اولان انسان
آیینهٔ حضرت یزدان ومظهر اسما وصفات خالق کون ومکان اولوردیمك اولور (مثنوی) خود که بیند مردم دیده ترا *
در جهان جز مردم دیده فزا) خود کیم کورر یعنی کورمز سنك کوز بکك یکنی جهانده الا که مردم دیده فزا
یعنی رؤیت زیاده ایلین کوز که مراد رؤیت ومعاینه مردم چشمه مخصوصدر غیر اعضایه دکل برکسه نك انسان
العین منزله سنده اولدیغنی ودیدهٔ دل مرتبه سنی بولدیغنی ینه انسان العین منزله سنده اولان صاحب رؤیت واهل
بصیرت بیلور واهذا قیل لا یعرف ذا الفضل الا ذو فضل وقال سلطاننا ومولانا ومولی العارفین یعرفنا من کان من جنسنا
وسائر الناس لنا منکرون (مثنوی) چون بغیر مردم دیده ش ندید * پس بغیر او که در رنکش رسید) چونکم اول بلالی
مردم دیده دن غیری کورمدی یعنی همان مردم دیده کوردی مراد حضرت رسول امین وآنك نوریله نظر قیلان اصحاب
کزین درکه اول حضرت جناب حقه بمنزلة انسان العین اولدیغی اعتباریله مردم دیده تعبیر اولندی پس اول حضرتدن
غیری اول بلالك رنك باطننه کیم ایرشدی یعنی واهذا اولون ظاهره نسبتله بیوردیلر خیر السودان ثلاثة لقمان وبلال
ومهجع رواه الاوزاعی عن ابن عمر عن والده ومرتبهٔ عالیشانی جنان ایچره کوروب دیدیلر که یا بلال حدثنی بارجی عمل
عملته فی الاسلام منفعة فانی سمعت قرع علیك بین یدی فی الجنة قال بلال رضی الله عنه ما عملت عملا فی الاسلام ارجی
عندی منفعة غیر انی لم اتطهر طهورا تاما فی ساعة من لیل او نهار الا صلیت بذلك الطهور ما کتب لی ان اصلی رواه
ابو هریرة رضی الله عنه اتفقا علی الروایة عنه (مثنوی) پس جز او جمله مقلد آمدند * در صفات مردم دیدهٔ بلند) پس اول
مردم دیده منزله سنده اولان حضرت نبیدن غیریسی جمله اکا مقلد کلدیلر دیدهٔ مردمك صفاتنده یعنی عالی اولان
انسانك وصفاتنك مشاهده ومعاینه سنده اول حضرته اقتدا قیلدیلر دیدهٔ بلنددن مراد انسان عالی نژاد در که بو راده
حضرت بلالك وجود شریفلرندن کنایه در صورتا مردم دیده کبی سیاه ومعنا مظهر مردم اله در سواد الوجه اولملری ظاهرا
وباطنا عند المشایخ معلوم اولان فقر تامدن عبارت اولور ودخی الفقر سواد الوجه فی الدارین نکته سنی اشعار قیلور
وبو مرتبه سواد اعظم سر نه مظهر اولنلرك مرتبه سی اولورنته کم کلشن راز صاحبی بیوردیلر (بیت) سواد الوجه فی الدارین
درویش * سواد اعظم آمد از کم وبیش * سیاهی کر بدانی نور ذاتست * بتاریکی درون آب حیاتست * سیه رویی ز ممکن
در دو عالم * جدا هر کز نشد والله اعلم (مثنوی) کفت جفتش الفراق ای خوش خصال * کفت نی نی الوصالست الوصال
حضرت بلالك جفتی اکا دیدیکه الفراق ای خوش خصال بلال اکا دیدی یوق یوق وصالدر ووصالدر
(مثنوی) کفت جفت امشب غریبی می روی * از تبار وخویش غائب می شوی) تکرار جفتی اکا دیدیکه بو کیجه
غریبلك عالمنه کیدرسن قوم وقبیله کدن غائب اولورسن (مثنوی) کفت نی نی بلکه امشب جان من * می رسد خود
از غریبی در وطن) بلال حضرتلری اکا دیدیکه یوق یوق بویله دکلدر بلکه بو کیجه غریبلك عالمندن خود بنم جانم کندی
وطن اصلیه سنه واصل اولور ناقصات العقل اولان اهل دنیا ایله اصحاب هدی ودوستان خدانك هر عصرده مرتبه لرینك
حکمی مقتضاسنجه فهملری وسوزلری بو کونه اولور (مثنوی) کفت رویت را کجا بینیم ما * کفت اندر حلقهٔ خاص خدا
خاتونی ینه بلال رضی الله عنه حضرتلرینه ایتدی سنك یوزیکی قنده کوره لم جواب ویروب دیدی خدای تعالینك
حلقهٔ خاصنده (مثنوی) حلقهٔ خاصش بتو پیوسته است * کر نظر بالا کنی نی سوی پست) حلقهٔ خاصدن مراد
بر قاج وجه اوله قابلدر اولا حلقهٔ خاصان خدا یعنی دائرهٔ مجالس انبیا واولیا ایچره کورکه اول خدانك حلقهٔ خاصی
سکا پیوسته در مراد کندی وجود شریفی اولورکه خدانك حلقهٔ خاصنك اهلیدر اکر نظرکی بالایه ایلیه سن یعنی عالم
معنایه نظر قیله سن عالم پست جانبنه دکل که مراد عالم صورت اولور (م ی) اندرین حلقه ز رب العالمین * نور می تابد
چو در حلقهٔ نکین) اول حلقهٔ خاص خدا یعنی دائرهٔ زمرهٔ انبیا واولیا ایچره حضرت رب العالمین دن نور ذات وصفات
برق اورر ولامع اولور یوزك حلقه سنده نکین کبی یعنی حلقهٔ خاتم ایچره براق اولان یوزك طاشنك پلدرادیغی کبی
اول حلقهٔ خاصان خدا ایچره نور رب العالمین تابان اولور دیمك اولور بر وجه دخی اولدر که حلقهٔ خاص خدادن
مراد مقعد صدق اوله که مقتدر اولان پادشاهك قتیدر پس بو مرتبه یه حلقهٔ خاص خدا دیمك کندی حضورنه
مخصوص اولدیغی واول پادشاه بونلری انوار ذاتیه والا ونعماء حیاتیه سیله احاطه قیلدیغی اعتباریله اولور پس معنی بنم
یوزومی واوزومی مقعد صدقده ملك مقتدرك قتنده کور کما قال الله تعالی (ان المتقین فی جنات ونهر فی مقعد صدق

عند مليك مقتدر) وآنك حلقهٔ خاصی اولان مقام صدق سكادخی متصل اولمشدر ومقارن كلمشدر اكرنظركی عالم
بالایه ومرتبهٔ اعلایه ایلرسك پست اولان دنیا جانبنه دكل وبوذكر اولنان مقعد صدق خلقه‌سی ایچره رب العالمینك
نورذات وصفاتی حلقهٔ خاتم ایچره نكین تابان اولدیغی كبی واشراق ولمعان قیلدیغی كبی تابان اولوب لمعان قیلور
دیمك اولور و بروجه دخی اولدركه حلقهٔ خاص خدادن مراد مرتبهٔ قاب قوسین اوادنی اوله عند المشایخ بو مرتبهٔ
قوسین وجوب وامكان جمع اولدیغی واقتران قیلدیغی مرتبهٔ الوهیتدر كه جمیع ممكناتی محیطدر پس بو تقدیراوزره معنی
برفحوای (وان كل لما جمیع لدینا محضرون) یعنی ای خاتون جمیع عباد اللهك حاضر اولدقلری مرتبهٔ الوهیتك حلقهٔ
خاصنده كورو آنك بو حلقهٔ خاصی سكادخی متصل اولمشدر اكر نظركی عالم معنایه ایلرسك عالم اسفله دكل وحضرت
رب العالمیندن بو عالمه نور ذات وصفات تابان اولور حلقه‌ده نكینك تابان اولدیغی كبی دیمك اولور (مثنوی
كفت ویران كشت این خانه دریغ * كفت اندر مه نكر منكر بمیغ) حضرت بلال رضی الله عنهك خاتونی ایتدی
ویران اولدی بو او دریغ وحیف اولسون حضرت بلال جواب باصواب ویروب ایتدی سن ماهه نظر ایله یعنی روحه باق
میغ كبی اولان جسم خانه‌سنه باقمه دیدی (مثنوی) كردویران تا كند معمورتر * قوم انبه بود وخانه مختصر) اول
پادشاه بنم خانهٔ جسمم ویران ایلدی تا كم نشأهٔ جنانیه وروحانیه ایله زیاده معمور ایلیه زیرا قوم انبوه ایدی
وخانه مختصر ایدی یعنی قوای روحانیه‌م وانوار اسرار ذاتیه‌م وخاص آثار صفاتیه‌م كثیره ومجتمعه اولدی
وخانهٔ جسم عنصری اول قوم انبوهه تحمل ایده‌میوب تنك ومختصر كلدی پس لازم اولدیكه اول مختصر اولان
بدن خانه‌سی ویران اولوب اول قوم انبوهه موافق واول معنوی وروحانی‌یه متعلق ومطابق قصور عالیه وبیوت
واسعه وسامیه بنا اولنه تا كم ابد الاباد انلرده استراحت قیلنه دیدی (حكمت خراب شدن تن بمرك (مثنوی)
من چو آدم بودم اول حبس كرب * پرشدا كنون نسل جانم شرق وغرب) حضرت بلال رضی الله عنه كندینك حالنی
حضرت آدمك حالنه تشبیه ایدوب خاتوننه خطاب وغیریلره تعلیم باصوابه كلوب بیوررلر آدم علیه السلام
دار السلامدن بو دار محنت آباده كلدكده نیجه زمان محبوس كرب وغصه اولدی بعده اولاد وانسابی مشرق
ومغربه طولدی پس بو قدر وجودلك ظهورنه سبب اولدقد نصكره تكمیل فضائل وخصائل انسانیه ایدوب ینه
دار السلامه رحلت قیلدی كذلك بن دخی اوائل حالده محبوس غصه وملال ایدم الان انسان جانمدن شرق وغرب
پر اولدی یعنی آثار واحوال جانمدن واولاد معنویهٔ جنانمدن آفاق طولدی وجانه كمال حاصل ومقصودنه
واصل اولدی (مثنوی) من كدا بودم درین خانه چو چاه * شاه كشتم قصر باید بهر شاه) ای خاتون مثلا
مقدما بن بو چاه كبی تنك وتاریك اولان خانهٔ بدن ایچره فقیر وكدا ایدم الان قوت الهیه وسعادت ابدیه ایله
شاه اولدم شاه ایچون قصر كركدر (مثنوی) قصرها خود مر شهانرا مأنس است * مرده را خانه ومكان
كوری بس است) قصرلر خود تحقیقا شاهلر ایچون محل انس وارامكاهدر مرده‌یه خانه ومكان بر قبر كافیدر
یعنی ملوك آخرت اولنلر ایچون قصور عالیه وجنان سامیه مأنس ومرده دلان جهان ایچون قبور ابدان
وقصور خاكدان كافی وبس در (مثنوی) انبیارا تنك آمد این جهان * چون شهان رفتند اندر لامكان) انبیای
عظامه بو جهان تنك ومضیق كلدی ولهذا قال علیه الصلوة والسلام الدنیا سجن المؤمن وجنة الكافر پادشاهلر كبی
لامكان جانبنه كتدیلر وعالم مكانی وزمینی وزمانی ترك ایتدیلر (مثنوی) مردكانرا این جهان بنمود فر * ظاهرش
زفت وبمعنی تنك تر) مرده دل اولنلره بو جهان فر وزیبا كورندی ظاهری واسع ومعنیده تنك تردر بعض نسخه‌ده
تنك ترمحلنه تنك برواقع اولمشدر برتنك تقدیرنده اولمق اولیدر (مثنوی) كرنبودی تنك این افغان زچیست *
چون دوتا شد هركه دروی بیش زیست) اكر بو جهان تنك اولمیه‌یدی خلقك بو افغانی ندر نیچون دوتا اولدی وبلی
بوكلدی هر شول كمسه كه اول جهانده زیاده درلدی انسانك چوق یاشه‌دقجه منحنی اولمسی والمندن ناله
وافغان قیلمسی بو جهانك تنك اولمسنه دلالت ایلر وشهادت ایلر (مثنوی) در زمان خواب چون ازاد شد) زان مكان
بنكر كه جان چون شاد شد) اكر بو جهان تنك اولمیه‌یدی خواب زماننده انسان بو جهانك الامندن نیجه ازاد اولوردی
كوركه اول مكاندن جان نیجه شاد اولدی (مثنوی) ظالم از ظلم طبیعت باز رست * مرد زندانی زفكر حبس جست)
ظالم طبیعتك ظلمندن كیر وقورتلدی زندانه منسوب اولان مرد حبس فكرندن صچرادی وخلاص اولدی
مثنوی) این زمین وآسمان بس فراخ * سخت تنك آمد بهنكام مناخ) بو زیاده واسع اولان زمین وآسمان زیاده
تنك كلدی نزول قتنده مناخ دوه‌نك چوكسنه ودوه چوكجك یره دیرلر بوراده بدنك چوكمه‌سندن وآخرته
كوچمه‌سندن استعارهٔ مكنیه اولور (مثنوی) چشم بند آمد فراخ وسخت تنك * خنده‌اش كریه فخرش جمله ننك)

بو جهانك فراخ اولمسی كوزباغی كلدی وفی حد ذاته سخت تنكدر لكن مكر الهی وصنع ربانی واسع كوستردی
ونظر اولنسه نفس الامرده هر حالی معكوسدر آنك خنده‌سی كریه وكریه‌سی خنده وآنك فخری ننك وعیب
وبی عیب اولان كمسه‌لر آخرتده معیوب وشرمنده‌در ولهذا قال الله تعالی (فلیضحكوا قلیلا ولیبكوا كثیرا
جزاء بما كانوا یعملون) وقال علیه السلام لو تعلمون ما اعلم لبكیتم كثیرا ولضحكتم قلیلا (تشبیه دنیا كه بظاهر فراخست
وبمعنی تنك وتشبیه خواب كه خلاصست ازین تنكی (مثنوی) همچو كرمابه كه تفسیده بود * تنك آیی جانت
بخسیده بود) بو دنیا فی المثل حمام كبیدر كه قزمش اوله تنك كلورسن سنك جانك یعنی روح حیوانك طارلمش
وبوزلمش اولور بخسیده طارلمش وبوزلمش معناسنه‌در (مثنوی) كرچه كرمابه عریضست وطویل * زان تبش
تنك ایدت جان وكلیل) اكرچه حمام اینلو واوزوندر اول حرارت وكرمیندن سنك جانك تنك كلوروست وبورغون اولور
مثنوی) تا برون نایی نبكشاید دلت * پس چه سود آمد فراخی منزلت) تا حمامدن طشره كلمیه‌سن سنك قلبك اچلمز
ودرونك صفا بولمز پس نه فائده حاصل كلدی سنك منزلك فراخلغندن كذلك وسعت ظاهر عالم مضایقهٔ باطن آدمی
ازاله قیلمزوبنی آدم باطنی عالمه واصل اولمیجه راحت حقیقی بولمز (مثنوی) یا كه كفش تنك پوشی ای غوی *
در بیابان فراخی می دوی) تشبیه اخریا خود دنیا بو كه بكزركه سن برطار بشمق كیه‌سن ایاغكه ای كمراه وبرواسع
بیابانده كیده‌سن واطراف واكنافی سیر ایده‌سن (مثنوی) ان فراخی وبیابان تنك كشت * بر تو زندان آمد ان
صحرا ودشت) اول بیابانك فراخلغی تنك اولدی اول صحرا ودشت سنك اوزریكه زندان كلدی (مثنوی)
هركه دید او مر ترا از دور كفت * كو دران صحرا چو لاله ترشكفت) هر شول كمسه كه اول ایراقدن كوردی دیدیكه شول
كمسه اول صحراده لاله تركبی اچلمش واو ذوق وراحت بولمش دیدی (مثنوی) او نداندكه تو همچون ظالمان *
ازبرون دركلشن وجان در فغان) او بویله زعم ایلین كمسه بیلمز كه سن ظالملر كبی طشره‌دن كلشنده‌سن جانك فغانده‌در
تا كم ظلمهٔ دنیانك ظاهرا نعمت وراحت وباغ وبوستان ایچره فرحده كورورسن لیكن جان وجنانلری نقمت وزحمت ایچره
بلاده والم وغم ایچره جفا وعناده‌در ولهذا قیل (بیت) نكهبانی ملك دولت بلاست * كدا پادشاهست ونامش كداست
(مثنوی) خواب توان كفش بیرون كردنست * كه زمانی جانت ازاد از تنست) سنك خوابك اول تن كفشنی پای
جاندن بیرون ایلمكدركه برزمان سنك جانك بدنك مضایقه‌سندن ازاددر (مثنوی) اولیارا خواب ملكست ای فلان
همچو آن اصحاب كهف اندر جهان) ای فلان كمسه اولیایه خواب ملكدر عاریت دكل برسبیل ذكر سبب ارادهٔ مسبب
خوابدن مراد بوراده كمالیله استراحت قیلمق وتن قیدندن نجات بولمقدر تا كم اول اصحاب كهف جهانده خوابی كندیلره
ملك ایتدیلر وعالمدن كوز یوموب راحت بولدیلر (مثنوی) خواب می بینند انجا خواب نی * در عدم در میروند وباب نی
خوابدن مراد بونده صور عالم خیالی واشكال غیبیدر اولیاء الله صور عالم معانی واشكال غیبیی خوابده كوریلان
صور خیالیه ومثالیه كبی كوررلر اما بونلرك بو صور ومعانی مشاهده ایلدكاری مرتبه‌ده خواب وخیال یوقدر بونلر عدمه
كیدرلر وبونلره مخصوص ومبین بر قپو یوقدر عدمدن مراد عدم اضافیدركه مراد عالم معانیدركه بو عالمه نسبتله عدم
تعبیر اولنور (مثنوی) خانهٔ تنك ودرو جان چنكلوك * كرد ویران تا كند قصر ملوك) تن بر خانهٔ تنك انده جان
چنكلوك كدر یعنی الی واباغی اكلمش وبوزلمش كمسه كبیدر اول تنك تنك اولان خانه‌سنی جانی ویران ایلدی تا كم ملوك
بنا ایلیه (مثنوی) چنكلوكم چون جنین اندر رحم * نه مهه كشتم شد این نقلان مهم) جنین رحم مادر ایچره چنكلوك
اولدیغی كبی بن دخی طقوز ایلق اولدم یعنی كمال مرتبه‌سن بولدم ورحم تندن تولد ایلمكه مستحق اولدم بو انتقال
وارتحال لازم ومهم اولدی دخی حضرت بلال رضی الله عنهك لساندن نقل اولنان معارفدر (م ی) كرنبلشد درد زه
بر مادرم * من درین زندان میان اذرم) اكر درد زه اولمسه وطوغورمق وجعی كلمسه بنم مادرم اوزره بن بو زندان رحمده
آتش محنت وفلاكت میانده‌یم (مثنوی) مادر طبعم زدود مرك خویش * می كند زه تا رهد بره زمیش) كذلك
بنم طبعم مادری دخی كندی موت وفناسنك دردندن زه ایلر یعنی روحك خروج وعروجندن متألم ومضطرب اولور
تا كم قوزی قیوندن خلاص اوله یعنی روح بدندن نجات بوله بونده اشارت واردر شول معنایه كه البته انبیا واولیانك
طبیعتلری دخی حین موتده متألم ومضطرب اولمقدن خالی اولمز ولیكن بونلره روحك عالم طبیعتدن نجات بولدیغی
ولقای حضرت حقه راغب اولدیغی واسطه‌سیله طبیعتك الم واضطرابی ضرر ویرمز وجاهل وغافل اولنلره كلان آلام
وشدائد كبی بونلره كلمز بلكه انبیا واولیانك حالت نزعده اولان درد وآلامی حضرت یوسف علیه السلامك جمالنی مشاهده
ایلدكده اللرین قطع ایلین والم واضطراب بیلمین زنان مصرك آلامی كبیدركه اللری كسلمش وطبیعتلری متألم اولمش ایكن
زیاده حیرت وكمال لذتلرندن اول الم واضطرابی طویمدیلر وغیری شیلردن طویدیلر الا آنك كلستان جمالنك

سبزندن طوغديلر (مثنوى) تا چردان بره در صحراى سبز ✻ هين رحم بكشا كه كشت اين بره كبز) مادر طبع ولادت
زحمتنى چكر تا روح قوزيسى بدن قيو تندن خلاص اوله تا كم بعد الخلاص اول برهٔ روح اوتليه و تمتع قيله صحراى سبزدن
مراد مشايخك ارض الله واسعه ديدكارى صحراى حقيقت و مرتبهٔ الوهيتدركه تجليات سبزه سيله بو صحرا مزين
و منوردر و ارواح قوزيلرى تجلى سبزه لرندن تمتع ايلملرى مقرردر اكاه اول رحم بدنى فتح ايله يعنى روحك خروج و تولدى
يوانى كشاده و مهيا و آماده ايله كه بو روح قوزيسى يولك اولدى و رحم تنده كمالن بولدى و خروجى و عروجى يقين كلدى
رحم بكشاديمك روحك خروجنه طريق مهيا ايله ديمكدن كنايه در و بره كبز كشت ديمك روح كمال بولدى ديمكدن
عبارتدر والله اعلم (مثنوى) درد زه كر رنج ابستن بود ✻ بر جنين اشكستن زندان بود) اوغلان طوغورمق دردى اكرچه
حامله خاتونك رنجى اولور اما جنينى اوزره زندانى صيمقلق و خلاص اولمقلق اولور (مثنوى) حامله كريان ز زه كاين المناص
وان جنين خندان كه پيش آمد خلاص) حامله خاتون نالان و كريان اولور وضع حمل ايلمك وجعندن بويله ديو كه قنده در
مخاص و منجا و اول جنين شاد و خندان اولور كه خلاص و نجات ايلرى كلدى پس بونك كبى طبيعت دخى حالت نزعده
اكرچه نالان و كريان اولور لكن روح رحم تندن خلاص اولديغنه و ارض حقيقته وصول بولديغنه عظيم حظ ايلر
وصفا بولور (مثنوى) هرچه زير چرخ هستند امهات ✻ از جماد و از بهيمه و ز نبات) هر نه شئ كه تحت فلكده
اولديلر ايسه امهاتدن يعنى عناصردن و جماداتدن و حيواناتدن و نباتاتدن هر بريسى بونلرك غيرينك دردندن
غافلردر الا شول كمسه لردكه خبردار كاملردر (مثنوى) انچه كوسه داند از خانه كسان ✻ بلمه از خانهٔ خودش كى
داندان) بين الناس مشهوردركه ديرلر كوسه غيرينك اونده اولانى بيلديكى قدر صقالى قبه كندى اونده كنى بيلمز
بو كنايه در شول وجه عقلى موى جهالت و حماقتدن عارى اولان صاحب فراستدنكه فراست و زكاوت واسطه سيله
وجه عقلى موى حماقتله پر اولان نادانلرك احوال درونته مطلع اوله لر و اوكندى خانهٔ درونده اولان احوالنه واقف
و عارف اولميه (مثنوى) انچه صاحب دل بداند حال تو ✻ تو ز حال خود ندانى اى عمو) كذلك اونسنه يى كه
صاحب دل بيلور سنك حالكدن سن بيلمزسن كندى حالكدن اوقدر اى عمى زيرا دخى سن غفلت و جهالت
بد انديشه سيله محجوب سن و صاحب دل غشاوهٔ غفلت و ظلمات بشريه دن خلاص اولمش و نجات بولمشدر (در بيان
انكه هرچه غفلت و غم و كاهلى و تاريكيست همه از تنست كه ارضى و سفليست (مثنوى) غفلت از تن بود چون تن
روح شد ✻ بيند او اسرار را بى هيچ بد) غفلت و جهالت بالكليه تندن حاصل اولدى تن انسانى چونكم طاعت
و رياضت واسطه سيله روح اولدى يا خود معنى روح كبى اولدى و كدورت بشريه دن صفا بولدى اسرار غيبيه و امور
مخفيه يى اول بى هيچ بد يعنى بلا مفارقه و لا محاله كورر زيرا مانع رؤيت غفلتدر و جهالتدر چونكم غفلتده اولان
تن كدورت طبيعيه دن صافى اوله و بدن كمال نورانيت و روحانيتله متصف اوله اكا حائل قالميوب امور غيبيه يى
مشاهده قيلور (مثنوى) چون زمين برخواست از جو فلك ✻ نى شب و نى سايه باشد لى ولك) مثلا چونكم زمين
مرتفع اوله فلكك اورتاسندن كيده نه كيجه و نه سايه اولوردى ايچون و سنك ايچون زيرا سبب ظل و ظلمات زمين درته كم
بيورر لر (مثنوى) هر كجا سايه ست و شب يا سايه كه ✻ از زمين باشد نه از افلاك و مه) هر قنده كه سايه واردر و يا شب
و سايه كاه واردر زميندن اولور افلاك و مه دن دكل زيرا افلاك اجرام لطيفه دركه كدورتدن پاكدر و ماه منور عالم بر جرم
نورانى و تابناكدر پس بو جمله ظلمات و كدورته سبب ماينده كرهٔ خاكدر قچن اورتالقدن حجاب انوار اوله ارض كثيفه
رفع اوله ظلمات كيدوب عالم سراسر نورله طولار و قس على هذه الاحوال بدن الارض الترابى فاذا اتصف بالاوصاف
الالهية و زالت عنه ظلمات البشرية لم يبق له حجاب فراى فى مرآة قلبه صور الغيبية و الامور المخفية كيف يشاء كما شاهد
الانبياء و الاولياء (مثنوى) دود پيوسته هم از هيزم بود ✻ نى ز آتشهاى مستنجم بود) مثال آخر دود على الدوام
هيزمدن اولور مستنجم اولان يعنى روشن اولان و محضا نار قالان آتشلردن اولمز نفسنده ناركه حرارت محرقه دن
عبارتدر آنك دخانى يوقدر و اول دخان حطب كثيفدندر پس خطا و غلط و عصيان دخان كبيدر و قوه وهميه
صافى آتش اولمامش هيزم كبيدر و عقل بى دخان صرف شعله و نور قالمش بر چراغ خوش كبيدر نته كم بو معنايه
اشارت ايدوب بيورر لر (مثنوى) وهم افتد در خطا و در غلط ✻ عقل باشد در اصابتها فقط) وهم دوشر خطا و غلط آندن
صادر اولور و اصابتلرده اولان عقل اولور يعنى خطا و غلط عقول اصابت قيلور فقط و الا وهم كه ادراك معانى جزئيه
قيلان بدنه متعلق بر قوتدر اكثريا ادراكى ايلديكى خطا و غلطدر (مثنوى) هر كرانى و كسل خود از تنست ✻
جان ز خفت جمله در پريدنست) هر نقدر ثقلت و كسل وار ايسه خود تندندر جان خفت و لطافتدن بالكليه
اوچمقلقده در و عالم معنا جانبنه دائما پر و بال اچمقلقده در پس بركسه نك وجودنه نظر ايله اكر طاعت الله ده كران

وثقيل ايسه تن حكمنده در زيرا ثقلت و كثافت تن حكميدر و اكر خفيف و سبك روح ايسه روح حكمنده در زيرا خفت
و عشق و محبت روحك اثريدر پس الظاهر عنوان الباطندن ظاهر اولان آثار مؤثره دليل قويدر نته كم مسائل
طبيه دن بادلة اطبا بو معنايى تفهيم ايچون مثال قوروب بيورر لر (مثنوى) روى سرخ از غلبهٔ خونها بود ✻
روى زرد از جنبش صفرا بود) مثلا حمرت وجه غلبهٔ دمادن اولور و صفرت وجه حركت صفرادن اولور (مثنوى)
رو سپيد از قوة بلغم بود ✻ باشد از سودا كه رو ادهم بود) بياض الوجه اولمق بلغمك قوتندن اولور يوزك ادهم اولمسى يعنى
سواد اللون و سياه چرده اولمسى سودادن اولور و طبيب حاذق اولان آثاردن باطنده اولان مؤثره استدلال قيلور و قس
على هذا التمثيل سائر الآثار و المؤثرات (مثنوى) در حقيقت خالق آثار اوست ✻ ليك جز علت نبيند اهل پوست)
حقيقتده جميع مؤثر و آثارك خالقى اول صانع كردكاردر وليكن اهل پوست يعنى اهل ظاهر و اصحاب صورت اسباب
و عللدن غيرى يى كورمز و هر اثر و مؤثرده خالقك خلقنه و ارادتنه نظر ايدر كورمز بلكه نظرى اول اسباب و آثارده
واقع اولور و ثانيا آثار و اسبابدن مؤثره و مسببه انتقال و استدلال قيلور (مثنوى) مغز كو از پوستها آواره نيست ✻
از طبيب و علت او را چاره نيست) مغزدن مراد عقل و پوستدن مراد اسباب و عللدر يعنى بر عقل كه دخى او هنوز
اسباب و علل قشرلرندن آواره اولميه طبيبدن و علتدن اكا چاره و خلاص يوقدر اكرچه طبيب مناسبتيله علتدن مراد
ظاهرا امراض جسمانيه اولمق دخى وجهدن خالى دكلدر ولكن اصل مراد سببدر و دخى طبيبدن مراد مذهب
طبيبدركه اكثرينك اعتقاد و مذهبى علت و سببه تشبث قيلمق و امراضك ظهورنى اسبابدن و زوالنى دخى علاج
و دوادن بيلمكدر اكرچه خالقنه اعتقادى واردر ولكن نظرى اسباب و عللدن خلاص اولمشدر پس معنى
بر عقلكه مانند قشور اولان اسباب و عللدن آواره و خالى اولميه طبيب مذهبندن و سببندن اكا چاره يوقدر يعنى خلاص
و نجات ممكن دكلدر زيرا مادامكه آدمى زاده ايكى كره طوغميه عللدن و اسباب قيدندن قورتيله مز و فوق علل
و اسباب اوزره اياق قويه مز كما قال عليه الصلوة و السلام ان يلج ملكوت السموات من لم يولد مرتين (مثنوى) چون دوم
بار آدمى زاده بزاد ✻ پاى خود بر فرق علتها نهاد) چونكم آدمى زاده ايكى كره طوغر بر كره والده سندن طوغديغيدر
و بر كره دخى طبيعتى مادرندن و رحم تندن طوغمسى و خلاص اولمسيدر چونكم آدمى زاده مادرندن طوغه عالم
اسبابه كلور و علل و اسبابه محكم تعلق و تشبث قيلور بعده اكر رحم تندن و مادر طبيعتدن دخى تولد قيلورسه و نجات
بولورسه ارض الله واسعه يه كلور و جميع اسباب و عللك فرقنه وضع قدم قيلور و همان مسببنه ناظر اولور (مثنوى)
علت اولى نباشد دين او ✻ علت جزوى ندارد كين او) حكماء فلاسفه قتنده هر شيئك وجودنه بر علت واردركه اول شيئك
وجودنى مقتضى اولور متسلسلا تا واجب الوجوده منتهى اولنجه يه دك بويله در پس عند البعض عقل اول و عند
البعض واجب الوجود علة العلل در بونلرك مذهبنده واجب الوجود موجب بالذاتدر فاعل مختار دكل و عند اهل السنة
فاعل مختاردر پس اسباب و علله تشبث قيلان و بر شيئك ظهورنى علت و سببدن بيلوب مسببه و خالق مختاره
نظر قيلمين كمسه لر دخى نوعا علت اولى مذهبنده در اكرچه شكلا اهل سنت ايسه ده زيرا علت اولى مذهبنده
اولنلر هر شيئك وجودى البته برسببى مقتضيدر و بلا سبب برشئ ظهوره كلمك محالدر ديرلر نته كم
جلد ثانيده چوبان حكايه سنده چار طبع و علت اولى نيم بيتنده بو محله مناسب اولان كلمات و جوابات مرور ايلدى
پس معناى بيت اولدركه آدمى زاده بعد التولد من الوالدة مادر طبيعتدن دخى تولد قيله قيود طبيعتدن و مضايقهٔ
بدنيه دن نجات بوله و عالم معنايه واصل اولان پاى جانى جميع اسباب و علل اوزرينه قوردائما نظرى همان فاعل مختاره
و فعال لما يريد اولان پروردكاره اولور آنك دينى علت اولى اولمز و اول ذو الباب اسبابه التفات قيلمز علت جزوى آنك كيننى
طوتمز يعنى جهانده اولان علل و اسباب اكا كين طوتمز و كين طوتسه دخى ضررايتمز زيرا جميع علل و اسباب حضرت
حقك ارادتنك و تصرفنك مغلوبيدر و بو مرد آزاد مانع و معطى و ضار و نافع من كل الوجوه حضرت حق ايديكن بيلور
و دائما نظرنى اكا منحصر قيلور پس اكا جهانده اولان علل جزويه كين طوتمز و ضررايتمزديمك اولور (مثنوى)
مى پرد چون آفتاب اندر افق ✻ با عروس صدق و صورت چون تتق) بو مادر طبيعتدن خلاص اولان و عالم معنايه
وصول بولان كمسه اوچار آفتاب كبى پرواز قيلور صدق عروسيله بله و صورت جسمانيه اكا تتق كبى يعنى افق عالمده آنك
روحى آفتاب كبى پرواز قيلور صدق محبوبى كندى ايله بله و صورت بشريه اكا حجاب و نقاب كبى اولديغى حالده (مثنوى
بلكه بيرون از افق وز چرخها ✻ بى مكان باشد چو ارواح و نها) بلكه افقدن و افلاكدن خارج عقول و ارواح كبى
بى مكان اولور و بى پر و بال عالم لامكانده پرواز قيلور نهى نهيه نك جمعيدر نهيه عقل معناسنه در (م ى) بل عقول ماست
سايهاى او ✻ مى فتد چون سايها در پاى او) بلكه بزم عقوللرمز اول كاملك عقلنك سايه لريدر و سايه لر كبى دوشر آنك پاينه

تابع اولورکه کالظل للشخص آنك تدبیر ورأینه تبعیتدن مفارقت قیله مز وتدبیر ورأیینی تارك اوله مز (مثنوی
مجتهد هرکه باشد نص شناس * اندران صورت نیندیشد قیاس) بو بیتك ومابعدنده اولان بیتك ماقبلنه مناسبتی
تمثیل طریقیله سؤال مقدره جواب اولورکان عقول جزویه صاحبلری حضرت مولانامی فتد چون سایه اد رپای او
دید کلری جینده دیرلرکه چراعقول ما سایه وار بپای عقل ورأی او افتد وتابع او شود مانیز بقوة رأی خود لوازم دینیه
ودنیویه می شناسیم واستدلال وقیاس کنیم کان بو سؤال مقدره جواب ویررلرکه بو سنك عقل کلی صاحبنك رأی
وفهمی قتنده قیاسك جائز دکلدر زیرا آنك عقل ورأیی نص مرتبه سنده در سنك عقل ورأیك قیاس منزله سنده در
مثلا مجتهد فی الدین هرکاهکه نص شناس اوله او صورتده قیاس اندیشه ایلمز مجتهد بذل وسع وطاقت ایلین کمسه یه دیرلر
دین وطریقتده بحسب اللغة هر اجتهاد ایلین کمسه لره شامل اولور اما فقهاء ائمهٔ اربعه یه اطلاق ایلدیلر احکام
شرعیه یی کتاب وسنتدن استنباط ایلمکده اجتهادلری کماله ایردیکی ایچون نص کتاب وسنتدن بر آیتك ویا بر حدیثك
ظاهر لفظی احکامدن بر حکمه دلالت قیله اکا دیرلر پس بر مسئله ده کتاب وسنته واجماع امته مراجعت ایلر
اکر بونلرده بر نص بولورسه ونص شناس اولورسه بو صورتده قیاس اندیشه قیلمز زیرا قیاس ادلهٔ اصولیه نك صنعیدر
نص اولمدیغی صورتده اکا مراجعت اولنور نته کم ویررلر (مثنوی) چون نیابد نص اندر صورتی * از قیاس آنجا نماید
عبرتی) چونکم مجتهد نصوصدن بر نص بولمیه بر صورت مسئله ده اول محلده قیاسدن بر عبرت واستدلال کوسترر
پس عند وجود نص قیاسك باطل اولمسی ثابت اولدیسه سن دخی ای عقل جزوی صاحبی نص مرتبه سنده اولان
عقل کل صاحبنك علم وفهمی ورأی ودرکی قتنده شناس وقیاسکی ترك ایله وسایهٔ رأی وپای درکنه دوشوب
الامر امرك والحکم لك دیواد به رعایت ایلیوب سویله عقل جزوی صاحبی وحی روح القدسك مظهری اولان عقل کل
صاحبنه تسلیم اولمسی ورأی وقیاس واستدلالی آنك تحت حکمنده مغلوب وزبون قیلمسی واجب ولازمدر نته کم
بو بیانده نصله قیاسی وحی روح القدس ایله عقل جزوی یه تمثیل ایدوب ویررلر (تشبیه نص با قیاس) بو سرح شریف
قیاسله نصك تشبیهنك یعنی تمثیلنك بیانده درکه مثلا نص نیه بکزر وقیاس نیه بکزر آنك بیانده در
مثنوی) نص وحی روح قدسی دان یقین * وان قیاس عقل جزوی تحت این) مثلا نص روح قدسی وحی بیل یقینا
روح القدسدن مراد حضرت جبریل امیندر نصدن مراد ادلهٔ کتاب وسنتدر آنك واسطه وتأییدیله ظهوره کلمشدر
واول عقل جزئینك قیاسنی بو وحی روح قدسینك تحتنده در آنك اوزرینه تقدم وسبقت ایلمك جائز دکلدر (مثنوی
عقل از جان کشت با ادراك وفر * روح اورا کی شود زیر نظر) زیرا عقل جزوی جان قدسیدن یعنی روح الهیدن
ونفخهٔ ربانیه ادراك وفر له اولدی وآندن قوت ورونق بولدی پس روح اضافی عقل جزوینك تحت نظرنده نیجه اولور
وانکا نوجهله متابعت قیلور یعنی روح الهی اکا متابعت قیلمز وتحت تصرفنه داخل اولمز (مثنوی) لیك جان در عقل
تأثیری کند * زان اثر آن عقل تدبیری کند) لیکن جان قدسی عقل جزوینك وجودنده تأثیرایلر وتصرف قیلور اول اثر
اول عقل جزوی بدنده تدبیر وتصرف ایلر (مثنوی) نوح وار ار صدقی زد بر تو روح * کو پیم وکو کشتی کو طوفان نوح)
خطاب شول عقل جزوی صاحبلرینه درکه دین وطریقتده عقل کل صاحبلرینه متابعت وانقیاددن سرکش
اولوب کندوبی اصالة دین وطریقتده رئیس مدبر زعم قیلوب بنم دخی علم ورأیم وکلمات مجلس ارام واردر وغیره متابعت
وتبعیت نه لازمدر دیرلر پس ویررلرکه ای کامل ومکمل متابعتندن سرکش اولوب مستقل بن دخی بر رئیس ومدبرم
دین عقل جزوی صاحبی حضرت نوح کبی اکر سنك حقکده دخی روح بر صدق اوردی ایسه یعنی سکا تصدیق قیلدیسه
وسنك تدبیر وتدارککه مقر ومعترف اولدیسه (قل هاتوا برهانکم ان کنتم صادقین) آیتنك فحواسنجه قنی دریاوقنی
کشتی وقنی طوفان نوح یعنی علایم نوحیه وبراهین روحیه قنده درکه اول اولا کندوبی وثوابعنی طوفاندن تدبیری
سببیله خلاص ایلدی پس سن دخی کرکدرکه اکا معنا مشابه اوله سن اولا کندی نفسکی وثانیا سکا تابع اولان کمسه لری
ارشاد وتدبیرك واسطه سیله طوفان حوادث اکوانی وکرداب نفسانی وامواج وساوس شیطانیه دن خلاص قیله سن
پس مادامکه سنده صفت نوحیه اولمیه وسنك حقکده روح تصدیق قیلمیه نوجهله اهل دله متابعتدن سرکش اولور
وآنلره خدمت واطاعت قیلمقدن نفرت قیلورسن وکندکده عاریتی اولان وغیرینك اقوال واحوالندن قلبکه وقالبکه
سرایت قیلان اسرار واثاری کندیکه ملك صانورسن واکا مغرور اولورسن (مثنوی) عقل اثر از روح بندارد وایك *
نور خود از قرص خور دور است نیك) عقل جزوی روحك اثرنی روح زعم ایلر ولیکن خورشیدك نوری خورشیدك
قرصندن زیاده دوردر کذلك اثر روح ذات روح الهیدن قتی بعید ومهجوردر (مثنوی) زان بقرصی سالکی خرسند شد

تا ز نورش سوی قرص افکند شد) اول جهتدن بر سالك طریقت بر قرص نانه قانع اولدی وسائر مشتهاتی ترك قیلدی

تاكم

تاکم اول خورشید روحك نورندن روحك قرصی وحقیقی جانبنه براغلمش اولدی وقناعت وریاضت سببیله آنك
نورندن کچوب ذاتنه وصول بولدی شد شدن لفظندن ترخیم اولنوب کلمك معناسی ویراسه دخی جائز اولور بو تقدیر اوزره
معنی اول سببدن بر سالك جمله یی ترك قیلوب بر قرص نانه قانع اولدی حتی آنك نور واثرندن تجاوز قیلوب قرص جانبنه
براقدی کتمکلکی دیمك اولور پس آنك نورندن تجاوز قیلوب قرص جانبنه کتمکلکه علت ویروب دیرلر (مثنوی)
زانکه این نوریکه اندر سافلست * نیست دائم روز وشب از افلست) زیرا بو بر نورکه سافلده در یعنی عالم طبیعت
وبشریتده درکه مراد روح حیوانیدر ذوقی وحظی وخوش حال اولمسیدر بو لمعه دائم دکلدر روز وشب آفل ومتغیر وزائل
اولقده در (مثنوی) وانکه اندر قرص دارد باش وجا * غرقه آن نور باشد دائما) واول کمسه که اولمغی ویری قرصده طوتر یعنی
خورشیدك ذاتنده مقام وقرار طوتر اول نورك ذوق وسرورینك مستغرقی اولور دائما ولاینفك زیرا قرص خورشیدن
نوری منفك اولمز (مثنوی) نی سحابش ره زند خود نی غروب * وارهید او از فراق سینه کوب) بو واصل حقیقت اولان
عبد کاملك یولنی نه سحاب بشریت اورر ونه خود غروب خورشید روح بو واسطة الموت ره زن اولور کیروقورتلدی
اول سینه دوکیجی والم ویریجی فراقدن بونلر بر مرتبه وصالده درکه هجران وفراقی طلب ایلسه لر بولمق محالدر کما قال
الشیخ الاکبر (بیت) واین الفراق والله لو وجدته * لاذقت الفراق طعم الفراق (مثنوی) اینچنین کس اصلش از افلاك بود
یا مبدل کشته کر از خاك بود) بو کونه واصل کمسه ایکیدن خالی دکلدر آنك اصلی افلاك معنویدن وآسمان
روحانیدن اولدی یا خود توفیق الهی یتشوب تربیهٔ مرشد کامل جذبه یه دوشوب صفات بشریتدن مبدل اولدی
وتحصیل کمال قیلدی اکرچه اوخاکدن ایدی اولکی طائفه مراد مرتبه سنده اولان وسیر محبوبی قیلان مظهر عنایت
ازلیه ومعدن هدایت ابدیه صاحبلریدر وایکنجی طائفه مرید منزله سنده قلان وطریق الهیده سیر محبی قیلان وخدمت
وعبودیت واسطه سیله عنایت وهدایت بولان سعادت کسبیه ودولت تحصیلیه صاحبلریدر (مثنوی) زانکه خاکی را
نباشد تاب ان * که زند بروی شعاعش جاودان) زیرا که مبدل اولمین خاکینك اکا طاقتی اولمزکه اول آفتاب
حقیقتك شعاع وشعشعه سی ابدی اکا طوقنه (مثنوی) کر زند بر خاك دائم تاب خور * انچنان سوزد که ناید زو ثمر)
اکر فی المثل خاکه اوزره نور خورشید دائما اورر سه انجلین یاقرانی که آندن شجر وثمر کلمز وکشت وسبزه حاصل اولمز کذلك
ابرارك مشاهده یه برخوای مشاهدة الابرار بین التجلی والاستتار دائم دکلدر پس ابرار مرتبه سنك تحتنده اولان بریلرك
جمیع احوالی تاب تجلی خورشید حقیقته طاقتلری اولمدیغنه بناء بونلرا کثرا وقاتده سحاب بشریت وحجاب
نفسانیتله محجوب اولمقدن خالی اولمزلر زیرا بونلر علی الدوام تاب تجلی حقه مظهر اولمقلغه لیاقتلری یوقدر (مثنوی)
دائم اندر آب کار ماهیست * مار را با او بجا همراهیست) مثلا دائما آب ایچره اولمق ماهینك کاریدر مارك انکله
قنی همراهلغی واردر یعنی آب حقیقت ایچره دائما غواص اولمق ماهیان دریای حکمت ومعرفت اولان انبیا
واولیانك کاریدر نفس اماره صاحبی اولان مار سیرتلرك آنلرله قنی همراهلغی واردر یعنی آنلره اصلا موافقت
ومرافقتی یوقدر (مثنوی) لیك درکه مارهای پر فند * اندرین یم ماهیی ها می کنند) ولکن بو عالم کوهنده
پر فن مارلر واردر یعنی حیله کار ومکار وغدار مار سیرت نفس اماره صاحبلری وزرق وریا صاحبلری واردرکه
بحر طریقت ایچره ماهیلکار ایلرلر وبز ماهیان ماء حقیقت وغواصان بحر طریقت ایز دیو خلقه سویلرلر
(مثنوی) مکر شان کر خلق را شیدا کند * هم ز دریا تاسه شان رسوا کند) بونلرك مکر وزرقی اکر خلقی
شیدا ومفتون ایلرسه هم بونلرك آب طاعت ودریای فقر وقناعتدن تاسه ونفرتلری بونلری بصر بصیرتی اولنلره
رسوای ایلر زیرا آدمی معرفتی ولان کمسه تمییز ایلرکه ماهیان بحر حقیقت اولان عاشق وصادقلر آب طاعتدن
قاچمزلر ولکن مار سیرت اولنلر خالی ایس اولوب بو ابدن ایچمزلر (مثنوی) واندرین یم ماهیان پر فنند * ماررا از سحر
ماهی می کنند) وبو دریای طریقت ایچره پر علم وفن ماهیلر واردرکه مار سیرت اولان مکارلری وحیلت کردارلری
سحر حلال وعون ذو الجلالدن ماهی قیلورلر وتبدیل ایدوب کماله ایرکوررلر (مثنوی) ماهیان قعر دریای جلال *
بحرشان آموخته سحر حلال) عظمت وجلال دریاسنك قعرنك ماهیلریکه انبیا واولیادر بحر حقیقت یعنی حضرت
الوهیت بونلره سحر حلال اوکرتمشدر سحر حلالدن مراد سببی ادراك نا سدن مخفی اولان علم لدندرکه اول علم
واسطه سیله نیجه ممکن اولمین اولدی (مثنوی) بس محال از تاب ایشان حال شد * نحس آنجا رفت نیکو فال شد)
چوق محال آنلرك تاب وطاقتندن حال اولدی نحوست ونکبت آنلرك اولدیغی یره کتدی نیکو فال اولدی وآنلرك
نظرا کسیر تأثیری اول منحوسی اسعد وخوش قیلدی (مثنوی) تا قیامت کر بکویم زین کلام * صد قیامت
بکذرد وین ناتمام) قیامته دك اکرچه بو کلامدن سویلرسم وبو کلامك بحالی وحسن خصالی واسع ا

مافی البالی نقل ایلرسم یوز قیامت کیچه وبو کلام یینه ناتمام قالور زیرا بونلر لایتناهی اولان اوصاف الهیه ایله
متخلق وعلوم اسرار ربانیه ایله متحقق اولمشلردر پس اوصاف الهی وعلوم اسرار ربانی نهایت پذیر دکلدر اما قیامته دك
حدونهایت واردر پس برناطق بونی سو یلسه ونیجه قیامت دور ایلسه ینه بو کلام تمام اولمز والسلام (آداب المستمعین
والمریدین عند فیض الحکمة من لسان الشیخ) بو سرخ شریف وبو بیان لطیف کلام شیخی استماع قیلنلرك ادابنك
بیانده در شیخك لساندن حکمتك فیضانی قتنده (م ی) بر ملولان این مکرر کردنست * نزد من عمر مکرر بردنست)
کلام حکمت آمیزی استماع ایلمکدن ملول اولنلر اوزره بو سوزی مکرر ایلمکدرکه برقاچ محلده بوکه مناسب سوزلر
مرور ایلدی اما بنم قتمده مکرر عمر ایلتمکدرکه التکرار حسن قبیلندن در بوکونه کلمات نفیسه نك تکراری
مستمعینك نفسنه واقع اولمق ایچوندر ولهذا کلام حضرت خدا تکرارقی چوق واقع اولمشدر و حضرت حق بر آیت
کریمه یی بعینها تکرار بتکرار ذکر قیلمشدر مثلا (فبأی آلاء ربکما تکذبان) کبی بونك امثالی مع هذا محل فصاحت
دکلدر بلکه نیجه حکمتی مشعر اولور (مثنوی) شمع از برق مکرر برشود * خاك از تاب مکرر زر شود) مثلا شمع مکرر
برقدن عالی اولور اهل نظره شمعك برقنك تکراری وهر بار بر برقی مکرر اولدقجه ضیاسی اقوا وانوار اولمسی روشندر
تراب تاب مکرردن زر اولور یعنی خاکده اولان معدنه حرارت شمس برکون طوقنغله درحال زر اولمز بلکه هر کون تکرار
بتکرار اکا ضیا کستر اولمغله زر اولور پس شمعك برقنك وشمسك شرقنك تکراری موجب منافع کثیره اولدیغی
مبرهن وقلبکه روشن کلدیسه کلمات خداده وانبیا واولیاده اولان تکراری بوکه کوره قیاس ایله وسأمت وملالتدن
حذر ایله تا اول رسولان ضمیرکه تبلیغ علوم وحکم ایلمرینه مانع اولمیه سن ونیجه طالبلری دخی محروم قیلمیه سن
مثنوی) کز هزاران طالب ویك ملول * از رسالت بازمی ماند رسول) زیرا هزاران طالب و بر ملول اولسه رسول تبلیغ
رسالت ایلمکدن کیرو قالور اول ملول سببیله پس مشایخ قول بر فحوای الشیخ فی قومه کالنبی فی امته رسولك
رسولیدر بچین بونلر زمرۀ طلبه میاننده برملالت وسأمت صاحبی کسنه یی کورسه لردی اول طالبلره تبلیغ رسالت
وامانت ایلمکدن فراغت قیلورلر زیرا امانته اهل اولمین نامحرم قتنده اهل اولنه امانتی ادا ایلمك واکا متعلق کلام سویلمك
انبیایه حرامدر پس برصاحب سأمتك شأمتنی کورکه نیجه قابل امانت ورسالت اولان طالبلره سرایت ایلر ورسولی
تبلیغ رسالتدن وطالبی قبول امانت وتحصیل حکمت ومعرفتدن کیرو طوتر (مثنوی) این رسولان ضمیر راز کو *
مستمع خواهند اسرافیل خو) مصرع اولده ضمیر باطن معناسنه در یعنی بو راز کو باطنك رسوللری دیمکدر باطندن
مراد یا حضرت حق اولور که براسمی باطندر ویاخود حضرت رسولك باطنی اوله که اولیای محمدیه اول حضرتك رازکو
باطننك رسوللریدر معنای بیت بو رازك ضمیرنی سویلیجی رسوللر یعنی درونی وباطنی نقل ایلیجی کامللر اسرافیل
خویلو مستمع استرلر واسرافیلك خوی شریفی اولدرکه تا مخلوق اولالدن بروصوری آغزینه المش وحضرت حق
جانبنه القای سمع قیلمش دائما منتظردرکه بچین نفخ صور ایچون امر الهی کاور و سمعه واصل اولوردیو پس مرشد ربانی
اولنلر دخی اسرافیل خویلو مستمع استرلر دائما آنلرك کلامی جانبنه القای سمع ایلیه قلبی مشاهد اولدیغی حالده تاکم
آنلردن مستفید اوله وآنلر دخی اکا التفات قیله (مثنوی) نخوتی دارند وکبری چون شهان * چاکری خواهند از اهل
جهان) زیرا بو سلاطین معنوی زیاده عظمت وکبر طوترلر معنا شاهلر کبی صورتا دکل اهل جهاندن بونلر خدمتکارلق
استرلر ورعایت ادب ایتمك طلب ایلرلر (مثنوی) تا ادبهاشان بجا که ناوری * از رسالتشان چکونه برخوری) تاکم سن
بونلرك ادبنی یرینه کتورمیه سن بونلرك رسالتندن یعنی بونلرك حامل اولدقلری امانتدن نه کونه یمش یرسن ونوجهله
حظ الورسن (مثنوی) کی رسانندان امانت را بتو * تا نباشی پیششان راکع دوتو) بونلر که امناء الله وامنای
رسول اللهدرلر بونلر قلونده محفوظ اولان امانتی سکا بچین ایصال ایدرلر تا کم سن بونلرك اوکنده ایکی قات راکع
اولمیه سن یعنی کمال تعظیم وتکریم قیلمیه سن (مثنوی) هر ادبشان کی همی اید پسند * کامدند ایشان ز ایوان بلند)
اکر برسکه بنم دین وطر یقتده ادبم واردر بن بونلرك حضورنده نیچون ادبه رعایت قیلیم جواب یوررلر هر ادب بونلره
بچین مقبول وپسندیده کاورکه بونلر ایوان بلندن کلمشلردر ولهذا اقتی عالی مشرب اولدیلر کور حضرت موسی علیه
السلام بو مرتبه کامل ایکن حضرت خضره نیجه ادب رعایت ایلدی وادب برله بوکونه سویلدیکه (هل اتبعك علی
ان تعلمنی مما علمت رشدا) وحضرت خضر علیه السلام اکا بوکونه ادب تعلیم ایلدیکه (فان اتبعتنی فلا تسألنی عن شیء
حتی احدث لك منه ذکرا) وحضرت موسی علیه السلام اکا کمال ادب برله (ستجدنی ان شاء الله صابرا ولا اعصی
لك امرا) دیو سویلدی مع هذا ینه صبر ایلیوب سؤال ایلدکده حضرت خضر علیه السلامه آنك ادبی خوش کلیوب
هذا فراق بینی وبینك) دیو جواب ویردی (بیت) ادبوا النفس ایها الاصحاب * طرق العشق کلها اداب) بو آیتلرك تفسیری

جلد ثانینك آخرنه قریب صوفی حکایه سنده مرور ایلدی آنده طلب اولنه (مثنوی) نی کدایانند کز هر خدمتی *
ازتو دارند ای مزورمنتی) بو اولیای خدا محتاج وکدا دکللردرکه هر بر خدمتدن سندن ای مزور منت طوتهلر بونلر
قتنده مقبول اولان ادب وخدمت جان ودلدن بی تزویر وبی علت اولان ادبدر وخدمتدر اکر برکسه ظاهرا
خدمت قیلسه برای مصلحت وباطنا ترك خدمت قیلسه وباطنا بی ادب وظاهرا مؤدب اولسه مزور اولور پس آنك
بوکونه خدمتی مقبول اولمیوب مقصود بالذات اولان امانتدن ودولت وسعادتدن محروم قالور (مثنوی) لیك
با بی رغبتیها ای ضمیر * صدقۀ سلطان بیفشان وامکیر) پس کندی ضمیر منیرلرینه خطاب یوروب دیرلرکه لکن ای ضمیر
جمله رغبتسزلکله بامع معناسنه در سلطان حقیقت صدقه سنی نثار ایله کیرو طوتمه ویاخود ای اهل ضمیر نقد برنده
اولوب جمله اصحاب دله وارباب درونه خطاب اوله ورغبتیده یا مصدریه اولمق اوزره شرح اولندی اما حکایه ویاخود
معنای مصدری تأکید اولوب معنی بویله دخی اولمق وجهدر لکن زیاده رغبتسزلره ای اهل ضمیر پادشاه صدقه سنی
نثار ایله دریغ طوتمه زیرا صدقه خدمت مقابله سنده دکلدر بلکه مفت ورایکان فضل الهی وبذل شاهیدر انبیا واولیا
خلفا ووکلای خدادرلر حضرت حق بونلری کندی اسرارینه امین قیلمش وخزانۀ درونلرینه مستعد اولان واهلیت
حاصل قیلان مریدلر ایچون امانت معنویه وعطیۀ روحانیه قومشدر وکمال کرم ولطف وفضلندن نااهل اولنلره
وخدمتده وتحصیل استعداد ایلمکده تکاسل قیلنلره دخی معارف ونصایحدن مجرد بذل واعطا ایچون صدقه
ویرمشدر بچین برکسه بونلره بی تزویر خدمت قیلسه وامانته مستعد اولسه (ان الله یأمرکم ان تؤدوا الامانات الی اهلها
آیت کریمه سنك فحواسنجه اول امانتی اکا ایصال ایدرلر وبچین برکسه خدمتده قصور قیلسه وبی رغبت اولسه
اول امانتی اندن دریغ طوترلر ولکن مع عدم رغبته وقصور خدمته آندن صدقۀ سلطان حقیقی یی دریغ قیلمازلر وآنك
قصورنه وتزویرینه ناظر اولمزلر صدقۀ معارف اسراری اکا نثار ایدرلر آنی المزسه آنك قبولی ایچون سعی وکوشش ایتمه
کیدرلر تاکم بو معنایه اشارت ایدوب یوررلر (م ی) اسب خودرا ای رسول آسمان) در ملولان منکر واندر جهان
ای آسمان حقیقتك رسولی میدان ایثار وهدایتدن کندی اسب همتکی ملول اولنلره نظر قیله صحرات وتوقف ایتمیوب
ایلرو اول (مثنوی) فرخ ان ترکیکه استیزه نهد * اسبش اندر خندق آتش جهد) سعادت شول برترکه که بو خصوصده
استیزه قو یه یعنی دعوت وارشاد ایلمکده عناد واجتهاد قیله آنك اسب همت وعزیمتی آتش خندقی ایچره صحرایه که
ناسك دعوتی وآنلرك قبول نصیحتدن ملالت ونفرتی مرشد اولنلره بر آتشله پر اولمش خندق کبیدر پس میدان
طریقتك فارس کرد انکیزی کرکدرکه اوکنه هرنه کاورسه بلا توقف ایلرو کیده وخلقك اکه نفرت واستکبارنه باقمیوب
تمکن اولدیغی مرتبه آنلری راه حقه دعوت ایده (مثنوی) کرم کرداند فرس را آنچنان * که کند آهنك اوج آسمان)
فرس همت وعزیمتی میدان دعوتده انجلین کرمتر ایلیه که آسمان معنوینك اوجنه واعلاسنه عروجه قصد ایلیه
م ی) چشم را از غیر وغیرت دوخته * همچو آتش خشك وتر را سوخته) کوزی غیری دن وناسك غیرتدن دکش اوله
آتش کبی رطب ویابسی یاقمش اوله (مثنوی) کر پشیمانی بر وعیبی کند * آتش اول در پشیمانی زند) اکر پشیمانلق
اکه برعیب ایلیه آتشی اول پشیمانلغه اورر یعنی اکر اکا پشیمانلق کله وعیب وطعن ایلیه آتش عشقی وشوقی اول
پشیمانلغه اوره (مثنوی) خود پشیمانی نروید از عدم * چون ببیند کرمیء صاحب قدم) خود عدمدن پشیمانلق بتمز
وظهور ایتمز چونکم صاحب قدمك کرمیتی کوره زیرا بوت قدم کرمیت دل صاحب همم پشیمان اولمنك وتوقف
وتردد قیلمنك ضدی وعدوسیدر چونکم بردلده همت وکرمیت اوله (وقل جاء الحق وزهق الباطل) آیت کریمه سنك
فحواسنجه باطل اولان پشیمانلق بتمز وعالم عدمدن اکا ضعف وفتور ظهور ایتمز زیرا جمع ضدین ممکن دکلدر تاکم
بو مناسبتله هر حیوان عدوسنی بیلسنك وآندن حذر قیلسنك وعدو انبیا واولیا اولنلری خفاش ظلمت پرسته تشبیه
ایدوب خسران وخذلانده قالمسنك بیانه شروع ایدوب یوررلر (شناختن هر حیوان بوی عدو خویش را وحذر
کردن وبطالت وخسارت ان کس که عدو کسی بود که ازو حذر ممکن نیست وفرار ممکن نیست (م ی) اسب داند بانك
وبوی شیر را * کرچه حیوانست الا نادرا) اسب شیرك صداسنی ورایحه سنی بیلور وآندن اکاه اولوب حذر قیلور اکرچه
اسب حیواندر الا بیلمك نادر وواقع اولور (مثنوی) بل عدو خویش را هر جانور * خود بداند از نشان واز اثر) بلکه
هر برجانور کندی عدوسنی خود نشان واثردن بیلور وبعض علائم واسطه سیله آنك کندویه دشمن ایدیکن ادراك
واحساس قیلور (مثنوی) روز خفاشك نیارد بر پرید * شب برون آمد چو دزدان وچرید) روز روشنده خفاشك
اوچمغه قادر اولمز کیجه طشره کلدی وخرسزلر کبی اوتلدی یعنی بصر بصیرتنده ضعف اولان خفاش سیرت روز
روشن کبی ظاهر اولان اصحاب ارشاد وهدایتك حضورنده اوچمغه وآنلر واسطه سیله یوب ایچمکه قادر اوله مز بلکه

آنلرك غيبتنده وظلمات نفسانيه نك ظهور وغلبه سنده طشره چيقوب وپروازقيلوب غداى نفسانيه سنى اوتلر
پس ظلمتدن حظ الوب نورانى يه عداوت ايلر (مثنوى) از همه محروم تر خفاش بود * كو عدوى آفتاب فاش بود)
جميع حيواناتدن محروم تر خفاش اولدى زيرا اول فاش وظاهر اولان آفتابك بالطبع عدوسى اولدى كذلك اولئك
كالانعام بل هم اضل) قولنك مفهومنه مظهر اولان خفاش سيرتلر جميع بهائمدن محروم تر واضل اولديلر كه آنلر
آفتاب هدايت اولان اصحاب حقيقتى عدو اتخاذ ايدهلر وآنلرك بغض وعداوتنى چكيدهلر (مثنوى)
نى تواند در مصافش زخم خورد * نى بنفرين تاندش مهجور كرد) نه اول خفاش سيرت قادردركه اول آفتاب هدايتك
مصافنده زخم يه ويه ظهوره كلوب بالمواجهه بن سنك دشمنكم ديه ونه ذم ونفرينله آنى مهجور ايلمكه قادر اولور
مثنوى) آفتابيكه بكرداند قفاش * از براى غصه وقهر خفاش) شول بر آفتاب كه اول قفاسنى دونديره نورنى
كزليوب ضيا وشعشعه سن انديره خفاشلرك غصه سندن وقهرندن اوترى يعنى خفاشك غمناك اولديغندن وآنك
نورى آنى قهر قيلديغندن اوترى اول ظهوره تمكن رجوع ايدوب ضياسنى وقفاسنى آنك جانبنه دوندرسه براى
مصلحت خفاش (مثنوى) غايت لطف وكمال او بود * كرنه خفاشش بكجا مانع شود) اول آفتاب فلك هدايتك غايت
لطف وكمالى اولور بو خصوصه خفاش اكا قنده مانع اولوركه تا اول خفاشدن اجتناب قيله وآنك ذم ولومنك خوفندن
مختفى اوله پس خفاش سيرت و بوم طبيعت اولان اهل ظلمت وغفلته خطاب بيوروب ديرلر (مثنوى) دشمنى كيرى
بجد خويش كير * تا بود ممكن كه كردانى اسير) اى منكر وبدبخت واى خفاش سيرت اكر دشمن طوترسك كندى حديكه
لايق اولانى طوت تا ممكن اوله كه آنى اسير ايليه سن (مثنوى) قطره با قلزم چه استيزه كند * ابلهست او ريش خود
برمى كند) قطره قلزمله نيجه استيزه ايلرايلهدر اوسكر ايدرسه كندى ريشنى قوپارر يعنى عاقبة الامر بو عداوت وعنادك
شأمتنى بيلوب و پشيمان اولوب صاچين وصقالن يولر (مثنوى) حيلت او ازسبالش نكذرد * چنبر حجره قمر را بردرد)
اول قطره كبى من حيث المعنى صغير وخفاش كبى ذليل وحقير اولان جاهل وغافلك حيله وخدعه سى آنك سبالندن اوته
بچمز قمرك حجره سى چنبره سنى نيجه يرتر يعنى حضرت شمس حقيقتدن نور استفاده ايلين بدر كمالك وانسان فاضلك
مرتبه سنه نيجه يترو كانوجهله ضرر ايدر ديمك اولور (مثنوى) با عدو آفتاب اين بد عتاب * اى عدو آفتاب آفتاب)
بو آخرده اولان آفتابدن مراد حضرت آفتاب حقيقتدر و آنك آفتابندن مراد هر بر نبى بعده سلطان انبيا آندن صكره
هر عصرده اولان ولى كامل آنك وارثى وخليفه سيدر پس بو آفتاب فلك نبوت اولان نبى يه ويا خود بو ماهتاب فلك آفتاب
ولايت اولان ولى يه عداوت همان اللهه عداوتدر كما قال فى الحديث القدسى من عادالى وليا فقد بارزنى بالمحاربة پس
آفتاب فلك هدايت اولان انبيا عليهم السلام واوليای كرامك عدوسنه عتاب وخطاب اى عدو آفتاب ديمك اولور
يعنى اى حضرت آفتاب حقيقتك پرتوزنده آفتابى كبى اولان انبياسنك دشمنى ديمكله اكا عتاب وخطاب
اولور پس آفتاب حقيقتك عظمت شاننى و آنك اعداسنك خذلان وخسرانى توصيفه شروع ايدوب بيوررلر
مثنوى) اى عدو آفتابى كز فرش * مى بلرزد آفتاب واخترش) اى بر آفتابك عدوسى سنكه آنك فرندن يعنى عظمت
وقدرتندن آفتاب وآنك اخترى يعنى نجوم آنك خوفندن مضطرب ولرزان اولورلر (مثنوى) تو عدو او نه خصم خودى
چه غم آتش را كه تو هيزم شدى) اى عدو بن سن فى الحقيقه اول رب العالمينك دشمنى دكلسن بلكه كنديكه
خصمسن كما قال الله تعالى (يظنون بالله ظن السوء عليهم دائرة السوء وغضب الله عليهم ولعنهم) الى آخره آتش غضب
الهى ايچون نه غم وغصه واردر كه سن هيزم اولهسن وكنديكى احراق قيلهسن (مثنوى) اى عجب از سوزشت او كم شود *
يا ز دردسوزشت پرغم شود) اى عجب اول آتش غضب الهى سنى ياقمقلقدن كم وناقص اولورمى اولمز ياخود سنك
دردسوزشكدن او پرغم او يعنى اولمز مى رحمتش نى رحمت آدم بود) كه مزاج رحم آدم غم بود) اول پادشاهك رحمتى
آدمك رحمتى كبى دكلدر زيرا آدمك رحمتى رقت وانعطافدر كه لغتده رحمت بودر ولهذا ارحمه رحم ديديلر درونده اولانى
انعطافدن اوترى پس حضرت حقه اطلاقى عند العلما باعتبار الغايات صحيح اولور كه اول افعالدر مبادى اعتباريله
صحيح اولمز كه اول انفعالاتدر يعنى مبادى كه رقت قلب وانعطافدر بو ذات منفعله اولان آدمك صفتيدر پس رحمتك
بدايتى رقت ونهايتى احسان وتفضلدر وحق تعالى يه غايتى اعتبار يله اطلاقى جائز اولور بو مقدمه معلومك اولديسه
حق تعالينك صفت رحيميه سى آدمك رحمتى كبى اولمديغى معلومك اولور زيرا آدمك رحمتنك مزاجى غم اولور يعنى چون
آدم بر كمسنه يه مرحمت قيلسه ورقيق القلب اولسه اكالابد غم قاربشور و روحزندن خالى اولمز (مثنوى) رحمت مخلوق باشد
غصه ناك * رحمت حق از غم وغصه است پاك) رحمت مخلوق غصه لو اولور امارحمت حق تعالى غم وغصه دن منزه
وپاكدر (مثنوى) رحمت بى چون چنين دان اى پدر * نايد اندر وهم ازوى جز اثر) حضرت حقك رحمتى صفتنى بويله

بيل

بيل اى پدر وهمه ووهم مرتبه سنده اولان عقل جزوى يه كلزو آندن اثردن غيرى بيلمز زيرا مخلوقك وجودنده اولان
رحمت وفضل واحسان ونعمت حق تعالينك رحمتنك اثريدر وهمه منسوب اولان عقل جزوى انجق اثرى بيلور واثردن
مؤثره استدلال قيلورواكا رحيم ورحمان ديمكى بو اعتبارله جائز كورور ولكن ماهيات صفاتندر بيله ميوب آثار واستدلال
مرتبه سنده قالور اكر سؤال اولنورسه بويله ديوكه جميع انبيا واوليا ماهيات صفات خدايى بيلمكده وحقيقته عارف اولمقده
بوذكر اولنان علما كبى ميدر يوخسه بينلرنده فرق وارميدر الجواب محقق اولان انبيا واوليا اگرچه صفات خدايى
لسانه كتوروب تعبير وتقرير ايلسه لر بلافرق علما ايله متساويلردر كه آنلرك ديديكى همان بونلرك ديديكى كبيدر ولكن
من حيث المعنى ذوق ومعرفتده بويله دكلدر زيرا ماهيات صفات الهيه يى بيلمك ذوقى ووجدانيدر استدلالى وبرهانى
دكلدر پس ذوق ووجدانله بيلن كمسه ايله استدلال وبرهانله بيلان كمسه نك ما بيننده فرق عظيم واردر نه كم بو ايكى فرقك
ميانى فرقى ايچون ضروب امثال بسط ايدوب بو بيانى تقرير بيوررلر (فرق ميان دانستن چيزى بمثال وتقليد ودانستن
ماهيت آن چيز) بو سرح شريف وبو بيان لطيف برشيئى تقليد ومثال واستدلال ايله بيلمكك ميانى فرق واول شيئك
ماهيتنى بيلمكك ميانى فرق ايلمك بيانندهدر (مثنوى) ظاهرست آثار وميوه رحمتش * ليك كى داند جز او ماهيتش)
اول اللهك رحمتنك ميوه سى واثرى ظاهر وهويدادر مثلا صفت رحمت الهيه بر شجر كبى وخلقك وجودنده ظاهر
اولان راحت ولطف ونعمت اول شجرده رحمتك اثرى وميوه سى كبيدر كه بو فى عالم وعاقل اولان بيلور ولكن چون اول
حضرتدن غيريسى آنك عمليله عالم اولمين و آنك نوريله نظر قيلمين كمسه لر اول آثارك ماهيتنى بيلمز وبو تفضل واحسانك
حقيقتنى ندرك اكاه اولمز پس مستثنا آنك عمليله عالم اولمين وحرم حقايقه يول بولمين كمسه اولور (مثنوى)
هيچ ماهيات اوصاف كمال * كس نداند جز باثار ومثال) محضا كمال اولان اوصافك وياخود ذاتك اوصافنك
ماهياتنى هيچ كمسه بيلمز الا آثار ومثال ايله بيلوروا استشنادنى علم حقله بيلن وكنديدن فانى وحقله باقى اولان وغيريت
مرتبه سندن نجات بولان رجالدن واصحاب كمالدن غيرى اخراج ايلر والا انبيا واوليا سندن برخاص بنده سنه ماهيات
صفاتنى بيلدرمكه اخراج قيلمز ومانع اولمز نه كم بو بيتى على سبيل التمثيل ايراد ايدوب بيوررلر (مثنوى) طفل ماهيت
نداند طمث را * جز كه كويى هست چون حلوا ترا) مثلا طفل نابالغ جماعك ماهيتنى بيلمزكه بو برامر وجدانيدر
وبو مرتبه يه اول مستعد دكلدر مكر اكا ديه سن سكا اول جماع مثلا حلوا كبيدر كه اول حلوا لذتنى بيلور وآنك حلاوتى
نه كونه در اكاه اولور (مثنوى) كى بود ماهيت ذوق جماع * مثل ماهيات حلواى مطاع) جماع ذوقنك ماهيتى
چون مشابه ومماثل اولور ماهيات حلوايه اى مطاع اولان كمسه يعنى بو اكا مثل اولمز بلكه بر ذوق اولمين ذوق اولنان
شيئه مجرد تفهيم ايچون تمثيل اولور مطاع مقلد ومتبوع معناسنه در (مثنوى) ليك نسبت كرد از روى خوشى *
با تو ان عاقل چو تو كودك وشى) وليكن خوشلق ولذيذلك جهتندن نسبت وتمثيل ايلدى سكا اول عاقل وبالغ سنك
كبى كودك وشله ياخود سن چونكم طفل كبى سن (مثنوى) تا بداند كودك آنرا از مثال * كر نداند ماهيت يا عين حال)
تاكم كودك بيله اول جماعك لذتنى مثالدن اكر ماهيات جماعى بيلمز سه ده حقيقت حالله بانقطه واحده ايله
اولديغى اوزره شرح اولنديكى بعض نسخه ده نقطتين ايله واقع اولمشدر بو تقدير اوزره معنى ياخود عين حالى
بيلمز ديمك اولور (مثنوى) پس اكر كويى بدانم دور نيست * ور بكويى كه ندانم زور نيست) فاذا كان كذلك
اى طفل وش اكر سن ديه سنكه بن جماعى بيلورم دور دكلدر روا كر ديه سنكه بيلمزم زور دكلدر يعنى كذب دكلدر زيرا تمثيل
وتشبيه اعتباريله بيلمش وماهيت جهتندن غافل وجاهل اولمش اولورسن وكذلك بر نبينك وياخود بر عاقل وبالغ ولينك
صفت الهيه يى سكا برسبيل تمثيل تفهيم وتعليم ايلديكى اعتباريله بيلورم ديسك بعيد دكلدر وماهياته واقف وعارف
اولمديغك جهتدن بيلمزم ديسك نه كذب دكلدر (مثنوى) كر كسى كويد كه دانى نوح را) ان رسول حق ونور روح را
مثلا اكر بر كمسنه سكا ديسه كه بيلورميسن حضرت نوح پيغمبرى اول حقك رسولى و روحك نورنى (مى) كر بكويى
چون ندانم كان قمر * هست از خورشيد ومه مشهورتر) اكر سن اكا جواب ويروب ديسك نيچون بيلمزم كه اول قمر فلك
رسالت خورشيد وماهدن مشهورتر اولدى (مثنوى) كودكان خرد در كتابها * وان امامان جمله در محرابها) خرده
اوغلانجقلر مكتبلرده واول جمله امامل محرابلرده اوقورلر (مثنوى) نام او خوانند در قرآن صريح * قصه اش كويند
از ماضى فصيح) اول نوح عليه السلامك نام شريفنى قرآن عظيمده صريح اوقورلر آنك قصه سنى ماضيدن فصيح
ومبين سويلرلر (مى) راست كو دانيش تو از روى وصف) كرچه ماهيت نشد از نوح كشف) راست سويلجى بيلورسن
آنى يعنى اطفال خردى مكتبده وامامل محاربده وصف جهتندن جائزدر كه دانيش ضميرى قرآنه عائد اوله يعنى اول
قرآنى راست كو بيلورسن آنى وصف ايلديكى جهتندن وجائزدر كه حضرت نوح عليه السلامه عائد اوله يعنى اول

نوحه راست كو بيلورسن سن وصف بوزندن يعنى وصف اولديغى جهتدن وهو الاولى اكرچه ماهيت نوحدن
كشف اولمدى وآنك حقيقتى سكا عيان كلمديسه ده (مثنوى) ور بكوبى من چه دانم نوح را * همچو اوبى داند اورا
اى فتا * واكر ديرسنكه بن نه بيلورم حضرت نوحى آنك كبى اولو بيلور آنى بنه اى فتى كما قيل لا يعرف ذو الفضل
الا ذو الفضل (مثنوى) مور لنكم من چه دانم فيل را * پشه كى داند اسرافيل را) فى المثل علم ومعرفتده بن بر مور لنكم
فيل كبى اولان عظيم وجليل عالى قدرى نه بيلورم بر پشه قچن بيلور حضرت اسرافيلى كه بينهما ماده اصلا مناسبت يوقدر
مثنوى) اين سخن هم راستست از روى ان * كه بماهيت ندانيش اى فلان) بو سوز هم راستدر اول جهتدنكه ماهيتله
آنى بيلمزسن اى فلان (مثنوى) عجز از ادراك ماهيت عمو * حالت عامه بود مطلق مكو) اى عمى ماهيات اشيانك
ادراكندن عجز حالت عامهٔ ناس اولور مطلق ديمه يعنى ماهيات غير مجعوله كه مراد آندن اعيان ثابته وحقايق ممكناتدر
آنى ادراك ومشاهده ايلمكدن عاجز اولمق اى عمى حالت عامه در بونى مطلقا جميع افراد انسانيه به شامل ديمه زيرا
انبيا واوليادن اكمل اولانلر واخص وخواص مرتبه سنده اير نلر اعيان ثابته نك اسرارنه عالم اولورلر وبلا عجز عن الادراك
اول ماهياتى مشاهده قيلورلر وليكن تكلم ايلمكدن وآنى سويلمكدن صموت كلعوت خموش اولورلر پس اولياى خدا
ايكى قسمه منقسم اولورلر بر قسمى شول كاملاردر كه آنلرك سعادت مشربلرينه حيرت غلبه ايلديكى واسطه ايله ادراك
ماهياتدن عاجز اولوب العجز عن درك الادراك ادراك ديديلر بر قسمى دخى شول اكمل واعلم اولانلردر كه آنلرك مشرب
سعادتنه كشف وشهود غلبه ايليوب ماهيات اشيايى بيلديلر واسرار خواص لوازمنه عالم اولديلر ولكن سكوت قيلديلر
نته كم شيخ اكبر حضرتلرى بو ايكى طائفه يه اشارت ايدوب فصوص الحكمده بيان بيورورلر فمنا من جهل فى علمه فقال
العجز عن الادراك ادراك ومنا من علم ولم يقل مثل هذا القول وهو على القول الاول اعطاه العلم السكوت كما اعطاه العلم العجز
وعلى هذا العلم بالله العجز عن درك الادراك ادراك دين طائفهٔ عالى اكرچه ماهياته عالم اولان اكمليندن من وجه دوندر
ولكن حالت عامه ده بونلره داخل دكللردر زيرا عامه آنك ادراك ماهياتنده عجزى عدم معرفتلرندندر وبونلرك كمال علم
ومعرفتلرندندر كه نهايت علم مخلوق عجز وحيرتدر (مثنوى) زانكه ماهيات سر سر ان * پيش چشم كاملان باشد عيان
زانكه علتدر مطلق مكو قولنه يعنى ادراك ماهياتدن عجزى حالت عامه دردى مطلق ديمه اول جهتدنكه ماهيات
اشيا وآنك سرينك سرى كاملارك چشم جانلرنك اوكنده عيان اولور ماهياتدن مراد اعيان ثابته دركه صور علميهٔ
الهيه دركما بيناه مجملا فى اوائل بيت از نيستان تا مرا ببريده اند ومفصلا فى ديباجة شرحنا للقصيدة التائية الفارضية
فليطلب فيها واول ماهياتك سرندن مراد اسماء الهيه دركه اعيان ثابته ظهورات اسماء الهيه درچونكم اعيانك سرى
اسماء اولديغى بيلدكسه آسمانك سرى ذات الهيه درتعالى وتقدس كه اسما وصفاتيله ظهوره كلمشدر واعيان اسمايه
صوركبى اولمش واشيا اعيان ثابته نك ظلالى وآثارى در پس سر سر ماهياته عالم اولان طائفه اوليادن ايكى نوع اوزره در
بر نوعى آثاردن مؤثره استدلال ايدرلر مثلا بر شيء كورديلر واول شيئدن مؤثره اولان عين ثابته سنه استدلال ايدرلر
وعين ثابته نك سرى اولان اسماء الهيه واسمانك سرى اولان ذات ربانيه يى اول شيئك تعيني مرآتنده آثار واسطه سيله
كوروب حقيقتك اسرارنه عارف وواقف اولورلر بونلر ما رأيت شيئا الا ورأيت الله فيه اوبعده ديلردر وبر نوعى دخى
بعد المحو والفنا حضرت حقله باقى اولوب اوصاف الهيه ايله موصوف اولدقدنصكره وذات الهيه آندن اسما وصفاتيله
تجلى قيلدقدنصكره بونلر آثار مؤثرى بيلورلر بونلر عرفت الاشياء بالله ديلر ودخى ما رأيت شيئا الا ورأيت الله قبله كلامنى
سويلينلردر پس بيت شريفده بيوردقلرى كاملاردن مراد بو طائفهٔ عليه دربونلرك چشم باطنلرى اوكنده ماهيات
اشيا واول ماهياتك سرى واسمانك سرى اولان ذات خدا عيان اولدى وبونلرك ديدهٔ حق بينى ماهياتى وآنك سرنك
سرنى مشاهده قيلدى (مثنوى) در وجود از سر حق وذات او * دورتر از فهم واستبصار كو) وجود عالمنده حضرت
حقك سرندن وآنك ذات پاكى فهمدن دورتر وابصار ايله ابصار اولنمقدن وبصيرتله ادراك قيلنمقدن مهجورتر
بر معنى قنى يعنى فهم واستبصارده بوندن دورتر بر نسنه يوقدر (مثنوى) چونكه ان مخفى نماند از محرمان *
ذات ووصفى چيست كان ماند نهان) چونكم اول سر حق وذات مطلق مخفى قالمدى محرملردن ذات وبر وصف يعنى
بر شيئك ماهيتى وصفتى ندركه اول محرملردن نهان اوله محرملرك ديدهٔ حقيقت بيننه عيان ولكن نامحرم اولانلرك وعقل
جزوى صاحبلرينك عقل وفهمنه نسبت زياده نهان اندر (مثنوى) عقل بحثى كويد اين دورست وكو * بى ز تاويلى
محالى كم شنو) عقل جزوى صاحبلرى اولياى خدا ماهيات اشيا واسرار صفات وذات خدا اكمل اولان عرفايه معلومه
ومشهوره در ديدكلرى بر بحث سويلرلر والمرء عدو لما جهل فحواسنجه اكا انكار ايلرلر بو عقلدن دور ومعنا بر عميق
صوردر بل تاويل محالدن اولنى اشتمه وآنى قبول ايتمه ديرلر (وعنده مفاتيح الغيب لا يعلمها الا هو) وبونلر امثالى

آيتلرله استشهاد ايدرلر ولكن بو كلام مشايخ محققيندن صادر اولديغيچون منصف اولانلرتأويله راضى اولورلر ولكن
صحت ثبوتنى محال ونا ممكن كورورلر (مثنوى) قطب كويد مر ترا اى سست حال * آنچه فوق حال تست آيد محال)
قال القاشانى القطب هو الواحد الذى هو موضع نظر الله من العالم فى كل زمان وهو على قلب اسرافيل پس معدن اسرار
اليقين وموضع نظر رب العالمين اولان قطب بالسان حالله ويا قالله بشريتده مستتر ادن غير شهرة ويا خود لسان حالله
معنا ويا خود كلماتى كتابه تحرير ايتمكله مثل هذا اى بلا تاويل محالى اشتمدين عقل جزوى صاحبى سكا سويلر وبوكونه
خطاب وعتاب ايلر كه اى سست حال واى ناشسته بال اول علمكه سنك حالكك فوقنده ومرتبه كك وراسنده در
سكا محال كلور نفس الامرده بو بر علمدركه عقول سليمه نك بيله غايات مداركندن بيله دقيقدر فكيف عقول سقيمه نك
غايات وادراكندن عالى سر مستتر اولميه كما قال ابن الفارض (بيت) فثم وراء العقل علم يدق عن) مدارك غايات العقول
السليمة) قال الله تعالى فى سورة يوسف (نرفع درجات من نشاء) اى بالعلم (وفوق كل ذى علم عليم) اى ارفع درجة منه
پس هر كس كندى علمنك ما فوقنده اولانى بيلمز ولكن عقول سليمه صاحبلرى مجرد كندى بيلديكى ايچون غيرك
بيلمسنى وعلم غيبه عالم اولمسنى انكار قيلمز زيرا بيلورلركه حق تعالى بر قولنه محال ايلديكنى قادردركه بر قولنه آسان
وحال ايليه (م ى) واقعاتى كه كنونت بر كشود * نى كه اول هم محالت مى نمود) اى ماهياته عارف اولمق ممكن دكلدر
واسرار ذات وصفاته عالم وواقف اولمق محالدردين عاقل ونيچه علوم وفهومه واصل شول واقعات وبعض حالات
وكمالاتكه الان سكا اچلدى وفتاح مطلق آنى فتح قيلدى وسنك عقل وروحك اكمالك اولدى اول سكا هم محال
كورنمدى بدايت حال خود اول افعال وحالات سكا محالات قبيلندن ايدى پس بعد الوصول اليها ايلدكه محال اولان
حال اولور ايمش پس الان ممكن اولميوب محال اولان علوم واحوالى دخى بوكه كوره قياس ايله كه حق تعالى حضرتنك
ارادت وقدرتنه نسبت هيچ بر شيء محال دكلدر اكر برنده سنه جميع علوم اولين وآخرينى بيلدرمك مراد ايلسه اكا هيچ
بر مانع يوقدر (ان الله على كل شيء قدير) در مخلوقه عسير اولان اكا يسيردر (مثنوى) چون رهانيدت ز ده زندان كرم *
تيه را بر خود مكن حبس ستم) چونكم كرم الهى ولطف يزدانى سنى اون زنداندن خلاص ايليه يعنى حواس خمسهٔ
ظاهره وحواس خمسهٔ باطنه سجونندن نجاتى ميسر قيلوب روحك ينه عالم ارواح عقوله واصل اوله عقل تيهنى كنديكه
حبس ستم ايلمه يعنى عقل صحراسنى ذاتكه ستمه مضاف اولان حبس ومنع ايلمه كه سنك ذاتكى سير حقايق ماهياتدن
وشهر ذات وصفاته وصولدن كيروطو تروتيه صحراسنه مبتلا اولان بنى اسرائيل كبى نيچه يللرسنى مدينهٔ حقايقه
وحدايق اسرارد قايقه دخولدن محروم ايدرپس كوكدركه بعد الخلاص من قيود الحواس تيه عقلده قالميه سن وكنديكه
آنى حبس وستم قيلميه سن تاكم حقايق وماهيات سيرندن محروم اولميه سن ديمك اولور (جمع وتوفيق ميان نفى واثبات
در يك چيز از روى نسبت واختلاف همت) بو شرح شريف وبو بيان لطيف نسبت واختلاف نسبتدن بر شيئك نفى
واثباتنى جمع وتوفيق ايلمك بيانندهدر يعنى لولا الاعتبارات بطل الاحكام مفهومنجه وجوه اعتباراتله بر شيئده نفى واثبات
ايله حكمده تناقص اولميوب صحيح اولديغى بياندر وبو بيانه بو مناسبتله شروع بيورديلر كه مقدمهٔ كلام بر شيئى من وجه
بيلمك ومن وجه بيلمامك صددنده ايدى مثلا حضرت نوحى بيلمك وبيلمامك كبى وكذلك ماهيات اشيايى من وجه
بيلمك ومن وجه بيلمامك كبى پس خاتمهٔ بيانده تيه را بر خود مكن حبس ستم بيورديلر تيه بيابانه ديرلر اكرچه بيابان وصحرا
من وجه اطلاق وازاده لك افاده قيلور وليكن من وجه حبس وقيد اولور مثلا اول صحرانك سيرنه مقيد اولسك آنك
وراسنده اولان بر حديقهٔ عليانك سيرنده سكادام اولور پس معلوم اولديكه محل اطلاق اولان صحرا محل حبس وقيد
دخى اولور ايمش وبر شيئك وجودنده ايكى ضد اجتماع قيلور ايمش پس شيء واحدك وجودنده ضدينك جمع اولمسنك بيانه
شروع ايدوب بيوررلر (م ى) نفى ان يك چيز اثباتش رواست * چون جهت شد مختلف نسبت دوتاست) اول بر شيئك
نفيى وآنك اوحالده اثباتى ممكن وروادر چونكم شيء واحدك جهتى مختلف اولدى نسبت ايكى قاتدر يعنى بر شيئك كه
جهتى اختلاف اوزره اولمق ممكن اوله اول شيء بر جهتدن عالم وبر جهتدن جاهل ومن وجه حق ومن وجه باطل
ونسبتله منفى ونسبتله مثبت اولمق قابلدر پس بو معنايى آيت كريمه ايله اثبات ايدوب بيوررلر (م ى) ما رميت اذ رميت
از نسبتست * نفى اثباتست هر دو مثبتست) بو آيت كريمه نك معناسى جلد اولده وزير حكايه سنده مرور ايلدى آنده
طلب اولنه معناى بيت حضرت حق تعالى حضرت مصطفى عليه السلامه خطاب ايدوب بيورر ما رميت يا محمد
خاكى سن اتمدك بونفيدر اذ رميت شول وقتده كه اتدك بو اثباتدر نسبت جهتندندر بو ايكيسى زيرا نفى واثباتدر
وهر ايكيسى كه شيء واحدك وجودنده مثبتدر يعنى نفى رمى وثبوت رمى حضرت پيغمبر عليه السلامك وجودنده
واقع وثابتدر بحسب الظاهر رامى اول حضرتدر وبحسب الحقيقه اول دكلدر الله تعالى در نته كم توضيح وتفسير

یوروب دیرلر (مثنوی) ان تو افکندی چو بر دست تو بود * تو نه افکندی که قوت حق نمود) یا محمد اول خاکی بحسب
الظاهر سن اتدك چونکم اول سنك الكده ایدی بو اذ رمیت نك معناسیدر آنی سن القا ایلدك که سکا قوتی حق تعالی
کوستردی بو مصرع ما رمیت نك تفسیریدر (مثنوی) زور آدم زاده را حدی بود * مشت خاك اشکست لشکر کی شود
زیرا آدم زاده نك زورنك بر حدی اولور که عقلایه اول معلومدر بر اوچ خاك قچن بر لشکری صروب منهزم قیلورا کر قوت
الهی اولمسه (مثنوی) مشت مشت تست وافکندن زماست * زین دو نسبت نفی واثباتش رواست) یا محمد مشت سنك
مشتکدر ظاهرا ورمی ایلمك بزدندر باطنا بو ایکی نسبتدن رمیك نفی واثباتی روادر یعنی هم اتدك وهم اتمدك دیمك لایق
وسزا اولور (مثنوی) یعرفون الانبیا اضدادهم * مثل ما لا یشتبه اولادهم) پس بر شیده ایکی ضدك جمعی محقق
اولدیغی بیلدکسه کفارك وجودنده دخی هم بیلمك وهم بیلممك جمع اولدی زیرا انبیایی بیلورلردی بونلرك اضدادی
یعنی کفار الانبیاء مفعولیدر یعرفون نك اضدادهم فاعلیدر مثل ماشول شیٔ کبی که لا یشتبه یکزمیه اولادهم
بو کفارك اولادنه نته کم اولادنه مشتبه اولمسنی نیجه بیلورلرسه انبیایی دخی اولیله تحقیق بیلورلردی نته کم حق تعالی سورهٔ
انعامده وسورهٔ بقره ده بیوررلر (الذین آتیناهم الکتاب یعرفونه ای محمدا بنعته وصفته کما یعرفون ابناءهم کذا بین
فی التوریة والانجیل پس بو آیتك معناسنی نظمه کتوروب بیوررلر (مثنوی) همچو فرزندان خود دانندشان *
منکران با صد دلیل وصد نشان) کندی فرزندلری کبی بیلورلر آنلری منکران یعنی یهود ونصاری یوز دلیل ویوز نشان ایله
(مثنوی) لیك از رشك وحسد پنهان کنند * خویشتن را بر ندانم میزنند) لکن رشك وحسددن پنهان
ایدرلر کندیلری بیلمزم دیمکه اوررلر (مثنوی) پس چو یعرف کفت چون جای دکر * کفت لا یعرفهم غیری قدر
پس حق تعالی حضرتلری چونکم یعرف دیدی یعنی بیلوردیدی آیت کریمه ده یعنی بزم کتاب اعطا ایلدیکمز طائفه
آنی بیلوردیدی چون جای دیکرده وقول آخرده لا یعرفهم غیری دیدی کما قال الله تعالی فی حدیثه القدسی اولیائی
تحت قبابی لا یعرفهم غیری قدر قافیه ایچون کلمشدر بمعنی دع یعنی سن بونلرك بیلمسنی ترك ایله دیمکدر انبیانك ایکی
جانبی واردر بری نبوت ورسالت طرفی وبری دخی ولایتلری طرفیدر که فنالری وحضرت حقله بقالری جانبیدر
بو ولایتلری جهتندن لا یعرفهم غیری قولنك تحت حکمنده داخللردر که محله مناسب اولان بودر پس حضرت
حق تعالی کلام مجیدنده اکرچه یعرفونه دیدی وبر آخر کلامنده لا یعرفهم غیری دیدی پس بیلمك وبیلممك وبلمك
وبیلممك برشیده جمع اولدی اکرچه حضرت رسول علیه السلامك وجود بشریتنده اولسون واکر غیر انبیا واولیانك
وجود بشریتلرنده اولسون زیرا کفار واهل انکار حضرت پیغمبر صلی الله علیه وسلمی بشریتی جهتندن بیلمش
وتورات وانجیلده مذکور اولان نعت وصفتی حیثیتندن عالم اولمشلردی واول حضرتك ولایتی وحضرت حق قتنده
اولان رتبت ومکانتنی وشرف وعزتنی آنلردن بریسی بیلمدیلر واول حضرتك ولی اولدیغی جهتندن ذاتنه اکاه اولمدیلر
بلکه امتندن اولنلر ومرتبهٔ ولایته ومقام وحدته واصل اوله میوب غربت عالمنده قالنلر یله اول حضرتی من وجه بیلدیلر
ومن وجه بیلمدیلر واول حضرت الان بویله مشهور وظاهر وکالشمس فی اوقات الهواجر روشن وباهر ایکن لا یعرفهم
غیری حدیث شریفنك تحتنده داخل وبونك حکمی اول حضرته دخی شاملدر (مثنوی) انهم تحت قبابی کامنون
جز که یزدانشان نداند ز آزمون) یعنی بو انبیا من حیث ولایتهم وکذلك الاولیا جمیعا ولو کانوا مشهورین بین الخلایق
بنم قبه لرم آلتنده کامنلر یعنی مخفی وباطنلردر کما قال اولیائی تحت قبابی لا یعرفهم غیری یعنی بنم اولیالرم واردر قبه لرم
آلتنده بو ولیلری بندن غیری کمسه بیلمز قبه لردن مراد اسماء وصفات الهیه در بعضلر دخی افلاکدر دیمشلردر معنی
مصرع ثانی بونلری حقدن غیری کمسه بیلمزلر امتحان جهتندن مجرد ظن وقیاس حیثیتندن مکر که دیدهٔ حقیقت بینله
ناظر اولنلر ونور حقله مشاهده قیلنلر که بونلرك دیدهٔ حق بینندن انبیا واولیا پوشیده ومخفی دکللردر (مثنوی) هم بنسبت
کیر این مفتوح را * که بدانی وندانی نوح را) بو آیت وحدیثدن مفتوح اولان معنایی هم نسبتله طوت همچنین که
نوح علیه السلام حضرتلرنی بیلورسن من وجه بیلمزسن کما مر هذا التمثیل مصرع ثانی مثل موقعنده واقع اولمشدر
مثلا ویاخود همچنین ویاخود انجلین که دیمك مقدر اولور وتوضیح معنی بودر که بو فتح ازلنان معنئ دقیق وسر عمیق
فهمنی هم نسبتله طوت انجلین که حضرت نوح علیه السلامی بیلورسن من وجه وآنی بیلمزسن من وجه کذلك
بونی دخی بیلورسن الحق من حیث النقل والعقل وبیلمزسن من حیث الحقیقة والماهیة زیرا بو مفتوح اولان معنانك
حقیقتی ذوق ووجدان ایله میسر اولور لا بالعقل والاذعان این مفتوح رادن مراد ما بعدنده اولان بیان اوله دخی وجهدن
خالی دکلدر (مسئلهٔ فنا وبقاء درویش (م ی) کفت قائل در جهان درویش نیست * ور بود درویش آن درویش نیست)
قائلدن مراد اسرار طریقته واقف وعلم حقیقته عارف اولان شیخ واصل ومرشد کاملدر طریقت وحقیقت اسرارندن

بی

بی خبر قائل دین حقیقت وطریقت اسرارندن غافلدر پس معنای بیت اولدر که عارف وکامل بر قائل دیدی
جهانده درویش یوقدر من حیث الحقیقة نته کم دیمشلردر الفقر لا یملك ولا یملك واکر بر درویش اوله وفقر حقیقی
مرتبه سن بوله اول درویش یوقدر من حیث الحقیقة ولو کان موجودا من حیث الظاهر نته کم تفسیر ایدوب بیوررلر
(مثنوی) هست از روی بقای ذات او * نیست کشته وصف او در وصف هو) یعنی ذات بشریه سنك بقاسی جهتندن
اول درویش وار اولدی آنك وجود موهومیسی ووصف ذاتیسی یوق اولدی هویت الهیه نك وصفنده پس اوصاف
الهیه واخلاق ربانیه ایله بالکلیه متخلق ومتحقق اولوب وجود مجازیدن نجات بولدی اذا تم الفقر فهو الله کلامنك
حقیقتنی مشاهده قیلدی والفقر سواد الوجه فی الدارین نه دیمکدر حقیقة بیلدی وفنای من لم یکن ده بقای من لم یزل
آنك فنا وبقاسنك تجلی ومرتبه سنك شانی اولدی وظاهرا همان آنجق اسم ورسمی قالدی پس آنك فنای باطنی
وبقای ظاهریسنه شمع وآفتابی تمثیل ایدوب بیوررلر (مثنوی) چون زبانهٔ شمع پیش آفتاب * نیست
باشد هست باشد در حساب) مثلا آنك وجودینك وجود حقیقته نسبتله فناسی آفتابك حضورنده شمعك زبانه سی
وعلوی کبیدر یوق اولدی حقیقة وار اولدی حسابده وظاهرده (مثنوی) هست باشد ذات او تا تو اکر *
بر نهی پنبه بسوزد زان شرر) وار اولدی اول شمعك ذاتی حتی اکر سن آنك اوزرینه پنبه قوسك اول شرردن یانر معلومك
اولور که آنك ذاتی بحسب الظاهر واردر (مثنوی) نیست باشد روشنی ندهد ترا * کرده باشد آفتاب اورا فنا) آنك صفتی
وخاصیتی یوق اولدی روشنلك ویرمز سکا زیرا آفتاب آنی فنا ایلمش اولدی وآفتابك نوری آنك نوری اوزره غلبه قیلدی
پس آنك صفتی آفتابك صفتنده محو وفانی اولدی (مثنوی) در دو صد من شهد یك اوقیه خل * چون در افکندی
ودروی کشت حل) مثال آخر ایکی یوز بطمان شهده بر اوقیه خل چونکم القا ایده سن آنك وجودنده خلك وجودی
حل ومضمحل اولور (مثنوی) نیست باشد طعم خل چون می چشی * هست اوقیه فزون چون بر کشی) خلك طعمی
یوق اولور چونکم سن آنی طاده سن وذایق اوله سن ولکن وقیه ده بر وقیه مقداری افزون اولدی چونکم بو جمله یی
چکه سن میزانه اوره سن کذلك صفات بشریه صفات الهیه ده بو کونه محو اولورو اکر قوت ذائقهٔ روحانیه ایله آنی
طاعم اولسك اول فانینك وجودنده اوصاف واذواق ربانیه طعمی کورا اما میزان عقل ایله وزنه چکسك بنه آنك وجود
بشریه سی برنده در ولکن لذتی وخاصیتی تبدیل اولمش اولور (م ی) پیش شیری اهوی بیهوش شد * هستیش با هست او
روپوش شد) مثال آخر بر شیرك اوکنده بر آهو بیهوش اولدی اول آهونك هستیسی یعنی وجودی اول شیرك
وجودنه روپوش وحجاب اولدی بو ذکر اولنان امثال مجرد تفهیم ایچوندر یوخسه طابق النعل بالنعل فانی فی الله
اولان فقرله حضرت ذات مطلقه نك مثالی دکلدر اکر بر کمسه طالب وعاشق اولمسه بویله قیاس ایلسه وبو کونه
اعتقاد قیلسه ترك ادب ایلمش اولور اما طریق عشقه سالك اولان وآنك طلبنده سیر قیلان ناقص المعرفة کمسه
بو کونه قیاس ایلسه ویاخود فی المثل بویله دردیسه بلسه ترك ادب ایتمش اولمز بلکه آنك وجودنه بو کونه قیاس
حضرت محبوب حقیقته عشق ومحبتنك هجوم وجوششندن کلور تا کم محبوبی بیلم ونقصان معرفتدن خلاص
اولوب آنك ذات وصفاتنه کمال معرفتله عارف اولم دیو بو کونه قیاس ایلر ولکن طالب وعاشقه نسبت بونی اولیله
بیلمك دکلدر نته کم بیوررلر (مثنوی) این قیاس ناقصان بر کار رب * جوشش عشقست نه از ترك ادب) بو بیتك ما قبلنه
مناسبتی سؤال مقدره جواب اولمق اوزره ممکن اولور که کان بر سر وحدته عالم اولان کمسه دیه که یا حضرت مولانا
فی الحقیقه کان الله ولم یکن معه شیٔ در و عند اهل الفنا الان کما کاندر پس بر کمسه حضرت وجود مطلق ایله فقر
محققك وصالنی شعله آفتابه وهزار من شهده بر اوقیه خله وشیرله آهویه قیاس ایلسه نوعا مغایرت واثنینیتدن خالی اولمز
پس بو کونه قیاس ایسه شان ربده عند اهل الکمال ترك ادبدر پس بونده جواب ندر جواب ویروب بیوررلر که معرفتده
ناقص اولنلرك کار ربده بو قیاسی عشق ومحبتك جوشش واقتضاسیدر ترك ادبدن دکلدر یعنی عاشقك عشق معشوقنی
من کل الوجوه بیلمك وآنك ذات وصفاتنه عارف اولمغه وآنك وصالی عاشقه نیجه ممکندر دیو فهم قیلمغه جوش وحرکت ایلر
پس اول قلیل المعرفه اولان عاشق معشوقنی بیلمك ایچون بو کونه ناقص قیاسلر ایتسه ترك ادب ایلدیکی جهتدن اولمز
بلکه عشق وشوقنك کمالیله اقتضاسندن حاصل اولور اکرچه بو کونه قیاس اهل کماله نسبت اولسه بی ادبلکدن اولور
(مثنوی) نبض عاشق بی ادب بر می جهد * خویش را در کفهٔ شه می نهد) عاشق اولنلرك نبضی ظاهرا بی ادب حرکت ایلر
قلق واضطرابندن کندوینی بو واسطه ایله شاه حقیقتك کفه سنه قور کفه فتح کاف وضم کاف ایله دخی جائزدر که فتحله میزانك
بر طرفیدر ضمله دامن معناسنه اولور ولکن بو راده کمال قربه وحضور شاهه قور دیمکدن استعاره اولور (م ی) بی ادب تر
نیست کس زو در جهان * با ادب تر نیست کس زو در نهان) عاشقدن بی ادبتر کمسه یوقدر جهانده عقلایه نسبت ظاهرا

امابا طنا آندن ادبتر کسه بوقدر نهانده (مثنوی) هم بنسبت دان وفاق ای منتخب * این دوضد باادب بابی ادب)
ای منتخب وای برکزیده اولان کسه هم نسبتله بیل بو ایکی ضدك ما بینتك وفاقنی یعنی موافق اولمسی بو ایکی اضداد ایله
وادبسزلکله اولمقدر بو ایسه بحسب الظاهر تناقضدر ولکن ظاهره نسبت بی ادب وباطنه نسبت مؤدب دیمله
تناقض لازم کلمزننه کم بیوررلر (مثنوی) بی ادب باشد چوظاهر بنکری * که بود دعوی عشقش همسری) بی ادب
اولور اول عاشق چونکم ظاهره باقه زیرا که دعوای عشق اکابرقرین وهمسر اولور پس دعوای عشق اثبات
وجود ایلمکی اشعار واثنینیتی تذکار قیلور بو ایسه عظیم کستاخلق وبی ادبلکدر (ع) تجاوزت عن حد العشق
فالحب کالقلا * دینلر عشقك دعوی واثنینیتی مستلزم اولدیغنه بناءدر ولکن بوجمله ظاهره وعقله نسبتله در (مثنوی
چون بباطن بنکری دعوی کجاست * او ودعوی پیش آن سلطان فناست) چونکم باطنه نظر ایلیه سن عاشقده
دعوی قنده در یعنی آنده دعوی یوقدر اول عاشق ودعوی اول سلطان حقیقتك سطوت تجلیسی حضورنده فنادر
مثنوی) مات زید زید اکر فاعل بود * لیك فاعل نیست کو عاطل بود) مات فعلدر البته برفاعل اقتضا ایدر زید مجازا
آنك فاعلیدر که مات فعلی ظاهرا انکله قائم اولدی لکن من حیث الحقیقه فاعل الله در پس عاشقك شانی بنفسه بوکه
بکزر ظاهرا عاشق انکله قائم وحرکات عشقیه آندن صادردر ولکن معنا اول فانی وفی الحقیقه هرنقدر فعل وقولی وار ایسه
معشوق باقینك در پس بومعنا به مثال طریقیله بیوررلر مات زیده زید اکر فاعل اولورسه من حیث اللفظ لکن
فاعل دکلدر فی الحقیقه که اول عاطل وفانیدر (م ی) اوزروی لفظ نحوی فاعلست) ورنه او مفعول وموتش قاتلست
اول زید نحوه منسوب اولان لفظ جهتندن فاعلدر یوخسه اول معنا مفعولدر وموت آنی قاتلدر (مثنوی) فاعلی چه
کوچنان مقهور شد * فاعلیها جمله ازوی دور شد) فاعللك نه اول زید انجلین مقهور اولدیکه فاعللکلر جمیعا آندن
دور اولدی واو محو وفانی مرتبه سن بولدی پس زید نسبتله عامل ونسبتله مفعول اولدی کذلك عاشق نسبتله بی ادبدر
ونسبتله باادبدر ونسبتله عاشق ونسبتله عین معشوقدر ونسبتله حرکات عشقیه وافعال شوقیه آندن ظاهر ولکن معنا
اول فانی بوجمله معشوق باقیدن صادردر پس مناسبتله بوقصه یه شروع بیوررلر (قصهٔ وکیل صدر جهان که متهم شد
واز بخارا کریخت ازبیم جان باز عشقش کشید برکشان که کار جهان سهل باشد پیش اهل عشق (مثنوی)
در بخارا بندهٔ صدر جهان * متهم شد کشت ازصدرش نهان) وکیلدن مراد صدر جهانك نایبی ووزیریدر که
اکا عاشق ایدی دیمشلر صدر جهاندن مراد بخارا پادشاهیدر که اسمنه صدر جهان دیرلر ایمش ازصدرش نهانده کی
صدردن مراد پایه ومنصب معناسنه اولسه قابلدر یعنی بخاراده صدر جهانك بربنده سی وار ایدی وکندویه
مقرب وندیم ویار ایدی اتفاق برکون برتهمتله متهم اولوب جانك خوفندن وآنك غضبندن قچوب کندی صدرندن
نهان اولدی ومعشوقندن فرار قیلدی (مثنوی) مدت ده سال سرکردان بکشت * که خراسان که کهستان کاه دشت
اون بیل مدتی سرکردان اولدی کاه خراسانده وکاه کهستانده وکاه دشت وصحرالرده (م ی) ازپس ده سال او از اشتیاق
کشت بی طاقت زایام فراق) اون سنه دن صکره اول بندهٔ افکنده کمال اشتیاقندن بی طاقت اولدی ایام فراقدن
وسوزش واحتراقدن (م ی) کفت تاب فرقتم زین پس نماند * صبرکی داند خلاعت را نشاند) خلاعت یعنی فضاحت
نشاند یعنی تسکین کندی کندویه دیدی فرقته طاقتم بوندنصکره قالمدی صبر ایلمك خلاعتی یعنی محبتده فضاحتی
تسکین ایلمکی نجن بیلورپس فراق وهجرانك احوالنی بیانه شروع ایدوب بیوررلر (م ی) ازفراق این خاکها شوره شود
آب زرد وکنده وتیره شود) فراقدن بو خاکلر شوره اولور صو زرد وقوقمش وتیره اولور مثلا اصلی اولان ماء جاریدن ایرکاسه
وبرچقورده قالسه بویله اولور (م ی) باد جان افزا وخم کردد وبا) آتشی خاکستری کردد هبا) باد جان افزا وخم یعنی متعفن
ووبا اولور نجن اصلی اولان ریاحدن ایریلوب برجای عفنده محبوس اولسه برآتش کندویه یار اولان آتشدن ایرلسه
برخاکستر اولور هبا ونا چیز اولور (مثنوی) باغ چون جنت شود دار المرض) زرد وریزان برك او اندر حرض) جنت کبی
باغ وبهارك فراقدن دار المرض اولور صارورود وکولیجی اولور اول باغك برکاری حرضده یعنی اریمك وچوریمکده
ومحو وفنا اولمقده دیمکدن استعاره اولور (مثنوی) عقل دراك ازفراق دوستان * همچو تیرانداز اشکسته کمان)
بغایت ادراك ایدیجی عقل دوستلرك فراقندن کمانی صنمش تیرانداز کبیدر وموت وفنا یایی ایرشمش قالب بی جان کبیدر
کماقیل (بیت) لولا مفارقة الاحباب ماوجدت * لها المنایا الی ارواحنا سبلا (مثنوی) دوزخ ازفرقت چنان
سوزان شدست * پیر ازفرقت چنان لرزان شدست) دوزخ فراقدن انجلین سوزان اولمشدر که اول رحمت ولطف حقدن
دوردر پیر فرقتدن انجلین لرزان اولمشدر که اول حیات نفسانیه وقوت جسمانیه دن مهجوردر (مثنوی)
کر بکویم ازفراق چون شرار * تاقیامت یك بود ازصدهزار) اکر شرار کبی اولان فراقك شرحنی سویلهسم قیامته دك

صدهزاردن بری اولور وینه مجمل ومختصر قالور (بیت) شنیده ام سخنی خوش که پیر کنعان کفت * فراق یارنه ان
میکند که بتوان کفت * حدیث هول قیامت که کفت واعظ شهر * کنایتیست که ازروزکار هجران کفت (مثنوی)
پس زشرح سوزاوکم زن نفس * رب سلم رب سلم کوی بس) پس اول فراقك سوز واحتراقینك شرحندن دم اورمه
رب سلم رب سلم دی همان انجق (مثنوی) هرچه ازوی شاد کردی درجهان * ازفراق او بیندیش آن زمان) هرنه شیء که
سن بوجهانده آندن شاد ومسرور اوله سن آنك فراق وهجراننه دن فکر ایله اول زمانکه هرشیئك فرقتنك عذابی وصلتنك
عذابی قدرد ر (مثنوی) زانچه کشتی شاد بس کس شاد شد * اخرازوی جست وهمچون باد شد) اول شیدنکه سن
شاد اولدك سندن مقدم چوق کسه آندن شاد اولدی اخر اول شیء آندن صچره دی وباد کبی اولدی (م ی) ازتوهم بجهد
تودل بروی منه * پیش ازآن کو بجهد ازوی تو بجه) اول شیء سندن دخی صچرار وزائل اولورسن اکا کوکل
قومه آندن اولکه اول سندن صچرارسن آندن مقدم صچره وخلاص اول تا اکا مبتلا ومقید اولمیه سن حتی آنك فراقی
وقتنده الم واضطرابده قالمیه سن وناله وافغان قیلمیه سن (پیدا شدن روح القدس بصورت آدمی برمریم برهنکی
وغسل کردن وپناه کرفتن مریم بحق تعالی (مثنوی) همچو مریم کوی پیش ازفوت ملك * نقش را کالعوذ
بالرحمن منك) سورهٔ مریمده اولان آیت کریمه یه اشارتدر (واذکر) سن ذکرایله یا محمد (فی الکتاب) قرآن عظیمده
مریم) قصهٔ مریمی (اذانتبذت) شول وقتی آکه انتباذ ایلدی یعنی دور ایلدی بدل اشتمال درمریمدن وحضرت مریمك
عادتلری بو ایدیکه بیت المقدسده دائما عبادت ایدرلردی وقت حاجتده خاله سنك خانه سنه کیدوب بعد التطهر ینه
مسجد اقصایه کلورلردی پس بروقتده خاله سنده بولنوب غسل لازم کلدکده برجای مختفی طلب ایلیوب (من اهلها)
اهلندن وقومندن مفارقت ایلدی من اهلها ده من اذانتبذته متعلقدر (مکانا شرقیا) یاظرفدر ویا انتبذتك مفعول
ثانیسیدر ضمننده اثبات معناسی اولدیغندن اوتری بوتقدیرجه یعنی اعتزال ایدوب اهلندن منفرد اولدی وکلدی
بیت المقدسده شرقی اولان مکانه اغتسال ایچون (فاتخذت) پس اول مریم اتخاذ ایلدی (من دونهم حجابا) بونلر
طرفنده برپرده که کورمکلکه مانع اوله پس حین اغتسالده ایکن جناب عزت جبرائیلی ارسال ایلدی نته کم بیوررلر
فارسلنا) بزارسال ایلدك (الیها) اول مریمه (روحنا) بزم روحمزی که جبرائیلدر وفتح رایله ده قراءتدر روح عباد اللهه سبب
اولدیغندن اوتری واضافتی تشریف وتخصیص ایچوندر (فتمثل لها) پس اول مریمه تمثل وتجسد ایلدی (بشرا سویا
ای سوی الخلق معتدل القامه احسن صورتده وشکل شاب امردده رونما اولدی تا استیناس ایلیه زیرا صورت
ملکیه ده کورسه تحمل اولنمیوب وحشت مقرر ایدی پس حضرت مریم مغتسلده آنی کورنجه احتراز ایدوب
قالت) دیدیکه (انی اعوذ بالرحمن منك) تحقیقا بن صغنرم رحمانه سندن (ان کنت تقیا) بوکمال ورع وعفافتنه دلالتدر
یعنی اکرسن تقی اولورسك بیله سندن استعاذم مقرردر فکیف که تقی اولمیه سن وجواب شرط محذوفدر سیاق کلامك
دلالتی اولدیغندن اوتری تقدیر (انی اعوذ بالرحمن منك ان کنت تقیا) فلا تتعرض لی یاخود فکیف اذا لم یکن کذلك
دیمك اوله پس جبرائیل علیه السلام مریمك اضطرابن کوروب (قال) دیدیکه (انما انا رسول ربك) بن دکلم الا سنك
تعوذ ایلدیکك ربکك رسولیم (لأهب لك غلاما زکیا) سکا اول ولدك هبه سنه سبب اولم نفخله اویله غلامکه ذنوبدن طاهر
ونیجه معجزه یه قادر اوله معناسی بیت ملك فوت اولمزدن اول نقشه مریم کبی (اعوذ بالرحمن منك) دی یعنی مریم کبی
بونقوش کائناته (اعوذ بالرحمن منك) دی سندن فوت اولمزدن اول نقش روح القدسدن احتراز ایدیجك برنقش
مجازدن استعاذه ایتمك بطریق الاولی (مثنوی) دید مریم صورتی بس جانفزا * جانفزایی دلربایی درخلا) مریم رضی
الله عنها زیاده جانفزا برصورت کوردی زیاده جانفزا زیاده دلربا تنهاده (مثنوی) پیش او بررست ازروی زمین *
چون مه وخورشید آن روح الامین) حضرت مریمك اوکنده بتدی یعنی ظهور ایتدی وپیدا اولدی روی زمیندن
ماه وخورشید کبی اول روح الامین (مثنوی) اززمین بررست خوبی بی نقاب * انچنان کز شرق روید آفتاب)
زمیندن بتدی وپیدا اولدی نقابسز برخوب انجلین که شرقدن آفتاب ظاهر اولور (مثنوی) لرزه براعضای مریم
اوفتاد * کو برهنه بود وترسید ازفساد) حضرت مریمك اعضای شریفه سی اوزره لرزه دوشدی زیرا اول مریم
برهنه ایدی وفساددن خوف ایلدی (مثنوی) صورتی که یوسف اردیدی عیان * دست ازحیرت بریدی چون
زنان) اول متمثل اولان صورت برصورت ایدیکه یوسف علیه السلام اکر آنی عیانا کوریدی الینی حیرتدن
کسیدی زنان کبی نته کم زنان مصر (فلما رأینه اکبرنه وقطعن ایدیهن) آیتنك فحواسی اوزره آنی کوردکلری وقتده
اللرین قطع ایلدیلر (وقلن حاش لله ماهذا بشرا ان هذا الا ملك کریم) دیو آنك حقنده سویلدیلر اول یوسف دخی
اکر آنی بوشکلده کوریدی بویله دیدی وحیرتندن الن قطع ایلییدی (مثنوی) همچو کل پیشش بروییدان زکل *

چون خیالی که برادو سرزدل) کل کبی آنك اوکنده بتدی کادن اول جبرائیل شول برخیال لطیف کبی که دلدن باش
بوقاروکتوررر (مثنوی) کشت بی خود مریم ودر بیخودی) کفت بجهم در پناه ایزدی) حضرت مریم رضی الله عنها
بیخود اولدی و بیخودلك حالنده کندویه دیدیکه صیغنه‌رم یعنی التجا وتحصن ایلرم ایزده منسوب اولان پناهه یعنی
ملجأ ومعاذه دیدی (مثنوی) زانکه عادت کرده بود آن پاك جیب * درهزیمت رخت بردن سوی غیب) زیرا که
اول پاك جیب تا اولدن عادت ایلمشدی پاك جیبلك کنایه در کمال عفت وطهارتدن هزیمتده رختنی ایلتمکه غیب
جانبنه یعنی حضرت غیب هویت طرفنه اشیادن نفرت وهزیمت ایلدیکی وقتده اسباب واعمالی ایلتمکه واستعاذه
ایتمکه خوکرا اولمشدی (مثنوی) چون جهان را دید ملك بی قرار * حازمانه ساخت زان حضرت حصار) چونکم
اول حضرت مریم چونکه جهانی ملك بی قرار کوردی حازملر وزیاده احتیاط قیلان عالملر کبی اول حضرتدن کندویه
حصار دوزدی (مثنوی) تا بکاه مرگ حصنی باشدش * که نیابد خصم راه مقصدش) مرگ وقتنده دلك اکا بر حصن
اوله تا که دشمن آنك مقصدنك یولنی بولمیه (مثنوی) از پناه حق حصاری به ندید * یورتکه نزدیك آن دز بر کزید
یورتکه یورت یری ومسکن معناسنه در دز قلعه معناسنه در یعنی حضرت حقك پناهندن اوبر حصار کورمدی
اول قلعه نك قربنده یورتکه و برمنزلکه اختیار ایلدی (مثنوی) چون بدید آن غمزهای عقل سوز * که ازو می شد
جکرها تیردوز) چونکم اول عقل سوز اولان غمزه لری حضرت مریم کوردی که اول غمزه لردن جکرلر تیردوز اولوردی
یعنی جکرلری اوق کبی دلردی (مثنوی) شاه ولشکر حلقه درکوشش شده * خسروان هوش بیهوشش شده) شاه
ولشکر آنك حلقه درکوشی یعنی بنده مدهوشی اولمش عقل وعلم خسرولری آنك دیوانه وبیهوشی اولمش (مثنوی)
صد هزاران شاه مملوکش برق * صد هزاران بدر را داده بدق) صد هزاران شاه آنك رقله یعنی عبودیتله مملوکی اولمش
نیجه یوز بیك بدر منیری دقه ویرمش دق برمرضدرکه اکا مبتلا اولان هلال ونحیف ونزار اولور بوراده مرض عشقه
مبتلا قیلمش دیمکدن کنایه اولور (مثنوی) زهره نی مر زهره را تا دم زند * عقل کل چون بیندکم زند) مطرب فلك
اولان زهره یلدیزنك زهره سی یوقدرکه تا آنك جمال با کمالندن دم اوره عقل کل چون اول روح مقدسی کوره کم اورر
یعنی تدبیرنده قصور قیلور وبی خود وبی هوش اولوب وکار وکرداردن کیرو قالور مع هذا علی اتفاق جمهور الحکما مبداء
تدبیر جمیع عقول پرصفا وباعث تأثیر نفوس واجرام پرضیادر اما روح القدس حضرتلرینك حین تمثلده اولان اول
جمالنی کورسیدی مفتون اولوردی بلکه تدبیر وتداركدن قالوب نیجه مدت مست ومجنون اولوردی (مثنوی) من چه
کویم که مرا در دوختست * دمکهم را دمکه او سوختست) حضرت مولانا قدس سره العزیزك دأب شریفلریدرکه
حضرت حقك ظهورینه مرآت ومظهر اولان کسه لرك حالنی سویلرکن آنده ظاهر اولان خدای متعالك وصف
وشاننك بیاننه انتقال ایدرلر واول حضرتك تصریف وتوصیف مثنه کیدرلر نته کم بو قائده جلد اولده اعتراض کردن
مریدان بر خلوت وزیر سرخنده جمله کفتند ای وزیر انکار نیست بیتنك شرحنده مرور ایلدی بو محلده دخی بویله در
جبریلك وصفندن حضرت جمیل وجلیل وصفنه انتقال بیوروب دیرلرکه بن اول مرآت وجود جبرائیلده متجلی اولان
جمال مطلق صاحبنك حسن باکمالنی ولطیف جمالنی نیجه سویلیم ونوجهله تعریف ایلیمکه بنی دکمش یعنی ساکت ایتمشدر
وبنم دمکهمی آنك دمکهی یاقمشدر دمکه محل دم اولان دهانه دیرلر بوراده ذکر محل اراده حال قاعده سی اوزره عدم
تکلم مراد اولور یعنی اول محبوبك عذوبت لسانی ولطافت بیانی برمرتبه محرق وسوزاندرکه آنك لطافت کلامندن
حاصل اولان حرارت بکا تأثیر ایدوب بنم جان وجنانمی دکمش وتکلم وکفتاره طاقت قومیوب بنی یاقمشدر بو صفت عجیب
الشان حضرت جبریلك حقنده اولسه ده لایق وسیاق وسباقه دخی موافق ومطابقدر (م ی) دود آن نارم دلیلم من برو
دور از آن شه باطل ما عبروا) بو صفت جبریلك اولدیغی اوزره معنی بن اول نارك دخانی مشابه سندهیم بن اکا دلالت
ایلیجیم یعنی اولکه ملهم ومؤثر اولدیغی جهتدن نار وبنم کلامم آنك فیضنك اثری اولدیغی حیثیتدن ناردن
صادر اولان دخان کبیدر ای برادر تو همان اندیشه بیوردقلری قول اوزره کلام نفسیدن عبارت اولدیغی
اشعار ایچون کندیلرنی کلام قلبی منزله سنه تنزیل ایدوب بن که آنك فیضنك اثری اولان کلامیمدن عبارتم آنك دودیم
واکا مانند ودلالت ایدیجیم اول شاه ملکت وملکوتدن دور وبعید ومهجوردر باطللردن قنغی باطل اولورسه که
انی کفار وملاحده آنك حقنده تعبیر ایلدیلر مثلا کفار ثالث ثلاثه دیدکلری وبعضلر بنات الله دن عد قیلدقلری
وبعضلر آنی عدو اتخاذ ایلیوب مالا یعنی تفوه ایلدکلری کبی باطللر ای باطل کان هرنه که تعبیر ایلدیلرسه اول شاه
ملکوتدن دوردر باطللر اول شیکه ویاخود باطللر شول نسنه که کفار وملاحده آنك حقنده آنی تعبیر ایلدیلر
دیمك اولور واکر اول شاهدن مراد پادشاه مطلق اولورسه معنی بویله اولورکه بن اول نار کبی خس وخاشاك اغیاری

احراق قیلان وجانمه روشنالق ویرن محبوبك دودیم اول جهتدنکه هم خلقا وهم حالا وهم قالا اکا دلیلم دوددر
حضرتك حقنده که نه سویلدیلر (سبحانه وتعالی عما یقول الظالمون سبحان ربك رب العزة عما یصفون (م ی) خود بناشد
آفتابی را دلیل) جز که نور آفتاب مستطیل) دلیلم من برو بیورمشلردی اکا دلالت قیلان ینه کندی نوری اولوب غیری
اولمدیغی بو بیتله بیان بیوررلر اکر آفتابدن مراد حضرت روح القدس اولورسه که اول آفتاب عالم ملکوت وضیا کستر عالم
ناسوتدن معنی بویله اولورکه اول عالی قدر اولان آفتاب ملکوتك نورندن آفتابه دلیل اولمز همان یعنی البته اول آفتاب
ملکوته دلیل اولان بنم وجودمده ظاهر اولان اثر وپرتویدر واکر آفتاب حقیقت مراد اولورسه معنی اول آفتاب عالیشانك
نورندن غیری خود اول آفتابك وجودنه دلیل اولمز اکا دلالت قیلان فی الحقیقه آنجق ینه کندی نوریدر غیری دکل
(مثنوی) سایه که بود تا دلیل او بود * این بسستش که ذلیل او بود) بو بیت شریف حضرت جمیل وجلیل اولان خدایه
مخصوص اولسه ده اولور وحضرت جبریله نسبت اولسه ده اولور زیرا اهل الله مظاهر الهیه دن بر مظهرده اوصاف
ربانیه واسرار سبحانیه یی مشاهده قیلسه لر حضرت حقه ایلدکلری تعظیم وتکریمی وتذلل وتأدبی اکا دخی ایلرلر بو اهل
نظر اولنلك قتنده اول مظهر حقه اولان تعظیم محضا حقه درغیره دکل اما اهل توحید اولمین وبو نکته یی بیلمین کمسه یه
نسبت بو بیت لطیفك معناسی بویله اولورکه بن که مانند سایه برافتاده بی مایه‌ام سایه کیم اوله که تا اول سایه آفتاب
حقیقتك دلیلی اوله سایه یه بو قدر عزت کفایت ایلرکه اول حقیقت شمسك برافتاده ذلیلی اوله (مثنوی) این جلالت
در دلالت صادقست) جمله ادراکات پس او سابقست) بو جلالت دلالت ایلمکده صحیح وصادقدر یعنی حضرت آفتاب
مطلقه دلالت ایلمکده بو مرتبه عظمت وجلالت محقق وصادقدر واول پادشاه اعظمه دلیل اولان اکرملك واکر انساندر
آنك شانته بو مرتبه عزت وسعادت مناسب ولایقدرکه دلیلك عزت وجلالی مدلولك کمالیله اجل واعظم اولمسندن
حاصل اولور جمیع ادراکات پس درو اول روح الامین جمله یه سابقدر زیرا آنك مرتبه علیه سی سدرة المنتهادر فوق سماء
السابعه واول مرتبه یه آنك ایچون سدرة المنتهی دیدیلرکه جمیع ادراکات انسانیه بعضها فوق بعض اکا منتهی اولور
آندن متجاوز اوله مز وآنك وراسنه صعود بوله مز اکر سؤال لازم کاورسه که سلطان انبیا سدره دن اوته کتدی وغیری
مشاهده حق قیلان کمل اولیایه دخی میسر در الجواب سوز عقول وادراکاته نسبتله در انسان کاملك جامع جمیع
مراتب اولدیغنه وبعض مرتبه ده ملکه تقدم قیلدیغنه نسبتله دکلدر فافهم ولا تغفل فاعلم المراتب ولا تکن من
الجاهلین ولا تعتبر فی هذا المحل علی اقوال الشارحین (وکن من الشاکرین واعبد ربك حتی یأتیك الیقین (مثنوی)
جمله ادراکات بر خرهای لنك * او سوار باد پران چون خدنك) جمیع ادراکات فی المثل لنك اشکلر اوزره در کویا اکا
نسبتله اول روح الامین ایسه باده سوار در یعنی بادپای فرس الحیات نام کند ویه مناسب بر آته سوار درکه اول بادپای
خدنك کبی پراندر بلکه تیرك پرتابندن آنك سرعتی وپرتابی هزار وجهله زیاده وافزوندر زیرا اول پیك خدا سدرة
المنتهادن طرفة العینده ارض وغبرایه نزول ایلمکده براستاد ماهر وردم زمیندن سدرة المنتهایه عروج ایلمکه قادردر
نته کم مشکوة الانوارده حضرت جبریلك کمال سرعتنه متعلق بو حدیث شریفی حضرت پیغمبر علیه السلامدن نقل
ایدوب حکایه ایلر قال النبی صلی الله علیه وسلم یوما یا جبرائیل انت اکثرت لنزول والعروج فهل حصل لك الضیق والعجز
قال لا یا رسول الله الا فی ثلاثة مواضع احدها ان نمرود لما نصب منجنیقا ورمی به ابراهیم فی النار فجعل هو ینزل علیها
وکنت فی ذلك الوقت فی مقامی عند سدرة المنتهی فجاء نداء من رب العزة یا جبرائیل ادرك خلیلی ابراهیم فادرکته قبل
وقوعه فی النار والثانی ان اخوة یوسف لما طرحوه فی الجب وکنت فی ذلك الوقت فی مقامی فجاء نداء من رب العزة
ادرك عبدی یوسف فادرکته واخذته قبل ان یقبل الی قعر البئر والثالث لما کسر الکفار سنك فی حرب احد فخرج
الدم لیقطر فجاء خطاب رب العزة یا جبرائیل ادرك حبیبی محمدا قبل ان یقطر دمه علی وجه الارض والا لا تنبت الارض
نباتا ابدا فنزلت من مقامی واخذت دمك بجناحی قبل ان یقطر علی الارض بو حالت حضرت جبریلك کمال سرعتنه
وسرعتده اولان مهارتنه دلالت ایلر (مثنوی) کر کریزد کس نیابد کردشه * ور کریزد او بکیرد پیش ره) بو بیتلرا کرچه
حضرت حقه دخی اطلاق اولنسه مجازا ممکندر کما اطلق بعض الشارحین ولیکن حضرت جبریله اطلاق اولنمسی
احق ومحله انسب واوفقدر زیرا محل آنك توصیفنده در اکرچه مقدما حضرت حقك شانته مناسب بعض صفتلر دخی
ذکر اولندی ایسه ده اول ذکر اولنلر نکته لردن اوترید روبو ملك کریمك شاننی بووجهله تعظیمدن ملك عظیمك شان
شریفنی ابلغ تعظیمله تعظیم ایلمکی مستلزم اولور پس معنی اول برکزیده ملائك برمرتبه چست وچالاکدرکه اکر قاچسه
کمسه اول شاه عالم ملکوتك غبارنی بوله مز واکر جمله خلایق قاچسه لر اول پیك الهی یولك اوکنی طوتر یعنی کمسه
آندن سبقت ایلمکه قادر اوله مز واکا تقدم ایتمك قیله مز اکر شه دن مراد حضرت حق اولورسه جل شانه کریزدکه

فعل مضارعدن ذات وصفاتنه دليل اولان آيات وعلاماتى قاچرمقدن كنايه اولور وغبار وآثاردن عبارت اولور
وتقدير معنى بو اولوركه اكر اول شاه اعظم ومالك ممالك عالم ذات وصفاتنه دليل اولان آيات وعلاماتى قاچورسه
وحجبات كونيه ايله تحجب وتستر ايلسه بركسه اول پادشاهك غبار وآثارنى بوله من وآنك ذات وصفاتنه عارف
اوله من واكر جميع خلايق كريزان اولسه لر وآندن فراره عزيمت قيلسه لر اول جمله نك طريقنك اوكنى طوتمشدر
كريزه قادر اوله منلر كما قال الله تعالى (ان ربك لبالمرصاد) ودائرهٔ سموات ايچره ثقلينى ضبط وربط ايتمشدر براحدانك
اقطارندن خلاص ايچون يول بوله من كما قال الله تعالى (يا معشر الجن والانس ان استطعتم ان تنفذوا من اقطار
السموات والارض فانفذوا لا تنفذون الا بسلطان (مثنوى) جمله ادراكات ارام نى * وقت ميدانست ووقت جام نى)
صورتا انسان كبير اولان عالمك وانسان كبير اولان آدمك اسرار وحقايقنه عالم اولانلر وآفاقى انفسه تطبيق قيلنلر
بوكونه تحقيق ايلمشلر وبو معنايى بيانه كتورب سويلمشلردركه بو عالمك جسدى بر آدمك جسدى كبيدر وبو عالمده اولان
ملائكه جسد آدمده اولان قواى روحانيه كبى وحضرت جبرائيل عليه السلام قالب عالمه نسبت جسد آدميده اولان
قوت مدركه كبيدر پس حضرت خداوندكار قدس الله تعالى سره العزيز افاقده قوت مدركه منزله سنده اولان حضرت
جبريلك شان شريفنى بيان ايلمكده نفس انسانيده اولان قواى مدركاتك بيانته بو ملابسه ايله انتقال بيوروب ديرلر
جميع ادراكاته آرام وسكون يوقدر يعنى جمله ادراكات انسانيه حركت وسير وپروازده سرعت ايلمك اوزره در زيرا وقت
ميداندر وقت جام دكلدر يعنى بو دنيا ونشئهٔ عنصريه وعمر انسانيه سمند ادراكه نسبت بر ميدان كبيدر بونده منزل الملق
ومراد ومقصودى جانبنه تركتازقيلمق ايچون مخلوق اولمش ممكن اولديغى قدر سعى وكوشش ايدوب وترك عيش ونوش
سمتنه كيدوب جام حق وشراب ذوق مطلقه مستحق اولمق ايچون كلمشدر بو ميدان دنياده قطع مراتب ايليوب عيش
ونوشى فراموش قيل تاكم حقيقتده ساقئ وحدتدن شراب طهورى شارب اوله سن پس بو دنيا وقت ميداندر وقت جام
دكلدر وآخرت وقت جام ومقام استراحت وآرامدر وقت ميدان دكلدر فافهم اكر ديرسككه بو صفتى جسد عالمده
قوت مدركه منزله سنده اولان حضرت جبريله نسبت ايله مناسب اولور اكر شاهدن مراد شاه حقيقت اولورسه بو بيت
شريف ما قبلنه نوجهله ونه مناسبت ايله مناسب اولور الجواب كر كريزد كس نيابد كردشه بيورمشلردى وبوندن مراد
اول شاه حقيقتك استتارى وغباردن مراد آثارى اولمشدر پس بو وجه اوزره معنى ديمك اولوركه اكر اول شاه حقيقت
استتار مراد ايلرسه بركمسه آنك امارات وعلايمك بوله مز قاچدقلرى تقديرجه خود كمسه آندن خلاص اوله مز پس جملهٔ
ادراكاته بو دنياده آرام وسكون يوقدر زيرا وقت ميداندر وقت جام ومحل سكون وآرام دكلدر ديمك اولور لكن الاول اولى
زيرا بو بيت اولكى معنايه كوره قتى رعنا كاورا كرچه آخركى معنايه كوره دخى توفيقى ممكن اولور نته كم بيوررلر
مثنوى) آن يكى وهمى چو بازى مى پرد * وان دكر چون تير معبر ميدرد) مقدما بيورمشلرديكه جمله ادراك پس در
اول قوت مدركه منزله سنده اولان حضرت جبريل جمله يه سابقدر جميع ادراكات فى المثل خرهاى لنك اوزره در اول
حضرت كويا باده سوار در وتير كبى پراندر اول پيك الهى بر مرتبه چابك وچالاكدركه اكر قاچسه بركمسه هيچ آنك
اثرنى وتوزنى بوله مز واكر قاچسه لر آندن قورتله مز انسانك وجودنده اولان ادراكاتك جمله سنه آرام وسكون يوقدر
بلكه هر برى كندى مطلبنه وصول ايچون بحسب استعداده تركتازده در زيرا بو دنيا ميدان وقتيدر جام وارام ومقام
وقتى دكلدر پس هر بر ادراكك بحسب استعداده پروازنك وتركتازنك فرق وتميزنه شروع ايدوب بيوررلر اول بر وهم
يعنى انسانك وجودنده ادراك معانئ جزئيه ايلين شول بر قوت عقليه مقصود ومرامى جانبنه بازى كبى اوچار واول برى
تير تيز روكبى عبور وكذر ايده جك محلى يرتار وايلر وكچر بو ادراكك پروازى اولكيدن تيزتر واسرع وحضرت جبريلك
پروازندن ادنى وانزلدر زيرا او جمله دن اسبق واكملدر (مثنوى) وان دكر چون كشتئ با بادبان * وان دكر اندر تراجع
هر زمان) واول بر آخر ادراك بلكن ايله اولان كشتى كبيدر سير وذهابده كه بو اولكيلره نسبت بطئ الحركه در واول بر وهم
وادراك هر زمان تراجعده يعنى مقصود جانبنه سيردن متردد اولمقده وتباعد قيلمقده در پس هر بر ادراكك سرعت
وحركتنك ما بيننده تفاوت مقرردر (مثنوى) چون شكارى مى نمايد شان ز دور * جمله ميفزايند ان طيور) چونكم
بونلره بر شكار كورينه ايراقدن يعنى حضرت حق جانبندن بو ادراكاتك هر برينك استعدادنه مناسب شول بر وقتده كه
بر شكار معنوى آشكار ونمايان اوله جمله سى اول طيور ادراكاتك اول شكارى صيد ايتمكده جمله واقدامى زياده ايدرلر
وهر برى استعدادى قدر آنك اخذنه حركت وسرعت قيلورلر (مثنوى) چونكه ناپيدا شود حيران شوند *
همچو جغدان سوى هرويران شوند) چونكم بو مرئى اولان معنى شكارى ناپيدا اوله وتستر قيله حيران اولورلر
بيقوشلر كبى هرويران جانبنه كيدرلر يعنى عمارات حقانيه ومشاهدات سبحانيه دن خالى اولان مرتبه لرى جانبنه

كاورلر وقرار قيلورلر كه مشاهدة الابرار بين التجلى والاستتار ديمشلردر پس ابرار مرتبه سنده اولنلرك وآنلرك
مرتبه سنك تحتنده قالنلرك ادراكاتنك حسب حالنى بيان ايدوب بيوررلر (مثنوى) منتظر چشمى بهم يك چشم باز *
تا كه پيدا كردد آن صيد نياز) بر چشمى بهم يعنى بسته وبر چشمى كشاده هر برى منتظردر تا كه اول نيازله اولان صيد پيدا
وهويدا اوله يعنى اول شكار معنوى وتجلئ الهى بر كره دخى ظهوره كليدى وبو لايكه آنى بو دفعه بازادراك شكار قيليدى
ديو منتظر ومترقب اولورلر (مثنوى) چون بماند دير كويند از ملال) صيد بود آن خود عجب يا خود خيال) چونكم اول
تجلئ الهى ولطف ربانى كيج قاله وتأخير قيله ملال وكلال جهتندن ديرلر عجبا اول ديدهٔ ادراكه مرئى اولان ذوق صيد
ميدى وياخود خيالميدى يعنى هر باركه حضرت حق جانبندن ادراكات اهل سلوكه انبساط وانكشاف صيدى
ظهوره كلسه آنك اخذنه وتصرفنه كماليله سعى واقدام قيلورلر چونكم اول حالت شريفه وصورت لطيفه آنلردن
غائب اولسه وتستر قيلسه آنك تكرار ظهورنه منتظر ومترقب اولورلر اكر اميد طوتدقلرى وقتده اول حالت شريفه
پيدا اولمزسه وظهوره كلمزسه ملالتلرندن بر سبيل تعجب ديرلر اى عجب اول حالت شريفه شكارميدى وياخود
بر خيالميدى ديرلر وآنك زوالى ايچون غم يرلر (مثنوى) مصلحت آنست تا يك ساعتى * قوتى كيرند وزور از راحتى)
بر مقتضاى حكمت بالغهٔ الهيه مصلحت وقت اولدركه تا كم بر ساعت نفوس اصحاب سلوك راحت وسكوندن
بر قوت وزور طوته تا كم نفسه فتور كليه وسآمت ونفرت حاصل اولميه اكرچه جان وجنان ادراك حالات شريفه وتجليات
الهيه قيلمقدن عظيم حظ الور ولكن قوت بشريه نك دائما اول جانبله معامله قيلمغه تحملى اولمديغيچون نفسه فتور كاور
وروح حيوانيه يه سآمت حاصل اولور پس حكيم مطلق بنده لرينك مصلحت وقتنه عالمدر تا كم كندويه غدا اولان
راحت نفسانيه دن روح حيوانى حظ السون وقوت وزور بولسون ديو اول حالات شريفه يى آنلردن ستر ايلر پس كاه
تجلى وكاهى استتار واسطه سيله آنلرى شيئا فشيئا مرتبهٔ كماله ايصال ايلر پس قبض واستتار حالتلرى عين حكمت
وسالكه معنا عظيم نعمتدر (مثنوى) كر نبودى شب همه خلقان ز آز * خويشتن را سوختندى ز اهتزاز) مثلا
اكر كيجه اولميدى دوكاى خلايق حرص وآزدن كندى نفسلرنى ياقرلردى مقصودلرى جانبنه اولان حركتلرندن
مى) از هوس وز حرص سود انداختن * هر كسى دادى بدن را سوختن) هوسدن ونفع وسود قازنمقلغنك حرصندن
اهل دنيادن هر بر كمسه بدننى ياقمقلغه ويرردى (مثنوى) شب بديد آيد چو كنج رحمتى * تا رهند از حرص خود يك ساعتى
پس كيجه ظاهر كاور كنج رحمت كبى تا كم خلق عالم كندى حرصلرندن بر قاچ ساعت خلاص اوله لر وسكونله راحت
وقوت بوله لر ولهذا قال الله تعالى (الله الذى جعل الليل لتسكنوا فيه) وقال فى آية اخرى (وجعل الليل سكنا) پس
دنيايه كيجه نك كلمسى نوعا رحمت ومورث راحت اولديغى كبى اهل سلوكه دخى قبض واستتارك كلمسى وصفات نفسانيه
ومقتضاى جسمانيه نك ظهور قيلمسى عين حكمت وبهر مصلحتدر ولهذا قيل القبض كالصدف وفيه لؤلؤ البسط
والترف (مثنوى) چونكه قبضى آيدت اى راهرو * آن صلاح تست آيس دل مشو) چونكم سكا اى راهرو حضرت
حق جانبندن بر قبض كله او قبض سنك صلاح حالك ومصلحك بالكدر آيس دل اولمه وقلبكى تجلئ الهيه والطاف ربانيه دن
نا اميد قيلمه (مثنوى) زانكه در خرجى در آن بسط وكشاد * خرج را دخلى ببايد ز اعتداد) قبض سنك صلاحكدر
اول جهتدنكه اول بسط وكشاد حالنده خرجده سن زيرا اول حالت لذيذه نك ذوقنه اشتغال سببيله انسان نوعا
عمرنى وتحصيلنى خرج ايلر كه بسط وكشادلك وراحت وآزادهلك مورث غفلت وموجب عطلت اولمقدن خالى دكلدر
پس خرجه بر دخل كركدر اعتداد جهتندن يعنى احتساب واهتمام طرفندن پس حالت قبض زمان دخل كبيدركه
حين قبضده انسان حضرت حقه متوجه اولمقدن وتسبيح واستغفار ودعا وتضرع قيلمقدن خالى اولمز پس بسط
وكشادهلك وقتنى فصل تابستانه وقبض الم زمانى وقت زمستانه تمثيل ايدوب بيوررلر (مثنوى) كر همه ساره
فصل تابستان بدى * سوزش خورشيد در بستان زدى) اى دائما بسط وكشادهلكه مايل اولان وقبض وترحك
منافع وفوايدندن غافل قلان مثلا اكر دائما فصل تابستان اوليدى خورشيدك كرميت وحرارتى بستانده اولنى
اوره ايدى ونباتى هلاك قليدى (مثنوى) منبتش را سوختى از بيخ وبن * كه دكر تازه نكشتى ان كهن) اول بستانك
منبتنى دبندن وكوكندن ياقه ايديكه بر دخى اول كهنه اولان برك وبار تازه ونوا اولميدى (مثنوى) كر ترش رويست
ان دى مشفقست * صيف خندانست اما محرقست) اكر اول قيش وقتى ترش رويدر بحسب الظاهر وليكن من حيث
المعنى مشفقدر اكرچه اوراقى مهلك ومتلف ايسه ده بهاره ونباته وسيله در صيف اكرچه خنداندر ظاهرا اما محرقدر
مثنوى) چونكه قبض آيد تو در وى بسط بين * تازه باش وچين ميفكن بر جبين) چونكم قبض كله سن آنده بسط
كور تازه اول جبينك اوزره عقده وچين براقمه يعنى قبض والمك كلديكنه عبوس الوجه اولمه ويوزك كورك ترش

قیلمه زیرا بلا وشدت سبب فرح وفرج وظلمت وغم باعث دفع حرجدر ومورث روشنایی و بلج درولهذا قال علیه الصلوة
والسلام اشتدی ازمة تنفرجی وقال صاحب قصیدة المنفرجة قد آذن لیلك بالبلج الی اخره وقال آخر بیت اذا ضاقت
بك البلوی * ففکر فی الم نشرح) فعسر بین یسرین * اذا فکرته تفرح (مثنوی) کودکان خندان ودانایان ترش
غم جکر را باشد وشادی زشش) کودکلر کوزلر خندان وشاددرلر عاقبت احوالی تفکر ونتیجهٔ اعمالی تدبر قیلمزلر
ایچون وعاقل ودانا اولنلر ترش وغمناکدررلر عاقبت اموری تفکر ونتیجهٔ کاری متدبر اولدقلری ایچون پس محل غم
محل خنده وشادیدن مقبول ومعتبردر نته کم بدن آدمیده غم جکر ایچندن اولور وشادی ششدن ظهوره کلور شش
جکرك قزلنه دیرلر وجکر خاصة قره سنه اطلاق ایدرلر وهر حالك وجود انسانیده بر محلی واردر خنده وشادیلکك محلی
جکرك قزلیدرهم وغمك محلی جکردر وجکر محل روح طبیعی اولدیغی اختیار یله ششدن مقبول ومعتبردر پس محل
غم اولان محل شادی اولندن اولی اولمسی بو دلیل ایله دخی ثبوتی مقرردر (مثنوی) چشم کودك همچو خر در آخرست
چشم عاقل در حساب آخرست) طفل صغیرك کوزی خر کبی آخوره دریعنی نتیجهٔ کاری بیلمز عاقبت امره نظر قیلماز
بلکه همان حاضره ناظر وحالت کاردن غافلدر اما عاقلك چشمی هر شیئك آخرینی وعاقبتنی حساب ایلمکده در فکرت
کیش وعاقبت اندیشدر ولهذا اکثر زمانده غم وغصه دن جانی پریشدر (مثنوی) او در آخر چرب می بیند علف
وین ز قصاب آخرش بیند تلف) اول کودك آخر دنیاده خر کبی علف چرب کورر یعنی غدای نفسانیه یی بغایت لذیذ
وخوش کورر وعیشنی همان اکا منحصر قیلور وبو عاقل قصاب مرکدن اول علفك وآندن نشو ونما بولان نفس
ناخلفك آخرنی تلف کورر (مثنوی) آن علف تلخست کین قصاب داد * بهر لحم ما ترازوی نهاد) علفدن مراد اقوات
جسمانی وغدای نفسانیدر وبو علف کبی اولان غدای نفسانی نفس الامرده نظر اولنسه تلخدر زیرا که آنی بو قصاب
ویردی قصابدن مراد مجازا موت وملك الموتدر ولکن حقیقة خدای تعالیدر که محیی وممیت فی الحقیقه اولدر پس
معنی بو غدای جسمانیه موته نظرا تلخدر که آنی بزه فی الحقیقه ممیت اولان خدا ویردی وبزم لحممز ایچون بر ترازو قودی
مراد آخرتده اولان ترازودر بعد الموت هر کسی انکله طارترلر اکر یدیکی غدا مثل البهایم مجرد نفسی وتسمین جسمی
ایچون ایسه (یأکلون کما تأکل الانعام والنار مثوی لهم) آیت کریمه سنك مقتضاسنجه مکانی نار اولان کسه لردن
اولور واکر اکل وشرب لله وفی الله وطاعت حقه قوت وقدرت حصولی ایچون ایسه (واما من ثقلت موازینه فهو
فی عیشة راضیة) آیت کریمه سنك حسبنجه عیش مرضیه ده اولور وجنت عالیه یه دخول قیلور دیمك اولور (مثنوی
روز حکمت خور علف کان را خدا * بی غرض دادست از محض عطا) ای اکل وشربه مبتلا اولان یوری حکمت
دینیه وعلوم یقینیه دن علف یی یعنی غدا اکل ایله علف غداسی بر سبیل مشاکله اولور که اول غدای حکمت ومعرفتی
خدای تعالی محضا عطاسندن بی غرض ویرمشدر علم وحکمت غداسی ییانلر ایچون سؤال وحساب وعذاب یوقدر
بلکه بونی کندویه غدا ایلینلرك فضیلت وثوابی قنی چوقدر اولدمکه قوت حکمت اوروحه غدا اوله قوت بولور وغدای
نفسانیه یه حریص اولمقدن فراغت قیلور (مثنوی) فهم نان کردی نه حکمت ای رهی * زانچه حق کفتست
کلوا من رزقه) سورهٔ ملکده اولان آیت کریمه یه اشارتدر قال الله تعالی (هو الذی جعل لکم الارض ذلولا فامشوا
فی مناکبها وکلوا من رزقه والیه النشور) یعنی اول اللهدر که ای ناس سزلك ایچون ارضی لینه ومنقاده قیلدی سزه آنده
سلوك ایلمك سهل اولمق ایچون پس سز اول ارضك مناکبنده یعنی اطراف وجوانبنده یوریك واول خدانك رزقندن
اکل قیلك ونعمتدن ملتمس اولك حال بوکه مرجع اول حضرته در سزه انعام ایلدیکی نعمك شکرندن سؤال ایچون رزق
وحظ منتفع به اولان شیئه دیرلر جسمانی وروحانی اولمغه شاملدر ارزاق جسمانیه متعارف اولان حظوظ نفسانی
کبیدر که بونك خاتمه سنده سؤال وحساب مقرردر ارزاق روحانی معارف وحکم ربانی مانندی غدالردر که بونك
خاتمه سنده سؤال وحساب یوقدر بو رزقی ییه نك فضائلی چوقدر چونکم رزق روحانی اولدیغی محقق اولدیسه (وکلوا
من رزقه) امرنه علم وحکمت اطلاقی صحیح اولدیسه ده سن ای اسیر لوت وپوت من رزقه کلامندن نان وطعام فهم ایلدك
علم وحکمت فهم ایلدك بو آیتده که حق تعالی (کلوا من رزقه) بیوردی هر شول کسه که معنایه واقف واسرار حضرت
قرآنه عارفدر بو رمزی فهم ایلیوب ارزاق روحانیه دن یدی تا حرص وشهوتدن نجات بولدی من رزقه ده ضمیر موصوله
عائددر که مراد حضرت حق وحکیم مطلقدر پس تقدیر کلام کلوا من رزق الله الحکیم دیمك اولور (مثنوی) رزق حق
حکمت بود در مرتبت * کان کلوا کیرت نباشد عاقبت) پس حکیم اولان حقك رزقی حکمت اولور مرتبهٔ انسانیده که
اول رزق حقانی اولان حکمت عاقبة الامر سنك بوغازکی طوتمزنه دنیاده ونه آخرتده نته کم غدای جسمانی
کلوکیر اولور هم دنیاده وهم آخرتده (مثنوی) این دهان بستی دهانی باز شد * کو خورنده لقمهای راز شد

ای اسیر نان سنکه بو دهانی باغلیه سن معنوی بر دهان اخر کشاده اولور که اول دهان معنوی رازلقمه لرنی ییجی اولور
(مثنوی) کر ز شیر دیو تن را وابری * در فطام او بسی نعمت خوری) فطام طفلی سوددن کسمکه دیرلر یعنی اکر شیطان
سودندن تنی کیرو کسه سن اول شیر شیطانیدن منفطم اولمقده چوق نعم روحانی وارزاق ربانی ییه سن (مثنوی)
ترك جوشش شرح کردم نیم خام * از حکیم غزنوی بشنو تمام) ترك تاتار معناسنه در ترك جوشش وصف ترکیبیدر
نیم خام آنلرك جوششی یاندر زیرا تاتار طائفه سی لحمی تمام قاینتمیوب نیم خام قویوب کندیلره نفع وقوت آنده
بولدقلری کبی بنده خی طالبه سری تمام کشف قیلمدم بلکه بین الکتم والافشا حد اعتدالده شرح وبیان ایلدم یعنی
بوذکر اولنان غدای جسمانیه نك مضرتن وغدای روحانیه نك فضیلت ومنفعتن تاتار جوششلو نیم خام شرح ایلدم
پخته اولمدی وکمال بولمدی بو کلامك تمامنی حکیم غزنوی حضرتلرندن ایشت آنك کلام سعادت انجامی ایله
ایش ایت (مثنوی) در الهی نامه کوید شرح این * آن حکیم غیب وفخر العارفین) اول حضرت الهی نامه نام کتابنده
بو ذکر اولنان بیانك شرحنی سویلر اول عالم غیبك علیم وحکیمی وعارفلرك مفخری (م ی) غم خورونان غم افزایان مخور
زانکه عاقل غم خورد کودك شکر) الهی نامه ده حکیم غزنوی حضرتلرینك بیوردقلری بیت شریف بودر که ماقبلنده
ذکر بیوردقلری کلامه شرح ونتیجه کبی واقع اولمشدر بیوررلر که غمی وغم زیاده ایدیجی اهل دنیانك نانی ییمه زیرا که
عاقل غم یر نتیجهٔ کاری متفکر اولدیغی حسبیله اما کودك شکر یر وعاقبت امری متفکر اولمیوب نه غم واردر دیو سویلر
(مثنوی) قند شادی میوهٔ باغ غمست * این فرح زخمست وآن غم مرهمست) شادیلك قندی غم باغنك میوه سی
ومحصولیدر دنیاده غم وغصه کویا بر باغدر که آخرتده فرحناك وشادان اولمق شکری اول غم والمك محصولیدر
دنیاده دخی نظر اولنسه غم والم چکمینجه شادیلکه وصول میسر اولمز پس شادیلك میوهٔ باغ غم اولور بو فرح نفسانی
فی الحقیقه زخم جان ومبغوض حضرت دیاندر کما قال فی کتابه المکنون خطابا بالقارون (لا تفرح ان الله لا یحب الفرحین
وحزن وغم مرهمدر ولهذا قال النبی صلی الله علیه وسلم ان الله یحب القلب الحزین رواه الطبری والحاکم عن ابی الدرداء
بعض نسخه ده حاء حطی ایله واقع اولمشدر بو تقدیرا وزره معنی بو فرح زخمدر واول غم مرهمدر دیمك اولور (مثنوی
غم چو بینی درکنارش کش بعشق * از سر ربوه نظر کن در دمشق) چونکم غمی کوره سن کنارکه چك عشقله
بیلمزلککدن آنی دون وحقیر عد ایله ونفرت قیلمه آنك حقیقتنی بیلمك وفضیلتنه اکاه اولمق اکر استرسك عرفا وعقلا
مرتبه سندن اکا نظر ایله تا مرتبه سنه عارف وفضیلتنه واقف اوله سن نته کم مشهور مثلدر بر کسه شامه داخل اولسه
وآنی نظرنده حقیر بولسه اکا دیرلر ای فلان دمشقه از سر ربوه نظر کن تا بدانی بعده بو ضرب مثل اولدی شول کاردنکه
برکسه آنك حقیقتنه عارف اولمیوب اکا کندی مرتبه سندن نظر قیلوب خور وحقیر عد ایلیه واول نفسنده
عظیم وشریف اوله بویله محلده ای فلان دمشقه از سر ربوه نظر کن تا بدانی دیرلر وبونی مرتبهٔ عالیدن اول شیئه نظر ایله
تا حقیقتنه عارف اوله سن دیمکدن کنایه ایدرلر ربوه شام شریفه قریب بر طاغك اسمیدر که آنك اوزرندن شام شریف
زیاده لطیف کورینور (مثنوی) عاقل از انکور می بیند همی * عاشق از معدوم شی بیند همی) عاقل اولان دوکلی
انکوردن می کورر یعنی بر شیئك بدایتندن نهایتنه مطلع اولور وعاقبت اعتباریله بر شیئه مرتبه یه منتهی اولورسه نظرنی
اکا قیلور عاشق معدومدن دائم شیء کورر یعنی عاشقك دائما سعی وکوششی وحرکت وجوششی واکثر اعمالی واحوالی
ظاهر عالمه نسبتله معدوم اولان مرتبهٔ حقیقت وعالم آخرت ایچوندر پس عاشق معدومدن شیء کورر اول وجهله که
کندیدن هر نه عمل صدور ایلیوب معدوم اولورسه (ما عندکم ینفد وما عند الله باق) آیتنك فحواسنجه اول الله قتنده
باقی وموجوددر ونهایت امرده اول ظهوره کلور وموجود اولور پس وقوعی متحقق اولدیغی اعتباریله حالا معدومدن
عاقبتنه نظر ایدنجه مراد ومقصودی کورر (م ی) جنك میکردند حمالان پربر * تو مکش تا من کشم حملش چو شیر)
مثلا حماللر اوته کی کون جنك ایلدیلر وبری برینه بویله دیو سویلدیلر که سن چکمه تا بن چکم آنك یوکنی ارسلان کبی
(مثنوی) زانکه زان رنجش همی بیند سود * حمل را هر یك ز دیکر می ربود) اول سببدن جنك ایلرلر که اول رنج وتعبدن
دوکلی سود کوررلر ولهذا حمل ثقیلی هر بری بر آخرندن قاپدی وآنك ارتکابنه رغبت ایدوب چاپدی (مثنوی
مزد حق کو مزد آن بی مایه کو * این دهد کنجیت مزد وآن تسو) ای بار کران دنیایه ادنی اجرت ایچون حمال اولوب آنك
زحمت ومشقتنی روز وشب متحمل اولان کسه فکر ایله مزد حقنی واول بی مایه اولان مخلوقك مزدیقنی یعنی بینهماده
هیچ مشابهت یوقدر زیرا عملك مقابله سنده اول سکا مزد کنج ویرر بو مخلوق بی مایه منقر ویرر نعم وکرم بی چون
واجر غیر ممنون قنی وپشیز کبی ناچیز اولان اجرت مخلوق دونی قنی (مثنوی) کنج زری که چو خسبی زیر ریك * با تو باشد
آن نباشد مرده ریك) حق تعالی حضرتلرینك سکا ویردیکی بر زر کنجیدر که چونکم سن خاك وریك التنده یاته سن ودنیا

ملكنی وراء ظهر كه اته‌سن سنكله اولور اول كنج زركه مز دوجزای عمل وثواب بی خللدر مرده ریك اولمز یعنی مال میت كبی آرده قالمز وغیر یلره نصیب اولمز (مثنوی) پیش پیش آن جنازت می رود * مونس كوروغریبی می شود) اول سنك جنازه كك اوكنجه ایلری كیدر قبرك مونسی وغریبلكك مونسی اولورو اول جای غربتده ومنزل وحشتده سنك ایله مصاحبت ومجالست قیلور (مثنوی) بهر روز مرك این دم مرده باش * تاشوی باعشق سرمد خواجه تاش) بر مقتضای حدیث موتوا قبل ان تموتوا مرلك كونی ایچون بودم حال حیاتده ایكن مرده اول یعنی حیات فانیه ولذت نفسانیه دن یچوب ونفسكی موتی واهل قبوردن عدایدوب قبل نزول الموت موته متأهب اولوب تاكم عشقله سرمد اوله سن ای خواجه تاش بوتركیبده بومعنی دخی جائزدركه دینه تاكم سن عشق سرمدله خواجه تاش اوله سن (مثنوی صبر می بیند زپردۀ اجتهاد * روی چون كلنار وزلفین مراد) صبر بونده صابر معناسنه در رجل عدل قبیلندن اولور مبالغه دن اوتوری یعنی كمال صبرله متصف اولان صابر اجتهاد پرده سنده كورر كلنار كبی رنكین وتازه یوزنی ومرادك ایكی زلفنی زلفین دن مراد بری دنیوی وبری اخروی اولان ایكی نوع یسردركه بر موجب (فان مع العسر یسرا ان مع العسر یسرا) هر عسرله ایكی یسر مقرردر زیرا قاعدۀ اهل اصول بودركه چقن معرفه تكرار معرفة اعاده اولنسه ثانی عین اول اولور نته كم ایكی عسر یله معرفه دروچقن نكره تكرار نكرة اعاده اولنسه ثانی اولك غیری اولور پس ان مع العسر یسرا یسرا دیمك اولور وزلفیندن مراد بو ایكی یسر اولور (مثنوی) غم چو آیینه است پیش مجتهد * كاندرین ضد می نماید روی ضد) غم فی المثل بر آیینه كبیدر مجتهد اولان كمسه نك اوكنده غم دنیا كه فرح اخرتك ضدیدر بو ضدلك ایچنده الاشیاء تتبین بالاضداد مفهومنجه اول ضد كورینوركه مراد حقیقی واخروی اولان شادیلكدر نته كم یورورلر (مثنوی بعد ضد رنج ان ضد دكر * رو دهد یعنی كشاد وكروفر) رنجكه شادیلكله ضددر رنج ضددن صكره اول ضدد كره یوزقور یعنی كشاده لك وكروفر قورور وغا اولور (مثنوی) این دووصف از پنجۀ دستت ببین * بعد قبض مشت بسط ایدیقین) بوغم وشادی وبسته وكشادیكه حالین مغایرین ووصفین متقابلین درو وجود انسانیده ظهور ایلمكدن خالی دكلدر بو ایكی وصفی كندیكك پنجه سندن كوریقین بودركه بعد قبض مشت بسط كاور یعنی اوجكی بومدقدن صكره اچار واچدقدن صكره ینه قاپرسنكه بو ایكی حالدن خالی دكلدر (مثنوی) پنجه را كرقبض باشد دائما) باهمه بسط او بودچون مبتلا) اكر دائما پنجه یه قبض اولیدی ویاخود دوكلی زمان بسط اولیدی اونجه مبتلالر كبی اولوردی وكاردن كیری قالوردی (مثنوی) زین دووصفش كار ومكسب منتظم * چون پرمرغ این دوحال اورا مهم) بو ایكی وصفدن اكانجه كار وكسب منتظمدر مكسب مصدر میمیدر قوشك ایكی جناحی كبی بو ایكی حال اكا لازم ومهمدر پس وجود انسانی مظهر اثار قبضۀ یزدانیدر (والله یقبض ویبسط) آیتنك مقتضاسنجه حضرت خدا دائما بو ایكی صفتیله بركاردر پس انسان انقباض وانبساطدن واحوال متضاده ومتقابله دن خالی اولمز پس خوف ورجا اكا جناحین منزله سنده اولور وانكله عالم بی اختلافه وصول بولور (مثنوی) چونكه مریم مضطرب شد یك زمان * همچنانكه برزمین آن ماهیان) چونكم مریم رضی الله عنها حضرتلری برزمان مضطرب اولدی انجلین كه زمین اوزره اول ماهیلر طبطاب واضطراب قیلدی بو مصرع اولكی مصرعك خبری اولسه ده جائزدر بانك بروی زد نمودار كرم مصرعی دخی خبر اولسه جائز اولور (كفتش روح القدس مریم را كه من رسول حقم بتو اشفته مشو وپنهان مشو ازمن كه امر وفرمان اینست (مثنوی) بانك بروی زد نمودار كرم * كه امین حضرتم ازمن مرم) چونكم حضرت مریم مضطرب اولدی نمودار كرم الهی اولان جبریل امین علیه السلام حضرتلری آنك اوزرینه بانك اوردی بویله دیوكه بن حضرت حقك امینی ام بندن اوركمه (مثنوی) از سرافرازان عزت سرمكش * از چنین خوش محرمان خود درامكش) یا مریم عزت مرتبه سنك سرافرازلرندن باش چكمه بونك كبی خوش محرملردن كندیكی چكمه یعنی اعراض ایتمه اعراض نامحرملردن خوشدر محرملردن ناخوشدر (مثنوی) این همی كفت وزباله نور پاك * از لبش می شد پیاپی بر سماك) حضرت جبریل علیه السلام بونی دیردی ونور پاكك زباله سی یعنی شعله سی آنك لبندن كیدردی وپیاپی صعود ایدردی سماك جانبنه سماك آسماندر (مثنوی از وجودم می كریزی در عدم * در عدم من شاهم وصاحب علم) یا مریم بنم وجودمدن عدمه قاچرسن یعنی بنی نامحرم قیاس ایدوب عالم ظاهره نسبتله عدم كبی اولان عالم غیبه التجا ایلرسن عالم عدمده خود بن شاهم وصاحب علم ملائكه نك نور دیده سی وعالم جبروت وملكوتك بركزیده سی ام (مثنوی خود بن وبنكاه من در نیستیست * یك سواره نقش من پیش ستیست) یا مریم خود بنم بن وبنكاهم بو قلقده در یعنی بنم راحت وقرار كاهم خود عالم غیبده در خانونك اوكنده بر سواره بنم نقشمدر ذاتم دكل یعنی سن خانونك اوكنده اولان یالكز بنم نقش خیالیه وصور مثالیه مدر صورت ذاتیه م وهیئت اصلیه م دكلدر ومجرد بو شكل احسنده سكا متمثل اولمم

سنك الفت وانسیتك ایچوندر واول عالم غیبه كه سن التجا ایلرسن بنم صور اصلیه م وارادت وشوكتم وقوت وقدرتم التجا ایلدیكك جنابده دركه اول حضرتك ملك مقربیم (مثنوی) مریما بنكر كه نقش مشكلم * هم هلالم هم خیال اندردلم) ای مریم نظر ایله كه نقش مشكلم وشكل عجیب وبدیعم زیرا هم هلالم چشم ظاهرله مرئی اولدیغم جهتدن وهم قلب ایچره خیالم چشم ظاهردن مخفی اولدیغم حیثیتدن یعنی كمال لطافتمدن درونه دخولم وقلوبه وصولم مقرردر بدن انسانیده ساری ودرون دلده خیال كبی جاری اولمغه هم قادرم (مثنوی) چون خیالی در دلت آید نشست * هر كجا كه می كریزی با توست) چونكم برخیال سنك قلبكه كلدی اوتوردی هر قنغی جانبه ومقامه كه قاچه‌سن والتجا قیله‌سن سنكله بیله‌در پس حضرت حقه التجا واستعاذه اولندقده كیدان اولان خیالاتی استثنا یوروب دیرلر (مثنوی) جز خیالی عارضیٔ وباطلی * كو بود چون صبح كاذب آفلی) الا شول برخیال عارضی وباطلی سنكله هرقنده قاچرسن بیله اولمز كه اول خیال باطل صبح كاذب كبی آفل وزائل اوله وحضرت حقه استعاذه ایلدكده لا حول ولا قوة الا بالله العلی العظیم كلمه‌سن سویلدكده سندن كیدان اوله واختفا قیله تاكم قلبك آندن سلامت بوله (مثنوی) من چو صبح صادقم از نور رب * كه نكردد كرد روزم هیچ شب) بن حضرت رب العزتك نورندن صبح صادق كبی ام بنم روزمك یعنی انوار كیتی فروزمك اطرافنه هیچ شب ظلمانی طولنمز دیمك اولور (مثنوی) هین مكن لا حول عمران زاده‌ام * كه ز لا حول این طرف افتاده‌ام) لا حولنك تفسیری ایكنجی جلدك اوائلنه قریب التزام كردن خادم تعهد بهیمه‌را بیاننده مرور ایلدی یعنی لا حول ولا قوة الا بالله دیمكدر وشیاطین وجنك دفعنده وخیالات نفسانیه ووساوس شیطانیه نك طردنده بو كلمات شریفه نك عظیم تأثیری اولدیغی احادیثله وكلام مشایخله وتجربه ایله ثابت اولمشدر ایراده حاجت یوق پس حضرت جبرائیل مریم حضرتلرینه تنبیه ایدوب دیركه اكاه اول بن عمران زاده‌ام لا حول ایلمه یعنی بنی خیال شیطانی وتمثیل دیو ظلمانی قیاس ایلیوب ومنم ایچون لا حول ولا قوة الا بالله دیو سویلمه بویله دیمك دخی معنادر اكاه اول ای عمران زاده بكا لا حول ایلمه زیرا لا حولدن بو طرفه دوشمشم یعنی ماسوی اللهدن حول وقوتك منتفی ومنعدم اولدیغی وحضرت حقه مثبت ومطلق اولدیغی جهتندن كلمشم پس بو جهتدن حول وقوتی نفی ممكن دكلدر فافهم (مثنوی) مر مرا اصل وغذا لا حول بود * نور لا حولی كه پیش از قول بود) یا مریم تحقیقا بكا اصل وغذا لا حول اولدی یعنی غیریدن حول وقوتی نفی وحضرت حقه اثبات ایلمك بكا غذا اولدی ودخی حضرت حق بنی توحید اوزره خلق ایلیوب بو معنی بكا اصل اولدی پس بكا شول لا حولك نوری اصل وغذا اولدیكه اول قولدن اول مراد ایدی لا حول ولا قوة الا بالله قولنك ازلا وابدا اولان معناسیدر (مثنوی) تو همی كیری پناه از من بحق * من نكاریدۀ پناهم در سبق) سن بندن حضرت حقه دوكلی پناه طوترسن والتجا ایدرسن بن اول ملجأ ومعاذ اولان خدانك نكاریدۀ نقشی ام سبقده یعنی قدمده (مثنوی) آن پناهم من كه مخلصهات بود * تو اعوذ آری ومن خود آن اعوذ) اول پناهم یعنی اول ملجأ ومعاذم بنكه قبل هذا الحال سنك مخلصلرك اولدی یعنی نیجه بلا ومضایقه زماننده عالم غیبه التجا ایلدكده باذن الله سنی اول بلا ومضایقه دن تخلیص قیلدم پس بلا ومحن وقتنده مخلصك اولان پناه بنم دیدی یا مریم سن (انی اعوذ بالرحمن منك ان كنت تقیا) دیو بندن حضرت رحمانه اعوذ كتوررسن اول اعوذ خود بنم یعنی استعاذه ایلین نفس متكلم خود بنم بن آنده عقل وروح كبی ام پس سنك بندن رحمانه اعوذ دیو التجا ایلمك كندی ذاتكدن رحمانه التجا ایلمك كبیدر (مثنوی) آفتی نبود بتر از ناشناخت * تو بر یاری ندانی عشق باخت) بو بیت شریف اكرچه حضرت جبریل علیه السلام لساندن حضرت مریمه خطابدر ولیكن حضرت مولانا قدس الله سره الاعلی مرشد كامله واصل اولان وعشقبازلق رسمن بیلیوب وآنی حضرت حقدن غیری زعم ایلیوب آنی قویوب عالم غیبه التجا ایلین كمسه لره تعریض مراد ایلیوب یورورلر كه هیچ ناشنا خلقدن وبیلمزلكدن قبحتر بر آفت ومرض پر مخافت یوقدر سن یارك قتنده وآرزو ایلدیكك محبوبك حضورنده بیلمزسن عشقبازلغی وآنی غیر زعم ایلیوب آنك حقیقتندن اكاه اولمزسن (مثنوی) یار را اغیار پنداری همی) شادئی را نام بنهادی غمی) یاری اغیار زعم ایلرسن جهلكدن دائم عین شاد بلكه غم دیو نام قودك بو جمله تعریضدر شول كمسه لره كه آنلر انبیای عظام واولیای كرامك وجودنی حقدن غیری عد ایلیوب آنلری اغیار ویكانه زعم ایلرلر وبونلری مرآت روی یار بیلیوب ما للتراب ورب الارباب قولنك مفهومنی سویلرلر بونلری قویوب غیری استمك نقدی قویوب فقدی استمك كبیدر فافهم (مثنوی) انچنین نخلی كه لطف یار ماست * چونكه ما دزدیم نخلش دار ماست) بونك كبی برنخلكه بزم یاریزك لطفیدر نخلدن مراد حضرت حقك مظهری اولان یا ملك مقرب ویانبی مرسل ویا اولیای كملدر بو نخلین بر نخلكه بر كاملك وجودیدركه یاریزك بزه لطفیدر چونكم بز دزدز یعنی معرفت وفهمده مستقیم وصادق دكلز آنك نخلی بزم داریزدر یعنی

محل سیاستمز والت محنت واقفمزدر (مثنوی) اینچنین مشکین که زلف میرماست * چونکه بی عقلیم آن زنجیرماست)
زلف مشکین دن مراد انبیا واولیانك وجود شریفلریدر شول ملابسه ایله که زلف رخساره نیجه پرده اولورسه بونلردخی
وجه یاره نقاب کبیدرلر ورایحهٔ حقله مشکین درلر پس زلف مشکینی روی یاره مناسب کورمیوب آنی مانع واغیار
عد ایلین بی عقلدر پس دیوانه اولانلره قیدوزنجیر اولورنته کم بیوررلر بونجلاین مشکین ورایحهٔ حقله عنبرینکه
بزم میرمزلرزلفیدر یعنی یاملك مقربك ویانبی مرسلك ویاولی کملك وجودیدر چونکم بزبی عقلز اول بزم زنجیرمزدر
(مثنوی) اینچنین لطفی چونیلی میرود * چونکه فرعونیم چون خون میشود) بونك کبی برلطف الهی که برآب نیل کبی
بزم جانبزده کیدروبزی نوش قیلسون وحظ السون دیو جریان ایدر چونکم بزفرعون وقبطی طبیعتز اوخون کبی
اولوریعنی آب نیل کبی نفسنده لطیف وخوشکوار اولان سعادت کردارفرعون سیرت اولان برکودلك اوکنده خون کبی
خبیث ومرداراولورحتی آنك تمتعندن بوواسطه ایله مجرد محروم قالور (مثنوی) خون همی کوید من ام هین مریز *
یوسفم کرك ازتوام ای پرستیز) خون دائما دیرین آب لطیفم بنی دوکمه یعنی قبطی مشرب اولان دونه خون کبی کورینن
آب حیات مقرون اکادیرکه بن نفسده آب حیات کبی حیا تبخشم اکاه اول بنی ضایع ایتمه وبنی کندیکه مضر زعم
ایلیوب نفع طلبنه کتمه بن فی الحقیقه یوسف کبی جمیلم سنك نظرکده کرکم ای پرستیز وعدم معرفتدن حقیرونا چیزوای
بی تمیز (مثنوی) تونمی بینی که یاربرد بار * چونکه بااوضدشدی کرددچومار) سن کورمزمیسنکه بریار بردبار
یعنی حلیم وسلیم اولان مصاحب نیکوکردار چونکم سن انکله ضد اولهسن اول سکا مارکبی اولور (مثنوی)
لحم اووشحم اودیکرنشد * اوچنان بدجزکه ازمنظرنشد) مع هذا اول یارك لحمی وشحمی وصورت وشکلی دیکرکون
اولمدی اول یارملیح انجلاین قبیح نظردن غیریدن اولمدی اول سن اکانظر محبت ایلیدك حبك الشیٔ یعمی ویصم
حدیث شریفنك فحواسنجه آنك عیبنی سنك کوزك کورمزدی وعیب وقدحنه متعلق کلامی دخی کوشك استماع
ایلمزایدی (بیت) وعین الرضا عن کل عیب کلیلة * ولکن عین السخط تبدی المساویا) پس نظر محبت کیدوب عداوت
بصریله اکانظر ایلدکده حقیروخوروزشت وبدکردار کورینور شیخ عطار حضرتلری بومحله مناسب برحکایه بیوررلر
برکسه برخاتونه عاشق اولمش خیلی زمان آنك نارفراقنده کندوبی احراق قیلمش عاقبة الامر آنك وصولنه یول بولمش
وآنی تحت نکاحنه المش اوچ ییل مقداری اول محبت وکرمیت وحرارت اوزره انکله معامله قیلمش بعده
برکون کورمش اول خاتونك اغزی اکری وکوزی شاشی پس اول کمسه اکادیمش ای خاتون سنك اغزك وکوزك نچون بویله
اولدی پس خاتون درحال آنك محبتنك زوالنه انتقال ایدوب دیمش ای مرد سنك بندن محبتك نچون زائل اولدی اول
کمسه دیمشکه بنم سندن محبتم اصلا زائل اولمشدر اول خاتون اکادیمشکه کذب ایلرسن ومنافقانه سویلرسن
حالك قالکی مکذبدربن خود اول وآخر بوشکل وصورتدن اصلادیکرکون اولمدم پس بنی بوانه دلك احسن واجمل
کوردیکك بکا محبتله اولان نظرکدن حاصل اولمش ایدی اول نظرك کیدوب عدم محبت نظریله باقدقده ولکن عین
السخط تبدی المساویا قولنك مصداقنجه عین سخط عیوب وقبایحی سکا اظهار ایلدی دیوجواب ویردی (عزم کردن
وکیل ازعشق که رجوع کند بخارا لاابالی وار (مثنوی) شمع مریم را بهل افروخته * که بخارا میرودان سوخته)
حضرت مولانا قدسنا الله بسره الاعلی وجود شریفلرینه علی قاعدة التجرید خطاب بیوروب دیرلرکه ای مولانا
مریمك قصهٔ شمعنی سویندرمه شعله لنمش قوزبراکه اول مقدماذکراولنان نارشوقه سوخته اولان وکیل صدرجهان
بخارا جانبنه کیدروم معشوقی طرفنه سیرایدرپس اول عاشق کندی کندی یه دیدی (م ی) سخت بی صبرودرآتشدان تیز
روسوی صدرجهان میکن کریز) سخت بی صبری ودرآتشدان تیزتقدیرنده درکه وکیل کندویه خطاب ایدر
یعنی ای قلب وروح بی صبرسن وتیزآتشلك ایچره سن یوری صدرجهان جانبنه فرارایله وحضورمعشوقده قرارایله سن
ففروا الی الله) آیتنك حسبنجه عاشق اولان سالکره معشوق حقیقی جانبنه فرارایلکه ومنبع دانش اولان شیخ
کاملك خدمت وصحبتی بخاراسنه داخل اولمغه اشارت بیوررلر (مثنوی) این بخارا منبع دانش بود *
پس بخارایست هرکه آنش بود) بوبخارادن مراد علم ودانش منبعی ومشاهده وبینش معدنی اولان کمسه در
پس بخارا بیدرهرشول کمسه که اکا اول اوله یعنی اکا اول دانش اوله (مثنوی) پیش شیخی دربخارا اندری * تابخواری
دربخارا ننکری * برمنبع دانش اولان شیخك اوکنده بخارا ایچره سن تاخوارلغله بخارایه باقمیه سن یعنی صقین
بخارا کبی منبع دانش اولان شیخك وجودنه حقارتله نظر ایتمیه سن تا کندیکی بونظرسببیله بیانه آتمیه سن (مثنوی
جزبخواری دربخارای دلش * راه ندهد جزر ومد مشکلش) اول منبع دانش اولان شیخك بخارای قلبنه که معشوق
شهریدر خوارلقسز یعنی تواضع وتذللسز یول ویرمز آنك مشکل اولان جزرومدیکه مراد آنك دریای قلبنك صفتین

متقابلتین وحالتین متغایرتیندر مثلا جذب ودفع کبی زیرا قوهٔ جاذبه سی مرضیسی اولان درونی جذب ایلروقوهٔ
دافعه سی مبغوضی اولنی طرد ومنع ایلر ویاخود جزرومددن مراد مجرد قلبك امواج متتابعه شکلنده مقتضاسی
وغیرمقتضاسی اوله پس معنی خوارلق وحقیرلقدن غیری ایله اول کاملك بخارای دلنه یول ویرمز آنك مشکل اولان
مقتضیاتی وغیرمقتضیاتی دیمك اولور (مثنوی) ای خنك انرا که ذات نفسه * وای انکس را که یردی رفسه)
ای سعادت شول کمسه یه که آنك نفسی ذلیل اوله وبلا وهلاکت اول کمسه یه که اول نفسك دیمسی آنی هلاك ایلیه رفس
دیمه دیرلر بونده مراد نفسك خوی بدیدر نفسه مرفوع ذاتك فاعلی در ورفسه دخی مرفوع یردینك فاعلیدر ضمیر
مذکرنفسه عائددر لفظی اعتباریله پس قصه یه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) فرقت صدرجهان درجان او *
پاره پاره کرده بودارکان او) صدرجهانك فرقتی اول عاشقك جاننده پاره پاره ایلمش ایدی آنك ارکان واجزاسنی (مثنوی
کفت برخیزم هماآن جاواروم * کافرارکشتم دکره بکروم) پس بی صبر اولوب کندی کندی یه دیدی قالقارم هم اول
معشوق اولدیغی مقامه کیروکیده رم اکرکافر اولدمسه وآنك انعام واحساننه کفران قیلدمسه ده تکرار مؤمن
وموقن اولورم (مثنوی) واروم انجا بیفتم پیش او * پیش آن صدرنکو اندیش او) کیروارم اول بیره دوشرم اول
حضرتك اوکنه آنك اول نیکواندیش اولان صدرنك اوکنه (مثنوی) کویم افکندم بپیشت جان خویش * زنده کن
یاسربیرمارا چومیش) اول حضرته دیم که سنك اوکوکه کندی جانمی براقدم یا عفوکله زنده ایله ویاخود تیغ قهرکله
باشمی میش کبی کس (مثنوی) کشته ومرده بپیشت ای قمر * به که شاه زندکان جای دکر) ای قمرفلك حسن مقتول
ومرده اولمق سنك اوکنده یکدرکه غیری یرده زندهلرك شاهی اولمقدن وفی الحقیقه عاشقه معشوق اوکنده اولمك عالمك
شاهی اولمقدن اولیدر (مثنوی) آزمودم من هزاران باربیش * بی توشیرین می نبینم عیش خویش) صندم وامتحان
ایلدم بن هزاران کره دخی زیاده سن سز کندی عیشمی شیرین کورمدم پس ذکریاروخیال محبوب شکرگفتار قلبنه
ذوق وسروروبروب ترنمه باشلیوب کندی یه بوکونه خطاب ایلدی (م ی) غن لی یامنیتی لحن النشور * ابرکی یاناقتی تم
السرور) عاشق صدرجهان کندی یه دیدیکه تغنی ایله وترنم ایله بنم ایچون یامنیتی ای بنم مقصودم وارزولرم لحن نشورکبی
ونفخ صورکبی تاروحم حیات پذیراوله ابرکی یاناقتی چولك ای بنم وجودم دوه سی برك البعیدیرلردوه چوکسه
تم السرور سرور کامل اولدی (مثنوی) ابلعی یاارض دمعی قدکفی * اشربی یانفس وردا قدصفا) ابلعی یاارض یوت ای
ارض بنم سرشکمدن حاصل اولان طوفانی تحقیق کفایت ایلدی اغلدیغمدن کیرواشربی یانفس ای نفس ایچ ای بنم
سرنفسم اول ورددن یعنی اول آب خوردنکه تحقیق اول وردصافی اولدی یعنی کدورت بلا ومحن کیدوب محل صفا
کلدی دیمکدر (مثنوی) عدت یاعیدی الینا مرحبا * نعم ماروحت یاریح الصبا) عدت عودت ایلدك یاعیدی ای بنم
بیرامم الینا بزه مرحبا سعت وصفا ایله سروری مرحوم یاعیدی ای بنم قولم عودت ایلدك بکا دیومعنی ویرمش
اما سیاقك بومعنایه تحملی یوقدر نعم یانه خوش روحت ترویح ایلدك ای بادصبا یعنی رایحهٔ یاری کتوروب
بزه راحت ویردك ای کوی دوستدن وزان اولان صبا یلی (مثنوی) کفت ای یاران روان کشتم وداع *
سوی آن صدری که میرست ومطاع) وکیل صدر دوستلرینه خطاب ایدوب ایتدی ای یاران سزه وداع اولسون
بن روان اولدم اول عظیم القدر اولان صدرجانبنه که امیردر ومطاعدر (مثنوی) دم بدم درسوز بریان میشوم * هرچه
بادا باد انجا میروم) زیرادم بدم آنك سوزوحرارتی آتشنده بریان اولورم هرچه باداباد اول جانبه کیده رم وکندیمی
آنك حضورنه واصل ایده رم (مثنوی) کرچه دل چون سنك خارا میکند * جان من عزم بخارا میکند) اکرچه اول
محبوب کوکلنی سنك خارا کبی ایلرسه ده وبی رحم نیجه غلیظ سوزسویلرسه ده بنم جانم بخارایه عزم ایدر (مثنوی
مسکن یارست وشهرشاه من * پیش عاشق این بود حب الوطن) که بخارا بنم یارمك مسکنی وشاهمك شهریدر عاشقك
اوکنده حب الوطن معناسی بواولور کما قال علیه السلام حب الوطن من الایمان پس عاشقك وطنی معشوقك کویی در
عاشقك قتنده کمال ایمان معشوقك اولدیغی مقامه میل ومحبت ایلمکدر (پرسیدن معشوقی ازعاشق غریب خودکه
ازشهرها کدام شهرخوشتریافتی وانبوه تروجمعیتتر وپرنعمت تر ودلکشاتر وجواب عاشق (مثنوی) کفت معشوقی
بعاشق کای فتا * توبغربت دیدهٔ بس شهرها) برمعشوق عاشقنه ایتدیکه ای یکت سن دیار غربتده چوق شهرلر کوردك
مثنوی) پس کدامین شهرزانها خوشترست * کفت ان شهری که دروی دلبرست) پس اول کوردیکك شهرلردن قنغی
شهرخوشتردر اول عاشق ایتدی اول برشهرکه آنده دلبروار در (مثنوی) هرکجا باشد شه مارا بساط * هست صحرا
کربود سم الخیاط) هرنه یرده که بزم شاهمزك بساطی واردر اکرسم الخیاط یعنی ایکنه دلکی ایسه ده اول صحرادر
مثنوی) هرکجا که یوسفی باشد چوماه * جنتست ارچه که باشد قعرچاه) هرقنده که ماه کبی بریوسف اوله وکوکل

آنك عشقنه مبتلا اوله اول بر عاشقه جنندرا كرچه قعر چاه اولورسه ده (منع كردن دوستان اورا از رجوع كردن به بخارا
وتهديد كردن ولاابالى وار كفتن او (مثنوى) كفت اورا ناصحى اى بى خبر * عاقبت انديش اكر دارى نظر) اول بخارايه
متوجه اولان عاشق صدرجهانه بر ناصح ايتدى اى بيخبر اكر نظر طوترسك عاقبتى انديشه ايله (م ى) در نكر پس را بعقل
وپيش را * همچو پروانه مسوزان خويش را) عقلله ارده واوكه نظر ايله يعنى بو كارك اولنه وآخرنه واوكنه وصوكنه
برخوش نظر ايليوب اهتمام واحتياط ايله پروانه كبى كنديكى آنك شمعنه ياقه وكندى الكله بنياد وجودكى يقمه
(م ى) چون بخارا مى روى ديوانهٔ * لايق زنجير وزندانخانهٔ) چونكم بخارايه كيده سن وصدر جهانى ارزوايده سن
ديوانه سن زنجيره لايق وزندانخانه ده حبس اولمغه مستحقسن (مثنوى) اوز تو آهن همى خايد زخشم * او همى جويد
ترا با بيست چشم) اول صدرجهان سندن اوترى دمور چينر خشمندن اول سنى يكرمى كوز ايله استر يعنى سكا
مبالغه ايله منتظردر (مثنوى) ميكند او تيز از بهر تو كارد) اوسك قحط ست وتو انبان آرد) اوتيزايلر فى المثل سكا بچاغى
عداوت قيلمقده وخونخوار اولمقده سك قحط كيدروسن ايسك اون طغارجغى كبى سن آچ كابك النه اون طغارجغى
كيردكده آنى پاره پاره ايلر كذلك صدرجهان سنى بوكونه پاره پاره ايلر ناصح مخوفدن مراد قوهٔ واهمه ونفس
وشيطاندركه عاشق معشوق حقيقى جانبنه متوجه اولسه وشهر معشوق اولان حضرت طرفنه رغبت قيلسه البتته
نفس وشيطان اكا صورت صلاحدن كلوب ومحبوبك بعض اوصاف قهريه سيله آنى تخويف قيلوب ممكن اولديغى
مرتبه اول طرفدن منع ايدرلر نته كم اول ناصح اول عاشقه بوكونه پندبى معنى ويروب ايتدى (مثنوى) چون رهيدى
وخدايت راه داد * سوى زندان ميروى چونت فتاد) چونكم قورتلدك خداى تعالى سكا يول ويردى كندى اياغكله
زندان جانبنه كيدرسن سكا نه حال دوشدى (مثنوى) بر تو كرده كون موكل آمدى * عقل بايستى كز ايشان كم زدى)
اكر سنك اوزريكه صدرجهان طرفندن اون دورلو موكل ومسلط كليدى عقل كركايديكه بونلردن كم اوليدك يعنى
مستور ونهان اوليدك كم زدى اكر فتح كاف عربيله اوقنورسه معنى عقل لازم ايديكه آنلردن كنديكى اكسك اوريدك
يعنى ما بينلرندن اكسك اوليدك واختفا قيليدك ديمك اولور (م ى) چون موكل نيست بر تو هيچ كس) از چه بسته كشت
بر تو پيش وپس) چونكم سنك اوزريكه هيچ موكل يوقدر نه جهتدن بسته اولدى سنك اوزريكه پيش وپس عاشقك
حالندن غافل اولان عاذله جواب ويروب بيوررلر (مثنوى) عشق پنهان كرده بود اورا اسير * ان موكل را نمى ديدان نذير
عشق پنهان اول عاشقى اسير ايلشدى اول معنوى اولان موكلى كورمدى اول نذير يعنى اول مخوف اولان ناصح
مناسبتله نهان اولان موكللرك بيانته شروع ايدوب بيوررلر (م ى) هر موكل را موكل مختفيست * ورنه او دربند سك
طبعى زچيست هر موكل ايچون وهر مسلط اولان كمسه ايچون بر مختفى ونهانى موكل واردر ظالمك موكلى كندى قرينى
اولان شيطاندر وقرينى اولان ملكى مغلوبدر كما قال النبى صلى الله عليه وسلم ما منكم من احد الا وقد وكل به قرين من
الجن وقرين من الملائكة الى آخره واكر موكل اولان عوان اوزره بر مختفى موكل اولميدى اول عوان سك طبعلك بندنده
وكابيت صفتنده ندندر پس معلومدركه اول بر موكل مختفينك اثريدر (م ى) خشم شاه عشق بر جانش نشست
بر عوانى وسيه رويش بست) عند اهل التحقيق عشقك هركسك وجودنده آنك استعدادنه مناسب بر نوعله
ظهورى واردر زيرا كوررسنكه هركس كندى مقيدا ولديغى مرتبه سنك عاشقيدر پس شاه عشقك خشمى اول
ظاهرا موكل اولان عوانك جانى اوزره اوتوردى آنى عوانلق وسياه رويلق اوزره باغلدى چشم بسته عشق عوانك
جانى اوزره موكل مختفى اولدى (مثنوى) ميزند اورا كه هين اورا بزن * زان عوانان نهان افغان من) اول عوانه
جانى اوزره مسلط اولان خشم وغضب صفتى دروندن اوررو تقاضا قيلوركه تيز بو اوزرينه مسلط اولديغك كمسه يه اور
واكا ضرب ايلكده غلظت اوزره طور بنم افغانم بو نهان اولان عوانلردندر بو مصرع حضرت مولانا قدس سره
اساتدن مختفى ونهان اولان موكللره تنبيها ديلمش يعنى اكرچه سن اى ظاهر بين بر كمسه اوزره بر عوانى موكل كوررسن
آنك فعلندن متألم اولوب آنده افغان قيلورسن بنم افغانمى اول ظاهرده اولان عوانلردن دكلدر كه آنلره نفس الامرده
نظر اولنسه مختفى ومعنوى اولان موكللرك آنلر مغلوب وزبونيدر پس بنم افغانم عوانان صورى اوزره موكل اولان
عوانان نهانيدندركه من حيث المعنى آنلر اوزره حاكم وغالب اولان عوانان نهانيلردر (م ى) هر كه بينى در زيانى مى رود *
كرچه تنها با عوانى مى رود) اى صورت بين هر بر كمسه يى كه بر زيان وضرر وخسرانده كوره سن اكرچه اول ظاهرا
تنهادر ليكن معنا بر عوانيله كيدر يعنى اكر آنك اوزرينه معنا بر عوان موكل اولمسه كندى به ضرر وزيان اولان شئ
جانبنه نيچون كيدردى ونوجهله هلاكى جانبنه عزيمت ايدردى ولكن اول عوان معنويدن واقف دكلدر (مثنوى
كر از وواقف بدى افغان زدى * پيش ان سلطان سلطانان شدى) اكر اول كمسه موكل معنويدن واقف اوليدى

افغان اوروردى اول سلطانلر سلطاننك حضورنه كيدردى وآندن استمداد واستغاثه ايدردى بالوحكايه اولمق اوزره
شرح اولندى خطاب اولسه محلّه دخى مناسب اولور يعنى سن اى ظاهر بين اكر اول موكل معنويدن واقف اوليدك
افغان قيلوردك واول سلطانلر سلطاننك يعنى غالبلر غالبى ومسلطلر مسلطى اولان قادر قوينك حضورنه كيدردك
وتضرع ونياز ايدوب احوال خلقه تقيدى ازايدردك (م ى) ريختى بر سر بپيش شاه خاك * تا امان ديدى زديو سهمناك
شاه حقيقتك حضورنده باشكه طپراق دوكيدك تا كم باطنا اوزريكه مسلط اولان ديو سهمنا كدن امان كوريدك وآنك
شرندن سلامته ايريدك (مثنوى) ميرديدى خويش را اى كم زه ور * زان نديدى ان موكل را تو كور) اى موردن كم
وحقير كنديكى امير كبير كوردك سن كور اول سبيدن اول موكل معنويى كورمدك ولهذا كنديكى حاكم وغالب زعم
ايليوب عجز وقصوركه معترف اولمدك (مثنوى) غره كشتى زين دروغين پروبال * پروبالى كو كشد سوى وبال)
بو كذب ودروغه منسوب اولان پروبالدن مغرور اولدك يعنى بو دنيانك دولت وعزتى كه عاريتى اولان پروبال كبيدر
آنى كنديكه ملك صانوب اكا مغرور اولدك بر نوع بال وپركه اول سنى وبال جانبنه چكر وعذاب ونكال دامنه كرفتار ايدر
(م ى) پر سبك دارد ره بالا كند * چون كل آلوشد كرانيها كند) اول كمسه كه پروبال عقل وادراكى خفيف وثقلت تندن
پاك ونظيف طوتر يولى بالايه وعالم اعلايه ايلر چونكم كل آلود اولدى وبدن بالجمله آنى ثقيل قيلدى كرانلكلر ايلر
واچقلرده قالوب عالم طبيعتنه مقيد اولور (از سر عشق لاابالى كفتن عاشق بخارى ناصح وعاذل را (مثنوى) كفت اى
ناصح خمش كن چند چند * پند كم ده زانكه بس سختست بند) اول عاشق هائم ناصح لائمه لاابالى وار جواب ويروب
ايتدى اى ناصح وعاذل خموش اول سكوت قيل نيچه بر نيچه بر بو نصح وپندى ازوير زيرا كه بند معنوى زياده محكمدر
وعشق حق جانبندن عاشقه بر قضاى مبرمدر كما قال صاحب القصيدة الطنطرانيه (بيت) من يلنى فى هوى حور
الغوانى قد غوى * ان هذا الامر من ربى الفتاح تاح) عاشق اولان عاشقك حالنى بيلور پس انصاف ايدوب
طعن ولومدن احتراز قيلور ولهذا قال الامام الابوصيرى صاحب قصيدة البردة (بيت) يا لائمى فى الهوى العذرى
معذرة * منى اليك ولو انصفت لم تلم) وحضرت خداوندكار جلد سادسك آخرينه قريب بر سرخده بيوررلر (يا عاذل
العاشقين دع فئة * اضلها الله كيف ترشدها) پس عاشق اولنلره نصيحت آنلرك شاننه عدم معرفتدن ناشى
اولور وآنلره پند ويرمك آنلرك بندنى محكم قيلور نته كم بيوررلر (مثنوى) سخت تر شد بند من از پند تو) عشق را نشناخت
دانشمند تو) اى ملامتكر بنم بند دلم سنك پندكدن سخت تر اولدى عشق بر امر عجيب الشاندركه
سنك دانشمندك وعلم وعقل مرتبه سنده كامل اولان افندك آنى اكلمدى من لم يذق لم يدر موجبنجه آنى طاتمين
بيلمدى (مثنوى) آن طرف كه عشق مى افزود درد * بو حنيفه وشافعى درسى نكرد) اول طرفده كه عشق دردى
زياده ايلدى ابو حنيفه وشافعى كه مجتهد فى الدين وهر برى بر مذهب صاحبى امام متين ومقتداى اهل يقيندر
لكن بونلر عشق خصوصنده بر درس ايلمدى وآنك احوال عجيب الشاننه متعلق بر مسئله سويلمدى (بيت) منصور
بر سر دار اين نكته خوش سرايد * از شافعى مپرسيد امثال اين مسائل * ائمهٔ اربعه نك اجتهادى واقوال پرسدادى
جميعا طور عقلده ودينه متعلق اولان نقلده واقع اولمشدر طور عقلدن ومقتضاى نقلدن خارج اولان مرتبه دن
بحث ايلمشلر وبو خصوص ايچون بر مسئله سويلمشلردر زيرا عشق عقلدن ونقلدن خارج امر اختيارى
دكل بر عجيب كاردر پس احكام عقليه ونقليه ومسائل شرعيه دن بحث ايلين ودرس سويلين بو امر عجيب الشانك
درسندن برى وبيزاردر (رباعى) تعال العشق عن همم الرجال * وعن وصف التفرق والوصال * متى ماجل شئ
عن خيال * يجل عن الاحاطة والمثال (مثنوى) تو مكن تهديد از كشتن كه من * تشنهٔ زارم بخون خويشتن)
سن اولدرمكله قورقتمه زيرا بن كندى قانمه زار ايله تشنه ام بر خصلتى دخى بودركه عاقله محنت اكا محنت واكا موت
بو كاروح ولذتدر اول موتله تهديد اولنسه غمناك اولور وبو موتله تهديد اولنمغه تشنهٔ زار اولوب محبت قيلور كما قال ابن
الفارض (بيت) وانى الى التهديد بالموت راكن (ومن هوله اركان غيرى هدّدت) ولم تعسفى بالقتل نفسى بل لها) به تعسفى
ان انت اتلفت مهجتى (مثنوى) عاشقانرا هر زمانى مردنيست * مردن عشاق خود يك نوع نيست) عاشقلر ايچون
هر زمانده اولمكلك واردر وعشاقك اولمسى خود بر نوع دكلدر بلكه انواع كثيره اوزره اولان مماتله عاشقلر اولورلر موت
ابيض وموت اخضر وموت اسود وموت احمر له اولدكدنصكره ونيچه كره محو وفنا مرتبه سن بولدقدنصكره ينه هميشه
اولمكدن خالى دكللر وفنا ومحو اولمقدن برى دكللردر (بيت) بذاك جرى شرط الهوى بين اهله * فطائفة بالعهد
اوفت فوفت (مثنوى) او دو صد جان دارد از جان هدى * وان دو صد را ميكند هردم فدا) عشق اول ايكيوز جان
طوتر جان هدادن يعنى هدايته وعنايته مضاف اولان جاندن عاشق نيچه يوز جانلر طوتر واول دو صد جانى هردم

محبوب بولنده فدی ایلر (مثنوی) هر یکی جانرا ستاند ده بها * از نبی خوان عشرة امثالها) هر بر جانه حضرت محبوبدن اون بها الور قرآن عظیمدن اوقو عشرة امثالها آیتنی کما قال الله تعالی (من جاء بالحسنة فله عشر امثالها) مثنوی) کر بریزد خون من آن دوست رو * پای کوبان جان برافشانم برو) اکر اول دوست روو لطیف خوب محبوب بنم قانم دوکرسه پای کوبان یعنی شادمان ورقص زنان جانی نثار ایلرم آنك اوزرینه (بیت) مالی سوی روحی وباذل نفسه فی حب من یهواه لیس بمسرف) قولنك مفهومنی ادا ایلدی (م ی) آزمودم مرك من در زندکیست * چون رهم زین زندکی پاینده کیست) تجربه ایلدم بنم مرکم زنده لکده در یعنی بو حیات فانیه ایله زنده اولمقده بکا موت معنوی واردر بو فانی اولان زنده لکدن چونکم خلاص اولم پاینده لك وارددر ولهذا قیل انما الموت فی الحیوة وانما الحیوة فی الموت نته کم حسین منصور حضرتلرینك قولنه تلمیح ایدوب بیوررلر (مثنوی) اقتلونی اقتلونی یا ثقات * ان فی قتلی حیات فی حیات) بنی اولدورك ای بنم معتمد اولان دوستلرم ای ثقه اولنلر اولدرك ثقه اولوو محکم معناسنه در تحقیقا بنم قتلمده در حیاتم حیات ایجنده (مثنوی) یا منیر الخد یا روح البقا * اجتذب روحی وجدلی باللقا) پس محبوبه ندا ایدوب دیرکه ای رخلری اناره واضائه ایدن محبوبم وای بقانك روحی اولان مطلوبم بنم روحمی اجتذاب ایله وبکا جود ایله لقایی (مثنوی) لی حبیب حبه یشوی الحشا * لو یشاء یمشی علی عینی مشا) بنم بر محبوبم واردر که آنك محبتی قلبمی بریان ایدوب سوزان ایتدی اکر دیلرسه اول محبوبم بنم کوزم اوزره یوریمك دلیه مشانك جوابیدر یعنی یوری یه (مثنوی) پارسی کو کرچه تازی خوشترست * عشق را خود صدزبانی دیکرست) ای مولانا پارسی سویله اکرچه لسان عربی لطیف وخوشتردر عشقك خود عربی وفارسیدن ماعدا یوز آخر زبانی واردر (مثنوی) بوی ان دلبر چو پران میشود * ان زبانها جمله حیران میشود) اول دلبر حقیقینك روح ونفحه سی چونکم اطرافه پران اوله یعنی ظاهر اولوب مشام عشاقه کله اول السنهٔ مختلفه وعبارات متنوعه صاحبلری جمله سی حیران اولور وهر بری تقریر وتعبیردن کیری قالور (بیت) فاللسن من یدعی بالسن عارف * وان عبرت کل العبارات کلت) ولهذا قال علیه الصلوة والسلام من عرف الله کل لسانه (م ی) بس کنم دلبر درآمد در خطاب * کوش شو والله اعلم بالصواب) بن سویلمکدن فراغت ایلرم زیرا دلبر خطابه کلدی وبنی عشق ومحبت محو وفانی قیلدی سن کوش اول واول دلبرك خطاب مستطابنی بن بی خودك لسانندن استماع قیل الله صوابه اعلمدر وعارف اولان بو معنایه افهمدر (مثنوی) چونکه عاشق توبه کرد اکنون بترس * کو چو عیاران کند بر دار درس) چونکم عاشق توبه ایلدی اول حینده قورق قیاس ایتمه که عاشق معشوقندن توبه ایلیه بلکه عاشق توبه دن توبه ایلر وغیریدن توبه ایدوب ومعشوقنه رجوع ایلر که اول عیارلر کبی دار اوزره درس ایلر عیارلردن مراد سربازان طریق محبت درلر عاشق اول دمده جمله دن توبه قیله منصور وار درس محو وفنایی دار اوزره ایلر ودعوای عشق ایدنلره بو ابیاتك مفهومنی سویلر (شعر) وعش خالیا فالحب راحته عنا * واوله سقم وآخره قتل * وان شئت ان تحیی سعیدا فمت به * شهیدا والا فالغرام له اهل * وقل لقتیل العشق وفیت حقه * وللمدعی هیهات ما الکحل الکحل (مثنوی) کرچه این عاشق بخارا می رود * نی بدرس ونی باستادی رود) اکرچه بو عاشق بخارایه کیدر یعنی معشوقك مقامی جانبنه سیر ایدر نه بر مدرسك درسیله ونه بر استادك تعلیمیله کیدر زیرا عشق درس وتعلیمله حاصل اولمز واختیارله اله کلمز پس عاشق مقتضای عشق اوزره بلا اختیار سیر وحرکت ایلر غیرشی اکا تأثیر قیلمز (مثنوی) عاشقانرا شد مدرس حسن دوست * دفتر ودرس وسبقشان روی اوست) عشقله مدرس اولان عاشقلره دوستك حسنی مدرس اولدی ویارك جمال باکمالی آنلره محو وفنا علمنی تعلیم قیلدی بونلرك دفترلری ودرسلری وسبقلری اول محبوبك رویدر ووصف خویدر سو یلسه لر آندن سویلرلر ونقل ایلسه لر آندن نقل ایلرلر لوح دللرنده انجق هر برینك الف قامت یار قالمش وحروف غیریه ونقوش عقلیه کیدوب زائل اولمش نته کم بو مرتبه یه واصل عاشقلردن بری بو بیتی بو محله مناسب قتی خوب ادا قیلمش (بیت) نیست در لوح دلم جز الف قامت دوست * چه کنم حرف دکر یاد ندادا استادم (مثنوی) خامشند ونعرهٔ تکرارشان * می رود تا عرش وتخت یارشان) بو عاشقلر بحسب الظاهر خاموشلردر وبونلرك من حیث المعنی تکرار ینك نعره سی تا بونلرك یارینك عرشنه وتختنه دك کیدر تخت خاء معجمه ایله عرشك عطف تفسیریدر حضرت رحمانك استواسنه نسبت عرش وکرسی تخت کبیدر وفی الحقیقه عاشقلرك باطننك اسراری وعشق الهیدن حاصل اولان علوم وعرفانی عرشه دك کیدر وسماوات سبعه دن تجاوز ایدرلر (مثنوی درسشان آشوب وچرخ وزلزله * نی زیادات وباب سلسله) بو عاشقلرك درسی آشوب وشوریده اولمق وچرخ اوروب رقص قیلمق وزلزله واضطرابدرکه عشق بو کونه احوال غریبه یی مقتضی اولور بونلرك درسی زیادات وباب سلسله دکلدر زیادات وسلسله ایکیسی یله فتاوایه متعلق بر کتابدر اما سلسله ابا واجداد ویاخود سلسلهٔ مشایخ واستاد بابی بونلرك

درسی دکلدر دیکی ایهامدن دخی خالی دکلدر نته کم بعض کمسه لر سلسلهٔ ابا واجداده مقید اولمشلر وبعضلر دخی سلسلهٔ مشایخ واستادده معتقد قالمشلردر پس بونلره درس وسبق اولان سلسله ودورك بیاننه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) سلسله این قوم جعد مشکبار * مسئلهٔ دورست لکن دور یار) جعد مشکبار بونلرك اصطلاحنده مظاهر صفات الهیه دن عبارتدر یعنی کثرات کونیه دن کنایه در که زلف مشکبار رخساری ستر ایلدیکی کبی کثرات کونیه دخی وجه باقی یه حجاب ونقاب اولمشدر وبو کثرات کونیه نك مشکبار اولمسی روایح اوصاف الهیه وفوایح اسرار ربانیه یی اظهار قیلمسی ویا غد یریجی اولمسنی اشعار ایلر چونکم جعد مشکبار مظاهر اسماء الهیه اولان کثرات کونیه دن عبارت اولدیغی محقق اولدیسه بو مظاهرك بو قومه سلسله اولمسی بو جهتدن اولورکه بونلر اشیای مظاهر اسماء الهیه یی کوررلر غیری دکل پس عاشق معشوقك اوصافنده حظ الدیغی وصفلرك مشاهده سنه مقید اولمسی مقرردر باخصوص که استعدادنه مناسب هر وقتده کندی وجودنده ظهور ایلین صفات الهیه نك سلسلهٔ احکامنه بسته ومعقد اولمسی بو علمه عالم اولنلر قتنده مسلم ومصدقدر پس جعد مشکبار دینلمکله کنایه اولنان مظاهر الهیه بونلره بو جهتدن سلسله اولور وموزه عارف اولان بونکته یی بو مصرعدن درحال بولور وبو دخی مسئلهٔ دوردر ولکن یارك دوریدر علما وفقهانك دیدکلری دور دکل زیرا علما دوری بو کونه تعریف ایدرلر الدور توقف الشیء علی ما یتوقف علیه ویسمی الدور المصرح کما یتوقف ا علی ب وبالعکس او بمراتب ویسمی الدور المضمر کما یتوقف ا علی ب وب علی ج وج علی ب وفرایضه متعلق اولان مسئلهٔ دور اولدرکه بر رجل اوغلی ایله غرق اولسه لر ویا بر آفت یتوب اولسه لر وهلاك اولسه لر وبو ایکیسینك بر اوغلی قالسه وهر برندن اوچر یوز آقچه مقداری شیء متروك اولسه اکر بابا ایله اوغلك هر ایکیسینك هلاکی معا فرض اولنورسه بو ایکی پسردن هر بری کندی باباسینك میراثنی قبض ایدرا کر پدرك هلاکی مقدم وپسرنك مؤخر فرض اولنورسه ویاخود بالعکس یعنی پسرك مقدم وپدرك مؤخر اولورسه دور لازم کلور بو تقدیر اوزره تقسیم میراث ایکی نوع آخرله میسر اولور فقهانك قتنده اولان مسئلهٔ دور بودر اما عند العشاق اکرچه مسئلهٔ دور واردر ولکن یارك دوری مسئله سی واردر دورك یاره اضافتنده ایکی وجه اوزره معنی جائز اولور اولا معنی عشاقه سلسله اولان جعد مشکبار مسئله سی دوردر ولکن یار حقیقتنه مضاف اولان وتعلق قیلان دورك مسئله سیدر پس هر دورده ظاهر اولان افعال وجمیع احوالك موجد وفاعلی من حیث الحقیقه حضرت حق اولدیغی جهتدن دورك وهر دورده ظاهر اولان فعلك اضافتی اکا صحیح اولور زیرا مدبر وعلی کل شیء قدیر اولدر وثانیا معنی اولدرکه عشاقه سلسله اولان زلف مشکبار مسئله سی مسئلهٔ دوردر ولکن یار حقیقینك دوریدر که مراد (والله بکل شیء محیط) آیتنك موجبنجه هر شیئی احاطه ایلمش اولور نته کم شیخ اکبر حضرتلری بو نکته یی اشعار ایچون اولیای محمدیه طریق دوریه صاحبلری وعلمای سلفیه طریق مستطیله صاحبلری تعبیر ایدرلر کما قال فی فصوص الحکم اعلم ان صاحب الطریق المستطیل مائل عن مقصوده خارج عن طریق الاعتدال لانه لا یری الحق فی المظاهر بل یتوهم ان مطلوبه خارج عن هذه المظاهر فیتحرك بالحرکة المستطیلة للوصول الیه ومقصوده معه وهو لا یشعر فهو صاحب جلال وغایته الیه فله من والی وما بینهما واما صاحب الحرکة الدوریة فلا بدایة لسیره ولا نهایة له لانه یشاهد الحق فی کل المظاهر الروحانیة والجسمانیة دنیویا کان او اخرویا کما جاء فی الحدیث لو دلیتم بحبل لهبط علی الله فاجزان الله فی باطن الارض ای عالم الاجسام کما انه فی باطن السماء ای عالم الارواح وهو بکل شیء محیط (مثنوی) مسئلهٔ کیس اربپرسد کس ترا * کو نکنجد کنج حق در کیسها) مسئلهٔ کیسه اولدرکه بر کمسه نك صره ده ویاخود کیسه سنده اقچه سی اولسه اکر سارق اول کیسه وصره یی النی جامه نك یکی ایچره ادخال ایلیوب آنلری ایچرودن اخراج ایلدی ایسه قطع ید لازم کاور وا کر اول سارق اول کیسه وصره یی کم جامه دن اخراج ایتمیوب خارجدن الورسه ویاخود شق قیلورسه قطع ید لازم کلمز کما قال فی النقایة وان طر السارق صرة خارجة او طر کیسا خارجا من الکم واخذ الدراهم لم یقطع وان ادخل یده فی الکم واخذ الدراهم قطع لانه اخذ المال من الحرز پس مسئلهٔ کیسه معلومك اولدیسه معنای بیت اولدرکه ای طریق عشاقده اولان وتحصیل عشق ومحبت قیلان عاشق اکر بریسی مسئلهٔ صره وکیسه یی سکا صورورسه سن اکا عالم اولدیغك علمدن واکا اولی اولان فقه الاکبر مسئله سندن خبر ویروب دیکه ای مسئلهٔ کیسه دن سؤال ایلین حق تعالینك کنز علوم واسراری کیسه لره صغمز پس حق تعالینك کنزندن اخذ اموال ایلین طراره قطع لازم کلمز زیرا حضرت حقك کنوزی صره لره مربوط وکیسه لر ایچره مضبوط دکلدر پس آنی الآن فمن اخذه اخذ بحظ وافر حدیث شریفنك مقتضاسنجه عظیم حظ المش اولور ونقود وافره یه وصول بولور حضرت مولانا قدسنا الله بسره الاعلی بو بیت شریفده عشاقه اسلوب حکیم قاعده سنی تعلیم بیوررلر وقواعد اسلوب حکیمدن بری دخی بودرکه قچن بر علیم وحکیم اولان کمسه دن بر سائل بر مسئله سؤال ایلسه حکیم اولان کمسه نظر ایلر

اكراول مسئله اكا انفع ايسه آندن جواب ويررو اكر اكا اول مسئله دن اهم والزم برآخر مسئله اولورسه آنك سؤالنه مطابق اولان جوابی ترك ايدوب اكا اهم اولان مسئله دن جواب ويررتنه كم حكيم مطلق كلام حكمت افزاسنده نيجه مواضعده بو فائده يی اجرا ييورمشلردر قال الله تعالى فی سورة البقرة (ويسئلونك ماذا ينفقون قل ما انفقتم من خير فللوالدين والاقربين واليتامى والمساكين وابن السبيل) ابن عباس رضی الله عنهما حضرتلرندن بوكونه روايت اولوركه انصاريلردن عمرو بن جموح نام كسنه مال كثير صاحبی برشيخ كبير ايدی حضرت رسول اكرم صلى الله عليه وسلمدن سؤال ايلديكم برزم اموالمزدن نه شیء انفاق ايليلم پس بو آيت كريمه نازل اولدی يا محمد بونلرسندن سؤال ايدرلرنه شیء انفاق ايليه لرسن بونلره دی اول شيكه خيردن سز انفاق ايلرسز پس آنك محلی اولا والدين ودخی اقربا ودخی ايتام ودخی فقرا ودخی ابناء سبيلدر پس بونلر انفاق ازله جق شيئك اوليسندن سؤال ايلديلر بونلره بيان مصارف انفاق اولنمغله جواب ويرديلر جوابی بونلره اهم وبيلمسی اولی وانفع اولان بو معنی اولديغی اشعار ايلر (يسئلونك عن الاهلة قل هی مواقيت للناس) آيت كريمه سی دخی بو اسلوب اوزره در كذلك بو محلده حضرت مولانا قدسنا الله بسره العزيز بو اسلوب رعنايی تعليما لاهل الولاء ادا بيوروب ديرلر اكر سندن بركسه مسئله كبی سؤال ايلسه سن اكا كنز حقدن واموال عظيمه دن وجواهر جليله يی اخذ ايلمكی بيلمك اهم وانفع اولديغی اشعار ايچون كنج حق كيسه لره صغمز دو جواب ويرتا يله كه آندن بو علم انفعدر و بو علمه سنك وجودك معدن ومنبعدر (مثنوی) كردم خلع ومبارا ميرود* بد مبين ذكر بخارا ميرود) خلع ضم خاء معجمه ايله اصطلاح فقهاده بركسه خاتوننه طلاق ويرمكه ديرلر على عوض كه خاتون زوجنه آنی اعطا ايليه واول دخی آنی قبول ايليوب اكا طلاق ويره مثلا بركسه خاتوننه ديسه طلقتك على كذا او على ان تعطينی كذا پس اول آنی قبول ايليوب استديكنی اكا ويرسه واول دخی آنی تطليق ايلسه بوكه خلع ديرلر مبارا ادارعوريله صلحا برى برندن برى اولمسنه وتبرى قيلمسنه ديرلر يعنی اكر عاشقله معشوق ما بيننده دم خلع ومباراة واقع اولسه مع التراضی فيما بينهما بحسب الظاهر مباراة ومفارقتی مشعر بركلام ظهوره كلسه سن اول كلامی بد كورمه فلا بأس بوقوع مثل هذا الكلام فيما بينهما عند المصلحة كما قال الفقهاء لا بأس بالخلع عند الحاجة لقوله تعالى فی سورة البقرة (فلا جناح عليهما فيما افتدت به) زيرا بين العاشق والمعشوق بوكونه كلام فراق اميزدن ذكر بخارا واقع اولور يعنی بينهما ماده بوكونه موجب طلاق وفراق اولان كلمات خلع ومبارانك وقوعنی قبيح كورمه كه بوكونه دم فرقت توامدن شهر بخارا مانندی منبع علوم ودانش اولان ويا حقيقتده مظهر ومجلی كلان شيخ كاملك ذكری لازم كاورزيرا عند حضور المعشوق ومعاينة المحبوب آنك ذكرنه حاجت يوقدر نته كم صدر جهانك عاشقی كندی حضورنده وآنك مشاهده سنده ايكن بخارا شهرنی ذكر ايلمزدی اولدمكه ما بينلرنده دم خلع ومباراة واقع اولدی وعاشق معشوقندن مفارقت قيلدی بخارا شهرنك ذكری لازم كلديكه مقام يارومنزل محبوب شكر كفتاردر وبيلوركه بخارايه داخل وواصل اولمينجه ياره وصول ميسر اولمز كذلك طالب وصال يار اولان عاشق بيلوركه معدن دانش وحكمت اولان شيخ صاحب ولايته واصل اولمينجه يار حقيقته وصول اسان كلمز پس اولا شيخك وصول يارك شهودنه سبب اولديغی طالب وصال ياره معلوم اولديسه فرقت وهجران زماننده دخی آنك ذكری ويادی واقع اولور وآنك ملاقاتنه كمال رغبتله رغبت قيلور پس عاشقله معشوقك ما بيننده موجب مفارقت ومستلزم مباعدت اولان كلامی قبيح كورمك كرك زيرا كه لحكمة ولمصلحة در وصال ياره وسيله اولان شيخك ذكرنه واشتياقنه سبب اولور اكر عاشق اول وصلت مرتبه سنده قاله ايدی بونك ذكری وفكری لازم اولمزدی حكمت بالغهٔ الهيه مفارقتی موجب برصفت اظهار ايلركه اكا دخی رغبت ومحبت قيلنه ويا ره وسيله وخليفه اولديغيچون وآنك تجلياتنه واسماء وصفاتنه مجلی ومظهر اولديغيچون اول دخی محبتنه وسيله قيلنه (م ى) ذكر هر چيزی دهد خاصيتی) زانكه دارد هر صفت ماهيتی بو بيت شريفك ما قبلنه مناسبتی سؤال مقدره جواب اولمغله اولوركه بركسه ديركه مقصود بالذات اولان معشوقك ذكری عاشقه صفا بخش ايكن بخارا كبی محل دانش اولان شيخك ذكری نه نفع وسود افاده ايلر اكا جواب بيوررلر هر شيئك ذكری انسانه برنوع خاصيت ويرروبركونه لذت وحلاوت ايركورر زيرا كه هر صفت بركونه حقيقت طوتركه صفت اخرانك حقيقتنه بكزه مز مثلا عطا اللهك صفتيدر ذات من له العطاء عطا صفتنك ماهيتيدر پس سن معطی اولان ذاتی عطا ويرمك ملاحظه سيله ذكر ايلسك بوكونه لذت بولورسن واول معطی سكا اول عطايی ويرسه برخاصيت بولورسن كه اول خاصيت صفت اخرانك خاصيتنه بكزه مز مثلا ستار وغفار وكريم ورحيم زيرا ستار ذنوب وعيوبی مبالغه ايله اورتيجی ديمكدر و بونك ماهيتی ذات من له صفة الستردر پس سن حضرت محبوبك صفت ستاريتنی ذكر ايلسك مع ملاحظة الستر برآخر چاشنی ويرركه صفت اخريده اولان چاشنی يه بكزه مز پس پس سكا اول ستار العيوب وغفار

الذنوب اولان محبوب صفت ستاريتيله تجلی ايليوب عيوب وذنوبك ستر ايلسه وبو صفت سكا برخاصيت ويرسه معلومك اولوركه بو خاصيت اعطايه بكزه مز كذلك هر برصفتی بوذكر اولنان اوزره ملاحظه ايلسك البته هر صفت برنوع خاصيت ويركونه ماهيت طوتر حال بوكه موصوف بردر غيری دكلدر پس مظاهر اوصاف الهی اولان هر شیء بوكا كوره ملاحظه ايله مثلا مقام يار اولان بخارا شهرنك وآنده اولان اشيانك ذكر وسيری برآخر خاصيت وچاشنی ويررو آنده ساكن اولان وجلوه قيلان شاهدك ذكری بلكه هر برصفتك على حده ذكری وملاحظه سی برآخر خاصيت ويرر وخاصيته منبع دانش اولان شيخك شهر وجودنك ذكری وآنده اولان هر برمرتبه ومسيره نك ذكری وسيری برخاصيت اخری ويرركه قوه ذائقهٔ عاليه سی اولان هر برخاصيتك ذوقنی على حده تميز قيلور وهر خاصيتدن بركونه چاشنی الور (م ى) در بخارا در هنرها بالغی * چون بخاری روی زان فارغی) بخاراده جميع هنرلره بالغ وواصل سن يعنی مانند شهر بخارا محل دانش اولان شيخ كاملك صحبت وخدمتنده صوری ومعنوی نيجه علومه بالغ ونيجه معارف وهنرلره واصل اولورسن زيرا كه آنك صحبتی جميع مسايرومراتبی جامع برشهر كبيدركه جمله مراتبدن اعلى برمرتبه جميع هنرلردن فارغ اولمق وتحصيل بينش ايدوب آنده جلوه كر اولان يارك روينی اول بينشله مشاهده قيلمقدر بو جمله دن فارغ ايسه خوارلغه وفقيرلغه متوجه اولمق سزين كسه يه ميسر اولمز چونكه سن اى عاشق خوارلغه وفقيرلغه يوز قويه سن اول هنرلرك جمله سندن فارغ اولورسن ومشاهده ايچون دانشدن كچوب تحصيل بينش قيلورسن ويارك وصلت روينه لايق اولورسن اكرچه شهر بخاراده جميع هنرلره بالغ اولمق وتحصيل علوم ودانش قيلمق ممكن وميسردر ولكن عاشقه اول شهردن مقصود بو دكلدر بلكه بو جمله دن فارغ اولوب تحصيل بينش قيلوب آنده حاكم وامير اولان يار ميرك وصالنه يتوب آنك جمال باكمالنی مشاهده قيلمق وانكله اشنا ومصاحب اولمقدر نته كم اول بخاری اولان عاشق بويله ايلدی فافهم (مثنوی) آن بخاری غصهٔ دانش نداشت * چشم برخورشيد بينش بركماشت) كوركه اول بخاری اولان عاشق دانش غصه سنی طوتمدی بلكه دانشدن فارغ اولوب كوزنی بينش خورشيدنه حواله ايلدی خورشيد بينشدن مراد خورشيد وارمنبع نور اولان نفس بينش اولسه ده جائزدر صفتك موصوفه اضافتی اولمق اوزره اما خورشيد بينشدن مراد محبوب ضيادار اولسه دخی اولی در بينشك خورشيده رؤيتده كمال احتياجی اولديغی ملابسه ايله خورشيد بينشه وبينش خورشيده اضافت اولنور پس تقدير معنی اول بخاری دانش غصه سنی طوتميوب بصر بصيرتنی بينشه مضاف اولان وتعلق قيلان خورشيد جماله حواله ايلدی وآنك مشاهده ومعاينه سنه رغبت قيلدی ديمك اولور بعض نسخه ده از بخارا واقع اولمشدر بو تقدير اوزره بخارادن مراد شيخ كاملك وجودی اولور ومعنی اول كاملك وجود پر جودی علوم ودانش غصه سنی طوتمدی بلكه بصر بصيرتنی خورشيد بينشه حواله قيلدی ودائم اكا ناظر اولدی ديمكی افاده قيلور (مثنوی) هركه در خلوت به بينش يافت راه * اوز دانشها نجويد دستكاه) هرشول كسه كه خلوتده بينشه يول بولدی يعنی هرشول كسه وهرشول كامل كه خلوتخانهٔ دلده مرتبهٔ رؤيت وعيانه يول بولدی وواصل اولدی اول دانشلردن قدرت ودستكاه استمز زيرا علم اليقين عين اليقين مرتبه سندن دوندر مثلا برشيئك وجودنی كورمك ميسر اولدقدنصكره بيلمكه احتياج قالمزوحق اليقين صاحبی علم اليقينه رغبت قيلمز بلكه اعوذ بالله من الحور بعد الكور ديوب مرتبهٔ بينشده ايكن مرتبهٔ دانشه مائل اولمز (مثنوی) با جمال جان چو شد همكاسهٔ * بايدش زاخبار ودانش تاسهٔ) هرشول عاشق كه پرتو جانان اولان جانك جماليله چونكه همكاسه اولدی وآنك لذت ومشاهده سندن ذوق الدی اكا اخبار ودانشدن تاسه اولور وغم وغصه كاور زيرا مقصود بالذات الله كلدكدنصكره مقصود بالتبع اولان شيئه اشتغال موجب ملال اولور كما قيل الدليل بعد الوصول الى المدلول قبيح جمال جان مغز نغز كبيدر واخبار ودانش اكا نسبت قشر بی مغز كبيدر پس قشر لبه معادل كلمز وخبر معاينه كبی اولمز ولهذا قال النبی عليه وسلم ليس الخبر كالمعاينة رواه الطبرانی عن انس والخطيب عن ابی هريرة رضی الله عنه (م ى) ديد بر دانش بود غالب فرا) زان همی دنيا بچربد عامه را) بعض نسخه ده فرزاء معجمه ايله واقع اولمشدر زياده معناسنه اما اصح اولان نسخه لرده راء مهمله ايله فرادربو اوايدر عالی وقوی معناسنه اولور وفرا تحسين لفظ ايچون اولمق ويا خود غالب فرا وصفت تركيبی اولمق مناسبتدن خاليدر غالب بونده غالبا تقديرنده در اولكی وجه اوزره معنی رؤيت علم اوزره غالبا زياده اولور نته كم محسوسك حكمی معقول اوزره غلبه قيلور وايكنجی وجه اوزره معنی رؤيت علم اوزره غالبا عالی وقوی اولور زيرا ليس الغائب كالمشهود والموجود كالمفقود والمقصود كالموعود دينلمشدر بواجلدن عوامه دنيا غالب اولور وآخرت مغلوب ومرجوع كلور زيرا بونلر دنيايی حاضر وموجود وآخرتی غائب ومفقود بيلور پس مغلوب اولوب غائبدن اعراض قيلوب موجود وحاضره طالب اولورلر ولكن خواص بونلرك عكسيدر زيرا آنلر دنيايی خواب وخيال وسريع الزوال كوررلر

وسراب بقیعه کبی صورتا موجود ومعنا معدوم مشاهده قیلورلر وآخرتی نقد وموجود ونعمت ولذتی ثابت
وابقی کوررلر ولهذا بونلره آخرت غالب اولور وبونلره آنک تحصیلی بونک تحصیلنه مانع کلور وبونک عکسی عوامه دنیا
غالب اولور وعینه طالب اولوب دیندن اعراض قیلورلر نته کم بیوررلر (مثنوی) زانکه دنیارا همی بینند عین*
وان جهانی راهمی دانند دین) اول جهتدن دنیا بونلره غالب اولور که دنیایی بونلر عین وموجود کوررلر واول جهانه
منسوب اولنی دین موعود بیلورلر شنیدن کی بود مانند دیدن قولنک مفهومی اوزره کورمک اشتمک وبیلمک کبی
اولمز وغائب شاهد اوزره غالب کلمز (رونهادن ان بندهٔ عاشق سوی بخارا) (مثنوی) رونهاد آن عاشق خونابه ریز*
دل طپان سوی بخارا کرم وتیز) اول عاشق خونابه ریز کوکلی طپیده وروحی طلبیده اولدیغی حالده مقام
معشوق اولان بخارا جانبنه کرم وتیز یوز قودی ومتوجه اولدی یعنی اول عاشق کوزلرندن قانلی یاش دوکرک
وجان طلبرق بخارا جانبنه کتدی (مثنوی) ریک هامون پیش او همچون حریر* آب جیحون پیش او چون آبکیر)
هامونک ریکی یعنی بخارا جانبنده اولان بیابانک قومی آنک اوکنده کمال شوقندن حریر کبی ایدی وآب جیحون
بو یله بر نهر کبیر وماء کثیر ایکن آنک اوکنده زیاده حب وذوقندن آبکیر کبی صغیر وحقیر ایدی دیمک اولور (مثنوی)
آن بیابان پیش او چون کلستان* می فتاد از خنده او چون کل ستان) اول بیابان اول عاشق دلداده نک اوکنده
کلستان وبوستان کبی ایدی اول فرخنده مسرت وخنده سندن کل کبی قفاسی اوزره دوشردی ستان چلقوین
وارقه سی اوزره معناسنه در یعنی زیاده صفا ولطافت وکمال سلوت وطراوت بوله مشیا علی الهام لامشیا علی
الاقدام کلستانده یوارلنور کبی ریکستانده یوارلنوب کیدر وبو اسلوب اوزره سیر ایدوب نیجه منزللر اشار ایدی
بوندن مقصود اولدر که عاشق صادق شهریار حقیقت اولان شیخ کاملک طریقنده بو کونه اوله تاکم بیابان طریقی
افتان وخیزان بی غم وبی الم کل کبی تازه وطری اولدیغی حالده قطع قیلوب آنک بخارای قلبنه داخل اوله حتی آنک
جمیع مراتب ومسایرنی سیردن دخی فارغ اولوب مملکت دار السلطنتک شهریارنی ومحبوب شکر کفتارنی طلبکار اوله
وآنک وصالنه ومشاهدهٔ جمال باکمالنه رغبت قیله دیمک اولور (مثنوی) در سمرقندست قندا ما لبش* از بخارا یافت
وان شد مذهبش) سمرقندده در سمرقندک قندی مقبول اولدیغی اعتبار ایله اکا تخصیص قیلنور اما اول عاشق صادقک
لبی قند معنایی وشکر روحانی وحلاوت وجدانیئی بخارادن بولدی وا کا مذهب اول اولدی یعنی اکرچه قند صوری
سمرقندده اولور ولکن طالب یار اولان عاشقک دهان جانی آنی ماننده شهر بخارا محل دانش اولان شیخ کاملک صحبت
ووصلتندن بولور وا کل قیلور بو اجلدن آنک مذهبی محل قند صوری اولان یره اولمز بلکه اول محل قند اولان یره
اولور (مثنوی) ای بخارا عقل افزا بودهٔ) لیک از من عقل ودین بر بودهٔ) بخارا شهری عقل وهنر ودانش معتبر زیاده ایدیجی
علما وعقلاسی چوق بر یردر ولکن محل معشوق اولمغله عاشقه بر آخر خاصیت دخی ویرر که معشوقه اشتغال واسطه سیله
دائرهٔ عقل ودانشدن چیقاروب مرتبهٔ محبت وحیرته ایرکورر ولهذا اول عاشق لساندن شهر بخارایه بو کونه خطاب
اولدی امام ادطالب یار اولان محب صادق لساندن شیخ کاملک وجودنه خطاب اولور یعنی ای معدن علوم ودانش
اولان شیخ صاحب بینش نفس الامرده سن عقل معادی ودین پرسدادی زیاده ایدیجی اولمشسن ولکن بندن عقل ودین
قاپمشسن یعنی عقل ودین تقلیدی ومجازی بلاشیء ازاله قیلمشسن که آنک کتمسی وآنی محو ایتمسی عشاقه واجب
ولازم اولنلردن ایدی که بو کونه عقل ودینی قاپمق آنک کمالنه دلالت ایلر (مثنوی) بدر می جویم ازانم چون هلال*
صدر می جویم درین صف نعال) قبل السؤال عاشق کندی نحافت ونحولندن باقوب ضعف حالندن سؤال ایلین
کمسه لره دیر که شمس حقیقتدن نور استفاده قیلان بدر کامل بر شیخ فاضل استرم اول سببدن هلال کبی ضعیف ونورانی ام
صدر دیلرم بو صف نعالده یعنی بو پای ماچان کبی اولان دنی دنیاده پایهٔ اعلا ومرتبهٔ بالا طلب ایلرم بوندن اولی اولان
معنی مرتبهٔ بالانک وپایهٔ اعلانک صاحبنی دیلرم دیمک اولور صدر هم مرتبهٔ اعلایه وهم مرتبهٔ اعلا صاحبی اولان
عالی قدره دیرلر (مثنوی) چون سوادان بخارا را بدید* در سواد غم بیاضی شد بدید) چونکم اول عاشق بیچاره اول
محل معشوق اولان بخارا شهرنک سوادنی کوردی ظلمت غمده اکا شادیلک بیاضلغی بدید وآشکار اولدی نته کم سالک
محل دانش اولان شیخک شهرنی قلبی ایچره بعد قطع فیافی طریقت بصر بصیرتله ادراک ایلدکده اکا دخی ظلمت غمده
نورانیت وروشنالک ظاهر اولور (مثنوی) ساعتی افتاد بیهوش ودراز* عقل او پرید در بستان راز) اول عاشق صادق
چونکم معشوق شهرنی کوردی برساعت مقداری بیهوش واوزون دوشدی یعنی کمال شوقندن غشی اولوب
بیهوش اولدی جائزدر که دراز اشاغی مصرعه مصروف اولوب معنی مدت مدیده آنک عقلی بستان رازده پرواز قیلدی
دیمک اولور (مثنوی) برسر وروپش کلابی میزدند* از کلاب عشق او غافل بدند) آنده حاضر اولنلر آنک سر وروپی اوزره

کلاب اوردیلر صحوه کلسون دیو آنک عشقی کلابندن غافل ایدیلر که آنی مرتبهٔ صحوه کتورن نه کلاب عشقدر کلاب
صوری دکل (مثنوی) او کلستان نهانی دیده بود* غارت عشقش زخود ببریده بود) اول عاشق نهانی اولان کلستانی
یعنی مرتبهٔ قرب جانانی کورمشدی غارت عشق آنی کندیدن کسمش ومحو ایلمش ایدی (مثنوی) تو فسرده در خور
این دم نهٔ* با شکر مقرون نهٔ کرچه نیی) حکایت غائبدن مخاطبه خطاب بیوروب بی عشق وبی ذوق اولان کمسه لره
علی حدة خطاب ایدوب دیرلر که سن افسرده وپژمرده ودل مرده بو کلامه وبو دم محبت توأمهٔ لایق دکلسن
زیرا عشق ومحبت وجدانیدر عاشق اولمین کلام عشاقی دخی فهم ایلمز بر برودت وغفلت کاینده رو لهذا قال فی دیباجة
الجلد الثانی (بیت) پرسید یکی که عاشقی چیست) کفتم که چو من شوی بدانی) کما قیل من لم یذق لم یدر مصرع ثانی صورتا
عاشق مفتون اولان ومعنا حلاوت عشقه مقرون اولمیوب شکر معنویدن بوریا قامشی کبی خالی قلان کمسه لره کوره در
یعنی اکرچه سن دخی صورتا قامشسن لکن شکره مقرون دکلسن یعنی اکرچه صورتا عشاقه بکزرسن لکن حلاوت
عشقه وشکر شوق وذوقه مقرون دکلسن پس محل عشق وشوق اولنلرک نفس وکلاملرینه دخی درخور ومستحق
اولمزسن دیمک اولور (مثنوی) رحت عقلت با توست وعاقلی* کز جنودا لم تروها غافلی) بو آیت سورهٔ توبه ده در
اولی بودر که (ثم انزل الله سکینته علی رسوله) سبب نزولی بودر که یوم حنینده اصحاب فرار ایدوب اول حضرت علیه
الصلوة والسلام درت نفر کمسه ایله قالدی جناب عزت الهام ایلدیکه رمی تراب ایده پس براوج خالک الوب رمی ایلدکده
کفار منهزم اولوب قلوب مؤمنین آرام پذیر اولدیلر پس جناب عزت بو انعام واحسانی قوللرینه اعلام بیوروب دیرلرکه
ثم انزل الله) ای بعد انهزام المؤمنین الله تعالی انزال ایلدی سکینته علی رسوله ای رحمته التی سکنوا بها واطمأنوا یعنی
شول رحمتی که سبب سکون وارام درلر رسول اوزره انزال ایلدی حتی تنها داعیهٔ حرب ایدوب کثرت اعدادن خوف
ایتمدی (وعلی المؤمنین) مؤمنلر اوزره دخی سکینت وطمانینتی انزال ایلدیکه هر بری شیروار حمله لر ایلدیلر (وانزل جنودا
لم تروها) ودخی انزال ایلدی شول عساکریکه سز کورمدیکز آنلری مراد کروه ملائکه در اما کفار کوردیلر عدد ملائکه
یا بش بیک ویا طقوز بیک اوله دیمشلر (وعذب الذین کفروا) وحق تعالی عذاب ایلدی کافرلره نهب وسبی وقتل وغارتله
وذلک جزاء الکافرین) واول نسنه که واقع اولمشدر کافرلرک جزاسیدر معنای بیت سنک عقلک متاعی سنکله بیله در
وسن (جنودا لم تروها) آیتنک مفهومندن غافلسنکه بو عشق وشوق ومحبت وذوق دخی جنود اللهدر
هرکسک دیدهٔ ادراکی بونی کورمز وهر غافل بو جنود معنویه عقل ایرکورمز بو بیت دخی بعض نسخه ده
واقع اولمشدر که بیوررلر (مثنوی) این سخن پایان ندارد تیز ران* تا رود سوی بخارا ان جوان) بو سوز پایان ونهایت
طوتمز تیز سور یعنی معارف واسراره نهایت یوقدر وکیل اولان عاشقک قصه سنه تا اول جوان بخارا جانبنه کیده یعنی
تا کم مطلوبی جانبنه سیر ایده (در آمدن آن عاشق لاابالی به بخارا وتحذیر کردن یاران ودوستان اورا از پیدا شدن (مثنوی
اندر آمد در بخارا شادمان* پیش معشوق خود ودار الامان) اول عاشق صدر جهان بخارا شهرنه مسرور وشادمان
اولدیغی حالده کلدی کندی معشوقنک مکانی اوکنه ودار الامانه پیش خانهٔ معشوق خود تقدیرنده اولور ودار الاماندن
مراد عاشقان قتنده مقام جاناندر که فراق وهجران وغموم واحزان والام وحرمان بلالرندن عشاقی امین ایلیه نته کم
عاشق صادق بعد قطع بیابان نفس وشیطان محل علوم وعرفان اولان شیخ عالیسنک بخارای تربیه وارادتنه داخل
اولدقدنصکره مظهر جانان اولان دار الامان جانبنه واصل ونائل اولسه مخاوف فراق وهجراندن وشداید نفس
وشیطاندن امان بولور (مثنوی) همچوان مستی که پرد بر اثیر* مه کنارش کیرد وکوید که کیر) شادمانه بخارا
شهرنه کلدی شول برمست کبیکه اثیر اوزره اوچار اثیر آسمانه دیرلر بوراده استعارهٔ تخییلیه طریقی اوزره اثیر مکان
معشوقدن وماه معشوقدن کنایه در کویا بره مبالغه ایله مستلک حالنده کندوبی آسمان اوزره اوچار کورر ماه آنی
کنارنه طوتروا کلدرکه طوت بنی بکیرمر اتقدیرنده در کذلک بو عاشق حیران آسمان مکان جانان جانبنه پران اولدی بو یله
تخییل قیلدیکه کویا ماه فلک حسن اولان یار آنی کنارنه طوتروا کاسن دخی بنی طوت دیو امر ایدر فی المثل بو عاشق کامل
شو حالت اوزره کوی یاره واصل اولدی دیمک اولور (مثنوی) هرکه دیدش در بخارا کفت خیز* پیش از پیدا شدن
منشین کریز) هرکم آنی بخاراده کوردیسه اکا دیدی قالق پیدا وظاهر اولمزدن مقدم اوتورمه قاچ ای عاشق دیدیلر
(مثنوی) که ترا می جوید آن شه خشمکین* تا کشد از جان تو ده ساله کین) که سنی اول شاه طلب ایلر خشمکین وسکا
غضبناک اولدیغی حالده تا کم سنک جانکدن اون ییللق کینی چکه وسکا عظیم انتقام قیله دیدیلر (مثنوی
الله الله در میا در خون خویش* تکیه کم کن بردم وافسون خویش) الله حقیچون الله حقیچون کندی خونکه
کندی اختیارکله کلمه تکیه قیله ومعتمد اولمه کندی دم وافسونک اوزره که سنک افسونک وکلام حیلت مقرونک

اكا تأثير قيلمز ديديلر (مثنوى) شحنهٔ صدر جهان بودى وراد * معتمد بودى مهندس اوستاد) سن خود مقدما صدر
جهانك وكيلى ايدك وجومرد ايدك ومعتمد عليه كمسه ايدك ومهندس اوستاد ايدك (م ى) غدر كردى وزجزا بكريختى
رسته بودى باز چون اويختى) غدر وخطا ايلدك آنك جزاسندن قاچدك قورتلمش اولدك كيرونيچون اكا تعلق قيلدك
مثنوى) ازبلا بكريختى باصد حيل * ابلهى اوردت اينجا يا اجل) بلادن قاچدك يوز حيله وخدعه واسطه سيله
ابلهلكمى كتوردى سنى بويره ياخود اجلمى كتوردى نته كم عقلده اولنلر عشق ومحبته اويانلره بوكونه پند ونصيحت
ايلمكدن خالى اولمزلر ولكن ترك وجود ايلين عاشقه بونك نفعى يوق واسير وجود اولان عاقله بونك فوائد ومنافعى چوقدر
عاشق بوكونه نصح وپندى قبول ايدرسه عاشق اولميوب وصال ياردن محروم قالور عاقل طوترسه بلا وقضادن امين اولور
پس عاقله لازمدركه ناصحلرك نصيحتنى قبول ايليه تا كندوبى بلا وقضا چاهنه ايلتميه وشير وقهر وغضبه استقبال اتميه
نته كم عاشقه غيرنافع وعقلايه مفيد ونافع برقاچ ابيات حكمت سمات نصحا السانندن ادا بيوررلر (مثنوى) ايكه عقلت
برعطارد دق كند * عقل عاقل را قضا احمق كند) اى شول كمسه كه سنك عقلك كاتب فلك اولان عطارده اوزره طعن
ودق ايلر عاقلك عقلنى قضا احمق ايلر صاقن عقلكه اعتماد قيلمه وتدبير وتدارككه مغرور اولمه (مثنوى) نحس خركوشى كه
باشد شيرجو * زيركى وعقل وچالاكيست كو) منكوس ومنحوسدر شول برخركوشكه اول شيرجو اوله وقضا وبلايه
قارشو جرأت ايدوب استقبال قيله سنك زيركالكك وعقلك وچالاكالكك قنى كه قهر وغضبه قارشو طوررسن
مثنوى) هست صد چندين فسونهاى قضا * كفت اذا جاء القضا ضاق الفضا) قضانك افسونلرى ومكرلرى
يوز سنك افسونك قدر واردر ولهذا قال عليه الصلوة والسلام اذا جاء القضا ضاق الفضا يعنى پيغمبر عليه السلام
حضرتلرى قضا كلديكى وقتده صحرا الرتنك اولور بيوررلر (مثنوى) صد ره ومخلص بود ازچپ وراست * ازقضا بسته
شود كو اژدهاست) صاغدن وصولدن ومحل امن ونجاته وصولدن يوزيول ويوز مخلص اولور لكن قضادن بو يوللرك
جمله سى بسته اولور كه اول قضا اژدهادر باشنه قضا كلان كمسه اژدرهاى قضادن نوجهله نجات بولور پس عاشق قضايه
رضا ويرنلردندر وضرب الحبيب زبيب وشىء من الحبيب حبيب دين ارنلردندر وخوف ووهمى دفع ايتمكله وقهر
يار كتمكله وصال يار ايرنلردندر نته كم اول عاشق بى دل ناصح وعاذل اولنلره وتخويف وتهديد قيلنلره خوف ووهمى
دفع ايدوب انلره بوكونه جواب ويردى وعاقبة الامر كندبى وصال معشوقه ايركوردى وآنك نيچه لطف واحسانى
كوردى نته كم آنك عاذل اولنلره نه كونه جواب ويرديكنى قصه ايدوب بيوررلر (جواب كفتن عاشق عاذلانرا وتهديد
كنندكانرا (م ى) كفت من مستسقيم آبم كشد * كرچه مى دانم كه هم ابم كشد) اول عاشق بى دل ناصح وعاذللره ايتدى
نم سوزيكز حقدر ولكن بن فى المثل مستسقيم آب وصال چكرا كرچه بونى بيلورمكه بنى هم آب اولدرر مستسقى اولنلرك
بومعلومى ايكن ينه آبدن صبر ايلمكه قادر اوله مدقلرى كبى عاشقلر دخى آب ذلال وصاله برمرتبه مستسقيلردركه
هرنقدر آب وصاله ايرسه لر اولقدر محو وفنا مقرر اولديغى معلوملرى اولمش ايكن ينه آب وصالدن پرهيزه قادر اوله مزلر
وكنديلرى صيانت ايدوب آنى ترك قيله مزلر نته كم بيوررلر (مثنوى) هيچ مستسقى نبكريزد ز آب * كر دوصد بارش
كند مات وخراب) هيچ مستسقى آبدن قاچماز اكر آب آنى ايكيوز كره مات وخراب ايلرسه ده ديمك اولور (مثنوى
كر بيا ماسد مرا دست وشكم * عشق آب ازمن نخواهد كشت كم) اكر بنم الم وقارنم شيشرسه ده بياماسد فعل مضارعدر
اماسيدن لفظندن اماسيدن شيشمكه ديرلر مع هذا آبك عشقى بندن ناقص اولمق استمز (مثنوى) كويم آنكه كه بپرسند
ازبطون) كاشكى بحرم روان بودى درون بطون احوالمدن سؤال ايلدكارى وقتده آنلره ديرم كه كاشكى بحر آب وصال
بنم درونمه جيعاروان اولايدى وبنى ريان قيلايدى اكرچه وجودمى محو وفانى ايلرسه ده (مثنوى) خيك اشكم كو بدر
ازموج آب * كر بميرم هست مرگم مستطاب) طلوم كبى قرنمه موج ابدن يرتل ديو سويله يعنى آب وصالك درونه زياده
طولمسندن ومضايقه قيلمسندن خيك وجود پاره لنديسه بالك بوقدر اكر اولورسم مرگم مستطاب اولور وجان جانانى
بولور (مثنوى) من بهرجايى كه بينم آب جو * رشكم ايد بودمى من جاى او) بن هر يرده كه بر آب جو كورم وآب زلال وصال
پاره تشنه اولنه نظر ايركورم بكا رشك وغبطه كلور نوليدى بن آنك يرى اوليدم ديو (مثنوى) دست چون دف وشكم
همچون دهل * طبل عشق آب مى كوبم چو كل) الدف كبى وشكم طاول كبى يعنى ابدن شومرتبه شيشسه وآنلره
بوكونه مضرت ايرسه مع هذا وصالك عشق طبلنى دوكرم كل كبى يعنى كمال لطافت وطراوت وبى غم وبى اضطراب
آبك عشق طبلنى اورورم زيرا نشو ونماى كل مادن الورو طراوت ولطافتى آندن بولور (مثنوى) كر بريزد خونم
ان روح الامين * جرعه جرعه خون خورم همچون جنين) اكر اول روح الامين يعنى روح الامين منزله سنده اولان
محبوب شيرين بنم قانم دوكرسه جرعه جرعه خون ايچرم جنين كبى جنين محلنه زمين دخى نسخه واقع اولمشدر

(مثنوى) چون زمين وچون جنين خون خواره ام * تا كه عاشق كشته ام اين كاره ام) رد العجز على الصدر
قاعده سى اوزره بيوررلر زمين كبى وجنين كبى خون يشم تا كم عاشق اولمشم بنم ايشم بودر (مثنوى) شب همى
جوشم زآتش همچو ديك * روز تا شب خون خورم مانند ريك) كيجه دوكلى چولمك كبى آتش عشقدن يانرم
وحرارت شوقله غليان ايلرم كوندز كيجه يه دك قان ييرم قوم كبى يعنى ريكه قان دوكلسه نه مرتبه جذب ايدرسه
وپيدا ايلمزسه بنم دخى درونم كوندزلرده قان ييوب وهضم ايليوب پيدا ايلمز مراد عاشقك هميشه بلاى معشوقندن
آتش وبلا كش اولمسى ومبتلاى نيش وبى عيش قالمسيدر كما قال ابن الفارض رضى الله عنه (بيت) واين الصفا هيهات
من عيش عاشق) وجنة عدن بالمكاره حفت (م ى) من پشيمانم كه مكر انكيختم) ازمراد خشم او بكريختم) بن هنوز
پشيمانمكه مكر قو پردم وحيله ايلدم اول محبوبك خشمنك مرادندن قاچدم عاشق منفعت وفايده يى مراد معشوقده
مشاهده ايليوب ومقتضاى نفسده كمال مضرت كوروب مراد جانادن كريزان اولديغنه پشيمان اولمسنك وتأسف
قيلمسنك تقرير وتعبيريدركه عند العشاق عاشقك كنديه مهرندن معشوقك قهرى انفع واوليدر (مثنوى) كو بران
برجان مستم خشم خويش * عيد قربان اوست وعاشق كاوميش) اول حضرته مست اولان جانم اوزره كندى خشمكى
سورو بو حكمكى امضا واجرا قيل ديو تمنى ايله عيد قربان اولدر وعاشق فى المثل قربان ايچون مهيا اولمش صوصغيردر
(مثنوى) كاوا كر خسبد وكر چيزى خورد * بهر عيد وذبح اومى پرورد) كاوا كريا تورواكر برشى ييرسه بيرام ايچون
وآنك ذبحى ايچون يعنى آنده قربان اولمق ايچون بسلنور مراد عاشقك ياتمسى واكل وشرب اتمسى عيدكبى اولان
معشوق ايچوندر وآنك يولنده بذل تن وجان قيلمق ايچوندر حظ نفس ايچون دكل ديمك اولور (مثنوى) كاو موسى
دان مرا جان داده * جزو جزوم حشر هر آزاده) بنى فى المثل بقرهٔ حضرت موسى عليه السلام بيل مرده يه برجان ويرمش
واول زمانده قتل اولان كمسه يه حيات ايركورمش بنم جزومك جزوى وجسمك هر برعضوى هر برآزاده نك سبب
حشرى وحياتيدر نته كم حضرت موسى بقره يى ذبح ايليوب برموجب قوله تعالى (فقلنا اضربوه ببعضها) اول بقره نك
بعض عضوى ايله اول قتيله ضرب ايليوب درحال حيات بولدى وقائم اولوب تكلم قيلدى نته كم بو معنالره اشارت
ايدوب بيوررلر (مثنوى) كاو موسى بود قربان كشته * كمترين جزوش حيات كشته) موسى عليه السلام حضرتلرينك
كاوى قربان اولمش ايديكه (فذبحوها وما كادوا يفعلون) بو معنايه دلالت قيلور آنك كمترين جزوى بركشته نك
حياتنه سبب اولدى كمترين جزودن مراد ياقو يريغى وياخود قولاغيدر (مثنوى) برجهيدان كشته زآسيبش زجا *
درخطاب اضربوه بعضها) اول جزوك آسيبندن وتأثيرندن اول مقتول يرندن صيچره دى اضربوه ببعضها خطابنده
يعنى خطابنه امتثال وقتنده وياخود اضربوه ببعضها خطابنه عمل ايلدك وقتنده ديمك اولور دروقت امتثال خطاب
اضربوه وياخود دروقت عمل خطاب اضربوه تقدير ايندا اولور مضاف مقدر اولمق اوزره وبو آيتلرك تفسيرى وبو قتيلك
حكايه سى ايكنجى جلدده ذا النون حكايه سنده مرور ايلدى فليطلب فيه (مثنوى) يا كرامى اذبحوا هذا البقر * ان اردتم
حشر ارواح النظر) كرام كريمك جمعيدر خطاب اول ناصحلره دركندى يه اضافت ايدوب آنلره ديرلراى بنم كريملرم شول
بقرهٔ نفسمى بوغزليك قبل الموت الاضطرارى موت اختياريله افنا واماته ايليك اكر سز ديلرسه كز نظره متعلق اولان
ارواحك حشرنى وحياتنى ياخود ارواحك نظره اضافتى بمعنى فى اولوب بويله دينسه دخى جائزدر اكر سز ديلرسه كز
حالا نظرده اولان ارواحك حشرنى شو بقرهٔ نفسمى اى كريملر ذبح ايليك زيرا اول مقتولك جسدنك حياتى بقره نك
اولمسنه ومذبوح اولمسنه موقوف اولديغى كبى نظرده مرده اولان روحك حشرى وحياتى دخى كاو نفسك مماتنه
موقوفدر ولهذا قال الجنيد رضى الله عنه اذبحوا نفوسكم بسيوف المخالفات فان النفس اعظم حجاب بينك وبين الله
وقال الشبلى لا حياة الا فى الموت يعنى لا حياة للروح الا فى اماتة النفس پس عاشقلر حيات روحى ممات نفسده
مشاهده ايلدكلرى ايچون مقتضاى نفسك فنا وهلاكن استيوب اول نفسى كالميت يمشى على وجه الارض مرتبه سنه
ايركورمك واولمزدن اول اولديروب حيات حقيقيه ايله ديرى كورمك استرلر زيرا بيلورلركه بو حيات فانيه دن اولسه لر
حيات طيبه بولورلر نته كم انسان ابتدادن برمرتبه نك حكمنده مقيد ايكن آندن اولدى برآخرآندن اعلى مرتبه يه
كلدى انكله انسيت قيلوب زنده اولدى اول مرتبه دن دخى كذر قيلدى بعد قطع المراتب مرتبهٔ انسانيه يه كلدى
پس مقتضيات بشريتى اختياريله ترك قيلسه وموت اختياريله اولسه مرتبهٔ روحه ايرر اكر آندن دخى فانى اولورسه
ومحو وجود قيلورسه حضرت حقله باقى اولور وابد الآباد حى اولوب سعادت ابديه بولور نته كم بو معنالره اشارت ايدوب
بيوررلر (مثنوى) از جمادى مردم ونامى شدم * وزنما مردم بحيوان برزدم) مقدما ابتداى حالده معدن مرتبه سنده
ايكن جماد ايدم ارادت الهيه وقدرت ربانيه ايله بواسطة الربيع جمادلك مرتبه سندن اولدم يعنى فانى وزائل اولدم

نامی اولدم یعنی نبات مرتبه سنه کلدم ونمادن دخی اولدم حیوانه اوردم یعنی بر حیوان اول نباتی یوب آنک وجودنه کلدم وآنده محو وفانی اولوب حیوانیت مرتبه سن بولدم دیمك اولور (مثنوی) مردم از حیوانی وآدم شدم * پس چه ترسم که زمردن کم شدم) حیوانلقدن دخی اولدم وآدم اولدم یعنی آدم اول حیوانی ییدکده آنك جسمنده غدا اولدم وبو اسلوب اوزره مرتبهٔ جسم انسانی بولدم زبدهٔ کلام اولدرکه انسانك جسمی اکل وشربله مرئی اولور ونشو ونما بولور وآنك اکل ایلدیکی یا حیوان ویا نباتدر پس بو ایکیسی محو وفانی اولمینجه انسانه غدا اولمز وانسانك وجودنده هضم اولوب انسانیت مرتبه سن بولمزلر چونکم مرتبهٔ جمادیه دن خروج مرتبهٔ نباتیه یه عروجه وسیله اولدی ومرتبهٔ نباتیه دن اولمك مرتبهٔ حیوانیه یه کلمکه باعث اولدی مرتبهٔ حیوانیه دن اولدم آدم مرتبه سن بولدم پس نه قورقرم اولمکدن چقن اولمکدن کم اولدم بن خود بو مرتبه صورت انسانیه یی اولمکله ومحو وفانی اولمغله بولدم (مثنوی حمله دیکر بمیرم از بشر * تا برارم از ملائك پا وسر * بر دیکر حمله دخی بشر یتدن اولورم یعنی موت اختیاری واسطه سیله مرتبهٔ بشریتدن کذر قیلورم تا کم ملائکه میانندن پا وسر یوقری کتورورم یعنی کندیمی روحانیت وملکیت مرتبه سنه یتورورم ولیکن اهل فنا اولان عاشق بو مرتبه یه قناعت قیلمز وبوکا مقید اولمزبلکه فنای من لم یکن وبقای من لم یزل استربو ایسه مرتبهٔ ملکیتدن دخی فانی اولمینجه وکندوبی وجود حقده محو قیلمینجه میسر اولمز * مثنوی * وز ملك هم بایدم جستن زجو * کل شئ هالك الا وجهه * پس بو مرتبه یه دخی اشارت کرکدر یعنی ملکیتدن هم کچمك وتجاوز ایتمك بکالازمدر زیرا هر شئ هالکدر الا اول اللهك ذاتی دکلکه اول دائم وباقیدر پس کندیدن فانی وحقله باقی اولان کمسه یه (بل احیاء عند ربهم یرزقون فرحین بما آتاهم الله من فضله) آیت کریمه سنك مفهومی اوزره ربیسی قتنده حی ومرزوق وفرحناك درمرده وپژمرده وغمناك اولمز بو آیت سورهٔ آل عمرانده درتفسیری جلد اولك آخرنه قریب کفتن پیغمبر علیه السلام بکوش رکابدار علی بیاننده مرور ایلدی آنده طلب اولنه (کل شئ هالك الا وجهه) آیت کریمه سی دخی کذلك جلد اولده امتحان کردن شیر کرك را سر خنده مرور ایلدی لازم کاورسه آنده طلب اولنه (مثنوی) بار دیکر از ملك قربان شوم * انچه اندر وهم ناید آن شوم) بر کره دخی ملکدن قربان اولورم اول نسنه که وهمه کلمز اول اولورم مقصود کندیمی ملکیتدن فانی قیلورم وحقله باقی اولورم دیمك اولور (مثنوی) پس عدم کردم عدم چون ارغنون * کویدم کانا الیه راجعون) پس عدم اولورم عدم مراد عدم اضافیدر یعنی وجود عارضی وموهومی جهتندن محو وفانی اولورم وعدم ارغنون کبی بکا دیو بلرلر یعنی ظاهر عالمه اضافت ایله عدم باطن اولان حقایق خوب ولطیف آوازله بکا سویلرکه تحقیقا بز جمله من الله مخصوصلرز وبزا کا راجعلرز کما قال الله تعالی فی سورة البقره (انا لله وانا الیه راجعون) (مثنوی) مرك دان ان کاتفاق امتست * کاب حیوانی درون ظلمتست) موت بیل آنی سن که اتفاق امتدر یعنی اجتماع خلایق آنك اوزرینه درکه آب حیوان ظلمت ایچره نهاندر تقدیر کلام بویله دیمکدر اتفاق امتست که آب حیوان نهان اندر ظلمتست تو از مرك دانکه آب حیات ابدیه درظلمت موجودست (مثنوی) همچو نیلوفر بروزین طرف جو * همچو مستسقی حریص وآب جو) برورویدن لفظندن امر حاضر دربت معناسنه یعنی نیلوفر کبی بت بوارمق قتندن یعنی نیلوفر چچکی ارماق ایچره بتوب آبدن رونق وتاب بولدیغی کبی سن دخی وجود طرفندن بت وجوی مرك وفنا طرفندن بت تازنده لکی وآب حیاتی ممات ایچره بوله سن وپاینده وباقی اوله سن مستسقی کبی حریص اول وآب طلب ایله که مراد آب موتدر نته کم تفسیر بیوررلر (م ی) مرك او ابست واوجویای آب * می خورد والله اعلم بالصواب) اول مستسقینك مرکی آبدر واول موتی بیلور لکن نه جویای ابدر اول آبی طورمز ایچرکه الله صوابه وحقیقت مآبه اعلمدر (مثنوی) ای فسرده عاشق ننکین نمد * کوز بیم جان زجانان می رمد) ای دوکمش عاشق ننکین نمد یعنی لباسی معیوب وننکین اولمش عاشق شول کمسه که اول جانی قورقوسندن جاناندن اورکر وموت جسمانیه دن خوف ایدوب حیات جاودانیدن محروم اولور ننکین نمد اولان عاشق فسرده دلدن مراد لباس عشاقی کبی وموصل معشوق اولان فنای نفسدن غم یین اسیر نفس وصورتدر محو وفنادن لذت المامش وحضرت معشوقه محبت ورغبت قیلمامشدر نفس ارلمینجه وصال خود محالدر کما قال المغربی (بیت) من یطلب فی الحب من الحب وصال * من غیر فناء نفسه فهو محال * ان تشتهی ان تبلغ وصل المحبوب * دع نفسك فی الدرب تقدم وتعال (مثنوی) سوی تیغ عشقش ای ننك زنان * صد هزاران جان نکر دستك زنان) اول یوسف حقیقتك تیغ عشقنك جانبنه ای ننك زنان یعنی ای عورتلرك معیوبی وآنلردن دنی نظر ایله نیچه یوز بیك جان دستك اوریجیلردر یعنی کمال طربدن ال اوریجیلر وتیغ عشقله کندیلری محو قیلجیلردر (مثنوی جوی دیدی کوزه اندر جوی ریز * آب را از جوی کی باشد کریز) جوی کورمسن کوزه یی جوی ایچره دوك یعنی نهر

حیات

حیات ابدیه یی کوره سن ومعشوق باقی مشاهده سنه کندیکی ایرکوره سن کوزهٔ جسمانیه ده اولان روح حیوانی وحیات فانی آبنی بذل ایت ونهر حیات طیبه جانبنه کیت آبك ایرمقدن چقن قاچمسی اولور یعنی آب نهردن قاچمز پس کرکدرکه روح حیوانی حیات جاودانیدن اکراه وکریزان اولمیه وروح کایدن فرار قیلمیه (م ی) آب کوزه چون درآب جو شود * محو کردد دروی وجو او شود) کوزه نك آبی چونکم نهرك آبنده اوله یعنی کوزهٔ جسمك حیاتی وصفاتی چونکم جوی حیات الهی ونهر صفات ربانیه دن فانی اوله اول جویده محو اولور واو جوی اولور یعنی روح جزوی کندوبی طوعا اختیاریله طریق عشق خداده بذل قیلسه حتی فنا مرتبه سن بولسه (فلنحیینه حیاة طیبة) آیتنك فحواسی اوزره حق تعالی آنی حیات طیبه ایله حی ایلر وفانی اولان صفت بشریه سنك یرینه صفت الهیه حاصل اولوب آنك حیاتی حیات الهیه وصفاتی صفات ربانیه اولور پس جو او شود لك معناسی بو ذکر اولنان معنایی اشعار قیلور (مثنوی) وصف او فانی شد وذاتش بقا * زین سپس نه کم شود نه بد لقا) اول کندوبی عشق خداده فانی قیلان عاشقك وصفی بالکلیه فانی اولدی وذاتی بقای حقله بقا بولدی بوندنصکره نه ناقص اولور نه بد لقا زیرا نقصان بولمق وبد لقا اولمق بشریتك مقتضاسیدر چونکم اوصاف بشریه فانی اوله وعاشق اخلاق الهیه ایله اتصاف قیله بعد هذا کم اولمزکه کمال الهیه ایله کاملدر وبد لقا دخی اولمزکه لقای ربانیه ایله جمیل اللقا اولمشدر (مثنوی) خویش را بر نخل او آویختم * عذرآنرا که از وبکریختم) بو ابیات شریفه اکرچه عاشق صدر جهانك لسانندر ولکن عاشق خالق جهان اولنلرك دخی بویله دیمك شانندر نخلدن مراد لطافت اعتدال قامتدر کما قال قبیل ذلك انچنین نخلی که لطف یار ماست * چونکه ما دزدیم نخلش دار ماست) پس تقدیر کلام اولدرکه اول عاشق عاذل اولنلره ولوم قیلنلره بوکونه جواب ویروب دیدیکه کندیمی آنك نخلی اوزره اصدم یعنی کندیمی آنك نخل لطافت ومشاهدهٔ قامتنه مربوط ومتعلق قیلدم آنك اعتذاری ایچونکه آندن قاچدم مراد عشاق الهینك صیانة للنفس محو وفنادن فرار ایلدکلرندنصکره جذبهٔ عشق الهی غلبه ایدوب موت وفنا خوفی قلبلرندن کیدوب (ولا یخافون لومة لائم) آیت کریمه سی موجبنجه صکره جذبهٔ عشق الهینك طبقنجه لومت لائمیندن قورقیوب وموت وفنای جسمانیه وروح حیوانیه دن اورکیوب لاابالی وار نخل وصلت یاره کندیلری تعلیق قیلمرینی والقای یاردن فرارلرینك اعتذاری ایچون فنایه رغبت ومشاهدهٔ یاره میل ومحبت قیلمرینك صورت حالیدر والله اعلم (رسیدن آن عاشق بمعشوق خویش چون دست از جان بشست (مثنوی همچو کوبی سجده کن بر رو وسر * جانب آن صدر شد با چشم تر) اول عاشق صادق بر طوب کبی باشی ویوزی اوزره سجده ایدیجی اولدیغی حالده اول صدر جانبنه مشیا علی الهام لامشیا علی الاقدام چشم کریانله کتدی (مثنوی) جمله خلقان منتظر سر درهوا * کش بسوزد یا براویزد ورا) جمله خلایق ایسه باشلری هواده منتظر بویله دیوکه یاقره یا خود انی اصار (مثنوی) این زمان این احمق یك لخت را * آن نماید که زمان بد بخت را) بو زمانده بو بر لخت یعنی حقیرا حمقه صدر جهان آنی کوسترکه زمان بد بخت اولنلره کوستر پس آنك حالنی ومآلنی پروانه نك حالنه تشبیه ایدوب بیوررلر (م ی) همچو پروانه شرر را نور دید * احمقانه در فتاد از جان برید) بو نادان پروانه کبی شرری نور کوردی یعنی شمع جمال صدر جهانی نور روخانهٔ جان ودله روشنایی وسرور کوروب احمقلر کبی دوشدی جاندن کسلدی وحیاتندن منقطع اولدی بو مرتبهٔ عقلده اولنلرك ذوق عشقدن محروم قالنلرك کزقیاسیدر شمع عشق بویله دکلدرا کرظاهرا سوزنده وفنا کننده در اما باطنا سازنده وبقا دهنده در پس بونی اکا قیاس من وجه برنده اولمز نته کم بو بیتلرله جواب ویروب بیوررلر (م ی) لیك شمع عشق چون ان شمع نیست * روشن اندر روشن اندر روشنیست) هم عشق شمعه یه وعاشق پروانه یه بکزر ولکن شمع عشق اول شمع ظاهر کبی دکلدر روشن اندر روشن اندر روشنلکدر (مثنوی) او بعکس شمعهای آتشیست * می نماید آتش وجمله خوشیست) اول شمع عشق آتشی اولان شمعلرك عکسیدر بو شمع عشق اکرچه بحسب الظاهر سوزنده واحراق کننده اولدیغی اعتباریله آتش کورینور ولکن جمله خوشلقدر انکیچونکه موصل لقا وموجب بقادر ظاهرا مفنی باطنا مبقی ومفنیدر بو جهتدن شمع عشق شموع ظاهره نك عکسی اولور (صفت آن مسجد که مردم کش بود وان عاشق مرك جوی لاابالی که درو مهمان شد (مثنوی) یك حکایت کوش کن ای نیك پی * مسجدی بد بر کنار شهر ری) عشقك صورتا وهام اولنلره نسبت کشنده اولمسی وعاشق اولوب ترك وهم قیلنلره نسبت زنده وفرخنده قیلمسی خصوصنده بو حکایت عجیبی وبو قصهٔ غریبی تعبیر وتقریر ایدوب بیوررلر تا قصه دن حصه آله سن وسر عشقه عارف اوله سن تا کم بی وهم وبی حذر طریق عشقه سلوك قیله سن وترك وهم ایتمك واسطه سیله زنده وفرخنده اوله سن وهم نیچه فوائد ومنافعه وصول بوله سن نته کم بیوررلر ری شهرنده بر مسجد وار ایدیکه اکا مسجد مهمان کش دیمکله نام مشهور اولمشدر (م ی) هیچ کس دروی نخفتی شب زبیم * که نه فرزندش شدی ان شب

یتیم) هیچ کسه اول مسجدا ایچره یاتمزدی کیجه قورقوسندن که آنك اولادی اول کیجه یتیم اولمیدی یعنی هر کسه که
اول مسجدده کیجه یاتیدی خوفندن اولوردی واولادی یتیم قالوردی (م ی) بسکه اندر وی غریب عور رفت) صبحدم
چون اختران در گور رفت) که اول مسجد ایچره چوق غریب وعریان کتدی وانده اول کیجه قرار ایتدی صبحدم
اختر کبی قبره کتدی یعنی کواکب علی الصباح زائل اولوب افلاکده مستور ومدفون اولدقلری کبی اول غریب
وعورلردخی اولوب علی السحر مدفون اولورلردی (مثنوی) خویشتن را نیك ازین آگاه کن* صبح آمد خواب را
کوتاه کن) بو بیت شریف جملهٔ معترضه در جمله یه حصه اولمق اوزره یعنی ای مستمع کندیکی زیاده بو حصه دن آگاه
وپر انتباه ایله سندخی مهمانکش اولان دنیا مسجدی ایچره یاتمشسن وخواب غفلتده قالمشسن روز آخرت کلدی
وصبح قیامت قریب اولدی کما قال الله تعالى فی سورة هود (الیس الصبح بقریب) خواب غفلتی کوتاه ایله وموت
وفنایه متهیئ ومتأهب اولوب (انا لله وانا الیه راجعون) دیو سویله پس بنه تقریر قصه یه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی
هر کسی کفتی که پریانند تند* اندرو مهمان کشان با تیغ کند) هر بر کسه دیرایدیکه پریلر در تند وقوی اول مسجد
ایچره تیغ کندله یعنی کسمز قلیجلرله مهمان اولدریجیلردر (مثنوی) آن دکر کفتی که سحرست وطلسم* کین رصد
باشد عدو جان وخصم) اول بر آخر کسه دیردیکه بو سحر وطلسمدر که بو رصد جانك عدو وخصمیدر (مثنوی)
ان دکر کفتی که بر نه نقش فاش* بر درش کای میهمان اینجا مباش) اول بریسی دیردیکه اشکار او فاش نقش قوانك
قپوسی اوزره بو یله دیو که ای مهمان بونده اولمه وکیجه اکلنمه یت قیلمه (مثنوی) شب مخسب اینجا اگر جان بایدت
ورنه مرك اینجا کمین بکشایدت) ای مهمان اگر سکا جان کرك ایسه کیجه بونده یاتمه یوخسه مرك سکا بونده
پوصو اچار وبونده یاتنك نفسی البتته فنا شرابنی ایچر (مثنوی) وان یکی کفتی که شب قفلی نهید* غافلی اید شماره کم دهید
واول بری دیردیکه کیجه بر قفل قویك بو مسجدك خاصیتنه بر غافل وجاهل کسه کله وآنده یاتمغه عزیمت قیله سز
اکا اول ویرمیك واکا حقیقت حالی تعلیم ایلیك دیدی (درآمدن مهمان دران مسجد (مثنوی) تا یکی مهمان درآمد
وقت شب* کو شنیده بود آن صیت عجب) حتی وقت شبده اول مسجده بر مهمان کلدیکه اول مهمان اول عجب اولان
صیت وصدایی یعنی آنك مهمانکش اولمسنك آوازه سنی اشتمش ایدی (مثنوی) از برای آزمون می آزمود* زانکه
پس مردانه وجان سیر بود) آزموندن اوتری اول مسجدی صنه دی یعنی کندینك مردانه لکنی امتحاندن اوتری
اول مسجدی تجربه ایلمکه قصد ایلدی یاخود معنی اول مسجدك حالنی امتحاندن اوتری آنی تجربه ایلمك استدی
دیمك اولور زیرا که اول مهمان زیاده شجیع ومردانه وجان سیر ایدی یعنی جاندن طویمش ویاخود جانی قوت حقله
طویمش ایدی دیمك اولور (مثنوی) کفت کم کیرم سر واشکنبهٔ* رفته کیر از کنج جان یك حبهٔ) کندی کندی یه ایتدی
باشی وبر اشکنبه یی اکسك طوتهم وناقص فرض ایدم جان کنجندن بر حبه یی کتمش طوت یعنی حیات جسمانی وروح
حیوانی که خزینهٔ روحانی وحقانی یه نسبت بر دانهٔ دنی کبیدر خزینهٔ جاندن آنك زوالنی فرض ایت خزینه دن
بر دانه کتمکله خزینه یه نقصان کلمز پس جسم زائل اولمغله جان ناقص وفانی اولمز (مثنوی) صورت تن کو برو من کیستم
نقش کم ناید چو من باقیستم) کندی کندینك تن صورتنه ایتدی بن کیم یعنی بن خود صورت تن دکلم کما قیل
بیت) اقبل علی النفس واستکمل فضائلها) وانت بالنفس لا بالجسم انسان) چونکه بن باقیم نقش اکسك کلمز وروجه
صورت اکسك اولمز بو جسد کیتسه جسد مثالیه ایله متجسد اولور واحسن تقویم اولان شکله متشکل اولور ونورانی
وجنانی اولان نشئه ایله نشئه لنور پس بو معنایه بر وجه یقین عارف وواقف اولان فنای جسم ایچون غم یمز واولمك
ایچون واویلتا دیمز (مثنوی) چون نفخت بودم از لطف خدا* نفخ حق باشم ز نای تن جدا) چونکم خدای تعالینك
لطفندن نفخت اولدم یعنی (فاذا سویته ونفخت فیه من روحی) آیتنك مقتضاسی اوزره بعد تسویة البدن چونکم
حق تعالی بکا دخی لطفندن نفخ روح ایلیوب انکله حیات بولدم تن بوغازندن جدا اولدیغم حالده ینه نفخ حق اولورم
وفیض مطلق قالورم (مثنوی) تا نیفتد بانك نفخش این طرف* تا رهد آن کوهر از تنکین صدف) تا کم اول خدای
تعالینك بانك نفخی بو طرفه دوشمیه یعنی آندن نفخ اولان روحك صداسی وکلام واداسی بو طرف جسمانی یه وجانب
روح حیوانی یه واقع اولمیه که آنك صدا واداسی بو طرفه لایق دکلدر تا کم قورتوله ونجات بوله اول کوهر لطیف ودر شریف
بو تنك تار اولان صدفدن یعنی بو اضیق اولان صدف جسمدنکه در صدفدن چقدقدنصکره مقبول اولور پس کوهر روح
صدف تندن خلاص اولدقدنصکره صفا بولور ودر شاهوار روحك تنك تار اولان صدف تندن خلاص ونجاتنه اولا
موت ارادی وثانیا موت طبیعی وسیله اولور ولهذا بو سره عارف اولان اولیای احباء الله موتی لقای حق ایچون
تمنی قیلورلر اما عاصی وحب حقدن قاسی اولانلر وتقدیم مظالم ومعاصی قیلنلر بوندن متنفر وکریزان اولورلر نته کم سورهٔ

بقره ده وسورهٔ جمعه ده اولان آیتلره اشارت ایدوب اول مهمان اساتندن بو معنایه تلمیح ایدوب بیوررلر (مثنوی) حق
تمنوا الموت کفت ای صادقین* صادقم جان را بر افشانم برین) شول وقتده که یهود طائفه سی نحن اولیاء الله واحباؤه
دیو ادعا ایلدیلر حق سبحانه وتعالى آنلری اگر دعوا اگرده صادق ایسه کز موتی تمنی ایلیك دیمکله امتحان بیوردی
کما قال الله تعالى (قل یا ایها الذین هادوا ان زعمتم انکم اولیاء لله من دون الناس فتمنوا الموت ان کنتم صادقین)
بو آیت کریمه نك اگرچه ورودی طائفهٔ یهود ایچون خاصدر ولکن لقاء الاهه وسیله اولدیغی جهتدن موتدن فرار ایلینلره
دخی حصه وار در زیرا اول کسه لر که الاهك محبت وطاعتنده صادق اولان ولیلر ومحبلردر اول حضرتك لقاسنه وسیله
اولان موتدن فرار ونفرت ایلمزلر اما آنلر که طاعت ومحبتده صادق دکللردر نفرت ایلدیلر وکندی محبت قیلدقلری شیئك
جانبنه کتدیلر پس اول مهمان چونکم طریق ایمان وایقانده صادق ایدی موتدن الم چکمیوب ناصح اولنلره بو یله دیدی
ای ناصحین چونکم حضرت رب العالمین کلام مبیننده (فتمنوا الموت ان کنتم صادقین) بیوردی آنك عشق ومحبتنده
صادقم جانمی نثار ایلرم بونك اوزرینه (ملامت کردن اهل مسجد مهمان عاشق را از شب خفتن در انجا وتهدید کردن
مثنوی) قوم کفتندش که هین اینجا مخسب* تا نکوبد جان ستانت همچو کسب) قوم اول غریب اولان مهمانه
بر سبیل نصح وپند دیدیلر که آگاه اول بونده یاتمه تا کم جانستان اولان عزرائیل سنی کسبه کبی دوکمیه (مثنوی)
که غریبی ونمی دانی ز حال* کاندر اینجا هر که خسب آمد زوال) الغریب کالاعمی ولو کان بصیرا حسبنجه که سن
بر غریب کسه سن وحقیقت حالی بیلمزسن وحقیقت حال اولدر که بونده هر شول کسه که یاتدی اکا زوال کلدی
ودنیایی ترك قیلدی (مثنوی) اتفاقی نیست این ما بارها* دیده ایم وجمله اصحاب نهی) بو حالت قضیهٔ اتفاقی دکلدر که
کاه واقع اوله وکاهی اولمیه بز وبو سمتده اولان جمله اصحاب عقول بو حالتی نیجه کره کوردك که هیچ تخلف ایتمیوب
هر کیم آنده یاتورسه اولوروهلاك مقرر اولور (م ی) هر که آن مسجد شبی مسکن شدش* نیم شب زهر هلاهل آمدش
هر شول کسه که اول مسجد اکا بر کیجه مسکن اولدی نصف اللیلده اکا مرك هلاهل کلدی وزهر قاتل ایچن کبی اولدی
مثنوی) از یکی ما تا بصد این دیده ایم* نه بتقلید از کسی بشنیده ایم) بر کسه دن یوز کسه یه وارنجه یه دك بز بونی
کوردك مشنزدر تقلید ایله بر کسه دن اشتمشز دروغیرك کلامنه اعتماد ایدوب بونی سکا تقریر ایتمشزدر پس سوزمزه
معتقد اول نصیحتمزی قبول قیل دیدیلر (مثنوی) کفت الدین النصیحة آن رسول* آن نصیحت در لغت ضد غلول)
بو بیت لطیفی بو حدیث شریفه اشارت بیوررلر که امام مسلم تمیم داریدن روایت ایدرلر قال النبی صلى الله علیه وسلم
الدین النصیحة الدین النصیحة قالوا لمن یا رسول الله قال علیه الصلوة والسلام لله ولرسوله ولکتابه ولائمة
المسلمین وعامة المؤمنین معنای بیت اولدر که اول رسول امین دیرلر پس همان دین عامهٔ مؤمنین خلوص
وعدم خیانت اولور مثلا بر مؤمنی اول مهمان غریب کبی محل ضرر وهلاکه متوجه کوره سن دینداراول کسه در که
آنی اول ضرردن آگاه ایلیه واکا خیرلو اولان کلمه یی سویلیه اگر سکوت ایلرسه غال اولور وخیانت قیلور پس نصیحتك
معناسنه متعلق اول اهل مسجدلسانندن بعض معارف بیوروب دیرلر (مثنوی) آن نصیحت راستی در دوستی*
در غلولی خاین وسك پوستی) اول نصیحت ندر دوستلقده خلوص وراستلقدر غلولده ایسه خاین وسك پوستسن
یعنی سك صورتلو موذیسن اول مسجده قریب اولان کسه لر اول مهمان غریبه ینه ایتدیلر (مثنوی) بی خیانت
این نصیحت از وداد* می نماییم مکرد از عقل وداد) خیانتسز بو نصیحتی وداد ومحبت جهتندن سکا کوسترپرز عقل
وداد طریقندن دونمه ونصح وپندمزی قبول ایله دیدیلر (جواب کفتن عاشق عاذلان را (مثنوی) کفت او ای ناصحان
من بی ندم* از جهان زندکی سیر آمدم) اول عاشق بی دل لائم وعاذل اولنلره بو کونه جواب باصواب ویردیکه ای
ناصحلر بن ندمسز وغمسز زنده لك جهانندن طوق کلدم وبو حیات فانیه دن اوصندم ونافر اولدم (م ی) منبلی ام زخم جو
وزخم خواه* عافبت کم جوی از منبل براه* ای ناصحلر بن بر منبلم یعنی نفسمه متعلق اولان اموردن بر تنبلم زخم
دیلیجی وزخم استیجی تنبلدن بولده عافیت دیلمه که تنبل اولان بوله کیده مز بوله کیدنلرك مرادی اوزره سیر ایده مز
بو تنبللك مذموم اولان تن پرور تنبللك دکلدر بلکه بو تنبللك متعارف اولان تنبللکك ضدیدر پس بو ممدوح اولان
تنبللکه اشارت ایدوب ومذموم اولنی کندیدن نفی ایدوب بیوررلر (مثنوی) منبلی که کو بود خود برك جو* منبلی ام
لاابالی مرك جو) اویله تنبل دکل اول خود رزق وقوت وارزق دیلیجی اوله بر تنبلمکه لاابالی وارمرك دیلیجیم (مثنوی)
منبلی نه کو بکف پول آورد* منبلی چستی کزین پل بکذرد) اول تنبل دکلمکه اول جرله اله پول کتورور بر چست منبلم که
بو کوپریدن کچر یعنی کسب دنیای دنیدن تنبل اولوب دریوزه قیلوب النه پول کتورن منبللردن دکلم بلکه اموردنیا
وجسمانیده تنبل وبی باك بو یله دنیادن ومافیهادن کذر قیلمقده چست وچالاکم (مثنوی) آن نه کو بر هر دکانی بر زند*

بل جهد از کون وکانی برزند) اول تنبل دکلکه اول هر بردکان اوزره آوازاورر بلکه کوندن صچرار وخلاص اولوب
کندوبی برکانه اورر (م ی) مرلکشیرین کشت نقلم زین سرا) چون قفص هشتن پریدن مرغ را) مرلکشیرین ولذیذ اولدی
بکا بودنیاسرایندن بنم نقلم قفصی قومق واوچمق کبیدر مرغه (مثنوی) آن قفص که هست عین باغ در) مرغ می بیند
کلستان وشجر) اول قفصکه عین باغده در اول قفص ایچره اولان قوش کلستان وشجره نظر قیله (م ی) چوق مرغان
ازبرون کرد قفص * خوش همی خوانند ز آزادی قصص) چوق مرغان طشره دن قفص اطرافنده آزادلکلرندن
خوش قصه لر اوقورلر وترنم وتغنی قیلورلر یعنی اول مرغ محبوسی بویله کورسه لر (م ی) مرغ را اندر قفص زان سبزه زار
نه خورش ماندست نه صبر وقرار) اول محبوس قفص اولان قوشک قفص ایچره اول سبزه زاردن یعنی اول سبزه زاره
وکلزاره ارزو واشتیاقندن نه خورشه میل قیلمشدر ونه اکا صبر وقرار قالمشدر (مثنوی) سر زهر سوراخ بیرون میکند *
تا بود کین بند ازپا برکند) اول مرغ محبوس قفصک هر سوراخندن باشنی طشره ایلر تا اوله که بو بندن پایی قوپره
یعنی قید قفصدن کندوبی خلاص قیله (مثنوی) چون دل وجانش چنین بیرون بود) آن قفص را در کشایی چون بود
چونکم اول مرغ محبوسک دل وجانی بوذکر اولنان کبی بیرون اوله چونکم سن اول قفصک قپوسنی اچه سن
اول نیجه اولور ونه وجهله قفصه میل قیلور وآنده قالور (مثنوی) نه چنان مرغ قفص در اندهان) کرد بر کردش
نشسته کربکان) بو قوش اندوهلرده اولان قفص قوشی کبی دکلدرکه اول قفصک اطرافنه کدیلر اوتورمش اوله
بعض نسخه ده حلقهٔ کربکان واقع اولمشدر یعنی آنک اطرافنده کربه لر حلقه سی اوله دیمک اولور وکربه لردن مراد تقدیم
اولنان اعمال سیئه نک صور قبیحه سی ویاخود ملائکهٔ عذاب اولور فافهم (مثنوی) کی بود اورا درین خوف وحزن)
آرزوی از قفص بیرون شدن) قچن اولور اول قوشه بو خوف وحزنده قفصدن طشره کتمکلک ارزوسی یعنی اولمز (م ی)
او همی خواهد کزین تنکین قفص * صد قفص باشد بکرد این قفص) اول مرغ دوکلی استرکه بو تنکین قفصدن ماعد
بو قفصک اطرافنده یوز قفص اوله تاکم اول جای مخوفی کورمیه وکربه لر پنجه سنه کیرمیه اکثر نسخه ده مصرع اولده
تنکین قفص محلنه ناخوش حصص واقع اولمشدرکه حصه نک جمعیدر بو تقدیر اوزره معنی اول مرغ استرکه بو ناخوش
حصه لردن یعنی ناخوش اولان نصیب وقسمتلردن قفصک اطرافنده یوز قفص اوله تاکم اول کربه لردن وناخوش
حصه لردن محفوظ ومصون اوله دیمک اولور (عشق جالینوس برین حیات دنیا بود که هنر او هم اینجا بکار می اید هنری
نه نورزیده است که دران بازار بکار اید اینجا خود را بعوام یکسان می بیند والامر یومئذ لله امیری او نمی ماند) بو سرخ
شریف وبو بیان لطیف جالینوس مشرب اولان حکیملرکه عشقی همان بو حیات دنیا اوزره ایده زیرا انک هنری بو دنیاده
کاره کاور برهنره سعی ایلمدیکه اول بازار آخرتده کاره کله اول بو یرده کندیسنی جالینوس مشربنده اولنلر عوامله
یکسان کورورلر جمیع امر اول کونده اللهک ایچوندر والله ایچون اولان کمسه لرکدر اول جالینوسک وآنک مشربنده اولان
کمسه لرک امیرلکی اول کونده قالمدی بو سرخ شریفده اولان آیت کریمه سورهٔ انفطارک آخریدر (مثنوی) انچنانکه
کفت جالینوس راد * از هوای این جهان وازمراد) بعض تواریخده مسطوردرکه جالینوسدن نقل ایدرلرکه جالینوس
محتضر اولوب آثار موتی کندیدن مشاهده ایلدکده بو بیانده بیوردقلری اوزره بو جهانه عظیم رغبتلر واولومدن زیاده
نفرتلر ایلمش پس آنک بو جهانه محبتنی وآخرتدن نفرتنی قفصدن خلاص استمین قوشه تمثیل ایدوب بیورورلر آنجلین که
حکمت عقلی وعقل معاشیده کامل اولان جالینوس دیدی بو جهانک هواسی جهتندن وبونک مرادی حیثیتندن
مقول قول بو بیتدر (مثنوی) راضیم کزمن بماند نیم جان * که زکون استری بینم جهان) راضیمکه بندن نیم جان قاله که
براسترک دبرندن جهانی کورم بو قول آنک بو جهانه کمال رغبتنی وآخرتدن زیاده نفرتنی اشعار ایلر پس بو جهانه
تعلق قیلان وآخرتدن معرض ومتنفر اولان حکیم مذهب وجالینوس مشربلره دخی بونده تعریض واردر واصل
مقصود دخی بودر پس آنک سبب نفرتن وبو عالمه رغبتن تقریر ایدوب بیورورلر (مثنوی) کربه می بیند بکرد خود قطار *
مرغش آیس کشته بودست از مطار) کربه کورر کندی اطرافندن قطارله ولهذا آنک مرغ روحی آیس اولمشدر
مطاردن مطارا کر مصدر میمی اولورسه طیراندن مأیوس اولمشدر دیمک اولور واکر اسم مکان اولورسه عالم ارواح وعالم
حقیقت دیمک اولورکه بعد الخروج عن الابدان ارواحه محل طیران اولدر (مثنوی) یا عدم دیدست غیر این جهان *
در عدم نادیده او حشری نهان) یا سبب نفرت بو اوله ویاخود او بو جهانک غیریسنی عدم کورمشدر یعنی عالم حقیقی
معدوم وبو جهانی موجود مشاهده قیلمشدر عالم عدمده اونهان اولان حشری کورممشدر بو اجلدن موتی طلب ایلمزلر
کما قال الله تعالی (ولا یتمنونه ابدا بما قدمت ایدیهم والله علیم بالظالمین (مثنوی) چون جنین کس میکشد بیرون کرم *
میکریزد او سپس سوی شکم) مثلا بو کونه کمسه لر شول جنین کبی که آنی کرم الهی طشره یه چکر اول جنین شکم مادر

جانبنه اردنه قاچر (مثنوی) لطف رویش سوی مصدر می کند * او مقر در پشت مادر می کند) لطف الهی اول جنینک
یوزنی مصدر جانبنه ایلر تا جسددن خلاص اوله وارض الله واسعه ده سیر قیله اول مفر ومقری آناسنک ارقه سنده ایلر
یعنی آناسنک ظهرنه قاچوب آنی مکان قرار ومحل فرار ایلر ولسان حالله بوکونه سویلر (مثنوی) که اکر بیرون فتم زین
شهر وکام * ای عجب بینم بدیده این مقام) که اکر طشره دوشم بو شهردن وبو مراددن ای عجب اشکارا دیده ایله
کوررمیم بو مقامی (مثنوی) یا دری بودی دران شهر وخم * که نظاره کردمی اندر رحم) یا خود بر قپو اولیدی اول
هواسی ثقیل شهرده بو سوز جنینک زعم فاسدیدرکه بو عالمه شهر وخم تعبیر ایلر یعنی بو کونه لسان حالله تمنیء باطل ایلر
نولیدی اول هواسی قبیح عالمده باری بر قپو اولیدی که نظاره ایلیدم اول عالمده رحم مادر ایچره نته کم اهل دنیا
آخرته نسبتله بویله درلر (مثنوی) یا چو چشمهٔ سوزنی راهم بدی * که زبیرون رحم دیده شدی) یا خود بر سوزنک دلکی
قدر بکا یول اولیدی که طشره ده بکا رحم مادر کورلمش اولیدی یعنی بعد الخروج عن الرحم الی الدنیا دنیادن وطن
مألوفم اولان رحمه نظر قیلیدم دیرور رحم مادرده ایکن آندن مفارقت ایچون غمیر (مثنوی) آن جنین هم غافلست
ازعالمی * همچو جالینوس او نامحرمی) اول جنین رحم مادرده هم غافلدر شول بر عالمدنکه اول دنیادر جالینوس کبی
اول نامحرمدر عالم آخرته (مثنوی) او نداند کان رطوبتها که هست * آن مدد از عالم بیرونیست) اول جنین بیلمزکه اول
رطوبتلرکه رحم مادرده واردر یعنی اخلاط اربعه که جنین آندن نشو ونما بولور اول مدد اکا بیرونی اولان عالمدندر
مثنوی) آنچنانکه چار عنصر در جهان * صد مدد دارد زشهر لامکان) انجلین که عناصر اربعه بو جهاندن یوز مدد
طوتر شهر لامکاندن یعنی عالم الهیدنکه نفس رحمانیه دائما عناصر اربعه یه مفیض وممددر (مثنوی) آب ودانه در قفص
کریافتست * آن زباغ وعرصهٔ در یافتست) مثلا اول قفص ایچره اولان قوش آب ودانه یی اکر قفصده بولدی ایسه اول
آب ودانه باغدن وبر عرصه دن ظاهر وطالع اولمشدر یافتن بویله محللرده ظهور وطلوع معنالرینه استعمال اولنور
مثنوی) جانهای انبیا بینند باغ * زین قفص در وقت نقلان وفراغ) انبیای عظام علیهم السلام واولیای کرامک
جانلری کوررلر باغ حقیقی بو قفص تندن نقل وفراغ ایلدکاری وقتده یعنی بو عالمدن ارتحال ایلدکاری حینده
م ی) پس ز جالینوس وعالم فارغند * همچو ماه اندر فلکها بازغند) پس بو سلطانلر جالینوسدن وبو عالمدن فارغلردر
یعنی بو جهانه متعلق اولان عقلا وحکمادن فارغلردر ماه روشن کبی فلکلرده بازغلردر یعنی آسمان همای معانی
وحقایق عالمنده طالعلر ولامعلردر (مثنوی) ورز جالینوس این کفت افتریست * پس جوابم بهر جالینوس نیست)
بعضلر دیمشلردرکه جالینوس حکماء مشائیننک رئیسی بر حکیم حاذق کمسه ایدیکه زکون استری بینم جهان دیمسی
وبو عالم فانی ایچون بو مرتبه غم یمسی اکا افترادر پس جواب بیوررلر جالینوسدن بو سوز افترا ایسه پس بنم کلامم
جالینوس ایچون دکلدر (م ی) این جواب انکس آمد کین بکفت) که نبودستش دل پرنور جفت) بو اول کمسه نک جوابی
کلدیکه بونی دیدی انکه چونکه دل پرنورا کاجفت اولمشدر یعنی اول کمسه یه دل پرنور جفت اوله ونور الهی قلبنه دخول
قیله اول بویله دیمز وبو جهانک زوالی ایچون غم یمز بلکه بو دار غروردن مباعدت ودار سروره انابت قیلورو موت کلمزدن
اول متأهب اولور کما قال علیه السلام اذا دخل النور فی القلب انشرح وانفسح قالوا وما علامة ذلك یا رسول الله قال
علیه السلام التجافی عن دار الغرور والانابة الی دار السرور والتأهب للموت قبل نزوله (مثنوی) مرغ جانش موش شد
سوراخ جو) چون شنید از کربکان او عرجوا) بو دل پرنوره جفت اولمینک مرغ جانی سوراخ طلب ایدیجی موش اولدی
چونکم کربه لردن اول عرجوا خطابنی کوش ایتدی عرج فلان علی الشیء دیرلر قچن برکمسه برشیئک اوزرینه طورسه
کربه لردن مراد که عذاب ملکلریدر موش سیرت اولان اهل دنیانک مرغ جانی قچن بونلردن موش سیرتلر اوزرینه طورلک
دیمک خطابنی اشتسه لر آنلردن خلاص اولمق ایچون سوراخلر طلب ایلرلر ولسان حالله این المفر دیو سویلرلر (مثنوی)
زان سبب جانش وطن دید وقرار) اندرین سوراخ دنیا موش وار) اول سببدن یعنی کربکاندن او عرجوا خطابنی اشتدیکی
سببدن آنک جانی بو دنیادلکی ایچره موش وار وطن وقرار کوردی اکر عالم باطنده اولان کربکان معنوینک صداسی اول
موش انسانی کوش ایتمسیدی بو دنیاده بو وطن وقراره میل ایدرمیدی بو عالمده اقامت ایچون بنالر یاپوب ومنازل عالیه
وحدایق لطیفه وشریفه بنا ایلمک سمتنه کیدرمیدی یعنی کتمز همان دنیاسنی تعمیر ایتمزدی (مثنوی) هم درین سوراخ
بنایی کرفت * درخور سوراخ دانایی کرفت) چونکم اول موش طبیعت آخرتنی خراب ایتدی هم بو سوراخ دنیاده
بنالك ومعمارلك طوتدی بو دنیادلوکنه لایق دانالق طوتدی یعنی بو دنیایه موافق ومعاش جسمانیه وحیات
نفسانیه یه مناسب ومطابق علم تحصیل ایتدی نته کم بو طائفه نک حقنده حق سبحانه وتعالی سورهٔ یونسک اوائلنه
قریب بیوررلر (ان الذین لا یرجون لقاءنا ورضوا بالحیاة الدنیا واطمأنوا بها والذین هم عن آیاتنا غافلون اولئك مأویهم

النار بما كانوا يكسبون (بيت) يا عامر الظهر آب الدهر مجتهدا * بالله هل لخراب العمر عمران) قولني سويلين بونلره
ندا ايدوب تنبيه قيلدى (مثنوى) پيشها ايكه مر اورا درمزيد * كاندرين سوراخ كار ايد كزيد) شول برصنعتلر كه
تحقيقا كازياده لكده كه بو دنيا سوراخى ايجره كاره كاوب قبول ايلدى يعنى آنى اختيار قيلوب آخرتده كاره كالان
پيشه لرى فراموش قيلدى مزيد زياده لك وكزيد قبول ايتدى معنالرينه در (مثنوى) زانكه دل بركند از بيرون شدن *
بسته شد راه رهيدن از بدن) زانكه علتدر كزيد لفظنه يعنى دنيا سوراخى ايجره اپشه كالان ومقبول اولان پيشه لرى
قبول ايتدى اول جهتدنكه بو دنيادن طشره كتمكلكدن قلبن قوپاردى بدندن قورتلمق طريقى بسته اولدى وراه آخرت
اوزرينه مسدود اولوب پايلدى (مثنوى) عنكبوت ار طبع عنقا داشتى * از لعابى خيمه كى افراشتى) عنقادن
مراد عالمدن كرانه اولان وقاف قرب الهيده قرار قيلان انبيا واوليا وصلحادر وعنكبوتدن مراد دنيايى مقام وآرامكاه
اتخاذ ايدن واللهدن غيرى اوليا طوتن اهل دنيادر پس معنى عنكبوت سيرت اولان اهل دنيا اكر عنقا طبيعت اولان
انبيا واوليانك طبع وخوينى طوتيدى برلعابدن ايچن خيمه بيارلردى وعالى قيلورلردى يعنى لعابدن خيمه يپوب بنا ايتمز
وعمرنى وهن اولان بيوت وايوان بناسنه خرج ايتمزدى الله تبارك وتعالى كندى جنابندن غيرى يار ودوست اتخاذ ايلين
كورلرى عنكبوته ديارلرينى اوهن بيوته تشبيه بيوروب ديرلركه (مثل الذين اتخذوا من دون الله اولياء كمثل
العنكبوت اتخذت بيتا وان اوهن البيوت لبيت العنكبوت لو كانوا يعلمون (مثنوى) گربه كرده چنگ خود اندر قفص *
نام چنكش درد وسرسام ومغص) كربه مرك كندى چنكنى بدن قفصى ايجره ايلشدر آنك پنجه سنك نامى درد وسرسام
ومغصدر يعنى قرن اغرى يسيدر مغص غين معجمه ايله قرن اغريسنه ديرلر (مثنوى) گربه مرگست ومرض چنكال او *
مى زند برمرغ وپروبال او) مرك مثلا كربه در ومرض فى المثل آنك چنكاليدر كربه مرك چنكال امراضى اور ومرغ اوزره
وآنك پروبالى اوزره (م ى) كوشه كوشه مى جهد سوى روا * مرگ چون قاضيست رنجورى كوا) چونكم چنكال
مرضك اثرى وزخمى بدنده پيدا اوله اول رنجور شفا جانبنه كوشه بكوشه كيدر وكندى مرضنه درمان طلب ايدر مرك
فى المثل قاضى كبيدر ورنجورلك شاهد كبيدركه سنك حالك اوزره اكرينك واكرېد هرنه ايسه شهادت ايدر اكرحال
وقال واعمالكده صادق ايسك شاهده مقارن اولمقدن وقاضى حضورنه وآرمقدن الم چكمزسن (مثنوى) چون پيادهٔ
قاضى آمد اين كواه * كه همى خواند ترا تا حكم كاه) مثلا بو كواه يعنى رنجورلك قاضينك محضرى كبى كلديكه سنى
دعوت ايلر حكمكاهه دلك يعنى قاضئ موتك حضورنه دلك اول محكمهٔ الهيه دن اول محله وارد قده امانتى صاحبنه تسليم
ايلكه حكم اولنور (م ى) مهلتى مى خواهى ازوى دركريز * كر پذيرد شد وكرنى كفت خيز) اول زمانكه سكا قاضئ موت
جانبندن مرض پياده سى كاه وسنى مرك حضورنه دعوت قيله سن آندن بر زمان مهلت استرسن قاضئ موتدن
قاچمقلقده اكر اول دخى سنك سوزيكى قبول ايلرسه كتدى واكر قبول ايلمزسه قالق ديريعنى سكا مهلت ويرمزسنى موت
حضورنه كتورر (م ى) جستن مهلت دوا وچارها * كه زنى بر خرقهٔ تن پارها) موتدن مهلت استمك مثلا دوا وچاره لردركه
تن خرقه سى اوزره طعام وغدادن پاره لر اورورسن تا برزمان دخى انكله طوره سن (مثنوى) عاقبت آيد صباحى خشم وار
چند باشد مهلت آخر شرم دار) عاقبت اول قاضئ موتك محضرى كبى اولان مرض بركون خشم كبى كاور
سكا انسان حالله ديرنيجه برمهلت اوله آخر شرم طوت وقاضى حضورنه كتمك زمانى كلدى كنديكى حاضرايت كه
برساعت تأخير ممكن دكلدر اكريلورسك ديركما قال الله تعالى (فاذا جاء اجلهم لا يستأخرون ساعة ولا يستقدمون)
پس حضرت خداوندكار قدس الله سره العزيز تعليم وتنبيه بيوروب ديرلر (م ى) عذرخود از شه بخواه اى پرحسد *
پيش ازانكه انچنان روزى رسد) اى پرحسد كندى كناهك عذرنى شاه حقيقتدن استه آندن اولكه انجلين
بركون يتشور اول كون كلمزدن اول تدارك ايله وحضرت حقدن خطا وعصيان ايچون مغفرت طلب ايله (مثنوى)
وانكه در ظلمت براند باركى * بركند زان نور دل بكار كى) باركى اسب نيكويه ديرلر ولكن مطلق اسب معناسنه دخى
استعمال ايدرلر پس معنى اولدركه اول كمسه ظلمت بشريتده باركى سورريعنى اسب همت وعزيمتن همان ظلمت نفسانى
وكدورات جسمانى سمتنه سوق ايلر اول انشراح صدره سبب اولان نور الهيدن براوغردن كوكل قوپاررواول
سعادتدن تجافى ايدوب دارغروردن انابت قيلور (مثنوى) مى كريزد از كواومقصدش * كان كواسوى قضا
ميخواندش) بو كونه كمسه كواهدن يعنى امراضدن وآنك مقصدندن قاچر اول كواه انى قضا جانبنه اوقور قضادن مراد
موتدركه هرنفسك اوزرينه قضا اولمشدر پس مقصد اولان موت وقضايه رضاويرن وقلبنه نور الهى كيرن ارنلردر
وقلبى ظلمتده قلانلر موت وفناده قرار قيلنلر وحيات جاودانى ولذات طيبات حقانى جانبندن محروم اولنلردر
العياذ بالله پس على قاعدة التجريد كندى جنابلرينه خطاب بيوروب ديرلر (مثنوى) زين كذر كن جانب

ان شخص ران * كو بمسجد آمد آن شب ميهمان) سوزلردن كذر ايله اى مولانا اول شخص مذكورك قصه سى جانبنه
سوروآنى سويله كه اول كمسه اول مسجده اول كيجه مهمان كلدى وآنده ياتمغه عزيمت قيلدى كه آنك قصه سى
مقدما مذكور اولدى (ملامت كردن اهل مسجد مهمانرا از شب خفتن در آن مسجد (مثنوى) قوم كفتندش مكن
جلدى برو * تا نكردد جامه وجانت كرو) مسجدك قومى اكا ديديلر كه اكا اول قويلك ودليرلك ايلمه يوروتا سنك
جامهٔ تنك وجانك رهن اولميه يعنى جامه ك خلقه وجانك عزرائيله كرو اولميه ديديلر (مثنوى) ان زدوراسان نمايد بنكر
كه باخر سخت باشد رهكذر) اول ايراقدن آسان كورينور ايو نظر ايله كه آخرده رهكذر سخت اولور (مثنوى) خويشتن
آويخت بس مرد وكسست * وقت پيچا پيچ دست آويز جست) كندويى اصدى چوق مردواوزدى اضطراب
وآلام وقتنده ال طوتيه جق شئ استدى (مثنوى) پيشتر از واقعه آسان بود * در دل مردم خيال نيك وبد) بر واقعه نك
ظهورندن اول آسان اولور خلقك قلبنده نيك وبدك خيالى (مثنوى) چون درايد اندرون كارزار * ان زمان
كردد برانكس كارزار) چونكم كارزارك درونه كله اول زمان اول كمسه نك اوزرينه كارزار اولور واول كارى قتى
دشوار بولور ولهذا قيل قدم الخروج قبل الولوج عاقل اولنلر برشئ ايشلمزدن اول آخرنى تدبير ايلمشلر وقبل الحروب
شجاعت ومردانه لك ادعا ايلين كمسه يه (مصرع) مرد بيت بيا زماى وانكه زن كن) ديو سويلمشلردر (مثنوى) چون نه
شيرى هين منه تو پاى پيش * كان اجل كركست وجان تست ميش) چونكم سن ارسلان اولميه سن اكا اول ايلرو اياق
قومه زيرا اول اجل كركدر وسنك جانك فى المثل ميشدر (م ى) ور ز ابدالى وميشت شير شد) ايمن آكه مرك تو سرزير شد
واكرسن ابدالدن ايسك وسنك ميشك يعنى جان مرك انديشك شير اولدى ايسه ايمن كل وموتدن خوف ايتمه كه سنك
مركك سرنكون اولدى وجانك اكا غالب كلدى ابدال اول كمسه لره ديرلركه آنك اوصافى اوصاف الهيه يه مبدل اوله
ومرتبهٔ بشريتدن تجاوز قيله ومقام حقيقتى بوله مرتفسيره فى الجلد الثانى فى حكاية خرص وفى بعض المحل مرارا (م ى)
كيست ابدال آنكه او مبدل شود) خمرش از تبديل يزدان خل شود) ابدال كيمدر اول كه مبدل اوله آنك خمرى يعنى بئس
الشراب منزله سنده اولان وجودى تبديل يزداندن خل اوله يعنى نعم الادام مرتبه سن بوله مقصود تخلقوا باخلاق الله
حديث شريفنك موجبنجه تبديل اخلاق قيله وجميع اوصافى اوصاف الهيه يه مبدل اوله ديمك اولور (م ى) ليك مستى
شيرگيرى وز گمان * شير پندارى تو خود را هين مران) ليكن ظن وكمان جهتندن بر مست شيرگيرسن سن كنديكى
شير زعم ايلرسن اكاه اول ايلرو سورمه زيرا قبل وقوع الحرب چوق كمسه لر مجرد وهم وكمانله شيرانه ودليرانه كلاملر
سويلر اما محل معركه ده كربه كبى فرار قيلور وقچاجق يارار (مثنوى) كفت حق زاهل نفاق ناسديد * بأسهم ما بينهم
بأس شديد) سورهٔ حشرده اولان آيت كريمه يه اشارتدر (لا يقاتلونكم) يهود ومنافقلر سزكله مقاتله ايده مزلر
اى مؤمنلر جميعا متفقين ومجتمعين اولدقلرى حالده (الا فى قرى محصنة) مكر خندق وبرج وباروايله مسدود ومحصن اولان
قريه لرده (او من وراء جدر) ياخود كمال رهبت وغايت مخافتلرندن پس ديواردن محاربه ايدرلر مقابله ومواجهه يه
قادر اوله مزلر (بأسهم) بونلرك محاربه وكارزارى (بينهم شديد) ما بينلرنده شديد ومحكمدر واكر الله ورسولى ايله محاربه
ايلرسه لر شجاعتلرى خوف وخشيته تبديل اولور (تحسبهم جميعا وقلوبهم شتى) سن بونلرى متفق ومجتمع ظن ايلرسن
يا محمد حال بوكه بونلرك قلبلرى متفرقدر زيرا عقايد ومقاصدلرى مختلف فيهادر (ذلك) اوتشتت وتفرق وذكر اولنان
اوصاف مذمومه (بانهم قوم لا يعقلون) بو سببله دركه بو قوم كنديلره صالح اولان اقوالى تعقل ايده مزلر
ومعناى بيت اولدركه حق تعالى ديدى ناسديد يعنى ناصالح وبى رشيد اولان اهل نفاقدن بر طائفه واردركه بونلرك
محاربه وكارزارى ما بينلرنده بأس شديددر يعنى حرب شديد ومحكمدر اما الله وآنك رسولى ايله اولان محاربه لرى
شديد ومحكم دكلدر ديمك اولور (مثنوى) درميان همدكر مردانه اند * در غزا چون عورتان خانه اند) بو طائفه
كنديلرينك ما بيننده مردانه لردر وغزا وقتنده خانه نك عورتلرى كبيدر (م ى) كفت پيغمبر سپهدار غيوب * لا شجاعة
يا فتى قبل الحروب) عالم غيبك سردارى وسرعسكرى حضرت پيغمبر عليه الصلاة والسلام بيوردى حربدن اول
شجاعت يوقدر اى فتى زيرا شجاعت حرب وقتال محلنده معلوم اولور كما قال صلى الله عليه وسلم لا شجاعة قبل الحرب
مثنوى) وقت لاف غزو اب پركف كنند * وقت جوش جنك چون كف بى فنند) غزا وجنك لاف وكزافنك وقتنده
اغزلرى كوپوك ايله مستلردر اما جنكك جوش وخروشى وقتى كف كبى بى فن دررلر يعنى كوپوك كبى بيهوده ولاشى دررلر
(مثنوى) وقت ذكر غزو شمشيرش دراز * وقت كروفر تيغش چون پياز) بو طائفه نك وغا وغزانك مذاكره سى وقتى
شمشيرى درازدر كروفر وقتى آنك تيغى پياز كبيدر يعنى قات قات غلافلر وصارغولر ايجره پنهاندر ديمك اولور (مثنوى
وقت انديشه دل او زخم جو * پس بيك سوزن تهى شد خيك او) بو كونه كمسه نك قلبى مجاهده ومحاربه يى انديشه

وتصورایلمك وقتی زخم جواولورا ظهار شجاعتدن اوتری پس آنك برباد اولان خیلك وجودی بوشالدی وخالی اولدی
برسوزنله یعنی ادنی زخم وجفا ایله (م ی) من عجب دارم زجویای صفا * کو کریزد وقت صیقل از جفا) حضرت مولانا
قدسنا الله بسره الاعلی طالب صفا اولان وموجب صفا اولان جفای یاردن نفرت قیلان سالکلر حقنده تعجب ایدوب
بیوررلر بن عجب طوتارم کدورت نفسدن صفا دلیجی کسه دن که اوفرار ایلیه صیقل وقتنده جفادن جفای محبوب
مصقله قلوبدر وبلای یار من یل زنکار خطا وذنوبدر پس جفادن قچان چقان صفا بولور وبلایه صبر قیلمین نوجهله طریق
عشق وولاده صادق اولور (م ی) عشق چون دعوی جفا دیدن کواه * چون کواهی نیست شد دعوی تباه) عشق
دعوی کیبیدر جفا کورمك آنك صدقنه بینه وکواه کیبیدر چونکم سنك دعواك اوزره شاهدك اولمسه دعوا تباه
اولدی وبی برهان اولان حال وقال مقبول اولمیوب باطل قالدی (مثنوی) چون کواهت خواهد این قاضی مرنج
بوسه ده برمار تا یابی تو کنج) قاضیدن مراد عشق ویاخود معشوقدر یعنی چونکم اول قاضی (قل هاتوا برهانکم
ان کنتم صادقین) آیت کریمه سنك مفهومی اوزره سنك کواهك استیه اینجنمه یعنی بلا وجفایه صبر وتحمل ایلمك
استه آندن متألم اولمه مار اوزره بوسه ویر تا کنج بوله سن یعنی مشهور مثلدر که کنج مارسز ویار اغیارسز اولمز نیشه صبر
ایتمین نوش بولمز جفا چکمین صفا سورمز پس طلب کنج قیلان مارن اوپمك وعاشق یار اولان اغیارك بارن چکمك
ونوش استین نیشه صبر ایتمك لازمدر (مثنوی) آن جفا با تو نباشد ای پسر * بلکه با وصف بدی اندر تو در) اول جفا
سکا اولمز ای اوغل بلکه سنده اولان بدلك وصفنه اولورکه اول قبیح اولان اوصافك ازاله سنه داد اولور (مثنوی
بر نمد چوبی که آن را مرد زد * بر نمد آن را نزد بر کرد زد) مثلا نمد اوزره برچوبی که اکا مرد اوردی آنی نمده اورمدی بلکه
اول عبا اوزره اوردی که اول چوبی نمده اورمقدن مقصود کردك ازاله سیدر (مثنوی) کر بزد مر اسب را آن کینه کش
آن نزد بر اسب زد بر سکسکش) مثال آخر اکر اوردیسه تحقیقا اسبه اول کینه چکیجی یعنی انتقام ایدیجی انی اول
اسبه اورمدی بلکه آنك سکسکی اوزره اوردی یعنی چاپقلغی کسسون دیو تأدیب ایلدی (مثنوی) تاز سکسك
وارهد خوش پی شود * شیره را زندان کنی تا می شود) تا کیم اول اسب سکسکدن کیرو قورتوله یعنی بدخو یلقدن
خلاص اولوب خوش پی ودولك اوله شیره یی خم ایچره حبس ایلرسن تا کم می اوله مراد شیره نك مجرد کوپ ایچره
حبسی دکلدر بلکه سبب شادی وفرح اولان می مرتبه سنی بولمق ومقبول شاربان می اولمق ایچوندر کذلك برکسه یی
حبس ایتمك اولکی حالندن مبدل اولسون واو حال بولسون ایچوندر یوخسه مجرد آنك ذاتنه اهانت دکلدر (مثنوی
کفت چندان آن یتیمك را زدی) چون نترسیدی ز قهر ایزدی) مثال آخر برکسه سکا دیدی اول یتیم جکی او قدر دوکدك
نیچون ایزده منسوب اولان قهردن خوف ایلمدك (مثنوی) کفت او را کی زدم ای جان دوست * من بدان دیوی زدم
کو اندر وست) اول یتیمی دوکن ایتدی ای بنم جانم ودوستم قچن اوردم اکا بن اول برشیطانه اوردم که آنده موجوددر
یعنی آنده اولان شیطان خوینك ازاله سی ایچون اکا ضرب ایلدم یوخسه مجرد یتیمك ذاتنه اهانت دکل (مثنوی)
مادران کوید ترا مرك تو باد * مرك آن خو خواهد و مرك فساد) مثال آخر مادرك سکا سنك مرکك اولسون دیسه
یعنی مادر پسرلرینه دیر سکا مرك اولسون نه کم جوانه مرك اول دیرلر اوغلنك اولدیکنی استمك مراد دکلدر بلکه آنده
اولان خوی بدك وفسادك مرکنی استر یوخسه مادران مشفقه اولادینك مرکنی استمزلر پس مؤدبك جفا واذاسنه
صبر لازمدر استادك ضربنه تحمل قیلان مرد حازم وآندن کریزان اولان عاقبت الامر نادمدر (م ی) آن کروهی کز ادب
بکریختند) آب مردی وآب مردان ریختند) اول بر طایفه که مؤدبلرك ادبندن قاچدیلر مردلك صوینی ومردان الهینك
صوینی دوکدیلر یعنی ارلك وارنلرك آب رویینی ولطف جوبینی ضایع ایتدیلر ونامردلك ومخنثلك سمتنه کتدیلر (مثنوی
عاذلان شان از وغا واراندند * تا چنین حیز ومخنث ماندند) ملامت قیلنلری وطاعن اولنلری نفسلیه اولان جنك ووغادن
کیرو سوردیلر تا کم ابدی حیز ومخنث قالدیلر وبی ادب وبی حیا اولدیلر (مثنوی) لاف وغره ژاژ خا را کم شنو * با چنینها
در صف هیجا مرو) هرزه یجی وبی معنی وبیهوده دیجی کسه لرك لاف وغرورنی استماع ایلمه بونك کبیلرله جنك صفنه کتمه
(م ی) زانکه زادوکم خبالا کفت حق * کز رفاق سست برکردان ورق) بو آیت سورۂ توبه ده در قال الله تعالی (لوخرجوا
فیکم) اکر منافقلر سزك مابینکزده غزایه بیله چقسه لردی ای مؤمنلر (مازادوکم) بونلر سزه زیاده ایلمزلردی سزه
خروجلری سببیله (الاخبالا) الافساد ومکر وغدر (ولأوضعوا خلالکم) ای ولاسرعوا فیما بینکم بالنمیمة وافساد ذات
البین والهزیمة والتخذیل من وضع البعیر وضعا اذا اسرع واللام للتوطئة یعنی والله لاوضعوا دیمکدر یبغونکم
الفتنة) حالدر ضمیر وضعوادن مراد ایلدکاری حالده سزك ایچون فتنه دیمك اولور ای یریدون ان یفتنونکم بایقاع
القتال فیما بینکم والرعب فی قلوبکم (وفیکم سماعون لهم) وسزك ایچکزده بونلرك جاسوسلری واردر که سزك

اقوالکزی استماع ایدوب آنلره ایصال ایدرلر یاخود نماملر واردر که سزك سوزلریکزی آنلره نقل ایدرلر (والله علیم
بالظالمین) والله تعالی علیمدر ضمائر ظالمینه وبونلردن حاصل اولنه معنای بیت زیرا که بونك کبی یبوست دل منافقلر سزه
فساد ومکر زیاده ایلرلردی حق تعالی که یبوست وضعیف القلب اولان رفقادن ورقی دوندر یعنی صحیفۂ وجهکی
وقلبکی آنلردن تحویل ایله دیمك اولور (مثنوی) که کر ایشان با شما همره شوند * غازیان بی مغز همچون که شوند)
که اکر بوطائفه سزکله همراه اوله لر غازیلر صمان کبی بی مغز اولورلر یعنی آنلرك فسادی وقوتی دلیر اولان غازیلره
سرایت ایدوب ضعف وانهزامه سبب اولورلر ولشکری شکست وپریشان قیلورلر (مثنوی) خویشتن را با شما
هم صف کنند * پس کریزند ودل صف بشکنند) بوطائفه کندیلرینی سزه هم صف وهمرنك ایدرلر پس حین معرکه ده
قاچارلر وصفك قلبنی صرلر (مثنوی) پس سپاهی اندکی بی این نفر * به که با اهل نفاق اید حشر) فاذا کان کذلك
بونفرسز برازجق سپاهی یکدر که نفاقله جمع کله وقلبا متفرق وقالبا وصورتا مجتمع اوله (مثنوی) هست بادام
کم خوش بیخته * به ز بسیاری تلخ آمیخته) مثلا ازاجق خوش النمش یعنی برکزیده اولمش بادام یکدر تلخله قارشمش
چوقلق بادامدن (مثنوی) تلخ وشیرین کر بصورت یك شیند * نقص ازان افتاد که هم دل نیند) تلخ وشیرین
اکر صورتده برشی دررلر نقص اول جهتدن واقع اولدیکه ایکیسی یکدل دکللردر یعنی برینك قلبی شیرین وبرینك قلبی
تلخدر اکرچه صورتلرینه نظر ایلسك ایکیسی بیله بادام ویاخود ایکیسی بیله آدمدر ولکن برینك درونی تلخ وبرینك شیرین
وبرینك قلبی محل کفر وبرینك معدن دیندر پس نقصان معنی جهتندن اولور صورت حیثیتندن دکل دیمك اولور
مثنوی) کبر ترسان دل بود کواز کمان * می زید در شك ز حال آن جهان) کبر ترسان دل اولور یعنی قلبی خوف قیلورکه
وظن وکماندر اول جهان حقیقتك حالندن شك وریبه ده دیریلور (مثنوی) می دود در ره نداند منزلی * کام ترسان می نهد
اعمی دلی) کبر یوله کیدرلیکن منازل حقانیدن برمنزل بیلمز کوردل اولان کمسه آدمی یوله ترسان قور یعنی طریق حقه
شك اوزره ایاق قور وآخرت یولنه خوف اوزره کیدر آنده اولان اموره ایمان وایقان اوزره دکل صورتی مؤمن وباطنی
بوصفتله متصف اولنلر دخی بویله در پس مؤمن اولنه معرفت یقین لازمدر تا طریق حقه علی بصیرة کیده وشك وشبهه یی
ترك ایده بو معنایه مثال قوروب بیوررلر (مثنوی) چون نداند ره مسافر چون رود * با تردد ها ودل پرخون رود) مثلا
چونکم مسافر یول بیلمیه نیجه کیدر بوسؤالدر وجواب مصرع ثانیدر بیوررلر تردد لرله وپرخون اولان قلبله کیدر
مثنوی) هر که کوید های این سو راه نیست * او کند از بیم آنجا وقف وایست) هر کیم های اکاه اول بوجانبه یول یوقدر
دیر اول یول بیلمین مسافر خوفندن اول یرده توقف ایلر وطورر من یسمع یخل طبقنجه مسموعی صحیح ظن قیلور اما یول
بیلن وعلی بصیرة مسافرت قیلان کمسه بویله دکلدر نه کم بیوررلر (م ی) ور بداند ره دل باهوش او * کی رود هر های وهو
در کوش او) واکر مسافرك دل باهوشی یعنی هوشمند اولان قلبی یول بیله وآنك منازل ومراحلنه برسبیل یقین عالم اوله
قچن هرهای وهوی آنك قولاغنه کیدر یعنی هر کفت وکوانك سمعنه کیرمز واکا تشویش وخلجان ویرمز (م ی) پس
مشو همراه این اشتردلان * زانکه وقت ضیق وبیمند آفلان) فاذا کان کذلك بوذکر اولنان کلمات طیبه معلومك
اولدیسه سن بواشتر دللرك همراهی اولمه اشتردل جبان قلب یعنی یبوست دل وقورقاق کمسه یه دیرلر که صورتا جسیم
وعظیم وباطنا خوف وبیم اوزره اوله پس بویله کمسه لره رفیق اولمه زیرا که بونلر مضایقه وبیم وقتنده آفلاردر (مثنوی) پس
کریزند وترا تنها هلند) کرچه آندر لاف سحر بابلند) پس بونلر حین مضایقه ده قاچارلر وسنی تنها قورلر اکرچه لاف وکزافده
سحر بابلدرلر سحر ساحر معناسنه در مبالغه ایچون مصدر ذکر اولمشدر یعنی لاف وکزافده اکرچه هر بری ساحر ماهردر
ولکن وقت مضایقه ده دوستلقلری صوری اولدیغی قتی ظاهر وباهردر (مثنوی) تو ز رعنایان مجو هین کارزار * تو
ز طاوسان مجو صید وشکار) اکاه اول رعنالردن سن کارزار استمه رعنا اکرچه قحبه یه دیرلر که جمعی ارعن کلور ولکن نازنین
معناسنه استعمال ایدرلر بوراده نازلو تن پرورلردن عبارتدر یعنی سن تن پرورلردن جنك ووغا استمه سن طاوسلردن
صید وشکار طلب ایلمه زیرا ان للقتال اهلا وللمقال اهلا قولی اوزره قتالك اهلی ایری ولاف وکزافك اهلی غیریدر (م ی
طبع طاوسست ووسواست کند * دم زند تا از مقامت برکند) طبیعت فی المثل طاوسدر وسکا وسوسه ایلر مضاف
مقدر اولوب معنی بویله اولسه دخی جائزدر اهل طبع فی المثل طاوسدر وسکا وسوسه ایلر دم زند یعنی چکه اورر ولاف
وکزاف قیلور تا کم سنی مقامکدن قوپارر ومنزلکدن جدا قیلور صاقین طبعك واهل طبعك چکه سنه الدانمه
تا مرتبکدن دوشمیه سن وبیابان خذلانده حیران قالوب شاشمیه سن (کفتن شیطان قریش را که بجنك احمد
درایید که من یاریها کنم وقبیله خود را یاری خوانم ووقت ملاقات صف بین کریخت) بو سرخ شریف زبویان لطیف
شیطان لعینك قریشه دیمسیدر که حبیب اکرم صلی الله علیه وسلمك جنك وحربنه کلکز زیرا بن سزه معاونتلر ایلرم

وكندى قبيله مى سزه معاونته دعوت ايلرم وايكى صفك ملاقاتى وقتى شيطانك قاچمسيدر اجمالا قصه سى بودركه چون
قريش ابوسفيانك كاروانى ايچون عسكر جمع ايدوب مكه دن طشره كاوب مكه يه قريب برموضعه نزول ايلديلر
ومقدما اشتمشلرايديكه اصحاب كرام كاروانى غارت ايچون بدرده حاضر اولمشلردر بوسببدن خاطرلرى پريشان خبره
مترقب ايديلرناكهان ابوسفياندن آدم خبره كلديكه كاروانكز چوب كتدى خوف ايتميوب كيرودونكز ابوجهل لعين
دونمدى واروب آنده برقاچ كون ذوق ايلرم ديدى محصل قريشك بدرطرفنه عزيمتى مقرراولدى بنى كنانه دن خوف
ايتديلركه برزمان ماينلرنده مقاتله واقع اولمشدى لاجرم هنوز عداوتلرى وارايدى بوسببدن مكه يه كتمكى معقول
كورديلرناكهان ابليس لعين سراقه بن مالك كنانه نك صورتنه تمثل ايدوب بوزسوارايله كلديلر جميعا شياطين
ايديلروقريشه ايتديكه سزه كمسه مقابله يه قادردكلدروبندخى سزه بنى كنانه دن معاونته كلدم پس ايكى عسكر
مقابله اولدقده جنود كثيره ايله ملائكه نازل اولوب طورديلرابليس پرتلبيس بونلرى كوروب قبيله سى ايله قرارى فراره
تبديل ايلدى نته كم حضرت مولانا قدسنا الله بسره الاعلى بدرغزاسندن بعضسنى شرح ايدوب آنك حقنده نازل
اولان اياتى نظمه كتوروب وتحقيقنه شروع ايدوب بيوررلر (مثنوى) همچوشيطان درسپه شد صد يكم * خواند
افسون كانى جار لكم) سوره انفالده اولان آيته اشارتدر (واذزين لهم الشيطان اعمالهم) ذكرمقدردر يعنى ذكر ايلك
اول وقتيكه شيطان بوكافرلره تزيين وتسويل ايلدى عمللرنى معادات رسول اللهده وسوسه ايتمكله (وقال لاغالب
لكم اليوم من الناس) ابليس بونلره ديديكم سزه غالب بوقدر بوكون ناسدن بركمسه زيراسزك عسكريكز چوقدر
وانى جار لكم) وتحقيقا بن سزه فريادرسم قاضى بيضاوى ديركه شيطانك بوكلامى مقاله نفسانيتده يعنى
شيطان بونلره تلقين ايدوب تخييل ايلديكه بوقدر كثرت وعدده ووفرت اتباع واشياعله مغلوب اولمزسز وبندخى سزه
مجيرم (فلما ترائت الفئتان) اى تلاقى الفريقان وقتاكم هرايكى طائفه جانبيندن برى برنى ترائى ايدوب تلاقى ايلديلرسه
نكص على عقبيه) ايكى عقب اوزره رجوع ايلدى نكوص عقب حيله ومكرله هزيمتدن عبارتدر روايت اولنوركه
يوم بدرده ابليس نزول ملائكه يى مشاهده ايدنجك فراره يوزطوتوب ارالدمده شيطانك الى حارث بن هشامك الندده
ايمش اكا حارث اويله ديديكم اى سراقه نيچون قاچارسن شيطان الن الندن الوب سينه سنه برمشت اوروب (وقال انى
برئ منكم) ديديكه تحقيقا بن سزدن برى ام معناى بيت شيطان كبى كه عسكر ايچره يوزك برى اولدى پيشوا
وسالاراولدى بونلره افسون اوقودى بويله ديوكه بن سزه جارم يعنى معين يارم (م ى) چون قريش از كفت او حاضر شدند
هردو لشكر در ملاقات آمدند) چونكم قريش آنك سوزندن اوترى جنكه حاضر اولديلر هرايكى لشكر يعنى مؤمنلر
وكافرلر عسكرى ملاقاته كلديلروبرى برينه مقابل اولديلر (مثنوى) ديد شيطان از ملائك اسپهى) سوى صف مؤمنان
اندر رهى * شيطان ملائكه دن برعسكر كوردى بربول ايچنده مؤمنلرك صفى جانبنده (مثنوى) ان جنودا لم تروها
صف زده * كشت جان او زبيم آتشكده) اول جنودا لم تروها صف اورمش يعنى شيطان عسكرك كورمدكارى ملائكه
جنودنى صف اورمش كوردى آنك جانى خوفندن آتشكده اولدى يعنى حرارت سوزشله طولدى جنودا لم تروها آيتنه
اشارتدر تفسيرى عن قريب رونهادن آن بنده عاشق سوى بخارا يانده كچدى اندن طلب اولنه (م ى) پاى خود را پس
كشيده مى كرفت * كه همى بينم سپاهى من شكفت) نكص على عقبيه قولنك حسبنجه شيطان كنديننك اياغنى
كيرو چكمش طوتدى يعنى اردنه كتدى وايتديكه بن برعجب عسكر كوررم (م ى) اى اخاف الله مالى منه عون) اذهبوا
انى ارى مالا ترون) يعنى اى قوم بن خوف ايلرم الله تعاليدن زيرابنم ايچون آندن عون وعنايت يوقدر سزكيدك تحقيقا
بن كوررم اول عسكر بكه سزانى كورمزسز (انى ارى مالا ترون انى اخاف الله) آيتلرينك مضمونلريدر مصرع ثانى آيت
اولك آيت ثانيسنك مفهوميدر (والله شديد العقاب) الله تعالى شديد العذابدر بويا كلام مستأنفه در ويا شيطان بونلره
بويله ديمش اوله منقولدربعد الانهزام منهزمان مكه يه كاوب سراقه يه خبر كوندرديلركه بوقدر عساكرك انهزامنه سن
سبب اولدك ديديلر سراقه قسم ايلدى تاسزك هزيمتكز خبرين المينجه بن فرارايتمدم ديدى بيلديلركه بوفعل شيطانكدر
وسراقه بن مالك مهتر اهل كنانه دن بركمسه در كنانه برقبيله در (مثنوى) كفت حارث اى سراقه شكل هين *
دى چرا تومى نكفتى اينچنين * حارث شيطانه ايتدى اى سراقه شكل اكاه اول دون نيچون سن بونك كبى سو يلمدك
مثنوى) كفت اين دم من همى بينم حرب * كفت مى بينى جغاشيش عرب) سراقه شكلنده اولان شيطان اكا ايتدى
بن شمدى حرب كوررم ملائكه دن جنك ايدنجيلر مشاهده قيلرم حارث سراقه شكلنده اولان شيطانه ايتدى
اى سراقه سن عربك خورو حقيرلرنى كوررسن ديدى (مثنوى) مى نه بينى غير اين ليك اى تو ننك * ان زمان لاف بود
اين وقت جنك) بوندن غيرى كورمزسن ليكن اى كمسه سن عسكرك ننكى سن يعنى مردلرك معيوبى سنكه آنلرسندن

عارايدرلراول انى جار لكم ديديكك وقت زمان لاف ايدى بووقت جنكدر ولهذا (انى ارى مالا ترون) ديو بوكونه
بهانه ايلرسن (مثنوى) دى همى كفتى كه پاينده ان شدم * كه بودتان فتح ونصرت دمبدم) دون ديردككه
بن پاينده ان اولدم يعنى عسكره سزك معتمديكز اولدم كه سزه دمبدم فتح ونصرت اوله (مثنوى) دى زعيم الجيش بودى
اى لعين * وين زمان نامرد وناچيز و مهين) اى لعين دون جيشك زعيمى يعنى كفيلى اولمش ايدك وبو زمان نامرد ولاشى
وخوار وحقيرسن (مثنوى) تا بخورديم آن دم تو وآمديم * تو بتون رفتى وما هيزم شديم) تاكم اول سنك دم پرفريبك
قبول ايلدك وجنكه كلدك سن كلخنه كتدك براوطون اولدق تون كلخنه ديرلر وشرق جانبنده برموضعك اسميدر اكر كلخن
معناسنه اولورسه مراد محل آتش اولميوب خانه كلخن اولمق اوليدر يعنى سن خلاص اولدك وبزنار حربه هيزم اولوب
يانديق سن شرق جانبنده اولان موضعه دك كتدك وبز هيزم وار نار حرب ايچره سوزان اولدق ديمك اوله (مثنوى) چونكه
حارث با سراقه كفت اين * از عتابش خشمكين شد آن لعين) چونكم حارث سراقه يه بو سوزى سويلدى آنك عتابندن
اول لعين خشمكين اولدى (م ى) دست خود خشمين زدست او كشيد * چون ز كفت اوش درد دل رسيد) كندى الى
خشمكين اولديغى حالده آنك الندن كيرو چكدى چونكم اول حارثك سوزندن اكا درد دل يتشدى (م ى) سينه اش را
كوفت شيطان وكريخت * خون ان بيچاركان زين مكر ريخت) شيطان اول حارثك سينه سنه اويله اوردى وقاچدى
اول بيچاره لرك قانى بو مكردن دوكدى (مثنوى) چونكه ويران كرد چندين عالم او * پس بكفت انى برئ منكم او)
چونكم اول شيطان بوقدر عالمى مكر وحيله ايله ويران ايلدى پس صكره ديدى تحقيقا بن برى ام سزدن وبيزارم
جمله كزدن (انى برئ منكم انى ارى مالا ترون) آيتلرينك معناسنه در (مثنوى) كوفت اندر سينه اش انداختش *
پس كريزان شد چو هيبت تاختش) اول حارثك سينه سنه اوردى وانى اتدى يعنى يقدى پس كريزان اولدى چونكم
ملائكه عسكرندن اكا هيبت چاپدى يعنى مستولى اولدى پس حصه يه شروع ايدوب بيوررلر (مثنوى) نفس وشيطان
هردو يك تن بوده اند * در دو صورت خويش را بنموده اند) نفس وشيطان هرايكيسى اصلنده برذات اولمشلردى ليكن
كنديلرينى ايكى صورتده كوسترديلر نته كم تحقيقى نفس وشيطان بوداز اول واحدى بيننده عن قريب مرور ايلدى
مثنوى) چون فرشته وعقل ايشان يك بدند * بهر حكمتهاش در صورت شدند) فرشته ايله عقل كبى كه آنلر حقيقتده
برجوهر ايديلر لكن حكمتلردن اوترى ايكى صورت اولديلر (مثنوى) دشمنى دارى چنين در سر خويش *
مانع عقلست وخصم جان وكيش) بردشمن طوترسن بونك كبى كندى سركه اول نفس وخناسدركه اول دشمن مانع
عقلدر وخصم جان ومذهبدر (مثنوى) يك نفس حمله كند چون سوسمار * پس بسوراخى كريزد در فرار) اول درونده
اولان دشمن برنفس سوسماركبى يعنى كاروكرتنكله كبى قلبه حمله ايلر پس حق الله تبارك وتعالى ذكر اولنسه
برسوراخه قاچار وفرار ايدوب كزلنور ولهذا بوشيطانه خناس ديديلر كثرت خنوسى اولديغى ايچون حكيم ترمذى انس
رضى الله عنه حضرتلرندن روايت ايدرلر قال قال عليه الصلوة والسلام الشيطان يلتقم قلب بنى آدم وفى رواية اخرى
جاثم على قلب بنى آدم فاذا ذكر الله تولى وخنس واذا نسى الله التقم قلبه (مثنوى) در دل او سوراخها دارد كنون *
سرزهر سوراخ مى آرد برون) دل انسانيده اول شيطان سوراخلر طوتارالان يعنى فرارايده جك دلككلر طوتر
حضرت حق ذكر اولندقده بردليكه قاچار وچون غفلت ونسيان كلدكده باشنى هر برسوراخدن طشره كتورر ونيجه
وساوس وهواجس ايله انسانى خطا وعصيان مرتبه سنه يتورر (مثنوى) نام پنهان كشتن ديو از نفوس *
واندران سوراخ رفتن شد خنوس) نفوس انسانيه دن ديوك پنهان اولمسنك نامى واول سوراخه كتمككنك اسمى
خنوس اولدى خنوس اردنه كتمكه وتأخير واختفا ايتمكه ديرلر (مثنوى) كه خنوسش بدون خنوس قنفذ ست *
چون سر قنفذ ورا آمد شدست) كه اول ابليسك خنوسى قنفذك خنوسى كبيدر يعنى آنك كاه ظاهر وپيدا اولمسى
وكاهى تأخير واختفا قيلمسى كرپى ديد كارى جانورك باشنى كاه چقاروب وكاهى كزلمسى كبيدر قنفذ باشى كبى
اكا كلمك كتمك واردر (مثنوى) كه خدا ان ديو را خناس خواند * كو سر آن خارپشتك را بماند) كه اول خداى تعالى
اول ديوه قرآن عظيمك آخرنده خناس اوقودى كما قال (قل اعوذ برب الناس) آه اول شيطان خارپشتك
يعنى كرپيچك باشنه بكزدى (مثنوى) مى نهان كردد سر آن خارپشت * دمبدم از بيم صياد درشت) اول خارپشتك
باشى پنهان اولور دمبدم صياد درشتك خوفندن (مثنوى) تا چو فرصت يافت سر آرد برون * زين چنين مكرى
شود مارش زبون) حتى چونكم فرصت بولدى اول خارپشت باشنى طشره كتوردى بونك كبى برمكر وحيله دن
اكا مار زبون اولور زيرا مارى خاريله اوررو باشنى چقاروب اصرر پس مار اكا حمله ايلدكده باشنى كيزلر شيطان
نفس اماره صاحبنك قلبنه خلجان ويرر اولدمكه ذكر الله ايله اكا حمله ايليه تأخر واختفا ايلر غافل اولدقده ينه كاوب

وسوسه ایله مهمیز ایلر واهذا کلام مجیدنده وساوس شیطانیه یه همزات شیاطین بیوردی پس بونك کبی مکرله نفس
اماره کازبون اولور (مثنوی) کرنه نفس از اندرون راهت زدی * رهزنانرا بر تو دستی کی بدی) اکر نفس دروندن سنك
یولوکی اورمیدی سنك اوزریکه رهزنلرك نجه تسلط وغلبه سی اولوردی وشیاطین سکا نه وقتده حمله قیلوردی
مثنوی) زان عوان مقتضی که شهوتست * دل اسیر حرص وآز وآفتست) اول مقتضی حظوظ نفسانی اولان
عواندنکه آندن مراد شهوتدر کوکل حرص وآزلك وآفت جانکدازلك اسیریدر (مثنوی) زان عوان سرشدی دزد وتباه
تا عوانانرا بقهر تست راه) اول عوان سردن یعنی مستور اولان شهوت نفسانیه دن دزد وفاسد اولدك حتی ظاهرده
اولان عوانلرك قهرکه راهی واردر یعنی سنك اخذ وهلاککه قدرتی وطریقی واردر (م ی) درخبر بشنو تو این پند نکو
بین جنبیکم لکم اعدی عدو) سن بو پند نکویی خبرده یعنی حدیث شریفده ایشت وآنکه ایش ایت حضرت نبی
مکرم صلی الله علیه وسلم بیوردیکه اعدی عدوك نفسك التی بین جنبیك یعنی سزك ایله جنبکز مابیننده سزك ایچون
عدولرك دشمن تری وزیاده بدتری واردر که اول سزك نفسکزدر دیمك اولور (مثنوی) طمطراق این عدو مشنو کریز *
که چو ابلیسست درلج وستیز) بو عدونك طمطراقن اشتمه وآنك دمدمه سن قبول ایتمه آندن قاچ زیرا اول ابلیس
کبی درلجاج وعناد ایلمکده (مثنوی) بر تو او ازبهر دنیا ونبرد * آن عذاب سرمدیرا سهل کرد) سنك اوزریکه اول نفس
پرتلبیس دنیادن اوتری وانکیچون جنکدن اوتری اول عذاب ابدیی سهل ایلدی دنیا ومافیهایه کمال تحریض
وترغیبندن آخرتك شدائدنی اونوتدردی (مثنوی) چه عجب کر مرك را آسان کند * او ز سحر خویش صد چندان کند
نه عجب یعنی عجب دکلدر که نفس اکر موتی آسان ایلیه اول کندی سحر ومکرندن یوز اول قدر ایلیه (م ی) سحر کاهی را
بصنعت که کند * باز کوهی را چو کاهی می تند) سحرك شانی اولدر که بر صمانی صنعتله طاغ ایلر وکبیر وبر طاغی
صمان کبی طوقور یعنی ایلر یعنی برکاه کبی خور وحقیر اولانی کوه کبی عظیم وکبیر کوستررو بالعکس عظیم وکبیر اولانی
حقیر وصغیر اظهار ایلر (م ی) زشتهارا نغز کرداند بفن * نغزهارا زشت کرداند بظن) حیله وفنله زشتلری نغز ولطیف
قیلر مثلا اعمال فاسده وافعال ردیه ودنیای دنیه یی (وزین لهم الشیطان اعمالهم) فحواسنجه تزیین وتسویل ایلر
ونغز ولطیف اولانلری دخی زشت وقبیح ایلر ظنله مثلا جود وسخایی کما قال الله تعالی (الشیطان یعدکم الفقر ویأمرکم
بالفحشاء (مثنوی) کار سحر اینست کو دم می زند * هر نفس قلب حقایق میکند) سحرك کاری بودر که او افسون اورر
واوفورر نته کم (النفاثات فی العقد) آیتنده دیمشلردر النفث من الریق هر نفسنده ساحره اولان نفس قلب حقایق ایلر
وساحرك قلب ایلمسی من حیث الصورة وبحسب الرؤیة درو الا من حیث الحقیقة الحقایق لا تنقلب حسبنجه قلب
حقایق ممکن دکلدر اکر سحر من حیث الحقیقة قلب حقایق قیلیدی ساحر نبی وولیدن فرق اولنمز وسحر معجزه
وکرامتدن تمییز قیلنمزدی زیرا معجزه وکرامت فی الحقیقة تبدیل اعیان ایلر اما سحر تبدیل اعیانه فی الحقیقة قادر اولمز
الا بحسب الظاهر سحرك تحقیقی بو جلدك اوائلنه قریب اول ایکی ساحر بحثنده مرور ایلدی پس بحسب الظاهر
سحرك کاری قلب حقایق ایلمك شکلنده نمایان اولدیغی اعتباری اوزره بیوررلر (م ی) آدمی را خر نماید ساعتی) آدمی
سازد خری راوایتی) آدمی اولنی خر کوسترر برساعت مثلا نیجه صلحا وفقرایی صورت فقرده اولدقلری ایچون خور
وحقیر کوستررو آدمی دوزر برخرلا یعلمی وعلامت ونشان ایلر مثلا دنیا اشکرینك زینت ظاهره سنه نظر ایلیوب آنلری
آدم عد ایلر وآنلر حقنده آیت دولت وشان سعادتدر دیو سویلر (م ی) اینچنین ساحر درون تست وسر) ان فی الوسواس
سحرا مستتر بونك کبی ساحر سنك درونکده در وسرده در یعنی مستوردر تحقیقا وسواسده یعنی وسوسه منبعی اولان نفسده
سحر مستتردر (مثنوی) اندران عالم که هست این سحرها * ساحران هستند جادویی کشا) اول عالمده که بو ساحرلر
وماکرلر واردر مراد عالم شهادت ومرتبه بشریتدر اول عالمده جادولق فتح ایدیجی وعقده لر چوزیجی ساحرلر واردر که
بو ساحرلردن مراد سحر حلال صاحبلری اولان اصحاب رشاد وارباب سداد ودین وطریقتده ماهر اولان اوستادلردر (م ی
اندران صحرا که رست این زهر تر * نیز روییدست تریاق ای پسر) اول صحرادهکه یعنی صحرای دنیادهکه بو زهر تر بتر یعنی
شهوت نفس اماره پرضرر بتدی ای اوغل تریاق دخی بتمشدر یعنی دافع زهر نفس اولان تریاق صلاح وتقوی دخی ظهور
ایتمشدر (م ی) کویدت تریاق از من جو سپر * که ز زهرم من بتو نزدیکتر) تریاق سکا لسان حالله دیر یعنی دافع زهر اولان
صلاح وتقوی ویاخود محل تریاق اولان اصحاب هدی سکا سویلر سپرلری بندن طلب ایله نقاط ثلاثه ایله سپر دخی نسخه در
جنه معناسنه که بونده دفع معناسنه در بو تقدیرا اوزره معنی تریاق سکادیر دافع ضرر اولمغی بندن دله دیمك اولور
وهو الاولی من الاول که بن سکا زهردن قریبترم واولییم (مثنوی) کفت او سحرست وویرانی تو * کفت من سحرست
ودفع سحر او) اول نفس امارهنك سوزی سحر ومکردر وسنك ویرانلغکدر وبنم مقالم سکا نافع سحر حلالدر وآنك

سحرنی

سحرنی دافعدر (مکرر کردن عاذلان پند را بران مهمان دران مسجد مهمان کش (م ی) کفت پیغمبر که ان فی البیان
سحرا وحق کفت آن خوش پهلوان * بو حدیث شریفه اشارتدر که حضرت علی رضی الله عنه پیغمبر علیه السلامدن
روایت ایدرلر وبخاری منفرددر (قال النبی صلی الله علیه وسلم ان فی البیان سحرا اول زمانده ایکی کمسنه کلوب
خطاب ایتمشلر ناس بونلرك بلاغت وفصاحتن استماع ایدوب حیران اولدیلر اول زمانده بو حدیث شریفی بیوردیلر
یعنی بعض بیان سحره مشابهدر اکا میلان قلوب اولدیغندن وقلوبی کندی یه مائل قیلدیغندن ویاخود بیانه هرکس
قادر اولمز سحرده قدرتی اولمدیغی کبی معنای بیت پیغمبر علیه الصلاة والسلام بیوردیلر که تحقیقا کلام فصیحده سحر
واردر واول خوش پهلوان بونی حق دیدی امدی انبیا علیهم السلام واولیای کرامك کلامنده اول سحر واردر که سحر
نفس ومکر شیطانی ازاله ایدر نته کم سحری نه سحر ایله دفع ایدرلر (مثنوی) هین مکن جلدی برو ای بوالکرم *
مسجد و مارا مکن زین متهم * اهل مسجد اول مرك جو اولان مهمانه ایتدیلر اکا اول دلیرلك ایلمه ای ابودولتلو کمسنه
یوری مسجدی وبزی بونده یاتمقدن وقرار ایتمکدن متهم ایلمه (مثنوی) که بکوید دشمنی از دشمنی * آتشی بر مازند
فردا دنی * زیرا بر دشمن دشمنلغندن سویلر یعنی حاکمله سنك هلاککی غمز ایلر اولیله اولاجق یارن بزه دنی اولان ضابط
بر آتش اوررو بزی مؤاخذه قیلور بو یله دیو (مثنوی) که بتاسانید اورا ظالمی * بر بهانه مسجد او بد سالمی * که اول
غریبی بر ظالم بوغدی مسجد بهانه سی اوزره او ظالم سالم اولدی * مثنوی * تا بهانه قتل بر مسجد نهد * چونکه
بدنامست مسجد او جهد) تا کم قتل بهانه سنی مسجد اوزره قویه چونکم مسجد مهمانکش اولمغله بدنامدر اول قاتل
بو بهانه ایله خلاص اوله بر دشمن حاکمه بزی بوکونه غمز ایلرو بویله دیو بزم حقمزده بزی انلره کم سویلر (مثنوی)
تهمتی بر ما منه ای سخت جان * که نه ایم ایمن ز مکر دشمنان * بزم اوزریمزه تهمت قومه ای سخت جان یعنی ای دلیر
وشجیع اولان مهمان زیرا بز مکر دشمناندن ایمن دکلز (م ی) هین برو جلدی مکن سودا مپز * که نتان پیمود کیوانرا بکز
اکاه اول یوری دلیرلك ایلمه وسودا پیشورمه وکندیکی ورطه هلاکه دوشورمه که ارشونله زحل یلدزنی
اولچمك ممکن دکلدر یعنی زحل یلدزینی ارشونله اولچمك نیجه محال ایسه بو مسجدده یاتوب زنده لك قیاس ایلمك دخی
بویله محالدر (مثنوی) چون تو بسیاران بلافیده ز بخت * ریش خود برکنده یك یك لخت لخت * سنك کبی چوق کمسه لر
بخت وطالعدن لاف اوررمشدر عاقبة الامر کندی صقالنی بر بر پاره پاره قوپرمشدر * مثنوی * هین برو کوتاه کن
این قیل وقال * خویش ومارا در میفکن در وبال * اکاه اول یوری بو قیل وقالی کوتاه ایله کندیکی وبیزی وباله براغمه
وکندی الکله بو ینکه موت وهلاك اپنی طاقمه (جواب کفتن مهمان ایشانرا ومثل آوردن ودفع کردن حارس کشت
بیانك دف از کشت اشتر را که کوس سلطان محمود بر پشت او زدندی * بو سرخ شریف وبو بیان لطیف مهمانك آنلره
جواب دیمسنك بیاننده در ومثل کتورمسنك بیاننده در حارس مزرعه دفك صداسیله مزرعه دن شول بر اشتری
دفع ایلمك بیاننده درکه سلطان محمودك کوسنی کتوررردی وکیجه وکوندز انك ارقه سی اوزره کوس اوررلردی
* مثنوی * کفت ای یاران از آن دیوان نیم * که ز لا حولی ضعیف آید پیم * مهمان اول عاذللره جواب ویروب ایتدی
ای یاران اول شیطانلردن دکلم که برلا حول کلمه سندن بنم ایرنم واوزم ضعیف کله وبوکونه کلماتدن قلبم ترسان ولرزان
اوله * مثنوی * کودکی کو حارس کشتی بدی * طبلکی در دفع مرغان میزدی * مثلا براوغلانجق که اول برکشتك
حارسی ونکهبانی اولمشدی بر طبلجکی قوشلرك دفعی خصوصنده چالاردی (مثنوی) تا رمیدی مرغ زان طبلك
ز کشت * کشتی از مرغان بد بی خوف کشت) تاکم اول طبلجکدن اوتری قوش مزرعه دن اورکه ایدی مزرعه ضررلو
قوشلردن بی خوف اولوردی وبی ضرر قالوردی * مثنوی * چونکه سلطان شاه محمود کریم * برکذر زد آن طرف
خیمه عظیم * چونکم سلطان یعنی کریم اولان شاه محمود کذر اوزره اول طرفده عظیم چادر قوردی * مثنوی *
با سپاهی همچو استاره اثیر * انبه وپیروز وصفدر ملك کیر * فلکك استاره سی کبی بی عدد عسکر وسپاه له که
انبوه ومظفر وبهادر ملك طوتیجی ایدی * مثنوی * اشتری بد کو بدی حمال کوس * بختیء بد پیشرو همچون خروس
بر دوه وار ایدیکه اول کوس حمالی ایدی خروس کبی ایلری کیدیجی بر بسرلك مقبول دوه ایدی * مثنوی * بانك کوس
وطبل بروی روز وشب * می زدند اندر رجوع ودر طلب) طبل وکوسك بانکنی انك اوزرنده روز وشب سفردن رجوع
وقتنده وسفری طلب ایتمك وقتنده چالارلردی (مثنوی) اندران مزرع درآمد آن شتر * کودك آن طبلك بزد در حفظ بر
اول شتر اول مزرعه یه کلدی واوغلانجقلر اول طبلجکی بغدای حفظ ایلمك خصوصنده چالدی * مثنوی * عاقلی کفتش
مزن طبلك که او * بختیء طبلست وبا آنش است خو * بر عاقل اوکودکه دیدی طبلك چالمه که اول اشتر طبلك بختیسی
یعنی بسرلك دوه سیدر اکا خوکر وانکله معتادی واردر بعض نسخه ده بختهء طبلست واقع اولمشدر بو تقدیرا اوزره معنی

اول طبلك بخته سيدروا كامعتاد درديمك اولور (مثنوى) پيش اوچه بود تبوراك توطفل * كه كشد او طبل سلطان
بيست كفل * سن طفلك تبوراكى آنك اوكنده نه اوله يعنى قوشلر اوركمك ايچون چالدقلرى وبرى برينه اوردقلرى ايكى
تخته نه شى اوله كه اول شتر يكرمى سنك طبلك قدر سلطان كوس چكر كفل بونده مقدار معناسنه در بو وجهله كامل
اولان عاشقلر ايتدن نصيحت قيلان عاذللره تعريض در حافظ كشت اولان طفله تشبيه ايتمكله ونصيحتلرين طبله
وكنديى اشترمستـه تمثيل قيلمغله كه اول جمال كوس اولان اشترمستك قولاغنه حافظ مزرعه اولان طفلك طبلنك
صداسى نوجهله كيرمزسه عاشقك دخى قولاغنه تخويف وتهديد عاذلان اويله كيرمز ديمك اولور (مثنوى)
عاشقم من كشتهٔ قربان لا * جان من نوبتكه طبل بلا) اى ناصحلر بن لانك قربانى اولمش عاشقم يعنى تيغ لا ايله مذبوح وفانى
اولمش محب صادقم بنم جانم بلا طبلنك نوبتخانه سيدر اذا احب الله عبدا ابتلاه حديث شريفك فحواسى اوزره
اهل ولا اهل بلادر اولمقدن خالى اولمزلر پس هر برى نوبتله طبل بلا اولمقدن قورتلمزلر كشته كاف فارسينك فتحيله
قرأت اولنورا كركاف عربينك ضميله اوقونسه معنايه كسر لازم كاور (مثنوى) خود تبورا كست اين تهديدها *
پيش انچه ديده است اين ديده ها) خود تبورا كدربو تهديدلر يعنى اى ناصحلر سزك ايلديككز تخويف وتهديدلر تبوراك
مشابه سنده در اول نسنه نك قتنده كه بو كوزلر آنى كورمشدر يعنى بنم كوزلرم شول بلا ومحنتلرى كوردى كه
آنك اوكنده بوكونه تهديد وتخويفلر اول طفلك تبوراكى كبيدر اول اشترمستـه نسبتله
ديمك اولور (مثنوى) اى حريفان من ازانها نيستم * كز خيالاتى درين ره بيستم) اى حريفلر بن اول طائفه لردن
دكلم كه برالاى اوهام وخيالاتدن بو يولده طورمزم وبو سوادادن فراغت قيلمزم * مثنوى * من چو
اسمٰعيليانم بى حذر * بل چو اسمٰعيل ازادم زسر) بن اسمٰعيليلر كبى بى حذرم اسمٰعيليه شيعه دن
بر رافضى طائفه در اكر قتل وهلاكه تخويف وتهديد اولنسه لر مذهبلرندن رجوع ايتمزلر بن دخى
ذاهب اولديغم مذهب عشقدن وموت وقتل ايله تهديد اولنمقدن اوترى رجوع ايتمزم كما قال ابن الفارض
رضى الله عنه (بيت) وعن مذهبى فى الحب مالى مذهب * وان ملت يوما عنه فارقت ملتى * وانى الى التهديد بالموت
راكن * واهو الدار كان غيرى هدت) پس اولكى مصرعده اسمٰعيليه طائفه سنك بى حذر اولمسنده
حضرت اسمٰعيلك بى حذرلكنه نسبت نوعا ضعف شائبه سى اولديغى مقرر اولجق آندن اضطراب ايدوب حضرت
اسمٰعيلك سردن ازاد اولمسنه تشبيه بيوروب ديرلر بلكه اسمٰعيل كبى باشدن ازادم (مثنوى) فارغم از طمطراق
وازريا * قل تعالوا كفت جانم رايبا) طمطراق وريادن فارغم قل تعالوا بنم جانمه بيا ديدى مراد قل تعالوا
دين خدا ديمك اوله وياخود قل تعالوا آيتنك مفهومى بنم جانمه كل ديدى ديمك اوله بو آيتك تفسيرى جلد اولده
دريان تعين كردن زن سرخنده مى ورايدى (مثنوى) كفت پيغمبر كه جاد فى السلف * بالعطيه من تيقن بالخلف)
حضرت پيغمبر عليه الصلوة والسلام بيورديلركه من ايقن بالخلف لم يحذر التلف يعنى بركمسه كه عوضه ايقان وايمان
ايلسه تلفدن حذر ايلمز ديمكدر پس حضرت خداوندكار بو معنايى نظمله بيوررلر كه پيغمبر عليه السلام بيورديلركه
جادجود ايلدى مالنى فى السلف يعنى دنياده عطيه ايتمكله شول من كه تيقن ايليه اول مالك عوضنه زيرا
آيت وحديثله ثابتدركه ادنى مرتبه برشيئه اون مثلى مقرردر امدى عبادت ماليه ده نيجه اجر اولورسه عبادت
بدنيه ده دخى كذلك اضعاف مضاعف اجر مقرردر (بيت) نان دهى ازبهر حق نانت دهند * جان دهى ازبهر حق
جانت دهند) پس حديث شريفك مضمونته مناسب اولان معارفك تحقيقنه شروع ايدوب بيوررلر (مثنوى)
هركه بيند مر عطارا صدعوض * زود در بازد عطارا زين غرض) هرشول كمسه كه برعطايه صدعوض كورر
بوغرضدن اوترى اوبنار عطايى على الفور يعنى ايلر (م ى) جمله در بازارزان كشته نند) تاچه سود افتاد مال خود دهند
جمله اهل دكان بازارلرده اول جهتدن بند اولديلر وكار وكسب زحمتنه تقيد قيلديلر تا نه فائده واقع اوله كندى مالرنى
اكا زيره لر واول نفع وسودى آله لر (مثنوى) زر در انبانها نشسته منتظر * تاكه سود آيد ببذل ايد مصر) التون
انبانلرده يعنى كيسه وهميانلرده منتظر اوتورمش تا كم سود ونفع كله اول التون دخى بذله مصر وثابت كله وزره
آيد مصر اسنادى مجازيدر مراد زرك صاحبى بذله مصر كله ديمكدر (مثنوى) چون ببيند كاله در ربح بيش *
سرد كردد عشقش از كالاى خويش) بازركان چونكم ربحده ارتق برمتاع كوره عشق كندى متاعندن سرد اولور
وكندى كالاسنى اول سودمند اولان متاع ايچون بذل ايتمكله سعى قيلور (مثنوى) كرم زان ماندست با آن كونديد
كالهاى خويش را ربح ومزيد) بازركان اول جهتدن كرم قالمشدر اول متاعه يعنى كندى متاعنه اول سببدن
بازركان حرارتله تعلق قيلمشدر كه اول كندى متاعلرينه ربح وزياده لك كورمدى پس دنيا متاعنه حريص اولوب

امساك

امساك قيلنلر آخرت ربحنى كورمكدن محروم قالنلردر (مثنوى) همچنين علم وهنرها وحرف * چون نديد افزون
ازانها در شرف) بونك كبيدر عالملر وهنرلر وحرفتلر چونكم شرف وياخود ترقيده آنلردن افضل وافزون كورميه
يعنى عالملر وهنر صاحبلرى چونكم كندى علملرندن افضل وكندى هنرلرندن اعلى وكندى صفتلرندن اعلى واولى
كورميه لر بو تجليده درنته كم علماى ظاهر علم باطنى آندن افزون كورمدكلرى ايچون انى ترك ايتمزلر وهنر صورى
صاحبلرى وصنايع دنيوى مالكلرى هنر معنويه يى وصنايع اخرويه يى افضل كورمدكلرى ايچون آنى ترك ايدوب
افضل اولنك تحصيل وكسبنه شروع ايلمزلر (مثنوى) تابه از جان نيست جان باشد عزيز * چون برآمد نام جان
شد چيز ليز) تاكم جاندن عزيز برشى اولميه جان عزيز اولور چونكم جاندن ايو برنسنه كلدى جانك نامى چيز ليز اولدى
يعنى شى حقير اولدى جاندن بهترا ولان جاناندر چونكم جانانك وصولى ميسر اوله ومشاهده سى ظهوره كله جانك
اسمى خورو حقير برشى اولور پس آنى جانان يولنه عاشق بذل قيلمقده كماليله جد وسعى قيلور (م ى) لعبت مرده بود جان
طفل را) تانكشت اودر بزركى طفل زا) طفل زا وصف تركيبيدر طفل طوغريجى معناسنه زاييدن لفظندندر لعب مرده
واوغلنجقلر ايچون بزدن ياپدقلرى بهبك ديدكلريدر ياصورت انسانده وياصورت حيوانده آنى يابزدن وياخود
برغيرى شيدن دوزرلر واطفال آنكله آلده نوب آنى بركرچك شى صنورلر پس بوجان وجهان جهان آخرته وجانان
حقيقته نسبت لعبت مرده كبيدر اطفال شريعت وصبيان طريقته بولعبت مرده كبى اولان روح حيوانى ولذت
جسمانى وجاه ومناصب دنيوى جان منزله سنده وروح روان مشابه سنده در مادامكه ولد معنوى طوغريجى اوليه
ورجال الله مرتبه سنه وصول بولميه چونكم رجال مرتبه سنه بالغ اوله بوجان وجهان آنك كوزنه لعبت مرده كبى
اولور وعاقل وبالغ اولان لعبت مرده محبتندن نيجه اعراض ايلرسه رجال مرتبه سنه بالغ اولان دخى بولعبت مرده كبى
اولان جان وجهاندن اويله اعراض ايلر وكار حقيقته مشغول اولوب لعب ولهو كبى اولان دنيادن فارغ اولور (مثنوى
اين تصور واين تخيل لعبتست * تا توطفلى پس بدانت حاجتست) بوتصور وتخيل لعبتدر مشاهده ومعاينه يه نسبتله
تاكم سن طفلسن سنك اكا احتياجك واردر (مثنوى) چون زطفلى رست جان شد در وصال * فارغ از حس
وتصوير وخيال) چونكم اوغلانجقلقدن قورتلدى وصال الهيده اولدى ورجال الله مرتبه سنى بولدى اول جان
حس وادراك قيدندن وتصور وخياللدن فارغ ومستغنى در طفوليت مرتبه سندن خلاص اولان ومقام رجاله وصول
بولان جانك اسرارنى هركس فهمه قادر اولمز پس آنى اشكارا سويلمك امناء الله اولان وليلردن ظهوره كلمز ولهذا بيوررلر
(مثنوى) نيست محرم تابكويم بى نفاق * تن زدم والله اعلم بالوفاق) اول واصل اولان كامل ديركه جانك اسرارنى
استماع ايلمكه قادر برمحرم يوقدر تا كم اول اسرارى نفاقسز سويليم يعنى درونمده موجود اولديغى اوزره بعينها نقل ايليم
پس بو اسرارى حقيقت اوزره سويلمكدن خاموش اولدم وسكوت قيلدم الله وفاقنه اعلمدر وامناء اولنلرنا محرملر قتنده
بوسرى نقل ايلمكدن ابكمدر (مثنوى) مال وتن برفند ريزان فنا * حق خريدارش كه الله اشترا) مال وتن انسانى
فنا ريزانى برفلردر يعنى سرعت زوالده مال وتن برف كبى فنايه دوكيجيلردر مع هذا مؤمنلر آنى حق يولنه بذل ايلدكده
حق تعالى حضرتلرى آنى خريدار دركه الله اشترى بيوردى كما قال تعالى فى سورة التوبة (ان الله اشترى من المؤمنين
انفسهم واموالهم بان لهم الجنة) بو آيتك تفسيرى جلد اولده عرب حكايه سنده وبعض محلده مرور ايلدى آنده
طلب اولنه (م ى) برفها زان از ثمن اوليستت * كه تو در شكى يقينى نيستت) برفلر سكا اول سببدن ثمندن اولييدر يعنى
برف كبى سريع الزوال اولان مال وتن سكا جنت ملكندن اول جهتدن اولى واحرى در ثمندن مراد جنتدركه سن دوكلى
شكده سن سكا بريقين يوقدر اكرسنك يقينك اوليدى برف سريع الفنا اولان متاع واموال ونفسى ويروب ثمن جنتى
مشترى اولان خداى تعاليدن الوردك وهزار منتله قبول قيلوردك بعض نسخه ده مصرع ثانيكه هى تو در شكى يقينى
نيستت واقع اولمشدر هى فعيل وزنده درها يهى دن امر حاضر معناسنه بوتقدير اوزره معنى كه سن شكده حاضرسن
سكا بريقين يوقدر ديمك اولور (م ى) وين عجب ظنست در تو اى مهين * كه نمى پرد به بستان يقين) اى خورو حقير كمسنده
اولان ظن بو عجب ظندركه يقين بستاننه اوچمز ومرتبهٔ صورتدن ايلرو كچمز (مثنوى) هر كمان تشنهٔ يقينست اى پسر
مى زند اندر تزايد بال وپر * هر كمان يعنى هر ظن يقينك تشنه سى وطالبيدر اى پسر يقين جانبنه زياده لكده بال وپراورر
وپرواز قيلور (مثنوى) چون رسد در علم پس برپا شود * مر يقين را علم او بويا شود) برنقطهٔ واحده اوزره اولورسه
اياق اوزره اولور معناسنه اولور ونقطهٔ ثلثه ايله اوقنورسه وهو الاولى قنادا كا اياق اولور ديمك اولور پس تقدير كلام بويله
اولوركه چونكم ظن علم مرتبه سنه يتشه پس پرا كاپا اولور وياخود اياق اوزره طورر تحقيقا يقين جانبنه آنك علمى
بويا اولور وطاتدن قورتلوب عاقبت يقينه وصول بولور (مثنوى) زانكه هست اندر طريق مفتتن * علم كمتر از يقين

وفوق ظن) زیرا که طریق مفتن وممتحنده اولدی یعنی طریق دین آخرتده علم یقیندن کترو ظندن اعلی اولدی دیمك
اولور زیرا ظن شك ایله علم ما بیننده براعتقاددر وعلم ظنله یقین ما بیننده برشیئی بیلمك ومع لوازمه آنی ادراك ایلمکدر
ویقین اول علمك ثبوت واستقراریدرکه بعد شك وکمانا کاضعف وبرمیه وشبهه وشائبه مرتبه سنه ایرکورمیه
ویقین دخی اوچ مرتبه اوزره در علم الیقین عین الیقین حق الیقین مرتبه لریدر واجمالی بو سرخك دیباجه سنده دخی
بعض مواضعده مرور ایلدی آنده طلب اولنه (مثنوی) علم جویای یقین باشد بدان * وان یقین جویای دیدست وعیان
علم یقین مرتبه سنی دیلیجی اولور بیل واول یقین دید وعیان مرتبه لرنی دیلیجی اولور که مراد عین الیقین وحق الیقین
مرتبه لریدر کما قال ابن الفارض (بیت) اسافر عن علم الیقین لعینه * الی حقه حیث الحقیقة رحلتی (مثنوی)
اندر الهکم بجوان این را کنون * از پس کلا پس لو تعلمون) بو تفاوت یقینی الهکم سوره سنده شمدی اوقو کلا دنصکره
لو تعلمون دنصکره یعنی کلا لو تعلمون دنصکره (علم الیقین ثم لترونها عین الیقین) بیوردی بوندن معلوم اولدیکه عین الیقین
فوق علم الیقین در کما قال الله تعالی (الهکم التکاثر) روایتدر که بنی عبد منافك قومی چوق ایدی بنی سهم دیدیلر که بزم
قوممزك چوغی اولمشدر کالك مقبره لری صایه لم پس موتالری صایدقده بنی سهم چوق کلدی پس جناب عزت حق بونلرك
احوالن خبر ویروب بیوردیلر که سزی مشغول قیلدی کثرتله تباهی وتفاخر ایتمك (حتی زرتم المقابر) حتی مقبره لری
زیارت ایلدیکز واحصای اموات ایلدیکز وبعضلر دیمشلر که (الهاکم) اشغال ایلدی سزی اموال واولادله تکاثر حتی
مقبره یه کلوب دفن اولنجه یه دلك (کلا سوف تعلمون) حرف ردع تنبیهدر که عاقل اولنه لایق دکلدر که اجل همتنی
دنیایه صرف قیله یعنی متفاخر ومتکاثر لك کلدیغی دکلدر عن قریب بیلورسزای امو الله واولادله تفاخر ایلین کمسه لر
ثم کلا سوف تعلمون) آندنصکره حقا عن قریب بیلورسز بری تأکیدایچوندر وثم ثانیدن اولده ابلغ اولدیغنه دلالتدر
زیرا اول عند الموت وثانی عند القبر ویا اول عند القبر وثانی عند النشور بیلدکاری اوله کلا یعنی اویله کرکمز که زنده
ومرده ایله تفاخر ایده سز (لو تعلمون) اکر سز بیلید یکز (علم الیقین) سزك ماقبلکزده اولان امر یقینك علمی سزی
تفاخر وتکاثردن مشغول قیلیدی حق جانبنه جواب لو محذوفدر تقدیری اشغلکم اولفعلتم مالا یوصف پس حضرت
مولانا قدس سره بیوردیلر که ظنك فوقنده در ویقین علمك فوقنده در علم جویای یقیندر ویقین علمدن اولیدر
پس عین الیقین علم الیقیندن اعلادر نته کم بو سوره ده بری برندن اولویتی مذکوردر (لترون الجحیم) قسم محذوفك
جوابیدر یعنی والله کوررسز جحیمی مکان بعیددن میدان عرصاتده (ثم لترونها) آندنصکره تحقیق کوررسز اول
جحیمی عین الیقین یعنی شول رؤیتله که نفس یقین کندیدر واکیدن مراد معرفتدر وصکره کی رؤیتدن مراد مشاهده
ومعاینه در پس علم مشاهده اقصای مراتب یقیندر (ثم لتسئلن) آندنصکره سز سؤال اولنورسز (یومئذ) قیامت
کوننده (عن النعیم) شول نعمتلردن که سزی حقدن مشغول قیلدی (مثنوی) میکشد دانش بدینش ای علیم
کر یقین کشتی ببیندی جحیم) ای علیم علم صاحبنی مشاهده ومعاینه مرتبه سنه چکر اکر علم الیقین حاصل اولیدی
اهل دنیا بو دنیاده دیدهٔ علم ایله جهنمی کوره لردی وآخرتده عین الیقین معاینه قیله لردی کما قال الله تعالی
کلا لو تعلمون علم الیقین لترون الجحیم ثم لترونها عین الیقین) حضرت مولانا قدس سره العزیز علم الیقین ایله بیلسه لردی
جهنمی دنیاده کوررلردی آندنصکره آنده عین الیقین ایله کوررلردی دیمك اوزره تفسیر بیورمشلردر فافهم (مثنوی)
دید زاند از یقین بی امتهال * آنچنان کز ظن می زاید خیال) یقیندن دید طوغر مشاهده ومعاینه حال اولور بلا مهله یعنی
فی الحال انجلین کمظندن خیال طوغر وظهوره کلور (مثنوی) اندر الهکم بیان این ببین * که شود علم الیقین
عین الیقین) بو یقیندن مشاهده طوغمه سنك بیانی الهکم سوره سنده کور که علم الیقین عین الیقین اولور که دید وشهود
مرتبه سیدر علم الیقیندن طوغوب ظهوره کلور پس اول عاشق صادقك مرتبه سندن حکایه ایدوب بیوردیلر (مثنوی
از کمان واز یقین بالاترم * وز ملامت برنمی کردد سرم) پس اول مهمان نا صحلره ایتدی ظن ویقین مرتبه سندن بالاترم
وطعن وملامتدن بنم سرم ویاخود سرم دونمز یعنی متحول ومتبدل اولمز سرم فتح سین وکسر سینله دخی جائزدر
(مثنوی) چون دهانم خورد از حلوای او * چشم روشن کشتم وبینای او) چونکم بنم دهانم آنك حلواسندن یدی
یعنی دهان جانم اول حضرتك مشاهدهٔ جمالندن لطیف نتیجه معنوی غدالری طاعم وذایق اولدی چشم روشن اولدم
وانی آقل اولنلری کورمکی ترك قیلدم (م ی) پا نهم کستاخ چون خانه روم * پا نلرزانم نه کورانه روم * ای لأ عمرچونکم
خانه یه کیدم ومقام اصلی طرفنه سیر ایدم کستاخانه اپاق قورم یعنی لاابالی وبی باك موت وفنا جانبنه اپاق قورم
اپاق درتمزم زیرا کورلر کبی کتمزم بلکه دار جنتی ومقام حقیقی مشاهده ومعاینه ایلین اصحاب سیرت وارباب
بصیرت کبی (یالیت قومی یعلمون بما غفرلی ربی وجعلنی من المکرمین) دیو بی خوف وبی خشیت کیدرم وعالم آخرته

شاد وخندان سیر ایدرم (مثنوی) آنچه کل را کفت حق خندانش کرد * با دل من کفت صد چندانش کرد) مقدما
حق سبحانه وتعالینك اسم لطیف وجمیلنك اثر وپرتولری اکر انسانك بشره وشکلنده ظاهر اولسه اکا لطافت
وملاحت دیرلر واکر لسانده ظاهر اولسه اکا بیان وفصاحت تعبیر ایدرلر واکر قد وقامتده ظاهر اولسه
قد موزون واکر خلقده ظهور قیلسه خلق نیکو واکر قلب وروحده ظهور ایلسه ذوق درون اطلاق ایدرلر وبالجمله
بو تجلی هر قنغی شیده ظاهر اولسه اول شیئك حالنه مناسب بر آد ایدرلر نته کم صوت بلبلده ظاهر اولنه خوش الحان
دیدیلر وصورت کلده ظاهر اولنه لطافت وآن تعبیر ایلدیلر وبو جمله ده ظهور ایلین لطافته لطیفهٔ ربانی دیرلر
وآن تعبیر ایدرلر پس اول مهمان بو اشیاده نمایان اولان وتجلی قیلان لطافت وآنك بیانه شروع ایدوب بیوردیلر اول
نسنه یی که حق تعالی کله دیدی آنی خندان ایلدیکه آندن مراد کلده اولان لطافت وآندرانی بنم کوکلمه دیدی
یوز اواقدر لطیفتر ایلدی (مثنوی) آنچه زد بر سرو قدش راست کرد * وانچه از وی نرکس ونسرین بخورد) اول
نسنه یی که اول سروه اوردی وآنك قدنی راست وموزون قیلدی واول نسنه که اندن نرکس ونسرین یدی یعنی آنی
کندی یه جذب ایدوب نشو ونما بولدی وبویله تر وتازه اولدی (مثنوی) آنچه نی را کرد شیرین جان ودل * وانچه خاکی
یافت زو نقش چکل) اول نسنه یی که قامشی شیرین جان وشیرین دل ایلدی یعنی نیشکر قیلدی ودرونی حلاوتله پر اولدی
واول نسنه یی که خاکی اولان انسان آندن چکل نقشی بولدی چکل چین سمتنده بر دیارك اسمیدر که آنك محبوبی بغایت
لطافت وملاحت اوزره اولور والهذا بر محبوب وشکل وشمائلی خوب دلبره صورت چین ونقش چکل تعبیر ایدرلر
مثنوی) آنچه ابرو را چنان طرار ساخت * چهره را کلکونه وکلنار ساخت) اول نسنه یی که ابروی دلبرانی بو نجلین
طرار دوزدی وچهرهٔ محبوبانی کلکونه وکلنار یعنی سرخ وزیبا ولاله زار قیلدی (م ی) مر زبانرا داد صد افسونکری
وانکه کانرا داد زر جعفری) اول نسنه زبانه صد افسونکرلك یعنی شیرین نکو یلك وفصاحت پرورلك ویردی واول
نسنه که کانه زر جعفری ویردی یعنی معادنه ذهب خالص عطا ایلدی (مثنوی) چون در زرادخانه باز شد * غمزهای
چشم تیرانداز شد) زرادخانه جبه خانه یه دیرلر یعنی چونکم جبه خانه قپوسی کشاده اولدی محبوبلرك چشمی غمزه سی
تیراتیجی اولدی زرادخانه جبه خانه یه دیرلر یعنی چونکم جبه خانه قپوسی کشاده اولدی محبوبلرك چشمی غمزه سی
تیراتیجی اولدی زرادخانه دن مراد کنز مخفینك ابوابی فتح قیلوب وملابس اولوب واسماء وصفاتله مجالی
عالمده ومظاهر بنی آدمده ظهور قیلدیسه هرکس کندی استعدادنه مناسب بر مظهره عاشق اولوب واکامیل
ومحبت قیلوب آنك مبتلا وسودا ییسی اولمشدر وبعضیسی بو سردن جاهل قالمشدر بعضیسی دخی بو توحیده عارف
اولمشدر وبعضیسی دخی شکل وصورت وجمال مقید مرتبه سندن کذر قیلمش ومحبت حق وعاشق جمال مطلق اولمق
مرتبه سنی بولمش پس اول مهمان لسانندن حضرت خداوندکار قدس سره العزیز معشوق حقیقی یی مظاهر وصورده
مشاهده قیلان ومرآت کائناتده همان اکا ناظر اولان عاشقلرك مرتبه سندن خبر ویروب بیوردیلر اول عاشق دیر که
چونکم حقیقت جبه خانه سی کشاده اولدی ولطف وجمال حق وحسن وکمال مطلق ظاهر محبوبانده ظهوره کلدی
جمال مقید صاحبلرینك چشمنك غمزه لری عشاق جانبنه تیرانداز اولدی (مثنوی) بر دلم زد تیر وسودایم کرد *
عاشق شیر وشکر خایم کرد) یعنی بنم کوکلم اوزره غمزه تیرنی اوردی وبنی سودایی قیلدی بنی شیر وشکر خایلغه عاشق
ایلدی شکردن مراد ذوق روحانی وشیردن مراد معرفت ربانیدر یعنی بنی شیر معرفته وشکر روحانیته عاشق ایلدی دیمك
اولور ونسخه شکر اولدیغی اوزره معنی بنی نعمت محبتك ومشاهدهٔ وحدتك شکرنه وشکر خایلغنه عاشق ایلدی دیمك
اولور (م ی) عاشق آنم که هر آن آن اوست * عقل وجان جاندار یك مرجان اوست) بن اول پادشاه عالیشانك عاشقی یمکه
هر آن آنك آیدر یعنی هر لطف وشان آنك لطف وشانیدر آندن مراد لطیفهٔ ربانیه وملاحت معنویه در نته کم عن قریب
اشارت اولندی وجلد ثانیده دخی تفصیلا شرح قیلندی عقل وجان اول حضرتك بر مرجانك بنده سیدر جاندار
اکثری بندهٔ خاص معناسنه در وبعض محلده مطلق بنده معناسنه دخی استعمال اولنور بو محلده بنده وخدمتکار
معناسنه اولمق اولیدر روحی جاندن مراد یا آمری ویاخود بر بنده سی دیمك اولور وتقدیر کلام اول عقل وجان اول محبوب
عالیشانك بر آمرینك خدمتکاری ویاخود بر بنده سنك جاندار یدر دیمك اولور (مثنوی) من نه لافم ور بلافم همچو آب
نیست در آتش کشی ام اضطراب) بن لاف ایلمزم ودعوایه متعلق سوز سویلمزم واکر موت وفنا جولانکهنه نسبت سهل
وآسان اولمسی خصوصنده لاف ایلرسم آب کبی آتش کشلکده بکا اضطراب یوقدر یعنی موت بوارکه خلقی احراق
ایدیجی نار کبیدر وبکا نسبت آنك ضرر وزیانی یوقدر بو خصوصده لاف وکزاف ایلمزم واکر لاف ایلرسم یعنی بحسب
الظاهر لاف ودعوایه مشابه سوز سویلرسم بکا نسبت اول لاف ودعوی دکلدر زیرا بیلورمکه بنم آتش موت وفنایی

اطفا ایلمکده اضطرابم بوقدرتنه کم آب آتش کش اولمقده اضطرابی یوقدر پس آب اکر آتش کشم دیو بی اضطراب
دعوا ایلسه دعواسنده صادقدر بی ارتیاب دیمک اولور (مثنوی) چون بدزدم چون حفیظ مخزن اوست *
چون نباشم سخت رو پشت من اوست) اکر دیرسک که بو حالتی سن استراق ایلرسن سنک کندی حالتک دکلدر جواب
بودر که نیجه اوغورلایم چونکم حفیظ مخزن اولدر آنک ارادتی اولمقسزین مثقال ذره بر ذوق وحالت بر بنده یه کلمک
احتمالی یوقدر نیچون سخت رو وقوی القلب اولمیم که بنم ارقهم ومعینم اولدر (مثنوی) هر که از خورشید باشد
پشت کرم * سخت رو باشد نه بیم اورا نه شرم) هر شول کسه که خورشیددن پشت کرم اوله یعنی برکسه نک ارقه سنه
آفتابدن نور وحرارت کله وآنک ظهری نور آفتابله کرم اولوب منور اوله سخت رو اولور یعنی یوزی مهابتلو وقلبی
قوتلو اولور اکا نه خوف ونه حیا یعنی کسه دن اول خوف ایلمز واستحیا قیلمز (مثنوی) همچو روی آفتاب بی حذر *
کشت رویش خصم سوز و پرده در) بی حذر اولان آفتابک یوزی کبی آنک یوزی خصمی یاقیجی و پرده یی یرتیجی اولدی
یعنی پردهٔ حقیقتنک بیخوف و بیحذر اولان وجه باقیسی کبی مظهر نور آفتاب حقیقت اولان کسه نک دخی ذاتی
خصم سوز و پرده در اولدی (مثنوی) هر پیمبر سخت رو بد در جهان * یک سواره کوفت بر جیش شهان) هر پیغمبر
بو جهانده سخت رو اولدی وخلق عالمده شرمنده اولمیوب بی باک خلقی طریق حقه دعوت قیلدی وتنها کندوبی
شاهلرک عسکری اوزره اوردی (مثنوی) رو نکرداند از ترس وغمی * یک تنه تنها بزد در عالمی) خوفدن
وبر غمدن یوزدوندرمدی عالمه منسوب اولان کسه لر اوزره یالکز تنها اوردی وآنلرک اطاعتی سمتنه سمند همتنی سوردی
مثنوی) سنک باشد سخت رو و چشم شوخ * او نترسد از جهان پر کلوخ) مثلا سنک سخت رو وشوخ چشم یعنی
بی حیا اولور اوسنک جهان پر کلوخدن قورقمز جهان کرپیچله پر اولسه بر طاش آندن حذر ایتمز کذلک هر نبی
وهر ولی دخی قوی القلب اولمقده بویله در (مثنوی) کان کلوخ از خشت زن یک لخت شد * سنک از صنع خدایی
سخت شد) زیرا اول کرپیچ خشت زندن یک لخت اولدی کرپیچ کرپیجیدن برپاره اولدی وصکره قوروبوب استحکام بولدی
پس آنک قوت وصلابتی اولمیوب صفت مخلوقه منسوب اولدیغی ایچون ضعیف اولدی اما سنکک صنع خدایدن
سخت اولدی وآنی حق تعالی اویله غلظت وصلابت اوزره ایجاد ایلدی کذلک صنع مخلوق ایله اولنلک شجاعت وصلابتی
برقرار اولمز وصنع خدا ایله اولان قوت وصلابته زوال کلمز دیمک اولور (مثنوی) کوسفندان کر برونند از حساب *
زانبهشان کی بترسد آن قصاب) کوسفندلر اکر حسابدن خارج وعدددن زیاده ایسه لرده آنلرک وفرت وکثرتندن
اول قصاب نه خوف ایلر یعنی قیونلرک بی حساب اولمسندن قصاب خوف وحذر ایلمز (مثنوی) کلکم راع
نبی چون راعیست * خلق مانند رمه اوساعیست) بو بیت لطیف بو حدیث شریفه اشارتدر که (کلکم راع) سزلک کلکز
شبانسز (وکلکم مسؤل عن رعیته) وسزلک جمله کز رعایاسندن سؤال اولنور معنای بیت کلکم راع حدیثنک
فحواسی اوزره نبی راعی کبیدر خلق عالم سوری کبیدر اول پیغمبر ساعیدر یعنی آنلری تأدیب وتربیه ایلمکده
سعی ایدیجیدر (مثنوی) از رمه چوپان نترسد در نبرد * لیکشان حافظ بود از کرم وسرد) قیون سوروسندن چوبان
خوف ایلمز جنک ایلمکده لیکن آنلری حافظ اولور نیک وبددن (مثنوی) کر زند بانکی ز قهر او بر رمه * دان ز مهرست
آنکه دارد بر همه) اکر اول چوبان قهر وغضبدن سوری اوزره بر صدا اوره بیل مهر ومحبتدندر اول که جمیع رمه اوزره
آنی طوتر یعنی انبیا واولیانک خلقه قهر وغضبله قفیه لری وخشمناک سوز سویلملری دوکلی خلق اوزره طوتدقلری
شفقت ومحبتدندر غضب نفسانیه دن دکلدر دیمک اولور (مثنوی) هر زمان کوید بکوشم بخت نو * کر ترا غمکین کنم
غمکین مشو) اول مهمان ایتدی هر زمان بنم کوش هوشمه بخت نو سویلر یعنی الطاف جدیدهٔ الهی هر دم بورمزی
نقل ایلیوب دیر که اکر سنی غمکین ایلیم غمناک اولمه وتأسف قیلمه (مثنوی) من ترا غمکین وکریان زان کنم *
تا کت از چشم بدان پنهان کنم) زیرا بن سنی اول جهتدن غمکین وکریان ایلرم تا کم سنی یرامز کوزلردن پنهان ایلیم دیر
مثنوی) تلخ کردانم ز غمها خوی تو * تا بکردد چشم بد از روی تو) غملردن والملردن سنک خویکی تلخ ایلرم یعنی سنی
غمناک والمناک ایتمکله خویلرکی آجی ایلرم که سنک اخلاق واوصافکدن هر کس حظ ایلمز جمله دن محزون اولان
کسه دن بعض کسه حظ ایلمز سنک خویکی غملردن انکیچون تلخ ایلرمکه تا کم بد کوز سنک یوزکدن مندفع اوله واول
غم صوری اول چشمه پرده وحجاب اوله (مثنوی) نی تو صیادی وجویای منی * بنده وافکندهٔ رای منی) کندکدن
ای بندهٔ مقبل سن خلاف نفسک بنم محبتم شکارنی صیاد وبنی جویا دکلسن بلکه بنم رای وتدبیرمک بنده سی یعنی
امر وتقدیرمک افکنده سی سن بو هم وجهدر که بو بیت جمله استفهام تقریری اوله معنی سن بنم محبتم شکارنی بر صیاد
وطالب دکلمیسن وبنم رای وارادتمک بنده وافکنده سی دکلمیسن بو مقرردر که سن بنم ارادت ورایمک بنده

وافکنده سیسن ومحبتمی ورضامی صید ایدیجی جویالردنسن (مثنوی) حیله اندیشی که درمن دررسی * در فراق
وجستن من بی کسی) اول عاشقلره بخت نو اولان محبوب خوش رو کوش هوشمه بویله دیر که ای بندهٔ کامل حیله
وتدارک فکر ایلرسن که بکا ایره سن وقربمه واصل اوله سن بنم فراقمده وطلبمده بیکس سن (مثنوی) چاره میجوید
پی من درد تو * می شنودم دوش آه سرد تو) سنک دردک درونک بنم فراقم وطلبم ایزنده چاره لر دیلر بن سنک آه سردکی
دون ایشتدم (مثنوی) من توانم هم که بی این انتظار * ره دهم بنمایمت راه کذار) ای بندهٔ محبت شعار بن قادرمکه
هم بو انتظارسز وصالم جانبنه یول ویرم وکذاریوالی یعنی فرقت مرتبه سندن وصلت جانبنه کچمک راهنی سکا کوسترم
وسنی مشاهدهٔ جمالمه بی زحمت وبی محنت ایرکورم (مثنوی) تا ازین کرداب دوران وارهی * بر سر کنج وصالم پانهی)
تا کم بو کرداب دوراندن قورتیله سن وقیود جهاندن خلاص اوله سن بنم کنج وصالم اوزره بی تعب ایاق قویاسن یعنی
وصول بوله سن (م ی) لیک شیرینی ولذات مقر * هست بر اندازهٔ رنج سفر) لیکن مقرک لذتلرینک شیرینلکی سفرک رنجی
مقدار نجه در یعنی عاشقه بو محنتلری چکدرمکده حکمت واردر که قدر بولدی ولذتی مقداری عزته ایردی (بیت) ولو عز
فیها الذل ما لذ لی الهوی * ولم تك لولا الحب فی الذل عزتی (م ی) آنکه از شهر وز خویشان برخوری * کز غریبی رنج
ومحنتها بری) اول وقت شهرکدن واقربا واصدقاکدن بر یرسن ومنتفع اولورسن که غریبلکدن رنج چکه سن وآنلرک
مفارقت وهجرانته نیجه زمان صبر ایده سن بو سوزلر جمله عاشقه بخت نو اولان معشوق لساننده ندر (تمثیل کریختن
مؤمن وبی صبریٔ او در بلا باضطراب وبی قراریٔ نخود و دیکر حوایج در جوش دیک وبر دویدن تا بیرون جهد)
بو سرخ شریف وبو بیان لطیف مؤمنک اضطرابله بلاده صبرسز یعنی بی قرارلغی تمثیلدر بو دخی وجهدر مؤمنک
بلاده اضطرابله صبرسزلغنک وبیقرارلغنک تمثیلیدر ونخودک وسائر حوایجک چولمکک قینابشنده
وتا طشره صچره ملرینک ویمه لرینک یعنی طشره دوشمک ایچون اضطراب وبی قرارلغی وباشی اوزره یلمسی در
توضیح کلام مؤمنک بلاده بی صبرلغنک وقاچمسنک نخودک ودخی سائر حوایجک چولمکک قاینمسنده اضطرابنه
ودخی بیقرارلغنه ودخی یلمسنه تا کم چولمکدن طشره صچرایوب قورتوله تمثیل اولنمسنک بیاننده در دیمک اولور
یعنی مؤمنک بلا وقضاده المی بونکله تمثیلدر مراد مؤمنک بلاده صبر ایده میوب طشره صچرمسنه تشبیه ایلر
مثنوی) بنکر اندر نخودی در دیک چون * می جهد بالا جو شد ز آتش زبون) ای محنت وبلایه صبر قیلمین ونتیجهٔ زحمت
ومشقتی بیلمین کسه چولمکده اولان نخوده نظر ایله نیجه یوقاری صچرار آتشدن چونکم زبون اولدی (مثنوی)
هر زمان نخود بر آید وقت جوش * بر سر دیک و بر آرد صد خروش) هر زمان نخود وقت جوشده یوقاری کلور چولمکک
باشی اوزره ویوز خروش کتورر راسان حاله بویله دیو (مثنوی) که چرا آتش بمن در میزنی * چون خریدی چون نکوم
میکنی) که نیچون بکا آتش اوررسن وبنی بریان وسوزان قیلورسن چونکم الدک وقبول قیلدک نیچون بنی نکون ایلرسن
یعنی بن سوز وکدازدن خلاصه قریب اولدقده بنی تکرار بلایه رد قیلورسن (مثنوی) میزند کفلیز کدبانو که نی
خوش بجوش و بر مجه ز آتش کنی) کدبانو اکا کچه اورر بویله دیو که یوق یعنی خروش ایله خوش قاینه وپیش وآتش
ایلیجیدن صچرامه کدبانو خانه حوایج ولوازمن کورن وتدبیر وتصرف ایدن خاتونه دیرلر بوراده خانهٔ کونده ویاخود
طالبک وجودی خانه سنده تدبیر وتصرف ایلین پیر ومرشددن استعاره در نیچن مریدیک طریقت ایچره آتش
ریاضت ایله قاینمقدن و پخته اولمقدن اجتناب ایتسه ومراد نفسی جانبنه کتسه پرنده ومربی اولان مرشد کفکیر
تکلیفی اکا اورر وآنی نه خدمت ومشقت دیکنه دوشورر بویله دیو که خوش جوش ایله (مثنوی) زان بجوشانم
که مکروه منی) بلکه تا کیری تو ذوق وچاشنی) بن سنی اول جهتدن قیناتمزمکه سن مکروهم وبنم مبغوضم سن
یعنی سن بنم مغضوب ومبغوضم اولدیغک سببیدن سنی آتش محنتله پشورمزم بلکه تا سن مذاق وچاشنی طوته سن
وپخته اولوب کمال مرتبه سنه واصل اوله سن (مثنوی) تا غذا کردی بیامیزی بجان * بهر خواری نیستت این امتحان
تا غدا اوله سن وجانه قارشه سن بو امتحان سکا خوارلقدن یعنی سکا حقارتدن اوتری دکلدر نیچن حق تعالی بر قوللرنی
سوسه آنی مبتلا ایلر کما قال علیه السلام اذا احب الله عبدا ابتلاه وان صبر اجتباه وان رضی اصطفاه پس حق تعالی
هر کیمی زیاده سوسه آنی زیاده مبتلا ایلر کما قال علیه الصلوة والسلام اشد البلاء علی الانبیاء ثم الاولیاء ثم الامثل فالامثل
پس بونلری بو بلایه مبتلا قیلمقدن مرادی بونلرک وجودی حضرت حقه مکروه اولدیغندن وجناب حق بونلره حقارت
واهانت ایلدیکندن دکلدر بلکه آنلرک هر بری بشریتدن کذر قیلسون ومذاق روحانیت بولسون ومرتبهٔ کماله
واصل اولسون ایچوندر پس مظهر خدا اولان واخلاق الهیه ایله تخلق قیلان مربیٔ کاملک دخی نشانی بویله در
کندی یه زیاده محبت ومزید اولانی آتش ریاضتله قاینه در (مثنوی) آب میخوردی به بستان سبز و تر) بهر این آتش بدست

ان ایچور) سبزوتر بستانده ای نخودسن آب ایچدلك ونیچه مدت تن پروراولوب خوش کچدك اول آب خور بواتشدن
اوتری ایدی که آتش محبت اکل وشرب راحتدن حاصل اولان خاملغی ازاله ایدیجی وپخته لك مرتبه سنه ایرکوریجیدر
مثنوی) رحمتش سابق بدست ازقهرزان * تازرحمت کرددااهل امتحان) برمقتضای حدیث قدسی سبقت رحمتی
علی غضبی اول خدانك رحمتی قهراوزره سابق اولمشدر اول سببدن تارحمتدن اهل امتحان اوله یعنی برکمسه
مبتلا اولمسی وحق تعالی آنی بربلا ایله امتحان قیلمسی اکاحق تعالینك رحمتندندر (مثنوی) رحمتش برقهرزان
سابق شدست * تاکه سرمایهٔ وجود آید بدست) اول حضرتك رحمتی قهروغضبی اوزره اول جهتدن سابق اولمشدر
تاکه وجود سرمایه سی اول حضرتك رحمتی ایله اله کله ورحمت رحمانیه واسطه سیله هرشی تحصیل
وجود قیله (مثنوی) زانکه بی لذت نروید لحم وپوست * چون نروید چه کداز دعشق دوست) زیرا لذت ونعمتسز لحم
وپوست بتمز چونکم لحم وپوست بتمیه دوستك عشقی نه اریدرلابد عشقك احکامنك ظهوری ایچون وجود پرورش
بولمق ولحم وپوست حاصل اولمق لازمدر تاکم عشقك احکامی آنی افنا ایتمکله ظهوره کله ومقتضاسی اجرا قیله (مثنوی
زان تقاضا کر بیاید قهرها * تاکنی ایثار آن سرمایه را) اول تقاضادن اکرقهرلر کاورسه یعنی عشق الهینك اول
مقتضاسندن ای مؤمن اکرسکا قهرلر کاورسه وسنك لذت وراحتله حاصل ایلدیکك وجودی افنا قیلمق مراد ایلرسه
تاکم سن اول تحصیل ایلدیکك سرمایه یی اکا ایثار ایلیه سن بونی دخی عین نعمت ورحمت بیلوب شکرلر سویلیه سن
مثنوی) باز لطف آید برای عذر او * که بکردی غسل وبرجستی زجو) کیروالطاف الهی آنك عذرندن اوتری سکا که
بویله دیوکه ای مؤمن سن غسل ایلدك وجوددن خلاص اولدك یعنی لوث بشریت ودنس طبیعتدن اغتسال قیلدك
وجوی محنتدن خلاص اولدك ونجات بولدك (مثنوی) کوید ای نخود چریدی در بهار * رنج مهمان تو شد نیکوش دار
کدبانو نخوده دیرکه ای نخود بهارزماننده اوتلادك ونشو ونما بولوب نفسکی بسلدك رنج سنك مهمانك اولدی انی سن
ایوطوت (مثنوی) تاکه مهمان بازکردد شکرساز * پیش شه کوید زایثار تو باز) تاکم مهمان سندن شکرساز
کیرودونه یعنی حضرت حقه سندن شاد اولدیغی حالده رجوع ایده شاه حقیقتك حضورنده سنك بذل وایثارکدن
کیروسویلیه (مثنوی) تابجای نعمتت منعم رسد * جمله نعمتها بردبر تو حسد) حتی نعمت یرینه سکا منعم یتشه منعمك
یتشمسندن مراد جناب حقك صابراولنلره کمالیله تقرب بندن عبارتدر واول وقت منعم حقیقی ای صابر سکا کمال
تقرب ایله تقرب ایلیه جمیع نعمتلر سکا حسد ایدر یعنی سن برمرتبه یه واصل اوله سنکه جمله نعمتلر سکا رشك وغبطه
ایلیه لر (م ی) من خلیلم تو پسر پیش بچك * سر بنه انی ارانی اذبحك) بو آیت کریمه سورهٔ صافاتده در اولی بودر (قال
حضرت ابراهیم علیه السلام دیدی نمرودن نجات بولدقدنصکره (انی ذاهب الی ربی) تحقیقا بن کیدیجی ام ربمك
امرنه که بیورمشدر که اول شاهدر (سیهدین) عن قریب بنی ارشاد ایلر صلاح دینم ومقصدم اولان شیئه (رب هب لی) دعا
ایدوب دیدمکه ای بنم ربم بکا هبه ایله بر ولدکه (من الصالحین) مرسلین دن اوله (فبشرناه) بزاکا مژده ویردك (بغلام
حلیم) برغلامی که کبری حالنده حلیم وصغری حالنده علیم اوله (فلما بلغ) وقتاکم اول غلام یتشدیسه (معه السعی)
باباسیله سعی ایتمکلکه یعنی یوریمکه صالح اولدیسه باباسیله ویاخود صفا ومروه مابیننده اولان سعی مراد اوله (قال یا بنی
حضرت ابراهیم علیه السلام دیدیکه ای بنم اوغلجغم تصغیر شفقت ایچوندر (انی اری فی المنام) تحقیقا بن کوروروم
واقعه ده (انی اذبحك) تحقیقا بن سنی ذبح ایدرکوروروم روایتدر که کیجه واقعه سنده برقائل اکادیدیکه ان الله یأمرك ان
تذبح ابنك پس صباح اولوب بوواقعه شیطانیمیدر ویارحمانیمیدر دیو فکرایلدی اول کونه یوم ترویه دیدیلر پس ینه اول
کیجه واقعه ده اوله کوردی بیلدیکه بوواقعه حقدندر پس اول کونه یوم عرفه دیدیلر ویوم ثلثه ده نحره قصد ایدوب اول
کونه یوم نحر دیدیلر واظهر بودرکه مذبوح اسماعیل اوله زیرا حضرت پیغمبر علیه السلام انا ابن الذبیحین بیوررلردی که
بری جدی اسماعیل وبری باباسی عبدالله در زیرا عبدالمطلب عهد ایلدیکه اکرزمزم چاهنك حفری بکا آسان اولورسه
اولادمدن برین ذبح ایده یم دیدی ویاخود اولادم اون اولورسه برین ذبح ایده یم دیدی پس مراداله ویردکده قرعه
صالوب قرعه عبداللهه واقع اولدی پس یوزدوه قربان ایلدی زیرادیت اول زمانده یوزدوه ایدی وبردلیل دخی ذبح
اسماعیل عقبنده اسحاقك بشارتیدر که بونك اوزرینه معطوف اولدی (فانظرماذاتری) رأی دندر یعنی نظر ایله یا اسمعیل
نه رأی ایدرسن بو مشاوره آنی امتحاندر تاکوره بلاجزع بلایه صبر ایدرمی (قال یا ابت افعل ماتؤمر) اسماعیل علیه
السلام دیدی ای بابام ایشله شول برشیئی که سن امر اولندك یعنی الله تعالی سکا امر ایلدی (ستجدنی ان شاء الله من
الصابرین) عن قریب سن بنی بولورسن اکرالله تعالی دیلرسه صابرلردن بولورسن قضای حقه ویا امر ذبحه معنای بیت
ای نخود بن خلیلم وسن اوغلمسن بچاغك اوکنده باش قو تحقیقا بن سنی بوغازلر کوریرم (مثنوی) سر بپیش قهر نه

دل برقرار * تا ببرم حلقت اسمعیل وار) قلبك قرار اوزره اولدیغی حالده باشکی قهرم اوکنه قو تاسنك حلقکی اسمعیل
حلقی کبی کسم (مثنوی) سر ببرم لیك این سر آن سر یست * کز بریده کشتن ومردن بریست) باشکی کسرم لکن
بوباش اول باشدرکه کسلمش اولمقدن واولمکدن بریدر (مثنوی) لیك مقصود ازل تسلیم تست * ای مسلمان بایدت
تسلیم جست) ولکن مقصود ازل ومراد حق عزوجل سنك تسلیمکدر ای مسلمان سکا تسلیم ورضا طلب ایلمك
لازمدر کدبانو نخوده بویله سویلر یعنی مربی کامل مرید عامله بوکونه نصیحت ایلرکه (مثنوی) ای نخود می جوش
اندر ابتلا * تانه هستی ونه خود ماند ترا) ای نخود ابتلا ایچره قاینه برمرتبه یه دککه تاسکا نه وارلق ونه کندیلك قاله
یعنی محو وجود ایلینجه یه دك ریاضت ایچره جوش ایله تافانی اوله سن وکمال بوله سن (م ی) اندران بستان اکرخندیدهٔ
تو کل بستان جان ودیدهٔ) اول بستان ایچره اکرکولدکسه مراد ای مرید اکراول بستان دنیا ونعمت وراحتله
پرورش بولدك ونیچه مدت فرحناك اولدك کسه سن جان ودیده بستاننك کلیسن پس بوبلالرسکا مجردسنی اوصاف
بشریه دن تطهیر ایچوندر سکا اهانت وحقارت ایچون دکلدر دیمك اولور (مثنوی) کرجدا ازباغ آب وکل شدی *
لقمه کشتی اندر احیا آمدی) ای نخود اکرسن باغ آب وکلدن جدا اولدکسه یعنی آب وکلدن مخلوق اولان دنیا باغنك
نشو ونماسندن مفارقت قیلدکسه لقمه اولدك وحیلر وزنده لر ایچره کلدك یعنی مرتبهٔ انسانیته واصل اولدك (مثنوی
شو غدا وقوت واندیشها * شیر بودی شیر شو در بیشها) ای نخود غدا اول وقوت اول واندیشه لر اول مقدما
شیرایدك الان بیشه لرده شیراول یعنی نبات مرتبه سنده ایکن سودکبی ایدك شمدی انسان مرتبه سنه کلدك
بیشه لر ایچره ارسلان اول دیمك اولور (مثنوی) از صفاتش رستهٔ اندر نخست * در صفاتش بازرو چالاك وچست)
ای نخود سن ابتدای حالده اول الهك صفاتندن بتدك که عنداهل الحق منبت حقیقی اولدرکه انبت الله البقلة دیرلر
وربیعك انباتی مجازیدر پس شیئا فشیئا هرشیئی تربیه ایلین اولدر فاذا کان کذلك نبات رب صفتنك اثریله بترو آنك تجلی
وتربیه سیله مرتبهٔ کماله یترولهذا قال از صفاتش رستهٔ اندر نخست پس هرشیئك اصلنه رجوعی کل شیء یرجع الی
اصله فحواسنجه مقرر اولدیسه نخوده خطاب ومؤمن اولنلره تعریض ایدوب بیوررلر ای نخود چونکم اصلك آنك صفاتی
اولدیغی بیلدکسه کیروآنك صفاتنه کیت طوعا چالاك وچست اول تاصفات الهیه برموجب تخلقوا باخلاق الله سنك
صفاتك اوله وذاتك اخلاق ربانیه ایله تخلق وتحقق قیله پس نخودك وجمیع نباتك اسباب صوریه سنك ومجازی
مرتبه لرینك بیانه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) زابروخرشید وز کردون آمدی * پس شدی اوصاف کردون برشدی
ای نخود سحاب وآفتابدن وکردوندن کلدك یعنی بونلرسنك وجوده کلمکه سبب صوری اولدی وهربریسی تربیه قیلدی
حتی وجوده کلدك وغدای انسانی اولدك پس اوصاف اولدك ریاضت واسطه سیله چونکم اوصاف نباتیه دن خلاص
اولوب اوصاف الهیه مرتبه سنی بولدك آتش محنتله پشوب محو اولدك اصلکه رجوع قیلدك کردون اوزره کتدك یعنی
کردون اوزره ترقی ایتدك ومن حیث المعنی اندن عالی اولدك (مثنوی) آمدی در صورت باران وتاب * میروی اندر صفات
مستطاب) ابتدا باران وحرارت خورشید درخشان صورتنده زمینه کلدك که اسباب وجودك بونلردر آخرالامر صفات
مستطابه کیدرسن یعنی مقتضیء وجودك اولان فی الحقیقه سنی ایجاد ایدن صفات مقدسهٔ الهیه جانبنه سیر ایدرسن
چونکم بالضروری کتمك لازم اولیجق مع الاختیار والاراده کیت وکندی صفاتکی صفات الهیه ده مقدم محو وفانی
ایت تاسعادت ابدی وحیات سرمدی بوله سن دیمك اولور (مثنوی) جزو شید وابروانجمها بدی * نفس وفعل
وقول وفکرتها شدی) ای نخود نباتیت مرتبه سنده آفتاب وسحابك وکواکبك جزوی اولدك یعنی بونلرسنك وجودکه
تربیه ده مادهٔ اصلیه اولوب سن بونلره جزو مشابه سنده کلدك چونکم انسانه غدا اولدك ودرونته وصول بولدك نفس وفعل
وقول وفکرتلر اولدك پس مرتبهٔ ادنادن بروزایدوب ومحواولوب مرتبهٔ اعلایه ترقی قیلدك (م ی) هستی حیوان شد
ازمرك نبات * راست آمد اقتلونی یا ثقات) نباتك مرکندن حیوانك وجودی اولدی یعنی نبات فانی اولمقدن
وانی حیوان اکل قیلمقدن جسم حیوانات وجود بولدی چونکم بومعنی مقرر ومعلوم اولدیسه اقتلونی یا ثقات قولی
راست ودرست کلدی انکچونکه طالب حقیقت اولنلر اقتلونی یا ثقات دیدیلر وبوطالبه قتلی موجب اولان کلام
بواجلدن صحیح وصادق کلدی (مثنوی) چون چنین بردست مارابعد مات * راست آمدان فی قتلی حیات)
مادنصکره چونکم بزه بربوتجلین برد واوار در یعنی بعد الممات بزه چونکم بونك کبی برحیات وارد ران فی قتلی حیات
قولنك مضمونی راست ودرست کلدیکه لابد هرمؤمنه دنیادن آخرت اولی واحری وخیر وابقی درو آنك اولمسی حیات
طیبه بولمسنی مستلزم اولمسی شبهه وشائبه دن معری ومبرادر (مثنوی) فعل وقول وصدق شد قوت ملك * تابدین
معراج شد سوی فلك) فعل وقول وصدق ملکك قوتی اولدی یعنی طاعت وعبادت وتسبیح وصدق که فی الحقیقه الت

عروجدر ونردبان آسمان ذات البروجدر ملائکه نك بونلر قوت وغداسی اولدی حتی بومعراج واسطه سیله فلك جانبنه کتدی وآنی مقام اتخاذ ایتدی کذلك ای مؤمن اکر سندخی بوذکر اولنان فعل وتسبیح وصدقی روحکه غدا ایلیه سن ملك کبی فلکلری مقام اتخاذ ایلیه سن ومراتب رفیعه یه واصل اوله سن (مثنوی) انچنان کان طعمه شد قوت بشر * از جمادی بر شد وشد جانور) آنچلین که مثلا اول لقمه بشرك قوتی اولدی وجمادلکدن ترقی قیلدی وجانور اولدی یعنی مرتبهٔ ادنایی ترك ایدوب مرتبهٔ اعلایه واصل اولدی دیمك اولور (مثنوی) این سخن را ترجمهٔ پهناوری * کفته آید در مقام دیکری) بوکونه سوزایچون پهناور برترجمه یعنی واسعتر وروشنتر بیان دینلمش کاور برآخر مقامده مثنوی) کاروان دائم ز کردون میرسد * تا تجارت می کند وامی رود) کاروان دائما کردوندن یتشور یعنی ارواح قافله سی هردم عالم علویدن کاور مرتبهٔ سفلی یه واصل اولور ونیجه مدت آنده اقامت قیلور تاکم تجارت ایلیه وکیروطن اصلیه سی جانبنه کیده بعضلر بودنیاده ضلالتی ویروب هدایت الدیلر ومنفعت کبری وتجارت عظمایی حاصل قیلدیلر وبعضلر بالعکس هدایتی ویردیلر ضلالتی الدیلر بوطائفه (اولئك الذین اشتروا الضلالة بالهدی فماربحت تجارتهم وما کانوا مهتدین) آیت کریمه سنك مفهومنه مظهر اولدیلر اکر تجارتکزده ربح ایلمك مراد ایلرسز سرمایهٔ عقل وحواس واعضایی طوعا مع الاختیار طاعت حقه صرف ایلیه سز تا تحصیل منافع روحانی وحقانی قیله سز ودار آخرته ومقام حقیقته صدر رضا ایله متوجه اوله سز (مثنوی) پس برو شیرین وخوش با اختیار * نی به تلخی وکراهت دزدوار) پس شیرین وخوش وطوعا مع الاختیار خرسزدار کیدرکبی مع الکراهه تلخلکارله دکلکه بوجانب حقیقته اولان کراهت کمال جهالتدن حاصل اولور دفع جهالت واختیار طاعت قیل تا کراهت کیدوب لذات وحلاوته واصل اوله سن (مثنوی) زان حدیث تلخ میکویم ترا * تا ز تلخیها فروشویم ترا) ای نخود سکا اول سبیدن جواب تلخ سویلرمکه کل مردو اَدر تاکم سنی تلخلکاردن یویام وپاك ایلیم بوسوز اکرچه کدبانو لساندن نخوده دروایکن مرادمربی لساندن مریده تسلیه درکه آنك مرارت مقالنه صبرا تمك موجب طهارت اولدیغنی اشعار ایلر (مثنوی زآب سرد انکور افسرده رهد * سردی وافسردکی بیرون جهد) مشهور ومجربدر اتدرکه چقن میوه قسمی مثلا الما وامرود وانکور طوکسه آنی کتورورلر آب سرد ایچره قورلر حتی اول آب سردانك افسرده لکنی جذب ایدوب اخراج ایلر پس اول افسرده لکدن آب سرد واسطه سیله قورتلوب خلاص اولورنته کیم یوررلر صوغوق صودن طوکش اوزم قورتلور سردلك وافسرده لك آندن صچرار کذلك مرشد رشیدك جواب سردندن مرید افسرده لکدن قورتلور وطونقلق آنك درونندن طشره کیدوب مرده دل وپژمرده درون اولمقدن نجات بولور (م ی) تو ز تلخی چونکه دل پرخون شوی * پس ز تلخیها همه بیرون روی) سن تلخلکدن چونکم دل پرخون اوله سن یعنی مشقت وریاضته صبر قیله سن جمیع آجیلکلردن طشره کیدرسن وکندیکی مورث آلام ومحن اولان صفتلردن خلاص ایدرسن مثل صابرشدن مؤمن چون بر سر ومنفعت بلا واقف شود (مثنوی) سك شکاری نیست اورا طوق نیست * خام وناجوشیده جزبی ذوق نیست) سك که طوقی یوقدر شکاره منسوب دکلدر شکاری اولان کلبك البتته رعایه له طوقی اولور وصاحبی آنی ضبطنه آلوب مقید قیلور خام ودیك ریاضتده ناجوشیده اولان مرد ناتمام ذوقسز اولمقدن غیری دکلدر یعنی مرینك جفا وایذاسنه صبر قیلمین وطریق الهیده بلادیده ومحنت کشیده اولمین کمسنه بی اکر قوت ذائقهٔ علمیه ایله طاتسك وتجربه ایتسك اصلا آنده لذت بوله مزسن پس طوق محنت مؤمنك مقبولیت ومحبوبیتنی اشعار قیلور وآتش ریاضت اکا ذوق ولذت ویرمك ایچون اولور فافهم (مثنوی) کفت نخود چون چنینست ای ستی * خوش بجوشم یاریم ده راستی) چونکم نخود کدبانودن بورازی کوش ایتدی اکا ایتدی ای ستی چونکم حقیقت حال ونتیجهٔ آمال وملال بونك کبیدر رضا ایله لطیف قینارم یاریم ده راستی یعنی تحقیق بکا یاریلك ویر (مثنوی تو درین جوشش چو معمار منی * کفجلیزم زن که بس خوش می زنی) سن بوجوششده بنم معمارمسن بکا کفجلیز اورکه زیاده لطیف اوررسن (م ی) همچو پیلم بر سرم زن زخم وداغ) تانه بینم خواب هندستان وباغ) بن فی المثل فیل کبی ام بنم باشم اوزره زخم وداغ اور تا هندستانك وباغك رؤیاسنی کورمیم بومعنی دخی جائزدر تاکم خوابده هندستانی وباغی کورمیم وحضوره واروب اویورسم وآنی خوابده کوررسم اول جانبه محبت ایتمکله عصیان وطغیان ایلمك لازم کاور اما قاعدهٔ پیلبانان اولدرکه چقن بر پیله بنسه لر آنك باشنه چنکال اوررلر وآنی چنکال الله ضبط قیلورلر اکر چنکالی باشندن چقارسه لر کندوبی ازاده وحضوره اوروب هندستانی وآنك باغلرنی کورر پس صاحبنه مخالفت ایدوب طغیان قیلور پس آنك بوخصلتنه عالم اولان پیلبان آنك باشندن چنکالی اکثر زمانده اکسك ایلمز تاهندستان خاطره سیله عصیان وطغیان جانبنه میل ورغبت ایلمسون دیو بوجمله تمثیلدر مؤمن بلا کش لساندن

نتیجهٔ ریاضته عالم اولد قدنصکره مظهر تربیهٔ الهی اولان مریسنه بویله دیروانك ایلدیکی جفاده صفا کورر بلکه آندن کلان بلا واذایه بجان ودل طالب اولور (م ی) تا که خود را در دهم در جوش من * تا رهی یابم در ان آغوش من) دیرکه ای مربی بویله ایله تاکم بن کندیمی جوشه ویرم یعنی صدر رضا ایله مرتبهٔ ریاضت ومجاهده یه ایرکورم تا اول آغوشه بن یول بولم یعنی حق پخته وکامل اولوب حضرت حقك قربنه وسیله بولم ومقبول حضرت اولم دیو سویلر (مثنوی) زانکه انسان در غنا طاغی شود * همچو پیل خواب بین یاغی شود) زیرا انسان غناده طاغی وباغی اولور کما قال الله تعالی کلا ان الانسان لیطغی ان رآه استغنی (وقال ایضا (ولو بسط الله الرزق لعباده لبغوا فی الارض) نته کم پیل خواب بین باغی وباغی اولور چقن زخم چنکالدن قورتولسه وحضوره وارسه خوابه واروب کندوبی باغده صانوب بغی وعداوته وعصیان وطغیانه باشلر پس اکا حضوری ویروب راحت ویرمکدن زخم وچنکال اورمق انفع اولدیکه اول زخم آنی عصیان وطغیاندن حفظ ایلر (مثنوی) پیل چون در خواب بیند هند را * پیلبان را نشنود آرد دغا) پیل هندی چونکم خوابده کوره پیلبانی استماع ایلمز دغا کتورر یعنی حیله وعداوت کتوروب اکا برضرر یتورر وقس علی هذا ونفس اماره همان دمکه بلا ونکال چنکالی باشندن کیدوب راحت ونعمت بوله البتته عصیان قیلور وهماندمکه باشنه بلا کله مسلمان اولور (عذر کفتن کدبانو با نخود وحکمت در جوش داشتن کدبانو نخود را (مثنوی) آن ستی کویدورا که پیش ازین * من چو تو بودم ز اجزای زمین) اول کدبانو اول نخوده سویلرکه بوندن مقدم بندخی سنك کبی اجزای زمیندن ایدم یعنی بدنکه اجزای زمیندندر اکا مقید ومغلوب اولان دخی اجزای زمین حکمنده اولور پس بر اوائل حالده اجزای زمیندن مرکب اولان جسمه محکوم ومغلوب ایدك دیو مربی لساندن تسلیه له کندی حالنی حکایه اولور (مثنوی) چون بنوشیدم جهاد آذری * پس پذیرا کشتم واندر خوری) چونکم آتشه منسوب جهادر یاضتی قبول ایلدم واکا صبر قیلدم پس مقبول ولایق اولدم پذیرا مقبول ودرخور معناسنه استعمال اولنور (مثنوی) مدتی جوشیده ام اندر زمن * مدتی دیکر درون دیك تن) برمدت زمان ایچنده جوشیده اولدم وبرمدت آخردخی تن چولمکنك ایچنده قینامشم یعنی بدنه متصل اولان آتش درد وبلا ایله جوشیده اولدم (مثنوی) زین دو جوشش قوت حسها شدم * روح کشتم پس ترا استا شدم) بوایکی نوع جوششدن حسلره قوت اولدم یعنی پخته اولوب حواس مدرکاته تقویت ومعاونت قیلدم روح اولدم پس سکا اوستا اولدم دیو سویلر (مثنوی) در جمادی کفتمی زان میدوی * تا شوی علم وصفات معنوی) جمادلك حالنده ایکن سکا لسان حالله دیدم اول مرتبه دن یله سن یعنی ترقی قیله سن تا علم اولورسن وصفات معنوی اولورسن یعنی جمادلك مرتبه سندن سن که مترقی اوله سن وانسان مرتبه سنه کله سن علم اولورسن وصفات معنوی اولورسن بو مرتبه اکرچه جمادلك ونباتلك مرتبه لرندن اعلادر اما حیوانیتدن حصه طوتر (مثنوی) چون شدی تو روح پس بارد کر * جوش دیکر کن ز حیوانی کذر) چونکم سن ای اوستا روح اولدك حتی ذی روح اولوب انسانیت مرتبه سن بولدك پس برکره دخی جوش ایله حیوانیت مرتبه سندن وآنك صفتلرندن کچ ومحو وفنا شرابنی ایچ تا صفات حیوانیه وروحانیه دن فانی اوله سن وبقای حقانی ولقای ربانی بوله سن (مثنوی) از خدا میخواه تا زین نکتها * در نلغزی ورسی تا منتها) ای بونکات شریفه یی مستمع اولان کمسه خدای تعالیدن ایسته تاکم بونکته لردن طیرتمیه سن وبونکته لرك تا منتهاسنه واصل اوله سن که بوکونه نکات مبتدی اولنلره نسبت مزالق اقدامدر پس عند استماع کلام الاولیا عثار وسقوطدن استعاذه قیلمق وطالب هدایت وسداد اولمق لازم وواجبدر زیرا بونلرك کلام حکمت انجامندن چوق کمسه ضلالته دوشمشلردر (مثنوی) زانکه از قرآن بسی کمره شدند * زان رسن قومی درون چه شدند * زیرا که حضرت قرآندن چوق کمسه کمراه اولمشلردر اول رسندن برقوم قیو ایچره کتمشلردر یعنی حضرت قرآنکه حبل المتین در آنك شانندر که اکا استمساك واعتصام ایلین کمسه لر چاه ضلالتدن چیقوب جاه هدایت وسعادته واصل اوله اما بعض کمسه لر آنکله مرتبهٔ هدایتده ایکن چاه ضلالته نزول قیلورنته کم بو آیت کریمه بو مضمونی مؤید اولور کما قال الله تعالی (یضل به کثیرا ویهدی به کثیرا ومایضل به الا الفاسقین) وقال تعالی فی سورة الاسری ان هذا القرآن یهدی للتی هی اقوم) حضرت قرآنك هدایت ایلمك شانندن ایکن مادامکه اکا عسك ایتمیه ویوردیغی یوله کتمیه اکا هادی اولمز اکر مرادنفسانیه سی اوزره تأویل قیلورسه آنك ضلالتنه سبب اولورنته کم یوررلر (مثنوی مر رسن را نیست جرمی ای عنود * چون ترا سودای سربالا نبود) ای معاند اولان کمسه تحقیقا رسنك یعنی حبل الهی اولان قرآنك خود بر جرمی یوقدر چونکم سکا یوقاری کتمکه سودا وهوس اولمدی یعنی سن که عالم اعلایه کتمکه طالب اولمیه سن واکا تعلق وتشبث قیلمیه سن اول سکا نیجه هدایت قیلسون اول فی المثل رسن کبی خروجه ونزوله

برسیبدرا کربالایه وعالم اعلایه هوسك وارایسه سنی بالایه چکروا کرعالم طبیعته ونفسانیته میلك وارایسه سنی
عالم اسفله چکر پس قرأنه اویوب جرمی کندی نفسکه قو یوب همان چاه ضلالتدن خلاص اولمغه سعی ایله تا کم سنك
صعود وترقیکه سبب اوله وسنی جانب اعلایه موصل اوله وهدایت قیله دیمك اولور والله اعلم (بقیهٔ قصهٔ مهمان آن مسجد
مهمان کش وثبات وصدق او (مثنوی) آن غریب شهر سر بالاطلب * کفت می خسبم درین مسجد بشب) اول
سر بالاطلب اولان شهرك غریبی سر بالاطلب وصف ترکیبیدر عالی همت معناسنه یعنی اول نیك بخت وعالی
همت اولان غریب شهر ناصح وعاذل اولانلره ایتدی بن بو مسجد ایچره کیجه ایله یاتوب اویورم بعده اهل مسجده تعریض
ایچون مسجده خطاب ایدوب ایتدی (م ی) مسجدا کر کربلای من شوی * کعبهٔ حاجت روای من شوی) ای مسجد
اکرسن بنم کربلام اوله سن یعنی اکر بنم مقتلم اولورسك حاجتی روا ایدیجی قبلهم اولورسنکه بنم عزمم مرك وفنا جانبنه در
(مثنوی) هین مرا بکذار ای بکزیده دار * تارسن بازی کنم منصور وار) ای برکزیده ومقبول خانه آکاه اول بنی
قو تا منصور کبی رسن بازلق ایلیم یعنی جانبازلق ایلیم دار لفظنده ایهام لطیف واردر بعده ینه اهل مسجددن ناصح اولانلره
خطابه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) کرشدید اندر نصیحت جبرئیل * می نخواهد غوث در آتش خلیل)
ای ناصحلر اکرسز فرضی نصیحتده جبرائیل اولدیکز ایسه ده خلیل مشرب اولان وقدم حضرت ابراهیم اوزره
سیر قیلان عاشق آتش عشقه دوشمکده آندن مدد طلب ایلمز نته کم حضرت خلیل الرحمن نار نمروده القا اولندقده
حضرت جبرائیل علیه السلام قبل الوصول الی النار اکا یتشوب الك حاجة یا ابراهیم دیدی اما الیك فلا دیمکله
جواب ویردی پس مشرب خلیلده اولان عشاق دخی معشوقدن غیرینك نصیحت ومعاونت وشفاعتن دیلمزلر بلکه
جمیع امرلرین حضرت حقه تفویض ایدوب آندن هر نه کاورسه راضی اولورلر ومعشوقدن غیرینك حکمنده اولنلردن
اکر ملك مقرب ایسه ده اعراض قیلورلر نته کم بو نکته یی اشعار ایچون حضرت جبرائیله خطاب ایدوب وعقلی وملکیتی
غالب اولان ناصحلره تعریض ایدوب بیوررلر (مثنوی) جبرئیلا روکه من افروخته * بهترم چون عود وعنبر سوخته)
ای جبرائیل یعنی ای جبریل سیرت اولان ناصح یوری که بن آتش عشق ایچره یانمش اولمق بکا یکرکدر
عود وعنبر کبی کو ینمش اولمق زیرا عود وعنبر آتشده یانمسه رایحه سی چقمز آنلرك رایحه سی یانمقده ظاهر اولور
پس آنلره یانمق شو یله طورمقدن اولیدر ولهذا (بیت) بنده همان به که بلا کش بود * عود همان به که در آتش بود
دینلدی (مثنوی) جبرئیلا کرچه یاری میکنی * چون برادر پاس داری میکنی) ای جبرائیل مشرب اولان ناصح
اکرچه معاونت ایلرسن مصرع ثانیده ایکی وجه جائزدر اولا چون اشباع واوایله اوقنوب یعنی اودا اوزره اولی
نیجه حفظ ایلرسن دیمك اولور لکن بو ضعفدن خالی دکلدر ثانیا چون ادات تشبیه ایچون اولوب معنی بویله دیمك اولور
ای جبرائیل سیرت کرچه معاونت ایلرسن برادر مشفق کبی حفظ ایدیجیلك ایلرسن (م ی) ای برادر من برآذر چابکم
من نه آن جانم که کردم بیش وکم * ای برادر بن آذر عشق اوزره چابك وچالاکم بن اول جان دکلم که زیاده وناقص اولم روح
حیوانی کبی (مثنوی) جان حیوانی فزاید از علف * آتشی بود وچو هیزم شد تلف) روح حیوانی علفدن زیاده اولور
یعنی طعام وغدادن جان حیوانی نشو ونما بولور وقوت حاصل قیلور اول علف آتشی ایدی هیزم کبی تلف اولدی
یعنی هیزم آتشده نیجه محو وتلف اولورسه وآتش هیزمدن نوجهله قوت ومدد بولورسه علف انسانی اولان قوت وغدا
دخی روح حیوانیده بو کونه تلف اولور وروح حیوانی اول قوت وغدادن آتش هیزمدن قوت ومدد بولدیغی کبی
قوت بولور آتشدن مراد روح حیوانیدر که حرارت غریزیه سی واسطه سیله آتش کبیدر وقوت وغدا اکا معین
اولدیغی جهتدن هیزم کبیدر آتشده اولان یا یاء نسبیدر وحدت ایچون اولمق خلادن خالی دکلدر بو بیت شریف
ومابعدنده اولان برقاچ ابیات لطیفه سهل الممتنع قبیلندندر (مثنوی) کرنکشتی هیزم او مثمر بدی *
تا ابد معمور وهم عامر بدی) اکر اول علف انسانی اولان قوت وغدای جسمانی هیزم اولمیدی بقا ودوام ثمره لرنی
مثمر اولوردی تا ابدی هم کندی بنفسه معمور وهم عامر اولوردی لکن بویله دکلدر بلکه عمارت وبقاسی هیزم کبی
سریع الزوالدر هیزمدن مراد ذکر سبب اراده مسبب قاعده سی اوزره روح حیوانی دخی اولسه جائزدر بو تقدیر اوزره
معنی اکر اول روح حیوانی هیزم اولمیدی دوام وبقا میوه لرنی مثمر اولوردی تا ابدی هم عامر وهم معمور اولوردی
دیمك اولور لکن الاول اولی (مثنوی) باد سوزانست این آتش بدان * پرتو آتش بود نی عین آن) بدان کسر بایله اوقنوب
امر حاضر اولمق اولیدر فتح بایله اوقنوب اول آتشه نسبتله دیمك اولورسه اضمار قبل الذکر لازم کاور که اول
مابعدنده اولان عین آتشدر زیرا بو تقدیر اوزره معنی بادسمومدر بو آتش اول عین آتشه نسبتله دیمك اولور بادسوزان
بادسموم معناسنه اولور اما اولکی وجه اوزره معنی بو آتش بادسموم کبیدر یعنی ضعیف وحقیر دربل بو آتش اصلیدر

آنك عینی دکلدر بو آتشدن مراد جمیع اجسامده اولان نار صوریده اولان حرارتدر زیرا آتش اخکرده اولان حرارت
محرقه در نفس اخکر دکل پس اکر اجسامده حرارت معتدله اولسون واخکر ماننده اولان شیلرده اولان حرارت
محرقه اولسون پرتو آتش دکلدر وبو آتش عین آتشه نسبتله بادسموم کبیدر اکرچه بادسوزانست این آتش بدان لفظندن
این آتش دن مراد مطلق حرارتدر که کرکسه حرارت معتدلهٔ جسمانی اولسون وکرکسه حرارت محرقهٔ ناری اولسون
لکن بونده مطلق کماله منصرف اولوب حرارت محرقه مراد اولور پس سیاق وسباقه بو تقدیر اوزره مناسب بولور (مثنوی
عین آتش در اثیر آمد یقین * پرتو سایهٔ ویست اندر زمین) بو بیت شریف سؤال مقدره جوابدر کان برسائل دیرکه
بو آتش صوری پرتو آتش اولیجق یا بونك اصلی نه یرده در جواب بیوررلر یقین بودر که عین آتش آسماندن کلدی یعنی اتفاق
حکما بی شك بونك اوزرینه درکه فلك قمردن صکره کرهٔ ناری واردرکه اول بودنیاده اولان حرارت محرقه وغیر محرقه نك اصلی
ومعدنیدر وبو زمینده اولان اکر حرارت محرقه واکر غیر محرقه آنك پرتو وسایه سی کبیدر دیمك اولور (مثنوی
لاجرم پرتو نپاید ز اضطراب * سوی معدن باز میکردد شتاب) لابد پرتو وسایه اضطرابندن یعنی اضطراری حرکت
قیلدیغی جهتدن پایدار وبرقرار اولمز کل شئ یرجع الی اصله مقتضاسنجه مرکز ومعدنی جانبنه علی الفور کیرو رجوع ایلر
پس اصلك استقرارنه وفرعك قرارنه وعدم قرارنه بو بیتی ضرب مثل ایدوب بیوررلر (مثنوی) قامت تو برقرار آمد بساز
سایه ات کوته دمی یکدم دراز) مثلا سنك قامتك برقرار کادی صنعتله که کوتاه ودراز اولمز اما سنك سایه ك بردم
کوتاه وبردم دراز کذلك جمیع حرارتك اصلی وفرعی بوکا کوره قیاس ایله (مثنوی) زانکه در پرتو نپاید کس ثبات *
عکسها را کشت سوی امهات) اول جهتدن سنك سایه ك وسائر فرع اولان مایه ك پایدار وبرقرار اولمز که برکسه
پرتوده دوام وثبات بولمز جمیع عکوس وفروع امهاتی جانبنه عاقبة الامر کیرو رجوع ایلدی پس بو آتش هوا اولوب
وتراب وبونلردن ظهوره کلان موالید ثلاثه وترکیب اولان اجسام عکوس وفروع منزله سنده در بونلرك امهاتی که
عناصر اربعه در البته امهاتی جانبنه کیدرلر یعنی ناره متعلق اولان ناره وباده متعلق اولان باده وکذلك آب وخاکه
متعلق اولان آب وخاکه رجوع قیلورلر واصللرنی بولورلر دیمك اولور (م ی) هین دهان بربند وفتنه لب کشاد) خشك آر
الله اعلم بالرشاد) پس حضرت مولانا قدس الله سره الاعلی کندی وجود شریفلرینه بو کونه معارفك نامحرم اولان
اهل فتنه دن استتاری ایچون برسبیل تنبیه خطاب ایدوب بیوررلر اکاه اول ای مولانا دهانك بو کونه اسراره متعلق
اولان کفتاردن باغله زیرا اهل فتنه وفساد طعن وملامته اغز آچدیلر که بونلرك بو کونه اسراره فهملری قاصر
ومعرفتلری ناقص اولدیغی اجلدن بو کونه اسرار وحقایقی اکلمغه استعدادلری یوقدر خشك کتور الله تعالی رشاده
اعلمدر یعنی بو تر وتازه اولان معانی وآب حیواندن سو بلسك یابس طبیعت اولان خاکیلره البته خلجان ویررامدی
بو کونه رطوبت ولطافت ویریجی سوزلردن قورولق کتور زیرا الله تعالی طوغری معنایه اعلمدر ودخی آنك عارف
بنده لری بو سری افهمدر (ذکر خیال بداندیشیدن قاصر فهمان (مثنوی) پیش ازین این قصه تا مخلص رسد *
دود کندی آمد از اهل حسد) بو مسجد مهمان کشك ومهمان غریبك قصه سی تا مخلص وخاتمه سنه یتشمزدن مقدم
اهل حسددن برقبیح توتون رایحه سی کلدی یعنی اصحاب حسددن مثنوی شریف حقنده طعن وملامت رایحه سی
ظاهر اولدی بوراده برسؤال لازم کلور که اول سؤال بودر طعن حسوده صبر ایلمك سلوکده اولان مبتدیلرك حالیدر
یاجناب سکینت پناهکز بونلرك طعنته بیحضورمی اولورسز بو سؤال مقدری دفع ایدوب بیوررلر (م ی) من غمی رنجم
ازین لیك این لکد) خاطر ساده دلی را بی کند) بن اهل حسدك بو طعن وقدحندن اینجنمزم لکن بونلرك بو طعنی ودیمسی
برساده دل مبتدینك خاطرنی سکرلر یعنی بو علم شریفه طالب وراغب اولان برقلبی تمیز ومعرفتدن ساده مبتدینك
سکرنی آنلرك خاطره سی وطعنی دیمسی قطع قیلورو اول ضعیف الذهن اولان بی تمیزلر آنلرك طعن آمیز اولان سوزلرینه
اعتماد ایدوب بو علوم جلیله ومعارف جزیله دن محروم قالورلر نته کم بو فقیر منهاج الفقرا نام طریقت نامه یی تألیف ایدوب
اظهار ایلدکده صور تمزده اولان اهل حسد فی جیدهم حبل من مسد مثنوی شریف وار ایکن فقرایه بو نه لازمدر
بونی اوقو یان غیر حازمدر دیو بین الفقرا طعن بیهوده قیلدقده بو طعن دیمسی نیجه ساده دل طالبك خاطرنی سکرلمش
وطلبنی ازاله قیلمشدر فی الحقیقه ملامت طاعنان رهزن قاصر فهمان اولمسی مقرردر پس حکیم سنایی حضرتلرینك
کفتار درربارلریله بو محله مناسب استشهاد ایدوب بیوررلر (مثنوی) خوش بیان کرد آن حکیم غزنوی *
بهر محجوبان مثال معنوی) اول حکیم غزنوی حضرتلری خوب ولطیف بیان ایلدی محجوبلردن اوتری معنوی
مثالی بو یله دیو (مثنوی) که ز قرأن کر نبیند غیر قال * این عجب نبود ز اصحاب ضلال) که قرأن عظیمدن اهل ضلال
قیل وقالدن غیری اکر کورمزسه وآنك حقایق ودقایقنه فهم ایرکورمزسه بو عجب دکلدر اصحاب ضلالدن زیرا

اصحاب ضلال انجق قیل وقالی کورر والفاظ وعباراتنه نظر ایرکورر واسرار ومعانی ادراکندن بی بهره قالور (مثنوی
کر شعاع آفتاب پر زنور * غیر کرمی می نیابد چشم کور) زیرا پرنور اولان آفتابك شعاعندن کورك کوزی حرارتدن
غیری نسنه بولمز پس اول اهل حسددن اولان کسه نك حالنی وقالنی بیان ایلمکه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی
خربطی ناکاه از خرخانهٔ * سر برون آورد چون طعانهٔ) ناکاه بوقارنی بیوك احمق برخرخانه دن یعنی کندینك اوندن
باشنی طشره کتوردی طعانه عورتلرکبی بویله دیو (م ی) کین سخن پستست یعنی مثنوی * قصهٔ پیغمبرست وپی روی
که بوسوز یعنی مثنوی شریف پستدر زیرا حضرت پیغمبرك قصه سیدر وا کابیرولکك ویاخود غیره اقتدا قیلمقلغك
قصه سیدر امدی بعض کسه لرك طبعنه علوم رسمیه وابحاث عقلیه لذتی غالب اولوب واحوال سلوکه متعلق اولان
علومدن بی بهره قالدقلرینه بناءً آنلرك قتلرنده سخن عالی وکلام سامی مباحث عقلیاته شامل ودقایق فکریانه
حاوی اولاندر اما احوال سلوکه وآداب سلوکه متعلق اولان کلمات قصص وحکایات قبیلندندرکه بونوع کلمات طیبه دن
حظلری اولمدیغنه بناءً آنلرك قتنده پست وسفلی کورینور وبوکونه طائفه نك مشربلرینه موافق مشایخ سالفیندن
بعض اولیا کلمشلر وکلاملرنی قواعد عقلیه ومقدمات نظریه اوزره بنا قیلمشلر واسرار عالیه ومعارف الهیه یی بواسلوب
اوزره مبین اولمشلردر تاکم مباحث عقلیه وعلوم فطریه دن لذت الان کسه لر مشربلرینه موافق اولدیغیچون آنلرك
کتابنه رغبت قیله وبو واسطه ایله آنده اولان علم لدنی واسرار دینیه دن لذت بوله پس بواسیر مباحث عقلیه ودقایق فکریه
اولان طائفه نك مشربلری بوکونه اسلوبدن حظ الدیغی ایچون وبعض اسرار حقی آنده بولدیغی ایچون اسرار بلندی
همان کندی مشربلرینه موافق اولان کلمات ومقالاتده بولورلر وسمند همتلرنی اول جانبه دوان قیلورلر اما مشربلرینه
مخالف اولان اولیانك اکرنظم واکرنثری نیجه یوز بیك اسرار بلندی جامع اولسه ونیجه علوم ومعارف لدنیه یی
احاطه قیلسه آنلرك مشربنه موافق کلمدیکی جهتدن برمقتضای المرء عدو لما جهل اکا انکار قیلورلر وبونده
مباحث عقلیه واسرار عالیه یوقدرکه تا اولیا وعلما بوکا صرف همت ایده لر دیو آندن معرض اولورلر نته کم حضرت
مثنوی جمیع اسرار بلندی ونیجه بیك علوم ومعارفی جامع وشامل برکتاب کامل ایکن چوق علما آنك حقایق ودقایقنی
ادراکه استعدادلری اولمدیغیچون مثنوی قصص وحکایات ومواعظ ونصایحه متعلق ابیات شریفه وضروب امثال
ومقالات لطیفه دیمشلردر وبعضلر دخی بونك سرینی فصول وکتاب واصول وابواب اوزره دکلدر دیو دخل ایلمشلر
واحوال سلوکه متعلق اولان کلماتی ابواب وابیات مقالات اوزره بنا اولنمشدر دیو طعن امیز سوزلر سویلمشلردر
نته کم بو ابواب مقالات اوزره ترتیب اولنمدی دینلرك کلماتلرینك مضمونی نقل ایدوب بیوررلر (م ی) نیست ذکر بحث
واسرار بلند * که دوانند اولیا آن سو سمند) اول طاعن دیدیکه مثنوی کتابنده بحث واسرار بلندك ذکری یوقدر
یعنی ذات وصفات الهیه بحثنك ذکری واسرار بلندك بحثی آنده یوقدرکه اولیاء وعلما آنك جانبنه فرس همتلرین یلدیره لر
مثنوی) از مقامات تبتل تا فنا * پایه پایه تا ملاقات خدا) مقامات تبتل وانقطاعدن فنا مرتبه سنه وارنجه یه دك
پایه پایه ودرجه درجه ملاقات خدایه وارنجه یه دك ذکر مراتب سلوك دخی یوقدر (م ی) شرح وحد هر مقام ومنزلی *
که بپر زو بر پرد صاحب دلی) برمنزلك وهر برمقامك شرح وحدی دخی یوقدرکه برصاحب دل اول مثنویدن برعالمه
یوقارو اوچه بوجمله طعن وانکار حضرت مثنوینك شاننه جاهل وآنك اسرارندن غافل اولمغی اشعار ایلر اکر
دیدهٔ حقیقت بینله نظر قیلیدی جمیع علوم اولین وآخرینی جامع برکتاب مبین واسرار تنزیل رب العالمینی حاوی برتفسیر
متین کوریدی که فهوم اعلم علما آنك معانئ شریفه سنی ادراك ایلمکده حیران قالمش وعقول فحول عرفا آنك
اسرار لطیفه سنی بیلمکده عجزلرینه اعتراف قیلمشدر محصل بونده نیجه مباحث عقلیه ونقلیه ومسائل شرعیه ومرعیه
واردرکه افهام علماء کرام اکا فائز وحائز اولمز الا افهام الهی والهام ربانی ایله فائز وحائز اولور وبو حدایق حقایقده اولقدر
معارف ودقایق واردرکه ما لا عین رأت ولا اذن سمعت ولا خطر علی قلب بشر) مفهومی اکر آنك حقنده دخی
تعبیر اولنسه جائز اولور وبحمد الله وتوفیقه بو فقیر وذلیلك بوشرح بی بدیلده تحریر ایلدیکی اول معارف کثیره
وحقایق جلیله دن اقل قلیل براغوز جدرکه اکر دیدهٔ انصاف ایله نظر اولنورسه قلیلدن کثیره جرعه دن غدیره
وحفنه دن بیدر کبیره استدلال اولنور وطعن واعتسافدن رجوع قیلنور (مثنوی) چون کتاب الله بیامد هم بران *
اینچنین طعنه زدند آن کافران) چونکم کتاب الله کلدی هم آنك اوزرینه بونك کبی طعنه اوردیلر اول کافرلر
بویله دیوکه (مثنوی) که اساطیرست وافسانه نژند * نیست تعمیقی وتحقیقی بلند) که اول قرآن عظیم اساطیردر
واسکی افسانه لردر نته کم حق تعالی حضرتلری قرآن کریمك بعض مواضعنده بونلرك طعن آمیز اولان قوللندن
خبر ویروب بیورمشدر (وقالوا ان هذا الا اساطیر الاولین واذا تتلی علیه آیاتنا قال اساطیر الاولین) بویله دین کفره حضرت

قرآنك حقنده دیرلر ایدیکه قرآن برتعمیق وبرتحقیق دکلدر وآنده دقیق ورقیق معنالر یوقدر (مثنوی) کودکان
خرد فهمش می کنند * نیست جز امر پسند وناپسند) زیرا خرده اوغلنجقلر آنی فهم ایلر یعنی اولاد عربك اطفالی کندی
لسانلری اوزره اولدیغی جهتدن آنك معنای لغویسنی فهم ایدرلر مقبول ونامقبول اولان امردن غیری دکلدر دیرلر
م ی) ذکر یوسف ذکر زلف پرخمش * ذکر یعقوب وزلیخا وغمش) ودیرلردیکه یوسف علیه السلامك ذکری وآنك
پرخم اولان زلفنك ذکری ویعقوب علیه السلامك ذکری وزلیخانك ذکری وآنك غم والمنك ذکری (مثنوی) ظاهرست
وهرکسی پی می برد * کو بیانکه کم شود در وی خرد) ظاهر وروشندر هر برکسه اکا یول وایرایلتور یعنی آنی فهم ایلر
قنی قرآنده بیانکه عقل انده کم وحیران اوله بونلر حضرت قرآنك ظاهرینه نظر ایلدکلری اجلدن بونلره اول کلام عالیشان
آسان کورندی پس حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم جناب الهیدن بونلره تحدی قیلمغه امر اولندی نته کم
بیوررلر (مثنوی) کفت اکر آسان نماید این بتو * اینچنین آسان یکی سورت بکو) جناب عزت قرآن عظیم حقنده بویله
دین کافرلره برسبیل معارضه بونلرك هر برینه خطاب ایدیکه اکر سکا قرآن عالیشان آسان کورینورسه بونجلین
آسان برسوره هم سن سویله نته کم حضرت حق قرآن عظیمك بعض مواضعنده تحدی ایتلرینی ذکر بیورمشدر جمله دن
بری سورهٔ بقره ده (وان کنتم فی ریب مما نزلنا علی عبدنا فأتوا بسورة من مثله) آیت کریمه سیدر پس اکر بونلرده بونك مثلنی
کتورمکه برطاقت وبرقدرت اولیدی بونلرك بلغا وفصحاسی اوجز سوردن برسوره یه نظیره دیوب ظهوره کتوررلر ایدی
وبو مرتبه ثبوتنه یتوررلردی واهل اسلامی انکله تبکیت والزام ایدرلردی حال بوکه بواسلوب مرغوب اوزره برآیت
کتورمکه قادر اوله مدیلر قنده قالدیکه برسوره کتوره لر (م ی) جنتان وانستان واهل کار) کو یکی آیت ازین آسان بیار
بوطاعنلره سزك جنلریکز وانسلریکز دخی اهل کاریکز بونلرك جمله سنه قرآن عظیم الشانك آیتلرندن برآیت کتوردی
یا محمد بونلرك جمله سی بری برینه معین وظهیر اولسه لر آیات قرآنیه دن برآیتك مثلنی) کتورمکه قادر اوله مزلر نته کم سورهٔ
بنی اسرائیلده بومعنایه اشارت ایدوب بیوررلر (قل لئن اجتمعت الانس والجن) دی یا محمد قرآنه اعتراض ایدنلره
اکر جمع اولسه لر آدمیلر وطائفهٔ جن (علی ان یأتوا) انك اوزرینه که کتوره لر (بمثل هذا القرآن) بلاغت وفصاحت
وحسن نظم واعجاز معانی واحوال غیبدن اخبار اتمکلکده شو قرآنك مثلنی (لا یأتون بمثله) کتوره مزلر بو اوصافله
موصوف اولان قرآنك مثلنی (ولو کان بعضهم لبعض ظهیرا) اکرچه بونلرك بعضی بعضسنه ظهیر ومعین
اولورسه دخی اکر نظر اولنسه برسبیل کنایه حضرت مولانا جانبندن طاعن مثنوی شریف اولنلره بونده تحدی ومعارضه
واردر وفی الحقیقه حضرت مثنوی مقدور بشر دکلدر دینلسه صحیح اولور والهام خدا ایله اولدیغنه ابیات عجیب الشانی
ونظم بدیع العنوانی شهادت قیلور والله اعلم (تفسیر این خبر مصطفی علیه السلام که ان للقرآن ظهرا وبطنا ولبطنه بطنا
الی سبعة ابطن) بوسرخ شریف وبو بیان لطیف حضرت محمد مصطفی صلی الله علیه وسلمك بوخبرینك تفسیریدرکه
بیوردیلر تحقیقا قرآن ایچون برظاهر وبرباطن واردر ظاهرندن مراد لغات والفاظه متعلق اولان شیلردر وبطنندن
مراد معانی شریفه سیدر وآنك بطنی ایچون بربطن آخر واردر یدی بطن معنایه دك اوج بطننه دك انبیا واولیا بیلورلر
دردنجی بطنندن یوقاروسن حقدن غیری کمسه بیلمز (مثنوی) حرف قرآن را بدانکه ظاهریست * زیر ظاهر باطنی
بس قاهریست) قرآن عظیم الشانك حرفنك یعنی کلمه سنك بیلکه ظاهری واردر ظاهر معناسنك تحتنده زیاده قاهر
وغالب برباطن وخفی معناسی واردر (مثنوی) زیر آن باطن یکی بطن سوم * که درو کردد خردها جمله کم) اول باطن اولان
معنانك تحتنده براوچنجی بطن دخی واردرکه آنده عقول انسانی جمله کم اولور یعنی اوچنجی بطنك معانی واسرارنی
ادراك ایلمکده هائم وحیران قالور (مثنوی) بطن چارم از نبی خود کس ندید * جز خدای بی نظیر وبی ندید) نبیدن
یعنی حضرت قرآندن دردنجی بطنك معناسنی خود کمسه کورمدی خدای بی نظیر وبی مثلدن غیری کماینبغی بطن
چارمك اسرارنی خدای تعالیدن غیری کمسه عالم اولمدی محقق اولنلر بوقدر تحقیقات وتأویلاتکه ایلمشلر ورموز
واشاراتی جانبندن چوق سوز سویلمشلردر مع هذا نظر اولنسه ثانیدن خارج دکلدر زیرا بطن اول وبطن ثانی عقلك
ادراك ایلدیکی معانیدر وبطن ثالث عقلك وراسنده درکه عقل آنی ادراك ایلمکه قادر اولمز وعقل ادراك ایلمز بعض
اسراریکه اولیا اظهار ایلمشلردر حضرت قرآنك بطن ثالثنده ندر (مثنوی) تو ز قرآن ای پسر ظاهر مبین *
دیو آدم را نه بیند جز که طین) ای پسر سن قرآندن همان ظاهرین کورمه که دیوه مشابه اولمیه سن نته کم دیو حضرت آدمی
طیندن غیری کورمز (مثنوی) ظاهر قرآن چو شخص آدمیست * که نقوشش ظاهر وجانش خفیست) قرآن عظیمك
ظاهری فی المثل آدمینك شخصی کبیدرکه آنك نقوشی ظاهر وجانی خفیدر (مثنوی) مرد را صد سال عم وخال او *
یك سر مو پی نبیند حال او) برمردك یوز ییل عم وخالی برقیل باشی قدر آنك حالنی کورمز واشکال ظاهرنی کورر

واسرار باطننه عقل ایرکوره مزلر (دربیان آنکه رفتن انبیا واولیا بکوهها وغارها جهت پنهان کردن خویش نیست
وخوف تشویش نیست بلکه جهت ارشاد خلقست وتحریض برانقطاع ازدنیا بقدر امکان) بو سرخ شریف
وبو بیان لطیف انبیا واولیانك طاغلره ومغاره لره کتمکلکی کندیلرینی پنهان ایتمك جهتندن دکلدر ودخی خلقك کندیلره
تشویش ودغدغه ویرمسنك خوفی جهتندن دکلدر بلکه خلقی ارشاد ایلمك جهتندندر ودخی دنیادن ممکن اولدیغی
قدر خلقی انقطاعه تحریض وترغیب ایلمکدر (مثنوی) آنکه کویند اولیا در که بوند * تازچشم مردمان پنهان شوند
انی که خلق سویلرلر اولیا طاغده اولورلر تاکم خلقك کوزندن پنهان ومستور اوله لر خلقك بو سوزی صحیح دکلدر (مثنوی
پیش خلق ایشان فراز صد کهند * کام خود بر چرخ هفتم می نهند) زیرا بونلر خلقك اوکنده یوز طاغ اوستنده دریعنی
بونلرك شانی طاغلردن ارفع واعلادر زیرا بونلر خطوه لرنی فلك سابع اوزره قورلر وعرش وکرسیده سیرقیلورلر
مثنوی) پس چرا پنهان شود که جو بود * کوز صد دریا وکه زان سو بود) پس نیچون اولیا کوه جو اولور وپنهان اولورکه
اواول جانبدن یوز دریادن ویوز طاغدن ایلرواولور یعنی اولیای کرام نیچون طاغ دیلیجی وخلقدن استتار ایلیجی اولورکه
اول کروه پرشکوه مستور وپنهان اولمق جانبندن هزار کوه ودریادن زیاده اولوردیمك اولور (م ی) حاجتش نبود بسوی که
کریخت * کزپیش کرهٔ فلك صد نعل ریخت) پس مراد عیون ناسدن اختفا اولدقدنصکره آنك طاغ جانبنه قاچمغه
احتیاجی اولمز زیرا اول کروهك ایزندن اوتری کرهٔ فلك یوز نعل دوکدی نعلدن مراد ماه نودر وفلك تندد
اولدیغی جهتدن طابه تشبیه اولنوریعنی اول کروه پرشکوهك ملاقاتندن اوتری فلك طابی نیچه یوز ماه نودن نعللر
دوکدی ونیچه مدت طریق طلبده تك وپوایتدی آنلرك ایزنه ایرهمدی وتوزنی دخی کوره مدی دیمك اولور وآنلرك
استتارنی اشعار قیلور وکما قال بعض الاولیاء من الاخفیا (بیت) تسترت عن دهری بظل جناحه * فعینی تری دهری
ولیس یرانی * ولو تسأل الایام ما اسمی مادرت * واین مکانی مادرین مکانی (مثنوی) چرخ کردید وندید اوکرد جان *
تعزیت جامه بپوشید آسمان) چرخ چوق دوندی ودور ایلدی واول جانك غبارنی وجان منزله سنده اولان اولیانك
آثار واسرارنی کورمدی والهذا آسمان تعزیت لباسنی کیدیکه اول کبود لونیدر (م ی) کربظاهر آن پری پنهان بود
آدمی پنهانتراز پریان بود) اکرچه بحسب الظاهر اول پری پنهان اولور اما من حیث الباطن آدمی پریلردن پنهانرك اولور
هرکس آدمینك باطننه عالم دکلدر (مثنوی) نزد عاقل زان پری که مضمرست * آدمی صد بار خود پنهانترست)
اول پریلرکه اعین ناسدن مخفی ومضمردر عاقل ودانا قتنده مطلق آدمی صد بار خود پنهانتردر (مثنوی) آدمی نزدیك
عاقل چون خفیست * چون بود آدم که درغیب اوصفیست) عاقل قتنده مطلقا آدمی چونکم مستور وخفیدرکه
آنك باطننه هیچ برکسه مطلع اولمز الا الله نوریله نظر ایلینلر پس برآدم نیجه خفی اولورکه مرتبهٔ غیبده اوصفیدر
بومصرعده اولان آدم لفظندن اکرچه ذهن بالبداهه ابو البشر اولان آدمه مبادرت ایلر لیکن مراد مشرب آدمده
اولان وقلب آدم اوزره سیرقیلان وخلقه خلیفهٔ خدا ومعدن علوم واسما اولان اولیادر پس معنای بیت چونکم عند
العقلا مطلقا آدمینك باطنی خفیدر آدم مشرب اولان ولیکه مرتبهٔ عبودیتده آنك درونی اغیار وسوادن صفیدر
نه کیفیتله پوشیده ومخفی اولور قیاس ایله پس تفهیما للطالبین اولیانك وکلام اولیانك صورتنی صورت عصای موسایه
وصورت فسون عیسایه تشبیه ایدوب بیورورلر (تشبیه صورت اولیا وتشبیه کلام اولیا بصورت عصای موسی علیه
السلام وصورت افسون عیسی علیه السلام (مثنوی) آدمی همچون عصای موسیست * آدمی همچون فسون
عیسیست) صورت آدمی موسی علیه السلام حضرتلرینك عصاسنك صورتی کبیدرکه حضرت موسی علیه السلام
الی قبل الوحی برچوب پاره بیلوب باطننه مطلع اولمشدی پس امر القا مأمور اولوب الی القا ایلدکده حیهٔ عظیمه اولوب
سعی قیلدقده آنك باطننه مطلع اولدی وبیلدیکه اول چوب حقیرك باطنی دست ملك قدیرده در که آنك قدرتیله بوکونه
صفت عجیبه آندن ظهوره کلدی کذلك آدمینك صورتی صورت فسون عیسی کبیدرکه افسون عیسی صورتا الفاظ
وحروف قبیلندن ایدی لکن معنا مرده لری احیا ایدیجی وخسته لره شفا ویریجی حروف عالیات سبیلندن ایدیکه
ناسدن ظهور وصدور ایلین حروف وکلماتده اول خاصیت یوق ایدی (مثنوی) در کف حق بهرداد وبهرزین *
قلب مؤمن هست بین اصبعین) حق تعالی حضرتلرینك یدقدرتنده عدالت ونصرتدن اوتری وزیب وزینتدن اوتری
مؤمنك قلبی حضرت حقك ایکی پرماغی ما بیننده در کما قال علیه السلام (ان قلوب بنی آدم کلها) تحقیقا بنی آدمك
قلبلرینك کلیسی (بین اصبعین) ایکی پرماغی اورتاسنده در (من اصابع الرحمن) اللهه اصبع اطلاقی متشابهاتندر
یداطلاقی کبی پس تأویلی جائز کورنلر اصبعیندن مراد قلبده اولان داعیاتدر دیمشلر یعنی قلب قابل وصالحدر
کفره وایمانه میل ایتمکه وبوایکیسندن برینه میل ایتمز اول داعیه دن بری ظهور ایتمینجه پس حق تعالی یاداعیهٔ

ایمانی

ایمانی ویاداعیهٔ کفری احداث ایدوب بنی آدمك قلبنی تقلیب ایدر حیث مایشاء (مثنوی) ظاهرش چوبی ولیکن
پیش او * کون یك لقمه چو بکشاید کلو) اول عصانك ظاهری برچوبدر ولکن آنك اوکنده کون برلقمه در چونکم
بوغازنی آچه وسر باطنی ظهوره کله پس صورت بشرده اولان اولیای کرامی دخی بوکا کوره قیاس ایله (م ی) تومبین
زافسون عیسی حرف وصوت * آن ببین کزوی کریزان کشت موت) سن افسون عیسادن آنجق حرف وصوت کورمه
وظاهرنه نظر قیلمه آنی کورکه موت آندن فرار ایدیجی واول مرده لری احیا ایدیجی اولدی (مثنوی) تومبین زافسونش
آن لهجات پست * آن نکرکه مرده برجست ونشست) سن آنك افسونندن اول سست وپست اولان سوزلرینه باقمه
اکا نظر ایله که مرده آنك افسونندن صیچره دی واوتوردی لهجات لهجه نك جمعیدر سوز معناسنه در (مثنوی
تومبین مرآن عصا را سهل یافت * آن ببین که بحر اخضر را شکافت) تحقیقا سن اول عصایی سهل بولمق کورمه
آنی کورکه بحر خضرایی شق ایلدی اولدمکه حضرت موسی علیه السلام (واوحینا الی موسی ان اضرب بعصاك البحر
آیت کریمه سنك مفهومی اوزره بحر قلزمه عصا ایله اوردی (فانفلق فکان کل فرق کالطود العظیم) کلامنك طبقنجه
بحر قلزم منفلق اولوب هر بر بلوك جبل عظیم کبی اولدی پس سن عصانك بو خاصیتنه نظر ایله دیمك اولور (مثنوی)
توزدوری دیدهٔ چترسیاه * یك قدم پا پیش نه بنکر سپاه) سن زیاده ایراقدن عسکرك سیاه چترنی کوردك یعنی انبیای
عظام واولیای کرام عسکرینك سن ایراقدن صورت ظاهره لرنی کوردك برقدم ایلرویه آیاق قوسپاهه نظر ایله یعنی
بونلرك ذاتلرنی وصفاتلرنی مشاهده قیل (مثنوی) توزدوری می نبینی جزکه کرد * اندکی پیش آ ببین درکرد مرد)
ای صورت بین سن ایراقدن کوره مزسن توزدن غیری برازجق ایلرو کل توز ایچره مرد کوریعنی انبیای عظام واولیای
کرامك اجساد ترابیه لری غبار کبیدر اکر بونلره مرتبهٔ بشریتدن دیدهٔ ظاهر له نظر قیلرسك غبار کبی اولان جسملرندن
غیری نسنه کوره مزسن پس مرتبهٔ بشریتدن ایلرو کل ومرتبهٔ روحانیه یه قدم قوونظر حق بیننه ناظر اول تاجسد
غباری ایچره مرد عالی مقداری کوره سن تا آنك اسرار انوارینه نظر ایرکوره سن (م ی) دیدها را کرداو روشن کند
کوهها را مرد ی اوبرکند) اول طائفه نك توزی یعنی ظاهرده اولان اوزی وسوزی دیده لری روشن ایلر برموجب
همة الرجال تقلع الجبال آنك مردلکی جبالی یرندن قلع ایلر (مثنوی) چون برآمد موسی از اقصای دشت *
کوه طور از مقدمش رقاص کشت) چونکم حضرت موسی علیه السلام صحرانك نهایتندن کلدی وکوه طوره
صعود قیلدی کوه طور اول حضرتك مقدم مبارکندن رقاص اولدی واول حضرتك وجودی سببیله یرندن
منقطع اولوب حرکت قیلدی (تفسیر یا جبال اوبی معه والطیر) بو آیت کریمه سورهٔ سبأده در (ولقد آتینا) تحقیقا
بزاعطا ایلدك (داود منا) بزم قتمزدن داوده (فضلا) زیاده لك اعطا ایلدك یا سائر انبیا اوزره ویاخود سائر خلق اوزره
دیمك اولور تنکیری تعظیم ایچوندر وبونده نبوت وکتاب وحسن صوت وملك داخلدر (یا جبال اوبی معه) تأویبدندر
بمعنی الترجیع وقول مضمردر معنی بزدیدك جباله که ای جبالسن ترجیع ایله صوتنکی اول داودله یله تسبیحده
ونوحه ده حضرت داود هرنه که تسبیح ایدرسه طاغلردن آنك صوتنه موافق صوت کاوردی (والطیر) منصوبدر
معطوفدر فضلا اوزره یعنی بزاکا طیوری تسخیر ایلدك زیرا اکا طیورك تسخیری اعطا اولمشدر ویاخود جبالك
محلنه عطف اوله تقدیر کلام (ویا ایها الطیر اوبی معه) کذلك روایت اولنورکه طیور صف صف اولوب باشی اوزره
الحان دلاویزله تسبیح ایدرلردی (والناله الحدید) یعنی بز حدیدی اکا لین وملائم قیلدق تاد یلدیکی کبی دستنده موم کبی
بیاردی آتشسز وضرب مطرقه سز (مثنوی) روی داود از فرش تابان شده * کوهها اندر پیش نالان شده) داود نبی
علیه السلام حضرتلرینك وجه مبارکی اول اللهك فرندن منور وتابان اولدی کوهلر اول حضرتك پیشنده نالان اولدی
وانلکه تسبیح ونوحه ده موافقت قیلدی (مثنوی) کوه باداود کشته همرهی * هردو مطرب مست درعشق شهی)
کوه داود علیه السلام حضرتلریله همراه اولمشدی هرایکی مطرب برشاهك عشقنده مست ایدی (مثنوی) یا جبال
اوبی امر آمدی * هردو هم آواز وهم پرده شدی) کوهلره حق تعالی جانبندن (یا جبال اوبی) امری کلمشدی یعنی
ای طاغلر داودله تسبیح ایلیك واصواتکزی صوتنه موافق ترجیع ایلیك امری جباله کلمشدی لاجرم هرایکیسی
هم آواز وهم پرده اولمشلردی روایت اولنورکه حضرت داود علیه السلامه عشق الهی غلبه ایلدکده جان وباش ویاران
وحلالان ترك ایدروطاغلر جانبنه کیدرلردی وحق تعالی یه آنده مناجات وعرض حاجات ایدرلردی (م ی) کفت داودا
توهجرت دیدهٔ * بهر من ازهمدمان ببریدهٔ) حق تعالی اکا خطاب ایتدی ای داود سن هجران دیده سن بنم محبتمدن
اوتری همدملرکدن کسلمشسن (م ی) ای غریب مرد بی مونس شده) آتش شوق ازدلت شعله زده ای بی مونس اولمش
مرد غریب شوق آتشی سنك قلبکدن شعله اورمشدر وسنی بویله سوزان قیلمشدر (م ی) مطربان خواهی وقوال وندیم

کوهها را پیشت آرد آن قدیم) مطربلر و کوینده لر و یار و ندیم استرسن اول قدیم اولان پادشاه طاغلری سنك حضورکه
کتورور وسکا آنلری مونس وندیم ایلر (مثنوی) مطرب وقوال وسرنایی کند * که بپیشت باد پیمایی کند *
اول قدیم اولان الله جبالی سکا مطرب وکوینده وسرنایی ایلر یعنی سرنا چالیجی ایلر که سنك اوکنده باد پیمالق ایلر (مثنوی
تا بدانی ناله چون که را رواست * بی لب ودندان ولی را ناله هاست) تا بیله سن چونکم کوهه ناله ایلمك بی لب ودهان روادر
ولی ایچون دخی بی لب ودهان نغمه لر واردر (مثنوی) نغمهٔ اجزای آن صافی جسد * هر دمی درکوش حس می رسد
اول صافی جسدك غل وغشدن پاك اولان صاحب رشدك اجزاسنك نغمه وآوازی هر بردم آنك حسی قولغنه یتشور
یعنی سمع ادراك ایدر یا خود کوش ظاهرنه واصل اولور وآنك سمعی آنی ادراك قیلور (مثنوی) همنشینان نشنوند
او بشنود * ای خنك جان کو بغیبش بکرود) آنك همنشینلری استماع ایلمزلر اول صدایی اول استماع ایلر ای سعادتلو
شول جانکه اوغائبده اولان نغمه لره تصدیق ایده (مثنوی) بشکرد در نفس خود صد کفت وکو * همنشین او نبرده
هیچ بو) کندی نفسنده اول ولی یوز کفت وکویه نظر ایلر آنك همنشینی هیچ او کفت وکودن رایحه ایلتمش یعنی آنك
مصاحبی آنك باطننده اولان کلمات نفیسه دن هیچ برخبر واثر المشدر بو درونده اولان نغمه لردن مراد کلام نفسی
اولور که مثلا برکسه لب ودهان بسته ایکن قلبی ایچره یوز کونه کفت وکو ایلر ونیجه دورلو کلمات سویلر محصل نیجه
سؤال وجواب ایلر که غیریلرك آندن خبری اولمز پس اولیا واصفیانك درونده کلمات قلبیه ونغمات معنویه یی تفهیم
ایچون بو کلامی مستمع اولنلردن هر برینه خطاب ایتمك طریقی اوزره بیوررلر (م ی) صد سؤال وصد جواب اندر دلت
میرسد از لامکان در منزلت) ای ولینك درونده اولان نغمات وکلمات معنویه نك نه کونه نوعدن ایدیکن بیلمك استین
کمسه یوز کونه سؤال ویوز دورلو جواب سنك قلبکده عالم لامکاندن تا سنك منزل ومقامکه یتشور (مثنوی)
بشنوی تو نشنود زان کوشها * کر بنزدیك تو آرد کوش را) سن استماع ایلرسن اول قلبکده اولان اسراری وکفتاری
غیری کوشلر آنی استماع ایلمز اکرسنك قتکه کتورر سه ده کوشی پس بو جمله دن منکر کلمات قلوب اولیا اولان کمسه یه
خطاب ایدوب بیوررلر (م ی) کیرم ای کر خود تو آن نشنوی * چون مثالش دیدهٔ چون نکروی) بو بیت شریف جواب
اولور بن اولیانك نغمات قلبیه وکلمات باطنیه سنی استماع ایلمدم پس بیلمدیکم واستماع قیلمدیغم کلماته نوجهله اقرار ایلیم
دین کمسه یه بیوررلر که فرض ایده لم ای صاغر خود سن اول صاف جسد اولان ولینك اجزاسنك نغمه لرنی استماع
ایلمیه سن چونکم آنك مثالنی کوردك نیچون اکا تصدیق ایلمزسن آنك لساندن مراد صد سؤال اندر دلت دیو ولینك
کلمات قلبیه سنی تفهیم ایچون برسبیل خطاب ضرب ایلدکاری مثالدر چونکم برکسه آنك مثالنی کندی نفسنده
کوردی نیچون اکا تصدیق ایلمز (جواب طعنه زننده در مثنوی از قصور فهم خود (م ی) ای سك طاعن تو عوعو میکنی
طعن قرآن را برون شو میکنی) ای طعن ایدیجی کلب سن عوعو ایلرسن وکلب کبی اوررسن قرآن عظیم طعننی برون شو
ایلرسن برون شو وصف ترکیبیدر طشره اولمق معناسنه بونده خلاص ونجات معنالری ویریلور تقدیر معنی
ای مثنوی شریف حقنده طاعن اولان کلب سن عوعو ایلرسن قرآن عظیمك طعننی وسیلهٔ خلاص ونجاتمی
زعم ایلرسن استفهام اولمیوب معنی بویله اولسه دخی جائزدر قرآن عظیمك طعننی قورتلق وطشره اولمق زعم ایلرسن
مثنوی) این نه آن شیرست کز وی جان بری * یا ز پنجهٔ قهر او ایمان بری) بو اول شیر دکلدر که آندن جان ایلته سن یعنی
جانك آندن خلاص ایده سن یا خود آنك قهری پنجه سندن ایمانکی قورتره سن پس حضرت مثنویکه قرآن عظیمك
معناسی وتفسیریدر بوکا طعن اکا طعن ایلمکی اقتضا قیلور پس معنی قرآنه طعن ایلین جانی وایمانی نیجه خلاص ایلر
(مثنوی) تا قیامت میزند قرآن ندا * ای کروه جهل را کشته فدا) قیامته دك حضرت قرآن لسان معنوی ایله
کونه کونه ندا ایلر که ای جهل وغفلته فدا اولمش کروه (مثنوی) که مرا افسانه می پنداشتید * تخم طعن وکافری
می کاشتید) که بنی سز افسانه زعم ایلدیکز ولهذا طعن وکافرلك تخمنی اکدیکز (مثنوی) خود بدیدید آنکه
طعنه می زدید * که شما فانی وافسانه بدید) خود کندیکز کوردیکز آنی که طعنه اوردیکز که سز فانی وافسانه
اولدیکز یعنی بنم حقمده آنیکه طعنه اوردیکز که سز طاعن اولمغله افسانه اولدیکز وفانی اولدیکز یعنی بعضکز
بعضکزك اولوب فانی اولدیغنی کوردی وبن دائم وباقیم نته کم بیوررلر (مثنوی) من کلام حقم وقائم بذات *
قوت جان جان ویاقوت زکات) حضرت قرآنك لساندن معناسی طاعن اولنلره بوکونه جواب باصواب ویروب دیرکه
ای طاعنلر بن ذاتله قائم حق تعالینك کلامی یمکه کلام متکلمك صفتیدر وصفت دائم ذاتله قائمدر پس معنای قرآن
ذات الهیه ایله قائمدر که مخلوق دکلدر ومصاحفده مسطوره اولان حروف وکلمات مخلوقه که مقال ناس جانبندندر
غیر مخلوق اولان کلام ذاتیه ومعانی صفاتیه نك عبارت وکتابتده دلائلیدر وهو مذهب اهل الحق کما قال صاحب

یقول العبد (بیت) وما القرآن مخلوقا تعالی * کلام الرب عن جنس المقال) وبو قائم بالذات اولان معانی وکلمات جانك
جانك قوت وغداسی ویاقوت زکاتدر نته کم حضرت خداوندکار قدس الله سره العزیز لسان قرآنیدن آنك صفت
عجیب الشاننی حکایه ایدوب بیوررلر قوت جان جان ویاقوت زکات یعنی جان جانك غداسیم وپاك وبی عیب یاقوتم یعنی
جوهر پاکم جان جاندن مراد نفخهٔ ربانی اولان روح الهیدر که بو روح روح حیوانك جانیدر ومعانئ حضرت قرآنی
جان وجان مرتبه سنده اولان روح ربانینك قوت وغداسیدر جان جاندن مراد حیات ابدیهٔ طیبه مرتبه سن بولان اولیا
واصفیانك جانی اولسه دخی جائزدر که بونلرك جانی حیات طیبه وابدیه بولمین ناسك جانك جانی کبیدر ومعانی حضرت
قرآن بونلرك جانك قوت وغداسیدر ونفس الامرده برپاك وبی عیب جوهر دریاقوت بونده جوهر معناسنه
استعاره در زکات یعنی مزکی اولوب جوهر مزکی یم یعنی مقدسم معناسی ویراسه دخی جائزدر (مثنوی)
نور خورشیدم فتاده بر شما * لیك از خورشید نا کشته جدا) وحضرت قرآن برجهتدن خدا ایله قائم اولمسنی وبرجهتدن
انسان اوزره پرتو صالمسنی تفهیم ایچون نور خورشیده تشبیه ایدوب بیوررلر ای طاعنلر بن خورشید حقیقتك
نوریم سزك اوزریکزه دوشمش ولیکن ذات خورشیددن جدا اولمامشم ومفارقت قیلمامشم دیمك اولور (مثنوی
نك منم ینبوع آن آب حیات * تا رهانم عاشقان را از ممات) اشته اول آب حیاتك ینبوعی یعنی چشمه سی بنم تا کم
عاشقلری مماتدن خلاص ایلرم یعنی بنم آب معناسی نوش ایدن وبنم طریقمه کیدن عاشقلری موت جهل وغفلت
وکفر ومعصیتدن قورتاریرم وحیات جاودانی ایله زنده وفرخنده قیلورم پس مثنوی شریفکه حضرت قرآنك
معناسیدر بو دخی بویله دیه نته کم طاعن مثنوی شریف اولنلره خطاب ایدوب بیوررلر (مثنوی) کر چنان کند از تان
تنکبختی * جرعهٔ بر کورتان حق ریختی) ای طاعن مثنوی شریف اولنلر اکر سزك حرص وحسدیکز بو نجلین قبیح
رایحه یی قوپرمیدی یعنی اکر بو نجلین طعن وتشنیع رایحه سنی سزك آز وحسدکز ظهوره کتورمیدی
حق تعالی سزك کور جسدیکز اوزره بو آب حیاتدن جرعه دوکیدی وسزك مرده وافسرده اولان قلوبکز حیات
ابدیه بولیدی چونکم سزدن بویله برقبیح رایحه ظهوره کلدی حق تعالی سزك قبریکز اوزره اول جرعهٔ رحمتی
رش ایلمیوب سزدن دریغ قیلدی (مثنوی) نی بکیرم کفت وپند آن حکیم * دل نکردانم بهر طعنی سقیم) مصرع اولده
نی حرف نفیدر ایکی وجه جائزدر وجه اول اولدر که مابعدنی نفی قیله استفهام تقریر ایچون اولمق اوزره تقدیر کلام اول
حکیم غزنوینك کفت وپندنی طوتمزمیم یعنی طوترم وجه ثانی اولدر که نی حرف نفیدر قرینهٔ کلامدن لازم کلان کلام
محذوفی نفی قیله اول کلام مقدر بودر کان برکسه دیر که طعن طاعنانرا از کوش کردن وشنیدن آن خسته دل شدن
ترك سبب آن طعن کرفتن اولی باشد پس نی کلمه سی ترك سبب آن طعن کرفتن کلامنی نفی اولور یعنی سبب طعن اولان
مثنوی شریفك ترکن طوتمزم اول حکیمك کفت وپندنی طوترم هر برطعنله قلبمی سقیم ایلمزم دیمك اولور وهو الاولی
من الاول پس حکیم سنایی حضرتلرینك قولنه وضرب مثل قیلمسنك بیاننه شروع ایدوب بیوررلر (مثل زدن
در رمیدن کرهٔ اسب از آب خوردن بسبب شخولیدن سایسان) بو سرخ شریف سایسلرك صقلغی سببیله آب ایچمکدن
کرهٔ اسبك اورکسنده اول حکیمك مثلی اورمسنك بیاننده در (م ی) آنکه فرمودست او اندر خطاب * کره ومادر همی
خوردند آب) خطاب مستطابنده اول حکیم بیورمشدر که کره ومادری دوکای آب ایچرلردی (م ی) می شخولیدند
هردم آن نفر * بهر اسبان که هلا هین آب خور) سایسلر صقلق چالارلردی آنلردن اوتریکه هلا کاه اول آب ایچ یعنی آنلر
صو ایچسون دیو صقلق ویررلردی (مثنوی) آن شخولیدن بکره می رسید * سرهمی برداشت از خور می رمید)
سایسلرك اول صقلغی کره یه ایرشدی باشنی یوقاری قالدردی وصو ایچمکدن اورکدی (مثنوی) مادرش پرسید کای
کره چرا * می رمی هر ساعتی زین استقا) کره نك اورکدیکنی کوریجك مادری اکا صوردیکه ای کره هر بر ساعت
بو آب ایچمکدن نیچون اورکرسن (مثنوی) کفت کره می شخولند این کروه * ز اتفاق بانکشان دارم شکوه)
کره ایتدی بو طائفه صقلق ویررلر آنلرك صداسنك اتفاقندن خوف وهیبت طوترم (مثنوی) پس دلم لرزید
از جا می رود * ز اتفاق نعره خوفم می رسد) پس جانم دترربردن کیدرلاجرم آب ایچمکه اشتها ومیلم قالمز آنلرك
نعره سنك اتفاقندن بکا خوف ایرشور (مثنوی) کفت مادر تا جهان بود ست ازین * کار افزایان بدند اندر زمین)
مادری کره یه ایتدی مادامکه جهان اولمشدر بو سایسلر قبیلندن زمینده کار افزالر اولدیلر یعنی بی فائده وعبث یره
قول وفعل زیاده ایدیجی کمسه لر وار اولدیلر (م ی) هین تو کار خویش کن ای ارجمند * زود کایشان ریش خود بر می کنند) اکا
اول ای ارجمند یعنی ای عزتلو کندی کاریکی ایله جزوی خیالدن متأثر اولوب بولکدن ایرلمه تیز اولور که آنلر کندیلرینك
صقاللرنی یولارلر یعنی عمرلرنی بیهوده وبی فائده یره صرف ایلدکلرندن اوتری صکره زیاده نادم وپشیمان اولورلر

پس عالم اولدركه منكر وطاعنك عبث وبيهوده اولان لوم وطعنندن متأثر اولوب كار خيردن وطريق حقه سيردن
فراغت قيلمز ودوروب مهجور اولمز (مثنوى) وقت تنك ومى رود آب فراخ * پيش ازان كز هجر كردى شاخ شاخ)
زيرا وقت تنك وعزيزدر وآب فراخ يعنى فراوان اولان آب كيدر آندن اولكه اول آبك هجرندن شاخ شاخ اوله سز يعنى
وقت عزيزدر وعمر صويى طورمز كيدر اول عمر صوينك فراقندن زير زمينده ريزه ريزه وپاره پاره اولمزدن اول اكا اول
وتدارك قيل (بيت) مكن عمر ضايع بافسون وحيف * كه فرصت عزيزست فالوقت سيف) تنك وفراخ ذكرنده صنعت
تضاد واردر (مثنوى) شهره كاريزست پر آب حيات * آب كش تا بردمد از تو نبات) آب حياتله پر برمشهور كاريز
ونهر واردر اول نهر كاريزدن آب جذب ايله تاسندن نبات بته يعنى اوليانك كلمات طيبه سى آب حياتله پر برمشهور ونهر
كبيدر آندن كنديكه آب حيات معنوى جذب ايله تاسندن نبات اذواق روحانى وسبزوات اسرار ربانى بته وحاصل اوله
(مثنوى) آب خضر از جوى نطق اوليا * مى خوريم اى تشنهٔ غافل بيا) اى سبب نجات ومنبع آب حياتدن غافل اولان
كمسه آب خضرى يعنى آب حياتى اوليانك نطقى نهرندن اى تشنهٔ غافل كل ايچه لم وحيات طيبهٔ ابديه بولوب بو حيات
حيوانيه دن كچه لم كندى وجود شريفلرى برچشمهٔ آب حيات وزبدهٔ اولياى عالى صفات ايكن اوليانك
جوى كلماتنده اولان آب حياته بو كونه رغبت قيلملرى (ومالى لا اعبد الذى فطرنى واليه ترجعون) آيت كريمه سنده
اولان قاعدهٔ اسلوب حكيمى اجرا ايلمكدر نته كم اولده درغم ماروزها بيكاه شده بيتنده بو قاعده نك بيانى مرور ايلدى
اكر لازم كاورسه آنده طلب اولنه (م ى) كر نبينى آب كوثر را بفن * سوى جو آور سبو بر جوى زن) اكر آب كورمز ايسك
كورلر كبى فن وصنعتله سبويى جانب جويه كتور جوى اوزره اور يعنى آب حيات معنايه نظر ايدر كورمز سك
كورلر كبى فن استدلال له سبوى فهم وادراككى جوى نطق اوليا جانبنه كتور واكا مع الاستدلال قرين ايله تاكم
سبوى فهم وعقلكى آنلرك جوى نطقندن آب حيات معنايدن بو فن ايله پر ايله سن ديمك اولور (مثنوى)
چون شنيدى كاندرين جو آب هست * كور را تقليد بايد كار بست) چون اشتدككه بو جويده آب واردر اكرچه
آشكارا كورمدك كسه كوره تقليد ايله كار باغلمق يعنى عمل ايلمك كرك يعنى اوليانك كلمات طيبه سى محل آب حيات
مشابه سنده اولديغى مسموعك اولدى سن ايسك آنى كورمكه قادر دكلسن سن بر وجهله تقليد واستدلال ايله
تا كنديكى آنلرك حضورنه ايلته سن وسبوى فهم وعقلكى استدلال ايله كور كبى آنلرك كلامنده اولان آب حياته
طوته سن تا سبوى عقل وفهمك معارف عقليه واسرار خفيهٔ آب حيات ايله پر اوله (مثنوى) جو فرو بر مشك
آب انديش را * تا كران بينى تو مشك خويش را) آب انديش مشككى جويه اشغه ايليوب تا كندى مشككى اول آبدن
ثقيل وكران كوره سن يعنى آب حيات معنى فكر ايديجى قلبك مشككى اولياى كرامك نطقى نهرنه طالدر وتفكر وتعمق ايله
تا كم كندى مشك قلبكى اول آب حيات معانى واسرار له كران كوره سن يعنى طولو بوله سن (مثنوى) چون كران بينى
شوى تو مستدل * رست از تقليد خشك آنگاه دل) چونكم مشككى اول آبدن كران كوره سن مستدل اولورسن
يعنى مشك قلبكده اولانى مشاهده قيلورسن اول وقت قلبك قورى يعنى بى معنى تقليددن قورتلور (مثنوى)
كر نبيند كور آب جو عيان * ليك داند چون سبو بيند كران) اكر كور آب جويى عيان كورمزسه بو هم وجهدر اكرچه
كور جويك آبنى آشكارا كورمز ليكن جويده سبوسنى كران كوره بيلور داند كلمه سنك مابعدنده اولان بيتك
مصرعى اوليدر (مثنوى) كه ز جو اندر سبو آبى برفت * كين سبك بود و كران شد ز آب زفت) بيلوركه جويدن سبويه
برمقدار آب كتدى زيرا اول بو سبو سبك وخفيف ايدى حال بو كه آب زفتدن وفراوان صودن ثقيل وكران اولدى كذلك
كوردل اولان كمسه اوليانك خدمت وارادتنه واصل اولدقدنصكره وقلب وعقلى مشككى وسبوسنى آنك
جوى نطقنه طالدردقدنصكره وطولدردقدنصكره بيلور ويقينا مشاهده قيلوركه اول آنك مشك قلبى وسبوى
عقلى اول آب حيات معانيدن خالى ايدى وحالا آب حيات علم ومعرفتله طولمش ومالامال اولمش كورر (مثنوى)
زانكه هر بادى مرا در مى ربود * بادمى نربايدم ثقلم فزود) زيرا اولياى كرامك صحبت وخدمتلرينه ملازمت قيلمزدن
وآنلرك نطق شريفنى مستمع اولمزدن مقدم برمرتبه خفت وسفاهتم وارايدى كه هر بار هوا بنى قپاردى الان آنلرك صحبت
پر بركات ويمن كلماتلرى سببيله برمرتبه ثقلم زياده اولدى يعنى قلبم سكينت ووقارله اولقدر طولدى كه باد هوا وهوس
بنى قاپمز وقلبمى مقامندن اصلا تحريك قيلمز (مثنوى) مر سفيهان را ربايد هر هوا * زانكه نبودشان كرانئ قوا)
تحقيقا سفيه اولنى هر بر هوا قپار سفيه خفيف العقله ديرلر كه هوا وهوس آنلرى قپار وميل ايلديكى جانبه برك كاه كبى
حركت ايدوب چاپار زيرا كه بونلرك قواسنه كرانلق اولمدى يعنى بونلرك قواى عقليه وعلميه وروحانيه سى سكينت ووقار
مرتبه سن بولمدى وكنديلره تمكن واستقرار حاصل قيلمدى (مثنوى) كشتى بى لنكر آمد مرد شر * كه ز باد كژ نيابد

او حذر) مرد شر يعنى اهل خطا وضرر لنكرسز كشتى كلدى يعنى دمور صالمين وباغلو اولمين كمى كبى اولدى كه باد كژدن
يعنى مخالف هوادن او حذر بولمز يعنى حذر ايلمز وخلاص بولمز (م ى) لنكر عقلست عاقل را امان * لنكرى در يوزه كن
از عاقلان) عقل لنكرى عاقله جميع ضرر وخطرلردن اماندر برلنكر دريوزه ايله عاقللردن يعنى اصحاب وقار اولان عقلاى
سكينت كرداردن رزانت ووقار طلب ايله تا خفت وسفاهتدن خلاص اوله سن ولهذا قال عليه الصلوة والسلام عليكم
بالسكينة وقال فى حديث آخر السكينة عباد الله السكينة اى الزموا السكينة يا عباد الله الزموا السكينة ديمك اولور
وقال عليه السلام فى حديث آخر السكينة مغنم وتركها مغرم (مثنوى) او مددهاى خرد چون در ربود * از خزينهٔ در
آن درياى جود) اول عاقل عقل مددلرنى اول درياى جودك درى خزينه سندن يعنى بحر عطا اولان خدانك مخزن
درمعانيسندن چونكم قاپدى (م ى) ز ينچنين امداد دل پرفن شود * بجهد از دل چشم هم روشن شود بونك كبى امداد
الهيدن كوكل پرفن اولور يعنى علوم وحكم وفهوم وهمم بولوردل مرتبه سندن صچرار هم چشمى روشن اولور يعنى
علم اليقين مرتبه سندن خلاص اولوب عين اليقين مرتبه سنى بولور وبصيرتى كشاده اولوب هرشيئك حقيقتنى مشاهده
ومعاينه قيلور وبوندن اولى برمعنى دخى بودركه دينه بو نجلين امداد الهيدن كوكل پرفن اولور يعنى نور وضيا بولور واول
امداد الهى دلدن صچرار چشم اندن روشن اولور يعنى كوكلدن چشم اوزره خروج وصعود ايليوب كوزدخى آندن
منور اولور واول دلدن حاصل اولان امداد له هرشيئه عبرتله ونور بصيرتله نظر قيلورد يمك اولور (م ى) زانكه نور از دل برين
ديده نشست) تا چو دل شد ديدهٔ تو عاطلست) زانكه علتدر مصرع ثانيده اولان روشن شود لفظنه وچشمك دل نورندن
روشن اولمسندن مراد اشيايه عبرتله وبصيرتله نظر قيلمسندن وحقيقت بين اولمسندن عبارتدر تقدير كلام بويله ديمك
اولوركه چشم اول سببدن روشن اولوركه كوكلدن نور صعود ايدوب بو ديدهٔ ظاهر اوزره اوتوردى وآنى آيات وعبرت
كورمك مرتبه سنه يتوردى حتى چون كوكل كتسه سنك كوزك عاطلدر يعنى بو كوزده اولان ادراك وفر وآيات وعبرته
نظر كوكل نورندن حاصلدر حتى كوكل كتسه حق تعالى آندن افاضه وامدادنى ازاله ايتسه سنك كوزك دخى آيات
وعبرته نظر قيلمقدن وحقيقت بين اولمقدن خالى وعارى اولور زيرا بو كوز آيت وعبرته واثر وقدرته نظر ايلمكده قلبه تابعدر
فافهم (م ى) دل چو بر انوار عقلى نيز زد) زان نصيبى هم بدو ديده دهد) كوكل چونكم انوار عقلى اوزره دخى اوره يعنى
منضم اوله ومقارنت قيله اول انواردن هم ايكى كوزه برنصيب ويرر يعنى بو ظاهر كوزلرى دخى كوكل نوريله منور اولوب
قلب وعقلك حظ ايلديكى وذوق ولذت الديغى شيلره نظر قيلور وآنلرك حظ وذوقندن بونلر دخى نصيب الور پس عقل
وقلبك كورديكنى بونلر دخى كورر امادل انوار عقله منضم اولمسه ومعاونت قيلمسه تفرقه سببيله درون ضعفدن
خالى اولمز پس بو كوزلر دخى آنلرك انوار واذواقندن نصيب بولمز بلكه تقديرا اوزره مقتضاى طبعه تابع اولوب آنك
حظندن نصيب الورديكى ايهام قيلور (مثنوى) پس بدان كاب مبارك ز آسمان * وحى دلها باشد وصدق بيان)
پس بو معنايى بيلدك وعارف اولدك سه بيلكه آسماندن مبارك صو يعنى (ونزلنا من السماء ماء مباركا) آيت كريمه سنك
فحواسى اوزره بيلكه اول آسماندن منزل اولان ماء مباركدن مراد قلوبك وحيى وبيانك صدقى اولور بو آيت كريمه
سورهٔ قافده در يعنى آسمان معنوى جانبندن قلوب اوليايه منزل اولان وحى قلبى وعلم لدنى اولور ودخى ما فى الضميردن
تعبير وغيره افهام ايلمنك صدقى مراد اولور بيان ضميرده اولان معانيدن تعبير وآنى غيريلره تفهيم ايلمكه ديرلر پس عند
اهل التحقيق آسماندن نزول ايلين ماء مباركدن مراد حق جانبندن نزول ايلين الهام واشارت اولور وآندن تعبير
وغيريلره تفهيم اولندقده اول تعبيرك صدقى مراد اولور كما قال علاء الدولة السمنانى رحمة الله عليه فى تأويل الآية (ونزلنا
من السماء ماء مباركا) اى ونزلنا من سماء الارواح ماء الفيض الاثرى (فانبتنا به جنات) لقلوب (وحب الحصيد) وهو المحبة
يحصد محبة ما سوى الله من القلوب بو آيت كريمه يه مشابه اولان (وانزل من السماء ماء فسالت اودية بقدرها) آيت
كريمه سنك تفسيرنده ابن عباس رضى الله عنهما حضرتلرى بيوررلر كه الماء العلم والاودية القلوب بو آيت سورهٔ رعدده در
وبو تفسير عوارف المعارفده در (مثنوى) ما چوان كره هم آب جو خوريم * سوى آن وسواس طاعن ننكريم *
بزهم اول كره كبى آب جو ايچه لم اول طاعن اولان وسواس ومنكر اولان خناس جانبنه نظر ايلميه لم يعنى اول
مذكور اولان كره سايسلرك صقلق چالمسندن اوركيوب آب جويدن نوش ايلديكى كبى بز دخى اى آب علوم وحكم
تشنه لرى كلك اوديهٔ قلوب اوليا واصفيادن سيلان وجريان ايلين آب علومدن نوش ايليه لم واول وسواس سيرت
وخناس طبيعت طاعن جانبنه نظر ايلميه لم كه آنلرك طعنه ودمدمه سنى كوش ايتمك سالكى يولندن كيرو قور
(مثنوى) پيرو پيغمبرانى ره سپر * طعنهٔ خلقان همه بادى شمر) پيغمبرلرك پيروى ايسك وآنلره سلوكده تابع
ومقتدى ايسك يوله كيت خلايقك طعنه سنى دوكلى بريل عد ايله نته كم انبياى عظام عليهم السلام خلقك طعن

ودقنه ملتفت اولمدیلر وراه حقه کتمه‌کی ترك قیلمدیلر بعض نسخه‌ده آنی یایله واقع اولمشدر بوتقدیرا وزره معنی پیغمبر
پیروی کله‌سن بوله کل قدم باطن سپرسپریدن ایاغله باصمق معناسنه (مثنوی) آن خداوندان که ره طی کرده‌اند *
کوش فابانك سکان کی کرده‌اند) اول خداوندلرکه مراد انبیا واولیادرکه بونلر طریق حقی طی قیلمشلر ومقصوده
واصل اولمشلردر کالابك صیت وصداسی جانبنه چقن قولاق ایلمشلردر فابونده جانب معناسنه‌در یعنی بوطی طریقت
قیلان ومنزل الوب مقصوده واصل اولان انبیا واولیا طاعنلرك طعنه‌سنه نظر قیلمشلر وآنلره ذره قدر ملتفت
اولمشلردر وبانك سکانه مشابه اولان سوزلرنی کوش ایلمشلردرکه کدرکه سندخی آنلره اقتدا قیله‌سن تا مقصوده
واصل اوله‌سن دیمك اولور پس اول مهمان عاشقك عاذللرك لوم وطعنه التفات ایلیوب مسجد مهمانکش ایچره
یاتدیغنك قصه‌سنه شروع ایدوب بیورورلر (بقیه قصه ذکر آن مهمان ومسجد مهمانکش (م ی) باز کوکان پاکباز
شیرمرد * اندران مسجد چه بنمودش چه کرد) ای مولانا کیروسویله که اول پاکباز یعنی جمله‌دن فارغ ومجرد اولان
شیرمرد اول مسجد ایچره نه کوردی وانه ایلدی (مثنوی) خفت در مسجد خود اورا خواب کو * مرد غرقه
کشته چون خسبد بجو) اول شیرمرد مسجد ایچره اویورشکلنده یاتدی اکا خود نوم قنی غرقه اولمش مرد چایده
نیجه اویور یعنی چایه غرقه اولان کمسه اویویه من وراحت بوله من (مثنوی) خواب مرغ وماهیان باشد همی *
عاشقان از بر غرقاب غمی) غم غرقابنك التنده یعنی کرداب غمك تحتنده عاشقلرك اویقوسی دائم مرغ وماهیلرك خوابی
کبی اولور والهذا قیل نوم العاشقین نوم الغرقا واکلهم اکل المرضی (م ی) نیمشب آواز باهولی رسید * کایم آیم برسرت
ای مستفید نصف اللیلده برهولناك وهیبتلو آواز ایرشدی بویله دیوکه کلورم کاورم ویاخود معنی کله یمی سنك
باشك اوزره ای فائده طلب ایدیجی (مثنوی) پنج کرت اینچنین آواز سخت * می رسید ودل همی شد لخت لخت *
بش کره بونك کبی برهیبتلو درشت آواز ایرشدی وکوکل آندن همی پاره پاره اولوردی پس بو صیحه مناسبتیله شیطانك
صیحه وآوازنك بیاننه شروع ایدوب بیورورلر (تفسیر این آیت که (واجلب علیهم بخیلك ورجلك) بو آیت سورهٔ
بنی اسرائیلده‌در (واستفزز من استطعت منهم) الاستفزاز بمعنی الاستخفاف یعنی ای شیطان استخفاف ایله قادر اولدیغك
کمسه‌یی بونلردن (بصوتك) دعوت ایتمکله فسق فساده (واجلب علیهم) اجلب دندر صیاحه دیرلر یعنی بونلرك
اوزرینه صیحه ایله (بخیلك) اعوان وانصارکه راکبلردن (ورجلك) ویایانلردن (وشارکهم فی الاموال) بونلرك
مالّرنده مشارکت ایله کسب حرامه حمل وجلب آثامه میل ایتدر (والاولاد) ودخی اوغللرنده ده مشارکت ایله حرامه
مباشرت ایتدرمکله (وعدهم) وبونلره وعده ایله مواعید کاذبه وتسویف توبه ایله (ومایعدهم الشیطان الاغرورا)
وشیطان وعده ایلمز الاغرور وعده ایله غرور موهوم اولان شیلری صواب صورتنده تزیین ایتمکه دیرلر (مثنوی)
توچو عزم دین کنی با اجتهاد * دیو بانکت می زند اندر نهاد) ای طالب رشاد چونکم سن دین وطاعته عزیمت ایلیه‌سن
سعی واجتهاد ایله شیطان سکا صیحه اورر طبیعتك ایچره بویله دیو (مثنوی) که مرو زان سو بیندیش ای غوی *
که اسیر رنج ودرویشی شوی) که ای غوی کتمه اول جانبدن اندیشه وفکر ایله زیرا که رنجه وفقیرلغه اسیر اولورسن نته‌کم
بو آیت کریمه بو معنایه دلالت ایلر (الشیطان یعدکم الفقر ویأمرکم بالفحشاء (مثنوی) بی نوا کردی زیاران وابری *
خوار کردی وپشیمانی خوری) بی نوا وفقیر اولورسن ویاراندن کیرو کسلورسن خوار وحقیر اولورسن وپشیمانلق ییجی
اولورسن (مثنوی) تو ز بیم بانك آن دیو لعین) واکریزی در ضلالت از یقین) اول لعین شیطانك صداسنك خوفندن سن
کیرو قاچرسن یقین وهدایتدن ضلالته بویله دیو (مثنوی) که هلا فردا و پس فردا مراست * راه دین پویم که مهلت
پیش ماست) که هلا یارن ویارندن صکره بنم ایچوندر دین یولنه یلرمکه مهلت بزم ایچوندر واوکومزده‌در یعنی آنك
مکری ایله بوکونه طول امله دوشوب ترك عمل قیلورسن (م ی) مرك بینی باز کو از چپ وراست * میکشد همسایه را
تابانك خاست) موتی کیرو کوررسن که اول موت صاغدن وصولدن همسایه‌یی اولدورر حتی صدا ونوحه قالقر وآنك اهلی
فریاد ایلر (مثنوی) باز عزم دین کنی از بیم جان * مرد سازی خویشتن را یك زمان) کیرو دینه عزیمت ایلرسن جانك
خوفندن برزمان کندیکی مرد دوزرسن وغفلت ومعصیت چرکندن کندیکی برمقدار سوزرسن (مثنوی)
پس سلاح از علم بندی وحکم * که من از خوفی نیارم پای کم) پس علمدن وحکمتلردن کندیکه سلاح باغلرسن یعنی
تحصیل علوم وحکم ایلرسن بویله دیوکه بن برخوفدن ایاغم طریق حقدن اکسك کتورمزم بوتقدیرا وزره
خوف دنیوی اولور بودخی جائزدرکه دیه‌سن که بن برخوفدن اوتری ایاغمی دین یولندن اکسك کتورمزم بلکه
ثابت قدم اولورم دیمك اولور بوتقدیرجه خوف خوف الهی واخروی اولور (مثنوی) بازبانکی برزند بر تو ز مکر *
که بترس وباز کرد از تیغ فقر) اول دیو لعین کیرو سنك اوزرینه مکر ووسوسه‌دن برصیحه اورر بویله دیوکه قورق وکیرو دون

فقر وریاضت شمشیرندن اکر بویله کیدرسك فقیر اولورسن وکندیکی درد وبلایه مبتلا قیلورسن (مثنوی) باز بکریزی
زراه روشنی * آن سلاح علم وفن را بفکنی) کیرو قاچرسن روشنی اولان یولدن اول علم وفن سلاحنی براغورسن وشیطانك
وسوسه ودمدمه‌سندن خوف ایدوب علم ایله عمل قیلمزسن (مثنوی) سالها اورا بیانکی بنده * درچنین ظلمت نمد افکنده
نیجه ییللر اول شیطانه برصداسیله بنده‌سن بونك کبی ظلمتده نمد افکنده‌سن یعنی بو نجلین ظلمت نفسانیه وکدورات
دنیویه‌ده لباس فقر وتقوایی براغمشسن وحظ نفسی اختیار ایتمشسن (مثنوی) هیبت بانك شیاطین خلق را *
بند کردست وکرفته حلق را) بو خلق عالمی شیاطینك صیحه‌سنك هیبتی بند وهم قید ایلمشدر وبوغازلرنی طوتمشدر
اکر صیحه شیاطین اولمیدی وآنك مکر ودغدغه‌سی قلبه غلبه قیلمیدی بنی آدم دامکوندن خلاص اوله‌لردی
وملکوت سماویه‌یه نظر قیله‌لردی کما قال علیه السلام لولا ان الشیاطین یحومون علی قلوب بنی آدم لنظرون الی ملکوت
السموات (مثنوی) تاچنان نومید شد جان شان زنور * که روان کافران زاهل قبور) تا انجلین نا امید اولدی آنلرك جانی
نور الهیدن که اهل قبوردن کافرلرك روانی یعنی اصحاب قبوردن کافرلرك جانی نیجه نور الهیدن نا امید اولدیسه
اول خلایقك جانلری دخی حال حیاتده نور الهیدن انجلین نا امید اولدی وظلمتده قالدی (مثنوی) این شکوه بانك
آن ملعون بود * هیبت بانك خدایی چون بود) اول ملعونك صداسنك شکوه وهیبتی بو اوله خدایه منسوب اولان
صدانك هیبتی نیجه اوله بوندن قیاس ایله امارحمانك صداسنك هیبتندن خایف اولنلر شیطانك صیحه‌سنی مکس
آوازی قدر صایمزلر کما قال الله تعالی (ان عبادی لیس لك علیهم سلطان) الی آخر الآیه وکذلك شیطانك صداسندن
قورقنلر خدای تعالینك صداسنك هیبتندن قورقمزلر که آنلرك صدای خدادن خوف ایتمکه استعدادلری یوقدر (م ی)
هیبت بازست برکبك نجیب * مرمکس را نیست زان هیبت نصیب) مثلا بازك هیبتی مقبول وبرکزیده اولان
ککلکك اوزرینه‌در تحقیقا مکسه اول هیبتدن نصیب یوقدر (مثنوی) زانکه نبود باز صیاد مکس * عنکبوتان
مرمکس کیرند وبس) زیرا که باز صیاد مکس اولمز تحقیقا مکسی عنکبوتلر طوتارلر انجق (مثنوی) عنکبوت
دیو بر چون تو ذباب * کر وفر دارد نه بر کبك وعقاب) عنکبوت دیو سنك کبی ذباب اوزره ای نا اهل وبی صواب
کر وفر طوتر کبك وعقاب اوزره دکل (مثنوی) بانك دیوان کله‌بان اشقیاست * بانك سلطان پاسبان اولیاست)
شیاطینك صداسی اشقیانك چوبانیدرکه آنلری ضلالت وادیلرینه سورر وسلطان حقیقینك صداسی اولیاء اللهك
پاسبانیدرکه بونلری مکر شیطاندن وهوا وهوس وعصیاندن حفظ ایلر (مثنوی) تا نیامیزد بدین دو بانك دور * قطرهٔ
از بحر خوش با بحر شور) تا کم ماهیتلری بری برندن دور اولان بو ایکی صداسیله قارشمیه بحر شیریندن بحر شوره برقطره
بحر خوشدن مراد انبیا علیهم السلام واولیای کرام وبحر شوردن مراد کفره واشقیادر (هذا عذب فرات وهذا ملح
اجاج وجعل بینهما برزخا وحجرا محجورا) آیت کریمه‌سنك فحواسی اوزره بریسی عذب فرات وبریسی ملح اجاج کبیدر
وبو ایکیسنك مابیننده برزخ ومانع بو ایکی بانکدر یعنی هدایت والهام ربانی واضلال وهمزات شیطانی (رسیدن نیم شب
بانك طلسمی درکوش مهمان (مثنوی) بشنوا کنون قصهٔ آن بانك سخت * که نرفت از جا بدان آن نیکبخت)
الان اول درشت وسخت اولان صدانك قصه‌سنی استماع ایله که اول نیك بخت اول هولناك اولان صداسیله
یرندن کیتمدی وآنك قلبنه هیبت ودهشت سرایت ایتمدی (مثنوی) کفت چون ترسم چو هست این طبل عید *
تا دهل ترسد که زخم اورا رسید) کندی کندی‌یه ایتدی نیچون قورقرم چونکم بو صدا بیرام طبلیدر تا طاول قورقسون
بوندنکه زخم اکا ایرشدی پس دهل مشابه‌سنده اولان کمسه‌لره خطاب ایدوب بیورورلر (م ی) ای دهلهای تهی
بی قلوب) قسمتان از عید جان شد زخم چوب) ای قلوبسز درونی لباب محبت وطاعتدن تهی اولان دهللر سزك نصیبکز
جان عیدندن چوب زخمی وکوتك ضربی اولدی پس عیددن مراد نه ایدیکنه ودهلدن مراد کیملر ایدیکنه اشارت
ایدوب بیورورلر (مثنوی) شد قیامت عید وبی دینان دهل * ما چو اهل عید خندان همچو کل) قیامت عید اولدی
وبی دینلر دهل اولدی که آنلر ایچون حدیددن کوتکلر واردر کما قال الله تعالی فی سورة الحج (ولهم مقامع من حدید
برکه اهل دین واصحاب یقین نز اهل عید کبی کل کبی خندانز (مثنوی) بشنوا کنون این دهل چون بانك زد *
دیك دولت با چکونه می پزد * دولت با دولت شورباسی دیمکدر دولت بایه مضافدر بو مصرعده ایکی وجه جائزدر
وجه اول می پزدك فاعلی اول مسجد ایچره یتان عاشق مردك جو اولورکه قرینه بو معنایه دلالت قیلور تقدیر کلام الان
استماع ایله بو طلسم طبلی نیجه صدا اوردی اول عاشق مردك جود دولتی شورباسنك چولمکنی نه کونه شور به پزدر
وجه ثانی می پزدك فاعلی بانك دهل اولور واول بانککه بو معنی محرق وآتشین اولمسین اشعار قیلورکه نیجه کسه‌لرك
وجودنی یاقوب بیقمش ایدی بو عاشق مردك جو به نافع ومفید اولدیغی جهتدن آنك دولتی شوربا سنك دیکنی پشوردی

بوتقدیراوزره معنی بویله اولورکه ایشت شمدی طلسم دهل نیجه بانك اوردی بوبانك آتشین دوات شوربا سنك دیکنی
نه کونه پشوردی وطعام سعادتی کورنیجه پخته قیلوردیمك اولور مصرع ثانی مصرع اوله تقدیرین مذکوردین اوزره
مناسبت بولورفافهم (مثنوی) چونکه بشنیدان دهل آن مرد دید) کفت چون ترسد دلم ازطبل عید) اول نظر صاحبی
مرد چون اول دهلی ایشتدی کندی کندی به ایتدی کوکل عید طبلندن نیچون قورقار عاشقلرك موتی عید کبی
وآوازمرك طبل عید کبیدر پس آوازطبل عید خودشادی ومسرت ویررو قلبم آندن نیچون خائف اولور (مثنوی
کفت باخود هین ملرزان دل کزین) مرد جان بددلان بی یقین) کندی کندی به ایتدی اکاه اول کوکلکی دترمه که بوندن
بی یقین اولان قورقار قلبك کوکلی وجانی بی یقین اولدی وهمام اولمین دلیرلرك جانتـه صیت وصیحه دن نه قورقو اولدی
(مثنوی) وقت آن آمد که حیدروارمن * ملك کیرم یابپردازم بدن) اول کارك وقتی کلدیکه حضرت علی کبی بن
یاملك دولت طوتم یاخود جانی بدندن خالی قیلم (مه) برجهید وبانك برزدکی کیا) حاضرم اینك اکر مردی بیا) یرندن
بوقاری صجرادی وچغردی وصیحه اوردی بویله دیوکه ای اولواشته حاضرم اکر ارایسك کل (مثنوی) درزمان
بشکست زآوازان طلسم * زرهمی ریزید هرسوقسم قسم) علی الفور آنك آوازندن اول طلسم صندی هرجانبه
قسم قسم التون دوکلدی (مثنوی) ریخت چندان زرکه ترسید آن پسر * تانکیرد زرزپری راه در) اولقدر التون
دوکلدیکه اول پسرخوف ایلدی تاالتون کثرت ووفرتندن قپونك یولنی طوتمیه (مه) بعدازان برخاست ان شیرعتید
تاسحرکه زربه بیرون می کشید) آندنصکره اول شیر ودلیر قالقدی صباحه دکین التونی طشره چکدی وطاشدی
(مثنوی) دفن می کردی همی آمد بزر * باجوال وتوبره بارد کر) چیقردیغنی کومدی وکیرو التونه کلدی جوال
وتوبره ایله برکره دخی (مه) کنجها بنهادان جانبازازان * کوری ترسانی وواپس خزان) اول جانبازاول التوندن کنجلر
قودی یعنی خزینه لرحفظ ایلدی اردنه کیدیجی وقورقیجی وهاملرك کورلکنه ورغمنه (مثنوی) این زرظاهر
بخاطر آمدست * دردل هرکوردوررزپرست) حقدن دوراولان کوروزرپرستك قلبنده بوزرظاهرخاطرنه کلمشدر
یعنی اول عاشق صادق موتدن خوف ایلمیوب جان وباشنی ترك ایلدیکی واسطه ایله طلسم صنوب التون دوکلوب
توبره وجوال ایله التونلری چکوب دفن قیلوب بویله بردولت عظمایه واصل اولدی دیوتقریر وتعبیر اولندیغی کبی
بالبداهه هرکوردل وحقدن دور وغافل اولان زرپرستك قلبنه بوظاهر التونی خطور قیلدی لکن بوالتوندن
مراد زرظاهری دکلدر (مثنوی) کودکان اسفالهاراشکنند * نام زرینهند ودردامن کنند) مثلا اطفال سفاللری
صیرلروپاره پاره ایلرلر اول سفاللره زرنامنی قورلرواتکلرینه ایلرلر (مثنوی) اندران بازی چوکوبی نام زر *
آن کنند درخاطرکودك کذر) ای مرد عاقل وبالغ اول بازیده چونکم زرنامنی سن دیه سن همان طفلك خاطرینه
اول سفال کذر وخطور ایلر کذلك سندخی رجال اللهیه ومردان خدایه نسبت طفل مثابه سنده بی عقل اولدیغکدن
آنلرك لساندن ضرب مثل طریقی وکنایه سبیلی اوزره سیم وزرلفظی جاری اولسه درحال باننده اطفال بوصوری اولان
سیم وزره انتقال ایلرلروآنلرك سیم وزرینه وردقلرندن مراد بوسفال پاره کبی اولان سیم وزری قیاس ایلرسن لکن آنلرك
مقصودی اول دکلدر (مثنوی) بل زرمضروب ضرب ایزدی * کونکردد کاسد آمد سرمدی) بلکه رجال مرتبه سنه
بالغ اولان اصحاب کمالك قتلرنده ایزده منسوب اولان ضربك مضروبی اولان زرنه درکه بومضروب اولان زردن مراد
علوم دینیه ومعارف یقینیه درکه دارالضرب قلوب انبیا واولیاده اسماء وصفات الهیه وتجلیات ربانیه سکه لریله
مضروب ومسکوك اولمش اوله زیرا اول زرکاسد اولمز سرمدی وابدی کلدی اول علوم دینیه ومعارف یقینیه زرلری
ابدالآباد کاسد اولمزودائما رواج اوزره اولوب رونقنه خلل کلمز کما قال فی دیباجة هذا الجلد ویأخذ من کنزالحکمة
الاموال العظیمة التی لاتکسد ولایورث میراث الاموال که بونده کاسده اولمین اموال عظیمه دن مراد علوم دینیه ومعارف
یقینیه در (مثنوی) آن زری کین زرازان زرتاب یافت * کوهرتابنده کی وآب یافت) اول ضرب ایزدینك مضروبی
اولان زرانك کبی برزردرکه بوزردنیوی تاب وپرتوی اول زردن بولدی رونق وپلدرایجلق واطافت بولدی آب بونده
لطافت معناسنه دراکرسن دیرسککه زرمضروب ایزدیدن مراد علوم دینیه ومعارف یقینیه اولدیغی اوزره زرصوری
آندن نوجهله رونق وتاب بولورالجواب زرترابدن ذهب مرتبه سنه کلمز ورونق وتاب بولمز الااعلاله پس معارف یقینیه ده
بوزرصوریه یه رونق وتاب ویرن علم دخی داخل اولور (مثنوی) آن زریکه دل ازوکردد غنی * غالب آید برقمر در روشنی *
اول زرمعنوی یعنی علوم یقینی برزردرکه دل وجان آندن غنی اولوررونفس آندن غنای حقیقی بولورو بوسیم وزرصورینك
کثرت ووفرتیله کوکل غنی اولمزولهذا قال النبی صلی الله علیه وسلم لیس الغنی عن کثرة العرض انما الغنی غنی النفس
اول زرمعنوی روشنلکده قمراوزره غالب کاوریعنی علوم یقینیه انوارالهیه ایله برمرتبه نورانیدرکه اکرمحسوسه اولسه

وظهوره

وظهوره کلسه ابدی آفتاب وماهتابك نوری اوزره روشنالکده آنك نوری غالب کلیدی دیمك اولور (مثنوی
شمع بودآن مسجد وپروانه او * خویشتن درباخت آن پروانه خو) مثلا اول مسجد شمع ایدی واول مهمان پروانه ایدی
اول پروانه خو یلوعاشق کندوبی فدا ایلدی (مه) پربسوخت اوراولیکن ساختش * پس مبارك آمدآن انداختش)
آتش پروانه نك پرنی یاقدی ولیکن وصالنه ایرمك واسطه سیله آنی دوزدی یعنی صورت محو وفناده آنی وصالیله
احیا قیلدی پس مبارك کلدی اول پروانه نك اول آتمسی یعنی کندوبی شمعه اول آتمسی اکامبارك کلدی پس باعربیله
قراءت اولسه وان اترانقدیرنه اولوب شمعه راجع اولسه دخی معنی لطیف اولوربوتقدیراوزره اول پروانه نك کندوبی
اول شمعه آتمسی زیاده مبارك کلدی دیمك اولوربوبیت شریف پروانه سیرت اولان عاشقلرحقنده ضرب مثل اولوریعنی
شمع عشق الهی عاشقك پروجودنی اکرچه یاقدی ولکن آنی وصالنه ایرکورمکله صورت فناده احیا وابقا ایتدی پس
عاشق کندوبی عشق ومحبته القا ایلمسی اکامبارك کلدی دیمك اولور (مثنوی) همچوموسی بودآن مسعود بخت *
کاتشی دیداوبسوی آن درخت) اول نیکبخت اولان مهمان حضرت موسی علیه السلام کبی ایدی زیرا حضرت
موسی علیه السلام اول درخت جانبنده برآتش کوردی نتکم حق تعالی قرآن کریمده بعض مواضعده یادوحکایه
بیورمشدرقال الله تعالی (فلما قضی موسی الاجل وساربا هله آنس من جانب الطورنارا) وقال فی سورة طه (وهل اتیك
حدیث موسی اذرأی نارا (مثنوی) چون عنایتها بروموفوربود * نارمی پنداشت آن خودنوربود) چون خدانك
عنایتلری اول موسی علیه السلامك اوزرینه موفورایدی نوری نارصاندی اول خودنارشکلنده نورایدی کذلك اول
نیکبخت دخی مسجدمهمان کشی محل موت کوردی اول خودفی الحقیقه اکا مقام دولت وسعادت اولدی (مه
مردحق راچون بینی ای پسر * توکمان داری بروناربشر) چونکم ای اوغول مردحقی کوره سن آنك اوزرینه بشر
نارنی کمان طوترسن یعنی بشرظن ایلرسن حال بوکه اول صورتا بشرومعنی نوربی کدردرنتکم حضرت موسی علیه
السلامه اولان تجلی صورتانار ومعنا نوردر پس برکسه نك صورتنه نظرایدوب باطنندن غافل اولمه واهل ظاهرکبی
صورت بینلك مرتبه سنده قالمه (مثنوی) توزخودمی آبی وان درتوست) ناروخارظن باطل این سوست) سن کندکدن
کاورسن یعنی کندیلکك جانبندن نظرقیلورسن واول بشریت سنده درباطل اولان ظنك ناری وخاری بوجانبدن
کذرقیلمش واوصاف خدا ایله متصف اولمشلردر وباطنا محضا نورقالمشلردر (مثنوی) آن درخت موسی است پرضیا
نورخوان نارش مخوان باری بیا) اول مردحق تجلی خدادن پرضیا اولمش درخت موسی علیه السلامدردرخت
موسادن مراد اول شجردرکه حق تعالی بقعه مبارکه ده وادی ایمن کنارنده اول شجردن مطلوبی اولان نارشکلنده
اکا تجلی ایلدی ایراقدن آنی نارظن ایلیوب یقین کاوب (انی انا الله) نداسنی اندن استماع ایلدکده تجلی الهی
ونورربانی ایدیکنی بیلوب اکا کوره معامله ومکالمه قیلدی پس ای صورت بین اول مردصاحب یقین حق نوریله پرضیا
اولمش درخت موسی کبیدرا کانورالهی اوقونارا اوقومه دیرسك که نیجه نورالهی اولوروحضرت حقك آنك وجودندن
طالبه نوجهله تجلی قیلور جواب نشأه نباتیه دن تجلی الهیه جائزاولیجق نشأه انسانیه دن تجلی قیلمق وانا الحق
دیمك نیچون صحیح اولمیه کما قال صاحب الکلشن (بیت) رواباشد انا الله ازدرختی * چرانبود روا ازنیك بختی (مثنوی)
فی قطام این جهان ناری نمود * سالکان رفتند وآن خودنوربود) بوجهانك قطام وانقطاعی اول امرده برنار
کورنمدیی یعنی بوجهاندن اول امرده منقطع اولمق نارکبی سوزنده برکارکورندی سالکلر کتدیلر واول خود
نورایدی یعنی اول جهانك انقطاع وترکی جانبنه کتدیلرکوردیلرکه اول جهان صوریدن منقطع ومنقطع اولمق خود
نورایدی پس مرددین دخی اول امرده محجوبلره بشرکورینورولیکن نظراولنوب حقیقی معلوم اولدقده نورالهی
کورنمسی مقرراولورنتکم بومعنایه اشارت ایدوب بیوررلر (مثنوی) پس بدانکه شمع دین برمی شود * این نه همچون
شمع آتشها بود) پس بیلکه دین شمعی عالی اولوریعنی دینك شمعی اولان اهل دل ومردکامل هردم مترقی اولوروتزاید قیلور
بوشمع دین آتشلرشمعی کبی اولمزکه اول هردم نقصان وتدنیده اولور * مثنوی * این نماید نوروسوزد یاررا *
وان بصورت یاروکل زواررا) بوشمع ظاهری نورکورینوروپارنی وکندوبه اعانه ایدنی ویاپرستش قیلان کمسه لری یاقر
واول شمع دین یعنی مردصاحب یقین صورتا ناردرومن حیث المعنی زائرلره کل دریعنی صورت بین اولان اغیاره مانند
نارسیرت بین اولان زواره مانند کل وکلزاردر (مثنوی) این چوسازنده ولی سوزنده * وان که وصلت دل افروزنده)
بوشمع ظاهری صورتا چونکه سازنده درکه نیجه مصالحی دوزرولیکن معنا سوزنده وخراب کننده در واوشمع دین
وصلت وقتنده کوکله ضیا ویریجیدر یعنی شمع دین اولان مردصاحب یقینه برکسه واصل اولسه ومقارنت قیلسه
آنك کوکلی هرنه قدرظلمانی اولسه آنك برکت صحبتیله نورانی اولوروضیا بولور (مثنوی) شکل شعله نوربك سازوار *

حاضرانرا نوردورانرا چونار) جناب حقه لايق وسزاوار اولان نور پاكك شعله سنك شكل ونمايشى حاضرلره نور دور
ومهجور اولنلره ناركبيدر يعنى نور الهى اولان شمع دين وصاحب يقين حضورنده اولان مريدلره وآنك صحبت
وارادتنه تقرب قيلان مسترشد ومستفيدلره نور ربانى وسراج منير سبحانى كورينور اما آنك صحبت وارادتندن
دور اولان واكا نظر عداوتله نظر قيلان منكرلره نار كورينور بونلره دخى اول شمع دين اول زمانده نور كورينوركه
نظر انكارى وعداوتى كيدروب ويقين كاوب صحبت وارادتلرينه داخل اولوب عين رضا ومحبتله نظر ايليه لر
اول زمانده اول شمع دينك نور الهى اولمسى حضرت حق آنك وجودندن تجلى قيلمسى بونلره دخى معلوم اولوب نته كم
حضرت موسى عليه السلام نور حقى ايراقدن نار كوروب (انى آنست نارا) ديدى وقتا كم اول نارك وصالنه توجه ايدوب
حضورنه كلدكده (انى انا ربك) نداسنى استماع قيلدى پس بيلديكه نار شكلنده نمايان اولان نور الهى وتجلى ربانى
ايمش (ملاقات آن عاشق باصدر جهان (مثنوى) آن بخارى نيز خود بر شمع زد * كشته بود از عشقش
آسان آن كبد) اول بخارى دخى كنديسنى شمعه اوردى يعنى بخارايه منسوب اولان صدر جهان عاشقى دخى
كنديسنى شمع وصاله اوردى وكنديوى آنك كوينه ايركوردى زيرا صدر جهانك عشقندن اول مشقت
اكا آسان اولمشدى (مثنوى) آه سوز انش سوى كردون شده * دردل صدر جهان مهر آمده) اول عاشق صادقك
آه سوزانى فلك جانبنه كتمشدى صدر جهانك قلبنه محبت كلمشدى (مثنوى) كفته با خود در سحر كاى احد *
حال آن آوارۀ ما چون بود) صدر جهان سحر وقتنده كنديه ديمش كه اى احد وصمد اولان خدا بزم اول بيچاره مزك
حالى نيجه اوله ولهذا قيل (بيت) عاشقان هرچند مشتاق جمال دلبرند) دلبران بر عاشقان از عاشقان عاشق ترند) بو محلده
صدر جهاندن مراد معشوق حقيقى وآنك عاشقندن مراد بعض جرم وجنايت واسطه سيله قرب كوى يار حقيقيدن
بعيد اولوب عالم صورت سيرنه مبتلا اولان سالكدر (وان عدتم عدنا) كلام شريفنك مضمونى اوزره سالك كه عالم صورتنه
سير وكثرت سيرندن ملول اولوب قرب يار حقيقته عودت ايليه اول تواب اولان پادشاه دخى اكا كمال لطف وكرميله توجه
ايدوب دير (مثنوى) اوكناهى كرد وما ديديم ليك) رحمت ما رانمى دانست نيك) اول عاشق بر كناه ايلدى وبز آنى كوردك
وليكن بزم رحمتمزى او بيلمدى كه بز مجرمك جرمنى عفو ايلمكه بهانه طلب ايلرز كما قال الله تعالى فى حديثه القدسى
اطلب العلة كى اغفر الزلة وهر نصف الليل ويا ثلث ليل كچدكده بزم جنابمزدن بر سائل وارميدركه آنك سؤالى
اعطا اولنه ويا بر طالب مغفرت وارميدركه اكا عفو ومغفرت قيلنه ديو سويلرز كما قال صلى الله عليه وسلم حاكيا عن الله
اذا مضى شطر الليل او ثلثاه يقول الله تعالى هل من سائل فيعطى سؤله وهل من مستغفر فيغفر له وهل من داع
فيستجاب له (مثنوى) خاطر مجرم زما ترسان شود * ليك صد اميد در ترسش بود * مجرمك خاطرى اكرچه
بزدن خائف اولور وليكن آنك خوفنده نيجه يوز بيك اميد اولور وخوف اصل بى باكده اولور * مثنوى *
من بترسانم وقيح باوه را * آنكه ترسد من چه ترسانم ورا) بن بى شرم اولان كراهى قورقودرم اولكه بندن قورقار آنى
بن نه قورقودرم (مثنوى) بهر ديك سرد آذر مى رود * نه بدان كز جوش از سر مى رود) مثلا صوغوق چولمكدن اوترى
اذركيدر يعنى آتش سرد اولان چولمكدن اوترى واقع اولور اول چولمكه كتمزكه قاينمقدن باشدن كيدر يعنى زياده
غليانيدن طشوب باشندن طشره كيدر (مثنوى) ايمنانرا من بترسانم بعلم * خايفانرا ترس بردارم بحلم) كذلك ايمن
اولنلرى وبرودتده قالنلرى بن علمله قورقودرم يعنى آنلرك نتيجۀ اعمالنه عالم اولوب علممه كوره آنلره جزا ويرمكله
آنلرى تخويف ايلرم خايفلرك خوفنى قالديريرم حلمم سببيله نته كم آتشى اولمين چولمكك التنه آتش اوررلر وآتشى چوق
اولان چولمكك آلتندن آتشى قالدررلر تا عدالت حكمتله كار حاصل اوله ومقصود ظهوره كله (مثنوى) پاره دوزم
پاره در موضع نهم * هر كسى را شربت اندر خوردهم) بن پاره دوزم پاره يى موضعنده قورم يعنى هر شيئى حكمت بالغه
اوزره محلنه ايلرم اول حكمله هر بركسه يه لايق شربت ويريرم يعنى هر كسك استعدادنه كوره موافق اولنى
واستحقاقنه مطابق كانى ايركورورم (مثنوى) هست سر مرد چون بيخ درخت * زان برويد بركهاش از چوب سخت
پس حضرت حق وحكيم مطلق هر كسك عين ثابته سنه كوره فيض وعطا ايلرونه بو بيت شريفى ومابعدنده
اولان بيت لطيفى مثل موقعنده ايراد ايدوب بيوررلر مثلا مردك سرى يعنى عين ثابته سى درختك كوكى كبيدر
وسردن مراد بونده عين ثابته در اول بيخ جانبندن بتر آنك يپراقلرى چوب سختدن يعنى شاخ محكمدن حاصل اولان
يپراقلر اول بيخ جانبندن بتر (م ى) درخور آن بيخ رسته بركها * در درخت ودر نفوس ودر نهى) كارى اصل حقيقته
لايق وموافق اولور مثلا درختلرده هر بر درختك بركى وبارى اصلنه مناسب اولور اكر آنك اصلى ايو ايسه آنك
فرعى دخى ايو اولور واكر الما ايسه آندن الما ظهوره كلور كذلك نفوس وعقولده دخى هر بر نفسى وهر بر عقلى بوكا كوره

قياس ايله اكر بر نفسك ويا بر عقلك اصلى نفس الامرده ايو ايسه اعمال وآثارى دخى ايو اولور واكر بد وفاسد ايسه
آثارى دخى بد وفاسد اولور نته كم (قل كل يعمل على شاكلته) آيت كريمه سى بو معنايه شهادت قيلور (وكل اناء يترشح بما فيه
كلامى دخى بو مضمونى مؤيد اولور (م ى) بر فلك برهاست ز اشجار وفا * اصلها ثابت وفرعه فى السما) وفا درختلرندن
فلكك اوزره ميوه لر واردركه مراد اصحاب وفانك اشجار وجودندن ظهوره كلان اعمال وآثاردر اول اشجار وفانك اصلى
ارض حقيقتده ثابت وفرعى سماده در يعنى اصل وجودلرى فى الحقيقه ثابته اولمش ووجود عارضيلرى دخى مانند بيخ
زمينده قرار قيلمش اما فرعلرى يعنى عمل واثرلرى آسمانه وجناب يزدانه صعود قيلمشدر بو آيت كريمه يه اشارت بيورركه
سورۀ ابراهيمك اواخرنه قريبدر كما قال الله تعالى (الم تر كيف ضرب الله مثلا) كورمز ميسن يا محمد ويا خود اى خطابه
لايق اولان كمسه نيجه ضرب ايلر الله تعالى مثلى يعنى نيجه تبيين وتوصيف ايلدى (كلمة طيبة كشجرة طيبة) كلمۀ طيبه يى
قيلدى ضرب الله مثلا قولنى تفسيردر ويا جائزدركه مثلادن بدل اولان شجره مبتداء محذوفك خبرى اوله (اصلها ثابت
او شجره نك بيخ وبنى ارضده برقرار وثابت اوله (وفرعها فى السماء) وآنك اعلاسى ورأسى ويا خود داللرى آسمانده اوله
(تؤتى اكلها) اول شجره ثمره سن اعطا ايده (كل حين) هر وقتده (باذن الله) خالقنك ارادتيله وتمكو ينيله (ويضرب
الله الامثال للناس) والله تعالى ضرب مثل ايلر ناسه (لعلهم يتذكرون) شايدكه بونلر تذكر ايليه لر زيرا ضرب مثلده
زياده افهام واردر وكلمۀ طيبه دن مراد هر كلمۀ حسنه كه اول كلمۀ توحيد وتسبيح وتهليل وتمجيد وتوبه وانابت وشكر
وتحميد كبى بو جمله يه شاملدر اما اصحاب تحقيق هر نبى وولينك روحنه كلمه تعبير ايدرلر وحق تعالى قرآن كريمنده سورۀ
آل عمرانده حضرت عيسى ويحيى عليهما السلامه كلمه اطلاق ايلمشدر ولهذا شيخ اكبر حضرتلرى دخى كلمة كل نبى روحه
ديمشدر تفصيلى فصوصده اولان شرحمزك اوائلنده بيان اولنمشدر پس كلمۀ طيبه دن مراد هر نبى وولينك روحى اولديغى
اوزره معنا حق تعالى روح طيبه يى شجرۀ طيبه يه تمثيل بيورمش اولورلركه آنك اصلى زمينده ثابت اوله فروع وغصونى
آسمانه پيوسته اوله وهر حينده ثمرۀ طيبه سنى ربسنك اذنيله بتوره واعطا ايليه پس اولياى الهى وعشاق ربانيده
بو صفتلر موجود اولديغندن اوترى حضرت مولانا قدسنا الله بسره العزيز بو آيت كريمه نك معناى باطنيسى آنلر
حقنده اولديغنه اشارت ايدوب بيوررلر (مثنوى) چون برست از عشق بر بر آسمان * چون نرويد در دل صدر جهان
چونكم عشقدن آسمان اوزره بر بتدى يعنى عاشقك شجرۀ روحنك ثمرۀ اعمال واحوالى فلكلره يتدى يعنى افلاكه
املاكه تأثير ايتدى صدر جهانك قلبنده نيچون بتميه وعشقك اثرى آنك كوكلنه نوجهله تأثير ايتميه بعض نسخه ده
بو ايكى بيتده واقع اولان بر لفظى نقطۀ ثلاثه ايله باء فارسى واقع اولمشدر وسرورى مرحوم رحمة الله عليه بونك اوزرينه
شرح قيلمشدر اكرچه معنادن خالى دكلدر وليكن مناسبتدن بعيددر زيرا اشجاره پر اسنادى تكلفدن دور اولمز
پس الله اعلم اكثر نسخه ده نقطه ثلاثه ايله واقع اولمسى ناسخلرك خطاسندندر ديلسه جائزدر اكر معتمد عليه اولان
نسخه لرده واقع اولديسه برك اسنادى مجازى اولوردى وآندن اغصان واوراقى اولور (م ى) موج مى زد دردلش عفو كنه
كه زهر دل تا دل آمد روزنه) اول صدر جهانك قلبنده كناهى عفو ايلمك خصلتى موج اوردى ومرحمت درياسى
جوش قيلدى (والكاظمين الغيظ والعافين عن الناس والله يحب المحسنين) بو آيت كريمه نك مقتضاسنجه آنك كناهنى
عفو ايليوب محسن اولديكه من القلب الى القلب روزنه كلامنك طبقنجه هر كوكلدن تا بر آخر كوكله روزنه واردر (م ى)
كه ز دل تا دل يقين روزن بود * نى جدا ودور چون دو تن بود) زيرا قلبدن قلبه يقين ومحقق روزن وپنجره اولور ايكى
تن كبى دور وجدا اولمز يعنى ايكى تن برى برندن دور ومهجور اولور وايكى قلب برى برندن منقطع ومنفصل اولمز
اكر مغرب ومشرقده بيله اولسه اول قلبك حالى بو قلبه كلور وبونك مقتضاسى اول بر قلبه تأثير قيلور نته كم بو معنايى
تفهيم ايچون تمثيل بيوررلر (مثنوى) متصل نبود سفال دو چراغ * نورشان ممزوج باشد در مساغ) مثلا ايكى
چراغك سفالى برى برينه متصل اولمز ليكن آنلرى نورى مساغ ومكانده ممزوج ومختلط اولور يعنى محل نفوذ
وجوازده برى برينه ازدواج واختلاط قيلور مثلا بر خانه ده اون چراغ اولسه اكرچه ظرفلرى برى برندن جدادر ليكن
جميعنك نورى برى برينه مختلط اولوب بر اولور (مثنوى) هيچ عاشق خود نباشد وصل جو * كه نه معشوقش بود
جوياى او) هيچ عاشق خود وصال معشوقى طالب ووصل جو اولمزكه آنك معشوقى اول عاشقى جويا وطالب اولميه
يعنى عاشقده اولان طلب ورغبت اصل معشوقدندر نته كم بو آيت كريمه دن معلومدر قال الله تعالى فى سورة المائده
يحبهم ويحبونه (بو آيت كريمه نك تفسيرى وتحقيقى جلد ثانينك ديباجه سنده مرور ايلدى آنده طلب اولنه نته كم
حضرت مولانا قدسنا الله باسراره الاعلى يحبهم تمامست ويحبونه كدامست بيوردقلرى بعينه بو معنايه اشارت اولوركه
اصل محبت وطلب معشوق جانبندن اولديغى اشعار قيلور عشق برامر معنويدركه عاشق ومعشوق اكا ايكى مظهردر

ولیکن عاشقده اولان ظهوری معشوقده اولان ظهورینه بکزه مز بلکه هر مظهرلك استعدادینه مناسب اولان حالله آنده
ظهور قیلور وجود عاشقاندن نحول ونحافت وصفرت وجه وسقامتی پیدا قیلور ومرآت روی معشوقانده ملاحت
ولطافت ووجودلرنده نازواستغنا وبونلر ماننده‌ی اولان صفتی مظهر اولور پس بو ایکی مظهرده اولان ظهورات
مختلفه‌نك بیانینه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) لیك عشق عاشقان تن زه کند * عشق معشوقان خوش وفربه کند *
لیکن عاشقلرك عشقی تنی زه کبی باریك ولاغر ایلر ومعشوقلرك عشقی آنلری لطیف وفربه وبافر ایلر (مثنوی)
چون درین دل برق مهر دوست جست * اندران دل دوستی می دانکه هست) چونکم بر کوکلده دوستلك
عشق ومحبتی برقی صیچره‌دی یعنی ظهور ایلدی اول کوکلده دخی بیل که دوستلق واردر کما روی عن علی کرم الله وجهه
ورضی عنه انه قال له رجل یا علی احبك قال کذبت قال بما علمت قال فانی لا احبك والقلب شاهد لدی (مثنوی)
دردل تو مهر حق چون شد دوتو * هست حق را بی کمانی مهر تو) سنك قلبکده حق تعالی حضرتلرینك محبتی
چونکم ایکی قات اولدی بی کمان حق تعالینك دخی سکا محبتی واردر نته کم بو حدیث شریف دخی بو معنایه دلالت ایلر
قال صلی الله علیه وسلم من کان یحب ان یعلم منزلته عند الله فلینظر منزلة الله عنده فان الله ینزل العبد بحیث انزله
العبد من نفسه پس محبت ایکی طرفدن اولور یالکز بر طرفدن اولمز (مثنوی) هیچ بانك کف زدن ناید بدر *
از یکی دست تو بی دستی دکر) مثلا هیچ ال اورمق صداسی طشره کلمز سنك بر الکدن اول برغیر السز که البته صدانك
ظهورینه ایکیسنك بری برینه مقارنتی لازمدر (مثنوی) تشنه می نالد که ای آب کوار * آب هم نالد که کو آن آب خوار)
تشنه ناله وحنین ایلر بویله دیو که ای سکیجی وهضم اولیجی صو آب دخی ناله وحنین ایلر که قنی اول آب خوار زیرا
قدر وقیمتی آبك بیلمز الا تشنه اکا رغبت ایلیه وآنك شرفیت وعزتی ظهوره کلمز مکر عطشانك اکا اشتیاق ومحبتیله پس
معنا ایکیسی بری برینه مربوط اولدی ومابینده بری برینه تعلق وتعشق ظهوره کلدی نته کم شیخ اکبر رضی الله عنه
فص آدمیه‌نك آخرنه قریب بو بیتی بو معنایه مناسب خوش انشا قیلدی (بیت) فالکل مفتقر ما الکل مستغن *
هذا هو الحق قد قلناه لا نکنی * فالکل بالکل مربوط ولیس له * حد انفصال خذوا ما قلته عنی) یعنی عاشق ومعشوق
هر بری آخرینه محتاجدر کل شیء بری برندن مستغنی دکلدر معشوق عاشقنه ظهوری جهتندن محتاج وعاشق
معشوقنه وجودی حیثیتدن محتاجدر بونك وجودی آندن آنك ظهوری بوندن حاصل اولور نته کم محمد مغربی
حضرتلری دخی بو معنایه اشارت ایدوب بیوررلر (بیت) ظهور تو بمنست ووجود من از تو * واست تظهر لولای
لم اکن لولاك) وشیخ حضرتلرینك لولاه لولانا لما کان الذی کانا دید کاری دخی بو معنایه مؤید اولور (مثنوی)
جذب آبست این عطش در جان ما * ما ازان او واو هم آن ما) بو تشنه‌لك بزم جانمزده اولان آرزو واشتیاق آب کبی
لطیف اولان محبوبك کندویه بزی ضرب ایلمسیدر بز آنکیوز واوهم بزم ایچوندر یعنی بز آنك عاشقی وطالبی
واو دخی بزم مشتاق ورا غبمزدر کما قال فی حدیثه القدسی الا طال شوق الابرار الی لقائی وانا اشد شوقا الیهم چونکم
بین العالم والحق بو ارتباط مقرر اولدیسه اجزای عالمده هر بر جزوی دخی بری برینه عاشق ومحتاج ایلدی پس اجزای
عالم مابینده اولان ارتباط واشتیاقك بیانینه شروع ایدوب بیورلر (مثنوی) حکمت حق در قضا ودر قدر *
کرد مارا عاشقان همدکر) حق سبحانه وتعالینك حکمت بالغه‌سی قضا وقدرده وعالم ازلده بری بریمزه بزی عاشقلر
ایلدی که هر کس مظاهر الهیه‌دن بر مظهره عاشق اولمقدن خالی دکلدر واول معشوق او لان مظهر الهی کندی
عاشقنه طلب ورغبت قیلمقدن عاری دکلدر (مثنوی) جمله اجزای جهان زان حکم پیش * جفت جفت وعاشقان
جفت خویش) جمیع اجزای جهان اول حکم سابقدن (وخلقناکم ازواجا) فحواسی اوزره جفت جفتدر وهر بری
کندی جفتنك عاشقلریدر جفتدن مرادبوندن مطلوب ومرغوب اولان شیدر (مثنوی) هست هر جزوی ز عالم
جفت خواه * راست همچون کهربا وبرك کاه) عالمدن هر بری جزو جفت خواهدر یعنی عالمده هر شیء کندی
استعدادینه مناسب اولان مطلوبنی طلب ایدیجیدر تحقیق مثلا کهربا وبرك کاه کبی کهربا کاهی کندی یه جذب قیلور وکاه
دخی آنك جانبنه منجذب اولور پس ایکیسی بری برینه جفت اولوب مقارنت قیلور (م ی) آسمان کوید زمین را مرحبا
با توام چون آهن واهن ربا) آسمان زمینه لسان حالله مرحبادر یعنی ای زمین خوش کلدك وصفا کلدك
دیرین سنکله آهن وآهن ربا کبی ام یعنی فی المثل مقناطیس ایله دمر کبی ام دیر عند الحکما آسمانده حق تعالی
مقناطیس کبی قوت جاذبه وزمینده ینه آهن کبی خاصیت اجتذاب خلق ایلمشدر آسمان مقناطیسدن یاپلمش قبه کبی
وزمین مابینده آهنین کره کبیدر آسمان آنی جهات ستده‌دن جذب ایلدیکی واسطه ایله اورتالقده معلق قالمشدر نته کم
جلد اولده سبب حرمان اشقیا از دو جهان سر خنده چون حکیمك اعتقادی کرده است بیتنك شرحنده تفصیلی

مرد

مرور ایلدی لازم کلورسه آنده طلب اولنه (مثنوی) آسمان مرد وزمین زن در خرد * هر چه آن انداخت
این می پرورد) در بونده نزد معناسنه در نزد اهل خرد تقدیرینه اولور مضاف مقدر اولمق اوزره کلام آسمان فی المثل مرد
وزمین زندر اهل عقل قتنده هر نه کیم اول آسمان آتدی یعنی زمین جانبنه القا وانزال ایتدی بو زمین آنی مادر وار بسلر
وتربیه ایلر نته کم حق تعالی سورۀ بقره‌نك اوائلنه قریب (وانزلنا من السماء ماء فاخرجنا به من الثمرات رزقا لکم) بیوردی
وبو آیتك تفسیرنده قاضی بیضاوی رحمة الله علیه حضرتلری آسمانی مرده وزمینی زنه تشبیه قیلمق اوزره تفسیر ایلدی
قول ابتداده از نیستان تا مرا ببریده اند بیتنده بعینه نقل ایلمشمزدر فلیطلب فیه زوج زوجه‌نك حوایج ولوازمنی
کوردیکی وادا قیلدیغی کبی آسمان دخی زمینك حوایج ولوازمنی ادا قیلور نته کم بیوررلر (مثنوی) چون نماند کرمیش
بفرستد او * چون نماند تری ونم بدهد او) چونکم اول زمینك حرارتی قالمیه اول آسمان اکا حرارت کوندرر چونکم
ترلکی ورطوبتی قالمیه اکا نم ویرر وآنی نمناك ایلر (مثنوی) برج خاکی خاك ارضی را مدد * برج آبی تریش اندر دمد)
آسمانده اولان برج خاکی ارضك خاکنه مدد ومعیندر وبرج آبی اکا ترلك وتازه‌لك ظاهر ایلر (مثنوی)
برج بادی ابر سوی او برد * تا بخارات وخم را بر کشد) برج بادی سحابی آنك جانبنه ایلتور تا کم زمینك بخاراتنك
عفونتنی رفع ودفع ایلر (مثنوی) برج آتش کرمی خورشید ازو * همچو تابه سرخ ز آتش پشت ورو) برج آتشکه
خورشیدك حرارتی آندندر پشت وروی آتشدن سرخ اولمش تابه کبیدر حرارت پذیر اولدیغی کبی (مثنوی)
هست سرکردان فلك اندر زمن * همچو مردان کرد مکسب بهر زن) زمان ایچره فلك سرکردان اولدی وطولاندی
زندن اوتری کسب جوره‌سنه طولانان مردلر کبی (مثنوی) وین زمین کدبانو یها میکند * بر ولادات ورضاعش می تند
بو زمین کدبانولکلر ایلر یعنی اری ایچون حوایج ولوازم خانه‌یی تدارك ایلین خاتون کبی خدمتلر ایلر ولادتلر اوزره
وآنك رضاعی اوزره طولانور یعنی کندیدن تولد ایلین موالیدنی امزرمك وآنلره نشو ونما ویرمك کبی سعی وعمل قیلور
وما خلقنا السماء والارض وما بینهما باطلا) آیت کریمه‌سنك مصداقنجه بو ایکیسندن ظاهر اولان احوال وبونلرك
مابینده وجوده کلان اعمال باطل دکلدر (م ی) پس زمین وچرخ را دان هوشمند) چونکه کار هوشمندان می کنند) پس
زمین وچرخی هوشمند وعاقل بیل چونکم بونلر هوشمندلر کارنی ایلرلر مثلا بر شخصی ایراقدن کورسك مرده میدر زنده
میدر بیلمك استه‌سك اکر اول حرکت ایلرسه بیلورسن که حیدروبی عقلمیدر ویا عاقلمیدر بیلمك استه‌سك کارینه نظر قیلورسن
اکر عقله مخالف کار هموار ایشلرسه بیلورسنکه عقلسزدر واکر بر مقتضای عقل کار ایلرسه بیلورسنکه عاقل وداناد ر
پس ارض وسمانك کارینه نظر ایله چونکم بونلرك کاری هوشمندانه اولیجق بیلکه بونلرك عقلی واردر که بو قدر افعال
عجیبه‌یی انکله ایشلرلور بیلرنی انکله اکارلر وآنك تسبیحی وطاعتنی هوشمندانه ایلرلر لکن اهل ظاهر بونی بیلمزلر
ولهذا آسمان وزمینك هوشمند اولدیغنه وعارفانه وهوشمندانه تسبیح وطاعت قیلدیغنه اقرار قیلمزلر (مثنوی)
کرنه ازهم این دو دلبر می مزند * پس چرا چون جفت برهم می خزند) بو ایکی دلبرا کر بری برندن امیه‌لردی یعنی تمتع
قیلمیه‌لردی پس نیچون جفت کبی بری برینك مرادی اوزره سورتنورلردی یعنی طولانورلردی (مثنوی)
بی زمین کی کل بروید وارغوان * پس چه زاید ز آب وتاب آسمان) زمینسز کل وارغوان وبونلردن ماعدا اولان سنبل
وضیمران وازهار واشجار واثمار بی پایان قچن بتر یعنی بتمز نته کم زن اولمسه مرددن اولاد تولد ایتمز چونکم بو منوال
اوزره در پس آسمانك آب وتابندن نه طوغر یعنی مجرد ماننده مرد اولان آسمانك آب وتابندن بی وجود زمین بر شیء
حاصل ایلمز کذلك زمینك دخی وجودندن آسمانك آب وتابی اولمزسه بر شیء حاصل اولمز نته کم ارسز عورتدن
ولد ظهوره کلمز بلکه ایکیسنك بری برینه ازدواجندن حاصل اولور (مثنوی) بهر آن میلست در ماده بنر) تا بود تکمیل
کار همدکر) دیشیده ارککه میل آندن اوتریدر تا کم بری برینك کاری تکمیل وتمام اوله (مثنوی) میل اندر مرد وزن
حق زان نهاد * تا بقا یابد جهان زین اتحاد) حق تعالی مرد وزنك وجودنده بری برینه میل انکیچون وضع ایلدیکه
تا بونلرك بو اتحاد واجتماعندن جهان بقا بوله وکار عالم منتظم اوله (مثنوی) میل هر جزوی بجزوی هم نهد *
ز اتحاد هر دو تولیدی زهد حق تعالی حضرتلری هر بر جزولك بر آخر جزوه هم میل ایلدکی قو هر ایکیسنك بر ماده‌ده
اتحاد ایلمرندن بر تولید طوغر یعنی بر شیء وبر کار ظاهر اولور (مثنوی) شب چنین با روز اندر اعتناق *
مختلف در صورت اما اتفاق) کیجه کوندز ایله بونك کبی اعتناق واتصالده در صورتده بونلر بری برینه ضد ومختلفدر
اما معنا متفقدر (مثنوی) روز وشب ظاهر دو ضد ودشمنند * لیك هر دو یك حقیقت می تنند) روز وشب ظاهرا ایکیسی
ضد ودشمندررلر ولیکن هر ایکیسی باطنا بر حقیقته طولانورلر یعنی بر کار ایشلرلر واثرلری بردرکه (مثنوی)
هر یکی خواهان دکر را همچو خویش * از پی تکمیل فعل وکار خویش) روز وشبدن هر بریسی بر آخرنی طلب ایدیجیدر

قوم وخصم کبی کندیلرك فعل وکارنی تکمیل واتمام ایلمرلرندن اوتری (مثنوی) زانکه بی شب دخل نبود طبع را*
پس چه اندر خرج آرد روزها) مقدم که لیك هر دونك حقیقت می تنند قولنه علتدر یعنی اکرچه بونلر صورتا بری برلرینه
ضدلردر ولیکن معنا بر کار وبر حقیقته طولنورلر اول جهتدنکه شب سز طبیعته دخل اولمز یعنی کیجه اولمسه طبیعت
آسوده اولمز وقوت بولمز پس روزلر خرج ایلمکده نه کتورر که کیجه طبیعه قوت وسرمایه ویرمکه سببدر وکوندز اول
کیجه دن حاصل ایلدیکی قوتی ومعاش جسمانی وروحانی تحصیل ایچون خرج وصرف ایلمکه سببدر کما قال الله تعالی
(وجعلنا نومکم سباتا وجعلنا اللیل لباسا وجعلنا النهار معاشا) پس روز وشبك بر کار ایچون طولنملری ومعنا اتحاد
قیلملری مقرر اولور (جذب هر عنصری جنس خود را * که در ترکیب ادمی محتبس شده است بغیر جنس خود را (مثنوی
خاك کوید خاك تن را باز کرد * ترك جان کو سوی ما آ همچو کرد) انسانك تننده اولان خاك که خاك زمین کیرودون دیرجانی
ترك ایله غبار کبی بزم جانبمزه کل دیو سویلر (مثنوی) جنس مایی پیش ما اولیتری * به کزان تن وارهی وین سوروی)
بزم جنسمزسن بزم قتمزده اولمغه اولی والیق سن یکدر که اول تندن کیرو قورتوله سن وبو طرفه کله سن زیرا
کل شئ یرجع الی اصله فحواسی عاقبت بو معنی ظاهر اولسه کرکدر والجنس مع الجنس قولنك مقتضاسنجه هر جنس
کندی جنسیله مصاحبت قیلسه کرکدر (مثنوی) کوید آری لیك من پابسته ام) کرچه همچون توز هجران خسته ام
خاك بدن دخی خاك زمینه جواب ویروب دیرلی سوزك صحیحدر لکن بن پابسته ومقیدم اکرچه سنك کبی بن دخی فراق
وهجراندن خسته ومجروحم یعنی عناصر اربعه عالم شهادتده اولان اشیاء مرکبه نك امهاتیدر واشیاء مرکبه آنك
موالیدیدر وامهات اربعه لسان حالله موالید فروعنی کندی مرتبه لرینه دعوت ایدوب هر بری دیرلر مثلا خاك اصلی
انسانك بدننده مرکب اولان خاك جزئی لسان حالله بو کونه دعوت ایلرو دیرکه ای بنم فرزندم سن آنده خلاف جنس ایله
مقارن اولمق بر موجب قول اضیق السجون معاشرة الاضداد کندیکی سجونك زیاده تنکنده حبس قیلمقدر پس اضداد له
مقارنتی ترك ایدوب بنم قتمه کل که جنسك جنسله معاشرتی الطف عشرتدر خاك بدن دخی کندی امنه بو کونه جواب
ویررکه بلی بنم دخی جانمه منتدر ولکن حبال قضا ایله بوندن چارمیخه ایاغم باغلنمش ومقید اولمشدر اکرچه سنك فراقکده
سنك کبی بن دخی شکسته ومجروحم (مثنوی) تری تن را بجویند آبها * کای تری باز آ ز غربت سوی ما) وکذلك آب
اصلیلر دخی تنك رطوبتنی طلب ایلرلر بویله دیو که ای رطوبت بدنیه غربتدن بزم جانبمزه کیرو کل (م ی) کرمی تن را همی
خواند اثیر * که زناری راه اصل خویش کیر) وکذلك تنك حرارتنی کرهٔ نار کندی جانبنه دعوت ایلر بویله دیو که
ای حرارت بدنیه نارلکده سن ویاخود ناردن سن ویاخود ناره منسوب اولان جزودن سن کندی اصلکك یولن طوت
ومادرك جانبنه توجه ایت نار بدن یا مصدری اولمق ویاخود وحدت ایچون ویا نسبت ایچون اولمق جائزدرنته کم وجوه
ثلثه اوزره شرح اولندی (مثنوی) هست هفتاد ودو علت در بدن * از کششهای عناصر بی رسن) بدن انسانیده
یتمش ایکی مرض وعلت وار در سبب عناصرك چکشلرندن ونزاع لرندندر یعنی بی عدد امراض مختلفه که انسانك
بدننده ظهوره کلور جمله سی حقیقت حاله نظرا واقعه بلا سبب عناصر اربعه نك وطبایع مختلفه نك بری بریله
منازعه سندن حاصل اولور وهر بری اولادنی کندی جانبنه جذب ایلمکدن ظهوره کلور پس امراض مختلفه نك
اسباب حقیقیسی عناصرك منازعه سی اولور (مثنوی) علت آید تا بدن را بکسلد * تا عناصر همدکر را واهلد)
بدنه علت ومرض کلور تا بدنی ویران وخراب ایلیه حتی عناصر بری برین ترك ایلیه (مثنوی) چارمرغند این عناصر
بسته پا * مرك ورنجوری وعلت پا کشا) مثلا بو عناصر ایاغی باغلنمش درت قوشدر مرك ورنجوری وعلت اول
چارمرغك ایاغنی چوزیجی وبری برندن خلاص ایدیجیدر زیرا امراض وعلل سببی ایله جان تندن جدا اولوب بدن تار
ومار اولوب هر بر جزو کلی جانبنه رجوع ایدر (مثنوی) پایشان از همدکر چون باز کرد * مرغ هر عنصر یقین
پرواز کرد) چونکم مرض وعلت اول چارمرغك ایاغنی کشاده ایلیه یقین بودر که هر عنصر قوشی اصلی جانبنه پرواز ایلر
مثنوی) جذبهٔ ایدا اصلها وفرعها * هر دمی رنجی نهد در جسم ما) بو اصول وفروعك جذبه سی وفروعك اصوله
منجذب اولماسی هر برنفسده بزم جسممزه بر رنج ومرض قور (مثنوی) تا که این ترکیبها را بردرد * مرغ هر جزوی
باصل خود پرد) تا کم بو ترکیبلری برته وپاره پاره ایلیه وهر بر جزوك مرغی کندی اصلنه پرواز ایلیه (مثنوی)
حکمت حق مانع این زین عجل * جمعشان دارد بصحت تا اجل) بو عجله دن حق تعالی حضرتلرینك حکمتی بونلری
مانع کاورا اجل وقتنه دك بونلرك جمعنی صحت واعتدال سببی ایله طوتر (مثنوی) کوید ای اجزا اجل مشهود نیست *
پرزدن پیش از اجل تان سود نیست) اول حکمت الهی بو بدنده اولان چار طبعه دیرکه ای اجزاء بدنیه اجل
زمانی مشهود ومعلوم دکلدر موت واجلدن اول قناد اورمق واصلیکز جانبنه پرواز قیلمقده فائده یوقدر (مثنوی)

چونکه

چونکه هر جزوی بجوید ارتفاق * چون بود جان غریب اندر فراق) چونکم اجزاء بدنیه دن هر بری ارتفاق دیلیه
یعنی کندی اصلارنی رفیق اتخاذ ایتمك واتلر جانبنه کتمك مراد ایلیه فراق مرتبه سنده غریب اولان جان نیجه اولور
بو مصرعده ایکی وجه جائزدر وجه اول اولدرکه چونکم اجزاء بدنیه رفیق اتخاذ ایده لر ومرکزلری جانبنه کیده لر بو عالم
فراقده جان غریبك حالی نیجه اولور فهم ایلیه اکر اصلیله اشتغال ایده مدیسه کندی مقام اصلیسنه کیده میوب
بو عالم فراقده (مذبذبین بین ذلك لا الی هؤلاء ولا الی هؤلاء) نه عالم ارواح جانبنه کیدوب ونه عالم صورتده معیشت ایدوب
بلکه بو ایکی جانبدن محروم قالور مرتبهٔ برزخده فراق نار ایچره معذب اولور دیمك اولور نعوذ بالله ووجه ثانی اولدرکه
چونکم اجزاء بدنیه دن هر برجزو کندی مرکزلری جانبنه بو کونه سرعت وشتابله توجه ایده لر وآنلرك سمتنه کیده لر عالم
فراقده غریب اوله جان اصلی جانبنه ومعدنی طرفنه نیجه ذاهب اولور بوندن قیاس ایله دیمك اولور (منجذب شدن جان
نیز بعالم ارواح وتقاضای او ومیل او بمقر خود ومنقطع شدن از اجزای اجسام که کندهٔ پای باز روح اند (مثنوی)
کوید ای اجزای پست فرشیم * غربت من تلختر من عرشیم) روح سلطانی بونلرك کندی مرکزلری جانبنه رغبتلرین
کوردکده لسان حالله بونلره خطاب ایدر که ای بنم فرشه منسوب اولان الچق جزولرم بنم غربتم سزدن زیاده تلخدر زیرا
بن عرشیم سز کندی عالمکزده ایکن اصلکز جانبنه بو کونه رغبت واشتیاقلر عرض ایدرسز بنکه کندی عالممدن دور
وجدایم واصلمده نور خدایم نیچون اول عالم بالایه وحضرت اعلایه متوجه اولمیم وعرض اشتیاق قیلمیم (مثنوی)
میل تن در سبزه وآب روان * زان بود که اصل او آمد از آن) تنك سبزه یه وآب روانه میلی اول جهتدن اولورکه آنك اصلی
اول سبزه وآب روان کلدی یعنی مادهٔ جسمانیه سی آب روان وسبزهٔ بستاندن ظهوره کلدی واهذا آنلر جانبنه مایل اولور
وباغ وبستان سیرنه رغبت قیلور (مثنوی) میل جان اندر حیات ودر حی است * زانکه جان لامکان اصل وی است)
جانك میلی حیات بقایه وحی لم یزل اولان خدایه در زیرا که لامکان اولان جان آنك اصلیدر جان لامکاندن مراد روح
اعظمدر که آنك مکانی یوقدر وبو ارواح جزئیهٔ نسانیه نك اصلی اولدر وآنك دخی اصلی حیات الهیه در که فی الحقیقه
حی وقیوم اولدر نته کم دیباجهٔ اولده ومکان الروح من جسدی قولنده بو معنایه اشارت اولنمشدر پس بر موجب الجنس
الی الجنس یمیل جانك میلی حیات ابدی یه وحی اولان الهی یه در زیرا روح لامکانی آنك اصلی در استرکه مکاندن خلاص
اولوب لامکان عالمنه عروج قیله وحکم علوم الهیه ایله متصف اوله (مثنوی) میل جان در حکمتست ودر علوم *
میل تن در باغ وراغست وکروم) جانك میلی ومحبتی علوم وحکمته درکه بونلر روحك غداسیدر وحکمتلر علمك
تعریفیدر بو جلدك دیباجه سنده مرور ایلدی تکراره حاجت یوقدر اما تنك میلی ومحبتی باغ وراغ وکرومه در یعنی
باغلرك وراغلرك اکلرینه درواوزم چبقلرینك سیرنه درکه نفسك حظی بونلردندر (مثنوی) میل جان اندر ترقی وشرف
میل تن در کسب اسباب وعلف) جانك میلی عالم اعلایه ترقی ایلمکه وشرفه در زیرا علو یدر مرکزین طلب ایلر وتنك میلی
اسباب وعلف کسبنده در زیرا سفلی در بنه اسفله میل ایلر (مثنوی) میل وعشق ان شرف هم سوی جان * زین یحب را
ویحبون رابدان) اول شرفك هم میل ومحبتی جان جانبنه درکه جنسیت علت انضمامدر والجنس الی الجنس یمیل کلامی
بو معنایه دلیل تمامدر یحبهم ویحبونه بی بوندن بیل وبو نکته یی فهم قیل که یحبهم ویحبون اوزره مقدمدر پس بوندن
معلوم اولورکه معشوقك حبی عاشقك حبندن مقدم اوله ومعشوق عاشقه میل ایلدکدنصکره عاشق معشوقنه
میل قیله پس اکرچه جانك میلی ومحبتی اول شرف حقیقی طرفنه اولور لکن محبت ابتدا آندن ظهوره کلور آندنصکره
جان اول طرف اعلایه محبت قیلور بو آیت کریمه نك تفسیری جلد ثانینك دیباجه سنك شرحنده مرور ایلدی فلیطلب
فیه (م ی) حاصل آنکه هر که او طالب بود * جان مطلوبش بر او راغب بود) حاصل کلام اولدر که هر کم که اول بر مطلوبه
طالب اوله انك مطلوبنك جانی اکا راغب اولور خبرده واقع اولمشدرکه حضرت حق داود پیغمبر علیه السلام خطابا
بیوردیلر یا داود ابلغ اهل ارضی انی احب لمن احبنی وجلیس لمن جالسنی ومونس لمن آنس بذکری وصاحب لمن صاحبنی
ومختار لمن اختارنی ومطیع لمن اطاعنی (م ی) کر بکویم شرح این بی حد شود) مثنوی هشتاد تا کاغد شود اکر بو اسرارك
شرحنی دیم حدسز ونهایتسز اولور کتاب مثنوی شریف سکسان قات کاغد اولور یعنی سکسان مجلد قدر کاغد اولور
مثنوی) آدم وحیوان نباتی وجماد * هر مرادی عاشق هر بی مراد) آدمی وحیوان ونباتی وجماد بونلر که معنا بری برینه
مرید ومراددر بونلردن هر بر مراد هر بی مرادك عاشقیدر توضیح معنی اولدر که محبوبندن غیریدن نامراد اولان
عاشقك مرادی اول عاشق نامراد ایله عاشقدر دیمك اولور (مثنوی) بی مرادان بر مرادی می تنند * وان مرادان جذب
ایشان میکنند) بی مراد اولان عاشقلر یعنی محبوبندن غیریدن نامرادقلان صادقلر بر مراد اوزره طولنورلر واول
مرادلر دخی من حیث المعنی انلری جذب ایلرلر (مثنوی) لیك میل عاشقان لاغر کند * میل معشوقان

خوش وخوش فركند) ليكن عاشقلرك ميلى وعشقى عاشقلرى نحيف ولاغر ايلر معشوقلرك ميلى ومحبتى عاشقلرى
لطيف وخوش رونقلو ايلر (مثنوى) عشق معشوقان دورخ افروخته * عشق عاشق جان اوراسوخته) معشوقلرك
عشق ومحبتى معشوقلرك ايكى عذارنى شعله لندرمش ونورانى ايلمشدر عاشقلك عشق ومحبتى عاشقلك جاننى ياقمش وآتش
اشتياقه براقمشدر (مثنوى) كهربا عاشق بشكل بى نياز * كاه ميكوشد دران راه دراز) معلومدركه كهربا استغنا
وبى نيازشكلنده كاهه عاشقدر اما كاه اول دراز يولده چالشور يعنى كهربا معنا عاشق كاه در معشوق شكلنده وكاه دخى
معشوق كهربا درعاشق شكلنده بوسببدن كاه ظاهرا راه درازمحبتده سعى وكوشش ايلر تامعنا كندى عاشقى اولان
معشوقنه وصول بوله (مثنوى) اين رها كن عشق آن تشنه دهان * تافت اندر سينۀ صدر جهان) بواسرار ومعارف
سوزلرنى ترك ايله اول تشنه دهانك عشقى صدر جهانك سينه سى ايچره بلدرادى يعنى طوغدى وپرتو صالدى ومنعكس
اولدى (مثنوى) دودان عشق وغم آتشكده * رفته در مخدوم او مشفق شده) آتشكده اولان عاشقلك اول عشق وغمنك
توتونى وآثارى آنك مخدومنه كتمش مشفق اولمش يعنى صدر جهان دخى اكا محبت واشتياق اوزره اولمش (مثنوى)
ليك از ناموس وبوش وآب ورو) شرم مى آمدكه واجويد ازو) ليكن اول صدر جهانه ناموسدن وعظمتدن وآب رويندن
يعنى حيا وادبندن شرم كلديكه آندن كيرو طلب ايليه وسوزسو يليه (مثنوى) رحمتش مشتاق ان مسكين شده *
سلطنت زين لطف مانع آمده) آنك رحمتى اول مسكين عاشقك مشتاقى اولمش ليكن بو لطفدن سلطنت آنى مانع كلمش
اكرچه عظمت وسلطنت الهيه دخى بحسب الظاهر عبد تائبى طلب قيلمزوا كاراغب اولمز كورينور وليكن من حيث
المعنى ان الله يفرح بتوبة عبده حديث شريفنك فحواسنجه اول قولك رجوعندن زياده فرحناك اولورنته كم صحيحيندن
روايت اولان حديث شريفنك مضمونى اوزره مثالى بركسه بربادیه ده كاربانله كيدركن دوه سى يورسه واسباب
واثقالى برده قالسه وكاربان ارتحاله متوجه اولسه اول اشتر كم شده نه مرتبه مجروح اولور معلومدر بعده اول حينده
اول اشترضاله ثى بولسه نه مرتبه فرحناك اولور معروفدر حق سبحانه وتعالى قولنك كندى جنابنه رجوعندن اول
اشترضاله نك دوه سنى بولديغندن افرحدر نته كم حديث شريفك اولى بودر (لله) اللام للقسم (اشد فرحا بتوبة عبده حين
يتوب اليه من احدكم) اى من فرح احدكم (اذا كان له راحلة بارض فلاة) اى مفازة (فانفلتت) اى هربت منه (دابته
وعليها طعامه وشرابه فيأس منها فاتى شجرة فاضطجع فى ظلها اليموت فبينما هو كذلك اذ نامت عينه فانتبه فاذا هو بها
اى الرجل بتلك الراحلة (قائمة عنده فاخذ بخطامها) اى ذمامها ثم قال من شدة الفرح اللهم انت عبدى وانا ربك اى
سبق لسانه فالله اشد فرحا بتوبة عبده من ذلك الرجل عبد معبودنه برمرتبه تقرب ايلسه حضرت حق اكا لطف
ورحمتله نيجه مرتبه زياده تقرب ايلرنته كم بو حديث قدسى بو معنايه دلالت ايلر من تقرب الى شبرا تقربت اليه ذراعا ومن
تقرب الى ذراعا تقربت اليه باعا الى اخره (م ى) عقل حيران كين عجب اورا كشيد) يا كشش زان سو بدين جانب رسيد
عقل عاشق ومعشوقلك كارنده حيران اولوركندويه بويله ديوكه بو عجبا آنى مى چكدى يعنى بو معشوق اول عاشقى مى كندى يه
جذب ايتدى ياخود جذب اول طرفدن بو جانبه مى يتدى يعنى جذب ومحبت اول عاشق طرفندن بو معشوق طرفنه مى
ايرشدى بويله ديو عقل بونلرك حالندن حيران اولور وليكن عقل صائب بيلوركه محبت وجذبه ابتدا معشوق طرفنده اولمسى
نقلا وعقلا مقرر ومحققدر نقلا اولان شاهد يحبهم ويحبونه آيت كريمه سيدر خدانك محبتى مؤمنلرك محبتى اوزره
مقدم اولدى وعقلا اولان شاهد كهربا ايله مقناطيسك كاهى وآهنى كندويه جذب قيلملرى وكاه وآهنك بالضرورى
ربوده ومنجذب اولملريدر (مثنوى) ترك جلدى كن كزين ناواقفى * لب ببند الله اعلم بالخفى) اى عقل جلادت وجرأتى
بو خصوصده ترك ايله زيرا كه بو سردن بى خبر وناواقفسن پس خاموش اول عشقك سرنى فهم قيلمقده قيل وقالى
ترك ايله الله تعالى خفى اولان سره اعلمدر (مثنوى) اين سخن را بعد ازين مدفون كنم * ان كشنده مى كشد من چون كنم
عاشق ومعشوقلك اسرارنى سويلمكه متعلق اولان كلماتدن رجوع ايدوب غيرى معارف واسرارك بيانه شروع
قيلدقلرينه سبب وعلت بسط ايدرلر ومقدم اولان كلمات قالمسنه وختم اولمسنه مقلب القلوب اولان خدانك تقلب
وتصريفندن اولديغنى تقرير وتعبير ايلرلركه بو سوزى يعنى عاشق ومعشوقلك اسرارنه متعلق اولان كفتارى
بوندنصكره مدفون ومستور ايلرم وبونلرك رازن اچيوب آخر سوز سويلرم اول كشنده چكر بن نيجه ايليم يعنى اول
مقلب اولان خدا بنى بر آخر سمته سوق وجذب ايلر بن نيه قادر اولورم (مثنوى) كيست ان كت ميكشد اى معتنى *
آنكه مى نكذاردت كفتن دم زنى) اى زحمت وعنا چكيجى كمسه ياخود معتنى اعتنا واهتمام ايديجى كمسه كمدر
اول كمسه كه سنى يعنى مرادك اولان جانبدن كيرو طوتر اول كمسه سنى قومازكه بودمى اوره سن يعنى قلبكده بر كلامى
سويلك استرسن اول سنى سويلمكه قومازپس سنده دخى بو حالت موجوده اولمق كرك قلب بنم المده اولديغنى

كندى قلبكه قياس ايله (مثنوى) صد عزيمت ميكنى بهر سفر * ميكشاند مر ترا جاى دكر) مثلا بريره سفردن اوترى
يوز عزيمت ايلرسن محول الاحوال ومقلب البال اولان خداى متعال سنى بر آخر يره چكر وعزيمتكى فسخ ايلر
بوندن معلوم اولوركه سنده متصرف حقيقى اولدر ولهذا قال على كرم الله وجهه عرفت الله بفسخ العزائم (مثنوى)
زان بكرداند بهر سوان لكام * تا خبر يابد ز فارس اسب خام) مثلا فارس اول سببدن فرسك لجامنى هر جانبه دوندرر
تا خام فرس فارسدن خبر بوله يعنى اوزرنده اولان راكبك طرفندن اكاه اوله وكنديسنك مطلق العنان دكل ايديكنى بيله
وا كا كوره تدارك قيله (مثنوى) اسب زيرك سار زان نيكو پيست * كو همى داندكه فارس بر ويست) زيرك خو يلو
اسب اول سببدن نيكو پى وخوب روشدر زيرا بيلوركه فارس آنك اوزرنده در يعنى عاقل ودانا اول جهتدن نيك خوى
وخوش روشدركه اول عاقل وعارف بيلوركه متصرف حقيقى آنك اوزرينه مسلطدر پس اويله حركت قيلور
وآنك ارادتنه هر وجهله مطيع ومنقاد اولور (م ى) او دلت را برد وصد سودا بيست * بى مرادت كرد پس دلرا شكست
اول مقلب القلوب اولان متصرف حقيقى سنك قلبكى ايلتدى واكا يوز سودا باغلدى يعنى قلبكى مقتضاسندن الدى
واكا نيجه يوز مرادى تعلق قيلدى سنى بى مراد ايلدى پس قلبكى اول بى مرادلك واسطه سيله صدى (مثنوى)
چون شكست او بال ان رأى نخست * چون نشد هستى بال اشكن درست) چونكم حق تعالى حضرتلرى
اول اولان رأيك بال وپرنى صدى يعنى خاطركده مصمم اولان اولكى رأى وفكركى ابطال ايلدى سنك رأى وفكرك
مرغنك بال وپرنى شكست ايديجينك وجود وتصرفى سنك قتكده نيچون درست وثابت اولمدى يعنى بو فسخ عزائم
سببيله آنى بيله سن وآنك تصرفندن اكاه اوله سن وزمام ارادتكى آنك ارادتنه تسليم قيله سن (مثنوى)
چون قضايش حبل تدبيرت شكست * چون نشد بر تو قضاى او درست) چونكم حق تعالينك قضاسى سنك رأى
وتدبيرك حبلنى قطع ايلدى حضرت حقك قضاسى سنك اوزريكه نيچون درست وظاهر اولمدى حال آنكه
آنك قضاسنك وجودنه شاهد بوقدر آثار واحوال مشاهده ايلدك پس عاقله لازم اولان اولدركه ايمان وطاعتده بلكه
هر برحالتده خداى تعالى بى كنديده متصرف كوره اكر ايمان وطاعت جانبنه منقلب اولورسه شكر وثنا ايليه
واكر معصيت وضلالت طرفنه ميل قيلورسه يا مقلب القلوب والابصار ثبت قلبى على دينك ديو تضرع ودعا ايليه
(فسخ عزائم ونقضها جهت با خبر كردن آدمى را ازانكه مالك وقاهر اوست وكاه كاه عزم اورا فسخ نا كردن ونافذ داشتن
تا طمع اورا بر عزم كردن دارد تا باز عزمش را بشكند تا تنبيه بر تنبيه بود) بو سرخ شريف وبيان لطيف عزيمتلرك
بوزلمسى ومنعكس اولمسى آدمى خبردار واكاه ايلمك جهتندن اوتريدر آندن خبردار ايلمك ايچوندركه بيله هر اموره
مالك وقاهر اول الله در وكاه كاه اول آدمينك عزيمتنى فسخ ايلمك وآنى نافذ ومراده واصل طوتمق آنك ايچوندركه
تا آنك طمع وميلنى عزم وقصد ايلمك اوزره طوته حتى كيرو آنك عزم وقصدنى صرتا كم تنبيه اوزره تنبيه اولوركه آدمى
نيت وعزيمتى اوزره اعتماد قيلميه بلكه مقلب البال ومصرف الاحوال اولان خداى متعاله اعتماد واتكال ايليه
وعنان اختيارنى آنك يد ارادتنه تسليم قيله ديك اولور (م ى) عزمها وقصدها در ماجرا * كاه كاهى راست مى ايد ترا)
احوال اموردة سنك عزملرك وقصدلرك كاه كاهى راست كلور وفكر ورأيكك آثارى ظهور بولور اكا سبب
وحكمت بودركه (مثنوى) تا بطمع ان دلت نيت كند * بار ديكر نيتت را بشكند) تا اول عزم وقصدك راست كلمك
طمعى ايله قلبك عزم وقصده نيت ايده حضرت حق ينه تكرار سنك نيت عزمكى صر (مثنوى) ور بكلى بى مرادت داشتى
دل شدى نوميد امل كى كاشتى) واكر جناب حق سنى جميع خصوصده نامراد طوتيدى سنك قلبك مرادنه وصولدن
نوميد اولوردى اميد تخمنى چن اكردى يعنى سنك قلبك اميدوار اولمزدى (مثنوى) ور نكاريدى امل ازعور يش *
كى شدى پيدا بر ومقهوريش) واكر حضرت حق جل وعلا امل ورجا تخمنى قلب انسانيده اكميدى وآنى بر مراد اوزره
طامع وآميدوار قيلميدى اول آميددن عور يعنى عارى وبرى اولمسندن بو انسانك اوزرينه مقهور اولمق چن ظاهر
اولوردى يعنى اولمزدى زيرا انسانه مقهوريت ومغلوب پيدا اولمز الامر ادومقصودنى كنديدن بغير اختيار ازاله ايتمكله
پس حق تعالى انسانك قلبنه اولا امل ورجا تخمنى اكر اول انسان نيجه زمان اول رجا واملى قلبنه طوتروانكله انسيت
ايدر پس حكيم مطلق اول اميد ومرادى آندن خلع ايدوب آنى خالى قور پس آندن عارى وخالى اولديغى آنك مغلوب
ومقهورلكى كندويه ظاهر وپيدا اولور پس بو مقهورلكنك ظهورندن اوترى اول حكيم اولا آنك قلبنده امل ورجا
تخمنى اكر بعده آندن آنى عارى ايلر تا انسان كنديسنك مقهوريتنى بيله وربسنك قادر وقاهر اولديغنه عالم اوله ديمك اولور
اكن شعى مرحوم وجان عالم مرحوم بوكه بر آخر وجه اوزره معنى وبر مثلردركه عدم ذوقدن خالى دكادرنته كم
مرحوم جان عالم ديروا كر حق تعالى حضرتى آنده عورى وفقرى امل واميدى زراعت ايليميدى يعنى عريان وفقير اولمق

آميد وامانى حاصل ايدوب فقر وفنا اوددرد وعنا خوفى قلبنده القا واحداث ايليه آدمينك اوزرينه حضرت قهارك
مقهور ومغلوبلغى چقن ظاهر وپيدا اولوردى وشيمى مرحوم دخى مصرع اولده بويله ديركه اكر حق سبحانه وتعالى
حضرتلرى امل واميدنى عورلقدن زراعت ايليميدى يعنى املنى حصول مرادن عريان ايليميدى آنك اوزرينه آنك
مقهورلكى چقن ظاهر اولوردى (مثنوى) عاقلان ازبى مراديهاى خويش * باخبر كشتند از مولاى خويش) عاقللر
وعاشقلر كنديلرينك مرادسزلكلرندن كنديلرينك مولاسندن باخبر واكاه اولديلر يعنى كنديلرك مرادلرى ميسر
اولمديغندن وقصد وعزيمتلرى استديكى مرتبه لره وصول بولمديغندن كندى عبوديتلرنى بيلديلر وكنديلره حاكم اولان
ربيلرينك تصرفنه بوفسخ عزائم سببيله عارف اولديلر (مثنوى) بى مرادى شد قلاووز بهشت * حفت الجنة شنو
اى خوش سرشت) بى مرادلك جنتك قلاووزى اولدى زيرا عدم حصول مرادا كثريا مستلزم رشاد وسداد اولور
وحصول مرادا كثريا باعث معصيت وفساد اولورنته كم بو آيت كريمه بومضمونى دلالت قيلور (ولو بسط الله الرزق لعباده
لبغوا فى الارض) اى خوش نهاد حفت الجنة حديثنى ايشت يعنى حضرت حبيب اكرم صلى الله عليه وسلم
بيورمشلردركه حفت الجنة بالمكاره وحفت النار بالشهوات يعنى جنت مكاره وبى مرادلقلر ايله احاطه قيلندى
ونار جهنم شهوات وارزولر ايله احاطه قيلندى (مثنوى) كه مراداتت همه اشكسته پاست * پس كسى باشد كه كام
او رواست) كاهى سنك مراداتك دوكلى شكسته پادر يعنى حاصل اولمز ناروادر اما چوق كمسه واردركه آنك مرادى
حاصل وروادر (مثنوى) پس شدند اشكسته اش آن صادقان * ليك كو خود آن شكست عاشقان) پس اول صادقلر
اول خدانك شكسته وزبونى اولدى اش ضميرى خدايه راجعدر ليكن خود اول عاشقلرك شكسته لكى قنى يعنى اكرچه
عاقل وصادقلرده شكسته لك واردر اكن آنلرك شكسته لكى عاشقلرك شكسته لكى كبى دكلدر ديمك اولور (م ى) عاقلان
اشكسته اش از اضطرار * عاشقان اشكسته باصد اختيار) عاقللر اول خدانك اضطرار جهتندن شكسته سيدر اما
عاشقلر يوز اختيار ايله آنك شكسته لريدر (م ى) عاقلانش بندكان بندى اند) عاشقانش سكرى وقندى اند عاقلان خداى
تعالينك بنده منسوب بنده لريدر يعنى قيد وبندله استخدام اولنان بنده لرى كبيدر اما اول خدانك عاشقلرى سكرى
وقنديلردر يعنى عاقللر قضايه رضا ويرمكده وامر حقه اطاعت قيلمقده كراهته منسوبلردر اما آنك عاشقلرى قضايه رضا
ويرمكده وامر حقى قبول قيلمقده لذت وحلاوته مخصوصلردركه بونلر قضاى حقده لذت وحلاوت بولورلر وكار حقى طوعا
صفاى قلب ايله ادا قيلورلر (مثنوى) ائتيا كرها مهار عاقلان * ائتيا طوعا بهار بى دلان) سجدهٔ حم ده اولان آيت كريمه يه
اشارتدر (فقال لها وللارض) پس جناب عزت آسمانى خلق ايتدكدنصكره اول آسمانه ودخى ارضه ديدى (ائتيا
ايكيكز بيله كلك وابراز ايليك وجودكزده مودع اولان اوضاع مختلفه يى (طوعا او كرها) اطاعت بوتندن وياخود كراهت
بوتندن يعنى خواه وناخواه اكر طوعا واكر كرها كلك مرادا اظهار كمال قدرتدر بو خصوصه اثبات كراهيت وطواعيت دكلدر
آسمانه ديديكه آفتاب وماهتاب وستاره لرك ابراز ايله وزمينه دخى ديديكه انهار واشجار واثمارك اظهارى ايله (قالتا اتينا
طائعين) آسمان وزمين ديديلر بز كلدك منقادين ومطيعين اولديغمز حالده معناى بيت كرها كلك ديمك وكراهت بوتندن
كلمك عاقللرك زمامى درطوعا كلمك واطاعت بوتندن صفاى درونله كلمك بى دللرك بهار وكلزاريدر بعض نسخه ده
بهار عاشقان واقع اولمشدر يعنى طوعا كلمك وخدمت قيلمق عاشقلرك بهار وكلزارلريدر ديمك اولور (نظر كردن پيغمبر
عليه السلام در اسيران وتبسم كردن وكفتن كه عجبت من قوم يجرون الى الجنة بالسلاسل والاغلال) بو قصه يه حضرت
مولانا قدسنا الله باسراره الاعلى فيه مافيه ده اشارت قيلمشلردر بيورمشلردركه مكهٔ معظمه زيارتنه حضرت حبيب
اكرم صلى الله عليه وسلم دولت وسعادتله عزيمت بيورمشلردر زيارت مكه اول سنه ميسر اولميوب حديبيه يه نزول
ايدوب توقف ايلديلر وآنده سورهٔ فتح نازل اولوب مكهٔ مكرمه نك فتحيله تبشير اولنديلر اول سنه قريضه ونضيره نام
قبيله لرك فتحيله مأمور اولوب اكا متوجه اولديلر محصل واروب فتح ايدوب خلقنى اسير ايدوب قيد وبند ايله الوب كلوركن
حضرت رسول عليه السلام آنلره باقوب تبسم بيورديلر وبو حديث شريفى دخى ايراد قيلديلر نته كم ابو هريرة
رضى الله عنه حضرتلرى حضرت رسولدن روايت بيوررلر امام بخارى منفرددر قال عليه الصلوة والسلام عجب الله
من قوم او عجبت من قوم روايتدر يعنى الله تعالى عجب ايلدى وياخود بن عجب ايلدم شول قومدنكه يجرون الى الجنة
بالسلاسل سائقون دخى روايتدر جنته زنجيرلرله چكيلورلر وهم كارهون حال بوكه آنلر كارهلردر مرادشول اسيرلردركه
آنلرى قيودله كرها كتوروب اسلامه داخل قيلورلر كه سبب جنتدر وشارح المشكوة طيبى ديركه سلاسلدن
مراد جذبات حق اوله بونلرى مرتبهٔ ضلالدن عالم هدايته جر وجذب ايليه (مثنوى) ديد پيغمبر يكى جوقى اسير *
كه همى بردند وايشان در نفير) حضرت نبى مكرم صلى الله عليه وسلم بربولك اسير كورديكه دوكلى ايلتورلردى يعنى آنلرى

سوروب الوب كيدرلردى حالا بونلر نفير وفغانده ايديلر (مثنوى) ديدشان در بندان اكاه شير * مى نظر كردند در روى
زير زير) اول جميع علوم وحكمدن اكاه وخبردار ودلير آنلرى قيد وبندده كوردى بونلر اول شير حقيقته اشغه دن
اشغه دن يعنى پنهانى نظر ايدرلردى (م ى) تاهمى خايد ز هريك از غضب) بر رسول صدق دندانها واب هر يرى صادق
رسول اوزره غضبندن ديشلرنى ولبلرنى چيزرلردى نته كم عادتدر حين غضبده غضوب كمسه دن بو حالت صادر اولور
مثنوى) زهره نى با آن غضب كه دم زنند * زانكه در زنجير قهر ده منند) ليكن اول غضب ايله زهره وقدرتلرى يوقكه
حضرت رسوله سويليه لر زيرا كه آنلر اون بطمان قهر زنجيرنده ايديلر (مثنوى) ميكشاندشان موكل سوى شهر
مى برداز كافرستان شان بقهر) آنلرك اوزرينه موكل اولان آنلرى شهر جانبنه چكردى موكل آنلرى كافرستاندن
قهر ايله ايلتوردى (م ى) نه فدايى ميستاند نه زرى * نه شفاعت مى رسد از سرورى) ناپاك وبد انديش اولان قلبلرندن
كنديلرينه ديديلر حضرت عليه الصلوة والسلام بزدن اوترى نه برفدانه برالتون الورنه برسروردن وعالى قدردن
شفاعت ايريشور (مثنوى) رحمت عالم همى كويند او * عالمى را مى برد حلق وكلو) اكا خلق جهان رحمت
عالم ديرلر واو عالم خلقنك حلق وكلوسنى كسر (مثنوى) باهزاران انكار مى رفتند راه * زير لب طعنه زنان بر كار شاه)
اول اسيرلر هزاران انكار ايله بوله كيدرلردى طوداقلرى آلتنده نهانى اول شاه حقيقتك كارنه طعنه اورجى اولدقلرى حالده
م ى) چارها كرديم وانجا چاره نيست * خود دل اين مرد كم از خاره نيست) ديرلرديكه نيجه صعب ومشكل ايشلره چاره لر
ايلدك ليكن بونده چاره يوقدر تحقيق بو مردك كوكلى سختلقده سنك وخاره دن اكسك دكلدر (م ى) ما هزاران مرد
شير الب ارسلان) با دو سه عريان وسست ونيم جان) بز كه نيجه بيك بهادر پهلوان وصاحب شجاعتلرز ايكى اوچ سست
وزبون وعريان ونيم جانله يعنى بويله ضعيف وزبون عسكر ايله (م ى) اينچنين درمانده ايم از كژ رويست * يا ز اخترهاست
ياخود جادويست) بونك كبى درمانده وعاجز قالمشلردر بو حالت بزم كژ روالكمزدن ميدر يعنى خطا وضلالتمزدنميدر
وياخود طالع وستاره لرمزدنميدر وياخود جادولقميدر (مثنوى) بخت ما را بر دريد آن بخت او * تخت ما شد سرنكون
از تخت او) آنك اول بخت وسعادتى بزم بخت ودولتمزى يرتدى وزيروزبر ايتدى بزم تخت ودولتمز آنك تخت ودولتندن
سرنكون اولدى (مثنوى) كار او از جادوى كر كشت زفت * جادوى كرديم ما هم چون نرفت) آنك ايشى اكر جادولقدن
قوى ومحكم اولديسه بزدخى جادولق ايلدك نيچون آنك تأثيرى اولمدى (تفسير اين آيت كه (ان تستفتحوا فقد جاءكم
الفتح) اى طاعنان ميكفتيد كه از ما ومحمد هر آنكه حقست فتح نصرتش ده واين بدان مى كفتيد تا كمان ايد كه شما طالب
حقيد بى غرض اكنون محمد را نصرت داديم تا صاحب حق را ببينيد) بو سرخ شريف وبو بيان لطيف بو آيت كريمه نك
بياننده دركه اكر فتح طلب ايلرسكز سزه تحقيق فتح كلدى اى طعن ايديجيلر ديديكز كه بزدن ومحمد صلى الله عليه وسلمدن
اولكه حقدر اكا فتح ونصرت ويرو بو سوزلرى اول سببدن ديديكز تا سزك بو كلامكزى استماع ايدنلر ظن كه كه سز
غرض سز طالب حقسز شمدى محمده نصرت ويردك تا حق صاحبنى كوره سز بو آيت كريمه سورهٔ انفالده در شويله روايت
اولنوركه كفار مكهٔ مكرمه دن خروج ايلدكارى وقتنده استار حرمه تعلق ايدوب ديرلرديكه يا ربى سن نصرت ويرايكى
عسكردن قنغيسى سكا مقبول ومحبوب ايسه حتى ابو جهل عليه اللعنه وتوابعى دعا ايدوب ديديلر كه اللهم انصر احب
الجندين اليك وايدا اكرم الحزبين لديك پس حق تعالى بيوردى (ان تستفتحوا) خطاب اهل مكه يه در على سبيل التهكم
يعنى على سبيل الاستهزا يعنى اكر سز فتح طلب ايلديكزايسه (فقد جاءكم الفتح) پس سزه فتح ونصرت كلدى بنم قتمده
مقبول اولان كروهه كه اول كروه بكا سزدن احبدر (وان تنتهوا) اكر سز كفر ومعاصى ومعادات رسولدن رجوع
ايدرسكز اى كافرلر (فهو خير لكم) پس اول رجوعكز سزه خيردر زيرا سلامت دارين متضمندر (وان تعودوا
اكر محاربهٔ مسلمانانه عودت ايدرسه كز (نعد) بزده آنلرك نصرتنه عودت ايده رز (وان تغنى) والبتته دفع ايتمز (عنكم
سزدن (فئتكم) سزك جماعتكز (شيأ) برشئ (ولو كثرت) اكرچه كثيرده اولديسه فئه كز يا خوفئه دن جمع مراد اوله
عسكر معناسنه (وان الله) وتحقيقا الله تعالى (مع المؤمنين) مؤمنلرله بيله در آنلره نصرت ايدر (مثنوى)
از بتان واز خدا در خواستيم * كه بكن ما را اكر ناراستيم) اول كافرلر لسانندن حكايه بيوروب ديرلر آنلر كندى كنديلره
ديديلر كه اصنامدن وخدادن استدك بويله ديوكه بزى قطع وقهر ايله اكر بز ناراست وباطل ايسك (مثنوى)
آنكه حق وراستست از ما واو * نصرتش ده نصرت او را بجو) بزدن ومحمددن اوكه حق وراستدر اكا نصرت وير آنك
نصرتنى طلب ايله كما قال ابو جهل اللهم انصر احب الفئتين اليك (مثنوى) اين دعا بسيار كرديم وصلات *
پيش لات وپيش عزى ومنات) بو دعايى لات اوكنده وعزى ومنات اوكنده چوق ايلدك وسجده لر ايلدك صلات بونده
سجده معناسنه در والحاصل چوق سجده لر ايليوب بويله سويلدك (مثنوى) كه اكر حقست او پيداش كن *

کرنباشد حق زبون ماش کن) کما کر محمد حق ایسه آنی اشکار او ثابت ایلدا کر محمد حق اولمیه آنی بزم زبونمز ایله (مثنوی
چونکه واديدیم اومنصور بود * ماهمه ظلمت بدیم او نور بود) چونکیم کیروکوردك اول منصور وغالب اولدی بز دوکامی
ظلمت اولدق اول نور اولدی (مثنوی) این جواب ماست کانجه خواستید) کشت پیدا که شما ناراستید) حق طرفندن
اول غالبیت ومغلوبیت کما کاو بزه کلمشدر بزم جوابمزدر بویله دیو که اینکه بندن طلب ایلدیکز ظاهر اولدیکه سز
ناراست وباطل سز و محمد علیه السلام که بزم پیغمبرمز درحقدر (مثنوی) باز این اندیشه را از فکر خویش * کور
می کردند و دفع از ذکر خویش) کیرو بولطیف اندیشه یی کندیلرینك فکرندن محو وکور ایلدیلر وکندیلرینك ذکرندن
دفع ورفع ایلدیلر وکندی کندیلره نه بوکونه سویلدیلر (مثنوی) کین تفکر ما هم ازادبار رست * که صواب او شود
دردل درست) ودخی کندیلرینه دونوب دیدیلرکه بو تفکر بزه هم بزم ادباروبدبختلغمزدن بتدی که اول پیغمبرك
صواب وراست اولمسی قلبمزده درست اولور مجرد آنك غالب وبزم مغلوب اولمزدن آنك حق وبزم باطل اولمز لازم کلمز
پس آنك صواب اولمسی که بزم قلبمزده ظهوره کاور بوکونه تفکر بزه بدبخت اولمزدن حاصل اولور دیدیلر وبوکونه حجت
باطل ابراز ایلدیلر (مثنوی) خود چه شد کر غالب آمد چندبار * هرکسی را غالب ارد روزکار) اکر بزم اوزریمزه اول
پیغمبر برقاچ کره غالب کلدیسه خود نه اولدی هر برکسه یی روزکار غالب کتوررو آنی غلبه وتسلطی نه سنه یتوررر
(مثنوی) ماهم ازایام بخت آورشدیم * بارها بروی مظفر آمدیم) بزدخی ایامدن سعادتمند اولدق نیجه کره آنك
اوزرینه مظفر وغالب کلدك موجب هدایت ومستلزم سعادت اولان فکرتی بوکونه سوء خاطره ایله دفع ایلدیلر وتکرار
انصاف واعترافه کلوب بوکونه سویلدیلر (م ی) باز کفتند یکه کرچه او شکست) چون شکست ما بود ان زشت وپست
وکندی کندیلره کیرو دیدیلرکه اکرچه او پیغمبرصندی یعنی منهزم ومغلوب اولدی لکن بزم شکستمز کبی اوزشت
وپست اولمدی (مثنوی) زانکه بخت نیك او را در شکست) داد صد شادی پنهان زیردست) زیرا او بختا کاشکست
وانهزام حالنده ال التندن نهانی یوز شادی وسرور ویردی یعنی اول حضرت وآنك توابعی شکسته لکه وبوکونه
برمصیبته دوشسه لردی اول حضرتك وآنك اصحابنك بخت وسعادتلری آنلره حین بلاده نیجه صفا وسرور مورث
اولوب مستبشر اولورلردی والحمد لله علی کل حال دیو اول حالی دخی نعمت بیلوب آنك اوزرینه حمد وثنا قیلورلردی
اما کفره بونك عکسی اوزره ایدیلر نعمت کوردکده شاد وفرحناك ومحنت کوردکده منقبض وغمناك اولورلردی
کذلك هر عصرده وارث حضرت نبی مع توابعه حین محنت وبلاده صفا بولورلر واهل دنیا محنت وبلا کورسه لر منقبض
وغمناك اولورلر پس اهل حقك شکسته لکی باطللرك شکسته لکنه صورتا ومعنا مشابه اولمزنته کم تقریر بیوررلر (م ی
کو باشکسته نمی مانست هیچ * که نه غم بودش دران نه پیچ پیچ) حال بوکه اول پیغمبر مع توابعه هیچ شکسته اولمشه
بکزه مدی زیرا شکسته لکده اکانه غم ونه انقباض اولدی (مثنوی) چون نشان مؤمنان مغلوبیست *
لیك درا شکست مؤمن خوبیست) چونکیم مؤمنلرك نشان وعلامتی شکسته لك ومغلوبلق در ولهذا قیل المؤمن
لا یخلو من قلة او ذلة او علة لکن مؤمنلرك شکسته وخسته لکنده خوبلق ولطافت واردر دیمك اولور (مثنوی)
کر تو مشك وعنبری را بشکنی) عالمی از فوح ریحان پرکنی) اکر سن مشك وعنبری صیه سن عالمی ریحانك رایحه سندن
ویا خود مطلقا رایحهٔ طیبه دن پر ایلرسن اکر فی المثل مؤمن دخی بربلیه سببیله شکسته اولسه اخلاق حسنه سی
واعمال طیبه سی لطیف رایحه کبی ظهوره کاور فرضا دماغ روحانی صاحبی آنك رایحهٔ معنویه سنی استشمام قیلور
مثنوی) ور شکستی نا کهان سرکین خر * خانها پرکند کردی تا بسر) وکرنا کهان حمارك نجسنی شکست وپریشان
ایلسك خانه لری زیاده قوقش ایلرسن باشنه دك سرکین خردن مراد جاهل وغافل اولان کمسه لردر هربارکه برجاهلی
برحالته تحریك ایلسك رایحهٔ خبیثی وخوی پرنجسی زیاده اولور واول خانه ده اولنلره الم واضطراب ویرر کما قال علیه
الصلوة والسلام الجاهل کالخنفسا اذا حرکته فسا (سر آنکه بی مراد باز کشتن رسول از حدیبیه حق تعالی لقب آن
فتح کرد که انا فتحنا لك که بصورت غلق بود بمعنی فتح چنانکه اشکستن مشك بظاهر سکستنست وبمعنی درست کردنست
مشکی اوراو تکمیل فوائد اوست (مثنوی) وقت وا کشت حدیبیه بذل * دولت انا فتحنا زد دهل) ذل وانکسار ایله
حدیبیه دن رجوع وقتی یعنی حضرت رسولك مکهٔ مکرمه یه قریب حدیبیه نام موضعدن انکسار ونا امیدلکله رجوع
ایلدیکی حینده انا فتحنا لك دولتی طبل چالدی یعنی سورهٔ شریفه نازل اولدی وفتح وظفر دولتی ظهوره کلدی بونك
قصه سی بودرکه اهل تفسیر بو سورهٔ شریفه ده تقریر بیورمشلردر هجرت نبویه نك التنجی سنه سنده حضرت نبی صلی الله
علیه وسلم واقعه کوردیکه بعض اصحابله مسجد حرامه داخل اولور وعمره یی ادا قیلورلر بو رؤیایی اصحابه تبشیر
ایلدکاری آنده اصحاب کرام ظن ایلدیلرکه واقعه نك ظهوری همان اول سنه ده واقع اولور پس حضرت رسول

علیه

علیه السلام کعبهٔ مکرمه نك زیارتنه حاضر اولدیلر ودوشنبه کونی اول سنه ذی القعده آینده مدینهٔ منوره دن کعبهٔ
مکرمه جانبنه سفر قیلدیلر قربان ایتمك ایچون یتمش دوه کندیلریله بیله کتوردیلر وعمره ایچون احرام کیدیلر اول
حضرتك زیارت کعبه یه عزیمت ایلمرینك خبری مشرکان کعبه یه واصل اولدی ومشرکان اول حضرتی زیارتدن
منع ایلمکه اتفاق ایلدیلر بلدح نام موضعه چیقوب قرشو طوردیلر پس حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم
بونلرك اتفاقندن خبر الوب حدیبیه نام موضعه اصحاب کرامله نزول بیوردیلر کفار جانبندن عروة بن مسعود ثقفی
رضی الله عنهما نام کسنه حضرت نبی داعیهٔ حرب طوتمز بلکه کعبه نك زیارتنه کلمش پس کاوب قریشه خبر ویردی
قریش قومی جمعیت جاهلیه لرینك مقتضاسنجه اول حضرتك مکه یه کیرمسنه وکعبه یی زیارت قیلمسنه راضی اولمدیلر
پس حضرت نبی مکرم صلی الله علیه وسلم عثمان بن عفان رضی الله عنه حضرتلرنی مصالحه ایچون مکه قومنه
کوندردیلر آنلر آنی اخذ ایتدیلر پس حضرت رسول علیه السلامه آنك قتلی خبری کلدی اول سببدن تحت شجره ده
بیعت رضوان واقع اولدی القصه کفار مکه اول بیعت خبرنی استماع ایدوب متوهم اولدیلر والحاصل سهل بن عمرو ی
اول حضرت جانبنه کوندروب اهل مکه ایله اول حضرتك ما بیننده صلح واقع اولدی اول وجه اوزره که اون ییل اهل
اسلامله کفار ما بیننده محاربه وقتال واقع اولمیه وظاهر ونهانی بری برلرنی رنجیده قیلمیه مؤمنلر اول سنه
کیدوب سنهٔ آتیه ده کیرو کلوب عمره یی قضا ایده لر پس اکثر اصحاب کرام بو صلحدن ملول ومنکسر اولدیلر واول حضرت
حدیبیه ده اول حینده بیوردی تا مبارك باشلرنی دخی تراش ایده لر واصحاب دخی کیمی تراش ایدوب کیمی صاچلرنی قرقه لر
ودوه لری قربان ایده لر وبعض دوه لری دخی ناحیهٔ اسلمی ایله مکه یه کوندردی تا مروه ده آنلری قربان ایلدیلر وآنده اولان
فقرا به ومساکینه بذل ایلدیلر حضرت پیغمبر صلی الله علیه وسلم یکرمی کون حدیبیه ده قرار ایلدیلر واول انکسار ایله
مراجعت ایلمك وقتنده بو سورهٔ شریفه نازل اولدی پس حضرت اصحابه تبشیر ایدوب بیوردیلرکه بو کیجه بکا بر سوره
نازل اولدیکه دوست طوترم بن آنی اول شیلردنکه کونش آنك اوزرینه طالع اولور پس سورهٔ فتحی اصحاب کرامه اوقیوب
(انا فتحنا لك فتحا مبینا) دیدیلر الی آخره معنای شریفی یا محمد تحقیقا بز سکا فتح ایتدك کله فتح ابتداءً ظاهرا فتح مکه یی
وعده در وماضی ایله تعبیری وقوعی متحقق اولدیغندن اوتریدر وبو آیتك دخی برمقدار تفسیری التنجی جلدده سؤال
سائل ازمرغی بیاننده کاور انشاء الله تعالی (سر آنکه بی مراد باز کشتن رسول علیه السلام از حدیبیه حق تعالی لقب
آن فتح کرد که انا فتحنا که بصورت غلق بود وبمعنی فتح چنانکه اشکستن مشك بظاهر اشکستنست وبمعنی درست
کردنست مشکی اورا وتکمیل فوائد اوست) بو سرخ شریف وبو بیان لطیف حدیبیه نام موضعدن حضرت رسول
علیه السلامك بی مراد رجوع ایلمسنك سری اولدرکه حق تعالی حضرتلری اول بی مرادلکك لقبنی فتح ایلدی یعنی
اول بی مرادلکه فتح دیو لقب ویردی زیرا انا فتحنا صورتده غلق وعقده اولدیکه اول بی مرادلکدر ومعناده حل وفتح
اولدیکه اول بعد زمان مراده وصول در مثلا آنجلین که مشکك صنمسی ظاهرده صنقدر ومعناده آنك مشکلکنی درست
وآشکاره ایلمکدر وآنك فوائدنك تکمیلیدر وفتح نه وجهله اولدیغی بو ابیات شریفه ایله تعریف ایدوب بیوررلر
مثنوی) آمدش پیغام از حضرت که رو * تو زمنع این ظفر غمکین مشو) حضرت حقدن رسول اکرم صلی الله علیه
وسلم حضرتلرینه پیغام ووحی کلدی بویله دیوکه یوری سن بو فتح وظفرك منعندن غمکین اولمه (م ی) کاندرین خواری
نقدت فتحهاست * نك فلان قلعه فلان بقعه تراست) زیرا بو سنك شمدی بو نقد اولان خوارلغکده فتحلر واردر داشته
فلان قلعه فلان بقعه سنك ایچوندر یعنی سکا ویرلدی بو فلان ایله کنایه اولنان قلعه وبقعه یی بو بیت مفسردرکه بیوررلر
(مثنوی) بنکر اخر چونکه وا کردید تفت) برقریظ وبرنضیر از وی چه رفت) آخر نظر ایله حضرت رسول علیه السلام
اورادن چونکه تیز وحرارتله کیرو دوندی آندن قریظه ونضیر اوزرینه نه کتدی یعنی اول حضرتدن اول ایکی قبیله نك
اوزرینه فتحدن ویغمادن نه واقع اولدیکه تفصیلی بودر استماع ایله (مثنوی) قلعها هم کرد آن دو بقعها * شد مسلم
وز غنایم نفعها) قلعه لرهم اول ایکی قبیله نك اطرافنده بقعه لر اول حضرته مسلم اولدی ودخی غنایمدن نیجه نفعلر
مسلم اولدی یعنی اول ایکی قبیله دن وآنك اطرافنده اولان قلاع وبقاعدن ماعدا غنایمدن منافع اول حضرته اول سنه
مسلم ومیسر اولدی (مثنوی) ور نباشد آن تو بنکر کین فریق * پرغم ورنجند ومفتون وعشیق) فرضی اکر اول فتح
وظفر اول سنه میسر اولمسه سن نظر ایله بو کروه مؤمنین وفریق موحدینکه بونلر پرغم ورنجور ومفتون وعاشق دررلر
جواب بو بیتدر (مثنوی) زهر خواری را چو شکر میخورند * خار غمها را چو اشتری چرند) بو صفتله مذکور اولان
فریق خوارلق زهرنی شکر کبی یرلر یعنی خور وحقیر اولمقدن لذت پذیر اولورلر غملر خارنی بونلر فی المثل اشتر کبی اوتلرلر
(مثنوی) بهر عین غم نه از بهر فرج * این تسافل پیش ایشان چون درج) عین غمدن اوتریدر فرح وشادیدن اوتری

دکلدر بو تسافل بو مؤمنلرك اوکنده درجه و مرتبه لر کبیدر یعنی بو فریق خوار و حقیراق زهرین یرلر و آندن
لذت بولورلر عین غمدن اوتریدرکه غم موجب سعادت اخرویه و مستلزم دولت سرمدیه ایدیکنی بیلورلر فرحدن اوتری
دکلدر یعنی خوارلق زهرنی ایچملری دنیا غمندن خلاص اولوب ایچملری ایچون دکلدرکه بو خصلت اهل دنیانك
صفتیدرکه بونلر خوارلق زهرنی فرحدن اوتری یرلر عین غمك شانته عارف اولدقلرندن اوتری دکل بو تسافل یعنی بو تواضع
ودخی مسکنت بو کامللرك اوکنده درجات عالیه و مقامات سامیه کبیدر زیرا بو تسافل و تواضع فی الحقیقه موصل
درجات اخرویه اولمسی مقرردر بو معنی دخی جائزدر بونلرك خوارلق زهرنی شکر کبی یمه سی عین غمدن اوتری دکلدر
فرحدن اوتریدر یعنی بلکه عین غمدن خلاص اولمقدن اوتریدر بو تسافل یعنی خوارلق زهرنی شکر کبی یمکلك
تسافلی بونلر اوکنده درجه لر کبیدر (مثنوی) آنچنان شاد ند کاندر قعر چاه ＊ که همی ترسند از تخت و کلاه) بونلر چاه
وزندان دبنده انجلین شادلردرکه سلطنت و تخت و کلاهدن دائم قورقرلر نته کم سلطنت صاحبلری قعر چاهدن
قورقرلر بونلر تخت و کلاهدن اویله قورقرلر نته کم سلطنت صاحبلری تخت و کلاهدن شاد اولورلر بونلر قعر چاهدن
وبلای سیاهدن اویله شاد اولورلر زیرا بیلورلرکه دنیاده چیکلان محنت موجب سعادت ابدیه و موصل راحت سرمدیه
اولمسی محققدر (مثنوی) هر کجا دلبر بود خود همنشین ＊ فوق کردونست نه زیر زمین) هر قنده که خود دلبر برکسه یه
همنشین و مصاحب اوله اول محل یرلك آلتی دکلدر معنا فلکلرك اوستیدر زیرا برکسه حضرت حقله اوله فرضا
تحت الثراده اولسه معنا عرشدن بلندر (بیت) و قتیست خوش آنرا که شود ذکر تو مونس) ور خود بود اندر شکم حوت
چو یونس) تفسیر این خبر مصطفی صلی الله علیه و سلم که فرمود لا تفضلونی علی یونس ابن متی) بو سرح شریف
بو خبر لطیفك تفسیریدرکه حضرت محمد مصطفی صلی الله علیه و سلم بیوردی (لا تفضلونی) سز بنی اصحابم تفضیل ایلماك
علی یونس بن متی بفتح المیم وضم میم ایله وتشدید تا ایله ده جائزدر یعنی متی نك اوغلی یونسك اوزرینه یعنی معراجده زیرا
جناب عزتك معراجنه ارض و سما مساویدر نته کم بو حدیث شریف دلالت ایلرکه (لو دلیتم بحبل لهبط علی الله)
پس تقرب حقده و معراج وجود مطلقده (لا نفرق بین احد من رسله) معناسنه معتقدز ولکن بحسب العلوم والمراتب
تلك الرسل فضلنا بعضهم علی بعض) نص شریفله عاملرز (م ی) کفت پیغمبر که معراج مرا ＊ نیست بر معراج یونس
اجتبا) حضرت پیغمبر علیه الصلوة والسلام بیوردیکه بنم معراجم یونس پیغمبرك معراجی اوزره من حیث
الحقیقه اجتباسی یعنی فضلیت و مزیتی یوقدر (مثنوی) آن من بر چرخ وآن او نشیب ＊ زانکه قرب حق برونست
از حساب) بنم لایقم چرخ برینده وآنك لایقی زیر زمینده اولدی زیرا حق تعالینك قربی حسابدن طشره در پس قرب
الهینك حقیقتنی بیان ایلمکه شروع ایدوب بیورورلر (مثنوی) قرب نه بالا نه پستی رفتنست ＊ قرب حق از حبس هستی
رستنست) معراجدن مراد اللهه تقربدر قرب الهی ایسه نه یوقارو و نه اشغی کتمکدر بلکه قرب الهی وجود قیدندن
ووارلق حبسندن خلاص اولمق و نجات بولمقدر کمال قرب الهی و شهود ربانی عبدك فنا و عدم اولمقسزن میسر دکلدر
چونکم قرب الهی میسر اوله عبدك وجود موهومه سی اصلنده عدم اولدیغی کبی منعدم اولور (مثنوی) نیست را
چه جای بالا است و زیر ＊ نیست را نی زود و نی دور ست و دیر) پس عدم ایچون نه بالا وزیر یری واردر یعنی فوقانیت
وتحتانیت اسنادی عدمه نیجه لایق و محل اولور عدمك نه زودی و نه بعدی و نه تأخیری واردر یعنی عبدك فانی
وعدم اولان وجودنده قوت و ضعف و قرب و بعد و تأخیر و تعجیل متصور دکلدر بو جمله وجود مجازینك صفتلریدر قرب
حقیقت و معراج احدیتده عبدك وجود مجازیسی مضمحل و متلاشی اولور پس بو صفات متضادّه دخی فانی و زائل
اولور و لهذا قال ابو یزید البسطامی لا صباح عند الله ولا مساء بعض نسخه ده زود دالله واقع اولمش و بعضسنده زور ایله
واقع اولمش و لهذا تعجیل و قوتله تفسیر اولندی (مثنوی) کارگاه کنج حق در نیستیست ＊ غره هستی چه دانی
نیست چیست) حق سبحانه و تعالینك اسما و صفاتی کنزینك کارگاهی یعنی محل کاری یوقلقده در یعنی اغیار
وماسوی منزله سنده اولان اشیا مضمحل و متلاشی اولور مرتبه ده در ای معراج حقایقدن غافل اولان سن ایسك
وجود مجازینك مغرور و مفتونیسن نه بیلورسن که یوقنه در بونلرك یوقلقدن مرادی اغیار و ماسوانك وجود
اعتباریسی مضمحل اولمق و وجود حقیقی ظهوره کلمکدر بو ایسه فقی دولت عظمی و عند الموحدین زیاده سعادت
کبری در لکن وجود مجازی مفتونلری بو یوقلقده اولان وارلغی بیلمه دیلر و بونك نه کونه دولت و سعادت اولدیغنه عارف
اولمدیلر پس بنه صدده شروع ایدوب بیورورلر (م ی) حاصل این اشکست ایشان ای کیا ＊ می نماند هیچ با اشکست ما
حاصل کلام و خلاصهٔ مرام او مؤمنلرك حضرت پیغمبر علیه السلام ایله اولان بو شکسته لکی و انهزامی ای اولو هیچ
بزم انهزام و شکسته لکمزه بکزه مز بو سوزلر اول اسیر اولان کافرلر اسانندندر (مثنوی) انچنان شاد ند در ذل و تلف

همچو ما در وقت اقبال و شرف) بونلر ذلت و هلاکه وقتنده انجلین شادیلردرکه اقبال و شرف وقتنده بزم کبی یعنی دولت
وشرف وقتنده بز نیجه شاد اولورسق محنت و تلف وقتنده آنلر اویله شاد اولورلر (مثنوی) برك بی برکی همه اقطاع اوست
فقر و خواریش افتخارست و علوست) قدرتسزلك قدرتی آنك جمیعا اقطاع و املاکیدر ازقسزلق ازغی آنك املاکی
وتیماریدر دیمك دخی وجه در زیرا برك آزق و قدرت معنالرینه استعمال اولنور و اقطاع املاك و تیمار و وظایف
معنالرینه استعمال اولنور زیرا فقیرلق و خوارلق اول حضرت علیه السلامك افتخار و علو شانیدر کما قال صلی الله علیه
وسلم الفقر فخری صدق رسول الله (مثنوی) آن یکی کفت ارچنانست آن بدید) چون بخندید او که مارا بسته دید
اسارادن اول بریسی ایتدی اول خصم و عدو یعنی اول حضرت علیه السلام انجلین ایسه که سن بیان ایلدك
نیچون کولدی اول چونکم بزی بسته و در زنجیر کوردی (مثنوی) چونکه او مبدل شدست و شادیش ＊ نیست زین
زندان و زین آزادیش) چونکم اول پیغمبر علیه السلام مبدل اولمشدر یعنی تبدیل صفات بشری قیلمشدر و آنك
شادیلغی بو زندانك ازادلغندن دکلدر یعنی بو سجن دنیادن و بونك نعم و لذاتندن ودخی بو سجن دنیادن خلاص
ونجاتندن دکلدر (مثنوی) پس بقهر دشمنان چون شاد شد ＊ چون ازین فتح و ظفر پرباد شد) چونکم حال بو منوال
اوزره در پس دشمنان و اعدانك قهریله نیچون شاد اولوب بو فتح و ظفردن نیچون پرباد و پرغرور اولدی یعنی قچن اهل نفس
اولان ملکلر دشمنلرنی قهر ایلسه لر و عدولرینه غلبه قیلوب ظفر بولسه لر شاد اولورلر و کبر و نخوتله اتصاف قیلورلر
بو جمله صفت بشریه در چونکم بو رسول بو صفات بشریه دن مبدل اولدی ایسه قهر اعدا ایله پرهوا و پرغرور و فتح و نصرتله
خندان و مسرور اولمق نیچوندر (مثنوی) شاد شد جانش که بر شیران نر ＊ یافت آسان نصرت و فتح و ظفر) اول پیغمبرك
جانی شاد اولدی زیرا ارکان ارسلانلر اوزره آسان وجه اوزره نصرت و ظفر و فتح بولدی یعنی بزم کبی شیر دللر اوزره غالب
اولدیغیچون صفا ایدوب خنده قیلدی (مثنوی) پس بدانستیم کو آزاد نیست ＊ جز بدنیا دلخوش و دلشاد نیست)
پس بو استدلال ایله بیلدککه اول پیغمبر قید بشریت و تبدیل طبیعتدن آزاده دکلدر دنیادن غیریله خوش دل
ومسرور دکلدر چونکم بویله در اول دخی بزم کبی برکسه در دیدیلر (مثنوی) ورنه چون خندد که اهل آن جهان ＊
بر بد و نیکند مشفق مهربان) اکر اول بزم کبی اولمیدی نیچون بزم مغلوب و اسیر اولدیغمز اوزره کولردیکه اول جهان
خلقنك اهلی ایو و کتو اولان کسه لر اوزره شفقت ایدیجی و مرحمت قیلیجیلردر چونکم بو پیغمبر بزم کبیلره شفقت
ومرحمت قیلمیه نیجه اول جهانك اهلندن اولور دیدیلر (مثنوی) این همی کفتند در زیر زبان ＊ آن اسیران باهم اندر
بحث آن) اول اسیرلر زیر زبانده یعنی نهان و مخفی اول حضرتك بخنده سی برلریله بونی صوقوردندیلر یعنی آنك حقنده
بو طعن آمیز کلماتی کزلوجه سویلشدیلر (مثنوی) تا موکل نشنود بر ما جهد ＊ خود سخن در کوش آن سلطان برد)
انکیچون زیر لبانلرنده بونی مخفی سویلشدیلرکه تا موکل ایشتمیه زیرا ایشدرسه بزم اوزریمزه صچرار و بزی بحضور ایلر
بو سوزی اول سلطانك کوشنه ایلتور و عاقبت بزم قهرمزه دخی زیاده باعث اولور دیدیلر (آکاه شدن پیغمبر
علیه السلام از طعن ایشان بر شماتت او (مثنوی) کرچه نشنید آن موکل آن سخن ＊ رفت در کوش که آن بد من لدن
اکرچه اول موکل اول سوزی آنلردن اشتمدی حالا که اول آنلره قریب ایدی لکن اول سوزلر بر کوشه کتدیکه
اول لدندن ایدی یعنی اوقولق اللّه قتندن ایدی (مثنوی) بوی پیراهان یوسف را ندید ＊ آنکه حافظ بود و یعقوبش
کشید) حضرت یوسف علیه السلامك پیراهننك رایحه سنی کورمدی یعنی استشمام ایلمدی اول کسه که پیراهنك
حافظ و حاملی ایدی اول رایحه یی یعقوب چکدی و استشمام ایلدی حال بوکه حامل پیراهن یوسفه قریب و یعقوب آندن
بعید ایدی کذلك موکللر اسارایه قریب ایکن آنلرك بو کلام نهانیسنی استماع ایلمدیلر و حضرت نبی بونلردن نیجه فرسخ
بعید ایکن بونلرك آهسته اولان کلام نهانیسنی استماع ایلدیلر پس بو اسرار غیبك استماعنه قرب صوری وسیله
اولمدیغنه و بعد صوری بونك شهودنه منع قیلمدیغنه بو ابیات شریفه یی تمثیل ایدوب بیورورلر (مثنوی) آن شیاطین
بر عنان آسمان ＊ نشنوند آن سر لوح غیب دان) مثلا اول شیاطین آسمانك عنان و اطرافی اوزره اول غیبدان اولان
لوحك سرنی اشتمزلر یعنی آسمانه بو مرتبه قریب اولمشکن لوح محفوظك سرنی بیلمکه قادر اولمزلر (مثنوی)
آن محمد خفته و تکیه زده ＊ آمده سر کرد او کردان شده) اما اول محمد صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلری فراشنده یاتمش
واتکا قیلمش سر کلش آنك اطرافنده دور ایدیجی اولمش یعنی کندی مقامنده آسماندن بعید ایکن عالم غیبك اسرارینه
مطلع اولمش و شیاطین اجرام آسمانه قریب اولمش ایکن اسرار سماویه دن و امور غیبیه دن غافل قالمش ایدیلر (مثنوی
او خورد حلوا که روزیشست باز ＊ آن نه کانکشتان او باشد دراز) مثلا حلوایی اول کسه یرکه آنك رزقی اکا مفتوح
وکشاده در اول کسه یمزکه آنك پرمقلری اوزون اوله یعنی حلوای معنوی و نعم روحانی یی بر اول کسه که ذوق و ادراك

ایلرکه اکا نصیب اولمش و آنی خدای تعالی اکا مقدر قیلمش اولور اول کمسه ادراک ایلمز که آلات و اسباب تحصیل قیلمش
و آنک حصولنه متوجه و متهیء اولمش (مثنوی) نجم ثاقب کشته حارس دیوران * که بهل دزدی ز احمد سر ستان)
آسماندن نجم ثاقب شیطانی سوریجی و حارس و حافظ اولمش بویله دیوکه یوری وار دزدلکی قو سری احمددن آل نته کم
سورهٔ صافاتک اولنده واقع اولان آیت کریمه سنک فحواسنجه شیاطین ملائکهٔ سما و ملائکهٔ اعلانک کلماتنی استماع
ایچون آسمانه عروج ایدرلر تا آنلردن بعض اسرار غیبیه یی اخذ و استراقه قیلوب کاهنلره القا ایده لر پس حق سبحانه
و تعالی آسمانی زینت کواکبله زین ایلمشدر و شیاطین مارده دن آنی حفظ قیلمشدر تا کم بونلر ملاء اعلانک کلماتنه
قولق طوتمیه لر و آندن استراقه ایتمیه لر پس بو شیاطین ایچون کلمات ملائکه یی استماع ایلمکه فرصت و رخصت یوقدر
الامن خطف الخطفة فاتبعه شهاب ثاقب) آیت کریمه سنک مفهومی اوزره مکر شیاطیندن شول برکمسه که ملائکه دن
درحال سوزی قابغله قاپه یعنی علی الفور آنلردن بر کلامی استراقه قیله پس اول شیطانک اردنجه کاور برکوک
روشن کننده و یا بر آتش سوزنده که اول مرجومی یقار و یا خود متأذی ایدوب زمینه ییقرکان اول نجم ثاقب لسان حالله
بو شیاطینه دیرکه ای ملاعین بو استراقه یی ترک ایلیک حضرت احمدکه ینبوع اسرار حق و خلیفهٔ وجود مطلقدر اکا تابع
اولک سری آندن آلک مادامکه اکا ایمان کتورمیه سز و آنک تبعیتی مرتبه سنه کلندیکزی یتورمیه سز عالم غیبک
اسرارنی سزه اخذ ایتمک ایچون اجازت یوقدر بو قصه دن حصه اولدرکه شول دیو سیرت و ابلیس طبیعت اولان کمسه لر
هر بارکه آسمان معنوی جانبنه اخذ علوم و اسرار غیبی ایچون متوجه اوله لر و قوای روحانیه نک کلامنی
استراقه ایچون القای سمع باطن قیلسه لر آسمان حقیقت جانبندن آنلره معنوی طرد دوردلر یتشوب انبیا علیهم السلام
و اولیای کرامک شهاب ثاقب کبی اولان کلماتیله آنلری تکرار زمین بشریته براغورلر انبیا علیهم السلام و اولیای کرامک
شهاب ثاقب کبی اولان کلماتی بونلره دیرکه اکر آسمان حقیقتدن اسرار غیبیه یی اخذ ایتمک استرسکز سزه اول جانبدن
اخذ ایتمکه مساغ یوقدر لازمدرکه بو استراقه یی ترک ایده سز و حضرت احمدک قائمقامی اولان وارث کامل جانبنه کیده سز
و اکا تابع اوله سز و خدمت قیله سز تا کم بو اسرار غیبیه یی آندن آله سز و مرادیکزه آنک واسطه سیله وصول بوله سز
مثنوی) ای دو دیده سوی دکان از بکاه * هین بمسجد رو بجو رزق از اله) ای ایکی کوزی دکان طرفنه اولان
کمسه ارکندن اکاه اول مسجد جانبنه کیت رزقی الهدن طلب ایله دو دیده محلنه ای دو دیده دخی نسخه واقع اولمشدر
بو تقدیرجه ای دکان جانبنه باش کمسه ارکندن وقتیله اکاه اول مسجد جانبنه کیت الهدن رزقی استه بعض نسخه ده
رزق اله واقع اولمشدر الهه مضاف اولان رزقی استه دیمک اولور یعنی کسبی ترک ایدوب مسجد جانبنه کیدوب آنده
عبادت و اطاعته مشغول اولکه (ومن یتق الله یجعل له مخرجا ویرزقه من حیث لا یحتسب) آیت کریمه سنک
مقتضاسنجه هر شول کمسه که تقوی اوزره اوله و حضرت حقه توکل قیله حق تعالی آنک ایچون جمیع مضایقه دن محل
خلاص و نجات قیله وظن ایلمدیکی یردن اکا رزق ویرر و منتفع به اولان حظ و نصیبه رزق دیرلر جسمانی و روحانی اولمغه
صالح و شاملدر ایکیسنک بیله حصولی مسجدده تیز میسر اولور پس اکر بو رزق صوری و معنویدن ای اهل کار
بهره دار اولمق استرسک مسجد جانبنه کل و آنده عبادات قیل تا کم ارزاق نبویه و میراث محمدیه دن حظ الهسن و رزق
روحانی یی آنده بوله سن نته کم ابو هریرة رضی الله عنه حضرتلرندن روایت اولنور وقال فی مشکوة الانوار دخل ابو هریرة
رضی الله عنه یوما السوق فقال انتم ههنا و میراث محمد علیه السلام یقسم فی المسجد فذهب الناس الی المسجد وترکوا
السوق ثم رجعوا فقالوا یا ابا هریرة ما رأینا میراثا فی المسجد فقال لهم فما رأیتم قالوا رأینا قوما یقرؤن القرآن ویذکرون الله
قال فذلکم میراث محمد علیه السلام (فهم کردن رسول علیه السلام ضمیر اسیرانرا (مثنوی) پس رسول آن کفت شانرا
فهم کرد * کفت آن خنده نبودم از نبرد) پس رسول علیه السلام آنلرک اول سوزنی فهم ایلدی ایتدی اول خنده
بکا جنک خصوصندن اوتری و سزه قهر و غلبه ایلدیکم اجلدن اولمدی (مثنوی) مرده اند ایشان و پوسیدهٔ فنا *
مرده کشتن نیست مردی پیش ما) آنلر مرده و میتلردر و فنانک پوسیده و فرسوده سیدر بزم قتمزده مرده یی قتل ایلمک
مروت و مردلک دکلدر (مثنوی) خود کیند ایشان که مه کرد دشکاف * چونکه من پا بفشرم اندر مصاف) آنلر خود
کیملردرکه ماه شکاف و شق اولوب چونکه جنک و مصافده بن ثابت قدم اولم یعنی بنکه فلکده اولان ماهه مقابله قیلسم
و آنک انشقاقی خصوصنده ثابت قدم اولسم فلکده آی منشق اولور پس بو مرده و پوشیده اولان کمسه لری مغلوب
و مقتول ایلمکدن بکا نه فرحت و رفاهیت حاصل اولورکه حتی بن بو کونه مرده لرک اسیر و مقهور اولمسندن حظ آلم
و ذوق بولم (مثنوی) انکهی کازاد بودیت و مکین * مر شمارا بسته می دیدم چنین) ای اسیرلر شول وقتده که آزاد ایدیکز
و صاحب مکنت و قدرت ایدیکز تحقیقا بن سزی قبل الوقوع بویله مقید و مغلوب کوردم همان شمدی ظاهرده اولان

بسته اولدیغکز وقت کوردم پس برکمسنه برشیئی بر حالت اوزره مقدم مشاهده قیلسه بعده اول شیء اول حالت اوزره
ظهوره کلسه اول مشاهده قیلان کمسه یه نه مرتبه فرحت ویرر بن بو سزلک حالکزی زنجیره مقید اولقده شمدی
کورمدم حتی بو حال بکا مورث رفاهیت و فرحت اوله (مثنوی) ای بنازیده بملک خاندان * نزد عاقل اشتری بر ناودان
پس اکرچه حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم لسانندن اول اشترلره خطابا بو بیت شریفی ادا بیوردیلر اما هر عصرده
قائمقام نبی اولان وارث کاملک اهل دنیایه لسان حالله سویلدیکنی مراد ایلرلر بونلر دیرلرکه ای ملک خاندانله نازلنمش
غافل عاقل قتنده ناودان اوزره واقع اولمش اشترسن یعنی ناودانک اوستنده فی المثل بر دوه اولسه میزاب اوزره اول دوه
قرار ایده میوب علی الفور ساقط اولمق مقرردر پس اهل دنیا و نعمت دنیا و دولت دنیا بوکا بکزر دولت دنیا فی المثل
بر میزاب کبیدر اهل دنیا اول میزابک اوستنده بر اشتر کبیدر پس اشتر میزاب اوزره نیجه طوره میوب دوشرسه اهل دنیا
دخی بو دولت جهان و ملک خاندان اوزره بویله طوره مزلر حال بوکه در حال آندن سقوطلری مقرر ایکن نیته انکله
ناز و تفخر ایدرلر ولکن عاقل بیلورکه بونلرک بو کار اوزره دوامی دوه نک ناودان اوزره قراری کبیدر پس عاقل بونلرک
دولتندن و مغلوبیتندن نه حظ آلور و نیجه ذوق بولور پس حضرت نبی صلی الله علیه وسلم و حضرت نبینک وارثی اولان
هر بر ولی اسیران جهانه بو کونه کلام حقیقت انجام بیوردیلر (مثنوی) نقش تن را تا فتاد از بام طشت * پیش چشم
کل آت آت کشت) تا کم تن نقشنک طشتی بامدن دوشدی بنم چشمم قتنده کل آت آت اولدی آکنک طامدن دوشمسی
بر شیئک حقیقتنک ظهوره کلمسندن و آشکار اولمسندن کنایه درکه بو خصوصده مشهور ضرب مثل اولمشدر پس
تن نقشنک طشتنک طامدن دوشمسی آنک حقیقتنک ظهوره کلمسندن عبارتدر تقدیر معنی دیمک اولورکه
ای اسیران جهان تا کم تن نقشنک حقیقتی ظهوره کلدی و نقوش و صور قیدی مرتفع و مندفع اولدی بنم
بصر بصیرتم اوکنده هر کلیجی کلمش اولدی یعنی مستقبلده وقوعی متحقق اولان الآن کلمش اولدی بوده جائزدرکه
پیش چشم مصرع اوله قید اوله بو تقدیر اوزره معنی نقش تنک مرتبهٔ وجودده بنم بو کوزم اوکنده طشتی دوشلدن بری
هر کلیجی کلمش اولدی و هر اوله جق اولمش اولدی (مثنوی) بنکرم در غوره می بینم عیان * بنکرم در نیست شی بینم عیان
غوره یه نظر ایدرم میی عیان کوریرم یعنی غوره لک حالنده دخی شراب اولمزدن اول شرابی آشکارا کوریرم نظر ایلرم
عدمده شیئی عیان کوریرم یعنی بر شیء دخی ظهوره کلمزدن اول آنک وجودنه مطلع اولورم (مثنوی) بنکرم سر عالمی
بینم نهان * آدم و حوا نه رسته از جهان) سره نظر ایلرم نهانی بر عظیم عالم کوریرم هنوز آدم و حوا جهاندن بتمش
و ظهور ایتمشدر سردن مراد بونده مرتبهٔ واحدیت و یا اعیان ثابته مرتبه سیدر مرتبهٔ سر تقدیرنده در و تقدیر کلام
و تعبیر مرام بویله دیمک اولورکه بن مرتبهٔ سره یعنی عالم واحدیته و یا مرتبهٔ اعیانه قبل ظهور الاشیاء نظر ایلرم نهانی
بر عالمی پیدا و آشکارا کوریرم که هنوز دخی آدم و حوا خلق اولنمش ایدی (وکنت نبیا وآدم بین الماء والطین) بیوردقلری
حدیث شریفک مفهومیدرکه اول حضرت دخی آدم و حوا موجود اولمزدن اول بو اشیانک حقایقنه عالم و بینا ایدی
م ی) مر شمارا وقت ذرات الست * دیده ام پابسته و منکوس و پست) تحقیقا ای اسیرلر سزلری بن الست عالمنک ذره لری
وقتنده یعنی عالم ارواحده هر کسک روحی ذره لره مشابه سنده متمثل اولوب حضرت حقک خطابنی استماعه قادر اولدقلری
وقتده پابسته و منکوس و پست کورمشمدر الآن باشی آشغه مغلوب و آلچق کورمش دکلم (م ی) از حدوث آسمان بی عمد
آنچه دانسته بدم افزون نشد) ستونسز اولان آسمانک حدوث خلقندن اول اول نسنه یی که بیلمش ایدم زیاده اولمدی
یعنی سماوات مخلوق اولمزدن اول بنم علممده نیجه معلوم اولدیسه بعینها بلا زیاده ولا نقصان اویله ظهوره کلدیکه
جمیع اشیانک علمی عقل کلده مسطور اولمشدی و عقل کل حقیقت محمدیه دیدکلریدر پس شیئک علمی قبل وقوع الاشیاء
اول حقیقتده موجود اولمشدر (مثنوی) مر شمارا سرنکون می دیده ام * پیش ازان کز آب و کل بالیده ام) تحقیقا سزی
بن ازلده سرنکون و زبون کورمشم آندن اولکه آب و کلدن نشو و نما بولمشم یعنی دخی نشئهٔ عنصریه ایله
موجود اولمزدن اول بو اسراره عالم اولمشم بشریته کلدکدنصکره دکل (مثنوی) نو ندیدم تا کنم شادی بدان *
این همی دیدم دران اقبال نان * بو سزلک حالکزی بن یکی و تازه کورمدم تا اکا شادی و خنده ایلیم بو حالی سزلک اول
اقبال و دولتکز زماننده کوردم یعنی نه وجهله فرح و سرور ایلیم سزی بسته و زبون شمدی کورمدم بلکه بو ذلت
و حقارت حالندن مقدم سزی دولت و نعمتده و عزت و شوکتده ایکن بو حالی بن سزده کوردم که سزلک اول امیرلککز
عین اسیرلک و نعمت و دولتکز محضا نقمت و ذلت ایدی اکرچه شمدیکه حالده ذلیل و حقیرسز لکن بو ذلت و حقارتکز
وسیلهٔ عزت و دولتدر (مثنوی) بستهٔ قهر خفی و آنکه چه قهر * قند می خوردید و در وی درج زهر) حق تعالینک
خفی قهرنک بسته و مقیدی ایدیکز و آندنصکره او نه قهردرکه آنک کنهنه کمسه مطلع اولمز و آنک تعریفی

ممکن کلمز استفهام تعظیم معناسنی مشعر در ظاهرده قند یدیکز حال بوکه آنده زهر درج ایدی (مثنوی) اینچنین قندی
پر از زهر از عدو * خوش بنوشد چت حسد آید برو) بونجلین زهردن طولی برقندی اکر دشمن خوش ایچرسه اول دشمنك
اوزرینه سکانه حسد کاور غبطه وحسد محضا نعمت وراحته اولورسزك نعمت وراحتکز خود حقیقتده نقمت وزحمتدر
پس بر دشمن صورتا نعمت ومعنا نقمتی قبول ایلسه اکا حسد لازم کلمز (مثنوی) با نشاط آن زهر میکرد یدنوش *
مرکان خفیه کرفته هر دو کوش) نشاط وسرور ایله زهر نوش ایلدیکز مرگك سزك خفیه هر ایکی قولغکزی طوتمش یعنی
اول زهر قند آمیز که آندن مراد دولت صوری ونعمت دنیویدر سرور وغرور ایله اول زهر قند آمیزی قبول ایلدیکز
بو واسطه ایله مرگ معنویکه مراد حیات حقیقیه نك زوالیدر سزی اخذ ایتمش پس جهل وغفلتله مرده اولمشسز
وحیات معنوی اولان اسلام وایمان وعلم وایقان زنده لکندن بی بهره قالمشسز پس بو کونه زهر قند آمیزی بر کسه
ایچسه اکا نیچه رشك وغبطه اولور پس حضرت نبی علیه السلام بونلره جهاددن وغزاسنك حقیقتندن خبر ویروب
بیوردیلر (مثنوی) من نمی کردم غزا از بهر آن * تا ظفر یابم فرو کیرم جهان) بن سزه آندن اوتری غزا ایلمدم تا سزك
اوزریکزه ظفر بولم جهانی طوتم نته کم ملوك دنیانك کاری بودر (مثنوی) کین جهان جیفه است ومردار ورخیص *
بر چنین مردار چون باشم حریص) زیرا بو جهان جیفه ومرداروبی قدردر رخیص لغتده اوجوز معناسنه در بونده
بی قدر وبی قیمت معناسنه اولور (الدنیا جیفة وطلابها کلاب) معناسی مقرر اولیجق بونجلین مردار جیفه یه نیچون
حریص اولم (مثنوی) سك نیم تا پرچم مرده کنم * عیسی ام آیم که تا زنده کنم) کاب دکلم تا مرده نك پرچمنی قوپارم
یعنی سك سیرت دکلم که بو مرده مثابه سنده اولان اهل دنیانك دولتلرنی اخذ وجلب ایلیم که بونلره دولت صوری
پرچم کبیدر عیسایم کاورمکه تا مرده یی زنده ایلیم (مثنوی) زان همی کردم صفوف جنك چاك * تا رهانم مرشما را
از هلاك) جنك وحربك صفلرنی اول سببدن چاك وپریشان ایلرمکه تا سزی هلاکدن خلاص ایدم هلاکدن مقصود
عذاب آخرتدر (مثنوی) زان نمی برم کلوهای بشر * تا مرا باشد کروفر وحشر) بشرك بوغازلرنی اول جهتدن
کسمزمکه تا بکا رونق وقوت وجمعیت عسکر اوله (مثنوی) زان همی برم کلوی چند تا * زان کلوها عالمی یابد رها)
اول سببدن برقاچ بوغازی کسرم که تا اول کلولردن عالم قورتیله (مثنوی) که شما پروانه وار از جهل خویش * پیش
آتش میکنید این حمله کیش) که سز جهلکزدن پروانه کبی آتش اوکنده بو حمله یی کندیکزه دین وعادت ایلرسز یعنی
پروانه آتشه نیجه حمله ایتمکی عادت قیلورسه وآنی کندی یه نه کونه مذهب اتخاذ ایلدیسه سز دخی آتش کفر ومعصیت
اوزره حمله وجرأت ایلمکی آنك کبی مذهب ودین اتخاذ ایلمشسزدر (مثنوی) من همی رانم شما را همچو مست *
از در افتادن در آتش با دو دست) بن سزی ایکی الله مست اولمش کسه کبی آتش دوزخه دوشمکدن سوررم
ودفع ایلرم قچن بر کسه دوستلرندن بعض کسه لری ورطهٔ هلاکه قریب اولمش کورسه آنلرك هر برین علی العجله سعی
واقدام قیلسه آنلرك تحصیلنه کمال اشتغالدن مست کبی اولور حتی کندویی وبعض کارنی اونوتمق مرتبه سن بولور
همچو مست بیوردقلری بو مضمونی مشعر اولور نته کم بو حدیث شریف بو معنای لطیفه دلالت قیلور قال صلی الله
علیه وسلم انما مثلی ومثلکم کرجل استوقد نارا فجعلت الفراش یقعن فیها وانا آخذ بحجزکم وانتم تقحمون فیها (مثنوی)
آنکه خود را فتحها پنداشتید * تخم منحوسی خود می کاشتید) آنیکه کندیکزه فتحلر زعم ایلدیکز کندی منحوسلغکز
تخمنی اکدیکز یعنی انبیا علیهم السلام واولیای کرام ایله مقابله ومحاربه ایلمك سبب نکبت وباعث نحوست اولمق مقرردر
لکن سز آنی فتح ونصرت زعم ایلدیکز (م ی) یکدکر را جد جد می خواندید * سوی اژدرها فرس می راندید) بری بریکزه
جدّ وجدا اوقودیکز یعنی حین محاربه ده هر بریکز بر غیریکزه جد ایله جد ایله دیدیکز جدّ وجدا یکیسی بیله جیلرك
فتحیله امر حاضر مفرد مذکردر بلکه حقیقتده اژدرها جانبنه آت سوردیکز یعنی هلاککز جانبنه کلدیکز (مثنوی)
قهر می کردند واندر عین قهر * خود شما مقهور قهر شیر دهر) بزه قهر وغضب ایلدیکز یعنی بزه قهر ایلمکه سعی ایلدیکز
وعین قهر ایچره سز خود شیر دهرك مقهوری سز یعنی اهل دل وجانه عداوت وبغض ایلدیکز حال بوکه عین قهرده
مغضوبسز (دربیان آنکه طاغی در عین قاهری مقهورست ودر عین منصوری ماسور) بو سرح شریف آنك
بیاننده درکه طاغی اولانلر عین قاهرلکده مقهوردر ومحضا منصورلکده اسیرلنمش وحبس اولنمشدر ماسور اسیر اولمش
معناسنه در (مثنوی) دزد قهر خواجه کرد وزر کشید * او بدان مشغول خود والی رسید) طاغینك صورتا قاهر ومعنا
مقهور اولمسی وعین منصورلکده ماسور قالمسی اکا بکزر که مثلا خرسز بر خواجه یی قهر ایلدی والتوننی چکدی والدی
اول دزد اول کاره مشغول ایکن والی شهر درعقب یتشدی وحاکم وشحنه آنی درحال اخذ ایتدی (م ی) کر ز خواجه
آن زمان بکریختی) کی برو والی شهر انکیختی) اکر دزد خواجه دن اول زمان قاچیدی وآنك سیم وزرین اخذ ایتمکدن

کیدی والی شهر آنك اوزرینه خدمتکارلرنی وعسسلرنی قچن قوپاردی وآنی کوندردی یعنی خلقی اکا حواله
ایدوب آنی کرفتار واسیر ایلمزدی وسیاست وهلاکه ایرشدرمزدی (مثنوی) قاهری دزد مقهوریش بود * زانکه
قهر او سر او واربود) دزدك قاهرلکی آنك مقهورلکی اولدی زیراکه اودزدك قهری آنك باشنی قاپدی (مثنوی)
غالبی بر خواجه دام او شود * تا رسد والی وبستاند قود) خواجه اوزره اودزدك غالب اولمقلغی دزدك دام وبندی اولور
حتی والی ایریشور ودزددن خواجه نك قصاصنی الور بو مناسبتله خلق اوزره غالب اولان وناسه ظلم قیلان کسه لرك
نصیحتنه شروع ایدوب بیوردیلر (مثنوی) ای که تو بر خلق چیره کشته * در نبرد وغالبی آغشته) ای ظالم سنکه
خلق اوزره غالب وقاهر اولمشسن جنکده ومجادله ده غالبلکه بولشمش ومختلط اولمشسن (مثنوی) آن بقاصد منهزم
کردست شان * تا ترا در حلقه می آرد کشان) حق تعالی آنلری یوز کره منهزم ایلمشدر دیمك وبقاصد یا قی معناسنه
استعمال ایتمك ذوقدن خالیدرکه قاصد قصد معناسنه اولوب معنا بو یله اولمق اولیدر اول الله بونلری قصدله منهزم
ومغلوب ایلمشدر تاکم سنی چکه رك حلقه وزنجیره کتوره ومؤاخذه مرتبه سنه یتوره (مثنوی) هین عنان در کش
پی این منهزم * در مران تا تو نکردی منخرم) ای ظالم اکاه اول عنان جورو ظلمی چك بو منهزم ومغلوب اولان کسه لرك
اردنجه سورمه وآنلره غلبه قیلمه تا سن کدکلنمش یعنی پاره لنمش اولمیه سز منخرم رخنه لنمش ترکیبجه کدکلنمش دیمکدر
بونده پاره لنمش وهلاك اولمش معناسنه استعمال اولنور (م ی) چون کشانیدت بدین شیوه بدام * حمله بینی بعد از آن
اندر زحام) چونکه حق تعالی سنی بو شیوه وتدبیر ایله بند ودامه چکدی آندنصکره یعنی اول دامه دوشدکدنصکره
ازدحام وغلبهٔ ناسده حمله کوررسن یعنی سبب ظلم اولان دولت کیدوب دام بلایه کرفتار اولدقده سندن ستمدیده اولان
مظلوم ومنهزملر ازدحام ایلته سنك اوزریکه حمله لر ایلرلر پس غالب وقاهرلغك مغلوب ومقهورلغه مبدل اولور (مثنوی
عقل ازین غالب شدن کی کشت شاد * چون درین غالب شدن دید او فساد) عقل بو کونه غالب اولمقدن قچن شاد اولدی
یعنی عاقل اولان شول غالبلکدن ذوق ایلمزکه آنك خاتمه سی مغلوب ومقهورلق اوله چونکه عاقل بو کونه غالب اولمقده
فساد کوردیکه آنك عاقبتی مقهور ومغلوب اولمقدر (مثنوی) تیز چشم آمد خرد بینای پیش * که خدایش سرمه کرد
از کحل خویش) عاقل اوکنی کوریجی تیز چشم کلدی یعنی عاقبت بین اولیجی عاقل بصیر کلدی وهر شیئك خاتمه سنه
ناظر اولدی زیرا خدای تعالی کندینك کحلندن اکا سرمه ایلدی یعنی عنایت وهدایت کحلیله آنك بصر بصیرتن
منور قیلدی (مثنوی) کفت پیغمبر که هستند از فنون * اهل جنت در خصومتها زبون) بو بیت شریف بو حدیث
لطیفه اشارت اولور که مسلم وبخاری حارثه بنت وهبدن اتفاق اوزره روایت ایدرلر قال النبی صلی الله علیه وسلم
الا اخبرکم باهل الجنة کل ضعیف متضعف لو اقسم علی الله لابره والا اخبرکم باهل النار کل عتل جواظ مستکبر
پیغمبر علیه الصلوة والسلام بیوردیکه اهل جنت خصومتلرده فنون جهتندن زبون ومغلوب اولدیلر یعنی ناس آنلرله
مخاصمه ومنازعه ایلسه لر آنلر کندیلرك فنلری وعملری جهتندن اول خصومتلرده زبونلك وضعف اختیار ایدوب
آنلره غلبه وتسلطدن حذر ایلدیلر زیرا حضرت پیغمبر علیه السلام بونلر حقنده متضعف بیوردی متضعف
اول کسه درکه ضعیف دکل ایکن ضعفی کندویه ارتکاب واختیار ایلیه پس آنلرك فنوندن بعض فنی بو بیتلرله
تفسیر ایدوب بیوررلر (مثنوی) از کمال حزم وسوء الظن خویش * نی ز نقص وبد دلی وضعف کیش) اهل جنتك
خصومتلرده زبون اولملری کمال حزملرندن وکندیلرك افعاللرینه سوء ظنلرندندر نقصان عقلدن وقورقلغندن
ودینك ضعفندن دکل بلکه کمال ایله احتیاطلرندن وعقللرینك زیاده لکندن وقوی القلب اولملرندن دینلرینك دخی
قوتندندرکه بو جمله آنلرك فنوندن بعضیدر (مثنوی) در فره دادن شنیده در کمون * حکمت لولا رجال مؤمنون)
سورهٔ فتحده در (لولا رجال مؤمنون) اکر مؤمن ارلر اولمیدی (ونساء مؤمنات) ودخی مؤمنه خاتونلر اولمیدی
مکه شهرنده (لم تعلموهم) رجاله ونسانك صفتیدر یعنی او یله رجال مؤمنون ونساء مؤمنات که سز آنلری بیلمزسز
مشرکلر ایله مختلط اولدقلرندن اوتری زیرا ایتمش ایکی کسنه اردن وعورتدن کتم ایمان ایدوب مشرکلر ایله مختلط
اولمشلر ایدی پس حق تعالی بونلردن اوتری بیوردی اکر آنلر مشرکان ایچنده مخلوط اولمیه لردی (ان تطؤهم) بدل
اشتمالدر رجلدن ونسادن یعنی اکر آنلری اثنای مشرکانده هلاك ایتمیدیکز وطأ هلاك معناسنه در (فتصیبکم)
پس سزه اصابت ایتمیدی (منهم) بونلر جهتندن (معرة) مشقت ومکروه وتأسف واندوه کبی ووجوب دیت وقتللری
ایچون کفارت کبی (بغیر علم) متعلقدر ان تطؤهم اوزرینه یعنی ان تطؤهم غیر عالمین بهم ولولك جوابی محذوفدر
تقدیر کلام اکر اردن وعورتدن مشرکلر ایچنده مؤمنلر اولمیدی وسز آنلری قتل ایدوب سزه مکروه ومشقت
اصابت ایتمیدی لما کف عنهم ایدیکم دیمکدر یعنی السکز بونلرله محاربه دن کف اولورمیدی اولمزدی امدی بونلرله

قتال اولمه‌نك سببی بودر معنای بیت اهل جنت زیاده ویره‌ كلكده كمون وخفاده اشتمش ایدی (لولا رجال مؤمنون)
آیت كریمه‌سنك حكمنی یعنی اهل جنتك بركزیده ومقبوللری كه حضرت رسول علیه السلام واصحاب فخولدر
عطا قیلمق وبخشش ایلمك وقتنده استماع ایلمش ایدی (لولا رجال) آیتنك كونده اولان حكمتنی بو بیتك معناسنك
وضوحی بو حكایته متعلق اولور كه اهل تفسیر (من بعد ان اظفركم علیهم) آیت كریمه‌سنده تحریر ایلمشلردر
روایت اولنور كه حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم حدیبیه‌ده ایدی كفاردن سكسان كشی اصحاب رسوله
شبخون قصد ایدوب كلدیلر نصرت حقله اصحاب رسول علیه السلام آنلر اوزرینه ظفر بولوب غالب كلدیلر وجمله‌سنی
كرفتار قیلدیلر حضرت پیغمبر صلی الله علیه وسلم بونلرك جمله‌سنی آزاد ایلدی ظاهر بودر كه زبون ومغلوب وبددل
ومرعوب اولدقلرندن دكل ایدی بلكه فره ویرمك وقتنده یعنی اول سكسان كمسنه‌یه بخشش ویروب آزاد قیلمق حیننده
كمنده اولان مؤمنین ومؤمنات كه (لولا رجال مؤمنون) آیت كریمه‌سیله اشارت اولنمشلردر حكمتنی اشتمش ایدی وعالم
وواقف اولمش ایدی پس حزم واحتیاط ایدوب سكسان كمسنه‌یی قتل ایلمدیلر تا كم بونلر ایچنده اول كونده اولان مؤمنین
ومؤمناتدن بلكه بركمسه اوله وا كا بغیر علم ضرر اصابت قیله ملاحظه‌سیله پس كمال حزملرندن بو قدر اهتمام واحتیاط
قیلدیلر كه اهل جنتك شانی بودر (مثنوی) دست كوتاهی ز كفار لعین * فرض شد بهر خلاص مؤمنین) كفار لعیندن
ال قصه‌لغی یعنی كفار لعینك قتلندن قصر ید ایلمك فرض اولدی مؤمنلرك خلاصندن اوتری یعنی اول مكه مكرمه‌ده
كمونده اولان مؤمنین ومؤمناتدن اوتری بو كافرلرك قتلندن فراغت ایلمك فرض اولدی تا كم خطا وغفلتله اول
مؤمنلردن بری مقتول اولمیه دیو دست كوتاهی‌یه مضاف دكلدر (مثنوی) قصهٔ عهد حدیبیه بخوان * كف ایدیكم
تمامت زان بدان) مقدم اولان آیتك اوایلدر (وهو الذی) اول اللهدر كه * كف ایدیهم * كفار مكه‌نك اللرینی قطع ایلدی
عنكم * سزدن تا سزكاه صلح ایلدیلر (وایدیكم * سزه ظفر ویروب غالب اولدقدنصكره (عنهم) بونلرك اوزرینه روایتدر كه
عكرمه بن ابی جهل بشیوز كمسه ایله حدیبیه‌یه چیقوب حضرت خالد بن ولید رضی الله عنهی آنلره كوندروب آنلری
منهزم قیلوب تا حیطان مكه‌یه داخل قیلدیلر * وكان الله بما تعملون * والله تعالی سزلرك كفار ایله مقاتله كزه وآنلردن حق
رضاسیچون كف ید ایلدیككزه (بصیرا) كوریجی وعملكزه كوره جزا ویریجی اولدی معنی بیت حدیبیه زماننك
قصه‌سن اوقو كف ایدیكم آیتنك معناسنی اول قصه‌دن تمام ایل یعنی مرادوم اول نه ایدیكی آندن بالتمام ظاهر
اولور (م ی) نیز اندر غالبی او خویش را * دید او مغلوب دام كبریا) اول بركزیدهٔ اهل جنت اولان رسول اكرم صلی الله علیه
وسلم حضرتلری خلق اوزره عین غالب اولمقلقده هم كندوی دخی مغلوب دام كبریا كوردی وارادت امر خدایی مشاهده
قیلدی پس اول اسیرلرك ایلدكلری سوء خاطره‌نك جوابنه شروع ایدوب بیورورلر (م ی) زان نمی خندم من از زنجیرتان
كه نه كردم نا كهان شبكیرتان) ای اسیرلر بن سزلرك زنجیر كردن آندن اوتری كولمزم بویله دیمك دخی وجهدر بن سزلرك
زنجیر كردن اولسببدن كولمزم نا كهان سزی شبكیر وحقیر ایلدم شبكیر كیجه اراده اوتن چكركه‌لر كبی ناله وفغان ایدیجی
اسیر ایلدیكمه كولمزم بونلری انین وحنین ایلدكلری جهتندن چكركه‌یه تشبیه ایلمش اولورلر (م ی) زان همی خندم كه
با زنجیر وغل * میكشمتان سوی سروستان وكل) بلكه آندن اوتری تبسم ایلرمكه زنجیر وغل ایله سزی سروستان
وكل جانبنه چكرم یعنی سروستان وكل جنت وبوستان حقیقت طرفنه جذب ایدرم (مثنوی) ای عجب كز آتش
بی زینهار * بسته می آریم تان تا سبزه زار) ای جاهل وغافللر عجبدر كه امانسز آتشدن یعنی سبب آتش دوزخ اولان
كفر ومعصیت وهوا وشهوتدن تا سبزه زاره وجنته سزی زنجیر وبند ایله مغلوب ومقید كتورورم (مثنوی) از سوی دوزخ
بزنجیر كران * می كشمتان تا بهشت جاودان) دوزخ جانبندن ثقیل وكران زنجیرله سزی ابدی وباقی جنته چكرم یعنی
دوزخ عاجله طرفندنكه اول معصیت وشهوتدر وكفر وضلالتدر قیود محكمه ایله ابدی اولان جنت آجله جانبنه دلكه
آندن مراد اسلام وایمان وطاعتدركه بونك نتیجه‌سی عاقبت آخرتده اولان جنت آجله‌در (مثنوی)
هر مقلد را درین ره نیك وبد * همچنان بسته بحضرت می كشد) هر مقلدی بو یولده یعنی طریق اسلامده نیك
وبد حضرت خدایه انجلین باغلنمش چكر یعنی اول اسیرلری طوعا وكرها جنت جانبنه چكدكلری كبی هر مقلدی دخی
بودین وطریقده خوف ورجا حضرت خدا جانبنه اویله چكر كه حضرت حقك قرب وصالنه بونلر مع الكراهه كیدرلر
(م ی) جمله در زنجیر بیم وابتلا * می روند این ره بغیر اولیا) جمله مقلدلر یعنی انبیا علیهم السلام واولیاء كرامه تقلید ایلین
كروهك جمیعسی زنجیر خوف وابتلاده بو یوله كیدرلر اولیادن غیریسی یعنی انبیا علیهم السلام واولیاء كرام بونلر كبی
زنجیر بیم وابتلاده مقید اولدقلری حالده كتمزلر بلكه طوعا ومحبة كیدرلر وحضرت حق جانبنه صدر رضا وصفا ایله
سیر ایدرلر (مثنوی) می كشند این راه را بیكار وار * جز كسانی واقف از اسرار كار) بونلری بویله بیكار وار چكرلر یعنی

طریق

طریق حقه نزاع ایدركبی چكرلر اول كمسه‌لردن غیریلر كه اسرار كاردن واقفلردر یعنی اصحاب تحقیق كه فی الحقیقه
اسرار كاره ونتیجهٔ كرداره واقف وعارفلردر بونلر بودین وطاعت یولنه طوعا وشوقا كیدرلر وبونلردن ماعدا اولان
اهل تقلیدی منازعه ومجادله ایدرشكلنده بیم وابتلا زنجیرنه مقید ایدوب كرها وجبرا جذب ایدرلر (مثنوی)
جهد كن تا نور تو رخشان شود * تا سلوك خدمتت آسان شود) ای جاهل وای اهل تقلید بودین وطریقده جهد ایله
حتی سنك نور باطنك رخشان اوله ولمعان قیله تا كم مرتبهٔ یقینه ایروب سلوك وخدمت سكا آسان اوله نته كم حق تعالی
حبیبنه خطابا (واعبد ربك حتی یأتیك الیقین) بیوردی اهل تفسیر اكرچه یقینی موتله تفسیر ایلمشلردر ولكن اهل تقلید
ویقیندن مراد مشاهدهٔ حضرت حق ومعاینهٔ جمال ووجود مطلقدر دیمشلر ومعنانی بویله ویرمشلركه یا محمد سن
ربكه عبادت ایله حتی سكا یقین كلنجه‌یه دك ومشاهدهٔ حقیقت عیان اولنجه‌یه دك پس بونلرك كلمات لطیفه‌سی
بویله دیمكی اشعار ایلركه یقیندنصكره عبادت اولمیه بونلردیرلركه عبادت كلفت وعسرتله اولان خدمت وعبادته دیرلر
بونك نهایتی مرتبهٔ یقین حاصل اولدقدنصكره عبادت عبودته تبدیل اولور عبودت ذوق وشوق ایله وصفای قلبله اولان
خدمته دیرلر پس حضرت خداوندكار قدس الله سره العزیز بو بیتله بو ذكر اولنان معنایه اشارت ایدوب بیورورلر زیرا
معنی جهد ایله تا سنك نور یقینك بر مرتبه‌یه واره كه قلبكده تابان ورخشان اوله حتی اول نور یقین واسطه‌سیله سنك
سلوك وخدمتك آسان اوله یعنی عبادت مرتبه‌سندن خلاص اولوب عبودت مرتبه‌سنه واصل اوله‌سن فافهم (م ی)
كودكانرا می بری مكتب بزور * زانكه هستند از فوائد چشم كور) اطفالی اول مكتبه زور وجبرله ایلتورسن زیرا اطفال
فوائد علمدن چشم كور واعمالردر (مثنوی) چون شود واقف بمكتب میدود) جانش از رفتن شكفته می شود) چونكه
فوائد علومه واقف اوله مكتبه یلر اطفالك دل وجانی مكتبه كتمكده كشاده ومسرور اولور (مثنوی) می رود كودك
بمكتب پیچ پیچ * چون ندید از مزد كار خویش هیچ) طفل مكتبه مضطرب ومنقبض كیدر چونكم طفل كندینك
ایشنك مزدندن هیچ برشیٔ كورمدی (مثنوی) چون كند در كیسه دانكی دست مزد * آنكهی بی خواب كردد شب
چو دزد) چونكم كیسه‌سنده بردانك دست مزد ایلمیه یعنی علم وهنردن بردانك قدر منتفع اوله واجرت حاصل قیله
آندنصكره تحصیل وطلبدن اوتری كیجه دزد كبی بی خواب اولور (مثنوی) جهد كن تا مزد طاعت در رسد
بر مطیعان آنكهت آید حسد) ای بو یوله مع الكراهه كیدن كمسه جد وجهد ایله تا طاعتك مزدی یتشه
عند اهل التحقیق طاعتك ایكی نوع ثوابی واردر بری دنیاده اولان ثوابكه اكا ثواب عاجله دیرلر وبری دخی آخرتده اولان
مزد وثوابدركه اكا ثواب آجله دیرلر بونلردن مراد جنت عالیه ونعمت ابدیه وسعادت سرمدیه‌در وثواب عاجله‌دن مراد
ذوق طاعت ولذت عبادتدر پس مزد طاعت سالكه دنیاده عاجلة واصل اولسه آندن كراهت وكلفت زائل اولوب عبادت
وطاعتده محضا ذوق وعین لذت بولور حتی مطیع ومنقاد اولنلر اوزره آندنصكره رشك وغبطه ایلمكه باشلرته كم بو معنایه
اشارت ایدوب بیورورلر تقدیر معنی ای بو یوله مع الكراهه كیدن كمسه جهد ایله تا سكا بو دنیاده طاعتك ذوق ولذتی
واصل اوله تا كم مطیع ومنقاد اولان كمسه‌لر اوزره آندنصكره رشك وغبطه ایلمك كه دیمك اوله (مثنوی) ائتیا كرها
مقلد كشته را * ائتیا طوعا صفا بسرشته را) بو بیت شریفك تفسیر لطیفی عن قریب فسخ عزائم شرحنده كچدی
معنیٔ بیت ائتیا كرها امرنك مفهومی مقلد اولمش ایچوندر وتقلید قیلان كمسه‌یه كوره‌دركه آنك طاعتدن خلی ونفسه
حظی یوقدر بلكه خوف ورجاسیله واسطهٔ طاعت قیله وائتیا طوعا خطابنك مفهومی صفا وذوقله سرشته اولان
اهل دله نسبتله‌دركه بونلر طاعت وعبادتدن ذوق المشلر ولذت بولمشلردر انكچون طوعا حقی ذكر ایلمشلردر وطوعا
طاعت حقی بی شائبهٔ خوف ورجا اختیار قیلمشلر (مثنوی) این محبت حق ز بهر علتی * وان دكر را بی غرض
خود خلتی) بو كه مراد مقلددر برعلت وغرضدن اوتری حق تعالینك محبیدر واول بری كه مراد محققدر علت وغرضسز
خود بر دوستلغی واردر (مثنوی) این محب دایه لیك از بهر شیر * وان دكر دل داده بهر این ستیر) بو مقلد دایه‌نك محبیدر
لیكن سوتدن اوتریدر واول بری كه مراد محققدر كوكل ویرمش بو مستوره‌دن اوتری یعنی اطفال مرتبه‌سنده اولان
مقلد مربی حقیقته حظ نفسانی وغدای جسمانیه سندن اوتری كوكل ویرمش وا كا بو جهتدن محب اولمشدر
ور جال مرتبه‌سن بولان محقق كوكل ویرمشدر اول عیون ناسدن مستوره اولان ذات جمیل الصفاته (مثنوی)
طفل را از حسن او آگاه نی * غیر شیر او را ازو دلخواه نی) دایه‌نك حسنندن طفلك آگاهلغی یوقدر دایه‌دن طفلك
سوتدن غیری آرزو ومقصودی یوقدر (مثنوی) وان دكر خود عاشق دایه بود * بی غرض در عشق یكرایه بود) واول
بر غیریسی خود دایه‌نك بنفسه عاشقیدر غرضسز آنك عشقنده برراي اولور مقلد كبی دودل اولمز (مثنوی)
پس محب حق بامید وبترس * دفتر تقلید می خواند بدرس) پس امید وترسله یعنی خوف ورجاسیله حق تعالی

محب اولان كمسنه درسله تقليد دفترنی اوقور يعنی حق تعالی يه خوف ورجا واسطه سيله محبت قيلان كمسه مقلد اولور
(مثنوی) وان محب حق زبهر حق كجاست * كوز اغراض وزعلتها جداست) واول حقه محب اولان حقدن اوتری حقه
محب اولان كمسنه قنده دركه اول محب غرضلردن ودخی علتلردن جدادر يعنی اغراض وعللدن خالی اولان عاشق قنی
يكتادر (مثنوی) كرچنين وكرچنان چون طالبست * جذب حق اوراسوی حق جاذبست) حاصل كلام ونتيجهٔ مرام
اكر بو تجليندر وا كر انجليندر يعنی اكر محقق وا كر مقلددر چونكم طالب حقدر حق تعالينك جذبی آنی حق جانبنه
جذب ايد يجيدر لكن برنی مع واسطة الاغراض وبرنی دخی بی شائبهٔ اغراض خالصا لوجه الله ومحبة لمرضاة الله
جذب ايليجيدر (مثنوی) كرمحب حق بود لغيره * كی ينال دائما من خيره) اكر حقدن غيری ايچون حقك محبی اوله
تا كم حق تعالينك خير واحسانی اكا يتشن ايرشه (مثنوی) يامحب حق بود لعينه * لاسواه خائفا من بينه) وياخود
حق تعالينك محبی اولا لذاته لالسواه انك بينونت وفراقندن خائف اوله يعنی حالده بو ايكی بيتك جوابی بو بيتدركه
بيورورلر (مثنوی) هردورا اين جست وجوها زان سر يست * اين كرفتاری دل زان دلبريست) پس حاصل معنای
بيتين شريفين الی هذا البيت بويله ديمك اولوركه يا بركمسه حق تعالی حضرتلرينه غيری شيدن اوتری محب اوله تا كم
حق تعالينك خير واحساندن نجه خيره نائل اوله وبومعنی دخی جائزدر اول كمسه حقك خيرندن دائما نجه خير
واحسانه نائل وواصل اوله وياخود حق تعالينك ذات شريفه سندن اوتری اكا محبت اوله آندن غيريدن اوتری دكل
اول حقك بعد وفراقندن خائف اوله يعنی حالده معنای بيت ثالث هر ايكيسنك بوسعی وطلبلری حضرت حق
طرفندندر وبو كوكل كرفتارلغی اوكوكل آليجی محبوبدندر (جذب معشوق عاشق را من حيث لا يعلمه العاشق ولا يرجوه
ولا يخطر بباله ولا يظهر من ذلك الجذب اثر فی العاشق الا الخوف الممزوج باليأس مع دوام الطلب) بوسرخ شريف
وبو بيان لطيف معشوق عاشقی جذب ايتمنك بياننده در عاشقك بيلمديكی يرلردن دخی اول عاشقك رجا ايتمديكی يردن
دخی اول عاشقك قلبنه خطور ايلمديكی يردن ظاهر اولمز اول جذبدن اثر عاشقده الا يأسله مخلوط خوف وخشيت
ظاهر اولور دائما طلب ايله چه (مثنوی) آمديم اينجا كه درصدر جهان * كر نبودی جذب آن عاشق نهان) بو محله
كلدككه صدر جهانده اكر اول عاشق نهانك جذبی اولميدی (مثنوی) ماشكيبا كی بدی اواز فراق * كی دوان باز آمدی
سوی وثاق * اول عاشق صدر جهان فراق جانان دن قچن صبرسز اولوردی خانه سی جانبنه قچن كيرو يلرك كلوردی
(مثنوی) ميل معشوقان نهانست وستير * ميل عاشق باد وصد طبل ونفير) معشوقلرك ميل وعشقی نهان ومستوردر
اما عاشقك عشق وميلی ايكی يوز طبل ونفيرله در يعنی زياده مشهوردر (مثنوی) يك حكايت هست اينجا زاعتبار *
ليك عاجز شد بخاری زانتظار) بونده اعتبار بوندن بر حكايت واردر يعنی من حيث الاعتبار بنداله جوق وحصه دار
اوله جق بر حكايت رعنا واردركه بو محلده آنك ايرادی محله اليق واوفقدر ولكن اول بخاری اولان عاشق كمال
انتظاردن عاجز وفرومانده اولدی (مثنوی) ترك آن كرديم كو درجست وجوست * تاكه پيش از مرك بيند روی دوست
اول حكايتی ترك ايلدك زيرا بخاری جست وجوده در تا كم اولمزدن اول دوستك يوزنی كوره (مثنوی) تا رهد از مرك
تا يابد نجات * زانكه ديد دوستست آب حيات) تا كم اول عاشق موتدن قورتله تا فراقدن نجات بوله زيرا كه عاشقه دوستی
كورمك آب حياتدر ومعشوقندن مفارقت عين مماتدر (مثنوی) هركه ديد او نباشد دفع مرك * دوست نبود نه كه
ميوستش نه برك) هر شول كمسه نك كه كورمسی يعنی آنك لقاسنك مشاهده اولنمسی دفع مرك اوليه اول معشوق
فی الحقيقه دوست ومعشوق اولمز زيرا آنك نه ميوه سی ونه بركی واردر يعنی اول معشوقدن فی الحقيقه هيچ كمسه منتفع
ومتمتع اولمز (مثنوی) كار آن كارست ای مشتاق مست * كاندران كار ار رسد مرگت خوشست) كار اصل اول كاردر
ای مست اولان مشتاق كه اول كارده سكا اكر موت يتشه خوشدر اول كاردن مراد خدمت وطاعت وعشق
ومحبت اولسه ده جائزدر اما مشاهدهٔ دوست اولسه دخی اوليدر كه بو كارلرده اكر عاشقه موت كاسه خوش
ولطيف كلور (مثنوی) شد نشان صدق ايمان ای جوان * آنكه خوش آيد ترا مرك اندران) ای يكت ايمانك صدقنك
وصحتنك نشانی اولدی اول كاركه موت آنده سكا خوش كله يعنی بر كارده كه موت سكا خوش كله اول ايمانك
صدقنك علامتيدر (مثنوی) كر نشد ايمان تو ای جان چنين * نيست كامل رو بجو اكمال دين) ای جان اكر سنك
ايمانك بويله اولمدی ايسه يعنی اشلديكك عملده موت سكا خوب ولطيف كلمديسه پس ايمانك كامل دكلدر يوری اكمال دين
واتمام صدق ويقين استه * مثنوی * هركه اندر كار تو شد مرك دوست * بردل تو بی كراهت دوست اوست) هر شول
شی كه سنك كاركده مرك دوست اولدی يعنی مرك سكا آنده محبوب وخوش اولدی سنك كوكلك اوزره كراهتسز
دوست ومحبوب اوشيدر * مثنوی * چون كراهت رفت آن خود مرك نيست * صورت مرگست ونقلی كرد نيست

چونكم

چونكم موتدن كراهت كتدی اول خود موت دكلدر صورت مركدر وعالم فانيدن باقی يه وصورتدن معنايه انتقال
ايلمكلكدر نته كم المؤمنون لا يموتون بل ينقلون من دار الفناء الی دار البقاء بيورلمشدر (مثنوی) چون كراهت رفت
مردن نفع شد * پس درست آيد كه مردن دفع شد) چونكم كراهت ونفرت كتدی موت نفع محض اولدی پس
بو اعتبار اوزره درست كلور كه مردن دفع اولدی يعنی مردن حقيقيدن مردن دكلدر بلكه همان دفع ايچوندر بونده
برقاچ وجه جائزدر مراد اولمك دفع اولدی يعنی مندفع اولدی ديمك اوله وياخود اولمك دفع اجساد صور ايلمك اولدی
ديمك اوله وياخود مردن دفع عوان اولدی ديمك اوله زيرا صورت موت بونلری لقاء الهيه دن وحيات ابديه دن دفع
ايديجيدر پس بو تقديرلردن ثابت اولديكه موت دافع كلدی يا اجساد صوريه يی دافع اولمش اوله وياخود محقق اولمين
ناسی حقيقت مرتبه سندن دفع قيلمش اوله (مثنوی) دوست حقست وكسی كش كفت او * كه توی آن من
ومن آن تو) دوست حقدر يعنی دوستدن مراد حق تعالی حضرتلريدر ودخی شول بركمسه دركه اكا كاديدی اول الله كه
سن بنم ايچون سن وبن سنك ايچونم (من كان لله كان الله له) حديث شريفنك مضمونی اوزره دوستدن مراد دخی شول
كمسه دركه من كل الوجوه الله ايچون اوله والله تعالی دخی انكيچون اوله بی يسمع وبی يبصر سری آنده ظهوره كله
بويله كمسه دن مراد انبيا عليهم السلام واولياء كرام وعرفا واصفيادر (مثنوی) كوش دارا كنون كه عاشق می رسد *
بسته عشق اورا بحبل من مسد) ای مستمع اولان كمسه الآن عاشقك قصه سنه قولاق طوتكه عاشق صدرجهان
ايرشور عشق انی ايفدن اورلمش حبله باغلمش اولديغی حالده يعنی عشق آنی محكم قيد وبند مقيد قيلوب معشوقی
طرفنه جذب ايلديكی حالده واصل اولور (رسيدن آن بخاری عاشق بخدمت صدرجهان (مثنوی) چون بديد
وچهرهٔ صدرجهان * كوييا پريدش ازتن مرغ جان) چونكم اول عاشق بيچاره وآواره صدرجهانك يوزنی
كوردی كوييا آنك مرغ روحی بدنندن اوچدی برمرتبه ذوق واستغراقه دوشدی كه نيجه زمان كنديدن كچدی وانك
جانی اول حينده وصال شرابی كاسا بعد كاس طوينجه ايچدی (مثنوی) همچو چوب خشك افتاد آن تنش * سرد
شد ازفرق سرتا ناخنش) انك اول تنی قوری آغاج كبی دوشدی برمرتبه يه ايرشديكه باشنك ديه سندن طرناغنه دكين
سرد اولدی ميت كبی وسطوت وصال معشوق اكا برمرتبه مستولی اولديكه آنی فنا وانسلاخ مرتبه سنه ايركوروب
مغشی عليه دوشدی وحيات جسمانيه سنه دخی فنا وزوال ايرشدی تامينه مشابه اولدی نته كم عشاق الهينك
حضرت محبوب حقيقينك ذاتنك مشاهده سنه قريب اولدقلری حالده شانلری بويله اولور كما قال الله تعالی حاكيا
عن موسی عليه السلام وقت تجلی الهی (وخر موسی صعقا) (مثنوی) هرچه كردند از بخور واز كلاب * نی
بجنبيد ونه آمد درخطاب) انده حاضر اولنلر انی صحوه وعقله كلسون ديو هرنه كه بخور وكلابدن علاج ايلديلرنه
حركت ايلدی ونه خطاب وكفتاره كلدی (مثنوی) شاه چون ديد آن مزعفر روی او * پس فرود آمد زمركب
سوی او) شاه چونكم انك زعفران كبی صاری يوزنی كوردی پس زياده ميل وعشقندن وزياده مرحمت وشفقتندن
مركبندن آشغه كلدی انك جنابنه متوجه اولدی نته كم بندهٔ عاشق خدايه برعمل ايله تقرب ايلسه خدای تعالی
اكا دخی زياده تقرب ايلر واول خدا جانبنه برمرتبه كلسه خدای تعالی انك جانبنه نيجه مرتبه زياده كلور كما قال الله
تعالی فی حديثه القدسی (من تقرب الی شبرا تقربت اليه ذراعا ومن تقرب الی ذراعا تقربت اليه باعا الی اخره (م ی) كفت
عاشق دوست می جويد بتفت * چونكه معشوق امدان عاشق برفت) صدرجهان ايتدی عاشق معشوقنی سرعت
وحرارتله طلب ايلر چونكم معشوق كلدی اول عاشق كتدی وبيخود اولوب كنديی ترك ايتدی (مثنوی) عاشق حقی
وحق آنست كو * چون بيايد نبود از تو تار مو) ای سالك حق تعالی حضرتلرينك عاشقی سن وحق اودر يعنی
حقيقت اولدركه اول حضرت حق چونكم كله سندن بر قيل تلی قدر اولمز يعنی چونكم حضرت حق سكا تجلی ايده سنك
وجودكدن براثر قالمز كما قال الجنيد قدس الله سره اذا قرن المحدث بالقديم لم يبق له اثر سلطان العارفين بايزيد
حضرتلرندن سؤال ايلديلر كه عاشق مع بقية الوجود معشوق حقيقته واصل اولمق وحين وصالده عاشقك وجودی
برنده طورمق ممكنميدر بو آيت كريمه يی تلاوت ايلديلر وبيورديلر كه (ان الملوك اذا دخلوا قرية افسدوها وجعلوا
اعزة اهلها اذلة) كان معشوق حقيقی جميع ملوكك قوت وسلطنتنی جامع اولديغی جهتدن جمع منزله سنه تنزيل قيلور
وقلوب عشاقی ملوك داخل اولان قريهٔ خرابه تشبيه بيوروب واسير عشق اولان قوای اعزه يی ذليل اولان كرفتارلردن
استعاره ايدوب بر سبيل كنايه ديمش اولورلر كه تحقيق جميع ملوكك قوتنی جامع اولان حضرت حقك تجلياتی قريهٔ قلوب
عشاقه داخل اولسه لر انلری تخريب ايدرلر وآنلرك اهلنك عزيزلرنی ذليل ايدرلر (بيت) چو سلطان عزت علم بركشد
جهان سر بجيب عدم دركشد (مثنوی) صد چو تو فانيست پيش آن نظر * عاشق برنبی خود خواجه مكر معشوقك

اول نظری قتنده سنك كبی نیجه یوزیك كسنه فایدرای خواجه مكر كندیكك نفی وفناسی اوزره عاشقسن زیرا
مع بقية الوجود وصال معشوق میسر دكلدر پس معشوقك وصالنه عاشق اولمق بر كمسنه كندی وجودینك فناسنه
عاشق اولمغی مستلزم اولورتته كم حسین منصور حضرتلرینك بورباعیسی بومعنایه اشارت قیلور (بیت) اانت ام انا
هذا العین فی العین * حاشای حاشای من اثبات اثنین * بینی وبینك انی ینازعنی * فادفع بفضلك انیای من البین) اكرچه
وجود موهومی فناپذیر اولور لكن عاشق فانی بقای من لم یزل مرتبه سنی بولور واهذا قیل (بیت) مترس از محبت كه
خاكت كند * كه باقی شوی كر هلاكت كند (م ی) سایهٔ وعاشق بر آفتاب * شمس اید سایه لا كردد شتاب) سایه سن
وآفتابه عاشقسن آفتاب كاور سایه عجله ایله لا اولور یعنی ای عاشق سنك وجودك سایه مثابه سنده در ومعشوق
حقیقتك مثلا وجودی آفتاب كبیدر سن اول حضرته هر وجهله تابع وعاشقسن چونكم اول شمس حقیقت تجلی قیله
وظاهر اوله سایه مثابه سنده اولان وجود مجازی علی الفور منفی وفانی اولور عندظهور الحق عاشقك وجودی
فانی اولوردیمك صفات بشریه سندن وانانیت موهومه سندن برشیٔ قالمزدیمك اولورتته كم بوبیاندن بومعنایی فهم
وادراك ایلرسن (دادخواستن پشه ازباد بحضرت سلیمان (مثنوی) پشه آمد از حدیقه وز كیاه * وز سلیمان
كشت پشه دادخواه) پشه حدیقه وكیاهدن یعنی بستان مرعادن كلدی وحضرت سلیماندن پشه بادالندن
دادخواه اولدی بویله دیو (م ی) ای سلیمان معدلت می كستری * بر شیاطین وادمی زاد و پری) كه ای سلیمان شیاطین
وآدمی زاد و پری اوزره عدالت ایلرسن (مثنوی) مرغ وماهی در پناه عدل تست * كیست آن كم كشته كش فضلت
نجست) مرغ وماهی سنك عدلك حفظنده در كیمدر اول كم وضایع اولمش كمسنه كه آنی سنك فضلك دیلمدی (مثنوی)
دادده مارا كه بس زاریم ما * بی نصیب از باغ كلزاریم ما) بزه داد ویر زیرا بز زیاده زار وضعیفز بز باغ كلزاردن بی نصیب ایز
مثنوی) مشكلات هر ضعیفی از تو حل * پشه باشد در ضعیفی خود مثل) هر بر ضعیفك مشكللری سندن حلدر
پشه خود ضعیفلكده مثل اولدی وتا آنی غایتله ضعیف اولان شیده ضرب مثل قیلدی تته كم بر كمسه زیاده
ضعیف اولسه عرب آنك حقنده فلان اضعف من بعوضة دیرلر وبر شیٔ بر برده غایتله نادر وعزیز الوجود اولسه
اعز من مخ البعوض دیرلر وبر كمسه بر كمسه یه تكلیف مالا یطاق قیلسه كافتی مخ البعوض دیرلر (مثنوی) شهره ما
در ضعف اشكسته پری * شهره تو در لطف ومسكین پروری) ضعفده واشكسته پرلكده بز مشهورز اما سن لطفده
ومسكین پرورلكده مشهورسن (مثنوی) ای تو در اطباق قدرت منتهی * منتهی مادر كمی وبیرهی) ای سلیمان
سن قدرت طبقه لرنده منتهی سن اما بز نقصانده وبولسزلقده منتهی یز (مثنوی) دادده ما را ازین غم كن جدا *
دست كیر ای دست تو دست خدا) دادویر بزی بو غمدن جدا ایله بودخی جائزدر بزه دادویر بو غمدن بزی قورتار بزم
المزی طوت ای سلیمان زیرا سنك الك خدا الیدر یعنی سن حضرت حقك نائبی سن وسنده اولان قدرت وقوت
اللهك قدرت وقوتیدر (مثنوی) پس سلیمان كفت ای انصاف جو * داد وانصاف از كه می خواهی بكو) پس سلیمان
علیه السلام پشه یه ایتدی ای عدل وانصاف طلب ایدیجی عدل وانصاف كیمدن استرسن سویله وسكانه ظلم اولدی
بر برنقل ایله (مثنوی) كیست آن ظالم كه از باد بروت * ظلم كردست وخراشیده است روت) كیمدر اول ظالم كه
كبر وغروردن سكا ظلم ایلمشدر وسنك یوزیكی طرملمشدر وبندن خوف ایلممشدر (مثنوی) ای عجب درعهد ما ظالم
كجاست * كو نه اندر حبس ودر زنجیر ماست) ای عجب بزم زمانمزده ظالم قنده در كه اول ظالم بزم حبسمزده وزنجیرمزده
دكلدر (مثنوی) چونكه مازادیم ظلم آن روز مرد * پس بعهد ما كه ظلمی پیش برد) چونكم بز طوغدق ظلم
اول كون اولدی پس بزیم زمانمزده كیم بر ظلم ایلرو ایلتدی (مثنوی) چون بر آمد نور ظلمت نیست شد * ظلم را ظلمات بود
اصل وعضد) چونكم نور ظاهر اولدی ظلمت یوق اولدی وحق كلدی باطل زاهق اولدی كما قال الله تعالی (وقل جاء الحق
وزهق الباطل ان الباطل كان زهوقا) ظلمك اصل وقوتی ظلمتدر ولهذا قال علیه الصلوة والسلام (ایاكم والظلم فان الظلم
ظلمات یوم القیامة (مثنوی) نك شیاطین كسب خدمت می كنند) دیكران بسته با صفاد ند وبند) اشته شیاطین كوركه
كسب خدمت ایلرلر غیریلر اصفاد وبندله مقیدلردر اصفاد صفدك جمعیدر صفد بوقاغویه دیرلر وبو بیتله سورهٔ
صادده اولان بو آیت كریمه یه اشارت ایدرلر (والشیاطین كل بناء وغواص وآخرین مقرنین فی الاصفاد (مثنوی)
اصل ظلم ظالمان از دیو بود * دیو در بندست استم چون نمود) ظالملرك ظلمنك اصلی شیاطین اولدیكه ظالملره اغوا ویروب
ظلمه اغرا ایدرلردی وشیطان خود بندوحبسده در ظلمی نیجه كوستردی بو هم وجهیدر كه ظلم نیجه كورندی دیمك اولور
مثنوی) ملك زان دادست مارا كن فكان * تا ننالد خلق سوی آسمان) كن فكان صاحبی اولان حق یعنی ارادت
مطلقه وكلیه مالكی اولان وجود مطلق ملك وسلطنتی بزه آندن اوتری ویرمشدر تا خلق آسمان جانبنه ناله وفریاد

ایلمیه كن فكان ارادت كلیه دن عبارتدر (مثنوی) تا نیالا بر نیاید دودها * تا نكردد مضطرب چرخ وسها) تا دودلر
بوقرو كلمیه تا فلك وسها مضطرب اولمیه مظلوملرك آه وناله سندن زیرا مظلوملرك آه وناله سی انجم وافلاكه تأثیر قیلمق
وانلر دعوات مظلومیندن مضطرب اولمق ثابت ومقرر اولمشدر (مثنوی) تا نلرزد عرش از ناله یتیم * تا نكردد از ستم
جانی سقیم) تا عرش یتیمك ناله سندن ترمیه (بیت) الا تا نكریدكه عرش عظیم) بلرزد همی چون بكرید یتیم) تا ظلمدن
بر جان خسته وسقیم اولمیه (مثنوی) زان نهادیم از ممالك مذهبی * تا نیاید بر فلكها یاربی) بز كه معاشر انبیایز
مملكتلردن اول سببدن بر مذهب وعادت قودق تا مظلوملردن فلكلر اوزره بر یارب كلمیه یعنی بد دعا واقع اولمیه (مثنوی
منكر ای مظلوم سوی آسمان * كاسمانی شاه داری در زمان) ای مظلوم شكایت وبد دعا ایچون آسمان جانبنه
نظر ایلمه زیرا زمانه ده آسمانه منسوب شاه طوترسن یعنی زمانه ده حق اوزره حكم ایدیجی عالی رتبت وصاحب رفعت
آسمان معنایه منسوب بر نبی وخلیفهٔ الهی طوترسن (مثنوی) كفت پشه داد من از دست باد * كو دودست ظلم
برما بر كشاد) پشه حضرت سلیمان علیه السلامه ایتدی ای سلیمان بنم دادم بادالندندر كه یل بزم اوزریمزه
ظلمك ایكی النی آچدی یعنی زیاده ظلم ایله بزه غلبه قیلدی (مثنوی) ما ز ظلم او بتنكی اندریم * با لب بسته از وخون
می خوریم) بز آنك ظلمندن اضطراب وتنكلكده یز باغلنمش لب ایله آندن قان یرز یعنی بزم اكاسوزسو یلمكه مجالمز
اولمیوب هرنه ایلرسه درونمزه قویوب قلبمزی ریش ومجروح ایلرز آنك ظلمیله (امر كردن سلیمان علیه السلام پشهٔ متظلم را
باحضار خصم بدیوان حكم (مثنوی) پس سلیمان كفت ای زیبا دوی * امر حق باید كه از جان بشنوی) پس حضرت
سلیمان علیه السلام پشه یه ایتدی ای خوب آوازلو دوی اصلنده آری وسینك آوازنه دیرلر بو محلده زیبا صدا الودیمك
معناسنه استعمال اولنور كركدر كه حق تعالینك امرنی جان ودلدن اشیدوب قبول ایلیه سن (مثنوی) حق بمن
كفتست هان ای دادور) مشنو از خصمی تو بی خصمی دیكر حضرت حق بكا دیمشدر اكاه اول ای عادل سن بر خصمدن
بر غیر یسنك سوزن ایشتمه یعنی ایكی خصم معا اولمینجه برینك سوزنی استماع ایلمه تته كم بزم شرعمزده دخی بویله در
(مثنوی) تا نیاید هر دو خصم اندر حضور * حق نیاید پیش حاكم در ظهور) ما دامكه هر ایكی خصم حضوره كلمیه
حاكمك حضورنده حق ظهوره كلمز (مثنوی) خصم تنها كر بر آرد صد نفیر * هان وهان بی خصم قول او مكیر) خصم
فرد وتنها اولدیغی حالده اكر فرضا یوز نفیر كتوره اكاه اول زینهار ای حاكم سن آنك سوزنی استماع ایلمه تته كم
دینلمشدر لاتقض علی احد الخصمین حتی یحضر الآخر * مثنوی * من نیارم روز فرمان تافتن * خصم خودرا
رو بیا ورسوی من) بن حق تعالینك فرمان شریفندن یوز چویرمكه واعراض ایلمكه قادر دكلم یوری كندی خصمكی
بنم حضوریمه كتور (مثنوی) كفت قول تست برهان درست) خصم من بادست واو در حكم تست) پشه حضرت
سلیمان علیه السلامه ایتدی ای سلیمان سنك قولك حجتدر وصحیحدر بنم خصمم باددر او سنك حكم وفرمانكده در
(مثنوی) بانك زد آن شه كه ای باد صبا * پشه افغان كرد از ظلمت بیا) اول شاه بانك اوردی بویله دیو كه ای باد صبا
پشه سنك ظلمكدن افغان وشكایت ایلدی وكل دیو سویلدی (مثنوی) هین مقابل شو تو با خصم وبكو *
پاسخ خصم وبكن دفع عدو) اكاه اول سنك خصمكله مقابل اول وخصمه جواب سویله وعدوی دفع ایله (مثنوی)
باد چون بشنید آمد تیز تیز * پشه بكرفت آن زمان راه كریز) باد چونكم سلیمان علیه السلامك امرنی ایشتدی تیز
تیز كلدی پشه اول زمان قاچق یولنی طوتدی وقراری فراره تبدیل ایتدی (مثنوی) پس سلیمان كفت ای پشه كجا *
باش تا بر هر دو رانم من قضا) پس سلیمان علیه السلام پشه یه ایتدی ای پشه قنده كیدرسن صبر ایله تا بن هر ایكیكزك
اوزرینه انفاذ حكم ایدم (مثنوی) كفت ای شه مرك من از بود اوست * خود سیاه این روز من از دود اوست)
پشه حضرت سلیمان علیه السلامه ایتدی ای شاه بنم مرك وهلاكم اول بادك بودندندر یعنی حضور ووجودندندر
بنم كونمك سیاه وكار ومكدر اولمسی خود آنك دودندندر یعنی غلبه وقهرندندر (مثنوی) او چو آمد من كجا یابم قرار *
كو بر آرد از نهاد من دمار) اول باد چونكم كه بن قراری قنده بولورم زیرا اول باد بنم طبیعتمدن هلاكك كتورر یعنی
بنی مرتبهٔ هلاكه یتورر پس بو قصه دن حصه بیانه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) همچنین جویای درگاه خدا *
چون خدا آید شود جوینده لا) حضرت خدانك دركاهنی طلب ایدیجی بو تجلین در چونكم خدا كله وتجلیات ذاتیه
واسماء وصفاتیه سیله ظهور قیله طالبك وجودی فانی ولا اولور (مثنوی) كرچه آن وصلت بقا اندر بقاست *
لیك ز اول آن بقا اندر فناست) اكرچه اول وصلت الهی عاشقه من حیث المعنی بقا اندر بقادر ولكن ابتدادن اول
بقاء حقیقی فناء وجود مجازیده در (مثنوی) سایهایی كه بود جویای نور * نیست كردد چون كند نورش ظهور) شول
بر سایه لر كه نور طلب ایدیجیدر اول سایه لر نیست ومحو اولور چونكه آنك نوری ظهور ایلیه (مثنوی) عقل كی ماند

چو باشد سرده او* کل شیٔ هالك الا وجهه) عقل حین وصلتده چنن قالور چونکم اول عاشق باشی ویریجی اوله ووجودنی وجه باقی مشاهده سنده فانی قیله هر شیٔ فی الحقیقه هالکدر عقل دخی اشیادن برشیدر اول دخی فی حد ذاته هالکدر الا اول اللهك ذاتی دکلکه آنك ذاتی ازلا وابدا دائم وباقیدر بو آیت کریمه نك تحقیقی جلد اولده امتحان کردن شیر کرك را بیاننده وبعض مواضعده مرور ایلدی آنده طلب اولنه (مثنوی) هالك آید پیش وجهش هست ونیست* هستی اندر نیستی خود طرفه ایست) اول دائم وباقینك ذاتی قتنده هالك موجود ومعدوم کلور یعنی جمیع اشیا که فی الحقیقه هالکدر الا ن هالك اولان شیٔ خدای تعالینك وجه باقیسی حضورنده من وجه هست ومن وجه نیست کلور خدای تعالی ایله قائم وآنك اسما وصفاتیله متصف اولدیغی اعتبار ایله موجوددر اما حقیقته نظر او امکانی اعتبار یله معدوم وفانیدر زیرا بو اشیانك فی الحقیقه وجودی یوقدر بلکه محققلر قتنده امر اعتباریدر ولهذا حضرت جنید قدس الله سره کان الله ولم یکن معه شیٔ حدیثنی استماع ایلدکده الان کما کان بیوردی پس هر شیئك ایکی اعتباری اولدی اللهله قائم اولدیغی جهتدن موجود واللهدن خالی وغیری اولدیغی اعتبار ایله معدوم وهالکدر پس هالك اولان اشیا آنك وجه باقیسی حضورنده من وجه هست ومن وجه نیست کلمش اولور بو قلقده وار اق خود زیاده عجبدر یعنی هر شیٔ خود فی الحقیقه هالك وفانی ایکن ینه عین فناده موجود وباقی اولملری زیاده غریبدر باخصوص که بو جملهدن انسانك اصلنه نظر ایلسك محضا فانی ایکن وجود اعتباریله موجود اولمشدر پس عین فناده باقی اولمق محل تعجبدر (م ی) اندرین محضر خردها شد زدست* چون قلم اینجا رسیده شد شکست) بو محضر ومشهدده جمیع عقول الندن کتدی زیرا عقلك بو مرتبهیه وصولی میسر دکلدر بو مرتبه جمیع کثرات وتعیناتك محو ومضمحل اولدیغی مرتبهدر چونکم قلم بو مرتبهیه ایرشدی شکست اولدی قلمك شکست اولمسی بو مرتبهنك اسرارنی تحریره قادر اولهمدیغندن کنایهدر کاندیعك اولور که بو مرتبهیه کلنجهیه دك نقدر مرتبه وار ایسه عقول عرفا آنك اسرارنك فهمنه قادر اولور واقلام علما اول مرتبهلرك علمنی اوراق کتب اوزره تحریر وتسطیر قیلور اما بو مرتبهیه کلسه عقول عرفا عقال حیرتله بسته واقلام علما عدم قدرتله شکسته قالور دیمك اولور (نواختن معشوق عاشق بیهوش را تا بهوش باز آید (مثنوی) می کشید از بیهشی اش در بیان ا) ندك آندك از کرم صدر جهان) صدر جهان چونکم کندی عاشقنی بیهوش ومدهوش کوردی کرمندن آز آز و آهسته آهسته آنی بیهوشلك مرتبهسندن نطق وبیان مرتبهسنه چکدی (مثنوی) بانك زد در کوش اوشه کای کدا* زر نثار آوردمت دامن کشا) پادشاه آنك قولغنه بانك اوردی بویله دیوکه ای فقیر سکا زر نثار کتوردم دامنکی آچ یعنی زر وصالی سکا عطا ایلدم سنك دامن عقل وادراککی آنی کشاده قیل ووصاله مستعد اول دیدی (مثنوی) جان تو کاندر فراقم می طپید* چونکه زنهارش رسیدم چون رمید) سنك جانك بنم فراقده طلبدی ومضطرب اولدی چونکم اول جانکه زنهار یتشدم یعنی امان ایرشدم جانك نیچون اورکدی وبندن فرار ایتدی (مثنوی) ای بدیده در فراقم کرم وسرد* با خود آ از بیخودی وباز کرد) ای بنم فراقده کرم وسرد کورمش عاشق بیخودلقدن کندیکه کل ورجوع ایله نهکم معشوق حقیقی محو مرتبهسنه واصل اولان عاشق صادقنه بو کونه نوازشلر ایلر آنی ینه صحوه کتورر پس عاشقك معشوق حقیقته قربنی وآنك عاشقه وصالنی تفهیم ایچون مرغ خانهنك اشتری کندی خانهسنه دعوت ایلیوب اشترانك خانهسنی ویران ایلدیکنه تشبیه بیورورلر (مثنوی) مرغ خانه اشتر یرا بی خرد* رسم مهمانش بخانه می برد* مثلا عقلسز طاوق بر دوهیی مهمان کبی خانهسنه ایلتور (مثنوی) چون بخانهٔ مرغ اشتر پا نهاد* خانه ویران کشت وسقف اندر فتاد) چونکم مرغك خانهسنه اشتر ایاق قودی مرغك خانهسی ویران اولدی وسقفی ایچرو دوشدی (مثنوی) خانهٔ مرغست عقل وهوش ما* هوش صالح طالب ناقهٔ خدا) کذلك بزم عقل وهوشمز قوش اوی کبیدر یعنی خانهٔ مرغ کبی سست وضعیفدر صالح اولان عقل خدای تعالینك عشق ناقهسنی ویاخود وصال وقربی ناقهسنی طالبدر هوشك صالحه اضافتی صفتك موصوفه اضافتی قبیلندندر صورتا مضاف معنا اکا صفتدر اشتر مناسبتیله صالح ذکری خوب واقع اولمشدر وحضرت صالح پیغمبرك وناقة اللهك حکایهسنه تلمیح بیورلمشدر (مثنوی) ناقه چون سر کرد در آب وکلش* نی کل انجا ماند ونی جان ودلش) ناقه چونکه باشنی اول صالح اولان هوشك آب وکلنه ایلدی انده نه کل ونه آنك جان ودلی قالدی ناقة اللهدن مراد عشق الهی ویاخود تجلیٔ ربانیدر هوش صالح بو تجلیٔ ربانیدر وناقهسنی روز وشب طالبدر چونکم تجلی ناقهسی عاشقك آب وکلدن اولان جسدنه باش کتورره وآنی غدا ایلیه نه اول مرتبهده آب وکل قالور ونه اول هوش صالحك جان ودلی قالور بلکه ناقه الله کبی اولان عشق وتجلی هوش صالحك آب وکلنی وجان ودلنی بالکلیه محو وفانی قیلور نهکم صالح قومنك آب وکلنی ناقه الله هر کون یوب

ایجردی وسائر حیواناتی غدا قومزدی پس صالح پیغمبر علیه السلامه شکایت ایلدکلرنده حق تعالی شربی بر کون اکا مخصوص ایدوب وبر کون دخی آنلرك حیواناتنه تخصیص ایلدی نهکم بو آیت کریمه بو معنایه شهادت ودلالت قیلور قال هذه ناقة لها شرب ولکم شرب یوم معلوم) وقال فی سورة هود (ویا قوم هذه ناقة الله لکم آیة فذروها تأکل فی ارض الله الی اخره) پس اهل اشارت قتنده ارض الله جسد عاشق اولور نهکم ناقة اللهدن مراد عشق الهی اولدی پس هوش صالح کندی قومنه که مراد قوای جسمانیه وروحانیهدر تنبیه وتعلیم ایدوب دیرکه ای بنم قومم بو عشق الهی وتجلیٔ ربانی سزك ایچون اللهدن آیت اولدیغی حالده ناقة الله کبیدر پس سز آنی ارض الله اولان جسد کزدن غدا وسقیا سیلهیله سزك ایله یسون وایچسون وسزك آب وکلدن حاصل اولان وارلغکزی محو ایتسون دیمك اولور (مثنوی کرد فضل عشق انسانرا فضول) زین فزون جویی ظلومست وجهول) کرچه انسان فی حد ذاته ضعیفدر لیکن عشقك مرتبه وفضیلتی انسانی زیاده صاحب فضیلت واهل قدرت وقوت ایلدی بو فزون جو یلکدن ظلوم وجهولدر یعنی کندی حدندن زیاده مرتبهیی طالب اولمقلق جهتندن ظلوم وجهول اولمشدر ظلوم اولدرکه حددن زیاده تجاوز ایلیه وجهول اولدرکه مبالغه ایله بیلمیه پس انسان بو ایکی صفتله موصوفدر باخصوص که بو جملهدن عاشق اولنلر زیرا بو زمرهٔ عشاق کندیلرك حدنی بیلمیوب انسان بو ایکی صفتله وحد ذاتنده اولان خاصیتلرندن مبالغه ایله تجاوز ایدوب آسمان وزمین وجبالك تحملی اولمدیغی امانتی حامل اولدیلرکه بو امانتدن مراد بو محلده حب الهی وقرب ربانیدر بو مرتبهیه سائر اشیانك تحملی اولمیوب واستعدادی دخی یوقدر نهکم جلد اولده ان لربکم فی ایام دهرکم حدیثنك تفسیری بیاننده (انا عرضنا الامانة علی السموات والارض) آیتی تحقیق اولندیغی محلده بو رایه مناسب اولان کلمات مرور ایلمشدر فلیطلب فیه پس انسان نه جهتدن ظلوم ونه حیثیتدن جهول اولدیغنك تفسیرنه شروع ایدوب بیورورلر (م ی) جاهلست واندرین مشکل شکار* میکشد خرکوش شیری در کنار) انسان جاهلدر وخاصه بو مشکل شکارده مثلا بر خرکوش بر شیری کناره چکر یعنی انسان اضعف مخلوقاتدن ایکن کندینك طاقت بشریه وقوت جسمانیهیه تحمل ایلدیکی محبت الهیه وقربت ربانیهیی صید وشکار ایلمك همان بر خرکوش ضعیف بر شیری کنارنه چکوب صید ایلمك کبیدر که اول خرکوش شیرك شاننه عالم اولمش اولور کذلك انسان دخی محبت وقربتك کندوینه مرتبه قاهر ایدیکنی بیلمش اولور (مثنوی) کی کنار اندر کشیدی شیررا* کر بدانستی ودیدی شیررا) خرکوش شیری چنن کنارنه چکردی اکر خرکوش شیری بلیدی وکوریدی کذلك انسان امانت الهیه اولان محبت وقربت الهیهنك اکر قهار یتن نه وجهله عسیر ایدیکن سائر اشیا بیلدیکی کبی بیلیدی اول امانتی حامل اولمیوب سماوات وارض وجبال کبی ابا واشفاق ایلردی (مثنوی) ظالمست او بر خود وبر جان خود) ظلم بین کز عدلها کو می برد) انسان کندی اوزرینه وکندی جانی اوزره ظلم ایدیجیدر ظلمی کورکه عدللردن طوب ایلتور یعنی انسان اکرچه عشق وطاعتی قبول ایلمکدن ظالم لنفسه اولوب وجود مجازیهسن افنا ومحو ایلدی اما بو نفسه ظلم ایلمك فی الحقیقه عدللردن ایلرو سبقت ایلمشدر وسائر خیرات وطاعاتدن مقبول ومرغوب کلمشدر انکچون اکثر محققلر (فمنهم ظالم لنفسه ومنهم مقتصد ومنهم سابق بالخیرات) آیت کریمهسنده ظالم لنفسهنك مقتصد وسابق بالخیرات اوزره تقدیمندن مراد عشق الهیه نفسنه ظلم ایلین کمسه اولمق ملاحظهسیله دردیمشلر ظالم لنفسه بو وجه اوزره سائر اهل طاعات واصحاب خیراتدن من حیث المرتبه مقدم واسبق اولور دیو تحقیق ایلمشلردر (مثنوی) جهل اومر علمهارا اوستاد* ظلم اومر عدلهارا شد رشاد) آنك جهلی تحقیقا علملره اوستاد اولدی آنك ظلمی تحقیقا عدللره رشاد اولدی یعنی انسانك کندی نفسنه جاهل اولمسی وکندی حدنی بیلمیوب عشق خدایی طلب قیلمسی جمیع مخلوقك علمنك استادی اولدی اول جهتدنکه آنلر کندیلری بیلدیلر ومقاملرندن تجاوز قیلمدیلر پس دیلرنده فانی اولمیوب بقای حقیقی وعلم الهی بولمدیلر اما انسان کندی نفسنه جاهل اولدی وریسنی بیلدی وانکله عالم اولدی اول جهتدنکه کندی نفسنه ظلم ایلمکدن وذاتی وحدت مطلقهٔ الهیهده فانی ایتمکله محل شرك اولان وجودندن خلاص اولدی اصل (ان الشرك لظلم عظیم) فحواسنجه ظلم عظیم شرکدر پس عدل عظیم توحید الهی اولور وتوحید حقیقی میسر اولمز الا وجود عاریتك فانی اولمسیله چونکم وجود مجازی فانی اوله وتوحید حقیقی ظهوره کلوب شرك خفی وجلی زائل اوله عدالت حقیقی ظهوره کلور پس انسانك کندی نفسنه ایلدیکی ظلم سائر مخلوقك عدالتنك رشادی اولور اول جهتدنکه سائر مخلوقك عدالتی عدالت حقیقی دکلدر انسان فانی اولدقدنصکره آنك عدالتی عدالت حقیقی اولور بعد بسط المعارف ینه حکایتهٔ شروع بیورورلر (مثنوی دست او بکرفت کین رفته دمش) آنکهی آید که من دم بخشمش شاه جهان عاشقك النی طوتدی بویله دیوکه بو دمی کتمش عاشق اول وقت کندویه کلور که بن اکا نفس بغشلیم بودخی وجهدر اول عاشقك بو کتمش دمی ونفسی اول وقت کیرو کلورکه

بن اكا دم ونفس بخش ايليم دمدن مراد بونده نفخهٔ الهيه اولور يعنى آنك حيات ودمى اول زمان كلوركه بن اكا نفخ
روح ايليم ديمك اولور (مثنوى) چون بمن زنده شود اين مرده تن * جان من باشد كه رو آرد بمن) چونكم بو مرده تن بنمله
حى اوله پس فى الحقيقه بنم جانم اولوركه بكا يوز كتورر يعنى چونكم بو هوا وهوسدن ومشتهيات نفسدن مرده تن اولان
عاشق بنم قربيت وحياتمله زنده اوله بحسب الحقيقه آنك روحى بكا مضاف اولان روح اضافى اولور زيرا اوبكا متوجه
قيلور پس حقيقتده نظر اوبن وبن اول اولورم (بيت) انا من اهوى ومن اهوى انا * نحن روحان حللنا بدنا * فاذا ابصرتنا
ابصرته * فاذا ابصرته ابصرتنا (مثنوى) من كنم اورا ازين جان محتشم * جانكه من بخشم ببيند بخششم) بن اول
عاشق بو جاندن يعنى بو روح اضافيدن محتشم ايلرم شول جانيكه بن باغشلرم بنم بخشش وعطامى اول جان كورر يعنى
عطيه يه قابل ومستحق اولان روح الهى ونفخهٔ ربانى اولان روح قدسيدر حضرت حقك ذاتنه متعلق اولان بخشايش
وعطاسنى كورمكه قابل اولان روحلردر بونلره فيض اولنان عطا روح حيوانيه يه ميسر دكلدر ولهذا قيل لا يحمل عطاياه
الا مطاياه (مثنوى) جان نامحرم نبيند روى دوست * جز همان جان كاصل اواز كوى اوست) نامحرم اولان جان دوستك
يوزنى كورمز همان اول جاندن غيريكه آنك اصلى آنك كويندندر يعنى اول اصلى جانب الهيدن اولان جان كورر
آنك يوزنى اول جانبدن اولمين جانه جانانك يوزنى كورمك ميسر دكلدر ديمك اولور پس نفخه نك معانى واسرارنه متعلق
بعض معارفه شروع ايدوب معشوق حقيقى لساندن بيورر (مثنوى) در دمم قصاب وار اين دوست را * تا هلد آن
مغز نغزش پوست را) معشوق حقيقى بيوررركه بن نفخ ايلرم قصاب كبى بو دوسته يعنى آنك وجودنه حيات ابدى
وروح قدسى ذوقنى اضافه ايلرم تا آنك او لطيف ونازك مغزى پوستى ترك ايده يعنى آنك روح لطيفى جسمانيت ونفسانيتى
ترك ايليه (مثنوى) كفت اى جان رميده از بلا * وصل ما را در كشاديم الصلا) بو بيت شريف وبوندن اول اولان
ابيات لطيفه اكرچه صدر جهان لساننددر اما حضرت حقيقتك عاشق فرقت زده سنه حين وصلتده اولان كلمات
طيبه سندر صدر جهان مدهوش اولان عاشقنه ايتدى اى بلادن اوركمش جان يعنى اى بزم بلا وجفامزدن قاچوب
ديار غربى اختيار ايتمش احسان ووصلمزك قپوسنى آچدق صلادر يعنى اجازت ورخصتدر (مثنوى) اى خود ما
بيخودى ومستى است) اى زهست ما همواره هستى است) اى عاشق بزم خوديمز سنك بيخودلكك ومستلككدر يعنى بزم
وجودمز سنك بى وجودلكى ومست اولمكى اقتضا ايلر هر باركه بزسكا قريب اوله وزسن بزه عاشق ومست اولوب
وجود مجازيه كى افنا ايلرسن اى عاشق مست همواره سنك وجودك بزم وجودمزدندر يعنى اصالة سنده وجود يوقدر
اول وجود موهومى كه سن انكله قائمسن بر آنى هر دم احيا ايتمكله وا كا دائما على التوالى افاضه ايتمكله واول بزم
قيومتمزله قائم اولمغله وجوددر يوخسه نفسنده مستقل وجود دكلدر بلكه امر اعتباريدر پس نظر ايله سنك وارلغك
هميشه بزم وارلغمزدندر (مثنوى) با تو بى لب اين زمان من نو بنو * رازهاى كهنه كويم مى شنو) بو زمان لبسز
سكا نو بنو اسكى رازلر سويلرم ايشت نه كم عاشق قرب حقيقته واصل اولوب وجود موهومى زائل اولدقده بى لب ودهان
حضرت جانان اسرار ازليه وعلوم لدنيه يى بى حروف وصوت اكا سويلر واول عاشق دخى بى كوش ظاهر انى استماع ايلر
(مثنوى) زانكه آن لبها ازين دم مى رمد * بر لب جوى نهان بر ميدمد) زانكه علتدر بيت اولده اولان مصرع ثانى يه
تقدير معنى اولدركه اى عاشق سكا بو زمان نو بنو اسرار كهنى بى لب ودهان سويلرم زيرا كه اول جسمانى اولان لبلر
بو نفس رحمانيه دن اوركر يعنى آنك اسرار وحقايقنى ادراك وادايه قادر اولمز بو دمك سرى نهان اولان جويك كنارنده
ظاهر اولور يعنى نفخهٔ ربانى ونفس رحمانينك علمى وسرى وروح انسانيكه حقيقتدن بر نهر كبيدر وقلب وعقل جوى
روحه نسبت لب وكنار مشابه سنده در پس نفس رحمانيه ونفخهٔ سبحانيه نك علوم واسرارى جوى نهان كبى اولان روح
انسانينك عقل وقلبنده ظاهر اولور ديمك اولور (مثنوى) كوش بى كوشى درين دم بر كشا * بهر راز يفعل الله ما يشا
بى كوشلكه مضاف اولان بودخى وجه دربى كوشلك كوشنى يعنى كوش ظاهرى ترك ايدوب كوش هوشى يفعل الله
ما يشادن اوترى آچ يعنى الله تعالى حضرتلرينك ارادت مطلقه سنك سرنى بيلمك ايچون واول فاعل مختار
كيف ما يشاء ايشلد يكندن اكاه اولمق ايچون وتصرفات كامله سنك رازنى استماع قيلمق ايچون جان قولغنى كشاده ايله
زيرا بو اسرارك استماعنه كوش جسمانى قادر اولمز بلكه اكثر هوش انسانى دخى بونى فهم قيلمز (مثنوى) چون صلاى
وصل بشنيدن كرفت * اندك اندك مرده جنبيدن كرفت) چونكم اول عاشق بيخود وصل صلاسنى اشتمك طوتدى
آهسته آهسته اول مرده وپژمرده حركت طوتدى يعنى مرده مشابه سنده اولان بيهوش وبيخود اولمش ايكن وصال
يارك صداسنى اشيدوب حركته باشلدى (م ى) نى كم از خاكست كز عشوهٔ صبا) سبزه پوشد سر برارد از فنا) عاشق خاكدن
كم دكلدركه صبانك عشوه وحركتندن سبزه كيرفنا وعدمدن باشن بوقرو كتوررپس عاشقك مرده مشابه سنده اولان

زمين

زمين وجودى جانانك دم حيات بخشيله زنده اولمسى عجب دكلدر جماد منزله سنده اولان خاك نسيم صبادن حيات پذير
اولمجق مرده منزله سنده اولان عاشق تجلى خدادن حيات پذير اولمق بطريق الاولى (مثنوى) كم ز آب نطفه
نبود كز خطاب * يوسفان زايند رخ چون آفتاب) كذلك عاشق آب منيدن كم دكلدر خطاب حقدن يعنى كن خطابنى
استماع ايلدكدن يوسفلر طوغرر خلرى آفتاب كبى چونكم ماء نطفه بويله ناچيز ايكن كن امرنى استماع ايلديكندن
آفتاب چهره لى محبوبلر طوغه وماه وش نيچه خوبلر ظهوره كله پس عاشق صداى وصال يارى استماع ايلدكده
مرده جاننه حيات كلسه وپژمرده قلبى لطافت پذير اولسه محل تعجب دكلدر فافهم (مثنوى) كم ز بادى نيست شد
كر امر كن * در رحم طاوس ومرغ خوش سخن) عاشق شول بريلدن كم دكلدركه امر كندن طيورك رحمنده طاوس
ومرغ خوش سخن اولدى بادن مراد بونده طيورك ذكورينك نطفه سيدر انسانك منيسى آب اولديغى كبى آنلرك
منيسى باد وهوادر پس كن امرنى اصلاب طيورده اولان باد استماع ايلدكده باذن الله تعالى ماده اولان طيورك رحمنه
داخل اولوب طاوس ايسه طاوس اولور وبلبل وطوطى شكلنده ظهوره كلور چونكم برباد حقيردن كن امرنى
استماع ايلدكده بو قدر قابليت اوله عاشق فقير صداى وصالك استماعندن نيچون حيات پذير اولمغه قادر اولميه كه
اول بادن كم دكلدر (مثنوى) كم ز كوه سنك نبود كز ولاد * ناقهٔ كان ناقه ناقه زاد زاد) عاشق سنكدن اولان طاغدن
كم دكلدركه ولادت جهتندن اول طاغ ناقه طوغوردى كه اول ناقه ناقه طوغوردى بو مصرعده تقدير كلام بويله
ديمك اولوركه از جهت ولادت آن كوه ناقه زاد كه آن ناقه ناقهٔ ديكر براد آخرده اولان زاد معنا مصرعك اولنده اولان
ناقه يه مقيد اولور وبو بيت حضرت صالح عليه السلامك ناقه سنك قصه سنه عائد واشارت اولور قصه سى بودركه
قوم ثمود حضرت صالحدن معجزه استيوب ديديلركه اى صالح اكرسن حق پيغمبر ايسك شو صخره دن بزه بر ناقه
اخراج ايله تا اول ناقه طاشدن چقديغى حينده طوغوره آندنصكره هركون بزم جمله مزك قبوللرينه كله وآنك لبنى
جمله مزه كفايت قيله حضرت صالح بونلره ايتدى بو قابلدر اما صكره سز امتحان اولنديغكز پس كركدركه حين امتحانده
امر الهى يى قبول ايليه سز والا باشكزه بلا كلمك مقرردر بونلر ديديلركه هله الآن بزم مرادمز ظهوره كلسون كوره لم
بعده اكر امتحان اولنورسق اكا كوره تدارك قيله لم پس حضرت صالح دعا ايلدى بو جمله خلقك نظرنده اول اشارت
ايلديكى صخره دن در حال بر ناقه متولد اولدى واول حينده بونلرك نظرنده اول طاشدن طوغان ناقه بر آخر ناقه يى
طوغوردى بو قصه نك بقيه سى جلد اولده ناقهٔ صالح حكايه سنده مرور ايلمشدر آنده طلب اولنه چونكم طاشلقدن
اولان طاغده بو قدر قابليت اوله عاشق هر وجهله معشوق حقيقيدن فيض المغه وحيات پذير اولمغه قابل
ايكن نيچون آندن ولد معنوى طوغميه وحضرت حقك فيض وتجليسنى قبول قيلميه (مثنوى) زين همه بكذر نه آن
مايهٔ عدم * عالمى زاد و بزايد دمبدم) بو قدر عبرت نما اولان تفاصيلك ذكرندن كچ بو غرايبدن اغرب وبو عجايبدن
اعجب اولدركه اول مايهٔ عدم بر عظيم عالم طوغوردى ودمبدم هنوز نيچه طوغورمز مى نظر ايله كه بوقدر عالم عدمدن
طوغدى وهنوز دخى نيچه اشيا عالم عدمدن ظهوره كلور وموجود اولوب مايهٔ عدمدن مراد مطلق دكلدركه اول
ممتنع الوجوددر بلكه عدم اضافيدركه مراد اعيان ثابته در چونكم عدمدن وجوده كلمكه وكن امرنى استماع قيلمغه
بو قدر قابليت اوله عاشق وصال يارة هر وجهله مستعد ايكن وآندن فيض ومدد المغه مستحق ايكن نيچون آندن فيض
المية وانكله زنده وفرخنده اولميه چونكم عاشق معشوقدن فيض المق وحيات بولمق هر وجهله ممكن اولديسه (مثنوى
بر جهيد و بر طپيد وشاد شاد * يك دو چرخى زد سجود اندر فتاد) اول عاشق صدر جهان يرندن صچرادى وشادمان
حركته كلدى صفا وذوقندن بر ايكى چرخ اوردى شاهلك اوكنده سجده يه دوشدى يعنى سجدهٔ شكر ايدوب رسم عبوديتى
يرينه كتوردى (باز خويش آمدن عاشق بيهوش وروآوردن او بثنا وشكر عاشق (م ى) كفت اى عنقاى حق جان را مطاف
شكر كه باز آمدى زان كوه قاف) بو بيت شريف وما بعدنده اولان ابيات لطيفه اكرچه صدر جهانك عاشقى لساندن
صدر جهانه واقع اولمشدر لكن مراد عاشق خدا اولنلرك صدر جهان ومظهر يزدان مرتبه سنده اولان انسان كامله
خطاب ايلمكلرندن عبارتدر وانسان كامل فى الحقيقه سلطان انبيا واكا وارث كامل اولان اوليادر وعنقاى حق ديمك
همان انسان كامله لايق وسزادر بو مناسبتله كه عنقا موجود الاسم ومعدوم الجسم مسكنى كوه قاف بر طاير عالى مطافدر
كذلك انسان كامل دخى موجود الاسم والجسم ومن حيث المعنى معدوم الذات والرسم ذات وصفات حقه مقابله بر آيينهٔ
صافدر پس عاشق حق اولنلر جمال وكمال حقى بونلرك مرآت وجودنده مشاهده قيلدقلرينه بناء بونلرى معشوق اتخاذ
ايدوب بو كونه خطاب ايدرلر نته كم عاشق صدر جهان معشوقنه خطاب ايديدى اى جانه مطار ومطاف اولان حقك
عنقاسى حمد وشكر اولسونكه كيرو كلدك اول كوه قافدن مرادمرتبهٔ استغنادر يعنى اى عنقاى خدا اولان

معشوق خدای تعالی یه شکرلر اولسونکه فاق استغنادن عاشق نوازلق ولطف سازلق مرتبه سنه تنزل قیلدک ومرده
وپژمرده اولان عاشق بیچاره یی آب حیات وصالکدن دیری کوردک (مثنوی) ای سرافیل قیامتگاه عشق
ای تو عشق عشق وای دلخواه عشق) یعنی صاحب عشقک معشوقیسن وعین عشق منزله سنده اولان عاشقک دلخواه
ومقصودیسن اولکی عشق بمعنی معشوق وثانیده اولان عشق علی تقدیر المضاف صاحب عشق ویاخود بمعنی عاشق
اولان مبالغه دن اوتری مصدر فاعل محلنده ذکر اولنمش اولور رجل عدل دیوب عادل معناسنی ویردکلری کبی
واسرافیلدن مراد برخوای حدیث القطب علی قلب اسرافیل مرده دللری احیا ایدیجی وعاشق پژمرده لره لطافت
وطراوت ویریجی قطب زمان وصدر جهان وبدر فلک علم وعرفاندر وراه محبتنده محنت دیده وفرقت کشیده اولان
عاشق روی معشوق حقیقی یی چونکم آنک آینه وجودنده مشاهده ولذت وصال یاری آنده بوله آنک مرده اولان
قلبنه اول مشاهده ومعاینه دن فیض وحیات کله بو کونه خطابه شروع ایدوب دیرکه ای عشق قیامتگاهنک
اسرافیلی سن محنت فرقتله مرده اولان عاشقلری آب حیات وصلتله زنده قیلیجی سن ومحضا عشق اولان عاشقک معشوقی
وصاحب عشق اولان صادقک مقصود ومرادی همان سنسن (مثنوی) اولین خلعت که خواهی دادنم *
کوش خواهم که نهی بر روزنم) اولکی خلعت که بکا ویرمک استرسن یعنی بکا خلعت احسان ایلمزدن اول استرمکه
بنم روزنم اوزره قولق قویاسن یعنی دریچهٔ دهانم اوزره قولاق قویه سن وکوش طوتوب بنم پرسوز اولان سوزمی
استماع ایده سن (مثنوی) کرچه می دانی بصفوت حال من * بنده پرور کوش کن اقوال من) اکرچه صفوت قلبک
سببیله بنم حالمی بیلورسن واسرارمه مطلع اولوب اگاه اولورسن ای بنده پرور والطف کستر بنم سوزلرمی استماع ایله
مراد وصال معشوق حقیقیه قریب اولان عاشقک من حیث الظاهر مرأت یار حقیقی اولان مرشد کامله
خطاب ایلمسی ولکن من حیث المعنی اول واسطه ایله یار حقیقی یه احوال پرملالنی سویلمسیدر (مثنوی)
صد هزاران بار ای صدر فرید * ز آرزوی کوش تو هوشم پرید) نیچه یوز بیک کره ای فرد ویکتا اولان صدر سنک کوش
واستماعک آرزوسندن هوش وعقلم بندن پرواز ایلدی یعنی حسب حالمی واحوال پرملالمی سکا تقریر قیلمغه وبنم
مقالمی سنک کوش مبارکک استماع ایلمکه بنم هوشم پرواز قیلور وآرزو اوزره اولوردی بحمد الله شمدی تقریر حاله
وتعبیر ما فی الباله فرصت دوشدی چونکم فرصت میسر اولدی آنی غنیمت بیلمک کرک (مثنوی) آن سمیعی تو وان
اصغای تو) وان تبسمهای جان افزای تو) اول سنک سمیعلکک واول سنک اصغا ایلمک یعنی قولاق طوتوب کلام عاشقانی
استماع ایلمک وسنک اول روح افزا اولان تبسملرک یعنی روحه قوت وزیاده لک ویریجی خنده لک (مثنوی) آن نیوشیدن
کم وبیش مرا * عشوهٔ جان بد اندیش مرا) وبنم زیاده ونقصانمی اول اشتمکلکک بنم بد اندیش اولان جانمک عشوه سنی
قبول ایتمکلکک وهرکز انقباض کوسترممکلکک (مثنوی) قلبهای من که آن معلوم تست * پس پذیرفتی
تو چون کان درست) بنم قلب ومزور اولان ایشلرم که اول سنک معلومکدر پس آنلری نقد وکان درست وصحیح العیار
خالص شیلر کبی قبول ایلدک (مثنوی) بهر گستاخیٔ شوخ غرهٔ * حلمها در پیش حلمت ذرهٔ) بر مغرور وادبسزلک
کستاخلغندن اوتری جمیع حلملر سنک حلمک اوکنده برذره در یعنی بی ادب ومغرور اولنلرک معصیت وکستاخلغندن
اوتری اولان حلمکه نسبت جمیع حلملر ای حلیم وکریم برذره کبیدر خطاب ظاهرا خلیفهٔ حق ومرأت وجود مطلق
اولان انسان کامله در ومعنا انده اسماء وصفاتیله متجلی اولان معشوق حقیقی یه در بعد ادای مدح وثنا وتقدیم شکر
ودعا کندی حسب حالنی تقریر وتعبیره شروع ایدوب دیدی (مثنوی) اولا بشنو که چون ماندم زشست *
اول وآخر پیش من بجست) ای صدر عالم وبدر آدم اولا حسب حالمدن ایشت که چونکم شستدن کیرو قالدم یعنی دام
خدمتکدن تهمت سببیله جدا اولدم وبنده لکک بندنه کرفتار اولمیوب دیار غربت اختیار قیلدم اول وآخر بنم اوکمدن
صچرادی یعنی اول زماندن بری دنیا وآخرت کوزم اوکندن کیدوب ایکی جهان بکا کورنمز اولدی (مثنوی)
ثانیا بشنو توای صدر ودود * که بسی جستم ترا ثانی نبود) ثانیا ایشت سن ای صدر ودود یعنی ای محبوب بلرک اولوسی که
چوقلق طلب ایلدم سکا ثانی اولمدی یعنی حسن ولطافتده سکا مثل ونظیر بوله مدم (مثنوی) ثالثا تا از تو بیرون رفته ام
کو بیا ثالث ثلاثه کفته ام) ثالثا تا کم سندن طشره کتمشم یعنی سندن جدا اولوب کندی هوای نفسمی اختیار ایتمشم
کویا کافرلر کبی ثالث ثلاثه دیمشم نته کم حق تعالی سورهٔ مائده ده کفره لساندن آنلرک دیدکلرینی حکایه بیوررلر
لقد کفر الذین قالوا ان الله ثالث ثلاثه) یعنی کافرلر الله تعالی اوچ کسنه نک اوچنجیسیدر دیدیلر اول اوچدن
مراد آنلر قتنده بری حضرت عیسی علیه السلام وبری مریم رضی الله عنها وبری دخی حضرت حق جل جلاله انلرک
اعتقادنده بو اوچی الوهیتده مشترکلردر چونکم ای بنم معشوقم سنی قویوب نفسیم وآنک هواسنه اویوب برخوای

(افرأیت من اتخذ الهه هواه) آنلری دخی متبوع ومعبود اتخاذ ایلدکده کویا (ان الله ثالث ثلاثه) دینلردن اولدم
زیرا عاشقه لازم وواجب اولان اولدرکه من کل الوجوه معشوقندن غیریه تابع اولمیه وخدمت قیلمیه چونکم
بن ذاتمده اول حینده بو خصلت سیئه یی بولدم کویا کندمی من حیث المعنی ثالث ثلاثه دین مشرکلردن بولدم نفسی
وهواسی معشوق حقیقینک مرادی اوزره اختیار ایلین کسنه لرک مشرک خفی اولمسنه تعریض واشارت واردر
مثنوی) رابعا چون سوخت ما را مزرعه * می ندانم خامسه از رابعه) رابعا چونکم آتش فراق وهجرانده بنم مزرعهٔ
وجودم یاندی خامسه یی رابعه دن بیلمزم یعنی بشنجی یی دردنجیدن فرق قیلمزم خامسه خاتونلر ایچون اولان اسمدر
رابعه دخی بویله درنته کم رابعهٔ عدویه حضرتلرینه علم واقع اولمشدر پس خامسه نام خاتونی رابعه نام خاتوندن برمرتبه یه
واردمکه تمییز ایلمکه قادر دکلم دیمکی ایهام ایلمکدن دخی خالی دکلدر (مثنوی) هر کجا یابی تو خون بر خاکها *
پی بری باشد یقین از چشم ما) ای بنم معشوقم بو راه عشق ایچره یعنی بو راه ایچره هر نبرده که طپراقلر اوزره سن قانلر
بوله سن یعنی ایرا بلتورسک یعنی تجسس وتفحص قیلورسک یقینا اول قان بزم چشممزدن اولور بو معنی اول عاشقک
کثرت بکاسنه دلالت قیلور (م ی) کفت من رعدست واین بانک وحنین) ز ابر خواهد تا بیارد بر زمین) بنم سوزم وبو بانک
وحنین رعددر بو هم وجهدر بنم سوزم رعددر و بو بانک وحنین ابردن استرکه تا زمینه یاغمور یاغدیره بو بیتده علی سبیل
الاستعاره کندی صیت وصداسنی رعده وچشمنی ابره وسرشکنی بارانه تشبیه ایلمش اولور وفرت آه وفغاننی ایهام وکثرت
بکاسنی اعلامدن اوتری (مثنوی) من میان کفت وکریه می تنم * یا بکریم یا بکویم چون کنم) بن کفت وکریه اورتاسنده
طولنورم ومتردد اولورم یا اغلیم ویاسرکذشتم سویلیم نیجه ایدم یعنی دل وجانم کثرت شوقدن اغلمق استر وینه بو حالله
حسب حالنی وما فی البالنی سویلمک استر پس ایکی حالک ما بینده بن مضطر ومضطرب ومتحیر قالمشم (مثنوی)
کر بکویم فوت میکردد بکا * ور بکریم چون کنم شکر وثنا) اکر حالمی سویلیم کریه فوت اولور واکر کریه ایدم نیجه
شکر وثنا ایدم حالا که بو ایکیسی معنا ادا اولنمق قتی مشکلدر (م ی) می فتد از دیده خون دل شها * بین چه افتادست
از دیده مرا) خون دلم چشممدن دوشر وروان اولور ای بنم شاهم کور بنم دیده مدن نه دوشمشدر استفهام تعظیم
معناسن اشعار ایلر یعنی دیده مدن تعبیری ممکن اولمین شیء دوشمشدر دیمک اولور وبو دخی وجه درکه کور بکا کوزمدن
نه واقع اولمشدر دینه (مثنوی) این بکفت وکریه در شد ان نحیف * که بدو بکریست هم دون هم شریف) اول نحیف
وضعیف بو سوزی سویلدی واغلمغه شروع ایلدی شول مرتبه کریه ایلدیکه آنک اوزرینه هم دنی هم شریف اغلدی
(مثنوی) از دلش چندان بر آمد های وهو * حلقه کرد اهل بخارا کرد او) آنک کوکلندن اولقدر های وهوی
بو قاری کلدی واه وفغان ظهور قیلدیکه بخارا اهلی آنک چوره سنی حلقه ایلدی یعنی آنی احاطه قیلدی (مثنوی)
خیره کویان خیره کریان خیره خند * مرد وزن خرد وکلان حیران شدند) اول عاشق بی مناسبت سویلیجی وبی وجه
اغلیجی وبیهوده وبحلسز کولیجی اولدی ارو عورت وصغیر وکبیر آنک بو احوال مختلفه سنده حیران اولدیلر (مثنوی)
شهر هم همرنک او شد اشک ریز * مرد وزن درهم شده چون رستخیز) شهرک خلقی هم آنک کبی کریه ایدیجی اولدی یعنی
آنک کثرت عشق وشوقی شهر خلقنه تأثیر ایدوب شهرک خلقنه دخی رقت وبکا غلبه ایدوب کریه ایلمکده انکله همرنک
اولوب بیله اغلشدیلر مرد وزن قیامت کونی کبی بر یره جمع اولوب آنک حالنه مرحمة حنین وانینه باشلیوب اکلشدیلر
خلق شهردن بر مرتبه فریاد وفزع وناله وجزع ظهوره کلدیکه (مثنوی) آسمان میکفت آن دم با زمین * کر قیامت را
ندیدستی ببین) اول دم آسمان زمینه دیدی اکر قیامتی کورمدک ایسه کورکه بو حالت قیامتدن نشاندر (مثنوی
عقل حیران که چه عشقست وچه حال * تا فراق او عجبتر یا وصال) عقل عاقل حیران اولدیکه بو نه عشقدر ونه حالدر
حتی آنک فراقی عجب تردر یا خود وصالمی یعنی بو عاشق فراقده نه مرتبه ناله وکریه ایلدیسه وقت وصالده دخی اویله
ناله وکریه ایلدی چونکم حال فراق وصاله مشابه اولدیسه عاقل اولنلر تعجب ایدوب بو ایکی حالک تمییزنده حیران قالدیلر
اما تجربه کاران احوال عشق بویله بولمشلردر که حین فراقده اولان کریه وناله کرم وسوزناکدر زیرا اول ناله وکریه وزاری
فراقک درونی یاقمسندن وسوخته ایتمسندن حاصل اولور وزمان وصالده اولان ناله وکریه رطب وبارددر که
اکا قرة العین دیرلر آب زلال وصال معشوق عاشقک مرده وپژمرده اولان کوکلنی احیا ایلدکده کمال مسرتدن
عاشقک کوزی نمناک اولور وکثرت سرور وحبورندن کوزلری یاشله طولوب کریه قیلور حین فراقده اولان کوزیاشی
حار وحین وصالده اولان کوزیاشنک بارد اولمسی بو معنایه شهادت قیلورکه ایکی حال بری برندن تفاوت اوله (مثنوی
چرخ بر خوانده قیامت نامه را * تا مجره بر دریده جامه را) چرخ اول حینده آنک حالندن قیامت نامه یی اوقومش ایدی
مجره یه دلک جامه سنی برتمش مجره لسان فارسیده کهکشان دیدکلریدر فلک اوزره بیاض غیم رقیقه بکزر طولانی

برنسنه درکه درکاه فلکك برمفصلیدر یوم قیامتده انشقاق سما آندن اولوردیمشلر پس بو بیت مبالغه افاده ایدردیمك
اولورکه فلك آنك حالنی وانکچون غر یووکریه ایلین ناسك احوال پرملالنی کوردکده قیامت نامه سنی اوقومش
کهکشانك اولاندن آخرنه دك جامهٔ جرمنی چاك ایتمش ایدی (م ى) بادو عالم عشق را بیکانکی) اندرو هفتاد ودو دیوانکی
ایکی عالم ایله عشقك وعاشقك بیکانه لکی واردر وهما حرامان علی اهل الله حدیثنك فحواسنجه بو ایکی جهان اهل الله
اولان عاشقه حرام وبونلر ایکی جهاندن بیکانه وآنلرك اهلنه که مذهب ومشربلرندن دخی بعید وآواره در اول عشق
عاشقده یتمش ایکی درلو دیوانه لك واردر یعنی احوال مختلفه وحرکات عجیبه وغریبه ومتنوعه واردرکه ایکی جهانك
اهلی آنك فهم وادراکنه قادر دکللردر لاجرم عاشق خلق عالمه نسبت دیوانه وبیکانه در اما نفسنده زیاده عاقل وحقه
آشنا اولمقده بغایت کاملدر اکثریا اهل الله اولان عشاقی خلق بیلمدیکنه باعث وبادی بودر زیرا بونلر انلر ایله همرنك
اولمیوب انلرك عقلی قبول ایلمدیکی فعللری اظهار ایدرلر (مثنوی) سخت پنهانست وپیدا حیرتش) جان سلطانان جان
در حسرتش) عشق قتی پنهاندر و آنك حیرتی وبعض حالاتی پیدا واشکاردر جان سلطانلرینك جانی انك حسرتنده در
یعنی عشق اولدرمرغوب ومحبوب برحالتدرکه سلاطین جان اولان انبیا علیهم السلام واولیای کرامك جانی آنك وصولنه
حسرت چکر وآنی جان ودلنه المغه رغبت ایلر (مثنوی) غیرهفتاد ودو ملت کیش او) تخت شاهان تخت بندی پیش او
عشق وعاشقك مذهب وملتی یتمش ایکی ملتك غیریدر بوجمله نار فراق وهجران ایچره در وفرقهٔ ناجیه بو جمله دن زمرهٔ
عشاق الهیدر کما قال علیه السلام ستفترق امتی الی ثلث وسبعین فرقة کلهم فی النار الا فرقة واحدة وبوناجی اولان
کروهدن حضرت پیغمبر علیه السلام وآنك اصحابی ودخی انك طریقنه ذاهب وسالك اولان عشق وشوقك اربابیدر
وحضرت پیغمبر صلی الله علیه وسلمك طریقی طریق عشق اولدیغنه حضرت مولانا قدس الله سره العزیزك بو بیت
شریفی شهادت ایلر (بیت) عشقست طریق پیغمبرما * تابع عشقیم وعشق رهبرما) عشق وعاشق برعالی مرتبت
ورفیع المنزلت سلطان عالیشاندرکه آنك اوکنده پادشاهلرك تختی برتخته بنددر یعنی حقیر ولاشیدر (م ى) مطرب عشق
این زند وقت سماع * بندکی بند وخداوندی صداع) عشق مطربی سماع وقتی بونی چلار یعنی بوسوزی ترنم ایلر
بنده لك قید وبنددر وخداوندلك صداعدر عاشق فی حد ذاته فقر وفنای تامه واصل اولان کمسه در پس الفقیر
لایملك ولایملك طبقنجه عاشق نه بنده ونه خداونداولور بلکه آنك شانی بو ایکی قیددن ارفع واعلی در چونکم عشقك
بعض خواص وآثارنی استماع ایلدکسه (مثنوی) پس چه باشد عشق دریای عدم * درشکسته عقل را آنجا قدم)
پس عشق فی حد ذاته دریای عدمدر عقلك قدمی اول مرتبه ده صنمشدر یعنی عقل وعاقل دریای عشقه نسبت
بریلکیدر دریای عشقه استعدادلری اولمدیغندن قدم فهم وادراکاری شکست اولوب آنك آشنالغنده
محروم قالمشلردر (مثنوی) بندکی وسلطنت معلوم شد * زین دو پرده عاشقی مکتوم شد) بنده لك وسلطنت
معلوم اولدی بندکی بند وخداوندی صداع دیمکله خداوندلکدن مراد سلطنت ومالکیتدر بو ایکی پرده قیددن
عاشقلق مکتوم ومعدوم اولدی زیرا عاشق نفسنده فانیدر مالکیت ومملوکیت وجودك شانیدر چونکم عاشق وجودنی
معشوقنك وجودنده فانی ایلدیسه بو ایکی قیددن آزاد اولور وسائر قیوددن دخی نجات بولور (مثنوی) کاشکی هستی
زبانی داشتی * تازهستان پردها برداشتی) نوله یدی وجود مطلق وهستیٔ حق براسان طوتیدی تا موجوداتدن
پرده لری قالدیریدی یعنی حقیقت وجودا کراسان حقیقی اوزره سر حقیقی بی سویلیدی تا ماسوا حکمنده اولان
وارلقلردن یقین پرده لرنی رفع ایدیدی وکل شیء الآن هالك اولوب مغایرت واختلاف مضمحل ومعدوم اولوب وجه باقی
ظهوره کلیدی (مثنوی) هرچه کویی ای دم هستی ازان * پردهٔ دیکر برو بستی بدان) بو بیت شریف سر حقیقته
مع بقیة الوجود عارف اولان واسان صورینك تحقیق وتعریف حقیقت ایلمسنه معتقد اولان برکمسه دیرکه حقیقت
وجود لسان حقیقتله سر وحدت مطلقه یی سویلمسه وموجوداتك وجودلرندن تعین پرده لرنی رفع ایلمسه بزانی اسان
ظاهرله مستعد اولان طالبلره سویلرز واول وحدت مطلقه یی آنلره افشا واظهار ایلرز بوکونه کمسه لری کلام هستی
منزله سنه ویاخود کلام هستی یی بوکونه کمسه لر منزله سنه تنزیل ایدوب جواب ویررلر ای وارلغه منسوب اولان دم یعنی
ای وجود مجازی یه مضاف اولان کلام صوری اول وحدت مطلقه نك سرندن هرنه یی که سویلیه سن وهروجهله که
آنی افشا واظهار ایلیه سن اول تعریف وبیان سببیله سر ربوبیتك اوزرینه برآخر پرده دخی باغلدککه سنك افشا ایلدیکك
معنی عین ستر اولدی ولهذا افشاء ربوبیته کفر دیمشلر وبوقوله اهل تحقیق ربوبیتك سرنی افشا واظهار ایلمك فی الحقیقه
عین ستردر دیو معنی ویرمشلر وفی الحقیقه عرفانك السن وافصحی اولان کامللرك لسانی بو سر حقیقتدن انواع عبارات
واصناف تعریفاتله تعبیر وتقریر ایلمه لر ایدی آنلرك لسانلری کل اولیدی واول سر حقیقت ینه مبهم ومجمل قالیدی

کما قال ابن الفارض رضی الله عنه (بیت) فالسن من یدعی باللسن عارف * وان عبرت کل العبارة کلت (مثنوی
آفت ادراك آن حالست وقال * خون بخون شستن محالست ومحال) انك ادراکنك آفتی یعنی سر عشقی وعلم حقیقتی
درك وذوق ایلمنك آفتی حال وقالدر یعنی عالم صورته متعلق اولان حال وقال سر عشقی فهم وادراك ایلمکه مانعدر
اسیر حال وقال اولان کمسه یه سر حقیقی بی بیلمکه مجال یوقدر تا وجود مجازی لوثندن طاهر اولمینجه ولوث وجودی
مطهر اولمز الا آب عشق دم مثابه سنده اولان حال وقال دکلدر زیرا قانی ایله یومق محال اندر محالدر نفسنده
طاهر اولمین غیری تطهیر قیلمز نفسنده طاهر ومطهر محبة الله درکه سالکی وجود لوثندن پاك قیلور ومرتبهٔ حقیقته
موصل اولور (مثنوی) من چو باسودا ییانش محرمم * روز وشب اندر قفص درمی دمم * بن چونکم اول حضرتك
سودا ییلرنه محرمم کیجه وکوندز قفص ایچره نفس ایلرم بو بیت شریف حضرت خداوندکارك لساننددر کانه بیورورلرکه
بنکه اول حضرت حقیقتك عاشق دیوانه لرینك اسرارنه محرم وصادق اولان سودا ییلرینه همدمم روز وشب بوقفص
وجود ایچره اسرار حقیقی بی مستانه وار سویلرم تا آنی سویلمك وانك رازنی محرم اولنلره کشف ایلمك سببیله تنفس ایلرم
پس کندی وجودشریفلرینه وجان لطیفلرینه خطاب ایدوب بیورورلر (مثنوی) سخت مست وبیخود وآشفتهٔ *
دوش ای جان برچه پهلو خفتهٔ) زیاده مست وبیخودسن وآشفته ومجنونسن ای جان دون کیجه نه پهلو اوزره یعنی
قنغی یانك اوزره یاتمش واستراحت ایتمشسن حتی اروا حدن سکا بوذوق حاصل اولوب دیوانه ومستانه قالمشسن
مثنوی) هان هان هشدار برناری دمی * اولا برچه طلب کن محرمی) ای جان آکاه اول غافل اولمه عقلك باشکه طوت
برنفس بوقرو کتورمیه سن اولا مقاسکه ضجره متوجه اول واسرارکی فهم ودرك ایلمکه قابل برمحرم طلب ایله زیرا
سر عشقی سویلمك وآندن نامحرم اولنلره کشف راز ایلمك امانته خیانت دخی ودیعتی ضیاعت ایلمك کبیدر اسماء الله
اولان اولیا کشف راز ایلمزلر مکرکه بیخودلق حالنده (مثنوی) عاشق ومستی وبکشاده زبان * الله الله اشتری برناودان
ای جان عاشق ومستسن وزبانك اچمشسن اللهدن قورق ویاخود الله حقیچون ناودان
اوزره اشترکبی سن یعنی زیاده مخوف ومخاطره اولان مرتبه ده سن نته کم دوه نك اولوق اوزره اولمسی بغایت خطرناك
اولمسندن عبارتدر پس عاشق دخی مست وبیخودلق حالنده سوز سویلمکه شروع ایلسه کرکدر که تمکن اولدیغی
مرتبه عقول وادراك مرتبه سندن خارج سویلمیه تا کم نامحرم طرفندن اکا ضرر اصابت ایلمیه (مثنوی)
چون زرازوناز اوکو ید زبان * یاجمیل الستر خواند آسمان) چونکم آنك نازندن ورازندن زبان سویلیه یعنی
عشقك ویاخود وجود حقیقتك نازندن ورازندن اهل زبان ویا زبان عاشقان تکلم ایلیه آسمان واهل آسمان آنك حقنده
یاجمیل الستر دعاسن اوقور یعنی ای ستری لطیف ستارسن اول عاشقك اسرارنی نامحرم واغیاردن ستر ایله دیمك معناسنی
متضمن اهل آسمان آنك حقنده دعا ایدرلر دیمك اولور * مثنوی * ستر چه در پشم وپنبه آذرست * تا همی پوشیش
او پیداترست * سر عشقی سترنه در فی المثل بوکده وپنبه ده آذردر یعنی بوکه پنبه ایچره آتشی ستر ایلمك کبیدر تا کم
اول آتشی سن پشم وپنبه ایله اورته سن اول پیداتردر پشم وپنبه ایله آتشی ستر ایلمك نیجه محال ایسه سر عشقی
دخی عاشقه ستر ایلمك بویله مشکلدر (مثنوی) چون بکوشم تا سرش پنهان کنم * سر برارد چون علم کاینك منم *
چونکم سعی ایدم تا عشقك سرنی پنهان ایدم علم کبی باشنی بوقارو کتوررایشته بنم بو یه دیوکه بنی ستر ایلمکه
سعی ایلرسن (مثنوی) رغم انفم کیردم او هردوکوش * کای مدمغ چونش می پوشی بپوش * بنم بورنمی خاکه سورمك
اوزره یعنی بکا رغما عشق بنم هر ایکی قولغمی طوتر بویله دیوکه ای مدمغ آنی نیجه اورتسك اورت یعنی
ای خودرای عشقی اورتمکه نوجهله قادر اولورسن اکر قادر ایسك اورت (مثنوی) کو یمش رو کرچه برجوشیدهٔ *
همچو جان پیدایی وپوشیدهٔ) عشقه دیدم یوری اکرچه جوش ایلمشسن یعنی آشکاره اولمشسن لکن جان کبی
پیدا وپنهانسن یعنی جان کمالیله ظاهر وپیدا ایکن مخفی اولدیغی کبی ای سر عشق اکرچه سنده بغایت ظاهر اولمشسن
ولکن دیدهٔ نامحرملردن مستور وپوشیده سن (م ى) کوید او محبوس خنبست این تنم) چون می اندر بزم خنبك می زنم
عشق دیربنم تنم یعنی ذاتم خنبك محبوسیدر یعنی بنم بو ذاتم وبو صفاتم تن کو پنده وصورت زندانده محبوسدر
اما باده کوپده صقلق اوردیغی کبی بن دخی بزم عشق ایچره صقلق اوروب آواز ایلرم یعنی صورت خمیله اکرچه مستور
ومحجوبم ولکن بزم عاشقانده ومجلس مشتاقانده جوش وخروشم حسبیله حالات اثارم ظاهر وآشکاردر (مثنوی
کو یمش زان پیش که کردی کرو * تا نیاید آفت مستی برو) عشقه دیرم آندن اولکه کرو وکرفتار اوله سن تا سکا مستلك
آفتی کلمیه یوری یعنی برعاشق مستسنی کشف واظهار ایلمیه دیرم (مثنوی) کوید از جام لطیف اشام من *
یار روزم تا نماز شام من) عشق دخی بکا دیرکه بن لطیف اشام وشیرین نوش جامدن روزك یاریم اخشام نمازنه دکین

لطيف آشام اولان جامدن مراد عاشق صادقك جسم لطيفيدر غماز شام مركه دلك يعنى وقت مركه دكين روزافروز كبى
اولان روحك يار يم كه اكا اول جام خوش آشامدن افاضه وامداد ايلرم (م ى) چون بيايد شام دزدد جام من * كويمش
وادهكه نامد شام من) چونكم شام كه بنم جامى اوغورليه شامه ديرم بنم جامى بكا كيرووير كه بنم اخشام كلدى
يعنى چونكم موت زمانى كله وبنم جام وجوديمى اوغورليه بن اول شام مركه خطاب ايليوب ديرم بكا جام وجودمى
كيروويركه بنم موتم كلدى وبنم جام وجودم من حيث الحقيقه فانى اولمدى (مصرع) اولن حيواندرر عاشقلرا ولمز *
فانى اولان جسمدر روحه زوال كلمز پس عاشقلره شام موت فناطارى اولمز ولهذا (بيت) هركز نميرد آنكه دلش زنده
شد بعشق * ثبتست برجريدهٔ عالم دوام ما (مثنوى) زان عرب بنهاد نام مى مدام * زانكه سيرى نيست مى خوررا مدام
اول سببدن عرب بادهنك نامنى مدام قودى نتهكم لسان عربده بادهنك براسمى دخى مدامدر زيرا كه ميخوره دائم ميدن
فراغت وطو يمق يوقدر يعنى ميخور اولان كمسه بادهيه طويميوب آنك شربنه كثرت مداومتى اولديغى سببيله عرب
بادهيه مدام ديو تسميه ايلدى پس عاشق شراب عشقه دنياده وآخرتده سير اولميوب آنك نوشنه دائم مداومت ايدرلر
مثنوى) عشق جوشد بادهٔ تحقيق را * او بود ساقى نهان صديق را) خمخانهٔ دلده بادهٔ تحقيقى ومى توفيقى عشق قينادر
صديق اولان عاشقلره نهان ساقى اول اولور يعنى تحقيق بادهلرنى قلب ايچره جوشه كتورر وصديق اولنلرك روحنى
انكله صواروب ريان قيلور (مثنوى) چون بجويى تو بتوفيق حسن * باده آب جان بود ابريق تن) چونكم سن عشق
الهى يى طلب ايليهسن توفيق حسنيله يعنى عنايت الهيه وهدايت ربانيه ايله جان صويى باده وتن اكا ابريق اولور
خلاصهٔ كلام اكرسن مدامهٔ عشقى استهيهسن توفيق الهى ايله آب جان مانند مى ناب وتن عاشق مثل ابريق شراب اولور
يعنى جسد جام مصفايه دونر وآنك ايچنده جان مى الهى وبادهٔ ربانى اولور بتوفيق حسن مصرع اوله ومصرع ثانىيه دخى
مصروف اولمق جائزدر معنى مصرع ثانىيه مصروف اولديغى اوزره ويرلدى مصرع اوله مصروف اولورسه معنى بويله
اولوركه چونكم مدامهٔ محبتى توفيق حسنه ملتبس اولديغك حالده وياخود ملتبس اولمغله طلب ايليهسن
الى آخره (مثنوى) چون بيفزايد مى توفيق را * قوت مى بشكند ابريق را) چونكم حق تعالى توفيق شرابن زياده ايده
شرابك قوتى وكيفيتى ابريقى صر يعنى هربار كه توفيق الهى زياده اوله وجانا نكله قوت بوله شراب زياده قوت بولدقده
كوبى صديقى كبى توفيق الهيه ايله قوى اولان جان دخى ابريقى صر يعنى آنك عمارتنى خراب ومقتضيات شهوانى
هلاك ويباب ايلر (مثنوى) آب كردد ساقى وهم مست آب * چون مكو والله اعلم بالصواب) اول مرتبهده آب ساقى
وهم مست آب اولور يعنى وجود مجازى توفيق الهيه ايله فانى اولدقدنصكره عاشق برمرتبه وحدت مطلقه حاصل ايلركه
مغايرت واثنينيت زائل اولور آب جان بومرتبهده ساقى اولور وبراعتبارله دخى اول روان شارب مست اولور حاصل
كلام بومرتبهده كنديسى ساقى وكنديسى مست وبيخود اولور غيريت مزاحمهسى بورايه صغمز وبومرتبهده تفرقه
وكثرت اولمز بوحالت نيجه اولور ونيجه ممكن دردبمه يعنى اعتراض ايلمه دخى الله تعالى صوابه اعلمدر وبوسره اهل توحيد
اولان عرفا افهمدر نتهكم بوسرى فهم ايدن عارفلردن برى دير (بيت) شراب وساقى وشاهد همه اوست * خيال آب
وكل درره بهانه (مثنوى) پرتو ساقيست كاندر شيره رفت * شيره برجوشيد ورقصان كشت زفت) ساقىٔ حقيقتك
پرتويدركه شيره ايچره كتدى يعنى شيرهيه سرايت ايتدى شيره قينادى ورقصان اولدى ومحكم اولوب قوت بولدى
شيرهدن مراد اكر صورى اولان شيره اولسون واكر معنوى اولان شيرهٔ جان اولسون بونلرده اولان كيفيت وحالات
وجوش وخروش وحرارت اول ساقىٔ باقينك پرتو وتجليسندندر اول پرتودن شيرهٔ جان جوشه كلدى وقوت وقدرت
بولوب رقصان اولدى (مثنوى) اندرين معنى بپرس آن خيره را * كه چنين كى ديده بودى شيره را) بومعناده اول خيرهيه
سؤال ايله كه شيرهيى بويله نچن كورمش ايدك خيرهدن مراد محركٔ معنوى ومتصرف حقيقتدن غافل اولان معاند
ولجوجدر تقدير كلام اول محركٔ معنويدن غافل اولان معاندهدن بوخصوصده سؤال ايله كه شيرهٔ صورى يى
ومعنوييكه آندن مراد عاشقك پرجوش اولان جانيدر ابتداى حالده نچن بوصفت اوزره كورمش ايدككه بدايت حالده
بوكيفيت وحالت آنده خود يوغيدى بوصفت عجيبهيى اول متحركٔ حقيقتك تحريك وتصرفيله حاصل ايلدى پس
اكر اهل بصيرت ايسك هرشيئك ترقى وحركتى البته بر محركه محتاجدر ومحركٔ نفس الامرده نظر اولنسه
محركٔ حقيقيدن غيرى دكلدر نتهكم بومعنايه اشارت ايدوب بيوررلر (مثنوى) بى تفكر پيش هرداننده هست *
انكه باشوريده شوراننده هست) بى تفكر يعنى بالبداهه هرداننده وعالمك قتنده واردر اول قاعده كه هرشوريدهيه
شوراننده واردر يعنى هرعالمك بالبداهه معلوميدر سؤاله حاجت يوقدر وبوحكايهنك نتيجه ومآلى دخى بومعنايه
دلالت قيلور والله اعلم (حكايت عاشق درهجرى وبسيار امتحانى (مثنوى) يك جوانى برزنى مجنون بدست *

مى ندادش روزكار وصل دست) بريكت برزن اوزره مجنون اولمشدر اول جوانه زنك وصالى روزكارى ال ويرمدى
مثنوى) بس شكنجه كرده عشقش برزمين * خود چرا دارد ز اول عشق كين) اول زنك عشقى جوانه براوزره
چوق شكنجه ايلدى عشق خود اولدن عاشقه نيچون كين طوتر (مثنوى) عشق از اول چرا خونى بود * تاكريزد آنكه
بيرونى بود) عشق اولدن نيچون خونى وبى رحم اولور بومصرع ثانى درعشقك بدايت حالدهاولان بوكونه حالاتنه
سبب وعلت اولدركه تا فرار ايدهاول كمسه كه بيرونيدر يعنى عشقده ثابت قدم دكلدر (مثنوى) چون فرستادى رسولى
پيش زن * ان رسول از رشك كشتى راهزن) چونكم اول جوان كنديسنك حالنى اعلام ايتمك ايچون محبوبهسى اولان
زنك حضورنه بررسول كوندرردى اول رسول رشك وحسدندن اكا رهزن اولوردى (مثنوى) وربسوى زن
نبشتى كاتبش * نامه را تصحيف خواندى نايبش) واكر جوانك كاتبى زن جانبنه كوندرمكه مكتوب يازيدى
كاتب بمعنى مكتوب اولسه دخى جائزدر بوتقدير اوزره معنى اكر اول جوان زن جانبنه مكتوب يازيدى آنك نائبى نامهيى
تصحيف اوقوردى بلغاقتنده تصحيف اكادير لركه ايكى كلمه براملاده واقع اوله لكن ايكيسنك ما بينى نقاط واعرابله فرق
وتميز قيلنه مثلا بوسه ايله توشه وعطا ايله غطا كبى كان اول جوانك نائبى نامهيى تحرير اولان حقيقت حالى اوزرينه صحيح
اوقومزدى بلكه بعض املايى تصحيف وتحريف ايليوب آنك مرادنك خلافن اوقوردى مثلا بوسه يازديغى يرده
توشه اوقوردى وعطايى غطا اوقوردى (مثنوى) ورصبا را پيك كردى دروفا * ازغبارى تيره كشتى ان صبا) واكر اول
جوان وفاده بادصبايى پيك ايليدى زياده غباردن اول صبا تيره وسياه اولوردى يعنى صباى پرصفا آنك سوزنده مغبر
ومكدر اولوب اداى رسالتده قصور ايلردى (مثنوى) رقعه كر بر پر مرغى دوختى * پر مرغ از تف رقعه سوختى) اكر
برمرغك قنادنه رقعهيى دكيدى يعنى زنه حسب حالى اعلام ايچون برمرغك قنادنه بررقعه باغليوب ارسال ايديدى
اول رقعهده مسطور اولان پرسوز سوزلردن مرغك قنادى يناردى محصل كلام اول عاشق بيچاره هرنقدر
درمان وصاله سعى وهمت ايلديسه ميسر اولميوب جملهسى ضدنه منعكس اولوب مقصودى حاصل اولمدى (مثنوى)
راههاى چاره را غيرت ببست * لشكر انديشه را رايت شكست) ومن غيرته حرم الفواحش ما ظهر منها وما بطن)
حديث شريفنك فحواسنجه غيرت الهى چاره ودرمان يوللرنى باغلدى وصال وملاقاته مانع اولدى نتهكم حقيقتى اولان
عاشقلرك دخى راهنى بوغيرت الهيه باغليوب نيجه زمان كنديجنابنك وصولنه مانع اولور وبوغيرتك تفصيلى
نيجه پرده مروايلمشدر آنك انديشه وفكرى لشكرينك سنجاغنى غيرت الهى صدى بوهم وجهدر آنك انديشهسى
عسكرينك علمى صندى (مثنوى) بود اول مونس غم انتظار * آخرش بشكست كى هم زانتظار) غمنك مونسى اول
انتظار ايدى يعنى وصال يارك حصولنه منتظر اولمغله غمى كنديسندن انتظارله دفع ايلردى آخر اول انتظارى دخى
صدى هم انتظار قچنه دكين زيرا عاشقه انتظاردن اشد بربلا يوقدر ولهذا قيل الانتظار اشد من الموت الاحمر (مثنوى)
كاه كفتى كين بلاى بى دواست * كاه كفتى نى حيات جان ماست) كاه كنديسنه ديرايدى بكه بوحالت دواسز بلادر كاه
ديرايدى بويله دكلدر بلكه بوحالات بزم جانمزك حياتيدر زيرا عاشقه دردو بلاى يارى چكمك معنا حياتدر بومقدر
ديرايدى (مثنوى) كاه هستى زو بر آوردى سرى * كاه او ازنيستى خوردى برى) كاه اول جواندن برواراق باش يوقرو
كتورردى يعنى كنديده بر وجود وقدرت كوروب وصلت يارهسعى وعزيمت قيلوردى ويارك وصالنك عدم حصولنى
كنديسنك عدم سعيندن وقصور تدبيرندن بيلوب كنديوى ملامت ايلردى كاهى اول عاشق بوقلقدن ميوه برايدى يعنى
كنديسنك يوقلغنى بيلوردى وعاجزلغنه وعدم قدرتنه اعتراف قيلوردى اسباب ووسائلك اورتهلقده آلت ملاحظه
ايدبكنه وسعى واقدامك مفيد وكاركر اولمديغنه واقف اولوب كنديوى فنا مرتبهسنده بولوردى (مثنوى) چونكه بروى
سرد كشتى اين نهاد * جوش كردى كرم چشمهٔ اتحاد) چونكم اول عاشق اوزره بونهاد سرد اولدى يعنى بوطبيعتنك
مقتضاى تدبيرى آنك اوزرينه بارد وبى نفع اولدى اتحاد چشمهسى كرمبله جوش ايلدى يعنى معنا يارله بر اولمق
واتحاد قيلمق دركندهز ياده كرم جوشه كلدى وعلى الفور ظهور قيلدى (مثنوى) چونكه بابى بركىٔ غربت بساخت *
برك بى بركى بسوى اوبتاخت) اول عاشق چونكم غربت عالمنك قوت وقدرتسزلكى ايله دوزلدى وياخود معنى عالم
قربتك ازقسز وقدرتسزلكى رختنى دوزدى قدرتسزلك قدرتى وازقسزلق ازغى آنك جانبنه چاپدى وسرعت ايلدى
مثنوى) خوشهاى فكرتش بى كاه شد * شب روان را رهنما چون ماه شد) آنك فكرى خوشهلرى كاهسز اولدى
يعنى آنك افكارى دانهلرندن شبروله ماه كبى رهنما اولدى يعنى اول جوانك حبوباتى افكارى اغراض فاسده
قشورندن ومقتضيات كاسده كاملرندن خلاص اولدقده حضرت حقدن اكا برنورانيت ايرشديكه شب تاريكده
ماهتاب شبروله رهنما اولديغى كبى اول جوان دخى شبروان عالم طبيعته پيشوا ورهنما اولدى وارشاد وهدايت

مرتبه‌سنی بولدی (مثنوی) ای بسا طوطئ کویای خمش * ای بسا شیرین روان روترش) ای طالب سر باطن چوق
طوطئ کویای خمش واردر یعنی لسان حالله سویلیجی طوطی واردر که صورتا خمشدر ای طالب وعاقل چوق شیرین روان
روترشلر واردر که یعنی من حیث الباطن جانی لطیف وشیرین ومن حیث الصورة عبوس الوجه وچرکین کسه‌واردر
نته کم اصحاب قبوری معنا کویا وصورتا خمش وباطنا شیرین وظاهرا ترش اولنلر خصوصنده تمثیل ایدوب بیوررلر
(مثنوی) رو بکورستان دمی خامش نشین * آن خموشان سخن کورا ببین) اکر بو مذکور بیتک سر وتحقیقنه
وصول بولمق استرایسک یوری مقابره بردم خموش اوتور اول سخن کوی اولان خمشلره نظر ایله که هر مقبره لسان حالله
کندویه ناظر اولنلره البتّه بو سوزی سویلر کما قیل (مانظر احد الی قبر میت الا والمیت یقول له بلسان الحال (بیت)
یا ناظر القبری متفکرا فی امری * ان کنت مثل هکذا غدا تصیر مثلی (مثنوی) لیک اکر یکرنک بینی خاکشان * نیست
یکسان حالت چالاکشان) لکن اکرچه اول مرده‌لرک خاکنی یکرنک ویکسان کوررسن اما آنلرک چالاک اولان حالاتی
یکسان دکلدر نته کم دنیاده ایکن هر برینک حالی آخرته نسبت مغایر ومتفاوت ایدی کذلک عالم برزخده دخی وحشرده
ونشرده وجنتده وجهنمده دخی متفاوتدر جمله‌سی یکسان دکلدر (مثنوی) شحم ولحم زندکان یکسان بود *
آن یکی غمکین دکر شادان بود) مثلا دیریلرک شحم ولحمی وصورت انسانده اولملری یکسان اولور اما اول بری غمکین
وبر غیریسی شادان اولور (مثنوی) تو چه دانی تا نوشی قالشان * زانکه پنهانست بر تو حالشان) سن نه بیلورسن
مادامکه آنلرک یعنی زنده‌لرک کلامنی استماع ایلمیه‌سن زیرا که آنلرک حالی سنک اوزریکه مخفی وپنهاندر (مثنوی)
بشنوی از قال های وهوی را * کی ببینی حالت صد توی را) ظاهرا آنلرک قیل وقالندن های وهوین استماع ایلرسن
لکن آنلرک یوز قات حالتنی کوررسن تو بر تو یعنی قات قات اولان سرلرینه مجرد قیل وقال جهتندن نیجه مطلع اولورسن
(مثنوی) نقش ما یکسان بضدها متصف * خاک هم یکسان روانشان مختلف) بزم نقش ظاهرمز یکساندر که
جمله‌مز انسان شکلنده‌در لکن اضدادله متصف اولمق صورت ظاهرده دخی بولنور مثلا ابیض واسود واصفر واحمر
واسمر اولمق کبی وبعضسنک صورتی قبیح وبعضسنک ملیح اولمسی کبی وصورت باطنه‌دن دخی اولمق قابلدر کیمی شقی
وکیمی تقی وکیمی مؤمن وکیمی منافق کیمی اخلاق حسنه صاحبی وکیمی اوصاف سیئه صاحبی وکیمی خندان وکیمی
کریان الی غیر النهایه اکرچه صورت انسانده اولمقده یکسان لکن باطنا اضدادله متصف اولدقلری عاقل اولنه
روشن وعیاندر کذلک خاک قبر دخی بحسب الظاهر یکسان وبحسب المعنی آنلرک روانلری کبی مختلف (مثنوی)
همچنین یکسان بود آوازها * این یکی پر درد وان پر نازها) بونجلین آواز وصدالر یکساندر یعنی نقشلری یکسان
اولدیغی کبی وقبورک خاکی یکسان اولدیغی کبی آوازلر دخی یکساندر زیرا جمیع انسانک صداسنه صوت دیرلر پس
جمله‌نک صداسی جنس واحددر وایکن اول بر آواز پر درد ونیازدر اول بریسی پر صفا ونازدر پس هر آواز یکسان اولمز
کوررسنکه کیمی ناله وافغان ایلر وکیمی هزل وهذیان سویلر وکیمی نازایله تغنی وترنم ایلر پس هر برینک مابیننده تفاوت
ومغایرت مقرردر که اهل تمیز آنی تمیز ایلر (مثنوی) بانک اسبان بشنوی اندر مصاف * بانک مرغان بشنوی
اندر طواف) مصاف وحربده فرسلرک صیت وصداسنی استماع ایلرسن طواف وجولانده طیورک بانک وآوازنی استماع
ایلرسن (مثنوی) آن یکی از حقد ودیکر زارتباط * آن یکی از رنج ودیکر از نشاط) اول بریسی که مراد اسب اوله کین
وغضبندن چاغررو اول بریسی مراد ینه بر آخر اسب اوله ارتباط وتعلق جهتندن آواز اورر وبوندن مراد مرغان
اوله‌سه ده جائزدر یعنی اول بریسی که فرسلردر حقد وغضبلرندن چاغررلر وبر غیریسی که قوشلردر بری برینه ارتباط
واتحاد جهتندن صدا ایلرلر اول بریسی که مراد فرسلر اوله ویاخود قوشلر اوله رنج وبلادن چاغررلر واول بر اخری نشاط
وسرورندن آواز ایلرلر محصل هر برینک آوازی مختلف اولدیغی عقلایه معلومدر (مثنوی) هر که دور از حالت ایشان بود
پیشش آن آوازها یکسان بود) هر شول کسه که آنلرک حالت واسرارندن بعید اوله آنک قتنده اول آوازلر یکسان اولور
حال آنکه متفاوتدر (مثنوی) آن درختی جنبد از زخم تبر * وان درخت دیکر از باد سحر) مثال آخر اول بر درخت
تبرک ضرب وزخمندن حرکت ایلر واول بر درخت باد سحردن حرکت ایلر پس بو ایکی حرکتک مابیننده فرق عظیم واردر
(مثنوی) پس غلط کشتم ز دیک مرده ریک * زانکه سر پوشیده می جوشید دیک) ارده قاله‌جق چولمکدن بکا چوق غلط
اولدی زیرا که چولمک باشی اورتلمش قپنادی یعنی سر باطنه بو ظاهریدن حجاب اولدیغیچون سر پوشیده اولان دیکه
مشابه اولوب درونده جوش ایلین حالت وصفت نه قبیلدن ایدیکی حقیقتله معلوم اولمدیغنه بناءً اکثر عرفاء الله
سر درونه مطلع اولمقده واستدلال قیلمقده غلط ایلشلردر ولهذا حضرت خداوندکار قدس سره درونه بغیر الهام الهی
وبدون کشف ربانی مجرد استدلال عقلیه ایله اطلاع ممکن اولمدیغنه بلکه استدلال عقلی اکثر زمانده غلط قیلدیغنه

اشارت ایدوب ومرایی واهل مکر اولنلری ویاخود ستر احوال قیلنلری دیک سر پوشیده منزله‌سنه تنزیل ایدوب بیوررلر
ارده قلاجق چولمک کبی اولان مرایی ومزورلرک باطننه مطلع اولمقدن بکا چوق غلط واقع اولدی زیرا که آنلرک
وجودی دیک سر پوشیده کبی قپنار یعنی صلاح وتقوی حجابنک آلتنده وطاعت واسلام پرده‌سنک تحتنده حرکت ایلر
پس آنلرک صورت ظاهره‌سنه بقان غلط ایلمک مقرر اولور (مثنوی) جوش ونوش هر کست کوید بیا * جوش صدق
وجوش تزویر وریا) هر کسک جوش ونوشی سکا کل دیر صدق واخلاص اهلنک جوش وخروشی وتزویر وریا اهلنک
جوش وخروشی یعنی ایکیسی دخی کندی جانبلرینه سنی دعوت ایدرلر کرکدر که قوت شامه‌ٔ علمیه تحصیل ایدوب آنلری
فرق وتمییز ایلمکه سعی ایلیه‌سن (مثنوی) کرنداری دیده‌های روشناس * رو دماغی دست آور بوشناس) اکر روشناس
اولان ولینک جانندن رایحه طویمز ایسک یوری بوشناس بر دماغ ومشام اله کتور یعنی وجه باطنه عارف اولان
مرشد کاملک جانندن علم وعرفان رایحه‌سنی طویمز ایسک یوری نیک وبد واصلح وافسدک رایحه‌سنی فهم ایلر مشام روحانی
وعرفانی تحصیل ایله صدق وریانی تمییز قیله‌سن واهل اخلاص واهل کذب ودعوانک مابیننی فارق اوله‌سن مادامکه
سالکه مشام معنوی حاصل اولمیه نیک وبد رایحه‌سنی فرق ایلمکه قادر اوله‌مز (مثنوی) آن دماغیکه بران کاشن تند *
چشم یعقوبان هم او روشن کند) اول بر دماغی اله کتور که اول کاشن حقیقتده طولنور وبالذات آندن رایحه وفایحه الور
یعقوبلرک دخی کوزنی او روشن ایلر بو دماغدن مراد یوسف معنوی اولان مرشد کاملک دماغ جانی ومشام عرفانیدر
یعقوبدن مراد عاشقلر وسالکلردر نته کم حضرت یعقوب علیه السلامک (وابیضت عیناه من الحزن) حسبنجه
کوزلری کریه وحزندن بیاض اولمش وبی نور قالمش ایکن (فلما ان جاء البشیر القاه علی وجهه فارتد بصیرا) آیت کریمه‌سنک
مضمونی اوزره بشیر اولان کسه پیراهن یوسفی آنک وجهنه القا ایلدککده آنک رایحه‌سندن حضرت یعقوب
علیه السلامک مبارک کوزلری روشن اولوب حضرت یوسف علیه السلام جانبنه بصیرا رجوع ایلدی کذلک
کاشن حقیقتی طواف قیلان یوسف معنوینک دماغی دخی یعقوبان طریق محبتک کوزلرنی هم بویله روشن وبینا ایلر
پس حضرت حسام الدین افندی‌یه ویا کندی وجود شریفلرینه خطاب ایدوب بر سبیل تنبیه بو بیت شریفی بیوررلر
(مثنوی) هین بکو احوال آن خسته جکر * کز بخارا دور ماندیم ای پسر) آکاه اول خسته جکر اولان اول جوانک
احوال پر ملالنی سویله وآنک قصه‌ٔ پر غصه‌سنی ای مولانا تمام ایله زیرا بخارایه منسوب اولان عاشق ومعشوقک
قصه‌سندن ای اوغول دور قالدق وآنلرک قصه‌سنی وغصه‌سنی ختم قیلدق پس کرکدر که اول خسته دل اولان فتانک
حکایه‌سنی دخی نهایته ایرکوره‌سن دیمک اولور (یافتن عاشق معشوق را وبیان آنکه جوینده یابنده بود (ومن یعمل
مثقال ذرة خیرا یره) بو سرخ شریف وبو بیان لطیف عاشق معشوقنی بولمنک بیاننده‌در ودخی آنک بیاننده‌در که
جوینده عاقبة الامر یابنده اولور وهر کشی نه‌که ارایشلرسه عاقبتنده آنک جزاسنی بولور نته کم حق تعالی بیوررر
شول کسه که نمله‌ٔ صغیره مقداری ویاخود کونشده پران اولان ذره مثقالی خیر ایشلسه آنک جزاسنی کورر محصل کلام
بر کسه هر نه شیئک طالبی اولورسه وانکچون عمل قیلورسه عاقبت اول شیئی بولور وآنک جزاسن کورر دیمک اولور
(مثنوی) کان جوان در جست وجو بد هفت سال * از خیال وصل کشته چون خیال) که اول جوان یدی ییل
جست وجوده اولدی معشوقنک وصلی خیالندن خیال وهلال کبی اولمش ایدی (مثنوی) سایهٔ حق بر سر بنده بود
عاقبت جوینده یابنده بود) حق تعالینک سایه‌ٔ عنایتی بنده‌نک باشی اوزره اوله عاقبت طلب ایدیجی بولیجی اولور کما قال
علیه السلام من طلب وجد وجد (مثنوی) کفت پیغمبر که چون کوبی دری * عاقبت زان در برون آید سری)
حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم بیوردیکه چونکه بر قپویی قاقه‌سن عاقبت اول قپودن بر باش طشره کاور
وسنک مرادک آندن حاصل اولور کما قال علیه الصلوة والسلام من قرع الباب ولج ولج (مثنوی) چون نشینی
بر سر کوی کسی * عاقبت بینی تو هم روی کسی) چونکه سن بر کسه‌نک سر کوینده اوتوره‌سن عاقبت سن اول کسه‌نک
هم یوزنی کوررسن (مثنوی) چون ز چاهی میکنی هر روز خاک * عاقبت اندر رسی در آب پاک) چونکه بر قویودن
هر کون خاک قوپره‌سن عاقبت پاک ولطیف صویه ایریشورسن (مثنوی) جمله دانند این اکر تو نکروی *
هر چه میکاریش روزی بدروی) جمله خلق بو قاعده‌یی بیلورلر اکر سن تصدیق ایلمزسک هر نه که زراعت ایلرسن
عاقبت آنی بچرسن یعنی دنیا آخرتک مزرعه‌سیدر هر نه اکرایسک آخرتده آنی بچرسن اکر خیر واکر شر ولهذا قال علیه
السلام الناس مجزیون باعمالهم ان خیرا فخیرا وان شرا فشرا (مثنوی) سنک بر آهن زدی آتش نجست * این نباشد
ور بباشد نادرست) آهنه طاش اوردک آتش صچره‌مدی بو اولمز زیرا عادت الهیه بونک اوزرینه جاریدر که هر بارکه
طاشی چاقغه اوره‌سن البتّه آتش صچرار واکر اولورسه نادردر یعنی طاشی چاقغه اوروب آتش چیقممق واقع اولورسه

نادردرالنادرڪالمعدوم قولی خود عاقل اولنلره روشن وظاهردر بوبیت شریف بر سبیل کنایه مثل واقع اولور
شول کمسه لره که دیرلر جائزدرکه سعی وطلب وکاروتعب برنده اوله واندن نتیجه وجزا ظهوره کلمیه پس بوبیت بومعنایی
افاده ایلر محالدرکه عمل ظهوره کله وآنده نتیجه واثر حاصل اولمیه بوخود اولمز فرضا اکر بویله اولورسه نادرا ولان
قبیلندندر نادرمعدوم حکمنده درکما کالتفات اولمز (مثنوی) آنکه روزی نیستش بخت ونجات * ننکرد عقلش
مکرد رنادرات) اول کمسه یه که بخت ونجات روزی ونصیب دکلدر یعنی اکا قهر الهیدن نجات میسر اولمدی
وبخت نیك وقسمت نصیب کلمدی آنك عقلی نظر ایلمز الا نادرانه کندویه بویله دیو (مثنوی) کان فلان کس کشت
کردوبرنداشت * وان صدف بردوصدف کوهرنداشت) که اول فلان کمسه زراعت ایلدی ومحصول قالدرمدی
واول برکمسه صدف ایلتدی وصدف کوهر طوتمدی یعنی دریادن صدفی چقاردی وصدی کوهر بولنمدی (مثنوی)
بلعم باعوروابلیس لعین * سودنامدشان عبادتهای ودین) مثلا دیرکه بلعم بن باعور وابلیس لعین آنلره عبادات
ودین نافع کلمدی وطاعات وحسنات سودمند اولمدی (مثنوی) صدهزاران انبیا ورهروان * ناید اندرخاطران بدکمان
حال انکه نیجه یوزبیك انبیا ورهروان اولان اولیادن ودیانتلرندن منتفع اولملری وعبادات وطاعاتدن دولت وسعادت
بولملری اول جاهل وبدکمانك خاطرنه کلمز وبدلکندن نادره باقوب اکثره نظر قیلمز (مثنوی) این دور اکیرد که
تاریکی دهد * درداش ادبار جزان کی نهد) اول بدکمان بوایکیسنی حجت وتمسك طوتر زیرا بوکونه احتجاج وتمسك
ظلمت وقسوت ویرر که هوای نفسانیدر انك دل وجاننده ادبار وبدبختلك بوکونه بدکمان اولمقدن وترك عمل قیلمقدن
غیری نجن قور یعنی مدبرلك درونده بوکونه خیالات فاسده دن غیری نسنه قومز (مثنوی) پس کسانکه
نان خورد دلشاد او * مرك اوکرد دبکیرد درکلو) ای چوق کمسه که اودلشاد ومسرور طعام یراول نان آنك بوغازنده
طوتلور موتی اولور یعنی جمله نادرة الوقوعدن بریسی دخی بودر چونکم نوادره التفات وتقلید ایلرسن (مثنوی)
پس توای ادبار روهم نان مخور * تانیفتی همچو اودرشور وشر) پس سن ای بدبخت موت وهلاك خوفندن بوری نان
وطعام یمه تا سن دخی انجلین شور وشره دوشمیه سن یعنی اتمك یوب وبوغازکه طوروب اوکمسه کبی هلاك وضرره
دوشمیه سن چونکم بوکونه یه اعتبار والتفات ایلمزسن پس دین وطریقتده اولان نوادره دخی تقلید واعتبار جائزدکلدر
(مثنوی) صدهزاران خلق نانها می خورند * زورمی یابند وجان می پرورند) نیجه یوزبیك خلق نانلر ونیجه لطیف
ونفیس خوانلر یرلر آندن قوت وقدرت بولورلر وجان بسلرلر حال بوکه هرکز ضرر وزیان کورمزلر (مثنوی) توبدان نادر کجا
افتاده * کرنه محرومی وابله زاده) سن اول نادره نردن دوشمشسن ونوجهله معدوم حکمنده اولان شیئه
یشمشسن اکر محروم وابله زاده دکل ایسك یعنی دولت اخرویه دن وسعادت سرمدیه دن محروم دکل ایسك وحماقت
وبلاهتك اصلی ومادرزاد اولان خوی جبلی دکل ایسه سن اول نادر الوقوع اولان شیلر ورطه سنه نیجون دوشدك
ونه جهتدن اول ضعیف اولان حجته یاپشدك دیمك اولور (مثنوی) این جهان پر آفتاب ونور ماه * اوبهشته
سرفروبرده بجاه) بوجهان آفتاب ونور ماهتابله پردر اما اول بدکمان نور آفتاب وماهتابله پر اولان جهانه باشنی
قومش وقیو جانبنه آشغه ایلتمش یعنی شول مدبر وبدبخت که عبادات وطاعاتدن لذت آلمیوب نورانی اولان جهانی
ترك قیلمش چاه ظلمانی کبی اولان نفسانیه یه منکوس اولوب باشن آشغه قیلمش کندیسی آفتاب وماهتابك نورنی
کورمدیکندن وباشن چاه ظلمانیدن چقاروب نظری عالم نورا نیته ایرکورمدیکندن دیر (مثنوی) که اکر حقست
پس کوروشنی * سرزچه بردار وبنکرای دنی) اکرچه بوسوز حق وصادقدر پس روشنالق قنی یعنی جهان
آفتاب الهی وماهتاب ربانی ایله مملو ایسه قنی ضیا وروشنالق اکر بومعنی صادق اولیدی بندخی درك وشهود ایلردم
باشکی چاهدن یوقارو قالدر وکور ای دنی یعنی نظرکی عالی ایله وچاه ظلمانیدن کندیکی بری وعاری ایله تا حقیقت حالی
کوره سن وانبیای عظام علیهم السلام واولیای کرامك واصل اولدیغنه سن دخی واصل اوله سن (مثنوی) جمله عالم
شرق وغرب آن نوریافت (تا تودر چاهی نخواهد بر تو تافت) شرقا وغربا جمله عالم اول نوری بولدی یعنی فرایض ونوافلك
نتیجه سی اولان ضیایه واصل اولدی مادامکه سن چاه طبیعت ایچره سن سنك اوزریکه اول نور طوغمق میسرا ولمز
(مثنوی) چه رها کن روبایوان کروم * کم ستیزاینجا بدان کاللج شوم) چاه طبیعتی وزندان نفسانیتی ترك ایله بوری ایوان
وکروم جانبنه یعنی مراتب عالیه وبساتین سامیه طرفنه سیرایت بوخصوصده عناد ومجادله ایلمه بیلکه لجاج وعناد
شومدر ولج ایلین کمسه نك نامبارك اولمسی عالم اولنلره معلومدر (مثنوی) هین مکو کاینك فلانی کشت کرد *
درفلان سالی ملخ کشتش بخورد) اکاه اول ای بدکمان دیمه که اشته فلان کمسنه زراعت ایلدی فلان سنه ده آنك کشتنی
چکرکه یدی چونکم حال بویله درکه اول اکدیکنی یمدی (مثنوی) پس چرا کارم که اینجا خوف هست *

من چرا افشانم این کندم زدست) پس نیچون زراعت ایلرمکه بونده چکرکه خوفی واردر بن بوبغدایی المدن نیچون
خاکه صاجرم یعنی بویله دیوب کار وکشتدن محروم اولمه که من ضیع ایام حراثته ندم فی وقت حصاده دینلمشدر (مثنوی
وانکه او نکذاشت کشت وکاررا * پرکند کوری توانبار را) واول کمسه که کشت وکاری ترك ایلمدی یعنی عمل قیلدی
وبرکار اولدی اول کمسه سنك کوراکسکه انبارنی محصولاتدن پر ایلروسن حسرت وندامتله قالورسن (یا حسرتا
علی ما فرطت فی جنب الله) دیوند اقیلورسن پس بنه اول عاشقك حکایه سنه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی)
چون دری می کوفت اوازسلوتی * عاقبت دریافت روزی خلوتی) چونکم اول برقپویی قاقدی شاد بلکندن
وصفای خاطرندن عاقبت اول جوان برکون برخلوت بولدی یعنی محبوبه سنه تنها وصلت میسر اولدی (مثنوی)
جست ازبیم عسس شب او بباغ) یار خود را یافت چون شمع وچراغ) برکیجه عسس خوفندن اول جوان باغه صچرادی
یعنی برباغه قاچوب کیردی اول باغده کندینك یارنی شمع وچراغ کبی بولدی (مثنوی) کفت سازنده سبب را آن نفس
ای خدا تو رحمتی کن برعسس * اول نفس اول عاشق سبب سازنده اولان خدای تعالی یه دیدی ای خدا سن عسسه
رحمت ایله (مثنوی) ناشناسا تو سببها کرده * ازدر دوزخ بهشتم برده) سن لطف وکرمکدن اکلنمز و بیلنمز سببلر
خلق ایلمشسن مثلا دوزخ قپوسندن بنی جنته ایلتمشسن یعنی حقیقتی نامعلوم اولان اسباب ووسایطله فراقدن وصاله
وخوفدن رجایه واصل قیلمشسن (مثنوی) بهر آن کردی سبب این کاررا * تا ندارم خوار من یك خاررا) بکا بوکاری
آندن اوتری سبب ایلدککه تا بن برخاری حقیر وخوار طوتمیم بلکه آنده نیجه منفعت واسرار مشاهده ایلیم مرادهیچ
برشیئی باطل وعبث کورممکدر زیرا حق سبحانه وتعالی هرشیئی حکمت بالغه اوزره خلق ایلیوب هیچ برشیئی باطل
یراتممشدر کما قال الله تعالی (وما خلقنا السماء والارض وما بینهما باطلا) وقال ابن الفارض رضی الله تعالی عنه (بیت
فلا عبث والخلق لم یخلق سدی * وان لم تکن افعالهم بالسدیدة * چونکم (وان من شیء الا یسبح بحمده) آیت
کریمه سنك فحواسنجه هرشیء حقه مسبح اولدیسه خار دخی وخاره شابه سنده اولان بدکردار دخی حق سبحانه وتعالی یی
تسبیح قیلورلر وهربری کندی مقاملرنده خلق اولندقلری مصلحت وکار ایچون قائمدررلر پس اکر عارف حقیقت بین
ایسك برمنکر وباطل شیئی کوردکده من حیث الحقیقة اکا انکار ایلمه که مظاهر الهیه دن اول دخی برمظهردر
کما قال الشیخ ابو مدین رضی الله عنه (بیت) لا تنکر الباطل فی طوره * فانه بعض ظهوراته) زیرا چوق شیء واردرکه
غلط نمادرسن آنی باطل کورورسن آنده حق ظاهر وهو یدادر وبعض شیء سکا مکروه ومبغوض کلور اول خود
حد ذاتنده محبوب وجانفزادر وچوق شیء بحسب الظاهر مندوب ومحبوب کورینور ولکن بحسب المعنی عین ضرر
ومحض وبالدر کما قال الله تعالی (عسی ان تکرهوا شیأ وهو خیر لکم وعسی ان تحبوا شیأ وهو شر لکم) پس عارف ایسك
برخاری خوار طوتمه وبرمکروه شیئی مبغوض عد ایتمه که بلکه انده نیجه فوائد مندرجه اوله فافهم (مثنوی)
درشکست پای بخشد حق پری * هم زقعر چاه بکشاید دری) مثلا ایاق صنمه سنده حق تعالی برقناد بخش ایلر یعنی
ادنی ضرردن اوتری کلی منفعت وفائده ویرر هم قیود بندن برقپو اچار یعنی اول فتاح باب مشکلها چاه محنت
وفلاکتدن چاه منحت وسعادت جانبنه درکشا اولور ونیجه زندانی زندان ذلت ایچره محبوس ایکن خلاص
ایدوب مصر دولت وبخت عزت اوزره عزیز قیلور محصل هرشیئه ضد وخلافندن یول ایلر مثلا آتشدن کلزاره
وکلخندن سبزه زاره وعجزدن قدرته وفنادن بقایه وسفلیدن ارتفایه فتح باب ایلر (بیت) خدا ار بحکمت ببندد دری *
کشاید بفضل وکرم دیکری) وقال الاخر (بیت) مشو ملول که فتاح باب مشکلها * که یك دربکه ببندد هزار بکشاید
مثنوی) تو مبین که بردرختی یا بچاه * تو مرا بین که منم مفتاح راه) ای بنده سن نظر ایلمه که درخت اوزره سن یا چاه
وزندانده سن سن بنی کور وبکا نظر ایله زیرا راهك مفتاحی بنم بوبیتی حضرت حق لساندن بنده سنه خطاب طریقیله
واقع اولمشدر یعنی حق تعالی حضرتلری بیوررکه ای بنده افکنده سن کندیکی مرتبهٔ عالی اوزره ویا خود منزلهٔ سفلی
ایچره کورمه که بوایکیسنه بیله اعتبار یوقدر پس سن دیمه که بن صحرای دولت ونعمت ایچره فارغ وآزاده یم سهولتله
وقوت وقدرت واسطه سیله مقصوده واصل اولورم ویا خود چاه محنت ونکبت ایچره قالدم ونقمت وفلاکته مبتلا اولدم
مطلوب ومقصوده نوجهله واصل اولورم دیو غمناك والمناك اولمه بنی کورکه راه مقصودك وباب مطلوبك مفتاحی بنم
مالك الملك بنی بیل که استدیکمه ملکی اعطا ایدرم واستدیکمدن نزع ایدرم ودیلدیکمی عزیز واستدیکمی ذلیل
وناچیز ایلرم نته کم بوآیت کریمه بومعنایه دلالت ایلر (قل اللهم مالك الملك تؤتی الملك من تشاء وتنزع الملك ممن تشاء وتعز
من تشاء وتذل من تشاء بیدك الخیر انك علی کل شیء قدیر (مثنوی) کرتو خواهی باقی این کفت وکو * ای اخی
دردفتر چارم بجو) اکر سن بوکفت وکوینك باقیسنی استرایسك یعنی بوعاشقك معشوقی اولان زنك وآنك باب معشوقی

دق ايلمسنك وعسس الندن قاچوب بر باغچه ايچره داخل اولمسنك ومعشوقه سنى آنده بولمسنك قصه سنك بقيه سنى
ديلرايسك اى اخى دردنجى دفترده ايسته زيرا بونك قصه سنك بقيه سى بالتمام دردنجى جلدك اوائلنده ذكر اولنمشدر
اكر طالب ايسك دفتر رابعده اولان اول محله نظر ايله كه تا آندن عبرت پذير اوله سن ونيجه علوم
ومعارف استفاده قيله سن ونيجه اسرار ومعانى يه وصول بوله سن بتوفيق الله وهدايته انشاء الله
يحصل التوفيق والهداية الى ان نفهم كلام اهل النبوة والهداية والولاية اللهم انى قد جمعت
هذا الكتاب من كتب اهل الولاية واصحاب الدراية مع تقصيرى عن العمل بما فيه
وشرحته بلسان التركية معترفا بقلة البضاعة وعدم الاستطاعة ليكون سببا للرحمة
والمغفرة وباعثا الدعاء طالب العلم بالمغفرة فاجعله سببا لمغفرتك وسبيلا الى
رحمتك وقربتك ومقبولا بين العارفين ومحبوبا للطالبين والعالمين برحمتك
يا ارحم الراحمين امين يارب العالمين وصل وسلم على سيدنا محمد
وآله واصحابه اجمعين بحمد الله وتوفيقه بو سفر ثالثك شرحى
دخى احسن وجهله ايسر جهدله نهايت بولوب شهر
شوالك اخرنده بو تصنيف اول هجرت نبوينك
بيك اوتوز اوچ سنه سنده احد كونى وقت
ضحاده تمام اولدى اميد دركه حق سبحانه
وتعالى مقبول قيله وغيرى
دفترلرك شرحنى دخى
بر وجه آسان
ميسر ايليه

تم الجزء الثالث من شرح المثنوى الشريف ويليه الجزء الرابع
بدار الطباعة خديويه

جلد
رابع مثنوی

بسم الله الرحمن الرحیم

الحمد لله الذی جعل الجلد الرابع من المثنوی * احسن المرابع المعنوی * وانفع المرابع للعلماء الاخروی * واجل المنافع للفقراء المولوی * وصیر مصارعه مطالع انوار الالهی وابیاته صوامع اسرار النبوی * وصلی الله علی سیدنا محمد مالك الشرع القوی * وسالك الصراط السوی * وعلی آله واصحابه الذین طهروا نفوسهم من الرجس الخفی واللوث الجلی * اما بعد * حمد الله العلی الکبیر * والصلوة علی محمد البشیر النذیر * وفقیر وحقیر وکثیر التقصیر جلد ثالثك شرحنی تحریر * ایلدکدنصکره بو احسن مرابع اولان جلد رابعك شرحنه متوکلا علی الله شروع قیلدم * حق سبحانه وتعالی دن امیدم بودرکه اختتامی مقدر * واتمامی میسر * اوله واحسن وجهله نهایت بولوب ظهوره کله * لا یحه * اخوانی اوصلکم الله مرابع الجنانی * وجعل مقامکم مراتب الروحانی * ومرابع الجنانی بونکته ودقیقهٔ وجدانی * هر بریکزلك محفوظ جانی * اولسون که مثنوی شریفك هر بر جلدینك کندوسنه مخصوصه اولان ابیات وحکایاتی وامثال واشاراتی واسطه سیله اخر جلدینك اوزرینه فضل ورجحانی اولدیغی ادنی عرفانی * اولان کمسنه نك عقلی قتنده مسلم ومعقولدر بو تقدیر اوزره هر بری بالنسبة الی غیره من وجه فاضل ومن وجه مفضولدر * پس بو احسن مرابع اولان جلد رابعك * غیری اسفاردن افضل اولمسی اعتبارات ثلثه ایله مبرهن ومدلولدر (اولا) کندویه مخصوصه اولان ابیات وحکایات وامثال واشارات اعتباریله که بونده موجود اولان بعینه غیریده موجود دکل بلکه مفقود ومعدوم * ومعلومدرکه هر موجود معدوم ومفقوددن اولی ومقبولدر * وثانیا * محل شمس لامع اولان فلك رابع کبی مرتبهٔ چهارمده واقع اولمشدر انك افتاب درخشی * عالمی نیجه منور قیلدیسه بونك دخی خورشید علم نوربخشی قلوب بنی آدمی اویله منور قیلمشدر * ثالثا * سلطان العاشقین وبرهان الواصلین نوردیدهٔ اهل یقین وسرور سینهٔ پرسکینهٔ اصحاب تمکین اعنی مولانا ومولی العارفین حضرتلرینك بونك دیباجهٔ همایونلرنده احسن المرابع واجل المنافع بیورملریله بو جلد رابع عنوان وشان بولمش وغیریلردن افضل کلمشدر زیرا بو عبارات بلیغه دن منفهم اولان معنی بودرکه اکر مثنوی شریفك هر جلدی بر مربع فرض اولورسه بو جلد رابع احسن مرابع مثنوی فرض اولور * واکر * هر دفترده واقع اولان بیانلره بر مرتع دینورسه بونك بیانلرینه انفع مراتع معنوی دینور * وهر بر بیانده مسطور اولان ابیات منافع دینی عد اولنورسه بونك بیانلرنده مسطوره اولان اجل منافع دینی عد اولنور وهر بیانده واقع اولان ابیاتك معانیسی مواهب الهیه تقدیر قیلنورسه بونك بیانلرنده واقع اولان ابیات شریفه نك معانیسی وانه من اعظم المواهب بیوردقلری اوزره اعظم مواهب الهیه تقدیر قیلنور وبو سفر شریفك حقنده نورلا صحابنا دیملری کندولرك یاران واصحابی ایچون نوردرون اولمغی مقتضی اولور وکنزلا عقابنا * بیورملری اعقابنده

کلان فقرا واحبابی ایچون جواهر زواهر له مشحون کنز مدفون اولمغی اشعار قیلور (الوصیة) ای طالب رموز مثنوی وای عاشق کنوز معنوی اکر اول جناب ولایت مآبك عصر شریفنده کاوب اصحابندن اولمق واول حضرتك وجود پرجودندن استناره واستفاده قیلمق مقدر اولمدیسه بحمد الله فقرا واحبابندن اولمق واعقابی ایچون وضع ایلدکاری کنزلا یفنی دن حصه المق وغنا بولمق میسر در پس اکر بو جواهر زواهر معارفله مشحون اولان کنز مدفونی بولمق واندن حصه دار اولوب غنی اولمق استرایسك کرکدرکه اکا اهل اولان وطریقن بیلان بر عارف وواصلی بوله سن وا کا خدمت ومتابعت قیله سن تا سنی طاق چارمده موضوع اولان دفینه یه کتوره وسنك ایچون انده مودوع اولان جواهر زواهری سکا کتوره چونکم انی بوله سن غنی القلب اوله سن وانکله دینك اداقیلدقدن صکره نیجه لره دخی اندن امداد وانفاق قیله سن نته کم جلد سادسده محتسب تبریزی حکایه سنك اواخرنده کفتن خواجه در جواب بالان پای مرد بیاننده بو کنزلا عقابنا معناسنی مفسر ومذکر کلمات طیبه بیورمشلردر اول جمله کلمات قدسیه دن بو بش بیتله اکتفا اولندی وتفصیلی اول محله حواله قیلندی فلیطلب فیه * بیت * خواستم تا آن بدست خود دهم * در فلان دفتر نبشته است این قسم * خود اجل مهلت ندادم تا که من * خفیه بسپارم بدو در عدن * لعل ویاقوت بهر وام او * در خنوری ونبشته نام او * در فلان طاقیش مدفون کرده ام * من غم آن یار پیشین خورده ام * از کساد ومترس ودرمیفت * که رواج او نخواهد هیچ خفت * بو کلمات شریفه اکرچه خواجهٔ تبریزینك خوابده پای مرده سویلمسیدر لیکن بوندن مراد بو کنز معنوی صاحبی اولان وجود پرجودلك زمان شریفندنصکره کلان اعقاب واحبابی حقنده مثنویدان اولان خلفاسنه وصیت ایلمسیدر پس بو مقدمه معلومك اولدیسه بو ابیات شریفه نك اول حضرتك لساندن معانی شریفه سی بویله دیمك اولور که بیورورلر ای طریقم خدمتنده اولان وکلامی طالبلره نقل قیلان پای مرد بن ایستدم که اول جواهر زواهر اسرار ومعارفی کندو الم ایله بنم جانبمه متوجه اولان اول طالبه ویرم فلان دفترده طالب ایچون بو قسمتلر مسطور اولمشدر که فلان دفتردن مراد بو دفتر رابعدر اجل خود بکا مهلت ویرمدی تاکم بن درعدن مثابه سنده اولان علم دینی اول طالبه نهانی تعلیم وتسلیم ایلیم اول عقبمده کلان طالب وام دار ایچون لعل ویاقوت معارف وعلوم وارد رشول متاع خانه ایچره که اندن مراد معانی ابیات شریفه در واول طالبك اسمی دخی مسطوردر کنزلا عقابنا دیمکله فلان طاقده اول جواهر زواهری ولعل ویاقوت طاهری مدفون ایلدمکه مراد بو طاق چارمدر بن اول عقبمده کلان یار وام دارك غمنی مقدم یدم وانکچون هر نه لازم ایسه بو دفتر رابعده دیدم بعد تقدیم هذه المقدمة اخوان صفا اکر عمر وفا ایدوب اجلدن رها بولورسق وجلد سادسك شرحنه شروع قیلورسق بو محله کلدکده انشاء الله بو ابیات شریفه نك حاوی اولدیغی دقایق وحقایقنك شرحی مستوفا تحریر اولنه وبو ابیاتك جمع قیلدیغی جواهر زواهر دقایقك تحقیقی مفصلا انده تقدیر قیلنه شمدیلك بو قدرله اکتفا اولنه زیرا بو جلدك فضیلتنده بو قدر اشارت عاقله وافی وبو مبشر کنزه حق تبشیر همان خیر دعا ایلمکز کافیدر والله تعالی بنده لرینك دعالرینی قابل وتقصیرلرینی غافر وعافیدر وهو المجیب القدیر وبالاجابة جدیر * الطعن الرابع * ظعن ترکجه کوچه دیرلر (الرابع) ظعنك صفتیدر یعنی دردنجی کوچ کان حضرت مولانا هر بر جلدی بر منزله وبر منهله تشبیه بیوروب اوچنجی جلددن فارغ اولوب دردنجی جلدك نظمنه شروع ایتدکارینه ظعن رابع تعبیر بیوردیلر والظعن الرابع مبتدادر * الی احسن المرابع * خبردر یعنی دردنجی سفر احسن مرابعدر مربع مربعك جمعیدر نشیمن ربیعی یه دیرلر وفی الحقیقه مرابعك احسنی درکه سالکك روحی بونده استراحت ایلر ومرابعك الطفیدرکه طالبلر بونده انواع معانی چریده قیلر * واجل المنافع * احسن مرابع اوزره معطوفدر ودخی منفعتلرك اجل واعظمیدر * تسر قلوب العارفین * بو جمله صفتدر مقدم اولان جمله یه تقدیر کلام اویله ظعن رابع واحسن مرابع که مسرور اولور عارفلرك قلوبی * بمطالعته اول ظعن رابعك مطالعه سی سببیله کسرور الریاض بصوت الغمام کسرور نده کاف تسریه متعلقدر ومعنی مثل دریعنی عارفلرك قلبی مسرور اولور مثل السرور الریاض یعنی بولوتلرك صداسیله روضه لرك سروری کبی مسرور اولور زیرا قطرات امطار اسرار کلام اولیای کبار قلوب طالبین وسالکینه اول لطافتی ویرر که باران بهار ازهار واشجار بساتین وحدایقه اولقدر لطافت ویرمز نته کم حدیثده وارد دخی اولمشدرکه * علیکم بمجالسة العلما واستماع کلام الحکما فان الله یحیی القلب المیت بماء العلم کما یحیی الارض المیت بماء المطر * وانیس العیون بطیب المنام * کسرور اوزره معطوفدر یعنی عرفانك قلوبی مسرور اولور بونك مطالعه سی سببیله بساتینك صوت سحابله سروری وکوزلرك طیب خوابله انسی وحبوری کبی زیرا عیون دخی خوابله انس ایلدیکندن هر بار که نوم کلسه مسرور اولور کذلك عیون ارباب معرفت ودرون اصحاب طریقت بونك مطالعه سیله آسوده اولوب تشاویش جهان وعلایق وعوایق نفس

وشيطاندن غض ابصار ايدوب راحت ايدرلر فيه ارتياح الارواح * ظرف مقدم خبردر وارتياح الارواح مؤخر مبتدادر
تقدير كلام بو ظعن رابعده روحلرك ارتياحى واردر * وشفاء الاشباح * دخى شبحلرك شفاسى واردر اشباحدن
مراد اجسامدر و بونده اجسامه شفا اولمسى بو وجهلهدركه اكثر كلام لطيفهلرى حكم الهيه ايله تعبيه اولمشدر
پس بونك مطالعهسى سببيله عاشق صادق حكيم حاذق اولور هر شيئى حكمت اوزره قلمغله اجسام دخى امراضدن
برى اولور پس بونده شفاى اشباح بو وجهله مقرر اولور * وهو * بو ظعن رابع * كما يشتهيه المخلصون و يهوونه *
مخلصلرك اشتها ايلديكى كبى ومحبت ايلدكلرى كبيدر يهوون هوايهويدن فعل مضارعك جمع مذكريدر يحبون
معناسنه * ويطلبه السالكون و يتمنونه * كما يشتهيه اوزرينه معطوفدر دخى بو ظعن رابع سالكلرك طلب ايدوب
تمنى ايلدكلرى كبيدر * للعيون قرة * قرة مؤخر مبتدا للعيون مقدم خبردر يعنى بو ظعن رابع سالكلرك كوزلرينه
روشنا و نور * وللنفوس مسرة * ودخى طالبلرك نفسلرينه مسرتدر وشاديدر * اطيب الثمار لمن اجتنى * مبتداى
محذوفك خبريدر * هو اطيب * تقديرنده يعنى بو ظعن رابع اطيب والطف ثماردر اجتنا ايدنلر ايچون ثمار ثمرك
جمعيدر اجتنا ميوه دوشورمكه ديرلر بو كلاملرنده استعاره واردركان بو جلد بر حديقهٔ رعنادر وهر بيتى بر شجرهٔ
مثمرهدركه نتيجه نوباوهٔ معنايى سالك اندن اجتنا قيلور * واجل المرادات والمنى * دخى مراداتك ومقصوداتك وآرزو
وملتمساتك اعظميدر * موصل العليل الى طبيبه * مبتداء محذوفك خبريدر يعنى اغراض شيطانيه ايله ذليل وامراض
نفسانيه ايله عليل اولنلرى مرشد دليله كه حقيقتده طبيب جليلدر موصلدر * وهادى المحب الى حبيبه *
وهدايت ايديجيدر عاشقلرى محبوبنه * وهو بحمد الله من اعظم المواهب * مواهب موهبهنك جمعيدر يعنى بو ظعن
رابع اللهك حمدنه ملتبس اولديغى حالده وياخود اللهك حمدى سببيله مواهب وعطيات الهيهنك اعظميدر * وانفس
الرغايب * رغايب رغيبهنك جمعيدر ورغيبه بمعنى مرغوبهدر و بو ظعن رابع مرغوب اولان شيلرك نفيس تريدر
مجدد عهد الالفة * مبتداء محذوفك خبريدر بو ظعن رابع اللهله اولان الفتى وعهد وميثاق ومحبتى تجديد ايديجيدر
* مسهل عسر اصحاب الكلفة * ابتداى سلوكده اصحاب مشقت وارباب محنتك عسرنى مسهل ومشقتنى
ميسردر * يزيد النظر فيه اسفا لمن بعد * يعنى بو جلد رابعه نظر ومطالعه ايلمك اسف وبصرنى زياده ايلر حقدن بعيد
اولان كمسه ايچون يعنى حقدن بعيد اولان كمسنه بو جلده مطالعه قيلسه بو جلدده واقع اولان انك فكرى ونظرنى
اكا زياده ايلر تأسف وتحيفنى كه اكا بعدنك قبحى اشكار اولوب ديركه حيفا واسفا كه بن عمرى ضايع ايدوب حقدن غيرى يه
طابع وماسوى يه طامع اولمشم * وسرورا وشكرا لمن سعد * معطوفدر اسفا اوزرينه بونلر دخى كذلك مفعوللردر
وتقدير كلام بو ظعن رابعده واقع اولان نظر وفكر سرور وشكرى زياده ايلر سعيد اولنه يعنى علم حقده سعيد اولان كمسنه
بو جلد رابعه نظر ومطالعه ايلدككده نتيجه معارف عليه وعلوم اسرار جليه بولوب نعم روحانيه والطاف الهيه يه
انك جانى واصل اولدقده كندو سعادتن بيلور و بو نعمتك مقابلهسنده سرور وشكرنى زياده قيلور * يتضمن صدره
ما يتضمن صدور الغانيات من الحلل * صدرهده ضمير ظعن رابعه راجعدر تقدير كلام بو ظعن رابعك درونى متضمن
اولور غانيه خاتونلرك حلل وحلى دن سينهلرى متضمن اولدوغى كبى حلل حلهنك جمعيدر وغانيات غانيهنك جمعيدر اكر
فتح غينله غنادن اولورسه ارايچى زنلر ديمك اولور واكر كسر غينله غنادن اولورسه غنى اولان خاتونلرك سينهلرى حلل
وحلى دن وجواهر وزواهر وزيوردن متضمن اولدوغى كبى جواهرى بو جلد رابعك صدرى متضمن اولدى كه بونك
متضمن اولديغى جواهر وزواهر معنويدركه ابدى كاسد اولمز ومن بعد فنا بولمز و بو دخى جايز اولوركه صدرهدهكى ضمير
يا بعيد ارلان منه ويا سعيد اولان منه وياخود على سبيل البدل هر برينه راجع اوله و بو جمله بو تقديرا اوزره جملهٔ مستأنفه
اولور سؤال مقدره جواب اولمق اوزره كان برسائل ديركه شول كمسهلركه يا بعيد ويا سعيد اوله بو كه نظر ومطالعه ايليه
انلره نه حاصل اولور يوررلركه مغنيه وياهل غنى اولان خاتونلرك حلى وحللدن تحلى وتزين ايدوب كندولرين آراسته
وپيراسته ايلدككده انلرك صدورى اول حلى وحللدن اولقدر سرور وحبورى متضمن اولمزكه بونى مطالعه ايلين كمسهنك
سينهسى متضمن اولور * جزاء لاهل العلم والعمل * جزاء مفعول لهدر تضمن جملهسنه تقدير كلام تضمن ايلر بو ظعن
رابعك صدرى غانياتك متضمنه اولديغى جزادن اوترى اهل علم واهل عمل ايچون * فهو كبدر طلع پس بو ظعن رابع
بر بدر تابان كبيدركه مطلع فيض حقدن طلوع ايلدى مشبه جلد رابع در ومشبه به بدر در و بينهماده وجه شبه
بو جلد رابعك انوار معانيسى ظلام جهلى قلوب سالكيندن ازاله ايتسيدر نته كم بدر تمام ظلام ظاهرى ازاله ايلديكى كبى
* وجد رجع * و بو ظعن رابع بر بخت ودولت كبيدركه رجوع ايليه كتمش ايكن صاحبنه كان اوچنجى جلد تمام
اولدقده اول بخت ودولت معنوى منقطع اولوب تكرار بو احسن مرابع اولان جلد رابعك ظهور وطلوعى طالبه كتمش

دولتك رجوعى كبى اولور * زائد * مبتداء محذوفك خبريدر * على تاميل الآملين * يعنى بو ظعن رابع زياده ايديجيدر
امل وراجع اولنلرك امل قيلمسى اوزره املنى * ورائد لرود العاملين * رائد اول كمسهيه ديرلركه كاربانلدن ايلرو كيدوب
انلرك لوازمن احضار ايده رودآب وكياه طلب ايليوب جمع ايلمكدر يعنى بو ظعن رابع رهنما وپيشوا وتهيئه منزلدر
عامللرك مراكب نفوسنك غداسنى جمع واحضار ايچون (يرفع الامل بعد انخفاضه) يعنى رجا وامیدلرى مرفوع وبالا ايدر
پست ومخفوض اولدقدنصكره يعنى جناب حقده سالكك شوق ومحبتن زياده ايلر * ويبسط الرجاء * دخى بو ظعن رابع
سالكك رجاسنى كشاده ايلر * بعد انقباضه * انقباضدنصكره * كشمس اشرقت * مبتداء محذوفك خبريدر يعنى بو ظعن
رابع شول كونش كبيدركه اشراق ايلدى * من بين غمامة تفرقت * شول غمامهنك ما بيننده كه اول غمامه تفرق
ايلدى بو تشبيه اولكيدن ابلغدر يعنى بو ظعن رابع شول آفتاب نورانى ومعنويدركه سحاب بشريت وغمامهٔ مقتضاى
طبيعتله مستور ومحتجب اولمش ايكن اول غمامهيى مقتضاى طبيعت و بونك نورينه حجاب اولان سحاب بشريت
متفرق اولوب جان ودل مشرقندن طلوع قيلوب عالمه ضيا كستر اولمشدر * نورا لاصحابنا * بو دخى مبتداء محذوفك
خبريدر بو ظعن رابع بر نوردر بزم ايچون اصحاب جمع صحبدر مراد كندولرك صحبت شريفهسنه داخل اولان ياران
سعادت قرينلريدركه بو جلد رابع انلر ايچون بر نور عظيمدر اندن استناره واستفاده ايلمشدر (وكنزا لاعقابنا) و بر خزينهدر
بزم عقبمزدهكلان اخلافمز ايچون اعقاب عقبك جمعيدر عقب اوكچهيه ديرلر بونده مراد كندولرك انتقالندنصكره اردنجه
كلان فقرا وطريق مولوى يه سالك اولان احباب وعرفا اولور * ونسئل الله التوفيق لشكره * و بز اللهدن بونك
شكرينه توفيق استرز تا بو نعم جليلهسى مقابلهسنده بز شكر ايدهوزكه اكا مكافى وموافى اوله * فانه * علتدر شكر سؤالنه
زيرا شكر * قيد للعتيد * باغدر موجود وحاضر اولان نعم ايچون * وصيد للمزيد * و بو حديث شريفك معناسنه اشارتدر
كما قال عليه السلام ان للنعم اوابد كاوابد الوحشى فقيدوها بالشكر * صيد مصدردر بمعنى صايد يعنى صيد ائديجيدر
زيادهيى زيرا * ولئن شكرتم لازيدنكم ولئن كفرتم ان عذابى لشديد * معناسى مقرردر واجل نعمت واعظم سعادت
دنيا وآخرتده علم ومعرفتدر ونعمت دنيا بو نعمته نسبت نقمتدر نته كم جناب عزت نعم دنيا حقنده بيوررر * قل
متاع الدنيا قليل * وعلم وحكمت حقنده بيوررر * ومن يؤتى الحكمة فقد اوتى خيرا كثيرا * وحضرت على كرم الله وجهه
بيوررلر * بيت * رضينا قسمة الجبار فينا * لنا علم وللاعداء مال * فان المال يفنى عن قريب * وان العلم باق لا يزال *
فاذا كان كذلك مثنوى اجل نعم الهيهدر زيرا زبدهٔ معانى قرآنى ومغز اسرار كلام ربانيدر پس سالك كه بو نعمته فائز
وحائز اوله اكا واجبدركه دائما شكر وثنادن خالى اولميه تا واهب النعم ومفيض الجود والكرم اول شاكر اولان سالكى
بو كلام ولايت انجامك حقايقنه واصل قيله * ولا يكون الا ما يريد * حال بوكه هيچ بر شيء موجود اولمز الا شول شيءكه
انى الله تعالى ديلر اولان اولدر * شعر * ومما شجانى اننى كنت نائما * اعلل من برد بطيب التنسم * ومما شول شيدندركه
شجانى بنى محزون قيلدى شجو حزنه ديرلر اننى تحقيقا بن كنت نائما نائم اولدم يعنى بنى چوق نسنهلر محزون ايلدى
جملهدن برى بو مصيبتدركه تحقيقا بن نائم اولدم اعلل تفعيل بابندن فعل مضارعك نفس متكلميدر معلوم صيغهسى
اوزره ومجهول صيغهسى اوزره قرأت اولنمق دخى جائزدر تفعيل بابنك بناسى كاه اولوركه ازاله ايچون كلور مثلا قشرته
ديرلر بن انك قشرنى ازاله ايلدم ديمك معناسن ويررلر بونده دخى ازاله ايچون اولمقده جائز وازاله ايچون اولمقده جائز ازاله
ايچون اولديغى اوزره معنى اعلل اكر صيغهٔ مجهول اوزره قرأت اولنورسه تحقيقا بن نائم اولدم علتسز مصفا اولديغم
حالده اكر صيغهٔ معلوم اوزره قرأت اولنورسه تحقيقا بن نائم اولدم ازالهٔ علت ايلديكم حالده ديمك اولور واكر ازاله
معناسى مراد اولمزسه معنا بويله اولور تحقيقا بن نائم اولدم اظهار علت وبهانه ايلديكم حالده شول بردنكه اول طيب
تنسمله يعنى تنفسله ايدى اعلل جملهسى اعرابدن محلا منصوب كنتنك فاعلى ضميرندن حال واقع اولور من برد ده من
اعلل يه متعلقدر بطيب ده با مع معناسنهدر تنسم تنفس معناسنهدر محصول معنىٔ بيت اولدركه بنى محزون ايلين
شيدندركه تحقيقا بن نائم وغافل اولدم برد هوادن طيب تنفسله تعلل وبهانه ايلديكم حالده يعنى هوانك اعتدالى اوزره
اولان برد ولطافتدن صفاى تنفس وطيب تروحله نفسى مشغول ايلديكم حالده كه بن نائم وغافل اولمش ايدم * شعر *
الى ان دعت ورقاء فى غصن ايكة) تغرد مبكاها بحسن الترنم ورقا رماد اللون اولان حمامهيه ديرلر طيران وتصاعدده سائر
حمامهدن اسرعدر واول لونده اولان هوايه پرواز ايلدكده كورنمز ايكه ميشهيه ديرلر والغرد بفتحتين شنلك وشادلك
ايتمكدر حسن صوتدن غرد الطائر ديرلر اذا طرب فى صوته وانى متعلقدر مقدم اولان كنت يه ورقاء فاعليدر دعتك
تقدير كلام تحقيقا بن نائم اولدم اول زمانهدككه ميشه اغاجنك بوداغنده قرار ايلين حمامه بنى دعوت ايلدى اويله ورقا كه
انك بكاسى حسن ترنمله خوش صدا ايلدى مبكا مصدر ميميدر بكا معناسنه بو تقديرا اوزره تغردنك فاعلى مبكا اولور

تغرد تفعیل بابندن اولوب فاعلی ضمیری تحتنده مستتر اولان هی ورقایه راجع اولوب اکا صفت اولمقده جائز و حال اولمق
دخی جائزدر بو تقدیر اوزره مبکا مبتدا و بحسن الترنم خبری اولور و تقدیر کلام بویله دیمک اولور که بن نائم اولدم میشه
بوداغنده ساکن اولان رماد اللون کبوتر بنی دعوت ایدنجه به دک اویله کبوترکه طرب و شاد یلکله اوتردی اول کبوترک
بکاسی حسن ترنمله ایدی ورقام شدک روحندن استعاره اولدیغی تقدیر اوزره اکا بکا اسنادی ادعا و مجاز
اولمز ﴿ فلوقبل مبکاها بکیت صبابة ﴿ لسعدی شفیت النفس قبل التندم ﴿ فلوقبل مبکاها ده ضمیر ورقایه راجعدر
یعنی اکر اول ورقانک بکاسندن اول بن بکیت اغلیدم (صبابة) محبت یوندن (سعدی) بر محبوبه نک نامیدر یعنی
محبوبه ایچون (شفیت النفس) نفسمه شفا ویریدم (قبل التندم) ندامتدن و پشیمان اولمزدن اول (ولکن بکت قبلی فهیج
لی البکا ﴿ بکاها فقلت الفضل للمتقدم ﴿ ولکن اول حمامه بندن اول بکا ایلدی فهیج لی البکا بکاها فهیجه فا تعقیب
ایچوندر هیج مفعولینه تعدیه ایلر مفعول اولی البکاء و مفعول ثانیسی لی (و بکاهاده) ضمیر ورقایه راجعدر بکا فاعلیدر
هیج نک تقدیر کلام ولکن بندن اول اول حمامه اغلدی پس انک بکاسی تهییج و تحریک ایلدی بنم بکامی فقلت فاذا کان
کذلک بن دیدم الفضل للمتقدم فضل متقدم ایچوندر یعنی فضل و هنر بندن مقدم بکا ایلیوب بنی ایقاظ ایلین ایچوندر
دیدم محصول بیت اولدر که بن اوائل سلوکده نائم ایدم تشکر نعم الهیه دن و یا خود اسرار سبحانیه دن و تجلیات ربانیه دن
بن تعلل و بهانه ایدردم طیب نسیم هوای نفسله تامرشد کاملک ورقاء روحی غصن ایکهٔ بدندن بنی دعوت ایدنجه به دک
پس اول کاملک ورقاء روحی تطرب و تغرد ایلدی حسن ترنمله یعنی معارف و حقایقدن تکلم ایلدا اکر بن اول ترنم و تکلم
ایتمزدن اول صبابة لذات الله و محبة لمرضاة الله بکا ایدوب محبوبهٔ حقیقتم ایچون عرض شوق و اشتیاق ایلسم
نفسمه شفا و دردمه دوا قیلردم قبل الندامه ولکن روح مرشد بندن اول اول محبوبه ایچون بکا ایدوب و عبادت و طاعت
قیلوب آشنا اولدی پس انک بکاسی و شوق و اشتیاقی بکا تأثیر ایدوب بنم بکا و اشتیاقی تحریک و تهییج ایلدی پس بو حال
مقرر و مشاهد اولیجق بن دخی دیدم و اعتراف ایلدمکه فضلیت متقدمینکدر که انلرک کلاملری و ارشادلری صکره
کلان طالبلری و سالکلری تحریک و تشویق ایدیجیدر ﴿ رحم الله المتقدمین والمتأخرین ﴿ الله تعالی رحمت ایلسون
متقدمینه یعنی سلفده مرور ایدن کباره و متأخرینه خلفده کاوب و کلجک سعادت شعار ولایت کردارلره ﴿ والمنجزین
والمتنجزین ﴿ منجز من باب الافعال ارباب حاجاتک حاجتلرینی ادا و قضا و وعده سنه وفا ایدیجی کسه در ﴿ متنجز تفعل
بابندندر بناسی تکلف ایچوندر بونلده مراد منجز اولنلره و عهده وفا قیلنلره متشبه اولنلردر یعنی و دخی الله تعالی رحمت ایلسون
اداء حاجت قیلنلره و دخی وعده یه وفا ایدنلره متشبه اولنلره دیمک اولور ﴿ بفضله و کرمه و جزیل الائه و نعمائه ﴿ رحم یه
متعلقدر یعنی الله تعالی رحمت ایلسون بونلره فضلیله و کرمیله و عظم آلا و نعمیله (فهو) پس اول الله (خیر المسؤل واکرم
المأمول ﴿ کل مسؤلک خیرلوسی و کل مأمول اکرمیدر یعنی سؤال اولنان مراداتک اشرفی و مأمول اولان مقصوداتک
اکرم والطفیدر پس عارف اولدر که خیرلو اولان مسؤلی و اکرم اولان مأمولی طلب ایلیه که اندن مراد خدای تعالی در
بیت ﴿ خلاف طریقت بود کاولیا ﴿ تمنا کنند از خدا جز خدا ﴿ بو معنی دخی جائزدر که خیر المسؤل عنه و اکرم المأمول
عنه ﴿ تقدیرنده اوله بو وجه اوزره معنی اول الله شول کسه لردنکه سؤال اولنور انلرک خیرلوسی و شول کسه لردنکه امل
و رجا قیلنور انلرک اکرمی دیمک اولور ﴿ فالله خیر حافظا ﴿ پس الله تعالی خیرلودر حافظ اولمق جهتندن جمیع اشیادن و هو
اول الله ﴿ ارحم الراحمین ﴿ رحمت ایدیجیلرک ارحمیدر ﴿ وخیر المونسین ﴿ و دخی جمیع مونسلرک خیرلوسیدر زیرا انکله
انسیت قیلان ایکی جهانده بیله غریب اولمز اما اندن غیری ایله انسیت قیلان مقرردر بهر حال مونس اولدیغی شیدن
مهجور و غریب اولمق ﴿ وخیر الوارثین ﴿ و دخی جمیع وارثلرک خیرلوسیدر که ﴿ ولله میراث السموات والارض فحواسنجه
جمله موجوداته وارث اولدر پس بر کسه نک موتندنصکره عقبنده یا دنیایه متعلق و یا دینه متعلق بعض شیلری قالسه
و بعض کسه لر اول شیلره وارث اولسه حق تعالی بو جمله وارثلرک خیرلوسیدر زیرا املاک حقیقتده کندینکدر ﴿ وخیر
مخلف ﴿ و عوض ویریجیلرک خیرلوسیدر کما قال الله تعالی ﴿ وما انفقتم من شیء فهو یخلفه ﴿ ورزاق للعابدین الزارعین
و زارع و حارث اولان عابدلرک رزاقیدر یعنی مزرعهٔ دنیاده زراعت اخروی و حراثت معنوی قیلان عابدلر ایچون
مبالغه ایله رزق ویریجیدر روانلری سائرناسدن ممتاز ایدوب غنای حقیقی مرتبه سنه ایرکوریجیدر ﴿ وصلی الله علی
سیدنا محمد و آله الاکرمین ﴿ الله تعالی رحمت ایلسون بزم سیدمز حضرت محمدک اوزرینه و انک اکرم اولان آلینک اوزرینه
و علی جمیع الانبیاء والمرسلین ﴿ و جمیع انبیا و مرسلین اوزرینه دخی رحمت ایلسون ﴿ آمین یا رب العالمین ﴿ ای عالملرک سیدی
و مالکی و مربیسی سن بو دعایی قبول ایله و بونی ایشله فقال سلطان العارفین و برهان الواصلین و قطب اصحاب یقین و مرکز
دائرهٔ اسرار دین مولانا و مولی العارفین ثبت الله اقدامنا فی طریقه المتین و قدس ارواحنا بکلامه المبین بعد تمام

الدیباجه

الدیباجة العربی خطابا بالشیخ حسام الدین چلبی ﴿ مثنوی ﴿ ای ضیاء الحق حسام الدین تو یی ﴿ که گذشت از مه
بنورت مثنوی ﴿ مصرع اولک معناسی جلد اولک دیباجه سنده و جلد ثانینک دخی ای ضیاء الحق حسام الدین
بیوردقلری بیتده مفصلا مرور ایلدی تکراره حاجت یوقدر معنیٔ بیت اولدر که ای حق تعالینک ضیاسی اولان حسام
الدین سن سنکه سنک نورک سببیله مثنوی ماهدن ایلرو کچدی یعنی من حیث المعنی اندن ارفع و انور اولدی زیرا انک
رفعتی صوری و بونک معنویدر و انک نوری حسی و بونک عقلی و معنوی اولان صوری و حسی اولندن ارفع و انوردر
زیرا انک رفعتی قشر منزله سنده و بونک رفعتی اکا نسبت مغز مغز منزله سنده در و آنک نوری ظلمت محسوسه یی ازاله ایدر
و بونک نوری ظلمت معقوله یی پس ظلمت محسوسه یی ازاله ایلیندن ظلمت معقوله یی ازاله ایلین اشد و اقوادر انک نوری
زیاده و ناقص اولمقده و بونک نوری هردم ترقی قیلمقده و کامل اولمقده در و انک نوری دنیوی و بونک دینی و اخرویدر پس
هر وجهله بونک نوری انک نورندن اعلی و اسنیدر نور القمر مستفاد من الشمس کلامنک حسبنجه اکر اول نوری آفتابدن
الدیسه و انک منوری شمس صوری اولدیسه بو نوری شمس دیندن الدی و بونک منوری آفتاب معنوی یعنی وارث
حضرت نبوی اولان شیخ حسام الدین چلبی اولدی پس ﴿ ان لله عبادا قلوبهم انور من الشمس ﴿ حدیثنک مقتضاسنجه
بو حضرتک نوری او شمس صورینک نورندن اقوی و انور اولمسی اهل دله قتی ظاهر و روشن کلدی و جلد اولک
دیباجه سنده بو حضرتک شرف و نسبی حقنده القت الشمس علیه رداءها (وارخت النجوم لدیه اضواءها) بیوردقلری
دخی شمسک و نجوم صورینک حضرت چلبی یه و انک نسب معنویسنه تذلل قیلمسنه و انک نوری قتنده اضواء نجوم ایس
بشیٔ اولمسنه دلالت و شهادت قیلور ابو الحسن شاذلی حضرتلری دیرکه لو کشف من نور المؤمن الناقص لطبق ما بین
السماء والارض فما ظنک بنور المؤمن الکامل و لقد سمعت شیخنا ابا العباس قال لو کشف عن نور الولی لعبد لان اوصافه
من اوصاف الله و نعوته من نعوته پس حسام الدین افندینک نوری حق نوری اولدیغنه شاهد ضیاء الحق لقبیله حضرت
مولانا انلری ذکر ایلمسی کافیدر چونکم اول حضرتک نوری نور حق اولیجق انک نوری سببیله کتاب مثنوینک ماه
وانجمدن ایلرو کچمسی و ظلمات معنویه نک وجودنی ازاله ایتمسی شبهه و شائبه دن عاری و بریدر (مثنوی) همت عالیٔ تو
ای مرتجا ﴿ می کشد این را خدا داند کجا ﴿ همت عزیمت قلبه دیرلر عالی و سافل اولمغه قابلدر همت عالیه محبوب و همت
سافله مبغوض و مغضوبدر کما قال علیه السلام ان الله یحب معالی الهمم و یبغض سفالها زیرا بر کار ظهوره کلمز
الا همت عالیه ایله و بر صفت کمالی بولمز الا عزیمت سامیه ایله نته کم حسام الدین افندینک همت عالیه سی بو کار بیمثال
مألنه ایلتمش و بو امر ذی بالی کمالنه واصل ایتمشدر پس انلرک همت عالیه سی بو کلمات سامیه یی مرتبهٔ کماله چکدیکنه
و مقام اعلایه ایصال ایتدیکنه اشارت ایدوب بیورورلر ای محل حصول رجا سنک عالی همتک بو مثنوی شریفی خدا
بیلور قنده چکر یعنی رفعت و شانده انی نه مرتبه یه ایرکورر حاصل کلام و نتیجهٔ مرام بویله دیمک اولور که سنک عالی همتک
ای محل حصول رجای خلق بو مثنوی یی بر مرتبه یه چکر که رفعت و شرفده نه مرتبه بوله جغن و حجمده نه مقدار اوله جغن
و علوم و معارفده و اسرار و لطائفده نه ظهوره کله جکن خدای تعالی بیلور مثنوی شریف قبل الظهور امور غیبیه دن
ایدی و امور غیبیه یه مطلع اولمز الا خدا و دخی علم غیب ایچون اجتبا و ارتضا ایلدیکی انبیا کما قال تعالی فی آخر سورة
آل عمران ﴿ وما کان الله لیطلعکم علی الغیب ولکن الله یجتبی من رسله من یشاء ﴿ وقال فی آخر سورة الجن ﴿ عالم الغیب فلا
یظهر علی غیبه احدا الا من ارتضی من رسول) بو آیتلر اولیانک علم غیبه مطلع اولمسنی نفی قیلمز نته کم انبیانک دخی بغیر وحی
ولا اجتباء مطلع اولمسنی مستلزم اولمز بلکه حق تعالی انبیایه وحی ایلرسه بیلورلر و اولیایه دخی اکر الهام قیلرسه اندن
اکاه و خبیر اولورلر دیمک اولور چونکم حق تعالی بر کارک نتیجه سنی بر نبی یه و یا خود بر ولی یه بیلدرمسه انک علمن حضرت
حقه تفویض قیلورلر و دیرلر که اکرچه بو کاری بز اشلرز اما نهایتنه عالم دکلز نتیجه سنی خدا بیلور نته کم ﴿ وما تدری نفس
ماذا تکسب غدا ﴿ ایت کریمه سنک فحواسنجه ولینک مستقبلده نه ظهوره کله جکنی بغیر الهام بیلمدیکنی و اکاه اولمدیغنی
اشعار ایلکدن اوتری حضرت مولانا ولی کامل ایکن می کشد این را خدا داند کجا دیوب نتیجهٔ کاره و عاقبت امره اولان
علمی خدای تعالی یه تفویض بیوردی والله اعلم (مثنوی) گردن این مثنوی را بسته ﴿ میکشی آن سوی که دانسته ﴿
مثنوی پویان کشنده ناپدید ﴿ ناپدید از غافلی کش نیست دید ﴿ ای حسام الدین بو مثنوینک گردنی سن بغله مشسن
مثنوینک گردنی بغلمق اول حضرتک مثنویده کیف ما یشاء تصرف قیلمسندن و مثنوی بوینی بغلونده کبی اول حضرته
کمالیله مطیع و منقاد اولمسندن کنایه در چکرسن انی هر جانبه که بیلمشسن والله علیله اول جانبه اکاه اولمشسن مثنوی
یلجی و منجذب اولوب کیدیجیدر روانی جذب ایدیجی پنهان و ناپدیددر لیکن شول بر جاهل و غافلدن ناپدید و خفیدر که
انک دیدهٔ حقیقت بینی یوقدر اما دیدهٔ حقیقت بینی اولان عارف و عاقله بونک کشنده سی اظهر من الشمس واشهر من الیوم

والامسدرز زیرا اصحاب بصیرت قتلرنده فی الحقیقه بونك کشنده سی ومرتبهٔ کماله واصل کننده سی خدای تعالیدر بومعنی
ایسه اهل غفلته نسبت زیاده خفی واهل حقیقته بغایت ظاهر وجلیدر ✱ مثنوی ✱ مثنوی را چون تو مبدأ بوده ✱
کرفزون کردد تواش افزوده ✱ ای ضیأ الحق حسام الدین مثنوی شریفك تألیفنه جونکم سن مبدأ اولمشسن وانك
ظهورنی اول امرده سن استدعا قیلمشسن اکر فزون اولورسه انی سن زیاده ایلمشسن وتطویل وتفصیله بادی
وباعث سن اولمشسن (مثنوی) چون چنین خواهی خدا خواهد چنین ✱ میدهد حق آرزوی متقین ✱ چونکم
سن بویله استرسن خدای تعالی هم بویله استر حق سبحانه وتعالی متقی بنده لرینك آرزوسنی ویرروانلری مقصود ومرامنه
ایرکورر متقیلردن مراد بونده اولیاء الله اولور زیرا تقوانك اعلی مرتبه سی ماسوادن پرهیزدرکه بومرتبه اولیایه میسردر
(مثنوی) کان لله بوده در ماضی ✱ تاکه کان الله پیش آمد جزا ✱ ای برکزیده کان لله اولمشدك ماضی ده تاکه کان الله
حضورکه جزا کلدی یعنی ✱ من کان لله کان الله له ✱ حدیث شریفك موجبجه سن مقدما جمیع امورده الله ایچون
اولدك وکندیکی انك مرادورضاسی اوزره اولمغه بذل قیلدك تاکم حق تعالی حضرتلری دخی سنك مرادشریفك
ورضای لطیفك اوزره اولمغی سکا جزا ویردی وسنی مرید ایکن مراد مرتبه سنه ایرکوردی (مثنوی) مثنوی از تو هزاران
شکر داشت ✱ در دعا وشکر کفها برفراشت ✱ در لب وکفش خدا شکر تو دید ✱ فضل کرد ولطف فرمود ومزید ✱ حضرت
مولانا استعارهٔ مکنیه قاعده سی اوزره مثنوی شریفی منعمه شاکر اولان وال بوقاری قالدیروب مولاسنه خیر
دعا قیلان بندهٔ صالح منزله سنه تنزیل ایدوب بیورمشلردر ایکی نکته یی افاده ایچون نکتهٔ اول مثنوی شریف فی الحقیقه
منعمنه عارف وانك نعمتنه شاکر برشخصدر دیمکی افاده ایلرکه حروف وکلمات منعملرینه عارف اولملری واکا تسبیح
وتحمید قیلملری (وان من شئ الا یسبح بحمده) آیت کریمه سیله ثابت اولمش واوچنجی جلدده مارکیر حکایه سنده
✱ پارهٔ خاکی ترا چون مرد ساخت ✱ بیتنده تحقیق اولنمشدر وجلداوله قبول کردن خلیفه هدیه را بیاننده ✱ اولا
بشنو که خلق مختلق ✱ ابیاتنك شرحنده حروف وکلماتك سائرام کبی برامت اولدیغنه وایچلرندن بعضیسی نبی
وبعضیسی رسول مرتبه سنده اولدیغنه اشارت اولنمش وفتوحات مکیه دن حضرت شیخ اکبر کلامیله استشهاد قیلنمشدر
پس هرشیئك حق تعالی یه عارف اولمسی واکا تسبیح وتحمید قیلمسی عند اهل التحقیق محقق اولدیسه مثنوی شریفك
مظهر حق اولان ولی خدایه عارف اولمسی واکا شکر وثنا قیلمسی عند العرفا مقرر ومصدق اولور علماء ظاهر آیات
واخبارده وکلمات مشایخ کبارده بو اسلوب اوزره واقعه اولان کلمات لازم کلسه استعارهٔ تخییلیه تعبیر ایدرلر اما علماء
ربانیه بونك حقیقتنه عالم اولوب تحقیق معنسنه کیدرلر ونکتهٔ ثانی ✱ فن بلاغت اوزره سببك احوالنی مسببه اسناد
قیلمقدن وذکر سبب ارادهٔ مسبب سبیلندن اولورکه مثنوی شریف مثنوی خوان اولانلرك شاکر اولملرینه وبونعمت
عظمانك منعمی ایچون ال قالدیروب خیردعا قیلملرینه سببدر وانلر مسبب اولور پس انلرك حالی بوکا مسند اولمش اولور
وبوذکر اولنوب انلرك احوالی مراد اولمش اولور پس بومقدمه معلومك اولدیسه معنی ابیات شریفه اولدرکه ای
حسام الدین چلبی مثنوی شریف سندن هزاران شکرلر طوتدیکه اول سنك انعام واحسانکه عارف دروسکا
شکرکزار اولمقده مقیم وواقفدر عبد شاکر کبی دعاده وشکر وثناکی اداده اللرین یوقاری قالدردی بومعنی نکتهٔ اول اوزره در
نکتهٔ ثانی اوزره معنی ای حسام الدین چلبی مثنوی خوانلرینه واصل اولان مثنوی خوانلرسندن اوتری هزاران
شکر طوتدی وسکا خیردعا وشکر وثنا ایلمکده اللرین یوقاروایتدی بندهٔ شاکر کبی اولان مثنوینك دیلنده واللنده خدای
تعالی سنك شکرکی کوردی یاخود معنی بومثنوی خوانه واصل اولان مثنوی خوانك اللنده ودیلنده جونکم
خداسنك شکریکی کوردی اکا فضل واحسان ایلدی ولطف زیاده لك بیوردی که شاکر اولنلره مزید فضل واحسان
انك شاننده دیمك اولورته کم افاده بیوررلر (مثنوی) زانکه شاکر را زیادت وعده است ✱ آنچنانکه قرب مزد سجده است
✱ زیرا که شاکر اولنلر ایچون زیاده لك وعده اولنمشدر ✱ کما قال الله تعالی (لئن شکرتم لازیدنکم) که شکر موجب
ازدیاد نعمتدر انجلین که قرب الهی مزد سجده واجر طاعتدر نعمتك زیاده لکن استرسك شکر قیل وقرب حقه واصل اولمق
دیلرسك ساجد اولکه بنده ربیسنه ساجد اولدیغی حالده زیاده قریب اولور (مثنوی) کفت واسجد واقترب یزدان ما
✱ قرب جان شد سجدهٔ ابدان ما ✱ بزم یزدانمز سورهٔ علقك آخرنده ✱ واسجد واقترب ✱ بیوردی بزم ابدانمزك سجده سی
جانلرمزك قربی اولدی یعنی روحلرمزك حضرت حقه قریب اولمسنه سبب اولدی سورهٔ علقك آخر یدر تفسیری
وتحقیقی برقاج مجلده مرورایلدی جمله دن جلد ثالثده رسیده خواجه وقومش بیاننده اولدی بوسجده یه حضرت
شیخ اکبر سجدهٔ قرب دیمشدر زیرا سالکی جناب حقه قریب قیلرلنته کم بوحدیث شریف دلالت ایلر ✱ اقرب مایکون
العبد الی ربه وهو ساجد) اقرب مبتدادر ✱ ما مصدریه در ✱ وهو ساجد ده واو حالیه جمله سی خبر منزلنده در تقدیر

کلام اقرب کون العبد یعنی عبدك اقرب اولمسی ربیسنه ساجد اولدیغی حالده در (مثنوی) کر زیادت میشود زین رو بود
نه از برای بوش وهای وهو بود ✱ مثنوی شریف اکر زیاده اولورسه بوجهتدن زیاده اولور یعنی مثنوی سکا شاکر
اولدیغی وخیر دعا قیلدیغی بووجهدن زیاده اولور کثرت وجمعیتدن اوتری وهای وهودن اوتری دکل یعنی جمعیت عوام
وطمطراق ریای انام ایچون زیاده اولمز بلکه منعمنه شاکر اولدیغی ودعا وثنا قیلدیغندن زیاده اولور وکالن بولور مثنوی
با تو ما چون رز بتابستان خوشیم ✱ حکم داری هین بکش تا میکشیم ✱ حسام الدین چلبی بزسنکله اوزم چبوغی
تابستانله خوش اولدیغی کبی خوشز حکم طوترسك بوخصوصده اکا اول جك بومثنوی یی تا بزهم چکه لم سکا تبعیله
یعنی زیاده ایده لم تا سالکاره نفعی زیاده اوله وانلری نتیجه معارف واسراره دخی ایصال قیله ✱ مثنوی ✱ خوش بکش
این کاروان را تا بحج ✱ ای امیر صبر مفتاح الفرج ✱ بو بیتده علی طریق الاستعاره حسام الدین افندی یی امیر حجه ومعانی
وابیات مثنوی یی حجه کیدن قوافله ووصول الی اللهی حجه تشبیه ایدوب اول حضرته خطابا بیوررلر بوکاروان معانی
وبوابیات مثنوی یی حجه دك خوش چك یعنی کعبهٔ حقیقته ومقصود سالکان طریقت اولان مرتبهٔ ربوبیته دك قائد
اول ای امیر الصبر مفتاح الفرج اولان صبرك اوزرینه حاکم ومتصرف اولمق معناسنی اشعار قیلور بعض نسخه ده صبرله
مفتاحك ما بیننده واو عطف واقع اولمشدر بوتقدیر اوزره معنی صبرك ومفتاح فرجك امیری دیمك اولور اما مفتاح الفرج
صبر اولمغی اقتضا قیلور چوقلق مقبول دکلدر وبعضی شارحلر الصبری معرف باللام یازوب معنایی ای امیر صبر فرجك
مفتاحیدر دیمشلردر لکن صحیح اولان نسخه لرك اکثرنده صبر معرف باللام دکلدر وامیر صبره اضافتله درو صحیح اولان
نسخه ومعنی بودرکه تحریر اولندی فلیحفظ ✱ مثنوی ✱ حج زیارت کردن خانه بود ✱ حج رب البیت مردانه بود ✱ حج
شریعتده خانهٔ کعبه یی ارکان مخصوصه اوزره زیارت ایلمکدر بوسهلدر بیتك صاحبنی زیارت وطواف ایلمك مردانه اولور
یعنی ارلك اولور هرکسك اکا استطاعتی اولمز بلکه غنای قلبله غنی اولان مردانه میسر اولور (مثنوی) زان ضیا کفتم
حسام الدین ترا ✱ که تو خورشیدی واین دو وصفها ✱ ای حسام الدین سکا اول سببدن ضیا دیدم که سن فی المثل
خورشیدسن وبو ایکیسی یعنی ضیا وحسام وصفلردر سکا ضیا آفتابك کندیسیه ونورینه وحسام تیغ برانه دیرلر پس
حسام الدین چلبیده بو ایکی صفت موجود اولدیغیچون حضرت مولانا انلره ضیاء الحق حسام الدین بیوردیلر
مثنوی) کین حسام واین ضیا یکیست هین ✱ تیغ خورشید از ضیا باشد یقین ✱ اکاه اول ای مستمع که بوحسام وبوضیا
حد ذاتنده بردر یقین بودرکه خورشیدك تیغی ضیادن اولور قطع ظل وظلمت ایلدیکی اعتبار ایله حسام دینور ونیر بالذات
ومنور کائنات اولدیغی اعتبار ایله ضیا تعبیر اولنور (مثنوی) نور از آن ماه باشد وین ضیا ✱ آن خورشید این فرو خوان از نبا
شمس را قرآن ضیا خواند ای پدر ✱ وان قمر را نور خواند این را نکر ✱ نور ماهك حالی ولایقی اولور وبوضیا خورشیدك آن
ولایقیدر بونی قرآندن اوقو نبا اصلنده نبی ایدی قافیه ایچون یا الفه قلب اولندی شمسه حضرت قرآن ای پدر ضیا
اوقودی واول قمره نور اوقودی بوکا نظر ایله سورهٔ یونسده اولان آیته اشارت بیوررلر ✱ هو الذی ✱ اول الله درکه ✱ جعل
الشمس ✱ آفتابی قیلدی ✱ ضیاء ✱ ای ذات ضیاء ضیا صاحبی قیلدی ✱ والقمر نورا ✱ وقمری نور نور صاحبی قیلدی
علمانك قولی بودرکه اکر نیر نور بالذات نور ایسه اکا ضیا دیرلر واکر بالعرض ایسه اکا نیر نور دیرلر پس آفتاب نیر بالذاتدر
انکیچون ضیا بیوردی وقمر نیر بالعرضدر انکیچون نور بیوردی قمر آفتابه هر نه مقدار مقابل اولورسه اولقدر منیر اولور
پس حضرتك حسام الدین چلبی یه ضیاء الحق تعبیری مرتبهٔ قطبیتده نیر بالذات اولدیغندن اوتوریدر ✱ وقدره منازل ✱
ضمیر هر برینه راجعدر علی سبیل البدل یعنی شمس وقمردن هر برینه تقدیر ایلدی فلکلر اوزره منزللر وبرجلر ✱ لتعلموا
عدد السنین والحساب ✱ تاکم سز بیله سز سنه لرك عددنی والحساب دخی ایام وشهورك اوقاتنی معاملات وتصرفاتکزده
مثنوی) شمس چون عالی تر آمد خود زماه ✱ پس ضیا از نور افزون دان بجاه ✱ شمس چونکم من حیث المرتبة
والشرف ماهدن خود عالی ترکلدی پس نوردن ضیایی هم افزون وافضل بیل جاه وشرف سببیله (مثنوی) پس کس
اندر نور مه منهج ندید ✱ چون برآمد آفتاب آن شد بدید ✱ چوق کمسه ماهك نورنده منهجی کورمدی چونکم افتاب
ظهوره کلدی اول طریق پیدا واشکار اولدی ماهدن مراد علمای ربانیه در وافتابدن مراد قطبیته ایرن منبع اسرار
ومعدن انواردر پس چوق کمسه لر اولور که قلت بضاعت وضعف بصیرتلری سببیله علماء ربانیه نك نور ارشادیله طریقی
کوره مز ومقصوده ایره مز چونکم آفتاب الهی اولان کامل ومکمل ظهوره کله واول بی استعداد اولنلری طریق
حقه دعوت قیله انك اقوی اولان نوری واوفی وانور اولان ارشادی سببیله اول بی حاصلر طریق حقی کوررلر وکندولری
مقصود حقیقی جانبنه ایرکوررلر (مثنوی) آفتاب اعراض را کامل نمود ✱ لاجرم بازارها در روز بود ✱ افتاب
الوان واعراضی کامل کوستردی لاجرم بازارلر کوندزده اولدی اعراض عرضك جمعیدر عرض متاعه دیرلر

بعضی نسخه‌ده اعواض واقع اولمشدر اعواض عوضك جمعیدر بو تقدیرا اوزره معنی افتاب عوضلری کامل کوستردی
دیمك اولور عوضلردن مراد مبیع ومتاع مقابله‌سنده ویریلان ثمنلر اولور ✻ مثنوی ✻ تا که قلب ونقد نیك آید بدید ✻
تا بود از غبن واز حیله بعید ✻ تا که قلب ونقد نیك بدید اوله یعنی ایو ظهوره کله تا کم غبن وحیله‌دن بیع وشرا ایدنلر بعید
اوله ✻ مثنوی ✻ تا که نورش کامل آمد در زمین ✻ تاجران را رحمة للعالمین ✻ تا که اول افتابك نوری زمینه کامل کلدی
تاجرلره عالملر ایچون رحمتدر رحمت بو محلده مرفوع اوقنور یعنی چونکم افتابك نوری زمینه کامل کلدی تاجرلر ایچون
رحمت عامه اولدیکه انك نوری واسطه‌سیله غبن وضرردن وخسران وخطردن بری اولورلر کذلك آفتاب الهی اولان
مرشد کاملك نوری زمین دینه چونکم ماه وانجم کبی اولان علمانك نورندن انور واکمل کلدی تاجران اخرت وسالکان
طریقت ایچون رحمت عامه کلدیکه انك نور هدایتی واسطه‌سیله غدارلرك حیله ومکرندن امین اولور وغبن وضرردن
نجات بولور ✻ مثنوی ✻ لیك بر قلاب مبغوضست سخت ✻ زانکه ازو شد کاسد او را نقد رخت ✻ ولیکن قلاب اوزره
افتاب انور محکم مبغوضدر بعض نسخه‌ده واوایله واقع اولمشدر بو تقدیرا اوزره معنی لیکن قلاب خائن اوزره افتابك
ظهوری مبغوض ومشکل وشدیددر اول سببدنکه اول افتاب انوردن کاسد اولدی اول قلابك نقد مزخرفی ورخت
مزوری ✻ مثنوی ✻ پس عدوی جان صرافست قلب ✻ دشمن درویش که بود غیر کلب ✻ پس قلب اولان کمسه صراف
نقود علوم وعرفان اولان کاملك جاننك دشمنیدر درویشك دشمنی کلبدن غیری کم اولور وکلب درویش سیرت اولنلرك
دشمنی اولمسنه سبب اولدر که فقر تام صاحبی اولان درویش آیینهٔ صافی کبیدر کلب انك مرأت وجودنده کندو نقش
خبیثنی کوروب اکا عداوت وعوعو ایلر نته کم حکایت اولنور که بایزید حضرتلرینك ساکن اولدیغی شهرك خلقی بر کون
مصلی‌یه چقوب بعده شهر جانبنه رجوع ایلیوب شهرك قپوسندن ایکشر اوچر اولوب ایچرو کیردکن بر عارف قپونك
قتنده طوروب بونلری سیر ایلردی واول موضعه قریب بر کلب یاتمش ایدی بو قدر ناس اول کلبك یانندن کاوب کچدیلر
اصلا انلره اورمدی وباش دخی قالدرمدی مکر که بایزید حضرتلری اول قومك جمله‌سنك اخرنده ایدی اول دخی کاوب
کچرکن کلب انی کوروب شیرانه عربده‌لر ایدوب حمله برله اوروب حضرت بایزید نیچه زحمتله اندن کذر قیلمش اول عارف
بو حالی کوروب زیاده متعجب اولمش آخر الامر بونك سرنی وحکمتی نه بایزید حضرتلرندن صورمق کرکدر دیوب
حضرت بایزیده کاوب بو حال عجیبك سرندن استفسار قیلمش بایزید حضرتلری اکا جواب ویروب بویله دیمش که یا اخی
نحن مرآة مجلوة قد یری کل احد فینا صورته ✻ صوفیان اهل صفا آیینهٔ مصفا کبیدر هر کس انلرك وجودنده کندینك
نقش صورتلرن کورورلر چونکم حال بویله‌در اول کلب بکا نظر ایلیوب بنم مرأت وجودمده کندو شکل خبیثنی کوروب
اول ایلدیکی عوعولر وعداوتلر نه کندو صورت خبیثنه در مرآت مصفایه دکلدر فهم ایله بیوردی پس بونده درویشدن
مراد صراف اسرار ومعارف اولان مرشد کاملدر که فقر تام صاحبیدر که حقیقتده درویش اولدر پس کلب سیرت
اولان کلب درویش صفت اولان صراف نقود حکمت ومعرفتك جاننك عدوسی کلمشدر انکچونکه صراف انك عیبنی
بیلور وانی خریدارا اولنلره اظهار قیلور پس لازم اولور که قلاب طریقت وکذاب پرخدیعت صراف بازار حقیقت اولان
عارف وکامللره دشمن اوله وبغض وعداوت قیله (مثنوی) انبیا با دشمنان بر می تنند) پس ملائك رب سلم می زنند ✻ انبیای
کزین صلوات الله علیهم اجمعین دشمنلریله جنك ایلرلر پس ملائکه رب سلم اورررلر یعنی انبیای عظامك سلامتی ایچون رب
العزته دعا ایدرلر بویله دیو (مثنوی) کین چراغی را که هست او نور کار) از پف دمهای دزدان دور دار ✻ که بو چراغی که او زیاده
نورلو وضیالودر الهی دزدلر وشقی اولان بی خبرلرك پفندن ونفسلرندن ایراق طوت که انلر الله نورنی دهانلریله اطفا
ایلمك استرلر ✻ مثنوی ✻ دزد وقلابست خصم نور بس ✻ زین دوای فریادرس فریادرس ✻ نورك خصم وعدوسی انجق دزد
وقلابدرانك ایچون که نور انلرك عیوبنی اظهار ایلر بو اجلدن بونلرك هر بری ظلمت پرست اولورلر وروشنالق اولمین محلی
سورلر زیرا ظلمت کندیلرك کارنه معیندر ونور ایسه قباحت وفسادلرنی مظهر ومبیندر پس قطاع طریقت وقلاب
شریعت اولنلرك حسب حالی بودر که بو ایکیسندن ای فریادرس اولان خدا ساده دل اولان وبی تمیز قالان کمسه‌لرك
فریادنه ایرش تا اول خائنلر سلیم القلب اولنلره ضرر ویرمیه‌لر وانلری خذلان وخسران مرتبه‌سنه ایرکورمیه‌لر
✻ مثنوی ✻ روشنی بر دفتر چارم بریز ✻ کافتاب از چرخ چارم کرد خیز ✻ ای ضیای حق اولان حسام الدین سنکه
خورشید فلك یقینسن دفتر چارم اوزره روشنلك دوك زیرا که افتاب عالمتاب چرخ چارمدن قالقدی یعنی طلوع وظهور
ایتدی پس مثل ذلك ای افتاب معنوی دفتر رابع مثنویدن سنك دخی نور باطنك طالع ولامع اولسون وظهور
قیلسون اکرچه خطاب فریادرس اولان خدایه دخی اولمق جائزدر یعنی ای فریادرس اولان خداد فتر چارم اوزره
روشنلك دوك الی اخره ولکن حسام الدین چلبی‌یه اولمق سیاق وسباقه انسبدر (مثنوی) هین ز چارم نور ده خورشیدوار

✻ تابتا بد بر بلاد وبر دیار ✻ اکاه اول بو چارم دفتردن خلق عالمه نور ویره‌سن دخی خورشید کبی تا بو جلد رابع تابان اوله
وطلوع قیله بلاد ودیار اوزره تا طالب انوار الهی اولنلر بوندن مستنیر اوله‌لر واستفاده قیله‌لر ✻ مثنوی ✻ هر کش
افسانه بخواند افسانه است ✻ وانکه دیدش نقد خود مردانه است ✻ هر شول کمسه که بو کتاب کریمی افسانه اوقودی
افسانه‌در یعنی هر شول اهل ظاهر وفهمی قاصر که بو کتاب ظاهرینك اسرار وحقایقنه مطلع اولمیوب افسانه اوقودی
بو کتاب مستطاب اکا افسانه‌در یا خود اول کمسه افسانه‌در یعنی بی معنی قصه کبیدر واول کمسه که بونی نقد بالی
وحسب حالی کوردی مردانه‌در پس بونی کندی‌یه نقد وقت بیلنلر مردان الهی اولورلر وبوندن ربانی وروحانی اولنلر لذت
آلورلر فرعون سیرت وقبطی طبیعت اولان نفسانی وشیطانیلر بونك زلال معانی واسرارندن محروم قالورلر ✻ مثنوی
آب نیلست وبقبطی خون نمود ✻ قوم موسی را نه خون بود آب بود (بو مثنوی شریف فی المثل آب نیلدر وقبطی‌یه یعنی
فرعون قومنه قان کوروندی قوم موسایه خون اولمدی آب اولدی یعنی بو کتاب مثنوی نیل صویی کبیدر که شیطانی
ونفسانی اولنلره بی ذوق وبی لذت کوروندی وقلب موسی اوزره سیر قیلنلره وتابع انبیا اولنلره بی ذوق کورنمدی بلکه آب
حیات وعذب فرات کوروندی بو محله مناسب اولان بیتك تفسیری وبو بیته موافق اولان معانینك تحقیق وتقدیری
دیباجهٔ عربیه‌ده وهو کنیل مصر شراب للصابرین وحسرة علی آل فرعون والکافرین ✻ قولنك شرحنده مرور
ایلدی نفحات مولانا جامیده قدس سره بویله واقع اولمشدر که روزی چلبی حسام الدین کفت که وقتی که اصحاب مثنوی
مخدوم را میخواندند واهل حضور در نور آن مستغرق می شدند می بینم که جماعتی علیان بکف دورباشها وشمشیرها
کرفته حاضر میشوند وهر که از ترا با خلاص اصغا نمی کند بیخ ایمان او را وشاخهای دین او را می برند وکشان بر کشان
بمستقر سقر می برند خدمت مولانا فرمودند که چنانست که دیدی ✻ مثنوی ✻ دشمن این حرف این دم در نظر ✻ شد
ممثل سرنکون اندر سقر ✻ ای حسام الدین تو دیدی حال او ✻ حق نمودت پاسخ افعال او ✻ بو حرفك دشمنی یعنی
بو مثنوینك منکری بو دمده نظرکده سقر ایچره باشی آشغه ممثل اولدی وبونك منکرلرندن برینك جهنم ایچره اولان
سوء حالی بر سبیل تمثیل سکا ظهوره کلدی ای حسام الدین اول منکرلرك حالنی سن کوردك حق تعالی سکا انك افعالنك
جوابنی وجزاسنی کوستردی ✻ مثنوی ✻ دیدهٔ غیبت چو غیبست اوستاد ✻ کم مبادا زین جهان این دید وداد ✻
ای حسام الدین چلبی سنك غیبك کوزی مشاهده ومکاشفهٔ امور غیبیه واسرار لاریبیه ایلمکده غیب کبی اوستاددر
بو جهاندن وبو جهانك اهلندن بو مشاهده وعطا اکسك ونابدید اولمسون دیمك اولور اما بعض نسخه‌ده
چو غیبست یرینه چو عینست واقع اولمشدر بو تقدیرا اوزره معنی ای حسام الدین سنك غیبك کوزی عینك کبی
اوستاددر دیدهٔ غیبدن مراد بصیرت دید کاری کوکل کوزیدر که عالم غیبی کورن اولدر نته کم ظاهری بصر کوررو الوان
واشکالی ادراك قیلور بصرده ضعف وقوت نیجه قابل اولورسه بصیرتده دخی ضعف وقوت اولمق اویله قابلدر بعض
ولیلرك بصیرتی بر مرتبه نورانی وحقیقت بین اولور که چشم پاك وبی عیب عالم ظاهرده اولان الوان واشکالی نیجه مشاهده
قیلورسه اول غیبده اولان امور واسراری بعینها اویله مشاهده قیلور پس انك دیدهٔ غیبی عینی کبی اوستاد اولور بو جمله‌دن
حسام الدین افندی حضرتلرینك امور غیبی کمالیله مشاهده ایلمکده بصیرتلری صور ظاهره‌یی مشاهده ایلین
بصرلری کبی غلطبین اولمیوب اوستاد حقیقت بین اولدیغی اعلام وافهام ایچون مدح بیوروب دیرلر حسام الدین
چلبی سنك دیدهٔ غیبك یعنی بصر بصیرتك عینك کبی یعنی چشم ظاهرك کبی اوستاد وحقیقت بیندر بو جهاندن
وبو جهانك اهلندن بو کورمك وبو عطا ویرمك اکسك اولمسون دیمك اولور ✻ مثنوی ✻ این حکایت را که
نقد وقت ماست ✻ کر تمامش میکنی اینجا رواست ✻ ای حسام الدین چلبی بو حکایت که بز جلد ثالثك اخرنده ابتدا
ایلدك بزم نقد حالمز وحسب ما فی البالمزدر اکر بو دردنجی دفترده آنی تمام ایلرسك روادر ✻ مثنوی ✻ نا کسان را ترك کن
بهر کسان ✻ قصه را پایان بر ومخلص رسان ✻ حسام الدین چلبی کسلردن اوتوری نا کسلری ترك ایله یعنی مثنوی شریفك
طالب ومحبلرندن اوتوری اکا طعن قیلان ومنکر اولان بدبختلری ترك ایدوب بونلرك طعن ودقنه التفات ایلمه
بو نا تمام قصه‌یی پایانه ایلت ومخلصه ایرشدر ✻ مثنوی ✻ این حکایت کر نشد انجا تمام ✻ چارمین جلدست آرش
در نظام ✻ بو حکایت حکمت انجام اکر اوچنجی جلدك آخرنده تمام اولمدیسه بو دردنجی جلدده انی نظامه کتورو سلك
بیانه دیزوب نهایتنه یتور ✻ تمامیٔ حکایت ان عاشق که از عسس کریخته در باغی مجهول خود معشوقه را در باغ یافت
وعسس را از شادی دعای خیر میکرد ومیکفت الی اخره بو سرخ شریف اول عاشقك حکایتنك تمامیدر که عسسدن
قاچدی کندونك مجهول ونامعلومی اولان باغه کیروب حکمت اللهك معشوقنی باغده بولدی وعسسه شادیلکندن
خیر دعا ایلدی ودیدی ✻ وعسی ان تکرهوا شیأ وهو خیر لکم وعسی ان تحبوا شیأ وهو شر لکم ✻ بو آیت کریمه سورهٔ

بقره‌ده‌در یعنی قریب اولور که سز برشیئ کریه عد ایلرسز اول شیء سزلك ایچون خیرلودر وقریب اولور که سز برشیئه
محبت ایلرسز اول شیء سزلك ایچون شردر پس معلوم اولدیکه بو جهانك اکثر احوالی باز کونه درته کم کاه اولور که
برشیئی خیر ظن ایدرسز شر اولور وکاه اولور که برشیئی شر قیاس ایلرسز اندن خیر ظهوره کلور نته‌کم بو ذکر اولنان
عاشق عسسی شر قیاس ایلمش ایکن انك واسطه‌سیله مطلوبی اولان خیره واصل اولدی * مثنوی * اندران بودیم کان
شخص از عسس * راند اندر باغ از خوفی فرس * اول محلده ایدککه اول شخص عسسدن زیاده خوفندن باغ ایچره
فرس سوردی * مثنوی * بود اندر باغ آن صاحب جمال * کز غمش این در عنا بد هشت سال * کندو معشوقه‌سی
اولان اول صاحب جمال باغ ایچره ایدیکه انك غمندن اول عاشق سکز ییل بلا و عناده ایدی * مثنوی * سایهٔ او را نبود
امکان دید * همچو عنقا نام او را می شنید * اول محبوبه‌نك سایه‌سنی کورمکه امکان یوغیدیکه زیاده محفوظ
ومضبوط ایدی عنقا کبی انك وصفنی ایشیدردی نته‌کم عنقا موجود الاسم معدوم الجسم برطیردرکه خلق انك انجق
بعض ثقاتدن نامنی وصفاتنی استماع ایدرلر وانی هر بری برکونه تعریف وظن وقیاس ایلدکلری اوزره بروجهله
توصیف ایدرلر بو جمله‌دن انك وصفی حقنده معتمد علیه اولان بو حدیثدر که ربیع الابرار نام کتابك آخرنده باب الطیرده ذکر
اولنمشدر عن ابن عباس رضی الله عنه انه قال قال صلی الله علیه وسلم خلق فی زمن موسی علیه السلام طائرا اسمه العنقا
لها اربعة اجنحة من کل جانب ووجهها کوجه الانسان واعطاها الله من کل شیء قسطا وخلق ذکرا مثلها
واوحی الله الی موسی علیه السلام انی خلقت طائرین عجیبین وجعلت رزقهما فی الوحوش التی حول بیت المقدس
فتناسلا وکثر نسلهما فلما توفی موسی علیه السلام انتقلت فوقعت بنجد والحجاز فلم تزل تأکل الوحوش وتخطف
الصبیان الی زمان خالد بن سنان وهو بعد عیسی علیه السلام وقبل النبی فشکوا الیه فدعا الله علیها وانقطع نسلها
وانقرضت وارسل الله الیها ملکا واخذها واوصلها الی جزیرة من الجزائر چونکیم عیون ناسدن غائب اولدی
انك حقنده بین الناس موجود الاسم ومعدوم الجسم دیمك ضرب مثل قالدی * مثنوی * جز یکی لقیه که اول از قضا
* بروی افتاد و شد اوراد لربا * بر ملاقاتدن غیریکه اول قضای الهیدن اول جوانك اوزرینه واقع اولدی واول
جوانه اول زمان دلربا اولدی وانك قلبنی اول جهتدن یغما قیلدی * مثنوی * بعد از ان بسیار میکوشید او * خود
مجالش می نداد آن تندخو * اول جوان برکره ملاقاتدن صکره اولقدر سعی ایلدی خود اول تندخو اولان محبوبه اول
عاشقه مجال وفرصت ویرمدی وآنی کندو ملاقاتنه ایرکورمدی * مثنوی * نه بلا به چاره بودش نه بمال * چشم
پر و بی طمع بود آن نهال * نه لابه وتضرعله اکا چاره اولدی ونه مال ایله زیرا اول تازه نهال چشم پر ایدی یعنی غنی ومستغنی
وبی طمع ایدی * مثنوی * عاشق هر پیشه و مطلبی * حق بیالود اول کارش لبی * هر بر صنعت وهر بر مطلبك عاشقی که
واردر انك کارنك اولنده حق تعالی انك لبنی بولشدردی یعنی هر صنعته که برکسه عاشق اولدی وبر مطلوبی که طلب
قیلدی الله تعالی حضرتلری ابتداده اول کسه‌نك لب دهان جاننه اول مطلب واول صنعتدن برلذت وبرحلاوت اذاقه
قیلدی تا اول کسه‌نك جان وجنانی اول مطلب واول صنعتك عاشق وطالبی اولدی * مثنوی * چون بدان آسیب
در جست آمدند * پیش پاشان می نهد هر روز بند * چونکیم هر آسیب وهر مطلبك عاشقلری اول آسیبله یعنی اول لبنه
اولان لذت واسطه‌سیله وجانه طوقنان لذت سببیله اول مطلب وپیشه‌نك وصولنی جست وجویه کلدیلر وانك حصولی
ایچون سعی واقدام قیلدیلر انلرك ایقلری اوکونه هر کون بند دوداموقور یعنی حکمت بالغه صاحبی اولان حکیم انلری
مطالبهٔ وصولدن منع ایلر زیرا غیورلك ومانعلك صفتلری طالبلری مطلوبلرینه آسان وجهله واصل اولمغه قومزکه
تا کندولرك دخی خاصیت وآثاری ظهوره کله اکر بویله اولمسه حق تعالی یه مانع وغیور دینمزدی وبو صفتلرك دخی
آثار واحکامی ظاهر اولمزدی پس حکیم مطلق کاه بسط ایلر وکاهی قبض وکاهی عطا ایلر وکاهی منع ایلر تا بنده بیله که
قابض وباسط ومانع ومعطی اولدر * مثنوی * چون در افکندش بجست وجوی کار * بعد از ان در بست که کابین بیار
چونکیم اول حکیم مطلق عاشقی کار ومطلبك جست وجوینه براقدی اندن صکره قپوینی بغلدی بویله دیو که کابین کتور
یعنی حق تعالی حضرتلری برکسه‌یه ابتداده بر مطلوبدن برلذت اعطا ایلر پس اول کسه اول لذت واسطه‌سیله
اول مطلوبك طلبنه دوشدکدن صکره مانعلك صفتی انی منع ایلیوب اول بابی اکا سد ایلر اول مقصودك کابیننی کتوردیو
پس بر مقصودك کابینی انك قیمت وبهاسی کبیدر که اول مطلوبك وصول وحصولنه سببدر کاه خدمت مالیه وکاهی
خدمت بدنیه ایله اولور ونیاز وتضرع وجوشش وکاهی سعی وکوشش ایله اولور چونکیم جناب حق مطلوبك وصالنی
طالبدن منع ایلیه طالبه لازم اولان مطلوبنك بولنده بذل جهد وطاقت ایلمکدر تا فتاح باب مشکلها اول بابی
اکا فتح ایلیوب انك مقصودینه وصولی میسر قیله (مثنوی) هم بران بو می تنند و می روند * هر دمی راجی و آیس میشوند

اول طالبلرهم اول رایحه وامید اوزره طولانورلر وکیدرلر هر برنفس راجی وآیس اولور یعنی حضرت حقك عطا
واحسانه نظر ایدوب اول مطلوبك وصالنی راجی وبعض موانع ومدافعه نظر ایدوب انك حصولندن ناامید ومقنوط
اولورلر * مثنوی * هر کسی راهست امیدی بری * که کشادندش دران روزی دری * هر برکسه‌نك برنفع امیدی
واردر که اول برنفعه برکون اول کسه‌یه برقپو اچدیلر بری بفتح الباء اولدیغی اوزره معنی بودر برکسر بایله احسان معناسنه
اولوب وزن ایچون تخفیف قیلنمسه دخی جائز اولور بو تقدیر اوزره معنی هر برکسه ایچون بر احسان امیدی اولدیکه
برکون اکا اول احسان خصوصنده برقپو اچدیلر پس اول کسه اول جانبه منتظر اولور که اول نفع واحسانه بکماله
واصل اوله وانی مرادی اوزره اول طرفدن کیرو بوله * مثنوی * باز در بستندش وان در پرست * بر همان امید
آتشپا شدست * در بستندش ده که ضمیر غائب بیت اولك مصرع ثانیسنك آخرنده اولان دره عائددر تقدیر معنی بویله
اولور که کیرو اول قپویی بغلدیلر واول درپرست وصف ترکیبیدر قپویه طپوجی دیمك لیکن بونده توجه قیلیجی وامیدوار
اولیجی معناسنه اولور یعنی اول باب احسانه توجه قیلیجی وامیدوار اولیجی کسه هم اول امید اوزره آتشپا اولمشدر آتشپا
اولمق زیاده چست وچابك اولمقدن کنایه‌در یعنی اول مقدما اولان احسان امیدی اوزره چست وچابك اولوب اول احسان
کوردیکی بابه توجه قیلمش ومرادینك حصولی ایچون پویان ودوان اولمشدر پس حضرت حقك کاه منع وکاه عطاسی
وکاه کشف وکاه غطاسی طالبلرك خوف ورجاده اولمسنی اقتضا قیلور وکاه منقبض وکاه منبسط اولملرینه سبب اولور
بعد بسط المعارف ینه اول جوان عاشقك قصه‌سنه شروع ایدوب بیورورلر * مثنوی * چون درآمد خوش دران باغ
آن جوان * خود فرو شد پا بکنجش ناکهان * چونکیم اول جوان عاشق اول باغه خوش ولطف ایله ایچرو کلدی
خود انك خوفندن اول جوان کیجه باغه کیده ومراد ومقصودی ایغنی ناکهان کنجه آشاغه باتدی یعنی ایاغی ناکهان
دفینه‌یه باتوب شاد اولان کسه کبی بودخی باغ ایچره ناکهان معشوقه‌سنی بولوب مسرور اولدی (مثنوی) مر عسس را
ساخته یزدان سبب * تا ز بیم او دود در باغ شب * حضرت یزدان تحقیق عسسی وصال مطلوبه سبب دوزمش تا انك
خوفندن اول جوان کیجه باغه کیده ومراد ومقصودی اولان محبوبه‌سنك جمالنی سیر ایده * مثنوی * بیند آن
معشوقه را او با چراغ * طالب انکشتری در جوی باغ * اول جوان معشوقه‌سنی چراغله باغك ایرماغنده
بر انکشترك طالبی کوره یعنی خاتمنی باغك ایرماغنه دوشرمش وکیجه ایله باغه کلمش اول انکشتری جوی آب ایچره
چراغله طلب ایلر کوره مکر اول زن دخی یوزیکن یتوروب انی طلب ایچون اول کیجه کلمش ایدی چونکه عاشق بو وصلتی
کوردی وبو نعمت بی زحمته ایردی (مثنوی) پس قرین میکرد از ذوق آن نفس * با ثنای حق دعای آن عسس * پس
اول دم ذوقندن قرین ایلدی حق تعالی حضرتلرینك شکر وثناسنه اول عسسك دعاسنی زیرا عسس بو نعمتك وصولنه
سبب اولدی پس اکا دخی ثنا وخیر دعا لازم کلدی ولهذا قال علیه السلام * من لم یشکر الناس لم یشکر الله * مثنوی
که زیان کردم عسس را از کریز * بیست چندان سیم و زر بروی بریز * اول عسسه بویله دیو دعا ایلدیکه الهی قچمقلقدن
عسسه زیان ایلدم یکرمی اولقدر سیم وزری انك اوزرینه دوکه یعنی اکراندن قاچمسم بنی طوتوب بندن جریمه برقاچ اقچه
الوردی سن بندن الهجغی اقچه قدر یکرمی اولقدر سیم وزری اکا نثار ایلیوب عوض ویر دیو دعا ایلدی * مثنوی *
از عوانی مر ورا آزاد کن * آنچنانکه شادم او را شاد کن * الهی عوانلقدن اول عسسی آزاد ایله انجلین که انك سببی
ایله بن شادم انی دخی شاد ایله * مثنوی * سعد دارش این جهان و آن جهان * از عوانی وسکی اش وارهان *
بو جهانده واول جهانده انی سعد طوت عوانلکدن وسکلکدن انی خلاص ایت * مثنوی * کرچه خوی آن عوان
هست ای خدا * که همواره خلق را خواهد بلا * ای خدا اکرچه اول عوانك خوییدر که همیشه خلقه بلا استرلر
* مثنوی * کر خبر آید که شه جرمی نهاد * بر مسلمانان شود او زفت و شاد * مثلا کر خبر کلسه که پادشاه بر جرم
قودی مسلمانلر اوزره اخذ مال ایچون اول قوی وفربه وشاد اولور * مثنوی * ور خبر آمد که شه رحمت نمود * از مسلمانان
فکند آن را بجود * واکر خبر کلسه که پادشاه مرحمت کوستردی مسلمانلردن اول ظلم ومصادره‌یی جود وکرمی سببیله
اسقاط ایدوب رفع ایلدی (مثنوی) ماتمی در جان او افتد از ان * صد چنین ادبارها دارد عوان * اول عفو ومرحمتدن
انك جاننه برماتم دوشر عوان یوز بونجلین بدبختلکلر طوتر ونیچه بیك بونك کبی مدبرلکی وبدخولغی اختیار
ایدرکه جمیع بدبختلکك اقبحی وجمله سیئه بدلك بدتری مسلمانلر اوزره محنت وبلا استمك وانلرك غم والمندن شاد اولمقدر
واللهك مبغوض ومردود قولی بو صفتلو اولاندر مع هذا برکسه بو مرتبه‌ده اولسه وبویله برکسه‌دن برکسنه‌یه ایلك
کلسه واکا سبب نعمت اولسه انك حقنده خیر دعا ایلمك وانك شکر وثناسنی سویلمك اکا لازم کلور وبو محل بو معنایه
اشارت قیلورته‌کم اول عاشق بویله ایلدی * مثنوی * او عوان را در دعا در میکشید * کز عوان او را چنان رحمت رسید *

محصل اول عوانی دعا ایلمکه چکدی وانك حقنده دعا ایلدی زیرا عواندن اكا بو نجلین راحت یتشدی (مثنوی) برهمه
زهر وبر وتریاق بود ✻ ان عوان پیوند آن مشتاق بود ✻ اول عوان جمله انسان اوزره اكرچه زهر وضرر اولدی اما اول
جوان اوزره نفع وتریاق اولدی اول عوان اول مشتاقك پیوندی اولدی یعنی معشوقه سنك وصالنه سبب اولدی
وانی مقصودینه اولشدردی ✻ مثنوی ✻ پس بد مطلق نباشد در جهان ✻ بد بنسبت باشد این راهم بدان ✻ فاذا كان
الامر كذلك پس جهانده بد مطلق اولمز بد نسبتله اولور هم بونی بیل یعنی هیچ برشیٔ دخی ینك مطلق وخیر محض دكلدر
برموجب (وما خلقنا السماء والارض وما بینهما باطلا) حق تعالی هیچ برشیئی باطل وعبث خلق ایلمشدر كما قال
ابن الفارض ✻ بیت ✻ فلا عبث والخلق لم یخلقوا سدی ✻ وان لم تكن افعالهم بالسدیدة ✻ بلكه مطلق شر محض
عدم وخیر محض وجوددر بركون شیخ اكبر حضرتلری بعض اصحابیله اوتوردی بریرده بربد رایحه لو جیفه وار ایدی
بركسه كچركن انی قالدیروب كتوروب كتدی شیخ حضرتلری اصحابنه سوال ایتدیكه بو كمسه بونی نیچون كوتردی
هر بری بركونه جواب ویروب بعضسی للتواضع والمسكنة دیدی وبعضیسی هضما للنفسه وكسرا الكبره دیدی
وبعضسی سترا عن الناس لاسرار باطنه دیو جواب ویردی شیخ حضرتلری بیوردیلر لابل الوجود خیر محض وهو
نظر الی هذه الجهة فاحتملها الخیریة ✻ پس بر وجودك برآخر وجوده شر اولمسی ویاخود خیر اولمسی نسبتله در یوخسه
مطلق شر اولمق ویاخود خیر اولمق ممكن دكلدر نته كم عسلك وجودی اكثر كمسه یه نسبت شر وضرر اولمش ایكن اول
جوانه خیر ونفع اولدی وعسلك وجودینك حقنده ✻ فیه شفاء للناس ✻ دینلمش ایكن محرور المزاج اولان كمسیه
ضرر قیلدی پس معلوم اولدیكه جهانده ینك مطلق وكذلك بد مطلق یوقدر نته كم بیوررلر ✻ مثنوی ✻ در زمانه هیچ
زهر وقند نیست ✻ كه یكی را پا دكر را بند نیست ✻ زمانده هیچ بر زهر وقند یوقدركه اول زهر وقند برینه آیاق وبرینه
آیاق باغی اولمیه یعنی بو ایكی صفت هر برنده البتته بولنمق مقرردر مثلا زهر مشابه سنده تلخ وقاتل اولان برشیٔ بعض اشیایه
نسبت مضر ومانع وایاق باغی كبیدر اما بعض اشیایه نسبت اولنسه انلرك قدرت وپایی ومعین ویاری كبیدر كذلك
قند مرتبه سنده شیرین وحیاتبخش برشیٔ اولسه بعض شیئه نسبت پای خودش كبی معین وظهیردر وبعضی
شیئه نسبت قید وبند كبی مانع ودامنكیردر (مثنوی) مر یكی را پا دكر را پای بند) مر یكی را زهر بر دیكر چو قند) تحقیقا
هرشیٔ بو اعتبار ایله بركسه یه پای واخره نسبت پای بنددر وبرینه زهر برغیری یه نسبت اولنسه قند كبیدر (مثنوی)
زهر ماران مار را باشد حیات ✻ نسبتش با آدمی باشد ممات ✻ مثلا مارلرك زهری مار ایچون حیات اولور اما اول
زهر آدمی یه نسبت اولنسه ممات اولور (مثنوی) خلق آبی را بود دریا چو باغ ✻ خلق خاكی را بود آن مرك وداغ ✻ مثال
آخر آب اهلنه دریا باغ وبستان كبی اولور وخاك اهلنه اول آب مرك وداغ اولور زیرا اهل خاك انده نشو ونمایه وعیش
وصفایه قادر اولهمز پس دریا برطائفه یه نسبت خیر ونافع وبرطائفه یه نسبت شر ومضر اولدی ✻ مثنوی ✻ همچنین
برمی شمر ای مرد كار ✻ نسبت این از یكی كس تا هزار ✻ ای مرد كار بوذكر اولنان كبی عدو شمار ایله بونك نسبتنی بیكه
دكین یعنی مارلرك زهری ماره حیات وآدمی زاده یه ممات اولدیغی مثالدن غیری ودریا اهل آبه باغ واهل خاكه مرك
وداغ اولدیغی مثالندن ماعدا نسبت واضافات خصوصنده سن ای مرد كار شمار ایله بردن بیكه وار نجه یه دك بو نسبتی كه
هر برشیٔ كه خیردر برآخر شیئه نسبت اولنسه شردر (مثنوی) زید اندر حق آن شیطان بود ✻ در حق شخصی دیكر
سلطان بود) مثلا زید اول بركسه نك حقنده شیطان اولور وبرشخص آخرك حقنده سلطان اولور اكا اضافتله شیطان بوكا
اضافتله سلطان اولدی پس نسبتله خیر اولور (مثنوی) آن بكوید زید صدیق وسنیست) وین بكوید زید كبر وكشتنیست
اول سویلر زید برسنی وروشن صد یقدر وبو برسی دیر زید واجب القتل بر كافر زندیقدر (مثنوی) زید یك ذاتست بر ان یك
جنان ✻ او بران دیكر همه رنج وزیان ✻ مصرع اولده جنان لفظنده جیم حركات ثلثه ایله اوقنسه معنی صحیح اولور
فتح ایله اوقنورسه معنی زید بر ذاتدر اول بركسه اوزره جان وجنان كبیدر وكسر له اوقنورسه جنان وبستان
كبیدر روا كرضمله اوقنورسه زید بر ذاتدر واول بركسه اوزره انجلین در یعنی خیر ونفعدر اول زید بو برغیری كمسه اوزره
دوكلی رنج وزیاندر ✻ مثنوی ✻ كر تو خواهی كو ترا باشد شكر ✻ پس ورا از چشم عشاقش نكر ✻ اكرسن استرسك كه
اول زید سكا شكر اوله پس اكا انك عشاقنك چشمندن نظر ایله هرشیئك البتته بركونه طالبی وبرنوع متنفر وهاربی واردر
اكراندن هارب اولنلر نظریله اكا بقرسك انی مبغوض ومردود كوررسن واكر اكا طالب اولنلرك نظرلریله نظر ایدرسك
انی مقبول وودود بولورسن نته كم بومعنایه مناسب جلد اولده اوائله قریب محلده ✻ كفت لیلی را خلیفه كان توئی ✻
كز تو مجنون شد پریشان وغوی ✻ بیانی بو معنایه شاهد قوی اولور (مثنوی) منكر از چشم خودت ان خوب را ✻
بین بچشم طالبان مطلوب را ✻ اول نفسده خوب اولان شیئه سن كندی كوزكدن بقمه مطلوبی طالبلر كوزیله كور یعنی

هر شول شیٔ كه سكا نا خوش وناخوب كله سن اكا كندی نظرك جانبندن نظر ایلمه بلكه آنك خوب ومطلوب اولدیغنی
بیلمك استرسك اكا طالب وراغب اولنلر نظریله نظر ایله تا اول شیئك خوب ومرغوب اولدیغنه واقف اوله سن بو تقدیر
اوزره هیچ برشیئی عبث وبی فائده كورمزسن بلكه هرشیئی من وجه نسبتله خیرلو ومن وجه برآخر شیئه نسبتله ضررلو
وشرلو كوررسن (مثنوی) چشم خود بربند زان خوش چشم تو ✻ عاریت كن چشم از عشاق او ✻ اول خوش چشمدن
كندی كوزیكی بغله یعنی اول منظری لطیف اولان محبوب حقیقی جانبندن كندی كوزیكی بند ایله كه سنك كوزك
انك جمال با كمالنك مشاهده سنه قادر اولمز انك عاشقلرندن كوزی عاریت ایله تا انك جمالنی كمالیله مشاهده یه قادر
اولورسن زیرا (لا یحمل عطایاه الا مطایاه ✻ دیمشلردر انك مطایاسی آنك عشاقیدر پس انی كمالیله مشاهده قیلان
وانك عطاء ذاتیه وصفاتیه سنی حامل اولان آنك مشتاقیدر پس انی كورمك ووصالنه ایرمك استینلر كركدر كه انك
عشاقندن نظر اله واكا عاشقلری نظریله نظر قیله تا انك كمالیله مشاهده سنه قادر اوله والا انسان ایكن كندو نظری ایله
انك عشاقی كبی مشاهده سنه قادر اولمز ✻ مثنوی ✻ بلكه از وكن عاریت چشم ونظر ✻ پس ز چشم او بروی او نكر
بلكه چشم ونظری اول خوش چشم اولان محبوب حقیقیدن عاریت ایله كه انك عشاقی بویله ایلمشلردر پس انك كوزندن
انك یوزینه نظر ایله انك یوزنی كندیدن غیریسی كورمز ✻ ولهذا لا یری الله الا الله ✻ دینلدی وانی كندیدن غیریسی
بكماله بیلمز ✻ ولهذا لا یعرف الله الا الله) تعبیر اولندی پس انی بیلمك استرسك انك كندی علمیله بیلورسن وانی كورمك
استرسك ینه انك كوزیله انی كوررسن رایت ربی بربی دین عارفك قولی بو معنایی مؤید اولور ✻ وعرفت الله بالله ✻ دین
بو معنایه اشارت قیلور (مثنوی ✻ تا شوی ایمن ز سیری وملال ✻ كفت كان الله له زین ذوالجلال) تا سن ایمن اوله سن
سیرلكدن یعنی اوصنقدن وملول اولمقدن بری اوله سن بو جهتدن حضرت ذی الجلال كان الله له دیدی ✻ من كان لله
كان الله له حدیثنه اشارتدر ذوالجلال صفتی حضرت حقه اطلاق اولندیغی جهتدن بو حدیثك حدیث قدسی اولمسی
منفهم اولور اما مضاف مقدر اولوب رسول ذی الجلال تقدیر اولسه دخی جائز اولور وبویله اولمیوب ✻ حضرت رسول
اكرم صلی الله علیه وسلمه ذوالجلال دینلسه صحیح اولور زیرا جلالت صاحبی اولدیغنه شبهه یوقدر لكن حقیقتده
ذوالجلال حضرت حق اولدیغی ایچوندر اكا اطلاق اولنوب غیریلرده او استعمال اولنممشدر پس اول نبی ذی الجلال
بیوردی كه بركسه الله ایچون اولسه الله هم انكچون اولور پس الله تعالی بونلر ایچون نیجه اولدیغنك تحقیقنه شروع
ایدوب بیوررلر (مثنوی) چشم او من باشم ودست ودلش ✻ تا رهد از مدبریها مقبلش ✻ اول عبدك كوزی والی ودلی بن
اولورم كما قال الله تعالی كنت سمعه وبصره ویده فبی یسمع وبی یبصر وبی یبطش) چونكم بن انك چشم ودست ودلی اولم
حتی انك مقبللكی مدبرلكلردن قورتلور یعنی انك دولتی بد بختلكلردن نجات بولور زیرا حقله كورن وحقله طوتوب
حقله بیلن كمسه جمیع خطا وخللدن وسهو وزللدن بری اولور (مثنوی) هرچه مكروهست چون شد او دلیل ✻ سوی
محبوبت حبیبست وجلیل ✻ هر نه شیٔ كه بحسب الظاهر مكروهدر چونكم اول شیٔ سنی محبوبك جانبنه دلیل اولدی
ومطلوبكه واصل قیلدی اول شیٔ فی الحقیقه محبوبدر روا اولوردر انكچون اول واعظ سخت دل اولان ظالملره خیر دعا ایلردی
اكرچه بو كروهه وبونلره دعا بحسب الظاهر مكروهدر لكن بونلر اكثر قومك توبه سنه سبب ونیجه كمسه لرك حضرت حقه
دعا وتضرع ایلمرینه باعث اولمشلردر بو اجلدن حقیقت كاره واقف اولان عرفا انلره بد دعا قیلمامشلردر بلكه انلردن خیر
ونفع كورنلر نافع اولدقلری جهتنه نظر قیلوب وشر ضرر اولدقلری جانبی ترك ایدوب خیر دعا قیلمشلردر ✻ انصر اخاك ظالما
ومظلوما ✻ حدیثی دخی بو معنایه شامل اولور دیمشلردر مظلومه نصرت ظلمی وظالمی اندن دفع ایتمكله اولور وظالمه نصرت
ظلمدن انی منع ایتمكله اولور ظلمدن انی منع ایتمك یا ال ایله ویاخود دیل ایله اولور اكر ال ایله دفع ممكن اولمزسه
لسانا نصیحت سویلرلر اكر نصیحت پذیر اولمسه الهی سن بو كمسه یی ظلم وفساد ایلمكدن خلاص ایله وبو كاره رحمت ایدوب
لطفك خوانیله طویله كه بوندن بكا بو كونه خیر ایرشدی دیرلر نته كم بو واعظ كرسی یه چیقدقده انده ظالمه یه خیر دعا ایلردی
وانلرك مدح وثناسنی سویلردی قصه دن حصه نه ایدیكی عنقریب انشاء الله معلومك اولور والله اعلم حكایت ان واعظ كه
هر آغاز تذكیر دعا ظالمان وسخت دلان وبی اعتقادان كردی الی آخره ✻ مثنوی ✻ آن یكی واعظ چو بر تخت آمدی
قاطعان راه را داعی شدی ✻ بیوررلر كه اول بر واعظ چونكم تخت اوزره كلیدی یعنی كرسی یه چیقیدی قطاع طریق
اولنلره وسرقه وغارت قیلنلره دعا ایدیجی اولورلردی ✻ مثنوی ✻ دست بر می داشت یارب رحم دان ✻ بر بدان ومفسدان
وطاغیان ✻ الن بو قاری قالدرردی ودیردیكه یارب بدلر ومفسدلر وطاغی وباغیلر اوزره رحمت ایله ✻ مثنوی ✻ برهمه
تسخر كنان اهل خیر ✻ برهمه كافر دلان واهل دیر ✻ اهل خیری استهزا ایلینلرك جمله سنك اوزرینه ودوكلی كافر دللر
اوزره وجمیع كلیسا اهلی اوزره رحمت ایله دیردی ✻ مثنوی ✻ او نكردی آن دعا بر اصفیا ✻ می نكردی جز خبیثانرا دعا

اول واعظ بودعانی اصفیا واتقیا اوزره ایتمزدی خبیثلردن غیری یه دعا ایلمزدی * مثنوی * مر ورا گفتند کین معهود نیست * دعوت اهل ضلالت جود نیست * بعض کمسه لر اکا دیدیلر که تحقیقا بو معهود دکلدر اهل ضلالته خیر دعا ایلمك جود ومروت دکلدر پس سن بونلر حقنده نیچون خیر دعا ایلرسن دیدیلر (مثنوی) گفت نیکویی از ینها دیده ام * پس دعاشان زین سبب بگزیده ام) بونلره جواب ویروب ایتدی بن بونلردن ایلکار کورمشم بن بونلرك دعاسنی بو سببدن قبول قیلمشم کان بونلر دیدیلر که انلردن سن نه ایلك کوردك جواب ویروب دیر (مثنوی) خبث وظلم وجور چندان ساختند * که مرا از شر بخیر انداختند * بونلر بنم حقمده اول قدر خبث وظلم وجور دوزدیلر که بنی شر وشوردن جانبندن خیره آتدیلر وصلاح وفلاح سمتنه القا ایتدیلر اکر نیچه القا ایتدیلر دیرسه کز الجواب (مثنوی) هر کهی که رو بدنیا کردمی * من از ایشان زخم وضربت خوردمی * هر گاه که دنیا جانبنه توجه ایدیدم وشور وشر جانبنه کیدیدم بن بونلردن زخم وضربت یردم وچوب ولت المن چکردم * مثنوی * کردمی از زخم آن جانب پناه * باز آوردندمی گرگان براه * زخم خوفندن اول جانبی پناه ایلردم یعنی انلرك زخم وضربتی قورقوسندن اول جانب حقی ملجاء ومنجاء اتخاذ ایلردم واول جانب اعلایی ملاذ ومعاذ قیلردم بنی کیرو کتورررلردی قوردلر بوله یعنی هر بارکه بن سورودن طشره کیدن قیون کبی راه مستقیمدن خروج ایدیدم اول قوردلر کبی اولان ظالملری کوردکده انلرك خوفندن قچوب راه حقه کاوردم وشول جماعت مسلمین زمره سنه داخل اولوردم که انلر اوزره اول قوردلرك دسترسی وحکومتی یوقدر * مثنوی * چون سبب ساز صلاح من شدند * پس دعاشان برمنست ای هوشمند * چونکم بو کروه بنم صلاح وفلاحمه سبب دوزیجی اولدیلر پس انلرك خیر دعاسی بنم اوزریمه لازمدر ای هوشمند وای ارجمند که خیره باعث اولنه خیر دعا ایلمك خیردن خالی دکلدر * بو حکایت * بو فقیرك برقاچ وجه اوزره حسب حالی اولمشدر اولادخی طریق فقره داخل اولمزدن اول اکرچه فقرا ومشایخله خلطه مز وار ایدی وانلره محبت قیلردم لکن درویش اولمغه میلم یوغیدی پدرمدن برمقدار میراث دکوب اول واسطه ایله طریق تجارته سالك اولوب کیدرکن وکسب وکاره متعلق فکر ایدرکن بعض نقود واسبابمزی برسی سرقه قیلوب اول خاطره لر برمقدار زائل اولوب منکسر اولدن دونوب اوه کاوب بو کارك نتیجه واسرارنده حیران اولدم وسارق اولنلری کندمه عظیم دشمن اولمش وضرر قیلمش بیلوردم بعده بر آخر سمتنه سالك اوله میوب بقیه مالمزی جمع قیلوب بعض متاع الوب اسلامبول سمتنه تجارت طریقی اوزره کاوب اول متاعلری دکانده اوتوران بازرکانلره عرض قیلوب انلرله معامله قیلدقده بونلرك خداع ومکرلرندن غافل اولوب متاعمزی اباغه اوروب نصفندن اکسك بهایه الدیلر بونلردن دخی نفرت کلوب بونلره بالطبع عداوت قیلوب علوم وعرفان کسبنه مشتغل اولدم واول آرزو ایله مصر دیارنه سفر قیلدم حکمت الهی آنده بیرم سلطان حضرتلرینك طریق باصوابنه دخول میسر اولوب بعده فقر وقناعتدن حظ الوب وعلم وحکمتدن لذت بولدقده اسبابمی سرقه قیلنلره وحیله وخدعه ایله متاعم النلره واعظ مذکور کبی نیچه مدت خیر دعا ایلدم والله بونلردن راضی اولسون دیو شکرلرین وثنالرین سویلدم * عسی ان تکرهوا شیأ وهو خیر لکم) ایت کریمه سنك سرنی بیلدم بونلر اول حینده بکا دشمن کورینورکن حقیقت حاله واقف اولدقدنصکره دوستم اولدیلر بو کامانند اولان سرکذشتمزدن بری دخی اولدر که مدت مدیده وعهود بعیده مرور ایلدکدنصکره ودیارمزه کاوب انده حضرت مثنوینك نقلنه شروع قیلوب ناسی طریق مولوی جانبنه کتمکه ورحیق مثنوی یی نوش ایتمکه تحریص وترغیب ایلردم وممکن اولدیغی مرتبه بونلره مثنوی شریفك اسرارونکاتی سویلردم حکمت اللهك بعض اهل حسد فی جیدهم حبل من مسد * طعن وملامته باشلدیلر وحقمزده عجائب وغرائب مکر وفسادلر ایشلدیلر هربارکه بونلرك طعن وملامتی بو فقیرك حقنده زیاده اولدقچه اول دیاره محبتم واندہ اقامته نیتم زیاده اولوردی مع هذا قلت معاش جهتندن عظیم مضایقه ده ویراقچه فائده وعائده مز اولمدیغی اجلدن بشریت حسبیله تنکدل اولمقدن خالی اولمزدم پس اصحاب غرضك بغض وعداوتی روز بروز زیاده اولمقده وقلب حزین بونلرك جفا واذیتنه تحمل قیلمقده الی ویدی سنه مقداری اولدقده بونلردن بعضی بو فقیره اسناد مالم یکن ایدوب وبهتان وافترا سمتنه کیدوب برکون فلانی فلان حالت قبیحه ده کوردم دیو سویلرحال بو که بویله سویلین فسقله معروف ومعاصی ومناهی ارتکابیله مشهور وموصوف ایکن اصحاب غرض * فی قلوبهم مرض بعدمرض * اوبدکو یك سوزنی استماع ایدوب بر یره جمع اولمشلر وقتلمزه عزیمت قیلمشلر ایچلرندن منصف اولنلری نفی بلد اولمز حقنده رجا ایلمشلر * بو حالتده ایکن فقیر دخی بونلرك جمعیتنه واروب سلام ویروب اوتوردقده سلاممزی المیوب علماشکلنده اولنلرینك جوابی بو اولدی که جمله مزك اتفاقی بودرکه شهرمزده طورمیوب کیده سن * والاسنی قتل ایده رز فقیر بونلره شرعله چوق سوزلر سویلدم اصلا برینك قولاغنه کیرمیوب * دیدیلرکه همان سوزی اوزاتمه یاشهرمزدن کیدرسن ویاخود ترك سر ایدرسن پس اول مجلسدن کیدوب یاالهی

بونه حالت غریبه ونه کونه وقعه عجیبه درکه برزم باشمزه کلدی * یارب بونك سرنه سن عالمسن ونتیجه سنه واقفسن دیوب کاه اغلیوب وکاه اکلیوب وکاهی بعض مشایخ عظامه واقع اولان بوکونه سرکذشتله قلب حزینمی تسلی ایلیوب آستانه مقدسه حضرت مولانا قدس الله سره العزیز جانبنه روان اولدم القصه بعد زمان اسلامبوله کلوب خانقاه مولویه ده ساکن اولوب ارشاده شروع قیلدقده حق سبحانه وتعالی اول انکسارك برمرتبه مکافاتن ویردیکه بولسان ایله انك تعبیری ممکن اولمز * واما بنعمة ربك فحدث آیتنك فحواسنجه ودخی * من شکر النعمة افشاؤها حدیثنك مقتضاسنجه بعضیسنك ذکری لازم کلدی تاکه حصه دار اولمغه مدار اوله اولادیارمزدن اعلی دین ودنیا مزه اولی بودیاره کلدك ثانیا بونده نیچه نعم صوریه ومعنویه یه مستغرق اولدقکه اول دیارده اکا واصل اولمشدق ثالثا بونده کتاب مثنوی یه وطریق مولوی یه نیچه طالب وراغب بولدقکه انده بونلری بولمشدق چونکم بو نعمه واصل اولدم بلدمکه اول دیاردن هجرتمزه باعث اولنلرك کاری عبث دکل ایمش پس واعظ مذکور کبی انلره خیر دعا ایلمکه باشلدم وانلردن دخی اکثری ایلدکاری کاره پشیمان اولوب زیاده دوست اولدیلر پس * عسی ان تکرهوا شیأ وهو خیر لکم * آیت کریمه سنك سری نه ایمش بیلدم * وعسی ان تحبوا شیأ وهو شر لکم * قولنك رمزی نه ایمش عالم اولدم وطبیعته مکروه کلان شیلردن اعراض ایلین اهل غصه حصه آلسون ایچون بو حسب حالمز اولان قصه یی ایراد قیلدم تامکروه اولان حالات ومنفور اولان واقعاتدن نفرت ایتمیه لر وعداوت سمتنه کتمیه لر زیرا حکمتدن خالی وخاتمه سی راحت ورحمتدن عاری دکلدر * مثنوی * بنده می نالد بحق از درد ونیش * صد شکایت میکند از رنج خویش * حق همی کوید که آخر رنج ودرد * مر ترا لابه کنان وراست کرد * بنده حق تعالی حضرتنه ناله وفریاد ایلر درد ونیشدن یوز شکایت ایلر کندینك رنج والمندن حق سبحانه وتعالی اکا دیرکه آخر رنج ودرد تحقیقا سنی تضرع ایدیجی وراست وصالح ایلدی پس درد ورنج من حیث المعنی سکا ورد وکنج اولدی وسنی رحمت ورضایه واصل قیلدی پس اندن نیچون شکایت ایلرسن دیر * مثنوی * این گله زان نعمتی کن کت زند * از در ما دور ومطرودت کند * بو شکایتی اول نعمتدن ایله که سنی اورروبزم درکاهمزدن سنی دور ومهجور قیلور محنت سبب منحت ورحمتدر وغنا ونعمت باعث غرور وغفلت اولان نعمتدن شکایت ایله بو خسه موصل قربت وموروث رحمت اولان بلادن ومحنتدن نیچون شکایت ایلرسن دیمك اولور (مثنوی * در حقیقت هر عدو داروی تست * کیمیا ونافع ودلجوی تست * حقیقتده هر عدوسنك دارو ودرمانکدر سنك کیمیاك ونافع ودلجویکدر یعنی خیرخواه ودوستکدر زیرا انلر واسطه سیله غفلت وغروردن خلاص اولورسن وحضرت حقه التجا وتضرع قیلوب بو التجا واستفاده واسطه سیله رحمت وقربت بولورسن پس معنی بوزندن بونلر سنك دوستك اولورلر دلجوی وصف ترکیبیدر یعنی کوکل دلیجی یار صادقکدر دیمك اولور (مثنوی) که از و اندر گریزی در خلا * استعانت جویی از لطف خدا * عدوسنك اول جهتدن دوا ودارونك اولور که سن اول عدودن خلوت ایچره قچرسن انك اوزرینه غالب اولمقده وانك شرندن نجات بولمقده لطف خدادن معاونت طلب ایلرسن چونکم بونلر سنك خلوته کیروب حضرت حقه عبادت واستعانتی حصر قلمکه ومتضرع وداعی اولمکه وسیله وباعث اوله لر معنا بونلر سکا یار صادق ومعین واثق اولورلر اما سنك دوست اتخاذ ایلدکلرك بونك عکسیدر نته کم بیورر (مثنوی) در حقیقت دوستانت دشمنند * که ز حضرت دور ومشغولت کنند * حقیقتده سنك دوستلرك سکا دشمنلردر زیرا سنی حضرت حقك طاعت وقربندن کندیلره مشغول ایدرلر * ولهذا قال الله تعالی فی کلامه المجید اشارة الی هذا المعنی (یا ایها الذین امنوا ان من اموالکم واولادکم عدوا لکم فاحذروهم) وقال الله تعالی ایضا (انما اموالکم واولادکم فتنة * حال بو که انسان بونلری دوست اتخاذ ایلر وبونلر بنم سوکاویارمدر دیو سویلر بیلمز که بونلر من حیث الحقیقه کندی یه عدو ورهزن ضلالت خود روا کردوستلردن مراد سائرناسدن اولان اصدقا واخلا اولورسه متقی اولنلردن ماعداسی سنك عدوك اولمسی مقرردر نته کم بو آیت کریمه بو معنایه دلالت ایلر * الاخلاء یومئذ بعضهم لبعض عدو الا المتقین * پس انسانك نفسنه نعمت ورخادن بلا وعنا انفع واولی اولدیغنه برخوب مثال بسط ایدوب بیوررلر (مثنوی) هست حیوانی که نامش اشغرست * او بزخم چوب زفت ولمترست * مثلا بر حیوان واردرکه انك نامی اشغردر ترکیجه اکا پورصوق دیرلر اول پورصوق دیدکاری جانور زخم چوب ایله زفت ولمتردر یعنی نقدر اورسك وزخم ایرکورسك انك تنی ارتر وبیوك اولور (مثنوی) تاکه چوبش می زنی به می شود * او بزخم چوب فربه می شود * تاکم سن اول حیوانه چوب اورسن خوب اولور اول چوب ولت زخمندن مجسم وفربه اولور * مثنوی * نفس مؤمن اشغری آمد یقین * کو بزخم ورنج زفتست وسمین * مؤمنك اول نفسی یقین بودرکه اشغر کبی کلدی که اول نفس زخم ورنجدن مجسم وسمیندر نفسدن مراد بونده روحدر نته کم امام بسیتینك بو بیتی بو معنایه شهادت ایلر * بیت * اقبل علی النفس

واستكمل فضائلها (وانت بالنفس لا بالجسم انسان) يعنى انسانك روحى اشغر ديد كارى حيوان كبيدر هر باركه رياضت
وبلا وضربت وعنا اصابت ايليه اول قوت وقدرت بولور وعظيم وكبير اولور واول محنت ومشقت واسطه سيله روحانيت
ونورانيت حاصل قيلور ديمك اولور (بيت) بنده همان به كه بلا كش بود * عود همان به كه در آتش بود (مثنوى) زين
سبب بر انبيا رنج وشكست * از همه خلق جهان افزونترست * بو سببدن انبياى عظام اوزره رنج وانكسار جميع خلق
جهاندن افزونتردر * كما قال عليه السلام * اشد الناس بلاء الانبياء ثم الاولياء ثم الامثل فالامثل (مثنوى) تا زجانها
جان شان شد زفت تر * كه نديدند آن بلا قومى دكر * حتى انلرك جانى غيريلرك جانندن عظيم وجسيم تر اولدى زيرا كه اول
بلايى كه انلر كورديلر بر غيرى قوم انى كورمديلر پس برموجب حديث * ما اوذى نبى مثل ما اوذيت * سائر انبيادن
حضرت رسول اكرم صلى الله عليه وسلم زياده بلا چكمش واذا كورمش اولور انكچون روح شريفنه روح اعظم دينور
پس نفس انسانى جلد حيوانه ورياضتى دباغته تمثيل ايدوب بيوررلر * مثنوى * پوست از دارو بلا كش ميشود) چون
اديم طائفى خوش ميشود * پوست دارودن يعنى دباغتدن بلا چكيجى اولور نعم بلا چكيجى اولور وليكن اديم طائفى كبى
خوش وزيبا اولور طائف بر موضعك اسميدر را كا منسوب اولان سختيان قتى لطيف اولور (مثنوى) ورنه تلخ وتيز ماليدى
دراو * كنده كشتى ناخوش وناپاك بو * واكر دباغ دباغت ايچون لازم اولان تلخ وتيز دار ولرى اول پوسته سورمه يدى
قوقش وناخوش وناپاك اولوردى ومر داروخبيث قاليدى * مثنوى * آدمى را پوست نامدبوغ دان * از رطوبتها شده
زشت وكران * ادمى فى المثل دباغت اولنمامش پوست بيل زيرا رطوبات بدنيه دن اول زشت وثقيل اولمشدر
واكل وشرب سببيله خام درى كبى مردار وقبيح قالمشدر نانافيه مدبوغ اسم مفعول دان امر حاضردر * مثنوى
تلخ وتيز ومالش بسيار ده * تا شود پاك ولطيف وبافره * پس اى ادم نفسكه چوق تلخ وتيز ومالش وير يعنى اكا رياضات
وشاقه ايركور تا كم اول نفس پاك ولطيف وطهارت ولطافتده زياده اوله ولهذا قيل الرياضة للانسان كالدباغة لجلد
الحيوان * پس نفسه رياضت ويرمك وانى طهارت مرتبه سنه ايركورمك انسانه لازم اولورا كر رياضتله نفسنى طاهر
ايلمزسه جلد نامدبوغ مرتبه سنده قالور وخبيث ومردار اولور (مثنوى) ور نمى تانى رضاده اى عيار * كر خدا رنجت
دهد بى اختيار * اكر كند واختيار كاه رياضتى ويرمكه قادر دكل ايسك اى صاحب عيار واى اهل تميز رضا وير اكر
خداى تعالى سكا رنج وبلا ويره بلا اختيار كه الله سوديكى قولنه بلا ويرر اكر اول بنده اكا راضى اولورسه انى اصطفا
مرتبه سنه ايركورر كما قال رسول الله صلى الله عليه وسلم اذا احب الله عبدا ابتلاه وان صبر اجتباه وان رضى اصطفاه
* مثنوى * كه بلاى دوست تطهير شماست * علم او بالاى تدبير شماست * زيرا كه اى مؤمنلر دوستك بلاسى سزك
مطهر يكزدركه بليات مكفر سيئات ومطهر خطيئات وذلا تدر كما قال عليه السلام ما يصيب لمسلم نصب ولا وصب
ولا حزن الا كفر الله بها سيئاته * اول الله كه جل وعلا سزك تدبير كزك فوقنده در قولنه انفع واصلح اولنى بيلور *
اما بنده نك تدبيرى كندى يه نافع اولنى بيلميوب خطا قيلور پس بنده يه لازم اولان اولدر كه كندى تدبيرنى بو يله محلده ترك
ايدوب علمه حسبى بحالى ديوب انك تقديرينه راضى اوله واول بلايى صفا ايله (مثنوى) چون صفا بيند بلا شيرين شود *
خوش شود دارو چو صحت بين شود * چونكم مبتلا بلاده صفا كوره * وكل مردوا عقولنك سرينه ايره بلا اكا شيرين
اولور مثلا داروى تلخ خوش اولور چونكم مريض اندن صحت كوريجى اوله * مثنوى * برد بيند خويش را در عين مات
پس بكويد اقتلونى يا ثقات * اول مبتلا عين مات ايچره كندويى برد كورر يعنى محضاتنى بلا وافت ايچره ايكن كندى
روحنى غالب وقوى كورر پس ثقاته خطاب ايدوب يا ثقات بنى اولدرك ديرنته كم حسين منصور حضرتلرى حقيقت حاله
واقف اولدقده اقتلونى يا ثقات ان فى قتلى حيات * ديدى پس بنه قصه ده اولان عوانك كندى نفسنه نسبت اولان سوء
حالنك شرحنه شروع بيوررلر (مثنوى) اين عوان در حق غيرى سود شد * ليك اندر حق خود مردود شد * بو عوان
اكرچه غيرينك حقنده نافع وسود اولدى وليكن كندى حقنده مردود اولدى زيرا كندى يه نافع اولان اعمال صالحه يى
واخلاق نافعه يى ترك ايدوب نفسنك حظنى وهواسنى اختيار قيلدى * مثنوى * رحم ايمانى ازو ببريده شد * كين
شيطانى براو پيچيده شد) ايمانه منسوب اولان رحم وشفقت اندن منقطع ومنتزع اولدى وبرموجب حديث * لا تنزع
الرحمة الا من شقى اول بد بخت اندن رحمت كتمكله شقى وظالم قالدى شيطانه منسوب اولان كين وكدورت انك اوزرينه
طولاشدى كه اول بنى آدمه نيجه بغض وعداوت ايلرسه اول دخى بغض وعداوت ايلر * مثنوى * كار كاه خشم كشت
وكين ورى * كينه دان اصل ضلال وكافرى * اول خبيث كينه دار لكك وخشمك كاركاهى ومنبعى اولدى
كافرلكك وجميع ضلالك اصلى كين بيل بغض كين وغضب بر صفت قبيحه دركه كفر وضلالت وخطا ومعصيت اندن اولور
ظاهر ده بو صفتلره مبتلا اولان انسان شكلنده شيطان اولور نعوذ بالله (سؤال كردن از عيسى عليه السلام كه يا روح

الله

الله در وجود از همه صعبها صعبتر چيست (مثنوى) كفت عيسى را يكى هشيار سر * چيست در هستى زجمله صعبتر *
بر عقلى باشنده مرد حضرت عيسايه ايتدى يا عيسى وجود عالمنده جمله دن اصعب واشد نه در (مثنوى) كفتش اى جان
صعبتر خشم خدا * كه ازان دوزخ همى لرزد چو ما * حضرت عيسى عليه السلام اكا ايتدى اى جان جمله دن صعبتر
خشم خدادر كه اندن جهنم لرزان اولور بزم كبى * مثنوى * كفت ازين خشم خدا چه بود امان * كفت ترك خشم
خويش اندر زمان * اول كمسه ايتدى خداى تعالينك خشمندن امان نه اولور حضرت عيسى عليه السلام بيوردى لركه
كندى خشمكى در زمان يعنى على الفور ترك ايلمكدر كما روى (عن النبى عليه السلام * انه قال ان رجلا سأل عيسى فقال
يا عيسى ما اشد الاشياء قال غضب الرب فقال وبم النجاة منه قال اذا غضبت ان تترك غضبك وقال الله تعالى فى حديثه
القدسى يا ابن ادم اذكرنى حين تغضب اذكرك حين اغضب (مثنوى) پس عوان كه معدن اين خشم كشت) خشم زشتش
از سبع هم دركذشت * پس عوان ظالمكه بو خشم وغضبك معدن ومنبعى اولدى انك قبيح ونا معقول اولان خشمى
سباعدن هم تجاوز ايلدى زيرا درنده جانورلرك غضبندن بر حيله ايله خلاص ممكندر اما ظالمك غضبندن دكل (مثنوى
چه اميدستش برحمت جز مكر) باز كردد زان صفت آن بى هنر) عوانك رحمت حقه نه اميدى وار دراندن غيرى كه مكر اول
صفت قبيحه دن اول بد هنر كيرو دونه واول خبيث خويلرى ترك ايليه زيرا اول خويلر ايله اولدقچه الله دن اكا رحمت
ارلمز ديمكى افاده ايلر * مثنوى * كرچه عالم را ازيشان چاره نيست * اين سخن اندر ضلال افكنده نيست * اكرچه عالمه
بو عوانلردن چاره يوقدر يعنى بونلر عالمه بالضرورى لازمدر كه حكمت اوزره خلق اولنمشلردر بو سوزلر انلرى ضلالته
براقمقلقدر يعنى عوانه سز عالمه لازم سز وحكمت اوزره خلق اولنمش سزمن وجه خيردن خالى دكلسز ديمك بو سوز انلرى
ضلالته براقمقدر زيرا بونلر بو سوزدن كنديلرى خير الناس اولمق توهم ايدرلر حال بو كه بو يله دكلدر بلكه شر الناس در زيرا
بونلرك حكمت اوزره خلق اولمسندن وبونلرك وجودى عالمه بالضرورى لازم كلمسندن بونلرك خير الناس اولمسى
مستلزم اولمزنته كم بو معنايى ضرب مثل ايدوب بيوررلر (مثنوى) چاره نبود هم جهان را از چمين * ليك نبود آن چمين
ماء معين * يعنى مثلا جهانه بول چركدن چاره اولمز اكرچه اولديغى جهانه لازمدر وحكمت اوزره خلق اولنمشدر وليكن
اول چمين ماء معين كبى اولمز چونكم قضيه بونك كبيدر چمين كبى اولان عوان بى دينك جهانه لازم اولمسندن ماء معين كبى
نافع وخير اولور مرتبه سن بولمق لازم كلمز بلكه چمين چمين در وماء معين ماء معيندر حق تعالى حضرتلرى بونلرى برابر قيلمز كما
قال الله تعالى فى سورة ص ام نجعل الذين آمنوا وعملوا الصالحات كالمفسدين فى الارض ام نجعل المتقين كالفجار * واهل
جنت اهل جهنمله مستوى اولمز كما قال الله تعالى لا يستوى اصحاب النار واصحاب الجنة اصحاب الجنة هم الفائزون
قصهٔ خيانت كردن عاشق وبانك برزدن معشوقه بروى (مثنوى) چونكه تنهااش بديد آن ساده مرد * زود او قصد كنار
وبوسه كرد) چونكم اول ساده دل مرد معشوقه سنى باغ ايچره تنها كوردى على الفور اول عاشق كنار وبوسه قصد ايلدى
(مثنوى) بانك بروى زد بهيبت آن نكار * كه مرو كستاخ ادب را هوش دار * اول نكار هيبت وصلابتله انك اوزرينه
صدا ويردى بو يله ديو كه اى ابله كستاخ كتمه ادب ايچون عقل طوت يعنى كستاخ حركت ايتمه ادبى تدارك ايله * مثنوى *
كفت آخر خلوتست وخلق نى (اب حاضر تشنه چون منى) اول عاشق معشوقه سنه بو كونه جواب ويروب ايتدى آخر
بو محلده خلوتدر خلق يوقدر آب حاضر بنم كبى بر تشنه يعنى آب وصالك حاضر ومهيادر وبنم كبى بر تشنه عاشق نيجه
ممكندر كه آب زلال وصاله بو يله محلده صبر ايليه (مثنوى) كس نمى جنبد درين جا جز كه باد * كيست حاضر چيست
معنى زين مراد * بو محلده يلدن غيرى كمسه حركت ايلمز بونده حاضر كمدر وبو فتح وظفردن مانع كمدر (مثنوى) كفت
اى ابله تو شنيدا بوده * ابلهى وز عاقلان نشنوده * زن اول جوانه مردانه جواب ويروب ايتدى اى ابله سن ديوانه
اولمشسن ابله سن عاقللردن ايشتمش وانلرك سوزك طوتوب ايش ايتمش سن كه اول عاقللرك سوزى بودر * مثنوى
باد را ديدى كه مى جنبد بدان * باد جنبا نيست اينجا بادران * يلى كوردك انى كه تحريك ايلريل بو راده يل سوريجى
بر باد جنبان واردركه محرك دركندى كندى كندين حركت ايلمز * مثنوى * مروحهٔ تصريف صنع ايزدش * زد برين
باد وهمى جنباندش) اول ايزد تعالينك صنعى وتصرفى مروحه سى بو يل اوزره اوردى بونى هردم جنبان ايلر ومتحرك
قيلور پس بو معنايى تفهيم ايچون ضرب مثل ايدوب بيوررر (مثنوى) جزو بادى كه بحكم مادرست * باد بيزن تا نجنبانى
نجست * مثلا بالاده منسوب اولان جزو كه بزم حكممزده در مروحه يى تا تحريك ايتميه سز حركت ايتمز (مثنوى
جنبش اين جزو باد اى ساده مرد * بى تو وبى باد بيزن سر نكرد * اى ساده دل كمسه بو جزو بادك حركتى سنسز ومروحه سز
باش دوندرمدى وحركت ايلمدى چونكم قضيه بو يله اولديغى مقرر اولدى ايسه (مثنوى) جنبش باد نفس كاندر لبست
* تابع تصريف جان وقالبست * نفسك بادينك حركتى كه لب ودهاندن واقعدر جان وتنك تصرفنه تابعدر يعنى

اکرجان وتن اولمسیدی وبونلرباد نفسی تصریف قیلماسیدی باد نفس اولمزوحرکت قیلمزدی پس باد نفسك حرکتی جان
وقالبك تصریف وتحویلنه تابع اولوروآنی متحرك بونلراولور (مثنوی * کاه دم رامدح و پیغامی کنی * کاه دم راهجو
دشنامی کنی) کاه نفسکی مدح و پیغام ایلرسن وبرکسه نك مدحنی وخبرنی سویلرسن وکاه نفسکی هجوودشنام ایلرسن
وبرکسنه یه سوکوب ذمن سویلرسن * مثنوی * پس بدان احوال دیکر بادها * که زجزوی کل همی بیند نهی *
فاذا کان کذلك بومقدمات معلومك اولدیسه پس غیری ریاحك احوالنی بیل وبوکا کوره قیاس قیل جزویدن کلی یی
اصحاب عقول کورروجزودن کلك شانته استدلال قیلورنهی نهیه نك جمعیدرنهیه عقله دیرلر صاحبنی منهیاتدن
نهی ایلدیکی اعتباریله * مثنوی * بادرا حق که بهاری میکند * دردیش زین لطف عاری میکند * حق سبحانه
وتعالی بادی که بهاره منسوب ایلرتاانك لطافتی واسطه سیله ازهارواشجارحیات بولوروعالمه رونق وفرحاصل
اولورشتاوقتنده بولطفدن حق تعالی انی عاری قیلورحتی شدتی وعفونتی واسطه سیله ازهارواشجارپژمرده وافسرده
اولوروانلردن حیات ولطافت کیدوب عالم بی رونق قالور * مثنوی * برکروه عادصرصرمیکند * بازبرهودش معطر
میکند * عادقومنك کروهی اوزره حق تعالی بادی صرصرایلرکروه هوداوزره اول بادی معطرایلربونلره نسیم صباانلره
وخیم وپروباقیلورقصه سی برقاج کره مرورایلدی * مثنوی * میکندیك بادرا ازدان سموم * مرصبارا میکند خرم
قدوم * بریلی زهروسموم ایلروصبایلی خرم قدوم ایلریعنی صبانك قدومنی خرم ولطیف ایلرپس بادك بوکونه تخلف
الاحوال اولمسی خاصیت طبیعیه سی دکلدراکرخاصیت طبیعیه سی اولمش اولسه وتیرهٔ واحده اوزره اولوردی معلوم
اولدیکه انی تبدیل وتحویل ایلین خدای تعالیدر (مثنوی) باددم رابرتونهاداواساس * تاکنی هربادرابروی قیاس)
اول الله که نفس بادینك بنیادنی سنك اوزرکه قودی یعنی سنك نفسك اول اللهك امریله ثابت اولوب انك تصرفنی
سکاتسلیم قیلدی کیف مایشاء انی ادخال وارسال ایلرسن انك حرکتی کندودن اولمدیغی سکامعلوم وروشندر
تاهربادی بونك اوزرینه قیاس ایلیه سنکه البته اول متحرك سزحرکت ایلمزوجمیع ریاحك مرسل ومحرکی الله
تعالیدر * مثنوی * دم نمیکردد سخن بی لطف وقهر * برکروهی شهد وبرقومیست زهر * مثلانفس لطف سز
وقهرسزسوز اولمزنفس انسانی کلام اولدقده ولفظ ونطق مرتبه سنه کلدکده لطف وقهردن خالی اولمز برکروه اوزره
قهروبرقوم اوزره بهره ونفع اولور * مثنوی * مروحه جنبان پی انعام کس * وزبرای قهرهرپشه ومکس * کذلك
مروحه حرکت ایدیجیدربرکسه نك راحت وانعامی ایچون ودخی هرپشه ومکسك قهری ایچون پس مروحه نك
حرکتنده لطف وقهرصفتلری موجوده اولدی برطائفه یه نعمت ورحمتدروبرطائفه یه نقمت وزحمت اولدی * مثنوی *
مروحهٔ تقدیرربانی چرا * پرنباشدزامتحان وابتلا * چونکم بومثللرمعلومك اولدیسه تقدیرربانی مروحه سی
نیچون امتحان وابتلادن پراولمیه ولطف وقهرله طولمیه یعنی امتحان وابتلایله پراولمش ولطف وقهرله طولمشدر
* مثنوی * چونکه جزوباددم یامروحه * نیست الامفسده یامصلحه * چونکم نفس بادنك جزوی ویاخود مروحه
بادی دکلدرالایامفسدت ویامصلحت ایچوندر یعنی بوجزولرفساد وصلاح ایچون اولمقدن خالی دکلدر * مثنوی * این
شمال واین صباواین دبور * کی بوداز لطف واز انعام دور * صباکیجه ایله کوندزبرابراولدقده شرق جانبندن اسن یله
دیرلردبورانك مقابلیدر شمالی قطب شمالیدن بروااسن یله دیرلرجنوب انك مقابلیدریعنی بوجوانب اربعه دن
وزان اولان ریاح اربعه لطف وانعامدن نچن دوراولوریعنی بونلرتنفیس کروب انام قیلمقدن وانلره لطف وانعام اولمقدن
بعید وخالی اولمزلرولهذاقال علیه السلام لاتسبوا الریح فانه من نفس الرحمن رواه ابن ماجه عن ابی هریره ومع هذا
برقومه دخی قهروغضب اولسه دخی بعید دکلدرنته کم باد نفس انسانی وبادمروحه که جزولردربوایکی صفتدن خالی
دکلدر * مثنوی * یك کفی کندم زانباری ببین * فهم کن کان جمله باشداین چنین * مثلا برانباردن براوچ بغدای
کورفهم ایله که اول جمله بونك کبی اولورکماقال فی الدیباجة القلیل یدل علی الکثیروالحفنة علی البیدرالکبیرپس آزچوغه
نمونه اولوروعاقل اولان جزودن کله استدلال قیلور (مثنوی) کل باداز برج بادآسمان * کی جهد بی مروحهٔ ان بادران
* بادك کلیسی آسمانك بادبرجندن اول یل سوریجنك مروحه سنسزنچن صچرایعنی اول مرسل ریاح اولان اللهك
مروحهٔ تقدروارادتی اولمینجه بادك کلیسی کرهٔ هوادن که برج باددرنچن حرکت ایلریعنی ریاح مرکزندن حرکت ایلمز
الاانك ارادت تقدیریله * مثنوی * برسرخرمن بوقت انتقاد * نی فلاحان زحق جوییند باد * خرمنك باشی اوزره
افتقادوقتنده یعنی کاهی دانه دن نقدوخاص ایلمك حیننده فلاحلرحضرت حقدن یل استمزلرمی خرمن صاورمق
ایچون معلومدرکه استرلرفلاح اکنجی معناسنه در (مثنوی * تاجدا کرددزکندم کاهها * تابه انباری رودیاچاهها *
تاکم جدااوله بغدایدن صمانلرتااول بغدای بعدالانتقاء یاانباره کیده ویاخودقیولره کیده نته کم عادت دهاقین درکه

خرمنی صاوروب بغدایی صماندن ایردقدنصکره یاانباره قورلریاخودچاهه قورلر * مثنوی * چون بماندد یرآن بادوزان
جمله رابینی بحق لابه کنان * اول اسیجی بادچونکم کیج قاله یعنی اسمه یه وکیج حرکت ایلیه جمله اکنجیلری حضرت حقه
تضرع ایدیجی کوررسن الهی بزه یل کوندربغدایمزی صاوره لم دیولابه وزاری ایدرلراکربادك حرکتی کندی ارادتی
ومقتضای طبیعتی اوزره اولیدی بوقدرفلاح ریاحی قویوب خدایه دعاایتمزلردی بلکه ریاحه یلواررلردی واس دیو
تضرع قیلورلردی بونلرك علی العموم ریاحك هبوب وحرکت ایلمسی ایچون حضرت حقه دعاقیلملری دخی ریاحك کندی
اختیاریله اسمدیکنه دلالت وشهادت ایلرتابیله سن انك حرکات وسکناتی کندی ارادتیله دکلدربلکه خدای تعالینك
ارادت وتصرفیله در (مثنوی) همچنین درطلق ان بادولاد * کرنیاید بانك دردآید که داد * بونجلین یعنی باد کلمدیکی
وقتده اکنجیلرك جمله سی حضرت حقه لابه ایلدکاری کبی اوغلان بوروسی زماننده اول بادولاداکرکلمیه وحرکت
قیلمیه زن حامله دن بانك دردکلوروظهور قیلوربویله دیوکه دادوفریادطلق اوغلان بوروسی دیدکاریدرکه وضع حمل
ایلمك حیننده حامله خاتونلرده ظهوره کلوربادولادتدن مرادرحم ایچره اولان باددرکه حین ولادتده باذن الله حرکت
ایلروتولید طفله سبب اولوراکرارادت الهیه اول بادك عدم حرکتنه تعلق ایلرسه زن حامله اسان وجهله وضع حمل
ایده میوب مضطرب اولوروفریادقیلوریاربسن مددایله دیواکرچه اکثرخاتون بوبادولادتدن غافلدراماانلرك یاربسن
آسان ایله دیمسی معناحضرت حقدن سبب ولادت اولان بادی تحریك ایلمسنی مرادایلمك اولور (مثنوی) کرنمیداند
کش راننده اوست (بادراپس کردن زاری چه هوست) بادطلب ایدیجی کمسه لراکربیلمیه لردی انی سوریجی اول اللهدر
بادایچون پس زاری وفغان ایلمك نه هویدربادطلبنده اولنلراول اللهك بادی سوریجی وارسال ایدیجی اولدیغنه عالم
اولمیه لردی واکابادك حرکتی ایچون بغیرعلم ولااعتقادتضرع وزاری قیلملردی مقتضای عقلك خلافی اولوردی وعبث
وبیهوده یره دعاقیلوردی برکسه بیهوده یره مجهول اولدیغی شیئه عرض احتیاج ایلرمیدی علی الخصوص وقت
ضرورت ومحنتده پس بالاتفاق بونلرك حضرت حقدن بادك استملری بادك صنعنده قدرت واختیاری اولمدیغنی
وحضرت حقك امروارادتیله حرکت قیلدیغنی اشعارایلر (مثنوی) اهل کشتی همچنین جویای باد) جمله خواهانش ازین
رب العباد * بونلرکبی اهل کشتی هم بادی استیجیلردرجمله سی اول بادی اول رب العباددن دلیجیلردر (مثنوی)
همچنین دردردندانها زباد (دفع میخواهی بسوزواعتقاد * بونجلین دیشلرك اغریسی زماننده باددن اولانی حقدن
سوزواعتقادله دفع ایلمك استرسن زباد یوردلرندن مرادشول سرخ باددرکه باشدن دیشلره نازله اولدقده انی صزله در
وبوسرخ باداکردیشه نازله اولسه دیش صزیسی اولوروا کرباشده اولسه باش اغریسی اولوروا کربعض عضوه نازله اولسه انده
وجع حاصل اولورپس بوسرخ بادك بین الناس مشهورومتعارف بردعاسی واردرانی اعتقادله اوقورلرباذن الله اول باددن
اولان وجع دفع اولورشمعی مرحوم دیرکه باددن مقصودبونده نفسدرکه بعض دعااوقیوب اوفوررلربوتقدیراوزره
مبتلابادن دفع استمش اولورپس محله ملایم اولمزفلیتأمل (مثنوی) ازخدالابه کنان آن جندیان * که بده بادظفرای
کامران) خدای تعالی دن لابه ایدیجی یعنی تضرع برله استیجیلرداول عسکری وسپاهی اولنلربویله دیوکه ظفرونصرت
یلنی ای مرادی مریدی جانبنه سوریجی سن وبرغزاة ماینده مجرب اولان احوالدندرکه اعدایه مقابل اولدقلری حینده
اکرباددوراءظهرلرندن بروکلورسه انی مبارك ومتیمن بیلوب بادنصرت بیلورلروا کردشمن جانبندن مقابله ومواجهه لرندن
بروکلورسه انی یمن عدابیلوب حق تعالی دن بادنصرت طلب ایلرلربوحدیث شریف بومضمونی مؤیداولورکه حضرت
نبی علیه السلام بیوردیلر (نصرت بالصبا واهلك قوم عادبالدبور (مثنوی) رقعهٔ تعویذ میخواهندنیز) درشکنجه طلق
زن ازهرعزیز) دخی تعویذرقعه سی یعنی نسخه کاغدی استرلرحامله زنك بوروسی واغریسنك شکنجه سی وقتنده
هرعزیزدن تاکم اول بادولادت اول تعویذسببیله حرکته کله واول حامله آسان وجهله وضع حمل قیله بین المشایخ وضع
حملك آسان کلمسی ایچون مجرب تعویذبونلردرکه محلنده کتب اولندی اکربرخاتونك وضع حمل ایلمسی عسیراولورسه
بوآیتلری برکسه یازوب صویه براغوب اول خاتون اندن یوزینه کوزینه سوروب برمقدارایچه چوق کچمیوب باذن الله
خلاص اوله اول آیتلربودراعوذبالله من الشیطان الرجیم بسم الله الرحمن الرحیم * واوحینا الی ام موسی ان ارضعیه
فاذاخفت علیه فالقیه فی الیم ولاتخافی ولاتحزنی انارادوه الیك وجاعلوه من المرسلین بسم الله خالق النفس من النفس
اذاالسماء انشقت واذنت لربها وحقت واذاالارض مدت والقت مافیها وتخلت واذنت لربها وحقت بسم الله مخرج
النفس من النفس یخرج من بین الصلب والترائب ازدرود (مثنوی) پس همه دانسته اندازیقین * که فرستد باد رب
العالمین * پس اهل یقین جمیعابونی بویله بیلمشلردرکه بادی رب العالمین کوندررچونکم انك مرسل ومحرکی رب العالمین
ایدوکین بیلدکسه هربارکه ریح حرکت ایلسه انك خیرین رجاقیله سن وشرندن متعوذاوله سن نته کم حضرت نبی علیه

السلام بویله ایدرلری) روی عن عائشة رضی الله عنها قالت انها کان النبی علیه السلام اذا عصفت الریح یقول اللهم انی
اسئلك خیرها وخیر ما فیها وخیر ما ارسلت به واعوذ بك من شرها وشر ما فیها وشر ما ارسلت به وعن ابی هریرة قال سمعت
رسول الله صلی الله علیه وسلم قال الریح من روح الله تأتی بالرحمة وبالعذاب لا تسبوها واسئلوا الله من خیرها واستعیذوا
به من شرها (مثنوی) پس یقین هر عقل هر داننده هست) این که با جنبنده جنباننده هست) پس یقین محققدر
هر بیلیجی کسه نك عقلی قتنده واردر که جنبنده ایله جنباننده واردر یعنی البته هر متحرکه بر محرك واردر که هیچ برشیء
محرکسز حرکته قادر دکادر چونکم هر شیء اللهك امر وارادتیله حرکت ایلر کر کدر که هیچ بر وجهله اندن غائب وغافل
اولمیه سن ولهذا قیل ان الله لا یغیب عن عبد فطوبی لعبد لا یغیب عن ربه (مثنوی) کر تو اورا می نبینی در نظر * فهم کن
آنرا با ظهار اثر * اکرسن اول جنباننده یی یعنی محرکی نظرده معاینه کورمزسك انی فهم ایله اثرینك اظهاری سببیله
یعنی اثرلك اظهارندن مؤثره استدلال ایله اکر مؤثری نظرده مشاهده یه قادر اولمزسك دیمك اولور (مثنوی) تن بجان جنبد
نمی بینی تو جان) لیك از جنبیدن تن جان بدان) مثلا تن جانله حرکت ایلرسن جانی کورمزسن ولیکن تنك حرکت ایلسندن
جانی بیل که تن البتته جانله حرکت ایلر کذلك قالب عالم حرکت ایلمز الا ارادت حقله وهر شیء متحرك اولمز الا امر الهی ایله سن
هر شیده حضرت حقی حاضر وناظر کوروکندیکی مراقبه ومشاهده مرتبه سنه ایر کوردیدی (مثنوی) کفت اوکر
ابلهم من در ادب) زیرکم اندر وفا ودر طلب) اول عاشق معشوقه سندن چونکم بو تقریع وتوبیخی استماع ایلدی اکا جواب
ویروب ایتدی اکرچه ادبده بن ابله ونادانم لیکن وفا وطلبده زیرك ودانایم که عاشقه لازم اولان بو صفتلردر (مثنوی کفت
ادب این بود خود که دیده شد * ان دکر را خود همی دانی تو لد * اول عفیفه وصالحه عاشق کستاخه بو کونه جواب
باصواب ویروب دیدیکه ادبك خود بو ایدیکه کورلمش اولدی اول غیریسی خودمر اداندن وفا وطلبدرسن قتی بیلورسن
لدشدّته دیر لر بونده بر قاج وجه اوزره معنی صحیح اولور اولا استفهام انکاری اولوب اول غیریسی سن محکم بیلورسن
یعنی بیلمزسن دیمکی ایهام ایلیه ثانیا ای اهل لد یعنی ای اهل خصومت دیمك اولور مضاف مقدر اولمق اوزره ثالثا
شدید وقوی اول غیریی خود بیلورسن دیمك اوله معنای بیت ادب بو ایدیکه کورلمش اولدی اول برینی خود مشقت وزحمت
کورورسن (مثنوی) خود ادب این بود و آن دیکر دفین * زین بتر باشد که دیدیمش یقین * ای خبیث ادبك خود بو ایدیکه
کورلدی واول دفین اولان دیکر خویلرك بوندن قبیحتر وخبیثتر اولور که انی یقینا وتحقیقا بیلوردك (حکایه) نقل اولنور
که نصر الدین خواجه تمجید زماننده صباحه قریب مسجده کتمش مکر بر لینته مبتلا مؤذن دخی تمجید ویرمك ایچون
مناره یه صعود ایتمش شرفه یه واصل اولدقده درونی تقاضا ایدوب قضای حاجت ایچون بر محل بولمیوب النه بر قندیل
صندوقه سی کیروب درحال نجاستنی اکا وضع ایدوب انی مناره دن اشغه القا ایدوب درعقب یا اول الاولین * دیو صدا
ورمش قضیهٔ اتفاقیه اوزره اول نجاست کاوب خواجه نصر الدینك اوزرینه طوقنوب تونی ملوث ایتمش خواجه
درحال باشنی یوقارو قالدروب اکا دیمش ای خبیث ومردار سنك اول الاولینك بویله مردار ونجس وبدتر اوایچق اخرلك
نیجه خبیث اوله جغی بوندن ظاهر وبدیدر پس چوق کسه نك عذری کناهندن بدتر وآخری اولندن قبیحتر اولور
وعاقل اولان اولندن آخرنه وظاهرندن باطننه استدلال قیلور نته کم اول خاتون عفت مشحون استدلال ایدوب اکا دیدی
(مثنوی) هرچه زین کوزه تراود بعد ازین * یك نمط خواهد بدن جمله چنین * بر موجب کل اناء یترشح بما فیه هر شیء که
بو کوزهٔ وجود کدن صزرودو کاور بوندن صکره جمله سی بونك کبی بر اسلوب اوزره اولیسردر یعنی سائر خویلرك دخی
ظهوره کاسه بو طریق اوزره ظهوره کلیسردر دیدی * قصهٔ ان صوفی که زنرا با بیکانه کرفت مثنوی) صوفی ء آمد بسوی
خانه روز * خانه یك در بود وزن با کفشدوز * بر صوفی بر کون کندی اوی جانبنه کلدی انك اوی بر قپولی ایدی وعورت
بشمقجی ایله ایدی یعنی بر بشمق دیکیجی ایله مقارنت قیلمشدی * مثنوی * جفت کشته بارهیء خویش زن *
اندران یك حجره از وسواس تن * زن کندی بنده سیله جفت اولمشدی رهی بنده یه دیرلر اکا مضاف اولمق انك عشقنك
اسیری اولدیغی ملابسه ایله اوله ویا خود انك بر بشمقجی قولی اولوب انکله بیله اوتورمش اوله بعض نسخه ده با صدیق
خویش واقع اولمشدر یعنی زن کندی مصاحبیله اول بر حجره ده جفت اولمش وسواس تن جهتندن یعنی تنه متعلق
وسوسه وهوا وهوس اجلندن اوتوری جفت اولمشدی (مثنوی) چون بزد صوفی بجد در چاشتکاه * هر دو در ماندند نه
حیله نه راه * چونکم صوفی قوشلق وقتی جد واقدامله قپویی ققدی هر ایکیسی حیران وعاجز قالدیلر زیرا حیله وراه
یوق ایدی یعنی نه حیله ممکن ایدیکه حیله ایده لر ونه بر یول وار ایدیکه اکا کیده لر پس فرومانده اولوب عاجز قالدیلر
(مثنوی) هیچ معهودش نبد کوان زمان * سوی خانه باز کردد از دکان * هیچ صوفینك عادت معهودی دکل ایدیکه
اول زمان دکاندن خانه سی جانبنه رجوع ایلیه (مثنوی) قاصدان روز بی وقت آن مروع * از خیالی کرد تا خانه رجوع)

عن قصد اول کون وقت مخوف مروع فتح میمله راء یروع دن اسم مفعول درقور قولمش معناسنه یعنی اول قورقمش
صوفی بر کمان وبر خیالدن اوتوری خانه سنه رجوع ایتدی تا حقیقت حاله واقف اوله وخاتونك نه کارده ایدوکنی بیله
(مثنوی) اعتماد زن بر آن کو هیچ بار * این زمان تا خانه نامد او ز کار * زنك اعتقادی واعتمادی انك اوزرینه ایدیکه
اول هیچ بر کره بو زمانده کاردن کچوب اوینه کلمدی (مثنوی) ان قیاسش راست نامد آز قضا * کرچه ستارست او بد
هد سزا * اما عورتك بو قیاسی قضاء الهیده راست کلمدی اکرچه حق تعالی ستاردر لکن هم جزا ویرر یعنی مطلق ستار
اولمسی ونیجه زمان امهال قیلمسی عاقبت جزا ویرمسنی واخذ قیلمسنی مستلزم اولمز اکرچه ستار العیوبدر اما اکر ذنوب
حددن کچرسه جزاسنی ویرمك مقرردر (مثنوی) چونکه بد کردی بترس ایمن مباش * زانکه تخمست وبرویاند خداش
چونکم ای انسان بد اشلیه سن ومعصیت قیله سن اللهدن قورق وایمن اولمه زیرا معصیت تخمدر خدای تعالی انی
بتورر اکر توبه قیلمزسك وعفوله مغفور اولمزسك انك محصولنی وجزاسنی عاقبت سکا بتورر پس معصیت تخمنی اکمدن
حذر وقباحت دکمه سن دکمه دن کذر ایله تا انك جزاسی بتمیه وسنی آخرامرده آزرده ایتمیه * مثنوی * چند کاهی
او بپوشاند که تا * آیدت زان بد پشیمان وحیا * نیجه زمان حق تعالی حضرتی اول قباحتی اورتر تا که سکا اول قباحت
ومعصیتدن ندامت وحیا کله جان ودلدن تائب اوله سن وصدق قله استغفار قیله سن اکر معصیتدن توبه قیلمیوب پشیمان
اولمزسك بر کون انك جزاسنی بولورسن بو قصه دن اکر عاقل ایسك حصه الورسن * حکایت آن دزد که در عهد عمر رضی
الله عنه * مثنوی عهد عمران امیر مؤمنان * داد دزدی را بجلاد وعوان * حضرت عمرك زماننده اول امیر المؤمنین
قصاص ایچون بر دزدی جلاد وعوان النه ویردی (مثنوی) بانك زد آن دزد کای میر دیار * اولین بارست جرمم زینهار
اول دزد بانك اوردی بویله دیو که ای دیارك میری بنم جرمم اولکی کره در امان (مثنوی) کفت عمر حاش لله که خدا *
بار اول قهر بارد در جزا * حضرت عمر اکا ایتدی حاشا الله که خدای تعالی اول کره ده قهری یاغدره جزاده یعنی حق
تعالی منزهدر اندن که بر بنده سی بر جرمی اشلیه واول وهله ده اکا جزا ایلمکده قهر وغضب یاغدره واول بنده یی اخذ قیله
بلکه اول حلیم نیجه زمان اول عصیانی ستر ایلر اکر حددن تجاوز ایدوب مستغفر اولمزسه جزاسنی ویرر (مثنوی)
بارها نوشد پی اظهار فضل * باز کیرد از پی اظهار عدل * حق سبحانه وتعالی بنده سنك جرمنی نیجه کره ستر ایلر
فضلنی اظهار ایلمکدن اوتری کیرو اول قولی اخذ ایلر عدلنی اظهاردن اوتری سیئه قدر جزا ویرمکله (مثنوی)
تا که این هر دو صفت ظاهر شود * ان مبشر کردد این منذر شود * تا کم بو ایکی صفتك هر بری ظاهر اوله واثرلری وجوده
کله اول صفت فضل مبشر اوله وبو صفت عدل منذر ومخوف اوله وعبد اول صفت فضلدن راجی اولوب بو صفت عدلدن
خوف قیله تا بین الخوف والرجا سیر قیلمقله غضب الهیدن امان بوله (مثنوی) بارها زن نیز این بد کرده بود) سهل بکذشت
ان وسهلش می نمود * صوفینك عورتی دخی نیجه کره بو قباحتی ایلمش ایدی سهل کچدی یعنی اول کناه وانك جزاسی
سهولتله کچدی واکا اول ذنوب وعیوب سهل کورندی بو امهاله مغرور اولوب توبه وانابته شتاب ایلمدی (مثنوی
این نمیدانست عقل پای سست * که سبو دائم زجو ناید درست * سست رأی وضعیف رأی اولان عقل بونی بیلمدی
که دستی ایرمقدن هردم درست کلمز بلکه کاه اولور که قضا کاور شکست اولور (مثنوی) انچنانش تنك آورد آن قضا *
که منافق را کند مرك فجا * قضای الهی اول عورتی انچلین تنکه کتوردی وانتقام ومضایقه مرتبه سنه یتوردیکه
مرك فجا منافقه انی ایلر یعنی فجاءة وبغتة کلان موت منافقه نه ایلرسه ونه کونه مضایقه وعذاب کتوررسه قضای
الهی اول زن بدفعلی اویله مضایقه یه کتوردی ومرتبهٔ هلاکه یتوردی موت فجا محتضر اولان مؤمنه راحت ونعمت
ومسوف اولان منافق وفاسقه عذاب ونقمتدر پس عاقله لازم اولان بودر که موت وعذاب بغتة کلمزدن مقدم توبه
وانابت ایده وطریق اسلام وانقیاده کیده نته کم حق تعالی امر ایدوب بیورر (وانیبوا الی ربکم واسلموا له من قبل ان یأتیکم
العذاب بغتة وانتم لا تشعرون) وتسویف وتأخیردن حذر لازمدر که هلك المسوفون الذین یقولون سوف اعمل وسوف
اتوب حدیثنك مضمونی اوزره مسوف اولان هلاك اولدی وتسویف وتأخیر ایلدیکی ایچون نار جهنم ایچره ناله
ونوحه لر قیلدی کما قال علیه السلام اکثر صیاح اهل النار من التسویف وقال لقمان لابنه یا بنی لا تؤخر التوبة فان الموت
یجیء بغتة (مثنوی) نی طریق ونی رفیق ونی امان * دست کرده ان فرشته سوی جان * منافقه موت کلدکده نه اندن
خلاص ایچون بر طریق ونه اکا معاونت ایچون بر رفیق ونه اندن امان وار اول ملك الموت انك جانی جانبنه ال ایلتمش
یعنی اول حینده انك روحنی قبض ایلمکه قصد ایلمش فکر ایله که اول منافقك حالی اول حینده نیجه اولور (مثنوی)
انچنان کین زن دران حجرهٔ جفا * خشك شد او وحریفش ز ابتلا * انچلین که اول زن بدفعال اول حجرهٔ جفاده
خشك اولدی وبی حیات قالدی او وانك مصاحبی محنت وابتلادن (مثنوی) کفت صوفی با دل خود که ای دو کبر *

ازشما كينه كشم ايكن بصبر* چونكم صوفى بونلرك بو حالنى كوردى كندى قلبنه انلر حقنده ديدى اى ايكى كافر آخر
صبر ايله سزدن كينه چكم وانتقام الم اما عجله شيطاندن اولديغنه بناءً تعجيل وشتاب ايلمزم (مثنوى) ليك نادانسته آرم
اين نفس* تا كه هر كوشى نتوشد اين جرس* ليكن نادانسته كتوردم يعنى تجاهل وتعامى ايلرم بودم تا كم هر بر قولاق
بو جرسى استماع ايلميه يعنى بو قباحت وفضاحتك خبرى هر كوشه واصل اولميه كه كسر عرضه سبب اولور ونتيجه اعدانك
طعن وملامتى ظهوره كلور ومعصيت ايكى قات اولور ديدى (مثنوى) ازشما كينه كشد پنهان محق* اندك اندك همچو
بيمارى دق* محق كينه بى سزدن پنهان چكر محق ضم ميمله اهل حقه ديرلر يعنى اهل حق انتقامى سزه مخفى ايلر وكينى
سزدن كيزلو الور آز آز تدريج ايله دق خسته لكى كبى دق بر كيزلو ورمدر كه چقن بر كمسه اكا مبتلا اولسه كوندن كونه انى
ضعيف ونحيف ايدوب آخر اولدورر نته كم بيورر (مثنوى) مرد دق باشد چو يخ هر لحظه كم* ليك پندارد بهر دم بهترم
دق مرضنه مبتلا اولان مرد بوز كبى هر لحظه اريوب اكسك اولور ليكن هر دمده كندى يه ايورم ديو ظن ايلر خبرى
يوقكه هلاكه روز بروز قريب اولمقده ودق مرضى انى فانى وخراب قيلمقده در (مثنوى) همچو كفتاريكه ميكيرندش او*
غره آن كفت كين كفتار كو* امهال وتأخير عذاب ونكاله مغرور اولان كمسه شول بر كفتار كبيدر كه انى طوترلر اول
كفتارك مغرورى كه بو كفتارقنى يعنى صيادلر صرتلان ديدكارى جانورى مقامنده كوروب صيد ايلمك استدكارى وقتده
بر سبيل تجاهل وتعامى ديرلر ايمش كه بو راده صرتلان يوقدر اكر اولسيدى بز انى كورردك اول احمق حيوان بو سوزه
مغرور اولوب انلردن احتراز ايلمز ايمش پس بونلرانك اياغنه ايپى بغلمدقدنصكره نيه كرفتار اولديغنى بيلور ايمش امهال
الهيه ومكر رحمانيه يه مغرور اولانلر بو كفتار كول كبيدر (مثنوى) هيچ پنهان خانه آن زن را نبود* سمچ ودهليز وره
بالا نبود* اول زنه هيچ بر كيزلو او يوغيدى تا اوته نك اشنى انده كيزليه سمچ وقبو آرالغى ويوكسك يول يوقدى يعنى بوقارى
چيقاجق بر يول يوق ايديكه انده انى پنهان ايليدى سمچ رنج وزنى اوزره مغاره معناسنه در دهليز قبو يارغيدر ليكن
بونده مخفى محلدن كنايه در (مثنوى) نى تنورى كه دران پنهان شود* نى جوالى كه حجاب آن شود* اول خانه ده نه بر تنور
وارديكه اول كمسه انده پنهان اوليدى ونه بر جوال ورديكه اكا حجاب وپرده اوليدى (مثنوى) همچو عرصهٔ روز پهن
رستخيز* نى كوونى پشته نى جاى كريز* قيامت كوننك واسع اولان عرصه سى كبى انده نه چقور واركه انسان انده نهان
اوله ونه دپه ويغن واركه انك اردنه كيده ونه بر قچاجق بر واركه انسان اكا قاچه (يقول الانسان يومئذ اين المفر) اول كونده
قچاجق يرقنى ديوب طالب اوله اما بولميه وبر شيئه التجا قيلميه نته كم حق تعالى بيورر (كلا لا وزر الى ربك يومئذ المستقر
مثنوى) كفت يزدان وصف آن جاى حرج* بهر محشر لاترى فيها عوج* سورهٔ طه ده در (ويسئلونك) سكا سؤال ايدرلر
يا محمد (عن الجبال) طاغلردن كه قيامت كوننده بو طاغلر نيجه اولور ديرلر (فقل ينسفها ربى) فا شرط محذوفك جوابيدر
تقديرى اكر سندن سؤال ايدرلرسه پس سن بونلره دى يا محمد نسف ايلر بنم ربم اول طاغلرى يعنى قلع وقمع ايلر اما كنندن
ومتفرق ايلر نسفا پاره پاره وپريشان وپراكنده ايتمكلكه (فيذرها اى يترك مقر الجبال) يعنى پس اول جبالك قرار
كاهلرنى ترك ايلر ويا خود ضمير ارضه راجع اوله كمال شهرتندن نته كم ما ترك على ظهرها آيتنده راجع اولديغى كبى (قاعا
صفصفا) اى مستوية مليسا اول ارضى دوبدوز ترك ايلر (لاترى فيها عوجا) اول يرده كورمزسن انخفاض وپستلك
(ولا امتا) دخى ارتفاع معناى بيت حق تعالى ديدى اول جاى پر حرج ايچونكه محشر يريدر لاترى فيها عوجا ديدى يعنى
اول محشر يرنده عوج وانخفاض كورمزسن بلكه دوبدوز بر يردركه اصلا انده تستر واحتجاب ايده جك بر شئ يوقدر
هر كسك حالى انده ظاهر واشكار اولور ديمك اولور* معشوق را زير چادر پنهان كردن زن جهت تلبيس وبهانه كفتن زن كه
ان كيدكن عظيم* بو سرح شريف زنك تلبس وبهانه ديمسى جهتندن معشوقنى چادر التنده پنهان ايتديكيدركه
نسوانك مكر وحيله لرى عظيم ايدوكنه حق تعالى حضرتلرى سورهٔ يوسفده اشارت ايدوب بيوررلر ان كيدكن عظيم يعنى
ايها النساء سزلك مكريكز عظيمدر قال بعض العلماء انى اخاف من النساء اكثر مما اخاف من الشيطان لان الله يقول فى حق
الشيطان ان كيد الشيطان كان ضعيفا وقال فى حق النساء ان كيدكن عظيم (مثنوى) چادر خود را برو افكند زود*
مرد را زن ساخت ودر را بر كشود* اول مكاره عورت كنديك چادرنى اول حريفك اوزرينه برقدى على الفورارى
عورت دوزدى وقبويى صوفى يه اچدى (مثنوى) زير چادر مرد رسوا وعيان* سخت پيدا چون شتر بر ناودان*
اما چادر التنده اول مرد رسواى واشكار ايدى زياده پيدا ايدى دوه اولق اوزره اولديغى كبى بعض نسخه ده نردبان واقع
اولمش يعنى دوه نردبان اوستنده حركت قيلمغه وانده مستور اولمغه نه وجهله امكان اولديسه اول حريفك دخى چادر
التنده اولمسى دوه نك اولق اوزره اولمسى كبى ايديكه فضاحتى اشكار ايدى ديمك اولور (مثنوى) آز تعجب كفت صوفى
چيست اين* هر كز اين را من نديدم كيست اين* صوفى كمال تعجبندن خاتونه صوردى بونه در وهر كز بن بونى كوردم

بو كيمدر ديو سوال ايلدكده خاتون حيله وخدعه يه شروع ايدوب جواب ايدر (مثنوى) كفت خاتو نيست از اعيان
شهر* مر ورا از مال واقبال است بهر* ايتديكه بر خاتوندر شهرك اعيانندن تحقيقا اكا مال واقبالدن نصيب واردر يعنى
صاحب دولت وثروت اكابر شهردن بر خاتوندر (مثنوى) در ببستم تا كسى بيكانه* در نيايد زود نادانانه* قبويى بغلدم
تا بيكانه واجنبى بر كمسه غافلانه على الفور ايچرو كلميه نادانانه غافلانه معناسنه در (مثنوى) كفت صوفى چيستش
هين خدمتى* تا برآرم بى سپاس ومنتى* صوفى ايتدى اكاه اول انك خدمتى ندر تا كم بى سپاس وبى منت انى حاصل
ايدم يعنى مقابله سنده شكر ومنت اولمقسزين وطلب قيلمقسزين انى ظهوره كتورم (مثنوى) كفت ميلش خويشى
وپيوستكيست* نيك خاتو نيست حق داند كه كيست* عورت ايتدى انك ميلى خصملق بزه اولشمقلقدر بو خاتوندر
حق بيلور كه كيمدر يعنى ظاهرا ايودر باطننى حق بيلوركه نه كونه در اول مكاره بويله تزوير ايلدى وصوفى يه منافقانه سوزلر
سويلدى اختلاف اللسان والقلب من النفاق وعدم موافقة السر والعلانية من الشقاق ديمشلردر (مثنوى) خواست
دختر را به پيند زير دست* اتفاقا دختر اندر مكتبست* بو پوشيده اولان خاتون استدى يكه ال التندن نهانى قزى
كوره اتفاقا دختر مكتبده واقع اولدى يعنى قز مكتبده بولنوب انى كوره مدى (مثنوى) باز كفت ار آرد باشد يا سپوس
ميكنند اورا بجان ودل عروس* بونك خاتون كبرو ديدى اكر اون اوله ويا خود كبك يعنى اكر قزى كورمدى وليكن بويله
ديديكه اكر بو اولسون واكر كوتو اولسون هر نه ايسه بن انك صورتنه باقمزم بن انى جان ودل ايله عروس ايلرم وكلنلكه
قبول قيلورم (مثنوى) يك پسر دارد كه اندر شهر نيست (خوب وزيرك وچابك ومكتب كنيست* بو خاتون بر اوغل طوتر
كه شهرده انك نظيرى يوقدر خوب وزيرك وچابكدر وكتابت ايديجيدر مكتب مصدر ميميدر مكتب كن وصف تركيبيدر
كتابت ايديجى معناسنه در بعض نسخه ده مكتب يرينه مكسب واقع اولمشدر بو تقدير اوزره معنى ديمك اولور كه بر اوغلم
واردركه شهرده يوقدر خوب وزيرك چست وچابك بر مكسب كنددر يعنى خوب جمالدر وعاقل وزيركدر وكسب وكارنده
چست وچالاك بر كمسه در (مثنوى) كفت صوفى ما فقيروزار وكم (قوم خاتون منعمند ومحتشم) چونكه عورت بو تقريرى
ايلدى صوفى عورتنه جواب ويروب ايتدى هى خاتون بز فقير وزار وناقصز يعنى انلردن اكسكز خاتونك قومى مالدار
ومحتشمدر* مثنوى* شرط كفويت بود در ازدواج* يك درى از چوب ودر ديكر زعاج* كفويت ازد واجده يعنى
جفت اولمقده شرطدر بعض نسخه ده مصرع اول كى بود اين كفو ايشان در رواج واقع اولمشدر يعنى بو قزانلرك رواجده
قچن مثلى اولور يعنى قدر وشرفده رواج بونده قدر وشرف معناسنه استعمال اولور مثلا قپونك بر قنادى چوبدن
وبر غيرى قنادى عاجدن يعنى فيل كمكندن اوله بو خود مناسب دكلدر پس بر كمسه كندى كفونى الق واقرانى
بولمق لازم كلور اكر كفونى المزسه جنك وتفرقه يه سبب اولور (مثنوى) كفو بايد هر دو جفت اندر نكاح* ورنه تنك آيد
نماند ارتياح* نكاحده هر ايكى جفت برى برينه كفو كركدركه شرط بودر يوخسه زوج وزوجه نك مابينى تنك كلور
وميانلرنده راحت وحضور قالمز وعاقبت تفرقه يه سبب اولور چونكم اول بزم كفومز اولميجق اندن احتراز واجتناب
ايلمك لازم كلور ديدى) كفتن زن كه او در بند جهاز نيست مراد او ستر وصلاحست وجواب كفتن صوفى اين را سر پوشيده
(مثنوى) كفت كفتم من چنين عذرى واو) كفت نى من نيستم اسباب جو) صوفينك عورتنى صوفى يه ايتدى بونك كبى
عذرى بن اكا ديدم واو ديدى يوق بن اسباب وجهاز استيجى دكلم (مثنوى) ما ز مال وزر ملول وتخمه ايم* ما بحرص
وجمع نى چون عامه ايم* بز مال وزردن ملول وتخمه يز يعنى زر وسيمدن طوق وامتلايز كه انك بزم قتمزده اعتبارى
يوقدر بز حرص وجمعده عامه كبى دكلز يعنى عوام كالهوام كبى انك حرصنه وجمعنه مقيد دكلز ديدى بعض نسخه ده
غين معجمه نك فتحيله غمه واقع اولمش معنى بز انك حرص وجمعنده مور كبى دكلز ديمك اولور (مثنوى) قصد ما سترست پاكى
وصلاح* در دو عالم خود بدان باشد فلاح* بزم قصدمز مستورلك وپاكلك وصلاحدر ايكى عالمده فلاح ونجات بونلرله
اولور يعنى ستر وطهارت وصلاحيت دنياده بدنام ورسواى اولمقدن نجات ويررونيك اولمغه ونيجه مراد ومرام بولمغه
موصل اولور كذلك آخرتده دخى عذاب خدايه كرفتار اولمقدن نجات بولور وسعادت ابديه ودولت سرمديه يه واصل اولور
پس تزوجه نيت ايلين كمسنيه لازم اولان منكوحه سى اولحقده بو صفتلرى ايستمك كركدر والا اسباب واثقال دنيويه نك
اهل دين قتنده اعتبارى يوقدر اكرچه بو كلمات اول زن مكاره نك لسانندندر اما انظر ما قال ولا تنظر الى من قال حديثنك
موجبنجه بو محلده اعتبار قائلك قولنه در طالب اولنه بو يوزدن ارشاد نصيحتدر (مثنوى) باز صوفى عذر درويشى
بكفت* وان مكرر كرد تا نبود نهفت* صوفى عورتنه كيرو درويشلكك عذرنى ديدى وانى مكرر ايلدى تا كيزلو اولميه
ومخفى قالميه صوفينك خاتونه اولان هر بر سوزى ذو الوجهين بر سبيل كنايه ورموزدر اكرچه ظاهرا فقير وزار وكزديو
اظهار فقر ايلر لكن باطنا اى خاتون بز عفت وصلاحيت وستردن عارى وفقير وزار ول لسانكده مدح ايلديكك كمسه نك

مرتبه سندن ناقصز بز بو مرتبه نك صاحبیله كفو دكلز دیمكی ایهام ایلر چونكم خاتون بو رمز و كنایه دن خبردار
اولدی و تعریض و توبیخ اتدیكن بیلدی صوفی تكرارا كادرویشلك عذرنی دیدی فقر و درویشلك عدم ملكه و اسبابدن
عاری اولمغه دیرلر كان ستر و صلاح و عفتدن درویش اولمقلغك عذرنی دیدی وانی تكرارا یلدی تاكم مخفی اولمیه
و بو صفتلردن فقیر و عاری اولدقلری پوشیده قالمیه و كندولر بو صفتلردن عاری و بری اولدقلرینه معترفه اولوب دعوای
ستر و صلاح قیلمیه لكن زن صوفینك تعریض و كنایه سنی فهم ایتمیوب وانك سوزنی همان ظاهره حمل ایدوب بنه اكا دیدی
(مثنوی) گفت زن من هم مكرر كرده ام * بی جهازی را مقرر كرده ام * صوفینك عورتی صوفی یه ایتدی بن دخی
بو خصوصی اكا مكرر ایلدم جهازسزلغی و اسبابسزلغی مقرر ایلمشم (مثنوی) اعتقاد او ست راسختر ز كوه * كه
ز صد فقرش نمی آید شكوه * انك اعتقادی طاغدن زیاده ثابت و راسخدر كه اكا یوز فقر و درویشلكدن اضطراب
و انقباض كلمز (مثنوی) او همی گوید مرا دم عفو تست * از شما مقصود صدق و همتست * اول خاتون بنك دیركه بنم
مرادم عفتدر و پاكلكدر سزدن مقصود صدق و همتدر سزلك صدق و همتكز و صلاحیت و عفتكز ایچون سزه رغبت
و محبت ایلرم (مثنوی) گفت صوفی خود جهاز و مال ما * دید و می بیند هویدا و خفا * صوفی بنه عورتنه برسبیل
كنایه دیدی خود بزم جهاز و مالمزی كوردی و كیزلو و اشكاره كورر بعض نسخه ده هویدانی خفا واقع اولمشدر یعنی هویدا
كورر مخفی و پنهان دكلدر دیمك اولور بونده كنایه دید و می بیند ده دركه ظاهرا فاعلی خاتون شكلنده طالب دختر نكنده
اولان مرددر اما صوفی دید و می بیندك فاعلی خدای تعالی مراد ایلر كه قرینهٔ كلام اكا دلالت ایلر یعنی ای خاتون بزم
جهاز و مالمزی او كوردی و هم كورر آشكار او مخفی و پوشیده دكل اكا پس اظهار فقر ایلمكه احتیاج یوقدر (مثنوی) خانهٔ
تنكی مقام یك تنی * كه درو پنهان نماند سوزنی * زیرا بزم خانه مز بر كسه نك مقامی قدر بر تنك خانه دركه انده بر سوزن
پنهان قالمز بلكه هر نه وار ایسه انده باصر و ناظر اولنه آشكار اولور مقصود شول خانهٔ دلدركه انده فكر و اندیشه دن
حضرت حقه هیچ برشیء پوشیده اولمز و جواسیس القلوب اولان صوفیء صافی دللره دخی انده اولان افكار و احوال
مخفی قالمز * ولهذا قیل فانهم جواسیس القلوب یدخلون قلوبكم و یطلعون علی اسراركم فاذ جالستموهم فجالسوهم
بالصدق پس زن صوفی كبی بو اهل نظر قتنده دعوای ستر و صلاح ایلمیه سنكه بونلر ما فی الضمیره واقفلردر (مثنوی)
باز ستر و پاكی و زهد و صلاح * او زما به داند اندر انتصاح * كیر و ستری و پاكلكی و زهد و صلاحی اوبزدن یك بیلور انتصاحده
یعنی ایلكده و خالص اولمقلقده او ضمیری اكرچه خاتون شكلنده سر پوشیده اولان كمسیه راجع اولمق كورینور اما صوفی یی
كنایه ایدوب حضرت علام الغیوبی مراد ایلر یعنی ای خاتون كیر و ستر و طهارتی و زهد و صلاحیت و عفتی اوبزدن اعلا
بیلور خالص اولمقلقده اكر بونلر خانهٔ قلبده اولمیوب لسانده اولورسه * یقولون بالسنتهم ما لیس فی قلوبهم * آیتنك
حكمنده داخل اولان منافقلردن اولمق لازم كاور صلاح و زهد و تقوادن لاف دعوی ایود كلدر (مثنوی) به زما می داند
او احوال ستر * وز پس و پیش و سر و دنبال ستر * اول خدا بزدن ایو بیلور سترك احوالنی و ستری و پس و پیش و سر
و دنبالندن یعنی سترك اردندن و اوكندن و اولندن و آخرندن یعنی جمیع جوانبندن سترك احوالنی و مستوره نك
اسرارنی بزدن یك بیلوردیدی (مثنوی) ظاهرا او بی جهاز و خادمست * و ز صلاح و ستر او خود عالمست * ظاهرا
اول دختر بی جهاز و بی خدمتكاردر انك بی خادم و بی جهاز اولمسی تعریفه محتاج دكلدر و صلاح و ستردن او خود
عالمدر اودن مراد بنه خدادر اكرچه مقتضای مقام اول خاتون شكلنده اولنه راجع اولمق اقتضا ایدر یعنی صلاح
و مستورلك جهتندن اولان احواله او خود عالمدر اندن ستر ایلمك ممكن دكلدر (واسروا قولكم او اجهروا به انه علیم
بذات الصدور) فحواسنجه اول سره و جهاره و خانهٔ صدرده اولان احوال و افكاره علیمدر چونكم عدم عفت و صلاحه
او عالمدر بزم عفت و صلاحمز وار دردیمك نه یی مفید اوله (مثنوی) شرح مستوری ز بابا شرط نیست * چون بر وپیدا
چو روز روشنیست * حالا بابادن دخترك مستوره لكنك شرحی شرط و لازم دكلدر چونكم اوزرینه بر روشن كون
كبی بو حالت پیدا و روشندر پس روز روشنی ستر نیجه ممكن دكل ایسه اندن بر حالتی ستر ایلمك اوله ممكن دكلدر (بیت) طمع
خام بین كه قصهٔ فاش * از رقیبان نهفتنم هوسست دین كبی ای زن سن دخی فاش و ظاهر اولمش قصه نی كزلمك استرسن
دیو سویلدی وانك فساد و قباحت درونك ظهور و بروزنی بو كونه ایهام ایلدی پس بو قصه دن حصه بیاننه شروع
ایدوب بیوررلر (مثنوی) این حكایت را بدان گفتم كه تا * لاف كم بافی چو رسوا شد خطا * بو بیت ذكری سبقت ایلین
زنك لساندن عاشق بی ادبه خطاب و عتاب طریقیله دینلمشدر اول معشوقه اول كستاخه ایتدی ای استقامت و وفا
دعواسن ایلین بی ادب بو حكایتی اندن او توری دیدم كه تا لاف و كزاف اورمیه سن چونكم خطا و قباحت رسوا و پیدا
اولدی (مثنوی) مر ترا ای هم بدعوی مستزاد * این بدست اجتهاد و اعتقاد * تحقیقا سكا هم ای دعواده زیاده قوی

اولان كمسه اكرچه بحسب الظاهر خطاب دعوای وفا و استقامت ایلین عاشق بی ادبه در اما علی الانفراد عموما كستاخ
و بی ادب اولان و ظاهرا دعوای استقامت و صلاح قیلان مدعیلره در یعنی تحقیقا سنكدخی هم ای دعوای زهد
و صلاحده زیاده قوی اولان كمسه بو اولمشدر اعتقاد و اجتهادك (مثنوی) چون زن صوفی تو خاین بوده * دام مكر اندر
دغا بگشوده * صوفینك عورتی كبی سن طریق الهیده خائن اولمش سن و نامحرم و بیكانه ایله الفت و محبت قیلمش سن
و دغا و حیله بازلقده مكر دامنی اچمش سن باطنك فاسد و مردار ایكن طاعت و صلاحی ظاهر كه دام تزویر ایتمشسن
و طریق حقی قویوب سبیل شیطانه كتمش سن (مثنوی) كه ز هر ناشسته رویی كپ زنی * شرم داری وز خدای خویش نی
زیرا ای مدعی هر بر باطنی یوزی یونمه مشدن اوتری یعنی پلید و ناپاك اولان عوامدن اوتری لاف و كزاف اورر سن صلاح
و تقوی اظهار قیلورسن انلردن شرم طوترسن و كندی خداكدن دكل یعنی فساد درونك ظاهر اولمسون دیو
انلردن استحیا ایلرسن اما عالم السر و الخفیات اولان خدای تعالیدن اوتنمزسن كویا اول سنك احوال مستوره كه عالم
اولدیغنی بیلمزسن و اول پادشاهك سمیع و علیم و بصیر اولدیغنه اعتقاد قیلمزسن اكر انك سمیع و بصیر و علیم ایدوكن
حقیقتله بیلیدك و حضرت حقك بو صفتلرله متصف اولدیغنه صحیح اعتقاد قلیدك معاصی و قبایح اشلمكدن بری
اولوردك و نفسكی تأدیب ایدوب صدقله طاعت حقه اشتغال قیلوردك * غرض از سمیع و بصیر و علیم گفتن خدای
تعالی را * بو سرخ شریف خدای تعالینك كندی یه سمیع و بصیر و علیم دیمه سندن غرض و مرادی نه ایدوكن بیان
ایلر ای اخی اولا بلكل كه خدای تعالی بصیردر و اول حضرتك حقنده بصیر شول صفتدن عبارتدر كه مبصراتك نعوت
و ذواتی انكله منكشف اوله و حضرت حق اول بصیردر كه اشیانك كلیسنی ظاهرنی و خفاسنی بغیر جارحه مشاهده
ایلر (مثنوی) از پی آن گفت حق خود را بصیر * كه بود دیدویت هر دم نذیر * حق سبحانه و تعالی انكیچون كندی یه
بصیر دیدیكه انك كورمسی هر دم سكا قورقو و یریجی و سكا نذیر اوله یعنی هر حالكه بصیر اولمسی و جمیع اعمالكی كورمسی
هر دم سكا قورقو و یریجی اوله سنی معاصیدن و اعمال قبیحه اشلمكدن خائف قیله و بیلكل حق تعالی سمیعدر جمیع
مسموعاتی بغیر جارحه استماع ایلر كما قال الشیخ صدر الدین القنوی فی شرح الاسماء الحسنی السمیع الذی یدرك المسموعات
كلها سرا و جهرا لا یشغله سماع عن سماع و لا یعزب عن ادراكه مسموع و ان خفی یسمع السر و النجوی بل ما هو ادق
من ذلك و اخفی (مثنوی) از پی آن گفت حق خود را سمیع * تا ببندی لب ز گفتار شنیع * پس حق تعالی حضرتلری
كندیسنه اندن اوتری سمیع دیدی تا انك جمیع مسموعاتی سامع اولدیغنی بیلوب گفتار شنیع و ما لا یعنیدن لبكی بغلیه سن
و ذكر اللهه مشغول اولوب خیر سویلیه سن و دخی بیلكل كه حق سبحانه و تعالی علیمدر وانك علمی اكر جزوی و اكر كلی
جمیع اشیائی محیطدر هیچ برشیء انك علمندن غائب و بعید دكلدر * كما قال الله تعالی و ما یعزب عن ربك من مثقال ذرة
فی الارض و لا فی السماء و لا اصغر من ذلك و لا اكبر الا فی كتاب مبین انه یعلم الجهر و ما یخفی) فحواسنجه جهری و خفی اولان
شیلری بیلور (و ان تجهر بالقول فانه یعلم السر و اخفی مقتضاسنجه اكر اظهار ایلیه سن و اكر اخفا و اسرار ایلیه سن جهر
و خفایه عالم اولدر (مثنوی) از پی آن گفت حق خود را علیم * تا نیندیشی فسادی تو ز بیم * حق تعالی حضرتلری
اندن اوتری كندیسنه علیم دیدی انك علیم اولمسنی و بواطن اشیایی مشاهده قیلمسنی ملاحظه ایلیه سن تا كم بر فسادی
اندیشه ایلیه سن خوفكدن كه و اسروا قولكم او اجهروا به انه علیم بذات الصدور) فحواسنجه اول علام الغیوب صدورده
اولان عیوب و ذنوبه عالمدر (مثنوی) نیست اینها بر خدا اسم علم * كه سیه كافور دارد نام هم * بو اسملر خدای تعالی اوزره
اسم علم دكلدر عند المحققین خدای تعالینك اسم علمی یوقدر نه كم بو جلدده شاعرك در پادشاهی یه التجا ایلمسی بیانده
معنیء الله گفت آن سیبویه بیتنده بو معنی تحقیق اولنمشدر فلیطلب فیه اكر سن دیرسك كه لفظة اللهه بعضلر اسم علم
دیمشلردر نعم دائما موصوف اولدیغی اعتبارله دربو خسه بر ذات معلومه نك علمی اولدیغی كبی علم دكلدر و علم اولدیغی
تقدیرجه ده اسم جامد دكل مشتقدر پس بو اسملر و بونلردن ما عدا اولان اسماء حسنی خدای تعالی یه اسم علم دكلدر انجلین
كه سیاه عرب هم كافور نام طوتر حال انكه كافور بیاض و عرب سیاهدر پس كافورلونی اكا صفت اولدیغی اعتباریله
اكا كافور دینلمش اولمز بلكه سائر اسمادن اسمی تمیز اولنمق ایچون اكا كافور دیدیلر اما اسماء حسنای حق تعالی بویله
دكلدر بلكه هر بر اسم بر صفته دلالت ایلر و اول صفتله حضرت حقك ذاتی متصفه در بو اعتبار ایله بو اسملر اكا اطلاق
اولنمشدر فافهم (مثنوی) اسم مشتقست و اوصاف قدیم * نی مثال علت اولی سقیم * ای اخی بو بیت لطیف مثنوی
شریفك اغمض ابیاتندندر چوق تحقیق و تدقیق استر تا شفای صدر حاصل اوله و مآل و نتیجه ظهوره كله (مقدمه) اولا
بیلكلكه حق تعالینك جمیع اسماء حسناسی مشتقاتدندر اصلا اكا اسم جامدله تسمیه قیلنمامشدر مثلا بصیر
بصردن و سمیع سمعدن و علیم علمدن مشتقدر * و قس علی هذا سائر الاسماء و هر بر اسمك لفظی حق تعالی حضرتلرینك

برصفتنه دلالت ایدیجیدرکه فی الحقیقة عند المشایخ اسم اول صفتدر وبو اسم لفظی اسمك اسمیدر * کما بیننا فی دیباجة
شرح التائیة وبو مصرع اول دخی بو معنایه دلالت ایدر زیرا معنی اسم مشتقدر وقدیمك اوصافیدر دیمکدر یعنی ملفوظ
اولان اسم مشتقدر وفی الحقیقة اسم اوصاف قدیمدر دیمك اولور وقدیمك اوصافی دخی عند المحققین من اهل السنة
والجماعة جمیعا قدیمدر * کما قال صاحب الامالی * شعر * صفات الذات والافعال طرا * قدیمات مصونات
الزوال * اگر جمیع صفات الهیة قدیمه اولمسیدی ذات الهی محل حوادث اولمق لازم کلوردی وهو المتعالی عن حدوث
الصفات تفصیلی کتب عقایدده مذکور اولمشدر تطویله حاجت یوقدر وعلت اولی عند الحکما عقل اولدر وعلة
العلل خدای تعالیدر نته کم دیرلر * لم یصدر عن المبداء الاول وعلة العلل الا العقل الاول لانه لایصدر من الواحد
الا الواحد واما البواقی ومادونه من العلل فلا یصدر الا منه بحسب المراتب والوسائط وفیه مالایخفی من الخلل فی شأن
الحق عز وجل * بونلرك بو کونه قوللرندن عالمك حضرت حقه تعلقی علت ومعلولیت جهتندن اولمق لازم کلور وموجب
بالذات اولمنی افاده قیلور وظهور اشیانك لوازم ذاتیه سندن اولمغی اشعار قیلور ومرید ومختار اولمامغی مستلزم اولور
وبونلردن ماعدا نیجه فساده دخی مؤدی اولور ونفی صفات الهیه ایتمکی دخی مقتضی اولور * پس علت اولی مثالی
سقیم وباطلدر زیرا حق تعالی حضرتلری صفات قدیمه وکامله ایله موصوفه در) مرید ومختاردر اشیانك اراده واختیاریله
ظهوره کلور وعالم انك ایجادیله موجود اولور * لابد لکل حادث من مادة ومدة * دیدکاری برنده دکلدر وجمیع اشیاده
مؤثر حقیقی اولدر بامع الواسط ویاخود بلا واسط پس بو مقدمه معلومك اولدیسه معنی بیته کله لم * معنی بیت اولدرکه
بو بیت بیت اولك مصرع اولنه علتدر یعنی بو اسملر خدای تعالی یه اسم علم دکل زیرا ملفوظ اولان اسم مشتقدر جامد
دکلدر وفی الحقیقه اول اسم قدیمك اوصافیدر بو معنی علت اولی مثالی سقیم وباطل دکلدر زیرا اسمك مشتق اولمسی
واوصاف قدیم اولمسی نفی صفاتی نفی قیلور وعلت اولی مذهبی نفی صفات ایلمکی مستلزم اولور * پس مذهب اول علت
اولی مذهبی کبی سقیم وباطل اولمز اوصاف قدیمه مضاف اولمیوب قدیم اوصافك صفتی اولسه دخی جائزدرکه فارسیده
بو یله قاعده چوق واقع اولور مثلا اشعار لطیف دیدکاری کبی واولی سقیمه مضاف اولوب سقیم اکا صفت اولسه ده قابلدر
بو تقدیر اوزره معنی اسم مشتقدر واوصاف قدیمه در وبو وجه سقیم اولان علت اولی کبی دکلدر یعنی ملفوظ اولان اسم
الهی مشتق وحادث * واوصاف الهی قدیمدر هر بر مشتق وحادث اولان اسم صفت قدیمه دن برصفته دلالت ایدیجیدر
که اول صفتله حضرت مسمی الله ازل آزالده موصوفدر بو مذهب علت اولی مذهبی کبی سقیم وباطل دکلدرکه
انبیا واولیانك واهل سنت والجماعتك مذهبی بودر * بو ابیات شریفه حکمای اسلامیه نك ومعتزله نك ظاهرا صفات
الهیه یه اقرار ایدوب ومعناانی نفی ایلملری علت اولی مذهبنه ذاهب اولوب نفی صفات ایلین فلاسفه کبی اولدقلرنی اثبات
ایلر معتزله دیرلرکه * لیس له صفة قائمة بها بل صفته هی وصفناله * جواب بودرکه بو شریعتده مذکوره اولان اسملرله
بزم اول حضرتی توصیف ایلمه مز اکا صفت اولمز بلکه بزم توصیفمز ینه بزم صفتمز اولور اگر اول حضرت ازلده صفات
قدیمه وکامله ایله موصوف اولمیوب بزم توصیفمزله موصوفه اولسیدی کافر ومشرکلك اولنلرك واثبات ولد وجسم
وکفو قیلنلرك وصفیله دخی موصوفه اولمق لازم کلوردی * تعالی شانه عما یقولون تنزهت ذاته عما یشرکون واگر اسما اول
حضرتك اوصاف قدیمه سنه دلالت قیلمسه واول ذات مقدسه اوصاف قدیمه ایله قائمه اولمسه بلکه اسماء ملفوظه اکا اسماء
علم قبیلندن اولسه اول فسادلر لازم کلور * که بو بیتلرله اول فسادلره اشارت ایدوب بیوررلر (مثنوی) ورنه تسخر باشد
وطنز و دها * کر اسامع ضریرا نرا ضیا * واگر بویله اولمزسه استهزا وطعن ودشوار اولور صاغره سامع اعماره ضیا دیمك
اولور یعنی واگر اسم مشتق اولمزسه واوصاف قدیمه دن هر بر اسم برصفته دلالت قیلمزسه اسماء علم قبیلندن اولورسه
استهزا وطعن اولور وبونك شرعه توفیقی وصلاحه حملی قتی مشکل ودشوار اولور اصمه سامع وکوره بینا دیمك قبیلندن
اولور زیرا سامع اولمینه سمیع دیمك وبصیر اولمینه بصیر دیمك طعن وتسخر معناسنی اشعار قیلور وکره سامع وکورلره
بینا واهل ضیا دیمك قبیلندن اولور (مثنوی) یا علم باشد حیی نام وقیح * یا سیاه زشت رانام صبیح * ویاخود بر وقیحك
نامی اوله حیی فعیل وزننده بمعنی فاعلدر شرم دار وترکجه اوتانیجی دیمك اولور یعنی اگر بویله اولمسه کره شنوا کوره بینا
دیمك اولور ویاخود بربی حیا ادبسزه اوتانیجی علم ویا برسیاه زشته صبیح الوجه نام ایلمك قبیلندن اولور * حق سبحانه
وتعالی استحیا ایله وجمال با کماله ازلده متصفدر اگر نفس الامرده استحیا وجمال انك صفت قدیمه سی اولمسه
ان ربکم حیی کریم یستحیی اذا رفع العبد یدیه ان یردهما صفرا * حدیثی وان الله جمیل یحب الجمال * حدیثی کبی حدیثلر
طنز وتسخر اولوردی وبی شرمه مستحیی وعرب سیاه رویه صبیح الوجه دیو نام ویرمك قبیلندن اولوردی * مثنوی *
طفلك نوزاده راحاجی لقب * یا لقب غازی نهی بهر نسب * نوزاده اوغلانجغه حاجی دیو لقب قویه سن ویاخود نسبدن

اوتری غازی دیو لقب قویه سن (مثنوی) کر بکویند این لقبها در مدیح (تاندار دان صفت نبود صحیح) اگر ناس ممدوح حقنده
بو لقبلری سویلیه لر وبر کسه یی بو کونه توصیف ایلیه لر مادامکه اول صفتی ممدوح اولان کسه ده طوتمیه اول صفتلر انك
حقنده صحیح اولمز (مثنوی) تسخر وطنزی بود آن یا جنون (پاك حق عما یقول الظالمون) بلکه تسخر وطنز اولور ویاخود
جنون وسفاهته متعلق اولور ظالملرك دیدکاری قوللردن حق تعالی حضرتلری پاك ومنزهدر وناقصلرك توصیفندن
وسوء اعتقاد صاحبلرینك تعریفندن انك شان شریفی عالی ومقدسدر پس ینه اول عاشقله معشوقه نك مابیننده واقع
اولان ماجرانك تقریرینه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) من همی دانستمت پیش از وصال * که نکوروبی ولیکن
بد خصال * اول محبوبه طریق محبتده مؤدب اولمیوب خیانته قصد ایلین عاشقه دیدی ای بی ادب بن سنی وصالدن
مقدم بیلمش وسنك حسب حالکه آگاه اولمشدم که ایو یوزلو سن ولیکن بد خصالسن * بیت * پس بدانکه صورت خوب
نکو * باخصال بد نیرزد یك تسو * دیدی * مثنوی * من همی دانستمت پیش از لقا * کز ستیزه راسخی اندر شقا * بن سنی
ملاقاتدن اول بیلمشدم وخوی بدکه عالم اولمشدم که عناد جهتندن شقاوت ایچره راسخ وثابتسن (مثنوی) چونکه
چشم سرخ باشد در عمش (دانمش زان دردا کرکم بینمش) بو بیتده شارحلر سهو وغلط ایلمشلر وسیاق وسباقه لایق اولمین
سوز سویلمشلردر محله مطابق وبو بیت شریفه لایق اولان معنی اولدرکه دانمش وبینمش ده اولان ضمیرلر مقدم اولان
بیتده ستیزه دن شقاوت راسخ اولمسنه عائد اولور وعمش شول علته دیرلرکه چپن کوزده پیدا اولسه کوزلك قپقلرنی قرمزی
ایلر وروئیته قوت قومیوب ضعیف ایلر وبو بیت سوال مقدره جواب اولور چونکم اول خاتون عفت مشحون اول عاشق
مغشوشه توبیخ ایدوب دیدی ای مغشوش بن سنی سکا ملاقات اولمزدن اول بیلمشدم که ستیزه دن شقاوتده ثابت
وراسخسن کان اول عاشق دخی اکا سوال ایراد ایلرکه سن بنی خود نیجه کره کورمدك پس بنم حالمی وسوء خصالمی
وشقاده کاملیکمی ندن بیلوردك پس عدم رؤیتی بصرده واقع اولان علت مذکوره منزله سنه تنزیل ایلیوب وبو خصوصده
بصیرت کافیدر دیو ضمنا اکا سویلیوب بو طریق ایله سؤال مقدره جواب ویردیکه ای ساده دل غافل چونکم بنم کوزم
عمشده سرخ اوله یعنی بنم کوزمده رؤیته ومشاهده یه بر سبب وعلت اوله بن اول سنك شقاده راسخ اولمکی بیلورم اول
مذکور دردن اگر انی کورمز سمده کم بینمش بونده نه بینمش معناسنه اولور (مثنوی) تو مرا چون بره دیدی
بی شبان * تو کمان بردی ندارم پاسبان * ای نادان سن بنی چوبانسز قوزی کبی کوردك سن کمان ایلدککه بن
پاسبان طوتمزم حق تعالی همیشه حافظ ونکهبان دکلیدر معلوم اولدیکه سن ربکی سمیع وبصیر وعالم بیلمادیشن
ودخی * انه علی کل شیء شهید (الم یعلم بان الله یری) ایتلرندن معنی طویمادیشن حق سبحانه وتعالی حضرتلری سورة
یونسده بیوررلر * وما تکون فی شأن وما تتلوا منه من قران ولا تعملون من عمل الا کنا علیکم شهودا اذ تفیضون فیه *
بو آیتلرك معناسی وبو محله مناسب اولان کلمات طیبه منهاج الفقرا ده درجه مراقبه ده بیان اولنمشدر فلیطالب فیه
(مثنوی) عاشقان از درد زان نالیده اند * که نظر ناجایکه مالیده اند * عاشقلر درددن اندن اوتری نالان اولمشلر وکریه
ایلمشلردرکه نظرلرین محل اولمین یره سوره مشلردر یعنی عشاقك نالان اولملرینه وکریه قیلملرینه باعث وسبب اولدرکه نظرلرنی
معشوق حقیقینك رضاسی اولمین محله سوره مشلر ومقتضای نفسلرینه اویوب بصرلرنی نالایق اولان موضعه
ایرکورمشلر پس تیغ غیرت کلوب بونلرك حبل مرادنی قطع قیلوب بو اجلدن ناله وافغان قیلمشلردر (مثنوی) بی شبان
دانسته اند آن ظبی را * رایکان دانسته اند آن سبی را * اول آهوی بی شبان بیلمشلردر واول سبی بی مفت ورایکان
بیلمشلردر یعنی عشاق چونکم آهو کبی صیده لایق اولان محبوبلرینی چوبان ونکهبانسز بیلدیلر واسیر کبی اخذ اولنان
وضبط قیلنان معشوقی مفت ورایکان زعم قیلمشلردر (مثنوی) تا ز غمزه تیر آمد بر جکر * که منم حارس کزافه کم نکر *
تا که غمزه دن تیر کلدی بونلرك جکرلری اوزره برجکر ایشان تقدیرنده در معنی چونکم عاشقان جمال مقید اولان
کندیلرك معشوق ومحبوبلرنی رایکان کوردیلر وبی حارس وبی پاسبان قیاس ایلدیلر بونلره تنبیه وتأدیب ایچون حق
معشوق حقیقینك غمزه سندن جکرلری اوزره تیر وقهر وغیرت کلدی غمزه دن مراد نظر جلالیه اولور یعنی حضرت
حقك جلالیله نظر ایلمسندن انلرك درونه تیر قهر وغیرت کلدی بویله دیو که اول آلفته وآشفته اولدیغك معشوقك حارس
ونکهبانی بنم بیهوده نظر ایلمه متنبه اولوب مؤدب اول بو معنی دخی جائزدرکه چونکم عاشقان جمال مقید معشوقلرنی
رایکان کوردیلر وانلری بی حافظ زعم ایلدیلر حق کندی معشوقلری طرفندن جکرلری اوزره غمزه دن تیر کلدی یعنی
انلرك نظر قهریه سی اوق کبی بونلرك جاننه کلوب باذن الله بو معنایی مذکور معلم اولدیکه ای عاشق اولدیغك ومحبت
قیلدیغك صورتك حقیقت وسرندن بی خبر اول صورت معشوقك حارس ونکهبانی بنم بیهوده باقمه وسنك خیانتله
بنای ادب ودیانتی یقمه (مثنوی) کی کم از بره کم از بزغاله ام * که نباشد حارس از دنباله ام * ای نادان بن قوزیدن

واوغلقدن قچن کم یعنی قویون وکچی یاوروسندن ناقص وبی اعتبار دکلم که بنم قفامدن حارس اولمیه وبنی اول حفظ
وحمایت قیلمیه (مثنوی) حارسی دارم که ملك کش می سزد * داند او بادی که بر من می وزد * بن بر حارس طوترمکه ملك
اکا لایقدر ومالك وخداونددر که فی الحقیقه اول مستحقدر بیلور اول بر یلی که بنم اوزریمه اسر که (وهو معکم اینما کنتم
حسبنجه اول برمله بیله‌در (مثنوی) سرد بود آن باد یا گرم آن علیم * نیست غافل نیست غائب ای سقیم * سرد میدی
اول اسن بادیا خود کرم میدی اول الله علیمدر که (والله علی کل شیء شهید) نحواسنجه اول الله هر یرده حاضردر غائب
دکلدر (وما الله بغافل عما تعملون) مقتضاسنجه ودخی ولا تحسبن الله غافلا عما یعمل الظالمون * ایتنك مصداقنجه ای
سقیم کسه اول الله غافل دکلدر اعمالك جمیعینه بصیر وخبیردر (والله یعلم خائنة الاعین وما تخفی الصدور در (مثنوی)
نفس شهوانی زحق کراست وکور * من بدل کوریت می دیدم ز دور * شهوانی اولان نفس حق تعالیدن کر و کوردر یعنی
انك کلامنی استماع ایتمز وانك آیات وعبرنی کورمز بن سنك کورلکنی ایراقدن دیدهٔ دل ایله کوردم وبصر بصیرتله سنك
شهوانی اولوب حقدن غافل اولدیغکه نظر ایر کوردم (مثنوی) هشت سالت زان نپرسیدم بهیچ * که پرت دیدم ز جهل
و پیچ پیچ * اول سببدن سکز ییل سندن هیچ صورمدم وجواب الاحمق سکوت نکته‌سنی اشعار ایچون سنك نامه‌لرده
تحریر ایلدیکك کلماته جواب ویرمدم زیرا که سنی جهلدن وطولشقده یعنی بد بخت وخبیث اولمقدن پر کوردم وممتلی
بولدم پیچ پیچ بونده خبیث وبدبختلکدن استعاره‌در (مثنوی) خود چه پرسم انکه او باشد نگون * که تو چونی چون
بود او سرنکون * خود نه صوره‌یم اول کسه‌یی که اول کلخنده اوله اکا بویله دیو که سن نیجه‌سن ونه حالده‌سن اول نیجه اوله
سرنکوندر یعنی اول کسه که شهوات کلخننده قرار قیله وچاه طبیعت ایچره سرنکون اوله انك حالی نیجه اولسه کرك که
حتی صورمغه محتاج اوله همان بوزلرین کورمك سعادت وحاللرین صوروب سؤال ایلمك روحه راحتدر * مثال
دنیا چون کلخن وتقوی چون حمام * مثنوی * شهوت دنیا مثال کلخنست * که از و حمام تقوی روشنست *
دنیا وشهوت دنیا فی المثل کلخن کبیدر که اول دنیادن تقوی حمامی روشندر که کرمیت تقوی دنیادن بولور (مثنوی)
لیك قسم متقی زین تون صفاست * زانکه در کرمابه است ودر نقاست * ولیکن متقی اولنلرك قسمی بو کلخندن صفادر
زیرا که اول متقی حمامده وپاکلکده‌در یعنی اهل تقوی دنیا کلخننده خدمتکار اولمقدن وانك نظامی وقیامی ایچون اهل
دنیا کبی سعی قیلمقدن آزاد اولمشلردر زیرا انلره دنیانك وراسیکه مرتبهٔ تقوادر کلخن دنیایه نسبتله بو حمام مثالنده‌در
بو مرتبه‌ده نقاوت وطهارتده‌درلر اهل دنیا کبی چرك الودود واندود دکللردر بونلرك سیماسی * کانما اغشیت
وجوههم قطعا من اللیل مظلما آیتنك مفهومی مبین اولور وانلرك وجوهی تعرف فی وجوههم نضرة النعیم نحواسنی
اظهار قیلور (مثنوی) اغنیا مانندهٔ سرکین کشان * بهر آتش کردن کرمابه بان * بو دنیاده اغنیا سرکین چکجیلر
کبیدر حمامجیلره آتش ایلمکدن اوتری کرمابه باندن مراد متقیلردر اغنیا انلر ایچون خدمتکاردر بعض نسخه‌ده
کرمابه شان واقع اولمشدر بو تقدیرجه معنی اغنیا سرکین کشلر کبیدر انلرك حمامنه اتش ایلمکدن اوتری دیمك اولور
وانلرك حمامندن تقوی واکا آتش ایلمکدن مراد تقوایه کرمیت ومعاونت ویرمك انك نظام وقیامنه سبب اولمقدر
(مثنوی) اندر ایشان حرص بنهاده خدا * تا بود کرمابه کرم وبانوا * حق تعالی حضرتلری انلرك وجودنده دنیانك جمعنه
وتعمیرینه حرص قودی تا کیم دیانت وتقوی حمامی کرم اوله وازقلو ومایه‌لو اوله لولا الحمقا لخربت الدنیا موجبنجه
دنیانك احمقلری اولمیه‌یدی دنیا خراب اولوردی پس کلخن تقوانك خراب اولمسیله تقوایه واهل تقوایه ضرر کلوردی
حکمت بالغهٔ الهیه اغنیایی بو خدمت ایچون حریص ایلمشدر تا کلخن دنیا معمور اوله ودیانت وتقوی اندن رونق بوله
وکرم وبانوا اوله (مثنوی) ترك این تون کوی ودر کرمابه ران * ترك تون راعین آن کرمابه دان * ای خادم دنیا اولان بو دنیا
کلخننی ترك ایله وتقوی حمامنه سور وکندیکی طهارت مرتبه‌سنه ایر کور کلخنی ترك ایلمکی اول کرمابه‌نك عینی بیل
یعنی عین تقوی دنیایی ترك ایلمکی بیل زیرا که تقوی اصل دنیادن پرهیز قیلمقدر پس تارك کلخن دنیا اولان واصل حمام
تقوی اولمق مقرردر * مثنوی * هر که در تون ست او چون خادمست * مر ورا که صابرست وحازمست * هر شول کسه که
کلخنده در اول خدمتکار کبی یعنی اول کسه دنیانك تعمیری وتکثیری مرتبه‌سنده ساکندر اول کسه خدام کبیدر اول
کسیه که دنیا شهوتندن صبر ایدیجی واحتیاط واهتمام ایدیجیدر * مثنوی * هر که در حمام شد سیمای او * هست
پیدا بر رخ زیبای او * وهر شول کسه که حمامده اولدی یعنی مرتبهٔ تقوایه وصول بولدی ودنس دنیادن ولوث ماسوادن
طاهر اولدی انك سیماسی رخ زیباسی اوزره پیدا وظاهر اولدی نته کم اصحاب کرامك اثر سجود وجهلرندن پیدا وظاهر
ایدی کما قال الله تعالی * سیماهم فی وجوههم من اثر السجود مرتبهٔ تقوی دنیا واخرت میاننده اعراف کبیدر وعلی
الاعراف رجال یعرفون کلا بسیماهم نحواسنجه اصحاب بصیرت اولان بونلری سیمالرندن بیلورلر که بونلر لوث دنیادن

ووسخ شهوت وطبیعتدن پاك وطاهر اولمشلردر * مثنوی * تونیان را نیز سیما آشکار * از لباس واز دخان واز غبار * تونی
اولان اهل دنیانك دخی سیمالری ظاهر واشکاردر لباسدن ودخاندن وغباردن نته کم کلخنینك سیماسی بونلردن
معلوم اولور کذلك اهل دنیانك دخی سیماسی لباسلرندن ودنیا دودیله چهره‌لری ملون اولمقدن وغبار اشغال وکاردن
بشره‌لری مغبر وهیئتلری مکدر اولمقدن معلوم واهل بصیرته مفهوم اولور که حق تعالی یعرف المجرمون بسیماهم
بیورمشدر (مثنوی) کر نبینی روش بویش را بکیر * بوعصا آمد برای هر ضریر * اکر اهل دنیانك یوزنی غبار دنیا ایله
مغبر ودخان عصیان ایله مسود ومکدر اولدیغنی کورمزسك انك جان دماغیله رایحه‌سنی طوت واحوالنی تجسس ایت
زیرا هر بصر بصیرتی اعمی اولاندن اوتوری رایحهٔ عصا کلدی یعنی بر کسه‌نك شمهٔ اعمال واحوالی انك باطننك حسن
وقبحنه دلیل اولدی چونکم بصر بصیرت طوتمیه‌سز واهل دنیانك وجه باطننی مشاهده ایتمیه‌سز باری انك شمهٔ
حالنی وظاهرده اولان اعمالنی عقلك دماغنه ایر کور که نیجه قبیح رایحه‌یه مالکدر ونیجه خباثت ورجاست سمتنه
سالکدر دیمك اولور (مثنوی) ور نداری بو در آرش در سخن * از حدیث نو بدان راز کهن * اکر رایحه طوتمزسك وانك
سوء حالنی فهم ایتمزسك انی سوزه کتوریکی سوزدن اسکی رازی بیل که کل اناء یترشح بما فیه قولنك نحواسنجه هر کسك
ظرف قلبنده اولان سر وراز کلامله طشره کلور وفراستی اولان کسه‌یه انك حال درونی معلوم اولور (مثنوی) پس
بکوید تونهٔ صاحب ذهب * بیست سله چرك بردم تا بشب * پس صاحب ذهب اولان کلخنی دیر اخشامه دك
یکرمی سله چرك ایلتدم یعنی صاحب ذهب اولان اهل دنیا که فی الحقیقه تونیلردر علی طریق التفاخر بوکون
اخشامه دك یکرمی کیسه اقچه ویاخود یکرمی بیك التون چکدم دیو تفخر ایدرلر نته کم کلخنیلر اخشامه دك یکرمی
سبد چرك چکدم دیو سوینورلر (مثنوی) حرص تو چون آتشست اندر جهان * باز کرده هر زبانه صد دهان * ای اهل
دنیا جهان ایچره سنك حرصك آتش کبیدر هر زبانه وشعله‌سی صد دهان اچمش یاخود معنی ای اهل دنیا سنك حرصك
اتش کبیدر که جهانده هر زبانه‌سی بوز اغز اچمش دیمك اولور (مثنوی) پیش عقل این زر چو سرکین ناخوشست * کرچه
چون سرکین فروغ آتشست * عقل کل قتنده بو زر سرکین کبی ناخوشدر اکرچه سرکین کبی آتشك فروغیدر یعنی
اکرچه سرکین کبی آتش حرصك اشتعالنه سببدر که انکله کلخن دنیا کرم اولوب ورونق وقیام بولوب تقوایه واهل
تقوانك وجودنه سبب اولور مع هذا ینه عقل کل قتنده سرکین کبی ناخوش وبی قیمتدر سرکینله زرك وکلخنله حرصك
میاننده بر مشابهت دخی بودر که * مثنوی * آفتابی که دم از آتش زند * چرك تر را لایق آتش کند * شول بر افتاب
که آتشدن دم اورر یعنی آتش کبی حرارت ویرر چرك تری اتشه لایق قیلور زیرا انك پرتوینه مقابل اولان ترشیلر البته
قورور * مثنوی * افتاب ان سنك را هم کرد زر * تا بتون حرص افتد صد شرر * آفتاب اول سنکی هم زر ایلردی یعنی
چرك تری خشك ایدوب لایق اتش ایلین افتاب معدن ایچره خاکی زر اولمغه قابل ایدوب جوهر ذهبی ایلر تا کیم حرص
کلخننه نور روشرر دوشه ودنیا انکله کرم اولوب رونق بوله * مثنوی * انکه کوید مال کرد آورده‌ام * چیست یعنی چرك
چندین برده‌ام * اهل دنیادن اول کسه که مال جمع ایلمشم دیر بونك معناسی نه‌در بو قدر چرك ایلمشم زیرا مال اتش
حرصك اشتعالنه سببدر کذلك چرك اتش کلخنك اشتعالنه سببدر چونکم بینهما مشابهت تامه بولنجق مال جمع
ایلدم دیمك معناسی فی الحقیقه چرك جمع ایلدم دیمك اولور * مثنوی * این سخن کرچه که رسوائی فزاست *
در میان تونیان زین فخرهاست * بو سوز اکرچه رسوالیق زیاده ایدیجیدر لکن عاقله نسبت اما تونیلر ما بیننده
بوندن فخر واردر بو کونه سوزانلرك یاننده مذموم وقبیحتردر * مثنوی * کر توشش سله کشیدی تا بشب * من کشیدم
بیست سله بی کرب * تونیلر مثلا بویله دیو تفخر ایدرلر که سن ای فلان اخشامه دك التی سبد چرك چکدك بن بی کرب
وبی تعب یکرمی سله چکدم کذلك اهل دنیا دخی بن بو قدر مال جمع ایتدم وبو قدر سیم وزر حاصل ایتدم دیو تفخر ایدرلر
* مثنوی * انکه در تون زاد وپاکی را ندید * بوی مشك اید بروریجی بدید * محصل کلام ونتیجهٔ مرام اولدر که اول کسه که
کلخنده طوغدی وپاکلکی کورمدی مسك رایحه‌سی انك اوزرینه بر رنجی ظاهر کتورر یعنی اول کسه که دنیاده طوغدی
وپاك اولق وکندوبی الواث وادناس دنیویه‌دن طاهر قیلمق مرتبه‌سنی کورمدی وتقوی صفاسنه ایرمدی مسك وعنبر کبی
اولان حکمت ونصیحتك بوی واثری اکا بر رنج والم ظاهر ایلر نته که بو قصه‌دن بو معنی ظهوره کلور وعیان اولور * قصهٔ
ان دباغ که در بازار عطاران از بوی عطر ومشك بیهوش ورنجور شد * مثنوی * آن یکی افتاد بیهوش وخمید * چونکه
در بازار عطاران رسید * اول بر کسه بیهوش دوشدی واکلدی وایکی قات اولدی چونکم عطارلر بازارینه ایرشدی
* مثنوی * بوی عطرش زد ز عطاران راد * تا بکردیدش بسر بر جا فتاد * جوم دو کریم اولان عطارلردن انی عطر
رایحه‌سی اوردی حتی انك باشی دوندی ویر اوزره دوشدی * مثنوی * همچو مردار افتاد او بیخبر * نیم روز اندر

میان ره کذر * اول دباغ مرداروبجس کبی دوشدی خبیراولمدیغی حالده نصف نهارده ره کذاراورتاسنده (مثنوی)
جمع آمد خلق بروی ان زمان * جملگان لاحول کودرمان کنان * خلق انك اوزرینه جمع کلدی اول زمانده جمله‌سی
لاحول ولاقوة الابالله دیجی وا کادرمان ایدیجی اولدقلری حالده * مثنوی * ان یکی کف بردل اومی براند * وزکلاب
ان دیکری بروی فشاند * عطارلردن بریسی الینی انك یوره کی اوزره سوردی تا کوره که انك یورکنده حرارتی واضطرابی
وارمیدرو کلابدن اول بریسی اوزرینه صاچدی تا رایحهٔ کلابدن دماغی خوش اولوب عقلی باشنه کله * مثنوی *
اونمی دانست کاندرمرتعه * ازکلاب آمدورا آن واقعه * اول کلاب افشان اولان کمسه بیلمدیکه مرتعه‌ده مرتعه
جراکاهه دیرلر بونده دنیادن استعاره دریعنی اول کمسه بیلمدیکه اول دباغه واقعه مرتبهٔ دنیاده کلابدن کلدی وعطر
ورایحهٔ طیبه‌دن بوکونه مصروع اولدی * مثنوی * ان یکی دستش همی مالید سر * وان دکرکهکل همی اوردبر *
اول بریسی انك الینی وباشنی اودی واول بریسی باش صمنلو باچق کتوردی تا انك برودتی ورطوبتندن حرارتی وارایسه
کیدوب عقلی باشنه کله * مثنوی * ان بخور وعودوشکرزدبهم * وان دکرازپوششش میکرد کم * اول بریسی بخور
وعود ملبسی بربره جمع ایلدی اکا توتسی ویرمکدن اوتری عودشکر عودملبسه دیرلرواول بریسی انك لباسندن
برمقدارین کسدی تاخفت بولوب عقله کله بوجمله‌سی برکسه مغشی علیه اولدقده وبرکسه مغمی علیه دوشوب
قالدقده خلقك ایلدکاری علاجدرکه نیجه‌لرك بوکونه علاجلرله عقلی باشنه کلمشدر * مثنوی * وآن دکرنبضش که
تاچون می جهد * وان دکربوی ازدهانش می ستد * واول بریسی اول دباغك نبضی طوتدی تا کم انك نبضی نیجه حرکت
ایلرکوره واول برسی انك اغزندن رایحه الدی واغزنی قوقولدی * مثنوی * تا که می خوردست یابنك وحشیش *
خلق درماندنداندربیهشیش * تا کورداول کمسه شراب ایچدی ویاخود بنك وحشیش می یدی محصل خلق انك
بیهوشلکندن عاجزقالدیلرو بیدرمان اولدیلر * مثنوی * پس خبر بردندخویشانراشتاب * که فلان افتاده است
انجاخراب * چونکم حال بویله اولدی پس انك اقرباسنه علی الفورخبرایتدیلربویله‌دیوکه فلان کمسه اول بازارده خراب
دوشمشدرو یقلوب قالمشدر * مثنوی * کس نمی داندکه چون مصروع کشت * یاچه شد کزبام افتادست
طشت * کمسه بیلمزکه اول نیجه مصروع اولدی یاخودا کانولدی که طامدن لکنی دوشدی یعنی بوحاله کرفتاراولوب
رسوای اولدی (مثنوی) یك برادرداشت اودباغ زفت * کربزودانا بیامدزودوتفت * بربرادرطوتردی اول بیهوش
اولان کمسه مجسم دباغ ایدی کربزودانا ایدی علی الفورحرارتله کلدی (مثنوی) اندکی سرکین سك درآستین * خلق را
بشکافت آمدباحنین * یکنده براز اچق کاب نجسی ایله خلقی یاردی وحنینله اول بیهوشه قریب کلدی (مثنوی)
کفت من رنجش همی دانم زچیست * چون سبب دانی دوا کردن جلیست * اول دباغك برادری ایتدی بن انك
رنجنی بیلورسکه ندندر چونکم سبب مرضی بیله‌سن دوا ایلمك جلی واشکاراادر (مثنوی) چون سبب معلوم نبود
مشکلست * داروی رنج ودران صدمحملست) اماچونکم سبب مرض معلوم اولمیه مشکلدرداروی رنج اندہ یوزاحتمال
واردر (مثنوی) چون بدانستی سبب اوسهل شد * دانش اسباب دفع جهل شد * چونکم سبب مرضی بیله‌سن علاج
سهل اولدی اسباب مرضی بیلمك جهلی دافع اولدی قانون طبك رکن اعظمی اصل تشخیص مرض ایلمکدرفرضا
برطبیب جمیع علم طبه عالم اولسه لیکن تشخیص امراضه قادراولمسه انك علی مریضه نفع ویرمزطبیب حاذق
تشخیص امراض ایلیندرفافهم * مثنوی * کفت باخود هستش اندرمغزورك * توی برتوبوی آن سرکین سك * اول
دباغ کندی کندی‌یه دیدی انك مغزوعرقنده واردراول کلبك سرکیننك رایحه‌سی قات قات پس اکا علاج حظ
الدیغی ومعتاداولدیغی شیئله اولمق اولی دردیدی (مثنوی) تامیان اندرحدث اوتابشب * غرق دباغیست اوروزی
طلب * اول دباغ بلنه دکن حدث ونجس ایچنده دراخشامه دك رزق طلب ایدیجی اولدیغی حالده اول دباغله که
مستغرقدر * مثنوی * پس چنین کفتست جالینوس به * انچه عادت داشت بیمارانش ده * عند الاطبا اولوحاذق اولان
جالینوس بویله دیدی اول نسنه‌یه که بیمارقبل المرض عادت طوتردی اکا علاج ایچون انی ویروفی الحقیقه کتب طبده
مسطور اولان مضرات هرکسك مزاجنه کوره مطلق دکلدربلکه برکسه‌یه نسبت نفع اولورزیرا اول کمسه مقدما اکا
اعتبارقیلمشدرپس طبیب حاذق اولدرکه مریضه معتاداولدیغی شیئله علاج ایلر * مثنوی * کزخلاف عادتست آن
رنج او * پس دوای رنجش ازمعتادجو * زیرااول مریضك رنجی خلاف عادتدندرپس انك رنجنك دواسنی معتاد
اولدیغی شیدن استه که عادت طبیعت ثانیه‌درطبیعته مخالف علاج ایسه خسته‌یه نافع دکلدر (مثنوی) چون جعل
کشتست ازسرکین کشی * ازکلاب آید جعل رابیهشی * اول دباغ سرکین کشلکدن جعل کبی اولمشدرجعله کلابدن
بیهوشلق کلور اول نجاست بوجکی اولان جعلك شانندندرا کرانی کلابه کتورسك اولوروبیهوت وبیخود اولوروا کرینه

نجاست کتورسك حیات بولوروزنده اولور (مثنوی) هم ازان سرکین سك داروی اوست * که بران اوراهمی معتاد
وخوست) اول دباغك داروو علاجی هم اول سرکین سکدندرکه اول سرکینه انکچون اعتیادوخوی ایلمك واردر
(مثنوی (الخبیثات الخبیثین رابخوان * روی وپشت این سخن رابازدان * الخبیثات للخبیثین آیتنی اوقوبو کلامك
ظهرنی وروینی کیرو بیل بو آیت سورهٔ نورده درتفسیری برقاچ محلده کراتله مرورایلمشدراصل ورودی حضرت عایشه
رضی الله تعالی عنهانك برأتی حقنده درولکن مثل مجراسنه جاری اولوب علما واولیا بونی هرطیبات طیبین ایچون وکل
خبیثات خبیثین ایچون وبرعکس اولدیغنه مثال ایدوب استشهاد ایدرلرو بوکلامك پشتندن مرادلفظی وروینندن
مرادمعناسی ویاخوداصلی وفرعی ویاخود ظهری وبطنی اوله وهوالاولی یعنی بوکلامك ظاهرنی وباطننی بیل که
بونك ظاهری کرچه حضرت علیه السلام وحضرت عایشه حقنده اولورامابا طنی هرطیب وطیبه وهرخبیث
وخبیثه‌یه شامل اولوردیمك اولور (مثنوی) ناصحان اورابعنبرباکلاب * می دواسازندبهرفتح باب * مثلا ناصحلر
اول خبیثلره عنبرله ویاخود کلابله دواوعلاج دوزرلر فتح بابدن اوتری بوبیت مثل موقعنده ذکراولنمشدراوراضمیری
خبیثلره راجعدروخبیثلردن مرادکافرومنافقلروفاسقلردرو ناصحلردن مرادانبیاعلیهم السلامدریعنی انبیای کزین
صلوات الله علی نبینا وعلیهم اجمعین اول خبیث اولان کافرلره وفاسقلره عنبروکلاب کبی اولان کلام باصواب ایله
دواوعلاج دوزرلر بونلره صلاح وفلاح قپوسنك فتحی وفوزونجاح درینك کشاده‌لکی ایچون (مثنوی) مرخبیثانرا
نسازدطیبات * درخورولایق نباشداى ثقات) تحقیقاخبیثلره طیبات تأثیرونفع ایلمزنسازدتأثیرنمیکندمعناسنه
بویله محلده استعمال اولنورزیرا انلره‌ای ثقات طیبات درخور ولایق دکلدر بوانذار ونصح که نفس الامرده پاکدر
حضرت رحماندن خشیت قیلان وکلام حقه تابع اولان طاهرایچوندربوخسه ناپاك اولان کافره انذاروعدم انذار
کارکراولمز کماقال الله تعالی وسواءعلیهم اءنذرتهم ام لم تنذرهم لایؤمنون انماتنذرمن اتبع الذکروخشی الرحمن بالغیب
فبشره بمغفرة واجرکریم (مثنوی) جون زعطروحی کژکشتندوکم * بدفغانشان که تطیرنابکم * چونکم خبیث
اولان کافرلروحی الهینك عطرندن ورایحهٔ پاکندن اکری وکمراه اولدیلرکه تطیرنابکم بونلرك فریادواوزای اولدی یعنی
بزسزی ای پیغمبرلرطیره وشوم اتخاذ ایلدك سز بزه ضررسزا کربوتبلیغ احکامدن رجوع ایلمزسکزسزی البته رجم
ایلرزدیدیلر بوآیت کریمه‌نك تفسیری ایکنجی جلدده ذاالنون حکایه‌سنده مرورایلمشدرفلیطلب فیه (مثنوی) رنج
وبیماریست مارااین مقال * نیست نیکووعظتان مارابفال * دیدیلرکه بزه بوسزك مقالکزدن رنج وبیمارلك واردرسزك
وعظکز بزه ایودکلدرفال ایله یعنی وعظکز بزه شوم ونامبارکدرکه رنج وبیمارلکی مورث اولوردیکی اشعارایلر (مثنوی
کربیاغازیدنصحی آشکار) ما کنیم آن دم شماراسنکسار) اکرآشکارا برنصحه باشلرسکزاولدمده بزسزی سنکسارایلرز
دیدیلر کماقال الله تعالی حاکیاعنهم قالوا اناتطیرنابکم لئن لم تنتهوالنرجمنکم ولیمسنکم مناعذاب الیم (مثنوی)
ما بلغو ولهوفربه کشته‌ایم * درنصیحت خویش رانسرشته‌ایم * ای ناصحلر بزلغوولهوله فربه اولمشزواعتیاد
قیلمشز نصیحته کندیمزی تخمیروتخلیط ایلممشزوپندووعظدن حظولذت المممشز (مثنوی هست قوت مادروغ
ولاف ولاغ * شورش معدست مارازین بلاغ * بزم قوت وغدامز دروغ ولاف ولاغدر بوبلاغ مبیندن وتبلیغ احکام
دینیدن بزه شورش معده واردریعنی بوسوزلر بزم معده‌مزی بولاندرروددرونمزی جوش وخروشه کتوررپس ایسم اولك
بزم درونمزی بولاندرمالكه بزه سزك سوزکزکرکزدیدیلر (مثنوی رنج راصدتو وافزون می کنید * عقل رادارو بافیون
می کنید * زیرارنجی یوزقات ودخی افزون ایلرسز عقله افیونله دارو ایلرسزافیون خودمزیل عقلدرپس سزك افیون
کبی سوزلریکز بزم عقلمزی ازاله ایدیجیدرا کربزم عقلمزی زیاده ایلربرآخرداروکز وارایسه کتورك والا ایسم اولوب
بوزجی بزدن کیروکتورك دیوجواب ایلدیلر * معالجه کردن برادردباغ رابخفیه بوی سرکین سك *
(مثنوی) خلق رامی راندازوی ان جوان * تاعلاجش رانبیند آن کسان * اول جوان خلقی انك اوزرندن
سوردی تا انك علاجنی اول کمسه‌لرکورمیه‌لر (مثنوی) سربکوشش بردهمچون رازکو * پس نهادان چیزبربینی او *
اول دباغ داناباشنی انك قولاغنه ایلدی رازسویلیجی کبی پس اول النده اولان نسنه‌یی انك بورنی اوزره قودی
(مثنوی) کوبکف سرکین سك سابیده بود * داروی مغزپلیدان دیده بود * زیرااول دباغ دانا النه سرکین سکی ازمش
ویوغورمشدی پلیدوناپاك مغزك علاجی انی کورمشدی (مثنوی) ساعتی چون مردجنبیدن کرفت * خلق
کفتنداین فسونی بدشکفت * برساعت اولدی اول مردبیهوش حرکت طوتدی خلق دیدیلرکه بوعجب افسون اولدی
(مثنوی) کین بخواندافسون بکوش اودمید * مرده بودافسون بفریادش رسید) زیرابوجوان افسون اوقودی وانك
قولاغنه اوفوردی بوکمسه اولمشدرافسون انك فریادنه یتشدی پس دباغ بیهوش نجاستله حیات بولوب حرکت قیلدیغی

مناسبتیله اهل فسادك حالنی دخی بونك حالنه تمثیل ایتمكله انلره تعریض ایدوب بیوررلر* جنبش اهل فساد آن
سو بود* كه زنا وغمزه وابرو بود) زنا وغمزه وابروی محایب صوریكه فی الحقیقه نجاست معنویدر اصحاب فسادك جنبش
وحركتی اول جانبه اولور كه زنا وغمزه وابرو اوله هرقچن كه اول مرده دلاره بونلردن بریسی حاصل اوله حیات بولور
وقوامه كلور وهربار كه برناصح مسك نصیحت وعطر حكمت وموعظه ایله انی پاك وظاهر قیلمق استه سه اكا الم كلور
ومرده وپژمرده اولور زیرا انك نصیحته اعتباری اولمدیغی ایچون اكا مسك نصیحت ناخوش كلور نته كم بیوررلر (مثنوی
هركرا مشك نصیحت سود نیست* لاجرم بابوی بد خو كرد نیست* هرشول كمسه یه كه مسك نصیحت سود اولمیه
ونفع قیلمیه لاجرم اكا رایحهٔ بد ایله خوی ایلمك واردر یعنی اول كمسه نك كه نصیحت وموعظت رایحه سندن حظی یوقدر
لابد اول كمسه بوی بد له یعنی ضلالت ومعصیت وبونلره مماثل اولان حصلتله معتاد اولمق وانسیت قیلمق مقرردر (مثنوی
مشركان را زان نجس خواندست حق* كاندرون پشك زادند از سبق* بو آیت سورهٔ توبه ده در (انما المشركون نجس
لخبث باطنهم یاخود انجاسدن اجتناب اولندیغی كبی بونلردن دخی اجتناب واجب اولدیغندن اوتری اوله
وعن ابن عباس ان اعیانهم نجسة كالكلاب (فلا یقربوا المسجد الحرام) پس واجبدر كه قریب اولمیه لر كعبهٔ شریفه
ابو حنیفه حج وعمره در بوخسه مطلق دخول حرم دكلدر دیمش وامام مالك غیر مسجدلریده مسجد حرامه متعده
قیاس ایتمش بعد عامهم هذا) بونلرك بو سنه سندن صكره یعنی سنهٔ براءتدر وسنهٔ براءت هجرتدن طقوزیل صكره ایدی
ویاخود حجة الوداع مراد اوله كه هجرتدن اون یل صكره در (وان خفتم عیلة) اكر سز قورقرسكز عیلتدن ای اهل مكه
یعنی فقردن زیرا كفار هر موسم حجده بیع وشرا ایچون البسه واطعمه كتوروب اهل مكه انلردن فائده ایدرلردی پس
جناب عزت بیوررلر كه بو كفاری منع ایلمك وانقطاع فائدهٔ تجارتدن خوف ایتمیك (فسوف یغنیكم الله) عنقریب
الله تعالی سزی اغنا ایدر (من فضله ان شاء) فضلندن اكر دیلرسه (ان الله علیم حكیم) تحقیقا الله علیمدر هرحالكزه
حكیمدر وحكمت بالغه در معنیٔ بیت مشركاره حق تعالی اول سببدن نجس اوقومشدر زیرا سابقده انلر پشك ایچره
طوغمشلردر یعنی ازلدن بونلر نجاست معنویه ایچره طوغمشلردر كه اول نجاستدن مراد خباثت ذاتیه لریدر مشركارك
ذاتلرینك شركله وكفر معصیتله نجس اولمسی ازلیدر (مثنوی) كرم كو زادست در سركین ابد* می نكردانده به عنبر
خوی خود) مثلا بر بوجك كه ابد نجاستدن طوغمش وسركین ایچره بیومشدر عنبرله خوی بدنی دوندرمز یعنی
سركین طبیعت ایچره حاصل اولان نجاست بوجكنی اكر مسك وعنبر نصیحتله نجاست پرستكلدن خلاص ایده یم وانی
اول خویدن پاك قیلایم دیسك اول عنبر نصیحتله خوی بدنی دوندرمز وپاك وطاهر اولمغه میل قیلمز (مثنوی) چون
نزد بروی نثار رش نور* او همه جسمست بی دل چون قشور* بو حدیث شریفه اشارت بیوررلر كه روی عبد الله بن
عباس قال علیه السلام (ان الله خلق الخلق فی ظلمة) تحقیقا الله تعالی خالق خلق ایلدی ظلمت عدمده (ثم رش علیهم
من نوره) اندن صكره بونلرك اوزرینه رش ایلدی كندی نورندن (فمن اصابه من ذلك النور) پس شول كمسه یه كه اول نوردن
اصابت ایلدی (فقد اهتدی) تحقیقا اول كمسه مهتدی اولدی ومن اخطأ وشول كمسه كه خطا ایلدی (فقد ضل
ضلالا بعیدا) تحقیقا ضال اولدی ضلالت بعیده ایله معنیٔ بیت چونكم اول نجاست پرست اولان خبیثلرك اوزرینه
نور الهینك صاچلمه سنك نثاری اورمدی اودخی جسد وجسمدر قلب ولب سز قشور كبی وفی الحقیقه جان بی نور
لب سز قشور ودیدهٔ كور كبیدر (مثنوی) ور زرش نور حق قسمیش داد* همچو رسم مصر سركین مرغ زاد) اكر حق
تعالی حضرتلری رش نوردن اول خبیث الوجود اولان كفره وفجره یه بر قسم وبرنصیب ویریدی مصرك رسم وعادتی كبی
سركیندن مرغ طوغردی نته كم مصرده بیضهٔ دجاجه ئی جمع ایدوب چرك ایچره كومرلر وانی هركون برقاچ كره
اعتدال اوزره تحریك ایدرلر زمانی كلد كده باذن الله وافر طاوق یورولری حاصل اولور كذلك خبیث الوجود اولان
كمسه لره حق تعالی حضرتلری رش نوردن برنصیب ویریدی رسم مصر كبی انك سركین كبی وجودندن مرغ طوغیدی
(مثنوی) لیك نی مرغ خسیس خانكی* بلكه مرغ دانش وفرزانكی* ولیكن خانكی اولان مرغ خسیس طوغمز بلكه
اندن مرغ دانش وعرفان طوغر یعنی رش نور الهیدن حظ الان كمسه نك سركین طبعندن طوغمز الا كه دانش وفرزانه لك
مرغی وحاصل اولمز الامر دانه لك طیری پس معشوقه ینه عاشق بی ادبه برسبیل توبیخ عتاب وخطاب ایدوب بونوع
اوزره جواب باصواب ویرر (مثنوی) تو بدان مانی كزان نوری تهی* زانكه بینی بر پلیدی می نهی* ای بی ادب سن
اكا بكزرسن كه اول موجب هدایت اولان نور الهیدن تهی سن زیرا كه بورنكی پلید ومردارلك اوزره قورسن یعنی
معصیت وخباثت سمتنه میل قیلورسن بوندن معلوم اولور كه سن نور ایمان وهدایتدن خالی اوله سن زیرا كه قلبنده نور
ایمان وایقان اولان كمسه خباثت وفساده قصد ایلمز (مثنوی) از فراقت زرد شد رخسار ورو* برك زردی میوهٔ نا پخته تو

ای

ای ناپخته سنك فراقدن زرد اولدی رخسار وروبك اما صاروییرق وناپخته میوه سن یعنی اكرچه بنم فراقدن روی
ورخسارك زرد اولدی ورونق ولطافت بشره لك پژمرده اولوب صولدی اما شول برك زرد وميوه سی ناپخته اولان
درخته بكزرسن (مثنوی) دیك زاتش شد سیاه ودود فام* كوشت از سختی چنین ماندست خام* مثلا چولمك اتشدن
سیاه اولدی وتوتون رنكلو اولدی لحم سخت ومحكم اولمسندن بو نجلین خام قالدی یعنی ای بدبخت سنك حالك اكا بكزر كه
برچولمك اتشدن سیاه ودخان رنكلو اولدی ولیكن انك ایچنده اولان ات غلظتندن ناپخته وخام قالدی پس سن دخی
اكرچه اتش عشقله خیلی زمان قینایوب جوش وخروش قیلدك اما چه سود پشمه مش كوشت كبی ناپخته قالدك كرك
ایدیكه بو خاملك سندن كیدوب پخته اولیدك (مثنوی) هشت سالت جوش دادم در فراق* كم نشد یك ذره خامیت
ونفاق* ای ناپخته سكز یل سكا فراق عالمنده جوش وخروش ویردم خاملق صفتی سندن كتسون دیو اماسندن برذره
خاملق ونفاق ناقص اولمدی (مثنوی) غورهٔ تو سنك بسته كز سقام* غورها اكنون مویز ند وتو خام* ای خام فی المثل
سن برسنك بسته قورق سك یعنی منجمد ومتحجر اولمش سقامتلرندن سنك بسته شول قورقدر كه برصلقمك ایچنده آفت
هوادن منجمد اولوب قورق قالور وغیریسی اوزوم اولور بو معنی دخی جائزدر كه غوره تولفظنه مضاف اولوب بویله دینه
سنك قوروغك سنك بغلمش ومتحجر اولمشدر كه سقامتلردن سائر غوره لر شمدی قوری اوزوم اولدیلر وكمال بولدیلر وسن
خام سن حتی سنك وجودك حرارت عشق ومحبتدن وپرتو شمس هدایتدن متأثر وتربیت پذیر اولمیوب غورهٔ سنك بسته
كبی مرتبهٔ خاملكده قالدی اماسائر ناپخته وخام اولنلر كمال مرتبه سن بولدی تلخ وترشلك مرتبه سندن نچوب
حلاوت جانه واصل اولدی دیدی* عذر خواستن آن عاشق از كناه خویش بتلبیس وروی پوش وفهم كردن معشوقه
آن را نیز (مثنوی) كفت عاشق امتحان كردم مكیر* تا ببینم تو حریفی یاستیر) چونكم عاشق معشوقه سندن بوكونه طعن
وتوبیخی استماع ایلدی جوابه شروع ایلدی واكا بویله دیو سویلدیكه بن سنی امتحان ایلدم بنی طوتمه ومؤاخذه ایتمه
تا كورم سن حریف میسن ویاخود ستیر میسن یعنی سنی امتحان ایلدم انكچونكه تا سنی كورم بمله هواده حریف
ومصاحب میسن ویاخود مستوره وصالحه میسن (مثنوی) من همی دانستمت بی امتحان* لیك كی باشد خبر همچون
عیان* اكرچه بن سنی قبل الوصال بی امتحان دخی بیلمشدم ولیكن خبر عیان كبی قچن اولور یعنی خبرله بیلمك مشاهده
ومعاینه قیلمق كبی اولمز كما قال علیه السلام لیس الخبر كالمعاینه (مثنوی) افتابی نام تو مشهور وفاش* چه زیانست ار
بكردم ابتلاش* سن برافتاب فلك حسن سن وعالمده سنك نامك مشهور وفاشدر نه زیان واردر اكر بن افتابی ابتلا
وامتحان ایلدمسه بو معنی دخی جائزدر كه دینه سنك نامك مشهور وفاش فی المثل برافتابدر اكر بن اول افتابی امتحان
ایلدمسه نه زیان واردر افتابه امتحاندن نقصان وزیان كلمدیكی كبی سن افتاب حسنه دخی زیان ونقصان كلمز دیمك اولور
(مثنوی) تو منی من خویشتن را امتحان* میكنم هر روز در سود وزیان* ای جان جانم سن فی الحقیقه سن معشوق بن
عاشقك جانی بلكه جانك جانی وروح روانی منزله سنده در بن كندیمی هركون سود وزیانده امتحان ایلرم بوندن نه ضرر
وعیب لازم كلور (مثنوی) انبیا را امتحان كرده عدات* تا شده ظاهر ازیشان معجزات* انبیای عظامی عدات
یعنی عداوت ایدیجیلر امتحان ایلدیلر عدات بروزن قضاة عادی نك جمعیدر تا بونلردن معجزات ظاهر اولمش وبواعدانك
انلری امتحان ایلملری انلردن معجزات باهره نك ظهورینه سبب كلمشدر چونكم ظهور معجزه یه امتحان وسیله اولدیسه
سنك عفت وطهارتكك ظهورینه دخی امتحان سبب اولدی پس انی عیب كورمه دیدی (مثنوی) امتحان چشم
خود كردم بنور* ای كه چشم بد ز چشمان تو دور* ای كوزم نوری بن كندی كوزومی نورله امتحان ایلدم كه كورم انك
نوری نه مرتبه ده در دیو ای نور دیده كه سنك كوزلركدن یرامز كوز دور اولسون (مثنوی) این جهان همچون خرابست
وتو كنج* كر تفحص كردم از كنجت مرنج* بو جهان فی المثل خراب كبیدر سن انده كنج ودفینه كبی سن اكر سنك
كنجكدن تفحص وتجسس ایلدمسه انجنمه كه طالب كنج اولان محتاجلر البته تفحص وامتحان ایلمكدن خالی
اولمزلر (مثنوی) زان چنین بی خردكی كردم كزاف* تا زنم پاد شمنان هربار لاف* بی خردكی دقتسزلك وحیله سزلكدر
بوراده كستاخلق وادبسزلك معناسنه استعمال اولنور یعنی اندن اوتری ادبسزلك وكستاخلق ایلدم كزاف وبیهوده
یره تا كم دشمنلره هربار لاف اورم وبی شبهه وبیكمان سنك عفت وطهارتك حقنده مبالغه قیلم (مثنوی) تا زبانم چون ترا
نامی نهد* چشم ازین دیده كواهیها دهد* تا كم بنم لسانم چونكم سكا برنام قویه یعنی بین الاعدا اسمی زبانم براسمله ذكر
قیلدقده كوزم بوكورلمشدن شاهدلكر ویره وسندن كوردیكم عفت وصلاحی بروجه یقین ثبوت مرتبه سنه ایركوره
(مثنوی) كر شدم در راه حرمت راه زن* آمدم ای مه بشمشیر وكفن* اكر حرمت وادب یولنده راهزن اولدمسه وكستا
خلق ایدوب ادبه مخالف فعل وحركت قیلدمسه ای ماه حسن شمشیر وكفنله كلدم اشته بو بنم اشته تیغك هرنه ایلرسك

مطیم (مثنوی) جز بدست خود مبرم پا وسر * که ازین دستم نه از دست دکر * بنم دست وپایمی کندی الکله کس
کندی الکدن غیریله کسمه زیرا بو جانبدنم جانب آخردن دکلم بو دستم دست دکردن دکلم دیمك بو جانبدنم غیری
جانبندن دکلم دیمك معناسنه در (مثنوی) از جدائی باز میرانی سخن * هرچه خواهی کن ولیکن ان مکن * ای جانان
جدا الکدن سوز سوررسن وفراقه متعلق کلام ایلرسن نه استرسك ایله ولیکن بو جدا الکی ایلمه که عاشقه فراقدن زیاده
عذاب اولمز وجدا الکدن اشدا کالم واضطراب کلمز دیدی بو مقالدن نتیجه ومآل اولدر که اسیر نفس وهوا اولان بر عاشق
چن مظهر معشوقهٔ حقیقت اولان بر شیخ کامله واصل اولسه واندن مشتهای نفسانیه ومبتغای شهوانیه سنه
متعلق بر مراد ومقصود طلب قیلسه ویاخود انك حضورنده اندن ادبه مخالف نوعا بر حرکت صادر اولسه وشیخ کامل
انی تأدیب ایلدکده کندی مرادنی تزویرله تأویل وتوجیه ایدوب آنی فریفته ایلمکه قصد ایلمسنك صورتیدر ویاخود
مرادم حلمکی وعلمکی امتحان ایدی دیو جواب ویرمسنك بیانی اوله کلجك ابیاتك آخرینه قریب * شیخ راکه پیشوا
ورهبرست یورملری بو معنایی مؤید اولور (مثنوی) در سخن آباد این دم راه شد * کفت امکان نیست چون بیگاه شد *
پوستها کفتیم ومغز آمد دفین * کر بمانیم این نماند همچنین * بو ایکی بیت حضرت مولانا لسانندن واقع اولمشدر
قصه دن مقصود وحصه بو محلده بیان اولنمدیغنه سببدن اوتری کان یورر لر که بو محلده صورت قصه بیان اولنوب
قصه دن حصه ومقصود نه ایدیکی توضیح وتفسیر اولنمدی سبب اولدر که بو دمده سخن اقلیمنه یول اولدی وقوت مدرکه
شهرستان کلمات معانی یه یول بولدی اما سوزه امکان یوقدر چونکم بیگاه اولدی یعنی معشوقه نك اول عاشقه سوز
سویلمه مسنك وقتی وزمانی چونکم کیج اولدی وزمانی کچدی بو اجلدن کفته امکان یوقدر دیمك اوله بوستلری
سویلدك ومغز واب دفین ومستور کلدی یعنی قصه نك قشرلرنی وصورتلرنی سویلدك اما حصه وسری قالدی وپوشیده
اولدی انشاء الله اکر قالورسق واجلدن امان بولورسق بو حکایه بونك کبی قالمز بلکه تزویرله معشوقی امتحان ایلمکدن
مقصود ومآل نه ایدیکی عنقریب بیان اولنور اول * شیخ راکه پیشوا ورهبرست * کر مریدی امتحان کرد اوخرست
یوردقلریدر * رد کردن معشوق عذر عاشق را وتلبیس اورا در روی او مالیدن (مثنوی) در جوابش برکشاد آن یار لب
* کز سوی ما روز سوی تست شب * اول عاشق بد خویه جواب ویرمکده اول یار لب اچدی بویله دیو که ای اهل تزویر
بزم جانبمزدن روز روشندر وسنك جانبکدر شب یعنی بزه نسبت سنك حالك ومافی البالك روز روشن کبی ظاهر وسکا
نسبت شب کبی مستور وپوشیده در (مثنوی) حیلهای تیره اندر داوری * پیش بینایان چرا می اوری * ای تلبیس
تیره ومخلوط اولان حیله لری عدالت وحکومت کونده بینالر قتنه نیچون کتورورسن وباطنك ناپاك ایکن ظاهرکی
پاك کار مرتبه سنه نه وجهله یتورورسن (مثنوی) هرچه در دل داری از مکر ورموز * پیش ما رسوا وپیدا همچو
روز * هر نه شیء که مکردن ورموزدن قلبکده طوترسن بزم اوکومزده اول رسوای یعنی آشکار او پیدادر روز کبی
بو بیانده واقع اولان کلمات شیخ کامل طرفندن شول مرید بی ادبه اولور که راه حقده بی ادبلك قیلوب حضور شیخه کلوب
مظهر معشوق حقیقت اولان شیخ انی مؤاخذه ایدوب تأدیبه شروع ایلدکده مکر وحیله سمتنه سالك اولوب وفعل
قبیحنی صورت شرعه قومغه جهد ایلدکده واعتراف واعتذاردن ابا ایدوب مرادم شویله ایدی دیو سویلدکده شیخ بینا
ودانانك لسان قالی ویاخود لسان حالی اکا بویله دیر (مثنوی) کر بپوشیمش زبنده پروری * تو چرا بی روی از حد می بری
اول جرمی بز بنده پرورلکمزدن اورته وزسن یوزسزلکی حددن نیچون ایلتورسن وبی حیالغی حددن تجاوز قیلورسن
(مثنوی) از پدر آموز کآدم از کناه * خوش فرود آمد بسوی پایگاه * ای ناخلف باباکدن اوکرنکه آدم حضرتلری
خطا وکناه زماننده پایگاه جانبنه خوش تنزل ایلدی یعنی چونکم کندیدن اول خطا صادر اولدی تأویل سمتنه کتمیوب
درحال اعتذار واستغفار مرتبه سنه نزول ایدوب حضرت حقدن عفو ومغفرت طلب ایلدی (مثنوی) چون بدید
آن عالم الاسرار را * بر دو پا استاد استغفار را * چونکم آدم اول عالم الاسراری کوردی وحضرت حقك اسرار خفایه
عالم ایدیکنی بیلدی ومشاهده قیلدی مغفرت طلبی ایچون ایکی ایق اوزره طوردی وتضرع ونیازه شروع قیلدی
(مثنوی) بر سر خاکستر انده نشست * از بهانه شاخ تا شاخی نجست * اندوه وغم کولنك طرفنده اوتوردی حضرت
آدم علیه السلام اندوه وغم مرتبه سنده اوتورمق کان خاکستر اوزره اوتورمق کبیدر بهانه دن شاخدن شاخه
صچرمدی یعنی ابلیس کبی کاه انی وکاه بونی بهانه ایدوب ویرجی قویوب برآخرجنه کیدوب مصر ومستکبر اولمدی
(مثنوی) ربنا انا ظلمنا کفت وبس * چونکه جانداران بدید از پیش وپس * سورهٔ اعرافده اولان آیته اشارتدر
تفسیری جلد اولده اضافت کردن آدم علیه السلام زلت باخویش سرخنده کجدی معنی شریفی اولدر که حضرت
آدم علیه السلام بو جمله تعلل وبهانه یی ترك ایدوب ربنا ظلمنا دیدی انجق چونکه اول آدم وپیش وپسنده جاندارلر

یعنی

یعنی چونکم اطرافنده عذاب ملکلرندن جلادلر مشاهده قیلدی جرمنه معترف اولمغله حضرت حقه ربنا ظلمنا
انفسنا دیو متضرع اولدی پس شرط طریقت بو اولدی که اهل سلوك اولان کمسه لر اکر بر جرم ایدوب مظهر حق اولان
شیخك حضورنه کلسه لر تعلل وبهانه سمتنه کتمیه لر واعتذار واستغفاردن غیری نسنه اختیار ایتمیه لر که حضرت
آدمك بو خصلتی اولادنه طریقت اولمشدر (مثنوی) دید جانداران پنهان همچو جان * دورباش هر یکی تا آسمان
* حضرت آدم علیه السلام پنهان اولان جاندارلری جان کبی کوردی یعنی ملائکه یی جان کبی پنهان کوردی
هر برینك دورباشی آسمانه دکن یعنی هر برینك النده بویك چوبلر وار تا آسمانه متصل دورباش یاسقچی دکنکنه دیرلر
(مثنوی) که هلا پیش سلیمان مورباش * تا نه بشکافد ترا این دورباش * بونلر بویله دیرلر که تحقیق سلیمان حقیقی
حضورنده مور اول تا کم سنی بو دورباش یارمیه وپاره پاره قیلمیه (مثنوی) جز مقام راستی یکدم مه ایست * هیچ لالا
مردرا چون چشم نیست * مقام راستیدن غیریده بر دم طورمه ومرتبهٔ صدقدن غیری یرده اوتورمه مرده
چشم کبی هیچ لالا اولمز یعنی انسانه چشم بینا کبی هیچ مربی وحافظ اولمز زیرا انی ضررلو یرلردن وخطرلو مرتبه لردن
حفظ وحراست ایلین کوزدر (مثنوی) کور اکر از پند پالوده شود * هردمی او باز آلوده شود * کوردل اولان کمسه لر
اکر پند ونصیحتدن پالوده اوله یعنی آب نصیحتله پاك اولسه وطهارت بولسه هر بردمده او آلوده وناپاك اولور زیرا
مادامکه بر کسه ده بصر وبصیرت اولمیه نجاست معنویه دن توقی ایلیه مز (مثنوی) آدما تو نیستی کور از نظر * لیك
اذا جاء القضا عمی البصر * ای آدم سن نظر جهتندن کور دکلسن ولیکن اذا جاء القضا عمی البصر مقتضاسنجه قضا
کلدکده بصر کور من اولور (مثنوی) عمرها باید بنادر کاه کاه * تا که بینا از قضا افتد بچاه * نیچه عمرلر کرکدر
نادرا کاه کاه تا کم بینا اولان کمسه قضای الهیدن چاهه دوشه وحقیقت حاله واقف اوله میوب عقلی شاشه (مثنوی)
کوررا خود این قضا همراه اوست * که مر ورا اوفتادن طبع خوست * کورك خود بو قضا همراه وهمرنکیدر که تحقیقا
اکا دوشمکلك طبع وخوی درنا بینالق عثار وسقوطی مستلزم اولور پس کوردل اولنلرك راه حقده دوشوب سورچمه
معتاد اولملری دیدهٔ باطنلرینك بی نور اولمسندن اولور (مثنوی) در حدث افتد نداند بوی چیست * از منست این بوی
یا آلود کیست * مثلا کور حدثه ونجاسته دوشر بیلمز که اول رایحه ندر بو رایحه بندن میدر ویاخود آلوده لکدن میدر یعنی
کورك معلومی اولمز که اول نجاست اکا کندودن می حاصل اولدی ویاخود آلوده وملوث لکدن می عارض اولدی
(مثنوی) ور کسی بروی کند مشکی نثار * هم ز خود داند نه از احسان یار * واکر بر کمسه اکا بر مسك وعنبر نثار ایلسه
هم کندیدن بیلور یارك احساننه دن بیلمز خلاصهٔ کلام کوردل اولان کمسه لر نجاست باطنیه ایله ملوث وآلوده اولسه لر
انی نه جهتدندر بیلمزلر واکر بر یار خوش کردار انلره مسك لطف واحسانی نثار ایلسه انی کندیدن وکندینك اکا
لیاقتندن بیلور انك لطف واحساننه دن بیلمز اولور (مثنوی) پس دو چشم روشن ای صاحب نظر * مر ترا صد مادرست
وصد پدر * پس بو مقدمه معلومك اولدیسه ای صاحب نظر ایکی روشن کوز تحقیقا سکا یوز مادر ویوز پدردر یعنی
پدر ومادرن بر طفله نه مرتبه نفع وفائده سی وار ایسه تحقیقا سکا ایکی روشن کوز اولقدر خامی وپر فائده در که سنی نیچه
ضررلردن حفظ وحمایت ایلر (مثنوی) خاصه چشم دل که آن هفتاد توست * وین دو چشم حس خوشه چین اوست *
علی الخصوص چشم دل که بصیرت دید کاریدر اول یتمش قاتدر یعنی چشم ظاهردن بونك نفعی وفائده سی
نیچه طبقه زیاده در هفتاد تو تکثیر ایچوندر تحدید ایچون دکلدر وبو ایکی حس ظاهر کوزی یك خوشه چینیدر یعنی
فوائد ومنافع دینیه یه مخصوص اولان رویت وادراکی اندن استفاده ایلر وآیات وآثار خدایه نظر ایلمکی اندن بولور
پس بو خصوصلرده انك خوشه چینی اولور * مثنوی * ای دریغا ره زنان بنشسته اند * صد کره زیر زبانم
بسته اند * چشم دلك چشم ظاهردن یتمش مرتبه زیاده اولمسی وچشم ظاهر اندن استفاده واستناره قیلمسی
باینده وانك اسرار حقی سویلمیوب کتم ایلملری خصوصنده علت وسبب نه ایدیکنی بو بیتله بیان ایلیوب اول
جواهر قلبیه نك عدم ظهوری اوزره تحیف ودریغ قیلوب دیرلر ای دریغا اولسون طریقت رهزنلری اوتورمشلردر بنم
لسانم التنه یوز کره بغله مشلردر اول قطاع طریق اولان اهل دعوی لسانمك معانی واسرار سویلمسنه مانع اولورلر
وپای جانمه قید اولوب انك میدان معارف وحقایقده خوش رفتار ایلمسنی من حیث المعنی دفع قیلورلر مثلا ایاغی
بغلنمش نیچه لطیف رهوار کیدر یعنی ایاغی بغلو اولان کمسه خوش رهوار ولطیف رفتار ایلمکه (مثنوی) پای بسته
چون رود خوش راهوار * پس کران بندیست این معذور دار * مثلا ایاغی بغلنمش نیچه لطیف رهوار کیدر یعنی ایاغی
بغلو اولان کمسه خوش رهوار ولطیف رفتار ایلمکه قادر اولمز کذلك بر مجلسده که رهزنلر اولسه معارف واسرار سویلین
متکلمه وحقایق ولطائف نقل ایلین مرشده ایاق باغی کبیدرکه انی میدان معانیده کیف ما یشا خوش رفتار ایلمکه

قومز زیاده بر ثقیل قید وبند در بوذکر اولنان حالدن بنی معذور طوت وسویلمدیکمی ومقتضای مقامه مناسب نقل معانی
ومعارف ایلمدیکمی عفو ایدوب مقبول طوت که درست کلام سویلکه رهزن اولنلرك وجودی سبب اولمشدر دیمك اولور
وبو بیت بو معنایه دلالت قیلور * مثنوی * این سخن اشکسته می اید دلا * کین سخن درست وغیرت آسیا * ای دل
بو سوز شکسته کلور زیرا که بو سوز فی المثل درد رغیرت الهیه آسیا بدر غیرت الهیه قومز که بو سوز باطندن درست وکامل
کله زیرا رهزن ونامحرملرك اکا لیاقتی اولمدقلرندن واکثر صورت اوغریلری در کاملی استراقه قیلدقلرندن غیرت حق
انك درست وکامل ظهور ایلمامسنی اقتضا ایلیوب بو در سخنك شکسته اولوب دیدهٔ خسته نك توتیاسی اولمسنه
سبب اول اولدی ودر کلامك شکسته اولمسنده عیب وضرر یوقدر (مثنوی) در اکرچه خرد واشکسته شود * توتیای
دیدهٔ خسته شود) زیرا در اکرچه خرد واشکسته اوله دیدهٔ خسته نك توتیاسی اولور پس در کلامی شخص متکلم منزله سنه
تنزیل ایدوب عقلایه خطاب ایلر کبی اکا دخی خطاب ایلرتا در کبی لطیف اولان کمسه لره خطاب شامل اوله
وانلر دخی حین انکسارده بو سوزدن تسلی بوله بیوررلر (مثنوی) ای در از اشکست خود بر سر مزن * کز شکستن روشنی
خواهد شدن * ای در کندی قیرلمقلغندن وانکسار کدن باشه اورمه ومضطرب اولمه زیرا انکساردن روشنلك
اولیسرسن وضیا وروشنالق مرتبه سن بولیسرسن چونکم انکسارك نتیجه سی روشنالغی موصل اوله جزع وفزع
قیلمه دیمك اولور (مثنوی) همچنین اشکسته بسته کفتنیست * حق کند اخر درستش کو غنیست * بوذکر اولنان کبی
صنمش وبغلنمش سویلمك مقرردر حق تعالی اخرانی درست وکامل ایلرکه اول خدا غنیدر هر شکسته لکك اخر درست
وکامل اولمغه وسیله اولور مثنوی) کندم ار بشکست وازهم درشکست * بردکان امد که نك نان درست) مثلا بغدای اکر
صندی وبری برندن منقطع اولوب جدا اولدیسه واون اولمق مرتبه سن بولدیسه اشته نان درست یعنی بغدای دکرمنده
منکسر اولوب اون اولدیسه ضائع وناقص اولمدی بلکه خبازلرك دکانی اوزره کلدی اشته کورکه نان درست اولدی
وغدای لطیف اولمق مرتبه سن بولدی مثنوی) تو هم ای عاشق چو جرمت کشت فاش * آب وروغن ترك کن اشکسته
باش * اول معشوقه لساندن عاشقه تأدیب وخطابدر وغیری سوء ادب ایلینلره تعریض وعتابدر ای عاشق سنك
چونکم جرم وعصیانك فاش واشکارا اولدی آب وروغنی یعنی حیله وخدعه یی ومداهنه یی ترك ایله اشکسته اول وخطا
وعصیانکه اعتذار واستغفار قیل ابلیس کبی سخت رو وبی ادب اولمه (مثنوی) انکه فرزندان خاص ادمند * نفخهٔ
انا ظلمنا می دمند * زیرا اول کمسه لرکه آدم حضرتلرینك خاص فرزندلریدر انا ظلمنا نفخه سنی اوفوررلر یعنی انا ظلمنا
انفسنا دمنی اظهار ایدرلر وجرملرینه متعرف اولوب اعتذار واستغفار ایتمه کیدرلر (مثنوی) حاجت خود
عرضه کن حجت مکو * همچو ابلیس لعینی سخت رو * کندی احتیاجکی عرضه ایله حجت سویلمه سخت روی یعنی ادبسز
ویوزسز اولان ابلیس لعین کبی که اول حضرت حقه بالمشافهه فبما اغویتنی دیو ادبسزلك ایدوب حجت سویلدی
وحضرت آدم علیه السلام توبه ایدوب عذرین دیلدی (مثنوی) سخت رویی کر واشد عیب پوش * در ستیز
وسخت رویی رو بکوش * ای نادان سخت رویلك وادبسزلك اکر ایلیسه عیب پوش اولدیسه یوری سن دخی ستیزه
وسخت رویلکه سعی ایله چونکه سخت رویلکك فائده سی اولمیوب عیبی دخی زیاده فاش اولدیسه سن نیچون ترك اعتذار
ایدوب شیطان یولنه کیدرسن دیدی (مثنوی) آن ابوجهل از پیمبر معجزی * خواست همچون کینه ور ترك غزی
اول ابوجهل یوزسزلك ایدوب پیغمبر علیه السلامدن بر معجزه استدی غزه منسوب اولان کینه لو ترك کبی غزضم
غینله سمرقند اطرافنده اولان ترکمان قبیله لرندن بر قبیله نك اسمیدر (مثنوی) لیك آن صدیق حق معجز نخواست *
کفت این روخود نکوید جز که راست * لیکن اول صدیق حق اولان ابوبکر حضرتلری معجزه استمدی بلکه
دیدی بو یوز خود راستدن غیری سویلمز یعنی رسول اکرمی صلی الله علیه وسلم کوردیکی حینده هذا وجه لیس بکاذب
دیوب بلا معجزه تصدیق ایدوب بی ادبانه وضع ایلمدی وامتحان ایدوب قنی سنك صدق دعوالك اوزره بینه ومعجزه لك
دیو سوز سویلمدی پس ابوجهل ادبسزلك ایدوب حضرت پیغمبری امتحان قیلمسندن کورا کانه حاصل اولدی
وحضرت ابوبکر رضی الله عنه بی امتحان ادب رعایت ایدوب تصدیق ایلمسندن نه مرتبه بولدی (مثنوی) کی رسد
همچون تویی را کزینی * امتحان همچو من یاری کنی * سنك کبی برکمسه یه نچن ایریشور ولایق اولورکه بنلکندن وعجب
وخود بینلکندن بنم کبی بریاری امتحان ایلیه سن بو سوزلر اکرچه اول معشوقه لساندن عاشق بی ادبه درلیکن مظهر
معشوقهٔ حقیقی اولان شیخ کامل لساندن امتحان ایدیجی کمسه لره اولور پس بندهٔ عاقله لازم اولان اولدرکه مظهر حق
اولان شیخی وحضرت حقی امتحان ایلمکدن پرهیز واحتراز ایلیه تا کم مردود باب الهی اولمیه وبی ادبلکی سببیله نار فراقه
مستحق اولمیه ومحروم قالمیه * کفتن آن جهود علی را کرم الله وجهه که اکر اعتماد داری بر حافظی حق از سر این کوشك

خود را در انداز وجواب کفتن امیر المؤمنین علی اورا (مثنوی) مرتضی را کفت روزی یك عنود * کوز تعظیم خدا آکه
نبود * علی المرتضی کرم الله وجهه حضرتلرینه برکون بر عنود علی وجه الامتحان دیدی که او عنود خدای تعالینك
تعظیمندن آکاه وخبردار دکل ایدی بویله دیدیکه (مثنوی) بر سر بامی وقصر بس بلند * حفظ حق را واقفی ای هوشمند
زیاده بلند بر قصرك وبر طامك باشنده اولدیغك حالده ای هوشمند حق تعالینك حفظنه واقف میسن (مثنوی) کفت
آری او حفیظست وغنی * هستیٔ ما راز طفلی ومنی * مصرع اولده غنی لفظی قافیه ایچون تقدیم اولنمشدر اما معناده
حفیظدن مؤخردر تقدیر کلام آری آن غنیست وحفیظست دیمکدر یعنی حضرت علی کرم الله وجهه اول جهوده
جواب ویروب ایتدی بلی الله تعالی حضرتلری غنی عن العالمین در وحفیظ در بزم وجودمزی طفولیت زماننده ومنی لك
زماننده بری اکر اول حافظ مادهٔ جسدمز اولان نطفه یی رحم مادرده حفظ قیلمیه یدی زائل ومضمحل اولوردی پس هر بر
مرتبه ده حفظ ایلدکدنصکره بعد التولد طفولیت مرتبه سنه کلدکدنصکره نیچه محل ضرر وهلاکدن بزی حفظ
وحمایت ایلمشدر دیدی منی بنلك معناسنه اولسه دخی جائز اولور بو تقدیر اوزره معنی بلی اول الله غنی وحفیظدر بزم
وجودمزی طفلك وبنلك زماننده یعنی بنلك حکمنه داخل وانانیت مرتبه سنه واصل اولدلدنبری وجود
جسمانیه مزی حافظ وحامیدر دیمك اولور (مثنوی) کفت خود را اندرافکن هین زبام * اعتمادی کن بحفظ حق تمام *
چونکم حضرت علی کرم الله وجهه دن اول جهود بو کلامی اشتدی الزام ایلمك ایچون اکا ایتدی کندیکی طامدن
اشاغه بر حق تعالینك حفظنه تمام اعتماد ایله دیدی (مثنوی) تا یقین کردد مرا ایقان تو * واعتقاد خوب با برهان تو *
تا سنك حضرت حقك حفظنه ایقانك بکا یقین اولوب عیانه کله وسنك با برهان اولان خوب اعتقادك یعنی سنك ایقان
وبرهانله اولان لطیف اعتقادك بکا معلوم ویقین اوله دیدی (مثنوی) پس امیرش کفت خامش کن برو * تا نکردد جانت
زین جرأت کرو) پس امیر المؤمنین حضرتلری اکا دیدی خاموش اول یوری تاکم سنك جانك بو جرأت وجسارتدن بلایه
مرهون ومبتلا اولمیه (مثنوی) کی رسد مر بنده را که با خدا * آزمایش پیش آرد زابتلا * بنده یه نچن لایق اولورکه خدا ایله
ابتلا وامتحان جهتندن آزمایشی ایلرو کتوره یعنی عبده لایق دکلدرکه خدا ایله ابتلا واختبار ایلمك طرفندن صنعی
ایلرو کتوره وانی صنیه وامتحان ایلیه (مثنوی) بنده را کی زهره باشد کز فضول * امتحان حق کند ای کیج وکول * بنده یه
نچن زهره وقدرت اولورکه فضولکلغندن حق تعالایی امتحان ایلیه ای نادان واحمق (مثنوی) آن خدارا می سزد کو
امتحان * پیش آرد هردمی با بنده کان * اول امتحان همان خدای تعالییه لایق اولورکه او امتحان هر بردمده بنده لرینه
ایلرو کتورر وقوللرینی بر شیله صبر کما قال الله تعالی ولنبلونکم بشیء من الخوف والجوع ونقص من الاموال والانفس
والثمرات وقال الله تعالی ایضا انا جعلنا ما علی الارض زینة لها لنبلوهم ایهم احسن عملا وقال الله تعالی ایضا الذی خلق
الموت والحیات لیبلوکم ایکم احسن عملا یعنی حق تعالی حضرتلری بنده لرینی امتحان واختبار ایلر مثل معاملة المختبرین
انکه چونکه (مثنوی) تا بما مارا نماید اشکار * که چه داریم از عقیده در سرار * تا بزی بزه کوستره اشکارا که عقیده دن
سرلرده نه طوتارز ظهوره کله پس حق تعالینك بنده یی امتحاندن مرادی بنده نك حال باطنی ومرتبه سی بیانه
کلمکدن اوتری اولور اما بنده حضرت حقی امتحان ایلمك جائز ولایق دکلدرته کم اول معشوقه نك لساندن بو معنایی
بیان بیوررلر (مثنوی) هیچ آدم کفت حق را که ترا * امتحان کردم درین جرم وخطا * هیچ آدم علیه السلام حق تعالییه
دیدیمی که یارب سنی اول جرم وخطاده امتحان ایلدم * مثنوی * تا ببینم غایت حلم ترا * آه کرا باشد مجال این کرا *
تاکم سنك غایت حلمکی کورم ولطف وکرمك نه مرتبه ده در بلم آه کیمه بو کونه سوزه وامتحانه مجال اولور کیمه یعنی هیچ
برکمسه یه جرأت وقوت اولمز * مثنوی * عقل تو از بس که آمد خیره سر * هست عذرت از کناه تو بتر * پس معشوقه بنه
عاشقنه ایتدی ای کستاخ سنك عقلك چوق وجهدن خیره وسرسم کلدی سنك عذرك کناهکدن بدتر وقبیحتردر
* مثنوی * انکه او افراشت سقف آسمان * تو چه دانی کردن اورا امتحان * اول الله که آسمانی برتر وعالی ایلدی سن
انی امتحان ایلمکی نه بیلورسن بو بیت اکر عاشقه معشوقه لساندن اولورسه سؤال کلورکه اول خدایی امتحان ایلمدی
پس اول عاشق حقنده بو سوز نیجه صحیح اولور جواب اول معشوقه که جمالده وکمالده واوصاف واحوالده فی الحقیقه
مظهر الهی اولمشدر پس آنی امتحان من حیث المعنی حضرت حقی امتحان اولدیغنی اشعار ایچون اکا بو کونه جواب
وغیریلره انك لساندن تعریض وتأدیب اولور واکر اول معشوقه نك حالنی بیان ایلمك صددنده مناسبتله حضرت
مولانا حضرت حقی امتحان ایلین کمسه لره خطابا بیورمش اعتبار اولنورسه بو سؤال وجوابدن بری اولور پس اهل
امتحان اولنلره خطاب ایدوب بیوررلر * مثنوی * ای ندانسته تو شر وخیر را * امتحان خود را کن آنکه غیر را) ای
شر وخیری بیلمامش کمسه اولا کندیکی امتحان ایله اندنصکره غیریی * مثنوی * امتحان خود چو کردی ای فلان *

فارغ آیی زامتحان دیکران * ای فلان کمسه چونکم سن کندیکی امتحان ایلیه سن وکندوکی کمالیله صنه یوب نفسکی
بیله سن غیریلرك امتحانندن فارغ كاورسن وکندی کارکه وصلاح نفسکه مشغول اولورسن (مثنوی) چون بدانستی که
شکردانهٔ * پس بدانی کاهل شکرخانهٔ * چون بیله سن که شکردانه سن یعنی کندیکك دانهٔ شکر کبی احلی اولدیغکی
بیله سن وعلم ومعرفت وذوق وطاعت ولذت روحانیتله لذیذ وشیرین اولدیغکه واقف وعارف اوله سن پس محقق بیلورسنکه
شکرخانه نك اهلیسن یعنی منبع جمیع لطافت ومعدن کل حلاوت اولان مرتبهٔ حقیقتك اهلی اولدیغکه یقین حاصل
اولوب اکالایق اولدیغکی اندنصکره بیلورسن مادامکه برمرتبه یه اهل اولمیه وتحصیل استعداد قیلمیه سن اول مرتبه یی
وانك اهلنی بیلمکه قادر اوله مزسن (مثنوی) پس بدان بی امتحانی که اله) شکری نفرستدت ناجایکاه * پس برامتحانسز
وتجربه سز بونی بویله بیل که حضرت الله سکا برشکر کوندرمز نامحل یره یعنی سنکه برنعمته وبرلذته مستعد واهل
اولمیه سن بی محل یره سکا انی کوندرمز دیمك اولور اما بوندن لطیف معنی بودرکه دینه سنکه شکر سنی نامحل ونالایق
اولان یره کوندرمز بلکه لایق ومستحق اولدیغك مرتبه یه سنی ایصال ایدر دیمك اولور * مثنوی * این بدان بی امتحان
ازعلم شاه) چون سری نفرستدت درپایکاه) علم شاه مصرع ثانی یه مصروف اولمق اولی در تقدیر کلام امتحان وتجربه سز
بونی بیلکه علم شاه جانبندن چونکم سرسن یعنی علم الهیده چونکم رئیس وسردارسن سنی دنیاده وآخرتده پایکاهه
کوندرمز ومستحق اولدیغك مرتبه دن اشغی اندرمز (مثنوی) هیچ عاقل افکند درثمین * درمیان مستراح پرچمین *
هیچ عاقل اولان کمسه زیاده بهالو انجویی چمن ونجاستله پر اولمش برخلانك ایچنه براغورمی معلومدرکه براقز
مثنوی) زانکه کندم راحکیم آکهی * هیچ نفرستد بانبار کهی * زیرا کندمی برحکیم آکاه ومتنبه هیچ صمان انباری
جانبنه کوندرمز چونکم عاقل اولان درثمینی چمنه اتمغه مناسب ومعقول بیلمیه وحکیم اکاه کندمی انبار کاهه
کوندرمکی روا ولایق کورمیه نه قیاس ایلرسن که حکیم مطلق طیب اولنی خبیث اولنلره خلط ایلرمی وسیئه اشلینلری
اعمال صالحه اشلین کبی قیلورمی بلکه کسب سیأت ایدنلری صالحات اشلینلر کبی قیلمز کما قال الله تعالی ام حسب الذین
اجترحوا السیأت ان نجعلهم کالذین امنوا وعملوا الصالحات سواء محیاهم ومماتهم ساء ما یحکمون) وطیب اولنلری
خبیثلردن وخبیثلری دخی طیبلردن فرق وتمییز ایلیوب طیب اولنلری دارقراره وخبیث اولنلری بعضیسنی بعضسنه
ضم ایلیوب نار بواره ارسال ایلر کما قال الله تعالی فی سورة الانفال والذین کفروا الی جهنم یحشرون لیمیز الله الخبیث من
الطیب ویجعل الخبیث بعضه علی بعض فیرکمه جمیعا فیجعله فی جهنم اولئك هم الخاسرون وقال فی سورة ال عمران ما کان
الله لیذر المؤمنین علی ما انتم علیه حتی یمیز الخبیث من الطیب (مثنوی) شیخ را که پیشوا ورهبرست * کرمریدی امتحان
کرد او خرست * قصه دن حصه ومحصول ونتیجه بو بیت ومابعدنده اولان ابیات شریفه در معنی شریفی اولدرکه شیخ که
طریق الهیده پیشوا ورهبردر اکر برمریدانی امتحان ایلرسه اوخردر یعنی قباحت ومعصیت ایشلیوب کوردیم شیخم بنم
حالمی بیلورمی وسرباطنمه مطلع اولورمی دیو امتحان قیلسه ویاخود انك حلمی وکرمی وستارلغی نه مرتبه ده در دیو مختبر
اولسه اول مرید معنا حمار سیرت وحیوان طبیعتدر زیرا شیخدن مراد انجق ارشاد وهدایتدر یوخسه کشف وکرامت
دکلدر پس مرید بی ادب همان دمکه امتحانه جرأت ایلیه انسان مرتبه سندن حیوان مرتبه سنه تنزل ایدوب خر بلکه
خردن دخی بدتر وابتر اولمش اولور (مثنوی) امتحانش کرکنی درراه دین * هم تو کردی ممتحن ای بی یقین * اکر
اول شیخی امتحان ایلیه سن دین یولنده هم سن ممتحن اولورسن ای بی یقین یعنی حق تعالی دخی سنی امتحان ایلیوب
ممتحن ومات اولورسن العیاذ بالله نته کم نفحات الانسده مسطوردرکه عبدالقادر کیلانی حضرتلری نقل ایلیوب
دیرکه بدایت سلوکده ایکن اکثر مشایخی زیارت ایلمکه معتاد اولمشدم برکون عبدالله نام وابن سقا نام ایکی کمسه ایله
بغداد شهرنده قطبیتله معروف ومشهور اولمش برشیخك زیارتنه نیت ایلدك یولده کیدرکن اول ابن سقا دیدیکه قطب
دیدیککز شیخه بن برقاچ مسئله حاضر ایلدم کوره لم کرچك شیخ ایسه بنم سؤالمه جواب ویرر اول عبدالله نام عالم دخی
دیدیکه بنم برقاچ مشکلم واردر مرادم اولدرکه اول عزیزدن انی سؤال ایلیوب مستفید اولم مرادم امتحان دکلدر
وعبدالقادر حضرتلری دیرین دخی دیدمکه بنم مرادم اول کاملی زیارت وخیر دعالرین الوب صحبت پر برکاتلریله منتفع
اولمق ونظرلرندن سعادت بولمقدر پس واروب انك مکاننه واصل اولدقده انی مکاننده بولمدق پس برزماندنصکره کوردك
مکاننده اوتورر درحال بزه خطاب ایدوب دیدیکه یا عبدالله سنك مشکلك بومیدر عبدالله نام کمسه بلی دیوب اکا جواب
ویردی بعده بکا خطاب ایدوب دیدیکه یا عبدالقادر رضی الله عنك انی اریك تقول قدمی هذه علی رقبة کل اولیاء الله
بعده ابن سقایه توجه ایدوب دیدی یا ابن سقا عن قریب سنی دخی کوررم که فرنکستانده کافر اولوب ربما یود الذین کفروا
لو کانوا مسلمین موجبنجه مسلمان اولمغه محبت ایلیه سن اما میسر اولمیه بوسوزدن تعجب ایدوب ومضطرب اولوب کتدك

چوق زمان کچمیوب اول ابن سقا بی خلیفهٔ بغداد بعض مصلحت ایچون والچیلك نامیله فرنکستانه کوندروب ابن
سقا انده واروب برکافرقزینه عاشق اولوب انی تزوج قصد ایلیوب دیننه کرمینجه انك صیدی سکا میسر اولمز دیو تحقیق
جواب ویردکارنده صبره مجالی قالمیوب دین کفره بی اختیار ایدوب انی تزوج ایدوب وچوق کچمیوب انده خسته اولوب
وفات ایلدی پس سنکه برکاملی امتحان ایلیه سن هم امتحان اولنمش اولورسن * مثنوی * جرأت وجهلت شود عریان
وفاش * اوبرهنه کی شود زان افتتاش * سنك جرأت وجهلك عریان وفاش اولور وخباثت وقباحتك ظهوره کلور
اول بوافتتاشدن یحن عریان وفاش اولور یعنی بوکونه تفتش وتجسسدن اوبرهنه اولمز درونی ظهوره کلمز دیمك اولور
(مثنوی) کربیاید ذره سنجد کوه را * بردرد زانکه ترازوش ای فتا * اکرفی المثل ذره کلسه وکوهی وزن اتسه اول
کوهدن برتلورانك ترازوسی ای جوان زیرا ذره نك کوهی وزن اتمکه طاقتی یوقدر (مثنوی) کزقیاس خود ترازو
می تند * مرد حق رادر ترازو میکند * شیخ کاملی امتحان ایلین مرید کندو قیاسندن ترازو پیدا وحاصل ایلر مرد حقی
ترازویه ایلروانی ترازوی عقلیله طارتر (مثنوی) چون نکنجد او بمیزان خرد * پس ترازوی خرد را بردرد * چونکه
اول مرد حق عقل ترازوسنه صغمز پس ترازوی عقلی پرترزبدهٔ کلام ولی خدا عقل وقیاسله ادراك اولنمز وانك
مرتبه سی مجرد وهم فهمله بلنمز همان مریده لازم اولان اکا هر حالده تسلیم اولمقدر وترك اعتراض وامتحان قیلمقدر
* مثنوی * امتحان همچون تصرف دان عمو * تو تصرف برچنان شاهی مجو * اول مظهر حق اولان کاملك
وجودنده امتحان ایلمکی انده تصرف ایلمك کبی بیل سن انجلین شاه اوزره تصرف وحکومت ایلمك استمه پس مظهر
حق اولان واینك وجودنه مناسب اولان کلام وادا ایلرکن انده متجلی وظاهر اولان خدانك شانه مناسب کلام واداانك
نقلنه شروع ایدوب بوبیتلری بیوررلر من وجه خلیفه مستخلفك عینی اولدیغی نکته یی اشعاردن اوتری که فی الحقیقه
برمرد حقی امتحان ایلمك همان حضرت حقی امتحان ایلمك کبی اولور (مثنوی) چه تصرف کرد خواهد نقشها *
برچنان نقاش بهر ابتلا * نقشلر نه تصرف ایلمك استرا بتلا وامتحان دن اوتری انجلین نقاش اوزره یعنی نقشلر محققدرکه
نقاش اوزره ابتلا وامتحان جهتندن تصرف ایلمکه قادر اوله مزلر پس نقوش مرتبه سنده اولان آدمی نقاش حقیقی
اولان پادشاهی امتحان ایلمك جهتندن انده نه وجهله تصرف ایلمکه قادر اولور * مثنوی * امتحانی کربدانست
وبدید * نی که هم نقاش آن بروی کشید * اکر نقش برامتحانی بیلدی وکوردی ایسه نقش اوزره انی هم نقاش چکمه
دیمی امتحان نقشنی دخی نقش اوزره نقاش چکدی مراد نقش وجوده ایصال ایده اولان امتحان واختبار نقشنی دخی
حق تعالی خلق ایلدی دیمك اولور * مثنوی * چه قدر باشد خود این صورت که بست * پیش صورتها که درعلم
ویست * نه قدر وشرفی اولور خود بو صورت کیمدر اول صورتلرك اوکنده که اول نقاشك علمنده واردر یعنی بونقوشك
انك علمنده اولان صور علمیه سنه نسبت قدر وشرفی یوقدر (مثنوی) وسوسهٔ این امتحان چون آمدت * بخت بد دان
کامد وکردن زدت * بو امتحان ایلمك وسوسه سی سکا کله وقلبکده جایکیر اوله بخت بد بیل که سکا کلدی وسنك کردنکی
اوردی * مثنوی * چون چنین وسواس دیدی زود زود * باخدا کرد و درا اندر سجود * چونکه درونکده ای مرید
بووسواسی کوره سن علی الفور تیز اول خدای تعالی یه رجوع قیل ومتوجه اول وسجوده کل (مثنوی) سجده که را ترکن
ازاشك روان * کای خدایا وارهانم زین کمان * سجده کاهی اشك رواندن تر ایله بویله دیوکه ای خدای بی نظیر بنی بوکماندن
قورتر وقلبمی بووسوسه دن خلاص ایلیوب رضای شریفکه لایق اولان خواطر وافکاری القا ایله دیو تضرع ونیاز قیل
* مثنوی * آن زمان کت امتحان مطلوب شد * مسجد دین تو پر خروب شد * اول زمانکه سکا حضرت حقی امتحان
ایلمك مطلوب اولدی یعنی مظهر حق اولان بندهٔ کاملی امتحان ایلك که معنا حضرت حقی امتحان ایلمك درسکا مطلوب
ومرغوب اوله سنك دینك مسجدی پرخروب اولدی وخروب ترکجه چی بو نوزی دید کاری درانك بتدیکی یرده بنالرك
خراب اولمسی انك خاصیتندندر درته کم یوذ کر اولنان حکایه دن معلوم اولور پس امتحان خروب کبیدر یحن برطالبك
قلبنده بتسه انك بنای دین وایمانك خراب اولمسنه علامتدر العیاذ بالله * قصهٔ مسجد اقصی وخروب وعزم کردن
داود علیه السلام پیش از سلیمان بربنای آن مسجد (مثنوی) چون درآمد عزم داودی بتنك * که بسازد مسجد اقصا
بسنك * چونکم داوده منسوب اولان عزیمت تنکه کلدی یعنی داود علیه السلام حضرتلرینك قصدی انك درونی
تضییق ایلمکه کلدی بونیت اوزره که مسجد اقصایی طاشله دوزم * مثنوی * وحی کردش حق که ترك این بخوان * که
زدستت برنیاید این مکان * حق تعالی حضرتلری داود حضرتلرینه وحی ایلدیکه بوعزیمتك ترك ایله اوقوز یرا بو مکان
سنك الندن ظهوره کلمز وحاصل اولمز * مثنوی * نیست درتقدیر ما آنکه تو این * مسجد اقصا براری ای کزین
بزم تقدیرمزده بوقدر اولکه سن بو مسجد اقصایی ای کزیده بوقار وکتوره سن وانی ایدوب ظهوره کتوره سن * مثنوی *

گفت جرم چیست ای دانای راز * که مرا گویی که مسجد را مساز * حضرت داود علیه السلام ایتدی ای دانای راز
بنم جرمم ندر که بکا دیرسنکه مسجدی دوزمه * مثنوی * گفت بی جرمی تو خونها کردهٔ * خون مظلومان بگردن
بردهٔ * حضرت حق اکا دیدی سن بی جرم سن لیکن قانلر ایلمش سن مظلوملرك قاننی بوینوکه المش سن وانلرك خونته
بلا عمد سبب ظاهر اولمش سن دیدی * مثنوی * که ز آواز تو خلقان بی شمار * جان بدادند وشدند آن را شکار *
که سنك آواز لطیفکدن بی شمار خلق جان ویردیلر واکا شکار اولدیلر * مثنوی * خون بسی رفتست بر آواز تو *
بر صدای خوب جان پرداز تو * یا داود سنك آوازك اوزره چوقلق خون واقع اولمشدر سنك جان پرداز اولان
خوب صداك اوزره یعنی جان دوزیجی صدای لطیفك اوزره مستعمیندن چوق کمسه لر هلاك اولمشدر دیدی * مثنوی
گفت مغلوب تو بودم مست تو * دست من بربسته بود از دست تو * حضرت داود علیه السلام ایتدی الهی بن سنك
مغلوبك ایدم وسنك مستك ایدم بنم الم سنك الكدن بغلنمش اولدی یعنی بن سنك عشقكك مغلوبی ومستی وحیرانی
ایدم بنم دست عقلم وقوت قلبم مغلوب وبربسته اولمش ایدی سنك قوت وقدرتكدن (مثنوی) نی که هر مغلوب
شه مرحوم بود * نی که المغلوب کالمعدوم بود * شاهك هر مغلوبی مرحوم دکلیدر مغلوب معدوم کبی دکلیدر
یعنی هر مغلوب شه مرحوم در والمغلوب کالمعدوم معناسی مقرردر پس مغلوبدن صدور ایلین اعمال واحوال مع
الاختیار دکلدر بو جهتدن مؤاخذه یه لایق اولمز زیرا که اول معذوردر * مثنوی * گفت این مغلوب معدومیست کو *
جز بنسبت نیست معدوم ایقنو * حق تعالی حضرتلری اکا جواب ویروب ایتدی بو مغلوب اولمق بر نوع معدوم در که
اول نسبت واعتباردن غیریله دکلدر یعنی مغلوب معدوم اولمسی نسبتله معدوم اولمقدر یوخسه معدوم مطلق اولمق
دکلدر بو معنایی یقین بیلگز وایقان قیلگز * مثنوی * اینچنین معدوم کو از خویش رفت * بهترین هستها افتاد
وزفت * بو مثللین معدوم وفانی که کندیدن کتدی وکندینك وجود مجازی وموهومی سنی وجود حقیقی عشقنده
محو ولا ایتدی موجوداتك بهترین واولوسی واقع اولدی ووجود مجازی قیدندن خلاص اولوب وجود حقانی بولدی
* مثنوی * او بنسبت با صفات حق فناست * در حقیقت در فنا او را بقاست * اول معدوم صفات حقه نسبتله
فنادر حقیقتده فنادهٔ اکا بقا واردر کندی صفات بشریه سنی صفات الهی ده افنا ایلدیکی جهتدن اول فانی درکه
صفات نفسانی وحیوانی قالمامشدر وفی الحقیقه بو فنای وجود ایلمکده اکا بقا واردر که وجود مجازیدن خلاص
اولمش وبقای حقله باقی اولمق مرتبه سن بولمشدر * مثنوی * جمله ارواح در تدبیر اوست * جمله اشباح هم در تیر اوست *
جمیع ارواح اول فانی فی الله اولان کمسه نك تدبیرنده در وجمله اشباح هم انك تیر حکمنده در زیرا چن وجود موهومی
سالك وجود الهی واوصاف ربانیده بالکلیه فانی اولسه ومرتبه ولایتی بولسه انك تدبیری تدبیر الهی اولور وانك
وجودنده اولان حکم وتصرف حکم تصرف ربانی اولور پس جمله ارواح خلق انك تدبیرنده وجمیع اشباح انك تدبیر
حکمنده دیمك صحیح اولور بو مرتبه ده اول ولینك وجودنده بشریت شایبه سی قالمز حتی جمیع ارواح واشباح انك پنجهٔ
تدبیر وتصرفنده اولور دیمك سوالی دخی ناشی اولمز زیرا انك تدبیر وتصرفی حضرت حقك تدبیر وتصرفیدر بغیر فرق
واکا اسناد اولنمق اول ولی اکا مظهر ومرآت اولدیغی ملابسه ایله در بو تقدیر اوزره بو بیتده اولان او ضمیرلری حضرت
حقه راجع اولمق لازم کلمز ومحل دخی بونی اقتضا قیلمز * مثنوی * آنکه او مغلوب اندر لطف ماست * نیست مضطر بلکه
مختار ولاست * بو بیت سوال مقدره دن ناشی اولان توهمی دفع ایچون درکان دیمك لازم کلور که هر مغلوب البته
مضطر وعاجزدر پس مغلوب لطف الهی وحب ربانی اولان دخی مضطر وعاجز میدر لسان الهی دن جواب بیوررلر
اول کمسه که بزم لطفمزده مغلوب در اول مضطر وعاجز دکلدر بلکه اول ولینك مختاریدر یعنی کندی اختیاری بالکلیه
زائل اولوب بزم محبتمزك وارادتمزك اختیارلنمشیدرا کرانك اراده واختیاری زائل اولدیسه انك وجودنده مرید ومختار
بزز پس بزم محبت وارادتمزك مختاری ومرادی اولان مضطر اولمز بلکه بزم قدرت وقوتمزله قادر وقوی اولور دیمك اولور
* مثنوی * منتهای اختیار آنست خود * کاختیارش گردد اینجا مفتقد * اختیارك منتها وغایتی خود اولدرکه
انك اختیاری بو اختیار الهی وارادهٔ ربانی مرتبه سنده مفتقد وفانی اوله ومن کل الوجوه کندی اختیارندن چوب
اختیار حقی اختیار قیله (مثنوی) اختیاری را نبودی چاشنی) گر نگشتی آخر او محو از منی) هیچ بر اختیار ایچون چاشنی
اولمزدی یعنی هیچ بر اختیار لذت وحلاوت بولمزدی اگر اول اختیار آخر بنلکدن محو اولمیدی مراد اختیارك
صاحبی اولور یعنی هیچ برکسه نك اختیارنه چاشنی اولمزدی اگر اول اختیارك صاحبی بنلکدن فانی اولمیدی
وحضرت حقك اختیارنی قبول ایلیوب کندی اختیارنی ترك قلمیدی وفی الحقیقه انسانك اختیاری اول حینده
حلاوت بولور وبی ذوق اولمقدن قورتلوب لذت وکمال مرتبه سنه واصل اولور که انك صاحبی بنلك قیدندن خلاص اوله

کندوبی حضرت حقه کمالیله تسلیم قیله تا کم من کل الوجوه هر حالده انك مرید ومدبر ووکیلی خدا اوله (مثنوی
در جهان گر لقمه و گر شربتست * لذت او فرع محو لذتست * جهانده اگر لقمه وشربتدر یعنی جهانده اگر بر لقمهٔ
نفیس واگر بر شربت لذیذ وار ایسه انك لذتی لذتك محوینك فروعیدر یعنی لذت جسمانیه یی وحلاوت شهوانیه یی
وحیوانیه یی محو وفانی ایتمك واطعمهٔ نفیسیه واشربهٔ لذیذه نك لذاتی اکا نسبت فرعدر پس جهانده نقدر لقمه وشربت
وار ایسه انك لذتی فرع محو لذتدر اولور زیرا محو لذات جسمانیه البته حصول لذات روحانیه واذواق ربانیه اقتضا قیلور
ولذات روحانیه نك اصل اولمسی وشراب وطعام صورینك لذاتی اکا نسبت فرع اولمسی مقرر اولور بو دخی جائزدر که
محو لذتدن مراد وجود انسانیده لقمه وشربتدن حاصله اولان لذت محو اولمیه انسان لقمه وشربتدن لذت بولمز اولدمکه
انسانك وجودنده لقمه وشربتدن حاصله اولان لذت محو اوله لقمه وشربته اشتها کلور ولقمه وشربت لذیذ اولور پس
محو لذت اصل ووجود لذت فرع اولور هر کیم لذتی زیاده محو ایلرسه لقمه وشربتدن اولذتی زیاده بولور بعض نسخه لرده
محو فرع لذتست واقع اولوب محو مقدم دوشمشدر بو تقدیر اوزره بو ذکر اولنان معنی لطیف اولور زیرا فرع لذتدن
مراد بدن انسانیده لقمه وشربتدن حاصله اولان لذت اولور لقمه وشربتك لذتی فرع لذتك محوندن وجوده کلور
(مثنوی) گرچه از لذات بی تأثیر شد * لذتی بود او ولذت گیر شد * محو لذت ایلین کمسه اگرچه لذات عارضه دن بی تأثیر
اولدی وترك لذات جسمانیه قیلدی لیکن او بر لذت ابدی طوتیجی اولدی یعنی محو لذات جسمانیه ایلین کمسه اگرچه
لذت عارضی دن تأثیرسز اولوب انی ترك ایلدی اما بر لذت اولدیکه دائم لذت طوتیجی اولدی وعین لذت مرتبه سنی بولدی که
لذت اندن اصلا زائل اولمز اولدی * شرح انما المؤمنون اخوة * بو بیان (انما المؤمنون اخوة) آیتنك ویا خود حدیثنك
شرحیدر انما المؤمنون آیت کریمه ده دخی واقع اولمشدر کما قال تعالی فی سورة الحجرات (انما المؤمنون اخوة فاصلحوا بین
اخویکم) مؤمنلر اولدیلر الا بری برینه برادر اولدیلر اصل واحده منسوب اولدقلری حیثیتدنکه اول ایماندر پس اصلاح
ایلك ایکی قرنداشلرك ما بینی اکثر نفاق وشقاق ایکی کشی ما بیننده اولدیغندن اوتری اخوین ذکر اولندی * والعلماء
کنفس واحدة * وبو حدیثك شرحیدر یعنی علما نفس واحده کبی در المسلمون کنفس واحدة المؤمنون کنفس واحدة
دخی روایتلردر * خاصه اتحاد داود وسلیمان وسائر الانبیاء علیهم السلام که اگر یکی را از ایشان منکر شوی ایمان
هیچ نبی درست نباشد واین علامهٔ اتحادست * علی الخصوص داود پیغمبرك علیه السلام وسلیمان پیغمبرك وسائر
انبیانك اتحادیکه علما ومومنینك اتحادندن زیاده درکه اگر بونلردن برینه منکر اوله سن ایمان هیچ برنبی یه درست اولمز
وبو علامت اتحاددر زیرا برنبی یه انکار جملیه ایلمکی مستلزم اولیجق فی الحقیقه متحد اولملرینه بو خصوص دلالت
وشهادت ایلرنته کم مثال ایدوب بیوررلر * که یك خانه از آن هزاران خانه ویران کنی آن همه ویران شود ویك دیوار قائم
نماند * بو ترکیبده واقع اولان خانه لردن مراد خارج عالمده واقع اولان خانه لر دکلدرکه انلرك برینك ویران اولمسی غیری
سنك ویران اولمسنی مستلزم اولمز بونده اولان خانه لردن مراد انبیای عظامك وجودی خانه لریدر ومعنا بویله دیمك
اولور که اول هزاران خانه دن بر خانه یی ویران ایلیه سن یعنی اول هزاران پیغمبردن بر پیغمبری تکذیب ایدوب اکا ایمان
کتورمیه سن اول دوکلی خانه ویران اولور وبر دیوار قایم قالمز یعنی انبیانك جمله سنه اولان ایمان ویران اولور بر ایمان
برنده قایم اولمز زیرا برینه انکار جملیه انکاری موجب اولور که (لا نفرق بین احد منهم) والعاقل یکفیه الاشارة این خود
از اشارات گذشت * بو آیت کریمه بونلرك من حیث الحقیقه ما بینلرنده اولان اتحادلرینه شهادت قیلور قال تعالی
فی سورة البقرة لا نفرق بین احد منهم بز رسلدن برینك ما بینی تفریق ایلمزز نته کم یهود ونصارا ایدرلر بلکه جمله سنه
ایمان کتورورز زیرا بونلرك جمله سی مظهر حق ونور واحد حکمنده در عاقله بر اشارت کفایت ایلر بو خود اشارات
مرتبه سندن گچدی وعیان وشهود مرتبه سنه ایردی دیمك اولور والله اعلم (مثنوی) گرچه بر ناید بجهد زور تو * لیك
مسجد را بسازد پور تو * پس خطاب آمد بداود از خدا * کای گزین پیغمبر نیکو لقا) جناب الهی حضرت داوده خطاب
ایدوب ایتدی یا داود اگر مسجد اقصانك بناسی سنك جهد وقوتکله حاصل اولمز ولیکن اول مسجدی سنك فرزندك
سلیمان دوزر وانك جدی ایله ظهوره کلور (مثنوی * کردهٔ او کردهٔ تست ای حکیم * مؤمنانرا اتصالی دان قدیم * ای
ذو حکمت حقیقتده انك فعلی سنك فعلکدر مؤمنلر ایچون ما بینلرنده قدیم بر اتصال واتحاد بیل مؤمنلردن مراد
بونده انبیادر والله تعالی یه وانبیایه مؤمن دیمك جائزدر الله تعالی یه مؤمن دیمك واهب الامن اولدیغیچون وعبادنه
اولان وعده سنه تصدیق قیلدیغیچوندر وانبیایه مؤمن دیمك حقی تصدیق وکلاملرنی ووعده لرنی وما قبللرنده کلان
نبی لری وانلره نزول ایلین کتابلری مصدق اولدقلری اعتباریله در ومسلمانلره مؤمن دیمك حق تعالی یه وانك انبیاسنه
تصدیق ایلدیکلری ایچوندر پس مؤمنلرك ما بیننده من حیث الحقیقه بی کم وکیف قدیمی بر اتصال واتحاد

بیل دیمك اولور (مثنوی) مؤمنان معدود لیك ایمان یكی * جسمشان معدود لیكن جان یكی * مؤمنلر بحسب الظاهر
معدود لیكن ایمان بردر كه جمله سی وحدانیت حقه واتحاد انبیا ورسله وانلرك جمله سنك حق اوزره اولمسنه تصدیق
ایدیجیلردر بونلرك جسملری معدود لیكن جان بردر وجاندن مراد نفخهٔ الهی اولان جاندر كه عند اهل التحقیق انك
حقیقی بردر كه جمله سنك حقیقی روح اعظمدر خلافاً للفلاسفه زیرا انلر ارواحك حقیقی بر اولمسنه راضی اولمزلر نته كم
بو شرحك بعض مواضعنده انلرك سوزی نقل اولنمشدر (مثنوی) غیر فهم وجان كه در كاو وخرست * آدمی را عقل وجانی
دیكرست * شول فهم وجاندن غیریكه كاو وخرده در بعض كاو وخرده اولان روح وجسددن ماعدا آدمینك بر غیری فهم
وجانی واردر كه حیواناتك انده اشتراكی یوقدر وآدمی یه مخصوص اولان فهم وجاندن مراد روح الهی وعقل معاددر كه
حیواناتده بونلر یوقدر (مثنوی) باز غیر عقل وجان آدمی * هست جانی در ولی آن دمی * كیرو آدمینك عقل وفهم
وجاندن مراد روح الهی غیری اول دمه منسوب اولان ولیده بر جان واردر یعنی نفخهٔ حضرت حقه منسوب ونفس
رحمانه مخصوص اولان ولیده آدمینك فهم وجاندن غیری بر آخر جان واردر كه اول روح اعظمدر زیرا اولی كامل روح
اعظم مظهری اولان واسرار حقیقت بیلان وعقل كل مرتبه سی بولاندر بو فهم وعقل وجان ایسه سائر آدمیده بولنمز
وبو عقل وجانه مظهر اولمین كمسه لر اهل توحید واهل اتحاد اولمز * مثنوی * جان حیوانی ندارد اتحاد * تو مجو این اتحاد
از روح باد) زیرا حیوانه منسوب اولان جان اتحاد طوتمز سن بو اتحاد معنوی بی روح باددن استمه روح باددن مراد هوای
نفسانی یه مضاف اولان روحدر یعنی هوایه مضاف اولان روحدن بو اتحادی استمه كه اسیر هوای نفسانی اولان حیوان
سیرتلرده بو اتحاد بولنمز دیمك اولور پس روح حیوانینك خاصیت واثرلرین بیانه شروع ایدوب بیوررلر * مثنوی * كر خورد
این نان نكردد سیر آن * ور كشد بار این نكردد او كران * اكر بو روح حیوانی نان ییسه اول بری طوق اولمز واكر بو یوك
چكسه اول بری كران اولمز وثقلت چكمز پس بو حالت دلالت ایلر كه روح حیوانی ما بیننده كمال تفرقه واردر * مثنوی *
بلكه این شادی كند از مرك او * از حسد میرد چو بیند برك او * بلكه بو بری انك اولمه سندن شادلك ایلر چونكم اول
برینك ازیغی ورزقنی كوره حسدندن اولور زیرا مقتضای صفت حیوانیه بودر * مثنوی * جان كركان وسكان هر یك
جداست * متحد جانهای شیران خداست * قوردلرك وسكلرك روحی هر بری جدادر یعنی ذئاب سیرت وكلاب
طبیعت اولان كمسه لرك روحی هر برینك جدا جدادر بری برینه حقد وحسد وبغض وعداوت ایلمكدن خالی اولمزلر اما
خدا شیرلرینك جانلری متحددر كه اصلا ما بینلرنده متضاد شائبه سی اولمز ما بینلرنده نسبت صوری یوق ایكن یكدل
ویكجان وپدر ومادر وبرادر كبی بر برلرینه اشفق ومهربان درلر ولهذا قال ابن الفارض * بیت * نسب اقرب فی شرع
الهوی (بیننا من نسب من ابوی) وقال فی تائیته (وجل فنون الاتحاد ولا تحد) الی فئة فی غیره العمر افنت * فكم واحد
جم غفیر ومن عداه شرزمة حجت بابلغ حجة * پس بو بیتدن بر سؤال لازم كلور كه اول سؤال بودر كركان وسكانك جانی
صیغهٔ مفرد اوزره كتوردیكز وجانهای شیران خدادیو شیران خدانك جانلرنی صیغهٔ جمع اوزره ایراد ایلدیكز بونك سر
وحكمتی نه اوله دینورسه جواب بیورلر * مثنوی * جمع كفتم جانهاشان من باسم * كان یكی جان صد بود نسبت بجسم
بن بو اصحاب اتحادلك جانلرینه اسمله جمع دیدم معنی حسبیله دكل اسم ورسم جهتندن نوعا بونلرك دخی متعدد اولمسنی
اشعار ایلمكدن اوتری زیرا اول من حیث الحقیقه بر اولان جان جسم جسمه نسبتله یوز اولور پس بونلر متعدد الاجسام
والاشكال اولدقلری جهتدن بونلرك جانلرینه صیغهٔ جمعله جانها تعبیر ایلدم اما جان كركان وسكان دیو انلرك جانلرینك
صیغهٔ مفردله كتورلمسی انلر بحسب الظاهر اكر جان واحد منزله سنده متحد اولسه لرده بحسب المعنی هر برینك جانی
جدا اولدیغنی اشعار ایچون اولور وبو بیت مثل موقعنده ایراد ایدوب شیران خدانك جانلرینك متحد اولمسنی تفهیم ایچون
بیورلر * مثنوی * همچو آن یك نور خورشید سما * صد بود نسبت بصحن خانها * مثلا سمانك خورشیدنك
اول بر نوری كبی صحن خانه لره نسبت یوز اولور * مثنوی * لیك یك باشد همه انوارشان * چونكه بر كیری تو دیوار
از میان * لكن اول صحن خانه لرك انواری دوكلی بر اولور چونكم سن اورتادن دیواری رفع ایلیه سن چونكم جانلره
قاعده قالبیه یعنی قواعد ابدان یا موت اختیاری ویا موت اضطراری ایله ویران اولوب اورتالقدن حجاب مرتفع اوله
مؤمنلر نفس واحده كبی اولورلر واتحاد حقیقی مرتبه سنه وصول بولورلر * مثنوی * فرق واشكالات آید زین مقال *
زانكه نبود مثل این باشد مثال * بوذكر اولنان مقالدن فرق واشكاللر كلور یعنی نفخهٔ الهی اولان روحی بو خورشیده
تشبیه اولنان مقالدن فرق كلی حاصل اولور كه روح الهی طابق النعل بالنعل نور خورشید كبی اولمق لازم كلمز واشكال
وشبهه لر دخی كلور مثلا فلاسفه مشایخك بو تعبیرندن اشكال ایراد ایدوب دیمشلردر اكر نفخهٔ الهی اولان روحك
حقیقی بر اولیدی زیدك وجودنده اولان روح عینی بكرك وجودنده اولان روح اولوردی وبونك بیلدیكنی اول دخی

بیلوردی وبعضلر دخی بو یله اشكال كتورر كه چونكم حقیقت روح نور خورشید كبی بر اولیجق مؤمن ناقصك روحی
عین مؤمن كاملك روحی اولمق لازم كلور پس بو مقالدن بو كونه اشكالات حاصل اولور ومشبه ایله مشبه بهك ما بیننی
فرق ایلمك دخی لازم كلور زیرا كه بو مثل اولمز مثال اولور پس مثال الشیء بعینه مثل ذلك الشیء اولمق لازم كلمز (مثنوی)
فرقها بی حد بود از شخص شیر * تا بشخص آدمی زاد و دلیر * نته كم زید كالاسد دیرسن شخص شیردن شجیع ودلیر اولان
شخص ادمی زاده یه دك فرقلر بی حد وبی شمار اولور زیرا دلیر اولان آدمی زاده نك شخصی بعینه شیرك شخصی كبی دكلدر
وبو تشبیه دن بو یله اولمق دخی لازم كلمز (مثنوی) لیك در وقت مثال ای خوش نظر * اتحاد از روی جانبازی نكر *
ولیكن مثال وقتنده ای خوش نظر اولان كمسه جانبازلق جهتندن اولان اتحاده نظر ایله یعنی مشبه ایله مشبه بهك
ما بیننده سبب اتحاد اولان وجه شبه انجق جانبازلكدر پس ایكیسنك ما بیننده بری برینه مشابهت شجاعت
ودلاورلكده اولور هر خصوصده زید اسد كبی اولمز (مثنوی) كان دلیر آخر مثال شیر بود * نیست مثل شیر از جملهٔ حدود)
زیرا اول دلیر اولان زید آخر مثال شیر اولدی حال انكه جمیع حدودده مثل شیر دكلدر بلكه شجاعت ودلاورلكده
اكا مشابهدر كذلك روح الهی دخی هر خصوصده نور خورشیده مشابه اولمق لازم كلمز (مثنوی) متحد نقشی ندارد این
سرا * تا كه مثلی وانمایم من ترا * بو سرای دنیا بر متحد نقش طوتمز یعنی بو محل اختلافات اولان دار دنیا بری برینه
مطابق وطابق النعل بالنعل ایكی نقش بری برینه موافق اولمز كه اتحاد ارواح خصوصنده سكا كیرو بر مثل كوسترم
چونكم بو عالمده مثال تمام بولنمق ممكن دكلدر (مثنوی) هم مثال ناقصی دست آورم * تا ز حیرانی خرد را واخرم *
هم بر ناقص مثالی اله كتورم تا كم حیرانلقدن عقلی كیرو الم اكرچه مثال ناقصدن كمال یقین حاصل اولمز ولیكن
عقلدن بر مقدار حیرت زائل اولوب قلبه اندن فهم وادراك ظهوره كلور اولا روح حیوانی یه كتوریلن مثال اولدر كه
بیورلر (مثنوی) شب بهر خانه چراغی می نهند * تا بنور آن ز ظلمت وارهند) مثلا كیجه هر بر خانه یه بر چراغ قورلر تا اول
چراغك نوری سببیله ظلمتدن خلاص اولورلر * مثنوی * آن چراغ این تن بود نورش چو جان * هست محتاج
فتیل این وآن * اول چراغ فی المثل بو تن اولور اول چراغك نوری جان كبی یعنی روح حیوانی كبیدر زیرا فتیله وبو كا وا كا
محتاجدر یعنی نور چراغ فتیله وروغنه ومحله محتاجدر این وآندن مراد روغن ومحل اولور نته كم روح حیوانی دخی
محتاج این وآندر نته كم بدل ما یتحلل طعام وشرابه محتاجدر كه اكا نسبت فتیله وروغن كبیدر ونوسهٔ صیانت بدنه
دخی محتاجدر كه تا بونلرله انك وجودی قائم اوله * مثنوی * آن چراغ شش فتیله این حواس * جملگی بر خواب وخور
دارد اساس * بو حواسك اول التی فتیله لو چراغی جمیعا خواب وخور اوزره بنا طوتر كه روح حیوانینك اساسی خواب
وخور اوزره در كه بونلر اسباب ستهٔ ضروریه دندر چراغ محل فتیل وروغن اولان ظرفه دیرلر وبدن فی المثل التی فتیله لو
بر چراغه بكزر كه بو حواس ظاهردن هر بر حس بر شعله دار فتیل كبیدر اكر دیرسك كه حواس خمسه بشدر شش فتیله
اولمسنه نیجه مشابه اولور جواب اولدر كه بو كا حس مشترك دخی داخلدر وحس مشترك حواس خمسهٔ ظاهره دن
حاصله اولان ادراكاته نسبت بر حوض كبیدر جمله انلردن حاصله اولان ادراكات انده جمع اولور وبو جمله حواس
ظاهره نك ادراك ایلدیكنی اول ادراك قیلور انكچون اكا حكما حس مشترك دیدیلر اكرچه بو حس حواس خمسهٔ
باطنه دندر لیكن حواس خمسهٔ ظاهره یه مجمع وملتقی اولدیغی اعتبار ایله انی حواس ظاهره دن دخی فرض ایدرلر چونكم
حواس ظاهره ده مقدر اولمسی بو تقریب ایله ممكن اولیجق شش حواس شش فتیله كبی اولوب بو بدن شش فتیله لو بر چراغ كبی
اولور وروح حیوانی اول شش فتیله اولان شش حواسدن خانهٔ وجودی اناره قیلور وجائزدر كه اول شش فتیله دن بریسی
حس مشترك اولمیوب نطق اوله اما بو تقدیر اوزره نطقه حس دینلمز زیرا حس قوهٔ مدركه یه دیرلر ونطقده ادراك یوقدر
مكر قوهٔ ناطقه اعتبار ایله اوله پس بو تقدیر اوزره دخی بو چراغ تن شش فتیله لو بر چراغ كبی اولور كه انك اساسی خواب وخور
اوزره مبتنی اولمش اولور وبو دخی جائزدر كه اول التی فتیله لو چراغدن مراد كتب اطباده ذكر اولنان اسباب ستهٔ
ضروریه اوله كه بو حواس خمسهٔ ظاهره وبدن بالضروری اول التی سببه محتاجدر كه بر ان انلرسز اولمق احتمالی یوقدر
واول اسباب ستهٔ ضروریه دیدكلری اولا اكل وشرب ثانیا نوم ویقظه ثالثا مكان وهوادر كه انسان انكله تنفس ایلر رابعا
سكون وحركت جسمانی خامسا سكون حركت ونفسانیدر كه غم وشادی كبی حالتلردن عبارت اولوب سادسا حبس
واستفراغدر حبس طعامی امساك ایلمكدن واستفراغ انی دفع ایلمكدن عبارت اولور (مثنوی بی خور وبی خواب نزید
نیم دم * با خور وبا خواب نزید نیز هم * بو روح حیوانی خواب وخورسز یارم نفس دیرلمز وعیش قیلمز كه عیش وحیاتی
خواب وخور اوزره بنا اولنمشدر با خور وبا خواب دخی هم دیرلمز وقوت وصحت بولمز زیرا بو خواب وخور انجق قیام بدنه
سبب صوریدر بلكه حی وقیوم اولان حضرت حقك تربیه ولطفیله توانا اولور وصحت وقدرت بولور نته كم شیخ سعدی

بو معنایه اشارت بیورر (بیت) توانائی تن مدان از خورش * که لطف حقش می دهد پرورش (مثنوی) بی فتیل وروغنش
نبود بقا * با فتیل وروغن او هم بی وفا * اول تن چراغنه فتیل وروغنسز بقا یوقدر یعنی انک قیام وبقاسی فتیل وروغن
کبی اولان طعام وشراب اوزره بنا اولنمشدر فتیل وروغنله اوهم بی وفادر که اکل وشربله انک بقاسی ممکن دکلدر بلکه
قضای الهی کلدکده هرنه قدر بقا ایچون احتیاط قیلسه وحیات بخش نفیس غدالر اکل قیلسه ینه مفید اولمیوب
ووفا ایلمیوب فنا بولمق مقرردر (مثنوی) زانکه نور علتی اش مرک جوست * چون زید که روز روشن مرک اوست * زیراکه
چراغ بدنک علتی اولان نوری مرک جودر یعنی روح حیوانی که علت وسببه منسوبدر علتسز بقاسی اولمز آنک علته
منسوب اولان نوری طالب موتدر نیجه دیری اولور که روز روشن انک سبب مرکیدر روز روشندن مراد روز اجلدر که
صبح حقیقتک طلوعی وقتیدر همانده که روز اجل کله وصبح حقیقت طلوع قیله روح حیوانی چراغنک سونمسی
واولمسی لازم کلور نته کم صباح اولدقده چراغه احتیاج قالمیوب انی سوندررلر پس روز روشن چراغک مرکنه سبب
اولدیغی کبی روز اجل دخی روح حیوانینک مرکنه سبب اولور (مثنوی) جمله حسهای بشر هم بی بقاست * زانکه
پیش نور روز حشر لاست * بشرک جمیع حسلری اکر ظاهری اولسون واکر باطنی اولسون هم فانی وبی بقادر زیراکه
بشرک جمیع حواسی حشر کوننک نوری اوکنده محو ولادر حشر یعنی جمعدر جمع کوننک نوری قتنده فانی ولادر دیمک
اولور وروز جمعک نورندن مراد نور جمعیتدر که ظهور ایلدکده جمیع حواس مختلفه انده محو ونا پیدا اولور پس بوندن
متوهمینه برشبهه عارض اولور که اول شبهه بودر اکثر کفره ودهریه نک اعتقادی بودر که انسان اولدکدن وتراب اولوب
جسملری خراب اولدقدنصکره بالکلیه محو وفانی اولور پس تکرار نیجه حیات بولورونه وجهله بعث وحشر اولور قال
تعالی حکایة عنهم ائذا متنا وکنا ترابا وعظاما ائنا لمبعوثون اوآباؤنا الاولون حضرت مولانا قدس الله تعالی سره العزیز
بو وهمی دفع ایچون بو بیتلرله جواب ویروب بیوررلر (مثنوی) نور حس وجان بابایان ما * نیست کلی فانی ولا چون
کیا * اکرچه حسلر فانیدر اما نور حواس وبزم آباء اولیمزک جانی بالکلیه فانی ولا دکلدر کیا کبی یعنی بزم آباء واجدادمزک
ارواحی ونور حواس دخی اوت کبی بتوب اوت کبی بتمزلر بلکه بعد الموت باقی اولور وعالم برزخده تا حشر اولنجه یه دک
قالور وبعث اولندقده ینه متجدد اولور وجسم مرتبه سنه کلور بعض شراح بابایانی باء فارسیله توهم ایدوب بعض
نسخه یه اعتمادا تمکله جان بانهایت ما معناسنی ویرمشدر لکن اولکی وجه اولی در پس بعد الموت ارواحک بقاسی
نه کونه ایدیکنی عند طلوع الشمس کواکب وماهک پنهان اولمسنه تشبیه ایدوب بیوررلر (مثنوی) لیک مانند ستاره
وماهتاب * جمله محوند از شعاع آفتاب * لیکن بزم حسمزک نوری وبابالرمزک جانی بالکلیه فانی اولمزلر ولیکن کواکب
وماهتاب مانندی جمله سی افتابک شعاعندن بحسب الظاهر محو وفانی وبحسب الباطن موجود وباقیدرلر
بوفنا وجود مجازینک عند ظهور الحقیقه مغلوب اولمسندن عبارت اولور عوام ناس اولدکدنصکره بو مقامی
کوررلر وخواص حین سلوکده موت اختیاریله فانی اولدقدنصکره بو سری مشاهده قیلورلر پس وجود مجازینک
مغلوبیتنه ووجود حقیقینک غلبه وظهورینه زخم کیک وزخم ماری تمثیل ایدوب بیوررلر (مثنوی) انچنانکه سوز
ودرد زخم کیک * محو کردد چون درآید مار الیک * مثلا انجلین که پره نک زخمنک سوز ودردی محو وفانی اولور چونکم
سکا مار کله وسنی کزیده قیله مع هذا پره نک زخمنک المی موجوددر لکن حکم غالبکدر رچن حین سلوکده سالکه وجود
حقیقینک ظهوری غلبه قیلسه انک کندی وجودی زخم برغوث کبی مغلوب وفانی ووجود حقیقی زخم مار کبی ظاهر
وغالب اولور وسر قیامتی مشاهده قیلور بو معنانک وضوحی ایچون بر مثال دخی بسط ایدوب بیوررلر (مثنوی)
انچنانکه عور اندر آب جست * تا در آب از زخم زنبوران برست * انجلین که بر عریان کسه آب ایچره صچره دی تا کم
آب ایچره زنبورلر زخمندن قورتله بو دخی جائزدر که زنبوران جمع زنبور اولمیه وان عریانه اشارت اوله بو وجه اوزره معنی
انجلین که بر عریان صو ایچره صچره دی تا آب ایچره زنبور زخمندن خلاص اولدی (مثنوی) میکند زنبور بر بالا طواف
چون برارد سر ندارندش معاف * زنبورانک فوقی اوزره طواف ایلر چونکم باش یوقارو کتوره اول عریانی معاف
طوتمزلر یعنی باشنه اوشوب انی صوقرلر پس آبدن مراد نه ایدیکنه وزنبوردن مراد نه ایدیکنه اشارت ایدوب بیوررلر
(مثنوی) آب ذکر حق وزنبور این زمان * هست یاد آن فلان وآن فلان * آب فی المثل ذکر حقدر وزنبور بو زمان
بو فلانک واو فلانک یادیدر یعنی حوادث کونیه وافکار وخواطر نفسانیه در وذکردن مراد لسانله اولان ذکر دکلدر بلکه
ذکر قلبی وذکر سریدر واذکر ربک اذا نسیت آیت کریمه سنک فحواسی اوزره بو ذکر سری ذاکر کندی نفسنی واغیار وسوایی
اونتدیغی وقتده حاصل اولور * مثنوی * دم بخور در آب وذکر وصبر کن * تا رهی از فکر وسواس کهن * آب ذکر
الهیده حبس نفس ایله دم بخور دیمک حبس نفس ایله وما لا یعنی وغیر کلام دیمه دیمک معناسنه اولور صبر کن حبس نفس

ایله

ایله وذکر حقه مشغول اولمقدن فارغ اولمه دیمک اولور تا کم فکر کهنه دن ووسواس تندن خلاص اوله سن (مثنوی) بعد
ازان تو طبع آن آب صفا * خود بکیری جملکی سر تا بپا * افکار ووساوسدن خلاص اولدقدنصکره سن اول آب
صفانک طبعی یعنی ذکر خدانک اصلی وخاصیتنی خود سر تا پا جمله وجودکله طوترسن هیچ برعضوک قالمز الا انی ذاکر
اولور وجمله وجودک همان انی ذکر قیلور (مثنوی) انچنان کز آب آن زنبور شر * می کریزد از تو هم کیرد حذر *
انجلین که آبدن اول زنبور شر وضرر قاچرسندن هم حذر طوترلر بو معنی زنبور شره مضاف اولدیغی اوزره در زنبور شره
مضاف اولمیوب معنی بویله اولمقده جائزدر انجلین که آبدن اول زنبور قاچر شر هم سندن حذر طوتر یعنی شره متعلق
اولان وساوس وخواطر وافکار زنبورلری آبدن قاچدیغی کبی سندن فرار ایلرلر وحذر قیلورلر دیمک اولور (مثنوی)
بعد ازان خواهی تو دور از آب باش * که بسر هم طبع ابی خواجه تاش * اندنصکره استرسک آبدن دور اول
یعنی ظاهرا ذکر حق ایلمکدن مهجور اول هیچ ضرر ایلمز زیرا سر ایله ابک هم طبعیسن ای خواجه تاش چونکم
باطنا عین ذکرک کندوسی اوله سن وذکر سکا صفت ضروریه مرتبه سنده اوله سن ظاهرا ذکردن دور اولسک
اول سندن دور اولمز بلکه ذکر وذاکر ومذکور بعد کشف الغطا جمله بر اولوب مغایرت واثنینیت قالمز کما قال الشیخ
الاکبر قدس سره العزیز * بیت * لقد کنت دهرا قبل ان یکشف الغطا * اخالک انی ذاکرلک شاکر * فلما اضاء اللیل
اصبحت شاهدا * بانک مذکور وذکرک ذاکر (مثنوی) پس کسانی کز جهان بکذشته اند * لا نیند ودر صفات
اغشته اند * پس بونده باء فارسیله فاء فذلکه معناسنه در یعنی فاذا کان کذلک شول کسه لر که جهاندن کچمشلر
وموت شربتنی ایچمشلردر انلر لا دکلردر صفات حقه قرشمشلردر ومرتبه حقیقته ایرمشلردر (مثنوی) در صفات
حق صفات جملشان * همچو اختر پیش آن خور بی نشان * بو جمله وفات ایلین کسه لرک صفاتی صفات حقده
فی المثل اختر کبی اول خورشیدک قتنده بی نشان وبی وجوددرلر یعنی انلرک حیاتی وقدرت وارادتی وسائر صفاتی
حضرت حقک ذات وصفاتنک حضورنده عند شعاع الشمس کوکبک اختفا واستتاری کبیدر بالکلیه معدوم
وفانی اولمق دکلدر (مثنوی) کرز قرآن نقل خواهی ای حرون * خوان جمیع هم لدینا محضرون * اکر ای حرون
یعنی ای سرکش ومعاند بو خصوصده حضرت قرآندن نقل وشاهد استرسن ان کل لما جمیع لدینا محضرون
آیتنی اوقو حقیقت اسراره واقف اوله سن بو آیتک تفسیری جلد اولده زید حکایه سنده مرور ایتدی والتنجی جلدده
پای مرده کلور انشاء الله تعالی (مثنوی) محضرون معدوم نبود نیک بین * تا بقای روحها دانی یقین * محضرون
معدوم اولمز بلکه موجود اولورلر بو نظر ایله تا روحلرک بقاسنی بیله سن یقینا که جمیع ارواح ملائکه عند الله باقیلردر
(مثنوی) روح محجوب از بقا بس در عذاب * روح واصل در بقا پاک از حجاب * اول اللهک بقاسندن محجوب اولان
روح عذابده در حضرت حقه واصل اولان روح بقای الهیده حجابدن پاکدر محجوب بونده محروم معناسنه در یعنی
حضرت حقک بقاسندن محروم اولان روح عذابده در وانک بقاسندن محروم اولمیوب اکا نشئه عنصریه ده واصل
وقبل الموت دنیاده قرب حقی حاصل قیلان روح بقای الهیده عذابدن پاک وبری در دیمک اولور وعند اهل التحقیق عذاب
حجابدن عبارتدر واصل راحت ونعمت وصال وقربتدن کنایتدر پس روح واصل در بقا پاک از حجاب بیورملری روح
واصل در بقا پاک از عذاب دیمک موقعنده اولور واهل وصال مشاهده حضرت حقده نعمت وراحته مستغرق اولورلر
واهل فراق بعد وافتراق ایچره عذابده اولورلر دیمکی اشعار قیلور کما قال الله تعالی فی حق اهل النار کلا انهم عن ربهم
یومئذ لمحجوبون ای فلا یرونه خلافا لاهل الجنة فانهم یرونه ویشاهدونه * مثنوی * زین چراغ حس حیوان المراد
کفتمت هان تا نجویی اتحاد * بو حیوانه متعلق اولان حس وادراک چراغندن حقیقت مرادی سکا دیدم اکاه اول
تا بو حس حیوانی وروح جسمانی مابیننده اتحاد دیلمیه سن زیرا روح حیوانی منبع تفرقه وتضاددر وروح قدسیدر که
معدن توحید واتحاددر پس اکر طالب اتحاد اولورسک اکا اهل اولان ارواح قدسیه صاحبلرندن استه نته کم بیوررلر
(مثنوی) روح خود را متصل کن ای فلان * زود با ارواح قدس سالکان * ای فلان کسه اکر اتحاد استرسک علی الفور
کندی روحکی سالکلرک ارواح قدسیه سنه متصل ایله یعنی سالکان طریق وحدت وشاربان رحیق عشق ومحبت
اولان مشایخ عظامک خطا وفساددن وتفرقه وتضاددن پاک ومقدس اولان روحلرینه ای طالب مرتبه اتحاد اولان
کندی روحکی متصل قیل وانلرک سلک صحبت وارادتلرینه واصل اول تا کم اتحادی بیله سن وتوحید مرتبه سنه واصل
اوله سن وتفرقه وتضاد مرتبه سندن نجات بوله سن دیمک اولور (مثنوی) صد چراغت ار مرند ار بیستند * پس جدا اند
ویکانه نیستند * ای روح حیوانی صاحبی سنک یوز چراغک اکر اولورلر واکر طوره لر یعنی اکر سونه لر واکر شعله ونور ایله
قائم اوله لر پس جدالردر ویکانه دکلردر پس باء عربیه ایله دخی اوقنمسه جائزدر یعنی زیاده جدالردر ویکانه دکلدر خلاصه

کلام اولدرکه اکرسنك مصابیح کثیره وشموع متعدده کبی اولان ارواح حیوانیه صاحبلرك اولورلرسه ده ودنیاده
طورورلرسه ده علی کلا التقدیرین بری برندن جدالر ویکانه لردر متحد ویکانه دکللردر یعنی دنیا وآخرتده بونلر اهل تفرقه
واهل خصومتدر امار روح قدسی صاحبلری دنیاده وآخرتده اهل اتحاد واهل وحدتدر دیمك اولور (مثنوی) زان همه
جنکند این اصحاب ما * جنك کس نشنیداندر انبیا * بو بیت بیت اولك مصرع ثانیسنه علت موقعنده در واصحاب ما
بیورملرندن مراد روح حیوانی صاحبلریدر وبزم اصحابمز بیورملرنده نکته کندیلرین دخی ارواح حیوانیه صاحبلرینك
میاننه ادخال ایلمش اولورلر انلره امحاض نصح ایلمکدن اوتری هضما للنفسه نته کم (ومالی لا اعبد الذی فطرنی والیه
ترجعون) آیتنده واقع اولمشدر وبو قاعده واسلوب حکیم جلد اولده اوائله قریب هرکه بی روزیش بیتنده مفصلا مرور
قیلمشدر ومثنوی شریفك اکثر محلنده دخی ثبوت بولمشدر پس معنای بیت اولدر که روح حیوانی صاحبلری اکر دنیاده
واکر آخرتده زیاده جدالردر ویکانه دکللردر اول سببدن دوکلی جنکده درلر بو بزم اصحابمز یعنی بزم روح حیوانی
صاحبلرمز جمیعا بو اجلدن جنکده درلر اما انبیای عظام مابیننده کمسه جنك وجدال ایشتمدی زیرا انلر ارواح قدسیه
صاحبلریدر وانلرده روح حیوانی صاحبلری کبی اغراض نفسانیه وظلمات جسمانیه یوقدر (مثنوی) زانکه نور انبیا
خورشید بود * نور حس ما چراغ وشمع ودود) زیرا که انبیانك نوری فی المثل خورشید ایدی نور خورشید اکرچه خانه لره
منقسم اولدیسه ده بنه تفرقه وتضاد یوقدر ولهذا انبیا اتحاد اوزره درلر اما بزم حسمز نوری فی المثل چراغ وشمع ودخاندر
بونلرك مابیننده اکر بر یرده دخی اولسه لر مغایرت وتضاد مقرردر (مثنوی) یك بمیرد یك بماند تا بروز * یك بود پژمرده
دیکر با فروز * بزم نور حسمزك بری اولورو بری صباحه دك قالور یعنی بو نور حواسك وروح حیوانینك کمی زائل اولور
وکمی کمال بولور وکمی روز اجله دك باقی قالور وبریسی بی غدا اولدیغندن صولمش وضعیف اولورو برآخری شعله لو وقوتلو
اولور (مثنوی) جان حیوانی بود حی از غدی * هم بمیرد او بهر نیك وبدی * روح حیوانی غدا وطعام ایله حی اولورو قوت
بولور هم هر بری نیك وبدله اول اولور یعنی اکرنیك وراحتله اولسون واکر بد ومشقتله اولسون علی ای حال کان اولور
وفانی اولور (مثنوی) کر بمیرد این چراغ وطی شود * خانهٔ همسایه مظلم کی شود * اکر بو چراغ سونسه واکر منطوی اوله
همسایه نك خانه سی نیچون مظلم اولور یعنی اکر بر کمسه نك خانهٔ وجودنده اولان روح حیوانی وحس جسمانی چراغی اوله
ومحو اوله اکا قریب برآخر کمسه نك وجودی نیچون بی نور اولور ومظلم قالور یعنی مظلم قالمز (مثنوی) نور آن خانه چو بی این
هم بپاست * پس چراغ حس هر خانه جداست * اول خانه نك نوری چونکم بو خانه نك اولمقسزین هم ثابت وپایدار در
پس معلوم اولدیکه هر خانه نك حسی چراغی جدادر که برینه ضرر کلسه برآخرینه اندن ضرر کلمز وبری حیاتپذیر
اولسه برآخری دخی اندن حیات بولمز (مثنوی) این مثال جان حیوانی بود * نی مثال جان ربانی بود * بوذکر اولنان
مثال روح حیوانینك مثالی اولور جان ربانینك مثالی اولمز زیرا روح ربانی هر خانه ده اولان چراغ کبی دکلدر بلکه شموع
متفرقه به مشابه اولان ارواح روح حیوانی مرتبه سنده اولان ارواحدر دیمك اولور (مثنوی) باز از هندوی شب چون
ماه زاد * بر سر هر روزنی نوری فتاد * بو بیت سؤال مقدره جواب اولورنی مثال جان ربانی دیدکلری کبی کان برسائل
دیرکه یا مثال جان ربانی نیجه اولور جواب بیورورلر مثال جان ربانی اولدر که مثلا کیرو هندوی شبدن چونکم ماه طوغدی
هر بر روزنك باشی اوزره بر نور دوشدی هندوی سیاه بنده یه وسیاه جاریه یه دخی دیرلر شب بونده اللیلة حبلی فحواسنجه
بو کلی عورته تمثیل اولنمشدر وهندوی شبدن مراد بونده طبیعت بشریتدر وماهدن مراد روح ربانیدر تقدیر کلام بویله
دیمك اولور که چونکم کیرو شب ظلمانی بشریه دن روح ربانی ماه کبی طلوع ایلدی هر بر وجود روزنه سنه اندن بر نور واقع
اولور بو نوردن مراد نور هدایت وطاعت وعرفان وایقان ومیل ومحبت واتحاد والفتدر که ماه وش اولان روح قدسینك
بونلر پرتویدر (مثنوی) نور آن صد خانه را تو یك شمر * که نماند نور این بی آن دکر * بو یوزاولك نورنی سن برصای ماه تابان
غروب ایلدکده بو خانه نك نوری اول غیری خانه سز قالمز بلکه جمله خانه لردن دفعة محو وزائل اولور بو معنی روح ربانینك
نفس واحد حکمنده اولمسنه دلالت ایدر (مثنوی) تا بود خورشید تابان بر افق * هست در هر خانه نورا وقنق * مثال
آخر مادامکه خورشید تابان افق اوزره اوله بو هم جائز دکلدر مادامکه خورشید افق اوزره تابان اوله هر خانه ده انك نوری قنق
اولور یعنی هر خانه ده انك نوری موجود ومهمان اولور (مثنوی) باز چون خورشید جان آفل شود * نور جملهٔ خانها
زائل شود * کیرو چونکم جان کونشی غارب وآفل اوله جمیع خانه لرك نوری محو وزائل اولور یعنی روح الهی ماهتاب
وافتابه بکزر وانك هدایت وارشادندن حاصل اولان آثار وانوار ماه وآفتابك انوارینه بکزر وقلوب انسانی نور خورشید
صوریدن منور اولمش خانه لره بکزر مادامکه خورشید جان ربانی افق ارشاد وهدایتدن تابان اوله انك نوری اکا
مقابل اولان بیوت قلوب انسانیده مهمان اولور واول خانه لری نور ایمان وعرفان ایله منور قیلورسن اول خانه لرك جمله سنك

نورنی بر عدایله که جمله سی وحدة حقه اقرار قیلمقده وجمیع انبیانك حق اوزره اولدیغنی مصدق اولمقده وانلرك حضرت
حقدن سویلدکلرینه جمیعا متفق ومتحدلردر بو جهتلردن اول خانه لرك نوری بر اولمش اولور اکر اول خورشید فلك
هدایت اولان روح قدسی صاحبی فرضی محتجب اولسه ویاخود دنیادن آخرته غروب قیلسه جمله خانه لرك نوری زائل
اولور مکر شول خانهٔ قلب دکلکه دائما اول شمس هدایتك روحنه ویاخود انك قائم مقامی اولان ماه فلك هدایتك روحنه
ونورینه مقارن اوله دیمك اولور وبو معنا نور وحدت مطلقه یی وروح قدسی صاحبلری اولان انبیا واولیایی طالبه تفهیم
ایلمك ایچون مجرد بر مثلدر یوخسه فی الحقیقه اتحاد انبیا واولیا بوکه بکزمك احتمالی یوقدر نته کم بیورورلر (مثنوی)
این مثال نور آمد مثل نی * مر ترا هادی عدو را رهزنی * باز هندوی شب چون ماه زاد بیتندن بورایه کلنجیه دك شول
مثللرکه ضرب اولندی بو نور خدانك ونور انبیا واولیانك مثالی کلدی طابق النعل بالنعل مثلی دکل ای طالب سر
توحید واتحاد تحقیقا بو مثل سکا هادی ومنکر توحید واتحاد اولان عدویه بر رهزن ومضل درنته کم حق تعالی
حضرتلری مثلك بعض کمسه لری مضل اولمسی بابنده (یضل به کثیرا ویهدی به کثیرا) بیورمشدر یعنی اراد الله اضلال
کثیر بالمثل المذکور عن الحق بکفرهم به ویهدی به کثیرا من المؤمنین لتصدیقهم به دیو تفسیر اولنمشدر وبو مظهر سر
توحید ومبین حقیقت اتحاد اولان مثله منکر وعدو اولان کمسه یه بو مثل رهزن اولمسی واضلال قیلمسی بو جهتدن
اولور که بو مثلدن خیالات فاسده یه دوشر مثلا بویله دیرکه اکر جمیع انبیا واولیا من حیث الحقیقه نور خورشید کبی
ایسه لر انبیا واولیا برابر اولمق لازم کلور بو ایسه جائز دکلدر واکر بوندن مراد جمیع انبیانك نوری اولورسه ینه جمیع
انبیا بری برینه مساوی وبرابر اولمق لازم کلور حال بوکه (تلك الرسل فضلنا بعضهم علی بعض) ایت کریمه سنك
مقتضاسنجه بری برلرندن شانلری ومرتبه لری مفضل وبعضیسی کامل وبعضی اکمل در حقیقت معنایه واصل اولمین
وحقیقی مراتبدن فرق ایلمین ضعیف المعرفه بو کونه خیالات فاسده پرده لرین عنکبوت مثال عقل وادراکی اوکنه
حایل قیلور نور توحیددن وسر اتحاددن غافل ومحتجب اولور نته کم بو معنایه اشارت ایدوب بیورورلر (مثنوی) بر مثال
عنکبوت ان زشت خو * پرده های کنده را بر بافد او * اول زشت خویلو منکر اور مجك مثالی اوزرینه قوتش پرده لر
اورر یعنی خبیث وفاسد خیال پرده لرنی پیدا ایدوب تصور باطلی ایلر (مثنوی) از لعاب خویش پردهٔ نور کرد * دیدهٔ
ادراك خود را کور کرد * اول عنکبوت سیرت کندو لعابندن نوره پرده ایلمتدی لعابندن مراد بونده انك خیالات
کثیره سی اولور یعنی اول مثال عنکبوت اولان منکر کندی خیالات کثیره سندن اتحاد وضیای توحید جانبنه پردهٔ
حجاب ایلدی کندی ادراکی کوزنی کور قیلدی حتی حقیقت معنایه واصل اولمقدن محروم قالدی مثلا کندی خیالندن
نور اتحاد ساتر اولوب بو کونه پرده لر احداث ایدوب دیرکه اکر ماه خورشیده تمثیل اولنان روح نفس واحد حکمنده
اولیدی مؤمنلردن زیدك ادراك ایلدیکنی عمرو نیچون ادراك ایلمزدی بحسب المعنی بونلرك مابیننده تفاوت وتخالف
اولمق لازم کلوردی کذلك جمیع انبیا دخی خورشید کبی اولسه لر واولیا دخی نور خورشیده تشبیه قیلنسه لر ینه بویله
اولمق لازم کلورو بو شبهه دن خالی اولمز وبو کونه شبهات وخیالاتی کندی یه پرده ایلیوب اسب روحنی تفرقه ومغایرت
جانبنه سورر وبو نور توحید وذوق اتحاددن بی بهره قالور (مثنوی) کردن اسب ار بکیرد بر خورد * ور بکیرد پاش بستاند
لکد * اکر اول منکر توحید واتحاد اولان کمسه آتك بوینی طوته بو معنادن منتفع اولورو اکر انك ایاغن طوته دپه اولور
اسبدن مراد وجود انسانیدر کردندن مراد توحید واتحاد جانبی در وانك پایندن مراد تفرقه وکثرت طرفیدر وفی المثل
براتی بوینندن طوتمق بولیله طوتمق انی ضبطنه المقدن عبارتدر وایاغندن طوتمق بولسز طوتمق وضبطنه اله میوب واندن
منتفع اوله میوب ضرر بولدیغندن کنایتدر پس تقدیر معنی اکر منکر اتحاد اولان کمسه کندی وجودی اسبنك کردنن
طوترسه منتفع اولورو توحید واتحاد ذوقندن نصیب الورو اکر مجازی وحدوثی طرفنی طوترسه بعدو طردله کدلرین
یوب اندن منتفع اوله مز ومرتبهٔ اتحادی بوله مز دیمك اولور (مثنوی) کم نشین بر اسب توسن بی لکام * عقل ودین را
پیشوا کن والسلام) تند وحرون اولان اسب اوزره لجام سز اوتورمه عقل ودینی کندیکه پیشوا ومقتدا ایله والسلام اسب
توسندن مراد حقیقت وجود انسانی یه متعلق اولان کلامدر که هر کسك ان فهمنه رام اولمز ولجام معرفت ویقینه
مالك اولمین انی ضبط قیلمز لجامدن مراد معرفت یقینی اولور که کلام حقیقت انجام اولیا انکله فهم وضبط اولورو تقدیر
معنی بویله دیمك اولور که حقیقت وجوده متعلق اولان کلامکه اسب توسن بی رام کبیدر اکا بی لجام معرفت سوار اولمه که
انك فهم وضبطی معرفت یقینی ایله ممکن اولور عقل ودین صاحبی کندیکه مرشد وپیشوا ایله تا اول توسن سیرت اولان
کلامی فهمکه رام قیله سن وحقیقت معنایه واصل اوله سن دیمك اولور (مثنوی) اندرین آهنك منکر سست وپست *
کاندرین ره صبر وشق انفس است) بو عزیمت وقصده سن سست وپست نظر ایلمه یعنی بو حقیقت آمیز کلامی که سویلدك

وبو مقال ومثالدن اول قصد یکه برا یلدك بو اهنك وقصده سن سست وپست نظر ایله وبونك فهم وادراکی عقله سهل وآسان دردیو سویله که بویولده صبر وتحمل ومشقت انفس وارد ریعنی بوراه عملده اسب معرفته راکب اولمقسزوابل حکمته اثقال واحمالکی تحمیل قیلمقسز بلدهٔ حقیقت معنایه بالغ وواصل اولمق میسر دکلدر کما قال الله تعالی فی سورة النحل وتحمل اثقالکم الی بلد لم تکونوا بالغیه الا بشق الانفس یعنی اول اسب واستر واشتردن اولان مراکب سزلك اثقال واحمالکزی برشهره دلك موصله اولدیغی حالده کوتوررسز اول شهره بالغ وواصل اولمدیکز الا شق انفس ایله پس حضرت مولانا قصد ایلدکاری معنای شریفی برسبیل کنایه بی اسب واستر مشقت انفس ایله واصل اولنان بلد منزله سنه تنزیل ایدوب بیوررلر که قیاس ایله که بو قصد اولنان معنی بلدنه سن سیرت سهولتله بی اسب همت وبی شتر معرفت واصل اوله سن وبونك وصولنی بلا صبر وبلا مشقه فهم وادراك قیله سن بلکه بو یولده صبر کرکدر ونفسلرك تعب ومشقتی کرکدر تا علم لدنی ومعرفت یقینی حاصل قیله سن بعده اکا سوار اولوب حقیقت معنی بلدنه واصل اوله سن دیمك اولور والله اعلم)

بقیهٔ قصهٔ بنای مسجد اقصی (مثنوی چون سلیمان کرد اغاز بنا * پاك چون کعبه همایون چون منی) چونکم سلیمان نبی علیه السلام حضرتلری مسجد اقصانك بناسنه شروع ایلدی اول بنا که کعبهٔ شریف کبی پاك وطاهر ومنی کبی همایون ایدی (مثنوی) در بناش دیده می شد کر وفر * نی فسرده چون بناهای دکر * اول مسجدك بناسنده کروفر کورنمش اولدی یعنی لطافت ورونق مشاهده قیلنمش اولدی غیری بنالر کبی افسرده وبی نور دکل ایدی (مثنوی) در بنا هر سنك کز که می شکست * فاش سیروا بی همی کفت از نخست * بناده اولان هر سنك که طاغدن منقطع اولور وایریلوردی اشکارا دیردی ابتدادن بنی ایلتکز ومقدم بنی سیر وحرکت ایتدریکز دیردی وسمع جانی اولان انی استماع ایلردی سیروا امر حاضر جمع مذکردر عربیدر بیده با تعدیه ایچوندر وسیروا بی دیمسی یا لسان حال ایله اوله ویاخود لسان قال ایله اوله معجزهٔ سلیمان علیه السلام تا که احجارك حضرت نبی یه شهادت قیلمسی وحصانك تسبیح ایلمسی واصحاب کرامك انی استماع قیلمسی ثابت اولمشدر (مثنوی) همچو از آب وکل آدم کده * نور ز اهك پارها تابان شده * مثلا آدم کده نك اب وکلنده نور کبی اول بنانك آهك پاره لرندن نور تابان اولمشدی یعنی آدم حضرتلری خلق اولدیغی محلك آب کلندن نور نیجه تابان اولدیسه انك کرچ پاره لرندن دخی نور اویله تابان اولمشدی دیمك اولور (مثنوی) سنك بی حمال آینده شده * وان درو دیوارها زنده شده * طاش حمالسز اول بنا ایچون کلیجی اولمش واول درو دیوارلر کمال روحانیتله زنده اولمش ایدی (مثنوی) حق همی کوید که دیوار بهشت * نیست چون دیوارها بی جان وزشت * حق سبحانه وتعالی کلام مجیدنده بیوررکه جنتك دیواری دنیا اولرینك دیوارلری کبی بی جان وزشت دکلدر بلکه در ودیواری واحجاری واشجار وانار وانهاری زنده وباجاندر کما قال الله تعالی فی سورة العنکبوت وما هذه الحیوة الدنیا الا لهو ولعب وان الدار الاخرة لهی الحیوان لو کانوا یعلمون تفسیری بر قاچ محلده مرور ایلدی دار الاخرتدن مراد جنتدر انده اصلا برمرده شیء یوقدر بلکه هر عضو وجزوی زنده وخبرداردر (مثنوی) چون در و دیوار تن با آکهیست * زنده باشد خانه چون شاهنشهیست * چونکم خانه نك در ودیواری شاهلر شاهنه منسوبدر یعنی خانهٔ جنت که چونکم حضرت حقه منسوبدر بو جهتدن زنده وخوبدر بعض نسخه ده شاهنشه ایست واقع اولمشدر بو تقدیراوزره ایست فعل ماضی اولوب یعنی چونکم خانه ده شاهنشه ساکن اولدی اول خانه زنده اولور دیمك اولور (مثنوی) هم درخت ومیوه هم اب زلال * با بهشتی در حدیث ودر مقال * جنت اعلانك هم درختی وهم میوه سی وهم آب زلالی بهشتی ایله یعنی بهشته منسوب اولان اهل جنتله حدیث ومقالده در (مثنوی) زانکه جنت را نه زالت بسته اند * بلکه از اعمال ونیت بسته اند * زیرا جنتی آلتدن باغلمدیلر یعنی دنیا سرایلری کبی آلات واسبابدن واحجار وترابدن عمارت ایلمدیلر بلکه اعمال صالحه ونیت خالصه دن بنا ایلدیلر ولهذا بوکه مشایخ جنت اعمال دیدیلر که نتیجهٔ اعمال وحسن افعالك صورتی وجزاسیدر (مثنوی) این بنا از آب وکل مرده بدست * وان بنا از طاعت زنده شدست * بو دنیا سراینك بناسی مرده اولان اب وکلدن اولمشدر واول بنای دار اخرت زنده نك طاعتندن اولمشدر که طاعت مؤمنین انك بناسنه سبب در (مثنوی) این باصل خویش ماند پر خلل * وان باصل خود که علمست وعمل * بو دنیا بناسی کندینك پرخلل اولان اصلنه بکزر که انك بناسنك اصلی حجر وشجر ومدردن اولمشدر واول آخرت سراینك بناسی کندی اصلنه بکزر که علم وعمل در صاحب حیاتك علم وعملندن بنا اولنان بناجك دخی زنده وفرخنده اولمسی مقرر اولور (مثنوی) هم سریر وقصر وهم تاج وثیاب * با بهشتی در سؤال ودر جواب * هم سریر وهم قصر وهم تاج وهم ثیاب بهشتی ایله سؤال وجوابده در واهل جنتله کلام وخطابده در (مثنوی) فرش بی فراش پیچیده شود * خانه بی مکناس رو بیده شود * جنتك خانه لرینك فرشی فراشسز پیچیده اولمش بعض نسخه ده پیچیده شود واقع اولمشدر یعنی انك فرشی فراشسز

دوزلمش اولور وخانه جاروب کش سز سو پرلمش اولور بو حالی تفهیم ایچون بو دنیاده دل خانه سنك جاروب توبه ایله سو پریلوب پاك اولمسنی تمثیل بیوررلر (مثنوی) خانهٔ دل بین زغم ژولیده شد * بی کناس از توبه ئی روبیده شد * بو دنیاده دل خانه سنی کور غمدن پریشان ومکدر اولدی سو پرجیسز بر توبه دن سو پرلمش اولدی کناس فتح کافله بروزن خناس سو پریجی معناسنه وسو پرکه معناسنه دخی کلور بونده وزن ایچون تخفیف اولنمشدر وذکر واستغفار وتوبه قلوبی پاك قیلمسی وذنوبدن نجاة ویرمسی حدیثله ثابتدر کما قال علیه السلام الذکر مصقلة القلوب والاستغفار منجاة عن الذنوب وقال علیه السلام من لزم الاستغفار جعل له الله من کل غم مخرجا (مثنوی) تخت او سیار بی حمال شد * حلقه ودر مطرب وقوال شد) اول جنتك تختی حمالسز سیار ایدیجی اولدی یعنی اهل جنت اوتوردیغی سریر اوزره هر نه یره کتمك استه سه اول سریر باذن الله حمالسز سیار اولور وانك حلقه ودری مطرب وقوال اولدی یعنی جنتك قپولرینك واانده اولان حلقه نك آوازی بر مرتبه لطیف درکه اهل جنته انلر مطرب وقوال اولوب لطیف صیت وصدا ایدرلر (مثنوی) هست در دل زندکی دار الخلود * در زبانم چون نمی آید چه سود * اکر زندکی دار الخلوده مضاف اولورسه معنی کوکلده دار الخلودك زنده لکی وارددیمك اولور مصرع ثانی لکن انك بیانی چونکم زبانم اوزره کلمز نه فائده دیمك اولور واکر مضاف اولمزسه دلده زنده لك دار الخلود دردیمك اولور یعنی کوکلده اولان حیات طیبه خلود اوید روجنت سرا ییدر که مشایخ کزین اکا جنت عاجله تعبیر ایدرلر که صاحب دل اولنلر بو دنیاده بو حیات دله واصل اولورلر ودار الخلودلذتنی بولورلر لیکن اندن تکلم ایلمکه قادر اولمزلر زیرا اول حیاتك کیفیتی لسانه کلمز وزبان انی تقریر وتعبیر ایلسه نااهل اولنه تفهیم ممکن اولمز زیرا وجدانیدر پس وجدانی اولان شیئك لسانله تفهیمی میسر اولمز من لم یذق لم یدر قولنك مصداقیجه بو معنایی طاتمین بیلمز وذوق ایتمین فهم قیلمز ولهذا درزبانم چون نمی آید چه سود بیوردیلر چونکم شول حال درونکه قاله کلمیه لسان الحال انطق من لسان المقال موجبنجه اکثر اوقاتده ثقات انی قابل ومستعد اولان مستفیدلره لسان حالله سویلرلر واول مرتبه نك حصول ووصولنده فعله ارشاد ایلرلر (مثنوی) چون سلیمان در شدی هر بامداد * مسجد اندر بهر ارشاد عباد * چونکم سلیمان علیه السلام هر صباح مسجد اقصی ایچره کیدیدی عباد اللهی ارشاد ایلمکدن اوتری (مثنوی) پند دادی که بکفت ولحن وساز * که بفعل اعنی رکوعی با نماز * پند ویردی کاهی سوزله وکاه آواز وترتیله سازبونده ترتیب معناسنه اولور وکاه فعله بر رکوع ونمازله (مثنوی) پند فعلی خلق را جذاب تر * که رسد در کوش هر بی جان وکر * فعله منسوب اولان پند ونصیحت خلقی حق جانبنه زیاده جذب ایدیجیدر زیرا که اول پند فعلی هر بی کوشك وهر کرك جانبنه یتشور یعنی سامعك واصمك جانبنه اول واصل اولور وانك نفع وفائده سی عموم افاده قیلور اما پند قولی بویله دکلدر زیرا انی انجق کوشی اولنلر استماع قیلور واستماعه قادر اولنلر منتفع ومستفید اولور (مثنوی) اندران وهم امیری کم بود * در حشم تاثیر آن محکم بود * باخصوص اول پند فعلیده امیرلك رایحه سی ووهمی کم اولور یعنی قولله وعظ ونصیحت ایلینکسه امر ونهی ایلمکدن وکبر ومکر دیو سویلمکدن خالی اولمز اکر کندی عامل اولمیوب مجرد ناسه امر ونهی ایلرسه (اتأمرون الناس بالبر وتنسون انفسکم) آیت کریمه سنك مفهومنده داخل اولوب بو عتابه مستحق اولور واکر عامل اولوب امر ونهی ایلرسه حکومت وامیرلك صفتیله نوعا متصف اولوب بنده لك مرتبه سنده اولمق توهم اولنور اما پند وفعلنده امیرلك توهم اولمز ولهذا حشمده انك تاثیری محکم اولور وفعلله اولان وعظ ونصیحت قولله اولاندن خلقه زیاده تاثیر قیلور تا که بو معنایی تأیید ایتمك ایچون حضرت عثمانك قصه سی بیانته شروع بیوررلر * قصهٔ اغاز خلافت عثمان رضی الله عنه وخطبهٔ وی وبیان آنکه ناصح فعال به آز ناصح قوال بقول (مثنوی * قصهٔ عثمان که بر منبر برفت * چون خلافت یافت بشتابید تفت * قصهٔ حضرت عثماندر که منبر اوزره کتدی چونکم خلافت بولدی علی الفور عجله ایتدی (م ی) منبر مهتر که سه پایه بدست) رفت بو بکر ودوم پایه نشست * مهتر وبهتر کائنات حضرتلرینك منبری که اوچ پایه اولمشدی حضرت ابی بکر رضی الله عنه خلافتلری زماننده کندی ایکنجی پایه ده اوتوردی (م ی) بر سیوم پایه عمر در دور خویش) از برای حرمت اسلام وکیش) حضرت عمر رضی الله عنه کندی دورنده اوچنجی پایه ده اوتوردی اسلام ودینك حرمت ورعایتندن اوتوری (م ی) دور عثمان آمد او بالای تخت * بر شد وبنشست ان محمود بخت) حضرت عثمانك دوری کلدی اول حضرت تختك بالاسی اوزره کتدی واوتوردی محمود وطالعی مسعود (م ی) پس سؤالش کرد شخصی بو الفضول) کان دو ننشستند برجای رسول پس اول حضرته سؤال ایلدی بر بی ادب شخص بویله دیو که اول ایکی یعنی ابا بکر وعمر حضرتلری رضی الله عنهما رسول اکرم حضرتلرینك یرینه اوتورمدیلر (مثنوی) پس تو چون جستی از یشان برتری * چون برتبت تو از یشان کمتری * پس سن انلردن نیچون برترلك ایستدك وانلر مرتبه سنه تنزل ایلیوب تفوق وترقی قیلوب رسول اکرم صلی الله علیه وسلم مرتبه سنه اوتوردك چونکم مرتبه

حسبیله سن انلردن کترسن (مثنوی) کفت اکر پایهٔ سوم رابسپرم * وهم آید که مثال عمرم) حضرت عثمان رضی الله عنه
چونکم بو جوابی اول بی ادبدن ایشتدی اکا جواب ویروب ایتدی اکر بن اوچنجی پایه یه کیدیدم ناسده وهم کاور که حضرت
عمر رضی الله عنهک مثالی ام ومرتبه ده اکا معادلم بسپرم کسر بایله سپردم معناسنه در سپریدن لفظندن مشتقدر که
ایاغله باصوب کتمکه دیرلر (مثنوی) وردوم پایه شوم من جای جو * کویی بوبکرست واین هم مثل او * واکر ایکنجی پایه ده
بن جای جو اولم یعنی مقام طلب قیلم دیرسن ابی بکر رضی الله عنهک یریدر وبو هم انک مثلی در (مثنوی) هست این بالا
مقام مصطفا * وهم مثلی نیست باآن شه مرا * بو بالای منبر مصطفی حضرتلرینک مقامیدر بکا اول شاهه مثل اولمق
وهمی ناسه یوقدر زیرا خلق بو کونه توهمی خاطرلرینه کتورمزلر (مثنوی) بعد ازان برجای خطبه آن ودود * تابقرب
عصر لب خاموش بود * بو سؤال وجوابدن صکره خطبه مقامنده اول ودود یعنی اول محبوب فعول بمعنی فاعل اعتبار
اولنورسه محب معناسنه دخی اولمق جائز اولور قرب عصره دک لب خاموش اولدی کان افعال الله ولسان حاله بو معنایه
ارشاد واشارت بیوردیلر که اول حضرتکه بو مرتبه ده نطقه کلوب خطبه اوقومش انک نطق ایلدیکی مرتبه ده وتکلم
قیلدیغی مقامده خاموش اولمق کمال ادبه اوفق دریا خود اول مرتبه ده خاموش اولمسی کمال حیاسندن اوله زیرا اول
حضرت کمال حیا ایله متصف اولمشلردی کما قال علیه السلام فی شانه ان عثمان رجل حیی وانی خشیت ان اذنت له علی
تلک الحال لا یبلغ الی فی حاجته رواه عائشة کذا فی المشارق (مثنوی) زهره نی کس را که کوید هین بخوان *
یا برون آید ز مسجد آن زمان * زهره یوق برکسه یه که اکا تیز خطبه اوقودیه ویا خود اول زمان مسجددن طشره کله
(مثنوی) هیبتی بنشسته بد بر خاص وعام * پرشده نور خدا آن صحن وبام) بر هیبت اوتورمشدی خواص وعوام اوزره
اول صحن وبام نور خدا ایله طولمشدی یعنی جامعک اوستی وایچی نور خدا ایله پر اولمش ایدی (مثنوی) هر که بینا ناظر
نورش بدی * کورزان خورشید هم کرم آمدی * اول مجلسده حاضر اولنلردن هر که بینادل وصاحب بصیرت ایدی
اول ذی النورین حضرتلرینک نورنه ناظر اولدی ومشاهده قیلدی کور اولان هم اول خورشید نوردن کرم کلدی
یعنی متأثر اولدی اکرچه بصیرت صاحبی اولمینلر اول نوری کورمکه قادر اولمدیلر لکن انلرک درونلرینه بر کرمیت وحالت
کلدیکه اندن متأثر اولوب نور الهی طلوع قیلدیغنه استدلال ایلدیلر نته کم بیوررلر (مثنوی) پس ز کرمی فهم کردی چشم
کور * که بر آمد افتابی بی فتور * پس کورک کوزی حرارتدن فهم ایلرکه بر آفتاب بی ضعف وبی فتور یوقری کلدی
وطلوع قیلدی (مثنوی) لیک این کرمی کشاید دیده را * تا ببیند عین هر بشنیده را * ولیکن بو آفتاب حقیقیدن حاصل
اولان کرمیت دیدهٔ قلبی کشاده ایلر افتاب صورینک حرارتی کبی دکلدر بر مرتبه ده کشاده ایلرکه تا هر استماع اولنمش
شیئک عینی وحقیقتنی کورر یعنی علم الیقین عین الیقین اولور وسمعله ادراک ایلدیکی اقوالک سر وحقیقتی ظهوره کلوب
انی مشاهده قیلور (مثنوی) کرمیش را ضجرتی وحالتی * زان تبش دل را کشادی فسحتی * اول آفتاب حقیقینک
کرمیتنک بر نوع ضجرتی وبر نوع حالتی واردر که اول افتاب صورینک ضجرت وحالتنه بکزمز اول حرارتدن قلبنه بر کشاد
وبر وسعت واردر ویا خود بر وسعت کشادلکی واردر اکرچه مصرع اولده اولان ضمیری آفتاب صوری یه کوندروب
مصرع ثانیده اولان ضمیر خورشید حقیقی یه کوندریلوب معنی آفتابک حرارتدن اعمایه انقباض دل وبر حالت
واضطراب واردر اول خورشید حقیقینک حرارتدن بر کشاد وبر وسعت واردر دیلسه ده جائزدر لیکن اولکی معنی
اولی در ضجرت کوکل طارلغنه دیرلر (مثنوی) کور چون شد کرم از نور قدم * از فرح کوید که من بینا شدم * کور
اولان کسه چونکم کرم اولدی نور قدمدن یعنی نور الهیدن متأثر اولوب حرارت پذیر اولدی فرحندن دیرکه بن بینا
اولدم واصحاب شهود مرتبه سنی بولدم قیاس ایلرکه اول وجد وحالت مشاهده وعیان مرتبه سی اوله حال بوکه اویله دکلدر
نته کم بیوررلر (مثنوی) سخت خوش مستی ولی ای بو الحسن * پارهٔ راهست تا بینا شدن * بو قدر کرمیله زیاده خوش
مست سن ولیکن ای بو الحسن یعنی ای اوکسه بینا اولنجیه دک دخی بر پاره یول واردر مجرد افتاب حقیقینک نورندن
بر سالک حرارت پذیر اولوب وجد وحالته ایرمکله بصیر اولمق وحق الیقین مشاهده قیلمق مرتبه سنی بولمق لازم کلمز بلکه
وجد وحالت مرتبه سندن مشاهدهٔ انوار الهی مرتبه سنه مسافهٔ بعیده ومراتب کثیره واردر کرکدرکه اکا اول
قدرله مست ومغرور اولوب کندیکی بینا اولدم صنمیه سن وسعی طلبدن او صنمیه سن (مثنوی) این نصیب کور باشد
ز افتاب * صد چنین والله اعلم بالصواب * بو قدر حرارت وحالت افتاب حقیقیدن کور اولنلک نصیبی اولور یوز بونک کبی
هم کورک نصیبی اولور الله تعالی صوابه اعلمدر وکور اولان کسه لر بو کلمات شریفه یه اعتقاد ایلمک اهم والزم در
(مثنوی) وانکه او آن نور را بینا بود * شرح او کی کار بوسینا بود * اول کسه که اول نور الهی یی کوریجی اوله اول کسه یی
شرح ایلمک قچن ابو علی سینانک کاری اولور یعنی شول که نور خدایی مشاهده ایلیه انک شانی رئیس حکما وزبدهٔ عقلا

اولان ابو علی سینا شرح وبیان ایلمکه قادر اولمز زیرا نور خدایی مشاهده ایلین کسه نک اوصاف وشانی قوت عقلیه ایله
بیلمکدن ارفع ومقدمات نظریه ایله فهم قیلمقدن اعلی در (مثنوی) ور شود صد تو که باشد این زبان * که بجنباند بکف
پردهٔ عیان * فرضی اکر یوز قات اولسه بو زبان کیم اولور که الیله معاینه پرده سنی تحریک ایلیه زبانه کف اسنادی استعارهٔ
تخییلیه قبیلندن اولور کان زبانی بر شخص منزله سنده تقدیر ایلیوب اکا کف اسناد قیلمری تحریک پردهٔ عیانه جرأت
قیلان اهل زبانه تعریض مراد اولورتا واصل جانان اولمیان وادن حقله تکلم قیلمیان کسه لر عیان پرده سنی رفع ایلمکه
جرأت ایلمکدن وحقیقت وجوده ووحدت مطلقه یه متعلق سوز سویلمکدن حذر قیله وخاموش اوله (م ی) وای بروی
کربساید پرده را * تیغ اللهی کند دستش جدا * وای اول اهل زبانک اوزرینه که پردهٔ عیانی الیله سوره پرده دن مراد
احکام شریعت وآداب طریقتدر وجه حقیقته جرأت قیلانه بونلر پرده لردر پس وای اول لسان مرتبه سنده اولان
وکندی قریحه سندن کشف پردهٔ حقیقته جرأت قیلان کسه که او پردهٔ شریعت وطریقتی رفع ایلیه الله منسوب
اولان تیغ انک الینی کندیدن جدا ایلر دستدن مراد قوت وقدرتی اولور که انک رفع پرده ایتمکه آلت اولان قوت وقدرتی
اندن قطع ایلر دیمک اولور (مثنوی) دست چه بود خود سرش را بر کند * آن سری کز جهل سرها می کند * ال نه اوله
خود انک باشنی قوپاررار اول بر باشی قوپاررکه جهلندن سرلر ظاهر ایلردی سرها یا فتح سینله اوقنوب معنی بویله اولسه ده
جائزدر تیغ الهی اول بر باشی قوپاررکه جهلندن باشلر یوقاروا ایلر یعنی تکبر وتفاخر ایلر بونده تنبیه اولدرکه بر کسه دخی
هنوز زبان وقیل وقال مرتبه سنده ایکن بلکه حال منزله سنده ایکن بیله پردهٔ حقیقتک کشفنه دست درازلق ایلمیه
وعیان واسرار نهانه متعلق سوز سویلمیه اکر پردهٔ عیانک کشفنه وسر نهانک ایضاح واظهارنه دست درازلق
ایلرسه واندن سویلرسه تیغ غیرت الهی انک الینی ودلنی قطع ایلرال نه شیدر بلکه ظاهر باشنی وسر ایمان وجانی قوپاررر
لکن اول بر باشی قوپاررکه جهل وغفلتدن مجرد تفاخر ایچون اسرار الهیه یی نامحرم اولنلره اظهار ایلر وبغیر اذن الله
اندن سوز سویلر دیمک اولور (مثنوی) این بتقدیر سخن کفتم ترا * ورنه خود دستش کجا وآن کجا * بو سوزی سکا سوز
تقدیریله دیدم یوخسه خود اول زبانک آلی نره ده در واو نره ده دردستش ده اولان ضمیر اکرچه بحسب اللفظ زبانه
راجعدر اما بحسب المعنی مضاف مقدر اولوب اهل زبانه عائد اولور یعنی اول اهل زبانک الی فی الحقیقه قنی وکندی قنی که
تا پردهٔ عیانه قریب اولوب آنی کشفه قادر اوله بونی سکا سوز تقدیریله سویلدم فی المثل اکر انسان ذکر اولنان اوزره اوله
ایلیه دی بویله اولوردی دیمک اولور وبو بیتله بو معنایی تفهیم ایچون ضرب مثل قیلورلر (مثنوی) خاله راخایه بدی
خالو شدی * این بتقدیر آمدست ار او بدی * مثلا خاله نک اکر خایه سی اولسیدی خالو اولوردی نته کم انسان ترکیده دخی
دیرلر اکر تیزه کک خایه سی اولسیدی طایک اولوردی بو معنی تقدیرله کلمشدر اکر اول اولیدی یعنی اکر فرضی خاله نک
خایه سی اولیدی خال اولمق مقرر اولوردی کذلک اهل زبان کندی مرتبه سندن اکر خروج ایدوب مرتبهٔ عیانه یقین
کلوب انک پرده سنک رفعنه جرأت قیلسیدی تیغ الهی انک الینی ودلنی وباشنی قطع ایلردی لکن اهل زبان قنده ومرتبهٔ
عیان قنده که اهل زبان حتی مرتبهٔ عیانه قریب اوله وانک پرده سنی رفع ایلمکه جرأت قیله بو خود ممکن دکلدر (مثنوی
ز زبان تا چشم کو پاک از شکست * صد هزاران ساله کویم اندکست * لساندن چشمه دک که اول چشم شک وکماندن
پاکدر بر یدر صد هزاران سال دیرسم اندکدر یعنی قیل وقال مرتبه سندن مشاهده وعیان مرتبه سنه دک اکر یوز بیک
ییللق یول واردر دیرسم آزدر که مقال مرتبه سندن حاله وحال مرتبه سندن مقام مشاهدهٔ ذی الجلاله وارنجیه دک
عقله صغمز وحسابه کلمز مسافهٔ بعیده ومنازل کثیره واردر چونکم اهل قیل وقاله بو مقالدن یأس وقنوط کلمک
شائبه سی توهم اولندیسه اول توهمی دفع ایچون وانلردن یأس وقنوطک ازاله سی ایچون بو بیتی ومابعدنده اولان
ابیات شریفه یی تقریر بیوررلر (مثنوی) هین مشو نومید نور از آسمان * حق چو خواهد می رسد در یک زمان * ای اهل
قیل وقال اکرچه مرتبهٔ انساندن مرتبهٔ شهود وعیانه دک هزاره هزار مراتب بی شمار واردر لیکن اکاه اول ناامید اولمه
زیرا نوری آسماندن حق تعالی چونکم دیلیه بر آز زمانده زمینه ایرشور دع هذا بینهما ده بو قدر بعد مسافه واردر لیکن
حضرت حقه نسبتله بعد وقرب مساویدر انک فیض وعطاسنه بعد ومسافه حائل ومانع اولمز (مثنوی) صد اثر
در کانها از اختران * میرساند قدرتش در هر زمان * مثلا اخترلردن معدنلره یوز اثری اول خدانک قدرتی یتشدرر که
بر زمانده بو آسمانده اولان اخترلرک تربیه وتأثیری زمینده اولان معادنه باذن الله هر بر زمان واصل اولوب اول معدن
هر قنغی اختره مقابل اولدیسه اول اخترک خاصیتنه ومعدنک استعدادنه کوره انده اول شیء حاصل اولور والحاصل
بعض محلده حدید وبعضنده رصاص وبعضنده نحاس وبعضنده ذهب وفضه اول اخترک خاصیتنه کوره
ظهوره کلور (مثنوی) اختر کردون ظلم را ناسخ شد * اختر حق در صفاتش راسخ شد * کردونک کوک کبی محسوس

اولان ظلمتلری رفع وازاله ایدیجیلر اختر کردوندن مراد خورشید وماهدر انلره دخی اخترلر دیرلر وبونلر فلکده راسخ
وثابتلردر اما اخترحق انك صفاتنده راسخلردر وظلم معقوله ومعنویه یی ناسخلردر اخترحقدن مراد هر نبی وولینك
روحیدر که مرتبهٔ صفات الهیه ده ثابتلردر اکرچه مرتبهٔ صفات الهیه دن اسفل السافلین اولان مرتبهٔ بشریت
وعالم طبیعته کلنجیه دك هزار مراتب بی شمار منازل واردر لیکن شمس الهی وماه ربانی اولان نبی وولینك روحنك نوری
وتربیه وتأثیری زمین بشریتده اولنلره وظلمات نفسانیتده قالنلره طرفة العینده کلوب انلری منور ایلر وظلماتدن خلاص
قیلر اول قدر مراتب کثیره ومسافهٔ بعیده بونلرك نورنه مانع وحائل اولمز (مثنوی) چرخ پانصد ساله راه ای مستعین*
در اثر نزدیك آمد با زمین* مثلا بش یوز ییللق یول اولان چرخ ای معاونت طلب ایدیجی اثرده زمینه قریب کلدی اکرچه
مکان جهتندن بعید اولدی لکن تأثیر وتربیه جهتندن ارضه زیاده مقارنت قیلدی (مثنوی) سه هزاران سال وپانصد
تا زحل* دم بدم خاصیتش آرد عمل* مثال آخر زمیندن فلك سابعده اولان زحله دك اوچ بیك بشیوز ییللق یولدر مع
هذا اول زحلك خاصیتی هردم متصلا عمل کتورر اتفاق اهل نجوم آنك اوزرینه در که زحل نحس اکبردر زمینده اولان
نحوستلر آنك اثریدر روزمینده هر محلکه اکا مقابل کله البته شوره یر اولوب انده کیاه ونبات بتمز وآنك طبیعتی یابس وبارددر
اکثر یبوست وبرودت آنك اثریدر بونلر امثالی نیجه خواص وآثاری واردر که جمله سی زمینده ظهوره کلور رونمایان اولور
حال بوکه زمینله آنك ما بیننده بوقدر اجرام فلکیه وار ایکن واوچ بیك بشیوز ییللق راه مقداری مسافه مقرر ایکن
ینه انك خاصیت واثری زمینه قریب اولدی واشیایه تأثیر قیلدی (مثنوی) درهمش آرد چو سایه در ایاب* طول سایه
چیست پیش آفتاب* بو بیت منجمین مذهبنی ابطال ایچون دینلمشدر زیرا انلرك مذهب واعتقادی اولدر که زحل
بنفسه مؤثردر وخاصیتنی امضا واجرا ایدیجیدر بویله دینلرك اعتقادنی ابطال ایدوب بیوررلر جناب حق ومرید مطلق
اول زحلك خاصیت وعملنی سایه کبی درهم کتورر ایاب وقتنده ایاب رجوعه دیرلر درهمك معناسی طی ایلروبر یره
جمع ایدوب منتشر قیلمزدیمك اولور وآردك فاعلی حق تعالی در تقدیر کلام بویله دیمك اولور که خدای تعالی حضرتلری
اول زحلك خاصیت وعملنی طی ایلر رجوع وقتنده سایه کبی یعنی آفتابك طلوع ورجوعی وقتنده سایه نك منطوی
اولمسی کبی حق تعالی اول زحلك خاصیت وعملنی عالمدن رفع ایلر آفتابك قتنده طول سایه نه شیدر یعنی هیچ
برشی دکلدر کذلك آثار وخواص زحل دخی آفتاب حقیقینك نوری وارادتنك ظهوری قتنده هیچ برشی دکلدر بودخی
جائزدر که در ایاب سایه یه متعلق اولوب اکا ظرف اولسه بوتقدیر اوزره معنی حق تعالی حضرتلری اول زحلك خاصیت
وعملنی طی ایلر رجوع وقتنده اولان سایه کبی اما اولکی وجه اولیدر وبعض شارحلرك اختیار ایلدکاری وجه دخی
اولیدر زیرا انلر ایابی زحله ظرف طوتوب معنانی بویله ویرمشلردر حق تعالی حضرتلری رجوع وحرکتده زحلی سایه کبی
منطوی وپیچیده کتورر آفتابك قتنده سایه نك اوزنلغی نه دریعنی چونکم آفتاب رجوع وحرکت ایده ظل ممدودی
آز زمانده طی ورفع ایلر (مثنوی) وز نفوس پاك اختروش مدد* سوی اخترهای کردون می رسد* واخترکبی
پاك اولان نفسلردن که مراد انبیا واولیا علیهم السلامك نورانی اولان نفوس طاهره سیدر کردونك اخترلری جانبنه مدد
یتشور کواکب مضیئه ودراری منیره نورانیتی خلفاء الهیه نك باطننددن آلور وانلرك امدادیله مهتدی اولور کما قال ابن
الفارض* بیت* وبدری لم تأفل وشمسی لم تغب* وبی تهتدی کل الدراری المنیرة (مثنوی) ظاهران اختران قوام ما*
باطن ما کشته قوام سما* اول افلاکك اوزره اولان اخترلرك ظاهری بزم ظاهرمزك قوامیدر یعنی بزم ظاهر
وجودمزده مؤثر وبزم جسملرمزه قوت وترتیب ویریجیدر اما بزم باطنمز سمانك قوامیدر یعنی سماواته قوام ویریجی وانی
قائم وقوی ایدوب طوردوریجی بزم باطنلرمزدر جمیع فلکلر نور باطن ولیٔ کامل ایله قائم اولورلر وانده اولان ملکلر
انك مشیتیله کار قیلورلر کما قال ابن الفارض* بیت* ولا فلك الا ومن نور باطنی* به ملك یهدی الهدی بمشیئتی*
اتفاق اصحاب تحقیق بونك اوزرینه در که باطن انسان کامل عالم اکبردر که جمیع عالمی محیط اولمشدر وبو عالم اکا نسبت
عالم اصغر درتبه کم بو معنایه اشارت ایدوب بو بیان شریفی تقریر بیوررلر* دربیان انکه حکما کویند آدمی
عالم صغراست وحکمای الهی کویند آدمی عالم کبراست* زیرا علم آن حکما بصورت ادمی مقصود بود وعلم این حکما
درحقیقت ادمی موصول بود بو سرخ شریف انك بیاننده در که حکماء فلسفی آدمی عالم صغری دردیرلر اما حکماء الهی
ادمی عالم کبری دردیرلر زیرا اول حکمانك علمی آدمینك صورتنه مخصوص ومقصور درحقیقت ومعناسندن
وسرانسانیدن خبردار اولمشلردر زیرا انلر عالمك صورت ظاهرن بیلورلر حقایق واسرارنه واقف اولمشلر اما بو حکمانك
یعنی حکماء الهیه نك علمی آدمینك حقیقتنك حقیقتنه موصولدر یعنی غیب هویت وسر احدیته مطلع اولمشلردر که
عالم وآدمك اصل ومبدأی در (مثنوی) پس بصورت عالم اصغر توئی* پس بمعنی عالم اکبر توئی* پس صورت حسبیله

ای انسان سن عالم اصغرسن پس معنیده عالم اکبرسن سن نته کم حضرت علی کرم الله وجهه نك بو ابیات شریفه سی
بو معنایه شهادت ایلر (بیت) دواءك منك وما تشعر* وداءك منك وما تبصر* وانت الکتاب المبین الذی) باحرفه یظهر
المضمر* وتزعم انك جرم صغیر* وفیك انطوی العالم الاکبر* اکرچه بو عالم صورت بحسب الظاهر بزم اصلمزدر
لکن من حیث المعنی بزاکا اصل کبی واقع اولمشزدر (مثنوی) ظاهرا آن شاخ اصل میوه است* باطنا بهر ثمر
شد شاخ هست* مثلا اول شاخك ظاهری میوه نك اصلیدر لکن باطنا شجر ثمردن اوتری وار اولمشدر (مثنوی)
کر نبودی میل امید ثمر* کی نشاندی باغبان بیخ شجر* زیرا اکر میل ثمر وامید ثمر اولمیدی باغبان شجرك کوکنی
قچن دکردی یعنی دکمزدی (مثنوی) پس بمعنی آن شجر از میوه زاد* کر بصورت از شجر بودش ولاد* فاذا کان کذلك
بو مقدمه معلومك اولدیسه معناده اول شجر میوه دن طوغدی اکرچه میوه صورتده شجردن طوغمق اولدیسه ده
شجردن مراد عالم ومیوه دن مراد آدمدر پس عالمك وجودی آدمك ظهوری ایچوندر زیرا عالمدن مقصود اصلی وغرض
کلی آدمدر وآدمدن مقصود دخی انبیایه خاتم اولان رسول اکرم ونبی محترم صلی الله علیه وسلمدر نته کم بو معنایه اشارت
ایدوب بیوررلر (م ی) مصطفی زین کفت کادم وانبیا) خلف من باشند در زیر لوا* حضرت مصطفی صلی الله علیه وسلم
بو سببدن دیدیکه آدم وجمیع انبیا علیهم السلام زیر لواده بنم اردمده اوله لر وبن جمله یه مقدم وپیشوا اولم کما قال علیه
السلام آدم ومن دونه تحت لوائی یوم القیامة ولا فخر اکرچه اول حضرت ظاهرا جمله دنصکره کلدی لکن معنا
جمله دن اسبق اولدی نته کم حدیث شریفك مضمونی اولان بو بیت لطیف بو معنایه شهادت قیلور (مثنوی) بهر این
فرموده است آن ذوفنون* رمز نحن الآخرون السابقون* بو تقدم معنویدن اوتری بیورمشدر اول ذوفنون نحن
الآخرون السابقون حدیثنك رمزنی یعنی بز صورتا آخرلرز معنا سابقلرز دیمك اولور وانا الآخر وانا السابق دییوب
جمله کتورملرنده نکته اول حضرتك ورثه وتبعه سی دخی بو حکمده داخللردر (م ی) کر بصورت من ز آدم زاده ام) من
بمعنی جد جد افتاده ام) اکرچه صورت اعتباریله بن آدمدن طوغمشم اما بن بحسب المعنی جدك جدی واقع اولمشم
نته کم ابن فارض بو مرتبه دن ترجمان اولوب بیوررلر* بیت* وانی وان کنت ابن ادم صورة* فلی فیه معنی شاهد بابوتی
آدم حضرتلری ابو الاشباح واول حضرت ابو الارواحدر بو جهتدن جدك جدی واقع اولمشدر وبو حدیث شریف
دخی بو معنایه شهادت قیلمشدر که بیوررلر کنت نبیا وآدم بین الماء والطین (مثنوی) کز برای من بدش سجدهٔ ملك*
وز پی من رفت بر هفتم فلك* زیرا که اول آدمه ملکك سجده سی بندن اوتوری اولمشدر واول بندن اوتوری هفتم فلك
اوزرینه کتمشدر یعنی بنم نور حقیقتم ابتدا ابو البشرده ظهور ایلدیکده ملائکه اول نوری انده مشاهده ایلیوب بنم
نورمدن اوتری اکا سجده ایلدیلر وهفتم فلك اوزره اولان جنت اعلایه زمینده جسدی خلق اولندقدنصکره بنم انده
اولان نورمدن اوتری کتمشدر حضرت آدمك هفتم فلك اوزره کتمسی جسد شریفی زمینده خلق اولوب ونفخ روح اولوب
انسان صورتنه کلدکدنصکره واقع اولمشدر بعده جنتدن چیقوب ینه زمینه کلمشدر وبعد الوفات روح شریفی سماء اولده
قرار قیلمشدر وبو مرتبه لری حضرت مصطفی علیه السلامك انده ظهور ایلین نوری واسطه سیله بولمشدر (مثنوی پس
ز من زایید در معنی پدر* پس ز میوه زاد در معنی شجر* پس اول حضرتك مرتبهٔ شریفه لرینك لسانی وحدیث
شریفلرندن دخی منفهم اولان معانی بو مضمونی تأیید ایلر وبو کونه سویلر پس معناده پدر بندن طوغدی اکرچه صورتا
بن اندن طوغدم پس معناده شجر میوه دن طوغدی اکرچه صورتا میوه شجردن طوغدی ایسه ده زیرا شجردن مقصود
ثمردر که شجرك ظهوری ثمر ایچون واقع اولمشدر چونکم مقصود اصلی ثمر اوله معنا شجر اندن طوغمش اولور کذلك عالمدن
مقصود آدم وآدمدن دخی مقصود حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلمدر بر موجب حدیث قدسی (لولاك لولاك
لما خلقت الافلاك چونکم اول حضرتك وجود شریفی علت غائیهٔ عالم وآدم اوله من حیث المعنی آدم آندن ظهوره کلمش
اولور شجر میوه دن اوتری ظهوره کلدیکی کبی (مثنوی) اول فکر آخر آمد در عمل* خاصه فکری کو بود وصف ازل*
فکرك اولی عملده آخر کلدی فی الحقیقه بویله در مثلا بر مهندس اولا استسه که بر دوستنی براوده ساکن ایلیه انکیچون
برخانه بنا ایلر اول خانه تمام اولدقدنصکره آخر عملده اول دوستنی اول خانه ده ساکن ایلر پس انك فکرینك اولی عملده آخر
کلمش اولور ومثال آخر برکمسه بر میوه یمك استسه اول میوه نك شجرنی دکرا کانیجه کونلر تربیه ایلر اول شجر ظهوره کلوب
میوه سی حاصل اولدقدنصکره انك میوه سنی ییر پس اول فکر عملده آخر کلمش اولور علی الخصوص بر فکر که اول وصف
ازل اوله بو مصرعده اولان فکردن مراد مقصود الهیدر وارادت ربانیدر که ازلی اکا صفت اولمشدر وبو اکوان وافلاکك
خلقتندن مقصود اصلی لولاك لولاك لما خلقت الافلاك فحواسنجه سلطان انبیانك وجود شریفی اولور پس فکرك
اولی عملده آخر کلدیسه خاصة وصف ازلی اولان قصد الهی دخی عملده آخر کلمش اولور که مقصود الهی اولا حضرت

نبینك وجودی اولوب پس بوا کوان وافلاکی خلق ایلیوب موجود اولدقدنصکره وانبیای عظامك دخی وجودلری
ظهور قیلدقدنصکره اول مقصود اصلی اولان حضرتك وجود شریفنی ظهوره کتورمش ومرتبهٔ محبوبیته
یتورمش اولور (مثنوی) حاصل اندریك زمان از آسمان) می رود می آیدایدر کاروان) مقدم اولان بیانده بیوردقلری
کلماتك تکرار مآل ومحصولنك تقریرینه شروع ادرمقدما بیوره شلردیکه * هین مشو نومید نوازآسمان) حق چوخواهد
می رسد دریك زمان * پس بومناسبتله نیجه معانی ومعارف بیوروب مناسبتله انسانك عالم کبری اولمسیچون دخی
بربیان بسط ایلیوب انده دخی نیجه علوم وحکم نقل ایلدکلرندنصکره ینه ذکر اولنان معنانك بقیه سنك بیانته
شروع ایدوب بیوررلر حاصل کلام ونتیجهٔ مرام آسماندن هر برزمانده دائما کاروان کلورکیدر ایدردائم دیمکدر
آسماندن مراد آسمان معنویدر مرادمرتبهٔ آسمان صفات الهیه وعالم روحانیه در وکارواندن مراد برقاچ وجه محتملدر
اولا قوافل جمیع موجودات اولسه قابلدرکه جمیع اشیا آنافآنا طرفة العینده وجوده کلمکده ودرحال ینه معدوم
اولمقده در تجدد امثال وتعاقب اشکال اولدیغندن هرکس بوکلمکی وکیتمکی ادراکه قادردکادر مکر اصحاب مشاهده
نته کم بونك تحقیقی جلد اولده قصهٔ مکرخرکوش بیانده مروایلدی ثانیا قوافل ارواح اولمغه دخی شاملدر زیرا دائما
قوافل ارواح برجانبدن کلوب وبرجانبدن ینه کیتمکده در هیچ بردم یوقدرکه اول آسمان طرفندن برنیجه کاروان بوعالمه
کلمیه وبرنیجه سی اول عالمه کذرقیلمیه البته هرزمان کلوب کیتمکدن خالی دکلدر ثالثا قوافل فیوضات الهیه وتجلیات
ربانیه ونفحات سبحانیه ورحمت رحمانیه مرادا ولمغه دخی شامل اولوران لربکم فی ایام دهرکم نفحات الا فتعرضوا لها
حدیث شریفی بومعنایه دلالت وشهادت قیلورپس تقدیر معنی بو اولورکه حاصل کلام برآنده وبرزمانده آسمان معنویدن
دائما قافلهٔ فیوضات الهیه وکاربان نفحات سبحانیه وتجلیات ربانیه جانبنه کلورآکاه دل اولنه حیات بخش قیلوروینه
اصلنه ذاهب اولور (مثنوی) نیست براین کاروان این ره دراز * کی مفازه زفت اید با مفاز * بوکاروان اوزره بوراه
درازدکلدر صحراو بیابان چین مظفراولان کمسه یه عریض وبعید اولورمفازه صحرایه دیرلر مفاز ضم میمله مظفرمعناسنه در
افازیفیزدن یعنی نته کم بریه وبیابان قوی ومظفراولان کمسه یه بعید وعریض کلمدیکی کبی بوقافلهٔ معنویه یه دخی بوراه
معنوی درازوبعید دکلدر دیمك اولورپس بوقافلهٔ معنویه نك سرعت سیرنی تفهیم ایچون قلبك سیرنی اکا تمثیل ایدوب
بیوررلر (مثنوی دل به کعبه میرود درهرزمان) جسم طبع دل بکیرد زامتنان) مثلا دل هرزمان کعبه یه کیدروبرآنده
نیجه منازل ومسافه یی قطع ایدرجسم کوکل طبعنی طوترامتنان الهی واحسان ربانیدن نته کم ارواحنا اشباحنا
واشباحنا ارواحنا دین ابدال واهل کمالك جسملری روح ودل مزاجنی طوتوب طی مکانه قادراولمشلر وطرفة العینده
کعبه یه واروب کلمشلردر (مثنوی این درازو کوتهی مرجسم راست) چه درازو کوته آنجاکه خداست) بودرازو کوتهلك
تحقیق جسم ایچوندر وقرب وبعد مکان ابدانه متعلقدر درازو کوتهلك نه دراول برمرتبه ده که خدادر یعنی عندالله قرب
وبعد وکوته ودرازو بونلرامثالی اولان شیلر متصور اولمز بوجمله سی اجسامك ومغلوب اجسام اولان ارواحك وصفلریدر
(مثنوی) چون خدا مرجسم را تبدیل کرد * رفتنش بی فرسخ وبی میل کرد * چونکم خدای تعالی جسمی تبدیل
ایلدی انك کیتمسنی وسیرایتمسنی بی فرسخ وبی میل ایلدی فرسخ درت بیك ادیمدرنته کم سلطان انبیا علیه السلامك
جسم شریفنی حق تعالی حضرتلری چونکم تبدیل ایلدی شب معراجده بوقدر مسافه قطع بیوروب وهنوز کرمیت
بسترلری زائل اولمدین مکانلرینه کلدیلر (مثنوی) صد امیدست این زمان بردار کام * عاشقانه ای فتی خل الکلام * بوز
امیدواردر بوزمان ادیمك قالدرای جوان عاشقلر کبی قیل وقالی ترك ایله یعنی بوحال حیاتده وزمان دنیاده قرب حقه
نائل ومرتبهٔ حقیقته واصل اولمغه نیجه یوز امیدواردرای فتا عاشقلر کبی ایق قالدیروب بویوله سالك اول وطالب
ذوق حال اولوب قیل وقالی ترك ایله کما قال علیه السلام دع قیل وقال وکثرة السؤال رواه ابن مسعود (مثنوی) کرچه
بیله چشم برهم می زنی * درسفینه خفته ره می روی * اکرچه کوز قپاغنی بربره اوررسن بیله کوز قپاغنه دیرلر مثلا
سفینه ده یاتمش سن یول قطع ایلرسن یعنی ای سالك طریق الهی بویولده محرماتدن غض ابصار قیلرسن بلکه کائنات
ومخلوقاتدن کوز یومرسن اماسفینه ده یاتمش وقطع راه ایتمش کمسه کبی کشتئ صحبت مرشد کاملده ساکن ایکن
طورمز کیدرسن ونیجه منازل ومقاماتی قطع ایدرسن ولهذا بنشین وسفرکن که بغایت خوبست دیو سالکان راه
حق سفر فی الوطن ایلمکه ترغیب ایلدیلرودخی (بیت) اسافرعن علم الیقین العینه) الی حقه حیث الحقیقة رحلتی) دیو
سویلدیلر * تفسیراین حدیث که مثل امتی کمثل سفینة نوح من تمسك بها نجا ومن تخلف عنها اغرق * قال علیه السلام
مثل علماء امتی وفی روایة اخری مثلی ومثل اصحابی بنم امتمك علماسنك صفت عجیب الشانی ویاخود بنم واصحابمك
صفت وشانی کمثل سفینة نوح نوحك کمیسنك صفتی کبیدر من تمسك بها نجا شول کمسه که تمسك وتعلق ایلدی اکا نجات

بولدی ومن تخلف عنها اغرق وشول کمسه که اعراض وتخلف ایلدی اندن غرق اولدی نته کم منلا حافظ بیورر * بیت *
یارمردان خداباش که درکشتئ نوح) هست خاکی که بآبی نخرد طوفانرا (مثنوی بهراین فرمود پیغمبر که من) همچو
کشتی ام بطوفان زمن حضرت پیغمبر علیه السلام بوندن اوتری بیوردیکه بن کشتی کبی ام زمانك طوفانته یعنی نجات
معنوی وسفرروحانیدن اوتری حضرت نبی علیه السلام کندولی واصحابنی سفینهٔ نوحه تشبیه ایدوب بن طوفان زمانه
وحوادثاکوانه نسبتله کمی کبی ام بیوردی (مثنوی) ما واصحابیم چون کشتئ نوح * هرکه دست اندرزند یابد فتوح *
بن واصحابم اول کشتئ نوح کبی یزهرکیم که بزم سفینه مزه ال اوره فتوح بولورو بدعت وضلالت ومعصیت وقباحت
ورطه لرندن نجات بولورچونکم (الشیخ فی قومه کالنبی فی امته) حدیثنك فحواسنجه شیخ کامل دخی قومی ایچره قائم
مقام نبی وعصرینك پیغمبری کبی اولدیسه آنك سفینهٔ صحبتنه داخل اولان دخی قطع منازل قیلور وکرداب هلاکت
وضلالتدن خلاص اولور ومقصودنه وصول بولورنته کم بومعنایه اشارت ایدوب بیوررلر (مثنوی) چونکه باشیخی
تودورازرشتئ * روزوشب سیاری ودرکشتئ * ای طالب حق چونکم برشیخله سن زشتلکدن دوراوله سن یعنی
مخالفتدن وعدم اطاعت ومتابعتدن اجتناب قیله سن روزوشب سیرایدیجیسن یعنی کمیده اوتوروب سیرایلین کمسه نیجه
ایسه سن دخی فی المثل بویله سن اکرچه ظاهرا برمقامده مقیم ایسه کده باطنا قطع مراتب ومقامات ایلمکدن خالی
دکلسن (مثنوی) درپناه جان جانبخشی توی * خفته درکشتی وره می روی * برجانبخشك جان حفظنده اوجرسن
یعنی برحیاتبخش اولان مرشدك روحنك حفظ وحمایتنده پروازایدرسن مثلا کشتی ده یاتمش واویومشسن یوله
کیدرسن ومنازل ومراحلی اوتوردیغك یرده طی وقطع ایدرسن توی تویدن افظندن فعل مضارع مفرد مخاطبدر
اوچق معناسنه (مثنوی) مکسل از پیغمبرایام خویش * تکیه کم کن برفن وبرکام خویش * ای طالب کندی ایامك
پیغمبرندن منقطع اولمه که الشیخ فی قومه کالنبی فی امته حدیثنك مقتضاسنجه شیخ کامل کندی عصرنده قومی ایچنده
پیغمبر کبیدر کندی فنك وکندی قومك ودوستك اوزره ویاخود مرادك اوزره اعتماد ایلمه که بویوله رهبرومرشد
سزکیدن کمراه اولمش کندی فن وادراکنه اعتماد ایدن ناقص وخام قالمشدر (مثنوی) کرچه شیری چون روی ره بی دلیل
خویش بین ودرضلالی وذلیل اکرچه شیرسن وذکاوفضیلتله دلیرسن چونکم یولی بی دلیل کیده سن روباه کبی ضلالده سن
وذلیل وحقیرسن زیراقوت وعزت یوقدر الا استاده تبعیتده بعض نسخه ده (خویش بین ودرضلالی وذلیل) واقع
اولمشدر بوتقدیراوزره معنی کندك کوریجی وضلالده ذلیلسن دیمك اولور (مثنوی) هین مپرالا که باپرهای شیخ * تابینی
عون لشکرهای شیخ * ای سالك راه آکاه اول اوچمه الا شیخك قنادلریله تاکم شیخك اشکرلرینك عون وعنایتنی کوره سن
یعنی شیخك همت وارشاد وهدایتی وروحانیتی وعلم وحکمتی عسکرلرینك معاونتنی کورمك استرسك کندی عقل
وعلمك پروبالنی ترك ایدوب انك رأی وتدبیری پرلریله پروازایله واندن قهرولطف هرنه کلورسه بجان ودل قبول ایله
(مثنوی) یك زمانی موج لطفش بال تست * آتش قهرش دمی حمال تست * زیرابرزمان آنك لطفی موجی سنك
پروبالکدر که سنی هوای یارده پروازه کتورروانك آتش قهری بردم سنك حمالکدر رفتورومانده لك وقتنده سنی کوتورر
ومقصود ومرامکه یتورر (مثنوی) قهراوراضد لطفش کم شمر * اتحاد هردوبین اندرنظر * انك قهری انك لطفنك
صورت ظاهرده ضدلریدر لکن اثرنه نظراولنسه متحدلردر چونکم ایکی صفت بیله طالبك ترقیسنه سبب اولدقدنصکره
ظاهرده اولان ضدیته نظراولنمز (مثنوی) یك زمان چون خاك سبزت میکند * یك زمان پربادو کبرت میکند * برزمان
اول پیرك لطفی سنی خاك کبی سبزایلر وانواع لطافت وطراوتله تازه وطری قیلرو برزمان سنی پربادو کبرایلر کبر بزرك
معناسنه اولور وباددن مراد هوای یاراولور یعنی برزمان اولورکه انك تاب قهری سنی هوای عشق وبادشوقله
پرایلرو بزرك وقلب وروحکی سترك ایلردیمك اولور (مثنوی) جسم عارف رادهد وصف جماد * تابروروید کل
ونسرین شاد * شیخ کامل عارفك جسمنه جماد وصفنی ویرر جماددن مراد بونده خاکدر یعنی مربی کامل وعارف
اولان سالکك جسمنه خاك صفتنی عطا ایلرتا اول جسمده نازك واطیف کل ونسرین بترشادان دیرلر لطافت
معناسن ویررلر کل نسریندن مراد کل معارف ونسرین اسرار ولطائف در واذواق روحانی واشواق
سبحانیدر مربی کاملك تربیه سی عارفك جنان جانته برمرتبه طراوت ولطافت ویرر که کل وریحان وسنبل وضیران
اولان بستانده اول مرتبه لطافت اولمز وهرکسك چشم ادراکی انی کورمز ودماغ عقلی اندن رایحه المز (مثنوی)
لیك او بیند نه بیند غیراو * جز بمغز پاك ندهد خلد بو * لیکن اول شیخ کورراندن غیریسی کورمز زیرامغز پاکدن غیری یه
جنت رایحه ویرمز یعنی دماغ جانی وساوس وانکاردن خالی اولمین انسان روایح جنانی آلمز روایح جنانی
استشمامه قادراوله میان لطائف جنانی دخی ادراك قیلمز که شیئك ادراکنه استعداد وقابلیت شرطدر (مثنوی)

مغزرا خالی کن از انکار یار * تا که ریحان یابد از گلزار یار * مغز جانکی انکار یاردن خالی ایله تا کم یارك گلزارندن ریحان
بوله یاردن مراد شیخدر یعنی ای طالب و مرید دماغ روحکی یار و معین اولان شیخه انکار ایلمکدن پاك و طاهر ایله تا انك
گلزار قلبندن دماغك ریحان عرفان بوله و شهود و عیاندن رایحه اله شیخدن مراد حسام الدین افندی قدس سره
العزیز حضرتلری اولمق دخی مناسبدر (مثنوی) تا بیابی بوی خلد از یار من * چون محمد بوی رحمان از یمن * تا کیم
بنم یارمدن جنت رایحه سنی بوله سن حضرت محمد صلی الله علیه وسلم رحمان رایحه سنی یمندن بولدیغی کبی نته کم
روایت اولنور که اول حضرت اکثر زمانده یمن جانبنه متوجه اولوب استشمام ایلر ایمش سؤال اولندقده انی لاجد نفس
الرحمن من قبل الیمن بیورمشلر بعض محققلر بونك شرحنده اویس قرنی قدس الله سره العزیز حضرتلرینك وجودندن
رایحهٔ حقی بولدقلرینه اشارتدر دیمشلر پس خلاصهٔ کلام ای طالب اگر دماغ جانکی انکاردن پاك و خالی ایلرسك
حضرت نبی علیه السلام رایحهٔ رحمانی یمن جانبندن بولدیغی کبی سن دخی بنم یارمدن جنت رایحه سنی و حقیقت
فایحه سنی بولورسن دیمك اولور (مثنوی) در صف معراجیان گر بیستی * چون براقت بر کشاند نیستی * ای طالب
اگر سن معراجیلر صفنده طوره سن یوقلق سنی براق کبی یوقارو چکر معراجیلردن مراد معراج معنوی صاحبلری
اولان اولیا و اصحاب فنادر سنکه انلرك خدمتنده قائم اوله سن و کندیکی انلرك ارادتنده فانی قیله سن براق حضرت
رسولی بالایه چکدیکی کبی یوقلق دخی سنی عالم معنایه چکر و قرب حقه واصل ایلر دیمك اولور و مشایخ عظام سالك
مرتبهٔ بشریتدن ترقی قیلمغه و قرب حقی بولمغه و مرتبهٔ حقیقته واصل اولمغه معراج معنوی دیمشلردر پس معراج
معنوینك بیانته شروع ایدوب بو بیتلری مثل موقعنده ایراد بیوررلر (مثنوی) نی چو معراج زمینی تا قمر * بلکه چون
معراج کلك تا شکر * بو معراج زمینك یعنی زمینه منسوب اولان کمسه نك قمره دك اولان معراجی کبی دکل بلکه برقمشك
شکره دك اولان معراجی کبیدر یعنی بی ذوقلکدن ذوق مرتبه سنه واصل اولمق و درونك حلاوت ایمان و عرفانله طولمق
و قرب حقی بولمقدر بو جهله روحك مرتبهٔ ادنادن مرتبهٔ اعلایه عروج ایلمسیدر (مثنوی) نی چو معراج بخاری تا سما
بل چو معراج جنینی تا نهی * مثال آخر بو معراج بر بخارك سمایه اولان معراجی کبی دکلدر بلکه بر جنینك مرتبه
نهایه دك اولان معراجی کبیدر نته کم بر جنین طورا بعد طور بو قدر مراتبی قطع ایدوب بعد التولد طفل اولوب بلوغه
گلوب کندوبی مناهیدن نهی ایدیجی عقل کامل جانبنه نیجه عروج معنوی ایلرسه سنك دخی ای سالك راه معراجك
بویله اولور زیرا روحك نقصاندن کمال مرتبه سنه ترقی قیلور و جانك قرب خدایی بولور دیمك اولور (مثنوی) خوش براق
گشت خنگ نیستی * سوی هستی آردت گر نیستی * نیستلك خنگی بر خوش براق اولدی سنی وارلق جانبنه گوتوررا گر
یوق ایسك یعنی اولمزدن اول اولمك و محو و فانی اولمق فی المثل بر لطیف براق کبی اولدی سنکه خنگ فنایه سوار اوله سن سنی
وجود باقی جانبنه گتوررسنی حقیقت مرتبه سنه یتوررر دیمك اولور (مثنوی) کوه و دریاها سمش مس میکند *
تا جهان حس را پس می کند) کوه و دریالر اول خنگ نیستینك طرناغنی مس ایلر یعنی اول اسب محو و فنا فی المثل بر مرتبه
جست و چابکدر جبال و بحار انجق انك طرناغنه یاپشورمر اداناك عظم شانی و کوه و دریالرك انکا نسبت حقارت
و نقصانی بیان اولنور مشهور مشلدر که نجن برشیئك عظم شانی مدح ایلسه لر انك حقنده طاغلر انك طرناغنه
دکمزودر یا اوطو یغنه چقمزدیرلر و بو مثل ایله انك علو قدرنی و کمال رفعتنی مراد ایلرلر اول خنگ نیستی بر مرتبه
تیزرودر که حتی جهان حسی اردنه ایلر یعنی بو عالم محسوساتدن فی الحال گذر ایدوب انی وراء ظهرنه القا ایدوب دنیا
و آخرتی ایکی خطوه ده گچوب سنی مرتبهٔ حقیقته ایرگوررر دیمك اولور (مثنوی) پای کش در کشتی و می رو روان * چون
سوی معشوق جان جان روان * ای سالك کشتی ده آیاق چك واریوردیغك یرده روان و جاری یوری جان معشوقنك
جانبنه جان روان کبی کشتیدن مراد شیخ کاملك صحبتی و خدمتیدر که نجن ای راهرو سن اول صاحب دولتك سفینهٔ
صحبتنه داخل اوله سن گرکدر که کیده اوتورن کمسه لر کبی ینك و بدندن آیق چکه سن و حرکت و سفر صوریدن فراغت
قیله سن تا کم معشوق جان جانبنه جان روان کبی روان اوله سن و من حیث الباطن سفر روحانی و سیر معنوی قیله سن حتی
اول مرتبه یه واصل اوله سنکه انده معشوق حقیقی یی بوله سن (مثنوی) دست نی و پای نی رو تا قدم * آنچنانکه تاخت
جانها از عدم * ای سالك ال یوق و ایاق یوق السز و ایقسز قدمه دك گت و مرتبهٔ حقیقته دك سیر ایت انجلین که جانلر
عالم عدمدن صحرای وجوده چاپدی یعنی ارواح عالم ارواحدن عالم اشباحه نیجه بی دست و پا سفر ایلدیلرسه سن دخی
انجلین عالم قدمه دك بی دست و پا سفر قیل تا اصلکی بوله سن و اسرار حقیقته واقف اوله سن پس بو گونه اسرار معارف
سویلمکدن فراغت قیلوب بر آخر معارفك نقلنه متوجه اولورلر و فراغته سبب نه ایدیکنی اولا بیان ایلدکلرندنصکره
مراد اولنان معارفك تقریرنه شروع بیوررلر (مثنوی) بردریدی در سخن پردهٔ قیاس * گر نبودی سمع سامع را نعاس

سوز

سوزده قیاسك پرده سی یرتلوردی بو معنی بردریدی فعل لازم اولدیغی اوزره در اما متعدی اولدیغی اوزره علی طریق
التجرید کندی جنابلرینه خطاب ایدوب بیوررلر ای مولانا سخنده قیاس پرده سنی یرتاردك اگر سامعك سمعنه نعاس
اولمیدی یعنی اگر سامع اولان کمسه خواب غفلتی کندیلردن دور قلیدی وانلرك گوش و هوشی بیدار اولیدی سن
سویلمکده و معارف نقل ایلمکده ظنون و قیاس پرده لرین چاك ایلیه دك و اول قدر حقایق و دقایق سویلیه دك که عقول
و ادراك حیران قالیدی و فهم ادراك انك معناسی درکنده هایم و واله اولیدی چونکیم اسرار سابقه نك بیانندن
فراغت ایلمکه سبب سامعك خواب و فتوری ایمش بو بیتله بیان ایلدیلر پس مراد شریفلری اولان معارفك بیانته
شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) ای فلك بر گفت او گوهر ببار * از جهان او جهانا شرم دار * بو بیتده واقع اولان
او که ضمیرلردر مقدم ذکر اولنان شیخه راجعدر و اول شیخدن مراد حضرت حسام الدین افندی اولور و حسام الدین
افندی یی بو مرتبه مدح ایلمکدن کندی جناب سعادتلرینك ضمنا مدح اولنمسی لازم گلور و فلان عالم نحریر قدقراءمنی
قبیلندن اولور و بر سبیل کنایه کندیلرك کمال رفعتنی و علو رتبتنی و کلاملرینك دخی زیاده لطافت و جزالتنی اشعار قیلور
و انك گفتندن مراد مثنوی شریف اولور که اول حضرت بو مثنوینك ظهورینه علت غائیه اولمشدر و شیئی سببنه اسناد
ایلمك عند العلما شهرت بولمشدر و بو کلاملرین بو اسلوب اوزره ایراد ایلملری اول حضرتله کندیلرما بیننده اولان کمال اتحاده
دلالت قیلور و ادبه دخی زیاده رعایت اولور ای فلك بر گفت او گوهر ببار و دخی وز جهان من جهانا شرم دار دیسه لر قابل
ایدی لکن اصحاب کمال بن دیمکدن تأدب قیلمشلر و کندیلر کندیلری مدح ایلمکدن مجتنب اولمشلرچن (فاما بنعمة ربك
فحدث) فحواسنجه کندیلرده اولان نعمتی خلقه تحدیث ایلمك لازم گلسه اول نعمتك اظهارنی مشعر بو گونه یله حسن
ادا ایلمشلر که انده انانیته متعلق بر لفظ شائبه سی اولمامشدر چونکیم بو نکات شریفه معلومك اولدیسه معنای بیت اولدر که
ای فلك اول شیخ حسام الدینك گفتی اوزره گوهر یاغدر که انك گفتی فی الحقیقه بنم گفتم و بنم گفتم انك گفته در کما قال
فی محل آخر دو دهان داریم گویا چون قصب) یك دهان رادل گرفته زیر لب) هست روشن هر گرادل منظرست کین فغان
این سری هم زان سرست * ای جهان انك جهانندن شرم طوت و استحیا ایت آنك جهانندن مراد اول حضرتك باطنی
طرفی و لایتی مرتبه سیدر که حقیقة نظر اولنسه حضرت مولانانك جهانی بلکه جمیع انبیا و اولیانك دخی جهانیدر که
اول مرتبه ده جمله سی متحدلردر پس معنا از جهان من جهانا شرم دار دیمك اولور و انك جهانندن ای جهان شرم
طوت دیمك ای صورت جهان و ای اهل جهان اول خلیفهٔ الهی اولان حضرتك باطنندن استحیا ایله و خدمت
تعظیمنی یرینه گتور تا حضرت حق قتنده مقبول اولمغه لایق اوله سن دیمك اولور (مثنوی) گر بباری گوهرت صد تا شود
جامدت بیننده و گویا شود * ای فلك اگر اول حضرتك گفتار درر باری اوزره گوهر نثار ایلرسك گوهرلك یوزقات
اولورسنك جامدلك گوریجی و سویلیجی اولور یعنی اول کامل و مکمل اولان حضرتك کلماتنه تعظیم و تکریم ایدوب اکا
جواهر و زواهرلك نثار ایلرسك حضرت حقدن اضعاف مضاعف انك مقابله سنده اجور و عوضلر بولورسن و بر سعادته
واصل اولورسنکه جامدك بینا و گویا اولمق مرتبه سن بولور فلکه بو گونه خطابدن مراد زیر فلکده اولان انسانه تعریض
اولور کان شو نکته یی اشعار بیوررلر که ای انسان اول صاحب دولتك عظم شانی بر مرتبه ده در که فلکلر انك گفتار
درربارى اوزره جوهر نثار ایده لر و انك خدمت و طاعتکده اوله لر و مقابله سنده اضعاف مضاعف گوهرلر و اجرلر بوله لر
حتی جامدی بیننده و نباتی گوینده اولمق مرتبه سنه واصل اوله لر پس سنکه انسان اوله سن و انسان کامله خدمت
و اندن تحصیل کمال ایلمك ایچون وجوده گله سن نیچون مالکی و جانکی انك یولنده ایثار و نثار ایلمیه سن اگر جان و دل
گوهرین انك کلمات حیات مضاهاتنی تعلم ایلمك راهنده و اکا تعظیم و خدمت قیلمق یابنده بذل ایلسك سنك گوهر
جان و دلك صد تو اولور و اول جامد مرتبه سنده اولان لسان و دهانك اسرار معارفی گویا و چشم جانك حقایق
لطایفی بصیر و بینا اولوردی دیمکی اشعار قیلور و بو بیت دخی بو معنایی مؤید اولور (مثنوی) پس نثاری کرده باشی بهر خود
چونکه هر سرمایهٔ تو صد شود * پس کندك ایچون نثار ایلمامش اولورسن حقیقتده چونکیم سنك هر سرمایه ك صد اوله
یعنی * مثل الذین ینفقون اموالهم فی سبیل الله کمثل حبة انبتت سبع سنابل فی کل سنبلة مائة حبة * آیت کریمه سنك
فحواسی اوزره هر نه یی که فی سبیل الله اللهك ولیسنه بذل ایلسك فی الحقیقه کندك ایچون بذل ایلمش اولورسن زیر
هر بر سرمایه ك چونکیم یوزقات اولور پس معنا ایثار و نثاری کندك ایچون ایلمش اولورسن نته کم بلقیس حضرت سلیمانه
قرق دوه یوکی آلتون گوندردی حضرت سلیمان قرق فرسنك یرلك آلتونی ضم ایلیوب انك جانبنه ارسال ایلدی پس
اول هدیه نی معنا کندی ایچون گوندرمش اولدی نته کم بو قصه دن معلومك اولور (قصهٔ هدیه فرستادن بلقیس از شهر
سبا سوی سلیمان علیه السلام (مثنوی) هدیهٔ بلقیس چل اشتر بدست) بار آنها جمله خشت زر بدست) بلقیسك سلیمان

عليه السلام حضرتلرينه هديه سى قرق دوه اولمشدر اول دوه لرك يوكى جمله خشت زر اولمشدر * وانى مرسلة اليهم بهدية
فناظرة بم يرجع المرسلون آيت كريمه سنده اهل تفسير بويله ديمشلردركه فاقبل الهدهد فاخبر سليمان الخبر كله فامر سليمان
الجن ان يفرشوا الذهب والفضة بين يدى الرسول وفرشوها فى ميدان بين يديه طوله سبعة فراسخ وجعلوا حول الميدان
حائطا من الذهب والفضة (مثنوى چون بصحراى سليمانى رسيد) فرش آنرا جمله زر پخته ديد چونكم اول رسول بلقيس
سليمانه منسوب اولان صحرايه ايرشدى آنك فرشنى جمله زر پخته وخالص كوردى (مثنوى) برسر زر تا چهل منزل براند
تا كه زر را در نظر آبى نماند * اول رسوللر التونك باشى اوزره قرق منزله دك سوردى تا كم التونك نظرلرنده آب وطاقتى
قالمدى (م ى) بارها گفتند زر را وا بريم * سوى مخزن ما چه بيكار اندريم) برى برلرينه نيجه كره ديديلر التونى كيرو ايلتهلم
مخزن جانبنه بزنه جنك وجدالده يز يعنى بز نه سببدن برى بريمزه مخالفت ومخاصمت ايلرز همان اولى اولان اولدركه
بو خصوصده برى بريمزه اولان مجادله ومخاصمتى ترك ايليلم وبو التونلرى كيرو دوندروب مخزنه تسليم قيلوب حقيقت
حالى بلقيسه سويليلم ديديلر (مثنوى) عرصهٔ كش خاك زرده دهيست * زر بهديه بردن آنجا ابلهيست) زيرا بر عرصه كه
انك خاكى زر ده دهى در يعنى خالص وصافى التوندر التونى اول يره هديه ايلتمك ابلهلكدر (مثنوى) اى ببرده عقل هديه
تا اله * عقل آنجا كمترست از خاك راه * اى عقلى جناب الهه هديه ايلتمش كسه وانك ذكا واطافتنه مغرور
اولوب دركاه الهيده انك قدر وقيمتى وار زعم ايلين نادان عقل اول مرتبه ده خاك راهدن كمتردر زنهارا كا مغرور اولمه وانى
برشئ زعم قيلمه (مثنوى) چون كساد هديه آنجا شد بديد * شرمسارى شان همه واپس كشيد * چونكم انلرك
ايلتديكى هديه نك كسادى اول محلده انلره ظاهر اولدى شرمسارلك انلرى كيرويه چكدى ونظرلرنده كندى هديهلرينك
بى قدرلكى اعتبار اولمسى انلرى بلقيس طرفنه متوجه ومتصرف ايتدى (مثنوى) باز كفتند اركساد
وار روا * چيست بر ما بنده فرمانيم ما * كيرو برى برلرينه ديديلر اكر هديه مز كساد در وا كر رواجدر بزم اوزريمزه ندر
بز بنده فرمانز يعنى بيورق قوليز بزه لازم اولان امره امتثالدر ديديلر بومعنى ارراء مهمله ايله اولديغى اوزره در سرورى
مرحوم بونى اختيار ايلمشدر اما شمعى مرحوم اززاء معجمه ايله كركدركه معنى بويله اوله كيرو اول رسوللر برى برينه
ايتديلر بو كتورديكمز هديهنك كسادندن ورواجندن بزم اوزريمزه نه وار در بز امر وفرمانك بندهسييز ديمشلر در
فى الحقيقه بو دخى معنادر اما اكثر نسخهلرده راء مهمله ايله واقع اولمشدر مع هذا شمعى مرحوم اولكى معنايى قبول
ايتميوب سرورى افندى يه دخل قيلمشدر وليكن اصلا تعريض برنده دكلدر شمعى مرحومك سرورى افندى يه اكثر
مواضعده ايلديكى دخل بو قبيلدن اولمشدر اكرچه بعض موضعده اصابت قيلمشدر وبو مقوله شيلر قتى جزئيدر
تعريضه محل ولايق دكلدر ولكن اكثر ساده دل بونك تعريضنى برنده زعم ايليوب كلاميله تمسك ايلمشلردر كركدركه
تقليددن حذر اولنوب تميز قيلنه (مثنوى) كر زر وكر خاك ما را برد نيست * امر فرمانده بجاى آوردنيست * بو هديه
اكر زر وكر خاك بزه محل مأموره آنى ايلتمك لازم وواجبدر فرماندهك امرنى يعنى حاكمك بيوروغنى يرينه كتورمك
كركدر وا ولو الامرك فرمانى محلنه يتورمك لازمدر ديديلر فرمانده حاكم معناسنهدر (مثنوى) كر بفرمايند كه كين
واپس بريد * هم بفرمان تحفه را باز آوريد * بونلر برى برينه ايتديلر اكر بعد ايصال الهديه الى حضور سليمان بيوره لركه
كيرو ايلتك وبلقيسه انى ايصال ايدك هم فرمان سليمانى ايله تحفه يى كيرو كتورك وبلقيس جانبنه يتورك والحاصل
بونلر تردد وتوقفدنصكره هزار شرم وخجالتله حضور سليمانه كلديلر واول تحف وهدايايى انك جانبنه عرضه قيلديلر
(مثنوى) خندش آمد چون سليمان آن بديد * كز شما من كى طلب كردم ثريد * چونكم سليمان عليه السلام انى كوردى
اكا خنده كلدى وكولدى وانلره بو كونه تكلم قيلدى كه بن سزدن قچن ثريد طلب ايلدم يعنى بو سزك كتورديككز تحف
وهدايا حق سبحانه وتعالينك بكا اعطا ايلديكى حكمت وسلطنته نسبتله ثريد كبى قليل النفع برادنى شيدر بن سزدن
بو مقوله شئ طلب ايلدمكه سز بكا بو كونه زخارف دنيا ايله ومال فنا ايله مدد مى ايلر ومعاونت مى قيلورسز پس حق تعالينك
بكا اعطا ايلديكى خير اولدر سزك عطا ايلديكزدن بلكه هديه كزله سز فرحناك اولورسز ديدى كما قال الله تعالى
فى سورة النمل حاكيا عنه فلما جاء سليمان قال اتمدوننى بمال فما آتانى الله خير مما آتيكم بل انتم بهديتكم تفرحون
قال البيضاوى لانكم لا تعلمون الا ظاهرا من الحياة الدنيا فتفرحون لما يهدى اليكم حبا لزيادة اموالكم او بما تهدونه
افتخارا على امثالكم (مثنوى) من نمى كويم مرا هديه دهيد * بلكه كفتم لايق هديه شويد * حضرت سليمان انلره
ايتدى بن ديمزم سزه كه بكا هديه ويرك بلكه ديدم لايق هديه اولكز ومكتوبده تحرير ايلدم بكا مؤمن ومسلم اولد بغكز حالده
كلكز ديه كم سليمان عليه السلام مقدما بلقيسه هدهد ايله بو كونه مكتوب ارسال ايلمش ايدى * انه من سليمان
وانه بسم الله الرحمن الرحيم ان لا تعلوا على واتونى مسلمين * وبو مكتوبك مفصلا تحقيق وبيانى ايكنجى جلدده تعظيم

سليمان دردل بلقيس سرخنده مرو را يلمشدر ولايق هديه اولكز ديمك * واتونى مسلمين * ديمكدن منفهم اولور بزايتم
اوزريمه كبر ونخوت قيلمغى ترك ايليكز وبكا مؤمن ومنقاد اولدوغكز حالده كلكز تا انك مقابلهسنده هديه وعطايه لايق
ومستحق اوله سز ديمكى موهم ومعلم اولور واول هديهنك نه كونه هديه ايديكنى بو بيت شريف تفسير قيلور (مثنوى)
كه مرا از غيب نادر هديهاست * كه بشر آنرا نيارد نيز خواست * كه بنم ايچون عالم غيبدن عجيب وغريب هديه لر واردر
كه اول ايمان واسلام مقابلهسنده حضرت حقدن عطا اولنان عطيات الهيه وواردات ربانيه وفيوضات سبحانيه
دركه انى بشر طلب ايلمكه قادر اولمز وآدمى مجرد قوهٔ عقليه وفكريه سيله بوله مز كركدركه بو كونه هديهلره لايق
ومستحق اولمقدن اوترى بكا متابعت قيله سز وخدا پرست اوله سز (مثنوى) مى پرستيد اخترى كو زر كند * روبا آوريد
كو اختر كند * اماسز اى قوم بركوكبه طپارسز كه او معدنده زر ايلر بوزى اول خالق ايچون نه كتورلك كه اول الله اختر خلق
ايلر وانك وجودنده شول خاصيتى خلق ايلركه اول خاصيت واسطهسيله كانلرده سيم وزر ايجاد ايلر (مثنوى) مى پرستيد
آفتاب چرخ را * خوار كرده جان عالى نرخ را * اى قوم سز چرخك آفتابنه طپارسز عالى نرخ وبلند قدر اولان جانى خوار
ايلمش سز جان انسانى خود فى الحقيقه افتاب چرخدن اشرف واكرمدر پس سز نيچون كنديكزك قدر ومرتبهسنى
بيلميوب خدمتكار يكز اولان شيئه پرستش ايلرسز (مثنوى) افتاب از امر حق طباخ ماست * ابلهى باشد كه كويم
او خداست * بر كه زمرهٔ انسانز افتاب حق تعالينك امرندن بزم طباخمزدر يعنى بزم خاسلريمزى پشيريجى وانسانه
خدمت ايديجى برشيدر ابله لك اولوركه او خدادر ديه وزوا كا عبادت ايليه وز (مثنوى) آفتابت كر بكيرد چون كنى
آن سياهى زو تو چون بيرون كنى * سنك آفتابك خداى تعالى اكر طوترسه يعنى كسوفه براغوب بى نور ايدرسه
نيجه ايلرسن آفتابكده تا خطاب ايچوندر خطاب بلقيسك رسولنهدر واضافت بنم معبودم ديوب اكا عبادت ايلديكى
ملابسه ايله در اول سياهلغى اندن سن نيجه طشره ايلرسن وانى اول ظلمتدن نه كونه خلاص قيلرسن * مثنوى * نى
بدركاه خدا آرى صداع) كه سياهى را ببر واده شعاع * اى رسول بلقيس وقت كسوفده خداى تعالينك دركاهنه صداع
كتورمزميس استفهام تقرير ايچوندر يعنى صداع كتوررسن صداع باش اغريسنه ديرلر بوراده تضرع وابتهالدن
استعاره در لكن بو لفظى ايراد ايلمرنده برقاچ نكته وارد راولا انلرك شان الهيده اولان جهالتلرين ايهام ثانيا انلر حضرت
حق من حيث التنزيه فهم ايلمكه قادر اولهميوب بلكه عقللرى انجق من حيث التشبيه فهم ايلمكه قادر اولدقلرنى
اشعار ايلر نحن معاشر الانبياء امرنا ان نكلم الناس على قدر عقولهم حديثنك مصداقنجه انبيا هر كسه عقلى
يتديكى يردن بسط كلام ايلرلر وانلره فهم ايلمسى مقدارى سوز سويلرلر چونكم انلرك ادراكى محسوساته مقيد ومنحصر
اولمش ومحسوسات ومعقولاتك وراسندن بى بهره قالمش ايدى نته كم آفتاب پرست اولدقلرى محسوسات ومعقولاتك
وراسندن جاهل وغافل اولدقلرينه دلالت ايلر پس اكر حضرت سليمان عليه السلام بونلره جناب حقى تنزيه ايلمك
طريقى اوزره سويلسه بونلر انى فهم ايليميديكه انلرك اول مرتبه استعدادلرى يوق ايدى پس حضرت حقى برلكه
تشبيه ايدوب حين مضايقه وبلاده انك دركاهنه خلق كاوب بزدن بو ظلمتى ازاله ايله ديو ناله وفرياد ايلمرله اكا صداع
ويروب بى حضور ايلمرلرينه برسبيل كنايه تمثيل قيلمش اولور خلاصهٔ كلام سليمان عليه السلام بونلره ايتدى معبودكز
اولان شمسى خداى تعالى قبض ايدوب كسوف ويرسه اول حينده دركاه حقه فرياد وفغان قيلمزميسز مقرردركه
فرياد وفغان ايلرسز بويله ديوكه اى خالق ارض وسما سياهلغى قطع ايله ويا خود كيدروا كا شعاع ويرا كر سؤال اولنورسه كه
بونلر حين كسوفده دركاه خدايه تضرع ايلرى حضرت خدانك وجودنه وخالقيتنه اقرار ايلينلردن اولمش اولورلر
پس نيچون آفتابه پرستش قيلورلر جواب اولدركه اكر آتش پرست واكر بت پرست واكر آفتاب پرست * ولئن سألتهم
من خلق السموات والارض ليقولن الله * آيت كريمهسنك فحواسنجه بونلرك عقلاسى وجود خالقه اقرار ايدرلر لكن
يا معبودلرنى اكا شريك ويا شفيع زعم ايدرلر بو بيتدن منفهم اولان اولدركه بونلر دخى حضرت خدانك خالقيتنه مقر اوله لر
ولكن شمسى اكا شريك ويا شفيع زعم ايليوب انكيچون اكا سجده وعبادت قيلهلر (مثنوى) كر كشندت نيم شب خورشيد
كو * تا بنالى يا امان خواهى ازو * اى غافل اكر سنى نصف الليلده اولدوره لر يعنى اولدرمكه قصد ايليه لر خورشيدقنى
تا اكا ناله ايليهسن ويا خود اندن امان ديليهسن معبود اولدركه آفل وزائل اولميه وعاقل اولدركه دائم وباقى اولان
معبود بالحقدن غيرى يه عبادت قيلميهسن (مثنوى) حادثات اغلب بشب واقع شود * وان زمان معبود تو غايب بود
حادثات اكثر كيجهده واقع اولور واول زمان سنك معبودك غائب وغارب اولور پس كيجه ايله باش كه بر حال كالسهسندن
غائب وبعيد اولان معبودكى نه يرده بولورسن وا كا حالك نيجه اعلام قيلورسن معبود اولدركه سندن بر آن غائب اولميه
وسنك جميع احوالك اندن مستور قالميه وسنى حوادثدن حفظ قيله وبلالرى دفعه قادر اوله (مثنوى) سوى حق كر

راستانه خم شوی * وارهی از اختران محرم شوی حق تعالی حضرتلرینك جانبنه اكر راستانه واكر صادقانه خم اوله سن
اخترلردن وانلره پرستش ایلمكدن خلاص اولوب حضرت حقه محرم اولورسن وهو معكم اینما كنتم سرنی بولورسن
وانك سكا حبل وریدكدن اقرب اولدیغنی حق الیقین بیلورسن ومشاهده قیلورسن (مثنوی) چون شوی محرم
كشایم با تو لب * تا ببینی افتابی نیم شب) چونكم محرم اوله سن سكا لب اچارم واسرار وعلوم درلرین صچارم حتی نصف
اللیل ده بر آفتاب كوررسن وانك انوارنه نظار كوررسن افتابدن مراد افتاب حقیقتدر ونیم شبدن مراد شب تاریك
عالم طبیعتدر نیم شبده ظلمت زیاده وقوی اولدیغی ملابسه ایله طبیعت عالمندن استعاره اولنمشدر كه مرتبهٔ طبیعت دخی
نیم شبه مشابه ظلمانی درپس تقدیر كلام اكرسن حضرت افتاب حقیقتك كلامنی واسرارنی فهم ایلمكه محرم وقابل
اوله سن سكا انك اسرارین سویلرم وكشف راز ایلرم تا كم بو ظلمت بشریت وشب عالم طبیعتده بر آفتاب حقیقت
كوررسن كه انك جمال با كمالی جانلره نور رودللره حیات وسرور ویریجیدر وظلمت كفرده قالنلری ایمان واسلام روشنالغنه
ایركوریجیدر (مثنوی جز روان پاك او را شرق نی) در طلوعش روز وشب را فرق نی) روان پاكدن غیری اكا مشرق ومطلع
یوقدر روان پاكدن مراد انسان وانسانك جانیدر كه مطلع آفتاب حقیقی اولمشدر انك طلوعنده روز وشبك فرقی یوقدر
زیرا انك طلوعندن مراد تجلیدر وتجلی حضرت حقه روز وشب برابردر كه اول بر وقته مقید ومرهون دكلدر (مثنوی
روز آن باشد كه او شارق شود * شب نماند شب چو او بارق شود * روز فی الحقیقه اولدر كه اول آفتاب شارق وطالع اوله
كیجه قالمز كیجه ده چونكم اول افتاب حقیقی برق اوریجی اوله بو دخی وجه دركه كیجه قالمز چونكم او بارق اوله بلكه
كیجه عین روز بافروز كبی روشن ومنور اولوردیمك اولور (مثنوی) چون نماید ذره پیش افتاب * همچنانست آفتاب
اندر لباب * مثلا ذرهٔ ناچیز آفتاب عالم تابك قتنده نیجه كورینورسه آفتاب صوری لباب ایچره انجلین در لباب لبك
جمعیدر بونده لبابدن مراد انبیا وانبیانك وارثلری اولنلر اولمق مناسبدر اكرچه مضاف مقدر اولمق اوزره حضرت
حق دخی مراد اولسه قابلدر ولكن وجه اوزره معنی بو آفتابك اوكنده ذره نیجه حقیر وناچیز كورینورسه بو آفتاب
عالمتاب لبابه نسبت یعنی انبیا واولیا قتلرنده همچنان در ویا خود معنی ذو الباب اولان خدای تعالینك قتنده ذره كبی
حقیردر دیمك اولور (م ی) آفتابی را كه رخشان میشود * دیده پیشش كند وحیران میشود) شول بر آفتاب كه رخشان
اولور وعالمی منور وروشن قیلور دیده اول آفتابك قتنده كند یعنی خیره وحیران اولور * مثنوی * همچو ذره بینیش
در نور عرش * پیش نور بیحد موفور عرش) انی ذره كبی كوررسن نور عرشده عرشك حدسز موفور اولان نوری قتنده
(مثنوی) خوار ومسكین بینی اورا بیقرار * دیده را قوت شده از كردكار * خوار ومسكین وبی قرار كوررسن اول آفتابی
حضرت كردكاردن دیده یه قوت ارلمش اولدقده یعنی جناب الهیدن بصر بصیرتك قوت بولدقده اول آفتاب عالمتابی
خوار وحقیر وبی قرار برشی كوررسن (مثنوی) كیمیایی كه ازویك مأثری * بر دخان افتاد كشت آن اختری * بر كیمیاكر
كه اندن بر اثر دخان اوزره دوشدی اول بر كوكب اولدی مأثره صدر میمی دربمعنی اثر وكیمیایی كیمیاكر معناسنه در
وتوضیح معنی اولدر كه حق تبارك وتعالی قبل خلق السموات والارض بر جوهر یاراتدی اول جوهره نظر جلاله نظر
ایلدی درحال اول جوهر اریوب صو اولدی وجوش وخروش قیلوب بخار ودخان ظاهر اولدی انك دخانندن سماواتی
وآفتاب وماهتابی وسائر سیاراتی خلق ایلدی پس اول حقیقت كیمیاكرینك بر اثری دخان اوزره واقع اولوب
بر كوكب منیر اولدیكه اندن مراد شمسدر (مثنوی) نادرا كسیریكه از وپرتو تاب * بر ظلامی زد بكردش افتاب *
عجب بر اكسیریدر كه اندن نیم پرتو بر ظلام اوزره اوردی وانی آفتاب قیلدی یعنی حق تعالی بر عجب اكسیر كردر كه اندن یارم
تاب یعنی ادنی تجلی ظلام عدم اوزره واقع اولدی وانی آفتاب عالمتاب قیلدی دیمك اولور (مثنوی) بو العجب میناكری
كزیك عمل * بست چندین خاصیت را بر زحل * زیاده عجب بر میناكردركه بر عملدن بو قدر خاصیتی زحل یلدزنه بغلدی
وانی نیجه خواص وآثار صاحبی ایلدی (مثنوی) باقی اخترها وجوهرهای جان * هم برین مقیاس ای طالب بدان *
باقی اخترلری وسائر جان كوهرلرنی هم بو قیاس اوزره ای طالب بیل یعنی زحله ویردیكی خاصیتلر كبی باقی یلدزلره
دخی نیجه خاصیتلر ویرمشدر كذلك جان كوهرلرینه دخی اختران صوری كبی خواص كثیره عطا قیلمشدر بونلری دخی
اول ظاهرده اولان اخترلره قیاس قیل (مثنوی) دیدهٔ حسی زبون افتاب * دیدهٔ ربانیی جو ویاب * حسه منسوب
اولان دیدهٔ ظاهر آفتابك زبونیدر كه آفتاب صورینك شعشعه سنه بو ظاهر كوزی طاقت كتوره مز زیرا آفتاب اكا غالبدر
بر ربانی كوزی طلب ایله وبول دیدهٔ ربانیدن مراد نور حقله منور اولان بصیرت كوزیدر وانی طلب ایلمك بر دیدهٔ ربانی صاحبی
كاملی بولمقدن واكا خدمت قیلمقدن واندن تحصیل علم وكمال ایلمكله بصیرتكی منور قیلمقدن عبارتدر پس لازمدر طالب
حق اول دیدهٔ ربانیی طالب اوله وبوله (مثنوی) تا زبون كردد بپیش ان نظر * شعشعات آفتاب باشرر * تا كم زبون اوله

اول نظرك اوكنده شررلو آفتابك شعشعه لری یعنی بو آفتاب باشررك شعاعلری اول نظره نسبت زبون ومغلوبدر اكر
بو افتابك زبون وسائر اشیانك دخی حقیر ودون اولمسی كورمك استرسك اول نظر ربانیی اله كتور تا حقیقت حاله واقف
اوله سن (مثنوی) كان نظر نوری واین ناری بود * نار پیش نور بس تاری بود * زیرا اول نظر ربانی نوریدر واول آفتاب
ویاخود آفتابك شعشعه لری ناریدر نار نورك قتنده زیاده تاریكدر وحقیردر بو مناسبتله شیخ عبد الله مغربی حضرتلرینك
حكایه سنه شروع ایدوب بیوررلر * كرامات ونور شیخ عبد الله المغربی قدس الله روحه (م ی) كفت عبد الله شیخ مغربی
شصت سال از شب ندیدم من شبی * مغربه منسوب اولان شیخ عبد الله كندی حالنی حكایه ایلیوب دیدی التمش ییل بن
كیجه دن بر كیجه كورمدم (مثنوی) من ندیدم ظلمتی در شصت سال * نی بروز ونی بشب نی ز اعتلال * بن التمش ییل
بر ظلمت كورمدم نه كوندزده ونه كیجه ده نه اعتلال ومرض جهتندن یعنی وجهامن الوجوه تاریكلك جهتندن
برشئ كورمدم التمش سنه دیدی نته كم نفحات الانسده مولانا جامی شیخ الاسلامدن نقل ایلیوب دیر شیخ الاسلام كفت
عبد الله مغربی هركز تاریكی ندیده بود انجا كه خلق را تاریكی بودی ویرا روشنی بودی (مثنوی) صوفیان كفتند صدق
قال او * شب همی رفتیم در دنبال او * صوفیلر انك صدق مقالنی دیدیلر وحقیقت حالنی بویله نقل ایلدیلر كه كیجه شیخ
اردنجه كتدك (مثنوی) در بیابانهای پر از خار وكو * او چو ماه بدر ما را پیش رو * خاردن وچقوردن پر بیابانلرده اول
شیخ ماه بدر كبی بزه پیشوا وپیش رو ایدی وبز انك ضیاسیله یوللری كوروب كیدردك (مثنوی) روی پس نا كرده می كفتی
بشب * هین كو آمد میل كن در سوی چپ * كیجه یوزنی اردنه ایلمامش ایكن دیردی اكا اول چقور كلدی صول
طرفه میل ایله (مثنوی) باز كفتی بعد یكدم سوی راست * میل كن زیرا كه خاری پیش ماست * كیرو بردمدن
وبر زماندنصكره دیردی صاغ جانبنه میل ایله یعنی اول طرفه كیدیكز زیرا بزم اوكومزده بر خار واردر (مثنوی) روز
كشتی پاش را ما پای بوس * كشته وپایش چو پاهای عروس * كوندز اولوردی انك ایاغنی بز پای بوس اولمش ایدك وانك
ایاغی عروس ایاقلری كبی لطیف وتازه ایدی یعنی مریدلر دیركه صباح اولیدی بز انك ایاغنی اوپوجی اولوردق انك ایاغنی
بر مرتبه لطیف وتازه بولوردق كه (مثنوی) نی ز خاك ونی ز كل بروی اثر * نه از خراش خار وآسیب حجر * نه خاكدن ونه
كلدن شیخك ایاقلری اوزره اثر وار ایدی ونه خارك خراش وزخمندن ونه حجرك آسیب وضررندن انك ایاقلری اوزره اثر
وار ایدی (مثنوی) مغربی را مشرقی كرده خدای * كرده مغرب را چو مشرق نور زای * خدای تعالی مغربی اولان
شیخی بر مشرق كبی نور طوغوریجی ایلمش یعنی حق تعالی حضرتی مغربه منسوب اولان شیخ عبد اللهی كندی انوار
ذات وصفاتنه محل طلوع قیلمش وانك مغرب جسمنی نور ظاهر ایدیجی مشرق ایلمش بر مرتبه لطافت ویرمش كه نور باطنی
محسوس اولمش وظهوره كلمش تا ظلمت محسوسه یی ازاله قیلمش (مثنوی) نور این شمس شموسی فارسست * روز خاص
وعام را او حارسست * بو شموسه منسوب اولان شمسك نوری فارسدر خاص وعامك روزنی اول نوری حافظ وحارسدر
شموس شینك فتحیله سركش وحرون وتكبر معناسنه دخی كلور نته كم فرس شموس دیرلرقچن بر فرس سركش وحرون
اولسه ورجل شموس دیرلرقچن بر كمسنك خلقی قوی اولوب سركش ومتكبر اولسه پس تقدیر كلام اولدر كه بو كردنكشلكه
وتكبرلكه وعالی قدرلكه منسوب اولان شمس فلك ولایتك نوری میدان عشق ومحبتده فارسدر وعوام وخواصك
ایامنی اول كاملك نوری حارسدر كه جمیع ناس انك نور حمایتیله آسوده اولورلر وزندگی قیلورلر مرتبهٔ قطبیته ایرن صاحب
سعادتلرك فی الحقیقه مرتبه سی بودر كه خواص وعوامی حارس اوله بلكه جمیع اشیایی حفظ قیله وهر شئ انك ظل
حمایتنده آسوده اوله (مثنوی) چون نباشد حارس آن نور مجید * كه هزاران افتاب آرد پدید * اول نور مجید نیچون
حارس اولمیه ونه وجهله خواص وعواملك روزنی حفظ وحمایت قیلمیه كه هزاران آفتابی ظهوره كتورر وقادردر كه نیجه
ظلمانی شیئ نورانی ایدوب عالمی ضیا كستر ایلر زیرا نور مجیددن مراد ولیٔ كاملك وجودنده ظهور ایلین نور الهیدر كه
اكا هیچ برشئ محال دكلدر (مثنوی) تو بنور او همی رو در امان * درمیان اژدها وكژدمان * ای سالك سن اول شیخ
كاملك نوریله اژدرها وعقربلر میاننده امانده كت وراه حقه خس وخار معنویدن پای روحك سالم اولدیغی حالده
سیرایت چونكم اول ولی كاملك نوری سكا دلیل اوله نفس وشیطان كژدملرندن وخطا وعصیان مارلرندن امین اولور
سن وصحت وسلامتله طریق حقه سلوك قیلورسن تو بنور او دیمه لرندن مراد اگرچه ظاهرا شیخ عبد الله مغربی یه راجع
اولور اما اصل مراد مرتبهٔ كماله ایرن ونور حقه مظهر اولان ولی اولور واولیانك من حیث الحقیقه نفس واحد
حكمنده كمال اتحاد ایله متحد اولدقلرنی اشعار قیلور پس سنكه ای سالك راه الهی كندی عصركده اولان بر شیخ كامله
متابعت قیله سن همان سلفده مرور ایلین جمیع اولیایه متابعت قیلمش كبی اولورسن اكر شیخ عبد الله مغربی اولسون
واكر غیری اولسون پس بو بیتده اولان تو خطابی هر عصرده اولان سالكه اولور واو ضمیری هر دورده اولان ولی كامله

رجوع قیلورلر (مثنوی) پیش پیشت میرود آن نورپاك * میکند هر رهزنی را چاك چاك * اول نورپاك ای سالك سنك
اوککده ایلرو کیدر هر بر رهزنی چاك چاك ایدر یعنی اول شیخ كاملك نورپاکی طریق الهیده سکا بدرقه اولوب دلیل اولور
وقاطعان طریقت اولان نفس شیطانی ومکاری وغدار اولان انسانی دفع ایلیوب سنی انلرك شروشورندن سالم
قیلور کرکدر که بی قلاوز بویوله کتمیه سن وبی نورمرشد تك وتنها سیرایتمیه سن تا فضاحت اخرویه مبتلا اولمیه سن
مثنوی) یوم لایخزی النبی راست دان * نوریسعی بین ایدیهم بخوان) سورهٔ تحریمده اولان آیته اشارتدر که بیوررلر (یوم
لایخزی الله النبی) یوم قیامتده الله تعالی پیغمبرنی خجل ورسوای قیلمز (والذین امنوا معه) معطوفدر نبی اوزره دخی
انلریده خجل ایتمز که ایمان کتوردیلر اکا یاخود والذین مبتدا اولوب بوجمله اکا خبر اوله (نورهم یسعی بین ایدیهم وبایمانهم
یعنی بومؤمنلرك نوری سعی ایلیه اوکارنده وصاغ یانلرنده صراط اوزرنده (یقولون) چونکم منافقلرك نورنی منطفی
اولمش کوره لردیه لر که ربنا ای بزم پروردکاریمز اتمم لنا نورنا اتمام ایله بزم نورمزی یاخود بودعا ای تقربا دیه لر ویا هر کسك
نوری بحسب الاعمال اولدیغندن دخی زیاده طلب ایتمش اوله لر فاغفرلنا بزه مغفرت ایدوب خطایامزی عفو ایله (انك
علی کل شیء قدیر تحقیق سن جمیع اشیایه قادرسن مغفرت اوزار واتمام انوار قبضهٔ اقتدارکده در معنای بیت یوم
قیامتده الله تعالی پیغمبرنی رسوای ایلمز بو آیتی راست ودرست بیل نور بونلرك اوکنده سعی ایلر بیوردیغی کلامی اوقو
ومعناسنه مطلع اولوب زمانکده اولان وارث نبی یه مخالفت وعدم متابعت ایتمکی قو (مثنوی) کرچه کردد در قیامت
آن فزون * ازخدا اینجا بخواهید آزمون * اکرچه روز قیامتده او نور فزون اولور و کما ینبغی ظهور قیلور لیکن خدای
تعالی دن بودنیاده اول نوری تجربه وامتحان ایتمك استه سن یعنی الله تعالی دن انك مشاهده سنی حالا بودنیاده
طلب ایلك تا کم سزلك بصر بصیرتکزه انی ای سالکلر کوستره بودنیاده اولان طریق مستقیم آخرتده اولان
صراطك نمونه سیدر تا کم چونکم بودنیاده شیخ کاملك نور هدایتیله طریق حقه مستقیم وسالم کیده سن آخرتده دخی
صراط اوزره مستقیم وسالم کیدرسن واکر بصر بصیرتك نور معرفت ویقینله منور اولوب کشاده اولورسه انی بودنیاده
مشاهده ایدرسن (مثنوی) کو ببخشد هم بمیغ وهم بماغ * نور جان والله اعلم بالبلاغ * زیرا اول خدا هم میغه وهم
ماغه نور جان بخش ایلر والله بلاغه اعلمدر میغ سحابه دیرلر وماغ ظلمته دیرلر بونده مراد سحاب بشریت وظلمت طبیعتدر
تا کم ابر وظلمت نوری ستر ایلر طبیعت بشریه دخی نور جانی وضیاء رحمانی پوشیده قیلمز بلاغ مطلوبه موصل اولان دلالته
دینور یعنی اول الله هم سحاب طبیعته وهم سحاب ظلمت بشریته نور جان اعطا ایلر وانلری ذوات نیره کبی منور وتابان
ایلر الله تعالی دلالات موصلیه یه اعلمدر * بازکردانیدن سلیمان علیه السلام رسولان بلقیس را با آن هدیها که باز آورده
بودند بسوی بلقیس (م ی) بازکردید ای رسولان خجل) زرشمارا دل بمن آرید دل حضرت سلیمان علیه السلام بلقیسك
رسوللرینه دیدی ای هدیه لردن خجل وشرمنده اولان رسوللر بلقیس جانبنه کیرو دونك تا کم حق تعالی سورهٔ نملده اندن
حکایه بیوررر * ارجع الیهم فلنأتینهم بجنود لاقبل لهم بها ولنخرجنهم منها اذلة وهم صاغرون * یعنی ای رسول
بلقیس سن بلقیسه وانك قومی جانبنه رجوع ایله اکر ایمانه کلمزلرسه واطاعت قیلمزلرسه پس بزانلره البتته بر عسکرله
کلورزانلرك اول جنوده مقاومت ایلمکه طاقتلری یوقدر و بزانلری البتته اخراج ایلرز سبا مملکتندن ذلیل
اولدقلری وخوار وحقیر اولدقلری حالده ای رسوللر التون سزلك اولسون دل کتورکز بکا دل یعنی ای رسوللر التون سزلك
ایچون بکا قلب سلیم کتورك وکندیکزی ایمان واسلام مرتبه سنه یتورك دیدی (مثنوی) این زرمن برسر آن زرد
نهید * کوری تن فرج استر را دهید * بو بنم چل فرسخ راهده بسط اولنمش التونمی اول سزلك زر یکز اوزرینه قولك
واکاضم ایلك تنك کورلکنه یعنی زرپرست اولان اهل تنك کورلکنه استرلك فرجنه قو یکزتا کم دیشی قاترلك فرجنه
مالدار اولان اغنیا زرین قفل ایدرلر پس زرپرست اولان اهل تنه معنا بورغم وتحقیر وتوبیخ اولورکان دیمك اولورکه
ای سیم وزرلك محبتنی محل ایمان اولان خزینهٔ قلبنه قویان اهل تن کورکه بزانی ولد الزنا وناجنس اولان حیوانك فرجنه
قودق پس بیلکه اول میل ومحبته لایق دکلدر دیمك اولور (مثنوی) فرج استر لایق حلقهٔ زرست * زرعاشق روی زرد
اصفرست * استرك فرجی التون حلقه نك لایقیدر عاشق خدا اولانك زری زرد واصفر اولان یوزیدر بعض نسخه ده زرد له
اصفر ما بیننده واو واقع اولمشدر و بعضیسنده بی واو واقع اولمشدر و بعضیسنده دخی زرد یرینه روی زر واقع اولمشدر
اکر واو سز اولورسه معنا عاشقك زری صاری واصفر یوزدر دیمك اولور بو تقدیر اوزره اصفر زردی تأکید اولور واکر واو ایله
اولورسه عطف تفسیر دینور واکثر نسخه روی زر اصفر واقع اولدیسه معنی عاشقك روی زر اصفر کبی یوزیدر دیمك اولور
(مثنوی) که نظرکاه خداوندست آن * کز نظر انداز خورشیدست کان * زیرا که حضرت خدانك نظرکاهیدر عاشقك
اول روی زردی اما که کان خورشیدك نظر اندازلغندندر یعنی معدن زر آفتابك القای شعاع ایله سندن وتربیه سندن

حاصلدر (مثنوی) کو نظرگاه شعاع آفتاب * کو نظرگاه خداوند لباب * قنی آفتابك شعاعنك نظرکاهی قنی
خداوند لبابك نظرکاهی یعنی حضرت حق که مالك الباب وحقایقدر قنده در اول پادشاه اعظمك محل نظریکه
اول روی عاشقدر وقنده در شعاع آفتابك محل نظریکه او معدن زردر اصلا بینهما مساوات ومقارنت اولمق احتمالی
یوقدر (مثنوی) از کرفت من زجان اسپر کنید * کرچه اکنون هم کرفتار منید * بنم کرفتمدن واخذ قیلمدن جانکزدن
سپر ایلیکز یعنی جان ودلدن حذر ایلیکز وکندیکزی حفظ وصیانت قیلیکز جان اسپر کنید جان کندیکزی حفظ
وصیانت ایلیکز دیمکدن کنایه اولورا کرچه شمدی هم بنم کرفتار و اسیرم سز پس نه جهتدن کندینك کرفتاری اولدیغنه
اشارت ایدوب بیوررلر (مثنوی) مرغ فتنهٔ دانه بربامست او * پرکشاده بستهٔ دامست او * مثلا دانه یه مفتون وفریفته
اولان قوش اکرچه طام اوزره دراوهنوز دخی دامه کرفتار اولمشدر پرکشاده او بستهٔ دامدر یعنی چونکم مفتون دانه
اولمسی سقر اولیجق باعتبار مایؤل الیه اول همان مقید دام حکمنده در اکرچه اول حینده آزاده وپرکشاده
ایسه ده اسیر دام اولمسی متحقق اولور تا کم بیوررلر (مثنوی) چون بدانه داد اودل را بجان * ناکرفته مر درا بکرفته دان
چونکم اول مرغ جان ایله قلبنی دانه یه ویردی یعنی بجان ودل دانه یه حریص اولدی وتوجه قیلدی طوتلمامش ایکن تحقیق
انی طوتلمش بیل (مثنوی) آن نظرها که بدانه میکند * آن کره دان کوبپا بر می زند * اول نظریکه مرغ دانه جانبنه ایلر
انی معنی کره بیلکه اول ایاغنه اوررو کندوبی اول نظر واسطه سیله عاقبت دامه کرفتار قیلور (مثنوی) دانه کوید
کرتو میدزدی نظر * من همی دزدم زتو صبر ومقر * دانه اول مرغه لسان حالله دیر اکرچه سن بندن ظاهرا نظرکی
اوغورلرسن وعدم التفات ایلمك شکلنده تعامی قیلورسن اما بن سندن ای مرغ حریص صبر وقراری اوغورلرم وسنی
کندیمه اسیر ایدوب آخر صید ایلرم مفر مصدر میمیدر فرار معناسنه (مثنوی) چون کشیدت آن نظراندر پیم * پس
بدانی کزتو من غافل نیم * چونکم اول نظر سنی بنم اردمجه چکه یعنی بکا مبتلا ایدوب سنی دام ضبطمه قید ایلیه پس
بیلورسنکه بن سندن غافل دکلم یعنی شول زمانده که مرغی کندی نظری دانه جانبنه چکه کتوروب انك دامنه کرفتار
ایلیه مرغ زیرك اوزمان بیلور که دانه اندن غافل دکل ایمش بلکه همان اول مرغك صیدیله مقید ایمش تا کم بو حکایه ده
واقع اولان عطار کل خواردن غافل اولمیوب نهانی اکا نظر قیلردی اما اول کل خوارانك نهانی اولان نظرندن غافل
ایدی * قصهٔ عطاری که سنك ترازوی او کل سرشوی بود ودزدیدن مشتری کل خوار * بو سرح شریف شول بر عطارك
قصه سی بیانندهدرکه انك ترازو سنك طاشی باش یویاجق کل ایدی دخی عطار شکر طارتدیغی زمانده کل ییجی مشترینك
اول کلدن دزدیده وپنهان اوغورلمسیدر یعنی اوغورلاین وکیزلوجه اول کلدن سرقه ایدوب ییدیکیدر (مثنوی) پیش
عطاری یکی کل خوار رفت * تاخرد ابلوج قند خاص وزفت * بر کل خوار بر عطارك اوکنه کتدی تا اول عطاردن
خاص وزفت قند وشکر کله سنی صاتون اله اکثر نسخه ده خاصله زفتك ما بیننده واو یوقدر بو تقدیر اوزره معنی تا کم
لطیف خاص قندلك کله سنی اله زفت بویله محلده لطیف وایو معناسنه استعمال اولنور بعض کسنه لر طفولیت زماننده
بری کل خوار اولمغه معتاد اولوب اندن فراغت ایده میوب اول حال اوزره قالمشدر واول مرضه مبتلا اولمشدر (مثنوی
پس بر عطار طرار دودل * موضع سنك ترازو بود کل * پس دودل اولان عطار طرارك قننده طرارا کرچه شق جیب
ایلین کیسه دیرلر بونده مکار معناسنه استعمال اولنور ودوده حیله باز ومتردد معناسی ویریلور لکن بونده قلبی طرفینه
متوجه وناظر اولدیغی اعتباریله درکه هم کندی کارنه مشغول وهم انك پنهان کل اغورلدیغنه واقف وناظر ایدی یعنی
دودل ومتردد طرار عطارك قننده اولان ترازونك سنکی موضعنده کل ایدی یعنی آنك ترازو سنك سنکی یرنده کل وار ایدی
(مثنوی) کفت کل سنك ترازوی منست * کر ترا میل شکر بخریدنست * عطار کل خواره ایتدی بنم ترازومك طاشی
کلدر اکر سکا بندن شکر المق میلی وار ایسه بو مصرعده اولان شرطك جزاسی قرینهٔ کلام اکا دلالت ایلدیکی جهتدن
اعتماد الفهم العالم محذوف اولمشدر وتقدیر کلام اکر سکا بندن شکر المق میلی وار ایسه صبر ایله تا کم اکا آهندن ویا سنکدن
درهم تدارك ایلیم دیمك اولور (مثنوی) کفت هستم در مهم قند جو * سنك میزان هرچه خواهی بازکو *
کل خوار عطاره ایتدی بر مهم حاجتده قند طلب ایدیجی اولدم میزانك طاشی هرنیجه استرسك اولسون دی یعنی
بنم مقصودم شکردر برمهم حاجت ایچون میزانك سنکنی سن هرنیجه دیلرسك دی اویله اولسون کان بکا انك آهن
وسنکدن اولمسی لازم دکلدر دیمکی ایهام ایلیوب عطاری عجله یه براقدی (مثنوی) کفت با خود پیش آنکه کل خورست
سنك چه بود کل نکوتر از زرست * کل خوار کندی نفسنه باطنا دیدی اول کمسنك اوکنده که کل خوار در سنك نه شیدر
کل اکا زردن نکوتردر وشکردن الذ وخوشتردر پس کندینك حالنی نوعروس سیله وباخصوص دختر حلوایی اولمغله
بشارت اولنان جوانك حالنه تمثیل ایدوب دیرو جائزدرکه بو مثل موقعنده واقع اولان ابیات شریفه یی آنك حقنده

حضرت مولانا دیمش اوله (مثنوی) همچوان دلاله که گفت ای پسر* نو عروسی یافتم همچون قمر* اول گل خوار
چونکه ترازونك سنکنی گل کوردی وبو گفتار مسرت شعاری دخی اول عطاردن استماع قیلدی زیاده مسرور اولدی
مثلا شول برجوان کبی که اول دلاله اکا دیدی ای پسر سکا بریکی عروس بولدم کوزللکده قمر کبی یعنی یوزی قمر کبی بن
بریکی کلین بولدم دیمك اولور بعض نسخه ده مصرع ثانی نو عروسی یافتم بس خوب وفر واقع اولمشدر بو تقدیر اوزره معنی
مثلا اول دلاله کبی که ایتدی ای پسر سنك ایچون بریکی کلین بولدم زیاده خوب وفر یعنی رونق ولطافتی یرنده دیمك اولور
دلاله کبی که ایتدی ای پسر دلاله بونده برکمسنه یه تزویج ایچون عروس طالبی اولان خاتوندر (مثنوی) سخت زیبا لیك
هم یك چیز هست* کان ستیره دختر حلوا کرست* اول نو عروس قتی زیاده لطیفدر ولیکن اول زیبالکدن ماعدا انده
هم برشیء دخی واردر که اول مستوره حلواجی قزیدر (مثنوی) گفت بهتر اینچنین خود گر بود* دختر او چرب وشیرین
تر بود* اول جوان چونکه دلاله دن بو سوزی اشتدی اکا ایتدی ایو که درا کرچه خود بویله اوله انك قزی یاغلولق
وطاتلولق اولور یعنی حلواجی قزی دخی طاتلو ونازك اولور (مثنوی) گر نداری سنك وسنکت از گلست* این به وبه
گل مرا میوه دلست* پس گل خوار عطاره ایتدی ای عطار اگر سن ترازو طوتمز ایسك وسنك سنکك گلدن ایسه
یعنی سنك ترازو موضعنده گل واقع اولدیسه بو ابو وایودر گل بکا میوه دلدر وجانمدر اکا مائلدر گل خوار بوکونه گفتاری
قلبندن سویلدی وعطاره قند ایچون تقاضا ایلدی چون عطار گل خوارك عجله وتقاضاسنی کوردی (مثنوی)
اندران کفه ترازو ز اعتداد* او بجای سنك آن گل را نهاد* اول ترازونك کفه سی ایچره حاضر ومهیا اولاندن سنك
یرینه اول عطار اول گل پاره سنی قودی اعتداد حاضر ومهیا معناسنه در (مثنوی) پس برای کفه دیگر بدست*
هم بقدر آن شکر را می شکست* پس ترازونك اول بر کفه سی ایچون الیله هم اول گل مقداری شکر صیمغه باشلدی
(مثنوی) چون نبودش تیشه او دیر ماند* مشتری را منتظر انجا نشاند* چونکه اول عطارك تیشه سی یوق ایدی کیج
قالدی یعنی شکر قوپرمغه کسری والتی اولمدیغندن اکلندی ومشتری انده منتظر اوتوردی وتوقف ایتدردی
(مثنوی) رویش آن سو بود گلخور ناشکفت* گل از و پوشیده دزدیدن گرفت* عطارك یوزی اول شکر جانبنه ایدی
گل خور صبرسز وتوقفسز گلی عطاردن پوشیده اوغورلمق طوتدی یعنی عطاردن نهان اول ترازونك کفه سنده
موضوع اولان گلی اوغورلیوب یمکه باشلدی (مثنوی) ترس ترسان که نباید ناکهان* چشم او بر من فتد از امتحان
گل خوار قورقه بویله دیو که اولمیه که ناکهان اول عطارك کوزی بنم اوزریمه دوشه امتحان جهتندن بنی صیمق ایچون
بلکه اکا نور اوله دیو خوف ایلیه رك آنی اوغورلیوب یمکه باشلدی (مثنوی) دید عطار آن وخود مشغول کرد*
که فزونتر دزد هین ای روی زرد* عطار انی کوردی وکندوینی مشغول ایتدی وتغافل وتعامی سمتنه کتدی او گل خوار
حقنده کندویه بویله دیو که ای روی زرد آگاه اول افزونتر اوغورله روی زرد خجل وشرمسار معناسنه ده استعمال
اولنور وگل خوار اولانه دخی دینور بونده ایکی معنی ایله جمع اولمق ممکندر (مثنوی) گر بدزدی وز گل من می بری* رو که
هم از پهلوی خود می خوری* اگر بنم گلمی اوغورلیه سن وبنم گلمدن ایلته سن وار گل ایده سن یوریکه هم کندی یانکدن
ییرسن مثلا غدای جسمانیه اکل ایدن حیوان سیرتلر کبی که هر نقدر غدا وحظ نفسانیه لرینه مشغول اولسه لر لذت
روحانیه جانبنه نقصان ویرسه لر کرکدر که دستگیر اذواق معانیدن اولقدر محروم قالسه لر کرکدر که والله اعلم (مثنوی)
تو همی ترسی ز من لیك از خری* من همی ترسم که تو کمتر خوری* ای گل خوار سن بندن قورقرسن لیکن خرلکدن
یعنی بنم گلمی الوب یمکده بندن خوف ایلرسن ولیکن حماقتکدن خوف ایلرسن که بکا اندن ضرر یوقدر که بن الم چکم بن
قورقرم که سن اندن کمتر یه سن زیرا هر نقدر اندن ییسك سکا ضرر بکا فائده در دیدی (مثنوی) گرچه مشغولم چنان
احمق نیم* که شکر افزون کشی تو از نیم* اگرچه مشغولم لیکن انجلاین احمق دکلم که سن شکری افزون چکه سن بنم
یانمدن یعنی بنم قاشمدن شکری زیاده آله سن وبن غافل اولم اویله احمقلردن دکلم دیدی (مثنوی) چون ببینی تو شکر را
ز آزمود* پس بدانی احمق غافل که بود* چونکه امتحان وتجربه جهتندن شکری سن کوره سن وانك مقدارینی بیله سن
پس بیلورسن احمق وغافل کیم ایدی بو جمله تعریض وتنبیه اولور شول کمسه لر حقنده که انلر شکر ذوق روحانی المق ایچون
بر عطار بازار طریقت اولان مرشدن قتنه گله لر واندن خریدار سکر معانی وذوق روحانی المغی ترك ایدوب فی المثل
گل مرتبه سنده اولان اکل وشربه مشغول اوله لر وشکر معانی خریدارلکنی فراموش قیله لر خبرلری یوقدر که بو کندیلرینه
ضرردر لیکن احمقلقلرندن انی حظ وفائده ایلدك قیاس ایدرلر چونکه عطار بازار طریقت اولانلر بونلرك گل پرست
اولدقنی کوره لر وترك شکر معانی ایدوب اکل وشربه اشتغال ایلدکلرینه نظر ایدر کوره لر تغافل وتعامی سمتنه کیدرلر
وعنقریب بیله سن ور وز امتحانده آگاه اوله سن که کیمه ضرر وخسران اولور وبو خصلتدن کیم محروم قالور دیرلر چونکه

مناسبتله اکل وشربه مبتلا اولنلرك غبن وضررتی عطار وگل خواری تمثیل ایلمك طریقیله بیان بیوردقلرندنصکره
بنه مقدم اولان بیانده بیوردقلری کلماته مناسب کلام سویلمکه ومعانی نقل ایلمکه شروع ایدوب بیوردیلر (مثنوی)
مرغ ز ان دانه نظر خوش میکند* دانه هم از دور راهش میزند* مرغ اول دانه دن نظرینی خوش ایلر دانه هم ایراقدن
انك یولنی اورر یعنی نفسنك حظنه مقید اولان قوش اول حظ نفسنه متعلق اولان دانه دن اگرچه نظرینی خوش ایلر
وآنك مشاهده وتماشاسندن حظ الور وصفا بولور ولیکن اول حظ نفسنه متعلق اولان دانه ایراقدن انك یولنی اورر
وآخر انی کندیه صید ایدوب دامه گرفتار قیلور (مثنوی) گر زنای چشم حظی می بری* نی کباب از پهلوی
خود می خوری* اگرچه چشمك زناسندن بر حظ ایلتورسن یعنی خوب ومحبوب اولنلره نظر ایلمکدن ذوق ولذت
الورسن کندی یانکدن کباب ییمزمیسن بو مقرردر که کندی یانکدن کباب یرسن زنای چشم محرماته حظ نفسله نظر
ایلمکدن عبارتدر چونکه برمؤمن (وقل للمؤمنین یغضوا من ابصارهم) نص شریفیله عمل ایلسه ومحرماتدن غض بصر
قیلسه ومحبوب ومحبوبه یه نظر ایلمکدن حظ السه هر نقدر بو صورت طرفندن حظ الورسه کندی پهلوی روحانیتندن
اولقدر ناقص قالور ودین ودیانتی جانبی اولقدر اکسلمش بولور پس کندی یانندن کباب ییمش اولور ومعنا کندی جاننه
ضرر وزیان قیلور (م ی) این نظر از دور چون تیرست وسم) عشقت افزون می شود صبر تو کم) بو نفسك حظ ایلدیکی شیلر
جانبنه اولان نظر شهوانی ایراقدن تیر وزهر کبیدر نته کم سهم مسموم ایراقدن کلسه وبدن انسانه تأثیر قیلسه انك
وجودنه نه مرتبه ضرر ویررسه نظر شهوانی دخی اندن زیاده ضرر ویرر ولهذا قال علیه السلام النظر سهم مسموم
من سهام الشیطان اول نظردن سنك عشقك افزون اولور وخیرك اکسلور پس عاقبت اول منظورك دام مکرینه گرفتار
اولمغه سبب اولور وانسانی کندی حالندن جدا قیلور نته کم حضرت نبی صلی الله علیه وسلم حضرت علی رضی الله عنهه
خطاب ایدوب بیوردیلر یا علی تتبع النظرة النظرة فان لك الاولی ولیست لك الاخری کذا فی المصابیح (مثنوی)*
مال دنیا دام مرغان ضعیف) ملك عقبا دام مرغان شریف* مال دنیا ضعیف اولان قوشلرك دامیدر وملك عقبی شریف
اولان قوشلرك دامیدر یعنی ضعیف العقل اولان اهل دنیایه اموال وارزاق دنیوی قید ودام مشابه سنده در که انلر اکه
مقیدلردر وملك عقبی شریف وعالیقدر اولان کمسه لرك آلت صیدیدر که انلر دنیا دامنه گرفتار اولمزلر وشیء حقیره
کندیلرینی مبتلا قیلمزلر (مثنوی) تا بدین ملکی که او دامیست ژرف) در شکار آرند مرغان شگرف) حتی شول بر ملك
سببیله که او بر اولو دامدر که مراد ملك آخرتدر مرغان شگرفی یعنی عظیم القدر وشریف المنزله اولان کمسه لری شکاره
کتورر وخدمت وطاعت مرتبه سنه یتورر (مثنوی) من سلیمان نخواهم ملکتان* بلکه من برهانم از هر هلکتان*
ای قوم بلقیس بن سلیمان سزك ملککزی استمزم بلکه بن سزی هر هلاکدن قورتاروم ومحنت وعناددن خلاص
قیلورم هر وقتنك سلیمانی کندی عصرنده اولان ودیانت وطاعت حقه قابل ومستعد اولان کمسه لره بویله دیرلر وانلرك
مال وملکنه طمع ایلمیوب انلری طاعت حضرت حقه دعوت ایدرلر (مثنوی) کین زمان هستید خود مملوك ملك
* مالك ملك انکه بجهید او ز هلك* که بو زمان خود سز ملکك مملوکی کبی سز یعنی ملك جهانك مملوك واسیریسز
لیکن جهالتکزدن کندیکزی مالك الملك زعم ایلرسز وفی الحقیقه مالك الملك اول کمسه درکه او هلاکدن اولمقدن صحرایه
وکندوینی دام هلاك وبوار اولان جهانه اسیر وگرفتار ایلمکدن خلاص ایلیه (مثنوی) باز گونه ای اسیر این جهان*
نام خود کردی امیر این جهان* ای بو جهانك اسیری بازگونه کندی نامکی بو جهانك امیری ایلدك حال بو که
بو دنیانك قیودیله مقید ایکن برعکس کندیکه بن آزاد وحرم دیو سویلدك (مثنوی) ای تو بنده این جهان محبوس جان
چند گوئی خویش را خواجه جهان* ای سن بو جهانك بنده سیسن محبوس جان یعنی جانی محبوس اولمش وزندان
عالم صورتده قالمش بنده سیسن کندیکه نیچه بر خواجه جهان دیرسن وکندیکی امیر وحاکم عد ایلیوب باد غرورله
پر اولوب بیهوده یره عمریکی خرج ایلرسن (دلداری کردن ونواختن سلیمان علیه السلام رسولان بلقیس را ورفع وحشت
از دل ایشان وعذر قبول نا کردن هدیه شرح با ایشان* بو سرخ شریف حضرت سلیمان علیه السلامك بلقیسك
رسوللرینه دلدارلك ایلمسی وتسلیه ونوازش ایلمسینك بیانده در دخی انلرك قلبندن وحشت وآزاری ایلتمسی
وکتوردکاری هدیه لری قبول ایتمدیکنك عذرینی انلره شرح ایتمسنك بیانده در قبول مضاف دکلدر (م ی) ای رسولان
می فرستمتان رسول* رد من بهتر شمارا از قبول* حضرت سلیمان علیه السلام بلقیسك رسوللرینه ایتدی ای رسوللر
بن سزی بلقیسك اوکنه رسول کوندریرم بنم ردم سزه قبولدن یکرکدر یعنی بنم رد هدیه ایلمم سزه قبول ایلمکدن
یکرکدر زیرا انك قبولندن نوعا سزه میل واطاعت لازم کلور بو ایسه سزك عدم ایمانکزدن ناشی اولور وردا اولنمسی
بنم مقصودم سزدن ایمان واسلام ایدیکن اشعار قیلور پس معنا بنم ردم سزه قبولمدن بهتر اولور (مثنوی) پیش بلقیس

آنجه دیدیت ازعجب * باز کوید از بیابان ذهب * بلقیسك اوکنده اول نسنه یی که عجبدن کوردیکز کبروسو یلك بیابان ذهبدن یعنی اول نسنه یی که عجبدن و بیابان ذهبدن کوردیکز بلقیسك اوکنده انی آشکاراده یکز واکا بو مشاهده اولنان بدایعی تعبیر ایدیکز (مثنوی) تا بدانند که بز رطامع نیم * ما ززر از زر آفرین اورده ام * تا بیله که آلتونه طامع دکاز بز آلتونی آلتون خلق ایدیجیدن کتورمشز درپس * فما آتانی الله خیر مما آتاکم * آیت کریمه سنك فحواسی مشعر بونلره جواب ویردی (مثنوی) آنکه کر خواهد همه خاك زمین * سر بسر زر کردد و در ثمین * اول الله که اکر استیه زمینك جمیع خاکی باشدن باشه زر اولور و بها لو در اولور (مثنوی) حق برای آن کند ای زرکزین * روز محشر این زمین را نقره کین * ای زرکزین والتونی اختیار ایلیجی کمسه حق تعالی اندن اوتری محشر کونی بو زمینی نقره کین و سیمین ایلیه یعنی حق تعالی روز قیامتده روی ارضی بیاض کومش ایلیه کمال قدرتنی اظهار ایلدکدن اوتری وانك قتنده سیم و زرك اعتباری اولمدیغی اشعار و خلقك معزز و محبت ایلیوب انکیچون جنك وجدل ایلدکاری حقیر و خور قیلمقدن اوتری (مثنوی) فارغیم اززر که مابس پرفنیم * خاکیا نرا سر بسر زرین کنیم * زردن فارغز زیرا زیاده پرفنز خاکیلری باشدن باشه زرین ایلرز مراد خاکی اولان انسانی ایمان واسلام زریله مزین ایلرلری اولور (مثنوی) از شما کی کدیه ٔ زر میکنیم * من شمارا کیمیا کر میکنیم * چونکم حق تعالی جانبندن بو قدر قوت وقدرته مظهر اولدم سزدن نیچین آلتون کدیه و طلب ایلرم بلکه بن سزی کیمیاجی ایلرم بر وجهله که سزلك دخی زره احتیاجکز اولماز مثنوی) ترك آن کیر ید اکر ملك سباست * که برون از آب و کل بس ملکهاست * اکر کیمیا کر اولمق و ملك ابد بولمق استرسکز انی ترك ایلك اکر ملك سبا ایسه ده زیرا آب کلدن طشره چوق ملکلر واردر که بو فانی واو باقیدر و بو صوری اول معنویدر مثنوی) تخته بندست آنکه تختش خوانده ٔ * صدر پنداری و بر در مانده ٔ) تخته بنددر اول نسنه که سن اکا تخت شاهی اوقورسن انی سن صدر صانورسن وقاپوده قالمش سن یا خود معنی وکندیکی سن صدر صانورسن وقاپوده قالمش سن اولکی وجه صدردن مراد جای عالی مراد اولدیغی اوزره درو ایکنجی وجه صدر صدرنشین اولان عالیقدر معناسنه اولدیغی اوزره در (مثنوی) پادشاهی نیست بر ریش خود * پادشاهی چون کنی بر نیك و بد) کندی صقالکه پادشاهلق ایلمك بو قدر نیك و بد اوزره نیجه پادشاهلق ایدرسن (مثنوی) بی مراد تو شود ریشت سپید * شرم دار از ریش خود ای کژ امید * زیرا سنك صقالك سنك مرادکسز بیاض اولور انك دفعنه قادر دکلسن ای کژ امید کند و صقالکدن اوتان و عجز و قصورکی بیل و ترك کبر و نخوت قیل و اول پادشاه حقیقینك عبادتنه مشغول اول (مثنوی) مالك الملکست هرکس سر نهد * بی جهان خاك صد ملکش دهد * اول پادشاه اعظم مالك الملکدر هر شول کمسه که اول پادشاهه باش قویه وانك پیغمبرینه اویه خاك جهانسزا کا صد ملك ویرر یعنی آنی بو عالم فانیدن ماعدا نیجه ممالك باقیه یه ایرکوررکه لا عین رأت ولا اذن سمعت ولا خطر علی قلب بشر حدیث شریفیله اکا اشارت قیلنمشدر (م ی) لیك ذوق سجده ٔ پیش خدا * خوشتر آید از دو صد دولت ترا) ولیکن خدای تعالینك حضورنده واقع اولان بر سجده نك ذوقی دو صد دولتدن سکا خوشتر کلور یعنی هر شول کمسه اول مالك الملك اولان پادشاه اعظمه طوعا باش قویه وآنك امرینه اویه اکا نیجه بو زملك ویرر ولیکن خدای تعالینك قتنده بر سجده ایلمنك ذوقی سکا دو صد مملکت و دولتدن خوشتر ولذیذتر کلور (مثنوی) پس بنالی که نخواهم ملکها * ملك آن سجده مسلم کن مرا * پس ناله وتضرع ایلرسن که الهی بن ملکلر استمزم اول سجده ملکنی بکا مسلم ایله و بنی کندی در سعادت مقرکدن دور ایلمه دیو دعا قیلورسن (ع) از در خویش خدایا بهشتم مفرست * دین عاشقلر کبید رخدایی جنتدن اعلا بیلورسن (مثنوی) پادشاهان جهان از بد رکی * بو نبردند از شراب بندکی * پادشاهان جهان بدرکلکلرندن یعنی خباثت نفسانیه وقباحت طبیعیه لری جهتندن رایحه ایلمدیلر بنده لك شرابندن یعنی خدای تعالی یه عبادت وطاعت ایلمك لذتنی طاتمدیلر و بنده لك رایحه سنی استشمام ایتمدیلر مثنوی) ورنه ادهم وار سرکردان و دنك * ملك را برهم زدندی بی درنك * بوخسه ابراهیم بن ادهم قدس الله سره العزیز حضرتلری کبی حیران و سرکردان ملککی بری برینه اورر لردی بی صبر و بی توقف انلرك بو جهانه میل و محبتی عبادات وطاعات لذتندن انلری منع قیلور اکرچه بعضیسی ترك سلطنت واختیار عبودیته مائل اولورلرسه ده (مثنوی) لیك حق بهر ثبات این جهان * مهر شان بنهاد بر چشم و دهان * لیکن حق تعالی حضرتلری بو جهانك ثبات وانتظامی ایچون انلرك چشم و دهانی اوزره مهر قودی تا کوزلری اول حالت عزیزه یی کورمیه و دهانلری اول شربت لذیذه یه ایرمیه حکایه شقایقده مسطوردر که فاتح سلطان محمد رحمة الله علیه اق شمس الدین حضرتلرینه مقارن اولوب انك کشف و کراماتن کوردکده اکا کمالیله میل و محبت قیلوب استدیکه اکا بیعت و ارادت کتوره و کندویی آنك مریدلری زمره سنه یتوره وانك خلوتنه کیروب اوتوره شیخ اکا اجازت ویرمدی الانسان حریص لما منع فحواسنجه مرحوم

سلطان محمد حریص اولوب البته قوینی مریدلرك زمره سنه داخل اولوب انلرله خلوته کیرم ویو نیجه مدت ریاضت نفسه مشغول اولم دیردی شیخ اکا قابل دکل دیو جواب ویرردی الحاصل برکون پادشاه الم چکوب شیخه دیمش نه عجب سنك بعض ترك وترکمان صوفیلرك قابل اولدی برتدن نا قابل اولدقونه وجهله طریقته سلوك ایلمکدن برنی بهره قالدق شیخ بوکونه جواب باصواب ویرمشلر که طریقته سلوك قیلمنك و ریاضت و عبادته مشغول اولمنك میاننده بر لذت وحلاوت واردرکه اول لذت وحلاوت هزار سلطنت دنیوی ودولت صوریدن الذ واحلی در وادوم وابقی درپس ملوك اول سلوکده اولان لذاتك وصولنه سائرناسدن زیاده قابلدر پس سزك اول لذته کمال قابلیتکز اولدیغنه بناء سزی خلوته دخولدن وعبادت و ریاضته اشغالدن منع ایلرم تا دماغکز رایحه ٔ عبادتی استشمام ایتمیه و دهانکز ذوق طاعاتی طاتمیه اکر سزك دماغ روحکز عبادتدن لذت اله ریاضت نفسه اشغال ایلمك لازم کلور پس امور عباد الله خلل پذیر اولور ونظام عالم سزك دورکزده اولان کبی کامل اولمیوب نقصان بولور اویله اولیجق سزك سالك اولمکزدن مالك اولمکز اولی دردیو جواب ویردی پس حق تعالی حضرتلری بونلره بنده لك لذتنی کوسترمدی (مثنوی) تاشود شیرین برایشان تخت و تاج * که ستانیم از جهانداران خراج * تا کم بونلر اوزره تخت و تاج شیرین اوله کندیلره بویله دیوکه بز جهاندارلردن خراج الورز و پادشاهلردن اموال واسباب جمع قیلورز (مثنوی) از خراج ارجمع آری زرچوریك * آخر آن از تو بماند مرده ریك * خراجلردن اکر قوم کبی آلتون جمع کتوره سن یعنی جمع ایلیه سن آخر اول مال سندن آرده قالور وغیره نصیب اولور (مثنوی) همره جانت نکردد ملك و زر * زر بده سرمه ستان بهر نظر * سنك جانکه ملك و زر یولداش اولمزوموافقت قیلمزبلکه مفارقت ایلمك مقرردر پس راه حقده سیم وزری بذل ایله نظر سر بیت و بصر ایتدکدن اوتری کحل معرفت وروشنایی ٔ علم وحکمت صاتون آل که دیده ٔ قلبك کشاده اوله وحقیقت حالی مشاهده قیله (مثنوی) تا ببینی کین جهان چاهیست تنك * یوسفانه آن رسن آری بچنك * تا کوره سن بو جهان بر تنك چاهدر یوسف کبی اول رسنی اله کتوره سن یعنی چونکم سیم وزری بذل قیلوب حضرت حقدن نظر جانکه کحل بینش آله سن ومشاهده مرتبه سن بوله سن اول زمانده کوره سنکه بو جهان بر تنك و تاریك قویودر یوسفان عالم حقیقت کبی سندخی اول حبل الله المتینی اله کتوروب واکا اعتصام ایدوب کندیکی چاه عالمدن خلاص ایلیه سن (مثنوی) تا بکوید چون زچاه آیی بیام * جانکه یابشرای هذا لی غلام * سوره ٔ یوسفده اولان آیت کریمه نك مضمونه اشارتدر وجاءت سیارة) ای رفقة تسیرون من مدین الی مصر یعنی بر کاربان مدیندن مصره کیدرکن غیابه ٔ جب دیدکلری چاهه کلدیلر و یوسف علیه السلام چاهده ایدی (فارسلوا) پس اول کاربان خلقی کوندردیلر (وارده‌م) واردلرنی وارد اول کمسه یه دیرلرکه کاروانك یمن وصوینی مهیا وحاضر قلیجی اوله (فادلی دلوه) پس اول وارد ارسال ایلدی دلونی چاهه حضرت یوسف علیه السلام اول دلوی کوردکده محکم یاپشوب اول کمسه عجب نه اوله دیو چکدکده کوردیکه بر صاحب جمال شعشعه ٔ وجهی اطرافه ضیا ویرر همان دم (قال) دیدیکه (یا بشری) کندی بشارت نفسنه واردکان دیمکدرکه ای بشارت احضری فهذه وقتك (هذا غلام) بو غلامدرکه دلوی کران ایلدی (واسروه) اول یوسفی اخفا واسرار ایلدی (بضاعة) منصوب بدر حالیت اوزره یا مفعول اوله ای متاعا للتجارة یعنی تجارت ایچون متاع وسرمایه اولدیغی حالده اخفا ایلدیلر بعضیلر اسروانك ضمیرنی اخوان یوسفه ارجاع ایتمشلر یعنی یوسف علیه السلام چاهدن چقدقده کاربانه کلوب آنك حالنی اخفا ایدوب دیدیلرکه بو بزم بنده ٔ کریخته مزدر (والله علیم بما یعملون) الله تعالی علیمدر بونلرك اشلدکلرینه معنای بیت بیوررلرکه ای سالك سنك جانکه سیم وزر ودر وکوهر یار اولمزاسه دی سیم وزرك حق یولنده انفاق ایدوب نور بصر آله کور اول نور ایله بو جهانه نظر ایلدکده بر چاه پرکدرکبی مشاهده ایده سن پس اول چاه پرتباهك ایچنده بر عروه ٔ وثقی وحبل متین کوره سن که جمیع انبیاء ومرسلین واولیاء مقربین اکا تشبث وتعلق ایدوب چاه جهاندن خلاص اولمشلردر نتکم غزلده حضرت بیوررلر (بیت) الا ای یوسف جانی چه در چاه بدن مانی بکیر این حبل قرآنرا برآ از چاه ظلمانی * خواجه حافظ * بیت * ماه کنعانی ٔ من مسند مصر آن تو شد * وقت آنست که بدرود کنی زندانرا * چونکم حضرت یوسف علیه السلام کبی سندخی چاهدن یا مه کله سن تا سکا دخی دیه جان ودل که یعنی دل وجانك سکا دیه که هذا لی غلام بکویدك فاعلی مصرع ثانیده کی جاندر مفعولی یابشرای غلام هذا لی دربشری مصدردر بشارت معناسنه دریعنی چونکم سنده بو حبله یاپشوب چاه جهاندن خلاص اوله سن وبام حقیقته واصل اوله سن اول زمانده جان سکا دیرکه یابشرای هذا لی غلام یعنی بشارت اولسون بکا که بنم ایچون غلامدر (مثنوی) هست در چاه انعکاسات نظر * کمترین آنکه نماید سنك زر * قیوده نظرك انعکاسلری واردر کمتر مرتبه اولکه سنك زرکورینور یعنی بو جهانکه فی المثل چاه کبیدر بونلره خلقك نظرلرینك منعکس اولملری واردرکه

برشیئی حقیقتیله کوره من لرانعکاس نظرلرینڭ ادنی مرتبه سی بونلره سنڭ زرکورنمه سیدرکه فی الحقیقه زردخی سنڭ
کبیدرلیکن اکثرنظرآنڭ حقیقتنی ادراکایده میوب انڭ جوهریتنه وخلقڭ اکااولان اعتبارنه باقوب اکامحبت
قیلرالکن عند العارفین چه سنڭ وچه زرمعناایکیسی بیله برابردر (مثنوی) وقت بازی کودکانرازاختلال * می نماید
آن خزفها زرومال * لهوو بازی وقتنده کودکاره عقللرینڭ اختلالی اولدیغندن اول خزفلر انلره زرومال کورینور
عادت صبیان اولدرکه قچن بریرده جمع اولسه لربرقاچ خزفپاره یی اله کتوروب اکاسیم وزراطلاق ایدرلرحتی آنڭ جمع
وتحصیلی سعتنه کیدرلرعقلایه معلومدرکه بوآنلرڭ عقللرینڭ اختلالندندرپس اطفال دنیادخی بونڭ کبیدرفی الحقیقه
سنڭ وخزف کبی اولان شیئی سیم وزردیوب عقللری مختل اولدیغندن حقیقت حالی تمیزایده میوب عمرلرین بازیٔ
دنیاده عبث یره صرف ایدرلر (مثنوی) عارفانش کیمیاکرکشته اند * تاکه شدکانهابرایشان نژند * حضرت حقڭ
عارفلری کیمیاکراولمشلردرتاکه معادن انلرڭ قتنده نژندوبی قدراولدی یعنی اول اللهڭ عارف اولان بنده لری حقیر
ودون اولان شیلری تبدیل ایدوب عزیزوشریف ایلمکه باذن الله قادراولمشلردروتبدیل اعیان قیلمشلردرحتی
برمرتبه یه واصل اولمشلردرکه بونلرڭ نظراکسیرتأثیرلرنده ذهب وفضه معدنلرینڭ اعتباری قالممش واطفال دنیانڭ
فی الحقیقه خزفپاره کبی اولان سیم وزرلرینه رغبت والتفاتلری اولمیوب اکامیل ومحبت قیلمشلردرنته کم بوحکایه دن
معلوم اولوردیدن درویشی جماعت مشایخ رادرخواب ودرخواست کردن روزیٔ حلال ازایشان بی مشغول شدن
بکسب وازعبادت ماندن واوارشادکردن ایشان اوراومیوه های تلخ وترش کوهی بروی شیرین شدن بدادآن مشایخ
بوسرخ شریف جماعت مشایخی بردرویشڭ عالم خوابده کورمسیدروانلردن رزق حلال طلب ودرخواست
ایلمسیدرکسب وکاره مشغول اولمقسزدخی عبادتدن قالمق بوجمله مقدم اولان جمله یه معطوف اولوب ازعبادت
می ماندن تقدیرنده اولورواول جماعتڭ دلالت وارشادایلمسیدراول درویشی کوهی اولان اجی واکشی میوه لره واول
درویشڭ اوزرینه اول تلخ وترش میوه لرڭ اول مشایخڭ دادوعطاسی سببیله شیرین اولمسیدر (مثنوی) آن یکی درویش
کفت اندرسمر * خضریانرامن بدیدم خواب در * اول بردرویش سمروحکایتده دیدی حضرت خضره منسوب
اولنلری بن واقعه ده کوردم خضریاندن مراد علوم لدنیه صاحبی اولان طائفهٔ علیه در (مثنوی) کفتم ایشانراکه
روزیٔ حلال * ازکجانوشم که اونبودوبال * انلره دیدمکه حلال رزقی قندن اکل ایدمکه اووبال وحرام اولمیه (مثنوی)
مرمراسوی کهستان راندند * میوه هازان بیشه می افشاندند * اول جماعت مشایخ بنی کوهستان جانبنه
سوردیلروکوهستانده اولان بیشه دن میوه لرسلکدیلر (مثنوی) که خداشیرین بکردآن میوه را * دردهان تو
بهمتهای ما * که خدای تعالی بومیوه یی شیرین ولذیذایلدی سنڭ دهانکده بزم همتلرمزله (مثنوی) هین بخور پاکٔ
وحلال وبی حسیب * بی صداع ونقل بالاونشیب * اکاه وتنبه اول تلخ وترش میولری اکل ایله پاکٔ وحلال وبی حساب
وصداعسزویوقاروآشغه حرکت ونقل سز (مثنوی) پس مرا زان رزق نطقی رونمود * ذوق کفت من خردهامی ربود *
پس اول رزقدن بکابرنطق یوزکوستردی بنم سوزمڭ ذوق ولذتی خلایقڭ عقللرنی قاپدی یعنی اول رزق حلالی یمکدن
بنم قلبمدن ینابیع حکم لسانم اوزره جاری اولوب انی نوش ایلین خلایقڭ عقللری کمال ذوقلرندن حیران وسکران اولوب
کندیلرینی فراموش ایدرلردی (مثنوی) کفتم این فتنه ست ای رب جهان * بخششی ده ازهمه خلقان نهان * بن
دیدم ای جهانڭ ربی بوفتنه درجمیع خلایقدن نهان بکابربخشش ویریعنی چونکم بوذوق ونطق بندن جاری اولدی
وبوحالت وجودمدن ظهوره کلدی بن دیدم که یارب العالمین بوکونه ذوق وحالت فتنه ومکردربکاجمیع خلایقدن
نهانی برعطاایله که آنده مکروفتنه اولمیه وبنی خلایقڭ دامنه کرفتارقیلمیه (مثنوی) شدسخن ازمن دل خوش
یافتم (چون انارازذوق می بشکافتم) سوزبندن کتدی خوش دل بولدم انارکبی ذوقدن یارلدم یعنی حق تبارڭ وتعالی بنم
دعامی قبول ایلیوب اول موثراولان نطق بندن زائل اولوب آنڭ مقابله سنده برخوش جنان ولطیف جان بولدم برمرتبه
ذوق دله واصل اولدم که وفرت ذوقدن وکثرت شوقدن کندمه صغمیوب انارکبی منشق اولدم یعنی ذوق درونم بی نطق
مکشوف اولدی وحالت قلبم ظهوره کلدی (مثنوی) کفتم ارچیزی نباشددربهشت * غیراین شادی که دارم درسرشت
بن دیدم اکرجنتده برشئ اولمزسه شوشادیدن غیریکه طبیعتمده طوترم (مثنوی) هیچ نعمت آرزونایددکر) زین نپردازم
بجوزونیشکر * هیچ نعمت آرزوسی غیری کلمزبوندن فارغ اولوب جوزونیشکریمکه مشغول اولمزم یعنی برمرتبه سرور
وشادیلکه واصل اولدم وبرکونه ذوق روحانی وحقانی بولدمکه کندی کندمه دیدم فرضی اکرجنت اعلاده حالاشو
طبیعتمده اولان شادیلکدن غیری برچیزاولمزسه وبوذوق روحانیدن ماعدابکابرنعمت اخری کلمزسه هیچ برآخرنعمته
بکاآرزوومیل ایلمڭ کلمزبوذوقدن فارغ اولوب نیشکریمکه وجنت اعلانڭ اشربهٔ لذیذه سنی نوش ایلمکه جانم مشغول

اولمز (مثنوی) مانده بوداز کسب یك دوحبه ام * دوخته درآستین جبه ام * اول حالتده کسبمدن برایکی حبه قالمشدی
اول حبه لربنم جبه مڭ یکنده دیکلمش ایدی تاانی برمحلنه صرف ایلیم * نیت کردن آن درویش که این زربدهم بدان
هیزمکش چون من روزی یافتم بکرامات مشایخ ورنجیدن آن هیزمکش ازضمیرونیت او (مثنوی) آن یکی درویش هیزم
میکشید * خسته وماندهز بیشه دررسید * اول بردرویش هیزم چکردی بیشه وکوهدن خسته وزبون ایرشدی
مثنوی) پس بکفتم من زروزی فارغم * زین سپس ازبهر رزقم نیست غم * پس قلبمدن نهانی بن کندمه دیدم بن رزق
وروزیدن فارغم بوندنصکره رزقدن اوتری بنم غمم یوقدر (مثنوی) میوهٔ مکروه برمن خوش شدست * رزق خاصی
جسم راآمدبدست * مشایخڭ همتی ایله مکروه میوه بکاشیرین ولطیف اولمشدر کسب وزحمتسز برخاص
رزق معنوی جسمم ایچون اله کلدی ومیسراولدی (مثنوی) چونکه من فارغ شدستم ازکلو * حبهٔ چندست این بدهم
بدو * چونکم بن کلوقیدندن فارغ ومستغنی اولمشم برقاچ حبه واردربونی اول درویشه ویره یم یعنی اول هیزمکش
اولان فقیره بوجبه نڭ یکنده دوخته اولان حبه لری عطاایلیم دیوفکرونیت ایلدم (مثنوی) بدهم این زررابدین
تکلیف کش * تادوسه روزڭ شوداز قوت خوش * بوزری بوتکلیف کشه ویره یم یعنی کلفت ومشقت چکن درویشه
ایرکوره یم تاکم ایکی اوچ کون ونجکز قوت وغدادن خوش اوله وبوزرسببیله طعام وغدا ییوب بدنی قوت بوله دیدم
(مثنوی) خودضمیرم رابمی دانست او * زانکه سمعش داشت نورازشمع هو * اول هیزمکش درویش خودبنم ضمیر
ونیتم بیلدی زیراکه اول هیزمکش درویشڭ سمع جانی شمع الهیدن نورطوتندی اولکی سمعده ایکی وجه جائزدر
سین مهمله ایله اوقنسه ده جائزدروشین معجمه ایله اوقنسه ده جائزدرسین مهمله ایله اولورسه معنی اول درویش بنم
ضمیرمده اولان افکارمی وکفتارمی بیلدی وایشتدی زیراکه آنڭ سمع جانی هویت الهیه شمعندن نورطوتردی وشین معجمه
ایله اولورسه معنی زیراکه شمع جانی شمع الهیدن نورطوتردی اول نورواسطه سیله بنم ضمیرمه مطلع اولوب واقف
اولدی دیمك اولوروایکنجی سمعده دخی سین مهمله ایله وشین معجمه ایله اوقنمق جائزاولورشین معجمه ایله اولدیغی اوزره شرح
اولنوب معنی ویرلدی سین مهمله ایله اولورسه معنی بویله اولورزیراکه اول درویشڭ سمع جانی هویت الهیه شمعندن
نورطوتردی یعنی حق تعالینڭ سمعلکی صفتندن انڭ کوش جانی منوراولمشدی ودخی وبی یسمع حدیث شریفنڭ
موجبی اوزره حقله ایشتمك مرتبه سن بولمشدی دیمك اولور (مثنوی) بودپیشش سرهراندیشهٔ * چون چراغی
دردرون شیشهٔ * هرفکرواندیشه نڭ حقیقت وسری آنڭ قتنده اولدی برشیشه نڭ ایچنده برچراغ کبی یعنی بواطن
اشیایه برمرتبه مطلع اولمش وافکارواسرارقلوبه اواقدرشعوربولمشدی که آنڭ روح پرفتوحی قتنده هراندیشه نڭ
سروحقیقتی درون شیشه ده برچراغ نیجه عیان ونمایان اولوراویله عیان اولوب اصلا پوشیده ومخفی برشئ قالممشدی
مثنوی) هیچ پنهان می نشدازوی ضمیر) بودبرمضمون دلهااوامیر) هیچ ضمیراندن پنهان اولمزدی اول درویش کوکلرڭ
مضمونی اوزره امیروحاکم ایدی (مثنوی) پس همی منکید باخودزیرلب * درجواب فکرتم آن بوالعجب * پس بن که
بوخاطره ئی ایلدم اول درویش زیرلبنده کندیله صوقرندی یعنی مخفی ونهانی کندی کندیله کومرداندی بنم فکرمڭ
جوابنده اول مردبوالعجب (مثنوی) که چنین اندیشی ازبهر ملوك * کیف تلقی الرزق ان لم یرزقوك * اول پیرروشن ضمیر
ایتدی که ملوکڭ دین ایچون بونڭ کبی اندیشه ایلرسن یعنی ملوك سلوك ایچون بوکونه فکرایلمڭ خطاوبی ادبلکدرسن نه
حالله رزقه واصل اولورسن اکرسکاانلررزق ویرمیه لردی کیف حرف استفهامدرتلقی فعل مضارع عدرثلاثی مجرددر
دردنجی بابدن الرزق لفظامنصوب مفعولیدریرزقونڭ اولکی بابدن فعل مضارع جمع مذکردرضمیرجمع ملوکه راجعدر
اکامتصل اولان کاف محلامنصوب مفعولیدرتلقی بمعنی تصل اولوروتقدیرکلام بواولورکه اکرسکاملوکڭ دین
وپادشاهان تخت یقین رزق ویرمسه لررزقه نه حالله واصل اولوردڭ یعنی مادامکه انلررزق ویرمیه لرسن خودرزقه
واصل اوله مزسن وانلرڭ همت وارادتی اولمقسزین برکت وقدرت ونصرت بوله مزسن که وبهم یرزقون وبهم ینصرون
حدیث شریفی بومعنایه شهادت ایلرچونکم حقیقت حال بویله درآهل سلوکه لازم اولان اولدرکه ملوك معنوی اولان
کبارڭ حضورنده افکارفاسده دن حذرایلیوب بغایت صدق واخلاصله مصاحبت قیلنه زیرابونلرجواسیس القلوبدر
تاباطنا ترك ادب ایلمڭ واسطه سیله تأدیب وعتابه مستحق اولمیه سن وبونلرڭ صحبت پربرکتلرندن محروم
قالمیه سن (مثنوی) من نمی کردم سخن رافهم لیك * بردلم میزدعتابش نیك نیك * بن اول پیرروشن ضمیرڭ سوزنی فهم
ایلمدم ولیکن آنڭ عتابی بنم قلبمه زیاده ایوطوقندی یعنی زیاده ایوتأثیرایلدی حاصل کلام آنڭ دهان شریفندن بلفظه
برمعنی فهم ایتمدم بلکه صوقرنوب وکومردندیکندن انڭ عتابی قلبمه زیاده تأثیرایدوب مقدماذکراولنان معنالری
مرادایلسنه قلبم شهادت ایلدی وآنڭ لسان حالی بکاکویابویله سویلدی دیمك اولور (مثنوی) سوی من آمدبهیبت

همچو شیر * تنك هیزم راز خود بنهاد زیر * پس ارسلان كبی هیبتله بنم جانبمه كالدی هیزم تنكنی كندیسندن آشغه قودی
(مثنوی) پرتو حالی كه او هیزم نهاد * لرزه در هر هفت عضو من فتاد * اول حالك پرتو واثری كه پرهیزمی قودی بنم
یدی عضومه بر عظیم لرزه دوشدی (مثنوی) گفت یارب گر ترا خاصان هیند * كه مبارك دعوت وفرخ پیند * اول
درویش ایتدی اگرچه یارب سنك خاصلرك وار ایسه هیند هستند لفظندن مخففدر كه دعالری مبارك وایزلری فرخنده در
یعنی ای خدای تعالی روی زمینده اگر سنك دعالری مقبول وروشلری سعادتلو خاص بنده لرك وار ایسه جزاء شرط
بو بیت اولور (مثنوی) لطف تو خواهم كه میناگر شود * این زمان این تنك هیزم زر شود * سنك لطف وكرمك استرمكه
میناگر وكیمیاگر اوله بو زمان بو هیزم تنكی التون اوله (مثنوی) در زمان دیدم كه زر شد هیزمش * همچو آتش بر زمین
می تافت خوش * كوردم كه فی الحال انك هیزمی التون اولدی اول مرتبه براق اولدیكه پراوزرنده آتش كبی خوش
یلدرادی وشعشعه ویردی (مثنوی) من دران بیخود شدم تادیر كه * چونكه باخویش آمدم من از وله * بن اول
زمانده چوق وقته دك بیخود اولدم چونكه بن اول حیرت وواهدن كندمه كالدم (مثنوی) بعد ازان گفت ای خدا
گر آن كبار * بس غیورند وگریزند ز اشتهار * اندنصكره دیدی ای خدای متعال اول كبار یعنی خاص بنده لركدن اولان
ذو الاقتدار زیاده غیورلر ایسه واشتهاردن گریزانلر ایسه (مثنوی) باز تو این تنك هیزم ساز زود * بی توقف هم بران حالی
كه بود * بو التونی كیرو فی الحال بند هیزم ایله توقفسز هم اول حال اوزره كه اولمش ایدی یعنی اولكه هیزم ایدی بی توقف
كیرو انی هیزم ایله دیدی (مثنوی) در زمان هیزم شد آن اغصان در * مست شد در كار او عقل ونظر * فی الحال اول
التون بداقلری هیزم اولدی اول شیرمردك كار وحالنده نظر وعقل مست وحیران اولدی (مثنوی) بعد ازان برداشت
هیزم را ورفت * سوی شهر از پیش من او تیز وتفت * اندنصكره اوطونی قالدردی وكتدی بنم قتمدن شهر جانبنه اول تیز
وتفت كتدی یعنی زیاده سرعت وحرارتله سیر ایتدی (مثنوی) خواستم تا در پی آن شه روم * پرسم ازوی مشكلات
وبشنوم) استدم تا اول شاهك اردنجه كیدم اندن مشكلاتمی سؤال ایدم واستماع ایدم (مثنوی) بسته كرد آن هیبت او
مر مرا * پیش خاصان ره نباشد عامه را * لیكن انك هیبتی تحقیقا بنی باغلدی زیرا خاصلر قتنه عامه یه یول اولمز
وهر شیخ صورت وعوام سیرت اولان كمسه لر مقربان درگاه الهی اولان اعزه نك شرف صحبتلرینه یول بولمز
(مثنوی) ور كسی را ره شود گو سر فشان * كان بود از رحمت واز جذبشان * واگر بر كمسه یه خاصلرك حضورینه یول
اولور سه اكا باشی فدا ایلسون دی زیرا اول دولت انلرك مرحمتندن وجذبه سندندر (م ى) پس غنیمت دار آن توفیق را *
چون بیابی صحبت صدیق را * پس اول توفیقی غنیمت طوت چونكه صحبت صدیقی بوله سن یعنی كمال صدقله متصف
اولوب اعزه دن برینك صحبتنه كه واصل اوله سن انی توفیق الهی بیل وفرصتی فوت ایلیوب انك صحبت پربركاتندن
استفاده قیل دیمك اولور (مثنوی) نی چو آن ابله كه یابد قرب شاه * سهل وآسان در فتد آن دم زراه * اول ابله كبی اولمه كه
شاهك قربنی بوله اولدم بولدن سهل وآسان دوشه یعنی پادشاهك صحبت شریفه سنك قدرنی بیلمیوب سهولتله بروجه
آسان بولدن دوشه ومرتبه سندن دور وجدا اوله (مثنوی) چون ز قربانی دهندش بیشتر * پس بگوید ران گاوست
این مكر) چونكم اول ابلهه بر قرباندن وافر ویره لر پس ابلهلكندن اول عطیه نك قدرنی بیلمیوب بو مكر صغر اویلوغیدر
دیه بو بیتده قربان لفظنك معناسنه نظر ایراق وجه جائز اولور اولا قربان فی سبیل الله ذبح اولنان گوسفند معناسنه
اولور سه بو بیت بر حكایته تلمیح اولمق قابل اولور اول حكایت بو اولور كه بر پادشاه بر قربان ایلمش اوله بر ابله انده حاضر
بولنوب اول قرباندن اكا وافر گوشت پاره عطیه قیلنوب ابلهلكندن انك قدرنی بیلمیوب پس دیمش اوله كه بو صغر
اویلوغیدر مكر بو تقدیر اوزره بو گونه ابله اولمه دیمك اولور اما بوندن اولی معنی اولدر كه قرباندن مراد تقرب اولنه جق شیء
اوله كه ما یتقرب به الی السلطان هر نه ایسه اكا قربان دیرلر بو تقدیر اوزره معنی چونكم اول ابلهه قرب شاهه وسیله
وآلت اولان شیئی زیاده ویره لر پس كمال بلاهتندن اول قرب شاهه وسیله اولان شیئی صغر اویلوغنه تشبیه ایدوب انك
حقنده مكر اوران گاودر دیر بروجه آخر قربان پادشاهك خاص مصاحبی وجلیسی اولمغه دیرلر قربانیده اولان یا مصدریه
اولوب معنی بو تقدیر اوزره بویله اولسه دخی جائزدر چونكم اول ابلهه پادشاهك مصاحبلكندن وندیملكندن زیاده
ویره لر پس آنك حقنده دیر وار ایسه بو صغر اویلوغیدر پادشاهك ندیمی اولمنك قدرنی بیلمیوب انك مصاحبلكنی
صغر اویلوغی منزله سنه تنزیل ایلمش اولور یعنی بویله ابلهلردن اولمه كه او پادشاهك جلساسندن اولمغی ران گاو عد ایلر اول
مرتبه نك قدرنی بیلمیوب علی الفور اندن محروم اولور وهو الانسب للمحل (مثنوی) نیست این از ران گاو ای مفتری *
ران گاوت می نماید از خری * ای مفتری بو ران گاودن دگلدر یعنی ای پادشاهك عطاسنه ران گاودر دیو افترا ایلین
وانك قدر وشرفنی بیلمیوب بویله بیهوده سویلین كمسه بو سكا ویریلان حصه صغر اویلوغندن دگلدر لیكن سكا

ران گاو گورینور خرلغكدن یعنی پادشاهك اگر قربنه سبب اولان شیء اولسون واگر انك مصاحبت ومجالستی اولسون
صغر اویلوغی قبیلندن اولان حصه دگلدر (مثنوی) بذل شاهانست این بی رشوتی * بخشش محض است
این از رحمتی * بلكه بذل شاهانه در بو بی رشوت وبی علت بر بخشش محض در مجرد رحمتدن بعض نسخه ده بذل
شاهانست واقع اولمشدر بو تقدیر اوزره معنی بو ویریلان عطیه پادشاهلر بذلی در بی رشوت وبی غرض وصافی
بخشش در بو زیاده مرحمتدن دیمك اولور وشاهان طریقت وخسروان حقیقت اوانلرك مصاحبتنی ومجالستلرینه
وسیله اولان شیلری عظیم لطف وموهبت بیلوب انك شكرنی قیلمغه وقدرنی بیلمكه تنبیه واشارت قیلور والله اعلم
تحریض سلیمان علیه السلام مر رسولان را بر تعجیل هجرت بلقیس بر ایمان (مثنوی) همچنانكه شه سلیمان در نبرد
جذب خیل واشكر بلقیس كرد * انچنین كه شاه سلیمان نبی حضرتلری نبردده یعنی محل جنك وحضومتده
شاهانه لطفلر ایلیوب وبی رشوت وبی غرض محضا بخششلر قیلوب بلقیسك اشكرنی وخیلنی كندی جانبنه جذب
ایلدی ودین وایمان مرتبه سنه كتوردی * مثنوی * كه بیایید ای عزیزان زود زود * كه برآمد موجها از بحر جود *
بویله دیو كه ای عزیزلر علی الفور گلك كه جود وكرم دریاسندن موجلر یوقری كالدی وظاهر اولدی * مثنوی *
سوی ساحل می فشاند بی خطر * جوش موجش هر زمانی صد گهر * خطر وضرر سز ساحل جانبنه
صاچر اول بحر جودك موجنك جوشی هر بر زمان یوز گهر تقدیر كلام اول دریای جودك موجنك جوش ایلمسی
هر بر زمانده ساحل طرفنه بی ضرر وبی خطر یوز گونه گهر صاچر دیمك در بحر جوددن مراد حضرت حق وساحلدن
مراد بشریت وعالم صورت واول بحر جودك موجندن مراد تجلیات الهیه وفیوضات ربانیه وصد گهردن مراد لطائف
ورحمت وعنایت وهدایت وبونلر امثالی اولان عطیه وموهبت گهرلری اولور وصد لفظی تحدید ایچون اولمز بلكه
تكثیر معناسنی افاده قیلور ومحصول بیت شریف بو اولور كه ای عزیزلر تیز تیز گلك جود وكرم دریاسی اولان حضرت
وهاب مطلقدن امواج رحمت وعنایت ظاهر اولدی اول دریای جودك امواج رحمتنك جوش وخروشی ساحل
بشریت وعالم صورت طرفنه بی خطر وبی ضرر هر زمانده یوز گونه لطف وكرم گهرلرنی القا ایلر واسرار ومعانی
درلرنی نثار قیلر گركدر كه اول گهرلری بوله سز واول درلرك اخذ وقبولنه مستعد وقابل اوله سز (مثنوی) الصلا گفتیم
ای اهل رشاد * كین زمان رضوان در جنت گشاد * ای اهل رشاد الصلا دیدك زیرا بو زمان رضوان جنت قپوسنی
اچدی یعنی ای رشاده اهل اولان وطلب صلاح وسداد قیلان كمسه لر بز سیزك جانبكزه الصلا دیدك وسزی جنت
معنوی جانبنه دعوت ایلدك كه خازن جنت بو زمان جنت قپولرین اچدی تا اول جنانه مستحق اولوب دخوله سعی
قیله سز هر وقتك سلیمانی اولان صاحب دولت رشاد وسداده قابل اولان كمسه لری جنت اعلا جانبنه بو گونه دعوت
ایلر وگلك بكا متابعت ایدكه جنت اعلایه دخول قیلك دیو انلره سویلر رضواندن مراد عارف بالله اولسه دخی وجهدن
خالی دگلدر زیرا اول محل رضای رحمانی وجنات ذات وصفاتك باغبانی درتهكم عارفلردن بری بیورر جنت حقك
باغچه سیدر عارف انك باغبانیدر باغبانله بیلشی گور تا گیره سن باغچه سنه (مثنوی) پس سلیمان گفت ای پیكان
روید * سوی بلقیس وبدین دین بگروید * پس سلیمان علیه السلام بلقیسك رسوللرینه ایتدی ای پیكلر بلقیس جانبنه
بلكز وبو دینه تصدیق ایدوب میل قیلكز (مثنوی) پس بگوییدش بیا اینجا تمام * زود كه ان الله یدعوا بالسلام
پس ای رسوللر بلقیسه دیكز تیز بورایه گلسون زیرا تحقیقا الله تعالی بنده لرنی اسلامه دعوت ایلر سوره یونسده اولان
آیته اشارتدر (والله یدعو الی دار السلام) الله تعالی دعوت ایدر عبادنی دار السلامه كه مراد جنتدر وبو مقامه دار
سلام تسمیه سی انده كثرت سلام اولدیغندن اوتوریدر زیرا ملائكه مؤمنلره سلام علیكم طبتم دیه لر وجناب عزتدن سلام
قولا من رب رحیم) دنه (ویهدی من یشاء الی صراط مستقیم) ودیلدیكی قولی هدایت ایدر صراط توحیده (مثنوی *
هین بیا ای طالب دولت شتاب * كه فتوحست این زمان وفتح باب * ای دولت طالبی اگاه اولوب سرعتله بو جانبه
گل زیرا بو زمان فتوح وارد ور حضرت مفتح الابوابدن فتح باب ورفع حجاب واردر (مثنوی) ای كه تو طالب نه تو هم بیا *
تا طلب یابی ازین یار وفا * ای كمسه كه سن طالب دگلسن بورایه سن دخی گل تا وفادار یاردن طلب بوله سن كه عاقبت اول
طلب سنی دولت وسعادته ارشد ایده سبب هجرت ابراهیم بن ادهم قدس الله سره العزیز وترك ملك خراسان (مثنوی) ملك
برهم زن تو ادهم وار زود * تا بیابی همچو او ملك خلود * ای طالب صادق حضرت ابراهیم بن ادهم كبی سن ملك دنیایی
فوری بری برینه اور تا انك كبی ملك خلود بوله سن وملكت حقانیه یه واصل اوله سن اول حضرتك سبب زهدی وباعث
انابتی بو اولمش كه (مثنوی) خفته بود آن شه شبانه بر سریر * حارسان بر بام اندر دار وگیر * اول گیجه سریری اوزره
یاتمشدی حارسلر طام اوزره دار وگیرده ایدی یعنی پاسبانلر حفظ وحراست ایچون طام اوزرنده صیت وصدا وحركتده

ایدی (مثنوی) قصد شه از حارسان هم آن نبود * که کندزان دفع دزدان ورنود) او همیدانست کوکان عادلست
فارغست از واقعه ایمن دلست * شاهك قصدی حارسلردن اول دکل ایدیکه اندن دزدلری ورندلری دفع ایده زیرا اول
ابراهیم بن ادهم بیلوردیکه اول پادشاهکه اول عادلدر حوادث وواقعه دن فارغ وبی باکدر ایمن دل وآسوده خاطردر
می) عدل باشد پاسبان کامها * نی بشب چوبك زنان بربامها * زیرام اداتك پاسبان وحافظی عدلدر کیجه طاملر
اوزره چوبلراوران حارسلردکلدر (مثنوی) لیك بد مقصودش از بانك رباب * همچو مشتاقان خیال آن خطاب
بو بیت قرینهٔ کلامدن مستفاد اولان معنایدن استدراك اولورزیرا بو محلده اختصار واقع اولمشدر و مقتضای مقام
بودرکه دینه پادشاهك حارسلرندن قصدی هم اول دکل ایدیکه انلر واسطه سیله دزدلری ورندلری دفع ایلیه جواب
محذوفدرکه اول جواب بودرکه بلکه پادشاهك حارسلردن مقصودی القدیم یترك علی قدمه فحواسی اوزره سلاطین
ماضیه نك قاعده لرنی حالی اوزره ترك ایلیوب اول قانونی تخریب وتغییر ایلمامکدر وکذلك بانك سرنا ورباب دن
دخی مقصودی مجرد تلذذ نفسانی دکل ایدی لکن اول شاهك بانك ربابدن مقصودی مشتاقلر کبی اول خطاب
الهینك خیالی ایدی دیمك اولور ومقتضای مقام بو معنایه دلالت قیلور توضیح معنی اولدرکه پادشاهلرك مجلسلرنده
اکثر اوقاتده ساز وسوز وچنك ورباب طرب افروز چالارواندن نشاط طبعیه وانبساط نفسانیه مراد ایدرلر
ولیکن ابراهیم بن ادهم حضرتلرینك مقصودی آواز چنك وبانك ربابدن مجرد حظ نفسانی وذوق طبیعی دکل ایدی
بلکه اول حضرتك انلری استماع ایلمکدن مقصودی عاشقلر ومشتاقلر کبی اول عالم ارواحده اولان خطاب الهینك
تخیلی ایدی مشایخ صوفیه نك اتفاقی بونك اوزرینه درکه حق تعالی عالم ارواحده جمیع ارواحه الذ خطاب والطف
کلام ایله الست بربکم دیو خطاب ایلدی یعنی بن سزلرك ربکز دکلمیم دیو سویلدی اول لذت انلرك اکثرینك روحلرنده
قالدی واول آشنالق عقللرنده مرکوز وسکمون اولدی چونکیم بو عالم شهادته کلوب بشریتله موجود اولدیلر چقن
برکسه دن برخطاب لطیف وآواز لذیذ استماع ایلسه لر انلرك ارواحی اول خطاب لذیذ وآواز لطیفی خطاب ازلیه نك اثری
ایدیکنی بیلورلر واثردن مؤثرك لطافت ولذتنه انتقال قیلورلر نته کم عقللرنده مرکوز اولان آشنالق سببیله بو دنیایه
کلدکده انی بیلدیلر واکثرنك انبیاسنه ایمان واقرار قیلدیلر وهر قنغی کمسه دن کلام حقی استماع ایلدیلرسه انی قبول
ایلدیلر کذلك روحلرنده سکمون ومرکوز اولان اول لذت واسطه سیله دخی الذ خطاب والطف اوازدن اول خطاب
ازلینك لذتن بولدیلر وانك لذتی وحلاوتی خیالیله اول آوازی استماع قیلدیلر کذلك ابراهیم بن ادهم حضرتلری اول
آوازی استماع ایلمکدن مقصودی اول خطاب الستك خیالی واثردن مؤثره انتقال قیلمسی وروحنك عالم ارواحه متحدر
اولمسی ایدی (مثنوی) نالهٔ سرنا وتهدید دهل * چیزکی ماند بدان ناقور کل * سرنانك ناله وفغانی وطبلك تهدید
وتعریفی برمقدارجق اول ناقورکه بکزر ناقور فاعول وزننده در نقردن نقراصلنده سبب صوت اولان قرعه دیرلر
بورادہ صوت مراد اولور وصور مراد اولسه دخی قابلدر اکر ناقوردن مراد صوت اولورسه ناقورکلدن مراد صوت الست
اولور وبو تقدیراوزره معنی سرنانك ناله سی وطبلك آوازی برمقدارجق اول صوت کله مشابه در اول جهتدن که روح
اندن حظ الیجی ولذت بولیجی درنته کم روحلر خطاب الهیدن کمالیله لذت بولدی وانك استماعندن نهایت مرتبه ذوق وحظ
الدی واکر ناقورکلدن مراد صوت اولورسه نالهٔ سرنا وآواز دهل اکادخی نوعا مشابه اولور اول جهتدن که طبل وسرنا وبونلر
امثالی اولان ساز پرنوا چالندقده نائم اولنلر بیدار اولوب قائم اولورلر وغم وترحله مرده وپژمرده کبی اولان روحلر نوعا
حیات کلور وسرور ونشاط حاصل اولور اکر بعض کمسه یه مورث حزن وبعضیسنه باعث نفرت وبعضیسنه عدم لذت
حاصل اولورسه ده نته کم (فاذا نقر فی الناقور) فحواسنجه صور نفخ اولدقده قبرده ارانلر قائم اولور وحیات بولورلر واکثری
شاد وخنـدان اولورلر وبعضیسی محزون ومغموم قالورلر وبعضیسی دخی (یا ویلنا من بعثنا من مرقدنا) دیو اول
صوت حیات بخشدن نفرت قیلورلر پس الان منکر سماع اولنلر بونلره بکزر وسماعدن حظ وذوق النلر نفخ ناقوردن
حیات بولنلر ومسرور وشادان اولنلره بکزر پس حسن صوتك اصلنك بیانه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) پس
حکیمان کفته اند این لحنها * از دوار چرخ بکرفتیم ما * پس اهل رصد اولان حکیملر دیمشلردر بو الحانی پس باء عربیله
بسیار معناسنه اولمق دخی جائزدر بو تقدیر اوزره معنی اصحاب رصددن چوق حکیملر دیمشلردرکه بو آوازلری چرخك
ادوارندن اخذ ایتدك برادوار کتابلرنده مسطور اولان اولدرکه علم موسیقی یی حکما افلاکك دورندن اخذ ایتمشلردر پس
اون ایکی مقام اون ایکی برج مقابلنده ویدی آوازه یدی کوکب سیاره مقابلنده ویکرمی درت شعبه یکرمی
درت ساعت مقابلنده وقرق سکز ترکیب برسنه ده واقع اولان قرق سکز هفته مقابلنده وضع اولنمشدر وبو الحان لذیذه
ونغمات نفیسه اصلنده افلاکك ادوارندن وادوارندن اخذ قیلنمشدر نته کم بیوررلر (مثنوی) بانك کردشهای چرخست

این که

این که خلق * میسرایندش بطنبور وبحلق * چرخك کردشلرینك بانکیدر بو که خلق انی ایرلرلر طنبور وحلقله یعنی اکر
آلات طرب اولان سازلردن ظهوره کلان نغمات لذیذه واکر حنجرهٔ انسانیدن صادر اولان اصوات حسنه والحان
موزونه که خلق ایرلرلر وترنم ایلرلر وکاهی طنبور وچنك ورباب مانندی ساز چالوب انلری دکلرلر بو جمله نك اصلنسه نظر
اولنسه فلکك دورانك صداسنك عکس واثریدرکه بونلرك نغمات موزونه سی انلرك حرکات موزونه سندن مستفاد
اولمش استاد بو نغماتی والحانی انلرك دوران حرکاتندن اخذ قیلمشدر پس عند العارفین والعاشقین بو نغمات لذیذه
واصوات حسنه یی ساز وحنجره دن استماع ایلمك افلاکك دورانك اوازنی استماع ایلمك کبیدرکه عشق اهلی قتنده
حلال وطیبدر وحرام اولمسی نااهله واهل نفسه کوره وبعض محرمانه تعلق ایلدیکی اعتباریله درکما فصلناه فی حجة
السماع (مثنوی) مؤمنان کوینده کاثار بهشت * نغز کرداند هر آواز زشت * پس اصل اصوات حسنه ده اولان
حکمانك قوالی اولا نقل ایلیوب بو خصوصده بونلرك قولی نه ایدیکی دخی ثانیا بو بیتله ومابعدنده اولان ابیات شریفه له
بیان بیوررلر بو آواز خوبك اصلنده وحقنده مؤمنلر دیرلر یعنی حضرت حقه وانك انبیاسنه ایمان کتورن طائفه دیرلرکه
آثار بهشت نغز ولطیف ایلدی هر زشت آوازی یعنی جنتك اشجار وانهارنك ودرود یوارنك وانك خدمتکارنك جمیعا
آوازی خوب ولطیف درکه انده وجهامن الوجوه طبیعت استکراه ایده جك برقبیح صیت وصدا یوقدر پس بنی آدم
حضرت آدمله جنتده ایکن آثار بهشت هر آواز زشتی خوب ولطیف ایلمشدیکه بنی آدمك انده ایکن اصلا اداسنده
وصداسنده برمستکره نسنه یوق ایدی بلکه جمله سنك اداسی خوب وصیت وصداسی محبوب ومرغوب ایدی ولیکن
بو دنیایه کلدککده اول ملاحت بعضیسنك دخی اداسنده وبعضیسنك صیت وصداسنده قالدی وبعضیسنك هم
اداسی وهم صداسی فصیح وملیح اولدی وبعضیسنك دخی اداسندن وصداسندن اول لذت وحلاوت کیدوب
انکر اصوات واقبح کلمات اوزره قالدی وادا وصداسی صوت حمیره مشابه اولوب مستکره اولدی اکرسن دیرسککه برنه
ایدلك وجنتك ایچنده اولان اصوات حسنه یی ونغمات طیبه یی نه وجهله استماع ایلدلك بو سؤال مقدره جواب بیوررلر
(مثنوی) ما همه اجزای آدم بوده ایم * در بهشت آن لحنها بشنوده ایم * بز جمیعا آدم پیغمبر علیه السلامك اجزاسی
اولمشدق وانك ظهرنده مثل الزرایر وجود بولمش ایدك جنتده اول لحنلری استماع قیلمشدق یعنی جنت اعلاده اولان
نغمات طیبه والحان لذیذه یی سمع روحله ایشتمشدك (مثنوی) کرچه برما ریخت آب وکل شکی) یادمان آمد از انها
چیزکی * اکرچه بزم اوزریمزه اب وکل برشك دوکدی اما انلردن برآزجق بزم یادمزه کلور یعنی چونکیم روحمز جنتدن
چیقوب بو عالم آب وکله کلوب بشریت وطبیعت مرتبه سنده قرار قیلدی وبوندن آب وکلی اکرچه بزم روحمز اوزره
برنوع شك وکمان دوکوب روحمز اول مرتبه یی ناسی اولدی ولیکن اول جنتده اولان اصوات نفیسه والحان لذیذه دن
برمقدار لذت یادمزه کلور اول زمانده که مطربلر حنجره سندن ویاخود آلت طرب اولان لذتی جنت اعلاده اولان
لذات طیبه دن برشمه وبرلمه ایدیکنی معلوم ایلر (مثنوی) لیك چون آمیخت با خاك کرب * کی دهند این زیر واین بم آن
طرب * لیکن بونده اولان الحان واصوات چونکیم خاك کربله آمیخته اولدی بو زیر وبو بم اول طربی یعنی ویرر زیر سازك
اینجه آوازلو اولان پرده سی وقیلیدر وبم قبا آوازلو اولان قیللرینه دیرلر برقاچ کمسه دخی کبی اینجه آوازه وکیمی قبا اوازه
هم آواز اولسه لر وبری برینه اویسه لر انلره دخی زیر وبم تعبیر ایدرلر تقدیر معنی اکرچه بو دنیاده اولان اصوات حسنه
ونغمات لذیذه اول جنت اعلاده اولان اصوات نعیمه ونغمات طیبه یی مذکر اولور وبرمقدار اندن بزم خاطریمزه کتوررر
ولیکن چونکیم بونده اولان اصوات ونغمات غم والم خاکیله آلوده اولدی وبشریت شرایله اختلاط وامتزاج قیلدی
بو زیر وبم بو دنیاده اولان الحان ونغم چقن اول طربی ویرر وجنت اعلاده ذوق ونشاطی دله وجانه نیجه ایرکورر یعنی بونده
اولان الحان انده اولان الحان کبی بعینها طرب ویره مز ودل وجانه اول ذوق وحالتی ایرکوره مز دیمك اولور وجنت
اعلاده اولان اصوات والحانله بو دنیاده اولان اصوات والحانك ما بینی فرق وتمییز ایلمکدن اوتری بو بیتلری مثل
موقعنده ایراد ایلیوب بیوررلر (مثنوی) آب چون آمیخت با بول وکمیز * کشت زآمیزش مزاجش تلخ وتیز * مثلا آب
چونکیم بول وکمیزله قرشدی کمیز کاف عربینك ضمیله بوله وغائطه دیرلر بونده غائط معناسنه در اول ابك مزاجی
تلخ وتیز اولدی یعنی جنت اعلاده اولان اصوات لذیذه والحان طیبه فی المثل برصافی وشیرین آب کبیدر اول لذت
وحلاوت طیبه چونکیم وجود انسانه ووجود انسان واسطه سیله آلات طربدن ظهور ایلین اصوات ونغماته کلدکده
بول وغائطه آمیخته اولمش آبه دونر وانك مزاجی مبدل ومتغیر اولور حلاوتی تلخلك ولطافتی تیزلك مرتبه سی بولور
(مثنوی) چیزکی از آب هستش در جسد * بول کیرش آتشی رامیکشد * آبدن برنسنه جك جسد آدمیده واردر
جسدش تقدیرنده اولورانی بول طوت برآتشی که اولدررر یعنی بنی ادمك جسدنده آب قسمندن برشیئجکز واردرکه

اندن مراد نغمات والحاندرسن بول كبی نوعا نجس اولمش وجنت اعلاده اولان الحان طيبه يه نسبتله خباثت
مرتبه سن بولمش فرض ايت چونكم آتش غم وحزنی سوندررباالكه بوقدر رود درونه شفا اولور بو جهتدن بودخی
مرغوب ومقبول در (مثنوی) گرنجس شد آب اين طبعش بماند * كآتش غم را بطبع خود نشاند * اگر آب نجس
اولديسه اول طبعی قالدی كه آتش غمی كندی طبعيله تسكين ايلدی نشاند بونده تسكين ايلدی معناسنه اولور وتقدير
معنی بويله اولور كه اگر اول جنتده اولان لذت وحلاوت اصليه جسد آدمی يه كلمكله فی المثل مشروب اولان آب كبی نجس
اولديسه وبول مرتبه سن بولديسه اول ايلك طبيعتی اندن زايل اولميوب برنده قالدی اگرچه مزاجی وطبعی متغير
اولدی كوركه اول آواز خوب كندی طبيعتی وخاصيتی واسطه سيله آتش غمی تسكين ايلدی اگر انك طبعنده خاصيت
اصليه اولميدی بول اتشی سوندردیكی كبی اول آواز خوب دخی اتش غمی سوندرميدی ودرونه نوعا راحت وصفا
ويرميدی وبو آواز والحانی بوكه تشبيه ايلمكده اگرچه من وجه تقبيح وتحقيری موهم اولور وآتش غمی اولمين كسه نك
استماعنی شارب بول اولانه بروجه كنايه وتمثيل ايلمكی افاده قيلورلكن اصل مقصود بودكلدر بلكه بونده اولان الحان
ونغمات جنت اعلاده اولان الحان ونغماته نسبتله بول كبی واول الحان اصليه آب صافی وشيرين وطيب كبيدر ديمكی
مشعر اولور وتأمل اولنسه عظيم مدح اولورلكن ذمه مشابه اولور (مثنوی) پس غذای عاشقان آمد سماع * كه در وباشد
خيال اجتماع * چونكم بودنياده اولان اصوات لذيذه نك اصلی جنت اعلاده اولان الحان نفيسه ونغمات طيبه
اولديسه وارواح عشاق بو اصوات حسنه نك استماعنده اول اصلی اولان لذاتدن نوعا برلمه وبرشمه بولديسه پس سماع
عاشقلرك غذاسی كلدی وانلرك ارواحنه قوت وقوت اولدی زيرا كه انده خيال اجتماع واردر سماعده برقاچ كونه اجتماع
خيالی واردر اولا بجان ودل سماع ايلين كسه نك خواطر پراكنده سی مجتمع اولوب برجانبه متوجه ومشغول اولمق خيالی
واردر كه عند اهل الله جمعيت خواطر حياة قلب وتفرقهٔ خواطر موت قلب در پس سماعده قلبه حياة كلمك ودل وجان
خواطر پراكنده دن خلاص اولوب زنده اولمق سماعه اهل اولانلرك معلوم ومشهودیدر ثانيا لذت فرعيه نك لذت اصليه
ايله مجتمع اولمسی خيالی واردر لذت فرعيه دن مراد بونده اولان الحاندر لذت اصليه دن مراد جنتده اولان الحانك
لذتيدر وايكيسنك سماعده اجتماعنك خيالی اولدر كه اهل سماع حين سماعده لذت عاجله دن لذات اصليه وآجله نك
طعمنی وچاشنی سنی نوعا ذائق اولورو بونك طعمندن انك طعمنی تخييل قيلور بوكه خاك آلوده ايكن روحه بو مرتبه وجد
وحالت ويرراولسه كه پاك وصافيدر انده نه مرتبه ذوق وراحت واردر بوندن اكا كمال معرفت ويقين حاصل اولور پس اول
لذات مجازی وعرضينك اصل ومعدننه روح ميل ورغبت قيلور ثالثا سماعده خطاب الهيده اولان لذتك اصوات
طيبه ده اولان لذتله اجتماع ايلمسنك خيالی واردر زيرا اهل سماعك روحی بيلور كه هر شيده مؤثر حقيقی خدای تعالی در
چونكم اول لطيف وجميل اولان پادشاه بر مخلوق ذليلك نفسنده وآوازنده بو مرتبه ده حلاوت وتأثير خلق ايليه
پس وجود مخلوق حجابی رفع اولوب بی واسطه اول لذت وحلاوتی جان انك مؤثر وخالقندن بولدقده نه مرتبه وجد
وطرب كلوروا كانه مرتبه ذوق وسرور حاصل اولور معلوم ايدينور پس اول جنتده اول لطيف وجميل پادشاهك جان
خطاب وكلامنی سمع جانله استماع ايلمكه رغبت قيلورواندن هرنه كونه كلام كلورسه استماع ايلمكی جانه منت بيلور
نته كم ابن فارضك لن ترانی خطابنی استماعه رغبت ايدوب انی حضرت حقدن تمنی ايلمسی بو معنايه شهادت قيلور قال
بيت * ومنی علی سمعی بلن ان منعت ان * اراك فمن قبلی لغيری لذت * حق سبحانه وتعالی حضرتلرينك كلام شريفی
وخطاب لطيفنك لذت وحلاوتی شول مرتبه ده دركه نفی وطرد له اولديغی تقديرا وزره بله جانه اندن لذت وحلاوت كلمك
مقرردر پس لطف وكرمله كلام وخطاب ايلمسنده نه مرتبه لطافت ولذت اولمق كرك بوندن قياس ايله نته كم كتاب تعرفك
شرحنده بويله مسطوردر كه اهل جهنم جهنمه داخل اولدقلرنده بيك سنه مقداری (ربنا اخرجنا منها فان عدنا
فانا ظالمون) ديو دعا وتضرع ايده لر اصلا بونلره حضرت حقدن برخطاب وبرجواب كلميه بيك يلدنصكره بونلره
حضرت حق سبحانه جانبندن اخسئوا فيها ولا تكلمون خطابی كله روايت اولنور كه اهل جهنم بو خطابك لذت
حظندن مدت مديده عذاب ناری فراموش ايده لر وانك لذتيله تسلی بولوب نيجه زمان كنديلردن كيده لر چونكم
اخسئوا خطابنده بوقدر حلاوت وحالت اوله اهل جنته يا اهل الجنة سلوا منی ماشئتم خطابی واردا اولدقده نه مرتبه
حالت وحلاوت اولمق لازم كلور فهم ايله (مثنوی) قوتی گيرد خيالات ضمير * بلكه صورت گردد از بانك وصفير *
سماعده ضمير خيالاتی زياده برقوت طوتر بلكه اول خيالات ضمير بانك وصفيردن صورت بولور يعنی سماعده اولان
بانك وآواز واسطه سيله قلبده اولان خيالات هرقنغی نوعدن ايسه قوت بولور بلكه صورت بغليوب ظهوره كلور
زيرا سماع مهيج ومحرك خيالات ضميردر سامعك قلبنده اگر دنيا خيالی وار ايسه واگر آخرت خيالی وار ايسه انی كذلك

اگر محبوب مجازی خيالی وار ايسه انی واگر محبوب حقيقی خيالی وار ايسه انی زياده ايلر پس سالكان طريقت
وعاشقان محبوب حقيقت بشريت مقتضاسنجه لوازم جسم وصورته مشتغل اولمغله محبوب حقيقی جانبه اولان وعالم
ارواحه تعلق قيلان خيالاته ضعف كلسه سماعه رغبت ايدرلر زيرا حين سماعده اول خيالات ضعيفه يه قوت كلور
وروح كندی عالمنه رغبت واشتياق قيلور وبو عالم طبيعتك حبسندن ومضايقه سندن اول لذت واسطه سيله نجات
بولور حتی كاه اولور كه اول حالات وخيالات درونده صورت بغلر وظهور ايلر صورت بغلمسندن وظهور ايلمسندن مراد
اول خيالات روحانی وحالات ربانينك نيجه مدت درونده زائل اولميوب قرار قيلمسيدر واهل سماعك روحی اول حالت
شريفه دن جدا اولميوب اكثر زمان آنكله قالمسيدر (مثنوی) آتش عشق از نواها گشت تيز) انچنانكه آتش آن جوز ريز
* آتش عشق نوالردن تيز اولدی اول جوز ريز اولان كسه نك آتشی تيز اولديغی كبی يعنی سالكك كانون دلنده اولان
آتش عشقه اگر بشريت مقتضاسی اوزره ضعف كلسه نوا ونغمه لردن اول آتش تيز اولور والحان لذيذه دن قوت بولور
نته كم اول جوزاغاجندن آبه جوز دوكن تشنه نك آوازنی استماع ايلدكجه آتش شوقی تيز اولوب قوت بولديغی كبی بو
اول حكايه دركه بوندن معلومك اولور (حكايت آن مرد تشنه كه از سر جوز بن جوز مير يخت در جوی آب كه در كو بود
وباب نمی رسيد تا بافتادن جوز بانك آب بشنود واورا چو سماع خوش بانك آب اندر طرب می آورد * بو سرخ شريف
اول مرد تشنه نك حكايه سيدر كه جوزاغاجنك اوزرندن جوز دوكردی آب ايچنه كه اول آب چقورده ايدی وكندی
صويه يتشمزدی تا كه جوز دوشدكله آبك بانك وصداسنی ايشيده واول تشنه يی سماع خوش كبی صويك بانكی شوق
وطربه كتوره (مثنوی) در تغولی بود آب آن تشنه راند * بر درخت جوز جوزی می فشاند * آب جوی بر دريك برده
ايدی اول تشنه جوز درختی اوزره سوردی وافر جوز سيلكدی (مثنوی) می فتاد از جوز بن جوز اندر آب * بانك
می آمد همی ديد او حباب * جوزاغاجندن ابك ايچنه جوز دوشردی جوزك دوشديكندن بانك كلوردی اول تشنه
آبك ايچنده اولان حبابی كوردی (مثنوی) عاقلی گفتش كه بگذر ای فتی * جوزها خود تشنگی آرد ترا * برعاقل
انك حالندن خبردار اولميوب اكا ديديكه ای جوان بونی ترك ايله جوزلر خود سكا تشنه لك كتورر (مثنوی) بيشتر
در آب می افتد ثمر) آب در پستيست از تو دور تر) زيرا ثمرلك زياده ركی آبك ايچنه دوشر حال بوكه آب سندن بعيدرك
بر الحق برده در (مثنوی) تا تو از بالا فرو آيی بزور * آب جويش برده باشد تا بدور * تا كم سن زور وقوتله درختك
بوقاروسندن آشغه سنه كله سن آب جوی اول جوزلری ايراغه ايلتمش اولور (مثنوی) گفت قصدم زين فشاندن
جوز نيست * تيز تر بنگر برين ظاهر مايست * اول مرد تشنه ايتدی ای عاقل بنم بو جوزی سيلكمكدن قصدم جوز
دكلدر تيزرك كور بو ظاهر اوزره طورمه يعنی دقت وبصيرتله نظر ايله ظاهره باقمه (م ی) قصد من آنست كآيد بانك آب
هم ببينم بر سر آب اين حباب * بلكه بو ايشدن بنم قصدم اولدر كه بنم قولغمه آبك بانكی كله هم چشمله آب اوزره
بو حبابی كورم آشكارا (مثنوی) تشنه را خود شغل چه بود در جهان * گرد پای حوض گشتن جاودان * تشنه نك
خود جهانده شغل وكاری نه اولور ايدی حوضك پايه سی اطرافنی دور ايلمكدر (مثنوی) گرد جوی وگرد آب وبانك آب
همچو حاجی طائف كعبهٔ صواب * تشنه نك شغلی جويك اطرافنی وآبك اطرافنی وبانك ابك اطرافنی گشت ودور
ايلمكدر مثلا كعبهٔ صوابی طائف اولان حاجی كبی يعنی حاجی به كعبه يی طواف ايلمك نيجه لازم ايسه تشنه يه آب حيات
معنوی اولان عاشقه دخی مجرای آب حيات معنوی اولان شيخ كاملك اطرافنی طولنمق واندن آب حقيقتك
آوازنی استماع ايلمك اويله لازمدر آبدن مراد بونده آب هويت الهيه دركه ومن الماء كل شیء حی موجبنجه هر شيء اندن
حياتپذير اولمشدر ونشو ونما بولمشدر وشيخ كاملك وجودی بو آب حقيقته حوض ونهر كبی اولمشدر وبو آب حقيقتك
بانكندن مراد خطاب ازلی وكلام لم يزلی اولور كه عاشقان وسالكان بو بشريت درختی اوزره اول آوازی
استماع ايلمكه تشنه دللردر چونكم بو عالمده اول خطاب لطيفك وآواز شريفك اثری ونمونه سی اصوات حسنه والحان
لذيذه ده موجود اولديسه عاشقلر اول بانك نفيسی استماع ايلمكه رغبت ايدرلر عقل قاصر صاحبلری انلری كنديلره
قياس ايدوب انلرك استماعندن مرادنی مجرد لذت نفسانيه صانوب عمر جوزنی نيچون بويله ديره سلكه سن وبيانه ضايع
ايلرسن ديو سويلرلر خبرلری يوق كه اول تشنه نك آندن مرادی خطاب الستی استماع قيلمق ولذت كلام حقی انده بولوب
مستفيد ومتلذذ اولمقدر نته كم عنقريب بو بيانك اوستنده ليك بد مقصودش از بانك رباب * همچو مشتاقان خيال
آن خطاب * بيننده تحقيق مرور ايتدی اصوات حسنه والحان لذيذه ده كلام حقی عاشقلر بولدقلری كبی شيخ كاملك
صداسنده واداسنده دخی لذت كلام حقی بولوب انلرك لسانندن كلام حقی استماع ايدرلر وانلری دكلمكدن مراد
ومقصودلری دخی انلرك حلقومندن آواز حقی استماع ايلمكدر نته كم بو معنايه اشارت ايدوب بو بيتلرله تنبيه بيوررلر

(مثنوی) همچنان مقصود من زین مثنوی * ای ضیاء الحق حسام الدین توی * آنجلین بنم مقصودم بو مثنویدن
ای حق تعالینك نور وضیاسی حسام الدین سنسن یعنی اول مرد تشنه نك جوزر یراولمسندن مرادی بانك آب اولدیغی
کبی ای حسام الدین چلبی بنم دخی بو مثنویدن مقصودم سنك آوازکی استماع ایلمکدر (مثنوی) مثنوی اندر فروع
ودر اصول * جمله آن تست کردستی قبول * مثنوی شریف فروعده واصولده جمله سنك آنکدر که قبول ایلدك
یعنی حضرت مثنوی مرتبهٔ شریعت وحقیقتی ویاخود صورت ومعنایی جامع اولمقده ظاهرا وباطنا سنك حسب حالك
واوصاف کمالکدر که حیز قبولده قیلدك (مثنوی) درقبول آرند شاهان نیك وبد * چون قبول آرند نبود بیش رد
پادشاهلر نیك وبدی قبوله کتورورلر چونکه قبوله کتوره لر ارتق رد ومردود اولمز (مثنوی) چون نهالی کاشتی آبش بده
چون کشادش دادهٔ بکشا کره * ای حسام الدین چون برلطیف نهال اکدك اکا آب ویر چونکه اکا برکشاد ویرمشسن
اندن عقده وکرهی چوزیه نی ای حسام الدین چلبی چونکم باغ وجودده مثنوی نهالنی دکدك اکا حکمت آبنی ویر
وهمت ایدوب آنی تربیت شریفکله کماله ایرکور چونکم اول مثنوینك معانی واسرارینه فتح وکشاده لك ویردك
لسانمدن عقده یی حل ایله وبونك اتمامنه اهتمام ایدوب بذل همت قیل تا سنك واسطه کله بو نهال مثنوی باغ عالمده
برشجرهٔ مثمره کبی اولوب سالکلر وعاشقلر بوندن معارف وعلوم میوه لرین اجتنا قیله لر واثمار لطایف اسرارندن تفکه
ایلیوب لذت بوله لر (مثنوی) قصدم از الفاظ او راز توست * قصدم از انشایش آواز توست * مثنوی شریفك الفاظندن
بنم قصدم سنك رازکدر مثنوی شریفك انشاسندن بنم قصدم سنك آوازکدر نته کم تشنه مردك آبه جوزدوککدن
غرضی آبك آوازنی استماع ایلمکدر (مثنوی) پیش من آوازت آواز خداست * عاشق از معشوق حاشا که جداست *
ای حسام الدین چلبی بنم قتمده سنك آوازك خدای تعالینك آوازیدر حاشا که عاشق معشوقدن جدا اوله (وهو معکم
اینما کنتم) نحواسنجه (ونحن اقرب الیه من حبل الورید) مقتضاسنجه حضرت خدا هیچ برشیدن وهیچ برانساندن
جدا دکلدر علی الخصوص عاشقدن وعاشق دخی هیچ بروجهله معشوقدن جدا دکلدر والحاصل جمله معشوق قالمشدر
عاشق ظاهرا همان بر پرده اولمشدر دخی حی ومرید وقادر ومتکلم فی الحقیقه اولدر عاشق معنا مرده در چونکم عاشق
معشوقك وجودنده بالکلیه فانی اوله ان الله یقول علی لسان عبده حدیثنك نحواسنجه اول عبدك لساندن ودهانندن
صدور ایلین کلام کلام حق اولور پس موحد کامل ایچون برعاشق فانیدن برکلام استماع ایلسه انك کلامی حق اولدیغنی
بیلور وانك آوازی آواز خدا ایدیکنی مشاهده قیلور وانك حضرت حقه نه یوزدن اتصال واتحادی واردر واقف وعارف
اولور نته کم بو اتصالدن خبر ویروب بیورورلر (مثنوی) اتصالی بی تکیف وبی قیاس * هست رب الناس را با جان ناس *
اتصال شیئین مغایرینك بری برینه اولشمه سنه دیرلر ایچون ایکی شیء صکره دن بربره کلوب متحد اولسه اکا اتصال
تعبیر ایدرلر عاشقك معشوق حقیقته اتصالی بویله دکلدر زیرا بوکونه اتصال باکیفدر وحضرت رب الناسك جان ناسه
اتصالی بی تکیف وبی قیاسدر که حضرت خدانك جان بنده یه اتصالی مجرد قیاسات عقلیه وتصورات ذهنیه
ایله بیلنمك احتمالی یوقدر (مثنوی) لیك گفتم ناس من نسناس نی * ناس غیر جان جان اشناس نی * ایك بن
ناس دیدم نسناس دکل دیمدم یعنی حضرت رب الناسك جان ناسه اتصالی واردیدم نسناسه اتصالی وار دیمدم ناس
جانك جاننی فهم ایلیندن غیری دکلدر بلکه ناس اطلاقی همان جانك جانی اولان حضرت حقی بیلان واکا آشنا اولان
کمسه لره صحیح اولور ناس شکلنده اولان نسناسلره ناس دیمك عند اهل الله صحیح دکلدر نسناسده علما چوق قیل وقال
ایلمشلردر بعضلر نسناس یأجوج ومأجوجدر دیمشلردر وبعضلر دخی نسناس صورت ناسده برنوع خلقدر برشیده انلره
مشابهلر وبرشیده انلره مخالفلردر دیمشلر وبنی آدم دکللردر دیمشلر وبعضلر دخی بنی آدمدر دیمشلر وبو حدیثله استدلال
قیلمشلر کما قال النبی صلی الله علیه وسلم ان حیا من عاد عصوا رسولهم فمسخهم الله نسناسا لکل رجل منهم ید ورجل
من شق واحد ینقرون کما تنقر الطیر ویرعون کما ترعی البهائم کذا فی نهایة ابن الاثیر (مثنوی) ناس مردم باشد
وکو مردمی * تو سر مردم ندیدستی دمی * ناس مردم اولور قنی برمردم سن مردمك باشنی کورمدك دمسن یعنی ناس
فی الحقیقه انسان العین منزله سنده اولان مردمدر قنی زمانه ده برمردم یعنی زمانه ده مردم یوقدر اکرچه ناس
صورتنده کزدمقی چوقدر نته کم مولانا نظامی قدس سره بیورورلر * بیت * این که تو دیدی نه همه مردمند * بیشتری
کاو وخری دمند * معرفت از آدمیان برده اند * آدمیان را ز میان برده اند * معرفتی در دل آدم نماند * اهل دلی
درهمه عالم نماند * کما قال النبی صلی الله علیه وسلم ذهب الناس وبقی النسناس رواه ابو هریرة کذا فی النهایة الناس
کابل مائة لا تجد فیها راحلة واحدة حدیثی دخی بو معنایه اشارت اولور مصرع ثانیده سر سینك فتحیله ودم دالك
ضمیله اوقنمق اکرچه محله مناسبدر لیکن سر سینك کسریله ودم دالك فتحیله اوقنسه دخی معنایه خلل کلمز وبو معنایه

دخی هیچ برنسنه مانع اولمز یرا معنی سن برنفس مردمك سرنی وراز درونی کورمدك ومشاهده قیلمدك هر مردم شکلنده
اولانی بو اجلدن مردم صنورسن دیمك اولور واولکی وجه اوزره سن مردم اولنلرك رئیس وپیشواسنی کورمدك قویرق
کبی کیرو قالدك وابتر وبدتر اولدك دیمکی افاده قیلور (مثنوی) ما رمیت اذ رمیت خوانده * لیك جسمی در تجری مانده *
سورهٔ انفالده اولان وما رمیت اذ رمیت آیتنی اوقومشسن ولیکن جسم سن تجریده قالمشسن یعنی بونی اوقومشسن
ولیکن معناسنی بیلمامشسن واکر معناسنی بیلدکسه ده انجق اهل ظاهر یازدیغی اوزره ظاهر الفاظندن مستفاد
اولان معنایی بیلوب باطن وسرندن غافل اولمشسن اکرچه اوقومش ومن وجه باطن وسرندن دخی خبردار اولمش سن
لیکن جسم سن تجریده قالمشسن وحقیقت معنایه واقف اولمامشسن اکر تجریدن نجات بولیدك وحقیقت معنایه
عالم اولیدك اول حضرته وارث اولان اولیای کرامه دخی حضرت نبی آلت حق اولدیغی کبی آلت حق اولمش مشاهده
قیلوردك نته کم ترابی رامی اولان بحسب الظاهر اول حضرت وبحسب الحقیقه خدای تعالی ایدی کذلك ایچون
اولیادن دخی برشیء صادر اولسه اکرچه بحسب الظاهر اندن ظاهر اولور ولکن بحسب الحقیقه خدادن ظهوره
کلور واول ولی برآلت اولور پس جسم مرتبه سندن قورتلوب تقلید وتجریدن بری اولان محقق بو معنایی بویله بیلور
بلکه جمیع اشیایی آلات حق کوروب انلردن صدور ایلین افعالی فاعل حقیقیدن مشاهده قیلور بوراده سوز چوق
وقیل وقاله نهایت یوقدر همان تجریدن جسم مرتبه سندن خلاص اولوب مرتبهٔ تحقیقه ویاخود برمرشد شفیقه
واصل اوله کور تا حقیقت حاله عالم اوله سن وظن وتجری مرتبه سندن نجات بوله سن نته کم بو معنایه تنبیه ایدوب
بیورورلر (مثنوی) ملك جسمت را چو بلقیس ای غبی * ترك کن بهر سلیمان نبی * جسمك ملکنی بلقیس کبی ای غبی
سلیمان نبیدن اوتری ترك ایله خطاب دیو سیرت ونسناس طبیعت اولان کمسه لره در یعنی ای احمق ونادان بلقیس
ملك سبایی ترك ایلدیکی کبی (واسلمت مع سلیمان لله رب العالمین) دیو سویلدیکی کبی سن دخی وجودك ملکنی وجسمانیتك
اقلیمنی سلیمان زمان اولان ومشرب سلیمانی اوزره سیر قیلان عارف وزماننك رضاسیچون ترك قیل واکا اطاعت ومتابعت
ایلمکی اختیار ایله وزمانمده اولان سلیمان ایله رب العالمین اولان اللهه مسلم اولدم وانقیاد قیلدم دیو سویله تاکم انك
همت پربرکاتیله دیو سیرت اولمقدن قورتلوب مردم اوله سن (وما رمیت اذ رمیت) آیت کریمه سنك اسرارنی بیله سن
وتجریدن وجسمانیتدن خلاص اولوب حقایق اشیایی مشاهده قیله سن دیمك اولور (مثنوی) من کنم لا حول نی
از کفت خویش * بلکه از وسواس آن اندیشه کیش * کو خیالی میکند در کفت من * در دل از وسواس وانکارات
وظن * لا حول ولا قوة الا بالله ایلرم کندی سوزمدن دکل بلکه اول اندیشه کیشك وسواسندن حضرت مولانانك
آداب شریفلری بو ایدیکه هر نه کونه کم یارانله وسیاری احبا ومنکرانله میان مصاحبت وخلال مجالسلرنده واقع
اولسه انی برمناسبتله نطقه کتورورلر ونظم مرتبه سنه یتورورلردی تا طالبلر اندن حصه اله واهل سلوکه فائده حاصل
اوله نقل اولنورکه برکون یارانه معارف واسرار بیورورکن لا حول ولا قوة الا بالله العلی العظیم دیمشلر پس یاران
انك سرندن سؤال ایلمشلر اوله ویاخود انلر سؤال ایلمزدن مقدم لا حول دیمکدن مرادلری نه ایدوکنی بیان اوله بیورورلر که
بن لا حول ولا قوة الا بالله العلی العظیم دیرمکه بو کلمهٔ حوقله نك طرد شیطان ایلمکده عظیم تأثیری واردر ولیکن کندی
سوزمدن وکلام پرسوزمدن اوتری دیمزم بلکه اول اندیشه مذهبلو وسوء ظن عادتلو کمسه نك وسواس وفکر فاسدندن
اوتری لا حول دیرم که اول اندیشه کیش بنم سوزمده برخیال ایلر قلبنده اولان انکارات وظنون سببیله سوء خیال ایلر
وانی سائر قیل وقاله قیاس ایدوب اهانت ایدر وعدم قبول سمتنه کیدر (م ی) می کنم لا حول یعنی چاره نیست * چون
ترا در دل بضدم کفتنیست * بو اجلدن لا حول ایلرم یعنی چاره یوقدر چونکم سنك قلبکده بنم ضدمله سوز سویلمکلك
واردر لا حولنك معناسی جلد ثانینك اوایلنه قریب صوفی مهمان حکایه سنده مرور ایلدی اما بونده حضرت مولانا
لا حولی چاره یوقدر دیمکله تفسیر بیوردیلر کانه بیورورلر که بن لا حول دیرم یعنی لا حول دیمکدن مرادم ای بنم سوزمه
منکر اولان چونکم سنك قلبکده بکا ضد اولمغه متعلق برسوز واردر سکا چاره یوقدر وعلاج پذیر اولمغه وهدایت بولمغه
حرکت وطاقت میسر دکلدر انکیچون که معنا حضرت حقه انکار ایلمش اولورسن که بو کلام هدایت انجامی فی الحقیقه
ملهم وملقی اولدر (مثنوی) چونکه کفت من کرفتت در کلو * من خمش کردم تو آن خود بکو * ای ناس صورت
نسناس سیرت اولان منکر چونکم بنم سوزم وکلام پرسوزم سنك بوغازکده طوتلدی ودرونکه داخل اولمدی
وسکا نفع وفائده قیلمدی بن خاموش اولدم سن کندیکه لایق اولنی سویله چونکم بوکونه کلام سماحت انجامی اکلمدك
سنك مقبول ومرغوب اولان کلامکی نقل ایله تا کوره لم سندن نه ظهور ایلر وسنك ماننده کون نایی اولان دهانك نه سوز
سویلر دیمك اولور (مثنوی) آن یکی نایی که خوش نی می زدست * ناکهان از مقعدش بادی بجست * مثلا اول برنایزن که

بروقت لطيف في چالمشدرنا كهيان نايينـك مقعدندن برباد صحرادي يعني ناي چلاركن نا كاه يللندي وتنفس تحتاني ايلدي (مثنوى) ناي برمقعد نهاد اوكه زمن * كزتو بهترمي زني بستان بزن * نايي اول حالده فوري مقعدنه قودي بويله ديوكه اكرسن بندن اوراك چلارايسك نايي بندن آل چال بوندن مراد بودركه برمجلسده باش دوررركن دم مثابه سنده اولان كسه سويلمك ومعارف واسرار نقل ايلمك همان شول نايي اولان كسه يه يكزركه انك دهاني خوش ني چلاركن مقعدي صيت وصدايه باشلدي ونايي دخي اكا خطاب ايدوب بوكونه ايش ايشلدي پس علماو عملا مرتبه سي دون وسفلي اولان كسه لره لازم اولان ادب بودركه بربرده عاليقدروصاحب صدركسه نك وجودي تكلم ايلركن اولدخي برجانبدن سو يلميه وبعض كلام نقلنه شروع ايلميه كه ادبه مخالفدر اما جاهل ونادان اولنلردن مانند باد تحتاني اني اختيارونا كاه برصداي بي معني ومستهجن خروج ايلمكدن خالي اولمزوكندي قباحتلريني دخي فهم ايلميوب انلره اصلا شرم وحيا كلمز بوبيتلر اكرچه هزل كونه واقع اولمشدرليكن بيت (هزل من هزل نيست تعليمست) بيوردقلري كلام اوزره بوندن نيجه اسرارومعاني مستفاد اولوروبرمجلسده صاحب صدروعاليقدربركسه سويلركن مرتبه اسفلدن سويلمكه جرأت وجسارت قيلان جاهل ونادان اولنلره دخي تعليم وتنبيه قيلورودخي عليم وحكيم اولان كسه لر نيكووجد اولان شيلردن نه كونه پند الورلرومتنصح اولورلرسه هزل وملاهيدن دخي اول كونه پند آلورلرديمكي اشعار قيلور ولهذا قال ابن الفارض (بيت) ولا تك باللهي عن اللهو معرضا * فهزل الملاهي جد نفس مجدتي (مثنوى) اي مسلمان خود ادب اندر طلب * نيست الاحمل ازهر بي ادب * اي مسلمين حين طلبده خود ادب دكلدر الاهربي ادبدن صبروتحملدر يعني بركسه هنوز راه طلبده ايكن وكمال مرتبه سنه واصل اولمامش ونهايت مرتبه سن بولمامش مبتدي ايكن اكا لازم وواجب اولان اولدركه هربي ادب اولان سفيهلرك ناسزا اولان فعلنه وقولنه وحالنه تحمل ايده وصبر وسكوت سمتنه كيده (مثنوى) هركرا بيني شكايت ميكند * كه فلان كس راست طبع وخوي بد) هركيمي كه كوره سن شكايت ايلربويله ديوكه فلان كسه نك قبيح طبعي وبدخويي واردر يعني طلب مرتبه سنده اولان مبتديلردن هرقنغي كسه يي كه كوره سن كه برآخر كسه يه شكايت ايديوب سويلرفلان كسه نك بدطبعي وقبيح خويي واردر ديو بركسه يه انك سوء حالني نقل ايلر مثنوى) اين شكايتكر بدانكه بدخوست) كه مر ان بدخوي راوبدكوست) بيل كه بوشكايت ايديجي بدخويدر زيرا كه اول بدكوي اولان كسه ايچون اول شكايتكر بدسويلجي واندن شكايت ايليجيدر اكربوشكايتكر اولان كسه نيك خوي اواسه انك حقنده بدكوي اولمزوشكايت آميزسوزسويلمزدي بلكه صبروتحمل ايلردي مثنوى) زانكه خوشخوآن بود كودرخمول * باشدازبدخو وبدطبعان حمول) زيرا خوشخو اول كسه دركه خمولده يعني بي نام اولمقده واختفا قيلمقده بدخوي وبدطبعلردن صبوروحمول اوله وانلردن هرنه كونه اذاوجفا صدور ايلرسه تحمل وتصبر قيله (مثنوى) ليك درشيخ آن كله زامر خداست * ني پي خشم ومراوات وهواست) كلام سابقده بيوردقلري شكايتدن وشكايتكردن استدراك در سؤال مقدره جواب اولمق طريقي اوزره مقدما بيورمشلردي كه هركيمكه شكايت ايلركوره سن بيل كه اول شكايتكر بدخويدر پس بوندن برسؤال ناشي اولوركه دينه اكثركبار مشايخ بدخويلردن شكايت ايلمشلروتحمل ايلميوب انلرك مذمتن سويلمشلر جواب بيوررلرنعم بويله در وليكن شيخك وجودنده اول شكايت امرخداندرخشم وعناد وهوادن اوتري دكلدركه بونلربوكونه صفات نفسانيه دن خلاص اولمشلردر وشكايتي عين حكمة وللمصلحة قيلمشلردر (مثنوى) ان شكايت نيست هست اصلاح جان * چون شكايت كردن پيغمبران * اول في الحقيقه شكايت دكلدر اصلاح جاندر يعني شيخ كاملك كندي قومندن شكايت قيلمسي سائرناسك مقتضاي نفس اوزره شكايت قيلملري كبي دكلدر بلكه اول قومك جانني اصلاح ايلمكدن اوتريدر مثلا بونلرك قومندن شكايتي پيغمبرلك امتندن شكايت ايلملري كبيدر (مثنوى) ناحمولي انبيا ازامردان * ورنه حمالست بدرا حلمشان * انبياي عظام عليه السلامك ناحمول لكني امردن بيل يعني انبياومرسلينك عدم تحمللرني امرالهيدن فهم قيل يوخسه انلرك حلمي بدوقباحتي حمالدر يعني انلر برمرتبه حلمه مالكلردركه انلرك حلمي خلقك جميع قبايحني وجفا واذالرني كوتوريجيدر بعض نسخه ده حلمشان يرينه حملشان واقع اولمشدر بوتقدير اوزره معني انبيانك حواسزلكني امردن بيل والا انلرك صبروتحملي خلقك بدلكني حمالدرديمك اولوروحمل تحمل معناسني افاده قيلور (مثنوى) طبع را كشتند درحمل بدي (ناحمولي كربود هست ايزدي) زيرا بونلرك طبيعتي بدلكي كوتورمكده اولدرديلر يعني انبياي عظام مقتضاي طبيعتلرني خلقك جفاواذالرينه تحمل قيلمقلقده قتل وزائل قيلديلر بعدازان بونلردن اكرناحمولك اولورسه ايزد تعالي يه منسوبدركه بوكونه تحملسزلكده نيجه منافع وفوائد مندرجدر وبوصبرسزلقده نيجه اسرار وحكم مندمجدرمقتضاي طبيعت اوزره بي محل اولان تحمل وتصبردن بوكونه عدم تحمل هزاربار اولي در وجهل

وغفات اوزره اولان حلم ورأفتدن بوكونه خشم وشكايت نيجه وجوهله اليق واحرادر (مثنوى) اي سليمان درميان زاغ وباز * حلم حق شوباهمه مرغان بساز * سليماندن مراد بونده هرزمانده اولان عارف زباندركه طيورارواحك لسانني بيلمكه قادروهركسك عقل وفهمي يتديكي يردن سويلمكده ماهراوله پس كندي وقتنك سليماني اولان شيخ كامله خطاب بيوروب ديرلراي وقتنك سليماني اولان كامل زاغ وباز ميانتده يعني ايووكوتوودني وشريف اولان كسه لرما بيننده حلم حق اول دوكلي قوشلرله دوزل يعني امتزاج ايله وهركسه عقلي يتديكي وفهم ايتديكي يردن سويله حلم حقه مظهراول وآنك صفاتيله تخلق وتحقق قيل كه خليفه حق اولان انبياي عظامك شان شريفلري بويله در خطاب اكرچه حسام الدين افندي يه درولكن بعد عصره هرعارف زباندان اولان اهل دله شامل اولور (مثنوى) اي دوصد بلقيس حلمت رازبون * كه اهدقومي انهم لايعلمون * اي سليمان زمان ايكي يوزبلقيس سنك حلمك زبونيدر زيرا كه اهدقومي انهم لايعلمون ديمك سنك شانكدندر بلقيسدن مراد ايمان واسلام صددنده اولان وطالب ومبتدي اولان كسه لردروتقدير كلام اولدركه اي نيجه يوزايمان واسلامه مستعد اولان كسه لرسنك كماليله اولان حلمكه اسيروزبوندرزيرا كه سن شول حليم وبردبارسن كه انلردن هرنقدرجفاوستم كورسك انلرحقنده يارب سن بنم قومه هدايت ايله زيرا بونلر تحقيق بني بيلمزلروبنم كنديلرحقنده اولان فوائد ومنافعمه اكاه اولمزلرديجي سن نته كم حضرت سلطان الكونين صلى الله عليه وسلم بويله بيورولردي وقومي حقنده بددعا ايليجك محلده خيردعا قيلورلردي نته كم قاضي عياض شفاده بوحديث شريفي بوكونه روايت ايليوب ديرروي ان النبي عليه السلام لما كسرت رباعيته وشج وجهه يوم احد شق ذلك على اصحابه شديدا وقالوا لودعوت عليهم فقال اني لم ابعث لعانا ولكني بعثت داعيا ورحمة اللهم اهد قومي فانهم لايعلمون * تهديد فرستادن سليمان عليه السلام پيش بلقيس كه اصرار مينديش برشرك وتاخير مكن (م ى) عين بيا بلقيس ورني بدشود لشكرت خصمت شود مرتدشود * حضرت سليمان عليه السلام بلقيسك رسوليله بوكونه خبر بلقيسه ارسال ايدوب ديدي اي بلقيس اكا اول ايمان واسلامه كل يوخسه بداولورسنك لشكرك سكا خصم اولوروسكا تابع اولمقدن وانقياد قيلمقدن مرتد اولورورجوع قيلوروحق تعالينك مرادي اوزره اولور (مثنوى) پرده دارتو درترا بركند) جان تو باجان تو خصمي كند * سنك پرده دارك سنك قپوكي قوپاررسنك كندي جانك سكا جانله خصملك ايلرزيرا انسانك كندي وجودنده اولان اعضا وجوارحي اولسون واكرتحت حكومتنده اولان مخلوقات اولسون جمله حق تعالي حضرتلرينك لشكريدرنته كم بومعنايه اشارت ايدوب بيوررلر (مثنوى) جمله ذرات زمين وآسمان * لشكرحقند كاه امتحان * زمين وآسمانك جميعا ذره لري يعني جمله موجوداتك ذره كبي اولان وجودلري امتحان وقتنده الله تعالينك لشكريدر اكرچه ظاهرا بركسه يه مطيع ومنقاد اولديلرايسه ده بوبيان حق تعالي حضرتلرينك بوقولنك متضمنه اولديغي معانينك تحقيق وتفصيليدر قال الله تعالى في سورة النمل حاكيا عن سليمان (ارجع اليهم فلنأتينهم بجنود لاقبل لهم بها) يعني سليمان عليه السلام بلقيسك رسولنه بيوردي ايها الرسول سن رجوع ايله بلقيس جانبنه وانك قومي جانبنه وانلره سويله كلسونلر واكركلمزسه پس البته انلره شول لشكرلري كتوريرزكه زياده وفرت وكثرتدن بونلرايچون اول لشكرلره مقاومت ايلمكه طاقت يوقدر فلنأتينهم ده فاشرط محذوفك جوابيدروبوفا كلامده اختصار اولديغنه دلالت ايلرتقدير كلام ايها الرسول ارجع الى بلقيس وقومها وقل لهم تعالوا الى الاسلام وان لم يجيبوا (فلنأتينهم بجنود لاقبل لهم بها) ديمك اولورپس جنود لفظندن اكثرذهنه تبادرايلين اولدركه بين الناس متعارف اولان جنود اوله ولكن (ولله جنود السموات والارض) آيت كريمه سنك فحواسي اوزره زمين وآسمانك جميع مخلوقاتنه جنود الله اطلاقي صحيح اولورپس (فلنأتينهم بجنود) قولنده اولان جنود لفظي دخي زمين وآسمانده اولان ذرات موجوداته جميعا شامل اولورچونكه زمين وآسمانده اولان مخلوقاته جنود الله اطلاقي صحيح اولوب وبجنود لفظي بوجمله يه شامل اولديغي آيت كريمه نك معناسي (فلنأتينهم بجنود) اي جنود كانت تقديرنده اولوروحضرت مولانانك بيان بيوردقلري بومعنايي تأييد قيلورو بوآيت كريمه نك تفسير وتحقيقنده اولور الى آخره (مثنوى) باد راديدي كه برعادان چه كرد * آب راديدي كه درطوفان چه كرد * بادي كوردكه عاد قوملرينه نه ايلدي آبي كوردكه طوفان وقتنده نوح قومنه نه ايلدي كه قرآن عظيمده بونلرك قصه سي مسطور اولمشدروبوكتاب شريفك دخي برقاچ محلنده مرورقيلمشدربونده خطاب حضرت سليمان عليه السلام لسانندن اكرچه بلقيسه درليكن هرعصرده ارشاد وهدايته مستعد اولان كسه لره درورؤيتدن مراد رؤيت علميدركه يقينه ايردكده رؤيت منزله سنده اولوريعني عاد قومنه بادك ايشلديكي كتب منزله وتواريخده مسطور اولديغي اوزره اوقودك ويا السنه علمادن اني استماع قيلدك سكا برمرتبه يقين حاصل اولديكه كويا بادك عاد قومنه نه ايشلديكني كوردك وآبك وقت طوفانده نوح قومنه نه كارايلديكني مشاهده قيلدك ديمك اولور (مثنوى) آن چه برفرعون زدآن بحركين *

وانچه باقارون نمود ست این زمین * اول نسنه یی که اول کین دریاسی فرعون اوزره اوردی واول نسنه یی که قارونه
بوزمین کوسترمشدر یعنی (فخسفنا به وبداره الارض) آیت کریمه سنك مصداقنجه انی ودارنی خسف ایلدیکنی
دخی کوردك ومعلوم ایدندك (مثنوی) وانچه آن بابیل با آن پیل کرد * وآنچه پشه کلهٔ نمرود خورد * وکوردك
ومعلوم ایدندك اول نسنه یی که اول ابابیل اول پیله ایلدی بومعنی دخی شهادت ایلر که بلقیسدن مراد هدایته
وطاعت حقه هر عصرده مستعد اولان کمسه لر اوله زیرا اصحاب فیلك وقعه سی سلیمانله بلقیسك دورندن چوق
صکره در واول نسنه یی که کوردك ومعلوم ایدندك که پشه نمرودك کله سنی یدی قصه سی مشهوردر (مثنوی)
وانکه سنك انداخت داودی بدست) کشت شش صد پاره ولشکر شکست) وانی کوردککه داود نام برنبی الیله طاش آتدی
اول سنك التی یوز پاره اولدی وجالوتك عسکرینی صدی (وقتل داود جالوت آیتنك فحواسنجه انلری قتل وهلاك
ایلدی بونك قصه سی اوچنجی جلدده حضرت داود علیه السلام قصه سنك آخرینه قریب مرور ایلدی (مثنوی) سنك
می بارید بر اعدای لوط * تا که در آب سیه خوردند غوط * بونی دخی بیلورسنکه حق تعالی حضرتلری لوط نبی علیه
السلامك اعداسی اوزره طاش یاغدردی بودخی وجهدر حضرت حقك امری ایله لوط پیغمبرك عدولری اوزره طاش
یاغدی نته کم بو آیت کریمه دن روشندر (فجعلنا عالیها سافلها وامطرنا علیهم حجارة من سجیل) تا که اول آب سیاهده
غوطه یدیلر که بحر لوط دیرلر قدس شریفه قریب بر سیاه صودر (مثنوی) کر بکویم از جمادات جهان * عاقلانه یاری
پیغمبران * اکر جهانك جمادلرندن سویلیم عاقللر کبی پیغمبرلره ایتدکلری معاونت ویاریلغی یعنی اکر جهانك
جماداتنك وعلوی وسفلی وسائر مخلوقاتك انبیای عظام علیهم السلامه ایلدکلری یاریلغی اکر سویلرسم جواب شرط
بو بیتلر اولور (م ی) مثنوی چندان شود که چل شتر) کر کشد عاجز شود از بار بر) مثنوی شریف اول قدر اولور که قرق دوه
چکرسه یوکنی کوترمکدن عاجز اولور * مثنوی) دست بر کافر کواهی میدهد * لشکر حق می شود سر می نهد
کافرك اوزرینه الی شهادت ویرر حق تعالینك لشکری اولور امر شریفنه باش قورو مطیع اولور پس بومعنی دخی
جماداتك لشکر حق اولوب حق تعالینك امرنه انقیاد ایلدیکنه دلالت قیلور (مثنوی) ای نموده ضد حق در فعل درس
درمیان لشکر اوبی بترس * ای فعل وعملده حقه ضد ومخالفت اولمغی درس کوسترمش کمسه ویاخود
معنی ای فعل وعملده سبق ودرسی حقك ضدی یعنی حق تعالینك امرینك ورضاسنك مخالفی کوسترمش کشی بویله
دینسه دخی وجه در ای فعل وکارنده حضرت خدانك ضدنی کندیسنه درس کوسترمش کمسه یعنی حق تعالی یه ضد
اولمغی ومخالفت قیلمغی کندی نفسنه وظیفه وعادت ایلین کمسه حق تعالینك لشکری ایچنده سن حضرت حقدن خوف
ایله (مثنوی) جزو جزوت لشکر اودر وفاق * مر ترا اکنون مطیعند از نفاق * سنك جزوکك جزوی یعنی هر بر جزوك
اول اللهك لشکریدر سکا موافقت ایلمکده اما سکا الآن منافقت جهتندن مطیعلردر یعنی اطاعتلری سکا حقیقی دکل
صوری ومجازیدر اولدمکه حق تعالی انلرك سکا مخالفت ایلمسنی مراد ایلیه همان دم سکا ضد ومخالف اولورلر وسائر
اعدا کبی ایذا وجفا قیلورلر (مثنوی) کر بکوید چشم را کو رافشار * درد چشم از تو بر آرد صد دمار * اکر حق تعالی
حضرتلری سنك چشمکه دیه که اول کمسه یی صیق درد چشم سندن یوز دمار کتورر یعنی سنك احب اعضاکك که کوزکدر
حق تعالی اکا سنی عصر ایلمکه ورنجیده قیلمغه امر ایلرسه اول سندن یوزکونه هلاك وبوار ظهوره کتوررو سنی هلاك
مرتبه سنه یتورر (مثنوی) ور بدندان کوید او بنما وبال * پس ببینی تو ز دندان کوشمال * واکر اول خدای متعال
دندانه وبال کوستردیه یعنی سنك دیشکه اکر شدت وثقلت کوستر دیو امر ایدلیه وبال بونده ثقلت معناسنه در پس سن
دندانکدن کوشمال کوررسن واول سنی تأدیب ایدوب اندن الم وایذا بولورسن (مثنوی) باز کن طبرا بخوان
باب العلل * تا ببینی لشکر تن را عمل) طب کتابلرنی آچ اول کتابده علل بابنی اوقو تا تن لشکرینك عملنی کوره سن یعنی طب
کتابلرنده اولان امراض وعلله عالم وواقف اول تا کم بونلرتنده امر حقله نیجه عمل ایدیجی اولورلر واشکر حق اولوب بدن
مملکتنی نه وجهله خراب قیلورلر (مثنوی) چونکه جان جان هر چیزی ویست) دشمنی با جان جان آسان کیست) چونکه
هر بر نسنه نك جاننك جانی حق تعالی در جانك جانه دشمنلك قچن آساندر یعنی جانك جانه عداوت ومخالفت ایلمك سهل
وآسان دکلدر (مثنوی) خود رها کن لشکر دیو وپری * کرمیان جان کنندم صفدری * دیو وپری لشکرنی خود رها
ایله که بونلر بکا جان ودلدن صفدرلك ایدرلر یعنی ای بلقیس سن دیو وپری عسکرنی قو یاد ایله که اول دیو وپری عسکری
بکا جان ودلدن معاونت ایدرلر وبکا معارض ومقابل اولنلرك صفوفنی چاك ایدرلر وانلری هلاك ایلرلر مع هذا بونلری
قو یاد ایله بونلر حسابده اولمدیغی تقدیر اوزره بیله صوری ومعنوی باذن الله نیجه عسکرم مالکم انلردن بر نوع سکا
مسلط اولورسه سنك اکا مقابله ایلمکه طاقتك اولمز چونکم حقیقت حال بویله در کرکدر که ایمان واسلامه کله سن وترك ملك

وسلطنت قیله سن تا کم ملك ابد بوله سن وملکهٔ آخرت اوله سن دیدی (مثنوی) ملك را بکذار بلقیس از نخست * چون
مرا یابی همه ملك آن تست * ای بلقیس اولا ملکی ترك ایله چونکه بنی بوله سن دوکای ملك سنك لایقکدر یعنی بکا
کمال اطاعت ومتابعتك شرطی اولدر که ای بلقیس اولا ابتدادن ملك جهانی قلبکدن قویه سن واندن کچوب بکا اویه سن
چونکم بنی بوله سن جمیع ملك جهان سنك لایقك اولور هم ملك جمله یه شامل اولوب معنی بویله اولسه دخی جائز اولور
چونکم بنی بوله سن ملك دنیا وآخرت سنك لایقك اولور خطاب حضرت سلیمان علیه السلام لساندن اکرچه بلقیسه در
لکن هر زمانك سلیمانی اولان وارث حضرت دین واسلامه قابلیتی اولان اهل عنایه واصحاب دوله بویله دیرلر وانلری
ترك اموال واملاك قیلمغه وطریق حقه سالك اولمغه ومتابعت وانقیاد قیلمغه دعوت ایدرلر (مثنوی) خود بدانی
چون بر من آمدی * که تو بی دین نقش کرمابه بدی * چونکم بنم قتمه کله سن خود بیلورسنکه سن بنسز حمام نقشی ایدك
یعنی ای بلقیس چونکم بنم حضورمه کله سن وبکا متابعت وانقیاد واسطه سیله عرفان وایقان حاصل قیله سن اول
حینده تحقیق بیلورسن که سن بکا متابعت وانقیاد ومقارنت وصحبتمدن اول بی جان بر حمام نقشی کبی ایدك سن زیرا
مادامکه بر انسانك قلبنده ایمان وایقان وعلم وعرفان اولمیه او کمسه فی الحقیقه بر نقش بی جان کبیدر پس طالب دخی
سلیمان وقت اولان مرشدك حضورینه کلمینجه واندن جان جان اولان علم وعرفانی تحصیل قیلمینجه کندی مقدما
نقش کرمابه کبی اولدیغنه عالم اولمزونه مرتبه ده پژمرده ایدیکنه شعور بولمز بلکه اکا مقارنتدن صکره کندینك نه
ایدیکنی بیلور ومعلوم قیلور (م ی) نقش اکر خود نقش سلطان یا غنیست) صورتست از جان خود بی چاشنیست) نقش
خود اکر نقش سلطاندر وخود نقش غنیدر بی معنی صورتدر کندی جاندن بی چاشنیدر یعنی نقش که اکر نقش سلطان
اولسون ویا خود نقش غنی اولسون علی ای وجه کان مادامکه اول کندی جاندن بی حظ وبی لذتدر اول مجرد صورتدر
(م ی) زینت او از برای دیکران * باز کرده بیهده چشم ودهان * اول نقشك زیب وزینتی غیرلردن اوتری بیهوده چشم
ودهان آچمش خلق انی زنده وعاقل زعم ایدرلر لکن او بی روح وغافلدر پس حیات طیبه دن وعلوم دینیه دن بی بهره
قلان کمسه لر صورت بی جان ونقش بی اذعان کبیدر (م ی) ای تو در پیکار خود را باخته * دیکران را تو ز خود نشناخته
خطاب اکرچه بلقیسه در لکن هر کندی ذاتنی غیرلردن بلمین وانلرله جنك وجدل ایلمکدن فارغ اولمین طالبلره در پس
انلرك هر برینه خطاب ایدوب بیورورلر ای سن جنك وجدلده کندیکی اونتمش وفدا ایتمشسن غیرلری سن کندکدن
اکله مامش وفهم ایتمامشسن اکر سن حقیقتیله کندیکی بلیدك چشم حقیقت بینکده غیرلرك قالمیوب خلقله جنك
وجدل ایلمکدن فارغ اولیدك وحقیقت انسانیه یی بلیدك وبن سن اولوب سندخی بن اولیدك (مثنوی) تو بهر صورتکه
آیی بیستی * که منم این والله آن تو نیستی * حضرت سلیمان علیه السلام بلقیسه وهر وقتنك سلیمانی اولان شیخ کامل
وحقیقت انسانیه دن غافل اولان طالب پرتلبیسه درکه سن هر صورته که کله سن طوره سن بویله دیوکه بو بنم والله سن
اودکل یعنی ای طالب مرتبه سنده اولان کمسه سن صور احوال بشریه دن هر بر صورته که کله سن انده توقف قیلورسن
واول عارضی اولان حالی وصورتی کندی ذاتك زعم ایلیوب بو بنم دیرسن حال بو که او سنك مجرد ظن وتوهمکدر واول
حالت وصورت آخر الامر سندن زائل اولوروسنی غمناك قیلور اکرسن فی الحقیقه اول حالت واول صورت اولیدك اول
سندن زائل اولمزدی وسنی غمناك قیلمزدی (مثنوی) یك زمان تنها بمانی توز خلق * در غم واندیشه مانی تا بحلق *
بر زمان سن خلقدن تنها قاله سن بوغازکه دك غم واندیشه ده قالورسن یعنی خلقك التفاتنه وتعظیم وتکریملرینه
بومرتبه ده الفت ومحبت ایلمشسن که اکر انلرسندن بر ساعت روکردان اولسه لر بوغازکه دك غم واندیشه ده قالورسن
وبی ذوق وناخوش اولورسن ولذت وصفاکی ضائع قیلورسن (مثنوی) این تو کی باشی که تو آن اوحدی * که خوش
وزیبا وسرمست خودی) بو سن قچن اولورسنکه سن اول اوحدسن که کندیکك سرمستی وزیباسی وخوشی سن یعنی
ای بلقیس سیرت اولان اهل صورت سن بوذکر اولنان حالت ووصف اولنان صورت مجازی اولورسن سن بودکلسن
بلکه سن فی الحقیقه اول اوحدسن که اندن مراد حقیقت انسانیه درکه جامع جمیع لذات ومظهر جمله صفات الهیه درکه
اول اوحد واجد اولان حقیقت اصلا غیریدن لذت المز وذوق وخوشی بولمز بلکه فی الحقیقه کندینك سرمستی وکندینك
زیباسی وخوشلغیدر بر کمسه کندینك بو حقیقتنی مجازی اولان ذاتنی ترك ایتمکله بواسطه همت وتربیت مرشد له اکا
واصل اولسه ذوق ولذتده اصلا خلقه محتاج اولمز ومخلوقاتك تعظیم وخدمت قیلمسنه انك ذوق وصفاسنه قطعا خلل
کلمز زیرا هر نه کونه ذوق ولذت ایسه اول انی کندی ذاتنده بولمش وجمله سی کندی اولمشدر (مثنوی) مرغ خویشی
صید خویشی دام خویش) صدر خویشی فرش خویشی بام خویش) ای صورتنده قالان وحقیقتدن غافل اولان
کمسه سن کندیکك مرغیسن وکندیکك صیدیسن وکندیکك دامیسن وکندیکك صدریسن وکندیکك فرشی

وکندیکی بامیسن یعنی ای کندینك حقیقتنی بیلمین واصل اولان ذاتنه عالم اولمین کمسه اکر دیدهٔ حقیقت بینله نظر
ایلرسك فی الحقیقه جمله‌یی سنك ذاتکده موجود در مقصود لك مرغی ینه کندك در وصید وشکار ایلدیکك شیلر دخی
کندکدر وسن کندیکك دام وقیدیسن که کندی ذاتکدن حاصل اولان مرغ مقصودی دام عقلکله صید ایلرسن
وقوت حافظه کله انی قید ایلرسن عالی اولان مرتبه که نسبت کندیکك صدریسن وسفلی اولان بشریتکه نسبت کندیکك
فرشیسن وروح وعقلکه نسبت کندیکك سقف وبامیسن هرشیئ سنك وجودکده موجود اولمش اولورکرکدرکه
کندیکی بیله‌سن وحقیقتنه عالم اوله‌سن تا لذات مجازی واذواق عارضیدن نجات بوله‌سن وعین لذات وخوشی کندك
اوله‌سن شراح مثنوی اولان سروری وشمعی وجان عالم بری برینه تقلید ایدوب بو محلی برغیر کونه شرح ایتمشلردر وسیاق
وسباقه مناسب اولان معنایی قویوب سمت آخره کتمشلردر لکن صوب صوابدن دور وذی لبابدن مهجوردر انلرك
بو محلده اختیار ایلدکلری معانی بودخی وجهدر دیمکه لایق وقابل دکلدر اسالیب کلام حضرت مولانایه عالم اولان
کمسه‌لر اول معنایی بو محل شریفه لایق کورمزلر وسیاق وسباقه مناسب اولان معانی بوایدیکنه شك وشبهه قیلمزلر
(مثنوی) جوهر آن باشدکه قائم باخودست * آن عرض باشدکه فرع اوشدشت * جوهر اول اولورکه کندیله قائمدر
ومقوم ومخصصه محتاج دکلدر اول عرضدرکه انك فرعی اولمشدر یعنی جوهره تبعیت قیلمشدر وقیامده اکا محتاج
اولمشدر بو جوهر وعرضك تعریف وتحقیقی تفصیلا ایکنجی جلدده پادشاه وغلام حکایه‌سنده جواهر واعراض
بخشنده مرور ایلمشدر فلیطلب فیه پس بو بیتك ماقبلنه مناسبتی کشف وحقیقتی اولدرکه مقدما بیورمشلردیکه
کندی مرغك وکندی صیدك وکندی دامکسن وکندی صدرك وکندی فرشك وکندی بامکسن یعنی غیره محتاج اولمین
وتبعیت قیلمین جوهرسن زیرا جوهر اولدرکه کندی ذاتیله قائم اولوب غیره محتاج اولمیه پس حقیقت انسانیه بویله‌در
واول نسنه عرض اولورکه انك فرعی وتابعی اولمشدر چونکم برانسان کندی حقیقتنی وجوهریتنی بیلمیوب غیره
تابع ومفتقر اولسه عرض حکمنده اولور اما کندی جوهریتنی بیلوب غیریدن استغنا قیلسه جوهر حکمنده اولور
ولا یبقی زمانین تعریفنه داخل اولان جمیع اعراضدن اعراض ایلیوب قائم بالذات اولان حقیقتله معامله قیلور
وعالمده هرنه استرسه کندی ذاتنده بولور وجمله‌یی کندیده کورر دیمك اولور (مثنوی) کرتو آدم زادهٔ چون اونشین * جمله
ذریات را درخود ببین * اکرسن آدم زاده ایسك انك کبی اوتور جمیع ذریاتی کندکده کور یعنی ای صورت انسانده
اولان کمسه اکرسن فی الحقیقه حضرت آدم نسلندن ایسك وسنده آدمیلك صفتی موجود ایسه سن دخی انك کبی
اوتور وانك کبی طور یعنی نتهکم حضرت آدم علیه السلام مقام خلافتده اوتوروب مرتبهٔ عبودیتده طوردی سن دخی
خلافت الهیه مرتبه‌سنده اوتور ومقام خدمت وعبودیتده طور وعلم اسما وصفاته عالم اولوب جمیع ذریاتکی کندی
وجودکده کور نتهکم حضرت آدم علیه السلام عالم اسما وصفات الهی اولوب جمیع ذریاتنی کندیده قبل ظهورهم کوردی
وانلرك اسرار حقایقنه نظر ایر کوردی بونده ذریاتدن مراد انسانك کندی وجودندن طوغان وظهوره کلان اشیادر
کرکسه صوری اولسون کرکسه معنوی اولسون صوری اولان ذریات مثلا برکمسه‌نك اولادی واولادنك اولادی کبیدر
وهلم جرا وذریات معنوی شاکردی وشاکردینك شاکردی کبی وتصنیف وتألیف صنعتی کبی واعمال واعمالندن طوغان
نتایج وآثاری کبیدر پس چون برکسه مقام خلافت حقه اوتورسه وآدمیلك مرتبه‌سنه ایرسه کندینك وجودنده کندیدن
حاصل اولجق وظهوره کله‌جك ذریات صوری ومعنوی‌یی هرنه ایسه کورر وانلرك خواص واسرارنه نظر ایر کورر دیمك
اولور (مثنوی) چیست اندر خم کاندر نهر نیست) چیست اندر خانه کاندر شهر نیست) خمده نه وارد رکه نهرده اوبوقدر
اوده نه وارد رکه اوشهرده بوقدر خمدن مراد جمیع عالم ونهردن مراد اکمل آدم اولان کمسه‌نك قلبیدر کذلك خانه‌دن
عالم وشهردن مراد دل اکمل آدمدر نتهکم ما بعدنده اولان بیت بو معنایه شهادت ودلالت قیلور پس دیمك اولورکه عالمده نه
واردرکه اول انسان کاملده اولمیه یعنی هرنه شیئکم عالمده واردر انسان کاملك قلبنده دخی زیاده واردر ولهذا قال علی کرم
الله وجهه (بیت) دواؤك فیك وما تشعر) وداؤك فیك وما تبصر) وانت الکتاب المبین الذی) باحرفه یظهر المضمر) وتزعم
انك جرم صغیر * وفیك انطوی العالم الاکبر (مثنوی * این جهان خمست ودل چون جوی آب * این جهان حجرست
ودل شهر عجاب * بو جهان فی المثل خمدر ودل نهر آب کبیدر بو جهان حجره در ودل شهر عجایبدر یعنی بو عالم من حیث
المعنی خم کبی اصغردر وقلب انسان کامل اکا نسبت نهر آب کبی اکبردر وکذلك بو جهان معنی برحجرهٔ حقیر وصغیر کبیدر
دل اکا نسبت برشهر عجیب وکبیر کبیدر پس انسان صورتا اصغر ومعنا عالم اکبردر وعالم صورتا اکبر ومعنا عالم اصغردر
انسان عالمك روحی کبی وعالم انسانك جسدی کبی واقع اولمشدر عالمك حیاتی انسان کامل ایله‌در وانسان کامل
مرتبهٔ انسانیتی تکمیل ایدوب حقیقت انسانیه‌یه واصل اولان کمسه‌لردر پس انبیا علیهم السلام واولیای عظامه

شامل اولور هرکم کندوبی فانی قیلوب وحضرت حقك ذاتنه وصفاتنه مظهر اولوب اوصاف الهیه ایله متخلق
وخلافت ربانیه ایله متحقق اولسه اکا انسان کامل دینور پس آنك قلب شریفی برشهر عجیب الشان کبیدرکه عالمده
هرنه وار ایسه آنك باطننده مع زیادة واردر چون برانسان سالك اولسه وتربیت مرشد کامل ایله غفلات وجهالت
مرتبه‌لرندن نجوب کندینك حقیقتنی وجه یقین بیلسه وکندیده ظهور ایلدیکی کمالیله مشاهده قیلسه عالمده اولان
اشیایه احتیاجی قالمز بلکه اشیا انك باطننه محتاج اولورلر واندن استمداد واستفاضه قیلورلر اکرچه صورتا اول کامل
کندوبی بعض اشیایه مفتقر ومحتاج کوسترسه ده معنا احتیاجی ینه کندییه اولور زیرا اول شیئ فی الحقیقه انك
حقیقتندن خارج دکلدر بلکه حقیقت انسانیه جمیع اشیایی محیطدر پس کندی حقیقتنك مظهرلرندن برمظهره
محتاج اولور لحکمة ولمصلحة پس طالبه حصه بودرکه صورت مجازیه‌سنه فریفته ومغرور اولمیوب تربیت مرشد
کامل ایله کندینك حقیقتنی بولنجیه دك سیر ایده وکندی ایچون مخلوق اولان فروعه میل ومحبتی قویوب اصل جانبنه
کیده تا واصل حقیقت انسانیه اوله واولیانك دیدکارنی کندی وجودنده برسبیل یقین مشاهده قیله وکامل اوله
* پیدا کردن سلیمان علیه السلام که مرا خالصا لامر الله جهدست درایمان تو یك ذره غرضی نیست مرا نه در نفس تو
وحسن تو وملك تو خودبینی چو چشم بازشود بنور الله عزوجل (مثنوی) هین بیا که من رسولم دعوتی * چون اجل
شهوت کشم نی شهوتی * ای بلقیس تیز کل بو جانبه که بن دعوته منسوب رسولم اجل کبی شهوت ازاله ایدیجی ام شهوته
منسوب دکلم (مثنوی) وربود شهوت امیر شهوتم * نی اسیر شهوت وروی بتم * فرضا اکر بنده شهوت اوله شهوتك
امیری ام شهوت ومحبوبه‌نك یوزینك اسیر ومغلوبی دکلم یعنی مشتهای نفسانی بالکلیه مذموم دکلدر بلکه مذموم
اولان صفت اسیر شهوت اولمقدر بن ایسه‌م امیر شهوتم اول بنم اسیرمدر سائر اناس کبی شهوته ومحبوب ومحبوبه‌یه
اسیر اولوب محبت قیلنلردن دکلم دیمك اولور (مثنوی) بت شکن بودست اصل اصل ما * چون خلیل حق وجملهٔ انبیا)
بزم اصلمزك اصلی بت شکن اولمشدر حضرت خدانك خلیلی وجمله انبیا علیهم السلام کبی زیرا جمیع انبیا صوری
ومعنوی دوکای اصنامی صیوب کفر وضلالتی ازاله ایلمشلردر (مثنوی) کردر آییم ای رهی در بتکده * بت سجود آرد
نه ما در معبده * ای اسیرا کر بتخانه‌یه کاه وز بتخانه‌ده بت بزه سجده کتورر بز بته سجده کتورمزز (مثنوی) احمد
وبوجهل در بتخانه رفت * زین شدن با ان شدن فرقیست زفت * حضرت احمد علیه السلام وابوجهل بتخانه‌یه کندی
لیکن بو کتمکدن اول کتمیه دك برفرق عظیم واردر (مثنوی) این درآید سر نهند اوراب تان * آن درآید سر نهد چون امتان
زیرا بو کلورنلرا کا باش قورر واول ابوجهل بتخانه‌یه کلور بتلره امتلر کبی باش قور یعنی حضرت رسول اکرم صلی الله
علیه وسلم برکون برای امتحان بتخانه‌یه کلدی جمیع بتلر انك مبارك قدمنه باش قویوب یوزلری اوزره یقلوب
سجده قیلدیلر وابوجهل اول بتخانه‌یه کلوردی وبت پرست اولان امم سالفه کبی اول بتلره سجده قیلوردی وانلردن مدد
ومعاونت طلب ایلردی پس بو کلمك ایله اول کلمك ما بیننده عظیم فرق مقرر اولور کذلك بو جهانی دخی بر بتخانه کبی
قیاس ایله اهل صفوت ایله اهل شهوتك بو جهانده ایکیسنك ما بیننده فرق عظیم واردر نتهکم بیورورلر (مثنوی)
این جهان شهوتی بتخانه ایست * انبیا وکافران را لانه ایست * بو شهوته منسوب اولان جهان فی المثل بر بتخانه‌در زیرا
بو جهانده هرنه کونه صورت که حضرت حقك وصلتنه مانع اوله معنا اول بتدر انبیا علیهم السلامه وکافرلره مکاندر نعم
اکرچه انبیایه واولیایه وکفار واشقیایه مکان ومنزل اولمشدر لکن انبیا واولیا بو جهان بتخانه‌سنك صورتلرین صیوب
مطلق حضرت حقه پرستش قیلورلر وکفار واشقیا بونلرك صورتلرینه اسیر اولورلر وخدمتلرونده لکلر قیلورلر (مثنوی
لیك شهوت بندهٔ پاکان بود * زرنسوزد زانکه نقد کان بود * لیکن اول شهوت دنیا پاکلرك مغلوب وبنده‌سیدر زر آتش
ایچنده یانمز زیرا زر کان ومعدنك نقدیدر کذلك زر خالص کبی اولان انبیا علیهم السلام واولیا آتش شهوت ایچره یانمزلر
ومشتهیاته اسیر اولمزلر زیرا که بونلر معدن حقیقتك نقدلریدر پس غل وغش کبی اولان شهوت نفسانی بو خالص وطاهر
اولان سلطانلرك اسیر ومغلوبیدر (مثنوی) کافران قلبند وپاکان همچو زر * اندرین بوته درند این دونفر) کافرلر فی المثل
قلبلردر وپاکلر زر کبیدر بو ایکی نفر بر بوته ایچره درکه اول بوته‌دن مراد بو جهان شهوتیدر وبو ایکی نفرکه انلردن مراد انبیا
وصلحا وکفار واشقیادر حق تعالی حضرتلری بو جهان بوته‌سی ایچره انلری دائما نار شهوتله امتحان ایدیجیدر (مثنوی)
قلب چون آمد سیه شد در زمان * زر در آمد شد زری او عیان * قلب چونکه آتشك ایچنه کلدی فی الحال سیاه اولدی
زر آتشك ایچنه کلدی انك زرلکی عیان وآشکار اولدی (مثنوی) دست وپا انداخت زر در بوته خوش * در رخ آتش
همی خندد ز کش * زر خالص دست وپایی بوته‌یه خوش وبی بالك اتدی حسن ولطافتندن آتشك یوزنده خنده وتبسم
ایلر کذلك مؤمنلر بوتهٔ شهوت ایچره اللرین وایقلرین براغوب آتش مشتهیاتك یوزینه خوشلقا ولطافتله تبسم ایلرلر

اهل کفر واهل نفس کبی سیاه رو اولمزلر (مثنوی) جسم ماروپوش ماشد درجهان * ما چو دریا زیر این که در نهان *
برزم جسممز جهانده حقیقتمزه روپوش اولدی بزدریا کبی بو کاه جسمك التنده نهانده یز یعنی صمان دریاسی ستروپنهان
ایلدیکی کبی بزم دخی جسممز روحمز دریاسنی ستر ایلمش وانکا پرده اولمشدر (مثنوی) شاه دین را منکر ای نادان بطین
کین نظر کردست ابلیس لعین) پس ای جاهل ونادان دین شاهنه طین ایله نظر ایلمه یعنی ظاهرینه باقوب بودخی بزم کبی
اب وکلدن مخلوق اولمش برجسم خاکیدر دیو سویلمه زیرا که ابلیس لعین حضرت آدم علیه السلام حقنده بوکونه
نظر ایلمشدر (خلقتنی من نار وخلقته من طین) دیو سویلمشدر تا کم بو سوء نظر سببیله لعنته مستحق اولمشدر (مثنوی)
کی توان اندود این خورشید را * با کف کل تو بکو آخر مرا * بو خورشیدی نچن صوامق ممکن اولور براوج بالچق ایله سن
آخر بکا سویله خورشیددن مراد شاه دین اولنلرك روح شریفی وکف کلدن مراد بدن کثیفلریدر پس پادشاهان دین اولان
صاحب سعادتلرك روحلری وحقیقتلریکه آفتاب عالمتاب کبی منور عالم وضیا کستر قلوب بنی آدمدر انلرك جسمنی
کورمك ودخی (ان انتم الا بشر مثلنا) دیمك کونشی بالچقله صوامق وبراوج خاکله افتاب عالمتابی ستر قیلمق کبی
اولور بوایسه ذوی العقول قتنده قابل دکلدر (مثنوی) کر بریزی خاك وصد خاکسترش * برسر نور وبراید بر سرش
فرضی اکر اول خورشیده یوز خاك ویوز خاکستر دوکه سن افتاب انك اوزرینه کلور هرکز انکله مستور اولمز (مثنوی)
که که باشد کو بپوشد روی آب * طین که باشد کو بپوشد آفتاب * کاه کیم اوله اول ابك یوزنی اورته طین کیم اوله که اول
افتابك یوزنی اورته یعنی کاه وطین مشابه سنده اولان جسم آفتاب روحك سترینه قادر اولمز (مثنوی) خیز بلقیسا
چو ادهم شاه وار * دود ازین ملك دو سه روزه برار * قالق ای بلقیس شاه ادهم کبی بو ایکی اوچ کونلك سلطنتدن دود
ودخانی یوقار وکتور یعنی بو برایکی کونلك ملکت وسلطنتدن ابراهیم بن ادهم وارکذر قیلوب بو دولت صورینك بنای
محبتن یاقوب یقوب بوندن کرد ودخان ظهوره کتور وبو عالمدن کچوب کندیکی حقیقت مرتبه سنه یتوردیمك اولور بقیه
قصهٔ ابراهیم بن ادهم رحمة الله علیه (مثنوی) برسر تختی شنید آن نیك نام) تقتق وهای وهوی شب زبام) اول نیك نام
برلطیف تختك اوزرنده برکیجه طامدن برطاق طاق وهای وهوی اشتدی (مثنوی) کامهای تند بربام سرا *
کفت باخود اینچنین زهره کرا * سراینك طامی اوزره تند وسخت کاملر دیدی کندو کندینه بو نجلین زهره کیمه واردر
(مثنوی) بانك زد برروزن قصر اوکه کیست * این نه باشد آدمی مانا پریست * ابراهیم بن ادهم حضرتلری قصرینك
روزنی اوزره بانك اوردی بویله که کیمدر بو طام اوزرنده اولان آدمی دکلدر بکزرکه پریدر (مثنوی) سر فرو کردند قومی
بوالعجب * ما همی کردیم شب بهر طلب * زیاده عجب برقوم باشلرین طامدن آشغه ایلدیلر وبو کونه سویلدیلر بزطلبدن
اوتری کیجه ایله کشت ودور ایلرز (مثنوی) هین چه میجویید کفتند اشتران * کفت اشتربام بر که جست هان *
ابراهیم بن ادهم حضرتلری انلره ایتدی اکاه اولك نه طلب ایلرسز انلر دیدیلر دوه لر طلب ایلرز اول حضرت انلره ایتدی
زینهارا کاه اولك طام اوزرنده کیم اشتری طلب ایلدیکه سز طلب ایلرسز (مثنوی) پس بکفتندش که تو بر تخت جاه *
چون همی جویی ملاقات اله) پس اول قوم اکا ایتدیلر که سن تخت جاه اوزره نیجه حق تعالینك ملاقاتنی استرسن
یعنی سنك تخت وجاهده ایکن حق تعالینك وصالنی طلب ایلدیکك بزم سرای طامی اوزره اشتر طلب ایلدیکمز کبیدر
بو نیجه مناسبتدن بری ایسه سنك طلبك دخی بو کونه مناسبتدن خالیدر دیمك اولور (مثنوی) خود همان بد دیکر
اورا کس ندید * چون پری از آدمی شد ناپدید) خود همان اول اولدی بر دخی انی کمسه کورمدی پری کبی آدمیدن
ناپدید اولدی (مثنوی) معنیش پنهان واو در پیش خلق * خلق کی بینند غیر ریش ودلق * انك معناسی خلقدن پنهان
ومستور ایدی واول خلقك حضورنده ایدی خلق ریش ودلقدن غیریسنی نچن کوررلر یعنی خلق ایچندن پری کبی انك
معناسی غائب اولدی وصورتی خلقله بیله ایدی خلق صورت وجامه دن غیری نسنه کورمزلر وانسانك حقیقی
ومعناسی جانبنه نظر ایرکورمزلر (م ی) چون زچشم خویش وخلقان دور شد * همچو عنقا در جهان مشهور شد
چونکم اول حضرت اقرباسنك وخلایقك کوزندن دور اولدی خویش بونده خصم واقربا معناسنه اولمق وجهیدر یعنی
اشناو بیکانه نك کوزندن غائب ودور اولدی دیمك اولور اما خویش کندی معناسنه دخی اولسه جائزدر زیرا معنی کندی
کوزندن وخلایقدن دور ومهجور اولدی دیمك اولور عاشق صادق اولنلر معشوق حقیقینك طلبنده کندی کندیلرندن
جدا اولمق ونفسلرینك رؤیتی مرتبه سندن نجات بولمق مقرردر بر مرتبه فانی وغائب اولورلرکه وجود مجازیلرینك
چشم ادراکی انلری کورمیه که قادر اوله مز پس جهانده عنقا کبی مشهور اولدی یعنی موجود الاسم ومعدوم الجسم
اولوب قاف قربتده قرار ایلدی (مثنوی) جان هرمرغی که آید سوی قاف * جمله عالم ازو یابند لاف * هربرمرغك
جانی که قاف جانبنه کلدی جمله عالم اندن لاف اوررلر لاف یعنی هرشول سالکك جانی که قاف قربتنه کلدی وکنز لا یفنی

اولان قناعت مرتبه سنه واصل اولوب عالمدن خلوت وعزلت اختیار قیلدی جمیع عالم انك مدح وثناسنده اولورلر وانك
ذکر جمیلنی تذکار قیلورلر (مثنوی) چون رسید اندر سبا این نور شرق (غلغلی افتاد در بلقیس وخلق) چونکم بو شرقك
نوری سبایه ایرشدی یعنی حضرت سلیمان نبی علیه السلام که مشرق خورشید حقیقیدر انك نور هدایتی چونکم مملکت
بلقیسه واصل اولدی پس بلقیسه وسبا خلقنه ولوله وغلغله دوشدی (مثنوی) روحهای مرده جمله پرزدند *
مردکان از کورتن سر برزدند * جمیع مرده روحلر اول نور سببی ایله زنده اولوب پر اوردیلر مرده دللر تن قبرندن باشلرین
قالدردیلر یعنی جهل وغفلتله کوکللری مرده اولان وبدنلری انلره مقبره کبی اولان کمسه لره حیات معنوی ویردیلر که
(مثنوی) یکدکر را مژده می دادند هان * نك ندایی می رسد از آسمان * بر برلرینه مژده ویردیلر که آکاه اولك اشته
آسماندن بر اولو ندا ایرشور یعنی آسمان رتبت اولان حضرت سلیماندن بزی حقیقت جانبنه دعوت ایلمك نداسی واصل
اولدی دیدیلر (مثنوی) زان ندا دینها همی کردند کبز) شاخ وبرك دل همی کردند سبز * اول ندادن دینلر عظیم وقوی
اولورلر جان ودلك شاخ وبرکی تازه وسبز اولورلر کرد ند بونده کردیدن لفظندن مشتقدر صیرورت معناسن ویررلر وشوند
معناسنه دخی استعمال قیلورلر (مثنوی) از سلیمان آن نفس چون نفخ صور * مردکانرا وارهانید از قبور * حضرت
سلیماندن اول نفس نفخ صور کبی مرده دللری قبورتندن قورتردی یعنی آواز اسرافیل علیه السلامدن یوم قیامتده
مرده لر نیجه حیات بولوب قبرلرندن قالقارسه آواز سلیماندن دخی مرده دللر حیات قلبیه بولوب تن مقبره لرندن قائم
اولدیلر وانك کلام حقیقت انجامنی قبول قیلدیلر (مثنوی) مر ترا بادا سعادت بعد ازین * این کذشت الله اعلم بالیقین
ای مستمع وطالب اولان کمسه بوندنصکره سعادت سنکچون اولسون بو کچدی الله تعالی یقینه اعلمدر یعنی بوذکر
اولنان سلیمان علیه السلام وبلقیسك زمانی مرور ایتدی وانلرك احوالنده وما بینلرنده جاری اولان مقالنه بروجه
یقین الله تبارك وتعالی اعلمدر همان سعادت سنکچون اولسون سن دخی برعصرك سلیماننده ن هدایت پذیر اولوب وانك
دعوت وارشادنی قبول ایده کورتا دولت ابدی وسعادت سرمدی بوله سن وعالم صورتدن قورتلوب عالم حقیقته واصل
اوله سن * بقیهٔ قصهٔ اهل سبا ونصیحت وارشاد سلیمان علیه السلام آل بلقیس راهریکی را اندر خور خود ومشکلات
دین ودل او * بو سرخ شریف اهل سبانك قصه سنك بقیه سیدر وسلیمان علیه السلامك نصیحت وارشاد
ایلمسیدر آل بلقیسك هربرینه کندو سنه لایق آل بونده قوم واهل معناسنه دردخی انك هربرینك دین ودلنك
مشکلاتنی کشف وعیان ایتدیکیدر * وصید کردن هرجنس مرغ ضمیری بصفیر آن جنس مرغ وطعمهٔ او * وضمیره
منسوب اولان هرمرغ جنسنی اول جنس مرغك صفیر وطعمه سی ایله صید وشکار ایلمسیدر یعنی ضمیر ودل قوشلرنی
انلرك جنسینك اداسیله وغداسیله صید ایلیوب متابعت وانقیاد دامنه قید ایلمسینك بیانیدرکه عارف وزباندان اولان
مرشدلرك شاننندرکه (کلموا الناس علی قدر عقولهم) خواسنجه هرکسه عقللری یتدیکی وفهم ایتدیکی یردن سویلیوب
وانلره کندی مشربلرینه مناسب غدا وطعام اعطا ایلیوب بو اسلوب ایله انلری جذب ایدرلر ودام بیعت وارادتلرینه
قید ایلرلر (مثنوی) قصه کویم از سبا مشتاق وار * چون صبا آمد بسوی لاله زار * سبادن عاشق ومشتاق کبی قصه
سویلیلم چونکم باد صبا لاله زار جانبنه کلدی یعنی صبا یلی لازاره کلدکده نیجه رونق ولطافت ویررسه حضرت سلیمان
علیه السلامك انفاس طیبه سی دخی سبا اهلنه اویله رونق ولطافت ویردی چونکم باد صبا اولان نفس حیاتبخش
سلیمانی سبا مملکتنه کلوب انی کلزار ولاله زار کبی تازه وطری قیلدی بزدخی عاشقانه ومشتاقانه او سبا مملکتندن
قصه سویلیلم که مراداندن مطلوب ومرغوب اولنلرك مکانیدر (مثنوی) لاقت الاشباح یوم وصلها * عادت الاولاد
صوب اصلها) کویا اشباح کندیلرینك وصلی کوننه ملاقی اولدی یعنی اشباح واجساد ارواحه واصل اولدقلری کون نه
مرتبه روز مسرت ایسه اهل بلقیس دخی حضرت سلیمان علیه السلامك حیاتبخش اولان کلمات طیبه سنی
استماع ایلدکلرنده اشباح روحلرینه واصل اولدقلری کون کبی مسرور وپرحبور اولدیلر وکان اولاد کندیلرك
اصلی جانبنه عودت ایدوب ملاقات اولدقده نه مرتبه مسرور وشاد اولورلرسه اهل سبا دخی کلام حیاتبخش سلیمانی یه
ملاقات اولوب اول جانبنه میل وعودت ایلدکلرنده فرزندلرك اصللری جانبنه عودت قیلدقلری کبی ومادر وپدرلرین
بولوب مسرور وشادان اولدقلری کبی شاد ومسرور اولدیلر بوندن مقصود اشباح منزله سنده اولان مریدلر وطالبلر
ارواح منزله سنده اولان وکندی عصرینك سلیمانی اولوب خلقه انك کبی دعوت قیلان شیخلرینه واصل اولدقده وانك
کلام هدایت انجامن قبول قیلدقده اشباح روحلرنی بولدیغی واولاد اصللرینه عودت قیلوب واصل اولدیغی کبی
مسرور وشاد اولورلر ولطافت وطراوت بولورلر دیمك اولور (مثنوی) امة العشق الخفی فی الامم) مثل جود حوله لوم السقم
امم ایچنده خفی وپنهان اولان عشقك امتی شول جود وسخا کبیدرکه انك حوالیسنده سقمك لومی واردر یعنی امتلر

ایجره عشق خفینك قومی فی المثل شول اهل جوده بکزرکه انك اطرافنده بخل وامساك ایله سقیم اولان طائفه نك
ملامت وتشنیعی اوله تته کم اهل سقم اهل سخاوکرمی سن مبذر ومسرف سن ومالکی بیهوده یره خرج ایلرسن دیو طعن
وتشنیع ایلدکاری کبی سائر امم دخی پنهان اولان عشقك اهلنی بوکونه ملامت ایلرلر وا کاسن عرض وناموسکی
بو یولده ازاله ایدرسن وجان وتنکی معشوق دیوب فدا قیلرسن بو سمته کتمه وکندیکی ضایع ایتمه دیو سویلرلر حال بوکه انك
ذوق ولذتندن بیخبرلر ووجد وحالتندن بی بهره لردر مصرع ثانیده مضاف مقدر اولوب مثل اهل جود حوله لوم اهل
السقم دیمك اولور اوزره شرح اولنمشدر که محله مناسب اولان بودر (مثنوی) ذلة الارواح من اشباحها * عزة الاشباح
من ارواحها * روحلرك ذلت وحقارتی جسملرندندر اشباحك عزت وشرفیتی روحلرندندر یعنی حد ذاتنده ارواح
عزیزه وشریفه در واجسامه تعلق قیلمغله وانك مرادی وارزوسنه تابع اولمغله ذلیل وحقیر اولور اشباح دخی فی حد ذاتها
ذلیل وحقیردر ولیکن روحلرینه متابعت قیلمغله واندن لطافت وروحانیت کسب ایدوب روحانی ونورانی اولمغله عزیز
وشریف اولورلر (مثنوی) ایها العشاق السقیا لکم * انتم الباقون والبقیا لکم) ای عاشقلر سقیا سز کچوندر سز باقیلر
سز بقا سز کچوندر یعنی ای عاشقان الهی سقی شراب طهور سزه مخصوصدر سز ابد الآباد حقله باقیلر سز ووجود
حقانیله دایم وقایملر سز بقا سزه مخصوصدر که عشق شرابنی ساقی حقیقتدن نوش ایلین ابدی باقی قالور واولورسه
همان انك جسمی اولور (ع) اولن حیواندر عاشقلر اولمز) دین بو معنایه اشارت قیلور سقیاسینك ضمیله سقی معناسنه
اسم اولور بقیا دخی بانك ضمیله بقا معناسنه در (مثنوی (ایها السالون قوموا واعشقوا (ذا الریح یوسف واستنشقوا
ای قلبی غم عشق الهیدن خالی اولنلر قالقکز وعاشق اولکز بو نفس سلیمانی ونفخهٔ ربانی یوسف حقیقتك رایحه سیدر
استنشاق واستشمام قیلکز سالونده ایکی وجه جائزدر اولا سلاینلو سلو ادن اسم فاعلك جمع مذکریدر سلوسینك
کسریله غمدن وغصه دن وعشقدن خالی اولمغه دیرلر بوراده معنی ای قلبی عشق الهیدن خالی اولان کسه لر قالقك عاشق
اولك دیمك اولور وثانیا سالون سلاینلو سلوانه دن بضم السین بر اصل ما خوذ اوله سلوانه بر نوع بونجقدرکه یغمور صوینه
براغوب عاشق اولان کسه یه ایچورسه لر قلبی صوور وعشقدن خلاص اولور واول صویه سلوان دیرلر وعند البعض
سلوان بردوایه دیرلر محزون ومغموم کسنه لر ایچسه مسرور اولورلر وغم عشقدن نجات بولورلر پس بو وجه اوزره دخی
سالون قلبی کرمیت عشقدن صوومش وخالی اولمش کسه لر دیمك اولور لیکن اوایکی وجه بوندن اولیدر بو تقدیر اوزره دخی
معنی بو یله دیمك اولور که ای قلبلری غم عشقدن خالی اولوب بی عشق جانان مسرور اولان کسه لر قالقکز عاشق اولکز اول
دعوت سلیمانی ونفس مرشد ربانی یوسف حقیقتك رایحه سیدر استشمام قیلکز تا کم اول رایحه سببیله بصر بصیرتکز
کشاده اوله ویوسف حقیقتك جمالن کوروب ابدی مسرور قاله (مثنوی) منطق الطیر سلیمانی بیا * بانك هر مرغی که
آید می سرا * ای سلیمانه منسوب اولان منطق الطیر بیلان کل هر برمرغك صداسی که کلور وظاهر اولور انی ایرله یعنی
اظهار ایله مصرع اوله مضاف مقدر اولوب تقدیر کلام ای عالم منطق الطیره ندا ایدوب امر ایلمك مناسب اولمز مکرکه
مراد بنه انك عالمی وصاحبی اوله پس سلیمان حقیقی یه منسوب اولان طیورك کاانلردن مراد انبیا علیهم السلام واولیای
عظامدر نطق ولسانی بیلان مرشده خطاب ایدوب بیوررلر ای سلیمان حقیقته منسوب اولان طیورك لسان ونطقی
بیلان مرشد ربانی کل طالبلرز مرسندن هر برمرغ که کلور کلموا الناس علی قدر عقولهم فحواسنجه انك لسانی اوزره
تکلم ایله تاسندن مستفید اوله وسنکله همزبان اولمغه ومصاحبت قیلمغه رغبت ایله دیمك اولور (م ی) چون بمرغانت
فرستاد ست حق * لحن هر مرغی بدادستت سبق * چونکم حق تعالی حضرتلری سنی قوشلره کوندردی حق تعالی
سکا هر برمرغك لحننی سبق ویرمشدر وانلرك نطقنی سکا تعلیم قیلمشدر یعنی ای سلیمان زمان اولان مرشد زباندان
حق تعالی سنی هر نوع انسانی ارشاد ایلمك ایچون انلره کوندرمشدر وهر برینك لسانی استعدادنی ومذاهب وعقایدنی
سکا تعلیم ایلمشدر پس سن دخی هر قومه عقللری یتدیکی وفهم وادراکی ایتدیکی یردن سویله وانلری توحید واتحاد
جانبنه ارشاد ایله تا سنك هدایت وارشادك سببیله بری برلریله الفت واتحاد قیله لر ومرتبهٔ توحیده واصل اوله لر (مثنوی
مرغ جبر برا زبان جبر کو * مرغ پر اشکسته را از صبر کو * مثلا جبری اولان قوشه جبر سوزنی سویله یعنی جبر مذموم
صاحبی اولان قومه جبر محمودحدن سویله وانلره انبیا واولیانك واصل اولدقلری جبردن سویله تا کم صرف جبری
اولمقدن واسقاط تکلیفات قیلمقدن نجات بولوب جبر اوسط که اهل سنت والجماعه نك قبول ایلدیکی مذهبدر اول
مرتبه یه واصل اوله اندنصکره جبارت حق مشاهده ایلمك مرتبه سنی بوله مع هذا بنه سلب اختیار قیلمیه واسقاط
تکلیفات ایلمك سمتنه مائل اولمیه * بیت * هر انکس را که مذهب غیر جبرست * نبی فرمود او مانند کبرست * یعنی
بوذکر اولنان جبر محمودحه کوره درقنادی صنمش مرغه صبردن سویله یعنی فقر وبلایه منکسر اولان ومحنت وعنا ایله

پرشکسته

پرشکسته منزله سن بولان دردمندلره صبر قیلمقدن سویله وصابر اولنلرك ثواب وجزاسنی انلره تعلیم ایله تا کم طریق حقده
ثابت قدم اوله لر وشکایت وجزعدن اجتناب قیله لر دیمك اولور (مثنوی) مرغ صابر را تو خوش دار ومعاف) مرغ عنقارا
بخوان اوصاف قاف * طاعات وبلیات اوزره صابر اولان قوشی سن خوش ومعاف طوت یعنی شول کسه لرکه
راه حقده طاعات وریاضات اوزره صبر ایدیجیلردر انلره رعایت ایت ومرغ عنقایه کوه قافك اوصافنی اوقو مرغ عنقادن
مراد خلوت وعزلت وکوشهٔ قناعت اختیار قیلان اهل سلوکدر وقافدن مراد قرب الهی ومقر اصلی وحقیقیدر
پس معنی عنقا سیرت اولان سالکه قرب الهیدن مقام اصلی وحقیقیدن سویله وانی اول جانبه ترغیب ایله دیمك
اولور (مثنوی) مر کبوتر را حذر فرما ز باز * باز را از حلم کو واحتراز * کبوتره بازدن حذر بیور بازه حلم
واحترازدن سویله کبوتردن مراد بونده خلایقك ضعفاسیدر وبازدن مراد حکام وضابط اولان اقویا واهل عناددر پس
دیمك اولورکه ضعفای ناسه بازسیرت اولان حاکملرك قهر وغضبندن وظلم وستمندن حذر ایلمك بیور وبازسیرت اولان
حکام واقویایه دخی حلمدن سویله وظلم وستمدن احتراز ایلمکله امر ایله تا کم غضب وقهر ایلمکله عقاب حقنه مستحق
اولمیه لر دیمك اولور (مثنوی) وان خفاشی را که ماند او بینوا) می کنش با نور جفت وآشنا) واول بر خفاشکه اول خفاش
بینوا ونصیبسز قالدی انی نورله جفت وآشنا ایله یعنی شول انوار الهیدن بی بهره اولان واضواء روحانیدن بی نصیب قالان
خفاش سیرت وظلمت پرستلری انوار الهیله جفت والطاف اسرار ربانیه له آشنا ایله بونلرك منکر انوار اولدیغنه باقیوب
مهما امکن انلری انوار حقه مستعد وقابل ایله (مثنوی) کبك جنکی را بیاموزان تو صلح * مر خروسانرا نما اشراط صبح
جنك وخصومته منسوب اولان کبکه سن صلح ومصالحه اوکرت خروسلره صبحك اشراط وعلامتنی کوستر کبکی جنکه
نسبت ایلمکلرنده وجه مناسبت اولدرکه اکثرا انلر بری برلریله جنك اوزره درو دخی ایکی ایاقلری قرمزیدر پس اهل
خصومتك اکثرینك ایکی اللری قانده اولوب قتال وجدال ایلدکاری مناسبتله کبکه مشابهلردر پس کبکدن مراد
بوراده اهل قتال واهل جدال اولور (فاصلحوا بین اخویکم) فحواسنجه چون مؤمنلردن ایکی طائفه ویا ایکی کسه
جنك وجدال ایلسه لر اصلاح ذات البین ایله وانلره صلح واتحادك نفعنی واجرنی سویله دیمك اولور وخروسلردن مراد تهجد
اولنلر وسحر وقتلرنده استغفار ونالهٔ وانین قیلنلر اولور یعنی اوقات مبارکه ده تسبیح وتهلیل قیلنلره وم تأوه ومستغفر
اولنلره صبح حقیقتك علائم وآثارن کوستر تا کم جانلری منور اوله ودللری ضیای حقله طوله (مثنوی) همچنان
می رو ز هدهد تا عقاب * ره نما والله اعلم بالصواب * انجلین هدهددن عقابه دکین کیت یول کوستر الله تعالی طریق
صوابه وره سداده اعلمدر بونده خطاب کندی زمان شریفلرنده اولان حسام الدین افندی حضرتلرینه درو اول زمانك
مرورندنصکره هر عصرده وارث نبی اولان شیخ کامله درکه عارف وزباندان کندی زمانه سنك سلیمانی کبیدر
وطبایع مختلفه ومشارب متنوعه صاحبلری اولان انسان انواع طیور کبیدرکه هر برینك بر کونه لسانی وبرکونه
مشربی واردر وعارف وکامل اولدرکه بو جمله نك مذاهبنی ومشاربنی بیلوب ادنادن اعلایه وارنجه یه دك انلری
طریق حقه ارشاد ایلیه نته کم بیوررلر ای عصرینك سلیمانی وای زمانه سنك صاحب عرفانی اولان مرشد ربانی
ادنادن اعلایه دك واضعفدن اقوایه دك هر نقدر کسه وار ایسه طریق صوابی انلره کوستر وحال بودرکه الله تعالی
صوابه اعلمدر دیمك اولور * آزاد شدن بلقیس از ملك ومست شدن او از شوق ایمان والتفات همت او از همهٔ ملك
دنیا منقطع شدن وقت هجرت الا از تخت * چون سلیمان سوی مرغان سبا * یك صفیری کرد بست ان جمله را *
چونکه سلیمان علیه السلام سبا قوشلرینك جانبنه بر صفیر ایلدی اول جمله سنی باغلدی وبو اسلوبله انلری صید
وقید ایلدی یعنی حضرت سلیمان علیه السلام صدای روحانی ونفس رحمانی ایله قوم سبایی دعوت ایلدی
پس انلر اول حضرتك دعوتنی قبول ایلیوب انك تحت حکمنده مقید اولدیلر واکا کمال مرتبه اطاعت قیلدیلر دیمك
اولور (مثنوی) جز مکر مرغی که بد بی جان وپر * یا چو ماهی گنك بود از اصل کر * مکر شول مرغ دکل که
جانسز وپرسز اولدی یاخود بالق کبی اصلنده دلسز وصاغر ایدی یعنی شول کسه لری دام یعتنه ایلدی وانلری
لطف وکرم دانه لری ایله صید ایلدیکه انلرده فی الحقیقه حیات طیبه وپر وبال عقلیه یوغدی تا اصل فطرتدن انلر
صم بکم عمی فهم لا یعقلون ایت کریمه سنك فحواسنجه اصم وابکم ایدیلر انك کلامن اشتمدیلر وانی تعقل ایدوب انکله عمل
ایتمدیلر تا کم مرده وپژمرده قالدیلر واول دولت ابدیه وسعادت سرمدیه دن محروم اولدیلر (مثنوی) نی غلط کفتم که
کر کو سر نهد * پیش وحی کبریا سمعش دهد) یوق غلط دیدم اکر فرضی صاغر اولان کسه جناب کبریانك وحینك اوکنده
باش قویه اول عظمت وکبریا صاحبی اکا سمع ویرر یعنی شول برمرغه هدایت ایلدیکه اول مرغ اصلندن کر وابکم ایدی
دیدك بو سوزی نوع غلط سویلدك اکر سمع جانی اصم اولان کسه عدم استماعنه معترف اولیب اول عظمت وکبریا

صاحبی اولان خدانك وحینك محلی اولان انبیا واولیانك حضورینه باش قوسه وبنم سمع جانم بوقدر وجهل وغفلتم
چوقدر دیو اعتراف قیلسه خدای تعالی اکا سمع جان ویرردی وانی کلام حق استماع ایلمك مرتبه سنه ایركورردی
(مثنوی) چونکه بلقیس ازدل وجان عزم کرد * برزمان رفته هم افسوس خورد * چونکه بلقیس سبادن حضرت
سلیمان جانبنه کلمكه دل وجاندن عزم وقصد ایلدی رفته وکذشته اولان زمانی اوزره هم حیف ایدی (مثنوی) ترك مال
وملك كرد او آنچنان * كه بترك نام وننك عاشقان * بلقیس مال وملكنی انجلین ترك ایلدی كه اول عاشقلر نام وننكی
ترك ایلدیلر (مثنوی) آن غلام وآن كنیزان بناز * پیش چشمش همچو پوسیده پیاز * اول حسن ونازله اولان بنده لر
وجاریه لرانك كوزی اوكنده چوریمش صوغان كبی ایدی (مثنوی) باغها وقصرها وآب رود * پیش چشم ازعشق
كلخن می نمود * باغلر وقصرلر وآب رود یعنی سباملكنده اولان ماء جاریلر عشق اجلندن انك كوزی اوكنده كلخن
كورندی (مثنوی) عشق درهنكام استیلا وخشم * زشت كرداند لطیفانرا بچشم * عشق غلبه وغضب وقتنده
خوب ولطیفلری عاشقك كوزینه زشت وقبیح ایلر كرداند كردیدن لفظندن مشتق اولوب صیرورت معناسی ویرلسه هم
جائزدر یعنی عشق استیلا وخشم زماننده خوب ولطیف اولان شیلری عاشقك كوزنده زشت وقبیح اولان شیلره دوندرر
دیمك اولور (مثنوی) هرزمردی غیرت عشق كندنا كوسترر
كندناپراسه یه دیرلر معنی لا بو اولور غیرت عشق نمایدك فاعلیدر یعنی محبوب حقیقینك عشقنك غیرتی هرنعیم وسبز
اولان اشیایی وجمیع جوهر خضرایی پراسه كبی خوار وحقیر وبی اعتبار كوستررلا اله اسماء اجناسدندر هرمعبوده
شامل وواقع اولور اكر معبود بالحق اولسون واكر معبود بالباطل اولسون تا عاشق صادق محبوبنك ذكرنه
عشقله مشغول اوله ومحبوبنی اثبات قیله غیرت عشق جمیع باطل وآفل اولان معبود ومحبوبلری نفی ایلر یعنی عاشقك
نظرنده خور وحقیر قیلوب بی اعتبار ایلر هرنقدر محبوب ومرغوب اولسه اكا التفات ومحبتی قالمز لا اله كلمه سنك
سر ومعناسی بو اولوركه جمله آفل وباطل اولانلری درون عاشقدن نفی قیلور والا الله كلمه سنك سر ومعناسی معبود بالحق
اثبات قیلمقدر ودل عاشقده همان انك میل ومحبتی قالمقدر نته كم بیوررلر (مثنوی) لا اله الا هو اینست ای پناه * كه
نماید مه ترا دیك سیاه * پناه ملجأ معناسنه در تركجه صغنجق یره دیرلر بعض شارحلر پناهه امر حاضر معناسنی
ویرمشلر لا اله الا هو بودرای عاشق بو كا التجا ایله دیمشلر وبعضلر دخی ای عاشق بونه لطیف پناهدر دیو تعبیر ایلمشلردر
لكن ضعفدن خالی دكل بلكه اولی اولان مضاف مقدر اولور ای طالب پناه دیمكدر وتوضیح معنی اولدركه الله تعالی
لا اله الا الله كلمه سنه بنم حصنم دیمشدر (كما قال النبی صلی الله علیه وسلم حاكیا عن ربه قال الله انی انا الله لا اله الا انا من
یقول بالتوحید دخل حصنی ومن دخل فی حصنی امن من عذابی رواه الشیرازی) پس ای عذاب خدادن حصن
وپناه طالبی اولان كمسه لا اله الا هو كلمه سنك سر ومعناسی بودركه ماه منیری سكا دیك سیاه كورینه یعنی لا اله الا الله
كلمه سنك سر ومعناسی تا سنك وجودكده ظهوره كلسه ومعبود بالحق ثابت وماسوا منفی اولسه جمله علایقدن
بری دخی اولدركه منور عالم اولان ماهتاب سنك بصر وبصیرتكه سیاه چولمك كبی كورینور یعنی انك چشم حقیقت
بیننك قتنده اصلا قدر واعتباری قالمز بلكه شمس عالمتابك وسائر كواكب بی حسابك دخی قطعا رونق وتابی اولمز
بلكه انسانه خدمتكار كوررسن وجمله تأثیرات وتصرفی حضرت خدادن بیلورسن وتعظیم وعبادتی همان اكا حصر
قیلورسن وخلیل وار جمله بی آفل بولوب (انی وجهت وجهی للذی فطر السموات والارض) دیوب توجه ومحبتی همان
خالق ارض وسمایه قیلورسن نته كم بلقیس جانب سلیمان علیه السلامه وجناب حضرت خالق اكوانه توجه ورغبت
ایلمسی وقتنده جمله ملك ومالنك وغیر اسباب ورختنك میل ومحبتی قلبندن كتدی الا كه تختنك میل ومحبتی دكل
پس سر وحكمتی نه ایدوكنك بیانه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) هیچ مال وهیچ مخزن هیچ رخت * می دریغش
نامد الا جز كه تخت) هیچ مال وهیچ مخزون وهیچ رخت بلقیسه دریغ كلمدی الا كه تخت یعنی حضرت سلیمان علیه السلام
جانبنه متوجه اولدیغی وقتنده بلقیس جمله دن قطع علاقه ایلیوب اصلا مالندن ومخزون وسائر اسبابندن اثری دریغ
وتأسف یمدی واكا بونلردن اثری غم والم كلمدی الا كه تختندن اوتری كه اندن قطع علاقه ایده میوب محبتی قلبندن
اخراج ایلمدی وبو معنی اشارتدر شول ماله كه سالك سیر الی الله ایلركن جمیع اشیادن قطع علاقه ایلر الا كه بدن تختندن
دكل وسری عن قریب معلوم اولور (مثنوی) پس سلیمان ازدلش آكاه شد * كز دل او تا دل اوراه شد * پس سلیمان
علیه السلام انك قلبندن اكاه اولدی زیرا كه آنك قلبندن بلقیسك قلبنه یول اولدی نته كم من القلب الی القلب روزنة
بو معنایه شهادت قیلدی (مثنوی) آن كسی كه بانك موران بشنوند) هم فغان سر دوران بشنود) اول بر كمسه كه مورلرك
صداسنی ایشیدركندودن دور اولانلرك سرینك فغاننی هم ایشیدر یعنی باطنك آواز كفتارنی هم استماع ایلمكه قادر اولور

(مثنوی) انكه كوید راز قالت نملة * هم بداند راز این طاق كهن * سورهٔ نملده بیوررلر كه (وحشر لسلیمان جنوده)
جمع اولندی سلیمان ایچون عسكری (من الجن والانس والطیر) جنیدن وانساندن وطیوردن اولدیغی حالده
فهم یوزعون) ای یحبس اولهم علی آخرهم حتی یلحقهم اخرهم ایكونوا مجتمعین وزع لغتده منعه دیرلر یعنی اولی اخرینه
توقف ایدوب منع اولنورلردی تا مجتمع اوله لر (حتی اذا اتوا) یعنی عسكر سلیمان سیر ایدوب حتی كلدیلر (علی وادی النمل
وادی النمل اوزره (قالت نملة) قرنجه دن بر قرنجه عسكر سلیمانی كوروب دیدیكه (یا ایها النمل) ای قرنجه لر (ادخلوا
مساكنكم) مسكنلر یكزه داخل اولك (لا یحطمنكم سلیمان وجنوده وهم لا یشعرون) حال بوكه بونلر سزك
مكانلریكزی بیلمزلر اكر بیلسه لردی ایتمزلردی بوسوز علی طریق العذر در وحضرت سلیمان علیه السلامی عدالله
توصیف ایتمكدر روایتده دركه یل بو سوزی اوچ میل یردن سلیمان علیه السلامك سمع مباركنه ایصال ایلدكده
فتبسم ضاحكا من قولها) پس سلیمان علیه السلام تبسم ایلدی اول نملة نك كلامندن ضاحك اولدیغی حالده تحذیرنه
ونصیحت واهتداسنه متعجب اولدی معنای بیت سلیمان علیه السلام بلقیسك قلبنده اولان اسرارنه واقف اولدی زیرا
اول كمسه كه سویلیه رازنی مورك ووحوشك وطیورك پس بو طاق كهن دنیا ومافیها اسرارو احوالنی دخی بیلور زیرا
علم انبیا علیهم السلام علم حقدر جزوی وكلی وظاهر وباطن بتعلیم الله انلره مساویدر (مثنوی) دید از دورش كه آن
تسلیم كیش) تلخش آمد فرقت آن تخت خویش) سلیمان نبی علیه السلام حضرتلری انی ایراقدن كوردیكه اول تسلیم
مذهبلو اول كندینك تختنك فراقی اكا تلخ كلدی وتختندن ایرلدیغندن زیاده مضطرب اولدی (مثنوی) كر بكویم
ان سبب كردد دراز * كه چرا بودش بتخت آن عشق ساز) بو بیت شریفك تقدیری اكر بكویم كه چرا آن بلقیس بتختش
عشق ساز بود این سبب دراز كردد دیمك اولور یعنی اكر دیسم كه اول بلقیس نیچون كندی تختنه عشق دوزیجی ومیل ومحبت
ایدیجی اولدی بو سبب اوزون اولور وبوندن طول كلام لازم كلور لكن ما لا یدرك كله لا یترك كله كلامك موجبنجه اكرچه
كلیسی دینلمز ودرك اولنمزسه ده كلیسی دخی ترك اولنمسون بلكه بو مقدار انك سببندن بیان اولسون تا قلیل كثیره
دلیل اوله وبو مثاللردن عقل سلیم صاحبی انك تختنه اولان میل ومحبتنك سببنی فهم قیله كه اول مثال بونلردركه بیوررلر
مثنوی) كرچه این كلك قلم خود بی حسیست * نیست جنسش كاتب اورا مونسیست * بعض نسخه ده كلككه قلم
ما بیننده واو عاطفه واقع اولمشدر كلك وقلم الفاظ مترادفه دندر بو تقدیرجه قلم عطف تفسیر اولور وبعض نسخه ده دخی
واو واقع اولمامشدر بو تقدیر اوزره كلك قامش معناسنه اولوب كلك قلمه اضافتی عامك خاصه اضافتی قبیلندن
اولور بو بیت بلقیسك تختنه اولان محبتنك سببنی بیان ایتمكله سؤال مقدری دخی دفع اولور كان بو سؤال لازم كلور
وخاطره یه بو كونه اندیشه لایح اولور الجنس الی الجنس یمیل فحواسنجه محبت نوعا جنسیت اقتضا ایلر پس بلقیس
تختنك جنسی دكلدر اكا بر بی حس جماده بو قدر محبت ندن لازم كلدی جواب طریقیله انك تختنه اولان محبتنك
سببنی بیان ایدوب بیوررلر اكرچه بو قلم قامشی تحقیق بی حسدر واداراكی یوقدر برجامد نسنه در كاتبك جنسی دكلدر
اكا بر مونسدر یعنی قلم كاتبه انس ایدیجیدر وقلمه انیسلك اسنادی مجازیدر رشیئك سببنه اسنادی قبیلندن اولور وحقیقة
اكا مونس كاتب اولور پس میل ومحبت جنسیت لازم دكلدر كاه اولور كه انسان برشیئه كمالیله انسیت قیلسه اول شیء
اكا محبوب منزله سنده اولور پس بلقیسك تختنه محبتی جنسیت اعتباریله دكل بلكه انسیت اعتباریله اولور (مثنوی)
همچنین هر آلت پیشه وری * هست بی جان مونس جانوری * بونجلین هر پیشه ورك آلتی بی جاندر اما جانورك
مونسیدر یعنی ذكر اولنان تخت كبی وقلم كبی هر اهل صنعتك آلات واسبابی اكرچه بی جاندر وبی حس وبی اذعاندر
لكن بر جانلونك مونسیدر بونده انیسی آلته اسناد ایلمك مجازیدر مراد صاحبنك اكا اولان انسیدر لكن بو اسناد نكته دن
خالی دكلدر اول نكته بودركه هر جامدك حقیقتنه وملكوتنه نظر اولنسه انسانه انس ایلمكه قابلدر نته كم تسبیح حق
قیلمغه قابلدر والحاصل انسانك بو كونه جامد اولان شیلره میل ومحبتی جنسیت اعتباریله دكل بلكه اكا انسیت
اعتباریله اولور وبلقیسك تختنه میل ومحبت قیلمسی بو قبیلدن بیل دیمكی اشعار قیلور (مثنوی) این سبب را من معین
كفتمی * كر نبودی چشم فهمت را نمی * بو سببی بن معین وآشكار ایدردم اكر سنك فهمك كوزینك بر نمی اولمیدی
چشم فهمدن مراد بصیرتدر وآنك نمندن مراد انك ادراكنه مانع اولان بعض صفتدر مثلا قلت معرفت وعدم ذكا
وفطنت ودخی بونلر امثالی اولان صفت كبیدر تقدیر كلام بو اولوركه بلقیسك تختنه اولان محبتك بو سببنی بن سكا معین
وآشكار ایدردم اكر سنك بصر بصیرتكده ودیدهٔ عقل وفطنتكده علت اولمیدی نته كم بصر ده نم اولسه رؤیته مانع اولور
كذلك فهم كوزنده دخی علت اولسه ادراكه مانع اولور چونكم اكثر ناسك چشم فهمی علیل اولمقدن خالی اولمدیسه
تختنه اولان محبتك سببنی معین دیمكی روا كورمدیلر انكیچون كه چشم فهمی معلول اولان كمسه آنی ادراك ایلمكده

عاجزدر پس اکاونك سبیندن معین سویلمك رواوجائزدكلدر پس اکثر خاطره یه بواندیشه لایح اولور که بلقیس قدرت
صاحبه سی ایکن تختنی نیجه کتورمدی بوبیتنرله جواب بیوررلر (مثنوی) ان بزرکی تخت کزحدمی فزود *
نقل کردن تخت را امکان نبود * تختنك بیوکلکندنکه حددن زیاده ایدی یعنی بلقیسك تختی زیاده عظیم وثقیل
اولدیغندن اوتری تختی سبادن نقل ایلمکه امکان اولمدی (مثنوی) خرده کاری بودو تفریقش خطر *
همچو اوصاف بدن باهمدیکر * زیرا اول تخت زیاده خرده کار ومصنع ایدی وانك تفریقی خطر ایدی یعنی اول
تخت زیاده خرده کار ومصنع اولدیغندن انك اجزاسنی پراکنده ایدوب جزؤ جزؤ قیلمقده خطر وار ایدی بدنك
مفاصلنك بری بری ایله اولان وصللری کبی نته کم انسانك مفصلنك هر جزؤنی تفریق ایلمکده نه مرتبه خطر وار ایسه
اول تختك اجزاسنی واوصالنی تفریق ایلمکده اول مرتبه خطر وار ایدیکه بعد التفریق انك اتصالی ممکن
دکل ایدی (مثنوی) پس سلیمان کفت کرچه فی الاخیر * سرد خواهد شد برو تاج وسریر * پس سلیمان علیه السلام
دیدی اکرچه آخرامرده تاج وسریر بلقیس اوزره سرد اولیسر دروعاقبت کارده اول تاج وتخت اکا بارد وقبیح
کلیسر در (مثنوی) چون زوحدت جان برون آرد سری * جسم را بافر او نبود فری * چونکم جان وحدتدن بر باش
طشره کتوره اول وحدتك فری واسطه سیله جسمك فری اولمز یعنی چون بر سالکك جانی جمیع اوصاف بشریه یی ازاله
ایلیوب اوصاف الهیه ایله متصف اولسه وکندی فانی اولوب وحدت مطلقه ظهوره کلسه وبعد الفنا وجود
حقانیه ایله بقا بولسه که وحدتدن باش طشره کتورمك بوندن عبارتدر برجانکه کثرت ومغایرت مرتبه سن
قطع ایلیوب وحدت الهیه جانبندن ظهوره کله وچشم حق بین ایله عالم اجسامه نظر قیله فی الحقیقه اول وحدتك
رونق وسطوتی واسطه سیله اول جانك چشم شهودنده جسمك اصلا رونق وفری قالمز کرکسه اول جسم سیم وزرله
منقش وملون اولسون وکرکسه درو جواهرله مکلل ومزین اولسون (مثنوی) چون برآید کوهر از قعر بحار *
بنکری اندر کف وخاشاك خوار * چونکم قعر بحاردن کوهر یوقاروکله کف وخاشاکه خوار بقرسن بومعنی بنکری بابله
اولدیغی اوزره در بعض نسخه ده تنکری واقع اولمشدر نونله بوتقدیر اوزره استفهام اولوب معنی بویله اولور چونکم
قعر بحاردن کوهر ظهوره کله کف وخاشاکه خوار وحقیر نظر ایلمزمیسن یعنی کف وخاشاکك اعتباری قالمیوب
خوار وحقیر کوررسن کذلك چون باطن دریای وحدتدن کوهر روح ظهوره کله وجوهری مشاهده حاصل اوله
کف وخاشاکه مشابه سنده اولان صور واجسادك دیدهٔ شهودکده اعتباری قالمیوب خوار وحقیر کوره سن ونقوش
ورسومه میل ومحبت ایلمکدن بری اوله سن (مثنوی) سر برآرد آفتاب باشرر * دم عقرب را که سازد مستقر * آفتاب
باشرر باش یوقارو کتوره عقربك دمنی کم مستقر دوزر یعنی چونکم آفتاب پرضیای حقیقت ونور وحدت ظهوره کله
وطلوع قیله وهر بنك زبدی عیان کوستره وجمله اصلح وافسدی آشکار ایلیه دم عقرب مشابه سنده اولان ضررلو شیلری
مستقر دوزمز واکا التفات ایلمکله کندوبی ملدوغ وملسوغ قیلمز (مثنوی) ایلك خود با این همه بر نقد حال * جست
باید تخت او را انتقال * لیکن هم بودوکلی ایله نقد حال اوزره یعنی حالا همان شمدی انك تختنی انتقال طلب
ایلمك کرك یعنی انك تختنی سبا مملکتندن بوجانبه نقل ایلمکی استمك کرك (م ی) تانکردد خسته هنکام لقا * کودکانه
حاجتش کرده روا * تا بلقیس بزه ملاقات ایلدیکی وقت تختنك فراقندن خسته خاطر اولمیه اطفال کبی انك حاجتی
روا وحاصل اوله زیرا نسوان وصبیانه بعض شیء ویررلر تا کافر یفتنه اولوب مسرور اوله (مثنوی) هست برما سهل
واو را بس عزیز) تا بود بر خوان حوران دیونیز) اول تخت بزه سهل وحقیر در وبلقیسه زیاده عزیز وشریفدر تا کم حوریلر
خوانی اوزره دیو دخی اوله یعنی الاشیاء تعرف باضدادها قولنك موجبنجه چونکم هر شیء ضدیله منکشف اولور بزم
بلقیسه اولان الطاف علیه ونعم جلیله مز سماط حوریان کبیدر وانك تختی دیو وشیطان کبیدر خوان حوریان کبی
اولان نعم جلیله مز قتنده اول مظهر مکر دیو اولان تخت دخی اولسون تا کم بلقیس بونعم جلیله یی کوردکده مقدما
کندینك قتنده عزیز وشریف اولان تختنك خست وحقارتنی بیله وحوریلر سفره سنده دیو نه مرتبه حقیر ودنی ایسه
بزم اکا ویردیکمز الطاف علیه یه نسبتله کندینك تختنی بویله حقیر ودنی بوله دیمك اولور (مثنوی) عبرت جانش شود
ان تخت ناز * همچو دلق وچارقی پیش ایاز * انك جانته عبرت اوله اول ناز تختی یعنی بلقیس چونکم بزم قتمزه کلوب
بو الطاف علیه ونعم جلیله یی کوره اول نازه سبب اولان تختی انك جاننه عبرت اوله ایازك او کندهٔ بر چارق ودلق عبرت
اولدیغی کبی نته کم ایاز ابتدای حالده اولان چارق ودلقنی برخانه نك ایچنه قویوب هرکون اکا نظر قیلوردی وکندینك
نه مرتبه یه واصل اولدیغنی بیلوب شاکر اولوردی بوقصه نك تفصیلی بشنجی جلدده مذکور اولمشدر (مثنوی) تا بداند
درجه بود آن مبتلا * از کجاها در رسید او تا کجا * تا بلقیس بیله که نه مبتلا اولدی او قنده لردن قنده ایرشدی یعنی

نه حقیر ودنی شیئه مبتلا اولدیغنه واقف اوله ونه مرتبه دن نه مرتبه یه ایرشدیکنی بیله (مثنوی) خاك را ونطفه را
ومضغه را * پیش چشم ما همی دارد خدا * کذلك خاکی ونطفه ومضغه یی خدای تعالی بزم کوزمزا وکنه کتوررر
یعنی عبرت اولمقدن وابتدای خلقتمزی بیلمکدن اوتری حق سبحانه وتعالی خاکی ونطفه یی ومضغه یی بزم کوزمز
او کنده طوتر تا کم بز بونلری کوردکده ابتدای حالمزه واقف اوله وز وبعده نه مرتبه یه ایردك ونقدر نعم جلیله کوردك بیله وز
وانك شکرنی قیله وز (مثنوی) کز کجا آوردمت ای بد نیت * که از ان آید همی خفریقت * که سنی قنده ن کتوردم
ای بد وقبیح نیتلو که شمدی سکا اندن نفرت وکراهت کلور یعنی حق سبحانه وتعالی خاکی ونطفه ومضغه یی اول
اجلدن بزم کوزمز او کنده هردم طوتر که بزه دیمکدرای بد نیت وای فاسد طویتسنی قنده ن کتوردم که هردم سکا
اندن شمدی عار کلور خفریق خاء معجمه نك فتحه سی وفانك سکونیله کراهت ونفرت معناسنه در یا وحدت ایچوندر
تعظیمی مشعر در مقصود (فلینظر الانسان مما خلق خلق من ماء دافق) آیت کریمه سنك مقتضاسنجه انسانه لازم
اولان اولدر که ابتدا اندن مخلوق اولدی ونه مرتبه یه کلدی نظر ایلیه تا کم بعده واصل اولدیغی نعمتك قدرنی بیله واول نعم
کثیره نك شکرینه مشغول اوله (مثنوی) توبدان عاشق بدی در دوران * منکر این فضل بودی آن زمان *
ای انسان سن آنك دورنده اکا عاشق ایدك اول زمانده بوفضلك منکری ایدك یعنی خاك مرتبه سنده ونطفه وعلقه
ومضغه دورنده ایکن سن ای انسان اول مرتبه لره عاشق ایدك اول زمانده بوشمدیکی حالده اولان فضله یعنی بوانسان
مرتبه سنده اولان فضل ونعمته مرتبه لك حکمیله منکر ایدك یعنی اول مرتبه لرده ایکن انسان مرتبه سنه کلمك
وبوقدر فضل بولمق سکا محال کورینوب انسان حالله بوفضل نعمه انکار ایلردك وبن انسان اولمغه نیجه قابلم دیوب
سویلردك (مثنوی) این کرم چون دفع ان انکار تست * که میان خاك می کردی نخست * بوکرم چونکم اول سنك
انکارکك دفعیدر که خاك اورتاسنده ابتدا ایلدك یعنی بو الآن انسانیت مرتبه سنده اولان کرم الهی وفضل ربانی
چونکم اول سنك خاك مرتبه سنده ایکن بو مرتبهٔ انسانیده اولان فضل وکرمه لسان حالله ایلدیکك اول انکاری
رافعدر پس بو مرتبه نك وراسنده اولان حیاته ونعم وسعاداته انکار ایلمه که حق تعالی قادر مطلقدر سنی خاك ونطفه
مرتبه سندن انسان مرتبه سنه کتورن بعد الموت ینه حیات ویروب انسان مرتبه سنه کتورمکه قادر اولدیغی
مصدق ومحققدر چون بونده حرف شرطدر اذا کبی جوابی محذوفدر که پس لفظندن بورایه کلنجیه دك آنك جوابی
منزله سنده در (مثنوی) حجت انکار شد انشار تو * از دوا بدتر شد این بیمار تو * سنك انشار ایلمالك انکاره حجت اولدی
بوسنك بیمارلك دوادن بدتر اولدی خطاب منکر حشر اجساد اولان انسانه در انشار بونده احیا معناسنه در
تقدیر کلام اولدر که ای منکر حشر اجساد اولان انسان سنی حق تعالی خاك ونطفه مرتبه سندن وعلقه ومضغه
طورندن انسان مرتبه سنه کتوروب انسان احیا ایلمسی حشره اولان انکارکه حجت اولدی اول وجهله که اکر سن
بعث خصوصنده شك وانکار ایلرسن نظر ایله ابتدای خلقتکه حق سبحانه وتعالی سنی اولا خاکدن اندنصکره نطفه دن
اندنصکره علقه دن اندنصکره مضغه دن اندنصکره رحم مادردن اخراج ایدوب مرتبهٔ عقل وتمیزه کتوردی کما قال الله
تعالی فی سورة الحج (یا ایها الناس ان کنتم فی ریب من البعث فانا خلقناکم من تراب ثم من نطفة ثم من علقة
ثم من مضغة مخلقة وغیر مخلقة) بوایت کریمه نك تفسیری اوچنجی جلدده مرور ایلدی پس ای منکر بعث اولان انسان
آلان بوسنك حیاتك انکار حشر ایلمکه حجت اولور که سنی خاکدن بو مرتبه یه کتورن اولدکدن وخاك اولدقدنصکره
ینه انسان مرتبه سنه کتوروب احیا ایلمکه قادردر لکن سنك بیمار اولان نفسك دوا وعلاجدن بدتر وخبیثتر اولدی
کرك ایدیکه انسانیت مرتبه سن بولدقدنصکره وعقل وتمیزدواسنه واصل اولدقدنصکره سنده اول انکار مرضی
زائل اولایدی ونفسك اول خاك ونطفه مرتبه سنده ایکن اولان انکار صفتندن قورتلیدی لیکن عقله کلدکده اول
مرض انکار ادراك وتمیزله علاج ودوا اولدقدنصکره سنك منکرلکك دخی بدتر اولدی وروز بروز ترقی قیلدی دیمك اولور
(مثنوی) خاك را تصویر این کار از کجا * نطفه را خصمی وانکار از کجا * خاك که بو کارك تصویری قنده ندر نطفه یه
خصومت وانکار قنده ندر یعنی خاکه شو انساندن صادر اولان کارك تصوری وتعقلی قنده ن میسر اولور یعنی اولمز
ونطفه یه خصومت قیلمق ولسانله منکر اولمق نه دن حاصل اولور یعنی اکا لسان ایله خصومت وانکار ایلمك ممکن
ومیسر دکلدر بلکه بو کارك صدوری وبو خصومت وانکارك ظهوری خاك ونطفه مرتبه لرندن کذر قیلوب انسان
مرتبه سنه کلوب عقل وفکر صاحبی اولدقدنصکره میسر اولور (کما قال الله تعالی (اولم یر الانسان انا خلقناه من نطفة
فاذا هو خصیم مبین وضرب لنا مثلا ونسی خلقه قال من یحیی العظام وهی رمیم قل یحییها الذی انشأها اول مرة
وهو بکل خلق علیم) روایت اولنور که عاص بن وائل ویا خود ابو جهل اما مشهور اولان اولدر که ابی بن خلف بر زیاده

چوریمش انسان استخوانی النه الوب مجلس حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلمه کلدی وانده بعض صنادید قریش دخی حاضر ایدیلر حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلمه خطابا دیدیکه بو مرتبه پوسیده اولمش عظام نخره یی کیمدر که جمع ایلیه وانی انسان دوزه حضرت پیغمبر علیه السلام بیوردیلر که حق تعالی انی کیرو خلق ایلروسنی دخی خلق ایدوب بعث ایلرو دوزخه ادخال ایلر پس بو آیت کریمه نازل اولدی معنای شریفی ایا انسان کورمدیمی وبلمدیمی که تحقیقا برانی نطفه دن خلق ایلدک پس اندنصکره اول خصیم مبیندر یعنی خصومت مبین وآشکاره جدال کننده در بزم ایچون بر مثل ضرب ایلدی یعنی برامر عجیب الشان ابراز ایلدی وکندینک ابتدای خلقتنی اونتدی والنه چوریمش استخوانی الوب خاک ایدوب اجزای متفرقه اولدقدنصکره (من یحیی العظام وهی رمیم) دیدی یعنی بو استخوانی کیمدر که احیا ایلر حال بوکه او چوریمش وخاکه مشابه اولمشدر حق تعالی حضرت پیغمبر علیه السلامه امر ایدوب بیوردی یا محمدا کادی انی احیا ایلر اول مرده انی احیا ایلین قادر اللهدر واول پادشاه هر آفریده کاره عالمدر (مثنوی) چون دران دم بی دل وبی سربدی * فکرت وانکار را منکر بدی * ای منکر حشر اولان انسان چونکم اول دمده سن بی دل وبی سر ایدک فکرته وانکاره منکر اولدک یعنی چونکم خاک ونطفه دمنده وجمادلق عالمنده دلسز وروحسز ایدک سر بونده کسر سینله روح معناسنه استعاره در فکرت وانکاره لسان حالله منکر اولمشدک انکچونکه فکرت قلب وروح دماغ لازمدر ولسانله انکار ایلمکه انسان صورتنه کلمک وفکرت ولسان صاحبی اولمق لازمدر پس سنده ایسه اول دمده بونلردن بری اولمدیغنه بناء کندکده بو مرتبه انسانیته کمالیله عدم قابلیت کوروب لسان حالله مقتضای مرتبتک اوزره دیردک هیهات بن نیجه فکرت صاحبی اولورم وبو وجهله انسان مرتبه سنه واروب حشره انکار قیلورم وجهامن الوجوه بنده فکر صاحبی اولمغه وانکار قیلمغه قابلیت وامکان یوقدر دیو فکرت وانکاره منکر اولوردک وانکار ایلمکه انکار قیلوردک (مثنوی) از جمادی چونکه انکارت برست * هم برین انکار حشرت شد درست * چونکم سنک انکارک جمادیت مرتبه سندن بتدی هم بو انکاردن سنک حشرک درست اولدی یعنی جمادلق مرتبه سندن بی روح اولوب انسانیت مرتبه سنه کلمکه مرتبه لک حکمیله سنده انکار وار ایدی انسان اولمغه عدم قابلیتک کوروب لسان حالله دیردک هیهات بن نیجه عقل وروح صاحبی اولورم وانسانیت مرتبه سنه وصول بولورم پس شمدی کاوب انسان اولدک بوکره اولوب تراب اولدقدنصکره حشر اولمغه وانسانیت مرتبه سن بولمغه انکار قیلدک هم انکار حشر ایلمکدن سنک حشرک درست وثابت اولدی شو وجهله که انکار ایلمک البته عقل وفکر وحیاتله موصوف بر وجود اقتضا ایلر که اول وجود خاک ونطفه دن کلدیکی مخلوق اولدیغی معلوم ومقرر اولیجق انک ایلدیکی انکاردن بعد الموت خاک اولوب عظام رمیمه اولدقدنصکره ینه انسان شکلنه کاوب حشر اولمسی اولو نتله درست وثابت اولور پس منکر حشر اولان کمسه نک حشره اولان انکاری خلقت انسانیه نک ماده سنه ومبدأنه عارف اولان کمسه یه نسبتله معنا عین اقرار اولور زیرا جامد اولان خاکدن اصلا وجودی اولمین عقل وفکرله متصف بر انکار ایلمکه قادر انسان ظهوره کلمک ممکن ارلد قدنصکره اول انکاری صاحبنک قیلمغی استفاده ایدرلرا کرچه اول منکر انکارنده صحیح وصادق ایسه ده نته کیم بو معنایی تأییده ایچون بو مثالی بسط ایدوب بیوررلر (مثنوی) پس مثال توچو آن حلقه زنیست * کز درونش خواجه کوید خواجه نیست * خطاب منکر حشر اولان کمسه یه در منکر حشر اجساد اولان کمسه نک حالی حلقه زن اولان کمسه ایله کندویی انکار ایلین خواجه نک حالنه تشبیه بیورمشلردر که تشبیه مفرد بالمفرد قبیلندن اولور یعنی پس ای منکر حشر سنک مثالک اول بر حلقه زن کبیدر که خانه نک درونندن صاحب خانه اولان خواجه اکا خواجه بو قدر دیرو کندینک نفسنی انکار ایلر (مثنوی) حلقه زن زین نیست دریابد که هست * پس ز حلقه برندارد هیچ دست * حلقه زن بو یوقدن اکلر که وار در دیو یعنی قپو قاقان کمسه بو انکاردن فهم ایلر که اول کندینک وجودنی یوقدر دیو انکار ایلین کمسه ثابت وموجوددر پس قپونک حلقه سندن النی هیچ قالدرمز وانک خواجه یوقدر دیو انکار ایلمسندن اصلا اشلک وکمانه دوشمز توضیح معنی ای منکر حشر اولان کمسه سنک حالک شو ذکر اولنان ایکی کمسه نک حالی کبیدر مثلا بر کمسه بر خانه نک صاحبنی بیلسه وانک آوازیله آشنا اولسه وانک قپوسنه کلسه ودق باب قیلسه خواجه درون خانه دن اکا خواجه اوده یوقدر دیو چاغرسه وآوازو یرسه حلقه زن در حال اول انکاردن فهم وادراک ایلر که خواجه خانه ایچره ثابت وموجوددر پس حلقه زن اصلا النی کیدرمیوب خواجه نک ظهوره کلمسنی طلب ایلر زیرا خواجه نک کندویی انکار ایلمسی عینیله اقرار قیلمسنی مستلزم اولور وحلقه زن انک انکارندن اقرارینه استدلال وانتقال قیلور کذلک حشره اقرار ایلین مؤمن حشره انکار ایلین کمسنک انکارندن حشرک موجود وثابت اولمسنی بیلور وانک

حشر یوق دیمسندن حشرک موجود اولمسنی فهم قیلور وبو بیتلرده حلقه زندن مراد مؤمن حشر وخواجه دن مراد منکر حشر اولور (مثنوی) پس هم انکارت مبین می کند * کز جماد او حشر صد فن می کند * فاذا کان کذلک بو مقدمه معلومک اولدیسه ای منکر حشر اولان کمسه هم سنک انکاریکی مبین ومقرر ایلر که اول قادر الله جماددن یوز فن حشر ایلر مبین تفعیل بابندن اسم مفعولدر یعنی ای منکر حشر اجساد اولان کمسه اولا سنک انکارک عقل وفکر وحیاتله متصف بر وجود اقتضا ایلر که اول وجودک اصلی ومادهسی خاک اوله پس جناب حقک سنک وجودیکی ایجاد واحداث ایلمک مراد ایلدکده خاکی قدرت کامله سیله نطفه مرتبه سنه کتوروب ونطفه یی علقه وعلقه یی مضغه ومضغه یی لحم وعظام مرتبه سنه یتوروب پس انی رحم مادردن اخراج ایدوب بعد التولد طفولیت مرتبه سنی کچوب عقل وفکر مرتبه سنه بالغ ایلدکده اولدکدن وتراب اولدقدنصکره حشر اولمغه وحیات بولمغه انکار ایدرپس سنک بو انکارک عاقل اولنلره مبین واشکاره ایلر که اول خدای تعالی جمادی یوز فنلر حشر ایلر وبو خصوصه مجرد سنک انکارک دلیل وبرهاندر زیرا عاقل بیلور که بو انکار شول وجوددن صادر اولور که انک مادهٔ اصلیه سی خاکدر پس صنع حقله خاک کاوب انسان مرتبه سنه واصل اولدی وجهلندن وکمال غفلتندن (ائذا متنا وکنا ترابا وعظاما ائنا لمبعوثون او اباؤنا الاولون) دیو بعد الموت اولان حشره انکار قیلدی پس عاقل قتنده سنک انکارک حق تعالینک جمادن نیجه یوز فنلر صاحبی احیا ایلمسنی مبین اولورا کرسنده خی متنبه اولسک انکارکدن اقرار ایلمک معناسنی بیلوردک وانکاری کیدروب حشر ونشره ایمان قیلوردک دیمک اولور (مثنوی) چند صنعت رفت ای انکارتا * آب وکل انکار زاداز هل اتی * ای منکر نیجه صنعت الهی واقع اولدی تا آب وکل هل اتی دن انکار طوغردی یعنی پیدا ایلدی اولکی مصرعده اولان انکار مضاف مقدر اولمق اوزره ای ذو انکار ویا خود ای اهل انکار دیمکده جائزدر وصبالغه ایچون رجل عدل قبیلندن اولوب انکار بمعنی منکر اولسه دخی جائزدر تا لفظی مصرع ثانی یه مرهوندر آب وکل هل اتی دن انکار طوغردی دیمک بو آیت کریمه نک الی آخره مدلولی اولان وجود انسانیدن آب وکل انکار طوغردی دیمک اولور واول آیت کریمه بتمامها بودر (هل اتی علی الانسان حین من الدهر لم یکن شیأ مذکورا انا خلقنا الانسان من نطفة امشاج نبتلیه فجعلناه سمیعا بصیرا انا هدیناه السبیل اما شاکرا واما کفورا) معنای شریفی ومفهوای لطیفی اولدر که تحقیقا انسان اوزره دهردن بر وقت کلدیکه انده انسان ذکر اولنمش بر شیء اولمدی وانک نام ونشانی اصلا ظهوره کلمدی تحقیقا انسانی بز نله مرد لک قرشمش اولان نطفه سندن خلق ایلدک انی ابتدا ایلدیکمز حالده پس بز انی سمیع وبصیر قیلدق تا کم اسماع آیات ومشاهدهٔ دلایل ایلمکله متمکن اوله وخالقنه وموجدنه اقرار وایمان قیله تحقیقا بز اکا راه راستی کوستردک قدرت کامله مز اوزره نصب دلائل ایتمکله وانزال آیات قیلمقله بونلر یا خالقلرینک عطا ایلدیکی نعمه شاکر اوله لر ویا خود اول سبیل مستقیمدن اعراض ایتمکله کافر اولسه لر وانک نعمت شامله وقدرت کامله سنه انکار قیله لر منکر حشر اجساد اولان طائفه کبی که حق تعالینک قدرت کامله سنه انکار قیلمشلر ووجودلرنده اولان نعمت شامله یی دخی افلاک وطبایعک مقتضاسندن وکوکبلرینک تأثیرندن بیلوب کفران نعمه اولمشلردر پس انلره بویله دینور وبو کونه حجت اولنور ای معدن انکار اولان کمسه نیجه نیجه صنعت کامله وقدرت شامله حضرت حق جانبندن واقع اولدی تا کم آب وکلک سلالهسی انک قدرتیله نطفه اولوب ونطفه انک صنعیله علقه ومضغه مرتبه لرینه کاوب ولحم وعظام کسوه لرین کیوب وحیات بولوب باذن الله تولد قیلدقدنصکره وطفولیت مرتبه سن کچوب عقل وتمییز مرتبه سنه بالغ اولدقدنصکره وهل اتی آیت کریمه سنک مفهومیله اشارت اولنان سمع وبصر صاحبی اولان وجودی بولدقدنصکره اول هل اتی مفهومسنک مظهری اولان انساندن انکار طوغدی وخالقنک قدرت کامله سنه جاحد اولدی پس اکر بو انکاردن رجوع ایتمزسه وهدایت اولندیغی سبیله کیتمزسه (انا اعتدنا للکافرین سلاسل واغلالا وسعیرا) حسبنجه بز اول کافرین ومنکرین ایچون سلاسل واغلال وسعیر مهیا ایلدک تا روز جزاده جزالرنی بولورلر دیمک اولور (م ی) آب وکل می کفت خود انکار نیست) بانک میزد بی خبر کاخبار نیست) بو محل مثنوی شریفک خیلی مشکل محلیدر باخصوصکه بو بیت شریف اغمض ابیات حضرت مثنویدر محیر عقول شارحین ومولهٔ فهوم طالبیندر ولهذا شارحلرک هر بری بر کونه معنی اختیار ایتمش بعضسی اصابت وبعضسی خطا ایتمشدر وبعضسی دخی تأویلات وتوجیهات کثیره ایراد ایتمکله ورطهٔ خیالاته باتمشدر وهیچ مناسبتدن بتمشدر اکرچه بو بیت شریف شعرائک سهل الممتنع دیدکاری قبیلدندر لکن اهله سهلدر پس تسهیل معنی ایچون اولا بو مقدمه بیان اولندی تا حقیقت معنایه واصل اولهسن وبوندن مقصود نه ایدیکنی بیلهسن آب وکلدن مراد مادهٔ اصلیه سی آب وکل اولدیغی اعتبار اوزره انساندر ومصرع ثانی مصرع اولک معناسنی توضیح ایلمکدن اوتری مثل موقعنده واقع اولمشدر

وبی خبردن مراد کزدروش خواجه کوید خواجه نیست دیو مثل ایراد ایلدکاری خواجه دراخبار بونده مخبر
معناسنه درومصدرذکر اولنمسی مبالغه دن اوتوریدر که رجل عدل قبیلندن اولور مضاف مقدر اولوب صاحب
اخبار ویا خود ذواخبار نیست دینلسه دخی قاعده یه مطابقدر پس مقدما آب وکل انکار زاد ازهل اتی
یورمشلردی یعنی نیجه صنع الهی واقع اولدی تا کم هل اتی ایتنک مدلولی اولان وجود انسانی ظهوره کلوب اندن
انکار طوغدی واول انکاری قیلدی دیمشلردی الان بو بیتله انکار معنا اقرار اولدیغنه اشارت ایدوب بیوررلر آب
وکلدن مخلوق اولان انسان خود معنا انکار بوقدر دیدی اکرچه لفظا انکار قیلدیسه ده مؤمن اولان عاقله نسبت
اول انکار عین اقراردر مثلا بی خبر بانک اورردی بویله که مخبر بوقدر یعنی کندی اقرارندن بی خبر اولان خواجه
درون خانه دن حلقه زن اولان کمسه یه صاحب اخبار بونده یوقدر دیو چاغردیغی ومعنا انک انکاری عین اقرار
اولدیغی کبی آب وکلدن ظهوره کلان انسان دخی اکرچه حشر بوقدر دیو انکار ایلردی لکن معنایه نظر اولنسه
اول آب وکلدن مرکب اولان خود انکار بوقدر دیدیکی کندینک آب وکل مرتبه سندن کلوب منکر اولان
وجودی بعد الموت دخی آب وکلدن بعث اولوب حیات بولمسنه شهادت ودلالت ایلر پس انک انکاری فی المثل درون
خانه دن کندی ذاتنی انکارا تمثک طریقیله حلقه زنه اخبار ایلین مخبرک انکاری کبی اولور صورتا انکار ومعنا
عین اقراردر (مثنوی) من بکویم شرح این ازصد طریق * لیک خاطر لغزد از کفت دقیق * بن بو حشر اجسادک
شرحنی یوز طریقله دیرم ونیجه وجوه شتی ایله دخی تعبیر ایلمکه قادرم ولیکن خاطر قاصر دقیق سوزدن طاینور
وفهم قاصر کلام رنکیننک فهمنده عاجز اولوب مقصود بالذات اولان معنایه وصولدن کیرو قالور بو اجلدن بو بحث
شریف طرق شتی ایله شرح اولنمقدن کذر قیلندی وجوه کثیره وکلمات دقیقه ایله بیان قیلنمقدن فراغت اولندی
وینه حضرت سلیمان علیه السلام ایله بلقیسک حکایه سنی نقل ایلمکه شروع قلندی * چاره کردن سلیمان علیه
السلام در احضار تخت بلقیس از سبا * ولایت سبادن بلقیسک تختنی کندینک حضورنه حاضر ایلمکده سلیمان
علیه السلام چاره ایلمسیدر یعنی چونکم حضرت سلیمان نبی علیه السلام بلقیسک تختنک حاضر کلمسنی مراد ایلدی
اطرافنده اولان جماعته بو کونه سویلدیکه سزدن قنقی کمسه انک عرشنی بنم حضورمه کتورر واول کلمزدن
مقدم انک تختنی بو محله کیم ایرکورر نته کم حق تبارک وتعالی بو قصه دن کلام مجیدنده خبر ویروب بیوررر
(قال یا ایها الملاء ایکم یأتینی بعرشها قبل ان یأتونی مسلمین قال عفریت من الجن انا آتیک به قبل ان تقوم من مقامک
وانی علیه لقوی امین) بو آیت کریمه نک فحوای شریفی ومفهوم لطیفی اولدر که سلیمان نبی علیه السلام مجلسنده اولان
جماعته خطاب ایدوب دیدی ای کروه بزرکان سزدن قنقی کمسه بلقیسک عرشنی بکا کتورر مسلمان اولدقلری حالده بکا
کلمزدن مقدم جن طائفه سندن برخبیث وناخوش دیو دیدی بن انی سکا کتوررم سن مقام حکومتدن قالقمزدن
مقدم تحقیقا بن انک اوزرینه قوی وقادرم وامینم که انک جواهرینه وزواهرینه خیانت قیلمیوب حضورکه کتوررم
نته کم حضرت خداوندکار بو بیتله بو معنایه اشارت ایدوب بیوررلر (مثنوی) کفت عفریتی که تختش را بفن *
حاضر آرم تا تو زین مجلس شدن * یعنی بر عفریت سلیمان علیه السلام حضرتلرینه دیدی اول بلقیسک تختنی
فن سحرله وجادولک صنعتیله تا سن بو مجلسدن قالقوب کتمزدن اول حاضر کتوررم پس سلیمان نبی علیه السلام بوندن
دخی تیزتر کلمسنی مراد ایلیوب اکا جواب ویرمه دکده (مثنوی) کفت آصف من باسم اعظمش * حاضر آرم پیش تو
در یکدمش * آصف بن برخیا که حضرت سلیمان علیه السلامک وزیری ومصاحبی ایدی سلیمان علیه السلام
حضرتلرینک مرادنه واقف اولوب دیدی بن اسم اعظم قوتیله اول تختی حاضر کتوررم سنک حضورکه بر دمده نته کم
حق تعالی حضرتی کلام مجیدنده خبر ویروب بیوررلر (قال الذی عنده علم من الکتاب انا آتیک به قبل ان یرتد الیک
طرفک) یعنی اول کمسه دیدی حضرت سلیمان علیه السلامه که اول کمسه نک قتنده کتاب الهیدن بر علم وار ایدیکه اسم
اعظمه عالم ایدی یا سلیمان انی بن کتوررم سکا کوزلک رجوع ایلمزدن مقدم یعنی کوزلک اچوب یومزدن مقدم طرفة
العینده انی سکا کتوررمکه باذن الله قادرم دیدی وقائلدن مراد کیم ایدیکنه اهل تفسیر اختلاف ایدوب کیمی
حضرت خضر وکیمی ملائکه دن بر ملکدر دیمشلردر لکن اصح اولان آصفدر نته کم حضرت مولانانک دخی بیوردقلری
بو معنایه شهادت ایلر پس آصف حضرتلری اول تختی سبا مملکتندن قالدیروب طرفة العینده باذن الله حضرت
سلیمان علیه السلامک حضورنه کتوردی (مثنوی) کرچه عفریت اوستاد سحر بود * لیک آن از نفخ آصف رو نمود *
اکرچه عفریت سحرک اوستادی ایدی وجادولک صنعتنده زیاده ماهر ایدی ولیکن اول تختک کلمسی آصف
حضرتلرینک دمندن یوز کوستردی یعنی آنک نفس مبارکندن ظهوره کلدیکه اسم اعظمله دعا ایلیوب قدرت حقله

انی اول برده حاضر قیلدی (مثنوی) حاضر آمد تخت بلقیس آن زمان * لیک ز آصف نه از فن عفریتیان * بلقیسک
تختی اول زمان مجلس سلیمانه حاضر کلدی ولیکن حضرت آصفدن حاضر کلدی عفریتلر فنندن دکل شیخ اکبر قدس
الله سره العزیز حضرتلری بوکه اعدام وایجاد قیلنمشدر دیمشلردر نته کم نقش فصوصه اولان شرحمزده فص سلیمانیده
بورایه متعلق کلام شرح اولنمش وتفصیل قیلنمشدر (مثنوی) کفت حمد الله برین وصد چنین * که بدید ستم زرب
العالمین * وقتا کم حضرت سلیمان نبی علیه السلام اول تختک کلمسنی ومجلسنده حاضر اولمسنی مشاهده
قیلدی حضرت حقه حمد وشکر ایلیوب دیدی الحمد لله بو نعمتک اوزرینه ویوز بونک کبینک اوزرینه که حضرت
رب العالمیندن اول نعمتلری کوردم واول دولت وسعادتلره ایردم قال الله تعالی حاکیا عنه فلما رآه مستقرا عنده
قال هذا من فضل ربی لیبلونی ءاشکر ام اکفر ومن شکر فانما یشکر لنفسه ومن کفر فان ربی غنی کریم (مثنوی) پس نظر
کرد آن سلیمان سوی تخت * کفت آری کول کیری ای درخت * پس حضرت سلیمان نبی تخت جانبنه نظر ایلدی
واکا خطاب ایدوب بو کونه سویلدی که ای درخت بلی کول کیرسن یعنی عاقل اولان سکا فریفته اولمز بلکه سن احمق
ونادان اولانلری الده ییجی سن دیدی (مثنوی) پیش چوب وپیش سنک نقش کند * ای بسا کولان که سرها می نهند *
بو تخته باش قودقلری کبی منقش اولان چوب ومنقش اولان سنکک اوکنده ای چوق احمقلر باشلر قورلر واندن معاونت
طلب ایدوب استمداد ایدرلر چوب وسنک نقشدن مراد اکرچه بتلر اولور ولیکن اهل دنیانک ترک طاعت خدا ایدوب
منقش اولان چوب وسنکه خدمت قیلملرینه بیوت وقصور منقشه وجواهر ملونه دلقو بتلرینه دخی تعریض واردر
(مثنوی) ساجد ومسجود از جان بی خبر * دیده از جان جنبشی واندک اثر * دیده در وقتی که شد حیران ودنک *
که سخن کفت واشارت کرد سنک * ساجد ومسجود جاندن بی خبردر ولیکن اول ساجد ومسجود جاندن بر جنبش
واز جق اثر کورمش شو بر وقتده جاندن اثر قلیل کورمشکه اول ساجد حیران ودنک اولدی تا که سنک سوز سویلدی
واشارت ایلدی ساجددن مراد کافر ومسجوددن مراد انک چوب وسنکدن دوزلمش صنملریدر ساجدک جاندن
بی خبر اولمسی کافرک روح الهیدن ونفخه ربانی اولان جانک شرف فضیلتندن بی خبر اولوب چوب وسنکی مقبول
اتخاذ ایلمسیدر ومسجودک جاندن بی خبر اولمسی جامد اولوب حیاتدن خالی قالمسیدر کافرک صنمده جاندن بر جنبش
واندک اثر کورمسی شول بر وقتده اولدی واول حینده مسجودک وجودنده جاندن اثر کوردیکه حیران ودنک اولوب
اکا عبادت ایلرکن وتضرع ونیازله سوز سویلرایکن شیطان انلرک جوفنه حلول ایلیوب اول سنکلر اکا سوز سویلمسی
واشارت ایلمسیدر حضرت سلطان انبیانک ولادت شریفه لرندن مقدم بتلردن بو کونه خیالات شیطانیه ظاهر
اولوردی وکفره یی بو حیله وخدیعتله اضلال قیلوردی نته کم حلیمه قصه سندن معلومک اولور (مثنوی) نرد خدمت
چون بنا موضع بباخت * شیر سنکین راشقی شیری شناخت * خدمت نردی چونکم نامحل بیره اوینادی شیر سنکینی
شقی بر شیر ظن ایلدی یعنی شقی اولان کافر چونکم عبادت وطاعتی محل موضعنه ایلمدی طاشدن دوزلمش ارسلانی
بر ذی روح وصاحب فتوح ارسلان وکندیسنه معبود ویزدان زعم ایلدی ومقصود ومرادنی اندن طلب ایلدی
(مثنوی) از کرم شیر حقیقی کرد جود * استخوانی سوی سک انداخت زود * کرمندن حقیقت شیری جود ایلدی سک
جانبنه قوری بر استخوان آتدی یعنی فضل وکرمندن حق سبحانه وتعالی حقیقت شیری جود ایدوب بی توقف کلب
اولان کافر جانبنه نفسک غداسنی وحظی القا ایتدیکه بت پرست اولدیغی وشریک قیلدیغیچون انک رزقنی اندن قطع
قیلمدی ومانع اولمدی نته کم حضرت ابراهیم علیه السلام اول بیت الحرامک مؤمن اولان اهلی ایچون حق تعالیدن رزق
طلب ایلدکده حق تعالی حضرتلری رزقی تعمیم ایدوب کفره یه دخی ویررم بیوردی (کما قال الله تعالی حاکیا عن ابراهیم
علیه السلام (وارزق اهله من الثمرات من امن منهم بالله والیوم الاخر (قال) ومن کفر فامتعه قلیلا ثم اضطره الی عذاب
النار وبئس المصیر (م ی) کفت اکرچه نیست آن سک برقوام) لیک ما را استخوان لطفیست عام) شیر حقیقی ایتدی اکرچه
اول سک قوام اوزره دکل یعنی استقامت اوزره دکل بلکه ضلالت اوزره دروليکن بزم استخوانمز بر لطف عامدر یعنی
اکرچه اول کلب کافر عبادتی استقامت اوزره ایتمیوب ضلالت اوزره نامحل بیره ایلر ولیکن بز انک رزقنی بو سببدن
اندن منع ودریغ ایلمزز زیرا بزم رزق ویرممز لطف خاص دکلدر بز همان رب المسلمین دکلز بلکه رب
العالمینز پس بر شول رزاق مطلقز که رزقی هیچ برندن دریغ ایلمزز کرک کافر اولسون وکرکسه مؤمن اولسون نته کم
جلد ثالثک اوایلنه قریب رزاق اسمنک شرحنده بو محله مناسب صدر الدین قنوی حضرتلرندن نقل اولنمش
وتحریر قیلنمش * قصه یاری خواستن حلیمه از بتان چون عقیب فطام مصطفی صلی الله علیه وسلم را کم کرد ولرزیدن
وسجده بتان وکواهی دادن ایشان بر عظمت کار مصطفی علیه السلام * بو سرح شریف حضرت حلیمه نک

بتلردن باری ومعاونت طلب ایتدیکنك قصه سیدر چونکم حضرت مصطفی علیه السلامی فطام مدتنصکره کم
وضایع ایلدی فطام طفلی سوددن کسمك درو بتلرك دتره مسی وسجده ایلمسیدر اوصنملرك طانقلق ویرمسیدر
حضرت رسول صلی الله علیه وسلمك کارحالنك عظمتی اوزره حلیمه اول حضرتك دایه سنك اسم شریفی درکه اول
حضرتی امزرمك ایچون کندی قبیله سنه الوب کتمش ایدی وحضرت نبینك جدی عبد المطلب تربیه ایچون اول
حضرتی حلیمه یه تسلیم ایتمش ایدی سوددن کسوب جدی عبد المطلبه تسلیم ایلمك ایچون حرم کعبه یه کتوروب وانی
ضایع ایدوب وبتلردن استعانت واستمداد ایلدکده بعض عجایب حالات مشاهده ایلمه سنك بیانیدرکه ذکر یوررلر
(مثنوی) قصهٔ راز حلیمه کویمت * تا زداید داستان او غمت * سکا حلیمه نك سرورازنك قصه سنی دیه یم تاکم انك
داستانی سنك غمکی آچه وغصه والمکی دفع ایلیه (مثنوی) مصطفی را چون زشیر او باز کرد * بر کفش برداشت چون
ریحان وورد * چونکم اول حلیمه حضرت مصطفایی سوددن جدا ایلدی اول حضرتی الی اوزره ریحان وورد کبی
طوتدی (مثنوی) می کریزانیدش از هر نیك وبد * تا سپارد آن شهنشه را بجد * اول حضرتی هر نیك وبددن دایه سی
قچرردی تا اول شاهنشاهی جدنه تسلیم ایده (مثنوی) چون همی آورد امانت را زبیم * شد بکعبه وآمد او اندر
حطیم * چونکم اول حلیمه امانت عظمیی خوفندن کتوردی کعبهٔ شریفه کتدی وحطیم ایچره کلدی حطیم حرم
شریفك ایچنده بر موضع مبارکك اسمیدرکه حالا بنا اولنان کعبه دن مقدم اول دخی خانهٔ کعبه دن ایمش ولهذا
حجاج الان انی بله طواف ایدرلر (مثنوی) از هوا بشنید بانکی کای حطیم * تافت بر تو آفتاب بس عظیم * پس حلیمه
حضرتلری هوادن بر صدا اشتدی بویله دیو که ای حطیم سنك اوزریکه بر آفتاب یلدرادی (مثنوی) ای حطیم امروز
آید بر تو زود * صد هزاران نور از خورشید جود * ای حطیم بوکون سنك اوزریکه تیز جود وکرم افتابندن نیجه یوز بیك
نور کلوروسنی منور ومشرف قیلور (مثنوی) ای حطیم امروز آید در تو رخت * محتشم شاهیکه پیك اوست بخت *
ای حطیم بوکون سنك اوزریکه رخت وبخت کتورور بر شاه محتشم که بخت وسعادت انك پیکیدر (مثنوی) ای حطیم
امروز بی شك از نوی * منزل جانهای بالایی شوی * ای حطیم بوکون شکسز تمام یکیدن بالایه منسوب اولان جانلرك
منزلی اولورسن (مثنوی) جان پاکان طلب طلب وجوق جوق * آیدت از هر نواحی مست وشوق * پاکلرك جانی بلوك
بلوك وکروه کروه عشق وشوقدن مست اولوب جمیع نواحیدن واطرافدن سکا کلور (مثنوی) کشت حیران آن حلیمه
زان صدا * نی کسی در پیش نی سوی قفا * اول حلیمه اول صدادن حیران اولدی زیرا انك نه اوکنده ونه قفاسنده بر کمسه
وار ایدی بلکه پیش وپسنده ویمین ویسارنده هیچ کمسه یوق ایکن بو صدایی اشتدیکندن متعجب اولوب حیران قالدی
(مثنوی) شش جهت خالی زصورت وین ندا * شد پیاپی وین ندا را جان فدا * التی طرف صورتدن خالی یعنی ظاهرده
کورینور بر کمسه یوق وندا که ذکر اولندی پیاپی ومتعاقب اولدی اول ندایه جان فدا اولسون (مثنوی) مصطفارا
برزمین بنهاد او * تا کند آن بانك خوش را جست وجو * چونکم بو ندایی هاتفدن اشتدی حضرت مصطفایی یر اوزره
قودی تا اول لطیف وسرور بخش بانکی جست وجو ایده (مثنوی) چشم می انداخت آندم سو بسو * که کجا است
این شه اسرار کو * حلیمه اول زمانده اطرافه نظر ایلدی کندیسنه بویله دیو که بو اسرارسو یلیجی شاه قنده در (مثنوی)
کانچنین بانك بلند از چپ وراست * می رسد یارب رساننده کجاست * که یمین ویساردن بونك کبی بلند آواز یریشور یاربی
بو صدایی ایرشدریجی قنده در (مثنوی) چون ندید او خیره ونومید شد * جسم لرزان همچو شاخ بید شد * چونکم
حلیمه بانك وندا ایدیجی یی کورمدی حیران ونومید اولدی جسمی سکوت اغاجینك بوداغی کبی لرزان اولدی (مثنوی)
باز آمد سوی آن طفل رشید * مصطفارا بر مقام خود ندید * حلیمه کیرو اول رشید طفلك جانبنه کلدی حضرت مصطفی
علیه السلامی کندی مکاننده کورمدی (مثنوی) حیرت اندر حیرت آمد بر دلش * کشت بس تاریك از غم منزلش *
بو حالتدن حلیمه نك قلبنه حیرت ایچره حیرت کلدی غم وغصه دن انك منزلی زیاده تنك وتاریك اولدی (مثنوی) سوی
منزلها دوید وبانك داشت * تا که بر دردانه ام غارت کماشت * منزللر جانبنه یلدی وزیاده بانك طوتدی بویله دیوکه
بنم دردانم اوزره کیم غارت حواله ایلدی یعنی بنم دریتیم کبی اولان عزیز الوجود طفلمی کیم الدی دیو اطراف وجوانبه
صدا الراوردی (مثنوی) مکیان کفتند ما را علم نیست * ما ندانستیم کانجا کودکیست * مکیلر چونکه حلیمه دن
بو سوزی اشتدیلر بو خصوصه بزم علممز یوقدر دیدیلر بز بیلمدککه انده بر کودك واردر (مثنوی) ریخت چندان اشك
کرد او بس فغان * که از او کریان شدندان دیکران * حلیمه اول قدر کوزیاشی دوکدی وچوق فغان ایلدیکه اول غیریلر
اندن کریه ایدیجی اولدیلر (مثنوی) سینه کوبان آنچنین بکریست خوش * کاختران کریان شدند از کریه اش * حلیمه
زیاده غم والمدن سینه سنی دوکرك انچلین خوش وافر اغلدیکه انك کریه سندن کواکب آسمانده کریه ایدیجی اولدیلر یعنی

انك کریه وفغانی زمینده ن کچوب آسمانه تأثیر ایدوب انده اولان اخترلر دخی متأثر اولوب قطرات امطاری روی زمینه
یاغدردیلر * حکایت آن پیر عرب که دلالت کرد حلیمه را باستعانت بتان (مثنوی) پیرمردی پیش آمد با عصا * کای
حلیمه چه فتاد آخر ترا * عصا ایله بر پیرمرد حلیمه نك اوکنه کلدی بویله دیو که ای حلیمه آخر سکا نه واقع اولدی (مثنوی)
که چنین آتش زدل افروختی * این جکرها را زماتم سوختی * که قلبکدن بو نجلین آتش شعله لندردك بو جکرلری
ماتمدن یاقدك وبونده حاضر اولان کمسه لرك قلوبنی آه سوزانکله احراق ایتدك (مثنوی) کفت احمد را رضیع معتمد *
پس بیاوردم که بسپارم بجد * حضرت حلیمه اول پیره ایتدی حضرت احمدك صادق ومعتمد رضیعیم یعنی بکا
اعتماد اولنوب بنی دایه اتخاذ ایلدیلر بو قدر زمان درکه امزردم ودرون دلدن خدمت ایلدم پس شمدی کتوردم که انی
جدینه تسلیم ایدم (مثنوی) چون رسیدم در حطیم آوازها * می رسید ومی شنیدم رازها * چونکم حطیمه ایرشدم
اول حالده آوازلر هوادن ایرشدی واشتدم یعنی حطیمه خطابا هوا جانبندن نیجه کلمات حکمت آمیز استماع ایلدم
(مثنوی) من چو آن الحان شنیدم از هوا * طفل را بنهادم ان جا زان صدا * چونکم بن اول لحنلری هوادن اشتدم
اول صدادن اوتری اول طفل رشیدی انده قودم (مثنوی) تا ببینم این ندا آواز کیست * که ندایی بس لطیف وبس
شهیست * تا کورم بو ندا کیمك آوازیدر زیرا که زیاده لطیف وزیاده شهی ولذیذ بر ندادر (مثنوی) نه از کسی دیدم بکرد
خود نشان * نی ندا می منقطع شد یك زمان * نه کندی اطرافده بر کمسه دن نشان کوردم نه بر زمان ندا هوادن منقطع
اولدی (مثنوی) چونکه وا کشتم زحیرتهای دل * طفل را آنجا ندیدم وای دل * چونکه دل وجانمك حیرتلرندن
کیرو دوندم طفلی انده کورمدم ونیجه اولدیغن بیلمدم وای بنم قلبمه (مثنوی) کفتش ای فرزند تو انده مدار * که نمایم
مر ترا یك شهریار * اول پیر عرب حلیمه یه ایتدی ای فرزند سن غم طوتمه که سکا بر شهریار کوستریم (مثنوی) که بکوید
کر بخواهد حال طفل * او بداند منزل وترحال طفل * که اول شهریار دیلرسه سنك طفلکك حالنی دیر اول شهریار سنك
طفلکك ارتحالنی بیلور (مثنوی) پس حلیمه کفت ای جانم فدا * مر ترا ای شیخ خوب وخوش ندا * چونکم حضرت
حلیمه اول پیر عربدن بونی اشتدی پس ایتدی ای کشی بنم جانم سکا فدا اولسون ای خوش ندالو خوب ومرغوب
شیخ (مثنوی) هین مرا بنمای ان شاه نظر * کش بود از حال طفل من خبر * اکاه اول اول شاه نظری بکا کوستر یعنی
صاحب نظر اولان شاهی بکا کوستر تا اندن استمداد ایلیه یم دیدی که انك بنم طفلمك حالندن خبری اوله (مثنوی) برد اورا
پیش عزی کاین صنم * هست در اخبار غیبی مغتنم * پس اول حلیمه یی عزی نام بر بتك اوکنه ایلتدی بویله دیو که بو صنم
عالم غیبه منسوب اولان اخبارده مغتنمدر یعنی اخبار غیبی واسرار خفی یی بیلمکده غنیمت اولنمش وتجربه قیلنمشدر
(مثنوی) ما هزاران کم شده زو یافتیم * چون بخدمت سوی او بشتافتیم * بر نیجه بیك کم ونابدید اولمش نسنه یی اندن
بولدق چونکه خدمت وعبودیت ایله انك جانبنه سرعت ایلدك (مثنوی) پیر کرد او را سجود وکفت زود * ای خداوند
عرب ای بحر جود * پس اول پیر عرب فوری اول صنمه سجده ایلدی ودیدی ای قوم عربك خداوندی ای جود وکرم
دریاسی (مثنوی) کفت ای عزی تو بس اکرامها * کرده تا رسته ایم از دامها * ودخی دیدی ای عزی سن بزه چوق
احسان واکراملر ایلمش سن تا نیجه داملردن قورتلمشز (مثنوی) بر عرب حقست از اکرام تو * فرض کشته
تا عرب شد رام تو * سنك اکرامندن عرب اوزره چوق حق واردر فرض اولمشدر تا که عرب سکا مطیع ورام اولدی
(مثنوی) این حلیمهٔ سعد از امید تو * آمد اندر ظل شاخ بید تو * بو سعد قبیله سندن اولان حلیمه سنك امیدکدن سنك
بیدك شاخنك سایه سنه کلدی (مثنوی) که از و فرزند طفلی کم شدست * نام آن کودك محمد آمدست * بوندن اوتری
که اندن بر طفل وفرزند کم اولمشدر اول طفل وکودکك نام شریفی محمد کلمشدر (مثنوی) چون محمد کفت آن جمله بتان *
سرنکون کشتند ساجد آن زمان * چونکم اول پیر عرب محمد دیدی اول جمله بتلر اول زمان سرنکون وضایع وساجد
اولدیلر پیره بویله دیو (مثنوی) که بروای پیر این چه جست وجوست * آن محمد را که عزل ما از وست * که یوری ای پیر
بو نه جست وجودر اول محمدیکه بزم عزل وانکسارمز اندندر (مثنوی) ما نکون وسنکسار آییم از و * ما کساد
وبی عیار آییم از و * بز اندن نکون وسنکسار کلورز وبز اندن اوتری کساد وبی عیار کلورز یعنی بز اول حضرتدن
اوتری طاشلق محلی وسرنکون کلورز وخلق ایچنده خوار وحقیر وبی اعتبار اولورز وکساد وفساد یمز ظاهر اولوب
بی قیمت وبی عیار اولمق مرتبه سن بولورز بعض نسخه ده ما نکون وسنکسار آییم از و واقع اولمشدر بو تقدیر اوزره معنی
بز اندن نکون وسنك طمرلو کلورز الحاصل بز که اصلنده بی عزت طاش طمرلو ایدك خلقك بزه عزتی وعزی دیو خدمت
ورغبتی بعض خیالات شیطانیه واسطه سیله ایدی چونکم اول حضرت کلدی بزدن بو حالتلر مرتفع اولدی دیدی
(مثنوی) آن خیالاتی که دیدندی زما * وقت فترت کاه کاه اهل هوا * اول بر نوع خیالاتیکه بزدن کوررلردی فترت

وقتنده كاه كاهی اهل هوا فترت زمان جاهلیتده كه بو آنه كانجه یه دك اهل هوا بعض خیالات
شیطانیه ییكه بزم جانبمزدن كورردی الان اول حضرتك شرف نبوتیله اول خیالات بزدن زائل اولورو بزم ظهوریمز
ووجودیمز باطل قالور (مثنوی) كم شود چون بار كاه او رسید * آب آمد مر تیمم را درید * اول خیالات محو ونابیدا اولور
چونكم انك بارگاهی ایرشدی اب كلدی تیممی یرتدی یعنی ابك وجودی وقتنده تیمم باطل اولدیغی كبی بزم دخی
وجودیمز اول حضرتك وجودی وظهوری وقتنده باطل اولورو بزه احتیاج قالمزدیدی (مثنوی) دورشو ای پیر فتنه كم
فروز * هین زرشك احمدی مارا مسوز * ای پیر بورادن دور اول فتنه اتشنی شعله لندرمه اكاه اول زینهار احمده منسوب
اولان رشك وغیرت اتشندن بزی یاقمه (مثنوی) دورشو بهر خدا ای پیر تو * تا نسوزی زاتش تقدیر تو * الله ایچون
ای پیرسن بزم قتمزدن بعید اول تا قضا وتقدیر اتشندن سن یانمیه سن یعنی بزی اتش قضا وقدر احراق ایلدی زینهار
بورادن دور اول تا كه سن دخی بزله یانمیه سن (مثنوی) این چه دم اژدها افشردنست * هیچ دانی چه خبر آوردنست
بو نه اژدهادمنی صیقمقدر ونه كونه اژدهاقویروغن صیقمقدر یعنی بو خبر كه من حیث المعنی فی المثل بر اژدرهای
عظیم كبیدر وادن خبرویرمك اژدرقویروغن صیقمق وباصمق كبیدر هیچ بیلورمیسن نه خبر كتورمكدر یعنی انك
ظهور وقدومنك خبری بزم عابدلریمزك بطلان وحقارتنه باعثدر (مثنوی) زین خبر جوشد دل دریا وكان * زین خبر
لرزان شود هفت آسمان * بو خبردن دریا وكانك دلی جوش ایلر بو خبردن هفت آسمان لرزان اولور یعنی بو خبر مسرت
اثردن دریا وكانك وزمین وزمانك قلبی جوشه كلور وهفت آسمانك بلكه جمیع اكوانك درونی خروشه كلور زیرا بو جمله
سنك ظهورنه سبب اول حضرتك وجود شریفیدر كه حق تعالی انك حقنده لولاك لولاك لما خلقت الافلاك بیوردی
پس جمیع جهان اول حضرتك ظهورنه مترقب ایدیلر رعایا خلیفه نك وجودنه مترقب ومشتاق اولدقلری كبی پس
اول حضرتك ظهورنك خبری جمیع اشیایی جوش وخروشه كتورسه عجب دكلدر (مثنوی) چون شنید از سنكها
پیر این سخن * پس عصا انداخت ان پیر كهن * چونكه پیر سنكلردن بو كلامی اشتدی پس اول پیر كهنه ومردسال
خورده النیدن عصایی اتدی (مثنوی) پس ز لرزه وخوف وبیم آن ندا * پیر دندانها بهم بر میزدا * پس اول ندانك لرزه
وخوفندن وبیمندن پیرك دشلری بری برینه اورردی یعنی كمال خوفندن ولرزان اولدیغندن بی اختیار دشلری دخی
بری برینه طوقنوب اوتردی (مثنوی) انچنان كاندر زمستان مرد عور * او همی لرزید ومیكفت ای ثبور * انجلین
كه زمستانده وشتاده مرد عریان دتر اول پیر دتردی ودیردی ای ثبور یعنی ای هلاك سنك وقتكدر قنده سن كل
(مثنوی) چون دران حالت بدید آن پیر را * زان عجب كم كرد زن تدبیر را * چون حضرت حلیمه پیری اول حالتده كوردی
اول عجبدن زن تدبیرنی كم وضایع ایلدی پس اول پیره خطاب ایدوب (مثنوی) كفت پیرا كرچه من در محنتم * حیرت
اندر حیرت اندر حیرتم * دیدی ای پیرا كرچه بن محنت زده یم حیرت ایچره حیرتده یم یعنی قات قات زیاده حیرتده یم
(مثنوی) ساعتی بادم خطیبی میكند * ساعتی سنكم ادیبی میكند * بر ساعت باد بكا خطیب لك ایلر بر ساعت سنك
وصنم بكا ادیب لك واستادی ومعلم لك ایلر یعنی كاه اولور كه هوا جانبندن نیجه خطاب پر صواب اشیدرم وكاه اولور كه
صنملر جانبندن نیجه اصول ادابه متعلق كلام وجواب كوش ایدرم (مثنوی) باد با حرفم سخنها میدهد * سنك وكوهم
فهم اشیا میدهد * باد وهوا بكا حرف وصوتله سوزلر ویررسنك وكوه بكا اشیانك اسرارینك فهمنی ویررمراد جمادات
حقایق اشیایی بكا تفهیم ایلر وباد هوا بكا حرف وصوتله نیجه حكم اسرار سویلردیمك اولور (مثنوی) كاه طفلم را ربوده
غیبیان * غیبیان سبز پوش آسمان * كاه طفلمی غیبیلر قاپشلر اسمانك یشل قنادلو غیبیلری مراد الله اعلم اول
حضرت بعض اطفال الله ملاعبه ایلركن حضرت جبریل امین بعض ملائكه ایله كلوب اول حضرتی اطفال ما بیننده ن
الوب وجنت اعلادن بر لطیف التون لكن كتوروب انك صدر شریفنی شق ایلیوب ومبارك قلبنی اخراج ایدوب پاك
غسل ایلیوب ینه یرینه قویوب بعده دایه سی وجدی انك نه یرده اولدیغندن خبر الوب واروب انی صحت وسلامتده
بولوب كتورمشلردر پس غیبیلردن مراد بو تقدیرجه حضرت جبریل وانكله بله نازل اولان ملائكه اولور (مثنوی)
از كه نالم با كه كویم این كله) من شدم سودایی اكنون صد دله * كیمدن ناله وفریاد ایدم بو شكایتی كیمه دیم بن شمدی صد دله
سودایی اولدم یعنی الان یوز دل ایله زیاده سودایه منسوب اولان كمسه كبی اولدم وخیالات وافكار پراكنده یه
سودازده لر كبی مبتلا اولدم دیدی (مثنوی) غیرتش از شرح غیبم لب ببست * این قدر كویم كه طفلم كم شدست * اول
طفل رشیدك غیرتی غیبی شرح ایلمكدن بنم لبمی باغلدی یعنی مشاهده ایلدیكم اسرار غیبی خلقه سویلمكدن انك
غیرتی دهانمی بسته ایلدی انجق بو قدر دیرمكه طفلم كم وضایع اولدی (مثنوی) كربكویم چیز دیكر من كنون * خلق
بندم بر نهند چون جنون) اكر شمدی بن بر آخر شئ سویلیم ومشاهده ایلدیكم اسرار عجیبه واحوال غریبه یی نقل ایلیم

خلق بنی جنون زنجیرنه باغلرلر ومجنون اولدك دیو سلاسل واغلال ایله مقید ایلرلر بونده تنبیه واردر اهل صورت اصحاب
معنانك مشاهده ایلدكلری اسرار عجیبه واحوال غریبه یی فهم ایلمدكلرندن اكر انلر كوردكلری احوالدن سویلسه لردی
بونلر انلری جنونه وسودازده اولدقلرینه حمل ایلرلردی وبو سوزلر خیالات سوداویه لردن وجنون وسفاهتدن ظهوره
كلوردی بو سویلرلردی (مثنوی) كفت پیرش كای حلیمه شاد باش * سجدهٔ شكر آرو رورا كم خراش) پیر بو حالی كوروب اكا
ایتدی ای حلیمه شاد ومسرور اول سجدهٔ شكر كتور یوزیكی طرمالمه (مثنوی) تو مخور غم كه نه كردد یاوه او * بلكه عالم یاوه
كردد اندرو * سن غم یمه زیرا اول طفل سندن ضایع ویاوه اولمز بلكه جمیع عالم انده یاوه ونابدید اولور یعنی اول حضرتك
حقیقتی وروح شریفی بر دریای اعظم وعالم اكا نسبتله بر قطرهٔ حقیر وكم كبیدر عالم آنك باطننده فی الحقیقه كم ونا پیدا
اولور (مثنوی) هر زمان از رشك وغیرت پیش وپس * صد هزاران پاسبانست وحرس * هر زمان رشكدن وغیرتدن
آنك اوكنده وارد نده نیجه یوز بیك پاسبان وحارس واردر كه زمین وآسمان وجمیع غیبیان باذن الله انك حارس وپاسباندر
(مثنوی) آن نه دیدی كان بتان ذو فنون * چون شدند از نام طفلت سرنكون) انی كوردمكی كه او ذو فنون صنملرسنك
طفلكك نامندن نیجه سرنكون اولدیلر (مثنوی) این عجب قرنیست بر روی زمین * پیر كشتم من نه دیدم جنس این *
بو قرن بر عجب قرندر روی زمینده پیر اولدم بن بونك جنسنی كورمدم یعنی بو كونه احوال واسراری مشاهده قیلمدم
(مثنوی) زین رسالت سنكها چون ناله داشت * تا چه خواهد بر كنهكاران كماشت * بو رسالتدن چونكه سنكلر ناله
طوتدی كناهكارلر اوزره عجب نه حواله اوله كركدر یعنی سنك اولان صنملرده فهم وعقل یوق ایكن وانلر تمیز وتكلیف
مرتبه سنده دكل ایكن انلر اول حضرتك بعث ورسالتندن فریاد ایدوب كندیلرك خسارت وخیبتلرنی بیلدیلر وهلاك
اولجقلرینه واقف اولدیلر بو اجلدن فریاد وفغان قیلدیلر پس عقل وتكلیف مرتبه سنده اولان كناهكارلر اكر اول حضرتك
رسالتندن خبردار اولمزلرسه وانك شرعی وامرنی قبول قیلمزلرسه قیاس ایله كه انلر اوزره نه حواله اولیسردروانلرك
باشنه نه بلالر كلیسردر (مثنوی) سنك بی جرم است در معبودیش * تو نه مضطر كه بنده بودیش * سنك كندینك
معبود اولمقده جرمسزدر سن ای صنم پرست مضطر دكلسن كه اكا بنده اولدك یعنی سنكدن اولان صنمك معبود
اولمقده اختیاری یوق بلكه عاجز ومضطردر پس ای صنم پرست سن خود عاجز ومضطر دكلسن بلكه فاعل مختارسن
سن اكا بنده اوله سن وعبادت قیله سن زیرا اول سنك مضطر بی جرم ایكن بویله سرنكون اولدی وناله وافغان قیلدی
سنك بو قدر جرم وكفرله حالك نیجه اوله كرك ونتیجهٔ كارك نه مرتبه یه وارسه كركدر فكر ایله دیمك اولور (مثنوی) او كه
مضطر اینچنین ترسان شدست * تا كه بر مجرم چها خواهند بست * اول كه مضطردر بونك كبی قورقیجی اولمشدر یعنی
حجردن اولان صنملر معبود اولمقده مضطر ایكن حضرت حقدن بو كونه لرزان وترسان اولمشلردر تا كه مجرم اوزره
عجب نلر باغلیسرلردر انلرك اوزرینه عقوبتلر كلیسردر بو بیتلر حضرت مولانا لساننده ن صنم پرست اولان كافرلره
خطاب ایلمك طریقی اوزره وكندیلرك اشد عذابه كرفتار كلسنی سویلمك سمتی اوزره واقع اولمشدر اما خدادن غیری یه
پرستش ایلینلرك جمله سنه دخی شامل اولور وظاهرا خدا پرست اولوب باطنا اصنام موهومه ومعنویه یه دخی پرستش
قیلنلره تعریض اولمقدن خالی اولمز واست محمددن اولوب اول حضرتك رسالت وبعثتندن بیخبر اولان مجرملر وكناهكارلره
دخی تنبیه اولمقدن خالی دكلدر * خبر یافتن جد مصطفی عبد المطلب از كم كردن حلیمه محمدرا صلی الله علیه وسلم وطالب
شدن اوكرد شهر ونالیدن او بر در كعبهٔ مكرمه واز حق در خواستن ویافتن (م ی) چون خبر یابید جد مصطفی * از حلیمه
وز فغانش بر ملا * چونكم مصطفی علیه السلام حضرتلرینك جدی خبر بولدی یعنی عبد المطلب اول حضرتك كم
اولمسندن حلیمه دن واشكار خلق اوزر تاسنده اولان فغانندن خبردار اولدی (م ی) وز چنان بانك بلند نعرها * كه بمیلی
میرسید ازوی صدا * وانجلین اول بلند اولان بانكدن ونعره لردن كه اول حلیمه دن صدا بر میله دك ایرشوردی (مثنوی)
زود عبد المطلب دانست چیست * دست بر سینه همی زد می كریست * عبد المطلب فوری بیلدیكه حال ندر الی
سینه سی اوزره اوردی واغلدی (مثنوی) آمد از غم بر در كعبه بسوز * كای خبیر از سر شب وز راز روز) پس غم والمندن
كعبه نك قپوسی اوزره سوز وحرارتله كلدی ودیدی كه ای كیجه نك سرندن وكوندزك رازندن علیم اولان خدا
(مثنوی) خویشتن را من نمی بینم فنی * تا بود همراز تو همچون منی * بن كندمی ایچون برفن كورمزم وكندمده
سكا لایق بر صنعت وقدرت بیلمزم تا بنم كبی حقیر سنك كبی بر عظیم پادشاهك همرازی اوله (مثنوی) خویشتن را من
نمی بینم هنر * تا شوم مقبول این مسعود در * بن كندم ایچون هنر كورمزم تا بو مسعود قپونك مقبولی اولم (مثنوی)
یا سر وسجدهٔ مرا قدری بود * یا باشكم دولتی خندان شود * یا بنم سر وسجده مك بر قدری اوله یا بنم اشكم سببیله
بر دولت خندان اوله یعنی باب سعادت فتح اولوب بر دولت كشاده وخندان اولمغه بنم بر وجهله استحقاق ولیاقتم یوقدر

بونده تنبیه بودرکه بوقلق طریقیله اولان دعا مستجاب واجابته اقرب وخدای تعالی حضرتلرینه احبدر (مثنوی)
لیك درسیمای آن دریتیم * دیده ام آثار لطفت ای کریم * ولیکن اول دریتیمك وجه وسیماسنده ای کریم سنك لطفك
اثرنی کورمشم (مثنوی) که نمی ماند بما گرچه زماست * ما همه مسیم واحمد کیمیاست * زیرا بزه بکزمز اگرچه بزدندر
مثلا بزدو کلی مس مشابه سنده بز واحمد کیمیادر (مثنوی) آن عجایب تا که من دیدم برو * من نه دیدم بر ولی وبرعدو *
اول عجایبلری که بن انده کوردم بن انلری هیچ دوستده ودشمنده کورمدم (مثنوی) آنکه فضل تو در ین طفلیش داد *
کس نشان ندهد بصدساله جهاد * اول نسنه یی که سنك فضلك اکا بو طفللغی حالنده ویردی یوز ییلك جهادله کمسه
نشان ویرمز یعنی شول اسرار وکمالاتی که سنك فضلك وعنایتك اول صاحب سعادته بدایتی حالنده عطا قیلدی
برکسه یوز ییل جهاد ایلسه اندن نشان واثر ویرمکه قادر اولمز که اول حضرتك بدایتی سائرلك نهایتندن اقوی واعلا
ایدی (مثنوی) چون یقین دیدم عنایتهای تو * بروی او در یست از دریای تو * چون یقین وآشکاره سنك عنایتلرکی
کوردم انك اوزرنده بس بیلدمکه اول سنك دریای لطف وجودکدن بر درشاهواردر (مثنوی) من هم اورامی شفیع آرم
بتو * حال او ای حال دان با من بکو * لاجرم بن انی سکا شفیع کتوررم ای حال واسرار بیلیجی انك حالنی بکا دی بونده
تنبیه بودرکه دعا بوقلق طریقی اوزره اولدقدن ماعدا اول حضرتی دخی شفیع کتوره لر تا اجابته اقرب اوله وانی بولمق
استین واقای شریفنی کورمك دیلین طالب دعایی بو اسلوب اوزره ایلیه تا کم اول دریتیمه واصل وانك جمال شریفنی کوره
جواب آمدن جد مصطفی علیه السلام عبد المطلب را از درون کعبه (م ی) از درون کعبه آمد بانك زود * که هم اکنون
رخ بتو خواهد نمود * درون کعبه دن فوری آواز کلدی بویله دیو که هم شمدی مصطفی علیه السلام سکا یوز کوسترسه
کرکدر (مثنوی) با دو صد اقبال او محظوظ ماست * با دو صد طلب ملك محفوظ ماست * که اول حضرت ایکی یوز
اقبال ودولتله بزم محظوظمزدر یعنی ملذوذ ومحبوبمزدر وایکی یوز ملك بلوکی ایله او بزم محفوظ ومصونمزدر اولکی
مصرعده محظوظ اسم مفعولدر حظه دن بمعنی ملذوذ ومحبوب طلب ضم طایله بلوك معناسنه در یعنی اکا خادم اولان
وانی حمایت وحراست قیلان ملائکه بلوکی ایله او بزم مصون ومحفوظمزدر دیمك اولور (م ی) ظاهرش را شهره کیهان
کنیم) باطنش را از همه پنهان کنیم * انك ظاهرینی خلق جهانك مشهوری ایلرز کیهان کاف عربینك کسریله
بونده جهان معناسنه در انك سر باطننی جمله جهاندن پنهان ایلرز که بزدن غیری برکسنه انك اسرارینه مطلع اولمز
چونکم معدن آب وکلدن بونك کبی برزر خالص ظهوره کلدی وجوهر یکتا موجود اولدی آب وکلك نه کونه معدن
ایدوکنی خدای متعال لساندن تعریف وبیانه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) زر کان بود آب وکل ما زر کریم) که کهش
خلخال وکه خاتم بریم * آب وکل زر کان ایدی بز زرکرز که کاه انی خلخال وکاه خاتم کسرز بو معنی بانك ضمه سی ایله
اولدیغی اوزره درا ما بانك فتحه سیله دخی جائز اولور زیرا کاه انی خلخال وکاهی خاتم ایلرز دیمك اولور بعض نسخه ده
بریم برنه کنیم دخی نسخه واقع اولمشدر که انی کاه خلخال وکاهی خاتم ایلرز دیمك اولور خلخال ذهب وفضه دن پایه
طاقدقلری شیدر بوراده پایه ده ادنی اولان کمسه لر مراد اولور وخاتم پرمغه طاقدقلری انکشتره در بر لر بوراده مرتبه سی
اعلا اولان کمسه اولور وبرسبیل کنایت خاتم النبیین علیه السلام حضرتلرینه دخی اشارت اولور وتقدیر کلام بویله دیمك
اولورکه آب وکل فی المثل معدن زر اولدی وبز زرکرز اول آب وکلی کاهی پایه ده الحق اولان کمسه لره دوز رز وکاهی
من حیث المرتبه اعلا واشرف اولان کمسیه دوزرز دیمك اولور (مثنوی) که حمایلهای شمشیرش کنیم * کاه بند کردن
شیرش کنیم * کاهی انی شمشیرك حمایللری ایلرز کاه انی شیرك کردننه بند وحلقه ایلرز شمشیرك حمایللرندن مراد
قلاده لری اولسه ده جائزدر اما تعویذات اولسه ده دخی جائز اولور که اکثر قلیجلرك باغنده کوتوررلر ویاخود غلافنه
وقیننه یازرلر بوراده مقصود مرتبه سی عالی وعزیز الوجود اولان کمسه لردن عبارت اولور وشیرك کردانه بند اولمقدن
مراد قید دام منزله سنده اولان آدملردن کنایت اولور حاصل معنی کاه اول آب وکلی عزیز الوجود مرتبه عالی
صاحبلری کمسه لر ایلرز وکاهی شیر ودلیر اولان کمسه لره قید وبند منزله سنده بر کسنه ایلرز که اول شیر ودلیر اولان کمسه لر
اکا مقید اولورلر (مثنوی) که ترنج تخت بر سازیم ازو * که تاج فرقهای ملك جو * کاهی اندن تختك ترنجی دوزه رز
کاه انی ملك وسلطنت استیجی شاهلرك فرق وسرلرینك تاجی دوزه رز یعنی اول آب وکلی بر آلتون ایدوب اندن
تختلرك ترنجه سی دوزرز نته کم شاهلر تختلرینه آلتوندن طوپلر وترنجه لر ایدوب وضع ایدرلر وکاه اندن ملك جو اولان
پادشاهلرك فرق سرنه تاج پرابتهاج دوزرز (مثنوی) عشقها داریم با این خاك ما * زانك افتادست در قعده رضا *
بو خاکه بز عاشقلر طوتارز زیرا که خاك رضا قعده سنده دوشمشدر یعنی بز بو خاك زمینه میل ومحبتلر ایده رز اندن
اوتریکه بو خاك مقام رضاده واقع اولوب کمال تواضع ومسکنتله متصف اولمشدر بونده خاك سیرت وصاحب مسکنت

اولان کمسه لرك من حیث المرتبه رفیع المنزله اولمسنه وحق تعالی انلره محبت قیلمسنه اشارتدر که من تواضع
رفعه الله فحواسنجه خاك کبی پستلك اختیار ایلین کمسه نك مرتبه سی عالی وقدری سامی اولدیغی مقرردر
(مثنوی) که چنین شاهی ازو پیدا کنیم * که هم او را پیش شه شیدا کنیم * کاه اول آب وکلدن بو مجلسین
بر شاهی پیدا ایلرز مراد حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلمدر کاه هم اول شاهی شاه اوکنده شیدا ایده رز یعنی
اول آب وکلدن مخلوق اولان پادشاه تخت رسالتی بر که شاه حقیقتزا او کومزده عاشق وشیدا ایده رز بو معنی اوراضمیری
مصرعه اولده اولان حضرت احمددن عبارت اولان شاهی لفظنه عائد اولدیغی اوزره درا ما اوراضمیری آب وکله عائد
اولوب معنی بویله اولسه دخی جائز اولور که بونك کبی بر شاه رسالتی اول اب وکلدن پیدا ایده رز وکاه هم اول اب وکلی
یعنی آب وکلدن مخلوق اولان شیلری اول شاهك حضورنده عاشق وشیدا ایده رز (مثنوی) صد هزاران عاشق
ومعشوق ازو * در فغان ودر نفیر وجست وجو * اول خاکدن نیجه یوز بیك عاشق ومعشوق یعنی اول خاکدن
مخلوق اولمش نیجه یوز بیك عاشق ومعشوق فغانده ونفیرده وجست وجوده در (مثنوی) کار ما اینست در کوری آن
که بکار ماندارد میل جان * بزم ایشمز بودر اول کمسه نك کورلکنه که بزم کاروشانمزه میل جان طوتمز آندن شیطان
وشیطان سیرت اولان انسان اولسه دخی جائزدر حاصل معنی اولدرکه اول خاکدن بر نیجه یوز بیك عاشق ومعشوق
خلق ایلرز بزم کارمز بودر اول شیطانك کورلکنه بزم کاروشانمزده دل وجانله میل طوتمیوب خاك سفلی وکندینك
اصلی اولان نار علوی یی طوتوب مظهر اسرار واوصاف اولان آدم خاکی حقنده (خلقتنی من نار وخلقته من طین) دیو
طعن وقدح ایلدی (مثنوی) این فضیلت خاك را زان رو دهیم * زانکه نعمت پیش بی برکان نهیم * بو فضیلتی خاکه
اول جهتدن ویررز زیرا نعمتی برکسزلر وازقسزلر اوکنه قورز والحاصل من تواضع رفعه الله فحواسنجه خاك وخاکدن
مخلوق اولان آدم تواضع ایدوب عاجزلك وبی برکلك اظهار ایلدیلر انلری بو قدر شرف وعزتله عالیقدر ایلیوب بو قدر
لطف ونعمته مظهر قیلدق وابلیس دعوای رفعت وعلو شان ایلیوب کبر سمتنه ذاهب اولدی ومن تکبر خفضه الله
مقتضاسنجه انی وانك سیرتنده اولانلری مخفوض ومخذول قیلدق (مثنوی) زانکه دارد خاك شکل اغبری * وز درون
دارد صفات انوری * زیرا که خاك اغبری وتیره شکل طوتار ودروندن صفات انوری طوتار اگرچه خاك صورت حسبیله
کثیف وظلمانیدر لکن من حیث الباطن معدن صنایع الهی ومظهر بدایع ربانی ومخزن آثار اسرار سبحانی اولمشدر
آثار رحمة الله انك وجودنده ظهوره کلور بو قدر اشجار واثمار ونباتات وازهار انك باطنندن ظاهرینه چیقوب عیان
اولمشدر ظاهرده اولان آثار لطیفه نك طراوت ولطافتی انك باطننك لطیف ونورانی اولمسنه دلالت ایدر بونده خاك
صفتیله موصوف اولمغه تنبیه وترغیب واردر که سالك اولان صوفی هر وجهله خاك سیرت اولمق لازمدر تا مظهر کل اوله
واندن کل معارف واسرار ظهوره کله نته کم بر محل آخرده بیوررلر * بیت * خاك شو خاك تا بروید کل) که بجز خاك نیست
مظهر کل (مثنوی) ظاهرش با باطنش گشته بجنك) باطنش چون کوهر ظاهر چو سنك) انك ظاهری انك باطنی ایله
جنك وخصومتده اولمشدر یعنی انك ظاهری انك باطننه من حیث المعنی مخاصمت ومخالفت قیلمشدر فی المثل خاکك
باطنی کوهر کبیدر وخاکك ظاهری سنك کبیدر فی الحقیقه انك باطنی کوهر کبی اولدیغی بو قدر جواهر واعراضك
واثار واطایفك انك باطنندن ظهوره کلمسی انك باطننك کوهر کبی لطیف اولمسنه دلالت وشهادت ایلر پس خاکك
ظاهری ایله باطنی نه وجهله خصومت وجنك ایلدیکنی بو بیتلرله تفسیر وتوضیح ایدوب بیوررلر (مثنوی) ظاهرش
کوید که ما اینیم وبس * باطنش کوید نکو بین پیش وپس * انك ظاهری لسان حال ایله بزانجق بویزدیر انك باطنی اوکی
واردی ایو کورد بریعنی خاکك ظاهری لسان حال ایله دیر که بنم صورتمه وباطن وسیرتمه امعان نظر ایله صورتمه باقوب
سیرتمدن غافل اوله وشیطان کبی صورت ظاهره یه باقوب ظاهر بینلك مرتبه سنده قالمه اگرچه صورتم تیره واغبریدر
لکن سیرتم الطف وانوریدر باطنمدن ظهوره کلان آثار غریبه واسرار بدیعه باطنمك لطافتنه دلالت ایلردر
(مثنوی) ظاهرش منکر که باطن هیچ نیست * باطنش کوید که بنماییم بیست * انك ظاهری انکار ایدیجیدر بویله دیو که
باطن هیچ شیء دکلدر انك باطنی دیر که صبر وتوقف ایله باطنمزده اولان حالاتی سکا کوسترورز که بهار زماننده اولان اشجار
وازهارك اطافتی بزم باطنمزك لطافتنه دلیل اولور دیر پس اهل دل خاکك باطنی کبیدر اهل ظاهر انك ظاهری
کبیدر اهل ظاهر اهل باطنه دائما بویله انکار وخصومت ایلمکدن خالی اولمزلر اهل باطن دخی انلره دیر که بهار قیامت
کلدکده وبزم باطنمزك لطافتی ظهور قیلدقده باطنمزك نورانیتنی اول زمانده بیله سز ودرونمزك انوار واسرارینه اول وقتده
عارف اوله سز پس حالا طینت جسمانیه مزه وصورت انسانیه مزه باقوب باطنمز عالمندن غافل قالمیه سز دیرلر (مثنوی)
ظاهرش با باطنش در چالشند) لاجرم زین صبر نصرت می کشند) خاکك ظاهری خاکك باطنی ایله جنك وچالشده درلر

لاجرم بو صبردن اوتری نصرت چکرلر یعنی خاکک ظاهری باطننه منکر اولوب لسان حالله اکا خصومت
ومخالفت ایلدیکنه باطن خاک صبر ایلدیکندن اوتری حق جانبندن جذب نصرت ایدوب عون الهی اکا ایرشدکده
انوار واسرار درونی ظاهر اولور وصورت ظاهره سنه بو آثار ودلایل واسطه سیله غلبه قیلور وخاکک ظاهری دخی
خلقک انی مطرحه ومزبله قیلدقلرینه ومحل نجاست وچرکاب ایلدیکلرینه صبر ایلدیکی جهتدن نصرت الهیه یی
جذب ایدوب عون حقله بو قدر آثار غریبه ومصنوعات عجیبه نک مظهری اولورلر لاجرم خاکک ظاهری وباطنی بو صبردن
نصرت الهیه یی جذب ایدرلر تا عون حقله بو قدر آثار عجیبه یی اظهار ایدرلر پس انسانه بونده تنبیه واردر اکرماننده
خاکک باطنیله ظاهرینک مخاصمت ومخالفتنه صبر ایلیوب مقتضای ظاهرینی باطننه غالب قیلمزسه وظاهری باطننه
منکر اولیوب باطننک مقتضیاتنه صبر قیلورسه وباطنی دخی ظاهرینک مخالفتنه صبر ایلرسه بو صبردن هر بری نصرت
الهیه یی کندیلره جذب ایدرلر تا عون حقله هر بری کندینک خواص واسرارینی ظهوره کتوررلر (مثنوی) زین ترشرو
خاک صورتها کنیم * خنده پنهانش را پیدا کنیم * بو ترشروی خاکدن صورتلر ایلرز انک مستور وپنهان خنده سنی
پیدا وآشکار ایلرز یعنی انک لطافت باطنیه سن ظاهر ایلرز (مثنوی) زانکه ظاهر خاک اندوه وبکاست) در درونش
صد هزاران خندهاست * زیرا که خاکک ظاهری غم وبکادر اما درونده نیجه یوز بیک خنده لر واردر (مثنوی) کاشف
السریم وکار ما همین) کین نهانها را بر آریم از زمین) کاشف سر وز بزم ایشمز انجق بودر که بو نهانلری زمین عدمدن وجوده
کتوررز نته کم خاکک باطنندن بو قدر انواع انسانی واصناف حیوانی واجناس معادنی وبی شمار نباتاتی ظهوره
کتوردی (م ی) کرچه دزد از منکری تن می زند * شحنه آن از عصر پیدا میکند) مثلا کرچه دزد منکرلکدن تن اورر
یعنی ایسم اولوب سکوت قیلور شحنه اول مسروق اولان متاعی دزده عصر واشکنجه قیلمقدن پیدا ایلر بوندن مقصود
نه ایدوکی بو بیت مفسر اولور (مثنوی) فضلها دزدیده اند این خاکها * مامقر آریمشان از ابتلا * کذلک بو خاکلر بزم
خزینه جودمزدن نیجه فضللر ونعمتلر واسرار وصنعتلر اوغورلمشلردر تا کم انلری ابتلا وامتحان ایلمکدن مقر
کتوررز یعنی کاه برودت شتا ایله وکاهی حرارت صیفله اول خاکی مبتلا ایلیوب وکاه نرم وکاهی شدت هوا ایله انی امتحانه
چکوب اقرار مرتبه سنه یتوررز حتی درونده ستر ایلدیکی کاری واسراری بو صنعتله اظهار ایلرز چونکم انسان دخی
فرزند خاکیدر اصلی بو ابتلایه مظهر اولدیسه فرعی دخی بو کونه بلیات مختلفه دن خالی اولمز نته کم بو آیت کریمه بو معنایه
شهادت ایلر (ولنبلونکم بشیء من الخوف والجوع ونقص من الاموال والانفس والثمرات (مثنوی) بس عجب فرزند
کور ابوده است * لیک احمد بر همه افزوده است * بس عجب فرزندکه اول خاکک اولمشدر بس باعربله اولوب چوق
عجب فرزندکه اول خاک ایچون اولمشدر دیمک دخی وجه در لیکن حضرت احمد علیه السلام جمله سنک اوزرینه زیاده
وافزون اولمشدر یعنی نوع انسان خاکدن مخلوق اولان اشیانک زبده سی وکزیده سیدر ولیکن حضرت احمد علیه السلام
افضل جمیع انسان واشرف جمله اکوان ودر یکانه صدف جهاندر که بو جمله نک وجودنه علت غائیه اول حضرتک
وجودی اولمشدر (مثنوی) شد زمین وآسمان خندان وشاد * که چنین شاهی زما دو جفت زاد * زمین وآسمان
خندان وشادان اولدی کندیلرینه بویله دیو که بونک کبی بر شاه عالی بزم ایکی جفتدن طوغدی یعنی زمین مادر وآسمان
پدر کبیدر وبو ایکیسنک ازدواجیله نیجه موالید بنهماده ظهوره کلمشدر چونکم اول حضرتک وجود شریفی بین السماء
والارض ظهوره کلدی زمین وآسمان شاد وخندان اولدی که بزم کبی ایکی جفتدن بونک کبی شاه عالی قدر وماه بدر
ظهوره کلدی دیو (مثنوی) می شکافد آسمان از شادیش * خاک چون سوسن شده زازادیش * آسمان انک
شادلکندن وقدومنک سرورندن غنچه کبی اچلور خاک انک آزاده لکندن سوسن کبی اولمشدر برک سوسن صیف وشتاده
سبز اولوب تر وتازه لکی زائل اولمدیغیچون اکا سوسن آزاده دیرلر کان زوال وفنادن آزاد اولمسنه کنایه ایدرلر نته کم سروه
دخی بو وجه اوزره سرو آزاده دیرلر بو راده دوام لطافت مراد اولور یعنی خاک اول حضرتک آزاده لکندن سوسن کبی دائما
تر وتازه اولدی دیمک اولور وانک یمن قدومیله لطافت وطراوت بولدی دیمکی اشعار قیلور (مثنوی) ظاهرت با باطنت
ای خاک خوش * چونکه در جنکند واندر کش مکش * سنک ظاهرک سنک باطنکله ای لطیف خاک چونکه جنکده در
وخلاف ونزاعده در خطاب حضرت حقک لسانندن اکرچه خاکه در ولیکن معنا خاکدن وجوده کلان بنی آدمه در
نته کم بو بیت شریف خطابک آدمه اولدیغنی تبیین وتفسیر ایلر (م ی) هر که با خود بهر حق باشد بجنک * تا بود معنیش
خصم وبو ورنک * لاجرم هر کیم که حضرت حقدن اوتری کندیسیله جنک وخصومتده اوله تا انک معناسی بو ورنکک
خصمی اوله یعنی هر شول کمسه که خدای تعالینک رضاسنی حاصل ایلمک ایچون کندی نفسیله جنکده اوله وریاضت
ومجاهده یه مشغول اولوب اکا مخالفت قیله حق اول کمسنک سر ومعناسی صورت ظاهره ده اولان رایحه وبویک

خصمی

خصمی اوله مانع راه حق اولدیغی اعتباریله نتیجه ومآل بو بیتدن ظهوره کلور (مثنوی) ظلمتش با نور او شد در قتال
آفتاب جانش را نبود زوال * آنک ظلمتی آنک نوریله جنک وقتالده اولدی انک جانی آفتابنه زوال اولمز یعنی هر شول
کمسه که رضای حق ایچون کندی نفسیله جنکده اوله حق انک سر ومعناسی مظهر بوی ورنک اولان دنیانک خصمی
وضدی اوله کرچه اول کمسه نک ظلمت طبیعیه وکثافت بشریه سی نور جانیله قتالده اولور ولکن انک جانی آفتابنه زوال
اولمز بلکه هر بار که کندی نفسیله مجاهده ایلدکجه انک آفتاب جانی انور اولور وظلمات نفسانیه سنه غالب اولوب ازاله
قیلور دیمک اولور (مثنوی) هر که کوشد بهر ما در امتحان * پشت زیر پایش آرد آسمان * هر کیمکه امتحان وریاضتده
بزدن اوتری چالشور آسمان ارقه سنی انک ایاغی التنه کتورر یعنی حضرت خدای متعال بیوررکه هر شول کمسه که مرتبه
امتحان وابتلاده بزم قرب ورضامز ایچون کوشش ایلر بر مرتبه عالی رتبت ورفیع المنزله اولورکه آسمان عالیشان
ظهرینی انک قدم مبارکنک التنه کتوررر واول صاحب همت سیر وسلوکی سدرة المنتهی یه ومرتبه اعلایه یتورر دیمک
اولور (مثنوی) ظاهرت از تیرکی افغان کنان * باطن تو کلستان در کلستان * ای فرزند خاک اولان وطین مرتبه سندن
ظهوره کلان انسان سنک ظاهرک تیره لکدن افغان ایدیجیدر یعنی اکرچه سنک صورت ظاهرک کدورت بشریه
وکثافت جسمانیه لک اعتباریله خاکک ظاهری کبی افغان ایلیجی وبر ترابدن ونطفه حقیردن مخلوق اولمش بر عاجز
وفقیرم دیو سویلیجیدر ولیکن سنک باطنک کلستان ایچره کلستاندر یعنی اکرچه صورتک بویله صغیر وحقیردر ولکن
سنک باطنک نسخه عظیم وعالم کبیردر علوم ومعارف کللرینک کلستانی سنک جانکدر واسرار ولطایف سنبللرینک
بوستانی سنک جنان جانکدر (مثنوی) قصد او چون صوفیان رو ترش * تا نیامیزند با هر نورکش * ای فرزند خاک
اولان انسان اول سنک خاک اولان وجودک قصدله رو ترش صوفیلر کبیدر تا هر نورکش ایله مختلط ومصاحب اولمیه لر
بو بیتده او ضمیری خاکدن متولد اولان وحق رضاسیچون کندی نفسیله جنک وخصومت قیلان کمسه لره عائد اولورکه
مراد مجاهد فی سبیل الله اولان کمسه لردر وبونلرک وجودنی صوفیلرک صورت ظاهره سنه وسیرت باطنه سنه تشبیه
ایلمک طریقیله انلره نفسلرنی بیلمکی وباطنلرینک اسرارنه وانوارنه آکاه اولمغی تعلیم وتفهیم بیوررلر طریق تصوفده اولان
مشایخ صوفیه نک سیرت وطور یقتلرندندرکه اکثر زمانده رو ترش وغمناک اولورو بعض نامحرم وبیکانه اولان کمسه لره
مقارنت قیلسه لر عبوس الوجه ومنقبض والمناک کورینورلر تا اول ترش رویلک انلرک باطننده اولان انوار ولطائفه
روپوش اوله اکثر نامحرم بونلرک انقباض ورو ترشلکنی کوروب مصاحبت ومجالستلرندن نفرت قیله لر نته کم مجاهده
قیلنلره کندی نفسلرینی بیلدرمک خصوصنده مشایخ صوفیه نک بو سیرتلرینه دخی اشارت ایدوب بیوررلر یعنی ای فرزند
خاک اولان وفی سبیل الله کندی نفسیله جنک ومجاهده قیلان کمسه او سنک خاکی اولان وجودک فی المثل رو ترش
صوفیلر کبیدر انلرک تیره شکل ورو ترش اولملری انکچوندر تا کم هر نوردپله ییجی وذوق باطنی ازاله ایلیجی نامحرملرله مختلط
اولمیه لر وانوار درونک ازاله سنه سبب اولان طایفه ایله مخالطه وامتزاج قیلمیه لر (م ی) عارفان رو ترش چون خارپشت
عیش پنهان کرده در خار درشت * ترش روی اولان عارفلر خارپشت کبی عیش ونوشی خار درشتده پنهان ایلمشلردر
یعنی کرپی دیدکاری جانور خارلرن ظاهر کتوروب اول خار ایچره کندوبی ستر وپنهان ایلیوب ذوق وعیش ایلدیکی کبی
یوزلرن وکوزلرن تلخ وترش ایلیوب خلقه غم والم اظهار ایلین عارفلر دخی درشت اولان خار غم وخس الم ایچره نهانی
عیش ایلمشلردر وصورت ظاهرلرنی انقباض والمده کوسترمکله تستر ایدوب عوام کالهوامک وخلق جهانک ثقلت
وازدحامندن بو اسلوب ایله خلاص اولمشلردر پس بونلرک درونی لطیف وخوش وظاهرلرنده رو ترش اولملری اطرافی
خار اولان باغه تمثیل ایلیوب بو بیتی مثل موقعنده ایراد ایدوب بیوررلر (مثنوی) باغ پنهان کرد باغ آن خارفاش * کای
عدو دزد زین رزد و رباش * مثلا باغ کزلو باغک اطرافنده اول خارفاش وآشکار اداراسان حالله عدو ودزد اولنلره بویله
دیرکه ای عدو وحرامی اولان کمسه بو باغدن ایراغ اول پس باغک دیوارنده اولان خار درونده اولان اشجاری واثماری
اغیاردن نیجه حفظ ایلرسه رو ترش اولان عارفلرک دخی ظاهر جسدلرنده اولان الم وانقباض بیکانه ونامحرم اولنلری
کندیلره الفت ومحبت ایلمکدن منع ایلر ودرونلرنده اولان لطافته مطلع اولوب انی اخذ وجلب ایلمکدن ستر قیلر
(مثنوی) خارپشتا خار حارس کرده * سر چو صوفی در کریبان برده * ای خارپشت خاری کندیکه حارس ونکهبان
ایلمشسن صوفی کبی باشکی کریبانکه ایلتمشسن خارپشتدن مراد بونده عارف ورو ترش اولورو عارف رو ترشک حالی
خارپشتک حالنه مشابه اولدیغیچون انی خارپشت منزله سنه تنزیل ایدوب اکا خطاب ایدرلر و بیوررلرکه ای خارپشت
کبی اولان عارف بو رو ترش اولمق واظهار غم والم قیلمق فی المثل خار کبیدر بو خار کبی اولان رو ترشلکی کندیکه حارس
ونکهبان ایلمشسن صوفیلر کبی باشکی کریبانکه چکوب عیون اغیاردن تستر ایلمشسن) تا کسی دو چار دانک عیش تو

كم شود زين كارخان خارخو * بو بيت مثنوى شريفك اغمض ابياتندندر و سهل الممتنع قبيلندندر الفاظندن معنايى
استفاده ايلمك خيلى مشكلدر دوچاردانك لفظنده برايكى وجه واردر اولا دوچار ايكى كسنه برى برينه مقابل كلمك
ومانع اولمق محلنده استعمال اولنور ثانيا دوچاردانك لفظى ادنى و خوار اولان محلده استعمال ايدرلر نته كم مشكلات
مثنويده بويله واقع اولمشدر دوچاردانك عبارتست كه در محل خوار وادنى استعمال كنند وكارخان خارخودن
مراد صورتلرى جميل و مليح و سيرتلرى خبيث و قبيح اولان كسنه لردر دانك ربع درهمه ديرلر اولكى وجه اوزره قلت
معناسى مراد اولور و كم شود بويله محللرده نشنود معناسنه استعمال اولنور اولكى وجه اوزره معنى تا بركسه سنك
دانك عيشكه يعنى قليل اولان ذوق وعيشكه بو خارخو اولان كارخلردن مقابل اولميه ومنع قيلميه ديمك اولور وايكنجى
وجه اوزره معنى سنك عيشكك دوچاردانك ايچون بو خارخويلو كارخلردن بركسه اكسك اوله يعنى سنك معنوى
اولان عيش وذوقك ادناسنه بو خارخويلو ولطيف يوزلو اولان كسنه لر هر برى ناقص اولوب عيشك انلردن منغص اولميه
بو معنى كم ناقص معناسنه اولديغى اوزره دراما كم شود نشنود معناسنه استعمال اولورسه واقف نشود ومطاع
نشود معناسى ويريلور مضاف مقدر اولمق اوزره بو تقديرجه معنى بو خارخويلو كارخلردن تا بركسه سنك ادنى عيشكه
واقف اولميه ديمك و بو وجه سائر وجوه دن اولى اولور و حاصل كلام و خلاصهٔ مرام ديمك اولور كه اى خار پشت كبى اولان
عارف رو ترش خاركبى اولان روترشلكى ومنقبض اولمغى كنديكه وقايه و روپوش ايدوب صوفيلر كبى باشكى كريبانه
ايلتمش ومنقبض وروترش اوتورمغى كنديكه عادت ايتمش سن سببى اولدركه تا بو صورت ظاهره سى لطيف ومليح وسيرت
وخويى زشت وقبيح اولان كسنه لردن هر برى سنك ادنى عيشكه واقف اولميه وذوق باطنكدن خبردار اولوب سكا ازدحام
قيلميه پس حضرت حق لسانندن مناسبتله بو قدر اسرار و معارف بيورد قلرندنصكره ينه قصه يه رجوع ايدوب انى
بيان بيوررلر (مثنوى) طفل تو كرچه كه كودك خو بدست * هردو عالم خود طفيلى او بدست * پس درون كعبه دن
بو كونه آواز كلدى كه اى عبد المطلب سنك طفلك اكرچه كودك خويلو اولمش ليكن حقيقت اعتبارايله هر ايكى عالم
انك طفيلى اولمشدر يعنى هر ايكى عالمدن مقصود بالذات اول حضرت اولوب هر ايكى عالم اكا نسبت طفيل ومقصود
بالتبع اولمش نته كم لولاك لولاك لما خلقت الافلاك حديثى بو معنايه شهادت قيلمشدر (م ى) ما جهانى را بدو زنده كنيم
چرخ را در خدمتش بنده كنيم * بز جهانه منسوب اولان مخلوقاتى انكله زنده ايلرز انك خدمتنده فلكى بنده ايلرز
مثنوى) كفت عبد المطلب كين دم كجاست) اى عليم السر نشان ده راه راست * پس عبد المطلب كعبه جانبنه خطاب
ايدوب ديدى بو دم اول طفل رشيد قنده در اى سر غيبى بيلجى راه راستك نشاننى ويروبى انك اولديغى مقامه ايركور
نشان خواستن عبد المطلب از موضع محمد صلى الله عليه وسلم كه كجاش يابم وجواب آمدن از درون كعبه ونشان يافتن
مثنوى) از درون كعبه آوازش رسيد) كفت اى جوينده طفل رشيد) كعبه نك درونندن اول عبد المطلبه آواز ايرشدى
ديدى اى اول طفل رشيدى ديلجى (مثنوى) در فلان وادى است زير آن درخت * پس روان شد زود پير نيك بخت *
فلان واديده اول درختك التنده در پس پير نيكبخت يعنى عبد المطلب فورى روان اولدى (مثنوى) در ركاب او اميران
قريش) زانكه جدش بود ز اعيان قريش) قريشك اميرلرى وشريفلرى انك ركابنده ايدى زيرا كه حضرت رسول عليه
الصلوة والسلامك جديكه مراد عبد المطلب در قريشك اعيان اشرافندن ايدى پس انك حضورنه كلوب جمع اولوب
انكله بيله اول حضرتك اولديغى مقامه متوجه اولديلر (مثنوى) تا به پشت آدم اسلافش همه * مهتران بزم ورزم
وملحمه حضرت آدمك ظهرينه دك اول افضل رسلك اسلافى جميعا بزمك وجنك وحربك مهترلرى وكندى عصرلرينك
اشرافى و بهترلرى ايدى حق سبحانه وتعالى اول حضرتك آبا واجدادنى سائر ناسدن اصطفا ايلمش وانى بو جمله دن كزيده
قيلمشدر نته كم بو حديث شريفى ابن عباس حضرتلرى روايت بيوررلر قال عليه السلام ان قريشا كانت نورا بين يدى
الله قبل ان يخلق ادم بالفى عام يسبح ذلك النور ويسبح الملائكة بتسبيحه فلما خلق الله آدم القى ذلك النور فى صلبه فقال
عليه السلام فاهبطنى الله الى الارض فى صلب آدم وجعلنى فى صلب نوح وقذف بى فى صلب ابراهيم ثم لم يزل الله ينقلنى
من الاصلاب الكريمة والارحام الطاهرة حتى اخرجنى بين ابوى لم يلتقيا على سفاح قط كذا فى شفاء القاضى عياض
وقال صاحب حيوة الحيوان فى تفسير معنى لفظ قريش ولا يعاب نسبت النبى صلى الله عليه وسلم ويعلم انه لم يكن
فى اجداده صلى الله عليه وسلم نكاح سفاح (مثنوى) اين نسب خود پوست او را بوده است * كز شهنشاهان همه پالوده
است * بو ذكر اولنان نسب خود اول حضرتك پوستنك نسبى اولمشدر كه اولو شهنشاهلردن سوزلمشدر يعنى بو نسب
صورى اول حضرتك جسم شريفنك وجسد لطيفنك نسبى اولمشدر كه حق تعالى حضرتلرى آنى هر قرنده اولان قرنك
كزيده سندن اصطفا ايلمشدر نته كم مسلم حضرتلرى واثله ابن اسقعدن بو حديثى روايت ايدرلر واثله ثاء مثلثه نك كسريله

واسقع همزه نك فتحى وسين مهمله نك سكونى وقافك فتحه سيله اصحاب كرامدن بركسه نك اسميدر (قال صلى الله عليه
وسلم ان الله اصطفى من ولد ابراهيم اسمعيل واصطفى من ولد اسمعيل بنى كنانة واصطفى من بنى كنانة قريشا واصطفى
من قريش بنى هاشم واصطفى نى من بنى هاشم) سلسلهٔ شريفه ونسبت كريمه لرى حضرت اسمعيله وابراهيمه منتهى
اولنجيه دك آبا واجداد عظامى بو ترتيب اوزره ذكر اولنمشدر (ابو القاسم محمد عليه السلام بن عبد الله بن عبد المطلب
ابن هاشم بن عبد مناف بن قصى بن كلاب ابن مره بن كعب بن لوى بن غالب بن فهر بن مالك بن النضر بن كنانة بن خزيمة
ابن مدركة بن الياس ابن مضر بن نزار بن معد بن عدنان وعدنان من ولد اسمعيل بن ابراهيم عليهما السلام بغير شك)
مثنوى) مغز او خود از نسب دورست و پاك * نيست جنسش از سمك كس تا سماك * اول حضرتك مغز شريفى تحقيقا
نسبدن دور و پاكدر سمكدن سماكه دك كسنه نك جنسى دكلدر مغزندن مراد اول حضرتك روح شريفيدر واول
حضرتك روحى بركسه دن طوغمدى كه اول كسنه اكا نسبت اوله بلكه جميع ارواح انك روحندن حاصل اولديغى
اعتبار ايله اول جمله يه اصل ونسب اولسه قابل پس انك روح شريفى نسبت واضافات قيدندن پاك وبريدر زيرا زمينى حامل
اولان ماهيدن ماهه وارنجيه دك بلكه خلا وملايه وارنجيه دك اصلا انك مثل ونظيرى كسنه يوقدركه اكا نسبت اوله واول
حضرتك روح شريفى اكا انتساب قيله (مثنوى) نور حق را كس نجويد زاد و بود * خلعت حق را چه حاجت تار و پود
حق تعالى حضرتلرينك نورنه بركسه زاد و بود استمز حق تعالينك خلعتنه تار و بودنه حاجتدر يعنى حضرت رسول اكرم
صلى الله عليه وسلمك روح شريفى كه نور حقدر و ضياء وجود مطلقدر اكا كسنه طوغمق استمز زيرا حق تعالينك نورينك
تولد قيلمسى ومولود كبى اولمسى محالدر حق تعالينك نورينك خلعتنه سائر منسوجات كبى ارغج ودوزن لازم دكلدر يعنى
اصل وفرعه انك احتياجى يوقدركه تا اول نور الهى اصل وفرعك اجتماعى واسطه سيله ظهوره كله وموجود اوله واول
اصله انتساب قيله وانك نسلندن اوله والحاصل نور الهى بو قيوددن پاك وبريدر (مثنوى) كمترين خلعت كه بدهد در ثواب
بر فزايد بر طراز آفتاب * حق سبحانه وتعالى ادنى خلعتى كه بنده لرينه ثوابده ويرر وانلرك عملى مقابله سنده انلره
عطا قيلور آفتابك طرازنى وابيتى اوزره زياده اولور وا كاهر وجهله غلبه قيلور پس ادنى اولان نور آفتابه تار و بود وزاد
وبود لازم اولميوب نور آفتاب اندن مستغنى اولديغى مقرر اولنجق آفتاب حقيقينك نورى اولان روح محمدينك زاد
وبوده احتياجى اولمديغى بطريق اولى * بقيهٔ قصهٔ دعوت بلقيس برحمت * بلقيسى رحمته دعوت ايلمك قصه سنك
بقيه سيدر بو معنى رحمت بلقيسه مضاف اولديغى اوزره درا كر رحمت بلقيسه مضاف اولورسه معنى بلقيسه متعلق
اولان رحمت حقه دعوت ايلمك قصه سنك بقيه سيدر ديمك اولور يعنى بلقيس ايچون حق تعاليدن نه كونه رحمت
اولديسه اكا دعوت ايلمك قصه سنك تتمه سيدر ديمكى افاده قيلور فى الحقيقه هر نبى كندى امتنى رحمت حقه
دعوت ايلر وكذلك هر نبينك قدمنده ومشربنده اولان ولى دخى كندى مريدلرى ومحبلرنى رحمت حقه دعوت ايلر
مثنوى) خيز بلقيسا بيا و ملك بين * بر لب درياى يزدان در بچين * قالق اى بلقيس بو جانبنه كل وباقى ملكى كور درياى
الهينك كنارنده درولالى ديوشور يعنى اى بلقيس مقام فانيده قائم اولوب وحق جانبنه متوجه اولوب ايمان واسلامه
كلدكده حق تعالينك مؤمن وموحد اولان بنده لرينه نه كونه ملكت باقيه ويرمشدرانى مشاهده قيل وساحل بحر
الهيكه مرتبهٔ انسانيتدر وعالم روحانيتدر بو مرتبه لرده درر اسرار وغرر انوار حقى جمع ايله تا غناى حقيقته واصل
اوله سن ودغدغهٔ جهاندن نجات بوله سن (مثنوى) خواهرانت ساكن چرخ سنى * تو بمردارى چه سلطانى كنى *
سنك قرقرنداشلرك اى بلقيس عالى ونورانى اولان چرخك ساكنلريدر سن بر مردار وجيفه ايله نه سلطنت ايلرسن يعنى
الدنيا جيفة وطلابها كلاب) حديثنك فحواسى اوزره دنيا بر مردار در پس سن بر مردار وجيفه اولان دنيا ايله نه
مفاخرت ايدوب سلطانلق ايلرسن بلكه سائر خواهرلرك كبى بوندن آزاد اولوب مقام اعلا ومرتبهٔ اسنايه واصل
اوله كور وكنديكى انلرك زمره سنه ايركور (مثنوى) خواهرانترا ز بخششهاى راد * هيچ مى دانى كه آن سلطان
چه داد * سنك خواهرلريكه كامل وفراوان بخششلردن هيچ بيلورميسن كه اول سلطان نه ويردى راد بونده
كامل وعظيم معناسنه اولور بلقيسدن مراد اكر مجرد انثى اولورسه هر عصرده متموله واهل غنا اولان خاتونه شامل
اولور وا كر ذكور واناث هر كيم ايسه مقام طلبده وايمان واسلام قبولنه مستعد اولان كسنه لر مراد اولورسه بلقيس
اسلامه مستعد اولانلرك نفسندن عبارت اولور كه نفس مؤنث حكمنده در (مثنوى) تو ز شادى چون كرفتى طبل زن *
كه منم شاه و رئيس كولخن * سن سرور كدن نيچون طبل زن طوتدك سرور وشادلككدن طبل ونقاره
چالجى مهترلرى يانكه نيچون جمع ايتدك بو زعمله بويله ديو كه بن شاهم وكلخنك رئيسى ام يعنى بو دنيا آخرته نسبتله كلخن
كبيدر پس سن كلخن مشابه سنده اولان دنيانك رئيسلكنه وشاهلغنه مغرور اولوب باشكه طبلزنلرى وسرنازنلرى

جمع قیلوب بو قدر حقیر شیئه نیچون شاد ومسرور اولورسن بلکه همتی عالی ایلیوب بو جناح بعوضه قدر ایللر قتنده
قیمتی اولمین حقیر دنیادن خلاص اولوب حقیقت مملکتنه واصل اوله کور * مثل قانع شدن آدمی بدنیا وحرص او
در طلب * وغفلت دنیا واز دولت روحانیانکه ابنای جنس وبند ونعره زنان که یالیت قومی یعلمون * بو سرخ شریفه
آدمینك دنیایه قانع اولمسنك ودنیا طلبنده اناك حرص وطمعینك مثلیدر واول آدمینك دولت روحانیاندن
غفلتنك مثلیدر که انلر آدمینك ابنای جنسلریدر یعنی اولاد آدم علیه السلام جنسندندر ولیکن کثافت
طبیعیه دن وظلمت بشریه دن کچوب نورانی اولمشلر وبو عالم اجسامك طاق وطارمندن تجاوز ایدوب مرتبهٔ
روحانیتی بولمشلردر وبونلرك هر بری نعره اورییجیدر بویله دیو که یالیت قومی یعلمون یعنی نولیدی بنم قومم بنم حالمی
ودولت ذی بالمی وسعادت باکمالمی بیله لردی بو آیتك شرحی اوچنجی جلدده دوقی حکایه سنده مخفی بودن ان درختان
سرخنده مرورایلدی وبشنجی جلدك دیباجه سنده دخی مذکور ومسطور اولمشدر فلیطلب فیهما (مثنوی)
آن سکی در کوی گدای کور دید * حمله می آورد ودلقش می درید * مثلا اول برسك محله ده بر کور گدایی کوردی کاب اول
کور گدایه حمله کتوردی وآنك دلقنی یرتدی (م ی) گفته ایم این را ولی بار دگر) شد مکرر بهر تأکید خبر) جلد ثانیده
بو حکایه نك مثلی بر دفعه دیمشز ولیکن بر کره دخی تأکید خبردن اوتری بونده مکرر اولدی یعنی بر خبر مکرر
اولسه سامعك قلبنده اوقع اولور والتکرار احسن قیلندن اولوب مستمع اولنلره بونك ذکری براخر ذوق ولذت افاده قیلور
(مثنوی) کور گفتش آخر آن یاران تو * بر کهند این دم شکاری صید جو * بیچاره کور اول کلبه ایتدی آخر سنك
اول یارانك وابنای جنسك طاغ اوزره بودم صید طلب ایدیجی شکاریلردر (مثنوی) قوم تو در کوه میگیرند کور *
در میان کوی میگیری تو کور * ای سك سنك قومك طاغده کورطوتارلرسن کوی ومحله ایچنده کورطوتارسن مصرع
اولده اولان کور کاف فارسینك ضمه سیله بیابان اشکی وبیابان صغری معناسنه درکه صیدك گزیده سیدر ومصرع ثانیده
اولان کور نابینا معناسنه درکه بونده صیده لایق اولمین نسنه مراد اولور پس سك کور گیردن مراد نه ایدوکنی بیانه شروع
ایدوب بیورر (مثنوی) ترك این تزویر گن شیخ نفور * آب شوری جمع کرده چند کور * کین مریدان من ومن آبه
شور * می خورند از من همی کردند کور * ای رضای خدایی وارزاق انبیا واولیایی صید ایلمکدن زیاده نفرت ایدیجی
وکورلر صیدنه کیدیجی شیخ بو دام تزویری ترك ایله زیرا سن فی المثل آب شورسن یانکده برقاچ کور جمع اولمش لفظندن
مستفاد اولان معنی بودر اما بو معنی دخی جائز که دینه آب شورسن برقاچ کوری یانکه جمع ایلمش سنك لسان حالك
کوش هوشی اولنه بویله دیرکه بو بنم مریدلرمدرو بن فی المثل آب شورم بندن ایچرلر وهمیشه کور اولورلر بیت ثانی شیخ
پر تزویرك ومدعی اولان عوام کبیرك لسان حالنك مقالیدر بو خسه اهل دعوات هیچ بر شیخ بو قدر که اول بویله دیه بلکه
هر بری وقتنك جنیدی وعصرینك بایزیدی کچنورلکن انلرك مرتبه لرینك زبانی وحاللرینك لسانی عارفه بو معنایی
بیان ایلر وبو بیتك مفهومنی سویلر (مثنوی) آب خود شیرین کن از بحر لدن * آب بد را دام این کوران مکن * ای شیخ
بی یقین کندی آبکی لدن دریاسندن شیرین ایله بد وقبیح اولان صویی کورلره دام ایلمه آب بددن مراد شیخ بی کمالك مقالی
ویا خود قبیح خصالی ویاخود ریا ایله اولان اعمال وافعالیدر که بونلرك هر بری ریا وسمعه ایله اولدیغی جهتدن آب شور
کبیدر یعنی ای شیخ ناقص کندی مقالکی وحالکی وفعال وخصالکه بونلر فی المثل وجودك حوضنده آب بد کبیدر
دریای لدنیه دن شیرین وخالص ایله ریا وسمعه ایله بد وفاسد اولان احوال واعمالك آبنی بو کور اولان عوامه دام ایلمه وانلره
بن شویله لطیف وشیرین آبه مالکم دیو سویلمه بلکه کندیکی بو کونه صید حقیری شکار ایلمك مرتبه سندن خلاص
ایده کور وکورلر اولامقدن کچوب شیران خداکبی ارض حقیقتك کورنی شکارا تمك همتنه کیده کور (مثنوی) خیز
شیران خدا بین کور گیر) تو چو سك چونی بزرق کور گیر) ای کورلر اولایجی شیخ قالق خدای تعالینك کور طوتیجی
شیرلرین کورسن کاب کبی زیاده زرق ومکرله نیچون کور طوتیجیسن کاف فارسیله کور بیابان اشکینه دیرلر که شیران
وپلنکانك لطیف شکاری اولدی بو راده شیران خدادن مراد اولیا واصفیادر وکوردن مراد اولیا واصفیانك شکار
ایلدکاری نور الهی وقرب ربانیدر پس تقدیر کلام بویله دیمك اولور که ای کورلر اولایجی وخلقه مکر وتزویرلر ایلیجی قالق
خدای تعالینك بولنده شیر دلیر اولان اولیا واصفیایی قرب الهی ونور ربانی شکارنی طوتیجی کورپس سن زرق
وریا ایله کاب کبی کوردل اولان عوامی اولرسن وبونلرك صید اولمسنه ودام بیعتکه قید اولمسنه اشتغال ایلرسن کورلر
آولامقدن فراغت ایله بلکه ماسوای خدادن اعراض ونفرت ایلیوب اولیا واصفیا کبی دوستدن غیریدن دور ومست
نور اوله کور (مثنوی) کورچه از صید غیر دوست دور * جمله شیر وشیرگیر ومست نور) کورند ردوستك غیریسنی صید
ایلمکدن هر بری دوردر جمله سی فی حد ذاته شیر وشیرگیر ومست نوردر یعنی شیران خدا اولان اولیا واصفیا به رعایت

تناسب الفاظ ایچون بر سبیل مشاکله کور گیر تعبیر ایلدم کورنه شیدر که بونلر انك شکارنه میل ایده لر بونلر خدای
تعالینك وصالنی وقربنی صید ایلمکدن غیریدن دورلر وماسوایه میلدن مهجورلردر جمله سی معنا شیرلردر که شجاعت
وجرأت وغلبه وقوت بونلرك خاصیت ذاتیه لریدر وشیرگیرلردر شول مناسبتله که قادر وقوی اولان شیر حقیقینك وصالنی
صید ایدیجیلر وضیای جام محبتدن سرخوش اولورلر (مثنوی) در نظارهٔ صید وصیادی شه * کرده ترك
صید ومرده در وله * بو شیران خدا شاهك صیدی وصیادلغینك نظاره سنده صیدی ترك ایلمش وحیرت ووله ده
اولمشلردر یعنی بو اولیا واصفیا پادشاه حقیقتك بنده لرنی صیاد اولمسی وعاشقلر دخی انی صید قیلمسی
نظاره سنده دنیا وآخرت مرادنی صید ایلمکی ترك ایلمشلر وجمال مطلقك مشاهده سنده حاصل اولان وله وحیرت
مرتبه سنده مرده اولمشلر وترك ماسوا قیلمشلردر (مثنوی) همچو مرغ مرده شان بگرفته یار * تا کند او جنس
ایشان را شکار * ویار بونلری مرغ مرده کبی طوتمش تا که اول یار بونلرك جنسنی بونلر واسطه سیله شکار ایلیه
نته کم صیادلرك عادتیدر بر مرغ مرده یی دامه قریب قویوب کندیلر مختفی اولوب اول مرغ کبی صفیر اورورلر انك جنسی
اولان طیور انك آوازی ظن ایدوب اول جانبه میل قیلور وصیادك دامنه بو صنعتله شکار اولورلر (مثنوی)
مرغ مرده مضطر اندر وصل وبین * خوانده القلب بین الاصبعین * مرغ مرده مشابه سنده اولان اهل فنا وصلده
وبینده مضطردر یعنی وصلت وفرقتده اختیاری بو قدر بلکه انك قلب ومحولی خدای تعالیدر القلب بین الاصبعین
حدیثنی اوقومش سن بو حدیث شریف بو مضمونه دلالت وشهادت ایلر کما قال علیه السلام القلب بین اصبعین من
اصابع الرحمن یقلبها کیف یشاء بو حدیثك شرحی اوچنجی جلدده مرور ایتدی (مثنوی) مرغ مردش را هر آنکه شد
شکار * چون ببیند شد شکار شهریار * انك مرغ مرده سنه هر شول کمسه که شکار اولدی چونکم حقیقت حالی
کوره شهریارك شکاری اولدی یعنی صیاد حقیقینك من حیث المعنی مرده وفانی اولان بنده سنه هر شول کمسه که
تابع اوله واطاعت قیله چونکم دیدهٔ حقیقت بینله نظر ایده کندیسنی حقیقت شهریارینك شکاری اولمش
وحضرت حقه بیعت واطاعت قیلمش کوره نته کم (من یطع الرسول فقد اطاع الله) ودخی (ان الذین یبایعونك انما
یبایعون الله) آیتلری بو معنایه کواه اولورلر کر بو آیتلر حضرت حق ورسول حقنده دردینورسه انك ورثاسنه اطاعت
قیلمق دخی معناهمان اول حضرته وحضرت حقه اطاعت قیلمق ایدوکنه هم شهادت قیلورلر (مثنوی) هر که او زین
مرغ مرده سر بتافت * دست آن صیاد را هرگز نیافت * هر شول کمسه او بو مرغ مرده دن باش دوندردی اول صیاد
الی هرگز بولمدی یعنی هر شول کمسه فانی فی الله اولان مرشده متابعت ایلمکدن اعراض ایلدی اول صیاد حقیقی اولان
پادشاهك قربنی ووصالنی هرگز بولمدی وانك مشاهده ومؤانستنه اصلا واصل اوله مدی (مثنوی) گوید او منکر
بمرداری من * عشق شه بین در نکه داری من * صیادك الندده اولان مرغ مرده لسان حالله دیرکه بنم مردارلغمه
باقمه بنم نگهدارلغمده پادشاهك عشقنی کور یعنی صیاد الندده مرغ مرده کبی اولان فانی فی الله ومرشد کامك
صورت ظاهر مرده اولان فقر وفناسنه نظر ایدوب مردهٔ ناپاکدن اجتناب واستکراه ایدرلر کبی اندن اجتناب واستکراه
ایلین کمراهلره دیرکه سن بنم فانی ومرده اولدیغم جهتدن نظر منکر اندده مردار اولدیغمه نظر ایلمه بلکه بنی صیانت
وحمایت ایلمکده پادشاه حقیقینك بکا اولان عشقنی کور وبنی روپوش وآلت ایدینوب بنم واسطه ام نیجه بنده لرنی صید
ایلمسنه نظر ایلر کورتا حقیقت بین اولمقدن غافل اولمیه سن وشیطان کبی صورت کورمك مرتبه سنده قالمیه سن
(مثنوی) من نه مردارم مرا شه کشته است * صورت من شبه مرده کشته است * بن مردار دکلم زیرا بنی شاه
اولدرمشدر اما صورتم مرده یه شبیه اولمشدر یعنی فانی فی الله اولدم واولمزدن اول اولدم لیکن سائر مرده لر کبی مردار
وناپاك دکلم زیرا بنی شاه حقیقت تیغ عشقیله اولدرمشدر اگرچه بنم صورتم فقر وفنادن وحب خدادن مرده یه مشابه
اولمشدر لیکن سیرتم وسریرتم حیات ابدیه ولطافت سرمدیه بولمشدر پس صورته نظر ایلمه زیرا صورته نظر ایلین یانده
قالمشدر (مثنوی) جنبشم زین پیش بود از بال وپر * جنبشم اکنون ز دست داد کر * بنم جنبشم بوندن مقدم بال
وپردن ایدی بنم جنبشم آلان دادکر شاهك النددر یعنی فانی فی الله اولان ولی خدا دیرکه بنم حرکات وسکناتم بو مرتبهٔ
فنایه وصولدن اول کندی عقل وتدبیرمدن ایدی بال وپردن مراد عقل وتدبیر اولور اما شمدی اولان حرکات وسکناتم
عادل اولان پادشاهك دست ارادتندن وقبضهٔ قدرتندندر پس بندن هر نه صدور ایلرسه انی اندن بیلمك لازمدر
(مثنوی) جنبش فانیم بیرون شد ز پوست * جنبشم باقیست اکنون چون از اوست * بنم فانی اولان جنبشم پوستندن
طشره کتدی بنم جنبشم باقیدر شمدی چونکم اندندر یعنی فانی ونفسانی اولان حرکاتم بالکلیه جسم مرتبه سندن
خارج اولوب طبیعت قیدندن نجات بولدی الان بنم حرکاتم چونکم اول اللهدندر باقیه وثابتهدر یعنی حقدر باطل

دكلدر (مثنوى) هركه كرجنبد بپيش جنبشم * كرچه سيمرغست زارش مى كشم * اول دست تصرف الهيده آلت
مشابه سنده اولان فانى فى الله وولى آكاه دركه هرشول كمسه كه بنم حركتم اوكنده اكرى حركت ايليه وبى ادبانه وكستاخانه
كارقيله اكرچه سيمرغ ايسه ده انى زار يلغله ديه لرم يعنى هرنه مرتبه عالى قدر وصاحب صدر قوت وقدرتله يكانه
افاق ايسه ده انى حقارت ايله قهر وهلاك ايلرم دير فى الحقيقه مهلك وقاهر خداى تعاليدر اما ولى فانى مرغ مرده
مشابه سنده انجق آلت ملاحظه دركه اندن هرنه صدور ايلرسه فى الحقيقه فاعل حقيقينك در (مثنوى) هين مرا مرده
مبين كرزنده * دركف شاهم نكر كر بنده * آكاه اول اى حقيقتدن غافل بنى مرده كورمه اكر زنده ايسك بكا شاه
حقيقتك كفنده نظر ايله اكر بندۀ الهى ايسك (مثنوى) مرده زنده كرد عيسى از كرم * من بكف خالق عيسى درم
عيسى حضرتلرى كرمندن مرده يى زنده ايلدى بنده ومخلوق ايكن بن حضرت عيسانك خالقنك ومولاسنك
كفنده يم چونكم حضرت عيسانك كفنده مرده بى روح قالمدى وحيات بولدى (مثنوى) كى بمانم مرده درقبضۀ
خدا * بركف عيسى مدار اين هم روا * بن قبضۀ خداده چن مرده قالورم بونى حضرت عيسى عليه السلامك كفنه
هم رواطوتمزسن قنده قالديكه حضرت خدانك كفنه رواطوته سن كركدركه حضرت خدانك يد ارادتنده فانى اولان
وليلرى حيات حقيقيه ايله زنده وعيسى وش نيجه مرده لرى احيا ايلمكه باذن الله قادر بيله سن نته كم بونلرك هربرى
ديرلر (مثنوى) عيسى ام ليكن هر انكو يافت جان * ازدم من او بماند جاودان * بن عيسى ام وليكن هرشول كمسه كه
بنم نفسمدن جان بولدى اول جاودان قالور وزوال وفنادن مصون اولوب باقى اولور (مثنوى) شد ز عيسى زنده
ليكن باز مرد * شاد آن كوجان بدين عيسى سپرد) عيسى حضرتلرندن هم اكرچه مرده زنده اولدى وليكن كيرو اولدى
شاد اول كمسه كه جانى بو عيسايه تسليم ايلديكه وقتنك عيساسنه جان ودل ويرن كمسه ابدى شاد اولور وموت وفنادن
برى اولوب دايم وباقى قالور پس كندوبى آلت حق اولمقده عصاى موسايه تشبيه ايدوب بيوررلر (مثنوى) من عصاام
دركف موسى خويش * موسيم پنهان ومن پيدا بپيش * بن كندى موسامك كفنده عصاام بنم موسام پنهان
وبن خلق اوكنده پيدا ايم يعنى فانى فى الله اولان ولى كنديسنك دست الهيده نه مرتبه آلت ايدوكنى طالب اولنلره تفهيم
ايچون ديركه بن كندى موسامك يد قدرت وارادتنده فى المثل عصا كبى ام ليكن بنم موسام باطن وناپيدا دروبن ظاهر
وآشكار ايم (مثنوى) بر مسلمانان پل دريا شوم * باز برفرعون اژدرها شوم * مسلمانلره اوزره پل دريا اولورم كيرو
فرعون اوزره اژدرها اولورم يعنى عصاى موسا مسلمانلره نيجه جسر اولديسه يعنى بنى اسرائيل توجهله بحرى
طريق ايليوب كذركاه قيلديسه وانلر اول عصا سببيله بحرى كچوب نيجه سلامت بولديسه بن دخى اهل اسلامه وسيله
اولورم وانلرى بحر بلادن وشر فرعون نفس وهوادن خلاص ايدوب دار اسلامه ايصال قيلورم كيرو فرعون نفسه وانك
اهلنه اژدرها اولورم انلره شدت وخشونتله حمله قيلورم ومغلوب ومقهور اولملرينه سبب اولورم (مثنوى) اين عصا را
اى پسر تنها مبين * كه عصا بى كف حق نبود چنين * اى پسر بو عصايى سن تنها كورمه زيرا كه عصا حق تعالينك
كفيسز بويله اولمز يعنى عصاى بدن انسانى حق تعالينك قدرت وارادتى الندە اولمسه بوذكر اولنان كبى اولمزبلكه
عيسى وار مرده دلرى احيا قيلمق وعصاى موسى كبى مسلمانلره جسر كبى اولوب انلرى بحر بلادن خلاص قيلمق
وفرعونلره اژدرها كبى غالب وقاهر اولمق وبونك امثالى نيجه خارق عادت فعللر اظهار قيلمق حق تعالينك ارادتى
وقدرتى اولميحه اولمز پس ولينك جسدنى آلت حق بيلوب اندن نه ظهور ايلرسه حضرت حقدن بيلمك لازم اولور
(مثنوى) موج طوفان هم عصا بدكوزدرد * طنطنۀ جادو پرستان را بخورد * طوفانك موجى دخى عصا ايديكه
اول موج درددن جادوپرستلرك طنطنه سنى يدى يعنى آلت حق اولان شئ عصا كبيدر حتى موج طوفان دخى فى المثل
عصاى الهى ايدى زيرا كه اول موج طوفان جادو نفس وشيطانه طاپان قوم نوحك شوكت وارادتنى يدى نته كم
عصاى حضرت موسى عليه السلام ساحرلرك حبال وعصاسنى محو وفانى ايلدى پس عصا ايله موج دريانك
ما بيننده بو جهتدن مناسبت بولندى ولهذا موج طوفانه دخى عصى تعبير اولندى وجادو پرستلردن مراد قوم نوح اولور
جادودن مراد نفس وشيطان اولور فى الحقيقه مكر وسحرده سحره يه غالبلردر واول طائفه نك نفس وشيطانه عبادات
وطاعات ايلرى مقرر وثابت اولمشدر وعصى مناسبتيله انلره جادوپرست تعبيرى قتى خوب كلمشدر بو دخى جائزدركه
موج طوفاندن مراد حضرت موسانك عصا ايله ضرب ايلديكى درياى قلزمك موجى اوله بو تقديرا اوزره جادو
پرستلردن مراد قوم فرعون اولوركه انلر فى الحقيقه خداى تعالى يى قويوب سحره يه طاعت وانقياد ايلديلر پس موج
درياى قلزم عصاى الهى اولوب اول جادوپرستلرك دولت وشوكتنى محو ايدوب انلرى غرق ايلدى وهو الاولى من الاول
(مثنوى) كر عصاهاى خدارا بشمرم * زرق اين فرعونيان را بردرم * اكر خداى تعالينك عصالرنى بن صايرسم

بوفرعو

بوفرعونيلرك زرقنى يرتارم يعنى اكر خداى تعالى يه آلت اولان وانك اعداسنى قهر قيلان شيلرى عد وشمار ايلرسم
بوفرعون نفسه منسوب اولان طائفه نك مكر وزرقنى هتك ايلرم واول زراق ومكارلركه ساحرلر كبى خلقى ريا وتزويرلريله
مغلوب ايدوب كنديلره تابع ومعتقد قيلمشلردر انلرك حيله وزرقنى ازاله ايدوب مكر وفسادلرنى خلقه آشكارا كوسترردم
وانلرى رسواى عالم ايلردم (مثنوى) ليك زين شيرين كياهى زهرمند * ترك كن تا چند روزى مى چرند * وليكن بونلرى
ترك ايله تا كم بو زهرلو شيرين كياهدن برقاچ كون اوتلايه لر يعنى بوفرعونيلرى قو وبونلرى كندى ارزوى نفسانيه لرى
اوزره ترك ايله تا كم بو باطنا زهرلو وظاهرا لذتلو اولان دنياده بيسونلر ايچسونلر وبونك نعمتلرى ايله خوش كچنسونلر
وطول امللرى بونلرى الها واشغال ايلسون تا عاقبت امرده سوء حاللرنى بيله لر كما قال تعالى فى سورة يونس خطابا
لنبيه عليه السلام فى حق الكفرة (ذرهم يأكلوا ويتمتعوا ويلههم الامل فسوف يعلمون) (مثنوى) كر نباشد جاه فرعون
وسرى * از كجا يابد جهنم پرورى) اكر فرعونك جاهى وسرلكى اولميدى جهنم بسلنمكى قنده بولوردى يعنى فرعون
صفت عتل اولان وطريق الهيدن تجاوز قيلان طائفه نك منصب ورياستى اولميدى جهنم پرورده اولمق وقوت بولمق
اولمزدى جهنمك پرورده اولمسى فرعون سيرت اولان كمسه لرك منصب ورياستندن حاصل اولان كبر ونخوت وغرور
ومفاخرتلرندن اولور ودوزخ بو كونه اوصاف قبيحه لردن پرورش بولور سرى وپرورى اولان يالر مصدريه درسرى
رياست معناسنه وپرورى بسلنمك معناسنه اولور (مثنوى) فربهش كن آنكهش كش اى قصاب * زانكه
بى بركند در دوزخ كلاب) اى قصاب دهر سن اول فرعون سيرت اولان كمسه يى فربه وسمين ايله اندنصكره قتل وذبح
ايله زيرا كه دوزخده كلاب ازق سز وغداسزلردر جهنم كلابنه بوظالملرك جسم سمينى غدا اولور وحرام لقمه ايله تن پرور
اولنلرك بدن خبيثى طامو ايچره بريان اولور كما قيل * بيت * بسلمه كل تنكى نعمت بريانله * بركون اولور اول تنك طامودە
بريان اولور (مثنوى) كر نبودى خصم ودشمن در جهان * پس بمردى خشم اندر مردمان * اكر جهانده خصم
ودشمن اولميدى پس مردملرده اولان خشم اولوردى وزائل وفانى اولوردى زيرا غضبك وجودنه سبب خصم ودشمندر
چونكم سبب منعدم اوله مسبب دخى منعدم اولور (مثنوى) دوزخ آن خشمست وخصمى بايدش * تا زيد ورنى
رحيمى بكشدش * دوزخ اول خشمدر اكا برخصم كركدر تا ديرى اوله يوخسه اول بر رحيم انى سوندرر يعنى
دوزخ دخى اثر خشم الهيدر اكا برخصم ودوشمن لازمدر كه تا انك سببيله زنده اوله وقوت بوله اكر جهنمه مستحق اولان
خصمك وجودى اولميدى رحمت رحيميه اول دوزخى سوندرردى ومظهر قهر وغضب قالمزدى (مثنوى) پس
بماندى لطف بى قهر وبدى * پس كمال پادشاهى كى بدى * پس لطف الهى قهرسز وبدلكسز قالوردى يعنى اكر دوزخى
رحمت رحيميه ازاله ايليدى پس حق تعالينك لطفى قهرسز وغضب سز قالوردى اويله اولسه پس كمال پادشاهى
قچن اولوردى يعنى اولمزدى زيرا پادشاهلغك كمالى ظالم واهل فساد اولنلره قهر وسياست قيلمغله واطاعت وانقياد
قيلنلره مكرم ومحسن اولمغله اولور پس اكر لطف محض اوليدى مظهر قهر وغضب قالمزدى مظهر قهر وغضب اولمسه
سلطنت الهيه كمال مرتبه سن بولمزدى چونكم كمال سلطنت صفات مقابله ايله متصف اولوب احسانه مستحق اولنلره
لطف واحسان وقهر وانتقامه مستحق اولنلره قهر وانتقام ايلمك اولديسه حق سبحانه وتعالى مظهر لطف اولنلر ايچون
دار نعيمى ولايق قهر اولنلر ايچون دار جحيمى خلق ايليوب بو دنياده جنته مستحق اولنلر طاعت وعبادت اختيار
ايدرلر ودوزخه مستحق اولنلر ظلم وفساد ومعصيت وخصومت بولنه كيدرلر (مثنوى) ريشخندى كرده اند آن
منكران * بر مثلهاى بيان ذاكران * اول منكرلر بر ريشخند ايلمشلردر ذاكرلرك بيانى ومثللرى اوزره ذاكر اللهك
امرنى ونهيينى عبادنه ذكر ايلين واعظ وناصحه ديرلر بوراده مراد انبيا واوليا ووعظادر ريشخند صقاله كولمكه ديرلر
ظاهرا پسند وقبول وباطنا استهزا ايدوب نامعقول ايلمكدر پس تقدير المعنى انبيا واوليادن مذكر اولان واحكام حقى
خلقه بيان قيلان وعظا ونصحانك بيانى ومثللرى اوزره طعن ايدرمشلر واستهزا وتحقير قيلمشلر وانلرك كلمات حكمت
بيناتن قبول ايليوب معرض اولمشلردر (مثنوى) تو اكر خواهى بكن هم ريشخند * چند خواهى زيست اى مردار
چند * اى منكر اكر سن دخى استرسك هم ريشخند ايله اى مردار نقدر ديرلمك استرسن نقدر يعنى چوق كچميوب
بركون اولورسن وانلره ايلديكك ريشخند واستهزايه نادم اولورسن وحسرت ييوب تحيف قيلورسن (كما قال تعالى
يا حسرة على العباد ما يأتيهم من رسول الا كانوا به يستهزؤن) شيخى مرحوم بو بيته معنايى بويله ويرمشدر اكر استرايسك
سن هم انلره ريشخند وتمسخر ايله اول منكرلره بويله ديوكه نيجه يه دك ديرى اولاسك كرك نيجه يه دك يعنى دنياده بو ذوق
وصفا وقدرت وغناده قيامته دكين قالمزسن ليكن اولكى معنى اوليدر (م ى) شاد باشيد اى محبان در نياز) بر همين
دركه شود امر وز باز * اى عاشقان ومحبان نياز وعبوديتده شاد ومسرور اولك بو قپو اوزره كه بوكون كشاده اولور

ياخود معنى بودر كاه اوزره نيازده شاد اولك بوكون مفتوح اولور بوتقدير اوزره دركه دركاه دن مخفف اولور يعنى اى
عاشقان ومحبان بودر سعادت ودركاه دولت كه ذا كرلرك ومرشدلرك آستانه ولايت آشيانه لريدر بونلرك درسعادتى
اوزره نياز وخدمتده شاد ومسرور اولك كه بوكون بودنياده سزه مفتوح اولور وبوبابدن سزه خداى تعالينك فيوضات
وعطياسى واصل اولور (مثنوى) هرحويجى باشدش كردى دكر * درميان باغ از سير وكبر * هربو حو يج ايچون برآخر
اوجاق واردر سير وكبردن باغ ايچنده حو يجدن مراد بونده مطلق سبزه قسميدر مثلا صرمساق وصوغان وشلغم
ومعده نواز وبونلرامثالى بونلره احتياج اولنديغندن اوترى حو يج تعبير اولنور كرد كاف عجمينك ضمه سيله بوستانده
هرنوع سبزه ايچون قازدقلرى اوجاقلردركه اكا اولك دخى ديرلر كبركبره ديدكارى سبزه دركه ترشيسنى ايدرلر يعنى
بوستانده هرجنس سبزه نك برمحلى ومكانى واردركه اول سبزه اول مكانده قرار ايلمشدر كذلك اى محبلر سيزلك دخى مكان
ومقريكز دركاه خداودر اوليا واصفيا كركدر نته كم منكرلرك مقام ومقرى مرشد ومذكر اولنلرك مثللرينى انكار قيلق
وانلرك باب سعادتندن معرض اولمقدر (مثنوى) هريكى باجنس خود دركرد خود * ازبراى پختكى نم ميخورد *
هربرى كندى جنسى ايله كندينك كردو محلنده پخته لكدن اوترى آب ونم ايچر باغبانلرك عادتيدركه برقولدن هرجنسى
برآخر محله اكوب برى برينه خلط ايلمزلر اكرچه صنوان وغير صنوان يسقى بماء واحد آيتنك فحواسى اوزره برصودن
ايچوب نشو ونما بولورلر وبرباغباندن تربيه اولورلر ولكن هر برينك برمرتبه سى وبركونه شكلى وطعمى واردر اصلا
صورتا ومعنا برى برينه بكزه مزلر كذلك باغبان حقيقت انسانى دخى اصناف وانواع اوزره خلق ايلمشدركى منكر
وكى محب وعاشق وكى كاذب كى صادق كى مؤمن كمسى دخى منافق وكى مخالف وكمسى دخى موافقدر * بيت *
بوباغك كرحقيقتده صوبى برباغبانى بر * ولى اولمش بوظاهرده نيجه بوزبيك شجر پيدا * بوبيت بومحله مناسب
ومطابقدر (مثنوى) توكه كردزعفرانى زعفران * باش وامميزش مكن باديكران * سنكه زعفران كردى سن زعفران
اول وغيريلرله اختلاط وامتزاج ايلمه توكه دركردى زعفرانى تقديرنده اولور زعفراندن مراد
بونده ايمان وعرفان مرتبه سنده اولان محبلر اولور يعنى اى بوباغ دنياده اهل ايمان مرتبه سنده واصحاب عرفان شكلنده
اولان محب اوليا چونكه سن بونلر ايچنده وبونلر شكلنده واقع اولدك هم حقيقتا ومعنا دخى بونلردن اول خلاف جنس
ايله خلطه قيلمه واهل عصيان واصحاب طغيانه هم صحبت اولمه (مثنوى) آب ميخور زعفرانا تارسى) زعفرانى اندران
حلواءسى * آب ايچ اى زعفران تا ايرشه سن زعفران سن اول لذت وحلوايه ايرشه سن بو وجه در زعفران ايسك
اول حلوايه ايرشه سن زعفران دن مراد بدايت ايمانده اولان مؤمنلر ومحبلردر وآبدن مراد ذوق طاعت وحلوادن
مراد لذت معرفتدر آبدن مراد آب معرفت حلوادن مراد تجليات لطفيه وجماليه دخى اولسه جائز اولور پس
حاصل كلام اولدركه اى بوباغ دنياده زعفران كبى اولان مؤمن ذوق طاعت آبنى ايچ تا لذت معرفته واصل اوله سن
وياخود آب معرفتى نوش ايله تا تجليات لطفيه وجماليه مرتبه سنه بوله سن المؤمن حلو يحب الحلو حديثنك فحواسنجه
مؤمن اولان كمسه حلواى معرفته واصل اولمغه محبت ايلر وآب معرفت نوش ايلين عارف تجليات لطفيه
وجماليه مشاهده سندن لذت المغه وحلاوت بولمغه روز وشب ميل ورغبت قيلور ديمك اولور (مثنوى) درمكن دركرد
شلغم پوزخويش * كه نكردد باتو اوهم طبع وكيش * اى زعفران كندى يوزوده انكى بوباغ دنياده شلغم كبى اولان
منكرلرك وعاصيلرك لذت آلمديغى ونشو ونما بولمديغى محل ومرتبه يه قومه تاكم اول عاصى ومنكر اولنلر سنكله
هم طبيعت وهم مذهب اولميه لر وسنى كنديلره جنس كوروب سنكله مخالطه وانسيت قيلميه لر تاكم المرء على دين خليله
فحواسنجه انلردينى اوزره اولميه سن ودخى اياكم وجليس السوء حديثنك مقتضاسنجه انلردن حذر ايدوب انلرى كنديكه
انيس وجليس اتخاذ قيلميه سن (مثنوى) تو بكردى او بكردى مودعه * زانكه ارض الله آمد واسعه * سن بركرده
اوبركرده مودعه در زيرا كه ارض الله واسعه كلمشدر يعنى اى بوباغ دنياده زعفران كبى اولان محب اوليا سن
برمرتبه ده وديعت قونلمش سن واول شلغم كبى اولان منكر اوليا دخى برآخر مرتبه ده وديعت قونلمشدر زيرا كه
اللهك ارضى واسعه در اولميه كه منكرلره مخالطه قيله سن اكر انلر سنكله مخالطه قيلورسه كركدركه سن انلرك
اولديغى يردن ومرتبه دن مهاجرت ايليوب كندى جنسكله خلطه قيله سن تاكم انلرك مكر وشرندن امين اوله سن
واصل ارض الله واسعه دن مراد شريفلرى نه ايدوكنى بو بيتلرله توضيح وتفسير بيوروب ديرلر (مثنوى) خاصه آن
ارضى كه از پهناورى) درسفر كم مى شود ديو وپرى) على الخصوص اول بر ارضكه كمال وسعتندن انك سفرنده ديو وپرى كم
وناپيدا اولور بو ارضدن مراد ارض حقيقتدر مراد عالم مثال مطلق ديدكلريدر و بوعالم نورانى اولمقده عالم ارواحه مشابه
وانقسام وتجزى قبول قيلمقده عالم اجساده مماثلدر بين عالم الارواح والاجساد برزخ كبى واقع اولمشدر وعالمده

هرشيئك مثالى واردر وعجائب وغرائبنه نهايت وغايت يوقدر بوعالمك شرحى برمقدار نقش فصوصه اولان شرحمزده
فص اسحاقيه ده ذكر اولنمش و برمقدار دخى تائيه شرحنك ديباجه سنده حضرات خمسه بيانده تحرير قيلنمش
و برمقدار دخى جلداولده (آن خيالاتى كه دام اولياست) بيتنك شرحنده بيان اولنمشدر بومحللرده طلب اولنه (مثنوى
اندران بحر وبيابان وجبال) منقطع مى كردد اوهام وخيال) اول دريا وبيابان وجبالده اوهام وخيال منقطع اولور يعنى
اول ارض حقيقتك وسعتى برمرتبه ده دركه آنك بحار وجبال وبيابانك ادراكنده اوهام وخيالات انسانى منقطع اولور
وديو وپرى آنك سفرنده فرومانده قالورزيرا وسعت وفسحتنه حد يوقدر وعجائبى وغرائبى قتى چوقدر حتى خير الناس
اولان ابن عباس رضى الله عنه حضرتلرى بنم كبى انده دخى برابن عباس واردر ديمشلردر وبوكعبه كبى انده دخى بركعبه
واردر بيورمشلر باخصوص كه جابلقا وجابلسا اول يرده ايكى شهرك اسميدركه برى شرقى وبرى غربى واقع اولمشدر
وبو ايكى شهرك ايچنده اولان خلايقنه وبدايع وصنايعنه حد وحصر يوقدر ديمشلردر بن اكا داخل اولدم وانك عجائب
وغرايبنك وسعت وفسحتنك سيرنده حيران قالدم ديمشلردر كم انك كمال وسعتندن بو بيابان اول ارض حقيقتك يعنى
بوعالمك بيابانلرى قتنده بحر بى پايان ايچره برقاره قيل كبيدر يعنى بحر بى پايان ايچره برقيل نيجه ايسه بوعالمك صحارى
واسعه وفيافى كثيره سى اول عالمك بى پايان اولان بيابانلرينه نسبت اويله دركيمك اولور واول عالمك عظم شانى ووسعت
بى پايانى نه مرتبه ده ايدوكى بوندن ظهوره كلور (مثنوى) آب استاده كه سيرش نهان * تازه تر خوشتر زجوهاى روان
كودرون خويش چون جان وروان) سير پنهان دارد وپاى روان) بوايكى بيت ارض حقيقتك ماء راكدنك وصفنده اولمق
محله انسب وموافقدر اكر ارض حقيقتك ماء راكدنك وصفنده اولميوب بلكه اجواف ارضنده اولان اب راكدك وصفنده
اولورسه نيجه تكلف ارتكاب ايلمك لازم كلوركه عقله ملايم اولمز نته كم جان عالم مرحوم شرحنده ديرمثلا استاده
وراكد اولان آب كه انك جريان وسيرى نهاندر اندن مراد ارضك اجواف وعروقنده جارى اولان آبدركه انك سير وحركتى
مخفى ونهاندر ظاهرده جارى اولان صولر كبى مكشوف وعيان دكلدر ظاهرده جارى وروان اولان ايرمقلردن تازه رك
وخوشركدر فى الحقيقه صورت ظاهرده ارضك وجهندن اقان صولرده آلوده لك واكثرنده بى خوشلق واردر اما تحت
ارضدن اقوب وپايى طشره چيقوب طاغلردن ودره لردن جريان ايلين چشمه وصولردن او تازه تر وخوشتردر زيرا اول
تحت الارضده جريان ايلين آب كندى درونده جان وروان كبى سير پنهان وپاى روان طوترنته كم طاغلرده درون ارضدن
چيقوب اقان صولر اويله در يعنى سير وحركتى ظاهر دكلدر ليكن اياغى جارى اولوب طشره ده اولان سيرى انك باطن
ارضده اولان سير وحركتنه دلالت قيلور كذلك ارض معنوى وعالم دل وجانده اولان آب حيات روحانى دخى سير نهانى
طوترلكن آثارى عالم صورتده ظاهردر پس انك كمال لطافتى ظاهرده سير وحركتى اولان آب روان صورى وانهارى
جارى كبى دكلدر چونكه ارض الهينك اوصاف وكمالى بويله در پس حقايق اشيا واعيان ثابته دخى انده نباتات
صورى كبى اوجاق اوجاقدر پس هر برينى كندى جنسيله دكشورلر بورايه دك انك كلاميدر ولكن بعض اداسى حذف
اولنمش وبعضسى دخى تبديل وتغيير قيلنمشدر فهمه آسان اولمقدن اوترى واكر آب استاده دن مراد برسبيل استعاره
خلوت نشين اولان اهل طريقت اولوب انلرك سير نهانيسى جارى اولان چايلردن تازه رك وخوشتركدر ديورسه نه
تكلفدن خالى اولمز وسياق وسباقه مناسب كلمزنته كم شيخى مرحوم بو بيتلرك شرحنده آب استاده يى برسبيل استعار
خلوت نشين اولان اصحاب طريقتك خلوتده اقامت ايلملرينه الوب انلرك سير نهانيسى جارى اولان صولردن تازه
وخوشتردر ديمشدر كلامى بودركه بعينه تحرير اولندى يعنى اول طائفه كه خلوت وعزلت اختيار ايدوب روز وشب
طاعت وعبادته مشغول اولورلر ومعنا بوزندن عالم ملكوت سيرنه وصول بولورلر واول طائفه دن عالى ومقبوللردركه
ظاهر واشكار اطاعت وعبادت ورياضتده اولوب احوال طريقتدن بى خبر واسرار حقيقتدن بى بهره اوله لر زيرا عزلت
اختيار ايدوب روز وشب خلوتده رياضت ومجاهده يه سعى وكوشش ايدن صاحب طريقت كنديلرك درونده جان وروان
كبى سير پنهان وپاى روان طوتار يعنى انك سير ومشاهده سى روان اولور پس بو سالك زياده بلند پرواز وعرش تازاولوب
قرب رحمانى ووصال يزدانيدن هر انده بهره مند وبهره دار اولور الى هنا كلامه اكرچه آب استاده دن خلوت نشين اولان
كمسه لر استعاره اولديغى طريقى اوزره بومعنى دخى كم اولمز ولكن سياق وسباقه مناسب اولمقدن خالى ومحله مطابق
كلمكدن نوعا بعيددر پس بو تكلفاتك ارتكاب اولنمسندن ايسه بو بيتلر ارض حقيقتك آب راكدنك وصفنده اولمق محله
انسب وفهمه اقربدر ومعناى بيتين شريفين بو اولوركه استاده اولان صوكه انك نهانى سيرى واردر يعنى ارض حقيقتك
آب راكدنك كه معنوى ونهانى سيرى واردر روان اولان جويلردن تازه تر وخوشتردر يعنى اول ارضده راكد ومقيم
اولوب ومعناسير قيلان آب بوعالمده اولان انهار جاريه دن تازه رك وخوشركدر روان بونده اقيجى معناسنه در زيرا كه

اول آب استاده کندی باطننده جان وروان کبی سیر پنهان ویا خود پای روان طوتر بعض نسخه ده جانله روان مابیننده
واو عاطفه واقع اولمیوب اضافت اوزره یازلمشدر جانك روانه عاملك خاصه اضافتی قبیلندن اولور اما اصح اولان واوله
اولمقدر وجانله روانی محقق اولنلر بویله فرق ایلمشلردر که انسانك وجودنده ایکی روح واردر برینه روح حیات دیرلر وبرینه
روح تمییز اطلاق ایدرلر روح حیات انساندن اولنجیه دك مفارقت ایلمز اما روح تمییز نوم حالنده کیدوب بیدار اولدیغی
وقتنده ینه کلور بوکیدوب کلنه روان دینور وبر قرار اولنه روح وجان تعبیر اولنور پس بوکونه معارف واسرارك مستمعی
قتی بیدار دل اولمق لازم اولدیغی اشعار ایچون وخواب غفلتله خفته اولنلردن بوکونه خطابی کوتاه قیلمق واجب
ایدوکنی تعلیم ایچون بو بیت شریفیله خطیب رازاولنلره وناسه ارشاد ونصیحت قیلنلره تنبیه ایدوب بیوررلر (مثنوی)
مستمع خفته ست کوته کن خطاب * ای خطیب این نقش کم کن تو بر آب * مستمع اویومشدر خطابی کوتاه ایله
ای خطیب آب اوزره بو نقشی آز ایله یعنی بوکونه معارف واسراره قولاق طوتنلر خواب غفلتده یاتمشلر وسمع جانلرین
کرایتمشلردر اختصار مطلوبدر خطابی قیصه ایله وبونلره بوکونه سوزی آز سویله ای ناسه وعظ ایدیجی وارشاد ونصیحت
ایتمنه کیدیجی کمسه آب اوزره بو نقشی اورمه که الناصح للغفلاء کالراقم علی الماء دیمشلردر فی الحقیقه اهل غفلته اسرار
ومعارف سویلمك اب اوزره نقش ایلمك کبیدر پس قابل نصیحت وارشاد اولنلری ودعوت مرشدی قبول قیلنلری
بلقیس منزله سنه تنزیل ایدوب وقتك سلیمانی اولان مرشد عالیشان لسانندن انلره ارشاد ونصیحت بیوررلر (مثنوی)
خیز بلقیسا که بازاریست تیز) زین خسیسان کساد افکن کریز) قالق ای بلقیس که زیاده کرم وتیز بازاردر بو کساد براغیجی
خسیسلردن قاچ یعنی ای طالب دین وایمان اولان کمسه قالق ودعوت حقی قبول ایت که بو بر کرم وتیز بازار اخرویدر
بو دینی بازارنه کساد ویرن دینلردن فرار ایله که انلر (فما ربحت تجارتهم وما کانوا مهتدین) آیت کریمه سنك مفهومنك
مظهرلری اولمشلردر پس انلردن فرار ایلمك سکا لازم اولنلردندر (مثنوی) خیز بلقیسا کنون با اختیار * پیش ازانکه
مرك آرد کیرودار * شمدی ای بلقیس اختیارله قالق اندن اول که موت سکا کیرودار کتوره یعنی موت کلوب سنك
وجودکده تصرف ایلمزدن مقدم کندی اختیارکله دعوت حقی قبول ایدوب طاعت حقه اشتغال ایله (مثنوی)
بعد ازان کوشت کشد مرك انجنان * که چو دزد آیی بشحنه جان کنان) اندنصکره موت سنك قولغکی انجلین چکرکه
دزد شحنه ایله جان چکشرك کلدیکی کبی کاورسن بودخی معنادرکه دینه خرسز کبی شحنه یه جان چکشرك کاورسن
مثنوی) زین خران تا چند باشی نعل دزد * کرهمی دزدی بیا ولعل دزد * بو خرلردن نیچه یه دك نعل اوغورلیجی اوله سن
اکر اوغورلرایسك باری کل لعل اوغورله یعنی بو دنیا مرکبلرینك نیچه بر سیم وزرنی اخذ وغصب ایلرسك فی المثل
بو سیم وزرا کا نسبت نعل کبیدر اذا سرقت فاسرق الدرة کلامنك حسبنجه اکر اخذ وجلب ایلمك لازم کاورسه باری
کل اللهك خاص بنده لرندن لعل وحکمت ودر معرفت اخذ ایله تا غنی القلب اوله سن وکنز لا یفنی یه وصول بوله سن
مثنوی) خواهران یافته ملك خلود) تو کرفته ملکت کور وکبود) سنك خواهرلرك بقا سلطنتی بولمشلردر سن بونده
کور وکبود اولان ملکتی طوتمش سن که انك سکا بقاسی یوقدر (مثنوی) ای خنك انرا کزین ملکت بجست *
که اجل این ملك را ویران کرست) ای سعادت اول کمسه یه که بو ملکت دنیادن صچره دی زیرا اجل بو ملکی ویران وخراب
ایدیجیدر (م ی) خیز بلقیسا بیا باری ببین) ملکت شاهان سلطانان دین) قالق ای بلقیس دین سلطانلرینك وشاهلرینك
ملکتنی باری کور وکندیکی همت ایدوب بو دنیاده انلر مرتبه سنه ایرکور (مثنوی) شسته در باطن میان کلستان *
ظاهرا حادی میان دوستان * بو دین شاهلرینك هر بری باطننده کلستان اورته سنده اوتورمشلردر ظاهرا دوستلرك
ایچنده حادیدر حادی دوه سنی سرود وترنمله سورن شتربانه دیرلر بوراده وعظ ونصیحت ایلیجی واسرار ومعرفت سویلیجی
وسالکلرك وجودی ناقه لرین طریق حقه سوریجی سلطان دین وبرهان مرتبه یقین اولان مرشددن عبارتدر یعنی
دین سلطانلرندن هر بریسی اکرچه بحسب الظاهر دوستلر میاننده وعظ ونصیحت ایلیجی واسرار ومعرفت سویلیجیدر
ولکن عالم باطننده کلستان معنوی وبوستان روحانی ایچنده اوتورمش ذوق وصفالر ایلیجیدر (مثنوی) بوستان
با او روان هر جا رود * لیك آن از خلق پنهان می شود * بوستان انکله روان اولمش هر یره کیدرولیکن اول بوستان
خلقدن پنهان اولور یعنی اول سلطان دین وبرهان یقین اولان کمسه شول بوستان معنوی ایچنده درکه هر نه یره اول
صاحب سعادت کتسه بوستان معنوی وکلستان روحانی انکله بیله کیدرولیکن بو معنوی اولان بوستانك
مشاهده سنه قادر اوله مز زیرا انلردن نهان ومخفی اولور (مثنوی) میوه ها لابه کنان کز من بخور * آب حیوان آمده
کز من بخور * اول بوستان معنوینك میوه لری خلقه لابه وتضرع ایدرلر بویله دیو که بندن اوتله یعنی اکل ایله آب حیوان
کلمش بویله دیو که بندن ایچ یعنی سلطانان دین وپادشاهان یقینك مسیره سی اولان بوستان معنوی وکلستان روحانینك

میوه لری بو خلق جهانه لسان معنوی ایله سویلرلر که ای فواکه روحانینك لذتندن غافل وای اطعمه جسمانی ونفسانیه
طالب وشاغل اولنلر کلك بندن تمتع ایلك وای مرده وپژمرده قالنلر کلك آب حیوان نوش ایدوب حیات ابدی
والطافت سرمدی بولك (مثنوی) طوف میکن بر فلك بی پر وبال) همچو خورشید وچو بدر وچون هلال) پر وبالسز
فلك اوزره طواف وجولان ایله افتاب کبی وبدر منیر کبی وهلال کبی خطاب زمین بشر یتده وسجن طبیعتده
محبوس قلان کمسه لره دیر یعنی بو زمین بشریتدن وقفس عالم طبیعتدن آزاد اول وفلك معنوی وآسمان روحانی اوزره
خورشید وماه بدر وهلال کبی بی پر وبال طواف ایله تا خلق عالمه نور افشان اوله سن وعلو شان مرتبه سن بوله سن
(مثنوی) چون روان باشی روان وپای نی * می خوری صد لوت ولقمه خای نی * روان کبی روان اولورسن حال بوکه
ایاغك یوقدر صد کونه لوت یرسن ولقمه خای یوقدر یعنی بو سفر معنویده روح روان کبی پویان وروان اولورسن حال بوکه
انده پای جسمانی اولمز زیرا بو سفر روحانی پای ظاهره محتاج دکل بلکه بو سیر وسفر بی دست وپا قوت روحانیه ایله میسر
اولور ومعنی عالمنده یوزدرلو طعام روحانی وغدای نورانی یرسن حال بوکه انده لقمه چکنیجی یوقدر اول مرتبه ده لقمه
چکنین کمسه نك جسم صوریسی ووجود موهومیسی یوقدر بلکه بو لقمه لری ینن وجود روحانی ودهان معنوی ایله
یر پس اول مرتبه ده سن دخی ای سالك لقمه خای اولمدیغك حالده صد لوت ولقمه یرسن وبی زبان دیرسن وبی کوش
ایشیدرسن (مثنوی) نی نهنك غم زند بر کشتیت) نی بدید آید زمردن زشتیت) سنك سفینه ك اوزره غم نهنکی اورمز
اولمکلکدن زشتلکك دخی ظهوره کلمز یعنی ای بلقیس مشرب اولان طالب سن بر دریایه واصل اولورسن که انده سنك
وجودك کشتی سنه اصلا غم نهنکی طوقنمز یعنی غم وغصه سکا زحمت ویرمز وسنی هلاك مرتبه سنه ایرکورمز نهنك
بغه شکلنده جبل عظیم کبی بر بیوك جانور ایمش که اکثر دریای محیطده اولور ایمش وکشتیلره کلوب کندویی اوروب
هلاك قیلور ایمش بونده غمی نهنکه تشبیه ایلمشلردر (مثنوی) هم تو شاه وهم تو لشکر هم تو تخت * هم تو نیکو بخت باشی
هم تو بخت * هم سن شاه وهم سن لشکر وهم سن تخت وهم سن نیکو بخت اولورسن وهم بخت یعنی ای طالب
وسالك سن شول مرتبه جمعه واصل اولورسنکه اول مرتبه ده غیریت واختلاف من حیث المعنی مرتفع اولوب اول
مرتبه ده من وجه شاه وامیر ومن وجه لشکر کثیر ومن وجه تخت وسریر اولورسن ودخی نفس بخت وطالع کندیسی
وهم نیکو بخت اولان کمسه دخی سن اولورسن والحاصل مغایرت واثنینیت برطرف اولوب انا اقول وانا اسمع لیس
فی الدار غیرنا دیاردین موحدلر مرتبه سنی بولورسن * کر تو نیکو بختی وسلطان زفت * بخت غیر تست روزی بخت رفت
* بو بیت بلقیس جانبندن اولان سؤال مقدری سلیمان لساننده رفع ایلمك موقعنده واقع اولمشدرکان بلقیس طرفندن
دینمك لازم کلدیکه ای سلیمان سن بنی تخت وبختله مژده ورایلرسن وبکا سلطان عظیم الشان اولورسن دیو سویلرسن
خود الآن سلطان زفتم ومالك تخت وصاحب بختم پس سنك بو بشارتك بکا نه زیاده لك افاده ایدر سلیمان لسانندن
جواب بیوروب دیرلر ای بلقیس اکرچه سن دنیاده نیکو بخت وسلطان زفت ایسك بخت الآن سنك غیریکه کیدرسن
عین بختك کندیسی دکل سن بر کون بخت کیدر وطالع همایون سندن مفارقت ایدر پس سن بی بخت وبی دولت
قالورسن وحقیر وذلیل اولورسن (مثنوی) تو بمانی چون کدایان بی نوا * دولت خود هم تو باش ای مجتبا * اول زمانده
سن کدالر کبی بی نوا وبی بهره قالورسن پس ای مجتبا سنك دولتك هم سن اول یعنی ای برکزیده عالم نفس ودولت کندك
اول تا دولت سندن مفارقت ایلمیه که شی کندی ذاتندن منفك اولمز نته کم بیوررلر (مثنوی) چون تو باشی بخت خود
ای معنوی * پس تو که بختی زخود کی کم شوی * چون سن کندی بختك اوله سن ای مرد معنوی پس سنکه بخت سن
کندکدن قچن کم وضایع اولورسن یعنی کندی ذاتکدن کم اولمز ومفارقت قیلمزسن زیرا شی کندی نفسندن منفك اولمز
بو خطاب اکرچه سلیمان لسانندن بلقیسه دروليکن هر کندی عصرینك سلیمانی اولان مرشد ربانی کندی زمانه سنده
اولان بخت ودولت مالکی وطریق الهی سالکنه بویله دیروانی دولت فانیه دن کچروب دولت باقیه جانبنه واصل
اولمغه ترغیب ایلر (مثنوی) تو ز خود کی کم شوی ای خوش خصال * چونکه عین تو تراشد ملك ومال * ای خوش
خصال سن کندکدن قچن کم وضایع اولورسن چونکه سنك عینك سکا ملك ومال اولدی یعنی سنکه مرتبه جمعه
واصل اوله سن وحقیقی اولان ذاتکی بوله سن ای خصال نیکو صاحبی بو تقدیر اوزره کندکدن نیجه غائب اولورسن
چونکم سنك کندی عینك سکا ملك ومال اولدی پس بر انسانه که کندی عینی کندی یه ملك ومال اوله انك
مال وملکی کندی سندن جدا اولمق محالدر * بقیه قصه عمارت کردن مسجد اقصا را سلیمان علیه السلام
بتعلیم ووحی خدا جهت حکمتهایکه اوداند ومعاونت ملائکه ودیو وپری وآدمی اشکارا بو سرخ شریف سلیمان
علیه السلامك مسجد اقصایی عمارتی قصه سنك بقیه سیدر خدای تعالینك وحی وتعلیمی ایله شول حکمتلر ایچونکه

انی اول خدا بیلوروانك عمارت وبناسنه ملائكه ودیو وپرینك وآدمینك اشكار امعاونت ایلمرینك قصه سنك بیاننده در
(مثنوی) ای سلیمان مسجد اقصی بساز * لشكر بلقیس آمد در نماز * ای سلیمان مسجد اقصایی دوز بلقیسك لشكری
نمازه كلدی یعنی حق سبحانه وتعالی حضرت سلیمانه وحی ایلیوب بیوردیكه ای سلیمان مسجد اقصایی بنا ایلیوب
عمارت قیل زیرا بلقیسك لشكری نمازه كلدی وسلك ایمان واسلامه داخل اولدی (مثنوی) چونكه او بنیاد آن مسجد
نهاد * جن وانس آمدبدن در كارداد * چونكم سلیمان علیه السلام اول مسجد اقصانك بنیادن قودی جن وانس
كلدی هر بری بدنن كاره ویردی وكندولی خدمت وعبادت مرتبه سنه ایركوردی (مثنوی) یك كروه از عشق وقومی
بی مراد * همچنانكه دررہ طاعت عباد * اول خدمته كلان جن وانسدن بر كروه عشقدن وبر قوم مرادسز یعنی
انلردن برطائفه عشق ومحبت جهتندن وانلردن برطائفه دخی بی عشق وبی مراد كرها خدمت وعبادتده اولدیلر
انجلین كه طاعت یولنده عباد اولدیلر یعنی نته كم راه طاعتده عباد الله خدمت وعبادتی كیمسی لاجل محبة رضاء
لوجه الله وكیمسی دخی لاجل الدنیا وكیمسی دخی لاجل الاخره وكیمسی دخی بالضروری مع الكراهه عبادت قیلدیلر پس
قصه دن حصه نه ایدیكنی بیان ایلمكه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) خلق دیوانند وشهوت سلسله * می كشدشان
سوی دكان وغله * خلق جهان فی المثل دیولردر وشهوت انلری دكان وغله جانبنه چكر
وكسب وكار ومحصول سمتنه جذب ایدرا كر زنجیر شهوتله بونلر مقید ومغلول اولمسه لردی كسب وزراعت سمتنه
كتمزلردی ودنیانك كلفت ومشقتن اختیار ایتمزلردی پس دنیا خراب اولوردی وبنای عالمه خلل كلوردی (م ی) هست
این زنجیر از خوف ووله * تو مبین این خلق را بی سلسله * بو زنجیر خوفدن وحیرتدن یعنی خلقك كردن جاننده اولان
بو زنجیر كه ذكر ایلدك خوف وفقردن وامر دنیاده متحیر ووالہ اولملرندن رووله بونده دنیایه اولان محبتلرندن واله وحایر
اولمق معناسنی افاده ایلر كه فقردن خوفلری ودنیایه كمالیله مشتاق وحیران اولملری انلرك كردن جاننده زنجیر اولمشدر
سن بو خلقی زنجیرسز كورمه زیرا بونلرك كردن روحی شهوت دنیایه كمال محبت زنجیرلریله مقید ومغلول اولمشدر
(مثنوی) می كشاندشان سوی كسب وشكار * میكشاندشان سوی كان وبحار * اول زنجیر معنوی انلری كسب
وشكار جانبنه چكر اول زنجیر انلری معدن وبحار جانبنه چكر (مثنوی) میكشدشان سوی نیك وسوی بد * كفت
حق فی جیدها حبل مسد * اول زنجیر معنوی انلری نیك وبد جانبنه چكر نته كم حق تعالی (فی جیدها حبل من مسد *
دیدی یعنی ابولهبك خاتوننك بوینده لیفدن اورلمش برایپ وارد ردیدی بو آیت كریمه اگرچه ابولهبك خاتونی حقنده در
ولیكن هر ابولهب مشرب اولان اهل دنیانك نفسنه دخی بوندن حصه اولور وبو آیتك باطنی اولان معناسی
اهل دنیانك نفسلرینك بوینده حبل معنوی اولدیغنه اشارت قیلور بو آیتك تفسیری وتحقیقی اوچنجی جلدده
تشبیه بند دام قضا بیاننده مرور ایتدی (مثنوی) قد جعلنا الحبل فی اعناقهم * واتخذنا الحبل من اخلاقهم *
سوره یس ده اولان آیت كریمه یه اشارتدر (انا جعلنا فی اعناقهم اغلالا) كافرلرك كفر وعصیان اوزره تصمیملرین
تقریر ید روقلبلری اوزره اولان مهر قهر حقی تصویر یدر اول كروهه تشبیه ایتمكله كه كردنلری مغلولدر یعنی
تحقیقا بز بو كافرلرك بونلرنده زنجیرلر قیلدق (فهی) پس اول اغلال واصلهدر (الی الاذقان) بونلرك ذقنلرینه قومز كه
بونلر حق جانبنه باش اكه لر (فهم مقمحون) ای رافعون رؤسهم غاضون ابصارهم بونلر باشلرین یوقارو قالدروب كوزلرین
یومشلردر دخی حق جانبندن وحق طرفنه التفات ایده میوب كردنلرین اول طرفه دوندره مزلر معنای بیت
حضرت حق بیورر تحقیقا بز بنی آدمك بونلرنده حبل ورسن قیلدق واول حبلی بز انلرك خویلرندن اتخاذ ایلدك یعنی
انلرك طبیعی اولان خویلری ونفسانی اولان خلقلرنی سلاسل واغلال كبی قیلوب اندن حبال اتخاذ ایلدك تا بونلری
اول اخلاق نفسانی واسطه سیله لایق اولدیغی مقصود ومطلوبه جذب ایلرزدیمك اولور (مثنوی) لیس من مستقذر
مستنقه * قط الاطائره فی عنقه * سوره بنی اسرائیلده اولان ایته اشارتدر (وكل انسان الزمناه) كل منصوبدر علی
طریق التفسیر یعنی هر مكلف اولان انسانه بز لازم قیلدق طایره ای عمله طار السهم دن مأخوذدر طار له السهم دیرلر
اذا خرج فی عنقه بو شدت لزوم وكمال ارتباطی تصویر وتمثیلدر یعنی بز لازم قیلدق انسانك عملنی بوینده شول مرتبه كه
اندن مفارقت ایلمز ابدی بلكه قلاده وغلك بوینه لزومی كبی لازم قیلدق كه اندن من بعد منفك اولمز (ویخرج له) نون له ده
قراءتدر یعنی بز اخراج ایده رز ویایله ده قراءتدر علی بناء المعلوم یعنی انسان ایچون خروج ایدر ویا خود من باب الافعال
یخرج اول الله اخراج ایلر (یوم القیامة كتابا) یوم قیامتده صحیفه عملنی كه نقیر وقطمیر انده ذكر اولنمشدر اشلدیكی
مفعولیدر یخرج نك ایكی قرأت اوزره (یلقاه) اوله كتاب كه ملاقی اوله انسانه ویاخود انسان اكا (منشورا) كشاده وبسط
اولدیغی حالده (اقرأ) علی ارادة القول یعنی انسانه دینه كه اقرأ كتابك صحیفه اعمالكی اوقو (كفی بنفسك الیوم) بو كونه

نفسك

نفسك كفایت ایدر علیك حسیبا سنك اوزریكه حاسب یوتندن ویاخود حسیب بمعنی الكافی اولوب شهید موضعنده
وضع اولنه معنی بیت مستقذردن مستنقه دن هیچ براحد یوقدر الا انك بوینده بر طایر واردر مستقذر استفعال بابندن
اسم فاعلدر زیاده ناپاك معناسنه قذر دندر قذر كسر ذال الله مردار وناپاك اولان نسنه یه دیرلر مستنقه استفعال بابندن
اسم فاعلدر صحت وافاقت صاحبنه دیرلر نته كم نقه من المرض دیرلر صحت بولسه ونقه من سكره دیرلر قچن بركسه
سرخوشلقدن آیلسه وافاقت بولسه استفعالك سینی بونده وجدان ایچوندر قط ظروفدندر بونده برقچ وجهله قرأت
جائزدر مشهور اولان فتح قاف وضم طاء مشدده ایله اولمقدر زمان ماضیده استغراق معناسنی افاده ایلر ما رأیته قط
دیرسن بن انی بو انه دك كورمدم دیمك اولور اما بو محلده جمیع زمانده استغراقی مفید اولور ومصرع اوله مقید اولور بونده
طایردن مراد صحیفه عملدر كه انسانك جمیع اعمالی انده مسطور اولمشدر اكثر نسخه ده طایره ضمیرله واقع اولمشدر
وبعض نسخه ده بی ضمیر واقع اولمشدر ضمیرسز اولدیغی وجه اوزره معنی ویرلدی اما ضمیر اولدیغی وجه اوزره معنی
بودر كه مستقذر ومستنقه دن اصلا براحد یوقدر الا انك طایری انك عنقنده در یعنی ناپاك ومردار اولان ودخی ناپاك لك
مرضندن صحت وافاقت بولان كمسه لردن هیچ براحد یوقدر الا انك كردن جاننده كتاب اعمال مقیددر شول مرتبه ده كه
اصلا اندن منفك اولمز وانك پاك اولمسی وناپاك اولمسی كندی كتابندن ظهوره كلور بو بیتده مقدما تألیف اولان
جامع الایات نام كتابمزده سهو ایلمش وغفلتله آخر معنی ویرلمشدر اكا اعتماد اولنمیه (مثنوی) حرص تو در كار بد چون
آتشست * اخكر از رنك خوش آتش خوشست * سنك حرص وطمعك كار بدده آتش كبیدر آتش از رنك خوش آتش
خوشست آتش یعنی اخكر آتشك خوش اولان رنكندن خوشدر اولكی آتشدن مراد محل حرارت اولان اخكردر
وآتش ثانیدن مراد لهب وانارہ كندیدر یعنی كار قبیح وعمل بدده سنك حرصك فی المثل آتش كبی واول كار بد فحم كبیدر
فحم آتشك رنكلكندن خوش اولور وحمرت ونورانیت شكلنده كورینور اگرچه فی حد ذاته اول كار بد سیاهدر ولكن
شعله حرص اكا رونق ویریجیدر نته كم آتشك خوش رنكی فحمه حمرت ولطافت ویریجیدر وبو ابیات شریفه دخی
بو معنایی مبین ومفسر اولور نته كم بیوررلر (مثنوی) آن سیاهی فحم در آتش نهان * چونكه آتش شد سیاهی
شد عیان * اول كومورك سیاهلغی آتش ایچره نهاندر فحم كومور دیرلر چونكه فحمدن آتش كتدی انك
سیاهلغی عیان اولدی شد بونده رفت معناسنه در یعنی مادامكه فحمدن آتش جدا اولمیه فحمك سیاهلغی ظاهر
اولمز چونكم آتش اندن زائل اوله انك ظلمتی ظهوره كلور كذلك كار دنیوی واعمال نفسانی وشهوانی فحم كبی حد ذاتنده
سیاه وظلمانیدر لكن حرص آتشی انی لطیف ونورانی كوستررچونكم آتش حرص اول كار بددن كیده انك ظلمتی عیان
اولور وقباحتی ظهوره كلور (مثنوی) اخكر از حرص تو شد فحم سیاه * حرص چون شد ماند آن فحم تباه * فحم سیاه
سنك حرصكدن اخكر اولدی چونكم طمع كتدی اول فحم تباه قالدی یعنی بو كار دنیوی واعمال نفسانی وشهوانی
حد ذاتنده فحم سیاه كبیدر انك اخكر كبی نورانی كورنمسی سنك اكا حرص وطمعكدندر چونكم اول كاره اولان
حرص وطمعك سندن كیده اول كار بد فحم خراب كبی قالور وانك ظلمتی وقباحتی ظهوره كلور (مثنوی) آن زمان آن فحم
اخكر می نمود) آن نه حسن كار نار حرص بود * اول زمان اول فحم كه اخكر كورندی اول رونق كارك كندی حسنی دكل
حرص وطمعك ناری ایدی یعنی اول زمانده كه سیاه كومور كبی اولان كار شهوانی سكا اخكر كبی لطیف ونورانی كورندی
حد ذاتنده اول حسن كارك حسن ولطافتی دكل ایدی بلكه نار حرصك شعله سی ایدیكه اول كاری سكا محبوب
ومستحسن كوستردی چونكم اول كاره اولان حرص وطمعك كتدی اول كارك قبح وفسادی ظهور ایتدی نته كم
اخكردن شعله آتش كتسه فحم سیاه اولمسی ظهوره كلور (مثنوی) حرص كارت را بیارایده بود * حرص رفت وماند
كار تو كبود * بلكه حرص وشهوت سنك كاركی تزیین ایلمش ایدی چونكم حرص وطمع كتدی سنك ایشك كبود
وقبیح قالدی وظلمت فسادی ظاهر اولدی (مثنوی) غوله را كه بیارایدغول * پخته پندارد كسی كه هست كول *
بر غوله یی كه غول تزیین ایلدی انی پخته وشیرین ظن ایلر اول بر كمسه كه كول واحمقدر غوله غین معجمه نك فتحه سیله خام
وناپخته براجی واكشی اوتدر قچن انی بركمسه چینسه دیشلرنی كند ایدوب قماشدرر یعنی كار دنیا وعمل نفس وهوا
اصلنده غوله دیدیكلری اجی اوت كبیدر نفس وشیطان فی الحقیقه غول كبیدر قچن دنیا كارنی انسانه تزیین وتسویل
ایلسه اول بركمسه كه كول واحمقدر انی پخته وشیرین قیاس ایلر حال بو كه اول تلخ وترشدر اول كارك مرارتنی وقباحتنی
عاقبتنده مشاهده ایلر نته كم بیوررلر (مثنوی) آزمایش چون نماید جان او * كند كردد ز آزمون دندان او * چونكم
اول كول ونادانك جانی غوله كبی اولان كار جهانی آزمایش كوستره یعنی تجربه ایلیه كمسه امتحان ایلیه آزمون
وتجربه دن انك دندانی كند اولور یعنی غوله دیدیكلری كیاهی تجربه ایلین كمسه نك دندانی كند اولوب قماشدیغی كبی

اول کول ونادانك جانی جهانی امتحان ایلمکدن کندی اولوب وجاننده قوت ولذت قالمیوب لقمهٔ روحانی ییمکدن بی بهره
قالور (مثنوی) از هوس آن دام دانه می نمود * عکس غول حرص وآن خود دام بود * حرص وهوسدن اول دامی دانه
کوستردی حرص غولنك عکسی واول خود فی الحقیقه دام ایدی یعنی کار شهوانی واعمال نفسانی که فی الحقیقه دام
معنوی ایدی هوا وهوسدن انی دانه کوستردی حرص وطمع غولنك عکس واثری واول خود حد ذاتنده دام ایدی
یعنی حرص وطمع که وجود انسانیده غول بیابانی کبیدر اول حرص غولنك اثری ومکری انسانه دام مشابهسنده
اولان کار جهانی دانه کوستررحال بوکه اول انسانك جانبنه بند ودام در (مثنوی) حرص اندر کاردین وخیرجو *
چون نماند حرص باشد نغز رو * حرصی کاردینده وخیرده استه زیرا چونکم حرص قالمیه کاردین وخیر نغز رو
اولور بو معنی خیرجو وصف ترکیبی اولمیوب جوامر حاضر اولدیغی وجه اوزره درخیرجو وصف ترکیبی اولوب معنی
بویله اولسه دخی جائز اولور بو تقدیر اوزره مصرع اول دین عملنده وخیر طلبنده حرص مقبول در زیرا چونکم حرص
قالمیه اول کاردین لطیف الوجه اولور بو تقدیر اوزره مصرع اول مبتدا اولوب اکا برخبر مقدر اولور خلاصهٔ کلام اولدر که
کاردنیا حد ذاتنده زشت وقبیح در انی جمیل وملیح کوسترن انسانك اکا اولان حرص وطمعیدر چون کاردنیادن حرص
وطمع زائل اولسه انك قبحی آشکارا اولور اما کاردین بویله دکلدر زیرا کاردین وجمیع خیرات حد ذاتنده احسن
واجملدر چون کاردین وخیره حریص اولسك غایت الطف واحسن کورینور چونکم سنك اول کاردینه حرصك
قالمسه کاردنیا کبی اول قبیح یوزلو قالمز بلکه لطیف الوجه قالور پس اکر حریص اولورسك کاردینه وعمل خیره
حریص اول که حرصك قالمدیغی تقدیر اوزره بله انك لطافتنه وحسننه نقصان کلمیه وکاردنیا کبی زشت رویلکی ظاهر
اولمیه (مثنوی) خیرها نغزند نی از عکس غیر * تاب حرص ار رفت ماند تاب خیر * خیرلر فی الحقیقه نغزلر ولطیفلردر
غیر شیئك عکسندن وپرتوندن دکل فرضی حرصك تاب وکرمیتی کتسه خیرك تاب ورونقی یرنده قالور اما کاردنیا بویله
دکلدر زیرا کاردنیوی غیرك عکس وپرتوندن نغز ولطیف کورینور که اول غیریدن مراد حرص وطمع در اکر حرص
وطمعك عکسی وکرمیتی زائل اولسه قباحتی وزشت رو اولمسی ظهوره کلور پس کاردین بونك عکسیدر که حد ذاتنده
نغز ولطیف در کرکدر که کاردینه حریص اولهسن تا کم فی الحقیقه نغز ولطیف اولان کار وعملی بولهسن * مثنوی *
تاب حرص از کاردنیا چون برفت) فحم باشد مانده از اخکر بتفت) دنیانك کار ومتاعندن حرص چونکم کیده تفت
وحرارتله موصوف اولان اخکردن فحم قالمش اولور یعنی دنیانك کار ومتاعی که بحسب الظاهر محبوب ومرغوب
برنسنه در انك محبوب ومرغوب اولمسی نفسك اکا حریص وراغب اولمسنك حرارتندن حاصل اولور چونکم تاب
حرص اول کاردنیادن برطرف اوله حرارتله اولان کوزدن لهب وحرارت کیدوب فحم سیاه قالدیغی کبی کاردنیا
دخی حرص وطمع کتدکدنصکره سیاه کومور کبی پر ظلمت قالور فساد وقباحتی ظاهر اولور نته کم بو معنایی توضیح
وتبیین ایچون بو بیتلری مثل موقعنده ایراد ایدوب بیوررلر (مثنوی) کودکانرا حرص می آرد غرار * تا شوند از ذوق دل
دامن سوار * مثلا اوغلانجقلری حرص غروره الدارحتی کتوررتا کم اطفال شوق دللرندن دامن سوار اولورلر یعنی لعب
ولهوه حریص اولمقلق اطفالی غروره کتوروب الدارحتی بونلر لهو وبازی یه جان ودلدن مشتوق اولدقلریچون دامنلرین
بوکوب اسبه سوار اولدقلری کبی اکا سوار اولوب هر بری فارسلر کبی میدانده سکردرلر وقالقرلر (مثنوی) چون ز کودك
رفت آن حرص بدش * بر دکر اطفال خنده آیدش * چونکم کودکدن اول قبیح اولان حرص کیده غیری اطفال اوزره
اول بازیدن اکا خنده کلور کندیسنه بویله دیو (مثنوی) که چه میکردم چه می دیدم درین * خل ز عکس حرص بنمود
انکبین * که طفولیت زماننده نه ایلدم بونده نه فائده کوردم اول وقت حرصك عکس وتأثیرندن سرکه بکا عسل
کوروندی یعنی مرتبهٔ عقله واصل اولدقده طفولیت حالنده اولان لعبك قباحتنی بیلوب وکندینك بی تمیزلکنه معترف
اولوب کندی یه دیر عجبدر که بویله بی لذت وبی معنی اولان شیٔ بکا لعب ولهوه حریص اولدیغم واسطه ایله لذیذ وشیرین
کوروندی نفس الامرده او خوربی لذت وبی معنی ایمش (مثنوی) آن بنای انبیا بی حرص بود * زان چنان پیوسته
رونقها فزود * اما انبیانك اول بناسی حرص وغرضسز ایدی اول وجهدن انجلین انلرك کار وبناسنده پیوسته
ومتصل رونقلر زیاده اولدی بو محلده بنای انبیادن مراد مسجد اقصی اولمق منفهم اولور ولکن انلرك جمیعا بنالرینه
وکارلرینه شامل اولور که انبیای عظامك بنالری وکارلری کتدکجه رونق بولمقده ومعتبر اولمقده در (مثنوی) ای بسا
مسجد بر آورده کرام * لیك نبود مسجد اقصاش نام * ای مرد عاقل کریم اولنلر چوق مسجد بوقارو کتورمشلر وبنا
ایلمشلردر لیکن انك نامی مسجد اقصی اولمز (مثنوی) کعبه را که هردمی عزی فزود * آن ز اخلاصات ابراهیم بود *
کعبهٔ مکرمه نك که هردم شرف وعزتی زیاده اولدی اول عز وشرف حضرت ابراهیمك اخلاصلرندن اولدی چونکم

حضرت ابراهیمك سعی وبناسی خالصا لوجه الله اولدی بنا ایلدیکی بیت الحرام علی الدوام رونق وشرف بولدی (مثنوی)
فضل آن مسجد ز خاك وسنك نیست * لیك در بناش حرص وجنك نیست * اول مسجد حرامك فضل وشرفی خاکدن
وسنکدن دکلدر ولیکن انك بناسنده وبناسنده حرص وجنك یوقدر پس بوندن معلوم اولدیکه برخانه نك بناسنده
حرص وجنك اولمسه انك عزت وشرفی کتدکجه زیاده اولور وبر کارك عاملی کارنی خالصا لوجه الله قیلسه انك کاری
عاقبت بی رونق وبی شرف قالور (مثنوی) نی کتبشان مثل کتب دیکران * نی مساجدشان نه کسب خان ومان *
نه انلرك کتابلری غیریلرك کتابلری کبیدر نه انلرك مسجدلری نه کسبلری ونه خان ومانلری غیریلرك مسجدلری وکسبلری
وخان ومانلری کبیدر انلرك کتابلرندن مراد انلره منزله اولان کتب الهیه در یعنی انلرك کتابلری غیریلرك کتابلری کبی
دکلدر (ان هو الا وحی یوحی) قولنك مفهومی اوزره انلرك کتابلرنده مسطور اولان کلام دکل الا وحی الهی وکلام ربانیدر
اما سائر علمانك کتابلری قوت فکریه ایله تصنیف وتألیف اولمش واجتهادله ظهوره کلمشدر بلکه چوغی غرض
نفسانیدن خالی اولمیوب مباهات ومفاخرت ایچون ریا وسمعه طریقیله دینلمشدر پس وحی الهی ایله اولان وخالصا
لوجه الله ظهوره کلان کتابلر اغراض نفسانیه ایله تصنیف اولنان کتابلر کبی اولمز وکذلك امر الهی ایله بنا اولنان
وخالصا لوجه الله عمارت قیلنان ریا وسمعه ایله مباهات ومفاخرت ایچون بنا اولنان مساجد کبی اولمز وکذلك
برکسب که لله اوله لله اولمین کبی اولمز وشول خان ومان که برای خدا اوله برای خدا اولمین وخالصا لوجه الله ظهوره کلمین
خانمان کبی اولمز والحاصل انبیا واولیانك هر حالی سائر ناسك احوالی کبی دکلدر زیرا انلرك حالی وافعالی رضای
ربانی ایچون وبونلرك حالی وافعالی غرض نفسانی ایچوندر (مثنوی) نی ادبشان نی غضبشان نی نکال * نی نعاس
ونی قیاس ونی مقال * نه انلرك ادبلری نه انلرك غضبلری نه انلرك عذابی نه انلرك نومی ونه قیاسی ونه مقالی خلقه بکزر
نکال عذابه دیرلر نعاس خوابه دیرلر یعنی انلرك ادبی لله در وغضبی دخی لله در وبرنسنه یی قیاس ایلسلر ویا خود برسوز
سویلسلر قیاس ایلدکلری وسوز سویلدکلری دخی لله در پس بونلرك هر حالی ناسك حالنه بکزه مز (مثنوی) هر یکی
شانرا یکی فر دکر * مرغ جانشان طائر از پر دکر * انلرك هربرینك بر آخر فر ورونقی واردر انلرك جانی قوشی
غیری پردن طائردر یعنی ارواح جسمانی ونفسانی اولان مشتهیات واغراض جناحلریله پرواز ایدرلر وهر بری کندی
مقصودلری جانبنه پر وبال نفسانی ایله کیدرلر اما انبیای عظامك ارواح قدسیه سی اجنحهٔ نورانی ایله پرواز ایدرلر که
انلرك جانلرینه آلت طیران وجولان اولان قوتلر خلقك جانلرینه آلت طیران وجولان اولان قوتلر کبی دکلدر * مثنوی
دل همی لرزد ز ذکر حالشان * قبلهٔ افعال ما افعال شان * لاجرم انلرك وصف حالنك ذکرندن دل وجان دترر انلرك
افعالی بزم افعالمزك قبله سیدر یعنی انلرك عظم شانی بر مرتبه ده در که انلرك ذکرین ایلکه قلوب ناسده طاقت
واستعداد یوقدر انلرك ذکرندن قلوب لرزان اولور وانلرك افعال سنیه سی هر خصوصده بزم افعالمزه قبله اولمق لازم
کلور ولهذا قال تعالی خطابا لحبیبه وارشادا لامته فی سورة الانعام (اولئك الذین هداهم الله فبهداهم اقتده) زیرا
برفعل که انلر جانبنه متوجه اولمیه وانلرك فعلنه مشابه کلمیه مردود اولمق مقرردر (مثنوی) مرغشانرا بیضها زرین
بدست * نیمشب جانشان سحرکه بین شدست * انلرك مرغلرینك بیضه لری زرین اولمشدر نصف اللیل ده انلرك جانی
سحر وقتنی کوریجی اولمشدر بیضه لردن مراد انلرك مرغ جانندن حاصل اولان احوال واعمال اولور وزرین اولمسی انلرك
اعمال واحوالنك ذهب خلوصله مزین اولدیغی اشعار قیلور نیمشبدن مراد ظلمت بشریت وسحرکهدن مراد وقت
ظهور وافتاب حقیقت اولور تقدیر کلام بویله دیمك اولور که انلرك جانلری طیورنك اعمال واحوالی بیضه لری ذهب
خلوصله زرین ومزین اولمشدر واول سلطانلرك جانلری ظلمت بشریت وشب طبیعت ایچره حقیقت صبحنی کوریجی
وافتاب حقیقتك ظهور وطلوعنی مشاهده قلیجی اولمشدر (مثنوی) هرچه کویم من بجان نیکوی قوم * نقص
کفتم کشته ناقص کوی قوم * الحاصل اول قومك ایلیکنی جان ودل ایله هر نه دیرسم نقص دیدم قومك ناقص کوی
اولمشم یعنی اول قوم الهینك حسن حالنی ولطف خصالنی جان ودلدن هر نه قدر سویلیم وانلرك اوصاف باکمالی
شرح ایلیم نقص سویلمش واول قومك حقنده ناقص کوی اولمش اولورم (مثنوی) مسجد اقصی بسازید ای کرام * که
سلیمان باز آمد والسلام * مسجد اقصی بنا ایلیکز ای کریملر زیرا سلیمان اشکاره وعیان کلدی والسلام کرام کریمك
جمعیدر کریم اولنلره خطاب ایلمکدن بو معنی منفهم اولور که مسجد اقصادن مراد قلب مسجدی اوله وانی بنا ایلمك اولمز
الا خیرات وحسنات وعبادات وطاعات واعمال صالحات وبونلر امثالی اولان صفات وحالاتله اولور وسلیماندن
مراد پادشاه مطلق اولدیغی اعتبارله حضرت حق اولسه جائزدر ویا خود انك خلیفه سی وعصرنك سلیمانی اولان
بر ولی کامل اولسه ده جائزدر پس کریم النفس اولان سالکلره خطاب ایدوب بیوررلر ای کریملر قلبکز مسجد

اقصاسنی علم وحکمت وذوق طاعت وحسن خصلت ایله دوزیکز وانك عمارتنه کوشش ایدوب انی معمور ومکمل
قیلیکز که سلیمان حقیقتك یعنی جناب عزتك تجلیاتی وانوار ذات وصفاتی ظاهر کلدی سلام سزك اوزریکزه
اولسون دیمك اولور وسلام مبتدا اولور وقرینهٔ کلام انك خبرینه دلالت ایلدیکی اجلدن خبر حذف اولنمشدر که
والسلام علیکم دیمك تقدیرنده اولور وسلیماندن مراد خلیفهٔ الهی اولان ولیٔ کامل اولورسه معنی ای کریم
النفس اولان سالکلر بیت المقدس قلبکزی اخلاق مرضیه واوصاف کامله ایله معمور ایلیکز که عصرنك سلیمانی
اولان ولی کاملك سری وهمت هدایت کلدی سزك قلبکز مسجدنی معمور کوروب انده اعتکاف قیلسون
وسلامت سزك اوزریکزه اولسون انك یمن برکاتیله خراب اولمقدن سالم اوله سز وپریشان دل اولمقدن سلامت بوله سز
دیمك اولور (مثنوی) ورازین دیوان وپریان سرکشند * جمله را املاك در چنبر کشند * واکر بو دیولردن وپریلردن باش
چکه لر جمله سنی ملائکه بند وچنبره چکرلر یعنی قوای نفسانی وعساکر شیطانی بو خدمت وطاعتدن اکر باش چکرلر
واعراض ایدرلر بو جمله یی قوای روحانی واشکر ملائکه ریاضت وخدمت چنبرینه چکوب انلری امر وفرمان قیدیله
مقید ومضبوط ایلرلر (مثنوی) دیو یکدم کژ رود از مکر وزرق * تازیانه آیدش بر سر چو برق * دیو نفس مکر وزرقدن
برنفس اکر کژ کیده انك باشنه برق کبی تازیانه کاور یعنی قلب مسجدنی عمارت قیلمقده وامر حقه مطیع اولمقده دیو
نفس برنفس اکری کتسه وضلالت وغوایت اختیار ایتسه انك باشنه برق کبی بلا ومحنت تازیانه سی کاوروانی تأدیب
قیلوب بالضروری خدمت وطاعته سائق اولور (مثنوی) چون سلیمان شو که تا دیوان تو * سنك برند ازپی ایوان تو *
سلیمان کبی اول تا سنك دیولرك سنك ایوان وقصرکدن اوتری طاش کسه لر یعنی وجودك عالمنك سلیمانی اول تا سنك
دیولرك که اندن مراد سنك قوای نفسانیه کدر سنك ایوان قلبکی عمارت ایلمکدن اوتری اوصاف واخلاق نفسانی
حجرلرین محلنده قطع ایلیوب بعد التبدیل والاصلاح انی ایوان قلبك بناسنه وضع ایده لر تا اول اخلاق حسنه سنکلریله
خانهٔ دل یاپلوب معمور اوله (مثنوی) چون سلیمان باش وبی وسواس وریو * تا ترا فرمان برد جنی ودیو * حضرت
سلیمان کبی بی وسواس وبی حیله اول تا سکا جنی ودیو فرمان ایلته یعنی حضرت سلیمان علیه السلام کبی وسوسه
وحیله دن خالص وصافی اول تا کم وجودکده اولان جن وشیاطین سنك امریکی طوته لر وسکا اطاعت ایده لر (مثنوی)
خاتم توابن دلست وهوش دار * تا نکردد دیو را خاتم شکار * سنك خاتمك بو کوکل در عقل طوت تا خاتم دیوه شکار
اولمیه یعنی اکرسن دیرسک که سلیمانه خاتم لازم چونکم بن وجودم مملکتنك سلیمانی اولم بکا خاتم ندر جواب بیوررلر
سنك خاتمك بو قلبکدر عقلك باشکده طوت تا کم قلبك خاتمی نفسك دیونه شکار اولمیه ودیو نفس وجودك اقلیمنده
سلطان اولوب سنی معدول ومخذول قیلمیه چونکم دیو نفس سنك خاتم قلبکی شکار ایلیه (مثنوی) پس سلیمانی
کند بر تو مدام * دیو با خاتم حذر کن والسلام * پس سنك اوزریکه علی الدوام سلیمانلق ایلر دیو باخاتم حذر کن والسلام
خاتمله اولان دیودن حذر ایله سلام سنك اوزریکه اولسون مصرع ثانیده ایکی وجه جائز اولور وجه اول اولدرکه دینه
چونکم خاتم دلی دیو نفس شکار ایلیه سنك اوزریکه خاتمله دیو مدام سلیمانلق ایلر اندن حذر ایله سلامت سنك
اوزریکه اولسون وجه ثانی اولدرکه اکر خاتم قلبکی دیو نفس شکار قیلورسه پس سنك اوزریکه مدام سلیمانلق ایلر
خاتملو دیودن حذر ایله سلامت سنك اوزریکه اولسون بو معنانك مفهوم ومخالفه سنده نکتهٔ لطیفه واردر زیرا بو معنا
دن بو نکته منفهم اولور که خاتمسز دیودن حذر ایلمه که انك ضرری یوقدر مثلا خاتم حضرت سلیمانك الندا ایکن خاتمسز
اولان دیو وپری انك مغلوب ومحکومی ایدیلر اکا ضرر ایرشدرمکه قادر دکل ایدیلر چونکم خاتم دیولك النه کیردی
دیو غالب اولوب اکا ضرر ایرکوردی پس لازم کادیکه خاتملو دیودن حذر اوله تا سلامت بولنه توضیح معنی برکسه نك که
دیو نفسی قلبی خاتمنی اله کتورمش اوله اول کمسه کرکدرکه دیو نفسندن حذر ایلیه واما اول کمسه نککه خاتم قلبی سلیمان
روحنك دست تصرفنده در اول کمسه دیو نفسندن حذر ایلمك لازم اولمز زیرا انك نفسی مغلوب وزبوندر اکا ضرر
ایرکورمکه قادر دکلدر دیمك اولور (مثنوی) ان سلیمانی دلا منسوخ نیست * در سر وسرت سلیمانی کنیست *
ای کوکل اول سلیمانلق منسوخ دکلدر زیرا سنك سر وسرکده سلیمانلق ایلمك واردر یعنی اول دیو وپری اوزره حاکم
اولمالق وسلیمانلق قیلمالق اکرچه ظاهرا عالمدن منسوخ اولدیسه کلکم راع وکلکم مسؤل عن رعیته حدیثنك مفهومی
اوزره هرکسك کندی وجودی مملکتنده راعی اولمسی وسلیمانلق قیلمسی منسوخ دکلدر زیرا سن کندی باشکده
وباطنکده وسرکده سلیمانلق ایلیجی سن اکر خاتم قلبك دست تصرفکده ایسه قوای نفسانی وعساکر شیطانی سکا غالب
اولمزلر اما اکر خاتم قلبکی دیو نفس دست جانکدن آلورسه قوای نفسانی وعساکر شیطانی غالب اولوب ظهوره کاوروسنی
بی دولت وپرنکبت قیلور (مثنوی) دیو هم وقتی سلیمانی کند * لیك هر جولاهه اطلس کی تند * دست جنباند

چو دست اوولیك * در میان هر دو فرقی هست نیك * نعم دیو هم بر وقت سلیمانلق ایلر ولیکن هر جولاه چقن اطلس
طوقور جولاه اکرچه اطلس بافك الی کبی النی قلدادر وطوقور ولیکن بونلرك هر ایکیسنك اورتاسنده برابو فرق
واردر هر جولاه اکرچه تل اهلی درلیکن اطلس باف اولمدیغی کبی دیو دخی اکرچه برزمان سلیمانلق قیلورسه واکا
متشبه اولورسه سلیمان کبی اولمق میسر اولمز وتقلید وتشبیه ایله انك کبی کار قیلمز مثلا جولاه اطلس باف کبی اکرچه
النی تحریك ایلر ولیکن فنی جولاهه دن ظهوره کلان صنعت وفنی اطلس بافدن ظهوره کلان صنعت عقلایه
معلومدرکه بو ایکیسنك ما بیننده فرق عظیم واردر * بوریا باف اکرچه بافنده است * بر نندش بکارگاه حریر * حاصل الکلام
اهل ریا ایله اهل اخلاصك واصحاب نفس وهوا ایله اهل خدانك ما بیننده عظیم فرقلر واردر اکرچه بونلر بحسب الظاهر
صورت انسانده وهیأت اهل عرفانده ایسه لرده من حیث المعنی دیو ایله سلیمان ما بیننده نقدر تفاوت وار ایسه بونلر
ما بیننده دخی اولقدر تفاوت عظیمه واردرکه بونلر انلر ایله اصلا برابر دکلمردر (مثل الفریقین کالاعمی والاصم والبصیر
والسمیع هل یستویان مثلا افلا تذکرون (بیت) اسم اعظم بکند کار خودای دل خوش باش * که بتلبیس وحیل
دیو سلیمان نشود * قصهٔ شاعر وصله دادن شاه ومضاعف کردن وزیر ابو الحسن نام (مثنوی) شاعری آورد شعری
پیش شاه * بر امید خلعت واکرام وجاه * بر شاعر پادشاهك حضورنه بر شعر کتوردی پادشاهدن خلعت واکرام
وجاه امیدی اوزره (م ی) شاه مکرم بود وفرمودش هزار * از زر سرخ وکرامات ونثار * شاه اکرام ایدیجی ایدی اول
شاعره هزار بیوردی زر سرخدن وکرامات ونثاردن مصرع ثانی مصرع اوله مصروفدر یعنی زر سرخدن هزار دینار
بیوردی ودخی نیجه کرامتلر ونثار امر ایلدی (مثنوی) پس وزیرش کفت کین اندك بود * ده هزارش هدیه واده تا رود)
پس ابو الحسن نام وزیر اکا دیدیکه بو عطیه اندکدر اول شاعره اون بیك التون هدیه ویر تا صفای خاطرله کیده (مثنوی
از چنو شاعر ز تو بحر دست * ده هزاری که بکفتم اندکست * انك کبی شاعر نسدن اوتری سن دریادستدن اون
بیك التونکه دیدم از در چنو چون اودن مخفف در نس اغزلك اطرافنه دیرلر واغزلك ایچروسنه وطشره سنه دخی دیرلر بونده
پرکو یلقدن کنایه در وبحر دست کثرت سخادن ووفرت عطادن عبارتدر یعنی انك کبی شعر کویدن اوتری سن عطا
وسخاسی دریا کبی اولان کریم وسخیدن اون بیك التون که دیدم اندکدر سنك شانکه لایق اولان بوندن دخی چوق
کرکدر (مثنوی) قصه کفت آن شاه را وفلسفه * تا بر آید عشر خرمن از کفه * ده هزارش داد وخلعت در خورش
خانهٔ شکر وثنا کردان سرش * او وزیر بو الحسن سلفده کچن کریم پادشاهلرك قصه سن سویلدی وعلم وحکمت نقل
ایلدی فلسفه علم وحکمته دیرلر یعنی وزیر ابو الحسن پادشاهی جود وسخاسمته ترغیب وتحریض ایچون زمان سلفده
مرور ایلین اصحاب کرامك حکایتنی واخلاق وصفاتنی نقل ایلدی وبو خصوصده اکا نیجه حکم سویلدی تا خرمنك
عشری کفه دن یوقار وکاه کفه خرمنك صوکنده اولان کسمکه دیرلر بونده اول پادشاهك خرمن اموالندن فضله
قلان سیم وزرلك اونده بری اول شاعره حاصل اوله دیمکدر اول وزیرینك کردارلك کفتاریله اول شاعره پادشاه ده هزار
دینار وانکا لایق خلعت ویردی پادشاه اول شاعرك درون وسرنی شکر خانه سی ایلدی یعنی انك قلبنی شکر وثنایه محل
ایلیوب شاد قیلدی سر بونده کسر سینله اولمق فهمه اقرب وتکلفدن ابعددر چونکم اول شاعر بوقدر احسانه
واصل اولدی (مثنوی) پس تفحص کرد کین سعی که بود) شاه را اهلیت من که نمود) پس تفحص ایلدیکه بو احسان کیمك
سعی وهمتی ایدی پادشاهه بنم اهلیتمی کیم کوستردی (مثنوی) پس بکفتندش فلان الدین وزیر * ان حسن نام وحسن
خلق وضمیر * پس اول شاعره ایتدیلر فلان الدین وزیر اول نامی حسن وخلقی حسن وضمیر منیری حسن یعنی سنك
اهلیتکی وحسب حالکی اول احوالی حسن وفعال وخصالی مستحسن اولان وزیر شاهه بیلدردی (مثنوی) در ثنای
او یکی شعری دراز * بر نبشت وسوی خانه رفت باز * چونکه شاعر حقیقت حاله مطلع اولدی اول وزیرك مدح
وثناسنده بر دراز قصیده یازدی وکیرو وزیرك خانه سی جانبنه کتدی یاخود معنی بر دراز قصیده یازدی واکا ویردی
وکیرو کندی خانه سی جانبنه کتدی (مثنوی) بی زبان واب همان نعمای شاه * مدح شه می کرد خلعتهای شاه *
پادشاهك نعمتلرینی همان زبانسز ولب ودهانسز پادشاهی وپادشاهك خلعتلرنی مدح ایلدی یعنی اول قصیده
اکرچه وزیر حقنده ایدی ولکن انده بی زبان وبی لب شاهك نعمتلرنی وشاهك ویردیکی خلعتلری رمز واشارتله مدح
ایلدیکه مستحق مدح فی الحقیقه ولی النعمت اولان کمسه اولدیغنی ایهام ایلمکدن اوترید حاصل کلام شاعرك شعری
اکرچه بحسب الظاهر وزیرك مدح وثناسنده ایدی ولکن انك ضمننده پادشاهك نعمتلرینك وخلعتلرینك
مدحی دخی مندرج ایدی کان وزیرك مدحی فی الحقیقه شاهك مدحی اولدیغی اشعار واعلامدن اوترید زیرا
خلیفه نك مدحی مستخلفك مدحنی مستلزم اولور بو وجهه دخی جائز اولورکه دینه اول شاعر وزیرك ثناسنده

براوزرن شعر يازدى وانى مدح ايتدى وخانه سى جانبنه كتدى وشاهى انده مدح ايتدى زيرا شاهك اول نعماسى
بى زبان وبى لب شاهى وشاهك خلعتلرنى مدح ايلدى ياخود معنى بى زبان وبى لب شاهك اول نعماسى وخلعتلرى
شاهى مدح ايلردى ولسان حاله شاهك ثناسنى سويلردى بو اجلدن شعرده شاهى مدح ايليوب همان
وزيرى لب وزبانه متعلق اولان شعرايله مدح ايلدى * بازامدن شاعر بعد سالى چند باميد همان صله
وهزار دينار فرمودن شاه برقاعدهٔ خويش وزيرنوهم حسن نام شاهراكفت كه اين سخت بسيارست
وماراخرجهاست وخزينه خاليست ومن اورابدهيك ان خوشنود كنم * بو سرخ شريف پادشاهك دركاهنه اول
شاعرك كيروكلمه سيدر برقاج يلدنصكره همان اول صله واحسان اميديله وكندى عادتى اوزره شاهك
هزار دينار يورمسى واحسان ايلمسيدر اول شاعره هم نامى حسن بكى وزيرك پادشاهه ديمسيدركه بو بيك التون
قتى چوقدر وبزم خرجلريمز واردر وخزينه خاليدر وبن انى بو بيكدن اونده بريله يعنى يوز التونله راضى وخشنود ايلرم
(مثنوى) بعد سالى چند بهر رزق وكشت * شاعر از فقر وعوض محتاج كشت * برقاج يلدنصكره رزق وكشتدن
اوترى شاعر فقر وقلت سببندن محتاج اولدى عوض عينك فتحه سيله قلت معناسنه در مصرع ثانيده اولان كشت
كاف فارسينك فتحه سيله شد معناسنه در (مثنوى) كفت وقت فقر وتنكئ دودست * جست وجوى آزموده
بهترست * پس كندى كندى يه ايتدى فقر وقتى وايكى الك دارلغى وقتى يعنى ضرورت واحتياج زماننده آزموده ومجرب
اولنى جست وجو ايلمك بهتردر يعنى زمان احتياجده عطا وكرمله تجربه اولنان كمسه يى جست وجو ايلمك اولى ركدر
ديدى (مثنوى) دركهى را كازمودم دركرم * حاجت نوراهمان جانب برم * جود وكرمده شول بردركاهيكه تجربه
ايلدم حاجت جديده مى هم اول جانبنه ايلتورم يعنى جود وسخاده بركره تجربه ايدوب احسانن كورديكم دركاهه
عرض حاجت ايدوب بو يكى احتياجى دخى اول جانبه ايلتمك وانك قضاسنى دخى اندن رجا ايتمك لازمدر ديدى بو محلده
محتاج اولنلره تنبيه اولدركه قلت واحتياجده عطا وكرمله موصوف ومجرب اولان دركاه حقه التجا قيله وحاجتن
اكا عرض ايليه (مثنوى) معنئ الله كفت آن سيبويه * يولهون فى الحوائج هم لديه * نحاتك رئيسى اولان سيبويه
الله لفظنك معناسنى ديدى جميع حوايجده بو خلق انك قتنه التجا ايلرلر ديدى علمانك لفظة الله ده اقاويل كثيره سى
واردر بعضيلر اسم صفت ديمشلر علم دردينلرك حجتى بودركه بو اسم بحسب اللفظ دائما موصوف اولور وهيچ صفت واقع
اولمز مثلا (الله الاحد الله الصمد الله الرحمن الرحيم) ديرسن وبونك كبى هر صفتله وصف قيلورسن پس بو معنى علميتنه
دلالت ايدر اما اكثر اهل تحقيق اسم صفتدر اسم علم دكلدر ديرلر نته كم شيخ صدر الدين اعجاز البيانده يورر لايق
دكلدركه حق تعالينك اسمى اوله كه انك ذاتنه علم اوله شول حيثيتدنكه لا يفهم منه غير الذات زيرا حضرت ذات من
حيث الاطلاق والتجرد محكوم عليه اولمز وهيچ بروجهله تعريف وتوصيفى قابل دكلدر نه اطلاق ونه تقيد ونه وحدت ونه
كثرت پس اسم علم مسماسنى مميزدر نوعده وجنسده وحقيقت وماهيتده اولان مشاركلرندن فاذا كان كذلك حق تعالى
منزه در تحت نوعده وجنسده داخل اولمقدن ومعلى در براحداكا مشارك اولوب واول براحده مشابه اولمقدن پس
معلوم دركه علم قايم مقام اشارتدر واشارت ذات حقه ممتنعدر (بيت) چه جاى بحث لفظ است وعبارت) كه ايجاد رغمى
كنجد اشارت * وبعض كبار دخى بو اثره ذاهب اولوب ديرلركه وضع اسمدن مراد تعريف مسمى درمن سائر المسميات
ومعرفت كنه ذات محالات قبيلندندر ووجود غيرسوى حقيقتده مستحيلاتدندر پس اكا علم اولمنك فائده سى
ندرزيرا العلم للمعلوم دروجناب ذات ايسه (ولا يحيطون به علما) فحواسنجه كمسنك معلومى دكلدر پس اكا اسم دخى
اولمز * بيت * شرح وبيان چه كوبى نام ونشان چه جويى * انجا كه وحدت آمد بى نام وبى نشانست *
واسم صفتدر دينلرك بعضيسى بو اسمى الهدن مأخوذدر ديمش اله زيد الاهة اى عبد عبادة من الباب الثالث
پس اله بمعنى مألوه اولور وبو تقديرجه الله معبود بالحق ديمك اولور وايكنجى معناسى اله يأله الها بفتح اللام من الباب
الرابع بمعنى حار يحير حيرة پس اله بو تقديرجه متحير معناسنه اولور پس جناب ذات معبود حقيقتده عقول واوهام
متحير اولديغندن اوترى اولور لفظة اللهك اشتقاقى بوندن اوله واوچنجيسى فرع معناسنه كاور الهت على فلان ديرلر
اى اشد جزعى عليه بو تقديرجه مفزع معناسنه اولور يعنى اى جمله نك فرياد وفزع اولنمشى ديمك اولور دردنجيسى
ثبات معناسنه كاور الهنا بمكان كذا ديرلر اى اقمنا به پس اله بو تقديرجه بمعنى المثبت الدائم القائم اولور
بشنجيسى سكون معناسنه كاور الهت الى فلان ديرلر اى سكنت اليه ديمكدر پس نيجه قلوب انك ذكريله مطمئن ونيجه
ارواح انك معرفت وفكريله ساكن اولديغى ايچون بوندن مأخوذ اوله والتنجيسى التجا معناسنه اوله زيرا الهت الى زيد
ديرسن اى التجأت اليه ديمكدر ودخى اله الفصيل ديرلر چن دوه نك كوشكى انه سنه التجا ايلسه وبو تقديرجه اله ملجأ

معناسنه اولور يعنى جمله نك صغنجق يرى ديمك اولور پس الهدن همزه يى حذف ايدوب بدلنه الف لام عوض ويريلوب
الله ديديلر پس سيبويه الهى التجا معناسندن طوتمسيچون حضرت مولانا بو محلده مناسب انى ايراد ايدوب
يوررلر اول سيبويه الله لفظنك معناسن ديدى مصرع ثانى سؤال مقدره جوابدر تقديرى نه ديدى سيبويه ديمكدر پس
يوررلر يولهون اى يلتجئون فى الحوائج جمع حويجه در يعنى التجا ايدرلر حاجتلرده هم لديه بو خلق عالم اول اللهك
قتنه (مثنوى) كفت الهنا فى حوائجنا اليك * فالتمسناها وجدناها لديك * سيبويه ديدى بز حوايجمزده سكا
التجا ايلدك اول حاجتلريمزى التماس ايلدك انلرى سنك قتكده بولدق كفت لفظنك قائلى سيبويه اولمق محله انسبدر
يعنى سيبويه اله لفظنك نه دن مشتق ايدوكنى بيان ايلمك خصوصنده بوكونه سويلدى وجناب حقه بو وجهله خطاب
ايلديكه الهى بز جميع حاجتلريمزده سكا التجا ايلدك وانلرى سندن التماس ورجا قيلوب جمله سنى سنك قتكده بولدق
مثنوى) صد هزاران عاقل اندر وقت درد * جمله نالان پيش آن ديان فرد) يوز بيك عاقل درد وبلا وقتنده اول ديان فردك
حضورنده جمله سى ناله وفرياد ايديجيدر زيرا بو جمله نك اعتقادى بودركه اول درد وبلايى دافع ورافع همان اولدر
(مثنوى) هيچ ديوانه فليوى اين كند * بر بخيلى عاجزى كديه تند * هيچ بر عقلى ناقص احمق ديوانه بونى ايلرمى كه
بر عاجز زياده بخيله كديه ايليه واندن دريوزه قيله يعنى بونى احمق اولان ديوانه بيله ايلمز (مثنوى) كرنديدندى هزاران بار
بيش * عاقلان جان كى كشيدندى بيش) اكر نيجه بيك كره عاقللر زياده احسان كورميه لردى اول خدانك حضورنه
جانى چن چكرلردى يعنى اكر عاقللر نيجه بيك كره مع زياده حق سبحانه وتعاليدن بذل ايلدكارى شيء مقابله سنده
احسان وكرم كورميه لردى جانلرنى انك جانبنه چكمزلردى ومالارى تخمين انك يولنده اكمزلردى زيرا عقلانك
شانندندركه عبث وبى فائده يره بذل مال قيلمزقنده قالديكه بذل جان ايليه عقلانك اول فياض مطلقدن فيض الدقلرى
ومايه بولدقلرى عجب دكلدر (مثنوى) بلكه جمله ماهيان درموجها * جمله پرندكان براوجها * بلكه جميع
ماهيلر وبحرى جانورلر موجلرده ودريالرده وپرنده اولان طيورك جميعسى اوجلرده وهوالرده (مثنوى) پيل وكرك
وحيدراشكار نيز * اژدهاى زفت ومور ومار نيز * فيل وقورد وشكار ايديجى ارسلان دخى عظيم وجسيم اژدرها
ومور ومار دخى حيدر ارسلانه ديرلر (مثنوى) بلكه خاك وباد وآب وهر شرار * مايه زو يابند هم دى هم بهار * بلكه خاك
وآب وباد وشرار يعنى آتش بو جمله سى مايه يى هم شتاده هم بهارده اندن بولورلر وهردم وجودى وفيضى اندن آلورلر
(مثنوى) هردمش لابه كند اين آسمان * كه فرومكذارم اى حق يك زمان * بو آسمان اول حى وقيوم اولان خدايه هردم
لابه وتضرع ايلر بويله ديوكه اى حق بنى برزمان آشغه قومه يعنى بنى دائما حفظ ايت آشغه دوشميم (م ى) استن من عصمت
وحفظ توست) جمله مطوئ يمين آن دودست) بنم ستونم سنك عصمت وحفظكدر جمله مطوئ يمين آن دودست جمله سى
اول ايكى الك يميننك مطويسيدر بو مصرع بو ايت كريمه يه اشارتدركه سورهٔ زمرده حق تعالى يورر (والسموات
مطويات بيمينه) يعنى حق تعالينك يمينيله اسمانلر دورلمشلردر يمين صاغ اله ديرلر متشابهاتدندر سلف تأويل
اتميوب توقف ايتمشلر اما خلف تأويل قيلمشلردر ويميندن مراد دست ارادت درديمشلر وچن حق تعالى يه ايكى دست
اطلاق اولنسه انى قدرت وقوتله تأويل وتفسير ايتمشلردر چونكم وكلتا يدى ربى يمين مبارك حديث شريفنك مصداقى
اوزره خداى متعالك هر ايكى الى يمين مبارك اولوب يسارك مقابلى اولان يمين اولمديسه هر ايكى دستنه يمين اطلاقى
صحيح اولور بو نكته يى اشعار ايچون حضرت خداوندكار قدس الله سره العزيز يمين لفظنى آن دودسته اضافت ايدوب
يمين آن دودست يوردى يعنى اول قدرت وقوت اللرينك يمينيله جمله سى مطويدر ديمك اولور (مثنوى) اين زمين
كويدكه دارم برقرار * اى كه برآبم تو كردستى سوار * وبو زمين ديركه الهى بنى قرار اوزره طوت اى خدا كه بنى آب اوزره
سوار ايلدك چونكم حق تعالى بو زمينى اب اوزره بر بشك كبى وضع ايلدى زمين حركت واضطرابه كلوب لرزه وزلزله دن
خالى اولمدى پس حق تعالى بو طاغلرى انك سكون وثباتيچون خلق ايليوب انك اوزرينه ميخلر كبى وضع ايلدى
(كما قال تعالى الم نجعل الارض مهادا والجبال اوتادا) نته كم شيخ سعدى رحمة الله عليه بو معنايه اشارت ايدوب
يوررر * بيت * زمين ازتب لرزه آمد ستوه * فرو كوفت بردامنش ميخ كوه * چونكم حق تعالى بو زمينى آب اوزره
سوار ايلدى بحسب الظاهر اوتاد ارض اولان جبال واسطه سيله ساكن وبرقرار طوتدى ولكن من حيث المعنى
هردم اكر ارضى واكر سمايى قيوميتيله حفظ ايلمكده در وبو ايكيسنى حفظ ايلمك ولا يؤده حفظهما ايتنك طبقنجه
اصلا اول قادر وقيومه ثقلت ومشقت ويرمز حديث شريفده واقع اولمشدركه الله تبارك وتعالى عرش عظيمى خلق
ايلدكده انى كوتورمكدن اوترى نيجه بيك ملك خلق ايلدى كه انك هر برى بو زمينى كوتورمكه قادر ايديلر بو جمله سى
عرشى كوتورمكه قادر اولمديلر بعده يوز بيك دخى خلق ايلديكه يدى قات يرى ويدى قات كوكى بر يره كتورسه لر انك هر برى

بو جمله‌یی کتورمکه قادر ایدی واکن بو جمله‌سی عرش اعلی‌یی کوتورمکه قادر اوله مدیلر درت ملك دخی خلق ایلدی که
انلره جمله عرش دیرلر پس عرش عظیمك کوتورمسنی انلره امر قیلدقده انلر عرشی براماکبی کوتوردیلر پس انلرك هر برینه
بو قدر یك قوی ملکلرك کوتوره مدکارنی بر درت ملك کوتوردك دیو عجب شایه‌سی کلدی وغالب اولدی علام سر
اولان خدای تعالی بونلره دیدیکه مکارم آیقلریکز التنه باقك سز برشیء اوزره میسز چونکم بونلر ایقلری التنه بقدیلر
اصلا وقطعا برشیء کوره مدیلر پس بیلدیلر که بو جمله‌یی حفظ ایدن وقایم طوتن اول قادر وقیوم ایمش وسائرلك برشیء حفظ
قیلمسی واکا حامی اولمسی انك حفظ وحمایتنك اثری ایمش (مثنوی) جملکان کیسه ازو بردوختند* دادن حاجت
ازو آموختند* الحاصل بونلر جمله‌سی کیسه‌لرنی اندن دکدیلر حاجت ویرمکی حضرت حقدن اوکرندیلر کیسه‌لرنی
جمله خلق اندن دکدیلر دیمك کیسهٔ وجودلرنی قدرت وقوت وارادتله وسائر اوصاف الهیه ایله پر ایتدیلر دیمکدن
کنایتدر یعنی جمله شیء اول جواد مطلقدن کیسهٔ وجودلرین کندی ذاتلرینه مناسب اولان صفات وحالاتله پر ایتدیلر
بر محتاجه حاجت ویرمکلکی هم اندن اوکرندیلر زیرا هیچ برشیئك وجودنده قضای حاجت ایلمکه امکان وقدرت
یوقدر والا باراده الله وتوفیقه (مثنوی) هر نبیء زو برآورده برات* استعینوا منه صبرا او صلات* سورهٔ بقره‌ده اولان
آیته اشارتدر (یا ایها الذین امنوا) ای وحدانیت حقه تصدیق ایدنلر استعینوا معاونت طلب ایلك اللهدن بالصبر
معاصیدن وحظوظ نفس وشهواتدن صبر ایلمکلکله وبلا وقضاسنه صبر ایلمکلکله والصلات دخی معاونت طلب
ایلك صلات مفروضه‌یی علی وفق المراد ادا ایتمکله زیرا صلات ام العبادات ومعراج المؤمنین والمؤمنات واهل طاعاتدر
قال سهل بن عبد الله استعینوا بالصبر علی ما امر الله واصبروا علی اداب الله قال الضحاك استعینوا بالصبر ای بالصوم
واصبروا علی الصلاة ان الله مع الصابرین) تحقیقا الله تعالی صبرلو قوللریله بله در بو معیت صفاتیدر ذاتی دکلدر یعنی الله
تعالی رحمتیله وعنایت وموهبتیله صابر قوللریله بله در معنیء بیت هر برنبی اول اللهدن حجت وبرات کتورمشدر که
اول براتدن مراد بو مصرع ثانیله اشارت اولنان آیت کریمه‌نك مفهومیدر که هر برنبی کندی امتنه انلرك لسانی اوزره
بو براتی حضرت حقدن کتورمش وبو امری انلره یتورمشدر یا قوم صبر وصلاتله حق تعالیدن معاونت ونصرت
طلب ایلیکز صبر وصلات نزع خافضیت اوزره منصوب اولوب بالصبر وبالصلات تقدیرنده اولور که ایت کریمه‌ده بایله واقع
اولدیغی مؤید اولور بو معناده جائز اولور که صبرا تمیزیت اوزره منصوب اولوب وصلاتده یا مقدر اوله تقدیر کلام
استعینوا من الله علی حوائجکم من جهة الصبر وبالصلاة دیمك اوله بعض اهل تفسیر صلاتی دعا معناسنه وصبری
صوم معناسنه المشلردر بو تقدیر اوزره بو مصرعك معناسی ای قوم حوائجکز اوزره اللهدن صایم وصابر اولدیغکز
جهتدن دعا ایله معاونت طلب ایلك دیمك اولور اما اولیسی بالرمقدر اولوب صبر وصلاتله اللهدن معاونت طلب ایلك
دیمکدر (مثنوی) هین ازو خواهید نه از غیر او* اب از یم جو مجو از خشك جو* اکاه اولیکز اول اللهدن استیکز
هر نه استرسکز اندن غیریدن دکل ابی دریادن استه قوری نهردن استمه یعنی بو خلق عالم صویی قوریش چای کبیدر
بونلرك وجودندن طالب آب مقصوده واصل اوله مز آبك محلی دریا اولدیغی کبی جمیع مرادات ومقصوداتك حصولنه
محل اول وهاب مطلقدر پس اکر آب مقصودی ای تشنه اولان طالب استرسك اندن استه غیریدن استمه که اول غیر
وسوی مرتبه‌سنده اولان مخلوق سراب بقیعه کبیدر (مثنوی) ور بخواهی از دکر کس او دهد* بر کف میلش سخا هم
اونهد* واکر غیریدن برنسنه استیه‌سن انی هم حضرت حق ویرر اول دیکر اولان کمسه‌نك میلی کفنه سخایی هم اول
قور یعنی اکر سن خدای تعالیدن غیریدن برنسنه استه‌سك اول خدا ویرر انك سکا میلنه سخایی هم قیاس ایله که
اندن غیرینك عطا وسخاده براخرك وجود وارادتی اوله کل شیئك وجودی فی الحقیقه هالکدر وهر شیئك وجود مجازیسی
دائم انکله قائمدر چونکم برکمسه‌دن سن برشیء استه‌سك اکر اول کمسه انی سکا ویررسه بیلکه انی سکا خدا ویرر منع
وعطاده غیرك مدخلی یوقدر وهر حالده مانع ومعطی اولدر (مثنوی) آنکه معرض را ز زر قارون کند* روبدو آری
بطاعت چون کند* اول خدا که معرضی التوندن قارون ایلر پس اکا طاعت ایله یوز کتوره‌سن نیجه ایلر قیاس ایله
یعنی چونکم اول حضرت کندی طاعتندن اعراض ایلین کافری بو قدر سیم وزردن قارون ایلیوب دولت ویره
یوزیکی طاعتله اکا کتورسن قیاس ایله که سکا نه ایلر ما لا عین رأت ولا اذن سمعت حدیثیله اشارت اولنان نعمتلره
سنی واصل ایلر (مثنوی) بار دیکر شاعر از سودای داد* روی سوی آن شه محسن نهاد* کیرو بردخی شاعر داد
وعطا سوداسندن یعنی جود وسخا آرزوسندن اول احسان ایدیجی شاهك جانبنه یوز قودی یعنی انك درکاهنه
توجه ایلدی (مثنوی) هدیهٔ شاعر چه باشد شعر نو* سوی محسن آرد و بنهد کرو* شاعرك هدیه وارمغانی ندر شعر
نودر محسنك قتنه کتورر اتی رهن وکرو قور وانك مقابله‌سنده لطف واحسان رجا ایلر (مثنوی) محسنان با صد عطا

وجود بر* رخ نهاده شاعران را منتظر* محسن اولنلر یوز عطا وجودله ویوز احسانله شاعره منتظر اولوب التون
قومشلر یعنی مدح وثنا ایلین شاعرلك قدومنه منتظر اولوب انلره عطا ایلمك ایچون وانلردخی بو محسنلرك مدح
وثناسنی سویلمك ایچون سیم وزر قومشلردر تا انلره عطا ایلیه‌لر (مثنوی) پیش شان شعری به از صد تنك شعر* خاصه
شاعر کو کهر آرد ز قعر* محسنلرك قتنده برشعر یوز شعر تنکندن ایو ومقبولدر خصوصا اول شاعر که دریادن
کهر کتورر شعر قیله وبو که دیرلر بونده ذکر سبب اراده مسبب طریقی اوزره موی پشمینه‌دن منسوج اولان جامه‌لر مراد
اولنسه دخی جائزدر مثلا صوف ومحیز وچوقه کبی وبونلر امثالی تنك لسان ترکیده دنك دیدکلریدر یعنی اول محسنلرك
قتنده پشم مویدن منسوج اولان یوز دنك ثیاب نفیسه‌دن وخلع فاخره‌دن کندی مدحلرینه متعلق اولان
برشعر یکدر علی الخصوص اول برشاعر که دریای حقیقتك باطنندن جواهر وزواهر معانی واسرار بولور وکتوره وانی
بر محسنك حضورینه یتوره صد تنك شعرك انك قتنده اصلا قیمتی اولمز (م ی) آدمی اول حریص نان بود* زانکه قوت
ونان ستون جان بود* آدمی اول حالده نانه حریص اولور زیرا قوت ونان جانك ستونیدر که روح حیوانی غدا وقوتله
قوت بولوب قائم اولور بو اجلدن ادمی اوائل حالده اکل وشربه مائل اولور (مثنوی) سوی کسب وسوی غصب وصد
حیل* جان نهاده بر کف از حرص وامل* ادمی کسب وغصب وصد حیل جانبنه حرص وطول املدن جانی کفی اوزره
قومشدر یعنی ادمی ابتدای حالده کسب ایلمك جانبنه وخلقدن اخذ اموال ایلمك سمتنه ویوز کونه حیله وخدعه قیلمق
طرفنه حرص واملرندن اوتری جانلرك اللرنه قومشلردر روز وشب سعی وکوشش اوزره درلر وکنز قناعت ولذت عطا
وسخاوتدن بی بهره‌لردر (مثنوی) چون بنادر کشت مستغنی زنان* عاشق نامست ومدح شاعران* تاکه اصل
وفصل او را بر دهند* در بیان فضل او منبر نهند) چونکم آدمی نادر اولان شیء سببیله ناندن مستغنی اوله نامك وشاعرلرك
مدحنك عاشقیدر تا کم شعرا انك اصل وفصلنه برومیوه ویره‌لر انك فضل وکمالی بیاننده منبر قویه‌لر نادر قلیل معناسنه در
عجب معناسنه دخی استعمال اولنور قلیل معناسی مراد اولدیغی اوزره معنی چونکم اندك نسنه ایله ناندن مستغنی اوله
اوازنسنه به قناعت قیلوب کنز لا یفنی مرتبه‌سن بوله پس نام وشهرتك وشاعرلرك مدح وثناسنك عاشقی اولور پس نادرله
ناندن مستغنی اوله دیمك کنز قناعتی اله کتوره دیمکدن کنایت اولور اکر عجب معناسنه استعمال اولنورسه معنی چونکم
آدمی عجیب وغریب اولان تحف ومتاع واسطه‌سیله ناندن مستغنی اوله وکمال قدرت وعزته وصول بوله بالضروری اول
وقت نام واشتهارك وشعرانك مدح وثناسنك عاشقیدر تا کم شعرا اول کمسه‌نك اصلنه وفصلنه وفرعنه مدح میوه‌سنی
ویره‌لر انك فضلی وهنرنی بیان ایلمك خصوصنده منبر قویوب آوازهٔ مدح وثناسی جهان خلقنك کوشنه ایرکوره‌لر
(مثنوی) تا که کروفر وزر بخشیء او* همچو عنبر بو دهد در کفت وکو* تا کم انك کروفری وزر بخشلغی کفت وکوده عنبر
کبی رایحه ویره یعنی اول ممدوحك رونق وقوتی وسخا وجودی صفتی مسك وعنبر رایحه‌سی کبی شاعرلرك کفت وکوینده
خلق عالمه رایحه ویره تا هر بری انك ذکر جمیلی وخلق جلیلی رایحه‌سندن معطر مشام اوله (مثنوی) خلق ما بر صورت
خود کرد حق* وصف ما از وصف او کیرد سبق) حق تعالی حضرتلری بزم خلقمزی کندی صفاتی صورتی اوزره ایلدی
بزم وصفمز حقك وصفندن درس وسبق طوتر یعنی الله تبارك وتعالی بزم صفاتمزی کندی صفاتی اوزره خلق ایلدی
نته کم حضرت نبی علیه السلام بو خصوصده ان الله خلق آدم علی صورته دیو سویلدی محققلر ای علی صفاته دیمکله
صورتی تفسیر ایلدی چونکم حق تعالی بزم صفاتمزی کندی صفاتی اوزره خلق ایلدی بزم صفاتمز هر دم انك صفاتندن
اثرپذیر اولور واستفاده قیلور (مثنوی) چونکه آن خلاق شکر وحمد جوست* آدمی را مدح جویی نیز خوست*
چونکم اول خلاق بنده‌لرندن شکر وحمد طلب ایدیجیدر آدمینك دخی طالب مدحی اولمق خوی وعادتیدر یعنی
چونکم اول خلاق عالم بنی ادمدن شکر وحمد ایلمکی دیلیجی وممدوح ومحمود اولمغی سویجیدر (کما قال علیه السلام ان الله
یحب ان یحمد رواه الطبرانی عن الاسود بن سریع لاجرم آدمینك دخی مدح وثنا طالبی اولمق خوی وصفتیدر زیرا آدمی
صفات الهیه اوزره مخلوق اولمشدر واول احادیث شریفه که بالمواجهه برکمسه‌یی مدح ایلمك وانك حمد وثناسنی سویلمك
خصوصنده وارده اولمشدر مثلا اذا رایتم المداحین فاحثوا علی وجوههم التراب حدیثی کبی بو حدیثلر مدح وثنا
ممدوحك نفسنه کبر وغرور ویردیکی تقدیر اوزره در والا نفسه کبر وغرور کلمدیکی تقدیر اوزره ممدوح اولمق وطلب مدح
وثنا قیلمق شرعا وعقلا مذموم دکلدر (مثنوی) خاصه مرد حق که در فضلست چست* پر شود زان باد چون خیك
درست* علی الخصوص مرد خدا که فضل وکرمده چست وچابکدر اول مرد حق درست طلوم کبی باد مدحدن
درونی پر اولور وایمان واسلامنه قوت کلور یعنی چونکم آدمینك مدح جویلك عادت وخوییدر خصوصا بو جمله‌دن
مردان الهی اولان انبیا واولیا وصلحا وعرفا که فضل وعرفانده واسلام وایمان مرتبه‌سنده چست وچابکدردر درست

وکامل اولان طلومه نفخ اولندقده نه مرتبه درونی باد ایله پر اولور وجسیم وکبیر اولورسه انلرك درون معرفت
مشحونی دخی اویله پر اولور وایمان وعرفانلرینه زیاده لك کلور ومعرفتلری قوت بولور نته کم بو حدیث شریف بو معنایه
شهادت قیلور (کما قال النبی صلی الله علیه وسلم اذا مدح المؤمن فی وجهه ربی الایمان فی قلبه رواه الطبرانی والحاکم
عن اسامة ابن زید کذا فی الجامع الصغیر) وبو مدح وثنانك اسرار وحقایقنه متعلق اولان کلمات اوچنجی جلدده دقوقی
حکایه سنده (پیش رفتن دقوقی) بیاننده مرور ایلمشدر انده طلب اولنه (م ی) ور نباشد اهل زان باد دروغ * خیك بدریدست
کی کیرد فروغ * وار ممدوح مدحه اهل اولمسه اول باد کذب ودروغدن یرتلمش طلومدر نفخ اولنان باددن فروغ طوتمدیغی
وزیاده لك بولمدیغی کبی مدحه اهل اولمین کسه دخی کذب ودروغ اولان مدح یلندن درونی فروغ طوتمز وایمان وعرفانی
زیاده لك قبول ایتمز بلکه ایمانی ضعف کلور ونفسی اول مدحه مغرور اولوب متکبر اولور پس بوکونه کسه لر حقنده
لازم کلور اذا رایتم المداحین فاحثوا علی وجوههم التراب دینه زیرا مدح بوکونه کسه لره عین ضرردر وبونلری مداح
اولنلر دخی کذابدر پس یرتلمش طلوم کبی اولان ضعیف الایمان اکر دین وایمانك ضعفنی ونفسنك قوتنی استمزسه
کرکدر که مدح اولمغه رضا ویرمیه ومادح اولنلری منع قیله که اکر بوکونه کسه لر مادحلرك مدحنه وثناسنه رضا ویررلرسه
کندو بوغازلرنی بغیر سکین مذبوح ومقطوع اولمق مرتبه سنه ایرکوررنته کم بو حدیث شریف بو معنایه دلالت ایلر (اثنی
رجل علی رجل عند النبی صلی الله علیه وسلم فقال علیه السلام ویلك قطعت عنق اخیك ثلاثا) زیرا مدحه لایق اولمین
کسه یی مدح ایلمك انی بچاقسز بوغازلمق کبیدر (مثنوی) این مثل از خود نگفتم ای رفیق * سر سری مشنو چو اهلی
ومفیق) این پیمبر گفت چون بشنید قدح) که چراغ فربه شود احمد بمدح) بو مثلی کندی قریحه مدن دیمدم ای رفیق بو مثلی
سرسری وبی معنی دیکلمه چونکم اهلسن وذوا فاقتسن یعنی شو مثل که مدحه اهل اولمین کسنك حقنده که بن ضرب
ایلدمکه اول مثل خیك درست وخیك بدریده مثللریدر سن هر برنی سرسری وبی معنی استماع ایلمه اکر مدحه وبو کلامه
اهل ایسك وسکر طبیعتدن آیلش افاقت بولمش ایسك زیرا بوکونه مثلی حضرت پیمبر دیدی چونکم کفار ومنافقین دن
کندی حقنده قدح وهجو اشتدی که انلر نیچون فربه اولور احمد مدح سببیله دیدیلر مصرع ثانی منافقلرك وکافرلرك اول
حضرت حقنده سویلدکلری قدحه متعلق اولان کلاملك مضمونی اولور وبو کلاملك توضیحی وبو مرامك تحقیق وتفسیری
اولدر که حسان بن ثابت رضی الله تعالی عنه که حضرت رسول اکرمك شاعری ایدی اکثر اول حضرتك مدحنه وثناسنه
متعلق قصیده لر انشاد ایلیوب الفاظ بلیغه وعبارات فصیحه ایله اول سلطان حقیقی مدحلر قیلوب انك حضورینه
کتوررلردی اول حضرت انك استماعندن شاد ومسرور اولوب حتی مسجد ایچره بین الاصحاب کرسی قویوب کندیلرك
مدحنه متعلق وکفارك هجو وقدحنه مناسب اولان قصیده لری اوقورلردی (کما روی عن عایشة رضی الله عنها
ان النبی صلی الله علیه وسلم کان یضع لحسان المنبر فی المسجد فیقوم علیه قائما یهجو من کان یهجو رسول الله فقال
علیه السلام ان روح القدس مع حسان مادام ینافح عن رسول الله صلی الله علیه وسلم) وکاه اولوردیکه بر کلامندن
حظ ایلسه لردی ایدك الله بروح القدس دیو اکا خطابا دعا ایدرلردی وکاهی غایبانه اللهم ایده بروح القدس دیو انك
حقنده دعا بیوررلردی پس حاصل کلام اولدر که چونکم کفار اول حضرتك مدح اولنمقدن وثنا قیلنمقدن مسرور وشاد
اولدیغنه واقف اولدیلر اول حضرت حقنده بوکونه طعن وقدح قیلدیلر که بو مدحدن شاد وفربه اولمق اخلاق نفسانیه
واوصاف بشریه واغراض طبیعیه نك مقتضاسیدر اکر اغراض نفسانیه ومقتضای طبیعیه دن اول پیمبر پاك وبری
اولیدی نیچون مدح سببیله شاد وفربه اولوردی یعنی بوکونه طعن آمیز وقدحی مشعر سوزسویلدیلر وبیلمدیلر که
اول حضرتك مدحی سودیکی سایر کسه لرك مدح وثنای نفسلرینك حظندن اوتری سودکلری کبی دکلدر بلکه
خلیفه نك ممدوح اولمسی مستخلفك ممدوح اولدیغنی مستلزم اولدیغندن اوتوری ورسول اوزره حمد وثنا قیلنمق معنا
مرسله حمد وثنا اولدیغی اشعار قلدیغیچوندر که اول حضرتك مرآت وجودنده نمایان اولان اوصاف علیه واوصاف
الهیه درانی مدح ایلمك همان الالهی مدح ایلمکدر (مثنوی) رفت شاعر سوی آن شاه وببرد * شعر اندر شکر واحسان
کان نمرد * الحاصل شاعر اول شاه جانبنه کتدی وایلتدی پادشاهك احسانك شکری ثناسی حقنده شعرك اول
اویله دیوکه احسان اولمدی (م ی) محسنان مردند واحسانها بماند * ای خنك انها که این مرکب براند * محسنلر اولدیلر
وانلرك احسانلری جهانده قالدی ای سعادت اول کسه یه که بو مرکبی سوردی یعنی جهانده لطف واحسانه سعی
ایلدی (مثنوی) ظالمان مردند وماند آن ظلمها * وای جانی کو کند مکر ودها * ظالملر اولدیلر واول ظلملری قالدی
وای اول برجانه که او مکر وحیله ایلیه زیرا مکر وحیله ایلین جان عاقبت الامر کند ومکر وحیله سنك سوء جزاسنی
کورر ومکر وحیله سی وظلم وفسادی سببیله معذب اولور (مثنوی) گفت پیغمبر خنك انرا که او * شد ز دنیا ماند از وفعل

نکو * حضرت پیغمبر علیه السلام بیوردی سعادت اول کسه یه که او دنیادن کتدی اندن انو فعل قالدی بر کسه
دنیاده بر فعل حسن ایده وآخرته کیده اول فعلك اکا اجری اولور وبعده اول فعلی هرکیم ایشلرسه اول کسه یه اول فعلدن
اجر حاصل اولور وبر کسه فعل قبیح ایشلمشه انی دخی بوکه کوره قیاس ایله (کما قال علیه السلام من سن فی الاسلام
سنة حسنة فله اجرها واجر من عمل بها من بعده من غیر ان ینقص من اجورهم شئ ومن سن فی الاسلام سنة سیئة کان
علیه وزرها ووزر من عمل بها من بعده من غیر ان ینقص من اوزارهم شئ رواه مسلم عن جریر) (مثنوی) مرد محسن لیك
احسانش نمرد * نزد یزدان دین واحسان نیست خرد * محسن اکرچه اولدی لیکن انك احسانی اولمدی زیرا
حضرت حق قتنده دین واحسان خرد دکلدر یعنی حقیر وبی اعتبار دکلدر بلکه عظیم القدر وعالیقدر اردر زیرا
(هل جزاء الاحسان الا الاحسان) آیتنك مفهومی اوزره حق قتنده احسانك جزاسی دکلدر الا ینه احسان اندر روادنی
احسان سبب رحمت وغفراندر (مثنوی) وای انکو مرد وعصیانش نمرد * تا نپنداری بمرك او جان ببرد * وای اول
کسه یه که اولدی وانك عصیانی اولمدی بلکه دنیادن آخرته عصیانیله کیدوب خطا وذنوبدن توبه قیلمدی تا ظن ایلمیه
سنکه اول کسه موتیله جان ایلتدی یعنی قیاس ایلمه که اولمکله جانی مرتبهٔ سعادته ایلتدی وکندوبی عذاب وعقابدن
خلاص ایلدی بلکه اولدکدنصکره نیجه عذاب وعقوبته کرفتار اولوب محنت ونقملر ایچره قالدی (مثنوی) این
رها کن زانکه شاعر بر گذر * وامدارست وقوی محتاج زر * بونی ترك ایله زیرا که شاعر راه کذرا اوزره وامدار درو التونه
زیاده محتاجدر تا کم انك حسب حالی نیه منجر اولدی بیان ایله دیمك اولور (مثنوی) برد شاعر شعر سوی شهریار *
بر امید بخشش واحسان یار * شاعر شهریار جانبنه شعر ایلتدی کچن سنه اولان بخشش واحسان امیدی اوزره یعنی
مقدما اولان بخشش واحسان امیدی اوزره بر قصیده یازوب انی پادشاه جانبنه ایلتدی (مثنوی) نازنین شعری پر از در
درست * بر امید بوی اکرام نخست * صحیح ودرست اولان معنی درلرندن پر نازنین بر شعری سابقده اولان اکرام
واحسانك رایحه سی اوزره یعنی مقدم اولان اکرام وانعاملك رایحه سنك امیدی اوزره اسرار معانی درلرندن درست
اولان خوب شعری اول شهریارك جانبنه ایلتدی دیمك اولور (مثنوی) شاه هم بر خوی خود گفتش هزار * چون
چنین بد عادت آن شهریار * شاه دخی کندو خویی اوزره اول شاعره هزار دیدی یعنی پادشاه کندینك عادتی ومقتضای
طبیعتی اوزره اول شاعره عطا ایچون بیك التون بیوردی چونکه اول شهریارك عادتی بو ایدی (مثنوی) لیك این
بار آن وزیر پر ز جود * بر براق عز ز دنیا رفته بود * ولیکن بو کره اول جود وکرمدن پر اولان وزیر عزت براقی اوزره سوار
اولوب دنیادن کتمش واسب سعادته سوار اولوب راکب اولوب بو دار فانیدن سرای باقی یه رحلت ایتمش ایدی (مثنوی)
بر مقام او وزیر نو رئیس * کشته لیکن سخت بی رحم وخسیس * اول وفات ایلین صاحب کرم وزیرك مقامنه بر یکی
وزیر رئیس اولمش ولیکن زیاده بی رحم وخسیس ایدی (مثنوی) گفت ای شه خرجها داریم ما * شاعر را نبود این
بخشش جزا * اول خسیس وزیر پادشاهه ای پادشاه بز خرجلر طوتارز بر شاعره بو قدر بخشش جزا وسزا اولمزدیدی
(مثنوی) من بربع عشر این ان مغتنم * مرد شاعر را خوش وراضی کنم * بن بو هدیه نك ربع عشریله ای شاه مغتنم
یعنی بیك التونك عشرنك ربعی که یکرمی بش التوندر انکله مرد شاعری خوش وراضی ایلرم (مثنوی) خلق
گفتندش که او از پیش دست * ده هزاری زان دلاور برده است) خلق بویله دین وزیر بد خلقه دیدیلر که اول شاعر اولدن
یعنی اول امردن اول وزیر سابق زماننده بو دلاور شاهدن اون بیك التون ایلمشدر پیش دست بونده مقدم
معناسنه در (م ی) بعد شکر کلك خایی چون کند * بعد سلطانی کدایی چون کند * شکردنصکره نیجه کلك خایلك ایلر
یعنی بو مرتبه لذت وحلاوت المش ایکن بو بی لذت اولان ادنی مرتبه که اول عطیه اولان دنانیرك عشر ینك
ربعیدر اکا نیجه قناعت قیلر بو مقداره قناعت ایلمك شکر چکندکدنصکره قامش چکمنك کبیدر سلطانلقدنصکره
نیجه کدالق ایلر یعنی اول مرتبه عطا وکرمه معتاد اولان بو قدر حقیر وقلیل اولان شیئه تنزل قیلمق سلطانلقدن
کدالغه تنزل قیلان کسه کبیدر (مثنوی) گفت بفشارم ورا اندر فشار * تا شود زار ونزار از انتظار * اول وزیر بد خلق
خلقه بوکونه جواب ویروب دیدی اول شاعری صقمقلق ایچره صقارم یعنی زیاده مضایقه یه براغوب انی کمالیله تضییق
ایلرم تا انتظاردن زار ونزار بلکه جانندن بیزار اولور (مثنوی) آنکه از خاکش دهم از راه من * در ربایدهمچو کاه برك
ازچمن) اندنصکره فرضا بن یولدن خاك الوب اکا ویرم چندن انی کل یپراغی کبی قپار (م ی) این بمن بکذار کاستادم درین
گر تقاضا گر بود هم آهنین * بونی بکا قوکه بن بو خصوصده استادم اکر تقاضا بر آهن کبی اولورسه ده یعنی شاعرك
بو امرنی بکا تسلیم وتفویض ایله که بن بویله کارلرده استاد کاملم فرضی تقاضا ایلین کسه حدید کبی قوی اولورسه ده انی
صنعتله ملایم ایلمك قابلدر دیدی (مثنوی) از ثریا گر بپرد تا ثرا * نرم گردد گر ببیند او مرا * اول شاعر اگر ثریادن

ثرایه دك اوچارسه اول شاعر ملایم اولور چونكه بنی كوره یعنی اول شاعر فرضی سمادن تحت الثرایه پروازایلمكه قادر
ایسه ده وادنی مرتبه دن اعلا مرتبه به درحال عروج قیلمقده ماهر ایسه ده والحاصل هر نقدر جولان طبعه مالك وهنر
ومعرفتله هرنه مرتبه قوی ومحكم ایسه ده چونكم بنی كوره نرم وضعیف اولور وكرم وتیزاولمقدن فراغت قیلور (مثنوی)
كفت سلطانش بروفرمان تراست * لیك شادش كن كه نیكوكوی ماست * پادشاه اول وزیر پرتزویره ایتدی یوری
فرمان سنكدر ولیكن اول شاعری شادایله بزم نیكوكویمزدر یعنی برحالله ومقدارماللهانی متسلی وشادایله كه
نیك كو یلكی بدكو یلكه مبدل اولمیه وبزی خست وقلت مروتله هجو قیلمیه (مثنوی) كفت اورا ودصد امیدلیس *
تو بمن بكذار واین برمن نویس * وزیر شاهه ایتدی پادشاهم انی وایكیوز امید بلایجی بی امیدلیس وصف تركیبیدر
امید بلایجی معناسنه یعنی چونكم وزیر پادشاهدن بو سوزلری اشتدی اكا ایتدی پادشاهم اول شاعری وانك كبی
ایكیوز امیدایلیجی كسه یی سن بكا اصمرله وبونی بنم اوزریمه یاز (مثنوی) پس فكندش صاحب اندر انتظار * شد
زمستان ودی وآمد بهار * وتكرار كلامنی تأكید ایدوب شاهه دیدیكه اول شاعری وایكیوز انك كبی كدایی سن بكا
قوو فارغ اول ای پادشاه پس وزیر شاعری انتظاره براقدی احسان امیدنده زمستان ودی كتدی وبهار كلدی
ونیجه شهور وایام مرور قیلدی (مثنوی) شاعر اندر انتظارش پیر شد * پس زبون این غم وتدبیر شد * شاعر فقیر اول
عطانك امیدنده پیر اولدی پس بوغم وتدبیرك زبونی اولدی بس باعربیله اولوب یعنی شاعر بوغم وتدبیرك زیاده زبونی
اولدی دیمك دخی وجهدر (مثنوی) كفت اكر زرنی دشنام دهی * تا رهد جانم ترا باشم رهی * شاعر وزیره ایتدی
اكر بكا ویره جك التون یوق ایسه بكا دشنام ویره سن وبنی اول عطادن مأیوس اولمق مرتبه سنه ایركوره سن تا بنم جانم
انتظار المندن قورتله وسكا بنده اوله كه الموت احدی الراحتین دینلمشدر دخی الانتظار اشد من الموت الاحمر كلامنك
طبقی اوزره انتظار موت احمردن اشد اولمشدر (مثنوی) انتظارم كشت باری كو برو * تا رهد این جان مسكین از كرو *
انتظاری دیه لمشدر باری یوری كیت دی تا كم بو جان مسكین كرودن قورتله یعنی انتظاره مرهون ومقید اولمقدن
خلاص اوله (مثنوی) بعد ازانش داد ربع عشر آن * ماند شاعر اندر اندیشه كران * اندنصكره اول وزیر شاعر فقیره
اول بیك التونك عشر ربعنی ربعنی ویردی كه یكرمی بش التون اولور شاعر اندیشه كرانده قالدی وبوخصوصده
افكار دریاسنه دالدی (مثنوی) كان چنان نقد وچنان بسیار بود * این كه در پا شكفت دسته خار بود * كندوسنه
بو یله دیدیكه اول مقدم اولان هدیه وعطیه انجلین نقدایدی وانجلین بسیار ایدی بوكه مرادصكره اولان عطیه در
كیج احلدی ومع هذا بردسته خار ایدی پس بونك سبب ومنشأی نه اوله دیو متحیر اولدی واندیشه وخیال قیدنده
قالدی شاعرك بوتحیرن كورن كمسه لر (مثنوی) پس بكفتندش كه آن دستور راد * رفت از دنیا خدا مزدت دهاد
پس اكا دیدیلر كه اول كریم وجوانمرد وزیر دنیادن كتدی خدای تعالی سكا مزدویرسن دستور وزیره دیرلر (مثنوی)
كه مضاعف زو همی شد آن عطا * كم همی افتاد بخشش را خطا * اول مقدم اولان عطیه كثیره كه سكا ویرلدی
اول وزیر كریمدن مضاعف اولدی واول هدیه نك تو بر تو اولمسی انك همت وسعیندن ظهوره كلدی بخششه خطا
آز واقع اولوردی یعنی اول عطا اول وزیر كریمدن مضاعف اولوردی انك زماننده بخشش وعطایه خطا واقع اولمزدی
بلكه هرنه عطا اولورسه مع زیاده ظهوره كاوردی (مثنوی) این زمان اورفت واحسان را ببرد * او بمرد الحق بلی
احسان نمرد * بو زمان محسن وزیر دنیادن كتدی واحسانی ایلتدی الحق اول وزیر اولدی بلی انك احسانی اولمدی
بلكه قیامته دكین انك نامی باقی قالدی وبعض نسخه ده او نمرد الحق بلی احسان بمرد واقع اولمشدر معنی اول محسن
اولمدی بلی احسان اولدی وبودنیادن انك وجودی مرتفع اولدی دیمك اولور (مثنوی) رفت ازما صاحب راد ورشید *
صاحب سلاخ درویشان رسید * اول راد ورشید اولان وزیر وصاحب بزدن كتدی وبزم ساكن اولدیغمز عالمی
قویوب بقا جانبنه رحلت ایتدی درویشلرك پوستلرنی یوزیجی وزیر ومصاحب انك یرینه ایرشدی (مثنوی) رو بكیر
این راو زین جاشب كریز * تا نكیرد با تو این صاحب ستیز * یوری بو یكرمی بش دیناری طوت وكیجه یورادن فرار ایت تا كم
بو وزیر ومصاحب سنكله عناد وخصومت طوتمیه وبو قدر عطیه یی دخی الكدن الوب سكا عظیم اهانت وحقارت
ایتمیه (مثنوی) ما بصد حیلت ازو این صله را * بستدیم ای بیخبر از جهد ما * بز بوهدیه یی اول وزیردن یوز حیله وصنعتله
الدق ای بزم سعی وجهدمزدن بیخبرا كر بزم سعی وجهدمز اولمیدی بو قدر التونی دخی كورمز دك دیدیلر (مثنوی)
رو بایشان كرد وكفت ای مشفقان * از كجا آمد بكویید این عوان * پس شاعر بو یله دین كمسه لره توجه ایلدی ودیدی
ای مشفقلر بو ظالم وعوان قندن كلدی بكا دیییكز (مثنوی) چیست نام این وزیر جامه كن * قوم كفتندش كه نامش
بو الحسن * بو جامه كن یعنی قفتان صو یجی وزیرك نامی ندر قوم اول شاعره ایتدیلر كه انك دخی نامی حسن در

(مثنوی) كفت یارب نام آن ونام این * چون یكی آمد دریغ ای رب دین * شاعر بونی ایشیدوب ایتدی یاربی انك
نامی وبونك نامی چون بر كلدی حیف ودریغ ای رب دین یعنی انك اسمی مسماسنه مطابق اولوب نامی وذاتی حسن
اولدی اما بونك اسمی حسن ومسماسی اهرمن اولوب نامی ذاتنه مخالف كلدی (مثنوی) آن حسن نامی كه از یك كلك او
صد وزیر وصاحب آید جود خو * زیرا اول بر حسن نامل وزیر كه انك بر قلمندن جود وكرم خویلو یوز وزیر
ومصاحب كلور یعنی اول بر منبع كرم ومعطیء لطف ونعم ایدیكه انك قلمنك بر تحریرندن جائز ایدیكه نیجه جود وكرم
خویلو كمسه لری پادشاهه وزیر ومصاحب قیلیدی وبومرتبه یه انلر نائل اولدقدنصكره خلقه منفق ومحسن اولیدی
(مثنوی) این چنین كز ریش زشت این حسن * می توان بافید ای جان صد رسن * تا چنین صاحب چو شه اصغا كند *
شاه ملكش را ابد رسوا كند * اما بو حسن نام وزیر كه بونك زشت ریشندن ای جان یوز رسن بوكمك ممكندر بو بیتده
بو وزیرك حماقت ونادانلغنه اشارت واردر وصورت بی معنی اولمسنه دخی كنایت واردر یعنی بو حسن نام وزیر كه
بی معنی بر صورتدر كه انك زشت اولان قبا صقاللندن یوز دانه ایپ بوكمك قابلدر یعنی اول نادانك لحیه سندن مكر ایپ
بوكمكله وجودی منفعته قابل اوله بو خسه انك ذاتنده بوندن غیری بر منفعت بوله جق شیء بو قدر دیمكی ایهام ایلر
وفی الحقیقه انسان دید كاری حسن خلق ومروتدن عبارت اولور وشرف نفس جود وكرمله ظهوره كاور هرشول
كمسه نك كه جود وكرمی اولمیه بلكه حضرت حقه بجود دخی قیلمیه آنك وجود اولمسندن معدوم اولمسی نیجه
وجهله اولی درتبه كم حضرت مولانا قدس الله سره العزیز بر غزل رعنالرنده بیوررلر * بیت * شرف نفس بجود ست
وكرامت بسجود * هر كه این هر دو ندارد عدمش به ز وجود * چونكه شاه بو بخیلن وزیر ومصاحبی اصغا ایلیه یعنی
سوزین دكلیه شاهی وانك ملكنی ابدی رسوای ایلر حق تبارك وتعالی بر پادشاهه كه خیر مراد ایلمیه بلكه
اكا شر وضرر مراد ایلیه بونك كبی سؤ تدبیر صاحبی بر وزیر بخیلی اكا مصاحب قیلر حتی اول پادشاه بر خیری
اكسه واكا مائل اولسه اكا معاونت ایلمزوا كرا كیوب اونتسه اول خیری اكا اكدرمز اما حق بر پادشاهه
خیر مراد ایلسه وانك كندونی وملكنی شر وضرردن حفظ وحمایت قیلسه اكا بر صاحب خیر وزیر پر تدبیری
صاحب ایلر مقدماذكر اولنان ابو الحسن نام وزیر پر تدبیر كبی كه پادشاه بر خیری اونتسه اكدرور خیری اكسه
واكا مائل اولسه معاونت ایلیوب انی ایشلمكه تحریض وترغیب قیلوردی كما قال صلی الله علیه وسلم اذا اراد الله
بالامیر خیرا جعل له وزیر صدق ان نسی ذكره وان ذكر اعانه واذا اراد غیر ذلك جعل له وزیر سوء اذا نسی لم یذكره وان
ذكر لم یعنه رواه ابو داود والبیهقی عن عائشة رضی الله عنها * چونكم بو وزیر دونك بدرأیلكی پادشاهك مروتنی
وقابلیتنی افساد ایلمكده فرعونك وزیری اولان هامان جكزدیسه كه اول هامان فرعونی موسی علیه السلامك
پندنی قبول ایلمكدن منع ایلیوب انك قابلیتنی افساد ایلردی بومناسبتله بو بیانه شروع ایدوب بیوررلر * ما نستن
بد رائی این وزیر دون در افساد مروت شاه بوز بر فرعون یعنی هامان (مثنوی) چند آن فرعون می شد نرم ورام *
چون شنیدی او زموسی این كلام * نیجه نیجه اول فرعون نرم ورام اولدی چونكم حضرت موسی علیه السلامدن اول
كلام سعادت انجامی استماع ایلیدی (مثنوی) آن كلامی كه بدادی سنگ شیر * از خوشیء آن كلام بی نظیر * اول
بر لطیف وحیات بخش كلامی كه فرضا طاشه سود ویرردی اول بی نظیر كلامك لطافت وخوشلغندن یعنی
حضرت موسی علیه السلام اكر اول كلام هدایت انجامی جماداته سویلسیدی اول كلامك كمال حلاوتندن سنكاردن
آب یرینه شیر شیرین چقیدی وجاری اولوب اقیدی (مثنوی) چون بهامان كه وزیرش بود او * مشورت كردی كه
كینش بود خو * چونكم هامانله كه اول فرعونك اول هامان وزیری ایدی مشورت ایلیدیكه انك خویی كین ایدی
یعنی اول هامانكه انك خلق وطبیعتی انتقام اوزره اولمشیدی (مثنوی) پس بكفتی تا كنون بودی خدیو * بنده كردی
ژنده پوشی را بریو * پس هامان فرعونه دیردی شمدیه دك خدیو ایدك وعظیم القدر اولو پادشاه ایدك الآن ربو وحیله ایله
بر ژنده پوشه بنده می اولورسن یعنی انك حیله ومكرینه اعتماد ایتمكله اكا مطیع اولوب خدمت وعبودیتنی قیلورسن
(مثنوی) همچو سنگ منجنیق آمدی * این سخن بر شیشه خانه او زدی * مثلا منجنیقه منسوب اولان طاش كبی
كلوردی اول سوز فرعونك شیشه خانه سنه اوروردی یعنی هامانك سنگ كبی غلیظ اولان كلامی منجنیقدن آتلان طاش
كبی كلوردی وفرعونك شیشه خانه كبی اولان ضعیف ورقیق قلبنه طوقنوب انك اعتقادی وقابلیتی ومیل ورغبتی
شیشه لرنی كسر قیلوردی (مثنوی) هر چه صد روز آن كلیم خوش خطاب * ساختی در یكدم او كردی خراب *
هر نه یی كه اول خوش خطاب اولان كلیم یوز كونده دوزیدی بر دمده اول هامان انی خراب ایدوب بوزردی پس آفاقده
اولان فرعونله هامانی انفس انسانیه ده بولوب هر كسك نفسنه خطابا قصه دن حصه بیوررلر (مثنوی) عقل تو دستور

ومغلوب هواست* در وجودت رهزن راه خداست* پس ای طالب اولان مرد فی المثل وجودك ملکتنده سنك
عقلك وزیردر ومغلوب هوا درسنك وجودکده اول مغلوب هوا اولان عقل راه خدانك رهزنیدر بو عقلدن مراد شول
مغلوب هوا وهوس اولان عقل معاشدر که وجود انسانیده هامانه بکزر هربار که روح راه خدایه متوجه اولسه
وسلوکه نیت قیلسه انك یولن اورر وانی کسب سعادت ابدیه دن وقبول نصیحت ومرشد ومریدن منع قیلور (مثنوی)
ناصح ربانی پندت دهد) آن سخن را او بفن طرحی نهد) بر ناصح ربانی سکا پند ویرر عقل معاش اول سوزه فن وحیله ایله
برطرح قور یعنی کندی عصرینك موساسی اولان ناصح ربانی اگر سکا نصیحت ویرسه اول هامان کبی اولان عقل
معاش اول سوزی طرح ایلرو سکا انك عدم قبولنی سویلر بویله دیو (مثنوی) کین نه برجایست هین از جا مشو* نیست
چندان با خود آشیدا مشو* که بو سوزلر یرنده دکلدر اکا اول یرکدن کتمه چندان مقبول دکلدر کندیکه کل دیوانه
وشیدا اولمه یعنی عقل جزوی ناصح ربانینك کلامنی بو کونه رد وطرح ایلیوب سکا دیرکه بو سوز یرنده ومحلنده دکلدر
صقین مرتبه ومقامکدن دور اولمه وانی قبول قیلمه زیرا بو سوزسنك حقکده اولقدر مقبول ومعتبر دکلدر کندیکه کل
دیوانه اولمه ومجرد قیل وقال الله اکا تبعیت قیلمه الحاصل نفس حیوانی وعقل جزوی درونکده هامان کبی کاوب بو یولدن
سکا رهزن اولورلر (مثنوی) وای آن شه که وزیرش این بود* جای هر دو دوزخ پرکین بود* وای اول پادشاه که انك وزیری
بو اوله هر ایکیسنك جای ومقامی پرکین دوزخ اولور یعنی آفاقده شول شاهك حالنه وای که انك هامان کبی وزیری
اوله وانفسده شول شاه روحك حالنه وای که انك مغلوب هوا اولان عقل وزیری اوله وهامان انی اغوا واضلال قیله
هر ایکیسنك یری لابد پرکین اولان جهنم اولور (مثنوی) شاد آن شاهی که اوراد ستگیر* باشد اندر کار چون آصف
وزیر) شاد اول پادشاه که انك تصرف وتدبیرنده دستگیری کار وعملده آصف کبی وزیری اوله واکا خیر ایشلمکده معاونت
قیله (مثنوی) شاه عادل چون قرین او شود) نام ان نور علی نور این بود) عادل شاه چونکه آصف کبی وزیر عاقله قرین اوله
اول نور علی نور کلامنك نام ونشانی بو اولور نام بونده علامت معناسنه اولسه فهمه اقرب اولور کان عادل پادشاه
بین الخلایق برنوردر عادل وزیر دخی برنوردر چونکم بو ایکیسی بر برینه قرین اوله ومعاونت قیله نور علی نور آیتنك اثر
وعلامتی بو اولور بعض نسخه ده نام او نور علی نور بود واقع اولمشدر معنی اول پادشاهك نامی نور علی نور اولوردیمك
اگر بو بیت انفسه النور سه معنی شاه عادل یعنی روح معتدل آصف کبی کامل العقل مغلوب هوا اولمین عقل کاملك
قرینی اوله اول نور علی نور معناسنك نام ونشانی بو اولور زیرا روح عادل وجودینك سلیمانی وعقل کامل انك آصف کبی
وزیر عالیشانی اولور چونکم بو ایکیسی بر برینه مقارنت قیله ومعارف ومناظر اوله نور علی نور اسمی بوا کا اطلاق
اولنمق لایق اولور (مثنوی) چون سلیمان شاه چون آصف وزیر* نور بر نورست وعنبر بر عبیر* حضرت سلیمان
علیه السلام کبی شاه وآصف کبی وزیر نور اوزره نوردر وفی المثل عبیر اوزره عبیردر یعنی عبیر اوزره عبیر نیجه خوب
ونور اوزره نور نه کونه محبوب ایسه وزیر عاقل ایله شاه عادلك بر برینه مقارنتی نور اوزره نور کبی خوب وعبیر اوزره عبیر
کبی محبوب ومرغوبدر (مثنوی) شاه چون فرعون وهامانش وزیر) هر دو را نبود زبد بختی گزیر* اما شاه فرعون کبی
هامان اکا وزیر اوله هر ایکیسنه بد بختلقدن چاره اولمز یعنی ایکیسنه بیله بد بخت اولملری مقرردر (مثنوی) پس بود
ظلمات بعض فوق بعض* نه خرد یارونه دولت روز عرض* پس ظلمات بعضها فوق بعض آیتنك مظهری اولور عرض
اکبر کونی انلره عقل ودولت یار اولمز بونده سورهٔ نورده اولان بو آیت کریمه یه اشارت واردر که حق تعالی کفره نك اعمالنی
تشبیه وتمثیل ایلمك طریقیله بیورر (او کظلمات فی بحر لجی یغشاه موج من فوقه موج من فوقه سحاب ظلمات بعضها
فوق بعض اذا اخرج یده لم یکد یراها ومن لم یجعل الله له نورا فماله من نور) معنای شریفی ومحوای لطیفی اولدرکه یاخود
کفره نك عملری شول دریای عمیقده اولان ظلمتلر کبیدر اول دریای موج بوروبه وستر ایلیه ضمیر دریاده اولان کسه یه عائد
اولورسه اول دریاده اولان کسه یی موج ستر واحاطه ایلیه دیمك اولور اول موجك فوقنده برموج آخر اوله موج اعلینك
فوقنده بر سحاب اوله شول کرا اولئلنان بعضی اوزره ظلمتلردر یعنی ظلمت بحر وظلمت موج اول ظلمت موج ثانی
ظلمت سحاب بو جمله بری برینه متراکم اولوب بعضی بعضی اوزره واقع اولور چونکم اول دریاده اولان برکسه کندو
النی اخراج ایلسه که کوز کورسنه اقرب اعضادر قریب اولمز که انی کوره بوندن مراد بیان تأکید شدت ظلماتدر
یعنی شدت ظلمات برمرتبه ده اوله که الی کورمیه وانی کورمکه دخی قریب اولمیه وشول کسه ایچونکه الله تعالی قسمت
ازلیده نور قیلمیه پس انك ایچون بو دنیاده نور یوقدر بو آیت کریمه کفره نك عملری ایچون برآخر تمثیلدر که مقدما سراب
بقیعه یه تشبیه ایدوب بو آیتده ظلماته تشبیه بیورمشدر ظلماتدن مراد انلرك عملری وبحر لجیدن مراد انلرك قلبی
وموج انلرك قلبندن حاصل اولان جهلدرکه انلرك قلبنی ستر ایلر وموج آخر دخی شرك وکفردرکه اولکی موجه منضم

ومتراکم اولور وبوندن صکره سحاب غفلت دخی انلرك اوزرینه واقع اولور پس عملری ظلمت وقلبلرندن حاصل اولان
صفتلر دخی ظلمت اولوب بعضها فوق بعض بری برینه متراکم اولورنه کم بو ظلمات ایچره اگر بر کسه حقیقت حالی که فی المثل
نور کبیدر اخراج ایلسه انی کورمکه قریب اوله مز زیرا بر کسه ایچونکه حق تعالی حقیقت کوریجی برنور هدایت قیلمیه
انکچونکه حقیقت بین برنوری اولمز وکندی یه نافع ومفید اولان شیئی کورمز پس حضرت مولانا ناظمه بو آیت کریمه دن
حصه اولدیغنه بو بیتله اشارت ایدوب بیوررلر کان ظلمه نك احوالی دخی کفره نك اعمالی کبی ظلمات بعضها فوق بعض
آیتنك مفهومنك مظهری اولوب بونلر دخی انلر کبی ظلمتلر ایچره قالمشلردر دیمکی اشعار قیلور (الظلم ظلمات یوم القیمة
حدیث شریفی دخی بو معنایی مؤید اولور چونکم پادشاه عادل ودخی وزیر عاقل نور علی نور اولمسی مقرر اولدیسه
پادشاه ظالم ودخی وزیر ظالم بری برینه مقارن اولسه انلرك حقنده ظلمات بعضها فوق بعض دینلسه صحیح اولور
(مثنوی) من ندیدم جز شقاوت در لئام* گر تو دیدستی رسان از من سلام* بن لئیملرده شقاوتدن غیری نسنه کورمدم
اگر سن کوردك ایسه بندن سلام ایرشدر یعنی ذاتنده بد بخت وطبعنده خست ودناءت اولان لئاملك وجودنده اثر
سعادتدن برنسنه کورمدم وخباثت شقاوتلرندن غیری صنعتلرینه مطلع اولمدم اگر سن انلردن برنده شقاوتدن
غیریسنی کوردکسه که مراداندن سعادتدر بزدن اول کسه یه سلام ایرشدر که اولیله کسه مظهر شقاوت اولان لئیملر
مابیننده محل سعادت اولمش اولور پس اهل سعادته سلام ایلمك لایق اولور ولیکن الاشجار لاتثمر باضدادها قوللنك
موجبنجه مظهر شقاوت اولان لئاملك اشجار وجودی اثمار سعادتی مثمره اولمز وکذلك محل سعادت اولان کراملك
شجرهٔ مبارکه کبی اولان وجودلرندن زهر زقوم بثمر وشقاوت وغوایت میوه لری ظهور ایتمز (مثنوی) همچو جان
باشد شه وصاحب چو عقل* عقل فاسد روح را آرد بنقل* بو عالمده شاه جان کبی وشاهك مصاحب ووزیری عقل
کبیدر فاسد وناقص عقل روحی نقل حرکته کتورر کذلك فاسد وزیر جسد عالمده ماننده روح اولان شاهی حرکته
کتوروب وظلم ومعصیت مرتبه سنه یتوروب وجسد آدمیده اولان عقل فاسد دخی هامان فرعونی ضلالت وغوایته
کتوردیکی کبی قلب وروحی افساد ایلیوب وعدالت مرتبه سندن چیقاروب ظلم ومعصیت ورطه سنه براغورو الحاصل
سوربندنده عقل وزیر کبی وروح وقلب پادشاه کبی واعضا وجوارح انك جنودی کبیدر پس چون مغلوب هوا اولان عقل
وزیری پادشاه روحی افساد ایلسه انك جنودی مثابه سنده اولان جوارح وجودی دخی فاسد اولور واگر وزیر
صالح کبی اولان عقل شاه روحی افساد ایلمسه بلکه انی خیره داعی اولسه واول دخی صالح اولوب عدالته میل قیلسه
انك جنودی مثابه سنده اولان اعضای وجودی دخی جمله سی صالح اولوب اعتدال اوزره اولورلر کما قال علیه السلام
القلب ملك وله جنود فاذا اصلح الملك صلحت جنوده واذا افسد الملك فسدت جنوده رواه البیهقی عن ابی هریرة کذا
فی الجامع الصغیر (م ی) آن فرشتهٔ عقل چون هاروت شد) سحر آموز دو صد طاغوت شد) اول عقل فرشته سی چونکم
هاروت اولدی بو دخی معناد راول عقل فرشته سی هاروت کبی اولدی ایکی یوز طاغوتك سحر آموزی اولدی فرشته نك
عقله اضافتی مشبه بهك مشبهه اضافتی قبیلندندر یعنی اول فرشته کبی اولان عقل چونکم هاروت وماروت اولدی
ومرتبهٔ روحانیتده نورانی ایکن جسمانیت مرتبه سنه میل قیلوب شهوت ومقتضای طبیعت چاهنه تنزل قیلدی
نیجه یوز اهل طغیانك وبیحد اصحاب عصیانك نفسلرینه مکر وحیله اوکردیجی اولدی نته کم نیجه اهل طغیان واروب
چاه بابلده محبوس اولان هاروت وماروتدن سحری تعلم ایدرلر کذلك نیجه اصحاب عصیان وخذلان شول عقل وروح که
هاروت وماروت کبی مرتبهٔ روحانیه دن تنزل ایدوب مرتبهٔ جسمانیته کله لر وچاه طبیعت ایچره محبوس اوله لر انلردن
مکر وحیله اوکره نورلر وخلقی اول مکر وحیله ایله مفتون قیلورلر (مثنوی) عقل جزوی را وزیر خود مگیر* عقل کل را
ساز ای سلطان وزیر* عقل جزوی بی کندیکه وزیر طوتمه ای سلطان کندیکه عقل کلی وزیر دوز یعنی ای وجودی
کشورینك سلطانی اولان کسه عقل معاشی کندیکه وزیر ومصاحب اتخاذ ایتمه زیرا سنی اضلال وافساد ایلیجیدر
عقل معادی کندیکه وزیر ومدبر دوز تا سنی خیرات وحسناته داعی اوله وجمله احوالك منتظم اوله واعضا وجوارحك
خلل وزللدن وخبیث وفسادن اولان عملدن نجات بوله (مثنوی) مر هوارا تو وزیر خود مساز* که برآید جان پاکت
از نماز* هوایی سن کندیکه وزیر دوزمه اگر هوای نفسی کندیکه وزیر دوزه سن سنك جان پاکك نمازدن بوقار وکلور
وحق تعالی یه طاعت وعبادت ایلمکدن اعراض قیلور وبونك عاقبتی شین وشنار اولور وهواسی غالب اولان کسه وصمت
وخیبت ورطه سنده قالورنته کم قصیدهٔ برده صاحبی هوادن تحذیر ایدوب بو معنایه اشارت قیلور* بیت* واصرف
هواها وحاذر ان تولیه* ان الهوا ما تولی یصم او یصم* وقال علیه السلام ایاکم والهوی فان الهوی یعمی ویصم (م ی)
کین هوا پرحرص حالی بین بود* عقل را اندیشهٔ یوم دین بود* زیرا بو هوا پرحرص وحالی بین در عقلك اندیشه وفکری

يوم الدين در يعنى بو هواى نفسانى ومغلوب هوا اولان عقل جزوى همان حالى كوريجى وحالا حاضر اولان دنيانك
نعمت ودولتنه زياده حريص اولجيدر اما حرص وهوادن پاك اولان عقل معادلك فكر واندیشه سى بويله دكلدر بلكه انك
اندیشه سى يوم دينده دركه هركس انده عمليله جزا النوروب نيك وبد هرنه قيلدى يسه انك مكافاتن بولور چونكم اول كونك
شانى بودر پس دائما اول كونك لوازمى ايچون عقل معاد انديشه قيلور (مثنوى) عقل راد ديده در پايان كار *
بهر ان كل ميكشد او رنج خار * عقلك ايكى كوزى كارلك نهايتنه در عقل معاد اول كلدن اوترى خارلك رنج وزحمتنى چكر
يعنى عقل معادلك شانى اولدركه بصر بصيرتى وديدهٔ سر برتى هر كارلك خاتمه سنه وعاقبتنه در عاقبت امرده حاصل
اوله جق كل ايچون بدايت حالده واول امرده خار رنجى چكر يعنى آخرنده ظهوره كله جك سعادت كللرى ايچون دنياده
رياضت ومشقت خارلرنه صبر وتحمل ايدر (مثنوى) كه نه فرسايد نه ريزد در خزان * باد هر خرطوم اخشم دور از ان *
اول كل بر كلدر كه خزان وقتنده دوكلمز وفرسوده وپژمرده دخى اولمز هر اخشمك خرطومى او كلدن دور اولسون خرطوم
بيولك برون معناسنه در اخشم قوت شامه سى فاسد اولان ورايحه المياني كمسيه ديرلر مصرع ثانى دعادر قعنده اولمق
اولى در اكرچه باد ماضى معناسنه اولوب هر اخشمك بورنى اول كلدن دور اولدى ديمك دخى وجهدر اما باد ربح
معناسنه اولوب هر خرطومه مضاف اولسه ومعنى هر اخشمك خرطومنك باد وهواسى اول كلدن دور دينلسه وجه
ومناسب دكلدر نته كم شمعى وجان عالم بويله ديمشدر وسرورى اصلا معنى وير ميوب اهمال قيلمشدر خلاصهٔ كلام اول
عاقبت امرده ظهوره كلان سعادت ابديه كلى بر كلدر كه خزان وقتى كبى اولان موت وفنا زماننده اصلا دوكلمز ودنيا
كلى كبى فرسوده وپژمرده اولمز هر باغ روحى فاسد اولان كمسه نك خرطوم عقلى اول كل معنويدن دور اولدى كه
اندن رايحه المغه قادر اولمدى وياخود معنى اندن دور اولسون كه آنك رايحهٔ طيبه سنه اول دماغ لايق ومناسب دكلدر
ديمك اولور پس مقدما ذكر ايلدكلرى قصه نك بقيه سنك بيانه شروع ايدوب بيوررلر * نشستن ديو بر مقام سليمان عليه
السلام وتشبيه كردن او بكارهاى سليمان عليه السلام وفرق ظاهر ميان هر دو سليمان وديو خويشتن را سليمان كردن *
(مثنوى) ور چه عقلت هست با عقل دگر * يار باش ومشورت كن اى پدر * وكرچه سنك عقلك وار در ليكن بر غير عقل
وعاقله ايله يار ومصاحب اول ومشورت ايله اى پدر (م ى) با دو عقل از بس بلاها وارهى * پاى خود بر فرق گردونها نهى
زيرا ايكى عقل ايله چوق بلالردن قورتولورسن كندى اياغكى گردون وفلكلرك اوج وفرقى اوزره قورسن بيت اول سؤال
مقدره جواب اولمق محله انسبدر چونكم سرخ شريفده ديو سليمانك مقامنه اوتورمسى وانك سليمانك كارلرينه تشبيه
قيلمسيدر وديو كندى يه سليمان بن داود نام قيلمسى وهر ايكى سليمانك ما بيننده اولان فرق ظاهرلك بياننده در بيورديلر سه
كان عقل جزوى صاحبلرندن كنديلره بو كونه زعم كاور كه بز خود عاقلرز كندى عقلمزله مقلدى محققدن فرق قيلورز
ومشبه مبطلى اهل حقدن مميز اولورز ديه لرانلرك بو كلامنى وزعمنى دفع ايلمك صددنده هر برينه خطابا بيوررلر نعم اى
عقل جزوى صاحبى اكرچه سنك دخى عقلك واردر ولكن بر آخر عقل كامل ايله يار اول وانكله اى پدر مشورت قيل زيرا كه
ايكى عقلك ايكيسنك برى برينه مقارنت ومعاونتى سببيله چوق بلالردن قورتلورسن وديو كبى مكار اولان وسليمانلق
دعوى قيلان اهل ريالرك حيله وتزويرندن نجات بولورسن وقدم روحكى اسمان حقيقتك اوجى اوزره قورسن ومرتبهٔ
اعلايه نائل وواصل اولورسن پس اهل ريايى ديوه واصحاب تحقيق واهل صفايى سليمانه تشبيه ايدوب بونلرك حالنى ديوله
سليمان قصه سنك ضمننده بيان ايلمكه شروع ايدوب بيوررلر (م ى) ديو گر خود را سليمان نام كرد * ملك برد ومملكت را
رام كرد * ديوا كرچه كندى يه سليمان نام ايلدى ملكنى ايلتدى ومملكتى كندوسنه رام ايلدى (مثنوى) صورت
كار سليمان ديده بود * صورت اندر سر ديوى مينمود * مكر حضرت سليمان عليه السلامك كار وعملنك صورتنى
كورمشدى اما انك صورتى ايچره ديولك سرى كورندى يعنى اول زمانده كه ديو بر حيله ايله حضرت سليمانك خاتمنى اله
كتوردى وكندوبى انك مقامنه يتوردى واسمنى دخى سليمان بن داود قودى خاتم واسطه سيله ملك سليمانى اخذ ايتدى
ومملكت خلقنى كندى يه رام قيلدى وهر كارده وعملده حضرت سليمانه تقليد وتشبيه ايلدى زيرا حضرت سليمان عليه
السلامك كار وعملنك صورتن كورمشدى اكرچه كندويه سليمان نامن قودى وملكى الوب مملكتى رام ايلدى وسليمانك
كارى كبى كار قيلدى ولكن اول صورت كارده وهيئت سليمانيده ديولك سرى اهل تمييز اولان كمسه لره ظاهر اولدى
لاجرم خلق ديديلر بو سليمان بى صفادر زيرا سليماندن سليمانه دك فرقلر واردر يعنى اول زمانده اولان خلقك صاحب
فراستلرى اول ديوى شكل سليمانيده كوروب لكن انك سرنه عارف اولوب بويله ديديلر كه بو سليمان بى صفادر كه سليمان
نبى ايله بو غيبنك ما بيننده عظيم فرقلر واردر (مثنوى) اوچو بيدار بست اين همچون وسن * همچنا كه ان حسن با اين
حسن) مثلا اول سليمان نبى بر بيدار كبيدر وبو ديو غبى خواب گران كبيدر انجلين كه اول حسن بو حسنله يعنى قصه مى

مقدما مذ كور اولان وشاعر مزبوره اون بيك التون احسان قيلان ابو الحسن نام وزير كريم ايله بعده اول شاعرى
يكرمى بش التون ايله دفع ايلين خسيس ولئيم وزيرك ما بيننده نقدر تفاوت وار ايسه وبيدار ايله نائمك ما بيننده دخى نه مرتبه
فرقلر وار ايسه بو سليمان ايله او سليمانك ما بيننده دخى اول قدر فرقلر واردر وكذلك اهل ريا ايله اهل صفانك واهل خدا ايله
اصحاب هوانك واهل تحقيق ايله اهل تقليدك ما بيننده بونك كبى تفاوت عظيم واردر (مثنوى) ديو مى كفتى كه حق بر شكل
من * صورتى كردست خوش بر اهرمن * ديو لعين خلقه ديردى حق بنم شكلم اوزره اهرمن اوزره بر خوش صورت
ايلمشدر اهرمن ديو معناسنه در يعنى ديو لعين خلقه بو كونه مكر وتلبيس ايدوب كندى عرضنى ومنصبنى حمايت
وصيانت ايچون ديردى كه حق سبحانه وتعالى بنم شكلمده اهرمن اوزره بر لطيف وخوش صورت قيلمشدر كه بعينه
اول دخى صورتده بكا بكزر اما زنهار بن نهار اول كاوب سليمانلق دعوا ايلرسه انك لاف ودروغنه اعتماد واعتقاد
ايلمكز (مثنوى) ديو را حق صورت من داده است * تا نيندازد شما را او بشست * زيرا ديوه حق تعالى بنم صورتمى
ويرمشدر تا كه سزى اول دام وشسته اتميه ومكر وحيله ايله سزى كنديسنه صيد ايتميه (مثنوى) كر بديد آيد بدعوى
زينهار * صورت او را مداريد اعتبار * اكر اول ديو لاف ودعوا ايله ظاهر كله يعنى بنم صورتمده كاوب سليمانم ديه زنهار
انك صورتنه اعتبار طوتمكز وكنديكزى اكا تابع ايتمكز زيرا سزى خائب وخاسر ايلر ديو تخويف قيلوردى
غرائب اول ديو لعين كندوبى سليمان مرتبه سنده طوتوب وحضرت سليمانى كندى مرتبه سنه تنزيل ايدوب كندى
اوصاف خبيثه سنى اكا اسناد وانك افعال طيبه سنى خلقه تزوير وروپوش ايچون كندى يه تقليد ايلمسيدر
وفى الحقيقه بو حالت زمانه ده اولان اهل دعوا واصحاب ريانك صورت حاليدر كه اهل تحقيق واصحاب صفا اولان
عزيزلرى ديو مرتبه سنه تنزيل ايدوب كنديلرك توابع ولواحقنى انلره ميل ومحبت ايلمكدن منع ايلرلر وكنديلرينى اصحاب
تحقيقدن واهل صفادن عد ايليوب بزه متابعت قيلك تا فلاح ونجات بوله سز ديو انلره سويلرلر (مثنوى) ديو شان
از مكر اين ميكفت ليك * مى نمود اين عكس در دلهاى نيك * ديو انلره مكرندن بو سوزى ديردى وليكن نيك وروشن
كوكللره بو عكس كورينوردى يعنى قلبنده معرفت وتمييزى اولان كمسه لره بو سوز معكوس ومقلوب كورينوردى انلر
بيلورديكه بو صفت وحالت اول ديو لعينك كندى وصف وحاليدر (م ى) نيست بازى با مميز خاصه او * كه بود تمييز وعقلش
غيب كو) مميز اولان عاقله بازى وفريب بو قدر على الخصوص اول كمسه كه انك عقلى وتمييزى غيب كو اوله يعنى عالم غيبك
اسرارنى انك عقلى وتمييزى بيليجى وحقايقنى سويليجى اوله اكا فريب وحيله نك تأثيرى اولمز وبازى وصنعتله انى بر كمسه
فريفته ومخدوع قيلمز (مثنوى) هيچ سحر وهيچ تلبيس ودغل * مى نبندد پرده بر اهل دول * هيچ سحر وهيچ تلبيس
ودغل اهل دول اوزره حجاب باغلمز دول دولتك جمعيدر بوراده مراد دولت ابديه صاحبلرى اولان اهل الله اولور ومعنى
هيچ ساحرلرك سحرى وماكرلرك تلبيس ومكرى واصحاب دغلك حيله وغدرى اهل دول اولان اوليا اوزره پرده باغلمز
وانلرى فريفته ايليوب سائر ساده دللر كبى صيد وقيد ايلمز كه اصحاب الدول ملهمون قوانك مفهومى اوزره پرده باغلمز
بونلر الهام اولنمشلر ومن عند الله مؤيد ومنصور قيلنمشلردر (مثنوى) پس همى كفتند با خود در جواب * باز كونه
ميروى اى كژ خطاب * پس اصحاب تمييز اول ديولك جوابنده كنديلرينه ايتديلر باز كونه وعكس كيدرسن اى اكرى
خطابلو (مثنوى) باز كونه رفت خواهى همچنين * سوى دوزخ اسفل اندر سافلين * بونك كبى باز كونه كتسك
كرك دوزخ جانبنه اسفل سافلينده يعنى سوزلرك نيجه باز كونه ومعكوس ايسه سن دخى انجلين اسفل السافلينده دوزخ
جانبنه كيدرسن (مثنوى) او اكر معزول كشتست وفقير * هست در پيشانيش بدر منير) او سليمان اكرچه بو سلطنتدن
فقير ومعزول اولمشدر لكن انك الننده بدر منير واردر يعنى انوار سعادت ولمعات صلاح وطاعت انك جبههٔ مباركنده
نمايان اولور (مثنوى) تو اكر انكشترى را برده * دوزخى چون زمهرير افسرده * سن اكر انكشترى ايلتمشسن خاتمى
حضرت سليماندن حيله وصنعتله اخذ ايتمشسن لكن دوزخ سن زمهرير كبى طوكمشسن يعنى اكرچه خاتم واسطه سيله
خلقه تصرف وحكومت قيلمشسن ومقام سليمانه جالس اولمشسن ولكن سنكله انك ما بيننده نه مناسبت
واردر اول بهشت رعنا كبى محل سعادت اولمش وسن محل شقاوت اولان دوزخ سن كه زمهرير كبى طوكمشسن
(مثنوى) ما بپوش وعارض وطاق وطرنب * سر كجا كه خود همى ننهيم سنب * بز بوشله وعارض وطاق وطرنب
واسطه سيله اول ديو لعينك اوكنده باش قومق قنده كه خود طيناق دخى قومز بوش باعر بينك فتحه سيله كثرت
وعظمت معناسنه كاور عارض سحابه ديرلر بونده خيام وسايبان معناسنه اولور طاق كمره ديرلر طرنب طارمك
جمعيدر كه قاره اوه ديرلر بونده ايوان وقصوردن عبارت اولور سنب تركيجه طيناق يعنى حيوانانك اياغنك طرناغيدر
وتقدير كلام بويله ديمك اولوركه اول زمانده اولان اهل تمييز ديديلر بز مجرد عظمت وشوكت وخيام سايه دار وايوان

وقصور زیاد کار سببیله اول دیولعینك اوکنه یچن باش قویوب تعظیم قیلورز بلکه حیوان طپناغن انك اوکنه قومغه
لایق کورمز قنده قالدیکه اکا باش قویوب تابع اوله وز بونده تنبیه بودرکه هر عصرده اولان اهل دین واصحاب یقین
هردیو سیرت وابلیس سریرت اولان حاکم واسیره تعظیم وتکریم ایتمزلر وغنی اولان غنیلره دخی مجرد غنا وثروتلر ایچون
اکرام قیلمزلر که من اکرم غنیا لغناه فقد ذهب ثلثا دینه بیورمشلردر بلکه هر شیخ شکلنده اولان اهل تزویره دخی
مجرد طنطنه وهای وهوی سببیله باش قویوب متابعت قیلمزلر بلکه انك اوکنه حیوان اباغنی قومغی بیله لایق کورمزلر
(مثنوی) وربغفلت ما نهیم اورا جبین * پنجهٔ مانع براید از زمین * واکر غفلتیله بزا کا جبین قویه وز زمیندن بر مانع
پنجه یوقارو کلور والحاصل غفلتله اکرا کا سر فرو ایلسك زمین جانبندن آنی منع ایدیجی بر پنجهٔ قدرت ظاهر اولوب
بزم اکا اطاعتمزه ومتابعتمزه مانع اولور (مثنوی) که منه آن سر مرین سر زیر را * هین مکن سجده مرین ادبیر را * که
اول سری بو سر زیره قومه یعنی بو سرنکون اولان خبیثه باش قویوب مطاوعت قیلمه اکاه اول زنهار بو بدبخت مدبره
سجده ایلمه حاصل کلام هر بار که اهل هدایتدن برکسه اصحاب ضلالته مال وجاه وغنا وثروتی واسطه سیله انقیاد
ومتابعت ایلمك استسه معنی جانبندن اکا بر نفرت ومجانبت ایلمك کلور که آنی اول مدبره متابعت ایلمکدن منع قیلور
واول قوت دافعه لسان حالله اکا بوکونه معنالری متکلم اولور (مثنوی) کردمی من شرح این بس جانفزا * ور نبودی
غیرت ورشك خدا * بن بو جانفزا قصه نك زیاده شرحنی ایلردم اکر خدای تعالینك غیرت ورشکی اولمیدی یعنی
خدای تعالی شول غیوردر که جانفزا اولان رازلك افشا واظهارینه راضی اولمز پس جانفزا ولطیف ودلربا اولان سر
ومعنینك اوزرینه غیرت ورشك خدا واقع اولدیغی معلوم اولدیغیچون بو قصه نك حقیقتنی زیاده کشف ایلمدم
وبو معنالی بغایت جانفزا سویلمدم (مثنوی) هم قناعت کن تو بپذیر این قدر * تا بکویم شرح این وقتی دکر * هم بیان
اولنان احوال ایله سن قناعت ایله بو قدری قبول ایله تا غیری وقتده بونك شرحنی دییم وتمام سویلیم (مثنوی) نام خود
کرده سلیمان نبی * روی پوشی میکند بر هر صبی * دیو کندینك نامنی سلیمان نبی ایلمش وخلقه تزویر وتلبیس ایدوب
اکرچه بن سلیمان نبی ام دیو سویلمش لیکن اول غبی صبیدن اوتری روی پوشلك ایلر یعنی بالغ اولان ورجال مرتبه سن
بولان کسه لره انك تزویر وتلبیسی قتی ظاهردر انك سلیمانلق دعواسی غبی اولان صبیلر ایچوندر که عقلی اولمین وکیاست
وفراست مرتبه سن بولمین اطفال سیرتلر انك حیله وتزویرینه اعتماد ایلرلر ومقتدا وپیشوا بو زمانه ده اولان بودر
دیو سویلرلر (مثنوی) درکذر از صورت وازنام خیز * ازلقب وزنام درمعنی کریز * ای اهل حق طالب اولان واصحاب
صفا لی واولیای خدا لی جست وجو قیلان سالك سن صورتدن کچ ونامدن قالق لقبدن ونامدن معنایه قاچ یعنی برشیخی
برصورتله مترسم وبرنیجه عمل ایله متوسم کوره سن وبر اسمله دخی نامدار اولمش وبر لقبله تلقب قیلمش بوله سن اصلا بو اسم
ورسمه التفات ایلمه وصورت ظاهره ده اولان هوای وهوی بی مآله ولینت مقاله واظهار ذوق وحاله رغبت قیلمه وفریفته
اولمه بلکه معنایه نظر ایله وبرکسه یی بیلمك دیلرسك انی فعلندن وحدندن بیل (مثنوی) پس بپرس از حد او وفعل او
درمیان حد وفعل اورا بجو * پس انك حدندن وانك فعلندن سؤال ایله انی حد وفعل ایچنده طلب ایله حد بونده
برکسنه نك معنوی اولان مرتبه سندن وطورندن عبارتدر وفعلدن مراد تنهاده اولان فعل وعملدر ظاهرده
خلقه مرئی وعیان اولان فعل دکلدر که خلقه مرئی اولان فعلك اکثری ریا وسمعه دن خالی دکلدر پس خلاصهٔ کلام
بویله دیمك اولور که قچن مقتدا اشکلنده برشیخی کورسك انك لاف ودعواسنه فریفته اولمه بلکه انك معنوی اولان طورندن
ومرتبه سندن سؤال ایله وتنهاسنده نه فعل وعمل اشلرانی بوقله اول کسه نك معنوی اولان مرتبه سی وتنهاده اولان
فعلی وعملی ماببنده طلب ایله که چوق انسان واردر که قطبیت مرتبه سنده یم دیو دعوا ایلر ولکن من حیث المعنی
قطبیت مرتبه سنده درونیجه کسه واردر که ظاهرا ریا وسمعه دن اوتری افعال حسنه قیلور اما تنهاده اعمال سیئه یه
واحوال خبیثه یه مشغول اولور پس مقتدا اشکلنده اولان برکسه نك تنهاده اولان فعلنی بیلمك ونه مرتبه ده درا کا اکاه
اولمق مقتدی اولان کسه یه لازم وواجبدر تا کم صورته فریفته اولمغله خطا ایلمیه چونکم * هم قناعت کن تو بپذیر
این قدر * تا بکویم شرح این وقت دکر * دیدکدنصکره مناسبتله بو خصوصده برقاچ ابیات شریفه دخی بیوروب بیانی
اخرا ایلدکده کبیر ومقدما ذکر اولنان مسجد اقصانك وسلیمان حضرتلرینك قصه سنك بقیه سنك بیانینه شروع ایدوب
بیوررلر * درامدن سلیمان هر روز در مسجد اقصی بعد از تمام شدن جهت عبادت وارشاد عابدان ومتعکفان ورستن
عقاقیر در مسجد * بو سرخ شریف حضرت سلیمان علیه السلامك هر کون مسجد اقصایه کلمسیدر بناسی تمام
اولدقدنصکره طاعت وعبادت ایتمکدن اوتری واند عابد ومقیم اولان کسه لری ارشاد ایلمکدن اوتری ومسجد
اقصاده عقاقیرلك بتمه سیدر عقاقیر عقارك جمعیدر عقار بروزن عطار دوالرك اصلنه وکوکنه دیرلر (مثنوی) هر صباحی

چون

چون سلیمان آمدی * خاضع اندر مسجد اقصی شدی * هر برصباح چونکم سلیمان علیه السلام مسجد اقصایه
کلوردی مسجد اقصاده خضوع وخشوع ایدیجی اولوردی (مثنوی) نو کیاهی رسته دیدی اندرو * پس بکفتی نام
ونفع خود بکو * اول مسجد ایچره بریکی بتمش کیاهی کوریدی پس دیردی کندی نامکی ونفعکی سویله (مثنوی) تو چه
داروی چئی نامت چه است * تو زیان که ونفعت بر کیست * سن نه داروسن ونه شیءسن ونامك ندرسن کیمه زیانسن
وسنك نفعك کیمك اوزرینه در (م ی) پس بکفتی هر کیاهی فعل ونام * که من انرا جانم واین را حمام * پس هر بر کیاه کندینك
فعلنی ونامنی دیردی که بن اول کسیه جانم وبو کسیه حمام یعنی مرکم حمام موته دیرلر (مثنوی) من مرین را زهرم
واورا شکر * نام من اینست برلوح از قدر * بن بو کسیه زهرم واول کسیه شکرم قضا وقدر قلمندن لوح اوزره یازیلان
بنم نامم بودر یعنی هر بر کیاه حضرت سلیمانه کندینك خاصیتن سویلردی وقنغی شیئه نافع وقنغی شیئه مضر ایسه
ولوح محفوظده نامی نه ایسه انی دخی تقریر وتعبیر ایلردی (مثنوی) پس طبیبان از سلیمان زان کیا * عالم ودانا شدندی
مقتدا * پس طبیبلر حضرت سلیماندن اول کیاه ونبات سببندن عالم ودانا ومقتدا اولورلردی (مثنوی) تا کتبهای
طبیبی ساختند * جسم را از رنج می پرداختند * حتی اطبا طبیبلك کتابلرنی دوزدیلر جسمی رنجدن پرداخته
ایلدیلر یعنی مرضلرك جسمی مرضدن دوزلتدیلر وپاك وبری ایتدیلر (مثنوی) این نجوم وطب وحی انبیاست *
عقل وحس را سوی بی سوره کجاست * بو علم نجوم وطب انبیانك وحییدر بوخسه عقل وحسك بی سو جانبنه یولی
قنده در یعنی علم نجومك وعلم طبك اصلی انبیایه کلان وحی الهیدر اولا انبیای عظام نجومك خواص وآثارنی
وادویه ونباتاتك خواص وآثارنی وحی الهی ایله بیلدیلر وانی کندی عصرلرنده اولان علما وحکمایه تعلیم قیلدیلر انلر دخی
بو علملرده تدوین کتب ایلدیلر اکر بو ایکی علمك اصلی انبیایه کلان وحی الهی ایله معلوم ومبین اولمیدی مجرد عقول
وحواسك وحدس وقیاسك بی سو اولان لامکان جانبنه طریقی قچن اولور واشیانك بواطننه نیجه یول بولوردی وانلرك
خواص وآثارنی نه وجهله بیلوردی یعنی بیلمزدی وآکاه دخی اولمزدی (مثنوی) عقل جزوی عقل استخراج نیست *
جز پذیرای فن ومحتاج نیست * عقل جزوی استخراج عقلی دکلدر فنی قبول قیلمقدن وتعلیمه محتاج
اولمقدن غیری دکلدر یعنی عقل جزوی انجق صاحب فندن برفنی قبول ایدیجی وانك تعلیمنه محتاجدر یوخسه انك
شاننده دکلدر که برفنی وبر صنعتی دخی وجوده کلمزدن اول ایجاد ایلیه وعالم باطندن مستخرج اوله
(مثنوی) قابل تعلیم وفهمست این خرد * لیك صاحب وحی تعلیمش دهد * بو خرد که مراد عقل جزویدر تعلیمه
وفهمه قابلدر لیکن اکا صاحب وحی تعلیم ویر رمعلوم اولدیکه عقول جزویه صاحبلری برفن وصنعتك
ایجادینه قادر دکللردر بلکه برصاحب وحی معلمك تعلیمنه محتاجلردر (مثنوی) جمله حرفتها یقین ازوحی بود * اول او
لیك عقل آن را فزود * جمیع حرفتلر یقین بودر که وحی الهیدن اولدی انك اولی ولیکن عقل صکره انی زیاده ایلدی
مثلا جلاهلکی ابتدا حضرت شیث احداث ایلدی لیکن بو مرتبه کامل دکل ایدی بعده هر عقل صاحبی استادا کا
برکونه نقش وصنعت ویروب انی بو مرتبه کماله کتوردی وکذلك علم نجومی وکتابت وخیاطتی حضرت ادریس ابداع
واظهار ایلدی بعده خیاطلر وکاتبلر انی بو مرتبه کماله یتوردی (مثنوی) هیچ حرفت را ببین کین عقل ما
تاند اوآموختن بی اوستا * کور که بو بزم عقلمز هیچ صنعت وحرفتی اول بزم عقلمز استادسز اوکرنمکه قادر اولورمی
یعنی هیچ برصنعتی استادسز اوکرنمکه قادر اولمز (مثنوی) کرچه اندر مکر موشکاف بد * هیچ پیشه رام بی اوستا نشد
اکرچه بزم عقلمز مکر وحیله ده موشکاف اولدی اما هیچ برصنعت استادسز اکا رام اولمدی واسان کلمدی (مثنوی)
دانش پیشه ازین عقل اربدی * پیشهٔ بی اوستا حاصل شدی * اکر بو عقل جزویدن پیشه وصنعتك دانشی اولیدی
استادسز برپیشه حاصل اولوردی وهر عقل صاحبی بو دنیاده اولان صنعتلری بی استاد ایشلردی وکار ایلردی حال
بو که برصنعت هر نه مرتبه آسان اولسه ینه براستادك تعلیمیله انی بیلمکه محتاجدر نته کم بو قصه دن معلوم اولور *
(آموختن کورکنی قابیل اززاغ پیش ازانکه درعالم علم کورکنی نبود (مثنوی) کندن کوریکه کمتر پیشه بود * کی زفکر
وحیله واندیشه بود) برقبرك قازمسی که ادنی وکمتر پیشه ایدی اول کورکنلك فکر وحیله واندیشه دن قچن میسر اولدی
(مثنوی) کر بدی این فهم مر قابیل را * کی نهادی برسر او هابیل را * قابیله اکر بو فهم ودانش اولیدی هابیلی اوچن
باشی اوزره قوردی یعنی وقتا که قابیله نفسی مطاوعت ایلیوب برادری هابیلی قتل ایلدیسه انك میتنی دفن ایلمکی
بیله میوب باشی اوزره کتورردی کندیسنه بویله دیو (مثنوی) که کجا غائب کنم این کشته را * این بخون وخاك
درا غشته را * که بو مقتولی قنده غائب وپنهان ایلیم بو خاك وخون ایچنده آغشته وآلوده اولمشی (مثنوی) دید زاغی
زاغ مرده در دهان * برکرفته تیزی آمد چنان * قابیل برزاغی کوردیکه زاغ مرده یی دهاننده طوتمش انجلین تیز

كلدى (مثنوى) ازهوا می آمد وشد او بفن * از پى تعليم اوراكوركن * هوادن تنزل قيلدى اوزاغ فن وصنعتله قابيله
تعليمدن اوترى كوركن اولدى (مثنوى) پس بچنكال از زمين انكيخت كرد * زود زاغ مرده را در كور كرد * پس
چنكاليله زميندن كرد وخاك قوپاردى فورى اول زاغ مرده يى قازديغى مقبره نك ايچنه قودى (مثنوى) دفن كردش
پس بپوشيدش بخاك * زاغ از الهام حق بد علمناك * انى دفن ايلدى پس انى خاكله اورتدى زاغ بو فن وصنعتده حق
تعالينك الهامندن علمناك اولدى يعنى حق تعالى بو صنعتى غرابه الهام قيلدى حتى قابيله كاوب كوركنلك صنعتنى
كوستردى (مثنوى) كفت قابيل آه شه بر عقل من * كه بود زاغى زمن افزون بفن) قابيل كندى عقلنه طعن وملامت
طريقيله ديدى آه تف اولسون بنم عقلم اوزره كه بر زاغ فن وصنعتله بندن افزون اوله يعنى قابيل زاغدن چونكم بو صنعتى
مشاهده ايلديسه كنديننك عقلنه نفرين ايلدى وبو كونه سويلدى كه حق تبارك وتعالى انك اول حينده سويلديكنى
سورهٔ مائده ده بزه خبر ويروب بو كونه حكايه ايلدى (قال ياويلتى اعجزت ان اكون مثل هذا الغراب فأوارى سوأة اخى
فاصبح من النادمين) بو ايت كريمه نك بورايه كتيجه دلك اولى بودر (فبعث الله غرابا يبحث فى الارض ليريه كيف يوارى
سوأة اخيه قال ياويلتى) آه بو آيت كريمه نك فحواى شريفى اولدركه وقتا كه قابيل قرنداشى هابيلى قتل ايليوب نيجه
مدت انك ميتنى باشى اوزره كوتورديسه پس الله تبارك وتعالى بر غرابى كوندردى اوله غراب كه ارضى منقاريله وايكى
ياينك چنكاليله قازردى تا حفره پيدا ايلدى بو علمى قابيله كوسترمكدن اوترى ايلديكه كندى قرنداشنك جثه سنى نه
كونه اورته معلوم ايليه چونكم قابيل زاغدن بو حالتى مشاهده ايلدى كندى كندينه لوم ايدوب ديدى اى واى وويلت
بنم عقلم اوزره كه بن شو غراب كبى اولمقلقدن عاجز اولدم پس كندى برادرينك تننى اورتدى اندنصكره قابيل هابيلى
بو طريق اوزره خاكه دفن ايلدى پس نادملردن اولدى (م ى) عقل كل را كفت مازاغ البصر) عقل جزوى مى كند هر سو
نظر * حق تعالى عقل كله مازاغ البصر ديدى بو دخى معنادر عقل كل ايچون مازاغ البصر ديلدى اما عقل جزوى
وارباب نفس طبيعى هوا وهوسندن هر جانبنه نظر ايلرزيرا محبوب ذاتى ومقصود اصليدن انلرك ذوق وشهودى يوقدر
يعنى جميع افلاك وحور جنان مزين اولوب اول حضرته عرض اولندى كرشمه ايله نظر والتفات ايلديلر همان ديده
ودللرى محبوب ومقصودلرينه ناظر ومتوجه اولدى لاجرم حق تعالى حضرتلرى وصف ومدح ايدوب سورهٔ نجمده
بيورر (مازاغ البصر) مائل اولمدى حضرت پيغمبرك بصرى هيچ برشيئه (وماطغى) دخى تجاوز ده ايتمدى مع هذا
مالا يحصى امور مذهله مشاهده وعجائب ملكوت وغرائب جبروت معاينه قيلمشدى (لقد رأى من ايات ربه الكبرى
والله تحقيقا كوردى اول محمد ربيسنك كبرى اولان آياتن وعظمى اولان علاماتن ملكيه وملكوتيه وصوريه ومعنويه
پس جناب ربيسنه كمال توجهندن برينه نظر والتفات ايلمديلر پس حضرت مولانا دخى عقل كلى كه حقيقت محمديه در
مدح ايدوب ديرلر كه عقل كل حقنده حق تعالى مازاغ البصر ديدى پس هر كيم انك وارثيدر اولدخى مازاغ البصر
سرينك مظهريدر واول كه عقل جزوى مرتبه سنده در هر شيئه مائل اولوب حقدن دور اولور (مثنوى) عقل مازاغست
نور خاصكان * عقل زاغ استاد كور مردكان * خداى تعالينك خاص بنده لرينك نورى عقل مازاغدر يعنى شان
شريفنده مازاغ البصر دينلن وماطغى وصفيله توصيف اولنان خاصان الهى اولان كامللرك نوريدر اما عقل زاغ
مرده لر مقبره سنك استاديدر زاغدن مراد بونده نفس اولورنته كم عنقريب تفسير بيوررلر مردكاندن مراد مرده
دللردر وكورلرندن مراد انلرك جسدلريدر وحاصل كلام خاصكان الهينك نورى ماسوايه ميل ايلمين عقلدر اما زاغ نفسه
متعلق اولان عقل مرده دللرك بدنلرى كورينك استاديدر يعنى انده مرده دللرك مدفون ومستور اولمسنى وخاك بدنله
سوأت دللرنى ستر وپوشيده قيلمسنى تعليم ايديجيدر (مثنوى) جانكه اودنباله زاغان پرد * زاغ اوراسوى كورستان برد)
شول جانكه زاغلرك اردنجه اوچار عاقبت زاغ انى كورستان جانبنه ايلتور زاغدن مراد نفس وزاغلردن مراد اهل نفس
اولور وتقدير معنى بويله ديمك اولور كه هر شول جانكه اهل نفس اولان كمسه لرك اردنجه كيده وانلره متابعت ايده زاغ
نفس انى مقبره لك جانبنه ايلتور يعنى قبل الموت جسمانيت مرتبه سنه دلالت ايلر وبعد الموت كورستانه ايلتوب ظلمت
قبره كرفتار ايلر (مثنوى) هين مرواندر پى نفس چو زاغ * كو بكورستان برد نى سوى باغ * آكاه اول زنهار زاغ كبى
سياه روى وطالب جيفه اولان نفس خبيثك اردنجه يلمه زيرا كه اوسنى كورستانه ايلتور باغ وكلزار طرفنه دكل يعنى
زاغ سيرت اولان نفسه متابعت ايلمه وانك هواسنه اويمه زيرا كه اوسنى مرده دل اولنلرك مقام ومرتبه سنه ايلتور باغ
روحانى وكلزار حقانى طرفنه ايلتمز ديمك اولور (مثنوى) كر روى رو در پى عنقاى دل * سوى قاف ومسجد اقصاى دل
اكر كيدر ايسك بارى عنقاى دل جانبنه كيت قاف دل جانبنه ومسجد اقصاى دل جانبنه كيت يعنى كوكل كه
فى المثل عنقا كبيدر اول جانبنه كيت ومن وجه قاف كبيدر اكر سير ايدر ايسك اول سمته سير ايت ودخى مسجد

اقصى كبيدر اكا داخل اولمغه همت ايت مقام مردكان اولان جسمانيت طرفنه كتمه ديمك اولور عنقاى دلدن
مراد وقافدن ومسجد اقصاى دلدن مراد اصحاب دل اولسه دخى جائزدر يعنى اى طالب اكر كيدر ايسك بارى دل
عنقاسى اولان صاحب يقين جانبنه وقربت الهى قافى اولان اهل تمكين طرفنه ومسجد اقصى كبى اولان دين سمتنه
كت تاكم مرده لر مقامندن قورتله سن وحيات طيبه بولوب ابدى حى اوله سن (مثنوى) نو كياهى هر دم از سوداى تو
مى دمد در مسجد اقصاى تو * سنك سودا وفكر كدن هر دم بر جديد كياه قلبك مسجد اقصاسنده بتر يعنى سنك قلبك كه
مسجد اقصى كبيدر سنك افكار كدن هر دم يكى يكى نباتلر بتر (مثنوى) تو سليمان وار داد او بده * پى برازوى پاى رد بروى
منه * سن سليمان كبى اول قلبكده حاصل اولان انديشه كياهنك دادنى ويروب اندن ايرايلت انك اوزرينه رد اياغنى
قومه يعنى حضرت سليمان مسجد اقصاده بتن نباتاتك اوزرينه رد اياغن قومه دى وانلرى بيلمدين بولوب بيانه اقمدى
بلكه هر برينك خاصيت ذاتيه لرنى ايرايلوب انلرك كيفيتنه وخاصيتنه عالم اولدى كذلك سن مسجد اقصاى قلبكده
ظهوره كلان خواطر وافكار كياهلرنى بيلمكه سعى ايليه سن اكر ديدكى واكر دنيوى اول افكار وخواطرك نيچون
ظهوره كلديكنى بيله سن ومنفعت ومضرتدن هر برى نه خاصيت طوتر انلرك شاننه واقف اوله سن زيرا هر خاطره كه
قلبه كلور حكمتدن خالى دكلدر بهر حال بر جانبنه مضرتى وار ايسه بر جانبنه دخى منفعتى واردرنته كم زمينده بتن
نباتاتك جمله سى بى معنى وعبث دكلدر بلكه بر شيئه ضار ايسه بر آخر شيئه نافعدر (مثنوى) زانكه حال اين زمين باثبات
باز كويد با تو انواع نبات * در زمين كرنيشكر ور خود نيست * ترجمان هر زمين نبت ويست * زيرا كه بودوام وثباتله
موصوف اولان زمينك وصف حالنى انده بتن نباتك انواعى سكا آشكار سويلر زمينده اكر نيشكر واكر خودنى بوريادر
لاجرم هر زمينك ترجمانى اول زمينك نبتيدر يعنى هر زمينك سر وحالى نباتدن ظاهر اولور هر نبات كندى منبتينك
سر وحالنى اخبار قيلور مثلا بر نباتى لطيف وخوش كورسك دلالت ايلر كه اول محل قتى لطيف وخوشدر واكر بر نباتى
تلخ وترش كورسك دلالت ايلر كه انك منبتى خبيث وناخوشدر پس وقس على هذا ارض القلب اكر زمين قلبك انديشه
وافكارى لطيف ونورانى ايسه اول قلب دخى لطيف ونورانيدر واكر انك فكر وانديشه سى شجرهٔ خبيثه ونبات بى فائده
وخسيسه كبى ايسه انك محلى دخى اوليله خبيث وخسيسدرنته كم بو معنايه اشارت ايدوب بيوررلر (مثنوى) پس زمين
دل كه نبتش فكر بود) فكرها اسرار دل را وانمود) پس زمين دل كه انك نبتى فكر ايدى فكرلر اسرار دلى آشكارا كوستردى
يعنى انديشه وافكاركه زمين دلك نباتى كبيدر اول افكاردن قلبك لطافت وكثافتى معلوم اولور وكفتار دخى باطنده
اولان افكاره دلالت قيلور چونكم بر كمسه كفتاره كلسه انك كفتارى باطنده اولان افكارنى اظهار ايدوب كوسترر
واهل دل اولان انك كفتارندن افكارنه وقلبنك اسرارنه مستدل اولورلر (مصرع) كلامندن اولور معلوم كشينك كندى
مقدارى) بيوردقلرى بو معنايه دلالت قيلور (مثنوى) كر سخنكش يابم اندر انجمن * صد هزاران كل برويم در چمن *
اكر انجمنده سخن كش بولم چمن كبى صد هزاران كل بتوررم يعنى اكر مجالس وصحبتده سوز چكيجى وكفتار واسرارى
كنديه جذب ايديجى بر كمسه بولم چمن كبى حقيقت باغنده نيجه يوزبيك معارف كللرين ولطائف سنبللرين بتوررم
وانى ظهوره كتوررم واول سخنكش اولان طالبه حظ ايلديكى قدر انى بتوررم (مثنوى) ور سخنكش يابم آن دم زن بمزد
مى كريزد نكتها از دل چو دزد * مصرع اولده سخنكش وصف تركيبيدر كافك ضمه سيله سوز اولديجى معناسنه
زن بمزد اول غير تسزه ديرلركه عورتنى اجرتله قوللنديره الحاصل كيدى ودپوث ديمكدن كنايه در معناى شريفى اولدركه
واكر اولدم زن بمزد سخنكش بولم نكات معنى جان ودلدن دزد وحرامى كبى قچر يعنى اول دم كه بن نكات شريفه نقل ايليم
زن بمزد سخن ديليجى ونفس اولديجى بر ديوث بولم كوكلدن نكات شريفه واسرار لطيفه دزد كبى قچر زيرا ناقابل
ونصيحت قبول ايلمين جاهله معارف سويلمك در وجواهرى كردن خنزيره تقليد ايلمك كبيدر پس اضاء الله اولان اوليا قچن
برنا قابلى كورسه لر اكا اسرار معارف سويلمكدن برى اولورلر (مثنوى) جنبش هر كس بسوى جاذبست * جذب
صادقنى چو جذب كاذبست * هر كسك جنبش وحركتى وميل ومحبتى جاذب جانبنه در صادقك جذبى كاذبك
جذبى كبى دكلدر ياخود بو وصفك كندى صفتنه اضافتى قيلمندن اولوب معنى بويله اوله صادق اولان جذب كاذب
اولان جذب كبى دكلدر بلكه بينهما فرق عظيم واردر حاصل كلام اولدر كه هر كسك حركتى انى جذب ايلين كمسه
جانبنه در جاذب دخى ايكى نوع اوزره در برى جاذب صادق برى دخى جاذب كاذب در وبو جذب صادق وجذب كاذبدن
مراد قلبده اولان ايكى نوع داعيه لردركه اول داعيه لر انسانى اكر هدايت جانبندن ايسه هدايت وسعادت جانبنه جذب
ايلر واكر ضلالت طرفندن ايسه شقاوت وضلالت طرفنه جذب ايلر هدايت جانبندن كلان جذب صادق وضلالت
طرفندن كلان جذب كاذبدر پس جذب صادق جذب كاذب كبى دكلدر (مثنوى) ميروى كه كره وكه در رشد *

رشته پيدانى وانكت مى كشد) كاه كمراه كيدرسن وكاهى رشدده يعنى راه راستده سيرايدرر رشته پيداكلدر واول كمسه كه
سنى چكر اول دخى پيداكلدر يعنى كاه ضلالتده وكاهى طريق هدايتده كيدرسن سنى بوايكى جانبه جذب ايلين حبل
معنوى وجاذب اولان يد الهى ظاهر و پيداكلدر ولكن (يضل به من يشاء ويهدى به من يشاء) آيت كريمه سنك
مقتضاسنجه مضل وهادى فى الحقيقه اولدرو عارفك نظرى فاعل حقيقته در (م ى) اشتر كورى مهار تو امين) تو كشش
مى بين مهارت رامبين * فى المثل سن كوردوه سن سنك بولارك امينديعنى سنك مهارك هرندن ايسه اول مهارك سنى
چكمكدن وسنى مهتدى ويا كمراه ايتمكدن امين وبريدركه فى الحقيقه سنى يا هدايت ويا خسارت وخيبت سمتنه
جذب ايلين سنك مهارك دكلدر ومهاردن مراد كركسه اختيار اولسون وكركسه هدايته يا خود ضلالته داعى اولان
شيلر اولسون والحاصل بو مهار مشابه سنده اولان شيلر انسانى برحالته كتورمكدن امين وبرى در پس سن كششى
كورمهاريكى كورمه يعنى كركدركه فى الحقيقه جاذب اولنى وانك جذبنى كوره سن سنى برجانبه جذب ايلين الت وسببى
كورميه سن بعض نسخه ده واكثر نسخه ده امين يرنه رهين واقع اولمشدر بو تقديراوزره معنى سنك مهارك غيره
مرهوندر سنك الكده دكلدر ديمك اولور وبعضى نسخه ده دخى رهين يرنه متين واقع اولمشدر بو تقديراوزره معنى سن
فى المثل اشتر كورسن سنك بولارك متين وقويدرسن چكمكلكى كورمهاريكى كورمه يعنى سنى جذب ايلين آلت متين
وقوى اولديغى جهتدن كورمك آسان وظاهر درسن انى كورمكى قوجاذب كيمدر وجذب ندرانى كورتا حقيقت بين
اوله سن ومجاز كورمكدن نجات بوله سن ديمك اولور لكن الاول اولى (مثنوى) كرشدى محسوس جذاب ومهار * پس
نماندى اين جهان دار الغرار * اكر جذاب ومهار محسوس اوليدى پس بو جهان دار الغرار قالمزدى يعنى سنى
جذب ايلين جذاب حقيقت ومهار ارادت بو عالمده اكر ظاهر وعيان اوليدى سر قضا وقدر ظهوره كلوردى
وحقايق عيان اولوردى پس بو جهان دار غرار يعنى سراى غرور قالمزدى بلكه دار قرار اولوردى كه هر كسك سرى
وحقيقتى اندن ظهوره كلسه كركدر وفاعل حقيقى دخى عيان اولسه كركدر وهر كس حقيقت كاره وقوف وشعور بولسه
كركدر غرار كسر غينله غرور معناسنه در دار الغرار دار الغرور ديمك اولور (مثنوى) كبر ديدى كوپى سك مى رود) سخرهٔ
ديو ستنبه مى شود * دربى اوكى شدى مانند حيز * پاى خودرا وا كشيدى كبر تيز * كبر كوريدى كه اول كبر سك آرد نجه
كيدر ستنبه وقوى شيطانك سخره وزبونى اولور اول سكك اردنجه كبر حيز كبى قچن كيدردى بلكه اول كبر تيز وفورى
اياغنى كيرو چكردى ستنبه قوى ومعاند وبزرك معناسنه در يعنى كافر وعاصى اكر كوريدى كه اول كاب نفسك اردنجه
كيدر وقوى ومعاند شيطانك سخره ومغلوبى اولورا كركندوبى بويله كوريدى وحقيقت حاله نظر ايركوريدى اول كلبك
ودبو لعينك اردنجه مخنث كبى قچن كيدر روانلره توجهله مطاوعت ايدردى بلكه كوريدى كندى اياغنى فورى چكردى
وانلردن نفرت واعراض ايلردى وهدايت سمتنه سالك اولوب كندى يه يار صالح اولان پيغمبرلره واوليايه تبعيت
ايدردى لكن كاب نفسك نه مرتبه خبيث وقبيح ايدوكن كورميوب ودبو معاندك عدو ومضل ايدوكنه نظر
ايركوريوب حيز كبى انك مفعول وزبونى اولوب سك نفسنك اردنجه كيدر وجهنم طرفنه نقل وحركت ايدر
(مثنوى) كاركر واقف ز قصابان بدى * كى بى ايشان بدان دكان شدى * مثلا كاو اكر قصابلردن واقف وخبير اوليدى
كاو قصابلرك اردنجه قچن اول دكانه كيدردى * مثنوى * يا بخوردى از كف ايشان سپوس * يا بدادى
شيرشان از چاپلوس * يا انلرك النده سپوس يرميدى يا خود انلره چاپلوسلك يوزندن سود ويرر ميدى يعنى قصابلرك
اكا تملق ايلديكندن اوترى اول تملقه مغرور اولوب انلره سود ويرمزدى (مثنوى) ور بخوردى كى علف هضمش شدى
كر ز مقصود علف واقف بدى * واكر كاو علف يسه اكا قچن هضم اولوردى اكر اول علفك مقصودندن واقف اوليدى
يعنى كاو اكر قصابلرك مرادنه واقف اوليدى يديكى علف اكا هضم اولمزدى (مثنوى) پس ستون اين جهان
خود غفلتست * چيست دولت كين دوا دو با لتست * پس بو جهانك ستونى خود غفلتدر دولت ندركه
بو دوا و دوات ايله در يعنى دولت دنيا لفظ دوا يله لت دن مركبدر دو ويدن افعلندن امر حاضر درات ضربته ديرلر پس
لفظ دولت اولى يلمك وآخرى كوتك يمكه دلالت ايدر ولهذا بيورر لر دولت ندر بلكه دولت ديديكك اى اهل غفلت
اولى يل يل وآخرى ضربت وعقوبتدر پس دنيا دولتنه مائل اولنلر اول دولتك اولى وآخرى نه ايدوكندن غافل قالنلردر
اكر غفلت اولميدى اهل دنيا دولت دنيادن كريزان اوليدى ونظام عالمه خلل كليدى دار دنيا خراب قاليدى
ولهذا قيل لولا الحمقا لخربت الدنيا (مثنوى) اولش دودو باخرلت بخور * جز درين ويرانه بود مرك خر * اول
دولتك اولى دودو آخر يى لت يى بو ويرانه ده انك صاحبنه مرك خردن غيرى اولمز يعنى اول دولت دنيانك اولنده
اى دولته مائل اولان يل يل وآخرنده ضربت يى كه بو دولتك صاحبنه البته اولنده بيهوده يره يلمك وآخرنده لت يمك

مقرردر بو ويرانه ده اكا خر اولو مى كبى مردار اولمكدن غيرى نسنه حاصل دكلدر انك عاقبت موتى موت خر كبى
اولور وجيفه ومردار اولوب انسانيت مرتبه سندن بى بهره قالور (مثنوى) تو بجد كارى كه بكرفتى بدست *
عيبش اين دم بر تو پوشيده شود * اى اهل دنيا سن جد وجهد ايله بر ايشيكه الكده طوتدك وآنى مقبول ومحبوب اتخاذ
ايتديككه سبب اولدركه اول كارك عيبى بو دمده سكا مستور و پوشيده اولمشدر (مثنوى) زان همى تانى بدادى تن بكار *
كه بپوشيد از تو عيبش كردكار) اول سببدن اول كاره تن ويرمكه قادر اولورسن كه حق تعالى حضرتلرى اول كارك عيبنى
سندن ستر وپنهان ايلدى لاجرم اهل دنيا منصب دنيايه ودولت ادنايه ميل ايلدكرينه وتنلرين اول يولده خرج
ايلدكلرينه سبب اولدركه خداى تعالى بو دنيانك وانك دولت ومنصبنك عيب وقبحنى انلره ستر ايلمشدر پس انلر بو كارك
عيبنى كورميوب بجان ودل آنك تحصيلنه مشغول اولمشدر (مثنوى) همچنين هر فكر كه كرمى دران) عيب ان فكرت
شدست از تو نهان * بونجلين هر فكر كه اول فكرده كرملك وتيزلك وار در اول فكرتك عيبى سندن نهان اولمشدر كذلك
بو كاردنيانك سكا عيبى سندن نهان اولمشدر فكرتده كى تا نفس كلمه دن اولميوب ادات خطاب اولورسه معنى سنك اول
فكرك عيبى سندن نهان اولمشدر ديمك اولور (مثنوى) بر تو كر پيدا شدى زو عيب وشين * زو رميدى جانت
بعد المشرقين * اكر اول فكردن عيب وشين سكا ظاهر و پيدا اوليدى سنك جانك اول فكر واندیشه دن بعد المشرقين
اعراض ايدوب اوركيدى يعنى اول فكر وخاطره دن لذت پذير اولمق وانى كندى يه انيس وقرين قيلمق قنده بلكه
(يا ليت بينى وبينك بعد المشرقين فبئس القرين) ديوانكله كندى ما بيننده مغرب له مشرق ما بينى قدر بعد مسافه اولمسنى
تمنى ايليدى وسن بكانه يرامز قرينسن بن سندن اللهه صغنورم ديو سويليدى (مثنوى) حال كاخر زو پشيمان ميشوى
كر بود اين حالت اول كى دوى * بر حال كه آخر اندن پشيمان اولورسن اكر بو حال سكا اول اوليدى اول فكر طرفنه قچن
يلردك يعنى بر كاردن سكا خسارت وندامت كله جكن اكر بيلدك وبو حال سكا اولده حاصل اوليدى فكر اول ايچون
اصلا يلميدك وا كاميل دخى قيلميدك (مثنوى) پس بپوشيد اول آن بر جان ما * تا كنيم ان كار بر وفق قضا * پس
حضرت خدا آخرنده سبب ندامت اولان كارى اولده بزم اوزريمزه ستر ايلدى تا اول كار وعملى وفق قضا اوزره ايليه وز
يعنى حضرت خدا بر كارك آخرنده ظهوره كله جك قباحت وندامتى بزم اوزريمزه اول كاره مشغول اولديغمز زمانده
ستر قيلدى تا كم بز اول كارى كنديمزه نافع ظن ايليوب قضاى الهينك مقتضاسى اوزره انى ايشليه وز (م ى) چون قضا
آورد حكم خود بديد * چشم واشد تا پشيمانى رسيد * چونكم قضاى الهى كنديسنك حكمنى بديد وآشكاره كتوردى
پس كوز اچق اولدى حتى اول كاردن پشيمانلق ايرشدى واول كارك قباحتنى كوروب وعيبنى بيلوب قلبه اندن نفرت
كلدى (مثنوى) اين پشيمانى قضاى ديكرست * اين پشيمانى بهل حق را پرست * بو پشيمانلق دخى قضاى آخردر
پس بو پشيمانلغى قو حق تعالى حضرتلرينه طاپ يعنى برآز دخى وقتكى ندامت وپشيمانلقده كچوروب فرصتى فوت
ايله ووقتكك حكمنى ضايع قيلمه بلكه ما مضايى ترك قيلوب وابن وقت اولوب خدا پرست اولمغه سعى ايله ومنزلهٔ
عدمده كنديكك كاركاه حق اولديغنى مشاهده ايليوب تسليم اول زيرا مولاسى دركاهنده بنده نك حالى مرده
مقامنده اولوب وارد اولان احكام قضايه طرد او عكس اراضى اولمقدر (مثنوى) ور كنى عادت پشيمان خور شوى *
زين پشيمانى پشيمان تر شوى * واكر پشيمان اولمغى كنديكه عادت ايليه سن پشيمان يجى اولورسن بو پشيمانلقدن
پشيمانرك اولورسن يعنى اول مقدم اولان كاردن نقدر پشيمان اولورسك اول پشيمانلغك مضرتنه سكا علم حاصل
اولدقده نيچون نادم و پشيمان اولدم واول وقتك حكمنى مقدم اولان كاره پشيمان خور اولمغله ضايع قيلدم ديو
زياده نادم و پشيمان اولورسن پس كركدركه پشيمان خور اولمغى كنديكه عادت قيلميه سن ووقتك حكمنى ضايع ايتمكله
نيچه منافعدن بى نصيب اولميه سن اكر پشيمان خور اولمغى كنديكه عادت ايلرسن (مثنوى) نيم عمرت در پريشانى رود
نيم ديكر در پشيمانى رود * سنك عمرك نصفى پريشانلقده كيدر سنك عمرك نصفى پشيمانلقده كيدر پس وقتك
حكمى ضايع اولوب حقله اول وقتده اولان معامله دن محروم اولورسن وعمركى نامحل اولان يره مصروف قيلورسن
مثنوى) ترك اين فكر و پشيمانى بكو * حال ويار وكار نيكو تر بجو * چونكم حال بويله در بو فكر واندیشه نك وپشيمانلغك
تركنى سويله حسن حال ونيكوتر يار دخى نيكوتر كار استه يعنى بو فكر و پشيمانلغى ترك ايله وخداى تعاليدن احسن حال
واحسن اعمال طلب ايله وسكا دين وطريقتده يار ومعين اولان بر اهل دل ومرد كامل استه تا احوالك واعمالك نيكوتر
اوله (م ى) ور ندارى كار نيكو تر بدست) پس پشيمانيت بر فوت چه است) واكر الكده ايولك ايش طوتمز ايسك پس سنك
پشيمانلغك نه يك فوتى اوزرينه در پشيمانلق خود كار نيكونك فوتندن اوترى اولمق لايق اولور اما فلان زمانده
بن نيچون كار خبيث ايشلدم ديو پشيمان اولمق اول وقتده كار نيكوتر قيلمغى ووقتك حكمنه مشغول اولمغى ضايع

ایلمکدر پس بوکونه ندامت دخی بر نوع قباحت اولور (مثنوی) کرهمی دانی ره نیکو پرست * ورندانی چون بدانی
کین بدست * اکر انی بولی بیلورسك پرستش ایله واکر طریق نیکویی بیلمزسك نیجه بیلورسنکه بوسنك کارك بددر یعنی اکر
طریق صوابی وراه سدادی بیلورسك اکا سالك اولوب خدای تعالی یه طاب واکا عبادت قیل واکر طریق صواب
وراه سدادی بیلمزسك نیجه بیلورسنکه بو سندن صادر اولان عمل زشت وقبیحدر یعنی برکسه کندیدن صادر اولان
اعمالك حسن وقبحنه عالم اولمق طریق سدادی بیلمکه موقوفدر مادامکه طریق صوابی برکسه بیلمیه کندی عملنك
حسننه وقبحنه عالم اوله مز پس ندامتی کندی یه عادت ایدینوب انی طاعت زعم ایلین کمسیه خطابا بیوررلر ای پشیمان
خود اولان کمسه اکر راه نیکویی بیلورسك که اول وقتده خدای تعالی یه پرستش قیلمق وماضیده کچن ومستقبلده
کله جك اعمال واحواله اشتغال قیلمقدن بری اولمقدر بو طریق اوزره حضرت حقه عبادت قیل واکر بو طریق
سدادی بیلمزسك سندن ظهور ایلین کارك بد اولمسنی نیجه بیلورسن (مثنوی) بد ندانی تا ندانی نیك را * ضد را از ضد
توان دیدای فتا * بدی بیلمزسن مادامکه نیکی بیلمیه سن زیرا ای جوان ضدی ضددن کورمك وفهم ایلك ممکندر یعنی
مادامکه نیکو اولان عملی بیلمیه سن بد اولان عملی دخی بیلمزسن وطریق صوابه عالم اولمیه سن طریق خطایه دخی
عالم اولمزسن مشهور ومتعارف کلامدرکه الاشیاء تعرف باضدادها دینلمشدر پس سنکه احسن اعمال نه ایدیکنی
بیلمیه سن اقبح اعمال نه ایدیکنه نیجه عالم اولورسن که شیء ضدیله منکشف اولور (مثنوی) چون ز ترك فکر این عاجز شدی
از کناه انکاه هم عاجز بدی * چونکم بو بد ونامشروع اولان کارك فکر ینك ترکندن عاجز اولدك اول وقت کناهدن
هم عاجز اولدك یعنی چون فاسد ونامعقول کارك فکرنی ترك ایتمکه قادر اولمدك بلکه انك فکرنی ترك ایلمکده عاجز
ومضطر اولدك پس اول کار فاسدی وجرم وکناهی اول وقتده ترك ایلمکه قادر اولمیوب عاجز اولورسن چونکم بر کار
فاسدك فکرنی ترك ایده میوب انی قلبکده اندیشه ایده سن ودرون دلدن چیقارمغه قادر اوله میه سن البته اول
متصور اولان کناهك ظهورنی دخی منعه قادر اوله مزسن (مثنوی) چون بدی عاجز پشیمانی ز چیست * عاجزی را
باز جو کز جذب کیست * چونکه عاجز اولدك پشیمانلغك ندندر عاجزلغی کیرو دیله کیمك جذبندندر سنی عجز
جانبنه جذب ایدن فی الحقیقه امر قضا ومقتضای حکمتدر هرکسك حرکت وجنبشی جاذب طرفنه در
چونکه سنك حرکت ومیلك عجز طرفنه در ظاهر اولدیکه معنوی بر ید قدرت واردرکه سنی عجز جانبنه
چکر اکا واقف وعارف اوله کورکه اول سنك عجزك دخی لوح قدرده مثبت اولان شیلردندر کما قال علیه السلام کل شیء
مقدر حتی العجز والکیس رواه عبدالله بن عمرو بو ابیات شریفه مرتکب معاصی اولوب انك ترکنده عاجز اولان کمسه لره
سر قضایی تعلیم ایچون دینلمشدر ترك عصیانده عاجز اولان کمسنه کندی عجزنی دخی مقتضای قضادن بیله
وکندیدن خیر وشر هرنه صدور ایلرسه مقتضای قضای الهیدن ظهور ایلدیکنه ایمان قیله که قضا وقدرك خیرنه
وشرنه ایمان قیلمق مؤمنه واجب اولانلردندر کما قال علیه السلام الایمان ان تؤمن بالله وملائکته وکتبه ورسله وبالیوم
الآخر وتؤمن بالقدر خیره وشره برکسه قدرك خیرنه ایمان ایلدیکی کبی شرنه دخی ایمان قیلسه وشری مقتضای قدردن
بیلسه اول کمسه مؤمن اولمز ومؤمن اولان بونی دخی بیلمك واجب ولازمدرکه برکسه معاصی یی ترك ایلمکه کندی
اختیاریله قادر اوله مز مکر اللهك ارادت وعنایتیله وحضرت حقه طاعت دخی قیله مز مکر حضرت حقك توفیقیله
نته کم حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم بزه لا حول ولا قوة الا بالله کلمه سنك تفسیرندن خبر ویروب بیوررلر
الا اخبرك بتفسیر لا حول ولا قوة الا بالله لا حول عن معصیة الله الا بعصمة الله ولا قوة علی طاعة الله الا بعون الله هکذا
اخبرنی جبرائیل رواه ابن مسعود کذا فی الجامع الصغیر (مثنوی) عاجزی بی قادری اندر جهان * کس ندیدست
ونباشد این بدان * جهانده بر قادرسز عاجزلق کمسه کورمشدر واولمز بونی بیل یعنی چون کناهك ترکندن عاجزسن
مع هذا مرتکب اولدیغك کناهه نادمسن وانی ترك ایتمکه عزیمت ایلرسن قادردکلسن البته سنی عجز طرفنه جذب ایلر
وقصد وعزیمتك فسخ ایلروسنی ایشلمکه قومز بر قادر مطلق واردر زیرا فسخ عزیمت ایلر بر قادر اولمیدی سنده عجز
متصور اولمزدی پس قادرسز عاجزی جهانده کمسه کورمشدر کورمك دخی اولمز بو معنایی فهم وادراك ایله وسنك
عجزك اثر قضا ومقتضای حکمت اولدیغنی درك وشهودده سعی وهمت ایله سروری وشمعی مرحوم بو بر قاچ بیت شریفك
شانه لایق اولان معنایی ویرممشلر وجبر صرف شائبه سندن احتراز ایدوب غلط سویلمشلر وخلط کلام ایلمشلردر
حال بوکه جبر واسطه مذهب اهل سنت والجماعه در آیات کریمه واحادیث شریفه بوکا دلالت ایلر بو ابیات شریفه دن
بالکلیه سلب اختیار ایلمك منفهم اولمز بلکه عبد ترك معاصی ایلمکده عاجزدر نته کم بی توفیق الهی طاعت ایلمکده
دخی عاجزدر وانسانك اکر ترك معصیت ایلمکه واکر اختیار طاعت ایلمکه نفسنده قدرت حقیقیسی یوقدر بلکه

انك

انك ترك معاصی ایلمکه واختیار طاعت قیلمغه قادر ومختار اولمسی حق تعالی اکا قدرت واختیار ویرمکله دربو خسه
انسان هر حالده دیلدیکی شیئه قادر ومختار دکلدر نته کم امام فخر رازی تفسیر کبیرنده ومحقق اولان مفسرلر دخی
(ایاك نعبد وایاك نستعین) آیت کریمه سنك تفسیرنده بو معنایی تحقیق ایلمشلردرکه عبد هر حالده حضرت
حقه محتاجدر وانك معاونتی اولمینجه برکاری ایشلمکه قادر اوله مز بو محله مناسب اولان تحقیق
جلد اولده تخلیط وزیر در احکام انجیل بیاننده * دریکی کفته که امر ونهیهاست * بیتنده کفایت مقداری
مذکور ومسطور اولمشدر تطویله حاجت یوقدر فلیطلب فیه (مثنوی) همچنین هر آرزو که می بری *
تو زعیب آن حجابی اندری * بونجلین هر آرزو که ایلتورسن وحصولنه سعی وکوشش ایلرسن سن آرزو وشهوتك
ضرر وعیبندن پرده وحجابده سنکه انك خاتمه سنده سکا عائد اولان عیب وضرری کورمکه قادر اوله مزسن
* مثنوی * ورنمودی علت آن آرزو * خود رمیدی جان تو زان آرزو * واکر آرزو وشهوتك علت وقباحتی سکا
کورینیدی سنك جانك خود اول جست وجودن نفرت ایلردی واول آرزودن اعراض قیلردی (مثنوی) کر نمودی
عیب آن کار او ترا * کس نبردی کش کشان آن سو ترا * اکر اول خدای تعالی اول کارك عیبنی سکا کوستریدی کمسه
سنی چکه چکه اول جانبه ایلته مزدی یعنی خدای تعالی سنك دیده دلکدن رفع حجاب قیلدی وآرزو ایلدیکك کارك
عیب وقباحتنی سکا کوستریدی اکا میل ومحبت دکل سنی اول جانبه جبر واکراهله کمسه ایلته مزدی (مثنوی)
وان دکر کاری کز هستی نفور * زان بود که عیبش آمد در ظهور * واول بر کارکه سن اندن مبالغه ایله نفرت ایلیجی اولدك
اندن اوتریدرکه انك عیب وقباحتی ظهوره کلدی وسکا ظاهر واشکار اولدی اول بر کار فاسدك عیبنی سکا ظاهر
اولمزدن مقدم سن انی کندیکه بر کار صالحدر دیو ایلردك واکر سکا فرضی ناصحلر دیسه لردی بو کار فاسدی قیلمه ومفسد
اولمه سن انلره اول حینده بنم اشلدیکم کار صالحدر وبن مصلحم دیمك قابلدر حال بوکه اول کارك حقیقتنه شعورك یوقدر
نته کم اصحاب کفر ونفاقه بر یوزنده افساد ایلمك دیسه لردی انلر قباحتلرینه عالم اولمیوب مصلحلرز دیرلردی کما قال
الله تعالی فی حقهم) واذا قیل لهم لا تفسدوا فی الارض قالوا انما نحن مصلحون الا انهم هم المفسدون ولکن لا یشعرون)
چونکم اکر نیك واکر بد بر امرك حقیقتنی بیلمکه کما ینبغی قادر دکلسن لازم اولان اولدرکه حق سبحانه وتعالی یه
ایو کاری ایو وقبیحی قبیح کوسترمك خصوصنده دعا ونیاز ایلیه سن وبو تعلیما للعباد بیوردقلری ابیات شریفه نك
مفهومی مناجات وحضرت حقه عرض حاجات ایتمك طریقیله سویلیه سن نته کم تعلیم ایدوب بیوررلر (مثنوی)
ای خدای رازدان خوش سخن * عیب کار بد ز ما پنهان مکن * ای لطیف سوزلو راز بیلیجی خدا قبیح کارك وضررلو
آرزونك عیب وزیانی بزدن پنهان ایله (مثنوی) عیب کار نیك را منما بما * تا نکردیم از روش سرد وهبا *
نیکو اولان کارك بزه عیبك کوسترمه تا کم روش وسلوکدن سرد وهبا اولمیه وز یعنی ای راز بیلیجی وخوش سویلیجی خدا
قبیح اولان عملك عیبنی بزدن ستر قیلمه اکا مشغول اولمغله معیوب وقبیح اولمیه وز یعنی عصیان ورطه سنده قالمیه وز
کار نیکویی دخی بزه عیب باطل کوسترمه تا کم مذهب وسلوکمزدن بارد وهباء منثور اولمیه وز وعمللری هباء منثور
اولوب کندیلری بارد اولان طائفه نك زمره سنه دخول قیلمیه وز نته کم حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم امتنه
تعلیم ایلمکدن اوتری بویله بیوررلردی اللهم ارنا الحق حقا وارزقنا اتباعه وارنا الباطل باطلا وارزقنا اجتنابه اللهم
ارنا الاشیاء کما هی پس بعد بسط هذه المعارف ینه سلیمان علیه السلام حضرتلرینك قصه سنه رجوع ایدوب بیوررلر
(مثنوی) هم بران عادت سلیمان سنی * رفت در مسجد میان روشنی * هم اول ذکر اولنان عادت اوزره سنی وعالی
اولان سلیمان علیه السلام روشنلك ایچنده یعنی صباح وقتی مسجد اقصایه کتدی (مثنوی) قاعدهٔ هر روز را میجست
شاه * که بیند مسجد اندر نو کیاه * اول شاه عالی هر کونك قاعده سنی استردی که مسجد اقصاده نو کیاه کوره تا انك
خاصیت وکیفیتن سؤال ایلیوب هر برینك حقیقت وسرینه واقف اوله (مثنوی) دل ببیند سر بدان چشم صفی *
آن حشایش که شد از عامه خفی * دل اصحاب دل اول چشم صافی ایله نهانی سری کورر اول حشایش وکیاهی که
عامه دن خفی اولدی بعض نسخه لرده چشم یرینه سین مهمله ایله جسم واقع اولمشدر پس جسمدن مراد ذات اولوب
معنی بویله دیمك اولورکه کوکل اول ذات صافیه ایله سری کورر اول حشیشلریکه عامهٔ ناسدن خفی اولمشدر یعنی اکر
سلیمان نبی علیه السلام حضرتلری مسجد اقصی ایچره اولان نباتاتی کوردی وهر برینك سرینه وحقیقتنه
نظر ایرکوردیسه عجب دکلدرکه دل اصحاب دل دخی اول غشاوهٔ غفلتدن صافی وپاك اولان بصیرت کوزیله
سر وحقیقتی کورر اول مسجد درون ایچره بتن افکار وخواطر حشیشلرینك سر وحقیقتنی کوررکه عوام وناسدن
اول خفی وپوشیده اولدی وانلرك نظری اول حشایش افکارك اسرارنی کورمکدن اعمی قالدی نته کم بو قصه ده

ذکر اولنان صوفی چشم صافی کبی که سیردر وتنده قالمش وانك اطرافنده اولان یارانی انك ذوق وشهودندن بیخبر اولمشلر
قصه سی بودرکه ذکر اولنمشدر * قصهٔ آن صوفی که درمیان کلستان سر برزانو نهاده مراقب بود یارانش کفتند که
سر برآور وتفرج کن بر کلستان ورياحين ومرغان وآثار رحمة الله * شول صوفینك قصه سیدرکه کلستان ایچنده باشی
دیز نده مراقب ایدی یارانی اکا دیدیلر باشك قالدر کلستان اوزره ورياحینی ومرغانی والله تعالینك رحمتنك آثارنی
کور یعنی بونلره دخی عبرتله نظر ایلیوب صانعك قدرتنی بونلرك وجودنده مشاهده ایله وحشر اجساده واحیای امواته
بوندن استدلال قیل دیدیلر (مثنوی) صوفی در باغ از بهر کشاد * صوفیانه روی بر زانو نهاد * بر صوفی باغ
وکلزار ایچره کشاده لکدن اوتری صوفیلر کبی یوزنی زانوسی اوزره قودی (م ی) پس فرورفت او بخود اندر نغول * شد
ملول از صورت خوابش فضول * پس اول صوفی کندی وجودنده اشغه دریك کندی نغول عمیق ودریك معناسنه در
یعنی کندی قلبنك تماشاسنه توغل ایدوب غوص ایتدی بر فضول انك صورت خوابندن ملول اولدی فضول بونده
فانك فتحیله کستاخ معناسنه در یعنی انك خواب صورتنده اولان مراقبه سندن بر قوسی وکستاخ ملول اولدی
وبویله دیدی (مثنوی) که چه خسبی آخر اندر رز نکر * این درختان بین وآثار خضر * که ای صوفی نه اویورسن آخر اوزم
چبوقلرینه وباغده اولان شجرلره ونباتلره نظر ایله وبو درختلری وآثار رحمة اللهی وسبزه لری کوروبونلرك اسرار
ولطافتنه نظر ایرکور (مثنوی) امر حق بشنو که کفتست انظروا * سوی این آثار رحمت آر رو * وحق تعالی نك امر
شریفنی ایشت که انظروا بیورمشدر وبو آثار رحمت طرفنه یوز کتور سورهٔ رومده اولان بو آیت کریمه یه اشارتدر (فانظر)
ونظر ایله (الی آثار رحمة الله) الله تعالینك امطارینك آثارنه که انواع اشجار واصناف اثمار والوان ازهاری قدرتیله ابراز
واظهار ایلدی (کیف یحیی الارض) نه حال الله تعالی احیا ایدر اول آثار له ارضی (بعد موتها) پژمرده وافسرده
وبی نبات اولدقدنصکره (ان ذلك) تحقیقا اول عظیم الشان اولان الله که بعض شئونی که ذکر اولندی (لمحیی الموتی)
تحقیق قادرکه موتایی احیا ایده (وهو) اول الله (علی کل شیء قدیر) جمیع اشیا اوزره قادردر وجملهٔ قدرتندن بری احیای
موتادر بعض محققین بیوررلرکه اثر رحمت ظاهرده یغمور درکه حیات ارض انکله در وباطنده ذکر الله درکه حیات
قلوب اولدر وبعضلر اثر رحمت محبة الله درکه حیات قلوب عشاقدر دیمشلر وبعضیلر اثر رحمت کوکلدرکه نظرکاه خدادر
دیمشلر بو محله مناسب اولان دخی بودر (مثنوی) کفت آثارش دلست ای بوالهوس * ان برون آثار آثارست وبس صوفی
اول بوالفضوله دیدی ای بوالهوس الله تعالینك رحمتنك آثاری دلدر اول طشره ده اولان کلزار وازهار واشجار
واثمار آثارك آثاریدر انجق یعنی آثار رحمة الله دلدر وخارجده اولان لطایف قلبنده اولان لطایفك آثاریدر
(مثنوی) باغها وسبزه ها در عین جان * بر برون عکسش چو بر آب روان * باغلر وسبزه لر فی الحقیقه عین جانده در خارج
اوزره اول دروندہ اولان باغلرك وسبزه لرك عکسی آب روانده اولان عکوس کبیدر یعنی زمینده اولان اشجار وازهارك
ورياحين وکلزارك عکوسی آب صافیده نتیجه واقع اولدیسه وظهوره کلدیسه عین جانده اولان رحمت الهیه نك آثاری
وتجلیات الهیه نك پرتو تابی خارج عالمده اویله واقع اولمش وظهوره کلمشدر لطافت وملاحت انسانك کندی
قلبنده کورکدر بوخسه خارجده اولان کلزار وازهارك لطافتی مادامکه باطنده لطافت اولمیه مفید اولمز وصفا بخش
قیلمزلتنه کم برکسه نك قلبی منغص اولسه وزیاده غم والمده قالسه اول کسه باغ وبستانه کیرسه باغ وبستانك لطافتی
انی کشاده قیلمز اما برکسه نك قلبی بغایت شاد وخرم اولسه وکلخن ایچره قرار قیلسه باغ وبستانده اولمقدن زیاده
مسرور وشاد اولور پس انسان باغ وبستانه دخی وارسه ذوق وسرور اولا قلبنه آثار رحمة الله دن حاصل اولور ثانیا
اول باغ وکلزار اول قلبده اولان ذوق وسرورك ظهورنه سبب اولور پس آثار رحمة الله اصل دل اولور اندنصکره دلدن
باغ وبستانه عکس اورر (مثنوی) ان خیال باغ باشد اندر آب * کو کند از لطف آب ان اضطراب * اول صو ایچنده
اولان باغك خیالیدر عین باغ دکلدرکه اول عکس وخیال اول اضطرابی آبك لطافتندن ایلر یعنی خارج عالمده اولان
باغ کلزارك عکس وخیالی آب روانده وشوب وآبك لطافتندن اول عکس وخیال حرکت واضطراب ایلر کذلك بو
عین جانده اولان باغ وبستان روحانینك عکس واثری بو آب روان کبی دائم جاری اولان وعالم عدم سمتنه سیر قیلان عالمده
منعکس اولمش وپرتو صالمشدر پس بو عالم ایله بیله باغ وبستان حرکت ایلمکدن خالی دکلدر نته کم آب ایچره منعکس اولان
خیال باغ ایله بیله حرکت ایلر (مثنوی) باغها ومیوه ها اندر دلست * عکس لطف آن برین آب وکلست) باغلر ومیوه لر
فی الحقیقه دل ایچره در اول دل ایچره اولان باغلرك ومیوه لرك لطافتنك عکسی بو آب وکل اوزره در یعنی عالم دلده
ظاهر اولان افکار حسنه وعلوم دینیه ومعارف یقینیه که آثار رحمة الله در فی الحقیقه باغ وکلزار وفواکه وازهار
دیمك بونلرك شانه لایقدر پس اول باغ روحانی وکلزار معنوینك لطافتی عکس وخیالی اول آب وکل اوزره منعکس

اولمش وعالم طبیعته پرتو صالمشدر اول باطنده اولان آثارك لطافتندن وکمال حیات روحانیه سندن عالم طبیعت رونق
پذیر اولوب حرکت وجنبشه کلمشدر یوخسه بو آب وکل عالمی حد ذاتنده بر کثیف وجامددر سنك بو عالمده مشاهده
ایلیوب مائل اولدیغك ای بوالهوس نفس الامرده نظر اولنسه عالم دلده اولان لطایف وآثارك خیالی وظلالیدر پس
سن انی بو باغ وبستاندن ظن ایلیوب منبع لطایف واذواق اولان عالم دلدن غافل اولورسن دیمك اولور (مثنوی)
کر نبودی عکس آن سرو وسرور * پس نخواندی ایزدش دار الغرور * اکر بو عالمده اولان بساتین ورياحين اول دلده
اولان سرولك وسرورك عکس واثری اولمایدی پس حق تعالی اول جهانه دار الغرور اوقومزدی حالا که حق سبحانه
وتعالی حضرتی بو دنیایه دار غرور دیمشدر نته کم بو آیت کریمه دن روشن وظاهردر کما قال تعالی (وما الحيوة الدنیا
الا متاع الغرور) سرودن مراد اهل دلك قلبنك استقامت واعتدالیدر وسروردن مراد لطافت قلبیه وانبساط
روحانیه لریدر فی الحقیقه اهل دلك قلوبی شول بساتین الهیدر که انده ظاهر اولان حقایق اشیا واوصاف خدادر
لاجرم حقیقت جامعه وسر هویت اول صاحب سعادتلرك قلوبنه تجلی ایدوب اول تجلیاتك واوصاف واسرارك
انواری برق واشراق ایدوب عالم اجسامه منعکس اولوب پرتو صلدی واول پرتو وعکسدن صور اشیاده اولان رونق
وملاحت وجمال لطافت ظاهر اولدی چونکم بو دار دنیانك لطافت وملاحتی ورونق وزینتی اهل دلك قلوبنده
اولان حقایقك ظل وپرتویدر پس حق تعالی بو جهانه دار الغرور دیدی سبب غرور اولدرکه لاشیء اولان دنیا ومافیها
لطافت وملاحتله مزین ومزور اولمشدر وخلق جهان انك لطافت وزینتن کوروب انك ذاتندن حاصل اولدی زعم
ایلیوب اکا مفتون وفریفته اولمشدر نته کم بو معنایی تایید ایدوب بیوررلر (مثنوی) این غرور آنست یعنی این خیال *
هست از عکس دل وجان رجال * بو غرور اولدر یعنی بو خیال مشابه سنده اولان عالم رجال اللهك دل وجاننك پرتو
وعکسندن موجود اولدی رجالدن مراد اصحاب دل اولان اولیادرکه قلب شریفلری مجلای اوصاف الهی ومرآة
اسرار ربانی اولمشدر اولا بالذات حق سبحانه وتعالی قطب الاقطاب اولان انسان کاملك قلب شریفنه اسما وصفاتیله
تجلی ایلیوب اکا مقابل اولان رجال واقطابك قلوب شریفه سنه اندن تجلیات الهیه پرتو صالوب اول رجال وابدالك
دل وجانندن بو عالم ظاهره منعکس اولور وبو عالم انلرك قلوب شریفه سنك فیوضات وانوارندن حیات پذیر اولوب
رونق ولطافت بولور پس کونده هر کونه وهر نقدر شیء وار ایسه انلرك قلبنده اولان حقایقك ظلالی وعکوس
وخیالی کبیدر چونکم بو کون ومافیها عکوس وخیال کبی اولدیسه بو کا دار الغرور تسمیه سی برنده اولور زیرا خیال
وظلال نتیجه خداع وفریبه آلت ایسه ونوجهله فروع وعکوس ایسه بو دنیا ومافیها دخی انجلین درپس اهل جهان
اهل دلك قلوبنده اولان حقیقت بستانلرندن غافل اولوب بو ظاهرده اولان حدایق وبساتینی اصل وحقیقت
زعم ایلیوب اکا فریفته ومخدوع اولمشدر حال بو که اوهام وخیال وعکوس وظلال قبیلندندر کما قیل کل ما فی الکون
وهم او خیال * او عکوس فی المرایا او ظلال * لاح فی ظل السوی شمس الهدی * لا تکن حیران فی تیه الضلال (مثنوی
جمله مغروران برین عکس آمده * بر کمانی کین بود جنت کده * می کریزند از اصول باغها * بر خیالی می کنند آن لاغها
جمیع مغرورلر بو عکس اوزره کلمش بر ظن وکمان اوزره که جنتك محلی بو عکس اوله باغلرك اصللرندن قچرلر غفلت وغرور
لرندن اول لاغلری بر خیال اوزره ایلرلر یعنی اهل دنیا که بو دنیانك مموهه واشکال مزورهسنه مائل اولوب وا کا محبت
قیلوب دار حقیقت ومحل جنت بودر دیو کمان ایلمك اوزره بو عکوس وظلالی اصول بیلوب جهل وغفلتلرندن
ظلی شخصدن ومجازی حقیقتدن فرق وتمییز ایلمیوب بو ظلال وخیاله فریفته اولمشلردر وباغلرك اصولندن فرار
قیلمشلردرکه مراد اولیانك حدایق قلوبنده اولان لطایف وحقایقدر واول لطایف وحقایقك خیال وظلالیکه بو عالمده
اولان بساتین وحدایقدر اول لاغلری بو خیال وظلال اوزره ایدرلر وانی بنم باغ وار عمدر وجنت آسا روضهٔ پر ازهارمدر
دیو سیرنه وتماشاسنه کیدرلر بو جانبده حقیقت بوستانی وروحانیت کلستانی اولان عرفا واولیانك قلوبنه داخل اولمقدن
اعراض واجتناب ایدرلر بر کون اولورکه اول قصور عالیه وحدایق لطیفه دیدکاری خیال کوزلرندن غائب
اولور وبونلر حدایق حقیقی وبساتین ابدی وباقیدن محروم قالورلر (مثنوی) چونکه خواب غفلت آیدشان بسر *
راست بیند وچه سود ست آن نظر * چونکه انلرك خواب غفلتی باشه کله اولدم راست کوررو موجوداتك اصولنه
نظر ایرکوررلر اما اول نظرنه یه مفید اولور ونه منفعت قیلور یعنی الناس نیام حدیثنك فحواسی اوزره بو ناس الآن
خواب غفلتله نائملردر واذا ماتوا انتبهوا مقتضاسنجه شول وقتده که اوله لر بیدار اولورلر چونکم بونلرك خواب غفلتی تمام
اوله وزمان مرك ظهوره کله بونلر بو باغ وبساتینك وکلزار ورياحينك ومحبوب نازنینك اصول وحقایقك راست کوررلر
واشیای جمیله ولطیفه نك ماهیاتنه نظر ایرکوررلر ولکن بعد الموت اولان نظر وشعورك نفعی یوقدر بلکه بو نظردن اکا

حسرت وندامت حاصل اولور وبونده بوحقایقی کورمین انده محروم قالور (مثنوی) پس بکورستان غریو افتاد واه * تاقیامت زین غلط واحسرتاه * پس مقابرده انلردن غریو وآه واقع اولدی قیامته دکین بوغلط وخطاسیبندن واحسرتاه ویاندامتاه دیو بونلردن تحسر ایلمک وغم وغصه یمک ظهوره کلور اهل قبر حدیثنده وارد اولمشدر که اولدکاری ایچون اصلا غم وغصه چکمیه لر بونلر ایچون همان فوت اولان فرصتک حسرتی اوله کما قال علیه السلام لیس للماضین هم الموت انما لهم حسرة الفوت (مثنوی) ای خنک آنرا که پیش از مرگ مرد * جان او از اصل این رزبوی برد * ای سعادت اول کمسیه که اولمزدن اول اولدی انک جانی بوباغک ورزک اصلندن بوی ایلدی یعنی خبردار اولدی حاصل کلام موتوا قبل ان تموتوا حدیثنک موجبنجه سعادت وطیبت اول کمسیه که عمل قیله واولمزدن اول اوله ومحاسبه اولمزدن اول کندوبی محاسبه قیله والحاصل هوا وهوسندن نچوب وعشق ومحبت شرابن ایچوب طریق طاعتده مرده اولمق مرتبه سن بوله وبوباغک واشجار وازهارک اصلی که تجلیات الهیه در واول تجلیاتک محل ومظهری قلوب اولیادر انک جانی بوندن خبردار اوله وبو اصلی بودنیاده بوله وانکله اشنالق قیله پس کبر وسلیمان علیه السلام حضرتلرینک قصه سنک بیانه شروع ایدوب بیوررلر * قصهٔ رستن خروب در کوشهٔ مسجد اقصا وغمکین شدن سلیمان علیه السلام * پس سلیمان دید اندر کوشهٔ * نو کیاهی رسته همچون خوشهٔ * حضرت سلیمان علیه السلام بر کوشه ده کوردی برنو کیاه بتمش خوشه کبی (م ی) دید بس نادر کیاهی سبزتر * می ربود آن سبزیش نور بصر * کوردی زیاده خوب ونادر عجیب سبزتر بر کیاه انک اول سبزلکی بصردن نوری قپار (م ی) پس سلامش کرد در حال آن حشیش * او جوابش کفت وبشکفت از خوشیش * پس اول حشیش حضرت سلیمان علیه السلامه سلام ایلدی حضرت سلیمان اول حشیشه جواب دیدی واول کیاهک خوشلغدن تعجب ایلدی (م ی) کفت نامت چیست برکوبی دهان * کفت خروبست ای شاه جهان * اکا دیدی ای کیاه نامک ندر اب ودهانسزسویله اول کیاه جواب ویروب دیدی نامم خروبدر ای شاه جهان خروب عربیدر فارسیسی خرنوبدر ترکیجه کچی بوینوزی دیدکاریدر (مثنوی) کفت اندر تو چه خاصیت بود * کفت من رستم مکان ویران شود * حضرت سلیمان علیه السلام دیدی سنک فعلک واثرک نه در سندن نه جاری وصادر اولور خروب ایتدی بنکه بتدم اول مکان ویران اولور خروب اکرضر بدن اولمق ملاحظه اولنورسه اسم مسمایه مطابق اولور (م ی) من که خروبم خراب منزلم * هادم بنیاد این آب وکلم * بنکه خروبم مکان ومنزلک خرابی یم آب وکل مسجدینک خرابلغی یم (مثنوی) پس سلیمان زمان دانست زود * که اجل آمد سفر خواهد نمود * پس حضرت سلیمان علیه السلام اول زمان فوری بیلدی کندینک اجلی کلدی سفر کوسترمک استریا خود سفر کورونیسردر (مثنوی) کفت تا من هستم این مسجد یقین * در خلل ناید ز آفات زمین * حضرت سلیمان علیه السلام انک بو کلامندن استدلال ایدوب کندوسنه دیدی مادامکه بن وارم یعنی حیاتده یم بو مسجد یقین وتحقیق زمینک آفاتندن خلله کلمز وخراب وویران اولمز (مثنوی) تا که من باشم وجود من بود * مسجد اقصی مخلخل کی شود * تا کم بن صاغ اولم بنم وجودم باقی اوله مسجد اقصی نیچون مخلخل اولور (مثنوی) پس خراب مسجد مالی کمان * نبود الا بعد مرک مابدان * پس شبهه وکمانسز بزم مسجدمزک خرابلغی اولمز الا بزم موت وفنامزدنصکره اولور بونی محقق بیل پس قصه دن حصه بیانه شروع ایدوب بیوررلر (م ی) مسجدست آن دلکه جسمش ساجدست * یار بد خروب هر جا مسجدست * مثلا مسجد در اول دلکه انک جسمی ساجددر هر یرده که مسجد وار دیرامن دوست انک خروبیدر یعنی اول کوکل که حق تعالی حضرتلرینه ساجد واکا مطیع وعابد در اول دل سجده کاه مشابه سنده در که انک اعضا وجوارح جسمانیه سی وقوای روحانیه سی جماعت مؤمنین کبیدر اکا متوجه اولمشلر وکالیله اکا متابعت وانقیاد ایلدکاری جهتدن کویا سجده قیلمشلردر بو معنی دخی جائزدر که دینه مسجد در اول دلکه جسم اکا ساجددر یعنی دل وجان مسجد اقصی منزله سنده در که قلب المؤمن بیت الله درو سجده کاه قوای جسمانی وروحانی واعضا وجوارح جسمانیکه دل مسجدنه متوجهلردر خلق جهانک هر طرفدن مسجد اقصایه توجه ایلیوب سجده قیلدقلری کبیدر که قبله اول اول ایدی پس جسم هر خصوصده قلبه تابع اولدیغی اعتبارله اکا ساجد منزله سنده اولمش اولور ودل جسم مسجدکبی اولور هر نه یرده که دل مسجدی اوله یار بد انک خروبیدر نته کم خروب مسجد اقصانک ویران اولمسنه سبب اولدی ودلالت قیلدی یار بد دخی سنک قلبک مسجدینک خراب اولمسنه سبب اولور وانک ویران اولمسنه دلالت قیلور (مثنوی) یار بد چون رست در تو مهر او * هین ازو بکریز کم کن کفت وکو * یار بد که سنک مصاحبکدر چونکه انک محبتی سنک قلبکده بتدی آکاه اول زنهار اندن قاچ وانکله کفت وکو ایلمه کر کدر که انک خروب مشابه سنده اولان محبت والفتی قلبک مسجدندن اخراج قیله سن وایاکم وجلیس السوء حدیثنک مقتضاسنجه اول جلیس سوءدن کریزان اوله سن تا قلبک مسجدینک

ویران وخراب اولمسندن نجات بوله سن (مثنوی) برکن از بیخش که کر سر بر زند * مر ترا و مسجد ترا بر کند * یار بدک محبتنی کوکلکدن قوپرز یراکه اکر باش بوقروا اوره وبتوب ظهوره کله سنی وسنک مسجدکی قلع ایلر وخراب قیلر که یار بدک نحوست وشأمتی خروبدن بدتردر (مثنوی) عاشقا خروب تو آمد کژی * همچو طفلان سوی کژ چون می غژی * ای عاشق کژلک سنک خروبک کادی اطفال کبی اکری جانبنه نیچون سورتنورسن یعنی ای عاشق طریق مستقیم وراه قویمدن منحرف اولمقلغک واکری کتمکلکک سنک خروبک اولدی کج اولان کمسه لر جانبنه صبیان کبی نیچون میل ومحبت قیلورسن کرکدر که انلردن اعراض قیله سن وراه مستقیمه سالک اوله سن تا کژلکدن قورتلوب راستلر مرتبه سن بوله سن (م ی) خویش مجرم دان ومجرم کو مترس * تا نه دزدد از تو آن استاد درس * کندیکی مجرم بیل ومجرم دی قورقمه تا اول استادسندن درس اوغورلمیه یعنی ای عاشق کندیکی مجرم وکنهکار بیل ونفسکه عاصی ومجرم دی خوف ایلمه ومطیع ومنقادم دیو استغنا قیلمه تا کم اول استاد حقیقی ومعلم معنوی اولان خدای تعالی سکا تعلیم والهام ایلدکی سندن نهانی اخذ قیلمیه زیرا مریض اولان کمسه طبیبه بن مریضم دیمیه سه واکا تواضع ایدوب مرضنه اعتراف قیلمسه طبیب علاجنی اندن ستر وپنهان ایلر مثال آخر بر کمسه بر عالمدن تعلیم ایلمکه عار ایلسه وکندینک جهلنه معترف اولمسه اول استاد اولان عالم اکا درس ویرمز وتعلیم ایلمز (مثنوی) چون بکویی جاهلم تعلیم ده * اینچنین انصاف از ناموس به * چونکه جاهلم بکا تعلیم ویر دیه سن بو نجلین انصاف عار وناموسدن یکدر زیرا عار وناموسی علمدن بی نصیب ایلر اما جهلکه اعتراف ایلمکی استادک مرحمتنه مظهر ایلیوب علمدن بهره دار ایلر پس حمیت جاهلیه یی کیدروب اظهار جهل قیلمق وجرمنه معترف اولمق عار لنمقدن وطاعت بینی اولمقدن یکرکدر نته کم دینلمشدر (جرمنه اعتراف ایدن مسکین) یکدر اندن که اوله طاعت بین (مثنوی) از پدر آموز ای روشن جبین * ربنا کفت وظلمنا پیش ازین * ای جبینی روشن پدرکدن اوکرن زیرا او بوندن اول ربنا ظلمنا دیدی چونکم منهی اولانک ارتکابنه جرأت ایلمک حضرت آدم علیه السلام وحوادن صادر اولدی انلر جرمنه اعتراف ایدوب (ربنا ظلمنا انفسنا وان لم تغفر لنا وترحمنا لنکونن من الخاسرین) دیدیلر بو آیت کریمه سورهٔ اعرافده در تفسیری جلد اولده اضافت کردن آدم سرخنده مرور ایلدی (مثنوی) نی بهانه کرد ونی تزویر ساخت * نی لوای مکر وحیلت برفراخت * حضرت آدم علیه السلام نه بهانه دیدی ونه تزویر دوزدی نه مکر وحیل سنجاغنی قالدردی یعنی اول حضرت بهانه ایلدی وتزویر دوزمدی ومکر وحیل سنجاغنی قالدرمدی زیرا بونلر صفت ابلیسیه درکه اکا اشارت بیوررلر (مثنوی) باز آن ابلیس بحث آغاز کرد * که بدم من سرخ رو کردیم زرد * اما اول ابلیس کبر وبحثه شروع ایلدی بویله دیو که بن سرخ روی ایدم سن بنی زرد روی وخجیل ایلدک یعنی بن سکا طاعت ایتمکله جمیل الشکل برکمسه ایدم بنی اغوا ایدوب عاصی ایلمکله خجیل وشرمسار ایلدک (مثنوی) رنک رنک تست صباغم توبی * اصل جرم وآفت وداغم توبی * حقیقتده رنک سنک رنککدر زیرا صباغم سنسن بنم جرم وکناهمک وآفت وداغمک اصل ومنشأی سنسن بنی اغوا ایلیوب ضلالته براقدک دیدی (مثنوی) هین بخوان رب بما اغویتنی * تا نکردی جبری وکژ کم تنی * آکاه اول رب بما اغویتنی آیتنی اوقو تا جبری اولمیه سن واکری طوقومیه سن حضرت آدم علیه السلام کبی مؤدب اولوب جرمکه اعتراف قیله سن شیطان کبی دامن جبره یاپشوب کستاخلغه جرأت قیلمیه سن بو آیت کریمه دخی سورهٔ اعرافده در تفسیری جلد اولده هم مرور ایتدی (مثنوی) بر درخت جبر تا کی برجهی * اختیار خویش را یکسو نهی * نیچه دکین جبر درختی اوزره صچرارسن کندی اختیارکی برجانبه قورسن یعنی حق تعالی حضرتلری سکا اختیار واستطاعت ویرمش ایکن انی معصیتنه صرف ایلدکدنصکره جبر درختنه چیقوب بنم بو خصوصده اختیار وقدرتم یوقدر دیو بحث ایلرسن (مثنوی) همچو آن ابلیس وذریات او * با خدا در جنک واندر کفت وکو * اول ابلیس کبی وانک ذریاتی کبی خدای تعالی ایله جنکده وکفت وکوده سن یعنی سن بنی اغوا واضلال ایلدک بنم بونده نه اختیارم وار دیو قیل وقالده سن (مثنوی) چون بود اکراه با چندین خوشی * که تو در عصیان همی دامن کشی * بو قدر خوشلغله اکراه نیجه اولور که سن جرم وعصیانده دامن چکرسن یعنی سنکه بو قدر صفا وخوشلغله جرم وعصیانده دامن درمیان ایدوب اکا مشغول اولورسن وحظ نفسله معصیت قیلورسن بونده اکراه واجبار نیجه متصور اولور ونیجه مجبورم دیرلورسنکه معصیتی نیجه خوشلقله وحظ نفسله اختیار ایلیه سن وانی اشلیه سن انده نیجه جبر واکراه اولور یعنی جبر واکراه اولمزبلکه اختیار اولور (مثنوی) آنچنان خوش کس شود در مکرهی * که چنان رقصان رود در مکرهی * مکروه ومجبور اولمقلقده کمسه انجلین خوش اولورمی که کراهلغه رقصان کیده وضلالت سمتنه صفا وسرور له ترلک وتازایده یعنی برکمسه مکروه ومجبور اولورسه مقرردر که خوش اولمز کراهلغه اکر برکمسه نک حسن اختیاری اولمسه اکا رقص اوره رق

كتمزوانى حظ نفسيله اختيارا يتمز حاصل كلام جبروا كراهك معناسى بركسنك برعمله حظ نفسى واختيارى اولميوب برآخركمسنه انى اوعملى اشلمكده مضطر قيلوب ومجبور اولان كمسه دخى مع الكراهه بالضرورى اول عملى اشلمكدر سنك خوداى جبرطر يقنه ذاهب اولان كمسه معصيت اشلمكلكك بوقبيلدن دكلدر (مثنوى) بيست مرده جنك مى كردى دران * كت همى دادند پند آن ديكران * اول جرم وعصيانده بكرمى مرد قدر جنك ايدرايدك كه سكا اول غيريلر پند ونصيحت ويررلردى يعنى يكرمى آدم قدر جنك ايلردك اول خصوصده كه سكا غيريلر پند ويررلردى وسكا كل بو معصيتى اشلمه كه بونك خاتمه سى عقوبت وبواشلديكك عين خطا وذلتدر ديررلردى سن بويله دين ناصحلره بو خصوصده يكرمى كمسه قدر جنك ايلرسن بويله ديو (مثنوى) كه صواب اينست وراه اينست وبس * كه زند طعنه مرا جز هيچ كس * كه صواب بودر وراه معقول بودر وانجق بوندن غيرى هرنه ايسه صواب دكل وراه معقول دكلدر هيچ كسدن ردندن غيرى بكا كيم طعنه اورر يعنى بو خصوصده بكا طعنه اوران هيچ كس ودنيدر ديرسن واشلديكك خطايى صواب وكمراهلغى راه سداد عد ايلرسن ومعارض اولان ناصحلره دخى وهيچ كس ديو كايه ايلرسن مع هذا بنه مجبورم ديو كارى اشلمكده مكرهم ديو سويلرسن (مثنوى) كى چنين كويد كسى كو مكره هست) چون چنين جنكد كسى كو بى رهست قچن بويله سويلر بركسنه كه اول مكره ومجبور در نيجه بويله جنك وخصومت ايلر بر كمسه كه او بى راهدر يعنى اى معصيت قيلان وجبرطر يقنه ذاهب اولان كمسه چونكم معصيتى حظ نفسيله ونيجه لذت وحلاوت ايله اشلرسن قچن سكا ناصحلر بو خطايى قيلمه وكمراه اولمه ديسه لر انلره بوبكا صوابدر وبكا نافع اولان يول بودر ديو جواب ويررسن مع هذا ينه مكره ومجبورم ديرسن اول بركسه كه مكره اوله نيجه بويله سويلر معلومدر كه مكره ومضطر اولان كمسه بويله سويلمز وكذلك بى راه اولان كمسه راهه مرشد ودليل اولان كمسه ايله نيجه جنك ايلر بلكه جنك ايلمز يعنى فى المثل بركمسه يولسز اولسه وطريقى ياوى قيلسه بركسه دخى انى راه راسته دليل اولسه البتته اى دليل يول سنك ديديكك دكلدر يول بنم ذاهب اولديغم دردر ديمز بلكه اكاجان ودل ايله متابعت ايلرسن خود بكا نافع يول بودر ديرسن ومعصيتى راه اتخاذ ايلرسن پس نيجه بى راه اولورسن بلكه بى راه اولميوب طريق ضلالته حسن اختيار كله ذاهب اولورسن وسنى اول يولدن منع ايلينلره خصومت قيلورسن پس مكره ومجبور اولانك نشانى خود بودكلدر سكا دليل اولان كمسيه بو جنك وخصومتكه سن ايلرسن ذاهب اولديغك طريقده سنك حسن اختيارك اولديغنه دلالت ايلر (مثنوى) هرچه نفست خواست دارى اختيار * هرچه عقلت خواست آرى اضطرار * هرنه شى كه نفسك استدى انى اختيار ايلرسن وطوترسن اما هرنه كه عقلك استدى اضطرار كتوررسن يعنى هواى نفسكه كليجك هرنسنه يى نفسك استربلا كراهيه ولا توقف انى اشلرسن بن بونده عاجز ومكرهم ديمزسن اما اول نسنه يى كه عبادات وطاعاتدن عقلك استرانده اضطرار طوتوب عاجزم ديرسن قوم لركه راه صوابه كيدم وعبادات وطاعاتى اختيار ايدم ديرسن حظ نفسه كلنجه قدرتكى واختيارى كوررسن اما طاعت حقه كليجك عاجز ومضطر اولورسن وزيركلك اظهار ايدوب سكا ناصح اولنلره جبره متعلق اولان دلايل نقليه وعقليه ايله شيطان كبى مباحثه قيلورسن (مثنوى) داند او كه نيك بخت ومردمست * زيركى زابليس وعشق از آدمست * اول كه نيكبخت ومردمدر بيلور زيركلك ابليسدن وعشق عبوديت آدمدندر يعنى كندى عقل وذكاسنه اعتماد ايليوب وامرحقى فى الحال قبول قيلميوب بحث وجدال شروع ايلمك وبنى بويله ايلين خدادر بنم المده نه وار در ديو سويلمك ابليس دن ميراثدر كه اول ابليس بما اغويتنى ديمكله جبره يابشوب خلقتنى من نار وخلقته من طين) ديمكله بحث وجدله آغاز ايلدى اما حضرت آدم عليه السلام ربيسنه عاشق ايدى وخدمت وطاعتده تعلل وبهانه ايلميوب سر قضايه عالم ايكن بله ربنا ظلمنا ديو نفسنه ايلديكى ظلمه معترف اولدى وعبادات وطاعاته شروع قيلدى پس بو خصلت بوسنت اندن ميراث قالدى لازم كلدى كه اكر اولاد آدمدن ايسك جبرى قويوب محبت وطاعت يولنه كيدرسن اكر شيطان زاده ايسك بو سيرتى ترك ايدوب انك كبى زيركلك جانبنه كيدوب مجبورم ديو بحث وجدال ايدرسن (مثنوى) زيركى سباحى آمد در بحار * كم رهد غرقست او پايان كار * زيركلك فى المثل بحرلرده سباحلق كلدى اول بحارده سباحلق ايلين خلاص بولمز پايان كارده غرقدر يعنى شول كمسه كه زيركلكنه اعتماد قيله وامرحقى قبول ايلكدن وكشتى شرع نبوى يه داخل اولمقدن معرض اوله اول كمسه كندى سباحلغنه اعتماد ايليوب كشتيدن وكشتيباندن معرض اولوب بحرلره كندنى القا ايلين كمسه كبيدر معلومدركه عاقبت الامر بويله كمسه خلاص اولميوب غرق اولور (مثنوى) هل سباحت را رها كن كبر وكين * نيست جيحون نيست جو دريا ست اين * پس امدى سباحتى قو كبر وكينى ترك ايله زيرا بو بحر فنا جيحون دكلدر جوى ونهر دكلدر درياى بى پايان در كدر كه بركشتيبانه متابعت ايدوب شريعت وطريقت كشتى سنه داخل اوله سن تا كم بحر قهر الهى دن نجات بوله سن

مثنوى

(م ى) وانكهان درياى ژرف بى پناه * دررباید هفت دريا را چو كاه * واندن صكره ژرف وعميق وبى پناه دريادر يدى دريايى كاه كبى قپار ومحو ونابديد ايلر پس بو دريادن كذر ايلمكه عشق ومحبت كشتى سى لازم اولنلردندر نته كم بيوررلر (مثنوى) عشق چون كشتى بود بهر خواص * كم بود آفت بود اغلب خلاص * عشق خواصدن اوترى كشتى كبى اولور عشقده آفت آز اولور يعنى عشق كه افراط محبتدن عبارتدر خداى تعالى نك بنده لرندن اوترى كشتى كبى اولور وخواص بو عشق ومحبت كشتى سيله بحر قهر فنادن تجاوز قيلوب لطف وبقا ساحلنه واصل اولورلر بو كشتى محبته داخل اولنلره آفت وغرق اولمق آز اولور اكثرى بو طائفه نجات بولور اما زيركلك بحر عظيم ايچره سباحت ايلمك كبيدر بو كونه كمسه لر آفت غرقدن خلاص اوله مز وساحل سلامتى بوله مز چونكم قضيه بوذكر اولنان كبيدر (مثنوى) زيركى بفروش وحيرانى بخر * زيركى ظنست وحيرانى نظر * زيركلكى صات وحيرانلغى ال زيركلك ظندر وحيرانلق نظردر يعنى زيركلك كه ظن وقياسدن عبارتدر وحيرانلق كمال علمدن ويقيندن ومشاهدهٔ اسما وصفات رب العالميندن ظهوره كلور پس بو وهم وظنى ويروانك مقابله سنده نظر ومشاهده منزله سنده اولان حيرانلغى صاتون آل تا حقيقت كاره عالم اوله سن وظنه تابع اولمغله حقيقت مشاهده سندن بى بهره قالميه سن كه حق تعالى (ان الظن لا يغنى من الحق شيأ) بيوردى (مثنوى) عقل حيران كن به پيش مصطفى) حسبى الله كو كه الله ام كفى) عقلكى مصطفى عليه السلامك اوكنده حيران ايله حيران برنه قربان دخى نسخه در بو تقديرا اوزره معنى عقل ومعاشكى حضرت مصطفانك اوكنده وبولنده قربان ايله ديمك اولور وحسبى الله ديكه انك معناسى الله تعالى بكا كافيدر ديمكدر يعنى عقلكى حضرت مصطفى صلى الله عليه وسلمك سنت سنيه وعلوم واحكام شريفه سنك حضورنده حيران ايله وحسبى الله وحده وكفى ديو سويله مراد حضرت حقله وانك محبت وطاعتيله يالكز اكتفا قيلمق وشروع مصطفى عليه الصلوة والسلامه سالك اولمقدر (مثنوى) همچو كنعان سرز كشتى وامكش * كه غرورش داد نفس زيركش * كنعان كبى كشتيدن باش چكمه كه كنعانك زيرك اولان نفسى اكا غرور ويردى يعنى حضرت نوحك اوغلى كندى سباحتنه وزيركلكنه مغرور اولوب سفينهٔ نوحدن باش چكوب اعراض ايلدى كنديسنه بويله ديو (مثنوى) كه برآيم برسر كوه مشيد * منت نوحم چرا باشد كشيد * بلند طاغك باشنه چيقارم اول نوحك منتنى نيچون چكمك كرك يعنى نوحك منتنى چكمكدن ايسه بلند اولان طاغلره التجا ايتمك يكدر ديو حضرت نوح (يا بنى اركب معنا) ديو سفينه يه راكب اولمغه امر ايلدكده (سأوى الى جبل يعصمنى من الماء) ديو جواب ويردى حضرت نوح اكا كمال شفقتندن تعليم ايليوب (لا عاصم اليوم من امر الله الا من رحم) ديو معصوم اولنلر اللهك رحمت ايلديكى كمسه لر ايدوكنى بيلدردى لكن بدبخت اولديغندن نصيحت اكا كاركر اولميوب بو مكالمه ده ايكن (وحال بينهما الموج فكان من المغرقين) آيتنك طبقنجه بر موج كلوب ايكيسنك ما بيننه حايل اولوب مغرقلردن اولدى وقصه سى بر نيجه موضعده مرور قيلدى (مثنوى) چون رمى از منتش اى بى رشد * كه خدا هم منت او مى كشد * اى كمراه انك منتندن نيجه نفرت ايلرسن حال بو كه خداى تعالى هم انك منتنى چكر منت امتنان معناسنه در وامتنان اعتداد معناسنه درنته كم من عليه منة ديرلر امتن واعتد معناسن ويررلر وامتنان نعمتى صايغمه ونازلنمغه ديرلر بوراده خدا انك منتنى چكر ديمك حضرت نوحك ايلديكى طاعات وحسناتك مقابله سنده شكر قيلر ديمكدن عبارت اولوكه حق تعالى حضرتلرى شكور ردر شكور مبالغه ايله شكر ايديجى ديمكدر وشكر نعمت مقابله سنده منعمه لسانله ثنا وقلبله اعتقاد ومحبت واعضا وجوارحله خدمت وعبادت ايلمكدن عبارتدر چونكم شكر بو اوچ شيدن عبارت اولديسه حق تعالينك كندى بنده سنه شكرى اكا ثنا قيلمق وحسنه سنى بيلمك وا كا مكافات قيلمقدر ديمشلر والشكر فى صفات الله مجازاة الحسن ديو تعريف ايلمشلردر چونكم منت چكمك حضرت حقك شاننده شكر ايلمكدن ومحسنه جزا ويرمكدن وانك حسناتنى بيلمكدن وعد ايلمكدن عبارت اولديسه معنى بويله ديمك اولوركه انك منتندن يعنى نعمتنى ولطفنى بيلمكدن وعد ايلمكدن اى بى رشد نه كيفيتله اعراض ايلرسن كه خداى تعالى انك حسناتى مقابله سنده شكر قيلر واكا ثنا ايليوب ايلديكى ايلكلرى سن بنم حقمزده شويله ايلكلر ايلمشسندر ديو عد ايلر اكرچه پادشاهه بنده سنك خدمت وطاعتى منت دكلدر لكن پادشاهك كرم واحسانى ولطف وشانى شول مرتبه ده دركه كندى يه عاشق صادق اولان بنده سى اول منعم ونازنينك نه مرتبه منت ونازن چكرسه اول پادشاهى كنديلره نه مرتبه محبوب ونازنين اتخاذ ايدرلرسه من كان لله كان الله له حديثنك مفهومى اوزره اول پادشاه دخى عاشق صادقلرنى محبوب نازنين منزله سنده طوترنته كم (يحبهم ويحبونه) آيت كريمه سى بو معنايه دلالت وشهادت ايدر لاجرم اول حضرت دخى كمال لطف وكرمندن بونلره منتدار منزله سنده اولور نته كم كمال كرمندن بر بنده سنه يوم قيامتده اعتذار قيلور كما روى عن الحسن البصرى عن النبى عليه السلام قال رسول الله صلى

الله عليه وسلم يؤتى بالعبد يوم القيمة فيعتذر الله عزوجل اليه كما يعتذر الرجل فى الدنيا فيقول وعزتى وجلالى مازويت
عنك الدنيا لهوانك على ولكن لما اعددت لك من الكرامة والفضيلة اخرج يا عبدى الى هذه الصفوف من اطعمك
اوكساك يريد بذلك وجهى فخذ بيده فهو لك آه چونكم يوم قيامتده بر بنده سنه اعتذار ايلمك جائز اولیجق بو دنياده دخى
خاص بنده لرينه اعتذار قيلمق ومنت دار اولمق مرتبه سنده اولسه كمال كرمنه نقصان كلمز ومنت دار اولمق واعتذار
قيلمق حقيقتنه دخى حمل اولنمز بلكه اول كريم ولطيف خاص بنده لرينه شو مرتبه آشنالق ايلر ومعامله قيلر ديمكدن
عبارت اولور (مثنوى) چون نباشد منتش برجان ما * چونكه شكر ومنتش كويد خدا * بزم جا غزاوزره انك نيجه
منتى اولمز چونكم خداى تعالى انك شكر ومنتنى ديه اش ضميرلرى اكرچه حضرت نوحه عايد وخطاب كنعانه در ولكن
هر عصرده اولان انبيا واوليا كه خلقى طوفان ضلالتدن قورتردقلرى اعتبار ايله نوح نبى كبيدر وانلره متابعت
ايلمكدن معرض اولان كمسه لر كنعان غبى كبيدر پس نوح وكنعاندن مراد هر عصرده اولان مرشد كامل وا كا متابعت
ايلمكدن معرض اولان غافل وجاهل اولور ومصرع ثانيده منت اومى كشد بيوردقلرى منتدن مراد خداى تعالينك
شكر قيلمسى وبنده سنه شكورا اولمسى اشعار ايلر وحق تعالينك شكورا اولمسى (من تقرب منى شبرا تقربت اليه ذراعا ومن
تقرب الى ذراعا تقربت اليه باعا حديث شريفنك مقتضاسنجه ودخى ومن اطاعنى اطعته قولنك فحواسنجه بنده سنه
زياده لطف واحسان ايله تقرب ايلمكدن وبنده سى اكا نيجه مطيع اولوب امرينى قبول ايلرسه اول پادشاه دخى بنده سنك
دعاسنى زياده قبول ايلمكدن عبارت اولور (مثنوى) تو چه دانى اى غراره پرحسد * منت اورا خدا خودمى كشد *
اى پرحسد اولان مغرورسن نه بيلورسن انك منتنى خود خداى تعالى چكر يا خود معنى انك منتنى خدا كندى چكر
ديمكدر غرار فتح غين وكسر غينله دخى غافل اولمغه ديرلر نته كم بو وجه اوزره معنى ويرلدى وغراره وچواله دخى ديرلر
بو وجه اوزره معنى سن اى حسدله پر اولان چوال نه بيلورسن ديمك اولور بو وجه اولكيدن دخى انسب كاور
وحاصل كلام اى حسدله مملو اولان مغرورسن انك منتن چكمه نك قدر وقيمتن نه بيلورسن كه خداى عزوجل اول كامل
ومكملك منتن چكر وانك حسنات وطاعاتنه كوره جزا ويرر منت چكمكدن مراد نه ايدوكى تفسير اولندى (مثنوى)
كاشكى كو آشنا ناموختى * تا طمع در نوح وكشتى دوختى * كاشكى اول كنعان يوز كچلك اوكرنميدى حتى حضرت
نوحه وانك كشتيسنه طمع قيليدى وداخل اوليدى وغرق وهلاكدن اولمقدن نجات بوليدى (مثنوى) كاشكى چون طفل
اوجاهل بدى * تا چو طفلان چنك در مادر زدى * نوليدى طفل كبى حيله لردن جاهل اوليدى تا طفللر كبى مادرنه
دست وچنك اوريدى يعنى اطفال مادرنه تعلق وا كا تمسك ايلديكى كبى اكر كنعان دخى پدرنه تعلق وتمسك ايليدى
غرق وهلاك اولمقدن نجات بولوردى كذلك هر طالب دخى اكر نزاع وجدالى ترك ايلسه واطفال مادرنه تمسك ايلديكى
كبى بر مرشد ومربى يه تعلق وتمسك ايلسه طوفان ضلالتدن خلاص اولوردى ديمكى افاده ايلر (مثنوى) يا بعلم نقل كم
بودى ملى * علم وحى دل ربودى ازولى * يا خود اول كنعان سيرت اولان كمسه علم نقل ايله طولو اولميدى وايدن وحى
دلك علمن قياردى علم نقل ايله درون مملو وا كا مغرور اولوب اعتماد قيلمق اوليانك قلبنه متعلق اولان وحى علمندن انسانى
بى بهره ايلر واينك قلبنه متعلق اولان وحيك علمندن مراد شول علم لدنيدر كه حق تعالى انلرك قلبنه الهام ايلمك
طريقيله اول علمى كشف ايلمشدر پس علم نقليه يه مغرور اولان كمسه چون علم لدنى مظهرى بر ولى يه مقارنت قيلسه
كندى علمنى انك علمى اوزره ترجيح ايليوب انك كلام حكمت آميزين قبول قيله مز وكندى بيلديكنه عظيم اعتقاد
واعتمادى اولديغندن اول منبع الهام اولان علم لدنى صاحبنه تابع اوله مز (مثنوى) با چنين نورى چو پيش آرى كتاب *
جان وحى آساى تو آرد عتاب * بو تجلين بر نورله چونكه اوكنه كتاب كتورهسن سنك وحى دينلكاندريجى جانك سكا
عتاب كتورر يعنى وحى قلبى صاحبى بر ولينك ونور الهينك حضورنده كتبدن استفاده اولنان مسائل نقليه يى
ايلرو كتورهسن وآنك كلامنه معارضه ايدوب فلان كتابده بويله مسطور اولمش درديه سن سنك وحى ايله آسوده اولان
جانك سكا عتاب كتوررايدن اوترى كه جانه وحى ايله اولان علم يقينى حاصل اولميجه جان راحت اولمز وروحه كمال راحت
علم وحى ايله حاصل اولور چونكم كتبدن حاصل اولان كندى علمكى اول منبع علم الهى اولان ولينك حضورنه كتورهسن
وانى حجت وبرهان ابراز ايليه سن روحكى راحتدن ووحيه متعلق اولان علمك حظ ولذتندن دور ايلمش اولورسن
بو خصوصده سنك روحك سكا اينجنوب عتاب ايلر بويله دوكه اى مغرور براى منقولات وقشريانى ايلر وكتوروب
بنى آسوده قيلان علمدن دور ايلدك خبرك يوقكه حيات روحيه دن بنى مهجور قيلدك ديرلكن سن روحك بو كونه
عتابندن كندى علمكه مغرور اولديغك واندن لذت بولديغك واسطه ايله غافل وذاهل سن وحى آسا وصف تركيبيدر
وحى ديكلندريجى معناسنه (مثنوى) چون تيمم با وجود آب دان * علم نقلى با دم قطب زمان * ابك وجوديله تيمم كبى بيل

خليفهٔ جهان وقطب زمانك كلام ونطقيله علم نقلى يعنى ترابله تيمم ايلمسك جوازى آبك وجودى اولمديغى زمانده اولور
وآبك وجودى اولديغى زمانده تيمم جائز اولمز كذلك قطب زمان اولان عزيزك كلام حقيقت آنجامى موجود ايكن انك
حضورنده علم نقلى ايله عمل قيلمق بويله در پس طهارت كامله استين كمسنه تراب منزله سنده اولان علم نقلى يى آب صافى
كبى جان ودلدن روان اولان علم روحينك وجودى قتنده ترك ايليوب اندن قلبنى وروحنى واخلاقنى تطهير ايلمك لازم
اولور والا طهارتسز قالور ووجود لوثندن پاك اولميوب عاقبت مردار اولور پس اى علوم عقليه ونقليه يه مغرور اولان
كمسه اكر قهر الهيدن خلاص اولمق ونجات بولمق استرسك * مثنوى * خويش ابله كن تبع مى رو پس *
رستكى زين ابلهى يابى وبس * كنديكى ابله ايله اكا تابع ومريد اولوب آرد نجه كيت عذاب خدادن قورتلمغى
انجق بويله ايلمكدن بولورسن * مثنوى * اكثر اهل الجنة البله اى پدر * بهر اين كفتست سلطان بشر * اى پدر
سلطان بشر صلى الله عليه وسلم حضرتلرى اكثر اهل الجنة البله حديثنى بوندن اوترى ديمشدر يعنى ولى كاملك ومرشد
فاضلك حضورنه كلدكده اهل جنتك علامتى اولدر كه كندويى ساده دل ايليه تاكم انك علم شريفندن استفاده ايليه
مثلا بر كمسه بر استاد كاملك هنرنى تحصيل ايلمك ديلسه كندويى اطفال كبى ساده دل قيلميجه ميسر اولمز پس
لازم كاوركه اول علم وفنى تحصيل ايلمكدن اوترى استاد كاملك اوكنده اول كمسه ابله اوله وكندى بيلديكنى وفهم
قيلديغنى ترك ايليوب انك بيلديكيله وفهم قيلديغيله عمل ايليه عليكم بدين العجائز حديث شريفى بو معنايه كوره
دينلمشدر واكثر اهل الجنة البله حديث شريفى دخى بو مضمونى تأييد وتنبيه ايچون ايراد اولنمشدر وبو حديث شريفى
بزاز انسدن وانس حضرت نبى صلى الله عليه وسلمدن روايت ايدرلر وابن اثير نهايه ده بونك شرحنى بويله يازمشدركه
تبركا بعينه تحرير اولندى البله جمع ابله وهو الغافل عن الشر المطبوع على الخير وقيل هم الذين غلبت سلامة
صدورهم وحسنوا الظن بالناس لانهم اغفلوا امر دنياهم فجهلوا حذق التصرف فيها واقبلوا على آخرتهم فشغلوا انفسهم
بها فاستحقوا ان يكونوا اكثر اهل الجنة فاما الابله وهو الذى لا عقل له فغير مراد فى الحديث (مثنوى) زيركى چون
باد كبر انكيزتست * ابلهى شو تا بماند دل درست * عقل وزيركلك چون سكا كبر قوپاريجى باد هوادر پس بر شكسته ابله
اول تاكم كوكل درست قاله زيرا كبر وغرور قلبى اعتدالندن چيقاروب فاسد ايلر اما ساده دل اولمق سلامت صدور مرتبه سن
بولمغله ابله اولمقدن عبارتدر قلبه سلامت ويريجيدر پس ابله اول تا قلبك درست اوله (مثنوى) ابلهى نى كو بمسخركى
دوتوست * ابلهى كو واله وحيران هوست * ابله ديديكم اول بر سفيه ونادان ابله دكلدركه او مسخره لق ايله ايكى قات اولكه
مراد شول بر سلامت صدر صاحبى اولان ابلهدركه او هو يله مشار اليه اولان غيب هويت وذات احديتك واله وحيرانيدر
يعنى حضرت محبوب معنوينك بر مرتبه حيرانيدركه كندى وجودندن بى خبر اولمش وانك حسن وجمالنك
مشاهده سنده حيران قالمشدر (م ى) ابلهانند آن زنان دست بر * از كف ابله وز رخ يوسف نذر * ابلهلردر اول اللرين
كسيجى زنلر اللرى جهتندن ابله ويوسفك رخى جهتندن نذر درنذر لغتده قورقمغه ديرلر انذار معناسنه ده كاور
انذار خوفدن ودهشتدن خبر ويرمك واعلام ايلمكه دخى ديرلر بو راده نذر يوسفك رخنك دهشتندن خبر ويريجى وبيلجى
ديمك معناسنه اولور وفى الحقيقه انلر كنديلردن برمرتبه غافل وحيران اولديلركه وقتا كم يوسف عليه السلامك جمالنى
كورديلرسه اللرنى ترنج بيدكارى پچاقلرله قطع ايلديلر والمنى طويمديلر اما يوسف عليه السلامك جمال با كمالندن خبردار
اولوب حاشا لله بو بشر دكلدر بو انى بشر اولمقدن تنزيه ايلديلر نته كم سورهٔ يوسفده حق تعالى حضرتلرى انلرك حالندن
خبر ويروب بيورر (فلما رأينه اكبرنه وقطعن ايديهن وقلن حاش لله ما هذا بشرا ان هذا الا ملك كريم) بو آيت كريمه نك
تفسيرى جلد ثالثده دقوقى حكايه سنك بيانلرندن اشغى بر بيانده مرور ايلدى (مثنوى) عقل را قربان كن اندر
عشق دوست * عقلها بارى ازان سويست كوست * پس امدى عقلى دوستك عشقنده قربان وفدا ايله جمله عقللر بارى
اول جانبدندركه اول جانب دوستدر بارى تحقيق معناسنه استعمال اولنوب تقدير كلام عقللر جميعا تحقيق اول
جانبدندركه اودر دينسه دخى وجهدر وفى الحقيقه عقول وار واحدك منشأى حضرت باريدر پس انك عشقنده عقلكى
بذل ايله تا سكا اضعاف مضاعف عقللر كله (مثنوى) عقلها آن سو فرستاده عقول * مانده اين سو كه نه معشوق است
كول) اصحاب عقول عقللرنى اول جانبه كوندرمشدر اما كول واحمق اولان بو طرفده قالمشدركه معشوق دكلدر يعنى
ارباب عقول عقل وجانلرنى وخانمانلرنى جناب عزتك راه عشقنده بذل ايدوب معشوق حقيقى جانبنه ارسال
ايلمشلردر اما كول ونادان اولنلر بو عالم طبيعت ومرتبهٔ بشريتده قالدى وعقل وجاننى بو مرتبه لرده خرج وصرف
قيلديكه بو مرتبه لر معشوقك رضاسى وقرب ووصالى مرتبه لرى دكلدر (مثنوى) زين سر از حيرت كراين عقلت
رود * هر سر موئيت سر وعقلى شود * بو باشدن حيرتدن اكر بو عقلك كيده سنك هر سر مويك بر سر وبر عقل اولور بو بيت

طريق محبتده حيران اولمقدن عقلك زوالندن خائف اولان وراه طاعت ومحبتدن بو خصوصدن ازتري اجتناب قيلان
كمسه لره تعليما وتسلية دينلمشدر يعني اي حيران اولمقدن عقلم باشمدن كيدر و مجنون اولورم ديو خوف ايلين كمسه
بو باشكدن اكر سنك عقلك حيران حق اولديغكدن اوتري كيدرسه غم ييه سنك هر كيدن قيلك باشنه عقلكه
معادل بر عقل باشي وير يلور مصرع اولده اولان سر طرف معناسنه اولوب ومصرع ثانيده اولان سر كسر سينله
اولوب جان معناسي مراد اولسه دخي معني لطيف ودرست اولور بو تقديرا اوزره ديمك اولور بو طرفدن اكر سنك عقلك
حيرتدن اوتري كيدرسه سنك هر قيلك باشنه جان وعقل حاصل اولور كه اوكيدن عقلكدن نيچه وجهله
اولي اولور (مثنوى) نيست آن سو رنج فكرت بر دماغ * كه دماغ وعقل رويد دشت وباغ * اول جانبده عقل ودماغ اوزره
فكرك رنج والمي يوقدر زيرا اول طرفده دشت وباغ دماغ وعقل بتورر يعني عالم الهيده دماغ اوزره فكرت وخيالك رنجي
اولمز وعلوم لدني قوت فكريه ايله ظهوره كلمز تا كم دماغه زحمت ويره نته كم بونده علوم عقليه ونقليه ومعارف رسميه
قوت فكريه ايله حاصل اولور كه دماغه رنج وتعب ويرمكدن خالي اولمز نته كم مطالعهٔ كتب ايلين كمسه بر دقيق محلي زياده
تفكر قيلسه وياكا مشغول اولسه انك دماغي يابس ومنجمد اولوروا كا اول تفكردن عظيم فتور وملال كلور اما بو عقلي
راه محبت الهيه ده بذل ايليوب تصفيهٔ قلبه مشغول اولورسك عالم الهي سكا منكشف اولوب وارادت الهيه وفيوضات
ربانيه ايله دماغ ودلك آسوده اولور وعقل وجانك اول عالم الهينك دشت وباغنده رونق ولطافت بولور زيرا كه عالم الهينك
باغ وصحراسي عقل ودماغه نشو ونما ويرر وانلري زياده ايدوب كمال مرتبه سنه ايركورر رويد لفظنه بونده رويانيده
معناسي ويرلدي ومتعدي اولمق معناسنه استعمال اولندي اما فعل لازم معناسنه اولوب دردشت وباغ تقديرنده
اولسه دخي جائز اولور يعني انك دشت وباغنده دماغ ودل بترديمك اولور (مثنوى) سوى دشت از دشت نكته بشنوى
سوى باغ آيي شود نخلت روى * اول عالمده دشت وصحرا جانبنده دشتدن رمز ونكته اشيدرسن باغ طرفنه كه سن سنك
نخلك سيراب اولور روى بروى ريادن صفت مشبهه درصويه قانيجي معناسنه يعني كوكده اولان عالم الهي يه كه سن
انك دشت وصحراسي جانبنده نيچه نكات شريفه واسرار لطيفه يي انك دشتندن استماع ايلرسن اول عالم دلده اولان
باغ الهي جانبنه كه سن سنك نخل وجودك ماء الحيوة حكمت ومعرفته قانيجي اولور عالم الهي يه دشت وباغ اسنادي
استعارهٔ تمثيليه قاعده سي اوزره دركه منبت اسرار انوار ومحل لطائف بي شمار اولديغي اعتبارله دشت وباغه
مشابهدر بو معني دخي مراد اولسه جائز اولور كه دينه چونكم عقلكي طريق محبت الهيده بذل ايليوب عالم حقيقته
واصل اولهسن بو عالم ظاهرده اولان دشت وصحرا جانبنده نفس دشتندن (اينما تولوا فثم وجه الله) نكته سني اشيدرسن
واكر باغ جانبنه كه سنك نخل وجودك آثار رحمة الهي واسرار تربيهٔ حقي مشاهده ايلمكدن شاد وسيراب اولور
(مثنوى) اندرين ره ترك كن طاق وطرنب * تا قلاوزت نجنبد تو مجنب * بو يولده طاق وطرنبي ترك ايله مادامكه سنك
قلاوزك حركت ايلميه سن حركت ايلمه طاق اكرچه كمره وطرنب قاره اوه ديرلر وظاهر معناسي اولري وكمرلري ترك ايله
ديمكدر لكن مراد نام ونشاني وكبر وفخري بو طريق الهيده ترك ايله وبر مرشده اقتدا قيل واونه كونه حركت ايلرسه سندخي
انك كبي حركت ايله مادامكه اول بر فعلي اشلميه وقبول ايلميه سن هم اني اشلمه وقبول ايلمه ديمك اولور (مثنوى) هر كه
او بي سر بجنبد دم بود * جنبشش چون جنبش كژدم بود * كژروش بكور وزشت وزهرناك * پيشهٔ او خستن
اجسام پاك * هر كيم كه او سرسز حركت ايلردم اولور انك جنبشي كبي اولور يعني شول كمسه كه طريق
الهيده بي رئيس وپيشوا حركت ايلر اول كمسه دم كبي ابتر اولور وسفلي قالور وانك حركتي عقربك حركتي كبي اولور شول
مناسبتله كه اول عقرب اكري يوريجي وكيجه كور وزشت وزهرلودر عقربك كار وصنعتي پاك جسملري مجروح ايلمكدر
كذلك طريق حقه بي سر كيدن كمسه لرك حالي دخي بويله اولور في الحقيقه عقرب كژرودر وكيجه كوردر كوندز خود
هيچ كورمز زشت صورت وزهرناكدر پس راه حقه دليلسز كيدن كمسه دخي عقرب كبي اكري كيديجي وشب
طبيعتده وظلمت بشريتده كورميجي وقبيح الخصلت ومؤذي طبيعت اولور كه انك صنعتي پاك وصالح اولان جسملري
يا فعليله ويا لسانيله رنجيده ايلمك اولور (مثنوى) سر بكوب انرا كه سرش اين بود * خلق وخوى مستمرش اين بود *
پس اول كمسنك باشني دوككه انك سري بو اوله دائم ومستمر انك خلقت وخويي بو اوله شول كمسنك كه سر وخلق وخويي
دائما عقربك سري وخلق وخويي كبي اوله انك باشني دوك بلكه شرعا لازم كلورسه اني قتل ايله كه كل مؤذ يقتل دينلمشدر
(مثنوى) خود صلاح اوست آن سر كوفتن * تا رهد جان ريزه اش زان شوم تن * خود اول باش دوكمك انك صلاحيدر
تا انك جان ريزه سي اول شوم وفاسد تندن قورتله جان ريزه جان قرنتسي ديمكدر مراد بتون جان ديمكه
لايق دكل حقير وناچيز جان ديمك اولور پس شول كمسه كه مؤذي طبيعت اوله وكژدم كبي خلقه اذا قيله انك

قتل اولنمسي حلال اولور تا كم انك حقير وذليل اولان جاني نفس شومندن خلاص اوله ومسلمانلر دخي انك
ضررندن سلامت بوله (مثنوى) واستان از دست ديوانه سلاح * تا ز تو راضي شود عدل وصلاح * ديوانه نك
الندن سلاحني آل تا عدل وصلاح سندن راضي اوله ديوانه دن مراد كه نفس واهل نفس اولور اولا معني ديوانه اولان
نفسكه رخصت وانك مشتها ومقتضاسنه كوره آلت ويرمه بلكه انك هواسنه ومقتضاسنه قوت ويرن آلتي
الندن آل روحكه وعقلكه وير تا كم سندن عدل وصلاح راضي اوله ديمك اولور وثانيا اكر حاكم وغالب ايسك كژدم
طبيعت اولان اهل نفسك الندن ظلم وفساده آلت اولان مالني ومنصبني ال اني بي طاعت وبي قدرت قو تا كم سندن عدل
وصلاح راضي اوله ديمك اولور (مثنوى) چون سلاحش هست وعقلش ني ببند * دست اورا ورنه آرد صد گزند *
چونكم ديوانه نك سلاحي وار وعقلي يوقدر انك اليني بغله يوخسه او خلقه چوق ضرر وزيان ايرشدير روا الحاصل عقلي
اولمينه اكر نفسك ايسه ده آلت وقدرت وقوت ورخصت ويرمه تا سكا وخلقه نيچه ضرر ايرشدرميه بلكه انك اليني بغله
تا ضررندن هم سن وهم سائر عباد الله سالم اوله لر (بيان آنكه حصول علم ومال وجاه مر بدگهر را فضيحت اوست همچون
شمشير يست افتاده بدست راه زن (مثنوى) بدگهر را علم وفن آموختن * دادن تيغي بدست راه زن * بدگهره علم وفن
اوكرتمك في المثل راه زن النه بر تيغ ويرمك كبيدر (مى) تيغ دادن در كف زنكي مست) به كه آيد علم ناكس را بدست
مست عربك النه تيغ ويرمك يكدر كه ناكسك النه علم ومعرفت كله اول جهتدن زنكيء مستك النه تيغ ويرمك ناكس
اولان بدگوهره علم اوكرتمكدن يكدر كه سرخوش عربك النده كي قليجله لازم كاسه بر قاچ كمسنك بدنني مجروح ايلر
اما اول بدگوهر اول علم ومعرفت واسطه سيله نيچه كمسه لري اضلال وافساد ايلر پس بونك مضرتي انك مضرتندن نيچه
وجهله زياده اولور پس انك النه تيغ ويرمك بوكا علم اوكرتمكدن اولي اولور (مثنوى) علم ومال ومنصب وجاه وقران) فتنه
آمد در كف بدگوهران) علم وجاه ومنصب ومال وقران بدگوهرلرك النده فتنه كلدي يعني زنكيء مستك النده تيغ بران
نيچه فتنه وفساده آلت اولورسه بدگوهرلرك النده بو مذكور اولنلرك جمله سي آلت فتنه وفساد اولور و بونلر واسطه سيله
بدگوهر اولنلر خلقه ظلم وتعدي قيلور قران كسر قافله جمعيت معناسنه ده اولسه جائز ومقارن معناسنه اولسه
دخي جائز (مثنوى) پس غزا زين فرض شد بر مؤمنان * تا ستانند از كف مجنون سنان * پس غزا وجهاد مؤمنلره بوندن
اوتري فرض اولدي تا مجنونك الندن تيغ وسناني الهلر يعني كفار ومنافقين كه عقل معاد مرتبه سندن دور وايمان
وعرفاندن مهجور اولديقلري ايچون مجنون كبيدرلر وانلرك بدني ومالي ومنصبي انلرك النده تيغ كبيدر پس
مؤمنلره كفار ايله مجاهده ايلمك فرض اولدي تا اول مجنونلرك الندن سناني الهلر وسناندن وتيغدن مراد نه ايدوكني بو بيتله
تفسير ايدوب بيوررلر (مثنوى) جان او مجنون تنش شمشير او * واستان شمشير را زان زشت خو * انك جاني مجنوندر
وانك تني في المثل انك شمشيريدر اول قبيح خويلودن شمشيري آل يعني انك الندن آلت حربه متعلق اولان هر نه ايسه
اخذ ايله يا اسير اوله لر ويا ايمانه كله لر ويا خراجي قبول قيله لر ويا مقتول اولوب اهل اسلام انلرك شرندن امان بوله لر (مثنوى
آنچه منصب ميكند با جاهلان * از فضيحت كي كند صد آرسلان * اول نسنه يي كه فضيحت ورسوا ايلمقدن منصب
جاهللره ايلر اول فضيحتي يوز ارسلان قچن ايلر يعني منصبك جاهللره ويرديكي ضرر وفضاحتي يوز ارسلان ايلمكه قادر
اولمز (مثنوى) عيب او مخفيست چون آلت بيافت) مارش از سوراخ بر صحرا شتافت) او جاهلك عيب وقباحتي منصبه
واصل اولمزدن اول مخفي وپوشيده در چونكم آلت بولدي ومنصب ومال الده دار وكيره قادر اولدي انك ماري سوراخدن
چيقوب صحرايه ايودي يعني نفس اماره سنك مكر وضرري بطوندن ظهوره كاوب صحراي عالمه سرعت قيلدي وخلق
اوزره مستولي اولوب ظاهر اولدي (مثنوى) جمله صحرا مار وكژدم پر شود * چونكه جاهل شاه حكم مر شود * جمله
صحرا مار وكژدمله پر اولور چونكم جاهل اجي حكمك شاهي اوله يعني ظلم وفسادكه مثلا مار وكژدم كبيدر چونكم
جاهل اجي حكمله پادشاه اوله عالم صحراسي جميعا ظلم وفسادله پر اولور وظلمه واهل فساد فرصت بولوب ظهوره كلور
وصلحا ومؤمنيني هر بري عقارب وحيات كبي آزرده قيلور (مثنوى) مال ومنصب ناكسي كارد بدست * طالب
رسوايي خويش اوشدست * بر ناكس كه مال ومنصب اله كتوره اول ناكس كنديسنك رسوايلغني طالب اولمشدر
زيرا انك حالي ايكيدن خالي اولمز (مثنوى) يا كند بخل وعطاها كم دهد * يا سخا آرد بنا موضع نهد * يا بودركه اول ناكس
بخل وامساك ايلر محل عطا اولنلره احسان وعطا ويرمز يا بودركه سخا وعطايي كتورر لكن نا موضعه قورنا محل
يره ويرر مثلا في زماننا منصبده اولان جاهللر كبي كه سخا وعطالرني اشراره واهل لهو ولعبه ودروغكوي ومزاجكير
اولنلره وفسق ومعصيته ويررلر ومستحق عطا واحسان اولنلره اهانت وحقارت ايدرلر و كچ عطا اولق وهر كاري
بر عكس قيلمق سمتنه كيدرلر (مثنوى) شاه را در خانهٔ بيدق نهد * اين چنين باشد عطا كاحمق دهد * مثلا شاهي

ایدق خانه سنه قور اول عطا که احمق ویرر بو تجلین اولور یعنی اعلا اولان شیئی ادنانك مرتبه سنه قور و هر شیئی محلی اولمین
شیئه وضع ایلر احمق وجاهلك ویردیكی منصب وایلدیكی عطا واحسان بونك كبی اولور هرنه اشلسه باز كونه قیلور
اهلندن منع وناهله سخی اولور (مثنوی) حكم چون در دست كمراهی فتاد * جاه می پنداشت در چاهی فتاد * حكم
وتصرف چونكم بر كمراه ونا كسك النه دوشدی اول كمراه واصل اولدیغی مرتبه یی جاه زعم ایلدی لكن بر چاهه دوشدی
زیرا اول منصب اكا محل حبس اولوب عالم روحانیته خروج قیله مز (وارض الله واسعه) یه واصل اوله مز بلكه اول جاه
بلا وجفایی كندی زعمنجه جاه پر صفا عد ایلیوب مرتبهٔ عالیدن ومنصب سامیدن محروم قالور (مثنوی) ره نمی داند
قلاوزی كند * جان زشت او جهان سوزی كند * بو بیت شریف وما بعدنده اولان ابیات شریفه دخی منصب
معنوینك نااهله ویردیكی ضرری بیان ایلر نته كم بوندن اول مناصب صوریه نك جاهل اولنلره ودیانتسز منصب تصرف
قیلنلره نه مرتبه مضرتی وار ایدوكنی بیان ایلمكه شروع ایدوب بیوررلر اول جاهل ونادان یول بیلمز قلاوزلق ایلر انك
زشت وقبیح اولان جانی جهان سوزلق ایلر راه حق بیلمك اولا حضرت مصطفی صلی الله علیه وسلمك سنت سنیه سنه
عامل اولمسه وتصفیهٔ درون قیلمسه وكمال مرتبه سن بولمسه بلكه مجرد شهرت ونباهت ایچون وتعظیم خلق وجمع توابع
ایچون ارشاد ناسه تصدی ایلسه انك جان زشتی جهان خلقنی یاقار شول اعتبارله كه راه صوابدن فی الحقیقه
بی خبر اولوب انلری یا كبر وغروره ویا حقده دوشورر ویا خود حب مال وجاهه مبتلا اولمغه سبب اولور ویا خود نقصان
وضلالتدن بر مرتبه یه ایرشدرر كه انك عاقبتی نار جحیم اولور (مثنوی) طفل راه فقر چون پیری كرفت * پی روان را غول
ادبیری كرفت * فقر یولنك طفلی چونكم پیرلك طوتدی ومرشدلك اتخاذ ایتدی پس اكا پیرو اولنلری ادبار وشقا غولی
طوتدی راه فقردن مراد كه طریق فنادر وفقر وفنا سالكك وجودی بالكلیه فانی اولوب كندوبی كورمكدن نجات
بولمقدر راه فقرك طفلی اول كسه در كه هنوز دخی رجال مرتبه سنه بالغ اولمامش وهوا وهوسندن كذر قیلمامش ووجود
موهومی قیدندن نجات بولمامش وهنوز دخی ولی كامل اولمامشدر نته كم بو تركی رباعی بو معنایی ایضاح ایلر (رباعی)
دیدی بر پیره بركسه كل اوان * دیدی اول دخی بالغ اولمدم بن * ولی ایلكه نتیجه بالغ اولور * وای لك اولماسه اوغلانلغ
اولور * والحاصل قچن طریق فقرده بالغ اولمین ورجال مرتبه سن بولمین بركسه چونكم مشیخت طوتسه وار مرتبه سنه
تصدی ایتسه اكا پیرو وتابع اولنلری مدبرلك غولی طوتر غولك تحقیقی جلد ثانیده وثالثده دخی مرور ایلدی غول
شول بیابانده اولان جنیلره دیرلر كه اكثر كاربان خلقنه كلوب وبعض كسه لره آشناسی شكلنده نمایان اولوب وا كا
دوستانه تكلم قیلوب راه ومقصد بودر كل بو جانبه كیده لم دیو اضلال ایلیوب عاقبت بر وادیده هلاك ایلر ایمش
چونكم طریق فقرك طفلنه بر نیجه كسه تابع اولسه لر انلری مدبرلك وبدبختلك غولی طوتر وبر یره ایلتوب اتر كه اصلا
اندن نجات میسر اولمز (مثنوی) كه بیا تا ماه بنمایم ترا * ماه را هركز ندید آن بی صفا * اول ره فقرك طفلی اولان شیخ
كندی پیرولرینه بویله دیر كه كل تا سكا ماهی كوسترییم حال بو كه اول بی صفا هركز ماهی كورمدی ماهدن مراد بونده
حقیقت محمدیه اولمق ذوق سلیم وعقل مستقیم صاحبنه روشندر زیرا نور القمر مستفاد من الشمس موجبنجه قمر نوری
شمسدن استفاده ایلدیكی كبی حقیقت محمدیه دخی انوار واسراری ذات الهیه دن استفاده قیلر پس ماهدن مراد
نه اولدیغی معلوم اولدیسه معنی بویله دیمك اولور كه اول طریق فقرك طفلی سلوك كه قابل اولنلره وكندی یه میل ومحبت
قیلنلره دیر كه كل وبكا تابع اول تا سكا ماه حقیقی كوسترم وسنی حقیقت محمدیه نك مشاهده سی مرتبه سنه ایركورم حال
بو كه اول بی صفا ماه حقیقی یی هركز كورمدی بلكه انك بویله دیمكدن مرادی مجرد ادعادر كه خلقی بو حیله ایله كندی یه
صید ایلیه وبو تزویر ایله دام بیعتنه قید ایلیه دیمك اولور (م ی) چون نمایی چون ندیدستی بعمر * عكس مه در آب هم ای
خام غمر * حكایتدن مخاطبه التفات ایدوب راه فقرك طفلی منزله سنده اولنلره وتشیخ قیلنلره خطاب ایدوب بیوررلر
ای متشیخ وای طفل راه منزله سنده اولان مزور ومدعی نیجه كوسترسن چونكه عمركده كورمدك ماهك عكسنی
آبده بیله ای خام غمر غمر ضمتین ایله وسكون میم ایله دخی بون وغافل كسنه در كه احوال بیلمز یقال رجل غمر بسكون
المیم وضمها الذی لم یجرب الامور یعنی ای نابخته اولان غافل وجاهل سن ماه حقیقی طالب اولنلره نیجه كوسترسن
چونكم جمیع عمركده اول ماه حقیقتك عكسنی بیله بو مظاهر كونیه ده كورمدك كه بو مظاهر فی المثل آب صافی كبیدر
وبونده نمایان اولان عقول وارواح اول ماه حقیقتك عكسیدر چونكم بو مظاهر كونیه ده انك عكسنی كورمكه قادر
اولمیه سن وبو مرآت عالمده كورینن عكوس كیمك عكوسیدر بیلمكه ظفر بولمیه سن انك اصلنی وذاتنی نیجه كوررسن
ونوجهله طالب اولنلره كوسترسن (مثنوی) احمقان سرور شدستند وزبیم * عاقلان سرها كشیده در كلیم * احمقلر
سرور اولمشلردر وخوفلرندن عاقللر باشلرین كلیمه چكمشلردر یعنی عجب حالتدر كه ارباب جهل وضلالت واصحاب

حیله وخدیعت هر بری منبع بلاهت وحماقت ایكن سرور اولمشلر ودعوای انانیت وكذب شیطنت ایله ظهور قیلمشلردر
اصحاب عقول بو حالت غریبه یی كوروب وارباب علم ومعرفت بو صورت عجیبه دن عارلنوب باشلرین كلیم التنه چكمشلر
وتستر واختفا ایلمشلر (بیت) پری نهفته رخ ودیو در كرشمهٔ حسن * بسوخت عقل زحیرت كه این چه بو العجبیست * نته كم
حضرت رسول مكرم صلی الله علیه وسلم كندی زمان شریفلرنده قبل البعث اول زمانده اولان خلقك ماینده بو ذكر
اولنان حالت عجیبه یی مشاهده ایلیوب تستر بیورمشلردی شول وقته دك كه قم فانذر امر شریفی وارد اولدی وظهوره
كلمكه وخلقی حضرت حقه دعوت قیلمغه امر كلدی نته كم بو قصه یه اشارت ایدوب بیوررلر * تفسیر یا ایها المزمل *
بو سرخ شریف بو آیت كریمه نك تفسیری بیاننده در معنی ای ثیابنه متزمل اولان نبی دیمكدر تزمل ثیابه دیرلر قچن
بر كسه ثیابنه تلفف ایلسه یعنی بورونسه وصارلسه تا زاده ادغام اولوب همزهٔ وصل كتورلوب ماضیسی ازمل اولدی
خطاب حضرت نبیه در بو حاللرنی تهجیندن اوتری زیرا بر كلیمه تلفف ایدوب بعض قولده نومه مستعد اولمشلردی پس
حق تعالی اشارت ایلدیكه تزملی ترك ایدوب تهجده وعبادته تشمر ایلیه وبعض روایتده حضرت خدیجه رضی الله عنهانك
اوزرینه مرتعدا داخل اولوب زملونی زملونی دیدی پس بر كلیم ایله اول حضرتی اورتوب اكا تزمل ایتدی وتزملده علمانك
اختلافی واردر بونك سبب ورودنده بعض علما بویله دیمشدر كه اعیان قریش ضلالت وجهالتلرندن كندیلرینی صاحب
ریاست وفراست ظن ایدوب اول حضرته تابع اولمقدن وایمان قیلمقدن استنكاف واستكبار ایلدیلر وبر یره كلوب بویله
سویلدیلر كه سز بونك قدحنده وذمنده اقوال متناقضه سویلرسز كیمكز كاهن وكیمكز شاعر وكیمكز مجنون وكیمكز دخی
ساحر دیرسز بونی اشیدن عاقللر اندن بعید كورر اولا مجنون دیرسز بونده اولان كمال وعقل خود كسه ده یوقدر وكاهن
دیرسز بو انده دلك اندن كسه كهانت كورمشدر وكذاب دیرسز بو خود صدقله مشهور ومتعارفدر الحاصل بونلری
هر كیم اشیدرسه غرض ایدوكن بیلوب اول امرده بو اسنادلری رد ایلربازی بر سوز سویلیكز وبر صفت اسناد ایلیكز كه
اشیدن وانك حالن بیلان كسه لرك عقلی قبول ایلیوب سزه موافقت ایده لر دیدكده پس ولید بن مغیره ایتدی بن برزمنه
فكر ایتدم كه انك فی الجمله مناسبتی واردر همان ساحر دیه لم زیرا ساحرك شانی بودر كه دوستی دوستدن آیرر ونیجه
خارق عادت شیلر اظهار ایلر بو وصف وحالت خود بونده واردر بو قولمزی استماع ایلین بی تردد بزه موافقت ایدر دیدی
چونكم بو اتفاق واجتماعك خبرنی سلطان الكونین حضرتلری استماع ایلدیلر بو خبردن محزون اولوب سعادتخانه لرینه
كلوب بر كلیم اورتونوب یاتدیلر پس بو آیت كریمه یی جبریل امین كتوردی دیدیلر مقتضای مقامدن وقرینهٔ كلامدن
منفهم اولان بودر كه حضرت مولانا قدس الله سره العزیز بو وجهه ذاهب اولوب بو معنایی اختیار قیلمش اوله (م ی)
خواند مزمل نبی را زین سبب * كه برون آ از كلیم ای بو الهرب * حق تعالی حضرتلری نبیسنه بو سببدن مزمل اوقودی كه
ای بو الهرب كلیمدن طشره كل بو الهرب زیاده هارب اولیجی وفرار قیلیجی دیمكدر یعنی ای احمقان دنیادن وسفهای
زمانه دن عارلنوب كلیمه بورونن وخلقدن مجتنب وهارب اولان پیغمبرم كلیمكدن طشره كل دشت دنیاده قایم اولوب
بو ظلمت كفر وضلالت ایچره قالنلری چراغ هدایتك نوریله منور ایله (مثنوی) سر مكش اندر كلیم ورو مپوش * كه جهان
جسمیست سر كردان تو هوش) باشكی كلیمه چكمه ویوزیكی اورتمه زیرا جهان سركردان جسمدر سن هوش وجان سن
یعنی بو جهان بر جسد بی جان كبیدر وسن اكا نسبت روح روان كبی سن كه بو قالب جهان حیاتی سندن بولور وبو عالم
مرده نشو ونمایی سنك ارشاد وحیاة بخشلكدن الور كركدر كه تستر قیلمیه سن ومختفی اولمیه سنكه سنك ظهورك جمیع
عالمه خیر ونافعدر (مثنوی) هین مشو پنهان زنك مدعی * كه تو داری شمع وحی شعشعی * اكاه ومتنبه اول مدعینك
عارندن مستور اولمه زیرا سن وحی شعشعی شمعی طوترسن یعنی شعشعیه منسوب اولان وحیك شمعن طوترسن شمعك
وحی لفظنه اضافتی مشبه بهك مشبهه اضافتی قبیلندندر وحی لفظنك دخی شعشعیه اضافتی موصوفك صفتنه
اضافتی قبیلندندر تقدیر كلام سن كه شعشعه لو اولان وحیك شمعنی طوترسن پس سن جهانك شمع جمعی سن وخلق
عالمه سراج منیرسن مدعی اولنلرك نام ونكندن حذر ایدوب تستر قیلمق ومختفی اولمق سنك شان شریفكه لایق
ومناسب دكلدر چونكم نور جان وشمع جهان بوكونه حجابله تزمل وتستر قیله عالم ظلمتده قالمق لازم كلور پس
عالمه ضیا كستر اولمقدن وجهان خلقنی نور هدایتكله منور قیلمقدن اوتری رفع حجاب ایدوب ظهوره كله سن وشب
دنیاده بو خدمت ایچون قایم اوله سن نته كم بیوررلر (مثنوی) هین قم اللیل كه شمعی ای همام * شمع اندر شب بود اندر
قیام * بو آیت كریمه یه اشارت اولور (قم اللیل الا قلیلا نصفه او انقص منه قلیلا او زد علیه) معنای شریفی ای مزمل
اولان نبی لیلده عبادته قایم اول لیلك انتصابی ظرفیت اوزره در الا قلیلا لیلدن استثنادر نصفه اندن بدلدر ای قم
نصفه دیمك اوله تقدیر كلام ای متزمل اولان نبی لیلده عبادته قایم اول الا لیلده قلیلی ترك ایله ویاخود نصفنی او انقص

منه یاخود قیامی نصف لیلدن نقصان ایله قلیلا مقدار قلیل تا ثلث لیل اوله اوزد علیه یاخود قیامی زیاده ایله اول نصف
اوزره که ثلثین مرتبه سنه قریب اوله مراد حضرت پیغمبره تخییردر لیلك نصفنی ویا نصفندن اقل واکثرنی قایم اولمغه
معنی • بیت ای مزمل اولان نبی آگاه اول لیلده قایم اول که ای همام سن شمع الهیسن شمع خود کیجه لرده قیامده اولور
یعنی ای نبی مکرم بزسنی سراج منیر ارسال ایلدك وسن نورجان وشمع جهانسن خلق عالم لیالئ طبیعت
وظلمات جهل وغفلتده گرفتارلردر شمع خود دفع ظلمت ایچوندر کر کدر که شب دنیاده خواب غفلت وحجاب
بشریتله تلفف ایلمکدن قالقوب خلق عالمه ضیا گستر اوله سن وانلری راه حقه دعوت قیله سن تاکیم عالم آفاق
وانفس سنك نورکله منور اوله والحاصل مدعیلرك طعن وتشنیعندن عار ایدوب کلیم بشریتله وثیاب طبیعتله
متستر اولمیه سن بلکه ظهوره کلوب خلقی حقه دعوت قیله سن وانلره رهنما اولوب مرشد اوله سن دیمك اولور
(مثنوی) بی فروغت روز روشن هم شبست ✻ بی پناهت شیر اسیر ارنبست ✻ نور وفروغکسز روز روشن
دخی شبدر سنك التجا وپناهکسز ارسلان طوشانك زبون واسیریدر یعنی ای سراج منیر اولان نبی بی نظیر سنك نور
وجود پرجودکسز خلق عالمك روز روشن کبی اولان انوار عقلیه وپرتو روحانیه لری هم شب مظلم کبی ظلمانیدر وسنك
هدایت وارشادکه التجا اولمدیغی تقدیرا اوزره روح محض قوی اولان شیر مردلر طوشان کبی ضعیف وحیله کر نفسك
زبونی واسیری اولور (مثنوی) باش کشتیبان درین بحر صفا ✻ که تو نوح ثانیٔ ای مصطفی ✻ بو بحر صفاده کشتیبان اول
زیراسن نوح ثانیسن ای مصطفی یعنی حضرت نوح زمان طوفانده کشتیبان اولوب کندیه تابع اولان امتنی طوفان
ظاهرك آفتندن وانلری غرقاب اولمقدن خلاص ایلدیسن دخی بو بحر صفانك کشتیبانیسن پس سکا دخی لازم
اولدیکه انجلین کندیکه تابع اولان امتکی سفینهٔ شریعتکه الوب وانلری کشتیٔ طریقتکه ادخال ایلدکدنصکره بو دریای
معنویده انلری امواج نفس وهوادن خلاص قیلوب وگرداب محن وبلادن منجی اولوب ساحل سلامته وارض حقیقته
ایصال ایله تا عباد مخلصیندن اولهلر (لا خوف علیهم ولا هم یحزنون) مرتبه سن بولهلر اگرچه آیت کریمه نك ورودی
خاصة حضرت نبی علیه السلام حقنده در لیکن حکمی هر عصرده اول حضرته وارث اولان وخلقی حقه دعوت
وارشاد ایلمکه قابل ومستعد اولان ونور مصطفویدن اقتباس قیلان عزیزلره دخی شامل اولور پس بونلرك هر برینه
علی حدة تنبیه واشارت اولورکه ثیاب طبیعت وکلیم بشریتلرینه متزمل ومتلفف اولمیوب وتستر واختفا قیلمیوب
ظهوره کلهلر وشب دنیاده خدمت وعبودیت ایچون قایم اولهلر وسراج منیر کبی عالم خلقنی نور یقینله منور قیلهلر وعالم
دنیاکه فی المثل شب ظلمانی کبیدر وارشاده مستعد اولنلر کندی عصرینك الشیخ فی قومه کالنبی فی امته حدیث
شریفنك مقتضاسنجه پیغمبری کبیدرپس (قم اللیل الا قلیلا) آیت کریمه سندن انلره اشارت اولان حصه بو اولورکه
ای غواشئ بدن وملابس طبیعتله متلفف ومتستر اولان متنبه اولوب نوم غفلتدن اویانوب شب دنیاده عبادت ایچون
قائم اول الازمان قلیلی دکل که انك نصفی درانی مصالح بدنیه ایچون الیقو تا کم بر مقداری انك استراحت بدنیه ایچون
اوله وبر مقداری دخی اکل وشرب وتحصیل معاش وغیری مصالح مهمه ایچون اوله یاخود نصفدن بر مقدار اکسك
ایله یاخود انك اوزرینه زیاده ایله یعنی مخیرسن عبادته قایم اولدیغك وقتدن مقدار قلیلی نقص ایلیوب سائر اوقاتکی
استراحت بدنه وتحصیل مصالح مهمه یه صرف ایله یاخود اول نصفك اوزرینه زیاده ایله اکثر اوقاتکده عبادات
وطاعاته قایم اول وانك بعضیسنی استراحت بدنه وامور مهمه یه صرف ایله دیمك اولور (مثنوی) رهشناسی می باید
بالباب ✻ هر رهی را خاصه اندر راه آب ✻ لباب وعقلایه بر یول اکلیجی دلیل کرکدر هر بر یول ایچون علی الخصوص
صو یولنده یعنی اولوا الالبابه وعقلایه هر بر یولدن اوتری البته بر یول بلیجی دلیل وهادی لازم ولابدر خصوصا آب
دریا یوللرنده که انك منازل ومراحلی ظاهر دکادر اندن اوتری بر رهشناس قلاوز اولمق بطریق الاولی چونکم دریای
صوریده سفر ایلمکه بر رهشناس استاد قلاوز لازم اولیجق بحر علیده وطریق الهیده بر استاد کامل ومرشد فاضل
رهنما وپیشوا اولمق اوجب والزم اولور (مثنوی) خیز بنکر کاروان ره زده ✻ هر طرف غولیست کشتیبان شده ✻ قالق یولی
اورولمش کاروانه نظر ایله هر طرفده کشتیبان اولمش بر غول وار در یعنی ای قایم مقام نبوی وعصرینك پیغمبری اولان
ولی قالق طریق الهی کاروانلك نیجه سنك یولی اورلمش وغارت قیلنمشدر انلری کور وانلره عون وهمت ایر کور هر طرفده
بر مظهر شیطان صورتا انسان کشتیبان اولمش یعنی رئیس وپیشوا اولوب دعوت وارشاده تصدی قیلمش کر کدر که
بونلری اغوال وشیاطین النسدن آله سن وراه نجاتی بونلره تعلیم قیلوب هدایت وارشاد ایلیه سن (مثنوی) خضر
وقتی غوث هر کشتی توی ✻ همچو روح الله مکن تنهاروی ✻ وقتك خضریسن هر کشتینك غوث ومددیسن سن
حضرت عیسی روح الله علیه السلام کبی تنهارولك ایلمه یعنی انجلین فرد ومجرد سیر وسلوك ایلمه بلکه نیجه کسهلره

دست کیر اولوب انلره معاونت ایله تا انلر سنك معاونتکله غرقاب ضلالتدن نجات بولهلر (مثنوی) پیش ازین جمعی چو
شمع اسمان ✻ انقطاع وخلوت آری را بمان ✻ بو جمعیتدن اول چون شمع آسمان ایدك بودخی معنادر بو جمعیتدن
اول آسمانك شمعی کبی ایدك پس انقطاع وخلوت آرالغی قو خلوت ار وصف ترکیبیدر خلوت کتوریجی وخلوت اختیار
ایدیجی معناسنه یعنی بو دنیاده اولان جمعیتدن مقدمسن عالم ارواحده قوم روحانیتك جمعیتنك شمع اسمانی کبی
ایدك عالمه ضیا بخش اولمق سنك ازلی شانك شریفکدرپس شمدی دخی بو عالمده اولان جمعیتك شمع اسمانیسن
خلقدن منقطع اولمغی وخلوت اختیار قیلمغی قو خلوت وکثرت ایچره شمع جمع اولوب بونلره افاضهٔ انوار ایله تا سنك نور
هدایتکدن مستنیر ومستفید اولهلر (مثنوی) وقت خلوت نیست اندر جمع آی ✻ ای هدی چون کوه قاف وتو همای
خلوت وقتی دکلدر جمعه کل ای نبی مکرم هدی کوه قاف کبی وسن هما وعنقا کبیسن خطاب اگرچه جناب الهی
لساندن حبیب اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلرینهدر لکن هر عصرده انك قایم مقامی اولان وارث کامله دخی
شاملدرکه انلر بو خطابله حضرت حق جانبندن مخاطب اولنورلر بو ذکر اولنان صفاتله مظهر قیلنورلر زیرا اوارث
اکمل اولدرکه انك حالنه وشانه وارث اوله (مثنوی) بدر بر صدر فلك شد شب روان ✻ سیر را نگذارد از بانك سکان ✻
مثلا بدر صدر فلك اوزره کیجه کیدیجی اولدی سکلرك بانك وصداسندن اوتری سیرنی ترك ایلمز کلابك عادتی اولدرکه
فلك اوزره ماه تاب اولدقجه اکا باقوب عوعو ایدرلر (مثنوی) طاعنان همچون سکان بر بدر تو ✻ بانك می دارند سوی
صدر تو ✻ کذلك سکا طعن وانکار ایدنلر سنك بدر منیرکه قارشو سکلر کبیدر سنك صدرك جانبنه بانك وصدا طوترلر یعنی
سنك صدر شریفك واعلا اولان مرتبهٔ لطیفك جانبنه کلاب سیرت اولان طاعنلر ومنافقلر سنك جمالك بدرینه قارشو
عوعو ایلرلر وما لا یعنی وهرزه سویلرلر صدر فلك اوزره بدر کلابك عوعوندن متأثر ومنفعل اولمیوب اصلا مدارندن
ایرلمز ومتألم ومتحول اولمز سنك شان شریفك خود هزاران بدردن ارفع واعلادرپس بو کلاب سیرت اولان طاعنلرك
طعنندن ولائملرك لومندن اصلا متألم ومتغیر اولمیوب عالمه ضیا گستر اولمغی ترك قیلمیهسن ومنور قلوب اولمقدن فارغ
اولمیهسن (مثنوی) این سکان کرند زامر انصتوا ✻ از سفه وع وع کنان بر بدر تو ✻ بو کلبلر انصتوا امرندن اصملردر
جهالت وسفاهتلرندن سنك بدر جمالکه قارشو وع وع ایدیجیلردر مصرع اولده اولان انصتوا امری سورهٔ اعرافده
اولان بو آیت کریمه یه اشارتدر قال الله تعالی (واذا قرئ القرآن فاستمعوا له وانصتوا لعلکم ترحمون) بو آیت کریمه نك
تفسیری وتحقیقی جلد ثانینك اواخرنه قریب منازعت چهار کس بیاننده مرور ایلدی یعنی کفره وفسقه که
فی المثل کلاب کبیدر انلره سز کلام حقی استماع قیلك وکفت کو وطعن وتشنیعدن ساکت اولك دیو امر ایلدك
بونلر اصملردرکه بو کلامك استماعنه لایق کوش وهوشلری یوقدر ولهذا سفاهت وجهالتلرندن سنك بدر منیرکه قارشو
اوروجیلر وطعن وتشنیع اوریجیلردرنته کم هر عصرده اولان سك سیرت اولنلر دخی اول عصرده قایم مقام نبوی ووارث
مصطفوی اولان عزیزه طعن وتشنیع ایلمك خوی وعادتلری اولمشدر (م ی) هین بمگذار ای شفا رنجور را ✻ تو ز خشم کر
عصای کور را ✻ ای رنجوره شفا اولان طبیب آگاه اول سن اصمك خشمندن اوتری کورك عصاسنی ترك ایلمه یعنی
ای مریض القلب اولانلره طبیب اولان حبیب متنبه اول سن کوش باطنلری اصم اولان کمسهلره خشم ایلدیککدن
اوتری اعمی اولان بیچارهلرك عصاسنی یعنی انلره متعلق اولان دلالت وهدایتی ترك ایلمه که انلر سنك کلام شریفکی
استماع ایدرلر اگرچه حقیقت حالی کورمزلرسهده (مثنوی) نی تو کفتی قائد اعمی براه ✻ صد ثواب واجر یابد از اله ✻
سن دیمدکمی اعمایی راه مستقیمه ایلتیجی براه ده باظرفیت معناسنه اولوب سن دیمدکمی که راه مستقیمده اعمایی ایلتیجی
الله حضرتندن یوز ثواب واجر بولور یعنی سن خود حدیث شریفکده دیدککه بر کمسه بر اعمایی قرق آدیم مقداری
قاید اولسه اکا جنت واجب اولور وحضرت حقدن رحمت ومغفرت بولور نته کم ابو یعلی وامام طبرانی وابن عدی کامل
نام کتابنده وابو نعیم حلیهٔ ابدالده وبیهقی شعب ایمانده بو جملهٔ اتفاق ایدوب ابن عمر حضرتلرندن وبعضیسی دخی
ابن عباسدن وانسدن وجابردن دخی بو کونه روایت ایدرلرکه قال رسول الله صلی الله علیه وسلم من قاد اعمی اربعین
خطوة غفر له ما تقدم من ذنبه رواه الخطیب فی التاریخ عن ابن عمر کذا فی جامع الصغیر پس بو حدیث شریفك معناسنی
نظمه کتوروب بیوررلر (مثنوی) هر که او چل کام کوری را کشد ✻ کشت آمرزیده و یابد رشد ✻ هر شول کمسه که او قرق
آدیم بر کوری چکر اول کمسه آمرزیده اولور ورشد بولور یعنی مغفور اولور (مثنوی) پس بکش تو زین جهان بی قرار ✻
جوق کوران را قطار اندر قطار ✻ چونکم بویله دیدك پس امدی سن چك بو فانی وبی قرار جهاندن کورلر بلوکنی قطار
قطار خطاب حضرت حق جانبندن اگرچه حضرت رسول اکرمهدر لکن هر عصرده انك وارث کاملی اولان مرشدلره
تعریض واشارتدر یعنی چونکم کورلری طریق ثوابه قاید اولمقده بو قدر ثواب بی حساب اولدیغی مقرر اولیجق ای کندی

عصر ينك پيغمبرى كبى اولان مرشدسن هم بو كورلر طايفه سنى قطار قطاره متتابع ومتوالى اولديغى حالده راه سداد
وطريق صوابه چك تا چاه ضلالتده دوشمكدن نجات بوله لر ومقصد اقصايه ومطلب اعلايه ايريشوب نور يقينله قرير
العين اوله لر (مثنوى) كار هادى اين بود تو هادئى * ماتم آخر زمانرا شادئى * هادى ننك كارى بو اولورسن هاديسن
وآخر زمانك ماتمنه سرور وشاديسن چونكم هادى ننك كارى اعمالرى تمك اوله اول كارى ترك ايتمك لايق دكلدر
وآخر زمانده اولان فتنه وفسادى حاصل اولان ماتم وغمك ازاله سنه سنك وجود پر جودك سبب اولاجق غمناك
وماتم زده لردن مسرت وشادلكى دريغ ايليوب راه امساكه كتمك شان شريفكه مناسب دكلدر (مثنوى) هين
روان كن اى امام المتقين * اين خيال انديشكانرا تا يقين * اى متقيلرك امامى تيز روان ايله بو خيال انديشه ايدجيلرى
يقين مرتبه سنه دك اى شركك ومعاصيدن ودخى ماسوى اللهدن پرهيزكار اولان كمسه لرك پيشوا ومقتداسى اكا اول
بو خيال انديشه اولنلرى وظن وكمانى كندلره پيشه قيلنلرى حق اليقين مرتبه سنه دك روان ايله تا شكوك وشبهات
قيدندن خلاص اوله لر وبحث وجدال وقيل وقال دامندن نجات بوله لر (م ى) هر كه در مكر تو دارد دل كرو * كردنش را
من زنم تو شادرو * هر كيمكه دل وجانى سنك مكر كدن كروطوته بن انك بوينى اورورم سن شاد ومسرور يورى يعنى
(انا كفيناك المستهزئين) حسبنجه سكا مكر ايلكده دل قوينلره وسنى مستهزى ومستخف اولنلره بز كفايت ايده وز
سن خاطر شريفك خوش طوت سن بو خصوصده غم يميوب شاد ومسرور اول (مثنوى) بر سر كوريش كوريها نهم *
اوشكر پندارد وزهرش دهم * انلرك كورلكى اوزرينه كورلكلر قورم اول شكر صانور حال بوكه اكا زهر ويريرم يعنى
هر شول كمسه كه سكا مكر قيلمغه كوكل باغلر وسكا استهزا واستخفا ايلر انك قلبينك كورلكى اوزره كورلكلر قويوب
اعما الغى زياده ايلرم اصل معنى كورلك بونده رغم معناسنه اولمق اوليدر يعنى اكه رغم ايلمك اوزره رغملر قورم اول
مستهزى وماكر ايلديكى مكر واستهزاى كندى زعمنجه شكر ظن ايلر حال بوكه اكا زهر ويريرم يعنى انك مكر وحيله سى
اكرچه اكا شكر كبى لذيذ كاورلكن انك پاداش وجزاسى زهرلر وقهرلر ويريرم پس انك شكر ظن ايلديكى كندى يه عين
زهر اولور (واصبر على ما يقولون واهجرهم هجرا جميلا) آيتنك موجبنجه بونلرك ديدكارى قول اوزره بونلردن هجر جميل
ايله مهاجرت ايله وامرلرنى بكا تفويض ايله ديديكى افاده قيلور (مثنوى) عقلها از نور من افروختند * مكرها از مكر
من آموختند * عقللر جميعا بنم نورمدن شعله لنديلر مكرلر ديده بنم مكرمدن اوكرنديلر يعنى عقللر تدبير وتداركى بندن
بولديلر وبنم نورمله منور اولوب تدبيرلرنده وكارلرنده اصابت قيلديلر ومكرى دخى بنم مكرمدن اوكرنديلر جميع اوصاف
واخلاقى وافعالى مريد وخالق بنم نفس الامرده نظر اولنسه انلرده اولان مكر مكرمك اثريدر چونكم افعال عبادك
طرد او عكسا اصل ومنشأى خداى تعالينك اسما وصفاتيدر كه جمله نك خالق ومريدى اولدر ولهذا قال الله تعالى
ومكروا ومكر الله والله خير الماكرين) بو آيت كريمه نك تفسيرنده اولان مفسرلرك اقوالى وحق تعالى يه مكر اسنادى اولنمق
وماكر ديلمنك وجهى وتحقيقى جلد ثالثده جواب كفتن ساحر مرده با فرزندان خود سرخنده جادويى كه حق كند
حقست وراست بيتنده مرورايلدى اكر مراد اولنورسه انده طلب اولنه پس مخلوقك مكرينك مكر الهى يه نسبتله
اصلا وجودى وتأثيرى اولمديسه بو بيتلرى بو معنايى فهمه آسان اولسون ايچون مثل موقعنده ايراد ايدوب بيورورلر
(مثنوى) چيست خود آلاچق آن تركمان * پيش پاى نره پيلان جهان * مثلا اول تركمانك آلاچغى خود ندر جهانك
اركك فيللرينك اياغى اوكنده يعنى تركمانلرك آلاچغى اركك پيللر اياغى التنده نيجه ضعيف وزبون ايسه حق تعالى نك
قدرت قاهره وارادت كامله سى قتنده انلرك مكر وحيله سى انجلين مغلوب وزبوندر (مثنوى) آن چراغ او بپيش
صرصرم * خود چه باشد اى مهين پيغمبرم * اول مستهزى وماكر اولان كمسنك اول چراغى بنم صرصر قدرتم اوكنده
خودنه سى اولوراى بنم مهين وبهين پيغمبرم يعنى باد صرصرك قتنده چراغك وجودى وقوتى اولمديغى كبى انلرك دخى
مكر وحيله سى چراغينك بنم صرصر قدرت وارادتم قتنده اصلا وجودى وقوتى يوقدر اى بنم اولو وعظيم القدر پيغمبرم
مهين مهتر وعاليتر ديمكدر (مثنوى) خيز دردم تو بصور سهمناك * تا هزاران مرده بررويد زخاك * چون تو اسرافيل
وقتى راست خيز * رستخيزى ساز پيش از رستخيز * اى حبيبم قالق اسرافيل كبى سهمناك وهولناك صوره سن نفخ ايله
تا خاكدن هزاران مرده بته چونكم سن وقتك اسرافيلى سن راست قالق بودخى وجه در چونكم سن راست
ودرست وقتك اسرافيلى سن امدى قالق قيامتدن اول قيامت دوز صوردن مراد الله اعلم هر حيات طيبه نك
قبولنه مستعد اولان مؤمنلرك صورى اولمقدر كه مراد انلرك وجودى اولور وبو معنايى (فاذا نفخ فى الصور) آيتنده
صورى فتح واوله دخى قرائك ومفسرينك قرأت ايلمرى تأييد قيلور وبو مؤمنلرك وجودلرينك سهمناك اولمسى عظم
شانلرندن كنايت اولور وانلرك صور وجودلرينه نفخ ايلمكدن مراد حيات طيبه يى انلره افاضه قيلمقدن عبارت اولور

ومرده دن مراد شول مرده دللردر كه هواى نفس واسطه سيله اولمشلر وخاك بدن ايچره مدفون ومستور اولمشلردر پس
تقدير معناى بيتين شريفين اولدركه دينه اى نبى جليل حضرت اسرافيل نفخهٔ ثانيده اول صور سهمناكى نفخ ايليوب
باذن الله مرده لرك اجسادى خاكدن قائم اولوب حيات بولدقلرى كبى چونكم سن دخى وقتك اسرافيلى سن راست
ودرست سويلرسن پس قائم اول وقابل حيات طيبه اولان مؤمنلرك صور وجودلرينه حيات ابديه يى افاضه ايليه تا كم
هزاران مرده دللر خاك تندن بوقاروبته لر ومقبرهٔ بدندن قائم اولوب قيامت معنويه سرينى مشاهده ايده لر حاصل
كلام قيامت اولمزدن اول بر قيامت دوز يعنى قيامت صورى ظهوره كلمزدن مقدم قيامت معنويه يى وجوده كتور
تا كم اهل دل اولنلر اسرار قيامتى بو عالمده مشاهده ايليه لر (مثنوى) هر كه كويد كو قيامت اى صنم * خويش بنما كه
قيامت نك منم * درنكر اى سائل محنت زده * زين قيامت صد جهان قائم شده * هر كيم سكا قيامت قنى قيامت ديراى صنم
كندبكى كوستر ديكه ايشته قيامت بنم اى محنت زده سائل نظر ايله يعنى اى قيامتدن سؤال ايلين سائل محنت زده
امعان نظر ايله بو قيامتدن يوز جهان قائم اولمشدر قيامت بعد الموت انبعاثه ديرلر حيات ابديه دن اوترى وعند
المشايخ اوچ قسمه منقسمدر اول قسم اولدر كه موت طبيعيدن صكره برازخ علويه دن وياخود سفليه دن برزخده
حيات دنيويه ده ميت نه حال اوزره اولديسه انك اوزرينه منبعث اولمقدر (كما قال عليه السلام كما تعيشون تموتون
وكما تموتون تبعثون) وقال ايضا تبعث الناس على ماماتوا عليه مشايخ بو قيامته قيامت صورى وقيامت صغرى
دخى ديرلر كه حضرت نبينك بو قول شريفيله بو قيامته اشارت اولنمشدر كه بيورورلر من مات فقد قامت قيامته وقسم ثانى
اولدر كه موت ارادى واختياريدن صكره عالم قدسيده اولان حيات قلبيه وابديه ايچون منبعث اولمقدر كما قيل
مت بالارادة تحى بالسعادة عند المشايخ بوكا قيامت وسطى ديرلر بو قيامته حق تعالى حضرتلرينك بو قول شريفيله
اشارت اولنمشدر كه سورهٔ انعامده بيوردى (او من كان ميتا فاحييناه) وقسم ثالث اولدر كه فنا فى الله اولدقدن صكره
حقله باقى اولمق قتنده حيات حقيقيه ايچون منبعث اولمقدر مشايخ بو قيامته قيامت عظمى وطامهٔ كبرى ديرلر
(فاذا جاءت الطامة الكبرى) آيت كريمه سنك معناى باطنيه سيله مشار اليها اولان قيامت بو قيامتده در ديرلر
چونكم قيامتك بو اوچ قسمه منقسم اولديغى كوردك وبيلدك وانك مراتبنه اكاه اولدك سن بو بيتلرده واقع اولان
قيامتلردن مراد قيامتك قسم اولى دكلدر بلكه قسم ثانيسى وقسم ثالثيدر كه انك قسم ثانيسى موت اراديدن صكره
حيات قلبيه ايله منبعث اولمق بو قسم ثالثى فانى فى الله اولدقدن صكره حيات حقيقيه يى بولمقدر پس سلطان الكونين
حضرتلرينك وجود شريفى بو ايكى قيامتك اصلى ومنبعيدر بو نكته ورمزى ايهام ايلمكدن اوترى مبارك سبابه سيله
وسطاسنى بربره جمع ايدوب قيامتدن سؤال ايلين كمسنه يه انا والساعة كهاتين بيورمشلردر كه قيامتله كندى وجود
شريفلرينك كمالله مقارنتنه وقربتنه اشارت قيلمشلردر پس بو مقدمه معلومك اولديسه بو ايكى بيت شريفك فحواى
لطيفى بويله ديمك اولور كه اى بنم حبيبم هر شول كمسنه كه سكا قيامت موعوده دن سؤال ايليوب قيامت قنى ديركندوكى
اكا كوستر بويله ديوكه قيامت معنوى اشته بنم كه اولا موت اراديله اولدم وحيات قلبيه وابديه بولدم ثانيا فانى فى الله
اولدقدن صكره حيات حقيقيه بولدم وبقاى حقله باقى اولدم پس قت قت قيامت اولدم اكر بصر بصيرتك وار ايسه
بو قيامت معنويه يى كوروای قيامت موعوده دن سؤال ايلين ومتى الساعة ديو سويلين محنت زده بو قيامت معنويدن
يوز جهان قائم اولمشدر ونيجه بيك انسان حيات حقيقيه وحيات قلبيه بولمشدر پس بو قيامت معنوى قيامت
موعوده دن نيچه وجوهله افضل واوليدر زيرا اول قيامت موعوده اولا سبب قهر وهلاك اولور وثانيا انده انجق اجسام
حيات بولور اما بو قيامت معنوى محض الطف وكرمه باعث اولور وبوندن قلب وروح حيات بولور پس قلب وروحك
حيات بولمسى جسمك حيات بولمسندن اولى واحرى اولور (مثنوى) ورنباشد اهل اين ذكر وقنوت * پس جواب
احمق اى سلطان سكوت * زاسمان حق سكوت آيد جواب * چون بود جانا دعا نا مستجاب * واكر بوذكر وقنوتك
اهلى اولميه پس اى سلطان عالم جواب احمق سكوتدر زيرا آسمان حقدن جواب سكوت كلور اى جان چونكم دعا
نا مستجاب اوله قنوت اصلنده طاعته ديرلر ومطيع اولمغه ودعا قيلمغه دخى ديرلر بو راده دعا معناسنه در بو بيتلر حضرت
حق لسانندن اول بياندن بورايه كلنجيه دك حضرت پيغمبر عليه السلامه خطاب اولمق طريقى اوزره ديلمشدر پس
جناب حضرت اول سلطان حقيقى يه خطابا بيورورلر اكر بوذكر اولنان معنانك وبو سن ايلديكك دعانك اهلى اولمزسه
پس اى سلطان حقيقت احمقك جوابى سكوتدر كه اكا سوز سويلمك واسرار ومعانى نقل ايلمك عاقلك شانندن
دكلدر مثلا حق تعالينك آسمانندن سكوت ايلمك جوابى كاورشول وقتده كه اى جان دعا مستجاب اولميه يعنى بر كمسنه
بوزن آسمانه طوتسه واللرين يوقارو قالديروب دعا ايتسه وانك دعاسى مستجاب اولمسه آسمان طرفندن سكوت قيلنمش

واول كمسنه احمق منزله سنه تنزل اولنمش اولور چونكم قضيه بونك كبيدر بو معنايى اهلنه سويلمك كركدر وبى فهم اولان
احمقه سكوت ايلمك كرك كه سنت الهى وسيرت وطريقت نبويه اوزره هر ولى بويله واقع اولمشدر (م ى) اى دريغا وقت
خرمنكاه شد ✻ ليك روز از بخت ما بيكاه شد ✻ اى حيف ودريغ خرمن زمانى وقتى اولدى ولكن روز بزم بختمزدن بيكاه
اولدى دريغ وتحيفك معناسى مصرع ثانى يه مصروف اولور يوخسه خرمنكاه وقتى اولمغه دريغ وحيف اولمز يعنى اول
حضرتك كلمسيله قيامت كبرانك ظهور قيلمسنه دلك هر عصر خرمن زمانى كبى وقت تحصيل اولدى والطاف الهى
ومواهب عطيات ربانى مبذول اولوب ظهوره كلدى (اليوم اكملت لكم دينكم واتممت عليكم نعمتى) آيت كريمه سنك
فحواسى اوزره دين مبين كمالن بولدى ونعم الهى غايته واتمامه ايردى ولكن حيف ودريغ اولسون كه بزم تحصيلمز
كونى بخت وطالعمزدن بيوقت اولوب كچدى وعمردن چوق نسنه قالمدى كندى حسب حاللرنى نقل ايلمك واسطه سيله
غيره تعريض مراد ايدرلر وروزى بيكاه اولنلر زمره سنه كنديلرينى ادخال ايدوب بزم بختمزدن روز بيكاه اولدى ديملرى
اسلوب حكيم قاعده سى اوزره مجرد امحاض نصح ايلملرندن عبارت اولور (ومالى لا اعبد الذى فطرنى واليه ترجعون)
آيت كريمه سى بو مضمونه اشارت قيلور وبو قاعده نك تحقيقى مثنوى شريفك ابتداسنده درغم ما روزها بيكاه شد بيتنك
شرحنده مرور ايتدى (مثنوى) وقت تنكست وفراخى اين كلام ✻ تنك مى آيد بر وعمرد وام ✻ وقت تنكدر وبو كلامك
وسعتى وفرقى دوام انك اوزرينه تنك كلور يعنى بو كلامك وفرقى وسعتى شول مرتبه بيحد وبيپايانددر كه انك اوزرينه
عمر دائم خرج اولنسه انك بيكده برين سويلمكه ومقدار قليلن شرح ايلمكه امكان وقدرت اولميه دى زيرا اسرار الهيه
واوصاف نبويه يه متعلق اولان كلام باخصوص كه بطريق الهام واقع اوله لايتناهيدر اكر عمر دوام ايله موصوف
اولسه اسرار الهيه نك واوصاف نبويه نك وسعت وفراخلغنه نسبت تنكتر كلمك مقرردر چونكم عمر دائم بو كلامك
فراخلغنه نسبت تنكتر كله بركسنه نك متناهى اولان عمرينك وقتى تنك اولمسى خود مقرردر (مثنوى) نيزه بازى
اندرين كوهاى تنك ✻ نيزه بازانرا همى آرد بتنك ✻ بو تنك چقورلرده نيزه بازلق ايلمك نيزه بازلرى عاروتنكه كتورر كوها
فتح كاف فارسيله كولك جمعيدر كوچه ورده يرلر وكوهاى تنكدن مراد بونده تنك اولان اوقاتدر ونيزه بازلردن مراد
ميدان پند وارشادده معارف نيزه لرين اوينيان فارسان طريقت وسلحشوران حقيقتدر پس معناى بيت اولدر كه
بو تنك اولان وقتلرده نيزه بازلق ايلمك يعنى معارف سويلمك ميدان طريقتك فارسلرنى كه مراد انلردن اسرار الهى
سويلين ومعارف نقل ايلين عالملردر انلرى عاروتنكه كتوررشول اعتبارله كه بو خلقه معارف سويلمك وفصاحت
وبلاغت اظهار ايلمكله وقتك حكمى بحر اوقانده ايسه اول مرتبه وسعت يوقكه بر مقدارين بونلره علوم واسرارى تعليم
وتفهيم ايلمكه خرج ايليه سن وبرنيجه سن دخى حضرت حقك طاعاتنه ومناجاتنه صرف ايليه سن بونده تنبيه
اولدر كه نيزه بازان ميدان طريقت اولان مشايخك وقتى شول مرتبه عزيز اولور كه خلقه تعليم وارشاد ايلمك دخى
نوع عبادت ايكن انلره معارف سويلكى واسرار نقل ايلمكى اوقات عزيزه دن عد ايلمزلر زيرا بونلره احب اوقات حضرت
حقه مناجات ايلدكارى وقتلردر (مثنوى) وقت تنك وخاطر وفهم عوام ✻ تنكتر صد ره ز وقتست اى غلام ✻ وقت
تنكدر وحال بوكه عوامك خاطر وفهمى وقتدن يوز مرتبه تنكتردر اى غلام يعنى وقت طاردر كه انده وسعت يوقدر
وعوامك فهم وخاطرى حال بوكه وقتدن يوز مرتبه زياده تنككدر پس اوقاتكى بونلره تفهيم اسرار ومعانى ايلمكه خرج
ايلمك بونلرك فهم وادراكنده اول وسعت يوقدر كه انى فهم ايلمكه قادر اوله لر پس بونلره تفهيم معانى واسرار ايلمكه
مشغول اولان كمسنه وقتنك حكمنى ضايع ايلمش اولور زيرا بونلرك بيكده برى بردرست فهم كمسه اولوب ومعنايى
فهم قيلوب ومرشدك مرادنه واقف اولوب ترقى قيلمز وتحصيل كماله طالب اولمز چونكم حال بو منوال اوزره اوله
بونلره تفهيم معنى ايلمكه اشتغال ايلين عالم وقتنك حكمنى ضايع ايلمش اولور وخدايه مناجات ايلمكى وانكله معامله
ومكالمه قيلمغى قويوب ادنى مرتبه يه مشغول اولمش اولور (مثنوى) چون جواب احمق آمد خامشى ✻ پس درازى
در سخن چون ميكشى ✻ از كمال رحمت وموج كرم ✻ مى دهد هر شوره را باران ونم ✻ چونكه احمقك جوابى خاموشلق
كلدى پس سوزده نيچون درازلق چكرسن بو هم وجهدر سوزده زياده درازلق نيچون چكرسن جواب بوديدر كه
حق تعالى كمال رحمتندن وموج كرمندن هر شوره يه باران ونم ويرر يعنى چونكم سخن شناس اولميان وفهم معنى قيلمين
احمقلرك جوابى ساكت اولمق كلدى وبو قاعده بين الانبياء عليهم السلام والاولياء العظام والحكما والعلما مشهور
ومتعارف اولدى پس سوزده نيچون درازلق چكرسن وتطويل كلام ايلرسن مستحب اولان خود خير الكلام ماقل
ودل حديثنك موجبنجه تقليل كلام ايلمك ايدى نعم بويله در ولكن حق سبحانه وتعالينك شان شريفى اولدر كه كمال
رحمتندن ودرياى كرمندن هر شوره يه باران ونم ويروب فيوضاتنى دريغ ايلمز اكرچه شوره يرباراندن حياتبذير اولمز

ونشو ونما بولمز لكن فياض مطلق كمال رحمتندن انك عدم قابليتنه باقيوب مستعد ونامستعد مستحق ونامستحق
ديميوب جود وفيضنى على العموم بوجمله يه ايصال ايلرپس اولياى خدا اوصاف الهيه ايله متصفلردر چونكم خداى
تعالينك وصف جميلى وشان شريفى مستعد ونامستعده فيض واعطاسنى بذل ايلمكدر مرشد اولان بنده لرى دخى
بو صفتله متصف اولوب باران علوم واسرارى هر كسنه بذل ايلمكدن خالى اولمزلر اكر انلر قبول ايلسونلر واكر قبول
ايلمسونلر ✻ در بيان آنكه ترك الجواب جواب ✻ بو سرخ شريف انك بياننده دركه ترك الجواب جواب كلامى ✻ مقرر اين
سخن كه جواب الاحمق سكوت ✻ بو سوزك مقررى ومؤكديدركه اول سوز جواب الاحمق السكوت سوزيدر يعنى ترك
الجواب جواب كلامى جواب الاحمق السكوت كلامنى مؤيد ومؤكد اولديغنك بيانيدر ✻ شرح اين هر دو درين قصه
كفته مى آيد ✻ بو ايكى قولك شرحى بو قصه ده دركه ذكر اولنمش كلور انشاء الله تعالى (مثنوى) بودشاهى بود او را بنده ئى
مرده عقلى بود وشهوت زنده ئى ✻ بر پادشاه وار ايدى انك بر بنده سى وار ايدى عقلى مرده وشهوتى زنده بر بنده ايدى (مثنوى
خردهاى خدمتش بكذاشتى) بد سكالى رانكو پنداشتى) اول پادشاهك خدمتنك خردلرنى يعنى دقيقه لرنى ترك ايلردى
بد وقبيح فكر ايلردى لكن ايو ومقبول ظن ايلردى يعنى بين الناس ظاهر وآشكار اولميان بلكه عيون ناسدن خفى ودقيق
اولان خدمتلرى ترك ايلردى فى الحقيقه بد ظن ايلردى ولكن انى ايو قياس ايلردى (م ى) كفت شاهنشه جراش كم كنيد
ور بجنكند نامش از خط بر زنيد) پادشاه انك بو حالنه واقف اولوب انك جراسنى ناقص ايليكز ديدى جرا وظيفه معناسنه در
واكر جنك وجدال ايلرسه انك نامنى خطدن اوريكز يعنى دفتردن چاليكز (مثنوى) عقل او كم بود وحرص او فزون ✻
چون جرا كم ديد شد تند وحرون ✻ اول بنده نك عقلى ناقص ايدى وحال بوكه حرص وطمعى افزون ايدى چونكم
جرا ونفقه سن ناقص كوردى تند وحرون اولدى لايق اولان انقطاع نفقه يى كندى نفسنك شامت وقباحتندن توبه
واستغفار ايله تضرع ايلمك ايكن وظيفه سنى مقطوع كورديكى كبى انك قطع اولمسنى زيد وبكرك وجودندن بيلوب تند
وسركش اولدى وبونى شاهدن وندماسندن بيلوب طعن وملامته شروع قيلدى (مثنوى) عقل بودى كرد خود كردى
طواف ✻ تا بديدى جرم خود كشتى معاف ✻ عقلى اوليدى كندى اطرافنى طواف ايلردى تا كنديسنك جرمن كورردى
معاف اولوردى يعنى اكر انك عقلى اوليدى كندى نفسنك اطرافنه طولنوب انك قباحت وذاتندن نه فعلى
واقع اولديغنى بوقلردى بعده استغفار واعتذار ايلردى پس كناهى عفو اولوب مقبول اولوردى ولكن كندى نفسنك
حواليسنه طولنميوب وكنديده خطا وذلت كورميوب تندلكه وسركشلكه باشلدى پس معاف اولميوب
دخى زياده مبغوض ومردود اولدى (مثنوى) چون خرى پابسته تند واز خرى ✻ هر دو پايش بسته كردد از خرى ✻
مثلا اياغى باغلنمش بر خر چونكم حماقت وخرلغندن سركش اولسه ايكى اياغى بيله باشنه باغلنمش اولور اكر ابتدا اياغى
باغلنمسنه رضا ويروب تندلك قيلميدى هر ايكى اياغى باشنه باغلنمزدى وبو بلا واكم انك اوزرينه زياده اولمزدى (مثنوى)
پس بكويد خر كه يك بندم بسست ✻ خود مدان كان دو زفعل آن خسست ✻ پس خر لسان حالله قباحتنى بيلميوب
بو يلديركه بكا بر بند كافيدر خرك بو سوزنى بيلمه وقبول ايلمه كه اول ايكى بند اول خسك فعلندندر واول قبيحك كندى
كارنك سوء جزاسيدر پس بركسنه كه دل مرده وشهوت زنده اوله اول كمسنه خردن بدتردر اما اكر شهوت نفسانيه سن
ازاله ايليوب قلب وعقلنى احيا وزياده ايلرسه اول كمسه ملائكه دن اعلا اولور نته كم بو حديث شريفله بو معنايه اشارت
ايدوب بيوررلر ✻ در تفسير اين حديث مصطفى صلى الله عليه وسلم ان الله تعالى خلق الملائكه وركب فيهم العقل ✻ بو سرخ
شريف حضرت محمد مصطفى صلى الله عليه وسلمك بو حديث شريفنك تفسيريدركه بيورمشدر تحقيقا الله تعالى
ملائكه يى خلق ايلدى وانلرك وجودنده عقلى روحلرنه تركيب ايلدى يعنى بونلرك وجودنى عقل وروح ونورك برى برينه
انضمامندن خلق ايليوب مظهر لطافت ونورانيت قيلدى لاجرم بونلردن جرم ومعصيت صادر اولمز ✻ وخلق البهايم
وركب فيهم الشهوة ✻ دخى بهايمى خلق ايلدى وانلرده شهوت تركيب ايلدى يعنى انلرك وجودنى شهوت نفسانيه وقوت
جسمانيه ايله تركيب ايدوب عقل نورندن بى بهره ايلدى (وخلق بنى آدم وركب فيهم العقل والشهوة) دخى بنى آدمى خلق
ايلدى وانلرده عقل وشهوت تركيب ايلدى پس بنى ادم برزخ جامع اولدى عقلى وروحى جهتندن ملائكه يه مشابه
شهوتى وطبيعى حيثيتندن حيواناته مساوى ومماثل اولدى بو اعتبارله انسانه مجمع البحرين دينلدى ✻ فمن غلب
عقله شهوته فهو اعلى من الملائكه ✻ پس شول كمسه نك كه عقلى شهوتنه غالب اوله اول كمسه ملائكه دن اشرف واعلادر
انكيچونكه بو شهوات نفسانيه سنى ومقتضيات حيوانيه سنى طاعات الهيه ده ترك ايليوب كسب فضائل وكمالات
قيلدى اما ملائكه هنوز شهوات وحيوانيتله ابتلا اولنمشلردر بلكه ترقى وتنزلدن برى هر برى كندى مقام معلومنده
قرار ايلمشلردر ✻ ومن غلبت شهوته عقله فهو ادنى من البهايم ✻ وشول كمسنه نك كه شهوتى عقلنه غالب اوله پس اول كمسه

بهايمدن ادنى درغلب ثلاثيدن اولديغى اوزره معنى ويرلدى اما تفعيلدن اولسه دخى اولى درتفعيل اولديغى تقدير
اوزره معنى وشول كسه كه شهوتنى عقلنه غالب ايلر (اولئك كالانعام بل هم اضل) آيت كريمه سنك فحواسى اوزره اول
كسه بهايمدن اضل وادنى درديمك اولور (قطعه) آدمى زاده طرفه معجونست) ازفرشته سرشته وزحيوان) كربدين ميل
كرد كمترازين* وربدان ميل كرد بهترازان* پس بو حديث شريفك مضمون لطيفن نظمه كتوروب بيوررلر (مثنوى)
درحديث آمد كه يزدان مجيد) خلق عالم راسه كونه آفريد* حديث شريفده كلديكه حضرت يزدان مجيد خلق عالمى
اوچ دورلو ياراتدى (مثنوى) يك كره راجمله عقل وعلم وجود* اوفرشته ست اوندارد جز سجود* بركروهى جمله عقل
وعلم وجود ايلدى اول كروه فرشته در اول كروه سجود وطاعتدن غيرى بيلمزوانلردن معصيت ظاهر اولمز (مثنوى)
نيست اندر عنصرش حرص وهوا* نور مطلق زنده از عشق خدا* انلك طبيعت وعنصرنده حرص وهوا يوقدر بو كروه
نور مطلق وروح مجرددر خداى تعالينك عشقندن هر برى زنده در (مثنوى) يك كروه ديكر ازدانش تهى* همچو
حيوان ازعلف درفربهى* وبركروهى دخى عقل واند يشه دن تهى ياراتدى كه بو كروه ديكر عقل واند يشه دن خاليدر
مثلا بوبلوك حيوان كبيدر علف يمكدن بونلر فربه لكده در (مثنوى) اونه بيند جز كه اصطبل وعلف* ازشقاوت
غافلست وازشرف* اول كروه آخوردن وعلفدن غيرى نسنه كورمز شقاوتدن وشرفدن غافللردر (مثنوى) اين
سوم هست آدمى زاد وبشر* ازفرشته نيم اونيمش خر* بو اوچنجى بلوك آدمى زاده وبشردر انك نصفى فرشته دن نصفى
دخى خردن وحيواندندر يعنى ملكيت وحيوانيتدن مركب اولور نصفى نورانى وروحانى ونصفى ظلمانى وجسمانى
اولدى (مثنوى) نيم خرخود مائل سفلى بود* نيم ديكر مائل عقلى بود* نيم خرخود سفلى يه مائلدر برنصفى دخى عقله
وعلمه منسوب اولنه مائل اولور (مثنوى) آن دوقوم آسوده ازجنك وحراب* وين بشر بادو مخالف درعذاب* اول
ايكى قومكه مرادانلردن ملائكه وبهايمدر بونلر جنك ومحاربه دن فارغ وآسوده لردر يعنى ملائكه نك وجودى ايكى
ضددن مركب اولمدى پس انلرك كندى نفسنده اختلاف اولمق وكاه عقللرى نفسلرينه وكاهى نفسلرينك مقتضاسى
عقللرينه غالب اولوب بو ايكى جانب برى برلريله جنك ومحاربه قيلمق انلرك وجودنده يوقدر وكذلك بهايم دخى صرف
شهوت وكثافتدر بونلرده شول عقل نورانى يوقدر كه نفسلرينك مقتضاسنه مخالفت ايليه ونفسلرينك مقتضاسى دخى
اكا مخالفت ايليه ونفسلرنده جنك وخصومت حاصل اوله بو قوم دخى نفسلرينك جنك وخصومتندن فارغ وآسوده
اولمشلردر اما بشر دردمند ايكى مخالف ايله عذاب وحرابه دركاه عقلنك مقتضاسى شهوت نفسانيه سنه غالب اولوب
انى هدم وخراب ايلر وكاهى شهوت نفسانيه سى عقلنك مقتضاسنه غالب اولوب انكله قتال وحراب ايلر پس بشر ايكى
مخالفك خصومتلرى سببيله عذابده اولور (مثنوى) وين بشرهم زامتحان قسمت شدند* آدمى شكل ند وسه امت
شدند* وبو بشر دخى امتحان جهتندن قسمت اولديلر بونلر آدمى شكللردر واوچ امت اولمشلردر يعنى اكرچه نوع بشر
جميعا صورتا آدمى شكلنده درلر ولكن معنا اوچ طائفه اولمشلردر (مثنوى) يك كره مستغرق مطلق شدست* همچو
عيسى باملك ملحق شدست* بر كروه مستغرق مطلق اولمشلر ونورانيت وروحانيت ايله اتصاف قيلوب حضرت عيسى
عليه السلام كبى ملكه ملحق اولمشدر يعنى بشريتن ملكيته تبديل قيلمش وروح مجرد اولمق مرتبه سن بولمشلردر (مثنوى
نقش آدم ليك معنى جبرئيل* رسته ازخشم وهوا وقال وقيل* اكرچه نقشى آدم نقشى وليكن معناسى جبريل
كبيدر خشم وهوا وقال وقيلدن قورتلمشدر يعنى بو طائفه قوت غضبيه وقوت شهويه كه رهزن عقل وروحدر بونلرك
مضرتندن وسائر اخلاق ذميمه دن وقيل وقال وبحث وجدال ايلمكدن خلاص اولوب روح القدس كبى پاك وطاهر
اولمشلردر حتى بر مرتبه يه واصل اولمشلردر كه (مثنوى) ازرياضت رسته وزهد وجهاد* كويا ازآدمى زاد اونه زاد*
رياضتدن وزهد وجهاددن قورتلمشدر كويا اوخود آدميدن طوغمدى يعنى ديديككه اونوع ملائكه دن ايدى انلر
نتيجه رياضت وزهد ومجاهده دن خلاص اولديلرسه بوهم انلر كبى بو تكلفاتدن خلاص اولدى ونور محض قالدى
(مثنوى) قسم ديكر باخران ملحق شدند* خشم محض وشهوت مطلق شدند* آدمينك برقسمى دخى خرلره ملحق
اولديلر خشم محض وشهوت مطلق اولديلر يعنى مشتهيات نفسانيه ومقتضيات طبيعيه لرى واسطه سيله حيوانيت
مرتبه سنه تنزل ايليوب انلر كبى غضب وشهوت صفتلرينه مبتلا قالديلر (مثنوى) وصف جبريلى درايشان بود ورفت)
تنك بود آن خانه وآن وصف زفت* بونلرك وجودنده جبريليت وملكيت وصفى وارايدى وكتمدى زيرا اول خانه تنك
ايدى واول وصف زفت ايدى بواجلدن اول خانه تنك وتاريكده قرار ايليوب اصلى جانبنه رجوع قيلدى وبونلرك خانه
جسدى تنك وتاريك قالدى يعنى كل مولود يولد على فطرة الاسلام حديثنك موجبنجه فطرت اسلاميه وقوت روحانيه
وانوار عقليه كه اوصاف ملكيه در بونلرك وجودنده دخى وارايدى ولكن اول اوصاف ملكيه وقوت روحانيه ايسه زفت

وعظيم الشان ايدى پس بونلرك تاريك اولان خانه وجودلرنده قرار ايلمكدن استنكاف ايليوب عالم روحانيت جانبنه
فرار ايلدى (مثنوى) مرده كردد شخص كو بى جان بود* خرشود چون جان اوبى آن شود) مرده اولورشول شخص كه
اوبى جان اوله خر اولور اول شخصك جانى چونكم آنسز اوله آندن مراد قوت قدسيه ولطافت روحانيه دركه حيات
قلبيه دن عبارتدر يعنى شول برشخصكه بى جان اوله محقق مرده اولور واول جانكه قوت قدسيه وحيات قلبيه دن خالى
اوله خر اولور بلكه اندن اضل اولوب ابدى ظلمت وجهالت ايچره قالور (مثنوى) زانكه جانى كان ندارد هست پست*
اين سخن حقست صوفى كفته است* زيرا بر جانكه آن طوتميه اول جان پست ودنيدر بو سوز حقدر بونى صوفى ديمشدر
صوفيدن مراد اصحاب سلوك ومشايخك اكملى اولان كمسه دركه انك مرتبه سندن اعلا بر مرتبه اولمز مكركه
صافينك مرتبه سى والحاصل صوفى كامل ومكمل اولان كمسه دن عبارت اولور وتقدير معنى بويله ديمك اولور كه اول
برجانكه قوت قدسيه وحيات قلبيه طوتميه پست وسفليدر بو سوز حق وثابتدر كه بونى كامل ومكمل اولان عزيز ديمشدر
(مثنوى) اوزحيوانها فزونترجان كند* درجهان باريك كاريها كند* اوكونه انسان حيواندن زياده رك جان
چكشورزيرا جهانده باريك كارلر ايلر يعنى اول كسنك كه روحنده قوت قدسيه وحيات قلبيه اولميه اولديكى وقتده
اول كسه حيواناتدن زياده رك جان چكشور وحالت نزعده حيواناتدن زياده جان چكشمه سنه سبب وعلت اولور اول
جهانده خرده كارلر وباريك ودقيق صنعتلر واشلركه حيوانك اكا اقتدارى يوقدر پس اول خرده كارلرنه كونه خرده
كارلر ايدوكنى بو بيتلرله بيان بيوررلر (مثنوى) مكر وتلبيسى كه اوداند تنيد* آن زحيوان دكرناييد بديد* شول
برمكر وتلبيسكه اول شخص اوره كى وطوقومغى بيلور اول غير حيواندن بديد وظاهر كلمز زيرا حيوان غير ناطق اولان
كسه لرك ايلديكى مكر وتلبيسه واشلدكارى كار نفيسه قادر دكلدر واول كار نفيس ومكر وتلبيس نه كونه كار وعمل
ايدوكنى بو بيتلر ايله تفسير ايدوب بيان بيوررلر (مثنوى) جامههاى زركشى راباقتن* درها درقعر دريا يافتن* جامه لرى
طوقومق بيلور زركشيده يانسبت ايچوندر يعنى زركشه منسوب اولان جامه ولباسلرى طوقومق والتون قماشلرى
اشلمك بيلور دريانك دبنده درلر بولمغى بيلور واندن جوهرلر اخراج قيلور (مثنوى) خرده كاريهاى علم هندسه* يانجوم
وعلم طب وفلسفه* علم هندسه نك خرده كارلقلرنى بيلور نجوم له وعلم طب وفلسفه ايله بيله مهندس صو يوللرنى تقدير
وتخمين ايلين كمسه دركه انى قازوب دوزرلر ماصكره استعمالى معمار وبنا معناسنده اكثر وغالب اولدى فلسفه
حكمته وفلاسفه حكماى عقليه يه ديرلر فيلسوف علم حكمته مائل اولان كمسيه ديرلر الحاصل اول مرده دل اولان
حيوان ناطق بو جهانده بهايمدن زياده زحمت چكوب جان چكشور زيرا عقل معاش كنديسنه عقال اولوب انى
بو كونه امور خسيسه وحيل وتلبيسه چكوب تعب وزحمت ويرر حيوانده ايسه بو كونه عقل يوقدر انلر تعب وزحمت
چكمزلر مكركه اضطرارى اوله لاجرم زحمت چكمكده وجان چكشمكده بو كونه انسان حيواندن زياده وافزوندركه
بوكه عقلى بو كونه تعبلرى اختيار ايتديرر (مثنوى) كه تعلق باهمين دنياستش) ره بهفتم آسمان برنيستش) زيرا انك
تعلقى همين بو دنيايه در فلك سابع اوزره اكا يول يوقدر يعنى اول شخصك وانك بيلديكى علمك تعلقى همان بو دنياده در
انك عالم بالايه ومرتبه اعلايه يولى يوقدر وبو علمك صاحبنه دار عقباده اصلا منفعتى يوقدر (مثنوى) اين همه علم بناى
آخرست* كه عماد بود كاو واشترست* بود وكلى ذكر اولنان علم وصنعت آخورك بناسى علميدر زيرا بو علم كاو واشترك
بودووجودينك عمادى وسببيدر آخوردن مراد دنيادر وكاو واشتردن مراد كاو سيرت واشتر طبيعت اولان كمسه لردر يعنى
بوذكر اولنان صنايع وعلوم كه نجوم وهندسه وطب وفلسفه وغواصلق وجامه دوزلق وخانه سازلق وبونلرك امثالى
اولان كارلر وعلملر جمله سى دنيا آخورينك نظام وعمارتى ايچوندر كه كاوسيرت واشتر طبيعت اولان كمسه لرك راحتى
وبقاسى ايچون بونلر آلات اولمشلردر وبو علملرى بيلان وبو صنعتلرده عالم اولان شخصلر آخور دنياده ساكن اولان حيوان
طبيعتلره خدمتكار اولمش وخربنده لك قيلمشدر (مثنوى) بهر استبقاى حيوان چند روز* نام ان كردند اين كيجان
رموز* برقاچ كون حيوانك استبقاسندن اوترى اول بيلدكارى علومك نامنى بو كيجلر رموز ايلديلر استبقا بقا
بولمق معناسنه در استفعالك سينى بونده وجدان ايچون اولور وتقدير كلام بويله ديمك اولور كه حيوانك برقاچ كون بقا
بولمسندن وحظ آلوب آسوده اولمسندن اوترى اول بيلدكارى علوم وصنايعك نامنى بو احمقلر رموز ايلدى وكنديلرينى
اصحاب رموزدن زعم ايليوب انكله بين الناس تفاخر وتباهى قيلديلر باخصوص كه علم نجوم له علم كافه سعى ايدن
احمقلر بو بى معنى اولان علملرك اصطلاحن بيلوب كنديلرينك اصحاب واهاليسى ما بيننده خيلى تباهى وتفاخرلر قيلوب
سرمزه اغيار واقف اولمسون ديو رموز واشارات ايله سويلشورلر واول بى معنى وبى فائده اولان سوزلرى بريرينه
ادا ايلشورلر فلسفيانه مشغول اولانلر دخى بونلره بكرز (مثنوى) علم راه حق وعلم منزلش* صاحب دل داند آنرا بادلش

اما حقك طريقنك علمى وانك منزلنك علمى صاحب دل بيلورانى ياخود انك جان ودلى بيلور يابونده تردد ايچون
دكادركه دل وجانله صاحب دل ما بيننده خاوجمع منور اولمز پس يابونده واو عاطفه معناسنه اولور بو نسخه فى الحقيقه
اهل دل عين جان ودل كنديدر راه حقدن مراد شول صراط مستقيم دركه (وان هذا صراطى مستقيما فاتبعوه ولا تتبعوا
السبل فتفرق بكم) آيت كريمه سيله اشارت اولنوب وسبب تفرقه اولان سبله اتباع ايلمكدن اعراض ايليوب اول
صراط مستقيمه اتباع ايليوب سالك اولمقلغه جله مزه امر قيلندى وبو راه حقك منزللرى ومرتبه لرى ومقاملرى
واردر اول منزلى يقظه وايكنجى توبه وانابت بعده محاسبه بعده اعتصامدر والحاصل طريق الهينك وانك منازل
ومراتبنك علمى صاحب دل وانك جان ودلى بيلوركه علم نافع طريق الهينك علمى وانك منازل ومراتبنك علميدر
بو علمدن غيرى علوم لا تنفع قبيلندندركه اللهم اعوذبك من علم لا ينفع ديو اللهه نافع اولمين علمدن استعاذه ايلمك
سالك راه حقه لازمدر (مثنوى) پس درين تركيب حيوان لطيف * افريد وكرد با دانش اليف * پس بو تركيبده حق
تعالى حضرتلرى لطيف حيوان پراتدى ودانشه انى انيس واليف ايتدى يعنى حكيم مطلق عقل وشهوت تركيبنده
بر لطيف حيوان خلق ايلديكه اندن مراد انساندر وانى عقل ودانشله الفت ايديجى قيلدى بو كونه انسانه حيوان
لطيف تعبيرى حيوان كثيفه نسبتله دركه عقل ودانشه انيس اولمغله بونلر بهايمدن لطيف وشريف اولمشلردر (مثنوى)
نام كالانعام كرد آن قوم را * زانكه نسبت كو بيقظه نوم را * بو بيت سورۀ انعامده اولان بو آيت كريمه يه اشارتدر
اولى بودر (ولقد ذرأنا لجهنم كثيرا من الجن والانس) قال البيضاوى فى تفسير هذه الآية اى خلقنا المقرين على الكفر
فى علم الله لجهنم (لهم قلوب لا يفقهون بها) اى لا يلقونها الى معرفة الحق (ولهم اعين لا يبصرون بها) اى لا ينظرون
الى ما خلق الله نظر اعتبار (ولهم آذان لا يسمعون بها) الآيات والمواعظ سماع تأمل وتذكر (اولئك كالانعام) فى عدم
الفقه والابصار للاعتبار والاستماع للتدبر وفى ان مشاعرهم وعقولهم متوجهة الى اسباب التعيش مقصورة عليها
بل هم اضل) فانها تدرك ما يمكن لها ان تدرك من المنافع والمضار ويجتهد فى جذبها ودفعها غاية جهدها وليسوا
كذلك بل اكثرهم يعلم فيقدم على النار (اولئك هم الغافلون) اى الكاملون فى الغفلة بونك ترجمه سى وتركى تفسيرى
ايكنجى جلدده بيان حال خود پرستان سرخنده مرور ايتدى فليطلب فيه معنئ بيت اول قومك ادينى حق تعالى
كالانعام ايلدى يعنى اول انسان صورتنده اولان حيوان سيرتلره حق سبحانه وتعالى كالانعام ديو نام ايلدى زيراكه
نومك يقظه يه نسبتى فنى يعنى نومك بيدارلقله اصلا مناسبتى اولميوب بينهماده فرق عظيم اولديغى كبى انسان صورتنده
اولان حيوان سيرتلرك دخى ظاهرا وباطنا انسان اولان اهل سعادتلرله اصلا مناسبتى يوقدركه ظاهرا وباطنا
انسان اولان اصحاب جنت وصورتده انسان ومعنا حيوان اصحاب ناردر پس بو ايكيسى برابر دكلدر (كما قال الله تعالى
لا يستوى اصحاب النار واصحاب الجنة اصحاب الجنة هم الفائزون) (مثنوى) روح حيوانى ندارد غير نوم * حسهاى
منعكس دارند قوم * روح حيوانى صاحبلرى خواب غفلتدن غيرى نسنه طوتمزلر بو كالانعام اولان قوم منعكس
حسلر طوترلر يعنى روح انسانى صاحبلرى عين يقظه وانتباه طوترلر اما روح حيوانى صاحبلرى خواب غفلتدن غيرى
نسنه طوتمزلر بو انعام كبى اولان قوم كه روح حيوانى صاحبلريدر منعكس ادراكلر طوترلر مثلا كنديلرى فى حد ذاتهم
نائملردر اما كنديلرينى بيدار ومتنبه زعم ايدرلر بونلرك موجود كورديكى معدوم ومعدوم كورديكى موجوددر ونعمت
بيلدكارى نقمت ونقمت ومحنت ديو فرار ايلدكارى عين راحت ومحنتدر سراب قيعه كبى اولان دولت وعزت دنيايى
موجود برقرار برشى زعم ايليوب انك طلبنده عمرلرين افنا قيلمشلر وبو اشكال مموهه وصور مزينه يى كه فى المثل حلم نايم
كبيدر انك خواب خيال وسريع الزوال اولمه سندن غافل اولوب كنديلره محبوب ومعبود اتخاذ ايلمشلر خبرلرى
يوقكه كنديلرى عين نومده در لر وبو كوردكارى اشكال وصور خوابده مرئى اولان صور خياليه كبيدر بونلرك
بو كوردكارى اشيايى دائمة الصور وثابتة الاشكال ظن ايلملرى منعكس اولان حسلرندندركه ادراكلرينك جميعى
معكوسدر بونلر اول زمانده صحيح حقائق مشاهده ايدرلركه تا خواب غفلتدن موت اراديله بيدار اوله لر وياخود
موت اضطراريله اولوب متنبه اوله لر الناس نيام فاذا ماتوا انتبهوا حديثنك فحواسنجه بونلر اولدقدنصكره
بيدار اولوب حقيقت حال هر نه ايسه اندنصكره مشاهده قيلورلر (مثنوى) يقظه آمد نوم حيوانى نماند * انعكاس
حس خود از لوح خواند * يقظه وانتباه كلدى نوم حيوانيت قالمدى كنديينك عقل وحسنك انعكاسنى لوحدن اوقودى
يعنى اول كالانعام اولان قوم كه فى الحقيقه نائملردر اولديكى كبى اكا يقظه وانتباه كلدى وحيوانلك نومى قالميوب بيدار
اولدى اول حالده كندى حس وادراكنك انعكاسنى لوح وجودندن اوقودى وبيلديكه دنياده ايلديكى حس وادراك
معكوس ايمش كندويى انده بيدار زعم ايلر ايمش مكر خوابده ايمش ودنيايى موجود وآخرتى معدوم ادراك ايلر ايمش مكر

برعكس ايمش نته كم نايم نومى حالنده كنديينك خوابده اولديغنى بيلميوب وكورديكى صور واشكالى صور خياليه ظن
ايليوب بلكه كندويى او حالده بيدار بيلوردى وكورديكى صورتلرى خيال بيلمزدى پس بيدار اولدقده كندى حسنك
منعكس اولمسنى لوح وجودنده اوقور وبيلوركه حالت نومده كندويى بيدار زعم ايلمش مكركه خوابده ايمش واول
كورديكى عالمى حقيقت وموجود ظن ايلمش مكركه معدوم وخيال ايمش كذلك انسان شكلنده اولان حيوان دخى
بو دنياده كورديكى صور واشكالى خواب وخيال ايدوكن بيلمزودخى سراب قيعه كبى مجرد نمايش اولديغنه آكاه
اولمز بلكه بونى موجود وحقيقت حس ايلرحال بوكه (كل شئ هالك الا وجهه) آيت كريمه سنك حسنجه حقيقت
امره نظر اولنسه الان هالك ومعدومدر چونكم روح حيوان صاحبى اولان آكا يقظۀ تام حاصل اوله اول عالمده
كندى درك وحسنك معكوس اولمسنى لوح وجودندن اوقور وبيلوركه دنياده ايلديكى حس وادراك منعكس ايمش
(مثنوى) همچو حس آنكه خواب او را بود * چون شد او بيدار عكسيت نمود * مثلا اول كمسه نك درك وحسى كبى كه
خواب انى قاپدى چونكه اول كمسه خوابدن بيدار اولدى عكسيت كورندى يعنى انسان شكلنده اولان حيوان
دنياده نوم غفلت خواب حيوانيتده اولوب دخى كنديسنى بيدار صنوب وكورديكى صور واشكالى دخى خيال
ظن ايليوب مو[...]ده وباقيه زعم ايلديكى دنيادن آخرته نقل ايليوب خواب حيوانيدن بيدار اولدقده كنديينك
حس وادراكنك عكسيتى كندى يه ظاهر وعيان كورنمسى شول كمسنك حسى كبيكه خواب اول حسى قاپدى وانك
صاحبى اويودى ونومى حالنده كندويى بيدار كوردى ونعمت وثروت صاحبى وخدم وحشم ودولت وعزت مالكى
بر خواجه بولدى واول صور خياليه يى موجوده وباقيه بيلدى چونكم بيدار اولدى عكسيت اكا كورندى يعنى كندويى
نوم حالنده بيدار كورديكى معكوس ايمش ونعمت وثروت صاحبى ودولت وعزت مالكى بولديغى دخى معكوس ايمش
واول صور خياليه يى صور موجوده وباقيه بيلديكى دخى معكوس ايمش لكن اول حالتده ايكن كنديينك حس ودركنك
معكوس اولديغنى كورمزدى چونكم بيدار اولدى اكا حسنك عكسيتى كورندى وظهوره كلدى (وعسى ان تكرهوا
شيأ وهو خير لكم وعسى ان تحبوا شيأ وهو شر لكم) آيت كريمه سنك مفهومنجه چوق كمسه لر دخى بو نوم حيوانيده برشيئى
مكروه كورورلر حال بوكه اول شئ انلره فى الحقيقه خيرلودر ومحبوبدر وبرشيئى دخى محبوب كورورلر واكا محبت ايدرلر اول شئ
انلر ايچون شر وضرردر بونك حقيقتنى نوم حيوانيدن بيدار اولدقدنصكره كورورلر وحضرت على كرم الله وجهه
ورضى الله عنه ك سبحانه من اتسعت رحمته لاوليائه فى شدة نقمته واشتدت نقمته لاعدائه فى رحمته بيورديغى قولك
سر وحقيقتنه نظر ايركورورلر وحضرت نبى صلى الله عليه وسلمك حفت الجنة بالمكاره وحفت النيران بالشهوات
بيورديغى حديث اوزره يقظۀ حقيقى حاصل اولدقدنصكره جنتك اطرافنى مكارهله محفوفه وجهنمك اطرافنى شهواتله
محجوبه مشاهده قيلورلر (مثنوى) لاجرم اسفل بود از سافلين * ترك او كن لا احب الافلين * لاجرم اول روح حيوانى
مغلوبى اولان انسان سافلردن اسفل اولور انى ترك ايله بن آفل اولنلرى سومزم يعنى اول انسان شكلنده اولان
حيوانكه هنوز دخى نوم حيوانيدن خلاص اولمامش وحقايق اشيايى مشاهده قيلمامش واحسن تقويم اولان
شكل انسانيه يى بولمامشدر لاجرم جميع سافلردن اسفل اولور وانعامه مشابه بلكه انلردن اضل اولور زيرا حيوانات
احسن تقويم اوزره خلق اولمامش وصوركم فاحسن صوركم آيتيله اشارت اولنان صورت جميله يى بولمامشدر اما بو شكل
انسانده اولان حيوان (لقد خلقنا الانسان فى احسن تقويم) آيت كريمه سنك موجبنجه ظاهرا وباطنا احسن تقويم
اوزره مخلوق اولدقدنصكره اول احسن تقويمده اولان صورت باطنيه سنى حيوانيت جانبنه ميل قيلمغله مسخ ايليوب
اسفل السافلين جانبنه رد اولندى پس بو سافلردن اسفل وبهايمدن اضل اولور وبو كونه كمسه لابد آفل ورزائل اولنلردن
اولور پس اى نوم حيوانيدن بيدار اولان مستمع انى ترك ايله ولا احب الافلين ديبوده جائزدركه ترك اوكن امرى تجريد
قاعده سى اوزره كندى وجودشريفلرينه خطاب اوله بو تقديرا اوزره معنى اى مولانانك ذكرنى ترك ايله زيرا بن آفل
اولنلرى سومزم ديمك اولور بو آيت كريمه نك تفسيرى جلد اولده متابعت كردن نصارى سرخنده وجلد ثانيده وجلد
ثالثده دخى مرارا مرور ايلمشدر (در بيان تفسير اين آيت كه واما الذين فى قلوبهم مرض فزادهم رجسا) بو سرخ شريف
بو آيت كريمه نك تفسيرينك بياننده دركه الله تبارك وتعالى سورۀ توبه نك آخرنه قريب بيوررلركه اولى بودر (واذا
ما انزلت سورة) يعنى سورۀ قرآندن برسوره نازل اولنسيدى (فمنهم من يقول) منافقلردن بعضيسى على طريق التمسخر
والاستهزا كندى كبى منافقلره ويا ايماننده ضعف اولان مؤمنلره ديرلردى (ايكم زادته) سزدن قنغيكزه زياده ايلدى
هذه) شو سوره (ايمانا) ايمانى ايكم نصبله ده قرأت اولندى زادته فعلى مفسر اولديغندن اوترى (فاما الذين امنوا فزادتهم
ايمانا) فاما شول كمسه لركه ايمان ايلديلر پس بو سوره انلره ايمانى زياده ايلدى (وهم يستبشرون) وحال بوكه بونلر شاد

وخندان اولورلر اول سوره نك نزولنه زیرا كمال ایمان وازالهٔ شك وكمانلرینه سببدر (واما الذین فی قلوبهم مرض) واما
شول كسنه لرك كه قلبلرنده مرض واردركه اول مرض شك وكمان ونفاق وبغض وعداوت قبیلندندر (فزادتهم) پس انلره
زیاده ایلر بو سوره (رجسا الی رجسهم) یعنی كفرلرینه كفر زیاده ایلر وخباثت قلبیه لری اوزره خباثت ارترر یعنی سائر
سوره لره اول شكاری وار ایدی بو سورهٔ توبه نازل اولدقده اولكی شك وكفرلرینك اوزرینه شكلرین دخی زیاده ایلدی
(وماتوا وهم كافرون) یعنی بو صفت قبیحه بونلرده مستحكم اولوب اولدیلر وحال بوكه بونلر كافر اولدیلر (وقوله تعالی
یضل به كثیرا ویهدی به كثیرا) ودخی بو مصرع شریف حق تعالینك بو قولنك تفسیرینك بیاننده دركه سورهٔ بقره ده بیورر
(یضل به كثیرا) یعنی اول قرأنده اولان مثلله اضلال مراد ایلر حق تعالی ناسدن چوق كسنه یی (ویهدی به كثیرا) ودخی
اول مثلله هدایت مراد ایلر ناسدن چوق كسنه یی بو آیت كریمه نك بر مقدار تحقیقی جلد اولك دیباجهٔ عربیه سنده
وبعض مواضعده دخی مرارا مرور ایلدی (مثنوی) زانكه استعداد وتبدیل ونبرد ✻ بودش از پستی وانرا فوت كرد ✻
زیرا كه اول روح حیوانی مغلوبی اولان انسانك تبدیل ونبرده استعدادی وار ایدی اما پستلكندن وسفلیلكندن
اول استعدادی فوت ایلدی بو بیت بو سرخدن مقدم اولان بیتك مصرع اولنه علت اولور نبرد جنكه دیرلر بونده نفسله
مجاهده ایلمك مراد اولور وتقدیر معنی بویله دیمك اولور كه اول شكل انسانیده اولان حیوان ونوم حیوانیده قالان
انسان لاجرم جمیع سافلاردن اسفل اولوراندن اوتریكه انك نفسله مجاهده ومحاربه ایلیوب انك حیوانی اولان صفتلرنی
رحمانی اولان صفتلره تبدیل ایلمكه استعدادی وار ایدی اما دناءت وخستندن اول استعدادی فوت ایلیوب احسن
تقویمده اولان صورت معنویه سنی بوله مدی حیواناتده ایسه بو استعداد یوقدر پس بو اجلدن جمیع بهایمدن بو اضل
واسفل اولور بوده جائزدركه مصرع ثانیده اولان ازپستی مصرع اولده اولان تبدیله متعلق اولوب معنی بویله دیمك اوله اول
اجلدن سافلیندن اسفل اولوركه انك پستلكدن ودنیلكدن تبدیله ومجاهدهٔ نفسه استعدادی وار ایدی لكن انی فوت
ایلدی پس بونك عذری قالمدی اما حیوانك عذری واردر نته كم بیوررلر (مثنوی) باز حیوان را چو استعداد نیست
عذر او اندر بهیمی روشنیست ✻ كیرو حیوان ایچون چونكم استعداد یوقدر انك بهیملك مرتبه سنده عذری زیاده
روشندر یعنی حیوان ایچون كندی نفسیله مجاهده قیلمغه وانك اوصاف ذمیمه سنی اوصاف حمیده یه تبدیل ایلمكه
استعدادی یوقدر پس انك بهیمیت مرتبه سنده قالدیغنه عذری زیاده واضح وروشندر یعنی حیوانكه ما خلق له
حیوانیتدر مرتبهٔ انسانیته كلمكه انده قابلیت یوقدر عاقبت انك مرجعی ترابدر پس یوم حسابده انلره نیچون
بو تكمیل نفس ایچون وترقی ایچون موهوب اولان استعدادكی عبث یره افنا ایلدك دیو سؤال وحساب اولنمز
اما انسانه خزینهٔ الهیه دن تكمیل نفوس اتمك ایچون استعداد وقابلیت جوهرلری عطا اولنمشدر چونكم بو سرمایهٔ
سعادتی عبث یره ضایع ایلیه روز جزاده انلره سؤال وحساب لازم كلور (ولتسئلن عما كانوا یعملون) ایتنك
موجبنجه اشلدكاری كاردن هر بری البته سؤال اولنور چونكم یوم جزاده شدت حساب وكثرت عقابی كوره لر
معاد حیواناته رشك ایدوب (یا لیتنی كنت ترابا) دیه لر بونلرك بویله دیمسی حیواناتدن اسفل وحیوانك بونلردن اشرف
وافضل اولمسنه دلالت قیلور (مثنوی) زوچو استعداد شد كان رهبرست ✻ هر غذایی كو خورد مغز خرست ✻ روح
حیوانی صاحبی اولان انساندن چونكه استعداد كتدی كه اول استعداد سعادت جانبنه رهبردر پس اول انسان
اندنصكره هر غذا كه یراشك ییدیكی در یعنی اشك ییدیكی ییمك كبی كسنه یه نه مرتبه سفاهت وحماقت ایریشور بعده اول
كسنه هر نه مرتبه نورانی وروحانی لطیف وشریف غذا ایرسه مورث حماقت ومزید سفاهت وضلالت وزوال الاستعداد
اولور نته كم سور قرآنی وآیات فرقانی كه فی الحقیقه دل وجانی واسلام وایمانی زیاده ایلیجی طعام نورانی وغذای روحانیدر
مع هذا (فاما الذین فی قلوبهم مرض فزادتهم رجسا الی رجسهم) آیت كریمه سنك موجبنجه چونكم كفره دن سعادته
رهبر اولان استعداد وقابلیت كتدی بونلره بو آیات وسورلك نزولی رجسلری اوزره رجسی زیاده ایتدی حال بوكه رجاست
ونجاست قلبیه یی مطهر اولمق ودل وجانه واسلام وایمانه نشو ونما ویرمك سور قرآنینك شانندندر بعض نسخه ده
زو برینه نه واقع اولمشدر اصح اولان نسخه اولكیدر اما بو نسخه نك دخی صحتی مأمول اولمق اولورسه تكلفدن خالی اولمز
وایكی وجه اوزره معنی ویرمكدن غیری یه قابل كلمز اولا معنی چونكم استعداداندن كتدی كه اول استعدادانك حقنده
رهبرد كادر یعنی اكا رهبر اولمدی بو تقدیر اوزره چونكم استعداد از و رفت كه آن استعداد در حق اونه رهبرست یعنی
رهبر نشده است دیمك اولور وثانیا معنی استعداد كل چونكم كتدیكه اول استعداد فی الحقیقه اكا رهبردر هر بر غذا یكه
او حیوان سیرت یرمغز خردر یعنی همان استعداد كتمك د كل چونكم اندن اوكتدیكه اول استعدادا كا دلیل
ورهبر ایدی بلكه هر بر غذایی كه اول شقی یرا كاشك ییدیكی كبی مورث حماقت اولور وسفاهت وشقاوتن زیاده قیلور

دیمك اولور لكن وجه اول بلكه نسخهٔ اول اولی در (مثنوی) كر بلادر خورد او افیون شود ✻ سكته وبی عقلیش افزون
شود ✻ اول مغلوب روح حیوانی اولان كسنه فی المثل اكر بلادر ییسه افیون اولور اكا سكته وعقلسزلق زیاده اولور
بلادر عقلی زیاده ایلر بردوانك ادیدر لكن ذكر خاص وارادهٔ عام قاعده سی اوزره بونده هر عقلی زیاده ایلین شیلردن عبارت
اولور وسكته شول مرضه دیرلركه غلبهٔ دمدن ظهوره كلور وحیاتی وروحی بدندن ازاله قیلور اكر زماننده فصد اولورسه
اكا مبتلا اولان نجات بولور وا كر اولمزسه اولور وبی روح قالور بونده بی روح اولمقدن كنایه اولور وحاصل كلام بویله دیمك
اولور كه چونكم اول روح حیوانی مغلوبی اولان كسنه دن سعادته رهبر اولان استعداد كیده هر نه كونه غذا ایرسه مغز خر
اولور فرضی عقل زیاده ایلین دارولر ییسه انك حقنده افیون اولور وافیون عته وسفاهته نیچه سبب اولورسه اول بلادر
دخی انك عته وسفاهتنه سبب اولور وبی عقل وبی روح اولمسنی زیاده قیلور والحاصل مزید عقل ایكن انك عقلنی
وحیاتنی مزیل اولور دیمكی افاده قیلور (مثنوی) ماندیك قسم دكر اندر جهاد ✻ نیم حیوان نیم حی بارشاد ✻
روز وشب در جنك واندر كش مكش) كرده چالیش آخرش با اولش ✻ بر قسم دخی جهاد ومنازعه قالدی اول قسمك
نصفی حیوان نصفی رشادله حی در یعنی اول مقدما ذكر اولنان اوچ قسمدن بر آخر قسم نفسلریله مجاهده ومنازعه ایلمك
مرتبه سنده قالدی زیرا بو قسمك نصفی حیواندر ونصفی دخی عقل ورشادله حی اولقدر مراد نصفی روح حیوانیدر ونصفی
دخی ارشاد وهدایتله حی اولان روح الهیدر دیمك اولور روز وشب بو ایكی جانب جنكده وكش مكشده در انك آخری
اولیله نزاع ومخاصمت ایلمشدر آخردن مراد روح حیوانی وقوای جسمانی اولوب اولدن مراد نور عقل وقوت روحانیه
اولسه ده جائزدركه روحك وعقلك جسمدن اول خلق اولمسی حدیث ایله ثابتدر واولدن روح حیوانی وقوای جسمانی
اولوب آخردن مراد نور عقل وقوت روحانی اولمق دخی جائزدر شول اعتبار ایله كه روح حیوانی وقوت جسمانی مقدم
ظهوره كلوب بعده عقل وتمییز صاحبی اولمشدر پس نتیجهٔ كلام بویله دیمك اولوركه اول قسم دیكر كیجه وكوندز كندی
نفسلرنده جنك ونزاع ایلمكده در انك آخریكه نور عقل وقوت روحدن عبارتدر انك اولیله كه مراد روح حیوانیه
وقوت جسمانیه در نزاع ومخاصمت ایلمكده در كاه مقتضای روح حیوانی عقل وجان اوزره غالب اولوب انی تحت
تصرفنه آلور ومراد وآرزوسندن منع قیلور وكاهی عقل وجان روح حیوانی اوزره غالب اولوب انی حكمنه آلوب آرزو
سندن انی قطع ایلر نته كم بو سرخ شریفدن بو معنوی اولان منازعه نك فهمی آسان اولور (چالیش عقل بانفس همچون
تنازع مجنون باناقه ✻ بو سرخ شریف عقلك نفسله جنك وچالیشی مجنونك ناقه ایله نزاع ومجادله سی كبی اولدیغنك
مثالیدركه (میل مجنون سوی حره میل ناقه واپس سوی كره ✻ مجنونك میلی حره جانبنه وناقه نك میلی اردنه كره جانبنه
در حره دن مراد لیلی وكره دن مراد دوه نك یاوریسیدر ✻ چنانكه كفت مجنون ✻ انجلین كه مجنون دیدی بیت (هوا
ناقتی خلفی وقدامی الهوی) وانی وایاها لمختلفان) هوا ناقتی مجنون دیدیكه بنم ناقه مك محبت وهواسی خلفی بنم اردمه
كره سی جانبنه در وهوای قدامی وبنم محبتم اوكومده لیلی جانبنه در روانی تحقیقا بن وایاها اول ناقه لمختلفان تحقیق
اختلاف ایدیجیلردر مجنوندن مراد بونده روح انسانی وعقل نورانیدركه فی الحقیقه لیلای حقیقی ومعشوق معنوینك
مست ولا یعقلیدر لاجرم انك اشتیاقی ومیل وتوجهی دائم اول جانبه در وناقه دن مراد روح حیوانی وعقل جزئیدركه
انك مقصودی شهوت نفسانی وحظ جسمانیدركه اكا نسبت بونلر كركی واقع اولمشدر پس بو ایكیسینك
ما بیننده ضدیت مقرر اولور لازم كلوركه ایكیسندن بری ترك اولنه نته كم مجنون ناقه سنی ترك ایتمینجه مجنونه وصول
میسر اولمدی كورد یكه مانع وصال محبوبه راكب اولدیغی ناقه در پس انی ترك ایلیوب راه معشوقه مشیا علی الهام
لا مشیا علی الاقدام افتان وخیزان روان اولدی نته كم حكایت بیوررلر (مثنوی) همچو مجنونند وبا ناقش یقین ✻
میكشد آن پیش واین واپس بكین ✻ عقل ایله نفس مجنون كبی وانك ناقه سی كبیدرلر بی شك اول اوكنه وبو كینه اردنه
چكر یعنی عقل اوكنه چكركه مراد عالم حقیقت جانبی وحضرت محبوب معنوی طرفیدر ونفس اردنه چكركه
مراد انك مشتهاسی وآرزوسی اولان شیلردر نته كم مجنون لیلی جانبنه چكر وناقه انی اردنه كره جانبنه چكردی (مثنوی)
میل مجنون پیش آن لیلی روان ✻ میل ناقه پس پی كره دوان ✻ مجنونك میلی اول لیلانك اوكنه رواندر ناقه نك میلی
اردنه كره دن اوتری دواندر (مثنوی) یكدم ار مجنون زخود غافل بدی ✻ ناقه كردیدی وواپس آمدی ✻ بر دم اكر مجنون
كندیدن غافل اولایدی ناقه دونردی زیاده اردنه كیدردی (مثنوی) عشق وسودا چونكه پر بودش بدن ✻ می نبودش
چاره از بیخود شدن ✻ چونكم مجنونك بدنی عشق وسودا ایله پر ایدی لاجرم بیخود اولمقدن اكا چاره اولمدی یعنی انك بدنی
لیلانك عشق وسوداسیله پر اولدیغندن اوتری بالضروری بیخود اولمقدن خالی اولمزدی پر بودش ده با فارسی اولیوب
نقطهٔ واحده ایله عربی اولوب معنی بویله اولسه دخی جائزدر عشق وسودا چونكم انك بدنی قاپدی اكا بیخود اولمقدن

بو اجلدن چاره اولادی یعنی بالضروری بیخود اولوردی وتدارکدن کیرو قالوردی (مثنوی) انکه او باشد مراقب عقل
بود * عقل را سودای لیلی دربود * اولکه مراقب ومحافظ ایدی عقل ایدی عقل ایسه لیلینک سوداسی وعشقی
قاپدی یعنی اولکه بدن مملکتنده مراقب ومدبر ایدی عقل ایدی چونکم عقلی سودای لیلی قاپدی بدن تدبیر وتدارکدن
کیرو قالوب لوازمنی بیلمز اولدی (مثنوی) لیک ناقه بس مراقب بود وچست * چون بدیدی او مهار خویش سست
ولیکن ناقه زیاده مراقب وچست ایدی چون اول کندینک مهارنی سست کوردی (مثنوی) فهم کردی زوکه
غافل کشت ودنگ * رو سپس کردی بکره بی درنگ * اندن فهم ایلردیکه مجنون غافل ودنک اولیدی درنک وتأخیرسز
یوزنی اردنه کره جانبنه ایلردی (مثنوی) چون بخود باز آمدی دیدی زجا * کو سپس رفتست بس فرسنکها * چونکم
مجنون کیرو کندی یه کلیدی کورردی برندن که اول ناقه نیچه فرسنکلر اردنه کتمشدر (مثنوی) در سه روزه ره بدین
احوالها * ماند مجنون در تردد سالها * اوچ کونلک یولده بو احوال ایله مجنون نیچه یللر تردده قالدی (مثنوی)
کفت ای ناقه چو هر دو عاشقیم * ما دو ضد پس همره نالایقیم * آخر مجنون ایتدی ای ناقه چونکم ایکیمز بیله عاشقز پس
بز ایکی ضد بری بریمزه نالایق همراهز چونکم بنم ایکیمزک مرادی بری بریمزه مغایر ومخالفدر (مثنوی) نیست
بر وفق من مهر ومهار * کرد باید از تو صحبت اختیار * سنک مهر ومهارک بنم وفقم اوزره دکلدر سندن صحبتی دوندرمکی
اختیار ایلمک کرکدر یعنی چونکم سنک محبتک وزمامک بنم مراده موافق اولمق اوزره دکلدر لازم کلدیکه سندن
رو دوندرمکی اختیار ایلمک کرکدر الضدان لا یجتمعان دینلمشدر پس قصه دن حصه نه ایدوکنک بیاننه شروع ایدوب
بیوررلر (مثنوی) این دو همره یکدکر را راهزن * کمره آن جان کو فرو ناید زتن * کذلک بو ایکی همره بری برینک راهزنیدر
یعنی عقل ایله نفس مجنون ایله ناقه کبی ایکیسی بری برینک یولن اوریجیدر پس کمراهدر اول جانکه تن ناقه سندن آشاغی کلمیه
انی ترک قیلمیه یعنی چونکه عقل ایله نفس بری برلرینک یولن اوریجی وبری برلرینک مراد وآرزولرینه مخالف کیدیجیلردر
اول جان یولن یتورمشدرکه بدنک مرادنی ترک ایلمیه وانک اعلامی تنه سندن وقدرندن تنزل قیلمیه ومتواضع اولمیه
(مثنوی) جان زهجر عرش اندر فاقه * تن زعشق خاربن چون ناقه * جان ودل عرش اعلانک هجرندن فقر وفاقه ده در
اما تن خاربن عشقندن ناقه کبیدر یعنی ناقه خاربنه نیچه محتاج ومشتاق ایسه بدن انسانی دخی اکل وشربه
اویله محتاج ومشتاقدر اما عقل وجان نور عرشدن بی بهره وغریب قالمشدر استرکه اول نوردن حظ ونصیب آله واول
جانبه پرواز قیله (مثنوی) جان کشاید سوی بالا بالها * در زده تن در زمین چنکالها * جان بالا جانبنه باللر اچار اما تن
زمینه چنکاللر اورمشدر یعنی عقل وجانکه اصلنده علوی ونورانیدر عالم بالا ومرتبهٔ اعلا جانبنه پر وباللر اچوب استرکه
همیشه اول جانبه پرواز قیله وطرف اعلادن اکا ذوقلر وصفالر کله ولکن تن هوا وهوس چنکاللرین بو عالم خاکه
اورمشدر وبونک الوان واشکالیله علاقه قیلمشدرکه عقل وجان کندی عالمنه کیده ومحبوب ومقصودنی تماشا ایده پس
سالکک وطالب حقک اولانک جانی کندیسنه بویله دیرکه (مثنوی) تا تو با من باشی ای مردهٔ وطن * پس زلیلی دور ماند
جان من * ای وطن صورینک مرده سی مادامکه سن بنمله اوله سن پس بنم جانم لیلی معنویدن دور ومهجور قالور ووطن
اصلی یه واصل اولمقدن بعید اولور مرده وطنه مضاف اوقنمق لازمدر (مثنوی) روزکارم رفت زین کون حالها * همچو تیه
وقوم موسی سالها * بو کونه حاللردن بنم روزکارم کتدی تیه وقوم موسی کبی نیچه یللر یعنی قوم موسی تیه صحراسنده
بیت مقدسه وصولندن اوتری هر کون اخشامه دک کیدوب صباح وقتنده کندیلرینی ینه اولکی منزلده بولوب قرق سنه
مقداری بو حال اوزره متردد وسرکردان اولدقلری کبی بنم دخی ای بدن ناقه سی بو کونه حاللردن روزکارم ضائع اولدی
وجانم عالم حقیقته ایروب مشاهدهٔ جانان قیلمقدن کیرو قالدی (مثنوی) خطوتینی بود این ره تا وصال * مانده ام در رره
زشستت شصت سال * بو یول وصاله دکین ایکی خطوه ایدی لیکن سنک دام ومکرکدن التمش یل قالمشم مشاهدهٔ
جاناندن محروم اولمشم خطوتیندن مراد دنیا وآخرتدر برجانکه بو ایکی آدیم کبی اولان منزلیندن تجاوز ایلیه همان
عین وصلتدر (کما قال رجل للشبلی یا شیخ کم منزلا بین العبد والرب قال خطوتان اذا تجاوزت وصلت) اکرچه صاحب
همت اولان عقل وجانک قدسنه کوره خطوتیندر لکن صاحب همت اولمین عقل وجانه نسبت طریق بی پایان ومسلک
بی حد وبی کراندر والحاصل اولابدن شستندن وانک جمیع قیود ولوازمندن خلاص اولمغه موقوفدر بعده حجبات
نورانی وقیودات روحانیه دن نجات بولمغه مرهوندر پس بی همت اولنلره راه ابعد وباهمت اولان سالکلره زیاده اقربدر
(مثنوی) راه نزدیک وبماندم سخت دیر * سیر کشتم زین سواری سیر سیر * یول یقیندر وحال بوکه بن زیاده کیچ قالدم
ای ناقهٔ تن بو سوار یلمکدن طوق اولدم زیاده طویدم یعنی مجنون راه عشق خدا اولان عاشقدرکه وصال یاره وسیله
اولان طریق زیاده قریبدرکه انجق ایکی خطوه قدردر ولیکن بن بو ایکی خطوه قدر اولان منزلینی محبوب مقصوده

وصو

وصولندن زیاده کیچ قالدم پس بو تن ناقه سنه سوار اولمقلقدن بیکرندم واوصاندم ومنقبض اولدم شمدنصکره استرمکه
بو تن ناقه سندن نزول ایلیوب انی ترک قیلم وراه جانانه قدم روحانیه ایله سیر ایلیوب ترک موانع ایلیم دیرتسه کم مجنون
ناقه سنی ترک ایلیوب لیلاسی جانبنه بی ناقه سلوک قیلدی (مثنوی) سرنکون خود را زاشتر درفکند * کفت سوزیدم
زغم تا چند چند * پس باشی اشاغه اشتردن کندوسنی براقدی کندیسنه ایتدی نار فراقدن یاندم نیچه یه دک
یانرم مجنون کندی ناقه سنک کندی یه رهزن اولدیغنی بیلدی ومانع وصال جانان اولدیغنه اکاه اولدی درحال اشتردن
کندوسی باشی اشاغی خاکه براقدی وکندیسنه آتش فراقدن یاندم نیچه یه دک یانرم دیو جواب ایتدی اشتردن
باشی اشاغه کندوسی زمینه براغه سی مجنون ره عشق اولان کسنک بدن ناقه سندن خاک مذلته کندوسنی القا
ایلمسندن وترک لوازم بدنیه قیلمسندن کنایه اولور (مثنوی) تنک شد بروی بیابان فراخ * خویشتن افکند اندر سنکلاخ
واسع بیابان اول مجنونه طار اولدی پس کندوسنی طاشلغه براقدی بو معنی مجنون راه حق اولان بدن ناقه سندن
کندوسنی خاک مذلته براغوب انی ترک ایلدکدنصکره واسع اولان بیابان دنیا انک باشنه تنک وتاریک اولمسندن عبارت
اولور وکندوسنی سنکلاخ ایچره براغمسی مشقت وزحمت طاشلغنه القا ایلمسندن کنایت اولور (مثنوی) انچنان
افکند خود را سخت زیر * که مخلخل کشت جسم آن دلیر * مجنون کندوسنی آشاغه انچلین براقدیکه اول دلیرک جسمی
مخلخل اولدی وککلری صندی بو معنی مجنون راه حق اولان کسنه کندوسنی بدن ناقه سندن خاک مذلته وزمین
مسکنته براقدقدنصکره کمالیله فقیر وشکسته اولمسنه اشارت قیلورکه فقیره انکچون فقیر دیدیلرکه سنک مشقتله کویا
انک ککلری صنمش ومنکسر اولمش اوله نته کم فقرته الفاقرة دیرلر کسرت فقار ظهره معناسن ویررلر یعنی فلان کسنه نک
ظهرنک ککلری صندی دیمک اولور پس فقیره فقیر دیدکلری انک وجودی زحمت ومشقت سنکیله کویا منکسر ومتخلخل
اولدیغی اعتبار ایله اولور (مثنوی) چون چنان افکند خود را سوی پست * از قضا آن لحظه هم پایش شکست *
چون مجنون کندوسنی انچلین پست واسفل جانبنه براقدی قضای الهیدن اول لحظه انک پایی دخی صندی بوندن مراد
مجنون راه حق اولان کسنه بدن ناقه سندن کندوسنی زمین مسکنته القا ایلدکدنصکره انک طریق حقده بحسب الظاهر
ایلدیکی مشیک وتک وپوی قضای الهیدن صنمه سی ومنعدم اولمسی اولورز یرا سالک مادامکه بو ناقهٔ وجوده
سوار در وانک بدنه تعلقی هنوز دخی استوار در طریق الهیده بحسب الظاهر سیر جسمانی قیلمقدن وجسم واسطه سیله
مرادنی طالب اولمقدن خالی اولمز چونکم کندوسنی اندن خاک مسکنته براغوب انی متروک منزله سنده قویوب کمال
فقر وفنا اکا غلبه قیلدقدنصکره مشی جسمانی ایله وقدم بدنی ایله مطلوبی طلب ایلمکدن خلاص اولور بعده
پای روحانی ایله معشوق جانبنه بی سر وپا سیر وسفر قیلورنته کم بو معنالره اشارت ایدوب بیوررلر (مثنوی) پای را بربست
کفت کوی شوم * در خم چوکانش غلطان می روم * مجنون صنمش اباغنی باغلدی ودیدیکه طوب اولورم انک چوکانی
خمنده یوارلنرق کیدرم یعنی مجنون راه عشق چونکم کندینک بحسب الظاهر اولان تک وپوسنه وجست وجوسنه
شکستلک ونقصان کلدیکنی کورده درحال جبر نقصان ایلیوب بدنله اولان کوششی قویوب کندی یه دیرکه
اول محبوبک عشق ومحبتی چوکاننده کوی کبی بی سر وپا یوارلنرق کیدرم واو جانب اعلایه بی سر وپا عقل وروحله
سیر ایدرم نته کم مریض حرکته قادر اولمسه صلوتنی ایما ایله قیلور اکا دخی قادر اولمسه لیکن قلبیله متوجه اولسه
ینه اعضا وجوارحیله حرکت اوزره ایلدیکی عبادتک ثوابی اکا یازیلور پس سالک دخی حرکات جسمانیه دن قالسه
قدم روحانیه ایله محبوب جانبنه سیر وسفر ایلیوب دائما قطع منازل معنوی ایلیوب ترقی وتقربده اولور بلکه عاشقه
وجودله حرکت ایلمکدن بی وجود حرکت ایلمک دخی اولی اولور (مثنوی) زین کند نفرین حکیم خوش سخن *
بر سواری کو فرو ناید زتن) عشق مولی کی کم از لیلی بود) کوی کشتن بهر اولی بود) بو سببدن نفرین ولعنت ایلر خوش
سخن اولان حکیم غزنوی حضرتلری شول بر سواره که اول ناقهٔ تندن آشاغه کلمیه یعنی شول برکسه که همیشه
بدنه مقید اوله وانک مراد مشتهاسندن مفارقت قیلمیه وانی ترک اولمیه حکیم سنائی قدس سره حضرتلری بو کونه
کمسنه ایلنج ایلر وانک مذمتن سویلرزیرا مادامکه برکسه نفسنک هواسیله مقید اوله حضرت حق جانبندن بعید اولور
وحضرت حق جانبندن بعید اولنسه نفرین ولعنت لایق اولورزیرا حضرت مولانک عشقی لیلانک عشقندن قچن کم
وناقص اولور پس اول خدانک قرب ووصالندن اوتری غلطان اولمق اولی اولور یعنی بر مخلوقک عشقنده کوی کبی غلطان
اولمق وراکب اولدیغی مرکبی ترک قیلمق لازم اولیجق خالق بیچوندن اوتری مجنون اولمق وانک راه عشقنده بی سر وپا
کوی افتان وخیزان وغلطان اولوب ترک تعلقات جسمانی قیلمق بطریق الاولی اولور (مثنوی) کوی شو می کرد
بر پهلوی صدق * غلط غلطان درخم چوکان عشق * ای طالب راه حقده کوی اول صدق پهلوسی اوزره دون عشق

چوکانینك خمنده بوارلنیجی اولدیغی حالده یعنی عشق مولی عشق لیلادن نیجه وجوهله اولی اولدیغی مقرر اولیجق
ای طالب مولی اولان راه خداده کوی کبی اول صداقت پهلوسی اوزره دون غلطان غلطان اول پادشاهك چوکان
عشقنك خمنده غلط غلطان غلطان غلطان تقدیرنده اولور ضرورت شعر ایچون اولکی الف ونون حذف اولندی
مکرر اولمسی تأکید افاده قیلور عشق صدقه صدقه قافیه دکلدر لکن اهل قافیه بر حرف وایکی حرف قافیه اولمغی جائز
کورمشلردر بونده قافیه ایکی حروفدرکه اول شقدر دق حرفلرنه قافیه دراکرشینه کسر ویرلمزسه بر حرف اولورکه
اوقافدر (مثنوی) کین سفر زین پس بود جذب خدا * وان سفر بر ناقه باشد سیرما * اینچنین سیر یست مستثنی زجنس
کان فزود از اجتهاد جن وانس * زیرا بو سفر بوندنصکره جذب خدا اولور واول سفرکه ناقه اوزره اوله بزم سیرمز اولور
یعنی بو ناقهٔ تندن سالك منسلخ اولوب انك لوازم واحکامندن مفارقت قیلدقدنصکره بو سفرکه بزدکر ایلدك خدای
تعالینك سالکی کندی جانبنه قلاب محبتله جذب ایلمسی اولور وسالك بو سفر معنویده بی اختیار وبی ارادت جانب
خدایه منجذب اولور واول سفرکه ناقهٔ بدن اوزره اوله اول بزم سیرمزدن عبارت اولور یعنی کندی ارادت واختیارمزله
وکوشش ومجاهده مزله وطلب وسعیمزله حق جانبنه سیر وسلوك ایلمکدن کنایت اولور مشایخ بوسیره سیر الی الله دیرلر که
سالك هنوز دخی کندی ارادت واختیاریله خانهٔ طبیعتدن چیقوب جد وسعیله حق جانبنه متوجه اولدیغی صورتدر
اما جذب خدا ایله اولان سیره سیر بالله دیرلر چن سالك سیر الی الله مرتبه سن قطع قیلسه وجذبهٔ خدا انی کندیدن اخذ
ایلیوب فانی ایلسه انك سیری سیر بالله اولور پس بو سیر سیر الی الله دن وسالکك کندی قوتیله اولان سفر وحرکتندن نیجه
بیك مرتبه اقوی واعلا اولورکه جن وانسك کندی اختیارلریله اولان عملاری بنك جملهسندن سالکك بو عملی افضل واولی
اولور نته کم جذبة من جذبات الرحمن توازی عمل الثقلین قولی بو معنایه شهادت قیلور وبو بیت دخی بو مضمونی مؤید
اولورکه بیورلر جذب رحمانی ایله اولان سیر بونك کبی بر سیردرکه جنسندن مستثنادرکه اول سیر جن وانسك اجتهاد
وسعیندن زیادهدر یعنی بو جذبهٔ خدا ایله اولان سیر روحانی بر سیردرکه جمیع سیرلر جنسندن استثنا اولنمشدر زیرا بو سیر
ثقلینك کندی اختیاریله اولان اجتهاد وعملندن زیادهدرکه بونلرك عملی اول جذبهٔ خدا ایله اولان سیره موازی ومساوی
اولمز (مثنوی) اینچنین جذبیست نی هر جذب عام * که نهادش فضل احمد والسلام) بونك کبی بر عظیم جذبدر هر عامك
جذبی دکلدرکه اول جذبهیی حضرت احمد صلی الله علیه وسلمك فضل واحسانی قودی والسلام یعنی بو جنس سیردن
مستثنی اولان سیر بونك کبی بر عظیم الشان جذبدرکه عامهٔ مخلوقك جذبی کبی دکلدرکه حضرت احمد علیه السلامك
فضل واحسانی اول عظیم الشان اولان جذبی کندی طریقنده قومشدر هر کیم اول حضرته کمال متابعتله متابعت
ایلرسه (فاتبعونی یحببکم الله) آیت کریمهسنك حسبنجه حق تعالی اکا محبت ایلر وحق تعالینك بر بندهیه محبتی لابد
انی کندی جانبنه جذب ایلمکی مستلزم اولور چونکم اول حضرته اتباع ایلمك محبت الهیه وجذبهٔ رحمانیهیی مستلزم
اولیجق پس اول حضرتك فضل واحسانی اول جذبهٔ عالیشانی کندی به متابعت ایلمك طریقنده وضع ایلمش اولور
(والسلام علیك یا طالب المرام تم الکلام) قصهٔ نبشتن آن غلام قصهٔ شکایت نقصان اجر سوی پادشاه
(مثنوی) قصه کوته کن برای آن غلام * که سوی شه بر نبشتست او کلام * قصهیی کوتاه ایله اول غلام ایچون که
اول غلام پادشاه جانبنه پیام وخبر یازمشدر یعنی بو مقدمایان اولنان معارف وحکمدن قصه سویلمکی قصه ایله اول
ذکری سبقت ایلین غلامك قصهسنی یاد ایلمکدن اوتری که اول غلام پادشاه جانبنه نامه ایله پیام یازمش ونقصان وظیفه
خصوصنده اولان احوالنی مکتوبه یازوب آنك درینه اعلام ایلمشدر (م ی) قصهٔ پر جنك وپر هیبت وکین * میفرستد
سوی شاه نازنین * کینه ووجودله وجنکله پر بر قصهیی لطیف ونازنین اولان پادشاهك جانبنه کوندردی یعنی حقد
وحسدله مملو وکبر وانانیتله طلو وجنك وخصومتله مالامال بر قصهیی نامهیه یازوب محبوب ونازك اولان پادشاهك
جانبنه ارسال ایلدی پس بو قصهدن مقصودنه ایدیکنك بیاننه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) کالبد نامهست
اندر وی نکر * هست لایق شاه را انکه ببر * مثلا کالبد نامهدر انك ایچروسنه نظر ایله شاهه لایقمیدر اندنصکره ایلت
یعنی ای بندهٔ الهی اولان کمسه سنك بو قالبك فی المثل نامه کبیدر کوزدرکه انك درونته اولا نظر ایلیهسن اکر صحیفهٔ
وجودکده اول حضرته قول وفعل وخویك وار ایسه اندنصکره انك حضورینه ایلت (مثنوی) کوشهٔ رو نامه را بکشا
بخوان * بین که حرفش هست در خورد شهان * تنها بر کوشهیه کیت نامهیی آچ اوقو کورکه اول نامهنك حروف وکلماتی
شاهلره لایقمیدر یعنی بر زاویهیه کیت وانده ناسدن خلوت وعزلت اختیار ایت وصحیفهٔ درونکی کشف وکشاده ایله
وانده مسطور اولان احوال واخلاقکی اوقیوب حال ومآلکه وخوی وخصالکه عالم اول کورکه اول صحیفهٔ
وجودکده موجود اولان احوال وخصالکه مثالده حروف وکلمات کبیدردین شاهلرینه لایقمیدرکه شاهاندن

نقده کم

من ادا انبیا علیهم السلام واولیاء عظامدر وانلره لایق اولان خدای تعالی یه دخی لایق اولمق مقرردر (مثنوی)
کر نباشد در خور انرا پاره کن * نامهٔ دیکر نویس وچاره کن * اول نامهده اولان کلمات اکر پادشاهه لایق اولمیه انی پاره
پاره ایله بر غیری نامه یاز وانك تبدیلنه چاره ایله یعنی نامهٔ وجودکه نظر ایله اکر انده مسطور اولان احوال واخلاق حرفلری
حضرت خلاقه لایق دکل ایسه وجودك نامهسنی ریاضتله پارهله وانده نالایق اولان احوال واخلاقی حك وازاله ایله
وانك بدلی اخلاق حمیده واحوال پسندیدهیی وجودك صحیفهسنده نقش وتحریر ایلمکه چاره قیل والا اکر علی العمیا
بو صحیفهٔ وجودکی قبل التصفیه والاصلاح حضوره حقه ایلتورسك شرمسار اولمق لازم کلور وانك سوء جزاسی بنه
سکا عائد اولور (مثنوی) لیك فتح نامهٔ تن زپ مدان * ورنه هر کس سر دل دیدی عیان * لیکن تن نامهسنك فتحی
سهل وآسان بیلمه یوخسه هر کس سر دلی آشکارا کوررری زپ زاء معجمه نك فتحهسیله سهل وآسان دیمکدر یعنی
ای بندهٔ الهی اکرچه بزسکا بر کوشهیه قاچ وانده نامهٔ تنکی اچ دیدك ولیکن تن نامهسنك فتح وکشاده اکنی آسان بیلمه که
انك مفتوح اولمسی برمرشدك مفتاح ارشادینه موقوفدر اکر تن نامهسنی اچمق وانك درونتده اولان اسراری کورمك
هر کسه میسر اولایدی معاینة اول کندی قلبنك اسرارنی کوررردی حال بودرکه هر کس کندی قلبنك اسرارنی اشکار
کورمکه قادر دکلدر بلکه اسرار درونه عالم اولان بر کمسنك تعلیم وارشادینه محتاجدر (مثنوی) نامه بکشادن
چه دشوارست وصعب * کار مردانست نه طفلان لعب * تن نامهسنی اچمق نیجه دشوار وصعبدر مردلرك ایشیدر لعب
ولهو اطفالنك ایشی دکلدر یعنی سالك نامهٔ وجودنی فتح ایلمك وانك درونتده اولان سرایر وضمایره بر سبیل مکاشفه
مطلع اولمق وانلری اکر نیك واکر بد اولان احوالنی کما هو حقه مشاهده ومعاینه قیلمق شول مرتبه صعب ودشواردرکه
انجق مردان الهینك کاریدر یوخسه طریقت وشریعت اوغلنجقلرینك ایشی دکلدر (مثنوی) جمله بر فهرست قانع
کشتهایم * زانکه در حرص وهوا آغشتهایم * جملهمز فهرست اوزره قانع اولمشز زیرا که حرص وهواده اصلانمشز
وجامه تر اولمشز فهرست بالکسر هر نسنهنك اصلی وقانونیدر فهرسدن معربدر دیمشلر فهرست کتابك ایچندهاولان
مسائل علومك اصولنی وفصولنی اجمالا اضبط ایچون اولنده یازرلر که اکا نظر قیلان اندن تفصیلات وکلیاتنه
استدلال قیله ودرون کتابده اولان مسائل علومك ترتیبنه وفننه اجمالا مطلع اوله بورادهفهرستدن مراد قیل وقاله
متعلق اولان علوم رسمیه واشکال صوریهدرکه اشکال باطنیهیه وعلوم لدنیهیه نسبت بونلر اجمالیدر چوق کتاب
اولورکه ابتداسنه بر آلای فهرست تحریر وترتیب اولنور لکن درون کتابده اولان اصول وابوابه وفصول وکتابه اول
فهرست مغایر اولور پس فهرسته قانع اولان درون کتابده اولان مسائل علومه وانك ترتیبنه وتفصیلنه عالم وواقف
اولمامش اولور کذلك اشکال صوریه وعلوم نقلیهیه ناظر اولان کمسهلر انسانك وجودی کتابنك ایچندهاولان علوم
واسرارك تفصیلنه وانك نیك وبدینه واصلح وافسدینه مطلع اولهمز بلکه انجق قیل وقالده قالور وصورت ظاهرینه ناظر
اولور وبر کمسهیی مجرد قیل وقال وشکل ظاهر ایله بیلمك درون کتابده اولان علومی فهرستندن بیلمك کبی اولور
بو کونه بیلمك من وجه بیلمك ومن جه بیلممك اولور ولهذا نامهٔ وجود انسانینك ظاهرینه ناظر اولان وانك صورت ظاهرده
اولان قالنه وحالنه قناعت قیلوب ما فی البالندن قانع وفارغ اولان اطفال طریقته خطابا کندیلری دخی اخلاص
نصحدن اوتری انلرمیانته ادخال ایدوب بیوررلر ای اطفال طریقت وصبیان شریعت اوانلر بزجملهمز ظاهرده اولان
ترتیب ورسومه واجمالی اولان معارف وعلومه قانع اولمش وباطن وجود انسانیدن غافل اولمشز زیرا که حرص
وهوای نفسانیده اصلانمش وتردامن اولمشز مادامکه حرص وهوا جرکابیله تردامن اولهوز درون احوالنه نیجه یول بولهوز
وحرص وهوادن پاك وطاهر اولان خاصکان الهینك مشاهده ایلدیکی اسرار باطنهیی برنه وجهله مشاهده قیلهوز
(مثنوی) باشدان فهرست دامی عامه را * تا چنان دانند متن نامه را) اول فهرست عامهیه بر عظیم دام اولور حتی
اول عامه نامهنك متنی انجلین بیلورلر متن نامهدن مراد کتابك درونی وانده اولان مسائل علومدر هر نه ایسه
اما ظهر کتابده اولان فهرست متن کتابده اولان تفصیلاتك صورت اجمالیهسیدر نته کم بر کمسه کتابك ظهرندهاولان
فهرستنی ضبط ایلسه واکا قناعت قیلسه وخلقه اولقدرله اهل علم بکنسه اول فهرست اکا دام وحجاب اولورکه
اولقدره قناعت ایتمکله عامهدن عد اولنور تا کم کتابك ایچندهکن دخی همان اولقدر قیاس ایلر معنای آخر بودخی
جائزدرکه دینه بر کمسه مثلا کتابك ظهرندهمسطور اولان فهرستنی ضبط ایلسه واکا قناعت قیلوب عامهٔ ناسه انکله عالم
بکنسه اول فهرستی که اول عالم بکنن کمسه ناسه سویلرسه عوام ناسه بر عظیم دام اولور اول جهتدن که انلر اولقدر سوز
سویلین وظهر کتابده مسطور اولان علم اجمالنی نقل ایلین کمسهیی اهل علم صانورلر وانی کلیاتنه عارف وواقف بر کمسه
زعم ایدرلر حتی کتابك باطنندهمسطور اولان علوم کلیهیی دخی انك ظهر کتابدن نقل ایلدیکی علم اجمالی قدر زعم ایدرلر

نسه کم اکثر عوام ناس علماء ظاهر ینك نقل ایلدکاری علوم اجمالیه یی استماع ایلیوب انلره عظیم دام اولوب باطن
کتاب اللهده مسطور اولان تفصیلات وکلیاتی دخی همان انلر بیلدیکی قدر زعم ایدرلر بو مثال اولکی مثالدن اولیدر
کذلك اولکی مثاله مطابق انفسه النذیغی اعتبار ایله کتاب وجودك فهرستی که دینه متعلق اولان اصولدر که مراد کلمهٔ
شهادت وصلوة وزکوة وصوم رمضان وحج بیت ایلمکدر اسانله بونلری سویلمکدر ودینه متعلق اولان تفصیلات وکلیاتی
اجمال ایلمکدر اکثر عامهٔ ناسه بو قدر دین فهرستی بیلمك دام اولوب وانکله اکتفا قیلوب حق وجودلری صحیفه سنك
درونی دخی اجمالا بویله بیلورلر وکندی نفسلرینك باطننی بیلمش ودینك سرنه واقف اولمش زعم قیلورلر ایکنجی مثاله کوره
آفاقده اولان کسه لرمراد اولور یعنی شول فهرست بیلان وخلقه انکله عالم کچین وعوامه انك بیلمسی دام اولان کسه
کبیدر شول کسه کبی ظاهرنی علوم باطنه یه متعلق اولان قیل وقال الله ولباسله ترتیب وتزیین ایلر بو قدر عنوان عامهٔ
ناسه عظیم قید ودام اولور حتی اول عوام ناس بو کونه مزورلك وجودینك متننی دخی اویله بیلورلر خبرلری یوقکه انك
ظاهرده اولان حال وقالی فهرست کتاب کبیدر عوام کالهوامه اول دام منزله سنده اولمشدر (مثنوی) باز کن سرنامه
وکردن بتاب * زین سخن والله اعلم بالصواب * سرنامه یی آچ وبو سوزدن بیون چور الله تعالی صوابه اعلمدر یعنی
ای نامهٔ وجودینك متننده اولان اسراری اوقومغه طالب اولان کسه بو فهرسته یعنی صورت ظاهره یه متعلق اولان
کلامدن بیون دوندر ونامهٔ وجودك باطنی اولان سرنی وظرفنی فتح ایله تا متن وجودده اولان اسراره مطلع اوله سن
والله تعالی طریق صوابه اعلمدر بو دخی وجه درکه دینهای وجود نامه سنك متننده اولان اسرارك طالبی اولان کسه
قچن بر عالم ودیندارشکلنده بر کسه یی کورسککه اول سکا دینه متعلق ومعرفت وحکمته منسوب سوز سویلر انك
سوزندن بیون چویر مجرد انك سوزنه باقوب اکا کردن قومه وتسلیم اولمه بلکه انك سرنامهٔ وجودنی فتح ایله تا نامهٔ
وجودنك متننده اولان اسرارنه واحوالنه مطلع اوله سن والا چوق کسه لری بورسم وعنوانکه فهرست منزله سنده در
دامه دوشوروب ظاهری مایح وباطنی قبیح اولان کسه لره شکار اولوب مقید قالمشدر پس بو خصوصلرده الله صوابه
اعلمدر دیمك اولور لکن طالب اولنه اکر غیرك وجودینه اقتدا ایلمکده واکر کندی وجودنی تفحص ایلیوب
اصلاح ایلمکده احتیاط ایلمك اهمدر (مثنوی) هست آن عنوان چو اقرار زبان * متن نامهٔ سینه را کن امتحان *
اول فهرست وعنوانکه بزذکر ایلدك فی المثل اقرار لسان کبیدر نامه نك متنی اولان سینه کی امتحان ایله یعنی بزکه
مقدما کتابك فهرست وعنوانی ذکر ایلدك ای طالب اولان کسه سنك وجودکده اول عنوان فی المثل لسانله اقرار ایلمك
کبیدر که اول لسانله اقرار ایلمك عنوان منزله سنده درکه اکا اهل باطن قتنده اعتبار یوقدر اما متن نامه که مراداندن
سینه کدر انی امتحان ایله اکر تصدیق جنانك دخی زبانکده اولان قولکه موافق ایسه ظاهرك باطنکه موافق اولمش
اولور والا علامت نفاق اولور پس لازم کلدیکه درون سینه کی امتحان ایلیه سن (مثنوی) که موافق هست با اقرار تو *
تا منافق وار نبود کار تو * که سینه کده اولان تصدیق واعتقاد سنك اقرارکه موافقمیدر نظر ایله تا سنك کار وعملك
منافق کبی اولمیه که انلرك باطنی ظاهرنه موافق دکلدر پس بو خصوصی تفهیم ایچون مثال آخرك بیانه شروع
ایدوب بیورلر (مثنوی) چون جوالی بس کرانی می بری * زان نبایدکم که در وی بنکری * مثلا زیاده کران بر جوالی
چونکم ایلتورسن اندن اکسك کرکمزکه اکا نظر ایلیه سن یعنی سکا اول جوال خصوصنده هرنه اکسك اولمق کرکسه
جائز اولا بقدر اما اندن اکسك کرکمزکه اکا نظر ایلیه سن یعنی اکا نظر ایلمکلکدن سکا اکسك کرك اولمق برنده دکلدر پس
اکا نظر ایلمکه نقصان کتورمه وا کانظر ایلمك نقصانی سکا کرك اولمه سن دیمك اولور بو مصرعك معناسی بویله دیمك
اولور وخیلی دقیقه در حتی بعض شارحلر حسن تعبیر ایلیه مدکلرندن کلاملری صدره شفا ویرمکدن خالیدر کرکدرکه
نظر ایلیه سن (م ی) که چه داری در جوال از تلخ وخوش * کر همی ارزد کشیدن را بکش * که جوالکده تلخ وخوشدن
نه طوتر سن اکر چکمکه دکر سه چك یعنی زحمت چکوب کوتوردیککه دکرسه وپادشاهه لایق ایسه چك (مثنوی) ورنه
خالی کن جوال از سنك * باز خر خود را از این بیکار ونك * یوخسه جوالکی سنکدن خالی ایله کندیکی بو بیکاردن
ونکدن کیرو ایله یعنی اکر جوال وجودکده کوتورمکه لایق بر عمل یوق ایسه بلکه حجاره کبی اولان قسوت قلب وکثافت
درون وار ایسه جوال وجودکی سنك کبی ثقیل اولان خویلردن وعملاردن خالی ایله کندوبی اول عیب وعاردن وبی معنی
بره اولان جنك وکاردن کیرو قورتار تا تعذیب حیوان بلا فائده قیلمیه سن وچکدیکك تعب وزحمتك اجرندن محروم
قالمیه سن (مثنوی) در جوال آن کن که می باید کشید * سوی سلطانان وشاهان رشید * جواله اول شیئی وضع ایله که
چکمکه کرك ولا یقدر رشید اولان شاهلرك وسلطانلرك جانبنه یعنی ای سالك راه الهی جوال وجودکه اول عملاری
وضع ایله که صاحب رشاد اولان شاهان طریقت ومالك سداد اولان سلطان شریعت جانبنه انی چکمك وایلتمك

لایق اوله واکر جوال وجودکده اولان اعمال بونلر جانبنه ایلتمکه لایق اولمزسه هیچ زحمت چکمه جوالی اندن خالی ایلمك
اولی اولور والله اعلم * حکایت آن فقیه با دستار بزرك وانکه بر بود دستارش وبانك میزد که باز کن ببین چه میبری
وانکه ببر (م ی) یك فقیهی ژندها در چیده بود) در عمامهٔ خویش در پیچیده بود) بر فقیه دانشمند اسکیلر دوشورمشدی
کندینك عمامه سنه صارمشدی (مثنوی) تا شود زفت ونماید آن عظیم * چون در اید سوی محفل در حطیم *
تا اول عمامه بیوك اوله واول دستار خلقك کوزنه عظیم کورنه والحاصل کبروا عمایمکم قولیله عمل ایدوب باشنه قبهٔ
حماقتی قودی تا کم محتشم ومعظم کورینه شول وقتده که حطیمده محفل جانبنه کله حطیم حرم شریفك ایچنده بر مقدار
یردر بوراده حرم مراد اولسه دخی اولور ویا خود جامع حرملرندن بر حرم دخی اولسه اولور (مثنوی) ژندها از جامها
پیراسته * ظاهر دستار از آن آراسته * اول فقیه جامه لردن اسکی پاره لری بزه مش وترتیب ایلمش دستارینك ظاهرنی
اول اسکیلردن آراسته ایلمشدی (مثنوی) ظاهر دستار چون حلهٔ بهشت * چون منافق اندرون رسوا وزشت
دستارك ظاهری حلهٔ بهشت کبی مزین وآراسته اولمشدی لکن ایچریسی منافق کبی رسوای وزشت ایدی نته کم
اکثر اهل نفاق صورت ظاهره لرین جبه ودستار ایله مزین ایلیوب درونلری مکر وخدیعت ایله طولمش وغدر وحیلت ایله
مالامال اولمشدر بونلر حقنده بو بیتلر خوب واقع اولمشدر (بیت) لمحرره * دستاری قبه دکاو * یوق دینی جبه دکاو *
حبی لباس وجبه (خلعت اکا خدیعت) صورتده خضر والیاس * سیرتده اظلم ناس * احوالی غدر ووسواس * افعالی
مکر وحیلت) دعوئ کاذب ایله * طوتدی جهانی جهال * هر بری شیخ عالم * بیلمزلر مشیخت (مثنوی) پاره
پاره دلق وپنبه وپوستین * در درون آن عمامه بد دفین * پاره پاره خرقه وپنبه وپوستلر اول عمامه نك ایچنده دفین
ومستور ایدی نته کم اهل نفاق وریانك درونلرنده کفر وضلالات وحیله وخدیعت مستور ودفین اولمشدر (مثنوی)
روی سوی مدرسه کردی صبوح * تا بدین ناموس یابد او فتوح * صباح وقتنده اول فقیه یوزنی مدرسه جانبنه ایلردی
تا بو ناموس ووقار ایله اول اعتبار وفتوح بوله فتوحدن مراد بونده مبلغ دنیوی ومنافع وفوائد صوری اولمق محله
مناسبدر (مثنوی) در ره تاریك مرد جامه کن * منتظر بود ایستاده بهر فن * مکر راه تاریکده بر مرد جامه کن یعنی
قفتان صویجی وصارق قاپیجی برکسه قراکولق یولنده فن وحیله دن اوتری منتظر طورمشدی (م ی) در ربود او از سرش
دستار را * پس دوان شد تا بسازد کار را * اول جامه کن اول فقیهك باشندن دستارنی قاپدی پس روان اولدی تا ایشنی
دوزه یعنی دستاری الوب یوله روان ودوان اولدی تا انك بهاسیله کارن دوزه ومنتفع اوله (مثنوی) پس فقیهش بانك
برزد کای پسر) باز کن دستار را انکه ببر) پس فقیه بیچاره اولدی اول جامه کنه چاغردی وندا اوردی بویله دیوکه ای اوغل
دستاری آچ اندنصکره ایلت یعنی صارق قاپدم وشکار ایتدم دیو مسرور ومغرور اولمه بلکه انی آچوب ایچنه نظر ایله
اندنصکره ال کیت دیدی (م ی) اینچنین که چار پره می پری) باز کن آن هدیه را که میبری) بو تجلین که چار پره اوچارسن
چار پره درت قناد لو دیمکدر بوراده زیاده سرعت ایله کتمکدن کنایت اولور اچ کور اول هدیه یی کیم ایلتورسن اول قدر سرعتله
کتدیککی وانی شکار وصید ایتدیککی کورد کرمی (م ی) باز کن آنرا بدست خود بمال * وانکهان خواهی ببر کردم
حلال * اچ اول دستاری کندی الکله اوو واندنصکره استرایسك ایلت حلال ایتدم (م ی) چونکه بازش کرد آنکه
میکریخت * صد هزاران ژنده اندر ره بریخت) چونکم انی اچدی اندنصکره قاچدی یول ایچره نیچه یوز بیك اسکی بزلر
دوکلدی (مثنوی) زان عمامهٔ زفت نابایست او * ماند یك کز کهنهٔ در دست او * اول فقیهك زفت نابایست عمامه سندن
اول مرد جامه کنك النده بر ارشون کهنه بز قالدی نابایست کرکمز دیمکدر یعنی لازم اولمز ومنفعته یرامز دیمکدن
عبارتدر (مثنوی) بر زمین زد خرقه را کای بی عیار * زین دغل مارا بر آورده ز کار * مرد جامه کن خرقه یی یره اوردی
بویله دیو که ای عیارسز بو دغل وحیله دن بزی کاردن یوقار وکتوردك خرقه اسکی بزه دیرلر عیار کسر عینله وزن ومقدار
معناسنه در نته کم ذهب صحیح العیار دیرلر اذا کان صحیح الوزن پس جامه کن النده اولان اسکی بزی یره چالدی اکا بویله دیوکه
ای وزنسز واعتبارسز بو حیله دن بنی کارمدن الیقودك سنك صورت ظاهره که باقوب بر ذی قیمت شیء صانوب منتفع
اولان ایشمدن کیرو قالدم دیدی (مثنوی) کفت بنمودم دغل لیکن ترا) از نصیحت باز کفتم ماجرا) چونکم جامه کن النده
اولان خرقه یی یره چالدقدنصکره اکا خطابا وفقیهه اسماعا وتعریضا بو دغلدن بنی کارمدن الیقودك دیدی فقیه دخی
بونی ایشدوب اکا دیدی بن سکا دغل وحیله کوستردم لیکن سکا نصیحت یولندن ماجرایی آشکاره دیدم مفید وکارکر
اولمدی لیکن ترا مفید وکارکر نشد تقدیرنده اولور کفتك قائلی جامه کنك النده اولان یره چالدیغی خرقه پاره سی اولسه
دخی وجه دربو تقدیر اوزره اول خرقه پاره سی دخی لسان حال ایله اکا دیدی که اکرچه بن دغلی وحیله یی سکا کوستردم
نصیحت یولندن ماجرایی سکا کیرو دیدم ویا اشکار ادیدم لیکن سکا مفید وکارکر اولمدی واول خرقه پاره سنك اکا لسان

حالله ماجرایی دیمسی ودغل کوسترمسی دستاری قاپدیغی کبی انك بعض جانبندن برپاره لری بوله دوشدیکی اوله وسارق
اول ریزان اولان زنده لری قبل فتح العمامه کورمش اوله لکن انك کبروشکانه طمع ایلیوب بلکه بونك دروننده
برذی قیمت دستاری واردر دیو برقاچ قدم اول طمعله انی ایلروکتوروب کتمش اوله چونکه انی بالکلیه آچوب حقیقت
حاله واقف اولدقدنصکره بو اطالهیی اکا ایلدکده اول عمامه دخی لسان حالله اکا بویله دیمش اوله که بن خود سکا دغلی
نی قاپدیغك کبی بندن بعض اسکی بزلر دوشمکله کوسترمشدم وسکا لسان حالله نصیحت ایلمك جهتندن ماجرایی
اشکاره دیمشدم لیکن سکا مفید وکارکر اولمدیکه الطمع یعمی ویصم دینلمشدرتنه کم خرقه پاره سی جامه کهنه کندی
دغلنی کوستروب لسان حالله ماجرایی دیدیکی کبی دنیا دخی اهل دنیایه کندی دغل وحیله سن کوستروب وفساد
وتزویرین اظهار ایلیوب لسان حالله انلره نصیحت ایلرتنه کم بو معنایه اشارت ایدوب بیوررلر * نصیحت دنیا
اهل دنیارا بزبان حال وبی وفایی خود رانمودن بوفا طمع دارند کان را ازو (م ی) همچنین دنیا اگرچه خوش شکفت
بانك هم زد بی وفایی خویش کفت * بونك کبی اگرچه دنیا خوش ولطیف اچلدی لیکن هم بانك اوردی کندینك
بی وفالکنی دیدی یعنی فقیهك عمامه سی کبی دنیا اگرچه بحسب الظاهر خوب ولطیف اچلدی وکوروندی لیکن
لسان حالله اکا طامع انلره وسود ومنفعت ایلدك دیو مغرور ومسرور اولنلره صدا ایلیوب هم کندینك فسادنی وبی وفالکنی
دخی دیر بو دنیا عالم کون وفساددر اکثر ناس کونی جانبن کوروب اکا مغرور وفریفته اولوب فسادی طرفندن غافل
اولمشلردر (مثنوی) اندرین کون وفسادای اوستاد * آن دغل کون ونصیحت آن فساد * بو عالم کون وفساده
ای اوستاد اول دغل کوندرو نصیحت اول فساددر یعنی ای اوستاد عاقل بو کون وفساد عالمنده حیله ودغل
ندردیرسك هر شیئك کونی دغلدرکه اکثر ناس انك وجودنی وکونی کوروب اکا طمع ایلیوب مغرور اولورولیکن انك
خراب وفسادی لسان حالله نصیحت قیلور (مثنوی) کون میکوید بیا من خوش پیم * وآن فسادش کفته رومن
لاشیم * کون ناظر اولنه دیرکل بن خوش پیم وانك اول فسادی یوری بن لاشیم دیر یعنی برشیئك کون ووجودی ناظر
اولنلره کل بکا مائل اول وبنی قبول قیل که بن خوش ایزلی یم ولطیف روشلی یم دیر لیکن انك اول فساد وفناسی لسان
حالله صقین بکا مائل اولمه وبنی قبول قیلمه زیرا که بن لاشی ام وبیوفایم دیر (مثنوی) ای زخوبی بهاران لب کزان *
بنکران سردی وزردیٔ خزان * ای بهارلرك خوب بلغندن دوداق اصریجی یعنی انك لطافت وطراوتنه باقوب تعجب
ایدیجی وقت خزانك اول برودت وصفرتنه نظر ایله که بهارلر کون صورتیدر وخزان وقتنده اولان سردلك وزردلك فساد
صورتیدر چونکه اول کونك بویله برفسادی مقرر اولیجق بهارلرك نه سنه مغرور اولورسن (مثنوی) روز دیدی طلعت
خورشید خوب * مرك اورا یادکن وقت غروب * کذلك کوندز خورشیدك طلعت ووجهی خوب کوردك
لیکن غروب وقتنده انك مرك وزوالنی هم یاد ایله که انك وقت ضحاده طلعت وجمالنك منور اولمسی کونی صورتیدر
وحین غروبده زرد رو اولوب حجاب زمینله تواری قیلمسی فساد وزوالی صورتیدر چونکه بونك دخی هر کون زوالی
وفسادی مقرر اولیجق کونه عاقل ایسك نیچون فریفته اولورسن (مثنوی) بدر را دیدی برین خوش چارطاق *
حسرتش راهم ببین اندر محاق * وکذلك بدر کاملی بو خوش چارطاق اوزره کوردك انك حسرتنی هم
لیلهٔ محاقده کور محاق میمك ضمه سیله آیك آخرنده اوچ کیجه سنه دیرلر یعنی بو چارطاق فلك اوزره لیلهٔ اربعهٔ عشرده
ماهی بدر کامل کوروب انك کمالنه مغرور اولمه محاقده اول کمال وجمالنك حسرتندن نحافت ونحولنی دخی کور چونکه
هر کمالك بونك کبی عاقبت بر زوالی اوله بدر کامل کبی جمال وکمال صاحبلرینك حسننه مغرور وفریفته اولمه بلکه عاقل
ایسك عاقبت انك فساد وزوالنه هم نظر ایر کوردیك اولور (مثنوی) کودکی از حسن شد مولای خلق * بعد فرداشد
خرف رسوای خلق * وکذلك برجوان کودك حسن وجمالندن اوتری خلقك مولاسی اولدی فرداد نصکره خلقك
رسوایی بونامش وعقلی کتمش پیر اولدی خرف بونامق وپیرلکدن عقلی کتمکه دیرلر چونکه هر جوانلغك عاقبتی پیرلك
وبونامشلق اوله انك تازه لکی حالنده خلقك سیدی اولمسنه وانی محبوب ومعشوق اتخاذ قیلمسنه نه مغرور اولورسن
بلکه عاقل ایسك انك فسادن کوروب کونی جانبندن فرار قیلورسن (مثنوی) کر تن سیمین تنان کردت شکار * بعد
بیری بین تن چون پنبه زار * اگر سیمین تنلرك بدنی سنی شکار ایلدیسه پیرلکدنصکره پنبه زار کبی اغرمش وقورومش تن
کور جوان پیر اولدقدنصکره صاچی وصقالی اغروب وبدنه بیوست کاوب پاموق تارلاسنه دونر واول جوانلق حالنده
اولان سیمین تن وخوش بدن اولمق کیدر پس انلرك سیمین تنلك حالنده وجوانلق زماننده اولان اطافتی کیدرای انلره مائل
اولان کسه اگرچه سنی شکار ایلرولیکن پیرلکدنصکره انك بدنینك پنبه زار کبی اولمسنی هم کور چونکه انك عاقبتنك
بو کونه فسادنی کوره سن برقاچ کونلك اطافتنه نه مغرور اولورسن بعض نسخه ده کردن سیمینتنان کردی شکار واقع

اولمشدر اصح اولان اولکی نسخه در بو تقدیر اوزره کردی کاف عجمی ایله شوی معناسنه استعمال اولنور معنی اول
مولای خلق اولان کودکارك سیمین سیما اولان کردانه سن شکار اولورسن دیمك اولور کردی کاف عربیه له اولوب معنی
بویله اولسه ده جائزدر انلرك کمش کبی کردنی سنی شکار ایلدی دیمك اولور (مثنوی) ای بدیده لوتهای چرب خیز *
فضلهٔ آن ابیین در آبریز * ای چرب وشیرین لوتلر کورمش کمسه قالق ابریزده انك فضله سنی کور آبریز صو دوکه جك
یره دیرلر که مراد خلادر یعنی ای لطیف طعاملر ونفیس غدالر کورمش وانکا مائل اولوب یمش کمسه قالق انك
فضلاتنی خلاده کور که انك عاقبتی نیجه نجس وخبیث اولدی (مثنوی) مر خبث را کو که آن خوبیت کو * بر طبق
آن نغزوان ذوقی وبو * اول فضله وخبیثه دیکه اول سنك خو بلغك قنی طبق اوزره اول ذوق واول نغزلق وکوزللك
واول رایحهٔ طیبه قنی دیوب سؤال ایله (مثنوی) کوید او آن دانه بد من دام آن * چون شدی تو صید شد دانه نهان *
اول فضله وخبیث لسان حالله سکا جواب ویروب دیر اول طبقلر اوزره اولان نفیس طعاملر دانه ایدی بن انك دامی ام
چونکه سن صید اولدك دانه نهان اولدی ودام ظهوره کلدی یعنی خلاده اولان فضلات لسان حالله اکول وشروب
اولان تن پرورلره دیرکه اول طبقلر اوزره موضوع اولان لطیف غدالر ونفیس طعاملره رغبی اولامقدن اوتری فی المثل دانه
کبی ایدی چونکه ای مرغ نادان اول دانه یه فریفته اولوب انی یدك پس بن انك دامی مشابه سنده ام که ظهوره کلدم
کور که نه دانه شیٔ خبیثه صید اولمش سن وا کا نیجه زمان آرزو قیلمش سن پس طعام وغدانك اولکی لطافتی ولذتی که
صورت کونیدر اکا حرص ومیلکدن اکل وشربه دوشوب شکم پرور اولمه وخدمت جسم قیلمه انك عاقبت اولان
فسادنه دخی نظر ایله تا کم مائل اولدیغك وکیجه وکوندز آرزو قیلدیغك شیلرك نتیجه سی نیه منتهی اولدیغنی وسنی نه محله
محتاج قیلدیغنی درك وفهم ایلیه سن چونکه حال بویله در عاقل اولدر که قدر حاجت وبرای مصلحت بدننه قوت کله جك
وعبادته قادر اوله جق قدر تناول ایلیوب اکثر زماننده خلایه خدمت قیلمقدن نجات بولور ولکن غافل اولان
حیوان سیرتلر شکم پرور اولوب واطعمهٔ نفیسه دیو نفسنك حظ ایلدیکی قدر یوب روز وشب خدمت خلا قیلور
ودام نجاسته صید اولور پس بو کون وفسادی تعلیم ایلمك خصوصنده بر آخر مثاله دخی شروع ایدوب بیوررلر (م ی)
بس انامل رشك استادان شده * در صناعت عاقبت لرزان شده * صناعتده چوق انامل استادلرك رشکی اولمش
عاقبت لرزان اولمشدر یعنی صنایع وهنرده نیجه کمسه نك پرمقلری واردر که اول استاد کامل اولنلرك مغبوطی و پسندیده
سی اولمشدر ولیکن انك صاحبنك اللرینه پیرلکدن رعشه کلوب اول انامل لرزان اولمشدر (مثنوی) نرکس چشم
خمار همچو جان * آخر اعمش بین وآب ازوی چکان * مثال آخر جان کبی مخمور چشم نرکس آخرانی اعمش کوررسن
واندن صو طاملیجی والطافت انك نرکس کبی اولان چشم خمارندن کیدوب کوزلری صولنوب اندن یاش طاملر
کوررسن (مثنوی) حیدری کاندر صف شیران رود * آخر او مغلوب موشی می شود * بردخی بو که برحیدردر یعنی برشیر
مرد که شیرلر ودلیرلر صفنده کیدر آخر اول ضعیف وپیر اولوب بر موشك مغلوبی اولور یعنی بو عالمده سنك شجیع ودلاور
کوردکك پهلوانلر که فی المثل ارسلان کبیدر کندی ماندی ارسلانلر ایچنده کیدر ومقاتله ومقابله ایدر آخر بر مرتبه یه
ایرر که کمال ضعفندن بر موشك زبونی اولور (مثنوی) طبع تیز دوربین محترف * چون خر پیرش ببین آخر خرف *
صنعت وحرفت صاحبی اولان کمسه نك دوربین اولان تیز طبعی آخرانی خر پیر کبی بونامش فرتوت کور یعنی شول اهل
حرفتك که کندی هنر وصنعتنده دوربین اولمسنی وتیز طبع اولوب دقت قیلمسنی کوررسن آخر پیراشك کبی انی بونامش
لایعقل کور که اول تیز طبیعت اولمق وکارنده دقت قیلمق زائل اولوب تبندن دانه فرق ایده جك قدر عقلی قالمامش (م ی)
زلف جعد مشکبار عقل بر * آخر ان چون ذنب زشت خنك خر * وکذلك عقل ایلتیجی مشکبار قیور جق زلفی آخر اول
زلف وکاکلری بوزاشکك زشت وقبیح قویرغی کبی کوررسن مشکبار مشك باغدریجی عقل برعقل قاپیجی وخنك خر
بوزاشك معناسنه در یعنی شول قیور جق مشك باغدریجی عقل قاپیجی زلف که برمحبوبك رخسار جمیلنده کوررسن
وا کا مائل اولورسن آخر الامر اندن بوزاشکك زشت اولان قویرغندن نفرت قیلدیغك کبی نفرت قیلورسن (مثنوی)
خوش ببین کونش زاول با کشاد * وآخر آن رسواییش بین وفساد * حاصل کلام ونتیجهٔ مرام بو اجزای عالمدن هر نه
شیئه مائل ایسك اولدن انك کشاده اولان کون وعمارتنی خوش کور وآخرانك اول رسوا یلغنی وفسادنی دخی کور
همان صورت کون وعمارتنه مغرور اولمه (مثنوی) زانکه او بنمود پیدا دام را * پیش تو برکند سبلت خام را * زیرا اول
شیٔ سکا دامنی پیدا وآشکارا کوستردی که مراد انك دامندن فساد وفناسی جانبیدر سنك او کلکده
خامك سبلتنی قوپاردی یعنی عالمده اول محبوب ومرغوب اولان شیلر فساد وفناسنی ظاهر وپیدا ایلیوب
سنك حضورکده نیجه خامك صقالن ویغن یولدی شول واسطه ایله که اول ابله وخام اول شیئك صورت کون

وعمارتن کوروب اکا کوکل ویرمش وا کا علاقه ایلمشدی چونکم انك صورت کونی فساده مبدل اولوب فانی
اولدقده انك فراقنه تحمل ایده میوب صاچن وصقالن یولر وفریاد وفغان ایلر چونکم انك بو حالنی کوره سن کرکدر که
انلردن عبرت پذیر اوله سن العاقل من اتعظ بموت غیره حدیثنك موجبنجه غیرك موت وفناسندن نصیحت اله سن
وانك مبتلا اولدیغنه سن مبتلا اولمیه سن (مثنوی) پس مکو دنیا بتزویرم فریفت * ورنه عقل من زدامش می کریخت
پس بنی دنیا دام تزویریله فریفته ایلدی دیمه یوخسه بنم عقلم انك دامندن قچاردی یعنی دنیا بنی مکر وتزویریله فریفته
ایلدی بیلمدم که انك عاقبتنده بویله فساد وفناسی وار ایمش اکر بیلیدم بنم عقلم اول دنیانك دام وفسادندن قچاردی
وبو فراق والمدن خلاص اولوب خوش کچردی دیمه زیرا سکا اولنی وآخرنی کوستردی نیجه کمسه لرسنك مائل اولدیغك
شیئك وجودنه وعمارتنه الدانوب بعده انك فساد وخراب اولمسیله نیجه آلام واضطرابه دوشدیکنی کوردك پس عذر
برطرف اولدی واختیار الکده قالدی استرسك سندخی اول خاملر کبی اول شیئك صورت کون وعمارتنه برنیجه زمان
مغرور وفریفته اولوب بعد زمان انلر کبی انك حسرتندن ریش وسبلتك یولوب فریاد وفغان ایله ویاخود پخته وعاقل
اولوب فانی اولنه میل ومحبتدن کذر قیلوب باقی اولان خدایه کوکل ویروب ابدی شاد ومسرور اول (مثنوی) طوق زرین
حمایل بین هله * غل وزنجیری شدست وسلسله * ای زینت پرست بونکده هله شمدیکی حالده طوق زرین وحمایل
کور آخر اول طوق زرین وحمایل برزنجیر وغل سلسله اولمشدر یعنی حالا شول حلی وزیور دنکه سن زرین حمایل وزرین
طوق بونکه ایلتوب انکله مفاخرت ایلرسن سکا موت وفنا ظاهر اولدقده اول طوق زرین برغل وزنجیر واول حمایل
برسلسلهٔ کردنکیر اولور یعنی اول حینده سنك کوزکه بونلر غل وزنجیر وسلسلهٔ کردنکیر کبی کورینور ویاخود یوم آخرتده
بونلرك جزاسی انلرله ناس اوزره مفاخرت ایلدیکك ایچون برغل وزنجیر وسلسله اولوردیمك اوله (مثنوی) همچنین
هر جزو عالم می شمر * اول وآخر درارش درنظر * الحاصل بوتجلین عالمك هر جزونی عدوشمار ایله انك اول وآخرنی نظره
کتور یعنی عالمك جمیع اجزاسی بوذکر اولنان کبی عد ایله اول کونی واخر فسادنی نظره کتور پس فساد وفناسنی
مقرر بیلدکدنصکره انك کون وعمارتنه فریفته اولمیه کور تا عاقبت نادم وپشیمان اولمیه سن (مثنوی) هرکه آخر بین تر
او مسعودتر * هرکه آخر بین تر او مسعودتر * هر شول کمسه که آخری زیاده کورر او مسعودرکدر هر شول کمسه که
آخوری زیاده کوریجیدر مسعودرکدر یعنی هر شول کمسه که عاقبت کوریجی وآخرت اندیشه ایدیجیدر اول کمسه زیاده
مسعود وعاقبتی محموددر اما هر شول کمسه که بودنیا آخورنی کوریجیدر اول سعادتدن مبعود وروز آخرتده زیاده
مطروددر زیرا آخور کورمك آخر بین اولمین حیوان صفتیدر نته کم حیوان آخورایچره علف یمکه وتن پرور اولمغه
وآخورك اطرافنه باقوب سیر قیلمغه مشغول اولوب آخربین اولمقدن فارغ اولمشدر پس انك نتیجه سی سعادتدن مبعود
اولمقدر اما عاقل اولان بودنیا آخورنده دائما آخراندیش اولوب عاقبت بین اولمقدن خالی اولمز وآخرتی ایچون عمل قیلمقدن
فارغ کلمز پس انك خاتمه سی سعادت اولور ومقام محموده یول بولور (مثنوی) روی هریك چون مه فاخر بین * چونکه
اول دیده شد اخر بین * هر برینك یوزنی مه فاخر کبی کور چونکه اول کورلمش اولدی آخری کور یعنی اجزای عالمدن
هر برجزوك یوزنی ماه فاخر کبی اشکارا کور چونکم اول جزوك اولی کورلمش اولدی بوقدرله قناعت ایلمه انك آخرین
دخی کورکه نتیجه سی نه اولسه کرکدر چونکم برشیئك عاقبتی فانی اولدیغنی تحقیقا بیلدکدنصکره عاقل ایسك اکا
نیچون دل ویروب مبتلا اولورسن وعمر نازنینی انك یولنده ضایع قیلورسن دیمك اولور (مثنوی) تانباشی همچو ابلیس
اعوری * نیم بیند نیم نی چون ابتری * تا ابلیس کبی غلط بین وکژبین اولمیه سن اول ابلیس برابتر کبی نصفن کورر نصفن
کورمز یعنی هر شیئك اولنی واخرنی وکونی وفسادنی برخوش کورهمان برجانبی کوروب جانب آخردن کور اولمه تاکم
ابلیس لعین کبی یك چشم واعور اولمیه سن که اول ابلیس برناقص وابتر کبی برشیئك برجانبن کورر برجانبن کورمز
ابلیسه یك چشم دینلمسی واعور تعبیر اولنمسی بوملابسه ایله درنته کم (مثنوی) دید طین آدم ودینش ندید * این جهان
دید آن جهان بینش ندید * آدمك طینن کوردی وانك دینن کورمدی اول ابلیس جهانی کوردی واول جهان بینی
کورمدی جهانبین وصف ترکیبیدر جهان کوریجی معناسنه درشین ضمیر غائبدر شیطانه راجع اولسه ده
جائزدر که بوتقدیر اوزره معنی ویرلدی وحضرت آدمه عائد اولمق دخی جائزدر اما بوتقدیر اوزره جهانبین وصف ترکیبی
اولمز بلکه بین لفظی مصدر حکمنده اولوب معنی بویله اولور بو جهانی کوردی اول آدمك اول جهانبینلکنی کورمدی
دیمك اولور بودخی جائزدر که شین نفس کلمه دن اولوب بینش دیدن معناسنه مصدر اوله بوتقدیر اوزره معنی این جهانرا
دید وآن جهان دیدن ندید دیمك اولور وخلاصهٔ کلام بویله دیمك اولور که ابلیس کبی یك چشم واعور اولمه وهمان
برجانبه نظر قیلمه بلکه هر شیئك ظاهرنه وباطننه برخوش نظر ایله نته کم ابلیس لعین حضرت آدمك صورت ظاهرده

اولان طینن کوردی اما باطننده اولان دین ویقینن کوره میوب معناسندن کور اولدی بو جهان ظاهری وعالم صورتی
کوردی واول جهان باطنی کورمکلکی کورمدی یعنی معناده اولان جهانی کورمکلکه قادر اولمدی چونکم انك
صفت وشانی همان برجانبی کورمك اولدی پس ابتر وناقص قالدی (مثنوی) فضل مردان برزنان ای بوشجاع *
نیست بهر قوت وکسب وضیاع * مردلرك زنلر اوزره فضیلتی ای شجاعت صاحبی اولان کمسه قدرت وقوتدن
وکسب وضیاعدن اوتری دکلدر یعنی اسباب متاعدن اوتری دکلدر ضیاع متاع وقماش واسبابه دیرلر یعنی ارلرك
عورتلر اوزره فضیلتی ای شجاعت وقوت صاحبی مجرد کسب معاش ومتاع وقماشه قادر ومالك اولدیغی جهتندن
دکلدر بلکه (الرجال قوامون علی النساء) آیتنك موجبنجه رجالك نسا اوزره قوام اولمسی عقلی زیاده اولوب آخربین
اولدیغی اعتباریله درودخی (وللرجال علیهن درجة) آیتنك حسبنجه رجالك نسا اوزره دین ومیراثده بردرجه زیاده
اولمسی مجرد رجالك قوت جسمانیه لری وقدرت نفسانیه لری انلردن زیاده اولدیغی اعتباریله دکل بلکه ارلر کامل
العقل اولوب وعاقبت اندیش اولوب برشیئك اولنی وآخرنی عورتلردن زیاده کوروب زیاده بیلدکلری اعتباریله در
(مثنوی) ورنه شیر وپیل را بر آدمی * فضل بودی بهر قوت ای عمی * واکر اویله اولمسیدی شیرك وپلنکك آدمی اوزره ای
عمی قوت بدنلری زیاده اولدیغندن اوتری فضیلتی اولوردی مع هذا بونلرك قوت جسمانیه لری زیاده اولدیغیچون آدم
اوزره نه فضیلتی یوقدر (مثنوی) فضل مردان برزن ای حالی پرست * زان بودکه مرد پایان بین ترست * مردلرك زن
اوزره فضیلتی ای نقد وحاله طاپیجی اندن اوتریدر که مرد پایان بینرکدر یعنی رجالك نسا اوزره فضیلتی اول جهتدندر که
رجال عاقبت بین اولمقده وهر شیئك آخرنی اندیشه قیلمقده نسا طائفه سندن اقوادر پس بونلرك انلر اوزره فضیلتی
بواعتبارله ثابت اولدی (مثنوی) مرد کاندر عاقبت بینی خمست * او زاهل عاقبت چون زن کمست * شول مردکه
عاقبت بینلکده خم ومعوجدر اول کمسه اهل عاقبت اولندن زن کبی کم وناقصدر یعنی اول ار عاقبت بین اولمقده اکریدر
که عاقبت وآخرتن طوغری کوره مز بوکونه مرد اهل عاقبتدن وانلر مرتبه سندن عورت کبی ناقصدر (مثنوی) ازجهان
دوبانك می آید بضد * تا کدامین را تو باشی مستعد * ان یکی بانکش نشور اتقیا * وآن یکی بانکش فریب اشقیا *
جهاندن ایکی بانك کاور بری بریله ضد اولمغله تا سن قنغی سنه لایق ومستعد اولورسن فکر ایله جهاندن بری برینه
ضد اولمغله کلان ایکی بانکدن مراد بری کون وبری فساددر هر شیئك کون وعمارتی ناظر اولنه بوکونه صدا ایلرکه
کل بکا مائل اول وکل بنمله الفت وانسیت قیل بونك عکسی انلره ناظر اولنه بوکونه صدا وندا کاورکه بکا مائل اولمه وبنمله
الفت وانسیت قیلمه زیرا که بن فاسد وفانی ام بنم کمسیه نفع وفائده م یوقدر صقین بکا فریفته اولمغله باقی ودائمدن محروم
قالمه پس سن ای بو عالم کون وفساده ناظر اولان کمسه بو جهاندن کلان صدانك کورکه قنغی سنه مستعدسن
کوش هوشك جهانك کون وعمارتی جانبندن کلان صدایمی ایشیدر ویاخود فساد وفناسی طرفندن کلان صدایمی
کوش ایدر جهانك اول بربانکی اتقیانك نشور وحیاتیدر وانك اول بربانك وصداسی اشقیانك فریبیدر فریب اشقیا
اولان صداسی کون وعمارتی جانبندن کلان بانك ونداد رپس اتقیا بوجهانك نداسندن حیات بولوب انك کون
وعمارتی جانبندن پرهیز ایدرلر اما اشقیا جهانك بوکونه نداسنی کوش ایده میوب کون وعمارتی جانبندن کلان
آوازنی اشیدوب وانی قبول ایدوب مغرور ومخدوع اولدقلری حالده انك تحصیلی سمتنه کیدرلر (مثنوی)
من شکوفهٔ خارم ای خوش کرمدار * کل بریزد من بمانم شاخ خار * جهانك کون وعمارتی ناظر اولنه واکا میل
قیلمنه لسان حالله بویله دیرکه ای خوش کرم طوتیجی بن خار شکوفه سیم آخر کل دوکاور بن شاخ خار قالورم خاردن
مراد فسادی وکل وشکوفه دن مراد کون وعمارتی طرفیدر پس هر شیئك کون وعمارتی لسان حالله کندوبی شکوفه
وکله تشبیه ایدوب وفساد وفناسنی شاخ خاره تمثیل قیلوب بویله دیرکه ای بنی خوش کرم طوتیجی وبکا حرارتله محبت
ایدیجی کمسه بن فی المثل شکوفه کبی وفسادیکا نسبت خار کبیدر بنم کل کبی اولان رونق وعمارتم دوکلور وبن شاخ
خار کبی بی معنی وبی فائده قالورم (مثنوی) بانك اشکوفه ش کاینك کل فروش * بانك خار او که سوی مامکوش * انك
شکوفه سنك بانکی لسان حالله بوکه اشته کل صاتیجی دیر انك خارینك بانکی بوکونه که بزم جانبمزه سعی ایلمه یعنی انك
کون وعمارتینك سوزی لسان حالله بودرکه اشته کل صاتیجی ولطافت وطراوت ویریجی بزز بزم جانبمزه کل سعی ایله دیر
وانك خار کبی اولان فساد وفناسی دخی بویله دیرکه بزم جانبمزه کلمه وسعی قیلمه زیرا سعیك باطل اولور سندخی آزرده
اولورسن (مثنوی) این پذیرفتی بماندی زان دکر * که محب از ضد محبو بست کر * بونی قبول ایتدك ایسه اول غیریسندن
قالدك زیرا محب محبوبنك ضدندن کر وصاغردر یعنی جهانك کون وعمارتی طرفندن کلان ندایی چونکم قبول
ایلدك اول برآخر جانبندن کلان ندادن وانی استماع ایلمکدن اصم قالدك زیرا برشیئه محب محبوبنك ضد ومخالفندن

اعمى واصم دركما قال عليه السلام حبك الشئ يعمى ويصم كه البته برشيئي سوسك انك عيب وفسادندن كور وصاغر
اولورسن (مثنوى) آن يكى بانك اين كه اينك حاضرم * بانك ديكر بنكر اندر آخرم * اول بربانكى جهانك بوكه اشته
بن حاضرم واطيف ونقد برشى ام آخر صداسى بوكه بنم آخرمى كوردير حاصل كلام كون وعمارت جانبى كندى يه ناظر
اولنلره اشته بن نقد وحاضر برلطيف وخوش شى ام نقدى قويوب فردايه مائل اولمه ديرو ديكر نداسى بوكه عاقل ايسك
بنم آخر وعاقبتم كور پس بن بر ظل زائل وخواب وخيال كبى سريع الزوالم بكا مفتون اولوب عاقبة الامر محزون
ومغبون قالمه دير (مثنوى) حاضرى ام هست چون مكر وكمين * نقش آخر ز آينه اول ببين * بنم نقد وحاضرلغم مكر
وكمين كبيدر آخرك نقشنى اول آينه سندن كوريعنى جهانك فسادى طرفندن كلان ندادير كه بنم حاضرده لطيف
وشريف اولم ناظر اولنلره مكر وكمين كبيدر كه انلرى مجرد مفتون وفريفته قيلمقدن اوتريدر آخرده ظهورا بديجك صورت
حالى اولدن كوركه صكره پشيمان وپريشان اولمكى مقدم مشاهده ايله (مثنوى) چون يكى زين دو چوال اند رشدى *
آن دكر راضد ونادر خور شدى * چونكه بو ايكى چوالدن برينك ايچنه كتدك اول غيرى چواله ضد ونالايق اولدك يعنى
جهانك كونى طرفى برچوال كبى وفساد وفناسى طرفى برآخر چوال كبيدر چونكم برينك ايچنه كيده سن اول برآخرينه
ضد ونالايق اولورسن زيرا دنيا ايله آخرت برى برينه نسبت ضرتان كبيدر هرقنغى جانبه ميل قيلسك آخر جانب سكا ضد
اولور كما قال عليه السلام الدنيا والاخرة ضرتان فبقدر ماترضى تسخط الاخرى (مثنوى) اى خنك آن كوز اول ان
شنيد * كش عقول مستمع مردان شنيد) اى سعادت شول كسه يه كه اولدن اول فساد وفناسى طرفندن كلان صدايى
اشتدى كه انى مردلرك عقولى ومستمعى اشتدى مستمع بونده سمع معناسنه دريعنى بختلو وسعادتلو شول كسه دركه
اول امردن مردان خدانك عقولى وكوش هوشى كه انى اشتدى اول كسه دخى انى اشتمش اوله وانكله متنصح اولوب
ايش ايتمش اوله وكون وعمارتى جانبندن كلان صداوندايى ردايليوب آخرت ايچون اولان مصلحت سمتنه كتمش اوله
(مثنوى) خانه خالى يافت جاراوكرفت * غير آتش كز نمايد يا شكفت * اول امردن هرقنغى ندا كاوب خانه قلبى خالى
بولديسه يرى اوطوتدى پس صاحب خانه يه انك غيريسى وضدى اكرى كورينور ويا عجب كورينور مثلا دنيانك كون
وعمارتى ابتداى امردن كاسه بركسه نك خانهٔ قلبنده جايكير اولسه انك فساد وفناسى طرفندن كلان نصيحت
وصداى پرحكمت اكا كج ومعوج كورينور ويا خود عجب كاورو بو حالنى كورمكدن واستماع ايلمكدن اعمى واصم اولور
اما بركسه نك خانهٔ قلبنه دنيانك فنا وخراب اولمسى كاسه وتمكن قيلسه واول كسه آخرت جانبنه متوجه اولسه اكا دخى
بودنيانك كون وعمارتى طرفندن ناشى كايجى اولان سوز زار وبيهوده اولور واهل دنيانك بوكاميل ومحبت ايلدكارنى
تعجب قيلور (مثنوى) كوزهٔ نوكو بخود بويى كشيد * آن خبث را آب نتواند بريد * مثلا بريكى كوزه كه برمردار رايحه يى
ابتداى امرده كندى يه چكدى واول رايحهٔ خبيثه انك درونه سرايت ايتدى اول خبيثى آب اول كوزه دن كسمكه
وازاله ايتمكه قادر اولمز * بيت * يا يكى بردغه كم اوله اول خالك * قويا سن بولى يومق ايده مى پالك * ديدكارى بومضمونى
مؤيد اولوركه بركسه ابتداى امرده برشيئك محبتيله منصبغ اولدقدنصكره اندن انى ازاله ايلمك خيلى مشكل اولور پس
بوجهاندن ايكى كونه ندا وصدا مقرر ومحقق اولديسه بو ايكى ندانك هربرينك على حدة اهللرى واردر كون وعمارتى
طرفنك اهلى اهل دنيادر وفساد اولق طرفنك اهلى اهل آخرتدر پس دنيا آخرتله نيجه ضره لركبى ضد ايسه اهل
دنيا دخى اهل آخرتله بويله ضدلردريعنى من حيث المعنى نه بو طائفه اول طائفه يه مائل اولورونه اول طائفه بو طائفه يه
مائل اولور بلكه هر برطايفه كنديلره جنس اولنى كنديلر جانبنه جذب قيلورنته كم بو معنايه اشارت ايدوب بيوررلر (م ى
درجهان هرچيز چيزى مى كشد * كفر كافر را ومرشد را رشد * جهانده هرشيئ كنديينك طبعنه مناسب اولان
برشيئ جذب ايلر كفر كافرى ومرشد رشدى جذب ايلر زيرا كفرله كافر ما بيننده جنسيت ومرشدله رشد ما بيننده كمال
مناسبت واردر جنسيت ايسه علت انضمامدر پس مهدى ومرشد اولان مؤمنلرى رشد وهدايت جذب ايلركه ايكيسى
بيله پاك وطيب اولمقده برى برينه جنسلردر وكذلك كفر دخى كافرى چكركه خبيث وناپاك اولمقده ايكيسى بيله برى برينه
جنسلردر پس خبيثات خبيثلرله وطيبات طيبلرله وكذلك طيبلر طيباتله وخبيثلر خبيثاتله اولديغنه بو آيت كريمه
دخى شهادت ايلركه حق تعالى سورهٔ نورده بيوررلر (الخبيثات للخبيثين والخبيثون للخبيثات والطيبات للطيبين
والطيبون للطيبات) والحاصل * بيت * جاهلى جاهل بيلور دانايى دانادر بيلن * جنسنه ميل ايلر البته جهانده
هركشى * مرشد اسم فاعل اولمق دخى جائزدر لكن اسم مفعول اولمق اولى وانسب (مثنوى) كهربا هم هست
ومقناطيس هست * تاتو آهن يا كهى آيى بشست) جهانده كهربا هم ومقناطيس هم واردرتا سن آهن ويا برصمان سن
البته على كلا التقديرين شستنه كاورسن مقناطيس دن مراد اهل سعادت اولان انبياء عليهم السلام واولياى

عظامكدر وآهن دن مراد ايمان واسلام ايله وقار وسكينت وقوت وصلابت صاحبلرى اولان صالحلر ومؤمنلردر
كهربادن مراد شيطان ودنيا ونفس وهوادر كاه دن مراد خفيف العقل اولان سفيهلرى كندى جانبنه بالضرورى جذب
ايلر ومقناطيس دخى واردر اول دخى آهن كبى قوت وصلابت صاحبلرينى كندويه جذب ايلر نظر ايله اكر آهن كبى
قويسن ويا خود كاه كبى خفيف وضعيف سن بر حال كندوكه مناسب اولان برجاذبك شستنه كاورسن واكا منجذب
اولوب صيد اولورسن (مثنوى) برد مقناطيس از تو آهنى * وركهى بركهربا برمى تنى * اكر سن آهن ايسك سنى
مقناطيس ايلتدى واكر صمان ايسك كهربايه طوقنورسن يعنى اكر سن آهن كبى دينكده قوى وسكينت ووقار ايله
حديد كبى ايسك سنى قوت وقدرت صاحبى اولان اهل سعادت جذب ايلر واكر كه كبى خفيف وقلت عقله سفيه واسير هوا
ايسك سنى كهربا كبى اولان اهل شقاوت جذب ايلرديمك اولور بوده جائز اولوركه متواضع وبى مقدار وسبك روح
وهواى يارك اسيرى اولان كسه يه كاه تعبير اولنه بو وجه اوزره كهربادن مراد دلربا محبوب اولور وتقدير معنى اكر طريق
الهيده كاه كبى بى مقدار وخوار وسبك روح واسير هواى يار ايسك سنى اول كهربا كبى اولان دلربا جذب ايلر
واكر آهن كبى شديد وغليظ بركسه ايسك مقناطيس كبى برغليظ وقاسى قلب بركسه سنى كندويه جذب ايلر
والحاصل هرقنغى جانبه قابليتك زياده ايسه اول جانب سنى كندويه جذب ايلروسن دخى هم صحبتكله هم جنس
اولديغك معلوم اولور (م ى) آن يكى چون نيست با اخيار يار * لاجرم شد پهلوى فجار جار) اول بركسه چونكم اخيار ايله
يارد كادر لاجرم فجارك پهلوسنه جار اولدى يعنى مثلا اول بركسه اخيار وابرار ايله يار اولمدى وانلرله مصاحبت اختيار
قيلمدى لابد لازم كاوركه فجار واشرار ايله هم جوار اوله وانلرله مصاحبت ومقارنت قيله پس بعض كسه اولوركه كاه
اخيار ايله يار وكاهى فجار ايله جار اولور بويله كمسنك قنغى طايفه دن ايدوكى بلنمك لازم كلسه حكم غالبه اولور اكر لباس
اخيارده ايسه لكن فجار ايله همسايه ومصاحبت اولمسى زياده ايسه فجاردن عد اولنور واكر لباس فجارده ايسه
لكن اخيار ايله يار اولمسى زياده وغالب ايسه اخياردن عد اولنور (مثنوى) هست موسى پيش قبطى بس ذميم * هست
هامان پيش سبطى بس رجيم) مثلا حضرت موسى عليه السلام قبطينك قتنده زياده ذميم ومذمومدر كذلك هامان
سبطينك اوكنده زياده ملعون ورجيم دريعنى حضرت موسى عليه السلام وانك قومى كه سبطيلردر فرعونك قومنك
اوكنده زياده مذمومدرو كذلك سبطيلرك اوكنده فرعونك وزيرى اولان هامان ودخى فرعون وقبطيلر زياده ملعون
ومرجومدر پس هرجنس كندويه مائل اولانى مدح قيلوب جاذب اولور وخلاف جنسندن نفرت ايليوب انى قدح قيلور
(مثنوى) جان هامان جاذب قبطى شده * جان موسى طالب سبطى شده) مثلا هامانك جانى قبطى يى جذب ايديجى
اولمشدر حضرت موسى عليه السلامك جانى طالب سبطى اولمش وانلرى كندى جانب سعادتنه جذب قيلمشدر
(م ى) معدهٔ خر كه كشد در اجتذاب * معدهٔ ادم جذوب كندم آب * خرك معده سى اجتذاب واغتذا وقتنده كاه چكركه
انك معده سنه لايق اولان كه درامادمك معده سى كندم آب جذب ايديجيدر يعنى بغداى شورباسنى جذب قيليجى دركه
انك معده سنه لايق اولان غدا بونك امثالى غدالردر پس هركسك كندى معده سنه وطبعنه موافق برغداسى واردر
وكذلك كندى حالنه مطابق البته بريارى واردر (مثنوى) كر تو نشناسى كسى را از ظلام * بنكر اورا كوش سازيد ست
امام * اكرسن بركسه يى ظلام جهلدن اكليه سن اول كسيه نظر ايله كه اول انى كندويه امام دوزمشدر يعنى كسه نك
مرتبه سنى وطبيعتنى ظلام جهلدن وحجاب طبيعتدن اكلمغه وانك حسب حالنى مشاهده ايلمكه قادر دكل ايسك اول
كسه يه نظر ايله كه اول كسه كندويه نه كونه كسه يى پيشوا ومقتدا دوزمشدركه البته هركسك حسب حالى كندينك
مصاحبندن ومقتداسندن معلوم اولور وكذلك هركسك طبيعتى دخى حيوان طبيعت ميدر ويا خود انسان طبيعت
ميدر غداسندن ظهوره كاور اكرغداسى همان اكل وشربه متعلق غداى جسمانى ايسه بيلكه حيوان طبيعتدر واكر
غداسى نورانى وروحانى ايسه بيل كه انسان سيرتدر نته كم عارف اولنلرك غداسى نه ايدوكنه بو سرخ شريف ايله اشارت
ايدوب بيان بيوررلر * بيان انكه عارف را غذا يست از نور حق كه * بو سرخ شريف اول معنانك بيانيدركه عارف
ايچون نور حقدن برنوع غدا واردر * ابيت عند ربى يطعمنى ويسقينى * زيرا بن ربمك قتنده كيجه لدم بنى اطعام واسقا
ايلديكى حالده ديدى پيغمبر عليه السلام حضرتلرى يعنى كه بو حديث بو معنايى مؤيد اولور وبو حديث شريفك سبب
ورودى بودركه حضرت پيغمبر عليه السلامك اكثر صومى وصال اوزره ايدى يعنى ليلى نهاره نهارى ليله ايصال ايدوب
طعام يمزدى نيجه كون اصحابدن بعض كسه اول حضرته تقليد ايلدكده نهى بيوروب ديديلركه اياكم والوصال
ديديلر يعنى ايرتسى كونه صومى اولاشديرب كيجه وكوندز يمكدن حذر ايلك فانى لست كاحدكم تحقيقا بن سيزلك بريكز
كبى دكلم ابيت عند ربى بن ربمك قتنده كيجه لدم يطعمنى بكا اطعام ايدردى يعنى بكا يدردى ويسقينى وبكا ايچوردى

انوار تجلیات طعاملرندن واسرار ذات وصفات شرابلرندن روی مسلم والبخاری عن ابی هریرة * الجوع طعام الله
یحیی به ابدان الصدیقین ای فی الجوع یصل طعام الله * واول حضرت علیه السلامك بو قولنك دخی بیانیدر که بیوردی
احلقده اللهك طعامی واردر اویله طعام که اول اللهك سببیله صدیقلرك بدنلرینی احیا ایلر بو حدیث شریفك معناسی
جوعده طعام الله صدیقلره واصل اولوردیمکدر یعنی غدای جسمانیدن منقطع اولوب صائم اولمقده بر ذوق روحانی ولذت
معنوی حاصل اولور که الله اوذوق روحانی ولذت معنوی واسطه سیله صدیقلرك بدنلرینی قوی وزنده ایلر وحالت صومده
طعام الله که مراداندن طعام روحانی وغدای نورانیدر بونلره واصل اولور وبونلرك قلبنی وقالبنی وروحنی قوتلو قیلور
دیمك اولور (مثنوی) زانکه هر کره بی مادر رود * تابدان جنسیتش پیدا شود * زیرا هر کره مادرینك آردنجه کیدروا کا
اتباع ایدر تا انکه اول کره نك مادرینه اولان جنسیتی ظاهر اولور بو بیت بوندن مقدم اولان بیتك مصرع ثانیسنه علت
اولور یعنی اگرسن برکسه یی ظلام جهل وحجاب ارلدیغندن اوتری انك حالنی وطبیعتنی بیلمزسك نظر ایله اول کمسه یه که
کندویه کی مقتداد وزمشدر زیرا که هر حیوانك یاوریسی کندی مادرینك آردنجه کیدروا کا تبعیت ایدر تا کم بونك
اکا تبعیت ایلمسی واسطه سیله کره نك مادرینه جنس اولمسی پیدا وظاهر اولور پس سندخی برکسه یی بیلمك استرسك انك
متبوع ومقتداسندن بیلورسن وطبیعتنه عالم اولمق استرسك انك طعام وغداسندن استدلال ایلیوب اکا عالم اولورسن
(مثنوی) آدمی را شیر از سینه رسد * شیر خر را نیم زیرینه رسد * آدمینك سودی سینه دن ایریشور اما خرك شیری
نیم زیرینه دن ایریشور یعنی حکیم مطلق انسانی علی حکمة بالغة خلق ایلیوب هر بر عضونی انك شانته لایق
وذاتنه موافق وضع ایلدی مثلا انك سودی سینه سندن بری کلور که نصف اعلاسیدر وکذلك سائر حیوانی وخری دخی
خلق ایلدی وبونلرك عضولرنی دخی کندی ذاتلرینه مناسب ومطابق وضع ایلدی نته کم انك سودی دمنه قریب نصف
اسفلدن ایریشور وبوندن مراد انسان سیرت اولان کمسه لرك نصف اعلاسی که جانب روحانیسیدر که دل وجان عالمیدر
انك غداسی نصف اعلاسی اولان روحانیتی جانبندن کلوروا اندن نشو ونما بولوروا اولبن روحانی وغدای نورانیدن لذت
آلوردیمك اولور وانسانك نصف سفلاسی که جسمانیتی طرفیدر انسان صورت وخر طبیعت اولان کمسه لرك غداسی
نصف سفلا طرفندن اولور که مراد طرف جسمانیسیدر بو معنی اول عادل پادشاهك کمال عدالتیدر که (الذی خلق
فسوی والذی قدر فهدی) آیتنك مقتضاسی اوزره هر شیئك خلقتنی کمالیله تعدیل وتسویه ایلدکدنصکره انك شانته
لایق واستعدادنه موافق اولان مصلحته انی هدایت قیلدی وغداسنی دخی انك ذاتنه مناسب ویردی (مثنوی) عدل
قسامست وقسمت کرد نیست * این عجب که جبر نی وظلم نیست * حضرت خدانك عدلی قسامدر وقسمت ایلمشدر
بو عجبدر که جبر یوقدر وظلم دخی یوقدر یعنی حق تعالی حضرتلری هر کسه کندینك استعدادی ازاله سنه مناسب عدالتله
قسمت ایدیجیدر وهر کسك معیشتی اگر روحانی واگر جسمانی (نحن قسمنا بینهم معیشتهم فی الحیاة الدنیا) آیتنك
موجبنجه عدالت اوزره قسمت اولنمش بو عجب حالتدر که اصلا برکسه یه جبر یوقدر زیرا جبرك معناسی بر بنده یی بر کار
وعمل اوزره اکراه ایلمکدروا اول بنده نك اصلا اول کاردن حظی ولذتی ورضاسی دخی اولمیوب مع الکراهه انی
اضطرار ایله اشلمکدر حق تعالی جانبندن بر بنده سنه خود جبر یوقدر وظلمك معناسی حددن زیاده تجاوز ایتمك وبرکسه نك
کندی ملکنده وحقنده انك رضاسی اولمقسزین بر آخر کمسه تصرف ایتمکدر حق تعالی خود حقدن تجاوز ایتمز
وغیرك ملکنده دخی تصرف ایتمز زیرا املاك کندینکدر غیرك اصلا مدخلی یوقدر پس حقیقتده حق تعالی جانبندن نه
جبر اولدی ونه ظلم اولدی (مثنوی) جبر بودی کی پشیمانی بدی * ظلم بودی کی نکهبانی بدی * اگر جبر اولیدی چن
پشیمانلق اولوردی ظلم اولیدی چن نکهبانلق اولوردی یعنی حضرت حق جانبندن بنده لرینه جبر اولیدی وبر کار
وعمله اول حضرت بنده لرنی اکراه قیلدی وبنده دخی اول کاری بی اختیار ضرورت حسبیله اشلیدی چن اول کاردن
پشیمانلق اولوردی یعنی اول بنده یه اصلا پشیمانلق واقع اولمزدی زیرا قتی روشندر که مجبور اولان کمسه پشیمان اولمز
مثلا برکسه یی برقاج ظالم طوتسه لروا کا برکاری ضربا وجبرا اشلتسه لر اول مجبور ومکره بعد العمل حیف ودریغ لنور
نیچون بن بو کاری اشلدم دیو پشیمان اولدیغی معلومدر اما برکسه بر کاری ایشلرانك ضرری اکا عائد اولدیغی کبی اندن
پشیمان اولور انك پشیمانلغی عدم جبره وکندینك اختیارنه دلالت قیلور پس جبر اولمدیغی کبی حق جانبندن عبادنه
ظلمی دخی یوقدر اگر ظلم اولیدی اول حضرتك بنده لرینه نکهبانلغی چن اولوردی وقوللرنی نیجه ضرر وبلادن نه وجهله
حفظ قیلوردی اگر نظر اولنسه نکهبانلق ظالمك ضدیدر اصلا ظالمدن حافظلق وحافظدن دخی ظالملك کلمز
چونکم حق تعالینك خیر الحافظ اولمسی محقق اولیجق وارحم الراحمین اولمسی دخی مصدق اولجانبدن اصلا ظلم
شائبه سی کلمك لازم کلور وغایت ما فی الباب اولدر که ظلم غیرك ملکنده صاحبینك رضاسی اولمدن برغیری کمسه

تصرف ایلمکدر حقیقتده خود جمیع ملك اللهك در غیرك انده اصلا مدخلی یوقدر پس حق تعالی بر بنده سنك وجودنده
فرضی بنده نك رضای نفسانیسی اولمقدن تصرف قیلسه وانك بعض محظوظ اولان وتصرفنده اولان شیئی آخذ اولسه
نه ظلم یوقدر زیرا حق تعالی کندی ملکنده تصرف ایلمش اولور پس ارحم الراحمین اولان خدای متعال جانبندن
بنده سنه نیجه ظلم اولور که اول خدا اول بنده نك وجودنی همیشه حفظ وتجدید را کر بنده نك وجودنی قیومیتیله حفظ
طوتمسه بنده نه حالله قایم اولور وحیات بولوردی زیرا ممکن الوجودك بذاته قایم اولمغه قابلیتی یوقدر چونکم حافظیت
ثابت اولیجق ظلم بر طرف اولمق لازم کلور که بر غیری کمسنك ملکنه انك تجاوز ایلیوب انده تصرف ایلمسی یوقدر والله
اعلم (مثنوی) روز آخر شد سبق فردا بود * راز ما را روز کی کنجا بود * روز آخر اولدی سبق فردا اولور بزم رازیمزه روز چن
کنجا اولور یعنی بودنیاده اولان روز آخر اولدی وقت قتی نازکدر که بومسائلدن سبق ویرمکه وتعلیم قیلمغه انك
مساعده سی یوقدر پس بورازدن کماهو حقه بر سبیل یقین درس وسبق استرسك یارین جمیع سرایرك ومکنونات ضمایرك
ظهوره کلدیکی کونده اولور بزم رازیمزه که بیحد وبی نهایتدر بو محدود اولان روز دنیوی اکا نیجه محل اولور وبزم
راز پیدا یاغمز بو تنك اولان روز و وقتنه نه وجهله صغار یعنی بو دنیا روزنه بزم رازمز صغمز اگر بورازدن سبق استرسك یارین
یوم قیامتده سبق آلورسن حقیقت نه ایدوکنه واقف اولورسن دیمك اولور (مثنوی) ای بکرده اعتماد واثقی * بردم
وبر چابلوسی فاسقی * قبهٔ بر ساختستی از حباب * آخران خیمست بس واهی طناب * ای بر واثق ومحکم اعتماد
ایلمش کمسه بر فاسقك فاسقلکی وچابلوسلکی ودمی اوزره مثلا حبابدن بر قبه دوزمش سن در آخر اول حبابدن دوزیلان
قبه زیاده واهی طناب خیمه درکه اکا اعتماد جائز دکلدر واثق محکم معناسنه فاسق دینلدن خارج اولان کمسه یه دیرلر
واهی سست وضعیف معناسنه طناب چادر ایپنه دیرلر بو بیتلر بو بیتلردن مقدم اولان بیوردقلری معارفه کوره درکه
اودنیانك واهل دنیانك کون وفسادنی وبی وفالغنی بیان ایلمك ایدی پس الکلام یجر الکلام قولنك مضمونی اوزره
مناسبتله یوقدر معارف بیورو باکا مناسب بر سرخ شریف بیان وتحریر ایلیوب مناسبتله نیجه معانی وحکم
بیوردقلری اندنصکره ینه اول دنیانك وانك اهلینك بی وفالغنك بیانته شروع ایلیوب بو بیتلری انلرك حقنده تعبیر
وتقریر ایلمش اولورلر وتقدیر کلام بویله دیمك اولورکه ای بردیندن خارج اهل دنیانك تملق ایلمسنه وکلام پرحیله سنه
محکم اعتماد ایلیوب بوکمسه بنم یار غارم وانیس وغمکسارم دردین کمسه سن فی المثل آب اوزره هوادن پیدا اولان
حبابدن بر قبه دوزدك آخر الامر اول حبابدن اولان قباب زیاده طنابی سست خیمه کبیدر پس طنابی سست اولان
خیمه وحبابدن اولان قبه نه مرتبه سریع الزوال ایسه فاسق اولان اهل دنیانك دخی دوستلغی ویارانلغی انجلین سست
وسریع الزوال در پس انك چابلوسلکنه ودم پرفریبنه نه وجهله اعتماد واثق ایلیوب انی کندیکه یار صادق اعتماد
ایلرسن (مثنوی) زرق چون برقست اندر نوران (راه نتواند دیدن رهروان) زرق ومکر فی المثل برق کبیدر انك نورنده
راهرولر یولی کورمکه قادر اولمزلر یعنی بو اهل دنیانك واصحاب ریانك زرق ومکری مثلا برق خاطف کبیدر اول برقله
یوله کیدیجیلر نیجه یولی کورمکه قادر اولمزلر ایسه رهروان طریقت وسالکان راه حقیقت دخی بو اهل دنیانك واهل
ریانك زرق ومکریله راه حقی کورمکه اویله قادر اولمزلر خلاصهٔ کلام اهل دنیانك وکذلك اهل ریانك برکسه یه دوستلق
ومحبت اظهار ایلمسی حقیقی دکل بلکه برق خاطف کبی سریع الزوالدر چن برکسه بونلرك برق کبی اولان زرقنه اعتماد
ایلیوب راه مقصوده متوجه اولسه انلرك زرقیله اولان دوستلغی برق کبی فوری زائل اولوب اکا اعتماد ایدن مقصوده
متوجه اولان کمسنه ظلمتده قالور وبیابان حیرتده مقصوده فایز اوله میوب سرکردان اولور پس عاقل ایسك اهل ریانك
صورت ظاهره ده اولان صفاسنه واهل دنیانك دخی وفاسنه مغرور اولمیه سن زیرا انلرده صفا ونه بونلرده وفا واردر
هر ایکیسی بودنیا کبی بی صفا وبی وفالردر (مثنوی) این جهان واهل او بی حاصلند * هر دو اندر بی وفایی یکدلند *
زادهٔ دنیا چو دنیا بی وفاست * گرچه روآرد بتو آن رو قفاست * بو جهان وانك اهللری بیحاصللردر هر ایکیسی به
بی وفالقده یکدللردر زیرا دنیانك فرزندی دنیا کبی بی وفادر اگرچه سکا یوز کتورر لکن حقیقتده اول یوز قفادر
یعنی بو جهان که فی المثل سرعة زوالده اگر نظر اولنسه برق خاطف کبیدر پس بیحاصلدر وکذلك بونك اهلی دخی کندی
مقارننك حکمنی اخذ ایلدیکی واسطه ایله بیحاصللردر وبونلره مائل اولان کمسه لر مقصوده غیر واصللردر زیرا بونلرك
هر ایکیسی بی وفالقده یکدل ویك جهتلردر زیرا الولد سر ابیه قولنك مضمونی اوزره دنیا فرزندی دخی بعینه دنیا
کبی بی وفا اولمش وانك سری وخویی بونك وجودنده ظهوره کلمشدر والحاصل باباسی طبیعتده اوغلنه واوغلی دخی
باباسنه بکزمشدر اگرچه بو ایکیسی سکا فرضی یوز کتوره وتوجه ایده اول یوز حقیقتده انك قفاسیدر زیرا
وجه الشیء حقیقته کلامنك مصداقنجه دنیانك واهلنك وجهی حقیقة ذاتیه لری ومعنیه لری طرفیدر وبو صورت

ظاهره‌لری قفالری كبیدر چونكم هر شیئك یوزی عالم غیبی ولی ایلدیكی جانب اولوب وقفاسی عالم شهادتی ولی ایلدیكی اولدیغی معلومك اولدیسه بو دنیا اگرچه سكا یوز كتوررسه اول سنك انك وجهی زعم ایلدیكك قفاسیدر وانك وجهی فی الحقیقه عالم غیبه وانك اهلنه دروطالب دنیا اولنه صرت چورمشدر لكن اكثرا حمق انی دنیا بكا یوز كوستردی دیو مغرور اولوب دنیانك كندویه قفا كوسترمسنی یوز كوسترمك زعم ایلر اصل دنیا وجهی عالم غیبك اهلنه كوسترمشدر كه دائما انك حقیقتی انلرله بله در و بونلردن اندك اندك معرض اولیجی ومفارقت قیلیجی درنته‌كم بر كسنك وجهی بر جانبه اولسه دم بدم اول جانبه كیدیجی وقفاسنده قالنی ترك ایدیجی اولور اكر اهل دنیا وجه دنیا به عارف اوله‌لردی حقیقتده انك توجه ایلدیكی جانبه كیدرلردی كه اندن مراد عالم غیبدر (مثنوی) اهل آن عالم چو آن عالم زبر * تا ابد در عهد و پیمان مستمر) اما اول عالمك اهلی اول عالم كبی بر واحساندن تا ابدی عهد و پیمانده مستمر ودائمدر یعنی عالم غیب وروحانی وكشور معنویكه فی الحقیقه دائم وابدی در تبدل وتغیردن عاری وبریدر كذلك انك اهلی دخی مقارنلرینك وكندی عاملرینك حكمنی اخذ ایلدكاری واسطه ایله احسان وكرملرندن عهدلرنده وپیمانلرنده ثابت قدملر ودائم خوی شریفلری وفا اوزره در وخلقلری برقرار وصداقتلری پایدار درحتی انلرك عداوتی اهل دنیانك صداقتندن یكدر زیرا بونلرك عداوتنده نیچه فائده ومنفعت مندرجه در اما اهل دنیانك صداقتنده نیچه مضرت دخی مقرردر پس دوست اتخاذ ایلرسك دنیادن قطع علاقه قیلوب بی غرض اولان عالم حقیقتك اهلنی دوست اتخاذ ایله تا همیشه یار وفادار بوله سن ودنیا واخرتده انلری كندیكه یار اتخاذ ایلدوكك واسطه ایله مسرور وشاد اوله سن دیمك اولور (مثنوی) خود دو پیغمبر بهم كی ضد شدند * معجزات از یكدكر كی بستدند ایكی پیغمبر خود بری بریله نیچون عدو وضد اولدیلر بری برندن نیچون بر معجزات الدیلر بو بیت اول عالمك اهلنك مرتبه‌لرنی وصفت عجیب الشانلرینی بیان ایلر انلرك مرتبه‌لرینه عارف اولمغه بو عالم اهلنك مرتبه‌سنه واقف اوله سن زیرا چوق كسه واردر كه اول عالمك اهلندن نچورولكن انلرك صفتیله متصف دكلدر واول عالمك اهلنك مرتبه‌سی وصفتی اولدر كه اصلا انلرك وجود شریفلرنده غرض نفسانی یوقدر و نیچون بركسه‌لی كندی مرتبه‌لرندن عالی كورسه‌لر اكا حسد وبغض ایتمزلر وانك قدرت ودستكاهنی الندن المغه وكندیلری انك اوزرینه غالب اولمغه دخی میل ایتمزلر واول عالمك اهلنك بركزیده‌لری انبیای عظامدر صلوات الله علیهم اجمعین خود بو جمله دن ایكی پیغمبر نیچون بری برینه ضد اولوب عداوت قیلدیلر و بری برندن معجزه‌لرنی ومنصب رسالتلرنی نیچون الدیلر بر پیغمبر بر اخر پیغمبر اوزره معجزه اظهار ایدوب اكا غالب اولمغه وانك توابعنی الندن المغه قنغی زمانده واقع اولدی اصلا بونلردن بو كونه اختلاف وضدیت وعداوت واقع اولمامشدر حتی بر پیغمبرك زماننده بر نیچه پیغمبر موجود اولسه‌لردی رسول واولوا العزم اولنه بو جمله‌سی تابع اولورلر وانك شریعتی اوزره روش قیلورلردی نته‌كم موسی علیه السلامه شعیب علیه السلام خدمت قیلدیغی وهارون علیه السلام حضرتلرینك موسی علیه السلامه تابع اولدیغی كبی وحضرت عیسی علیه السلامك زمان شریفنده اولان انبیاء عظام عیسایه انقیاد ایلدكاری كبی والحاصل بونلرك ما بیننده اهل دنیا كبی تفرقه وتضاد یوقدر بونلر جمیعا یكدل ویك جهتلردر و نفس واحد حكمنده اولان صاحب سعادتلردر (م ی) كی شود پژمرده میوهٔ آن جهان * شادئ عقلی نكردد اندهان * اول جهانك میوه‌سی نیچون پژمرده اولور عقله منسوب اولان شادی وسرور غصه واندوهلو اولمز یعنی اول جهان حقیقتدن بتن وحاصل اولان شیلر ومحصوللر نیچون پژمرده اولورلر وانلرك حسن وجمالنه نه وجهله نقصان كلور یعنی اول عالمدن حاصل اولان فواكه معنوی وثمرات روحانی اصلا زوال پذیر اولمز و دنیا میوه‌لری وشكوفه‌لری كبی صولمز وعقل معاده منسوب اولان شادیلك نیچون غملو وغصه‌لو اولور كه عقل معاشه منسوب اولان شادیلكك شانی بویله دكلدر كه بر زمان انك صاحبی شاد اولورسه بر زمان دخی پراندوه اولور زیرا بو عالم كون وفساد چار اضداددن مركب اولمغله احوالی دخی ضدیت اوزره در كاه یسر كاه عسر وكاه غم وكاه شادی بری برینه متعاقب اولمقدن خالی دكلدر پس عقل معاشه منسوب اولان شادیلك ایكی زمان باقی قالمیوب غم واندوهه متبدل اولور اما عالم حقیقته متعلق اولان عقل معادك شادیلكی بویله دكلدر بلكه انك سرور وشادیلكی دایم وباقیدر زیرا اول عالم عالم كون وفساد كبی دكلدر وانسانی دخی بو عالمك اهلی كبی اولمز و بو عالم نیچه بی وفا وبی عهد ایسه نفس دخی انك كبی بی عهد وبی وفادر پس نفسك مذمتنك بیاننه شروع ایدوب بیورورلر (مثنوی) نفس بی عهدست زان رو كشتنیست * او دنی وقبله كاه او دنیست * نفسهارا لایقست این انجمن * مرده را در خور بود كور وكفن * نفس اماره بی عهد وبی وفادر اول سببدن كشتنیدر زیرا اول نفس دنیدر وانك قبله كاهی دخی دنیدر نفسك قبله كاهی دنیا وكندینك مشتهاسی وهواسیدر وفی الحقیقه نفس اماره بی عهد وبی وفادر بو جهتدن اول واجب القتل در فاقتلوا انفسكم آیتیله نفس اماره‌نك قتل

اولنمسنه

اولنمسنه دخی اشارت واردر دیمشلر واول نفس اماره‌نك و كیجه وكوندز توجهی دنیایه وكندینك مشتهاسنه در دنیا ومشتهای نفسانی خود نفس الامره نظر اولنسه دنیلردر چونكم بر شیئك قبله كاهی دنی اوله اول شیء دخی دنی اولمش اولور چونكم نفسك حالی بودر لا جرم نفسلره بو انجمن لایقدر كه مراد انجمندن بو دنیادرنته‌كم مرده‌یه كور وكفن لایقدر یعنی نفس كه حیات طیبه‌دن بی بهره اولدیغی اعتبارله مرده مثابه‌سنده در و دنیا واندهٔ اولان بیوت قبر كبیدر وبدن كفن كبیدر پس معنی شول نفسلر كه فی الحقیقه مرده‌لر كبیدر انلره بو دنیا انجمنی لایقدر زیرا مرده كور وكفنه مستحقدرنته‌كم كور وكفن میتك جیفه‌لكنی ستر ایلدیكی كبی نفسك دخی جیفه‌لكنی دنیا ایله بدن ستر ایلر (مثنوی) نفس اگرچه زیركست وخرده‌دان * قبله‌اش دنیاست اورا مرده‌دان * نفس اكرچه زیرك وخرده داندر چونكم آنك قبله‌سی دنیادر مرده اوله وحیات طیبه‌دن انده اثر اولمیه اول نفسی مرده بیل زیرك اولمنك حیات طیبه ایله زنده اولمغه سببیتی یوقدر بلكه بر كسه‌نك مقصدی وقبله كاهی اگر حیات حقیقیه ایله حی ایسه اكا متوجه اولان نفس دخی حی اولورو اكا دخی زنده دینورو اكر بر نفسك مقصد وقبله كاهی فانی وعاقبة الامر مرده اولمق ایسه اكا متوجه اولان نفسه دخی اكر زیرك وخرده‌دان ایسه ده مرده دینور (مثنوی) آب وحی حق بدین مرده رسید * شد ز خاك مرده زنده پدید) اما حق تعالینك آب وحیی كه بو مرده‌یه ایرشدی فوری بر مرده‌نك خاكندن زنده‌لك ظاهر اولدی یعنی بو حدیثله ثابتدر كه صوره نفخ اولندقده آسماندن باران رحمت كورستان اوزره یاغه پس اول مقبره ایچره مدفون اولان مرده‌لر اول فیض الهیدن حیات پذیر اولوب قبرلرندن قالقه‌لر حشره ونشره متهیء اوله‌لر كذلك حق تعالی حضرتلرینك آب وحیی اهل دلك قلبی آسمانندن ذكر اولنان مرده‌دلك نفسنه ایریشه اول مرده‌دلك خاك بدنندن زنده‌لك ظاهر اولور كه اول زنده‌دن مراد قلب اولور حاصل كلام اولدر كه بو دنیاده نفس اماره‌نك مقتضاسیله كوكل مرده اولور و بو بدن اكا قبر كبی اولور چونكم قیامت صوریده عند نفخة الثانیه موتانك قبوردن قالقمسنه وحیات بولمسنه نفخ صور وباران آسمانی لازم اولوب جسمی مرده اولنلرك حیاتنه بونلر سبب اولدیسه كذلك قبر تنده مرده‌دل اولنلرك حیات طیبه ایله حی اولمسنه وقیام قیلمسنه دخی سبب بر نفس رحمانی صاحبی مرشدك دم حیات بخشیدر وانك آسمان قلبندن ظهوره كلان وحی الهی آیدر همانكه آنك آسمان قلبندن آب وحی كه بر مرده‌دله ایریشه اول بر مرده‌دلك جانی بدنندن وقبر تندن حیات طیبه ایله زنده اولمش قلب ظاهر اولور وحیات ابدیه بولوب مرك روحانیدن نجات بولور (مثنوی) تا نیاید وحی تو غره مباش * تو بدان كالكونهٔ طال بقاش * تا كم وحی الهی كلمیه سن مغرور اولمیه‌سن انك طال بقاسینك كالكونه‌سنه كالكونه شول آقلغه وقزللغه دیرلر كه جمالی اولمین خاتونلر زینت وجمال ایچون انی یوزلرینه سوروب عاریتی بر حمرت ومحبوبیت كسب ایدرلر لكن بقاسی چوق اولمیوب فوری زائل اولوب ینه چهره‌لرینك زشتلكی ظهوره كلور وطال بقاه لفظی بر لفظدر كه بركسه بین الناس لطف واحسانله ویا خود علم وعرفانله مشهور ومتعارف اولسه خلق انی ذكر ایلدكاری حینده طال بقاه دیرلر یعنی انك بقاسی اوزون اولسون وعمری دائم اولسون دیمكی مراد ایدرلر پس طال بقاش ده‌كی شین افرادناسدن برینه عائد اولسه ده جائزدر بو قول ممدوح اولان كسه حقنده انلردن صادر اولدیغی ملابسه ایله ونفسه عائد اولسه ده جائزدر كه كندی حقنده دینلدیكی اعتبارله پس تقدیر معنی اولدر كه ای قلبی مرده اولان نفسی زنده تا كم سكا حق جانبندن وحی الهی كلمیه وسنك قلبكی زنده قیلمیه سن مغرور اولمه اول نفسك بقاسی اوزون اولسون كالكونه‌سنه كه بو كونه دعا یكه خلق اول نفسك حقنده كه بر سبیل مدح ایدرلر وانك بقاسنك دوامنی مراد ایلرلر كالكونه كبیدر بو كونه سوزلر كا بقای ابدی وحیات طیبهٔ سرمدی ویرمز بلكه اكا حیات دائم ویرن وحی الهیدر پس سن خلق بنم نفسم حقنده طال بقاه دیو دعا ایده‌لر دیو كندیكی زنده زعم ایلمه كه انلرك بو كونه مدحه متعلق اولان دعاسی كالكونه كبیدر بر كسه‌نك بقاسی وجمالی مادامكه ذاتی اولمیه عارضی اولان مدح وستایش اكا نه زیاده ایدرا كرچه زیورتر وبرزیاده ایلرلكن چوق اكلنمیوب ینه كیدر پس اول كسه‌نك كه صورت حالی بو كونه زیورمز ورایله مزین اوله زیور عاریتی كتدكدنصكره قبحی ظهوره كلمك مقرر اولور پس بر كسه‌نك ذاتی وحی حق ایله زنده اولمیه كندوبی زنده صانوب خلقك كندی حقنده ایلدكاری ستایشه نه وجهله مغرور اولور دیمك اولور (م ی) بانك وصیتی جو كه او خامل نشد) تاب خورشیدی كه آن آفل نشد) بر صیت وصدا استه كه او خامل اولمیه بر خورشیدك تاب وضیاسنی استه كه اول آفل اولمیه خامل خاء معجمه ایله نظردن دوشیجی دیمكدر شول مرتبه نظردن ساقط اوله كه انك اصلا شهرتی قالمیوب مجهول الاسم والرسم اوله یعنی ای ناسك ما بیننده اسم ورسمیله شهرت طلب قیلان وانلرك طال بقاسی ومدح وثناسنه متعلق اولان صیت وصدا الرینه مغرور اولان بر صیت وصدا طلب ایله كه اول اصلا ساقط اولمیه وعلو قدرینه وشرفنه نقصان كلمیه بو صیت وصدادن مراد حق تعالی حضرتلری برنده‌سی انبیا علیهم السلامك واولیای

عظامك وملائكه ما بينده وعباد صالحيني ميانده ايلمسى وكندى رضاسنه مطابق مشهور ومتعارف قيلمسى
اولوراما بركسه كندى نفسنك مرادى اوزره بين الناس برخصلتله نام ونشان صاحبى اولمغى طلب قيلمسى وانك
اول وجهله مشهور اولمسى وخلق اكا مدح وثنالر قيلمسى عاقبة الامر زائل اولور وبى نام وبى نشان قالور دخى شول
برخورشيدك ضياسنى طلب ايلكه اول زائل اولميه بو خورشيددن مراد خورشيد حقيقت وحضرت الوهيتدركه اصلا
آفل وزائل اولميوب هميشه دائم وباقيدر چونكه برطالب اول دائم وباقينك نورنى طاعت ومحبتله طلب قيلسه انك نور
وضياسى اول طالبك قلبنه كلوروانك باطنني منور قيلوب ظلمت جهل وغفلتدن وكدورات طبيعت ونفسانيتندن
انى خلاص ايدوب كندى اوصافيله موصوف وروشن ايلر پس اول بنده نك قلبى وروحى دخى اول نور دائم واسطه سيله
افول وزوالدن نجات بولور (مثنوى) آن هنرهاى دقيق وقال وقيل * قوم فرعونند اجل چون آب نيل * اول دقيق
هنرلر وقال وقيل بونلرك جمله سى فى المثل قوم فرعوندرلر اجل آب نيل كبيدر يعنى اى دقيق ولطيف اولان هنرلره
مغرور اولان دخى قيل وقال علمنه اشتغال قيلوب انكله شهرت وقوت بولان كمسه سنك اول لطيف ودقيق اولان
هنرلرك وقيل وقاله متعلق اولان علملرك قوم فرعون كبيدرلر اجل ايسه آب نيل كبيدر چونكه فرعونك قومى آب نيله
داخل اولدقلرنده بالكليه انلرى محو وهلاك ايلديكى كبى سنى دخى بو نفسانى اولان هنرلرك وسوزلرك بالكليه
محو وازاله ايلراما اكر هنرلرك وقيل وقالك روحانى ايسه اجل صويى انى غرق ايليوب ازاله قيلمزنته كم سبطيلرى آب نيل
غرق ايلمدى وهلاك قيلمدى پس اكر هنرلر وعلملر تحصيل ايلرسك موساى روحه تابع اولان وقوت ويرن هنرلرى وعلملرى
تحصيل ايله كه اجل زمانى كلدكده زائل اولميوب سنكله هميشه باقى قاله ديمك اولور (مثنوى) رونق وطاق وطرنب
وسحرشان) كرچه خلقانرا كشد كردن كشان) سحرهاى ساحران دان جمله را * مرك چوبى دانكه شد ان اژدها) انلرك
طاق وطرنب وسحرلرينك رونقى اكرچه خلايقى كردن كشان چكوب كنديلره جبرا مسخر ايلر يعنى اول قوم فرعون
كبى اولان اهل نفسك سحرلرينك وطمطراق ادالرينك وشهرت ونباهتلرينك رونق ولطافتى اكرچه عوام ناسى
كنديلره كردن كشان چكوب مسخر ايدرلر ومحب وتابع قيلرلر ولكن اى طالب پرانتباه بوقومك قيل وقاللرنى ودقيق
هنرلرنى وبحث وجدللرنى جميعا فى المثل ساحرلرك سحرى بيل وموتى برچوب بيل كه اول اژدرها اولدى يعنى قوم
فرعونه مشابه اولان اهل نفسك هنرلرنى وقيل وقاله متعلق اولان علملرنى وطمطراق ايله فصاحت وبلاغتنه متعلق
اولان ادالرنى جميعا ساحرلرك سحرى كبى بيل كه فريب ناس اولمقده وتسخير قيلوب كندى جانبلرينه تصريف وجوه
قيلمقده سحره مماثلدر وموتى دخى شول چوب اولان عصى كبى بيل كه اژدرها اولدى دوكلى سحر وجادولكلرى
اول عصيى برلقمه ايلدى مثلا (مثنوى) جادويها راهمه يك لقمه كرد * يك جهان پرشب بدانرا صبح خورد * دوكلى
جادولقلرى اول عصاى موسى برلقمه ايلدى برجهان پرشب وظلمت ايدى انى صبح ييدى هركزاندن اثر قومدى (م ى)
نوراز ان خوردن نشد افزون وبيش * بل همانسانست كو بودست پيش * حال بوكه نور صبح اول اكلدن افزون
وبيش اولمدى بلكه همان انك كبيدركه اول اولمشدر يعنى موت وفنا كه فى المثل عصاى موسى كبى اولدى اصحاب
نفسك هنرلرنى وسحر آميز اولان كلاملرنى برمرتبه اكل وبلع ايلديكه اصلا اكا زياده لك ويرمدى كويا برجهان
ظلمتله طولمش وتاريكلكله مالامال اولمش ايدى انى نور صبح ييدى ومحو ايتدى حال بوكه نور صبح آنى يمكدن افزون اولمدى
بلكه انك حقيقتى اول نتيجه ايسه همان بنه انك كبيدر پس عصاى موسى سحره نك حبال وعصاسنى اكل وبلع
ايليوب زياده اولمديغى كبى ونور صبح ظلمت شبى اكل وبلع ايليوب نورانيتنه زياده لك كلمديكى كبى مرك وفنا دخى اهل
نفسك هنرلرنى وسحر آميز اولان علملرنى وكلاملرنى اكل وبلع ايلرلكن انك وجودنده سبب زياده لك اولمز (مثنوى)
در اثر افزون شد ودر ذات نى (ذات را افزونى وآفات نى) اثرده افزون اولدى حال بوكه ذاتنده دكلدر ذات ايچون زياده لك
وآفات يوقدر يعنى عصاى موسى عليه السلام ساحرلرك سحرنى اكل وبلع ايلدكده انك ذاتى زياده اولمدى ولكن
اثرده زياده لك ظاهر اولديكه اول سحرلرك محو اولمسيدر وكذلك نور صبح ظلمت شبى ازاله قيلمدى حال بوكه نور صبحك
ذاتى اول واسطه ايله زياده اولمدى اما اثرده زياده لك ظاهر اولديكه اول ظلمتك زائل اولمسيدر وكذلك موت وفنا كه حق
تعالينك وحدت ذاتيه سنك توحد وتفرد اقتضا ايلمسندن حاصل اولور ونفى شركت قيلور برصفت قهريه در اغيار
وسوى مرتبه سنده اولان كمسه لرك اقوالنى وافعالنى وصنايعنى واحوالنى اكل ومحو ايلسه وحدت ذات حقه اندن
زياده لك كلمز وذات حقه افزونلك ونقصان دخى اولمز آفاتدن مراد نقصاندر حاصل كلام اثرده زياده لك ايكى وجهله
اولور معدوم اولمسيله وياخود موجود اولمسيله چونكه موثر برشيئى محو ومعدوم ايلسه اثرده زياده لك ظاهر اولور مثلا
عصاى موسانك سحرلرى محو ايلديكى كبى انك اثرى زياده ظاهر اولدى پس برموثر برشيئى ايجاد ايلدكده انك اثرينك

زياده لكى قتى روشندر ولكن اكر اعدام ايله اولان اثرك زياده لكى اولسون واكر ايجاد ايله اولان اثرك زياده لكى اولسون
حق تعالينك ذات بيچونته اندن زياده لك ونقصان يوقدر مثلا بوقدر نفوس وارواح وعقول كه بو عالمدن محو وزائل
اولوب حق تعالى فنا ايدرلر حق تعالينك ذات بيچونته اندن اصلا زياده لك كلمز كذلك بوقدر نفوس وعقول وارواحى
عالم باطندن عالم ظاهره كتوروب بونلرك عالم ظاهره كلمسيله انك ذات بيچونته آفت ونقصان كلمز اما برمخلوقى فرض
ايلسك اول مخلوق كندى صنعتنك اثرنى برآخر مقامه اخراج ايلسه ذاتنه نقصان كلور واول صنعت وآثارى ينه
كندى به عودت ايلسه انك ذاتى زياده لك بولور وليكن حق تعالينك ذات بيچونى عالم ظاهردن خلقى اعدام ايليوب
عالم باطنه ادخال قيلمقده وعالم باطندن عالم ظاهره اخراج ايليوب ايجاد ايلمكدن ذات بيچونته نقصان وزياده لك كلمز
نته كم بيوررلر (مثنوى) حق ز ايجاد جهان افزون نشد * آنچه اول آن نبود اكنون نشد * حق تعالى جهانى
ايجاد ايلمكدن افزون اولمدى اول نسنه كه اول اولمدى شمدى دخى اولمدى پس الان وجود عينيه ايله خارج عالمده
ظاهر اولان اشيا ازلده دخى بعينها كما كانت وجود علميه ايله موجوده ايدى پس حق تعالى حضرتلرينك بو جهانى
ايجاد ايلمسى وجود علميه ايله ازلده موجود اولان جهانى اظهار ايلمسندن ووجود عينيه مرتبه سنه كتورمسندن
عبارت اولور پس بو ايجاد جهاندن وجهانك موجود اولمسندن حق تعالينك ذاتنه زياده لك كلمز حق تعالينك
ذاتنه جهانى ايجاد قيلمسندن وجهانك دخى موجود اولمسندن اول زمانده زياده لك كلمك متصور اولور ديكه
بو جهان ازلده معدوم اوليدى واولده اولميان شيلر الان ظهوره كليدى بو تقدير اوزره جهانك موجود اولمسيله حق
تعالينك ذاتنه زياده لك كلمك متصور اولوردى ليكن بويله دكلدر بلكه بو اشيا اعيان ثابته نك عكوس وظلاليدر
بو سوى واغيار مشابه سنده اولان عكوس وظلالك نفس الامرده وجودى وعدمى مساويدر وماسوى مرتبه سنده
موجود اولملرى امر اعتبارى ووجود وهمى قبيلندندر مثلا نقطهٔ جواله نك دائره كورنمسى وقطرهٔ نازله نك خط
مستقيم شكلنده نمايان اولمسى كبيدر حقيقتده موجود اولان اول نقطه در ودائره كورنمسى بر وجود وهميدركه
اول نقطه اوزره زياده لك ويرمز ونقطهٔ واحده نك دائره شكلنده كورنمسندن واول دائره شكلنى اظهار قيلمسندن
انك ذاتى افزون اولمق لازم كلمز بلكه (كل فان فان فى الازل وهى باقية لم يزل) نته كم بو حديث شريف بو معنايه شاهد
ودالدر (قال النبى صلى الله عليه وسلم كان الله ولم يكن معه شئ قال الجنيد قدس سره الان كما كان وقال مولانا جامى
مؤيد الهذا المضمون * بيت * آن كان حسن بود ونبود از جهان نشان * الآن ان عرفت على ما عليه كان (وكل شئ
هالك الا وجهه) آيت كريمه سى دخى بو معنايى مؤيد اولور محققلر هالك قولنده ديشلردركه جملهٔ اسميه نك دوام وثباته
دلالتى واردر پس صيغهٔ فعل مضارع اوزره جملهٔ اسميه اختيار اولنوب هالك ديمسنده نكته اولدركه كل شئ الان
نفس الامرده نسبت هالكدر وماسوى مرتبه سنده موجود كورنمسى سرابك نمايشى كبيدر پس حقيقت امرده
حضرت حقك ذاتندن وصفاتندن غيرى نسنه يوقدر چونكه انكله بيله غيرى اشيا اولميه وانك ذات وصفاتندن غيرى
موجود حقيقى اولميه حق بو جهانك ايجادندن افزون اولمش اولور وازلده اولمين دخى الآن ظهوره كلمش اولور
بلكه الآن ظهوره كلان ازلده ذات حقله موجود اولندر ديكى افاده قيلور والله اعلم (مثنوى) ليك افزون كشت
اثرز ايجاد خلق * درميان اين دو افزونيست فرق * ليكن خلقى ايجاد ايلمكدن اثر زياده اولدى اما بو ايكى افزونلغك
اورتاسنده فرق واردر اثردن مراد ماسوى حكمنده اولان اشيادر خلق مخلوق معناسنه در حق سبحانه وتعالى
بو جهانى ايجاد واظهار ايلمكدن زياده اولمدى وبو جهانك ظهوره كلمسيله ذات موثر كمال بولمدى وليكن اول پادشاه
مخلوقى ايجاد ايلمكله آثار زياده اولدى پس بوندن موثرك ذاتى زياده اولمق وآثارله كمال بولمق لازم كلمدى بلكه ذات
الهى كما كان فى الازل قبل ظهور الاشيا نتيجه ايسه ينه اويله در اما اثر اويله دكلدر زيرا كاه زائد كاه ناقص اولمقده در پس
بو ايكى افزونلغك ما بينده فرق عظيم واردركه انك بريسى موثرك ذاتى اثردن زياده اولمقدر وبرى دخى موثرك ذاتى اصلا
اثردن زياده اولميوب اثرك زياده اولمسيدر بو معنى حق تعالينك ذاتنه لايق اولان صفتدركه انك ذات بيچونى اثردن
زياده اولمزكه (والله غنى عن العالمين) در اما بوندن اول اولان معنى كه موثرك ذاتى اثردن زياده اولمقلقدر بو معنى مخلوقك
صفتيدركه انلرك ذاتى كندى اثرلرندن مستغنى دكلدر پس بو ايكى افزونلغك ما بينده فرق واردر ديمه لرى بو معنايه اشارت
اولور بوده جائزدركه دينه موثرك زياده اولمسيله اثرك زياده اولمسنك ما بينده فرق واردر موثرك اثردن زياده اولمقلغى
مخلوقك ذاتى كبيدر وموثرك اثردن زياده اولمديغى خالقك ذاتى كبيدر اثرك زياده لكى خود عاقله روشندر پس اثرك زياده
لكى ايله موثرك زياده لكنك ما بينده فرق واردر كلوندن مراد بودركه نته كم موثرك ذاتى اثردن افزون
اولديغنه دخى بو بيتده نصكره كلان بيتله اشارت ايدوب بيوررلر (مثنوى) هست افزونى اثر اظهار او

* تا بدید آید صفات و کار او * هست افزونی هر ذاتی دلیل * که بود حادث بعلتها علیل * اثرك افزونلغی اول موثر حقیقینك اظهار وایجاد ایدر ذات موثره زیاده و نقصان ویرمکسزین تا که انك صفات وکاری بدید و ظاهر که اما هر ذاتك افزونلغی دلیلدر که اول ذات حادثه در علل واسبابله معلولدر پس بو ایکی افزونلغك مابیننده فرق عظیم اولور قسم اول موثرك ذاتنه اظهار اثردن زیاده لك کلمیوب لکن انك صفاتی و کاری ظهوره کلمك وعیان اولمقدر قسم ثانی موثرك ذاتی کندی اثریله افزون اولمق وکمال بولمقدر هر قنغی ذاتکه کندی اثریله افزون اوله وکمال بوله انك کندی اثریله افزون اولمسنه دلیلدر که اول موثرك ذاتی حادثه در علل واسبابله معلوله در اما حق سبحانه وتعالینك ذات بیچونی کندی اثرنی اظهار ایتمکله افزون اولمدی وعالمك ظهوره کلوب اکا عبادت قیلمسیله دخی کمال بولمدی بلکه ازلا وابدا قبل خلق العالم کامل الذات وکامل الصفاتدر وانك آثار وافعالنی اظهار ایلمك صفاتی وافعالی مرتبهٔ علمدن مرتبهٔ اعیانه کلوب ظاهر ونمایان اولمقدن اوتریدر یوخسه ذاتنه زیاده لك وکمال ویرمکدن اوتری دکلدر هچ برشیئك ذاتی کندی آثاریله افزون اولسه وصنعتیله کمال بولسه دلالت ایلر که اول شیء حادثدر وآثارنه وصنعنه زیاده لکده وکمالده محتاجدر پس اول شیء علتلرله وسببلرله معلول اولمش اولور مثلا کندینك اثری وصنعتی ذاتنك زیاده لکنه وکمالنه علت اولمش اولور وانك ذاتی بو وجهله معلول اولمش اولور اما ذات الهی تعالی وتقدس بویله دکلدر که انك اثری وصنعی کندی ذاتنك زیاده لکنه وکمالنه علت اولمامشدر وانك ذاتی اصلا وقطعا برشیئله معلوله دکلدر جن وانسی کندینك عبادتی ایچون خلق ایلمکدن مراد کندی ذاتنی انلرك ظهوریله وعبادتیله مستکمل اولمق دکلدر بلکه انلره عبادت ایلمکی امر قیلمقدن اوتری وانلر اول عبادتله کندی وجودلرنی مستکمل اولمقدن اوتریدر یعنی (وما خلقت الجن والانس الا لیعبدون) آیت کریمه سنك معنای شریفی که بن ثقلینی خلق ایلمدم الا بکا عبادت ایلمکدن اوتری بیوردی اکر ثقلینی کندویه عبادت ایلمکدن اوتری خلق ایلمامش اولورسه لیعبدون ده که لام حضرت حقك ثقلینی کندینك عبادتیچون خلق ایلمسنه علت اولور پس انك ایجاد وخلق ایلمسی لعلة والغرض اولمش اولور دینورسه بوکا محققلر بویله جواب ویرمشلردر که انك ثقلینی کندی عبادتیچون خلق ایلمسندن مراد انلرك وجودیله وعبادتیله کندی ذاتنی مستکمل اولمقدن اوتری دکلدر بلکه انلری کندویه عبادت ایلمك ایچون خلق ایلمسی انلر حقه عبادت ایلمکله کندی ذاتلرنی مستکمل اوله لر وربح وسود حاصل قیله لر کما قال فی حدیثه القدسی خلقت الخلق کی یربحوا علی لا ان اربح علیهم حاصل کلام انك ایجاد خلق واظهار اثر قیلمسی انك ذاتنك زیاده لکنه وکمالنه علت اولمز وانك ذات بیچونی بو مصنوعاتی ابداع ایلدیکیچون معلوله اولمزدیمك اولور والله اعلم * تفسیر فاوجس فی نفسه خیفة موسی قلنا لا تخف انك انت الاعلی * بو سرخ شریف وبو سر سخن لطیف بو آیت کریمه نك تفسیر شریفیدر که حق تعالی حضرتلری سورهٔ طه ده بیورر (قالوا یا موسی) سحره دیدیلر که ای موسی (اما ان تلقی) سن القا ایدرمیسن عصانی (واما ان نکون) ویاخود بز اوله لم می عصا وحبالمزی (اول من القی) اول القا ایلین کسه یعنی فاختر احد الامرین وهذا التخییر منهم استعمال الادب معه وقد وصل الیهم برکته (قال بل القوا) حضرت موسی دیدیکه بلکه سز القا ایلیك پس انلر سحرلرین القا ایدیلر (فاذا حبالهم) اذا مفاجأة ایچوندر یعنی همان اولدم بونلرك ایپلری (وعصیهم) وبونلرك عصالری عصی بکسر العین وبالضم عصانك جمعیدر (یخیل الیه) تخییل اولندی موسایه (من سحرهم) بونلرك سحرندن (انها تسعی) تحقیقا اول حبال وعصی هر جانبه شتاب وسعی ایدر (فاوجس) الوجس الصوت الخفی وفزع القلب یعنی اضمر خوفا فی نفسه (خیفة موسی) حضرت موسی علیه السلام خوفی نفسنده کیزلدی یعنی خاف ان یخالج الناس شك فلا یفرقوا بین المعجزة والسحر ویاخود خوفی عصاسنی القا ایلمزدن اول خلق پراکنده اوله لر دیو اوله پس بووهم موسی علیه السلامه غالب اولدقده (قلنا لا تخف) بز دیدککه قورقمه سنك وهمکه کلندن (انك انت الاعلی) تحقیقا سن بونلر اوزره غالب وعالیلرك سن پس حضرت موسی علیه السلامك ضمیر منیرنه کلان خوفك بیاننه شروع ایدوب ایکن اندن مراد شریفلری هر مشرب موساده اولان وقدم موسی اوزره سیر قیلان شیخ کامل اولوب کندی عصرنده اولان اصحاب حیل وخداعك مکرلرندن خوف ایلدکده حضرت خدای متعال جانبندن انکدخی قلب شریفنه بر طریق الهام لا تخف انك انت الاعلی کلام شریفنك مفهوم لطیفی حاصل اولمسیدر (مثنوی) گفت موسی سحر هم حیران کنیست * چون کنم که خلق را تمییز نیست * حضرت موسی علیه السلام کندیسنه نهانی بویله دیدی سحرهم خلقی زیاده حیران ایدیجیدر نیجه ایلیمکه خلقك تمییزی یوقدر یعنی حضرت موسی علیه السلام ضمیر منیرنده بوکونه خوفی اضمار ایلدی وکندی به بویله دیو سویلدی که نیجه ایلیمکه بو خلقك معجزه یی سحردن تمییز ایلمکه قابلیتلری یوقدر حضرت موسی علیه السلام سحره نك سحرنی کوردکده خوف ایلمسی مجرد انلرك سحرندن خوف ایلمك دکلدر که مرتبهٔ رسالت بوندن عالیدر دیمشلر بلکه بونك اصل

ومنشیٔ اولدر که عوام ناس سحری معجزه دن فرق ایلمیوب انلره تابع اوله لر دیو خوف ایلمشدر دیمشلر بو بیت دخی بو مضمونی مؤید اولور و حضرت موسی علیه السلامك کندی نفسندن خوفی اضمار ایلمسی بو خصوصدن اوتری اولور (مثنوی) گفت حق تمییز را پیدا کنم * عقل بی تمییز را بینا کنم * گرچه چون دریا برآوردند کف * موسیا تو غالب آیی لا تخف * حق تعالی حضرتلری دیدی یا موسی بن تمییزی پیدا ایلرم تمییزسز اولان عقلی دخی بینا ایلرم اول ساحرلر اگرچه دریا کبی کف پوقارو کتوردیلر یا موسی سن غالب کلورسن خوف ایلمه یعنی حق تبارك وتعالی حضرت موسایه دیدیکه یا موسی فرق وتمییزه مستعد اولان واعانه قابل کلان کمسه لره فرق وتمییز ایلمکی ظاهر ایلرم وانلرك قلبنده سحردن معجزه یی بیلمکی خلق ایلرم بی تمییز اولان عقلی دانا وبینا ایلیوب حقی باطلدن فرق ایدیجی ایلرم اگرچه اول سحره دریالر کبی کبوکلر کتوردیکی قدر عظیم سحرلر ومکرلر پوقارو کتوردیلرسه ده وآنی تسخیر ناس ایچون ظهور مرتبه سنه یتوردیلرسه ده ای موسی تحقیقا سن بونلردن عالیتر وبونلره غالبترسن خوف ایلمه (مثنوی) بود اندر عهد خود سحر افتخار * چون عصا شد مار آنها گشت عار * (حضرت موسی علیه السلامك کندی زماننده سحر افتخار ایدی چونکم عصا مار اولدی انلر دوکانی ننك وعار اولدی یعنی حضرت موسی علیه السلامك عصر شریفنده سحر بر مرتبه معتبر ومفتخر ایدیکه اول عصرده اولان خلایق انبیایه ایلدکلری تعظیم وانقیادی او سحره یه ایدرلردی وانلره زیاده اعتقاد ایدوب خدمتلری وتبعیتلری جانبنه کیدرلردی چونکم حق تعالی بونلره موسی علیه السلامی کوندردی بونلره مقابل وخلقه قارشو الندهکی عصا باذن الله اژدها اولوب بونلرك حبال وعصیسنی اکل وبلع ایلدی بو ساحرلرك سحرلری دوکانی عیب وعار اولدی واهل حق ارلنه انلرك بطلانی ظهوره کلدی (مثنوی) هر کسی را دعوی حسن ونمك * سنك مرك آمد نمکها را محك * هر برکسه نك حسن ونمك دعواسی وار در اما سنك مرك نمکلرك محکی کلدی یعنی هر عصرده البته هر برکسه ایچون حسن وملاحت دعواسی اولوب بن صاحب جمالم ومالك کمالم طالب اولنلربکا کلسون وکمال دیلینلر کمالی بندن آلسون دیمکدن خالی دکلدر ولکن موت واجل سنکی بونلرك ایلدیکی حسن وملاحت دعواسنك محکی کلدی اول حسن وملاحت که محك موته ضرب اولندقده اگر زائل اولمیوب ثابت وبرقرار صحیح العیار اولورسه مقبول ومسلمدر واگر محك موته مقارن اولدقده زیور تزویر زائل اولوب فساد وقباحتی عیان اولورسه اول حسن وملاحت صرافان بازار طریقت قتلرنده قلب روسیاه کبی برآربه قدر قیمتی اولمز (مثنوی) سحر رفت ومعجزهٔ موسی گذشت * هر دو را از بام بود افتاد طشت * سحر ساحر کتدی ومعجزهٔ موسی کچدی هر ایکیسنك بود بامندن یعنی وجود طامندن طشتی دوشدی بام بوده مضاف اولمیوب افتاده بود تقدیرنده اولوب معنی بویله اولسه هم جائزدر هر ایکیسنك طشتی بامدن دوشمشدی وجود طامندن هر ایکیسنك طشتی دوشمك انلرك وجودی منعدم اولوب آوازه لری قالمدی وبین الناس بونلرك احوالی مشهور اولمقدن کنایت اولور (مثنوی) بانك طشت سحر جز لعنت نماند * بانك طشت دین بجز رفعت نماند * سحر طشتنك آوازه وصداسی لعنتدن غیری قالمدی اما دین طشتنك صداسی عزت ورفعتدن غیری قالمدی نماند بونده متعدی اولوب سحر طشتنك صداسی جهانده لعنتدن غیری اثر قومدی ودین طشتنك صداسی رفعتدن غیری اثری قومدی دینسه دخی جائزدر زیرا فارسیده بر کلمه هم متعدی وهم لازم معناسنده استعمال اولنمق چوق واقع اولور خلاصهٔ کلام اهل مکر وتزویر اولان سحره نك سحرلری کچدی وکتدی لکن انلرك اثری بین الانام انلره لعنت ایلمك قودی که سحر یاد اولسه لعنت ومذمتله یاد ایدرلر اگرچه اهل دین اولنلر هم مرور ایتدی ولکن انلرك صیت وصداسی بین الوری عزت ورفعته متعلق اولان اثرلر قودی اگر واضع دین اولان پیغمبر یاد اولسه صلی الله علیه وسلم دیو تعظیم وتکریمله یاد ایدرلر واکر انلرك توابعی اولان اهل دین یاد اولسه انلر حقنده رحمهم الله دیو رحمت اوقورلر (مثنوی) چون محك پنهان شدست از مرد وزن * در صف آ ای قلب اکنون لاف زن * چونکم مرد وزندن محك پنهان اولمشدر پس ای قلب اولان کمسه الآن صفه کل لاف اور وبندخی نقد خالصم دیو دعوی مقامنده طور (مثنوی) وقت لافست محك چون غایبست * می برندت از عزیزی دست دست * چونکم محك غایبدر سنك لاف ایلمکك وقتیدر عزیزلك جهتندن سنی الدن اله ایلتورلر یعنی ای مزور ومزخرف اولان اهل ریا وصاحب دعوی چونکم مرد وزن میاننده موت واحوال موت غایب اولدیکه فی الحقیقه انسانك محکیدر نقد وخالص کبی اولان صالحلر صدرنه کچوب خلقه بندخی انلرکبی خالص وصافی برکسه یم دیو لاف وکزاف اور چونکم محك موت ودار الضرب آخرت که هر کسك سرایری اول کونده آشکار اولور نظر خلقدن غایبدر سنك لاف وکزاف ایلمکك وقتیدر وحقیقت حاله واقف اولمین نادانلر سنك صورت مزوره کی کوروب نقد خالص زعم ایلیوب الان عزیزلکدن الدن اله ایلتورلر وسنی عزیز وشریف طوترلر سندخی خلقك کندیکه اولان تعظیمن کوروب کندیکی نقد خالص زعم ایلیوب

ارباب خلوصله همسرلك ادعا ايلرسن (مثنوى) قلب ميكويد زنخوت هردمم * اى زرخالص من ازتو كى كمم مثلا قلب
كبرونخوتدن بكا هردم دير اى زرخالص بن سندن قچن كم يعنى سن نه ايسك بن هم اويم سندن ناقص وكمترد كلم دير
(مثنوى) زرهمى كويد بلى اى خواجه تاش * ليك مى آيد محك آماده باش * زرخالص اكا جواب ويروب دير كه بلى اى
خواجه تاش بويله در وليكن محك كلور حاضر وآماده اول اكر محك موت كلدكده سنك ذاتك انده ظن ايلديكك كبى
چيقارسه كوزل واكر اول حينده روسيا هلغك عيان اولورسه فالخسران عليك (مثنوى) مرك تن هديه است
براصحاب راز * زرخالص راچه نقصانست كاز * مرك تن اصحاب رازه هديه در زيرا زرخالصه كازو مقراضك
نه نقصانى واردر يعنى الموت تحفة المؤمن حديثنك حسبنجه اصحاب رازه ومحب جان كدازه تنك اولمسى تحفه دركه
انكله داربقايه واصل اولور وبقاى حضرت خدايى مشاهده قيلور زيرا خالص اولان التون ايچون مقراض نقصان
ويرمز اكرانى پاره لسه نه عزت وشرفيني برنده قالور (مثنوى) قلب اكردرخويش آخربين بدى * آن سيه كاخرشد او
اول شدى * چون شدى اول سياه اندرلقا * دوربودى ازنفاق وازشقا * اكركندى حقنده آخربين اوليدى اول
سياه كه اخرواقع اولدى اول اولوردى چونكم لقا زماننده اول سياه اوليدى بوهم وجه در چونكم اول سياه اوليدى
لقا وقتنده نفاق وشقادن دوراولوردى بوتقدير اوزره لقا مصرع ثانى يه مصروف اولوروا ولكى تقدير اوزره مصرع اوله
يعنى قلب اولان اكركندى حقنده آخرت وعاقبتن كوريجى اوليدى اول اخردمده كه اكا سياهلق وزشتلك ظاهر
اولدى اول سياهلق وزشتلك اندن اول ظاهر اولوردى يعنى باطنده مضمر اولان سياهلق وزشتلك كه دم آخرده اكا
ظاهر اولسه وانى سياهروقيلسه كركدركه اول حالت اكا حال حياتنده ظاهر اولوردى وظاهرنده اولان تزوير
وتلبيسنى كيدروب قلب ناچيز اولمسى ظهوره كلوردى پس كنديننك معصيت وقباحتن كوروب جرمنه اعتراف
قيلوردى ومنافق ومرايى اولمقدن برى اولوردى چونكم ناسه ملاقات ايلديكى وقتده اولا سياه اوليدى وكندوبى
عاصيلر وسياهرويلر مرتبه سنده بيلوب زهد وصلاح دعواسندن پرهيز قيليدى نفاق وشقاوت صفتلرندن قورتليدى
لقا مصرع ثانى يه مصروف اولديغى اوزره معنى چونكم اول امرده وحال حياتده سياه اوليدى وكنديننك جرم وقباحتن
بيليدى حضرت حقه ملاقات اولديغى وقتده نفاق وشقادن دوراوليدى ومنافقلر وشقيلر زمره سنه داخل اولميوب
انلرله جهنمك دركه اسفلنه داخل اولمقدن نجات بوليدى (مثنوى) كيمياى فضل راطالب بدى * عقل او برزرق او
غالب بدى * فضل الهى كيمياسنه طالب اولوردى انك عقلى انك زرق ورياسنه غالب اولوردى يعنى اكراول امرده
كنديننك قلب اولديغن بيليدى وقباحت ودنائتنه واقف اوليدى حق تعالينك فضلى كيمياسنه طالب
اولوردى انك عقلى انك مكر ودغاسنه غالب اولوردى واول زرق وريا ومكر ودغا صفتلرينك ازاله سنه كوشش قيلوردى
ولطف حقه مظهر اولوب عاقبت بوصفتلردن نجات بولوردى ديمك اولور (مثنوى) چون شكسته دل شدى
ازحال خويش * جابراشكستكان ديدى بپيش * چونكم اول قلب سياهروكبى اولان كسه كنديننك
حالندن شكسته دل اوليدى وقباحتن بيلديكندن كنديسنى منكسر قيليدى شكسته لرصاريجى يى اوكنده كورردى
يعنى جابر المكسور اولان فضل حق حضورنده كوريدى جابراشكستكان ديمك صنقلرصاريجى وناقصلرى
بتون ايديجى ديمكدر (مثنوى) عاقبت راديد واواشكسته شد * ازشكسته بند دردم بسته شد * مرايى ومدعى عاقبتى
كوردى واواشكسته اولدى فورى شكسته بنددن بسته اولدى يعنى اول مدعيكه عاقبت وآخرتن كوردى
وخاتمه سنده نه اوله جغنه نظرايركوردى هماندم صندى مدعى ومرايينك اشكسته اولمسى وقباحتن بيلمسى
عاقبتن كورمسندن حاصل اولوروبواجلدن شكسته بند اولان خدانك فضلندن محروم قالورا كراول قلب اولان مزور
عاقبتن كوريدى منكسر القلب اولوردى هماندم فى الحال خداى جابر المكسوردن بسته اولوردى ودرستلك
وراستلك مرتبه سن بولوردى ديمك اولور (مثنوى) فضل مسها راسوى اكسير راند * آن زراندودازكرم محروم ماند *
اى زراندوده مكن دعوى بين (كه نماند مشتريت اعمى چنين) فضل الهى باقرلرى اكسير جانبنه سوردى لكن
اول زراندوده يعنى يالدزلومزور اولان باقر كرم الهيدن محروم قالدى مسدن مراد بونده قباحت ودناءتن بيلوب جرمنه
معترف اولان عاصيدر وزراندوده دن مراد شول قلبى معصيتله قاسى اولان اهل ريادركه صورت ظاهره سنى لباس
صلحا ايله ملبس ولسانى كلمات مشايخله مزين قيلوب السنتهم احلى من السكر وقلوبهم قلوب الذئاب حديث شريفنك
مفهومنه مظهر اولمشلردر وصورتلرين صلاحله بزه دكلر يچون قلب زراندوده كبى اولمشلردر پس بونلر حقنده بيوررلر
حق تعالينك فضل وكرمى مس كبى اولان عاصيلرى كيميا جانبنه سوق ايلدى مراد نظرلرى اكسير تأثير اولان عزيزلر
ويبرلردركه تربيه وارشادى طالبك مس كبى حقير وجودنى اولان وجودنى تبديل ايليوب كماله ايركورورلر پس فضل الهى

بونلرى نظرلرى كيميا كبى اولان اوليا جانبنه سوق ايلر اما اول صورتى صالح وباطنى طالح اولان اهل ريا واصحاب زرق
ودغا عجب وغرورلرى واسطه سيله محل مرحمت وكرم اولمقدن بعيد اولوب لاف ودعوا ايله مشترى صيدنه كيدرلر پس
بونلره خطاب ايدوب بيوررلر اى صورتى قلايلو وباطنى فاسد كمسه دعوى ايلمه كوركه سنك مشترى وطالبك بويله اعمى
قالمزكدركه كندى باطنكى اصلاح ايليوب خالص قيلمغه سعى ايليه سن تاكم سنك مشترى اولنلرك ديده لرى كشاده
اولدقده سنك سوء حالكى كورميه لرزيرا انلرك ديده ٔ باطنى هميشه بويله كورونا بينا قالمز (مثنوى) نورمحشرچشم شان
بينا كند * چشم بندئ ترارسوا كند * نورمحشر انلرك چشملرين بينا ايدر سنك كوزباغلمقلغكى اى پرحيله
رسواى ايلريعنى شمدى كه بو عالم طبيعتده مكر وحيله ايله سكا مشترى اولان طائفه نك كوزلرين باغلمشسن وانلردخى
سنى برشخص نيكوى ظن ايليوب سكا تابع اولمشلر وصورت حالكى كورمكدن غافل قالمشلر چونكم آفتاب حقيقت
طلوع ايليه ومحشر كونى ظهوره كله نورمحشر انلرين بصر بصيرتلرين كشاده ايلر (ويوم تبلى السرائر) فحواسنجه
سرايرو ضمايرك كاليسى پيدا اولور اول حينده سنك كوزباغليجيلغكى رسواى ايلر پس اول يوم حزينده سنك حالك قتى
بدتر اولور العياذ بالله (مثنوى) بنكرانهارا كه اخرديده اند * حسرت جانها ورشك ديده اند (بنكرانهارا كه حالى ديده اند
سرفاسد زاصل سربريده اند * انلرى كوركه آخرى كورمشلردر جان وديللرك حسرتى وديده لرك رشك وآرزولريدر
يعنى اول طائفهٔ عليه يى وزمرهٔ سنيه يى مشاهده ايله كه انلر بودنياده عاقبت بين اولديلر ومكر وحيله دن كچوب
خلوصله آخرت جانبنه توجه قيلديلر بونلر جانلرك حسرتى وكوزلرك رشكيدركه مومنلرك جان ودلى انلرى كورمكه
حسرت بيرو انلرك مرتبه سنه ايرمكه رشك ايلر اول كمسه لرى هم كوركه انلر نقد حالى كورمشلردر بونلر اصل سردن *
كسلمش سرفاسدلردر وخبيث درونلردر اصل سره مضاف اولميوب سرسينك فتحيله اولسه دخى جائزدر بوتقدير اوزره
معنى بونلر اصلدن سربريده يعنى باشلرى مقطوع فاسد سرلردر ديمك اولور وسربريده دن مراد روحانيتلرى طرفنك
قطع اولمسندن وازلدن بونلرى سرو فاسد سر اولمسندن عبارت اولور (مثنوى) پيش حالى بين كه درجهلست وشك *
صبح صادق صبح كاذب هردويك * شول نقد حالى كوريجينك اوكنده كه اوجهلده وشكده در صبح صادق صبح كاذب
ايكيسى بيله بردريعنى اول حاضر كورن وصورت ظاهره قيدنده قلان جاهل ونادان انلر كاذبى صبح صادقدن تميز قيلمزلر
ويار مخالفى موافقدن ومومنى منافقدن وصالحى فاسقدن فارق اولمزلر (مثنوى) صبح كاذب صدهزاران كاروان
داد برباد هلاكت اى جوان * صبح كاذب نيجه بيك كاروانى بادهلاكته ويردى اى جوان يعنى نيجه كاروان
صبح كاذبى صبح صادق ظن ايدوب اول واسطه ايله قالقوب يوله كيدوب نيجه مدت ظلمتده قالوب هلاك اولدقلرى كبى
بوصبح كاذب كبى اولان مزورلره دخى هرقنغى طايفه كه اويه عاقبت سربريده وهلاك اولمق مقرردر (م ى) نيست نقدى
كش غلط انداز نيست * واى آن جان كش محك وكاز نيست * هيچ برنقد يوقدركه اوغلط اندازكالدروای اول جانك
حالنه كه انك محك ومقراضى يوقدر يعنى جهانده هيچ برنقد يوقدركه او طالب اولنلرى غلطه براغيجى اولميه يعنى البتته
هرنقد وحاضر اولان كمسه لرك وجودى طالبلرى برحالت واسطه سيله غلطه براغقدن خالى دكلدر بعض نقد خالص
وصافى واردركه حسود ومنكر اولنلرانك حقنده قلبدر ديمكله غلطه براغور وبعض نقد پرغش وقلب زراندود واردركه
اوبن خالص وصافيم ديو دعوى ايتمكله غلطه براغور پس لازم كلديكه طالبك محك ومقراضى اوله واى اول جانه كه انك
محك معرفتى ومقراض فرق وتميزى اولميه اول نقد كورديكى شيئ معرفت محكنه اورميه وعقل وتميز مقراضيله انى
قطع قيلميه محكدن مراد انبيا عليهم السلام واولياى عظامك احوالنى واوصافنى واسرارنى وسيرت وطريقتلرنى بيلمكدر
ومقراضدن مراد عقل وتميزدركه انكله سالك حقى باطلدن وعالمى جاهلدن وبيدارى غافلدن فرق ايليوب قطع ايلر *
زجر مدعى ازدعوى وامر كردن اورا بمتابعت (م ى) بومسيلم كفت من خود احمدم * دين احمد رابفن برهم زنم) ابومسيلم
ايتدى بن خود احمدم حضرت احمدك دينى فن وصنعتله برى برينه اورورم ابومسيلم كذاب شول كمسه دركه حضرت
نبينك اواخرنه قريب ظهور ايليوب حضرت پيغمبر عليه السلام من مسيلمة رسول الله الى محمد رسول الله ديو مكتوب
كوندرمشدر وبعد وفات النبى صلى الله عليه وسلم نبوت دعواسن قيلمشدر وقاتل حمزه رضى الله عنه اولان وحشى انى
قتل قيلمشدر وبونك حكايه سى ومكتوبنك صورتى جلد اولده اوائله قريب داستان جحود حكايه سنك اوسننده بومسيلم را
لقب احمد كند) بيتنك شرحنده مرور ايلمشدر انده طلب اولنه بونده بومسيلمدن مراد اهل تزوير واصحاب ريا اولان
كذابلردر (م ى) بومسيلم رامكوكم كن بطر) هل تو اول لعنت اخرنكر) بومسيله سن دى كبرى آزايله بطر كبره دير لر
سن اولى قو آخرده اولان لعنته نظر ايله يعنى اى مدعى وكذاب سن اولده اولان رياسنى وعجب وانانيتى كورمه بلكه بوعجب
وغرورك ومكر وحيله وزورك عاقبتنده اولان لعنته وعقوبته نظر ايله كه خلقى تزوير ايله كندى يه صيد ايلين مدعيلرك

مقامی دارجهنم اولور (مثنوی) این قلاوزی مکن از حرص جمع * پس روی کن تارود در پیش شمع * جمع احبابه
حرصکدن اوتری بو قلاوزلغی ایله پس رولك ایله تا اوکیکده شمع کیده شمعدن مراد بونده اهل دل ومرشد کاملدر
مادامکه بر شمع الهی اولان مرشد بر مرابی یی اوکنه آلمیه وکندویی اکا تابع قیلمیه زرق ومکردن خلاص اوله من
ومقصوده یول بوله من وحضرت حقدن بهره ونصیب اله من (مثنوی) شمع مقصد را نماید همچو ماه * کین طرف
دانست ویا خود دامگاه * کر بخواهی ور نخواهی با چراغ * دیده کردد نقش باز ونقش زاغ * شمع مقصدی ماه کبی
کوسترر که بو طرفده دانه میدر یا خود دامگاه میدر اکر استرسن واکر استمزسن چراغله بازك نقشی وزاغك نقشی کورلمش
اولور یعنی شمع الهی اولان مرشد حقیقی مقصدی سالکه وطالبه کوستروب عیان ایلر که اول طرفده دامی واردر
یا خود دانه می واردر اکا بیان ایدوب سویلر والحاصل خواه وناخواه مادامکه سن چراغله اوله سن سکا زاغ وبازك
صورت حالی نمایان اولور اونك وکتونك صفت وخصالی سکا ظهوره کلور (مثنوی) ورنه این زاغان دغل افروختند
بانك بازان سپید آموختند * یوخسه بو زاغ حیله بازلر مکر ودغل شعله لندرمشلردر بازسپیدلرك بانك وصداسنی
اوکرنمشلردر یعنی معناده زاغلر کبی اولان اهل ریا وسمعه حیله ودغل چراغنی شعله لندیروب خلقه بز شمع الهی یز دیو
دعوی ایلمشلردر وباز سپید کبی بلند پرواز اولان صاحب سعادتلرك کلمات واداسنی یا کتابلرندن ویا انلرك لسانلرندن
اوکرنوب خلقه انلر کبی سوز سویلمشلردر لکن باطنی زاغ کبی قبیحدر اکرچه لسانلری ادای کلمات ایلمکده فصیحدر
(مثنوی) بانك هدهد کر بیاموزد فتا * راز هدهد کو وپیغام سبا * اکر برفتی وجوان هدهدك بانك وصداسنی
اوکرنسه هدهدك راز واسراری وشهر سبانك خبر وپیغامی قنی هدهدکه حضرت سلیمان علیه السلامك پیکی
ایدی وسبا مملکتندن بلقیسك خبرنی کتوروب حضرت سلیمان علیه السلامه سویلدی وانك اسرارنی ورازنی اکا نقل
ایلدی فی المثل برجوان هدهد کبی اولسه وا کاصیت وصداده تقلید اینسه هدهدك رازنی بیلمك قنده دروسبا
شهرندن خبر ویرمك اکا نیجه ممکندر مجرد تقلید ایله انك مرتبه سی مقلده حاصل اولمز کذلك برکسه پیك الهی اولان
طریقت هدهدلرینك صیت وصداسنی وبانك واداسنی تعلم ایلسه وانلره تقلیدا تکلمه انلر کبی خلقه سوز سویلسه
انلرك رازنی بیلمك اکا نیجه میسر اولور وحقیقت مملکتی که سبا اقلیمی کبیدر اندن نه وجهله خبر ویرمکه قادر اولور مجرد
تقلید ایله بونلرك بریسی بیلمز ومحققلرك رازی انلره صورتا تشبه ایتمکله ادراك قیلمز (م ی) بانك بر رسته ز بر بسته بدان
تاج شاهان را ز تاج هدهدان) بر رسته نك بانك وصداسنی بربسته دن بیل کذلك شاهلرك تاجنی هدهدلرك تاجندن بیل
یعنی عارضی وعاریتی اولان صدایی جبلی وذاتی اولان صدادن کیرو بیل وتقلید ایله اولان ادایی تحقیق ایله اولان ادادن فرق
وتمییز قیل وپادشاهان طریقت اولان سلاطینك تاج وکسوه لرین هدهدان کندیده خاك وملوث مقامك تاج
وکسوه لرندن فرق ایله بونده هدهدلردن مراد شول احوالی خبیث ومقام ومرتبه لری ملوث ونجس وصورت
ظاهره لری منقش ومزین اولان اهل ریا وسمعه درکه صورتلرین جامه زهد ولباس طاعتله منقوش قیلوب وباشلرینه
پیك طریقت اولان مشایخك تاج وکلاهن قویوب بزهم مملکت سبانك خبرین ویرن ورازنی بیلن هدهد سلیمانی یز دیو
دعوی ایلمکدن خالی اولمزلر لکن کندی بوه لرین بیریدوب وقوقودوب مرتبه لرنی ملوث ایلدکلرین بیلمزلر پس
کرکدر که طالب وسالك بو ایکی طایفه نك کیدکاری کلاه وتاجی فرق ایلیه لر که بو ملوك معنوی اولان سلطانلرك
کیدیکی اول حیوانلرك کیدیکی کبی دکلدر (مثنوی) حرف درویشان ونکته عارفان * بسته اند این بی حیایان
بر زبان * درویشلرك حرف وکلماتنی وعارفلرك الفاظ ونکاتنی بو بی حیالر وادبسزلر زبانلری اوزره باغلمشلردر یعنی
بو باطنا ادبسز وحیاسز اولان اهل زرق واهل ریا کندی لسانلری اوزره کلمات فقرایی ورموز واشارات عرفایی
باغلمشلردر وانی صید عوام ایچون دام تزویر ایلمشلردر نیجه ساده دل طالبلری کندیلره اعتقاد ایتدیروب ضلالت
وایاحته ویا خود عجب وغرور وانانیته ویا خود بونلر امثالی خبیث خصلته مبتلا ایتمشلردر طالبه تمییز زیاده لازمدر که
بونلرك حقیقت حالنی بیله واندن نصکره انلره اقتدا قیله (مثنوی) هر هلاك امت پیشین که بود * زانکه چندل را کمان
بردند عود * زیرادوکلی امت سالفه نك هلاکی که واقع اولدی اول سببدن ایدیکه چندلی عود صاندیلر یعنی باطلی
حقدن فرق ایلمیوب شیطانی ونفسك تزویرنی لطیف وخوش بوی عود ایلدیلر چندلدن مراد شیطانك ونفسك
تزویریدر پس امم سالفه نك هلاکنه سبب نفس وشیطانك وانلرك احزابنك حیله وتزویرنی عود کبی لطیف رایحه لو ظن
ایلدیلر فرق وتمییزه قادر اولمدقلر ایچون عاقبت هلاك اولدیلر (مثنوی) بود شان تمییز کان مظهر کند * لیك حرص
وآز کور وکر کند * انلرك عقل وتمییزی وار ایدیکه انی اظهار ومظهر ایلیه لیکن حرص وآز انسانی کور وکر ایلر مظهر
افعال بابندن اسم مفعول صیغه سی اوزره در بونده بمعنی الاظهار مصدر معناسی ویراسه دخی جائزدر ونیه اسم

مفعول معناسی ویراسه دخی جائزدر اسم مفعول معناسی ویریلورسه معنی بونلرك تمییزی وار ایدیکه انی اظهار اولنمش
ایلیه واظهار معناسی ویریلورسه تقدیر معنی بو طائفه مهلکه نك عقل وتمییزی وار ایدیکه انی وقتنده اظهار ایلیه
ولیکن حرص وطمع آدمی اعمی واصم ایلر کما قال علیه السلام ایاکم والطمع فان الطمع یعمی ویصم (مثنوی) کوری
کوران زرحمت دور نیست) کوری حرص است کان معذور نیست) کورلرك کورلکی رحمت الهیدن بعید دکلدر حرصك
کورلکیدر که او عند الله معذور دکلدر یعنی برکسه نك ظاهر کوزی کور اولسه او رحمت حقدن دور اولمز اما حرص
وطمعك کوری اولان کمسه معذور اولمز ورحمت بولمز یعنی اکثر هلاك اولان طائفه نك عقل وتمییزلری وار ایدی
لیکن شهوانیه ومقتضیات طبیعتیه حرص وآزلری اولدیغیچون بونلرك چشم جانی وسمع باطنی کور وکر اولوب
رحمت الهیدن دور اولدیلر زیرا حرص وطمع کوری اولنلر معذور ومغفور دکلدر (م ی) چارمیخ شه ز رحمت دور نیست
چارمیخ حاسدی مغفور نیست * پادشاهك چارمیخی رحمتدن بعید دکلدر اما حاسدلك چارمیخی مغفور دکلدر چارمیخ
سیاست وشکنجه یه دیرلر بونده رنج وبلا مراد اولور وتقدیر کلام بویله دیمك اولور که پادشاه حقیقتك بر بنده سنه دنیاده
ویردیکی محنت وسیاست رحمتدن ومغفرتدن ایراق دکلدر اما حاسدلك رنجی وحسودلك شکنجه سی مغفور ومرحوم
دکلدر کما قیل الحسد داء لا یرحم صاحبه (مثنوی) ماهیا آخر نکو بنکر بشست * بدکلوی چشم آخر بینت بست *
ای ماهی اخر شست ودامه ایو نظر ایله زیرا بد کلولك سنك آخربین چشمکی باغلدی بد کلو یرامز بوغازلو دیمکدر بوراده
حریص وکدا چشم وبوغازینه صبری اولمین شکم پروردن عبارتدر وتقدیر کلام بویله دیمك اولور که ای دریای عالمده ماهی
کبی سیر قیلان کمسه آخر صیادلرك دام مکرنه وشست فریبنه ایو نظر ایله هر کسك لقمه سنه وطعامنه حریص اولوب
انلرك شیرین کلامنه الدانمه یرامز بوغازلو اوا کل وشربه حریص اولمقلق سنك آخربین اولان چشمکی بغلروسنی
حقیقت حالی کورمکدن منع ایلر (مثنوی) با دو دیده اول وآخر بین * هین مباش اعور چو ابلیس لعین * ایکی کوز ایله
اول وآخری کورا کاه اول ابلیس لعین کبی اعور اولمه یعنی ظاهر وباطن کوزیله هر شیئك اوانی وآخرنی بر خوش کور ابلیس
کبی زینهار بك چشم واعور اولمه که ظاهری کوروب سر باطنندن بی خبر اولدی لاجرم ملعون ومغبون قالدی (مثنوی
عور آن باشد که حالی دید وبس * چون بهایم بی خبر از پیش وپس * اعور اول کمسه درکه انجق حالی وحاضری کوردی
بهایم کبی پیش وپسدن بی خبردر اول وآخرنی بر کارك فکر ایلمدیکندن عاقبت بر ضرردر (م ی) چون دو چشم کاو
در جرم تلف * همچو یك چشمست کش نبود شرف * چونکم کاوك ایکی کوزی تلفك جرمنده بر کوز کبیدر که انك
شرفی یوقدر یعنی بقرك ایکی کوزنی برکسه چیقارسه انك تلفنك جریمه سنده فقهاء دیمشلردر بر کوز کبیدر که اول
بقرك شرفی اولمدی زیرا شرف وعزت نور عقل وبصیرتله در حیوانده ایسه بصیرت ونور کرامت یوقدر (م ی) نصف قیمت
ارزد آن دو چشم او * که دو چشمش راست مسند چشم تو * اول کاوك اول ایکی کوزی نصف قیمت دکر زیرا انك ایکی
کوزینه مسند سنك کوزکدر یعنی اکر برکسه بر کاوك ایکی کوزنی چیقارسه انك اول ایکی کوزی کاوك قیمتی نه تقدیر
اولنورسه انك نصفی دیت ویریلور مثلا اول کاوك قیمتی سکز یوز آقچه تقویم اولنسه انك ایکی کوزنك دیتی درت یوز آقچه
اولوب وبر کوزینك دیتی انك قیمتنك ربعی اولور بعض نسخه ده نصف قیمت برینه ربع قیمت واقع اولمشدر اکر ربع قیمت
ارزد آن یك چشم اویازلمش ولکن ناسخ مسئله یه واقف اولمیوب ربع قیمت ارزدان دو چشم اویازمش دینورسه ربع قیمت
ارزد نسخه سی دخی جائز اولور والا فروع کتابلرینه مخالف کلور زیرا فروع کتابلرنده مسطور اولان اولدر که بر دابه نك
بر کوزی فوت اولسه قضی فی عین الدابة بربع القیمة قولنك مضمونی اوزره ربع قیمت ویرلمکله حکم اولنور بقرك کوزی
دخی بونك کبیدر ومصرع ثانی کاوك ایکی کوزینك نصف قیمت دیدیکنه علت اولور تقدیر کلام بویله دیمك اولور که اول ایکی
کوزی فوت اولدیغی حینده قیمتنك نصفی دکر زیرا انك ایکی کوزینه بر مطلوبه وصول وقتنده سنك کوزلرك مستنددر
اول کاو مقصود جانبنه بنفسه مهتدی اوله من مکر که انك کوزلری سنك کوزلریکه استناد ایلمك واسطه سیله مهتدی اوله
چونکم انك ذاتنده عقل وتمییز اولمدی وانك کوزلری ظواهر ومحسوساتدن غیری کورمدی وما هو المقصوده ناظر اولمدی
ویول بولمدی پس شرعا انك شرفیتی ساقط اولوب دنی وکمتر قالدی وانك ایکی کوزی انسانك بر کوزی حکمنده اولدی زیرا
انسان بنفسه مقصوده مهتدی اولور وما هو المراده وصول بولور بو اجلدن انك کوزلری حیواناتك کوزندن قیمتده زیاده
اولور والا رؤیت حسیله انسانك کوزینك حیوان کوزندن زیاده اولمسی یوقدر (م ی) ورکنی یك چشم آدم زاده * نصف
قیمت لازمست از جاده * واکر بر آدم زاده نك بر کوزنی چیقاره سن اولو بولدن اکا نصف قیمت لازمدر جاده شاهراهه دیرلر
بونده شرع شریف مراد اولور مثلا برکسه برکسه نك بنده سنك بر کوزین چیقارسه اکر اول بنده نك قیمتی الی بیك آقچه
تقدیر اولنورسه اوج بیك آقچه انك کوزندن اوتری ضمان لازم کلور بو معنی انسانك حیواندن افضل واشرف اولمسنه

دلالت ایلرپس انسانك عضو یـنك وچشمنك حیوانك عضوندن وچشمندن افضل واشرف اولدیغنه بو بیتله علت
بیوروب دیرلر (م ی) زانکه چشم آدمی تنها بخود) بی دوچشم یار کاری می کند* زیرا که آدمینك برکوزی یالکز
کندیسیله یارلـٔ ایکی کوزیسز برکار ایلریعنی اکر آدمینك برکوزی چیقسه برکوزی قالسه بریار ومعیننك ایکی کوزینه
محتاج اولمز بلکه برآخر یارلـٔ ایکی کوزی اولمدین اول برکوزایله مصلحت کوررو کارو عمل ایلردیمك اولور بو معنی دوچشم
یاره مضاف اولدیغی اعتباراله درمضاف اعتبار اولنیوب معنی بویله اولسه دخی جائزدر زیرا آدمینك چشمی یالکز کندیله
بری برینه یارومعین اولان ایکی چشمسز تمام برایش کورریعنی انسانك برکوزی تلف اولسه اول براخر کوزلـٔا کامعاونتی
اولمقسزینه کارو عمل ایلراما حیوان بویله دکلـدرایکی کوزی برنده اولسه ده مقصود جانبنه مهتدی اولمدی برانسانك
کوزینه محتاجدرو برکوزی فوت اولسه ده ینه انك کوزینه محتاجدرپس ایکی کوزی برنده اولدیغی تقدیراوزره بیلهینه
برکوزلو حکمنده اولورکه اول انجق ظاهری کورمك وباطن ومعنادن کوروغافل اولمقدرننه کم بو معنایه اشارت ایدوب
بیوررلر (مثنوی) چشم خرچون اولش بی آخرست* کردو چشمش هست حکمش اعورست* اما کاووخرلـٔ چشمی
چونکه انك اولی اخر وعاقبتسزدرا کرانك ایکی کوزی وارایسه ده اواعوردیك چشم حکمنده درهرشینك ظاهرن
کورر باطنندن غافل اولوروا ولن کوررآخرندن کوراولورپس شول کمسه لرکه صورتـبین اوله لرومعنادن غافل قاله لر
وهرشیئك اولن کوروب آخرنه واقف وعارف اولمقدن محروم اوله لرانلر کاووخرمنزله سـنده یك چشملردر بلکه انسان
صورتـنده شیطان اعوردرانسانك فضیلتی آخربین اولمغله وهرشیئك سرنی ومعناسنی کورمکلـه دربوخسه مجرد
حاضرحالی کورمکله ومحسوساته نظرایرکورمکله سائرحیواندن انك نه فرقی اولورپس کرکدرکه انسانیت مرتبه سن
استین کمسه صورتبین اولمقدن کذرقیله وسیرت ومعنایه ناظراوله وعاقبت واخرین کوره تا انسانیت مرتبه سن بوله
(مثنوی) این سخن پایان نداردآن خفیف* می نویسد رقعه برطمع رغیف* والحاصل بوسوز پایان طوتمزاول
خفیف العقل اولان احمق که ذکری مقدم امرورایلمشـدی رغیف طمعی اوزره پادشاهه رقعه یازرونفقه سـنك
منقطع اولمسندن استعلام ایچون مکتوبلر تحریرایدوب پادشاه جانبنه انی وسیله دوزرننه کم بو بیاندن معلوم اولور
بقیهٔ قصهٔ نبشتن ان غلام رقعه بطلب اجری (م ی) رفت پیش ازنامه پیش مطبخی) کای بخیل ازمطبخ شاه سخی اول غلام
پادشاهه نامه یازمقدن اول مطبخینك قتنه کتدی بویله دیوکه ای شاه سخینك مطبخندن بخیل اولان کمسـه مطبخیدن
مراد مطبخ امینی ویااشجی باشیدر (مثنوی) دورازوو زهمت اوکین قدر* ازجری ام ایدش اندرنظر* اول شاهدن
وانك همتندن دورو بعیددرکه بوقدرینم نفقه وجریمدن انك نظرینه کله یعنی بنم بوقدرنفقه می چوق کوره وانك قطعیله
مقید اوله (مثنوی) کفت بهر مصلحت فرموده است* نی برای بخل ونی تنکی دست* چونکم مطبخی اول غلامـدن
بوسوزی اشتدی اکا جواب ویروب ایتدی پادشاه بونی مصلحتدن اوتری بیورمشـدر بخلدن وتنکدستلکدن اوتری
دکلدریعنی پادشـاه بونفقه نك قطع اولمسنی بیورمسی بخیللکدن واحتیاجـدن ودون همتلکدن اوتری دکلدر
بلکه لحکمة ولمصلحة درسن بورایه نظرایله دیدی (مثنوی) کفت دهلیزست والله این سخن* پیش شه خاکست
خودزر کهن* چونکم غلام مطبخیدن بوکلامی اشتدی اکا جواب ویروب ایتدی والله بوسوز دهلیزه منسوبدرزیرا
پادشاهك قتنده زرکهن هم خاکدرپس اویله اولیجق بوسنك کلامك درونه وصول بولمقدن خارجدرردیدی دهلیزایکی
قاپونك اورتالغنه دیرلردهلیزی دیمـك درون خانه یه واصل دکلدردیمکدن کنایـه درودرون خانه دن مراد پادشـاهك
ساکن اولدیغی مقـامه واصل دکلدردیمك اولسه ده جائزدروکندینك خانهٔ قلبندن خارج اولمق مرادایلسه ده جائزدر
(م ی) مطبخی صدکونه حجت برفراشت* اوهمه رد کرداز حرصی که داشت) مطبخی یوزدورلو حجت قالدردی اوجملهسنی
ردایلدی شول برحرصدنکه طوتردی (مثنوی) چون جری کم آمدش دروقت چاشت* زدبسی تشنیع اوسودی
نداشت* چونکم جری ونفقه چاشت وقتنـده اکاناقص کلدی اول غلام چوق طعن وتشنیـع اوردی لـکن برفائده
طوتمدی (مثنوی) کفت قاصد میکنید اینها شما* کفت نی که بنـده فرمانیم ما* اول غلام مطبخی یه وانك توابعنه
دیدی بونی سز بکا قصدله ایدرسز مطبخی اکا ایتدی بزبنده فرمان دکلی یزیعنی امرقولی یز بوهم وجهدر مطبخی ایتدی
یوق بویله دکلدرکه بزبنده فرمانزهرایشی پادشاهك امریله ایلرزویر دیدیکی یره ویررزویرمه دیدیکی یردن منع قیلورز
(مثنوی) این مکیرازفرع این ازاصل کیر* برکمان کم زن که ازبازوست تیر* بوامری فرعدن طوتمه اصلدن طوت کمانه
طعن اورمه زیرا تیربازودندریعنی بزکه فرع منزله سنده خدمتکارلرز بزم الیمزده قبض وبسط ومنع
وعطا یوقدربومنعی واسا کی اصلـدن طوت که مانع ومعطی اولدرمثلا کمانه طعن اورمه که اندن کلان تیرامینك
بازوسندندرسن ایسك تیراندازی کورمیوب کمان مثابه سنده اولان زید وبکره تشنیع اوررسن دیدیلربوندن مراد شول

جاهل

جاهل ونادان اولورکه چقن بودنیاده انك وظایف جسمانیه سندن برنفقه بهره منقطع اولسـه اکاسبب ظاهراولان
کیم ایسه طعن وتشنیعی اکا اوررو حقیقتده مانع ومعطی الله ایدوکندن غافل اولورپس مطبخی اسانندن بو مرتبه لرده
اولان کمسه لره ارشاد وتعلیم اولورکه اکرسنك حظ ومعاشکه برکمسه بحسب الظاهر مانع اولسـه انی سن اندن بیلمه
بلکه اصلندن بیل که مانع ومعطی وضارونافع فی الحقیقه خدادربنده نیه قادردرکه سندن برشیٔ منع ایلیه (مثنوی)
مارمیت اذرمیت ابتلاست* برنبی کم نه کـنه کان ازخداست* مارمیت اذرمیت آیت کریمه سـنك مفهومی
ابتلادرنبی اوزره کناه قومه اول رمی حقیقتده خدادندربو آیت کریمه سورهٔ انفالده در تفسیری جلـد اولده اعتراض
مریدان برخلوت وزیر سرخنده مروایلدی یعنی حق تعالی حضرت نبی حقنده بیوردی یا محمد شول زمانده که کفار
جانبنه سن ترابی رمی ایلدلـٔ انی سن رمی ایلمدلـٔ ولـکن الله تعالی رمی ایلدی پس صورتا حضرت نبینك رمی ایلماسی خلقی
امتحاندرکه اکثرغافل ونادان رمی ترابی وانهزامی اندن بیله وانلرکه عارفلردرحقیقته ناظراوله اکرحقیقته نظرقیلورسك
حضرت نبی اوزره کناه اسناد ایلمه واول ترابی رمی ایدوب کافرلری منهزم قیلدی دیمه زیرا بورمی تراب قیلمق وکافرلری منهزم
ومغلوب ایلملـٔ خدادندر چونکم حقیقتده فاعل خدا اوله برفعلی نیچون مجرد التدن بیلورسن واکا اسـنادایلیوب
فاعل حقیقیدن غافل اولورسن بوسوزلر اکرچه مطبخی طرفندن اول احمق اولان غلامه درلکن حضرت مولانا هرآلت
واسبابه ناظراولوب فاعل حقیقیدن غافل اولان کمسه لره بواسلوب اوزره ارشاد بیوررلر (مثنوی) آب ازسرتیره است
ای خیره خشم* پیشتر بنکریکی بکشای چشم* صوباشندن بولانقدرای خیره خشم ضرب مثلدرکه صوباشندن
بولانوربرلروانی برشیئك اصلندن متغیراولمسی خصوصندن کنایه ایدرلرخیره خشم عبث یره خشم ایدیجی دیمکدر
ایلرورلـٔ وزیاده رلـٔ نظرایله بریجك کوزلـٔ اچ یعنی ای بیهوده یره غضب ایدیجی نادان هرشیٔ اصلندن بوزیلورسن
انی فرعدن بیلمه ایلرو نظرایله وبصر بصیرتك کشاده قیل تا حقیقت حالی کوره سن وبو کارلـٔ فاعلنه نظرایرکوره سن
پس اول غلامك نه کارایشلدیکنی قصه ایلـکه رجوع ایدوب بیوررلر (م ی) شدزخشم وغم درون بقعهٔ* سوی شه
بنوشت خشمین رقعهٔ* چونکم اول احمق غـلام مطبخینـك کلامنـدن متنصح ومتسلی اولمدی خشم وغمندن
برمکانك ایچنه کتدی شاه طرفنه برخشمنالـٔ رقعه تحریرایتدی (مثنوی) اندران رقعه ثنای شاه کفت* جوهر
جودوسخای شاه سفت* اول رقعه ده اولا شاهك ثناسنی دیدی شاهك جودوسخاسی کوهرنی دلدی ولطف وکرمنه
متعلق کلمات ایلیوب دیدی (مثنوی) کای زبحروابرافزون کف تو* درقضای حاجت حاجات جو* که ای بحرسخا
ومعدن لطف ووفا سنك دست مبارکك بحردن وابردن نثار وایثارایلمـکده افزوندر حاجتلرطلب ایدیجینك حاجتنی
قضا ایلمکده (مثنوی) زانکه ابرانچه دهد کریان دهد* کف تو خندان پیاپی خوان نهد* زیرا سحاب اول نسنه یکه
زمینه ویرر کریان ویرر محسنلرلـٔ شرطی خود احسانی طلاقت وجهیله خندان ویرمکدراماسـنك کف دستك
محتاجلره متصـل خندان خوان ونعمت قور (مثنوی) ظاهررقعه اکرچـه مدح بود* بوی خشم ازمدح اثرها
می نمود* اول رقعه نك ظاهری اکرچه مدح وثنا ایدی لـکن خشم رایحه سی اول مدح وثنادن اثرلر کوستردی یعنی
غلام اول رقعه یی اکرچه حمد وثنا ایله ابتدا ایلمشـدی وپادشاهك بعض اوصاف حمیده سـنه متعلق سوز
سویلشدی ولـکن بعض خشم آمیز کلام وکلمات ایلمش ایدیکه اول خشمك رایحه سی انك مدحندن اثرلر کوستردی
وکلام نکته آمیزی درونك خشم وغضبنه دلیل اولوردی پس ینه بوقصه دن حصه نه ایدیکنك بیانـنه شروع ایدوب
بیوررلر (مثنوی) زان همه کارتو بی نورست وزشت* که تو دوری دورازنورسرشت) کذلك ای احمق ونادان سنك دخی
کارلـٔ اول سببدن بی نوروزشتدرزیرا انور جبلیدن سن دورسن دورسن یعنی فطرت اسلامیـه وطبیعت ایمانیه نورندن
زیاده دورو بعیدسن بو اجلدن دوکلی کارلـٔ قبیح وبی رونقدر (مثنوی) رونق کارخسان کاسد شود* همچومیوهٔ تازه
زوفاسد شود) خسلرلـٔ وفاسدلرلـٔ کارینك رونقی عاقبة الامر کاسد اولور تازه میوه کبی زودوفوری فاسد اولورزوبونده
زوددن مخففدر (مثنوی) رونق دنیا برآردزوکساد* زانکه هست ازعالم کون وفساد* دنیانك رونقی علی الفور
کساد کتوررانـدن اوتری که عالم کون وفسـاددندریعنی دنیا که چار اضـداددن ونفی واثباتدن موجود اولمش برعالم
اولدیغیچون انك رونقنك دخی دوام وثباتی اولمیوب علی الفور کاسد اولورزیرا که عالم کون وفسـاددندربرحال اوزره
برقرار طورمق ممکن دکلدر کذلك اهل دنیا دخی بعینه بوحکمده درانلرلـٔ رونقی واطافتی علی الفور کاسـد اولوروکار
وکردارلری دخی چوق کچمیوب فاسد اولور (مثنوی) خوش نکردد ازمدیح سینه ها* چونکه درمداح باشد کینهها*
برمدیحدن سینه لرخوش اولمز چونکم مداحـده کینه لراوله مدیح فعیل وزنـنده دربونده فعیل بمعنی مفعولدر
یاوحدت ایچوندر رونقـدر معنی هیچ برمدوحدن سینه لرخوش اولمز وصفا بولمزچونکم مداحك وجودنده کینه لراوله

وقلبنده ممدوحه كين طوته لكن بحسب الظاهر لسانله اني مدح ايليه چونكم مداحك مدحي وثناسي
خلوصله اولميوب بلكه غرض نفسانيه ايله اولسه انك مدح وثناسنده رونق اولمز ممدوحك قلبي اندن حظ ولذت
المز لاجرم باطني كين وكراهتله طولان ولساني اوزره حمد وثنا اولان اهل ريا دخي بونك كبيدر پس بونك كبي حمد وثنا
مقبول خدا اولميوب مردود اولمسي مقرردر نته كم ارشاد ايدوب بيوررلر (مثنوى) اي دل از كين وكراهت پاك شو*
وانكهان الحمد خوان چالاك شو* اي دل كين وكراهتدن پاك اول واندنصكره الحمد اوقو چالاك اول مادامكه درونك
كين وكراهتله طوله لسانك ايله حمد قيلمنك وبحسب الظاهر خدمت وطاعته چست وچالاك اولمنك نه فائده سي
واردر يعني ممدوح ومحمود اولان خداي تعاليدن كلان شيلره درونكده كين وكراهت اوله وانك لقاسندن قلبكده
نفرت اوله لسانله اكا حمد ايلمك ريا وسمعه دن عبارت اولور اولا حامد وشاكر اولان كمسه كركدر كه قلبني محمود جانبنه
اولان كين وكراهتدن پاك ايليه وا كا عظيم محبت ومودت قيله واندن هرنه كاورسه صفاي قلبله راضي اوله اندنصكره
لسانله الحمد اوقيه وخدمته چابك وچالاك اولسه جائز اولور والا قلب ايچره محمود جانبنه كين وكراهت اولسه ولسان
اوزره حمد وثنا اولوب خدمت قيلسه نه فائده قيلور (مثنوى) بر زبان الحمد وا كراه درون* از زبان تلبيس باشد
يا فسون* زبان اوزره الحمد وا كراه درون زبان جهتندن تلبيس اولور ياخود افسون اولور وا كراه درونده اولان واو مع
معناسنه اولمق وحاليه دخي اولمق جائزدر تقدير كلام زبان اوزره اكراه درون ايله يا الحمد لله اولمق ياخود معني درونك
اكراهدن اواديغي حالده زبان اوزره الحمد لله اولمق بوكونه حمد زبان طرفندن تلبيس اولور ياخود خلقي فريب ايچون
افسون اولور كه منافق ومرائيلرك حمدي بو قبيلدندر اما خالص ومخلص اولانلرك دروني حق جانبنه اولان كيندن
واندن كلان كريه عدايلمكدن پاك اولمشدر پس انلرك حمدي لسانلري طرفندن دكلدر وخلقه كوسترش دخي مراد ايلمزلر
بلكه انلر درون دلدن بلا كراهة حضرت حقدن هرنه كاورسه راضي اولورلر وبجان ودل اكا محبت قيلورلر مقبول
اولان حمد وثنا بودر (مثنوى) وانكهان كفته خدا كه تنكرم* من بظاهر من بباطن ناظرم* واندنصكره
خداي تعالى ديمش اوله كه بن ظاهره نظر ايتمزم بن باطنه نظر ايلرم يعني على الخصوص خداي تعالى بويله ديمش اوله كه
بن صورت ظاهره يه باقمزم بن باطنه وقلوبه ناظرم مادامكه قلب پاك ودرست اولميه مقاله وظاهرا اعماله اعتبار يوقدر
نته كم حضرت نبي اكرم صلى الله عليه وسلم بيوررلر ان الله لا ينظر الى صوركم ولا الى اعمالكم بل ينظر الى قلوبكم ونياتكم
الحاصل خلوص قلب وصفاي درونله اولمين اعمال مقبول اولميجق قنده قالديكه اكراه درونله اولان عمله وتسبيح
وتحميده بر خيشت اوله وانك صاحبنه اندن بر نفع وفائده كله يعني بوكونه كمسنه سويلديكي حمد وثنادن اصلا
بر نفع وفائده يوقدر نته كم بو قصه دن معلوم اولور* حكايت آن مداح كه از جهت ناموس شكر ممدوح ميكرد وبوي
اندوه وغم اندرون او وخلاقت دلق ظاهر او مينمود كه ان شكرها لاف است ودروغ* بو سرخ شريف اول مداحك
حكايه سيدر كه كنديسنك عرض وناموسنك صيانتي جهتندن ممدوحنك شكرن ايلردي وحال بوكه اول
مداحك درونك غصه وغمنك رايحه سي يعني اثر غم وغصه سي وانك دلق ظاهرينك خلاقت وكهنه لكي
كوستردي كه اول شكر ومدحلر لاف ودروغدر (مثنوى) ان يكي با دلق آمد از عراق* باز پرسيدند ياران از فراق
اول بركمسه كهنه دلق ايله عراقدن كندي شهرنه كلدي انك ياراني كير وفراقدن صورديلر يعني ديار غربتده چكديكي
فراقدن وهجراندن واشتياقدن انك حالني صورديلر (م ى) كفت آري بد فراق الا سفر* بود بر من بس مبارك مژده ور
اول كمسه يارانه ديدي نعم فراق وهجر وار ايدي الا سفر بكا زياده مبارك مژده لو اولدي پس زياده مبارك ومژده لو
اولديغنه علت قوروب دير (مثنوى) كه خليفه داد ده خلعت مرا* كه قرينش باد صد مدح وثنا* زيرا بكا خليفه اون
خلعت ويردي كه خليفه يه يوز حمد وثنا قرين اولسون (م ى) شكرها ومدحها بر مي شمرد* تا كه شكر از حد واندازه
ببرد* اول كمسه تحصيل ناموس ايچون خليفه يه نيجه شكرلر وحمد وثنالر عدايلدي تا حمد وشكري حد واندازه دن
ايلتدي يعني خليفه نك مدحني اتمكله كنديه ناموس ووقار حاصل اولمق ايچون حددن خارج مدح وثنا ايتدي
(مثنوى) پس بكفتندش كه احوال نژند* بر دروغ تو كواهي ميدهند* پس انك بو دعواسن استماع ايلين كمسه لر اكا
ديديلر كه سنك نژند اولان احوالك يعني غمكين وپژمرده اولان صورت احوالك كذبكه طانقلق ويرر (مثنوى)
تن برهنه سر برهنه سوخته* شكر را دزديده يا آموخته* تن برهنه سر برهنه ياتمشسن مكر سن شكري اوغورلمشسن
ياغيريدن اوكرنمش سن شكر نعمت مقابله سنده اولور سنده خود خليفه نك نعمتندن وانك اون خلعت ويردي
ديديكك خلعتدن بر نشان واثر يوقدر (مثنوى) كو نشان شكر حمد مير تو* بر سر وبر پاي بر توفير تو* قني سنك
مير وپادشاهك شكر وحمدينك نشاني سنك بي توفير اولان سر وپايك اوزره اول شكرك نشاني شاكرك وجودنده اولان

نعمتدر سنك بي توفير اولان سر وپايك اوزره اول نعمتدن خود بر اثر وعلامت يوقدر ديديلر (مثنوى) كر زبانت مدح
آن شه مي تند* هفت اندامت شكايت ميكند* اكرچه سنك لسان وزبانك اول شاهك مدحني طوقور يعني انك
مدح وثناسن ايلريدي اندامك شكايت ايلر يعني اكرچه لسانك انك شكر وثناسن سويلرسه سنك يدي عضولك اندن
لسان حال ايله شكايت ايلر (مثنوى) در سخاي آن شه وسلطان جود* مر ترا كفشي وشلواري نبود* اول شاه كرم
وسلطان جودك سخاسنده سنك بر كفشك وبر شلوارك اولمدي پس قني انك انعام وسخاسنك اثري ديدي (مثنوى)
كفت من ايثار كردم انچه داد* مير تقصيري نكرد از افتقاد* چونكم اول كمسه اصحاب فراستدن بو اعراضي استماع
ايلدي كندوني خجالتدن خلاص ايتمك ايچون انلره بوكونه جواب ويروب ديدي اول نسنه يي شاه ويردي بن اني بذل
وايثار ايلدم يوخسه شاه افتقاد والتفاتدن هركز اهمال وبر تقصير ايلمدي افتقاد يوقلق معناسنه در (مثنوى)
بستدم جمله عطاها از امير* بخش كردم بر يتيم وبر فقير* جمله عطايي اول امير المؤمنيندن الدم يتيم وفقيره بخش ايلدم
(مثنوى) مال دادم بستدم عمر دراز* در جزا زيرا كه بودم پاكباز* مال ويردم مقابله سنده وجزاسنده عمر دراز الدم
زيرا كه پاكباز ايدم يعني (الصدقة ترد البلاء وتزيد العمر) حديثنك مقتضاسي اوزره پادشاهك بكا ايلديكي سخايي فقرا
وايتامه صدقه ويردم عمرك زياده لكندن اوتري صدقه ويردم زيرا كه طريقت مجردلرندن ايدم پاكباز بين اهل طريق
شول اهل تجريده ديرلر كه هرنه النه كاورسه في سبيل الله اني بذل ايليه (مثنوى) پس بكفتندش مبارك مال رفت*
چيست اندر باطنت اين دود وتفت* پس اهل فراست اولان ياران اكا ديديلر اي مبارك مال كتدي باطنكده بو دخان
وحرارت ندر مصرع اولده بو وجه هم جائزدر پس اكا ديديلر مال مبارك چونكم كتدي سنك باطنكده اولان آتشك
دخاني ندر بعض نسخه ده دود تفته مضاف واقع اولمشدر دود تفتدن مراد اول كمسه نك فقر آتشندن ظهور ايلين آه
وانيندركان اكرچه بو دعوايي قيلور وبذل وايثار لافن اوروردي لكن احيانا فقردن وتنك دستلكدن آه قيلوردي
پس اهل فراست انك بو آه وانيندن درونده اولان فقر واحتياج آتشنه استدلال قيلديلر (مثنوى) صد كراهت
در درون تو چو خار* كي بود انده نشان ابتشار* سنك درونكده خار كبي يوز كراهت وخلجان واردر انده وغم ايچن
ابتشار ومسرتك نشاني اولور بو خارجده اولان آه وانينك وانقباضك باطنكده اولان اندوه وغمه دلالت ايلر پس
درونكده يوز كراهت وار ايكن وانك آثاري برونكده نمايان ايكن بو آثار غم نيجه شادلكه دلالت قيلورودر ونده
احتياجي اولان كمسه نيجه پاكبازان طريقت اولور ديديلر (مثنوى) كو نشان عشق وايثار ورضا* كر درستست انچه
كفتي ما مضى* پادشاهه اولان عشقك نشاني وانك يولنده ايلديكك ايثارك نشاني وسنك رضاك نشاني قني
نسنه يي كه ما مضى دن ديدك اكر درستدر يعني كچمش زمانده اولان احوالكدن ديديكك اكر درست ايسه قني ايثار
ورضانك وعشق ومحبتك آثار وعلامتي زيرا مجرد بي دليل مقاله ودعوايه اعتبار يوقدر ديديلر (مثنوى) خود كرفتم
مال كم شد ميل كو* سيل اكر بكذشت جاي سيل كو* خود طوتلم مال كتدي شاهه ميل قني مثلا سيل اكر كچديسه
سيلك جاي ومحلي قني مظهر نعمت اولان كمسه نك منعم جانبنه وانك خدمت وطاعتنه البته ميلي اولور سنك خود اول
جانبه وانك خدمتنه ميل ورغبتك يوقدر دعوادن غيري وثانيا البته بركمسه مقدما بر نعمته واصل اولسه واول
نعمت اندن زائل اولسه انك علامتي اول كمسه نك اوزرنده ظاهر اولور واهل فراست اول كمسه نك مقدما بر منعم كمسه
ايديكني فراستله اثرندن استدلال قيلور ياخود كه بر نعمتي بركمسه كندو حسن اختياريله فقرا وايتامه بذل ايلمش
اوله انك علايم وآثاري قني واضح وروشن اولور اولا بويله كمسه كاسه ليس اولمز وخلقه عرض احتياج قيلمز وفقر وقلتدن
منقبض اولوب شاكي اولمز بركمسه ده كه بو صفتلر موجود اوله اولانده اولان نعمتي حسن اختياريله نيجه بذل وايثار
ايدر پس بوكونه نثار وايثار سوزلرينه عند اهل الفراست لاف وكزاف ديرلر (مثنوى) چشم تو كر بد سياه وجانفزا
كر نماند او جانفزا ازرق چرا* اكر سنك چشمك سياه وجانفزا اولديسه اكر اول چشمك جانفزا اقالمديسه ازرق
نيچوندر يعني اي مدعي لافزن سنك حالك شول بركمسه يه بكزر كه نيجه خوب روي سياه چشم محبوبلري كوروب انلره
كندي مقدما اولان احوالندن خبر ويروب ديركه اكرچه حالا بنم چشم ورخسارم بي لطافتدر لكن بر زمان بن دخي جان
زياده ايديجي سياه كوزلي بر محبوب ايدم اما شمدي او لطافت وجانفزالق قالمدي دير پس اهل فراست انك كوزنه
باقوب كوك كوزلو كوررلر واكا ديرلر كه اكر اول جانفزالق قالمديسه كوزك كوك اولمسي نيچوندر سن خود بر سياه چشم
محبوب ايدم ديو دعوا ايلدك چشم خود سياهلقدن ازرقلغه مبدل اولمق احتمالي يوقدر اكرچه لطافت وجانفزالق
كتسه عجب دكلدر پس اي مدعي سنده خي نعمت وثروتدن لاف اورورسن واني حسن اختيارمله بذل وايثار
قيلدم ديرسن فرض ايده لم كه سخا وعطا واسطه سيله اول مال سندن ضايع اولمش ياپوغينكك كوم كوك قباحتي

وعدم لطافتی ندر دیدیلر (مثنوی) کونشان پا کبازی ای ترش * بوی لاف کژ همی آید خمش * عشق پازلق و پا کبازلق
نشانی قنی ای ترش روی کلامکدن لاف کژ رایحه سی کاور اپس اول سکوت قیل یعنی ای عبوس الوجه اولان کذاب
سنده پا کبازلق نشانی قنده درکه پا کبازلق هزار ذوق درون وطلاقت وجهیله النده اولانی بذل ایلمکدر سنك خود یوزك
ترش وباطنك پراندوه وغم پس نیجه پا کباز اولورسن سنك سوزکدن اکری لاف وکذب وکزاف رایحه سی مشام عقلی
درست اولنلره دقی ظاهر کاور سنك مثلك شول کسیه بکزرکه صرمساق ییه وپاك دهن وپاك دماغ اولان کسه لرك
میانه کلوب دیه که بن مسك ومعنبر غدا ییدم اول کسه نك نفسیله صرمساغك رایحه سی خود انلرك دماغنه
اوروب انلر انك کذبنی درحال فهم قیلورپس انك دعواسی بیل که نیجه مفید اولور (مثنوی) صد نشان باشد درون ایثار را
* صد علامت هست نیکو کار را * درون دلده ایثارك یوز نشانی اولور او کار ایچون یوز علامت اولور یاخود
معنی نیکو کار اولان کسه ایچون یوز علامت اولور یعنی او کارك واو عمل ایشلین نیکو کردارك نیجه یوز اثر وعلامتی
واردر ایثار وسخانك درون دلده نیجه آثاری اولورسنك درونکده خود بو اثرلرك بریسی یوقدر پس احوال درونك
مقالکی تکذیب اولور وحالکه نظر قیلان مقالکه التفات ایتیوب مرتبه لك نه ایدیکنی بیلور (مثنوی) مال در ایثار
کر کردد تلف * در درون صد زندکی آید خلف * مال اکر بذل وایثارده تلف اوله درونده نیجه زنده لك خلف کلور یعنی
ای مدعی وکذاب مال فی سبیل الله سخا اولنمقده وایثار قیلنمقده اکر تلف اولسه انك عوضی وخلفی درون دله نیجه حیات
قلبیه کلور وباذل اولان کسه نك وجهنده وهر عضونده اول حیات قلبیه نك آثاری نمایان اولور (م ی) در زمین حق
زراعت کردنی * تخمهای پاك وانکه دخل نی) زمین حقده زراعت ایلمکلك پاك تخملری واندنصکره دخل وحاصلی
اولمق بو خود محالدر یعنی فی سبیل الله پاك اولان مالك تخملرینی اکمکلك وبذل ایتمکلك واندنصکره انك محصولی
اولمق خود قابل دکلدر بلکه بر دانه یه ادنی مرتبه اون عوض واوسط مرتبه یدی یوز عوض کلمك مقرردرنته کم
بو آیت کریمه بو معنایه شهادت ایلر (مثل الذین ینفقون اموالهم فی سبیل الله کمثل حبة انبتت سبع سنابل فی کل سنبلة
مائة حبة والله یضاعف لمن یشاء والله واسع علیم) اکر سن دیرسککه فی سبیل الله مبذول اولان مالك نتایجی
آخرتده ظهوره کلور وبو آیت کریمه اکا دلالت قیلور پس برکسه مالنی بذل ایلسه بو دنیاده اکانه حاصل اولورکه
ایثار وسخانك آثار ودلایلی واردرکه باذلك وجودنده اول ظهوره کلورد نه محققلر دیمشلردرکه فی سبیل الله اولان
هر طاعتك وهر سخانك وعطیه نك ایکی نوع ثوابی واردر برینه ثواب آجله دیرلرکه اول آخرتده کله جك وباذل اولان
کمسیه حاصل اوله جق ثوابدر وبرینه دخی ثواب عاجله دیرلرکه اول بو دنیاده اولان ثوابدر برکسه بر حبه یی فی سبیل الله
بذل ایلسه انك ثواب عاجله سی مالنه برکات کلدیکندن ماعدا درونته البتته حیات قلبیه واذواق روحانیه دن حاصل
اولمق وخلف کلمك مقرر ومحققدر محالدرکه خلافی اوله الله اعلم مکرکه تخم ناپاك وفاسد اوله وبازرو باذلك نیتی حاصل
اولمیه (مثنوی) کر نروید خوشه از روضات هو * پس چه واسع باشد ارض الله بکو * اکر روضات هودن خوشه
بتمیه پس ارض الله نیجه واسع اولورسویله یعنی ای الله یولنده اموال پاك تخمنی بذل ایلین کسه وانك جزا وعوضی بتمز
وعاجله وآجله یمیش اولان کسیه ظهورا یتمز زعم ایلین نادان اکر هویت الهیه روضه لرندن خوشه بتمسه یعنی قلب
وعقل وروح عالم آخرتده جنت پر فتوح که هویت الهیه نك روضه لری کبیدر بو نلرده ایثار وسخا اولان شیلرك
جزا وثوابی وخلف بی حسابی ظهورا یتمسه پس اللهك ارضی نیجه واسع اولورسویله اللهك ارض واسعه سندن مراد
ارض حقیقتدرکه بو زمینه اکا نسبت بر حبه خردل کبیدر هر کیمسه که بر طاعت تخمنی اکه درحال اول ارض
حقیقتده انك اضعاف مضاعف ریع ومحصولی حاصل اولور واندن دل وجانه غدا اوله جق قدر بعض اذواق روحانی
وارزاق نورانی کلور ودل وجان اندن نشو ونما بولور وحظ ولذت الور بویله اولمسیدی اول ارضه ارض الله واسعه
دیمك برنده اولمزدی (مثنوی) چونکه این ارض فنا بی ریع نیست * چون بود ارض الله آن مستوسعیست
چونکه بو ارض فنا وزمین دنیا بی حاصل دکلدر ارض الله نیجه بی ریع اوله حال بوکه مستوسعدر مستوسع مبالغه ایله
وسعتلنمش دیمك اولور یعنی بو فنا اولان زمین محصولسزدکلدر چونکه بر بازر بو زمینه تخم اکسه عادت الهی بونك
اوزره جاریه درکه بر حبه سنه نیجه حبه عوض بولور وبو زمین فناده بو قدر خاصیت اولورکه هر کسك عقلی بونی بیلور پس
شول ارض الله باقی نیچون بی حاصل اولور کهاول مبالغه ایله بر واسع بردر محالدرکه ارض الله واسعه حاصلسز
اوله لابد بو نده اکیلان انده بی نهایت مافی الباب باذل اولان کمسه بونك نتایج ومحصولاتنی یوم آخرتده مشاهده ایدر
(مثنوی) این زمین را ریع او خود بی حدست * دانه را کمترین خود هفصدست * بو زمینك ریع وحاصلی خود
بیحددر بر دانه نك کمترك حاصلی خود یدی یوزدر یعنی برکسه بو زمین دنیایه تخم اکسه انك محصولی خود بیحددر

بر دانه نك اوسط مرتبه حاصلی اکر آفاتدن مصون اولورسه یدی یوزدر واعلا مرتبه سی حد وحسابه صغمزکه حق
تعالی دیلدیکی قوله اضعاف مضاعف بی حساب ویرر نته کم بو آیت کریمه بو معنایه شهادت ایلر (قال الله تبارك
وتعالی مثل الذین ینفقون اموالهم فی سبیل الله کمثل حبة انبتت سبع سنابل فی کل سنبلة مائة حبة) چونکه زمین
دنیانك محصولی بیحد اولیجق وهر دانه سنه ادنی مرتبه هفتصد عوض کلیجك ارض الله واسعه اولان آخرتی دخی
بوکا کوره قیاس ایله هر نه که فی سبیل الله انفاق ایلیه سن انك بر حبه سنه ادنی مرتبه یدی یوز عوض بولمق مقرر اولور
(مثنوی) حمد کفتی کو نشان حامدون * نی برونت هست اثرنی اندرون * حمد وشکر دیدك حامدلرك نشانی قنی
نه سنك ظاهرکده واردر اثر نه باطنکده شول لافزن اولان شاعر خلیفه حقنده حمد ایلیوب انك درون وبیرونده اصلا
حمد وشکرك علامت ونشانی اولمدیغی کبی ای حضرت حقه نسانله حمد وثنا ایلین کسه حامدلرك سنك وجودنده
نشانی قنی اول حمدك اثر ونشانندن نه سنك ظاهرکده ونه باطنکده اثر واردر حامدلرك نشانی اولا اولدرکه منعمندن
هر نه کلورسه انی عین نعمت بیله زیرا حمد کاه اولوررضا معناسنده استعمال اولنور نته کم حمدت فلانا دیرلر فمعناه
رضیت بقضیته وقسمته فلا اعترض علی فعله ولا اعرض عن حکمه دیمکدر (وقد قال تعالی فی الحدیث القدسی من
لم یرض بقضائی ولم یصبر علی بلائی ولم یشکر علی نعمائی فلیخرج من ارضی وسمائی ولیطلب ربا سوائی وحامدلك
بر نشانی دخی اولدرکه محمود اولان منعمنك افعال حسنه سی اوزره ثنا قیله وانك هر فعلنی افعال حسنه بیله
بو تقدیر اوزره محققلر بویله دیمشلردرکه (الثناء علی الله فی کل ما فعل امات او احیی افقر او اغنی ابلی او ابتلی ابهج او اشجی
فان جمیع ما یفعله فضل او عدل وحکمة عاقبته حمیدة) هر شول حامدکه کندی محمودی اولان منعمنه شکر قیله وانك
جمیع افعالنه راضی اوله واندن کانه حمد وثنا ایلیه انك مقابله سنده حق تعالی اکا شکر قیلور واندن راضی اولور
وکمال لطفندن اول بنده سنه ثنا قیلور کما قیل) بیت ثنا کو تا ثنا یابی شکر کو تا عطا یابی) رضاده تا رضا یابی ورا جو تا ورا یابی
تفسیر کبیرده امام فخر رازی دیرکه عن النبی علیه السلام اذا انعم الله علی عبده نعمة فیقول العبد الحمد لله فیقول الله
تعالی انظروا الی عبدی اعطیته ما لا قدر له فاعطانی ما لا قیمة له معناسی شریفی انعام معتاده اولان اشیانك برنی
بنده یه ویرمك وعطا قیلمقدر مثلا اج ایکن انی طویرمق وتشنه ایکن ریان قیلمق وعریان ایکن لباس کیدرمك کبی
اما الحمد لله دیمك جمیع حمد الله تبارك وتعالی یه مخصوص صدر دیمك اولور نته کم پس جمیع ملائکه نك وانبیاء علیهم السلام
واولیای عظامك وعلما وصلحانك والحاصل افراد ناسك جمیعسنك حمدنه شامل اولور ودخی ابد الآباده دك هر نه قدر شیء
حق تعالی خلق ایلرسه انلرك دخی حمدنی حاوی اولور زیرا الف لام استغراق ایچوندر پس حق تعالینك عبد اوزره
نعمتی دنیاده متناهیه در وحمد ایسه بوذکر اولنان تقدیر اوزره غیر متناهیدر ولهذا قال تعالی فی هذا الحدیث
اعطیته نعمة لا قدر له بها فاعطانی من الشکر ما لا قیمة له بو جمله حامد اولنلرك علامتلریدر وبونلردن ماعدا ظاهر
وباطنده نیجه علایم وآثاری دخی واردرکه اول تحریر وتعبیره صغمز (مثنوی) حمد عارف مر خدا را راستست *
که کواه حمد او شد پا ودست) خدای تعالی حضرتلرینه عارفك حمدی راستدر زیرا انك حمد وشکرینك شاهدی پا ودستیدر
بو هم وجه درزیرا اول عارفك حمدینه پا ودستی کواه اولدی یعنی عارف باللهك خدای تعالی یه حمد ایلسی صحیح
وصادقدرکه انك حمد وشکرینه اعضا وجوارحی شاهددر یعنی انك مظهر نعمت الهی اولدیغنه وغنای قلب بولدیغنه
هر بر عضوی علی حدة لسان حالله شهادت ایلر بلکه عارف وبینا اولنلره لسان فصیحله انك حامد وشاکر اولدیغنك
رازنی سویلرنته کم قیامتده هر کسك اعضاسی ایلدیکی اعمالی یا لسان حالله یا خود مقالله سویلرلر اصحاب راز اولنلر
بو دنیاده دخی اعضا وجوارحدن اول نطقی وشهاداتی سمع جانله استماع ایدرلر (مثنوی) از چه تاریك جسمش بر کشید
وز تك زندان دنیااش خرید) حمد اول عارفی جسمی تاریك ومظلم چاهندن یوقارو چکدی وحمد اول عارفی دنیا زندانك
قعرندن صاتون الدی یعنی دنیانك قید وبندندن خلاص وآزاد ایلدی یعنی عارفك حمدی حق تعالیدن
نه کلورسه اکا راضی اولمق وانی نعمت بیلوب مقابله سنده منعمنه شکر قیلمقدر بو حالت ایسه بر قوت جاذبه کبیدر
انی جسمنك تاریك اولان چاهندن عالم بالایه ومرتبهٔ اعلایه چکر ودنیا زندانك اسفل السافلین اولان مرتبه سندن
خلاص ایدوب آزاد ایلر ونیجه کرم الهیه ونعم روحانیه یه انی ایصال ایلر هر بارکه اول حمد وشکرنی زیاده ایلیه
(لان شکرتم لازیدنکم) فحواسی اوزره حق تعالی انك ظاهرا وباطنا نعمتلرنی زیاده ایلر (م ی) اطلس تقوی ونور موتلف
آیت حمدست او را بر کتف * تقوینك اطلسی ونور موتلف انك کتفی اوزره حمدك آیتیدر یعنی پرهیز کارلق
جامه سی ومعاصیدن بلکه ماسوی اللهدن کندوبی صیانت ایلمك پیرایه سیکه مراد اطلس تقوادن بودر دخی
طاعتله واستغنا وقناعتله الفت ایدیجی نورکه نور موتلف بیورملرندن مراد شریفلری بودر شوذکر اولنان

خصلتین شریفتین اول عارفك منكبی اوزره حمد وشكرنه علامت ونشاندر كتف تركیبه یغرنی دیدكاریدر بونده اوموز
مراد اولورا كرسوال اولنورسه كه اطلس تقوادن زهد وصلاح لباسی مراد اولورسه عارفك دوشی اوزره آیت حمد
اولمسی ظاهردر نورمو تلفك دوش اوزره آیت حمد اولمسی نیجه قابلدر الجواب تقلیب قاعده‌سی اوزره نورمو تلفی دخی
لباس تقوا كبی محسوس منزله سنه تنزیل ایدوب آیت حمد اولمقدر انك دوشی اوزره اهل نظر اولنه ایكیسی بیله واضح
وآشكاردر دیمكی اشعار ایلر ممكندر كه اطلس تقوادن دخی مراد علایم تقوی اوله ونورمو تلفدن مراد حقله الفت وانسیت
ایدیجی نور دیمك اوله ومضاف تقدیر اولنوب اثر نورمو تلف دیمك اوله بو تقدیرا اوزره معنی علامت تقوی واثر نورمو تلف
اول عارفك كتفی اوزره انك حمد وشكرینك نشانیدر اهل نظر اولنه دیمك اولور (م ی) وارهیده ازجهان عاریه) ساكن
كلزار عین جاریه * فانی وعاریتی جهاندن قورتلمشدر كلزار عین جاریه‌نك ساكنی اولمشدر یعنی عارف اول كمسه‌در كه
بو عاریتی اولان فانی جهاندن خلاص اولمش وعالم كون وفساد قیدندن نجات بولمشدر كلزار دل وجانك وانده جاریه
اولان ینابیع حكم وانهار علوم وعرفانك ساكنی اولمشدر والحاصل حدایق وحقایقه وصول بولمشدر
وانده روان اولان اسرار معارف چشمه‌لرینك كنارنده اقامت قیلمشدر دیمك اولور (فی جنة عالیة لا تسمع فیها لاغیة
فیها عین جاریة) آیت كریمه‌سی بونلرك واصل اولدقلری مرتبه‌یی بیان قیلور (مثنوی) برسر بر سر عالی همتش *
مجلس وجای ومقام ورتبتش * مقعد صدقی كه صدیقان درو * جمله سرسبزند وشاد وتازه رو * عالی اولان
سرك سریری اوزره‌در انك همتنك مجلسی وجای ومقام ورتبتی بو وجه سر عالی یه مضاف اولدیغی تقدیرا اوزره‌در سر
عالی یه مضاف اولمیوب عالی همت وصف تركیبی اولوب معنی بویله اولسه دخی وجه‌در سر سریری اوزره دراول عارفك
عالی همتنك مجلسی وجای ومقام ورتبتی بیت ثانی بیت اولك مصرع اولنده اولان سر برسری تفسیر وبیاندر یعنی
اول سریر معنوی واریكۀ روحانی شول بر مقعد صدقدر كه صدیقلر انده جمله‌سی سرسبزلر وشاد وتازه رولردر سرسبز
باشی یشل دیمكدر لكن لطافت وطراوتدن كنایه‌در نته كم بهارده اشجارك باشلری سبز اولمغله انلره لطافت ورونق
ویرر یعنی اول عارف وواصلك وعالم وكاملك همت عالیه‌سی سر الهی سریری اوزره مجلس وجای ومقام ومرتبه
اتخاذ ایلمشدر وكندیسی عین همت اولوب همتنك واصل اولدیغی مرتبه‌ده ساكن اولمشدر اول سر برسردن وانك
واصل اولدیغی مرتبه‌دن مراد شول بر مقعد صدقدر كه جمیع صدیقلر انده لطیفلر وشادلر وتازه رولردر كه بونلرك
بو مرتبه‌لرینك جنت آجله‌ده اولان شانی حق تعالی بو آیت كریمه ایله سورۀ قمرك آخرنده بیان بیورر (قال الله تعالی
ان المتقین فی جنات ونهر فی مقعد صدق عند ملیك مقتدر) یعنی تحقیقا متقیلر جنتلرده ونهرلر كنارنده ساكنلردر مقعد
صدقده مقتدر اولان پادشاهك قتنده مقعد صدق تعبیری اول مقامده لغو وكذب اولمدیغندن اوتری وا كاصدق
صاحبلری واصل اولدیغندن اوتریدر دیمشلر صاحب بحر الحقایق دیر كه مقعد صدقدن مراد مرتبۀ عندیت الهیه‌ده
مقام وحدتدر كه ماسوی اللهدن پرهیز قیلان مقربلرك مرتبه‌سیدر (مثنوی) (حمدشان چون حمد كلشن از بهار *
صد نشانی دارد وصد كیرودار * انلرك حمدی كلشنك بهاردن اولان حمدی كبیدر یوز نشان ویوز كیرودار طوتار
یعنی عارفلرك حمدی مجرد لسان قالله دكلدر بلكه كلزار بهاردن لطافت وطراوت كسب ایلیوب ونشو ونما
وحیات بولوب لسان حالله بهاره نیجه شكر وحمد ایلرسه عارفلرك وجودی دخی اول كرم وجود صاحبنك تجلیات
لطفیه وجمالیه‌سندن حیات پذیر اولوب وكمالیله لطافت وطراوت بولوب هر بر عضولری وجزولری كلشنك بهاره
ایلدیكی حمد كبی حضرت پروردكاره هزار ذوق وسرور ایله حمد وثنا ایدرلر وبونلرك حمد وثناسی كلزار بهاردن نیجه
كیرودار یعنی علامت وآثار طوتدیغی كبی علایم وآثار طوتر وحسن حاللری حقیقتله حامد اولدقلرینه شهادت ایدر
كیرودارا كر قبض وبسط وحكومت معناسنه استعمال اولنور لكن بونده نشان وآثار معناسی ویریلور (مثنوی
بر بهارش چشمه ونخل وكیاه * ان كلستان ونكارستان كواه * انك بهاری اوزره چشمه ونخل وكیاه واول كلستان
ودخی نكارستان كواهدر نكارستان نقشستان دیمكدر روما قبلنه عطف تفسیر اولوب بهار زماننده اولان نقوش
والوان مراد اولور یعنی عارفك درونده اولان بهار معنوی اوزره بو ظاهرده اولان چشمه‌لرك ونخللرك ونباتلرك ودخی
كلستانك ودخی ازهارله محل نقوش اولان باغلرك لطافتی وتازه‌لكی شاهددر نته كم بونلرك لطافتی بهارك وجودنه
وبهارك بونلره لطافت بخش اولدیغنه وحیات ویردیكنه لسان حالله شهادت ایدر كذلك عارفك روحانیتله لطیف
اولان ونورانیتله طراوت بولان هر بر عضوی وجزوی نخل تازه وكیاه سبز وكلستان ونكارستان نه كونه بهارك فیضنه
وعطاسنه شهادت ایدرلرسه معنوی اولان بهاره بونلر كبی شهادت ایدرلر ولسان حالله شكر وثنا ایدرلر
(مثنوی) شاهد شاهد هزاران هرطرف * در كواهی همچو كوهر در صدف * محبوبك شاهدی هر طرفده هزاران

وبی

وبی پایان صدفده اولان كوهر كبی كواهلقده درشاهد اول كواه معناسنه در وشاهد ثانی محبوب معناسنه در یعنی
عارفك فی الحقیقه شاهد معنوی ومحبوب روحانیدر هر طرفده انك حقنده شاهدلك ایلدكده هزاران شاهد وبرهان
واردر صدفده اولان جوهرك جوهریتنه هزاران شاهد اولدیغی كبی وبو وجه دخی اولیدر كه دینه اول محبوب معنوی
ومعشوق ذاتینك شاهد ودلیلی هر طرفده انك حقنده شهادت ایلدكده هزاران وبی پایاندر صدف ایچره جوهرك
كندی وجودنه وجوهریتنه شهادت ایلدكده اولدیغی كبی نته كم هر صدفی كه كوره‌سن انك ایچنده اولان جوهر كندی
وجودنه وجوهریتنه لسان حالله شهادت ایدر كذلك صدف دخی درونده جوهره لسان حالله شهادت ایدر پس
عارفك جسمی صدف كبی وروحی جوهر كبیدر آنك روحی صدف تنده كندینك جوهریتنه ومحبوب ذاتی اولدیغنه
شهادت ایلدكده در والحاصل همان ازهار واشجار ونباتات واثمار بهارك وجودنه شهادت قیلمسی عارفك بهار درونه
شاهد اولمق دكل بلكه نیجه یوز بیك بونك هر طرفده دلائل وشواهد صدف ایچره درك شهادت ایلدیكی كبی انك
محبوبیتنه وجوهریتنه شهادت ایلدكده در كه جمیع عالم عارف كاملك محبوبیتنه دلالت وشهادت ایلدكده در لكن
بو شهادتی بیلمز مكر كه ینه عارف ربانی اوله والسنۀ اشیایه واقف اوله والله اعلم پس ینه اول شاعر لاف زنك حكایه‌سنی
تقریره واهل فراستك اكا ایلدیكی تقریع وتوبیخك بیانه شروع ایدوب بیورر (مثنوی) بوی سر بد یاید از دمت *
از سر وروتا بدای لافی غمت * اما ای لاف زن وكذاب سنك نفسكدن سر بد رایحه‌سی كلور ای مدلافی سنك درونكده
اولان غمك باشكدن ویوزكدن بللودر یعنی ای شاهك عطاسندن وبخششندن لاف اورن مدعی سنك كلامكدن قلبك
فاسد اولمسنك وقبیح اولان سرك رایحه‌سی واثری ظاهر اولور ای لافه منسوب اولان كذاب سنك غم درونك
سر وروینكدن وكفت وكویكدن لمعه اورر سن بو سر درونكی كتم ایلمكه قادر دكلسن زیرا دماغ عقلی پاك اولنلر مشام عقلله
انی درحال ادراك قیلورلر (مثنوی) بو شناسانند حاذق در مصاف * بو بجلدی هاى وهو كم كن كزاف * مصافده
حاذق وماهر بو شناسلر واردر سن حلاوت وصلابتله عبث وكزاف هاى وهوی ایله مصاف مصفك جمعیدر یعنی
ای مدلافی سن زعم ایلمه كه میدان عالمده دماغ عقلی پاك صاحب فراستلر اولمیه وسنك خبیث رایحه كی انلر ادراك
قیلمیه سنكه بو مصاف جهانده حاذق وماهر نیجه رایحه فهم ایدیجی صاحب فراستلر واردر سن جرأت وجسارت
سببیله عبث یره هاى وهو ایلمه سنك هاى وهویك ودعوایه متعلق اولان كفت وكویك انلرك قولغنه كیرمز وعوام
كالهوامه حسن ظن ویردیكی كبی انلره دخی حسن ظن ویرمز زیرا بونلر الله نوریله ناظر اولان صاحب فراستلردر
وجواسیس القلوب اولان اهل كیاستلردر رسول اكرم صلی الله علیه وسلم ان لله عبادا یعرفون الناس بالتوسم)
دیو انلرك فراستندن خوف وپرهیز ایلمكه امر قیلمشدر (مثنوی) تو ملاف از مشك كان بوی پیاز * از دم تو میكند
مكشوف راز * سن مشكدن لاف اورمه زیرا اول پیازك رایحه‌سی سنك دم ونفسكدن رازكی مكشوف وعیان ایلر
یعنی سن صلاح وتقوادن لاف اورمه زیرا اول درونكك قبیح اولان رایحه‌سی پیاز رایحه‌سی كبی سنك دم نجاست
تو أمكدن رازكی كشف ایلر (مثنوی) كاشكر خوردم همی كوئی وبوی * میزند از سیر كه یاوه مكوی * مثلا كاشكر
ییدم دیرسن حال بو كه بوی نفس سیردن اورركه یاوه سویلمه یعنی ای مدعی وكذاب فی المثل سن كاشكر ییدم دیرسن
ودهانكدن چقان رایحه صارمساقدن دم اوررلسان حالله بویله دیو كه یاوه سویلمه وعبث یره دعوا ایلمه زیرا دماغی
پاك اولنلره سنك قباحت وفضاحتك ظاهردر پس بو دعوی انلر قتنده نه بی مفید اولوردیر (مثنوی) هست دل
مانندۀ خانۀ كلان * خانۀ دل را نهان همسایكان) مثلا درون دل بر اولو اوكیدر اول دل خانه‌سنك نهان همسایه‌لری
واردر یعنی قلب انسانی فی المثل بر اوسع خانه كبیدر اول خانۀ قلبك كیزلو همجواری واردر كه اكا متصل اولمشلر
درون جانبندن تقرب ومقارنت قیلمشلردر (مثنوی) از شكاف روزن ودیوارها) مطلع كردند بر اسرارها * از شكافیكه
ندارد هیچ وهم * صاحب خانه ندارد هیچ سهم * اول نهانی اولان همسایه‌لر روزنك شكافندن ودر ودیوارلردن
بو هم وجه در روزنك ودیوارلرك شكافندن اسرارلره واقف ومطلع اولور بر شكافدن مطلع اولورلر كه انی هیچ وهم وعقل
طوتمز خانه صاحبی دخی اول شكاف روزندن هیچ سهم ونصیب طوتمز دیواردن مراد بدن دیواری وروزندن مراد دل
روزنه‌سیدر یعنی ای اهل فراستك ادراكندن غافل وجاهل اولان مدعی اصحاب بصیرت كوكل روزنینك دریچه‌سندن
وبدن دیوارلرندن سرلره ودرون دلده اولان فكرلره مطلع اولورلر شول بر معنوی اولان شكافدن كه اصلا وهم انی توهم
ایتمز فرضی خانۀ دل صاحبی اولان دخی اول شكافدن بهره ونصیب طوتمز ونه جانبدن ایدوكنی فهم وادراك ایتمز بو شكاف
درون دله عقل بولنمزدر خانۀ دله نظر فراستله حاصل اولور (مثنوی) ازنبی برخوان كه دیو وقوم او) می برند از حال انسی
سر وبو * سورۀ اعرافده اولان آیته اشارتدر (یا بنی آدم لا یفتننكم الشیطان) ای آدم اوغلی لا یفتننكم الشیطان

بان یمنعکم دخول الجنة باغوائکم (کما اخرج ابویکم من الجنة) نته کم امتحان وافتتان ایلدی والدینکزی جنتدن اخراج
ایتمکله (ینزع عنهما لباسهما) حالدر اخراجک فاعلندن ویاخود ابویکمدن یعنی نته کم اخراج ایلدی ابلیس
ابوینکزی انلردن لباسلرین نزع ایلدیکی حالده وابلیسه نزع اسنادی مجازیدر (لیریهما سوأتهما) بونلره
کوسترمکدن اوتری بونلره یره مز لقلرنی (انه یریکم) تحقیقا او کورر سزی (هو وقبیله) ضمله ونصبله ده جائزدر زیرا انک
اسمی ضمیردرا کا عطف اولورسه نصبله اولور ویاخود واو بمعنی مع اوله قبیله دن مراد شیطانک جنودیدر روانه تعلیلدر
لا یفتننکم فعلنی یعنی صقینک سزی امتحان ایتمسون شیطان زیرا او سزی کورر وجنودیده کورر پس دشمن پنهاندن
کمال مرتبه حذر لازمدر (من حیث لا ترونهم) شول حیثیتدنکه سز انلری کوره مز سز ورؤیتهم ایانا من حیث لا نراهم
فی الجملة لا یقتضی امتناع رؤیتهم وتمثلهم لنا (انا جعلنا الشیاطین) تحقیقا شیطانلری برقیلدق (اولیاء للذین
لا یؤمنون) احباء ودوستلر قیلدق شول کسه لرایچونکه وحدانیت حقه وانبیایه وآخرته اقرار ایلمدیلر معنیء بیت
حضرت قرأندن اوقوکه شیطان وانک قوم وقبیله سی انسانک حالندن سر وبوایلتور یعنی بنی آدمک حال وسرندن
رایحه آلورلر وانلرک نیجه حالنه واسرارنه واقف اولور (مثنوی) زان رهیکه انس ازان آکاه نیست * زانکه زین محسوس
وزین اشباه نیست * اول بر یولدنکه انس اول یولدن آکاه دکلدر زیرا که اول یول بو محسوسدن وبو اشباهدن دکلدر یعنی
حس بشریه ایله محسوس اولان وبونک امثالی یوللردن دکل بلکه معقول ومعنوی اولان یوللردندرکه حس حیوانی
ودیدهٔ جسمانی انی درک وشهوده قادر دکلدر (مثنوی) درمیان ناقدان زرقی متن * بر محک ای قلب دون لافی مزن *
ناقد وبصیرلر اورتاسنده بزرق وریا طوتیجه ای قلب ودون محک اوزره برلاف اورمه یعنی نقادان بازار طریقت وصرافان
شهر حقیقت میاننده زرق وتزویرله کندیکی خالص وصالح اظهار ایتمه بونلر محک احوال ومیزان اعمال
وخصال اولمشلردر ای قلب حقیر بو محک معنوی اوانلر قتنده لاف وکزاف ایلمه وبندنی خالص وصافی ام دیو سویلمه
زیرا بونلرا حواله مطلعلردر (مثنوی) مر محک را ره بود بر سر وقلب * که خدایش کرد امیر جزر وجلب * زیرا قلب فاسدک
سرنه محکک یولی اولور که خدای تعالی انی جزر وجلبک امیری ایلدی جزر بونده قطع معناسنه اولسه ده جائزدر نته کم
دریانک صویی اردنه کتسه جزر وایلر وکاوب آرتسه مد دیرلر بونده جزر وجلب جر ومد معناسنه اولمق اولیدرکه منع
وجلب ایلمکدن کنایت اولور وتقدیر کلام بویله دیمک اولورکه تحقیقا محک معنوی اولان اهل تمییزک قلب وفاسد اولان
کسه لرک درونه یولی اولور زیرا که خدای تعالی انی قبض وبسطک ویاخود دفع وجذبک حاکمی ایلدی اول نسنه که
نقد وخالص در انی جذب وجلب ایلر واول نسنه که قلب وفاسد در انی کندیدن قطع ومنع ایلر دیمک اولور اکثر نسخه ده
بو بیت بویله واقع اولمشدر (مر محک را ره بود بر نقد وقلب) که خدایش کرد امیر جسم وقلب معنی نقد وقلب اوزره محکک
یولی واردر زیرا خدای تعالی انی جسم وقلبه امیر وحاکم ایلدی (مثنوی) چون شیاطین با غلیظیهای خویش *
واقفند از سرمای خوب کیش * چونکیم شیطانلر کندی غلیظلکلریله بزم سر وحالمزدن واقفلردر ای
خوب مذهبلو بعض نسخه ده مصرع ثانی (واقفند از سرما وفکر وکیش) واقع اولمشدر یعنی بزم سرمزدن
وفکریمزدن ومذهبمزدن واقفلردر یعنی بزم سرمزدن زمرهٔ شیاطین که ماده لری لهب نار اولدیغی اعتبارله انوار باری
اولان ملائکه یه وارواح بنی آدمه نسبت غلیظلردر مع غلظتهم وکثافتهم بزم سریمزه وفکریمزه واقفلردر بولی دینی خوب
اولان کسه لر بیلور (مثنوی) مسلکی دارند دزدیده درون * ما زدزدیهای ایشان سرنکون * بو شیاطین دزدیده
بزم درونمزه بر مسلک طوترلر بر انلرک دزدلکلرندن سرنکونز یعنی بو شیاطین حد ذاتده غلیظلر ایکن بیله بزم درونمز
جانبنه بر مخفی یول طوترلر حتی بز انلرک سارقلغندن زبون ومغلوبز (مثنوی) دم بدم خبط وزیانی میکنند * صاحب
نقب وشکاف وروزنند * دم بدم بونلر بر عظیم خبط وزیان ایلرلر زیرا نقب وشکاف وروزن صاحبلریدر یعنی شیاطین
بنی آدمک قلبی خزینه سنه اولان روزنک وشکافک ودلک دلمنک صاحبلریدر ولهذا هر دمده عظیم خبط ووافر زیان
ایدرلر (مثنوی) پس چرا جانهای روشن درجهان) بی خبر باشند از حال نهان * چونکیم بو مقدمات معلومک اولدیسه
پس جهانده روشن جانلر نیچون نهان ومخفی حالدن بی خبر اولورلر بو لطیف وروشن اولان ارواح بزم مخفی اولان
احوالمزدن بی خبر دکللردر بلکه سر درونمزی بیلور ومافی الضمیرمزه واقف وخبردار اولورلر (مثنوی) در سرایت کمتر
از دیوان شدند) روحها که خیمه بر کردون زدند * سرایتده دیولردن ادنی وکمتر می اولدیلر اول روحلرکه فلک اوزره خیمه
اوردیلر یعنی شول روحلرکه افلاک اوزره خیمه لر اوردیلر ومرتبهٔ اعلایه ایردیلر عالم بالاده ساکن اولوب طوردیلر
انلر بنی آدمک وجودنه سریان ایلمکده دیولردن کمتر اولمدیلر بلکه ملکلردن بیله برتر اولدیلر پس بونلرک اسرار درونه مطلع
اولماسی اولویتله ثابت اولور (مثنوی) دیو دزدانه سوی کردون رود * از شهاب محرق او مطعون شود * سرنکون

از

از چرخ زیر افتد چنان * که شقی در جنک از زخم سنان * شیطان خرسزلرکبی کردون جانبنه کیدر تا کیم ملائکه دن
اسرار سرقه ایلیه لکن اول دیو شهاب محرقدن مطعون اولور اول شیطانلر شهاب محرقک صدمه سندن چرخدن
باشی اشغی انجلین دوشرکه شقی جنک وقتنده رماح زخمندن دوشر یعنی زمرهٔ شیاطین ملکلردن استراقهٔ سمع ایدوب
کهنه یه انی القا ایلمکدن اوتری فلکلر جانبنه کیدرلر تا کم ملکلر مابیننده اولان اسرار غیبیه مطلع اوله لر وانی کاهنلره
سویلیوب خلقی بونلر غائب بیلوردیو اضلال قیله لر حق سبحانه وتعالی بو فلکلری مردهٔ شیاطیندن حفظ ایلمشدر
وانک حفظنده موکل ملکلر قومشدرکه هر بری اللرنده آتش پاره طوتوب شیاطینک عروج وصعودنه منتظرلردر
اکر بر جانبدن مردهٔ شیاطین استراقهٔ سمع ایچون آسمانه عروج ایلسه لر اول آتش پاره لرله انلری رجم وطرد ایدرلر حتی
اول محرق اولان شهابدن هر بری مطعون ومحرق اولور کما قال تعالی فی سورة الحجر (وحفظناها من کل شیطان رجیم
الا من استرق السمع فاتبعه شهاب ثاقب) چونکیم مردهٔ شیاطین ملکلردن بعض سری علی الفور استراقه ایلیوب نزوله
متوجه اولسه لر انلره شهاب ثاقبی اتباع ایدرلر پس اول شهاب محرق بونلره طوقندقده چرخدن باشلری اشغی انجلین
دوشرلرکه کافرلر غازیلرک کرزندن جنک وقتنده اتلرندن اویله دوشرلر حاصل کلام بو ارواح خبیثه پاک وطیب اولان
فلکلرک وملکلرک مقارنتنه لایق کورلمیوب جانب اعلادن اسفل جانبنه بونلری مدحور ومخذول ومطرود ایدرلر
(مثنوی) ان زرشک روحهای دل پسند * از فلکشان سرنکون می افکنند * اول مقبول ودلپسند روحلرک
رشکندن اوتری انلری فلکدن باشی آشغه براغورلر روحهای دلپسنددن مراد انبیا علیهم السلام واولیای عظامک
واصفیانک وعرفانک ارواح طیبه سیدر یعنی اول ارواح خبیثه یی ملکلر فلکلردن اشغه سرنکون براقدقلری
دلپسند اولان ارواح طیبه نک رشک وغیرتلرندن اوتریدرکه آسمان وافلاک انلرک ارواح پاکنه مقام اولمغه لایقدر
خبیثات طیبات مرتبه سنه کلمکدن اوتری وارواح طیبه نک ارواح خبیثه دن مابینلری تمییز اولمقدن اوتری ارواح
طیبه نک مقاملرینه ارواح خبیثه نک مقارن اولمسنی وتقرب قیلمسنی روا کورمزلر چونکیم ارواح خبیثه دن ارواح
طیبه نک نیجه وجوهله برتر وعالیتر اولمسی ثابت اولدیسه وارواح خبیثه نک دخی بنی آدمک وجودنده سریان قیلمسی
وانلرک اسرار درونه مطلع اولمسی تحقیق مرتبه سن بولدیسه نیچون من حیث الذات والصفات بو سفلی اولان ارواح
خبیثه دن برتر وعالیتر اولان ارواح طیبه وعقول انسانیه ضمایره مطلع اولمیه لر ودرون عالمنده سریان قیلمیه لر بو کاملر
اولیا وعرفانک مافی الضمیره واسرار قلوبه اطلاعلری بو قدردین طائفه یه الزام وتبکیت ایچون دینلمشدر (مثنوی) تو اکر
شلی ولنک وکور وکر * این کمان بر روحهای مه مبر * شرم دار ولاف کم زن جان مکن * که بسی جاسوس هست ان سوی تن
پس ای مرئی واهل تزویر اکر سن شل ولنک وکور وکر ایسک اول مه وعالی روحلره بو ظن وکمانی ایلتمه شرم وحیا طوت
لاف اورمه بیهوده جان چکشمه زیرا جسم وتن جانبنه چوق جاسوسلر واردر شل چولاقدر یعنی ای اهل تزویر اولان
صاحب ریا واهل دعوی اولان منبع مکر ودغا فرضی سن السز وایاقسز ایسکده عالی اولان روحلری فهم وادراک ایتمک
جانبنه کتمکه قادر دکل ایسکده وانلرک نه مرتبه ده ایدوکنی کورمکه ودخی سرودرونلرنی استماع ایلمکه قادر دکل
بر بصیرتی کور وکوش هوشی صاغر کسه ایسکده نه بو سوء ظنی مهتر وبهتر اولان روحلر اوزره بیلمک بو مرتبه لرده بیله
اولسک انلره سوء ظن ایلمک مناسب دکلدر والحاصل حیا ایمان ندرکه کدرکه استحیا ایلیه سن ولاف زنلکدن بری
اوله سن وجانکی نزع ایتمیه سن زیرا چوق جواسیس قلوب واردر اول سنک بدنک طرفنه سنک ظاهرکده اولان مقال
وفعالکدن وحرکات وسکناتکدن ادنی مرتبه لری اولدرکه باطنکده اولان اسراره فراستله استدلال قیلورلر ومکنونات
ضمیریکه مطلع اولورلر پس کرکدرکه بونلر قتنده لاف وکزافی ترک ایده سن وفقیرلک وبیوجودلک یولنه کیده سن حتی
بونلردن سکا مرحمت وشفقت اولوب اول واسطه ایله محن معنویه دن قورتوله سن وانلرک تربیت حیات بخشیله صحت
وسلامت حقیقی بوله سن * دریافتن طبیبان الهی امراض دل ودین را در سیمای مرید وبیکانه * بو سرخ شریف طبیبان
الهی وحکیمان ربانینک دل ودین مرضلرنی مرید وبیکانه نک سیمالرندن ادراک ومشاهده ایلملری بیاننده در ولحن کفتار او
* ودخی انک کفتارنک لحننده یعنی کلامنک اسلوبنده واداسنده * ورنک چشم او * ودخی انک چشمنک رنکنده یعنی
کوزینک لوننده وباقشنده بیلملرینک ودرونده بونلردن استدلال قیلملرینک بیاننده در (وبی این همه نیز از راه دل که *
بود و کابیسز کوکل یولندن انلرک سرلرینه مطلع اولملرینک بیانیدر * انهم جواسیس القلوب فجالسوهم بالصدق *
زیرا که بونلر قلبلرک جاسوسلریدر پس سز بونلرله صدقله مجالست ایلیک بونلرک قلبه جاسوس اولمسی واسرار درونی بیلمسی
برقاچ طریقیله اولور اولا کلاملرینک لحن واسلوبندن مافی الضمیره استدلال قیلورلر نته کم (ولتعرفنهم فی لحن القول)
ایت کریمه سنک مفهومی بو معنایه دلالت ایلرکه حضرت نبی صلی الله علیه وسلم منافقلری کلاملرینک اسلوبندن بیلدی

ودخی حضرت عائشهٔ صدیقه‌نك درونده اولان حالته انك لا ورب محمد ودخی ورب ابراهیم دیمه‌سندن استدلال قیلدی
نته‌کم بو حدیث شریف بو معنایه شاهد اولدی عن عایشة رضی الله عنها اتفقا علی الروایة عنها قال صلی الله علیه وسلم
انی لاعلم اذا کنت عنی راضیة واذا کنت علی غضبی قالت فقلت ومن این تعرف ذلك فقال علیه السلام اما اذا کنت
عنی راضیة فانك تقولین لا ورب محمد واذا کنت علی غضبی قلت لا ورب ابراهیم قلت اجل والله لا اهجر الا اسمك بو حدیث
شریفك معناسی وتحقیقی جلد اوله‌ده پاواپس کشیدن خرکوش سرخنده مرورایلدی فلیطلب فیه وثانیاً سیمای
وجهدن سر درونه انتقال قیلورلر نته‌کم حق تعالی رسولنه (ولتعرفنهم بسیماهم) دیدی اگر سیماده انقباض اولورسه
درونك انقباضنه دلالت ایدروا گر مستبشر اولورسه درونك استبشارینه دلالت ایدر نته‌کم بو آیت کریمه ایله آخرته
ایمان کتورمین صورتده اسلامده اولان منافقلرك بیلنمسنه وسر درونلرینه واقف اولمسنه بر طریق وبر قاعده بسط
ایلدی قال الله تعالی فی سورة الزمر (واذا ذکر الله وحده اشمأزت قلوب الذین لا یؤمنون بالاخرة واذا ذکر الذین من دونه
اذا هم یستبشرون) یعنی شول وقتده که الله تبارك وتعالی مفرد اذکر اولنسه آخرته ایمان ایلمین کسه‌لرك قلوبی منقبض
اولوردی وشول وقتده که الله‌دن غیری شیلر ذکر اولنسیدی بونلر مستبشر وخنده روی وفرحناك اولورلردی وقال
ابو طالب المکی رضی الله عنه وقد جعل الله وصف الکافرین انهم اذا ذکر الله وحده فی شیء انقبضت قلوب الکافرین
واذا ذکر غیره فی شیء فرحوا وجعل من نعوتهم انهم اذا ذکر الله بتوحیده وافراده عظموا ذلك وکرهوه واذا اشرك غیره
فی ذلك صدقوا به وفیه دلیل علی ان المؤمنین اذا ذکر الله بالتوحید والافراد فی شیء انشرحت صدورهم واتسعت قلوبهم
واستبشروا بذکره وتوحیده واذا ذکرت الاواسط والاسباب التی دونه کرهوا ذلك واشمأزت قلوبهم وهذه علامة صحیحة
فاعرفها من قلبك لتستدل بها علی حقیقة التوحید فی غیر القلب لان اجود خفاء الشرك والنفاق فی السر انتهی کلامه
وثالثاً کوزلرنده لوندن وعلامتدن ما فی الضمیره مطلع اولورلر نته‌کم حضرت عثمان رضی الله عنه حضورنه کلان
برکسه‌نك یوزنه باقوب کوزینك محرماته باقدیغنی بیلدی وا کا (ما بال رجال لا یغضون ابصارهم عن محارم الله
دیو تعریض وتوبیخ قیلدی نته‌کم شیخ اکبر حضرتلری فتوحاتده باب فراستده انلردن حکایت بیوررلر کما وقع لعثمان رضی
الله عنه دخل علیه رجل فعندما وقعت علیه عینه قال یا سبحان الله ما بال رجال لا یغضون ابصارهم عن محارم الله
وکان ذلك الرجل قد ارسل نظره الی ما لا یحل وقال له الرجل اوحی بعد رسول الله صلی الله علیه وسلم فقال
لا ولکنها فراسة الم تسمع قول رسول الله صلی الله علیه وسلم اتقوا فراسة المؤمن فانه ینظر بنور الله فعندما دخلت
علی رأیت ذلك فی عینك) بو کلامك تفسیری وبو محله مناسب اولان استدلال وفراستك تحقیقی بو طرق ثلثه‌دن ماعدا
اول طبیبان الهی کوکل یولندن مکاشفه طریقی اوزره اسرار باطنه واف‍کار درونه مطلع اولورلر نته‌کم ابو یعقوب سوسی
دیمشدر (انهم جواسیس القلوب یدخلون فی قلوبکم ویطلعون علی اسرارکم فاذا جالستموهم فجالسوهم بالصدق (م ی)

این طبیبان بدن دانش ورند * بر سقام تو ز تو واقفترند * تا ز قاروره همی بینند حال * که ندانی تو از آن رو اعتلال *
بو جسم وبدن طبیبلری اهل استدلال ودانشورلردر سنك مرض وسقامتك سندن زیاده واقفلردر حتی قاروره‌دن
حالکی کوررلر که سن اول وجهدن اعتلال واختلالکی بیلمزسن (مثنوی) هم ز نبض وهم ز رنگ وهم ز دم * بو برند
از تو هر گونه سقم هم نبضدن وهم رنك رودن ودخی دمدن سندن هر گونه رنج وسقمه بوی ایلتورلر دم بونده نفس وکلام
معناسنه اولسه‌ده جائزدر که مریضك سوزندن مرضنه استدلال قیلورلر لیکن قان معناسنه اولسه محله دخی مناسب
اولور زیرا دموی اولان مرضاره کثرت دمدن استدلال قیلورلر والحاصل اطبا بو ذکر اولنان علایم وآثار واسطه‌سیله
درونده اولان امراضه قنغی قبیلدن ایسه واقف اولورلر چونکه اطبای جسمانی سنك حال درونکی سیمای وجهکدن
وقاروره‌كك رنکندن ونبضكك حرکاتندن بیلورلر وبو دلایل واسطه‌سیله درون دلکده اولان امراضه مطلع اولورلر وسن
انلره کندیکی تسلیم ایلرسن وانلر هر نه دیرلرسه اعتقاد ایلرسن پس طبیبان جسمانیه ایله اولان معامله بویله اولیحق
طبیبان الهیه‌یه نیچون اعتقاد قیلمیه‌سن وبونلرك فراستله اسرار درونی بیلدکلرینه نیچون راضی اولمیه‌سن نته‌کم
بو معنایه اشارت ایدوب بیوررلر (م ی) پس طبیبان الهی در جهان (چون ندانند از تو بی گفت ودهان چونکه بو مقدمه
معلومك اولدیسه جهانده طبیبان الهی نیچون گفت ودهانسز سنك حالکدن بیلمزلر یعنی لسانه کلمکسزن وتقریر احوال
قیلمقسزن بو طبیبان الهی وعارفان ربانی سنك درونکده اولنی بیلورلر وظاهرکده اولان اقوال وافعالکدن باطنکده
اولان افکار واسراره استدلال قیلورلر (مثنوی) هم ز نبضت هم ز چشمت هم ز رنگ * صد سقم بینند در تو بی درنگ *
هم سنك نبضکدن وهم چشمکدن هم رنك رویکدن بی درنك وبی توقف سندن نیچه یوز سقم کوررلر یعنی هم
سنك حرکاتکدن وهم سنك کوزك باقشندن وهم سنك سیمای وجهکدن بو عارفان الهی بلا تأخیر اسقام باطنه‌دن

سنده نیچه سقم کوررلر وسیمای وجهکدن سنك مجرم وعاصی اولدیغکی بیلورلر که حق تعالی (یعرف المجرمون
بسیماهم) بیوردی اگر تنها کده راکع وساجد اولورسك وطاعت وعبادت قیلورسك انی هم سیماکدن استدلال
قیلورلر که حق تعالی (سیماهم فی وجوههم من اثر السجود) بیوردی (مثنوی) این طبیبان نو آموزند خود * که بدین
آیات شان حاجت بود * بو طبیبلر خود نو آموزلردر زیرا انلرك بو آیتلره حاجتی واردر یعنی بو طبیبان بهر حال بو اسباب
وعلاماته محتاجلردر بونلر بو دلیللرا اولمینجه درون احوالنه مطلع اولمزلر بو اعتبار ایله بونلر کامل اولانلره نسبتله نو آموزلر
ومبتدیلر حکمنده دررلر اما کامل بونلر کبی اسباب وعلاماته محتاج دکللردر نته‌کم بیوررلر (مثنوی) کاملان از دور
نامت بشنوند * تا بقعر باد وبودت در روند * بلکه پیش از زادن تو سالها * دیده باشندت ترا با حالها * اما کامللر
یعنی طبیبان الهی ایراقدن سنك نامکی ایشیدرلر تا سنك باد وبودکك قعرینه کیدرلر بلکه سنك طوغمقلغکدن نیچه
یللر مقدم سنی سنك حاللرکله کورمش اولورلر باد وبود کون ووجود معناسنه در بعض نسخه‌ده تار وبودت واقع اولمشدر
طول وعرضکی دیمك معناسنه اولور اما اولکی اصحدر یعنی کامل ومکمل اولان طبیبان الهی ایراقدن سنك اسمکیکه
اشیده‌لر تا سنك وجودکك ومتکون اولمکك حقیقتنه کیدرلر وانی کما ینبغی مشاهده ایدرلر اصلنده سن نه کمسه
ایدك وصکره نه اولسك کرك بیلورلر ودرونکه وبرونکه واقف اولورلر وسن دخی عالم دنیاده ومشهد انسانه کلمزدن مقدم
رحم مادرکده بلکه صلب پدرکده ایکن بلکه آباء علویدن امهات عناصره کلمزدن وامهات عناصردن تولد
قیلوب پدر ومادریکك وجودنه متصل اولمزدن مقدم هنوز دخی عالم ارواح ومعانیده ایکن بلکه عین ثابته عالمنده
ایکن سنك حقیقت ذاتکی جمیع احوالکله بیله مشاهده قیلمشلر ولوح محفوظده سنکچون مقدر اولان احواله مطلع
اولمشلردر نته‌کم بایزید وحسن خرقانی قدس الله سرهما العزیز حضرتلرینك وجودنی وجمیع احوالنی ظهوره کلمزدن
اول بیلدی واکا کوره مریدلرینه خبر ویردی وفی الحقیقه بلا زیادة ولا نقصان دیدیکی کبی ظهوره کلدیکه وبو حکایتدن
معلومك اولور * مژده دادن ابا یزید از زادن ابو الحسن خرقانی رضی الله عنه پیش از سالها ونشان صورت وسیرت او
یك بیك ونوشتن تاریخ نویسان آنرا جهت رصد * بو سرخ شریف بایزید بسطامی قدس الله سره العزیز حضرتلرینك
بشارت ویرمسیدر حضرت ابو الحسن خرقانینك طوغمه سندن نیچه ییللردن اول وانك صورتنك وسیرتنك
نشانندن بر برمژده ایتمسیدر اول زمانی رصددن وکوزتمکدن اوتری تاریخ نویسلرك یازمسنك بیانیدر
(مثنوی) آن شنیدی داستان بایزید * که ز حال بو الحسن پیشین چه دید * حضرت ابا یزیدك اول داستان
وحکایه‌سنی اشتدك بو دخی معنادر اشتدکمی که ابو الحسن خرقانی حضرتلرینك حالندن دخی اول حضرت وجوده
کلمزدن مقدم نه کوردی ونه خبر ویردی انك منقبه‌سی اولدر که بیوررلر (مثنوی) روزی آن سلطان تقوی می گذشت
* با مریدان جانب صحرا ودشت * برکون اول سلطان تقوی گذر ایلدی مریدلریله صحرا ودشت جانبنه
(مثنوی) بوی خوش آمد مر او را ناگهان * در سواد ری ز سوی خارقان * اول حضرته ناگهان خوش ولطیف
بر رایحه کلدی ری سوادنده خارقان جانبندن یعنی ری شهرینه قریب خرقان نام بر قریه‌دن بر رایحهٔ روحانی کلدی
(مثنوی) هم بر آنجا ناله مشتاق کرد * بوی را از باد استنشاق کرد * هم اول محلده اول حضرت نالهٔ مشتاق ایلدی
یعنی اول منزلده مشتاقانه نعره ایلیوب بو ریحدن استنشاق واستشمام ایلدی (مثنوی) بوی خوش را عاشقانه
می کشید * جان او از باد باده می چشید * اول خوش رایحه‌یی عاشقانه جذب ایلدی آنك دل وجانی باد وهوادن باده
طاتدی یعنی نفس رحمانی اولان باددن اول حضرتك روح شریفی بادهٔ اسراری استلذاذ ایتدی چونکه اول ریحدن
اشنا رایحه‌سن عاشقانه استشمام ایلدی انك دماغ جانی بو فایحه ایله معطر اولوب کمال سروردن مست اولوب مشتاقانه
نعره‌لر اوردی (مثنوی) کوزهٔ کو از یخابه پر بود * چون عرق بر ظاهرش پیدا شود * آن ز سردی هوا آبی شدست
* از درون کوزه نم بیرون نجست * مثلا بر کوزه که اوبوزلو صودن پر وممتلو اوله کوزه‌نك ظاهرنده عرق کبی اثر پیدا اولور
اول عرق کبی اولان اثر هوانك برودتندن بر لطیف آب اولمشدر یوخسه کوزه‌نك درونندن برونه نم صحره‌مدی وخروج
ایتمدی بو بیتلر اول حضرتك جانی باددن باده چکدی وشراب ایچدی قوانی تأیید ایچون مثل موقعنده واقع اولمشدر
یعنی اگر سن دیرسن که باددن نیچه باده ایچدی وهوانك آب وشراب اولمسی ممکنمیدر جواب بیوررلر مثلا بر کوزه
اگر نحاسدن اولسون واگر ذهب وفضه‌دن اولسون ویا خاکدن اولسون بوزلو صو غوق صو ایله ایچروسی پر اولسه
طشره‌دن اول کوزه‌یه هوای بارد کلوب مماس اولسه اول هوای بارد درون کوزه‌ده اولان ماء باردك کیفیتندن
متکیف اولوب هوا خارج کوزه‌ده آبه متبدل اولور زیرا هوا رطوبت جهتندن آب ایله مجانسدر لا جرم زیاده برودتندن
کیفیت اخذ ایدوب رطوبتی طرفی غالب اولوب عرق شکلنده پیدا اولوب ظاهر کوزه‌دن متقاطر اولور حتی انی البته

بر کاسه به قوسك اول کاسه ده وافر آب جمع اولور وکوزه نك ایچنده اصلا بر قطره طشره یه خروج ایتمش اولور اکر خروج
ایتسه ایدی درون کوزه ده اولان آبه نقصان کاوردی واکر عرق شکلنده ریزان اولان آب هوادن پیدا اولمسیدی اول
کوزه یی بر هوا طوقمز یره قودیغك زمانده دخی بو حالت اندن ظهوره کاوردی هوا طوقمز یره قوسك مجربدر که اول
کوزه نك ظاهری یابس اولور اندن اصلا بر قطره پیدا اولمز معلوم اولدیکه اول تقاطر ایلین عرق هوای باردك
اکا مماس اولمسندن حاصل اولور ایمش کذلك حضرت بایزیده دخی اول بوی آور اولان باد ارادت الهیه ایله شراب نابه
متبدل اولوب انی مست ایلسه عجب دکلدر نته کم بیوررلر (م ی) باد بوی آور مر اورا آب کشت (آب هم اورا شراب ناب
کشت * کذلك حضرت بایزیده بوی آور اولان باد آب اولدی آب هم اکا صافی شراب ناب اولدی یعنی نفس رحمانی
طرف ربانیدن حضرت ابو الحسن خرقانینك رایحهٔ غایحه‌سن کتوروب حضرت بایزیدك کوزهٔ وجودلرینه مماس
ومتصل اولوب درونده اولان عشق ومحبت آیله اول هوای باردك مجانستی اولدیغی ملابسه سیله انك کیفیتیله درحال
متکیف اولوب شراب ناب روحانی اولدی چونکم اول هوای بارد واسطه سیله ظهوره کلان شراب نابی روح شریفلری
نوش ایلیجك اندن مست اولوب مشتاقانه نعره‌لر اوردی مستانه لکلر اظهار قیلدی (مثنوی) چون درو آثار مستی
شد پدید * یك مرید او را دران دم بر رسید * چونکم انده مستلك اثرلری بدید وظاهر اولدی اول دمدن بر مرید
اکا یرشدی یعنی چونکم اول حضرتك وجود شریفنده آثار مستی ظاهر اولدی ومستانه ناله‌لر قیلدی بر مرید اول
حضرته اولدم ونفس جانبندن بروایرشدی یعنی بر آخر طرفدن دکل بلکه ینه آنك نفس مبارکی سمتندن اکا واصل
اولدی سؤالی انك نفس شریفی وکلام لطیفی نه قبلدن ایسه اول طرفدن سوال قیلدی دیمك اولور بوده جائزدر که
اولدمدن دیمك اول وقتنده دیمك اوله یعنی اول وقتدن ایرشدی برغیری وقته تأخیر ایلمدی دیمك اولور (مثنوی)
پس بپرسیدش که این احوال خوش * که برونست از حجاب پنج وشش * پس اول حضرته سوال ایلدیکه بو خوش
ولطیف احوال که پنج وشش حجابندن طشره در یعنی حواس خمسه وجهات سته دن بیروندر (مثنوی) کاه سرخ
وکاه زرد وکه سپید * می شود رویت چه حالست ونوید * سنك یوزك کاه سرخ وکاه زرد وکاه سپید اولور بو نه حالت ونه
بشارتدر نوید بشارت معناسنه در (مثنوی) می کشی بوی وبظاهر نیست کل * بی شك از غیبست از کلزار کل
* بوی لطیف جذب واستشمام ایلرسن حال بوکه ظاهرده کل یوقدر شکسز بو حالت عالم غیبدن وکل مرتبه سنك
کلزاریندندر کلزار کلدن مراد مرتبهٔ الوهیتدر که جمیع اسما وصفاتی جامعه اولدیغی جهتندن اکا مرتبهٔ کل تعبیر ایدرلر
(مثنوی) ای تو کام جان هر خودکامهٔ * هر دم از غیبت پیام ونامهٔ * ای محبوب معنوی سن هر بر خودکامه نك
جانینك کامیسن هر دم عالم غیبدن سکا بر نامه وخبر واردر خود کام وخودکامه کندی مرادنه واصل اولان وکندی
کندوبی سون ومراد قیلان کمسیه دیرلر یعنی ای محبوب معنوی سن هر بر مرادنه واصل اولان کامرانك وکندی
ذاتنی سون وحقیقتنی مراد ایلین اصحاب عرفانك مراد ومطلوبیسن هر دمده عالم غیبدن سنك روح شریفنه واردات
الهی والهام ربانی کلمکده دروسنی مستورات ومغیبانه خبردار قیلمقده در (م ی) هر دمی یعقوب وار از یوسفی (می رسد
اندر مشام تو شفی * هر بر دمده یوسف جانبندن حضرت یعقوبه کلان رایحه وشفای صدر کبی سنك مشام شریفکه
بر شفا ورایحه ایرشور یعنی یوسف طرفندن حضرت یعقوب علیهما السلامه رایحه کاوب وحضرت یعقوب علیه
السلام اول رایحه‌یی دماغ جانی استشمام ایلدیکی کبی ای سلطان العارفین سکا دخی یوسف حقیقی طرفندن نیجه
رایحهٔ معنوی وفایحهٔ روحانی کاوروسنك دماغ جانك اول رایحه‌یی استشمام قیلور که حضور شریفکده اولادلك کبی
اولان مریدلر بکلك اول رایحه دن خبرلری یوقدر (مثنوی) قطرهٔ بر ریز برما زان سبو * شمهٔ زان کلستان باما بکو *
امدی بو سبودن بزم اوزریمزه بر قطره دوك اول کلستاندن بزه بر شمه سویله یعنی بو شراب الهیله پر اولان سبوی
وجودکدن بزم اوزریمزه بر قطره سر الهی شرابنی بذل ایله واول کلستان معنویدن بز محتاجلره بر شمه سویله (مثنوی)
خو ندارم ای جمال مهتری * که لب ما خشك وتو تنها خوری * ای سیادت ومهترلك جمالی بز خوی وعادت
طوتمزز که لبمز خشك اوله وسن تنها آنی ایچه‌سن یعنی ای مهترلك وبهترلك صاحبلرینك حسن وجمالی اولان صاحب
کمال بز بو آنه دك خوی وعادت طوتمدق اول حالته بزم اغزمز محروم اوله وسن اول ذوق وصفایی تنها نوش قیله‌سن بلکه
بو آنه دك سیرت شریفه وعادت کریمه‌ك بونك اوزرینه جاریه اولمشدیکه هر نه حالت وذوق که حق طرفندن وجود شریفکه
واصل اوله اندن مستعد اولان محتاجلره دخی هر برینه استعدادلری قدر حصه ونصیب ویررداك وانلری دخی اول
موهوب اولان معنادن حظ ولذت اولمق مرتبه سنه ایرکورردك بو آنه دك بز بوکا معتاد اوله کلمشزدر (مثنوی)
ای فلك پیمای چست چست خیز * زانچه خوردی جرعهٔ بر ما بریز) ای چست قالقیجی فلکی چست طی ایدیجی بعض

نسخه ده چست وچست خیز ما بینده واو عاطفه واقع اولمشدر بو تقدیرا اوزره معنی ای فلکی چستلکله طی
ایدیجی وچست وچابك قالقیجی اول شراب نابدن که نوش ایتدك بزم اوزریمزه دخی بر جرعه دوك وبزه اندن نصیب
ویرکه وللارض من کاس الکرام نصیب دینلمشدر کریم اولانلرك شاننددر که محتاج اولانلری محروم ایلمزلر (مثنوی
میر مجلس نیست در دوران دکر (جز تو ای شه در حریفان درنکر) دورانده سندن غیری میر مجلس یوقدر ای شاه ولایت
حریفلره نظر ایله بو بیت اول حضرتك فردیتنه واول عصرده قطبیتنه اشارت اولور یعنی دورانده مجلس جهانك قطب
وامیری سندن غیری یوقدر که حق جانبندن ذات شریفکه قطب العارفین دیمك لقب اولمشدر چونکم بویله
بر صاحب دولت واهل سعادتسن بر کره سنك حریفلرك ومصاحبلریکز بزه نظر ایله واول نوش ایلدیکك شراب
الهیدن بزه دخی حصه ویردیدی وبو جمله اول مرید لساندن سائر مرید اولانلره تعلیم وتنبیهدر که کندی مقتدا وپیشواسی
اولان شیخنه اندن بر معنا استفاده ایلمك مراد ایلدکده بو کونه تعظیم وتکریم قیله وبو وجهله سائل اوله (مثنوی)
کی توان نوشید این می زیر دست (می یقین مر مرد را رسوا کرست) بو رسمه ال التنده مخفی نوش ایلمك نیچن ممکن اولور زیرا
یقین ومحقق اولان بودرکه باده آدمی رسوای ایدیجیدر یعنی بو بادهٔ حق پوشیده وتنها نوش ایلمك نیچه ممکن اولور باده خود
تحقیقا انسانی رسوای ایدیجی والبته اثرنی خلقه کوستریجی اولور (مثنوی) بوی را پوشیده ومکنون کند * چشم
مست خویشتن را چون کند) فرض ایده لمکه باده نوش اولان کمسه باده نك رایحه سنی بعض ادویه ایله پوشیده ومکنون
ایلریا کندینك مست ومخمور چشمنی او نیجه ایلر یعنی باده نوش اولان کمسه کندی اغزینك رایحه سنی بعض علاجله کتم
ایلدیکی تقدیرا اوزره مخمور اولان عینی اعین ناسدن ستره قادر اوله مز کذلك سن دخی ای میخانهٔ حقیقتك مستی اکرچه
بزم کبی اهل صحودن اول شرابك رایحه واثرنی ستر ایلسك قابل اما مست اولان ذات شریفکی ستر ایلمك نیچه ممکندر که
خمر حقله سرخوش وعشق مطلقله پرجوش اولمشدر (مثنوی) خود نه آن بویست این کاندر جهان * صد هزاران
پرده اش دارد نهان * حال بوکه سن نوش ایتدیکك باده نك رایحه سی خود اول بوی دکلدر که جهانده بوزیبك
پرده انی پنهان ومخفی طوته یعنی طوتمز (م ی) پر شد از تیزی او صحرا ودشت) دشت چه کز نه فلك هم در کذشت * زیرا
اول بر باده در که انك تیزی وحدتندن صحرا ودشت پر اولمشدر دشت وصحرا اندر که نه فلکدن بیله کچدی یعنی انك روایح
وآثارینك کمال قوتندن بو دشت جهان وصحرای کون ومکان مالامال اولمشدر صحرای جهان ندر افلاك تسعه دن
هم تجاوز ایدوب عالم ارواح عقوله هم سرایت قیلمشدر وملکوت وجبروت اهالی مست ومستغرق ایلمشدر (مثنوی)
این سر خم را بکهکل در مکیر * کین برهنه نیست خود پوشش پذیر * بو کوپك باشنی بالچق ایله طوتمه زیرا بو عریان
وبرهنه خود پوشش پذیر دکلدر یعنی بو بادهٔ اسرار ایله پر اولان وجودك خمرنك سر ودهانی طبیعت کهکلیله طوتمه
وبشریت بالچغیله صیوه مه زیرا بو مرتبه عریان وفاشدر که خود استتارانی اورتمکه قادر اولمز واول دخی پرده‌لر
وحجابلر قبول قیلمز (مثنوی) لطف کن ای رازدان راز کو * آنچه بازت صید کردش باز کو * امدی لطف ایله
ای راز بیلیجی وراز سویلیجی سلطان اول نسنه یی که سنك باز روحك صید ایلمشدر انی آشکارا سویله (مثنوی) کفت
بوی بو العجب آمد بمن * همچنان که مر نبی را از یمن * بایزید بسطامی قدس الله سره العزیز حضرتلری سائل اولان
مریدینه بویله دیو جواب ویردی دیکه بر بو العجب رایحه واثر کلدی دیدی انجلیین که حضرت نبی علیه السلامه یمن جانبندن
کلدی (مثنوی) که محمد کفت بر دست صبا * از یمن می ایدم بوی خدا * نته کم حضرت محمد علیه السلام صبانك الی
اوزره یمندن بکا بوی خدا کاوردیدی نته کم (انی لاجد نفس الرحمن من قبل الیمن) بیوردی یعنی تحقیقا بن رحمانك
روح ورایحه‌سن یمن جانبندن بولورم دیدی ومبارك وجهلرنی یمن جانبنه دوندیروب استشمام ایدردی وبو حدیث
شریفدن مرادنه ایدیکنده علما اختلاف ایلمشلردر بعضیسی قوم انصاردر دیمشلر که انلرله حضرت نبی ومؤمنلر
کربدن نجات بولدی وانلره انلر جانبندن راحت ایرشمشدر نته کم ابن اثیر نهایه ده دیر (قیل عنی به الانصار لان الله
تعالی نفس بهم الکرب عن المومنین وهم یمانیون لانهم من الازد) واکثری دخی بوندن مراد اویس قرنیدر دیمشلر
نته کم حضرت مولانا قدس الله سره العزیز دخی بو معنایی قبول ایلیوب ونظمه کتوروب اشارت بیوررلر
(مثنوی) بوی رامین می رسید از جان ویس * بوی یزدان می رسد هم از اویس * مثلا ویسك جانندن بوی رامین
ایرشور اویسدن هم یزدانك رایحه‌سی ایرشور رامین بر معشوقه نك اسمیدر ویس انك عاشقی بر کیمسه نك اسمیدر
یعنی رامین نام معشوقه نك رایحه‌سی ویس نام عاشقك جانندن ظهوره کاوراویسك وجودی رامینك عشق ومحبتیله
بر مرتبه پر اولمش وانك عشقی بونك وجودنه اول غایتده سرایت قیلمش که عاشقك درونی رنك معشوقیتله منصبغ اولوب
وانك ذات وصفاتیله متحلی اولدیغندن هر شول کمسنك که دماغ جانی پاکدر اکا اول عاشقك جانندن معشوقنك

رایحه‌سی ایشوردی نته‌کم هم اویس قرنی رضی الله عنه حضرتلرندن یزدانك رایحه‌سی حضرت نبی علیه السلام
جانبنه ایرشدی واویس قرنی حضرتلری اول مرتبه‌ده عاشق خدا ایدیکه عشق خدا آنك جمیع عروق واعضاسنه سرایت
ایلیوب تجلیات حقله انك وجود شریفی اول مرتبه طولمشدیکه اندن دماغ پاك صاحبلری حق رایحه‌سن بولورلردی
وکل اناء یترشح بما فیه قولنك مفهومی اوزره برکسه‌نك درونی هرنه ایله طولسه برونه چقان اول شیء اولور چونکم
ویسك جانی رامینله طولدی اندن رامین رایحه‌سی كلدی واویس القرنینك جانی اوصاف یزدانی ایله طولدی اندن
رحمان رایحه‌سی ظهور قیلدی وحضرت نبی صلی الله علیه وسلم اندن رحمان رایحه‌سنی بولدی وعصر شریفنده
اولان اصحابنه بومعنادن خبرویردی نته‌کم بیوررلر (مثنوی) از اویس وازقرن بوی عجب * مرنبی را مست کرد
وپرطرب * حضرت اویسدن وقرن کوینندن عجیب وغریب بربوی واثر حضرت نبی علیه السلامی مست وپرطرب
ایلدی یعنی حضرت اویسدن وانك مقامندن برعجیب وغریب بی کیف رایحهٔ رحمانی ونفحهٔ ربانی حضرت پیغمبر
صلی الله علیه وسلمی مست وپرطرب ایلدی * مثنوی * چون اویس ازخویش فانی کشته بود * آن زمینی آسمانی
کشته بود چونکم حضرت اویس قرنی دردعشقله کندیسندن محو وفانی اولمشدی اول زمینه منسوب اولان قرنی
آسمانه منسوب اولمشدی یعنی چونکم اویس القرنی حضرتلری حق تعالینك عشق ومحبتی واسطه‌سیله کندی
کدورات طبیعیه‌سندن فانی اولمش واوصاف الهیه ایله متصف واخلاق ربانیه ایله متخلق ومتحقق اولدیغی واسطه ایله
زمینه منسوب ایکن مرتبه‌یی بولمش اولدی ولهذا انك وجود شریفندن رایحهٔ رحمانی ونفحهٔ ربانی ظهوره كلدی پس
سائر ابدال مرتبه‌سنه واصل اولان وتبدیل ذات وصفات قیلان اولیایی دخی بوکا کوره قیاس ایله وبونلرك تبدیل ذات
وصفات قیلمسنه واوصاف الهیه ایله متصف اولمسنه وحضرت حقك انوار ذاتیه وصفاتیه‌سی بونلرك وجودنده غلبه
قیلوب بونلرك وجودینك مغلوب ومنعدم اولمسنه بومثالی ایراد ایدوب بیوررلر (مثنوی) آن هلیله پروریده درشکر
* چاشنیٔ تلخیش نبود دکر * آن هلیلهٔ رسته ازماومنی * نقش دارد ازهلیله طعم نی * مثلا اول شکرده پرورده وتربیه
اولمش هلیله بردخی انك اجیلغنك چاشنیسی اولمز زیرا انك اجیلغی شکرك لذت وحلاوتنده محو اولور واول هلیله شکر
طعمن بولور واول حکمده اولور پس اول ما ومنیدن قورتلمش هلیله‌دن نقش طوترلکن هلیله طعمن طوتمز کذلك
حضرت اویس قرنینك وسائر اولیانك وجود بشریه‌لری وصفات طبیعیه‌لری وجود الهیه‌ده وصفات ربانیه‌ده
محو ومتلاشی اولوب والطاف الهیه‌ده نشو ونما بولوب تبدیل صفات قیلمدقدنصکره بونلردن غیری بشریت رایحه‌سی
کلمز وچاشنیٔ طبیعت ظهور قیلمز زیرا بونلر هلیله شکرده محو اولوب انك لذتن طوتدیغی کبی حضرت حقك صفاتنده
کندی صفاتلرنی محو ایلیوب ما ومنی قیدندن خلاص اولمشلردرا کرچه بونلر هر بری انانیت نقشن طوترلر اما طعم
انسانیت طوتمزلر بلکه اوصاف الهی طعمن طوترلر ذوق روحانیسی اولان بونلردن حق لذتنی درك وشهود ایلر
(مثنوی) این سخن پایان ندارد بازکرد * تاچه کفت ازوحی غیب آن شیرمرد * الحاصل بوسوزك نهایت وپایان طوتمز
کیرو دون تا اول شیرمرد عالم غیبك وحی والهامندن نه دیدی (مثنوی) کفت ازین سو بوی یاری می رسد) کاندرین ده
شهریاری می رسد پس اول مرید سائله حضرت بایزید جواب ویروب دیدی بو جانبدن بنم مشام دماغمه بریار جانك
بوی واثری ایرشورکه بو قریه‌ده برشهریار ایریشور مراد حسن خرقانی حضرتلریدرکه شهریار معنوید روقطب عالمدر
قول رسول علیه السلام انی لاجد نفس الرحمن من قبل الیمن * بو سرخ شریف حضرت نبی علیه السلامك بو قولنك
بیاننده درکه بیوردی تحقیقا بن یمن جانبندن نفس رحمانی بولورم نفس لغتده دمدر یعنی صولق بوراده تنفیس معناسنه
دردیمشلر (کما قال ابن الاثیر فی النهایه النفس فی هذا الحدیث اسم وضع موضع المصدر من باب التفعیل من نفس ینفس
تنفیسا کانه قال اخذ تنفیس ربکم من قبل الیمن) ای تفریجه بوراده نفس رحماندن مراد ظهورات الهیه اولسه
مذهب مشایخه مناسب اولوردی نته‌کم اصطلاح مشایخده نفس رحمانی ظهورات الهیه‌یه دیرلر نته‌کم سعد الدین
فرغانی بیوررلر (اعلم ان النفس الرحمانی هو عین الرحمة السابقة الشاملة علی کل شیء ظاهرا وباطنا لما بدا من باطن
الغیب بحکم اقتضاء فانبجست) ولهذا بو موجوداته نفس رحمانی دیدیلر اول ملابسه ایله که برکسه درونده اولان
ریح حاره‌یی اخراج ایلدکده تنفس ایدر جناب عزت دخی مقتضیات اسماء وصفاتنی مرتبهٔ بطوندن عالم ظهوره اخراج
ایلدکده بو معنانك متنفسینك تنفسنه مشابهتی اولدیغندن اوتری نفس رحمانی دیدیلر پس انسان كاملك وجودی
اکمل ظهور اوصاف الهی اولدیسه انلر جانبندن نفس رحمانیه‌یی بولمق ونفحهٔ ربانیه‌یی استشمام قیلمق صحیح وثابت
اولور پس حضرت پیغمبر علیه السلام مظهر اوصاف الهی اولان اویس حضرتلرینك وجود شریفندن وجانب
لطیفندن جمیع موجوداته حاوی وشامل اولان رحمت سابقه‌نك وظهورات الهیه‌نك سرنی استشمام قیلوب نفس

رحمانی‌یی تحقیقا بن یمن جانبندن بولورم دیدی (م ی) بعد چندین سال می زاید شهی (می زند بر آسمانها خرکهی) بایزید
قدس الله سره العزیز حضرتلری بیوردیکه بو قدر ییلدنصکره برشاه جهان طوغر آسمانلر اوزره برخیمه اورر یعنی قدر
ومرتبه‌سی فلکلردن برتر وعالیتر اولور (مثنوی) رویش از کلزار حق کلکون شود * ازمن او اندر مقام افزون بود *
انك روی شریفی کلزار حقدن کلکون اولور اول شاه جهان مقامده بندن زیاده اولور یعنی انك ذات لطیفی حق
تعالینك اوصاف کلزارندن ملون اولور ورنك بولور مقام ومرتبه‌ده اول بندن عالیتر اولور دیدی (مثنوی) چیست
نامش کفت نامش بو الحسن * حلیه‌اش وا کفت از ابرو وذقن * مرید حضرت بایزیده دیدیکه انك نام شریفی ندر بایزید
حضرتلری اکا دیدیکه ابو الحسن درانك حلیه‌سنی ابروسندن وذقندن کیروسویلدی (مثنوی قد او ورنك او وشکل او
یك بیك وا کفت از کیسو وروی * اول حضرتك قدنی وانك رنك روینی وانك شکل وصورتنی دخی کیسوسندن
بر برآشکارا سویلدی (مثنوی) حلیه‌های روح اورا هم نمود * از صفات وازطریقهٔ جا وبود * انك روحنك حلیه‌لرنی
وصفتلرنی دخی کوستردی صفاتندن وطریقندن ومقامندن واولمسندن یعنی اول حضرتك نعوت وکمالاتندن وحمیده
اولان صفاتندن ومقاماتندن وکراماتندن والحاصل جمیع حالاتندن خبرویردی ومریدنی تحقیق ویقین مرتبه‌سنه
ایرکوردی (مثنوی) حلیهٔ تن همچو تن عاریتست * دل بران کم نه که آن یك ساعتست * تنك حلیه‌سی تن کبی
عاریتیدر قلبی حلیه اوزره قومه زیرا که او برساعتدر یعنی تنك صفتلری تن کبی بی بقا وسریع الفنادر کوکلکی
صورت ظاهره‌ده اولان اوصافه ویرمه زیرا که انك سرعت فناسنه نظر اولنسه برساعت قدردر پس برکمسنك
اوصاف روحانیه‌سندن خبردار اوله کورپوخسه اوصاف باطنه‌سندن خبردار اولمدقجه اوصاف صوریه‌سنه واقف
اولسك اعتبار یوقدر (مثنوی) حلیهٔ روح طبیعی هم فناست * حلیهٔ آن جان طلب کان برسماست *
روح طبیعیدن مراد بونده روح حیوانیدر وانك حلیه‌سندن مراد اکل وشرب وجماع ونومه واعتدال
مزاجه ومشتهیاته وبونلر امثالی اولان صفاتنه مناسب ومشابه اولان صفتلردر وبوجمله‌سی روح حیوانی
کبی فانیدر ولهذا بیوررلر روح طبیعینك حلیه‌سی هم فنادر پس اول جانك حلیه وزینتنی طلب ایله که اول
آسمان اوزره‌در بو جاندن مراد روح الهی ونفخهٔ ربانی اولان جاندرکه انك مرتبه‌سی برتر وآسماندن عالیتردر
وبوجانك حلیه وزینتندن مراد علم وحکمت ووجد وحالات وعشق ومحبت وبونلر امثالی اولان خصلتدرکه
جمیع اوصاف الهی واخلاق ربانی بوروحه حلیه وزینت اولمشدر وبو روح شریف حقله قایم وباقی اولور وبونك جمیع
صفاتی دخی کندیله ابدی وباقیه قالور پس طلب ایلرسك بو رفیع المنزله اولان جانك صفتن طلب ایله که او دائم وباقیدر
(مثنوی) جسم او همچون چراغی برزمین * نور او بالای سقف هفتمین) اول جانك جسمی یر اوزره برچراغ کبیدر
انك نوری سقوف سبعه‌نك یعنی افلاك سبعه‌نك اوزرنده‌در یعنی اول روح کاملك جسم شریفی یر یوزنده برسراج منیر
کبیدر وانك نور عالیسی افلاك سبعه اوزره پرتو صالمشدر (کشجرة طیبة اصلها ثابت وفرعها فی السماء)
ایت کریمه‌سی بو معنایه کوره برخوب مثال اولمشدر (مثنوی) آن شعاع آفتاب اندر وثاق * قرص او اندر
چهارم چارطاق * مثلا افتابك اول شعاعی وثاق وخانه‌لرده‌در اما اول افتابك قرصی فلك رابعه‌ده‌در کذلك آفتاب
معنوی اولان روح اعظمك پرتو وانواری روی زمینده انسان کاملك خانهٔ جسمنده‌در اما اول روحك اصلی وذاتی عالم
معناده افلاك روحانیتك ومراتب معنوینك وسطنده واعتدالی اولان مقامنده‌در بوندن مقدم اولان بیت جسمی اصل
وروحی فرع اعتبار ایلدکاری اوزره‌درکه جسم بحسب الظاهر اصل وروح اکا نسبت فرع کبی اولور بو بیت شریف
روحی اصل وجسمی فرع ایلدکاری اعتبار اوزره‌درکه روح من حیث المعنی فی الحقیقه اصلدر وبدن اکا نسبت فرعدر
نته‌کم خورشیدك ذاتی فلك رابعه‌ده‌در وانك فرعی وپرتوی روی زمینده‌در کذلك بونلرك دخی ذات حقیقی وروحانیلری
عالم معناده دروذات مجازی وجسمانیلری وجه ارضده ساکندر پس جسمك روی زمینده ساکن اولوب روحك
عالم بالایه صعود قیلدیغنه برمثال آخر دخی بسط ایلیوب بیوررلر (م ی) نقش کل درزیر بینی بهر لاغ * بوی کل بر سقف
وایوان دماغ * مثال آخر کلك نقشی بورنك التنده درلطیفه‌دن اوتری لکن کلك بوی واثری دماغك سقف وایوانی
اوزره‌در یعنی فی المثل کلك نقشی وصورتی بورنك التنده اولوب رایحه وروحی دماغك اعلا مرتبه‌سنده اولدیغی
کبی کذلك کل مرتبه‌سنده اولان انسان کاملك دخی نقش وصورتنی آشغه کوررسن لطیفه اولدیغندن اوتری
انك رایحه وروحیه‌سی سکان ملکوتك دماغنه ایرمش وجبروت ولاهوت مرتبه‌سنده قرار قیلمشدر (مثنوی)
مردخفته درعدن دیده فرق * عکس آن برجسم افتاده عرق * مثلا اویومش کمسه عدن دیارنده فرق کورمشدر
اما اول فرق وخطرك عکسی جسم اوزره عرق واقع اولمش فرق فتحتین ایله خوف وخطر معناسنه دریعنی فی المثل

برآخر یرده یاتمش وایومش کسه واقعه سنده کندوبی عنده وعدنده کوروب انده نیجه خوف وخطره متعلق واقعه
کورمش اول واقعه دن کمالیله مضطرب اولوب اول دیارده کوردیکی واقعه نک عکس واثری جسمنك اوزرینه تأثیر
ایدوب درلر واقع اولمشدر حال خوابدن بیدار اولدقده کندینك جسمنی عرقه مستغرق بولمش اوله بومردك حالی نیجه ایسه
روحله جسمك حالنی دخی بوکه کوره قیاس ایله روح نیجه بیك ییل مرتبه جسمندن دور ومهجور اولسه انك پرتو واثری
جسمینه تأثیر وتصرف ایلمکده درا کرمابینلرنده بعد مسافه دخی اولورسه ده روحه نسبت بعد مکان اکر یوز بیك
ییللق قدر اولورسه ده مانع وحجاب اولمزنته کم برکسه یا مغربده ویا مشرقده یاتوب اویوسه وکندوبی عدن دیارنده کورسه
اول کوردیکی واقعه نك اثری انك جسمنه متصل وملاصق اولمشدر اکرچه واقعه سیله کندی جسمنك ما بیننده هرنه
قدر بعد مسافه اولورسه اولسون کذلك روح بدندن خروج ایلدکدنصکره دخی کندی قبرینه وجسمنه علاقه سی
بوقبیلدن اولورا کراول روحك مرتبه سی افلاك تسعه نك اوزرنده ایسه ده (مثنوی) پیرهن در مصر رهن یك حریص*
پرشده کنعان زبوی آن قمیص* پیراهن یوسف مصر دیارنده برحریصك مرهون ومحفوظیدی درحال بوکه اول قمیصك
رایحه سندن کنعان پراولمشدر یعنی حضرت یوسف علیه السلام کندینك پیراهننی یهودا نام برقرنداشنه ویروب پدری
حضرت یعقوبه ارسال ایلمك مراد ایلدکده واولدخی فنای مصردن هنوز چقدیغی کبی (فلما فصلت العیر قال ابوهم انی
لأجد ریح یوسف لولا ان تفندون) آیت کریمه سنك حسبنجه حضرت یعقوب علیه السلام حضورنده اولان اولادنه
دیدیکه تحقیقا بن یوسفك رایحه سنی بولورم حال بوکه مصرله کنعان دیارینك ما بیننده مسافهٔ کثیره ومنازل بعیده
وار ایدی پس بعد مسافه انك دماغ پاکنه حجاب اولمدی کذلك روح آسمانینك جوهر ذاتی عالم اعلاده در وپرتو انواری
زمینده اولان جسمنه تأثیر ایدوب انده تصرف قیلمش وظاهر اولمشدرپس انك وجودی روی زمینده برسراج منیر
کبیدر انلرکه دیده ودل صاحبلریدر انلره ضیابخش اولورو انلرکه کوردللردر انك نورندن بی بهره قالور ودماغ جانی پاك
اولمینلر دخی انك روح رایحه سندن محروم اولورپس ینه قصه بیانه رجوع ایدوب بیوررلر (م ی) بر نبشتند آن زمان
تاریخ را* از کتاب آراستند آن سیخ را* چونکم بایزید قدس الله سره العزیز حضرتلری ابوالحسن خرقانی
حضرتلرینك ولادتندن وظهورندن خبرویردی اول دمده تاریخ نویس اولنلر انك تاریخنی یازدیلر اول سیخی کتابدن
آراسته ایلدیلر الله اعلم کتابدن مراد حضرت بایزیدك کلمات نفیسه سی اوله که غذای دل وجان دروسیخدن مراد قلم اوله
که سیخه مشابهدر وقلمی انك کلام حقیقت انجامیله مزین ایلمك تحریر قیلمقدن وکتاب کبی تزیین ایلمکدن کنایت اولور
وسیخ وکتاب تعبیری نیجه دوردنصکره غذا اولمغه لایق اولدیغی ایهام قیلورلر اما شارحلر حسن تعبیرا بلیه مدکارندن
مناسبتدن خالی وجهلر یازمشلر (مثنوی) چون رسیدان وقت وآن تاریخ راست) زاده شد آن شاه ونردملك باخت
چونکم اول وقت واول تاریخ ایرشدی اول شاه طوغمش اولدی وملك ودولت نردنی اوینندی یعنی اول شاه عالم طوغدی
وزمان شریفنده پادشاهانه ملك وجودده تصرف ایلدی* زادن بوالحسن خرقانی بعدازوفات بایزید قدس الله
روحهما سالها (م ی) ازپس آن سالها آمد پدید* بوالحسن بعدازوفات بایزید* اول ییللردنصکره ظاهر کلدی
حضرت بوالحسن بایزید حضرتلرینك وفاتندنصکره (م ی) جمله خوهای اوزامساك وجود* انچنان آمد که آن شه
کفته بود* امساك وجوددن انك جمله خویلری انجلین کلدیکه اول شاه دیمشدی یعنی قبض وبسطدن ومنع وعطادن
وسائر اوصاف متضاده دن هرنه ییکه اول شاه ولایت دیدی ایسه وانك شان شریفندن نه کونه خبرویردی ایسه
بعینه انك دیدیکی کبی کلدی وبلازیادة ولا نقصان همان انك خبرویردیکی کبی ظهور قیلدی (مثنوی) لوح محفوظست
اورا پیشوا* از چه محفوظست محفوظ ازخطا* زیرا انك دلیل وپیشواسی لوح محفوظدر نه دن محفوظدر خطادن
محفوظدر یعنی اول بایزید حضرتلرینك اقتداسی لوح محفوظدر هرنه خبرویردیسه اندن خبرویردی ولوح محفوظ ایسه
خطا وخللدن مصون ومحفوظکه انده مسطور اولان خطا قیلمق ومتبدل ومتغیر اولمق احتمالی یوقدر پس ولی کاملك
آیینهٔ قلبی لوح محفوظه مقابل اولمشدر انده مسطور اولان بونك آیینهٔ قلبنده ظاهر ونمایان اولور پس هرنه خبرویررسه
خطا وخللدن بری اولور (م ی) این نه نجمست ونه رملست ونه خواب* وحی حق والله اعلم بالصواب* بونجم دکلدر
ورملده دکلدر وخواب دخی دکلدر حق تعالینك وحییدر الله صوابه اعلمدر یعنی بعض اهل رؤیا یاخود صلحا که رؤیا
کوررلر ورؤیادن خبرویررلر اکثرینك اورؤیاسی رؤیای صادقه اولور ومثل فلق الصبح ظهوره کلور حضرت بایزید
قدس الله سره العزیزك عالم غیبدن خبرویرمه سی بوقبیلدن دکلدر وبعض کهنه دخی رمل ایدرلر واول علمده مهارتلری
اولدیغی واسطه ایله بعض علایم وآثار غیبدن ظهوره کله جك کارلره استدلال قیلورلروا کاکوره خبرویررلر بعض
زمانده سوزلری قضایه موافق اولوب قضیهٔ اتفاقیه سوزلری ظهوره کلوب اصابت ایدرلر حضرت بایزید قدس سره

العزیزك خبرویرمسی بوقبیلدن دخی دکلدر وا کثرا وستادمنجملر اوضاع فلکیه وخواص کواکبه عالم اولدقلرندن
بعض کمسه نك ولادتنه وطالعنه وقوتنه وموتنه اندن استدلال قیلورلر وخبرویررلر بعض زمانده انلرك سوزلری دخی
خطا ایتمیوب واقع اولور خبرویردکلری اوزره ظهوره کلور حضرت بایزید قدس الله سره العزیزك خبرویردیکی بوجنس
علمدن دخی دکلدر بلکه حق تعالی حضرتلرینك اکا وحی ایلمسیدر یعنی حقیقت کاری انك قلب شریفنه کما هو حقه
الهام وقذف قیلمسیدر وحی بونده الهام معناسنه اولور ومثنوی خوانلر مجلس تمام اولدقدنصکره بوبیتی اوقومللری
حضرت مثنوینك وحی الهی اولدیغنی ولوح محفوظدن الهام حقله اول حضرتك قلب شریفنه نزول قیلدیغنی
اشعار قیلور الله تعالی حقیقت کاره اعلمدر واولیانك محبی ومعتقدی اولان طائفه یه بوکلامی تصدیق ایلمك لازمدر (م ی)
ازپی روپوش عامه دربیان* وحی دل کویند انرا صوفیان* وحی دل کیرش که منظرکاه اوست* چون خطا باشد
چودل آکاه اوست* لکن تعبیر وبیان ایلمکده عامه دن سترایچون صوفیلر اکا وحی دل دیرلرسن انی وحی دل طوتکه
دل انك نظرکاهیدر پس نیجه خطا اولور چونکه دل انك اکاهی اوله یعنی مشایخ صوفیه قلبلرینه الله تعالی جانبندن
کلان وحی حقی عامه دن ستر ایلمکدن اوتری انی تعبیر وبیان ایلسه لردی حین تعبیرده اکا وحی دل یعنی وحی قلبی دیمکله
تعبیر ایدرلردی زیرا اکر وحی الهیدر دیسه لردی عوام انلره طعن وتوبیخ ایدرلردی بویله دیوکه وحی انبیایه مخصوصدر
بونلر انبیادن دکلدر بونلره وحی الهی نیجه ممکن اولور دیو تشنیعدن خالی اولمزلردی خبرلری یوقکه اولیایه دخی
وحی الهی اولدیغی نصوصله (واوحینا الی ام موسی) بیوردقلری کبی واندنصکره (واوحینا الی الحواریین ان امنوابی
بیوردقلری کبی باخصوص (واوحی ربك الی النحل) بیوردیغی کبی ودخی بونلر امثالی نیجه آیتلر واقع اولمشدر بونلر
انبیادن دکل ایکن حق تعالی بونلره وحی قیلدق دیدی وحضرت سلیمان علیه السلام پیغمبر ایکن (ففهمناها
سلیمان) بیوردی الهمنا دیمکله تفسیر قیلدیلر پس انبیایه دخی الهام اولوریمش واولیایه دخی وحی الهی ارلمق ممنوع
دکل ایمش لکن تشنیع عوامدن احترازا یلدکلر ایچون مشایخ صوفیه وحی الهی یه وحی قلبی دیدیلر والهام ربانی دیمکله
تعبیر ایلدیلر والحاصل سن بونلره اولان وحی الهی یی وحی قلبی فرض ایله که بونلرك قلب شریفی اول خدای تعالینك
نظرکاهیدر چونکم کوکل اول خدادن اکاه اوله واندن خبردار اوله انده نیجه خطا وخلل اولور چونکم بردلده خطا
وخلل اولمیه اکا وارد ونازل اولان معنایه استرسك وحی قلبی دی استرسك وحی الهی دی وحی الهیدن دخی مقصود انده
خطا اولممقدر چونکم وحی قلبیده دخی خطا اولمیه عند العارفین اصطلاحه اعتبار یوقدر (مثنوی) مؤمنا ینظر
بنورالله شدی* از خطا وسهو ایمن آمدی* ای مؤمن سن الله نوریله نظر ایلرا ولدك خطا وسهودن ایمن کلدك یعنی
اتقوا فراسة المؤمن فانه ینظر بنور الله حدیث شریفنك موجبنجه ای مؤمن کامل سن الله تعالینك نوریله نظر ایلیجی
اولدك خطا وسهودن مصون ومحفوظ اولدك زیرا اللهك نورنده سهو وخطا اولمز والله نوریله ناظر اولان کمسه خبط وغلط
قیلمز مراد مؤمن کامل اولنلرك فراست الهیه ونور ربانیه ایله اولان نظرلرنده خطا وغلط اولمدیغنی اشعاردر پس مقدما
ذکر ایلدکلری نفقه سی پادشاه جانبندن مقطوع اولان غلامك حکایه سنه شروع ایلمزدن مقدم اندن مراد صوفی
ایدوکنه اشارت ایدوب بیانی انك حقنده بسط ایلدکدنصکره ینه قصه یه وقصه دن ینه حصه یه شروع بیوررلر اول
بیان بودر* نقصان اجرای جان ودل صوفی ازطعام الله (م ی) صوفیٔ زفقر چون درغم شود) عین فقرش دایه ومطعم
شود* برصوفی فقردن چونکم غمده اوله عین فقر اکا دایه ومطعم اولور یعنی برصوفی یوقلقدن غمده اولسه انك عین فقری
ومحضا یوقلغی اکا مربی اولور وطعام اولور یعنی اول فقرلك وغمك ایچنده حق تعالی اکا شول طعام روحانی وغدای
نورانی یی انك جاننه ییدیرر که اول طعام اللهدن انك جانی مربی اولور ونشو ونما بولور اول عین فقر اکا طعام وغدا اولوب
اطعمهٔ صوریدن استغنا قیلور صوفی یه فقر وفنا مسلط اولمق اول طعام حقه مستعد اولمنك علامتیدر که جناب حق انی
کندی نوریله پرورش قیلمق استرزیرا غدای جسمانیدن وغنای صوریدن فقیر اولمقلق غنای قلبك وغدای نورانینك زیاده
اولمسنه سببدر دیمشلر کما قیل الظاهر والباطن کاللیل والنهار اذا نقص من احدهما زاد فی الاخر مطعم بونده یعنی طعام دیر
مصرع اولده چون اشباع واوله کیف معناسنه اولسه ده معنا جائز اولور لکن اوایکی وجه اولی اولور وکیف معناسنه
اولدیغی اوزره تقدیر کلام بویله دیمك اولورکه برصوفی فقردن نه حالله غمده اولورا کا عین فقر دایه وطعام اولور چونکم
عین فقرا کا دایه وطعام اوله صوفی فقردن غمده اولمز دیمك اولور (مثنوی) زانکه جنت ازمکاره رسته است* رحم قسم
عاجزی اشکسته است* زیرا که جنت مکارهدن بتمشدر رحم وشفقت عاجزك قسم ونصیبیدر یعنی جنت اعلا مظهر
نعمت خدا ایکن مکاره وشدایددن بتمشدر نته کم حفت الجنة بالمکاره حدیث شریفی بومعنایه شهادت ایتمشدر زیرا
مرحمت وشفقت شکسته اولان عاجزك نصیبیدر مثلا کورمزمیسن هیچ برکمسه توانا وغنی وقادر اولان کمسنه یه مرحمت

ایدوب اکا عطا و بخشش ویررمی اما عاجز و اشکسته اولسه محل مرحمت اولوب بخشایش و عطایه مظهر اولوردی پس
معلوم اولدیکه شکستهلك ایچره درستلك مختفی اولدی وعاجزلك مستجلب قدرت اولدی وشدائد ومکاره مستلزم
نعمت اولدی وفقر وفاقه یه راضی اولان غنای معنوی بولدی (مثنوی) آنکه سرها بشکند او از علو * رحم حق وخلق
ناید سوی او * اول کمسه که علو وکبرندن باشلر صیه انك جانبنه حق تعالی حضرتنك وخلق جهانك رحمی متوجه اولمز
زیرا اهل کبری وظالمی حق تعالی سومز وخلق عالم دخی سومز معلوم اولدیکه کرم ورحمت الهی وشفقت ومرحمت خلایق
عاجز وفقیر اولنلره اولمشدر (مثنوی) این سخن پایان ندارد وان جوان * از کمی اجرای نان شد ناتوان * بو سوزپایان
ونهایت طوتمز واول جوان نانی اجراسنك نقصانندن ناتوان اولدی وحماقتندن بیلمدیکه نقصان نان طعام جانك زیاده
لکنه سبب اولور حضرت مولانا قدس الله سره العزیزك منقبهٔ شریفه لرنده بویله مسطوردر که بعض زمانده مطبخه
کلوب آشپزه اولنه سؤال ایدرلرایمشکه امروز درین مطبخ ما ازما کولات چیزی هست اگر آشپز نعمت فراوان وارد دیرسه
ملول اولوب از مطبخ مابوی مطبخ فرعون ونمرود می اید دیوب رجوع ایدرلرایمش وکرآشپز اولان کمسه امروز در مطبخ اصلا
چیزی نیست دیو جواب ویرسه لردی اول حضرت بشاشتلر اظهار ایدوب الحمد لله که امروز ازین مطبخ مابوی مطبخ محمد
وبوی مطبخ آل محمدی می آید دیرلرایمش وشاد اولورلرایمش (م ی) شاد آن صوفی که رزقش کم شود * آن شبه‌ش در گردد
واویم شود * شاد آن صوفی که انك رزقی کم اوله انك اول شبه‌سی در اوله واویم اوله یعنی صوفی که صافی دل اولان اهل
طریقتدر بونلرك جسمانی اولان رزقلری ناقص اولسه شاد اولورلر وشکر وسرور اظهار قیلورلر زیرا بیلورلرکه قلت
غدای جسمانی سبب کثرت طعام روحانی اولور وطعام روحانینك غدای جسمانیه یه نسبتی فی المثل دره شبه کبی اولور
پس صوفینك بونجق مشابه سنده اولان غدای جسمانیسی درکبی لطیف غدای روحانی اولسه شاد ومسرور اولورلر واول
کندیسی دریای نور اولور ومعنای فقرده وقلت طعامده نه مرتبه ذوق ومنفعت وار ایدوکنی بیلان کمسه بیلور (مثنوی)
زان جرای خاص هرکه آگاه شد * او سزای قرب واجرا گاه شد * اول خاص اولان جری ونفقه دن هر کیمکه آگاه
اولدی اول کمسه قربه ومحل اجرایه لایق اولدی یعنی اول روحانی اولان خاص اجرادن هر شول کمسه که آگاه اولدی
اول کمسه حق تعالینك قربنه لایق اولوب مقربلردن اولدی ابیت عند ربی یطعمنی ویسقینی حدیث شریفنك ماصدقی
اولان طعام وشرابدن لذت بولدی ودخی جمیع اجری ونفقاتك منبع ومعدننه واصل اولدی والحاصل جمیع لذاتك
اصلنه واصل اولوب مقرب الهی اولمغه لایق اولدی دیمك اولور (مثنوی) زان جرای روح چون نقصان شود * جانش
از نقصان ان لرزان شود * اندن جرای روح چون نقصان اوله انك جان ودلی اول غدای روحانینك نقصانندن لرزان
اولور یعنی چون صوفینك اول غدای روحانیسندن ناقص اوله وقلب وروحنه حق جانبندن بوی نفایس معنوی آزکه
بونك قلت ونقصانندن انك جانی مضطرب اولور وفریاد وناله قیلور وبیلورکه کندیسندن برخطا صادر اولمشدر نته کم
بیوررلر (مثنوی) پس بداند که خطایی رفته است * که سمن زار رضا اشفته است) پس صوفی بیلورکه برخطا صادر
وواقع اولمشدرکه پادشاهك رضاسنك سمن زاری آشفته اولمشدر یعنی صوفی کندی روحندن غدای روحانی وطعام
ربانینك ناقص کلسنی کوره اول احمق غلام کبی کندوینی بی جرم کوروب پادشاه جانبنه طعن وتشنیع ایلمز بلکه بیلورکه
کندیدن برخطا صادر اولمشدر واول خطادن اوتری خدای تعالینك رضاسنك سمن زاری پریشان اولمشدر زیرا
سنت الهیه بونك اوزرینه جاریه درکه مادامکه برقوم کندی نفسلرنده اولان امر حقه اطاعتی تغییر ایلمسه حق تعالی
انلرك وجودنده اولان نعمتی تغییر ایلمز (کما قال تعالی (ان الله لا یغیر ما بقوم حتی یغیروا ما بانفسهم) پس اهل سلوك
اولان جرمی کندی یه اسناد ایلیوب استغفار واعتذاره مشغول اولورلر وکندیدن جرم وخطا صادر اولدیغنی بیلورلر (م ی)
همچنان کان شخص از نقصان کشت * رقعه سوی صاحب خرمن نبشت * انجلین که اول شخص کشت وزرعك
نقصانندن اوتری خرمن صاحبی جانبنه رقعه یازدی بویتده همچنان لفظی که کلمهٔ تشبیه در ایکی وجه جائزدر
بروجه اولدرکه مشبه بو بیتدن مقدم واقع اولان بیتده پس بداند که خطایی رفته است قولنك مفهومی اوله یعنی پس
اول صوفی بیلورکه برخطا واقع اولمشدر وسمنزار رضای الهی پریشان اولمشدر انجلین که اول نفقه‌سی مقطوع اولان
غلام خطا واقع اولدیغنی بیلدی لکن قنغی خطا ایدوکنی تجسس قیلمدی ورضای پادشاهی پریشان اولمسنه اگاه
اولدی وصاحب خرمن جانبنه رقعه یازدی دیمك اولور اما بو وجه ضعفدن خالی دکادر اولی اولان اولدرکه دینه بزمقدما
اول شخص مذکورك پادشاه جانبنه نفقه سنك نقصانندن اوتری نامه یازمسنی بردفعه بیان ایلمش ایدك انجلین که
ذکری مرور ایلدی اول شخص مذکور محصولنك نقصانندن اوتری صاحب خرمن جانبنه یعنی مجمع حبوبات
دراهم ودنانیر اولان خزاینك صاحبی جانبنه رقعه یازدی دیمك اولور (م ی) رقعه اش بردند پیش میرداد * خوانداو

رقعه جوابی وانداد (اول غلامك رقعه سنی عدل وداد امیرینك حضورینه ایلتدیلر پادشاه انك رقعه سنی اوقودی
اکا کیرو جواب ویرمدی (مثنوی) گفت او را نیست الا دردلوت) پس جواب احمق اولیتر سکوت * وبویله دیدی انك
بو قدر الا فرعك مقیدیدر هیچ اصل دیله مز یعنی اول نادانك ضمیرنده بزم وصالمیزدردی یوقدر الا همان لوت دردی واردر
پس احمقك جوابی سکوت اولی رکه در دیدی (مثنوی) نیستش درد فراق ووصل هیچ * بند فرعست او نجوید اصل هیچ *
اکا هیچ وصال وفراق دردی یوقدر فرعك مقیدیدر هیچ اصل دیله مز یعنی اول نادانك ضمیرنده بزم جنابمزدن دور
اولمنك دردی یوقدر وکذلك وصالمز جانبنه اولان عشق ومحبتك دردی دخی یوقدر بلکه بر نیچه فرع واثرکه بزم جانبمزدن
ظهوره کلمشدر اکا مقیدر واول فرع واثرك اصل ومنشأی که بزم جنابمزدر اکا بند ومقید دکادر بو بیتلر اگرچه اول
پادشاه جانبندن غلام احمق حقنده صادر اولان کلامدر لکن مقصود پادشاه حقیقی طرفندن مقید فرع اولان
وعواید جسمانی طلبنده قالان کمسه لره ویریلان جواب وحاصل اولان خطابدر (مثنوی) احمقست ومرده ماومنی *
کز غم فرعش فراغ اصل نی * اول غلام احمقدر وما ومنینك مرده سیدرکه فرعك غمندن فراغ اصل یوقدر یعنی سبب
سکوت اولدرکه او غلام بنلك وسنلك اولوسی احمقدر بنلکدن وسنلك مرتبه سندن کذرایلمیوب محسوسات
قیدنده قالمش وحظوظ نفسانیه یه مشتغل اولمشدر حتی فروع وآثار غمنه برمرتبه طالمشدرکه اصل جانبنه فراغتی
یوقدر وبو جمله نك معدن ومنبعنه میل ومحبت ایلمکدن خالیدر بو جمله کائنات وجمیع محسوسات فرع واثردر وبونك
اصلی ومؤثری جناب عزت وحضرت الوهیتدر وبو جمله محسوسات اول حضرتك ذات وصفاتنه نسبتله برادنا شیدر
نته کم بو معنایی تفهیم ایچون تمثیل ایدوب بیوررلر (مثنوی) آسمانها وزمین یك سیب دان * کز درخت قدرت حق
شد عیان * جمیع آسمان وزمینی برسیب بیل که حق تعالینك درخت قدرتندن عیان وآشکار اولدی یعنی آسمان
وزمینك حق قتنده قدرینی مثلا برعظیم پر الما شجردن بر الما کبی بیل وبو جمله دن بو دنیانك قدرینی جناح بعوضه
قدر بیل نته کم حضرت نبی علیه السلام بیوردیلر لو کانت الدنیا تزن عند الله جناح بعوضة ما سقی منها کافرا شربة ماء
بو حدیثدن منفهم اولان اولدرکه بو دنیانك الله تعالی قتنده جناح بعوضه قدر وزن وقیمتی یله یوق ایمش پس سن نظر ایله
بو جناح بعوضه دن کمتر اولان دنیادن نه قدر شیئه محبت ایلرسن واولقدر آرزو وتمنی ایلیوب اصلدن محروم قالورسن
پس اصلدن غافل اولان کمسنك وجودنی وغداسنی الما ایچنده اولان کرمه وانك غداسنه تشبیه ایلیوب بیوردر
(مثنوی) تو چو کرمی در میان سیب در * وز درخت وباغبانی بی خبر * سن اول سیبك ایچنده برقورد کبی سن حال
بوکه درختدن واول براولو باغباندن بی خبرسن یعنی حق تعالیدن وانك کمال قدرتندن بی خبرسن واول الما ایچنده
اولان بوجه جك کبی آزجق نسنه یه قانع اولوب همان مال ومقصودانی زعم ایلرسن همت ایلیوب بو سیب قدر
اولان عالمك قیدندن بکوب بو درخت مشابه سنده اولان قدرت حقك مشاهده سنه وباغبان مطلقك معاینه سنه
میل ومحبت ایلمزسن وجانکی صاحب علم اولان کرملردن اولمغه طلب ورغبت قیلمزسن پس بو سیب عالم ایچره محبوس
اولان کرم طبیعتلر جانبندن برسؤال ناشی اولورکه دینه اگر بزجهان الماسنك ایچنده ایسك انبیا علیهم السلام
واولیای عظام دخی بزم کبی بو جهان ایچره ساکنلردر بزمله انلرك فرقی ندر بو بیتله بو سؤال مقدره جواب بیوررلر
(مثنوی) آن یکی کرمی دگر در سیب هم * لیك جانش از برون صاحب علم * سیبده اول برقورد دخی واردر لیکن انك
جان ودلی طشره دن صاحب علمدر یعنی نعم بو سیب جهان ایچره اول بر کرم دخی واردرکه مراد اندن انبیا علیهم
السلام واولیای عظامدر وبونلره کرم تعبیری برسبیل مشاکله در ولیکن بونلرك جانی طشره دن یعنی بو عالمك
وراسندن صاحب نام ونشاندر بونلر اول سیب ایچره اولان بوجه جك کبی ادنا چیزه قناعت ایلیوب جهان قیدنده
محبوس قالمشلردر بلکه جهانك اصلنی بولوب وانك باغبانیله آشنالق قیلمشلردر (م ی) جنبش او واشکافد سیب را
* بر نتابد سیب آن آسیب را * واول کرمك حرکت وجنبشی اول سیبی یارر واول هجومه وطوقنغه سیب طاقت
کتورمز یعنی بو صورت کرمده اولان وجانی ورای جهانده صاحب علم اولان ارباب همتك جنبش وحرکتی وعزیمت
وهمتی سیب جهانی خرق ایلر واصل ومبدأ جانبنه پرواز ایلر انك اول سطوت وصدمه سنه بو سیب جهان طاقت
کتوروب پرده اوله مز وانی معنایه کذر ایلمکدن منع قیله مز (مثنوی) بر دریده جنبش او پردها * صورتش کرمست
ومعنا اژدها * اول صورت کرمده اولان صاحب همتك جنبش وحرکتی پرده لری یرتمش وحجبات صوری ومعنوی یی
خرق ایتمشدر انك صورتی اگرچه کرمدر اما معناسی اژدرهادر بونلره کرم تعبیری بشریتلری جهتندن ضعیف
اولدقلری ملابسه سیله وظاهرا سائر کرم طبیعت اولان انسانله صورتده مشترك اولدقلری واسطه سیله در (م ی) آتشی
کاول زآهن میجهد) او قدم بس سست بیرون می نهد مثلا بر آتش که اول آهندن صچرار اول آتش قدمنی طشره یه زیاده

ست وضعیف قور(مثنوی) دایه اش پنبه است اول لیك اخیر* میرساند شعلها را تا اثیر* انك دایه سی اولا
پنبه در ولیكن اخیرده پنبه وقاو واسطه سیله قوت بولدقدنصكره شعله لرنی او تا فلكه ایرشدیرر (مثنوی) مرد اول
بستۀ خواب وخورست* آخر الامر از ملائك برترست) كذلك مرد دخی اول خواب وخوره بسته در آخر الامر
ملائكه دن اعلا وبرتردر یعنی انسانكه ابتدا مادرندن تولد ایلدكده اكل وشربه ونومه مقید اولور انك روحی فی المثل
بو حالتده بر شراره كبی اولور واكل وشرب واسطه سیله قوت بولور بعده معرفت وطاعتله شعله لر صاحبی اولدقده
ملائكه دن برتر وعالیتر اولور (مثنوی) در پناه پنبه وكبریتها* شعله ونورش برآید بر سها* عالم تاریك روشن
می كند* كندۀ آهن بسوزن میكند* پنبه وكبریتلرك حفظ وپناهنده اول مرد كاملك شعله ونوری سهایه وعرش اعلایه
ایرشور تاریك ومظلم عالمی روشن ومنور ایلر آهن اولان كنده یی سوزن ایله قوپارر یعنی مردوزن سنك وآهن كبیدر
واول مردوزندن تولد ایلین جنین سنك وآهندن هنوز ظهوره كلان شراره كبیدر نته كم سنك وآهندن تولد ایلین
شراره یی پنبه وكبریتله اولا حفظ ایدرلر بعده فتیله وروغنله اكا قوت ویررلر شعله قوت بولدقدنصكره ونور قوی
اولدقدنصكره اطراف واكنافه ضیا كستر اولور كذلك مردوزندن تولد ایلین جنینی دخی روح حیوانیه سنه قوت ویرن
غدالرله تربیه ایدوب مرتبۀ ضعفدن قورتلوب روح حیوانیسی قوت بولوب خواب وخوركه اكا پنبه وكبریت كبیدر
بو ایكیسنك میاننده اكا برمرتبه قوت كلور كه انك عقلنك زاد راكنك شعله سی فلك سابعده اولان سها یلدزنه
اوررور روح وعقلنك چراغی كماله ایروب مرتبۀ عالی صاحبی اولور وملك وملكوتی اناره قیلور ومظلم اولان عالم طبیعتی
نور معرفتله روشن ایلر وقید تن كه پای روحه نسبت كندۀ آهن مشابه سنده در انی سوزن تدبیرله مع التدریج پای روحدن
قوپارر وشهباز روحی آهن كبی اولان كندۀ تندن خلاص ایلر (م ی) كرچه آتش نیز هم جسمانیست* نه ز روحست
ونه از روحانیست) اكرچه آتش دخی هم جسمانیدر روحدن دكلدر وروحانیدن دخی دكلدركه روحدن مراد
عین حیات اولان نفخۀ الهیدر وروحانیدن مراد انك قوتلریدر پس حرارت غریزیه بو قبیلدن دكلدر بلكه جسمانیدر
(مثنوی) جسم را نبود از ان عز بهرۀ* جسم پیش بحر جان چون قطرۀ* جسمك اول عز وشرفدن بهره سی اولمز زیرا
جسم جان ودل دریاسنك قتنده برقطره كبیدر یعنی جسم وجسمانی اولان قوتلر اول روحدن وروحانی اولان قوتلرك
عزت وشرفندن حظ ونصیب اولمز زیرا جسم وقوای جسمانی جان بحرینك قتنده برقطره كبیدر (م ی) جسم از جان
روز افزون میشود* چون رود جان جسم بین چون میشود) جسم جاندن روز افزون اولور چونكه جان كیده
كوركه جسم نیجه اولور روز افزون كوندن كونه زیاده اولیجی معناسنه اولور یعنی جسم كوندن كونه جاندن زیاده
اولور رونق ونما بولور چونكه جسمدن طشره كیده كوركه جسم نیجه خراب اولور وبی حیات قالور (م ی) حد جسمت
یك دو كز خود بیش نیست* جان تو تا آسمان جولان كنیست* سنك جسمك حدی برایكی ارشوندر خود زیاده
دكلدر اما سنك جانك آسمانه دك برعظیم جولان ایدیجیدر یعنی اكرچه سنك جسمك حدی برایكی ارشون مقداریدر
زیاده دكلدر كذلك سنك روحك اول مرتبۀ عالی یه پرواز وتركتاز صاحبیدر كه آسمانه دك بلكه عرش وكرسی وخلا
وملایه دك جولان وپرواز ایلیجیدر پس روحك پروازنه وتركتازنه بو بیتلری مثل ایراد ایدوب بیوررلر (مثنوی)
تا بغداد وسمرقند ای همام) روح را اندر تصور نیم كام مثلا بغداده دك وسمرقنده وارنجیه دك ای اولو روحك تصورنده
یارم ادیمدر یعنی روحك سیرینه نسبت بو قدر مسافه یارم ادیم مشابه سنده در كه درحال بغداد وسمرقندی تصورینه
كتوروب اطراف واكنافی قدم روحله طی ایلر پس روحك سرعت سیرنی بر آخر وجهله دخی تمثیل ایدوب بیوررلر (م ی)
دو درم سنك است پیه چشمتان) نور روحش تا عنان آسمان) مثلا ای انسان سزك كوز یكزك یاغی ایكی درهم
آغری طاش قدردر لیكن انك روحنك نوری آسمانك عنانه دكدر اهل كمالك كوزلك بیكنده اولان لطافته روح تعبیر
ایدرلر نور روحش دیمك انك جرمنده اولان لطافتك نوری دیمكدر یعنی سزك كوزلریكزك یاغی صورتا ایكی درهم آغری
طاش قدردر اما انده بر روح واركه انك نوری تا فلك مكوكبه ایریشوریدی قات فلكده اولان نجومی وسیارانی كورر پس
صورت دیده اكرچه حقیردر لكن انك نور روحنه بعد مسافه حائل اولمز (مثنوی) نور بی این چشم می بیند بخواب
چشم بی این نور چه بود جز خراب) نور بو چشم ظاهرسز خوابده صور واشكال كورر چشم بو نورسز خراب اولمقدن غیری
نه شی اوله یعنی نورك وروحك چشمه وجسمه احتیاجی بو قدر كورمز میسنكه بی نور چشم باطن عالم خوابده نیجه صور
واشكال كورر وكذلك روح دخی بی جسم سیر وحركت قیلور وعالم ارواحده طائر وسائر اولور اما چشمك وجسمك نوره
وروحه كمال احتیاجلری واردر زیرا چشم نورسز كورمكه قادر اولمز وكذلك جسم دخی روحسز سیر وحركت قیلمز (م ی)
جان ز ریش وسبلت تن فارغست* لیك تن بی جان بود مردار و پست) جان جسمك ریش وسبلتندن فارغدر ولیكن تن

جانسز مردار وپستدر یعنی جان تنك زیب وزینتندن وشكل وصورتندن فارغ وآزاده در جانك بدنه تعلقی مجرد
بونلر ایچون دكلدر اما تن جانه هر وجهله محتاجدر زیرا تن جانسز مردار ودنیدر (مثنوی) بارنامۀ روح حیوانیست این
پیشتر رو روح انسانی ببین) بو ذكر اولنان ریش وسبلت وجسم وصورت روح حیوانینك اجازتنامه سیدر بارنامه
اجازتنامه معناسنه در ایلرو یوری وروح انسانی بی كور یعنی بو جسم وصورت وشكل وزینت وبونلر امثالی روح حیوانیه یه
متعلق اولان صفت وحالت روح حیوانینك حق جانبندن اجازتنامه سیدر كه بر قاچ كون بو دنیاده ریش وسبلتله
وشكل وصورتله متزین اوله وخواب وخوره مشتغل اولوب جسمی پرورده قیله بونلره عند العرفا اعتبار والتفات یوقدر
زیرا انسان دید كاری بونلرله انسان اولمز بلكه بونلر حیوانده دخی بولنور پس بو جسم وصورته متعلق اولان هیئتلردن
ایلرو یورو وروح انسانینك جمالنی وكمالنی مشاهده ایله واوصافنی وخصالنی معاینه قیل تا انسانیتنه ایمش بیله سن
وروح الهینك عظم شاننه عارف وواقف اوله سن (م ی) بكذر از انسان وهم از قال وقیل (تا لب دریای جان جبرئیل
صورت انساندن وهم قال وقیل مرتبه سندن كذر ایله حضرت جبرائیل علیه السلامك جانی دریاسنك كنارنه دك
سیر ایله یعنی انسان مرتبه سیكه عالم ناسوتدر وحضرت جبرائیلك جانیكه اندن مراد روح القدسدر وانك مرتبه سی
عالم جبروت وعالم لاهوتدر وعالم جبروت ولاهوتده اولان ارواح مقدسه وعقول مجرده فی المثل بحر حقیقتك امواجی
كبیدر وانك كناری عالم ملكوت وجبروتدر تقدیر كلام بویله دیمك اولور كه عالم ناسوتدن كچ وقیل وقال مرتبه سندن
ایلرو كیدوب وجد وحال شرابنی ایچ ومست اولوب تا روح القدسك جانی دریاسنك كناری اولان عالم جبروته دك سیر ایله
حتی تكمیل سلوك ایلیه سن (م ی) بعد از انت جان احمد لب كزد) جبرئیل از بیم تو واپس خزد) كوید ار ایم بقدر یك كمان
من بسوی تو بسوزم در زمان) اندنصكره حضرت احمدك جان شریفی سكا لب اصرر وحضرت جبرائیل علیه السلام
سنك خوفكدن كیرو وارد نه سورتنور یعنی دریای حقیقتك كناری مشابه سنده اولان عالم جبروته وصول بولدقدن وبحر
حقیقی یی وعقول وارواحی امواجیله مشاهده قیلدقدنصكره حضرت احمد علیه السلامك روح اعظمیكه حقیقت
محمدیه دیمكله بین المشایخ مشهور اولمشدر سكا كشف راز ایلمه دیو اشارت ایلر زیرا سنت سنیه سیدینك ابی سكا دوداق
اصرركان اكا اشارت ایلركه بو اسراری نطقه كتورمه ویا باطنكده حفظ ایله دیر پس حضرت احمد علیه السلامك روح
اعظمی سنك بحر حقیقته واصل اولدیغكی وامواج حقایقی مشاهده قیلدیغكی كوردكدنصكره اب معنوی ایله سكا
اشارت ایدوب دیر شاهدت ماشاهدته وعاینت ماعاینته فعلیك الستر وایاك ان تظهر بین غیر اهله یا وارثی وخلیفتی
وصلت الی النهایة ولیس وراء عبادان قریة چونكه روح القدس سنك بو مرتبه دریای حقیقته تقرب ایلدیكی وبحر وحدته
مستغرق اولدیغكی كوره سنك شاننكده وحضرت حقه اولان قربانكدن اكا خوف كلوب كندی مرتبه سنه كیرو سورتنه
زیرا حضرت جبرائیل علیه السلام وسائر ملك مقرب مرتبۀ احدیته تعینلری جهتندن واصل اوله مزلر بلكه هر بری
كندیلره معین اولان مقاملرندن تجاوز قیله مزلر اما انبیا علیهم السلام واولیای عظام ولایتلری حیثیتندن مقام ارواح
وعقولدن ایلرو كچوب فانی فی الله اولوب دریای احدیته مستغرق اولورلر واغیار وسوی ازدحامندن نجات بولورلر
اما ملك مقرب بر كمان قدر ویا خود بر خطوه مقداری اول مرتبۀ احدیته تقرب ایلیه مز نته كم بو بیتله بو معنایه اشارت
ایدوب بیوررلر حضرت جبرائیل علیه السلام دیر اكر بر كمان مقداری بن سنك جانبكه كلم فوری ینارم نته كم
شب معراجده كمقام سدره یه حضرت احمد علیه السلامله معا واصل اولدقده انده قالوب حضرت محمد علیه السلامه
یا محمد سن سعادتله ربك جانبنه ایلرو كیت ومقام عقول وارواحدن تجاوز ایتكه بكا وبنم امثالم اولان ملائكه یه بوندن
ایلرو كتمكه اجازت یوقدر دیدی لو دنوت خطوة لاحرقت كلامی بو مضمونی مؤید اولدی اما یك كمان تعبیر ایلمكلرنده نكته
اولدركه بعض مشایخ عظام (فكان قاب قوسین او ادنی) آیتنده دیمشلردر ایكی قوسك برندن مراد وجوب وبرندن
مراد امكاندر وجوب ذاتی حق تعالینك ذاتنه مخصوصدر وامكان جمیع ممكن الوجوده مخصوصدر پس بر ممكن الوجود
كندی دائره سن تكمیل ایدوب وجوب وجود جانبنه متصل اولمغه میل قیلسه البته كندی وجودنی افنا قیلمینجه
ووجوب وجودله متصف وقایم اولمینجه قابل دكل چونكم امكان فی المثل بر كمان كبی اولدیسه بو بیتده معنی بویله دیمك
اولوركه حضرت جبرائیل علیه السلام دیر اكر بن واجب الوجود جانبنه بر كمان قدر ایلرو كلم یعنی قوس امكانیتی تمام
ایدوب وجوب ذاتی قوسنه ادنی اولم بهر حال بنم امكانیتم ینار پس چون بر سالك دخی بالكلیه غبار امكانیتنی كندی وجه
باقیسندن ازاله قیلوب وجوب ذاتی ایله متصف وقایم اوله وحقیقت مرتبه سن بوله حضرت جبرائیل علیه السلام
لسان روحانیتله اكا بویله دیر یعنی اكر قوس امكانیتدن ایلرو سنك جانبكه كلم بنم تعینم وامكانیتم ینار وپرتو وحدت ذات
بنی محو ونا پیدا ایلر دیمك اولور (آشفتن آن غلام از نارسیدن جواب رقعه از قبل پادشاه (مثنوی) این بیابان خود ندارد

باوسر * بی جواب نامه خسته است آن پسر * بو بیابان خود باوسر طوتمز یعنی بوذکر اولنان اسرار ومعانینك
بیانی بر بیابان کبیدرکه حد وپایان طوتمز نامه نك جوابیسز اول پسر خسته ومجروحدر لازم کلدیکه اول بی پایان
اولان معانی واسرارك بیانی قویوب پایانی اولان غلامك احوالنی وپادشاه جانبندن اکا وجه سکوت نه ایدیکنك مقالنی
بیان ایلمکه شروع ایده لم اول غلام چونکم شاه جانبندن کندی نامه سنك وجوابنك کلمدیکنی کوردی کندی کندی یه
بویله دیدی که (عجب چونم نداد آن شه جواب * یا خیانت کرد رقعه بر زتاب) که ای عجب اول شاه بکا نیچون جواب
ویرمدی یاخود رقعه بر تاب وحرارتدن خیانتمی ایلدی یعنی شاه جانبنه رقعه ایلتن کمسه تاب حسددن خیانتمی
ایلدی اوله دیدی (مثنوی) رقعه پنهان کرد ونمود آن بشاه) کو منافق بود وابی زیرکاه) اول رقعه یی پنهان ایلدی انی
شاهه کوسترمدی زیرا اول منافق ایدی وصمان التنده برآب ایدی یعنی مؤمن صورتنده بر منافق ایدی وبنی انی
شاه جانبنه وسیله ورسول اتخاذ ایلدم بیلمدمکه اول صمان التنده صو ایمش ووراء حجابدن بکا عداوت ایلر ایمش
پس رقعه یی پنهان ایدوب شاهه ویرممشدر دیو بدکمان اولدی وانك حقنده بوکونه سوء ظن قیلدی (مثنوی) رقعهٔ دیکر
نویسم زازمون) دیکری جویم رسول ذوفنون) امدی آزمون وتجربه دن اوتری بر غیری رقعه دخی یازه یم بر غیری عاقل
وذوفنون رسول طلب ایلیه یم (م ی) بر امیر ومطبخی ونامه بر) عیب بنهاده زجهل آن بیخبر) الحاصل اول بی خبر اولان
احمق زیاده جهلندن کاه پادشاهی تعییب ایلردی بنم نفقه می قطع ایلدی دیو وکاه مطبخی اولان کمسیه عیب قوردی
اول قصد له بنم نفقه می ویرمز دیو کاه رسوله بهانه بولوردی خیانت ایلدی دیو (مثنوی) هیچ کرد خود نمیکردی که من
کجروی کردم چو اندر دین ثمن) هیچ کندینك چوره سنه طولنمزدی بویله دیوکه بن کژرولك ایلدم دینده ثمن کبی
ثمن بت پرسته دیرلر یعنی اول نادان کندی اطرافنه دائر اولمز ووجودینك عیبنی جست وجو قیلمزدی ودیمزدیکه بن دین
یولنده کژرو اولان وحقی قویوب باطله پرستش قیلان ثمن کبی کژرولك ایلدم پس جرم وعصیان بندر غیرینك بونده
جرمی یوقدر اکر بویله دیدی پادشاه جانبندن عفو ومغفرته مظهر اولوردی پس بونده تنبیه اولدرکه هر کمسه
کندی رزق صوریسنده ویا رزق معنویسنده نقصان کوره کرکدرکه انی زید وعمرودن بیلمیه بلکه کندی نفسندن
بیلوب استغفار واستعفایه مشغول اوله تاکم جناب حق انی عفو ومغفرت ایلیوب کما ینبغی رزقنی صورتا ومعنا
اکا ایصال ایلیه) کژ وزیدن باد بر سلیمان علیه السلام بسبب زلت او (مثنوی) باد بر تخت سلیمان رفت کژ) پس سلیمان
کفت بادا کژ مغژ) باد برکون سلیمان علیه السلام حضرتلرینك تختی اوزره اکری کتدی پس سلیمان علیه السلام
حضرتلری اکا خطاب وعتاب ایدوب ایتدی ای یل اکری سورتمه یعنی اکری حرکت ایلمه (مثنوی) باد هم کفت ای
سلیمان کژ مرو) ور روی کژ از کژم خشمین مشو) باد دخی اکا دیدی ای سلیمان علیه السلام اکری کتمه واکری کیدرسك
بنم اکری کتمه مدن خشمناك اولمه (م ی) این ترازو بهر آن بنهاد حق) تا رود انصاف ما را در سبق * از ترازو کم کنی
من کم کنم) تا تو با من روشنی من روشنم) حضرت حق بو ترازویی اندن اوتری قودی تا سبقده بزم ایچون انصاف کیده
چونکم ترازودن سن کم ایلیه سن بن هم کم ایلرم مادامکه سن بنمله روشنسن بن هم روشنم یعنی بو ترازوی عدلی
وبو قسطاس مستقیمی خدای متعال بین الانام اندن اوتری وضع ایلمشدرکه تاکم بزم ایچون سبقت وحرکت ایلمکده
انصاف واقع اوله حد واندازه دن طشره کتمیه وبو میزانك حکمندن تجاوز ایتمیه وزای سلیمان علیه السلام سنکه
ترازوی عدلدن بر نسنه یی ناقص ایلیه سن بن دخی اولقدر ناقص ایلرم تاکم سن بنمله روشن اوله سن بن دخی سنکله روشن
اولورم واکر سن بکا مکدر اوله سن بن دخی سکا مکدر اولورم که عدالت بونی اقتضا ایدرکه (وجزاء سیئة سیئة مثلها) در
وکذلك (هل جزاء الاحسان الا الاحسان) (مثنوی) همچنین تاج سلیمان میل کرد * روز روشن را برو چون لیل کرد
کذلك حضرت سلیمان علیه السلامك تاجی دخی میل ایلدی وروشن کونی انك اوزرینه لیل کبی مظلم ایلدی یعنی
بو حالی کوروب زیاده ظلمت غمده قالدی پس تاجه خطاب ایدوب دیدی (مثنوی) کفت تاجا کژ مشو بر فرق من) افتابا
کژ مشو از فوق من) ای تاج بنم فرقم اوزره اکری اولمه ای آفتاب سعادت بنم مشرقمدن اکری اولمه وتجاوز وانحراف
قیلمه (م ی) راست میکرد او بدست آن تاج را * باز کژ می شد برو تاج ای فتا) او سلیمان علیه السلام تاجی باشی اوزره الیله
راست ایلدی کیرو تاج ینه اکری اولدی ای یکت (م ی) هشت بارش راست کرد و کشت کژ * کفت تاجا چیست آخر
کژ مغژ) سکز کره اول تاجی راست ایلدی واکری اولدی حضرت سلیمان علیه السلام ایتدی ای تاج بو نه حالتدر آخر اکری
سورتمه (م ی) کفت اکر صد ره کنی تو راست من * کژ شوم چون کژ روی ای مؤتمن) پس تاج دخی دیدی یا سلیمان
اکر یوز کره بنی راست ایلیه سن بن اکری کیدرم چون سن اکری کیدرسن ای امین قیلنمش چونکم سلیمان
علیه السلام تختی کوتورن ریحدن بو حالتی کوردی وتاجدن دخی بو انحراف واعوجاجی مشاهده قیلدی (مثنوی)

پس سلیمان اندرونه راست کرد * دل بران شهوت که بودش کرد سرد * پس سلیمان علیه السلام کندی درونی راست
ایلدی دل وجانی اول شهوتله که اولمشدی سرد اولدی یعنی قلبنی شول مشتهای نفسه که باغلمشدی اندن قلبی صوودی
وتبری قیلدی (م ی) بعد از ان تاجش همان دم راست شد * انچنانکه تاج را میخواست شد * اندنصکره انك تاجی
فرق سرنده هماندم راست اولدی وانجلین که تاجنی استدی اویله اولدی (مثنوی) بعد از انش کژ همیکرد او بقصد *
تاج وامی کشت تارك جو بقصد) اندنصکره اول حضرت تاجنی قصد ایله اکری ایلدی اول تاج تارك جو اولدی
وطوغرلدی یعنی اول حضرتك فرق مبارکی اوزره قرار ایلمکی طلب ایتدی (مثنوی) هشت کرت کژ بکرد آن مهترش
راست میشد تاج بر فرق سرش) بو کره اول مهتر تاجنی سکز کره اکری ایلدی تاج انك فرق وسری اوزره کیرو
مستقیم وراست اولدی (مثنوی) تاج ناطق کشت کای شه نازکن) چون فشاندی پر زکل پرواز کن) آخر تاج
اکا ناطق اولدی بویله دیوکه ای شاه ناز ایله چون پر وبالکی بالچقدن سلکدك پرواز ایله یعنی تاج نطقه کلوب
اول حضرته بویله دیدیکه ای نبوت تختنك شاهی شمدنصکره ناز واستغنا ایله چونکم عقل وروحك
پر وبالنی بدن کلندن وشهوات نفسانی غبارندن سلکوب پاك ایلدك معنی عالمنه پرواز ایله که سنك امریکه
اصلا مخالفت ایلز بوقدر (مثنوی) نیست دستوری کزین من بکذرم * پردهای غیب این برهم درم) پردهانم نه
تو دست خود بیند * مر دهانم را زکفت ناپسند * هیچ بر دستور یوقدر که بن بوندن کچم بو خصوصك غیب پرده لرینی
بر تام وهتك استار ایدم ای سلیمان سن کندی دستکی بنم دهانم اوزره قوبنم دهانمی ناپسند ونامعقول
سوزدن باغله یعنی تاج حضرت سلیمان علیه السلامه تصفیهٔ درون ایلدکدنصکره بو کونه جواب باصواب ویروب
دیدیکه ای سلیمان اصلاح حق جانبندن بکا بر اجازت یوقدرکه بن بو حد اعتدالدن تجاوز ایلیم بو خصوصه
متعلق ومضاف اولان غیبك حجابلرنی رفع قیلم وکشف راز ایلیم ای سلیمان شمدنصکره سن بنم اغزمه
دست تصرفکی وضع ایله وباغله بنم دهانمی ناپسند اولان کلماتدن حق حضور شریفکده کستاخانه کلمات ایلیم
وجناب سعادتکه سن اکری کیدرسك بن دخی اکری اولورم وبو سنلکه وبنلکه متعلق سوزسوز بیلیم اولقدر
کستاخلق دخی ارادت حقله ظهوره کلدی دیدی وبوکونه عذرلر ایلدی بونده تنبیه اولدرکه هر سالك کندی یه
یار ومعین اولان جوارح واعضاسی ویاخود بعض اشیاسی طبعنه مخالف ومراده ضد ومباین کورسه لازم اولان
اولدرکه درونی امر حقه مخالفت ایلمکدن صافی قیله ورضای حق اولمین شهوات نفسانیه دن بری اوله ومیزان
عدالتدن تجاوز قیلمیه ونفسنك مرادی جانبنه مائل اولمیه تاکم اول طبعنه مخالفت ایلین اشیاسی موافق کوره
ومرادندن انحراف قیلان جوارح واعضاسی مرادنه مطابق بوله نته کم بوندن هر کسه حصه یی وروب دیرلر (مثنوی
پس ترا هر غم که پیش آید زدرد * بر کسی تهمت منه بر خویش کرد (ظن مبر بر دیکری ای دوستکام * آن مکن که می
سکالیدان غلام) پس امدی ای وجود اقلیمنك سلیمانی هر نه غم که درد وآلمدن سنك اوکه کلور بر کمسه یه
تهمت قومه کندی چوره که طولان وتهمتی نفسکه قو یعنی سکا حق جانبندن هر نه کونه غم والم کلورسه درد
واضطراب ایکدن بر آخر کمسه اوزره تهمت قومه کندی اطرافکه دور ایله جرمی کندکده بولوب استغفار واصلاح نفسه
مشغول اول تا فلاح بوله سن وشاد اوله سن (کما قال علیه السلام من لزم الاستغفار جعل الله له من کل هم مخرجا
ومن کل ضیق مخلصا) بر غیری کمسنیه سوء ظن وبدکمان ایلتمه ای دوستکام مرادنی سوریجی وآرزوسنه
میل ایدیجی دیمکدر اول وضعی ایلمکه اول غلام احمق سوء ظن ایلدی (مثنوی) همچو فرعونی که موسی هشته بود
طفلکان خلق را سر میبرید اول بر فرعون کبی که موسی علیه السلام حضرتلرن قومش ایدی خلقك اوغلانجقلرینك
باشن قیاردی وانلری بی جرم ایکن قتل ایدردی تاکم کندی یه عدو اولان موسی علیه السلام ظهوره کلمیه
وملکنی تباه قیلمیه (مثنوی) ان عدو در خانهٔ آن کوردل * او شده اطفال را کردن کسل) حال بوکه اوکندینك
عدوسی اول کوردلك خانه سنده ساکن ایدی اول نادان خارجده اولان اطفالك بوینلرین قطع ایدیجی اولمشدر
(مثنوی) تو هم از بیرون بدی با دیکران * واندرون خوش کشته با نفس کران) سن هم ای اهل نفس طشره دن غیرلرله
بدسن حال بوکه ثقیل اولان نفسکله درون عالمنده خوش اولمش سن یعنی ای صاحب نفس سن طشره ده زید
وبکر وعمرك وجودنی کندیکه دشمن اتخاذ ایلیوب انلرله بد وقبیح سن حال بوکه انلر حقیقتده دشمن دکللردر
ودرونکده ثقیل اولان نفسکله دوست اولمشسن حال بوکه سنك اعدای عدوك اول نفسکدر نته کم بیوردلر (مثنوی
خود عدوت اوست قندش میدهی * وز برون تهمت بهر کس می نهی * خود فی الحقیقه سنك نفسکدر اول دشمنك
اکا قند ونبات ویررسن وطشره دن هر کسه تهمت قورسن یعنی نفسکی درون دلده شکرلرله بسلیوب پرورده قیلورسن

وخارج عالمده بعض کمسه‌لره بو بکا دشمندر دیو تهمت قیلورسن نفسک عداوتی اهل نفسه معلوم اولمدیغی انی زیاده
سودیکندندر حبک الشیء یعمی ویصم فحواسنجه برشیئه محبت انک مضرتندن وعیبندن انسانی کور وکر ایلر پس
نفس فی المثل شول محبوبه بکزرکه عاشقنه دشمن اوله وانک هلاکنه قصد قیله اما عاشقی اول محبوبک کندیسنه بوکونه
عداوتندن غافل اوله (مثنوی) همچو فرعونی تو کور وکوردل * با عدو خوش بیکناهان را مذل * ای اهل نفس سن اول
برفرعون کبی کور وکوردلسن خصم وعدو ایله خوشسن حال بوکه بی‌کناهلری خوار وذلیل ایدیجیسن کرکدرکه
جانکده اولان دشمن پنهان ستیزی کوره‌سن وانی دوست ایلمک مرتبه‌سنه ایرکورمیه‌سن وسائر بی‌کناه اولان خلقی
کندیکه دشمن بیلمیه‌سن وانلره اهانت ایدوب خوار وذلیل قیلمیه‌سن پس فرعونه خطاب ایدوب وفرعون سیرت
اولنلره تعریض قیلوب دیرلر (مثنوی) چند فرعونی کشی بی‌جرم را * می نوازی مرتن پرغرم را * ای فرعون ظالم
بی‌جرم اولنلری نیچه برقتل ایدرسن پرغرم اولان وجرمله طولان تنی بسلرسن یعنی ای فرعون سیرت اولان ظالم بی‌جرم
اولان کمسه‌لری نیچون هلاک ایلرسن وانلره بونلربنم دشمنلرمدر دیو سویلرسن وفی الحقیقه کندی دشمنک اولان
غرامتله طولو وعداوتله مملو اولان تنکی نعمتلرله بسلرسن (مثنوی) عقل او بر عقل شاهان میفزود * حکم حق بی‌عقل
وکورش کرده بود * اول فرعونک عقلی سائر شاهلرک عقلی اوزره زیاده اولدی وغالب اولدی لکن حکم حق انی کور
وبی‌عقل ایلمشدی زیرا حضرت موسی علیه السلام کندی خانه‌سنده ایکن انی کوره‌میوب خارجده اولان بی‌کناه
اطفالی کندی‌یه عدو اتخاذ ایلدی بو معنی ایسه قضای حقک اثریدر (مثنوی) مهر حق بر چشم وبرکوش خرد
کر فلاطونست حیوانت کند * حق تعالی حضرتلرینک مهر وختمی عقل وعاقلک چشم وکوشی اوزره دراکر
افلاطون ایسه‌ده انی حیوان ایلر افلاطون حکماء اشراقیه‌نک رئیس وپیشواسی برکامل العقل وفاضل الدهر کیاست
وفراست صاحبی کمسه ایدیکه کندی عصرنده دکل بلکه نیچه عصرلرده انک عقلنه مانند برعقل دخی اولمزدی جمیع
عقلا وحکمانک مسلمی برکسه‌درمع هذا قضای الهی کلدکده نصکره برکمسه اکر افلاطون ایسه انی حیوان لایعلم ایلر
وحجر لایفهم کبی عقل وادراکدن بی‌بهره قیلر (مثنوی) حکم حق برلوح می اید بدید * المجنانکه حکم غیب بایزید *
حق تعالینک حکمی لوح اوزره بدید وظاهر کلور انجلین که بایزید قدس الله سره العزیز حضرتلرینک ابوالحسن
الخرقانی حقنده غیبه متعلق اولان حکمی کبی لوحدن مراد بونده لوح دلدر وهرکسک قلبی لوحه‌سی لوح محفوظه
مقابلدر ازل آزالده لوح محفوظ اوزره برکمسه‌یه نه تقدیر اولدیسه لوح محفوظده ثابت اولان حکم ساعتی کلدکده
لوح دل اوزره ظاهر کلور وتأثیر قیلور مثلا انجلین که بایزید قدس الله سره العزیز حضرتلرینک حسن الخرقانی حقنده
غیبه منسوب اولان حکمی ظاهر کلدی ووجود بولدی (شنیدن شیخ ابوالحسن خبر دادن ابایزید را رحمة الله علیه
از بودن واحوال او (م ی) همچنان امد که او فرموده بود) بوالحسن ازمردمان را شنود) ابوالحسن الخرقانی حضرتلری
انجلین ظهوره کلدیکه اول بایزید قدس الله سره العزیز بیورمشدی حضرت ابوالحسن مردملردن بایزید قدس الله سره
العزیز حضرتلرینک اول خبرنی اشتدی اول خبر بوایدی (مثنوی) که حسن باشد مرید وامتم * درس کیرد هرصباح
از تربتم) که ابوالحسن حضرتلری بنم مریدم وامتم اولور بنم تربتمدن یعنی مقبرم ترابندن هرصباح اودرس طوتر (م ی)
کفت من هم نیز خوابش دیده‌ام * وز روان شیخ این بشنیده‌ام) ابوالحسن حضرتلری دخی دیدی بن هم انک رؤیاسن
کورمشم وشیخ اکبر حضرتلرینک روان شریفندن هم بونی ایشتمشم یعنی بایزید قدس الله سره العزیز حضرتلرینک
روح شریفی بکا بو معنانی سویلدی وبنم کوش وهوشم بو سری اندن استماع ایلدی وخوابده دخی بونک رؤیاسنی
کورمشم دیدی (م ی) هرصباحی رونهادی سوی کور * ایستادی تاضحی اندر حضور) پس اول حضرت هرصباح
انک قبری جانبنه یوز قوردی ضحی‌یه دک انک حضورنده ایاغ اوزره طوررردی یعنی حضور قلبله اول حضرتک روح
شریفلرینه متوجه اولوردی واندن استمداد واستعانت قیلوردی (مثنوی) یا مثال شیخ پیشش آمدی * یا که
بی کفتن شکالش حل شدی) یا بودرکه حضرت شیخک مثالی انک حضورنه کلوردی یا بودرکه بی‌قیل وقال انک اشکالی
حل اولوردی یعنی حسن خرقانی حضرتلری بایزید قدس الله سره العزیز حضرتلرینک مرقد شریفلرینه کلوب
حضور قلبله اول حضرتک روان پاکنه متوجه اولدقلرنده حاللری ایکیدن خالی اولمزدی یا بودرکه شیخ بایزید قدس الله
سره العزیز حضرتلرینک صورت مثالیه‌سی انک اوکنه کلوب متجسد ومتمثل اولوب اکا لازم اولان معنالری تعلیم
وتلقین ایلردی واول حضرت دخی اول معنای شریفه‌یی انک جسد مثالیه‌سندن تلقی وقبول ایدوب مشکلی حل
اولوردی ویاخود تجسد وتمثل ایلمزدی بلکه بی‌کفت ودهان وبی‌قول زبان انک روح شریفنک یمن وبرکتیله بونک
اشکال وشبهه‌سی حل اولوردی واول علمی انک روحانیتندن استفاده قیلوردی صورت مثالیه شول جسد خیالیه‌یه

دیرلرکه برکسه‌نک شکلنده کلوب تمثل ایلیه عالم خوابده کورون صور واشکال کبی لکن عرفا اول صور مثالیه‌یی
بیدارلق حالنده دخی کوررلر (مثنوی) تا یکی روزی بیامد با سعود * کورها را برف نو پوشیده بود) حتی برکون
سعادتله اول حضرت بایزید قدس الله سره العزیز حضرتلرینک قبر شریفنه کلدی مکر مقابری برف جدید
اورتمشدی (مثنوی) توی بر توی برفها همچون علم * قبه قبه دید وشد جانش بغم * قات اندر قات برفلری علم کبی قبه قبه
کوردی ابوالحسن حضرتلرینک جانی بو اجلدن غملو اولدی یعنی طاغلر کبی قات قات قارلری دپه دپه یغین کوردی
اول حضرتک جان شریفی بوندن اوتری غمناک اولدی (مثنوی) بانک آمد از حظیرهٔ شیخ حی * ها انا ادعوک
کی تسعی الی * اوزنده دل اولان شیخ اکبر کاملک حظیره‌سندن صدا کلدی اکاه اول یا ابا الحسن بن سنی دعوت ایلرم
تا بنم جانبمه سعی ایلیه‌سن حظیره حای مهمله وظاء معجمه ایله حولی‌یه دیرلر وروضه معناسنه استعمال اولنور بونده اول
حضرتک قبر شریفی وانک حوالیسی مراد اولور یعنی حضرت ابوالحسن الخرقانی بایزید قدس الله سرهما العزیز
حضرتلرینک مرقد شریفنک برفله پوشیده اولدیغنی کوروب ومتحیر وغمناک اولوب طورورکن اول زنده اولان
وحیات حقیقی ایله فرخنده اولان شیخک روضه‌سی جانبندن برصدا ونداکلدی بویله دیوکه یا ابا الحسن متنبه اول بن
سنی کندی جانبمه دعوت ایلرم تاکه بنم جانبمه سعی وهمت ایلیه‌سن وکلوب معتاد اولدیغک وجه اوزره سبقکی الاسن
بونده تنبیه بودرکه انبیا علیهم السلام واولیای عظام مرقد شریفلرینک ایچنده زنده درلر مرده دکلردر بلکه شهداء
سیوف دخی مرده دکللردر (کما قال الله تعالی فی حقهم (ولا تحسبن الذین قتلوا فی سبیل الله امواتا بل احیاء عند ربهم
یرزقون) الی اخر الایه شهداء تیغ محبتک زنده اولملری بطریق الاولی اولور وکذلک مؤمنلر دخی اولمزلر (المؤمنون لایموتون
بل ینقلون من دار الی دار) حدیث شریفنک موجبنجه مرده اولمیوب ودار دنیادن دار اخرته نقل ایدرلر اما بوجمله‌یه
حالا بو دنیاده ایکن جسد مرتبه‌سندن منسلخ اولنلر واولمزدن اول اولنلر وغوثیت وقطبیت مرتبه‌سن بولنلر بو دنیاده
نشئهٔ عصریه‌ده ایکن نیچه فیض وامداده قادر ایسه‌لر بعد الوفات نه انجلین افاضه وامداده قادر اولورلر هرکیم
بونلرک روح شریفندن خلوص نیت وکمال توجه وتضرع له استعانت واستمداد ایلسه عون ومدد بولورلر ومراد
ومقصوده واصل اولورلر اذا تحیرتم فی الامور فاستعینوا من اهل القبور حدیث شریفی بو مضمونه دلالت ایلر اهل
قبوردن مراد اهل کمالک قبرلریدرکه مطلق کماله منحصر فدر دیمشلردر (مثنوی) هین بیا این سو باوازم شتاب *
عالم از برفست روی از من متاب * حال او زان روز شد خوب وبدید) ان عجایب را که اول می شنید * یا ابا الحسن آکاه
اول بو جانبه کل بنم آوازمه سرعت واستعجال ایله عالم اکر دوکلی برف ایسه‌ده بندن اعراض ایلمه اول ابوالحسنک
حالی اول کوندن خوب اولدی وکوردی اول عجایبی که اول اشتدی یعنی بایزید قدس الله سره العزیز حضرتلرینک
روضه‌سندن حسن خرقانی حضرتلرینک جانبنه بو کونه خطاب سعادت کلدیکه یا ابا الحسن اکاه اول بو جانبه کل
بنم آوازمه سرعتله سرعت ایله عالم اکر قار ایله مالامال ایسه‌ده یوزک بندن دوندرمه وبرودت هوادن اوتری بنم مرقدمدن
اعراض ایلمه چونکم حسن الخرقانی حضرتلری اول بایزید قدس الله سره العزیز حضرتلرینک روضهٔ شریفندن
بو مقالی اشتدی انک حالی اول کوندن خوب ولطیف اولدی واشتدیکنی بولدی واول عجایب وغرایبی که بو حالتدن اول
ایشتمش ایدی وکندی حقنده اهل تاریخ اولنلردن کوش ایتمش ایدی اول حینده جمیعا انلری کوردی وخبر مقامندن
چکوب معاینه مرتبه‌سنه ایردی وکمال مرتبه‌سن بولدی پس سالکه بونده تنبیه بو اولدیکه غوثیت وقطبیت
مرتبه‌سنه ایرنلرک روضه‌لرندن برمشکلی اولدقده خلوص قلبله انلرک روحانیتنه متوجه اولوب استمداد قیله بعون
الله انلرک یمن برکت روحانیتلریله مدد بولور ومقصودنه واصل اولور اکر انلرک روحانیتندن ارشاد اولمغه وتربیه بولمغه
استعداد وقابلیتی وار ایسه مرشد حیه اقتدا قیلمسه ومرید اولمسه دخی جائز اولور وبو طایفه که انبیا علیهم السلام
واولیای عظامک روحانیتلرندن تربیه اولمغه وارشاد بولمغه مستعدلردر بونلره اویسیلر دینورنته کم جلد اولده تخلیط
طومار بیانده‌در انکه استار اشناسا هم تو بی بیننک شرحنده بورایه مناسب اولان کلام مرور ایلمشدر اما شول طالبلرک
هنوز دخی لسان ارواح مجرده‌یی فهم قیلمغه وانلرک کلماتنی مستمع اولمغه قابلیتلری اولمیه انلره لازم اولان اولدرکه
مرشد زنده‌یه مرید اوله‌لر واکا اقتدا قیله‌لر وانبیا علیهم السلام واولیای عظامک مرقد شریفلرین دخی زیارت ایلیه‌لر
وانلرک روحانیتلرندن استمداد واستعانت قیله‌لر بعون الله تعالی اول طالبه مدد رسان اولورلر ومعاونت قیلورلر
والله اعلم (رقعهٔ دیکر نوشتن آن غلام پیش شاه چون جواب از رقعهٔ اول نیافت (م ی) نامهٔ دیکر نوشت ان بدکمان
* پر زتشنیع ونفیر وپر فغان * اول غلام بدکمان پادشاه جانبنه برآخر نامه یازوب ایچنده بویله دیدی (م ی) که یکی رقعه
نوشتم پیش شاه) ای عجب انجا رسید ویافت راه * که بوندن اول پادشاهک حضورنه بررقعه یازدم ای عجب اول نامه اول

حضرته ایرشدیمی ویول بولدیمیکه انك جوابی ظهوره کلدی (مثنوی) ان دکر راخواندهم ان خوب خد) هم نداداورا
جواب وتن برد* اول خوب روی اول غیری رقعه یی دخی اوقودی اکا دخی جواب ویرمدی وساکت اولدی (مثنوی)
خشك می آورداورا شهریار) اومکرر کرد رقعه پنج بار) اول شهریارانی دخی خشك کتوردی یعنی جواب باصوابله سیر
ایلدی بلکه جواب آبندن قوری قودی واول جانبه آب کلامی وجوابی اجرا اوساله قیلمدی بلکه قطع کلام ایلمکله
انی قوری قودی دیمك اولور والحاصل اول غلام رقعه یی بش کره مکرر ایلدی (مثنوی) کفت حاجب آخر اوبندهٔ شماست
* کرجوابش برنویسی هم رواست * رقعه براولان حاجب پادشاهه دیدی پادشاهم آخر اول غلام سزك بنده کزدر
اکر اکا جواب یازه سن هم روا اولا یقدر (مثنوی) ازشهئ توجه کم کردا کر* برغلام وبندهٔ اندازی نظر* سنك
شاهلغکدن نه ناقص اولورا کر غلام وبنده لك اوزره نظر آته سك یعنی انك نامه سنه جواب ویرمکله انی احیا ایده سن
(مثنوی) کفت این سهلست اما احمقست * مرد احمق زشت ومردود حقست * پادشاه اول دربانه بوکونه جواب
ویروب ودیدی بو سهلدر اما اول غلام نادان واحمقدر اکر اول جانبه التفات ایلرسم هم علتی ومرض حماقتی بکا دخی
سرایت ایدر زیرا مرد احمق زشتدر وحق تعالینك مردودیدر بونده تنبیه اولدرکه برکمسه کندی جرمنی بیلمسه وجرمی
مخدومنه اسناد ایلسه احمق اولمش اولور کریم اولان مخدوملر بوکونه مجرملره التفات ایلمك وجواب سویلمك
سهلدر التفاتی انلردن قطع ایلملری بخل وخستلرندن دکلدر بلکه بوکونه نکبتلرك شأمتی امراض ساریه قبیلندندر
اکر بونلره رفق ومرحمتله التفات قیلسه لر انلرك شأمتی ونکبتی بونلره دخی سرایت ایدر (مثنوی) کرچه آمرزم کناه
وزلتش * هم کند برمن سرایت علتش * اکرچه اول غلامك کناه وخطاسنی عفو ومغفرت ایلرسم انك علت وحماقتی
هم بکا سرایت ایدر (مثنوی) صدکس ارکرکین همه کربن شوند * خاصه این کرخبیث ناپسند *
مثلا یوز کمسه براویوزدن دوکلی اویوز اولورلر علی الخصوص بوخبیث وناپسند اولان اویوزکه بونك سرایتی ظاهرده
اولان اویوزمرضنك سرایتندن زیاده در بو اویوزدن مراد شول حماقت وجهالتدرکه جانی اویوز ایلر هرکیمکه
برکرکین جانك صحبتنه داخل اولسه وانکله مقارنت قیلسه انك دخی جانی کرکین اولور زیرا صحبت مؤثره وطبیعت
سارقه در اول طبیعت اولك کسب ایلروبد اولان خبیثلره میل قیلسه بدلك کسب ایلر (مثنوی) کرکم عقلی مبادا
کبررا * شوم اوبی آب دارد ابررا) کم عقللق اویوزی کافرده دخی اولمسون زیرا اول عقلسزلغك شومی سحابی بی آب
طوتر یعنی عقلسزلق شول مرتبه شوملق ونکبتلکدرکه حتی کافرده بیله کم عقللق اولمسون زیرا نقصان عقللق
شأمتی بولتلره سرایت ایدروانده آب بارانك نزولنی منع ایدر (مثنوی) نم نبارد ابرازشومیء او* شهرشد ویرانه ازبومیء او
احمق وناقص العقل اولان کمسنك شوملغندن اوتری ابرزمینه نم یاغدرمز شهرانك بیقوشلغندن ویران اولدی
یعنی بومك خاصیتی اولدرکه هرنه یرده ساکن اولسه طوردیغی مکانی ویران ایلر پس احمق ونادانك دخی خاصیتی اولدرکه
هرنه یرده اولسه بتون شهره ضرری طوقنور واول شهرلك ویران وخراب اولمسنه سبب اولور (مثنوی) ازکران احمقان
طوفان نوح * کرد ویران عالمی رادرفضوح * کورمزمیسن احمقلرك اویوزلرندن اوتری نوح طوفانی عالمی رسوا ایلقده
ویران ایلدی احمقاندن مراد بونده حضرت نوح علیه السلامك عصرشریفنده اولان شول کافرلردرکه
عقللرینك نقصانندن حق قویوب باطله اویدیلر ونصیحت قبول ایلمدیلر ورسول حقه تابع اولمدیلر آخر الامر بونلرك
حماقتی اویوزی بری برلرینه سرایت ایلیوب علتلری کماله ایردکده شأمتلری عالمه سرایت ایدوب غضب الهی بوجمله
عالم اوزره طوفان شکلنده مستولی اولوب عالمی فضاحتده ویران ایلدی (مثنوی) کفت پیغمبرکه احمق هرکه
هست * اوعدو ماست وغول رهزن است) پیغمبر علیه السلام حضرتلری بیوردی هرکیمکه احمقدر اوبزم عدومزدر
وغول رهزندر نته کم الاحمق عدوی والعاقل صدیقی بیوردی پس بوحدیث شریفك مفهومی اوزره هرکیمکه احمقدر
اول پیغمبر علیه السلامك دشمنیدرور رهزن اولان غول بیابانیدر وغول برنوع جندرکه بیابانده اولورو کاربانی کاوب
برحیله ایله اضلال قیلوب بروادیده هلاك ایلرغولك تحقیقی نیجه کره مرور ایلمشدر بونده مراد شول رهزن شریعت
مصطفوی اولان مزورلر وملحدلردرکه صورت صلاحدن کاوب نیجه ساده دل دردمندلك یولن اورورلر واباحت
وضلالت وادیلرنده انلری هلاك قیلورلر وحد ذاتده کندیلری دخی احمق ونادانلردرکه شرع شریفك عظم شاننی بیلمزلر
وراه نبوینك شرف وعزتنه اکاه اولمزلرکم عقللقلرندن کندیلره نافع اولنی دون عد ایلرلر وکندیلرك زعمی وعقلی
مقبول وبرکزیده قیاس ایدوب هوای نفسلرینك مقتضاسی اوزره اکا اویارلر ونیجه کمسه لری دخی مشربلری ومذهبلری
جانبنه ترغیب وتحریض ایدرلر (مثنوی) هرکه اوعاقل بود اوجان ماست* روح اوو ریح او ریحان ماست* هرکیم
اول عاقل اوله اول بزم دل وجانمزدر وانك روحی وانك ریحی یعنی رایحه سی بزم ورد وریحانمز یعنی العاقل صدیقی

بیوردقلری حدیثك مضمونیدرکه بیورر هر شول کمسه که عاقل وداناد راول بزم جان ودلمزدر انك روحی ورایحه سی
بزم ورد وریحان وسنبل وضمیرانمزدر (مثنوی) عقل دشنامم دهد من راضیم * زانکه فیضی دارد ازفیاضیم *
عقل بکا دشنام ویره بن راضیم زیرا بنم فیاضمدن برعظیم فیض طوتر یوبت پادشاه اسانندن ویاخود
حضرت مولانا قدس الله سره العزیز لسانندردر عاقلك عظم شاننی بیان ایلمك خصوصنده واندن هرنه صادر
اولورسه معقول ومستحب اولدیغنی تحقیق وتقدیر ایلمك بیاننده بیوررلرکه فرضی عقل بکا دشنام ویرسه
بن اندن راضی وشاکرم زیرا انك دشنامی عبث وبیهوده دکلدر بلکه نیجه حکمتی ونیجه منفعت ومصلحتی
جامعدر وعقلك دشنامنه رضا ویرمکه علت اولدرکه اول عاقل فیاض مطلقدن فیض ومدد طوتر
پس حضرت فیاض مطلقدن بی معنی وبیهوده فعل وقول صادر اولمدیغی کبی عاقلدن دخی بی معنی
وبیهوده فعل وقول صادر وظاهر اولمز ولهذا عداوة العاقل خیر من صداقة الجاهل) دینلمشدر زیرا عاقلك
عداوتی البته لحکمة ولمصلحة اولور ولحکمة اولان عداوت منافع کثیره دن خالی اولمز اما جاهل صداقتی طبعنك
مقتضاسی اوزره قیلور مقتضای طبع اوزره اولان صداقت مضرتدن خالی اولمز نته کم ایکنجی جلدده خرس
حکایه سنده بونك تحقیقی کچمشدر وبوراده دخی عاقلك فضیلتنه واحمقك نکبت وشأمتنه متعلق بوبیتلرله اشارت
ایدوب بیوررلر (مثنوی) نبودان دشنام اوبی فائده * نبودش مهمانیش بی مائده * اول عاقلك دشنامی وعداوتی
بی فائده اولمز انك اول مهمانلغی بی مائده اولمز یعنی عاقلدن صادر اولان دشنام وعداوت نیجه فوائدی مستلزم اولور
وانك دشنامی وعداوتی محضا ضیافتدر انك اول ضیافتی نیجه فوائد ومنافعی جمع قیلور ودشنام ویردیکی
وعداوت قیلدیغی کمسیه اول فائده ومائده یی ایصال ایلر (مثنوی) احمق ار حلوا نهد اندر لبم * من ازان حلوای او
اندرتبم * اما احمق ونادان بنم لب ودهانم ایچره اکرحلوا قویه بن انك اول حلواسندن تاب وتبده یم یعنی احمق
وجاهل اولان اکر بکا منفعت ایچون بعض احلی ولذیذ شیلر ویرسه بن انك اول حلواسندن ولذیذ اولان غداسندن
محموم اولورم وحرارتده قالورم مثلا شول برنادان طبیب کبی که برحمی طوتن کمسیه محبت قیلسه انی سودیکندن
اوتری اکا حلوا ییدرسه حمه سی دخی زیاده اولور ویاخود برمریضك مرضی زیاده ایدیجی برلذیذ دوایی اکا ییدرسه
انك مرضن زیاده ایدر اکرچه صورتا دوستلق اظهار ایدر ومنفعت مراد ایلر لکن انك دوستلغی اول مریضه
معنا عداوت اولور وانك منفعتی اکا ضرر قیلور پس احمق ونادانك دوستلغی ومحبتی بوقبیلدن اولور (مثنوی)
این یقین دان کر لطیف وروشنی * نیست بوسه کون خرراچاشنی * اکر لطیف وروشندل ایسك بونی یقین ومحقق
بیلکه اشکك کوتنی اوپمه نك چاشنیسی یوقدر یعنی اکر عقلله لطیف ایسك وبوز معرفتله روشندل ایسك بونی محقق
بیل که خرك دبرنی اوپمه نك لذتی یوقدر کذلك احمق ونادان اشك دبری کبیدر اندن فائده ومنفعت طلب ایلك اشك
دبرنی اوپمه ده لذت وچاشنی یوقدر واندن صدور ایلین کلام دخی اشك دبرندن خروج ایلین بادکبی بی نفع وبی فائده در
بلکه نیجه مضرت وقباحتی مورث ومستلزم اولور که انی انسان کندیدن نیجه زمانه دك ازاله ایده من (مثنوی
سبلتت کنده کند بی فائده * جامه ازدیکش سیه بی مائده * سنك سبلتکی فائده سز یره قوقش ایلر انك چولمکندن
مائده سز سنك لباسك سیاه اولور یعنی کوتن خرمشابه سنده اولان احمقك دهانندن خروج ایلین صدای خبیث سنك
بیغکی وصقلکی قوقش ایلر فائده سز یره وسنك لباس عرضك وثیاب قلبك انك چولمکندن یعنی چولمکنده پشن
طعامی ییمکدن مائده سز سیاه وبی اعتبار اولور (مثنوی) مائده عقلست نی نان وشوا * نور عقلست ای پسر
جان را غدا * مائده مائدهٔ عقلدر نان وبریان دکلدر ای پسر جانه غدا نور عقلدر یعنی اکر سن دیرایسك که مائده ندر مائده
فی الحقیقه عقلدرکه انك نتیجه وخاتمه سی لطافت ونورانیتدر نان وبریانه مائده دیمك لایق دکلدرکه انك خاتمه سی
قباحت ونجاستدر پس برکمسنه نك که نور عقل جانه غدا اولمیه هرنه کونه غدای لطیف جسمانی یرسه خاتمه سی
اعتباریله اکا نجاست خورد یرلر اما نور عقلی جانه غدا ایلین کمسنه هرنه یرسه نورانیته تبدیل ایلیوب اکا مائده خور
تعبیر ایدرلر پس ای اوغل جانك غداسی یوز عقلدر انی اکل ایله تا مائده خور اولنلردن اوله سن ونجاست خور
اولنلرمرتبه سندن کذر قیله سن (مثنوی) نیست غیرنور آدم را خورش * ازجزان جان نیابد پرورش * آدمك
خورشی نوردن غیری دکلدر اونوردن غیریدن جان پرورش بولمز یعنی فی الحقیقه آدم اولان کمسه نك غداسی ایمان
نوردن وعقل وعرفان نوردن وعلم وایقان نوردن وطاعت یزدان نوردن غیری دکلدر زیرا که آدم دیدکاری جاندن
عبارتدر جان ایسه بوذکر اولنان صفتلرك نوردن پرورش بولور بونلردن غیریدن جان پرورش بولمز وحیات پذیر اولمز
پس معلوم اولدیکه آدمك غداسی نورایمش جسم غداسنه اعتبار یوق ایمش (مثنوی) زین خورشها اندک اندک بازبر

کین غدای خر بودنی آن حر * پس بو جسمانی خورش وغدالردن آزآز تدریجله کسل زیرا بو خورش جسمانی خرسیرت
اولانلرك غداسیدر حر اولان صاحب سعادتلرك غداسی دكلدر خورش جسمانینك خر غداسی اولمسی اول جهتدن
اولورکه خرلر دخی کندی جسمنك غداسنه طالب ومشتهی اولمقده اکل وشربه مقید اولان انساندن زیاده اولور پس
برآدمکه عقل وعرفان نورندن خالی اوله انك غداسی غدای خر اولور اما عقل وعرفان صاحبنك غدای جسمانی سنه
غدای خر دینمز زیرا او غدای جسمانی یی برای شهوت یمز بلکه برای مصلحت یر وانك کثافتنی لطافتنه ونورانیتنه
درحال تبدیل ایلر پس سن دخی ای اسیر اکل وشرب اولان کمسه حر وآزاد اولان اصحاب سداد کبی بوتن غدالردن
تدریجله غدای نفسانیدن منقطع اول وخلاص ونجات بول (مثنوی) تا غدای اصل را قابل شوی * لقمهای نوررا
آکل شوی * تا کم اصل غدایه قابل اوله سن نور لقمه لرینی آکل اوله سن یعنی تدریجله غدای نفسانیدن منقطع اول
اصل غدا که نور حکمت ونور معرفت ولذت محبت وذوق طاعتدر ودخی تجلیات لطفیه وجمالیه واوصاف کمالیه نك
مشاهده سیدر تا بونلردن ذوق المغه قابل اوله سن وانوار الهیه لقمه لرین اکل ایده سنکه غدای اصل بونلردرکه
روح بو عالم ناسوته کلمزدن اول بونلر ایله زنده ایدی وبوندن کذر قیلدقدنصکره دخی بوکونه غدالر ایله زنده وفرخنده اولور
ونشو ونما بولور اما غدای فرعکه الان برزم یوب ایچدیکمز غدای جسمانیدر اول برزم حقیقی واصلی اولان غدامز
دکلدر بلکه فرع اولان غدالریمزدر (مثنوی) عکس آن نورست کین نان نان شدست * فیض آن جانست کین جان
جان شدست * اول نورك عکس واثریدرکه بو نان نان اولمشدر اول جانك فیضیدرکه بو جان جان اولمشدر یعنی اول علم
وحکمت وعقل ومعرفت نورینك عکس وپرتویدرکه بو نان صوری انك واسطه سیله نان اولمش وتکون قیلمشدر یعنی
بو نان صورینك ابتدادن اکلمسی وبچلمسی وخرمنلرده دوکلوب وانك کاهدن جدا اولمسی واسیابلر ایله دقیق اولوب
بعده خمیر قیلنوب بعده پشربلوب ظهوره کلمسی واول چاشنی ولذتی بولمسی عقل وحکمت نورینك عکسیدر اکر
عقل وحکمت نوری اولمسیدی بو نان نان اولمزدی ووجوده کلمزدی وبویله چاشنی ولذت بولمزدی پس اول نانی بلکه
سائر خوانی وجوده کتورمك ولذت وحلاوت مرتبه سنه یتورمك باذن الله عقل نوریله اولور پس نور عقل
وحکمت اصل اولور ونان وخوان فرع اولور وکذلك اول نفخهٔ الهیه اولان جانك فیضی وامدادیدرکه
بو روح حیوانی جان اولمشدر وانك تدبیر وتربیه سیله تکون قیلمش وظهوره کلمش مثلا والدك وجودندن
والده نك رحمنه مادهٔ جسمانی اولان نطفه روح الهینك واسطه سیله داخل اولوب انده دخی والده نك نفس ناطقه سنك
واسطه سیله طورا بعد طور جنین مرتبه سنه کلوب اول جنینك رحم مادرده حیات بولمسی وبعد التولد روح
حیوانی صاحبی اولمسی روح الهینك فیض وامدادیله اولور زیرا روح حیوانی برجرم لطیفدرکه اخلاطك لطافتندن
حاصل اولور وکثافتدن اعضا اولور قلبك تجویف ایسرندن منبعث اولور وظهور قیلور وجمیع بدنه متفرق اولور روح
حیوانی بو جمله یی روح الهینك فیض وامدادیله بولور پس بو جانك جان اولمسی اول جانك فیضندن اولور وبو جان لطافتی
وسریانی وحیاتی اول جان ربانیدن بولور (مثنوی) چون خوری یکبار ازماء کول نور * خاك ریزی برسر نان تنور *
چون ماء کول نوردن بر کره یه سن یعنی اول غدای اصلدن بر کره یمك میسر اوله پس نان تنورك اوزرینه طپراق
دوکرسن یعنی چونکم جانه ماء کول اولان نوردن یه سن ولذت پذیر اوله سن جانته برمرتبه قوت کلورکه غدای
جسمانینك باشی اوزره طپراق دوکرسن جمله نانلرك چاشنیلوسی تنورا تمکی اولدیغی ایچون انی افراد بالذکر
ایلدی لکن مراد غدای جسمانیدر بعض نسخه ده نانله تنورما بینده واو عاطفه واقع اولمشدر بو تقدیرا اوزره معنی
چونکم ماء کول نوردن برکره اکل ایلیه دك نانك وانك طبخنه محل اولان تنورك باشنه طپراق دوکردك دیمك اولور پس
عقلك دخی ایکی قسم اولدیغنك بیانه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) عقل دو عقلست اول مکسبی * که در آموزی
چو در مکتب صبی * عقل ایکی عقلدر اولکیسی کسبیدرکه انی برنی صبی مکتبده اوکرندیکی کبی اوکرنورسن
(کما قال علی ابن ابی طالب رضی الله عنه (بیت) رأیت العقل عقلین * فمطبوع ومسموع * ولا ینفع مسموع * اذا
لم یك مطبوع * کما لا ینفع الشمس * وضوء العین ممنوع * حضرت علینك بو کلامی عقلك ایکی نوع اولدیغنه دخی دلالت
ایدر مطبوعدن مراد عقل وهبیدرکه حق تعالی انی برنده سنه دخی ازلده موهبت قیلمشدر ومسموعدن مراد عقل
کسبیدرکه تجربهٔ روزکار له وتعلم وتکرار له حاصل اولور پس عقل کسبی نه وجهله حاصل اولدیغنی بیان ایلیوب
بیوررلر (مثنوی) از کتاب واوستاد وفکر وذکر * از علوم واز معانی خوب وبکر * کتابدن واستاددن وذکردن
وفکردن وخوب وبکر معانیدن وعلومدن یعنی بو ذکر اولنان شیئلردن (مثنوی) عقل تو افزون شود بر دیکران *
لیك تو باشی زحفظ آن کران * سنك عقلك غیرلر اوزره زیاده وغالب اولور ولیکن سن انك حفظندن کران

اولور

اولورسن یعنی کتابدن ومعلمدن وعقله مناسب اولان قیل وقالك مذاکره سندن وبونلرك تفکر وتصورندن وبونلرك
ضبطندن ودخی بکر اولان ولطیف اولان علومك ومعانینك حفظندن ثقیل اولورسن وبونلرك ضبط وتحصیلنه
کوشش قیلمقدن یوریلورسن وبونلره کثرت اشتغالدن طبعکه فتور کلوب بونلر سکا بار کران کبی اولوب برزمان
بونلری استثقال ایلیوب تحصیل واشتغالدن فارغ اولورسن (مثنوی) لوح حافظ باشی اندر دور کشت * لوح محفوظ
اوست کوزین درکذشت تحصیل عقلده دورکشت ایچره لوح حافظ اولورسن لوح محفوظ اوکسه در بو ایکیدن کچدی
یعنی تحصیل علمده وعقلده اولمقده ودور ایلمکده برمرتبه یه ایرسنکه حفظ ایدیجی لوح اولورسن وعقلیات
ونقلیاتی ومسموعك اولان معلوماتی صحیفهٔ قلبك ایچره منتقش قیلورسن اما لوح محفوظ اول کاملدرکه بو حفظ
علوم ایلمك وضبط فهوم قیلمق قیدندن کچدی واو نسیان وخطادن محفوظ اولدی وحفظ وضبط ایلمکه آنك احتیاجی
قالمدی بو معنی عقل وهبی صاحبلرینه کوره درو عقل وهبینك دخی تعریفنه شروع ایدوب بیان بیوررلر (مثنوی
عقل دیکر بخشش یزدان بود * چشمهٔ آن درمیان جان بود * اما اول برعقل آخر حق تعالی نك بخششی اولور بو که
عقل وهبی دیرلر که کسبك بونده مداخله سی یوقدر حضرت علی کرم الله وجهه نك مطبوع دیدیکی عقل بودرکه
بو انسانله بیله مجبول ومخلوق اولمشدر اول ذکر اولنان عقلك چشمه سی جانك میاننده اولور نقدر علم وفهم
وارایسه بی استاد وکتاب کندی درونندن ظهوره کلور وهرنه ظهوره کلورسه معقول ومقبول اولور غیرینك تعلیمنه
محتاج اولمز وبو عقلك صاحبی عقل کسبی صاحبلرینه هرنه قدر کامل العقل اولسه لر تقلید قیلمز وبونك علمنه وعقلنه
آلات واسباب عقلك زوالندن نقصان کلمز (مثنوی) چون زسینه آب دانش جوش کرد * نی شود کنده نه دیرینه نه زرد
مثلا چون درون سینه دن آب دانش وینبوع حکمت جوش ایلدی اول عقل وعلمنه قوقش اولور ونه کهنه اولور
ونه زرد اولوب متغیر اولور زیرا بوکونه عقل ودانش ماء جاری کبیدر ماء جاری ایسه کنده اولمز وبر یرده مکث ایتمکله
زرد اولان ماء راکد کبی متغیر اولمز بلکه دایم تر وتازه ولطیف اولور (مثنوی) ورره نبعش شود بسته چه غم
کوهمی جوشد زسینه دمبدم * واکر انك نبع وجریانی یولی باغلنمش اوله نه غم زیرا اول آب دانش دمبدم درون خانه دن
قینار مثلا برخانه نك ایچنده پیکار اولسه وانك ایاغی طشره جریان قیلسه انك مجراسی بسته اولسه اول خانه یه غم یوقدر
زیرا که اول چشمه دمبدم خانه نك درونندن جوشه کلور کذلك شول وهبی اولان علم ودانش دخی خانهٔ دلدن ظهوره
کلور انك جریانی خارجه قیلسه لر اول خانهٔ دله غم اولمز زیرا که اول آب دانش خانهٔ دلدن دمبدم جوشه کلور وظهور
قیلور چونکم اصل درون خانه دن موجود اوله خارجه آثارنی قطع ایلمکدن وباغلمقدن اکا نقصان کلمز اما عقل کسبی
بونك عکسیدر نته کم اکا دخی مثال قوروب بیوررلر (مثنوی) عقل تحصیلی مثال جویها * کان رود در خانهٔ از کویها
اما عقل تحصیلی وعلم کسبی شول جویلر کبیدرکه اول جویلر برخانه نك ایچنه محله لردن جاری اولور یعنی تحصیله
منسوب وکسبه مخصوص اولان عقل ودانش فی المثل شول ارمقلر کبیدرکه اول ارمقلر بعض محله لردن کلوب
برخانه نك ایچنه کیدر (مثنوی) راه آبش بسته شد شد بی نوا * از درون خویشتن جو چشمه را * اکر اول خانه نك
آبینك یولی بسته اوله اول خانه بی نوا اولور وصوسز قالور پس چشمه یی کندی درونکدن استه یعنی اکر آب دانشدن
بی نصیب اولمق واوقسز قالمق استرسك چشمهٔ علم وعقلی کندی درونکدن طلب ایله تا کم ینبوع علم وحکمت
درونکدن ظهوره کله ولسانك اوزره جاری اوله بو معنی ایسه عملده اخلاص ایتمکله میسر اولور حتی برکسه قرق کون
اخلاص ایله عمل ایلسه ینابیع حکم انك قلبندن ظهور ایدوب لسانی اوزره جاری اولور وبو معنایه بو حدیث شریف
دلالت قیلور قال علیه السلام من اخلص لله اربعین صباحا ظهرت ینابیع الحکمة من قلبه علی لسانه رواه ابو نعیم
فی الحلیة عن ابی ایوب (قصهٔ آنکه کسی با دیکری مشورت میکرد کفتش مشورت با دیکری کن که من عدوی توام
(مثنوی) مشورت میکرد شخصی با کسی * کز تردد وارهد وز محبسی * برشخص برعاقل کمسه ایله مشورت ایلدی
که ترددن وحبس اولمقدن قورتله یعنی ایکی شیئدن برینی اختیار ایلمك خصوصنده متردد اولمقدن کندویی تردد وتحیره
حبس وقید قیلمقدن خلاص اولمق ایچون برعاقل کمسه ایله مشورت ایلدی (مثنوی) کفت ای خوش یار غیر من بجو
ماجرای مشورت با او بکو * پس اول کمسه اول شخصه دیدی ای خوش نام بندن غیری برکسه استه مشورتك
ماجراسنی اکا دیدی (مثنوی) من عدوم مر ترا با من مپیچ * نبود از رأی عدو پیروز هیچ * زیرا بن سکا دشمن
بکا دولشمه زیرا دشمنك رأی وتدبیرندن هیچ کمسه مظفر اولمز (مثنوی) رو کسی جو که ترا او هست دوست * دوست
بهر دوست لاشك خیر جوست * یوری برکسه طلب ایله که او سکا دوست اوله زیرا بی شك دوست دوستدن اوتری خیر
طلب ایدیجیدر اما دشمندن خیر جو اولمق آز واقع اولور (مثنوی) من عدوم چاره نبود کز منی * کزروم با تو نمایم دشمنی

بن دشمنم چاره اولمزکه بنلکدن اکری کیدرم سکا دشمنلك کوسترم یعنی عدونك شانی بودرکه بالضروری
مبغوضی اولان کسه نك طبعنه ومرادنه مخالف کیده واکا دشمنلك اظهار ایده (مثنوی) حارسی از کرك
جستن شرط نیست * جستن ازغیر محل ناجستنیست * کرکدن حارسلك استمك شرط دکلدر برنسنه یی غیر محلده
طلب ایلمك فی الحقیقه طلب ایلمامکدر یعنی مقتضای عقل اولدرکه کرکدن حارسلك استمیه وبرشیئی اکا محل
اولمین یردن طلب قیلمیه (مثنوی) من ترابی هیچ شکی دشمنم * من تراکی ره نمایم ره زنم * هیچ برشکسز بن سکا دشمنم
بن سکا نچن یول کوسترم بن یول اوریجی ام یعنی دشمنك شانندندرکه کندینك مبغوضی اولان کسه نك یولنی اورر
پس بن سکا ضد وعدویم سنك یولکی اورمق مقرردر اوله اولسه بندن حذر ایله دیدی عاقلك اولاشانی کورکه کندی
مبغوضنه عداوتنی اظهار ایلرکه معنا بودخی برمنفعتدر وثانیا عاقل کندی مبغوضنك یولنی اورمق وانك مرادنه
مانع اولمق دخی برمنفعتدر زیرا عاقل برکسه یه بغض وعداوت ایلمز مکرکه اول کسه نك نامعقول ونامشروع
اولان کارینك یولنی اوروب انی منع ونهی قیلمسندن عبارت اولور بوخود من حیث المعنی مبغوض اولان کسه یه عینیله
نفع وفائده اولور پس عاقلك برکسه یه دشمن اولمسی وانی مرادندن منع قیلمسی بونکته لری اشعار قیلور وثالثا اول
مبغوض کسه نك حالنه مناسب اولان دوستلری جانبنه دخی ترغیب ایلمکدن خالی اولمزنته کم انسانك کندی طبعنه
موافق اولان دوستلریله صحبت ومقارنت قیلمقده نه مرتبه لذت وحلاوت وار ایدوکنی وکندی مشربنه ومزاجنه
مخالف اولان کسه لرله مجالست ومعاشرت قیلمقده نه مرتبه مرارت وانقباض وار ایدوکنی بیانه شروع ایدوب
بیوررلر (مثنوی) هرکه باشد همنشین دوستان * هست درکلخن میان بوستان پس هرکیمکه دوستلرینك همنشینی
ومصاحبی اوله اول کسه کلخنده بوستان ایچنده در یعنی دوستلرله همنشین اولمه نك وصحبت قیلمه نك لذت وحلاوتی
شول مرتبه ده درکه انسان انلرله کلخن ایچره صحبت قیلسه انلرك صحبتلرینك یمن وبرکتیله کلخنك جای وحشت
اولمسی کیدوب بوستان کبی جای لطیف اولوب انده دوستلریله معاشرت ایلین کسه معنا کلستان وبوستان اورته سنده
اوتورمش کبی اولور (مثنوی) هرکه بادشمن نشیند در زمن * هست او در بوستان درکولخن * اما هرشول کسه که
دشمنله اوتوره زمانه ده اول کسه ظاهرا بوستانده ومعنا کلخنده در (کما قیل اضیق السجون معاشرة الاضداد ولو کان
فی الریاض والحدایق (مثنوی) دوست را مازار ازما ومنت * تانکردد دوست خصم ودشمنت * پس امدی اکاه اول
دوستی سن بن ویرده یکدن انجتمه مازار میازاردن مخففدر تا کم دوست سکا دشمن وخصم اولمیه (مثنوی) خیرکن
از بهر خلق ایزدت * یا برای راحت جان خودت * ایزدتعالیدن اوتری خلقه خیر واحسان ایله یاخود کندی جانکك
راحتی ایچون خیر ایله ایزدتعالیدن اوتری خلقه خیر واحسان ایلرسك انك مقابله سنده نیجه خیر واحسان بولدیغکدن
ماعدا اول حق کندیکه محب ودوست قیلورسن واکر کندی جانکك راحتندن اوتری انلره خیر واحسان قیلورسك
راحت بولورسن وانلری کندیکه بنده قیلورسن که (الانسان عبید الاحسان) دینلمشدر ودخی امام بستینك بوقولی
دخی بومضمونی مؤید اولمشدر (احسن الی الناس تستعبد قلوبهم * فطالما استعبد الانسان احسان (مثنوی) تاهماره
دوست بینی در نظر * دردلت ناید زکین ناخوش صور * تا نظرده خلقی دائما دوست کورهسن کیندن سنك قلبکه
ناخوش صورتلر کلمیه یعنی خلقه یا خدای تعالینك رضاسیچون ویاخود کندی جانکك استراحتیچون خیر
ایله تا کم نظرکده جمله سنی همیشه دوست کورهسن سنك قلبکه برکسه یه کین وکدورت ایلمکدن قبیح صورتلر کلمیه
وسنك جانکی وقلبکی اول صفت ذمیمه ملوث ومکدر قیلمیه (مثنوی) چونکه کردی دشمنی پرهیزکن * مشورت
بایار مهر انکیزکن * چونکم دشمنلك ایلدك دشمندن پرهیزایله مشورتی مهر انکیز اولان یارله ایله یعنی اول مستشار
اولان عاقل مستشیر اولان غافله دیدیکه چونکم سن بکا دشمنلك ایلدك وبن دخی سکا کذلك دشمنلك ایلدم پس بندن
حذر وپرهیز ایله مشاوره یی وار سکا محبت وشفقت ایلیجی یارله ایله دیدی (مثنوی) کفت می دانم ترا ای بوالحسن * که تویی
دیرینه دشمن دارمن * لیك مردعاقلی ومعنوی * عقل تو نکذاردت که کژروی * پس اول شخص دخی اول غافله
دیدی ای بوالحسن بن سنی بیلورم که سن دیرینه وقدیمی بنی دشمن طوتیجی سن لیکن مرد عاقلسن ومرد معنوی سن
لاجرم سنك عقلك سنی قومزکه اکری کیده سن زیرا عقلك شانندندرکه هرایشی الحکمة والمصلحة قیلور حتی
اندن برکسه حقنده بغض وعداوت صادر اولسه الحکمة والمصلحة صادر اولور والحکمة صادر اولان عداوت ایسه
عین منفعت اولور وعاقلك بودخی شانندندرکه اکرانك طبیعتی برکسه یه عداوت قیلسه وعداوتنی اظهار ایدوب اکا
ظلم ایتمك استسه بیلورکه انك جزاسی ینه کندی یه عائد اولور پس بومعنایه واقف وعارف اولدیغندن اوتری طریق
عدالتدن تجاوز قیلمز وکسه یه ظلم جو اولمز (مثنوی) طبع خواهد تا کشد از خصم کین * عقل برنفس است

بند آهنین * طبیعت استر تا کم خصمدن کین چکه وانتقام اله اما عقل نفس اوزره آهنین بنددر یعنی هربارکه طبیعت
کندی یه ضد ومخالف اولان خصمدن کین چکمك واکا انتقام ایتمك استیه عقل نفسك وطبیعتك مقتضاسی اوزره
فی المثل دمور باغدر قومزکه طبیعت کندی مرادنی اجراقیله ونفس استدیککنی اشلیه نفسك وطبیعتك
طریق عدالتدن چیقدیغنه رضا ویرمز وانی ظلم وتعدی مرتبه سنه ایرکورمز بلکه انلری استقامت وعدالت
محللرینه باغلر وظلم وتعدیدن نفسنی وطبعنی حفظ وحمایت ایلر (مثنوی) آیدش منعش کند وادارد ش * عقل
چون شحنه ست برنیك وبدش * عقل کاوروب اول نفسی مرادندن منع ایلرانی کیروطوتر زیرا عقل اول نفسك نیك وبدنه
شحنه کبیدر یعنی هربارکه نفس کندی مراد ومقتضاسنی برکسه یه عداوت ایلدکده انك اوزرینه امضا وانفاذ ایلمك
استه سه عقل کاورانی ظلمدن منع ایلرو مراد ومقتضاسندن کیروطوتر زیرا عقل اول نفسك نیك وبدی یعنی جمیع حالی
اوزره حاکم وشحنه کبیدر رضا ویرمزکه نفس برقبیح فعلی اشلیه ویاخود برایوایشی ترك ایلیه (مثنوی) عقل ایمانی
چو شحنهٔ عادلست * پاسبان وحاکم شهر دلست * ایمانه منسوب اولان عقل عادل شحنه کبیدر دل شهرینك حاکم
وپاسبانیدر یعنی ایمانه منسوب اولان عقل که اندن مراد عقل معاد دیدکاریدر فی المثل برعادل شحنه کبیدر
کوکل شهرینك حاکمی وحارسیدر اصلا ظلم وجوره راضی اولمز ونفس وطبیعت اکر حددن تجاوز ایتمك استه سه لر
انلری قید وبند ایلر وظلم وجور ایلمکه قومز (مثنوی) همچو کربه باشد او بیدار هوش * دزد در سوراخ ماند همچو
موش * اول عقل ایمانی کربه کبی بیدار هوش اولور دزد آنك خوفندن موش کبی سوراخده قالور یعنی ایمانه منسوب
اولان عقل خانهٔ دلده کربه کبی عقلی بیدار اولوب مراقبه ده اولور نفس وشیطان دزدی آنك خوفندن موش کبی
سوراخ کونده قالور وظهوره کلمکه اندن خوف قیلور زیرا اکرظهوره کاسه لردی انلری ازاله واهلاك قیلوردی
(مثنوی) درهر آنجا که برآرد موش دست * نیست کربه یا که نقش کربه است * هرشول یرده که موش دست
وقدرت کتوره انده کربه یوقدر یاخود اکروار ایسه کربه نقشیدر بالذات کربه دکلدر زیرا کربه نك شانندندرکه موشلری
شکار ایدوب هلاك ایده وموشلرك دخی شانندندرکه کربه دن فرار ایدوب سوراخنه کیده چونکم موشلر برمحلده
ترکتاز ایده مقرر اولورکه انده کربه اولمیه اکر کربه اولورسه ده کربه شکلنده برشی اوله که انده کربه نك خاصیتی اولمیه وکذلك
هرشول وجودده که نفس وشیطان موشی غلبه کتوره وترکتاز ایلیه انده محقق اولورکه عقل یوقدر اکرسن دیرسك که
اول نفسه هواسی غالب اولان کسه نك عقلی واردر جواب اولدرکه اول نقش عقلدر حقیقت عقل دکلدر وانده
عقل خاصیتی دخی یوقدر اکرانده عقل بالذات حاضر اولیدی نفس وشیطان اول کسه نك وجودی خانه سنده
نیجه یول بولوردی ونه وجهله انده ترکتاز قیلوردی دیمك اولور (م ی) کربهٔ چه شیر شیرافکن بود * عقل ایمانی که اندرتن
بود * برکربه ندر بلکه شیر افکن شیردر شول ایمانه منسوب اولان عقلکه تنده اوله یعنی برکه عقلی
استعارهٔ مکنیه طریقی اوزره قاصر فهملره تفهیمدن اوتری برکربه یه تشبیه ایلدك نه نك کربه سی اول عقل
ایمانیکه تن انسانیده ساکن اوله شیر براغجی وارسلان کبی قوی اولان کسه لری زمینه چالوب هلاك ایدیجی
برشیردر (مثنوی) غرهٔ او حاکم درندکان * نعرهٔ او مانع چرندکان * انك غره سی درنده لرك حاکمیدر وانك
نعره سی چرنده لرك مانعیدر یعنی اول شیرافکن اولان عقل ایمانی شیرینك آکرمسی وهیبت وصلابتله
صدا ایلمسی سباع طبیعت اولان ودرنده سیرت اولان کسه لرك بودنیا بیشه زارنده حاکمیدر انك نعره سی وقهر
وغضبله اولان صیحه سی بوجهان مرعاسنده اوتلین بهایم سیرتلرك مانعیدر مثلا برشیر ژیان بروادیده اولسه انك
آکرمسی وصداسی اطرافنده اولان درنده جانورلرك حاکمی اولورکه انك غره سن اشتدکده هربری مغلوب اولوب لرزه
قیلور وکذلك انك صیحه سی اوم مرعایه اوتلق ایچون کلان حیوانلری منع قیلور عقل ایمانی شیری دخی بوکا بکزر انك
آکرمسندن مراد حفظ وضبطه متعلق اولان صفتیدر هربارکه انی اظهار ایلیه درنده لرکبی اولان قوای نفسانی
اوصاف شیطانی اوزره حکم قیلور وغالب اولور وانلری تحت تصرفنه الور وکذلك اول عقل ایمانی شیرینك نعره سی
یعنی امر ونهیه متعلق اولان صیحه سی بودنیا مرعاسنده مشتهیات نفسانیه لری اوزره اکل وشرب ایلین واوتلیوب
تن پرور اولان حیوان طبیعتلری منع ونهی ایدیجیدر (مثنوی) شهر پر دزد ست وپر جامه کنی * خواه شحنه باش
کوو خواه نی * شهر دزدله طلودر وجامه کن ایله پردر استرسك شحنه اولسون دی استرسك اولسون یعنی برشهرکه
سارقلرله طلو وقفتان صویجی نکبتلرله مملو اوله اول شهرده کرکسه شحنه اولسون وکرکسه اولمسون شحنه دن مراد
دزدلری وجامه کنلری ضبط ایلیوب وانلرك حقندن کلوب شهر خلقنی انلرك شرندن امین ایلمکدر چونکم برشهرده
دزدلر وجامه کنلر وافر اوله شحنه نك وجودیله عدمی برابر اولور کذلك شول کسه نك که وجودی شهرنده قوای نفسانیه

خرسزلری وهمزات شیطانیه جامه کنلری پراوله وقوای روحانیه وافکار صالحه وخواطر ملکیه اوزره غلبه
قیله وبونلرك متاع ومحصولنی هربری سارق اوله اول وجودده یا عقل اولمش ویا اولمامش اکرعقل اولورسه ده انك
وجودیله عدمی برابر اولور زیرا عقلدن مقصود نفس وشیطانك شری وهوا وهوس جامه کنلك مضرتنی اول وجوددن
دفع ومنع ایلمکدر چونکم برعقلده بوکونه تدبیر وتصرف اولمیه انك وجود اولمسندن معدوم اولمسی اولی اولور
امیر کردن رسول علیه السلام جوان هذیلی رابرسریه که دران پیران وجنك ازموده کان بودند (بو سرخ شریف
حضرت رسول علیه الصلوة والسلامك هذیل قبیله سندن برعاقل جوانی سریه وعسکرك اوزرینه امیر وسردار
ایندیکنك بیانیدرکه اول سریه وعسکرك ایچنده پیرلر وجنك آزموده لر وار ایدی لکن اول حضرت انلره التفات
ایتمیوب امیر وسردار ایتمکه اول جوانی اختیار ایلدی سریه عسکردن بر بلوك معناسنه در (مثنوی) یك سریه
میفرستادی رسول * بهر جنك کافر ودفع فضول * حضرت رسول علیه السلام بر بلوك عسکر کوندردی کافر
جنکندن وفضولك دفعندن اوتری یعنی کافرلرك شرنی واهل کبری وکستاخلرك ضررنی مؤمنلردن دفع ایلمك
خصوصنده بر بلوك عسکر کوندردی (مثنوی) یك جوانی را کزید او از هذیل * میر لشکر کردش وسالار خیل *
اول حضرت هذیل قبیله سندن برجوان اختیار ایلدی اول جوانی لشکرك امیری وخیل وجماعتك سالاری
ایلدی بوتقریبله سرعسکر وامام اولنلرك علوشانلك بیانه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) اصل لشکر بی کمان
سرور بود * قوم بی سرور تن بی سر بود * لشکرك اصلی کمانسز سروردر زیرا سروروسز قوم فی المثل باشسز تندر یعنی
لشکرك اصلی وروحی بی شك سرعسکر وپیشوا اولان کمسه اولور سرورسز اولان قوم سرسز اولان تنه وروحسز
اولان بدنه بکزر (مثنوی) این همه که مرده وپژمرده * زان بود که ترك سرور کرده * بو دوکایکه مرده وپژمرده سن
اندن اوتریکه سروری ترك ایلمشسن یعنی بود وکلی احوالله که قلبك بی حیات اولمش وروحك بی لطافت قالمش
ووجودك مغلوب وزبون اولمش اندن اوتریدرکه سرور وپیشوایی ترك ایلمشسن وخودبین وخودرای اولمشسن
پس اکر حیات بولمق ولطیف وقوی اولمق استرسك کرکدرکه برمرد کاملی کندیکه امام قیله سن واکا هرخصوصده
مقتدی اوله سن بو دنیا مرعاسنده بی زمام کزمیه سن بلکه زمام ارادت واختیارك برعاقله تسلیم ایدوب
آکا پیرو اوله سن تا حیات ولطافت بوله سن (مثنوی) از کسل وز بخل وز ما ومنی * میکشی سرخویش را
سر مکشی * کسلدن وبخلدن برلکدن وبنلکدن وسنلکدن مستقل باش چکرسن کندیکی سرور ایلرسن یعنی راه حقده
اولان کسل وفتورکدن ودخی وجودیکی وعرض وناموسکی ومالکی صیانت ایلیوب بخل وامساك ایلدیککدن
ودخی کبر وانانیتکدن باشقه باشکه باش چکرسن وریاست سمتنه کیدرسن بیلمزسنکه عاقله متابعت ایلمکدن
کریزان اولمقده وکندی نفسکك هواسی اوزره حرکت قیلمقدن نه مرتبه قباحت وشأمت واردر (مثنوی)
همچو استوری که بکریزد زبار * او سر خود کیرد اندر کوهسار * مثلا برحیوان کبی که یوکدن قچر اول
حیوان کوهسارده کندی باشنی طوتار استور مرکب وبنك معناسنه در (مثنوی) صاحبش در پی دوان
کای خیره سر * هر طرف کرکیست اندر قصد خر * انك صاحبی اردنجه یلرا کا بویله دیوکه ای خیره سر هرطرفده
برنیجه کرك واردر خرك وحیوانك قصدنده در (مثنوی) کر ز چشمم این زمان غائب شوی * پیش اید هرطرف
کرك قوی * اکر بو زمان سن بنم چشممدن غائب اوله سن بونی بیلکه هرطرفدن سنك اوکیکه قوی وعظیم قورد کاور
(مثنوی) استخوانت را بخاید چون شکر * که نبینی زندکانی را دکر * سنك استخوانکی شکر کبی چینرکه
ارتق زندکانلکی کورمزسن یعنی ای انانیتدن وحیوانیتدن باش چکوب مرشد کامله ومرد عاقله متابعت ایلمین
کمسه سنك نفسك فی المثل شول برمرکبه بکزرکه یوك چکمك زحمتندن فرار ایلیوب کوهستان ایچره کندی باشنی
طوتوب کیدر ومرد عاقل سنك صاحبك کبیدر سنك اردکه دوشوب بوکونه خطاب باصواب ایدرکه ای سرکردان
وای بی عقل حیوان هرطرفده خرسیرت اولنلرك قصدنده وانلری صید وشکار ایلمکده وافر شیطان قوردلری حاضردر
همانکه برنادان متفرد اوله وصحبت عاقلدن اعراض قیله آنی صید ایدرلر وپنجهٔ ضلالات وغوایتله هلاك قیلورلر
نته کم بو حدیث شریف بو مضمون لطیفه دلالت ایلر که بیوردیلر (ان الشیطان ذئب الانسان کذئب الغنم یأخذ
الشاة القاصیة والدانیة فایاکم والشعاب وعلیکم بالجماعة رواه معاذ بن جبل) پس عاقلك نظرندن همانکه غائب
اوله سن هرطرفدن سکا قوی شیطانلر اوکیکه کاورلر نصکره سنی ضلالات وغوایت پنجه سیله هلاك قیلورلر وسنك
لککاریکی شکر چینین کمسه نك حظ ولذتی کبی آنی محو وهلاك ایلمکدن حظ ولذت الورلر برمرتبه خائب وخاسر اولورسن
وحیات قلبیه دن محروم قالورسنکه من بعد زندکانلك اثری کورمزسن (مثنوی) آن مکیر آخر بمانی بی علف *

آتش از بی هیزمی کردد تلف * آنی طوتمه یعنی قورد سنی طوتوب هلاك ایتمکی فرض ایتمه اول طورسون آخر بی علف
قالورسن آتش بی هیزملکدن تلف اولورسن یعنی ای خرسیرت وحیوان طبیعت بکا متابعت ایلمکدن اعراض ایلیوب
کندی استدیکك یرده سن کزرسك سنی شیطان قوردلری اولرلروسنی هلاك ایلرلرسن بونی طوتمه وبونلر پنجه سنده
هلاك اولمغی فرض ایتمه طوتهلم که نفس وشیطان سنی هلاك ایلمکه قادر اوله میه لر وسکا ضرر ایرشدیروب اضلال
واغوا قیله میه لر بو محقق ومقرردرکه صاحبکدن حاصل اولان غذادن محروم اولورسن وغذای روحانیدن بی بهره
قالورسن زیرا بو غذای روحانی البته برمطعم ومربینك امداد واطعام ایلمسنه مخصوصدرا کر برمطعم ومربی اول غذای
روحانیه بی وطعام معنویه یی بر طالبك روحنه دمبدم ویرمسه واکا بو غذالری القا ایلمسه انك کانون قلبنده اولان آتش
شوق ومحبت تلف اولور نته کم آتش هیزمسز تلف اولور ونار منطفی ومنخمد اولوب اوجاقی بی آتش قالور کذلك طالبك
روحنه مربی طرفندن غذای روحانی ویرلمسه بی غذا قالور وآتش شوق درونه امداد اولنمسه بی مدد قالور
وسوینوب بارد اولور علفدن مراد بونده غذای روحانیدر وغذای روحانی یه علف تعبیری صحبت عاقلدن فرار ایلین
کمسه نك خرطبیعت اولمسی اعتباریله در علفدن مراد غذای جسمانی اولمق مناسبدکادر زیرا خرسیرت اولان کمسه
صحبت مربی کاملدن اعراض ایلدکده غذای جسمانیسز قالمق وطعام صوریدن محروم قالمق متصور دکادر
(مثنوی) هین بمکریز از تصرف کردنم * وز کرانی بار که جانت منم * تو ستوری هم که نفست غالبست * حکم غالب را
بود ای خود پرست * ای خرسیرت اکاه اول بنم تصرف ایلدیکمدن قاچمه وبوکك آغرلغندن دخی قاچمه زیرا سنك
جانك بنم سن برمرکبسن هم سنك نفسك غالبدر ای خود پرست حکم غالبك اولور یعنی مرد عاقل ومربی کامل
غافل وجاهل اولان خرسیرته بوکونه نصیحت ایدوب دیرکه ای حیوان طبیعت متنبه اول سنك وجودکده بنم تصرف
ایلدیکمدن قاچوب فرار ایتمه وخدمت یوکنك ثقلتندن دخی متألم اولوب یبانه کتمه زیرا بن سنك سبب حیاتکم
وعذاب خدادن وضرر نفس وهوادن باعث نجاتکم سن من حیث المعنی استور سیرت وهنوز دخی حیوان
طبیعتسن زیرا سنك نفسك عقل وروحك اوزره غالبدر پس حکم غالبك اولور ای خود پرست ومغلوب ومعدوم
مرتبه سنده قالور ای هوا ایله مست والهذا هر برکسه نك نفسی عقلی اوزره غالب اولسه اکا حیوان دیرلر وهر
برکسه نك عقل وروحی نفسی اوزره غالب اولسه اکا انسان تعبیر ایدرلر (مثنوی) خرنخواندت اسب خواندت
ذوالجلال * اسب تازی را عرب کوید تعال * خدای متعال سکا خر اوقومدی سکا اسب اوقودی زیرا عرب اسب
تازی یه تعال دیر یعنی ای حیوان سیرت اولان کمسه حضرت ذوالجلال کلام مجیدنده سکا حمار دیمدی وبو لفظله سنی
طریق مستقیمه دعوت قیلمدی بلکه سنك امثالك حیوانلرك جمیعسنه خطاب ایدوب تعالوا دیمکله طریق حقه
دعوت ایلدی تعالوا دیمك اصل لغتده بو قار وکل دیمکدر طائفهٔ عرب اسبی قاچدقده انی کندیلره تعال
دیو دعوت ایلدکاری وبو لفظله اسبلرینه خطاب قیلدقلری چوق اولدیغیچون عربی آته کندی ماینلرنده تعال
دیمك مشهور اولدی واکا علم اولمق مرتبه سن بولدی پس حضرت قرآن لسان عرب اوزره نازل اولدی وتعالوا امر
شریفی مدعی اولان قومی طریق حقه دعوت ایلمکدن ماعدا انلرك اسب تازی کبی مقبول اولمسنی وحمار وحشی
مرتبه سنده اولنلردن ممتاز اولوب انسانه قریب کلمسی نکته سنی دخی اشعار قیلدی وبو قل تعالوا کلمه سنه
متعلق اولان آیتلرك تفسیری جلد اولده دربیان تعین کردن زن طریق طلب روزی سرخنده مروا ایلدی (مثنوی)
میر آخر بود حق را مصطفی * بهر استوران نفس پر جفا * حضرت مصطفی علیه السلام حق تعالی حضرتلرینك
فی المثل میر اخوری اولدی پرجفا اولان نفسلر مرکبلرندن اوتری یعنی بو دنیا آخور کبیدر وبونده ساکن اولان
انسان صورت وحیوان سیرت کمسه لرك نفس پرجفاسی استورلر کبیدر وحضرت مصطفی صلی الله علیه وسلم حق
تعالینك آخورینك امیر وحاکمیدر پس اول پادشاه اعظم رسول اکرمه آخور دنیاده ساکن اولان حیوان سیرتلری
طریق اعدل واقومه دعوت ایلمکله وانلره تعالوا سویلمکله امر ایدوب (وقل تعالوا الی کلمة سواء بیننا وبینکم) آیت
کریمه سنده اولان وبونك امثالی اولان آیتلرده واقع اولان تعالوا امرلریله دعوت ایلدی نته کم بو بیت شریفده تعالوا
کلمه سنك سویلمسی خصوصنده واقع اولان امر شریفه وآیت کریمه یه که (قل تعالوا اتل ما حرم ربکم
علیکم الا تشرکوا) کلام شریفیدر اشارت ایدوب بیوررلر (مثنوی) قل تعالوا کفت از جذب کرم *
تا ریاضت تان دهم من رایضم * الله تبارك وتعالی آخور دنیاده ساکن حیوان سیرتلرك طریق حقه کلملری
وکندی پیغمبرینه متابعت قیلملری خصوصنده اول حضرته انلرك دعوتی ایچون امر ایدوب محضا کرمنك
جذبندن بونلره سن یا محمد تعالوا دیدی تا که سزه ریاضت ویرم بن رایضم دی دیدی بو مصرع قل امرینك

حکمنده داخلدر یعنی حق سبحانه وتعالی کرم ولطفنك جذبندن بنده لرنی کندی جنابنه دعوت ایلمك خصوصنده امر ایلیوب دیدی یا محمد سن بونلره سز که بزم ما بینمزده برابر اولان کلمهٔ توحیدك مفهوم ومضمونته کلك دی ومشرك اولمقدن وحقدن غیری یه عبادت قیلمقدن اعراض قیلك دی وامر ایلدیکمی طوتك ونهی ایلدیکمدن اجتناب ایدوب طریق مستقیمه کیدك وبکا متابعت ایدك تا سزه ریاضت ویرم ونفسکزی تندوحرون اولمقدن قورتروب رام اولمق وصاحبنه انقیاد قیلمق مرتبه سنه ایرکورم بن سزك رایضکزم دی رایض ریاضت ویریجی یه دیرلر وریاضت لغتده تند وحرون اولان اتی ذلیل ایتمکه دیرلر نته کم اراض الفارس المهر دیرلر ذلله معناسن ویررلر وسندخی رضت المهر دیسك معناسی بن برتند طایی ذلیل ایلدم دیمك اولور وراض یروض روضا ورياضة قال يقول بابندندر نته کم (مثنوی) نفسهارا تا مروض کرده ام * زین ستوران بس لکدها خورده ام * نفسلری مروض ایلینجیه دك بو ستورلردن چوق دپه لر یشم مروض تفعیل بابندن اسم مفعولدر مبالغه ایله ریاضت قیلنمش معناسنه در یعنی نفوس انسانیه یی ریاضتلنمش ورام قیلنمش ایلینجیه دك مرکب سیرت اولان کسه لردن چوق لکدلر یشم وبی شمار جفا واذالر کورمشم بو بیت اکرچه حضرت حبیب اکرم صلی الله علیه وسلم لسانندندر لکن هر عصرده خلقه رایض اولان وتربیه قیلان مرشدلرك دخی لسانندن اولور وانلر دخی کندی حاللرندن بوکونه حکایه قیلور (مثنوی) هر کجا باشد ریاضت بارهٔ * از لکدها اش نباشد چارهٔ * وفی الحقیقه هرقنده که برریاضت ویریجی اوله لکدلردن اکا چاره اولمز ریاضت باره ریاضتجی ورياضت ویریجی دیمکدر یعنی هرنه زمانده وهرنه مکانده برریاضت ویریجی وتعلیم ونصیحت ایدیجی مرشد اولسه حیوان طبیعت اولان کسه لرك جفا واذاسی دپه لردن انك اوزرینه بالضروری واقع اولور واد ناسنك طعن وملامتی جفته لرنی ییمکدن خالی اولمز (مثنوی) لاجرم اغلب بلا برانبیاست * که ریاضت دادن خامان بلاست * لاجرم اغلب واکثر بلا انبیا اوزره در زیرا خاملره ریاضت ویرمك بلادر (کما قال علیه السلام اشد البلاء علی الانبیاء ثم الاولیاء ثم الامثل فالامثل وفی الحقیقه برنیجه ناپخته یی پخته مرتبه سنه ایرکورنجیه دك برکامل خیلی زحمت چکمك کرك تا اول ناپخته وخام پخته اوله وکمال مرتبه سن بوله (مثنوی) سکسکانید ازدمم یورغا روید) تا بواش ومرکب سلطان شوید * ای ستور سیرتلر سز سکسکار سز بنم نفسمدن یورغا کیدیکز تا کم سلطانك مرکبی وبواشی اوله سز سکسك شول یلکن باركیردر که یوله هموار ویکسان کتمز بلکه ناهموار روش کیدر که اوستنده اولان کسه اندن حظ ایتمز یواش بونده مطیع ورام معناسنه در تقدیر کلام بودر که ای بو دنیا آخورنده بدخوی اولنلر وحیوان مرتبه سنده قلانلر سز راه حقه هموار کیدیجی ودولك واطیف سیر ایدیجی کسه لردکا سز بلکه ذهاب وحرکتلری ناخوش اولان طائفه سز کرکدر که بنم نفس شریفمی قبول ایدوب راه حقه یورغا کیده سز ومؤدب ومعلم اولوب هموار سیر ایده سز تا کم سلطان حقیقتك مرکبی ومطیع ومنقادی اوله سز که اول حضرت بار امانتی سزك اوزریکزه قودی کرکدر که آنك امانتی یوکنه مرکب اولوب یوردیغی محله ایلتمه سز واوب کیده سز (مثنوی) قل تعالوا قل تعالوا کفت رب * ای ستوران رمیده از ادب * ای ادبدن اورکن وفرار ایدن ستورلر رب العالمین بکا سزی دعوت ایلمك خصوصنده تعالوا دی تعالوا دی دیو امر ایلدی پس سزه لازم اولان اولدر که حقك دعوتن قبول ایده سز وبنم یوردیغم یره کیده سز دیدی بو بیتلر نبی علیه السلامك لسان شریفندن اول حضرتك خلقی حقه دعوت ایلمك خصوصنده سویلدکاری کلامی حکایه در (وقل تعالوا) آیت کریمه سی دخی بو مضمونی شامل اولور وبو معنالره رمز واشارت قیلور چونکم حضرت نبینك خلقه اولان دعوتنك اسلوبی (وقل تعالوا) آیتنك شامل اولدیغی واشارت قیلدیغی نکته لری بیان ایلدکدنصکره خلقك اول حضرتك دعوتندن نفرت ایلمسی خصوصنده حق تعالینك اول حضرته ویردیکی تسلینك بیانته شروع ایدوب یوررلر (مثنوی) کر نیابند ای نبی غمکین مشو * زان دوبی تمکین تو پرکین مشو * ای نبی اکر اول مدعی اولان طائفهٔ مهین سنك حضرتکه کلمیه لر ودعوتکه اجابت قیلمیه لر غمکین اولمه اول ایکی تمکین سزدن سن پرکین اولمه ایکی بی تمکیندن مراد قلتدن کنایت اولسه ده اولور اما یهود ونصارا اولمق فهمه اقرب ومحله انسبدر وبو بیت شریف قل تعالوا کلمه سیله مصدره اولان آیت کریمه نك تتمه سنك مضمونیدر اول (فان تولوا فقولوا اشهدوا بانا مسلمون) قول شریفنده خلاصهٔ کلام ونتیجهٔ مرام نبی علیه السلام تسلیه وهر عصرده انك قائم مقامی اولوب خلقی حقه دعوت قیلان ولی یه دخی حضرت حق جانبندن بوکونه تسلیه اولوب یوررلر که بو ایکی بی تمکین اولان طائفه نك تولی واعراضندن پرکین اولمه اکر بونلر سنك دعوتکدن تولی ایدرلر سه سز بونلره سو یلیك ای مطیع ومنقاد اولین بی تمکین طائفه سز شاهد اولك اکا که تحقیقا بز مسلملرز وحضرت حقه مطیع ومنقاد اولان بنده لرز پس هر مرشد ومربی اولان کسه دخی بو معنادن متسلی اوله وکندی یه متابعت ایلمکدن تولی واعراض ایلین بی تمکینلره

بو مضمونی ادا قیله (مثنوی) کوش بعضی زین تعالوها کرست * هر ستوری را صطبلی دیکرست * بعض کسه نك قوانغی بو تعالولردن صاغردر هر ستورك بر آخر آخوری واردر یعنی هر حیوانك بر مرتبه سی واردر که اول مرتبه دن تجاوز ایلیوب بر آخر مرتبه یه کندی اراداتیله کلمز وکندی مرتبه سی اوزره مسلط وموکل اولان حاکمك سوزنی ترك ایدوب بر آخر مرتبه ده اولان حاکمك سوزنی استماع ایده مز وقبول قیله مز مثلا اهل نفس واهل شیطان دل اهلینك مرتبه سنه وارمزلر وانلرك سوزنی قبول قیلمزلر وصرف اهل باطن صرف اهل ظاهر اولنك سوزنی استماع قیلمزلر ومرتبه لرینه دخی مائل اولمزلر وصرف اهل ظاهر اولان دخی اهل باطن اولنلرك کلاملرین فهم قیلمزلر ومرتبه لرینه واصل اولمزلر بونك کبی هر بر مرتبه نك اهلی بر آخر مرتبه نك اهلنك دعوتندن وکلماتندن اصمدرلر ولهذا بعض کسه لرك کوش هوشی حق تعالینك دعوتلرندن وحضرت نبینك انلره تعالوا دیملرندن کر اولمشدر انکچونکه هر حیوانك بر آخر مرتبه سی واردر بو دعوته مستعد وبو امر شریفك قبولنه قابل اهل هدایتدن برکسه کرکدر که حتی انك کوش هوشی بو دعوتلری اشیده وانی بجان ودل قبول ایده ومدعو اولدقلری سمته کیده اما اول حیوانلر که ضلالت مرتبه سنده قالمشلر ونفس وشیطانه تابع اولمشلردر انلرك سمع جانی بو ندایی اشتمکدن کر اولمش وبو امره امتثال ایدوب انکله ایش ایتمکدن بی بهره قالمشدر (مثنوی) منهزم کردند بعضی زین ندا * هست هر اسبی طویلهٔ اوجدا * منقبض کردند بعضی زین قصص * زانکه هر مرغی جدا دارد قفص * بو ندادن بعضسی منهزم اولورلر زیرا هر براسبك جدا طویله سی واردر بو قصصدن بعضسی منقبض اولورلر زیرا که هر بر قوش باشقه قفص طوتر یعنی (یا اهل الکتاب تعالوا) نداسیکه فی الحقیقه موجب جمعیت وسبب اتحاد ایکن بعض کسه بوندن منهزم اولورلر وتفرقه یه دوشوب پراکنده وپریشان قالورلر انکچونکه هر براسبك خاص بر طویله سی واردرا کر براسبی کندی معتاد اولدیغی واقامت قیلدیغی طویله دن جدا ایلیوب بر آخر طویله یه کتوروب مقید ایله سك وا کا اول مرتبه ومقامك فضیلتنه متعلق نیجه کلام سویلسك اصلا قولغنه کیرمیوب بو کلام اول مرتبه نك اهلیله الفت وانسیت ایلمکه سبب ایکن اکا باعث نفرت اولوب فرصت بولدیغی کبی هزیمت قیلور ومعتاد اولدیغی مقام ومنزله کاور وبو قصص قرآنی وحکایات فرقانینك موجب انکشاف ومورث انبساط اولمق شاندن ایکن بو قصه لردن بعض کسه لر منقبض اولورلر والم واضطرابده قالورلر انکچونکه انلر بونك اهلی دکللردر هر قوش کندی یه مناسب بر قفص طوتدیغی کبی هر کس دخی کندی ذاتنه لایق بر مرتبه ومقام طوتر بر آخر مرتبه دن اکا سوز سویلسك وقصه لر نقل ایلسك اول قصه دن آنك جانی منقبض وپرغصه اولور والحاصل (الناس معادن کمعادن الذهب والفضة) حدیثنك مفهومی اوزره بوناس متفاوتدرکیمنك مرتبه سی ذهب کبی اعلا وکیمنك مرتبه سی فضه کبی اندن ادنادر کیمی رصاص کبی کیمی نحاس کبی وکیمی حدید کبی بری برینه مغایر واقع اولمشدر بو اختلاف انسانده اولمق عجب دکل ملائکه جنسنده دخی واقع اولمشدر نته کم ملائکه ما بیننده اولان اختلافه اشارت ایدوب یوررلر (مثنوی) خود ملائك نیز ناهمتا بدند * زین سبب در آسمان صف صف شدند * خود ملائکه دخی ناهمتا اولدیلر بو سببدن آسمانده صف صف اولدیلر یعنی ملائکه دخی یالکز بر نوع اولمدیلر بلکه اصناف کثیره وطوایف متنوعه اولدیلر بو سببدن آسمان اوزره صف صف اولدیلر هر برینك بر مقام معلومی واردر وهر بری بر صفده قائمدر که کندی صفندن بر آخر صفه کیده مز وکندی مقام معلومندن معلومی اولمین مقامه تجاوز ایده مز نته کم حق تعالی سورهٔ صافاتده انلر لسانندن حکایه یوررلر (ومامنا الا له مقام معلوم وانا لنحن الصافون) بونلرك سفلیسی وار آنلره ملائکهٔ سفلی دیرلر که بو زمینده ساکن اولنلردر بونلر دخی نوع نوعدر وعلویسی دخی وار آنلره ملائکهٔ علوی دیرلر وملائکهٔ سماویه دخی دیرلر بونلر دخی انواع اوزره در ملکوت اصغرك ملکلری وار وملکوت اکبرك ملکاری وار وعالم جبروتك دخی بر آخر نوع اوزره ملکاری وار وعالم لاهوتك دخی بر آخر قسم اوزره ملکاری واردر بونلرك کیمنه مهیمون دیرلر کیمنه دخی کروبیان تعبیر ایدرلر والحاصل بونلر صف صف دررلر صف آخرك ملائکه سی صف اولك ملکارینك سرینه وعلمنه واقف دکلدر (م ی) کودکان کرچه بیك مکتب درند) در سبق هر یك زیك بالاترند * مثلا اوغلانجقلر اکرچه بر مکتب ایچره دررلر اما درس وسبقده هر بری بری برندن بالاترلردر یعنی ملائکه نك علمی ومرتبه سی بری برندن متفاوت اولدیغی مکتب ایچره ساکن اولان اوغلانجقلرك بری برندن علملری ومرتبه لری عالی اولدیغی کبیدر نته کم اطفال اکرچه بر مکتب ایچره مجتمع اولمشلردر وتعلم ایلمکده اشتراك قیلمشلردر لیکن سبقده هر بری بری برندن بالاتر در برینك بیلدیکنی بر آخری بیلمز وانك مرتبه سنه کندی مرتبه سندن دون اولان آکاه اولمز (وفوق کل ذی علم علیم) بو معنایه شهادت ایلر سائر انسانی دخی بوکا کوره قیاس ایله (مثنوی) مشرقی ومغربی را حسها ست * منصب دیدار حس چشم راست * صد هزاران کوشها کر صف زنند * جمله محتاجان

چشم روشنند * مشرقه ومغربه منسوب اولان کمسه‌لر ایچون حسلر واردر لکن بو جمله حواسدن دیدار منصبی
چشمك حسی ایچوندر مثلا بو زیرك کوشلر صف اورسه‌لر بر پرده طورسه‌لر بو خصوصده جمله‌سی روشن چشمه
محتاجلردر یعنی حکیم مطلق خلقی خلق ایلدکده هر کسی بر مصلحت ایچون خلق ایلمشدر که غیرینك اول مصلحته
قابلیتی یوقدر وهر عضوده بر خاصیت قومشدر که بر آخر عضوده اول خاصیت یوقدر وهر بر عضو بر آخر عضوك
ایلدیکی عملی ایلمکه قادر دکلدر نته کم مشرق ومغرب اهلنك جمله‌سنك حسلری واردر بو جمله حسلرك ما بیننده رؤیت
ومعاینه منصبی چشمك ادراکی ایچوندر که رؤیت ومشاهده‌یه مخصوص واول دخی رؤیت ومشاهده ایچون مخلوق
ومخصوص اولمشلردر اکر فی المثل نیچه یوز بیك قوللر بر پرده صف اورسه‌لر وبر کمسه‌نك جمال باکمالنی مشاهده ایلمك
ایچون منتظر اولوب طورسه‌لر اول صاحب جمال ظهوره کلدکده بو جمله‌سی رؤیت ومشاهده خصوصنده چشم
روشنه محتاجلردر که کندیلرده اول خاصیت یوقدر که انك جمالنی مشاهده ایلمکه قادر اوله‌لر (م ی) باز صف کوشهارا
منصبی * در سماع جان واخبار نبی * صد هزاران چشم را آن راه نیست * هیچ چشمی از سماع آکاه نیست * کیرو
کوشلر صفنك دخی بر منصب وخدمتی واردر جانك کلامنی ونبینك کلامنی وخبرلرنی استماع ایلمکده نیچه یوز بیك
چشمه اول یول واول قوت یوقدر هیچ بر چشم سماعدن آکاه وخبردار دکلدر یعنی کیر وحق سبحانه وتعالی
بو قولاقلره بر منصب وبر خاصیت ویرمشدر که اول خاصیت جانك کلامنی استماع ایلمکده وحضرت نبینك خبرلرنی
کوش قیلمقده وسائر انبیا واولیانك وعلما وصلحانك کلماتنی استماع ایلمك خصوصنده‌در فی المثل اکر حضرت جانانك
کلام شریفی نقل اولنسه وحضرت نبینك احادیث شریفه‌سی تکلم قیلنسه وکذلك انبیا واولیانك کلمات لطیفه‌سی
تلفظ اولنسه نیچه یوز بیك کوزلك بو ذکر اولنان انواع کلماتی استماع ایلمکه طریقی واستعدادی یوقدر زیرا هیچ بر کوز
سماعدن آکاه دکلدر زیرا اول ادراك مبصرات ایچون مخلوق اولمش وبو ادراك مسموعات ایچون ظهوره کلمشدر پس
بریننك کارنی بر آخری اشلمکه قادر دکلدر (مثنوی) همچنین هر حس یك یك می شمر * هر یکی معزول ازان کار دکر *
پنج حس ظاهر وپنج اندرون * در صفند اندر قیام الصافون * الحاصل بو تخیلین هر حسی بر بر عد ایله هر بریسی اول
آخرك کارندن معزول وبی نصیبدر بشی حس ظاهر وبشی دخی حس باطن صفده درلر صافون قیامنده یعنی
(وانا لنحن الصافون) آیت کریمه‌سیله مشار الیها اولان ملائکه قیامده نیچه صف ایدیجیلر ایسه بو حواس خمسهٔ
ظاهره وحواس خمسهٔ باطنه هر بری کندی مرتبه‌لرنده صفده درلر ملائکه‌نك بریسی کندی صفندن
ومقامندن بر آخر صفه ومقامه تجاوز قیله‌مدیغی واول صفك ومقامك اهلنك خاصیتلرینه وعملرینه
واقف اوله‌مدقلری کبی حواس خمسهٔ ظاهره وحواس خمسهٔ باطنه دخی کندی مرتبه‌لرندن تجاوز ایدوب بر آخر
حسك کارنی اشلمکه قادر اوله‌مزلر لکن بو حسلرك کندی مرتبه‌لرندن تجاوز ایده‌میوب بر آخر حسك
خاصیتنی وحکمنی ادا ایلمکه قادر اوله‌مدقلری مرتبهٔ کثرته مقید اولدقلری اعتبار ایله‌در واکر مرتبهٔ جمعه
ایرشسه‌لر ونور وحدتله منصبغ اولسه‌لردی کوز قولق کبی اشیدردی وقولق کوز کبی کورردی وهر بر حس
بر آخر حسك ویردیکی خاصیتی ویرردی نته کم بو مقامه مناسب اولان اسرارك تفصیل وتحقیقی بر نیچه حکایاتدن
وبیاندنصکره بیان انکه هر حس مدرکی را نیز ازادی مدرکات دیکرست سرخ شریفنده کلسه کرکدر ان شاء الله
تعالی (مثنوی) هر کسی کو از صف دین سرکشست * می رود سوی صفی کان واپسست هر بر کمسه که اودین
صفندن سرکش ومعرضدر اول سرکش بر صف جانبنه کیدر که اول صف کیرو وارده‌در یعنی بر کمسه که مراتب
دینیه‌نك بر مرتبه‌سندن ومقامات تعینیه‌نك بر مقامندن معرض اولسه وباش چکسه لابد اول کمسه اول
مرتبه‌دن ادنی بر مرتبه‌یه کیدر وبر سفلی منزله‌یه تنزل ایدر (مثنوی) تو ز کفتار تعالوا کم مکن * کیمیای بس
شکرفست این سخن * ای قائم مقام نبوی ووارث حضرت مصطفوی اولان مرشد ومربی سن تعالوا کفتارندن کم
وناقص ایلمه زیرا بو سوز زیاده شکرف کیمیادر یعنی تعالوا کلمه‌سیکه طریق حقه دعوت قیلمق وموحد اولمغه وسعادت
بولمغه کلك دیمك معناسنی ادا ایلیجی بر کلمه‌در وبو دعوته متعلق اولان کلمه مرشدلر جانبندن مستعد اولان کمسه‌لر
حقنده زیاده عظیم کیمیادر پس مرشده لازم اولان بو کیمیا کبی اولان تعالوا سوزنی مستعد وقابل اولان
کمسه‌لردن دریغ ایلمیه بلکه بر دفعه‌ده صلاح پذیر اولمزسه بر آخر دفعه‌ده اول کیمیایی قبول ایلیوب اصلاح نفس
ایلیه (مثنوی) کر مسی کرد ز کفتارت نفیر * کیمیا را هیچ از وی وامکیر * این زمان کر بست نفس ساحرش * کفت تو
سودش کند در آخرش * اکر بر مس طبیعت سنك کفتارك کیمیاسندن نفرت ایدیجی اوله سن کیمیایی هیچ اندن دریغ
طوتمه بو زمان آنك ساحر نفسی اکرچه زیاده صاغردر سنك سوزك اکا سود ایلر آخرنده یعنی ای تقریر وتعبیری

اکسیر تأثیر اولان بیرا کر بر مس کبی دون وحقیر اولان کمسه سنك کفتار شریفکدن صلاح پذیر اولمیوب نفرت
ایلرسه سن انه دعوت کیمیاسنی اندن کیرو طوتمه زیرا کاه اولور که بر شیء بر زمانده بر شیئك قبولنه مستعد اولمز
لیکن بر آخر زمانده آنی قبول ایلر پس اکرچه اول مس کبی دون اولان کمسه‌نك نفس ساحری بو زمانده سنك کلامکی
استماع وقبول ایلمکدن اصم اولدیسه سنك کلام شریفك آخرنده اکا منفعت قیلر (مثنوی) قل تعالوا قل تعالوا
ای غلام * هین که ان الله یدعو بالسلام * ای غلام سن تعالوا دی اکاه اول که تحقیقا الله تعالی بنده‌لرنی
دار سلامه دعوت ایلر نته کم سورهٔ یونسده الله تبارك وتعالی بیورر (والله یدعو الی دار السلام ویهدی من یشاء
الی صراط مستقیم) بو آیت کریمه‌نك تفسیری بو جلدده تحریض سلیمان رسولان سرخنده کچدی یعنی ای غلام الهی
وای خادم طریق ربانی تکرار بتکرار خلقی حضرت حقه کلك دیو دعوت ایله آکاه اولوب انلره الله تعالی سزی
دار سلامه دعوت ایلر دیو سویله پس دعوته لایق اولان سرورلره ارشاد ناس ایلمك خصوصنده ترغیب وتحریض
ایلدکلرندنصکره دعوته مستحق اولمین ومجرد سرورلك محبتی اولدیغندن اوتری دعوت ناسه تصدی قیلان ومشتغل
اولان کمسه‌لره دخی تعلیم ونصیحت ایلیوب بیوررلر (مثنوی) خواجه باز آ ازمنی واز سری * سروری جو کم طلب کن
سروری * ای خواجه بندلکدن وسرلکدن کیرو کل بر سرور استه سرورلك طلب ایلمه یعنی ای سرورلکه محبت
وریاسته میل ورغبت ایلین افندی انانیتدن وریاستدن ونخوتدن کیرو کل بر مرد کامله ومرشد فاضله تابع اول انك
رضاسن طلب قیل سرورلك طلبنده اولمه زیرا ریاست طالبی اولان کمسه عظیم خطرده اولور وچونکه بو طائفه‌نك اکر
رجوع قیلمزایسه ایمانسز اولور زیرا کبر خدای تعالی‌یه لایق اولور باخصوص که بر کمسه دخی دینده ناقص اوله
مجرد مرید ومحب جمعنه مشغول اولدیغندن اوتری بر اهل بولمقدن واندن تحصیل کمال قیلمقدن فراغت قیله بوندن
زیاده اکا خسارت اولمز * اعتراض کردن معترضی بر رسول علیه السلام بر امیر کردن آن هذیلی (مثنوی) چون پیمبر
سروری کرد از هذیل * از برای لشکر منصور خیل * چونکیم پیغمبر علیه السلام هذیل قبیله‌سندن بر سرور ایلدی
خیلك منصور اولان لشکرندن اوتری خیل بونده جماعت معناسنه اولور اکر اسب مراد اولورسه اسب سوار دیمك
اولور وتقدیر معنی خیل سوار اولان منصور لشکردن اوتری پیغمبر حضرتلری بر سرور ایلدی دیمك اولور وجماعت
معناسنه اولدیغی تقدیر اوزره مراد بویله دیمك اولور که چونکه پیغمبر علیه السلام هذیل قبیله‌سندن بر تازه جوانی
جماعت مسلمینك منصور ومظفر اولان لشکرندن اوتری سرور ایلدی (مثنوی) بو الفضولی از حسد طاقت نداشت *
اعتراض ولا نسلم برفراشت * بر بو الفضول حسدندن طاقت طوتمدی اعتراض ولا نسلم قالدردی یعنی اول حضرتك
رأی وتدبیرنی پسند ایلیوب اعتراض ایلمکه ولا نسلم دیو سویلمکه مناسب کلامك علمن قالدردی وبحث وجداله
متعلق قیل وقال قیلدی پس بو مناسبتله حصه بیانته شروع ایدوب بیوررلر (م ی) خلق را بنکر که چون ظلمانی اند
در متاع فانی چون فانی اند * از تکبر جمله اندر تفرقه * مرده از جان زنده اندر مخرقه * خلق جهانی کور که نیچه
ظلمانیلردر بر متاع فانیده نیچه فانیلردر تکبردن جمله‌سی تفرقه‌ده درجاندن مرده اکن مخرقه‌ده زنده‌لردر مخرقه محل حرب
وقتاله دیرلر فسانه وقصه معناسنه دخی کلور وبوستان ودرختان ایچنده اولان یوله دخی دیرلر بو جمله‌یه بونده قابلیت
واردر ومحله دخی ملایمدر اکر محل حرب مراد اولورسه دنیادن استعاره اولور که فی الحقیقه محل نزاع وجدالدر وقصه
وفسانه اولورسه قیل وقالدن عبارت اولور وبوستان ودرختان ایچنده یول مراد اولورسه طریق حظوظ نفسانیه‌دن
کنایت اولور وتقدیر کلام وتعبیر مرام بویله دیمك اولور که ای طالب حق اولان کمسه خلقه نظر ایله کور که نیچه
ظلمانیلردر فانی اولان متاع دنیا طریقنده نیچه فانیلر ومستهلکلردر بر مرتبه بو متاع دنیانك محبتنه منهمك اولمشلردر
دیدهٔ دللری کور اولوب وعقللری ظلمت وغفلت وجهالت ایچره قالوب حقی باطلدن فرق قیله‌مشلر وما ومنی قیدندن
خلاص اوله‌مشلردر متکبر اولملرندن واهل حقه اطاعت ایلمکدن استنکاف قیلملرندن جمله‌سی تفرقه‌ده قالمشلردر
وذوق الفت واتحاددن بی نصیب اولمشلردر جان عالمندن مرده‌لردر ومحل جنك وجدال اولان دنیا خصوصنده
زنده‌لردر وجه ثانی اوزره معنی جانك کلامنی استماع ایلمك خصوصنده مرده‌لر وافسرده‌لردر اما افسون وفسانه وقیل
وقال نقلنده زنده وفرخنده‌لردر وجه ثالث اوزره معنی جان یولنده مرده‌لر وحظ نفسانی یولنده زنده‌لردر دیمك اولور
(مثنوی) این عجب که جان بزندان اندرست * وانکهی مفتاح زندانش بدست * بو عجب که جان زندان ایچره‌در
واندنصکره زندانك مفتاحی اول جانك النده‌در زندان اندن مراد عالم طبیعت ومرتبهٔ بشریتدر که نفخهٔ الهی اولان جان
انده محبوس اولمش وچار عنصر دیوار کبی انی احاطه قیلوب ضبطنه المش وجان شریف قیود بشریتله مقید قالمشدر
ومفتاحدن مراد مجاهده‌در که بر کمسه مجاهده ایلسه طرق خلاق اکا میسر اولور وحق جانبندن هدایت بولوب سبل

نجاته مهتدی اولورتهکم (والذین جاهدوا فینا لنهدینهم سبلنا) آیت کریمه‌سی بو معنایه دلالت قیلور مفتاحدن
مراد حضرت حقه دعا وتضرع ایلمك دخی اولسه جائزدر ومحل تعجب مفتاح محبوس اولان جانك اللنده اولوب کندوبی
حبسدن خلاص ایلمکه سعی قیلمدیغی اولور وخلاصهٔ کلام بویله دیمك اولورکه عجب بودرکه جان طبیعت زندانك
ایچنده محبوسدر واندنصکره زندانك مفتاحی اولان مجاهده ویا خود تضرع ودعا انك دست اختیارنه مفوضدر پس
درحال آلت فتح اولان مجاهده‌یی النه الوب زندان طبیعتك اقفالنی فتح ایلمکه سعی قیلمز ومتوجه اولمز وطبیعتنك
اقفالندن مراد آنك لوازم ومقتضیاتیدر بو قیود واقفالك اشد واقواسی حب دنیا ومتابعت نفس وهوادر (حب الدنیا
رأس کل خطیئة وترکها رأس کل عبادة) حدیث شریفی بو مضمونی مؤید اولور ودخی (ایاکم ومتابعة الهوا
فان الهوی یعمی ویصم) خبر لطیفی بو معنایه دلالت قیلورکه هوا وهوس قیدنده قلان طبیعتك اقوی اولان قیدیله
مقید اولور وحب دنیا حبسنده قلان ابدی مغفل ومقفل قالور مگرکه خدای تعالی اکا مجاهده مفتاحن اعطا ایلیوب
بعده انلری فتح ایلیوب بو قیوددن آزاده قیله (م ی) پای تا سر غرق سرکین آن جوان * می زند بردامنش جوی روان)
دائما پهلو به پهلو بی قرار * پهلوی آرامگاه وپشت دار * مثلا آیاقدن باشه دك سرکینه اول جوان غرق قدر جوی روان
آنك اتکی اوزره اورور دائما پهلو پهلویه پشت دارك وآرامگاهك پهلوسنده پهلو به پهلو دیمك یان یانه دیمکدر مراد زیاده
یقین وقریب دیمکدن عبارت اولور ومصرع اولده قرینهٔ کلام آنی اقتضا ایلرکه بی قرارش تقدیرنده اوله ومصرع
ثانیده پهلوی آرامگاه ظرفیت معناسن متضمندر در پهلوی آرامگاه تقدیرنده اولور وبو بیت دخی جانك محل آرام اولان
مرتبه‌سی کندیه قریب ایکن اندن حظ ونصیب المیوب بی آرام وبی قرار قالدیغنه مثال آخر اولور وتوضیح معنی
وتفسیر نحوی بویله اولورکه عجب بودرکه جان زندان ایچره درواندنصکره آنك مفتاحی آنك اللنده در آنی اچمغه واندن
قاچمغه محتاج ایکن کندوبی اندن خلاص قیلمز مثلا شول برفتی کبی که باشدن آیاغه دك نجاسته غرق اولمش ماء
جاری ایسه آنك اتکنه طوقنوب کوزی اوکندن کذر قیلمش کندوبی نجاستدن پاك ایلمکه محتاج ایکن وآب روان آنك
حضورنده جاری ایکن انکله کندوبی پاك ایلمك استمز آبدن مراد روحانیت آیدر وسرکیندن مراد طبیعتك وبشریتك
مقتضیات ومشتهیاتیدر وفی الحقیقه محل تعجبدرکه برکسه‌نك بدنی لباسنه دائما روح روان آبی طوقنه وانك وجودی
ایرمغندن هردم جاری اولوب کذر قیله ونجاست بشریه‌یی انکله غسل وتطهیر ایلمك دخی ممکن اوله وبو معنادن اول
جوان غافل اولوب کندوبی پاك وطاهر قیلمغه سعی ایلمیه مثال آخر زندان طبیعت ایچره محبوس اولوب واللنده مفتاح
اولوب خلاصه سعی ایلمین جان دخی بوکا بکزرکه برکسه یان یانه پشت دارك وآرامگاهك قتنده بی قرار وبی آرام اولمش
محل تعجب اولدرکه برکسه قرارگاه وآرامگاه اولان شیئك پهلوسنده یان یانه قریب اوتوره مع هذا ینه بی قرار وبی آرام
اوله ومعین وپشت دار کسه‌نك حضورنده اوله واکا استناد واتکا قیلمیه کرك ایدیکه بی قرار اولان کسه کندی قتنده
اولان آرامگاهی کوریدی وسکون وقرار بولیدی وراحتی اولمین اول معین وپشت داری مشاهده قیلوب
واتکا ایلیوب سکون وراحت بولیدی پشت دار وآرامگاهدن مراد اصل حضرت حقدر پشت دار اولمسی
بنده‌سنه معین وظهیر اولدیغی اعتبارله در وآرامگاه اولمسی هر شول کسه‌که انك جنابنه التجا ایلیه اضطرابات
جهاندن آسوده اولمسی وراحت بولمسی ملابسه‌سیله در پس (وهو معکم اینما کنتم) نص شریفنك معنای
لطیفی حسبنجه هر بی سکون وبی قرار اولان کسه ایله اول پادشاه بیله درواکا حبل وریدندن اقرب وکندینك قلبنده
اولان خاطره‌سندن کندی‌یه دخی نزدیکتردر اول معین وظهیرك وآرامگاه بی نظیرك حضورنده ایکن واکا بو مرتبه
قریب ویقین ایکن ینه بی قرار اولمق وآرام دل وجاندن بی خبر قالمق عجب عجایبدن اولدیغی شبهه وشائبه‌دن عاری
وبریدر (مثنوی) نور پنهانست وجست وجو کواه * کز کزافه دل نمی جوید پناه) نور الهی پنهاندر وجست وجو
شاهددر زیرا جان ودل کزافه‌دن پناه استمز یعنی آرامگاه دل وجان اولان نور الهی عیون ظاهره‌دن نهان
ومخفیدر آنك خفاسنه جست وجو دلیل وشاهددر زیرا ظاهر اولسیدی جست وجودن بری اولوردی بوندن اولی
معنی اولدرکه دینه آرامگاه دل وجان اولان نور الهی نهان ومخفیدر وعاشق صادق اولنلرك جست وجوسی آنك
وجودنه دلیل وشاهددر زیرا عبث وبیهوده یردن کوکل موجود اولمین شیئی ملجا ومنجا دیله‌مز بلکه قلب برشیئك
جمیع آلام واضطرابدن پناه ومعاذ اوله جغن بیلسه واکا کمال یقینله تیقن قیلمسه آنك طالبی اولمز وآنی ملجأ ومعاذ
اتخاذ قیلمزدی صادقلرك قلبنك اول نور پنهانی یی جست وجو قیلمسی آنك موجود حقیقی اولدیغنه دلالت وشهادت
ایدر اکرچه عیون وادراکاتدن مخفی وپوشیده ایسه‌ده (مثنوی) کر نبودی حبس دنیارا مناص * نی بدی
وحشت نه دل جستی خلاص * اکر حبس دنیانك مناص ومخلصی اولمیدی نه دنیادن وحشت اولوردی نه کوکل

اندن

اندن خلاص ایستردی یعنی بو دنیا سجن مؤمندر ومحبسدن خلاص اولمغه جان موقندر مؤمنلرك وموقنلرك جانی
بو دنیاده آرام وسکون ایلمیوب اندن مستوحش ومتنفر اولمشلردر واندن فرار ایدوب خلاص ونجات محلنی طلب
قیلمشلردر اکر بو دنیا حبس خانه‌سنك محل خلاصی اولمیدی بوندن وحشت اولمزدی وکوکل خلاص ونجات
طلبن قیلمزدی چونکم کوکل بو دنیادن نفرت ووحشت ایلدی وبونك آلام وشدایدندن خلاص اولمق دیلدی معلوم
اولدیکه بو عالمدن غیری بر نهان عالم وار ایمش ودخی بو عالمك شدایدندن قورتلمغه نهانی بر محل خلاص وار ایمش
اکر بویله اولمیدی بو قدر بیك انبیا واولیا وعلما ومؤمنینك قلوبی اول مناصی طلب ایدرلرمیدی واول عالم سمتنه
کیدرلرمیدی اویله اولسیدی خود کوکل انك طلبنده اولمزدی دیمك اولور (م ی) وحشتت همچون موکل میکشد
که بجوای ضال منهاج رشد * هست منهاج ونهان در مکمنست * یافتش زهن کزافه جستنست * سنك دنیادن
وحشتك سنی موکل کبی چکرلسان حاله سکا بویله دیرکه ای طریق صوابدن کمراه اولان رشد یولنی طلب ایله
طریق مستقیم واردر ولیکن محل کونده نهاندر آنی بولمق کزافه طلب ایلمکه مرهوندر یعنی سنك بو دنیادن نفرت
ایلمك کویا سنك اوزریکه موکل اولمش برکسه کبیدر اول سنی چکر سکا لسان حاله بویله دیوکه ای مقام انسدن دور
اولمش ومرتبهٔ قدسدن مهجور قالمش مقصود حقیقی جانبنه طوغری یول طلب ایله تاکم بو دنیا زندانندن خلاص
اوله سن اکرسن دیرسکه مقصود حقیقی جانبنه یول وارمیدر زعم یول واردر ولیکن محل کونده نهاندر هرکس آنی
بوله‌مز وکورمکه دخی قادر اوله‌مز آنی بولمق سرسری طلب قیلمغه موقوفدر یعنی بتوکن طلب ایلین کسه برنیجه زمان
بیهوده یره جست وجو ایلمك لازم اولورکه تا مقصودنه مصادفه قیله وواصل اوله کذلك مقصود اصلی جانبنه اولان
صراط مستقیم محل کونده مستور وپوشیده در هرکس آنی کورمکه واکا ذاهب اولمغه قادر دکلدر نیجه مدت
(اهدنا الصراط المستقیم) دیو حق تعالیدن اول جانبه هدایت بولمغی وسلوك قیلمغی طلب ایلمك لازمدر تاکم برکون
مهتدی اوله‌سن ومنهاج مستقیم اوزره سیر قیلوب ودنیا زندانندن خلاص اولوب مقصوده وصول بوله‌سن (مثنوی)
تفرقه جویان جمع اندرکمین * تو درین طالب رخ مطلوب بین * بو بیت شریفده اوچ وجه جائز اولور اولا تفرقه‌ده مضاف
مقدر اولمیوب جویان جمعه مضاف اولمق تقدیری اوزره اولور وثانیا تفرقه‌دن مقدم مضاف مقدر اولوب وجویان ینه
جمعه مضاف اولوب اهل تفرقه اندرکمین جویان جمعند تقدیری اوزره اولور وثالثا جویان جمعه مضاف اولمیوب
تفرقه جویان وصف ترکیبی اولدیغی اوزره اولور وجه اول اوزره معنی تفرقه کمینده جمعی دایجیدرسن بو طالبده
مطلوبك یوزن کوردیمك اولور ونفس تفرقه‌نك جمعی طالب اولمسی بو اعتبارله دیمك اولورکه (الاشیاء تنکشف
باضدادها) قولنك مصداقنجه البتته هر شیئك وجودی کندینك ضدیله مکشوف اولور وظهوره کلور اکر جمعك
وجودی اولمسیدی تفرقه نه شیدر بیلمزدی چونکم جمعك وجودی تفرقه‌نك عیان اولمسنه وظهوره کلمسنه باعث
اولدیسه تفرقه کونده ومعنی عالمنده کندینك ظهورنه سبب اولان جمعی طلب ایدیجیدرسن بو طالبدن مراد که نفس
تفرقه‌در مطلوب اولان جمعك یوزنی کورکه نفس جمع دخی تفرقه‌نك مرآت وجودنده یوز کوسترر که جمع دخی
تفرقه ایله کورینور وظهوره کلور ووجه ثانی اوزره اولان معنی اولدرکه اهل تفرقه کمینده جمعی دیلیجیدرسن بو طالب
اولان اهل تفرقه‌نك وجودنده وجه مقصودی کور اهل تفرقه‌دن مراد مرتبهٔ وحدتدن وعالم الوهیتدن بیخبر اولان
ارباب متفرقه صاحبلریدر وجمعدن مراد مرتبهٔ الوهیتدرکه اکا مرتبهٔ جمع دخی دیرلر جامع جمیع حقایق مختلفه
اولدیغی اعتبارله پس ارباب متفرقه صاحبلری اولان اهل تفرقه‌یه واصحاب کثرته دخی نظر ایلسك آنلرهم عالم معناده
مرتبهٔ جمعی دیلیجیدرواکا راجع اولیجیلر وعاقبت (وان کل لما جمیع لدینا محضرون) آیت کریمه‌سنك موجبنجه
بو جمله‌سی اول حضرتك قتنده حاضر اولیجیلردر لکن بونلرك هر برینك مرتبهٔ جمعه اولان یولی کمینده مخفیدرکه
هرکس آنی کورمکه قادر اولمزای بصر بصیرتی اولان کسه سن بو طالب اولان اهل تفرقه‌نك وجودنده مطلوب
اولان مرتبهٔ جمعك وجهنی مشاهده ایله که بو اهل تفرقه واصحاب کثرتك هر بری مرآت روی وحدت اولمشدر ومرتبهٔ
الوهیت اسما وصفاتیله بونلرك مرآت وجودنده ظهوره کلمش وسر جمعیت نمایان اولمشدر اکرچه بونلر تعینلری
ومرتبه‌لری حکمیله بحسب الظاهر اهل تفرقه درلر لکن من حیث الحقیقه مظاهر اسما وصفات الهی اولدقلری
اعتبارله جمع ووحدت مرتبه‌سنك طالبلری وانك آثار واسرارینك مظهرلریدر پس سن مطلوب حقیقی ومقصود
اصلی اولان جمعك وجهنی بونلرك مرایای وجودنده مشاهده ایله دیمك اولور ووجه ثالث اوزره اولان معنی اولدرکه
تفرقه جویلر کمینده ومعنی عالمنده جمعدرلر یعنی ارباب متفرقه صاحبلری ومذاهب مختلفه سالکلری واغیار
وماسوی مرتبه‌سنك مقیدلری ونفس وهوانك اسیرلری وجنك وجدالك اهللری بو جمله‌سی الله تبارك وتعالینك اسما

وصفاتنك مظهرلريدر وبوجملەسنك اعيان وافعالی بحسب الظاهر تفرقه جويلردر لكن حقيقتده نظر اولنسه
عالم معناده جمعلر ومجتمعلردر زيرا بوجملەسی الله تبارك وتعالينك اسما وصفاتنك مظهرلريدر وبوجملەسنك اعيان
وافعالنك واحوالنك خالق ومريدی الله تبارك وتعاليدر غيری دكلدر پس بونلر بويوزدن جمع اولورلر اكرچه ظاهر
يوزندن بری برلريله اختلاف قيلورلر پس ای موحد اولان اهل بصيرت سن بو تفرقه جويلرك مجالیء وجودنده
مطلوب اولان جمعك رخنی كورديمك اولور پس بوجمله اهل تفرقه نك ذواتنی باغ ايچنده اولان نباتات مختلفه واشجار
متنوعه نك وجودلرينه تمثيل ايدوب بومعنايی توضيحدن اوتری بو بيتی مثل موقعنده ايراد ايدوب بيوررلر (مثنوی)
مردكان باغ برجسته زبن * كان دهندهٔ زندكی رافهم كن * مثلا باغك مردهلری كوكندن واصلندن صچرامش
وظهوره كلمش ناظر اولنلره هر بری اسان حالله بويله ديركه اول برهٔ حيات وزندهلك ويريجی بی فهم وادراك ايله يعنی باغ
عالمده ساكن اولان وظهوره كلان اشكال طبعا وطعما مختلف اولان شجرلر ومتنوع اولان نباتلر وثمرلر هر بريسی
كندی كوكلرندن بتوب ظهوره كلمش وعاقل اولنلره وبصر بصيرتله انلره نظر قيلنلره هر بری لسان اولوب بومعنايی
سويلمش وتعبير وتقرير رايلمشدركه ای برم اشكالمزه وذوائقمزه ناظر اولنلر اول برهٔ زندهلك ويرن آب حياتك سرنی
وحقيقتنی فهم قيل كه حق تبارك وتعالی (ومن الماء كل شیء حی) بيوردی ودخی (صنوان وغير صنوان يسقی بماء واحد)
ديو سورهٔ رعدده بر كوكدن بتن شاخلرك ودخی هر بری بر آخر كوكدن جدا جدا بتن شاخلرك ماء واحد ايله صوارلمسی
خصوصنده بو آيت كريمه يی ناطق اولدی پس اكرچه مادن مراد بحسب الظاهر ماء متعارف اولور اما ماء متعارفك
وجودنده اولان سر حياتی بر خوش فهم ايله (ويسقی بماء واحد) رمزنی درست اكله كه بو قدر اشجار شكلا وصورتا
مختلف ايكن وبو قدر نباتات واثمار طبعا وطعما متنوع ايكن بونلر ماء واحد ايله صواريلوب اندن حيات پذير اولورلر
ونشو ونما بولورلر هر بريسی ارضده مرده وپژمرده ايكن آثار رحمة الله بونلری احيا قيلدی وهر برينی بر خاصيت اوزره
ظهوره كتوردی پس بوجملەسی بحسب الظاهر اهل تفرقه درودخی تفرقه جويلردر زيرا هر بريسی طبيعتنده
ولوننده وشكلنده وطعمنده بر آخرنه بكزهمز اما كمين وعالم معناده بونلرك جملەسی اهل جمعدر كه ماء واحددن فيض
الورلر واندن حيات ونشو ونما بولورلر ومحييلری وفياض موحدلری بر اولديغنه دخی جملەسی علی الاتفاق دلالت
وشهادت قيلورلر (وفی كل شیء له آية) تدل علی انه واحد) پس اهل تفرقه نك صورتا متفرق اولمسی ومعنا جمع اولوب
هر بری معنی يوزنده اتحاد قيلمسنی بوكا كوره قياس ايله ومطلوب اولان مرتبهٔ جمعك وجهنی بو تفرقه وكثرت
اصحابنك مراياي وجودنده مشاهده قيل (مثنوی) چشم اين زندانيان هردم بدر * كی بدی كر نيستی كس مژدهور
بو زندانيلرك كوزی هردم طشره يه نچون اولوردی اكر آنلره مژده ويريجی كمسه اولميدی زندانيلردن مراد بو عالم
خلقيدر وبوجملەدن ثقليندركه اقطار سموات وارضك ما بيننده محبوسلردر (يا معشر الجن والانس) آيت كريمەسی
بومعنايه دلالت ايلر باخصوص كه چار عنصر ديوارينك ايچنده وچار ميخنده مقيدلر ومضبوطلردر وبوجملەدن (الدنيا
سجن المؤمن) حديث شريفنك موجبنجه دنيا مؤمنه زندان اولمش ومؤمنلر بو سجن دنياده محبوس ومسجون قالوب
دائما بوندن خلاص ونجات بولمغه وسرای سعادته وارض الله واسعه يه واصل اولمغه منتظر اولمشدر ومژده وردن مراد
حقيقتده حقدر وصورتده انبيا واوليادر وبدر ديمك لغتده اكرچه قپويه ديمكدر لكن بونده طشره يه ديمك
معناسنه در وتقدير كلام وتعبير مرام بودركه بو زندان جهانه منسوب اولان ثقلينك علی الخصوص بو دنيانك سجن
اولديغنی مشاهده قيلان وبونده محبوس قلان مؤمنلرك چشمی وانتظاری هردمده بو عالمك وراسنه وطشره سنه نچون
اولوردی اكر حق تعالی وانبيا واوليا بونلره مژده ور اولميدی وبو عالمك قيودندن خلاص اولمق ودار نعيمه وصول بولمق
خصوصنده تشبيه قيلميدی حق تعالی هر مؤمنك قلبنه خاصة بو عالمدن خلاص اولمق ودار سعادته وصول بولمق
خصوصنده بر مژده ويرمش وانی بو بابده بر مرتبه ايمان ويقينه ايركورمشدركه هر برينك چشم باطنی عالم معنايه
هردم ناظر ومنتظردركه بو محنت آباد اولان دار فانيدن قورتلوب سرای سعادت اولان دار باقی يه واصل اولهلر واندە
راحت بولەلر واستراحت قيلەلر بونلرك بو عالمده ايكن عالم معنايه منتظر ومتوجه اولملری اولاراه نجات اولديغنه
دلالت ايدر وثانيا بونلرك مبشر غيبينك وجودنه ايمانی اولديغنه ودخی آنك بونلره تبشير قيلديغنه شهادت ايدر (م ی)
صد هزار آلودكان آب جو * كی بدندی كر نبودی آب جو * بو زيك آب استيجی آلودەلر نچون اولورلردی اكر آب جو
اولميدی مصرع اولده اولان آب جو وصف تركيبيدر صو استيجی معناسنه مصرع ثانيده اولان آب جويه مضافدر
نهرك صويی ديمك اولور وبو بيت مثلدر يعنی مثلا بو جهانده نهرك صويی اولميدی نيجه يوزيك صو طالبی آلوده
نچون اولوردی ونه وجهله كنديلرينی تطهير ايلمك ايچون آب طلب قيلوردی يعنی آلوده اولنلر بو جهانده آبك موجود

اولمسنه يقينلری اولميدی كنديلرين تطهير ايچون واندن نوش قيلمق ايچون آكا طالب اولمزلردی زيرا اصلا بر كمسنه
معدومی طلب ايديجی دكلدر وبونلرك آبی طالب اولمسی آبك موجود ومظهر اولمسنه دلالت وشهادت ايلر كذلك
اكر ماء الحيات معنوی وحقيقی عالم معناده موجود اولميدی نيجه يوزيك قلبلری وروحلری وسرلری عقايد فاسده
ايله واخلاق خبيثه ايله وشركك خفی ايله آلوده وملوث اولان وآب حقيقيه يی طلب قيلان كمسنەلر نچون اولوردی يعنی بو قدر
يوزيك كمسنەلر اول آب حيات حقيقی اكر معدوم اولیدی آنك طالبی اولمزلردی زيرا معدوم اولان شيئی كمسنه طلب
قيلمشدر بونلرك طالبی اول آب حيات حقيقيه نك موجود اولمسنه وتطهير الواث وانجاس قيلمسنه دلالت وشهادت
ايلر (م ی) بر زمين پهلوترا آرام نيست * زانكه در خانه لحاف وبستر نيست * بی مقر كاهی نباشد بی قرار * بی خمار اشكن
نباشد اين خمار * مثلا ير اوزره سنك پهلوكك آرام وقراری بو قدر اندن اوتريكه خانه كده بر بستر ولحاف
واردر زيرا مقر كاهلقسز قرارسزلق اولمز خمار اشكن سزنته كم بو خمار اولمز يعنی ای طالبلری ظاهر ومطلوبلری مخفی
وباطن اولان كمسنەلرك حسب حالندن ومافی البالندن خبردار اولمق ايچون مثل طلب ايلين كمسنه مثلا سنك كندی
خانه كده بر لطيف يورغانك ودوشكك اولسه واندە نفسك استراحت قيلسه واكا معتاد اولسه بعده جايكدن
مسافرت ايليوب بر آخر مكانه كلسك واندە بر كيجه اقامت قيلسك جسدك وپهلوكك اول زمينده آرام وقراری
اولمزسنك يانكده لحاف وبسترسز زمين اوزره ياتمغه معتاد اولمش بر قاج صاحب عقل فقير اولسه درحال سنك
بی قرارلغكدن خانه كده اولان بستر ولحافكه واندە اولان راحت وحضوركه انتقال ايدرلر واستدلال قيلرلر زيرا
بيلورلركه بر لطيف مقر كاه اولمينجه بی قرارلق اولمز وكذلك عاقل اولنلر بونی فهم قيلورلركه كمسنه مخمور اولسه آنك
بو خماری خمار اشكن سز اولمز بهرحال آنك خماری بر خمار اشكن شرابك وجودنی مستلزم اولور پس بوندن مآل ونتيجه
بو اولوركه سن دخی اكر بر كمسنه يی بو زمينده بی قرار كورسك وبر يرده آرامی وسكونی يوق دائما جست وجوده وطلب
وسعيده واشتياق وحنين ده مشاهده قيلسك آنك بی قرار اولمسی وبی صبر وبی سكون اظهار شوق وحنين قيلمسيدر
آخرتده وخلوتخانهٔ حقيقتده انكچون محل راحت ومقام استراحت اولديغندن اوتريدر وآنك جانی انی بيلديكندن
واندن كماليله حظ ونصيب الديغندن واكا بغايت معتاد اولديغندن اوتريدر زيرا بو مقرر ومحققدركه بر لطيف قرار كاه
اولمسه وبر كمسنه اول قرار كاهی بيلمسه بی قرار اولمزدی وكذلك بر كمسنه مقدما بر شراب ايله مست اولسه واول شرابك نشئه
وسكری كچوب نيجه زمان مخمور قالسه سنده بيلورسن واول كمسنه ده بيلوركه بو خمار بر خمار اشكن سز دكلدر بونك
مخمور اولمسی اول ايچديكی شرابك سكرندن ولذتندن جدا اولديغندن اوتريدر پس آنك غمناك اولديغی وبی حضور
قالديغی اول خمار اشكن اولان شرابك موجود اولديغنه وغم والمی اول مخموردن ازاله قيلديغنه عقلا دلالت وشهادت
ايلر پس بو قدر معارف واسراری مناسبتله بسط ايلديكلرندنصكره مقصود اصلی ومحبوب حقيقينك معنوی اولان يوانی
وآنك طالبلرينك حالنی بر مقدار سويلديكدنصكره ينه حضرت رسول اكرم صلی الله عليه وسلمه اول هذيلينك
سر عسكر اولمسی خصوصنده اعتراض ايلين پيرك قصه سنی نقله شروع ايدوب بيوررلر (م ی) كفت نی نی يا رسول
الله مكن * سرور لشكر مكر پير كهن * يا رسول الله جوان ارشير زاد * غير مرد پير سر لشكر مباد * اول حضرته
اعتراض ايلين بو الفضول ديدی يوق يوق يا رسول الله لشكرك سروری ايلمه مكر پير كهنه يی يا رسول الله جوان اكر
فی المثل شير طوغديسه ده مرد پيردن غيری سر لشكر اولمسون يعنی اول معترض اولان كمسنه هذيل قبيلەسندن اولان
تازه يكيدی حضرت نبی مكرم صلی الله عليه وسلم عسكره سردار ايلديكنی كورديكده تحمل ايدهميوب بو كونه
اعتراض ايتمك طريقيله ديديكه يا رسول الله يوق يوق بويله ايلمه لشكرك سروری قيلمه الا كه اسكی پيری ای اللهك رسولی
تازه يكت مادرندن فی المثل ارسلان طوغديسه ده وشجاعت وقوتده قپلان كبی اولديسه ده مع هذا ينه سر لشكر
پيردن غيری اولمسون زيرا پير تجربه وتدبيرده كاملدر سر لشكره لازم اولان خود عقل وتدبيردر عقل وتدبير خود
روز كارديده اولديغی اعتبارله پيرلرده زياده اولوردیدی (مثنوی) هم تو كفتستی وكفت تو كوا * پير باشد پير باشد
پيشوا * يا رسول الله هم سن ديمشسندر وسنك كلام شريفك كواهدر سردار وپيشوا اولان پير كركدر پير كركدر يعنی
يا رسول الله لشكرك سرداری اولان كمسنه البتته پير كركدر بو هم سن بيورمشسندر وسنك سوزك خود دليل وبرهاندر
پس تازه يكيدی بو زمانده سر لشكر ايلمك مناسب دكلدر ديدی بيلمديكه محقق وكامل اولان سلطانلر بر محلده بر كلامی
بر شيئك حقنده بيوررلر بر آخر زمانده اكا مناقض بر فعل ايشلسەلر انلره قدح لازم كلمز مثلا اول حضرتك سرور وپير كركدر
بيورملری پير مجرد سالخورده وروز كارديده اولديغيچون دكلدر بلكه عقل وتدبيری زياده اولديغی اعتبار ايلهدر
چونكم عقل وتدبير بر جوانده دخی بولنه اوتدبيری اولمين پيرلردن رئيس اولمغه اولی واليق اولور (مثنوی) يا رسول الله

درین اشکر نکر * هست چندین پیر ازوی بیشتر * یا رسول الله بولشکرده نظر ایله بوندن زیاده بوقدر پیرلر واردر یعنی تدبیر وتدارکده وعقل ورأیده وتجاربده بولشکر ایچره نیجه نیجه پیرلر واردر پس انلر اوزره بونی اختیار ایلمک نه ایجاب ایلردیدی واول بوالفضول سوزنی اثبات ایچون ضروب امثاله شروع ایدوب دیر (مثنوی) زین درختان برلک زردش را مبین * سیبهای پختهٔ اورا بچین * مثلا بودرختدن انک اول صاری یپراغنه نظر ایلمه انک پخته المالرنی دوشور (مثنوی) برکهای زرد او خود کی تهیست * این نشان پختکی وکاملیست * اول درختک صاری یپراقلری خود چقین تهی وخالیدر بو حالت پخته لک وکاملک نشانیدر یعنی پیرلک وجودی فی المثل الما اغاجی کبیدر وانک صفرت وجهی خزان زمانده اولان اوراقک زرد اولمسی کبیدر پس پیرلک بو وجود درختندن اول برلک زرد کبی اولان صفرت وجهنی کورمه بلکه پخته سیبلر کبی اولان تدبیراتنی وتعقلاتنی اخذ ایله که انک اکرچه وجودی درخت فنایه یوز طوتمش لکن انک ثمراتی کماله یتمشدر انک زرد اولان برکاری خود چقین خالیدر بلکه برکارک خزان زمانده زرد اولمسی پخته لکک وکاملکک نشانیدر کذلک پیرلرک دخی رویی زرد اولمسی عقلینک وتدبیرینک پخته وکامل اولمسنه علامتدر (مثنوی) برلک زرد ریش وآن موی سپید * بهر عقل پخته می آرد نوید * پیرلک برلک زرده مشابه سنده اولان ریشی واول موی سپیدی پخته وکامل عقلندن اوتری نوید وبشارت کتورر بعض نسخه ده ریش یرینه روش واقع اولمش رویشدن مخففدر ومعنی آنک برلک زرد کبی اولان یوزی ودخی بیاض قیللی عقل پختهدن اوتری خبر کتوررر دیمک اولور مراد صفرت وجهی ونحافت جسمی عقلنک کماله وتدبیرنک پخته اولمسنه دلالت ایلر دیمک اولور وبو سوزلر ایکی نسبت طوترا کر حضرت رسول علیه السلامه اعتراض اولورسه وانک هر عصرده اولان وارثلرینه وقایم مقاملرینه اعتراض مراد اولورسه بو معنایه نسبت بو سوزلر مقبول دکلدر اما اول حضرته وانک هر عصرده اولان وارثلرینه اعتراض اولمدیغی جهتدن بو سوزلرقتی مناسب ومعقولدر پس بو محلده اعتراض جانبنه نظر اولنمیوب قائلک قولنده اولان منافع وفوائده نظر اولنوب بونکله عمل قیلنور واکثریا پیرلر تدبیر وتدارکده وتجربهٔ روز کارده فی الحقیقه جوانلردن زیاده اولورو جوانلرده کامل العقل اولمق وتدبیر وتدارکی درست قیلمق اولور لکن ازواقع اولور نادر ایسه معدوم حکمنده اولور (مثنوی) برکهای نورسیده سبزفام * شد نشان آنکه آن میوست خام * یشل رنکلو نورسیده یپراقلر انک نشانیدرکه اول میوه خامدر یعنی بر درختکه هنوز یپراغی یشل رنکلو اوله انک میوه سنک خام اولمسنه برکارینک سبزفام اولمسی دلیل ونشان اولدی پس برکسه آنکه هنوز دخی حمرت وجهی وموی سیاهی وقوت جسمی برنده اوله اول کسه روز کاردیده وکارآزموده اولمشدر و پیرلک مرتبه سنه ایرمشدر پس عقلی ناپخته اولسه وتدبیر وتدارکی ناقصانه قیلسه عجب دکلدر (مثنوی) برلک بی برکی نشان عارفیست * زردئ زر سرخ روی صیرفیست) برکسه نک برکی عارفلک نشانیدر نته کم التونک صاریلغی صیرفینک سبب سرخ رویدر برلک بونده قدرت معناسنه در لکن وجود معناسی مراد اولور سرخ رویدن مراد بونده طراوت واطافتدرکه صیرفینک یوزی اقلغندن وکوزلکندن کنایت اولور وزردلک هر محلده مذموم ومستکره دکلدر بلکه بعض شیئک اصفر اولمسی مورث مسرت وموجب بشاشت وطراوت اولور نته کم حق تعالی حضرتلرینک (صفراء فاقع لونها تسر الناظرین) بیوردیغی آیت کریمه بو معنایه دلالت وشهادت قیلور (وحضرت علی رضی الله عنه من لبس نعلا صفراء قل همه) بیوردیغی دخی بو مضمونی مؤید اولورزردئ زر دخی صرافک حمرت وجهنه ومسرتنه باعث اولدیغی دخی عند العقل محقق ومقرردر وکذلک عارفک وعاشقک صفرت وجهی دخی زردئ زرکبیدر زرلک زردلکی ذاتنک نقد وخالص اولمسنه وصیرفینک دخی مسرتنه ویوزی اقلغنه نه وجهله دلالت ایلرسه عارفک وعاشقک صفرت وجهی کندیلرک نقد وخالص اولمسنه وانلره صاحب اولان وانلرک مقدارنی وقیمتنی بیلان صرافان بازار معرفتک وجه باطنلرینک لطافتنه وطراوتنه سبب اولور وتقدیر معنای بیت بویله دیمک اولورکه قدرتسزلک قدرتی وبی وجودلک وجودی عاقللغک نشانیدر نته کم زرلک زردلکی صیرفینک حمرت وجهنه وطراوت ومسرتنه سبیدر عاشق وعارفک دخی بی برلک اولمسی ورویی زرد اولمسی خلوصنه دلالت ایلدکدن ماعدا نقدشناس اولان صرافان بازار معرفتک وجه باطنلرینک بشاشت ومسرتنه دخی باعث اولور (الصفرة خضاب المؤمن والحمرة خضاب المسلم) حدیث شریفنک سری ونتیجه سی بی وجود اولان عارفلرک رنکی وآنلرک حالنه عالم اولان صیرفیلرک لون رویی اولدیغی موهم اولور وبو معنایه اشارت قیلور (مثنوی) آنکه او کل عارضست ار نوخطست * او بمکتبهای محبر نوخطست * حرفهای خطاوکژ مژ بود * مژ من عقلست اکرتن می دود * اول کسه که هنوز کل عارضدر اکر نوخطدر اول کل عارض محبر وهنرمکتبلرنده نوخطدر اول کل عارض جوانک خط وکتابتنک حرفلری اکری بکری اولور انک عقلی مزمنددر اکرچه تنی یلر مصرع اولده اولان نوخط تازه ویکی صقاللو دیمکدر

ومصرع ثانیده اولان نوخط کتابتی یکی ویازوسی هنوز دخی کمالی بولمامش وبرقاعده اولمامش دیمک معنادر مخبر مصدر میمیدر علم ومعرفت معناسنه درمژ من کوتورمه دیرلر کژ زاء عجمه ایله اکری معناسنه در مژ الفاظ مهمله دندر تابعاذ کراولنور ترکیده اکری بوکری دیدکاری کبی وبو بیتلر صورتی جمیل وملیح اولان تازه یکیتلرک اکثریا خوبی وسیرتی ناقص وقبیح اولدیغی تعلیمدن اوتری مثل موقعنده واقع اولمشدر یعنی فی المثل شول کسه نککه هنوز دخی عارضی کل کبی لطیفدر صحیفهٔ رخسارنده اولان خطی دخی هنوز نودمیده در اوتازه جوان علم ومعرفت مکتبلرنده کتابتی یکیدر صنعت کتابتده رسوخی وکمالی بوقدر انک کتابتنک حروفی اکری بوکری اولور برقاعده واستادانه اولمزانک عقلی کوترم وسقطدر اکرچه بدنی حرکت سیرده یلر وقوت ایله سیر وحرکت ایلر (مثنوی) پای پیر از سرعت ارچه بازماند * یافت عقل او دو پر بر اوج راند * پیرک آیاغی اکرچه سرعت وحرکتدن کیرو قالدی لکن انک عقلی ایکی قناد بولدی اوج اعلایه سوردی یعنی پیر اولنلرک ایاغی سرعت وحرکتدن کیرو قالدیسه وفرضی کوترم دخی اولدیسه انک عقلی تدبیر وتدارک قنادلرن بولوب اوج معنایه پرواز قیلدی وکیاست وفراست قوتیله عالم عقلده سائر وطائر اولدی (مثنوی) کر مثل خواهی بجعفر درنکر * داد حق بر جای دست وپای پر) اکر بو خصوصده مثل استرسک حضرت جعفر طیاره نظر ایله حق تعالی اکا دست وپای یرینه قناد ویردی جعفر طیار حضرت علی نک برادر بزرکوارلریدر اول حضرته طیار دینلمسنده برقاچ وجه واردرکه اول وجهلرک بعضسی جلد ثانینک اواخرنه قریب (جعفر طیار را پر جاریه ست) بیتنک شرحنده مرور ایلمشدر و بر وجه دخی بودرکه اول حضرت غزا ایتمک نیتیله روم دیارنه کلدی وکفار الندن شربت شهادتی نوش ایدوب اول حضرتک الن واایاغن قطع ایلدیلر الله تبارک وتعالی اول حضرته الک واایاغنک بدلی نوردن ایکی قناد ویروب اول پردن اوج معنایه وعالم اعلایه پرواز ایلدی دیرلر بو بیت شریف دخی بو معنایه شهادت ودلالت ایلر پس پیرلرک حالی دخی بوکابکزر چونکه انلرک دست وپایی حرکتدن قاله وقوتی کسلوب بی مجال اوله الله تبارک وتعالی اکا بدل عقل وروح قنادلرین ویروب اول پیرک عقلی وروحی عالم معناده طائر اولور واوج اعلاده پرواز وجولان قیلور پس صورتک ضعفنه ونحافتنه اعتبار یوقدر زیرا چوق ضعیف ونحیف کسه لر واردرکه عقلی وروحی قویدر وچوق صورتده قوی وجسیم کسه لر واردرکه انک عقلی وروحی ضعیف ونحیفدر پس صورته ناظر اولمیوب سیرت بین اولمغه مستعد اوله کور (مثنوی) بکذر از زر کین سخن شد محتجب * همچو سیماب این دلم شد مضطرب * زردن کچ زیرا بو سوز محتجب ومستور اولدی بو کوکلم زیبق کبی مضطرب اولدی زر بونده پیرلک صفرت وجهندن استعاره در ومضاف مقدردر بکذر از سخن زر تقدیرنده اولور وقرینهٔ کلام بوکا دلالت قیلور سیماب زیبقه دیرلر قلب دخی انقلاب واضطرابده زیبقه مشابهدر وتقدیر کلام ونتیجهٔ مرام بودرکه زر سوزندن کچ زیرا که بو سوز مخفی ومستور اولدی یعنی پیرلرک وعاشقلرک التون کبی اولان یوزلرینک سوزنی تقریر وتعبیر ایلمکدن فراغت ایله زیرا که بو سوز زیاده غامض وپوشیده در هر کسک چشم ادراکی انی کورمکه وبونک سرنی وحقیقتنی مشاهده ایلمکه قادر دکلدر بوکا متعلق اولان سوزی کشف وایضاح ایلمکده بنم قلبم زیبق کبی مضطرب ومتردد اولدی زیرا هر کسک عقل وفهمی بو سوزی کما هو حقه ادراک قیلمز وبونک سرنه وباطننه یول بولمز پس بوکونه مخفی ومحتجب اولان سوزدن فراغت ایلمک اولی اولور (مثنوی) زاند رونم صد خموش خوش نفس * دست بر لب می زند یعنی که بس) زیرا بنم درونمدن یوز خوش نفس خاموش النی لبی اوزره اورر یعنی که بس در وکافیدر بو بیتده استعارهٔ تخییلیه قاعده سی اوزره خموشلکی خوش نفس وشیرین کلام شخص منزله سنه تنزیل ایتمش اولورواکا ملایم ومناسب اولان دست ولبی بو تقریبله اسناد قیلورلر و بیوررلر که بو اجلدن بنم قلبم اول زر کبی اولان رویک محتجب اولان سوزنی سویلمکدن فراغت ایلمکه میل قیلور که بنم درونمدن یوزدانه خوش نفس وشیرین کلام خاموشلک النی اغزی اوزره اورروبو اشارتی ایلمکدن بس دیمکی دیلرو ارتق سویلمه کفایت ایلردیمکی مراد ایلرنته کم بر محلده سن سویلمکه قصد ایلسک وبر خاموش خوش نفس وشیرین کلام شخص سنک قتکده اولسه والنی اغزنه قوسه وسکا سویلمه دیو بوا سلوب اوزره اشارت قیلسه سوز سویلمکدن فراغت ایلرسن بنم باطنمده یوزدانه انک کبی خوش نفس خاموشلک بو سوزی سویلمه کفایت ایلردیو الن اغزنه اورروبکا سکوت ایله دیو رمز واشارت قیلور بو اجلدن بوکونه سوزلک سویلمسندن وکشف وایضاح ایلمسندن فراغت اولندی دیمک اولور (مثنوی) خاموشی بحرست وکفتن همچو جو * بحر می جوید ترا جو را مجو * از اشارتهای دریا سر متاب * ختم کن والله اعلم بالصواب * مثلا خاموشلک بحردر ونطق وتکلم جوی کبیدر بحر سنی استرسن جویی دیلمه پس دریانک اشارتلرندن باش چورمه سوزی ختم ایله والله صوابه اعلمدر یعنی عالم معنا که بو قیل وقالدن یالکوزی اولمش خاموشلک عالمیدرکه فی المثل بر بحر اعظمدر واول بحر اعظم کبی اولان عالم

معنادن سوز سویلمك ومعارف واسرار نقل ایلمك بر نهر اصغر کبیدر سنی عالم معنا بحری طلب ایلر وکندی کبی صامت
وساکت اولوب ولسان حالله تکلم قیلمغی وکندی صفتیله متصف اولمغی سندن مراد ایلر پس کرکدر که نهر کبی اولان
کفت وکوبی دیلیه سن وقیل وقال جوینه فریفته اولوب قناعت ایلمیه سن بلکه توحید الهی وبحر معنوی اولان
خاموشلك عالمنه واصل اوله سن وصمت وسکوت ایله الفت وانسیت قیله سن که تکلم فرعدر وسکوت اصلدر پس اصلی
قویوب فرعك طالبی اولمیه سن حتی بولسان ومقالدن جدا اولوب دریای معنایه واصل اولدقده انك اشارتلرنی فهم
قیلمغه ومرادو مرامنی اکلمغه قابل ومستعد اوله سن کرکدر که دریای معنوینك رموز واشاراتندن معرض اولمیه سن
واندن یوز چویروب ساحل کبی اولان قیل وقال مرتبه سنه میل قیلمیه سن زیرا کفت وکویه مائل اولمق ولسانه کانی
قائل اولمق انسانی صمت وسکوتك منافع واسرارندن بی بهره ایلر بو رموز واشاراتی فهم ایله وسوزی ختم ایدوب
آرسو یله الله تعالی صوابه اعلمدر وطالب حق اولنلره صمت وسکوتله متصف اولمق الزمدر پس مناسبتله صمت
وسکوتك فضائلنی ومناصب ومنافعنی بیان ایلدکدنصکره اول اسیر کفت وکو اولان وحضرت پیغمبره اعتراض
قیلان معترضك قصه سنی بیان ایلمکه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) همچنین پیوسته کرد آن بی ادب * پیش پیغمبر
سخن زان سر دلب * الحاصل اول بی ادب بو اسلوب اوزره حضرت پیغمبر علیه السلامك اوکنده اول سر دوبار دلبندن
سوزی پیوسته ایلدی وبری برینه برقاچ کلماتی متصل ایدوب سویلدی وکندویی عاقل ودانا وسخن شناس ایلدی
(مثنوی) دست میدادش سخن او بیخبر * که خبر هرزه بود پیش نظر * اکا سوز ال ویردی لکن او بی خبر ایدی اندن که
خبر نظر اوکنده هرزه ولغو اولور نته کم لیس الخبر کالمعاینة حدیث شریفی دخی بو مضمونی تأیید قیلور پس اول بی خبر
برنیجه بحث وجداله متعلق علم بیلمکله وقیل وقال اکال ویرمکله صاحب نظرلك اوکنده خبرك هرزه ولغو اولدیغنی
بیلمیوب سوق کلام ایلمکه وبرسبیل اعتراض سوز سویلمکه جرأت وجسارت ایلدی بونده تنبیه واردر شول اهل قیل
وقاله که انلر اصحاب نظرك قتنده سوز سویلمکه جرأت قیلورلر واصحاب معاینه قتنده اخبارك بی معنی اولدیغنی
بیلمیوب متکلم اولورلر (م ی) این خبرها از نظر خود نایبست) بهر حاضر نیست بهر غایبست) هر که او اندر نظر موصول
شد) این خبرها پیش او معزول شد) بو خبرلر خود نظردن نایبدر حاضر وناظردن اوتری دکلدر غایبدن اوتریدر هر شول
کمسه که نظر مرتبه سنه موصول اولدی بو خبرلر انك قتنده معزول اولدی یعنی بو خبرلر یکه مخبر اولان انبیا علیهم
السلام واولیای کرامکه بر شیئك ذاتندن وصفاتندن واسرارندن وخاصیتندن سویلمشلردر وبو جمله سی نظرك
ومعاینه نك نائبی وقائم مقامیدر بو خبرلر اول نظر مرتبه سنده حاضر اولان صاحب شهود ایچون دکلدر که انلرك
خبره احتیاجی بو قدر بلکه اول مرتبه دن غائب وبعید اولان کمسه لر ایچوندر که انلر اول خبره اعتقاد قیلمغه
وانکله نظر مرتبه سنده اولان اسراره عارف اولمغه محتاجلردر هر شول کمسه که نظر مرتبه سنه موصول اولدی
واصحاب مشاهده ومعاینه کبی حقایق اشیایی مشاهده قیلدی بو جمله خبرلر انك حضورنده معزول وبی فائده
اولدی زیرا آنك خبره احتیاجی قالمدی خبرك افاده ایلدیکی معنایی اول نظرله کوردی پس خبر انك قتنده لغو
اولدی نته کم بو معنایی تفهیمدن اوتری بو مثللری ایراد ایدوب بیوررلر (مثنوی) چونکه با معشوق کشتی همنشین
دفع کن دلاله کان را بعد ازین * مثلا چونکه سن معشوقه ایله همنشین اولدك بوندنصکره دلاله لری دفع ایله دلاله
قولاوزه دیرلر چونکه سن کندی معشوقه که واصل اوله سن وانکله مصاحبت قیله سن بوندنصکره معشوقه یه
واسطه اولان شیلری ترك ایله که اول وسائطك سکا نسبت نفعی قالمدی زیرا انلردن مقصود حضرت معشوقه نك
وصالی ایدی چونکه مدلوله وصول میسر اولدی دلیله حاجت قالمدی کما قیل (طلب الدلیل بعد الوصول
الی المدلول قبیح (مثنوی) هر که از طفلی کذشت ومرد شد * نامه ودلاله بروی سرد شد * مثال آخر هر شول کمسه که
طفولیت مرتبه سندن کچدی ومرد بالغ اولدی نامه ودلاله انك قتنده سرد وبارد اولدی وانك نامه یه وقلاوزه
احتیاجی قالمدی یعنی مثلا بر طفل وارایدی واکا بر محبوبه یی نکاح ایلدیلر لکن بالغ اولنجیه دك ورجال
مرتبه سن بولنجیه دك آنك معشوقه سنی کندیدن غائب طوتدیلر بالغ اولنجیه دك ایکیسنك ما بیننده نامه
ودلاله واروب کلمکدن خالی اولمدی چونکه طفولیت مرتبه سندن کذر قیلدی ورجال مرتبه سنه بالغ اولدی
ومعشوقه سنه وصول بولدی انك نامه ودلاله یه نه احتیاجی قالدی نامه ودلاله انك اوکنده سرد ولغو اولدی
پس بورادن بر سؤال لازم کلدیکه دینه چوق مرد بالغ اولمش وکمال مرتبه سن بولمش رجال الله واردرکه ینه نامه
اوقورلر وکتاب اوقومغه اشتغال قیلورلر وخلقه قیل وقال قیلورلر بونلرك اوکنده نامه ودلاله نیچون سرد
اولمدی وبونلر کتاب اوقومغه ندن اوتری اشتغال قیلدی بو بیتله جواب بیوررلر (مثنوی) نامه خواند از پی

تعلیم را * حرف کوید از پی تفهیم را * اول طفولیت مرتبه سندن کچوب مرد بالغ اولان کامل نامه یی طالبلره
تعلیم ایلمکدن اوتری اوقور حرف وکلماتی تفهیم ایچون سویلر کندی یه فائده ویرسون ایچون سویلمز
وکتابه احتیاجی اولدیغندن اوتری انی اوقویوب اندن نقل ایلمز کتابده یازیلان معانی انك بالفعل لوح درونده مثبت
اولمش وحروف وکلمات مرتبه سندن انك ذات شریفه سی ترقی قیلمشدر پس نامه خوان اولمسی والفاظ وحروفه اشتغال
قیلمسی مجرد تربیه طالبین وتکمیل سالکین ایچون اولور (مثنوی) پیش بینایان خبر کفتن خطاست * کان
دلیل غفلت ونقصان ماست * پیش بینایان خموشی نفع تو * بهر این آمد خطاب انصتوا * انبیالر اوکنده خبر سویلمك
خطادر زیرا اول بزم نقصانمزه وغفلتمزه دلیلدر بینالر قتنده خموشلك سکا نفعدر جناب عزتدن خطاب (انصتوا)
بوندن اوتری کلدی یعنی انلرکه اصحاب معاینه وارباب مشاهده درانلرك اوکنده سوز سویلمك واخبار وآثار نقل ایلمك
نوعا خطادر زیرا اول خبری انلر قتنده سویلمك بزم غفلتمزه ونقصانمزه دلیل وشاهددر بینالر ودانالر اوکنده خموش
اولمق وسکوت قیلمق سکا نافعدر بو خموش اولمقدن اوتری وبینا ودانانك کلامنی استماع قیلمقدن اوتری حق تعالی
حضرتلرندن مؤمن قوللرینه انصتوا خطابی کلدی وبو آیت کریمه بو خصوصده نازل اولدی (قال الله تعالی فی آخر
سورة الاعراف (فاذا قرئ القرآن فاستمعوا له وانصتوا لعلکم ترحمون) بو آیت کریمه نك تفسیری ایکنجی جلدك اواخرنه
قریب منازعت چهار کس سرخنده واکا قریب بر آخر محلده دخی مرور ایلدی انده طلب اولنه (مثنوی)
کر بفرماید بکو بر کوی خوش * لیك اندك کو دراز اندر مکش * اکر اول مرد کامل ومرشد فاضل سکا سویله
دیو بیوره اول وقت خوش ولطیف سویله لیکن آز سویله طول ودرازه چکمه یعنی ادب بودرکه مرد کاملك
صحبتنده اول سکا سویله دیرسه خوش سویلیه سن (الکن خیر الکلام ما قل ودل) حدیثنك موجبنجه آز سویلیه سن
واطناب ایلمیه سن (مثنوی) ور بفرماید که اندر کش دراز * همچنین شرمین بکو با امر ساز * واکر اول
صاحب کمال سکا کلامی درازه چك بیوره انجلین شرمناك واد بله سویله وآنك امرینه اطاعت ایله یعنی ادب بودرکه
اول سکا آز سویله دیرسه آز سویلیه سن وچوق سویله واطناب ایله دیرسه چوق سویلیوب اطناب ایلیه سن والحاصل
انك امریله دوزیلوب رضاسی اوزره اوله سن (مثنوی) همچنانکه من درین زیبا فسون * با ضیاء الحق حسام الدین
کنون * چونکه کوته می کنم من از رشد * او بصد نوعم بکفتن می کشد * انجلین که بن بو زیبا فسونده یعنی بو کلمات
حقیقت مشحونده ضیاء الحق حسام الدین ایله شمدی چونکم بن رشددن کوتاه ایلیم اول حضرت بنی نیجه
یوز نوعله سوز سویلمکه چکر یعنی ای سوز سویلمکه وتعبیر مرام ایلمکه قادر اولان بر صاحب نظرك
مصاحبتنه وصول بولان کمسه کرکدرکه اول صاحب کمالك صحبتنده ادبه رعایت ایلیه سن اکر انك
رضاسی سنك سکوت ایلمکده ایسه سکوت ایلیه سن واکر سوز سویلمکده ایسه سنك سوزکدن حظ ایلدیکی
قدر سوز سویلیه سن نته کم بن بو لطیف اولان کلمات شریفه ده الآن ضیاء الحق اولان حسام الدین چلبی حضرتلریله
بویله یم چونکم بن اول رشاد وسداده متعلق اولان کلماتی سویلمکدن کوتاه ایلیم وآز سویلیم اول حضرت نیجه
یوز فن وصنعتله بنی سوز سویلمکه جذب ایلر وبو کلمات منظومه نك طول ودراز اولمسی جانبنه ترغیب وتحریض
قیلور (مثنوی) ای حسام الدین ضیای ذو الجلال * چونکه می بینی چه می جوبی مقال * ای حضرت خدای
ذو الجلالك ضیاسی اولان حسام الدین چونکه کوررسن پس نیچون کفتار ومقال استرسن یعنی ای الله تعالینك
نوری اولان حسام الدین چلبی چونکم حقایق اشیایی کوررسن واسرار خدای تعالی یی مشاهده قیلورسن پس
بو خصوصده نیچون طالب مقال اولورسن وقت عیانده خبرك فائده سی ندر ومشاهده زماننده مقال سکا نه منفعت
ویرر (مثنوی) این مکر باشد ز حب مشتهی * اسقنی خمرا وقل لی انها * بو مقتضا مکر که حب مشتهادن اوله وبو قبیلدن
اوله که شاعر بکا خمر ایچور وتحقیقا بکا اول خمردر دیدی مشتها اسم مفعول صیغه سی اوزره در اشتها معناسنه
مصدر میمی اولسه دخی جائزدر یعنی ای حسام الدین چلبی چونکم محبوب حقیقینك جمال با کمالنی کوررسن
واندن معانی وحقایق شرابنی نوش قیلورسن پس بو خصوصده ندن نیچون خبر ومقالك طالبی اولورسن وار ایسه
سنك بو اقتضاك افراط محبتدن وکمال اشتها ورغبتدن حاصلدر نته کم بر کمسه ساقیدن شرابك سقی اولنمسنی طلب
ایلیوب انك شراب اولدیغنه دخی بو شرابدردی بکا ای ساقی دیو اقتضا ایلدی اول کمسه نك شعری بودرکه ذکر
اولندی (شعر) الا فاسقنی خمرا وقل لی هی الخمر * ولا تسقنی سرا اذا امکن الجهر * وبح باسم من اهوی ودعنی عن
الکنی * فلا خیر فی اللذات من دونها ستر * معناسی اولدرکه ای ساقی آکاه اول پس بکا خمر ایچور وبکا بوسنك
ایچدیکك خمردردی تا انك هم شربیله وهم لذتیله وهم ذکریله متلذذ اولم وبکا اول خمری سرا وخفیة ایچورمه چونکم

جهرا ایله ایچورمك ممكن اوله زیرا انك اظهاری رنده دخی بر آخر لذت وار اشكارا ایله شول كمسه نك اسمنی كه بن انی سورین بح باح بوح بو حادن امر حاضر درباح الشیء دیرلر چن برشی ظاهر وشایع اولسه وكنایت ایلمكدن بنی ترك ایله پس خیر بوقدر شول لذاتده كه اول لذتك قتنده ستر و پرده اوله اولیاء الله ایكی قسمدر برقسمی دائما كوردیكنی و بیلدیكنی ستر ایدوب من عرف الله كل لسانه قولنك مفهومنه مظهر اولمشلر كوردكلرنی و بیلدكلرنی سویلمكدن حذر قیلمشلردر وبرقسمی دخی (من عرف الله طال لسانه) قول شریفنك مفهومنه مظهر اولمشلر (واما بنعمة ربك فحدث) آیت كریمه سنك موجبنجه حضرت ربلرندن انلره مشاهده ومعاینه دن نه نعمت ویرلدیسه محرم اولان طالبلره انی تحدیث قیلمشلر پس بو محلده حضرت مولانا حسام الدین افندی حضرتلرینك بو قسمدن اولدیغنه اشارت ایدوب وكندی مشاهده لری اولان اسرار ومعانینك ظهوره كلمسی خصوصنده طالب مقال اولملری بر آخر لذته باعث اولدیغنه ونیجه كمسه لره دخی لذت ویردیكنه تنبیه ایدوب بیوررلر كه ای حسام الدین چلبی سنك بوقدر اسرار الهی وعلوم ربانی معلومك ایكن انك بندن مقالنی وذكرنی مراد ایلمك كندی كوش پرهوشكی لذائذ سمعیه دن وسائر كوشلری دخی بو مقالك لذتندن محظوظ وبهره ور قیلمقدر (مثنوی) بردهان تست این دم جام او ✻ كوش می كوید كه قسم كوش كو ✻ ای حسام الدین چلبی اول محبوب حقیقینك شراب وصالنك جامی بو دمده سنك دهانك اوزره در لكن كوش دخی دیر كه كوشك قسمی قنی یعنی هر حسك حق تعالیدن كندی یه مناسب برلذتی ونصیبی واردر قوت ذائقهٔ روحانیه نك حظ ونصیبی حق تعالینك مشاهده سندن لذت المق وشراب عشق ومحبتدن صفا پذیر اولمقدر وبو كوشك ودخی كوش هوشك حظ ونصیبی اول حضرتك كلام لطیفنی استماع قیلمق وانك مراد شریفنی بیلمك بولمقدر چونكم ساقی شراب الهی اولان مرشد كامل بر طالبك روحنه شراب وصالی اذاقه ایلیه وانك روحی دخی اول شراب معنویدن لذت پذیر اوله انك كوشی دخی كندی یه مناسب اولان غدایی اندن استدعا ایلر كه كوشك غداسی محبوبك كلامنی استماع ایلمكدر (م ی) قسم تو كرمیست نك كرمی ومست ✻ كفت حرص من ازان افزون ترست ✻ ای كوش سنك قسمك كلام محبوبدن كرم اولمقدر اشته كرمیت ومستلك سنك نصیبكدر اول كوش دیدی بنم قسمم اول ذكر اولنان كرمیت ومستلكدن افزونتردر بو بیتده حضرت مولانا حسام الدین افندی یی كوش منزله سنه تنزیل ایلمشلردر سرتاپا هر عضوی كلام محبوبه كوش مشابه سنده اولدیغندن اوتری نته كم حق تعالی حضرتلری حضرت پیغمبری اذن منزله سنه تنزیل ایدوب سورهٔ توبه ده (هو اذن قل اذن خیر لكم) بیوردی رجل عدل قبیلندن اولور كمال مبالغه دن اوتری كان اول حضرتك سرتاپا هر عضو شریفی كوش اولمشدی نته كم بو آیتك تحقیقی جلد ثالثك اوایلنه قریب قصهٔ خورندكان پیل بچه كان سرخنده مرور ایلمشدر بو بیت بیت اولده اولان كوش میكوید كه قسم كوش كو مصرعندن حاصل اولان استفهام واستخباره جواب واقع اولمشدر كان بیوررلر كه سنك دهانكده در بودمده اول محبوبك جامی پس كوش دیر كه كوشك قسمت ونصیبی قنی ای سرتاپا كوش منزله سنده اولان حسام الدین چلبی سنك كلام محبوبدن قسمت ونصیبك كرمیتدر اشته كرمیت ومستلك سنكچوندر اول محضا كوش مشابه سنده اولان حضرت دیدی بنم حرصم اندن زیاده ركدر بكا بوقدرله قناعت كلمز وجانم بوقدر كرمیت ومستانه لكه خرسند اولمز استرمكه اول حضرتك كلامنك لذتنی وكرمیتنی دخی زیاده بولم وسمع بولندن دخی مست ومستغرق اولم دیمك اولور والله اعلم (جواب كفتن رسول علیه السلام اعتراض كننده را (مثنوی) درحضور مصطفای قندخو ✻ چون زحنبر دان عرب دركفت كو ✻ آن شه والنجم وسلطان عبس ✻ لب كزید آن مرد دم را كفت بس ✻ قند وشكر خویلو مصطفی علیه السلام حضرتلرینك حضور شریفلرنده چونكم اول عرب كفت وكوده حددن ایلتدی یعنی تجاوز ایتدی اول والنجم دیمكله مقسم علیه اولان شاه وحقنده عبس نازل اولان سلطان اول سرددملو اولان معترضه دوداق اصردی پس دیدی بو معنی والنجم اول حضرتك نجم سعادتنه قسم اولدیغی اعتبار ایله درا ما قسم اولمیوب سوره مراد اولورسه معنی بویله دیمك اولور كه والنجم سوره سنده واقع اولان بعض آیات كریمه نك مظهر ومور دی اولان اول شاه ودخی عبس سوره سنده واقع اولان عتاب وخطابك محلی اولان سلطان پر انتباه اول كلامی بارد اولان عربه مبارك لبلرین اصرمقله چوق سویلمه كفایت ایله دیمكه اشارت قیلدیلر بو حالت اول حضرتك زیاده خلق عظیم صاحبی اولدیغنه وكمال سكینت ووقار ایله اتصاف قیلدیغنه دلالت ایدر انك بومرتبه اعتراضنه تحمل بیوردقلرندنصكره اكا كلام سویلیوب مبارك لبلریله انك سكوت ایلمسنه اشارت قیلملری حسن ادبلرینه شهادت ایلر (مثنوی) دست میزد بهر منعش بردهان ✻ چند كویی پیش دانای نهان ✻ اول حضرت انی منعدن اوتری زبانی اوزره ال اوردی دانای نهانك اوكنده نیجه بر سویلرسن زبان اوزره ال قومق دخی سكوت ایله دیمكه اشارتدر پس لب كزیده اولدقلرندن

اول

اول عرب ساكت اول معناسنی فهم ایلمیوب اول حضرت لسان مباركلری اوزره ال قودی شو معنایی اشعار وابهام ایلمكله كه ای نادان اسرار نهانی بیلیجینك اوكنده نیجه بر سویلرسن وعلوم غیبیه عالم اولان كاملك حضورنده نیچون معقولات نقل ایلرسن پس بوندنصكره واقع اولان ابیات شریفه نك معانی لطیفه سی یا بودر كه اول حضرتك اول حینده اول معترضه لسان حال ایله سویلدیكی معانی شریفه اوله یا خود حضرت مولانا بو مناسبتله غیرنادانلره تعریض وتأدیب ایلمكدن اوتری بو كونه معانی بیورمش اوله لر (مثنوی) پیش بینا برده سركین خشك ✻ كه بخر این را بجای ناف مشك ✻ ای خودبین وخودپسند اولان وكندیده عقل وادراك زعمن قیلان فی المثل سن بینانك اوكنه قوری سركین ایلتمشسن ودیرسنكه بونی ناف مشك یرنه صاتون آل یعنی بردانا وبینا كاملك حضورنه قوری سركین كبی اولان عقلیات ونقلیات وكلماتكی ایلتمشسن بویله دیوكه بونی كوبك مسكی كبی لطیف اولان علم لدنینك ومعارف یقینینك یرنه قبول ایله وانی قویوب بونك طالبی اول بو حالت بو صفتلو اولان كمسه لرك حماقت وجهالتنه دلالت ایدر (مثنوی) بعررا ای كنده مغز وكنده مخ ✻ زیر بینی بنهی وكویی كه اخ ✻ ای بینیسی وایلكی قوقش جاهل دوه نك قغی برونك التنه قورسن دخی اخ دیرسن بو علوم لدنیه ومعارف یقینیه یه نسبت عقلیات ونقلیات بعر كبیدر وبو عقلیات ونقلیاته عالم اولان كمسنه لر عالم ربانی اولنلره نسبت بینیسی وایلكی قوقش كمسنه لردر پس بو كونه كمسنه لره خطابا وتعریضا بیوررلر ای لبی ومغزی خبیث ومردار اولمش كمسه بعر كبی بی معنی اولان معلومات ومعقولاتكی كندی بورنكك التنه قویوب انی قوقولرسن واندن ینه كندك حظ ایدوب اخ اخ دیرسن (مثنوی) اخ اخی برداشتی ای كیج وكاج ✻ تا كه كالای بدت یابد رواج ✻ ای احمق واحول براخ قالدردك یعنی اول دوه نك قغی كبی اولان معلوماتكدن حظلنمق ولذت بولمق حالتنی اظهار ایلدك تا كم سنك بد وفاسد اولان متاعك رواج بوله وسائرلر دخی اندن سن محظوظ اولدیغك كبی محظوظ اوله (مثنوی) تا فریبی آن مشام پاك را ✻ آن جریده كلشن افلاك را ✻ تا كم اول پاك اولان مشامی الدایه سن اول افلاكك كلشننده اوتلامشی یعنی عارف وكاملك مشام پاكی كه كلشن افلاكده اوتلامشدر واندن حظ المش ورایحه بولمشدر نجس وسركین یابس كبی اولان دلائل عقلیه ونقلیه كله ای ذو بندار اول پاك اولان وروایح حقانیه ایله نشو ونما بولان دماغ پاكی الدامق استرسن بو مرتبه رایحهٔ طیبه یه معتاد اولان پاك مشام نیجه ممكن اولور كه سنك كلام نجاستك انجامكه رغبت قیله واندن حظ اله وصفا پذیر اوله (مثنوی) حكم او خود را اكرچه كول ساخت ✻ خویشتن را اندكی باید شناخت ✻ فرض ایده لم كه او كاملك حكمی كندیسنی اكرچه كول دوزدی وبیلمزلك اظهار ایلدی انسان كندیسنی دخی براز جق اكلمق كرك تجاهل عارف عرفانك مابیننده برقاعده در كه برشیئی بیلوركن بیلمزلك اظهار ایدرلر وندانم دیمك سمتنه كیدرلر وزی عرفاده اولان كمسه لرك صحبتنه بركمسه داخل اولسه انلرك اظهار جهل وغفلت قیلدقلرینه مغرور اولوب اظهار فضل وهنر ایلمكه جرأت وجسارت قیلمیه بلكه كندی حدنی ومقدارنی بیلوب طورندن متجاوز اولمیه كه (رحم الله امرأ عرف قدره ولم یتعد طوره) بو خصوصده وارد اولمشدر وكندیدن زیاده كاملك اوكنده فضل وهنر اظهار ایلین كمسه كندی حماقتن وخودبین وخودپسند اولمسنی افشا قیلمشدر (مثنوی) دیك را كر باز ماندست ای دهن ✻ كربه را هم شرم باید داشتن ✻ مثلا چولمكك اغزی بو كیجه اكر آچق قالدیسه كربه یه دخی شرم طوتمق كركدر همان بی ادبلك ایدوب باشنی اكا صوقمق كركدر مراد شول عارف وكاملك دیك وجودیكه بو شب دنیاده منبسط ومنشرح اوله ولطف وحلم ایله اتصاف قیلوب كشاده لك عرض ایلیه كربه سیرت اولان كمسه لره دخی شرم وحیا ایلمك لازم ولابد اولور وبو بر آچق چولمك كیبدر بونك وجودنده بزم ایچون برمنع وردع بو قدر پس استدیكمز كبی تلك وبو ایده لم ومراد من اوزره كار قیله لم دیمك بی حیالغك علامتیدر بی حیالق ایسه ایمانسز اولمغه دلالت ایدر نعوذ بالله (مثنوی) خویشتن كرخفته كرد آن خوب فر ✻ سخت بیدارست دستارش مبر ✻ اول خوب فر اولان عارف اكر كندیسنی خفته شكل ایلدیسه زیاده بیداردر انك دستارن ایلتمه اكثر عارف بالله اولان كاملرك ادبی ودأبی اولدر كه زیاده بی وجود اولدقلرندن كندیلرك علم وفضلنی اظهار ایتمزلر وخود فروشلك سمتنه كیتمزلر بلكه زیاده بیدار ایكن اكثر محلده تغافل ایدرلر وبغایت عالم وعارف ایكن تجاهل سمتنه كیدرلر پس ای كندیسنده علم وهنر زعم ایلین كمسه سكا لازم اولان اولدر كه اكر اول خوب فر نیكوسیرت كندیسنی خفته شكل قیلوب بو اسلوب ایله خفته ایلدیسه سن انی نائم وغافل ظن ایلیوب دست درازلق قیلمیه سن وبی ادب اولمیه سن زیرا اول زیاده بیدار ودانادر سنك قصدلكنه نیئ اولدیغنی بیلور وسندن انی محفوظ ومستور قیلور پس اندن برشیئ اخذ ایده میوب عاقبت محروم اولورسن (مثنوی) چند كویی ای لجوج بی صفا ✻ این فسون دیو پیش مصطفا ✻ ای لجوج بی صفا نیجه سویلرسن اصطفا

اولنان كسه نك حضورنده بودلو افسونى يعنى اى زياده لج وعنادايليجى صفاسز كسه شيطانك افسونى كبى اولان
عقليات ونقلياتكى الفاظ وكلماتكى حق تعالينك اصطفا واجتبا ايلديكى خالص بنده لرينك قتنده نيجه برتقرير
وتعبير ايلمكه جرأت ايلرسن بو افسون ديومثابه سنده اولان كفتارك خود انلر قتنده اعتبارى يوقدر لجاج وعناد
خصلت قبيحه دن ايكن انى كنديكه خوى وعادت ايلمك سنك منكوب ومخذول اولمكه باعث اولور (مثنوى
صد هزاران حلم دارند اين كروه * هر يكى حلمى ازينها صد چو كوه) بو اصطفا واجتبا اولان كروه نيجه يوز بيك حلم طوترلر
اول حلملردن هر بر حلم طاغ كبيدر يعنى الله تبارك وتعالينك اصطفا ايلديكى بنده لر كروهى نيجه يوز بيك حلم
طوترلر اول حلمدن هر بر حلم طاغ كبى راسخ وثابت در بى ادبلرك كستاخلقلرى وحياسزلقلرى انلرى غضبه كتورمز
وسفاهت مرتبه سنه يتورمز (مثنوى) حلمشان بيداررا ابله كند * زيركى صد چشم را كمره كند * انلرك حلمى بيدارى
ابله ايلر صد چشم زيركى كمراه ايلر يعنى بونلرك حلمى وعلمى شول مرتبه ده دركه نيجه بيدار اولان كسه لرك ابله واحمق
اولمسنه سبب اولور شول اعتبار ايله كه اول بيدار اولان كسه بونلرى سائر ناس كبى غافل ونائم زعم ايلر پس ترك ادب
ايدوب ناهموار حركته باشلر ونامعقول ايشلر ايشلر لاجرم انلرك كمال حلمى اول بيدار شكلنده اولان كسه نك بلاهت
وسفاهتنه سبب اولور وصد چشم اولان عاقلى كه نيجه دقايق ومعانى كورمكه قابل اولمشدى كمراه قيلور اول جهتدنكه
او حليم وعليمك وجودنده برشئ كوره ميوب وكنديسنك فطنت وذكاوتنه مغرور اولوب حقيقت معناىه واصل
اوله ميوب يولن يتورر (مثنوى) حلمشان همچون شراب خوب نغز * نغز نغزك بررود بالاى مغز * انلرك حلمى
خوب ولطيف شراب كبى كوزلجه كوزلجه يعنى يواش يواش يواقارى كيدر پس جمله بدنه انك شيرينلكى سرايت ايدر يعنى نته كم
برخوب ولطيف شراب لطيفجه تدريجله دماغ ومغز اوزره نيجه كيدرسه وانى شارب اولان كسه بى نه كونه مست
ايدرسه بونلرك كمال حلمى دخى شراب نغز كبى مجلسلرنده اولان كسه لرك عقل ومغزنه تدريجله سرايت ايدر انلر
انك شراب حلمندن برمرتبه مست اولورلركه ادبى ترك ايدرلر وبى ادبانه وكستاخانه حركتلر قيلورلر (مثنوى
مست رابين ازشراب پرشكفت * همچو فرزين مست كژ رفتن كرفت * مرد برنازان شراب زود كير * درميان راه
مى افتد چو پير * مثلا پرشكفت اولان شرابدن مستى كور اول مست فرزين كبى اكرى يوريمك طوتدى جوان اولان
مرد او تيز طوتيجى شرابدن مست اولوب ميان راهده پير ضعيف كبى دوشر يعنى برعجب وپرحالت اولان شراب نابدن
مست اولان كسه بى كور بساط شطرنجده اولان فرز كبى اول مست اكرى كتمك طوتدى نته كم فرز كاه اولوركه
مستقيم كتميوب خانه لرك كوشه سنه طوغرى اكرى اويناركذلك بركسه دخى شرابله مست اولدقدنصكره مقتضاى
عقل اوزره كتمكى واستقامت ايتمكى قويوب فرزين كبى كژرو اولور ومعكوسانه حركت قيلور اول فورى طوتن وتيز
سرخوش ايدن شرابدن برقوى دلاور بيكت قوتى وقدرتى برنده ايكن يول اورته سنده پير ضعيف كبى دوشر وحركته
مجالى قالميوب بيخود اولوردكادركه انك مستلكى بركيجه ايكدر يعنى شراب پرحالتدن مست اولانى كورد كسه
ومرد جوانك ميان راهده اول زود كير اولان شرابدن پير ضعيف كبى دوشوب قالديغى مشاهده قيلدكسه (مثنوى)
خاصه اين باده كه ازخم بليست * نى مى كه مستى او يك شبيست * خاصه خم بليدن اولان اول باده نك مستنى دخى
كور بوخم بليدن اولان مى اول مى دكلدركه انك مستلكى بركيجه اوله مستلكى بركيجه اولان شرابده بوقدر قوت
عجيبه وحالت غريبه اولديغى مشاهده اولنجق عالم الستده اولان اقرار كو بينك شرابنده نه كونه حالت وقوت اولمق كرك
بوندن قياس ايله شراب صوريدن مست اولانك سرخوشلغى بركونده زائل اولور اما شراب الهيدن مست اولانك
سرخوشلغى ابدالاباد قالور (بيت) مست مى بيدار كردد نيمشب * مست ساقى روز محشر بامداد (م ى) انكه آن
اصحاب كهف ازنقل ونقل * سيصد ونه سال كم كردند عقل * اول شراب برشرابدركه اول اصحاب كهف نقلدن
ونقلدن اوچ يوز طقوز يل عقلى محو ايلديلر نقل اولده نون مضمومدر چرز معناسنه وثانيده مفتوحدر رحلت
وحركت معناسنه يعنى سكاديديكم خم بليدن اولان باده اول باده دركه اصحاب كهف اوچ يوز طقوز يل نقلى
يمكدن ونقل وحركت ايلمكدن عقللرين كم ايلديلر وبرمغارده مست ولايعقل اولوب قالديلر نته كم (ولبثوا فى كهفهم
ثلثمائة سنين وازدادوا تسعا) آيت كريمه سى انلرك مغاره ايچره اولان مكثلرنى بيان ايلر وبونلرك بومست وبيخود اولوب
كنديلردن كيدكارى خم بلى شرابندن ايدكارى ايچون واقع اولمشدر (مثنوى) زان زنان مصر جامى خورده اند *
دستهارا شرحه شرحه كرده اند * اديمدن زنان مصر برجام ايچمشلردر كنديلردن كيدوب اللرنى شرحه شرحه
ايتمشلردر يعنى اول زمانكه مصرك بعض خاتونلرى زليخايه طعن وتشنيع ايلديلر زليخا انلرى ايشيدوب خانه سنه
دعوت قيلوب اوكارينه بچاغله ترنج قويوب انلرانى قطع ايلركن يوسفى بونلرك اولديغى مكانه دعوت ايليوب (فلما رأينه

اكبرنه وقطعن ايديهن) آيت كريمه سنك فحواسى اوزره اول رقتده كه بونلر حضرت يوسف عليه السلامك جمال
باكمالنى كورديلر انى اكبار واجلال قيلوب مست اولديلر واللرين قطع قيلديلر وكنديلردن كيدوب نيجه زمان بى خود
وبى خبر قالديلر بو آيت كريمه نك تفسيرى اوچنجى جلدده رفتن مادران كودكان بعيادت اوستاد بيانده مرور ايلدى
مثنوى) ساحران هم سكر موسى داشتند * داررا دلدارمى انكاشتند * كذلك ساحرلر دخى حضرت موسانك سكرنى
طوتديلر دار اغاجنى دلدار ظن ايتديلر يعنى حضرت موسانك وجود شريفنده اولان ايمان واقرار شرابندن مست
اولوب سحردن وفرعوندن رجوع قيلدقلرى وقتده فرعون بونلرى (لاقطعن ايديكم وارجلكم من خلاف
ولاصلبنكم فى جذوع النخل) ديو انلرى دار اغاجنه صلب ايلمكله تخويف وتهديد ايلدكده انلر اول دارى محبوب ودلدار
عد ايليوب (لاضير انا الى ربنا منقلبون) ديو جواب ويرديلر بو آيت كريمه نك تفسيرى وبونلرك قصه سى بشنجى جلدده
تفسير لاضير انا الى ربنا سرخنده مذكور اولمشدر (م ى) جعفر طيار زان مى بود مست) زان كرو ميكرد بيخود باودست
جعفر طيار رضى الله عنه حضرتلرى دخى اول مى الستدن مست ايدى اندن اوترى بى خود وبى اختيار اولوب
باودستنى كرو وفدا ايلدى يعنى اول ذكر اولنان مى الستدن مست اولوب كنديدن كيديكيچون روم ديارنده فى سبيل الله
الى واياغى قطع ايتديروب حق تعالى اكا بدل نوردن قنادلر ويروب عالم معنايه انكله اوچدى وقصه سى عن قريب
اعتراض كردن معترض سرخنده (كرمثل خواهى بجعفر درنكر) بيتنك شرحنده كيدى * قصه سبحانى ما اعظم
شانى كفتن ابا يزيد قدس الله سره واعتراض مريدان وجواب اين مر ايشان را نه بطريق كفتن زبان بلكه ازراه عيان
بوسرخ شريف حضرت بايزيد بسطامينك سبحانى ما اعظم شانى ديمسنك قصه سيدر يعنى هربار كه اول سلطان
العارفين حضرتلرينه تجلى وحدت ذاتيه غلبه ايدوب وجود موهومسى مضمحل ومتلاشى اولسيدى لسان
حقيقتله ذات الهى اندن تكلم ايدوب ديرديكه سبحانى اى انزهنى عما لايليق بشانى يعنى بن تنزيه ايدرين ذاتمى شانمه
لايق اولماين شيئلردن ما اعظم شانى نه عجب عظيمدر بنم شانم وليس فى جبتى سوى الله بنم وجودم جبه سنده اللهدن
غيرى يوقدر يعنى غيريت واثنينيت مرتفع اولوب وجودم آيينه حق اولدى وحقدن غيرى وجودمده نسنه قالمدى
وبو كلام شريف وشطح لطيفدن اوترى مريدلرك اكا اعتراضيدر وحضرتك انلره جوابيدر ولكن كفت
وزبان طريقيله دكل بلكه حقيقت حالى كشف وعيان ايلمك يولندن جواب ويرمسيدر نته كم بو بيانده واقع اولان
ابيات شريفه دن معلومك اولور (مثنوى) با مريدان آن فقير محتشم * بايزيد آمد كه نك يزدان منم * كفت
مستانه عيان آن ذوفنون * لا اله الا انا ها فاعبدون) مريدلرينه اول فقير محتشم يعنى حضرت بايزيد كلدى كه ايشته
حضرت يزدان منم ديدى اول ذوفنون مستانه اولوب عيان وآشكارا ديدى آكاه اولك اله يوقدر الا بنم پس اى مريدلر
بكا عبادت ايليك ارباب حقيقتك بو كونه كلامى قرب نوافل وقرب فرايضه واصل اولدقلرنده لسان شريفلرندن
ظهوره كلور فى الحقيقه بو كونه كلامى سويلين (ان الله يقول الحق على لسان عبده) حديث شريفنك فحواسى اوزره
بنده حق اولور لكن محجوبان بشريت بو رازى فهم ايتميوب اكا انكار قيلورلر حال بوكه حضرت قرآنده بو معنايه دليل
وشاهد واقع اولمشدر نته كم (نودى من شاطئ الوادى الايمن فى البقعة المباركة من الشجرة ان ياموسى انى انا الله)
چونكم برشجره دن (انى انا الله) نداسى كلمك جائز وروا اوله برنيك بخت انسان كاملدن كلمك نيچون روا اولميه كلشن
راز صاحبنك (بيت) روا باشد انا الله از درختى * چرا نبود روا از نيك بختى * ديديكى بو مضمونى مؤيد اولور مشايخ
عظام بو معنايه اصطلاحلرنده تلبيس وتلبس والبس دخى تعبير ايدرلر والبس منكر اولنلردن دكلدر كما قال ابن الفارض
بيت) وفى الذكر ذكر اللبس ليس بمنكر * ولم اعد عن حكمى كتاب وسنة (مثنوى) چون كذشت آن حال
كفتندش صباح * تو چنين كفتى واين نبود صلاح * چونكم اول ذوق وحال اندن كيدى مريدلرى اكا صباح وقتنده
ديديلرسن بويله ديدك وبو صلاح دكلدر بلكه فساددر زيرا بنده خداى تعالى اولمق ممكن دكلدر زيرا عبد والد ومولود
اولور اول پادشاه ايسه (لم يلد ولم يولد ولم يكن له كفوا احد) صفتلريله موصوفدر (مثنوى) كفت اين بار اركنم
ازمشغله * كارد ها در من زنيدان دم هله * پس انلره ديدى اكر بو كره دخى بو مشغله يى ايلرسم وبو كونه سوز سويلرسم
اول دمده البتته بكا بچاقلر اورك وبنم قتلمه سعى قيلك (مثنوى) حق منزه از تن ومن با تنم * چون چنين كويم ببايد
كشتنم) حق تعالى تندن منزهدر وبن تنله ام چون بويله ديم بنى قتل ايلمك كركدر يعنى حق تعالى جسمدن منزهدر بن
جسمله ام چونكم بندن الوهيته متعلق كلام صادر اوله بنم قتلم واجب اولور ديدى (م ى) چون وصيت كردان آزادمرد
هر مريدى كاردى آماده كرد * چونكم اول بدن قيدندن آزاد اولان مرد مريدلرينه وصيت ايلدى پس هر برمريد
بر بچاق حاضر ومهيا ايلدى (مثنوى) مست كشت او باز زان سغراق زفت * آن وصيتهاش از خاطر برفت * اول

حضرت اول عظیم اولان سغراقدن کیر ومست اولدی انك وصیتلری خاطرندن کتدی وشراب الهی انك وجودنی محوایتدی (مثنوی) نقل آمد عقل او آواره شد * صبح آمد شمع او بیچاره شد * نقل کلدی انك عقلی آواره اولدی صبح کلدی انك شمعی بیچاره اولدی نقلدن مراد تجلیات صفاتیه صبحدن مراد نور ذات الهیه در یعنی حق تعالینك صفاتنك لذتلری اول حضرتك درونه کلدی انك عقلی آواره اولدی وصبح حقیقت طلوع قیلدی انك شمع روحی زبون ومغلوب قالدی (مثنوی) عقل چون شحنه ست چون سلطان رسید * شحنهٔ بیچاره در کنجی خزید * مثلا عقل شحنه کبیدر چونکم سلطان ایرشدی بیچاره شحنه بر بوجغه سورتدی یعنی سلطان حقیقت عاشقك وجودی مملکتنه چونکم پرتو صالدی وتجلی قیلدی عقل که فی المثل بر شحنه کبیدر قدرت وقوتی قالمیوب کنج اختفایه قاچدی وتدبیر وتصرف ایلمکدن کچدی (مثنوی) عقل سایهٔ حق بود حق آفتاب * سایه را با آفتاب او چه تاب * عقل فی المثل حق تعالینك سایه سیدر وحق تعالی افتابدر سایه نك اول پادشاهك آفتاب ذاتنه نسبت نه تاب وطاقتی واردر یعنی عقل که ظل زائل کبی بر محدث شیئدر انوار ذات قدیمه مقارن اولسه انك اثری قالمز کما قال الجنید اذا اقرن المحدث بالقدیم لم یبق له اثر (مثنوی) چون پری غالب شود با آدمی * کم شود از مرد وصف مردمی هرچه کوید آن پری کفته شود * زین سری کرزان سری کفته بود * چون پری را این دم وقانون بود * کرد کار آن پری خود چون بود * بو بیتلر حق تبارك وتعالینك بندهٔ کاملك وجودنده ظهور قیلمسنك ومتجلی اولمسنك خصوصنده طالب اولنلره تفهیمدن اوتری مثل موقعنده اولمشدر مثلا چونکم پری آدمی یه غالب اوله یعنی برکسه نك وجودنه جن طائفه سی مسلط اولوب انی مصروع قیله پس مرددن مردلك وصفی کم وناپدید اولور وحکم اکا غالب اولان پرینك اولور پس اول مصروع ومغلوب اول حینده هرنه سویلرسه انی اول پری دیمش اولور بو بر باشدن اکرچه اول برجانبدن دیمش اولورسه بونده طرف وجانب معناسنه در یعنی هرنه سویلرسه بو مصروع طرفندن اول پری سویلمش اولورا کرچه اول بر طرفدن سویلمش اولدی مراد پری طرفیدر یعنی حقیقتده اول پری طرفندن سویلمش اولور هرنه که بو مصروع طرفندن سویلمش اولورسه چونکم پری ایچون بو دم وقانون اوله پس اول پرینك کردکاری وخالقی نیجه اولور یعنی محقق اولورکه خدای تعالینك بنده سنك وجودنده قوت وتصرفی وجوه کثیره ایله اندن زیاده اولورا کثر مشایخ عبدك وجودنده حق تعالینك غلبه وظهورنه پری ایله مصروعی مثال ایرادایدوب بونی دلیل وبرهان اتخاذا یتمشلردر نته کم ابن الفارض قدس سره حضرتلری دخی تائیه سنده بو معنایه مناسب بو بیتلری خوب بیورمشلردر (بیت) وأثبت بالبرهان قولی ضاربا * مثال محق والحقیقة عمدتی * بمتبوعة ینبیك فی الصرع غیرها * علی فمها فی مسها طیف جنة * ومن لغة تبدو بغیر لسانها * علیه براهین الادلة صحت بو بیتلرك اجمالا معنای شریفی اولدر که ای سر اتحاددن غافل اولان کمسه بن رفع اثنینیتده وتوحید حقیقیده واتحاد معنوی خصوصنده اولان قولمی برهان ایله اثبات ایلرم رجل محقك مثالی حقیقت بنم مقصودم اولدیغی ضارب اولدیغم حالده متبوعه ومصروعه اولان خاتونه که سکا انبا واخبارا یلر وقت صرعده اول متبوعه دن غیریسی که جندر اول متبوعه نك فمی اوزره جنك اکا مس ایلدیکی وقتده شوحینیتده که اول خاتون مجنونه اوله یعنی مغلوبهٔ جن اوله وانبا واخبار ایدرسکا شول لغتدنکه اول لغت ظاهر اولور متبوعه لساندن ولغتندن غیریه ملتبس اولمقله یعنی متبوعه نك لسانی رومی ایسه اندن ظاهر اولان عربی وعربی ایسه اندن ظاهر اولان رومی لسانی اوله پس بنم اتحاد معنویه ده اولان قولم اوزره براهین ادله صحیح وسالم اولدی زیرا چونکم نفوس جنیه نفوس انسیه ده تصرف ایدوب لسان مصروعه دن غیری ولغت متبوعه دن آیری لغات عجیبه وکلمات غریبه تکلمی قابل وجایز اولیجق پس عجب دکلدرکه حضرت خالق الجن والناس نفوس بشریه ده تصرف ایدوب وانی مغلوب ومبهوت قیلوب اندن انا الحق دیه وسبحانی ما اعظم شانی ولا اله الا انا فاعبدونی نداسنی قیله بو خود بطریق الاولی وسبیل الاحری اولور متبوعه مصروعه اولان خاتونه دیرلر بو ابیات شریفه نك سائر لغاتنی واعرابنی ومعانی وتحقیقاتنی تائیه یه اولان شرحمزده استین کمسه طلب ایلسون (مثنوی) اوی او رفته پری خود او شده * ترك بی الهام تازی کو شده * چون بخود آید نداند یك لغت * چون پری را هست این ذات وصفت * پس خداوند پری وآدمی * از پری کی باشدش آخر کمی * اول آدمینك اولکی کندیلکی کتمش پری خود او اولمش مثلا ترك الهامسز عربجه سو یلیجی اولمش یعنی مصروع اولان ترك عربجه بیلمز ایکن عربجه سو یلیجی اولور سببی اولدر که انده متصرف اولان پری فصیح عربجه بیلور پس انك لساندن لغات عربیه یی عربانه تکلم قیلور چونکم اول مصروع کندی یه کله لغات عربیه دن بر لغت بیلمز وحالت صرعده سو یلدیکی کلمات نه کونه کلمات ایدیکنی فهم قیلمز چونکم پری ایچون بو ذات وصفات اوله ونفوس

بشریه ده بو مرتبه تصرف قیله پس پری وآدمینك خداوندی آخر پریدن انك قچن نقصانی اولور یعنی حق سبحانه وتعالینك قدرتی وتصرفی وبنده سنك وجودنه کمالیله تقربی جن وپرینك تصرف وتقربندن هزار هزار اقوی وکاملتر اولور چونکم بو مثالی بیلدکسه ومعناسنی فهم قیلدکسه جناب حقك بنده سنه تقربنی وانك لساندن بلا حلول ولا اتحاد تکلم ایلسنه ایمان واعتقاد ایله بو مثللرا کرچه بنده نك حضرت حقله اولان قربنه واتحادنه کوره من وجه جواب واقع اولمشدر لکن من وجه حلول واتحاد صوری معنالرنی موهم اولمقدن خالی دکلدر بوندن مقصود طابق النعل بالنعل بنده نك حقله اولان اتحادنه مثال اولمق دکلدر بلکه پرینك وجود آدمیده تصرفی وانك لساندن تکلمی محقق اولیجق حق تعالینك وجود آدمیده تصرف قیلمسی وانك لساندن متکلم اولمسی اولویتله ثابت اولور دیدیکی اشعار ایلرا کر سؤال لازم کلورسه که برکسنك که وجودندن ولساندن حق تعالی متکلم اوله البتته عقلا انك وجودنه حلول ایتمك لازم کلور واول بنده نك حضرت حقله متحد اولمسنی مستلزم اولور بو ایکیسی خود شرعا باطلدر پس بو سؤاله جواب نه وجهله ممکن اولور بو سؤاله حضرت ابن فارضك بو بر قاچ بیتی جواب واقع اولمشدر وانلر بو وهمی بو ابیات شریفه ایله دفع قیلمشدر نته کم تائیه سنده بیورر (بیت) وهادحیة وافی الامین نبینا * بصورته فی وقت وحی النبوة * اجبریل قل لی کان دحیة اذبدا * لمهدی الهدی فی صورة بشریة * بو بیتلرك اجمالا معناسی اولدرکه آکاه اول ای سامع اولان کمسه بن تنبیه ایدرم دحیه یه که جبریل کلدی بزم نبیمزه اول دحیه صورتنده ملتبس اولدیغی حالده ابتدای وحی نبوت وادای رسالتده ای منکر تجلی حق اولان کمسنه دی بکا که جبرائیل مهدی الهدی اولان پیغمبره صورت بشریه ده وهیئت دحیه ده ظاهر اولدقده دحیهٔ کلبی اولدیمی معلومدرکه دحیهٔ کلبی اول حینده یا خانه سنده ویا تجارتده بولنوردی پس جبرائیل دحیه اولمیجق کذلك جناب حقك عبد صورتنده ظهورنده عبد اولمق ویا صورت عبده حلول ایدوب انکله متحد اولمق لازم کلمز (مثنوی) شیرکیر ارخون نره شیرخورد) تو بکویی او نکرد آن باده کرد) ور سخن پرداز د از زر کهن) تو بکویی باده کفتست آن سخن) بادهٔ را می بود این شروشور * نور حق را نیست آن فرهنك وزور * که ترا از تو بکل خالی کند * تو شوی پست او سخن عالی کند * مثلا بر شیرطوتیجی مرد اکر شیرزلك قانی ایچسه سن دیرسنکه انی اول مرد شیرکیر ایلمدی باده ایلدی واکر اول باده خور اولان کمسه کهنه التوندن سوز دوزسه یعنی اکر برکسه باده ایچون مست اولسه وخالص التوندن سوز دوزسه یعنی سوزنی زر کهن کبی مقبول قیلسه سن دیرسن اول سوزی باده سو یلشدر بر باده نك بو مرتبه شر وشوری اوله پس نور حقك اول کمال وقوتی یوقیدرکه سنی بالکلیه سندن خالی ایده سن پست اوله سن او سوزی عالی ایلیه خلاصهٔ کلام ونتیجهٔ مرام اولدرکه قچن بر خائف کمسه باده ایچسه ومست اولسه وشیرکیرلك مرتبه سن بولسه وبر ارکان ارسلانی قتل ایدوب قانن نوش قیلسه سن اول حینده دیرسنکه اول کاری اول خائف وجبان ایلمدی بلکه باده ایلدی واکر اول مست سرخوشلغی حالنده زر کهن کبی مسجع ومقفی سوزلر سو یلسه سن دیرسنکه اول سوزی اول سو یلمدی باده سو یلدی زیرا صحو حالنده اول کمسه اول مرتبه سوز سو یلمکه قادر اولمزدی سخن پرداز از زر کهن دیمك خالص التوندن سوز یا پدی یعنی سوزنی التون کبی قیلیدی دیمکدن عبارت اولور کندی کهنه ومخفی اولان التوندن سوز دوزیدی وسو یلیدی وانی اول حینده اظهار وافشا ایلیدی دینسه دخی وجهدن خالی اولمز چونکم بر باده نك بو مرتبه شر وشوری اولدیغی مقرر اوله حق تعالینك نور شریفنك نیچون اول مرتبه هنر وزوری اولمیه وعبدك وجودنی تبدیل وتغییر ایلیوب انك وجودندن نیجه حالات عجیبه وکلمات غریبه یی ابداع واظهار قیلمیه اول نور الهیده وبادهٔ ربانیده شول حالت وکیفیت مقرردرکه سنی سندن بالکلیه خالی ایلرسن پست ونیست اولورسن او سنك وجودکدن سوزی عالی وسامی قیلر حتی انك نشانهٔ حیات بخشیله بی یسمع وبی یبصر مرتبه سن بولورسن وقدرت حقله بو یا وارادت حقله کو یا اولورسن (مثنوی) کرچه قرآن از لب پیغمبرست * هرکه کوید حق نه کفت او کافرست * اکرچه قرآن عظیم ظاهرا حضرت پیغمبر علیه السلامك لب ودهانندندر اما هرکیمکه حق تعالی سو یلمدی دیسه اول کافردر یعنی حضرت قرآنی حضرت پیغمبر صلی الله علیه وسلم ناسه کندی مبارك اغزلریله سو یلدیلر وآیات وسور هرنه ایسه اول حضرتك لسان شریفلرندن صادر اولوب انی خلقه بیان ایلدیلر ظاهره نظر اولنسه قرآن عظیم حق تعالی حضرتلرینك کلام قدیمیدرکه حضرت جبرائیل واسطه سیله اول افضل رسله وحی ایلدی وتنزیل بیوردی پس برکسه ظاهره ناظر اولوب اول قرآنی حضرتك دهان شریفندن استماع ایلدیکی ملابسه ایله بو کلام خدا دکلدر محمد علیه السلام کلامیدر دیسه کافر اولور چونکم حقیقتده انی متکلم خدا بحسب الظاهر حضرت مصطفی ایدیکی بیلدکسه وانك کلام حق اولدیغنه ایمان قیلدکسه پس ورثهٔ انبیا علیهم السلام اولان اولیانك دخی بر وقتلری واردرکه

خدای تعالی انلری کندیلردن محو ایلر واول حینده انلرك لسانندن هر نه مراد ایلرسه سویلر هر کیمکه انلره انکار ایلر
معنا حق تعالی یه انکار ایلر چونکم اولیای کرامك حقله باقی اولوب وحضرت حقله بیناوشنواوبویا وکویا اولملرنی
بعض امثال وادله ایله اثبات بیوردیلر ایسه بنه بایزید حضرتلرینك قصه سنك بیاننه شروع ایدوب انی تقریر بیوردرلر (م ی
چون همای بیخودی پرواز کرد * آن سخن را بایزید آغاز کرد * چونکه بیخودلق هماسی پرواز ایلدی اول سوزی بایزید
حضرتلری آغاز ایلدی یعنی بیخودوبی وجودلقکه فی المثل بر همای بلند پرواز کبیدر چونکم اول بی وجوداولمق
وحضرت حقك تجلیسی غلبه قیلمق هماسی پرواز قیلدی وظهوره کلدی اول سبحانی مااعظم شانی ولااله الاانا
فاعبدونی کلامنی تکرار سویلمکه باشلدی (مثنوی) عقل راسیل تحیر در ربود * زان قوی تر کفت کاول
کفته بود * سیل تحیر عقلی قاپدی اندن قویتر دیدیکه اول دیمشدی یعنی اولکی سویلدیکی سوزدن نیجه مرتبه
زیاده سویلدیکه اول اولکی سوزدن زیاده رك اولان سوز بودرکه اندن حکایه بیوررلر (مثنوی) نیست اندر جبه ام
الاخدا * چند جویی بر زمین و بر سما * بنم جبه ٔ وجودمده بوقدر الاخدای تعالی واردر نه کم (لیس فی جبتی سوی
الله) بیوردیلر زمین وآسمانده نیجه استرسن یعنی بنم قلبمکه زمین وآسماندن اوسعدر (کماقال الله تعالی ماوسعنی
ارضی ولاسمائی ولکن وسعنی قلب عبدی) آه وجودم ذات وصفات حقه مظهردر وبنم وجودم جبه سنده
خدای تعالیدن غیری اصلا بر آخر شیئ یوقدر بلکه هرنقدر شیئم وار ایسه انك ذات وصفاتنك پرتو واثریدر وبنم
غیری کورنم فی الحقیقه وجودوهمی وام اعتباریدر چونکم قضیه بونك کبیدر اول خدای تعالی یی
نیچون زمین وآسمانده استرسنکه خلیفه ٔ حق ومرأت وجود مطلق اولان انسانی قویوب یبانده نه دیلرسن دیدی
(مثنوی) آن مریدان جمله دیوانه شدند * کارده ها بر جسم پا کش میزدند * اول مریدلر جمله سی دیوانه اولدیلر اول
حضرتك جسم پاکنه بچاقلر اوردیلر وانك هلاکنه قصد قیلدیلر (مثنوی) هریکی چون ملحدان کرده کوه *
کارد میزد پیر خود را بی ستوه * اول مریدلرك هر بری کرده کوه ملحدلری کبی بی ستوه وبی اضطراب کندی پیرینه بچاق
اوردی کرده کوه کردستانده بر یرك اسمیدرکه اکثر اهلی زیاده ملحددر دیرلر (مثنوی) هرکه اندر شیخ تیغی میخلید *
باز کونه از تن خود میدرید * هرشول کمسه که شیخك وجودنه بر تیغ صانجدی وبر بچاق صوقدی اول تیغ عکسنه
دونوب کندی تنندن یرتدی یعنی انك ضرری هر کسك کندی وجودنه منعکس اولوب هر بری شیخك نیره سنه
قصد ایلدیسه کندینك اوراسنی مجروح ایتدی (مثنوی) یك اثر نی بر تن آن ذوفنون * وان مریدان خسته وغرقاب
خون * اول ذوفنونك تنی اوزره بر اثر اولمدی حال بوکه اول مریدلر خسته ومجروح قانه غرق اولدیلر (مثنوی)
هرکه او سوی کلویش زخم برد * حلق خود ببریده دید و زار مرد * انلردن هرشول کمسه که اول شیخك بوغازی
جانبنه زخم ایلتدی اول مرید کندی بوغازنی کسلمش کوردی وزار یلکله اولدی (مثنوی) وانکه او را زخم
اندر سینه زد * سینه اش بشکافت شد مرده ابد * واول مریدکه اول بایزید حضرتلرینك سینه سنه زخم اوردی انك
سینه سی یارلدی ومرده ٔ ابد اولدی (مثنوی) وانکه آکه بود زان صاحب قران * دل ندادش که زند زخم کران
واما اول مریدکه اول صاحب قران وقطب زماندن آکاه وخبردار ایدی اکا کوکل ویرمدیکه اکا زخم کران اوره
(مثنوی) نیم دانش دست او را بسته کرد * جان ببرد الا که خود را خسته کرد * زیرا نیم دانش انك النی بسته ومقید
ایلدی اول مرید نیم عقل اکرچه جانی ایلتدی وقورتردی الا که کندویی خسته ایلدی (مثنوی) روز کشت وان
مریدان کاسته * نوحها از خانه شان برخاسته * صباح اولدی واول مریدلر اکسلمش وبعضسی هلاك اولمش انلرك
خانه لرندن فغان ونوحه لر قالقمش (مثنوی) پیش او آمد هزاران مرد وزن * کای دوعالم درج دریك پیرهن * اول
شیخ کاملك هزاران مرد وزن اوکنه کلدی اکا بویله دیوکه ای قطب زمان ومرکز دائره ٔ کون ومکان ایکی عالم سنك
یالکز پیرهن وجودکده مندرجدر (مثنوی) این تن تو کر تن مردم بدی * چون تن مردم زخنجر کم شدی *
بوسنك جسم وتنك اکر خلقك جسم وتنی اولیدی خلقك جسم وتنی کبی خنجردن کم اولوردی پس سنك
تن مبارکك خلقك جسم وتنی کبی دکلدرکه اکا تیغ وخنجر اصلا ضرر ویرمدی (مثنوی) باخودی بابی خودی
دوچار زد * باخود اندر دیده ٔ خود خار زد * بر باخود بر بیخود ایله مقابله ایلدی باخود کندینك دیده سنه خار اوردی
دوچار زد دیمك مقابله قیلدی وقرشولشدی دیمك معناسنه در یعنی بر باخود اولان کمسه بر بی خود اولان فانی
فی الله ایله مقابله قیلسه وقرشولشسه باخود اولان کمسه معنا کندی کوزینه خار اوردی مثلا اول فانی بر آیینه ٔ
صافی کبیدر و باخود اولان کمسه ناظر اولان کمسه کبیدر پس اول آیینه ده کوردیکی صورته هرنه اهانت ایلرسه
ینه کندی صورتنه ایلمش اولور (مثنوی) ای زده بر بیخودی تو ذوالفقار * بر تن خود میزنی آن هوش دار *

ای بی خود وبی وجود اولانلره ذوالفقار اورمش کمسه انی معنا کندی تنکه اوررسن عقل طوت یعنی بی وجود اولان
دله هرنه کار ایلرسك طرد اوعکسا انك آثاری ینه کندیکه عائد اولور پس عقلك باشکده طوتوب متأدب اول (مثنوی
زانکه بیخود فانیست وایمنست * تا ابد در ایمنی او ساکنست * زیرا بی خود فانیدر وایمندر تا ابد ایمنلکده ساکندر
انلر اوزره خوف وحزن یوقدر نه کم بو آیت کریمه بو خصوصده ناطقدر (قال الله تعالی فی حقهم الاان
اولیاءالله لاخوف علیهم ولاهم یحزنون (مثنوی) نقش او فانی واوشد آیینه * غیر نقش روی غیر آنجای نه * اول
بی خودك نقش باطنی فانی واو بیخود آیینه ٔ صافی اولدی غیرك یوزینك نقشندن غیری اول آیینه ده نسنه یوقدر یعنی
اول فانی فی الله اولان بی وجودك نقش باطنی واوصاف مختلفه ٔ درونی محو وفانی اولدی وانك ذاتی آیینه ٔ صافی
اولمق مرتبه سن بولدی پس اندن اصلا نقش وصورتدن بر شیئ قالمدی انده هرنه نقش کورسك غیرك روینك
نقشندن غیری دکلدر (مثنوی) کر کنی تف سوی روی خود کنی * ور زنی بر آیینه بر خود زنی * اکر اکا تف ایلسك
معنا کندی یوزیکه ایلرسن واکر آیینه اوزره اوره سن کندیکه اوررسن (مثنوی) ور ببینی روی زشت آن هم تویی *
ور ببینی عیسی ومریم تویی * واکر آیینه ده زشت وقبیح یوز کوره سن اودخی سنسن وکر آیینه ده عیسی ومریم
کوره سن اودخی سنسن یعنی اول آیینه کبی اولان بی وجودك مرأت ذاتنده اکر روح مجرد ونفس طاهره صفتلرین
کوره سن اول هم سنسن وکوردیکك کندی روحکك ونفسکك صفتلریدر (مثنوی) او نه اینست ونه آن او ساده است
نقش تو در پیش تو بنهاده است * چون رسید اینجا سخن در لب ببست * چون رسید اینجا قلم درهم شکست
زیرا آیینه نه بودر ونه اودر اول آیینه جمیع نسنه دن صافی وساده در سنك عکس ونقشکی سنك اوکنده
قومشدر یعنی آیینه ٔ صافی کبی اولان فانی فی الله حقیقتنه نظر قیاسك نه اودر ونه بودر بلکه جمله دن صافی
وساده در ینك وبد هرنه نقش کورسك کندی نقشکدرکه اوانی سنك اوککه وضع ایلمشدر نه کم جلد اولده حضرت
نبی علیه السلامدن حکایت بیوردیلرکه بر کمسه اول حضرته کلمش واکا نه لطیف ونه ملیحسن یارسول الله
دیو خطاب قیلمش اول حضرت اکا صدقت دیو جواب ویرمش بعد زمان ابوجهل کلمش واول حضرته قرشونه
زشت وقبیحسن یا محمد دیو کلام قیلمش اول حضرت اکا دخی صدقت دیو جواب ویرمش پس حضرت ابوبکر رضی الله
عنه دیمشلرکه یارسول الله بو ایکی کمسه یه صدقت دیو جواب بیوردیکز بونك توفیقی نیجه ممکن اولور بیورمشلرکه
نحن مرآة مجلوة قد یری کل احد فینا صورته چونکم سوز بو مرتبه یه ایرشدی لب قپویی بغلدی چونکم قلم بورایه
ایرشدی هم صندی بوهم وجهدر چونکم سخن بورایه ایرشدی قلم هم صندی لکن قپو باغلسندن وقلم صنمه سندن
مراد بومرتبه نك وراسنده اولان اسرار وحقایق دهان سویلمکه وقلم تحریر ایلمکه قابلیت وامکان اولمدیغی اشعار
ایلرز یرا فانی فی الله اولان ولی فاضلك وانسان کاملك مرتبه سی وحقیقتی بو لسان ایله سویلمك وبو قلم ایله تحریر اولنمق
ممکن دکلدر (مثنوی) لب ببند ارچه فصاحت دست داد * دم مزن والله اعلم بالرشاد * پس لب ودهانی باغله
اکرچه فصاحت ال ویردی وبورادن دم اورمه والله تعالی حضرتلری سداد ورشاده اعلمدر وبو سره عالم اولان
کمسه لرك صمت وسکوت قیلمسی نیجه وجهله اوجب والزمدر (مثنوی) بر کنار بامی ای مست مدام * پست بنشین
یا فرود آ والسلام * ای مست مدام اولان عاشق فی المثل طام کنارنده سن پست اوتور ویا خود آشغه این والسلام بامدن
مراد مرتبه ٔ حقیقتدر پست اوتورمق حقیقت عالمنه کتمکدن وانده کندویی محو ایتمکدن عبارت اولور واندن
تنزیل ایتمك مرتبه ٔ عقله کلمك ومقتضای عقل اوزره هر کسك عقلی یتدیکی یردن حالنه مناسب تکلم ایتمکدن کنایت
اولور پس خلاصه ٔ کلام بویله دیمك اولورکه ای شراب احدیت وباده ٔ حقیقتله مدام مست ومستغرق اولان عاشق
فی المثل سن بام حقیقتك کنارنده سن پس سکا ایکی حالدن بورنی اختیار ایلمك لازم اولور یا حقیقت عالمنه اوته اوتور
یعنی عالم صورتدن اوته کیت وحقیقت عالمنده کندیکی ناپیدا ایت ویا خود اول کنار مرتبه ٔ حقیقت اولان سکر
مرتبه سندن عقل وصحو مرتبه سنه تنزل ایت تا امین اوله سن وسلامت بوله سن (مثنوی) هر زمانی که شدی
تو کامران * آن دم خوش را کنار بام دان * هرشول زمانکه ای عاشق سن کامران اوله سن اول خوش اولان دمی
سن فی المثل دام کناری بیل یعنی ای عاشق صادق هرشول زمانده که سن محبوب حقیقینك وصالیله کامران اوله سن
وانك جمال باکمالنی مشاهده قیله سن وشراب تجلیدن مست اولوب صفا بوله سن اول خوش وقتی سن طام کناری کبی
بیل اول مرتبه ده زیاده حذر ایله کندیکی صیانت قیل تا اندن اشغه دوشمیه سن تا انك نار فراقنده یانوب پشمیه سن
(مثنوی) بر زمان خوش هراسان باش تو * همچو کنجش خفیه کن بی فاش تو * خوش اولان زمان اوزره سن خائف
ولرزان اول اول خوش زمانی کنج کبی مستوره وپنهان ایله فاش وآشکارا ایلمه زیرا اول زمان خوش وقت دلکش

في الحقيقه بر كنز الهيدر انك عدوسي نامتناهيدر كركدر كه انك زوالندن خائف اوله سن وكنج كبي اني افشا ايتميوب خفيه قيله سن (مثنوى) تا نيايد بر ولا تا كه بلا * ترس ترسان رو دران مكمن هلا * تاكم ولا ودوستلق اوزره بلا كلميه وقرب ووصال بعد فراقه مبدل اولميه زنهار هله اول مكمنده خوف ايده رك يوري يعني اول كامرانلق وقتنده مغرور اولميه وترك خوف وخشيت قيلمه تاكم سنك ولا كه وصفا كه ناكاه غيرت الهي بر له بلا مسلط اولميه زنهار آكاه اول اول كون محلنده زياده قورقه قورقه يوري تا كوردكدنصكره حوره دوشميه سن (اعوذ بالله من الحور بعد الكور) ديو حق تعالى يه استعاذه قيله سن زيرا (المخلصون على خطر عظيم) موجبنجه مخلص اولنلر عظيم خطر اوزره در پس خوف وحذردن خالي اولمق كرك (مثنوى) ترس جان در وقت شادى از زوال * زان كنار بام غيبست ارتحال * مثلا شادلك وقتنده شادلك زوالندن جانك قورقسي اول غيب طامنك كنارندن جانك ارتحاليدر يعني شول وقتده كه سكا شادلك وكشادلك حق جانبندن حاصل اوله اول وقتده كه جان اول شادلك زائل اولمسندن خوف وحذر قيله اول جانك ترسان اولمسي في المثل بام غيبك كنارندن اوته ارتحال قيلمسي وسقوط وزوالدن بري اولمسي ونجات بولمسي اولور زيرا كناردن اوته كتدكدنصكره سقوط وزوال خوفندن بري اولور (مثنوى) كر نمي بيني كنار بام راز * روح مي بيند كه هستش اهتزاز * اكر سن راز بامنك كنارني كورمز ايسك روح وجان اول كنار بامي كورر زيرا انك لرزش واضطرابي واردر يعني اكر راز طامنك كنارني سن ديدهٔ ظاهرله كورمز ايسك اني ديدهٔ روح كورر وروحك اني كورديكنك وبيلديكنك علامتي اولدركه انك اول مرتبه دن ساقط اولمقدن واول نعمت ومسرت زائل اولمقدن خوفي ولرزه سي واردر اكر روح اول حالتي كورميدي نيچون لرزان اولوردي ونه وجهله انك سقوط وزوالندن خوف وحذر قيلوردي (مثنوى) هر نكالي نا كهان كان آمدست * بر كنار كنكرهٔ شادي بدست * جز كنار بام خود نبود سقوط * اعتبار از قوم نوح وقوم لوط * پس هر بر نكال كه اونا كهان كلمشدر البتته اول سرور وشادي كنكره سنك كناري اوزره اولمشدر يعني هر بر عذاب وعقوبت كه نا كاه بر قومه كلمشدر وانلري هلاك قيلمشدر اول عذاب وعقوبت ونعمت وشادلك كنكره سنك ومرتبه سنك كنارنده واقع اولمشدر زيرا طام كنارندن غيريدن خود سقوط اولمز قوم نوح وقوم لوطدن اعتبار طوت مصرع ثانيده قرينهٔ كلام اكا دلالت ايدركه از لفظي مقدر اولوب از قوم نوح واز قوم لوط اعتبار كير ديمك حكمنده اولور وبو تقديرده تكلف اولمديغيچون اولى اولان معنى بو اولور اما اعتبار لفظي مصرع اولده اولان نبودك فاعلي اولوب جز لفظي نبوده صرف اولمق عظيم تكلف اولور وبو تقدير اوزره معنى كنار بامدن سقوط خود قوم نوح وقوم لوطدن غيري اعتبار ومحل عبرت اولمز ديمك اولور بو معنى جان عالمك وشمعينك اختيار ايلديكي معنادر وخلاصهٔ كلام اولدركه هر نه قدر نكال وعذابكه بر قومه نا كهاني كلمشدر اول عذاب اول قومه نعمت ومسرت مرتبه سنك كنارنده واقع اولمشدر انلري اول مرتبه دن اسقاط قيلمشدر زيرا بام كنارندن غيريدن خود آشغه سقوط ممكن اولمز قوم نوحدن وقوم لوطدن اعتبار طوتكه انلري شادلك ونعمت وكشادي ومسرت مرتبه سنك كنارنده بي خود وبي خشيت ساكن اولمشلردي عذاب ونكال انلره اول مرتبه ده كلوب انلري نعمت ومسرت مرتبه سندن اسقاط ايليوب هلاك قيلدي اكر اول مرتبه ده خائف اوله لردي وپيغمبره تبعيت قيله لردي اول مرتبه دن ساقط اولمزلردي اكر صورتا موتله ساقط اولسه لرده آخرتده بي نعمت اولمزلردي ومخذول ومغبون قالمزلردي (بيان سبب فصاحت وبسيار كويىء آن فضول بخدمت رسول عليه السلام (مثنوى) پرتو مستىء بيحد نبى * چون بزد هم مست وخوش كشت آن غبى * حضرت نبى عليه السلامك بيحد اولان مستلكينك پرتو واثري چونكم اول غبي يه اوردي اول غبي هم مست هم خوش حال اولدي (مثنوى) لاجرم بسيار كو شد از نشاط * مست ادب بكذاشت آمد در خباط * لاجرم نشاط وسرورندن بسيار كو اولدي واكثار كلامه شروع قيلدي مست ادبي ترك ايتدي خباطه كلدي يعني ديه سي اوزره دوشمكه باشلدي وعظيم خطا وفساد ايشلدي خباط ديه سي اوزره دوشمكه ديرلر بونده خطا وفساد ايشلمكدن عبارت اولور (مثنوى) ني همه جا بيخودي شر مي كند * بي ادب را مي چنان ترمي كند * جميع محلده بر بيخود شر وقباحت ايلمز بلكه شراب بي ادبي بونك كبي رك ايدر يعني هر محلده بي خود اولان كمسه شر ايلمز ومست اولمغله ياوه سويلمز بلكه شراب بر محككدر حد ذاتنده بي ادب اولني بونك كبي بر تر قيلور ودروننده اولان خباثت ورجاستي مست اولدقده شرم وحيا پرده سي كيدوب اظهار ايلر (مثنوى) كر بود عاقل نكو فر مي شود * ور بود بد خوى بد تر ميشود * اكر باده خور اولان كمسه عاقل اولور سه مست اولدقچه نكو فر اولور وحليم وسليم اولوب حسن حالي زياده اولور وكر بد خوى وبد نهاد اولورسه دخي بدتر اولور وانك قباحتني اظهار وآشكار قيلور بوراده سؤال لازم كلور كه دينه

چونكم عاقل ونيك خوي اولنك باده حسن حالني وصفت حميده سني زياده قيلر نيچون انلره باده حلال اولمدي بلكه عاقله ونادانه هر نه ايسه جميع انسانه حرام اولدي عقل بوني اقتضا ايدرديكه بد خوي اولنلره حرام وعاقل ونيك خوي اولنلره حلال اوليدي پس بو اشكاله بو بيتلرله جواب ويروب بيوررلر (مثنوى) ليك اغلب چون بدند وناپسند * بر همه مي را محرم كرده اند * حكم اغلب راست چون غالب بدند * تيغ را از دست رهزن بستدند) نعم بويله در ليكن اغلب ناس چونكم بدلردر وناپسندلردر دوكلي خلق اوزره مي حرام ايلمشلردر حكم اغلب ايچوندر چونكم بدلر غالبدر پس تيغي رهزنك النده ن الديلر وجمله يه خمر ايچمكي حرام قيلديلر شرايع سالفه ده خمر ايچمك جمله يه حلال ايدي اكن ايچوب بد خويلغني اظهار ايلينه تاديب وتعزير ايدرلردي اما مست ولا يعقل اولميجق قدر نوش ايتسه ونيم مست اولوب عبادت وطاعت سمتنه ويا كار وكسب طريقنه كتسه لر منع ايتميوب علماسي جائز كوررلردي حتى بزم ديمزده دخي بدايت اسلامده مسلمانلر نيچه زمان بو اسلوب اوزره شرب خمر قيلديلر خمر خصوصنده درت آيت كريمه نازل اولمشدر اولا مكهٔ مكرمه ده بو آيت كريمه نازل اولدي (ومن ثمرات النخيل والاعناب تتخذون منه سكرا ورزقا حسنا) پس مسلمانلر خمري ايچرلردي حال بوكه اول خمر بونلره حلال ايدي زيرا حق تعالينك بنده لريچون خلق ايلديكي اعنابك سكري ايدي بونلرك بد خو يلقلرن وفسادلرن اظهار ايلمزدي بورايه نظر ايلدكلرندن اوتري نوش ايدرلردي نيچه زماندنصكره حضرت عمر وحضرت معاذ بن جبل رضي الله عنهمادن واصحاب كرامدن بر نيچه نفر حضرت رسول عليه السلامه كلديلر وديديلركه يا رسول الله بزه خمر خصوصنده فتوى ويرزيرا خمر عقلي اذهاب ايلر ومالي تلف قيلر چونكم بويله ضرري واردر بونك ايچمه سي حلالميدر ديديلر پس بو آيت كريمه نازل اولدي (ويسألونك عن الخمر والميسر قل فيهما اثم كبير ومنافع للناس) پس بو آيت كريمه نازل اولدقدنصكره بر نيچه كروه انك اثمنه وضررنه نظر ايدوب انك شربني ترك ايتديلر وبر نيچه كروه دخي اول خمرك منافعنه نظر ايدوب اني نوش ايتديلر شول زمانه دككه اصحاب كرامدن عبد الرحمن بن عوف رضي الله عنه حضرتلري مؤمنلردن بعض كمسه لري خانه سنه دعوت ايلدي اول مجلسده يديلر وايچديلر وسرخوش اولديلر پس اخشام نمازينك وقتي كلدي بونلرك جمله سي نمازي قيلمغه قائم اولديلر عبد الرحمن بن عوف حضرتلري بونلره اخشام نمازنده امامت ايلدي * قل يا ايها الكافرون لا اعبد ما تعبدون سوره سني قرائت ولاات نفيلري ترك بيوردملر بله عقبنده) بو آيت كريمه نازل اولدي (لا تقربوا الصلاة وانتم سكارى حتى تعلموا ما تقولون) پس بو آيت كريمه كلدكدنصكره شرب خمر ايدنلر اوقات صلوتدن مقدم شرب ايدرلردي وسكري حالنده صلوته قريب اولمزلردي وبو اسلوب اوزره دخي نيچه زمان مرور ايلدي حتى بر كون عتبان بن مالك رضي الله عنه حضرتلري طعام حاضر ايلدي ومسلمانلردن برقاچ كمسه يي دعوت ايلدي بونلرك ايچنده سعد بن ابي وقاص رضي الله عنه بيله ايدي يديلر وايچديلر وسرخوش اولديلر اندنصكره مفاخرته ومشاعره يه باشلديلر پس سعد بن ابي وقاص انصارك هجونه متعلق بر قصيده انشاد ايلدي پس انصاردن بر كمسه قالقدي وسعد بن ابي وقاصك باشني ياردي پس سعد بن ابي وقاص رسول عليه السلام حضرتلرينه كلدي وشكايت قيلدي اول حينده بو آيت كريمه نازل اولدي ياايها الذين آمنوا انما الخمر والميسر والانصاب والازلام رجس من عمل الشيطان فاجتنبوه لعلكم تفلحون) پس جميع مؤمنلره بو آيت كريمه ايله خمر ايچمك قطعا حرام اولدي اكرچه بو جمله نك ايچنده نيچه عاقل ودانا واردركه خمرا كا ضرر ويرمز وانلر نوش ايلسه لردي انلري بد خولك ورهزنلك مرتبه سنه ايركورمزدي مع هذا بونلره دخي انك شربندن اجتناب ايلمك امر اولنمشدي وانلر اوزره دخي حرام قيلندي زيرا اكثر قائم دكلدر وحكم غالبكدر ونادر اولان نسنه معدوم حكمنده در چونكم بادهٔ ظاهري نوش ايلين كمسه لر مختلف المشاربدر ونوش ايلدكلرنده كمينك حسن حالي ظهوره كلور وكمينك دخي قبح خصالي ظهوره كلور كذلك انبيا واوليانك وجودلري خمندن حاصل اولان باده دخي بر محكدر كه بيدراني نوش ايدنلرك بعضسندن اعمال حسنه وخصال حميده واقوال طيبه ظاهر اولور واول بادهٔ معنوي انك جوهرني وجمال حقيقتني ظهوره كتورر وبعضسنك دخي سوء حالني وقبح خصالني وخبث اقوالني مهيج اولور واظهار قيلور حتى اول بادهٔ معنوينك محلي اولان صاحب كمالله معارضه وقيل وقال قيلور ويا خود جنك وجدال قيلورلر نته كم حضرت بايزيد قدس الله سره حضرتلرينك مريدلري بايزيد حضرتلريله جنك وجدال قيلدقلري كبي ودخي اول معترض اولان عرب حضرت رسول اكرم صلى الله عليه وسلمك ذوق باطنلرندن وشراب روحانيلرندن مست اولدقده اول حضرتله جنك وجدال قيلدي واكا معارضه ايلدي پس حضرت رسول اكرم صلى الله عليه وسلم اول معترضه اول جوان هذيلي بي سر لشكر ايلسنك سري وحقيقتي نه ايديككني تمام سويلدي (بيان رسول عليه السلام سبب تفصيل واختيار كردن او

آن هذيلی را باميری وسر لشكری بر پيران وكارديدكان (مثنوی) كفت پيغمبر كه ای ظاهر نكر * تو مبين اورا جوان
بی هنر * حضرت پيغمبر عليه السلام اول بو الفضوله ديديكه ای ظاهره باقيجی وصورته طبيجی سن انی جوان وبی هنر
كورمه بلكه او من حيث المعنی پير وعاقل پر تدبيردر (مثنوی) ای بسا ريش سياه ومرد پير * وی بسا ريش سپيد ودل
چو قير * ای غافل چوق كمسه ظاهرا ريش سياه وباطنا مرد پيردر وای نادان بونی دخی بيل كه چوق كمسه نك صقالی
سپيد وقلبی زفت كبی سياهدر عقل وفهمی كج وهر ايشی معوجدر پس انك مسن اولوب ساللخورده اولمسی
نه منفعته يرار (مثنوی) عقل اورا آزمودم بارها * كرد پيری آن جوان دركارها * بن نيجه كره اول جوانك عقلی
تجربه ايتدم اول جوان نيجه كارلرده پيرلك ايتدی ودرست وصائب تدبيرلر قيلدی (مثنوی) پير پير عقل باشد ای
پسر * نی سپيد موی آن درريش وسر * ای پسر حقيقتده پير عقل پيريدر بوخسه باشده وصقالده قيل اغرمق دكلدر
يعنی بركسه نك صاچی وصقالی آق اولسه ونيجه روز كار كورسه لكن عقلده وتدبيرده ناقص اولسه واطفال كبی
الوان واشكال الدنيه ومغرور اولسه ا كا رجال مرتبه سن ويرمزلر وبونلره پير نابالغ ديرلر اول جوانكه عقلده وتدبيرده
كامل اولسه وحق باطلدن فرق قيلسه ا كا اولياء مرد بالغ وپير كامل تعبير ايدرلر (مثنوی) از ابليس اوپيرتر
خود كی بود * چونكه عقلش نيست اولاشی بود * اول كمسه ابليسدن خود پيرترمی اولور چونكه انك عقلی
يوقدر اولاشی اولور اكر مجرد پير اولمغه اعتبار اوليدی ابليس جمله دن پيشتر وفاضلتر اولمق لازم كلوردی بوخود بويله
دكلدر بلكه اعتبار علمه وعقله دركه بونلرك نتيجه سی حق تعالی يی بيلمك وا كا اطاعت وعبادت قيلمقدر (مثنوی)
طفل كيرش چون بود عيسی نفس * پاك باشد از غرور واز هوس * سن انی طفل فرض ايله چونكه اوعيسی نفس اوله
بوكونه طفل غرور وهوسدن پاك اولور چونكه بركسه غرور وهوس لوثندن پاك وطاهر اوله اكرچه صورتا
طفل ايسه ده اول معنا پيردر (مثنوی) آن سپيدی مو دليل پختكيست * پيش چشم بسته كش كوته تكيست *
اول مويك سپيدلكی ظاهرا پختهلكه دليلدر شول بسته چشملك قتنده كه اول كوته تكدر يعنی عقل وبصيرت ميدانتده
تك وپويی كوتاه اولان وعاجز ومقعد قلان كوزی باغلو نادانك اوكنده اول ظاهرا صاچی وصقالی اغرمق پختهلكك
علامت ودليلی اولمشدر (مثنوی) آن مقلد چون نداند جز دليل * در علامت جويد اودائم سبيل * اول مقلد
چونكه ظاهرده اولان دليلدن غيريسی بيلمز پس مقصوده يولی دائما علامتده واثرده استر برشيئك حقيقتنه
اكر دليل اولمسه انك ادراكنده عاجز اولور وانی يا ناقص ويا كامل زعم قيلور واكر بركسه كندی يه عاريتی دليل
باغلسه اول كسه يی دليلك مقتضاسی نه ايسه ا كا كوره قياس قيلور مثلا برجوانده پيرلكه دليل اولان كه موی
سپيد درانی كورمسه انی جوان صنور وبرپيرده پيرلك علامتنی كورسه انك باطنی دخی همان اويله پير قياس قيلور
(مثنوی) بهر او كفتيم كه تدبير را * چونكه خواهی كرد بكزين پير را * اول مقلددن اوتری ديدككه رأی وتدبيری
چونكه ايلمك استرسن پير اختيار ايله يعنی اموردهو بعض كارده مشاوره وتدبير ايلمك استرايسك پيرله ايله ديديكم اول
مقلددن اوتريدر يوخسه محقق اولان عاقل ودانادن اوتری دكلدر زيرا عاقل ودانانك علامات وآثارله پير اولنی بيلمكه
احتياجی يوقدر (مثنوی) آنكه او از پردهٔ تقليد جست * او بنور حق ببيند هرچه هست * نور پاكش بی دليل وبی
بيان) پوست بشكافد در آيد در ميان * اما اول كمسه كه پردهٔ تقليددن صچرادی هرنه كه واردر اونور حقله كورر
وكماهی حقيقت سرنه واقف اولور انك نور پاكی دليل وبيانسز پوستی ياردرون وميانه كلور وهر شيئك باطنته ناظر
اولور يعنی شول عارف كه تقليد پرده سندن خلاص اولدی ونور حقله هرنه وار ايسه انك حقيقتنی كوردی
ومشاهده قيلدی انك نور پاكی دليل وبيانسز ومقال وزبانسز صورتی خرق ايدر وعلامات وآثاردن كذر قيلور واول
شيلرك نور فراستله باطننه داخل اولور وحد ذاتنده اول شیء هرنه كونه ايسه انی بيلور وماهيتنه عارف اولور (مثنوی
پيش ظاهر بين چه قلب وچه سره * او چه داند چيست اندر قوصره * ظاهر بين اولان كمسه نك اوكنده قلب ندر
وسره ندر يعنی قلب زراند ودله نقد خالص برابردر اونه بيلور قوصره ده نه واردر سره مقبول ونقد خالص معناسنه در
قوصره خرما سبدنه ديرلر بونده مراد قلب اولور يعنی صورت بين اولان وظاهره نظر قيلان كمسه لرك قتنده مزور
ومرايی اولان كمسه لرله خالص وصافی اولان كمسه نك فرقی يوقدر بلكه قلب اولان اهل تزويری نقد خالص اولان
اهل كمالدن اوبيلور اول ظاهر بين قلب ايجره نه واردرنه بيلور انسان ديدكارنی همان صورت زعم قيلور حال
بوكه چوق كمسه صورت قيدندن كذرايتمشلردر وتكميل سيرت ايتمك طريقنه كتمشلردر (مثنوی) ای بسا
زرسيه كرده بدود * تا رهد از دست هر دزد حسود * ای چوق دودله سياه اولمش التون واردر تا هر حسود دزدك
اليندن قورتله يعنی نيجه خالص التونی دخانله سياه ايدرلر تا حسود اولان سارقلر انك ظاهرنه باقوب قدرنی بيلميوب

ترك ايده لر واول زر خالص انلرك اليندن بو صنعتله خلاص اوله كذلك نيجه صافی وخالص عاشقلر واردر كه انلرك صورت
ظاهره لری دخان عصيانله سياه اولمش واهل معصيت هيئتنی هر بری اختيار قيلمشلردر تا كه شيطان عنود ودزد
حسود كبی اولان اهل وجودك شرلرندن ومكرلرندن بو فنله نجات بولمشلردر بونلره ملاميه ديرلر وبونلر اولياء اللهدن
شول طائفه دركه اخلاص شرابن ايچمشلردر ورسوم وصورت قيدندن اوته كچمشلردر شرلرين اضمار ايتمزلر واهل
ريا كبی خيرلرين اظهار ايتمك سمتنه كتمزلر (كما قيل فی تعريفهم (الملامی هو الذی لا يضمر شرا ولا يظهر خيرا
(مثنوی) ای بسا مس زراندوده بزر * تا فروشد آن بعقل مختصر * ای چوق التونله يالدزلنمش باقر واردر تا كم اول
زراندوده اولان مس كنديسنی مختصر اولان عقله صاته يعنی چوق باطنلری دون وفاسد حيله كرلر واردر كه صورت
ظاهره لرنی صلاح وتقوی ايله آراسته ولباس زهد وطاعتله بدنلرن پيراسته ايلمشلردر تا كنديلری بو صنعتله عقل
مختصره وقاصر فهم اولانلره صاته وانلردن نيجه مشتری وخريدار جمع ايده وبو اسلوبله مشار بالبنان ومقبول
خلق جهان اوله (مثنوی) ما كه باطن بين جمله كشوريم * دل ببينيم وبظاهر ننكريم * بز كه جمله كشورك باطننی
كوريجی وجميع اسرارنی مشاهده ايديجی يز قلبی كورورز ظاهره باقمزز بركسه نك درونته مطلع اولمقده واسرار باطننی
مشاهده قيلمقده دلايل وآثاره محتاج دكلوز بلكه نور فراستله انك حقيقت حالنی بيلورز ونقد وقلبندن هرنه سی
وار ايسه ا كاه اولورز (مثنوی) قاضيانی كه بظاهر می تنند * حكم بر اشكال ظاهر ميكنند * چون شهادت
كفت وايمانی نمود * حكم اومؤمن كنند اين قوم زود * پس منافق كاندرين ظاهر كريخت * خون صد مؤمن بپنهانی
بريخت * اما شول قاضيلر كه ظاهره طولانورلر يعنی ظاهرله عمل ايدرلر اشكال ظاهر اوزره حكم ايدرلر اكر ظاهرده
اولان شكلری اهل ايمان واهل اسلام شكلنه مشابه وصلحا هيئتنه مناسب ايسه اهل ايمان واهل اسلامدندر
ديو حكم ايدرلر وبو كمسه صلحادندر ديو سويلرلر واكر بونك عكسی بركسه اهل ايمان واهل اسلام هيئتنده اولمسه
وصلحا لباسيله تلبس قيلمسه هرنه شكلده ايسه انی ا كا كوره قياس ايدرلر چونكه بركسه شهادت كلمه سنی ديدی
وصورتا ايمان كوستردی بو قوم اول كمسه نك حكمنده علی الفور مؤمندر ديو سويلرلر ونحن نحكم بالظاهر ديرلر
وحضرت نبی عليه السلامك بو حديث شريفيله عمل ايدرلر كه بيورمشلردر انی لم اومر ان انقب علی قلوب الناس ولا اشق
بطونهم رواه ابو سعيد رضی الله عنه) چوق منافق بو ظاهر ايمان واسلامه قاچدی يعنی ايمان واسلام لباسيله ملتبس
اولوب صورت اسلامه التجا وتحصن ايلدی اما پنهانی ومخفی نيجه مؤمنك قانی دوكدی پس مجرد (آمنا) ديمكه
وبر مؤمن وموحدز بودعوا ايلمكه اعتبار اولمز وبر كمسه دن ايمان واسلامك شروطی بولنمسه اول كمسه مؤمن
مرتبه سن بولمز (كما قال الله تعالی ومن الناس من يقول آمنا بالله وباليوم الاخر وما هم بمؤمنين (مثنوی) جهد كن
تا پير عقل ودين شوی * تا چو عقل كل تو باطن بين شوی * پس جهد ايله حتی پير عقل وپير دين اوله سن تا سن دخی
عقل كل كبی باطن بين اوله سن عقل كلدن مراد حضرت محمد مصطفی صلی الله عليه وسلمك عقل شريفيدر كه (اول
ما خلق الله العقل) حديث شريفنك موجبنجه ابتدا وجوده كلان بو عقلدر انكچون حكما بو كه عقل اول ديرلر
وبو عقلك شاننده دركه اسرار مخفيه وامور غيبيه يی بيلور وبواطن اشيائی مشاهده قيلور ای سالك سن دخی اوسلطانك
طريقنده جهد ايله تا اول حضرته وارث كامل اولمق مرتبه سن بوله سن ودينك وعقلك پيری اوله سن حتی عقل كل كبی
بلا تقليد بواطن اشيائی مشاهده قيله سن شبهه وشائبه مرتبه سندن نجات بوله سن وغيره تقليد قيلمق ومحتاج
اولمقدن خلاص اوله سن (مثنوی) از عدم چون عقل زيبا رو كشاد * خلعتش داد وهزارش نام داد * عدمدن
چونكيم عقل زيبا يوز اچدی ومرتبهٔ وجودده جمال باكمالن كوستردی الله تبارك وتعالی ا كا كندی علمندن ونورندن
خلعت ويردی وا كا بيك اسم ويردی واول اسملردن بعضسنی برمقدار بونده ايراد ايلدك (القليل يدل علی الكثير والحفنة
تدل علی البيدر الكبير) قولنك مصداقنجه قليلدن كثيره وجرعه دن غديره استدلال قيله سن وانك سائر اساميسن
دخی بو كا كوره قياس ايليه سن اولا بيلكه علماء رسوم بو عزيزه يه عقل نظری وعقل عملی وعقل مكتسبی وعقل هيولانی
وعقل بالفعل وعقل مستفاده وعقل منفعل وعقل فعال وعقل كل ديرلر وا كا بونلر ماننده اسملرله نام ويررلر وحكماء
يونان بو كا جوهر مفارق ديرلر وبعض مشايخ صوفيه قلب ديرلر وبعضسی نور قلب وروح ونفس ناطقه دخی ديرلر
ومشايخ متقدميندن بعضسی مثلا (سهل بن عبد الله تستری وابن سالم وابو القاسم قشيری وغيرهم بو عزيزه يه لوح
وقلم وروح قدسی دخی ديرلر ومتأخريندن دخی چوق كمسه لر مثلا (نجم الدين الكبری ومجد الدين بغدادی وعلاء الدولة
سمنانی كبی بو عزيزه يه لوح وقلم وروح قدسی ديمشلردر بو قدر اسامينك چوق اولمسنه سبب اولدر كه بو جوهر
اوصاف متعدده وآثار ونتايج متنوعه صاحبيدر هر بر صفت اعتباريله ا كا بر اسم ويرلمشدر وهر اثر ونتيجه

حکمیله اکا برنام قونلمشدر اولامدرك کیفیات کلیات اولدیغی اعتبارا علما اکا عقل نظری دیرلر ومستنبط
مقدمات مقاصد واغراض اولدیغی اعتبارله عقل مکتسب دیرلر ومادهٔ مجردهدن برقوت اولدیغی اعتبارله عقل
هیولانی دیرلر بوکالوح دین کسهنك قوانه بوسوزه وافقدر ونفسده برقوت مدرکه اولوب تصور ایلدیکی معنایی
قوتدن فعله کتوردیکی اعتبارله عقل عملی دیرلر وخارج عالمندن حواس خمسهٔ ظاهره واسطهسیله ادراك علوم شهادی
ومعانئ محسوسه ایلدیکی اعتبارله عقل مستفاد دیرلر ودلائل قطعیهنك انتقاشنه قابل وفضائل علمینك آثارنه
وعا ومحل اولدیغی اعتبارله عقل منفعل دیرلر وکمالات معنویهنك مطالبنی وحقایقنی مخزن علمدن استعداد نظری
قوتیله صحرای شهودهکتوردیکی اعتبارله عقل فعال دیرلر وصور کائنات وحقایق کلیاته مظهر ومجلا
اولدیغی وهر شیئك ماهیتنی بیلدیکی وحدذاتنه عالم اولدیغی اعتبارله عقل کل دیرلر وابدان مجعولهیه واجسام
مخلوقهیه اتصال وانفصالدن بوجوهرك منزه واشباه فانیهیه تعلق ایلمکدن مجرد اولدیغی اعتبارله جوهر مفارق دیرلر
اهل کاملك وحکمانك اصطلاحی اول جوهر نورانی خصوصنده بونلر وبونلرك امثالی اصطلاحلردر اما بوجوهر روح
ونور وقلب ونفس تسمیهسی ابوحامد غزالی علیه رحمة الباری حضرتلرینك اختیار ایلمسیدر احیاده عجائب
القلب کتابنده بوخصوصده وافر شرح ایلمشدر مخافت تطویلدن اوتری ایراد اولنمدی بوعزیز برجوهر حی بذاته ومحی
لغیره اولدیغی اعتبارله روح دینلدی زیرا روحك حدی اولدرکه بنفسه زنده وغیری یی دخی زنده کننده در وبوعقلك
زنده کننده اولمسی علمله روحی زنده ایلمسندن عبارت اولور واطوار غیبده وشهادتده منقلب اولدیغی اعتبارله
قلب دینور وبوجوهرك حقیقتی اسرار روحانینك امدادنه سبب وآثار جسمانینك انبساطنه مبداء وواسطه
اولدیغی اعتبارله نفس دینور ومنور باطنی ومظهر صور معقولات اولدیغی اعتباریله نور دینور والهامات سرینك
ارقامنه ونقوش خواطر ربانی وافکار ولمات ملکینك نقوشنه محل اولدیغی اعتبارله لوح تسمیه اولنور وحقایق
تجلیاتك محرر وحروف عالیاتك منقشی وواردات غیبینك صحایف قلوب ارباب کماله الت اولدیغی اعتبارله قلم دیرلر
ومنبع طهارت ومنشأ نزاهت اولدیغی اعتبارله وشوائب ادناس بهیمی واوساخ طبیعی وشیطانیدن پاك وبری اولدیغی
ملابسهایله روح قدسی دیرلر حاصل کلام نتیجهٔ مرام اولدرکه بوجوهر نورانی برذاتدر امانیجه بیك صفاتی واردر
هر برصفاتنك ظهوری اعتباریله اکا براسم اطلاق ایلمك صحیح اولور نتهکم سهل بن عبدالله تستری حضرتلری
بوکلامی بومعنایه مناسب بیورمشدر (للعقل الف اسم ولکل اسم الف اسم) عقلك بیك صفتی اولدیغنه دلالت
ایدر وهر اسمك دخی بیك اسمی اولمسی هر صفتك بیك درلو ظهوری اولدیغی اعتباریله اولور (مثنوی) کترین آن
نامهای خوش نفس * اینکه نبود هیچ او محتاج کس * اول خوش نفس وشیرین کلام اولان نامدن کمترینی بودرکه
اوعقل هیچ کسهیه محتاج اولمدی یعنی خدای تعالینك عقله وردیکی اول بیك اسمدن ادناسی بودرکه اول عقل برشیئ
بیلمکده وانك حقیقتنه آکاه اولمقده اصلا برکسهیه محتاج اولمیه زیرا غیره احتیاج وتقلید برشیئك حقیقتنه عالم
اولمقدن وانك خاصیتنی وصفاتنی بیلمکدن ناشی اولور بوجوهر نورانی ایسه ادراك کلیات ایلمکده وحقایق
موجوداتی مشاهده قیلمقده ماهردر وهر شیئك علی بونك وجودنده موجود وظاهردر بوکا عقل کل دیدکاری دخی
بوملابسه ایلهدر پس بونك غیره احتیاجی اولمز بلکه غیرك بوکا احتیاجی اولور جمیع عقول جزویه ادراك معانی
ومقاصد ایلمکده بوکا محتاجلردر وجملهسی بونك اثری وپرتوی منابهسندهدر هر عقل جزوی کندی مقصودنه
مهتدی اولمقده بونك هدایتنه محتاجدر (مثنوی) کر بصورت وانماید عقل رو * تیره باشد روز پیش نور او * اکر
فرضی عقل برصورتله کیر وبوعالمه یوز کوسترسه ایدی انك نوری قتنده روز بوقدر روشن ومنور ایکن تیره اولوردی
زیرا روزك نوریکه شمسدن حاصل اولور انجق ظلمت محسوسهیی ازاله قیلور وزوال وغروبدن دخی خالی اولمز اما عقل
نوری خدای تعالیدن الور وظلمت معنویه ومعقولهیی ازاله قیلور وغروب وزوالدن بری اولور پس نور معنوی
نور صوریدن نیجه وجوهله اشد واقوی اولور کما قال ابوالحسن الشاذلی قدس سره فلو کوشف انوار القلوب لانطوی
نور الشمس والقمر من مشرقات انوار قلوب اولیاء الله واین نور الشمس والقمر من انوارهم الشمس یطرء علیها الکسوف
والغروب وانوار قلوب اولیاء الله لا کسوف لها ولا غروب کما قیل (بیت) ان شمس النهار تغرب باللیل * وشمس
القلوب لیست تغیب * وابن فارض رضی الله عنه حضرتلرینك (بیت) فبدری لم یافل وشمسی لم تغب * وبی تهتدی
کل الدراری المنیرة) بیوردقلری دخی بومعنایه اشارت اولور (مثنوی) درمثال احمقی پیدا شود * ظلمت
شب پیش او روشن بود * کوز شب مظلم تروتاری ترست * لیك خفاش شقی ظلمت خرست * واکر حماقت وجهالتك
مثالی وصورتی پیدا اولسه شبك ظلمتی انك قتنده روشن اولوردی زیرا که اول احمقلق کیجهدن مظلم تروتاری تردر لیکن

خفاش

خفاش شقی ظلمت ایچیدر وتار یکلکه طالب اولمشیدر یعنی حماقت نفس الامرده برمرتبه ظلمانیدر که ظلمت شب
اکا نسبت نورانیدر واکر احمقلق متمثل اولسه ایدی وصورته کلسه ایدی ظلمت شبدن انك ظلمتی زیاده اولیدی
زیرا که اول احمق کیجهدن دخی زیاده مظلم تروتاریکتردر انکیچونکه بونك ظلمتی محسوس انك ظلمتی معنویدر پس
معنوی اولان ظلمت محسوس اولان ظلمتدن اشد واقوی اولور لیکن شقی اولان خفاش سیرت خریدار ظلمتدر
استمزکه طالب نور اوله وکندوبی اول ظلمتدن خلاص قیله حتی حماقت وجهالت ظلمتیله برمرتبه اعتیاد قیلمشدرکه
کندینك حالی کندیه خوش کلمش وعقل ومعرفت نورنه عدو اولمشدر واول جانبه میل وتوجهدن اعراض
واجتناب قیلمشدر (مثنوی) اندك اندك خوی کن تا نور روز * ورنه خفاشی بمانی بی فروز * ای خفاش سیرت
ازجق ازجق خوی ایله نور روز مرتبهسنه دك یوخسه بی نور وبی فروز برخفاش قالورسن یعنی ای ظلمت پرست
واحمق وپست اولان کسه تدریجله نور عقله اعتیاد ایله ونور طاعته خوی وعادت قیله کور روز حقیقت نورنه واصل
اولنجیه دك واکا اهل اولوب انکله الفت قیلنجیه دك اکر تدریجله کندیکی نور عقله معتاد قیلمزسك ونور حقی بولمزسك
تاابد الآباد خفاش سیرت قالورسن وحماقت وجهالت ظلمتنده محبوس اولورسن (مثنوی) عاشق هرجا شکال
ومشکلیست * دشمن هرجا چراغ مقبلیست * ظلمت اشکال زان جوید دلش * تا که افزونتر نماید حاصلش * تاترا
مشغول آن مشکل کند * وزنهاد زشت خود غافل کند * خفاش سیرت وطالب ظلمت اولان کسه هر شول یرك
عاشقیدرکه انده برمشکل وشکال وارد ور وهر شول یرك دشمنیدرکه انده مقبللك چراغی واردر انك قلبی ظلمت اشکالی
اندن اوتری استرکه تاکم انك حاصلی افزونتر کورنه وخلق انی مشکللر حل ایلر برعالم وعاقل ظن ایده لرحتی ای طالب
علم وعقل اولان کسه تاسنی اول مشکله مشغول ایلیه وسنی کندی زشت اولان نهادندن غافل ایلیه یعنی شول
کسه لرکه ظلمت نفسانیهیه مائللر وکدورات طبیعیه وشهوانیهده مقید ورا سخلردر هرنه یرده برمشکل سوز
وشبهه واشکاله متعلق برکلام وار ایسه اکا عاشقلر وطالبلردر وهرنه محلده که اقبال ودولت چراغی ودین وطاعت
نوری وار ایسه انك عدوسیدر واندن اعراض واجتناب ایلیجیدر وانك قلبی مشتبهات ومشکلات ظلماتنی اندن
اوتری استرکه تاکم خلق قتنده انك محصولی وهنری افزونتر کورینه وخلق اکا تحسین وآفرینلر دیوب بکنهلر واکا
میل قیلهلر ای علم ومعرفت طالبی ودین وطاعت راغبی اولان کسه اول مشکل سوزلری سکا دخی عرض ایلرتاکم
سنی اول مشکله مشغول ایلیه وکندینك ظلمت معدنی اولان طبیعتندن سنی غافل ایلیه سندخی انی
برپاکیزه سرشت ونورانی طبیعت ظن ایلیوب اکا متوجه اولهسن ومحبلرندن اولوب بیعت قیلهسن کرکدرکه انك
مشکل سوزین یلمسنه وحل اشکال ایلمسنه التفات ایلمیوب طبیعتنه ومقتضای ذاتنه نظر ایلیهسن اکر خفاش کبی
ظلمات نفسانیهیه مائل وکدورات جسمانیهیه طالب وشاغل ایسه انکله صحبت قیلمقدن وسوزنه مشغول اولمقدن
حذر ایلیهسن وعقلکی باشکه جمع قیلهسن * علامت عاقل تمام ونیم عاقل ومرد تمام ونیم مرد وعلامت شقی مغرور
لاشیئ (مثنوی) عاقل آن باشد که او با مشعله است * او دلیل وپیشوای قافله ست * پیرو نور خودست
آن پیش رو * تابع خویشست آن بی خویش رو * مؤمن خویشست وایمان آورید * هم بدان نوریکه جانش
زو چرید * عاقل اول کسه اولورکه او مشعله ایلهدر یعنی نور معرفتله وشعلهٔ هدایت ایله بیلهدرا وعاقل ومشعلهدار
قافلهنك دلیل وپیشواسیدر یعنی اهل سلوك قافلهسنك دلیل وپیشواسیدرکه اول مشعلهٔ هدایتله انلره رهنما اولور
اول پیشر وسلوکده کندی نورینك پیرویدر غیرینك نورنه تابع ومحتاج دکلدر اول بی خویش وبیخود کیدیجی کندینك
تابعیدر یعنی حق جانبنه بی وجود سیر ایدیجینك نه مقتداسی کندی عقلیدر وجمله اعضا وقواسی کندی
عقلنه تابعدر اول کامل کندی یه مؤمن ومصدقدر وای مؤمنلر سزدخی ایمان کتورك هم اول نوره که اول کاملك
جانی اوتلادی وحضرت حقدن انك روحی اول نوری غدا ایلدی حاصل کلام عاقل وکامل ومحقق فاضل اول
کیمسهدرکه مشعلهٔ هدایتله منور اوله وقوافل اهل سلوکه پیشوا اولوب انلری راه حقیقتنه ارشاد قیله واول پیشوا
کندینك نورنه تابع اوله وحضرت حقك راهنه بی وجود سفر قیله سیر وسلوکده غیرینك تعلیم وارشادنه محتاج اولمیه
وبومرتبه یقینه ایره که کندوبی کمالیله بوله وکمالنه ونور ذاتنه تصدیق قیله کرکدرکه ای مؤمنلر سزدخی تصدیق ایلیهسز
هم اول نور یقینه که اول کامل ومکملك جانی حضرت حقدن انی اخذ ایلدی وجناب حق انی اول کاملك جاننه غدا
وبردی کامل العقل اولان صاحب دولتك نشان وعلامتی بودرکه ذکر اولندی (مثنوی) دیکری که نیم عاقل آمد او
عاقلی رادیدهٔ خود داند او * دست در وی زد چو کور اندر دلیل * تا بدو بینا شد وچست وجلیل * اول برغیریسی که نیم
عاقل کلدی برعاقلی اوکندینك دیدهسی بیلور النی اول عاقله اوردی کوردلیله اوردیغی کبی تااول عاقل وکامل ایله

بینا وچست وجلیل اولور یعنی شول برکسه‌نك که عقلی واردر لکن دخی عقلده کامل دکلدر انك شانی اولدر که برعقل
کامل صاحبنی کندینك دیدهٔ روشنی کبی بیلور وانی چشم وچراغ اتخاذ قیلور واعمی الّی بر دلیل وپیشوایه اوروب اکا
متابعت قیلدیغی کبی اول نیم عاقل دخی عقل کامل صاحبنه یاپشوب بیعت ومتابعت قیلور حتی اول عقل کامل
صاحبنك دلالت وهدایتی واسطه‌سیله بصر بصیرتی بینا اولور وراه حقده چست وچابك اولوب جلیل القدر اولور
وعزت وسعادت بولور (مثنوی) وان خری کز عقل جوسنکی نداشت * خود نبودش عقل وعاقل را کذاشت *
اما اول برخر که عقلدن اربه اغری حصه ونصیب طوتمدی انك خود عقلی اولمدی وعاقلی ترك ایلدی یعنی شول
خرسیرت وحیوان طبیعت اولان کمسه که عقلدن برحبه نصیب طوتمدی عقلدن بهره‌سی اولمدیغیچون عاقلی ترك
قیلدی ونفسنك هواسنه ومقتضاسنه تابع اولدی (مثنوی) ره نداند نه کثیر ونه قلیل * ننکش آید آمدن خلف
دلیل * اول بی عقل اولان احمق نه آز ونه چوق یول بیلمز مع هذا دلیلك آردنجه کلمك اکا عار کاور ومرشده متابعت
قیلمقدن استنکاف قیلور (م ی) نا امید آن در بیابان دراز * کاه لنکان آیس وکاهی بتاز * اول دور ودراز بیابانه کیدر
کاهی نا امید اغسیه‌رق وکاهی تك وتازله یعنی اول غافل ونادان دور ودراز اولان بیابان طریقته کندی
باشنه بی دلیل وبی قولاوز افتان وخیزان اغسیه‌رق مقصوده وصولدن مأیوس اولدیغی حالده کیدر وکاه اولور که
کندی نفسنه وهواسنه مناسب اول طریقده خاطرنه برلایحه کلور وبرخیالی ملاحظه قیلور پس اول
ملاحظه ایله چست وچابك اولور وتك وتاز قیلورسن انی راه حقده کرمیت صاحبی برعاشق صانورسن لکن انك
ملاحظه‌سی وسلوکی درست دکلدر وسیر وحرکتی دخی راستانه دکلدر (مثنوی) شمع نی تا پیشوای خود کند * نیم
شمعی نی که نوری کد کند * کندینك شمع عقلی ونور بصیرتی یوقکه تاانی کندی‌یه پیشوا ایلیه بر یارم شمعی دخی یوقکه
برکامل العقلدن برنور دریوزه ایلیه وانکله منور اولوب هدایت بوله یعنی (مثنوی) نیست عقلش تادم زنده زند *
نیم عقلی نی که خود مرده کند * انك عقل کاملی یوقدر تادم زنده اوره بریارم عقلی دخی یوقدر که کندوبی عاقل اوکنده
مرده ایلیه یعنی اول احمقك کندی‌یه کفایت ایده‌جك قدر عقل کاملی یوقدر که حتی زنده‌نك دمن اوره وبرنفسی
حیات بخش بوله کندوبی حی ایلدیکندنصکره نیجه‌لری دخی احیا ایلیه ویارم عقلی دخی یوقدر که کندوبی برکامل
العقل مرشدك حضورنده مرده قیله واکا تسلیم تام ایله تسلیم اوله (مثنوی) مردهٔ آن عاقل آید اوتمام *
تا براید از نشیب خود بیام * اول نیم عقل سببیله اول عاقل وکاملك اول غافل وجاهل مرده‌سی کاه وکندوبی اکا بالکلیه
تسلیم قیله تا کندینك نشیبندن یوقارو بامه کله یعنی کندی پستلکی وسفلیلکی جانبندن ترقی قیله وعقل وروح
بامنه واصل اوله (مثنوی) عقل کامل نیست خودرا مرده کن * در پناه عاقلی زنده سخن * ای ناقص العقل چونکم
عقل کامل یوقدر کندیکی مرده ایله عیسی دم وزنده سخن کلامی حیات بخش اولان برعاقلك پناهنده
تا کم انك دم حیات بخشندن زنده اوله‌سن وبر مرده اولمقدن نجات بوله‌سن (مثنوی) زنده نی تا همدم عیسی بود *
مرده نی تا دمکه عیسی بود * جان کورش کام هرسوی نهد * عاقبت نجهد ولی برمی جهد * اول احمق ونادان
حیات قلبیه ایله زنده دکل تا عیسی نفس اولان عاقل وکامله همدم اوله ومرده دخی دکل که تا عیسانك دمکاهی اوله
یعنی مرده مشابه‌سنده اولمدی وهواسندن چوب نفسی اولمدیکه تا برعیسی نفس مرشد کاملك دم حیات بخشنه
محل اوله وانك نفس شریفی انك اوکنده مرده اولمق سببیله اول نادانی احیا قیله لاجرم اول نادانك کور اولان
جانی هرجانبه علی العمیا آدیم قور عاقبت صحرا رامز ولیکن بوقاری صحرار عاقبت نجهد دیمك عاقبت خلاص نشود
دیمك معناسنه در ولی برمی جهد دیمك ولیکن مضطرب شود وطبطاب کند معناسنه اولور وتقدیر کلام بویله
دیمك اولور که اول نادانك جان کوری علی العمیا هرجانبه آیاق قور ودام بلا وقضایی کورمیوب بورر عاقبت بربلایه
مبتلا اولور که اندن صحرامغه قادر اولمز ونجات دخی بولمز لکن اول بلادن مضطرب اولور وانك زخمندن قالغر
وطبطاب قیلور دیمك اولور پس بواوچ قسمك مرتبه‌لرنی وشانلرنی طالبه تفهیم ایلمکدن اوتری بو سرّ شریفی
وبو بیان لطیفی بسط ایلیوب بیوررلر (قصهٔ آبکیر وصیادان وان سه ماهی یکی عاقل ویکی نیم عاقل وان مغرور
وابله مغفل لاشیء وعاقبت حال هرسه (مثنوی) قصهٔ آن آبکیرست ای عنود * که دروسه ماهیٔ اشکرف بود * ای
لجوج وعنود بو اول آبکیرك قصه‌سیدر که اول آبکیرده اوچ شکرف وعظیم ماهی وار ایدی (مثنوی) در کلیله خوانده
باشی لیك آن * قشر قصه باشد واین مغز جان * قصه‌یی کلیله ودمنه نام کتابده اوقومش اوله‌سن عجب دکلدر ولیکن انده
اوقودیغك قصه‌نك قشریدر وبوذکر اولنان تحریر لباب جاندر یعنی اول کتابده اوقودیغك قصه‌نك قشری
وصورتیدر وبونده ذکر اولنان وتحریر قیلنان جانك سر ومغزیدر اول قصه‌نك صورتیدر که بیوررلر (مثنوی) چند

صیادی سوی ان آبکیر * برکذشتند وبدیدند آن ضمیر * برقاچ صیاد اول آبکیر جانبنه کچدیلر واول ضمیری کوردیلر
یعنی اول کوله اوغرایوب اندن مرور ایتدیلر واول کولده مضمر اولان اوچ ماهی‌یی کوردیلر (مثنوی) پس شتابیدند
تا دام آورند * ماهیان واقف شدند وهوشمند * پس عجله ایتدیلر دام کتوره‌لر ماهیلر واقف اولدیلر وهوشمند اولدیلر
یعنی اول ماهیلرك هربری صیادلرك کندیلرینی شکار ایلمکدن اوتری دام کتورمکه سرعت ایلدکارنه هر بری
استعدادلری قدر واقف اولدیلر وتعقل قیلدیلر (مثنوی) آنکه عاقل بود عزم راه کرد * عزم راه مشکل ناخواه کرد *
اول ماهی که کامل العقل ایدی درحال یوله عزم ایتدی ناخواه اولان مشکل یوله عزم ایلدی بوده جائزدر مشکل اولان
یوله ناخواه عزم قیلدی یعنی کندینك وطن مألوفندن جدا اولمق وسفر وسیاحت قیلمق فی الحقیقه بر مشکل یولدر که
طبیعت انی استمز لیکن اول عاقل وکامل کندی وطن مألوفندن جدا اولوب ناخواه بالضروری ومع الکراهه مشکل
اولان یوله عزیمت ایلدی (مثنوی) کفت با اینها ندارم مشورت * که یقین سستم کنند از مقدرت * اول عاقل اولان
ماهی کندی کندی‌یه دیدی بن بونلرله مشورت طوتمزم که یقین بودر که بونلر بنی قدرتدن سست ایدرلر مقدرت
قدرت معناسنه‌در یعنی بونلر مشاوره‌یه اهل دکللردر چونکم مشاوره‌یه اهل اولمیه‌لر اکر بونلرله
مشاوره ایلرسم کندیلرك مرادلرنه کوره رأی وتدبیر ایلیوب بنی مرادم جانبنه اولان قدرتدن وهمت وعزیمتدن
سست وضعیف ایدرلر دیدی وانلرك مشاوره‌یه اهل اولمدیغنه بو بیتی علت موقعنده ایراد ایدوب بیوررلر (مثنوی)
مهر زاد وبود بر جانشان تنند * کاهلی وجهلشان بر من زنند * زیرا زاد وبودك محبتی بونلرك جانی اوزره طوتنورلر واوربلورلر
بونلرك کاهللکی وجهلی بکا اورورلر یعنی بن بونلرله مشورت طوتمزم اکر بونلرله مشورت ایلرسم بی‌شك بنی قدرت
وهمتدن سست ایدرلر انکچونکه وطنلرینك مهر ومحبتی انلرك جانلری اوزره طولنورلر وانلرك جاهللکی وکاهللکی بکا تأثیر
ایدر پس لازم اولدیکه عاقل وکامل اولان غافل وکاهل ایله مشاوره ایلمیه وعارف اولان اسیر صورت اولان کمسه‌لرله
دانشمغی رأی قیلمیه (مثنوی) مشورت را زندهٔ باید نکو * که ترا زنده کند وان زنده کو * مشورته بر ابو زنده کرك
که سنی زنده ایلیه اما اول زنده قنی یعنی فی الحقیقه مشاوره ایلمکه بر ابو زنده دل کمسه کرکدر تا کم انك کلام حیاتبخشی
سنی احیا قیله ومقصودکه موصل اوله وسکا معاونت قیله اما اول زنده قنی بویله زنده ناس ایچره قتی نادر بولنور
وبوراده بری مشاوره‌یه ومرافقه‌یه صالح دکلدر (کما قال علیه السلام الناس کابل مائة لا تجد فیها راحلة واحدة
(مثنوی) ای مسافر با مسافر رای زن * زانکه پایت لنك دارد رأی زن * ای مسافر مسافر ایله رأی اور زیرا
عورتك رأیی سنك ایاغکی لنك طوتر یعنی ای طریق الهیده مسافر اولان وآبکیر دنیایی ترك قیلان سالك اکر مشاوره
ایلرسك راه الهیده مسافر اولان ووطن دنیایی ترك قیلان کمسه ایله مشاوره ایله زیرا که عورتك رأیی سنك ایاغکی اغسق
طوتروسنی طریق مقصوددن کیرو آتر زندن مراد نفس ودخی اهل نفسدر نته‌کم عقل واهل عقل رجال حکمنده‌در
فچن عقلله وعقلا ایله مشاوره ایلمسك انلره (شاوروهن وخالفوهن) حدیثنك مفهومی اوزره مخالفت ایتمك ودیدکاری
یولك عکسنه کتمك واجب ولازم کاور (مثنوی) از دم حب الوطن بکذر مایست * که وطن آن سوست جان
این سوی نیست * کر وطن خواهی کذر آن سوی شط * این حدیث راست را کم خوان غلط * حب الوطن
دمندن ایلرو کچ طورمه زیرا وطن اول جانبدر ای جان بو جانب دکلدر ویاخود معنی وطن اول جانبدر جان بو جانبدن
دکلدر پس جان قنقی جانبدن ایسه وطن اصلی اودر اکر وطن حقیقی‌یی استرسك شطك اول جانبنه کچ بو حدیث راستی
غلط اوقومه اول حدیث بودر که حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم حب الوطن من الایمان بیوردی یعنی
وطنه محبت ایماندندر دیدی بو حدیث راست وصحیحدر وحضرت نبی جوامع الکلم در بونك ظاهری وار وباطنی وار
ظاهرندن مراد وطن صوری اولور وباطنندن مراد وطن اصلی اولور پس اکثر ناس بو حدیث شریفك معناسنی غلط
فهم ایتمشلردر سن بو حدیثی غلط اوقومه حضرت پیغمبرك حب الوطن دیدیکی دمك صورتندن کچوب
صورته تعلق ایلین معناده توقف قیلمه زیرا وطن حقیقتده جان طرفنده‌در وجانك موطن ومقامی عالم حقیقتدر
جان بو عالم صورتدن دکلدر بو عالم صورتده جان برقاچ کون بر غریب ومهماندر اکر وطن حقیقی استرسك
نهرك اول برکنارنه کچ یعنی دنیایی قویوب عقبی جانبنه کیت وصورتی ترك ایدوب معنی عالمنه سیر ایت (کن فی الدنیا
کانك غریب او عابر سبیل وعد نفسك من اهل القبور) حدیث شریفی دنیانك وطن مجازی اولدیغنه وعالم غربت
اولدیغنه دلالت وشهادت ایدر چونکم بو دنیا عالم غربت ومحل رحلت در بو دنیاده اولان مقامنه برکسه‌نك محبت
ایلمسی نیجه ایماندن اولور پس لازم کلدیکه بو حدیث شریفی بو معناده استعمال ایلمك غلط اولدی بلکه بونك
محلی وموضعی وطن اصلیدر وبرکسه وطن اصلیسنه محبت ایلسه اول محبت ایماندندر دینلسه برنده ومحلنده

استعمال اولنمش اولور اما اول کی معناده استعمال ایلین غلط اوقور شول توضی ایلین کمسه کبی که استنشاق دعاسنی استنجا محلنده اوقودی ومحلن بیلمیوب غلط قیلدی * بازکونه خواندن وضوکننده اوراد وضورا (مثنوی) در وضو هر عضو را وردی جدا * آمدست اندر خبر بهر دعا * وضو محلنده هر بر عضو ایچون بشقه برورد شریف دعا وثنا ایچون حدیث شریفده کلمشدر یعنی هر بر عضو ایچون ابدست وقتنده بر دعا ایلمك حدیث شریفده واقع اولمشدر اولا قبل الوضو (نویت الوضوء لله رفعا للحدث واباحة للصلوة) دیو وضویه نیت قیلورسن وبعد الاستعاذة والبسملة) ال یومغه باشلدقده (اللهم انی اسئلك الیمن والبركة واعوذبك من الشؤم والهلكة) دیو دعا ایلرسن بعده آغزك یودقده (اللهم صل علی محمد وعلی ال محمد واعنی علی تلاوة كتابك وكثرة الذكر لك) دیو دعا ایلرسن (مثنوی) چونکه استنشاق بینی میکنی * بوی جنت خواه ازرب غنی * تا ترا آن بو کشد سوی جنان * بوی کل باشد دلیل کلستان * چونکه بورنکه استنشاق ایلیه سن اول کریم وغنی پادشاهدن جنت رایحه سن استه حتی سنی اول بوی لطیف جنان طرفنه چکه زیرا کلك رایحه سی کلستانه دلیل اولور وجنت رایحه سی دخی سنی جنته دلالت قیلور یعنی اللهم ریحنی برایحة الجنة) دی بعضلرده بویله اوقورلر (اللهم ارحنی رایحة الجنة وارزقنی من نعیمها وبعده اللهم انی اعوذبك من روایح النار وسوء الدار دیرلر اندنصکره یوزك یودقده (اللهم بیض وجهی یوم تبیض وجوه وتسود وجوه) دیرسن اندنصکره صاغ قولکی یودقده (اللهم اعطنی كتابی بیمینی وحاسبنی حسابا یسیرا) دیرسن وصول قولکی یودقده (اللهم انی اعوذبك من ان تعطنی كتابی بشمالی وان تحاسبنی حسابا عسیرا) دیرسن باشه مسح ایلدکده (اللهم غشنی برحمتك وانزل علی من بركاتك واظلنی تحت ظل عرشك) دیرسن وقولغه مسح قیلدقده (اللهم اجعلنی ممن یسمع القول فیتبع احسنه واسمعنی منادی الجنة مع الابرار) دیرسن بوینوکه مسح قیلدقده (اللهم فك رقبتی من النار واعوذ بك من السلاسل والاغلال) دیرسن وصاغ قدمك یودقده (اللهم ثبت قدمی علی الصراط مع اقدام المؤمنین (دیرسن وصول قدمك یودقده (اللهم انی اعوذبك من ان تزل قدمی علی الصراط یوم تزل اقدام المنافقین) دیرسن پس برکسه هر عضونی غسل ایلدکده بو دعالری اوقوسه والله تعالی یی ذکر قیلسه حق تعالی انك جمیع جسدنی پاك وطاهر ایلر اما اکر بو دعالری اوقومسه وذکر حق دخی قیلمسه انجق غسل ایلدیکی عضولر پاك اولور جمیع جسدی مطهر اولمزتنه کم حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم بیورمشلردر (من ذكر الله عند الوضوء طهر جسده كله فان لم یذكر اسم الله لم یطهر منه الا ما اصاب الماء رواه الحسن الكوفی (مثنوی) چونکه استنجا کنی ورد سخن * این بود یارب تو زینم پاك كن) چونکم استنجا وطهارت ایلیه سن سوزك وردی بو اوله که یارب سن بنی بو خباثت ونجاستدن پاك ایله ورد سخن دیمك سخنه متعلق اولان ورد دیمکدر کاه اولورکه وظیفه اولان نمازه دخی ورد اطلاق ایدرلر بوراده سوزه متعلق اولان ورد مراد اولور واول طهارت ایلدکدنصکره اولان ورد بودرکه بعد الاستنجا اوقنه اللهم اجعلنی من التوابین واجعلنی من المتطهرین واجعلنی من الصلحاء الراشدین واجعلنی من الذین لا خوف علیهم ولا هم یحزنون) پس بو دعانك مضمونی وبوندن مآل ومقصودنه دیمك ایدیککی نظمه کتوروب تعلیم بیوررلر بعد الاستنجا بویله دعا ایلمك شو معانی یی متضمن اولور (مثنوی) دست من اینجا رسیده این را بشست * دستم اندر شستن جانست سست * ای پاك ومقدس اولان خدا بنم الم بو محله ایرشدی بو محلی یودی لکن بنم الم دل وجانمی یومقده سست وعاجزدر (مثنوی) ای زتو کس کشته جان ناکسان دست فضل تست در جانها رسان * ای پادشاه عالیشان ناکسلرك جانی سندن کس اولمش وانسانیت بولمشدر سنك فضل وکرمك الی جانلره ایرشدیجیدر وادناس وانجاسدن اول جانلری پاك وطاهر ایدیجیدر (مثنوی) حد من این بود کردم من لئیم * زان سوی حد را نقی کن ای کریم * بنم حدم وقدرتم بو ایدی بن لئیم ایلدم اما اول حد طرفندن اولان نجاستمی سن ای کریم پاك ونقی ایله اول حد طرفندن مراد جان ودل طرفیدر یعنی اول جان ودل طرفندن اولنی ای کریم سن طاهر قیل دیمك اولور (مثنوی) از حدث شستم خدایا پوست را * از حوادث تو بشو این دوست را * ای خدای متعال پوستمی حدثدن یودم ونجس ظاهردن تنمی پاك ایلدم پس بو دوستی جمیع حوادثلوثندن سن یو دوستدن مراد بونده جاندر یعنی الهی بو جسمی نجس صوریدن ممکن اولدیغی مرتبه بن عاجز وفقیر یودم وپاك ایلدم حوادث لوثندن وماسوی وسخندن بو جانمی سن پاك ایله دیمك اولور * شخصی بوقت استنجا میکفت اللهم ریحنی من رایحة الجنة بجای انکه اللهم اجعلنی من التوابین واجعلنی من المتطهرین که ورد استنجاست وورد استنجا بوقت استنشاق میکفت عزیزی بشنید واین را طاقت نداشت * یعنی برشخص استنجا وقتنده اللهم ریحنی برایحة الجنة) دیدیکه ابدست وقتنده استنشاق محلنده اوقنور بو دعانك یرینه که استنجا وقتنده اللهم اجعلنی من المتطهرین

دیو اوقنورکه بو دعا استنجا وردیدر واستنجا وردنی استنشاق وقتنده دیدی الحاصل بو ایکی وقتك دعالرنی برعکس اوقودی برعزیز بونی اشتدی وبوکا طاقت طوتمدی یعنی صبر ایده میوب اکا بو دعالری برعکس اوقودك دیو توبیخ ایلدی (مثنوی) آن یکی در وقت استنجا بکفت * که مرا با بوی جنت دار جفت * اول برکسه استنجا وقتنده دیدیکه الهی بنی جنت رایحه سیله جفت طوت ومقارن ایت (مثنوی) کفت شخصی ورد خوب آورده * لیك سوراخ دعا کم کرده * برشخص اکا دیدی خوب ولطیف ورد کتورمشسن لکن دعانك دلوکنی یاوه قیلمشسن (مثنوی) این دعا چون وردبینی بود چون * وردبینی را تو آوردی بکون * بو دعا چونکم بورنك وردی ایدی پس نیچون سن بورون وردنی کونه کتوردك ونامحل ونالایق اولان یرده انی استعمال ایلدك (مثنوی) رایحهٔ جنت زبینی یافت حر * رایحهٔ جنت کی آید از دبر * نجاست ورجاست قیدندن پاك وآزاد اولان کمسه لر جنت رایحه سنی بینی جانبندن بولدی وانی دماغ پاکه استشمام واستنشاق قیلدی جنتك رایحه سی خود دبردن نیچن کاور پس حضرت نبی علیه السلامك هر بر حدیث شریفنك بر محلی واکا لایق بر موضعی واردرا کر اول موضع ایچون وضع اولنان حدیث شریفی مجرد لفظندن مستفاد اولان معنی حسیله بر آخر موضعده استعمال ایلسك غلط ایتمش اولورسن وانی محلی اولمین یرده استعمال قیلورسن شول شخص کبی که استنشاق وردنی استنجا محلنده اوقودی پس حب الوطن حدیث شریفنی بو وطن صوری خصوصنده استعمال قیلمق همان استنشاق وردنی استنجا محلنده استعمال قیلمق کبی اولور اکر برکسه نك کندی وطن صوریسنه محبت ایلمك ایماندن اولیدی کفار دیارندن برکسه اسلام دیارنه کلوب ایمان واسلامله مشرف اولدقدنصکره کندی وطننه محبت ایلمسی دخی ایماندن اولوردی بو خود ایماندن دکلدر پس معلوم اولدیکه بو حدیث شریفك محلی وموضعی وطن صوری دکل ایمش بلکه بونك محلی وطن حقیقی ایمش لازم کلدیکه هر شیئی محلنه وموضعنه وضع ایلیه سن که اول شی اول محله لایق واول محل دخی اول شیئه مناسب وموافق اوله پس جمله دن بری تواضعك محلی دین وطریقت شاهلریدر وتکبرلکك محلی اخرت بولنك کمراهلریدر سن ایسك بونك عکسن قیلرسن نته کم بیوررلر (مثنوی) ای تواضع برده پیش ابلهان * وی تکبر برده در پیش شهان * آن تکبر بر خسان خوبست وچست * هین مرو معکوس عکسش بند تست * ای ابلهلرا وکنه تواضع ایلتمش غافل وای شاهلر قتنه تکبرلك ایلتمش جاهل فی الحقیقه اول تکبر خود خسلر اوزره خوب ولطیفدر اکا اول معکوس کتمه زیرا انك عکسی سنك قید وبندکدر یعنی ای دنیا ابلهلرینك اوکنه تواضع ومسکنتله واران ودین وطریقت شاهلرینك حضورنده کبر ونخوتله طوران باطل اول ترفع قیلمق ومتکبر اولمق دنیا خسلرینه اولسه خوب ولطیف اولورکه انلر اوزره تکبرلك لایق اولور وصدقه ویرمك مرتبه سن بولور زنهار باز کونه کتمه زیرا بونك عکسی سکا قید وبند اولورسنی شاهان طریقتك لطف وکرمندن محروم قیلور وبو معکوسانه حرکت اینه دیکك واسطه ایله سنك جانك خسلرك وناکسلرك قید وحبسنده محبوس ومقید قلور (مثنوی) از پی سوراخ بینی رست کل * بو وظیفهٔ بینی آمد ای عتل * بوی کل بهر مشامست ای دلیر * جای آن بو نیست این سوراخ زیر * کل برون دلکندن اوتری بتدی رایحه بینی نك وظیفه سی کلدی ای غلیظ کلك رایحه سی مشامدن اوتریدر ای دلیر وجری اولان کمسه بو سوراخ زیر اول بوی لطیفك جای ومحلی دکلدر یعنی هر شیء که عالم عدمدن وجوده کلدی البتته بر شیء ایچون مخلوق اولدی مثلا بو جمله دن بری کلدر انك رایحه سی سوراخ بینیدن اوتری اولدی واندن مشام حظ الدی ولذت بولدی سائر عضولك اندن حظی یوقدر ای غلیظ ومعاند اولان کمسه رایحه قسمی برونك وظیفه سی کلدی وای جری ودلیر کل رایحه سی مجرد قوت شامه دن اوتری اولدی اول بوی کلك محلی بو تحتانی اولان مقعد دلکی دکلدرکه حق تعالی بونی انکچون خلق ایتمشدر بونك ماخلق لهی بروندر (مثنوی) کی از ینجا بوی خلد اید ترا * بو زموضع جوا کر باید ترا * بورادن سکا بوی خلد نیچن کاور بوی لطیف ورایحهٔ خلدی اکر سکا کرکسه موضعندن استه یعنی بو سوراخ زیر مثابه سنده اولان دنیا خسلرندن وعالم ناکسلرندن جنت رایحه سی سکا نیچن کاور ودیانت وطاعت فایحه سی بونلرك محل نجاست اولان وجودلرندن نیجه ظهور قیلورکه بونلر جنت رایحه سنك محلی ودین ویقین فایحه سنك موضعی دکللردر اکر سکا جنت رایحه سی ودین وطاعت فایحه سی کرك اولورسه انی موضعندن واهلندن طلب ایله تا اول رایحه یه واصل اوله سن والا محلی اولمین یردن بر شیء طلب ایلمك خیال باطلدر (مثنوی) همچنین حب الوطن باشد درست * تو وطن بشناس ای خواجه نخست * بونك کبی حب الوطن حدیثی دخی درست اولورسن ای خواجه اول وطنی اولا اکله یعنی استنشاق وردینك محل استنشاقده استعمال اولنمسی واستنجا وردینك دخی وقت استنجاده استعمال اولنمسی ودخی کل رایحه سنك برونده ودماغدن اوتری ظهوره کلمسی راست ودرست اولدیغی صحیح وثابت

اوله سن بوجاى سفلى وتحتانى بى وطن ايلمشسن وطن خود فى الحقيقه جانك مقام وقرار كاهى اولان عالم علويدر وروح
ابدالآباد بو عالمدن رحلت ايتدكدنصكره انده اقامت ايلسه كركدر پس بركسه نك وطن اصليسنه اولان محبتى كمال
ايماندن اولمش اولور (مثنوى) كفت آن ماهئ زيرك ره كنم * دل زراى و مشورتشان بركنم * الحاصل اول ماهئ
زيرك كندى كنديسنه ديدى يول ايلرم قلبمى انلرك مشورتندن ورأيندن قوپاريرم يعنى اول كامل العقل اولان ماهى
كندى ضميرنده بويله ديديكه بو آبكير جانبندن درياى بيكران طرفنه طريق اتخاذ ايليم وبو وطن صوريدن اول وطن
معنوى جانبنه سفر وسياحت قيلم وبو اسير وطن صورى اولان كسنه لرله مشاوره قيلمقدن قلبمى خلاص ايليمكه بونلر
مشورتك اهلى دكللردر (مثنوى) نيست وقت مشورت هين راه كن * چون على تو آه اندر چاه كن * كنديسنه بوكونه
تنبيه ايدوب ديدى اى نفس آكاه اول مشورت وقتى دكلدركه وقت بغايت نازكدر سيف صارم كبى عمرى كسر وبرق
خاطف كبى طورميوب فورى كچرامدى يول ايله حضرت على رضى الله عنه كبى سن آهى چاه ايچره ايله وسركى
اكا سويله منقولدركه بركون حضرت حبيب اكرم صلى الله عليه وسلم حضرت على كرم الله وجهه ورضى الله عنهه
علم حقيقتدن واسرار هويتدن برنيچه معنى كشف ايلدى واكا وصيت ايدوب زنهار بونى كمسه يه كشف ايلمه
ديو سويلدى حضرت على كرم الله وجهه ورضى الله عنه اول رازى برنيچه ايام درونده صقليوب بركون بر صحراده
انى برچاهه سويلدى بعضلر قولى اوزره اول چاهه انجق همان هودبوندا ايلدى نته كم (بيت) اول على چاهه واروب
برهو ديدى * اوزكه سرلردن نه اونه بوديدى) دين قائلك بو قولى بو معنايه دلالت ايدر پس برقول دخى بودركه اول چاه
بو رازه تحمل ايليوب درحال درونى قانله طولدى وبركون حضرت رسول عليه السلام عسكرله اول جانبدن كچركن
وارلك شوقيودن صو كتورلكديو برقاچ كمسه يه خطاب قيلدى انلر واروب دلوى آشغه صارقيدوب بعده اخراج
ايلدكارنده صو برينه قان چيقدى حضرت رسول اكرم صلى الله عليه وسلم اول دمده بيورديلركه وارايسه مرتضى
حضرتلرى بو چاهه كندى درونك سرنى سويلمشدر نته كم شيخ عطار قدس الله سره حضرتلرى منطق الطيرده بو معنايى
نظمه كتوروب ايراد ايلمشدر (بيت) مصطفى جائى فرود آمد براه * كفت آب آريد لشكر راز چاه * رفت مردى باز آمد
باشتاب * كفت پر خونست چاه و نيست آب * كفت پندارى ز درد كار خويش * مرتضى در چاه كفت اسرار خويش
چاه چون بشنيد آن تابش نبود * لاجرم پر خون شد و آبش نبود * وبر قول آخر دخى اولدركه اولدمكه حضرت على
كرم الله وجهه ورضى الله عنه راز درونى چاهه سويلدى چاهدن برنى ظهور ايلدى اول مدتده برچوبان
وارايدى انى كوروب كسدى وبرقاچ دلك دلوب واكا دم قويوب اندن برلطيف صدا ظاهر اولوب نيچه زمان انكله
كندويى اكلدى بركون حضرت نبى مكرم صلى الله عليه وسلم اول جانبدن كذر ايلركن اول صدايى استماع
ايلدى حضرت على كرم الله وجهه نك راز درونى افشا واظهار ايلديكنى اول صدادن فهم ايليوب بو صدانك
حضرت مرتضايه ديديكم اسرارى اخبار واظهار ايلرديو حضورنده اولنلره سويلدى پس بو بيت شريف بو قصه يه
تلميح اولور وسالك راه حق اولنلره بو قصه دن حصه راز درونى نااهل اولنلره افشا ايلمك اولور بلكه قلوب الاحرار
قبور الاسرار قولنك مضمونى اوزره كثرات قيدندن حر اولان كمسه كندى قلبنى اسرار الهيه نك مدفن ومقبره سى
قيلمق لازم كاور (مثنوى) محرم آن آه كميابست بس * شب رو و پنهان روى كن چون عسس * اول آهك محرمى
زياده كميابدر عسس كبى شبرولك و پنهانرولك ايله بو معنى بس باء عربيله اولديغى اوزره درپاء فارسيله اولسه دخى
جائزدر زيرا معنى اول آهك محرمى كميابدر چونكه بويله اولديسه پس عسس كبى پنهانرولك ايله وكيجه يورى
ديمك اولور يعنى عسس نيجه پنهان كيدرسه وبعض كمسه كيجه ايله نه كونه پوشيده ومخفى سير ايدرسه اى سالك رازدان
كركدركه سن دخى بونلر كبى پنهانرو اوله سن وسير وسلوكى مخفيرك قيله سن تا نامحرملر مكرندن نجات بوله سن
(مثنوى) سوى درياعزم كن زين آبكير * بحرجو و ترك اين كرداب كير) بو آبكيردن دريا جانبنه عزم ايله بحر ديله وبو كردابى
ترك ايله يعنى بو آبكير دنيادن درياى حقيقت وبحر وحدت جانبنه عزيمت ايله معنى بحرلى طلب ايله بو عالم صورت
كردابنى ترك ايت تا كم نفس وشيطان صيادلرينه شكار اولمقدن خلاص اوله سن وعاقبت آتش سعيرده يانمقدن
ومحترق اولمقدن نجات بوله سن (مثنوى) سينه را پا كرد و مى رفت آن حذور * از مقام با خطر تا بحر نور * همچو آهو
كز پى اوسك بود * مى دود تا در تنش يك رك بود * اول مبالغه ايله حذر ايدييجى زيرك ماهى سينه سنى پا ايلدى وكتدى
مقام با خطردن بحر نوره دك سير ايتدى فى المثل شول آهو كبى كه انك اردنجه سك اوله بلرمادا كه انك جسم وتننده
بر طمر اوله يعنى اول اسير وكرفتار اولمقدن زياده حذر ايدييجى ماهى سينه ئى كينه سنى قدم دوزوب كتدى ومقام
باخطر وپر ظلمت اولان دنيادن بحر نور ودرياى سروره دك سير وسلوك ايتدى انجاين سرعت وكرمينله كتديكه كويا

برآهونك اردنده برسك درنده انى صيد ايتمك ايچون يلردى اول آهو تاتننده قوت اولدقجه نه كونه كيدرسه بو دخى
سر حقيقتده دلك اويله كتدى (م ى) خواب خركوش وسك اندر پى خطاست * خواب خود در چشم ترسنده كجاست
طوشان اويقوسى وكاب ارددده اوله خطادر اويقو خود ترسنده نك كوزنده قنده در خواب خركوش كوزى آچق
اولمق واويومقدن عبارتدر زيرا طوشان كوزى اچق اويور كورن انى بيدار صنور لكن اول اويله اويور كذلك بو انسان
ايچنده دخى چوق كمسه لر واردركه ظاهرا كوزى اچق ومعنا خواب غفلتله نائم اولمشلردر سكدن مراد بونده شيطاندر
يعنى بركسه ده خواب غفلت اولمق باخصوصكه كاب شيطان انك اردنجه انك صيدينه سعى قيله بوكونه خواب عظيم
خطادر برمقدار عاقل وبيداردل اولان كمسه بدننده قدرتى اولديغى قدر فرار قيلمقدن وهارب اولمقدن خالى اولمز خائف
اولان كمسه لرك كوزنده خواب يلر وحق تعالينك نارندن ترسنده دل اولنلرك كوزى نيجه اويوره نته كم حضرت نبى
مكرم صلى الله عليه وسلم بيورديلر (ما رأيت مثل النار نام هاربها ولا مثل الجنة نام طالبها رواه الترمذى عن
ابى هريرة (مثنوى) رفت آن ماهى ره دريا كرفت * راه دور و پهنهٔ پهنا كرفت * الحاصل اول زيرك وحذور اولان
ماهى درياى نورك يوان طوتدى كندى دور اولان وزياده پهنا اولان يولى طوتدى يعنى زياده واسع وعريض وبعيد
ودراز اولان طريقى طوتوب اكا سلوك ايتدى (مثنوى) رنجها بسيار ديد و عاقبت * رفت آخر سوى امن و عافيت
اول بولده اول ماهئ پر فطنت چوق بلا ومحنتلر كوردى وعاقبة الامر آخر امن وعافيت جانبنه كتدى
وكندويى محل امن وسلامت اولان بحر حقيقته واصل ايتدى (مثنوى) خويشتن افكند در درياى ژرف * كه نيابد
حد آنرا هيچ طرف * كنديسنى اول ژرف وعظيم اولان دريايه براقديكه هيچ طرف يعنى چشم انسانى انك حد وكنارنى
بولمز وفى الحقيقه درياى وحدت وبحر حقيقت بر معنوى بحردركه هيچ بصر بصيرتى وچشم سريرتى انك حد
وكنارنى احاطه يه قادر اولمز چونكم بو ماهى اول آبكيردن كتدى وكندويى بحر نوره واصل ايتدى (مثنوى)
پس چو صيادان بياوردند دام * نيم عاقل را از آن شد تلخ كام * پس چونكم صيادلر اول ماهيلرى شكار ايچون دام
كتورديلر نيم عاقلك اول صيادلرك كلمسندن دماغى تلخ اولدى پس اول حالى مشاهده قيلدقده فرصتى فوت ايلديكنه
نادم اولدى (مثنوى) كفت آه من فوت كردم فرصه را * چون نكشتم همره عاقل چرا * اوديدى آه وواه بن
فرصتى فوت ايلدم اول دليل ورهنمايه نيچون تابع وهمراه اولمدم ونيچون اول عاقل وكامله متابعت قيلمدم مراد اهل
غفلتك حقيقت حاله واصل اولدقلرى دمده (ياليتنى اتخذت مع الرسول سبيلا) ديو رسوله متابعت وانك وارثلرينه
موافقت ايلمكى تمنى قيلملريدر وفوت اولان حالته متحسر اولملريدر (مثنوى) ناكهان رفت او وليكن چون برفت *
مى ببايستم شدن در پى بتفت * كنديه بويله ديديكه ناكهان اول عاقل ماهى كتدى وليكن چونكم كتدى انك
اردنجه بكا حرارتله يعنى شدتله كتمك كرك ايدى ليكن اول دولت كذر قيلدى واول فرصت فوت اولدى (م ى) بر كذشته
حسرت آوردن خطاست * باز نايد رفته ياد آن هباست * كچمش نسنه اوزره حسرت كتورمك خطادر زيرا رفته
وكذشته كيرو دونوب كلمز پس انى ياد ايتمك عبث وهبادر زيرا عمر دخى اول فوت اولان فرصتك وكذشته اولان
نعمتك پشيمانلغنده وپريشانلغنده كيدر عمرى بيهوده بيره صرف ايلمكدن ايسه تدارك مافات ايدوب وطريق
امن وسلامته كيدوب انسان كندويى خلاص ايتمكه سعى ايلمك لازمدر وكذشته يه تحسر ايلين ونادم اولان
مردغير حازمدر (قصهٔ آن مرغ كرفته كه وصيت كرد كه بر كذشته پشيمانى مخور تدارك وقت انديش و روزكار مبر
در پشيمانى (مثنوى) آن يكى مرغى كرفت از مكر و دام * مرغ اورا كفت اى خواجهٔ همام * اول بركسه برقوشى
مكر ودام جهتندن طوتدى يعنى حيله ودام سببيله برمرغى صيد ايتدى مرغ اكا ايتدى اى اولو خواجه (مثنوى)
تو بسى كاوان وميشان خوردهٔ * تو بسى اشتر بقربان كردهٔ * سن چوق صغرلر وقيونلر يمشسن چوق دوه قربان
ايلمشسن (مثنوى) تو نكشتى سير از آنها در زمن * هم نكردى سير از اجزاى من * زمانه ده سن انلردن سير اولمدك
وبو قدر حيوانانك اتى يمكله بو آنه دك طويمدك بنم اجزامدن دخى سير وقانع اولمازسن (مثنوى) هل مرا كه تا سه
پندت بردهم * تا بدانى زيركم يا ابلهم * امدى بنى صالو ير تا كه سكا اوچ نصيحت ويره يم تا بيله سن عاقلميم ياخود
ابلهميم (مثنوى) اول آن پندهم بردست تو * ثانيش بر بام كهكل بست تو * اول پندك اولى هم سنك الكده انك
ايكنجيسى سنك كهكل بست اولان يعنى صمانلو بالجقدن ياپلن طامك اوزره ديرم (مثنوى) آن سوم پندت دهم
من بر درخت * كه ازين سه پند كردى نيكبخت * واول اوچنجى پندى بن سكا درخت اوزره ديرمكه بو اوچ
پندن سن نيكبخت اوله سن ودولت وسعادت بوله سن (م ى) آنچه بر دستست آن اينست آن سخن * كه محالى را ز كس
باور مكن * اول پند كه سنك الك اوزره در اول سوز بودركه برمحالى كيمسه دن باور واعتقاد ايلمه يعنى بركسه عقلدن

خارج برمحال سوز سویلیه اکا اینانمه وتصدیق قیلمه (مثنوی) برکفش چون کفت اول پندزفت * کشت ازاد
وبران دیوار رفت * اول خواجه نك الندە اولان مرغ چونکم زفت وعظیم اولان پندی سویلدی آزاد اولدی واول
دیوار اوزره کتدی (مثنوی) کفت دیکر بر کذشته غم مخور * چون زتو بکذشت زان حسرت مبر * پس اول دیوار
اوزره دیدیکه بر پندم دخی بودرکه کذشته نك اوزرینه غم یمه چونکم سندن کچدی اندن اوتری حسرت ایلمه وندامت
چکمه (مثنوی) بعد ازان کفتش که در جسمم کتیم * ده درم سنکست تك دریتیم * اندنصکره مرغ اول خواجه یه
دیدیکه بنم جسممده کتیم ومخفی اون درهم اغری بر دریتیم واردر (مثنوی) دولت تو بخت فرزندان تو * بودان کوهر
بحق جان تو * ای خواجه سنك جانك حقیچون اول بنم وجودمده اولان کوهر سنك دولتك وفرزندلریکك
بختی ایدی لکن یله میوب بوخصوصده غفلت ایلدك (مثنوی) فوت کردی درکه روزی آن نبود * که نباشد مثل ان
درد روجود * ای خواجه دری فوت ایلدك که اول سنك نصیبك دکل ایدیکه وجود عالمنده اول دریتیمك مثل ونظیری
اولمز (مثنوی) آنچنان که وقت زادن حامله * ناله دارد خواجه شد در غلغله * چونکم خواجه اول مرغدن بو سوزی
اشتدی انجلین که ولادت وقتنده حامله عورت ناله طوتر خواجه دخی انك کبی غلغله ده اولدی (مثنوی) مرغ کفتش
نی نصیحت کردمت * که مبادا بر کذشته دی غمت * چونکم مرغ خواجه نك بو فریاد وغلغله سنی اشتدی اکا ایتدی
بن سکا نصیحت ایلدممی که دون کچمش اوزره سنك غمك اولمسون یعنی کچن شیئه غم یمه ومتحسر اولمه دیدممی (مثنوی)
چون کذشت ورفت چون غم میخوری * یا نکردی فهم پندم یا کری * چونکم کچدی وکتدی نیچون غم یرسن یا بنم
پندمی فهم ایلمدك یا خود صاغرسن (مثنوی) وان دوم پندت بکفتم کای جمال * هیچ تو باور مکن پند محال
واول ایکنجی پندی سکا دیدممی که جهل وضلالدن محال سوزه هیچ سن ایناممه واعتقاد ایلمه (مثنوی) من نیم
خود سه درم سنك ای اسد * ده درم سنك اندرونم چون بود * ای اسد بن خود اوچ درهم اغری دکلم پس بنم درونمده
اون درهم اغری درنیجه اولور بو سوز خود امر محالدر پس سن محاله نیچون تصدیق ایلدك (مثنوی) خواجه
باز آمد بخود کفتا که هین * باز کوان پند خوب سیومین * خواجه کندی یه کلدی وعقلی باشنه جمع قیلدی واول
مرغه دیدیکه ای مرغ اکاه اول کبر واول اوچنجی خوب ولطیف پندی دخی سویله (مثنوی) کفت اری خوش عمل
کردی بدان * تا بکویم پند ثالث رایکان * مرغ اکا دیدی بلی اول پندلرله خوش عمل ایلدك تا که اوچنجی پندی
مفت ورایکان دیم وانی عبث یره ضایع ایلیم (مثنوی) پند کفتن با جهول خوابناك * تخم افکندن بود در شوره
خاك * چاك حمق وجهل نپذیرد رفو * تخم حکمت کم دهش ای پندکو * زیاده جاهل وخوابناکه که پند دیمکلك تخمی
شوره خاکه براقملق اولور یعنی جاهل وغافل اولان کمسه یه نصیحت ایلمك وانك ارشادنه متعلق سوز سویلمك فی المثل
تخمی شوره یره القا ایلمك اولور شوره یرده تخم نه مرتبه ضایع اولورسه جاهل وغافلك زمین وجودنده تخم نصیحت
اوکونه ضایع اولور زیرا حمق وجهالت یرتغی یمه قبول ایلمز پس ای پندکو حکمت تخمنی اکا ویرمه * چاره
اندیشیدن آن ماهی نیم عاقل وخودرا مرده کردن (مثنوی) کفت ماهی دکر وقت بلا * چونکه ماند
از سایه عاقل جدا * اول برغیری ماهی بلا وقتنده چونکم عاقل وکامل اولان ماهینك سایه سعادتندن جدا قالدی
کندی یه دیدی (مثنوی) کوسوی دریا شد وازغم عتیق * فوت شد از من چنان نیکو رفیق * که اول عاقل دریا جانبنه
کندی غمدن عتیق وازاده اولدیغی حالده انجلین نیکو واعلی رفیقی بندن فوت اولدی وانك زمان سعادتی مرور قیلدی
(مثنوی) لیك زان نندیشم وبر خود زنم * خویشتن را این زمان مرده کنم * لیکن اندن فکر ایلمزم وکندیمه
اورورم بوزمان کندیمی مرده ایلیم یعنی اول نیم عاقل اولان ماهی کندی سنه ایتدی اول عاقلك کذر قیلدیغندن
وفرصتم فوت اولدیغندن فکر واندیشه ایلمزم که وقت ناز کذر بلکه فکری کندیمه ضم ایلرم وکندیمك خلاصی
ایچون تدبیر قیلورم لازم کادیکه بوزمان کندیمی مرده شکل قیلم واولمزدن اول اولم تا بو صنعتله صیادلر الندن خلاص
اولم (مثنوی) پس برارم اشکم خود بر زبر * پشت زیر ومیروم براب بر * پس کندی قارنیمی یوقارو کتورم وارقه می
آشغه کتورم وصو اوزره کیدەم نته کم مرده اولان ماهیلر بویله اولور (مثنوی) می رود بروی چنانکه خس رود *
نی بسباحی چنانکه کس رود * مرده کرده خویش بسپارم باب * مرك پیش از مرك امنست از عذاب *
آب اوزره کیدەرم انجلین که خار وخس کیدر شناور لکاه دکل انجلین که شناور اولان کمسه کیدر کندیمی مرده
ایلرم آبه تسلیم ایلرم زیرا اولمزدن اول اولمك عذابدن امن وهلاکدن خلاص اولمقدر آبدن مراد ارادة الله وقضاء الله
ابی اولور وآب اوزره مرده اولمق کالیله کندی وجودی قیدندن فراغت قیلمقدن وارادة الاهه تسلیم اولمقدن عبارت
اولور وعقل وتدبیرله سیر وحرکت قیلمقدن ونجات بولمقدن کنایت اولور یعنی نیم عاقل اولان سالك آبکیر دنیاده

اولان مهالکی مشاهده ایلدکده درحال عقلنی باشنه دوشروب وجودله مقید اولملك مضرتنی بیلوب کندی یه دیرکه
شمدنصکره بو دنیاده ارادة الله آبی اوزره خس کتدیکی کبی کیدرم وکندیمی آنك احکامنه تسلیم ایدرم آنجلین کتمزمکه
سباحت قیلان وبوزکچ اولان کمسه لر کندی رأیی وتدبیرلریله وقوت وصنعتلریله کیدرلر زیرا بویله باوجود کتمکده امن
وسلامت یوقدر وخطر ومخافت بوکونه ققی چوقدر پس لازم اولدیکه کندیمی مرده ایلیم وارادة الله آبنه تسلیم قیلم زیرا
اولمزدن اول اولمك عذاب وهلاکدن امن وسلامت بولمقدر (م ی) مرك پیش از مرك امنست ای فتا * اینچنین فرمود
ما را مصطفا) کفت موتوا کلکم من قبل ان * یأتی الموت وتموتوا بالفتن) اولمزدن اول اولمك امندر ای فتی حضرت محمد
مصطفی صلی الله علیه وسلم بیزه بویله بیوردی اول بیوردیغی حدیثك مضمونی بودرکه بیوردی اوایکز جمیعکز
موت سزه کلمزدن اول موت کلدکده سزاولورسز فتنه لرله ومحنتلرله یعنی ای عذاب خدادن نجات وهلاك معنوی ایله
اولمکدن خلاص استین جمیعکز موت ارادی ایله اولیکز وبی نام وبی نشان اولمغله وبو جهانك رسومندن وشهرتندن
کذر قیلمغله مکان شیطانی اولان دنیادن خلاص اولیکز اکر حسن ارادتکزله اولمزسکز وبو جهان فانیدن کذر قیلمزسکز
موت کلدکده فتن ومحنتله اولورسز وشهرت وصورته اسیر اولدیغکز واسطه ایله دام شیطانه صید اولورسز عاقبت
نار سعیره وصول بولورسز بو حدیث شریفه اشارت بیوررلرکه حضرت نبی علیه السلام بیوردیلر (حاسبوا انفسکم قبل
ان تحاسبوا وزنوا اعمالکم قبل ان توزنوا وموتوا قبل ان تموتوا) (مثنوی) همچنان مردو شکم بالا فکند * آب میبردش
نشیب وکه بلند * الحاصل انك کبی اول ماهی اولدی وبطننی یوقارو براقدی آب آنی کاه آشغه وکاه یوقارو ایلتدی یعنی
بوحدیثده امر اولندیغی کبی وکندینکدخی مقدما بن کندمی بوزمان مرده ایلرم دیدیکی کبی اولدی وشکمنی یوقارو
کتوردی وکندوبی مرده اولمق مرتبه سنه یتوردی آب آنی کاه آشغه وکاه یوقارو ایلتدی اول دخی کندوبی آبك
حکمنه تسلیم ایتدی (مثنوی) هریکی زان قاصدان بس غصه برد * که دریغا ماهئ بهتر بمرد * پس قاصدلر وصیادلر
بونك مرده اولمسنی کورد کارنده هر بریسی اول قاصدلردن چوق غصه ایلتدی بویله دیوکه ای دریغ اولسون بهتر
اولان ماهی اولدی وآنی صید ایلمکدن هر بریمز محروم قالدی (مثنوی) شاد می شد وازان کفت دریغ * که برفت
این بازیم دستم زتیغ * واول مرده شکل اولان ماهی اول دریغ دیملرندن وحسرت یملرندن شاد اولدی بویله
دیوکه بنم بو اوینم برنده واقع اولدی بن تیغدن قورتلدم یعنی بنم بو حیله وصنعتم محلنده واقع اولوب صیادلرك تیغندن
خلاص اولدم دیو شاد اولدی (مثنوی) پس کرفتش یك صیاد ارجمند * پس بروتف کرد وبرخاکش فکند *
پس بر ارجمند صیادانی طوتدی بعده اکا تف ایلدی وآنی خاك اوزره براقدی یعنی اولوطنی ایلیوب انك وجودنی
تحقیردن اوتری تف دیوب کتوروب دریا کنارنه آتدی انکچونکه صوده اولان بالق مردار ونا پاك اولور اما خاکده
اولسه پاك اولور ومذبوح مرتبه سن بولور ماهینك ذبحی خاکده اولمکدر دیمشلر (مثنوی) غلط غلطان رفت پنهان
اندر آب * ماند آن احمق همی کرد اضطراب * چونکم اول ماهی بو صنعتله صیادلرك الندن قورتلدی پس
یوارلنه رق یوارلنه رق پنهان ومخفی آبه کتدی وکندوبی دریایه واصل ایتدی اما اول احمق بو تدبیر وتدارکه قادر
اولمیوب مغرور وجاهل اولدیغندن عزم راه قیلمیوب اول آبکیرده قالدی واضطراب قیلدی پس بوندن مستفاد
اولان حصه بو اولورکه (کن فی الدنیا کانك غریب او عابر سبیل وعد نفسك من اهل القبور) حدیث شریفنك
مقتضاسی اوزره انسانه لازم اولان اولدرکه دنیا آبکیرنده غریب کبی وعابر سبیل کبی اوله وکندوبی اهل
قبوردن عد ایلیوب اولمزدن اوله تاکم نفس وشیطان صیادلرینك دام مکرندن خلاص اوله وبو صنعتله کندوبی محل
امن اولان دریای حقیقته واصل قیله اکر اولمزدن اول اولمزسه وبوطریقه سالك اولمزسه اول احمق کبی آبکیر
دنیاده قالور وشیطان ونفس اماره یه کرفتار اولدقده مضطرب اولور (مثنوی) از چپ واز راست میجست آن سلیم *
تا بجهد خویش برهاند کلیم * الحاصل اول سلیم واحمق صولدن وصاغدن صچرادی تا کندینك جهدیله
وبی وقت اولان سعی کوشش ایله کلیمنی قورتره ونفسنی انلرالندن خلاص ایله (مثنوی) دام افکندند واندر دام ماند
احمقی اورادران آتش نشاند * پس صیادلر آنی کوروب دام براقدیلر واول دام ایچنده قالدی احمقلق آنی اول آتشده
نصب ایلدی یعنی حماقت وجهالت اول ماهی یی صیادلرك دامنه کرفتار ایلیوب عاقبت آتشده یاغمغه وضع ایلدی
م ی) بر سر آتش بپشت تابه * با حماقت کشت او همخوابه * آتش اورته سنده بر تابه نك آرقه سنده حماقتله اوهمخوابه
اولدی یعنی جفت اولدی مقصود شول کافر وعاصی اولان کمسه لر اولورکه جهنم تابه سنده کندی حماقتلریله
جفت اولدقلری حالده داخل اولورلر وانده پشوب ویانوب افغان قیلورلر (مثنوی) او همی جوشید از تف سعیر
عقل می کفتش الم یاتك نذیر * آن همی کفت از شکنجه وز بلا * همچو جان کافران قالوا بلی * اول احمق ماهی آتش

سعیرك حرارتندن قاینادی اول وقت عقل اكا دیدی سكا نذیر كلمدیمی اول احمق دخی شكنجه وبلادن دیردی كافرلرك جانی كبی انلر بلی بیزه نذیر كلدی دیدیلر واكن بز آنی تكذیب ایلدك وحق تعالی سزكاه بیزه برشیء كوندرمدمی سز كاذبلرسكز دیو سویلدك نته كم حق تعالی سورهٔ ملكده انلرك نار جهنمده اولان حاللرندن خبرویروب بیوردر (وللذین كفروا بربهم) شول كمسه لركه جن وانسدن كافر اولدیلر وحدانیت حقه انلر ایچون واردر (عذاب جهنم) عذاب دوزخ واردر (وبئس المصیر) نه یرامز مرجعدر اول جهنم (اذا القوا فیها) وقتاكه كفار اول جهنمه طرح اولنسه لر حطب ناره القا اولندیغی كبی (سمعوا لها شهیقا) ایشیده لر اول جهنم اهلنك ویاخود نارك انلر اصواتنی كه صوت حماره مشابه اوله (وهی تفور) واول جهنم قیناردی ایچنده كیلرله چوملك قینار كبی (تكاد) قریب اوله اول جهنم (تمیز) پاره پاره ایلر (من الغیظ) كفاره خشم وغضبندن (كلما القی فیها فوج) هر باركه برجماعت اول ناره القا اولنسه ایدی (سألهم خزنتها) جهنمك مالكی واعوانی بونلره توبیخا سؤال ایده لر (الم یأتكم نذیر) سزه بو عذابدن انذار ایدر پیغمبر كلمدیمی (قالوا بلی) دیرلركه بلی (قد جاءنا نذیر) تحقیق بزه كلدی پیغمبر بو احوالی بزه بیلدردی (فكذبنا) پس بز تكذیب ایلدك اول پیغمبرلك قولنی (وقلنا) وبز دیدك (ما نزل الله من شیء) الله تعالی انزال ایلمدی هیچ شیئلردن برشیئی كه سز خبرویرسز (ان انتم) سزدكا سزای پیغمبرلر (الا فی ضلال كبیر) الا ضلالت عظیمده سز ای مرسلون وبو كلام بونلره خزنهٔ جهنم لساندن اولمقده جائزدر علی ارادة القول یعنی بونلره خازنان جهنم دیه لر سزدكا سزای كافرلر الاضلال كبیرده سز ضلالدن مراد هلاك اوله پس حضرت مولانا قدس سره نصیحت ناصحانی قبول ایتمین احمقان پرعصیانی احوال كافرانه تشبیه ایدوب دیرلركه اول بی عقل اولان ماهی یعنی مجرم وعاصی آتش سعیرده قینادقده عاقل اولان آنلره دیه كه سزه نذیر كلمدیمی ونصیحت قیلمدیمی اول شكنجه وبلاسندن كافرلر جانی كبی اعتراض ایدوب بلی بزه نذیر كلدی ونصیحت قیلدی امابز غفلت ایدوب طوتمدق دیه لر (مثنوی)

بازمیكفت او كه دراین بارمن * وارهم زین محنت كردن شكن * كیرو اول عقلسز ماهی آتش بلاده یانركن دیدی اكر بوكره بن بو كردن شكن محنتدن خلاص اولم یعنی بو بیون قیریجی وقهر ایدیجی عذابدن اكر بو دفعه قورتلورسم (مثنوی) من نسازم جز بدریایی وطن * ابكیر را نسازم هم سكن * بن دریادن غیری بی وطن دوزمیم براكیری بن مسكن دوزمیم (مثنوی) آب بیحد جویم وامن شوم * تا ابد در امن وصحت میروم * بی حد آب استیم وامین اولم یعنی طالب یم اولم واندهوطن قیلم دیدی تا ابدی امن وصحتده كیدم وبلادن كندمی بن خلاص ایدم دیدی (بیان آنكه عهد كردن احمق بوقت كرفتاری وندم هیچ وفائی ندارد كه صبح كاذب وفا ندارد) (ولو ردوا لعادوا لما نهوا عنه وانهم لكاذبون) بو سرخ شریف انك بیاننده دركه كرفتاری وندامت وقتنده جاهل واحمقك توبه وعهد ایلمسی هیچ وفا طوتمز كه صبح كاذب وفا طوتمز نته كم الله تبارك وتعالی سورهٔ انعامده بو مضمونی مؤید بیوردرلر (ولوتری) اكرسن كورسیدك ای كمسه ویاخود یا محمد (اذ وقفوا علی النار) عذاب ناره وقوفلری حینده بو كافرلری لوك جوابی محذوفدر (تقدیری لرأیت امرا عظیما شنیعا) (فقالوا یا لیتنا نرد) پس دیه لر بونلر نولیدی بز رد اولنیدق دنیایه كیرو (ولا نكذب بآیات ربنا) كلام مستأنفه در یعنی نولیدی بز رد اولنیدق وبز تكذیب ایلمز دك آیات ربمزه ویاخود نرد اوزره معطوف اوله بو تقدیرجه نولیدی بز دنیایه رد اولنیدق وبز تكذیب ایتمیدك آیاتنی ویاخود نردنك ضمیرندن حال اولوب تحت حكم تمنیده اوله تقدیری یا لیتنا نرد غیر مكذبین ونكون من المؤمنین ای وكائنین من المؤمنین (بل بدا لهم) بلكه بونلره ظاهر اولدی (ما كانوا یخفون من قبل) شول نسنه كه بونلر اخفا ایلدیلردی ناسدن قبایح اعمال وفضایح حاللرین بوندن اول یعنی دنیاده بو تقدیرجه اضراب تمنیدن مفهوم اولان ارادت ایماندن اولور یعنی بونلرك تمنیء ایمان ایلمسی عن قصد كلدر بلكه دنیاده ناسدن اخفا ایلدكاری قبایح اعمالك آثاری بونلره ظاهر اولدیغندن اوتریدر (ولو ردوا) فرضا بونلر دنیایه رد اولنسه لردی (لعادوا) عودت ایده لردی (لما) شول كفر ومعاصی یه كه (نهوا) نهی اولندیلردی (عنه) اول كفر ومعاصیدن (انهم لكاذبون) حال بوكه تحقیق بونلر كاذبلردر (ولا نكذب بآیات ربنا) دیدكاری قولده پس ایمانلری همان بلا زماننده اولور (مثنوی) عقل می كفتش حماقت با توست * با حماقت عهد را آید شكست * عقل را باشد وفای عهدها * تو نداری عقل رو ای خربها * عقل اول احمق اولان ماهی یه دیدیكه حماقت سنكله بیله در جهل حماقتله بیله اولدقجه عهده شكست كلور عهدلره وفا ایلمك عقل ایچون اولورسن عقل وبصیرت طوتمزسن یوری ای خربها یعنی عاقل اولان كمسه وقتاكه احمق بلا آتشنه مبتلا اولدقده عهدلر ونذرلر ایلر ودخی اكر بو بلادن خلاص اولورسم عاقل اولنلرك سوزن قبول ایده یم ودیدكاری یره كیده یم دیو سویلر كورسه اكا دیركه جهالت وحماقت سنكله بیله درمادامكه حماقت سنكله بیله اوله عهده البته شكسته لك

كلمك مقرردر عهدلره وفا ایلمك عقلك خاصیتی اولورسن ایسك ای خربها واحمق عقل طوتمزسن یوری سنك بو بله وقت مضایقه ده اولان توبه وعهدیكه اعتبار یوقدر (مثنوی) عقل را یاد آید از پیمان خرد * پردهٔ نسیان بدراند خرد * كندینك عهد وپیماندن عقله یاد كلور یعنی كندی عهدنی ونذرنی عاقل اولان كمسه ذكر ایلر نسیان پرده سنی خرد یرتار خردی اولمین كمسه نسیان پرده سنی هتك ورفع ایتمكه قادر اولمز (مثنوی) چونكه عقلت نیست نسیان میر تست * دشمن وباطل كن تدبیر تست * ای احمق چونكه سنك عقلك یوقدر غفلت ونسیان سنك امیركدر سنك دشمنك وباطل كن تدبیركدركه سنك تدبیر وتداركنی ابطال ایدیجی اولور (مثنوی) از كمیء عقل پروانهٔ خسیس * یاد نارد ز آتش وسوز وحسیس * مثلا عقلنك كم لكندن دنی وخسیس اولان پروانه آتشدن وسوز وحسیسدن یادنه كتورمز (حسیس) حاحطی ایله آوازه دیرلر یعنی پروانه شعلهٔ آتشی كوروب اكا اول مرهدن كندویی اوروب انك آوازنی استماع ایلدكدن وانك سوزنه برمقدار یاندقدنصكره آندن اجتناب ایلر (مثنوی) چونكه پرش سوخت توبه میكند * آز ونسیانش بر آتش میزند * چونكم اول پروانه نك قنادی یاندی یاخود معنی چونكم اول پروانه قنادنی یاقدی توبه ایلر حرص ونسیان آنی كیرو آتش اوزره اورر یعنی اول مرتبه عقل طوتمز وتفكر ایتمز كه مقدما اول شعله یی نور ظن ایلیوب كندمی اكا اوردم نار اولوب پرو بالمی یاقدی پس بو دفعه دخی اكا قریب اولورسم ومحبت قیلورسم بنی احراق ایلر پس اندن بعید اولملق بكا اولیدر دیمز (مثنوی) ضبط ودرك حافظی ویادداشت * عقل را باشد كه عقل آنرا فراشت * چونكه گوهر نیست تابش چون بود * چون مذكر نیست ایابش چون بود * ضبط وادراك وحافظلك ویادداشت عقل ایچون اولوركه عقل آنی بوجه ایتدی یعنی برمعنایی ضبط ایلمك ودین امرنی ادراك ایلمك وعهد وپیمانی حفظ قیلمق وخاطرده طوتمق عقل ایچون اولور وبونلری عقل اعلا قیلور وبونلر عقلدن نشو ونما بولورلر چونكم بركمسه ده گوهر اولمیه انك تابی نیجه اولور چونكم اول كمسه مذكر اولمیه انك نیجه ایابی ورجوعی اولور تاب پرتو ورونق معناسنه در اش ضمیردركه گوهره عائددر تابش كسر بایله اسم مصدر دخی اولسه جائزدر ایاب رجوعه دیرلر یعنی چونكم بركمسه ده جوهر عقل اولمیه اول جوهر عقلك پرتو ورونقی نیجه اولوركه جوهر ذات وپرتو ورونق عرضدر ذات اولمسه صفت نه ایله قائم اولور پس ضبط وادراك وحفظ ویادداشت وبونلر امثالی اولان صفات عقل جوهرینك نور وپرتو یدر پس بركمسه ده عقل اولمسه بونلر دخی اولمز وعقل مذكری بركمسه یه تذكیر قیلماسه اول معاصیدن رجوع قیلمز البته توبه وایاب مذكردن ظهوره كلور ودرونك نور ورونقی جوهر عقلدن حاصل اولور (مثنوی) این تمنی هم زبی عقلیء اوست * كه نبیند كان حماقت را چه خوست * آن ندامت از نتیجهٔ رنج بود * نه ز عقل روشن چون گنج بود * بو بی وقت اولان تمنی دخی هم انك عقلسزلغندندر زیرا كورمزكه اول حماقتك نه خویی واردر اول ندامت رنج اولمق نتیجه سندن ایدی یوخسه گنج كبی روشن اولان عقلدن دكل ایدی یعنی بو حین مضایقه ده وزمان بلاده ظهوره كلان بی وقت تمنی اول احمق ونادانك بی عقللغندندر زیرا كورمزكه اول حماقتك خوی قبیحی ندر حماقتك خوی قبیحی اولدركه دعا وتمنی وقتنده جاهل وغافل اولور وفرصتی ضایع قیلور اما بلا باشنه كلدكده ومحنت وفلاكته مبتلا اولدقده بیهوده بیره دعا وتمنی قیلور اول بی وقت اولان تمنی وندامت رنج وبلانك نتیجه سندن اولدی یوخسه گنج كبی روشن اولان عقلك نتیجه سندن اولمدی اكر گنج كبی روشن اولان عقلك نتیجه سندن اولیدی بلا وقتندن مقدم دخی ندامت قیلور وپشیمان اولوردی (مثنوی) چونكه شد رنج آن ندامت شد عدم * می نیرزد خاك آن توبه وندم * چونكه رنج وبلا كتدی اول ندامت عدم محض اولدی اول توبه وندم خاكه دكمز زیرا كه اول توبه وندم نتیجهٔ عقلدن دكلدر بلكه رنج والمدن خلاص اولمق ایچون برخاطره ایدی چونكم رنج والم كتدی اندن حاصل اولان توبه وندم دخی كتدی (مثنوی) آن ندم از ظلمت غم بست بار * پس كلام اللیل یمحوه النهار * زیرا اول توبه وندم ظلمت غمدن بولك بغلدی پس لیلك كلامنی نهار آنی محو ایلر یعنی اول نادم اولمق وتوبه قیلمق غم والمك ظلمتندن حاصل اولدی پس مشهور مثلدر كیجه نك سوزنی كوندز محو ایلر كذلك ظلمت غمده سویلنن كلامی دخی صبح سلامت ونهار فرحت وراحت محو ونا پیدا ایلردیمك اولور وشادیلك كونی كلسه شب غمده واقع اولان كلامك وجودی قالمز دیمكی افاده قیلور (مثنوی) چون برفت آن ظلمت غم كشت خوش * هم رود از دل نتیجه وزاده اش * میكند او توبه وپیر خرد * بانك لوردوا لعادوا میزند * چونكم اول ظلمت غم كتدی اول احمق خوش اولدی هم انك دلندن كیدر او غمك نتیجه سی شول ظلمت غم كه توبه وندمك اصلی ایدی چونكم احمقك قلبندن كیده واول احمق خوش حال ومرفه البال اوله هم اول غمدن تولد قیلان ونتیجه اولان توبه وندم دخی كیدر زیرا توبه وندم فرعدر اصل كتدكدنصكره فرعك وجودنده ثبات قالمز اول احمق وقت غمده وحین المده توبه وندم ایلرایكن

عقل پيرى اكا (لوردّوا والعادوا) صداسنى اورر يعنى بو آيت كريمه‌نك مفهومنى ومضموننى برسبيل توبيخ اكا ذكر قيلور بويله ديو كه اى احمق ونادان اكرسن بو بلادن نعمت ورأفت جانبنه ردّ اولنسيدك شول عملدنكه نهى اولندك ايدى اكا عودت ايلردك پس بو توبه وندامتك الان بى معنادر وبوكا اعتبار يوقدر پس بورادن برسؤال ناشى اولوركه بو معصيت وقباحت ايشلمينلرك وعذاب خدايه كنديلرينى مستحق ايلمنلرك وحين بلاده پشيمان اولنلرك دخى خود عقللرى وارايدى پس بونلره عقلسزديمك نه وجهله صحيح اولور بو بيانى بوسؤال مقدره جواب اولمق موردنده ايراد ايدوب بيورورلر در بيان انكه وهم قلب عقلست وستيزه اوست با وماند واو نيست وقصه مجاوبات موسى عليه السلام كه صاحب عقل بود با فرعون كه صاحب وهم بود) بو سرخ شريفك بياننده دركه وهم عقلك قلبيدر يعنى خالص عقل دكلدر بلكه عقل شائبه سيله مشوب برقوت مدركه دركه معانى جزئيه‌يى ادراك ايلر وادراكنده خطا وغلطدن خالى اولمز عقلك معاند ومخالفيدر اكر عقل برمعنايى جزم ايلسه اكا منازعه ايلركه بو معنى سنك ادراك ايتديكك كبى دكلدر احتمالدركه سنك ادراك ايلديكنك مخالفى اوله دير (كما قال صاحب الهيا كل الوهم ينازع العقل حتى ان المنفرد يبيت بالليل يؤمنه عقله ووهمه حتى ربما يغلب تخويفه فينفرد الانسان وهو يخالف العقل فى امور غير محسوسة حتى ان الذين يتبعون قضاياه ينكرون ماوراء المحسوسات) وهم ادراكده بعض معانى ايلمكده عقله بكزر ولكن عقل دكلدر وبو عقلله وهمك بر وجودده جمع اولديغندن ماعدا جدالى دخى واردر مثلا حضرت موسى عليه السلام عقلك اهلى ومظهريدر وفرعون وهمك اهلى ومظهريدر نته‌كم بو بيان حضرت موسى عليه السلامك مجاوباتنك قصه سيدركه اول حضرت صاحب عقل ايدى فرعون كه ادنى دولت وهم ايدى اكرچه صورت قصه حضرت موسى عليه السلامك فرعونه اولان جواباتيدر لكن مراد جميع انبيا عليهم السلام واولياى كرامك مظهر عقل اولدقلرنى ومطلقا اهل نفسك مظهر وهم اولدقلرنى اشعار ايلمكدر وبونلرك ما بيننده واقع اولان معاملات ومكالماتى طالبينه تعليم قيلمقدر (مثنوى) عقل ضد شهوتست اى پهلوان * انكه شهوت مى تند عقلش مخوان * اى پهلوان عقل شهوت نفسانيه‌نك ضديدر اول كمسه كه شهوت طوقور اكا عقل اوقومه يعنى بركمسه كه دخى هنوز نفسنك مشتهياتنه وطبعنك مقتضياتنه طولنور اكا عقل ديمه اول صاحب وهمدر عقل اودركه نفسنك مشتهاسنك ضدى ومخالفى اوله (مثنوى) وهم خوانش انكه شهوت را كداست * وهم قلب نقد زر عقلهاست * اول كمسه‌يه سن وهم صاحبى اوقوكه شهوتك كداسى ومبتلاسيدر زيرا وهم عقللر زرينك نقدينك قلبيدر نقد خالص اولان عقللردن دكلدر بلكه قلب زراندود كبى مزور ومغشوش برقوت مدركه‌در (مثنوى) بى محك پيدا نكردد وهم وعقل * هردو را سوى محك كن زود نقل * وهمله عقل محكسز پيدا اولمز هرايكيسى محك جانبنه على الفور نقل ايله تاكم وهم ندر وعقل ندر فارق اوله‌سن واصحاب عقلى اصحاب وهمدن اول محك واسطه سيله بيله‌سن وتمييز قيله‌سن اكر اول محك ندر ديرسك (مثنوى) اين محك قران وحال انبيا) چون محك مرقلب را كويد بيا * بو محك قرآن عظيم وحال انبيا عليهم السلامدر زيرا قرآن عظيم واحوال انبيا عليهم السلام محك كبى هرقلبه كل دير وكنديكى بزم وجوديمزه مقارن قيلدقده بيلوب كوردير (مثنو) تا ببينى خويش را زاسيب من * كه نه اهل فراز وشيب من * تاكم كنديكى بكا طوقنمقدن كوره‌سن كه بنم فراز وشيبمك اهلى دكلسن دير يعنى محك لسان مقاله برقلبى تمييز ايلمكدن اوترى كنديه نيجه دعوت ايلرسه حضرت قرآن واحوال انبيا عليهم السلام دخى محك كبى اهل وهم واهل نفس اولنلرى باخصوصكه كنديلرى عقلى وخالص زعمن قيلنلرى دعوت ايلر ويركه تا كنديكى بكا ضرب ايلمكدن وامتحان قيلمقدن كوره‌سن وبيله‌سن كه بنم اعلا اولان مرتبه‌مك ودخى ادنى اولان مرتبه‌مك اهلى دكلسن فرازدن مراد مرتبهٔ اعلا اولوركه انبيا عليهم السلام واولياى كرامك مراتبى واحواليدر وشيبدن مراد مرتبهٔ ادنى مراد اولوركه ايمان طبقه سنده اولان مؤمنلرك مرتبه‌لرى وحاللرى مراد اولور (مثنوى) عقل را كاره سازد دو نيم * همچو زر باشد در آتش او بسيم * اما عقلى اكر براره ايكى پاره دوزسه التون كبى آتش ايچره اوخندان اولور وتبسم قيلور يعنى عقلك شانى وخاصيتى اولدركه فرضى اكر اول مظهر عقل اولان كمسه‌يى بر بچقى ايله ايكى پاره ايلسه‌لردى مضطرب ومتألم اولميه‌يدى بلكه زر آتشده خنده روى اولديغى كبى وطراوت ولطافت اظهار قيلديغى كبى اول عقل دخى حين بلاده خنده روى اولوب اظهار شكر وثنا ر قيلوردى ديمك اولور نته‌كم حضرت زكريا عليه السلام بر درخت ايچره قاچدقده منشار ايله انى ايكى پاره ايلديلر اصلا جزع وفزع قيلميوب صابرلردن وشاكرلردن اولدى (مثنوى) وهم مر فرعون عالم سوز را) عقل مر موسى جان افروز را) وهم تحقيقا عالم ياقيجى فرعون ايچوندر يعنى طاغى اولان وطريق عدلدن تجاوز قيلان صاحب نفس ايچوندر اما عقل جان افروز اولان وروحه شعله

ويرن موسى ايچوندر ودخى منور ارواح اولان اوليا واصفيا ايچوندر (مثنوى) رفت موسى برطريق نيستى * كفت فرعونش بكو توكيستى * كفت من عقلم رسول ذوالجلال * حجة اللهم امانم از ضلال * حضرت موسى عليه السلام فرعونى دعوت ايچون يوقلق طريقى اوزره كتدى واروب فرعونى طريق فنايه وصراط خدايه دعوت ايتدى فرعون اكا ايتدى سويله‌سن كيمسن حضرت موسى عليه السلام اكا جواب ويروب ديدى بن ذوالجلالك رسولى اولان عقلم الله تعالى حضرتلرينك حجت وبرهانيم جهل وضلالدن امانم يعنى حضرت موسى عليه السلام بى وجودلك طريقنه ذاهب اولوب وفرعونى دخى بى وجودلك طريقنه دعوت قيلدى فرعون اول حضرته ديدى ياموسى سويله‌سن كيم سن (وقال موسى يا فرعون انى رسول من رب العالمين) آيت كريمه‌سنك طبقى اوزره اول حضرت اكا جواب ويروب بن جلالت وعظمت صاحبى اولان اللهك صاحب حجت بر رسوليم ديدى وحق تعالينك برهانيم ضلالتدن بنده‌لرنى خلاص ايديجيم ديو تحقيق ايلدى (م ى) كفت نى خامش رها كن هاى وهو * نسبت ونام قديمت را بكو * فرعون بيهوش اول حضرته ديديكه يوق خاموش اول هاى وهويى قو نسبتكى وقديمى اولان نامكى سويله يعنى بنم مرادم سنك زمان اولده اولان نامكدن وانتسابكدن سؤالدر حالا عارضى اولان انتسابكدن ونامكدن دكلدر پس سنك مقدما بزم مابينمزده ساكن اولوركن نامك نه ايدى آنى سويله ديدى (مثنوى) كفت كه نسبت مرا از خاكدانش * نام اصلم كمترين بندكانش * بنده‌يم من بنده‌زادهٔ كردكار * زادهٔ پشت عبيدش وزجوار * حضرت موسى عليه السلام اكا جواب ويروب ايتديكه بنم نسبتم خداى تعالينك خاكداننددر بنم اصل نامم خداى تعالينك بنده‌لرينك احقر وكمترينيدر بو معناده جائز اولوركه (دان) امر حاضر اولوب (اش) نسبتنه راجع اوله ومعنى اول حضرت ديديكه بنم نسبتمى خاكدان بيل واصل نامم اول خدانك بنده‌لرينك كمتريدر بن بنده‌يم كردكار حضرتلرينك بنده سنك اوغليم اول حضرتك عبادنك ظهرندن وصلبندن وجاريه‌لرينك رحمندن طوغمشم وظهوره كلمشم الحاصل (ان الناس من ولد آدم وآدم من تراب) حديثنك حسبنجه ودخى حضرت على كرم الله وجهه ورضى الله عنهك (بيت) الناس من جهة التمثال اكفاء * ابوهم آدم والام حواء * قولنك مفهومنجه فرعونه اول حضرت جواب ويروب ديديكه بن اصل تراب اولان آدم وحوانك بلندن ظهوره كلان عباد وجواريدن تولد ايلمشم پس بنم انتسابمى خاكه بيل واصل نامى انك بنده‌لرينك ادناسى بيل كه اول پادشاهك بنده‌لرينك بنده‌زاده‌سيم ديدى بعض نسخه‌ده بو بيتك محلنه بنده‌زادهٔ آن خداوند وحيد * زادهٔ از پشت جوارى وعبيد * بيتى نسخه واقع اولمشدر (مثنوى) نسبت اصلم زخاك وآب وكل * آب وكل را داد يزدان جان ودل * مرجع اين جسم خاكم هم بخاك * مرجع تو هم بخاك اى سهمناك * بنم اصلم ونسبتم آب وخاكدن وكلدندر آب وكله حق تعالى جان ودل ويردى بنم بو خاكدن اولان جسممك مرجعى خاكه‌در اى سهمناك اولان فرعون سنك دخى مرجعك خاكه‌در يعنى اى فرعون بنم اصلمك نسبتى آب وكله دركه حق تعالى بنم واولاد آدمك طينتنى (خمرت طينة آدم بيدى اربعين صباحا) حديث قدسيسنك مصداقنجه يد قدرت واراد تيله فرق صباح تخمير ايليوب جسد مسوى اولدقده ونفخ روحه استعداد بولدقده (فاذا سويته ونفخت فيه من روحى) آيت كريمه‌سنك طبقنجه اول آب وكله حضرت يزدان جان ودل ويردى وآنى احيا ايليوب كمال مرتبه‌سنه ايركوردى پس (كل شئ يرجع الى اصله) مقتضاسنجه بنم بو خاكدن اولان جسدمك مرجع ومصيرى ينه خاكدر سنك دخى وسنك امثالك اولان انسانك دخى اى متكبر وهولناك اولان فرعون مرجع ومصيرى عاقبت خاكدر (كما قال الله تعالى منها خلقناكم وفيها نعيدكم ومنها نخرجكم تارة اخرى (مثنوى) اصل ما واصل جمله سركشان * هست از خاكى وانرا صد نشان * بزم اصلمز وجمله متكبر اولان سركشلرك اصلى بر خاكدر واكا يوز نشان واردر جمله‌دن برى بودركه (مثنوى) كه مدد از خاك ميكيرد تنت * از غداى خاك پيچد كردنت * كه سنك جسم وتنك خاكدن مدد طوتر خاكدن ظاهر اولان غدادن سنك كردنك صاربلور وظهوره كاور يعنى دوزيلور بعض نسخه‌ده پيچد كردنت يرينه فربه كردنت) نسخه واقع اولمشدر سنك كردنك غداسى خاكدن سمز اولور ديمك اولور پيچد كردنت اولديغى تقديرا اوزره استفهام اولمق دخى جائز اولور شو وجه اوزره كه ديرسن اى فرعون سنك بدنك خاكدن مدد طوتر هيچ خاكدن اولان غدادن سنك كردنك دونرمى واعراض ايلرمى يعنى ايلمز چونكه خاكه مضاف اولان غدادن سنك كردنك پيچان اولميه واعراض قيليه معلوم اولديكه سنك تنك خاكدن مدد بولور (والله انبتكم من الارض نباتا ثم يعيدكم فيها ويخرجكم اخراجا) آيت كريمه‌سنك مصداقنجه بزى وسزى الله تعالى ارضدن بتورمكله بتوردى وظهوره كتوردى وعقل وكمال مرتبه‌سنه يتوردى اندنصكره ينه اعاده ايلر اندنصكره ينه اندن حشر ونشر ايچون اخراج ايلر پس انسان كندى جسدينك مبدأ

ومعادنى بيلمك لازمدر (مثنوى) چون رود جان مى شود او باز خاك * اندران كور مخوف سهمناك * هم تو وهم
ماوهم اشباه تو * خاك كردند ونماند جاه تو * چونكم جان كيده كيرو اول جسم خاك اولور اول مخوف وسهمناك اولان
قبرك ايچنده بو بيتده هم آنك وغيرى انسانك اصلى خاك اولديغنه تنبيه واشارت واردر وهم قبرك جاى مخوف ومقام
هولناك وسهمناك اولديغنه دخى دلالت واردر وفى الحقيقة اكثر صلحا اول مقام وحشتدن خوف ايتمشلر
وحق تعالى يه التجا واستعاذه ايتمك طريقنه كتمشلردر نته كم حضرت حبيب اكرم صلى الله عليه وسلم (اللهم انى اعوذ بك
من عذاب القبر) ديو تعوذ ايتمكله اشارت بيورمشلردر وحضرت عمر رضى الله تعالى عنهدن دخى مرويدركه قبرذكر
اولنسه لون شريفلرى متغير اولوراعش اكا سؤال ايلمشلردركه حشر ذكر اولنسه قبر ذكر اولنديغى قدر متغير
ومضطرب اولمزسز سبب ندر جواب ويرمشكه حشرده جماعت كثيره واردر جمله يه كلان بلا طيب اولمقدن خالى اولمز
كما قيل اذا عمت البلية طابت المنية وحشت قبر بر آخر نوع بلادركه روح انده عذاب اولمديغى تقديراوزره يله
مضطرب اولور ديمشلر وحضرت نبى عليه السلام بيورمشلركه (القبر اول منزل من منازل الاخرة فمن نجا منه
فما بعده ايسر منه وان لم ينج فما بعده اشد منه) پس اى فرعون هم سن وهم بيز وهم سنك اشباه وامثالك خاك اولورلر
وسنك جاه وورياستك قالمز يعنى سن وسنك امثالك واهل مناصبك منصبلرى قالمز وبو جمله كز خاك اولور پس
جسمك اصلى خاك اولديغنه دخى بر علامت بودر (مثنوى) كفت غير اين نسب ناميت هست * مر ترا آن نام خود
اوليترست * پس فرعون مجاب اولميوب اول حضرته ديدى ياموسى بو نسبدن غيرى سنك بر نامك واردر تحقيقا
سكا اول نام خود اولى ركدر وآنى ذكر ايلمك احسن ركدر (مثنوى) بندۂ فرعون وبندۂ بندكانش * كه ازو پرورد
اول جسم وجانش * سن خود فرعونك بنده سى وبنده لرينك بنده سيسن كه او فرعوندن بسلندى اول اول بنده نك
جسم وجانى يعنى سنك پدرك عمران بنم قولمدر واو بنم سرايمده پرورش بولدى ومربى اولدى وسن انك صلبندن
ظهوره كلوب نيچه زمان وايام بنم نعمتمله كندى سرايمده نشو ونما بولدك ايدى وبو مضمونى ادا ايلدى (مثنوى) بندۂ
باغىء طاغىء ظلوم * زين وطن بكريخته از فعل شوم * ياموسى سن بكا عاصى اولدك سن زياده ظلم ايديجى باغى
وطاغى بنده سن زيرا بنم متعلقلرمدن بركسه يى اولدردك وقاچدك بو وطندن انجلين كه حضرت حق سورۂ قصصده
حكايه بيوررلر (ودخل المدينة على حين غفلة من اهلها فوجد فيها رجلين يقتتلان هذا من شيعته وهذا من عدوه)
الى آخره (مثنوى) خونى وغدارى وحق ناشناس * هم برين اوصاف خود ميكن قياس * ياموسى خونى
وغدارسن وحق ناشناسسن سكا لازم ايديكه بنم سنك اوزرنده اولان حقمى بيلديك ونعمتلرمه شكر قيلهيدك
هم سن كنديكى بو اوصاف اوزره قياس ايله يعنى بوذكر اولنان اوصاف مذمومه اوزره كنديكى فهم ايله كه اولا بو ديارده
قبطيلردن بريني قتل ايليوب فرار ايلدك وبكا عاصى وطاغى اولدك حال بوكه بنم قولم اوغليسن (مثنوى) درغريبى
خوار ودرد درويش وخلق * كه ندانستى سپاس ما وحق * ياموسى سن غريبلكدن خوار وبى اعتبارسن وفقير
وكهنه پوشسن خلق لامك فتحه سيله اسكى نسنه يه ديرلر يعنى غريبلك عالمنده خوار ودرويش وكهنه پوشسن حال
بوكه بزم شكرمزى ونعمتمزك حقنى بيلمدك بو قدر ايام بزم ايچمزده اولمدكمى وبزسنى نعمتلرله تربيه قيلمدقمى ونيچه ييللر
عمرك اولدقچه بزم سرايمزده قرار ايلمدكمى ديدى نته كم الله تبارك وتعالى بو توبيخ وامتنانه متعلق اولان كلماتى انك
لساندن قرأن عظيمده سورۂ شعراده حكايت ايدوب بيورر (قال الم نربك فينا وليدا ولبثت فينا من عمرك سنين
وفعلت فعلتك التى فعلت وانت من الكافرين) الحاصل اول جاهلك حضرت موسى عليه السلامدن مرادى
اولكه سن بنم منعمم سن وسيدم سن بن سنك بنده زاده كم بو قدر لطفك واحسانك كوردم حالا كلوب ايشلديكم
ايشه اعتذاردن اوترى آستانكه يوزسوردم ديه وآنى قبطيلر رب ومنعم حقيقى اتخاذ ايلديكى كبى حضرت موسى
دخى آنى رب بيله ومنعم حقيقى اتخاذ قيله پس انك بو جمله ديدكارى وهذيانك وكلماتك هر برينه اول حضرت جواب
ويرمكه شروع بيورديلر (مثنوى) كفت حاشا كه بود با آن مليك * در خداوندى كسى ديكر شريك) حضرت موسى
عليه السلام اول فرعونك بر سبيل جدل تقديم ايلديكى مقدماته وكلماته بوكونه جواب ويروب بيورديلر حاشا كه او ملك
مقتدره خداوندلكده برآخر كمسه شريك اوله يعنى انك مالكيتنده وملكنده غيرى كمسه نيجه اكا شريك اولمقدن
بن تنزيه ايلرم ديدى (مثنوى) واحد اندر ملك اورا يار نى * بندكانش را جز او سالار نى) اول الله واحد بالذاتدر وملكنده
اكا يار وشريك يوقدر آنك بنده لرينه اندن غيرى خداوند وسالار يوقدر يعنى جميع عبادك خداوندى وحاكمى همان
اولدر ومنعم ومربى فى الحقيقه اندن غيرى دكلدر (مثنوى) نيست خلقش را دكركس مالكى * شركتش دعوى كند
جز هالكى * انك خلقنه غيرى كمسه مالك دكلدر ومالك فى الحقيقه همان اولدر اول پادشاه بى نظيرك هلاك اولان

كمسه دن غيرى شركتنى دعوا ايدرمى يعنى انك ملكنده وعبادنه نعمت ويرمكده وتربيه قيلمقده شركت دعواسنى ايلمز
الا مهلك اولان كمسه مالك الملك ومنعم ومربى فى الحقيقه همان اولدر اكر بر بنده برآخر بنده يى تربيه قيلسه واكا وافر
نعمت وثروت ويرسه كوكدركه اول بنده حقيقة كنديسنى منعم ومربى بيلميه واول منعم ومربى اولان بنده يه ادب
اولدركه كنديسنى انجق ما بينده برآلت وسبب بيله حق كندى عبد مملوكنه دخى بو بنم عبدمدر ديميه كه شرعا
نهى وارد اولمشدر اكر بويله ديمك لازم كاورسه بنم فتامدر وياخود خدمتكار مدرديه آندن حذرا كه بنم عبدمدر
ديمكده مالكيت دعواسى بولنور پس حق تعالينك مالكيتنه نوعا كنديسنى شريك قيلمش اولور وياشركته
مشابه سوز سويلمش اولور پس انسان كنديسنى منعم ومربى صانمقدن وتحت يدنده اولان اخوانى مماليك عد
ايليوب انده مالكيت دعواسن قيلمقدن حذر ايليه بو محلده فرعون زمانه يه وخدم وحشم صاحبى اولان
متكبرينه وكنديسنى منعم وغنى بيلان اهل دعوايه وغنايه عظيم تنبيه وتعليم واردركه فرعونك ذكر ايلديكى صفتلردن
اهل اسلام اولنلر حذر ايلمك لازمدر (مثنوى) نقش او كردست نقاش من اوست * غيرا كردعوى كند او ظلم جوست
تو نتانى ابروى من ساختن * چون توانى جان من بشناختن * بلكه آن غدار وان طاغى توى * كه كنى
با حق تودعوى دوى * هو الذى يصوركم فى الارحام كيف يشاء * كلام شريفنك مفهومى اوزره جميع نقوش وصورى
او نقش وتصوير ايلمشدر بنم نقاش ومصورم هم اولدر بنم صورتمى دوزمكده برآخر كمسه دعوا ايلرسه (ان الشرك
لظلم عظيم) فحواسنجه اوكمسه ظلم ديليجيدر وشركت دعوى ايليجيدر بوايسه محالدر سن بنم ابرومى بلكه برقيلى
دوزمكه قادر دكلسن بنم دل وجانمى فهم وادراك ايلمكه نيجه قادر اولورسن چونكم برقيل دوزمكه قادر اولميه سن
نه وجهله مالكيت دعواسن قيلورسن بلكه اول غدار واول طاغى سنسن زيرا حضرت حقله ايكيلك وشركت
دعوى ايلرسن بو بيت اول فرعونك خونى وغدارى وحق ناشناس ديديكى كلامه جواب واقع اولمشدر وفى الحقيقه
فرعون مالك الملك اولان اللهك كنديسنه ويرديكى نعمت وسلطنتى كنديسنك قوت وارادتيله بيلوب غدار اولمشدر
وانعام واعطاده دخى وقبض وبسطده كنديسنى استقلالى بركمسه زعم ايتمكله ورب اعلا توهم ايتمكله مشرك
اولمش وحد شرعدن وبنده لك مرتبه سندن طغيان قيلمشدر پس خونى وقاتل ديديكنه دخى جواب ويروب بيوررلر
(مثنوى) كر بكشتم من عوانى را بسهو * نى براى نفس كشتم نى بلهو * من زدم مشتى واونا كه فتاد * انكه جانش
خود بد جانى بداد * اكر بن خطا ايله بر ظالم عوانى قتل ايلدم ايسه نه نفسمدن اوترى آنى قتل ايلدم ونه لعب ولهو
سببيله آنى قتل ايلدم بو معنادخى جائزدركه دينه نه نفسمك رأى وفكر يله ونه لعب ولهو له آنى ديلدم بلكه قتله مستحق
بركاب ايمش بر مشت اوردقده قضا ايله مقتول اولدى بن بر مشت اوردم واونا كاه دوشدى اولكه انك خود جانى يوق ايدى
برجان ويردى يعنى اول مقتول اولان قبطينك فى الحقيقه نفخۂ الهى وروح ربانيسى يوغدى بلكه روح حيوانيه ايله
زنده بركاب ايدى پس بر يومرق اورمغله جان ويردى مراد برصدمه ايله قتل ايلديكى قبطيدركه حق تعالى سورۂ
قصصده اندن حكايه ايدوب بيوررلر (ودخل المدينة على حين غفلة من اهلها فوجد فيها رجلين يقتتلان هذا
من شيعته وهذا من عدوه فاستغاثه الذى من شيعته على الذى من عدوه فوكزه موسى فقضى عليه قال هذا من عمل
الشيطان انه عدو مضل مبين) معناى شريفى اولدركه موسى عليه السلام مدينه يه داخل اولدى يعنى مصره اول
مصر شهرينك اهلندن واقع اولان غفلتك وقتنده يعنى هركس كندى مهماتنه مشغول اولديغى حينده وياخود
قيلوله وقتنده مصره داخل اولديكه اول حينده اكثر ناس غفلتده ونومده ايدى پس اول شهرده ايكى كمسه يى
برى بريله مقاتله ايلر بولدى او بر كمسه كنديسنك شيعه سندن ايدى يعنى كنديسنه تابع اولان بنى اسرائيلدن ايدى
واول بريسى انك عدوسندن ايدى يعنى قبطيلردن ايدى وفرعونك خبازى ايدى اول قبطى بنى اسرائيلدن اولان
كمسه يه اودون كتورمكى تكليف ايدوب اول دخى ابا ايدوب الحاصل برى بريله جنك ايدركن حضرت موسى عليه
السلام اوستلرينه واردى پس كنديسنك شيعه سندن اولان سبطى كندى دشمنى اولان قبطى اوزره استغاثه واستمداد
ايلدى يعنى قبطينك اوزرينه غالب اولمغه حضرت موسانك كندى تابعى اولان سبطى موسى حضرتلرندن مدد
ومعاونت طلب ايلدى پس حضرت موسى عليه السلام قبطى يه بر مشت اوردى پس آنى ديلدى وحضرت موسى
عليه السلام اول قبطينك مقتول اولديغنى كوردكده ديدى شو كار شيطانك عملندندر بنم امثالم كمسه نك عملى
دكلدر تحقيقا شيطان انسانى آشكاره اضلال ايديجيدر ديدى (مثنوى) من سكى كشتم تو مرسل زادكان *
صد هزاران طفل بى جرم وزيان * اى فرعون بن بر كاب قتل ايلدم اماسن نيجه پيغمبرزاده لرهلاك ايتدك جرم وزيانسز
نيجه بيك طفلى يعنى زيانسز وكناهسز نيجه بيك معصوم پاكى بنى اسرائيل اولادندن قتل ايلدك (مثنوى) كشته

وخونشان در کردنت) تا چه آید بر توزین خون خوردنت) سن بوبی جرم اولان اطفالی دیله مشسن بونلرڭ قانی سنڭ
بو ینونه عجب سنڭ اوزریکه بو قدر قانڭ ایچمکلککدن نه کاور یعنی بو قدر قانڭ جزاسی سکا نه کلجکدر هیچ بیلورمیسن
پس اول قدر عذاب وعقوبت کلجکدر که انڭ کنهی تعبیر وبیانه صغمز وتقریر ولسانه کلمز (مثنوی) کشتهٔ ذریت
یعقوبرا * برامید قتل من مطلوب را * حضرت یعقوبڭ ذریتنی قتل ایلمشسن بن مطلوبڭ قتلی امیدی اوزره یعنی
بو قدر بنی اسرائیلڭ اولادنی قتل ایلمکلکدن مطلوبڭ بن ایدیکه بن ظهوره کلیم وسکا مزاحم قیلیم (مثنوی)
کوریٔ تو حق مرا خود بر کزید * سرنکون شد آنچه نفست میپزید * سنڭ کورلیککه حق تعالی حضرتلری بنی
کندی اختیار ایلدی پس سرنکون اولدی اول حیله وتدبیرڭ که سنڭ ظالم وجاهل نفسڭ پشوردی
یعنی نفس کافر یکڭ ایتدیکی فکر وتدبیری حق تعالی زیر وزبر ایلدی (مثنوی) کفت انها را بهل بی هیچ شك *
این بود حق من ونان ونمك * فرعون ایتدی یا موسی هیچ شکسز بونلری ترك ایله بنم حقم ونان ونمکڭ
حقی بومیدر یعنی فرعون لعین چونکم حضرت موسی علیه السلامدن بو کونه حق وراست اولان سوزلری اشتدی
ایتدی یا موسی بونلری قو هیچ شك وشبهه سز بنم سنڭ اوزرکده اولان حقم بومیدرکه بن سنی کندی سرایمده
یکرمیییل مقداری تربیه ایلدم ونیجه طعام وغدا ایله سنی بسلیوب طو یلدم پس نان ونمڭ حقی واردر انصاف میدر
اول نان ونمکڭ حقنی بیلمیه سن (مثنوی) که مرا ایش حشر خوری کنی * روز روشن بردلم تاری کنی * که بنی
حشر وجمعیت حضورنده خورلق ایلیه سن روز روشنی بنم دل وجانم اوزره تاری وظلمت ایلیه سن اول جاهلڭ قیاسی
ودخی اکثر جهالڭ زعمی اهل حقه بودرکه نان ونمڭ وحق تربیه یه اهل حق نظر ایلمیه وعوام ناس نان ونمڭ حقن
کوروب حق سویلمکدن استحیا واجتناب ایلدکاری کبی استرلرکه اهل حق اولنلر دخی نان ونمڭ حقن کوزدوب کلام
حق ادا ایلمیه لر وانلرڭ طبیعتنه ومزاجنه مخالف حق کلامی سویلمیه لر حال بوکه اول کلام حق اکرچه طبیعتلرینه
نسبت مر در امادینلرینه وآخرتلرینه نسبت کویا زیاده بهالو بردردر (مثنوی) کفت خواریٔ قیامت صعبتر
کرنداری پاس من در خیر وشر * حضرت موسی علیه السلام ایتدی ای فرعون قیامتڭ خوارلکی بوندن صعبتر
ومشکلرکدر خیر وشرده بکا پاس طوتمیه سن ورعایت ایتمیه سن یعنی اکر خیرده واکر شرده الحاصل امور
متضادده نڭ کاسندن بکا رعایت ایتمیه سن وبنم طریقمه کتمیه سن قیامتڭ خوارلغی سکا دخی محکم تراولور
(مثنوی) زخم کیکی رانمی تانی کشید * زخم ماربرا توچون خواهی چشید * مثلا سن بر پره نڭ زخمی
چکمکه قادردکاسن پس برزهر ماری نیجه طاتسڭ کرکدر یعنی دنیانڭ عذابی بر پره نڭ زخمی کبی وآخرتڭ
عذابی بر مارڭ صوقمسی کبیدر پس سکا بو غلظت وشدت ایلمکدن مرادسی عذاب آخرتدن خلاص ایتمڭ ایچوندر
یوخسه مجرد غرض نفسله اولان اهانت قیلمندن دکلدر سکا بونڭ عین منفعتی اولدیغیچون بویله شدید سویلدم
دیدی (مثنوی) ظاهرا کار تو ویران میکنم * لیك خاریرا کلستان میکنم * اکرچه ظاهرا ای فرعون سنڭ
کارکی ویران ایلرم لیکن معناده برخاری کلستان ایلرم یعنی ای فرعون بحسب الظاهر اکرچه سنڭ خویڭ وکار
وکردارڭ خارنی ویران ایلرم لکن من حیث المعنی سنڭ اول خارکی ویران ایلدکدنصکره کلستان ایلرم یعنی هر برخار کبی
موذی وقبیح اولان خویڭ وصفتڭ که زائل اوله انڭ بدلی اوصاف الهیه واخلاق ربانیه کلستانه سنی واصل ایلرم
وویران اولدیغڭ مقابله سنده سنی عمارت حقانیه ایله معمور وبقای ربانیه ایله باقی ومسرور ایلرم دیدی (بیان آنکه
عمارت در ویرانیست وجمعیت در پراکند کیست ودرستی در شکستکیست ومراد دربی مرادیست ووجود
درعدمست وعلی هذا بقیة الاضداد والازواج (مثنوی) آن یکی آمد زمین رامیشکافت * ابلهی فریاد کرد وبرنتافت
مثلا اول برکسه کلدی زراعت ایچون زمینی یاردی برابله آنی کوردی طاقت کتورمیوب فریاد ایلدی ودیدی
(مثنوی) کین زمین را ازچه ویران میکنی * میشکافی وپریشان میکنی * که بو زمینی ندن اوتری ویران ایلرسن یارسن
وپریشان ایلرسڭ بونڭ اصلی ندر (مثنوی) کفت ای ابله تو این برمن مران * تو عمارت از خرابی بازدان * اول کمسه
ایتدی ای ابله یوری بنم اوزریمه سورمه یعنی بکا اقدام ایله وبو خصوصده اعتراض ایلمه سن عمارتی خراب ایلمکدن
کیرو بیل (مثنوی) کی شود کلزار وکندمزار این * تا نه کردد زشت وویران این زمین * بو زمین نچن کلزار وکندمزار اولور
تا که بو زمین زشت وویران اولمیه یعنی مادامکه بویله پریشان وخراب اولمیه قابل زراعت اولمز (مثنوی) کی شود
بستان کشت وبرڭ وبر * تا نکردد نظم او زیروزبر * نچن بستان وکشت وبرڭ وبر اولور تاکم اول زمینڭ نظمی زیر
وزبر اولمیه یعنی زمینڭ اولکی نظمی وصورتی بوزیلوب ویران اولمیه نچن انده بستان اولور واکین اولور ویپراق اولور
ویمش اولور اکر زمینڭ نظم وصورتی بوزلمسه بوذکر اولنان شیلردن بریسی ظهوره کلمزدی (مثنوی) تا نه بشکافد

بنشتر ریش چغز * کی شود نیکو وکی کردید نغز * مثال آخر تا کم نیشتر ایله چغزڭ ریشنی یارمیه سن اول نچن نیکو
اولور ونچن لطیف ونغز اولور چغز ایچی جراحتلو چبانه دیرلر (مثنوی) تا نسوزد خلطهایت از دوا * کی رود
شورش کجا آید شفا * مثال آخر تا که سنڭ خلطلرڭ دوادن یانمیه شورش نچن کیدر وشفا نچن کلور یعنی
سنڭ درونکده اولان اخلاط فاسده بعض علاج ودوا واسطه سیله یانمیه وزائل اولمیه سنڭ درونڭڭ قینامسی
وبولنمسی نچن کیدر وسکا نیجه شفا واقع اولور (مثنوی) پاره پاره کرده درزی جامه را * کس زند آن درزیٔ
علامه را * مثال آخر درزی جامه یی پاره پاره ایلدی اول استاد وعلامه درزی یی کیمسه اوررمی بویله دیو (مثنوی)
که چرا این اطلس بکزیده را * بردریدی چه کنم بدریده را * که بو کزیده اطلسی نیچون یرتدڭ بن یرتلمش اطلسی
نیلیه یم (مثنوی) هر بنای کهنه کابادان کنند * نی که اول کهنه را ویران کنند * مثال آخر هر اسکی بنا یکه آبادان
ایلرلر وتعمیر قیلورلر اول کهنه یی ویران ایلمزلرمی مقرردر که آنی اول ویران ایدرلر بعده معمور ایدرلر (مثنوی) همچنین
نجار وحداد وقصاب * هستشان پیش از عمارتها خراب * نجار وحداد وقصاب هم بونجلین انلرڭ دخی
عمارتلرندن اول خراب ایلمککارلری اولدی نجارڭ وحدادڭ خراب ایلمسی واضحدر که نجار بر چوبی اول
کسوب خراب ایلمینجه آنی برشیٔ دوزمز وکذلك حداد بردمورڭ صورتنی بوزمینجه بر آخر شیٔ دوزمز وکذلك قصاب
برحیوانی اولا ذبح ایدوب بوزوب اوزمینجه انڭ لحمی غدا اولمغه لایق وصالح اولمز (مثنوی) آن هلیله وان بلیله کوفتن
زان تلف کردند معموریٔ تن * اول هلیله یی واول بلیله یی دوکمڭ اول تلفدن ایلدیلر تنڭ معمورلکنی اکر هلیله
وبلیله وبونلر امثالی اولان اجزا وادویه سحق ومحو اولمسه ودوکاوب صورتلری بوزلمسه صحت تنه ومعمورهٔ بدنه سبب
اولورمیدی معلومدرکه اولمزدی (مثنوی) تا نکوبی کندم اندر آسیا * کی شود آراسته زان خوان ما * مثال
آخر تا کندمی آسیاده دوکمیه سن اندن بزم خوانمز نچن آراسته اولور یعنی بغدایی اکر دکرمنده دوکوب اون ایتمیه سن
بزم خوانمز انکله مزین واوبزه غدا اولوب لذت ویرمزدی بو معارفی بیان ایلدکدنصکره ینه قصه نڭ تقریرینه شروع
ایدوب بیوررلر (مثنوی) این تقاضا کرد آن نان ونمك * که زشستت وارهانم ای سمك * بو تقاضایی اول نان ونمڭ
ایلدی که ای سمڭ سنی دام شستدن خلاص ایدم یعنی ای فرعون سکا کاوب طریق حقه دعوت ایلدیکم وشدید
وغلیظ سوز سویلدیکم اول مقدما اولان نان ونمکڭ مقتضاسیدر بونی اندن اوتری ایلرمکه ای ماهی کبی اولان
عاصی وساهی سنی دام بلادن خلاص قیلم وقهر خدادن نجات ویرم (جواب کفتن موسی علیه السلام مر فرعون را
(مثنوی) کر پذیری پند موسی وارهی * از چنین شست بد نامنتهی * اکر موسی علیه السلامڭ پندنی قبول ایدرسڭ
قورتلورسن بونجلین نامنتهی اولان بد وقبیح دامدن یعنی عذاب بی نهایتدن خلاص اولورسن (مثنوی) بسکه
خودرا کردهٔ بندهٔ هوا * کرمکی را کردهٔ تو اژدها * کندیکی زیاده هوای نفسڭ زبونی ایلمشسن بر کوچك قورد جغزی
سن اژدها ایلمشسن مراد اول کرمکدن نفسدرکه ابتدای حالده ضعیفدر لکن هواسنه تابع اولوب
مرادنی ویردکچه اژدها کبی اولور وقوت بولور (مثنوی) اژدها را اژدها آورده ام * تا باصلاح آورم من دمبدم
بن دخی اژدهایه اژدها کتورمشم تا کم بن آنی دمبدم اصلاحه کتورم یعنی نفسڭ آژدهاسنه مقابل عصایی اژدها
کتوردم تا کم اول نفسڭ اژدهاسنی دمبدم تدریجله اصلاحه کتورم (مثنوی) تا دم آن اژدم این بشکند * مارمن
آن اژدها را بر کند * تا انڭ دمی بونڭ دمندن صنه بنم مارم اول اژدهایی قوپره یعنی تا کم اول سنڭ نفسڭ اژدهاسنڭ
اغزندن چیقان قوی وشدید سوزلری بوبنم اژدرهانڭ اغزندن ظهور ایلین صلابت وهیبتلو اولان نفسی صیه وآنی
منکسر قیله وبنم مظهر قدرت الهی اولان مارم سنڭ مقر کفر وجهالت اولان نفسڭ اژدرهاسنی قلع وقمع ایلیوب
سنی وخلقی آنڭ شر وضررندن خلاص ایلیه (مثنوی) کر رضا دادی رهیدی زین دومار * ورنه ازجانت برآرد او دمار
ای فرعون اکر رضا ویره سن بو ایکی ماردن قورتلدڭ یوخسه جانکدن هلاك کتورر یعنی اکر بنم
دعوتمه وحق تعالینڭ بنده لکنه رضا ویره سن وکندیکی بکا تسلیم وتابع اولمق مرتبه سنه ایرکوره سن بو ایکی مارڭ
شرندن وضررندن قورتلورسن که مراد اول ایکی ماردن بری سنڭ نفسڭ ماریدر وبری دخی بو عصادن ظهوره کلان
ماردر الحاصل بو ایکی اژدرهانڭ شرندن خلاص اولمق استرسڭ سوزمه رضا ویروب بکا تابع اولورسن یوخسه اول
نفسڭ اژدرهاسی عاقبت سنڭ جانکدن هلاك کتورروسنی مقهور ومعذب اولمق مرتبه سنه یتورر دیدی (مثنوی
کفت الحق سخت استا جادوی * که درافکندی بمکر اینجا دوی * فرعون بو کلام حقی قبول ایتمیوب حضرت
موسی علیه السلامه دیدی یا موسی الحق زیاده استاد جادوسن که حیله ومکر ایله بودیارده خلقڭ مابینه ایکیلك
براقدڭ (مثنوی) خلق یکدل را تو کردی دوکروه * جادوی رخنه کند در سنڭ وکوه * یکدل ویك جهت خلقی ایکی

بولك ايلدك زيرا جادولك سنك وكوه رخنه وتأثير ايلر اول جاهل ونادان اول معجزهٔ ظاهره وقوت وقدرت ظاهره يي
سحر زعم ايليوب كندي زعم فاسدي اوزره بوكونه ناشايسته كلمات سويلدي وحضرت موسى عليه السلامى سحر
قوتيله بوخلقي ايكي فرقه قيلدي قياس ايلدي پس حضرت موسى عليه السلام (وجادلهم بالتي هي احسن) كلامنك
مصداقنجه خصلت حسنه ايله برسبيل جدل اكا جواب ويرمكه شروع ايلدي (نفي كردن موسى عليه السلام
جادوى را ازخود ما (مثنوى) كفت هستم غرق پيغام خدا * جادوى كه ديد بانام خدا * حضرت موسى ايتدي
اى فرعون حضرت خدانك پيغامنه وكلامنه مستغرقم خداى تعالينك نام شريفيله ساحرلكمي كم كوردي يعني
ساحرلك حق تعالينك اسميله ونامیله بريرده جمع اولمزكه حق باطلك ضديدر نام الهيدن واسماء ربانيدن ظهوره كان
خارق عاديه معجزه وكرامت دينور اما خباثتدن وكفر وغفلتدن ظهوره كان تخيلاته سحر تسميه اولنور پس بركسه
الله اسميله برشیء غريبي ابداع واظهار ايلمسه اكا ساحردين كافر اولور (مثنوى) غفلت وكفرست مايهٔ جادوى *
مشعلهٔ دينست جان موسوى * جادولك مايه سي غفلتدر وكفردر بركسه حضرت حقدن غافل اولمينجه انك
سحري قوت بولمز وظهوره كلمز اما موسايه منسوب اولان جان دينك نوري وشعله سيدر پس ظلمت سحرا كانجه
قريب وقرين اولور (مثنوى) من بجادويان چه مانم اى وقيح * كزدمم پرورشك مى كردد مسيح * بن اى وقيح بي ادب
جادولره نيجه بكزرم زيرا بنم دم ونفسمدن مسيح پرورشك اولور مسيح فعيل وزننده اكر بمعنى فاعل اولورسه مساحت
ايديجي يعني ارضى اولچوجى وزمينده سياحت قيليجي معناسنه اولور حضرت عيسى عليه السلامه مسيح ديدكلري
قدم شريفيله زميني اولچوب انده كثرت سياحتي اولديغي اعتبارله در اكر بمعنى مفعول اولورسه ممسوح ديمك اولور
وحضرت عيسايه مسيح دينلمك نور الهيله ممسوح اولديغندن اوتري اولور وبو بيانده واولكي بيانده فرعوندن مراد
هر عصرده فرعون سيرت اولان كسه لر اولور وموسادن مراد هر زمانده قلب موسى اوزره اولان وقدم موسى اوزره
سير قيلان وليلر اولور ومسيح تعبيري بومعنايه دلالت وشهادت قيلور زيرا حضرت موسى حضرت عيسى عليه
السلامدن نيجه زمان مقدم ايدي وجودي ونامي ومرتبه سي وشاني ظهوره كلمين كسه يي بكارشك ايلر ديمك
محله مناسب اولمز اكرچه حضرت موسى عليه السلامه انك وجودي وظهوري معلوم ومشهود اولديسه ده زيرا
مخاطب اولان فرعون انك حالنه وشاننه جاهلدر اهل جدلدن برخصم بركسه نك نامنى ونشاننى ومرتبه سنى
وشانني بيلمزسه باخصوصكه اول كسه دخي وجوده كلمش اولمسه فلان زمانده كلجك فلان كسه بكارشك ايلر ديمك
برنده ومحلنده اولمديغندن ماعدا الزام خصمه سبب اولمز بلكه ملزم اولمغه سبب اولور پس بوندن معلوم اولديكه
موسى عليه السلامدن مراد هر وقتك موسى مشرب اولان مرشدي اوله وفرعوندن مراد فرعون سيرت اولان اهل
نفس اوله نيچن فرعون سيرت اولان اهل نفس بونلري خداع وسحره وحيله ومكره منسوب ايدوب سز مكر وحيله ايله
وخدعه وصنعتله بوخلقي كنديكزه تابع ايتديكز بيزه متابعت ايتمكي قويوب سمت آخره كتديكز ديو طعن وانكار
ايليه لر بونلرك هر برينه ديرلر اى بي حيا وبي ادبلر بز ساحر وماكرلره نوجهله بكزرزكه بزم نفس حيات بخشمزدن
حضرت عيسى بن مريم عليهما السلام پرورشك اولور وبزم كلام جان بخشمزه آرزو وغبطه قيلور ديمك اولور لكن
بوراده برسؤال لازم كلوركه اول سؤال بودركه دينه بوتقدير اوزره اولو العزم اولان نبي ولي يه غبطه ايلمك لازم كلور
ومغبوط اولان كسه غبطه ايلين كسه دن افضل اولمق كورينور مغبوط اولان ولي خود غبطه قيلان نبيدن فاضل
اولمق نيجه ممكن اولور جواب اولدركه انبيا عليهم السلامك اولياى كرامه وبعض صلحايه غبطه ايتمسي برقاج وجهله
جائز اولور اولا بوحديث شريفله ثابت اولمشدركه ابو مالك اشعري حضرتلري بوحديث شريفي حضرت رسول
عليه السلامدن روايت قيلمشدر (قال النبي صلى الله عليه وسلم ان لله عبادا ليسوا بانبياء ولا شهداء ولكن يغبطهم
النبيون والشهداء بقربهم ومقعدهم من الله وبو محله مناسب اولان تحقيق وتفصيل جلد اولده شنيدن آن طوطى
حركت آن طوطيان بيانده (آن دمى كز آدمش كردم نهان بيتنك شرحنده مرور ايلمشدر فليطلب فيه (مثنوى)
من بجادويان چه مانم اى جنب * كه زجانم نور ميكيرد كتب * اى ناپاك وناطاهر بن جادولره نيجه بكزرم كه كتابلر بنم
جانمدن نور طوتر يعني اى ناپاك بن ساحرلره وماكرلره نوجهله مشابه اولورمكه جمله كتابلر بنم جانمدن منور اولور
وحيات بولور كتابلرك ولي كاملك جانندن ومرشد فاضلك روح روانندن نور بولمسي ادني عرفاني اولان كسه يه
في روشن وظاهردر مثلا اكر كتب الهي واكر احاديث نبويدن مدون اولان كتب وياخود بونلرك معناسندن
تصنيف وتأليف اولنان كتب هرنه ايسه البتته عالمه ومعلمه محتاجدر اول عالم ومعلمك وجودي اولمسه بوكتبك
اصلا بركسه يه نفع وفائده سي اولمز پس بو كتب عالم ومعلم اولان كسه نك واسطه سيله رونق بولور وقلوب ناسه ضيا كستر

اولور بو جهتدن كتب عالم ربانينك جانندن نور بولور وقلوب ناسي اناره قيلور اكرچه من وجه عالم رباني دخي كتب
الهيه وكتب نبويه دن نور بولمقدن خالي كلمز وذكرشي ماعدايه منافي اولمز اما مضاف مقدر اولوب اهل كتب بنم جانمدن
نور بولور ديمك دخي وجه دن خالي اولمز (مثنوى) چون تو با پر هوا برمي پرى * لاجرم برمن كمان ان ميبرى اى فرعون
چونكم سن هوا اقتداديله اوچرسن نفسك هواسنه اويوب ماكرلر وساحرلر قوتيله خلقي كنديكه جذب وتسخير ايلرسن
لاجرم بكا اول ظن وكماني ايدرسن يعني كندك ماكر اولوب ساحرلره مائل اولديغكدن بني دخي سكا مخالف برساحر
وماكر ظن ايلرسن (مثنوى) هركرا افعال دام ودد بود * بركريمانش كمان بد بود * هرشول كسه يه كه دام ودد
افعالي اوله يعني هرشول كسنه يه كه خلقي صيد ايتمك ايچون دام حيله اوله ودرنده لر افعالي كبي موذي اوله كريملره
انك برامر ظني اولور وافعال حيله وخدعه دن پاك اولان مصاحب اولنلري كنديه قياس قيلور (مثنوى) چون
تو جزو عالمي هرچون بوى * كل را برو صف خود بيني غوى * چونكه سن عالمك جزويسن هرنيجه اوله سن كلي دخي
كندي وصفك اوزره كمراه وغوى كوررسن (بوى) فعل مضارع مخاطبدر (بوديدن) مخفف درشوى معناسنه يعني
چونكم سن اجزاى عالمدن برجزوسن هرنه صفت اوزره اولسك كلي دخي كندي وصفك اوزره كمراه كوررسن
راست ودرست كورمكه قادر اوله مزسن ياخود حرف ندا محذوف اولوب اى غوى كلي دخي كندي وصفك اوزره
كوررسن ديمك اوله وهو انسب للمعنى (مثنوى) چون تو برگردى وبرگردد سرت * خانه را گرنده بيند منظرت
ور تو در كشتى روى بريم روان * ساحل يم راهمى بينى دوان * مثلا چونكم سن دونه سن سنك باشك دونر لاجرم سنك
نظرك خانه يي دونيجي كورر حال بوكه دونن سنسن خانه دكلدر انجق غلط سنك حسكده ونظركده دركه اكثريا حس
غلط ايلكدن وادراكده خطا قيلمقدن خالي اولمز مثلا اكرسن كشتي ده دريا اوزرنده روان وجاري كيده سن دريانك
كنارني دوان كوررسن حال بوكه كيدن ودوان اولان كشتي ايله سنسن ساحل ودريا برنده ساكن وبرقراردر لكن سنك
حسك آني غلط كورر (مثنوى) كرتو باشي تنكدل از ملحمه * تنك بيني جمله دنيارا همه * مثال آخرا كرسن برعظيم
جنك ووقعه دن تنكدل اوله سن دوكلي دنيانك ايچني تنك كوررسن ومحبوس الم اولوب مضايقه ده قالديغكدن
جهانك هرنرسنه كتسك آني تنك بولورسن سنك تنكدل اولمقدن وجهاني تنك كورمكدن جهانك تنك اولمسي
لازم كلمز بلكه اوتنكلك سنك حالكدر (مثنوى) ور تو خوش باشي بكام دوستان * اين جهان بنمايدت چون
كلستان * واكرسن خوش حال اوله سن دوستلر مرادنجه اول وقت بوجهان سكا كلستان كبي كورينور مثلا جهان
برآينه كبيدر سن هرنه صفتله متصف اولسك جهاني اول صفت اوزره كوررسن ومقتضاى طبعك هرنه ايسه بوعالمده
آني طلب قيلورسن وبرشهره دخي وارسك آني بولورسن وآني كوررسن (مثنوى) اى بسا كس رفته در شام وعراق
اونديده هيچ جز كفر ونفاق * اى چوق كسه سياحت طريقيله تا شام وعراقه كتمشدر حال بوكه اوكفر ونفاقدن
غيري نسنه كورممشدر زيرا چونكم كندي كفر ونفاقك اهليدر هرنه يرده وارسه كفر ونفاقدن غيري نسنه يي كورمز
اكرچه نيجه اشيايي كوررسه ده انلره مائل اولميوب كفر ونفاقدن غيري يه نظر قيلمز (مثنوى) وى بسا كس رفته
تا هند وهري * اونديده جز مكر بيع وشرى * اى چوق كسه تا هندوهري يه دك كتمشدر اول كسه كورمدي الا كه
بيع وشري كوردي يعني بيع وشرادن غيري نسنه كورمدي كه انك مطلب اعلا ومقصد اقصاسي اولدر (مثنوى)
وى بسا كس رفته تركستان وچين * اونديده هيچ جز مكر وكين * اى مستمع اولان كسه چوق كسه تركستان
وچينه كتمشدر اول كسه تركستانده وچين ديارنده مكر وكيندن غيري هيچ نسنه كورممشدر زيرا انك كندي طبعي
مكر وكيندار درهرنه يره كتسه وهرنه شيئه نظر ايتسه اني مكر كورر ومحل كين وعداوت بولور (مثنوى) چون
ندارد مدركي جز رنك وبو * جمله اقليمهارا كو بجو * سفره كيدن وسياحت ايدن كسه چونكم رنك وبودن غيري
برمدرك ومحسوس نسنه طوتمز اكا جمله اقليملري طلب ايله دي مدرك افعال يابندن اسم مفعولدر يعني سن مسافر
اولان كيمسه يه دي كه اقاليمك جميعسني اى مسافر تا بر طلبسك يني رنك وبودن غيري مدرك طوتمزسن وروحاني
ومعنوي اولان شيئلردن اصلا ذوق ايتمزسن زيرا سنك مقتضاى طبيعتك رنك وبويه مايلدر انكچون اندن غيري سندن
غافل وزاهلدر (مثنوى) كاو در بغداد آمد نا كهان * بكذرد او زين سران تا آن سران * مثلا بر كاو ناكهان بغداده
كلور اول كاو بو طرفدن اول برطرفه كچر يعني شهرك برطرفندن اول برطرف آخرنه دك مرور ايلر بعض نسخه ده
زين سران تا آن سران برنه * زين كران تا آن كران * واقع اولمشدر اول كاو بوكناردن شهرك اول بركنارنه كچر
ديمك اولور (مثنوى) از همه عيش وخوشيها ومزه * او نبيند جز كه قشر خربزه * دوكلي عيشلردن وخوشلقلردن
ومزه ولذتلردن اول كاو كورمز الا كه قاوون وقاربوز قابوغني حال بوكه اول شهرك ايچنده انواع نعم موجوده در

لكن انك مرادی ومقتضای فؤادی قشر خربزه اولدیغیچون آندن غیریسنه نظر ایلمز (مثنوی) كه بود افتاده
بره یا حشیش * لایق سیران گاوی یاخریش * یولده دشمش گاه اوله ویاخود حشیش اوله اول گاه وحشیش برگاوك
ویاخود برخرك لایق وسیرانی اولور خریش ده كه شین ضمیردركه علی سبیل البدل گاهه ویاخود حشیشه عائد اولور
خلاصهٔ كلام بویله دیمك اولوركه برگاوك ویا برخرك سیرنه لایق اولان یولده دوشن یا گاهدر ویاخود گیاهدر آنلر اطعمهٔ
نفیسه واغذیهٔ لذیذه دن ذوق ایتمزلر بلكه گاه وجو طابندن غیری سمته كتمزلر كذلك گاو سیرت وخر طبیعت اولان
كسه لر دخی قچن برشهره كتسه غدای نفسانیه دن غیری ولذات جسمانیه دن ماعدا برنسنه یه میل ایتمزلر انلرك سیرانته
لایق خرنفسلرینك غداسیدر وسیاحتلرندن مراد اولان حیوانیتلرینك مقتضاسیدر (م ی) خشك برمیخ طبیعت
چون قدید * بستهٔ اسباب جانش لایزید * طبیعت میخنك اوزرینه قوری ات كبی اسبابه بغلنمش انك جانی همیشه زیاده
اولمز ومرتبه سندن یوقری ترقی قیلمز قدید قوری اته دیرلر اسباب جانه مضاف اوقنمز بلكه قطع اولنوب سكونله
اوقنور یعنی طبیعت كه فی المثل خرلرك وگاولرك باغلندیغی میخ كبیدر اول خرسیرت طبیعت میخی اوزره قوری ات كبی
خشك اولمش ویاپشمشدر انك جانی همیشه زیاده اولمز اسباب وعلله باغلنمشدر قطع اسباب ایلیوب جانی ترقی
قیلمز وطبیعت قیدندن آزاد اولمز (مثنوی) وان قضای خرق اسباب وعلل * هست ارض الله ای صدر اجل *
اول اسبابی وعللی خرق ایتمه نك اول قضاسی ای صدر اعظم ارض الله اولدی یعنی اسباب وعللی ترك وازاله ایتمه نك
متسع اولان صحراسی ای اولو مرتبه صاحبی ارض الله واسعه اولدی قضادن مراد ارض حقیقت اولوب قضانك خرق
اسباب وعلله اضافتی مسببك سببه اضافتی قبیلندن اولوب معنی بویله اولسه ده هم جائزدر شول قضای عالم
حقیقت كه اسباب وعللی خرق وترك ایتمك سببیله اكا واصل اولنور ای اولو كمسه ارض الله واسعه اولدر بویله اولیوب
اسباب وعللی بالكلیه خرق ایتمك مرتبه سی هم بر واسع صحرا كبیدر پس اسباب وعللك ترك ایلمك مرتبه سی ای
صدر اجل ارض الله واسعه اولدی دینسه هم جائزدر اویله ارض الله واسعه كه انبیاء علیهم السلام واولیاء كرام اكا
كتمشلردر وترك اسباب وعلل قیلوب واول ارض مقدسه واصل اولوب انك عجایب وغرایبن مشاهده ایتمشلردر
وارض الله واسعة) ایت كریمه سنك معنای باطنی بودر وبو معنایه اشارتدر بو آیت كریمه نك تفسیری جلد اولده یوسف
حكایه سنده مرور ایتدی (مثنوی) هرزمان مبدل شود چون نقش جان * نو بنو بیند جهانی درعیان) گربود فردوس
وانهار بهشت * چون فسرده یك صفت شد گشت زشت * بیت اولده شارحلر (نقش جانه) مضاف زعم ایلیوب
معنالری بر مكدره خیلی تكلف ایتمشلر وشفای صدردن خالی اولان معنی سمتنه كتمشلر (نقش) جانه مضاف دكلدر بلكه
مقطوع اوقنور وجان مصرع ثانیده بیند كلمه سنك فاعلی اولور ومشبه ارض الله ومشبه به نقش اولور وتقدیر
كلام اول ارض الله ده عجایب وغرایب هرزمان نقش كبی مبدل اولور الوان كبی تنوع وتحول قیلور جان آنده یكی یكی
عیان وآشكار برجهان كورر انكچون جانه اول ارض الله دن اصلا اوصنمق كلمز زیرا هر آنده نیجه عجیب وغریب
الشان مشاهده ایلر انكچون اندن هول اولمز نقش جانه مضاف اولوب مشبه به نقش جان اولسه دخی جائزدر لیكن
بو تقدیر اوزره بیندك فاعلی قالمز مگر كه جانه عاید بر ضمیر تقدیر اولنه بو وجه اوزره معنی دیمك اولوركه اول ارض اللهك
عجایب وغرایبی جانك نقش كبی هرزمان متبدل ومتجدد اولور جان انده عیان وآشكار او بنو برجهان كورر
وهردمده برعالم جدیده مشاهده قیلور انكچون اول عالمده اصلا ملامت وشآمت اولمز وجانه اول عالمك سیرندن
اوصنمق كلمز زیرا ملامت وسآمت وتیرهٔ واحده اوزره اولان وبرقاعده اوزره كذر قیلان شیئلردن حاصل اولور دائما برشی
برحالت اوزره اولسه ویاخود برصفت اوزره كذر قیلسه طبیعته اندن ملامت وسآمت كلور نته كم بیورورلر فرضی
اكر فردوس وانهار بهشت اوله چونكم برصفتك فسرده سی اولدی زشت اولدی یعنی فردوس كه جنتلرك بغایت
اعلاسیدر وانهار جنت كه جمیع انهارك الذ واحلاسیدر مع هذا بو جمله سی اگر برصفت وحالت اوزره منجمد اولمش
ومقید قالمش فرض اولنسه زشت اولور وطبیعت البته وتیرهٔ واحده وبرقاعده اوزره اولان شیئلر اگر روحانی اولسون
واكر جسمانی اولسون واكر معنوی اولسون واكر صوری اولسون اوصنور وملول اولور انكچون خدای تعالی
حضرتلرینك كلام شریفندن اكثریا گاه غیبدن مخاطبه وگاهی مخاطبدن متكلمه وبالعكس التفات ایلمك چوق
واقع اولمشدر وبو التفاتك سری وسببی اولدركه هربار كه بركلام براسلوبدن برآخر اسلوبه نقل اولنسه سامعك نشاطنی
تازه ایلر زیرا آدمینك طبیعتی برنوع اوزره اولان سوزدن ملول اولور اما كلام برنوعدن برآخر نوعه منتقل اولسه
موجب تنشیط قلوب سامعین ومورث تطریهٔ درون طالبین اولور (كما قال صاحب الكشاف فی تفسیر قوله
تعالی (ایاك نعبد وایاك نستعین) ان الكلام اذا نقل من اسلوب الی اسلوب كان ذلك احسن تطریة لنشاط السامع وایقاظا

للاصغاء الیه من اجرائه علی اسلوب واحد) پس كلام الهینك بو كونه متنوع ومتجدد اولمسی متكلمك دخی هر آنده
برشانله متجلی اولمسنه دلالت وشهادت ایدر انك كلامندن سامعه نیجه ملامت كلمزسه انك جمال باكمالنی مشاهده ایلین
عارفه دخی اصلا ملامت وسآمت كلمز زیرا (كل یوم هو فی شأن) مقتضاسنجه اول حضرت هر آنده نیجه شانله متجلیدر
پس عارفه انك هرشانندن برلذت آخر حاصل اولور انكچون عارف بالله اولنلرك قلبی دائما تر وتازه اولور وبونلرك
واصل اولدقلری ارض حقیقتك ومرتبهٔ الوهیتك دخی شانی وعجایب وغرایبی آنافآنا متجدد اولدیغندن اوتری اول
مرتبه ده اصلا جانه ملامت وسآمت كلمز اما بو عالم طبیعتدن جان ارض حقیقتی ومرتبهٔ الوهیتی مشاهده ایلدكده
اكا اوصنمق كلور زیرا عالم حقیقته نسبتله بو عالم طبیعتك لذاتی بلكه جمیع مشتهیاتی وحالاتی من وجه وتیرهٔ واحده
اوزره دركه بو عالم طبیعتك لذاتی ومشتهیاتی انواع واصناف اوزره در وبو دخی صورتا متنوع ومتجدد اولمقدن خالی
دكلدر لكن هرقنغی نوعه كوكل میل ایلسه نه اول بیلدیكی ونه اول كوردیكیدر وفی الحقیقه مادامكه جان
عالم حقیقتدن ومشاهدهٔ مرتبهٔ الوهیتدن خبردار اولمیه بو عالم طبیعتك لذاتنی ومشتهیاتنی متجدد ومتنوع كورر
هردم بر كونه لذت جسمانیه نفسنه حظ ونصیبنی ویرر اما عالم حقیقتدن خبردار اولسه وغدای روحانیه دن وتجلیات
ربانیه دن حظ ونصیب السه بو عالم طبیعت انك چشم شهودنه نسبت كهنه وفرسوده اولور بو حس ظاهرله كوردیكی
وكیدیكی ویدیكی نه اول كوردیكی ونه اول كیدیكی ونه اول یدیكی كبی اولور واهذا اول عالمدن خبردار اولان
انبیا علیهم السلام واولیای كرام وصلحا وعرفانك جانلرینه بو عالمدن اوصنمق كلمش واول عالمه طالب وراغب اولمشلردر
زیرا اول عالمك لذاتنه وحالاتنه حد وغایت یوقدر بو اجلدن جنات اعلادن اصلا بركسه یه ملامت وسآمت كلمز
انكچون انك انهاری بو دنیا انهاری كبی دائما براسلوب اوزره جریان قیلمز بلكه سنك روحك هر نیجه حظ ایلرسه اویله
جریان قیلور كذلك انك اثماری دخی بو دنیا اثماری كبی دكلدر بلكه هرقنغی میوه یی بركره یسك بركونه لذت وینه
اندن یسك برآخر دورلو لذت بولورسن نته كم بو مضمونی مؤید (كلما رزقوا منها من ثمرة رزقا قالوا هذا الذی رزقنا
من قبل واتوا به متشابها) آیت كریمه سنده اهل تفسیر تحقیقلر قیلمشلردر نته كم اول تحقیقاتی جلد ثالثده حكایت
آن زنی فرزندش نمی زیست سرخنده * باغ گفتم نعمت بی كفت را) بیتنك شرحنده ایراد ایلمشزدر لازم كاورسه آنده
طلب اولنه (بیان آنكه هرحس مدركی را از آدمی مدركاتی دیگرست كه از مدركات حس دیگر بی خبرست * بو سرخ
شریف انك بیاننده دركه آدمیدن هر بر مدركه اولان حس ایچون آخر مدركات واردر اكثر نسخه ده آدمیدن صكره
نیز واقع اولمشدر بو تقدیر اوزره معنی آدمیدن هر بر مدركه اولان حس ایچون برنوع مدركات دیگر واردر همان
اول مدركاتی ادراك ایلمك اول حسه مخصوصدركه اول حس دیگرك مدركاتندن آخر حس بیخبردر بو معنی حس
دیگره مضاف اولدیغی تقدیر اوزره در حس دیگره مضاف اولمیوب مقطوع اوقنسه معنی دخی لطیف اولور
بو تقدیر اوزره كه اول حسك مدركاتندن دیگر حس بیخبردر دیمك اولور مثلا جمیع مبصراتی ادراك ایلمك قوت باصره یه
مخصوصدر باقی حواسك انده شركت ومدخلی یوقدر وكذلك جمیع مسموعاتی ادراك ایلمك قوت سامعه یه
مخصوصدر باقیسنك انده مشاركتی یوقدر جمیع مذوقاتی ادراك ایلمك قوت ذائقه یه وجمیع مشموماتی ادراك ایلمك
قوت شامه یه وجمیع ملموساتی ادراك ایلمك قوت لامسه یه مخصوصدركه هر برینك برآخرینك حصه سنده مداخله سی
یوقدر (چنانكه هر استاد پیشه ور اعجمی كار كاه استاد پیشه ور دیگرست) مثلا انجلین كه هر پیشه ور اولان استاد
اول آخر پیشه ور اولان استادك كار وصنعتنك اعجمیسیدر یعنی اكثریا بر پیشه ور اولان استادك كار وصنعتندن
برآخر استاد پیشه ور اعجمیدركه انك كارنی بو ایشلمكه قادر اولمز (وبی خبری او از آنكه وظیفهٔ او نیست) واول استادك
بیخبرلكی واعجمیلكی اندن اوتریدركه اول كار انك وظیفه سی دكلدر كذلك هر حس دخی برآخر حسك كارندن اعجمی
وبیخبردر وانك بیخبر اولمسی اندن اوتریدركه آخر حسك كاری انك وظیفه سی دكلدر (دلیل نكند كه آن مدركات نیست
اول بی خبرلك دلیل اولمزكه اول مدركات اولمیه یعنی برحسك برآخر حسك مدركاتندن بی خبر اولمسی دلالت قیلمزكه
اول مدركات اول حس ایچون اولمیه بلكه اول حس ایچون آخر حواسك مدركاتنی ادراك ایلمك بالفعل اولدیسه
بالقوه انی ادراك ایلمكه قابلیتی واردر نته كم جمیع انسانك صنعت كتابته بالقوه قابلیتی واردر وجمیع كاتبك دخی
هر حرفته بالقوه قابلیتی واردر بركسه نك آخر صنعتدن بی خبر اولمسی اول صنعت اول استادك بالقوه كاری ومحصولی
اولمسنه ولازم كلدكده انك اول كاری قیلمسنه دلالت قیلمز (اگرچه بحكم حال منكر بود آنرا اما از منكری
اینجا جز بی خبری نمی خواهیم) اگر هر حس وهر استاد كندینك مدركی ومعلومی اولمین شیلره وكارلره حال حكمیله
منكردر اما بو محلده منكرلكدن بی خبرلكدن غیری دیله مزز یعنی هر حس حال حكمیله برآخر حسك كارنه

ومدركنه منكر ردیدلرسن بزم بو كلاممزدن بو معنایی فهم ایله كه بزم مرادمز بوندن هر بر حس بر آخر حسك
كارنی ایشلمكه قادر اولمیه دخی بر آخر حس بر آخر حسه لسان حال ایله بن سنك كاركی ایشلمكه اصلا قادر دكلم دیو انكار
ایلیه منكرلكدن مرادیمز بو دكلدر بلكه بو محلده بر حس بر آخر حس اوزره حال حكمیله منكر اولوردیمكدن
مرادمز اول حس اول بر آخر حسك وظیفه سندن و كارندن بی خبر دردیمك اولور بو خسه هر برینك ذاتنده بر آخر
حسك جمیع مدركاتنی ادراك ایلمكه بالقوة قابلیتی واردر مثلا قوت باصره یه استماع ایلمك وقوت سامعه یه كورمك
وقوت ذائقه یه اشتمك وقوت لامسه یه یمك و بو جمله بر آخرینك كارنی ایلمك ممكن وقابلدر بونلرك بر آخرینك كارنی
ایشلمكه انكار قیلمسی وبن اول كاری بیلمزم دیمسی حقیقی دكل صوریدر نته كم حضرت یوسفك برادرلری حضرت
یوسفه كلدكلرنده وحضرت یوسفك حضورنه داخل اولدقلرنده حضرت یوسف علیه السلام انلری درحال بیلدی
حال بو كه بونلر حضرت یوسفك یوسف اولدیغنه منكرلر ایدی نته كم حق تعالی سورۂ یوسفده بیوردی (وجاء اخوة یوسف
فدخلوا علیه فعرفهم وهم له منكرون) بونلرك حضرت یوسفی بیلمسی وانكا منكر اولمسی اصلندن حقیقی دكلدی بلكه
اصلنده یوسفی بیلورلردی لكن مدت مدیده وعهود بعیده مرور ایتمكله انلر یوسفك شاننده‌ن بی خبر اولمشلردی
و بو جهتدن انكا یوسف دكلدر دیو انكار قیلمشلردی كذلك هر بر حس كندی اخوانك كارنه اصلنده عالمدر همان
انكار ایلملری صوریدر و بری برینك كارندن بیخبر اولملری بعض وسائط سببیله‌در اكر اول وسائط وموانع ما بینلرندن
مرتفع اولسه ایدی هر بری بر آخرینك كارنی ایشلمكه قادر اولور چون بر كسه نك روحی مرتبۂ جمعه ایرسه انك هر بر
حسی بر آخر حسنك حكمنی ویرر و كارنی قیلور نته كم عن قریب پس بدانی چونكه رست از بدن (بیتندن معلومك
اولور (مثنوی) چنبرۂ دید جهان ادراك تست ✻ پردۂ پاكان حس ناپاك تست ✻ ای فرعون سیرت وصورت پرست
جهانی كورمكلكك دائره سی ومقداری سنك ادراكك قدردر پاكلرك پرده سی سنك ناپاك اولان حسكدر (چنبره
قاصنغه ودائره اولان شیئه دخی دیرلر بوراده مقدار ومرتبه معناسنه‌در بر سبیل استعاره استعمال اولنمشدر
(دید) بونده دیدن معناسنه در ادراك تست علی تقدیر المضاف قدر ادراك تست تقدیرنده در و پاكاندن
مراد هر شیئی حقیقتله كوروب بیلان اهل الله در تقدیر كلام وخلاصۂ مرام بودر كه ای اهل صورت جهانی
كورمكلكك وآنك حقیقتنه نظر ایر كورمكلكك مرتبه سی ومقداری سنك ادراكك مقداریدر اكر ادراكك قلیل ایسه
بو جهانی دخی قلیل كوررسن واكر ادراكك جلیل ایسه بو جهانی دخی مظاهر اسماء وصفات الهی مشاهده قیلمغله
عظیم وجلیل كوررسن و پاك وطاهر اولان اولیاء كرامك مشاهده قیلدیغی كبی مشاهده قیلورسن وانلری
دخی نه كونه كمسه‌لر ایدیكنی مع الیقین كوررسن و بیلورسن اول پاكاره پرده اولان وانلرك دوستنی مشاهده قیلمغه
مانع كلان سنك ناپاك اولان حسلركدر حس جهل وغفلت وعدم معرفت وانكار واهل حقه بغض وعداوت
و بونلرك امثالی اولان صفتلرله ملوث وناپاك اولور (مثنوی) مدتی حس را بشو ز آب عیان ✻ اینچنین دان جامه شوی
صوفیان) ای اهل طغیان بر مدت حسكی آب شهود وعیاندن یو صوفیلرك جامه شو یلدكنی بونك كبی بیل یعنی ای
اهل غفلت سنك حسلرك شبهه وشكوك وجهالات وعدم معرفت ایله ملوث وناپاك اولمشدر كركدر كه برنیچه زمان آنی
تعیین ومعاینه صو یله یویه سن تا انلرده ناپاكلكدن اثر قالمیوب نور یقین وعیانله هر بری منور اولوب پاك وطاهر
اوله‌لر اهل صفا اولان صوفیلرك جامه یومسنی بونك كبی بیل (وثیابك فطهر) آیت كریمه سندن مستفاد اولان معنایی
دخی بو كا كوره فهم قیل كه اهل تحقیق طهر نفسك دیمكله تفسیر ایلمشلردر نفحاتده مذكوردر كه شیخ ابو الحسن الخرقانی
نقل ایدر كه حضرت پیغمبری خوابده كوردم بكا دیدیكه یا ابا الحسن طهر ثیابك عن الدنس تحظ بمدد الله فی كل نفس
پس ثیابدن مراد كندی نفسمك اوصافی ایدیكنی بیلدم وانكا عالم اولدم دیر (بیت) در تو پوشیده لطف یزدانی ✻ خلعتی
از صفات روحانی ✻ دارش از لوث خشم وشهوت دور ✻ تا ببا كیز كی شوی مشهور (مثنوی) چون تو كشتی پاك پرده
بر كند ✻ جان پاكان خویش بر تو می زند ✻ چونكم سن پاك اوله سن سنك حسلركدن پرده یی قو پررلر پاكلرك جانی
سكا كندیلرین اوررلر كنندده كاف مضموم اوقنق دخی جائز اولور بر كند رفع ایدرلر معناسنه اولور خلاصۂ كلام
و تعبیر مرام اولدر كه ای حسلری ناپاك اولان كمسه چونكم سن الواث باطنی وانجاس معنویدن پاك اوله سن سنك
چشم جانكدن پرده لری رفع ایدرلر چونكم چشم جانكدن پرده مرتفع اوله پاكلرك روحلری كندیسنی سكا مقارن
قیلورلر وسن اول ارواح مقدسه یی مشاهده ایلمكه قادر اولورسن وانلرك ظاهرده اولدیغی كبی باطن عالمنده قرار
قیلنلرینك مراتبنی واوصاف واسرارنی بیلورسن و بر وجه یقین معاینه قیلورسن و بو رؤیت ومشاهده چشم جانك
نصیبیدر غیری حسلرك رؤیت ومشاهده دن حظ و بهره سی یوقدر نته كم بیوررلر (م ی) جمله عالم كر بود نور وصور ✻

چشم را باشد ازان خو بی خبر) فرضا جمله عالم اكر نور وصور اولسه اول بر خو بدن چشمك خبری اولور زیرا نور وصور
مبصراتندندر ومبصراتی ادراك ایتمز الا كه بصر پس صور محبوبه دن انجق بصر خبر ویرر غیری حسلرك اندن خبری
اولمز (مثنوی) چشم بستی كوش می آری به پیش ✻ تا نمایی زلف ورخسارۂ بیش) مثلا چشمكی باغلیه سن وكوشكی
او كه كتوره سن تا كم اكا برینك زلف ورخساره سنی كوستره سن یعنی كوزیكی اورتوب قولاغكی بر محبوبه
قرشو مقابله طوته سن تا كم اكا محبوبك زلف ورخساره سنی كوسترمكه قصد ایلیه سن (مثنوی) كوش كوید من
بصورت ننكروم ✻ صورت ار بانكی زند من بشنوم ✻ كوش دیر كه بن صورته میل وتوجه ایلمزم صورت اكرچه بر بانك
و بر صدا اوره بن آنی ایشیدرم یعنی كوش لسان حال ایله دیر كه صورته باقمق وآنی مشاهده قیلمق بنم كار و وظیفم دكلدر
بلكه بنم شانم وخاصیتم اولدر كه اكر بر صورت صدا ایلیه بن انی استماع ایلرم (مثنوی) عالمم من لیك اندر فن خویش ✻
فن من جز حرف وصوتی نیست بیش ✻ نعم بن عالم وخبردارم لیكن انجق كندی فنمده بنم فنم بر صوتی كندیمه جذب
ایدوب آنی ادراك ایلمكدن غیری زیاده دكلدر بلكه همان بنم فن وصنعتم بر صوتی كندیمه جذب ایدوب آنی ادراك
ایلمكدر دیر (مثنوی) هین بیا بینی ببین این خوب را ✻ نیست بینی در خور این مطلوب را ✻ اكر برونه دیسك ای
برون اكا اول كل بو خو بی كور بینی بو مطلوبه لایق دكلدر بلكه انك وظیفه سی استشمام ایلمكدر لا جرم لسان حال ایله
بینی بویله دیر (مثنوی) كر بود مشك وكلابی بو برم ✻ فن من اینست وعلم ومخبرم ✻ اكر بر مشك وكلاب اوله بوی
ایلتورم واندن رایحه الورم بنم فنم بودر وعلم ومخبرم بودر یعنی برون لسان حال ایله دیر كه اكر بر مشك وكلاب اولورسه بن
اندن رایحه الورم انجق بنم فنم وعلم وخبرم بودر بوندن غیری یه استطاعتم یوقدر مخبر خبر معناسنه در (م ی) كی ببینم
من رخ ان سیم ساق ✻ هین مكن تكلیف ما لیس یطاق ✻ بن اول سیم ساق دلبرلرك جمالی ورخنی نیچون كوررم پس
امدی اكا اول بكا تكلیف ما لا یطاق ایلمه زیرا برونه كورمك طاقتی اولمدیغی شیئی تكلیف ایلمكدر اكر سن آنی
مشاهده یه تكلیف ایلسك اول دخی سكا لسان حال ایله بكا تكلیف ما لا یطاق ایلمه بنم اكا استعدادم یوقدر دیر
(مثنوی) باز حس كژ نبیند غیر كژ ✻ خواه كژ غژ پیش او یا راست غژ ✻ چشم احول از یكی دیدن یقین ✻ دانكه معزولست
ای خواجه معین ✻ كیرواكری حس اكریدن غیری كورمز استرسك انك او كنده اكری كیت استرسك طوغری
كیت غژ زاء فارسیله سورتن دیمك معناسنه امر در بوراده كیت دیمكدن عبارت اولور احول كوز بری كورمكدن
بی شك بیل كه معزولدر ای معین دین اولان خواجه معین فتح میمله اوقنورسه جاری معناسنه اولور یعنی ای جاری
ومائل اولان خواجه دیمك اولور بعض نسخه ده بو مصرعك برنه ناظر شر كست بی توحیدبین ✻ واقع اولمشدر
بو نسخه اوزره معنی شاشی كوز بر كورمكدن یقین وتحقیق بودر كه شر كه ناظردر یعنی ایكی كوریجی در توحیدبین دكلدر
دیمك اولور خلاصۂ كلام هر بر حسك كندی یه مخصوص بر خاصیتی ووظیفه سی اولوب كندی مقتضاسندن
وخاصیتندن خارج بر آخر كاره قادر اوله مدیغی كبی اكری حس اكری كورمكدن غیری یه قابل دكلدر
پس استرسك انك او كنده اكری كیت سنك طوغری كیتمكی دخی اول اكری كورمك مقرردر زیرا چشم احول
بر كورمكدن بی شك معزولدر ای طوغری یه معین اولان خواجه بونی بویله بیل وای راسته مائل اولان افندی بو كه بویله
یقین قیل (مثنوی) تو كه فرعونی همه مكری وزرق ✻ مر مرا از خود نمی دانی تو فرق ✻ منكر از خود در من ای كژ باز تو
تا یكی تو را نبینی تو دو تو ✻ صدد مقدما حضرت موسی علیه السلامك فرعونه جواب ویرمسی خصوصنده
ایدی (الكلام یجر الكلام) فحواسنجه مناسبتله بو قدر معارف ولطایف ظهوره كلدكدنصكره ینه حضرت
موسی علیه السلامك فرعونه جواب وخطاب ویرمسنه شروع ایدوب بو بیتلرله انك لساندن فرعون سیرت اولنلره
تعریضا تنبیه وتعلیم بیوررلر اصل موسی علیه السلامدن مراد هر عصرده موسی مشرب اولان وقلب موسی اوزره
سیر قیلان مرشد كامل اولور وفرعوندن مراد شول طریق حقدن تجاوز ایلین فرعون طبیعت كمسه‌لر اولور كه انلر
كندیلرینك خباثت جبلیه لری اوزره اصحاب دله نظر ایلدكده انلری دخی كندیلری كبی مكار وغدار قیاس ایدرلر
و كندیلرینك سوء حالنی انلره اسناد قیلرلر پس اول موسی مشرب اولان ولیلرك هر بری بو منكر وطاغی
اولنلرك هر برینه خطاب ایدرلر ای فرعون سیرت سنكه هنوز دخی فرعون سن دوكلی مكر وزرق سن لا جرم سن
تحقیقا بنی كندكدن فرق ایتمكی بیلمزسن بلكه قیاس النفس علی النفس ایدوب بنی دخی كندی نفسك كبی غداره
ومكاره صنورسن و بنی بوا جلدن جادولكه ومكره نسبت قیلورسن بكا كندكدن نظر ایله ای كژ بازسن تا حد ذاتده
بر قت اولان شیئی ایكی قت كورمیه سن یعنی وحدت ذاته شریك قوشمیه سن و كندیكی بر موجود حقیقی بیلمیه سن
بلكه جمیع اشیایی مستهلك وفانی كوروب واحد حقیقی همان خدای تعالی یی كوره سن (مثنوی) بنكر اندر

من زمن يك ساعتى * تاوراى كون بينى ساحتى * وارهى ازتنكى وازتنك ونام * عشق اندر عشق بينى والسلام * اى
فرعون سيرت برساعت بكا بندن نظر ايله حق كونك وراسنده برعظيم ميدان كوره سن وبوتنك ونامك تنكلكندن
قورتله سن عشق ايچره عشق كوره سن والسلام يعنى اكربنم ذاتمى ومرتبهٔ عاليه مى كورمك استرسك كركدركه بندن
حاصل اولان نور يقينله برساعت بكا ناظر اوله سن تا بو كونك وراسنده برصحراى واسع وميدان فراخ مشاهده قيله
سنكه جميع عالم اكوان انده برخردل دانه سى قدر اوله وجمله عقول وافهامك كمال وسعت وفسحتندن هايم وحيران قله
بوتنك ونام عوام برجاى تنك كبيدر انك تنكلكندن وقيد وحبسندن خلاص اوله سن وبرمرتبه يه وصول بوله سنكه
اول مرتبه ده محضا محبت ايچره محبت ولذت كوره سن سلام سنك اوزركه اكرسوزم قبول ايدرسك جانك بوديديكم
مرتبه يى بوله وصورته مقيد اولمقدن آزاد اوله (مثنوى) پس بدانى چونكه رستى ازبدن * كوش وبينى چشم مى داند شدن
پس بيلورسن چونكم بدندن قورتله سن وحجاب تندن نجات بوله سن كوش وبينى چشم اولمق بيلور ايمش يعنى
چونكم مقتضاى تندن وقيوداتندن خلاص اولوب عالم كثرتدن كذر قيلوب مرتبهٔ جمعه واصل اوله سن وحقيقت
الحقايق مشاهده قيله سن اول مرتبه ده معاينه قيلورسنكه كوش وبينى كوزكبى كورر ايمش وبونلردخى اشيايى
مشاهده قيلمغى بيلور ايمش بلكه حواس خمسهٔ ظاهره دن هر برحس برآخر حسك كارنى قيلور ايمش وخاصيتن
ويرر ايمش نته كم ابن فارض قدس الله سره حضرتلرينك بو كلمات طيبه وابيات شريفه سى بومضمونى مؤيد اولور
وبومعنايه دلالت وشهادت قيلور (بيت) فكلى لسان ناظر مسمع يد * لنطق وادراك وسمع وبطشت * فعينى ناجت
واللسان مشاهد * وينطق منى السمع واليد أصغت * وسمعى عين تجتلى كلما بدا * وعينى سمع ان شدالقوم تنصت *
ومنى عن يد لسانى يدكما * يدى لى لسان فى خطابى وخطبتى * كذالك يدى عين ترى كلماترى * وعينى يد مبسوطة عند
بسطتى * وسمعى لسان فى مخاطبتى كذا * لسانى فى اصغائه سمع منصت * وبو ابيات شريفه نك اجمالا شرحى بودركه
بونده ذكر اولندى فاذا كان كذلك حال بومنوال اوزره اولديسه پس بنم كلى اعضا واجزام لساندر بنم نطقم ايچون
وبنم كلى وجودم ناظردر ادراك معانى وحقايق ايچون وبنم جمله جسدم سمعدر استماع احاديث وكلماتم ايچون وبنم
هر برجارحم يددر قدرتدر بطش ايچون حاصل كلام هركيم مرتبهٔ احديته واصل اوله انك هر براعضاسى آخرينك
حكمن اجرايه قادر اولور وقتا كم بنم هر برعضوم آخرينك حكمن اجرا وهر برجزوم صاحبنك عملن ادا
ايتمكه قادر اولديسه وبوخاصه بنده ظهور بولديسه پس بنم كوزم مناجات وعرض حاجات ايدر ولسانم مشاهدهٔ اسما
وصفات وبندن سمع نطق ايدوب اداى كلمات ايدر ويدم اصغا واستماع ايدر وبنم سمعم برچشمدركه مجلى اولور انده هرنه
شئ كه ظاهر اوله وبنم كوزم برقولقدركه اكر برقوم تغنى وترنم ايلسه لر انصات ايلر وسكوت قيلور وبنم وجودمدن
حاصل اولان قدرت كامله وايد شامله دن هرشيئى اشلمكه بنم لسانم بريد قويدر نته كم يدم بنم ايچون لساندر خطاب
خطبه ده وكذلك يعنى عينم سمع ويدم لسانم اولديغى كبى يدم برعيندركه كورر هرنه شئ كه عينم كورر وكذلك بريد
مبسوطه در عند كل البسطة والسطوة وقس على هذا سائر الاوصاف كه بومرتبه يه مخصوص اولان عجايباتدر (م ى)
راست كفتست آن شه شيرين زبان * چشم كردد مو بموى عارفان * اول شيرين زبان اولان شاه راست ديمش عارفلرك
وجودى مو بمو چشم اولور شاه شيرين زباندن مراد اكثر احتمال حكيم سنائى قدس سره حضرتلرى اولمقدركه اكثر
محلده حضرت خداوندكار انلرك كلام درربارلريله استشهاد بيوررلر وشيخ عطار قدس الله سره حضرتلرى اولسه دخى
جائزدركه انلرك كلاميله دخى بعض محلده استشهاد بيوررلر اما حضرت پيغمبر عليه السلام اولمق هم ممكندر لكن
متداول اولان حديث كتابلرنده هيچ بومفهومده برحديثه بوآنه دك راست كلمك واقع اولمدى عجب دكلدركه بعض
كتابده موجود اولسون وشه شيرين زباندن مراد حضرت پيغمبر عليه السلام مراد اولسون ديئورسه حضرت
مولانا قدس الله سره اكثر يا حديث شريفه اشارت بيوردقلرى محلده دأب شريفلرى اولدركه يا كفت پيغمبر ديرلر
وياخود البته رسول الله وياخود نبى ناميله وياخود حضرت مصطفى عليه السلام ديمكله الحاصل حديث
شريفه اشارت بيوردقلرى برده برلفظله تعبيرا تمثلردركه اول بيت حديث شريفك معناسى اولديغنه اول لفظ واول
تعبير البته قرينه اولور بونده ايسه حديث معناسنه قرينه اولمديغى اجلدن اكابر كلامى اولمغه احتمال ويرلدى عارف
حق بيلن وصاحب بصيرت اولان كسه يه ديرلر وبصيرت برنوردركه جميع اعضاده بذاتها ساريه در وهرعضوده مدرك
وعالم اولدر بعض عضوده مخصوص وبعضيسنه غير مخصوص دكلدر بلكه هرقنغى عضوده اولورسه اولسون اشيايى
مشاهده قيلشدر پس چشمدن غيرى يه رؤيت ومشاهده اسناد ايلمك عقله ابعد وابردكلديكچون بو محلى حق تعالينك
قدرتنه وارادتنه تعليق ايدوب حق تعالى ديلرسه هرعضوى چشم ايدوب بحدقه وبى عين اول عضو اول شيئى كورمكه

قادر اولور ديمكى اثبات ايچون بو ابيات شريفه ايله حجت وبرهان ابراز ايدرلر (مثنوى) چشم را چشمى نبود اول يقين
دررحم بود او جنين كوشتين * علت ديدن مدان پيه اى پسر * ورنه خواب اندر نديدى كس صور * يقين ومحققدركه
چشمك اول چشمى يوغيدى زيرا اول چشم اول رحم مادرده جنين كوشتين ايدى يعنى كوشته منسوب جنين ايدى
حق تبارك وتعالى برپيه پاره يه نور ويروب آنده كورمكى خلق ايلدى واول حدقه ايچره موضوع اولان پيه پاره لرك
رؤيت مستقلا كندى خاصيتلرى دكلدر بلكه رؤيتى خداى تعالى انلرك وجودنده خلق ايتمكله وانلرى رؤيته آلت
قيلمغله انلر اشيايى كوررلر ورؤيته قادر اولورلر امدى اى پسر پيه پاره يه كورمكى علت بيلمه يعنى بوالت رؤيت اولان پيه
پاره لرى البته رؤيتى مقتضى ومستلزمدر ديمه وبونلرك وجودنى كورمكه حقيقت سبب وعلت ظن ايلمه وبونلرسز
كورمك نيجه ممكندر ديوسويلمه كه اكر بو پيه پاره لرك وجودى كورمكه البته علت اولايدى كمسه خواب ايچره
صورتلر كورمزدى خواب ايچره بوقدر اشكال وصورى كورن حسك خود پيه پاره لره احتياجى يوقدر معلوم
اولديكه بوظاهرده اولان حدقه سز وعينسز كورمك ممكن اولور ايمش نته كم حدقه سز وعينسز كورن طائفه يى
بومعنايى اثبات ايچون مثل دوقعنده ايراد ايدوب بيوررلر (مثنوى) آن پرى وديو مى بيند شبيه * نيست اندر ديدكاه
هردو پيه * مثلا اول پرى وديو كورر هر ايكيسنك ديدكاهنده پيه شبيه يوقدر شبيه مصرع ثانى يه مصروف اولور
يعنى هر ايكى طائفه نك ديده لرى محلنده پيه پاره لره مانند نسنه يوقدر زيرا پيه پاره لر واسطه سيله كورمك اجسام كثيفه
اولان حيواناته مخصوصدر پرى وديو اجسام لطيفه قبيلندندر انلرك كورمه سى حدقه يه وپيه پاره لره محتاج دكلدر
بلكه حق تعالى حضرتلرى انلرك وجودنده برحس خلق ايلمشدركه انكله كوررلر ولازم اولان شيلرى انكله
ادراك قيلورلر واول حسك ونورك انلرك وجودنده محل وموضعى حدقه وپيه پاره دكلدر زيرا انلرك وجودنده
وديدكاهنده اصلا پيه مشابه برنسنه يوقدر بووجه دخى ممكندركه شبيهدن مقدم انسان لفظى مقدر اوله وبويله
دينه كه اول پرى وديو انسانه شبيه كورر يعنى انسان مانندى مبصراتى ادراك قيلور حال بوكه هر ايكى طائفه نك
ديدكاهنده پيه پاره لر يوقدر (مثنوى) نور را با پيه خود نسبت نبود * نسبتش بخشيد خلاق ودود * اصلنده نوركه
پيه پاره لره خود نسبتى يوغيدى لكن خلاق ودود اكا نسبت بخش ايلدى يعنى اكرنظر اولنسه نورك حدقه ده اولان
پيه پاره لرله اصلا مناسبتى يوقدر واصلنده دخى برى برينه مناسب دكللر ايدى زيرا برى كثيف وبرى لطيفدر پس
بينهماده مناسبت اولمز ولكن اول ودود اولان خلاق نورله پيه پاره لره نسبت بخش ايلدى اولا عرمك ديده ده برلطافت
خلق ايليوب نوربصرله اول لطافتك ماينده مناسبت حاصل اولدى حتى نور بصر اول مردمكده اولان لطافت
واسطه سيله عينه تعلق قيلدى روحك جسمه تعلق ايلديكى كبى (م ى) آدم ازخاك ست كى ماند بخاك * جنى ازنار ست
بى هيچ اشتراك * آدم خاكدندر خاكه چقن بكزر جنى دخى آتشدندر هيچ اشتراكسز يعنى آدمك مادهٔ جسمانيه سى
خاكدندر وحق تعالى انسانك جسمنى سلالهٔ طيندن خلق ايلمشدر حال بوكه انسان اصلا خاكه بكزمز وحق تعالى
جنلرى دخى (وخلق الجان من مارج من نار) آيت كريمه سنك مصداقنجه شعلهٔ ناردن خلق ايلمشدركه انلرك
وجودنده سائر عنصرلك اشتراكى يوقدر مع هذا بودخى بنه ناره مشابه دكللردر نته كم بيوررلر (م ى) نيست مانند اى
اتش آن پرى * كرچه اصلش اوست چون مى بنكرى * اول پرى آتشه مانند ومشابه دكلدر اكرچه اول پرينك اصلى
اول اتشدر چونكم نظر ايليه سن نته كم بوآيت كريمه دخى بومضمونى مؤيد اولوركه (والجان خلقناه من نار السموم)
بيوردى (مثنوى) مرغ ازبادست كى ماند بباد * نامناسب را خدا نسبت بداد * مرغ دخى باددندر اما باده چقن بكزر
يعنى طيورك نطفه سى باددر لكن انلرك اجسامى باده بكزمز نهايت مافى الباب اولدركه قادر ووهاب اولان خدا
نامناسب اولان شيلره نسبت ويردى وبرى برينه ضد اولان شيلرك ماينده الفت واتحاد روزى قيلدى (مثنوى)
نسبت اين فرعها با اصلها * هست بيچون ارچه دادش وصلها * بوفروعك اصولنه نسبتى بيچون وبى چكونه در
اكرچه خداى تعالى بوايكيسنك ماينده وصللر ويروب يعنى بوفرعلرك هر برينك كندى اصللرينه نسبتى بى كيفدركه
عقول انسانى نك برى برينه انتسابى نه كيفيتله ايديكنى ادراكه قادر اوله مز اكرچه بوقدر اتصال واتحادلرى
خداى تعالى انلرك ماينلرينه ويردى ولكن بواتصالك حقيقتنى بيلمكده عقول حيراندر (مثنوى) آدمى چون
زادهٔ خاكى هباست * اين پسر را با پدر نسبت كجاست * مثلا آدمى چونكم هبا ولاشئ اولان خاكك زاده وفرزنديدر
اما بوپسرك پدرنه نسبتى قنده يعنى آدمينك خاكه وكذلك خاكك آدمى يه اصلا مناسبتى يوقدر (مثنوى) نسبتى
كرهست مخفى ازخرد * هست بيچون خرد كى پى برد * نعم اكر برنوع نسبت وار ايسه ده عقلدن مخفيدر اول نسبت
بى چون وبى چكونه در عقل اكا نيجه يول ابلتور عقلك ادراك ايلديكى باكيف اولان شيلردر نا كيف اولان

شیلری عقل ادراك ایلمکه قادر اولمز پس بوذکر اولنان فروعك کندی اصلنه نسبتلری نفس الامرده نظر اولنسه
بی چون وبی چکونه در اویله اولیجق عقل انك ادراکنه یول ایلتمز پس بری برینه مناسب اولمین شیلرك مابیننه نسبت
ویرن خدا مناسبتسز برشیئی سمعی بوغیکن اکا اشتدرمکه وحدقه وعینی یوغیکن انی رائی وناظر قیلمغه قادردر
البتّه سماعه اذن وصماخ ورویته حدقه اولمق لازم دکلدرتته کم بومعنایی توضیح وتأیید ایچون بو بیتلری دخی
مثل موقعنده ایراد ایدوب بیوررلر (مثنوی) بادرا بی چشم اکر بینش نداد * فرق چون می کرد اندر قوم عاد
چون همی دانست مؤمن از عدو * چون همی دانست می را از کدو * مثلا حق تعالی حضرتلری باده چشمسز
اکر دانش وبینش ویرمیدی قوم عاد ایچنده اولان مؤمنلری نیجه فرق ایلردی عدودن مؤمنی نیجه بیلدی می قبقدن
نیجه بیلدی وما بینلرنی نوجهله فرق قیلدی یعنی حق تبارك وتعالی باد صرصره حدقه وعینسز اکر رویت عطا
قیلمیدی اول باد عاد قومنك ما بیننده نیجه فرق ایلردی هود قومنی عدو اولان عاد قومندن نیجه بیلوردی ومی
مثابه سنده اولان مؤمنلری کدو منزله سنده اولان کافرلردن نوجهله تمییز قیلوردی مؤمنلر اوزره اسدکده
نسیم صبا کبی اولدی واول کافرلر اوزره اسدکده انلری قهر وهلاك قیلدی اکر انده فرق وتمییز اولمیدی مؤمنی
کافردن فرق ایلیوب جمله سی برابر اولوردی (مثنوی) آتش نمرود را کر چشم نیست * با خلیلش چون تجشم
کردنیست * کذلك آتش نمرودك اکر بینشی اولمسه اول خدانك خلیلنه تجشم ایلمکه نیجه منسوب
اولوردی تجشم تفعل بابندندر تکلف معناسنه در ثلاثیسی فتحتیله جشم برنسنه یی زحمتله تحصیل ایتمکه
دیرلر (تجشم) زحمت اختیار ایتمك ومشقت وکلفت اوزره اولمقدر نقول جشمت الامر جشما من الباب الرابع وتجشمته
اذا تکلفته علی مشقة یعنی نمرودك حضرت ابراهیم علیه السلام ایچون یالکندردیغی آتشك اکر کندی یه مناسب
چشمی اولمیدی اول خدای تعالینك خلیلنه رعایت ایلمکده تکلف ایلمکلکی وزحمت ومشقتی کندی یه اختیار
ایدوب آنی ایحتممسی واکا رعایت ایتمسی نیجه ممکن اولوردی اجسام قابلیی احراق ایلمك انك شانندن ایکن
حضرت ابراهیم علیه السلامه نه وجهله بردوسلام اولوردی معلوم اولدیکه انك دانش وهم بینشی وار ایمش
حضرت حقك امرنی بیلدی وقبول قیلدی بینشیله انك دوستنی کوروب کندی یه زحمتی اختیار ایدوب خاصیت
طبیعیه سنی اظهار ایتیوب اکا بردوسلام اولدی چشمه نسبتله تجشم فی محلنده واقع اولمشدر (مثنوی)
کر نبودی نیل را آن نور دید * از چه قبطی را ز سبطی بر کزید * وکذلك اکر نیل صوینك اول چشمی واول کورمسی
اولمیدی نه وجهدن سبطی قبطیدن تمییز ایلردی وآورندیلردی یعنی نیل مبارکك کندی ذاتنه مناسب کوزی
وکورمسی وبیلمسی اولمیدی نه جهتدن فرعون قومنی موسی قومندن فرق ایلردی قبطیلره نیجه قان وسبطیلره
نوجهله آب روان اولوردی ویاخود سبطیلره نیجه ره کذر اولوب انلری سلامته وسیله اولوردی وقبطیلره نیجه محل هلاك
اولوب انلری قهر وهلاك ایدردی (مثنوی) کر نه کوه وسنك با دیدار شد * پس چرا داودرا او یار شد * وکذلك اکر کوه
وسنك بادیدار اولمسه ودانش وبینشله اتصاف قیلمسیدی پس حضرت داوده اول سنك وکوه نیچون یار اولوردی
ونه وجهله معاونت قیلوردی که قصه سی نیجه کره مرور ایلدی ومشهوردر (مثنوی) این زمین را کر نبودی چشم
وجان * از چه قارون را فرو خورد آنچنان * وکذلك بوزمینك اکر چشم وجانی اولمیدی قارونی انجلین نه وجهله آشغه
یوداردی وحضرت موسی علیه السلام اکا بلعی یا ارض دیو خطاب ایلدکده آنی نیجه فهم ایدردی وقارونی توابعیله
کوروب بیلمسه نه حالله آنی خسف ایدردی (مثنوی) کر نبودی چشم دل حنانه را * چون بدیدی هجر آن فرزانه را
وکذلك حنانه نك چشم دلی اولمیدی اول فرزانه ویکانه نك هجر وفراقنی نیجه کوردی حنانه خرما اغاجندن برستون
ایدی حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم اول ستوندن ایریلوب منبری کندیلره مقام ایلدکده اول ستون اول
حضرتك هجراندن ناله وحنین ایلدی جمله اصحاب آنی استماع ایلدیلر قصه سی مفصلا جلد اولده نالیدن استن
حنانه بیاننده مرور ایلدی فلیطلب فیه (مثنوی) سنك ریزه کر نبودی دیده ور * چون کواهی دادی اندر مشت در
سنك ریزه اکر بینا ودیده ور اولمیدی اوج ایچنده نیجه شهادت ویرردی یعنی خصلت حضرت حبیب اکرم
صلی الله علیه وسلمك اوچ ایچنده اکر اول حضرتك رسالتنه وحق تعالینك وحدانیتنه عالم اولمیدی نیجه شهادت
کتوردی حق تعالینك برلکنه وانك رسولنك حق رسول اولدیغنه نیجه اقرار ایدردی بونك دخی قصه سی جلد
اولده مرور ایلمشدر والحاصل بوذکر اولنان اشیانك جمیعی اکا دلالت وشهادت ایلرکه عناصر اربعه نك
هر برینك کندی ذاتلرینه مناسب بیلملری وکورملری واردر وکذلك جمیع جماداتك ونباتاتك دخی هر برینك
کندیلره مناسب بیلملری وکورملری واردر بواجلدن خالقلرینی شاننه لایق اولمین اوصافدن تسبیح وتقدیس ایدرلر

وچن بونلردن برینه امر ایلسه امتثال ایدوب اطاعت وانقیاد ایتمنه کیدرلر نته کم جلد اولده وجلد ثانیده وثالثده
تسبیح جماداته متعلق اولان محللرده ومطلبلرده بورایه مناسب اولان تحقیقات وتدقیقات مرور ایلمشدر تکراره
حاجت یوقدر (مثنوی) ای خرد بر کش تو پر وبالها * سوره بر خوان زلزلت زلزالها * در قیامت این زمین بر نیك وبد
کی ز نادیده کواهیها دهد * کی تحدث حالها واخبارها * تظهر الارض لنا اسرارها * ای خرد وای صاحب عقل سن
پر وباللرجك یعنی عقل وفکرك قنادلرنی آچ (اذا زلزلت الارض زلزالها) سوره سنی اوقو بوسوره شریفه نك تفسیری
وبعض تحقیقی جلد اولده (مرتدشدن کاتب وحی) سرخنده مرور ایلدی انده طلب اولنه اول سوره شریفه ده
الله تبارك وتعالی (یومئذ تحدث اخبارها بان ربك اوحی لها) بیوردی قیامت کوننده بوزمینك نیك وبد اوزره
کورمکسزین شهادتلر ویرر شهادته البتّه کورمك وبیلمك لازم اولنلردندر پس بوزمین خود کندی اوزرنده
انسان ایو وکتو هرنه عمل ایشلدیسه تحدیث ایلیوب شهادت قیلسه کرکدر فعل فلان علی ظهری کذا دیو متکلم
اولسه کرکدر زیرا بو زمین جمیع حاللری وخبرلری تحدیث واخبار ایلر ارض جمیع سرلرنی بزه اول کونده اظهار ایلر
حال بوکه ارضك کورمکه چشمی یوق وسویلمکه دخی لسانی یوقدر پس بوندن دخی معلوم اولورکه کورمك
همان چشمه مخصوص وسویلمك دخی همان بولسان ظاهره مخصوص دکل ایمش بوقدر معارفی مناسبتله
بسط ایلدکدنصکره ینه قصه بیاننه رجوع وشروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) این فرستادن مرا پیش تو میر) هست
برهانی که شد مرسل خبیر * ای فرعون بنی سن امیرك اوکنه بوکوندرمکلك برعظیم برهاندرکه مرسل خبیردر یعنی
خدای تعالینك بنی بویله تك وتنها بی عسکر وبی محابا سنك کبی غوی وقوی امیرك اوکنه کوندرمسی برعظیم
برهاندرکه اول مرسل سنك وبنم حالمزه وفعالمزه عالم وخبیردر اکر اول بنم کبی ضعیفك معین وظهیری اولمسه نیجه
قابل ایدیکی بویله فرد وواحد سنك کبی عساکر کثیره صاحبی ظالم پادشاهه مقابل اولیدم بوندن معلوم اولدیکه
اوبنی سکا ارسال ایلین پادشاه ذو الجلال جمله مزك احوالنه علیم وخبیردر وهرشیئی دیلدیکی اوزره ایشلمکه قادردر
(مثنوی) کین چنین دار وچنین ناسور را * هست در خور از پی میسور را * که بو نجلین ناسوره بونك کبی دارو لایقدر
میسوردن اوتری ناسور اوکلمز یاره یه دیرلر بوندن مراد فرعونك مرض روحانیه سیدر کفر ومعصیت وکبر ونخوت
مرضلری انده قرار ایلدیکندن او کلمز یاره مثابه سنده اولمشدر میسور یسردن اسم مفعولدر یعنی ای فرعون بونی بویله
بیل که بنم المده اولان عصا اژدرها فی المثل بردار وی تلخ کبیدر وسنك کفر وعنادك او کلمز یاره کبیدر بونك کبی
بردار وی تلخ انك کبی خبیث مرضه یسر اولمقدن اوتری وانك او کلمسنی سهل وآسان قیلمقدن اوتری لایق وسزادر
(مثنوی) واقعاتی دیده بودی پیش ازین * که خدا خواهد مرا کردن کزین * ای فرعون بوزماندن مقدم واقعه لر
کورمش ایدك که خدای تعالی بنی کزین ومختار ایلمك استر یعنی بنم ظهورمدن اول نیجه واقعه لر کورمشدك که
خدای تعالی حضرتلری بنی بر کزیده ایلمك استر وبنی سکا کوندروب سنی خور وحقیر ایلیسردر * مثنوی
من عصا ونور بکرفتم بدست * شاخ کستاخ ترا خواهم شکست * بن دستمده عصا ونور طوتمشم سنك کستاخ اولان
بوینوزکی قیرمق استرم نوردن مراد بونده ید بیضادر یعنی ای فرعون بن عصایی وید بیضایی المده طوتدم وسکا انلرله
کلوب مقابله ایتدم تاکم سنك کستاخلغك بوینوزکی کسر ایلیم وسنی طریق حقه دعوت قیلم اکر بکا تابع
اولورسك فلاح بوله سن والا هلاك اوله سن * مثنوی * واقعاتی سهمکین از بهر این * کونه کونه می نمودت رب دین *
بوندن اوتری یعنی بو حالی اشعار ایچون سهمکین وهولناك واقعه لر دورلو دورلو رب دین سکا کوستردی * مثنوی *
در خور سر بد وطغیان تو * تا بدانی کوست در خورد آن تو * سنك بد اولان سرکه وطغیانکه لایق سهمناك واقعه لر
کوستردی تا بیله سنکه اول سهمناك اولان واقعه لر سنك لایقکدرکه حق تعالی هرکسك رؤیاسنی کندی یه مناسب
کوسترر * مثنوی * تا بدانی کو حکیمست وخبیر * مصلح امراض درمان ناپذیر * تا بیله سنکه اول خدا حکیم
وخبیردر درمان پذیر اولمین امراضك مصلحیدر هر مرضك شاننه مناسب دواسن ویریجیدر وهرکسك ذاتنه موافق
رؤیاسن کوستریجیدر (می) تو بتأویلات می کشتی ازان * کور وکر کین هست از خواب کران * سن تأویلات سببیله
اندن اوتری اولدك کور وکر که بو واقعات خواب کرانندر یعنی سن ای فرعون تعبیرات فاسده سببیله اول واقعاتك
رموز واشاراتندن اعمی واصم اولدك کندیکی بویله دیو که بو واقعه لر آغر اویقودن حاصل اولمشدر بونك نتیجه سی یوقدر
ومقصود بونده شول فرعون سیرت اولنلره تعریضدرکه چن بر سهمناك واقعه کورسه لر یا اضغاث احلامدر دیرلر
یاخود خواب کراندن حاصل اولمش خیالات وهمیه در دیو تأویل ایدرلر خدای تعالی انلره اول واقعه یی
سهمناك انکچون کوسترمشدرکه استغفار وتوبه ایده لر وطاعات وعبادات یولنه کیده لر وصدقه لر ویره لر وکندیلری

انقیاد وصلحا زمره سنه ایرکوره لر اما آنلر متنبه اولمیوب تاویلات فاسده یه ذاهب اولورلر وخواب کراندندر دیو تأویل
وتوجیه قیلورلر (مثنوی) وآن طبیب وآن منجم درلمع * دید تعبیرش بپوشید از طمع * واول طبیب واول منجم
لمعه لرده اول واقعاتك تعبیرنی کوردی لکن طمعندن آنی اورتدی یعنی اکرسن دیرسنکه بن بو واقعاتی اطبا
ومنجمینه عرض ایلدم انلر دخی بنم بیلدیکم کبی تعبیر ایلدی (جواب) اولدرکه اول طبیب واول منجم لمعات عقلیه ده
اول واقعاتك تعبیرنی کوردیلر وانك نتیجه سنه نظر ایرکوردیلر واکن سنك انعام واحسانکه طمعلری
اولدیغندن اورتی انك حقیقتنی ستر ایلدیلر وسنك مزاجکه موافق سوزلر سویلدیلر * مثنوی * کفت دور از دولت
وازشاهیت * که درآید غصه درآکاهیت * اول طبیب واول منجمك هر بریسی انلره اول واقعه یی عرض ایلدکده
دیدی پادشاهم سنك دولتکدن وشاهلغکدن دور اولسونکه سنك آکاهلغکه وخبردارلغکه غصه کله وسنی
مغموم ومحزون قیله (مثنوی) از غذای مختلف یا از طعام * طبع شوریده همی بیند منام * بو واقعه لر مزاجك
فسادندن وطعامك هضم اولمسندن کورنمشدر زیرا مختلف غذادن یاخود طعام فاسددن شوریده اولان طبع
منام کورر حکمانك واهل تعبیرك بحثی بونك اوزرینه درکه واقعه نك درست اولمسنه صحت مزاج شرطدر زیرا
کاه اولورکه مزاجی مختل اولان کمسه خیال کورر اکا اضغاث احلام وملاعبه ٔ شیطان دخی دیرلر که انك اصلا
نتیجه سی اولمز وتعبیره کلمز واکار رؤیای صالحه وصادقه دخی دینمز بلکه مزاجك اختلالندن وطعام فاسدك
طبیعتی بولندر مسندن کورلمش برآلای خیالات دینور فرعونك واقعه لری بو قبیلدن دکل ایکن اطبا ومنجمین
آنی بیلدکدنصکره کتم ایدوب بو قبیلدن عد ایلدیلر وانك مزاجنه ملایم سوز سویلدیلر (مثنوی) زانکه دید اوکه
نصیحت جونه * تند وخونخواری ومسکین خونه * زیرا اول طبیب ومنجمك هر بری کوردیکه سن نصیحت جو
دکلسن تندسن وخونخوارسن ومسکین خود کلسن یعنی اول اطبا ومنجمین حقیقت تعبیری کتم ایدوب سکا
خوش آینده سوز سویلدکاری انکیچوندرکه کوردیلرکه سن آنلردن نصیحت جو دکلسن تند وسرکشسن وقان ایجیجی
ظالمسن وفقیر خویلو دکلسن پس هر بری سنك شرکدن خوف ایدوب عرضلرنی صیانت ایتمك ایچون سکا
حقیقت حالی سویلیوب مزاجکه موافق اولان وطبیعتکه مطابق کلان سوزلری سویلدیلر وحظ ایلدیکك اوزره
تعبیر ایلدیلر بونده تنبیه وتعریض واردر شول امرا وسلاطینه که انلر فرعون سیرتلر ونمرود طبیعتلردر چین انلره
بایندارلقده ویا حالت نومده برنیجه واقعات یوز کوسترسه علما وصلحا اکرچه آنی عرض ایدرلر لکن کبر ونخوتلری
برنده ایکن ومسکین خود کل ایکن پس انلر دخی انك حقیقتنی دیمیوب مزاج کبرا اولورلر واول جبارلرك طبعنه ملایم
تعبیر وتاویل قیلورلر پس امرا وسلاطینه واجب ولازم اولان اولدرکه علما ومشایخدن بر واقعه نك ویاخود برکارك
اسرارندن استفسار ایلسه لر تواضع وحسن خلقله استفسار ایلیه لرتا کم انلر بو تواضع وحسن خلقله کوروب
قلبلری مطمئن اولوب حقیقت حالی انلره سویلیه لر اکر بویله اولمزسه صلحا وعرفادن بریسی بونلره کندی حسب
حاللرنی سویلمك میسر اولمزسه پس بونلرك کاری دخی عاقبة الامر نتیجه بولمز وباشلرینه دخی خیر کلمز (مثنوی)
پادشاهان خود کنند از مصلحت) ایك رحمشان فزونست ازعنت) شاه را باید که باشد خوی رب * رحمت او سبق دارد
برغضب * اکرسن دیرسنکه پادشاهلره سیاست قیلمق وقان دوکمك لازم کاورا کر پادشاهلر قان دوکمسه عالم مختل
اولور وبنی آدم فساده میل قیلور نعم پادشاهلر خون ایدرلر وبرکمسه یی اولدررلر مصلحتدن اوتری لیکن انلرك مرحمتلری
عنت وشدتلرندن افزوندر پادشاهه کرکدرکه خوی رب اوزره اوله وحق تعالینك اخلاقیله تخلق قیله انك رحمتی
غضبی اوزره سبقت طوته یعنی خلق الهی بودرکه (سبقت رحمتی علی غضبی) حدیث شریف قدسیسنك مقتضاسنجه
رحمتی غضبی اوزره سبقت قیلمشدر وبرقولنه قهر ایلسه انی الحکمة والمصلحة قهر قیلمشدر پس شاهلره دخی لازم
اولان بو اولورکه حق تعالینك اخلاقیله متخلق اوله لر وعباد اللهه مرحمت وشفقت قیله لر اکر بونلردن برینی قتل ایتمك
لازم کاورسه ده مجرد غرض نفسانی ایله اولمیه بلکه الحکمة والمصلحة اوله تا کم اول پادشاه صفت عدالتله متصف
اولمش اوله (مثنوی) نی غضب غالب بود مانند دیو * بی ضرورت خون کند از بهر ریو * دیو کبی اول شاهه غضبی
غالب اولمیه ضرر وتسزر یو وحیله دن اوتری خون ایلیه یعنی شیطانك غضبی غالب اولدیغی کبی پادشاهك غضبی
غالب اولمق کرك ونفسك حیله وغرضندن اوتری ضرورتسز یره خون قیلمق کرك بلکه حین غضبده کظم غیظ
ایلك وکندوینی شرع شریفه مطیع قیلمق وحضور حقده کندوینی برفقیر ومسکین کبی بیلمك کرکدر اکر بویله
ایلمزسه فرعون سیرت اولور وعاقبت عذاب الیم ایجره قالور (مثنوی) نی حلیمی مخنث وار تیز * که شود زن روسبی
زان وکنیز * پادشاه مخنث وار حلیم دخی اولمیه زیرا اول حلمدن زن روسبی کنیز دخی روسبی اولور یعنی اکرچه پادشاهه

بیمعنی یره غضب قیلمق لایق وجائز کلدر اما مخنثلر کبی حلیم اولمق هم یرنده کلدرز یرا اکر زیاده حلیم اولسه عورتی
وجاریه لری روسبی اولمق لازم کاور وممالکنده اولان نسا وجوارینك فاحشه لکاری ظاهر اولمغی مقتضی اولور ونیجه
فحش ومنکر اتك دخی ظهورینه سبب اولور بلکه پادشاهلره سیاست وغضب لازم اولانلردندر لکن الحکمة والمصلحة
اولمق اوزره وحلم ومرحمت دخی لازم اولانلردندر تا غضبی زیاده اولمغله شیطان سیرت وفرعون طبیعت اولمیه (مثنوی
دتو خانه کرده بودی سینه را * قبله سازیده بودی کینه را * ای فرعون سن صدرکی شیطان خانه سی ایلمش ایدك کین
وغضبی کندیکه برقبله دوزمش ایدك وهردم کین وغضب ایلمکه میل وتوجه قیلمش ایدك (مثنوی) شاخ تیزت بس
جکرها را که خست * نك عصام شاخ شوخت را شکست) ای سنك تیز وشدید بو ینوزك چوق جکرلریکه خسته
ومجروح ایلدی اشته بنم عصام دخی سنك کستاخ اولان بو ینوزکی صدی یعنی ای فرعون سنك ظلم وفسادك
شاخلری چوق درونی مجروح وخسته ایلمشدر لاجرم اشته بنم عصام دخی سنك کستاخ اولان نفسکی وعرضکی
شکست وپایمال ایلدی وکما تدین تدان معناسی مقرردر وهرکس نه عمل قیلدیسه انك مکافاتنی کورمك محققدر
چونکم فرعون حضرت موسی علیه السلام ایله نزاع وجدال قیلدی وانك اوزرینه نیجه وجوهله حمله لر ایلدیکه
فرعون بو جهانك اهلندندر وحضرت موسی علیه السلام اول جهانك اهلندندر پس اول جهانك اهلی بو جهانك
اهلنه همیشه منازعه قیلمقدن وحمله لر ایلمکدن خالی اولمدقلریچون انلرك اول جهان حقیقت اهلیله حالنی بیان ایلمك
خصوصنده بو سرخ شریفی بسط ایلیوب بیورر (حمله بردن این جهانیان بران جهانیان) بو سرخ شریف
بو جهانیلرك اول جهانیلر اوزره حمله ایلتملری بیاننده در یعنی دنیانك واصحاب نفس وهوانك انبیا واولیا
اوزره حمله لر قیلمرینك وهجوملر ایلمرینك بیاننده در (وتاختن برون ایشان تاسنور ذرونسل که سرحد غیبست)
وبونلرك نسلانك وذریتنك سنورینه دك چاپلرینك وهجوم ایتملرینك بیانندەدرکه عالم غیبك سرحدیدر وذر ذال
معجمه نك فتحه سی ورانك شده سی ایله بونده ولد وذریت معناسنه درکه نسل ایله عطف تفسیر واقع اولور یعنی بو جهان
اهلی اول جهان اهلنك اوزرینه حمله ایتدی وچاپوق طوتدی عالم غیبك سرحدی اولان نسل وذریتك سنورینه دك که
مراد بو سنوردن اصلاب اباء وارحام امهاتدر اکثر نسخه ده تا سنور دز وقلعه ٔ نسل واقع اولمشدر دز قلعه یه دیرلر که
قلعه اکا عطف تفسیر اولور بو نسخه اصح واولیدر وبو تقدیر اوزره معنی وانلرك سکرتمسی وهجوم واقدام
ایتمسیدر نسل قلعه سنك سنورینه دك که اول نسلك قلعه سنك سنوری عالم غیبك سرحدیدر فی الحقیقه اصلاب
آبا وارحام امهات عالم غیبه نسبت سرحد کبی واقع اولمشدر وبو جهان اهلنك تصرف وحکومتی اصلاب
آبا وارحام امهاته دك نافذ وجاری اولورینه کم بو جهان اهلنك جمله سندن بریکه فرعون لعین ایدی حضرت موسی
علیه السلامك بو عالمه کلمسندن اوتری اولاد بنی اسرائیلك ذکورنی ورجالنی نساسندن نیجه ایام تفریق ایلدی تا کم
حضرت موسی علیه السلامك مادهٔ جسمانیه سی اولان نطفه با باصلبندن انا رحمنه واصل وداخل اولمیه چونکم
قضاء الهی یی منع ایده میوب اول نطفه رحم مادره داخل اولدقدنصکره ارحام امهاتدن خروج وتولد ایلین
اولادك قتلنه سعی ایلیوب نیجه بیك اطفالی بیکناه قتل ایلدی (وغفلت ایشان از کمین که چون غازی بغزا رود
کافر تاختن آورد) وبو جهان خلقنك کمیندن غافل اولمرینك بیانیدرکه چون غازی غزایه کتمیه کافر چاپوق کتورور
بو جهان خلقی عالم غیب اهلنك پوصوسندن واختفاسندن غافللردر نته کم غازی کفار اوزره خروج وظهور ایتمسه کافرلر
اهل اسلام اوزره چاپوق وغارت ایتمك کتوررلر اما هر بارکه غزاة اسلامیه انلر اوزره خروج ایتسه لر انلر کندی
سرحدندن تجاوز ایتمکه قادر اولمزلر پس عالم غیبك اهلی غزاة اسلامیه کبیدر وبو عالمك اهلی کفره وفجره کبیدر
بونلر عالم غیبك کمینکاهندن غافللردر هر بارکه عالم غیبك اهلی اولان انبیاء علیهم السلام واولیای کرام اختفا ایتسه لر
کمیندن چیقوب بونلر اوزره خروج ایتمسه لر بونلر حدلرندن تجاوز ایدرلر وکفر وعصیان ممتنه کیدرلر اما عالم غیبك
اهلی بونلر اوزره روز بروز ظهور ایتسه لر بونلر مغلوب اولوب عصیان وطغیاندن حذر قیلورلر نته کم زمان جاهلیتده کفره
وفجره نك عصیان وطغیانی زیاده اولمشدر وانبیای عظام کلوب بونلره غالب اولدقده بونلرك بغی وطغیانی ضعیف
اولمش وآزقالمشدر مناسبتله بونده غازیلرك کفار اوزره غزا ایتمسنه تنبیه وتحریض قیلمشلردر بلکه برسبیل
اشارت معنوی اولان مجاهدلره دخی نفس وهوا ایله محاربه ومجاهده ایلمکه اشارت بیورمشلردرکه اکر مجاهد
فی سبیل الله اولان کمسه نفسیله وهواسیله مجاهده ایلمکدن تکاسل وتغافل ایلسه عسا کر نفسانیه حدلرندن
ومرتبه لرندن تجاوز ایدوب قوای روحانیه اوزره غلبه قیلورلر وانك محصولنی غارت ایدرلر اما عقل قوای روحانیه ایله
بیله نفسله مجاهده ایلمکه قصد وعزیمت قیلسیدی قوای نفسانیه وجنود شیطانیه خروج وظهوره قادر اولمیوب

هر بری کندی مرتبه لرندن اختفا ایدرلردی دیمك اولور (مثنوی) حمله بردند اسپه جسمانیان * جانب قلعه
ودز روحانیان * جسمانی اولان عسکر حمله ایلدیلر روحانیلرك قلعه وحصاری جانبنه اسپه جسمانیاندن مراد
بو عالم اهلی اولمقده قابل وقوای جسمانیه اولمق دخی قابلدر وروحانیلردن مراد انبیا علیهم السلام واولیای کرام اولمق
وقوای روحانیه اولمق هم ممکندر (مثنوی) تا فرو گیرند دربندان غیب * تا کسی ناید ازان سو پاك جیب * تا که غیب
ومعنی دربندنی طوته لر تا اول جانبدن پاك جیب وپاك ذات برکسه کلمیه یعنی اول جسمانیلر عسکری عالم غیبك
دربندلری که هر شیئك بو عالم صورتنه کلمك وصدور ایدهجك محل ومصدر لرندن عبارتدر بو جملهدن آبا وامهاتك
وجودلری دربندان غیب کبیدر بو دربندلری سد ایتمك وطوتمق استرلر تا کم اول جانبدن کندیلرك طبعنه مخالف
ومشربلرینه معارض بر پاك جیب ظهوره کلمیه (مثنوی) غازیان حملهٔ غزا چون کم برند * کافران برعکس
حمله آورند) غازیلر کافرلر اوزره چونکم غزایه کیدوب ضرب وقتال ایتمیه لر کافرلر برعکس حمله کتوررلر یعنی
مملکت اسلامه کلوب حمله ایلرلر (مثنوی) غازیان غیب چون از حلم خویش * حمله ناوردند بر تو زشت کیش)
پس ای فرعون عالم غیبه متعلق اولان غازیلر چونکم کندی حلملرندن سن زشت کیشك وقبیح مذهبك اوزرینه
حمله کتورمدیلر تمتع بکفرك قلیلا دیوب سکا برنیجه زمان مهل ویردیلر (مثنوی) حمله بردی سوی دربندان غیب *
تا نیاید این طرف مردان غیب * سن دخی بو عالمده کندیکی بی منازع وبی مخالف یالکز بوکرك بولوب کندیکه زعم
ویروب لاجرم عالم غیبك دربندلری جانبنه حمله ایلدك بو طرفه عالم غیبه متعلق اولان مردان کلمیه ومقبولان الهینك
وجودی ظهور قیلمیه (مثنوی) چنك در صلب ورحم مادر زدی * تا که شارع را بگیری ازبدی * حتی صلب ورحملره
پنجه اوردك وارلری خاتونلرندن ایردك تا کم شارعی بدلکدن طوته سن یعنی کفر وعنادکدن شاهراه تناسل وتوالدی
سد ایلیه سنکه عالم غیبدن بو طرفه سنك مزاجکه مخالف بر بندهٔ الهی ظهوره کلمیه (مثنوی) چون بگیری
شهرهی که ذو الجلال * برگشاد دست از برای انتسال * ای ظالم وغدار شول بر شاهراهی نیجه طوترسنکه حضرت
ذو الجلال انتسال وتوالد ایچون فتح ایلمشدرکه بو قدر بنی آدمك وجودی اول یولده ظهوره کلور (مثنوی) سد شدی
دربندها را ای لجوج * کوری تو کرد سرهنگی خروج * ای لجوج ومعاند اودربندلره سد اولدك یعنی عالم غیبك
دربندلریکه اصلاب آبا وارحام امهاتدر سن ای لج وعناد ایدیجی انلری نیجه زمان سد ایلدك اما سنك کورلکنه
برقوی سرهنگ خروج ایلدی (م ی) نك منم سرهنگ هنگت بشکنم * نك بنامش نام ونگت بشکنم * ای شه اول عالم
غیبك سرهنکی اشته بنم قصدکی صرم ای شه اول ذو الجلالك نام پاکیله نام وننککی صرم (م ی) تو هلا دربندها را
سخت بند * چند گاهی برسبال خود بخند * سبلت را برکند یك یك قدر * تا بدانی کالقدر یعمی الحذر) هله سن
دربندلری محکم بغله یعنی ارحام امهاتی برنیجه زمان سد وبند ایلمکله اشتغال ایله بر از وقت کندی ریش وسبالکه خنده
ایله یعنی هله برقاچ زمان کندی صقالکه وبیغکه کول وبیغه کولمك خوش آینده شیلرله الدانمقدن ومغرور المقدن
کنایتدر یعنی ای فرعون مزاجکه خوش کلان نسنه لرله برقاچ زمان هله سن کندیکی الدایه کورسنك سبلتکی قضا
وقدر بر برقو پر روسبلتدن مراد خداع وغروره آلت اولان نسنه لر اولور یعنی سنك غرورکه ومخدوع وممکور اولمکه آلت
اولان مال ودولتی برکون قضا سندن بربر قلع وقمع ایلر تا بیلهسنکه قدر حذری کور ایلر (اذا جاء القدر بطل الحذر)
موجبنجه تحقیق بیلورسنکه قضا وقدر حذری باطل ایلر وبصری کور ایلر (م ی) سبلت تو تیزتر یا قوم عاد) که همی
ترسید از دمشان بلاد * ای غوی وطاغی سنك سبلتکمی تیزترو قو یتردر یا قوم عادکمی انلرك دملرندن شهرلر
خوف ایلردی اکثر نسخهده قوم عاد برینه آن عاد واقع اولمش اصح اولانده بودر وسبلتدن مراد بونده غرور وسروره
اولان زینت دنیا ومال ومنصب وخدم وحشمدر یعنی ای فرعون سنك سبلتکمی تیزرکدر یاخود اول عاد قومنك
سبلتیمی تیزرك ایدی مراد سنك دولت وقوتکمی قو یتردر یاخود اول عاد قومنك دولت وقوتیمی قو یتردرکه
انلرك نفسلرندن شهرلرك خلقی خوف ایلردی حتی انلرك نفسلری بر مرتبه قوتلو ایمشکه او یودقلری زمانده برونلرینك
دلکلرینه ارسلانلر کلورلر کیررلر ایمش نفسلرینی قوتله اخراج ایلدکلری کبی اول ارسلانلری منکسلر کبی
برونلرینك دلکندن طشره آترلر ایمش برونلرینك دلکی دهن مغاره کبی قد وقامتلری قامت مناره کبی ایمش
بو مرتبه قوتلو وشدتلو طائفه ایکن حق تعالی انلری باد صرصر ایله پاره پاره ایدوب هلاك ایلدی (مثنوی)
توستیزه روتری یا آن ثمود * که نیامد مثل ایشان در وجود * ای طاغی وباغی سنمی ستیزه روترسن یاخود اول ثمود
قومیمی ستیزه رو یتردرسن خود انلردن اوتکو یوزلورك دکلسن انلرك ستیزه رولغی وبدخولغی بر مرتبهده ایدیکه
انلرك مثلی عالم وجوده کلمدی وانلر کبی بر قوم عناد واستکبار قیلمدی دائما ایشلری عناد قیلمق وسرکش اولمق

ایدی صالح پیغمبر علیه السلام حضرتلرینك نصیحتنی وامرنی قبول ایتمیوب ناقة اللهی عقر ایلدیلر عاقبت
قهر الهی کلوب صیحهٔ جبرائیل ایله هلاك اولدیلر (مثنوی) صد از ینها کر بگویم تو کری * بشنوی وناشنوده آوری *
ای عاصی وطاغی اکر بو کونه سوزلردن یوز بونك کبی سوز ایلیم سن اصمسن ایشیدرسن ایشیدلمش کتوررسن یعنی
بنم سوزلرمی قولغك ایشیدر کن ایشتمزلنورسن وتغافل قیلورسن (مثنوی) توبه کردم از سخن کانگیختم * بی سخن
من داروت آمیختم * که نهم بر ریش خامت تا پزد * یا بسوزد ریش وریشت تا ابد * پس سوز سویلمکدن توبه ایلدیکه
اول سوزی دروغمدن قو پردم بونده ایکی وجه واردر بریسی توبه ایلدم سوزدنکه اول سوزی بن دروغمدن قو پرمش
وظهوره کتورمشدم وبریسی دخی اولدرکه سوز سویلمکدن توبه ایلدیکه آنی دروغمدن قو پردم یعنی اول سوز
سویلمکی قلبمدن ازاله ایلدم شمدنصکره سخن سز بن سنك داروکی قارشدردم یعنی سوزسز وکلیجی سز بن سکا
دوادوزب سنك مرضکه لایق اولان علاجی حاضر ایلدم بو کونه کلام اول سعادت انجام طرفندن زیاده بی حضور
اولمسنی واکا بغایت عتاب وغضب قیلمسنی ایهام ایلرنته کم برکسه اکا بردن برکسه نك سوزون طوتمسه ونصیحتنی
قبول ایتمسه غضبه کلدکده نوله نوله بن سنك علاجك کورمشم وسکا لایق اولانی تدارك قیلمشم دیر پس حضرت
موسی علیه السلام دخی بویله دیمکله قهره متعلق اولان دوالردن کنایت ایلدیکه اول ترکیب اولان دارویی سنك خام
اولان ریشك اوزره قو یم تا کم سنك خام ریشك پشه وصلاح پذیر اوله یاخود ریش وریشك تا ابدی یانه مصرع اولده
اولان ریش یاره معناسنهدر ومصرع ثانیده اولان ریشلرك بری یاره معناسنه وبری دخی صقال معناسنهدر یعنی
شول دارویی که بن سنك ایشك ایچون ترکیب ایلدم سنك نا پخته اولان مرضکه اول دارویی تلخی قو یم تا کم آنی پخته
قیله وزائل ایلمکه قابل اوله ویاخود مرضکی وصقالکی وبیغکی تا ابد اول مرهم تلخ یاقه وازاله قیله اول ترکیب وآمیخته
اولان داورودن مراد قهر وعذابه متعلق اولان معجزات قاهرهدرکه بی کلام وبی زبان قهار وجبار اولان متکبرلرك
امراض نفسانیه لرنی ازاله قیلیجی واحوال فاسده لرنی جبرا وکرها مصلح اولیجیدر (مثنوی) تا بدانی که خبیرست
ای عدو * می دهد هر چیز را در خورد او * ای عدو الله تا بیلهسنکه اول پادشاه خبیر واکاه در هر نسنه یه اودرخورد
ولایقنی ویرر وهر شیئی مقتضای حکمت اوزره قیلور برشیئه اصلح اولان هر نه ایسه آنی اکا هدایت قیلور وموصل
اولور نته کم فرعون (فمن ربکما یا موسی) دیو حضرت رب العالمیندن سؤال ایلدکده ربنا الذی اعطی کل شیئ خلقه
ثم هدی) دیو جواب ویردی (مثنوی) کی کژی کردی وبنمودی تو شر * که ندیدی لایقش در پی اثر * کی فرستادی
دمی بر آسمان * نیکیء کزپی ندیدی مثل آن) ای حقدن غافل وبی خبر سن قچن اکر یلك ایلدك وشر وفنا کوستردك که
اول اکریلکك وشرك لایق انك عقبنده اثر کورمدك بو بیتلر هر فرعون سیرت اولنلره تعریض وتعلیمدرکه بو دنیا
دار مکافاتدر باخصوص که عالم آخرت هم دار مجازاتدر اما اکثر فعلك جزاسی بو دنیاده دردرعقب اکر خیر واکر شر
هر نه ایسه ظهوره کلور پس فرعون سیرت اولنلره بو کونه تعلیم وتنبیه ایدوب بیوررلرکه ای عاصی وکژ روسن قچن
اکریلك ایلدك وقچن شر کوستردك که انك لایق عقبنده اثر وجزا کورمدك البته هر نه عمل ایشلدکسه انك اثرنی
خود درعقب مشاهده ایلدك وسن آسمانه دمی قچن کوندردك انك مثلی برابولکی انك اردندن سن کورمدك یعنی
آسمانکه قبلهٔ دعا وحاجاتدر کلمهٔ طیبهدن قچن برکلمه یی اول جانبه کوندردککه انك عقبندن انك مثلی برابولك کورمدن
مراد بونده ذکره وتسبیحه وتحمیده وتهلیله وتلاوته وخیر کلامه وخیر دعایه متعلق اولان کلمات طیبه اولور
وانسان هر بارکه کلمات طیبهدن برکلمه یی اغزندن اخراج ایلسه (الیه یصعد الکلم الطیب) فحواسنجه اول
کلام طیب حضرت حق جانبنه صعود ایدر وحضرت حقدن انك مقابلهسنده اول مقالك مکافاتی نزول ایدرکه
اکا مکافات عاجله دیرلر بو دنیاده تعجیل اولندیغندن اوتری نته کم بو رایه مناسب اولان کلمات جلد اولده اولان طنز
وانکار کردن پادشاه وجهود سر خنده مروا ایلمشدرکه اول جملهدن بری بو بیتدرکه بو معنایی
مؤید اولور (بیت) ثم تا تینا مکافات المقال * ضعف ذاك رحمة من ذی الجلال (مثنوی) کرمراقب باشی وبیدار تو
هر دمی بینی جزای کارتو * کرمراقب باشی وگیری رسن * حاجتت نبود قیامت آیدن * ای غافل وبی خبر اکر سن
مراقب اوله سن وبیدار اوله سن هر بردمده کندی کار وعملکك جزاسن کوررسن اکر مراقب اوله سن وایپی طوته سن
قیامت کونی کلمکه سکا حاجت اولمز مراقب کوزتمکه ومنتظر اولمغه دیرلر یعنی اکر بر عملی اکر خیر واکر شر ایشلیه سن
وانك جزاسنه مترقب ومنتظر اوله سن وخواب غفلتی ترك ایدوب متیقظ اوله سن هر بردمده وهر آنده اول کارك
جزاسنی کوررسن واول کارك نتیجه سندن البته بر اثر مشاهده قیلورسنکه هر برکارك البته برنتیجه سی وثمره سی
مقرردر اکثر کسنه یه اشلدیکی عملك اثری وثمری بو دنیاده ظهوره کلوب قیامته مرهون وموقوف اولمز وبعض

کمسه‌لرك بعض عملارینك اثری بودنیاده کندیلره ظاهر اولور ونتیجه‌سی وحقیقتی قیامتده وجوده کلور وظهور
بولور چونکم هر عملك اثری بودنیاده ظهوره کلمك مقرر اولدیسه ای عامل اولان کمسه اکرسن برعملی قیلسك
وسررشته‌یی طوتوب اول عملی خاطرکدن کیدرمسك وانك جزاسنه مترقب اولسك سکا قیامت کلمکلکه حاجت اولمز
وحشر ونشرك ظهورنه احتیاج قالمز زیراسن متیقظ اولوب مراقبه قیلدیغك تقدیرجه هرنه عمل ایشلسك انك
اثرنی خود عاجله بودنیاده کوررسن پس آخرتده دخی انك نتیجه‌سی نه اوله جغن اول کوردیکك اثردن بیلورسن
ومشاهده قیلورسن پس قیامت کلمسنه سنك احتیاجك قالمزبلکه قیامتده حساب اولمزدن اول بونده کندیکی
محاسبه قیلورسن واند‌ه اعمالك وزن اولمزدن مقدم سن بونده میزان عقلله ومیزان شرعله آنی موزون قیلورسن
پس قیامت غافللر وجاهللر ایچون اولورکه هرکارك حقیقتنی انده کوررلر اماسنکه بیدار وخبردار اوله‌سن اعمال
واحوالكك نتیجه‌سی نه اوله جقدر ونه ثمره ویره جکدر بودنیاده انی کوررسن (مثنوی) انکه رمزی راښداند اوصحیح *
حاجتش نبود که کویندش صریح * اول کمسه که بررمزی اوصحیح بیلدی اکا حاجت اولمزکه انی صریح دیه‌لر بودنیاده
هرعملك مقابله‌سنده علی العجل کلان اثروخبر رمز واشارت قبیلندندر مثلا یا خسته کبی ویا محزون ومغموم
اولمق کبی ویا خود اعدا مسلط اولوب اندن خوفناك اولمق کبی ویا خود فقیر ومحتاج اولمق ویا خود اموال نقصان
بولمق ویا خود اولاد واحباب اولمك کبی وبونلر امثالی حالتلردر وبونك عکسی صحت وشاد وفرحناك اولمق واعدادن
نجات بولمق وغنی اولمق واولاد واحباب ایله صحت وعافیتده اولمق وبونك امثالی نعمتلرهم رمز واشارت قبیلندندر
بونلرك حقیقتی ونتیجه‌سی آخرتده صراحة ظهوره کاور رونمایان اولور اول کمسه که حالا بودنیاده بررمز واشارتی صحیح
فهم ایلر وبرعلامتك حقیقت ونتیجه‌سی نه ایدیکنی ادراك ایدوب اندن مقصودنه اولسه کرکدر بیلوراکا صراحة
سویلمکه حاجت اولمز بلکه اول رمزی مولاسی جانبندن فهم ایلدی اکراول کاری اشلیجك ایسه ایشلر ومقابله‌سنده
حسن جزابولور واکراندن اجتناب ایلیجك ایسه هم اجتناب ایلرتا انك مکافاتندن بری اولور پس اول بنده‌نك
باشنه قهروعذاب کلمز آخرتده هم بلا وعنایه کرفتار اولمز (مثنوی) این بلا ازکودنی آیدترا * که نکردی فهم نکتـه
ورمزها * ای غافل بوبلاسنك باشکه کودنلکدن واحمقلقدن کلور زیرا که نکته‌یی ورمزی فهم ایلمدك یعنی اولا
واقعه کده سکا بعض هولناك وسهمناك رؤیالر کورندی اول سکا بررمز واشارت ایدیکه کفروعنادی ترك ایدیك
وطاعت وانقیاد سمتنه کیدیدك سن ایسه توبه واستغفارا تمیوب بلکه اصرار واستکبارکی دخی زیاده قیلوب کبر
ونخوتله طاغی اولدك وکفر ومعصیتله برپوزنده نیجه زمان فساد قیلدك پس حق تعالی سنك اوزریکه بنی مسلط
قیلدی بنه متنبه اولمیوب مصرومستکبر اولدك پس عصاکه اژدرها اولوب سنك اوزریکه حمله‌لرقیلوب عرض
وناموسکی یقوب خلق ایچنده سنی رسوای ایلدی اندن دخی متنبه اولمیوب وتوبه قیلمدقده مملکتکه جراد حواله
ایلیوب جمیع بقولی واشجار واثماری بیوب نیجه بیللر قحط وغلاعذابیله سن وسنك توابعك اولان قبطیلر معذب
اولدیکز اندن متنبه اولمیوب وتوبه قیلمدقده حق تعالی سزك اوزریکزه ومملکتکزه قمّل حواله ایدوب اول دخی سزك
لباسلریکزه اوشوب جسدلریکزی رنجیده ایدوب قانلر یکزی سولك کبی صوروب نیجه زمان بوعذابله معذب اولوب
اول دخی کچدکدنصکره بنه متنبه اولمیوب توبه قیلمدقده حق تعالی ضفادع حواله ایدوب اول دخی کمیکزك
چولمکنه دوشردی وکمیکزك دخی اشنه وصوینه دوشردی وکمیکزك دخی اغزنه دوشوب باشنه اوشردی
اندن دخی متنبه اولمیوب توبه قیلمدقده صکره حق تبارك وتعالی آب نیلی جمله کزه قان ایدوب نیجه مدت
صوایچمکله خسته اولدیکز والحاصل بوآیات تسعه‌که ظهوره کلمشدر هب جمله‌سی سنك کودنلککدن
واحمقلغکدن ظهوره کلمشدر واکراول وهله‌ده توبه قیلیدك وحضرت حقه مطیع اولیدك بوبلالردن نجات بولوردك
وعذاب آخرتدن دخی خلاص اولوردك بونده تنبیه وتعریض واردر هرعصرده اولان فرعون سیرت وطاغی طبیعت
اولان کمسه‌لره که حق تبارك وتعالی اولا انلره قحط وغلا کبی ومصیبت وبلوی کبی حالتلرله تنبیه واشارت ایدرا کر
متنبه اولمزلرسه عدولرنی انلر اوزره مسلط ایدرا کراندن دخی متنبه اولمزلرسه واستغفار قیلمزلرسه طاعون ووبا کبی
عذابلری انلره حواله قیلرا کراندن دخی متنبه اولمزلرسه یا بودنیاده نیجه عذابه کرفتار ایدر ویا خود آخرتده اشد واخزی
اولان عذابلره کرفتار ایدر پس انسانك باشنه هرنه بلا کلورسه کندی کودنلکندن کلورا کروهله اولیده علامت
عذابی وامارات بلایی مشاهده قیلدقده توبه قیلسه ومستغفر اولسه حق تعالی اکا عذاب ایلمزدی (کما قال الله
تعالی وما کان الله لیعذبهم وانت فیهم وما کان الله معذبهم وهم یستغفرون (مثنوی) ازبدی چون دل سیاه وتیره شد
فهم کن اینجا نشاید خیره شد * ورنه خود تیری شود آن تیره کی * دررسد در توجزای چیره کی * بدلکدن چونکم

کوکل سیاه اوله وبولانه آنی بونده فهم ایله خیره وابله اولمق دکلدر یعنی (کلما اذنب العبد ذنبا حصلت فی قلبه نقطة
سوداء ان تاب واستغفر صقلت وان عاد زیدت حتی یسود قلبه) حدیث شریفنك مفهومی اوزره چونکم بدلکدن
وکناه وخطادن کوکل بولانه وسیاه اوله انی درحال فهم ایله بودنیاده سراسیمه وابله اولمق لایق دکلدر واکر خیره وابله
اولوب اول قلبه کلان تیره‌لکه مبالات ایتمزسك اول تیره‌لك برتیر بلا اولور خیره‌لك جزاسی سکا ایریشور یعنی قلبك
عصیان وخطادن مکدر وسیاه اولدیغنی کودنلککدن فهم قیلمزسك اول قلبك ظلمت وکدورتی محسوس اولور
وظهوره کلور اول ابلهلك وکودنلکك جزاسی سکا یتشور وسنی کناهك مقداری محزون ورنجیده قیلور پس اکر
عاقل ایسك همان مکه قلبه برظلمت وکدورت کله درحال توبه واستغفارله اکا جلاویر وذکرالله‌له قلبی مصیقل
ایدوب صفایه ایرکورهر شیئك برمصقله‌سی واردر قلبك مصقله‌سی اللهی ذکر ایلمکدر (کما قال علیه السلام ان لکل
شئ صقالة وصقالة القلوب ذکر الله (مثنوی) ورنه شاید تیراز بخشایشست * فی بی نادیدن آلایشست * هین مراقب
باش کر دل بایدت * کزپی هرفعل چیزی زایدت * ورازین افزون تراهمت بود * ازمراقب کار بالاتر رود) واکر تیربلا
کلمیه وسنی رنجیده قلمیه اول خدای تعالینك بخشایشندندر بوخسه الایشی وملوثلکی کورمکدن دکلدر اکاه
اول ومتراقب اول اکرسکا دل وجان کرکسه زیراهر برفعلدن اوتری اکرخیروا کرشر سکا برشی طوغر یعنی هرفعلی که
اشلیه‌سن اکرخیرایسه انك حسن جزاسنك اثری بودنیاده برآخر ایلك شکلنده سکا کورینور واکرشر ایسه انده
برقاچ وجه واردر اولا اول ایشلدیکك سیئه‌نك جزاسی درحال ظهور ایلمز بلکه امهال الهی اولوب برآخر وقتده ظهوره
کلمکه مهل ویرلش اولور بوکا اهمال دیمزلر امهال دیرلر (ان الله یملی للظالم فاذا اخذه لم یفلته (حدیث شریفنك
موجبنجه الله تبارك وتعالی حضرتلری اکرچه ظالمه برنیجه زمان ویرر لکن ساعتی کلوب آنی اخذ ایلدکده
آنی کمسه خلاص ایلمکه قادر اولمز وبروجه دخی بودرکه چون برسیئه‌یی اشلیه‌سن (وجزاء سیئة سیئة) مقتضاسنجه
البته اول سیئه‌نك جزاسی سکا کلمك مقرر ایدی لکن سن توبه قیلدك ویا خود مستغفر اولدك اول توبه واستغفار سببیله
اول کناه عفو اولوب انك جزاسی دنیاده وآخرتده کلوب ظهور ایتمز ویا خود (ان الحسنات یذهبن السیئات
آیت کریمه‌سنك مصداقنجه برسیئه‌یی ایشلدکدنصکره عقبنجه برحسنه اشلسك اول حسنه اول سیئه‌یه کفارت اولوب
آنی محو ایلر بوتقدیر اوزره دخی اول سیئه‌نك جزاسی دنیاده وآخرتده ظهوره کلمز اما اکر برسیئه‌یی ایشلسك وتوبه
واستغفار دخی قیلمسك ومقابله‌سنده برحسنه وخیر دخی ایلمسك اول سیئه‌نك جزاسی بودنیاده سکا ظاهر اولمسه
ایکیدن خالی دکلدر یا امهال الهیدرکه برآخر وقتده تعلیق ایلمشدر ویا خود عفو وبخشایش ربانیدرکه حق تبارك
وتعالینك رحمت ومغفرتنك ظهوری انك جزاسنی عفو ومحو ایلمشدر اول دکلدرکه حق تعالی سنك فعل قبیحك
کورمیه‌وا کاجزا ویرمکه قادر اولمیه بلکه بنده‌لرینك جمیع احوالنه واعمالنه علیم وبصیردر وجزا ویرمکه دخی
هروجهله قوی وقدیردر اکر جزایی ویرمسه شول کراولنان وجوهدن خالی دکلدر واکر سکا بوذکر اولنانلردن زیاده
همت اوله مراقبه دن کاربالاتر کیدر یعنی اکر هر برعملك جزا ومکافاتنه مترقب اولمقدن وهر عملك وفعلك جزاسنك
کلمسنی محقق ومقرر بیلمکدن همت زیاده اولورسه وروحك بومرتبه‌دن ترقی قیلورسه مراقبه مرتبه‌سندن سنك کار
وشانك بالاتر اولور ومشاهده مرتبه‌سنه ترقی قیلوب واصل اولورا کر همتك دخی زیاده اولورسه حق الیقین مرتبه‌سنه
ایروب هرعملك حقیقتنی بودنیاده معاینه قیلورسن وآخرتده هرنه ظهوره کله جکدر آنی بودنیاده بیلورسن (بیان
انکه تن خاکی آدمی همچو آهن نیکوجوهر قابل آیینه شدنست نادرو هم دردنیا بهشت ودوزخ وقیامت وغیرها
معاینه بنماید نه برطریق خیال) بوسرخ شریفك بیانندده‌درکه آدمینك خاکه منسوب اولان تنی نیکو جوهر
اولان آهن کبی آیینه اولمغه قابلدر یعنی آهن اکرچه برتیره وکثیف نسنه‌در لکن نیکو جوهر اولان آهن
صیقل ایله آیینه کبی اولمغه قابلیتی واردر کذلك تن خاکی آدمی دخی اکرچه کثیف وتیره برجسمدر لکن صیقل
ریاضتله آیینه کبی درونی مصیقل ومصفی اولوب مرآت صور معنوی اولمق اکا قابلدر حتی آدمینك اوتن خاکیسنده
بعد الانجلاء هم بودنیاده بهشت ودوزخ وبونلرك عجایب وغرایبی ودخی قیامت وقیامتك احوالی وبونلردن غیری اولان
امور غیبیه واحوال اخرویه معاینه واشکارا کورینور خیال طریقی اوزره دکل یعنی بوجنت وجهنم وامور غیبیه
واحوال اخرویه انسانك صافی اولان درونده یا واقعه‌ده کورلن صور خیالیه کبی ویا خود بیدارلق وقتنده قلبه کلان
تصورات وتخیلات کبی کورنمز بلکه کماهو حقه جنتی آخرتده کورمك نیجه اولورسه بودنیاده هم آنی آشکار اوعیان
آیینهٔ دلده مشاهده قیلور وکذلك دوزخ وجمیع احوال قیامت واسرار آخرت آیینهٔ قلبده رونما اولوب اهل صفا انی
بروجه یقین مع التحقیق کورر وحقیقت حاله واقف اولور حضرت علینك لو کشف الغطاء ما ازددت یقینا بیورملری

بو معنایه شهادت قیلور (مثنوی) پس چو آهن کرچه تیره هیکلی * صیقلی کن صیقلی کن صیقلی * تادلت آیینه
کردد پرصور * اندرو هر سو ملیحی سیمبر * پس ای بنی ادم اکرچه سن آهن کبی تیره هیکلسن وخاکی تن سن لکن
برصیقل ایله برصیقل ایله برصیقل ایله یعنی اول خاکی اولان تنکی ریاضتله وذکر اللهله وعمله زیاده مصفی ومصیقل ایله
حتی کدورت نفسانیه وظلمت جسمانیه بالکلیه زائل اولوب نورانیت کله وانکدار ما سوادن آیینهٔ دل قورتلوب جلا
پذیر اوله وصفا بوله حتی سنك قلبك پرصور آیینه اوله اول دلده هر طرفده بر ملیح وسیمبر اوله یعنی قلبك مصفی ومصیقل
اولدقده عالم غیبك صور جمیله سی واشکال ملیحه سی آنده منعکس اولوب یوز کوستره لر اول آیینهٔ دلده هر جانبده
بر دلبر سیمبر کوره سنکه مرادهر بر صنعت الهی بر ملیح سیمبر کبیدر وهر بر تجلیٔ ربانی بر سمن سیما دلبر کبیدر چونکم دل
آیینه سی اغیار وما سوا غبارندن پاك اوله صور اوصاف الهی انده رونما اولور وجان آنی آیینهٔ دلده مشاهده قیلور
ولوح محفوظده مکتوبه اولان نقوش دخی دل آیینه سنده ظهوره کلور پس عالم غیبك صورتنی کوررسن وحقایق
اشیایی انده مشاهده قیلورسن وجهل وعمادن تمه سندن نجات بولورسن (مثنوی) آهن ارچه تیره وبی نور بود *
صیقلی ان تیرکی ازوی زدود * صیقلی دید آهن وخوش کرد رو * تاکه صورتها توان دیدن درو * مثلا کرچه آهن تیره
وبی نور ایدی لیکن صیقلی اولان کمسه اول تیره لکی اندن کیدردی واول آهنی پاسندن آچدی صیقلی بونده
صیقلجی اولان استاد آهنی کوردی وانك یوزنی خوش ایلدی تاکه انده جمیع صورتلر کورنمك ممکن اوله (مثنوی)
کرتن خاکی غلیظ وتیره است * صیقلش کن زانکه صیقل کیره است * کذلك تن خاکیٔ آدمی هم اکرچه غلیظ
وتیره در برصیقل ایله زیرا که اول تن کثیف صیقل کیره در یعنی اکرچه تن خاکی کثیف وبی نور در ولیکن برصیقل
طوتمغه وجلا پذیر اولمغه قابلیتی واردر ای طالب صفا کامصقلهٔ ذکر اللهله برعظیم صیقل ایله ودخی آنی صیقلی
اولان اوستاده تسلیم قیل تا انك ارشاد وتربیه سیله اول کثیف وتیره اولان بدنك مصیقل ومنور اوله وجلا وصفا
بولوب کدورتدن قورتله (مثنوی) تادرو اشکال غیبی رو دهد * عکس حوری وملك دروی جهد * تاکه انده
اشکال غیبی وصور معنوی یوز ویره وملکك پرتو عکسی اکا صیچره یه حوریلرك وملائکه نك عکسی اول آیینهٔ دلده
یوز کوستره ونیجه صور عالم غیب دخی انده ظاهر اوله (مثنوی) صیقل عقلت بدان دادست حق * که بدو روشن شود
دل را ورق * عقل صیقلنی حق تعالی سکا اول سبب ایله ویرمشدر که اول عقل صیقلی ایله قلبك ورقی روشن اوله ودله اندن
صفا وجلا کله صیقل بونده مصیقل معناسنه اولور یعنی حق تعالی عقل مصیقلنی سکا اول سببله ویردیکه اول عقل
مصیقلنك قوتیله وتدبیر وصنعتیله قلبك لوحه سی روشن اوله وصفا بوله (مثنوی) صیقلی رابستهٔ ای بی نماز *
وان هوا را کردهٔ دو دست باز * سن ایسك ای بی نماز صیقلی اولان عقلی باغلمشسن واول هوانك ایکی النی بازو کشاده
ایلمشسن یعنی هوا که بدن مملکتنده بروز بر ظالم کبیدر ومشتهای نفسانی ومحبت دنیوی اکا نسبت ایکی ال
کبیدر سن بونلری کشاده طوتمشسن وصیقلی اولان عقلی اسیر ومقید ایتمشسن (مثنوی) کر هوا را بند بنهاده شود
صیقلی را دست بکشاده شود * آهنی کا یینهٔ غیبی بدی * جمله صورتها درو مرسل شدی * اکر هوایه بند قونمش
اولیدی صیقلینك دستی کشاده اولوردی یعنی هوا بدن انسانیده بروز بر ظالم وعقل وزیر عادل کبیدر هوانك اللرینك
مفتوح اولمسی عقلك اللرینك مقید اولمسنی مستلزم اولور وبالعکس عقلك اللرینك مفتوح اولمسی دخی هوانك
اللرینك بسته ومقید اولمسنی اقتضا قیلور اکر تن آدمیده هوای نفسانی قیود شرعیه ایله مقید اولسه وحبل الله متینله
برساللك آنی بسته قیلسه عقلك دستی مفتوح اولوردی یعنی قوت علمیه وقوت عملیه که عقلك ایکی الی کبیدر
کشاده لك بولوردی حتی عقل انلر واسطه سیله تدبیر وتصرفه قادر اولوردی بر آهن که غیبه منسوب آیینه ایدی جمله
صورتلر انده مرسل اولدی یعنی شول بر آهن کبی اولان قلبکه عالم غیبه منسوب آیینه اولدی وکدورت بشریه دن
قورتلوب صفا بولدی عالم غیبك صورتلرینك جمله سی انده مرسل اولدی وظهوره کلدی (م ی) تیره کردی زنك دادی
در نهاد) این بود یسعون فی الارض الفساد) ای اسیر نفس وهوا قلبی تیره ایلدك وبولاندردك نهاده پاس ویردك یعنی
طبیعتکی مکدر قیلدك (یسعون فی الارض الفساد) بو اولور یعنی بو آیت کریمه نك باطنی اولان معناسی بوکا اشارت
قیلور وبو معنایی متضمن اولور بو آیت سورهٔ مائده نك اوائلنه قریبدر اول بودر (انما جزاء الذین یحاربون الله ورسوله
ویسعون فی الارض فسادا) تفسیر شریفی اولدر که اللهك دوستلریله واللهك رسولیله محاربه ایلین کمسه لرك جزاسی یرده
فساد ایلمکدن اوتری سعی ایلینلرك جزاسی اندن غیری دکلدر یعنی جزالری همان بودر که بو آیت کریمه ده واقع اولمشدر
ان یقتلوا او یصلبوا او تقطع ایدیهم وارجلهم من خلاف او ینفوا من الارض ذلك لهم خزی فی الدنیا ولهم فی الاخرة
عذاب عظیم * اللهله واللهك رسولیله محاربه یه سبب قلبك کفر ومعصیتله تیره اولمسی ونهادك کدورت بشریتله

پاسلغسندن حاصل اولور وزمینده فساد ایچون سعی ایلمك دخی بو صفتلردن ظهوره کلور چونکم برکسه
معصیت وخطا ایله تیره اوله وطبعی کدورت نفسانیه پاسلنه قلبی ایمان واسلام نورندن بری اوله ودرونی
معصیتلر ایله ومذمومه اولان صفتلرله طوله ارضده فساد ایچون سعی ایلمنك معناسی بو اولور یاخود مراد بو رمز اوله که
برکسه نفسنه وهواسنه اویه وقلبنی وطبعنی تیره ومکدر قیلسه البتّه مملکت وجودده مظهر الهی اولان
روحله وقایم نبوی اولان عقلله محاربه ومنازعه ایلمش اولور روحه وعقله مخالفت ومخاصمت ایلمك ایسه فی الحقیقه
اللهله واللهك رسولیله محاربه ومخاصمت ایلمك کبی اولور وزمین دلده فساده سعی ایلمش اولور پس اللهله واللهك
رسولیله مخاصمت ایلین وارضده فساده سعی قیلان طائفه نك جزاسی هر نه ایسه بونلرك دخی جزاسی اول اولور پس
لازم اولدیکه قلبی معصیتله مکدر قیلمقدن ونهادی هوا وهوسله پاسلندرمقدن حذر قیلنه که قسوت قلبك
وظلمت طبعك نتیجه سی شرك وکفردر العیاذ بالله (مثنوی) بر مشوران تاشود این آب صاف * واندرو بین ماه
واختر در طواف * زانکه مردم هست همچون آب جو * چون شود تیره نبینی قعر او * شمدنصکره قارشدرمه
وبولاندرمه تاکم بو آب صافی اوله واول آب صافیده ماه وکوکبی طوافده کور زیرا که مردم آب جو کبیدر چونکه
اول آب جو تیره اوله انك قعرنی کوره مزسن عقل وروح آب کبیدر مقتضیات جسمانی ومشتهیات نفسانی تراب
کبیدر هر بار که عقله روحه مقتضیات جسمانی ومشتهیات نفسانی غالب اوله آب عقل وآب روح مکدر اولور وماه
منکدر حکمن بولور پس برکسه جسمنك مقتضاسنی ونفسنك هواسنی تحریك ایلیه آب عقل وآب روحی جسد
باتجغیله قارشدرمش وبولاندرمش اولور اما مقتضای نفسنی وهوا وآرزوسنی تسکین ایلسه آب روح صفوت
ولطافت بولور پس ای طالب صفا بو آب روحکی بشریت باتجغیله قارشدرمه بلکه آنی تسکین ایله تاکم بو آب روح
صافی اوله ولطافت بوله واول آب صافی کبی اولان قلب وروحده شمس وقمری وجمیع اخترلری افلاك تسعه ایله بیله طوافده
کوره سن یعنی بونلرك مدار ومسیره لرینه وحرکت دورلرینه وخاصیتلرینه عالم اوله سن زیرا جمیع کواکب وسیارات
وعجایب وغرایب سماوات مجلی اولان آیینهٔ دله منعکس اولور وآب صافی ایچره آشکال کواکب ونجوم
نیجه کورینورسه انلرك خواص واسراری وشئون انواری قلب صافی ایچره اویله کورینور زیرا که روح مردم آب جو
کبیدر صافی اولدیغی وقتده جمیع علویات وسفلیاتك عجایب وغرایبی وعلوم واسراری انده رونما اولور چونکم
کدورات بشریتله مکدر اوله اول آب روحك قعرن کوره مزسن وصور معانییی انده مشاهده قیله مزسن اشکال غیبی
کورمکه وصور معانییی مشاهده قیلمغه آب روحك کدورات بشریه دن صافی اولمسی لازم وواجبدر (م ی) قعر جو
پر کوهرست وپر زدر * هین مکن تیره که هست اوصاف حر * جوینك قعری در وکوهردن پردر آکاه اول انی تیره
ایلمه که فی الحقیقه اول جوی صاف وحردر بو معنی صافله حرك ما بیننده واو عاطفه اولدیغی اوزره در اما بعض
نسخه ده واوسز واقع اولمشدر بو تقدیر اوزره معنا انی تیره ایلمه که اول آب جو اصلنده تیره لکدن صافی حردر یعنی
محض ازاددر خلاصهٔ کلام اولدر که بدن ایرمق کبیدر روحله عقل آب جو کبیدر که بدن ایرمغی قویی کبی واقع
اولمشدر واصلنده کدورات طبیعیه دن وتراب بدنیه دن پاك وطاهردر اول آب روح جواهر معانی ایله ودرر
اسرار ربانی ایله پردر پس متنبه اول اول آب روحی بدن باتجغیله ومقتضیات جسمانی ایله مکدر ایلمه زیرا اول آب روح
حد ذاتنده کدوراتدن وخاك طبیعتله مشوب اولمقدن صافی وآزاددر سن انی صکره خاك طبیعتله ومقتضای بشریتله
بولاندرمه اکر آنی مکدر ایلیه جك اولورسك انده مخزون اولان در وجواهری کورمکه قادر اوله مزسن وانك
حقایق ولطایفنه وصول بوله مزسن دیمك اولور (م ی) جان مردم هست مانند هوا * چون بکرد آمیخت شد پردهٔ سما
مانع آید او زدید آفتاب * چونکه کردش رفت شد صافی وناب * مردمك جانی فی المثل صافی هوا کبیدر چونکم اول
هوا غبارله آمیخته اولدی سمایه پرده اولدی اول غبارله مغبر اولان هوا آفتابی کورمکدن مانع کلور چونکم اول
هوانك کردی کتدی صافی وناب اولدی ناب خالص معناسنه در که صافی یه عطف تفسیر واقع اولمشدر یعنی انسانك
جانی مثلا بر صافی وپاك هوایه بکزر که اصلا انده غل وغش اولمیه چونکم اول جان صافی غبار افکار بدنیه ایله وکرد
شهوات نفسانیه ایله مغبر ومکدر اوله اسمان حقیقته پرده اولور وافتاب حقیقتك مشاهده سنده اول مغبر ومکدر اولان
جان مانع کلور وعظیم پرده اولور اما چونکم اول جاندن غبار افکار بدنیه وتعلقات جسمانیه کیده اول جان صافی
وخالص اولور اندنصکره آسمان حقیقت طرفنه اصلا مانع وحجاب قالمز پس بصر بصیرتله آسمان حقیقتك حقایقنی
کوررسن وافتاب الوهیتی مشاهده قیلورسن وعالم غیبك اسرارنه دخی مطلع اولورسن (مثنوی) با کمال تیره کی
حق واقعات * می نمودت تا روی راه نجات * ای فرعون کمال تیره لکله بیله حق تبارك وتعالی حضرتلری سکا نیجه

واقعات کوستردی تا کم نجات بولنه کیده سن ومتنبه اولوب ترك عصیان وطغیان ایده سن بونده فرعون سیرت
اولنلره تعریض وارد ریعنی ای فرعون سیرت اولنلر کمال کثافتله وکدورتله متصف ایکن الله تبارك وتعالی سزه
تنبیه دن اوتری نیجه واقعه لر کوستردی وعتابه متعلق نیجه رؤیالر وحالتلر اظهار ایلدی تا راه نجاته کیده سز
وکندیکزی بلا وعذابدن تخلیص ایده سز الله تبارك وتعالی برقولنه خیر مراد ایلدیکده اکا منامنده قورقولو واقعه لر
کوسترمکله عتاب ایلر (کما قال علیه السلام اذا اراد الله بعبد خیرا عاتبه فی منامه رواه انس رضی الله عنه وحق
تعالینك بربنده سنه منامده قورقولو دوشلر کوسترمسی وعتاب ایلمسی اکا تنبیهدن وتعلیمدن اوتریدر تا کم ایشلدیکی
معصیتلره توبه قیله ومستغفر اوله وراه نجاته سالك اولوب هدایت وسعادت بوله اکر تنبیه الهیدن متنبه اولمزسه
وایشلدیکی معاصیدن رجوع قیلمزسه عاقبت فرعونك باشنه کلان بلالر انك دخی باشنه کلور وقهر حقه مظهر
اولور دیمك اولور (باز کفتن موسی علیه السلام اسرار فرعون را وواقعات اورا ظهر الغیب تا بخبیری حق ایمان آورد
یا کمان برد) بو سرخ شریف حضرت موسی علیه السلام فرعونك اسرارنی وواقعاتنی ظهر الغیب یعنی ظاهر واشکارا
سویلمسنك بیاننده درکه حضرت موسی علیه السلامه اول سرلری واول واقعه لری کیسه دیمشدی وفرعون
دخی آنی انجق کندی محرملرینه دیمش وبعضسنی دخی درونده کتم ایلمشدی تا کم اول فرعون حق تعالی حضرتلرینك
علیم وخبیر اولمسنه ایمان کتوره ویاخود شك وکمان ایلیه یعنی تمام بروجه یقین اول الله ك علیم وخبیر اولدیغنه
ایمان کتورمزسه باری ظن وکمان قیله که اول الله علیم وخبیردر که کندینك کوردیکی واقعه لری حضرت موسی علیه
السلامه خبر ویردی بوندن استدلال قیله (مثنوی) زآهن تیره بقدرت می نمود * واقعاتی که در آخر خواست بود *
حق تعالی حضرتلری کمال قدرتله آهن تیره دن کوستردی اول واقعه لریکه آخر امرده اولسه کرکدر یعنی سنك آهن
تیره کبی اولان غلیظ ومکدر وجودکدن قدرت کامله ایله الله تبارك وتعالی شو عجایب وغرایب واقعه لری کوستردی که
اول واقعه لر عاقبت ظهوره کلدی وموجود اولدی (مثنوی) تا کنی کمتر توان ظلم وبدی) آن همی دیدی وبدتر می شدی
اول واقعه لری سکا انکیچون کوستردیکه تا کم سن بدلکدن وظلمدن کمتر ایلیه سن یعنی ظلم وفساد قیلیه سن اما سن
آنی کوردك دخی بدتر وظالمتر اولدك (مثنوی) نقشهای زشت خوابت می نمود * می رمیدی زان وآن نقش تو بود
زشت نقشلری سکا اول خدا خوابده کوستردی ای فرعون سن اول قبیح اولان نقشلردن اورکدك ونفرت ایتدك واول
خود سنك کندی نقشك ایدی یعنی عالم منامکده شول صور قبیحه یی که کوردك واندن نفرت قیلدك اول خود سنك
خبیث اولان نفسكك صفتلری ایدی سن آنی طعامك هضم اولمسندن ویامزاجك فسادندن ویاخود خواب کراندن
ظن ایلیوب اندن متنفر اولدك حال بوکه اول سنك نفس امارهك صفات قبیحه سی ایدی مثنوی) همچو آن زنکی که
در آیینه دید * روی خود را زشت بر آیینه رید) مثلا اوبر زشت وقبیح اولان زنکی کبی که آیینه ده کوردی کندی
یوزنی زشت وقبیح کوردی وآیینه اوزره نجاستلدی وتغوط ایلدی ودیدی (مثنوی) که چه زشتی لایق اینی وبس *
زشتیم آن تست ای کور خس * که ای آیینه نه زشتسن بو کالایقسن انجق آیینه ده لسان حال ایله اکا دیدی ای خس
ودنی کورینم زشتلکم سندندر بو خسه بن حد ذاتمده لطیف وجمیلم (مثنوی) این جفا برروی زشتت می کنی
نیست برمن زانکه هستم روشنی) بو جفایی سن زشت وقبیح یوزیکه ایلرسن بکا کلدر زیرا بن برروشن ومجلا اولمشم
یعنی بن برلطیف وروشن مرآتم هرنه کورسن کندی صورتکدر وهرنه ایلرسك کندی صورتکه ایدرسن پس
اول فرعونك کوردیکی واقعه لری نه قیلمدن ایدیکنی بربریان ایتمکه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) کاه می دیدی
لباست سوخته) که دهان وچشم تو بردوخته ای فرعون کاه لباسکی یانمش کوردك لباست برینه لبانت دخی نسخه در
کاه دهان وچشمکی دیکلمش کوردك واقعه ده لباسنی سوخته کورمك لباس ایمان وتقوانك سوخته اولمسیله
ویاخود عرض وناموس ثیابنك یانمسیله وزائل اولمسیله تعبیر اولنور ولبلری یانمش کورمك ودهانی وچشمی
دیکلمش کورمك انك اغزندن کلام حق ظهور قیلمق وکوزی آیات وعبری وآثار حقی کورممکله تعبیر اولنور
(م ی) کاه حیوان قاصد خونت شده * که سر خود را بدندان دده * کاهی حیوان سنك قانکه قصد ایدیجی اولمش
کاه کندی باشکی برتجینك دیشنده کوردك رؤیاده برحیوان برکسه نك قانن دوکمکه قصد ایدیجی اولمق اول کسه نك
صفت حیوانیه سنك کندی یه غلبه قیلمسندن وانی هلاك ومعنا اولدرمکه توجه ایلمسندن عبارت اولور وبرکسه
کندی باشنی بردرنده جانورك دیشنده کورمك حقد وحسدله وقهر وغضبله متصف اولان نفس امارهنك صفت
قبیحه لرینه کندی روحی زبون ومغلوب ایلمکه اشارت قیلور (مثنوی) که نکون اندر میان آب ریز * که غریق سیل
خون آمیز تیز * کاه کندیکی آبریز وخلانك ایچنده باشی آشغه کوردك کاه کندیکی خون آمیز اولان تیز سیلده

غرق اولمش کوردك آبریزدن مراد نجاسات دنیویه وشهوات نفسانیه اولور برکسه واقعه سنده کندینی آبریزه
باشی اشغی سرنکون کورسه تلوثات دنیویه ونجاسات نفسانیه یه بالکلیه منهمك ومشتغل اولمغله تعبیر اولنور
اکر باشی یوقری کندوینی نجاسته باتمش کورسه ملوثات نفسانیه یه مستغرق ایکن نوعا ایمان وطاعت جانبنه میلی
اولدیغنه دلالت قیلور وبرکسه کندوینی برتیزآقر خون آمیز سیله مستغرق کورسه زیاده عصیان وطغیان قیلوب
ناحق یره قان دوکمسنه علامت اولور (م ی) که ندات آمد ازین چرخ نقی * که شقی وشقی وشقی * کاه بو پاك ونقی اولان
چرخدن ای فرعون سکا ندا کلدی بویله دیوکه زیاد شقیسن شقیسن شقی واقعه ایکی قسمدر برقسمی تعبیره محتاجدر
مقدما ذکر اولنان واقعه لر کبی برقسمی دخی تعبیره محتاج اولمز مثلا بو بیتده ذکر ایلدکلری واقعه کبی که بوکا
عتاب الهی دیرلر که برکسه نك حسب حالی کندی یه اعلام ایلمکدر (مثنوی) که ندا آمد صریحا از جبال *
که برو هستی ز اصحاب ضلال * کاه طاغلردن سکا صریحا ندا کلدی بویله دیوکه یوری اصحاب شمالدن اولدك یعنی
عالم منامده طاغلر کوردك اول طاغلر جانبندن سکا آشکارا بویله دیوندا کلدیکه یوری ای فرعون اصحاب شمالدن
اولدك مراد (واصحاب الشمال ما اصحاب الشمال فی سموم وحمیم وظل من یحموم لا بارد ولا کریم انهم کانوا قبل ذلك
مترفین) آیت کریمه سنك مفهومی اوزره شول طایفه درکه اهل جهنم اوله لر وسموم وحمیمده قاله لر ویحمومدن اولان
سایه ده قرار قیله لر (م ی) که ندامی آمدت از هر جماد * که ابد فرعون در دوزخ فتاد * کاه هر جمادن سکا ندا کلدیکه
فرعون تا ابد دوزخه دوشدی یعنی رؤیاکده جماداتی کوردك اول جانبدن سکا بوکونه صدا کلدیکه فرعون جهنمه
دوشدی ومخلد فی النار اولدی بودخی تعبیره محتاج دکلدر لکن برکسه یه جهنمه دوشدك دیوندا کلسه ویاخود
کندوینی اول کسنه جهنم ایچره کورسه شهوت ونار غضبله متصف اولان نفس امارهنك پنجه سنه کندوینی کرفتار
قیلمقدن عبارت اولور واسیر نفس اولمغه تعبیر قیلنور (م ی) زان بترها که نمی کویم زشرم * تا نکردد طبع معکوس تو
کرم) بوندن بترلر کوردمکه بن آنی سکا حیا وشرم ایلدیکمدن سویلمزم تا کم سنك معکوس اولان طبیعتك کرم اولمیه
وغضبه کلمیه بونده اشارت واردر مرشد ومعلم اولنلره که اهل نفسك مستقبح اولان احوالنی بالمشافهه سویلمیه لر
شرم وحیا ایله اتصاف قیلمقدن اوتری اولقدر سویلمیه لرکه ادبه مخالف اولمیه ومخاطب اولان کسنه لرك دخی
طبیعتلرینی کرم قیلمیه وقتا که حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم هیچ برقومه ارشاد ونصیحت ایتسه لردی
بالمشافهه قبایحن یوزلرینه اوروب سز نیچون شویله ایشلرسز دیمزلردی بلکه (ما بال اقوام یفعلون کذا وکذا دیو
تعریض وکنایت طریقیله انلره نصیحت بیوررلردی که بو اسلوبده مخاطب اولان کسنه لرك طبیعتلری کرم اولمز وغضبه
کلمز (مثنوی) اندکی کفتم بتو وای ناپذیر * زاندکی دانی که هستم من خبیر * ای نصیحت قبول ایلمین بن سکا ادنی دیدم
القلیل یدل علی الکثیر) فحواسنجه ازدن بیله سنکه بن چوغه خبیرم ومستور اولان واقعه لریکه دخی بن علیمم
(مثنوی) خویشتن را کور میکردی ومات * تا نیندیشی زخواب وواقعات * کندیکی جهل وغفلتله کور ومات
ایلدك حتی خوابدن وواقعاتدن اندیشه ایلمدك وتفکر قیلمدك (مثنوی) چند بکریزی نك آمد پیش تو *
کورکی ادراك مکر اندیش تو * نیجه برقچرسن اشته سنك اوککه کلدی سنك مکر اندیش اولان ادراکك کورلکی
بوهم جائزدر نیجه برقچرسن اشته سنك اوککه کلدی سنك مکر اندیش اولان ادراککك کورلکی یعنی سنك مکرلر فکر
ایدیجی اولان ادراککك کورلکینك جزاسی صورت باغلیوب اشته سنك اوککه کلدی دیمك اولور اما اولکی وجه
اوزره اول واقعه لرك ظهورندن نیجه برقچرسن سنك مکر اندیش اولان ادراککك کورلکنه اشته اول واقعه لر
اوککه کلدی وظهور قیلدی دیمك اولور (بیان انکه در توبه همیشه بازست (م ی) هین مکن زین پس فرا کیر احتراز
که زبخشایش در توبه ست باز * ای فرعون آکاه اول بوندنصکره کفر وفساد ایلمه احتراز طوت زیرا بخشایش
الهیدن توبه قپوسی آچقدر همان فرصتی فوت ایلیوب توبه وانابته مشغول اوله کور (مثنوی) توبه را از جانب مغرب
دری * باز باشد تا قیامت بروری * تا زمغرب برزند سر آفتاب * باز باشد آن در ازوی رو متاب * توبه نك مغرب
جانبندن برقپوسی وار قیامته دك وری اوزره مفتوح وکشاده در روری خلق معناسنه در بونده قافیه ایچون را مکسور
اوقنور آفتاب مغربدن طلوع ایدیجیه دك اول قپو آچق اولور اندن یوز دوندرمه یعنی توبه قیلمقدن معرض اولمه
زیرا برکسه قبل طلوع الشمس من مغربها توبه قیله الله تبارك وتعالی رحمت ومغفرت ایله اکا رجوع ایدوب توبه سن
قبول ایلر نته کم ابو هریره رضی الله عنه حضرتلری بو حدیث شریفی حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلمدن
روایت ایدرلر (قال علیه السلام من تاب قبل ان تطلع الشمس من مغربها تاب الله علیه) ودخی روایت اولنورکه
حضرت عمر رضی الله عنه رسول اکرم صلی الله علیه وسلمدن بر کون سؤال ایلدی ودیدیکه باب توبه ندر قال

عليه السلام باب التوبة خلف المغرب له مصرعان من ذهب مكللان بالدر والياقوت ما بين المصرعين مسيرة اربعين
عاما للراكب المسرع وهو مفتوح مذ خلقه الله تعالى الى طلوع الشمس من مغربها (مثنوى) هشت جنت را ز رحمت
هشت در * يك در توبه ست ازان هشت اى پسر * سكز جنتك رحمتدن سكز قپوسى واردر اى اوغل اول سكز قپودن
بريسى توبه قپوسيدر جنتك اولكيسنه عدن ديرلر ايكنجيسنه وسيله اوچنجيسنه فردوس دردنجيسنه خلد
بشنجيسنه نعيم التنجيسنه جنت المأوى يدنجيسنه دار السلام سكزنجيسنه دار القرار ديرلر وبونلرك سكز قپوسى واردر
اولكيسنه باب توبه ديرلر بوندن توبه ايدنلر داخل اولور وبو هردم مفتوحدر ايكنجيسنه باب زكوة ديرلر بوندن زكات
ويرنلر داخل اولور اوچنجيسنه باب صلوة ديرلر بوندن مصلى اولنلر كيرر دردنجيسنه باب ريان ديرلر بوندن صائم اولنلر
كيرر بشنجيسنه باب حج ديرلر بوندن حج ايدنلر كيرر التنجيسنه باب جهاد ديرلر بوندن مجاهد اولنلر كيرر يدنجيسنه باب
ورع دينور بوندن متقى اولنلر كيرر سكزنجيسنه باب الصلة دينور بوندن صلهٔ رحم ايدنلر كيرر يعنى بو ذكر اولنان
صفتلرك هر قنغيسى بر كمسه يه غالب اولسه واول بو عمللردن برينى زياده قيلسه اول كمسه كندينك اهل اولديغى عمله
مناسب جنتك اول قپوسندن داخل اولور ديمك اولور (م ى) آن همه كه باز باشد كه فراز * وان در توبه نباشد جز كه باز
واول دوكلى قپولر كاه آچق اولور وكاه فراز اولور يعنى مرتفع اولوب مسدود اولور اما اول توبه قپوسى آچق
اولمقدن غيرى اولمز هميشه مفتوح اولور (مثنوى) هين غنيمت دار در باز ست زود * رخت انجا كش بكورئ حسود
اى عاصى آگاه اول فرصتى غنيمت طوت توبه قپوسى آچقدر على الفور رختكى انده چك حسودك كورلكنه يعنى
شيطانك رغمنه تا سعادت ابديه يه بوله سن ودولت حقيقيه يه نائل اوله سن (كفتن موسى عليه السلام فرعون را كه يك
پند از من قبول كن وچهار فضيلت عوض بستان وپرسيدن فرعون آن چهار كدامست (مثنوى) هين ز من
بپذير يك چيز و بيار * پس ز من بستان عوض ازان چهار * حضرت موسى عليه السلام فرعونه تنبيه ايدوب ديدى
اى فرعون آگاه اول بندن بر شيئى قبول ايله وانى كتور يعنى قولا وفعلا انى عمل مرتبه سنه يتور پس بندن اول بر شيئ
ايچون درت عوض ال (مثنوى) گفت اى موسى كدامست آن يكى * شرح كن با من ازان يك اندكى) فرعون ايتدى
اى موسى اول نسنه قنقيدر اول بردن بكا براز جق شرح وبيان ايله (مثنوى) گفت ان يك كه بگويى آشكار) كه خدايى
نيست غير كردكار * حضرت موسى اكا ايتدى اول بر چيز اولدر كه آشكارا ديه سن كه بر خدا يوقدر كردكاردن غيرى يعنى
على ملاء الناس لا اله الا الله ديه سن وموسى كليم الله ديو اقرار ايليه سن كه هر پيغامبر كندى امتنى اولا حق تعالى يى
توحيد ايلمكه دعوت قيلمشلردر والوهيتى وخالقيتى همان واجب الوجوده حصر ايلمكه محرض ومرغب اولمشلردر
(مثنوى) خالق افلاك وانجم بر علا * مردم وديو وپرى ومرغ را * علا اوزره افلاك وانجمك خالقى انسانك وديو وپرى
ومرغك خالقى همان اولدر اول خدادن غيرى بر خالق يوقدر (مثنوى) خالق دريا ودشت وكوه وتيه * ملكت او بى حد و
او بى شبيه * عالم اسفلده دريا ودشت وكوهك وتيه وصحرانك خالقيدر انك ملكتى بى حددر واول پادشاه بى شبيه
وبى نظيردر يعنى خداى تعالى بردر انك شبيه وشريكى يوقدر وانك علوى وسفلى ملكتى قتى چوقدر وبو جمله نك خالقى
همان اولدر اندن غيرى دكلدر ديه سن (مثنوى) گفت اى موسى كدامست ان چهار * كه عوض بدهى مرا بر گو بيار
* فرعون ايتدى اى موسى او درت قنغيدر كه بكا انلرى عوض ويره سن سويله وانلرى كتور (مثنوى) تا بود كز لطف
ان وعدهٔ حسن * سست گردد چارميخ كفر من * تا اوله كه اول خوب وحسن وعده نك لطفندن بنم كفر وجهالتم چارميخى
سست وضعيف اوله وفى الحقيقه مرشد طرفندن اولان الطاف حسنه وعده لرى اصحاب كفر وضلالتك ضلالت
ومعصيتلرى چارميخنى سست ايديجيدر اگرچه بو معنالر فرعون لساندندر اما هر بيتك مفهومى عين حكمتدر
مرشد طرفندن بو معنالر حاصل اولدقده فرعون سيرت اولان كمسه لرك وجودنده اگر كفرلرى وشقاوتلرى ازلى دكل ايسه
البتة ثمره واثرى ظهوره كلور وانلرى ايمان وطاعته مستعد قيلور (م ى) بو كه زان خوش وعده هاى مغتنم * بر كشايد
قفل كفر صد منم * بولا يكى اول غنيمتلو وعده لردن بنم يوز بطمان اولان كفرمك قفلى اچله يعنى مواعد حسنه ومغتنمه دن
رجا ايلرم كه بنم زياده ثقيل اولان كفرمك كليدى مفتوح اوله وجانم ايمان واسلام لذتلرين بوله (مثنوى) بو كه از تأثير جوى
انگبين * شهد گردد در تنم اين زهر كين * بولا يكه جنتده اولان عسل ايرماغنك تأثيرندن بنم تنمده كين وغضب زهرى
شهد اوله يعنى كين وعداوت صفتلرى مهر ومحبت صفتلرينه مبدل اوله كه وجود انسانيده اولان مهر ومحبت صفتلرى
جنت اعلاده اولان عسل ارماغنك روحه وقلبه تأثيرندن حاصل اولور وكذلك جنتده اولان عسل ايرمغى دخى وجود
انسانيده اولان مهر ومحبت صفتلرندن لذت بولور وحلاوت الور تحقيقى انهار اربعه نك شرحندن صكره معلومك اولور
(مثنوى) باز عكسى جوى آن پاكيزه شير * پرورش يابد همى عقل اسير * كيرو اول پاكيزه اولان شير ايرمغنك عكس

واثرندن بردم اسير نفس اولان عقل پرورش بوله وغدا پذير اوله جنتده اولان لبن نهرينك عكسندن وتأثيرندن وجود
انسانيده اسير نفس اولان عقل نشو ونما بولور واندن علم ومعرفت حاصل قيلور وجود انسانيده اولان علم ومعرفت
صفتلرى جنت اعلاده اولان لبن ايرمغنك عكسندن وپرتوندن حاصل اولور جنت اعلاده اولان لبن ايرمغى دخى
طراوت ولطافتى علم ومعرفت صفتلرندن الور وچاشنى وطعمى بو صفتلردن بولور (م ى) يا بود كز عكس آن جوهاى خمر
مست گردم بو برم از ذوق امر * يا اوله كه جنتده اولان اول خمر ايرمقلرينك عكسندن مست اولوم امر الهينك ذوقندن
بوى ايلتمم يعنى جنتده اولان خمر ايرمقلرينك عكس واثرندن كه بر كمسه حق تعالينك امرنى طوتمقدن ذوق السه
وانك راه طاعتنده مست اولسه جنتده اولان خمر ايرمقلرينه اندن نشئه كلور وقوت بولور (مثنوى) يا بود كز لطف آن
جوهاى آب * تازكى يابد تن شوره وخراب * يا اوله كه اول جنتده اولان آب ايرمقلرينك لطافتندن شوره وخراب اولان
تن تازه لك بوله جنتده اولان صو ايرمقلرينك لطافتندندر كه بو دنياده خراب وشوره اولان تننك حيات قلبيه ايله
تازه لك بولمسى وطاعات وصالحات نباتلرنى انبات قيلمسى اگر جنتده اولان انهار لطيفه نك عكس واثرى بر كمسه نك
شوره كبى اولان تن خاكيسنه حياتبخش اولمسه اول تن خاكيدن ايمان وطاعات سبزه لرى بتمز واعمال صالحه نباتلرى
اندن ظهورا يتمزدى (مثنوى) شوره ام را سبزهٔ پيدا شود * خارزارم جنت المأوى شود * بنم شوره اولان تنمك سبزه سى
پيدا اوله خارزارم جنة المأوى اوله يعنى اول جنتك صو ايرمقلرينك لطافتندن بنم شوره يركبى اولان خاك تنمده
ايمان وطاعات سبزه سى پيدا اوله ومحل خار اولان نفسم كه اوصاف ذميمه دكنلر ايله پر اولمشدر جنة المأوى كبى اوله
وازهار روحانى ايله طوله (مثنوى) بو كه از عكس بهشت وچارجو * جان شود از يارئ حق يارجو * اوله كه بهشت
وچارجويك عكس واثرندن جان ودل حق تعالينك معاونت ويارلغندن يارجو اوله چارجودن مراد جنت اعلاده
اولان انهار اربعه دركه حق تبارك وتعالى سورهٔ محمدده بو آيت كريمه ايله اول درت ايرمغه اشارت بيوررلر (قال الله
تعالى مثل الجنة التى وعد المتقون فيها انهار من ماء غير آسن وانهار من لبن لم يتغير طعمه وانهار من خمر لذة للشاربين
وانهار من عسل مصفى) بو آيت كريمه نك تفسيرى جلد ثالثده مرور ايلدى يعنى يا موسى جنتك عكسندن
وچارجويك دخى اثرندن بنم جانم حقك عنايتندن طالب يار اوله كندى يه حقيقة دوست اولنى جست وجو قيله
بو ابيات شريفه نك تحقيقنده خلاصهٔ كلام ونتيجهٔ مرام اولدر كه انسانده اولان هر بر صفت روحانى وخلق رحمانى
جنت اعلاده اولان نعمتلرك ولذتلرك عكس واثريدر كه ازلده اهل جنت اولان كمسه لرك قلب وروحى اول نعمتلردن
ولذتلردن حظ المش واثر پذير اولمشدر وكذلك انهار اربعه نك دخى عكوس وآثارى وجود انسانيده هر برى صفت
حميده وخوى پسنديده مثالنده ظهوره كلمشدر مثلا مهر ومحبت صفتلرى جنتده اولان عسل مصفى ايرمغنك
عكس واثريدر ديمشلر وعلم ومعرفت صفتلرى جنتده اولان لبن ايرمقلرينك لمعه وپرتويدر ديو تحقيق ايلمشلر
وبر كمسه نك روحى امر الهيدن ذوق المق وراه طاعتده مست اولمق جنتده اولان خمر ايرمقلرينك روحه ذوق ويرمسنك
وقلبه مستلك ايركورمسنك عكسى واثريدر بيورر وبر كمسه نك حيات قلبيه ايله حى اولمسى وانك
زمين وجودنده افعال حسنه واعمال صالحه سبزه لرينك بتمسى وظهور قيلمسى جنتده اولان صو ايرمقلرينك عكس
واثريدر ديو سويلمشدر نته كم اوچنجى جلدده بعض محلده دخى حضرت مولانا قدس الله سره الاعلى بو معنالرى نظمه
كتورمشلر وتعبير وبيان ايلمشلردر وجنتده اولان نعمك وانهارك هر برى دخى انسانك اعمال صالحه سندن
واوصاف حميده سندن لذت وحلاوت بولمسى ولطيف وتازه اولمسى دخى حديثله واكابر كلاميله ثابت اولمشدر وتحقيق
نيجه كه مرور قيلمشدر انكيچون اول جنته اعمال ديديلر كه هر كسك كندى اعمال حسنه سنك جزاسى
وصورت حاليدر ديمشلر وبونك عكسى جهنمك دخى سلاسل واغلالى وزهر وزقومى وعذاب ونكالى صفت قبيحه سيدر
ديمشلر وهر صفت قبيحه جهنمك صفتلرندن بر صفتك عكس واثريدر ديو تحقيق ايلمشلردر نته كم فرعون لساندن
بو معنالره دخى اشارت ايدوب بيان بيوررلر (مثنوى) آنچنان كز عكس دوزخ گشته ام * آتش ودر قهر حق آغشته ام
انجلين كه دوزخك عكس واثرندن آتش اولمش وقهر حقده اصلنمشم ومستغرق اولمشم يعنى جهنمك عكسى بنم
نفسمه تأثير ايدوب آتش غضبله پر اولمشم وحق تعالينك قهر وغضبنه كنديمى مستحق قيلمشم (مثنوى)
كه ز عكس مار دوزخ همچو مار * گشته ام بر اهل جنت زهربار) كه دوزخك مارنك عكسندن مار كبى اهل جنتك
اوزره زهر ياغديريجى اولمشم وانلرى زهرناك اولان كلمه رنجيده قيلمشم انلر بنم زهر وقهرمله مسموم اولمشلر وهر برى
زهرناك اولان صفتلرمدن خسته دل قالمشلردر بنم وجودمده بو صفت قبيحه جهنم مارلرينك عكس واثريدر كه مار
كبى ناسى زهرليوب رنجيده قيلمقدن خالى دكلم ديدى وفى الحقيقه بر كمسه بالطبع موذى اولسه اول كمسه حيات

وعقارب صفتلریله متصف اولمش اولور (مثنوی) کز عکس جوشش آب حمیم * آب ظلم کرده خلق نازرمیم * کاهی
دوزخده اولان ماء حمیمك جوششنك عکسندن بن ظلم صوینی خلقه رمیم ایلمشدر یعنی بنم نفسمده اولان ظلم جهنمك
حار اولان آبی کبیدر که اکا ماء حمیم دینور نفس اماره ده صفت ظلمك غلبه سی جهنمده اولان
ماء حمیمك غلیاننك عکسیدر نته کم ماء حمیم خلقی اوزره دوکاسه انلرك وجودنی چوریدر واریدر کذلك آب ظلم
دخی خلق اوزره منصب اولدقده انلری چوریمش ایلروبی درمان قیلر (مثنوی) من زعکس زمهریرم زمهریر *
یازعکس آن سعیرم چون سعیر * بن زمهریرك عکسندن زمهریرم یاخود اول سعیرك عکسندن سعیر کبی ام زمهریر
صوغوق طامویه سعیر ایسه ایسیق طامویه دیرلر یعنی صوغوق جهنمك عکسندن هر صفتم وفعلم زمهریر کبی اولمش
هر سوزم بخدن ابرد وهر خویم اهل جنت خوینیدن بغایت ابعد در ویاخود اول محل نار اولان سعیرك عکس واثرندن
آتش شهوت ونار غضب ایله مشتعل اولوب خلقی یاقمقده وعرض وناموسلرین یقمقده جهنم کبی ام (مثنوی) دوزخ
درویش ومظلوم کنون * وای انکه یابمش نا که زبون) الان فقیرك ومظلومك دوزخی یم وای اول کمسه نك حالنه که آنی
بن ناکاه زبون بولم یعنی شمدی بو دنیاده بن فی المثل مظلوملرك ودرویشلرك جهنمیم بونلری آتش قهر
وغضب ایله ناحق یره احراق ایلرم وای اول کمسه نك حالنه که آنی زبون ومغلوب بولم بونده حصه بودر که اولا فرعون سیرت
اولانلرك حالی بودر وثانیا جهنمك واهل جهنمك صفتلری بو ذکر اولنانلردر بیله سنکه اهل جهنم جهنم صفتیله متصف
اولنلردر وثالثا فرعون کندی اوصاف خبیثه واخلاق ذمیمه سنه معترف اولوب موسی علیه السلامدن لطف ورحمت
حقه میل ایلمك طریقیله نصیحت جو اولدی وایمان واسلام مقابله سنده عطا اولنان نعمتلری جست وجو قیلدی
پس مؤمن شکلنده اولان طاغیلره وفرعون سیرت اولان باغیلره دخی اولقدر کرکدر کندی اوصاف قبیحه سنی واخلاق
ردیه سنی ذم ایلیه وکندینك جرم وعصیانه معترف اولوب شویله افعال خبیثه یه مبتلا اولمشمدر دیو سویلیه وموحد
اولنلرك وایمان واسلامی قبول قیلنلرك فضایلنی بر موسای وقت اولان مرشددن استفسار واستعلام ایلیه تا کم
انك کلام سعادت انجامنك یمن وبرکتیله قبول ایمان واسلامه میل ومحبت قیله ومتشوق اوله والله اعلم بالصواب
(شرح کردن موسی علیه السلام آن چهار فضیلت را جهت پای مزد ایمان فرعون) بو سرخ شریف موسی
علیه السلامك اول درت فضیلتی شرح ایلمسنك بیانیدر فرعونك ایماننك پای مزدی جهتندن اوتری پای مزد
اجرت قدمه دیرلر یعنی فرعونك ایمانه کلمسنك وراه طاعته سلوك قلمسنك اجرتندن اوتری اول درت فضیلتی موسی
علیه السلام حضرتلری شرح ایلدی (مثنوی) کفت موسی کاولین انجهار * صحتی باشد تنت را پایدار * حضرت
موسی علیه السلام دیدیکه اول درت فضیلتك اولکیسی سنك تنکه ابدی برقوی صحت اوله یعنی جمیع عمرکده
صحت اوزره اوله سن (مثنوی) این علل هایی که در طب کفته اند * دور باشد از تنت ای ارجمند * بو علتلر دیکه کتب طبده
دیمشلردر سنك تنکدن دور اوله یا دولتلو (مثنوی) ثانیا باشد ترا عمر دراز * که اجل دارد ز عمرت احتراز * اول درت
فضیلتك ایکنجیسی بودرکه سکا عمر دراز اوله که اجل سنك عمرکدن احتراز طوته (مثنوی) وین نباشد بعد عمر
مستوی * که بناکام از جهان بیرون روی * ومستوی اولان عمردنصکره بودخی اولمیه یعنی علی الاستوا صحت
وسلامتله کذر ایلین عمردنصکره بودخی اولمیه جهاندن ناکام ونامراد طشره کیده سن وعالم آخرته رحلت ایده سن
(مثنوی) بلکه خواهان اجل چون طفل شیر * نی ز رنجی که ترا دارد اسیر * بلکه اجلی استیجی اوله سن طفل شیری
استدیکی کبی شول رنجدن دکل که سنی اسیر طوته یعنی بعض کمسه لر واردر که بر بلایه مبتلا اولوب انك المندن
موتنی واجلنی طلب ایدیجی اولورلر سنك موت اجل طالبی اولمك بو قبیلدن اولمیه بلکه بو دنیا سکا رحم مادر کبی اضیق
کورینه ودار آخرت نعمت وسعادتله مشحون مشاهده قیلنه پس جانك اکا طفل شیره محبت ورغبت ایلدیکی
کبی محبت ورغبت ایلیه واولکی غایت حظندن وذوقندن دیلیه الم واضطرابندن دکل نته کم بیوررلر (م ی) مرك جو
باشی ولی نه از عجز رنج * بلکه بینی در خراب خانه کنج) مرك جو اوله سن ولیکن عجزدن ورنجدن دکل بلکه خانه نك
خرابنده کنج کورسن یعنی طالب موت اوله سن ولیکن عجز ورنجدن متألم ومضطرب اولدیغك جهتندن دکل
بلکه خانهٔ جسدك خراب اولمسنده کنج حقیقی کورسن ووجودك ویران اولمسنده کنز وحدتی مشاهده قیلورسن
(مثنوی) پس بدست خویش کیری تیشهٔ * میزنی بر خانه بی اندیشهٔ * که حجاب کنج بینی خانه را * مانع صد خرمن
این یك دانه را * پس کندی الکله بر تیشه طوترسن فکر واندیشه سز وجودك خانه سی اوزره اورورسن یعنی بی تردد
جسم وتنك خراب اولمسنه سعی قیلورسن زیرا خانهٔ جسدی کنجه حجاب کورورسن بو بردانه یی یوز خرمنه مانع کورورسن
یعنی بو جسد ومتاع دنیا عالم جانه ونعم عقبایه نسبتله بر دانه کبی شیء قلیلدر وکنج جان ونعم جنان صد خرمن کبیدر

چونکه

چونکم بو صید خرمن مثابه سنده اولان اذواق جانه بو بردانه کبی اولان حظ بدنی مانع کوره سن وبو جسد
خانه سنك تحتنده کنج حقیقی مشاهده قیله سن اول خانه یی ویران ایتمکه سعی قیلورسن واول دانه یی صد خرمن
مقابله سنده بذل ایلمکی جانکه منت بیلورسن (مثنوی) پس در آتش افکنی این دانه را * پیش کیری پیشهٔ مردانه را
پس بو دانه یی آتشه اتارسن مردانه بر پیشه یی اوککه طوترسن یعنی پس اول دانه کبی اولان جسدی آتش ریاضته
یاغورسن هیچ قایرمزسن وشیر مردلر کبی بر صفت کامله یی اوککه طوترسن که اول صفت انبیاء علیهم السلام واولیای
کرامك سنت وطریقلریدر پس مناسبتله اسیر صورت اولنلره نصیحت ایلیوب بیوررلر (مثنوی) ای ببك برکی زباغی
مانده) همچو کرمی برکش از رز رانده) ای بر برك سببیله بر باغدن محروم قالمش بر قورتجغز کبی آنی برك رزدن سورمشدر
یعنی شول بر بوجك که بر بپراقله قناعت ایدوب اول بپراق انی باغدن سوردیکی ومحروم قیلدیغی کبی سن دخی
حظ بدنه مقید اولوب قناعت قیلمشسن واول برك مثابه سنده اولان حظ بدن سنی باغ حقیقتدن سورمش حتی اول برکه
مقید اولدیغك واسطه ایله اول باغدن محروم قالمشسن (مثنوی) چون کرم این کرم را بیدار کرد) اژدهای جهل را
این کرم خورد * کرم کرمی شد پر از میوه درخت * اینچنین تبدیل کردد نیکبخت * چون کرم الهی بو کرم نفسی
خواب غفلتدن بیدار ایلیه اژدرهای جهلی بو کرم نفس ییر اول کرم میوه ودرختدن پر بر باغ اولدی نیکبخت اولان
کمسه بونك کبی تبدیل اولور کرم کافك کسریله بوجك معناسنه در کرم کافك فتحیله اوزم چبوغیدر بوراده باغ معناسی
مراد اولور وخلاصهٔ کلام بویله دیمك اولور که چونکم حق تعالینك کرمی وفضلی بو کرم مثابه سنده اولان نفسی
خواب غفلتدن وسنهٔ جهالتدن بیدار ایلیه جهالت وغفلت اژدرهاسنی بو کرم کبی ضعیف اولان نفس محو وازاله ایلر
چونکم غفلت وجهالت اژدرهاسنی ازاله ایلیه اول بوجك کبی ضعیف اولان نفس انسانی درخت عمل صالحه دن
واثمار علوم ومعارف نفیسه دن پر اولمش بر باغ معنوی اولور نیکبخت اولان وسعادتدن حظ ونصیب الان کمسه لر
بونك کبی تبدیل اولور وبر شیء حقیره قناعت قیلمقدن کذر ایدوب همتی عالی قیلور وحیوانیت مرتبه سندن خلاص
اولوب حقیقت انسانیه باغنه واصل اولور وکنز لا یفنایی بولور وکنج حقیقته مالك اولور (تفسیر کنت کنزا مخفیا فاحببت
ان اعرف * بو سرخ شریف وبو بیان لطیف بو حدیث قدسینك تفسیریدرکه الله تبارك وتعالی حضرت داود
علیه السلامه خطابا بیوردی یا داود کنت کنزا مخفیا فاحببت ان اعرف فخلقت الخلق لاعرف بعض روایتده
داود حضرتلرینه خطابا اولمیوب همان (کنت کنزا) دیمکله روایت اولمشدر بونك تفسیری جلد ثانیده باز
حکایه سنده مرور ایلدی انده طلب اولنه (مثنوی) خانه بر کن کز عقیق این یمن * صد هزاران خانه شاید ساختن *
خانه یی قوپار زیرا بو یمنك عقیقندن یوز بیك خانه دوزملك لایق وممکندر یمندن مراد بونده دل وجان اولور عقیقدن
مراد حکمت وایمان اولور که حضرت پیغمبر علیه السلام ایمان وحکمتی یمنه منسوب قیلدیلر وبیوردیلرکه (الایمان
یمان والحکمة یمانیة معناسی ایمان یمنیدر حکمت دخی یمنیه دردیمك اولور ایمان قلب حقی بیلمکدن واکا کمالیله
تصدیق قیلمقدن عبارت اولور حکمت علمی وعملی اتقان ایلمکه وقول صائب سویلمکه دیرلر بوراده مراد علوم لدنیه
ومعارف یقینیه اولمق دخی جائز اولور وتقدیر کلام بویله دیمك اولور که خانهٔ وجودی تیشهٔ ریاضتله قلع وقمع ایله تا وجود
موهومیدن اثر قالمیه زیرا بو دل وجان یمنه منسوب اولان عقایق حقایقدن وجواهر اسرار دقایقدن نیجه
یوز بیك وجود نورانی خانه سن دوزملك لایق اولور که بو جهل وکفرله معمور اولان وجود موهومی خانه سنی
تیشهٔ طاعت وریاضتله اکر ویران ایلرسك ایمان وحکمتله آنی نیجه یوز مرتبه ایتمکه قادر اولورسن دیمك اولور
(مثنوی) کنج زیر خانه است وچاره نیست * از خرابی هین مندیش ومایست * که هزاران خانه از یك نقد کنج * تان
عمارت کرد بی تکلیف ورنج * کنج خانه التنده در وچاره بو قدر اکاه اول خرابلقدن اندیشه ایلمه وتوقف ایتمه زیرا کنجك
بر نقدندن هزاران خانه یی تکلیفسز ورنجسز عمارت ایتمك ممکندر کنجدن مراد حقیقت کنجی وجواهر اسما
وصفاتله پر اولان مرتبهٔ الوهیت کنزیدر وخانه دن وجود موهومی خانه سی فانی اولمیه وسالك صورت خانه سنی ویران
قیلمیه کنز وحدته ایرمز وکنج حقیقته واصل اوله مز پس خانهٔ وجودی ویران ایتمکدن غیری آنی بولمغه
چاره ودرمان یوقدر فاذا کان کذلك خانهٔ صوری یی ویران ایلمك کنج حقیقتك وصولنه وسیله اولدیسه بلا تأخیر
ولا توقف خانهٔ وجودی ویران ایله هیچ بو خصوصده فکر واندیشه قیلمه تا کم غنی القلب اوله سن وکنز لا یفنی ندر
بیله سنکه هزاران خانهٔ روحانی ونورانی کنج حقیقتك بر نقدندن یعنی خدای تعالینك بر تجلیسندن وعطیه سندن
بی زحمت وبی رنج معمور ایتمکه قادر اولورسن تان بونده تواندن مخففدر تان عمارت کردیمك عمارت ایتمکه قادر
اولورسن دیمك اولور (مثنوی) عاقبت این خانه خود ویران شود * کنج از زیرش یقین عریان شود) بو خانه خود عاقبت

ویران اولور یقین ومحقق خزینه انك التندن عریان اولور وظهوره کلور یعنی عاقبة الامر بو جسد خانه سی خود ویران
وخراب اولور وکنز الهی بی شك انك التندن ظهوره کلور (مثنوی) لیك آن تو نباشد زانکه روح) مزد ویران کردنستش
آن فتوح) ولیکن اول کنج سنك لایق ونصیبك اولمز زیرا که روحه اول فتوح اول خانه یی ویران ایلمککك
مزد واجرتیدر یعنی حالا بو دنیاده ایکن برخوای حدیث (موتوا قبل ان تموتوا) اولمزدن اول موت اختیاریله اولدیسه
وسعی وکوشش ایدوب مشتهیات نفسانیه سنی ومقتضیات جسمانیه سنی حق یولنده ویران قیلدیسه اول فتوح الهی
وکنج ربانی بو ویران ایلمککك وسعی قیلمقلغك مزدی واجرتیدر اما اکر راه طاعتده تکاسل ایدوب وتعمیر بدن
همتنه کیدوب کندی وجودنده اولان کنز الهیدن غافل اولدیسه وکار وکسب قیلمقدن تکاسل قیلدیسه
موت اضطراریله اولوب کنج حقیقت ظهوره کلدکده انك ملکی اولمز واول خزینه دن اکا نفع وفائده کلمز نته کم بیوررلر
(مثنوی) چون نکرد آن کار مزدش هست لا) لیس للانسان الا ما سعی) چونکه اول کمسه که اول کاری ایلمکدن انك
اجرت ومزدی لا اولدی زیرا انسان ایچون بو قدر الا سعی ایلدیکی عملك نتیجه سی واردر سورهٔ نجمده اولان
بو آیت کریمه یه اشارتدر که اولی بودر (ام لم ینبأ بما فی صحف موسی) یعنی خبرویرلمدیمی یا محمد صحف موساده اولان
شیء یعنی توراتده مستور اولان کلام (وابراهیم الذی وفی) صحف ابراهیمده اولان اویله ابراهیم که نار نمروده اتلمقده
صبر اتمکله وفرزندنی ذبح ایلمکده صبر اتمکله وضیفهٔ اکرام اتمکله مبالغه ایله وفا ایلدی (ان لا تزر وازرة وزر اخری
ان مثقله دن مخففدر واسمی ضمیر شاندر که محذوفدر وبو جمله سؤال مقدره جواب اولورکان دینلدیکه ما فی صحفهما
فالوا هو ان لا تزر یعنی بر نفس بو کلمز نفس آخرك یوککنی ولا یؤخذ بذنب غیره (وان لیس للانسان الا ما سعی)
وبر دخی صحفینده اولان بودرکه تحقیق انسان ایچون بو قدر الا اول نسنه نك ثوابیکه سعی وکوشش ایلدی نته کم
غیریلرك کناهیله مؤاخذه اولمدیغی کبی غیریلرك عملیله شایسته ومقبول اولمز شفاعت انبیا علیهم السلام واستغفار
ودعاء الاحیاء للاموات وبونلره مشابه اولان اعمالی بو آیت کریمه مانع اولمز (وان سعیه سوف یری) تحقیقا اول
انسان سعینی عن قریب کورر یری فتحله اولسه معنی بودر اما ضمله قرأت اولورسه تحقیقا اول انسانك سعی
عن قریب یوم قیامتده کوریلور وصحیفهٔ اعمالنده اولان اکا بالکلیه کشف اولنور دیمك اولور (مثنوی) دست
خایی بعد ازان تو کای دریغ * اینچنین ماهی نهان بد زیر میغ) من نکردم آنچه کفتند از بهی * کنج رفت وخانه ودستم
تهی * اندنصکره سن الك چینرسن وحسرت یرسن بویله دیو که ای دریغ بونك کبی برماه منیر سحاب التنده نهان ایدی
ابو ایکدن اول نسنه یی که انبیا علیهم السلام واولیای کرام دیدیلر بن انی ایلمدم کنج کتدی وخانه دخی کتدی
ودستم والم تهیدر یعنی حقیقت ظهوره کلدکده وکنج نهانی عیان اولدقده زیاده حسر تکدن الك چینرسن
ویا حسرتا علی ما فرطت فی جنب الله) دیو تحسر ایلرسن ودیرسنکه بونك کبی برماه دولت وسرمایهٔ سعادت بنم
سحاب بشریتم ومیغ طبیعتم التنده نهان ایمش بن اندن غافل اولمشم وانی بولمق خصوصنده کسب وعمل ایلمکدن
تکاسل قیلمشم اول عملی که انبیا علیهم السلام واولیای کرام ایلمك جهتندن بکا دیدیلر بن آنی ایلمکدن وخانهٔ جسدی
تعمیر ایدوب انك مقتضاسی اوزره اولدم حالا شمدی اول خانهٔ جسد واندہ اولان کنج الدن کتدی وبن
تهی دست قالدم ومفلس اولدم دیرسن (مثنوی) خانهٔ اجرت کرفتی یا کری * نیست ملك تو بیعی یا شری * این کری را
مدت او تا اجل * تا درین مدت کنی دروی عمل * مثلا سن اجرته ویا کرایه متعلق اولان خانه یی طوتدك یعله ویاخود
شرا ایله اول خانه سنك ملکك دکل بو کرانك مدتی اجل وقتنه دك حتی بو مدتده اول خانه ده عمل ایلیه سن یعنی بوتن
خانه یی اجرت وکرا ایله برکسه یه ویریلان براوکبیدر چجن برکسه یه برصاحب دولت براو ویرسه وا کا بویله دیسه که
بو خانه یی سکا فلان زمانه دك کرایه ویردم وانك کراسی اولدرکه اولا بونی تدریجله ییقه سن وجمله نقوش والوانی ویران
ایده سن وبونك التنده جواهر وزواهر ایله مملو برخزینه واردر آنی بوله سن وانی بولدقدنصکره انك نقود وجواهریله
بعد ازان بو خانه یی بنم مرادم اوزره تعمیر قیله سن چونکم اول خانه کما ینبغی هم اول خانه سنك اولسون وهم اول
بولدیغك خزینهٔ بی نهایه دخی سنك اولسون بو خانه ده ساکن اولدیغك ایچون اجرت هر کون بو دیدیکم اوزره بو کونه
عمل قیله سن تا اول خزینه یی بولوب کندك بنا ایلدیکك خانه یه مالك اوله سن پس سکا لازم اولان بودرکه انك بیوردیغی
اوزره عمل قیله سن اکر اول شرط اوزره عمل ایلمزسك خانه سنك ملکك اولمز وخزینه دخی سنك ملکك اولمز (م ی) پاره دوزی میکنی
اندر دکان * زیر این دکان تو مدفون دو کان * سن ایسك دکانده پاره دوزلك ایلرسن حال بوکه سنك بو دکانك التنده ایکی
کان مدفوندر دکاندن مراد جسددر پاره دوز پاره دیکیجی اسکیجی یه دیرلر بونده مراد یمك ایچمك وبدنی بعض ادویه
واغذیه ایله ترمیم وتعمیرا تمك اولوردوکاندن مراد برقاچ وجه اولسه ده جائزدر جسمانی وروحانی ویاخود صوری

ومعنوی ایکی معدن سنك جسدك التنده مستوردر دیمك اوله ایکی معدندن مراد معدن علم ومعدن عمل اولمق دخی
جائزدر ویاخود معدن صفات ومعدن ذات اولمق دخی وجهدر حاصل کلام ای انسان سن بو دکان جسمده اسکیجیلك
ایدوب خواب وجوده مائل وتعمیر بدنه شاغلسن حال بوکه سنك بو دکان وجودیکك تحتنده اسرار جسمانی واذواق
روحانی معدنلری ویاخود احکام صوری وآثار معنوی معدنلری ویاخود علم وعملدن حاصل اولان حکمت ومعرفت
معدنلری مستوردر بلکه اوصاف الهیه وذات ربانیه که فی المثل معنوی معدنلردر وجود انسانیده موجودلردر
لکن صورت انسانی اکا پرده اولدیغی اعتباریله اول وجود انسانیده مدفون کبی اولمشدر چجن انسان بو دکان
جسمده خواب وخوره مقید اولمقدن وتعمیر بدنه اشتغال قیلمقدن کذر قیلسه وکندی وجودنده باطن ومخفی اولان
کانلردن خبردار اولوب لوازم جسمانیه سنی وهوای نفسانیه سنی خراب ایلمکه سعی قیلوب اول کانلری بولمغه مشغول
اولسه وهماندمکه مشتهیات جسمانیه ویران اولوب قلبه محو وفنا اثرلری کورندکده اول معنوی اولان معدنلر ظهوره
کلورسه سالك آنی بصر بصیرتله مشاهده قیلدقده کندینك وجود مجازیسنی افنا ایلمکه جان ودل ایله سعی قیلور
(مثنوی) هست این دکان کرایی زود باش * تیشه بستان وتکش رامی تراش * تا که تیشه نا کهان برکان نهی *
از دکان وپاره دوزی وارهی * بو دکان جسم کرایه منسوبدر تیز اول تیشه یی الکه ال وانك دیبنی یون وقاز تا کم نا کهان
کان اوزره تیشه قویه سن دکاندن وپاره دوزلکدن کیرو قورتله سن یعنی ای انسان بو دکان جسد کرایه منسوبدر
حق تعالی بو جسد دکانی سکا انکیچون ویردیکه حقك امری قازمه سنی الکه الهسن وامر ایلدیکی اوزره بو بدن دکانك
قبیح اولان صفتلرنی انکله ییقه سن تا خزینهٔ روحه واصل اولنجیه دك روح حیوانیه یی حفر ایدوب یونه سن امدی تیز
اول ریاضت وطاعت تیشه سن الکه ال واول جسم دکانك دیبیکه روح حیوانیدر انك صفتلرنی یون تا کم قازمه یی
نا کهان معدنه قویه سن یعنی ریاضتی کماله ایرکوره سن ومقصود بالذات اولان معدنی بوله سن وکوره سن
اندنصکره جسم دکاندن وخواب وخوردن وبدنه مقید اولمقدن خلاص اوله سن وپاره دوزلك زحمتندن نجات
بوله سن دیمك اولور (مثنوی) پاره دوزی چیست خورد آب ونان * میزنی این پاره بر دلق کران * پاره دوزلك ندر دیرسك
اتمك یمك وصو ایچمك پاره دیکیجیلك ایلك کبیدر زیرا آب ونان برپاره کبیدر جسد ایسه بر دلق کران کبیدر سن بو آب
ونانی اکا ضم ایلیوب یامرسن (مثنوی) هر زمانی درد این دلق تنت * پاره بروی میزنی زین خوردنت * سنك بو تنك
دلقی هر زمان یرتلور یمك یمکدن وایچمك ایچمکدن اول تن خرقه سنك اوزرینه پاره اوررسن دلقنك یرتلمه سی اکر
اولمدن کنایت اولورسه یمك وایچمکدن مراد آب ونان اولورکه بدنك جوعنی سد ایلك انك یرتغنی دیکمك کبی اولور واکر
دلق بدنك یرتلمسندن مراد خسته لك اولورسه خوردنت دیدکلرندن مراد آنی اصلاح ایلمکدن اوتری بعض معجون
یمك ومزاجی مصلح بعض شربت ایچمك مراد اولور پس خلاصهٔ کلام هربارکه سنك تنك خسته اوله معجون یمکدن
وبعض اشربه ایچمکدن اول بدنه پاره اوررسن وانك تعمیرنه واصلاحنه سعی قیلورسن دیمك اولور (مثنوی) ای زنسل
پادشاه کامیار * باخود آ زین پاره دوزی تنك دار * پارهٔ برکن ازین قعر دکان * تا بر آرد سر به پیش تو دوکان * ای
کامیار اولان پادشاهك نسلندن اولان کمسه کندیکه کل بو پاره دوزلکدن تنك وعار طوت بو دکانك قعرندن برپاره
قوپار تا کم او کیکده ایکی کان باش یوقرو کتوره یعنی ای مرادی کندی یه یار اولان پادشاهك نسلندن اولان شه زاده که
اول پادشاه کامیاردن مراد جسد حسبیله ابو البشر در وروحك اعتباریله ابو الارواح اولان سید البشردرکه برجمله
صورتا اولاد آدم علیه السلام اولدیغمز مقرردر اما (انا من نور الله والمؤمنون من نوری) حدیث شریفنك مفهومی
اوزره بو جمله مؤمنلر حضرت محمد مصطفی صلی الله علیه وسلمك نورندنز پس من حیث المعنی اول شاه کامیارك بزه
نسلی دینسه عجب دکلدر باخصوص که (اول ما خلق الله روحی) حدیث شریفنك مقتضاسنجه اول حضرتك روح
شریفی اول خلق اولوب بعده هر روح اول روح اعظمك واسطه سیله ظهوره کلدیکی تقدیر اوزره دخی اکا ابو الارواح
دینوب سائر ارواح مؤمنینه پادشاه کامیارك نسلندندر دینلسه دخی وجهدر چونکم هر مؤمن من حیث المعنی
انك نسلندن اولدیغی قابل اولیجق دیمك اولورکه ای اول شاه کامیار اولان نبی مختار صلی الله علیه وسلمك من حیث المعنی
نسلندن اولان مؤمن کندیکه کل وحد ذاتنده سن نه عزیز وشریف کمسه سن کندیکی بیل بو پاره دوزلقدن عار طوت
یعنی حیوان کبی یمکدن وایچمکدن فراغت ایت امدی بو دکان جسمکك اساسندن برپاره قوپار یعنی روح حیوانیکه
بدن دکانك قعری واساسی کبی واقع اولمشدر انك مقتضاسنی قلع وقمع ایله تا کم سنك حضوریکه روح وعقل معدنلری
باش یوقرو کتوره سن واندہ سعادت داری بوله سن وملك وملکوتك خاصیتلرنی جامع اوله سن وصورت ومعنانك
اسرارنه وصول بوله سن (مثنوی) پیش ازان کین مهلت خانهٔ کری * اخر آید تو نبردی زو بری * پس ترا بیرون کنند

صاحب دكان * وين دكانرا بركند از روى كان * اندن اول كه بوكرا خانه سنڭ مهلتى آخر كه ونهايت بوله حال
بوكه سن اندن بر نفع ايلتميه سن يعنى اندن بر حاصل ومنفعت اخذ ايتميه سن حاصل كلام اندن مقدم بيدار اول
وكنز مخفى يى بول كه بو كرايه متعلق اولان جسد خانه سنڭ مدتى آخر كه وسن اندن بر نفع وفائده اخذ ايتمش اوله سن
چونكم مهلت كه ومدت آخر اوله پس اول وقت دكان صاحبى سنى طشره ايلر وبو دكانى كانڭ يوزندن قوپارر يعنى
چونكم اجل كه ومدت عمر نهايت بوله پس دكان جسدڭ صاحبى اولان مالك الملك سنى بو دكان جسمدن اخراج
ايلر وبو دكان جسمى كان روحڭ وكنز فتوحڭ جهتندن قوپارر وكان حقيقتى وكنز روحانيتى ظهوره كتوررا كر
بيوردیغى اوزره عمل ايلدكسه اول كانى سكا ويرر وا كر ترك عمل قيلدكسه اول كان معنويدن سنى محروم قيلورلر ديمك
اولور (مثنوى) توز حسرت كاه برسر ميزنى * كاه ريش خام خود بر ميكنى * سن اول زمان ندامت وحسرتدن
كاه باشڭ اوزره اوررسن كاه كندى خام وناپخته ريشڭى قوپاررسن يعنى صاچڭ وصقالڭ يولوب اول حينده بويله
ديرسن (مثنوى) كاى دريغا آن من بود اين دكان * كور بودم بر نخوردم زين مكان * كه اى دريغا بو دكان بنم لايقم
ايدى كور اولدم بو مكاندن بر ميوه يمدم وبر فائده ومنفعت حاصل ايلمدم (مثنوى) اى دريغا بود مارا برد باد * تا ابد
يا حسرتا شد للعباد * اى دريغ اولسون بزم ايدى هوا آنى ايلتدى وضايع ايتدى يعنى اول دكان بزم ايچون ايدى
آنى هواى نفس قاپدى وهبا ايتدى بو معناده جائزدركه بود وجود معناسنه اولوب دالڭ كسريله مارا
لفظنه مضاف اوقنه بو تقدير اوزره معنى اى دريغا بزم بود يمزى يعنى وجوديمزى هوا ايلتدى وضايع ايتدى تا ابد
عباد ايچون يا حسرتا ديمك صحيح اولدى يعنى اى حسرت وندامت عباد اوزره كل حاضر اول بو زمان سنڭ وقتكدر
ديو حسرت وندامتى دعوت ايلمك لايق وثابت اولدى نته كم يوم حسرتده باطننده اولان كنج حقيقتدن غافل وجاهل
قالنلر وانبياى عظامه استهزا قيلنلر كندى نفسلرى اوزره حسرتى دعوت ايليه لر وياخود ملائكه انلرڭ حسرته
مستحق اولدقلرنى كوروب انلر حقنده بويله سويليه لر كه يا حسرة على العباد ما يأتيهم من رسول الا كانوا به يستهزؤن
بوايت كريمه نڭ بشنجى جلدده تفسيرى يا حسرة على العباد شرحنده كلور انشاء الله تعالى جلد اولده دخى مرور
ايلدى بورايه كلنجيه دك حديث شريف قدسينڭ معانى وحقايقنه متعلق اولان معانى شريفه ايديكه بيان بيوردیلر
پس بو مناسبتله كنز مخفينڭ طلبندن وعلم غيبينڭ تحصيلندن فارغ اولوب كندى ذكاوت وادراكاتنه مغرور اولان
طائفه نڭ حسب حاللرنى بيان ايلمكه شروع ايدوب بيوررلر (غره شدن آدمى بذكاوت وتصورات طبع خويشتن وطلب
نا كردن علم غيب كه علم انبياست) بو سرخ شريف آدمينڭ كندى طبيعتنڭ تصوراتنه وذكاوتنه مغرور اولمسنڭ
وعلم غيبى طلب قيلمامسنڭ بياننده دركه اول علم غيب انبيا عليهم السلامڭ عليدر مادامكه بركمسه انبيا عليهم السلامڭ
عليله عالم اولميه غيبدن خبردار اولمز واسرار باطنى مشاهده قيلمز (مثنوى) ديدم اندر خانه من نقش ونكار * بودم
اندر عشق خانه بى قرار * بودم از كنج نهانى بى خبر * ورنه دستنبوى من بودى تبر * بو بيتلر دخى بو اباتڭ ماقبلنده
اولان تحسر وتحيف ايلين كمسه لرڭ لساندندر اولور يعنى اول خانهٔ جسدڭ نقش وزينتنه مبتلا اولان وانده اولان
كنز الهيدن بى بهره ومحروم قلان كمسه تحسر ايدكله بويله دير كه دريغا بن خانه ده نقش ونكار كوردم خانه نڭ عشقنده
بن بى قرار اولدم خانه ده نهان اولان كنجدن بى خبر اولدم يوخسه تبر بنم دستنبوم اولوردى خانه دن مراد جسد
ونقش ونكاردن مراد تصورات ذهنيه وذكاوت وادراكات عقليه دركنج نهانيدن مراد كنز الهى وخزينهٔ اوصاف
واسرار ربانيه در دستنبو بيلنج ديدكاريدركه قاونه بكزر برنسنه دركه اله آلوب استشمام ايدرلر عرب اكا شمامه
دير و تقدير معنى وتوضيح نحوى بويله ديمك اولور كه اى دريغا بن عالم دنياده خانهٔ جسد ايچره نقش ذكاوت خطنى والوان
تصورات وتخيلاتى كوروب خانهٔ جسده بواجلدن عاشق اولوب انڭ عشقنده بى قرار اولدم وانڭ تصوراتنى
ومقتضياتنى خراب ايلدم انڭ درونده مخفى ونهانى اولان خزينهٔ ربانيه دن بى خبر اولدم اكر اول خانهٔ تنده اولان
كنز الهيدن بى خبر اولميدم رياضت تبرى وعبادت وطاعات كبرى بنم المده شمامه م اوليدى يعنى رياضت وطاعات بكا
شمامه كبى خوش كايدى بن آنى المدن قوميدم تا خزينهٔ حقيقتى بولنجه راحت اولميدم (مثنوى) آه اكر داد تبررا
دادمى * اين زمان غم را تبر دادمى * چشم را بر نقش مى انداختم * همچو طفلان عشقهامى باختم * آه اكر
دنياده تبرڭ دادنى وحقنى ويريدم بو زمان غمه تبرا ويريدم حيفا كه چشمى نقش اوزره ايتدم واوغلنجقلر كبى اول نقش
اوزره عشقلر اوينادم يعنى جسد فانى اولدقده وعالم حقيقت ظهوره كلدكده عمرنى نقوش وصور محبتنده ضايع ايلين
كمسه بويله سويليه كه آه وآهلر اولسون اكر بن دنياده امر الهى تبرينڭ وحكم ربانى كسرينڭ دادنى وحقنى
ويريدم وانڭ امرنى وحكمنى يرينه ايركوريدم بو زمانده غم وغصه يه تبرى ويرردم يعنى غم وغصه دن عارى وبرى

اولوب كنديمى محل نجاته وارفع درجاته ايركوردم حيفا كه نظرمى نقوش والوان اوزره القا ايتدم واوغلنجقلر كبى
اول نقوش والوانله عشق ومحبتلر اويناتدم نته كم اطفالى برمزين ومنقش اولمش خانه يه كتورسڭ اول خانه نڭ ايچنده
اولان نقوش والوانه نظر ايلروا كا مائل وعاشق اولور پس اول خانه دن طشره كتمڭ استمز وانڭ درونده اولان دفينه يى
دخى طلب ايتمكى استمزلر بيلمزلر كه اول خانه نڭ نقوشنه مائل اولمق خزينه يى بولمغه مانع اولور وانلرى غنى اولمقدن
وسعادت بولمقدن محروم قيلور (مثنوى) پس نكو كفت آن حكيم كاميار * كه تو طفلى خانه پر نقش ونكار * در الهى نامه
بس اندرز كرد * كه برار از دودمان خويش كرد * پس اول كاميار اولان حكيم نه قدر ايو ديديكه سن بر طفلسن خانه
پرنقش ونكاردر اول حكيم الهى الهى نامه نام كتابنده چوق وصيت ايلدى بويله ديو كه كندى دودمانكدن توز قوپار
كردى بوقار وكتور يعنى حكيم سنائى حضرتلرى الهى نامه نام كتابنده طالب اولنلره چوق وصيت ونصيحتلر ايلدى
وزياده ايو واطيف سوزلر سويلدى جمله دن برى بيوردیلر كه سن طفلسن وبو خانهٔ جسد تصورات وتخيلات وخواطر
وافكارله پرنقش ونكاردر سن ايسڭ نقشلرڭ هر برينه عاشق ومحبسن اكر رجال مرتبه سنه بالغ اولمق استرسڭ
كندى قوم وقبيله كدن غبارى بوقار وكتور دودمان قوم وقبيله يه ديرلر اندن توز قوپارمق وغبار بوقار وكتورمك
انلرى ترك ايلمكدن وكندى كاركه مشغول اولمقدن كنايت اولور بونده دودماندن مراد طالبڭ كندى وجودى اولسه
دخى انسب اولور زيرا محل بونى اقتضا قيلور ووجود انسانينڭ دودمان كبى اولمسى بو تقريبله اولور كه وجود انسانيه
وقواى نفسانيه وقواى روحانيه وحواس خمسهٔ ظاهره وحواس خمسهٔ باطنه ايله برقبيله كبيدركه بو جمله سى جماعت
حكمنده در نته كم منفرد اوان كمسه (اياك نعبد واياك نستعين) دير بو معنى انڭ معناده جمع اولديغنه دلالت ايدر چونكم
وجود انسانى قوم وقبيله منزله سنده اولديسه معنى كندى وجودڭ دودماندن توز قوپار ديمك اولور يعنى
آنى ويران وخراب ايله ديمكه اشارت قيلور پس كير وقصه بيانه رجوع ايدوب فرعونڭ حضرت موسى عليه السلامه
سويلديكنى واندن اوچنجى وعده يى طلب ايلديكنى بيان بيوررلر (مثنوى) بس كن اى موسى بكو وعدهٔ سوم
كه دل من زاضطرابش كشت كم * فرعون حضرت موسى عليه السلامه ديديكه اى موسى بس ايله واوچنجى وعده يى
سويله زيرا بنم قلبم اول وعده نڭ اضطرابندن كم اولدى يعنى اول وعده يى دخى استماع ايلمكه منتظر اولديغمدن
مضطرب اولوب انڭ اضطرابندن بنم قلبم بندن كم اولدى واول وعده نڭ استماعنه كمال ميلله توجه قيلدى ديدى
(مثنوى) كفت موسى آن سوم ملك دوتو * دو جهانى خالص از خصم وعدو * حضرت موسى عليه السلام اكا ايتدى
اول اوچنجى فضيلت ملك دوتادر ايكى جهانه منسوب اولان ملك خصمدن وعدودن خالصدر يعنى اول اوچنجى
وعده عدوڭ شرندن وخصمڭ خصومتندن خالص اولان ملكت دارين وسعادت منزليندر كه انلرده خصم
ودشمن سكا اصلا مزاحمه قيليه اكرسن ديرسڭكه اول وعده ايلديكڭ ملك دنيادن زياده لكن الآن بن
طوتمشمدر پس اول وعده دكا بو محفوظم اولان ملكتده نه افاده ايلر جواب بيوررلر (مثنوى) بيشتر زان ملك كه
اكنون داشتى * كان بد اندر جنگ واين در آشتى * نعم اول ملك سلطنتدن زياده ركه بن شمدى طوتدڭ كه اول
الآن سنڭ مضبوطڭ اولان ملكت جنك ايچره در وبو بنم ديديكم صلحده در يعنى ملكت دنيويدن اول نسنه يى كه
شمدى طوتدڭ خصماله حرب وقتال وجنك وجدال ايلمكدن خالى دكلدر اما اكر خداى تعالى يه آشنالق قيلسڭ
وموحد اولسڭ سنڭ خصملريكى سكا دوست ايلر والآن بنكه سنڭ خصمكم سنڭ دوستڭ اولورم پس بى خصم وعدو
دنيا ملكتنده جمله ايله صلح اوزره كچنوب آسوده اولورسن وآخرت ملكتنده دخى خصملردن برى اولوب نجات بولورسن
ديدى (مثنوى) آنكه در جنگ چنين ملكى دهد * بنكر اندر صلح خوانت چون نهد * اول الله كه سكا جنك حالنده
بونڭ كبى ملك ويرر امعان نظر ايله صلح حالنده سكا نيجه خوان قور يعنى اول پادشاه اعظمه كه سن انڭ انبياسيله
جنكده ايكن وانڭ امرنه ورضاسنه مخالفتده ايكن سكا بويله بر ملك ويررسنكه انڭ انبياسيله صلح قيله سن وانڭ
امر شريفنه مطيع اوله سن امعان نظر ايله كه سكا اول صلح واطاعت حالنده نه نعمت ونه عزت ويرر (مثنوى) آن كرم
كاندر جفا اينهات داد * در وفا بنكر چه باشد افتقاد * اول عين كرم اولان خداى تعالى كه جفا حالنده انلرى سكا
ويردى يعنى اول مالك اولديغڭ دولتلرى ونعمتلرى سكا ايركوردى وفا حالنده وخلوص وصفا مرتبه سنده
نظر ايله افتقادنه اوله يعنى چونكم سكا جفا ايتدڭ مرتبه سنده ايكن سنى بو قليوب بو قدر دولتلرى ونعمتلرى
سكا ويردى سنكه اول حضرته طاعت وعبادت ايلمكده وفا ايليه سن اول مرتبه دن سنى نيجه زياده بوقلر بوندن
قياس ايله (مثنوى) كفت اى موسى چهارم چيست زود * باز كو صبرم شد وحرصم فزود * فرعون ايتدى اى موسى
دردنجى فضيلت ندر تيز كير وسويله زيرا صبرم كتدى وحرص وطمعم زياده اولدى (مثنوى) كفت چارم آنكه مانى

نوجوان * موی همچون قیرورخ چون ارغوان * موسی علیه السلام اکا دیدی دردنجی فضیلت اولدرکه سن تازه
جوان قاله سن واولنجیه دك ضعف وفتوردن بری اوله سن صاچك وصقالك قیرکبی سیاه ویوزك ارغوان کبی قرمزی
اوله یعنی مویك متغیراولمیه ورنك ورویك اولنجیه دك صولمیه همیشه تروتازه اوله سن وبو لطافت وطراوتله دنیاده
معیشت قیله سن وعالم آخرته انتقال ایلدکده هم سعادت ابدیه بوله سن (مثنوی) رنك وبو در پیش ما بس کاسدست
لیك تو پستی سخن کردیم پست * افتخار از رنك وبو واز مکان * هست شادی وفریب کودکان * رنك وبوی
بزم قتمزده زیاده کاسددر ولیکن ای فرعون سن پست سن لاجرم بزدخی سوزی پست ایلدك رنك وبویدن ومکاندن
افتخار ایلمك اطفالك شادی وسرور وفریبیدر یعنی بو عالمك زینتی وبو جسد انسانینك لطافتی وروح وراحتی
بوقبیلدندرکه بز انبیا یز بزم قتمزده بو کونه الوان وروایحك ومطایب وملایحك اصلا قدر واعتباری یوقدر
ولکن بز بو سوزلری سکا انکچون سویلدك وسنی بو جانبه انکچون ترغیب ایلدك که سن الجق سن سوزی دخی
الجق ایلدك وسنك منزلکه ومشربکه موافق وعقلکك ادراککنه مطابق سویلدك نحن معاشر الانبیاء امرنا
ان ننزل الناس فی منازلهم ونکلم الناس علی قدر عقولهم) مفهومنی ادا بیوردیلر الحاصل رنك وبویله افتخار قیلمق
ومکان ومقاملر تباهی اولمق کودکلرك شادیلکی والدامسیدر اطفال رنك وبویه مائل اولورلر وبعض منقش
ومزین اولان مکانه محبت قیلورلر وبونلرله اکانورلر وحقیقت کاردن غافل وجاهل قالورلر پس بونلر عاقبة الامر
انلره لازم ونافع اولنی تعلیم ایلمك استسك عقللری یتدیکی یردن سویلمك وفهم ایتدکاری اقواله انلری ارشاد ایلمك
مرشده لازم اولور نته کم بو بیانده واقع اولان حدیث شریف بو معنایه دلالت وشهادت قیلور (بیان این خبرکه
کلموا الناس علی قدر عقولهم لا علی قدر عقولکم حتی لا یکذبوا الله ورسوله) بو سرخ شریف اول حدیث لطیفك
بیانیدرکه حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم بیوردیلر سز ناسه عقللرینك یتدیکی قدر سویلیك کندی
عقلکز مقداری سویلمك حتی ناس اللهی واللهك رسولنی تکذیب ایلمیه لر زیرا هر بارکه ناسه عقلی یتدیکی یردن
سویلیه سن ویتمدیکی مرتبه دن نقل ایلیه سن بلکه اللهدن ورسولدن سوز سویلدکده انك معلومی اولمین وعقلنه
کلمین یردن سویلیه سن (المرء عدو لما جهل) قولنك مصداقنجه عداوت قیلور واللهی ورسولنی تکذیب ایلمکه دخی
اول سوز سبب اولور مثلا عقللری یتمدیکندن الله بویله سوزی سویلمشدر ورسول دخی بویله خبری نقل ایلمشدر
زیرا بو سوز بزم عقلمزه صغمز وبو کلام بزم فهممزه آسان کلمز دیرلر پس لازم کلدیکه مرشد اولنلر هر کسك عقلی
یتدیکی یردن سویلیه وهر نه کونه سوزی آسان فهم ایلرسه آنی نقل ایلیه نته کم بیوررلر (مثنوی) چونکه با کودك
سر وکارم فتاد * هم زبان کودکان باید کشاد * چونکه کودکله سر وکارم دوشدی یعنی اطفال سیرت اولان کمسه لرله
ایشم ومصلحتم واقع اولدی هم کودکلر زبانی اچمق کرك یعنی اطفالك فهم ایلدیکی وادراك قیلدیغی لسانی سویلمك
وانلرك فهم ایلدیکی لغاتی ومعنانی نقل ایلمك لازم اولور (مثنوی) که برو کتاب تا مرغت خرم * یا مویز وجوز وفستق
آورم * مثلا بر اوغلنجغه بویله دیرسنکه یوری مکتبه تا کم سکا قوش الم یاخود جوز ومویز وفستق کتورم یعنی چقین
بر اوغلنجق حقیقت کاردن خبردار اولمسه وعلم وصنعتك تحصیلنه بالطبع میل ومحبت قیلمسه رجال مرتبه سنده
اولنلر انك مرتبه سنه تنزل ایلیوب وا کا عقلی یتدیکی ومیل ومحبت ایتدیکی شیلردن سویلیوب بویله دیرلرکه ای
اوغلنجق وار مکتبه کیت وعلم ومعرفت تحصیلنه سعی ایت تا کم سکا بر قوشجغز الیویره یم ویاخود سکا قورو
اوزوم وجوز وفستق کتوره یم تا اول جوزدن ذوق الهسن واول قوشجغزله ملاعبه قیله سن دیرلر وبونلرك بویله
دیمسی مجرد اول اوغلنجغك حقیقت کاردن سوز فهم ایلمدیکندن اولور وبونلر بو کونه سوزی انك عقلنه جوش
کلسون وقلبی حقیقت حاله مائل اولسون دیو تکلم قیلورلر همچنین ای فرعون سن دخی هنوز طفل کبی سن (مثنوی)
جز شباب تن نمی دانی بکیر * این جوانی را بکیر ای خر شعیر * شباب تندن غیری بیلمزسن طوت بو جوانلغی
ای خر شعیر طوت یعنی تنك جوانلغندن وتازه لکندن غیری بیلمزسن وبدنك قوت ولطافتندن غیری یه میل
قیلمزسن بو جوانلغی طوت ای خر سیرت شعیر منزله سنده طوت یعنی تنك شبابتی ولطافتی فی المثل جو منزله سنده در
واول تنك شبابتنه ولطافتنه حریص اولمز ومیل ومحبت قیلمز الا خر سیرت اولان کمسه لر چونکم خر شعیردن غیر یسنی
بیلمز وخر سیرت اولنلر دخی شباب تندن غیر یسنی طلب قیلمز پس ای خر سیرت بو شبابده تنی سن شعیر مثابه سنده طوت
چونکم سنك استدیکك بو درال بونی کندیکه اختیار ایت مصرع ثانیده پس بو جوانلغی طوت ای اربه اشکی
دیو معنی ویرمك یرنده دکلدر زیرا شعیره بو تقدیر اوزره مضاف اولمق لازم کلور اکر خرك راسی مکسور
اوقنورسه وزنه خلل کلور (مثنوی) هیچ آژنکی نیفتد بر رخت * تازه ماند آن شباب فرخت * بر مرتبه ده جوان

اوله سنکه سنك یوزیکه هیچ بر آژنك دوشمیه هرکز یوزك بورشمیه سنك اول فرخ اولان شبابك تازه قاله آژنك یوزده
اولان بورشقلغه دیرلر یعنی سنك یوزیکه بورشمق واقع اولمیه نته کم پیرلرك یوزینه بورشقلق واقع اولور واول سنك قتکده
مبارك وفرخ اولان یکتلکك تازه قاله (مثنوی) نه نژند پیریت آید برو * نی قد چون سرو تو کردد دوتو * نه سنك
یوزیکه پیرلکدن نژند وپژمرده لك کله نه سنك سرو کبی طوغری قدك ایکی قات اوله یعنی سنك یوزیکه پیرلك نژندی
کلمیه وسنك سرو کبی قدك منحنی اولمیه (مثنوی) نی شود زور جوانی از تو کم * نی بدندانها خللها یا الم * نه جوانلغك
زور وقوتی سندن کم وناقص اوله نه دندانلریکه خللر یا المر اوله یعنی دیشلرك صزلمیه وانلره خلل کلمیه ویکتلکك
قوتی سندن زائل اولمیه (مثنوی) نه کمی در شهوت وطمث بعال * که زنانرا آید از ضعفت ملال * انچنان بکشاید
فر شباب * که کشود آن مژدهٔ عکاشه باب * نه بعللرك جماع وشهوتنده کملك اوله بعال بعلك جمعیدر بعل اره دیرلر
طمث جماعه دیرلر یعنی ارلرك جماعنده وشهوتنده قوت وکمال نیجه ایسه سنك دخی شهوتکه ومجامعتکه نقصان
کلمیه که زنلره سنك ضعفکدن ملال کله زیرا زن طائفه سی کندی اری ضعیف اولسه رجولیتی وشهوتی زائل اولوب
مجامعتدن کیرو قالسه ملول اولورلر وبو کونه اولان اردن نفرت قیلورلر پس سنك شهوتکه ومجامعتکه نقصان
کلمیه که حتی سنك ضعفکدن زنلره ملال کله سکا شبابك فر ورونقی انچلین مفتوح اوله که عکاشه نك اول مژده سی
اکا باب اجدی بو محل دخی من اوله الی آخره هر وقتك موساسی اولان مرشدلر اساندن اول وقتده اولان فرعون
سیرتلره ارشاد اولور وبو معنایه که کشود آن مژده را عکاشه باب قولی دلالت وشهادت قیلور زیرا عکاشه رضی الله عنه
حضرتلری حضرت رسول علیه السلامك زمان شریفنده اصحاب کزیندن برکسه ایدی حضرت موسی علیه السلام
فرعونه بویله دیمك قابل دکلدر نته کم بو رایه مناسب اولان تحقیق بو جلده عن قریب نی کردن موسی علیه السلام
جادوی را از خود * سر خنده من بجادویان چه مانم ای وقیح بیتنك شرحنده بیان اولنمشدر انده طلب اولنه
وعکاشه نك مژده سی واول مژده نك اکا فتح باب اولمسی بو حدیث شریفدن وبو بیان لطیفدن معلومك اولور (قوله علیه
السلام من بشرنی بخروج صفر بشرته بالجنة) بو سرخ شریف حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلمك بو قول
شریفنك بیانیده درکه بیورمشدر رسول کمسه که صفر آینك خروجنی بکا تبشیر ایلر یعنی بکا بشارت ویرر بن اول
کمسه یه جنتله بشارت ویریرم یعنی انك اهل جنت اولدیغنی اکا بیلدیریرم بو حدیث شریفك سبب ورودی اولدرکه
حضرت جبریل امین علیه السلام رسول علیه السلام حضرتلرینه ربیع الاول آینده دار الاخرته انتقال ایده جکلرینی
خبر ویردی پس اول حضرت عالم بقایه وموعد لقایه زیاده مشتاق اولدقلرندن صفر آینك چقدیغنی بکا هر کیم مژده
ویروسه بن اکا جنتی مژده ویریرم دیدی پس حضرت عکاشه رضی الله عنه ماه صفرك خروجنه منتظر اولوب ربیع
الاول آینی افق آسمانده مشاهده ایلدکده اول سلطان جهانه کاوب یا رسول الله ماه صفر چیقدی دیو خبر ویردی اول
حضرت جنت سکا یا عکاشه دیو بشارت بیوردی نته کم نظم شریفده دخی معلومك اولور (م ی) احمد آخر زمانرا انتقال)
در ربیع اول امد بی جدال * آخر زمان پیغمبری حضرت احمد علیه السلامه انتقال جدالسز وخلافسز ربیع الاولده
کلدی یعنی حضرت احمد صلی الله علیه وسلمك دنیادن آخرته انتقالی ربیع الاول آینده اولمسنی جبریل علیه السلام
حضرتلری حضرت حقدن اکا خبر کتوردی وبی جدال اول حضرتك ارتحالی تحقیق مرتبه سنه یتوردی (مثنوی
چون خبر یابد داش زین وقت نقل * عاشق آن وقت کردد او بعقل * چونکم اول حضرتك دل مبارکی بو نقلك وقتندن
خبر بولور اول حضرت عقل وجانیله اول وقتك عاشقی اولور یعنی عقل وروحی اکا توجه قیلور (مثنوی) چون صفر
آید شود شاد از صفر * که پس این ماه میسازم سفر * چونکم ماه صفر کله اول حضرت ماه صفردن شاد اولور
بویله دیوکه بو آیدن صکره سفر دوزرم یعنی چونکم صفر آیی کلدی ماه صفرك کلمسندن اول حضرت شاد اولدی
کندیلره بویله دیوکه بو ماه صفردن صکره دار بقایه سفر ایدرم وحضرت محبوب مطلقك قرینه ومشاهدهٔ لقاسنه
کیدرم (مثنوی) هر شبی تا روز زین شوق هدی * ای رفیق راه اعلی میزدی * هر بر کیجه صباحه دك بو هدانك
شوقندن ای اعلا یولك رفیقی دیو ندا اوروردی یعنی ماه ربیع الاول داخل اولوب اول حضرته علایم موت کلدکده
وفاتلرینه قریب اولان هر بر کیجه ده روزه دك بو هدا اینك شوقندن یعنی بو مطلوبه وسیله وموصله اولان دلالت وعنایتك
ذوقندن اللهم الرفیق الاعلی نداسنی اوروردی حضرت عائشه رضی الله عنهادن مسلم وبخاری اتفاق اوزره روایت
ایدوب ایدرلرکه حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم مرض موتنده غشیدن صکره صحوه کلوب مبارك یوزلرین
سقف خانه یه طوغری دیکوب دیمشلرکه (اللهم الرفیق الاعلی) بو حدیث شریفك شارحلری دیمشلردر رفیق اعلادن
مراد الله تعالی حضرتلریدر رفیق رفقدن رفعیل بمعنی فاعلدر الرفیق مقدر اولان فعلله منصوبدر تقدیری اختار

ویاخود ارید الرفیق الاعلی دیمك اوله ویاخود الحقنی بالرفیق الاعلی تقدیرنده اوله نته کم بو حدیث شریف دخی بو معنایی
مؤید اولورکه حضرت عایشه رضی الله عنهادن اتفاق اوزره بو لفظله دخی روایت ایلمشلردرکه اول حضرت وفاتنه
قریب بو کونه دعا ایلیوب دیدی اللهم اغفرلی وارحمنی والحقنی بالرفیق ای بالرفیق الاعلی قال ابن الملك فی شرح هذا
الحدیث اراد به الرفیق الاعلی قیل هو الله یقال الله رفیق بعباده فهو فعیل من الرفق بمعنی فاعل وقیل هو جماعة
الانبیا والصدیقین والشهداء رفیقی شارحلر رفقدن طوتمشلر اما حضرت مولانا قدس الله سره العزیز رفاقدن
طوتمشدر واعلی یی موصوف محذوفه صفت طوتمشلردرکه اول موصوف زاهدرکه بونده ذکر اولندی ورفیق بونده
یولداش معناسنه اولور زیرا راه اعلی دیدکاری بو معنایی اقتضا قیلور ومعنی هر کیجه وفاتلری قریب اولدقده صبح
وقتنه دك بو هدایتك شوق وذوقندن ای اعلا اولان یولك یولداشی وصاحبی دیو نداء اوروردی (م ی) کفت هر کس که
مرا مژده دهد * چون صفر پای ازجهان بیرون نهد * چونکم اول حضرت ربیع الاول آینده دار آخرته انتقال
ایده جکنی بیلدی اطرافنده اولان اصحابنه بویله دیدیکه هر شول کمسه که بکا مژده ویره چونکم صفر آیی جهاندن
ایاغنی طشره قویه بویله دیو (مثنوی) که صفر بکذشت وشد ماه ربیع * مژده ور باشم مر اورا وشفیع * که صفر آیی
کچدی وربیع الاول آیی اولدی یعنی صفر آینك خروجی وربیع الاول آینك دخولنی هر کیم بکا مژده ویررسه بن اکا
جنتی مژده ورراولورم وشفیع اولورم (مثنوی) کفت عکاشه صفر بکذشت ورفت * کفت جنت مر ترا ای شیرزفت *
عکاشه حضرتلری برکون کاوب دیدی صفر آیی کچدی وکتدی اول حضرت علیه السلام اکا دیدیکه ای اولو ارسلان
جنت سنکچوندر (مثنوی) دیکری آمد که بکذشت آن صفر * کفت عکاشه ببرد از مژده بر * درعقب عکاشه دن
غیری بر آخر کمسه دخی کادی ودیدیکه یا رسول الله ماه صفر کچدی اول حضرت عکاشه مژده دن بر ایلتدی دیدی یعنی
بو مژده دن مزد واجری عکاشه الدی دیوا کا خبر ویردی (مثنوی) پس رجال از نقل عالم شادمان) وز بقایش شادمان
این کودکان) چونکه آب خوش ندید آن مرغ کور * پیش او کوثر نماید آب شور * پس امدی بو قصه معلومك
اولدیسه رجال الله عالمدن نقل ایلملرندن شادماندررلر بس باء عربیله اولسه ده جائزدر معنی چوق رجال بو عالمك
نقلندن شادماندررلر وبو عالمك بقاسندن وبو دنیانك لقاسندن حظ المشلر وکمالیله لذت بولمشلردر مثلا اول مرغ کور
چونکه آب خوشی کورمدی وماء الحیاته دهان ایرکورمدی انك قتنده آب شور وتلخ آب کوثر کوریبور
وکذلك اهل دنیا دخی عالم عقبانك ودار بقانك لذتندن بی خبر ونعمتندن بی اثر اولدقلریچون بو عالمدن اول عالمه انتقال
ایلمك خصوصندن غمناك اولورلر وبو عالمده قالسه لربونك بقاسندن وحیاتندن شادمان اولورلر شول مرغ کور
کبی که بر لذیذ صویی کورمدی آنك قتنده طوزلو صو آب کوثر کبی کورینور حال بو که انك کور اولمسنه سبب اول
آب شور دروا اول آب شوره محبت ایلدیکندن اوتری ماء الحیاة حقیقته واصل اولمقدن دور ومهجوردر (مثنوی)
همچنین موسی کرامت می شمرد * که نکردد آب اقبال تو درد * بوذکر اولنان کبی موسی علیه السلام حضرتلری
کرامت وفضیلتی صایدی امّا بویله دیدیکی حالده که سنك صاف اولان اقبالك درد اولمز بو مصرع شمردلفظندن
قول مضمر اولمق قاعده سی اوزره حال اولمقدن غیری یه قابلیت یوقدر ونکردده امر غائب معناسی ویرلسه دخی ممکن
اولور یعنی حضرت موسی علیه السلام اول ذکر اولنان چهار فضیلتی وکرامتی بونك کبی عد ایلدی واکا اول حالده
بویله دیو سویلدیکه ای فرعون سنك اقبالك ودولتك صافی درد اولمسون دعوتمی ونصیحتمی قبول ایله که سنك
خالص اولان سعادتك بولنمسون دیمك اولور (م ی) کفت احسنت ونکو کفتی ولیك * تا کنم من مشورت با یارنیك
فرعون موسی علیه السلام حضرتلرینه دیدی یا موسی احسان ایلدك ونکو سویلدك ولیکن بر از مهلت ویرتاکم
بن یارنیك ایله مشورت ایلیم اکا بورازی وبو خبری سویلیم (مشورت فرعون با آسیه در ایمان آوردن بموسی
علیه السلام (مثنوی) باز کفت او این سخن با آسیه * کفت جان افشان بر این ای دل سیه * اول فرعون حضرت
موسی علیه السلام ایله کندی ما بینده اولان بو سوزی خاتونی آسیه یه آشکار ادیدی آسیه اکا بو وعده نك اوزرینه
ای دل سیاه جان نثار ایله دیدی (مثنوی) بس عنایتهاست متن این مقال * زود دریاب ای شه نیکو خصال *
بو کلامك متننده چوق عنایتلر واردر متنده ظرفیت معناسی واردر ومتندن مراد کلامك ظهری دیمكدر ای
نیکو خصال اولان شاه تیز بول یعنی تأخیر وتوقف ایلیوب بو کلامك سر ومعناسنی بول وایمان واسلام مرتبه سنه
واصل اول فرعونه نیکو خصال دیدیکی حضرت موسی علیه السلامه ایمان کتوردیکی تقدیر اوزره اوله ویاخود مدارا
ایتمك طریقیله اوله (م ی) وقت کشت آمد زهی پرسود کشت * این بکفت وکریه کرد وکرم کشت * زراعت وقتی کلدی
زهی پرسود کشت بونده کاف عربینك کسریله اکن معناسنه اولسه ده جائزدرکه بو تقدیر اوزره معنی ویرلدی

اما کاف فارسینك فتحه سیله شد معناسنه اولسه دخی جائزدر بو تقدیر اوزره معنی زراعت وقتی کلدی زهی پرفائده
اولدی اکا اول وقتی ضایع قیلمه وبو کونه پرفائده اولان زراعتی اندن چیقرمه بونی دیدی واغلادی وکرم اولدی
وآنی ایمان واسلام جانبنه ترغیب وتحریض قیلدی (م ی) برجهید از جا زکفتا بخ لك * افتابی تاج کشتت ای کلك
برندن یوقروصچرادی واکا دیدی سعادتسکا ای کل جکز بر افتاب اعظم سکا تاج اولدی بخ لك سعادت سکا
دیمکدر کلك کلجکز دیمکدر (مثنوی) عیب کل را خود بپوشاند کله * خاصه چون باشد کله خورشید ومه * کلك
عیبنی خود کلاه اورتر خصوصا چونکه کلاه خورشید وماه اوله یعنی باشی کل اولان کمسه لرك عیبنی تاج اورتر
علی الخصوص اول تاج خورشید دولت وماه سعادت اوله بو تقدیر اوزره انده اصلا عیب قومز (مثنوی) هم دران
مجلس که بشنیدی تو این * چون نکفتی آری وصد آفرین * هم اول مجلسده که سن بو سوزی اشتدك نیچون آری
وصد آفرین دیمدك یعنی اول حضرتك کلماتنی نیچون تصدیق ایلمدك وا کانه وجهله نیجه یوز کره تحسین وافرین سویلمدك
مثنوی) این سخن در کوش خورشید ارشدی) سرنکون بر بوی این زیر آمدی * بو سوز فی المثل اکر خورشیدك کوشنه
کیدیدی انك امیدی اوزره سرنکون آشغه کلیدی یعنی بو مرتبه عالی قدر وصاحب صدر ایکن وعالمره ضیا کستر
ایکن بو سوزك عزت وشرفنی بیلوب کندی مرتبه سندن تنزل قیلوب اول حضرته بنده ومرید اولیدی (مثنوی
هیچ میدانی چه وعدست وچه داد * میکند ابلیس را حق افتقاد * هیچ بیلورمیسن بونه وعده در نه کونه داد وعطادر
حق تعالی حضرتلری ابلیسی طلب وافتقاد ایلیه یعنی حق تعالی حضرتلری ابلیسی یوقلمق واکا احسان
ایتمك ایچون انی طلب ایلمك نیجه ایسه ای فرعون سنی دخی حضرت موسی علیه السلام طلب ایلمك همان بویله در
وبوندن مرادی فرعون سیرت وهر وقتك موساسی اولان مرشد که سنی ایمان واسلام جانبنه دعوت ایلیه همان
ابلیسی حق تعالی طلب قیلمق وفرعونی موسی علیه السلام حضرتلری دین وطاعته داعی اولمق کبیدر دیمك اولور
(مثنوی) چون بدین لطف آن کریمت باز خواند * ای عجب چون زهره ات برجای ماند * چون اول کریم پادشاهسی
بو لطفله دعوت ایلدی ای عجب سنك زهره لك وجانك نیجه یرنده قالدی (مثنوی) زهره ات ندرید تا زان زهره ات *
بودی اندر هردو عالم بهره ات * سنك زهره لك یرتلمدی تا اول زهره کدن سکا هر ایکی عالمده بهره اولیدی یعنی سنك
زهره لك بو دعوت شریفه دن عجب نیچون یرتلمیوب یرنده قالدی اکر بو دعوتك ذوق وسرورندن اودلك یرتلیدی تا اول
یرتلن اودلك سکا هر ایکی عالمده بهره ونصیب اولیدی وقلبك درستلر وراستلر مرتبه سنی بولیدی دیمك اولور (مثنوی
زهرهٔ کان بهر حق کان بردرد * چون شهیدان از دو عالم برخورد * بر زهره که حق تعالینك بهره سندن اوتری یرتله
شهیدلر کبی ایکی عالمدن نفع وثمر یر یعنی برکمسه نك یورکیکه حق جانبندن حاصل اولان حظ ونصیبدن اوتری
فی سبیل الله یرتله وپاره پاره اوله اول کمسه ایکی عالمدن یمش یر ونفع بولور مراد سعادت دارینه واصل اولور دیمك اولور
(مثنوی) غافلی هم حکمتست واین عمی * تا بماند لیك تا این هم چرا * غافلی هم حکمتست ونعمتست * تا نپرد زود
سرمایه زدست * غافللك هم حکمتدر وبو عما دخی حکمتدر تا بو وجود قاله واو غفلت وعمی سببیله آسوده اوله
ولیکن بو حده دك نیچوندر غافللك هم حکمتدر هم نعمتدر تاکم سرمایهٔ وجود فوری الدن اوچمیه یعنی حقدن غافل
اولمق وحقیقت حالدن نوعا عمی اولمق نفس الامرده نظر اولنسه عین حکمت ومحضا مصلحتدر انکیچونکه تا بو وجود
اول غفلت معتدله سببیله نیجه مدت باقی قاله ومعیشت قیله ولیکن اول حده دك غافل واعمی اولمیه که حقی قبول
ایلمك مرتبه سنی بولمیه وانبیا علیهم السلام واولیای کرامه مخالفت ایلمك محلنه ایرمیه نعم غافللك عین حکمتدر
ومحضا نعمت ومصلحتدر غفلت وعمی شول مرتبه یه ایرمیه که تاکم سرمایهٔ هدایت علی الفور الدن اوچمیه واستعداد
ودولت اول غفلت مفرطه سببیله سندن اعراض ایدوب قاچمیه غفلتك حکمت وعین نعمت اولمسی جلداوله ده
پرسیدن صدیقه از مصطفی علیه السلام سر خنده (استن این عالم ای جان غفلتست) بیتنك شرحنده مع التفصیل
تحقیق اولنمشدر تکراره حاجت یوقدر (م ی) لیك نی چندان که ناسوری شود * زهر جان وعقل رنجوری شود * لیکن
اول قدر دکل که براو کلزار اوله جانك وعقلك زهری اوله ورنجوراق اوله یعنی غفلت نفس الامرده اکرچه عین حکمت
ومحضا نعمتدر ولیکن اول قدر اولمیه که براو کلزار اوله وعلاج پذیر اولمقدن کیرو قاله جانك وعقلك زهری اولوب
عقلی وجانی مسموم قیله وعقل وجانك رنجورلکنه سبب اوله مذموم اولان بو غفلت مفرطدر امّا غفلت معتدله علاج
پذیر اولور وتربیهٔ مرشدان ایله شفا بولور (مثنوی) خود که یابد اینچنین بازار را * که بیك کل می خرد کلزار را * بو بجلین
پرنفع بازاری خود کیم بولورکه بر دانه کل ایله کلستان وکلزار الهسن کلدن مراد تصدیق ایلمك وشهادت کلمه سنی
سویلمکدرکه کلزار جنت بونك ثمیدریك کلدن مراد مال وتن اولسه ده جائزدرکه برکمسه فی سبیل الله انی بذل ایلسه

(ان الله اشترى من المؤمنين انفسهم واموالهم بان لهم الجنة) آیت کریمه‌سنك موجبنجه حق تعالی انلری اشترا
ایدوب انلره مقابله‌سنده ملك جنتی ثمن ویررکه مال وتن جنت ملکنه نسبت برکل وجنت ملکی مال وتنه نسبت
برکلزار کبیدر (مثنوی) دانهٔ را صد درختستان عوض * حبه‌را آمدت صد کان عوض * مثلا بردانه‌یه
یوز درختستان عوض اوله برحبه‌یه سکا یوز معدن عوض که یعنی برحبه‌یه درختستان عوض وبرلسه وبراقچه‌یه
یوز کان ثمن قیلنسه بو نجلین بازاری کیم بولور وبو مرتبه سود ومنفعته ازکسه واصل اولور کرکدرکه بو بازاری الدن
قاچرمیه‌سن وبو مرغ دولتی باشکه قونمش ایکن غفلت وجهالت سببیله اوچورمیه‌سن دیدی (مثنوی) کان لله
دادن آن حبه است) تا که کان الله له آید بدست) کان لله اول حبه‌یی ویرمکدر تا کم کان الله له مفهومی اله که یعنی
حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم من کان لله کان الله له بیورمشدر من کان لله دیمکدن مراد برکسه کندینك
برحبه مشابه‌سنده اولان وجودنی حق یولنده بذل قیلمق وبالکلیه الله ایچون اولمقدر چونکم برکسه حبه مشابه‌سنده
اولان وجودنی الله یولنده بذل قیله وجمله‌نه‌سی وارایسه الله ایچون اوله تا کم کان الله له کلامنك مفهومی انك النه که
یعنی حق جل وعلا دخی اول کسه‌ ایچون ثمن اوله توضیح معنی اولدرکه (من احبنی قتلته ومن قتلته فانا دیته) حدیث
قدسیسنك موجبنجه برکسه اللهی سوسه وجمله وارنی حق یولنده افنا قیلسه وتیغ محبت الهیده کشته
ومرده اولسه انك دیتی وقیمتی خدا اولور وبالکلیه فانی فی الله اولان بقا بالله مرتبه‌سن بولور (واذا تم الفقر فهو الله)
قولی بو معنایه دلالت واشارت اولور (مثنوی) زانکه این هوی ضعیف بی قرار * هست شد زان هوی رب پایدار)
هوی فانی چونکه خود با او سپرد * کشت باقی دایم وهرکز نمرد) زیرا که بو ضعیف وبی قرار اولان هویت اول دایم
وپایدار اولان رب العالمینك هویتندن موجود اولدی هوی فانی چونکم کندیسنی اول هوی باقی‌یه تسلیم ایلدی
اول هوی فانی باقی ودایم اولدی وهرکز اولدی هودن مراد بونده هویتدر وهویت ماهیتدن عبارت اولور یعنی
هر انسان که کندی ضعیف وبی قرار اولان بو وجودی وذاتی اول پایدار ودائم اولان رب العالمینك هویتندن موجوده
اولدی وظهوره کلدی هویت الهی عند اهل التحقیق هر شیده ساریه‌در وهرکسك وجودی وجود الهیه ایله
قائمدر وقیومیت الهی هر شیئی قایم وموجود طوتیجیدر پس هر شیئك وجودی وجود الهیدن حاصلدر وهر شیء
اللهدن خالی فرض اولندقده باطلدر نته کم (کل شیء ما خلا الله باطل) قولی بو معنایی شاملدر چونکم فانی اولان
ذات کندی موهومی اولان وجودنی اول باقی ولم یزل اولان ذاته تسلیم ایلدی وانك حکمنه وقضاسنه
رضا ویردی وکندی نفسنك مراد ومقتضاسندن بالکلیه کذر قیلوب ونفسنی اوازدن اول اولك مرتبه‌سنه ایرکوردی
بو دیله کسه باقی ودائم اولدی وهرکز اولمیوب موت وفنا مرتبه‌سندن نجات بولدی زیرا حقله باقی اولان وقلبنی وروحنی
عشق الهیله زنده قیلان هرکز اولمز وانك وجود حقانیسنه اصلا فنا کلمز پس وجود فانینك وجود باقیده
فانی اولمسنی وباقی اولان وجودله قائم اولوب بقا بولمسنی قطره‌نك دریاده محو اولدیغنه ودریا حکمن بولدیغنه تمثیل
ایدوب بیوررلر (مثنوی) همچو قطرهٔ خایف از باد وز خاك * که فنا کردد بدین هر دو هلاك * چون باصل خود که
دریا بود جست * از تف خورشید وباد وخاك رست * ظاهرش کم کشت در دریا ولیك * ذات او معصوم وپا برجا ونیك *
باد وخاکدن خائف اولان قطره هر بو ایکیسیله فنا وهلاك اولور زیرا قطره باد سببیله منقلب اولور وخاك دخی
کندی‌یه جذب ایدوب هلاك قیلور چونکم قطره کندینك اصلنه که دریا ایدی صچرادی ودریایه واصل اولدی
خورشیدك تف وتابندن وباد وخاکدن قورتلدی ودریانك وجودیله قائم اولوب هلاك مرتبه‌لرندن نجات بولدی
اول قطره‌نك ظاهری اگرچه دریاده کم ونابدید اولدی ولیکن انك ذاتی مخاوف ومهالکدن معصوم ومحفوظ اولدیغی
برنده‌در ودخی نیك ولطیفدر خلاصهٔ کلام ونتیجهٔ مرام اولدرکه انسانك وجود موهومی وتعین فانیسی برقطره
کبیدرکه باد وخاك مرتبه‌سنده اولدقچه فنا وهلاکدن قورتلمیجیدر زیرا که قطره بو ایکیسیله هلاك اولور کذلك وجود
انسانی دخی مادامکه هوای نفسانی وخاك جسمانی مرتبه‌سنده اوله خوف وخطردن خالی اولمز زیرا وجود
انسانینك بو ایکیسی هلاك وفناسنه سبب اولور اما چونکم برکسه کندی ارادت واختیاریله اصلی اولان دریای
حقیقته مرتبهٔ باد وخاکدن خلاص اولوب واصل اولسه اول مرتبه‌ده خورشید حقیقتك تاب قهرندن بو هوای
نفسانی وخاك جسمانینك جذب ونشفندن وضررندن قورتلور حتی حقلرنده (لا خوف عليهم ولا هم يحزنون)
دینلن طائفه‌نك مرتبه‌سن بولور اگرچه اول کسه فانی فی الله اولمغله انك ظاهری فقیر وحقیر اولور وکم ونا پیدا اولمق
مرتبه‌سنی بولور ولیکن انك ذات شریفه‌سی جمیع مهالك ومخاوفدن معصوم ومحفوظ اولور وثابت قدم اولوب
سکینت وتمکین مرتبه‌سن بولوروینك ولطیف اولور ونیکولکی ولطافتی زائل اولمیوب ابد الآباد قالور دیمك اولور

(مثنوی

(مثنوی) هین بده ای قطره خود را بی ندم * تا بیابی در بهای قطره یم * آگاه اول ای قطره مشابه‌سنده اولان کسه
ندمسز کندیکی ویر تا قطره بهاسنده یم بوله‌سن یعنی ای قطره کبی حقیر ونا چیز اولان انسان کندیکی حق یولنده بذل
ایله ونفسکی انك طاعتنه وانقیادنه خرج وصرف ایله تا کم اول قطره کبی اولان وجودیکك بهاسنده دریای
معنوی بوله‌سن واکا عوض بحر حقیقته واصل اوله‌سن (م ی) هین بده ای قطره خود را این شرف * در کف دریا
شو ایمن از تلف * آگاه اول ای قطره کندیکه بو عزت وشرفی ویر دریانك کفنده تلفدن ومحو اولمقدن امین اول یعنی
ای قطره کبی اولان کسه کندیکه شو عزت وشرفی ویرکه اول دریای حقیقته کندوبی بالکلیه تسلیم قیلمق وانك
حکمنده ومرادنده فانی اولمقدر چونکم کندیکی دریای حقیقته تسلیم ایلیه‌سن دریای حقیقتك دستنده وید ارادت
وقدرتنده تلفدن امین اولورسن وهلاك وفنادن قورتلورسن (مثنوی) خود کرا آید چنین دولت بدست) قطره را
بحری تقاضا کرشدست * خود کیمك بو نجلین دولت النه کاور قطره‌یی بر بحر عظیم تقاضا ایدیجی اولمشدر بو سوز
کرچه آسیه لساندن فرعونه دینلمشدر لکن نفس مطمئنه صاحبی اولان مرشدلردن نفس اماره صاحبی اولان
فرعون سیرتلره تعریض اولنمشدرکه هر نفس مطمئنه صاحبی اولان مرشد نفس اماره صاحبی اولان فرعون
سیرتلری انبیا علیهم السلامه متابعت ایلمکه بو کونه ترغیب وتحریض ایدرلر ودیرلر (مثنوی) الله الله زود بفروش
وبخر * قطرهٔ ده بحر پر کوهر ببر * الله حقیچون الله حقیچون صات وآل یعنی برقطره‌یی ویر بر کوهر اولان
بحری ال بو مصرع مصرع اولده اولان زود بفروش وبخر لفظن مفسر اولور (مثنوی) الله الله هیچ تاخیری مکن
که زبحر لطف آمد این سخن * الله حقیچون الله حقیچون هیچ تاخیر وتوقف ایلمه زیرا بو سوز وبو دعوت سکا لطف وکرم
بحرندن کلدی یعنی البته بو خصوصده تاخیرا ایتمیوب اللهك رسولنه تابع اول زیرا بو دعوته متعلق اولان کلام حق
تعالینك لطفی دریاسندن ظهوره کلدی کرکدرکه بو لطفی بیله‌سن ودرحال عصیاندن وطغیاندن تائب اولوب
اکا تابع اوله‌سن واقتدا قیله‌سن (مثنوی) لطف اندر لطف این کم می شود * کاسفلی بر چرخ هفتم می شود * لطف
مخلوق بو لطف ایچره کم اولورکه براسفل چرخ هفتم اوزره اوله یعنی براسفل وحیواندن اضل اولان کسه فلك سابع اوزره
کتسه وانده قرار ایتسه بو لطفك ایچنده سائر لطف کم ونابدید اولور زیرا بو برنوع لطفدرکه عقل وفهمه صغمز وتصور
وتخیله کلمز پس برکسه اللهك رسولنه تابع اولسه واکا کمالیله تصدیق قیلسه انك مرتبه‌سی چرخ هفتمدن عالیراك
اولور پس الله جانبندن بنده‌سنه بو بر عظیم لطفدرکه غیری لطفلر بو لطفك ایچنده محو ونابدید اولور هر کیمکه اللهك رسولنه
کمال متابعت قیلمق واندن کانه مصدق اولمق میسر اوله بو لطفك شکرنی قیلمق وعظم شاننی بیلمك اکا لازم اولور (م ی)
هین که یك بازی فتادت بوالعجب * هیچ طالب این نیابد در طلب * آگاه اول سکا بو العجب براویون واقع اولمشدر هیچ
طالب سعی وطلبده بو لعبی بولمز اکرمات اولمقدن خلاص اولمق دیلرسك وبو جه مرتبه‌سن بولمق استرسك بو اویونی الدن
چقرمه تا فرصت فوت اولمسون وبو کارك نتیجه‌سی سندن کذر قیلمسون دیمك اولور بو تقدیر اوزره بازی لعب معناسنه
اولور اما بازی طوغان معناسنه دخی اولسه جائزدر بو تقدیر اوزره آگاه اول ای طاغی وباغی سکا بو العجب برشهباز
دوشمشدرکه مراد اندن ایمان وهدایت جانبنه اولان دعوتدر هیچ برطالب بو دولت وسعادتی مجرد کندی طلبیله
بولمز وسعی جسمانیه ایله آکا واصل اولمز کرکدرکه اول شهباز بلند پروازی الدن قچورمیه‌سن وجهل وغفلت
ایدوب انی بیانه اوچورمیه‌سن دیدی بو جمله آسیه لساندن فرعونه نصیحت ایلمك ممتی اوزره دینلمشدر لکن
فرعوندن مراد طریق الهیدن تجاوز ایلین کسه اولور وآسیه‌دن مراد نفس مطمئنه صاحبی اولور پس نفس
مطمئنه صاحبی اولان مرشد نفس اماره صاحبی اولان طاغی وباغی مفسدی طاعت حقه وانقیاد جناب مطلقه
بو کونه دعوت ایلدکلرنی اشعار قیلور اگر فرعون سیرت اولان کسنه‌لر هوا که فی المثل هامان کبیدر اکا میل
قیلمزلرسه وانکله مشاوره‌یه ومصاحبته مائل اولمزلرسه سعادت ابدیه‌یه بولورلر وکفر ومعصیتدن کذر قیلورلر والله
ورسولیله آشنا اولورلر اگر نفس مطمئنه صاحبنك سوزنی رد قیلورسه وهامان کبی اولان هوانك جانبنه مائل اولورسه
فرعون کبی سعادت ابدیه‌دن محروم قالور وعاقبت کفر ومعصیت اوزره اولور العیاذ بالله نته کم فرعون آسیه‌نك
سوزنی طوتمیوب هامانله مشاوره‌یه میل ایلدی (م ی) کفت با هامان بکویم ای ستیر * شاهرا لازم بود رأی وزیر
وآسیه‌یه بویله دیو سویلدی ای مستوره بو رأیی هامانه سویلرم زیرا پادشاهه وزیرك رأی وتدبیری لازمدر
(مثنوی) کفت با هامان مکو این رازرا * کور کمپیری چه داند بازرا * حضرت آسیه رضی الله عنها دیدیکه بو رازی
هامانه سویلمه زیرا بر کور قاری بازی بیلمز یعنی هامان که فی المثل بر کور کمپیر کبیدر ودین وطاعته متعلق اولان
راز برشهباز عالی پرواز کبیدر پس بو رازی اکا سویلمك بر کور قاری‌یه برشهبازی عطا ایلمك کبیدر اول کور قاری اول

بازسپیدك قدرینی نه بیلور حماقت وجهالتندن اکا خدمت ورعایت ایلرم دیو نیچه جفا واهانتلر ایلر نته کم بو بیان
شریفدن معلوم اولور (قصهٔ بازپادشاه وکمپیرزن) (مثنوی) بازاسپیدی بکمپیری دهی * اوبرد ناخنش بهر رهی) مثلا
بر بیاض طوغانی برقاری عورته ویررسن اول کمپیر اول سپیدك ناخنی ایلك ایلمكدن اوتری کسر یعنی زعم فاسدی
اوزره اول بازسپیدك طرنغنی قطع ایلمکی ایو زعم ایدوب واکا بو وجهله خدمت ورعایت ایلمك ظن ایلیوب انك مخالبنی
قطع ایلر (مثنوی) ناخنی که اصل کارست وشکار * کور کمپیرك ببرد کوروار * برناخنی که کارك وشکارك اصلیدر
کور قاری یحك آنی بیلیوب کور کبی کسروانی ایو اولور زعم ایلر کور قاریدن مراد بونده نفس وهوا ودخی اصحاب
نفس واهل هوا اولور بازدن مراد ایمان واسلامه مستعد اولان کمسه لر اولور ناخندن مراد ایمان واقرار اولور که
اصل کار وآلت شکاردر چونکم برصاحب نفس واهل هوانك دامنه ایمان واسلامه قابل اولان برکمسه
کرفتار اولسه اولا اصل کار وآلت شکار اولان ایمان واقرارنی اندن ازاله ایلر واکا بوسکا خیر ونافعدر دیو سویلر
نته کم اول کمپیر اول بازك ناخنی کسدکدنصکره اکا مرحمت وشفقت ایتمك طریقیله بویله دیر (مثنوی) که کجا
بودست مادرکه ترا * ناخنت زینسان درازست ای کیا * که سنك مادرك قنده ایش که سنك طرنقلرك بویله درازدرای
اولو (مثنوی) ناخن ومنقار وپرش بربرید * وقت مهر این میکند زال پلید * انك طرناغنی وبورننی وقنادنی
کسدی محبت وشفقت وقتنده پلید ونا پاك اولان عجوزه بویله ایلر که جاهل وغافل اولان اهل نفسك شفقت ومرحمتی
بوقبیلدن اولور (مثنوی) چونکه تتماجش دهد او کم خورد * خشم کیرد مهرهارا بردرد * چونکم اول کور کمپیر
اکا تتماج ویرر اول بازانی یمیه پس کمپیری خشم طوتار مهر ومحبتلر یرتار کمپیردن مراد نفس واهل نفس اولور
تتماجدن مراد نفسك واهل نفسك پخته ایلدیکی رأی وفکری اولور وبازدن مراد روح واهل روح اولور چونکم کور
کمپیر کبی اولان اهل نفس برفکر ورأیی پخته ایلسه وآنی بکنوب کندی یه خوش کلدکدنصکره برشهباز
سیرت اولان اهل روحه انی قبول ایلمکدن اوتری ویرسه وعرض ایلسه اول دخی آنی قبول ایلسه درحال خشمه کلور
مهر ومحبتلرنی یرتار یعنی محبت وشفقته متعلق اولان صفتلرنی کیدروب ازاله ایدر بویله دیو (مثنوی) که چنین تتماج
پختم بهر تو * تو تکبر مینمائی وعتو * که سندن اوتری بونك کبی لطیف تتماج پشردم سن تکبر وعتو کوسترسن
یعنی اول اهل نفس اولان جاهل دیرکه بن سنکچون سکا نافع بویله برفکر ورأیی پخته ایلدم وسنی قبول ایلسون
دیو بویله لطیف سوزلر سویلدم سن ایسك بونی بکنمیوب تکبرلك وتجاوزلك کوسترسن وبنم پخته ایلدیکم رأی وفکره
التفات ایتمیوب اندن اعراض ایلرسن دیر (مثنوی) تو سزای اینچنین رنج وبلا * نعمت واقبال کی سازد ترا * اول
کمپیر بازك آب تتماجه عدم التفاتنی کوردکده کندینك تتماجنی اقبال ودولت منزله سنه تنزیل ایدوب بازك صید
وشکارنی رنج وبلا عد ایلیوب برسبیل توبیخ اکا بوکونه تقریع ایلیوب دیرکه ای باز سن همان اول رنج وبلا اوزره
لایقسن مرادی بازك صید وشکاریدر نعمت واقبال سنی قچن دوزر یعنی بو آب تتماج که بنم قتمده نعمت واقبالدر
سکا عرض ایلرم لکن سن بد بختلغکدن اندن معرض اولورسن سنکه بدبخت اوله سن سنی نعمت واقبال قچن
اصلاح ایلر دیر پس سن اول رنج وبلایه لایقسن دیر کذلك اهل نفس واهل هوا دخی برباز سیرت وشهباز طبیعت
اهل عقلی وصاحب روحی کندیلره کرفتار اولمش اولدقده انك مشربنی وطبیعتنی بیلمیوب کندیلرك حظ ایلدیکی
فکر ورأیی پخته ایلیوب اکا ویررلر وعرض ایدرلر مرادلری بو که اول رأی وفکری قبول ایلیه وروز وشب کندیلرك
خانه سنده مرغ خانه کبی خدمت ایلیه چونکم باز مشرب اولان صاحب عقل اندن نفرت قیله ومعرض اوله
درحال خشمه کلور ومهر وشفقتی ازاله قیلور واکا بوکونه عتاب وخطاب ایلرکه ای بدبخت سن بونك کبی رنج وبلایه
لایقسنکه بنم جانبمدن سنکچون مهیا ایلدیکم شیلردن معرض اولوب کندی مشربك اوزره سیرایتمك ومذهبك
اوزره کتمك استرسن بونك کبی نعمت واقبال سکا قچن لایق اولور دیروب استرمکه سن برآدم اوله سن ودولتلر ومنصبلر
بوله سن سن ایسك بنم نصیحتمی قبول ایلیوب درویش اولمق وطریق حقه سلوك قیلمق استرسن اول خودشنی
بی عرض وبی ناموس ایلردیو تخویف وتهدیدلر ایدر (مثنوی) آب تتماجش دهد کین را بکیر * کرنمی خواهی که نوشی
زان فطیر * پس اول زال پلید اول بازسپیده آب تتماج ویرر بویله دیو که بونی طوت یعنی بونی ای بازیه اکر استمز ایسك که
اول فطیردن یمه سن فطیرنان بی خمیره دیرلر که مراد بونده تتماجك خمیریدر یعنی اکر اول تتماجك خمیرنی استمز ایسك
تتماجك اول صوین طوت وبونی کندیکه غدا ایت دیو اول بازه ویرر مراد اهل دنیا بر باز مشرب اولان عاقله اولا کندی
فکر ورأیینی عرض ایلیوب انك اول رأی وفکرندن استغناسنی واعراضنی کوردکلرنده رأی وفکرلرندن حاصل
نصح وپندی اکا ثانیا ویرملری اولورکه باری بزم رأی وفکرمزی قبول ایلمدك ایسه نصح وپندمزی باری طوت

وبونی حسن قبولله قبول ایت دیملری اولور (م ی) آب تتماجش نکیرد طبع باز * زال پر رنجه شود خشمش دراز (بازك
طبیعتی انك آب تتماجنی طوتمز پس زال پلید دخی ایجنور وانك خشمی اوزون اولور (م ی) ازغضب شوربای سوزان برسرش
زن فرو ریزد شود کل مغفرش * غضبندن یاقیجی اسی شوربایی اول بازك باشی اوزره زن دوکر انك سر ومغفری کل اولور
مغفر توغلغه یه دیرلر بونده فرق سر مراد اولور کذلك قچن برباز مشرب عاشق اهل دنیانك آب تتماج کبی اولان نصح
وپندنی طوتمسه وانلرك سوزن قبول اتمسه خشمه کلورلر وایجنوب اکا غضب قیلورلر حتی غضبلرندن جکرسوز
اولان سوزلرنی انك اوزرینه دوکرلر بلکه آنی برازدوکرلر حتی انك دپه سی یاریلور ومجروح وکل اولمق مرتبه سن بولور
(مثنوی) اشك ازان چشمش فرو ریزد زسوز) یاد آرد لطف شاه دلفروز) زان دو چشم نازنین بادلال) که زچهرهٔ شاه
دارد صد کمال) الم سوزندن بازك اول لطیف کوزندن یاش آشغه دوکلور پس اول بازدلفروز اولان شاهك لطفنی
یادنه کتورر اول ایکی نازنین بادلال کوزلرندن یاش اقیدر که شاهك چهره وجمالندن یوز کمال طوتار بازدن مراد بونده
روح انسانیدر دینلسه ویا خود انبیا علیهم السلام واولیای کرامدر دینلسه هم جائز اولور شاهدن مراد خدای تعالی
اولور وکمپیردن مراد عجوزهٔ دنیا اولسه واهل دنیا دخی اولسه جائز اولور حضرت مولانا قدس الله سره الاعلی هامانی
کمپیره وحضرت موسی علیه السلامی وانك رازنی بازه تشبیه ایدوب کور کمپیر بازك قدر وشرفنی نیجه بیلمزسه هامان
دخی حضرت موسی علیه السلامی وانك رازنی انك کبی بیلمزدیکی بو بیانده افاده ایلدکلرندنصکره مناسبتله شهبازان
عالم رازك دخی اهل دنیا ایله اولان احوالنی بیان ایلیوب بو اسلوب اوزره تعبیر وتقریر بیوررلر انبیا علیهم السلام
واولیای کرامدن هر برباز بلند پرواز که اهل دنیانك واصحاب نفس وهوانك ما بینلرینه دوشوب قضا ایله انلرك دامنه
کرفتار اولدقلرنده واول پلیدلر بونلرك شرف وعزتنی بیلمیوب بونلری کندی طبیعتلرینك مقتضالرینه اویدرمق
خصوصنده نیجه نوعله تکلیفلر قیلدقلرنده بونلر دخی انلرك تکالیفندن وطبیعتلرینك مقتضیاتندن مجتنب ومعرض
اولدقلرنده اول پلیدلر بو رشید وسعید اولان سلطانلرك هر برینه اذا وجفالر ایدرلر وانلر ایله جنك وجدل قیلمق طریقنه
کیدرلر چونکم انلردن هر بری بو اهانت وحقارتی که بونلردن مشاهده قیله سوز وحرارتندن انك لطیف اولان
کوزندن سرشك دیده آشغه دوکاور واغلیوب ناله قیلور درحال کوکلره شعله ویرن وقلوبی منور قیلان پادشاهك لطفنی
تذکر ایلرکه بویله عظیم الشان پادشاه ایکن اکابی حساب تعظیم وتکریم قیلوردی وخاطر نوازلقلر ایدوب
انعام واحسانلر ایلردی پس انلرك هر بری فی حد ذاته بویله حقیر ودنی ایکن بونلرك قدرنی وشرفنی بیلمیوب اذا وجفا
ایلدکلرینه متألم اولوب اغلرلر وکوزیاشی دوکرلر اول غنج ودلال ایله اولان ایکی نازنین کوزلرندن که شاه حقیقتك جمالنی
مشاهده ایلمکدن نیجه یوز کمال طوتار (مثنوی) چشم مازاغش شده پرزخم زاغ) چشم نیك از چشم بد بادرد وداغ
اول باز بلند پروازك چشم مازاغی زخم زاغدن پر اولمشدر ایو کوز بد کوزدن دردلو وداغلودر یعنی اول باز سیرت
وشهباز طبیعت اولان صاحب سعادتك باطله وماسوایه زیغ ومیلی اولمین مبارك کوزلری زاغ مشرب اولان اهل
دنیانك اذا وجفاسندن پرزخم اولمش ونیجه زمان خسته ومجروح قالمشدر بو حالت مقرردر (وان یکاد الذین کفروا
لیزلقونك بابصارهم) آیت کریمه سنك مفهومی اوزره ایو کوز برامز کوزدن دردلو وداغلو اولور وچشم بد نیجه نیك
چشم اولان وجود شریفلره اصابت ایدوب انلری خسته ومجروح قیلور نته کم سلطان الکونین علیه افضل التحیة
والتسلیم حضرتلرنی بنی اسد قبیله سنك عیانلرینك بد چشملری دوشوروب زمین اوزره یقمغه قریب اولدیلر
قصه سی بشنجی جلدده دربیان آنکه هیچ چشم بدی آدمی راچنان مهلك نیست بیاننده بو آیت کریمه نك تفسیرنده
مذکور اولمشدر وچشم مازاغش تعبیریله سورهٔ نجمده اولان (مازاغ البصر وماطغی) آیت کریمه سنه تلمیح بیورلمشدر
نته کم اول صاحب سعادت شب معراجده آسمانه واردقده عجایب ملکوت وغرایب جبروت وبدایع عالم
لاهوت اول حضرته کندیلرنی عرض ایلدکده چشم شریفلری بو جمله یه مائل اولمیوب وجناب عزته توجه طریقندن
تجاوز قیلمیوب وصال جانانه سهم سدید کبی سیر قیلدیلر وحضرت خدانك اولقدر لطفنه وکرمنه مظهر اولدیلرکه
تعبیر وتقریری ممکن اولمزبعده بو قدر انبیای عظامك واولیای کرامك ارواح مقدسه لرینك تبجیل وتفخیملرینه
محل اولدیلرکه انك تفصیلی وتحقیقی بو مختصره صغمز چونکم بو قدر شرف وعزتلری کوردیلر بعده کلوب
مرتبهٔ بشریته نزول بیوردیلر وخلقه حق تعالینك احکامنی ورسالتنی ایرکوردیلر ابوجهل وابولهبدن وانلرك
توابع ولواحقی اولان کفره وفجره دن اولقدر جفا واذالر کوردیلرکه تعبیری قابل اولمز نته کم (ما اوذی النبی مثل
ما اوذیت) بیوردقلری بو معنایی مؤید اولور پس هر شول کوز که جمیع ماسوایه میل قیلمیه وطریق محبت الهیه دن
متجاوز اولمیه اکا چشم مازاغ تعبیری لایق اولور وچشم مازاغك صاحبنه اول حضرتك خلیفه سی ووارثی

دینور وبو جمله ابیات شریفه ده تعریف اولنان وتوصیف قیلنان چشم شریفدن مراد وارث حضرت نبوی اولان
اصحاب کمالك بلکه علی العموم انبیا علیهم السلام واولیای کرامدن هر بر کاملك چشم لطیفنك شانی تعریف
وتوصیف اولور (مثنوی) چشم دریا بسطتی کز بسط او* هر دو عالم می نماید تارمو) بر دریا بسطت کوز که انك
بسطندن هر ایکی عالم اکا تارمو کورینور دریا بسطت وصف ترکیبیدر رانده اولان یا وحدت ایچوندر یعنی اول
باز بلند پرواز وشهباز عالم راز که دریا بسطت وبحر وسعت اولان چشم شریفی که انك بسطت وسعتنه نسبت هر ایکی
جهان برقیل کبی کورینور هر شول بصر که عنایت الهیه ایله مکحل وانوار ربانیه ایله منور اولسه بر مرتبه وسعت
وبسطته مالك اولور که هر ایکی عالم انك رؤیتنه نسبت قیل قدر کورینور وبحر محیط اول چشم دریا بسطتك مشرعندن
برقطره ونور بسیط اول شمس حقیقتك مطلعندن برلمعه کبی اولور کما قال ابن الفارض (بیت) ومن مطلعی نور البسیط
کلمعة* ومن مشرعی بحر المحیط کقطرة (مثنوی) کرهزاران چرخ در چشمش رود* همچو چشمه پیش قلزم کم شود*
اکرهزاران چرخ وفلك انك چشمنه کیده چشمه کبی دریای قلزم اوکنده کم اولور یعنی شول بر کوز که عنایت الهیه ایله
مکحل وانوار ربانیه ایله منور اوله اکا بر مرتبه وسعت کلور که اکرهزاران چرخ وافلاك انك کوزینه کتسه واول چشم
منیر بوجمله یه نظر ایتسه جمیع اشیا بر چشمه دریای محیطك قتنده کم ونابدید اولدیغی کبی اول چشم منیرك اوکنده کم
ونابدید اولوردی (مثنوی) چشم بکذشته ازین محسوسها* یافته ازغیب بینی بوسها* بو محسوسلردن کچمش کوز
غیب بینلکدن بوسه لر بولمشدر یعنی محسوساته مقید اولمقدن وصور مکوناته نظر قیلمقدن خلاص اولان وبواطن
اشیایه نظر قیلان بصر غیب بین اولمقدن واسرار غیوبی مشاهده ومعاینه قیلمقدن بوسه لر بولمشدر بوسه لرده بر ایکی
وجه جائز اولور اولا حظ ولذت معناسنه استعاره اولنور بو تقدیر اوزره معنی بو محسوساتدن تجاوز ایدوب بواطن
اشیایه ناظر اولان کوز غیب بین اولدیغندن اوتری محبوب ذاتی ومعشوق ازلیدن بوسه لر بولمش یعنی حظلر
ولذتلر بولمش دیمك اولور وثانیا اوپمك معناسنه اولوب معنی بو محسوساتدن خلاص اولان وعالم معنایه نظر قیلان کوز
غیب بینلکدن اوتری ارواح مقدسه ونفوس مطهره دن بوسه لر بولمش وملائکهٔ مقربین انك چشم حقیقت بینی
نیجه تفخیم وتبجیل ایله تقبیل قیلمشدر دیمك اوله نته کم برنیجه کمسه بر بعید اولان شیئه نظر قیلسه لر جمله دن بریسی آنی
کورسه وادراك قیلسه بعض کمسه لر آفرین سن آنی کوردك دیو انك کوزن اوپرلر پس غیب بین اولان کمسه نك کوزنی
ارواح مقدسه نك ونفوس مطهره نك اوپملری اکا تحسین ایلملرندن وتفخیم قیلملرندن عبارت اولور (مثنوی) خود
نمی یابم یکی کوشی که من* نکتهٔ کویم ازان چشم حسن) خود بنم سوزمك استماعنه قادر بر کوش پرهوش بولمزمکه
بن اول چشم حسندن اکا بر نکته سویلیم یعنی نکته شنو وسر شناس بر کوش پرهوش صاحبنی ناس ما بیننده
بوله مزمکه اول عین شریف وانسان لطیفك اسرارندن اکا بر سر دیم وبر نکته سویلیم چشم حسندن بونده انسان
کاملك وجودی اولور شو ملابسه ایله که انسان کوزك بکنه دیرلر انسانه انسان دید کاری اشیا ما بیننده انسان العین
منزله سنده اولدیغندن اوترید روشیخ اکبر قدس الله سره حضرتلرینك قولی اوزره حضرت حقه انسان العین منزله سنده
اولدیغندن اوترید ر پس بونده چشم حسن دیمك انسان حسن دیمکدن عبارتدر بو نکته یی فهم ایلد کسه بو بیتك
معناسی بویله دیمك اولور که طلبه ما بیننده اسرار فهم ایلر برقولاق صاحبی بولمزمکه بن اول احسن اولان انسانك
نکات واسرارندن اکا بر نکته سویلیم وبر سر نقل ایلیم تا اول انسان العین منزله سنده اولان کاملك علوم مرتبه سنی
بیله وعظم شاننه بر مقدار عالم اوله پس انك عظم شاننی وعلوم مرتبه سنی طالب اولنلره تعریفدن اوتری بر مقدار بیان
ایلیوب بیوررلر (مثنوی) میچکید آن آب محمود جلیل* می ربودی قطره اش را جبرئیل* تا بمالد بر پر ومنقار
خویش* کرد هد دستور بش آن خوب کیش* اکر چشم حسندن جلیل القدر اولان آب محمود طاملسه ایدی
حضرت جبرائیل علیه السلام انك قطره سنی قپاردی محمودك جلیله اضافتی موصوفك صفتنه مضاف اولمسی
قبیلندندر جلیلدن مراد خدای تعالی اولوب معنی اکر جلیل اولان خدانك محمود اولان آب رحمتی طاملسیدی
انك قطره سن جبرائیل قپاردی دیمك دخی جائز اولور ولکن اولکیسی اولیدر وسیاق وسباقه دخی انسبدر تاکم
اول قطره یی کندینك پر ومنقارنه سوره واندن رونق ولطافت حاصل ایلیه اکر اول خوب کیش اکا بر دستور ویریدی
خوب کیشدن مراد چشم حسن لفظیله معبر عنه اولان انسان کاملدر وانسان کامل اصل حضرت رسول اکرم
صلی الله علیه وسلمدر ودخی جمیع انبیا ومرسلیندر ودخی اول حضرته کمالیله وارث اولان اولیا وکملیندر وجلیل
القدر اولان آب محموددن مراد انسان کاملك وجود شریفندن تقاطر ایلین علملردن آیدر که انك هر بر قطره سی
ملائکهٔ مقربینك وجبریل امینك مغبوطی ومرغوب ومحبوبی اولمشدر که حیاتبخش ارواح مقدسه ولطافتده

عقول مجرده ونفوس مطهره اولمشدر وقطرات علوم لدنیه نك بو دیده منزله سنده اولان کاملرك وجود شریفلرندن
ظهور وخروج ایلمسی دموعك چشم حسندن خروج وظهور ایلمسنه نوعا مشابه اولدیغیچون حضرت مولانا
قدس الله سره الاعلی حضرتلرینك می چکید آن آب محمود جلیل تعبیریله انسان کاملك وجودندن قطرات علوم
لدنیه نك تقاطر ایلمسنه اشارت قیلمش واندن کنایت ایلمشدر پس خلاصهٔ کلام ونتیجهٔ مرام بویله دیمك اولور که اول
چشم حسندن یعنی انسان شیرین دهندن اول جلیل القدر اولان آب محمود اکر طامله یدی یعنی اول عظیم القدر اولان
علم لدنی وآب حیات معنوی انك عین شریفندن اکر تقاطر ایلیدی انك قطره سنی روح القدس حضرتلری بویله
عظیم الشان ایکن قپایدی ونیجه ذوق وشوقله آنی اخذ ایدیدی تاکم اول قطره یی کندینك پروبالنه ومنقارنه
سوریدی واول قطره دن کندی یه نیجه منفعتلر ویریدی وفائده لر کوریدی اکر اول خوب مذهبلو ومحبوب مشربلو
اولان انسان کامل اکا بر دستور وریدی بونده انسان کامل اولنلرك وکمال مرتبه سن بولنلرك سرشك دیده لرینك
ملائکهٔ مقربین قتنده مغبوط ومحبوب اولدیغنه دخی دلالت واشارت واردر نته کم شیخ عطار قدس سره حضرتلری
مقالات ارواح نام کتابنده بو حکایتی نظمه کتورمشلر وتحقیق مرتبه سنه یتورمشلردر (الحکایة) برکون جنید
بغدادی قدس الله سره حضرتلری بربوله کیدردی کوردیکه ایلروده اوکنده آسمانك ملکلری بری بری آرد نجه زمینه
نزول قیلدیلر وبرنسنه یی سرعتله بری برندن قاپشوب الدیلر عجبا بونه اوله دیو متحیر اولدی پس ایلر ووار وب انلرك برینه
سؤال قیلدی ودیدیکه بو سرعت ورغبتله بری بریکزدن قاپشوب الدیغکز نه شیدر جواب ویردیلر که سندن مقدم حق
تعالی حضرتلرینك بر مقبول بنده سی بورادن کذر قیلدی وشوق الهی درونته غلبه ایدوب شوق وذوقله بر آه چکوب
کوزلرندن برقاچ قطره یاش زمینه دوکدی (انین المحبین وبکاء المستغفرین احب الی الله من تسبیح الملائکة المقربین
مضمونی اوزره قطرات سرشك عندالله نه مرتبه مقبول ومحبوب اولدیغنی بیلوب اول عاشق خدانك کوزندن نزول
ایلین قطره لری قاپشمغه سرعت ورغبت ایلدك تاکم اول قطرات سببیله قربت ورحمت حقه زیاده مظهر اوله وز وانك
حرمتنه نیجه لطفلر وکرملر بوله وز دیدیلر (مثنوی) باز کوید خشم کمپیرار فروخت* فر ونور وصبر وعلم را نسوخت
بازجانم بازصد صورت تند* زخم برناقه نه بر صالح زند) باز کندی یه تسلیه ویروب دیرکه کمپیرك خشمی کرچه
شعله لندی فروونقمی ونورمی وصبرمی وعلمی یاقدی جانمك بازی کیرو یوز صورت طوقور زخمی ناقه اوزره اورور صالح
اوزره اورمز یعنی باز سیرت وشهباز طبیعت اولان صاحب سعادت دیرکه اکرچه معدن غفلت وجهالت اولان اهل
دنیا بنم کندیلرك مشربنه ضد اولدیغمی کوروب خشمی یالکندی وبکا ستم وجفا ایلدی ولیکن کروفرمی ونور
وصبرمی وعلم وحلمی ازاله ایلمکه قادر اولمدی اکر صورتمه ضرر ونقصان ویردیسه ده لابأسدر زیرا بنم جانم شهبازی
کیرو یوز اولکی کبی رسم وصورت پیدا ایلر زخم هرنه ایسه بدن ناقه سی اوزره واقع اولور وصالح اولان روحه اولمز نته کم
ثمود قومی ناقه یی عقر ایدوب اکا زخم اوردیلر حضرت صالح علیه السلامه زخم اوره مدیلر وضرر ایرکوره مدیلر پس
اهل دنیا چقن کندی زمانه سنده صالح اولان بر اهل سعادته خشم واهانت ایلسه لر انك ذات کریمه سنه واوصاف
علیه سنه ضرر ایرشدرمکه قادر اوله مزلر لازم کاورسه انجق جسمنه وصورتنه ضرر ونقصان ایرشدررلر مادامکه
بر کمسه نك روحنه واوصاف حمیده سنه ضرر کلمیه مجرد جسم ورسمه کلان ضرره ضرر دیمزلر (م ی) صالح ازیکدم که
آرد باشکوه) صد چنان ناقه براید متن کوه* صالح بردم نکه اول دخی شکوهله کتورر بو معنی ازراء معجمه ایله اولدیغی
اوزره در بعض نسخه ده راء مهمله ایله دخی واقع اولمشدر بو تقدیر اوزره معنی حضرت صالح علیه السلام هیبت
وشکوهله اکر بردمکه کتوره کوهك متنی وبطنی انجلاین یوز ناقه طوغرر یعنی اول ناقه که بطن کوهدن ظهوره کلمشدی
حضرت صالح علیه السلامك دعاسیله اندن تولد قیلمشدر چونکم صالح علیه السلام باقی اوله همان دمکه یوز
ناقه نك ظهوری ایچون دخی دعا قیله باذن الله انك کبی یوز ناقه متن کوهدن ظهوره کاور کذلك چقن اهل دنیا وثمود
قومی کبی اولان اصحاب نفس وهوا کندی زمانه سنك صالحی اولان اولیای کرامدن برینك ناقهٔ جسدنه متعلق
اولان بر آلتنی قطع قیلسه لر وصورتنی تحقیر ایدوب انك لوازمنه نقصان ایرکورسه لر مادامکه انك روحی برنده برقرار
واوصاف علیه سی بی نقصان وپایدار در اول اهانتدن واول عداوت وحقارتدن اکا ضرر کلمز زیرا همان دمکه اول
صاحب کرم درون دلدن قوت وصدا قتله بردم کتوره وحق تعالی حضرتلرندن دعا ورجا قیله متن کوه عالمدن
انکبعون ناقهٔ جسمه متعلق نیجه صورتلر وقوتلر تولد ایلر واول اهانت وحقارتلر همان نته کم اول منکرلرك وجودلرینه
عودت ایلر (مثنوی) دل همی کوید خوش وهوش دار* ورنه در اند غیرت پود وتار* غیرتش راهست صد حلم نهان
ورنه سوزیدی بیکدم صد جهان* کوکل دیرکه خوش اول وعقل طوت یوخسه غیرت الهی پود وتاری یرتار پود ارغجه

دیرلر تار ارشه دیرلر بوراده عرض وطولدن استعاره اولور یعنی کوکل بکا دیرکه بو اسراری کشف ایلمکدن سکوت
ایت وعقل طوت وا کر سکوت ایلمزسك غیرت الهی طولا وعرضا بالکلیه استاری بر تارورری حقیقته پرده اولان
حجابی هتك ایلر پس هر کسك سری ظهورا یلمك لازم کلور بو خود جائز دکلدر بلکه الان بر مقدار استار باقی قاله
ویوم قیامت اولدقده غیرت الهی جملهسنی هتك ایدوب حقایق وسرائرك کلیسی اول کونده ظهوره کله دیمك اولور
غیرت الهی سنك وجودکی ویاخود جسدکی بر تار ومحو ایدر دیو معنی ویرمکدن اولکی تعبیر اولی اولور وبیت ثانی
سؤال مقدره جواب اولور کان برکسنه دیرکه غیرت الهی چونکه بو مرتبهده دریا استاری نیچون برتمز
وحقایق واسراری نیچون کشف ایتمز جواب اولدرکه اول خدانك غیرتنده یوز حلم نهان واردر وا کر اول حلم نهانی
وکرم مخفی انك غیرتنده موجود اولمیدی بردمده یوز جهانی یاقردی ونیجه بیك کون ومکانی ان واحده ایچره صدمهٔ
غیرتله یقردی غیرت برموجب حدیث (ان الله غیور) نعمت الهیدر وغیرت غیر مشاهدهسنده حاصل اولورا کر
ملاحظهٔ غیر اولمسه غیرت اولمزدی پس حق تعالینك بو اشیایه غیرتی بو اشیا انك غیری اولدیغی اعتبارله اولور وحدت
ذات الهی هردم استر که کندیدن غیری بو عالمده برمالك الملك اولمیه واغیار وسوی مرتبهسنده برواحد
قالمیه حقایق وسرائر ظهوره کله واستار مرتفع اولوب (لمن الملك) سوالنی و (لله الواحد القهار) جوابنی کندی دیه
وکندی اشیده لکن رحمت رحمانیه وحلم وکرم الهیه بو اشیانك وجودنی وحدت ذاتیهنك غیرتندن حفظ وحمایت ایدرلر
اکر رحمت رحمانیه وحلم وکرم الهیه اولمیدی انك وحدت ذاتنك غیری بردمده یوز جهانی یاقیدی وا کر بو پردهلر
کشف اولیدی انك سبحات وجهی جمیع اشیایی احراق ایدیدی دیمك اولور پس بعد بسط هذه المعارف ینه اول قصه
بیانیه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) نخوت شاهی کرفتش جای پند* تا دل خود را زپند پند کند* شاهلق نخوتی
پندبرنی طوتمش حتی پندك بندندن کندی کوکلنی قوپاردی یعنی فرعونك پادشاهلغنك کبر ونخوتی قلبنده
اولان جای نصیحتی بالکلیه طوتوب موعظت ونصیحته انك قلبنده اصلا محل قومدی تا کم کندی کوکلنی نصیحت
قیدندن خلاص ایدوب وکندینك وزیری اولان هامان ایله مشاوره ایلمکه میل قیلوب آسیهیه بویله دیدی (مثنوی)
که کنم با رأی هامان مشورت* کوست پشت ملك وقطب مقدرت* که هامانك عقل ورأییله مشورت ایلیم زیرا که
اوملکك ارقهسی ومقدرتك قطبیدر یعنی فرعونك جانی آسیهنك نصح وپندنی قبول ایلیوب ا کا بویله دیدیکه وزیرم
هامانك رأییله بکا مشورت ایلمك لازمدرکه اول معین وظهیر مملکت واصل ومدار قوت وقدرتدر شاهلره کندی
وزیری ایله مشاوره ایلمك لازم اولور ا کر مشاوره ایلمزسه صوکدهٔ دمنده نادم اولور دیدی حاصل کلام (الخبیثات
للخبیثین) آیت کریمهسنك موجبنجه خباثت جبلهسنك مقتضاسی اوزره کندی کبی خبیث الوجود اولان هامانك
رأی وعقلنه مائل اولدی وانکله مشاورهیه توجه قیلدی وکندی جنسنه میل ایلدی (مثنوی) مصطفی را رأی زن
صدیق رب* رأی زن بوجهل را شد بولهب* عرق جنسیت چنانش جذب کرد* کان نصیحتها بپیشش کشت سرد
جنس سوی جنس صد پره برد* برخیالش بندها را بر درد* نته کم مصطفی علیه السلام حضرتلرینك رأی زنی رب
العالمینك صدیقی اولان بندهسی ابوبکر رضی الله عنه حضرتلری ایدیکه (الطیبات للطیبین والطیبون للطیبات)
بیورلمشدر ابو جهلك رأی زنی ومستشاری ابولهب اولدی (الخبیثات للخبیثین والخبیثون للخبیثات) دینلمشدر
جنسیت البته انضمامه علت اولمسی مقرردر عرق جنسیت انی هامان طرفنه انجلین جذب ایلدیکه اول پند
ونصیحتلر انك قتنده سرد وبارد اولدی زیرا هر کسه خلاف جنسنك نصح وپندی سرد وبارد کلور وکندی جنسنك
بارد اولان کلامی معقول ومناسب کورینور زیرا کندینك جنسی جانبنه جنسی یوز قناد له اوچار جنسنك خیالی
اوزره بندلری برتار یعنی (الجنس الی الجنس یمیل) مقتضاسنجه هر جنس کندی جنسی جانبنه کمال میلی اولدیغندن
نیچه یوز میل ومحبت قنادیله اوچار وتوجه ایلر اول جنسنك خیالی اوزره نیچه قیودی قطع ایلر وانك مقارنت
ومصاحبتنه محبت ورغبت قیلر (بیت) عاقلی عاقل بولور دانایی دانا دونی دون* جنسنه میل ایلر البته جهانده
هر کشی* قولی بو مضمونی مؤید اولور وبو ابیاتی دخی بو معنایه دلالت وشهادت قیلور (قصهٔ آن زن که طفل او بر سر ناودان
غژید وخطر افتادن بود واز علی مرتضی رضی الله عنه چاره جست (م ی) یك زنی آمد بپیش مرتضا* کفت شد
بر ناودان طفل مرا* حضرت علی المرتضی کرم الله وجهه ورضی الله عنه قتنه بر خاتون کلدی دیدیکه یا علی اولق اوزره
بنم طفلم کتدی (مثنوی) کرش میخوانم نمی آید بدست* ورهلم ترسم که افتد او بپست* ا کر آنی دعوت ایلرسم الله
کلمز وا کر ترك ایلرسم قورقرمکه اول آشغهیه دوشر (مثنوی) نیست عاقل تا که دریابد چو ما* کر بکویم کز خطر
سوی من آ* اول طفل عاقل دکلدرکه بزم کبی فهم وادراك ایلیه ا کر خطر وضرردن قاچ بنم طرفمه کل دیرسم بو سوزی

فهم ایلز وکندی یه ضرر اولانی بی عقل اولدیغندن ادراك قیلمز دیدی (مثنوی) هم اشارترا نمیداند بدست* ور بداند
نشنود این هم بدست* ال ایله اشارتی هم بیلمز وا کر اشارتی بیلورسهده اشتمز وآنکله ایش ایتمز بو دخی بدتردر
(مثنوی) بس نمودم شیر وپستان را بدو* او همی کرداند از من چشم ورو* پس ا کا شیر وپستانی کوستردم اول بندن
چشم وروینی دوندرور هر کز میل وتوجه ایلمز (م ی) از برای حق شمایید ای مهان) دستکیر این جهان وآنجهان) حق
رضاسیچون ای اولولر همان سزسکز بو جهانك واو جهانك دستکیری خطاب حضرت علی رضی الله عنهیه دریا انك
یاننده اصحابدن برقاچ کسه اولدیغی اعتبارله جمعه خطاب اولنمش اوله ویاخود اول حضرتی جمع منزلهسنه تعظیمدن
اوتری تنزیل ایلمش واحده جمع خطابی جائزدر تعظیم مراد اولندقده نته کم (رب ارجعونی ده ارجعونی) خطابی بعضلر
تکریر ایچوندر دیمشلر وبعضلر دخی تعظیم ایچوندر دیمشلر نته کم برکسنهیه تعظیم مراد ایلسك سز شویلهسز
دیرسن بو دخی بویلهدر (مثنوی) زود درمان کن که میلرزد دلم* که بدرد از میوهٔ دل بکسلم* تیز درمان ایله که
بنم دل وجانم تترکه دردله کوکل میوهسندن منقطع اولورم بنم کوکلم مضطرب اولور ولرزه قیلور شو قورقودن
اوتری که درد ومحنتله ثمرهٔ فؤادمدن جدا اولم واضطرابله اندن مفارقت قیلم دیدی (مثنوی) کفت طفلی را
برآور هم ببام* تا که بیند جنس خود را آن غلام* پس حضرت علی کرم الله وجهه اول زنه دیدیکه وار اول دامه هم
بر طفلی کتور تا اول غلام کندینك جنسنی کوره (مثنوی) سوی جنس آید سبك از ناودان* جنس بر جنسست عاشق
جاودان* اول اولوقدن کندینك جنسی جانبنه خفت وسهولتله کلور زیرا جنس کندی جنسی اوزره ابدی عاشقدر
(الجنس الی الجنس یمیل) کلامی بو خصوصده قول صادقدر (م ی) زن چنان کرد وچو دید آن طفل او* جنس خود
خوش خوش بدو آورد رو* اول زن انجلین ایتدی یعنی حضرت علی رضی الله عنهك دیدیکی اوزره بر طفل کتوروب
ناودانه متصل اولان بام اوزره قودی چونکیم اول زنك ناودان ایچره اولان طفلی کندی جنسنی کوردی خوش خوش
ا کا یوز کتوردی جنس خودما قبلنه مصروف اولور (م ی) سوی بام آمد زمتن ناودان* جاذب هر جنس را هم جنس
دان* اولوق اوزرندن طام جانبنه کلدی پس هر جنسی جذب ایدیجی انك جنسی بیل (مثنوی) غژغژان آمد بسوی
طفل طفل* وارهید او از فتادن سوی سفل) اول ناودانده اولان طفل بام اوزره اولان طفلك جانبنه سورتنو سورتنو
کلدی آشغی جانبه دوشمکدن کیرو قورتلدی الحق اول حضرتك قتی حکیمانه تدبیر ایدوب بو اسلوب ایله اول
طفلی زمینه دوشمکدن وهلاك اولمقدن خلاص قیلدی پس حضرت مولانا قدس الله سره العزیز بو قصهدن طالبلره
حصهنه ایدیکنی بیان ایلمکه شروع ایدوب بیوردی (مثنوی) زان بود جنس بشر پیغامبران) که بجنسیت
رهند از ناودان) پس بشر فرمود خود را مثلکم) تا بجنس آیند کم کردند کم) جمیع پیغمبرلر بشر جنسی اندن اوتری
اولورکه بشر جنسیت سببیله ناودان دنیادن خلاص اولور یعنی انبیای عظام علیهم السلام بشر جنسندن انکیچون
اولدیکه خلقه انلرك جنسیتی اولدیغی واسطه ایله خلق انلره میل قیلهلر تا کم انلر جانبنه میل ومحبت قیلمغله ناودان دنیادن
خلاص اولهلر وآشغهیه جهنمه دوشموب مرتبهٔ اعلا جانبنه ترقی قیلهلر پس جملهٔ انبیا علیهم السلام دن اول نبی
مکرم صلی الله علیه وسلم کندی یه سزلك کبی بشرم دیو بیوردی تا کم کندی جنسلرینه کلهلر کم اولمیهلر کردند
لفظنده کم کاف عربینك فتحهسیله اوقنور وآخرده اولان کم کاف فارسینك ضمهسیله اوقنور کم کردند کم دیمك ضایع
نکردند معناسنه اولور ومصرع اول سورهٔ کهفك آخرنده اولان (قل انما انا بشر مثلکم یوحی الی) آیت
کریمهسنه اشارت اولور بو آیت کریمهنك تفسیری جلد اولده زید حکایهسنده مرور ایلمشدر (مثنوی) زانکه
جنسیت عجایب جاذبست* جاذب جنسست هرجا طالبست* زیرا جنسیت عجایب بر جاذبدر هرنه یردهکه
بر طالب واردر انك جاذبی کندی جنسیدر یعنی هر یردهکه بر طالب اولسه انك مطلوبی نوعا کندینك
جنسیدرکه انی کندی جانبنه جذب ایدر ا کر اول مطلوبی من حیث المعنی انك جنسی اولمیدی اول طالب
ا کا میل ومحبت قیلمزدی (مثنوی) عیسی وادریس بر کردون شدند* با ملایك چونکه همجنس آمدند) کورمزمیسن
حضرت عیسی وحضرت ادریس علیهما السلام فلك اوزره کتدیلر چونکیم ملائکه ایله هم جنس کلدیلر حضرت نبی
علیه السلام (رأیت عیسی وادریس فی السماء الرابعة) بیوردی بونلرك جسم شریفلری خاکدن ایکن آسمان چارم
اوزره عروج ایلملری ملائکه ایله هم جنس اولدقلری وبدن شریفلرین بغایت لطیف قیلدقلری مناسبتله دریا کر کثافتلری
غالب اولیدی زمینده قالورلردی اهل تاریخ دیمشلر وشیخ اکبر قدس سره حضرتلری دخی فص ادریسیهده بویله
تحقیق ایلمشلردرکه حضرت ادریس علیه السلام بدنلرینه برمدت ریاضت ویردیلرکه اون التی سنه اکلدن وشربدن
ونومدن عاری وبری اولدیلر وارواح مقدسه ایله ونفوس مطهره ایله جنسیت حاصل قیلدیلر اول جنسیت

واسطه‌سیله مكان عالیه واصل اولدی وانده قرار قیلدی وحضرت عیسی علیه السلام دخی اصل حضرت جبریلك
نفخه‌سندن والده‌لرندن تولد ایلدكدنصكره كثافت بدنیه‌یه مبتلا اولمیوب ریاضت وطاعتله آنی تلطیف ایدوب
آخر الامر اول حضرت دخی حضرات ملائكه‌یه جنس اولدقلری حسبیله فلك رابعه عروج ایدوب انده قرار ایلدیلر
بونلری مرتبهٔ اعلایه جذب ایلین جنسیتلریدر (م ی) باز آن هاروت وماروت از بلند * جنس تن بودند زان زیر آمدند
كیرو اول هاروت وماروت بلند وعالی مرتبه‌دن جسم وتنك جنسی ایدیلر اندن اوتری زیر زمینه كلدیلر هاروت
وماروتك قصه‌سی مشهوردر وجلد اولده وبرقاچ محلده دخی مرور ایلمشدر نته‌كم انسان مرتبهٔ حیوانیتده
روحانیت كسب ایتمكله وملائكه ایله آشنا اولوب ملاء اعلی جانبنه كیتمكه بالقوه قابلدر كذلك ملائكه دخی مرتبهٔ
روحانیتده ایكن انسانیته كلمكه وانلرله جنس اولمغه بالقوه قابلیتلری واردر پس شول كمسه كه نوع انساندن
اخلاق الهیه ایله متخلق واوصاف روحانیتله متحقق اولوب لطافت حاصل قیلدیلر انلر ملائكه‌یه ملحق اولدیلر
واول ملكلر كه اصلنده وجوهر روحانیه‌سنده جسمانیت وحیوانیته كلمكه استعداد وقابلیتلری وار ایدی
آخر الامر بو جنسیت وقابلیت انلرك عالم جسمه كلمسنه ومسجون زندان طبیعت اولمسنه باعث اولوب بونلری مرتبهٔ
اعلادن حضیض اسفله جذب ایلدی وعالم خاكه كتوروب انده چاه بابله كرفتار قیلدی (مثنوی) كافران
هم جنس شیطان آمده * جانشان شاكرد شیطانان شده * صد هزاران خوی بد آموخته * دیدها وعقل ودل
بر دوخته * كذلك كافرلر هم شیطانك جنسی كلمشدر انلرك جانی شیطانلرك شاكردی اولمشدر صد هزاران خوی بد
اوكرنمشلردر دیدهای عقل ودلی دیكمشلردر یعنی كفره معنی جهتندن شیطانلرله هم جنس اولدیلر زیرا بونلر
دخی وانلر دخی ناریلردر (كل شیء یرجع الی اصله) فحواسنجه بونلرك وانلرك هم مرجع ومصیری عاقبة الامر نار اولور
چونكم كفره ایله شیاطینك جانی بری برلریله معنا جنس اولدی لاجرم بونلر شیاطینك شاكردی اولدی بو ملاعین
اول شیاطیندن نیجه یوزبیك برامز خویلر وصفتلر وبی شمار حیلت وخدیعتلر وشیطنت ومعصیتلر اوكرنمشدر عقل
وقلبك دیده‌لرنی دیكمشلردر یعنی بصر وبصیرتلرنی حق كورمكدن كورا ایتمشلردر اهل حقك وجودنده اولان
آیات ومعانی مشاهده ایتمزلر وانلرك كلمات شریفه‌سنی استماع ایتمزلر ودیدكلری طریقه كیتمزلر سببی اولدر كه انلرك
ضدی اولان شیطانلرله جنس اولمشلردر وانلره میل ایلیوب انلرك كلمات خبیثه‌سنی كوش ایتمشلردر پس انلره متابعت
ومحبتلری عقل ودللرینك دیده‌لرینه پرده اولوب حقیقت حالی كورمكدن محروم اولمشلردر (مثنوی) كمترین خوشان
بزشتی آن حسد * آن حسد كه كردن ابلیس زد * زشتلكده وقباحتده انلرك ادنی خویی اول حسددر اول حسد كه
ابلیسك بوینی اوردی حسد برمنعم كسه‌نك نعمتنك زوالنی مراد ایلیوب اول نعمتی كندی‌یه استمكه دیرلر وفی الحقیقه
بو صفت ابتدا شیطاندن ظهوره كلمشدر كه حق تعالینك حضرت آدمه ویردیكی نعمتك ازاله‌سنی مراد ایلیوب
كندی‌یه اندن خیرلو بیلوب اندن عار واستكبار قیلدی واول نعمته آنی لایق كورمیوب آنی كندی‌یه لایق كوردی
پس بو صفت مذمومه انك بوینن اوردی یعنی انك دولت وسعادتی بوینن اوروب آنی ملعون ومخذول اولمق مرتبه‌سنه
ایركوردی پس كافرلرك بو حسد صفتی كمتر صفتلری اولدیكه انبیا علیهم السلامك نعمتنی ازاله ایلمك مراد ایلدیلر
وبو صفت قبیحه‌دن زیاده اولان صفتلری انبیای عظامه اذا وجفا ایتدكلری وانلرله محاربه ومقاتله طریقنه
كیتدكلری وانلرك نیجه‌سنی بغیر حق اولدردكلریدر (مثنوی) زان سكان آموخته حقد وحسد * كه نخواهد خلق را
ملك ابد * كافرلر حقد وحسدی اول كلبلردن اوكرنمشدر كه اول سكلرك هر بری خلقه ملك ابد استمز یعنی كفره اول
كلابدن كبر وحسد وبغض وعداوت وبونلر امثالی اولان برامز صفاتلری اوكرنمشلردر كه اول كلابك هر بری
حسدلرندن خلقك ملك ابد بولدیغنی استمزلر ودنیادن آخرته ایمانله كذر قیلدیغنی وآخرتده سعادت ابدیه صاحبی
اولدیغنی سومزلر بلكه خلقك محروم ومخذول اولدیغنی استرلر (مثنوی) هر كرا دید كمال چپ وراست * از حسد
قولنجش آمد درد خاست * هر شول كمسه‌نك كه اول شیطانلردن هر بری چپ وراستدن كمالنی كوره حسددن اكا قولنج
كلدی ودرد قالقدی یعنی حسدندن قولنج طوتمش كبی مضطرب اولور ودروندن نیجه دردلر ظهوره كلور (مثنوی)
زانكه هر بدبخت خرمن سوخته * می نخواهد شمع كس افروخته * زیرا كه هر خرمنی یانمش بدبخت كمسه‌نك شمعی
شعله‌لو ومنور استمز ولهذا بدبخت اولان كفره الله نوری اولان انبیا علیهم السلامك وجودنی افنا وشمع كبی اولان
كلام خدایی اطفا ایلمك استدیلر (كما قال الله تعالی حاكیا عنهم یریدون لیطفؤا نور الله بافواههم والله متم نوره ولو كره
الكافرون (مثنوی) هین كمال دست آور تا تو هم * از كمال دیكران نفتی بغم * ای حسود اكاه اول بر كمال اله كتور تاكه
سن دخی غیر یلرك كمالندن غم وغصه‌یه دوشمیه‌سن یعنی غیریلرك كمالنی كوروب الم واضطرابه دوشمیه‌سن (مثنوی)

ازخدا میخواه دفع این حسد * تا خدایت وارهاند از حسد * خدای تعالی حضرتلرندن بو حسدك دفعنی استه
تاكم خدای تعالی سنی حسددن قورتره (م ی) مر ترا مشغولیء بخشد درون * كه نپردازی از آن سوی بیرون) تحقیق
سكا درونی مشغوللك بغشلیه اول درونی اولان مشغوللكدن برون جانبنه دوزلمیه‌سن ومقید اولمیه‌سن یعنی
بو حسدك دفعنی خدای تعالیدن استه تا سنی حسد قیدندن خلاص ایلیه وسنك درونكه شول شغلی وارزویی ویره كه
اول شغله وارزویی درونه مقید اولدیغندن خارج عالمده اولان خلایق جانبنه مشغول ومقید اولمغه قادر اولمیه‌سن
وفی الحقیقه انسانك قلبی هیچ برنسنه‌یه زیاده مشغول ومقید اولسه خلقك نیك وبدنی كورمكدن ومدح وذمیله
مقید اولمقدن وانلره بغض وحسد قیلمقدن قورتلور وكندی قلبنك آرزو ایلدیكی نسنه‌یه مشغول ومقید اولور چوق
شی واردر كه انسانی كندی نفسنك وخاطره‌سنك الندن آزاد ایلیوب وخلق عالمك ایوسنی وكتوسنی كورمكدن بری
قیلوب كندی حالنه مشغول ایلر واول جمله اشیادن برقاچنی بو محلده ایراد ایدوب بیورورلر (مثنوی) جرعهٔ می را خدا
زان میدهد) كه بدو مست از دو عالم میرهد * مثلا خدای تعالی حضرتلری می جرعه‌سنه اول خاصیتی ویرر كه انك
سببیله مست اولوب ایكی عالمدن قورتیلور یعنی شراب ایچن كمسه دنیا وآخرت قیدندن خلاص اولور وغم وغصه‌دن
وخواطر وافكارك تشویش ودغدغه‌سندن نجات بولور (م ی) خاصیت بنهاده در كف حشیش) كو زمانی میرهاند
از خودیش * مثال آخر خدای تعالی حضرتلری براوج حشیشده خاصیت قومشكه اول حشیش برزمان آنی یینی
كندیلكندن خلاص ایدر حشیش بنكیلكه دیرلر تركیجه مصلق دیدكاریدر یعنی خدای تعالی براوج بنكیلكده
اول خاصیتی قومشدر كه انی اكل ایلین كمسه‌یی اول بنكیلك برزمان كندیدن قورترر وبیخود ایلر حتی خلقك ایوسن
وكتوسن كورمكدن بری قیلور وحیران وسرگردان اولوب كندی حالنه مشغول اولور (م ی) خواب را یزدان بدان سان
میكند * كز دو عالم فكر را بر میكند * مثال آخر خوابی حق تعالی حضرتلری اول اسلوب ایله ایلر كه ایكی عالمدن فكری
قوپارر یعنی حق تعالی حضرتلری نایمی شول خاصیت اوزره غمدن وفقر ونقصان المندن خلاص ایلر وكذلك آخرت
غمندن وانك خوف والمندن دخی بری قیلور اگر سن دیرسنكه اگر شرابده واگر بنكیلكده واگر خوابده نه انسان
برحاله مقید اولمقدن خالی اولمز جواب اولدر كه افراطله سرخوش اولسه ویاخود بنكیلكی زیاده ایسه ونومی دخی محكم
وقوی اولسه برخیال اله مقید اولمقدن دخی آزاد اولور نته‌كم بورایه مناسب اولان تحقیق جلد اولك اوائلنه قریب
متابعت كردن نصاری وزیررا) بیاننده مرور ایلمشدر پس بو امثله‌دن نتیجه بو اولور كه كندیكی باقی ولم یزل اولان
خدای تعالینك طالب وعاشقی ایلیه كوره‌سن تاكم كندی وجودك قیدندن وایكی عالمك دامندن خلاص اوله‌سن
وازاده‌لر مرتبه‌سنی بوله‌سن (مثنوی) كرد مجنون را ز عشق پوستی * كو بشناسد عدو از دوستی * كورمزمیسن حق
تعالی مجنونی بر پوستك عشقندن انجلین بیخود ایلدیكه اول مجنون عدویی بر دوستدن ایكلمدی وفرق وتمیز قیلمدی
كردك مفعول ثانیسی بونده محذوفدر قرینه هرنه كونه لفظی استرسه اول لفظ تقدیر اولنور بوده قابلدر كه
مجنونی بر پوستك عشقندن انجلین بیخود ایلدی دینله ویاخود بیخود وآزاد ایلدی دیو تقدیر قیلنه یعنی خدای تعالی
مجنونی لیلانك عشقندن انجلین صد هزاران می طوتار كه آنی سنك عقل وادراكك اوزره حواله ایلر یعنی هرنه شیء كه
انسانی مست وبیخود ایلمك شاننده اوله معنامی كبیدر پس حق تعالی نیجه یوزبیك شیء طوتار كه انسانی
سرخوش وبیخویش ایلمك اول شیلرك خاصیتندن وشاننده‌در هر بار كه ای بنی آدم اول خداسنی حیران وسكران
ایلمك استیه انلردن بعضسنی سنك عقل وادراكنك اوزره حواله ایدر تاكم سن اول شیئك باده محبتیله مست ولا یعقل
اولورسن وكندیكی فراموش قیلورسن (م ی) هست میهای شقاوت نفس را * كه ز ره بیرون بردان نحس را * هست
میهای سعادت عقل را * كه بیابد منزل بی نقل را * نفس ایچون شقاوت میلری واردر كه اول نحس وشومی یولدن
طشره ایلتور وهلاك ایدر عقل ایچون سعادت میلری واردر كه عقل اول میلر سببیله نقلسز منزل یوانی بولور یعنی
حق تعالینك بالاستقرار ایكی جنس شرابی واردر كه دیرلر كه بونك تحتنده كفر وضلالت ومعاصی وسیئات وجمیع
خطیات وجمله فسادات مندرجه وموجوده‌در وبو شقاوت میلری نفس ایچون واهل نفس واصحاب هوا واهل دنیا
ایچون مهیا اولمش وظهوره كلمشدر كه اول منحوسی ومنكوبی یولدن طشره كیدره وآنی ضایع ایده نحس بونده
منحوس معناسنه‌در ومنحوسدن مراد نفس واهل نفس اولور هر بار كه نفس واهل نفس وشیطان كوینندن ضلالت
وشقاوت شرابلرنی نوش ایدرلر طریق مستقیمدن طشره كیدرلر وشقی وبدبخت اولوب عاقبت خائب وخاسر اولورلر
واعانسز اولورلر وبر جنسنه دخی سعادت شرابی دیرلر بونك دخی تحتنده نیجه انواع واصناف مندرجه وموجوده‌در
جمیع حسنات وخیرات وصالحاته متعلق اولان اعمال وحالات سعادت میلرینك انواعندن اولور وبو جمله

سعادت میلری عقل ایچون مهیا اولمش وظهوره کلمشدر که عقل واصحاب عقل بو سعادت میلرندن نوش قیلەلر بونك
قوت وکرمیتی واسطه‌سیله بی نقل اولان منزلی بولەلر یعنی بر منزله واصل اولەلر که اصلا اول منزلك نقلی اولمیه وا کا
واصل اولان اندن بر آخر منزله انتقال وارتحال قیلمیه مراد دار القرار اولورکه اکا واصل اولان آخر منزله رحلت
ایلمز (مثنوی) خیمهٔ گردون وسرمستی خویش * بر کنند زان سو بگیرد راه پیش * سعادت میلریله مست اولان عقل
کندی سرمستلکندن گردون خیمه‌سنی اول منزل بی نقل طرفندن قوپارر یولی اوکنه طوتار مصرع ثانیده بویله
دیمك دخی جائز اولور سعادت میلریله مست اولان عقل خیمهٔ گردونی کندی سرمستلکندن قوپارر اول منزل
بی نقل جانبندن اولان راهی اوکنه طوتار یعنی بو خیمهٔ فلك وانك جوفنده اولان اشیا منزل بی نقلك بولنده سد
وحجاب ودار القرارك جانبنه پرده ونقاب کبی واقع اولمشدر سعادت وعشق ومحبت میلریله مست اولان عقل
کندینك سرمستلکندن بو گردون خیمه‌سنی واشیا پرده‌سنی اورتالقدن دست عقلله وقوت روحانیه ایله رفع وخرق ایلر
پس اول جانبدن یولی اوکنه طوتوب بی نقل اولان منزله واصل اولور واقطار سموات وارضدن انك عقل وروحی سلطان
محبتك قوتیله نفوذ ایدوب مرتبهٔ حقیقتده قرار قیلور چونکه میلرك انواع اوزره اولدیغی مقرر اولدیسه اول میلرك
برمقدار اهللرنی ومحللرنی بیان ایلمکه شروع ایدوب بیورورلر (مثنوی) هین بهرمستی دلا غره مشو * هست عیسی
مست حق خر مست جو * ای دل آکاه اول هر مستلکه مغرور اولمه مستیده یا وحدت ایچون اولور سه هر بر مستیه
مغرور اولمه دیمك اولور زیرا حضرت عیسی علیه السلام مست حقدر وخر مست جودر عیسی علیه السلامدن
مراد اهل روحدر وخردن مراد بونده حیوان سیرت اولان اهل نفسدر جو غدای بدنیه‌دن عبارت اولور خلاصهٔ
کلام بویله دیمك اولورکه ای کوکل آکاه وخبردار اول هر بر مستیه مغرور اولوب انی مست الهی صانمه زیرا
عیسی مشرب اولان اهل روح حق تعالینك مستیدر وخر سیرت اولان اهل نفس غدای جسمانیه ولذات
نفسانیه‌نك اسیر ومستیدر مغ هذا بونه بو گروهدن چوق کمسه کندونی خلقه مست الهی کوستررلکن مست
الهی دکلدر بلکه اول تزویرله خلقی مغرور وفریفته ایلیه تاکم اکا زخارف دنیویه واغذیهٔ جسمانیه بو صنعتله
حاصل اوله پس ای کوکل اکر سن علم ومعرفتله آکاه اولورسك مست حق اولی مست خلق اولاندن فرق وتمییز ایلمکه
قادر اولورسن وسعادته متعلق اولان میلرك محللرنی جست وجو قیلورسن (مثنوی) اینچنین می را بجو زین خمها *
مستی اش نبود ز کوته دمها * بونك کبی می بو کوپلردن استه که انك مستلکی کوتاه دملردن اولمیه خملردن
مراد محبوب اولان صورتلردرکه هر بر محبوب اولان صورت بر کونه می ملاحتله پر اولمشدر پس اول صورت من وجه
خمه مشابهدر وانده اولان ملاحت وحلاوت شرابه مماثلدر کوته دم قوریغی قصه دیمکدر بوراده مراد نتیجه‌سی
اولمیوب عاقبت وخاتمه‌سنده خیر اولمین ابترلر اولورکه انلرك صوکلری اولمیه یعنی بو تجلین می سعادتی وبادهٔ هدایت
وعنایتی بو مظاهر الهی کوپلرندن استه که انك مستلکی ابترلردن وخاتمه‌سنده خیر اولمین بدترلردن اولمیه بلکه شول
کمسه‌لرك وجودی خملرندن بو تجلین می طلب ایله که دولتلری ابدی وسعادتلری سرمدی اوله وملاحت ولطافتلرینه زوال
کلمیه وشرف وعزتلری منقطع اولمیه (مثنوی) زانکه هر معشوق چون خمیست پر * آن یکی دردود کر صافی چو در
زیرا که هر معشوق بر طولو کوپ کبیدر مثلا اول بری دردو اول بر آخری در کبی صافیدر یعنی اکرچه کوپلر
صورتا هب برجنسدر ولکن بعضسنك درونی درد ایله وغل وغش ایله پردر وبعضسنك درونی دخی در کبی
صافی وپاك نسنه ایله مملودر کذلك هر معشوق اولان انسانك باطنی دخی بویله متفاوتدر کیمینك باطنی غل وغش
ایله وکیمینك باطنی فکر مشوش وکیمینك درد ایله وکیمینك دخی درد ایله طلودر بعضسنك دخی باطنی در کبی صافی
معنیلرله ولطیف وشریف سرلرله طلودر پس طالب اولان انسانده بر قوت ذائقه کرکدرکه انلرك درونده اولان
اوصافنی واحوالنی بیله وقنغی قبیلدن ایدیکنی فهم قیله‌تاکم بیورورلر (مثنوی) می شناسا هین بچش با احتیاط
تا می یابی منزه ز اختلاط * هر دو مستی می دهندت لیك این * مستی ات آرد کشان تا رب دین * ای می شناس آکاه اول
احتیاط واهتمامله هر برنی طات تا اختلاطدن منزه بر می بوله‌سن نعم هر ایکی کوپ سکا مستلك ویررلر لکن
بو اختلاطدن منزه اولان می سنی مست چکرك رب دینه دك کتوررر بوهم وجهدر بوذکر اولنان هر ایکی
طائفه سکا مستلك ویررلر بو مستلك سنی تا جناب الهی یه چکرك کتوررر یعنی ای درون انسانیده اولان
حالتلری وکیفیتلری فهم ایلین طالب آکاه اول هر کسك خم وجودنده موجود اولان حالات وکیفیاتی زیاده اهتمام
واحتیاطله طوتله وچاشنی کیر اول تا کم نفس وهوا وزرق وریا ایله اختلاط ایلمکدن منزه ومطهر بر شراب خالص بوله‌سن که
اول خلوصك درونده اولان حالات نفیسه‌در واختلاطدن منزه اولمین می اهل نفسك قلوبنده اغراض نفسانیه ایله

مشوبه اولان کیفیات خبیثه وخسیسه‌در هر ایکیسنك طالبه مستلك ویرملری شاندندر ولیکن بو اختلاطدن
منزه وغل وغشدن وغرض نفسانیه‌دن مصفا اولان می سنی مست اولدیغك حالده چکرك سنی رب دینك
وخالق عالمینك حضورینه دك کتوررر (مثنوی) تا رهی از فکر ووسواس وحیل * بی عقال این عقل در رقص الجمل
حتی فکر ووسواس وحیلدن خلاص اولورسن عقالسز بو عقل رقص جمله اوله یعنی بو اختلاطدن منزه اولان
باده‌نك مستلکندن افکار ووسواس وحیلدن خلاص اولورسن بو عقل دنیا ونفس وهوا قیدندن بلکه ماسوا
بندندن آزاد اولدیغی حالده جمله‌سی رقصده اولور یعنی وجده کاور وبی قید اولوب میدان معرفتده جولان قیلور دیمك
اولور عقال پایبنده دیرلر (مثنوی) انبیا چون جنس روحند وملك * مر ملك را جذب کردند از فلك * انبیای عظام
علیهم السلام چونکه روحك وملکك جنسیدرلر لاجرم ملکی فلکدن جذب ایتدیلر یعنی انبیای عظام چونکه
ارواح وملائکه ایله جنس اولدیلر لاجرم جنسیتلری واسطه‌سیله افلاکدن املاکی کندیلری جانبنه جذب ایلدیلر تاکم
حضرت جبریل امین علیه السلام وبعض ملائکهٔ مقربین انبیای مرسلین طرفنه میل ایدوب کلدیلر وانلرله مقارنت
ومصاحبت قیلدیلر وبری برلرینه یار ومعین اولدیلر که هر جنس کندی جنسنه یار اولور ومعاونت قیلور (مثنوی)
باد جنس آتشست ویار او * که بود آهنگ هر دو بر علو * مثلا باد وهوا آتشك جنسی وانك یار وقرینیدر زیرا
هر ایکیسنك قصد وآهنکی علوه‌در یعنی ایکیسی دخی علویدر آتشك علوی اولمسی ققی ظاهردر مثلا هر آتشکه یقه‌سن
البته انك علوی روحانی اعلا جانبنه صعود ایدر معلوم اولدیکه انك مرکزی علویدر کذلك بادك دخی مرکزی علویدر
وانك علوی اولدیغی تفهیم ایچون بو بیتلری ضرب مثل ایدوب بیورورلر (مثنوی) چون ببندی تو سر کوزی تهی *
در میان حوض یا جوی نهی * مثلا چونکه سن بر تهی کوزه‌نك دهانی بغلیه‌سن بر حوضك ویا خود بر جوینك
اورته‌سنه قویه‌سن (مثنوی) تا قیامت آن فرو ناید بپست * که دلش خالیست ودروی بادهست * قیامته دك اول
کوزهٔ تهی آشغه کلمز حال بوکه اول کوزه‌نك مرکزی سفلیدر آشغه کلمك انك شانندن ایدی لکن آشغه تنزل قیلمز زیرا
اول کوزه‌نك درونی خالیدر ایچنده باد وهوا واردر آنی اسفله میل ایلمکدن منع ایلر (مثنوی) میل بادش چون سوی
بالا بود * ظرف خود را هم سوی بالا کشد) اول کوزه‌نك بادینك میلی چونکه بالا جانبنه‌در پس کندینك ظرفنی دخی
جانب بالایه وطرف اعلایه چکر (مثنوی) بازان جانها که جنس انبیاست) سوی ایشان کشکشان چون سایهاست
کیرو اول جانلر که انبیای عظامك جنسیدر اول جانلر انلرك طرفنه سایه‌لر کبی کشکشاندر یعنی شول مؤمنلرك
جانلریکه انبیای عظام علیهم السلامك ارواح مقدسه‌سیله عالم معناده جنس اولمشلر واشنالق قیلمشلردر سایه
سایه دارلر جانبنه نیجه منجذب اولوب چکاورسه وتبعیت قیلورسه اول جانلر دخی انبیای عظامه سایه‌لر کبی چکاوررلر
وهر وجهله انلره تابع اولورلر (مثنوی) زانکه عقلش غالبست وبی زشك * عقل جنس آمد بخلقت با ملك) زیرا که اول
جانلرك هر برینك عقلی نفس اوزره غالبدر وشکسز عقل خلقتده ملك ایله جنس کلدی یعنی شول جانکه انبیای عظامله
جنسدر انك عقلی نفسنك اوزرینه غالب کلمشدر وهیچ شکسز عقل ایسه خلقتده وطبیعتده ملائکه ایله جنس
اولمشدر پس هر شیء کندینك جنسنه میل ایلمك مقرردر ملائکه‌نك مرکز ومقامی علویدر عقلك دخی کذلك انلر کبی
مرکز ومقامی علویدر (مثنوی) وان هوای نفس غالب بر عدو * نفس جنس اسفل آمد شد بدو * واول هوای نفس
عدوی دینك اوزرینه غالبدر نفس اسفل جنسی کلدی لاجرم اسفل جانبنه کتدی که هر شیء کندی جنسنه ومرکزینه
البته میل ایدیجیدر بو تقدیر اوزره شد رفت معناسنه اولور اما اولدی معناسنه اولسه دخی ممکن اولور ولیکن مصرع
اولده اولان نفس غالبه بو تقدیر اوزره مضاف اوقنور ومصرع ثانیده اولان نفسه عین معناسی ویریلور وبو تقدیر اوزره
معنی بویله اولورکه اول دشمنی اوزره غالب اولان نفسك هواسی عین جنس اسفل کلدی واول اسفله اولدی اما اولکی
معنی بوندن اولیدر (مثنوی) بود قبطی جنس فرعون ذمیم * بود سبطی جنس موسئ کلیم * مثلا قبطی
فرعون ذمیمك جنسی ایدی انکچون اکا مائل اولدی وتبعیت قیلدی اما قوم سبطی حضرت موسئ کلیمك
جنسی ایدی بو اجلدن بونلر اول حضرته میل قیلدی وتابع اولدی (مثنوی) بود هامان جنستر فرعون را) برگزیدش
برد تا صدر سرا * هامان فرعونه جنسترك ایدی لاجرم آنی کزیده ایلدی تا سراینك صدرینه ایلتدی وآنی کندییه
وزیر ومصاحب ایتدی (مثنوی) لاجرم از صدر تا قعرش کشید * که دو جنس دوزخند ان دو پلید * لاجرم هامان
اول فرعونی صدردن قعره‌دك چکدی ودوزخه ایلتدی زیرا اول ایکی پلید دوزخ جنسندندر پس جنسیت
واسطه‌سیله آنی اهل اولدیغی منزله جذب وواصل ایلدی وبو ایکی پلیدك دوزخله جنسی اولمسی شو مناسبتله‌درکه
(مثنوی) هر دو سوزنده چو دوزخ ضد نور * هر دو چون دوزخ ز نور دل نفور) هر ایکیسی دوزخ کبی خلق یاقیجی

نورك ضـدیدر بوهم وجهدر هرایکیسی خلقی باقیجیدر دوزخ کبی نورك ضدیدر هرایکیسی دخی دوزخ کبی نوردلدن
نفرت ایدیجیدر (مثنوی) زانکه دوزخ کوید ای مؤمن توزود * بر کذر که نورت آتش رابرد * زیرا که دوزخ دیرای
مؤمن سن تیز کچ زیراسنك نورك آتشی قاپدی یعنی بنم آتشمی سوندردی (کما قال علیه السلام تقول جهنم یوم القیمة
جزیامؤمن فان نورك اطفأ ناری (مثنوی) بکذرای مؤمن که نورت میکشد * آتشم راچونکه دامن میکشد * جهنم
دیرکه کچ ای مؤمن زیراسنك نورك اولدرر وسوندرر بنم آتشمی چونکه نورك دامن چکه بوایکی بیت ذکر اولنان
حدیث شریفك مضمونی تفسیردر (م ی) میرمدان دوزخی ازنورهم * زانکه طبع دوزخستش ای صنم * اول دوزخه
منسوب اولان کمسه لرهم نوردن واهل نوردن اورکر زیرا که اول دوزخینك طبعی دوزخ طبعدر رای صنم یعنی
دوزخه منسوب اولنلر نارنوردن ونورانی اولان کمسه لردن قچرلر وفرار ایدرلر زیرا ای مخدوم ومعظم اولان کمسه انلرهم
دوزخ طبیعتدر چونکم دوزخ مؤمنلردن وانلرك نورندن فرار ایلر اهل دوزخ دخی کذلك نوردن ونورانی اولان
طائفه دن فرار ایدرلر (مثنوی) دوزخ ازمؤمن کریزد انچنان * که کریزدمؤمن ازدوزخ بجان * الحاصل دوزخ
مؤمندن انجلین قاچرکه مؤمن دوزخدن جانله قاچر یعنی دوزخدن مؤمن دل وجانله نیجه نفرت ایلرسه دوزخ دخی
مؤمنـدن اویله نفرت ایلر (م ی) زانکه جنس نار نبود نوراو * ضد نار آمد حقیقت نورجو * زیرا که مؤمنك نوری نارك
جنسی دکلدر حقیقتده نورجو اولان کمسه نارك ضدی کلدی زیرا هر مطلوبك طالبی نوعا مطلوبنك جنسندندر پس
مؤمن نورجنسندن اولور پس نورجو اولان مؤمن نارك ضدی اولور وضددن البتته نفرت واعراض قیلور (م ی)
درحدیث آمدکه مؤمن دردعا * چون امان خواهدزدوزخ ازخدا * دوزخ ازوی هم امان خواهد بجان * که خدایا
دوردارم ازفلان * حدیث شریفده کلدیکه مؤمن دعاده چونکم دوزخدن امان دیلیه الله تعالیدن دوزخ هم
جانله مؤمندن امان استر بویله دیوکه خدایا بنی فلان مؤمندن دورطوت (کما قال علیه السلام اذاقال المؤمن اللهم
اجرنی من النار تقول النار اللهم اجرنی منه) حاصل کلام برشیئه درونك میل ومحبتی انکله جنسیتنه دلالت قیلور
وبرشیئدن قلبك اعراض ونفرتی انکله ضدیته اشارت ایلر (مثنوی) جاذبه جنسیتست اکنون ببین * که توجنس
کیستی ازکفر ودین * پس ای انسان سن جنسیتك جاذبه سنی شمدی بوندن اده کورکفر ودیندن سن کمك
جنسندن سن اکراهل کفردن واکراهل دیندن (م ی) کربهامان مائلی هامانیٔ * وربموسی مائلی سبحانیٔ * واکرهامانه
مائل ایسك هامانی سن واکر موسایه مایل ایسك سبحانی وربانیسن یعنی اهل هوایه مائل ایسك اهل هواسن وانبیا
علیهم السلام واولیای کرامه مائل ایسك اهل خداسن هرقنغی طرفه میل ومحبتك غلبه سی اولورسه جنسیت ثابت
اولور مثلا برکسـه نك از بچق صلحایه میلی اولسه وانلرله دخی احیانا صحبت قیلسه ولیکن اکثر میل ومحبتی والفت
وصحبتی کفره وفجره ایله اولسه وانلرله مصاحبت ایلدیکندن لذت السه اول کمسه انلر جنسندن وانلر زمره سندن
عد اولنور وکفره وفجره شکلنده اولان برکسه دخی صلحا ومؤمنینه زیاده میل ومحبت قیلسه واکثر انلرله مصاحبت
ومجالست قیلسه وانلرك قوللندن وفعللندن حظ السه ولذت بولسه اول کمسه صلحا ومؤمنیندن معدود قیلنور ولکن
بوایکیسنك مابینده برکسه دخی وارکه انك ایکی جانبه بیله میلی برابردر وایکی جانبدن بیله حظی ولذتی واردر
بوکونه کمسه لره خطاب ایدوب بیوررلر (مثنوی) وربهر دومایلی انکیخته * نفس وعقلی هردوان امیخته * هردو
درجنکند هان وهان بکوش * تاشود برنفس غالب عقل وهوش * واکرهرایکیسنه مائللك قوپمش ایسه
نفسنه وعقله منسوب اولان اول نسنه لرك هرایکیسی قرشمش ایسه هرایکیسی بوتقدیر اوزره جنکده در آکاه
اول سعی ایله تاکم نفس اوزره عقل وهوش غالب اوله بعض نسخه ده بویله در تاشود غالب معانی برنقوش تاکم معانی
وعقول نقوش وصورك اوزرینه غالب اوله دیمك اولور یعنی اهل ضلالت واصحاب هدایت اولنلردن هربرطائفه یه
سنك قلبکدن میل قوپمش وطرفینه بیله محبت حاصل اولمش ایسه ونفسله عقلك هرایکیسنك مقتضالری بری برینه
مخلوط اولمش ایسه بوتقدیرجه عقلله نفس هرایکیسی جنك وقتالده اولورلر نفس کندی جنسندن اولان اهل نفسك
جانبنه مائل اولور وانلرك اعمالنه محبت ورغبت قیلور عقل بوخصوصده نفسه مخالفت قیلور وانك آرزولرینه مانع
اولور واصحاب عقولك اعمال وافعالنه میل ومحبت قیلور الحاصل بوایکیسی منازعه ومجادله دن خالی اولمزلر
کرکدرکه آکاه وتنبه اوله سن وسعی وکوشش قیله سن تاکم نفسك مقتضاسی اوزره عقل غالب اوله وسنی
ارباب عقول طرفنه جذب قیله تاکم انلر جنسندن اوله سن وسعادت ابدیه بوله سن (مثنوی) درجهان جنك
شادی این بسست * که ببینی برعدو هردوشکست * جنك جهانده شادیلك سکا بوکافیدرکه دشمنك اوزره
هردم شکست وانهزام کوره سن یعنی بوجنك وخصومت عالمنده سکاشادیلك بوقدر کافیدرکه اعدای عدو اولان

نفسك اوزره هردم شکسته لك کوره سن واصدق صدیقك اولان عقلکی انك اوزرینه غالب وقوی مشاهده قیله سن
فی الحقیقه برکسه کندی دشمنی منکسر کورسه شاد اولور جمله دشمنلرك اشد واقواسی خود برموجب (اعدا
عدوك نفسك التی بین جنبیك) سنك نفسکدر پس منکسر کورمك سکا شادیلك کفایت ایدرچونکم مناسبتله
بوقدر معارف بیوردیلرینه قصه یه شروع ایدوب بیوررلر (مشورت کردن فرعون باهامان در ایمان آوردن بموسی
علیه السلام (مثنوی) آن ستیزه روی سختی عاقبت * کفت باهامان برای مشورت * اول ستیزه یوزلو فرعون
سختلکله عاقبت حضرت کلیم اللهك کلماتنی مشورت ایچون هامانه دیدی (مثنوی) وعدهای ان کلیم الله را * کفت
ومحرم ساخت آن کمراه را * حضرت موسی کلیم اللهك وعده لرنی هامانه دیدی واول کمراهی کندیسنه محرم دوزدی
(م ی) کفت باهامان چوتنها اش بدید * جست هامان وکریبانش درید * فرعون حضرت موسی علیه السلامك
کلمات شریفه سنی هامانه دیدی چونکم آنی تنها کوردی چونکم هامان فرعونك سوزلنی اشتدی برندن
صچرادی ویقه سنی یرتدی (مثنوی) بانکها زدکریها کردان لعین * کوفت دستار وکله رابرزمین * اول ملعون
صدالر اوردی کریه لر قیلدی دستارنی وکلاهنی یره اوردی وبویله دیدی (مثنوی) که چه کونه کفت اندرروی شاه
اینچنین کستاخ آن حرف تباه * که نه کونه شاهك یوزنه سویلدی بونك کبی کستاخ اول باطل حرفی یعنی تباه وباطل
اولان کلماتی بونجلین کستاخ سنك کبی پادشاهك یوزنه قرشونه وجهله سویلدی (مثنوی) جمله عالمرا مسخر کرده تو
کاررا بابخت چون زرکرده تو * ای شاه سن جمله عالمی کندیکه مطیع ومسخر ایلمشسن کاری بخت ودولتله زرکبی
ایلمشسن یعنی جمله کارکی بخت وسعادتك واسطه سیله آلتون کبی عزیز وشریف ایلمش سندر (مثنوی) ازمشارق
وازمغارب بی لجاج * سوی تو آرند سلطانان خراج * مشارق ومغاربدن بی لجاج وبی عتاب جمیع پادشاهلر سنك
طرفکه باج وخراج کتوررلر (مثنوی) پادشاهان لب همی مالندشاد * بر ستانهٔ خاك توای کیقباد * زمانکده
اولان پادشاهلر شادیلکله سنك آستانك خاکی اوزره ای کیقباد لب سوررلر یعنی خاك آستانکی اوپرلر خاك آستانه
اوزره لب سورمك آنی اوپمکدن کنایه اولور آستانهٔ خاك تودیمك خاك آستانهٔ تو دیمك تقدیرنده اوله (م ی) اسب یاغی چون
ببیند اسب ما * رونکرداند کریزدبی عصا * یاغی وباغی اولان دشمنك اسبی چونکم بزم اسبمزی کوره چوب وعصاسز
یوز دوندورر وقاچر عصا بونده آلت منعدن کنایت اولور (مثنوی) تاکنون معبود ومسجود جهان * بودئی کردی
کمینهٔ بندکان * شمدیه دك جهانك معبود ومسجودی اولمش ایدك بنده لرك کمینه سی دخی اولورسن یعنی الی الان
جهان خلقنك معبودی ومسجودی اولمش ایدك هرکس سکا عزت وتعظیم ایلردی شمدی بنده لرك حقیر وکتری
اولورسن دیدی (مثنوی) درهزار اتش شدن زین خوشترست * که خداوندی شود بندهٔ پرست * هزار آتشده اولمق
بومتابعتدن خوشتردرکه برخداوند بنده سنه طاپیجی اوله یعنی هزار کره آتشه کیمك وآتشده اولمق بوخصوصدن
یکرکدرکه (النار ولا العار) دینلمشدر عار دکلیدر برخداوند بنده سنك زیرحکمنده اوله وا کاهر وجهله خدمتلر
وطاعتلر قیله غیرت وحمیتی اولان ناری قبول ایدر عارقبول ایتمز دیدی وحمیت وجاهلیت غلبه ایدوب دولت
وسعادتدن آنی بواسلوبله محروم ایلدی (مثنوی) نی بکش اول مرا ای شاه چین * تا نبیند چشم من برشاه این *
یوق اول بنی قتل ایله ای شاه چین تاکم بنم کوزم شاهك اوزرنده بوحالی کورمیه یعنی حضرت موسی علیه السلامه
تابع اولمه ای اولو پادشاه اکراکا تابع اولورسك اول بنی اولدر تاکم بنم کوزم بومتابعت اثرنی شاهك اوزرنده
کورمیه دیدی شاه چین تعبیری یاچین مملکتنی دخی ضبط ایلدیکی اعتبارله اوله ویاخود اول طرفك ملوکی بونك
مغلوبی وزبونی اولدیغی اعتبار ایله اوله (م ی) خسروا اول مرا کردن بزن * تا نبیند این مذلت چشم من * ای پادشاه اول
بنم بوینی اور تاکم بنم چشمم بومذلتی کورمیه (مثنوی) خودنبودست ومبادا اینچنین * که زمین کردون شود کردون
زمین) بویله خود اولمشدر واولمسونکه زمین آسمان وآسمان زمین اوله یعنی برادنی کمسه اعلا اوله وانك اوزرینه
حاکم اولوب تصدر قیله وبرعالی قدر وصاحب صدره دخی اول ادنی اولان بنده نك تحت تصرفنده اوله بویله خود
اولمشدر وشمدنصکره دخی اولمیه دیدی که بویله اولمق آسمان زمین مرتبه سنه وزمین آسمان مرتبه سنه وارمق کبیدر
دیو آنی تخویف وتغییر ایلدی (مثنوی) بندکان مان خواجه تاش ماشوند * بی دلانمان دل خراش ماشوند * بزم
بنده لریمز بزم خواجه تاشمز اولور بزم بی دیللریمز بزم تحت حکممزده بنده لریمزدر بزمله خواجه تاش اولورلر وانلر حالا
بزم بی دیللریمزدرکه بزدن قورقیلر واوتانجیلردر اول زمانده انلر بزم قلبمزی انجیدیجی اولورلر وبزه خلجان واضطراب
ویررلر دیدی (مثنوی) چشم روشن دشمنان ودوست کور * کشت مارا پس کلستان قعر کور) دشمنلرك چشمی روشن
ودوستلرك کوزی کور اوله پس بزه مقبره نك قعری کلستان اولدی یعنی چونکم سن موسی علیه السلامه تابع

اولەسن سبطيلرك كوزی روشن اولور ودوستمز اولان قبطيلرك كوزی كور اولور بو تقديرجە پس بزە اولمك اولی اولور وقعر كور بو حالی كورمكدن بزە بكرك كلوردی دیدی وبوندن حصە بواولوركە هربار كە فرعون سيرت اولان بر اهل نفسی زمانەسنك موساسی كبی اولان بر مرشد موعظە ونصيحتلەمن وجە كنديیە مائل قيلسە انك هامانی كبی اولان هواسی وياخود اهل هوادن بريسی انك اول مرشدە متابعت ايلمسنە مانع اولوروسنك عرضك وناموسك بوقيدركە واررسن برفقير وحقيرە بيعت ومتابعت قيلورسن بونە كونە عقل وتدبيردر ديو آنی تغيير قيلور الحاصل صلاح وفلاح تحصيلنە وايمان وعرفانك تكميلنە مانع اولوب انی دينسز وايمانسز قومغە سبب اولور (تزييف سخن هامان (مثنوی) دوست ازدشمن همی نشناخت او* نرد را كورانە كژ می باخت او* اول هامان دوستی دشمندن فهم ايتمدی نردی كور كبی اكری اوينادی يعنی ايشی كج ايشلدی دوست حقيقت اللهك رسولی وا كا تابع اولان مؤمنلر ومتقيلر ايكن انلری دشمن عدا ايلدی واهل هوا واهل دنيا فی الحقيقە اعدا ايكن ظاهردە اولان ريش خندلرينە مغرور اولوب انلری دوست عدا ايلدی بيلمديكە يوم قيامتدە بونلر بری برينە عدو اولەلر اما متقی اولان مؤمنلر بری برلريلە خلت وصداقت اوزرە اولەلر (كما قال الله تعالی الاخلاء يومئذ بعضهم لبعض عدو الا المتقين) بو بياندە هر هامان سيرت اولان كمسەنك قولنی ابطال وتزييف ايلمكە اشارت واردر كە انلر اهل دنيايی واهل هوايی كنديلرە دوست طوترلر واهل حق واصحاب هدايی دشمن عدا ايدرلر الحاصل بو بياندە بو كونە طائفەيە تعريض ايدوب بيوررلر (مثنوی) دشمن تو جز تو نبود ای لعين* بيكناها نرا مكو دشمن بكين* ای لعين سنك دشمنك سندن غيری دكلدر بی كناهلرە كين وغضبلە دشمن ديمە يعنی ای هامان سيرت اولان واهل حقی كنديیە دشمن بيلن ملعون سنك دشمنك سنك نفسكدن غيری دكلدر بی كناه اولان اصحاب هدايە وارباب نهايە كين وغضب سببيلە دشمن ديمە بونلر خود عباد اللهە عين دوستلردر وهر كسە خير ومنفعت مراد ايد بجيلردر (م ی) پيش تو اين حالت بد دولتست* كە دواد اول وآخر لتست* ای بدبخت سنك قتكدە بو حالت بد دولتدركە اولی دواد وو آخری لتدر يعنی ای بی دولت سنك قتكدە بو قبيح اولان حالت وخبيث اولان عادت كە دنيانك زيب وزينتی ومال وثروتی دولتدر كە اول دولت ديديكك حالت قبيحەنك اولی يلمك وبيهودە بيرەسعی ايلمك واخری لت وضربت ييكدر نتەكم دولت لفظنك بو رموزە دلالتی واردركە انك اولی دودر دودويدن لفظندن امردر آخری لتدر ضربت معناسنە پس بو دولتك مغروری اولان كمسەلرك اولی يلمك وآخری لت ييك اولور ولفظ دولت بو معنايی ايهام قيلور (م ی) گر ازين دولت نتازی خز خزان* اين بهارت را همی آيد خزان) اگر بو دولتدن سور تنوسور تنو چاچمیەسن بوسنك بهاريكە البتە زوال وخزان كلور يعنی اكر بو دولت صوريدن آهستە آهستە تدريجلە آخرت جانبنە چاچمیەسن وكنديكی خلاص ايتمیەسن سنك بو دولتك بهارنە عاقبت خزان كلور وملك ودولتك بالكليە خراب اولور خز خزان خزيدن لفظندندر سور تنوسور تنو ديمك معناسنە بورادە آهستە آهستە ديمك معناسی ويريلور (مثنوی) مشرق ومغرب چو تو بس ديدە اند* كە سر ايشان زتن ببريدە اند) اهل مشرق واهل مغرب سنك كبی پك چوق كورمشلردركە انلرك باشنی تندن كسمشلردر بو خطابلر جميعا هرعصردە اولان شول هامان سيرت وفرعون طبيعت اولان بدبختلرەدركە انلر بو دولت دنيايە مغرور اولوب سركش اولورلر واهل حقە متابعت قيلمقدن نفرت قيلورلر وملك عالمی كنديلرە باقی صنورلر خبرلری يوقكە مشرقی ومغربی او انلر انلر كبی نيجە ظالملری كورديلركە انلرك باشلرنی بدنلرندن كسديلر ونيجە اهانت وحقارتلە انلری اولدرديلر (مثنوی) مشرق ومغرب كە نبود برقرار) چون كند آخر كسی را پايدار) مشرق ومغرب برقرار اولمز بر آخر كمسەيی نيجە پايدار ايلر يعنی مغرب ومشرق ومابينهما هرنقدر شیء وار ايسە بو جملەسی بی قرار وفانيدر آخر برغير كمسەيی بو مغرب ومشرق نيجە پايدار وباقی ايلر يعنی چونكم ملك دنيا فانی اولە اكا مالك اولان كمسەيی اول باقی ايلمكە مالك دكلدر بلكە كنديسی نيجە هالك ايسە اكا مالك اولان دخی اويلە هالكدر (مثنوی) تو بدان فخر آوری كز ترس وبند) چاپلوست كشت مردم روز چند) سن انكلە فخر ايدرسن كە ترس وبندن مردم بر قاچ كون سكا چاپلوس اولدی وتملق قيلدی يعنی سن انكلە فخر ايلرسنكە بو خلايق سنك شركدن خوف ايلدكلرندن وقيد وبندە قورقوسندن بر قاچ كون سكا چاپلوس اولديلر وتملق وتبصبص قيلديلرسن بونلرك بحسب الظاهر اولان چاپلوسلكلرين كوروب انلری كنديكە دوست وياخود كرچك مطيع ومنقاد اولمش كمسەلر صانورسن حال بو كە انلرك سكا تواضع وتملقی سنك ايلدكاركدن اوتريدر (مثنوی) هر كرا مردم سجودی ميكنند) زهر اندر جان اومی آكنند) چونكە بر كرددازوان ساجدش) داندا وكە زهر بود وموبدش) هر كيمە كە خلق بر سجود وتعظيم ايلرلر انك جاننە زهر طولدررلر چونكە انك اول ساجدی اندن رجوع ايليە اول كمسە انك زهر اولديغی بيلور وانك موبدی دخی بيلور موبد بفتح الميم مجوسيلر دانشمندلرينك اولوسيدركە هرمشكلی اكا صوررلر فارسيدە

وعريدە مستعملدر اما فرس شاعرلرينك شعرلرندن دكلنوركە هر ملتك اولو دانشمندلرينە اطلاق اولنە موبد ضم ميملە مهلك معناسنە وخالی ويرامز ايدبجی معناسنە دخی كلور بو ايكی معنايە بو محلدە قابليت واردر وخلاصە كلام اولدركە هر شول كمسەكە بو خلايق بر سجود وتعظيم ايليەلر اول كمسەنك جانی ايچنە زهر قاتل طولدررلر اول واسطە ايلەكە مسجود ومفخم اولان كمسە بونلرك كنديیە اولان تعظيم وتكريمندن غرورە كلور وتكبرلك قيلور كبر وغرور ايسە جانە زهر قاتل وسم هلاهل كبيدر چونكم اول مسجود ومفخم اولان كمسەنك ساجدی وعابدی كنديدن رجوع ايليە اول وقت اول كمسە بيلوركە اول سجدە وتعظيم اكا زهر ايدی وانك دانشمندی وعالمی دخی انك زهر ايدكنی بيلور بو معنی موبد فتح ميملە اولديغی اوزرەدر اما ضم ميملە اولورسە معنی چونكم اول مسجود اولان كمسەنك اول ساجدی وخادمی كنديدن رجوع ايليە اول كمسە انك زهر ايدكنی ومهلك ايدكنی ومضیء حال ايدكنی بيلور ديمك اولور نتەكم بر كمسە خلقك بر نيجە زمان اقبالنە معتاد اولسە وتعظيم وتكريملرينە الفت وانسيت قيلسە وبر كون اول تعظيم ناسە سبب اولان منصب ومالدن معزول اولسە خلق اندن تعظيم وتكريم ايلمكی قطع قيلسە زهر ايچمش كمسەدن ارتق مضطرب اولور پس تعظيم ناسی زهر قاتل اولديغی بوندن قياس ايلە (مثنوی) ای خنك آنرا كە ذلت نفسە) وای آن كز سركشی شد چون كەاو) ای سعادت اول كمسەيەكە انك نفسی ذليل اولدی وای اول كمسەيەكە سركشلكدن طاغ كبی اولدی انسان بر يوزندە فرح ومرحلە يورومك كرك وطاغ كبی سركش ومتكبر اولمق كرك نهی الهی وارد اولمشدر (كما قال الله تعالی فی سورة بنی اسرائيل خطابا بالنبيه وارشادا لامته (ولا تمش فی الارض مرحا انك لن تخرق الارض ولن تبلغ الجبال طولا) بلكە رحمانك عبادی اولان بندەلر كبی ذليل النفس هين ومتواضع يوريیەكە حق تعالی (وعباد الرحمن الذين يمشون علی الارض هونا) ديو هين ولين اولان قوللرنی مدح بيورمشدر (مثنوی) اين تكبر زهر قاتل دانكە هست* از می پر زهر كشت ان كيج مست* بو تكبر كە واردر زهر قاتل بيل پر زهر اولان ميدن اول كيج واحمق مست اولدی يعنی متكبرك وجودندە شو تكبر كە واردر آنی سن زهر قاتل وسم هلاهل بيل اكر سن ديرسنكە اول متكبر سرخوشدر نعم اول احمق ونادان پر زهر اولان شرابدن مست اولديكە مراد اول می پر زهردن كبر ايلە اولان دنيا دولتيدر هر كيم دنيا دولتيلە مست اولوب متكبر اولسە می پر زهر ايچمش كبيدر (مثنوی) چون می پر زهر نوشد مدبری* از طرب يكدم بجنباند سری* مثلا بر مدبر پر زهر می نوش ايليە شوق وطربدن بردم باشنی صالر وتحريك ايلر يعنی بر بدبخت زهرلە آميختە اولمش بر شرابی نوش ايلسە بر زمان انك طربندن باشنی دترەدر زيرا اول شرابك ابتدا نشئەسی ظهور ايلر بعدە زهری انك جكرنی طوغرر نتەكم بيوررلر (مثنوی) بعد يكدم زهر بر جانش فتد* زهر در جانش كند دادوستد* بر دم دنصكرە زهر انك جاننە دوشر زهر انك جاننە دادوستد ايلر والمق وويرمك ايلر چونكم دولت دنيايلە مست اولان كمسەنك دخی شوق وطربی موسمی ايروب انك زهرينك ظهوری زمانی كلدكدە انك زهری وقت اجلدە اول متكبرك جانبندن الور ويرر وآنی نيجە فلاكتلە هلاك قيلور (مثنوی) گر نداری زهرش را اعتقاد* كو چو زهر امد نكر در قوم عاد* اكر اول كبر وعجبك زهرلكنە اعتقاد طوتمز ايسك دی نظر ايلە قوم عادە نە زهر كلدی يعنی ای متكبر اكر كبر ونخوتك زهر قاتل اولديغنە اعتقاد ايلمز ايسك نظر ايلە قوم عادە اول كبردن نە زهر كلدی قوم عاد بر آلای جبار ومتكبر طائفە ايديلر پيغمبرلری اولان حضرت هود عليە السلامە سرفرو قيلمديلر ومطيع ومتواضع اولمديلر پس حق تعالی انلرك اوزرينە باد صرصری ارسال ايلدی وانلری اول باد صرصر پارە پارە وريزە ريزە ايدوب هلاك ايلدی پس معلوم اولديكە قهر الهی متكبر وسركش اولنلر ايچون ايمش فقر ودرويش اولنلر ايچون دكل ايمش نتەكم مثال ايدوب بيوررلر (مثنوی) چونكە شاهی دست يابد بر شهی* بكشدش يا بازدارد در رهی* مثلا چونكم بر شاه بر آخر پادشاهك اوزرينە ال بولە يعنی فرصت بولوب آنی اخذ قيلە اول شاه آنی قتل ايدر ياخود بر چاهدە طوتار يعنی حبس ايلر (مثنوی) ور بيابد خستە افتادەرا مرهمش سازدشە وبدهد عطا* وا كر دوشمش خستەيی بولە شاه اول خستەيە مرهم دوزر وعطا وبخشش ويرركە شاهلرك عادت كريمەسيدر اهل كبر ونخوتی قهر ايدرلر واهل فقر ومحنتە مهر ايدرلر نتەكم ابن فارض قدس الله سره حضرتلری بو معنايە اشارت ايدوب بيوررلر (بيت) متی عصفت ريح الولا قصفت اخا* غناء ولو بالفقر هبت لربت* (مثنوی) گرنە زهرست اين تكبر پس چرا* كشت شە را بی كناه وبی عطا* اكر اول تكبر زهر اولمسە پس نيچون اول شاه غالب مغلوبی بی كناه وبی خطا قتل ايلردی يعنی هر كز جفا ايدوب قتل ايلمزدی معلوم اولديكە انك قتلنە سبب انك كبر ونخوتيدر (مثنوی) وين دگر رابی زخدمت چون نواخت* زين دو جنبش زهر را بايد شناخت* وبو غيريسنی كە مراد درويش خستەدر خدمت وعبوديتسز نيچون اوخشاردی پس بو ايكی جنبش وحركتدن زهری اكلمق لايق

ومکندر یعنی برشاه شاه آخری بی کناه قتل ایلدیکندن وبردرویش خسته یه رعایت ایلدیکندن زهر اولدیغنی اکلمق
قابلدر (م ی) راهزن هرکز کدایی را نزد * کرك کرك مرده راهرکزکزد * راهزن هرکز برکدایی اورمز وبر مفلسی صویمزکه
(المفلس فی امان الله) درقوردا ولمش قوردی هرکز ایصردمی یعنی برکرك زنده برمرده کرکی اصلا ایصرمز بلکه کندی کبی
برزنده کرك اولسه اکا خصومت قیلر وانکله جنك ایلر (م ی) خضر کشتی را برای آن شکست * تا تواند کشتی از فجار
رست) حضرت خضر علیه السلام کشتی یی انکیچون صدی تاکم کمی فجاردن قورتلمغه ممکن اوله زیرا شکسته لك امن
وسلامته سبب اولدیغنه اول حضرت عالم اولوب سفینه یه حضرت موسی علیه السلام ایله راکب اولدقلرنده انی خرق
ایلدی (کما قال الله تعالی فی سورة الکهف (فانطلقا حتی اذا رکبا فی السفینة خرقها) حضرت موسی علیه السلام
حضرت خضرك سفینه یی خرق ایلدیکنه انکار ایلدی (قال اخرقتها لتغرق اهلها لقد جئت شیأ امرا
پس حضرت خضر علیه السلام سفینه یی خرق وشکسته ایلدیکنك سر وحکمتنی اکا اعلام ایلیوب جواب
ویردی (اما السفینة فکانت لمساکین یعملون فی البحر فاردت ان اعیبها وکان وراءهم ملك یأخذ کل سفینة غصبا)
بو آیت کریمه نك ترجمه سی ایکنجی جلدك آخرنه قریب (عذر کفتن فقیر با شیخ) سرخنده مرور ایلدی (مثنوی)
چون شکسته میرهد اشکسته شو * امن درفقرست اندر فقر رو * چونکم شکسته قورتلور شکسته اول زیرا امن
فقرده درفقر ومسکنت جانبنه کیت وتواضع ومذاتی اختیار ایت (مثنوی) آنکهی کو داشت درکان نقد چند) کشت
پاره پاره از زخم کاتند * مثلا اول برطاغ که اول کانده برقاج نقد طوتدی قازمه وکلنك زخمندن پاره پاره اولدی یعنی
اول کوه بلنده معادندن برقاج نقود اولدیغی ایچون انی کلنك وقازمه ایله پاره پاره ایلدیلر (مثنوی) تیغ بهر اوست
کو را کردن نیست * سایه کافکندست بروی زخم نیست * پس تیغ اول کمسه ایچوندرکه انك برکردنی واردر
سایه که افکنده درا کا هرکز زخم یوقدر پس مؤمن وعاقله لایق اولان بو اولورکه کوه کبی کردنکش اولمیه واظهار
انانیت قیلمیه بلکه سایه وار افکنده اوله تاکم تیغ قهر الهیدن دنیاده وآخرتده امان بوله (مثنوی) مهتری نفطست آتش
ای غوی * ای برادر چون برادر میروی * الحاصل ای غوی مهترلك نفط وآتشدر ای قرداش نیچون آتش اوزره
کیدرسن یعنی نفط یاغیله آتش نیجه ایسه وآنی سوندرمك نه مرتبه مشکل ایسه مهترلك دخی نفط یاغیله آتش
کیبیدرکه انك ازاله سی خیلی مشکلدر ای قرداش سن نیچون آتش اوزره کیدرسن واولوالغی کندیکه توجهله
اختیار ایدرسن (مثنوی) هرچه او همواره باشد بر زمین * تیرها را کی هدف باشد ببین * هر شول نسنه که زمینه
هموار وبرابر اوله تیرلره قچن هدف ونشان اولور کوریعنی شول نسنه که زمینه برابر اوله تیرلره هدف اولمز پس شول
کمسه که کبر ونخوتی ترك ایده وزمینه برابر اولوب تواضع اختیار ایده اول کمسه تیر بلایه نشان اولمز اما اظهار وجود
ایلین کمسه البته سهام بلایه نشان اولمقدن خالی اولمز (مثنوی) سر برارد از زمین انکاه او * چون هدفها زخم
باشد بی رفو * اول زمانده که زمیندن باش یوقرو کتوره اول کمسه یه هدفلر کبی بی علاج وبی رفو زخملر اولور یعنی
تیر بلایه نشان اولور وا کا علاج ودرمان بوله من رفو یه دیرلر بونده علاج معناسی ویریلور (مثنوی) نردبان خلق
این ما و منیست * عاقبت زین نردبان افتادنیست * خلقك نردبانی بو بنلك وبز دیمکدر عاقبة الامر بو نردباندن
دوشمکلك واردر ماو منی بنلکدن وسنلکدن وتکبرلکدن کنایه در بو بنلك وسنلك وتکبرلك بر نردبان کبی اولمشدرکه
خلق بو نکله عزت فانیه بامی اوزره قدمه قدمه صعود ایدرلر وعاقبت بو نردبانك هر قنغی قدمه سنه چیقارسه اندن زمین
فنایه دوشمکلك مقرردر (مثنوی) هرکه بالاتر رود ابلهترست * کاستخوان اوبتر خواهد شکست * پس هرکیمکه
بالاتر کیده احمق تردر زیرا انك استخوانی بدتر صینق استر یعنی برکمسه فی المثل بر نردبانه صعود ایلسه که اول نردباندن
هر قنغی قدمه سنده اولورسه عاقبت انك دوشمه سی مقرر ومحقق اولسه واول کمسه دخی بونی بیلسه مع هذا بنه ترقی
قیلسه واعلا اولان قدمه یه چقمغه بذل همت ایلسه اول کمسه زیاده ابله واحمقدر زیرا هر نقدر یوقرو چقسه اندن
آشغه دوشدکده انك کمکلری زیاده قریلور پس مراتب صوریه ومناصب دنیویه یی بوکا کوره قیاس ایله آشغه
پایه ده بولون چونکم دوشمك مقرر اولدقدنصکره یوقرو پایه ده بولنماندن ایورك اولورسن (مثنوی) این فروعست و
اصولش آن بود * که ترفع شرکت یزدان بود * چون نمردی ونکشتی زنده زو * یاغی باشی بشرکت ملك جو * کبر
وغرور ده شول ضررلر بکه برذکر ایلدك بوفروعدر وانك اصولی اول اولورکه ترفع یزدانك شرکتی اولور چونکم
کندکدن اولمیه سن واندن زنده اولمیه سن پس شرکتله ملك استیجی باغی اولورسن یعنی تکبرلك وترفعلك خصوصنده
ذکر ایلدیکمز بو ضررلر کبر ورفعت حق تعالی حضرتلرینه مخصوص صفتلردر پس برکمسه متکبر اولسه وترفع قیلسه
کندویی حق تعالی یه شریك قیلمش اولور انبیا علیهم السلام واولیای کرام ترفعه مشابه اولان صفتلردن بیله

اجتناب ایتمشلر و حق تعالی یی تکبیر ایدوب تواضع طریقنه کتمشلر درقنده قالدیکه متکبر اولهلر وترفع واستعلایه
رضا ویرهلر تاکم بو حدیث شریفدن معلوم اولور (عن ابی هریرة رضی الله عنه) قال کان النبی صلی الله علیه وسلم
وجیوشه اذا علوا الثنایا کبروا واذا هبطوا سبحوا فوضعت الصلوة علی ذلك) بو محله مناسب اولان تحقیق وبو حدیث
شریفك تفسیری اوچنجی جلدده حکمت آفریدن دوزخ آن جهان سرخنده (ساخت موسی قدس درباب صغیر
بیتنك شرحنده مرور ایلدی فلیطلب فیه الحاصل چونکم بالکلیه کندکدن اولمیه سن وحضرت حقله زنده
وفرخنده اولمیه سن شرکتله اللهك ملکن دیلیجی وانکله منازعه ایدیجی بر باغی وطاغی اولورسن وغضب حقه کندیکی
مستحق قیلورسن (قال الله تعالی فی حدیثه القدسی الکبریاء ردائی والعظمة ازاری ومن نازعنی فیهما
ادخلته ناری (مثنوی) چون بدو زنده شدی ان خود ویست * وحدت محضست ان شرکت کیست * چونکه
بالکلیه کندی اغراض نفسانیه کی ومقتضیات حیوانیه کی فانی قیله سن حق اولمزدن اول اولمك مرتبه سنی
بوله سن واول دائم وباقی اولان پادشاه لم یزل ایله زنده وقائم اوله سن وانك اوصاف علیه سیله متصف واخلاق
جمیله سیله متخلق اوله سن سنك جسمکده اصلا شائبۀ وجود قالمیه وانانیت وکبر ونخوت صفتلری اولمیه بو مرتبه ده
همان اول اولور وعبدك وجودی اکا بر آلت مشابه سنده اولور العبد وما یملکه کان لمولاه) موجبنجه عبد وعبدك
مالك اولدیغی شیلر هر نه ایسه مولاسنك اولور بو مرتبه ده اثنینیت ومغایرت قالمز عبدك وجودی مرده حکمنده
اولور ووحدت محضه ظهوره کلور اول شرکت بو مرتبه ده قچن ممکن اولور بو مرتبه ده اصلا شرکت واثنینیت قابل
اولمز بلکه عبدك وجودندن هر نه ایشلرسه فاعل حقیقی ایشلر وعبد قولده وفعلده وکل حالده همان آلت ملاحظه
وامر اعتباری اولور پس بو اسرارك فهمی قالله اولمز اصل حالله اولور مجرد قیل وقالله بیلمکه اعتبار یوقدر بلکه
لازم اولان اولدرکه بونی آیینۀ اعمالده کوره سن وکندیکه حال ایلیه سن تاکم بیوررلر (مثنوی) شرح این
در آیینۀ اعمال جو * که نیابی فهم آن در کفت وکو * بو حالك شرحنی آیینۀ اعمالده استه زیرا قیل وقالده انك فهمنی
بوله مزسن یعنی مجرد قیل وقالله بو حالك حقیقت معناسی فهم اولنمز وماهیتی بیلنمز وادراك قیلنمز اکر بو حالك صورت
حقیقیه سنی کورمك دیلرسك آیینۀ اعمالده کوررسن وبونك ماهیتن مشاهده قیلمق استرسك عملا بیلمکه شروع
قیلورسن اولا کندکدن کبر ونخوتی وعجب ورياستی ازاله ایدرسن اندنصکره کمال تواضع ومسکنتله طریق مستقیمه
کیدرسن پس عبودیت کماله ایردکده وسکا یقین کلدکده بوذکر اولنان معانی شریفه نك حقیقتنی کوررسن وبونك
اسرارنه نظر ایرکوررسن دیمك اولور (مثنوی) کر بکویم آنچه دارم دردرون * بس جکرها کردد اندر حال خون
اول نسنه یی که درونمده طوتارم اکر سویلرسم درحال چوق جکرلر خون اولور یعنی کبر ونخوتی وفخر وانانیته متعلق
اولان عالی ومتکبر ونخور اولان کمسه لرك نتیجه سی نیه منجر اولدیغی مشاهده یی که بن درونمده طوترم اکر آنی
سویلرسم وحقیقت حالی خلقه نقل ایلرسم فی الحال چوق جکرلر قان اولور واول سوزلره تحمل ایلیوب چوق زهره لر
چاك اولور (مثنوی) بس کنم خود زیرکانرا این بسست * بانك دو کردم اکر درده کسست * بس ایلرم زیرکاره بو قدر
بسدر ایکی صدا ایلدم اکر کویده کمسه وار ایسه یعنی بو کونه سوزلردن ارتق سویله مزمکه زیرکاره بو قدر سوز
کفایت ایدر ایکی قات صدا ایلدم وبو معنایی تکرار سویلدم اکر محلده ومجلسده برعاقل کمسه وار ایسه (العاقل یکفیه
الاشارة) موجبنجه اکا بر اشارت کفایت ایدر بر خود بونی تکرار سویلدك تاکم عقلده کامل اولانلر دخی متنبه اوله لر
وبو ایکی کره اولان صیت وصدادن نصیحت اله لر اما عاقل کمسه یوق ایسه هزار هزار بوکونه سوزی تکرار ایلسك
انك کوش بی هوشی آنی اشتمز واول بسیار وبی شمار اولان سوزلردن بر یله برایش ایتمز اکر عاقلی یك اشارت بسست
دیمشلر وا کنار کلامدن فراغت ایلمشلر پس بو سوزلردن رجوع ایدوب ینه هامانك قصه سنه شروع ایدوب بیوررلر
(مثنوی) حاصل ان هامان بدان کفتار بد * اینچنین راهی بران فرعون زد * حاصل کلام اول هامان اول بد وقبیح
اولان کفتاریله بو تجلین بریولی اول فرعونك اوزرینه اوردی یعنی ایمانه کلمك یولنی وفرعونك حضرت موسی علیه
السلامه تابع اولمق طریقنی بو ذکر اولنان اسلوب اوزره قبیح وخبیث سوزلرله سد ایلدی فرعونك قلبنی ایمان
واسلامه کلمکدن اوصاندیروب رد ایلدی (مثنوی) لقمۀ دولت رسیده تا دهان * او کلوی او بریدی ناکهان * دولت
لقمه سی فرعونك اغزینه دك ایرشمشدی اول هامان انك بوغازنی ناکهان کسمش واول لقمۀ دولتی اول فرعون یوتمغه
وآنی هضم ایتمکه مانع اولدی الحاصل فرعونی ایمان ذوقندن محروم قیلدی (مثنوی) خرمن فرعون را داد او بباد *
هیچ شه را اینچنین صاحب مباد * فرعونك خرمننی او هامان یله ویردی هیچ برشاهه بو تجلین وزیر ومصاحب اولمسون
یعنی حق تعالی حضرتلری هیچ برشاه وامیره بونك کبی وزیری مصاحب ایلمه سن که اول شاهی دین وایماندن محروم قیله

واهل حقه متابعت ایلمکه مانع اوله (نومید شدن موسی علیه السلام از ایمان فرعون بجا یافتن سخن هامان در وی
حضرت موسی علیه السلامك نومید اولمسیدر فرعونك ایماندن قلبنده هامانك سوزی ثبات واستحکام بولمق
سبیله (مثنوی) کفت موسی لطف بنمودیم وجود * خود خداوندیت را روزی نبود * حضرت موسی علیه السلام
دیدی ای فرعون برسکا لطف وکرم کوستردك لکن اول لطف وجود خودسنك خداوندلکه نصیب اولمدی
تا کم آنی قبول ایتمکله ابدی خداوند اولیدك وسعادت اخرویه بولیدك (مثنوی) آن خداوندیکه نبود راستین
مر ورا نی دست دان نی آستین * ول خداوندلك که راسته منسوب اولمیه انکچون نه ال بیل ونه یك بیل یعنی شول
خداوندلك که راستلره ودوستلره منسوب اولان خداوندلك اولمیه اول خداوندلك ایچون نه اصل بیل ونه فرع
بیل یعنی انك اصلی وفرعی یوقدر وانکچون قدرت ومحل قدرت دخی یوقدر (مثنوی) آن خداوندیکه دزدیده بود *
بی دل وبی جان وبی دیده بود * اول خداوندلك که دزدیده اوله دلسز وجانسز ودیده سز اولور یعنی شول خداوندلك که
خلقدن استراقه اولنمش وقوت وزورله اله کلمش اوله اول خداوندلك بی قلب وبی روح وبی دیده وبی کوش اولور که
اصلا انك نه صورتنده ونه معناسنده انتظام بولور بلکه صورتا ومعنا مرده وقالب افسرده کبی اولور (مثنوی) آن
خداوندی که دادندت عوام * باز بستانند از تو همچو وام * اول خداوندلکی وسلطنتی که سکا عوام ویردیلر آنی سندن
کیرو وام کبی الورلر یعنی شول دولت وسلطنتی که سکا عوام ناس کیمی سندن خوف ایتمکله وکیمینك دخی سندن طمعی
اولمغله انی سکا ویردیلر حتی سندخی انلرك امیری وحاکمی اولدك انلر سندن آنی دین کبی کیر والورلر زیرا عوام ناسك
ویردیکی خداوندلکك دوام وثباتی یوقدر پس عاقل اولان اکا مغرور اولمز (مثنوی) ده خداوندیٔ عاریت بحق
تا خداوندیت بخشد متفق * عاریتی اولان خداوندلکی حضرت حقه ویر تا کم سکا متفق اولان خداوندلکی
بخش ایلیه یعنی حالا بو سلطنت صوری ودولت دنیوی عاریتی اولان خداوندلکدر که هیچ برکسه نك ملکی
دکلدر ومالك فی الحقیقه حقدر پس عاریتی اولان ملکت وسلطنتی صاحبنه تفویض وتسلیم ایله وانك امرنی جان
ودل ایله قبول ایله تا کم سکا اصلا نزاع وخلافی اولمین خداوندلکی عطا ایلیه خداوندیٔ متفقدن مراد اصلا انده
برکسه نك نزاع وخلافی اولمیه وانك صاحبنه برکس مخالفت قیلمیه بلکه محضا همان اکا مسلم اوله نته کم حضرت
مصطفی صلی الله علیه وسلمك خداوندلکی کبی که خداوندلکنده هیچ کسه نك خلافی ونزاعی اولمدی انلرکه اول
حضرته مخالفت ومنازعت ایلدیلر مغلوب ومخذول اولوب ابدی سعادت بولمدیلر نته کم بو حکایه دن معلومك اولور
(منازعت امیران عرب با مصطفی علیه السلام که ملك را مقاسمت کن با ما تا تنازعی نباشد وجواب فرمودن مصطفی
علیه السلام که من مأمورم درین امارت وبحث ایشان از طرفین (مثنوی) آن امیران عرب کرد امدند *
نزد پیغامبر منازع می شدند * اول عرب بکاری جمع کلدیلر حضرت پیغمبر علیه السلامك قتنده منازع اولدیلر
وجدال قیلوب بویله دیدیلر (مثنوی) که تو میری هر یك از ما هم امیر * بخش کن این ملك بخش خود بکیر * که سن
امیرسن بزدن هر بریز هم حاکم وامیردر بو ملکی بخش ایله وکندی بخشکی طوت وسکا هرنه حصه دوشرسه اول
حددن تجاوز ایتمیوب اولقدره کندیکی راضی ایت (مثنوی) هر یکی در بخش خود انصاف جو * تو ز بخش ما
دو دست خود بشو * بو امیرلردن هر بری کندی بخش وحصه سندن انصاف جو درسن بزم بخش وحصه مزدن
کندیکی الکی یو یعنی بزم بخش وحصه مزدن فارغ اولوب بزم ملکمزه دخل وتعرض قیلمه تا بو اسلوب اوزره
سنکله صلح ایده لم دیدیلر (مثنوی) کفت میری مر مرا حق داده است * سروریٔ امر مطلق داده است * حضرت
رسول اکرم صلی الله علیه وسلم انلره بو کونه جواب ویروب دیدی تحقیقا بکا امیرلکی حضرت حق ویرمشدر بنی جمله
جهانك سروری ایلمشدر ودیمشدر (م ی) کین قران احمدست ودور او * هین بکیرید امر اورا اتقوا * که بو زمان
حضرت احمد علیه السلامك قرنیدر وانك دوریدر آکاه اولك انك امرنی طوتك ای قوم اللهدن قورقولك که انك رسولنه
مخالفت همان اکا مخالفت ایلمکدر وکذلك انك رسولنه اطاعت همان اللهه اطاعت ایلمکدر (م ی) قوم کفتندش
که ما هم زان قضا * حاکمیم وداد امیری مان خدا * اول قوم بر سبیل جدل دیدیلر که بزهم اول قضای الهیدن
حاکمز وبزه دخی امیرلکی خدا ویردی یعنی امیران عرب بحث وجدل ایدوب اول حضرته بو کونه جواب ویردیلر که
بزهم دوکامیز حق تعالی حضرتلرینك اول قضاسندن حاکمز وبزه دخی بو امیرلکی خدا ویردی پس سن بزم مابینمزدن
کندیکی مستثنا ایدوب بکا بو امیرلکی خدا ویردی دیمك نیجه صحیح اولور ونوجهله ثبوت بولور (مثنوی) کفت لیکن
مر مرا حق ملك داد * مر شما را عاریت از بهر زاد * حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم بونلره جواب ویروب
دیدی لیکن حق تعالی تحقیقا بکا ملك ویردی وسزه عاریت ویردی زاددن اوتری یعنی اول حضرت علیه السلام

بونلره بو کونه جواب باصواب ویروب دیدیلرکه نعم سزك سوزیکز صحیحدر که سزه دخی حاکملکی وامیرلکی خدا ویردی
سزك دخی حکومتکز اول قضادندر ولیکن سزکله بنم امیرلکمك فرقی اولدر که حق تعالی بکا بو امیرلکی تا ازلدن
ملك ویردی وبنم خلق اوزره امیر اولمی وحکم قیامی لوح قضاده بالاصالة ثابت قیلدی اما بو امیرلکی سزه
عاریت ویردی زاددن اوتری یعنی توالد وتناسل خلقدن اوتری وبر قاچ کون کندی تحت تصرفکزده اولان مملکتکز
سزك واسطه کزله معمور اولوب خلق منتظم الاحوال اولمقدن اوتری پس سزك امیرلککز لوح قضاده هم
عاریتی اولمق اوزره ثابت اولمشدر اما بنم امیرلکم بالاصاله بکا ملك اولمق اوزره واصلا فانی اولمیوب همیشه باقی اولمق
اوزره ثابت اولمشدر بیوردیلر نته کم بیوردیلر (مثنوی) میریٔ من تا قیامت باقیست * میریٔ عاریتی خواهد شکست
بنم امیرلکم قیامته دك باقیدر عاریتی اولان امیرلك شکست اولیسردر یعنی هر شول امیرلك که برکسه نك عین
ثابته سنده ابدی انك ملکی اولمیه ولوح قضاده اول امیرلك انکچون ثبوت بولمیه بلکه عاریتی امیر اولمق انك حقنده
مقدر اوله انك امیرلکی بودنیاده البتته برکون شکست اولیسردر وانك دولتنه فنا کلیسردر (مثنوی) قوم کفتند
ای امیر افزون مکو * چیست حجت برفزون جوییٔ تو * پس قوم عرب دیدیلر ای امیر افزون سویلمه سنك زیاده
وافزون ایستیجیلککه حجت ندر یعنی اول حضرته بویله دیدیلر که چوق سویلمه سنك ملکی بزدن زیاده استمکه
وامیرلك سکا ابدی ملك اولدیغنه وبزه عاریتی اولدیغنه حجت وبرهان ندر تا کم امیرلك ابدی سکا بالاصاله مخصوص
اولدیغنه ایمان کتوره وز وکندیمزی سکا تابع اولنلر زمره سنه یتوره وز (مثنوی) در زمان ابری برآمد ز امر مر)
سیل آمد کشت آن اطراف پر * فی الحال امر مردن بر بلود کلدی سیل کلدی اول اطراف پر اولدی امر مراجی حکم
دیمکدر یعنی حق تعالی حضرتلرینك صورت قهرله اولان امرندن درحال بر بلود کلدی واول قدر یغمور یاغدیکه سیل
کلدی واول اطراف سیلله طولدی (مثنوی) رو بشهر آورد سیل پر مهیب * اهل شهر افغان کنان جمله رعیب) زیاده
عظیم ومهیب سیل شهره یوز کتوردی شهرك اهلی وخلقی جمله مرعوب اولدقلری حالده افغان ایدیجی اولدیلر رعیب
یعنی مرعوب اولورسه معنی بودر یعنی راعب اولورسه اهل شهر جمله سی خائف اولدقلری حالده افغان ایدیجی
اولدیلر دیمك اولور (مثنوی) کفت پیغمبر که وقت امتحان * امدا کنون تا کمان کردد عیان * پس حضرت پیغمبر
علیه السلام بونلره دیدیکه ای قوم ایشته شمدی امتحانك وقتی کلدی تا ظن وکمان عیان اوله تا کم ملك عاریتی اولان
خصوصده شبهه کز دفع اولوب حقیقت حال عیان اوله دیدی پس اکر سز دخی بالاصاله قضاء الهیدن
امیر ایسه کز بو سیلی دفع ایلك بیوردی (مثنوی) هر امیری نیزهٔ خود در فکند * تا شود در امتحان آن سیل بند *
پس هر بر امیر کندی نیزه سنی سیل اوزره براقدی تا که امتحانده اول سیل بسته وبند اوله آن نیزه یه راجع اولوب
سیل بند وصف ترکیبی اولمق دخی جائزدر بو تقدیر اوزره معنی هر بر امیر سیل اوزره کندی نیزه سنی براقدی تا کم اول نیزه
امتحان وقتنده سیل بند اوله دیمك اولور (مثنوی) پس قضیب انداخت در وی مصطفی * آن قضیب معجز فرمانروا *
پس حضرت مصطفی علیه السلام اول سیله قضیب اتدی اول معجز فرمانروا قضیب ایدی فرمانروا وصف ترکیبیدر
فرمانی یوریجی یوروغنی طوتدریجی دیمکدر معجز خصمی عاجز ایدیجی دیمك اولور قضیب شاخه دیرلر یعنی پس
حضرت مصطفی علیه السلام اول سیله برشاخ پاره اتدی اول شاخ پاره خصمی اعجاز ایدیجی وامرنی یوریجی
ایدی (مثنوی) نیزه ها را همچو خاشاکی ربود * آب تیز سیل پر جوش وعنود * پس اول امیرلرك نیزه لرنی برشاخ
پاره کبی قاپدی اول پر جوش وعنود سیلك تند وتیزابی یعنی اول معاند اولان پر جوش سیلك آب تیزی امیران عربك
نیزه لرن قاپدی وکتدی (مثنوی) نیزه ها کم کشت جمله وان قضیب * بر سر آب ایستاده چون رقیب)
نیزه لر جمله سی کم ونابدید اولدی حال بوکه اول قضیب مبارك رقیب کبی آبك باشی اوزره طورمش ایدی یعنی بر ذی روح
وعاقل کمسه نیجه صو اوزره بکیجی وکوزدیجی اولوب طورورسه وموکل اولوب آنی نه کونه حفظ قیلورسه اول
شاخ پاره دخی صو اوزره طوروب رقیب کبی آنی سد وبند ایلدی (م ی) ز اهتمام آن قضیب آن سیل زفت) رو بکردانید
آن سیلاب ورفت * اول قضیبك اهتمامندن اول سیل زفت یوزنی دوندردی واو سیلاب کتدی یعنی اول حضرتك
معجزهٔ شریفه سیله اول قضیبه بر مرتبه قدرت حاصل اولدیکه اول سیلك کیرو دونمسنه صو اوزره طوروب اهتمام
ایلدی پس اول سیل عظیم اول شاخ پاره نك اهتمامندن یوزنی دوندروب آخر ییره کتدی (مثنوی) چون بدیدند از وی
ان امر عظیم * پس مقر کشتند ان میران زبیم * چونکه اول امیر عرب اول حضرتدن اول امر عظیمی کوردیلر پس
اول امیرلر خوفلرندن مقر اولدیلر وتصدیق قیلدیلر (مثنوی) جز سه کس که حقد ایشان چیره بود * ساحرش کفتند
وکاهن آن جحود * اوچ کمسه دن غیریکه انلرك حقد وحسدی چیره وغالب ایدی زیاده انکارلرندن اول حضرته

ساحر وكاهن ديديلر واقرار ايليوب ايمانه كلديلر (مثنوى) ملك بربسته چنان باشد ضعيف * ملك بربسته چنين
باشد شريف) نيزه‌ها را كر نديدى با قضيب) نام شان بين نام او بين اى نجيب) بربسته اولان ملك انجلين ضعيف اولور
بربسته اولان ملك بونجلين شريف اولور بربسته عارضى وعاريتى معناسنه‌در بربسته اصلى وذاتى معناسنه‌در
يعنى عارضى وعاريتى اولان ملك وانك مالكى اميران عرب وانلرك ملكى كبى ضعيف اولور وذاتى واصلى اولان ملك
وانك مالكى بوذكر اولنان حضرت مصطفى صلى الله عليه وسلمك ملكى كبى هميشه عزيز وشريف اولور اكر
قضيبله نيزه‌لرى كورمدك ايسه پس اى بركزيده اول حضرتك نامنى كور وانلرك نامنى كور يعنى اكر اول زمانه ايرمدكسه
وبو منقبه‌نك حقيقتنى كوز كله كورمدكسه حالا بونك مثالى كندى زمانكده موجوددر اول حضرتك نامنى كور
واول اميران عربك دخى نام‌لرنى كور (مثنوى) نامشان را تيز سيل مرك برد * نام او ودولت تيزش نمرد * اول ملوك
عربك نام‌لرنى مونك تيز اولان سيلى ايلتدى وكيدردى اول حضرت عليه السلامك نام شريفى وانك قوى وتيز دولتى
اولمدى (مثنوى) پنج نوبت ميزنندش بر دوام * همچنين هر روز تا روز قيام * دوام اوزره اول حضرتك هر كون بش
نوبتنى اوررلر بونجلين هر كون روز قيامته دك يعنى هر كون قيامته دك بش كره قامتده واذانده مؤذنلر اول حضرتك
نوبت شريفه‌سنى اوررلر ونام شريفنى تعظيم وتكريم ايله ذكر قيلورلر پس اول حضرتك نام شريفنى سيل مرك
ازاله ايدمديكى بو دخى بر معجزه‌در اما امراى عربك نام‌لرى ودولتلرى بالكليه كوركه زائل اولوب فانى اولدى انلرك
امرلكى عارضى وعاريتى اولديغنه بو معنى دلالت ايلر پس ينه قصه‌يه رجوع ايليوب بيوررلر (مثنوى) كر ترا
عقلست كردم لطفها) ور خرى آورده‌ام خر را عصا * اى فرعون اكر سنك عقلك وار ايسه لطفلر ايلدم واكر خر ايسك
خره عصا كتوردم يعنى اكر عقل وادراكك وار ايسه سكا وافر لطفلر ايلدم كه هر بريسى دولت ابديه وسعادت سرمديه‌يه
اولشديرجى اولور اكر عقلك يوق ايسه بر خر سيرت وحيوان طبيعت ايسك اشته سن خره عصا كتوردم (م ى) آنچنان
زين آخرت بيرون كنم * كز عصا كوش وسرت پر خون كنم * بو آخور دنيادن سنى انجلين طشره ايلرم كه عصادن
سنك كوش وسركى پر خون ايلرم (مثنوى) اندرين آخر خران ومردمان * مى نيابند از جفاى تو امان * زيرا بو
آخر دنياده خرلر ومردملر سنك جفا وجوركدن امان بولمزلر يعنى سن بر تندو سركش خرسن كه سنك اذا وجفا
ايتمكدن خرسيرت اولنلر وآدم طبيعت اولنلر بو آخور دنياده امان بولمزلر وسالم اولمزلر (مثنوى) نك عصا آورده‌ام
بهر ادب * هر خرى را كو نباشد مستجب) اى فرعون اشته ادبدن اوترى عصا كتورمشم هر بر خر ايچون كه
اول مستجب اولميه يعنى هر بر خرسيرت ايچون كه اول مقبول ومؤدب اولميه تاديب ايلمكدن اوترى اشته عصا
كتورمشم ديدى (مثنوى) اژدهايى ميشود در قهر تو * كاژدهايى كشته در فعل وخو) سنى قهر وهلاك ايتمكده
بو عصا بر اژدها اولور زيرا فعل وخويده بر عظيم اژدها اولمشسن لازم كلديكه سنك كبى اژدهايى بونك كبى
بر اژدها ايله زبون ومغلوب قيلم (مثنوى) اژدهايى كوهيى تو بى امان * ليك بنكر اژدهاى آسمان * سن فى المثل
بى امان اژدرهاى كوهيسن يعنى طاغده بيومش برقوتلو ومهابتلو جانورسن ليكن آسمانك اژدرهاسنى كور
يعنى بو آسمانى ربانى اولان اژدرهايى كوركه بنم امرمه نيجه مطيع اولور ونوجهله حمله‌لر قيلور (مثنوى) اين عصا
از دوزخ آمد چاشنى) كه هلا بنكر براندر روشنى) بو عصا دوزخدن بر نمونه وچاشنى كلدى بويله ديوكه هله نور
وروشنلكه قاچ يعنى بو عصا سكا جهنمدن بر نمونه وچاشنى كلدى لسان حالله سكا بويله ديرلر كه اى فرعون
تحقيقا ظلمات وكفر ومعصيتدن ايمان وروشنلكه قاچ والله ورسولنه التجا قيل (مثنوى) ورنه درمانى تو
در دندان من) مخلصت نبود ز در بندان من) بو خسه سن بنم دندانمده قالورسن وبو دنياده معذب اولورسن بنم
دربندلرمدن خلاص اولمزسن وبركمسه بنم ضررمى سندن دفع قيلمزدير بو بر عصا ايدى لكن بودم اژدرهادر تا كه
ديمه سنكه دوزخ يزدان قنده‌در زيرا دنياده اولان عذابلر جهنم عذابلرينك آثارى ونمونه‌سيدر چونكم برقولنه
حق تعالى عذاب ايلمك استسه دنياده هم عذاب ايلر پس خدانك دوزخى نره‌ده درونه كونه درديمه بلكه اول عذابى
همان دوزخدن برچاشنى ونمونه بيلوب كندكى دنياده دخى عذاب دوزخله معذب اولمش كور بو جمله
اكرچه حضرت موسى عليه السلام لسانندن فرعونه دينلمشدر لكن هر عصرينك موسى مشربى اولان
قائم مقام نبوى فرعون سيرت اولنلره بويله سويلر وبوكونه تعريض وتوبيخ ايلر واى ظالم صقين دوزخ يزدانى
كندكدن بعيد صنمه خداى تعالى اكر ديلرسه هم بو دنياده سكا جهنم عذابى كبى عذاب ايلر ديرا كر حق تعالينك
قدرتنى بيلورسك وانك دوزخى قنده‌در ديو سؤال ايلمزسن دير (دربيان آنكه شناساى قدرت حق نپرسد كه بهشت
ودوزخ كجاست (مثنوى) هر كجا خواهد خدا دوزخ كند * اوج را بر مرغ دام وفخ كند * هر قنده استرسه

خداى تعالى دوزخ ايلر اوج اعلايى مرغه دام وفخ ايلر يعنى اى ظالم وطاغى سن قياس ايلمه كه خداى تعالى
بر ظالمى همان آخرتده جهنمه قويه وعذاب ايده وبو دنياده اكا عذاب ايلمكه قادر اولميه بلكه هر قنده كه
خداى تعالى ديلرسه بركمسه‌يه آنى دوزخ قيلر مثلا اوج اعلايى وهوايى بر قوشه دام وفخ ايلر وآنى هواده كرفتار
ايدوب بلالره مبتلا قيلر (مثنوى) هم ز دندانت بر آرد دردها * تا بكويى دوزخست واژدها * اى فرعون هم سنك
دندانكدن دردلر بوقر وكلور وظاهر اولور تا اول دردلك حقنده دوزخ واژدرهادر سن يعنى هر باركه خداى تعالى سنك
ديشلريكه وجعلر ودردلر حواله ايليه سن انك وجعلرنى ذايق اولدقده زياده المكدن بو جهنم عذابيدر وبر موزى
اژدرهادر سن پس بو دنياده عذاب جهنمى طاتمش اولورسن (مثنوى) يا كند آب دهانت را عسل * تا بكويى كه
بهشتست وحلل * يا خود اول خدا سنك آب دهانكى شيرين وعسل ايلر تا كم زياده صفادن سن انك حقنده
بهشت وحلل ديرسن يعنى خداى تعالى سنك اغزكى بر مرتبه شيرين ولذيذ ايلر وقوت ذائقه‌كه بر مرتبه حلاوت ويرركه
زياده اغزك طاتلو اولديغندن اول لذتك حقنده بو ذوق ولذت فى المثل جنت وحلل لذتيدر ديرسن (مثنوى)
از بن دندان برويا ند شكر) تا بدانى قوت حكم وقدر) ديشلرك دبندن اول خدا شكر بتورر تا قضا وقدرك قوت
وقدرتنى بيله‌سن حاصل كلام اولدركه جهنمدن مراد برقولنه حق تعالينك عذاب ايلمسيدر وعذاب الهى ايكى قسمه
منقسمدر برى دنيوى وبرى اخروى دنيوى اولان عذاب جهنم عذابنك نمونه واثريدر وموقته منقطع اولور واخروى
اولان عذاب كافرلره دائم وابديدر ومؤمنلره كناهى مقدارى اولور نعمت الهيه‌نك دخى كرچه انواعى چوقدر
لكن بو دخى ايكى قسمه منقسمدر دنيوى اولان نعمتلرى موقته منقطع اولور واخروى اولان نعمتلرى دائم وباقيدركه
مؤمنلره مخصوص اولور وحق سبحانه وتعالى مريد ومختاردر اكر ديلرسه برقولنه بو دنياده جنت اعلى نعمتلرنى
يديررواندن لذتلر ويررا كرديلرسه برقولنى دخى جهنم عذابيله معذب ايلر واكانيجه الام شدايد ايركورركه تعريفى
ممكن اولمز وجهنم عذابنه اكا مساوى كلمز پس عاقل ايسك بو معنادن حق تعالى حضرتلرينك كمال قدرتنى
اكليوب مريد ومختار اولديغنى فهم ايليوب انك طاعتنه مشغول اولورسن وغيره ظلم وتعدى قيلمقدن پرهيز
قيلورسن (مثنوى) پس بدندان بى كناهان را مكز * فكر كن از ضربت نامحترز * اى ظالم وطاغى بى كناهلرى دندانكله
ايصرمه نامحترز اولان ضربتدن فكر ايله يعنى چونكم حق تعالى حضرتلرينك ارادت وقدرتنى بيلدكسه ومريد ومختار
اولديغكه عالم اولدكسه پس بى كناه اولان مظلوملرى رنجيده ايلمه وانلره جور وستم قيلمه احترازسز اولان ضربتدن
يعنى خوفسز وحذرسز اولان ضرب ولتدن فكر ايله كه اول بى كناهلره ايلديكك جفا مقابله‌سنده منتقم اولان
خدادن سكا كوروسنى آزرده قيلور (مثنوى) نيل را بر قبطيان حق خون كند * سبطيان را از بلا محصون كند *
حق سبحانه وتعالى شول قادر ومختاردركه نيلى قبطيلره قان ايلر سبطيلرى بلادن مصون ايلر وفى الحقيقه حضرت
موسى عليه السلامك قومنى بلالردن مصون قيلدى وفرعون قومنى دنياده وآخرتده جهنم عذابلرنه كرفتار ايلدى
پس هر كيم فرعون نفسه اتباع قيله وفرعون سيرت اوله حق تعالى اكا قبطيلره ايلديكى عذابى ايلر وهر كيم
موساى روحه اتباع قيله وتابع انبيا عليهم السلام اوله حق تعالى آنى بلالردن مصون ومحصون ايلر بعض
نسخه‌ده مصرع ثانى بر كلمه‌يى قند نا ممنون كند واقع اولمشدر معنى نيلى حق تعالى قبطيلره خون ايلر كليه منسوب
اولان كمسه‌يه نامقطوع قند ايلر يعنى لا ينقطع لذيذ وشيرين ايلر ديمك اولور (مثنوى) تا بدانى پيش حق تميز هست
در ميان هوشيار راه ومست * تا بيله سنكه حق تعالينك قتنده تميز واردر راهك هوشيارى ومستى اورته‌سنده يعنى
حق تعالى نيلى قبطيلره خون وسبطيلره قند ناممنون ايلر تا بيله سنكه خداى تعالينك حضور شريفنده ايو يى
كتولردن فرق ايلمك وصالحلرك ميانى طالحلردن وطيبلرى خبيثلردن تميز قيلمق واردر طريق مستقيمك
صاحب هوشى كيمدر بيلور وانك مست وبيهوشى نه كونه كمسه‌در اكا دخى عالم اولور وبو ايكيسنك ماينى
برى برندن فرق وتميز قيلور (م ى) نيل تميز از خدا آموختست * تا كشادا نرا وآن را سخت بست * نيل مبارك فرق
وتميزى حضرت خدادن اوكرنمشدركه اكا آچدى وبو كا محكم بغلادى چونكم آب نيل خدادن تميز اوكرندى كوركه
اول موسى عليه السلامك قومنه يول آچدى وانلر اول نيلدن امن وسلامت ايله كچدى وبو فرعون قومنه يولى محكم
بغلادى حتى انده غرق وهلاك اولديلر (مثنوى) لطف حق عاقل كند مر نيل را * قهر واله كند قابيل را) اول
خدانك لطفى تحقيقا آب نيلى عاقل ايلر حتى خداى تعالينك دوستلريله دشمنلرينك ماينى تميز ايليوب دوستلرينه
يول ويرر ودشمنلرنى غرق ايدوب هلاك قيلور واول اللهك قهرى قابيلى ابله قيلور حال بوكه عاقل ايدى لكن چونكم
اكا قهر الهى كلدى آنى بر مرتبه احمق ونادان قيلديكه كندى‌يه ضرر واوانى نافع اولندن فرق ايلمكه قادر اولميوب

قرنداشی هابیلی قتل ایلدی وقتل ایلدکدنصکره دخی انك سوأتنی نه ایلیه‌جکین بیلمیوب نیجه کونلر آنی ارقه‌سنده
کوتروب کزدردی شول وقته دك که برغراب زمینی چنکالیله قازوب برغراب مرده‌یی دفن ایلدی پس غرابدن بو حالی
کوروب برادرینك جسد مرده‌سنی اول زمینه دفن ایلدی (یاویلتی اعجزت ان اکون مثل هذا الغراب) دیوسویلدی
قهر الهی آنی شول مرتبه ابله ایلدیکه غرابك عقلی اندن زیاده اولوب انك برقرغه قدر عقل وتمییزی قالمدی (مثنوی)
درجمادات ازکرم عقل آفرید * عقل ازعاقل بقهر خود برید * اول خدا کرم ولطفندن جماداتده عقل یراتدی حتی
جمادات دوستی دشمندن وینکی بدن فرق وتمییز ایلدی اما عقل عاقلدن کندی قهر سببیله قطع ایلدی یعنی انسانك
عاقل اولمق وتمییز قیلمق شانندن وخاصیت ذاتیه‌سندن ایکن اول خدا عاقل اولان انساندن قهریله عقل وتمییزی محو
وازاله ایلدی وجماداتك عقلی اولمق وینك وبدی تمییز قیلمق شانلرندن وخاصیت ذاتیه‌لرندن ایکن کرم الهی انلره
برمرتبه عقل وتمییز ویردیکه انلر دوستی دشمندن ونفعی ضرردن واهل خیری اهل شردن فرق ایلیوب تمییز قیلدی
(مثنوی) درجماد ازلطف عقلی شدپدید) وزنکال ازعاقلان دانش رمید) لطف الهیدن جماداتده برعظیم عقل بدید
وظاهر اولدی وخدانك نکال وعذابندن عاقللردن عقل ودانش اورکدی (مثنوی) عقل چون باران بامر آنجا بریخت
عقل این سوخشم حق دیدوکریخت) عقل باران کبی امر الهیله انده دوکلدی عقل بو طرفده خشم حق کوردی
وقاچدی بو معنی عقل مقطوع اوقندیغی تقدیراوزره اولور اما مکسور اوقنوب این سویه مضاف اولسه هم جائزدر
معنی بوجانبك عقلی حقك خشمنی کوردی وقاچدی دیمك اولور یعنی امر الهی ایله عقل جماداته یغمورکبی
دوکلدی حتی اول جمادات ایوبی کتودن فرق وتمییز ایلدی اما انسانکه عقل وتمییز اوزره مجبول اولمش ایکن وینك
وبدی تمییز قیلمق اکا مخصوص کلمش ایکن چونکم خشم حق انسانه کلدی عقل اول خشمك اثرن کوروب
عاقلدن فرار قیلدی چونکم عقل برکسه‌دن زائل اولدی اول کسه نفعی ضرردن وخیری شردن تمییز ایلمکه قادر
اولمیوب عذابه وعقابه مستحق اولدی (مثنوی) ابروخورشید ومه ونجم بلند) جمله برترتیب آیندوروند) هریکی
ناید مکردروقت خویش) که نه پس ماند زهنکام ونه پیش) بلود وکونش وآی ونجم بلند جمله ترتیب اوزره کاورلر
وکیدرلر هر بری کلمز مکرکه کندی وقتنده که هر بری کندی وقتنده نه کیرو قالورونه ایلر وکاور بو ابیات شریفه
ودخی مابعدنده اولان ابیات لطیفه جماداتده اولان عقل وادراکی اثبات ایلمك موقعنده سؤال مقدره جواب اولمق
طریقی اوزره واقع اولمشدر بو ذکراولنان سوزلردن سامعه برخاطره کاورکه اول عقل وتمییزله متصف اولان عاقلانه
ومممیزانه روشن قیلان جمادات عجبانه مقول جمادات اوله پس جواب بیوررلرکه بو ابیات شریفه‌ده مذکوره
اولان شیلرك هر بریسی جمیعا ترتیب اوزره کاورلر وترتیب اوزره کیدرلر اکر عقللری اولمیدی ترتیب کوزتمکه قادر
اولمزلردی وعاقلانه خدمت وحرکت قیلمزلردی کورمز میسن هر بریسی کلمز مکرکه کندی ایچون معین اولان
وقتنده کاورکه کندی معین اولان وقتندن نه کیروقالور ونه ایلر وکاور بونلرك بوحرکت موزونه ومعقوله‌سندن منفهم
اولان بودرکه بونلرك عقلی اوله اکر بونلرك هر برینك کندیسنه مناسب عقللری وتمییزلری اولمیدی بویله وقتیله
حرکت ایلمکه قادر اولمیه‌لردی چونکم هر برینك بویله وقتیله حرکت ایلمسی ظاهر وثابت اولدیسه بونلرك
کندیلره مناسب برعقل ومدبری اولمق هم ثابت اولور (مثنوی) چون نکردی فهم این راز انبیا) دانش
آورندد رسنك وعصا) تاجمادات دکرایی لباس) چون عصا وسنك داری ازقیاس * ای مرد غافل بومعنایی
انبیا علیهم السلامدن نیچون فهم وادراك ایلمدك اول سلطانلر سنك وعصایه دانش کتوردیلر تا غیری جماداتی دخی
لباسسز قیاس جهتندن عصا وسنك کبی طونه‌سن یعنی بوجمادات ونباتاتك جمیعسنده عقل وتمییز اولدیغی
وبونلر دوستی دشمندن فرق قیلدیغی رازی انبیای عظامدن نیچون فهم ایلمدك که بوانبیا صلوات الله علیهم
اجمعین حجره وعصایه دانش کتوردیلر وبونلری عقل مرتبه‌سنه یتوردیلر نته‌کم حجر رسول اکرم صلی الله علیه وسلمه
سلام ویردیکی وحصانك اول حضرت حقنده شهادت کلمسی کتوردیکی اتفاقله ثابت اولمشدر بونلرك قصه‌لری
جلد اولده وجلد ثانیده مرور قیلمشدر وعصا دخی جماد قیلمشدن برچوب پاره ایکن آنی دخی حضرت موسی
علیه السلام عقل وتمییز مرتبه‌سنه کتوروب حیات صاحبی برحیهٔ عظیمه اولدقده فرعونك اوزرینه وانك عسکرینك
جانبنه شیرانه حمله‌لر ایدوب انلری کوشه بکوشه قاچردی بوجمله جماداتدن بو برقاچ جمادی انبیای عظام انکچون
عقل وتمییز مرتبه‌سنه کتوردیلرکه سائر جماداتی بی التباس وبی اشتباه عصا ایله سنك کبی قیاس ایلیه‌سنکه
القلیل یدل علی الکثیر والجرعة تدل علی الغدیر) قولنك مضمونی اوزره ازنسنه چوق نسنه‌یه نمونه اولور وعاقل
اولان جزودن کله استدلال قیلور چونکم بو برقاچ جماداتك عقل وتمییزی محسوس اولوب ثابت اولدیسه غیری

جامد

جامدلری دخی بوکا کوره قیاس ایله دیمك اولور (مثنوی) طاعت سنك وعصا ظاهر شود) وزجمادات دکر مخبر شود
الحاصل سنك وعصانك طاعتی ظاهر اولور غیری جماداتدن مخبر اولور یعنی حجر له عصانك حق تعالی یه طاعتی وآنك
پیغمبرلرینه خدمتی ظاهر وعیان اولور وسائر جماداتك احوالندن بونلر اخبار قیلدی بویله دیوکه
(مثنوی) مازیزدان آکهیم وطایعیم) ماهمه نی اتفاقی ضایعیم) بز حضرت یزداندن آکاه وخبردار زوانك امرینه
طایعز بز دوکلیز اتفاقی ضایع دکلز بلکه خالقمزی جمله‌مز مسبح ایز وانك حکمتنه وکمال قدرتنه دلالت
وشهادت ایدیجیلرز اصلا بریز باطل وعبث مخلوق اولمشدردیرلر وکوش وهوشی اولان کمسه‌لره بوکونه معنالری
تعبیر وتقریر ایدرلر (مثنوی) همچوآب نیل دانی وقت غرق) کومیان هردوامت کردفرق) آب نیل کبی بیلسن غرق
وقتنده که اول آب نیل هر ایکی امتك ماببینی فرق ایلدی یعنی سائر جمادات دخی بویله دیرلر واول سنك وعصا
جمادات اخرینك حقیقت حالندن بوکونه خبرویررلرکه ای عاقل بزم جمله‌مزی آب نیل کبی بیله‌سن که اول آب نیل
غرق وقتنده هر ایکی امتك میانی فرق وتمییز ایلدیکه اول امتدن بریسی سبطیلر وبری دخی قبطیلر ایدی سبطیلره یول
ویردی وطریق نجات اولدی وقبطیلری (فغشیهم من الیم ماغشیهم) موجبنجه اوزرلرنی بورویوب بالکلیه هلاك
ایلدی (مثنوی) چون زمین دانیش دانا وقت خسف * درحق قارون که قهرش کردنسف * اول جمادات اخرایی
زمین کبی دانا بیله‌سن خسف وقتنده قارون حقنده که اول قهرانی نسف ایلدی نسف یرندن قوپارلمغه دیرلر
بوراده هلاك معناسنه‌در یعنی سائر جماداتی دخی زمین کبی دانا واهل تمییز بیله‌سنکه اول زمین خسف وقتنده
قارون حقنده که قهر الهی آنی استیصال وهلاك ایلدکده غیریلردن آنی تمییز ایلیوب توابعیله خسف ایلدی
(مثنوی) چون قمرکه امر بشنید وشتافت * پس دونیمه کشت برچرخ وشکافت * قمر کبی که امر خدایی اشتدی وعجله
ایلدی پس چرخ فلك اوزره ایکی پاره اولدی ویارلدی یعنی سائر جماداتی دخی قمر کبی بیل که اول قمر رسول اکرم صلی الله
علیه وسلم حضرتلرینك امرینی اشتدی وانك امرینی قبول ایلمکه سرعت ایتدی پس فلك اوزره یارلدی وایکی
شق اولدی نته‌کم (اقتربت الساعة وانشق القمر) آیت کریمه‌سی بو معجزهٔ شریفه‌یه شهادت قیلدی وبو آیت کریمه‌نك
تحقیق وتفسیری جلد اولده زیافت تأویل رکیك مکس سرخنك ماقبلنده مرور ایلدی (مثنوی) چون
درخت وسنك کاندر هر مقام) مصطفی را کرده ظاهر السلام) درخت وسنك کبی که هر مقامده حضرت مصطفی
علیه السلامه ظاهر اسلام ایلمشدر (السلام علیك یا رسول الله) دیوسویلمشدر نته‌کم روایت صحیحه ایله روایت
اولنمشدرکه اول حضرته رسالت کلدکدنصکره هر حجر وشجره که اوغره‌یه‌لردی اول حضرته (السلام علیك)
دیوسلاملر ویررلردی ونبوت ورسالتنه شهادت قیلورلردی بو بیت شریفه مناسب اولان حدیث شریفلر وبو محل
لطیفه موافق کلان کلاملر جلد ثالثده شول مارکیر حکایه‌سنده که برمار افسرده‌یی بنده کتورمشدی انده عالم
افسرده‌است ونام اوجماد بیتنك شرحنده مرور ایلمشدر وجلد اولده وجلد ثانیده دخی مرور ایلمشدرکه هر برمحلده
تسبیح جماداته متعلق اولان مطالبلر وضع اولنمشدر اول مطالب انده طلب اولنه اما فلاسفه بو معنایه قایل اولمیوب تأویل
وبحث وجدل سمتنه کیدرلر بو مناسبتله فلسفی ایله سنینك بحثنك بیانته شروع ایدوب بیوررلر (بحث کردن سنی
وفلسفی وجواب دهریکه منکر الوهیتست وعالم راقدیم می کوید (م ی) دی یکی میکفت عالم حادثست * فانیست این
چرخ حقش وارثست * دون برکسه دیدی عالم حادثدر بو چرخ فانیدر واکا حق تعالی وارثدر بویله دین مؤمن
سنیدرکه اهل سنت والجماعتك اعتقادی بونك اوزرینه‌درکه بو چرخ وافلاك وبو عالم خاك جمله‌سی حادثدر وحدوثه
جمله‌دن بر دلیل متغیر اولدیغیدر وهر متغیر حادث وفانی اولمق مقرردر پس عالم سرتاسر حادث وفانیدر واکا
وارث باقی اولان واجب الوجوددر (مثنوی) فلسفیء کفت چون دانی حدوث * حادثیء ابرچون داند غیوث *
زره خود نیستی ازانقلاب * توچه می دانی حدوث آفتاب * برفلسفی برسنی‌یه دیدیکه حدوثی نیجه بیلورسن ابرك
حادثلکنی غیوث نیجه بیلور غیوث غیثك جمعیدر غیث زیاده لازم اولدیغی زمانده یغان یغموره دیرلر افلاکك
وآفتابك انقلابندن خود بر ذره دکلسن پس سن آفتابك حدوثنی نه بیلورسن یعنی برفلسفی عالم حادث وفانیدر دین
سنی‌یه بحث وجدل طریقنه ذاهب اولوب دیدیکه ای سنی سن بو عالمك حدوثنی ندن بیلورسن سحابك حدوثنی باران
نیجه بیلورکه اول باران سحابدن ظهوره کلدی واندنصکره وجود بولدی پس ای سنی سن بو عالمدن ظهوره
کلدك وبو عالمی همان بو هیئت اوزره مستمر اولمش بولدك وسنك آبا واجدادك حضرت آدم علیه السلامه منتهی
اولنجیه دك بو عالمی همان بویله بولدیلر وآدم دخی بو عالمده ظهوره کلدی پس بو عالمك حدوثی سکاندن معلوم اولدی
وسن خود فی المثل آفتابك انقلابندن بر ذره بیله دکلسن فرضی انك انقلاباتندن بر ذره اولدیغك تقدیرجه

سن آفتابك حدوثنی نه بیلورسن زیرا برذره افتابك قدمنی وحدوثنی بیلمکه نیجه قابلدر که انك قتنده اول
لاشی در (مثنوی) کرمکی کاندر حدث باشد دفین * کی بداند اخر وبدو زمین * مثال آخر بر بوجك که حدثده دفین
اوله اول کرمك زمینك آخر وبدونی نچن بیلور یعنی بر بوجك که زمینده اولان نجاست ایچره متکون اولوب مدفون
اولسه اول بوجك زمینك ابتداسی وانتهاسی نیجه بیلور بومقرردر که بیلمز کذلك سندخی ای سنی بوزمینده
اخلاط ونجاسات بدنیه ایچره موجود اولوب مدفون اولمشسن سن بوزمین وآسمانك اولنی وآخرنی ندن بیلورسن
وبو عالمك حدوثنه نوجهله اعتقاد قیلورسن دیدی (مثنوی) این بتقلید از پدر بشنیدهٔ * از حماقت اندرین پیچیدهٔ
چیست برهان برحدوث این بکو * ورنه خاموش این فزون کویی مجو * سن بوسوزی تقلید ایله پدرکدن استماع
ایلمشسن حماقتدن بو حدوث عالمه متعلق اولان معنایه طولشمشسن بو عالمك حدوثنه برهانك ندر سویله یوخسه
خاموش اول بوزیاده سو یلمککی دیلمه تقلید برکسه نك فعلنی وقولنی انك حقیقتنه عالم اولمقسزین واول فعلك وقولك
ماهیتی ندرانی بیلمدین اول فعلی وقولی قلاده کبی کندی یه لازم قیلمقدر نته کم بونك تعریفی وبعض تحقیق جلد اولده
حقیر وبی خصم دیدن دیدهای حس صالح وناقهٔ صالح راسر خنده ازپی تقلید وازرایات نقل بیتنك شرحنده مرور
ایلدی انده طلب اولنه وخلاصهٔ کلام اولدر که اول فلسفی سنی یه دیدی ای سنی بو حدوث عالمه متعلق اولان
اقوالی سن انك حقیقتنه واقف اولمدین پدرکدن اکا تقلیدا تمسکله بویله ایشتمشسن وبونك عقلا حقیقتن دوشنیوب
حماقت وبلاهتکدن بوکا دولاشمشسن واعتقاد قیلمشسن پس بو عالمك حدوثنه حجت وبرهان ندر سویله واکر عقل
قبول ایده جك برهانك یوغیسه خاموش اول وزیاده سو یلمکدن فراغت قیل که مجرد اباعن جد تقلید ایله اولان
سوزه عقلا قتنده اعتبار والتفات اولمز دیدی چونکم فلسفی عقیدهٔ فاسده سنه کوره برسبیل جدل مؤمنه بوکونه
اعتراض ایلدی مؤمن سنی دخی اکا جواب ویرمکه شروع ایلدی (مثنوی) کفت دیدم اندرین بحث عمیق * بحث
میکردند روزی دوفریق * سنی اول فلسفی یه دیدیکه ای منکر الوهیت اولان زندیق بن بو بحث عمیقده کوردم ایکی
فریق بو خصوصده برکون بحث ایلدیلر بحث عمیق تعبیرنده اشارت واردر اول معنایه که عالمك حدوث وقدمنی ومبدأ
ومعادنی بیلمك واثبات واجب الوجود ایلمك عظیم بحثدر که اهل سنتله فلاسفه ما بیننده بو خصوصده چوق قیل
وقال ونزاع وجدال واقع اولمشدر وجانبیندن بو خصوصده نیجه کتب ورسائل تصنیف قیلنمشدر (مثنوی) درجدال
ودرخصام ودرستوه * کشت هنکامه بران دوکس کروه * بو ایکی فریقك جدال وخصام وستوهی وقتنده یعنی
بو ایکی کروهك بری برلریله مجادله ومخاصمه واضطرابلری وقتنده اول ایکی بلوك کسه نك اوزرینه هنکامه اولدی
یعنی انلرك اوزرینه عظیم خلق جمع اولدی (مثنوی) من بسوی جمع هنکامه شدم * اطلاع حال ایشان بستدم
بن هنکامه نك جمعیتی جانبنه کتدم انلرك حاللرندن اطلاع الدم یعنی واروب انلرك حالنه مطلع اولدم وانلرك بحثنی استماع
قیلدم (مثنوی) آن یکی میکفت کردون فانیست * بی کمانی این بنارا بانیست * اول بریسی که مرادسنیدر کردون
فانیدر دیدی کمانسز بو بنا ایچون بانی واردر یعنی بو عالم برحادث بنادر هیچ شك وشبهه یوقدر که بونك بربانی وصانعی
واردر البته بوکون اول واجب الوجود اولان صانعه من کل الوجوه محتاجدر دیدی (مثنوی) وان دکر کفت
این قدیم وبی کیست * نیستش بانی ویا بانی ویست * واول بری دیدی بو عالم قدیمدر وبی کیدر انك بانیسی یوقدر ویا بانی
اولدر یعنی فلسفی سنی یه جواب ویردی دیدی بو عالم قدیم بالذاتدر وچن سزدر یعنی چن زماندن برو موجود اولمشدر
دیوا کابر ابتدا تقدیر ایلمك متصور دکلدر انك بانیسی وصانعی یوقدر که انك وجودی قائم بالذاتدر قیامده
غیر وجوده انك احتیاجی یوقدر ویا خود بانی وصانع همان اولدر که عناصر وموالیدانك تأثیر وتصرفیله ظهوره کلور
(مثنوی) کفت منکر کشتهٔ خلاق را * روز وشب ارنده ورزاق را * سنی فلسفی یه ایتدی ای سفیه واحمق خلاقه منکر
اولمشسن روز وشب کتوریجی یه ورزاقه منکر اولمشسن یعنی ای فلسفی خلاق عالمه انکارمی ایلرسن ولیل ونهاری
کیدروب کتورن وبوقدر موجوداته ارزاق ویرن واجب الوجوده کافرمی اولورسن بوسوزلر خود محضا کفردر دیدی
(مثنوی) کفت بی برهان نخواهم من شنید * انچه کویی آن بتقلیدی کزید * فلسفی ایتدی بن بوسوزی برهانسز
اشتمك استمزم اول نسنه یکه سو یلرسن آنی تقلید ایله قبول ایتمك استمزم بلکه عقل قبول ایده جك وبونك حقیقتنی
بیلجك برحجتك وارایسه بونی کزیده ایلرم واکر یوغیسه مجرد تقلید ایله بو مذهبی اختیار ایلمزم دیدی (مثنوی)
هین بیاور حجت وبرهان که من * نشنوم بی حجت این را در زمن * اکاه اول ای سنی حجت وبرهان کتور زیرا بن بونی
حجتسز زمانه ده بن استمزم وبوکونه سوزلره اصلا برایش ایتمزم دیدی چونکم سنی کوردیکه فلسفی قیل وقالله ملزم
اولمز وعقلیات ونقلیات ایله ایمانه کلمز پس درونده اولان حاله حواله ایدوب اکا بوکونه جواب ویردی (مثنوی)

کفت

کفت حجت دردرون جانمست * دردرون جان نهان برهانمست * سنی اول منکر الوهیت اولان فلسفی یه دیدی
حجت بنم درون جانمده دردرون جانده نهان بنم برهانم واردر یعنی ای فلسفی چونکم بنم قولله اولان برهانمی تصدیق
ایلمدك پس حجت بنم جانم ایچنده در بنم برهانم جانم ایچنده نهاندر که اول وجدانی وذوقی اولان ایمان وایقاندر
دیدی (مثنوی) (تونمی بینی هلال از ضعف چشم * من همی بینم مکن برمن تو خشم * ای احمق سن ضعف چشمکدن
هلالی کورمزسن امابن کوریرم سن بنم اوزریمه خشم ایلمه یعنی ای کوردل سنك بصر بصیرتکده نور
یقین اولمدیغندن وقلبك کوزی کحل هدایتله قوت بولمدیغندن آسمان قلبده هلال کبی اولان ایمان وعرفانی
کورمزسن امابن بصر بصیرتله آنی کوریرم سن بنی کندیکه قیاس ایلیوب کوردل اولدیغکدن بکا خشم ایلمه که
سکا پوشیده ومخفی اولان بحمدالله بکا عیاندر دیدی (مثنوی) کفت وکو بسیار کشت وخلق کیج * درسروپایان این
چرخ بسیج * الحاصل بو ایکیسنك ما بیننده کفت وکو بسیار اولدی مستمع اولان خلایق بو چرخ بسیجك سر وپایاننده
متحیر اولدی بسیج بونده مهیا ومزین معناسنه در یعنی طرفیندن قیل وقال وبحث وجدال قتی چوق اولدی
انده حاضر اولان خلق بو مهیا ومزین اولان چرخك ابتدا وانتهاسنده وحدوث وقدمنده واله وحیران اولدیلر
وایکیسنك بیله قوللندن قنغیسی اصدق وقبوله احق واوفق ایدیکنی بیلمدیلر چونکم سنی بونلرك بوله وحیرتن
کوردی (مثنوی) کفت یاراد ردرونم حجتیست * برحدوث آسمانم آیتیست * بونلره دیدی ای یاران بنم درونمده برعظیم
حجت واردر که اول حجت آسمانك حدوثنی اوزره بکا برعظیم آیتدر وبو چرخك محدث ومخلوق اولدیغنه (م ی) من یقین
دارم نشانش آن بود * مر یقین دانرا که دراتش رود * در زبان می ناید آن حجت بدان * همچو حال سر عشق عاشقان
بن یقین طوترم اول یقینك نشانی تحقیقا یقیندانه اول اولورکه آتشه کیده اول حجت وبرهان زبانه کلمز
بیل عاشقلرك عشقنك سرینك حالی کبی یعنی سنی دیدیکه بن افلاکك محدث ومخلوق اولدیغنه وبونلرك برمرید
ومختار واجب الوجود موجد وصانعی اولدیغنه قلبمده یقین طوتارم که بنم اصل برهانم اول قلبمده اولان ایمان
وایقانمدر وانك نشانی یقیندان اولان کسه ایچون اولدر که صانعك وجودنه یقین طوتن کسه آتشه کیده وقیل وقالی
ترك ایده وصاحب یقین اولدرکه هرشیئی خالق وموجد اولان خدا ایدیکنی تحقیقا بیلور وکل اشیاده مؤثر حقیقی
همان اول اولدیغنه اقرار واعتقاد قیلور فلاسفه لر مذهبنده وطبیعیلر مسلکنده عناصر اربعه بالطبع بو عالمده
مؤثرلردر اما صاحب یقین اولان سنیلر مشربنده هر شیده مؤثر حقیقی خدای تعالیدر مثلا نار بالطبع محرق دکلدر
بلکه برشیئی احراق ایلسه باراده الله احراق ایلر چونکم سنی اولان هرشیئی اللهك اراده سیله تاثیر ایلدیکنی بیلوب وهرشیده
مؤثر حقیقی الله ایدیکنه قلبنده کمال یقین ایله یقین قیلمسی مقرر ومحقق اولیجق آتشه کیرن الم چکمز زیرا بیلورکه
آتش آنی یاقمغه بالطبع قادر دکلدر بلکه اراده الله اولورسه آتش آنی یاقر پس بو یله محل امتحانده مؤمن اولان
کندی ایمانی واعتقادنی اثبات ایلمك ایچون مرید ومختار اولان خدای تعالی یه توکل واعتماد ایدوب آتشه
کیرسه حق تعالی آتشك خاصیت طبیعیه سنی اندن ازاله ایدوب مؤمنه آنی بردوسلام ایلر پس بو یقین قلب ایچنده
برمعنوی حجت وبرهاندر لسانه کلمز وبیانه صغمز نته کم عاشقلرك عشقنك سری وکیفیت حالی نطق وبیانه کلمز زیرا
اکر یقین ومعرفت واکر کیفیت عشق ومحبت امر وجدانیدر نطقله تعبیری وتقریری ممکن اولمز (من لم یذق لم یدر)
موجبنجه بونلری ذوق ایتمین بیلمز (مثنوی) نیست پیدا سر کفت وکوی من * جز که زردی ونزاری روی من * بنم
کفت وکویمك سری پیدا وظاهر دکلدر بنم یوزیمك صارلغندن وضعف ولاغرلغندن غیری یعنی بنم قیل وقالمك سر
وحقیقتی پیدا وظاهر دکلدر زیرا اول کفت وکویك سری خدای تعالی یه اولان یقینم اکا اولان کمال محبتمدر بو ایسه
امر وجدانیدر که تعبیر ایله بونك اظهاری ممکن اولمز ولیکن بو امر وجدانینك بعض علایم وآثاری صحیفهٔ وجهمده
ظاهر وهویدا اولمشدر که اول صفرت وجه ونحافت ونحولدر که باطنده اولان صفت وحالته دلالت
ایدر (مثنوی) اشك خون بررخ روانه میرود * حجت حسن وجمالش میشود * خون الود اولان اشك رخ اوزره روانه
ایلر اول محبوبك حسن وجمالنه حجت اولور یعنی شول قانلو یاشکه بنم یوزم اوزره روان اولوب کیدر وکوزلرمدن سرشك
خون آلودم دمبدم جاری اولوب اقر اول محبوب ازلی ومعشوق ذاتینك حسن وجمالنه بو حالت ظاهره حجت وبرهان
اولور زیرا برکسه نك درونده هوا ومحبت اولمیدی اول کسه نیچون اغلردی ویوزی نیچون زرد اولوردی ووجودی
نیچون نحیف ونزار اولوردی فرضا برعاشق کندیسنی محب اولدیغنه انکار قیلسه وعشقنی اغیاردن کتم
ایدوب اسرارنی ساتر اولسه انك کوزلرندن جریان ایلین دموع وصفرت وجه وسقامت وجودانك محبتنه شهادت
ایدرلرکه عنداصحاب النهی انك انکاری مقبول اولمز کما قال الامام البوصیری (بیت) لولا الهوی لم ترق دمعا علی

طلل * ولا ارقت لذكر البان والعلم * فكيف تنكر حبا بعد ما شهدت) به عليك عدول الدمع والسقم (مثنوى) كفت
من اينها ندانم حجتى * كه بود در پيش عامه آيتى * فلسفى مؤمن سنى يه ايتدى بونلرى بر حجت بيلمزم كه عامهٔ ناس
قتنده بر آيت اوله يعنى ديديكه اى سنى بو سوزلركه سويلرسن وبو وجدانياته متعلقه اولان كلماتى كه سن نقل ايلرسن
بن بونلرى بر حجت بيلمزمكه عامهٔ ناس اوكنده انلره بو بر آيت اوله وانلر بوكونه اقواله ايمان واعتقاد قيله پس
بر حجت ابراز ايله كه عامهٔ ناسك اعتقادنه سبب اوله وانلر اول حجت وبرهان واسطه سيله سنك اقوالكى قبول ايليوب
ايمانه كله وسنك باطنكده اولان يقينكه اعتقاد قيله (مثنوى) كفت چون قلبى ونقدى دم زند * كه تو قلبى من نكويم
ارجمند * پس سنى فلسفى يه چونكم بر نقد وبر قلب دم اوره ودعوا ايليوب ديه كه اى نقد سن قلب سن وبن حرمتلو
نكويم يعنى سنى ايتدى اى فلسفى سنكله بنم حالم شول بر نقد خالصله قلب فاسدك حالنه بكزر كه ايكيسى برى بريله
جدل ايدوب قلب نقده ديركه سن قلب سن وبن عزتلو وحرمتلو ايو خالصم قلب بويله دعوا ايليه (مثنوى) هست
آتش امتحان اخرين) كاندر آتش در فتند اين دو قرين * بونلرك ما بيننى تميز ايلمكه آتش اخر كه امتحاندر كه بو ايكى قرين
آتشه دوشه لر تا كم نقد قلبدن ممتاز اوله وكذب وصدق هر قنغى طرفده ايسه ظهوره كله (مثنوى) عام وخاص
از حالشان واقف شوند * از كمان وشك سوى ايقان روند * اول وقت خاص وعوام انلرك حالندن واقف اوله لر ونقد
خالصى قلب فاسددن تميز قيله لر كمان وشكدن خلاص اولوب ايمان وايقان جانبنه كيده لر (مثنوى) آب آتش
آمد اى جان امتحان * نقد وقلبى را كه آن باشد نهان * اى جان آب وآتش امتحان كادى بر نقد وقلب ايچونكه
اونهان اوله يعنى شول بر نقد وقلب كه حقيقتلرى معلوم اولميه وناس آنى بيلمكده شبهه اوزره اوله لر انك امتحانى
آتش ايله اولدى اولا زر كرلر انك ايكيسين بيله آتش ايچره قزدروب اندنصكره صويه براغورلر خالص صافى وساده اولور
اما قلب فاسد وسياه اولور وقباحتى ظهوره كلور چونكم قضيه بوذ كر اولنان كبيدر (مثنوى) تا من وتو هر دو
در آتش رويم * حجت باقىء حيرانان شويم * تا بن وسن هر ايكيمز بيله آتش ايچنده كيده لم باقى حيرانلره حجت اوله لم يعنى
بو خصوصده واله وحيران اولان باقى كمسه لره حجت وبرهان اوله لم تا بو ايكيمزك حقيقت حالى عيانه كله وعامهٔ
ناس شك والتباسدن برى اوله لر ديدى (مثنوى) تا من وتو هر دو در بحر اوفتيم * كه من وتو اين كروه را آيتيم * تا بن وسن
هر ايكيمز دريايه دوشه لم زيرا بن وسن بو كروهه بر آيت ايز بعض نسخه ده تا بر نه تحتانى اولان نقطتين ايله يا واقع
اولمشدر كه مناسب اولان دخى بودر زيرا معنى تا سن وبن آتشه كيده لم وياخود سن وبن هر ايكيمز دريايه دوشه لم كه سن وبن
بو ناظر اولان كروه ايچون آيت ايز كركدر كه بزم صدقمز وكذبمز ظاهر اوله وحقيقت حالمز عيانه كله ديدى (مثنوى)
همعنان كردند ودر آتش شدند * هر دو خود را بر تف آتش زدند * پس سنى وفلسفى انجلين ايلديلر وآتشه كتديلر
هر ايكيسى كنديسنى آتشك تف وتابنه اورديلر ونار مشتعله كيروب اوتورديلر آتش فلسفى يى ياقدى وكول ايلدى اول
متقى يى دوزدى وتازه وتر ايلدى يعنى ماسوادن اتقا وپرهيز ايلين سنى يى لطيف دوزدى وتازه رلك قيلدى (م ى)
آن خدا كوينده مرد مدعى * رست وسوزيد اندر آتش آن دعى * اول خداديجى مرد مدعى خلاص اولدى
آتش ايچره اول حرام زاده ياندى يعنى خداديجى والوهيتى اثبات ايليجى مردسنى آتشه يانمقدن خلاص اولدى واول
حرام زاده اولان فلسفى آتش ايچره يانوب كول اولدى وبو ايكى طائفه طرفيندن بونلرك حالنه نظر ايدنجيلردى
فلسفى مذهبنك بطلانى ظهوره كلدى وبونلره معلوم اولديكه جميع اشيانك خاصيات وآثارى طبيعتلرينك
مقتضالرى دكل ايمش بلكه هر شىء خالقنك امرى وموجدنك اراده سيله تاثير ايلر ايمش اكر هر شىء بالطبع مؤثر
اوليدى وآب كندى طبعنك مقتضاسى اوزره اغراق ونار دخى بالطبع احراق قيليدى دوستله دشمنى فرق ايليوب
جمله سنى على السويه غرق وحرق ايليه لردى حال بوكه دوستى غرق ايليوب دشمنى غرق ايلدى نته كم حضرت موسى
عليه السلامك قومنه بحر راه نجات اولوب قبطيلرى غرق وهلاك ايلدى وكذلك نار دخى حضرت ابراهيم
عليه السلامه برد وسلام اولدى اكر بالطبع محرق اوليدى حضرت ابراهيم عليه السلامى دخى ياقوب كول ايلردى
نته كم بو رايه مناسب اولان معنى جلدا اوله بازركان وطوطى حكايه سندن بر حكايه ده وبعض اقوالده مرور
ايلمشدر (مثنوى) ازمؤذن بشنو اين اعلام را * كورىء افزون روان خام را * كه نسوزيده ست اين نام ازاجل *
كش مسمى صدر بود ست واجل * بو بيتلر فلسفى مذهب وطبيعى مشرب اولنلر جانبندن لازم كلان وناشى اولان
وهم وسؤالى دفع ايچون انلره خطاب ايتمشدر انلرك توهمى بودركه قرآنه ايمان ايدنلر بوكه متعلق اولان
آيات واخبارى حقيقتنه حمل ايلمزلر بلكه مؤلدر ديرلر مثلا حضرت ابراهيم عليه السلامه آتشك برد وسلام
اولمسى محرق بالطبع اولان آتش برد وسلام اولمق دكلدر زيرا احراق ايلمك انك شانندندر پس بونده نمرودك غضبى

حق تعالى ابراهيم عليه السلامه برد وسلام ايلدى ديمك اولور ديرلر وانلر كتاب وسنته ايمان كتورمزلر انلرك
جمله سى معجزات انبيا عليهم السلامى وكرامات اولياى كرامى بالكليه انكار ايدرلر اكر اهل سنتدن برى بونلره انبيا
عليهم السلامك معجزه سندن واولياى كرامك كرامتندن برنى حجت ابراز ايدوب ديسه كه يا قرآنده ياخود قول پيغمبر
عليه السلامده وياخود كتب اولياى كرامدن فلان كتابده يورلمشدر كه فلان ولى يى صو غرق ايتمدى وحضرت
ابراهيم عليه السلامى آتش ياقدى بونلر اكرچه قتلدن خوف ايتمزلرسه بويله دين اهل سنته ديرلر كه سن بونى كوزكله
كوردكمى وخدادن وپيغمبر عليه السلامدن بونى كندك اشتدكمى بونى سنك ابا واجدادك ومعلم واستادك بويله
يازمشلردر پس حالا بحسب الظاهر سنك معجزات انبيا عليهم السلامه تقليدك ندر ديرلر پس بويله دينلره حالا معجزات
انبيا عليهم السلامى اثبات ايلمكه قادر اولمين مؤمنلر طرفندن جواب وبروب يوررلر اى طبيعى مذهب وفلسفى مشرب
اولان كمسه مؤذندن اشيت بو اعلامى خام اولنك روانته بر كورلك زياده ايله بو معنى افزون امر اولديغى اوزره اولور
اما افزون روو صف تركيبى اولوب افزون روان جمع اولوب معنى بويله اولسه دخى جائز اولور اى فلسفى مشرب بو اعلامى
مؤذندن اشيت خام اولان افزون رولرك كورلككنه يعنى زياده كيديجى وطريق حقدن تجاوز ايديجى خاملرك
كورلكنه ورغمنه مؤذندن بو علملرى استماع ايت اعلام كسر همزه ايله اوقنسه دخى معنى صحيح اولور اما فتح همزه ايله
اوقنوب علمك جمعى اولمق محله مناسب اولور ومؤذندن بو علملرى استماع ايله ديمكده اكر بر سؤال لازم كلورسه كه اول
سؤال بودر مؤذندن استماع اولنه جق علم حضرت محمد عليه السلامك نام شريفيدر كه سياق وسباق اكا دلالت
ايدر اعلام ايسه جمعدر پس جمع مفرد معناسنه نوجهله استعمال اولنور جواب اولدركه كاه جمعى مفرد موقعنده
ايراد ايدرلر اول مفردك شانى تفخيمدن اوترى ممكندر كه بو محلده اعلام ذكرى اول حضرتك علم شريفى علملر
منزله سنده اولديغى ايهام ايچون اعلام ذكر اولنمش اوله وبو دخى جائزدر كه تكرار اعتبار يله اعلام ذكر اولنمش اوله كه
مؤذن اول حضرتك نام شريفنى هر كون بش كره اذانده وبش كره اقامتده تكرار بتكرار ذكر ايدر پس
جمله سى علملر اولور واعلام ذكر يورملرى بو نكته لرى اشعار قيلور ومعنىء بيت ثانى بو اولور كه بو نام شريف اجل
آتشندن يانمشدر زيرا اول اسمك مسماسى صدر اجل اولمشدر وخلاصهٔ كلام ونتيجهٔ مرام بويله ديمك اولور كه اى
طبيعى مذهب واى فلسفى مشرب اولان كمسه اكر سن ديرسنكه اجسامى ياقمق محرق بالطبع اولان آتشك شانندندر
كركسه ذكر اولنان سنينك جسمى اولسون وكركسه فلسفينك جسمى اولسون بن آتشك اجسامى احراق ايلمديكى
خصوصده حالا بر دليل وبرهان استرمكه يا آنى كوزمله كورم وياخود قولغمله ايشيدوب تا عقلمله قبول ايدم
بو خصوصده جواب ويروب ديرزكه هر روز مره كره بعد كره مؤذن اولنلردن بو علم شريفى ونام لطيفى اشيت وخام اولان
منكرلك جانبنه كورلك زياده ايت كه اجل آتشندن بو نام شريف يانمشدر ونار موت آنى افنا وازاله ايلمكه قادر اولمشدر
انكچونكه اول اسم شريفك مسماسى عالى مرتبه صاحبى سلطان اعظم اولمشدى پس اول سلطان اعظمك جسم
شريفنك اسمنى آتش موت احراق وافنا ايلمكه قادر اوله مديغى محقق ومثبت اولديسه اكر انك جسم شريفنى آتشه
كيرسه باذن الله آتش اول حضرتك جسم شريفنى احراق ايلمامك مقرر ومحقق اولور بلكه اكا وارث اولان سنيلرك دخى
اكر يقين صاحبلرى ايسه جسملرنى ياقمق هم مصدق اولور (مثنوى) صد هزاران زين رهان اندر قران * برد ريده
پردهاى منكران * نيچه يوز بيك بو رهنلردن قرنلرده منكرلرك پرده لرى يرتلمشدر قران قرنك جمعيدر رهان
سنان وزننده رهنك جمعيدر رهاندن مراد بونده بحثلر وغلبه لردر زيرا نچن بر كمسه بر كمسه ايله بحث ايلسه بر نسنه يى
عادتدر كه رهن قورودير كه اكر سنك ديديكك چيقرسه بوم هون اولان شىء سنك اولسون دير عجم بوكا كرو ديرا كر بحث
ايلين كمسه غلبه ايلرسه كرو بردديرتركيده اوكدل ديرلر واوچ دخى ديرلر نته كم فلان كمسه ايله فلان اوچ باغلدى ديرلر
يعنى رهن قودى وبحث ايلدى ديمك اولور نته كم بو محلده دخى سنى ايله فلسفى بحث ايلديلروسنى اولا كندى جسمنى
آتشه رهن قومغى شرط ايلدى ودير يكه كل سنكله بن آتشه كيره لم جسملريمز بو بحثده آتشه رهن اولسون اكر بنم
ديديكم چيقرسه آتش سنى وبنى ياقوب محو ايدر پس بنم مذهبم باطل وسنك مذهبك حق اولور بوندنصكره كلنلر سنك
مذهبكه ذاهب اولمق صحيح اولور ديدى پس ايكيسى بيله آتشه كيروب آتش باذن الله سنى يى ياقمدى وفلسفى يى ياقوب
خاكستر ايلدى پس هر قرنده نيچه يوز بيك بوكونه بحثلردن وغلبه لردن منكر الوهيت وكافر نبوت ورسالت اولان
كمسه لرك پرده لرى يرتلمش وسوزلرى ومذهبلرى باطل اولمشدر وكنديلر مغلوب ورسواى اولوب دين حق ظهوره
كلمشدر (مثنوى) چون كرو بستند غالب شد صواب * در دوام معجزات ودر جواب * فهم كردم كانكه دم زد از سبق
وز حدوث چرخ پرور بست حق * چونكم فلسفى ايله سنى كرو باغلديلر صواب وحق غالب اولدى معجزاتك دوامنده

وجوابده پس فهم ایلدیکه اول کسه که سبقدن دم اوردی وچرخك حدوثندن دم اوردی اول کسه مظفر وحقدر
بو بیتلر سرخ شریفك ابتداسنده واقع اولان سنی اسانندرکه برسنی ایله برفلسفی بحث ایلمش ایدی سنی دیدیکه عالم
حادثدر حق تعالی اکاوارثدر وفلسفیده اکا دیمشدیکه سن بونی پدرکدن تقلید ایله ایشتدك بونك حدوثنه سنك
دلیلك ندر اول سنی دخی اکا بوذکر اولنان سنی ایله منکر الوهیت اولان برفلسفینك حکایه سن کتوروب
دیمشدیکه بن بو بحث عمیقده کوردمکه ایکی فریق بحث ایدرلر آخر الامر بونلرك بحثی بورایه منتهی اولدیکه ایکیسی یله
آتشه کیره لر قنغیسنك مذهبی حق ایسه ظهوره کله چونکم اول سنی ایله منکر الوهیت اولان فلسفی آتشه کیردیلر
وکرو باغلدیلر صواب وطریق رشاد دوام معجزاتنده وحق جوابده غالب اولدی یعنی حق اولان جوابك ظهوری
غالب اولدی وانبیاء علیهم السلامك دخی معجزه لرینك دوامی خصوصنده اولان صواب غالب اولدی وظهوره کلدی
دیمك اولور معجزاتك دوامنده صواب غالب اولدی دیمك شو معنایی اشعار قیلورکه فلسفی ودهری اولنلر الوهیته وانبیا
علیهم السلامك رسالتنه ومعجزاتنه منکرلردر وعالمده تاثیر وتصریف طبایعکدر دیرلر اما انبیای عظام بونلرك
عقاید فاسده لرینك خلافنی دیوب هر شیئده تأثیر وتصرفی واجب الوجود اولان اللهه اسناد ایلمشلردر وهر بری
شریعتلرنی نیجه دلائل ومعجزاتله اثبات قیلمشلردر علی الخصوص حضرت نبیمز محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم طریق
توحیدی وصراط مستقیمی نیجه دلائل ظاهره ایله ومعجزات باهره ایله اثبات قیلوب فلسفی ودهری اولنلری اول طریق
متینه وشرع مبینه دعوت قیلمشدر انلردن بعضسی اول معجزاتی کوروب ظاهرا وباطنا ایمانه کلمشدر وبعضسی دخی
باطنا ایمانه کلیوب رسوم شرعیه یی کندیه وقایه وپرده ایدینوب اختفا قیلمشدر وبو طائفه دن قیامته دك برکروه
صورت اسلامیه ده وامت محمد هیأتنده اکسك اولمزلر هرشول وقتده که کندی مذهبلرینك ظهورنه فرصت
بوله لر آنی اظهار ایدرلر پس اکر بونلردن بری مثلا اول فلسفی سنی یه معارضه ومباحثه ایلدیکی کبی ظهوره کلسه
واهل سنتدن بریله بحث قیلسه حضرت پیغمبر علیه السلامك معجزاتیله سنیه سنی فلسفی یه هروجهله غالب
اولمق مقرردر پس الان دخی جمیع انبیا علیهم السلامك معجزاتی باخصوصکه اول حضرتك معجزاتی دائمه اولمش اولور
نته کم بعد عصر النبی علیه السلام اول سنی منکر الوهیت اولان فلسفیله کروباغلدیلر اول حضرتك معجزاتی برکاتیله
صواب غالب اولدی ومعجزاتك الی یوم القیام دائمه اولمسی ظهوره کلدیکه اول سنی یی آتشك یاقمسی پیغمبر علیه
السلامك معجزاتی برکاتیله درچونکم جمیع انبیا علیهم السلامك هر برینك شریعت علیه سی باخصوصکه حضرت
محمد مصطفی صلی الله علیه وسلمك جامع جمیع شرایع اولان سنت سنیه سی طریق سداد وراه رشاد اولدیغی نیجه معجزات
وآیات وبیناتله ثابت ومحقق اولدیسه بن دخی فهم ایلدم اول کسه یی که چرخك ابتداسندن وحدوثندن دم اوردی
وافلاکك اولنه وحدوثنه اعتقاد قیلدی اول کسه مظفر ومنصوردر ومذهبی حقدر بو بیتده سبق ابتدا معناسنه در
وحدوث اکا عطف تفسیر کبی واقع اولمشدر ازسبق چرخ یعنی از حدوث اوانکه دم زد مظفر وحقست دیمك
تقدیرنده اولور وبو سوزی اول سنی کندی یه معارضه ایلین فلسفی یه کوردیکی وجه اوزره نقل قیلور وحضرت مولانا
قدس الله سره العزیز انك لسانندن بو ابیات شریفه یی حکایه بیوررلر (مثنوی) حجت منکر هماره زرد روی *
یك نشان بر صدق آن انکار کو * یك مناره در ثنای منکران * کو درین عالم که تا باشد نشان * منکرلك حجتی همواره
زرد روا ولمقدر اول انکارك صدقی اوزره برنشان وآیت قنی منکرلرك مدح وثناسی حقنده برمناره بو عالمده قنی که
تا انلرك صدقنه علامت ونشان اوله یعنی الوهیته وانبیای عظامك رسالتنه باخصوصکه حضرت محمد مصطفی علیه
السلامك رسالتنه ومعجزاتنه منکر اولان فلاسفه نك حجتلری همیشه شرمسارلق ومغلوب اولمقدر اول منکرلرك
انکارلرنك صدقی وصحتی اوزره قنی بر آیت ونشان یعنی اصلا رسالته ومعجزاته منکر اولنلرك دعواسنك وانکارینك
صدقنه بو عالمده برنشان وعلامت یوقدر اما حضرت محمد مصطفی صلی الله علیه وسلمك معجزات باهره سنه آیات وعلایم
قنی چوقدر جمله دن بری هرکون مناره لرده اول حضرتك مدح وثناسنه متعلق نام شریفنی علی ملاء الناس مؤذنلر
(اشهد ان محمدا رسول الله (دیو الصلوة والسلام علیك یا رسول الله) دیو شهادت قیلورلر وتعظیملر وتکریملر ایدرلر
اما منکر رسالت محمدیه اولان فلاسفه نك مدح وثناسنده برمناره بو عالمده قنده درکه تا اول منکرلك صدق ودعواسنه
وصحت انکارنه نشان اوله اکر دینلورسه که فلاسفه ودهریه طائفه سی الان بو عالمده ظاهر وآشکارا دکلمردر انلرك
مذهبلری باطل وکندیلری زائل اولدیغی اهل سنتدن هرکسك معلومی اولمشدر پس بو سوزلر کیمك ایچون
اولور ونه یی افاده قیلور بو سوزلر اسلام مابینده پنهان اولان فلسفیلر ایچون تعریض اولور واهل اسلام مابینده پنهان
اولان فلسفیلرنه کونه کسه لردر دیرسك هرشیده اللهی مؤثر حقیقی بیلمین وحضرت رسولك معجزات شریفه سنی

تأویل قیلان وجماداتك تسبیح قیلمسنده واول حضرته نطقله سلام ویرمسنده قلبنده شك وشبهه اولان کسه لردر
نته کم جلد اولده مرتد شدن کاتب وحی بیانده بیورمشلردر * هرکرا در دل شك و پیچانیست * در جهان
اوفلسفی پنهانیست * می نماید اعتقاد اوگاه گاه * آن رگ فلسف کند رویش سیاه (م ی) منبری کو که در انجا مخبری
یاد آرد روزگار منکری) قنی برمنبرکه انده برمخبر برمنکرك روزگارنی یاده کتوره یعنی بلاد اسلامیه ده واهل قبله
مابینده اصلا برمنبر یوقدرکه اول منبرده برخطیب برالوهیته ورسالت ومعجزاته منکر کسه نك روزکارنی ومدح
وثناسنی یاد ایلیه واول برکسه ایدی دیو سویلیه (م ی) روی دینار و درم از نامشان) تا قیامت می دهد زین حق نشان
سکهء شاهان همی کردد دکر * سکهء احمد ببین تا مستقر * دینار و درمك یوزی انلرك نامندن یعنی انبیای
عظامك اسملرندن قیامته دك بو حقدن نشان ویرر شاهلرك سکه سی بردورلو دخی اولور اما حضرت احمد علیه السلامك
سکه سنی کور مستقره دك شاهدن مراد انبیای عظامدر دینار و درمدن مراد مضروب ومسکوك اولان سیم
وزر اولسه ده جائزدرکه پادشاهان سلف درهم ودینارك بریوزنه کندی ناملرین ضرب ایدوب بریوزنه دخی
لا اله الا الله محمد رسول الله) ضرب ایلمشلردر نته کم سلطان علاء الدینك سکه سی بوکونه در وبو فقیر سلطان علاء الدینك
بو اسلوب اوزره برقاچ التونن واقچه سن کورمك واقع اولدی اما درم ودیناردن مراد مجرد سیم وزردن دوزیلن
طلسمات والواح اولسه بعض سؤال وجوابدن بری اولوب درم ودینارك رونده شمدی انبیای عظامك ناملری یوقدر
دیمکدن خلاص اولوردی اکثر انبیا علیهم السلامك نامنی سیم وزردن ساخته اولان طلسملر اوزره قازدیروب
یازدیررلر باخصوصکه لا اله الا الله محمد رسول الله کلمه سی درم ودیناردن دوزیلن طلسملر اوزره قنی چوق کورلمشدر
پس حضرت احمد صلی الله علیه وسلمك نام شریفی چونکم الان روی درم ودینار اوزره باقیدر جمیع انبیا علیهم
السلامك دخی ناملری انك ضمننده باقی اولمشدر نته کم جلد اولده خرکوش حکایه سنده بو محله مناسب بیورمشلردر
نام احمد نام جملهء انبیاست * چونکه صد آید نود در پیش ماست * جمیع انبیا علیهم السلامك نامری انك اسم
شریفنك ضمننده مذکور وموجود اولمسی بو بیتك شرحنده مرور قیلمشدر پس خلاصهء کلام ونتیجهء مرام
اولدرکه انبیای عظامك سیم وزر اوزره اولان نامدرندن قیامته دك بوذکر اولنان حقیقتدن نشان ویررکه انلرك نامرینك
ثابت اولمسی حق وصادق اولدقلرینه شهادت ایلر پادشاهلرك سکه لری وخطبه لری متغیر ومتبدل اولور اما احمد
علیه السلام حضرتلرینك سکه سنی وخطبه سنی قیامته دك دائم کور مستقردن مراد بونده قیامتدر واول
حضرتك خطبه وسکه سنك دوامی جمیع انبیا علیهم السلامك نامرینك دائم اولمسنی مستلزم اولمشدر (مثنوی)
در رخ نقره ویا روی زری) برنقره نك یوزنده ویا برزرك یوزنده سکه اوزره برمنکرك نامنی کوستر
یعنی سیم وزرك یوزنده انبیا علیهم السلامه منکر اولان کسه لردن برینك اصلا نامی یازلمشدر اکر سؤال اولنورسه که
کفر پادشاهلرك نقره وزر اوزره صورتلری ضرب اولنوب اطرافنه نامری نقش اولنمشدر والان بلاد اسلامیه ده انلرك
نامیله منقوش نقره وزرك نهایتی یوقدر پس سکه اوزره برمنکرك نامنی کوستر دیمك نیجه صحیح اولور جواب اولدرکه اولا
کفره شاهلرینك نقره ودینار اوزره نامری باقی دکلدر متبدل ومتغیر اولمقدن خالی دکلدر پس هرمتغیر اولان عدم
حکمنده در وثانیا جواب اولدرکه انبیا علیهم السلامك منکری اولمق ویاخود حضرت محمد مصطفی علیه السلامك
منکری اولمق نامیله اصلا برسیم وزر مضروب ومنقوش اولمشدر پس لازم کاسه انبیا علیهم السلامه وحضرت محمد
مصطفی علیه السلامه منکر اولان کسه نك منکرلك نامی ایله اسمی اصلا درهم ودینارده یوقدر ولازم کاسه بولنمق
احتمالی دخی یوقدر پس مدعی ثابت اولور ودرهم ودینار اوزره اولان کفره نك نامری بودعوایی ناقص اولمز وفسخ دخی
قیلمز (مثنوی) خود مکیر این معجز چون آفتاب * صد زبان بین نام اوام الکتاب) بو بیتده ایکی وجه اوزره معنی
صحیح اولور اولا معنی بویله دیمك اولورکه بوذکر اولنان حالاتی خودسن طوتمه صد زبان آفتاب کبی بو معجزی کورکه
انك نامی ام الکتابدر وثانیا معنی اولدرکه آفتاب کبی اولان بو معجزی خودسن طوتمه که مراداندن حضرت محمد
مصطفی علیه السلامك نام شریفنك اذانلرده وقامتلرده ونقره وزرلرده همیشه مذکور اولمسی وآفتاب کبی مشهور
اولمسیدرسن بونی معجزه فرض ایتمه صد زبانی کورکه انك نامی ام الکتابدر وصد زباندن مراد حضرت قرآندرکه
انك نام شریفی ام الکتابدر وحضرت قرآنه انکچون ام الکتاب دیدیلرکه جمیع کتب شرعیه نك وصحف مرعیه نك
اصلیدر بلکه جمیع کتب منزله نك دخی لوح محفوظده اصل واقع اولمشدر وصد زبان اولمسی هراهل مذهبك لسانی اوزره
بونده آیت کریمه اولدیغی اعتبار ایله درا کرچه لغات حسبیله عرب لسانی دینلور ولکن ملل مختلفه وفرق متنوعه نك
السنه سنی جامع اولمش برکتاب کریمدر مثلا جمیع مشایخ صوفیه نك مرادنه ولسانته کوره بو کتاب مبینده کلمات

وآيات واردر وحكمانك لسانته كوره دخى وعلما وعرفانك لسانلرينه كوره دخى بو كتاب مكنونده آيات كريمه ونصوص
شريفه ثابته اولمشدر مثلا اهل جبر قرآن عظيم الشانى كندى لسانلرى اوزره تفسيرا تمشلردر وقدره متعلق اولان
آياتى تأويل قيلمشلردر واهل قدر دخى قرآنى كندى لسانلرى اوزره تفسير ايدوب جبره متعلق اولان آياتى كندى
مذهبلرينه موافق تأويل ايتمشلردر واهل اعتزال دخى كندى لسانلرى اوزره تفسيرا تمشلردر واهل سنت دخى
لسانلرى اوزره تفسيرا يتمشلردر فقهاى اسلاميه دخى كندى لسانلرى اوزره تفسير ايتمشلردر وقس على هذا سائر
الملل والنحل وبونلرك مذهبنه واصطلاحنه لسان تعبير اولنور مثلا بركمسه لغات عربيه يى كمالى ايله بيلسه اهل تفسيرك
اصطلاحنى ولسانى بيلمز مكركه نيجه زمان انلردن آنى تعليم ايليه وكذلك لغات عربيه يه عالم اولان فقهانك دخى
لسانى بيلمز واصطلاحلرينه آكاه اولمز وكذلك اهل كلامك دخى لسانى بيلمز واصطلاحلرينه آكاه اولمز حال بوكه
بوجمله طوائف مختلفه لغات عربيه اوزره يازمشلردر پس بو مقدمه معلومك اولديسه حضرت قرآنه صد زبان تعبيرى
برنده اولورا كرچه بحسب اللغات لسان عربى اوزره ايسه ده اكرلسان واحد اوزره اوليدى لغات عربيه يى بيلن
عربلر بوملل مختلفه نك يازدقلرنى وسو يلدكلرنى بيلمكه قادر اولورلردى مع هذا قادر دكلردر مكركه آنى اهلندن
تعليم ايليه لر پس بو بيتده خلاصهٔ كلام ونتيجهٔ مرام بويله ديمك اولور كه اى فلسفى مشرب سن بو آفتاب كبى روشن
وظاهر اولان معجزاتى خود معجز طوتمه اول صد لسان صاحبنى كوركه انك نامى ام الكتابدر اول كتاب كريم برمعجز
عظيمدركه اكرانس وجن بر برده اولسه لر وانك مثلنى كتورمكه سعى واجتهاد قيلسه لر انك مثلنى كتورمكه قادر
اولميه لردى نته كم بو آيت تحدى بو معنايه دلالت ايدر (قال الله تعالى قل لئن اجتمعت الانس والجن على ان يأتوا بمثل
هذا القرآن لا يأتون بمثله ولو كان بعضهم لبعض ظهيرا) بلكه قصر سوره دن برسوره نك اتيانته دخى قادر اولميه لردى
نته كم بو آيت كريمه ايله حق تعالى حضرتلرى تحدى بيوردى (قل ان كنتم فى ريب مما نزلنا على عبدنا فأتوا بسورة
من مثله وادعوا شهداءكم من دون الله ان كنتم صادقين) اكر حضرت قرآن معجز اولميدى اول عصرده اولان عرب
عربانك بلغا وفصحاسى كه فصاحتده ماهر وفن بلاغتده ماتند ساحر ايديلر حضرت قرآنك برآيتنه نظيره ديوب كتورمكه
قادر اولورلردى حال بوكه اقصر سوره دن برينه نظيره ديوب كتورمكه قادر اولمديلر (مثنوى) زهره نى كس را كه يك
حرفى ازان * يا بدزد ديا فزايد در بيان * كمسه نك زهره سى بو قدر كه اندن برحرفى سرقت ايليه ياخود بياندن زياده
ايليه بعض نسخه ده يا بدزددبرنه يا كند كم واقع اولمشدر بو تقدير اوزره معنى بركمسه نك زهره سى بو قدر كه اول قرآندن
يا برحرفى بيان ايلمكده اكسك ايليه ويا خود زياده ايليه يعنى حضرت قرآن عظيم الشانك نيجه وجوهله اعجازى فنى
چوقدر جملهٔ اعجازندن برى دخى بودر كه اصلا براحد زياده ايليوب كندى مرادى اوزره اكا كوره معنى سو يليه ميه
انكيچون كه الله تبارك وتعالى بو كتاب كريم وذكر حكيمك حافظيدر (كما قال الله تعالى (انا نحن نزلنا الذكر وانا له
لحافظون (ولو تقول علينا بعض الاقاويل لاخذنا منه باليمين ثم لقطعنا منه الوتين (مثنوى) يار غالب شوكه تا غالب
شوى * يار مغلوبان مشوهين اى غوى * حجت منكر همين آمد كه من * غير اين ظاهر نمى بينم وطن * هيچ نه نديشد كه
هرجا ظاهريست * آن زحكمتهاى پنهان مخبريست * فائدهٔ هر ظاهرى خود باطنست * همچو نفع اندر دواها
كامنست) پس اى مذهبى باطل اولان كمسه غالبه يار اول كه تا غالب اوله سن اى غوى مغلوبلرك يارى اولمه كه سندخى
مغلوب اولورسن يعنى اى مذهب باطل صاحبى غالب اولان اهل سنت والجماعتك يارى اول سندخى غالبلردن
اوله سن اهل بدعتك وفرق ضاله نك يارى اولمه كه اى غوى مغلوب اولورسن وزبون قالورسن زيرا بونلردن برنده اول
قوت وطاقت بو قدر كه اهل سنت والجماعتك ما بيننده مذهبلرين اظهار ايده لر والحاصل انبيا عليهم السلام واولياى
كرامك يارى اولان ظاهرا وباطنا غالب اولور وبونلره مخالف اولان وفلاسفه مذهبنه اويان زبون ومغلوب قالور
منكر الوهيت اولنك حجتى همان بوكاديكه دير بن بو ظاهر عالمدن غيرى وطن كورمزم اول جاهل هيچ بونى انديشه
ايلمز هر برده كه برظاهر واردر اول ظاهر پنهان اولان حكمتلردن برمخبردر هر برظاهر كه فائده سى باطندر مثلا
نفع كبى دوالر ايچره كامندر يعنى منكر الوهيت اولان فلسفينك اقوى اولان حجتى همان بو كادى كه دير بن بو عالم
ظاهردن غيرى بروطن آخر كورمزم وحقايق اكوانه وخالق كون ومكانه نظر ايدر كورمزم مؤثر حقيقى يى طبايع
اربعه دن غيرى بيلمزم وموطن ومشهد همان بو عالمى كورورم ديرو هيچ فكر ايلمز كه هر نره ده كه برصورت ظاهره
نهانى اولان حكمتلردن وسرلردن خبرو بريجيدر اول صورت ظاهره اول پنهانى اولان حكمتلرك ظهورندن اوترى
خلق اولنمشدر هر برظاهرك فائده سى خود باطندر دوالر ايچره نفع كامن اولديغى كبى نته كم ادويه وعقاقيرك
وجودلرنده فوايد ومنافع مستوره در وانلرك صورت ظاهره سى اول منافع وفوائددن اوترى خلق اولنمشدر كذلك

هر ظاهر اولان شيئك باطننده البته برخاصيت ومنفعت واردر هيچ برشئ باطل وعبث خلق اولنمشدر پس اول شيئك
خاصيت ومنفعتى اول شيئه نسبت معنى واقع اولمشدر پس هر صورت ظهورده معنى ايچون خلق اولنمشدر وصورت
عالمندن ماعدا عالم معنى دخى ثابت اولور لكن منكر وجاهل عالم معنايى كوره ميوب بو صورت عالمنى بى معنى
وباطل زعم ايلر حال بوكه حكيم مطلق هيچ برشيئى عبث خلق ايلمامشدر نته كم سورهٔ احقافك اولنده اولان آيت كريمه ايله
بو معنايى اثبات ايدوب انك تفسير وتحقيقنه متعلق بو بيانى بسط ايدوب بيورديلر (تفسير اين آيت كه وما خلقنا
السموات والارض وما بينهما الا بالحق نيافريد مشان بهر همين كه شما بى بينيد بلكه بهر معنى وحكمت باقيه كه شما
نمى بينيد آن را (بو سرخ شريف بو آيت كريمه نك تفسيريدر كه حق سبحانه وتعالى سورهٔ احقافك اولنده بيورديلر (وما
خلقنا السموات والارض وما بينهما الا بالحق) يعنى بز يرلرى وكوكلرى براتمدق دخى ما بيننده اولان مخلوقى
براتمدق الا حقه ملتبس اولمغله خلق ايلدك يعنى مقتضاى حكمت ومبتغاى معدلته ملتبس اولديغى حالده خلق
ايلدك كه هيچ برشيئى عبث براتمدق نته كم ابن فارض دخى بو معنايه اشارت ايدوب بيورديلر (بيت) فلا عبث والخلق
لم يخلقوا سدى * وان لم تكن افعالهم بالسديدة * نته كيم سرخ شريفده بو كونه تفسير ايدوب بيورديلر كه ترجمه سى بودر
بز بونلرى يعنى سموات وارضى وبينهما ماده اولان اشيايى همان بو معنادن اوترى خلق ايلمدك كه اى انسان سزانى كوررسز
بلكه معنادن اوترى وباقيه اولان حكمتلردن اوترى خلق ايلدك كه سزانى كورمزسز يعنى بو جميع اشيانك صورتلرى
شول معانى وحكمتلر ايچون خلق اولنمشدر وظهوره كلمشدر كه اى ظاهر بين اولنلر سز اكا نظر ايدر كورمزسز
نته كيم صور ظاهره ومعانى وحكم باطنه ايچون خلق اولنديغنه برنيجه مثال نظمه كتوروب صورتده قائللره تعليم
بيورديلر (مثنوى) هيچ نقاشى نكارد زين نقش * بى اميد نفع بهر عين نقش * مثلا هيچ برنقاش نقشك زينتنى نفع
اميدى سز نقشك عيننددن اوترى يازرمى يعنى هيچ برنقاش منفعت وفائده اميدندن قطع نظر نقشك كندى ذاتندن
اوترى نقشك زينتنى يازمز بلكه برنقشى برنقاش نقش ايلسه بهر حال اندن برنفع ومعنى مراد ايلر ديمك اولور
زين زينت معناسنه اولور نونك كسريله نقشه مضاف اوقنور (مثنوى) بلكه بهر ميهمانان وكهان * كه بفرجه
وارهند از اندهان * بلكه نيجه مهمانان وكهاندن اوترى نقش وتصوير ايلركه فرجه ايله اندوهلردن بونلر خلاص اوله لر
يعنى هر نقاش كه نقشلرى تحرير وتصوير ايدر مهمان اولنلرك سيرندن وصغير اولنلرك تماشاسندن اوترى تصوير ايلركه
انلر تفرج ايتمكله غملردن وغصه لردن قورتله لر (مثنوى) شادئ بچكان وياد دوستان * دوستان رفته را
از نقش آن * اطفالك شاد يلكندن اوترى ودوستلرك يادندن كتمش دوستلرى انك نقشندن يعنى اول نقاش ومصور
نقشلرى اندن اوترى نقش وتصوير ايلركه اطفال وصغارانى كوروب شاد اوله لر ودوستلر دوستان رفته يى اول
نقشدن ياد قيله لر نته كم بركمسه نك دوستى اولسه وياخود اندن بعيد اولسه نقاشه انك صورتنى يازدير رهر باركه اول
دوست كندى دوستنك نقشنه نظر ايلدكجه آنى ياد ايلر واول نقش انك ذكرنه سبب اولور پس اول نقش لحكمة ولمصلحة
يازلمش اولور (مثنوى) هيچ كوزه كر كند كوزه شتاب * بهر عين كوزه نى بربوى آب * مثال آخر هيچ كوزه كر كوزه يه
شتاب ايلرمى بو هم وجهدر هيچ كوزه كر شتاب وسرعتله كوزه ايلرمى كوزه نك عيننددن اوترى آب اميدى اوزره بوى
بونده اميد معناسنه در يعنى هيچ بر كوزه كر آب اميدندن قطع نظر كوزه نك كندى ذاتندن اوترى كوزه يى دوزمكه
سرعت ايلمز بلكه برداقچى بربردانى دوزسه انك ايچنه صو قويوب اول واسطه ايله صو ايچمك آسان اولسون ديو دوزر
پس كوزه نك وجودى لمنفعة ولمصلحة اولور (مثنوى) هيچ كاسه كر كند كاسه تمام) بهر عين كاسه نى بهر طعام) مثال
آخر هيچ كاسه كر تمام وكامل كاسه ايلرمى مجرد عين كاسه دن اوترى طعام قومقدن اوترى اولميه بلكه كاسه كر بر كاسه يى
تمام دوزمز پس اكا طعام قونلوب غدالردن برينه ظرف اولمقدن اوترى اكر بو فائده مراد اولمسه صورت
كاسه بى معنى وعبث اولوردى (م ى) هيچ خطاطى نويسد خط بفن * بهر عين خط نه بهر خواندن * مثال آخر هيچ
بر كاتب فنله خط يازرمى عين خطدن اوترى اوقومقدن اوترى اولميه يعنى هيچ برخطاط فنله وصنعت كتابته برخطى
يازمز الا اول خطك اوقنمسندن اوترى واول حسن خط يازن كاتبلر كه بعض حروف مقطعه يازرلر اكرچه آنى اوقمقدن
اوترى يازمزلر بلكه صنعت كتابتك قواعدنى وحسنى كوسترمكدن اوترى وياطالبه تعليمدن اوترى يازرلر بودخى
عين معنادن اوترى اولور مجرد اول حروف واشكالك كندى ذاتندن اوترى اولمز الحاصل هرشئ البتته لحكمة ولمصلحة
ظهوره كلمشدر صورتندن اوترى خلق اولنمشدر اكر نظر حقيقت بيله نظر ايلرسك هر شيئك وجودى متسلسلا
نيجه معناره وحكمتلره سبب اولمشدر (مثنوى) نقش ظاهر بهر نقش غائبست * وان براى غائب ديكر بيست *
تا سوم چارم دهم برمى شمر * اين فوائد را بمقدار نظر * البتته نقش ظاهر نقش غائبدن اوتريدر واول نقش غائب دخى

برغیری غائبدن اوتری بغلندی اوچنجی دردنجی اونجی مرتبه یه دك عدایله بوفائده لری نظرلك مقداری یعنی نقوش
ظاهره‌دن هر برنقش برغائب نقشدن اوتریدرکه اول نقش غائب اول نقش ظاهره نسبت معنی کبی واقع اولمشدر
واول نقش غائب برآخر نقش غائبدن اوتری مفید وموجود اولمشدر واوچنجی یه ودردنجی یه اونه چقنجیه دك بو اسلوب
اوزره برشیء متسلسلا اعداد ایله بوفائده لری عقل وفکرك یتدیکی قدر بو نوع اوزره صای مثلا برنجیه دوالرکه نقشی
ظاهردر مرض نفسه علاج وشفادن اوتری اولور ونفسك مرضنك شفا بولمسی صحت وسلامت بدنی مستلزم اولور
وصحت بدنیه برکار وعمل ایشلمکه قدرتی وطاقتی مستلزم اولور وکاردخی ایکی نوع اوزره در بری دنیوی وبری اخروی
اخروی اولان کاری ایشلرسك حسن ثوابی مستلزم اولور وحسن ثواب مأبه وسیله اولور وحسن مأبه وصول ودخول
نعم ابدیه ایله مغتنم اولمغی ولقای حق مشاهده قیلمغی مستلزم اولور همچنین اگر کاردنیادن برینه دخی مشغول
اولورسك اول کار برآخر کاری واول آخر کاردخی برآخر مرادی واول آخر مراددخی برآخر حکمی واول آخر
حکم دخی برآخر معنایی هلم جرا متسلسلا بری برنی مستلزم اولورکار عالم بری برینه برمرتبه مرتبط ومتسلسل
اولمشدرکه اگر برذره‌یی یرندن زائل ایلسك جمیع عالمك تزلزلی وخلل پذیر اولمسی مستلزم اولور نته کم کلشن راز
صاحبی بو بیتله بومعنایه اشارت قیلور (بیت) اگر یك ذره‌را برگیری ازجای * خلل یابد همه عالم سراپای * چونکم
جمیع موجوداتك بمقتضای علم ازلی وحکمت بالغهٔ الهی بری برینه تاثیر وتأثر وعلیت ومعلولیت طریقی اوزره ترتیبی
وارتباطی واقع اولمشدر ومراتب موجوداتده هرنه شیء که کوره‌سن کندی مافوقنه معلولیت طوترو کندی
تحتنده اولانه نسبت علیت طوتر حضرت واجب الوجوده منتهی اولنجیه دك بویله در ومن کل الوجوه علیت وربوبیت
حضرت الوهیته‌دن غیریه مخصوص دکلدر پس بوتقدیر اوزره اگر برذره بوعالمدن منعدم اولمق تقدیر اولنسه جمیع عالمك
منعدم اولمسی لازم کلور زیرا معلول واحدك منعدم اولمسی جمیع علل ومعلولاتك منعدم اولمسی مستلزم اولور مثلا
شطرنج اوینده مقابلنده اولان کمسه اول برآخر شطرنج بازك بیدقنی اورر واول دخی براستاد اوینجیدرکه مفت بره
بیدق ویرمیوب انك بیدقنی اورر تکرار بودخی آنك اسبابندن برنی اورر ینه بودخی آنك اسبابنی اورر حتی
اورته لقدن جمیع آلات واسباب مرتفع اولور پس بوجمله جهانده اولان اشیانك بساط شطرنجی اوزره اولان آلات
واسباب کبی بری برینه معنا ارتباطی اولدیغی مناسبتله شطرنجك بازیلرنه بومعنایی تشبیه ایدوب بو بیتلری ادا بیوررلر
(مثنوی) همچو بازیهای شطرنج ای پسر * فایدهٔ هرلعب درتالی نگر * این نهادند بهرآن لعب نهان * وان برای آن
وآن بهر فلان * بوذکر اولنان معنی شطرنجك اویونلری کبیدر ای اوغل هرلعبك فائده‌سنی تالیسنده کور مثلا شطرنج
اویونلرنده بولعب ظاهری اول برنهانی اولان لعبدن اوتری قودیلر واول لعب نهانی دخی اول برآخر اولان لعبدن اوتری
وآنی دخی فلان لعبدن اوتری وضع ایلدیلر اگر بوبساط کائناتده اولان اشیانك بری برینه مرتبط ومتسلسل اولمسنی
بیلمك استرسك بساط شطرنجده اولان آلات واسبابك بری برینه مرتبط ومتسلسل اولمسنه قیاس ایله زیرا ای
پسر شطرنجك هر بربازیلرینك فائده‌سن عقبنده اولان لعبدن نظر ایله که براستاد مقابلنده اولان استاده برآتی
ویردیکی زمانده انك ضمننده ومابعدنده برنیجه قات اویون ملاحظه ایلر اون قاته دك بلکه اون بش ویکرمی قاته دك
اویون ملاحظه ایدر مثلا شطرنج باز اولنلر اویونی برآخر نهان اولان اویون ایچون قومشلردر وآنی دخی اوبرآخردن اوتری
بیکرمی بش قاته چقنجیه دك بوسوزلری شطرنج لعبنده ماهر اولان کمسه‌لر بیلورلر والسلام (مثنوی) همچنین
دیده جهان اندرجهات * دربی هم تارسی دربردومات * بو نجلین دیده کی جهات ایچره صچرات بری برینك اردنجه
تاکه بردوماته ایرشه‌سن یعنی بوشطرنج اویننده نظرکی اولکی اویوندن برآخر اویونه صچرادوب بردوماته دکین
ایچرودن ایچرویه نیجه نهان اویونلر ملاحظ ایلدیکك کبی دیده‌کی وعقل پسندیده‌کی دخی بوشش جهات ایچره
جمیع جوانبه سور وایلر وکچورلا ینقطع بری بری اردنجه تابردوماته یتشه‌سن که نهایت کاردر بردیکمکه وغالب
اولمغه ومات یکامکه ومغلوب اولمغه دیرلر بورادن بردم مراده ظفر بولمقدن ومات اندن محروم قالمقدن عبارت اولور یعنی
شطرنج اویننده نظرکی ایلرویه قات قات سوردیکك کبی بوشش جهات ایچره اولان اشیایه نظرکی دخی قات قات
سورتا هرکارك نتیجه‌سنه وخاتمه‌سنه ایره‌سن ومراده فایض اولمق واندن محروم قالمق مرتبه‌سنی کوره‌سن تاسکا
حقیقت حال ونتیجهٔ اعمال کشف اوله وجانك مراده ظفر بولمغه وسیله اولان کار هرنه ایسه اکا اشتغال قیله (مثنوی)
اول ازبهر دوم باشد چنان * که شدن بر پایه‌های نردبان * وان دوم بهر سوم می‌دان تمام * تارسی توپایه پایه تابام *
اول ایکنجیدن اوتری اولور انجلین که نردبانك پایه‌لری اوزره کتمك واول ایکنجی‌یی تمام اوچنجیدن اوتری بیل تاکه‌سن
پایه پایه طامه دك ایرشه‌سن یعنی کار اول کار ثانی ایچون خلق اولنمشدر انجلین که نردبانك قدمه‌لرینه کتمکلکده

اول قدمه ایکنجی قدمه‌دن اوتری وضع قیلنمشدر واول ایکنجی کار اوچنجی کاردن اوتریدر بونی تمام بو اسلوب اوزره بیل حتی
مرتبه مرتبه تدریجله بام مقصوده دك واصل اوله‌سن وحقیقت کاره ظفر بوله‌سن (م ی) شهوت خوردن زبهر آن منی
آن منی از بهر نسل وروشنی) کند بینش می نبیند غیر این) عقل اوبی سیرچون نبت زمین) طعام ییمنك لذت وآرزوسی اول
منیدن اوتریدر اول منی دخی نسلدن وروشنلکدن اوتریدر لیکن کند بینش بوندن غیرینی کورمز زیرا آنك عقلی زمینك
نبتی کبی سیرسزدر یعنی کار اول کار دوم ایچون اولدیغنه مثال انك کبی اولورکه مثلا طعام ییمنك شهوتی نطفه‌دن
اوتری اولور حتی برکسه اشتها ایله ییوب ایچمکدن منی حاصل اولوب مجامعته قدرت وقوت بولور واول منی دخی
نسلدن اوتری وابوینك دل وجانی نسلدن روشن اولمقدن اوتری اولور یاخود عالم روشن اولمقدن اوتری اولور زیرا عالم
آدمله منور اولور وروشنالق بولور آدم عالمك روشن دیده‌سی کبیدر اگر اولاد آدم اولمیدی بوعالم برکوزسز وروحسز بر
بی چشم وبی جان قالب کبی اولوردی چونکه انسان عالمك روشنلکنه وانتظامنه سبب اولدیسه انسانك وجودنه دخی
منی سبب اولدی ومنینك وجودنه دخی اشتها ایله ییوب ایچمك سبب اولدی ولیکن کوته نظر وکلیل البصر اولان کمسه‌لر
بویمکدن وایچمکدن ومجامعت ایدوب حیوانیت صفتیله خوش کچمکدن غیریسنی کورمز وبو ییمه‌نك وایچمه‌نك
نتیجه‌سی ندر وبو جماعدن مقصود ندر بونلرك حقیقتنه نظر ایرکورمز بلکه بوکند بینش اولان کوتاه نظرلك عقلی
زمینك نباتی کبی برمقامده قرار قیلوب سیرسز قالمشدر وایلرویه کتمکدن وترقی ایتمکدن محروم اولمشدر لازم کاسه
انجق کندی نفسنك حظنه متعلق اولان کاری بیلوب وانك ماوراسندن غافل اولور (م ی) نبت را چه خوانده چه
ناخوانده * هست پای اوبگل درمانده * نبات زمین ایچون اوقیمق نه اوقیمامق نه انك ایاغی کلده قالمشدر یعنی زمینده
بتن نبات ایچون انی برآخر مرتبه یه دعوت ایلمك وایلمامك مابیننده فرق یوقدر انذار ایله عدم انذار اکا نسبت مساویدر زیرا
انك ایاغی آب وکلده قالمشدر سیر وحرکته مجالی یوقدر کذلك بعض کمسه‌لرك عقلی زمینده اولان کیاه کبی مرتبهٔ آب
وکلده قرار قیلمشدر اندن اعلا مرتبه یه اگر دعوت اولنسون اگر دعوت اولنمسون واگر انذار قیلنسون واگر انذار
قیلنمسون ایمان کامل مرتبه‌سنه کلمز وکفر ومعصیت مرتبه‌سندن تجاوز ایدوب ایقان وعرفان مرتبه‌سنه ترقی
قیلمز (کما قال الله تعالی (سواء علیهم ءانذرتهم ام لم تنذرهم لا یؤمنون (مثنوی) گرسرش جنبد بسیر باد رو * توبسر
جنبانیش غره مشو * آن سرش گوید سمعنا ای صبا * پای او گوید عصینا خلنا * اگر اول نبت زمینك سیر باد ایله
باشی حرکت ایلرسه یوری‌سن انك باشنی دپرتمه‌سنه مغرور اولمه زیرا انك اول باشی ای صبا بز اشتدك دیر انك ایاغی
بز عصیان ایلدك بزی ترك ایله دیر یعنی اگر زمینك نباتنك باشی بادك تحریکیله وسیر یله جنبش وحرکت ایلرسه
یوری‌سن انك باد صبایه مائل اولمسنه واکا باشیله اطاعت قیلمسنه مغرور اولمه زیرا اگرچه انك باشی ای صبا
بز سنك سوزك اشتدك وقبول ایتدك دیر ولیکن انك ایاغی لسان حالله بز سکا عصیان ایتدك بزی کندی یریزده
وحالمزده قودیر زیرا مادامکه کندی مرتبه‌سندن کذر ایتمیه وباد صبانك مرادی اوزره استدیکی یره کتمیه انك مجرد
باش صالوب صبا جانبنه سر یله میل قیلمسنه اعتبار اولمز کذلك شول زمین بدنده پای عقلی آب وکل قیدنه مقید اولوب
اکل وشربه اسیر اولان کمسه دخی مرشد ومعلم لسانندن هوای ربانی ونفس رحمانی وزان اولسه وبونلرك وجودی
اوزره کذر قیلسه بونلر دخی اول نفس وکلامك تحریکه واسطه سیله باشلرین صالرلر وانك جانبنه میل وتوجه قیلورلر
ولیکن سن یوری بوطائفه‌نك باش صالمسنه وظاهرا میل وتوجه قیلمسنه مغرور وفریفته اولمه زیرا اگرچه
بونلرك باشی بحسب الظاهر سمعنا واطعنا دیرلر لیکن پایلری لسان حالله بز سکا عصیان ومخالفت ایلدك بزی کندی
حالمز اوزره ترك ایله دیرو بونلرك پای عقلنك بویله دیمسنه دلیل اولدرکه اصلا کندی قرار ایلدیکی آب وکل مرتبه‌سندن
تجاوز ایتمزلر پس باشلریله ولسانلریله سمعنا واطعنا دیملرینه اعتبار اولمز نته کم حق تبارك وتعالی بنی اسرائیله
خذوا ما آتیناکم بقوة واسمعوا) دیو امر بیوردقده (سمعنا وعصینا) دیدیلر وکفرلری سببیله شراب محبت کوساله
قلبلرینه ایچریلوب انکله مست اولوب اکا عبادت ایلمکدن تجاوز قیلمدیلر (مثنوی) چون نداند سیر می راند چو عام
بر توکل می نهد چون کور کام * بر توکل تا چه آید درنبرد * چون توکل کردن اصحاب نرد * اول کند بینش چونکم
سیر بیلمز عوام کبی سورر کور کبی توکل اوزره ادیم قورنبرد وجنکده توکل اوزره اولمقدن نه کلور اصحاب نردك
توکل ایتمسی کبی یعنی اول کوته نظر وضعیف العقل وکلیل البصر اولان کمسه چونکم طریق مستقیم اوزره سیر الی
اللهی بیلمز بلکه عامیانه طبعی حظ ایلدیکی وعقل قاصری فهم قیلدیغی شیلر جانبنه سورر طریق حقه کورلر کبی
توکل اوزره لا علی بصیرة ادیم قورا گرراه هموار بولنورسه برقاچ ادیم علی العمیا کیدر واگر یولنده چاه ومغاك
اولورسه انی کوره میوب اکا دوشر ونیجه مدت انده محبوس اولوب قالور ویاخود قورتلور چوق چکمیوب برآخر

ورطه‌يه دخى مبتلا اولور پس اعمايه لازم اولان بودركه بر بصير اولان دليله تعلق ايليوب بوله انك واسطه‌سيله كيده
كذلك كوتاه نظر اولان قليل المعرفة وضعيف العقله دخى واجب اولان اولدركه بردليل وصاحب بصيرت مرشده
اقتدا قيله وكندى رأى وعقلى اوزره اعتماد وتوكل ايتميوب انك امرينه تابع اوله زيرا نفسيله مجاهده وقتنده بركونه نظر
كندى عقل وفكرى اوزره متوكل اولسه واكا اعتماد ايليوب كار قيلسه اصحاب نزدلك كندى ديلكلرينه وزارلرينه
توكل واعتماد ايلمك كبى اولور پس نبرد ومجاهده وقتنده انسان كندى عقل وفكرينه توكل واعتماد ايلمك اوزره
نه كاور ونه منفعت حاصل اولور جنك ومجاهده وقتنده كندى عقل ورأينه توكل ايلمك اصحاب نزدلك كندى عقللرى
ورأيلرى اوزره توكل ايلملرى كبى اولور نته كم طوللى اوينيان كسه‌لر اللرنده اولان قرعه‌لرى اترلر اول قرعه‌نك حكمنه
كوره اويون اوينارلر كاه اولوركه اتدقلرى زارلك حكمى كندى ديلكلرينه ومقتضالرينه مخالف كاور هرنه مرتبه اول
لعبده استاد وماهر اولسه مفيد اولميوب عاقبت مغلوب ومات اولور پس نفسله مجاهده ايلمك وقتنده بوكونه بينشك
واندك دانشك فكرى اوزره اعتماد وتوكل ايلمسى اصلا مفيد اولمزمكر كه امر قضاده انك اول عاميانه واعمايانه
اولان كارى راست ودرست اولمسى اوله وبختى اكا ياريلك قيلوب انك دانشى وبينشى برنده اوله واصابت قيله
بوكونه على العميا اولان كار آرراست كاديكچون اهل حق اولنلر بوكا اعتبار والتفات ايتمشلردر وكندى بينش
وكونه دانش اولان كوردللره البتته برمرشد وهادى لازمدركه اول اكا تمسك واقتدا قيله ديو تنبيهلر وتاكيدلر
ايلمشلردر وكندى عقل ورأينه توكل واعتماد ايلمك خصوصنده چوق سوزلر سويلمشلردر (مثنوى) وان
نظرهايى كه اوافسرده نيست * جز رونده جز درنده پرده نيست * آنچه در ده سال خواهد آمدن * اين زمان بيند
بچشم خويشتن * واول برنوع نظرلركه اول افسرده دكلدر اول نظرلر كيد يجيدن وپرده يرتجيدن غيرى دكلدر اول
نسنه‌كه اون ييلده كلمك استر اول نظر بوزمان آنى كندى كوزيله كورر يعنى اول نظرلركه اونظرلر نفسنده منجمد
دكللردر انلر عالم معنايه كيد يجى واستار وحجبى خرق ايديجيلكدن غيرى دكللردر اول نظرلرك خاصيت وشانى
بودركه بصر بصيرت ونور يقين ومعرفتله مشاهده ومعاينه‌يه مانع اولان پرده‌لرى دست عقلله دفع ورفع
ايلديكدنصكره اول سر ومعنى كه اون ييلده كلجك بلكه يكرمى اوتوز ييلدن دخى صكره اوله‌جقدر بوزمانده اول
نظر صاحبى كندينك چشم حقيقت بينيله آنى كورر وهرنيجه اوله‌جق ايسه نور فراستله آنى بيلور الحاصل
اكا امور غيبيه واحوال دينيه مخفى وپوشيده اولمز پس بوكونه نظر صاحبى هرنه يره ايق قوسه على العميا ايق قومز
بلكه هرنه ايلرسه على بصيرة ايلر وهرنه سويلرسه تحقيق ويقين اوزره سويلر بوكونه كمسه كندى علمنه وفهم وعقلنه
توكل واعتماد ايلسه وغيرلره اقتدا قيلميوب طريق حقه بنفسه سالك اولسه لايق وهروجهله مستحقدركه بونلرك
على اللهدن كلمش وعقل وفهملرى نورهدايتله منور ومكحل اولمشدر بونلرك نظرى وعقلى خطادن ممتز وحق تعالينك
مراد ورضاسنه مخالف اولان سمته كتمز (مثنوى) همچنين هركس باندازۀ نظر * غيب ومستقبل ببيند خير وشر *
الحاصل بونجلاين هركس نظرينك حد واندازه‌سيله غيب ومستقبل وخيرى وشرى كورر يعنى بوذكر اولنان كبى
هركس كندى نظرى مقدارى غيبى وكلجك كار وحالى وخير وشرى كورر الحاصل نظرنده ضعف واراسه
كورديكى شك وكماندن خالى كورمز ووهم وخيالك دغدغه وتشويشندن قورتلوب حقيقت حالى كماينبغى
مشاهده قيلمز اما نظرى قوى اولان وانوار الهيه ايله صفا بولان شك وشبهه‌دن برى اولوب كورديكنى حقيقت
اوزره كورر (مثنوى) چونكه سد پيش وسد پس غماند * شد كذاره چشم ولوح غيب خواند * چونكه اوكنده
اولان سد واردنده اولان سد قالمدى انك چشم جانى كذاره اولدى ولوح غيبى اوقودى يعنى چونكم بركمسه‌نك اوكنده
اولان سدى يعنى خداى تعالى يه واصل اولنجيه دك نه‌قدر پرده وموانع وارايسه زائل اولسه ودخى اردنده اولان
سد دخى قالمسه كه مراد اندن مبدأ وجوددن كندينك وجودنه كلنجيه دك واقع اولان پرده‌لردر خلاصۀ كلام ابتداى
وجودده انسانك نشئۀ عنصريه‌ده اولان وجودنه كلنجيه دك ماضيده نه‌قدر ظلمانى ونورانى حجابلر واقع اولديسه
كيدوب قالمسه وكذلك شول حالده كه نه صفتله موجود ايسه اول حالدن مستقبلده اوله‌جق حضرت حقه واصل
اولنجيه دك نه‌قدر حجابات واستار وارايسه اول محو وزائل اولسه اول كمسه‌نك چشم جانى نافذ اولور پس غيبه متعلق
اولان لوحى اوقور وآنده ثابت اولان قضا وقدرلك اسرارينه وقوف وشعور بولور (مثنوى) چون نظر پس كرد
تابدء وجود) ماجرا وآغاز هستى رونمود) بحث املاك زمين با كبريا) در خليفه كردن باباى ما) چونكم نظرى اردنه
ايليه وجودلك ابتداسنه دك ماجرا وابتداى هستى اكا يوزكوستررزمين ملكلرينك حضرت كبريا ايله بحثى بزم
بابامزى خليفه ايتمك خصوصنده يعنى بركمسه‌نك كه اوكندن واردندن حجاب نورانى وظلمانى برطرف اوله چونكم

نظرنى اول كمسه اردنه ايليه تا ابتداى وجوده وارنجيه دك نه جريان ايلدى ايسه ونه واقع اولديسه نقير وقطميرا كابوز
كوستررروحانى وجسمانى اولان وجودلرك آغازى دخى اكا رونما اولور حتى كندينك اعيان ثابته عالمندن ارواحه
كلديككنى وعالم ارواحدن عالم الستده وعالم مثاله تنزل قيلديغنى وعالم مثالدن دخى افلاك وعناصر وموالد ثلثه
مرتبه‌لرنى طورا بعد طور قطع ايدوب رحم مادره كلديكنى واندن دخى تولد ايليوب مرتبۀ انسانيه‌يه واصل اولديغنى
تا كندوعارف وبينا اولديغى مقامه كلنجيه دك جمله‌سنى مشاهده قيلر وابتداى وجود جسمانيه‌يى هنوز دخى ابو البشر
عليه السلام حضرتلرينك وجودى مخلوق اولمدين وجسد شريفلرى ظهور قيلمدين نه حوادث ظهور ايلدى ايسه
آنى دخى بيلور ومشاهده قيلور نته كم حضرت آدم عليه السلامك جسد شريفلرى مخلوق اولمزدن اول الله تبارك
وتعالى زمينك ملكلريله مشاوره طريقى اوزره روى زمينده خليفه قيلمسنى وآنى بركزيده ومسجود ايلمسنى بونلره
عرض ايلدى وبونلره (انى جاعل فى الارض خليفة) ديو سويلدى بونلر اول بزم بابامزى حق تعالى حضرتلرى
خليفه ايلمكلك خصوصنده اول عظمت وكبريا صاحبيله بحث ايليوب ديديلر (اتجعل فيها من يفسد فيها ويسفك
الدماء ونحن نسبح بحمدك ونقدس لك) ديديلر پس بركمسه حجابتله محجوب اولان وپيش وپس معنوى سدلرله
مسدود اولديغى حالده ملائكه‌نك حضرت حقله اولان ماجراسنى انجق قرآن عظيمدن اوقيوب وبيلوب اكا اقرار قيلور
اما اولدمكه ابتداى وجوددن كندى مرتبه‌سنه دك اصلا بر پرده قالمسه بوقصه‌نك سرنى وحقيقتنى مشاهده ايلر
(مثنوى) چون نظر در پيش افكند او بديد * آنچه خواهد بود تا محشر بديد * پس زپس مى بيند او تا اصل اصل *
پيش مى بيند عيان تا روز فصل * چونكم اونظرى اوكنه براقدى اول صاحب نظر كوردى اول نسنه
محشره دك ظاهر اولسه كرك پس آردندن اوكمسه اصلك اصلنه وارنجه كورر اوكنى روز فصله وارنجيه دك عيان
كورر يعنى اول صاحب نظر نظرنى معاد طرفنه القا ايليه نه‌قدر مرحله ومنازل وارايسه وانلرك هربرينك احوالى
نه كونه اولورسه حشر ونشره وارنجيه دك نه ظهوره كلورسه كورر ومشاهده قيلور پس اوكنى كورديكى كبى اردندن
دخى اصلنه وارنجيه دك يعنى حقيقة الحقايق مرتبه‌سنه ايرنجيه دك نه‌قدر مراتب ومنازل وارايسه جمله‌سنى
مشاهده قيلور واول مرتبه‌لرك احكامنى واسرارنى وخاصياتنى هرنه ايسه بيلور وعالم اولور كذلك اوكنى دخى يوم
فصله دك عيان كورر واول يوم فصلده انسانك افواج مختلفه اوزره حشر اولمسنى مشاهده قيلور الحاصل حضرت
على كرم الله وجهه (لو كشف الغطاء ما ازددت يقينا) بيوردقلرى كبى اول عارف دخى بومضمونى ادا قيلور
وفى الحقيقه برمرتبه‌يه واصل اولوركه اكر غطايى اورتالقدن رفع ايلسه‌لر احوال اخرويه بالكليه ظهوره كلسه
اكا يقين زياده اولمز زيرا انك كورديكندن ومشاهده قيلديغندن غيرى بر آخر كار ظهوره كلمزكه حتى اكا يقين زياده
ايليه (مثنوى) هركسى اندازۀ روشن دلى * غيب را بيند بقدر صيقلى * هركه صيقل بيش كرد او بيش ديد) بيشتر آمد
بر وصورت بديد * هر بركمسه قلبنك نورانيلكى وروشنالكى مقدارى عالم غيبى وانك اسرار وحقايقنى صيقلى
مقدارى كورر يعنى هر بركمسه كه قلبنه صيقل زياده ايلدى غيبى زياده كوردى اكا صورت غيب زياده‌رك كلدى يعنى
آيينۀ قلبى كدورت جسمانيه‌دن ووساوس شيطانيه‌دن وكثافت نفسانيه‌دن والحاصل ژنكار ماسوادن هرنه‌قدر مصفا
ومجلا ايلديسه عالم غيبى اولقدر مشاهده ايلر هرشول كمسه كه قلب آيينه‌سنى ژنكار ماسوادن زياده پاك ايدوب مصيقل
ومجلا ايليه اول كمسه صور غيبيه‌يى زياده كورر عالم غيبك صورتلرى اكا زياده‌رك ظاهر اولور وهر شيئى كماينبغى بالمعاينه
مشاهده قيلور (مثنوى) كرتو كويى كان صفا فضل خداست) نيز اين توفيق صيقل زان عطاست) اكرسن ديرايسك كه
اول صفاى دل فضل خدادر بونى بيل كه صيقلك توفيقى دخى اول خدادندر مصرع اول سؤال مصرع ثانى
جواب منزله‌سنده‌در يعنى اكرسن ديرسنكه اول صفاى دل خداى تعالينك فضلندندر بونى دخى محقق بيلكه
قلبه صيقل وجلا ايلمكى توفيق دخى اول عطاى ازلى وفضل الهيدندركه حتى حق تعالى بر قولنك قلبنى ماسوادن پاك
ومجلا ايلمك مراد ايلسه سبب صيقل قلوب اولان طاعاتى وجهد ودعا وورياضاتى اكا تيسير وتوفيق ايلر حتى اول
بنده طاعات ورياضاته سعى وهمت ايلر (مثنوى) قدر همت باشد آن جهد ودعا * ليس للانسان الا ما سعى * واول
سبب صيقل درون اولان جهد ودعا همت مقدارى اولور زيرا انسان ايچون بوقدر الا سعى ايلديكى شيء واردر بوآيت
كريمه سورۀ والنجمده‌در تفسيرى عن قريب تفسير كنت كنزا سر خنده (چون نكردان كارمزدش هست لا) بيتنده
كچدى خلاصۀ كلام سبب صيقل درون اولان جهد ودعا انسانك سعى وهمتى قدر اولور سعى وهمتى نه ايسه
بنده‌سنه خداى تعالى فضل وعطاسندن توفيق وموهبت ايلر (مثنوى) واهب همت خداوندست وبس * همت
شاهى ندارد هيچ خس * واهب همت خداى تعاليدر انجق هيچ خس ودنى پادشاهلق همتنى طوتمز بوبيت سؤال

مقدره جواب موقعنده واقع اولمشدر کان صفای دل فضل خدادر دیو سؤال ایلین سائله توفیق صیقل درون اولان
جهد ودعا وهمت دخی اول خدانك عطاسندندر دیو جواب ویردکارندنصکره اول سائله واهب همت همان اول
خداونددر دیو همتی اول خداونده تخصیص ایلدیککبی اول سایل مقدره بوسؤال لازم کاورکه دیه چونکم وهاب
بی علت ومعطئ بی ضنت بنده لرینه همت ویره وهر کسی بر مرتبه یه اول ایرکوره نیچون بر خسه شاهلق همتنی عطا
ایلمز انك فیض وعطاسنده خود علت وضنت یوقدر جواب بیوررلرنعم واهب همت همان اول خداونددر اندن غیری
کمسه دکلدر وانك موهبت وعطاسنده اصلا علت وضنت یوقدر لکن هیچ بر خس ودنی شاهلق همتنه استعداد
طوتمزلر پس وهاب مطلق شاهلق همتنی اول خسه انکچون عطا ایتمز اکرانك پادشاهلغی وهمت ایلمکه استعداد
ازلیه سی اولیدی اول فیاض مطلق اندن شاهلق همتنی دریغ ایتمزدی اکرسن دیرسنکه حضرت خداوند کار بشنجی
جلدده * داد حق را قابلیت شرط نیست * بلکه شرط قابلیت داد اوست * بیورمشلردر پس بوممکن
دکلمیدرکه فیاض مطلق بر خسه شاهلق همتنه قابلیت ویره اندنصکره اول همتی اکا عطا ایلیوب آنی شاهلر
مرتبه سنه ایرکوره جواب اولدرکه فیض الهی اولیای کرامك محققلری قتنده ایکی قسمدر برینه فیض اقدس وبرینه
دخی فیض مقدس دیرلر بو ایکی فیضك تفصیلا شرحی ثانیه یه اولان شرح جزلك اوائلنده مذکور اولمشدر اما اجمالا
شرحی بودرکه فیض اقدس ذات الهیه دن اعیان ثابته یه کلان فیضه دیرلرکه شوائب کثرتدن اول فیض پاك وطاهردر
فیض مقدس هر کسه علم ازلیده حق تعالینك علمنك مقتضاسی اوزره استعداد ازلی وقابلیت لم یزلی ویریجیدر
*داد حق را قابلیت شرط نیست * بیورملری بو فیضه وعطایه کورهدرکه هر کسه استعداد وقابلیتی ویرن
بو فیضدر پس انك بو فیض ودادنه قابلیت شرط دکلدر بلکه استعداد وقابلیتی هر کسه بو فیض اقدس ویرر پس
هر کس اکر شاهدر واکر خس استعداد ازلیه سنده هر نه شیئه مستعد وقابل ایسه وهاب مطلق اول کمسیه اول
قدرسعی وهمت ویراندنصکره اکا هدایت ایدوب اول شیء جانبنه ایرکورر (الذی اعطی کل شیء خلقه ثم هدی) آیت
کریمه سی بو معنایه شهادت قیلور وبو آیتك تفسیری وبو محله مناسب اولان تحقیق وتفصیل اوچنجی جلدده جواب کفتن
انبیا علیهم السلام طعن ایشانرا سر خنده) آنچنان کوید حکیم غزنوی بیتنك شرحنده مرور ایلمشدر انده طلب اولنه
الحاصل دنی وخس اولنلرك شاهلق همتنی طوتمغه استعداد ازلیه لری اولیدی وهاب مطلق انلره اول همتی عطا
قیلیدی چونکم دنی وخس اولنلرك مرتبهٔ اعلا صاحبی اولمغه استعداد ازلیه لری یوقدر فیاض مطلق دخی آنلره اول
همتی ویرمیوب استعدادلری قدر همت ویروب سعی وهمت ایلدکاری قدر مقصودلرینه ایرکورر (مثنوی)
نیست تخصیص خدا کس را بکار * مانع طوع ومرادو اختیار * خدای تعالینك کمسه یی بر کاره تخصیصی یوقدرکه
اول تخصیص طوعی ومرادی واختیاری مانع اوله اما بوندن اولی اولان معنی نیست کلمه سی مصرع ثانی یه مصروف
اولمقدر بو تقدیر اوزره معنی خدای تعالینك کمسه یی کاره تخصیص ایلمسی طوع ومراد واختیاری مانع دکلدر اولکی
وجه اوزره توضیح معنی اولدرکه خدای تعالی حضرتلرینك بر کمسه یی بر کار معینه بحسب الظاهر تخصیص وتقیید
ایلمسی یوقدرکه حق اول تخصیص اول کمسه نك طاعتنی واول کاردن غیری مراد ایلمسنی واول کاردن ماعداینی
اختیار ایلمسنی مانع اوله خدای تعالی اصلا بر بنده سنی بر کاره تعیین وتخصیص ایلممشدر پس اول بنده نك هر قنغی
کاری دیلرسه اختیار قیلسنه وآنی مراد ایلمسنه وا کا طایع اولمسنه بحسب الشرع والعقل اصلا بر مانع یوقدر بلکه
هر کسه حق تعالی بر اختیار جزئیه ویرمشدر اول کمسه استعداد ازلیه سنك مقتضاسی اوزره اختیار جزئیه سنی
هر نه شیئه صرف ایلرسه اول شیئه حق تعالی آنی هدایت ایلر دیمك اولور وایکنجی وجه اوزره توضیح معنی اولدرکه
خدای تعالینك بر کمسه یی کندی علم ازلیسنده بر کار ومصلحت ایچون تخصیص وتعیین ایلمسی مانع طوع ومانع مراد
واختیار دکلدر زیرا (قل کل یعمل علی شاکلته) آیت کریمه سنك فحواسنجه هر کس علم الهیده اولان شاکله سی اوزره
طایع اولور ومراد واختیار قیلور الحاصل هر کسك حقیقتی وعلم ازلیده اولان عین ثابته سی هر نه کار ایچون مخصوص
اولدیسه انك غیری کارلری مراد ایلمسنه واختیار قیلمسنه وا کا طایع اولمسنه بحسب الشرع والعقل مانع یوقدر
زیرا اول کمسه یه حق تعالی تمییز واختیار واستطاعت ویرمشدر پس کندینك مخصوص اولدیغی کاردن غیری
مراد ایلسه واختیار قیلسه بالقوه انك وجودنده قابلیت واردر ولیکن اول کارلری مراد ایلمز واختیار قیلمز نتهکم
بو معنایی تفهیم ایچون بو بیتلری بیت سابقدن استدراك ایلیوب مثل موقعنده ایراد ایدوب بیوررلر (مثنوی) لیك
چون رنجی دهد بد بخت را * او کریزاند بکفران رخت را * نیك بختی را چو حق رنجی دهد * رخت را نزدیکتر وامی نهد
لکن حق تعالی بد بخت اولانه چونکم بر رنج ویره اول بد بخت رختنی کفرانه قاچرر بو معنی بکفرانده باصله

ایچون اولدیغی اوزره در سبییت معناسنه اولوب معنی اول بد بخت کفرانله رختنی قاچرر دیمك دخی جائز اولور اما
بر نیك بخته خدای تعالی چونکم بر رنج ویره رختنی اول نیك بخت دخی زیاده قریبرك قور یعنی خدای تعالینك
بر کمسه یی بر کاره تخصیص ایلمسی مانع اطاعت ومانع مراد واختیار دکلدر ولکن ازلده بد بخت اولان کمسه یه حق
تعالی حضرتلری چونکم بر رنج ویره ویا خود بر تکلیف قیله اول بد بخت طوع واختیار وارادتی رختلرنی اول رنج
وتکلیفه صبر ایلمکدن فرار ایدوب کفرانله نفسنك مشتهاسی وحظی جانبنه قاچرر واول رنج وتکلیفك کندی یه معنا
نعمت ومنفعت اولدیغی بیلمیوب شکر سزلك وصبرسزلق سببیله نفسك مشتهاسنه مائل اولوب نعمت ابدیه وسعادت
سرمدیه دن محروم قالور پس حق تعالینك اول بد بختی رنج وتکلیفه تخصیص ایلمسی کورکه اور رختنی واسبابنی مراد
ایلدیکی محله قاچرمقدن منع ایلمدی اما بر نیك بخته حق تعالی حضرتلری چونکم بر رنج ویره وبر تکلیف ایلیه اول
نیك بخت استعداد ازلیه سنك مقتضاسی اوزره کندی طوع وارادت واختیاری رختلرنی حق تعالینك رضای
شریفنه وقرب لطیفنه نزدیکتر ایلتور وقو یبتر وضع ایلر کورکه خدای تعالینك بر کمسه یی بر کاره تخصیص ایلمسی
انك طوع ومراد واختیارنی منع ایلمز دیمش نتهکم نیك بخت وسعید اولانی بر رنجه وبر کار مشکله تخصیص ایلر اول سعید
طوع وارادت واختیاری متاعلرنی حضرت حقك رضاسی جانبنه ایلتور اماشقی وبد بخت اولنی بر رنجه وبر کار
مشکله تخصیص ایلسه اول طوع وارادت واختیاری متاعلرنی شکرسزلکی وصبرسزلغیله نفسنك هواسی
ومشتهاسی جانبنه قاچرر پس خدای تعالی بر کمسه یی بر کاره تخصیص ایلمسی مانع طوع ومراد واختیار اولمدیغی
بوندن معلوم اولور وبو بیتلردن دخی عقلکه بو معنایی فهم ایلمك آسان کاورنتهکم بیوررلر (مثنوی) بددلان از بیم جان
در کارزار * کرده اسباب هزیمت اختیار * پردلان در جنك هم از بیم جان * حمله کرده سوی صف دشمنان * رستمانرا
ترس وغم واپیش برد * هم ز ترس آن بددل اندر خویش مرد * مثلا بددللر جان خوفندن کارزارده هزیمت اسبابنی
اختیار ایلمشلردر بهادرلر هم جنکده جان خوفندن دشمنلرك صفی جانبنه حمله ایلمشلر رستملری ترس وغم دخی ایلرو
ایلتدی هم خوفندن اول قورقاق کندوده اولدی بددل قورقق کمسه یه دیرلر پردل ورستم شجیع وبهادر اولان کمسه یه
دیرلر خلاصهٔ کلام ونتیجهٔ مرام بویله دیمك اولورنتهکم حق تعالی بد بختلره بر رنج ویردی انلر رختلرنی کفرانله
حقدن بعید اولان مرتبه یه چکدیلر ونیك بخت اولنلره اول رنج وبلایی ویردی انلر رختلرنی حق تعالینك
رضاسی جانبنه نزدیکتر چکدیلر بددللر وپردللر دخی حین معرکه ده بونلر کبیدر کورمزمیسن بددللر جان
قورقوسندن محاربه ومقاتله وقتنده هزیمت اسبابنی اختیار قیلمشلردر حق تعالی بونلری اول کارزارده مخصوص
ومبتلا قیلمسی بونلرك اسباب هزیمتی اختیار ایلملرینه مانع اولمدی وبالعکس پردللر وبهادرلر دخی جنك وقتنده هم
جانلری قورقوسندن دشمنلرك صفی جانبنه ایلرورك حمله ایلمشلر واسباب حراب وقتالی اختیار قیلمشلردر اول جان
خوفی بونلری ایلرو کلمکدن ودشمنلر صفنه حمله قیلمقدن منع ایلمدی کورکه دشمنلری خوف دشمندن غم ایلرورك
ایلتدی اول قورققلر خوف جاندن کندی حالنده ایکن اولدی (مثنوی) چون محك آمد بلا وبیم جان * زان بدید آید
شجاع از هر جبان * چونکم بلا وبیم جان محك کلدی اول محکدن شجاع هر جباندن بدید کاورو ممتاز اولور شجاع
بهادره دیرلر جبان زمان ورتندن قورقق کمسه یه دیرلر یعنی رنج وبلا وحین محاربه ده اولان جان خوفی فی المثل محك
کلدی اول رنج وبلا وبیم جان محکندن هر دلیر ودلاور اولنلر قورقق اولان مخنثلردن ممتاز اولورلر وتعین بولورلر الله
تبارك وتعالی حضرتلری رنج وبلایه وجنك ووغایه بر قومی مبتلا ایلر انلرکه بد بختلردر کفرانله اول بلایه راضی
اولمیوب وا کا صبر وتحمل قیلمیوب وآنی حضرت وهاب مطلقدن بر نعمت اخری بیلمیوب طوع وارادتلری متاعلرنی
نفسلرینك مقتضالری جانبنه قاچروب معصیت اختیار ایدرلر وانلرکه نیك بختلردر اول رنج وبلایی حضرت جواد
کریمدن عین نعمت وولا بیلوب متاع ارادتلرنی انك رضای شریفی جانبنه ایلتوب انك امر شریفی وقضای
لطیفنی جان ودل ایله قبول واختیار ایدرلر پس کورکه رنج وبلا محك اولوب بو ایکی طائفه اول رنج وبلادن ممتاز اولدیلر
کذلك جنك ووغا دخی محك ومیزاندر انلرکه بددللر وقورققلردر اول محك ووغاده جانلری خوفندن اسباب هزیمتی
اختیار ایدوب مدبر اولورلر وفرار قیلورلر وانلرکه پردللر وبهادرلردر انلر هم جانلری قورقوسندن ایلرو دشمن جانبنه
حمله لر قیلورلر پس جنك ووغا دخی بو ایکی طائفه نك ماییننی محك کبی تمییز ایلدی پس هر شول کمسه کا کر قضاده
جنکدن قاچر وا کر بلا وقضایه صبر ایتمیوب ورضا ویرمیوب اندن فرار ایلر بر فحوای (من لم یرض بقضائی
فلیطلب ربا سوائی) اثم اولوب حق تعالینك مبغوضی ومغضوبی اولور وهر شول کمسه کا کر غزاده وا کر بلا ویا قضانك
نزولی زماننده حق تعالی جانبنه التجا ایدوب تحصن ایلر اول کمسه حق تعالی حضرتلرینك مقبولی ومحبوبی اولورکه

حق تعالی حضرتلری جمیع احوالده کندی جانبنه التجا قیلان وتوجه ایدوب مستعید ومستعین اولان بنده‌لرنی
محبوب طوترنته کم حضرت موسی صلوات الله علی نبینا وعلیه حضرتلرینی بو خصلت شریفه وبو صفت علیه‌دن اوتری
اول حضرته محبوب طوترم وبو صفتدن اوتری سنی کندیمه مقبول ایتدم دیو بیوردی (وحی کردن حق تعالی بموسی
علیه السلام که ای موسی من که خالقم ترا دوست می دارم (مثنوی) کفت موسی را بوحی دل خدا * کای کزیده
دوست میدارم ترا * حضرت خدا وحی دل واسطه‌سیله حضرت موسی علیه السلامه دیدیکه ای کزیده ومقبول
پیغمبرم سنی دوست طوترم (مثنوی) کفت چه خصلت بود ای ذو الکرم * موجب ان تا من ان افزون کنم *
حضرت موسی علیه السلام دیدیکه ای کرم صاحبی نه خصلت اوله اول دوستلغک ومحبت وخلتک موجبی تا کم
بن اول خصلتی افزون ایلیم (مثنوی) کفت چون طفلی بپیش والده * وقت قهرش دست هم بروی زده *
حق تعالی حضرتلری اول صاحب سعادته دیدیکه یا موسی طفل کبی سن والده‌سی اوکنده انک قهری وقتنده النی
هم اول والده‌سنه اورمش بو معنی طفل ده یا خطاب ایچون اولدیغی اوزره درا ما وحدت ایچون اولوب معنی بویله اولسه
هم جائزدر حق تعالی دیدی والده‌سی اوکنده بر طفل کبی انک قهری وقتی النی هم اول مادرنه اورمش یعنی سن هم بویله
بر طفل کبی سن که بنم قهرم وقتنده هم بنم دامن عفوورحمته تمسک ایدوب همان بکا فرار ایدرسن دیمک اولور (مثنوی
خود نداند که جز او دیار هست * هم از و مخمور وهم از او ست مست * زیرا اول طفل خود بیلمز که اول مادردن غیری
برکسه وار درهم اندن مخموروهم اندن مستدر یعنی همان اول مادرندن غمکین وپریشان وشاد وخندان در
(مثنوی) مادرش کرسیلیء بروی زند * هم بمادر آید وبروی تند * ا کا مادری اکر بر سله اوره هم اول مادرنه کاور
وا کا التجا ایلر زیرا اندن غیری برکسه بیلمز (مثنوی) از کسی یاری نجوید غیر او * اوست جمله خیر او وشر او *
اندن غیری برکسه‌دن یاری ومعاونت استمز اول طفلک جمله خیر وشری اودر یعنی خیرنی وشرنی مادرندن بیلور (م ی
خاطر تو هم زما در خیر وشر * التفاتش نیست جاهای دکر * غیر من پیشت چو سنکست وکلوخ * کر صبی
وکر جوان وکر شیوخ) همچنین یا موسی سنک دخی خاطرک خیرده وشرده انک بزدن غیری برله التفاتی یوقدر زیرا بندن
غیریسی سنک فتکده سنک وکلوخ کبیدر اکر صبی واکر جوان واکر شیوخ بیت اولک مصرع اولنده ما بزدیمکدر
درادات ظرفدر لکن ایهام لطیف واردر التفاتشده ضمیر خاطره راجعدر یعنی یا موسی سنک خاطر شریفک دخی
خیرده وشرده وکل حالده بزم جنابمزدن غیری برله توجه والتفاتی یوقدر بندن غیری نقدر اشیا وار ایسه سنک نظرک
اوکنده سنک وکلوخ کبیدر اول بندن غیریسی اکر صبی اولسون واکر جوان اولسون واکر شیوخ اولسون بلکه ممکن
الوجود اولان اشیانک جمله‌سی سنک چشم شهودکه نسبت سراب نمایش کبیدر وبو جمله‌نک وجودنده اولان قدرت
وارادت بمقدر برکسه‌یه بن عون وعنایت ایلمسم اصلا کا معین وظهیر بولنمز ولهذا عبادت واستعانتی سن همان بکا
حصر ایلدک (م ی) همچنانکه ایاک نعبد در حنین * در بلا از غیر تو لا نستعین * هست این ایاک نعبد حصر را * در لغت
وان از پی نفی ریا * هست ایاک نستعین هم بهر حصر * حصر کرده استعانت را وقصر * که عبادت مر ترا آریم وبس
طمع یاری هم ز تو داریم وبس * انجاینده رکه حنینده ایاک نعبد یعنی نماز ونیازده همان سکا عبادت ایده‌رز دیمک
وبلا وقتنده سندن غیریدن استعانت ایتمزز بلکه درد وبلا وقتنده استعانتی همان سکا حصر ایده‌رز زیرا بو ایاک نعبد
حصر ایچوندر لغتده واول حصر ریانک نفیندن اوتریدر ایاک نستعین دخی حصردن اوتریدر بو مصرع ایاک وزن ایچون
تخفیفله اوقنور استعانتی خدای تعالی حضرتنه حصر وقصر ایلمشدر یعنی بندهٔ خالص عبادت واستعانتی هر حالده
همان خدای تعالی حضرتلرینه حصر وقصر ایلمشدر بویله دیوکه عبادتی سکا کتوریرز انجق یارلک ومعاونت طمعنی
هم سندن طوترز انجق نته کم سورهٔ فاتحه‌ده (ایاک نعبد وایاک نستعین) بو معنایی اعلام وافهام ایلر اهل تفسیر بو آیت
کریمه‌نک تحقیقنده برنیجه کلام لطیف دیمشلردر تبرکا وتیمنا انک ابتداسندن تفسیرا ولنغه شروع قیلندی (الحمد لله
الحمد هو الثناء الجمیل باللسان علی الجمیل الاختیاری قصدا) حمد شول ثناء جمیلدرکه لسانله اوله اختیاره منسوب
اولان جمیل اوزره قصدا احمد مدحدن وشکردن اولیدر زیرا هو الثناء باللسان علی الوصف الجمیل در والشکر
فعل ینبیء عن تعظیم المنعم علی النعمة خاصة ومن القلب والارکان عامة) در پس حمد افادهٔ ثناده مدح وشکردن اعمدر
زیرا احمدت علی علمه وکرمه دیرسن حمدت علی حسنه دیمزسن بلکه مدحت علی حسنه دیرسن لکن صاحب
کشاف حمد ومدح الفاظ مترادفه دردیمش (حیث قال الحمد والمدح هما اخوان) بو محلده کلام کثیره واردر
الحمد مبتدا الله خبردر واصلنده منصوب ایدی پس نصبدن رفعه عدول اولندی تجدد وحدوثدن احتراز ایدوب دوام
وثباته دلالتی اولسون ایچون والف ولام استغراق جنس ایچوندر پس استغراق ایچون اولیجق معنی جمیع حامدانک

ودوکلی مادحانک مدحی ومجموع شاکرانک شکری خدا ایچوندر وخدایه لایق وا کا مخصوصدر وتعریف ایچون
اولمغیده جائز کورمشلردر جمله‌دن صاحب کشاف بو کونه ذاهب اولمشدر لکن بو وجه افعال عباد بالکلیه
مخلوق اولمسنی اشعار ایدر (رب العالمین) رب مصدردر بمعنی التربیه وتربیه برشیئی شیئا فشیئا کماله تبلیغ ایتمکه دیرلر
بونکله فاعل حقیقی توصیف اولندی مبالغه‌دن اوتری رجل عدل کبی وعمر وصوم کبی وعالم لما یعلم به‌نک اسمیدر خاتم
لما یختم به‌نک طابع لما یطبع به‌نک اسمی اولدیغی کبی وعالمه عالم دینلمسی صانع انکله بیلندیکندن اوتریدر ای مربی ومالک
وسید کل جنس من الانس والجن والافلاک والاملاک والعناصر والنبات والحیوان وغیرها (الرحمن الرحیم) ای العاطف
علی خلقه بالرزق ولا یزید فی رزق التقی لاجل تقاه ولا ینقص من رزق الفاجر لاجل فجوره الرحیم ای الرفیق بالمؤمنین
خاصة (مالک یوم الدین) ای الحاکم والقاضی فی یوم الحساب والجزاء (ایاک نعبد وایاک نستعین) غیبتدن خطابه التفات
واردر وقتا کم حقیق بالحمد اولان پادشاهی عبد علی طریق المغایبه بو قدر صفات جمیله وجلیله ایله مرة بعد اخری
وصف ایلدیسه داعیهٔ علم ومعرفت آنی رتبهٔ مغایبه‌دن درجهٔ مخاطبه‌یه ومقام مشاهده‌یه یتوروب کانه بین یدی
الحق قائم اولوب هزار خضوع واخبات ایله قرع باب مناجات ایدوب دیرکه یا من هذه شئون ذاته نخصک بالعبادة والاستعانة
فان کل ماسواک کائنا ما کان لمعزول عن استحقاق الوجود فضلا عن استحقاق ان یعبد ویستعان به ایا ضمیر منفصل
منصوبدر وبو کا لاحق اولان کاف وها ویا خطاب وغیبت وتکلمی بیان ایچوندر نته کم دیرسن ایاک وایاه وایای وبونلرک
اعرابدن محلی یوقدر وایاک مفعولیدر نعبد ونستعین‌نک ومفعولک شانی فاعلدن وفعلدن مؤخر اولمقدر پس تقدیمنده
نکته تخصیص افاده‌سی یعنی همان سکا عبادت ایدرین وهمان سندن طلب معاونت ایدرین لا نعبد غیره ولا نستعینه
دیمک اولور پس بو ابیات شریفه بو آیت کریمه‌نک مفهوم ومعناسی تفسیر وتقریر قیلورز زیرا تقدیر کلام وتعبیر مرام
بویله دیمک اولورکه حضرت موسی علیه السلام عبادتی واستعانتی هر وجهله حق تعالی حضرتلرینه حصر
ایلدیکی کبیدر انین ونیاز وقتنده ایاک نعبد دیمک زیرا ایاک نعبدنک مفعولیدر معنی الهی وسیدی عبادتی همان سکا
تخصیص ایلرز دیمک اولور (وایاک نستعین) دیمک بلا وقضانک نزول وقتنده بلکه جمیع حالده سندن غیریدن معاونت
طلب ایلمزز دیمک اولور بو ایاک نعبد دیمک عبادتی حق سبحانه وتعالی حضرتلرینه ایلمکدر اهل لغت واصحاب
عربیت قتنده زیرا اصحاب عربیت دیمشلردر چون برفعلک مفعولی کندی اوزرینه مقدم اولسه حصر افاده ایلر نته کم
بونده بویله‌در واول حصر عند العلماء مجرد ریانی نفی ایلمکدن اوتریدر زیرا عبادت واستعانتی حق تعالی حضرتلرینه
حصر ایلمک البته سمعه وریانک نفیینی مستلزم اولور ریا برکسه اعمالنی خلقه کوسترمکدر اول عملنک اوزرینه انلردن
مدح وثنا امیدن ایلمکله واول اعمال حسنه واسطه‌سیله خلق آنی مقبول ومفخم قیلمق نیتیله چونکم برکسه عبادت
واستعانتی حق تعالی‌یه حصر ایلیه اول کسه ریایی وسمعه‌یی نفی ایلمش اولور واکر حقیقتله وکلیتله عبادت واستعانتی
حق سبحانه وتعالی حضرتلرینه حصر وتخصیص ایلمدیسه اول کسه ایاک نعبد وایاک نستعین دیمکدن من حیث
المعنی کاذب اولور وایاک نعبد وایاک نستعین دیمسی ریایی نفی ایلمش اولمز زیرا (ایاک نستعین هم حق تعالی‌یه استعانتی
حصر ایلمکدن اوتریدر بر بنده ایاک نستعین دیسه استعانتی خدای تعالی حضرتلرینه حصر ایلمش اولور وایاک نعبد
وایاک نستعین دیمک ایسه بویله دیمک اولورکه الهی بز عبادتی همان سکا کتوررز انجق سندن غیری‌یه عبادت
کتورمزز ومعاونت طلبنی همان دخی سندن طوتارز انجق سندن عون وعنایت طلب ایدرز چونکم بر بنده لسانله
بویله دیه ولکن خدادن غیریسنی کندویه مستقلا بنفسه مانع ومعطی وضار ونافع اعتقاد ایلیوب خدمت
وبنده‌لک ایلیه وآنی کندویه وکارنه معین بیلوب اندن معاونت طلب ایلیه ایاک نعبد وایاک نستعین دیمکده معنا کذب
ایلمش اولور زیرا عبادت واستعانتی همان سکا تخصیص ایلدک دیمش ایکن ا کا تخصیص ایتمیوب اول عبادت
واستعانته غیرینی دخی شریک ایلمش اولور واهذا خلیل مشرب اولان مقربلردن چوق کسه‌لر خدای تعالی انلری
بر بلایه مبتلا ایلدکده وبعض صالحلر انک حقنده خدای تعالی‌یه مبتلا اولان بنده‌نک حقنده شفاعت ودعا
ایلدکارنده اول مبتلا شفیع وداعی اولان صالحه انجنمشدر بویله دیوکه بنده ایله مولاسی ما بیننه نیچون کیررسن اکر اول
محبوب مطلق بنده‌سنه قهر ایلدیسه نیچه الطاف خفیه وحکم معنویه‌دن خالی دکلدر (کل ما فعله المحبوب
محبوب) در پس بن انک هر فعلنه راضی اولمش ایکن سن بنم حقمده ا کا نیچون شفاعت ودعا ایلدک دیو بحضور
اولمشدر نته کم بو بیاندن معلومک اولور وبو سرخ شریف بو معنالری تأیید قیلور (خشم کردن پادشاه بر ندیم
وشفاعت کردن شفیعی ان مغضوب علیه را وازپادشاه درخواستن وپادشاه شفاعت اورا قبول کردن ورنجیدن ندیم ازین
شفیع که چرا شفاعت کردی) بو سرخ شریف پادشاهک ندیمی اوزره خشم وغضب ایلمسیدر واول مغضوب علیه اولان

ندیمه برشفیعك شفاعت ایلمسیدر واول شفیع پادشاهدن اول ندیمك كناهنك عفو اولمسنی دیلمسیدر وپادشاه انك
شفاعتنی قبول ایلمسیدر واول ندیمك اول شفیعدن انجنمسیدركه نیچون شفاعت ایلدك دیو (مثنوی) پادشاهی
برندیمی خشم كرد ٭ خواست تا ازوی برآرد دود وكرد ٭ برپادشاه برمصاحبنه خشم ایلدی دیلدیكه اول ندیم
ومصاحبندن دود وكرد یوقاری كتوره استدیكه اندن دود وكرد یوقاری كتوره دیمك آنی بالكلیه ویران وهلاك ایلیه
دیمكدن كنایت اولور نته كم بركسه برخانه یی یقوب یاقق استسه اندن غبار ودخان ظهوره كتورر (مثنوی)
كردشه شمشیر بیرون ازغلاف ٭ تا زند بروی جزای آن خلاف ٭ شاه شمشیرنی غلافندن طشره ایلدی تا اول ندیمه
اول خلافك جزاسنی اوره (مثنوی) هیچ كس را زهره نی تا دم زند ٭ یا شفیعی برشفاعت برتند ٭ هیچ كمسه نك زهره سی
وقدرتی یوق ایدی تا دم اوره یاخود برشفیع شفاعت اوزره طوانه وانك عفون طلب ایلمكه جرأت قیله (م ی) جز عماد
الملك نامی ازخواص ٭ درشفاعت مصطفی وارانه خاص) شاهك خواصندن عماد الملك نام بركسه دن غیری شفاعت
ایلمكده مصطفی علیه السلام حضرتلری كبی خاص ایدی یعنی حضرت مصطفی علیه السلام حضور الهیده شفاعت
ایلمكه نیجه مخصوص ایسه اول عماد الملك دخی اهل جرمك كناهنی دیلمكده شفاعت ایلمكه انك كبی مخصوص ایدی
(مثنوی) برجهید وزود درسجده فتاد ٭ درزمان شه تیغ قهر از كف نهاد ٭ همان اول عماد الملك یرندن صجرادی
وفوری سجده یه دوشدی فی الحال شاه تیغ قهری الدن قودی یعنی خشم وغضبدن فراغت ایدوب اول مجرمك
كناهنی عفو ایلدی (مثنوی) كفت اگر دیوست من بخشیده مش ٭ ور بلیسی كرد من پوشیده مش ٭ پادشاه اول عماد
الملك اولان مصاحبنه دیدی اكر دیو ایسه ده بن آنی باغشلدم واكر ابلیسلك ایلدیسه ده بن آنی ستر ومغفرت ایلدم
مراد پادشاهنك قتنده اول شفیعك كمال قربنی وجلالت وقدرنی بیاندر (مثنوی) چونكه آمد پای تو اندر میان
راضیم كر كرد مجرم صد زیان) پادشاه اول مقربه ایتدی ای عماد الملك چونكم سنك آیاغك اورته یه كلدی اكر مجرم یوز زیان
ایلدیسه ده راضیم زیرا سنك محبتك بنم قتمده شول مرتبه دركه نیجه یوزیك بونك كبی مجرم خصوصنده شفاعت
ایلسك رضامه مخالف كار ایلمزسن (مثنوی) صد هزاران خشم را تانم شكست ٭ كه ترا آن فضل وان مقدار هست
نیجه یوزبیك خشمی شكست ایلمكه قادرم زیرا كه بنم قتمده سنك اول فضل واول مقدارك واردر یعنی اول اقدر
فضیلتك واركه نیجه یوزبیك خشم وغضبی صیم وسنك خاطركی صیم (مثنوی) لابه ات را هیچ نتوانم شكست ٭ زانكه
لابه تو یقین لابه منست ٭ سنك لابه وشفاعتكی هیچ صیغه قادر دكلم زیرا سنك لابه وتضرعك تحقیق بنم لابه
وتضرعمدر كه سن وجودمده فانیسن پس سنده هر نه صفت اولورسه بندندر دیدی (مثنوی) كر زمین وآسمان
برهم زدی ٭ زانتقام این مرد بیرون نامدی ٭ اكر اول مجرم زمین واسمانی بری برینه اوردی بومرد انتقامدن
طشره كلمزدی یعنی اكر بو مجرم زمین وآسمانی وكذلك جمیعا اهل زمینی واهل آسمانی بری برینه ضم ایلیدی
وبوجمله بنم اكا مؤاخذه وانتقامی اتمی دیلیه لر وبوخصوصده شفاعت ایلیه لردی بومرد انتقامدن طشره كلیه
وخلاص بولمیدی (مثنوی) ورشدی ذره بذره لابه كر ٭ او نبردی این زمان از تیغ سر ٭ واكر اندن اوتری جهان ذره
بذره شفیع لابه كر اولیدی اول مجرم بو زمان تیغدن باش ایلتمیدی یعنی قهرمدن باشنی قورتروب كندی یی خلاص
ایتمیدی (مثنوی) بر تو می ننهیم منت ای كریم ٭ لیك شرح عزت تست ای ندیم ٭ بو خصوصده ای كریم سكا منت
قومزز ولیكن ای ندیم سنك شرف وعزتك شرحیدر یعنی بو یوقرودن بروعد ایلدیكمز فضیلتلر وشرفلركه سنك
حقنده ذكر ایلدك اندن مراد سكا امتنان ایلمك دكلدر زیرا بزذكر اولنان فضیلتلری سنك اوزریكه منت قومزز ولیكن
بونی ذكر ایلمكدن مرادمز سنك عزت وفضیلتكی شرح ایلمك وبو اسلوب ایله سائر ناسه سنك شرفكی تعریف ایلمكدر
دیدی پادشاهدن مراد بونده پادشاه حقیقی اولور وعماد الملكدن مراد محمدی مشرب اولان حق تعالینك برمقرب
بنده سی اولور واول ندیم مجرمدن مراد خلیل مشرب اولان شول عاشق صادق اولوركه اغیاری سوی قیدندن
خلاص اولمش وجمیع امورنی حضرت حقه تفویض قیلمش اوله پس محمدی مشرب اولان مقربلرك حق تعالی
حضرتلرینك قتنده علو مرتبه لری ورفعت وشانلری شول غایتده دركه نیجه یوزبیك مجرملری شفاعت ایلسلر انلرك
دعا وشفاعتنی حق تعالی رد ایلمز زیرا بونلر حق سبحانه وتعالینك ذاتنده وصفاتنده كندیلری فانی ایلمشلردر وبونلردن
ظهور ایدن بالكلیه اوصاف الهیه اولمشدر نته كم بو مرتبه ده اولان مقربلرك عند الله قرب ومنزلتلری نه مرتبه ده ایدیكنی
بیان ایلمكه شروع ایدوب بیوررلر (م ی) این نكردی تو كه من كردم یقین ٭ ای صفاتت درصفات ما دفین ٭ تو درین
مستعملی نه عاملی ٭ زانكه محمول منی نه حاملی) بوشفاعتی سن ایلمدك كه یقین ومحقق بن ایلدم ای بزم مقربمز سنك
صفاتك بزم صفاتمزده دفیندر سن بوخصوصده مستعملسن عامل دكل مستعمل میمك فتحیله صیغهٔ مفعول اولقنور

زیرا كه سن بنم محمولمسن حامل دكلسن حامل كتوریجی محمول كتورلمش دیمك اولور یعنی ای بزم مقربمز سنك صفاتك
بزم صفاتمزده مدفونه ومستوره اولمشدر وسنك اوصاف بشریتك مغلوبه اولوب بزم اوصاف علیه مزانك اوزرینه
غلبه قیلمشدر پس (المغلوب كالمعدوم) موجبنجه سنك وجودكده صفات بشریه واغراض نفسانیه قالمیوب اندن
ظهوره كلان همان بزم صفاتلرمز اولمشدر سن ای ولی مقرب بو خصوصده استعمال واستخدام اولنمشسندر نفسه
عامل دكلسن زیرا سن بنم ارادت وقدرتمك محمولیسن سن بنم ارادت وقدرتمی وتدبیر وتصرفی فی الحقیقه حامل دكلسن
اكرچه بحسب الظاهر عامل وحاملسن ولكن بحسب المعنی بنم معمول ومحمولمسن چونكه عامل وحامل بیان اولمیوب
فی الحقیقه بنم معمولم ومحمولمسن پس سندن هر نه ظهور ایدرسه حقیقتده بندن ظهور ایلمش اولور پس بندن ظهور
ایلینی بن نیچون قبول ایلمزم دیمك اولور (مثنوی) ما رمیت اذ رمیت كشته ٭ خویشتن در موج چون كف هشته
ای بنم ولی مقربم (ما رمیت اذ رمیت) اولمشسن زیرا كندكی موج دریاده نمایان اولان كف مقامنده ومشابه سنده
قومشسن یعنی ما رمیت اذ رمیت آیت كریمه سنك مفهومنه مظهر اولمشسن وكندكی بنم دریای ارادتمك
امواجنه ومقتضیاتنه كف كبی قومشسن وتسلیم قیلمشسن پس شول نسنه یی كه سن آتدك آنی سن اتمیوب بن آتدم
وشول شفاعتیكه سن ایتدك آنی سن اتمیوب حقیقتده بن ایتدم بو آیت كریمه نك تفسیری جلد اولده اوایله قریب
وزیر حكایه سنده مرور ایلمشدر (م ی) لا شدی پهلوی الا خانه كیر ٭ این عجب كه هم اسیری هم امیر) آنچه دادی تو ندادی
شاه داد ٭ اوست بس الله اعلم بالرشاد ٭ لا اولدك الانك پهلوسنده خانه طوت بو عجب كه هم اسیرسن وهم امیرسن اول
نسنه یی كه سن ویردك حقیقتده سن ویرمدك شاه ویردی اول شاه در موجود اولان انجق الله رشاده اعلمدر بو كلاملر
اكرچه بحسب الظاهر شاه طرفندن عماد الملكه خطاب اینلمشدر لكن بوندن مراد شاه حقیقتك كندی یه
مقرب اولان ولیسنه بوكونه خطاب ایلمسی ولسان معنوی والهام الهی ایله بوكونه سویلمسی اولوردیركه ای بنم
مقربم ومظهرم بنم عشق ومحبتمده جملهٔ صفاتمك ظهور وغلبه سنده لا اولدك وكندكی فانی قیلدك پس نفی وفنا
طرفندن كذر ایدوب اثبات وبقا پهلوسنده مقام طوت بو عجب حالتدركه سن اضدادی جامع اولدك بحسب الصورة
بنده واسیرسن وبحسب المعنی امیرسن صورت حسبیله نفی وفنا مرتبه سنده سن اصلا سنك الكده بر قوت وقدرت یوق
عاجز وفقیرسن ومن حیث الحقیقه اثبات وبقا مرتبه سنده مقام طوتوب بنم ارادت وقدرتمله مرید وقادر برحاكم
وامیرسن پس (من رآك رآنی ومن اهانك اهانی ومن اطاعك اطاعنی فاذا اعطیت لاحد شیأ فقد اعطیته وانا الدائم
القائم ولا موجود سوای وانا اعلم بالرشاد والی المبدأ والمعاد (مثنوی) وان ندیم رسته ازرخم وبلا ٭ زین شفیع
از رد و بركشت ازولا ٭ دوستی ببرید زان مخلص تمام ٭ رو بحایط كرد تا نارد سلام ٭ واول زخم وبلادن قورتلمش ندیم
بوشفیعدن انجندی وانك ولاسندن ودوستلغندن رجوع ایلدی الحاصل اول مخلصدن دوستلغی تمام كسدی یوزنی
دیواره ایلدی تا كم سلام كتورمیه یعنی هربار كه كورسه یوزنی دیواره دوندرردی تا كم انك سلامنی المیه واول دخی
اكا سلام ویرمیه ندیمدن مراد خلیل مشرب اولان عشاق الهی اولور وشفیعدن مراد محمدی مشرب اولان كامل
ومكمل ولی مقرب اولور وسالك راه حق اولانلر نهایت سلوكه واصل اولدقلرنده وقرب حق بولدقلرنده ایكی قسمه
منقسم اولورلر برقسمی شول محمدی مشرب اولان كامللر ومكمللر اولورلركه بو مظاهر كونیه ده حضرت حقی اسما
وصفاتیله ظاهر كورمشلر وكثرات كونیه ده هر نه ظهور ایلدیسه آنی حقدن غیریدن بیلمشلردر كثراتله وحدتك
ما بیننی جمع ایلمشلر وحدت حقی مشاهده ایلملری كثرت كورمكه مانع اولمامش وكثرت خلقی واعداد كونی كورملری
دخی وحدت مطلقه مشاهده سنه حجاب كلمشدر وبرقسمی دخی شول خلیل مشرب اولان كامللردركه انلر غیر
وسوی مرتبه سنده اولان مظاهر كونیه یی كورمكدن واكا كوكل ویرمكدن خلاص اولمشلر وحدت مطلقه بونلرك
مشربنه وچشم شهودنه غالب اولوب اغیار وسوی حكمنده اولانی نظرلرندن نفی قیلمشلردر فرضا بونلره بركسه
معین اولمق استیه انك معاونتنی استمزلر والطاف واحسان ایلسه اكا شكر قیلمزلر منعم حقیقی خدای تعالی یی بیلوب
شكری دخی همان اكا تخصیص ایدرلر نته كم حضرت عائشهٔ صدیقه رضی الله عنها دخی بو مشربده ایدی وحضرت
ابوبكر الصدیق رضی الله عنه مشرب مكملینده ایدی شول وقتده كه حضرت عائشه رضی الله عنها یه برأتی حقنده
خدای تعالی آیات كریمه تنزیل بیوردی حضرت ابوبكر رضی الله عنه اكا دیدیكه (یا عائشه اشكری رسول الله فقالت
والله لا اشكر الا الله) نته كم بونك تفصیلی وبو محله مناسب اولان معانینك تحقیقی جلد اولده اون سكز بیتك آخركی
بیتنده (درنیابد حال پخته هیچ خام (بیتنك شرحنده مرور ایلمشدر فلیطلب فیه وبو قولی مؤید وبو مرتبه صاحبلرینك
حالنه شاهد صدر الدین قنوی حضرتلری اسماء حسنی شرحنده هو اسمنی تحقیق وایضاح بیوردقلری محلده

جنيد بغدادى حضرتلرندن بو كونه نقل ايلمشلردركه (عطس رجل فى مجلس الجنيد فقال الحمد لله قال الجنيد له قل
كما قال الله تعالى فى كلامه يعنى قل الحمد لله رب العالمين فقال الرجل من العالم حتى نذكره مع الله قال الان فقل
ما انت قائل فان المحدث اذا قرن بالقديم لم يبق له اثر الاول مقام الفانى فى الله الغايب عن رؤية حجاب الكثرة والثانى
مقام المحقق الكلام الباقى ببقاء الحق) چونكم مغضوب عليه اولان نديمدن مراد خليل مشرب اولان عاشقلر ومجردان
طريقت اولان صادقلر ايديكى معلومك اولديسه پس اول نديم شاهك قصه سنى ايشت وانك قصه سندن مجردان طريق
الهى اولان عاشقلرك سرنى وحالنى بيلوب فهم ايت (م ى) زين شفيع خويشتن بيكانه شد * زين تعجب خلق در افسانه شد
الحاصل اول نديم شاه كنديسنك بو شفيعندن بيكانه اولدى بو تعجبدن خلق افسانه ده اولدى يعنى نديمك بو بازكونه
حالنى كوروب انك حقيقتنى بيليوب بو تعجبدن انلر بونى حكايت ايلمكده اولديلر وبرى برينه بو امر عجيبى داستان
قيلديلر وديديلركه (مثنوى) كرنه مجنونست يارى چون بريد * از كسى كه جان اورا واخريد * اكر بو كمسه مجنون دكل
ايسه دوستلغى نيچون كسدى شول بر كمسه دنكه انك جانى بلادن صاوتون الدى يعنى قتل وسياستدن انك جانى
خلاص قيلدى (مثنوى) واخريدش آن دم از كردن زدن * خاك نعل پاش بايستى شدن * بو شفيع خود اولدم آنى
بوينى اورلمقدن خلاص ايلدى انك نعل پاينك خاكى اولمق كرك ايدى يعنى مقتضاى عقل ولازمهٔ مروت بو ايديكه اول
شفيعك پاينك باشمغنك خاكى اولمق كرك ايدى بو ايسه انك خاك پايى اولمق دكل اكا عداوت قيلدى (مثنوى) بازكونه
رفت وبيزارى كرفت * با چنين دلدار كينه دارى كرفت * بو نديم بازكونه وعكسنه كتدى واندن بيزارلق طوتدى انجلاين
دلدارله كينه دارلق طوتدى بو صفتلر محل مروت ومخالف عقل وحكمتدر (مثنوى) پس ملامت كرد اورا مصلحى *
كين جفا چون ميكنى با ناصحى * پس بو جمله خلايقك ما بيننده بر مصلح اول نديم شاهى ملامت ايلدى بويله ديوكه
بر ناصح وشفيعه نيچون جفا ايلرسن بو خود جفايه لايق دكل بلكه نيچه خدمت ووفايه مستحق ايدى (مثنوى) جان تو
بخريد آن دلدار خاص * ان دم از كردن زدن كردت خلاص * زيرا اول دلدار خاص سنك جانكى صاوتون الدى
اول وقت بوينك اورلمقدن سنى خلاص ايلدى (مثنوى) كربدى كردى نبايستى رميد * خاصه نيكى كرد آن يار حميد *
فرضا اكر اول سكا يرامزلق ايلسه سن اندن اوركمك كركز ايدى زيرا اهل مروت اولدركه كنديسنه كملك ايلين كمسه يه
ايلك ايليه خصوصا اول يار محمود سكا ايلك ايلدى پس سنكه احسان ايلين كمسه يه اساءت وعصيان ايليه سن بغايت
دنى ولئيم اولورسن بو خود سنك شانكه لايق دكل ايدى ديدى پس اول نديم دخى ملامتكر اولان كمسه يه بو كونه
جواب شافى ويروب كنديسنك حالنى بيان ايلدى (مثنوى) كفت بهر شاه مبذولست جان * او چرا آيد شفيع اندر ميان
لى مع الله وقت بود آندم مرا * لا يسع فيه نبى مجتبا * نديم پادشاهى مصلح اولان لائمه ديديكه شاهدن اوترى جانم
مبذولدر اول نيچون اورتايه شفيع كاوركه شفاعت اثنينيت ومغايرت معنالرين متضمنه اولور ومرتبهٔ كثرتده انك
ظهورى مقبوله كاور اول دم ايسه بكا لى مع الله وقتى ايدى اول وقتده ملك مقرب ونبى مجتبى صغمز چونكم نديم
شاهيدن مراد خليل مشرب اولان عشاق الهى ايديككنى بيلدك وشفيعدن مراد محمدى مشرب اولان
شيخلر ومربيلر ايديكنه دخى عالم اولدك چون خليل مشرب اولان بر عاشق صادقه بو عالمده تجليات قهريه وجلاليه دن
بر تجلى ظهوره كلسه واول عاشقك وجودنى قهر وهلاك ايلمكه متوجه اولسه ومرتبهٔ شفاعتده اولان بر ناصح
ومربى انك حقنده شفاعت قيلسه واول عاشقك جانى اول بلادن نجات بولسه اول ناصح ومربينك بو شفاعتندن
اول عاشق صادق متألم اولور واكا اينجنور سببى اولدركه اول ناصح ومربينك كندى حقنده اولان مرحمت وشفقتندن
حق تعالى حضرتلرينك قهرنى كنديه يك بيلور زيرا بيلوركه حكيم مطلقدن اصلا عبث يره بر بنده سنه قهر وغضب
ايلمك ظهوره كلمز اكر بر بنده سنه قهر مراد ايلسه اول قهرك ضمننده نيچه لطف ومهر مشاهده قيلور وغير مرتبه سنده
اولان شفيعك مهر ومحبتى حق تعالينك بنده سنه اولان قهرك ضمننده موجوده اولان منافع وفوايده معادل اولمز
ومساوى كلمز چونكم بر عاشق صادق كندى محبوبنه بو مرتبه يقينى اوله وانك حكمتنى وصفاتنى كماليله بيله اول
عاشق غير مرتبه سنده اولان ناصح ومربينك محبوبيله كندى ما بيننه داخل اولمسندن ومحبوبك كندى محبتنه مراد
ايلديكى قهر وغضبى اندن دفع قيلمسندن اول عاشق اكا اينجنور اول جهتدنكه عاشق منفعتى ووصلتى كندى
معشوقنك مرادنده بولور واول معشوقك مرادى اكر قهر اولسون (كل شئ من الحبيب حبيب) ديوب ايكى صفتى
بيله كنديه اولى بيلور زيرا عاشق صادق بيلوركه صفت قهريه وجلاليه كنديسنك يقيننى ووجود موهومسنى
محو ومضمحل ايلر يقين ايسه عاشق ايله معشوق ما بيننده عظيم حجابدر چونكم اول صفت قهريه وصفت معشوقه
حجاب اولان يقينى رفع ايليه عاشق اول صفت قهريه دن نيچون متألم اولور بلكه اول قهريه نك دفعنه شفاعت

ودعا

ودعا ايلين كمسه يه اينجنور ومتألم اولور اكرچه ناصحك مرادى انك حقنده صورتا اكا خير ونفعدر وليكن من حيث
المعنى عاشقه ضرر وعدم خيردر چونكم عاشق صادق كنديسنك حيات وبقاسنى ممات وفناى نفسانيه ايلمكده
مشاهده ايلسه يارك افناى وجود ايلين صفت قهريه وجلاليه سنى دخى جان ودل ايله سور چون بر ناصح آنى اول
عاشقدن دفع ايلمك مراد ايلسه اول عاشق اكا اينجنور اولور وچون بر مصلح بو كار بازكونه نك حقيقتنه عالم اوليوب
بونك سرندن سؤال ايلسه اكا بو كونه جواب ويروب ديركه اى مصلح اول دم خود بكا الله ايله اولمق وقتى ايدى اول وقتده
ايسه ملك مقرب ونبى مرسل صغمز بلكه جميع كثرات وتعيناتك آنده اضمحلالى وتلاشيسى مقرر اولور عاشق دخى
كندى وجودنى آنده فانى بولور نته كم بو حديث شريف بو معنايه دلالت قيلور (قال رسول الله صلى الله عليه وسلم
لى مع الله وقت لا يسعنى فيه ملك مقرب ولا نبى مرسل) بو حديث شريفك تحقيقى وبو محله مناسب اولان مسائلك
توضيح وتفصيلى جلد اولك اواخرنه قريب بيان انكه فتح طلبيدن پيغمبر عليه السلام مكه راسر خنده (لا يسع فينا نبى
مرسل) بيتنك شرحنده مرور ايلمشدر انده طلب اولنه (مثنوى) من نخواهم رحمتى جز زخم شاه * من نخواهم غير آن
شه را پناه * غير شه را بهر آن لا كرده ام * كه بسوى شه تولى كرده ام * بن شاهك زخمندن غيرى بر رحمت استمزم
بن اول شاهدن غيرى پناه استمزم بن شاهدن غيرى آندن اوترى لا ايلمشم كه شاهك جانبنه توجه وتولى ايلمشم يعنى
اول عاشق صادق ديديكه بن شاهك زخمندن غيرى مرحمت استمزمكه بن انك زخمنى عين مرهم واندن كلان زخمى
محض رحمت بيلورم بن اول پادشاه حقيقتدن غير ملجأ ومأوى بيلمزم (فان سعينا اليه نسعى * وان سجدنا اليه نسجد)
ديلردم وملجأ ومأوى همان انك جنابنى بيلنلر دم بن شاهدن غيرى اولان اغيار وسوايى تيغ لا ايله اندن اوترى
نفى ايلمشم ومحو قيلمشم كه اول پادشاه حقيقى جانبنه من كل الوجوه توجه قيلمشم وجمله اشيايى الان هالك
ومتلاشى بيلمشم ديدى (مثنوى) شاه اكر بردبقهر خود سرم * شاه بخشد شصت جان ديكرم * شاه اكر كندى
قهر يله بنم باشمى كسه شاه بكا اندن غيرى التمش جان بغشلر يعنى شاه حقيقت كندى تيغ قهريله بنم روح حيوانيمى
وسر جسمانيه مى اكر قطع ايلرسه (من احبنى قتلته ومن قتلته فانا ديته) حديث شريف قدسيسنك موجبنجه بنم
ديتم اول پادشاهك وصلتى وقربتى اولوركه نيچه يوز جانلر اول وصلتنه معادل اولمز پس بكا اول حضرت بر سر
مقابله سنده نيچه جانلر بخش ايلمش اولور شصت جاندن مراد بونده تحديد دكل تكثير ايچوندر (مثنوى) كار من
سربازى وبيخويشيست * كار شاهنشاه من سر بخشيست * شاهك يولنده بنم كارم سر بازلقدر وبى خويشلقدر اما
بنم شاهنشاهمك كار وعملى سر بخشلقدر يعنى بن كه عاشقم بنم كار وشانم اول معشوقك يولنده جانى فدا قيلمقدر
اول بنم شاهنشاهمك شانى سر بخش اولمق وعاشقلرينه جود وعطا قيلمقدر (مثنوى) فخر آن سر كه كف شاهش برد
ننك ان سر كو بغيرى سر برد) فخر ودولت اول باشه كه انى خداى تعالينك تيغ محبتى قطع ايليه وشمشير وحدت آنى افنا
قيله عيب وعار اول باشه كه اندن غيرى يه سر فرو ايليه وبنده لك قيله (مثنوى) شب كه شاه از قهر در قبرش كشيد *
ننك دارد از هزاران روز عيد * خود طواف انكه او شه بين بود * فوق قهر ولطف وكفر ودين بود * مثلا شب كه شاه
قهردن انى قبره چكدى يعنى زفت كبى سياه ايلدى اول شب هزاران روز عيددن عار طوتار خود اول كمسه نك
طوافيله اول كمسه حق بين اوله قهرك ولطفك وكفرك ودينك فوقنده اولور يعنى شول شب كبى اولان حالات مظلمه يى كه
پادشاه حقيقى قبر كبى اولان غم والم ظلمتنه چكه وآنى مظلمتر وسياهتر ايليه اول حالات مظلمه هزاران روز عيددن وايام
شاديدن عار طوتر مراد شول بندهٔ عاشق كه محبوب حقيقى ظلمات غموم وهمومه چكه وقهرندن آنى نيچه بليانه
مبتلا ايده انك اول مظلم اولان حالى نيچه بيك ايام شاديدن ننك وعار طوتر زيرا اول پادشاه مطلقك كندى عاشقنه ايلديكى
قهر معنا عين لطفدر واكا مسلط قيلديغى ظلمت درد وبلا من حيث المعنى محض ولا وصفادر ودنيانك ايام عيدندن وروز
سعيدندن عاشقه اول جفا هزار بار اوليدر خود اول عاشقك طواف وجولانى كه اول عاشق پادشاه حقيقى
مشاهده ايديجى اوله قهر ولطفك وكفر ودينك وراسنده اولور وعاشق فانى بو جمله دن برتر عقل وادراككه صغمز
بر مرتبه ده سير قيلور (مثنوى) زان نيامد يك عبارت در جهان * كه نهانست ونهانست ونهان * اول مرد
عاشقك مرتبه سنده جهانده بر عبارت كلمدى زيرا انك حقيقتى نهان اندر نهان اندر نهاندر يعنى شاه بين اولان
عاشق صادقك مطافندن وطوافندن بر لفظ وبر عبارت بو جهانه كلمدى واول عبارتى اول مرتبه دن بر عارف تكلم
ايلمكه قادر اولمدى زيرا كه اول مرتبه زياده نهاندركه عقول وادراك آنى بيلمكه قادر دكلدر عقولك ادراك ايلمديكى
ايسه تعبير ايلمك ممكن دكلدر (مثنوى) زانكه اين اسما والفاظ حميد * از كلابه آدمى آمد پديد * زيرا كه بو اسما
والفاظ حميد آدمه منسوب اولان كلابه دن پديد وظاهر كلدى كلابه كاوه ديدكاريدركه اكا ايلك صردرلر بوراده

مراد آدمینك قالبی اولور یعنی بوذکر اولنان لطف وقهر اسملری وبونلردن ماعدا اولان اسماء محموده والفاظ محبوبه
وموددوه بو جمله سی آدمینك قالبندن ظاهر اولدی وانك دهانندن وجوده کلدی پس بو اسما والفاظ عاشقك مشاهده
ایلدیکی معنالی حاوی اوله مز واول معنالی اداقیله مز مثلا دریا کوزه یه صغمدیغی کبی عالم معنی هم بو الفاظ وحروفه
صغمزا کرسن دیرسك که اسماء الهیه خود قدیمدر وازلیدر وبوکتابلرده یازیلان واسانلرده تکلم اولنان اسما ایله اول اسماء
الهیه تعبیر اولنمش والفاظ واسطه سیله اول معانی قدیمه ظهوره کلمشدر پس عاشقك مشاهده ایلدیکی اوصاف
قدیمه موصوف اولان ذات احدیه دن غیری خود دکلدر پس نوجهله انده بوجهانه بر عبارت کلمدی وعاشقك
واصل اولدیغی مرتبه تعبیر وبیانه صغمدی دیمك نیجه ممکن اولور مصرع ثانی ودخی بو ابیات آتیه بو سؤالی رفع قیلور
وبو مشکلی فتح ایلیوب موضح اولور کان بیوررلر که بو لغات والفاظله اولان اسماء حسنی اولسون ویاخود بوندن
غیری اسملر اولسون اکرچه اول اسماء قدیمه نك واوصاف الهیه نك مقابله سنده وضع اولنوب بونلر انلره علملر کبی واقع
اولمشدر لکن بو الفاظ محدثه اول معانی قدیمه یی کمالیله کشف وایضاح ایلیه مز زیرا آدمینك قالبندن ودهانندن
ظهوره کلمشدر پس دهان آدمیدن صدور ایلین الفاظ وحروف دریای معانیدن نقدر کشف وایضاح ایلمکه قادر
اوله بحرلر مداد اولسه وجمیع اشجار قلم اولسه وجمیع انام کاتبلر اولوب الی یوم القیام عاشقك مشهد ومقامی اولان دریای
معانیی تحریر ایلسه لر کل عباراتله اندن سوز سویلسه لر بر قطره قدر معنانك شرحنه قادر اولمیه لردی وانك مشهدی
اولان اسرار الهیه دن بر سری کما هو حقه تعبیر قیلمیه لردی (بیت) فالسن من یدعی بالسن عارف * وان عبرت کل
العبارات کلت * بوراده بر سؤال لازم کلور که دینه اول سؤال بودر شاه بین اولان عاشقك مطاف ومشهدندن بوجهان
نیچون بر عبارت کلمك جائز اولمیه اول عاشقك مشهد ومطافی خود ذات الهیه واسماء ربانیه دن خالی وغیری دکلدر حق
تعالی حضرتلری خود آدم علیه السلام حضرتلرینه کل اسمالی تعلیم ایلدی وحضرت آدم علیه السلام دخی بو عالمده
آنی ملائکه یه انبا ایلدی پس عاشقك مشهدی اولان مرتبه دن بوجهانه بر عبارت دکل نیجه یوزبیك عبارتلر
کلمش وحضرت آدم علیه السلام دخی آنی الفاظ وعباراتله انبا واخبار قیلمش اولور بو بیتله بو سؤال مقدره جواب
بیوررلر (مثنوی) علم الاسما بد آدم را امام * لیك نی اندر لباس عین ولام * حضرت آدم علیه السلامه امام
علم الاسماء اولدی ولیکن عین ولام لباسنده دکل یعنی نعم حضرت آدم علیه السلامه امام وپیشوا حق تعالینك
اکا کل اسمالی تعلیم ایلمسی اولدی وحضرت خدا (وعلم آدم الاسماء کلها) آیت کریمه سنك موجبنجه آدم علیه
السلام حضرتلرینه اسمانك کلیسنی تعلیم قیلدی ولیکن حروف والفاظ لباسنده دکل عین ولام حرف ولفظ دیمکدن
کنایت اولور یعنی حضرت حق تعالی آدم علیه السلام حضرتلرینه جمیع اشیانك اسماسنی ومسماسنی وکندینك
اسماء قدیمه سنی کرچه بیلدردی ولکن برمعلم وبرمتعلمه الفاظ وحروفله فلان فلانك اسمیدر وفلان شیء فلان
اسمك مسماسیدر وانك ماهیتی وخاصیتی وآثاری شودر دیدیکی کبی دکل عین ولام لباسنده اولان تعلیم بوکونه تعلیمدر
بلکه اول آدمك قلبنده جمیع اسمانك ومسمیاتك علمنی خلق ایتمکله ویاخود انك قلبنه بعینه علم اسمالی الهام وافهام
ایتمکله بیلدردی علمانك خدای تعالی آدمه اسمالی تعلیم ایلمسی خصوصنده چوق قیل وقالی واقع اولمشدر اولی
اولان اولدر که یا انك جاننده اسمانك کلیسنه علم ضروری خلق ایلدی ویاخود انك جاننه انك علمنی القا ایلدی دینه
بو آیتك تفسیری وبعض تحقیقی جلد ثانیده آغاز منورشدن عارف سرخنده (آدم انبئهم باسما درس کو) بیتنك شرحنده
ودخی بعض مواضعده مرور ایلمشدر (مثنوی) چون نهاد از آب وکل بر سر کلاه * کشت آن اسماء جانی روسیاه *
چونکه حضرت آدم علیه السلام آب وکلدن باشی اوزره کلاه قودی اول جانه منسوب اولان اسملر روسیاه اولدی یعنی
چونکم حضرت آدم علیه السلام آب وکلدن سرجانی اوزره تاج قودی وجسد لباسنی کیدی اول جانه منسوب اولان
اسمای الهی واوصاف ربانی واسماء اشیای نامتناهی حد ذاتلرنده لطیف ونورانی ایکن الفاظ وحروفله کثیف
وظلمانی اولدیلر وسواد مداد ایله صحایف اوزره مرقومه اولدقلری واسطه سیله روسیاه اولمق مرتبه سنی بولدیلر حالا
بو لغات والفاظله سویلنن وصحف وکتبده مرقومه اولان اسما اول جانه منسوب اولان اسمایه نسبتله روسیاهلر کبیدر
واول اسماء جانی بونلره نسبت خوبرو ولطیف خو محبوبلر کبیدر (مثنوی) که نقاب حرف ودم در خود کشید *
تا بود بر آب وکل معنی پدید * کرچه از یك وجه منطق کاشفست * لیك از ده وجه ترك مزلفست * زیرا اول اسماء
جانی حرف ودم نقابنی کندیسنه چکدی تاکم آب وکل اوزره معنی پدید اوله اکرچه بر وجهدن نطق کاشف اسراردر
لیکن اون وجهدن مزلقی ترکدر بعض نسخه ده بو مصرع بویله در لیك از ده وجه پرده ومکتنفست مکتنف ستر
وافاده ایدیجی معناسنه در مزلف زلفی دندرزانی قربی یه دیرلر مزلف افعال بابندن اسم فاعل صیغه سی اوزره در

مقرب معناسنه خلاصۀ کلام ونتیجۀ مرام اولدر که اول خوبرو ولطیف خو اولان اسماء جانی حرف وکلام نقابنی
کندویه چکدی دم بونده کلام معناسنه استعمال اولنور تاکم آب وکلدن مخلوق اولان آدمیلر اوزره حقیقت معنی
واسرار خدا ظاهر اوله یعنی اول جانه منسوب اولان اوصاف الهی واسماء اشیای نامتناهی عالم معناده ایکن
بی نقاب خوبرولر وبی حجاب محبوب خولر کبی لطیف وملیح ایدیلر پس بو عالم جسده کلدیلر وحروف وکلمات
نقابنی کندی یوزلرینه پرده قیلدیلر تاکم آب وکلدن ظهوره کلان آدمیلر اوزره معنانك خوبرولری ظاهر اوله بو آب
وکلدن مخلوق اولان آدمیلر اول معنانك خوبنی حروف وکلمات نقابیله کوره لر وانجق اول حروف وکلمات نقابنك
التنده انی تماشا ایدوب تدریجله اول جمالی نقابسز کورمکه مستعد اولوب اشنالق قیله لر بعده اول الفاظ وحروف
نقابنی بر طرف اولوب عالم جانده نیجه خوبروایسه آنی مشاهده قیلمغه قادر اوله پس بو نطق وبو الفاظ اول
اسماء جانینك ومحبوب روحانینك نقاب وحجابی کبی واقع اولمشدر اکرچه من وجه بو نطق اول روحانینك
واسماء جانینك وجهندن پرده یی کشف ایدیجیدر ودیدۀ عقلا انی بریوزدن کوستریجیدر ولیکن اون وجهدن وجه
حقیقی مشاهده ایلمکه مزلف ومقرب اولان معنالی ترك ایدیجیدر نسخۀ ثانی اوزره معنا اکرچه منطق من وجه
اول اسمائی کاشفدر ولیکن اون وجهدن بو نطق وکلام اول وجه حقیقته پرده وستردر ده وجه بونده تحدید ایچون دکل
تکثیر ایچوندر یعنی نیجه وجوهدن نطق انسانی اول اسماء جانی ومحبوب روحانینك وجهلرندن مشاهده سنده
پرده وستر واقع اولمشدر دیمك اولور چونکم الفاظ وحروف وجه معنایه پرده کبی اولمش وبو کائنات وموجودات
دخی وجه حقیقته حجاب کبی کلمشدر خلیل مشرب اولان عاشقلر بو الفاظ وحروف نقابنی رفع ایلمشلر وبو کائنات
وموجودات حجابلرنی دیدۀ شهودلری اوکنده رفع وازاله قیلمشلر ومن کل الوجوه حضرت حقه متوجه اولمشلر
والتجا قیلمشلردر بو مناسبتله حضرت خلیل الرحمن علیه السلام حضرت جبریل امین علیه السلامه التجا ایتمیوب
من کل الوجوه حضرت حقه متوجه اولدیغنی ومشرب خلیلده اولان عاشقلرك دخی انك قدمی اوزره سیر قیلدیغنی
بو بیانده ایراد ایدوب اسباب ووسایطه تعلق ایلمین کمسه لره اول حضرتك مرتبۀ علیه سنی وانك مشربنده
اولان طائفه نك دخی مقامات سنیه سنی بو حکایه نك ضمننده تعبیر وتقریر بیوروب دیرلر (کفتن خلیل مر جبرئیل را
چون پرسیدش که الك حاجة خلیل جوابش داد که اما الیك فلا) بو سرخ شریف حضرت خلیل علیه السلامك
جبرئیل علیه السلامه دیمسیدر چونکم جبرئیل علیه السلام اول خلیله صوردیکه یا ابراهیم سنکچون بر حاجت
وارمیدر حضرت خلیل علیه السلام اکا جواب ویردیکه بنم حاجتم وار دراما سکا دکل یعنی شول دمکه نمرود حضرت
خلیل علیه السلامی آتشه القا ایلدی جبرائیل علیه السلام حضرت خلیله اول حینده کلوب سنك بکا احتیاجك
وارمیدر که بن سنی بو آتشدن خلاص ایدیم دیدی حضرت خلیل علیه السلام اندن استغنا ایدوب اکا بوکونه
جواب ویردیکه نعم بنم احتیاجم وار در ولیکن سکا دکل بلکه سنی وبنی بوقدن وار ایلین قادر مطلقه در پس جبرئیل
علیه السلام اکا دیدیکه (سل حاجتك من ربك) حضرت ابراهیم اکا (علمه بحالی حسبی عن سؤالی) دیو جواب ویردی
(ایاك نعبد وایاك نستعین) آیتنك حقیقت معناسنه واصل اولان وعبادت واستعانتی همان حضرت حقه حصر
وتخصیص قیلان عاشقلر دخی حضرت جبرئیل علیه السلام ایسه ده اندن معاونت طلب ایلمز قنده قالدیکه
سائر خلقدن مدد ومعاونت طلب ایلیه نته کم اول مغضوب علیه اولان ندیم عماد الملك نام وزیرك عملك شفاعتن دیلدی
واندن مدد ومعاونت طلب ایلدی (م ی) من خلیل وقتم واو جبرئیل) من نخواهم در بلا او را دلیل) پس اول مغضوب
علیه اولان ندیم کندی یه ناصح اولان مصلحه بوکونه جواب ویروب دیدیکه ای ناصح بن وقتمك خلیلی یم واول
عماد الملك فی المثل جبرئیل کبیدر بن درد وبلاده آنی دلیل استمزمکه اول بلادن بنی نجاته دلیل اوله وشاهله بنم
مابینمه دخول قیله وانك بندن مرادنی تحویل ایلیه (مثنوی) او ادب ناموخت از جبریل راد * که بپرسید از خلیل
حق مراد * اول شفیع راد وجوانمرد اولان جبرئیل علیه السلامدن ادب اوکرنمدی ادب اوکرنمدیمی دیمك دخی
جائزدر که اول جبرئیل علیه السلام حضرت حقك خلیلندن مرادنی صوردی انك مرادنی اندن صورمزدن مقدم
شفاعته وتخلیصه جرأت ایلمدی بلکه اول حضرت بویله دیدی (مثنوی) که مرادت هست تا یاری کنم * ورنه بکریزم
سبکباری کنم * سنك مرادك وارمیدر ای خلیل تا سکا یارلك ایلیم یوخسه قاچم سبکبارلك ایلیم یعنی اکر بندن
بر مرادك وار ایسه دی بکا سکا معاونت ایده یم واکر بکا احتیاجك یوق ایسه ثقلت اولمیوب سندن قاچوب
کندی منزلم جانبنه کیده یم دیدی (مثنوی) کفت ابراهیم نی رو از میان * واسطه زحمت بود بعد العیان * حضرت
ابراهیم علیه السلام ایتدی اکا یوق اورتادن کیت زیرا عیاندنصکره واسطه زحمت اولور زحمت ویرمکی ترك ایت یعنی

مرتبهٔ حقیقت عیان اولدقدنصکره وعاشق معشوقنه وصول بولدقدنصکره واسطه ودلیلك وجودی زحمت اولور
وعاشق واصل دلیلدن نفرت قیلور (ولهذا قیل طلب الدلیل بعد الوصول الى المدلول قبیح (مثنوی) بهر این دنیاست
مرسل رابطه* مؤمنانرا زانکه هست او واسطه* هردل ار سامع بدی وحی نهان* حرف وصوتی کی بدی اندر جهان
نبی مرسل بودنیادن وبودنیانك اهلندن اوتری حضرت حقه رابطه اولمشدر مؤمنلره زیرا که اول مرسل مؤمنلره
حق تعالی ما بیننده واسطه در هر دل وجان اگر وحی نهانی سامع اولیدی جهانده بر حرف وصوت قنده اولوردی
یعنی نبی مرسل اولنلر جمیعاً همان بو عالمدن وبو عالمك اهلی اولان مؤمنلردن اوتری رابطه اولمشلر وانلری حضرت
حقه واصل ایلمکه وآشنالق قیلمغه واسطه کلمشدر زیرا انبیا ومرسلین اولمسه لردی وخلق عالمی حضرت حقه دعوت
قیلمسلردی بو عالمك خلقندن هیچ برکسه حضرت حقله آشنا اولمیهدی خدانك کلامنی استماع قیلمیهدی هرکوکل
وحی حق وکلام وجود مطلقی سامع اولمغه قادردکادر هرکوکل وحی نهانی اگر سامع اولیدی وحضرت حقدن
بلا واسطه معنانی ومرادحقی اخذ قیلیدی جهانده نچن کلام حقه دلیل بر حرف وصوت اولوردی وحق تعالینك
کلام قدیمی نوجهله بو حروف والفاظ محدثه ومخلوقه واسطه سیله ظهوره کاوردی پس معلوم ومقرردر که هرکس
بی حرف وبی صوت صرف معنانی فهم ایلمکه قادر اوله مز وبی واسطهٔ مرسل حضرت حقدن نهانی اولان وحیی اخذ
قیله مز پس حرف وصوت واسطه سی بو عالم صورتك اهلنه معنانی فهم ایلمکدن اوتری لازم اولدی ونبی مرسل دخی
مؤمنلری حضرت حقه آشنا ایلمکدن اوتری واسطه کلدی اما شول ولی کامله وعاشق واصله که حق تعالی عیان اوله
ونهانی اولان وحیی حق تعالی حضرتلرندن بلا واسطه اخذ ایلمکه قادر اوله وهر وجهله حق سبحانه وتعالی یی
عین الیقین مشاهده قیله اول واسطه ورابطه یه محتاج اولمز واندن غیریدن مدد ومعاونت طلب قیلمز (م ی) گرچه او
محو حقست وبی سرست* لیك کارمن ازان ناز کترست* کرده او کرده شاهست لیك* پیش ضعفم بدنماینده ست
نیك* اگرچه اول شفیع محو حقدر وبی سروساماندر لیکن بنم کارم وشانم اندن ناز کدر انك کرده وعملی شاهك
کرده وعملیدر ولیکن بنم ضعفم اوکنده نیك بد نماینده در یعنی اول ندیم ناصح مصلحه بو کونه جواب ویروب اگرچه
اول عماد الملك محو حقدر وانك عشقنده بی وجود وبی سردر ولیکن بنم کارم انك مرتبه سندن نازکتردر زیرا بن قهر
ولطفی برابر کوریرم وحضرت محبوبدن هرنه کونه کاورسه من کل الوجوه آنی محبوب بیلورم اما او قهری لطفدن فرق
ایلر وقهری فلاندن رفع ایلیه وا کا شویله لطف واحسان ایله دیو سویلر پس بنم عملم وشانم انك عمل وشاننده دقیقتردر
نعم اگرچه انك دخی جمله عملی وشانی شاهك عمل وشانیدر واول شاه حقیقته بر آلت کبی واقع اولمشدر وشاه حقیقتك
نتیجه فعلی انك وجودی واسطه سیله ظهوره کلمشدر ولیکن بن بر ضعیفك قتنده برنیك واطیف اولان حسنات قبیح
کورنیجیدر نته کم (حسنات الابرار سیئات المقربین) دینلمشدر بو معنی نیك وبد نماینده است اولدیغی اوزره در اما بد نماینده
نیکست تقدیرنده اولوب معنی بنم ضعفم قتنده خلقه بد نماینده اولان نیك واطیفدر دینسه هم جائزدر یعنی اول قهر
وغضبکه عوام ناسه قبیح کورنیجیدر وانلر اول قهر وجلالی برامر عدا ایلیجیدر اول بن ضعیفك قتنده بغایت خوب
وقتی محبوب اولمشدر دیك اولور (مثنوی) آنچه عین لطف باشد بر عوام* قهر شد بر نازنینان کرام) پس بلا ورنج می باید
کشید* عامه را تافرق بتواند دید* اول نسنه که عوامه عین لطف اوله کریم ونازنینلر اوزره قهر وغضب اولدی
چوق بلا ورنج چکمك کرك عامه یه تا فرق وتمیزی کورمکه قادر اوله لر یعنی اول نسنه که عوام ناس اوزره عین لطف
واحسان اوله کریم اولان نازنینلر اوزره اول قهر اولدی شو اعتبارله که عوام هرنه که حق جانبندن کندی مزاجلرینه
نافع وطبیعتلرینه ملایم وصلاح کاورسه انی لطف بیلورلر ومزاجلرینه وطبیعتلرینه الم ویرنی ومخالف کلنی قهر
بیلورلر اما اولیای کرام بونلرك عکسیدر هرنه که لطف مطلق جانبندن طبیعتلرینه مخالف الم وقهر شکلنده برفعل که
ظهوره کله (کل شیء من الحبیب حبیب) دیوب آنی هم محبوب بیلورلر کما قال ابن الفارض (بیت) وکل اذى منك فی الحب
اذیدا* جعلت له شکری مکان شکیتی* وما حل بی من محنة فهی منحة* وقد سلمت من حل عقد عزیمتی* پس عوامه
لطف اولان اولیای کرامه قهر اولدی زیرا مزاجه ملایم وطبیعته موافق اولان شیلرا کر رضای الهی ومراد ربانی یه
مخالف ایسه عین مکر ومعنی قهردر انکیچون عوامه لطف اولان کرامه قهر اولمشدر چوق بلا ورنج وریاضت
چکمك کرکدر عامهٔ ناس ایچون تا کم لطفی قهردن وبعضی مهردن فرق ایلمکه قادر اوله زیرا چوق نقمت واردر که
نعمت شکلنده ظهوره کاور عدو الله اولنلرا کامظهر اولمشلردر عوام انك ظاهرینه باقوب نعمت صانور وچوق نعمت
واردر که شدت ونعمت شکلنده ظهوره کاوب اولیاء الله اکا محل اولمشلردر عوام انك ظاهرینی کوروب بلا ومحنت بیلور
(کما قال علی کرم الله وجهه سبحان من اتسعت رحمته لاولیائه فی شدة نقمته واشتدت نقمته لاعدائه فی سعة رحمته

(ی م) کین حروف واسطه ای یارغار* پیش واصل خار باشد خار خار* بس بلا ورنج بایست ووقوف* تا رهد آن روح
صافی از حروف* زیرا بو واسطه اولان حروف ای یارغار واصل اولان کاملك قتنده خار اولور زیاده خار اولور زیاده
بلا ورنج ووقوف کرکدر تا کم اول روح صافی حروفدن قورتله غار مغاره معناسنه در بونده عالم طبیعتدن استعاره
اولور ای یارغار ای طبیعت مغاره سنده بنمله یار اولان کمسه دیمك اولور خار خور وحقیر معناسنه اولمقده جائزدر
وغم وغصه وتاسه معناسنه اولمق دخی وجهدر یعنی بو اسرار حقه وعلم لدنك بیلمسنه واحکام الهیه نك
علمنه واسطه اولان الفاظ وحروف ای بنمله غار طبیعتده یار اولان طالب واصل حق اولان کاملك اوکنده تاسه
وغم وغصه منزله سنده درکه عارفك اکا التفات واعتباری یوقدر مکر که عند المصلحة طالب وسالك اولنه چوق
بلا ورنج وچوق وقوف وشعور کرکدر تا کم اول روح صافی الفاظ وحروف قیدندن خلاص اوله ومعانی مجرده یی
بی واسطهٔ حروف لوح دلدن اوقیه وخدای تعالیدن اخذ ایلیه زیرا شوائب کثرتدن صافی اولمیجه وطهارت
حقیقیه بولمیجه الفاظ وحروف قیدندن قورتلمز دیکی اشعار ایلر وروحك صفوتنه سبب بلا ورنج وریاضت
چکمك ایدیکنه دخی اشارت قیلر (مثنوی) لیك بعضی زین صدا کرترشدند* باز بعضی صافی وبرترشدند* همچو
آب نیل آمد این بلا* سعد را آبست وخون بر اشقیا* ولیکن خلق عالمدن بعضیسی بو صدادن کرتر اولدیلر کیرو
بعضیسی صاف وبرتر اولدیلر مثلا بو رنج وبلا آب نیل کبی کلدی اهل سعده آبدر واشقیا اوزره قاندر بو صدادن
مراد مقدماذ کرایلدکاری اسرار ومعانی یه واسطه اولان الفاظ وحروفدر پس تقدیر کلام بویله دیمك اولور که نعم
بو حروف والفاظ اسرار ومعانینك فهمنه ودرکنه واسطه اولمشدر ولیکن ناسدن بعضیسی بو صدا وکلامدن
زیاده اصم اولمشلردر که اصلا بو تکلم اولنان حروف والفاظدن اسرار وعلومی فهم قیلمشلردر اما کیرو بو ناسدن
بعض کمسه لرکه اذن واعیه صاحبلری ایدیلر انلر بو الفاظ وحروفدن نیجه علوم ومعانی اخذ ایدوب حروف وکلمات
قیدندن برتر اولمشلر وکدورات جسمانیه دن صفوت بولمشلردر چونکیم بو حروف وصدادن بعضیسی اصم اولدی
وبعضیسی سمع صاحبی اولوب آنی استماع قیلوب آندن لذت وصفا بولوب برتر اولدی کذلك بو رنج وبلا دخی بعض
کمسه نك سعادتنه وبعض کمسه نك دخی شقاوت ومعصیتنه سبب اولور نته کیم بیوررلر مثلا بو بلا آب نیل کبی کلدی
اهل سعادته آب واهل شقاوته خون اولدی نته کم آب نیل قبطیلره قان وسبطیلره آب حیوان اولدی وبونك قصه سی
برقاچ محلده کذر قیلمدی پس بلا دخی اهل سعادته عین ولا وصفا اولور واهل شقاوته رنج وعنا کورینوب
اندن ذوق الهمز ومنفعت بوله مز بلکه انك حقدن ایراق اولمسنه وشکایت قیلمسنه وحق تعالینك عبادتنی تارك
اولمسنه سبب اولور (مثنوی) هرکه پایان بین ترا و مسعودتر* جد تر او کارد که افزون دید بر* زانکه داند کین جهان
کاشتن* هست بهر محشر وبرداشتن* هر شول کمسه که پایانی کوریجیدر اول زیاده مسعود تردر زیاده جد ایله اول
کمسه اکر که محصولی زیاده کوردی زیرا بیلور اول کمسه که بو زراعت جهانی روز محشردن اوتری ومحصول قالدرمقدن
اوتریدر یعنی هر شول کمسه که بر کارك پایانه ونهایتنه نظر ایلیجی وآنی زیاده کوریجیدر اول کمسه مسعودرکدر وزیاده
جد وسعی ایله اول کمسه اکر که عاقبت کارده محصولی ارتق کوره پس بو جهاندن زیاده عمل تخمن اکن نهایت
کارده انك نتیجه ومحصولنی کورندر واهل سعادت اولان دخی پایان بین اولانلردر زیرا پایان بین اولان مسعود بیلورکه
بو جهان اکمك جهانیدر محشر کوننده ن اوتری وانده محصول قالدرمقدن اوتریدر (کما قال علیه السلام الدنیا
مزرعة الآخرة) برکمسه بونده هرنه کونه تخم اکرسه انده انك محصولنی قالدرر وایلدیکی عملك جزاسنی بولور (مثنوی
هیچ عقدی بهر عین خود نبود* بلکه از بهر مقام ربح وسود* جهانده هیچ بر عقد کندی عیننده ن اوتری اولمدی
بلکه ربح وسود مقامندن اوتری اولدی عقد بونده بیع ومعامله معناسنه در یعنی بو جهان آخرته مزرعه اولمق ایچون
خلق اولمشدر مجرد کندی ذاتندن اوتری دکادر مثلا بو جهانده عقود ومعاملاتدن هیچ بر عقد یوقدر که اول کندی
نفسندن اوتری اوله بلکه فائده وسود مقامندن اوتریدر که برکمسه بر بیعی انکیچون ایلرکه اول بیعدن فائده بوله
وکار ومصلحت حاصل اوله پس هیچ بر عقد کندی نفسی ایچون اولمدیغنه وجهانده بر شیء کندی عینی ایچون ظهور
قیلمدیغنه بر آخر مثال دخی بسط ایدوب بیوررلر (مثنوی) هیچ نبود منکری کر بنکری* منکری اش بهر عین منکری
مثلا هیچ بر منکر اولمز اکر امعان نظر ایله نظر ایلرسك انك منکرلکی عین منکرلکدن اوتری اوله یعنی اکر نظر
حقیقت بینله نظر ایلرسك بو جهانده هیچ بر منکر یوقدر که انك منکرلکی مجرد عین منکرلکدن اوتری اوله (مثنوی)
بل برای قهر خصم اندر حسد* یا فزونی جستن واظهار خود* بلکه اول منکرلك انکاری حسدده خصمنی قهر ایلمکدن
اوتریدر یا خود کندینك فزونلکنی واظهارنی طلب ایلمکدن اوتریدر یعنی منکرلك برکمسه یه انکار قیلمسی بهر حال

برقاچ معنادن خالی دکلدر یا برکسه یه انک حسدی واردر اول حسد ایچره کندینک خصمنی مذموم ومقهور ایلمکدن اوتریدر ویاخود کندینک فضیلتنی طلب ایلمکدن اوتریدر که ان بن فلان شیئک وفلان کسه نک مذموم ومعیوب اولدیغنی بیلدم واهذا اکا انکار قیلدم دیو تفضل ایلر (وخالف تعرف) قولنک موجبنجه چن کندینک اظهارنی مراد ایلسه یا کندیدن یوک برکسه یه انکار ایلر ویاخود اکثرک محبوب ومرعیسی اولان شیئی ذم وقدح ایلرکه بوکونه انکار انک سبب ظهوری اولور پس انک انکاری عین منکرلکندن اوتری اولمز (مثنوی)
وآن فزونی هم بی طمع دکر * بی معانی چاشنی ندهد صور * واول فزونلک طلبی دخی غیری طمع امیدندن اوتریدر زیرا مجرد صور معنا نیسز لذت وچاشنی ویرمز یعنی بهرحال برکسه کندینک سائر ناسدن افضل اولمسنی طلب ایلمک یا تعظیم ناس ایچوندر ویا براعلا منصبه وصول ایچوندر ویاخود بونلر امثالی بعض مرادی واردر زیرا صورتلر معنا نیسز چاشنی ویرمز پس نه شیئه که نظر ایلیه سن بهرحال اول شی برمعنی ایچون خلق اولنمش وظهوره کلمشدر اول معنی دخی برآخر معنی ایچوندر هلم جرا (مثنوی) زان همی پرسی چرا این میکنی * که صور زیتست معنی روشنی ورنه این کفتن چرا ازبهر چیست * چونکه صورت بهر عین صور نیست * اندن اوتری هر ایشک عالمنه بونی نیچون ایلرسن دیو سوال ایلرسن زیرا صور زیت کبیدر ومعنی روشنلک کبیدر یعنی چن برکسه یی برعمل ایلر کورسک واول عملک مآل ومعناسندن بیخبر اولسک اول عالمدن اول کارک صورتنک سرنی ومعناسنی سوال ایدرسک اندن اوتری سوال ایدرسک که صورت فی المثل زیت کبیدر ومعنی روشنلک کبیدر اکر اولقدر اولمسیدی زیتک وجودی قندیل ایچنده بی معنی اولوردی پس بوندن معلوم اولدیکه هر شیئک صورتی بهر حال برمعنی ایچون ظهوره کلمشدر واکر بویله اولمیدی بو چرا دیمکدن اوتریدر چونکه صورت مجرد برصورتک کندی عیننذن اوتریدر یعنی چونکه هر صورتدن مراد اکر همان کندینک عین صورتی اولیدی وضمننده برسر ومعنی مندرج اولمیدی پس بو صورتی نیچون ایلرسن دیو سوال ایلمک هم لغو وبی معنی اولوردی حال بوکه ای سائل سنک بونی نیچون شویله ایلرسن دیمک برمعنی مراد ایلمکدن اوتریدر (مثنوی) این چرا کفتن سوال از فائده ست * جز برای این چرا کفتن بدست * بو چرا دیمک فائده دن سؤالدر بوندن غیریدن اوتری چرا دیمک بد وقبیحدر یعنی بو فائده دن غیریدن اوتری سؤال ایتمک قبیح وعبثدر بومعنی بدست بانک فتحه سیله اولدیغنه کوره در بانک ضمه سیله اولوب معنی بویله اولمق هم ممکندر یعنی بو سنک نیچون دیمک فائده دن سؤالدر بو سؤال بو چرا دیمکدن غیری ایچون اولمشدرکه برکسه نک سؤالی بهر حال کندی نفسی سؤالندن غیری ایچوندرکه مراد اندن برمعنی طلبیدر (مثنوی) ازچه رو فائده جویی ای امین * چون بود فائدهٔ این خود همین * ای امین نه جهتدن فائده استرسن چونکم بونک فائده سی خود همین بو اوله یعنی ای امین اولان سائل نه وجهدن سن کندی سؤالکدن فائده طلب ایلرسن چونکم بو صورتک فائده سی انجق همین بو صورت اولدی چونکم سنک سؤالکدن سکا فائده اولدیغی محقق اولیجق اول صورتک دخی فائده ومعناسی اولمق مقرر اولور (مثنوی) پس نقوش آسمان واهل زمین * نیست حکمت کان بود بهر همین * پس بو آسمانک واهل زمینک نقوشی حکمت دکلدرکه اول صور ونقوشک جمله سی همین کندی صورتلرندن اوتری اوله یعنی وقتا کم بو مقدمات معلومک اولدیسه وهر صورتک برنیجه معنی ایچون ظهوره کلمسی تحقق مرتبه سن بولدیسه پس آسمانک واهل زمینک نقشلری وصورتلری حکمت دکلدرکه مجرد همان بو صورتلرندن اوتری خلق اولنمش اوله لر بلکه بو نقوش آسمان وزمیندن مراد نیجه حکم الهیه ومصالح صوریه ومعنویه وبی شمار اسرار ومعانی غیبیه ایچون مخلوق اولمشلر وظهوره کلمشلردر (مثنوی) کر حکیمی نیست این ترتیب چیست * ور حکیمی هست چون فعلش تهیست * کس نسازد نقش کرمابه وخضاب * جز پی قصد صواب وناصواب * اکر برعلیم وحکیم یوق ایسه بو نظم وترتیب ندر واکر حکیم وارایسه انک فعلی حکمتدن نیچون تهیدر نته کم برکسه که کرمابه وخضاب نقشنی دوزمز صواب قصدندن وناصواب قصدندن غیری ایچون دوزمز بلکه صواب قصدندن ویاخود ناصواب قصدندن اوتری دوزر یعنی ای بو عالمی بلا صانع کورن کسه اکر بو عالمک برعلیم وحکیم صانعی اولمیدی بو نظم غریب وترتیب عجیب ندن اولوردی بو ترتیب وانتظام البته برصانع حکیمک وجودنه دلالت ایدر واکر سنک اعتقادکده بو عالمک برحکیم صانعی وارایسه انک فعلی حکمتلردن نیجه خالیدر البته حکیم اولدرکه انک هر فعلنده نیجه حکم مندرج اوله مثلا هیچ برکسه حمام نقشنی وبویالی ولونی دوزمز مکرکه یا صواب قصدندن اوتری ویا ناصواب قصدندن اوتری چونکم برکسه نک نقش کرمابه وخضابدن قصدی بو اوله انک فعلی حکمتلردن تهی اولمز حالدن بری انک نقشلرنی

نیجه کسه لر سیر قیلورلر واول نقشلردن آنی نقش ایدن استادک صنعنده اولان کماله استدلال قیلورلر پس حکیم مطلقک افعالی نیچون نیجه اسرار وحکمدن خالی اولور چوق کسه برشیئک وجودنی صواب وهلاک اولوب معدوم اولمسنی حکمتدن خالی ناصواب ظن ایلرلر حال بوکه وجوده کلمسنده نقدر حکم موجوده ایسه هلاک اولوب معدوم اولمسنده دخی اولقدر حکمتلر واردر نته کم حضرت موسی علیه السلام حق تعالی حضرتلرندن بو خصوصده سؤال ایلدی حق تبارک وتعالی حضرتلری اکا بو بیانده یازیلن اوزره جواب ویردی تا بو معنالردن سن دخی موت وهلاکک سرنی بیله سن وحکمتنه عالم اوله سن (مطالبه کردن موسی علیه السلام حضرت خدارا که خلقت خلقا فاهلکتهم وجواب آمدن) بو سرخ شریف حضرت موسی علیه السلامک حضرت خدایه مطالبه ایلمسی وسؤال قیلمسیدر بویله دیوکه الهی خلق ایلدک پس بونلری هلاک ایلدک (فما سبب ذلک) دیمکدر وحضرت حقدن حضرت موسی علیه السلامه جواب کلمسیدر (مثنوی) کفت موسی ای خداوند حساب * نقش کردی بازچون کردی خراب * حضرت موسی علیه السلام دیدی ای روز حسابک مالکی برشیئی نقش وتصویر ایدوب وجوده کتوردک آنی کیرو نیچون محو وهلاک ایلدک سببی ندر (مثنوی) نر وماده نقش کردی جانفزا * وانکهان ویران کنی این را چرا * جانفزا ارکک ودیشی نقش ایلدک یعنی ذکور واناث روحه صفا ویریجی وذوق ارتریجی نقش ایلدک واندن صکره بونی ویران ایلرسن بو کاردن حکمتک ندر بکا بیان ایله تا قلبم مطمئن اوله دیدی (مثنوی) کفت حق دانم که این پرسش ترا * نیست از انکار وغفلت وز هوا * حق تعالی حضرتلری حضرت موسی علیه السلامه دیدیکه یا موسی بیلورمکه بو سنک سؤالک انکاردن وغفلتدن وهوای نفسدن دکلدر بلکه بو کارک حقیقتنه عالم اولمقدن قلبکه طمانینت کلمکدن اوتریدر (مثنوی) ورنه تادیب وعتابت کردمی * بهر این پرسش ترا آزردمی * یوخسه سکا تادیب وعتاب ایلردم بو پرسشدن اوتری سنی آزرده ایلردم یعنی بیلورمکه سنک بو سؤالک بنم فعلمه انکار ایلمک جهتندن وانک فوائدندن غافل اولدیغکدن وهوای نفسکه اویدیغکدن اوتری دکلدر اکر بویله اولیدی سکا کوشمال ویروب غضب ایلردم وبو سؤالدن اوتری سنی اینجیدردم (مثنوی) لیک میخواهی که در افعال ما * بازجویی حکمت وسر بقا * لیکن استرسن که بزم افعالمزده دوام وبقانک حکمت وسرنی اشکار وعیان طلب ایلرسن ای موسی بو سؤالی کسن ایلرسن اکر انکار وغفلت جهتندن اولیدی بن سنی بوندن اوتری آزرده ایلردم ولیکن سن استرسنکه بزم افعالمزده اولان بقانک سرنی وحکمتنی کیرو دیلیه سن پس افعال الهیده اولان بقانک سر وحکمتی اول افعالک فنا اولمسیدر نته کم حضرت موسی علیه السلامه جواب بیورملری بو معنایی مؤید اولور یعنی افعال الهی اولان خلقک وجود وبقاسنک سر وحکمتی فنا اولدیغنی حق تعالی حضرت موسی علیه السلامه کشف واعلام ایلمکدن اوتری دیدیکه (تخمی بکار اندر زمین) الی آخره ای موسی بنم افعالمده بقانک سر وحکمتنی بیلمک دیلرسک زمینه برتخم الت تا کم حالا موجود اولان بقانک سرنی بیله سن واکا انصاف قیله سن پس حضرت موسی علیه السلام زمینه تخم اکدی اول تخم بتدی آنی بچدی پس هاتفدن انک قولاغنه برندا کلدیکه یا موسی نیچون اکن اکرسن وآنی بسلرسن چونکم کمال بولدی آنی نیچون قطع ایلرسن دیدی حضرت موسی علیه السلام دخی اول اکدیکی اکنک واشلدیکی کارک سر وحکمتنی بوندن مقصودم بودر دیو حق تعالی یه سویلدی نته کم عن قریب ابیات شریفه ده کلسه کرکدر چونکم حضرت موسی علیه السلام کندی اشلدیکی فعلی واکدیکی اکنی نیجه مدت اول اکن موجود اولوب بقا بولدقدنصکره کندی الیله آنی هلاک وفانی ایلدی بقانک سر وحکمتی فنا اولدیغنی بیلدی وحق تعالی حضرتلری حالا کندی افعالنده اولان وجود وبقانک سر وحکمتی نه ایدیکنی بو اسلوبله اکا بیلدردی پس بو بیتده اولان بقادن مراد بقای صوری ووجود مجازیدر بو بقاء صورینک سر وحکمتی نه ایسه فنا ایله ظهوره کلور نته کم مزروعاتک سر وحکمتی آنی بچوب خرمنلرده صورتلرنی محو وفانی ایلدکدنصکره ظهوره کلورکه عن قریب بوکا مناسب اولان معانی واسرار معلومک اولور پس حضرت موسی علیه السلامک بو وجود وبقانک سر وحکمتنی طلب ایلمسی مجرد کندی یه علم حاصل اولسون ایچون اولمیوب بلکه غیرلره تعلیم ایچون سؤال ایلدکلرینه دخی بو بیتلرله اشارت ایدوب لسان حقدن حکایت بیورورلر (مثنوی) تا ازان واقف کنی مر عام را * پخته کردانی بدین هر خام را * تا که اندن عامه یی واقف ایلیه سن بونکله هر خامی پخته ایلیه سن یعنی یا موسی بو سؤالدن اوتری سنی آزرده ایلردم ولیکن استرسک که بزم افعالمزده اولان بقانک سر وحکمتنی دیلیه سن تا کم اول سر وحکمتدن عامی دخی واقف ایلیه سن بو سر حکمت بو سببله ویاخود سؤال سببیله هر خامی پخته ایلیه سن وانلری بو علم وبو اسلوبله خبردار

قیله سن (مثنوی) قاصدا سایل شدی در کاشفی * بر عوام ارچه که تو زان واقفی * زانکه نیم علم آمد این سؤال *
هر برونی را نباشد این مجال * یاموسی سن عن قصد عوام اوزره کاشف اولمقده سائل اولدك بو دخی
جائزدر سن قصدله عوام اوزره کشف ایدیجیلکده سائل اولدك اگرچه سن اول سردن واقفسن زیرا که
بو سؤال نصف علم کلدی هر برونی اولان عامه یه بو مجال اولمز یعنی یاموسی سن بو علمدن و بو سردن حد ذاتنده
واقفسن و بو حکمته مطلعسن ولیکن عامهٔ ناس اوزره بو علمی کاشف اولمق خصوصنده قصدله سؤال ایلیجی اولدك
زیرا (السؤال نصف العلم) قولنك موجبنجه بو سؤال علمك نصفی کلدی وفی المثل علم بر خزینه اولوب سؤال انك
مفتاحی اولدی (کما قال علیه السلام العلم خزائن ومفتاحها السؤال) هر برونی اولان ومرتبهٔ علمدن خارج قلان
جاهل ایچون بو قوت وطاعت یوقدر که بر مشکل مسئله دن بر عالمه سؤال ایلیه زیرا که (مثنوی) هم سؤال از علم
خیزد هم جواب * همچنانکه خار وگل از خاك وآب * هم ضلال از علم خیزد هم هدی * همچنانکه تلخ وشیرین
از ندی * هم سؤال علمدن قالقر هم جواب مثلا انجلین که خار وگل ایکیسی بیله خاك وآبدن حاصل اولور پس
خار وگل طیندن حاصل اولدیغی کبی سؤال وجواب دخی علمدن حاصل اولور مثلا علم اولمسه بر مسئله یه جواب
ویرمك ممکن اولمز وکذلك سائلك وجودنده من وجه علم اولمسه انك خاطرنه اول سؤال کلمزدی اگرچه من وجه
اول مسئله یی سائل بیلمزسه ده من وجه بیلمك انك شاننددر پس سؤال دخی علمدن حاصل اولمش اولور کذلك هم ضلال
علمدن حاصل اولور هم هدی انجلین که تلخ وشیرین ندادن حاصل اولورندی فتحله وندله مطره ونمه ودخی چه یه
دیرلر یعنی شول رطوبت که یازکونلرنده واقع اولور یعنی هم ضلالت وهم هدایت علمدن حاصل اولور هدایتك علمدن
حاصل اولمسی ادنی عرفانی اولنه معلومدر وضلالتك علمدن حاصل اولمسی اکثر عالم اولنلر دلائل وبراهین عقلیات
ونقلیاته زیاده واقف اولدقلرندن مشربلرینه مناسب اولان دلیله تمسك ایدوب صراط مستقیمدن وطریق قویمدن
عدول قیلمشلر وضال اولمشلردر مثلا فرق ضاله نك علماسی کبی که هر برینك حجت وبرهانی کتاب وسنتدر اگرانلرك
کتاب وسنته علمی اولمیدی وعقلیات ونظریاتده هر بری مهارت بولمیدی مذهبلرینی نیجه تأیید ایلیه که قادر
اولورلردی معلوم اولدیکه بو فرق ضاله نك دخی ضلالتلری علمدن ظهوره گلمشدر پس اگر هدایت اولسون واگر
ضلالت اولسون علمدن بتر نته کم اجی وطتلو اولان نباتلر یغموردن بتر اکرندی نم معناسنه اولورسه نته کم
تلخ وشیرین اولان نباتات رطوبت آبدن حاصل اولور اما ندا کسر نونله صدا معناسنه اولسه دخی وجهدن خالی
اولمز زیرا معنی ضلالت وهدایت علمدن حاصل اولور انجلین که کلام شیرین وکلام تلخ صدادن حاصل اولوردیمك اولور
واصحاب نهی اولان بو معنایی دخی مقبول قیلور (مثنوی) ز آشنایی خیزد این بغض وولا * وز غدای خوش
بود سقم وقوی * بو بغض وولا آشنالکدن قالقر وکذلك سقم وقوی خوش غدادن اولور یعنی ایکی ضدك بر شیدن
حاصل اولمسی قتی چوق واقع اولور مثلا عداوت ومحبت هم آشنالقدن حاصل اولور اگر برکسه برکسه یی اصلا بیلمسه
اکا محبت ایلمك ممکن اولمز وکذلك برکسه برکسه ایله قطعا آشنا اولمسه اول کمسه اکا عداوت قیلمز زیرا معلومی
اولمدیغی کمسه یه بغض وعداوت ایلمك قابل دگلدر کذلك سقامت وقوت خوش غدادن حاصل اولور وبعض کمسه
واردر که مزاجنده ضعف ومعده سنده فساد واردر اول کمسه یه اول لطیف اولان طعام ونفیس اولان غدای خوش
اکا قوت وصحت ویرمز پس ضعف وقوت وسقامت وصحت دخی غدای خوشدن حاصل اولمش اولور پس جواب
وسؤالك دخی علمدن حاصل اولمسی بو امثاله دن معلومك اولور (مثنوی) مستفید اعجمی شد آن کلیم * تا عجمیان را
کند زین سر علیم * ما هم از وی اعجمی سازیم خویش * پاسخش آریم چون بیگانه پیش * اول کلیم الله اعجمی طلب
ومستفید اولدی تا کم عجمی اولنلری بو سردن علیم ایلیه بز دخی اندن اوتری کندوزی اعجمی دوزه لم انك جوابنی
بیگانه کبی اوکومزه کتوره لم یعنی اول کلیم الله بو سردن خبردار واگاه ایکن بر اعجمی کمسه کبی نفع وفائده طالبی
اولدی تا کم عجمی اولنلری و بو سردن بی بهره قلانلری عالم ایلیه بو کا اسلوب حکیم وتجاهل عارف دیرلر چون بر یرده
بر عارف اولسه وانك مجلسنده بر نیجه اعجمی قوم اولسه واول قوم هر بری کندی مشربنه موافق بر حاله اشتغال
قیلسه اول عارف بونلری کندی علمندن خبردار ایلمکدن اوتری اظهار جهل ایدوب کندوبی سائل دوزر
وبر آخر کمسه یی مخاطب ایدینوب مجباشو مسئله خصوصنده ندرسك بونك بیلمسی قتی لازم اولنلر دندر دیو سؤال
ایدر اگر اول جواب ویررسه اعجمی اولان قومی بو اسلوبله اول علمدن آگاه ایلر واگر اول جواب ویره مزسه خاطر
فاتره لایح اولان بو مسئله ده بودر دیو سویلر و بو صنعتله هم اول اعجمیلری بهره مند ایلر حضرت کلیم الله دخی
بوکونه کندیسنی اعجمی مستفید دزدی تا بو سردن اعجمی اولنلری علیم وخبیر ایلیه لازم کلدیکه بز دخی

کندوزی

کندوزی اول سردن اوتری اعجمی دوزه وزا گر اول سر بزم بالفعل معلوممز ایسه ده اول سرك واندن سؤالك پاسخ
وجوابنی بیگانه لر کبی اوگمزه کتوره لم وفی الحقیقه اگر مقام بونی اقتضا ایدرسه علیم وحکیم اولان عارفك شانی
بویله اولمق لازم اولور کندوبی بر علمك ظهورندن اوتری وغیره تعلیم قیلمقدن اوتری کندوبی بر اعجمی سائل دوزه
وسؤال وجوابه قابل برکسه دن آنی سؤال ایلیه بیگانه لر کبی اول سؤالك جوابنی حضورنه جذب ایلیه تاکم اول غافل
وذاهل اولان دردمندلری بو علمدن بهره مند ایلیه حد ذاتنده علیم وحکیم اولان کمسه نك شاننه بوندن نقصان گلمز
بلکه انك کمالنه وحسن خصالنه دلالت قیلور زیرا اولا کبر وغروری ترك ایلمك معناسنی مستلزم اولور ثانیا ستر حال
ایلمکی دخی مستلزم اولور ثالثا اول بی بهره اولان اعجمیلری اول مسئله دن آگاه وخبردار قیلور پس حکیم الهی
اولنلر چونکم بر محلده سؤال ایلمك ضمننده بو قدر فوائد علیه یی مشاهده ایلیه لر در حال کندیلرینی سائل قیلورلر وغیره
تعلیم ایچون مسخر اولورلر (مثنوی) خرفروشان خصم همدیگر شدند * تا کلید قفل آن عقد آمدند * مثلا
خرفروشلر بری برینك خصمی اولدیلر تاکم اول عقدك قفلنك مفتاحی کلدیلر کلید بونده مفتاح معناسنه در یعنی
آت بازارنده خرفروش اولان دلاللرك صفتی بودر که بربیره کاورلر ومشتری قزدرمقدن اوتری وبر خری یا بیع ایتمکدن
اوتری ویا شرا ایتمکدن اوتری انلر بنی بری برینه الوب جنك وجدل ایدرلر بیگانه اولان کمسه لر انلرك بو جنکنی
کورسه لر انلری بری برینه خصم صانورلر اما انلر بو صنعتله اول بیعك قفلنی فتح ایدیجی اولورلر پس بر ایکی عارف
بربیره کاسه لر بعض اعجمیلری کندیلره مشتری قیلمقدن وعلملرنی انلره بیع ایلمکدن اوتری گاه سائل اولورلر وگاه مجیب
اولورلر وبری برلریله مباحثه ومعارضه قیلورلر بیگانه اولنلر انلری بری برلریله نزاع وجدال ایلر صانورلر حال بو که
انلرك مرادی اول علمی بو صنعتله فروخت ایلمکدر (مثنوی) پس بفرمودش خدا ای ذو لباب * چون بپرسیدی
بیا بشنو جواب * پس خدای تعالی حضرت موسی علیه السلامه دیدی ای ذو لباب چونکه سؤال ایلدك گل جوابی
ایشت یعنی چونکم حضرت موسی علیه السلام حق تعالی یه الهی بو خلقی خلق ایلدك اندنصکره بونلری نیچون
هلاك ایلدك دیو سؤال ایلدی پس خدای تعالی اول حضرته بطریق الهام دیدی ای لبلر وعقللر صاحبی چونکم
سؤال ایلدك بو سؤالك جوابنی ایشت جواب بو بیتلردر که حق تعالی اول حضرتك قلب شریفنه بویله دیو وحی ایلدی
(مثنوی) موسیا تخمی بکار اندر زمین * تا تو خود هم وادهی انصاف این * ای موسی زمینه بر تخم الك تا سن کندك
دخی بوکا انصاف ویره سن یعنی بو خلقی خلق ایلیوب نیچه مدت باقی اولدقدنصکره انلری هلاك ایلدیکمك سر
وحکمتنی بیله سن وکندی فعلمکدن بوکا انصاف ویره سن دیدی (مثنوی) چونکه موسی کشت شد کشتش تمام *
خوشهاش یافت خوبی ونظام * چونکم موسی علیه السلام اکدی انك کشتی تمام اولدی اول کشتك خوشه لری
خوبلك ونظام بولدی یعنی چونکم حضرت موسی علیه السلام تخم اکدی وانك اکنی تمام اولدی واول اکنك
سنبله لری لطافت ونظام بولدی (مثنوی) داس بگرفت ومر اورا می برید * پس ندا از غیب در گوشش رسید * موسی
علیه السلام حضرتلری اوراق طوتدی واول اکنی کسدی وبچدی پس انك کوشنه عالم غیبدن ندا ایرشدی بویله
دیو (مثنوی) که چرا کشتی کنی وپروری * چون کمالی یافت آنرا می بری * که نیچون بر کشت وزراعت ایلرسن وسنبله لر
چونکم کمال بولدی آنی کسرسن یعنی اول اشلدیکك کار چونکم وجوده کلدی وبویله بر کمال بولدی آنی نیچون کسرسن
وهلاك ایلرسن (مثنوی) گفت یارب زان کنم ویران وپست * که در اینجا دانه هست وکاه هست * موسی علیه السلام
دیدیکه یاربی اندن اوتری ویران وپست ایلرم زیرا بونده دانه وار در صمان واردر (مثنوی) دانه لایق نیست در انبار کاه
کاه در انبار گندم هم تباه * الهی دانه صمان انبارنده لایق دگلدر صمان دخی بغدای انبارنده تباه ونالایقدر (مثنوی)
نیست حکمت این دو را آمیختن * فرق واجب میکند در بیختن * بو ایکیسنی قارشدرمق حکمت دگلدر حکمت
الهمکده فرقی واجب ایلر حکمت ومصلحت دگلدر بو ایکیسنی بربیره قارشدرمق البته حکمت الهملك وقتنده کاهی
دانه دن فرق ایلمکی واجب ایلر میکند می شود معناسنه اولوب معنی الهملك وقتنده بو ایکیسنی بری بریندن فرق وتمییز
ایلمك واجب اولوردینلسه هم جائز اولور (مثنوی) گفت این دانش تو از که یافتی * که بدانش بیدری بر ساختی * گفت
تمییزم تو دادی ای خدا * گفت پس تمییز چون نبود مرا * پس حق تعالی دیدی یاموسی بو دانشی سن کیمدن بولدك که
دانش واسطه سیله بر خرمن دوزدك یعنی ای موسی بو علم وتمییزی سن کیمدن اوگرندك که اول علم واسطه سیله اکن
اکوب بعده آنی بیچوب کتوروب بربره جمع قیلوب بر عظیم خرمن ایلدك وکاهی دانه دن تمییز ایدوب در انبار قیلدك
موسی علیه السلام دیدیکه ای خدای متعال بکا علم وتمییزی سن ویردك حق تعالی دیدیکه پس نیچون بنم ایچون
تمییز اولمیه یعنی چونکم سکا بو قدر تمییز ویردم بن نیچون اولری کتوردن فرق ایلمیم (م ی) در خلایق روحهای پاك هست

روحهای تیره وکلناك هست * یاموسی بوخلایقده پاك روحلر واردر تیره وکلناك روحلر دخی واردر
یعنی یاموسی بوخلایق ما بیندن غل وغشدن پاك اولمش وکثافت وکدورتدن صفا بولمش روحلر واردر بولانق
ویاپچقلو روحلر دخی واردرکه بونلربدن پالچقدن پاك اولمشلر وکدورت بشریه دن نفسلرنی تطهیر قیلمشلردر
(مثنوی) این صدفها نیست دریك مرتبه * دریکی درست ودردیکر شبه * بوصدفلر برمرتبه ده دکلدر زیرا
برنده در واردر وبرنده شبه واردر یعنی بوصدفلر کبی اولان جسدلر برمرتبه ده دکلدر وجمله سی برحکمده اولمق قابل
دکلدر زیرا برینك ایچنده در ایمان وعرفان واردر وبرآخرینك ایچنده شبه شبهه وکمان واردر چونکیم بویله در (مثنوی
واجبست اظهار این نیك وتباه * همچنان کاظهار کندمها زکاه) پس بونیك وتباهك اظهاری واجبدر انجلین که
صماندن بغدایلرك اظهاری واجبدر یعنی بغدایلری صماندن فرق وتمیز ایلمك نیجه واجب ایسه ایواولان کمسه لری
کتولردن فرق ایلك وتمیز قیلمق اویله واجبدر ولهذا حق تعالی یوم قیامتده (وامتازوا الیوم ایها المجرمون) دیوب مطیع
ومحسن اولنلردن مجرملرك ممتاز اولمسیچون امر قیله اندنصکره (لیمیز الله الخبیث من الطیب ویجعل الخبیث بعضه
علی بعض فیرکمه (آیت کریمه سنك موجبنجه خبیثلری طیبلردن تمیز ایلیوب بعضسنی بعضی اوزره ضم ایلیوب
جهنمه ادخال ایلیه وطیبلری دخی جنت اعلایه ایصال ایلیه (مثنوی) بهر اظهارست این خلق جهان * تانماند
کنج حکمتها نهان * کنت کنزا کفت مخفیا شنو * جوهر خود کم مکن اظهار شو * بوخلق جهان اظهار ایچوندر
تاکم حکمتلر کنجی نهان ومخفی قالمیه اکر بومعنایه دلیل استرسك حق تعالی کنت کنزا دیدی مخفیا قولنی اشت کندی
جوهرکی کم وضایع ایلمه اظهار ایله شو بونده کن معناسنه در بوخلق جهان حق تعالینك حکمتلرینك
وصنعتلرینك اظهارندن اوتریدر بوخلقی انکیچون خلق ایلدی تا حکمتلر خزینه سی مخفی قالمیه وحقایق آشیا اجساد
عالمده واجسام بنی آدمده کندیلرینی کوستره لر اکر بومعنایه دلیل وبرهان استرسك (کنت کنزا مخفیا فاحببت
ان اعرف فخلقت الخلق لاعرف) حدیث شریفنی استماع ایله تابونك معناسنه ومفهومنه عالم اولهسن وبوحدیث
شریفك معنای لطیفی برمقدار بوجلدده تفسیر کنت کنزا) شرحنده اولدقدن زیاده ایکنجی جلدده یافتن پادشاه
بازرا یانده (کنت کنزا رحمة مخفیة) بیتنده کچدی استرسك بولهسن کندی جوهر ذاتکی وخاصیتکی عالم صورتده کم
وضایع ایلمه بلکه جد وجهدله آنی اظهار ایله تاکم نفخهٔ الهی اولان روحك بوروح حیوانیه دن ممتاز اوله
وحقیقتك ظهوره کله تاکم روح الهیه نك روح حیوانیه دن ممتاز اولمسی وصفا بولمسی خصوصنده
بو بیانی تمهید ایدوب تفهیما للطالبین ضرب مثل قیلوب بیورورلر (بیان آنکه روح حیوانی وعقل جزوی ووهم
وخیال برمثال دوغندور روح وحی که باقیست همچون روغن نهانست) بوسرخ شریف انك بیانده درکه روح
حیوانی وعقل جزوی ووهم وخیال ایران مثالنده درلر ووحیه منسوب اولان روح که مراد حیات قلبیه که باقیدر
بودوغده پنهان اندر روغن کبی (مثنوی) جوهر صدقت خفی شد در دروغ * همچنانکه روغن اندر متن دوغ * سنك
صدقك جوهری دروغ وکذبده خفی اولدی انجلین که متن دوغده روغن پنهان اولدی جوهر صدقدن مراد
روح وحی وحیات قلبیدر دوغدن مراد جسم وصورتدر نته کم بیت ثانی بومعنایی تفسیر ایلر ومتن بونده باطندن
استعاره در خلاصهٔ کلام سنك ای سالك صدقك جوهری دروغ اولان بدنکده مخفی اولدی یاغ ایرانك ایچنده
مخفی اولدیغی کبی (مثنوی) آن دروغت این تن فانی بود * راستت آن جان ربانی بود * اول سنك دروغك بوفانی
اولان تنکدر سنك راستك اول جان ربانیدر یعنی اول ذکر اولنان دروغدن مراد سنك بوفانی اولان تنکدر که انك بقاسنه
وحیاتنه وصحتنه ولذاتنه وبونلرامثالی اولان حالاتنه هرکز اعتماد جائز دکلدر وسنك راست وصادق اولان جوهرك
اول رب العالمینه منسوب اولان جانکدرکه قلبه حیات ویریجی وعقلی کماله ایرکوریجی اولدر وبوجان ربانی
روح حیوانیه ایله جسد انسانیه دن دوغله روغن ممزوج اولدیغی کبی ممزوج اولمشدر (مثنوی) سالها این دوغ تن
پیدا وفاش * روغن جان اندرو فانی ولاش) نیجه ییللردرکه بوتن دوغی پیدا وفاشدر جان ربانی روغنی اول دوغ تنده فانی
ولاشئ اولمشدر یعنی چوق ییللردرکه بو ایران کبی اولان تن ظاهر وپیدادر روغن کبی اولان جان ربانی انده مغلوب
وفانیدر حتی بعضسنك وجودنده روح ربانی زیاده مغلوب اولدیغندن معدوم ولاشی حکمنده اولمشدر (مثنوی)
تافرستد حق رسولی بندهٔ * دوغ را در خمره جنباننده * تابجنباند بهنجار وبفن * تابدانم من که پنهان بودمن * تاکم
حق تعالی بربنده یی بررسول کوندرردوغنی خمره ده تحریك ایدیجی خمره کوپچکه دیرلر بونده یایق معناسنه درکه
ایچنه ایران قویوب یاغ چقرمقدن اوتری چالقرلر بدن انسانی ایران وجان روغن اولور یعنی ییللردرکه بوایران کبی اولان
تن ظاهر وغالب وجان روغنی انده فانی ومغلوب اولمشدر حتی شول زمانه دك حق سبحانه وتعالی بربنده سنی انی

اصلاح ایلمکدن اوتری بررسول کوندرر اویله رسول که بدن یاییغنك ایچنده روح حیوانیه دوغنی تحریك
ایدیجی تاکم اول رسول هنجار وفن ایله خمرهٔ بدنی تحریك ایلیه تا بن بیله مکه بن پنهان ایدی هنجار برقاچ معنایه کلور
بونده اعتدال وصنعتله دیمك معناسنه درمن انانیت معناسنه ترکیجه بن دیرلر وانانیت ایکی قسمدر بری مجازی
وبری حقیقیدر مجازی اولان انانیت وجود مجازیدر حقیقی اولان انانیت انسانك ربانی اولان جانیدر خلاصهٔ
کلام وتوضیح مرام بویله دیمك اولورکه انسانك وجودی رحم مادردن ظهوره کلدیکی کبی انك جسمی وروح
حیوانیه سی غالب وفاش اولور وجان ربانیه سی انده مغلوب ولاشی اولور شول زمانه دك که حق تعالی
بربنده سنی اصلاح ناس ایچون رسول کوندرر اویله رسول که بدن دوغنی آشغی ویوقاری تحریك ایدیجی تاکم اول رسول
اعتدال وصنعتله انسانك بدنی دوغنی کاه علوی وکاه سفلی وکاهی روحانیت جانبنه وکاهی جسمانیت سمتنه تحریك
ایلیه حتی نهایت کارده بن بیله مکه بنم حقیقی اولان بنلکم نهان ایمش بنم بن دیدیکم وجود مجازی دوغ کبی مقصود
بالذات اولمین وجود ایمش پس بوپنهان اولان حقیقی بنلك اول رسولك ویاخود قائم مقام رسولك بدن دوغنی اشغه
ویوقرو نیجه مدت تحریك ایلمسندن ظهوره کلور (مثنوی) یا کلام بندهٔ کان جزو اوست * در رود در کوش او کووحی
جوست * یاخود حق تعالی بربنده سنك کلامنی کوندررکه اول کلام اول رسولك جزؤیدر یا حرف عطفدر بیت
سابقده اولان فرستد اوزره معطوف اولور ان کلامه راجع اولوب جزو اوست جز وکلام اوست تقدیرنده اولمق فهمه
اقربدر ان بندیه راجع اولوب اوضمیری رسوله راجع اولوب معنی یاخود بربنده نك کلامنی کوندررکه اول بنده وراثتی
حسبیله اورسولك جزؤیدر دینسه هم جائزدر اول کمسه نك کوشنه کیده که اول کمسه وحی جودر حاصل کلام اولدرکه
حق تعالی حضرتلری اصلاح ناس ایچون بنده لرندن برینی رسول کوندرر تا اعتدال وصنعتله انلرك وجودنی طاعت
وریاضت سمتنه تحریك ایلر شول غایته دك که حقیقی اولان بنلك ظهوره کله یاخود بربنده سنك کلامنی کوندررکه
اول بنده اول رسولك قائم مقامی اولدیغی جهتدن جزوی کبیدر اول کلام اول کمسه نك کوشنه کیدرکه اول کمسه
وحی الهینك طالبی اوله وحی الهیدن حاصل اولان علمك طالبی اولمین کمسه نك قولغنه وارث پیغمبر علیه السلام اولان
عالم ربانینك کلامی کیتمز وانك وجودنه وقلبنه اول کلام هدایت انجام تأثیر ایتمز پس بویله کمسه بدن دوغندن
خلاص اولهمز وروحنی صافی قیلهمز وحقیقی اولان وجودنی بولهمز بوکلامی استماع ایلمك اذن واعیه صاحبلری
کرکدر تا بندهٔ کاملك کلامی انلرك قولغنه کیده وانلرك روحنی بدن کوشندن خالص وظاهر ایده واول اذن واعیه
صاحبلری کیملر ایدیکنه بو بیتله اشارت ایدوب بیورورلر (مثنوی) اذن مؤمن وحی ما را واعیست * انچنان کوشی
قرین داعیست * مؤمنك کوشی بزم وحییمزی حفظ ایدیجیدر انجلین برلطیف کوش داعینك قرینیدر بوبیت
حضرت حق لساندن حکایه طریقیله دینلمش اولسه هم جائزدر لیکن رسولك جزوی کبی اولان بنده نك لساندن
اولمق اولیدر یعنی اول رسولك جزوی مثابه سنده اولان بندهٔ کامل دیرکه بزه مؤمن ومصدق اولان کمسه نك اذنی بزه
متعلق اولان الهامی واعیدر ووحی حق واسطه سیله حاصل اولان علمی وکلامی حافظدر انجلین برکوش اللهه داعی
اولان رسولك ویاخود هرعصرده اکا وارث وقائم مقام اولان مرشدك قرینیدر دائم انك کلامنی جان ودل ایله
اصغا ایلمکدن خالی اولمز (مثنوی) همچنانکه کوش طفل از کفت مام * پرشود ناطق شود او در کلام * انجلین که
طفلك کوشی مادرینك سوزندن پر اولور اول طفل کلامده ناطق اولور یعنی مؤمنك اذنی بزه متعلق اولان وحیك
کلامنی اشیدیجی وحفظ ایدیجیدر انجلین که طفلك قولغی مادرینك سوزندن پر اولور اندنصکره سوز سویلمکده
ناطق اولور (مثنوی) ورنباشد طفل را کوش رشد * کفت مادر نشنود کنکی شود * واکر طفلك رشد
کوشی اولمسه مادرینك کلامنی ایشتمز کنك ولال اولور کنك کاف فارسینك ضمه سیله دلسز معناسنه در
یعنی طفلك اکر طوغری سوز استماع ایلیه جك کوشی اولمسه والده سنك سوزنی ایشتمیوب دلسز اولور کذلك
طریقت طفلی اولان کمسه لر دخی مربیسنك سوزن ایشتمسه وانکله ایش ایتمسه دلسز قالور واسرار معانی تعبیرندن
محروم اولور (مثنوی) دائما هرکر اصلی کنك بود * ناطق آنکس شد که ازما در شنود * دائما هرکر اصلی کنك اولدی
ناطق اول کمسه اولدیکه مادرندن سوز ایشتدی یعنی هرنقدر دلسز وار ایسه اصلنده صاغر اولدی سوز
ایشتمدیکیچون بی زبان قالدی وناطق اول کمسه اولدیکه پدر ومادرندن سوز ایشتدی وآنی حفظ ایدوب قبول ایتدی
کذلك شریعت وطریقتده کنك اولنلر وبی زبان قالنلر معلم ومربیلرندن سوز استماع ایلمدکلرندن اوتریدر
وناطق اولنلر اول کمسه لردرکه معلم ومربیلرندن علم اوکرندیلر پس نطقه کلوب آنی سویلدیلر (مثنوی)
دانکه کوش کر وکنك از آفتیست * که پذیرای دم وتعلیم نیست * بونی بیلکه صاغر قولاق ودیلسزلك آفتدندر

زیرا کلامی وتعلیمی قبول ایدیجی دکلدر یعنی ناصحک کلامنی ومعلمک تعلیمنی قبول ایلمک اصلمقدندر اصلق وابکملک
ایسه عظیم افندر وذی روح اولانلرک وبر بوزنده حرکت قیلنلرک زیاده شرلوسی کلام حق عقل ایلین واقی سویلین
کسه لردر نته کم سورهٔ انفالده حق تبارک وتعالی بیورور (ان شر الدواب عند الله الصم البکم الذین لا یعقلون) نته کم
بورایه مناسب اولان تحقیق انده داده بشنو این نی مناسبتیله ذکر اولنمشدر انده طلب اولنه (مثنوی) انکه بی تعلیم
بد ناطق خداست * که صفات اوز علتها جداست * اول کمسه که تعلیمسز ناطق اولدی اول خدادر که اول
خدانک صفاتی علتلردن جدادر بو بیت سؤال مقدره جواب منزله سنده واقع اولمشدر کان معلم وتعلیمدن نفرت
ایلین بعض طائفه دیرلر که مربی ومعلم زحمتی چکمکه نه لازم حق تعالی بو علمانک بیلدیکی علومی بیزه بی زحمت تعلیم
کشف والهام ایلر پس بو بیتله جواب بیورورلر اولکه تعلیمسز ناطق اولدی اول خدادر که اول خدانک جمیع صفاتی
علل واسبابدن عاری وبریدر مثلا حق تعالینک علمی برآخر کمسه نک قدرتیله وارادتیله ظهوره کلمشدر که انک
قدرت وارادتی حق تعالینک قدرتنه وارادتنه سبب اوله پس حق تعالینک جمیع اوصافی علل واسبابدن جدادر
ولیکن انسانک صفاتی البته علل واسبابه محتاجدر اکر معلم مکملک تعلیم وتکمیلی اولمسه انسان عالم اولمز
وکمال مرتبه سنی بولمزدی (مثنوی) یا چو آدم کرده تلقینش خدا * بی حجاب مادر ودایه وادا * یا آدم علیه السلام کبی
خدای تعالی اکا تلقین ایلمش مادر ودایه وادا حجابسز یعنی مادر ودایه نک مشقت واذیتی حجابسز حق تعالی آدم
علیه السلامه علوم اسمائی تلقین وتعلیم ایلمشدر (مثنوی) یا مسیحی که بتعلیم ودود * در ولادت ناطق آمد در وجود *
یاخود بر مسیح که ودود اولان اللهک تعلیمی ایله حین ولادتده وجوده ناطق کلدی ومادرینک براءت ونزاهتنه
شهادت قیلدی ودخی (انی عبد الله آتانی الکتاب وجعلنی نبیا وجعلنی مبارکا) دیو ناطق اولدی (مثنوی)
از برای دفع تهمت در ولاد * که نزادست از زنا واز فساد * امر ولادتده تهمتی دفعدن اوتری زنا وفساددن طوغمشدر
بو بیت ماقبلنده اولان بیتک مصرع ثانیسنده واقع اولان ناطق آمد لفظنه متعلق اولور وتقدیر معنی بویله دیمک
اولورکه یاخود حضرت عیسی علیه السلام که محبوب اولان خدانک تعلیمی واسطه سیله حین ولادتده عالم وجوده
ناطق کلدی مادرندن ولادت خصوصنده اولان تهمتی دفعدن اوتریکه اول مسیح علیه السلام زنادن وفساددن
طوغمشدر اول زمانده که حضرت مریم رضی الله عنها عیسی علیه السلام حضرتلرنی طوغروب وقوجاغنه
الوب قومنه کلدی انک قومی اکا انکار ایدوب (یا مریم لقد جئت شیئا فریا) دیدیلر حضرت مریم رضی الله عنها الندہ کی
مسیح حضرتلرینه حقیقت حالی بو صبی سزه خبر ویرسون دیو اکا اشارت ایلدی انلر (کیف نکلم من کان
فی المهد صبیا) دیو انک تکلم ایلمسنه انکار ایتدیلر پس حق تعالی اکا نطق ویروب بونلره خطابا دیدی (انی عبد الله
آتانی الکتاب وجعلنی نبیا وجعلنی مبارکا اینما کنت واوصانی بالصلوة والزکوة مادمت حیا) (مثنوی) جنبشی
بایست اندر اجتهاد * تا که دوغ آن روغن از دل باز داد * روغن اندر دوغ باشد چون عدم * دوغ در هستی بر آورده علم
الحاصل اجتهاد ایلمکده طالبه بر جنبش کرکدر تا کیم دوغ اول روغنی درون دلدن کیرو ویره روغن دوغ ایچنده
عدم کبیدر دوغ هستیده علم بوقرو کتورمشدر یعنی حاصل کلام رسول اکرمک وانک جزوی مثابه سنده اولان
مرد کاملک ارشاد وکلامی مقتضاسنجه طالب اولنه لازم اولان اولدر که سعی واجتهاد ایچره بر عظیم جنبش وحرکت
ایلیه تا که دوغ تن اول روغن جانی درون دلدن کیرو ویره که جد وجهدسز وکسب وسعیسز بو بدندن روح ربانی
خلاص اولمز وتعب ورنجسز صفا بولمز فی المثل روح ربانی روغن دوغ ایچره عدم کبی اولوب وجودی نابدید اولمشدر
وتن دوغ کبی وارلقده علم قالدیروب ظهوره کلمشدر حکم ایسه غالبکدر مغلوب اولان ایسه معدوم حکمنده اولوب
مستور وپوشیده اولمشدر پس چوق جد واجتهاد کرکدر که ظاهر وغالب اولان بدنک احکام ومقتضیاتنی مغلوب
ومقهور ایلیه ومغلوب ومستور اولان روحی غالب وحاکم قیلوب ظهوره کتوره سن (مثنوی) انکه هست می نماید
هست پوست * وانکه فانی می نماید اصل اوست * اول نسنه که سکا وار کورینور پوستدر واول نسنه که سکا فانی
کورینور اصل اودر یعنی اول ظاهرده اولان جسم که سکا موجود کورینور اوقشر وپوستدر انسان دیدکاری همان
اول ظاهرده مرئی اولان جسم وصورت دکلدر واو روح ربانی که سکا فانی ولاشی کورینور اصل خود اودر وانسان
دیدکاری اولدر که اکا نفس ناطقه دخی دیرلر پس طالب اولنه لازم اولان اولدر که جسمنک خدمتکاری اولمقدن
اعراض ایلیوب نفس ناطقه سی اوزره اقبال قیلوب انک فضائلنی استکمال ایلمکه سعی قیله کمال قیل (بیت) اقبل
علی النفس واستکمل فضائلها * فانت بالنفس لا بالجسم انسان (م ی) دوغ روغن نا کرفتست وکهن * تا بنکزی
نه خرجش مکن * دوغ روغن طوتمشدر وکهنه در تا کیم روغنی اندن اورندلمیه سن قو اول دوغی خرج ایلمه

یعنی هنوز ایرانکه یاغ طوتمشدر واسکی اولمشدر مادامکه دوغدن روغنی کزیده ایلمیه سن اول دوغی
یرنده قو عبث یره خرج وضایع ایلمه ومقصود هنوز سنک بدنک روح ربانی طبعنی طوتمش وآنی اظهار ایتمش
وکهنه وفرسوده اولمش اوله کرکدر که بدندن کزیده ایلمیه سن مادامکه تن دوغندن آنی کزیده قیلمیه سن بدنی محو وفنا
سمتنه خرج ایلمه زیرا مقصود اله کلمزدن اول آنی محو وفانی قیلسک مقصوده واصل اولمین وکمال مرتبه سن بولمین
اولانلردن وضایع اولانلردن اولورسن (مثنوی) هین بکر دانش بدانش دست دست * تا نماید انچه پنهان کرده است *
زانکه این فانی دلیل باقیست * لابه مستان دلیل ساقیست * اکاه اول ای طالب اول بدن دوغنی دانشله ال اله
دوندر تا کوستره اول نسنه یی که پنهان ایلمشدر زیرا بو فانی تن باقی اولان روحک دلیلیدر مثلا مستلرک لابه سی ساقی یه
دلیلدر یعنی ای خلوص وصفا طالبی اولان سالک متنبه اول بو بدنکه مثلا یاغی چقمادق ایران کبیدر آنی عقل
ودانشله قات قات دوندوروب تبدیل ایله وراه طاعتده آشغه وبوقرو علی التوالی تحریک ایله تا کم بو بدن اول معنالریکه
پنهان قیلمش واول سرلریکه ساتر اولمشدر سکا کوستره وباطننده مضمر اولان جواهر باقیه یی ظهوره کتوره زیرا بو فانی
اولان جسم البته باقی روحه دلیلدر که اول روح حضرت حقله ابدی قائم ودائمدر بدن فانی اولمغله انک ذاتنه
فنا کلمز وبو فانی جسمک اول باقی اولان روحه دلالت قیلمسی مستلرک تضرع ولابه سنک وجود ساقی یه دلالت
قیلمسی کبیدر نته کم بر برده بر مستی کورسک که مستانه لابه وتضرع ایلر انک لابه سی بر ساقینک وجودنه دلالت ایلر که
اول ساقی اکا شراب ایچورمش وعقل دائره سندن چقورمش اوله پس امور محسوسه نک امور معقوله یه دلالت ایلمسی
خصوصنده بر نیچه امثال ضرب ایلیوب بو بیان شریفی بو درجه اولنان معنانک تحقیقی حقنده ایراد ایدرلر (مثال
دیکرهم درین معنی (مثنوی) هست بازیهای آن شیر علم * مخبری از بادهای مکتتم * مثلا اول شیر علمک بازیلری
مکتتم اولان بادلردن بر مخبر اولدی یعنی سنجاقلرک بزنده مصور اولان ارسلانک حرکت ایلمسی مخفی وپوشیده اولان
ریاحک وجودندن خبر ویریجی اولدی (مثنوی) کر نبودی جنبش آن بادها * شیر مرده کی بجستی در هوا * اکر
اول مکتوم اولان بادلرک جنبش وحرکتی اولمیدی مرده وبی روح اولان شیرک نقشی هواده چون صحرا اردی
(مثنوی) زان شناسی باد را کان صباست * یا دبورست این بیان آن خفاست) اندن اکلرسن بادی اکر اول باد صبادر
یاخود اول باد دبوردر بو شیرک حرکتی اول خفانک بیانیدر یعنی اول علمده منقوش اولان شیرک حرکتندن بادی
اکلرسن اکر اول باد صبا یلی ایسه شیر دخی اکا کوره حرکت ایدر یاخود اول اسن باد دبور ایسه بو علمده اولان
شیر هم اول خفی وپوشیده اولان بادک بیانیدر که انک مغرب سمتندن بروا سدیکی مبین اولور (مثنوی) این بدن مانند
آن شیر علم * فکر می جنباند اورا دمبدم * فکر کان از مشرق آید آن صباست * وانکه از مغرب دبور با وباست
بو بدن اول شیر علمک ماننده یدر دمبدم اول بدنی فکر تحریک ایلر فکر که اول فکر مشرقدن کلور اوفی المثل
صبادر واول فکر که مغرب جانبندن کلور دبور بادیدر یعنی ای محسوسه نظر قیلوب معقولی بیلمک استین کیمسه بو بدن
اول علمده اولان ارسلان کبیدر فی المثل اول بدنی هردم فکر کاه یمین ویسار وکاهی امام وخلفه وکاهی اعلا
واسفله تحریک ایلر ومایل قیلر پس فکر دخی باده بکزر نفس طرفندن کلمک وار جان ودل طرفندن کلمک وار
نفسانیت طرفی مغرب کبی روحانیت طرفی مشرق کبی واقع اولمشدر شول فکر که مشرق طرفندن کله یعنی جان ودل
طرفندن بدن جانبنه وزان اوله اول فکر فی المثل صبا یلی کبیدر حیات ویریجی وقلبی روح وراحته ایرکوریجیدر واول
فکر که مغرب جانبندن کلور یعنی درون عالمنه جسمانیت ونفسانیت طرفندن وزان اولوب ظهور قیلور اول فکر باد
غربی کبی متعفن ویروبا اولور قلبی خسته قیلور وقوای روحانیه یی اولدوروب هلاک ایدرلر نصرت بالصبا واهلک قوم
عاد بالدبور) حدیث شریفنک سری محمدیلرک افکار روحانیه وخواطر رحمانیه ایله منصور ومظفر اولدیغنه واعدای
نفس وشیطان اوزره غلبه قیلدیغنه اشارتدر دیمشلر وقوم عادک واصحاب فسادک افکار نفسانیه وخواطر
شیطانیه واسطه سیله مغلوب اولوب مقهور واولمرینه دلالت قیلور دیو تعبیر ایلمشلر (مثنوی) مشرق این باد فکرت
دیکرست * مغرب این باد فکرت زان سرست * بو فکر بادنک مشرقی غیریدر بو فکر بادنک مغربی اول طرفدندر بو معنی
تا لر نفس کلمه دن اولدیغی تقدیر اوزره در خطاب ایچون اولوب معنی بویله اولسه هم جائزدر بو سنک فکرک بادنک مشرقی
دیکردر بو سنک فکرک بادنک مغربی اول بر آخر طرفدندر یعنی بو سنک فکرک هواسنک مشرقی بو ظاهرده
اولان مشرقدن غیریدر وکذلک بو سنک فکرک یلینک مغربی هم اول طرف آخردندر که مشرقک مقابل ومخالفیدر
وبو فکر بادنک مشرقندن مراد دل وجان وفکر یلینک مغربندن روح حیوانی وجسم انسانی اولور هر باد فکر که نفسانی
اوله اکا باد غربی تعبیر اولنور وهر باد فکر که روحانی ورحمانی اوله اکا باد شرقی دینور (مثنوی) مه جمادست

وبود شرقش جماد) جان جان بود شرقش فواد * شرق خورشیدی كه شد باطن فروز) قشر وعكس آن بود خورشید روز * ماه وخورشید جمادردر انك مشرقی دخی جمادردر اما جانك جانیدر كه انك شرقی فواددر شول بر خورشیدك شرقی كه اول خورشید باطن فروز اولدی خورشید روزانك قشر وعكسیدر یعنی بو ظاهرده اولان ماه خورشید بی روح جمادلردر انلرك مشرقی دخی بی روح جمادلردر اما روحك روحنك روحی كه حق حضرتلریدر انك مشرقی ومطلعی قلب انسانیدر ذات رحمانی روح ربانینك جانی وروح ربانی روح حیوانینك جانی كبیدر بو اجلدن حضرت حقه جان جان تعبیر اولنور بو جمله یه حیات بخش اولان اول حی وقیومدن باطنلره ضیا ویرن وقلبلری منور ایلین اول خورشید حقیقینك مشرقی كه اول مشرقك خورشید روز قشر وعكسیدر اول باطن فروز اولان خورشید حقیقینك مشرقندن مراد جان ودل اولیای كرامدر وبو خورشید روزلر اولیا كرامك قلبنك عكسی وقشری كبیدر نته كم ابن فارض حضرتلرینك بو بیتلری بو معنایه شهادت ایلر (بیت) ومن مشرعی بحر المحیط كقطرة * ومن مطلعی نور البسیط كلمعة * ولا فلك الا ومن نور باطنی) به ملك یهدی الهدی بمشیئتی (مثنوی) زانكه چون مرده بود تن بی لهب * پیش او نه روز بنماید نه شب * ورنه باشد آن چو این باشد تمام * بی شب وبی روز دارد انتظام * زیرا تن چونكم بی لهب مرده اوله اول تن مرده نك اوكنده نه روز كورینور نه شب واكر اول اولمیه چونكم بو تمام اوله شب وروزسز نظام وانتظام طوتر لهب آتشك علونه دیرلر كیجه یالك دیدكاریدر بونده لهبدن مرادر وحدر وجودی منور ایلیوب طبیعته حرارت ویردیكی ملابسه ایله لهب تعبیر اولنمش اولور زانكه بیت اولك مصرع ثانیسنه علت اولور وتقدیر كلام بویله دیمك اولور كه شول بر خورشید كه باطن فروز اولدی انك شرقنك بو خورشیددر وز قشر وعكسی اولدی زیرا كه تن چونكم لهبسز مرده اوله یعنی روح كیدوب اوله اوتنك اوكنده نه كوندز كورینور نه كیجه واكر اول خورشیددر وز اولمیه وبو لهب جان وروح روان تمام اوله بی شب وبی روز وبی خورشید عالم فروز روح انتظام طوتر پس خورشید روزك مشرق نور الهی اولان جانك قشر وعكس اولمسی بوندن معلوم اولور زیرا مشرق نور الهی اولان جان بو خورشید روزه اصلا محتاج دكلدر وبو خورشیددر وز قشر وپوست اولان روح حیوانی وبدن انسانی ایچوندر پس قشره متعلق اولان وپوسته خدمت قیلان خورشید هم قشر وعكس اولور (مثنوی) همچنانكه چشم می بیند بخواب * بی مه وخورشید ماه وآفتاب * مثلا انجلین كه چشم ودیده عالم خوابده كورر ماهسز خورشیدسز ماه وآفتاب كورر بو بیت روحك شب وروزه وخورشید عالم افروزه محتاج اولمدیغنی تأیید ایچون دینلمشدر یعنی روح انسانی بو ماه وخورشیده محتاج دكلدر مثلا انجلین كه چشم باطن منامده كورر بو خارج عالمده اولان ماهسز خورشیدسز آی وكونش كورر وزمین وآسمان كورر حال بو كه بونده چشم ظاهرك مدخلی یوقدر وتن مرده حكمنده در (م ی) نوم ما چون شد اخ الموت ای فلان) زین برادر آن برادر را بدان) ور بكویندت كه هست آن فرع این مشنوانرا ای مقلد بی یقین * بزم نومز ای فلان كمسه چونكم موتك برادری اولدی پس بو برادردن اول برادری بیل واكر بعض كمسه لر سكا دیرلرسه كه اول نوم بو موتك فرعیدر سن اول كلامی ای یقینسز مقلد ایشتمه بودخی جائزدر ای مقلدسن اول كلامی یقینسز ایشتمه بو بیتلر بو حدیث شریفه اشارتدر كه بیهقی جابر رضی الله عنه حضرتلرندن وجابر حضرتلری حضرت رسول اكرم صلی الله علیه وسلمدن روایت بیورمشلردر (قال علیه السلام النوم اخو الموت ولا یموت اهل الجنة) یعنی خواب موتك برادریدر واهل جنت اولمزلر وهم اویومزلر پس بعض علما نوم موتك قرنداشی اولماقده بویله دیمشلردر كه موت نومه نسبت اصلدر زیرا روحك بدندن بالكلیه مفارقت قیلمسی ومنقطع اولمسندن عبارتدر ونوم موته نسبت برادر كوچك وفرع كبیدر زیرا حالت نومده روح علاقه سنی بدندن قطع ایلمز حضرت مولانا قدس الله سره الاعلی بو قولی مقبول ایتمیوب بیورورلر كه ای فلان عاقل بزم نومز بر موجب حدیث شریف چونكم موتك برادری اولدی بو نومدن اول موتی بیل كه احد توفیندر كه حق تبارك وتعالی نوم حالنده دخی نفسی قبض ایلر (كما قال الله تعالی) الله یتوفی الانفس حین موتها والتی لم تمت فی منامها) واكر سكا بعض كمسه لر دیرلرسه كه اول نوم بو موتك فرعیدر واول نومه نسبتله اصلدر ای حقیقت حاله عالم اولمین مقلد بو سوزی یقینسز وتحقیق وبهانه سز ایشتمه وقبول ایتمه زیرا نوم موتك فرعی دكلدر بلكه احد توفیندر بودخی بر نوعیدر زیرا انده دخی ادراك واحساس منقطع اولور بونده دخی ادراك واحساس منقطع اولور انسان اولدیكی وقتده عالم برزخه داخل اولوب كندی احوالنی واول عالمك بعض عجایب وغرایبنی كورر كذلك نوم حالنده دخی اول عالمه داخل اولور كه انك عجایب وغرایبنی وكندینك صورت حالنی واشكال اعمالنی مشاهده قیلور نته كم بو معنایه اشارت ایدوب بیورورلر (مثنوی) می ببیند خواب جانت وصف حال * كه به بیداری نبینی بیست سال) در پی تعبیر آن تو عمرها

می دوی سوی شهان باذها * سنك جانك خوابده وصف حال كورر كه یقظه وبیدارلكده آنی یكرمی ییلده كورمزسن انك تعبیرندن اوتری سن نیجه عمرلر ونیجه ییللر دها بله موصوف اولان شاهلر جانبنه یلرسن وانلردن انك تعبیرنی سؤال ایلرسن دهاذ كایه دیرلر یعنی بزم نومز موتك نیجه فرعی اولور كه سنك جانك عالم خوابده وصف حالكی كورر كه یقظه حالنده یكرمی ییلده اول یران نوم حالنده كوردیكنی كوره مزمثلا طی مكان ایدوب در حال مغرب ومشرقك مابینی كزر وانده نیجه عجایب وغرایب سیر ایدركه اویانوب بدنله سفر ایلسه رؤیاده كوردیكی مكانلره یكرمی ییله دك دلكه نیجه یوز ییله دك اكا واصل اولمغه قادر اولهمز عالم خوابده سن بر رؤیا كوررسنكه وبر عالم مشاهده قیلورسنكه انك تعبیرندن اوتری نیجه عمرلر وچوق زمانلرذ كاوفطنتله موصوف اولان علم ومعرفت شاهلرینك جانبنه یلوب كیدرسن وانلردن اول رؤیانك تعبیرنی استفسار ایدرسن بویله دیو (مثنوی) كه بكو این خواب را تعبیر چیست * فرع كفتن اینچنین سررا سكیست * كه بو خوابك تعبیری ندر ای عالم وعاقل اولان سویله چونكم نومده بو قدر عجایب وغرایب كوروله ویقظه حالنده نیجه سعی واجتهادله ایرلمدیكی شیلره ایریله پس بونك كبی سره فرع دیمك سكلكدر بو محلده نومك حقیقتنی بیلمین ورؤیایه التفات ایلمین كمسلره عظیم تشنیع وتوبیخ واردر بویله كمسه لر كبی جاهل وحقیقت حالی مشاهده ایلمكدن غافلدر دیمكی افهام ایلر بعض نسخه ده سكیست یرینه شین معجمه ایله شكیست واقع اولمشدر بو تقدیر اوزره معنی بونك كبی سره فرع دیمكلك بر عظیم شكدر دیمك اولور (مثنوی) خواب عامست این وخود خواب خواص * باشد اصل اجتبا واختصاص * بو دیدیكمز خواب عامدر بو خواب خواص خود اجتبا واختصاصك اصلیدر یعنی بو بیدارلق حالندن زیاده واولی اولان خواب عوامك خوابیدر كه انده بیدارلكدن زیاده نیجه احوال غریبه واسرار عجیبه مشاهده اولنور اما خواصك خوابی خود حق تعالی بنده لرنی اجتبا ایلمسنك وكندی جانبنه مختص قیلمسنك اصلیدر زیرا بونلر اویوسه لر حضرت حقدن غافل اولمزلر بلكه قید بشریتدن وعالم طبیعتدن خلاص اولوب ارض حقیقته واصل اولورلر وعالم ارواحی ومرتبه الوهیتی مشاهده قیلورلر اما بونلردن غیری اولان عوام بو مرتبه لره ایرمز وبونلرك كوردیكنی كوره مز نته كم بیورورلر (مثنوی) پیل باید تا چو خسبد درشبان * خواب بیند خطهٔ هندوستان * خر نبیند هیچ هندستان بخواب * جز هندستان نكردست اغتراب * فیل كركدر تا چون كیجه لر اویویه خوابده هندستانك خطه سنی كوره اما خر رؤیاده هیچ هندستانی كوره مز زیرا خر هندستاندن اغتراب ایلمشدر یعنی هندستانی رؤیاده كورمكه پیل كركدر تا كم كیجه لرده نائم اولدقده هندستانك سرحدنی مشاهده وبیدار اولوب كندیسنی قید وبند ایچنده كوردكده مضطرب اوله وكمال قلق وشوقله كندینك وطن اصلیسنه آرزولر ورغبتلر ایلیه پیلدن مراد حق تعالینك شول جلیل القدر اولان خاص بنده لریدر كه انلر حقیقت هندستاندن مفارقت قیلمشلر وبو عالم غربت ومحنته كلوب اسیر قید بشریت اولمشلر چونكم اول عزیزلر بر مقدار خوابه وارهلر در حال عالم رؤیاده كندیلرنی اول وطن اصلیده وصحرای حقیقتده بی قید وآزاد مشاهده ایدرلر همانكه بیدار اولهلر كندیلرنی تكرار قیود بشریتله مقید كوررلر پس مضطرب اولورلر واول عالمه كمالیله مشتاق اولدقلرندن بدن قیدندن غیری جمیع قیودی قطع قیلورلر تا خلاص اولوب اول عالم حقیقته واصل اولهلر لكن اجل تمدیكندن قید تنی ازاله ایده میوب حین موته دك بو عالم طبیعتده مسجون قالورلر اما خر طبیعت وحیوان سیرت اولان طائفه اصلا حقیقت هندستانی واقعه ده كورمز وعالم ارواحه نظر ایركورمز زیرا خر هندستاندن غربت ایلمك اختیار ایلمشدر پس بر حیوانكه بر یردن جدا اولمیه وبر مقامدن مفارقت قیلمیه اول مقامه مشتاق اولمز وآرزو قیلمز چونكم مشتاق اولمیه واقعه سنده دخی كورمز زیرا واقعه ده اكثر كوریلان انسانك كندی مألوف ومشغوفی اولان شیلردر انكیچون بر كمسه دیار غربته كتسه ونیجه مدت ترك وطن ایتسه اكثر كندیسنی وطننده وشهرنده كورر ورؤیاسی مألوف ومانوس اولدیغی شیلره كوره اولور (مثنوی) جان همچون پیل باید نیك زفت تا بخواب او هند داند رفت تفت * ذكر هندستان كند پیل از طلب * پس مصور كردد آن ذكرش بشب * فیل كبی او ییوك جان كركدر تا كم او جان خوابده هندده حرارتله كتمكی بیله فیل طلبدن هندستانی ذكر ایلر پس انك اول ذكری كیجه ده مصور اولور یعنی پیل كبی زیاده عظیم وجسیم بر جان كركدر كه تا كم عالم خوابده اول جان عظیم هند حقیقته ومقام الوهیته شوق وحرارتله كتمكی بیله وفیلك واقعه ده كندوبی هندستانده كورمسنه سبب اولوركه اول پیل طلب جهتندن هردم هندستانی ذكر ایلر پس انك مذكوری كیجه ایله رؤیاسنده مصور اولور ذكردن مراد بونده مذكور اولور پس اولا ارباب محبت طلب واشتیاقلری جهتندن مرجع ومصیرلری اولان اللهی هردم ذكر ایدرلر پس كیجه ایله رؤیالرنده انلرك كندی مرتبه لری ومذكورلری صورت باغلر حتی چشم جانلری صور معنایی وجمال وكمال

خدايي مشاهده ايلر بركسه كه عالم حقيقته مشتاق اولميه ونيجه مدت مديده جان ودل ايله ذكراللهه ملازمت
ومواظبت قيلميه اول كسه عالم رؤياده حقي نيجه كورور ومرتبهٔ حقيقته نه وجهله نظر ايركورر (م ى) اذكروا الله كار هر

اوباش نيست * ارجعي برپاي هر قلاش نيست * اذكروا الله هر اوباشك كار وعملي دكلدر ارجعي خطابي هر قلاشك
پايي اوزره دكلدر الاوباش بالفتح لوند طائفه سى وعند البعض بربولك جماعتكه هر بريسى بريردن كلمش اوله قلاش
كيسه بر ويكاره ديرلر وبوراده هر بطالت اوزره اولان غافل وجاهل كسه دن عبارت اولور اذكروا الله امريله مأمور
اولمق والله تعالىيي چوق ذكر قيلمق هر لوند وبيكارك كارى دكلدر (ارجعي الى ربك) امرى في المثل برقيد
كبيدركه هر قلاشك اياغي اوزره دكلدر تاآني اول (ارجعي) خطابي كندي ريسمنه جذب ايليه مصرع اول سورهٔ
احزابده اولان آيت كريمه يه اشارتدر (قال الله تعالى ياايها الذين آمنوا اذكروا الله ذكرا كثيرا) يعني اى اللهه ايمان
كتورن مؤمنلر الله تعالىيي چوق ذكر ايتمكله ذكر ايليك مراد اكثرا وقاتده اللهي ذكر ايليك ديمكدر ديمشلر حقايق
سلميده مذكوردركه ذكر كثيردن مراد ذكر دلدر زيرادوام ذكر لسان ايله ممكن دكلدر ذكر كثيردن مراد ايسه ذكر دائم
ذكر دائم ايسه قلبله ميسر اولور وامام قشيرى حضرتلرى لطايفنده بويله بيورمشلردركه مؤمنلرى ذكر كثيره
امر ايلك حق تعالىنك محبتنه اشارتدر يعني اذكروا الله ديمك احبوا الله ديمك معناسني متضمن اولور وبركسه يي
سوديكندن صكره (من احب شيئا اكثر ذكره) موجبنجه البته آني چوق ذكر ايلمك لازم كلور نته كم (فاذكروا الله
كذكركم آباءكم اواشد ذكرا) آيت كريمه سنده دخي اهل تحقيق بويله ديمشلردركه اى مؤمنلر سز اللهي ذكر ايليك آبالريكزي
ذكر ايلديكز كبي بلكه آندن زياده اشد ذكر ايليك بوندن مراد اللهك محبتي سزك قلبكزده ملكهٔ راسخه اولوب انك
ذكريله منطبع ومنصبغ اولك ديمكدر زيرا اطفال پدرلرني ومادرلرني ذكر ايلمك مجرد انلرك اسملرني ذكر ايلمك دكلدر
بلكه انلرك محبتي كندي فرزندلرينك قلبلرنده ملكهٔ راسخه اولوب اول فرزندلرى پدرلرينه ومادرلرينه كمال ميل
ومحبتله تعلق ايلدكلرى ايچوندر واول بابالرني چوق ذكر ايلدكلرى اولادك انلره زياده ميل ومحبتندن حاصل اولور پس
ذكر كثير اولمز الا قلبك اللهه زياده ميل ومحبتندن اولور والله تعالى حضرتلرينه ميل ومحبت ايلمك ايسه هر لوند
وبيكارك كارى دكلدر پس ذكر كثير دخي اكا ميسر اولمز مصرع ثاني سورهٔ فجرك آخرنه اشارتدر بو آيتك تفسيرى جلد
اولده دخي دل نهادن عرب سرخنده (كفت ادخل في عبادي تلتقي) بيتنك شرحنده مرور ايلمشدر (م ى) ليك تو آيس

مشو هم پيل باش * ورنه پيلي در پي تبديل باش * وليكن سن مأيوس اولمه هم پيل دكل ايسك تبديلي اردنده اول يعني
الله تعالىيي سومك وچوق ذكر ايلمك في الحقيقه بر امر عظيمدر ولوند وبيكارك كارى دكلدر وارجعي خطابنه مظهر
ولايق اولمق هر قلاشك پايه سى ومرتبه سى دكلدر بلكه بو خطاب مستطابه لايق اولنلر نفس مطمئنه صاحبلريدر
لكن سن هم مأيوس ونااميد اولمه هم فيل اول يعني حقيقت هندستانه مشتاق اولان وقصد وعزيمت قيلان
خاص بنده لردن اول واكر اول عالم حقيقته مشتاق اولان بيلردن دكل ايسك كندى تبديل طريقنده اول بيلدن
مراد بونده حق تعالىنك خاص بنده لرى اولور پس معنى اكر حق تعالىنك خاص بنده لرندن ايسك البته عالم
حقيقتي مشاهده ايلمك سكا ميسر اولور واكر اول خاص بنده لردن دكل ايسك بنه مأيوس ومقنوط اولمه بلكه كنديكي
حيوانيت صفتندن تدريجله تبديل ايلمك طريقنده اول حتى كنديكي واوصافكي بر مرتبه تبديل ايليه سنكه
اصلا وجودكده اوصاف ذميمه دن واخلاق بهيمه دن بروصف وبرخوى قالميوب انسان مرتبه سنه واصل اوله سن
وحق تعالىنك خاص بنده لرينك مقامني بوله سن چونكم انك خاص قوللرندن اوله سن حقيقت هندستاني
مشاهده قيلمق هم سنك شانكدن اولور سنك دخي جانك عالم معناني وتبه اعلايي انلر كبي كورر ديمك اولور (مثنوى)

كيمياسازان كردون را ببين * بشنو از مينا كران هردم طنين * نقش بنداند در جو فلك * كارسازاننده بهر لي ولك *

كردونك كيمياسازلرني كور وهردم ميناكرلردن صدا وطنين استماع ايله جو فلكده بونلر نقش بغليجيلردر بنم ايچون
وسنك ايچون ايش دوزيجيلردر وكيمياسازلردن مراد كامل ومكمل اولان اولياى كرامدركه بونلر اكثر قوابلي
نظرا كسير تأثيرلريله مرتبهٔ كماله ايركوروب كيميادوزلرحتي اول كيميا مرتبه سنده اولان كامل نيجه كسه نك
مس وجودني اصلاح ايليوب كماله ايركورمكه قادر اولور وميناكرلردن مراد دخي شول كمل اولان اولياى كرامدركه
طالب اولنلرك كثافت بشريه سني ازاله ايدوب وانلرى ارشاد وتربيه لريله لطافت مرتبه سنه ايركوروب قلبلرني
جام جهان نما ايدرلر پس خلاصهٔ كلام بويله ديمك اولوركه اى مرتبهٔ حقيقتي مشاهده ايلمكدن دور اولان ومس كبي
حقير ودون قالان كسه بو كردونك كيمياساز اولان وليلرني كور وكنديكي انلرك صحبتلرينه وخدمتلرينه ايركور
تاكم نظرا كسير تأثيرلرندن بهرمند اوله سن وخست ودنائت مرتبه سندن قورتلوب شرف وعزت معنوى بوله سن

وهردم اول ميناكران معنوينك صدا وكلامني ايشت وانلرك كلاميله طريق الهيده هميشه ايش ايت تاكم وجودك
كثافتدن قورتلوب لطافت بوله وقلبك جام جهان نما اوله بونلر شول ماهر استادلردركه فلك ميانه سنده معنوى
وروحاني نقشلر باغليجيلردر وارقام علوم ومعارفي صحايف قلوب طالبين اوزره تصوير ايليجيلردر الواح خواطر
سالكين اوزره جو فلكده شول نقوش معنويه يي باغلرلركه عقول انك ادراكنده حيران وفهوم انك تماشاسنده واله
اولور بونلر شول خلفاء الهيه دركه سنك بنم ايچون ايش دوزيجيلر وعباد اللهك حوايج ومصالحني كوريجيلر وقضا
ايديجيلردر پس سعادت همان بونلردن برينك خدمت وصحبتلرينه واصل اولمق وكنديكي انلره تسليم قيلمق
وكلاملرني ايشيدوب انكله عمل ايدوب تبديل اخلاق ايلمكه عازم اولمقدر (مثنوى) كرنبيني خلق مشكين جيب را *

بنكر اى شب كور اين آسيب را * هردم آسيبست بر ادراك تو * نبت نونو رسته بين از خاك تو * اكر مشكين جيب اولان
خلقي كورمز ايسك اى شب كور بو آسيبي كور هردم سنك ادراكك اوزره طوقنمه واردر خاكك وجودكدن نونو بتمش
نبتي كور مشكين جيبدن مراد شول وليلردركه انلرك جيب قلوبي روايح الهيه ونفحات ربانيه ايله ممسك ومعطر
اولمش اوله شب كور كيجه كورمين كسه يه ديرلر تركيده تاوق قراغوسى ديدكلريدر آسيب برقاچ معنايه كلور بونده
برى برينه طوقنمق معناسي مراد اولور ونبت نونودن مراد آثار جديده واحوال متعاقبه اولور وخلاصهٔ كلام بويله
ديمك اولوركه اى شب كور كبي غافل وجاهل اولان بى نور اكر اول جيب وجودلرى رايحهٔ الهيه ايله مشكين
اولان خلقي واصحاب ذاتي كورمز ايسك بوسنك وجودكه وقلبكه طوقنان آثار واحوالي كوركه قلبه كلان ووجوده
طوقنوب زحمت ويرن آثار مختلفه واحوال متنوعه اول مشكين جيب اولان اولياى كرامك باطنلرينك اثرلريدر اكر
حقيقتده محول ومؤثر اللهدر لكن خداى تعالى بونلردن جدا دكلدر بونلر خلفاء الهيه در ويد قدرتده
آلات ربانيه در بونلر واسطه سيله سائر بنده لرينك وجودنده تصرف ايلر پس بركوردل اولان كسه نك وجودنه
وقلبنه كچن بونلردن برينه مقارنت ايليه اولكى حالنه وقديم اولان عادتنه مغاير بعض حالر واثرلر وفكرلر طوقنغه
باشلر پس اول اثر واول حالر بونلردن بريله مقارنت ايلديكنك علامت ونشاني اولور پس اى عامي وجاهل كندى
معتاد اولديغك مرتبه دن وحالدن زياده قلبكه برحال واثرك صاحبي اولان وليك شخصني كورمز سك بارى بوقدر
كورمك وادراك ايلمك كركدركه اول كندى وجودكه طوقنان احوالي وآثاري كوره سن زيرا هردم سنك ادراكك اوزره
برحالك وبركونه اثرك طوقنمسي واردركه هر زمانده سنك قلبكه وادراككه بركونه حالت كلمكدن خالي دكلدر كندى
بدنك خاكندن يكى بتمش حاللرى واثرلرى كور وبونلر خاكك وجودك منبت ومؤثرى اولان وليلردن نه كونه كيسه در
اكا نظر ايركور نتيجهٔ كلام بودركه بربصر بصيرتي اولمين وحقيقتي كماهي عليه كورمين عامي كندينك ابتداء
حالنده اعتياد ايلديكي مرتبه يي بيلور چونكم اول عامي يه لطف الهي يارى قيلسه واو بوذكر اولنان روحاني
وربانيلردن برينه مقارن اولسه وبيلسه كه اول مقارن اولديغي كسه مشكين جيب اولان خلقدنميدر وياخود
عامه ناسدنميدر كركدركه كندى وجودنه نظر ايليه اكر انك وجودنه بعض احوالي وآثار روحاني طوقنور سه
وخاك بدننده احوال جديده واعمال پسنديده بتوب ظهوره كلورسه بو آثاردن مؤثره استدلال قيلمق اكا لازم اولور
چونكم انك مقارنت ومصاحبتي سببيله بو عامينك وجودنه آثار لطيفه كله واحوال شريفه انده ظهور ايليه
كندى مصاحبنك اول خلق مشكين جيبدن اولديغنه تصديق ايلمك لازم اولور (مثنوى) زين بدا براهيم ادهم

ديد خواب * بسط هندستان دل را بي حجاب * لاجرم زنجيرها را بردريد * مملكت برهم زد وشد ناپديد * بوقبيلدن
اولدى ابراهيم بن ادهم قدس سره حضرتلرى خوابده كوردى دل هندستانك بسطني حجابسز لاجرم زنجيرلرى
يرتدى وقطع ايتدى مملكتي برى برينه اوردى وناپديد اولدى يعني بو بيان اولنان خواصك رؤياسي قبيلندن
ايدى ابراهيم بن ادهم قدس سره حضرتلرينك دل وجان هندستانك بسط وفرشني بى حجاب عالم خوابده كورديكي
منقبه سنده برقاچ وجه اوزره تعبير ايتمشلردر اكثرلرك قولي بودركه بركيجه جامه خوابده ياتوركن يقظه حالنده بعض
كسه لر سراينك بامي اوزره سكردوب شدتله حركت ايلديلر ابراهيم بن ادهم قدس سره حضرتلرى آنلره بو سراى بامي
اوزره نه استرسز ديو ندا ايلدكده انلر دوه يتوردك بو طام اوستنده آني جست وجو ايلرز ديو جواب ويرديلر حضرت
ابراهيم بن ادهم بونلرك بو سوزندن تعجب ايدوب ديديكه سراى طامي اوزره دوه ارامنك نه معناسي ونه مناسبتي
واردر بونلر دخي ديديلركه يا قباد وشكار اوستنده خدا طالبي اولمنك نه مناسبتي واردر بعضيلر ابراهيم بن ادهم قدس
سره حضرتلرى بوني يقظه حالنده ايكن كوردى ديمشلردر نته كم مثنوى شريفك بعض محلنده حضرت مولانا
قدس سره نظمه كتوروب بو مذهبه ذاهب اولمشلردر وبعضلر دخي ديمشلردركه ابراهيم بن ادهم حضرتلرى بو حالتي

رؤیاسنده کوردی پس بیدار اولوب تاج وتختی ترک ایدوب طریق فقره سلوک ایلدی نته کم حضرت خداوندکار
دخی بو مجلده بو معنایه ذاهب اولوب اشارت بیوردلر لاجرم اول خوابدن بیدار اولوب نقدر قیود صوری وارایسه
انلری بالکلیه قطع ایلیوب مملکتی بری برینه اوروب اول دیاردن نابدید اولدی وسفر وسیاحت قیلدی وتصفیهٔ
درون وتبدیل ذات وصفات ایلمکه مشغول اولدی (مثنوی) ان نشان دید هندستان بود * که جهد از خواب ودیوانه
شود * می فشاند خاک بر تدبیرها * می دراند حلقهٔ زنجیرها * اول حالت هندستانی کورمنک نشانیدر که خوابدن
صحرا اود دیوانه اولور جمیع تدبیرلر اوزره خاک صاچر زنجیرلرک حلقه سنی پرتار یعنی اول مملکتی ترک ایتمک وجمله
قیودی قطع ایتمک جان ودل هندستانی کورمنک علامتی اولور که خوابدن صحرایه واول عالمک عشقنده دیوانه اوله
وجمله جسمانی اولان تدبیر وتدارکلرک باشنه طپراق صاچه وعالم حقیقته سلوک ایلمکه مانع اولان زنجیرلری
وباغلری قطع ایدوب پاره لیه نته کم بعض عشاقه دخی جذبهٔ الهی کلدکده بونلرک چشم جانی هندستان عالم حقیقتی
مشاهده قیلدقده خواب غفلتدن صحرا اولوب بیدار اولوب دیوانه اولمشلردر وجمیع تدبیر وتدارکاری اوزره طپراق
صاچوب کندیلرینی تدبیر وتدارک جسمانیدن خالی قیلمشلردر وجمله قیود وموانع نقدر وارایسه آنی قطع قیلمشلردر
بونلرک بویله مجرد اولمسی وقطع علاقه قیلمسی دل وجان هندستانی کوردکارینک نشانی اولور (م ی) آنچنانکه کفت
پیغمبر زنور * که نشانش آن بود اندر صدور * که تجافی آرد از دار الغرور * هم انابت آرد از دار السرور * انجلین که
پیغمبر صلی الله علیه وسلم حضرتلری نوردن دیدی وخبر ویردی که اول نورک صدور ایچره نشانی اول اولور که
دار غروردن تجافی کتوره هم دار سروره انابت کتوره اکثر نسخه لرده (از دار السرور) واقع اولمشدر بو معنی اوزره
اززائد اولور اما اکر زائد فرض اولنمزسه معنادار سروردن هم انابت کتوره دیمک اولور انابت رجوعه دیرلر یعنی
دار غروردنکه مراد دنیادر تباعد ایلیه وهم دار سروردن انابت ورجوع ایلیه که پیغمبر صلی الله علیه
وسلم (الدنیا حرام علی اهل الاخرة والاخرة حرام علی اهل الدنیا وهما حرامان علی اهل الله) بیورمشلردر که حدیث
صحیحدر از دار السرور بیوردقلری بو نکته یی افاده ایلمکدن اوتریدر وبو ابیات لطیفه بو حدیث شریفه اشارت اولورکه
عبد الله بن مسعود رضی الله عنهما حضرتلری روایت ایدرلر که برکون حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم (افمن
شرح الله صدره للاسلام فهو علی نور من ربه) آیت کریمه سنی قرأت ایلدیلر بعده بیوردیلر که (اذا دخل النور فی القلب
انشرح وانفسح قالوا وما علامة ذلک یا رسول الله قال علیه السلام التجافی عن دار الغرور والانابة الی دار السرور
والتأهب للموت قبل نزوله) وبو ابیات شریفه بو حدیث لطیفی مفسر اولور وتوضیح معنی بویله دیمک اولور که حقیقت
هندستانی کورمنک نشانی خواب غفلتدن صحرا اولوب دیوانه ومستانه اولمق واسقاط تدبیرات قیلمق وقیود
ومنافعی ترک ایلمک اولور نته کم حضرت پیغمبر علیه السلام صدور ایچره اولان نورک نشانی اول اولور که قلبنه نور
داخل اولان کسه غروردن تباعد ایلیه دار سروره هم انابت ایلیه دیدی بو تعبیر دخی اولیدر که انجلین که پیغمبر
علیه السلام حضرتلری نوردن دیدی یعنی خبر ویردیکه اول نورک صدرلر ایچنده نشانی اول اولور که صدری
منشرح اولان کسه دار غروردن زیاده بعید اوله واجتناب قیله دار سروردن هم الله تعالی حضرتلرینه (وانیبوا
الی ربکم واسلموا له) آیت کریمه سنک مقتضاسی اوزره انابت کتوره وکندیسنی اکا انقیاد ایلمک مرتبه سنه یتوره دیمک
اولور (مثنوی) بهر شرح این حدیث مصطفی * داستانی بشنو ای یار صفا * حضرت مصطفی علیه السلامک
بو حدیث شریفنی شرح ایلمکدن اوتری ای یار صفا بر داستان ایشت یعنی ای یار صفا بو بیتین شریفین ایله اشارت
وتلمیح اولنان حدیث ملیحک شرحندن اوتری بر خوب حکایت کوش ایت که بو حکایه ده واقع اولان شاهزاده یی کور
بو دار غروردن نیجه تجافی قیلمش دار السروره نوجهله منیب اولمشدر که اول استماعی لازم اولان داستان بودر که
بیوردلر) حکایت پادشاهزاده که پادشاه حقیقی بوی رو نمود) بو سرخ شریف اول پادشاهزاده نک حکایه سیدر که
حقیقی پادشاهلق اکا یوز کوستردی یعنی سلطنت حقیقی اول پادشاهزاده یه عیان اولدی (یوم یفر المرء من اخیه
وامه وابیه وصاحبته وبنیه نقد وقت اوشد) لاجرم بو آیت کریمه نک مفهومی یوم قیامتده ظاهر اولسه کرکدر که
شاهزاده نک نقد وقتی اولدی وبو دنیاده اول شهزاده قلبا وروحا باباسندن واناسندن وصاحبه سندن وسائر اقربا
وتعلقاتندن حضرت حقه فرار ایلیوب بو جمله دن قطع علاقه ایلدی وبو آیت کریمه نک تفسیری اوچنجی جلدده
رسیدن خواجه وقومش بیانده * کفت این دم با قیامت شد شبیه * بیتنک شرحنده مرور ایلمشدر انده
طلب اولنه (پادشاهی این خاک تودهٔ کودک طبعان که قلعه کبری نام کنند) پس بو کودک طبیعتلولرک خاک توده سنک
پادشاهلغی که اکا قلعه کبرلک نامنی ایدرلر خاک توده طپراقدن یغنه دیرلر مراد بو زمیندر وکودک طبعاندن مراد

اهل دنیادر یعنی دنیا که کودک طبیعتلولر در انلره محبوب اولان خاک توده نک مالکی اولمغه وضبط قیلمغه اول اهل دنیا
قلعه کبرلک نامنی ایدرلر (ان کودکی که چیره آید بر سر خاک توده بر آید ولاف میزند که قلعه مراست) اول کودک که
غیریسنه چیره وغالب که اول خاک توده نک اوزرینه کاور وآنی ضبط قیلور ولاف اورر که قلعه بنمدر (کودکان
دیکر بروی رشک برند که التراب ربیع الصبیان) غیری اوغلنجقلر اول طپراق دپه سنک اوزرینه کاوب اکا غبطه قیلوب
بو بنم ملکمدر که رسول اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلری (التراب ربیع الصبیان) بیورمشدر روی سهل
ابن سعد وابن عمر کذا فی الجامع الصغیر) یعنی تراب صبیانک بهاریدر نته کم سائر انسانک قلبی بهارک
یانده شاد اولدیغی وانک ازهارنه میل قیلدیغی کبی صبیان دخی ترابله اوینغه میل قیلورلر وقچن بر طپراق
دپه سنی بولسه لر بهاره ایرمش کبی شاد اولورلر کذلک بو اهل دنیا هم بنا اولنمش قلاع وبقاعه مالک اولسه لر آنی کندیلره
حقیقة ملک ظن ایلیوب شاد اولورلر (واعلموا انما الحیاة الدنیا لعب ولهو) آیت کریمه سنک مفهومی اوزره
بو دنیانک دوکای حالی خود لعب ولهودر وبو کا مقید اولوب مبتلا اولنلری عقل اولان اطفال کبیدر که بونلره طپراق
اوینی خوش کلمشدر وربیع منزله سنده اولمشدر (آن پادشاهزاده چون از قید رنکها برست کفت من این خاکهای
رنکین را همان خاک دون می کویم) اول پادشاهزاده چونکیم رنکلری قیدندن قورتلدی وصور ونقوشه مبتلا اولمق
مکرندن نجات بولدی کندی کندی یه دیدیکه بن بو رنکین خاکلره یعنی بو ترابدن خلق اولنمش رنکین وملون صورتلره
همان خاک دون دیرم وبو فروعی دخی همان اصلی کبی عد ایلرم (زر واطلس واکسون نمی کویم من ازین اکسون رستم
بیکسون جستم) زر واطلس واکسون دیمزم اکسون بر کونه قماشدر که بعضلر قتنده کمخا دیدکاریدر یعنی بونلرک
صورتنه باقوب ولون ونقشلرین کوروب بونلره کورندکاری کبی فریفته اولمزم زیرا بو جمله نقوش والوانک اصلی
ترابدر پس بن اطلس واکسوندن قورتلدم یکسونه صحرا ادم یکسون یکسان کبی بر دوزیه دیمکدر که بسیط ویکرنک
دیمکدن کنایت اولور ومراد عالم معنی جهان غیبدر یعنی بو اطلس واکسون قیدندن قورتلوب عالم بیچونه واصل
اولدم دیمک اولور (وآتیناه الحکم صبیا) نته کم حق تعالی یحیی پیغمبر علیه السلامک حقنده بر اول یحیایه صبی اولدیغی
حالده حکمت ویردک وتوراتی بالکلیه حفظ ایلمک مرتبه سنه ایرکوردک بیوردی اهل تفسیر بو آیت کریمه نک
تفسیرنده بو کونه روایت ایلمشلردر که یحیی پیغمبر علیه السلام اوچ یاشنده ایکن کودکان محله اکا دیدیلر که ای یحیی
کل اویون اویناپلم پس اول حضرت صغر سننده انلره ما للعب خلقنا دیو جواب ویروب بو سوزده تنبیه اولور شول
سالخورده پیر صورت وطفل سیرت کسه لره که حق تعالی حضرتلری (واعلموا انما الحیاة الدنیا لعب ولهو
دوکار دنیا ایچون خلق اولنمدق بلکه خدای تعالی یه عبادت ایچون خلق اولنمشز دردیه مزلر اما حق تعالینک
حکمت ویردیکی وهدایت ایلدیکی صبیلر ما للعب خلقنا دیرلر نته کم بو شهزاده دخی بویله دیدی (ارشاد حق را مرور
سالها حاجت نیست وقدرت کن فیکون هیچ کس سخن قابلیت نکوید) زیرا حق تعالینک ارشاد وهدایتنه نیجه
یللر مرور ایتمکه حاجت یوقدر کن فیکونک قدرتنده هیچ برکسه قابلیت سوزنی سویلمز زیرا حق تعالینک ارادتنه
قابلیت لازم دکلدر حق تعالی که بر شیئ مراد ایلیه کن بیوردقده اول شیئ یکون اولور ووجود بولور کن ارادت الهیه دن
فیکون اول ارادتی قبول ایلیوب وجوده کلمکدن عبارت اولور (مثنوی) پادشاهی داشت یک برنا پسر) ظاهر وباطن
مزین از هنر * بر پادشاه بریکت اوغل طوتردی ظاهر وباطنی هنردن مزین ایدی (مثنوی) خواب دید او کان پسر ناکه
بمرد * صافیٔ عالم بر ان شه کشت درد * اول پادشاه خواب کوردی که اول اوغلی ناکاه اولدی عالمک صافیسی اول
پادشاهک اوزرینه درد اولدی (مثنوی) خشک شد از تاب آتش مشک او * که نماند از تف آتش اشک او) آتشک حرارتندن
انک مشکی خشک اولدی که اول اتشک تف وتابندن انک اشکی قالمدی یعنی آتش غمک تاب وحرارتندن اول پادشاهک
مشک چشمی قوریدی که اول آتشک حرارتندن انک کوزینک یاشی قالمدی اکا بر مرتبه حرارت درون مستولی اولدیکه
اغلمغه مجالی اولمدی (م ی) آنچنان پر شد ز دود ودرد شاه * که نمی آید در وی راه آه * پادشاهده دود ودرد درون انجلین
پر اولدیکه اول پادشاهه راه آه بولمدی یعنی پادشاه کندی پسرینک رؤیاده اولدیکنی کوروب انک دردینک
دخانندن درونی شول مرتبه طولدیکه آه ایلمک انک درونده یول بولمدی یعنی کمالیله بیخود اولدیغندن آه ایتمکه دخی
مجالی قالمدی نته کم برکسه زیاده مصیبت زده اولسه نه اغلمغه قادر اولور ونه آه ایتمکه مجالی قالور بلکه قورقوب
مبهوت ومدهوش اولور (مثنوی) خواست مردن قالبش بی کار شد * عمر مانده بود شه بیدار شد * اولمک دیلکدن
انک قالبی بیکار اولدی مکر عمر قالمش ایدی وپادشاه بیدار اولدی یعنی اوغلونک موتی خیالندن بر مرتبه مضطر اولدیکه
اولمکه قریب وجسدی بی کار اولوب قوتسز قالدی لکن اجل یتمش وعمری قالمش ایدی پادشاه خوابدن بیدار اولدی

مصرع اولده بیکار شد بی قوت و بی طاقت شد معناسنه اولمق اقتضا قیلور ومسبب سبب منزله سنه تنزیل اولنمش اولور
(مثنوی) شادئی امدز بیداریش بیش * که ندیده بود اندر عمر خویش * بیدارلکدن اکا زیاده شادیلك کلدی بومعنی
بیش باء عربیله اولدیغی اوزره درباء فارسیله اولوب معنی بویله اولسه هم جائزدر اول پادشاهك بیدارلکدن قتنه
شادیلك کلدی که کندینك عمرنده بوبجلین شادیلك کورممش ایدی (مثنوی) که زشادی خواست هم فانی شدن
پس مطوق آمد این جان وبدن * زیرا شادیلکدن هم فانی اولمق استدی بوجان وبدن موت وفنا ایله وموت فنانك اسبابی
اولان احوالی متضادده ایله طوق قلنمش اولدی اکر شادیلك طوقی اولسون واکر غم طوقی اولسون ایکیسی بیله
سبب موت اولور وجان وبدن بو احوال متضادده ایله برمرتبه مطوق ومقید اولمشدر که اصلاندن خلاص اولمغه
مجال یوقدر (مثنوی) ازدم غم می بمیرد این چراغ * وزدم شادی بمیرد اینت لاغ * درمیان این دومرگ اوزنده است
این مطوق شکل جای خنده است * بوچراغ غم دمندن سوینور وشادیلك دمندن دخی سوینور ایشته سکا لاغ
واطیفه اول جان وبدن ایکی مرکك اورته سنده زنده در بو مطوق شکل جای خنده در یعنی بوچراغ روح انسانی غم وغصه
بادندن اولور کذلك شادی وسرور بادندن دخی اولور ایشته سکا عجب لطیفه که شادیلك حیات بخش اوله جق ایکن
انك دخی افراطی مهلك اولور انسان بو ایکی مرکك اورته سنده زنده در که بو ایکی مرکدن مراد بری غم وبری شادی
وخنده در حد ذاتنده بو ایکی ضد سبب موت اولور بو ایکی سبب موت اولان حاللرك ما بیننده زنده اولمسی بو ایکی حالك
مقید اولمسیله درهر قنغی طرف غالب اولسه البته مهلك اولمق مقرردر غمدن اولمك نیجه مشهور ایسه شادیلکدن
اولمك دخی مشهور اولمشدر پس بو مطوق شکل اولان جسم وجان خنده محلیدر وجای تعجبدر زیرا شادیلك غمك
ضدیدر غم مهلك اولدیغی تقدیرا وزره شادیلك انك عکسنی ایدوب محیی اولمق کرك ایدی پس شادیلك دخی مهلك
اولنجه جای خنده ومحل تعجب اولور (مثنوی) شاه با خود گفت شادی را سبب * انچنان غم بود از تسبیب رب *
چونکه اویانوب شاد اولدی کندویه دیدی بو شادیلکه سبب انجلین غم اولدی حق تعالینك تسبیبندن یعنی
چونکه بیدار اولوب بعد الغم کندی بی شاد ومسرور کوردکده کندی یه دیدیکه بو شادیلکه سبب رب العالمینك
انجلین غمی سبب قیلمسی اولدیکه اکثریا سرور وشادیلك سبب غمدر دیمشلر نته کم بو ابیاتی دینلر بو معنایی اثبات
ایلمشلردر (بیت) شاد برانم که دل من غمیست * کامدن غم سبب خرمیست * ان مع العسر چو یسرش قفاست *
شاد بر آنم که کلام خداست (مثنوی) ای عجب یك چیز از یك روی مرگ * وآن زیك روی دگر احیا وبرگ * آن یکی
نسبت بدان حالت هلاك * باز هم آن سوی دیگر امتساك * آن یکی نسبت بدان حالت عذاب * سوی دیگر آب صافیء
عذاب * ای عجب برشیء بر یوزدن مرکدر واول بر آخر یوزدن حیات ویریجی ویرکدر اول برشیء اول حالته نسبتله
هلاکدر کیرو اول غیری جانبنه نسبت امتساکدر یعنی حفظ ایدوب وحیات ویریجیدر اول برنسنه اول حالته
نسبت عذابدر اول برجانبنه نسبت آب صافی وعذابدر عذاب عینلك کسریله لذیذ وشیرین صویه دیرلر یعنی ای مرد
غافل بو عجیب وغریبدر که برشیء بر وجهدن سبب موت وفنا اولور واول بر آخر وجهدن سبب حیات وقدرت اولور مثلا
غم کبی که البته غمك وجودی شادیلکه سبب اولور وبر یوزدن دخی موت وهلاکه سبب اولور شادیلك هم بویله در
بر یوزدن اکرچه انسانه حیات وقدرت ویرر امامن وجه اکر افراط اوزره اولورسه اول دخی مهلك اولور اول
برشیء برحالته نسبتله هلاك کیرو اول شیء بر آخر جانبنه حفظ وحیات ایچوندر مثلا نفس موتده دخی بو معنا بولنور نته کم
موت حالت دنیاویه یه وروح حیوانیه یه نسبت هلاکدر وحیات اخرویه یه وروح الهیه یه نسبت امتساکدر
وکذلك مؤمنه نسبت حفظ وحمایت ایدیجیدر وکافر ومنافقه نسبت قهر وهلاك ایدیجیدر الحاصل بو دنیاده
هرشیئه نظر ایلسك البته ایکی جانب طوتر انك برجانبی بعض اشیایه نسبت ضرر وبعض اشیایه نسبت خیر ونفعدر
اکثرا احوال باطنی دخی بویله در مثلا غم وغصه وشادی وقبض وبسط وبونلر امثالی اولان آلتلر ایکی جانب طوتمقدن
خالی دکللردر پس اول برشیء اول حالته نسبت عذاب واول برغیری جانبه نسبت صافی لذیذ آب کبی اولمق مقرردر مثلا
الموت تحفة المؤمن وراحة للفقراء) حدیثنك موجبنجه مؤمنه هدیه وفقرایه راحت اولوب مؤمن اولمینلره بلیه وفقیر
اولمینلره زحمت اولدیغی کبی ودخی صبر وصلوة خاشع اولمینلره کبیره وثقیله اولوب وخاشعلر اوزره آسان وسبك اولدیغی
کبی بو دنیاده باطنی عذاب وظاهری لذیذ آب کبی وبالعکس ظاهری عذاب وباطنی لذیذ کبی شیلر قتی چوقدر مثلا
نقدر مشتهیات نفسانیه ومقتضیات جسمانیه وار ایسه ظاهری لذیذ آب وباطنی الم وعذابدر نقدر عبادات شاقه
وریاضات وطاعات مؤلمه وار ایسه ظاهری عذاب وباطنی آب صافی وعذاب کبیدر اکثر اهل دنیا واصحاب نفاق
بوطاعات وعباداتك عذاب اولدیغی ومشقت ویردیکی جانبی کوروب رحمت الهیه ونعمت ربانیه اولدیغی جانبنه

بکه منزلر ورحمت حق جانبنه اولان بابی آچه مزلر نته کم یوم قیامتده مؤمنلر له منافقلرك ما بیننه بر سور معنوی ضرب
اولنه که انك بر بابی اوله ظاهری قبل عذابدن اوله وباطننده رحمت اوله کما قال الله تعالی فی سورة الحدید (فضرب
بینهم بسور له باب باطنه فیه الرحمة وظاهره من قبله العذاب) اول دیوارك باطنی طرفنده مؤمنلر نعمت وراحتده اوله لر
وظاهری طرفنده منافقلر عذاب ونقمتده قاله لر منافقلر اول حاجز اولان سورك بابندن ایچرو بقه لر مؤمنلری ذوق
وصفاده کوره لر وتعجب قیله لر مؤمنلر هم اول بابدن خارج سوره نظر ایده لر منافقلری عذاب وبلاده کوروب تعجب
قیله لر احوال اخرویه عارف اولنلره نسبت هم بو دنیاده مشاهده اولنور که اهل کفر ومعصیت طاعت وعبادتك
وفقر وریاضتك ظاهرینه باقوب بونلره عذاب کورنمشدر اما اهل محبت واصحاب طریقت اولنلرانك باطننده اولان
نعمت وراحتنه نظر ایدوب باب طاعتدن باطن سمتنه داخل اولوب انده ذوق وصفالر بولمشلردر پس برحالتك برجانبه
نسبت کمال اولمسی وبرجانبه نسبت نقصان ووبال اولمنك تعریفنه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) شادئ تن سوی
دنیاوی کمال * سوی روز عاقبت نقص وزوال * مثلا تنك شادیلکی دنیایه منسوب اولان جانبه نسبت کمالدر لکن
عاقبت کونی جانبنه نسبت نقص وزوالدر یعنی جسمك شاد اولمسی وراحتلره اشتغال قیلمسی اکرچه دنیا جانبنه
نسبت عین کمالدر ولکن یوم آخرت جانبنه نسبت نقصان وزوالدر زیرا تن شاد اولدقجه وراحت بولدقجه آخرتی
اونودر وطاعات وعباداتی ترك ایدوب کندی حظنه مشغول اولور پس اول شادیلك آخرته نسبت غم واول کمال
یوم عاقبته نسبت نقصان وزوال اولور (مثنوی) خنده را در خواب هم تعبیر خوان * گریه گوید با دریغ واندهان
نته کم تعبیرخوان اولان کمسه خوابده اولان خنده یی دریغ واندوهلر ایله گریه دیر یعنی برکمسه منامنده کولسه معبر
اولان کمسه انی عکسنه تعبیر ایدوب دریغ واندوهلر ایله اول خنده بیدار اولق حالنده گریه وزاری اولور دیر
(مثنوی) گریه را در خواب شادی وفرح * هست در تعبیر ای صاحب مرح * وکذلك خوابده اولان
گریه یه دخی شادی وفرح ای صاحب مرح تعبیرده واردر یعنی خوابده اولان بکایه ای راحت صاحبی وقت
تعبیرده شادی وفرح دینلمك واردر (ع) خوابده اغلین ای دل اویانوب کاسه کولك) مصرعی بو معنایی تعبیر ایلر
بو دنیا (الدنیا کحلم النائم) حدیثنك موجبنجه نائمك کوردیکی صور خیالیه کبیدر معبرلر اکثر رؤیایی عکسنه
تعبیر ایدرلر پس برکمسه بو دنیاده چوق کولسه آخرتده اغلرسن دیرلر وبو دنیاده چوق اغلیوب غمناك اولسه آخرتده
شاد وفرحناك اولورسن دیو تعبیر ایدرلر پس ینه قصه یه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) شاه اندیشید کین غم
خود گذشت * لیك جان از جنس این بد ظن گذشت * پس شاه اندیشه ایلدی کندی قلبندن بویله دیو که بو غم
خود کچدی لیکن جان بو جنس واقعه دن بدکمان اولدی یعنی بو جنس واقعه دن جانمه خوف کلوب جانم بو خصوصده
سوء ظن ایدیجی اولدی بلکه کوردیکم واقعه چوق کچمیوب ظهوره کله واوغلم مرده اوله دیدی (مثنوی) ور رسد
خاری چنین اندر قدم * که رود گل یادگاری بایدم * واکر بونجلین خار قدمه ایریشه یعنی خار کبی اولان مرك فرزند
اجیسی اکر بنم جانم آیاغنه ایریشه وبنی مجروح وخسته خاطر ایلیه که گل کیده بکا بریادگار کرکدر یعنی گل کبی اولان
اوغلم دنیایی ترك ایده بکا اندن بریادگار کرکدر که مراد اول فرزندیدر (مثنوی) چشم زخمی زین مبادا که رسد *
یادگاری بایدم گراو رود * بو قبیلدن اولمیه که بر زخمك کوزی ایریشه اکر اول کیده بکا بریادگار کرکدر مصرع اولده
چشم زخمه مضافدر استعارۀ تخییلیه قاعده سی اوزره زخمی برشخص منزله سنه تنزیل ایدوب بوکا چشمی اسناد
ایلمشلردر ومعنی بر موت ولد قبیلندن اولان زخملردن اولمیه که بر زخمك کوزی بکا ایریشه واوغلمك کتمسیله بنی مجروح
وزخمناك ایلیه اکر اول کیدرسه بکانك برنه بریادگار کرکدر تا قلبم انکله انسیت قیله دیدی ومصرع اوله اولمیه که
بوندن برچشم زخمی ایریشه دیو معنی ویرمك برنده دکلدر اکر بو معنی مراد اولسیدی زخم چشمی زین مبادا که رسد
دینلوردی بو خود بویله دکلدر پس معنی تعبیر اولندیغی اوزره اولمقدر که تحریر اولندی (مثنوی) چون فنا راشد
سبب بی منتها * پس کدامین راه را بندیم ما * چونکه فنایه سبب بی منتها اولدی پس بر قنغی یولی بغلیه لم
یعنی چونکه موت وفنانك اسبابی نهایتسزدر پس بر موتك قنغی یولنی سد ایلیه وز تاکم بزه موت فنا کلمیوب اندن
خلاص اوله وز (مثنوی) صد دریچه ودر سوی مرگ لدیغ * می کند اندر گشادن ژیغ ژیغ * ژیغ ژیغ تلخ آن درهای
مرگ * نشنود گوش حریص از حرص برگ * یوز دریچه ویوز در مرگ لدیغ جانبنه اچلمقلق وقتنده ژیغ ژیغ
ایلدیلر لدیغ صوقیجی واصریجی معناسنه در ژیغ ژیغ چقر چقر معناسنه در که قپو ودریچه اچلدقده انلردن برصدا
ظاهر اولور که اکا ژیغ ژیغ دینور اول مرگ قپولرینك تلخ اولان چقر دیلرنی وصدالرنی حریصك قولاغی ایشتمز
حرص برکدن اوتری خلاصۀ کلام وتوضیح مرام بویله دیمك اولور که مار وعقرب کبی صوقیجی واصریجی اولان موتك

جانبنه نیجه یوزدریچه وابواب اچلمق وقنده تجردار وصدا ایلر اول موت قپولرینك تلخ اولان تجردیلرنی وصدالرنی
حریصك كوشی ازیغه وقدرت وقوته حریص ومحب اولدیغندن اوتری ایشتمز وكورمز نته كم (حبك الشیء یعمی
ویصم) بیورلمشدر پس موت قپولرینك صدالرنی تفسیر ایلمكه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) ازسوی تن
دردها بانك درست * وزسوی خصمان جفا بانك درست * تن جانبندن اولان دردلر قپوصداسیدر وخصملر
جانبندن جفادخی بانكدر یعنی مثلا تن طرفندن هرنه قدر دردلر ومرضلر ظهور ایدرسه موت قپوسنك
صداسیدر وخصما طرفندن هرنه قدر اذا وجفا صدور ایدرسه كذلك باب موتك صداسیدر اكر كوش وهوشك
وار ایسه اول قپوسنك صداسنی بدنكه بردردوالم كالدكده ایشیدرسن واكا كوره تدارك ایدرسن (مثنوی)
جان وسر برخوان دمی فهرست طب * نارعلتها نظركن ملتهب * ای جان وسر بردم كتب طبك فهرستن
اوقو ملتهب ومحرق اولان علتلرك نارنه نظر ایله ملتهب یالكنجی معناسنه در بونده محرق ومهلك معناسی ویریلور
یعنی ای بنم جان وسرم برزمان طب كتابلرینك اوائلنده اجمال اوزره یازیلان امراض وعللك بابلرنی اوقو ومحرق اولان
علتلر نارنه نظر ایله كوركه اول علتك هر بری انسانك وجودنی نیجه یقر وآدمینك بدننی نه كونه ییقر بو بیت بعض
نسخه ده واقع اولمشدر (مثنوی) هین برو برخوان كتاب طب را * تا شمار ریك بینی رنجها * معناسی اكاه اول یوری طب
كتابلرنی اوقو تا كه قوملر عددنجه رنجلر كوره سن دیمك اولور (مثنوی) زان همه غرها درین خانه رهست) هردوكامی
پرز كژدمها چهست * اول دوكای غرلردن بوجانبه یول واردر هر برایكی آدیم یرده عقربلردن طولو قیو واردر غرغین
معجمه نك ضمه سیله دبه یه دیرلر بونده مرض معناسنه استعاره اولنمشدر وتقدیر كلام بویله دیمك اولور كه اول دوكای
مرضلردن بوخانهٔ وجود انسانه یول واردر هر برایكی ادیمده عقرب كبی رنج وبلالردن طولو قیولر واردر مقصود هیچ
برادیم یوقدر كه انده نیجه بیك رنج وبلا اولمیه بوجهانك هر كوشه سی رنج وبلا وجفا واذا ایله طولودر دیمك اولور بعض
شارحلر غرضمی غین معجمه نك وزاء معجمه نك سكونیله بونده ترك طائفه سندن برقومدر كه غارتكرلردر دیمشلردر
اكرچه اول اولان لغتلرده بولنورسه بودخی معنا اولور غین معجمه ایله ترك طائفه سندن برغارتكر طائفه اولدیغی
لغتلرده ثابت اولمشدر لكن مثنوینك بومحلنده نسخه لرده غرراء مهمله ایله واقع اولمشدر پس غرد به معناسنه اولوب
بوراده مرض معناسنه استعمال اولنسه ممكندر (مثنوی) بادتندست وچراغان ابتری * زو بكیرانم چراغ دیكری
مثلا بادتنددر وبنم اوغلم برچراغ ابتردر اندن برآخر چراغ طوتدیره یم یعنی اجل وفنا بادتند كبیدر وبنم اوغلم ابتر چراغ
كبیدر بادمر كه اول چراغ روحم سوینمزدن اول واولمزدن مقدم انك وجودندن برآخر چراغ شعله لندیره یم
یعنی آنی اولندیره یم واندن برولد ظهور ایلسون انكله قلبمی اكلندیره یم دیدی (مثنوی) تابود كزهردویك كافی
شود * كرباد ان یك چراغ ازجا رود * تا اوله كه هر ایكیدن بری كافی اوله اكرباد هوا ایله اول برچراغ یرندن كیده
یعنی اوغلمدن واوغلمك اوغلمندن شو ایكیسندن بری بولایكه كافی اوله اكرباد موت ایله اول برچراغ یرندن كیده برآخری
انك قائم مقامی اولوب بكا كافی اوله دیدی (مثنوی) همچو عارف كزتن ناقص چراغ * شمع دل افروخت ازبهر فراغ)
تاكه روزی این بمیرد ناكهان (پیش چشم خود نهد اوشمع جان) عارف كبی ناقص چراغ اولان تندن فراغ وحضوردن
اوتری جان ودل شمعنی شعله لندردی تا كه بركون اوله كه بوتن چراغی سونه كندینك چشمی اوكنده اول عارفه جان
شمعنی قویه وانكله منور اولوب اسوده اوله یعنی پادشاه كندی كندی یه دیدیكه اجل بادتند كبیدر واوغلم برچراغ
ابتر كبیدر آنك وجودندن برآخر چراغ شعله لندیره یم عارف كبی كه ناقص چراغ اولان تنندن وآخر وعاقبتی مقطوع
اولان بدنندن كوكل شمعنی كمال فراغتدن وغایت استراحتدن اوتری كسب علوم ومعارف ایتمكله شعله لندردی
تا كم بركون اوله كه بوناقص چراغ اولان تن اوله وآنك حیاتی منقطع اوله اول عارف جان شمعنی كندی حضورنه قویه
وانكه ابدی وسرمدی منور اولوب راحت بوله (یسعی نورهم بین ایدیهم) آیتنك حسبنجه آنك نوری هم كندی اوكنده
سعی قیله وظلمات قیامتی دفع ایلیه (مثنوی) اونكرد این فهم پس داد ازغرر * شمع فانی را بفانیٔ دكر * اول پادشاه
بونی فهم ایلمدی پس غرور وغفلتدن فانی اولان شمع تنی دیكر فانی اولان شمعی منور ایلمكه بذل ایلدی سرور مزی
فهم ایلمدیكندن پس غرور وغفلتدن نسلم منقرض اولمسون وسلطنتمه آخركمسه تعرض قیلمسون دیو فانی اولان
اوغلنك شمع وجودنی اول برآخر فانی اولان شمعه ویردی بو معنی دخی جائزدر كه دینه پس غرور وغفلتدن كندینك
فانی اولان حیات شمعنی برآخر فانی اولان شمعه ویردیكه مراد كندی اوغلیدر حاصل كلام عارفلر بدنلرنی جان
ودللرنی تعمیر وتنویر ایلك بابنده بذل وخرج ایلیوب جان ودللرنی ابدی نورانی قیلوب سرمدی سعادت
بولدقلری كبی اول پادشاه بومعنایی فهم ایتمیوب غرور وغفلتندن كندی حیات عمرنی فانی اولان اولاد محبتنه

ومنقرض

ومنقرض اولان دنیا دولتنه بذل وصرف ایلیوب نسلانك منقطع اولمسنك خوفندن اوتری كندی فرزندنی تزویج
ایتمكه واكا عروس كتوروب دوكونلر قیلمغه مشغول ومقید اولدی (عروس آوردن پادشاه فرزند خودرا
ازخوف انقطاع نسل (مثنوی) پس عروسی خواست باید بهر او * تا نماید زین تزوج نسل او * پادشاه كندی سنه
دیدیكه چونكم اوغلم اولمك ونسلم منقرض اولمق خوفی دروغمه دوشدی پس اندن اوتری برعروس استمك كرك
تاكم بوتزوجدن نسل یوز كوستره یعنی فرزندمی تزویج ایلمكدن بولایكه برنسل یوز كوستروب اندن برولد ظهوره كلوب
نسلم منقرض اولمیه دیدی (مثنوی) كررود سوی فنا این بازباز * فرخ اوكردد زبعد باز باز) اكر بوباز كیروفنا جانبنه
كیده آنك یاوروسی بازدنصكره باز اوله مصرع اولده اولان اولكی بازطوغان معناسنه ایكنجی باز كیرو معناسنه در
مصرع ثانیده اولان ایكی بازیله طوغان معناسنه در یعنی اكر بوبنم بازكبی اولان اوغلم فنا جانبنه كیده
كیرو آنك یاوروسی اندنصكره بازكبی اوله وبو عالمده نیجه صید وشكار قیله دیدی (مثنوی) صورت این باز كرزینجا رود
معنیء او درولد باقی بود) بهر این فرمودان شاه نبیه * مصطفی كه الولد سرابیه * بوبازك صورتی اكر بورادن كیده انك
سرومعناسی ولدده باقی اوله اول آكاه وخبردار اولان شاه بوندن اوتری بیوردی یعنی مصطفی علیه السلام
حضرتلریكه الولد سرابیه نبیه آكاه معناسنه اولمقده جائزدر وشریف ومشهور اولمق هم جائز اولور یعنی پادشاه
دیدیكه اكر بوطوغان كبی اولان اوغلك صورتی بوعالمدن كیده ودار آخرته انتقال ایده انك معناسی كندی ولدنده باقی
اولور بومعنایی اثبات ایلمكدن اوتری اول شریف ومشهور اولان پادشاه یعنی حضرت مصطفی صلی الله علیه وسلم
الولد سرابیه بیوردی معنی اوغل باباسنك سری دیمك اولور یعنی فرزند برسر ومعنادر كه پدرینك وجودندن
حاصل اولدی وظهوره كلدی وینه آكا دلالت ایدر ولد پدرینك نه جهتدن سرومعناسی اولدیغنی ایضاح وتفهیم
ایلمكدن اوتری بو بیتلرله اشارت ایدوب بیوررلر (م ی) بهر این معنی همه خلق ازشغف * می بیاموزند طفلانرا حرف
تا بماند آن معانی درجهان) چون شود آن قالب ایشان نهان) بومعنادن اوتری دوكای خلق شغف ومحبتلرندن اطفاله
حرفتلرنی تعلیم ایدرلر تا كم اول معانی جهانده قاله چونكه انلرك قالبی وجسدلری نهان اوله یعنی ولد پدرینك سری
اولدیغی وآنك بعد الانتقال مقامنه طوردیغی معنادن اوتری دوكای خلق كثرت محبتلرندن اطفاله كندی صنعتلرین
اوكره دیرلر اكر پدرلر كندی اوغللرینه اوكرتمسی اولسون واكر استادلر برآخر كمسه نك اولادنه اوكرتمسی اولسون زیرا
ولد ایكی قسمدر بری صوری وبری معنوی اب دخی ایكی قسمدر بری صوری وبری معنویدر (خیر الابوین من علمك)
حدیثنك مقتضاسنجه خیرلو اب استاد اولور پس اكراب صوری واكراب معنوی كندی صنعتلرنی ومعرفتلرنی اطفاله
تعلیم ایدرلر تا كم اول كندی وجودلرنده مضمر ومكتتم اولان معانی شاكردلرینك وجودلرینه سرایت ایدوب انلرك
وجودی واسطه سیله جهانده قاله چونكم اول ابا واستادلرك قوالبی بوعالمدن نهان وانلرك وجودنده اولان معانی
واسرار اولاد صوری ویا اولاد معنویلرینك وجودلرنده ظهوره كلور اول ولدلر بابالرینك سری اوله (الولد سرابیه حدیث
شریفنك معنای لطیفی بودر بوتعریف اوزره چوق ولد اولور كه كندی پدرینك انجق جسدا اعتباریله سرومعناسی
اولور اما صنعت ومعرفت اعتباریله اب معنویسی اولان استادینك سر ومعناسی اولور (مثنوی) حق بحكمت
حرصشان دادست جد * بهر رشد هر صغیر مستعد * حق تعالی حكمتله انلرك حرصنه جد ویرمشدر بو معنی دخی
جائزدر حق حكمتله انلره جد له حرص ویرمشدر هر مستعد اولان صغیرك رشدندن اوتری بو تقدیر اوزره جد سعی
واقدام معناسنه اولور اما ضدی اولوب حق تعالی حضرتلری بونلره حرصی حكمتله جد ویرمشدر دینسه دخی
جائز اولور یعنی بونلرك هر مستعد اولان صغیرك رشدندن اوتری حریص اولملری عبث دكلدر كه حق تعالی بوحرصی بونلره
حكمتله جدونیكو ویرمشدر دیمك اولور وخلاصهٔ كلام بویله دیمك اولور كه حق سبحانه وتعالی بوآبا واستاذلك
حرصلرینه جد واقدام ویردی هر قابل ومستعد اولان صغیرك رشدندن اوتری حق بونلر قابل اولان طفلك تعلیمنه
حریص اولورلر وسعی واقدام قیلورلر بز كتدكدنصكره اولادمز یریمزده قالسون وبزم سر ومعنیمز اولوب بزه خیر دعا
قیلسون واحوال عالم انك وجودیله منتظم اولسون پس بونلرك بوحرصی هزل وبیهوده اولمز بلكه نیجه حكمتی ومصلحتی
متضمن اولور (مثنوی) من هم ازبهر دوام نسل خویش * جفت خواهم پور خود را خوب كیش) بن هم كندی نسلمك
دوامندن اوتری كندی پورمه خوب مذهبلر جفت استرم كیش مذهبه دیرلر وبعض محلده طبیعت وعادت معنالرینه
هم استعمال ایدرلر یعنی پادشاه دیدیكه چونكم هر كس كندی وجودنده اولان صنعت ومعنانك جهانده قالمسندن
اوتری اولادلرینه تعلیمه حریص اولور بندخی كندی عرق ونسلمك بوجهانده دائم وباقی اولمسندن اوتری كندی
فرزندمه خوب مذهبلو ومحبوب مشربلو جفت استرم تاكم انلرك ازواجندن برولد ظهوره كله وخیر خلف اولوب

امور سلطنتی اجرا قیله دیدی (م ی) دختری خواهم زنسل صالحی * نی زنسل پادشاهی طالحی * برصالح کسه نك
نسلندن بردختراسترم برطالح پادشاهك نسلندن دکل طالح فاسقه دیرلر بعض نسخه ده طالح یرنه کالح واقع
اولمشدر کالح عبوس الوجه واکشی یوزلو کسه یه دیرلر یعنی بن اوغلمه برصالح کسه نك نسلندن بردختر استرم
فاسق وعبوس الوجه اولان پادشاهك نسلندن استمزم دیدی (مثنوی) شاه خود این صالحست ازاده اوست *
نه اسیر حرص فرجست وگلوست) شاه خود بو صالحدر که ازاد اودر حرصك وفرجك وکلونك اسیری دکلدر یعنی شاه
فی الحقیقه اول صالحدر که شهوات نفسانیه دن وقیود جسمانیه دن حر اولمش ونجات بولمشدر عبد الحرص وعبد
الفرج وعبد البطن دکلدر که پیغمبر علیه السلام تعس عبد فرجه تعس عبد بطنه دیو اویله کسه لر حقنده بددعا ایلمشدر
بالکه بونلر تحت الاطمار اولان ملوکدر وبی خدم وبی حشم اولان اصحاب سلوکدر (مثنوی) مر اسیران را لقب
کرد ند شاه * عکس چون کافور نام آن سیاه * لکن بو خلق عالم جهل وغفلتلرندن اسیرلره شاه دیو لقب ایلدیلر
بازکونه اول سیاه عرب ك نامنی کافور دیدکاری کبی یعنی بو خلق اسیر فرج وگلو اولان امیرلره شاه دیو عکسنه لقب
ایلدیلر نته کم سیاه عرب ك نامنی کافور دیدکاری کبی کافور بیاض عرب سیاهدر پس ضدیله تسمیه ایلمش اولورلر (م ی)
شد مفازه بادیهٔ خونخوار نام * نیك بخت آن پیس را کویند عام * خونخوار وخطرناك بادیه نك نامی مفازه
اولدی کذلك عوام اول پیس وخسیسه نیك بخت دیرلر مفازه محل فوز ونجاته دیرلر پیس باء فارسیله ابرصه دیرلر
بورادهٔ دنی وخسیس معناسنه استعاره اولنمشدر پس معنی بویله دیمك اولورکه هولناك وخطرناك اولان بادیه نك
نامی مفازه اولدی بادیهٔ خونخوار خود محل هلاك وبوار در پس اکا مفازه دیو نام اولندیغی ضدیله تسمیه
اولنمشدر وکذلك عوام ایجی آلاجه برخسیسه نیك بخت وصاحب دولت دیو نام ویررلر بو دخی سیاهه کافور وبادیهٔ
خونخواره یه مفازه دینلمسی قبیلندندر (م ی) براسیر شهوت وخشم وامل * برنوشته میر یا صدر اجل * آن اسیران
اجل را عام داد * نام امیران اجل اندر بلاد * شهوتك وخشم واملك اسیری اوزره عوام میر یا صدر اجل لقبن
یازمشدر اول موت واجلك اسیرلرینه عوام ویردی بلاد ایچره امیران اجل دیو نام صدر اجل صدر اعظم دیمکدر
امیران اجل دخی امیران اعظم دیمکدر ومعنی بویله دیمك اولورکه یعنی شهوتك وحرص واملك اسیری اولان
طائفه یه عوام امیر دیمك ویاخود صدر اعظم ومشیر مفخم حضرتلری دیو اقب ویرمك نامنی یازمشلر وآنلره بوکونه
الفاظله تعظیم قیلمشلردر اول موت واجل کوینك اسیرلرینه وفقیرلرینه عوام کالهوام بلاد وممالك ایچره امیران
اجل وارباب نعم ودول دیو نام ویرمشلردر عوامك بو طائفه یه بوکونه نام ویرملری عند اهل الحقیقة معکوسدر
حد ذاتنده بونلر بو القاب واسامینك لایق دکللردر بوکونه القاب واسامینك لایق اولان ومظهر ومسماسی اولان
صاحب دولتلر خشم وغضب وحیل ودغل قیدلرندن خلاص اولان کسه لردر کرکسه صورتا اسیر اولسون وکرکسه
امیر اولسون اکر بوصفت حمیده ایله موصوف اولان کسه لر اولورسه خود نور علی نور اولور واکر اسیر اولورسه
صورتا معنا امیر اولور (مثنوی) صدر خوانندش که در صف نعال * جان او پستست یعنی جاه ومال * عوام اول
کسه یه صدر اوقورلرکه صف نعالده آنك جانی پستدر یعنی جاه ومال صدر بونده مرتبهٔ اعلا صاحبی دیمکدر نعال
نعلك جمعیدر پابوجه وبشمغه دیرلر صف نعال پابوج وبشمق چقاردقلری یره دیرلر یعنی حرف تفسیر در جاه ومال
مصرع اولده اولان صف نعالی تفسیر اولور واندن بدل اولور وتقدیر کلام بویله دیمك اولورکه عوام بو اسیران فرج
وگلویه ومقیدان زنجیر خشم وغلویه صاحب صدر اوقورلر حال بوکه صف نعالده یعنی جاه ومال مرتبه سنده آنك
جانی پست وسفلیدر اصحاب مقامانه نسبت بو دنیانك منصب ومالی صف نعال کبیدر وبو منصب ومال محبتنده
اولان طائفه صف نعالده اوتورن کسه لر کبیدر پس صف نعالده اوتورن وجای سفلی اولان کسنه لره صاحب
صدر دیمك جهل وغفلتدن ناشی اولور وعند اهل الحقیقة استهزا وتمسخر قیلق قبیلندن اولور معلوم اوله (مثنوی)
شاه چون با زاهد خویشی گزید * این خبر در گوش خاتونان رسید * الحاصل پادشاه چونکم برزاهد ایله
خصملق اختیار ایلدی بو خبر خاتونلرك قولغنه ایرشدی یعنی اول پادشاهك چونکم صالحه وصلاحه میلی
وارایدی وآخرتی دنیادن یك یلوب انك اهلنی سونلردن برعابد وزاهد کسه ایله خصم اولمغی اختیار ایلدی انك دختر
پاکیزه سرشتنی کندی اوغلنه نکاح ایلمکه نیت وعزیمت ایلدی بو خبر کندی حرمنده اولان خاتونلرك کوشنه
ایرشدی پس عقللرینك نقصانندن پادشاهه اعتراض ایلیوب توبیخ ایلدیلر نته کم بو بیانده بیوررلر (اختیار کردن
پادشاه دختر درویش زاهدی را جهت پسر واعتراض کردن اهل پرده وتنك داشتن ایشان از پیوندی درویش
(مثنوی) مادر شهزاده گفت از نقص عقل * شرط کفویت بود در عقل نقل * شاهزاده نك مادری عقلك

نقصانندن پادشاهه اعتراض ایدوب دیدی عقلا ونقلا کفویت شرطدر برکسه کفوی اولمینی تزویج
ایتسه لازم کلدکده شرعا انك تفریقی جائز اولور وعند العقلا دخی مناسب اولمز شول ایکی قنادلو قپویه دونرکه انك
برقنادی آغاجدن وبرقنادی دخی برحقیر آغاجدن اوله (مثنوی) تو زشح وبخل خواهی وز دها * تا ببندی
پور ما را بر گدا * سن شح وبخلکدن وذکاوت وظرافتکدن تا بزم اوغلمزی کدا اوزره بغلمق استرسن شح زیاده بخله
دیرلر بخل یا اکا عطف تفسیر کبی اولور ویاخود بو ایکیسنه بویله محللرده الفاظ مترادفه دینور دهاذکاوته
دیرلر بونده ظرافت معناسی مراد اولور وتقدیر کلام بویله دیمك اولورکه اول خاتونلر پادشاهی تعییب وتعییر ایلدیلر
وبالمواجهه اکا بویله دیو سویلدیلرکه سن بخل وخستکدن وظرافتکدن مال خرج ایلمك استمیوب برفقیر وکدایه
بزم شاهزاده مزی تعلیق ایلمك استرسن بزم بو کارضامز یوقدر دیدیلر (مثنوی) گفت صالح را گدا گفتن خطاست
کو غنی القلب از داد خداست * در قناعت می گریزد از تقی * نه از لئیمی وکسل همچون گدا * پادشاه انلره دیدیکه
مرد صالحه کدا دیمك خطادر زیرا حق تعالینك فیض وعطاسندن غنی القلبدر اول مرد صالح تقواسندن قناعته
قاچر کدا کبی لئیملکندن وکسلندن دکلدر یعنی پادشاه اول ناقصات العقله نصیحت ایتمك طریقیله بویله دیدیکه
برصالح کسه یه کدا دیمك خطادرسن صالح اولان کسه یه نیجه فقیر وکدا دیرسن که او حق تعالینك فیض
وعطاسندن غنی القلب اولمشدر اصل غنی خود غنی القلب اولندر کثرت متاع وقماشه مالك اولان حریص غنی دکلدر
(کما قال علیه السلام لیس الغنی عن کثرة العرض انما الغنی غنی النفس (وقال علی کرم الله وجهه (بیت) فقیر کل
ذی حرص) غنی کل من یقنع) اول غنی القلب اولان صالح پرهیزکارلغندن قلت معیشته وقناعته التجا ایلرکه
القناعة کنز لا یفنی دردنی طبیعت اولدیغندن ودنیانك اموالنی کسب ایلمکده کسلی اولدیغندن اوتری دکلدر
نته کم صورتا کدا اولان دیلنجیلرك فقیر اولمسی ورزق ومالدن بی بهره قالمسی کسللرندندر ولئیملکلرندندر پس مال
قازنمغه قادر اولمیوب ضرورتله فقیر وکدا اولورلر اما صالح اولنلر کمال ورعلرندن جمع اموال سعی ایتمکی ترك قیلورلر
پس بونلرله کدالرك مابیننده نه مناسبت اولور بونلر ظاهرا کدا ایسه لر باطنده اهل غنادرلر (مثنوی) قلتی کان
از قناعت وز نفاست * ان ز فقر وقلت دونان جداست * اول فقر وقلت که اول قناعت وتقوادندر اول فقر وقلت
دونلرك فقر وقلتندن جدادر یعنی بو ایکیسنك مابیننده عظیم فرق واردر (مثنوی) حبهٔ آن گر بیابد سر نهد * وین ز گنج
زر بهمت میجهد * زیرا برحبه بی اول لئیم وکدا بوله باش قور بو کنج وزردن همتله صچرار یعنی لئیم وکدانك حالی
بودرکه اکر براقچه یی بولسه سر فرو ایلر وبو مرد صالحك شانی اولدرکه التون خزینه سندن همتی واسطه سیله
صچرایوب خلاص اولور ودنیادن استغنا قیلور (مثنوی) شه که او از حرص قصد هر حرام * میکند او را گدا گوید همام
برشاه که اول شاه حرصندن هرحرامه قصد ایلر اکا همام اولنلر کدا دیرلر (کما قال علی کرم الله وجهه ورضی الله عنه
فقیر کل ذی حرص (غنی کل من یقنع همام اولو کسیه دیرلر (مثنوی) گفت کو شهر وقلاع او را جهیز * یا نثار گوهر
ودینار ریز * مادر شهزاده پادشاهدن چونکم بو سوزلری اشتدی انك حقیقتنی فهم ایتمیوب عقلك نقصانندن
دیدی اول صالح دیدیکك کسه نك جهازی وشهر وقلعه لری قنی یاخود کوهر نثار ایلمك ودینار دوکمك یعنی اول
زاهد دیدیکك کسه نك شهرلری وقلعه لری وجهیز ویرمك اقتداری قنی ویاخود کوهر نثار ایدوب دینار دوکمکه وسعی
قنی آنك خود جهیز ویرمکه وکوهر ودینار نثار ایلمکه قدرتی یوقدر (مثنوی) گفت رو هر که غم دین بر گزید *
باقی غمها خدا از وی برید * پادشاه اکا جواب ویروب ایتدی یوری بویله سو بلهکه هر کیمکه دین غمنی اختیار ایلدی غملرك
غیرینی خدای تعالی اندن قطع ایلدی وجمیع مؤنتنی وامورنی کوردی وکفایت ایلدی (کما قال علیه السلام
من جعل الهموم هما واحدا وقاه الله سائر همومه (مثنوی) غالب آمد شاه دادش دختری * از نژاد صالح خوش
گوهری * الحاصل پادشاه زنه غالب کلدی واول شاهزاده یه بردختر ویردی برخوش جوهر صالحك اصلندن نژاد
نونك فتحیله بونده اصل معناسنه در یعنی حسیب ونسیب اولان برصالحك عرق پاکندن اول شاهزاده یه براطیف
دختر الیو یردی (مثنوی) در ملاحت خود نظیر خود نداشت * چهره اش تابان تر از خورشید چاشت * اول دختر
برمرتبه ملیحه ایدیکه ملاحتده خودکندینك نظرینی طوتمدی انك چهره سی قوشلق کونشندن تابانتر ایدی
(مثنوی) حسن دختر این خصالش آنچنان * کز نکویی می نگنجد در بیان * دخترك حسنی بو ایدیکه دیدك وانك
خصالی انجلاین که اول ایکدن بیانه صغمز یعنی برمرتبه حسن خصال صاحبی ایدیکه اکر تعبیر وبیان اولنسه بیانه
صغمز ومقاله کلمزدی (مثنوی) صید دین کن تا رسد اندر تبع * حسن ومال وجاه وبخت منتفع * آخرت قطار اشتردان
بملك * در تبع دنیاش همچون پشم وپشك * پشم بکزینی شتر نبود ترا * ور بود اشتر چه قیمت پشم را * پس ای مؤمن

وعاقل اكر دانشك وارايسه دينى صيد ايله تبعه ايريشه حسن ومال وجاه ومنتفع به اولان بخت يعنى بچن تأهل ايلك
مراد ايلسك سن دينداراولنى صيد ايله تا اكا تبعيتله حسن حال وجاه وانتفاع اولنسان بخت سكا واصل اوله زيرا
بوجمله سى دينك طفيليدر همانكه دين حاصل اوله بوجمله سى اكا تبعيتله كلور ولهذا (ربنا آتنا فى الدنيا حسنة
وفى الاخرة حسنة وقنا عذاب النار) آيت كريمه سنده حضرت على كرم الله وجهه الحسنة فى الدنيا المرأة الصالحة
والحسنة فى الاخرة الزوجة المطهرة) بيورمشلردر مثلا ملك آخرتى اشترقطارى بيل دنيا اكا تبعده يشم ويشك
كبيدر يعنى بچن برقطاردوه يه مالك اولسك انلرك بوكارى وقفلرى تبعده بيله در اما بردوه نك يشمنه مالك اولسك
اندن دوه يه مالك اولمق لازم كلمز پس آخرتى ملك ايلمك خصوصنده بومثلى معلوم ايله اكر آخرته ودينداره
مالك اولدكسه دنيا اكا تابعدر سندن منفك اولمز اما دنيايه مالك اولدكسه اندن آخرته مالك اولمق لازم كلمز مثلا
يشمى اختيار ايليه سن شترسنك اولمز واكر شترسنك اوله يشمك نه قيمتى اولور يعنى سنكه دين وآخرتى قبول ايليه سن
دنياسنك قتكده نه قيمت طوترونه شئ اولور (قل متاع الدنيا قليل) موجبنجه اقل قليل برمتاع اولور حتى جناح
بعوضه قدر چشم شهودكده انك قيمتى قالمز اما دنيايى قبول ايلسك آخرت سنكچون اولمز پس عاقل ايسك كسب دين
ايله تا دنيايى دخى بوله سن واهل عنادن اوله سن (مثنوى) چون برامد اين نكاح آن شاه را * با نژاد صالحان بى مرا *
چونكم بو نكاح اول پادشاهه كلدى بى مرا اولان صالحلرك اصليله يعنى بى عناد وبى جدال اولان صلحانك اصل
وعرقيله نكاح ايلمك اول شاهه حاصل اولدى وظهوره كلدى (مثنوى) از قضا كمپيرك جادوكه بود * عاشق شهزادهٔ
باحسن وجود * قضاء الهيدن بركمپيرك جادوكه وارايدى حسن وجودله موصوف اولان شاهزاده نك عاشقى يعنى
قضاء الهيدن برزشت جادو قارى حسن وجودله موصوف اولان شاهزاده نك عاشقى اولمش ايدى (مثنوى) جادوى
كردش عجوزه كابلى * كه بردزان رشك سحر بابلى * كابله منسوب اولان عجوزه اول شهزاده يه ساحرلك ايلديكه سحر
بابلى اندن رشك ايلتور كابلى وبابلى ده اولان يالر نسبت ايچوندر كابل هندديارنده برشهرك آديدر اكثر
انك قاريلرى سياه رووزشت خو اولديغندن وسحره سى دخى چوق اولديغندن اول سحره بى اكا نسبت ايلمشلردر
بابل عراق جانبندن برناحيه نك اسميدر رانده اولان قيويه چاه بابل ديرلركه هاروت وماروت انده محبوس اولمشلردر
سحر اوكرنمك استينلر واروب اول چاهه قريب اولوب انلردن اوكره نورلر بوتقريبله سحرى بابله نسبت بيورمشلردر
خلاصهٔ كلام بويله ديمك اولوركه اول شاهزاده يه بركابله منسوب عجوزه سحر ايلدى كه چاه بابله منسوب اولان
سحر اول عجوزه نك سحرنده رشك ايلرا الحاصل اول عجوزه شهزاده يه برمرتبه سحر ايلديكه (مثنوى) شه بچه شد
عاشق كمپير زشت * تا عروس وآن عروسى را بهشت * شاه بچه كمپيرزشتك عاشقى اولدى اكا برمرتبه عاشق
اولديكه تا عروس واول عروسلكى قودى عروس كلنه وكوييكو يه ديرلر اولكى عروس كلين وايكنجى عروس كوييكو
معناسنه اولمق فهمه قريبدر اولكى عروسيده يا مصدريه وثانيده دخى مصدريه ايچون اولوب تقدير كلام
بويله ديمك اولوركه اول شاهزاده زشت اولان كمپيرك عاشقى اولدى شول مرتبه ده كه تا كلينلكى وكوييكولكى ترك ايلدى
(مثنوى) يك سيه ديوى وكابولى زنى * كشت برشهزاده نا كه رهزنى * برسياه ديو وكابوله منسوب برزن ناكاه
شهزاده يه برعظيم رهزن اولدى كابول طاوق وكوكرجين يرطليچق يره ديرلر تركجه فوللق ديدكلرى بردركابله نسبت
كابول خوب واقع اولمشدر وسياه ديو تعبيرايلمرندن اول عجوزه نك كابلى وهنددن اولمسى منفهم اولور وتقدير معنى
بويله ديمك اولوركه برقاره ديو طاوق كومسنه منسوب برقرى عورت اول شهزاده اوزره ناكاه رهزن اولوب آنى كندى يه
مائل قيلدى ديمك اولور (مثنوى) آن نود ساله عجوزى كنده كس * نه خرد هشت ان ملك راونه نس * اول طقسان
ياشنده فرجى قوقمش عجوزه اول ملكك نه عقلنى قودى ونه اغزنى نس اغزه واغزك چوره سنه ديرلر بوراده ذكر محل
ارادهٔ حال قبيلندن اولوب نس دن مراد كلام اولور وتقدير كلام بويله ديمك اولوركه اول طقسان ياشنده فرجى قوقمش
مردارقرى اول پادشاهك نه عقلنى قودى ونه سوزسو يلمكه اغز قودى (م ى) تا بسالى بود شهزاده اسير * بوسه جايش
نعل كفش كنده پير * بريلدك شهزاده اول جادونك اسيرى اولدى انك بوسه جايى قوقمش قرينك پاشمغنك
نعلچه سى اولمشدى يعنى اول شاهزاده اوقوقمش پيره زنك پاشمغنك نعلچه سنى اكا زياده ميل ومحبتندن اوپردى
(مثنوى) صحبت كمپيرى اورا مى درود * تاز كاهش نيم جانى مانده بود * كمپيرك صحبتى آنى بچدى تا اكسلمكدن
وضعفندن نيم جانى قالمش ايدى كاهش بونده هانك كسريله اكسلمك معناسنه در يعنى اول شهزاده يى اول كمپير
وعجوزك مصاحبتى بچدى حتى نقصان وضعفندن يارم جانى قالمشدى كاهشده ها مفتوح اولوب شين نفس كلمه دن
اولمبوب شاهزاده يه راجع ضمير اولسه هم معنى لطيف اولور ورود لفظنه دخى مناسب كاورردى وشاهزاده نك

جسمنك زياده نحافت ونحولندن كنايت اولوردى وبوتقديراوزره معنى بويله ديمك اولوراول كمپيرك مصاحبتى
اول شهزاده يى بچدى وبرمرتبه ضعيف ونحيف ايلديكه حتى انك برك كاه كبى اولان وجودندن بريارم جان قالمش
ايدى تتمه كم عاشق دنيا اولنلرى سحاره ومكاره اولان دنيانك صحبت ومقارنتى بچر وانلرك وجود روحانيه سنى
برمرتبه ضعيف وناقص ايلركه حتى ضعف ونقصانلرندن انجق نيم جانلرى قالور وروح حيوانيه ايله زنده كانيلك
ايدوب عجوزهٔ دنيانك عشقنده هر برى مست ولا يعقل اولور (مثنوى) ديكران از ضعف وى با دردسر * او ز سكر سحر
از خود بيخبر * غيريلر انك ضعفندن دردسرده ايدى اوشهزاده سحرك سكر وتاثيرندن كنديسندن بى خبر
ايدى يعنى انك متعلقاتى انك ضعف ونحافتن كوروب الم واضطرابده ايديلر وليكن اول شهزاده سحرك تاثيرندن
برمرتبه مسحور ومسكور اولمشديكه كنديسنك وجسمنك ضعيف ونحيف اولمسندن بى خبر ايدى (مثنوى)
اين جهان برشاه چون زندان شده * اين پسر بر كريه شان خندان شده) بوجهان شاه اوزره زندان كبى اولمشدى
وبو پسر انلرك كريه سنه خندان اولمشدى يعنى پادشاه انك بوحالنى كوروب زياده غمندن جهان انك باشنه
زندان اولمشدى وشاهزاده يه بونلرك غمناك اولمسى وكريه قيلمسى خوش كاوب خندان اولمشدى (مثنوى)
شاه بس بيچاره شد در بردومات) روز وشب ميكرد وقربان وزكات * پادشاه بردومانده چوق بيچاره اولدى روز وشب
قربان وزكات ايلردى يعنى اول پادشاه اول سعى وكوششده كاهى غالب اولمق وكاه مغلوب وعاجز قالمقده زياده بيچاره
ومضطرب اولدى كيجه وكوندز پسرينك بومكردن خلاص اولمسندن اوترى قربان ايلردى وفقرايه زكات
وصدقه ويرردى لكن مفيد اولمدى (مثنوى) زانكه هرچاره كه ميكرد آن پدر * عشق كمپيرك همى شد بيشتر * زيرا
هرچاره يى كه اول پدر ايلدى اول عجوزه جكك عشقى دخى زياده رلك اولدى (مثنوى) پس يقين كشتش كه مطلق
آن سر يست * چاره او را بعد ازين لابه كريست * سجده مى كرد او كه هم فرمان تراست * غير حق برملك حق فرمان
كراست * پس پادشاهه يقين حاصل اولديكه مطلقا او اسرار الهيه دن برسردر چاره ا كا بوندنصكره لابه كرلكدر زيرا
اذا انقطع الاسباب فالسبب هو الدعاء الى الله ديمشلردر برنسنه كه چاره پذير اولميه انك چاره سى خداى تعالى يه تضرع
ونياز قيلمقدر ديو تحقيق ايلمشلردر اول شاه سجده ايلدى بويله ديوكه الهى هم فرمان سنكدر زيرا حقك ملكى اوزره
حقدن غيرى كيمك فرمانى واردر يعنى حق تعالينك ملكى اوزره حقدن غيرى براحدك حكم وفرمانى يوقدر جميع
موجودات ايسه حق تعالينك ملكيدر وحول وقوت همان اكا مخصوصدر پس هرشئ كه انك ملكنده ظهوره
كاورينه انك اذنيله اولور غيرك انده مدخلى يوقدر (م ى) ليكن اين مسكين همى سوزد چو عود * دست كيرش اى رحيم
واى ودود * تاز يارب يارب وافغان شاه * ساحر استاد پيش آمد زراه * وليكن بو مسكين عود كبى يناريعنى بو فقير
آتش غم والم ايچره سوزان اولور انك الى طوت اى رحيم واى ودود اولكى بيتده مخاطبدن غائبه التفات واردر بو بيتده
متكلمدن غائبه التفات واردر اين مسكيندن مراد بونده شهزاده اولمق هم ممكندر لكن پادشاه كنديسى اولمق اولى در
تا كم پادشاهك يا ربى ديمسندن وافغانندن براستاد ساحر يولدن ايلر وكلدى يعنى پادشاهك دعاسى مستجاب
اولدى وبرساحرماهر يولدن انك حضورنه كلدى بونده تنبيه بودركه بركمسه حضرت حقه دعا ايلسه يا ربى
يا ربى ديو دعا ايلمك اجابته قريبدر ديمشلر زيرا بو اسم اسم اعظمدر واسم اعظم اولديغنه دليل هم اسم ذات وهم اسم
صفات وهم افعال اولور وحق تعالينك سائر اسماسى بويله دكلدر ودخى بونى قلب ايلسك هم معنى برنده اولور زيرا
ربك قلبى براولور بردخى حقك اسملرندن براسمدر پس سائر اسملرده بو خاصيت اولمديغيچون حين دعاده بنده يارب يارب
ديو دعا ايلمك اوليدر ديمشلر وبو حديث شريفله دخى استشهاد ايلمشلردر (قال صلى الله عليه وسلم اذا قال العبد
يارب يارب قال الله تعالى لبيك عبدى سل تعط رواه ابو الدنيا عن عائشة رضى الله عنها) وحق تعالينك داعى
اولان بنده سنه لبيك ديمسى عبدى اجبت دعاءك اجابة بعد اجابة معناسنه اولور ديو علما تحقيق قيلمشلردر وبونى
دخى ديمشلردركه لبيك ديمك اول بنده نك دعاسنى اجابت ايلمكدن عبارتدر نهايت ما فى الباب يا اوقاته مرهوندر
وياخود اول بنده نك كندى مرادنى ويرمزكه اكا ضرردر بلكه آنك مرادندن خيرلوسنى ويرر وياخود آخرتده آنك
دعاسنه حسن خير ويرر الحاصل عبدك هيچ بردعاسى ضايع اولميوب عبادت يرينه كچر ديمشلردر (مستجاب شدن
دعاى پادشاه در خلاص فرزندش ازين جادوى كابلى (مثنوى) اوشنيده بود از دور اين خبر * كه اسير پيره زن كشت
اين پسر * مكر اول استاد ساحر ايراقدن بو خبرى ايشتمشدى كه اول پسر يعنى شهزاده اول پيره زنك اسيرى
اولدى (مثنوى) كان عجوزه بود اندر جادويى * بى نظير وايمن از مثل دوى * كه اول عجوزه جادولقده بى نظير ايدى
شريك ومثلدن ايمن ايدى يعنى سحاره لكده اول عجوزه نك برآخر شريكى وعديلى يوق ايدى (مثنوى)

دست بربالای دست است ای فتی * درفن ودرزور تادست خدا * ای فتی ال اوزره درفنده وزورده خدای تعالینك ذات
شریفنه دك یعنی اگرچه اول سحاره ومكاره كندی فننده بی مثل وبی نظیر ایدی لكن (وفوق كل ذی علم علیم) آیت
كریمه سنك موجبنجه ال اوزره واردر وهر علم صاحبنك فوقنده برعلیم واردر اگرفن وهنرده اولسون واگرزور
وقوتده اولسون خدای تعالینك ذات شریفنه منتهی اولنجیه دك برتروبری برندن بالاتر وقاهرتردر (وهو القاهر
فوق عباده) آیت كریمه سنك مقتضاسنجه اول جمله نك اوزرینه غالب وقاهردر (وان الی ربك المنتهی) حسبنجه
جمیع قوت وقدرت وجمیع زور ومكنت اكا منتهی اولور (مثنوی) منتهای دستها دست خداست * بحر بی شك منتهای
سیلهاست * جمیع دستلرك منتهاسی دست خدادر كه (یدالله فوق ایدیهم) بیوردی نته كم بحر شكسز جو یلرك
منتهاسیدر پس جمیع كائناتده وجملهٔ موجوداتده اولان علملر ومعرفتلر وقوتلر وقدرتلر فی المثل جو یلر ونهرلر
كیبیدر شك یوقدر كه جو یلرك ونهرلرك منتهاسی بحردر مأخذی دخی بحردر نته كم بومعنایه اشارت ایدوب بیوررلر
(م ی) هم ازو گیرند مایه ابرها) هم بدو باشد نهایت سیل را * هم بونلر مایی اول بحردن طوترلر سیلك دخی نهایتی اكادر
حق تبارك وتعالی سحابك وجودنده شول خاصیتی خلق ایلمشدر ابحاردن امطاری كندی جانبنه هوا واسطه سیله
جذب ایلر وسونكركبی انی امساك ایلر بعده ارادت الهیه نه یرده اولورسه دریادن جذب ایلدیكی مایی ومایه یی
اول یره بذل ایدوب یاغدرر پس جداول وانهار اولوب جریان قیلور عاقبة الامر ینه دریایه واصل اولور پس دریادن
حاصل اولان وظهوره كلان صولرك منتهاسی ینه دریا اولور (منه بدأ والیه یعود) حسبنجه هرنه قدر شی وار ایسه وانلرك
وجودنده اولان قوت وقدرت دخی نقدر وار ایسه بحر قدرتدن ظهوره كلوب بحر قدرته عودت ایلمسی مقرردر
(مثنوی) گفت شاهش كین پسر ازدست رفت * گفت اینك آمدم درمان زفت * پس پادشاه اول بولدن كلان
ساحر ماهره دیدیكه بو اوغلان الدن كتدی وكندوبی سحرك غلبه سیله ضایع ایتدی اول ساحر وماهر دخی پادشاهه
دیدی ایشته بن اكا قوی درمان كلدم خاطرك خوش طوت وشمدنصكره غم وغصه دن فراغت ایت دیدی (مثنوی)
نیست همتا زال را زین ساحران * جز من داهی رسیده زان كران * چون كف موسی بامر كردكار * نك برآرم من
زسحر او دمار * كه مرا این علم آمد زان طرف * نی زشاگردی سحر مستخف * اول زال عجوزه یه بو ساحرلردن مانند
وهمتا یوقدر بن داهیدن غیری كه اوكراندن ایرشمش داهی یونده عاقل وزیرك معناسنه در كران كاف عربینك
فتحه سیله كنار معناسنه در حضرت موسی علیه السلامك الی كبی اول صانع وكردكارك امریله ایشته بن انك سحرندن
دمار كتوررم دمار هلاك معناسنه در زیرا بكا بو علم اول طرفدن كلدی خفیف وبی اعتبار اولان سحرك
شاگردلكندن كلدی مستخف استخفاف واستحقار اولنمش دیمكدر خوار وبی اعتبار معنالرین متضمن اولور یعنی
اول استاد ماهر پادشاهه بوكونه جواب باصواب ویروب دیدیكه پادشاهم اول عجوزه حد ذاتنده بومرتبه سحاره
ومكاره در كه بودنیاده اولان ساحرلردن اكا نظیر وهمتا یوقدر بن عاقل وزیركدن غیری كه اول طرف الهیدن ایرشمشم
وانك قوت وقدرتیله مؤید ومنصور اولمشم اول صانع كردكارك امر شریفیله حضرت موسی علیه السلامك كف
مباركی كبی ایشته كلدم اول ساحره نك سحرندن هلاك كتورم وانك سحر ومكرنی هلاك وزوال مرتبه سنه یتورم
زیرا بكا بو سحر كشالق علمی اول طرف الهیدن كلمش وبنی ساحرلر اوزره غالب وقادر قیلمشدر خوار وبی اعتبار
اولان ساحرلرك شاگردلكندن كلمش دكلدر تا كم بنم علمم حیله وصنعتله اولان سحره وكفره نك مغلوبی اولم بلكه
حضرت موسی علیه السلام سحره نك اوزرینه نیجه غالب اولدیسه وانلرك حبال وعصاسنی وآثار سحرنی انك كف
مباركنده اولان عصا نیجه ازاله قیلدیسه بنم دخی علمم بو ساحره نك سحرنی بویله ازاله قیلور وفرزندكی سحر ومكر
قیدندن خلاص ایدوب آنی سلامته ایركورر دیدی (مثنوی) آمدم تا بر گشایم سحر او * تا نماند شاهزاده زردرو *
كلدم تا انك سحرنی فتح ایدوب بطال ایدم تا كم شهزاده زردر وقالمیه ومسحور اولمیه (مثنوی) سوی گورستان
بروقت سحور * پهلوی دیوار هست اسپید گور * پس آمدی ای شاه سحر وقتنده گورستان طرفنه كیت فلان
دیوارك یاننده بیاض قبر واردر یعنی سحر وقتنده گورستان جانبنه كیت آنده بر دیوار واردر آنك یاننده بر گوچه
بیاض اولمش مقبره واردر (مثنوی) سوی قبله باز كاوان جای را * تا ببینی قدرت وصنع خدا * قبله جانبنده اول یری
كیر وقاز تا كه خدای تعالینك قدرت وصنعنی گوره سن (مثنوی) بس درازست این حكایت تو ملول * زبده را گویم
رها كردم فضول * بو حكایت زیاده دراز درسن ایسك طول كلامدن ملولسن زبدهٔ كلامی سویلرم فضولی
ترك ایلدم یعنی تطویل كلام ایلمكدن وطول ودراز سوز سویلمكدن فراغت ایلیوب زبدهٔ كلام ونتیجهٔ مرام
هرنه ایسه آنی سویلمكه شروع ایلدم كه خیر الكلام ما قل ودل دینلمشدر سامعده ملالت وسآمت گوریجك

متكلم

متكلم اولنه تطویل كلام ایلمك جائزدكلدر دیو تحقیق قیلنمشدر پس كلامده اختصار مطلوب اولدیغندن
حكایه نك بعض قوانی حذف ایلمشلردر كه قرینه آكا دلالت ایدر واول محذوف اولان كلام بودر كه اول عجوزه مكركه
برابیله كه سحرله برقاچ عقده ایدوب واروب آنی اول مذكور اولان دیوارك قتنده قبله طرفنده بر كرچله بیاض اولمش
مقبره نك ایچنه دفن ایلمش پادشاه درحال اول عالم اولان استادك سوزن قبول ایتدی وگورستان جانبنه كتدی
واروب آنده اول بیاض قبری بولوب آنی قازوب ایچنده دلالت سحر اولان معقد ایپلكلری اخراج ایتدی (رهیدن
پادشاه زاده از سحر آن كمپیر وشادشدن پادشاه وعروسی كردن) (مثنوی) آن گرههای گران را بر گشاد * پس زمحنت
پورشه را راه داد * پس اول گران گرهلری واول آلات سحری مقبره دن اخراج ایلدكدنصكره اول استاد اول ثقیل اولان
دوكملری ومحكم اولان عقده لری فتح ایلدی پس پادشاهزاده یه بلا ومحنتدن یول ویروب خلاص ایتدی (مثنوی)
ان پسر با خویش آمد شد دوان) سوی تخت شاه با صد امتحان) اول پسر كندی یه كلدی دوان اولدی پادشاهك تختی
جانبنه یوز امتحان ایله یعنی اول شهزاده سحرك سكرندن خلاص اولوب صحوه كلدی وافاقت بولدی ویله رك پادشاهك تختی
جانبنه یوز دورلو محنت وبلا ایله كتدی (م ی) سجده كرد وبرزمین میزد ذقن) دربغل كرده پسر تیغ وكفن) شاه آیین بست
واهل شهر شاد) وان عروس ناامید بی مراد) سجده ایلدی زمین اوزره ذقن اوردی اول پسر تیغ وكفنی قولتغنده ایلمش
یعنی صد نیاز ایله پادشاهك حضورنه واروب زمین اوزره روی وذقنی وضع ایلدی قولتغنده تیغ وكفنی بیله ایلتدیكی
حالده كان بویله دیدی كه پادشاهم ایشته تیغ وایشته كردن وكفن بن جرمی حالا بیلدم وكندیمك عصیانه اعتراف
قیلدم استرسك بو تیغله كردنم اوركه بن بو عذابه مستحق اولدم واسترسك عفو ومرحمت ایدوب ازاد ایله هرنه ایلرسك
كندیمی سكا تسلیم قیلدم چونكم پادشاه درحال كندی فرزندنك سكر سحرندن خلاص اولدیغنی كوردی شاه
صفا ایله آیین بغلدی واهل شهر شاد اولدی واول عروس بی امید ونامراد دخی شاد اولدی یعنی پادشاهك غمندن آیین
واركاندن اوصانمش ایكن واهل شهر دخی غمناك اولمش ایكن پادشاه زیاده صفاسندن آیین باغلدی واهل شهر دخی
شاد اولدی واول بی امید ونامراد اولان عروس كه شهزاده نك كندی یه عدم میلندن محزون وغمناك اولمش ایدی اول
دخی عظیم شاد وخندان اولدی دیمك اولور (م ی) عالم از سر زنده گشت وبافروز * ای عجب آن روز روز امروز روز * عالم
باشدن زنده وبافروز اولدی ای عجب اول كون كون بوكون كون اما بو كون ایله اول كونك ماییننده هیچ مناسبت
یوقدر وبینهماده فرق وتفاوت قتی چوقدر آن روز شهزاده نك تعلقاتنك شاد وخندان اولدقلری كونه اشارتدر
ان روز روز امروز روز دیمك اول كون ایله بو كونك ماییننده عظیم فرق واردر دیمكی ایهام ایلر وبو معنی قرینهٔ كلامدن
مستفاد اولور نته كم لسان تركیده دخی بركمسه برقاچ كون فلاكتزده اولسه وبعده فرحت وراحت بولسه وبركمسه
كندی حالندن حكایت قیلسه ای اول كونمزده بر كون وبو كونمزده بر كوندر بویله دیمكده بو ایكینك ماییننده عظیم
تفاوت اولدیغنی مراد ایلر پس بونده ای عجب كون اول كونمیدر بو خسه بو كونمی كوندر دیو معنا ویرمك تكلف اولور
بومصرعده شارحلر استفهام معناسن ویرمكله خیلی تكلف ایتمشدر وهر بری برسمته كتمشدر اما محله انسب اولان
بلا استفهام ذكر ایلدیكمز معنادر وخلاصهٔ كلام اولدر كه چونكم شهزاده سكر سحردن خلاص اولدی وصحوه
كلوب افاقت بولدی عالم باشدن زنده اولدی ومنور اولدی ای عجب بو خصوصده سنك وقتكدر اول كونكه شهزاده
مسحور ایدی كوندر اما اول كون ایله بو كونك ماییننده فرق عظیم واردر زیرا اول كون عالم مرده حكمنده وظلمات
غمده ایدی بو كون ایسه زنده اولوب نورانیت بولدی پس موتله حیاتك وظلمتله نورك ماییننده نقدر فرق عظیم وار ایسه
اول كونله بو كونك دخی ماییننده اولقدر فرق فاحش واردر دیمك اولور وبونده شهزاده دن مراد عقل اولور وسحاره دن
مراد دنیا اولور كما سیأتی ان شاء الله تعالی شول دمكه عقل شهزاده سی دنیانك سحرندن وكارندن خلاص اوله پادشاه
روح شهر جسدی تزیین ایدوب شاد اولور واهل شهر كه قوای جسمانیه وقوای روحانیه در حیات بولور وعالم انسانیت
باشدن زنده اولوب منور اولور پس دنیانك سحر ومكرنه عقلك گرفتار اولدیغی كون كوندر وانك سحر ومكرندن
آزاد اولدیغی كون هم كوندر لكن اول كونله بو كونك ماییننده عظیم فرق واردر اول كون مرده لك وظلمت كونیدر
بو كون حیات بولمق وآزاده اولمق ومنور اولمق كونیدر پس اول كونله بو كونك ماییننده فرق عظیم واردر دیمك
اولور (مثنوی) یك عروسی كرد شاه او را چنان * كه جلاب قند بد پیش سگان * پس شاه اول شاهزاده ایچون انجلین
بر دوكون ایلدیكه سكارك اوكنده جلاب قند وار ایدی یعنی پادشاه كمال سروروندن اول پسر ایچون انجلین
بر عظیم دوكون ایلدیكه نعمتلرك چوقلغندن انسان طویدقدنصكره كلاب اوكنده دخی جلاب قند وكلاب
وار ایدی بوندن مراد شهزادهٔ عقل دنیا قیدندن آزاد اولدقدنصكره پادشاه روحك نعم روحانیه یی اعضا وجوارحه

كمالیله بذل قیلمسی اولور وانلر زیاده سیر اولدقدنصكره كلاب مقوله‌سی اولان اهل نفسه دخی اندن نیجه جلاب
وقنددن الذنعمتلری بذل ایلمسی اولور لكن كلابك جلاب وكلابدن بهره‌سی یوقدر چونكم اول سحاره اولان
كمپیر بوحالت شریفه‌یی مشاهده ایلدی (مثنوی) جادوی كمپیر ازغصه بمرد * روی وخوی زشت باماللك سپرد *
غم وغصه‌سندن اول جادوی كمپیر اولدی زشت اولان روینی وخوینی جهنم مالكنه تسلیم ایلدی یعنی
وجود خبیثنی خوی قبیحیله بیله جهنم مالكنه ویردی دیمك اولور مراد بودنیانك عجوزه‌شكلنده اولان وسحاره
هیئتنده اولان صورت معنویه‌سی چونكم عقلك آزاد اولدیغنی وكندی سحرندن قورتلدیغنی كوره كندی اصلی
اولان جهنمه خوی وروینی تسلیم ایلر دیمك اولور وبودنیانك سحاره اولمسی وعجوزه شكلنده اولمسی حقنده
حدیث شریف واردر انشاءالله تعالی كلور (م ی) شاهزاده در تعجب مانده بود * كزمن اوعقل ونظر چون دررُبود
شاهزاده تعجبده قالمش ایدی بویله دیوكه بندن اول جادو عقل ونظری نیجه قاپدی یعنی اول شاهزاده چونكم مكر
وسحردن قورتلوب صحوه كلدكده اول عجوزه‌نك زشت اولان روینی كوردكده تعجبده وحیرتده قالدی كندی‌یه
بویله دیوكه عجبدركه بندن انك كبی زشت صورت وخبیث سیرت عقل ونظری نیجه قاپدی وبنی كندی‌یه آیا نوجهله
اسیر ایتدی نتهكم اهل دنیا آخرتده دنیانك صورت باطنیه‌سنی مشاهده ایلدكلرنده اكا اسیر اولدقلرینه تعجب
ایده‌لر واندن حق تعالی‌یه استعاذه قیله‌لر نتهكم ابن عباس رضی الله عنه حضرتلری بوحدیث شریفی حضرت نبی
صلی الله علیه وسلمدن روایت بیوررلر (قال علیه السلام یؤتی بالدنیا یوم القیمة علی صورة عجوز شمطاء زرقاء
انیابها بادیة لایراها احد الا كرهها فتشرف علی الخلایق فیقال لهم اتعرفون هذه فیقولون نعوذ بالله
من معرفتها فیقال لهم هذه الدنیا التی تفاخرتم بها وتقاتلتم علیها كذا فی المشكاة (مثنوی) نوعروسی دید
همچون ماه حسن * كه همی زد بر ملیحان راه حسن * گشت بیهوش وبروا ندر فتاد * تاسه روز ازجسم وی كم شد
فواد * پس شهزاده حسن ماهی كبی برنوعروس كوردی كه ملیحلر اوزره حسن یولنی اورر اول شاهزاده اول جمال
باكمالی كورنجه بیهوش اولدی ویوزی اوزره دوشدی اوچ كونه دك انك جسمندن فوادكم ونابدید اولدی یعنی
شولدمكه شهزاده سحر سكرندن خلاص اولوب افاقت بولدقده كندی جمیله اولان زوجه‌سنك جمال باكمالنی
مشاهده قیلدقده فلك حسنك ماهی بریكی عروس كوردیكه اول نوع عروس ملیحان جهان اوزره حسن
یولن اورر یعنی بونك حسنی انلرك حسننی ازاله قیلوردی چونكم اول جمال باكمالی مشاهده ایلدی بیهوش
اولوب یوزی اوزره دوشدی وسجده‌یه واردی حتی اوچ كونه دك آنك جسمندن قلبی ضایع اولدی وعقلی باشنه كلیوب
مدهوش وبیهوش قالدی مراد بودركه چن آدمی زاده عجوز دنیانك مكر وسحرندن خلاص وآزاده اوله بعده جمال
باكمال جانی دیدهٔ حقیقت بینله مشاهده قیله درحال اكا كمال ذوقندن دهشت وسكر وغیبت حاصل اولوب فنا شرابن
ایچرونجه زمان كندیدن كچر بعده ینه صحوه كلوب اول محبوب معنوینك جمال باكمالنه قرشو كوزن اچر نتهكم
شهزاده كندی زوجه‌سنك جمالنی كوروب كندیدن كچدی بعده صحوه كلوب آنك جمالنه قرشو كوزن آچدی
(م ی) شه شبان روز اوز خود بیهوش كشت * تاكه خلق ازغشی او پرجوش كشت * اول شاهزاده اوچ كون اوچ
كیجه كندیدن بیهوش اولدی تاكم خلق اول شهزاده‌نك غشی اولدیغندن پرجوش اولدی یعنی انك مغشی علیه
دوشدیكندن خلقه جوش وخروش كلدی (مثنوی) از كلاب وازعلاج آمد بخود * اندك اندك فهم كشتش نیك وبد
پس آنك یوزینه كلاب صاچدیلر واكا بعض معالجه ایتدیلر كلابدن وعلاجدن كندی‌یه كلدی ازجق
ازجق نیك وبد آنك مفهوم ومعلومی اولدی مراد سالك اولان آدمی زاده محبوب معنوینك جمال باكمالنی مشاهده
قیلدقده محو ومستغرق اولمسیدر وبعد المحو صحوه كلمسیدر وبعد المحو صحوه كلدكدنصكره ایوبی
وكتوبی فرق قیلمسیدر مشایخ بوكا فرق ثانی دیرلر كه اصل فرق ونیك وبدك ماینینی تمییز محودنصكره حاصل اولور
(مثنوی) بعد سالی كفت شاهش درسخن * كای پسر یاد آر زان یار كهن * بر ییلدنصكره پادشاه اوشهزاده‌یه میان
سخنده دیدی كه ای اوغل اول قدیم وكهن یاردن یاد كتور یعنی پادشاه شهزاده‌یه بر ییلدنصكره خلال مكالمه‌ده
مزاح طریقیله ای اوغل اول اسكی یاركدن واول غمكسار اولان عجوزهٔ زشت كاركدن خاطره كتور (مثنوی)
یاد آور زان ضجیع وزان فراش * تابدین حد بیوفا ومر مباش * اول ضجیع واول فراشدن یاده كتور تا بومرتبه
بی وفا وتلخ اولمه فراش دوشكه دیرلر ضجیع فعیل وزننده فاعل معناسنه دریانی اوزره یاتیجی دیمكدر بونده مراد شهزاده
ایله بردوشكده یاتن اول عجوزه‌در حاصل كلام پادشاه اول شاهزاده‌یه برسبیل مطایبه دیدیكه ای اوغل اول سنكله
بردوشكده یاتن همخوابه‌دن ومحبوبه‌دن یاده كتور تا بومرتبه‌یه بی وفا وترش طبیعت اولمه بوندن مقصود آدمی زاده

مكر

مكر دنیادن خلاص اولوب وآنك كمالیله فضاحت وقباحتنی بیلوب اندن رجوع قیلوب جمال جانی كوردكده
وانكله الفت وانسیت قیلدقدنصكره اب معنوی اولان شیخی واستادی مزاح طریقیله اكا اولكی حالنی
وابتداده اولان مرتبه‌سنی فهم ایتدرمكدن اوتری ابتدای حالده سنك دوستك وروز وشب آرزو ایلدیكك دنیانك
صورت حالنی ای اوغل ذكر ایله كور كه سن نه مرتبه‌ده ایمشسن ونه كونه حاله كرفتار ایمشسن دیو سویلمسی اولور
(مثنوی) كفت رومن یافتم دار السرور * وارهیدم ازچه دار الغرور * همچنان باشد چو مؤمن راه یافت *
سوی نور حق زظلمت روی تافت * چونكم شهزاده پدرندن بوكونه طعن آمیز سوزی اشتدی اكا ایتدی یوری
بن دار السروری بولدم دار غرور چاهندن خلاص اولدم انجلین اولور چونكم مؤمن حضرت خدانك نوری جانبنه
یول بولدی ظلمتدن یوز چوردی یعنی دار سرور اولان محبوبه‌سنی چونكم بولدی وانك جمال باكمالنی مشاهده
قیلدی پدرینه ایتدی اولكی یاردن یوری بكا سوز سویله بن شمدی محل سرور اولان محبوبه‌می بولدم غرور
خانه‌سنك قیوسندن خلاص اولدم مؤمنك حالی شاهزاده‌نك كبی اولور شولدمكه حق تعالینك نوری جانبنه یول
بوله وظلمات دنیاویه وكدورات نفسانیه‌دن اعراض قیله اول زمانده دنیانك قباحتنی بیلور كندینك اكا اسیر
وكرفتار اولدیغی حالده نه مرتبه سوء حاله مبتلا ایمش آكاه اولور حد ذاتنده دنیانك آدمی زاده‌یه جمیله وحسنی
كورنمسی انك فریب ومكرندن وغرور وسحرندندر یوخسه فی الحقیقه اكرانك صورت معنویه‌سی ظهوره كلسه
واكا طالب اولانلره نمایان اولسه (یالیت بینی وبینك بعد المشرقین) دیوب كندیلردن انك زیاده بعید اولمسنی تمنی
ایلیه‌لردی واكر آنلره بونی سز بیلورسز دیو سؤال قیله‌لردی كمال نفرتلرندن (اعوذ بالله من معرفتها)
دیو سویلیه‌لردی وانی بیلمكدن بیله اللهه استعاذه ایلیه‌لردی پس شهزاده‌دن مراد واول عجوزهٔ سحاره‌دن مقصود نه
ایدیكنی بوبیانده تعریف ایلمكه شروع ایدوب بیوررلر (دربیان آنكه شاهزاده آدمی بچه است خلیفه زادهٔ خداست
پدرش آدم صفی خلیفهٔ حق مسجود ملائكه وان كمپیر كابلی دنیاست كه آدمی بچه را ازپدر ببرید بسحر وانبیا
واولیا آن طبیب تدارك كننده‌اند بوسرخ شریف انك بیانده‌دركه شهزاده‌دن مراد آدمی بچه در خدای تعالینك
خلیفه زاده‌سیدر اول آدمی بچه‌نك پدری آدم صفیدركه خدای تعالینك خلیفه‌سیدر ملائكه مسجودی یعنی
ملائكه‌نك مسجودی اولان خدای تعالینك خلیفه‌سی آدم صفی حضرتلری اول آدم اوغلنك پدریدر واول كمپیر
كابلیدن مراد دنیادركه آدمی بچه‌یی سحر ومكرله باباسنك مرادندن ومتابعتندن قطع ایلدی حد ذاتنده دنیا
شول سحاره ومكاره‌دركه بو ذكر اولنان كمپیر كابلیدن مكرده اكثر بلكه هاروت وماروتدن اسحردر
كما قال علیه السلام اتقوا الدنیا فوالذی نفسی بیده انها لاسحر من هاروت وماروت) رواه الحكیم عن عبدالله بن
بشر المازنی رضی الله عنهما وانبیا علیهم السلام واولیای كرام اول تدارك ایدیجی طبیبلردركه آدمی زاده‌یی
دنیا سحرندن ومكرندن خلاص ایدیجیدر (مثنوی) ای برادر دانكه شهزاده توی * درجهان كهنه زاده از نوی *
ای برادر بیل كه شهزاده سنسن كه كهنه جهانده یكیدن طوغمشسن یعنی ای برادر بلكه ذكر اولنان
شهزاده‌دن مراد سنسن وسنك حالك عینیله انك حالی كبیدر بوكهنه جهانه‌سن یكیلك عالمندن طوغدك وحق
تعالینك خلیفه‌سی اولان آدم صفینك نسلندن ظهوره كلدك (مثنوی) كابلی جادوین دنیاست كو * كرد
مردانرا اسیر رنك وبو * كابلی اولان جادو بودنیای دنیدركه اومردلری رنك وبونك اسیری ایتدی یعنی بودنیا شول
ذكر اولنان كابلی جادوكبیدركه نیجه مردلری سحر ومكر یله رنك وبویه اسیر ایلدی وزیب وزینتله بونلری الداتدی
تا جمال جانی كورمكدن وانكله انسیت قیلمقدن محروم ایلدی (مثنوی) چون درافكندت درین آلوده رود * دمبدم
می خوان ومی دم قل اعوذ * تارهی زین جادوی وزین قلق * استعاذت خواه ازرب الفلق * بوابیات لطیفه بوسورهٔ
شریفه‌یه اشارت اولوركه حق تعالی حضرتلری حبیب اكرم صلی الله علیه وسلم حضرتلری سحرله زبون اولدقده
بوسورهٔ فلقی انزال بیوردیلر وبوسورهٔ شریفه‌نك سبب نزولی بودركه لبید بن اعصمك قیزلری رسول علیه السلامه
سحر ایدوب چاه ذروانه براقدیلر حضرت جبریل علیه السلام خبر ویروب آنی اخراج ایدوب بوسوره‌لری انك عقده‌لرینه
اوقویوب اوفوردیلر فی الحال دفع اولدی پس جناب عزت امر ایدوب بیوردركه (قل) دی یا محمد (اعوذ) بن صغنورم (برب
الفلق) فلق صبحه دیرلر فرق كبی فعل بمعنی مفعولدر وجمیع ممكناته دخی عام وشاملدر زیرا حق تعالی ظلمت عدمی فالقدر
نور ایجادیله وبراشیایه نظر اولنسه مفلوقدر من وجه مثلا ارضدن نباتات وانهار واشجاری واشجاردن برك وباری
وسحابدن امطاری الی غیر النهایة حق تعالی اخراج واظهار ایلدی (من شر ما خلق) دخی شول شردن كه آنی خلق
ایلدی اول رب الفلق ثقلیندن وغیرهم كائنا ما كان جمیع شروره شاملدر (ومن شر غاسق) ودخی ایل مظلمك

شرندن كه ظلامی روی زمینی طوله‌دره غسقت العین دیرلر قچن باش ایله کوز طولسه (اذا وقب) قچن داخل اولسه اولیلك ظلامی جمیع اشیایه (ومن شر النفاثات فی العقد) دخی شول انسان سواحرك شرندن كه نفخ ایدرلر مع ریق الفم عقود خیوطه النفث النفخ مع الریق پس دنیا سحر سواحردر اصل استعاذه بوندن كركدر كه نیجه مردانی حیله ورنكله مرتبه دین ودیانتدن دوشورر (ومن شر حاسد اذا حسد) ودخی شول حاسدك شرندن كه حسدنی ظاهر قیله معنای بیتین شریفین اولدركه چونكم دنیاسی سحر ایله بوآلوده اولان روده القا ایلیه دمبدم قل اعوذ اوقو واوقورروده چابه دیرلر آلوده اولان رودن مراد بونده شهوات نفسانیه وآرزوی جسمانیه اولور تاكم بوجادولكدن وبو قلقدن قورتله سن رب الفلقدن استعاذه ایلمك دیله قلق اضطرابه دیرلر یعنی چونكم ساحرهٔ دنیاسی سحر ومكر سبیله بوملوث اولان شهوت وحظ نفس شهرنه القا ایلدی كركدركه هردم قل اعوذ سوره سن اوقویه سن وكندی وجودكه اوقوره سن تاكم دنیانك بوجادولكندن وبو الام واضطرابندن خلاص اوله سن فلقك مالكندن یعنی جمیع مفلوق ومخلوقك ربیسندن انك جانبنه التجا ایلمك طریقی استه تاكم سكا استعاذه قیلمغی میسر ایلیه وانك جمیع مخلوقنك شرندن وحاسدك حسدندن وسواحرك سحرندن اول رب الفلقه صغنوب التجا ایده سن بعض مشایخ بوسورتین شریفتینك تلاوت اولدیغی حینده تلاوتی بویله اولمق مستحبدركه (قل اعوذ برب الفلق دیندكدنصكره تكرار (اعوذ برب الفلق) دیوابتدا اولنوب اخرینه دك قراءت اولنه دیمشلر پس بركسه بواسلوب اوزره معوذتینی اكثرا اوقاتده اوقویوب كندی یه اوفوره سه باذن الله تعالی هر مخلوقك ضررندن وساحرهٔ دنیانك شر ومكرندن امین اولوردیمشلردر (مثنوی) زان نبی دنیات راسحاره خواند * كوبافسون خلق رادرچه نشاند * اول اجلدن حضرت نبی علیه السلام سنك دنیا كه سحاره اوقودی زیرا اودنیا افسونله خلقی چاه طبیعتده نصب ایلدی بوحدیث شریفه دخی اشارت اولسه جائزدركه (اتقوا الدنیا فوالذی نفسی بیده انها لاسحر من هاروت وماروت) بیوردیلر دنیانك خلقه افسون ایلمسی مال ومنصبله واكل وشربله ولذایذ جسمانیه ومشتهیات نفسانیه ایله انلری الداوب ضلالات قیوسنه ومعصیت چقورنه براقمسندن كنایت اولور (مثنوی) هین فسون كرم دارد كنده پیر * كرده شاهان رادم كرمش اسیر * دردرون سینه نفاثات اوست * عقدهای سحر رااثبات اوست * آكاه اول قوقش قری فسون كرم طوتر انك كرمیتله اولان دمی شاهلری اسیر ایلمشدركه اول كنده پیرك درون سینه ده نفاثاتی واردر سحرك عقده‌لرنی انك اثبات ایلمسی واردر نفاثات جمع نفاثه‌در نفاثه اوفوریجی ودوكلیجی عورته دیرلر یعنی آكاه اول قوقش قری كبی اولان دنیا زیاده كرم وتیز افسون طوتركه انك حرارتلو تیز اولان نفسی نیجه شاهلری كندی یه اسیر ایلمشدردم وافسون كرمندن مراد مال ومنصب اظهار ایلمسیدر سینه لرك ایچنده اول دنیانك نفاثه لری واردركه درون دلده نفسك سودیكی واشتها قیلدیغی اشیاء فانیه‌نك محبتلری نفاثه اولان نفسلر كبیدركه انسانك قلبنه مكر وافسون ایدوب دنیا طرفنه میل ومحبت ایتدررلر سحرك ومكرك دوكلر ینی اول دنیانك اثبات ایلمسیدر یعنی انسانك قلبنده سحرلر ومكر دوكلرینی اثبات ایلمك اول دنیانك كاریدركه برمرتبه سحر ایلركه انسانك قلبنی شرعا وعقلا زشت وقبیح اولان شیلره عاشق ودیوانه وحدذاتنده برمرتبه لطیف وملیح اولان شیلری اكا قبیح كوستركندینك زیب وزینتن كوستروب عیوب وقبایحن ستر ایلر (مثنوی) ساحرهٔ دنیاقوی دانازنیست * حل سحراوبپای عامه نیست * دنیا ساحره‌سی فی المثل برقوی ودانازندر اول دنیانك سحرینك حلی عوامك پایه‌سیله دكلدر پای بونده پایه معناسنه ویاخود قدرت معناسنه استعاره اولنمشدر یعنی بودنیا ساحره‌سی مثلا برقوی مكر بیلیجی عجوزه‌دركه انك سحرنی ازاله وابطال ایلمك عامه نك قدرتیله میسر دكلدر (م ی) وركشادی عقدا وراعقلها * انبیارا كی فرستادی خدا واكر عقللر انك دوكمنی اچیدی حضرت خدا انبیا علیهم السلامی قچن كوندرردی شول عقده‌لر یكه ساحرهٔ دنیا انسانك نفوسنه وقلوبنه اورروانلری بركونه مكرله بردامه كرفتار قیلور عقول جزویه آنی حل وفتح ایلمكه قادر اوله‌مزلرا كرعقول جزویه اول دنیانك قلبلره اوردیغی كره‌لری فتح ایلمكه قادر اوله‌لردی انبیای عظامی قچن كوندرردی یعنی عقول جزویه اكردنیانك سحرنی ومكرنی ازاله ایلمكه قادر اوله‌لردی حق تعالی ارسال رسل قیلمزدی وبركسه‌نك انبیا علیهم السلامه احتیاجی قالمزدی دیمك اولور (مثنوی) هین طلب كن خوش دم عقده كشا * رازدان یفعل الله ما یشاء * آكاه اول عقده كشا اولان خوش دمی طلب ایله یفعل الله ما یشاء آیت كریمه سنك رازنی بیلیجی خوش دمدن مراد بونده نفسی غل وغشدن پاك اولمش ونفسی جهل وغفلتدن طهارت بولمش وارث حضرت نبی علیه السلام اولان ولی كاملدركه حق تعالی حضرتلرینك هرشیئده كیف ما یشاء تصرف ایلدیكنك رازنی بیلیجی واسرار قضا وقدره عالم اولیجیدر وباذن الله وبقدرته قلوبك عقده‌لرینی حل قیلیجیدر پس خلاصهٔ كلام بویله دیمك

اولوركه هرعقل وفكر صاحبی دنیانك عقده‌لرینی فتح ایلمكه قادر دكلدر ای دنیانك سحرندن ومكرندن آزاد اولمق استین آكاه اول عقده كشا اولان بر كاملی خوش وذاتی دلكش مرشد كاملی طلب ایله كه اول حق تعالی دیلدیكی شیئی ایشلمسنك رازدانی اوله (ویفعل الله ما یشاء ویحكم ما یرید * آیت كریمه سنك سرنی بیله ویدقدرتنده اول خوش دم اولان كامل برآلت اوله تاسنك عقده‌لریكی كشاده ایلیوب قیود دنیویه‌دن سنی خلاص ایلیه دیمك اولور (مثنوی) همچو ماهی بسته است اوبشست * شاهزاده ماندسالی وتوشصت * شصت سال ازشست اودرمحنتی نی خوشی نی برطریق سنتی * اول دنیا ماهی كبی سنی شسته باغلمشدر شاهزاده بریل قالدی وسن انك شستنده التمش یل قالدك التمش یل انك شستندن بلا ومحنتده سن نه خوش سن نه طریق سنت اوزره سن یعنی ای اهل دنیا اول صیاد دنیاسی كندی دام سحرنه وشست مكرنه مقید ایلمشدر شهزاده عجوزهٔ كابلینك سحرنده بریل قالدی وسن ساحرهٔ دنیانك قیدنده التمش یل قالدك اول ساحرهٔ دنیانك شست مكرندن ودام سحرندن التمش یل بلا ومحنتده سن التمش تعبیری اكثر نهایت عمر اولدیغی اعتباریله‌دركه حضرت پیغمبر صلی الله علیه وسلم اعمار امتی ما بین الستین الی السبعین) بیورمشدر انك شست مكرندن برمرتبه بلا ومحنتده سن كه نه دنیاده خوش حال سن نه دینده سنته منسوب اولان طریق اوزره سن بلكه انك مكرندن دین یولنده ضلالتده ودنیاده محنت وفلاكتده سن (مثنوی) فاسقی بدبخت نه دنیات خوب * نه رهیده ازوبال وازذنوب * بدبخت فاسقسن نه سنك دنیاك خوبدرونه وبال وذنوبدن قورتلمشسن یعنی دیندن خارج بدبخت سن دنیاك خوب دكلدركه زیاده حرص وآزكدن آنده راحت وحضورك یوقدر وذنوب ووبالدن دخی خلاص اولمدككه آخرتده ذوق وسرور بوله سن پس (خسر الدنیا والاخرة) آیتنك مفهومنه مظهر اولوب اسیر مكر دنیا اولدیغكدن دنیاده وآخرتده كندیكه راحت قومشسندر (مثنوی) نفخ اواین عقدها راسخت كرد * پس طلب كن نفخهٔ خلاق فرد * تا نفخت فیه من روحی ترا * وارهاند زین وكوید برترا * اول دنیانك نفخی ونفسی بودوكلری محكم ایلدی پس اول خلاق فردك نفخه‌سنی طلب ایله تا نفخت فیه من روحی سنی بومكر دنیادن قورتره ویوقر وكل دیه نفخ لغتده اوفورمكه دیرلر بوراده اكر دنیانك نفخی اولسون واكر حضرت خدانك نفخی اولسون فیض معناسنه‌در وتقدیر كلام بویله دیمك اولوركه اول دنیانك بحسب الظاهر اولان فیض وعطاسی بوسنك قلبكده اولان عقده‌لری وقیدلری محكم ایلدی حتی سنی میخ طبیعتنه قتی باغلدی فاذا كان كذلك اكر قلبكدن بوعقده‌لری حل ایلمك وجانكی قیود دنیویه‌دن خلاص قیلمق استرسك فرد اولان خلاقك نفخه‌سنی ومظهر فیضنی طلب ایله حق تعالینك نفخه‌سندن مراد نفخهٔ الهی اولان روح اعظمك مظهرلریدركه هرعصرده اولان حضرت پیغمبر علیه السلامك وارث كاملی اولان ولیلر ومرشدلردرتاكم بونلرله بومعنایه اشارت ایدوب بیوررلر تا نفخت فیه من روحی قولنك مفهومنك مظهری اولان ولی سنی دنیانك سحرندن ومكرندن خلاص ایلیه وسكا بو اسفل عالمدن كلی خلاص اول وعالم اعلایه ترقی قیل دیو سویلیه بوآیت سورهٔ صادك آخرنده‌در (اذ قال ربك للملائكة) ذكر ایله یا محمد شول زمانیكه ربك ملائكه‌یه دیدی (انی خالق بشرا من طین) تحقیقا بن خلق ایدیجی ام آدمی بالچقدن (فاذا سویته) پس شول وقتده كه بن انك خلقتنی تعدیل وتسویه ایدوب احسن تقویمده تصویر ایلدمسه (ونفخت فیه من روحی) بن نفخ ایلدم روحمدن اول آدمه نفخ روح عبارتدر قبول فیض حقه حصول واستعداددن واضافت تشریف وتفخیمی مشعردر (فقعوا له ساجدین) پس اكا ساجدا اولدیغكز حالده ساقط وافكنده اولك (م ی) جز بنفخ حق نسوزد نفخ سحر * نفخ قهرست این وآن دم نفخ مهر * رحمت اوسابقست از قهراو * سابقی خواهی بروسابق بجو * نفخ سحر نفخ حقدن غیریله یانمز یرا بونفخ قهردر واول دم نفخ مهردر اول خدانك رحمتی قهرندن سابقدر سابقلق استرسك یوری سابق طلب ایله یعنی نفخ الهیدن وفیض الهینك مظهری اولان ولیدن غیری دنیانك سحرینك اثرنی یاقمزوانك مكرنی وضررنی فیض الهیدن غیریسی خراب ایدوب یقمز زیرا بودنیانك سحری حق تعالینك قهرینك نفخی واثریدر واول واینك نفسی وكلامی حق تعالینك مهرورحمتنك نفخی وفیضیدر پس برشیئك دفعی ضدیله میسر اولور دنیانك مكری وسحری آثار قهریه‌درونی وواینك نفسلری ونفسلری آثار مهریه ونفس رحمانیه‌در پس دنیانك مكروضررینك محو وافناسی آثار لطفیه اولان ومظهر نفخهٔ الهی كامل ولیلرك كلاملریله وارشاد سعادت انجاملریله ظهوره كلور زیرا اول اللهك رحمتی انك قهر وغضبندن بیچون وبی چكونه سابقدر (سبقت رحمتی علی غضبی) حدیث شریفی بومعنایه دلیل واثقدر پس ای طالب حق اولان عاشق اكر سابقلق استرسك یوری رحمت الهیه‌یه مظهر وكندی عصرینك پیغمبری كبی اولان بر سابقی طلب ایله تا انك یمن صحبتیله ودعا وهمتیله سنده دخی سابقلردن

اوله سن وهر قرنده البته نيجه سابقلر واردركه هيچ برقرن اكر زمان اولده اولسون واكرشمديكى عصرده اولسون حق تعالينك سابق اولان قوللرندن خالى دكلدر (كما قال عليه السلام لكل قرن سابق) رواه انس وقال عليه السلام لكل قرن من امتى سابقون) رواه عمر كذا قال ابونعيم فى الحليه) بونلر حق تعالينك شول مقرب اولان بنده لريدركه (السابقون السابقون اولئك المقربون) آيت كريمه سيله بونلره اشارت اولنمشدر هركيم بونلره مائل اولسه وصحبتلرينه داخل اولوب خدمت قيلسه اول دخى معناسابقلردن ومقربلردن قيلنمشدرنته كم حضرت نبى صلى الله عليه وسلم حضرت على كرم الله وجهه ورضى الله عنهه خطابا غيرى امتنه ارشادا بيورمشلردر (ياعلى اذاتقرب الناس الى خالقهم بانواع البرفتقرب الى الله بانواع العقل لتسبق الناس درجة وزلفى عندالله فى الدنيا والاخرة (مثنوى) تارسى اندر نفوس زوجت * كاى شه مسحور اينك مخرجت) تاكيم نفوس زوجته يعنى تزويج اولنان نفوسه وانلرك ساكن اولديغى مرتبه يه ايريشه سن زيرا اى مسحور اولان شاه اشته سنك مخرجك بو بيت سورهٔ كورتده اولان (واذا النفوس زوجت آيت كريمه سنه اشارت اولور اولى وآخر ينك تفسيرى جامع الآيا تده وسائر تفاسيرده مذكور اولمشدر وبونده اهل تفسير بويله ديمشلردركه ودخى شول وقتده كه نفسلر جسدلرله جفت اولنه لر وياخود عمللر يله وياخود نفوس مؤمنين حوريلر ونفوس كافرين شياطينله وياخود صالحك نفسى صالحلرله وطالحك نفسى طالحلرله تزويج اولنه لر پس بو بيتده توضيح معنى وتقرير نحوى بويله ديمك اولوركه اى طالب سبقت اولان سالك سبقت استرسك يورى برسابق طلب ايله تاكم ازواج مطهره ايله تزويج اولان نفوس مقدسه زمره سنه واصل اوله سن زيرا اى دنيانك سحريله مسحور اولان شهزاده اشته سنك مخلصك بودركه ذكر اولندى مادامكه برسابق ومرشد صادقى طالب اولميه سن واكا خدمت قيلميه سن دنيانك سحرندن ومكرندن خلاص اوله مزسن وازواج مطهره ايله تزويج اولان نفوس مقدسه مرتبه سنه ايره مزسن پس ساحرهٔ دنيانك حبسندن خلاص اولمق ايچون برمخرج استرسك اشته مخرج بودركه ذكر اولندى (مثنوى) با وجود زال نايد انحلال * در شبيكه ودر بر آن پردلال * زال عجوزه نك وجوديله سحره انحلال كلمز شبيكه ده واول پردلالك قتنده انحلال جوزلمكه ديرلر شبيكه آغه وطوزاغه ديرلر دلال نازوشيوه يه ديرلر يعنى اى طالب حق مادامكه زال دنياسنك قتكده موجود اوله وسن اول شيوه وپرناز اولان سحاره نك قتنده وانك دام سحرنده مقيد اوله سن سنك وجودكده اولان عقده لره انحلال كلمز وسنك عقلك وقلبك انك دام سحرندن وقيد مكرندن خلاص اولمز ونفسك زوجهٔ مطهره نك وصالنى بولمز زيرا اول زوجهٔ مطهره وجميله نك وصالنه طريق بو عجوزهٔ دنيايى ترك ايلمكدر اكر بونك تركى اولمسه انك وصالى اله كلمز (م ى) نى بكفتست آن سراج امتان * اين جهان وان جهان را ضرتان * اول امتلرك سراجى ديمشميدر يعنى ديمشدر بو جهانه واوجهانه ضرتان بو بيت لطيف بو حديث شريفه اشارتدر حضرت نبى عليه السلام بيورمشلردر الدنيا والاخرة ضرتان فبقدر ماترضى احداهما تسخط الاخرى) ضره قومه يه ديرلر يعنى شول ايكى عورته ديرلركه بر كيسه نك تحت نكاحنده اوله برى برينه ضد اولوب ضرر وبرديكيچون ضره دينلمشدر هربار كه برين راضى ايليه سن بر آخرى غضبناك اولور پس دنيا ايله آخرت ايكى قومه عورت كبيدر هرقنغى جانبنه التفات زياده ايدوب آنكله مقيد اولسك اول براخر جانب سندن متباعد ومتجانب اولمق مقرردر (م ى) پس وصال اين فراق آن بود * صحت اين تن سقام جان بود پس بو جهانك وصالى اول جهانك فراقى اولور بو جسم وتنك صحتى دل وجانك سقامى اولور يعنى بو جهانك وصلتى وبونك دولت وعزتنك محبتى اول جهان آخرتك فراقنه سبب اولور كذلك بو تنك صحتى وراحتى جانك سقامتنه سبب اولور زيرا هر باركه تن صحتده اولسه ونعمته وراحته اشتغال قيلسه جانك خسته لكنه سبب اولور اما تن شكسته اولسه جان حق تعالى يه متوجه اولمغله وتضرع ونياز قيلمغله صحت بولور وقوى اولور (ولهذا قال صلى الله عليه وسلم اذا احب الله عبدا ابتلاه ولا خير فى عبد لايذهب ماله ولا يسقم جسمه (مثنوى) سخت مى آيد فراق اين ممر پس فراق آن مقر دان سخت تر * بو ممرك فراقى سكا سخت كلور پس اول مقر فراقنى سخت تر بيل يعنى بو جهان برممر ومعبر وفى المثل بر رهكذردر چونكم بو جاى كذردن مفارقت ايلمك سكا مشكل وشديد كله پس اول دار القرارك ومكان پايدارك فراقى نه مرتبه سخت ومشكلتر كلور بوندن قياس ايله (مثنوى) چون فراق نقش سخت آيد ترا * تا چه سخت آيد ز نقاش جدا * چون نقش وصورتك فراقى سكا سخت ومشكل كله تاكم آنك نقاشندن جدا اولمق نه مرتبه سخت كلور بوندن فهم ايله (م ى) اى كه صبرت نيست از دنياى دون * چونت صبرست از خداى دوست چون * اى غافل كه سنك دون ودنى دنيادن صبرك يوقدر پس سنك خدادن صبرك نيجه وار اى دوست نيجه يعنى دنياى دوندن سكا صبر ايلمك مشكل اولجق خداى بيچوندن صبر ايلمك دخى سخت ترومشكلتر اولور زيرا انواع صبرك زياده اشدى

خدادن صبر ايلمكدر نته كم (مثنوى) چونكه صبرت نيست زين آب سياه * چون صبورى دارى از چشمهٔ اله * چونكم سنك صبرك بو آب سياهدن بوقدر چشمهٔ الهيدن نيجه صبورلك كتوررسن يعنى دنيانك لذايذى وحظوظى فى المثل چشمهٔ سياه كبيدر وآخرت نعمتنه نسبت آب شور كبيدر وحق تعالينك لقاسنى مشاهده ايلمك وجنانته كيرمك آب حيات واكبر سعادتدر چونكم سياه آب كبى اولان دنيانك لذاتندن صبر ايلمكه قادر دكلسن حق تعالينك لطفى وكندى عاشقلرينه اولان فيض وعطاسى چشمه سندن نيجه صبر طوترسن معلوم اولديكه يوم آخرتده انك فراقى نيجه يوزبيك مرتبه بو دنيانك فراقندن زياده تلخ ومولمدر (مثنوى) چونكه بى اين شرب كم دارى سكون * چون ز ابرارى جدا وز يشربون * چونكم بو شرب بسز سكون طوتمزسن ابراره منسوب اولندن وانلرك شربندن نيجه جداسن يعنى بو دنياده اولان اكل وشرب بسز سكون طوتمزسن وصبرا يتمزسن آخرت اولدقده وحق تعالينك ابرار قوللرى مزاجى كافور اولان شرابك كاسندن نوش قيلدقده سن اكا منسوب اولان شرابدن وانك شربندن نيجه جدا اولورسن ونوجهله صبر قيلورسن حق تعالى سورهٔ انسانده بيورر (ان الابرار يشربون من كأس كان مزاجها كافورا عينا يشرب بها عباد الله يفجرونها تفجيرا) يعنى تحقيقا ابرار ونيكوكار اولان بنده لر شو شرابك كاسندن ايچرلركه انك مزاجى جنته منسوب اولان كافور اوله ياخود كافور جنت ايچره برلطيف وبياض آبك اسمى اوله كه ابرارك ايچدكارى شرابه آنى خلط ايليه لر كافور جنت ايچنده بر عيندركه اندن اللهك ابرار قوللرى ايچرلر واول عباد الله اول عينك صوينى هرنه جانبه استرلرسه تفجيرا تمكله تفجير ايدرلر (م ى) كر ببينى يك نفس حسن ودود * اندر آتش افكنى جان ووجود * جيفه بينى بعد از ان اين شرب را * چون ببينى كروفر قرب را * اكر برنفس حضرت ودودك حسن وجمالنى كوريدك جان ووجودى آتشه براغوردك اندنصكره بو شربى جيفهٔ ناپاك كورردك چون قرب الهينك كروفرنى كوره سن يعنى اكر برنفس اول مودود حقيقى ومحبوب ذاتينك حسن باكمالنى كوريدك وكنديكى انك مشاهده سنه ايركوريدك وجوديكى وجانكى آتش عشقه براغيدك وكنديكى رياضت وعبادتله افنا ايديدك اندنصكره بو يمكى وايچمكى جيفه كوريدك چونكم قرب الهينك كروفرنه نظر ايركوريدك مادامكه حضرت حقك قربنه ايرميه سن وانك جمال باكمالنى كورميه سن بو دنيايى حد ذاتنده نه مرتبه حقير ودون ايديكنى بيلمزسن وبو اكل وشربى ترك قيلمزسن ديمك اولور (مثنوى) همچو شهزاده رسى در يار خويش * پس برون آرى ز پا تو خار خويش * جهد كن در بيخودى خود را بياب * زودتر والله اعلم بالصواب * اول شهزاده كبى كندى يارينكه ايريشورسن پس اياغكدن كندى ديكنكى سن طشره كتوررسن يعنى چونكم كروفر وقرب حقى كوره سن اندنصكره بو اكل وشربى جيفه كوررسن مذكور اولان شهزاده كبى كندى يارينكه ايريشورسن پس كندى جانك اياغندن خار فراقى كتوررسن يعنى سنك جان ودلكه اضطراب ويرن وغم والم ايركورن صفتلريكى محو وازاله ايدرسن ديمك اولور پس امدى جهد ايله كنديكى بيخودلقده بول على الفور والله صوابه اعلمدر يعنى (يا ايها الذين امنوا اتقوا الله وابتغوا اليه الوسيلة وجاهدوا فى سبيله لعلكم تفلحون) آيت كريمه سنك فحواسى اوزره الله يولنده جهد ايله واكا وسيله طلب ايله حتى برمرتبه يه ايره سن كه بيخود اوله سن وبيخودلق وفنانك مرتبه سنده كندى حقيقت ذاتكى بوله سن وبو خصوصده تأخير ايلمه بلكه عسى ولعل يى دخى ترك ايدوب على الفور تشمير اذيال ايدوب مجاهده يه شروع ايله تاغفلتله فرصت ضايع اولميه كما قال ابن الفارض (بيت) وعد عن قريب واستجب واجتنب غدا * اشمر عن ساق اجتهاد بنهضة * وكن صارما كالوقت فالمقت فى عسى * واياك علّ فهى اخطر علة * (مثنوى) هرزمانى هين مشو با خويش جفت * هرزمان چون خر در آب وكل ميفت * از قصور چشم باشد اين عثار * كه نبيند شيب وبالا را چهار * اكاه اول هر برزمان كندكله جفت اولمه هرزمان خر كبى آب وكل ايچنه دوشمه زيرا بو سورچمك چشمك قصورندن اولور زيرا اينيشى ويوقشى چهار وآشكارا كورمز بو بيت بعض نسخه ده اختلاف اوزره واقع اولمشدر مثلا چهار يرينه كوروار واقع اولمشدر وبعض نسخه ده عثار يرينه عشور ومصرع ثانيده كه نبيند شيب وبالا را از دور واقع اولمشدر بعض نسخه ده دخى دور واقع اولمشدر لكن قفى مناسب دكل وخلاصهٔ كلام اولدركه اى سالك آكاه اول هر برزمان كندى نفسكله جفت اولمه زيرا (ان النفس لامارة بالسوء) در وهرزمان خرلر كبى اكل وشرب آب وكلنه ومعصيت بالجغنه دوشمه وطريق مستقيمدن شاشمه بو طيره نوب دوشمك وطريق حقدن شاشمق نظرك قصورندن وعقلك نقصانندن اولوركه طريق الهيده اولان اينيشى ويوقشى ايراقدن كورمز وآنده اولان مزالق اقدامى وورطات افهامى آشكارا مشاهده قيلمز ولهذا سقوط وعثاردن خالى اولمز (مثنوى) بوى پيراهان يوسف كن سند * زانكه بويش چشم روشن مى كند * صورت پنهان وآن نور جبين * كرده چشم انبيا را دوربين * يوسف عليه السلامك

پيراهاننك بويى كنديكه سنداليه زيرا كه آنك بويى چشمى روشن ايلر پيراهن وپيراهان ايكيسى بيله لغتدر صورت
پنهان واول نور جبين انبيا عليهم السلامك كوزنى دوربين وزياده كوربجى ايلمشدر يعنى اى سالك راه الهى اكر سقوط
وعثاردن نجات بولمق وروشن چشم ودوربين اولمق استرسك يوسف حقيقتك پيراهننك رايحه سنى كنديكه سنداليه
يوسفدن مراد حق سبحانه وتعاليدر وانك پيراهنندن مراد كلام شريفيدركه رايحۀ روحانيه ايله وفايحۀ ربانيه ايله
پرومالامالدر زيرا كلام متكلمك صفتى وصفت موصوفك لباسى كبى اولديغى ملابسه ايله حضرت محبوب حقيقتك
نفحات ذاتيه وروايح صفاتيه سى فى المثل پيراهن كبى اولان كلمات قدسيه سنه تأثير قيلمشدر واول كلمات
طيبه روايح الهيه ايله معنبر ومعطر اولمشدر حضرت يوسف عليه السلامك پيراهننك رايحه سى يعقوب عليه السلام
حضرتلرينك حزن وغملردن بياض اولمش كوزنى نيجه روشن ايلديسه وبشير كلوب اول پيراهنى انك يوزنه القا قيلوب
اول پيراهنك رايحه سندن انك كوزلرى نيجه روشن اولوب بصير اولديسه كلام اللهك دخى رايحۀ معنويسى يعقوب
عليه السلام كبى حزن وغمدن نابينا اولان عاشق ومشتاقلرك چشمنى روشن ايلر اول صورت پنهانى يعنى صفات
نهانى ونور جبين يعنى جمال رب العالمين انبياى عظامك بصر بصيرتلرنى دوربين ايلمشدر صورت پنهاندن
مراد صفات الهيه دركه (ان الله خلق آدم على صورته) حديثنى علما ومشايخ اى على صفاته ديمكله تفسير ايلدكلرى
بومعنايه دلالت ايدر نور جبيندن دخى مراد رب العالمينك جمالى نورى اولور پس صفات نهانى ونور جمال ربانى
انبياى عظامك واولياى كرامك چشم دللرنى زياده كوربجى وحقايق اسرارى مشاهده قيليجى ايلمشدر
ديمك اولور (مثنوى) نور آن رخسار برهاند ز نار * هين مشو قانع بنور مستعار * چشم را اين نور حالى بين كند
جسم وعقل وروح را كركين كند * اول رخسارك نورى سنى ناردن قورتر مستعار اولان نوره قانع اولمه زيرا كوزى
بو نور مستعاره حالى بين ايلر جسمى وعقلى وروحى كركين ايلر اول وجه حقيقتك وجمال رب العالمينك نورى سنى
اولا نار شهوت وغضبندن وثانيا آتش دوزخ پراهيدن خلاص ايلر آكاه اول بو عاريتى اولان نوره قانع اولمه نور
مستعاردن مراد بونده ظاهرى كورمكه وحالى كوسترمكه سبب اولان علم رسمى ودخى عقل معاش ودخى صورى
ودنيوى اولان حظوظ ولذايذدركه بونلرك بقاسى اولمديغى جهتدن ونفسه روشنالك ويرديكى حيثيتدن نور
مستعار كبيدر بو نور مستعاركه مراداندن علم رسمى وياعقل جزوى اوله وياخود حظوظ نفسانى ولذات دنيا اوله
انسانك چشمنى حالى بين ايلر وانجق صورت ظاهرى كوستريجى قيلر وجسمى وعقل معادى وروح پرشادى اوبوزايلر
يعنى خسته ومريض قيلر ديمك اولور (مثنوى) صورتش نورست ودر تحقيق نار * كر ضيا خواهى دو دست ازوى بدار
كرچه اول نور مستعارك صورتى نوردر حقيقتده ناردر اكر ضيا استرسك ايكى الكى اول نور مستعاردن كير وطوت
اول علم رسمى وعقل جزوى كه صورتا علم وعقل كبيدر اما عند التحقيق عين جهل وغفلتدر وكذلك حظوظ
نفسانى ولذايذ دنيوى اكرچه صورتا نعمتدر ولكن معنا محنت وزحمتدر پس بونلر صورتا نور وعند التحقيق
نار كبيدر اكر حقيقتده قائم بالذات اولان نورى وفانى اولمين ذوق وسرورى استرسك ايكى الكى اول عاريتى
اولان وسنى حالى بين قيلان نور مستعاردن كيروطوت تاكم آخر بين اوليجى نور الهى وضياى ربانى سنك قلبكده ظاهر
اوله ديمك اولور (م ى) دمبدم بررو فتد هر جا رود * ديده وجانى كه حالى بين بود * هر قنده كه كيدر دمبدم يوزى اوزره
دوشر اول برديده وجانكه نقد وحالى بين اوله يعنى شول برديده وشول جانكه همان نقد حالى كوريجى اوله وعاقبت بين
اولميه وهر شيئك آخرنى انديشه قيلميه هرنه جانبه كيدرسه وطريق الهيدن هرنه سمته توجه ايدرسه هميشه يوزى
اوزره دوشر وعثار وسقوطدن خالى اولميه راه حقه افتان وخيزان كيدر (م ى) دوربيند دوربين بى هنر * همچنان كه
دور ديدن خواب در) بى هنر اولان دوربين ايراق كورر انجلين كه بركسه خوابده ايراق كورر خواب دردر خواب تقديرنده
اولور بو بيت سؤال مقدره جواب موقعنده واقع اولمشدر كانه برسائل ديركه نور مستعاركه اندن مراد علم رسمى
وعقل جزويدر انسانى حالى بين ايلر دوربين ايلمز ديديكز علم رسمى وعقل جزوى صاحبلرينك ايچنده شول قدر دقت
ايديجى دوربينلر واردركه انلرك تصور ايلديكى دقيق معنالرى كمسه كوره من واكا نظر ايركوره من جواب
بيوررلر نعم اول حقيقتده هنرسز اولان دوربين ايراق كورر ودقيق معنيلره نظر اير كورر انجلين كه بركمسه خواب
ايچره دور كورر وعقلدن وفكردن خارج اولان يرلره ومعنيلره نظر اير كورر ولكن آنك كورديكنه اعتبار اولمز زيرا آنك
كورديكى صور خياليه در وسراب بقيعه در نتيجه وحقيقتدن خاليدر پس غايه دن مخاطبه التفات ايدوب اسير نور
مستعار اولان دوربين وبى هنرلره خطاب ايدوب بيوررلر (مثنوى) خفته باشى برلب جو خشك لب * مى دوى سوى
سراب اندر طلب * دورمى بينى سراب ومى دوى * عاشق آن بينش خود مى شوى * مى زنى در خواب با ياران تولاف

كه منم بينادل وپرده شكاف * نك بدان سو آب ديدم هين شتاب * تا رويم آنجا وآن باشد سراب * اى عقل جزوى
وعلم رسمى صاحبى سنك دوربين اولديغك فى المثل اكا بكزركه ايرماق كنارندن تشنه وخشك لب خفته اولسن طلبده
سراب جانبنه آب ديو يله سن سرابى ايراقدن كوررسن ويلرسن اول كندى بينشكه عاشق اولورسن واقعه ده يارانكه
سن لاف اوررسن بويله ديوكه بينادل وپرده شكاف بنم ايشته اول جانبده آب كوردم آكاه اول سرعت ايله تا اول محله
كيده لم حال بوكه اول سرابدر يعنى اى عقل جزوى وعلم رسمى صاحبى سنك بيلمالك ودور بين اولملغك اكا بكزركه برچايك
كنارنده خشك لب وصوسز ياتمش اولسن ونوم حالنده بر پرده سراب كوروب آنى آب صانوب زياده طلبده اول سراب
جانبنه يله سن واقعه ده سرابى دوردن كوررسن واول جانبه يلرسن كنديكك اول بينشنك وجنبشنك عاشقى اولورسن
بيلمزسنكه اول كورديكك سرابدر وبينش وجنبشك وفكر ودانشك خيال وخوابدر مع هذا انك خيال وخواب
ايديكن بيلميوب عالم خوابده كندى يارانكه لاف وكزاف اوررسن بويله ديوكه بنم كوكلم كوزى كوريجى وپرده لرى شق
ورفع ايدوب وراى حجابده اولان علوم وفهومى بيليجيدر ودخى ديرسن كه ايشته فلان محلده آب كوردم اى ياران
آكاه اولك وانى نوش ايلمكه سرعت قيلك تاكيم اول جانبه كيده لم واول آبى نوش ايده لم حال بوكه اول آب كورديكك
عين سراب درو بو دانش وبينشك خيال وخوابدر كركدر خواب غفلتدن بيدار اوله سن وخيالات كورمكدن كذر
قيله سن تاكم كندى قتكده اولان آب حيات ايرماغنى بوله سن واندن نوش ايليه سن (مثنوى) هر قدم زين آب
تازى دورتر * دودوان سوى سراب باغرر * عين آن عزمت حجاب اين شده * كه بتو پيوسته است وآمده * هر قدم
بو آب حيات معنويدن دورتر چاپرسن باغرور اولان اول سراب جانبنه بيليجى اولديغك حالده دودوان دوان
تقديرنه دركش كشان كشان تقديرنده اولديغى كبى غرر غرور معناسنه درسنك اول عين عزمك بونك حجابى
اولمشدركه سكا پيوسته درو سكا كلمشدر يعنى هر باركه خواب غفلت ايچره صور خياليه كورمكه رغبت قيله سن وقيل
وقالده رقيق ودقيق معنالر بولمغه قاصد اوله سن هر قدم وهر دم بو آب حيات معنويدن بعيدرك چاپرسن ود ورتر
اولورسن الدايجى اولان سرابك جانبنه كتديكك حالده كه اول سنك كورديكك صور خياليه وبيلديكك معانئ دقيقه
سراب بقيعه كبيدر سنك اول خيال جانبنه وقيل وقالده بولديغك معناى بى مآل وجاه ومال سمتنه اولان عزيمتك
بوسكا پيوسته اولان ومتصل كلان آب حيات معنويه نك حجابى اولمشدر (مثنوى) بس كسا عزمى بجايى ميكند *
از مقامى كان غرض در وى بود * چوق كمسه بر يره عزم ايلر بر مقامدن كه اول غرض انك وجودنده اولور
يعنى چوق كمسه بو مقامدن بر آخر يره بر عظيم عزيمت ايلر بعض غرض ومقصود ايچون كه اول غرض انك كندى
وجودنده حاضردر (كما قال الله تعالى وفى انفسكم افلا تبصرون) يعنى جهانده هر نقدر شئ وار ايسه انك نمونه سى
سزلك نفسلريكزده واردر پس سزانى نيچون كورمز سز انسان نفس الامرده بر عالم كبرى ونسخۀ عظمادر هرنه طلب
ايلرسه كنديدن بولمق قابلدر پس كركدركه كنديدن غافل اولميه وطريق مستطيله صاحبلرى كبى حق كنديدن
دور ومهجور بيلوب انك تقربنه ووصالنه بر مرتبه تعين ايدوب اول مرتبه يه عزيمت قيلميه بلكه (ونحن اقرب
اليه من حبل الوريد) مقتضاسنجه انى كندى يه حبل وريدندن اقرب بوله (وهو معكم اينما كنتم) فحواسنجه هرنه
مكانده وهرنه حالده اولسه آنى كنديله بيله بيله (مثنوى) ديد ولاف خفته مى نايد بكار * جز خيالى نيست دست ازوى بدار
خوابناكى ليك هم بر راه خسب * الله الله بر ره الله خسب * تا بود كه سالكى بر تو زند * از خيالات نعاست بر كند
خفته نك ديد ولافى كاره كلمز بر قورى خيالدن غيرى دكلدر الكى اندن طوت خوابناك كسن ولكن هم ره اوزره اويو
زنهار وزنهار راه حق اوزره اويو الله الله اكر اتق الله اتق الله معناسى مراد اولورسه زنهار وزنهار معناسى ويريلور اما الله
حقيچون الله حقيچون ديمك دخى جائز اولور تا اوله كه بر سالك سكا اوره وكندويى مقارن قيله سنى نعاس خيالاتندن
قوپره نعاس اويقويه ديرلر يعنى مادامكه سن خواب غفلتده اوله سن وحقيقت حالى كوردم ديو لاف اوره سن خفته نك
كورمسى وكوردم ديو لاف اورمسى كاره كلمز ومعتبر اولمز نائمك كورمسى بر خيالدن غيرى دكلدر الكى اندن كيرو
طوت واول كورمكدن رجوع ايت كه انك فائده سى يوقدر اكرچه خوابناك كسن ويا نمق استرسن لكن هم بو يولده يات
زنهار وزنهار غيرى برده ياتمه الله يولى اوزره يات اول اجلدن كه تا اوله كه بر سالك راه حق كندويى سكا اوره سنى بيدار
قيله خيالات خوابدن قوپره وخلاص قيله وفى الحقيقه بركسه خوابناك اولوب غفلت اويقوسندن خلاص اولمغه
قادر اولمزسه بارى ينه الله يولنده خوابناك اولمق وانك اولياسنك طريقنده استراحت قيلمق غيرى برده خوابناك
اولمقدن هر وجهله اوليدر زيرا غيرى برده ياتسه (مصرع) خفته را خفته كى كند بيدار) قولنك موجبنجه * غيرى
خفته لر انى ايقاظ ايلمكه قادر اوله مزلر اما الله يولنده ياتسه يعنى انك اولياسندن برينك طريقنى اختيار ايدوب

انده استراحت ایتسه اول طریقك بیدار اولان سالکلری البته اکسك دکلدر برکون برینه مرحمت کلوب
اول راه حقده خفته اولنه کندوبی اوروب انی اویاندیررو خواب غفلته متعلقه اولان خیالاتدن وبی معنی یره اضغاث
احلام کورمکدن خلاص قیلر چونکم خواب غفلتدن قورتله ویقظه وانتباه مرتبه سن بوله اول کوردیکی وبیلدیکی
وبولدیغی شیلری ترك ایدوب انکله راهه بیله سالك اولور ونیجه منازل ومقاماتی کچوب عاقبة الامر مقصودنی بولور (م ی)
خفته را کر فکر کردد همچو موی * او ازان دقت نیابد راه کوی * فکر خفته کر دوتا وکرسه تاست * هم خطا اندر خطا
اندر خطاست * مثلا خفته نك فکری اکر موی کبی دقیق اوله اول خفته اول دقتدن محله نك یوانی بولمز خفته نك
فکر واندیشه سی اکر ایکی قاتدر واکر اوج قاتدر هم خطا ایچره خطادر یعنی مثلا بر خواب غفلتده
یاتمش کسه نك فکری قیل کبی اینجه اولسه وهر فنده وهنرده دقیق معنالر دوشونسه ونازك خیالار قیلسه اول
خواب غفلتده خفته اولان کسه اول وقتده اول فکرندن حقیقت محله سنه یول بوله مز ومجرد اول فکر یله
وامعان نظر یله طریق حقه سلوك قیله مز زیرا خفته اولان کسه نك فکری کرك بر قات اولسون کرك ایکی قات
اولسون کرك اوج قات اولسون وعدد هنرده موشکافلر وخرده دانلر مرتبه سن بولسون هم قات قات خطا ایچره در
زیرا نائم اولان کسه نك فکری وعقلی اصابت ایده مز وحقیقت حالی مشاهده ایلمك سمتنه کیده مز بلکه هرنه کوررسه
وکوردیکنده تحقیق اصابت ایلدم دیو تصدیق قیلورسه ینه خطای محضدر وظن وخیالدر حقیقت حالی کورنلر
خواب غفلتدن بیدار اولان ارنلردر (مثنوی) موج بروی می زند بی احتراز * خفته پویان در بیابان دراز * خفته
می بیند عطشهای شدید * اب اقرب منه من حبل الورید * موج آنك اوزرینه بی احتراز اورر خفته ایسه بیابان
درازده آب ایچون پویاندر خفته اولان کسه منامنده شدید عطشلر کورر آب اکا حبل وریدندن اقربدر یعنی اول
کسه که خواب غفلته مبتلا اولمشدر امواج بحر حقیقت احترازسز اول غافلك وجودنه هردم اورر وآب حیاتك
تلاطمی انك قلبنه وروحنه همیشه طوقنور لکن اول خفته کندینك وجودنده اولان اول امواج دریای الهیدن
غافل اولوب دنیانك اوزون بیابانلرنده حتی اررواننك آب وصالنه آرزو قیلور وخواب غفلت ایچره آب وصال حقه
شدید عطشلر وعظیم تشنه لکلر کورر ومقصودنی کندیدن بعید ظن ایلیوب عظیم اشتیاقلر وآه وزاریلر قیلور
عجبا مقصودمی نیجه بولورم واندن نوجهله ریان اولورم دیو طول ودراز تفکرلر قیلور حال بوکه مقصودی اولان
آب حقیقت اکا بوینی طمرندن قریبتردر (کما قال الله تعالی ولقد خلقنا الانسان ونعلم ما توسوس به نفسه
ونحن اقرب الیه من حبل الورید) الحاصل مقصودی کورمکه خواب غفلتدن بیدار اولمق وبصر بصیرتی کشاده
قیلمق لازم اولنلردندر برکسه نك که بصر بصیرتی کشاده اوله سائر ناسه قحط وغلا اولسه اول صافی نعمت وعطا
کوررنه کم بو بیانده اولان زاهد بینادل بویله کوردی (حکایت آن زاهد که در سال قحط شاد وخندان بود بامفلسی
وکثرت عیال وخلق می مردند از کرسنکی کفتندیش چه هنکام شادیست که هنکام صد تعزیه است کفت مرا باری
نیست (مثنوی) همچنان کان زاهد اندر سال قحط * بود او خندان وکریان جمله رهط * انجلین که او زاهد سال قحط
ایچره اوخندان ایدی وجمله رهط کریان ایدی رهط قومه دیرلر یعنی آب حیوانی وفیض ربانی انسانه حبل وریدندن
اقرب ایکن آنی کورمیوب بیابان اوهام وخیالاته دوشوب آب مقصوددن غافل اولدقلری ایچره ناله وکریه
قیلدقلری کبی اول زاهد دخی سال قحط ایچره بینادل اولوب کندی یه حبل وریدندن اقرب اولان تجلیات الهیه یی
وفیوضات ربانیه یی مشاهده قیلدیغندن اوتری خندان ایدی وسائر جماعت خفته وحقیقت حالی مشاهده
ایلمکدن غافل ونابینا اولدقلری اجلدن انلره قحط کورینوب کریان اولدیلر (مثنوی) پس بکفتندش چه جای
خنده است * قحط بیخ مؤمنان برکنده است * پس کندی عصرنده اولان جماعت اول زاهده دیدیلر نه خنده نك
بریدر قحط مؤمنلرك اصل وبیخنی قوپرمشدر یعنی بو قحط وغلا چوق مؤمنی هلاك ایلمشدر پس بو محلده کولمك یری
دکلدر (مثنوی) رحمت از ما چشم خود بر دوخته است * ز آفتاب تیز صحرا سوخته است * رحمت حق کوزنی
بزدن دکمشدر تیز وپر حرارت آفتاب صحرایی یاقمشدر رحمت بونده مضاف مقدر اولوب ذو رحمت اولان خدا بزدن نظر
عنایتی اورتمشدر دیمك جائزدر لکن اولی اولان رحمتدن مراد باران اولوب معنی حق تعالینك باران رحمتی بزدن کوزنی
یومشدر یعنی عینی اخفا ایدوب ستر ایتمشدر عالمده رطوبت قالمدیغندن آفتاب تیز صحرایی یاقمشدر (مثنوی) کشت
وباغ ورز سیه استاده است) در زمین نم نیست نه بالا نه پست * زرع وباغ واوزم چبوغی سیاه طورمشدر حرارت شمسدن
زمینده نم یوقدر که نه اچقده ونه یوکسکده یعنی جهان آفتابك حرارتندن یانوب قورودی وشیب وبالاده رطوبت
قسمی قالمدی (مثنوی) خلق میمیرند زین قحط وعذاب * ده ده وصد صد چو ماهی دور از آب * خلق بو قحط وعذابدن

اولورلر اون اون ویوز یوز آبدن دور اولمش ماهی کبی (مثنوی) بر مسلمانان نمی آری تو رحم * مؤمنان خویش ویك
تن لحم وشحم * مسلمانلر اوزره سن رحم کتورمزسن حال بوکه مؤمنلر بر برینه اقربادر وجمله سی شحم ولحم صاحبی
بر تندر نته کم حضرت نبی علیه السلام بیوردی (المؤمنون کرجل واحد ان اشتکی راسه اشتکی کله وان اشتکی عینه
اشتکی کله رواه النعمان بن بشیر (مثنوی) رنج یك جزوی ز تن رنج همه است * کردم صلحست باخود ملحمه است
تندن بر جزو ولك رنجی دوکلی تنك رنجیدر اکر صلح وقتیدر وياخود جنك وجدل وقتیدر ملحمه جنکه دیرلر یعنی
برکسه نك بدنینك بر جزوی رنجور اولسه دوکلی اعضاسی متألم اولور وجمیع اعضا بر عضوده موافقت قیلور اکر
صلح دمنده اولسون وياخود جنك وجدل دمنده اولسون چونکم نفوس مؤمنلر واحد حکمنده اولیحق بر برینه
بر آخرینه ایلك حالنده وکتولك حالنده موافقت ایتمك لازمدر دیدیلر (مثنوی) کفت در چشم شما قحطست
این * پیش چشمم چون بهشتست این زمین * اول زاهد بونلره جواب ویروب دیدیکه بو بلا وغلا که سزه مسلط اولدی
سزك کوزیکزه قحط وغلادر اما بنم کوزم اوکنده بو زمین جنت کبیدر یعنی بو ظاهرده اولان قحط وغلا سز حقیقت بین
اولمدیغکزدن اوتری کوزیکزه قحط وغلا کورنمشدر اما حق تعالی حضرتلری بنم بصر بصیرتمی کشاده قیلدی
پس بو زمین بکا جنت کبی اولدی ونعم روحانیه وفیوضات ربانیه ایله طولدی (مثنوی) من همی بینم بهر دشت ومکان
خوشها انبه رسیده تا میان * بن هر دشت ومکانده کورورم خوشه لری بیله دك وافر ایرشمش کورورم یعنی
هر یرده وهر صحراده بغدای سنبله لرنی بیله دك ایرشمش قتی چوق کوردم (مثنوی) خوشها در موج از باد صبا *
پر بیابان سبز تر از کندنا) خوشه لر باد صبادن موجده پر بیابان ایسه کندنادن سبزتر کندنا پراصه دیدکلریدر یعنی بغدای
سنبله لری باصبادن بحر اخضر کبی موج اورمقدن بیابان طلو پراصه دن سبزتردر یعنی بن بویله کورورم دیدی پس بویله
کورن وبو مرتبه یه نظر ایر کورن کسه نك قتنده قحط وغلا قالورمی ومجرد اوهام وخیالات دغدغه سندن کندی یه قحط
وغلاده ظن ایلین کسه لر کبی محزون اولورمی دیدی (م ی) زازمون من دست بروی می زنم * دست وچشم خویش را
چون برکنم * ازموندن اوتری بن الملی اول خوشه لرك اوزرینه اورورم کندی الملی وکوزمی نیجه یوقرو ایلیم آزمون
تجربه معناسنه در مصرع ثانیده اولان برکنم لفظنده ایکی وجه اوزره قرأت واوج وجه اوزره معنی صحیح اولور اولا
برکنم کافك فتحه سیله اوقنوب معنی بویله اولسه جائز اولور بن الملی اول خوشه لرك اوزرینه صنق وتجربه ایلمك جهتندن
اورورم کندی الملی وکوزمی اول کوردیکم خوشه لردن نیجه قوپه ریرم یعنی قوپرمزم مرادا کا الملی سوررکن وآنی
کوزمله کوررکن اندن قطع ید ایلمزم وتعامی دخی قیلمزم دیمك اولور واکر برکنم ضم کافله اوقنورسه اولا معنی بن کندی
الملی وکوزومی اندن نیجه دفع ایلرم دیمك اولور وثانیا بن الملی وکوزومی نیجه یوقرو قالدیریرم وآسمان جانبنه طوترم
الی ویوزنی یوقرو قالدرمق دعا قیلمقدن ورجا ایلمکدن کنایت اولور یعنی بن اول موج اورن سنبله لر اوزره تجربه
وامتحان جهتندن ال اورورم وانلره الملمس ایلرم پس بن سزك کبی الملی وکوزومی آسمان جانبنه قالدیروب نیجون
دعا ایلرم دیمك اولور (مثنوی) یار فرعون تنید ای قوم دون * زان نماید مر شمارا نیل خون * یار موسی خرد کردید زود
تا نماند خون وبینید آب رود) ای دون قوم سزتن فرعونك یاریسز اول وجهدن نیل سزه قان کورینور یعنی بوتن انسانی
اوصاف ذمیمه ایله متصف اولدیغی حالده فرعون کبیدر ای دنی قوم سز ایسه کزانك یاری وقرینیسز بو آب نیل کبی اولان
عالم سزه خون کورینور حقیقتده بو خود عین خوندر پس ای قوم دون علی الفور خرد موسانك یاری اولکز تا کم
نظر یکزده خون قالمیه وآب رود کوره سز یعنی اکر بو عالم نهرلرندن آب حیات ایچمك استرسکز فرعون نفسه
یار اولمغی ترك ایدوب عقل موسانه بلا تاخیر یار اولکز تا کم بو نهر عالمده جاری اولان احوال کبی قان خبیث ومردار
کورینه بلکه آب طهور کورینه وحقیقت حال هرنه ایسه ظهور کله دیدی پس بو معنایی توضیح وتفهیم ایلمکدن
اوتری بر قاج مثل ایراد ایدوب بیوررلر (م ی) با پدر از تو جفایی میرود) آن پدر در چشم تو سك میشود) مثلا پدریکه
سندن بر جفا کیدر اول پدر سنك چشمکده سك اولور یعنی سندن پدرك جانبنه بر جفا صادر اولسه اول دخی
سکا غضب صورتن کوسترسه اول پدرك اول حینده سنك کوزیکه سك کبی درنده وعقور اولور (مثنوی) آن پدر سك
نیست تأثیر جفاست * که چنان رحمت نظر را سك نماست * اول پدر سك دکلدر تأثیر جفادر که آنجلین رحمت نظرلویی
اول تأثیر جفا سك کوستریجیدر بو معنی اوزره رحمت نظر وصف ترکیبی اولور بو دخی جائزدر که مضاف مقدر اولمق
اوزره رحمت اهل رحمت تقدیرنده اوله ونماست متعدی اولمیوب لازم اوله معنی اول پدر سك دکل تأثیر جفادر که آنك
کبی اهل رحمت وصاحب شفقت نظره سك کورینجیدر دیمك اوله ورحمت رحیم معناسنه اولوب مبالغه دن اوتری
مصدر ذکر اولنمق دخی جائزدر رجل عدل دیدکلری کبی بو تقدیر اوزره معنی اول پدرك سك دکلدر لکن تأثیر جفادر که

انجلین عین رحمت اولان کمسه سنک نظریکه سک کور ینجیدر دیمک اولور (مثنوی) کرک میدید ندیوسف را بچشم *
چونکه اخوانرا حسودی بود وخشم * مثلا حضرت یوسف علیه السلامی کوزلریله قورد کوردیلر چونکه
قرداشلرینک اکا حسودلکی وخشم وغضبی وارایدی یعنی حضرت یوسف علیه السلامک حددن زیاده
حسن وجمالی وارایکن وعالمه انک جمال باکمالی رونق صالمش ایکن چونکم انک قرداشلرینک اکا حسد وعداوتلری وار
ایدی پس عداوت کوزیله نظر ایلدکلرندن انی قورد کبی قبیح وزشت کوردیلر پس حضرت یوسف علیه السلامک
زشت اولمسی وبدرلک سک اولمسی لازم کلمز بلکه عداوت کوزینک خاصیتی اولدرکه بویله کوره (مثنوی) باپدر چون
صلح کردی خشم رفت * آن سکی شد کشت بابا یار تفت * چونکه پدر کله صلح ایلدک خشم وعداوت کتدی اول سکلک
صورتی کتدی باباسکا عظیم یار اولدی بابانک سکا عظیم یار اولمسی عین رضا ایله باقدیغنک اثریدر وانک سک صورت
کورنمسی عین سخطله نظر ایلدیککک نتیجه سیدرکه دینلمشدر (بیت) فعین الرضا عن کل عیب کلیلة * ولکن عین
السخط تبدی المساویا * پس مادامکه سنک نفسک بغض وعداوت وحقد وحسد ومعصیت وبونلر امثالی اولان خبیث
صفتلرله متصفه اوله صورت عالم سکا زشت وقبیح کورنمکدن خالی اولمز نه کم بونک سببی نه ایدیکنه بو بیانی تفهیمدن
اوتری بسط ایدوب بیوررلر (دربیان آنکه مجموع عالم صورت عقل کلست چون باعقل کل بکژروی جفا کردی
صورت عالم تراغم فزاید دراغلب احوال چنانکه باپدر بدکردی صورت پدر غم فزاید تراونتوانی رویش رادیدن اکرچه
پیش ازان نوردیده بوده باشد وراحت جان) بوسرخ شریف وبو بیان لطیف انک بیانندهدرکه مجموع عالم عقل کلک
صورتیدر عقل کل شول حقیقت محمدیهدرکه اول ما خلق الله عقلی دیمکله اکا اشارت بیورمشلردر بو اجلدن اکا
عقل اول دخی دیرلرکه ابتدا وجوده کلان اولدر وجمیع عقول اندن ظهوره کلدیکیچون واول جمیع عقولک وجودنده
مدبر ومربی اولدیغیچون عقول وارواحک پدری کبی اولمشدر چونککم سن عقل کله کژرولک وکراهتلکله جفا
ایلیهسن عالمک صورتی اغلب احوالده سکا غم زیاده ایلر عقل کله کژر واکله جفا ایلمک حضرت محمد علیه السلامک
سنتنه مخالف کتمکله وانک مرادنی وامرنی ترک ایتمکله اولور زیرا عقل کل اول حضرتک حقیقتیدر چون انک سنتنه
مخالف کتمکله اکا جفا ایلسک صورت عالم سکا کثر احوالده غم وغصه زیاده ایدر مثلا انجلین که پدریکه بدلک
ایلیهسن وانک مرادنه مخالف اولهسن پدرک صورتی سکا غم زیاده ایلر واول پدرک یوزنی کالاول کورمکه قادر
اولهمزسن اکرچه مخالفتدن اول اول پدر سکا نور چشم وراحت جان اولدیسهده زیرا کژرو اولمق ومخالفت قیلمق
پدرک ترش رو اولمسنه وغضب قیلمسنه سبب اولور واطاعت قیلمق کشادهروی اولمسنه ولطف واحسان قیلمسنه
باعث اولور چونکم صورت عالمده ترش رویلق کورهسن وسکا قهر وغضب صورتیله کورینوب سنی غمناک ایلر مشاهده
قیلهسن بلکه عقل کلک سکا اینجنمسی واردر پس لازم اولان اولدرکه استغفار وتوبهیه مشغول اولوب درحال اول
حضرتک بیوردیغی اوزره سلوک قیلهسن تا ظاهرده وباطنده غم وغصهدن خلاص اولهسن (مثنوی) کل عالم صورت
عقل کلست) کوست بابای هرانکه اهل قلست (چون کسی باعقل کل کفران فزود * صورت کل پیش اوهم سک نمود
صلح کن بااین پدر عاقی بهل * تا که فرش زر نماید آب وکل * عالمک کلیسی عقل صورتیدرکه اول عقل کلدر هر شول
کمسهنک باباسی که اهل قلدر اهل قلدن مراد اهل نطقدر واهل نطقدن دخی مراد قل امرنه اهل اولان ولایق
اولان عقلادرکه بونلر امر حقی سویلمک اهلاریدر پس معنی جمیع عالم عقل کلک شکل وصورتیدرکه هر شول
کمسهکه حق تعالینک امرنی سویلمک وتبلیغ ایلمک اهلیدر اول عقل کل انک باباسیدرکان اهل قل اولمین انسانک
باباسی اولمهمش اولور زیرا انلره حیوانیت غالبدر اکرچه انسان صورتنده ایسهلرده حیوان حکمندهاولور پس عقل کل
عاقل واهل نطق اولان انسانک باباسیدر یوخسه هر انسان صورتندهاولان حیوانک باباسی دکلدر دیمک اولور
چونکم برکمسه عقل کله کفران زیاده ایلدی هم صورت کل آنک قتندهسک کورندی یعنی چونکم برکمسه عقل کلک
کندیه اولان تربیهسنی وصیانت وحمایتنی بیلمیوب اکا ناسپاسلک زیاده ایلیه وآنک شکرنی قیلمیوب مخالفت سمتنه
کیده کلی اشیانک صورتی هم آنک قتندهدرندهکلاب کبی کورینور وهر شیء اکا اذا وجفادن خالی اولمز وهر کونه جانبنه
متوجه اولسه حضور بولمز سببی اولدرکه عقل کله کفران زیاده ایلیوب مخالفت قیلمشدر بوپدر ایله صلح ایله اکا عاق
اولمغی قوکه تا که آب وکل سکا فرش زر کورینه عاق باباسنه عاصی اولان کمسهیه دیرلر یعنی بو عقل کل که بابانک
مثابهسندهدر انکله صلح ایله واکا عاصی اولمغی ترک ایله تا کم بو آب وکل منبعی اولان زمین سبزه متبدل اولوب سکا
التون دوشک کورینه که سرتاپا روی زمین سیم وزرله دوشنوب موضع قدمک صافی التون وکومش اوله (مثنوی
پس قیامت نقد حال توبود * پیش توچرخ وزمین مبدل شود * پس قیامت سنک نقد حالک اولورسنک اوکنکده چرخ

وزمین مبدل اولور یعنی چونکم سن عقل کل پدرنه مخالفتی ترک ایدوب هر وجهله موافقت ومتابعت ایدهسن برمرتبهیه
ایررسنکه قیامت سنک نقد حالک اولورسنک قتنکده (یوم تبدل الارض غیر الارض (والسموات مطویات بیمینه) آیت
کریمهسنک سری ظهوره کلوب بو زمین وآسمان مبدل اولور آسمانی یمین خدا ایله مطوی اولمش کورورسن بو زمینی دخی
صافی التون وکومش کورورسن زیرا جمیع دفاین اول کونده یریوزینه کله وبو زمین دخی بیاض نقرهدن اوله بو خلق عالم
صندوقلر ایچره حفظ وحراست ایلدکلری التون وکومشی آیاقلری التنده پامال ایدهلر وانلرک نظرنده اول کونده
سیم وزرک اصلا قدر وقیمتی قالمیه پس سنکه عقل کله موافقت ایدهسن وانک رضاسی اوزره اولهسن قیامت کونی سنک
حالا نقد وقتک اولور وبو زمین وآسمان سنک قتنکده مبدل اولور وسنک سیم وزره اصلا رغبتک قالمز بلکه سیم وزر سنک
قتنکده خاک ایله برابر اولور وعالم نعم روحانیه ایله پر اولور وسنک چشم باطنک آنی مشاهده قیلور (مثنوی) من که
صلحم دائما بااین پدر * این جهان چون جنتستم در نظر * بن که بو پدر ایله دائما صلح اوزرهیم بو جهان بنم نظرمده
جنت کبیدر بو بیت ومابعدنده اولان ابیات شریفه مقدما ذکر ایلدکلری زاهدک لسانندن واقع اولمشدر ولکن
هر عصرده اولان تارک دنیانک وعارف سر خدانک حسب حالی بودر آنک لسانندن تعبیر بیوررلر یعنی اول سال قحط
ایچره شاد ومسرور اولان زاهد غمناک ومحزون اولان خلقه دیدیکه بنم که عقل کل پدریله دائما صلحم واردر ولهذا
بو جهان بنم نظرمده جنت کبی اولمشدر ونعم روحانیه والطاف ربانیه ایله طولمشدر ومنعم حقیقی بنم چشم حقیقت بینمه
ظاهر اولمشدر پس بنم قتمده غم وغصه نه ایلر (مثنوی) هر زمان نوصورتی ونوجمال * تازنو دیدن فرومیرد
ملال * هر زمان بریکی صورت وبریکی حسن وجمال مشاهده ایلرم حتی یکی کورمکدن ملال اولور یعنی بو جهان
آیینهسنده هر زمان بلکه هر آنده صورت روحانیهدن وجمال الهیهدن بریکی صورت وجمال مشاهده ایلرم که
حق تعالی حضرتلری هر آنده برشانله تجلی ایدیجیدرکه آن ثانیده اول شانی اولکی آنده اولان شانی کبی
دکلدر ولهذا ان الله لا یتجلی لصورة مرتین ولا لصورتین مرة واحدة پس تجلی الهیهده تکرار اولمیوب بلکه نونو تجلی
اولمسی مقرر اولیجق بو تجلیات الهیهنک مظاهری اولان جهانده عارف هردم بریکی صورت وبریکی جمال
کورمکدن خالی اولمز حتی هردم بریکی صورت وبر لطیف وجدید حالت مشاهده ایلدکلرندن ملال وشآمتلری زائل
اولوب همیشه پرشوق وپرطرب اولورلر نه کم اهل بهشت جنت ایچره هر آنده برنو صورت وبرنو جمال کورهلر وهر نه
یرهکه نظر ایرکورهلر آنی اولکی حالندن تازهتر ولطیفتر بولهلر کندی زوجهنه برخاتون نظر ایلدکده بن سنی اولکیدن
الان احسن واجمل کوریرم دیه اول دخی زوجهسنه والله بن دخی سنی اولکی صورتدن احسن واکمل کوریرم
دیو قسم ایلیهلر الحاصل عارف عقل کل ایله صلح ایلدکدنصکره آخرت آنک نقد حالی اولور وهر آن بریکی شان کورمکدن
خالی اولمز (مثنوی) من همی بینم جهانرا پرنعیم * آبها درچشمها جوشان مقیم * بانک آبش میرسد درکوش من
مست میکردد ضمیر وهوش من * ای اشیم قوم سز قحط وغلا کورورسز وبن جهانی پرنعیم کوریرم آبلر چشمهلردن
دائم ومقیم جوشان کوریرم اول چشمهلرک آبنک بانکی بنم کوش جانمه ایریشور وانک جریانندن بنم ضمیرم وهوشم مست
اولور یعنی اول زاهد اول عالمی قحط وغلا کورن طائفهیه دیرکه ای کوردللر بو جهانی نعم الهیهدن والطاف ربانیهدن
پر کوریرم وارادات الهیه وفیوضات ربانیهیی قلوب چشمهلرندن دائم جوشان کوریرم وآب حیات معنویهیی عیون
عیاندن ارواح واشباح اوزره دائما جریان ایلر مشاهده قیلورم اول معنوی اولان چشمهلرک آب حیاتنک صداسی بنم
کوش جانمه ایریشور حتی اول آب حیاتک صداسنک لذتندن بنم باطنم وعقلم مست اولور بو حالت شول کمسهنک صورت
حالیدرکه عقل کل ایله آشنا اوله وانک چشم حقیقت بینی انوار الهیه ایله روشنا اوله وبو مرتبهده اولان کمسه اکر
جهانه نظر قیلسه جهانی صورتا قحط وغلا اولدیغی تقدیر اوزره بیله اوعین نعمت ومحضا عطا کورر وفیوضات
الهیهیی وآب حیات معنویهیی حق جانبندن خلق اوزره همیشه جاری کورر واول آب حیات معنوینک روحانی
اولان صداسندن وطنطنهسندن آنک ضمیر وهوشی سرخوش اولور (مثنوی) شاخها رقصان شده چون تائبان *
برکها کف زن مثال مطربان) شاخلر بنم کوزمه تائبلر کبی رقصان اولمش برکلر مطربلر کبی کف زندر تائب توبه ایدیجییه
دیرلر وبونده تائبدن مراد بین اهل الشرع متعارف اولان تائب دکلدر بلکه ماسوادن رجوع ایدوب ومتوجه
الی الله اولان اهل سلوکدر ومشایخ طریقت ایچنده مشهور اولان اصطلاحلرندندرکه فلان عزیز فلان شیخدن توبه
ایلدی وفلان شیخک توبهسنه فلان شیء باعث اولدی دیرلر ومراد اول کمسهنک جمیع معاصیدن وماسوادن رجوع
ایدوب سالک راه حق اولدی دیملری اولور وبرکمسه بوذکر اولنان طریق اوزره تائب اولسه اکا جذبهٔ خداد ینور پس
برکمسهیه جذبهٔ خدا ایرشسه ومعاصیدن رجوع ایدوب اهل سلوکدن اولسه اکا بر مرتبه وجد وحالت یتشورکه

بالضروری رقص وحرکته کلورو الله اوریجی ودف ونی چالیجی مطربلر اقتضا قیلورو اوسط سلوکه واصل اولوب وعقل کل
ایله آشنالق قیلوب دیدهٔ جانی کشاده اولدقده اشجار وازهاره دخی نظر قیلسه اهل سلوکدن اولان تائبلر کبی
بادهوا ونسیم صبا ایله رقصان کورور واوراق اشجاری مطربلر کبی الله اوریجی مشاهده قیلورنته کم اول زاهد بویله
کوردی وخط وغلط کورن طایفه یه کندی مشاهده سندن بوکونه خبر ویرر (مثنوی) برق آیینه ست لامع از نمد* کر نماید آینه تا چون بود* مثلا آیینه نك برقی نمددن لامعدر اکر آیینه کندیسی کورینه تا نیجه اولور بو بیت
اول زاهدك مشاهده ایلدیکی تجلیات الهیه یی وانوار ربانیه یی طالبلره تفهیم ایچون مثل موقعنده واقع اولمشدر
آیینه دن مراد اولا کندی قلبی وثانیا جمیع باطن عالمدر برقدن مراد انوار لامعهٔ صفات الهیه در ونمددن صورت
انسانیه وصور کونیه در عادتدر که آیینه یه بکه دن غلاف ایدرلر تا آیینه نك یوزینه پرده اولوب انك شعشعه
وشعله سنی ستر ایلر کذلك صورت انسان وصورا کوان دخی انوار الهیه یی ستر ایلمشدر لکن قلمنده برق اوران
وذوات اشیادن ظهوره کلان انوار لامعه نك شعشعه سی بر مرتبه درکه نمد صورت اکا بالکلیه مانع
اولمشدر بلکه بوقدر حجابك وراسندن ینه بر لمعه تجاوز ایدوب بو خارج عالمه نمد التندن چیقان آیینه نك برقی
کبی پرتو صالمشدر پس چشم عقلی کشاده اولان کسنه لر انجق آیینه نك برقنی غلاف وحجاب واسطه سیله کورمکه
قادر اولورلر اکر صورت غلاف آیینهٔ دلدن وذوات اشیادن بر طرف اولوب انوار ذات الهی بی حجاب وصورت ظهوره
کلسیدی (ان لله سبعین حجابا من نور وظلمة لو کشفها لاحرقت سبحات وجهه من انتهی الیه بصره) حدیث
شریفنك مقتضاسنجه عظمت وجه الهی جمیع اشیایی احراق ایلیوب محو قیلیدی لکن صور کونیه وصورت
انسانیه انوار ذات وصفات الهیه یه نمد کبی واقع اولوب انك کمالیله ظهورینه پرده اولمشدر پس اول زاهد کندینك
مشهدندن طالب اولانلره بروجه تمثیل خبر ویروب دیرکه بنم کوردیکم ونظر ایرکوردیکم نور الهی وبرق ربانی
فی المثل نمددن لامع اولان آیینه نك برقیدر اکر آیینه بنفسه کندی کورنسه قیاس ایله تا نه حال پیدا اولور
یعنی عقل کل وذوات اشیا وقلب انسان کامل حق تعالینك ذاتنك وصفاتنك آیینه سیدر وصورت انسان
وصورا کوان بو آیینه نك نمدی کبیدر بو خارج عالمده کورینن آثار نمددن لامع اولان آیینه نك برقی کبیدر چونکم
ورای حجابدن بو قدر انوار وآثار نمایان اوله وظهوره کله حجاب مرتفع اولوب نور حقه مرایا اولان حقایق ظهوره
کلدکده قیاس ایله که تا نه حالت ظهور ایلر (مثنوی) از هزاران من نمی کویم یکی* زانکه آکنده ست هر کوش
از شکی* پیش وهم این کفت مژده دادنست* عقل کوید مژده چه نقد منست* کوردیکم حقایق واسرارك
یکدن برنی بن دیمزم زیرا که هر کوش بر کونه شکدن طلودر صاحب وهم قتنده بو سوز مژده ویرمکدر اما عقل
دیر مژده ندر بو بنم نقد وقتمدر یعنی کوردیکم مراتبك ونظر ایرکوردیکم معارف ولطایفك یکده برنی سویلمزم
وتعبیر وبیان ایلمزم انکیچونکه هر قولاق شك وشبهه ایله طولمشدر وکلام حقیقت آمیزی استماع ایلمکدن اصم اولمشدر
اکر حقیقت حالدن بر خبر سویلسك آنی راست فهم ایلمز بلکه کندی عقل جزویسی یتدیکی قدر فهم ایلر وعقل
جزویسی ادراك ایلدیکی تأویل وتوجیه ایلر نته کم بر صاحب مشاهدهٔ اهل حقیقت کندینك مشهدندن ومرتبه سندن
خبر ویرسه ادراك جزئیه صاحبلری انی تأویل ایدوب دیرلر که بو احوال اخرویه در ومؤمنلره بو بشارت ومژده در مثلا
دیرلر که رؤیت الهی جنته کیردکده میسر اولور وجنت نعمتلرندن تلذذ اکا دخول ایلدکدنصکره ممکن اولور دیرلر نته کم
بو معنایه بو بیت ایله اشارت ایدوب بیورر لر اهل وهمك اوکنده بو مشاهده وحقایقه متعلق اولان سوز مژده ویرمکدر که
انلر بو آخرتده اولسه کرکدر وبو مؤمنلره مژده در دیرلر وهم عقله مشابه بر قوت مدرکه در که جزئیاتی ادراك ایلر اکا
عقل جزوی دخی دیرلر اهل وهمك قتنده کامل العقل اولان اصحاب مشاهده نك کوردکاری حقایق باعتبار ما یؤل
الیه وقوعی محقق اولان بشارت آمیز خبر ویرمك قبیلندندر اما عقل کامل صاحبی دیر مژده وخبر ندر بلکه بکا معاینه
اولمش ونقد وقتم کلمش دیر بن حقیقت هر نه ایسه علی ما هی علیه بی شبهه کوریرم وما هو الواقع نفس الامرده اولانی
مشاهده قیلورم پس نیجه مژده وخبرك محلیدر دیر پس وهم صاحبلری اهل خبر اولنلردرکه انلر فلان زمانده فلان
اولسه کرکدر دیرلر اما عقل کامل صاحبلری اصحاب معاینه در وعده انلره نقد اولمشدر واهل وهمه مژده وخبر اولان
انلره عیان اولوب نقد وقتلری کلمشدر پس بر امر بر طایفه یه نسبت مژده وخبر اولمق وبر آخر طایفه یه نسبت نقد وقت
اولوب بالمعاینه آنی کورمك خصوصنده بو بیان شریفی طالبلره تفهیم ایچون بسط ایدوب بیوررلر تا بیلسنکه بر شیئك
ذاتی بر قومه نسبتله عیان ونقد وقت اولور ایمش نته کم بیوررلر (قصهٔ فرزندان عزیر علیه السلام که از پدر احوال
پدر می پرسیدند می گفت آری دیدمش می آید بعضی شناختندش بیهوش شدند بعضی که نشناختندش گفتند

خود مژده داد این بیهوش چیست) بو سرخ شریف حضرت عزیر علیه السلامك فرزندلرینك قصه سیدر که پدرلری
احوالنی پدردن سؤال ایتدیلر عزیر انلره جواب ویروب دیدی نعم کوردم آنی کلور اولادندن بعضیسی اول عزیر علیه
السلامك اداسندن وصداسندن اکلدیلر وفهم ایلدیلر وعزیر ایدیکن بیلدیلر بیهوش ولا یعقل اولدیلر اما فرزندلرندن
بعضی که انی اکلمدیلر وفهم ایلمدیلر بونلر دیدیلر خود بو آینده اولان کسنه مژده ویردی بو بیهوش ندر یعنی انلر که
بابالرنی بیلدیلر یولوب بیهوش اولانلر حقنده طعن ایدوب دیدیلر که بو بولدن کلان کسنه خود آری دیدمش می آید
دیو مژده ویردی بو بیهوش ندر که بونك کبی لا یعقل اولدی دیدیلر اکثر نسخه ده یا سزاین بیهوش چیست واقع اولمشدر
وبعض نسخه ده دخی بروجه طعن گفتند این خود مژده داد این بیهوشی چیست واقعدر یعنی طعن طریقیله دیدیلر
بو آینده اولان کسنه خود پدریمزدن مژده ویردی بو بیهوشلك ندر اکرچه بو نسخه فهمه اقربدر اما اولکی بیهوش
اولانك ذاتنی تحقیر ایلمك معناسی بولنور زیرا این بیهوش چیست دیمك بو عقلسز ندر که بو کونه بی معنی وبیهوده حرکت
ایلدی دیمکی ایهام ایلر اما نسخهٔ ثانیه ده انجق بیهوشلقدن استفهام ایلمك معناسی بولنور (م ی) همچو پوران عزیر
اندر کذر) آمده پرسان ز احوال پدر* کشته ایشان پیر وباباشان جوان* پس پدرشان پیش آمد ناکهان) حضرت
عزیر علیه السلامك اولادی کبی کچه جك یرده پدرلرینك احوالندن پرسان کلمش بونلر پیر اولمش وبونلرك باباسی
جوان ایدی پس بونلرك پدرلری ناکهان اوکنه کلدی یعنی اهل وهم قتنده بو حقیقته متعلق اولان مشاهده خبر
ومژده ویرمکدر اما عاقل اولان دیرنه مژده محلیدر بو بنم نقد وقتمدر کم عزیر علیه السلامك اولادی بابالرینك طلبنده بر
رهکذرده بابالرینك احوالنی کلندن وکیدندن صوریجی کلدیلر ومعا فر اولنلردن انك شاندن وکارندن سؤال قیلدیلر
وبونك سببی بو ایدیکه حضرت عزیر علیه السلامی حق تعالی اولدردکدنصکره اول زمانك نبیلرندن بعضسنه وحی
ایلدیکه عزیری یوز ییلدنصکره ینه احیا ایلرم پس اول پیغمبر علیه السلام انك یوز ییلدنصکره حیات بوله جغنی خبر
ویروب تاریخ نویسلر آنی یازدیلر وانك اولادی یوز سنه تمام اولنجیه دك مترقب اولوب بعده اول وعده اوزره بر رهکذره
چیقوب آینده وروندهدن پدرلرینك احوالنی سؤال ایدیجی کلدیلر پس بونلرك پدرلری ناکهان اوکلرینه کلدی
لکن بونلر پیر اولمشدی وبونلرك بابالری اولان حضرت عزیر علیه السلام دخی جوان ایدی وبونك سری وسببی اول
ایدیکه حضرت عزیر علیه السلام دخی جوانلغی حالنده وافر اولاده مالك اولمشدی وبر کون مرکبنه بنوب بیت
مقدس جانبنه سفر قیلمشدی کلوب بر خراب قریه یه کذر قیلوب انده اکلنوب انك مقابرینه نظر ایلدکنده (انی یحیی
هذه الله بعد موتها) دیو انلرك تکرار حیات بولوب حشر اولمسی خصوصنده استبعاد ایلدکنده (فاماته الله مائة
عام) آیتنك مصداقنجه حق تعالی آنی یوز ییل اولدردی بو آیت کریمه نك تفسیری جلد ثالثده اجتماع اجزای خر عزیر
علیه السلام سرخنده مرور ایلمشدر انده طلب اولنه وبونده خلاصهٔ کلام اولدر که حضرت عزیر علیه السلامی
حق تعالی هنوز قره صقاللو جوان ایکن اولدردی پس (الناس تبعث علی ما ماتوا علیه) حدیث شریفنك موجبنجه
هر کس نه حالت ونه صورت اوزره اولدیسه ینه اول حالت واول صورت اوزره بعث اولنمق مقرر وثابت اولدیسه حق
تعالی حضرت عزیر علیه السلامی ینه اول صورت اوزره بعث ایلدی پس حمارینی انك کوزی اوکنده
دیرکوردکدنصکره حمارینه راکب اولوب کندی اولادی جانبنه متوجه اولدی اولادی ایسه مرور ایام وکرور ازمان
ایله هر بری اق صقاللو پیر اولمشلردی پس بابالرنی تازه یکت کوردکلرندن ویوز ییل اندن دور اولدقلرندن بیلمدیلر
(مثنوی) چون بپرسیدند ازو کای رهکذر* از عزیر ما عجب داری خبر* چونکم اوغللری آندن سؤال
ایلدیلر بویله دیو که ای یولجی ویولدن کچیجی بزم عزیر مزدن عجب خبر طوترمیسن (مثنوی) که کسی مان کفت
امروز آن سند* بعد نومیدی ز بیرون میرسد* زیرا بر کسنه بزه دیدیکه بو کون اول سند نومیدلکدنصکره طشره دن
ایریشور یعنی حق تعالینك اعلام وافهام ایلدیکی کسنه لردن بریسی بزه دیدیکه قطع امید ایلدیککزدنصکره
طشره دن کلور وسزه واصل اولور دیدی (مثنوی) کفت آری بعد من خواهد رسید* آن یکی خوش شد چو این مژده
شنید* حضرت عزیر علیه السلام اولادینك فراست وکیاستلرنی امتحان ایلمکدن اوتری آنده بن عزیرم دیمدی
بلکه دیدیکه بلی اول سزه خبر ویرن کسنه نك خبری صحیحدر باباکز عزیر علیه السلام بندنصکره کلیسر وسزه واصل
اولیسر در اول براوغلی چونکم بو بشارتی اشتدی خوش حال اولدی وسرورلر وصفالر بولدی لکن مبشر عین
مبشر اولدیغنی بیلیوب (مثنوی) وان دکر بشناخت بیهوش اوفتاد* کا بانك میزدکای مبشر باش شاد* اکا
بانك اوردی بویله دیو که ای مبشر شاد اول بزی مسرور ایلدك واول بر آخر فرزندی زیاده عاقل وزیرك ایدی انی
ادا وصداسندن بیلدی واکلدی بیهوش اولوب دوشدی اولکیسی شول صاحب وهم ایدیکم معاینه یی حقیقت

بیلیوب مجرد مژده وخبر زعم ایلدی وایکنجیسی شول کامل العقل ومنبع فراست وکیاست ایدیکه مبشر ایدیکن
بیلوب کمال ذوقندن بیهوش اولوب اول صاحب وهمه وکژفهمه بویله دیدی (مثنوی) که چه جای مژده است ای
خیره سر * که در افتادیم در کان شکر) که نه مژده یریدر ای سراسیمه زیرا بز شکر کاننه دوشدك یعنی اول عارف وبینا دل
اولان پسر اول غافل اولان بی خبره دیدیکه ای خیره سر نه مژده نك محلیدر که مژده غایبده اولان بر کمسه نك موجود
اولمسندن وبعده اهلنه کلمسندن خبرویرمکدر بز خود شکر معدننه دوشدك وشکر ایلمك مرتبه سنه ایرشدك
بو مجرد مبشر اولان کمسه خود عین مقصودیمزدر نهایت مافی الباب بزم فطنت وذکاوتمزی تجربه وامتحان ایتمك
ایچون کندیسنی غائب منزله سنه تنزیل ایدوب کندی ذاتندن بزه مژده ویردی وخبر ایرکوردی پس عقل بومیدرکه
اوبو قدر تستر ایتمکله بزاندن غافل اوله وز وآنی غائب بیله وزسکا غائب اولان بکا نقد وقتدر دیدی پس مطلوب حقیقی
ومقصود اصلی اولان خدای تعالیدن شول مبشرلر که خبرویرمشلردر وشول عارفلر که طالبان حقه اول محبوب
ذاتیدن نشان واثر ایرکورمشلردر انلر کندی حقیقتلرندن خبرویرمشلردر وکندی ذاتلرینك نشان واثرلرین
ایرکورمشلردر ولکن (مثنوی) وهم رامژدست وپیش عقل نقد * زانکه چشم وهم شد محجوب فقد * وهمه مژده در
وعقل کاملك اوکنده نقد در زیرا که وهمك کوزی فقدك محجوبی اولدی فقد بونده بمعنی مفقوددر مفقود ایتمش وغائب
اولمش مطلوبه دیرلر یعنی حقدن خبرویرنلر وطالبلره حقیقتدن بشارت ایرکورنلر فی الحقیقه کندی حقیقتلرندن
خبرویرمشلر وماهیتلرندن بشارت ایرکورمشلردر ولکن اهل وهمك قتنده اول خبر مژده در واهل عقلك قتنده عین
نقد در زیرا اهل وهمك چشم ادراکی مفقودك محجوبی اولمشدر کان حق تعالی حضرتلری اهل وهمه نسبت غائبدر
وبونلر حضرت حقی روز وشب طالبدر پس حضرت حقی کندیلردن بعید وغائب ظن ایلملری چشم شهودلرینه پرده
وحاجب اولوب هر شیده انی حاضر وناظر وظاهر وباهر کورمدکلرندن حقدن خبرویرن نبی علیه السلامك وبشارت
ایرکورن ولینك ذاتنی وحقیقتنی اندن غیری ظن ایدوب انلرك خبرویرمسی بونلره نسبت غایبدن مژده اولور بوطایفه
بیت) فی کل شیء له آیة) تدل علی انه واحد) دیرلر اما عاقل وکامل وعارف وواصل اولنلك قتنده هر مبشر که حقیقتدن
خبرویرمشدر انلره نسبت غایبدن مژده دکلدر بلکه نقد وقتدر زیرا بوطایفه هر نه شیئه که نظر ایلسه لر ما رأیت شیئا
الا ورایت الله فیه (دیرلر ودخی (بیت) فی کل شیء له آیة) تدل علی انه عینه) دیو کندی مشاهده لرندن خبر ویررلر نته کم
شیخ اکبر قدس الله سره الاعلی حضرتلری بویله سویلمش فتوحاتده (سبحان من اظهر الاشیاء فهو عینها) دیو
تصریح ایلمشدر نته کم بورایه مناسب اولان کلمات جلد اولده اعتراض کردن مریدان سرخنده (تو وجودی مطلق
فانی نما) بیتنك شرحنده نقل قیلنمشدر انده طلب اولنه پس جمله انسانی بوخصوصده اوج قسمه تقسیم ایدوب بیوررلر
(مثنوی) کافرانرا درد ومؤمن را بشیر * لیك نقد حال در چشم بصیر * انبیا علیهم السلام واولیای کرامك کندی
حقیقتلرندن خبرویرملری وخلقه بشارت ایرکورملری کافرلره درد ومؤمنلره بشیردر ولکن بصیر اولان کوز قتنده
نقد حالدر یعنی انبیا علیهم السلام واولیای کرامك کندی حقیقتلرندن بشارت ویروب اخبار ایلملری کفره یه مورث درد
اولور زیرا انلر امور آخرته واسرار حقیقته انکار قیلمشلردر وبو دنیایی مقام ومسکن اتخاذ ایلمشلردر وبو دنیا انلره
جنت وآخرت دار محنت اولمشدر انلر که حق تعالینك لقاسنی رجا ایتمزلر وحیات دنیویه یه راضی اولورلر انلره لقای
حقدن خبرویرمك وظهور حقیقتدن کلام سویلمك درد ومحنت ایراث ایلر انکچونکه انلر بو دنیانك حیاتنه زیاده
حریص اولوب بونده توطن قیلوب آیات خدادن غافل اولمشلر وقلبلرینی همان بو عالمه مقید قیلمشلردر پس مقصودلری
اولمین عالمدن ومقبوضلری اولان مرتبه دن بونلره بشارت ویرمك درد والمی زیاده ایلر واهذا حق تعالی بونلر حقنده
فبشرهم بعذاب الیم) بیوردی اما حقیقتدن خبرویرمك ونفس الامردن بشارت ایرکورمك مؤمن اولنلره بشیردر زیرا
انلرك غیبه ایمان وایقانی واردر وانلره (الدنیا سجن المؤمن) حدیث شریفنك موجبنجه که دنیا سجن ودار غرور
اولمشدر وآخرت دار سرور ومقام حبور کلمشدر پس بونلرك ایمان ایلدکاری عالمدن ومیل ومحبت قیلدقلری جهاندن
خبرویرن بونلره بشیر اولور وکافرلره نذیر اولور زیرا عالم حقیقتك ظهوری انلره نار ومؤمنلره نور اولور ولکن بصیر اولان
چشمه نسبت کافرلك ومؤمنلك نتیجهٔ کارلری وعاقبت امورلری نقد حال اولمشدر مؤمنلره وعده اولنی بونلر الان بولمشدر
وکافرلره وعید اولنی بونلر حالا کورمشدر اکثر نصوص قاطعه دخی بونلرك مشاهده لرینه دلالت قیلمشدر قال الله
تعالی فی حق الکافرین (وان جهنم لمحیطة بالکافرین) بو آیت کریمه دلالت ایلرکه جهنم الان کافرلری محیطدر
زیرا ستحیط دیمیوب جمله اسمیه ایله ایراد اولنمشی عند المؤمنین وقوعی متحقق اولدیغی اعتبارله در اما عند العارفین
حالا بو دنیاده جهنم انلری محیطدر ولکن بونلر شراب طبیعتله مست ومدهوش وغرور وغفلتله سرخوش وبیهوش

اولدقلری ایچون کندیلرینی جهنمدن اولمسنی وجهنم بونلری احاطه قیلمسنی احساس وادراك ایلمکه قادر اوله مزلر
وصنع الهی بونلره بشریت ذوقنی ودنیا لذتنی غالب ایدوب آخرتك عذابنی کوسترممشدر تا کم حیات دنیاده غرور
وغفلتله کچنوب اولدکدنصکره ونوم غفلتدن خلاص اولوب متنبه اولدقدنصکره کندیلرینی جهنم چوقورلرندن
بر چوقورده کوروب عذاب آخرتی احساس ایدرلر وکذلك مؤمنلره دخی بشریت غالب اولوب وبو عالم صورتك احکامی
انلره دخی مستولی اولدیغندن جنت اعلایی کوره مزلر وانك نعمتنه ولذاینه نظر ایرکوره مزلر والیکن ایمانلری
بودرکه اولدکدنصکره حجاب بشریت کیدوب غشاوهٔ غفلت مرتفع اولدقدنصکره کندوبی جنت روضه لرندن
بر روضه ده کوررر وبعد الحشر والنشر حق تعالی انلری جنت اعلانك ایچنه ایرکورر وانده هر بری یرلرنی کورر
پس عارف بینانك حالنه کله لم اول کمسه لرکه اولمزدن اول اولدیلر وفنای من لم یکن وبقای من لم یزل مرتبه سن بولدیلر
دیدهٔ جانلری کحل هدایتدن نور بولدی وچشم جانلری حق نوریله بصیر اولدی بوذکر اولنان امور غیبیه انلره نسبت نقد
حال واقع اولمشدر وبونلرك هر بری حقایق علی ماهی علیه کان مشاهده قیلمشدر بونلر شول جنت آجله صاحبلریدرکه
بونلره نسبت امور اخرویه نقد وقتدر نته کم مؤمنلره نسبت امور آتیه در حضرت قرآن عظیمك چوق آیاتی بو صاحب
سعادتلرك مشهدلرینه ومشربلرینه موافق نازله اولمشدر جمله دن بری (ونادی اصحاب الجنة اصحاب النار ان قد وجدنا
ما وعدنا ربنا حقا فهل وجدتم ما وعد ربکم حقا) نادی فعل ماضی پس اصحاب مشاهده قتنده اهل جنت اهل ناره
بوندایی ایلمشلردر وبونلره حق تعالی بو معنایی کوسترمشدر اما غیبه ایمان ایلینلر قتنده امور آتیه دندر ووقوعی محقق
اولدیغیچون صیغهٔ ماضی ایله تعبیر اولنمشدر (م ی) زانکه عاشق دمبدم نقدست ومست) لاجرم از کفر وایمان برترست
(کفر وایمان هر دو خود دربان اوست) کوست مغز وکفر ودین اورا چو پوست) زیرا که عاشق دمبدم نقد ومستدر یعنی
نقدست ومست لفظلرینك ماینده واو عاطفه اولدیغی اوزره در که بعض نسخه ده بویله واقع اولمشدر لکن چوق مقبول
دکلدر وبعض نسخه ده واوسز واقع اولمشدر بوتقدیرا اوزره معنی زیرا عاشق دمبدم نقد مستدر نقدست مست نقد
مستیست تقدیرنده اولور یعنی انلر که مشاهدهٔ حقیقت وشراب احدیتله یوم آخرتده مست اولورانلر مؤمنلردر اما
عاشقلر دمبدم اول شرابله نقد مستلردر بونلرك مستلکی ویارك لقاسنی مشاهده ایلمکدن حاصل اولان ذوقلری بونلره
نقد حاصل ایتمشدر وعده یه مترقب دکلردر دیمك اولور بونسخه اولکیدن اولیدر امابونلردن اصح اولان نسخه زانکه
عاشق دردم نقدست مست واقع اولمشدر بوتقدیرا اوزره معنی زیرا عاشق نقد اولان دمده مستدر موعود اولان دمك
مستی دکلدر لاجرم عاشق کفر وایمان مرتبه سندن برتردر کفر وایمان هر ایکیسی خود اول عاشقك دربانیدر زیرا اول
عاشق مغزدر وکفر ودین اکا پوست کبیدر یعنی مبشر حقیقتك خبرویرمسی بصیر اولان کمسه نك چشمی قتنده نقد حالدر
اول جهتدنکه عاشق خدا اولان نقد اولان وقتده مستدر زیرا عاشق یا ابن الوقتدر یا ابو الوقتدر بو ایکی مرتبه نك
صاحبی اولان عاشق ماضی ومستقبل قیدندن بری وعاریدر بونلر وقتلرینك جمیعسنده خدای تعالیدن خالی اولمزلر
وخدای تعالیدن غیریی دخی کورمزلر اول دکلدرکه برزمان خدادن غائب اوله لر وبرآخر زمانده خدای تعالیی
مشاهده قیلمغه منتظر اوله لر بونلر هر حالده حق تعالیی مشاهده ایلیجیلردر پس بونلر نقد اولان دمك مستیدر بو خسه
زمان مستقبلده خدای تعالیی مشاهده ایلمك مستی دکلدر بونلرك دیدهٔ شهودندن ماضی ومستقبل حجابلری
زائل اولمش ونور وظلمت حجابلری قالمشدر لاجرم عاشق حق کفر وایمان مرتبه سندن منزهدر زیرا ایمان حجاب نورانیدر
وکفر ظلمانیدر عاشق واصل بو ایکی حجابی کچدکدنصکره جمال حقیقی مشاهده ایلین کاملدر پس عاشق سلطان
حقیقتله بر مرتبه متحد اولمش وبقا بولمشدر که کفر وایمان هر ایکیسی خود انك حاجبی اولمشدر که اهل ایمانی واهل کفری
انك مرتبه سنه واصل اولمغه مانع اولورنته کم پادشاهك دربانی نامحرم اولنلری حضور شاهه داخل اولمقدن منع قیلور
کفر وایمان هم عاشق اولمین اهل ایمانی واهل کفری حقیقت مرتبه سنه داخل اولمقدن وجمال حقی مشاهده قیلمقدن منع
قیلور عاشقك وجودی فی المثل مغزدر وکفر ودین اکا نسبت قشر کبیدر پس کفر ودینك مرتبهٔ حقیقته نسبت اولمقده
بری برندن تفاوتی اولدیغنه تفهیم ایچون ضرب مثل ایدوب بیوررلر (م ی) کفر قشر خشك روبر تافته * باز ایمان قشر
لذت یافته) قشرهای خشك را جا آتشست * قشر پیوسته بمغز جان خوشست * کفر فی المثل مغزندن یوز چویرمش
قوری قشردر کبر وایمان مغزندن لذت بولمش قشردر قوری قشرلرك یری اتشدر اما جان مغزینه پیوسته اولان قشر
خوشدر توضیح معنی اولدر که فی المثل جوز وبادامك خارجنده اولان قبوقلری که واردر کفر اکا بکزر وبادامه وجوزك
ابنه متصل اولان رقیق قبوقلر که واردر ایمان اکا بکزر ومرتبهٔ حقیقت جوز وبادامك ابنه بکزر پس کفر شول
قشر خشك کبیدر که لبندن روکردان اولمش وحقیقت مرتبه سندن اعراض قیلمشدر قوری اولان قبوقلرك یری

آتش اولدیغی کبی قوری قبوق کبی اولان ودین لذتندن بی بهره قالن کفره وفجره‌نك دخی یرلری بر موجب (وان الفجار لفی جحیم) نار جهنم اولمشدر اما ایمان شول لبه متصل اولان قشر رقیق وپردهٔ لطیف کبیدرکه انندن همیشه لذت بولمقده وچاشنی المقده‌در پس مغز جانه متصل اولان ایمان واهل عرفان هردم خوشدر زیرا (ان الابرار لفی نعیم) موجبنجه بونلرك یری نعیم دائمده‌در اما عاشقه بو ایکیسی حرامدرکه (الدنیا حرام علی اهل الاخرة والاخرة حرام علی اهل الدنیا وهما حرامان علی اهل الله) حدیث شریفی بو معنایه شهادت ایلر نته‌کم انلرك مرتبه‌سنی بو بیتله بیان

بیوروب دیرلر (مثنوی) مغز خود از مرتبهٔ خوش برترست * برترست از خوش که لذت کسترست * این سخن پایان ندارد باز کرد * تا بر آرد موسیم از بحر کرد * در خور عقل عوام این گفته شد * از سخن باقی آن بنهفته شد

مغز خود مرتبهٔ خوشدن برتردر خوش اولان قشر مرتبه‌سندن برتردرکه لذت کستردر بو سوز پایان ونهایت طوتمز کیرودون تاکیم بنم موسای نطقم بحردن کرد وغباری یوقاری کتوره بوذکر اولنان کلمات عوامك فهمنه لایق سویلنمش اولدی انك باقیسی نهفته ذکر اولندی مغزدن مراد مرتبهٔ حقیقت واهل حقیقت اولور ونتیجهٔ کلام بویله دیمك اولورکه مرتبهٔ حقیقتله اهل حقیقت خوش اولان مرتبه‌دن برتردر شول خوش اولان ایمان مرتبه‌سندن برتردرکه اول ایمان مرتبه‌سی لذت دوشیجی وحلاوت ویریجیدر لذت کستر مغزه صفت اولوب اکا قید اولسه دخی معنی اولی اولور بو تقدیرا اوزره معنی مغز مرتبه‌سنده اولان اهل حقیقت خوشلق مرتبه‌سندن برتردر خوش اولان ایمان مرتبه‌سندن برتردر زیرا اول لذت کستردر وایمان مرتبه‌سنده اولان حلاوتی اوبسط ایدیجیدر وایمان واسلام لذت والطافی حقیقت مرتبه‌سندن الجیدر منبع جمیع لذات روحانی اولان حقیقت مرتبه‌سیدر پس جمیع مراتب نورانیه وروحانیه‌دن اول مرتبه ارفع واعلادر ایمان واسلامله خوش اولمق ودین مبیندن لذت بولمق مرتبه‌سی اکا نسبت ادنیدر زیرا دین وایمان اول قشر لطیف کبیدر وحقیقت مغز شریف کبیدر مغزك قشردن برتر وعالیتر اولمسی عاقل اولنلره واضحدر بو بیانده ذکر اولنان حقایق واسراره متعلق اولان سوزلر حد وپایان طوتمزای مولانا اندن رجوع ایله تاکم بنم نطقم موسیٔ حقیقت بحرندن توز بوقر وکتوره نته‌کم حضرت موسی علیه السلام بحر قلزمه عصایی ضرب ایلدکده اون ایکی یول اولوب کندی‌یه تابع اولان سبطیلرك هر بری بر یولدن کذر قیلدیلر حتی اول یوللر برمرتبه خشك اولدیکه اندن توزلر یوقروکادی چونکم حضرت کلیم الله بحر قلزمی کندی توابعنه یول ایلیوب اندن توزلر یوقروکتوردی بنم دخی کلام موسای حقیقت بحرنه توابعم واصل وداخل اولمقدن اوتری یوللر ایلیوب اندن توزلر ظاهر ایلیه مصرع ثانی بحر حقیقته یول ایلمکدن عبارت اولور واندن توز یوقرو کتورمك بحر حقیقت سوزنی قوبوب طریقتك لوازمی اولان سوزلری یوقرو کتورمکدن وآنی اظهار ایلمکدن کنایت اولور زیرا غبار طریقك مقتضاسیدر پس بو غباردن مراد طریقته متعلق اولان کفتار اولور لکن بحرك دبنده اولان طریقك کردنی یوقرو کتورمك مراد اولور عالم صورتکه عالم بردرانك طریقك غبارین یوقرو کتورمك مراد اولمز حاصل کلام بوذکر اولنان معانی واسرار نهایت طوتمزکه حقیقت بحرنه متعلق اولان کفتارلر انی سویلمکدن واظهار ایلمکدن رجوع ایله تاکم بنم نطقم موسای حقیقت بحرنك یوللرینك کفتارنی یوقرو کتوره وظهور مرتبه‌سنه یتوره دیمك اولور بو بیانده بو قدر اسرار وحقایقه متعلق سوزکه سویلنمش اولدی وبو سوز عوامك عقلنه لایق وفهمنه ملایم ومطابق سویلنمش اولدی باقی اولان سوز کزلنمش اولدی یعنی بحر حقیقتدن برمقدار اسرار ومعانیکه سویلنمش اولدی قیاس ایلمه که بو سوزلر خواصك عقل وفهمنك لایقی اوله بلکه بو سوزلرکه برسویلدك بزه نسبت عوام اولان کمسه‌لرك عقلنه لایق وفهمنه مطابق سویلنمش اولدی اولکه خواصك عقلنه لایق اولان وفهمنه کلان اسرار ومعانیدر انلر کیزلنمش اولدی انکچونکه عوام خواصك اسرارنی واسراره متعلق اولان کفتارنی فهم ایده‌مزلر بواجلدن اول سوزلرك بقیه‌سی کتم اولدی واخفا اولنمسی روا کورلدی دیمك اولور وبونده کندی جناب شریفلرینك عظم شاننه وعلو مرتبه‌لرینه اشارت واردر زیرا بو بیوردقلری معارف جلیله واسرار غامضه‌یی حالا بین المشایخ متعارف اولان خواص عوام اوله بو قدر علوم واسراری فهم ایلینلر کندی قتلرنده خواص زمره‌سندن عد اولنمیه پس بحر حقیقتك اسرارنی وکفتارنی سویلمکدن رجوع ایدوب بحر حقیقتك طریقك مقتضاسی اولان کفتارك

بیانه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) زر عقلت ریزه است ای متهم * بر قراضه مهر سکه چون نهم * عقل تو قسمت شده بر صد مهم * بر هزاران آرزو وطم ورم * ای متهم سنك عقلك زری ریزه‌در قراضه اوزره سکه مهرنی نیجه قویم سنك عقلك صد مهم اوزره قسمت اولمشدر هزاران آرزو وطم ورم اوزره ریزه اولمق قراضه قربندی‌یه دیرلر طم کسر طایله مال کثیره دیرلر نته‌کم (جاء فی زید بالطم ای بالمال الکثیر دیمکدر ورم دخی کسر رایله مال کثیره دیرلر نته‌کم جاء فلان بالرم دیرسن

ای مال کثیر دیو معنی ویررسن اکرچه ایکیسی بیله مال کثیر معنالرینه‌در بعضلر تفاوت ایتمیوب بو ایکیسی الفاظ مترادفه‌دن عدایتمشلردر اما بعضلر طم مطلقا مال کثیر معناسنه‌در ورم مال کثیرك نفیسی وزبده‌سی معناسنه‌در دیمشلر پس خلاصهٔ کلام ونتیجهٔ مرام اولدرکه بو حقایق واسراره متعلق اولان سوزلرك باقیسی کزلنمش اولدی اول سببدنکه سنك عقلك التونی ای هوای نفسانیه ایله متهم اولان کمسه هنوز دخی ریزه وپراکنده‌در کاوب جمع مرتبه‌سنه بولمشدر قربندی اولان پراکنده عقلدن سکه سنك نقشنی نیجه ضرب ایلیم نته‌کم التون قربندیلرینه سکه اورمق قابل دکلدر مکرکه کاوب بربره جمع اولوب بوته‌ده قیناد قدنصکره ضرب سکه‌یه مستعد اوله کذلك سنك دخی ریزه وقراضه کبی اولان عقلك بربره جمع اولمق وعلملدن سکه سنك نقشنی قبول قیلمغه استعداد حاصل ایلمك لازمدر سنك ایسه عقلك نیجه یوز حاجات ومهمانه منقسم اولمشدر نیجه یوز آرزولر اوزره واموال کثیره اوزره متفرق وپراکنده اولمشدر پس سنك عقلکه علم توحید سکه‌سنی ضرب ایلمك ومرتبهٔ جمعدن سوز سویلمك نیجه ممکن اولورا کر خواصك اسرارنی استماع ایلمکه میل ومحبتك وار ایسه جمع خواطر ایله وعقلکی تفرقه‌دن خلاص ایدوب محبوب حقیقته باغله تاکم علملدن سکه سنك مهرنه مستعد ولایق اوله‌سن واول سوزلری استماع

ایلدیکك کبی فهم قیله‌سن (مثنوی) جمع باید کرد اجزا را بعشق * تا شوی خوش چون سمرقند ودمشق * جو جوی چون جمع کردی زاشتباه * پس توان زد بر تو سکهٔ پادشاه * اول عقلك پراکنده اولان اجزاسنی عشقله جمع ایلمك کرك تاکم جمعیت ایله سمرقند ودمشق کبی خوش اوله‌سن برابه قدر اشتباه وکماندن اجزای عقلکی چون جمع ایلیه‌سن پس سنك اوزریکه سکهٔ پادشاهی اورمق ممکن اولور یعنی پراکنده اولان خاطره‌لریکی ومتفرقه اولان اجزای عقلیه‌کی عشق الهی ایله بربره جمع ایدوب جمعیت خاطر به حاصل ایلمك لازمدر تاکم سمرقند کبی وبلدهٔ شام کبی مجموع اولوب خوش اوله‌سن اشتباه وکمان تفرقه‌سندن چونکم عقلکی اربه قدر اربه قدر جمع قیله‌سن وجمعیت قلبه مالك اولوب شکوك وشبهات تفرقه‌لرندن خلاص اوله‌سن پس سنك زر عقلك اوزره پادشاه حقیقینك سکهٔ اسرارنی ضرب ایلمك ممکن اولور الحاصل جمعیت باطن حاصل اولدقدنصکره اسرار الهیه‌یی سکا سویلمك قابل اولور دیمکی افاده قیلور (مثنوی) ور ز مثقالی شوی افزون تو خام * از تو سازد شه یکی زرینه جام * پس بر وهم نام وهم القاب شاه * باشد وهم صورتش ای وصل خواه * وا کرسن خام بر مثقالدن زیاده اوله‌سن پس شاه سندن بر زرینه جام دوزر پس اول جام زرینك اوزرینه هم شاهك نامی وهم القابی وهم انك صورتی اولور ای وصل دلیجی یعنی پادشاهك سکه سنه مالك اولمق بر مثقال قدر اولمغله قابل اولور پس اکرسن اجزای عقلکی اشتباه والتباس پراکنده‌لکندن جمع ایدوب سکهٔ پادشاهه لایق اولمق مرتبه‌سنی بوله‌سن پس سکا اسرار الهیه سکه‌سنی ضرب ایلمك لایق اولور کا کرسن خام سکهٔ پادشاهه لایق اولمق مقدارندن زیاده اوله‌سن وترقی قیله‌سن وبر نیجه مثقال التون قدر افزون اوله‌سن پادشاه حقیقت سنك وجودکدن بر التونی جام دوزر وسنك زرین جام کبی اولان وجودکی شراب توحیده وبادهٔ تفریده محل ایلر پس سنك اول جام وجودك اوزره پادشاه حقیقتك هم اسما والقابی وهم آنك صورتی یعنی صفاتی ثابت اولور وتجلی قیلور ای وصلت طلب ایلیجی عاشق نامدن مراد اسماء الهیه‌در والقابدن مراد حضرت قرانده واقع اولان (احکم الحاکمین وخیر الناصرین واحسن الخالقین وارحم الراحمین وذو الجلال والاکرام) بونك امثالی اولان کلاملردر وصورتدن مراد صفات الهیه‌در نته‌کم (ان الله خلق آدم علی صورته) حدیثنی ای علی صفاته دیمکله تفسیر ایلمشلردر خلاصهٔ کلام بویله دیمك اولورکه وا کرسن خام اسرار حقی کندی قلبکه نقش ایلمك مرتبه‌سندن ومقدارندن زیاده وافزون اوله‌سن پادشاه حقیقت سنك قلبکی شراب محبته ومدام وحدته جام ایلر پس اول قلبك جامی اوزره حق تعالینك اسماسنك والقابنك وصفاتنك آثاری وانواری وتجلیاتی ای طالب وصلت اولان عاشق ثابت وبرقرار اولور

(مثنوی) تا که معشوقت بود هم نان وآب * هم چراغ وشاهد ونقل وشراب * تاکه سنك معشوقك سکا هم نان وهم آب اولور هم چراغ وشاهد ونقل وشراب اولور هم نان وآب وهم چراغ دیمك نان یمکده بیله وصو ایچمکده بیله وچراغ نورندن متبر اولمقده سنك ایله بیله اوله دیمك اولور وخلاصهٔ کلام بویله دیمك اولورکه اکر اسرار حقه محل اولمق مرتبه‌سندن ترقی قیله‌سن وبادهٔ وحدته جام اوله‌سن وسنك جام قلبك اوزره پادشاه حقیقتك اسماسی والقاب واوصافی ثابت وظاهر اوله وتجلی قیله حتی سنك معشوقك نان یمکده وصو ایچمکده وچراغ نورندن منور اولمقده سنکله بیله اوله وشاهد اوله ونقل اوله وشراب اوله اکرچه هم لفظی جمعیت معناسنی افاده قیلمیوب بلکه حرف عطف تقدیرا اولنورسه معنی تاکم سنك معشوقك هم نان اوله وهم آب اوله وهم چراغ اوله ودخی شاهد ودخی نقل ودخی شراب اوله دیمك اولور اولکی وجه اوزره (وهو معکم اینما کنتم) آیت کریمه‌سنك موجبنجه حق تبارك وتعالی هر حالده وهر شیده سنکله بیله اوله دیمك ایدکه انك

قوتیله یوب انك طو یرمسیله کندیکی طویمش کوره سن وصوایجدکده انك ارادتیله ایچوب وانك قاندرمسیله کندیکی
ریان بوله سن و چراغ نوریله منور اولدقده اول چراغه نور ویرنی وخانه یی منور قیله نی آنی مشاهده قیله سن شاهدك
همان اول اوله ونقلك آنك مشاهده سی اوله وشرابك انك محبتی ومعاینه سی اوله دیمك اولور وایکنجی وجه اوزره معنی
تا کم سنك معشوقك سکا هم غدا اوله وهم تشنه لککی دفع ایدیجی آب حیات اوله وهم خانهٔ قلبکی منور ایدیجی
چراغ اوله وهم محبوب اوله وهم نقل وشراب اوله مراد اول حضرته برمرتبه عاشق اوله سن که انك عشقی سکا هم غدا اوله
وهم تشنه لککی دفع ایلین آب اوله ونقل وشراب اوله دیمك اولورتهکم حضرت زلیخا یوسف علیه السلامك عشقنده
برمرتبه یه وارمش ایدیکه قارنی اجقسه انی ذکر ایلردی درحال طویردی وتشنه اولسه انی ذکر قیلردی تشنه لکی دفع
اولوردی وظلمت غمده قالسه انك جمالنی یاتصو یرایدردی ویا کوکل خانه سنه کتورردی درحال ظلمت کیدوب خانهٔ قلبی
منور اولوردی شاهدی همان اول ایدی ونقل وشراب استسه یوسفی سویلردی ویاخود انك سوزلرنی یاد ایلردی
درحال شراب ایچن کبی مست اولوردی ونقل یین کبی لذت بولوردی وهویت الهیه بوجمله ده ساریه اولوب عاشق
بوجمله ده آنی متجلیه کوروب مشاهده ایلردیمك معناسنی دخی افاده ایلمکدن خالی اولمز (م ی) جمع کن خودرا جماعت
رحمتست ✱ تا توانم با تو کفتن آنچه هست ✱ زانکه کفتن از برای باوریست ✱ جان شرك از باوری حق بریست ✱ چونکه
حال بویله در پس سن دخی کندیکی جمع ایله زیرا جماعت رحمتدر تا که سکا دیمکه قادر اولم اول نسنه یی وار در زیرا که
سوز سویلمك تصدیق ایلمکدن اوتریدر اما شرکه محل اولان جان حق کلامه ایناغقدن بریدر شرك بونده مشرك
معناسنه در یعنی اکرم تبهٔ جمعك کلامنی واسرارنی فهم ایلمك استرسك کندی پراکنده اولان عقلکی وفهمکی جمع
ایله که (الجماعة رحمة بیورلمشدر حتی اسرار الهیه دن وعلوم لدنیه دن اول نسنه که بنم قتمده وار در آنی سکا سویلمکه قادر
اولم وسکا اول اسرار الهیه دن وکفتار ربانیه دن سوز سویلمدیکمه سبب اولدر که سوز سویلمك مخاطبك تصدیق واعتقاد
ایلمسندن اوتریدر مشرکك جانی ایسه حق کلامه ایناغقدن بریدر وشرك ایکی قسمه منقسمدر بری شرك جلی وبری
شرك خفیدر عقلی شبهات وشکوکله متفرق اولان واوهام وظنونله خواطرنی پراکنده قیلان کمسه لر شرك خفی
مرتبه سنده قالمشلردر اول شرك خفی صاحبلرینك جانی کلام حقه ایناغقدن بریدر باخصوصکه توحیده متعلق
اولان کلماتی قبول ایلمکدن عاریدر احول اولنه نفس الامرده برشیٔ بردر اندن ماعدا بوقدر دیسك تصدیق ایلمز
انکچونکه اول ایکی کورمکدن خالی دکادر پس اکا وحدت مطلقه دن سوز سویلمك وحقیقت حالی نقل ایلمك مفید
وکارکر اولمز ونفع ویرمز چونکم انك کلام حقه تصدیق واعتقادی اولمیه اکا اول مرتبه دن سوز سویلمك اولایدر
(م ی) جان قسمت کشته بر حشو فلك ✱ درمیان شصت سودا مشترك ✱ پس خموشی به دهد اورا ثبوت ✱ پس جواب
احمقان آمد سکوت ✱ حشو بونده وسط معناسنه در حشو بطنده اولان شیلره ده دیرلر بو تقدیر اوزره فلکك درونده
اولان شیلرك جمعیسنه شامل اولور معنی فلکك اورته سنده قسمت اولمش جان وایکنجی وجه اوزره معنی فلکك
درونده اولان شیلر اوزره قسمت اولمش جان التمش سودا وآرزو اورته سنده مشترکدر پس خموشلق اول جانه ثبوت ویرر
پس احمقلرك جوابی سکوت کادی یعنی فلك اورته سنده اشیا اوزره منقسم اولمش جان نیجه سودا وآرز واورته سنده
بولنمش وپراکنده قیلنمشدر پس اول جانکه تفرقه دن قورتلمش واهویهٔ مختلفه ما بیننده قالمش اوله اکا سوز سویلمك
ثبات ویرر زیرا سوز سویلمك انك دغدغه وتشویشنی دخی زیاده ایلر وخفت وسفاهتنی ارتررپس لازم اولدیکه
جواب الاحمق السکوت قولنك موجبنجه اکا سکوت ایله جواب ویریله وکلام سویلمکدن حذر قیلنه (مثنوی) این
همی دانم ولی مستیٔ تن ✱ می کشاید بی مرادمن دهن ✱ انچنان کز عطسه واز خامیاز ✱ این دهان کردد بنا خواه تو
باز ✱ بونی بیلورم ولیکن تنك مستلکی بنم مرادمسز دهان اچر انچلین که اقسرمقدن واسنمکدن بو دهان سنك
ارادتکسز کشاده اولور اولکی بیت سؤال مقدره جواب اولور وایکنجی بیت مثل موقعنده واقع اولوب بیت اول مفسر
معناسنی مؤید اولور کان بر سؤال لازم کاور که چونکم اهل تفرقه حقیقته متعلق اولان کلماتی استمزلر وجهالت
وحماقتلرندن انی فهم ایتمزلر احمقه جواب ایسه سکوت اولدیغنی بیلدیکز ودخی خوشلك احمق اولنلره ثبوت ویرر
دیو سویلدیکز مع هذا نیه سکوت ایلمیوب نیجه تقریر معارف وتعبیر اسرار ولطائف ایلدیکز بونك نتیجه سی ندر
بیلمزمیسز جواب ویروب بیورورلر نعم بو معنانی بیلورم ولکن بدنك مستلکی وحق تعالینك ارادتی شرابندن سرخوش
اولمسی بنم مرادمسز واختیارمسز دهانی اچر واغزمدن کلماتی اخراج ایلرا کربر کمسه نك کندی ارادتی اولمدقچه انك
اغزی آچلورمی واندن صدا ظهور ایدرمی دیرسك نعم مثلا انچلین که عطسه دن واسنمکدن سنك دهانك سن استمز
ایکن آچلور واندن برصدا ظهور قیلور پس معلوم اولدیکه برکمسه نك کندی اختیاری اولمدین انك دهانی آچلمق

واندن نیجه کلام وادا ظهور ایلمك واقع اولور ایمش خلاصهٔ کلام اولدرکه جواب الاحمق سکوت معناسنی بیلورم ونااهل
ونامحرم اولنلره افشای راز ایلمکدن هر وجهله احتراز قیلورم ولکن حق تعالی حضرتلرینك ارادتی وقضاسی بنم
وجودمی برمرتبه مست ایلرکه بنم مرادم دکل ایکن اغزمی اچروبنم اغزمدن نیجه اسرار وحقایق دررلرنی اهل ونااهل
دییوب صاچرمثلا سکا اقسرمق واسنمك غلبه ایلدکده سنك اختیارکسز اغزك اچیلور چونکم کندی وجودکده
بو حالی مشاهده قیله سن اولیای کرامك نااهل اولنلره سوز سویلمسنی ومعارف نقل ایلمسنی بو قبیلدن عد ایله که انلر
هربار که سوز سویلمکدن توبه واستغفار ایلیه لر حق تعالی انلری ینه سوز سویلمکه مشغول ایلرتهکم بو بیاندن
معلومك اولور (در تفسیر این حدیث که انی استغفر الله فی کل یوم سبعین مرة) بو سرخ لطیف بو حدیث شریفك
تفسیرنده درکه حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم بیورمشلردر تحقیقا بن اللهدن مغفرت طلب ایلرم هرکونده
یتمش کره روایت اخری اوزره یوز کره واقع اولمشدر (کما قال علیه السلام انه لیغان علی قلبی وانی لاستغفر الله فی کل
یوم مائة مرة) یغان مضارع مجهولدر غان یغین دن غین پردهٔ رقیقه دیرلر یعنی تحقیقا شان بودرکه بنم قلبم اوزره
پرده لنور وتحقیقا بن اللهدن مغفرت طلب ایدرم هرکون یوز کره علما اول حضرتك هرکونده یوز کره ویاخود یتمش
کره استغفار ایلمسی خصوصنده اختلاف ایلمشلردر وهر بری برکونه سوز سویلمشلردر بعضلر دیمشلردرکه غیندن مراد
امتك احوالنه تقید ایلمسی ویاخود انلره هدایت وارشاد ایلمکدن اوتری سوز سویلمسیدر اکرچه بو حالت من وجه
عبادتدر لکن قلبك حضرت حقی مشاهده قیلمسنه وجمال الهیدن متلذذ اولمسنه برنوع پردهٔ رقیق کبیدر پس
بونی من وجه ذنب عد ایلیوب اول خصوصده اللهدن مغفرت طلب ایدرلردی وبر آخر مرتبه یه دخی ایرسه لر انی
دخی مشاهدهٔ حقه پرده کورسه لر اندن دخی استغفار ایدرلردی وانی دخی ذنب عد ایلیوب اول مرتبه نك ستر اولمسنی
حضرت حقدن مغفرت طلب ایدرلردی دیمشلر پس معارف سویلمك ونصیحت وتعلیم ایلمك اکرچه ابراره نسبت
حسنه وعبادتدر لکن مقرب اولنلره نسبت نوعا سیئه در پس مقرب اولنلر کلام سویلمکدن فراغت ایلسه لر
باخصوصکه احمق اولان نامحرملره تعلیم ونصیحت ایلمکی ذنب وخطا عد ایلیوب اول خصوصده نیجه کره استغفار
قیلسه لر عجب دکلدر ولهذا حضرت مولانا قدس الله سره الاعلا دخی اسرار ومعارف سویلمکی ذنب عد ایلیوب
اندن فراغت قیلمشلر ومستغفر اولمشلردر ولکن قضاء الهی انلری کلام سویلمکه جذب ایلیوب بی اختیار تکلم
قیلمشلردرتهکم حقیقت مألدن خبر ویروب بیوررلر (م ی) همچو پیغمبر ز کفتن وز نثار ✱ توبه آرم روزمن هفتاد بار
لیك آن مستی شود توبه شکن ✱ منسیست این مستیٔ تن جامه کن ✱ حضرت پیغمبر علیه السلام کبی سوز سویلمکدن
ودرر علوم ومعارفی نثار ایلمکدن هر روز یتمش کره توبه کتوررم لیکن اول مستلك کیرو توبه شکن اولور زیرا بو تن
مستلکی منسیدر جامه کندر یعنی پیغمبر علیه السلام کبی سوز سویلمکدن وجواهر علوم وحکمی نااهل اولنلره
نثار ایلمکدن هرکون بندخی توبه کتوررم ولیکن قضاء الهی ایله وارادت ربانی شرابی ایله تنك مست اولمسی سوز
سویلمکدن توبه ایلمکی صروازاله قیلورزیرا بو مستلك نسیان ویریجیدر وجامهٔ توبه ولباس پرهیز واحترازی
عقلك وجودندن صو ییجی وقوپاریجیدر اکرچه عقل وقلب سوز سویلمکدن ومعانی نقل ایلمکدن رجوع ایلسه
قضاء الهی وارادت ربانی بدنی سوز سویلمکه برمرتبه حریص ایلرکه قلبك رجوعنی اکا اسناد ایدوب پرهیز واجتنابی
اندن ازاله قیلوب سوز سویلمکه شروع ایدوب بیوررلر (م ی) حکمت اظهار تاریخ دراز) مستی انداخت بر دانای راز
راز پنهان با چنین طبل وعلم ✱ آب جوشان کشته از جف القلم ✱ دور ودراز اولان تاریخك اظهارینك حکمتی
دانای راز اوزره مستلك اتدی پنهان اولان راز بونك کبی طبل وعلم ایله جف القلم منبعندن آب جوشان اولمشدر
تاریخدن مقدم مضاف مقدر اولور وتاریخده ظرفیت معناسی بولنور وتاریخ زمان معناسنه اولور وتقدیر کلام
حکمت اظهار اسرار در زمان درازان در مستی انداخت دیمك اولور ودانای رازدن مراد حبیب اکرم صلی الله
علیه وسلم حضرتلری اولور وراز پنهاندن مراد اسرار قضای الهی وعلوم لدنی اولور وطبل وعلم آشکار اولمقدن وظهور
قیلمقدن کنایت اولور وجف القلم قلم قوریدی دیمك وقلمك جفوفی کتابتدن فراغت اولمغی افاده قیلور قلمدن مراد بونده قلم
اعلی درکه نقوش کائناتك وارقام موجوداتك صحایف اکوان اوزره یازلمسنه سبب اولمشدر وهر شیئك وجودی
واحوالی ایسه قلم اعلی واسطه سیله ازلده لوح محفوظ اوزره مکتوب اولمشدر وحالا بو دنیاده ظهور ایلین احوال اول
قلم اعلانك لوح محفوظ اوزره تحریر ایلدیکی مقداراتك آثاریدر پس حضرت مولانا قدس الله سره الاعلا قلم اعلانك
کتابت ایلدیکی حروف عالیاتی واعیان موجوداتی استعارهٔ تمثیلیه طریقی اوزره عینه تشبیه ایتمشلردر وانك اسرارنی
آب جوشانه تمثیل قیلمشلردر وحضرت نبی مختار علیه السلامی برچشمه کبی فرض ایلمشلردرکه اول رازمخفی آبی

اول حضرتك وجود شريفلری دهان اطيفلرندن ظهوره كلوب قلوب طالبينه نشو ونما ويرمش وارواح سالكينی
حيات ابديه وسعادت سرمديه مرتبه سنه ايركورمشدر پس توضيح معنی وتقدير نحوی اولدركه دور ودراز اولان
تاريخده اسرار حقی اظهار ايلمك حكمتی وكندی زمان شريفلرندنصكره الی يوم القيامه مخفی وپنهان اولان رازلرك
ظاهر وآشكار اولمسنك سر ازليسی اول دانای راز وعالم اسرار حقيقت ومجاز اولان پيغمبر عليه السلام حضرتلرينه
مستلك القا ايلدی حق اول حضرت كاه اولوردی كه نيجه علوم واسرار سويلرلر وكشف ايلرلردی كه سامع اولنلرك
اكثری آنك حقيقتنی فهم ايلمكده عاجز وحيران قالورلردی اول راز نهانی وسر ازلی اول حضرتك وجود شريفندن
بو يله طبل وعلم ايله آشكار اقلم اعلانك ازل ازالده لوح محفوظ اوزره كتابت ايلديكی مقدرات ازليه جانبندن بری
آب جوشان اولوب اودية قلوب عارفينه روان اولمش وانلر واسطه سيله اول اسرار نهانينك آبنه تشنه اولان
طالبلره نشو ونما كلمشدر الحاصل الی يوم القيام اول حضرتك وجود شريفندن بروظهور ايلين ينابيع حكم ارواح
اوليای كرامده وقلوب اصفيای نخامده جريان ايلر طالب اولنلره حيات ويرر وناقصلری كماله ايركورر (مثنوی)
رحمت بی حد روانه هر زمان* خفته ايد ازدرك آن ای مردمان* جامهٔ خفته خورد ازجوی آب* خفته اندر خواب
جويای سراب* رحمت بی حد هر زمان روانه در لكن ای مردملر سزانك ادرا كندن خفته وغافلسز خفته نك
جامه سی جويدن آب ايچر اما خفته خوابده سراب استيجيدر يعنی حق سبحانه وتعالينك بی حد اولان رحمتی
هر زمانده روانه وجاريدر فياض مطلق عطا ورحمتنی كندی مخلوقندن قطع ايلمز بلكه دائما لا ينقطع انك
فيض ورحمتی جميع خلايقه ايرشمكده در (ان لربكم فی ايام دهركم نفحات الا فتعرضوا لها) حديث شريفی بو معنايه
دلالت قيلور پس عاقل اولنه لازم اولدركه اول رحمتلری ونفحه لری طالب اوله وادراك قيله لكن ای مردملر
سزانك ادرا كندن خفته وغافلسز برچای كنارنده خفته اولان كسه نك جامه سی چايدن صو ايچرلر لكن خفته اولان
كسه رؤياسنده سراب استر وخيال آبده يلر كذلك ای مردملر سزك جمله كز حق تعالينك رحمت واسعه سی
نهرينك كنارنده يا غش ونوم غفلته باتمشسز وسزك جامهٔ جسمكز هميشه آب رحمتدن نشو ونما بولور وتر وتازه
اولور (وسعت رحمتی كل شیء) آيت كريمه سنك موجبنجه هر شيئی انك رحمت واسعه سی احاطه قيلمش ايكن واول
كريم ورحيم اولان الله انسانه حبل وريدندن وافكار قلبندن اقرب اولمش ايكن خواب غفلتده نائم اولنلر بو آب حيات
معنويدن غافل اولوب سراب استرلر وخيالات صوريه وظلال دنيويه نك تحصيلنده يلر سرابی آب صانورلر
وخيالی حقيقت قياس ايدرلر خيال وظلال كسه يه پايدار اولمز وسراب بقيعه ظمأنی ريان قيلمز مادامكه خواب
غفلتدن بيدار اولميه لر وآب رحمت الهيدن نوش قيلميه لر تشنه لكلری دفع اولماز (مثنوی) می دود كانجای بوی
آب هست* زين تفكر راه را برخويش بست* زانكه انجا كفت زينجا دور شد* برخيالی از حقی مهجور شد) اول
خفته واقعه سنده بلركه انده آبك بوی واثری واردر حال بوكه اول بيچاره بو تفكردن يولی كندی اوزرينه باغلدی
زيرا انده ديدی بو صو محلندن دور اولدی برخيال اوزره اول خفته حقدن مهجور اولدی يعنی خفته اولان كسه
واقعه سنده آب كوروب انك رايحه سنه واميدنه يلركه اندن نوش ايليه بو آبك خيال وتفكرندن آب حقيقينك يولنی
كندی اوزرينه باغلدی انك يولی بيدار اولمق وآب حقيقی كندی يه عيانا متصل كورمك ايدی چونكم بيدار اولمدی
وسرابی وخيالی آبی آب حقيقی ظن ايليوب انی نوش ايلمكه يلدی آب حقيقينك يولنی تفكر وتخيلدن كندی
اوزرينه باغلدی زيرا كه اول خواب وخيال مرتبه سنده آب وار درديدی وآنی نوش ايلمكه يلدی بو بيدارلق
مرتبه سنده اولان آب حقيقيدن دور اولدی برخيال اوزره حقيقتده منسوب اولان آبدن مهجور اولدی حق
بونده حقيقت معناسنده در ويا نسبت ايچون اولور وخلاصهٔ كلام بو يله ديمك اولوركه حقيقت آب حياته تشنه اولان
غافل بو خواب وخيال كبی اولان دنياده آب اميدی اوزره يلر قياس ايلركه بو دنياده كورديكی خيالاتله روح
متسلی اوله وتشنه لكنی دفع قيلوب مقصودنی بوله بو خيالی حقيقت تفكر ايلديكی جهتدن آب حيات حقيقی
جانبنه وسيله اولان طريقی كندی اوزرينه سد ايلمش اولور زيرا هر باركه بو عالم خيالده حقيقت آبی واردر دبو زعم
ايليه وانك سوداسنده يله وبيدار اولميه وآب رحمتی وفيض حقيقی كندی يه حبل وريدندن اقرب كورميه البته بو آب
حقيقيدن دور اولمق مقرردر وبرخياله مقيد اولوب حقيقتده منسوب اولان فيوضات الهيه وحيات ابديه دن
مهجور اولمق محققدر (مثنوی) دور بيناندو پس خفته روان* رحمتی اربدشان ای رهروان* بو اهل دنيا دور بينلردر
وحال بوكه زياده خفته روانلردر پس ای رهروانلره بر رحمت ومرحمت كتورك روان جانه دير لر رهروان بوله
كيد يجيلر ديمكدر وتقدير كلام وتحقيق مرام اولدركه بو اهل دنيا واصحاب ظاهر دنيانك لوازمنی بيلمكده

ونفسلرينه رعايت قيلمقده وكنديلرك نفسنه عزت ويرن هنرلرده دوربينلر ومدققلردر ولكن امور دينيه دن جانلری نائم
ولوازم اخرويه دن عقللری غافل وهائمدر (كما قال الله تعالی (يعلمون ظاهرا من الحياة الدنيا وهم عن الاخرة
هم غافلون) ای حق يولنه كيديجی سالكار وارشاد وهدايته مالكلر بو خواب غفلتده قالان طايفه يه بر مرحمت كتورك
وبونلری خواب غفلتدن ايقاظ ايدوب بيدارلق مرتبه سنه يتورك تاكم كنديلره حبل وريدندن اقرب اولان
آب حيات حقيقيدن ايچه لر وبو خيال وظلالی طالب اولمق مرتبه سندن كچه لر ومقام حقيقته واصل اولوب (عند
مليك مقتدر) مقعد صدق مرتبه سنده پرواز ايدوب اوچه لر ديمك اولور (مثنوی) من نديدم تشنكی خواب آورد*
خواب آرد تشنكیء بی خرد* بن كورمدم تشنه لك خواب كتوره نعم بی خردك تشنه لكی خواب كتورر بو خسه
عاقل اولان كسه يه تشنه لك خواب كتورمز تشنه لك بونده برشيئه زياده مشتاق اولمقدن وآنی طلب قيلمقدن عبارت
اولور پس بركسه برشيئه زياده محب ومشتاق اولسه وآنی كرمیتله طلب قيلسه اكا نومك كليسی حرام اولور
كما قيل (بيت) عجبا للمحب كيف ينام* كل نوم علی المحب حرام* بركسه برشيئه غايتله تشنه اولسه وآرزو قيلسه
انك اول تشنه لكی مورث غفلت اولديغی هيچ كسه كورمشدر (وا هذا نوم العاشقين نوم الفارقين* ديمشدر
بو اجلدن حضرت مولانا قدس الله سره الاعلی دخی بيوررلر بن كورمدمكه بركسه برشيئك وصالنی آرزو
واشتياق وطلب قيله واول كسه خواب غفلتده ياته وانك تشنه لكی اكا نوم كتوره بو خود قابل دكلدر
زيرا صو سزلق وحرارت خوابی محو ايديجی وعطشانی بيدار قيليجيدر اكر سؤال لازم كلورسه كه بعض طايفه
واردركه تشنه لكلری وآرزولری كمالنده ايكن خوابه واررلر وآبدن قطع اميد ايليوب نائم اولورلر مثلا بعض كسه لر
بر بيابانده تشنه اولدقده وآبی برمقدار طلب قيلدقده انی بوله مدقده اميدنی اندن قطع ايليوب برسايه دار
اغاجك التنده خوابه واروب استراحت ايلر وطلب آبدن فراغت قيلرتنه كم اهل دنيا دخی دنيا طلبنده وانك
جاه ومالنی تحصيل ايلمك خصوصنده برمرتبه تشنه لر ومشتاقلردركه حضرت نبی عليه السلام آنلر حقنده دخی
طالب علم اولان حقنده (منهومان لا يشبعان طالب الدنيا وطالب العلم) ديو اهل دنيانك دنيا طلبنده تشنه لكلرنی
وحريصلقلرنی طالب علم اولنلرك تشنه لكنه وحرصنه معادل قيلدی وطالب علم اولنلرنه مرتبه حريص ايسه وجايع
ايسه اهل دنيا دخی اول مرتبه حريص وجايعدر بيوردی حال بوكه طالب دنيا اولنلره حرصلری وتشنه لكلری
غفلت كتورريجيدر پس من نديدم تشنكی خواب آورد ديمك نيجه صحيح اولور جواب بيوررلر نعم بی خرد اولنلرك
تشنه لكی خواب كتورر اهل دنيا اكرچه منهوملردر وحريصلر وتشنه لردر لكن بی خردلردر انكچون انلرك
نهمت ومحبتی آنلره خواب غفلت كتورر اما طالب علم الهی اولنلرك نهمتی وتشنه لكی انلردن خواب غفلتی ازاله ايدر
وهر بری بيدار دل اولوب آب حيات حقيقينك وصالنك طريقنه كيدر واندن نوش ايدوب حيات ابديه ايله
جان ودلنی احيا ايدر (مثنوی) خود خرد آنست كو از حق چريد* نی خرد كورا عطارد آوريد* خود عقل اودركه
حقدن اوتلدی عقل اول دكلدركه انی عطارد كتوردی بو بيت خواب آرد تشنكیء بی خرد لفظندن ناشی اولان
توهمی دفع ايچون ديلمشدر واول توهم بودركه تشنه دن مراد اهل دنيا اولديغی تقدير اوزره آنلره بی خرد ديمك
نيجه صحيح اولوركه امور دنيويه ده اولقدر عاقللر وبعض حرفت وصنعتی ظهوره كتورمكده شول مرتبه كاملر
وبعض معقولاتی فهم قيلمقده اولقدر ماهرلردركه هركس بونلرك عقل وادراكنك مرتبه سنه واصل اولمغه قادر
دكلدر پس بونلره بی عقل ديمك نيجه قابل اولور بيوررلركه خود فی الحقيقه عقل اودركه خدای تعاليدن مستفيض
ومستفيد اوله وهردم حق تبارك وتعالی اكا نافع اولان تدبير وتداركی اكا الهام وافهام قيله عقل اول دكلدركه
آنی عطارد يلدزی وجوده كتوره وجسمه لازم اولان معاشی ادراك ايتمك مرتبه سنه يتوره حكمانك قولی بونك
اوزرينه دركه برطفل مادرندن تولد ايلدكده درت ييله دك عقل حسی ايله زندكانلك ايدر درت ييلدنصكره عطاردك
تربيه سنه مظهر اولوب اول يلدزك تربيه واثری اول طفله عقل جزوی كتورر وآنی امور جزوئيه يی ادراك ايلمك
مرتبه سنه يتورر انكچون برطفلی درت ياشندنصكره معلمه ويررلركه اول حينده طفل عطارددن حاصل اولان
عقل جزوينك مظهری اولور شول زمانه دك كه بلوغ مرتبه سنه واروب اندنصكره تحصيل علم ومعرفت قيلوب
مبدأ ومعادنی بيلورسه ورياسنه عالم اولورسه وانبيا عليهم السلام واوليای كرامك بيورديغی اوزره سلوك قيلورسه
عقل معاد صاحبی اولور وانك عقلی خدای تعاليدن استفاضه واستفاده قيلور ودنيانی خواب وخيال بيلور
وآخرتی حقيقت بيلوب اكا انابت قيلور واكر بو ذكر اولنان عقله مظهر اولمزسه عطاردك ويرديكی عقل
جزوی مرتبه سنده قالور اكر يوز ياشنه ده واررسه وبو عطاردك ويرديكی عقله عقل معاش وعقل جزوی دخی دينور

وانکچون بو عقله عقل معاش دیدیلرکه معاش جسمانیه دن غیریسنی ادراک ایتمکه قادر اولمز وانکچون عقل
جزؤی دیدیلرکه امور کلیه یی واحوال اخرویه یی ادراک قیلماز بلکه کندی جسمنه نافع اولان ولازم کلان امور
دنیویه یی ادراک قیلور بو عقل جزؤینک نهایت ادراکی حالت نزعه دک ومقام قبره دکدر اندن اوته سنی بیلمز نته کم
بیوردیلر (در بیان آنکه عقل جزؤی تا بگور پیش نه بیند در باقی مقلد انبیا واولیاست) بو سرخ شریفک
بیاننده درکه عقل جزؤی قبره دک کورر زیاده کورمز باقی امورده انبیا علیهم السلام واولیای کرامه تقلید
ایدیجیدر زیرا امور غیبیه واحوال اخرویه یه انک شعوری یوقدر بلکه هر نه مرتبه کامل اولسه عالم ظاهردن اوته
کیده مز واسرار غیبیه واحوال اخرویه یی ادراک ایده مز نته کم نظمه کتوروب تحقیقا بیوردیلر (م ی) پیش بینی این
خرد تا گور بود * وان صاحب دل بنفخ صور بود * بو خردک پیش بینلکی کوره دکدر وصاحب دلک ان ولایقی
نفخ صوره ملتبس اولدی مصرع ثانیده اندن مراد پیش بینلک اولور بنفخ صورده باالتباس ایچوندر انتها
معناسنه طوتوب صاحب دلک پیش بینلکی نفخ صوره دکدر دینلر معناسنه واقف اولمشلر نفخ صوردن اوته سنی
کورمزلر دیمکی بو معنا ایهام ایلدیکی ییله تمشلردر صاحب دل اولدرکه احوال قبردن دار نعیمه ودار جحیمه
وارنجیه دک وخلق انلره وبو ایکی مقامده ابدالاباد اولنجیه دک نقدر احوال اخرویه وار ایسه کورمشلر وباذن الله
اکا عارف اولمشلردر پس معنی بویله دیمک اولورکه بو عقل جزؤینک اوکی کورمسی مقبره یه دکدر مقبره دن اوته سنی
کورمز وصاحب دل اولان انبیا علیهم السلام واولیای کرامک پیش بینلکی صور اسرافیلک نفخه ثانیه سنه
ملتبس ومتعلقدرکه نفخه ثانیه ده جمیع ارواح قبرلرندن قائم اولوب حشر ونشر اولسه کرکدر پس بونلرک علمی
ومشاهده سی قیامته متعلقدر دیمک اولور وبو معناده انلرک پیش بینلکنه نهایت اولمز زیرا انبیا علیهم السلام
واولیای کرامک احوالی حشری کوررلر ونعم جنته وعذاب دوزخه دخی نظر ایر کوررلر وبونلردن بو عالم خلقنه خبر
ویررلر نته کم سیدمز وسلطانمز افضل رسل صلی الله علیه وسلم حضرتلری احوال اخرویه نک جمله سندن خبر ویردی
وآنک تمنی ایلدیکی زید حضرتلری دخی احوال اخرویه یی مشاهده ایلیوب خبر ویرمشدر نته کم جلد اولک آخرنه قریب
آنک حکایه سی مفصلا نظمه کتورلمش وتحقیق اولنمشدر پس اولیای کرامک دخی احوال قبردن وجنت وجهنمده اولان
احوالی بیلملری وامور اخرویه کلی سنه عالم اولملرینه زیدک حکایتی ودخی بعض اولیای کرامک منقبه لری
دلالت ایدر (مثنوی) این خرد از گور وخاکی نگذرد * وین قدم عرصه عجایب نسپرد * بو عقل جزؤی کور وخاکی
کچمز وبو قدم عرصه عجایب بصمز این خرددن مراد جزؤیدر وین قدمدن مراد قدم جسمانی اولسه دخی جائزدر
لیکن عقل جزؤی یی قدم منزله سنه تنزیل ایدوب بو عقل جزؤی قدمی عرصه عجایب بصمز دینسه دخی اولی اولور
یعنی بو عقل جزؤی خاکه منسوب اولان قبردن اوته کچمز وبو عقل جزؤی قدمی عجایب وغرایبه اولان عرصات
میدانته ایرشمز دیمک اولور (مثنوی) زین قدم وین عقل رو بیزار شو * چشم غیبی جو وبرخوردار شو * پس یوری
بو عقلدن وبو قدمدن بیزار اول چشم غیبی طلب ایله وبرخوردار اول اکر قدمدن مراد ینه قدم عقل جزؤی
اولورسه بوراده روشن معناسی ویریلوب بویله دینورکه بو عقل جزؤینک روشندن وبو عقل جزؤیدن یوری بیزار اول
دیمک اولور واکر قدم جسمانی مراد اولورسه معنی بو قدم جسمانیدن وبو عقل جزؤیدن یوری بیزار اول که بو قدم
جسمانی عالم غیبه آیاق قویه مز وبو عقل جزؤی عالم معنایی ادراک قیله مز غیبه منسوب اولان چشمی استه
وبرخوردار اول وچشم غیبدن مراد بصیرت کوزیدر احوال غیبی کوریجی وامور آخرته نظر ایر کوریجیدر
وریسنی مشاهده قیلیجی وانک اسما وصفاتنه ناظر اولیجیدر (مثنوی) همچو موسی نور کی یابد ز جیب * سخره
استاد وشاگرد کتاب * زین نظر وین عقل ناید جز دوار * پس نظر بگذار وبگزین انتظار * حضرت موسی علیه
السلام کبی جیبندن نوری نجین بولور استادک سخره سی وکتابک شاگردی بو نظردن وبو عقلدن دواردن غیری
نسنه کلمز پس نظری ترک ایله وانتظاری اختیار ایله سخره زبون ومغلوب اولمغه دیرلر دوار دال مهمله نک
ضمه سیله باش دونمکه دیرلر وتقدیر معنی بویله دیمک اولورکه حضرت موسی علیه السلام کبی نور وضیایی کندی
جیبندن نجین بولور استادک زبون ومغلوبی وکتابک شاگردی اولان کمسه لر یعنی حضرت موسی علیه السلام (ادخل
یدک فی جیبک تخرج بیضاء من غیر سوء آیة اخری) آیت کریمه سنک فحواسنجه کندی مبارک اللرینی جیبلرینه داخل
ایلیوب اندنصکره طشره چیقرسه لردی بر بیاض نورانی ال چیقردیکه عالمه شعشعه وضیا ویردی پس حضرت
موسی علیه السلام اول نوری وضیایی کندی جیب وجودلرندن بولدی واول نوره کندی درونلری منبع اولدی
اما استاده زبون وکتابه شاکرد اولان کمسه نور عقل وعرفانی کندی وجودی جیبندن بوله مز بلکه استادک

وجودنه

وجودنه وتعلیمنه وکتابدن اوقومغه محتاجدر وبو نظردن وبو عقل جزؤیدن ایسه باش دونمسندن غیری
نسنه حاصل اولمز وبو کونه نظر وعقلدن انسان نور وضیا بولمز وکندیسنی ظلمات جهل وغفلتدن وضلالت
ومعصیتدن خلاص قیلمز وراه صوابی کورمز وخطا وزللدن خالی اولمز پس بو نظری وبو عقلی ترک ایله وحق جانبندن
فرجه ودفع حرجه منتظر اول که (افضل العبادة انتظار الفرج) بیورلمشدرکه اولمدیکه سکا فرج الهی کله دوکای
حرجدن سنی قورتروب عقل معلوم مرتبه سنه ایر کورر ونور الهی ایله قلبکی منور ایلیوب حیات حقیقیه یه سنی
ایر کورر (مثنوی) از سخن گویی مجوید ارتفاع * منتظر را به ز گفتن استماع * منصب تعلیم نوعی
شهوتست * هر خیالی شهوتی در ره بتست * سخن کویلکدن عزت وارتفاع استمکز منتظر اولنه نطق
وتکلمدن استماع یکدر زیرا منصب تعلیم بر نوع شهوتدر هر شهوته منسوب اولان خیال یولده بتدر یعنی ای عقل
جزؤی صاحبلری مجرد قیل وقال ومالک وبحث وجدال ایله قادر اولمغله وتحصیل علوم رسمیه قیلمغله خلقه سوز سویلمکلکدن
ارتفاع واستعداد ایلمک فیض حقه والهام الهی یه منتظر اولان کمسه یه سوز سویلمکدن استماع اولیدر انکچونکه
تعلیم ارشاد منصبی دخی نوع شهوتدرکه بوکا مشایخ عظام شهوت خفیه دیرلرکه نفس خلقه تعلیم ایلمکدن
واظهار علم ومعرفت ایتمکله سوز سویلمکدن حظ الور ولذت بولور هر شهوته منسوب اولان خیال ایسه طریق
الهیده شرک اولور وبت اولور (ولهذا قال النبی صلی الله علیه وسلم الشهوة الخفیة والریاء شرک رواه الطبرانی عن شداد
بن اوس کذا فی الجامع الصغیر) چونکم بر ارشاد وتعلیم خالصا لوجه الله اولمیه بلکه حظ نفس ایله اوله اول کمسه یه
امر تعلیم وارشاد که نوعا عبادتدر کندی مشتهیات نفسنی عبادت حقده شریک ایلمش اولور پس تا صافی دل
اولمینجه وخلوص مرتبه سن بولمینجه بر کمسه تعلیم وارشاد ایلمک وخلقه وعظ ونصیحت سویلمک لایق دکلدر بلکه اکا
لایق اولان بر مخلصک کلامنی استماع ایلمکدر واصلاح نفسه کوشش قیلوب کندی مرضی او کار مقدر (مثنوی)
گر بفضلش ره نبردی هر فضول * کی فرستادی خدا چندین رسول * اکر هر فضول اول اللهک فضلنه یول
ایلتیدی خدای تعالی خلقه بو قدر رسول نجین کوندرردی یعنی اکر اول اللهک فضلنه وفیض وعطاسنه هر فضل
صاحبی ایرا بلتیدی وکندینک فضل وعقلی واسطه سیله اکا یول بولیدی خدای تعالی بو قدر رسولی نجین کوندرردی
یعنی هر عاقل وفاضل خدای تعالینک فضل وعطاسنه یول ایلتیدی وخلقی دخی اکا واصل ایدیدی حق تعالی
حضرتلری بو قدر رسولی خلقه دعوت ایتمک ایچون کوندرمزدی زیرا هر عاقل وفاضل خلقی حقه واصل ایلدکدن
انبیا علیهم السلامه احتیاج قالمزدی بوندن معلوم اولدیکه عقل جزوی صاحبی مرشد اوله مز ایمش وحقک فضل
وعطاسنه کندی تدبیریله یول بوله مز ایمش (مثنوی) عقل جزوی همچو برقست ودرخش * در درخشی کی توان
شد سوی وخش * نیست نور برق بهر رهبری * بلکه امرست ابر را که می گری * عقل جزوی برق ودرخش کبیدر
بر درخشنده وحشی جانبنه کیتمک نجین ممکن اولور وخش بلخ جانبنده بر شهرک اسمیدر برقک نوری رهبرلکدن اوتری
دکلدر بلکه جناب حقدن سحابه کریه ایله دیو امردر یعنی عقل جزوینک اکرچه لمعه سی واردر لکن برق
ودرخش کبی ضعیف وسریع الزوالدر بر درخش ولمعه ده انسان کندینک حقیقت شهرنه ومقام اصلیسنه کیتمکه نجه
قادر اولور وحشدن مراد بونده وطن حقیقی وشهر معنوی اولور وبرق کبی اولان عقل جزوینک نوری شهر حقیقته
رهبر اولمقدن اوتری دکل بلکه ابر ایچون اغله دیو امردر یعنی عقل جزؤی برقی سحاب طبیعتک کریه ایلسندن اوتری
امردر نته کم برقک لمعه ایلمسی سحابک کریه ایلمسی ایچون وبغمور یاغدرمسی ایچون امر واشارت اولدی کذلک
عقل جزؤی دخی بر برق لامع کبیدرکه لمعه سی طبیعت ابرینک کریه ایلسندن اوتری نشان واشارت اولور تا شول
زمانه دک که سحاب مقتضای طبیعت زائل اوله وعقل معاد آفتابی طلوع قیله آنک پرتو انواریله انسان ظلمت
جهلدن وغفلتدن قورتلوب کندینک وطن اصلیسی جانبنه یول بوله (مثنوی) برق عقل ما برای گریه است * تا بگرید
نیستی در شوق هست * کذلک بزم عقلمز برقی کریه دن اوتریدر تا که برق وارشوقنده اغلیه یعنی بزم عقل جزوییز که
بر برق زائل مثابه سنده درکه کریه قیلمقدن وناله وفریاد ایلمکدن اوتریدر تا کم بو فانی وزائل اولان عقل موجود
حقیقی وذات باقی شوقندن کریان اوله وکندینک عجز وقصورینی بیله وفنا وزوالنه اعتراف قیله (مثنوی) عقل کودک
گفت بر کتاب تن * لیک نتواند بخود آموختن * عقل رنجور آردش سوی طبیب * لیک نبود در دوا عقلش مصیب
کودکک عقلی کندی یه دیدی کتاب اوزره طولن ایکن کندیلکی ایله اوکرنمکه قادر دکلدر تن تنیدن لفظندن
امر حاضردر تنیدن طوقومغه وارولمکه دیرلر تن اورل وطوقن دیمکدر بویله محللرده طولان معناسنه استعمال
اولنور رنجورک عقلی آنی طبیب جانبنه کتورر ایکن علاج ودواده اول رنجورک عقلی مصیب دکلدر بو بیتلر

عقل جزؤينك مرتبه سنى بيان قيلر وعقل كاملك دخى خاصيت وشاننى عيان ايلر عقل جزوى فى المثل
بر كودككك عقلى كبيدر اكادير كه مكتبه طولان واندە بر معلمدن تحصيل علم ايله اكرچه كودكك عقلنده بوقدر قابليت
واردر ليكن كنديننك عقليله بلا معلم اوكرنمكه قادر دكلدر وكذلك عقل جزؤى رنجورك عقلى كبيدر كه كندى يه نافع
ولازم اولنى تعقل ايدوب رنجورى طبيب جانبنه كتوررا كرچه بوقدر اذعانى واردر وليكن انك عقلى كندى مرضنه
دوا ايلمكده اصابت ايديجى اولمز خلاصهٔ كلام اولدركه عقل جزؤينك ذاتنده كندى يه مضر ونافع اولنى بيلمكه
وعقل كاملك علمنى تعلم قيلمغه وتحصيل ايلمكه استعداد وقابليت واردر اما كندى تدبيريله اول علمه واصل اوله مز
وعقلنك تداركيله امراض قلوبه علاج قيله مز بلكه بو خصوصلرده عقل كاملك تعليمنه وعلاجنه محتاجدر ديمك
اولور (م ى) نك شياطين سوى كردون مى شدند* كوش بر اسرار بالا مى زدند* مى ربودند اندكى زان رازها* تا شهب
مى راندشان زود از سما* كه رويد انجا رسولى آمدست* هرچه مى خواهيد ز وآيد بدست* كورمز ميسن اشته
شياطين كردون جانبنه كتديلر عالم بالانك اسرارنه كوش اورديلر اول رازلردن بر آزجق قاپديلر تا شهب فى الحال انلرى
آسماندن سوردى بويله ديوكه دونك اول يره كيدك كه بر رسول كلمشدر هرنه استرسه كز اندن اله كاورر بو ابيات شريفه
سورهٔ صافاتده اولان بو آيت كريمه يه اشارت اولور (قال الله تعالى (انا زينا السماء الدنيا بزينة الكواكب) الى آخر
الايه تفسير وتحقيقى برقاج محلده مرور ايلمشدر وتوضيح معنى وتفسير نحوى بويله ديمك اولور كه اشته كور كه شيطانلر
علمى بلا واسطه اخذ ايلمكدن اوترى آسمان جانبنه كلديلر قولاقلرنى عالم بالا اهلنك اسرارنه اورديلر كه تا انلردن
على الفور علم غيبه مخصوص اولان برقاج سرى استراقه ايليه لر الحاصل اول مرتبهٔ اعلا اهلنك رازلرندن بر مقدار
قاپديلر واول سرلردن برسرى خطف ايتديلر پس (الا من خطف الخطفة فاتبعه شهاب ثاقب) (آيت كريمه سنك
موجبنجه شهاب ثاقب انلرى على الفور سمادن سوردى بويله ديوكه بورادن زمين جانبنه كيدوب آنده حق
تعالينك بر عظيم الشان رسولى كلمشدر هرنه علم استرسه كز اندن استفاده ايدك كه مرادكز اندن اله يك كاوربى واسطه
عالم ارواحدن سزه علم اخذ ايلمكه استعداد وقابليت يوقدر بلكه عالم غيبك علمنى استرسه كز اللهك رسولنه متابعت
وانقياد ايدك وعلمى اندن استفاده ايديك بونده عقل جزوى صاحبلرنى كنايت طريقيله شياطين منزله سنه تنزيل
ايلمش اولورلر شياطينه بى واسطه نيجه علم اخذ ايتمكه رخصت اولمزسه عقل جزوى صاحبلرينه دخى بلا واسطه عالم
غيبك علمنى اخذ ايلمكه دخى فرصت ورخصت اولمز ديمك اولور (مثنوى) كرهمى جوييد در بى بها* ادخلوا الابيات
من ابوابها* بى نظير وبى بها اولان درى اكر استرسه كز اوله قپولرندن كيرك يعنى اى شياطين اكر بى بها اولان علم
درنى استرسه كز (وأتوا البيوت من ابوابها) امر شريفنه امتثال ايدوب اوله قپولرندن داخل اولك يعنى هر مراده
واصل اولمق استرسه كز اول مراده وسيله اولان سببه تمسك قيلك اوله ظهورندن كلمك نيجه ممنوع ايسه بر مراده
بلا وسيله تعرض ايلمك اويله ممنوعدر نته كم بو بيت شريفه متعلق اولان آيت وتفصيل جلد اولده (تعظيم ساحران
مر موسى را سر خنده (وادخلوا الابيات من ابوابها) بيتنك شرحنده مرور ايلدى (م ى) ميزن آن حلقهٔ درو برباب
نيست* ازسوى بام فلكتان راه نيست* اى شيطانلر زمرهسى اول قپونك حلقه سنى اور واول قپوده طور فلكك
بامى طرفندن سزه يول يوقدر يعنى اى زمرهٔ شياطين باب علوم الهى اولان رسولك قپوسنده طوروب انك باب
سماتنك حلقه سنى دبرت زيرا سزه فلكك بامنك جانبندن علم غيبه مطلع اولمغه يول يوقدر (مثنوى) نيست
حاجت تان بدين راه دراز* خاكىء را داده ايم اسرار راز* اى شياطين بو راه درازه سزه حاجت يوقدر زيرا بر خاكى يه
بر رازك اسرارنى ويرمشز يعنى اى زمرهٔ شياطين بو طول ودرازيوله اخذ علوم ايچون سفر ايلمكه سزه احتياج يوقدر
اكر رازك اسرارنى استرسكز خاكه منسوب اولان خليفه مزه اسرار رازى ويرمشزدر اكا مراجعت ايليك واندن
تعلم قيلك واستراقهٔ علومدن تائب اولك (مثنوى) پيش او آييد اكر خاين نه ايد* نى شكر كرديد از وكرچه نى ايد* انك
اوكنه كليكز اكر خائن دكل ايسه كز اول خاكيدن نيشكر اوليكز اكرچه اندن نى خاليسز يعنى اى زمرهٔ شياطين
واى عقول جزئيه صاحبلرى اكر خاين دكل ايسه كز اول خاكى اولان خليفهٔ الهيه نك حضورنه كلك انك اطيف
وشيرين اولان علوم ومعارفندن شكر قامشى كبى حلاوتله طوليكز اكرچه شكر معنويدن خالى قامشلر كبى سز
بو سوزلر يا ملائكه لسانندن وياخود شهاب ثاقب لسانندن شياطينه خطابا ديلمش وعقل جزؤى صاحبلرينه
تعريض قيلنمشدر (مثنوى) سبزه روياند ز خاكت آن دليل* نيست كم از سم اسب جبرئيل* سبزه كردى تازه كردى
درنوى* كر تو خاك اسب جبريلى شوى* اول دليل سنك خاك وجودكدن سبزه بتورر زيرا اول دليل جبرئيل عليه
السلامك اسبنك سمندن كم دكلدر يكيلكده وطراوتده سبزه وتازه اولورسن اكرسن جبريله منسوب اولان

اسبك خاكى اوله سن يعنى اى عقل جزؤى صاحبى اول طريق حقه دليل اولان نبى عليه السلام وياخود انك وارثى
اولان هر ولى سنك خاك وجودكده ايمان واسلام سبزه لرين بتورر وسنك قلبكى منبت اسرار الهى اولمق مرتبه سنه
يتورر زيرا اول كاملك تربيه ونظرى جبرئيل عليه السلامك آتنك قدمندن ناقص دكلدر جبرئيل عليه السلام
حضرتلرينك فرس الحيات نام اسبى نه يره آياق قوسه ايدى لطيف تر سبزه اولوردى نته كم حضرت جبرئيل عليه
السلام حضرت موسى عليه السلامه صورت بشرده اول اسبه راكب اولوب كلسه ايدى واول اسب هرنه يره قدم
مبارككن قوسه ايدى درحال لطيف وتازه يشل اوتلر بتردى وانك جبرئيل عليه السلام ايديكى بو اثردن حضرت
موسى عليه السلامك يانده اولان بعض كمسه لره معلوم اولوردى چو نكم حضرت جبرئيل عليه السلامك اسبنك
قدمنده بوقدر خاصيت اوله حقه دليل اولان نبينك وياخود وارث نبى اولان واينك وجودنده بو خاصيتلر نيچون اولميه
اكرسن روح قدسه منسوب اولان اسبك خاكى كبى يكيلكده سبزه وتازه اولورسن جبرئيل عليه السلام روح القدسه
ديرلر بيت ثانيده واقع اولان جبرئيلدن مراد روح القدسى صاحبلرى اولان انبيا عليهم السلام واولياى كرام اولور
يعنى سن روح قدسى صاحبى اولان مرشدلرك اسب جسدنه خاك اوله سن وتواضع ايدوب خدمت قيله سن وروحك
يكيلكده تازه اولورسن وسبزه كبى لطافت بولورسن ديمك اولور (مثنوى) سبزهٔ جانبخش كانرا سامرى
كرد در كوساله تا شد كوهرى* جان كرفت وبانك زد زان سبزه او* آنچنان بانكى كه شد فتنهٔ عدو وجانبخش بر سبزه يى
كه آنى سامرى كوساله ده ايلدى تا بر عظيم كوهر اولدى اول كوساله اول سبزه دن جان طوتدى وبانك اوردى انچلين
بر غريب بانك وصدا كه فتنهٔ عدو اولدى يعنى شول بر جانبخش اولان سبزه يى كه آنى سامرى يعنى سامره
قبيله سنه منسوب اولان موسى بن ظفر نام كمسه حلى وسيم وزردن دوزلمش كوساله جسدنه القا ايلدى تا كم اول
سامرى كوهره منسوب اولدى ياخود اول كوساله كوهره منسوب بر كوساله اولدى اول كوساله جسدى اول
سبزه دن جان طوتدى وبوزاغو كبى صدا ايتدى انك كبى بر بانك ايتديكه سامرى يه تابع اولان عدولرك فتنه سى اولدى
كه هر برى آنى معبود اتخاذ ايدينوب اكا عبادت قيلدى بونك قصه سيدر كه حق تعالى سورهٔ طه ده خبر ويردى
(قال فما خطبك يا سامرى قال بصرت بما لم يبصروا به فقبضت قبضة من اثر الرسول فنبذتها وكذلك سولت لى
نفسى) شول دمكه حضرت موسى عليه السلام كندى قومندن قرق كون مهلت الوب طور طاغنه حضرت خدا يله
مناجات ايتمكه كتدى وحق تعاليدن بونلره كتاب كتورمكه وعده ايتدى وقرنداشى هارون عليه السلامى يرينه
خليفه نصب ايدوب كتدى برقاج كون مرور ايتدكدنصكره سامرى كه حضرت موسى عليه السلامه خدمت ايلمش
واندن نيجه علوم وحكم تحصيل قيلمش بر كمسه ايدى كه اكا موسى بن ظفر ديرلردى بنى اسرائيلدن بعض طائفه يى
اضلال ايليوب ديدى كه شول حلى وسيم وزرى كه فرعونك عسكرندن نهب وغارت ايلديكز بر يره كتوروب جمع
ايليك كه اول سيم وزر موسى عليه السلامك طور طاغنده اكلمسنه سبب اولور بنى اسرائيلدن اكثر كمسه انك باطل
اولان قولنه اعتقاد ايدوب سيم وزرلرنى بر يره كتورديلر پس آنى كوساله جسدى ياپدى وحضرت جبرئيل عليه
السلامك اسبنك قدمى باصديغى يردن آخذ ايلديكى سبزه لو ترابى اكا القا ايلدى (فاخرج لهم عجلا جسدا له خوار)
آيت كريمه سنك حسبنجه انلر ايچون بر عجل جسدنى اخراج ايلدى كه انك انجق صغر كبى صداسى وار ايدى پس
سامرى وانك تابعى بونلره ديديلر كه (هذا الهكم واله موسى) الحاصل حضرت موسى عليه السلام طور طاغندن
كيرو رجوع ايدوب قومنك بويله ضلالته دوشديكنى كوردكده غضبه كلوب قرنداشنك صقالنه يابشوب باشنه
اوردقدنصكره سامرى يه خطاب ايليوب ديديكه يا سامرى سنك شانكنه اولدى بو كار عظيمى ايشلدك سامرى
ديدى كه بن بنى اسرائيلك كورمديكنى كوردم يعنى وقتا كم سكا جبرئيل امين عليه السلام فرس الحيات نام اسبه
سوار اولوب كلدى وبن سنك قتكده ايدم انك اسبنك قدمى باصديغى بر سبزه اولوردى پس بن اول رسولك اسبنك قدمنك
اثرندن براوج خاك قبض ايلدم وكندمده آنى نيجه مدت حفظ ايلدم وقتا كم سن طور طاغنه كتدك زينت قومى بر يره
جمع ايدوب اندن بر كوساله جسدين دوزوب اول براوج خاكى اكا القا ايلدم پس اول كوساله جسدى حيات
بولوب صدا ايلدى ديدى قصه سى ايكنجى جلدده دخى مرور ايلمشدر وتفاسيرده دخى مذكور ومشهور اولمشدر وتفصيله
حاجت يوقدر (مثنوى) كر امين آيد سوى اهل راز* وارهيد از سر كله مانند باز* سر كلاه چشم بند وكوش بند*
كه از و باز ست مسكين ونژند* اكر اهل راز طرفنه امين كه سز سر كلاهدن باز كبى قورتلورسز اول كلاهدن آزاد
اولورسز كه چشم بند وكوش بنددر كه باز آندن مسكين ونژنددر سر كله طوغانك باشنه كيدردكارى اسكفه ديرلر
بونده حجاب ظلمانى وجسد انسانيدن استعاره اولور نژند بيچاره معناسنه اولور وتقدير كلام بويله ديمك اولور كه

ای عقول جزئیه صاحبلری اگر سز اهل راز جانبنه امین کلجك اولورسکز وانلره بلا خیانت خدمت قیله جق اولورسه کز باز سرکلاهدن قورتلدیغی کبی سزلرده دخی روحکز حجاب تندن وغشاوهٔ بدندن قورتلوب خلاص اولور شول سرکلاه معنویدن قورتلورکه چشم جانی کورمکدن اورتیجی وسمع باطنی ایشتمکدن سد ایدیجیدرکه اول سرکلاه معنویدن باز روح مسکین وبیچاره در (م ی) زان کلاه مر چشم بازاز اسدست * که همه میلش سوی جنس خودست

چون برید از جنس باشه کشت یار * برکشاید چشم اورا بازدار * اول کلاهدن بازلرك چشمنه سد وحجاب وارد بو هم وجهدر اندن اوتری کلاه بازلرك چشمنه سد در زیرا انك دوكای میلی کندینك جنسی جانبنه در چون یار کندی جنسندن کسلدی شاهله یار اولدی پس بازدار انك کوزنی آچرو سرکلاهی انك باشندن رفع ایلر یعنی اول کلاه معنویدن شهبازان طریقت اولنلرك چشم باطننه سد وارد رانکچونکه اول بازلرك دوكای میلی کندی جنسلری اولان وحیوانات مرتبه سنده قالان انسانه درتنه کم طوغانك باشنه سرکلاه قورلر انکچونکه کندی جنسنی کورمیه وپرواز ایلدیکی هوا وفضایه نظر قیلمیه تا اول حجاب واسطه سیله دست پادشاهه الفت وانسیت قیله وما ألوفاتندن منقطع اوله چونکم کندی جنسندن منقطع اوله وپادشاهله الفت وانسیت قیله اول بازلك کوزی اوستنده اولان حجابی طوغانجی فتح ایلر بعده شاهله انسیتی اولدیغنك واسطه سیله کندی جنسی جانبنه ملحق اولمز بلکه صید وشکارنی ایلیوب ینه شاه جانبنه راجع اولور توضیح معنی اولدرکه بازطبیعت اولان طالبان الهینك چشم باطنلری اوزره حق تعالی بعض موانع وحجابی پرده قیلورتا کم کندینك طبیعتنك مائل اولدیغی جنسنی وبعض شیلری کورمکدن بری اولور چونکم کندی جنسندن وهواسندن وفضای دنیاده پروازایتمکدن منقطع اولوب پادشاه حقیقیله یار اوله وانك محبتیله انسیت قیله انك چشم باطنی اوزره پرده اولان حجابلری مرشد ومعلم که بازدار کبیدر کشف ایلراندنصکره صید وشکاره صالر پس شاهله انسیتی اولدیغنه بناءً کندی جنسنه میل قیلمیوب وفضای دنیادن شکارنی الوب ینه دست شاهه مراجعت ایلر (مثنوی) راندیوان راحق ازمرصاد خویش * عقل جزؤی راز استبداد خویش

که سری کم کن نئ تو مستبد * بلکه شاکرد دلی ومستعد * الحاصل شیاطین ودیولری حق تعالی کندینك مرصادندن سوردی عقل جزوی یی کندی استقلال واستبدادندن سوردی استبداد استقلال معناسنه در بویله دیوکه سرورلك ایلمه کسن کندی امور دینیه کده مستقل دکلسن بلکه براهل دلك شاکردی واندن تعلم ایلمکه مستعدسن یعنی حق تعالی شیاطینی کندینك مرصادی اولان آسمانه تقرب ایلمکدن سوردی ومستقلا اسمان طرفندن اخذ علم ایلمرینه قصد الدکاری ایچون انلری طرد ونهی ایلدی کذلك عقول جزویه صاحبلرنی دخی امور دنیویه واحوال اخرویه ده مستقل اولملرندن ومنفرداسیر وسلوك قیلملرندن نهی ودفع ایلدی بویله دیوکه ریاست وسرورلك ایلمه کسن بوخصوصده مستقل دکلسن بلکه براهل دلك شاکردی اولمغه قابلسن واندن تعلم ایلمکه مستعدسن لازم کلدیکه سیاست طالبی اولمغی واستقلال سیر وسلوك قیلمغی ترك قیله سن وبر وارث نبی اولان کامله تابع اوله سن ونفسکی اصلاح ایدوب تا سندخی اصحاب کمال مرتبه سنی بوله سن (مثنوی) زوربردل روکه توجزودلی * هین

که بندهٔ پادشاه عادلی * بندکیء او به از سلطانیست * که انا خیرم شیطانیست * فوری اهل دل قتنه کیت زیراسن جزودلسن آکاه اول که عادل پادشاهك بنده سیسن اکا بنده لك مستقل سلطانلقدن یکدرز یرا انا خیر کلامی دم شیطانیدرزوبونده زود لفظندن مخففدر یعنی تیز بلا تأخیر صاحب دلك قتنه کیت واکا نیجه مدت خدمت ایت زیرا سن صاحب دل دکلسن بلکه قلب جزوی وعقل جزوی صاحبیسن که کل مرتبه سنده اولان صاحب دلك عضوی کبیسن غافل اولمه که بر عادل پادشاهك بنده سیسن اگر خیر ایشلرسك خیر بولورسن واگر شر ایشلرسك شر بولورسن واگر براهل دله خدمت قیلورسك انك مقابله سنده نیجه اجره واصل اولورسن اول پادشاه عادل که انك خلیفه سی ومظهری اهل دلدرا کا بنده لك قیلمق سلطانلقدن یکدرزیرا که بن اندن خیرلویمکه بنم بویله برحیثیتم واردر دیمك شیطانه منسوب اولان کلامدرلازم کلدی که بوکبر وانانیتی ترك ایدوب وبر روشن دل عارفه بنده اوله تا کم جهانك سلطانی اولمقدن اعلا مرتبه لر بوله سن (مثنوی) فرق بین وبرکزین توای حبیس * بندکیء آدم از کبر بلیس * حبیس بونده محبوس معناسنه در یعنی ای محبوس زندان طبیعت اولان کمسه فرق کور تمییز ایله ابلیسك کبرندن آدمك بنده لکنی که ابلیس ریاسته واستقلاله میل ایدوب (انا خیر منه) دیمکله نیجه ملعون ومطرود اولدی وآدم علیه السلام حضرتلری کبر ونخوتی ترك ایدوب بنده لك یولنه کتمکله نیجه مقبول وموددو اولدی پس بو ایکیسنك ما بیننی فرق وتمییز ایلدکدنصکره قرب حقه وسیله اولان صفتلره مائل اولوب حضرت آدم علیه السلام کبی بنده لك اختیار ایله ونفسکی حقیر وذلیل قیل دیمك اولور (مثنوی) کفت انکه هست خورشید ره او * حرف طوبی هرکه ذلت نفسه *

سایهٔ طوبی ببین وخوش بخسب * سر بنه درسایه بی سرکش بخسب) اول کمسه که راه الهینك خورشیدی اولدی دیدی طوبی کلامنی هر شول کمسه ایچون نفسنی ذلیل ایلدی حرف بونده کلام معناسنه در ای عقل جزوی صاحبی طوبینك سایه سنی کور وآنك زیرنده خوش یات اول سایه یه باش قو بی سرکش اویو بونده اولان طوبی جنت شجره سندن عبارتدر اولکی بیتده اولان طوبی طیب معناسنه مصدردر وتقدیر کلام بویله دیمك اولور که اول سلطان حقیقت که طریق الهینك شمس منیریدر شول کمسه لرکه نفسلرنی حقیر وذلیل ایلدی انلر حقنده طوبی لمن ذلت نفسه بیوردی نفسنی ذلیل ایلین کمسه ایچون طوبی اواجق اول ذلیل النفس اولان کمسه بودنیاده طوبی آغاجی کبی اولان کاملك سایهٔ حمایتنی وظل هدایت وارشادنی مشاهده ایلیوب انك قربنده وانك حمایت وهدایتنك سایه سی آلتنده خوش ولطیف استراحت ایله انك سایهٔ سعادتنه باش قویوب تذلل وتواضع قیل وبی کبر وبی نخوت آسوده اول تا کم متکبرلر مثواسندن خلاص اوله سن وهین ولین اولان عباد رحمن مرتبه سنی بوله سن (مثنوی) *

ظل ذات نفسه خوش مضجعیست * مستعدان صفا را مهجعیست * کر ازین سایه روی سوی منی) زود طاغی کردی وره کم کنی * ذات نفسه حدیثنك مظهری اولان کاملك ظلی خوش بر مضجعدر اول صفایه مستعد اولانه بر مهجعدر مضجع یاتاجق یره دیرلر مهجع محل هجوعه دیرلر یعنی اویوجق یره دیرلر اگر بو سایه دن دونوب بنلك جانبنه کیده سن فی الحال طاغی اولور ویولی کم وناپدید ایلرسن یعنی شول کمسه که نفسنی ذلیل ایلدی انك سایهٔ سعادتی وظل هدایت وحمایتی برلطیف یاتاجق یردر اگر طریقتده یاتمق لازم کاورسه اول نفسی ذلیل اولان جلیل القدرك سایهٔ حمایتنك تحتنده یات زیرا اول صفای دله مستعد اولان کمسه ایچون انك سایهٔ حمایتی برلطیف خوابکاهدرکه آنده هر وجهله سالکه راحت روح بولنور اگر اول عزیزك سایهٔ هدایت وحمایتندن اعراض ایدوب بنلك جانبنه کیده سن وکبر ونخوت صفتلریله متصف اولوب مقتضای نفسکی اختیار ایده سن علی الفور طاغی وباغی اولورسن وطریق مستقیمی کم وضایع قیلورسن لازم اولدیکه انك سایهٔ حمایت وهدایتنی ترك ایتمیه سن وکندی عقل وفکرکك مقتضاسی جانبنه کتمیه سن بلکه هر وجهله اکا تابع اوله سن واول نه دیرسه اکا کوره عمل قیله سن نته کم بو بیانده نه بیوررلر انکله عامل اوله سن (بیان انکه یا ایها الذین امنوا لا تقدموا بین یدی الله ورسوله) چون نبی نیستی زامت باش *

چونکه سلطان نهٔ رعیت باش) پس رو عارفان وخاموش باش * ازخود زحمتی ورایی متراش * بو آیت کریمه نك بیانندهدرکه سورهٔ حجراتك اولیدر خطابی ندا ایله تصدیر ایلمك مخاطبنه تنبیه ایچوندر حیز ندا ده اولان امری که زیاده امر عظیمدر (یا ایها الذین امنوا) ای الله ه ایمان کتورنلر (لا تقدموا) برامری تقدیم ایلمك مفعولی محذوف اوله تعمیدن اوتری ویاخود ترك مفعول نفس فعلك ترکنه قصد ایچون اوله تقدیری لا تفعلوا التقدیم دیمك اوله فلان یعطی ویمنع قیبلندن اوله ای یعطی الاعطاء ویمنع المنع دیمکدر (بین یدی الله ورسوله) مجازدر ومراد بین یدی امرهما دیمکدر زیرا جاست بین یدی فلان دیرلر ای بمکان یحاذی یدیه قریبا دیمکدر بو معنی ایسه جناب عزتده متصور اولمز الاجماز امکر اللهم بین یدی الرسول مراد اوله ده الله ذکر اولمسی رسولك شانی تعظیم ایچون اوله یعنی لا تقطعوا امرا قبل ان تحکما به یعنی الله ورسولی سزه حکم ایتمزدن اول برامری قطع ایتمك (واتقوا الله) اللهدن قورقك تقدیم ایلمکدن ومخالفت حکمندن (ان الله سمیع علیم) تحقیقا الله سمیعدر اقوالکزی علیمدر احوالکزی بیلور چونکم نبی دکلسن امتدن اول چونکه سلطان دکلسن رعیت اول یعنی چونکم بوبولده ایکیدن بری اولمق لازم ولابددر چونکم نبی اولمیه سن امتدن اولمق لازمدر واگر طریقت سلطانی دکلسك انك رعایا وتوابعندن اولمق لازمدر مقتدا اولان کاملره پس رو اول وخاموش اول کندکدن بر رأی وبر زحمت یونمه یعنی کندی قریحه کدن بر رأی وفکر احداث ایدوب اکا اویمه وبر زحمت ومشقت چکمه زیرا بوبولده کندی بیلکیسی اوزره زحمت چکمك تعذیب حیوان بلا فائده ایلمکدر (مثنوی) پس رو وخاموش باش ازانقیاد * زیرظل امر شیخ واوستاد * ورنه کرچه مستعد وقابلی * مسخ کردی تو زلاف کاملی * آرده کیت شیخك واوستادك امرینك ظلی آلتنده اکا کمال انقیادکدن خاموش اول یوخسه اگرچه سن مستعد وقابلسن کاملك لافندن اوتری مسخ اولورسن یعنی ای طالب حق اولان کمسه سکا لازم اولان اولدرکه بر شیخ واوستاده تسلیم اوله سن وادب بودرکه هر حالده اکا پیرو اوله سن وتبعیت قیله سن وآنك امرینك سایه سی آلتنده کمال انقیادکدن خاموش اوله سن انکله معارضه ومجادله ایلمکدن حذر قیله سن واگر بویله ایلمزسك اگرچه مستعد وقابل ایسکده سن کاملك لافندن اوتری مسخ اولورسن واولنجه استعدادکی وقابلیتکی زائل قیلورسن (مثنوی) هم زاستعداد وامانی اگر * سرکشی زاستادراز باخبر

صبرکن درموزه دوزی تو هنوز * وربوی بی صبر کردی پاره دوز * هم استعدادن کیروقالورسن اگر باخبر

اولان رازاوستادندن باش چكه سن سن هنوزموزه دوزلكده صبرايله واكرموزه دوزلكده بى صبراوله سن پاره دوز
اولورسن موزه دوزايچ ادلئ ديكجى وچزمه ديكيجى ديمكدر بوى بوديدن مخففدرپاره دوزاسكيجى يه ديرلريعنى اكرباخبر
اولان راز استادندن سركش اوله سن واعراض قيله سن هم استعدادوقابليتكدن كيروقالورسن لازم كلديكه
موزه دوزلكده سن هنوزصبرايله واكربى صبراوله سن پاره دوزاولورسن مراداستاد كاملدن صفت كامله نك تعليمنه
وتحصيلنه صبرايله واكرصبرايليجك اولورسك صنعت ناقصه صاحبى اولورسن موزه دوزلكدن مرادصنعت
كامله اولوروپاره دوزلكدن مرادصنعت ناقصه اولورپس صنعت كامله نك تحصيلنده جفايه صبرايلين كمسه صنعت
ناقصه صاحبى اولوردېمكى افاده قيلورا حوال طريقت دخى بوكا كوره قياس اولنور (مثنوى) كهنه دوزان
كربدى شان صبر وحلم * جمله نودوزان شدندى هم بعلم * كهنه ديكيجيلر اكرصبر وحلم اوليدى جمله سى علمله هم
نودوزاولورلردى يعنى اسكى ديكن ناقصلر اكرصنعت كامله نك تحصيلنده استاد كاملك جفاسنه صبرقيله لردى
وحليم اوله لردى جمله سى يكى ديكيجى كامل اوله لردى علم وصنعتله بوندن معلوم اولديكه اول كمسه لركه علم ومعرفتده
ناقصلر وشريعت وطريقتده كهنه دوزلركبى دنى وحقيرلردرانلر استاد كاملك جفاسنه صبرقيلمشلردر
ونفسلرينك مرادى اوزره سيرايدوب تحصيله مجد وساعى اولمشلردر اكراستاد كاملك خدمتنده اوله لردى وانك
جفاسنه صبرقيله لردى بويدنك لوازمنه مقيداولمق كه فى المثل كهنه دوزلك كيدراندن خلاص اوله لردى وروحك
تعميرنه وتكميلنه سعى قيلمق نودوزلق كيدرآنده كامل وماهراوله لردى (مثنوى) پس بكوشى وباخراز كلال *
هم تو كويى خويش كالعقل عقال) پس عقل جزؤينك مرادى اوزره چالشورسن آخرالامرده كلال وملالدن هم سن
كندلك ديرسنكه عقل عقالدر عقال عينك كسريله بوقاغويه ديرلرپس باه عربيله بسيارمعناسنه اولوب معنى بويله
اولسه هم جائزدر كندى عقل جزؤيكك مقتضاسى اوزره چوق سعى قيلورسن آخر كارده كلال وملال جهتندن
هم سن كندلك ديرسنكه عقل آياق باغيدر يعنى اكرچه شمدى عقل جزؤينك مقتضاسنجه سعى وكوشش ايلرسن وآنى
نافع ظن ايليوب عمرنازنينى اول عقل جزؤينك مقتضاسنه خرج ايلرسن اما آخر كارده انك بى نفع اولديغنه واقف
اولوب كلال وملالكدن عقل عقالدر ديو اعتراف ايلرسن وبوعقل جزؤينك آياق باغى اولديغنى بيلوب حيفا كه
بونك مقتضياتنى تحصيل ايلمكده بيهوده يره كوشش قيلمشم ديو سويلرسن (م ى) همچوان مردمفلسف روزمرك
عقل رامى ديدبس بى بال وبرك * بى غرض مى كردان دم اعتراف * كزذكاوت رانديم اسب ازكزاف) اول مردمفلسف
كبى مرك كوننده عقلى زياده بى بال وبرك كوردى اولدمده غرضسز اعتراف ايلدى بويله ديوكه ذكاوتدن اسبى
كزاف جهتندن سوردك يعنى اى عقل جزوى صاحبى اكرچه حالا انك مقتضياتى اوزره سعى وكوشش ايلرسن
ليكن آخركارده انك بى نفع اولديغنى كوروب (العقل عقال المرء) ديرسن شول فلسفى مذهب اولان كمسه كبى موت
كوننده حالت نزعه قريب اولدقده عقل جزئى بى زياده قناتسز وقدرتسز كوردى وبيلديكه انكله مقصود
اصلى ومحبوب حقيقى طرفنه كيدلمز ومرتبهٔ حقيقته اول عقل جزؤى وسيله اولمز بلاغرض اول دمده اعتراف
ايليوب ديديكه حيفا ودريغا ذكاوت جهتندن عقل اسبنى لاف وكزافدن اوترى ميدان قيل وقاله سوردك وكنديمزى
عقليات ونقلياتده كماله ايركوردك اول قيل وقالك وبحث وجدالك بوكونه كونده نفعى يوق ايمش نته كم قيصرى
فصوص شرحنده وحسين ميبدى ديوان على شرحنده بوبيتلرى امام فخررازيدن نقل ايلمشلر حالت نزعده فخرالدين
رازى بويله ديدى ديو سويلمشلردر اول بيتلر بونلردر * بيت * نهايهٔ ادراك العقول عقال * واكثرسعى العالمين ضلال
ولم نستفد من بحثنا طول عمرنا * سوى ان جمعنا فيه قيل وقال (مثنوى) ازغرورى سركشيديم ازرجال *
آشنا كرديم دربحرخيال * آشنا هيچست اندربحرروح * نيست اينجا چاره جزكشتىٔ نوح * بزغروردن
رجالدن باش چكدك خيال درياسنده يوزجكلك ايلدك بحرروحده آشنا هيچدر بوقدر بوراده چاره كشتىٔ نوحدن
غيرى بونده حضرت مولانا قدس سره طرفندن حقيقت حالى تعليمدر يعنى اول فلسفى مذهب وكليم مشرب اولان
كمسه حالت نزعه واروب اخروينك عدم نفعنى مشاهده قيلدقده معترف اولوب ديديكه لاف وكزافدن اوترى اسب
عقلى ميدان قيل وقاله بيهوده يره سوردك وغرورمزدن رجال اللهدن باش چكدك وآنلره متابعت ايلمكدن اعراض
ايدوب خيال بحرنى حقيقت ظن ايليوب انده غواصلق ايتدك وقيل وقال جمعنه كتدك بويله ديوزعم ايتدككه
كنديمزى قوت فكريه وعلوم نظريه ايله غرقاب فنادن خلاص ايليه وزشمدى بيلدككه بوعقلك بودرياده اصلا نفعى
يوق ايمش نته كم انلره تعليمايه ورولر آشنالق بحرروحده هيچدر يعنى درياى روحه سالك اولمقده وبحرعالم حقيقته سفر
قيلمقده سباحت وغواصلغه اعتماد قيلمق ومقتضاى عقل اوزره سالك اولمق هيچ اندرهيچدر بومرتبه ده كشتىٔ

نوحدن

نوحدن غيرى چاره يوقدر كشتىٔ نوحدن مرادسنت نبويه وشريعت مصطفويه درنته كم تمثيل ايدوب بيورمشلردر
(مثل سنتى كمثل سفينة نوح فمن تمسك بها نجا ومن تخلف عنها غرق * بركمسه عقلده جالينوس وارسطاليس
كبى كامل بولسه وابوعلى بن سينا كبى رئيس حكما وعقلا اولسه وشفا كبى كتابلر تأليف قيلسه مع هذا شرع نبوى
وسنت مصطفوى اوزره سلوك قيلمسه بوبحرده مغرقيندن اولور ودين ارسطاليس اوزره اولورديمشلر درنته كم
عمرسهروردى حضرتلرى فلسفى مشرب اولان وكتاب شفايه اعتماد ايليوب انك مقتضاسى اوزره سلوك قيلان
كمسه لرحقنده دير (بيت) وكم قلت للقوم انتم على * شفا حفرة من كتاب الشفا * فلما استهانوا بتنبيهنا * فزعنا الى الله
حتى كفى) فماتوا على دين اسطالس) وعشنا على دين المصطفى) ركن الدين علاء الدوله سمنانيدن بويله منقولدركه شيخ
مجدالدين بغدادى قدس سره بيورمشلركه حضرت رسول عليه السلامى واقعه ده كوردم سؤال ايتدمكه يارسول الله
ماتقول فى حق ابن سينا قال عليه السلام هو رجل ارادان يصل الى الله تعالى بلا واسطتى فحجبته بيدى
فسقط فى النار (مثنوى) اينچنين فرمود آن شاه رسل) كه منم كشتى درين درياى كل * يا كسى كودر بصيرتهاى من
شد خليفه راستى برجاى من * نته كم اول شاه رسل بويله بيورديكه بودرياى كلده كشتى بنم ياشول بركمسه دركه
اونم بصيرتلرمده بنم يرمده برراست خليفه اوله راستيده يا وحدت ايچون اولميوب مصدريه اولورسه معنى بنم
يرمه راستلغك خليفه سى اولدى ديمك اولور يعنى اول شاه رسل وهادى اعدل سبل حضرتلرى بويله بيورديكه
بودرياى كلده سفينه بنم كه طالب حق اولنلرى ضلالته غرق اولمقدن منجى اولورم ومقصودلرينه واصل قيلورم ياخود
بودرياى كلده كشتى شول بركمسه دركه اونم باطنمك انوارنده ومشاهداتنده بنم مقاممده راست ودرست
خليفه اولدى يعنى بكا وارث وتابع اولوب بنم كبى على بصيرة حضرت مسمى اللهه دعوت قيلدى نته كم
بوآيت كريمه بومعنايى موضح ومفصح اولدى (قال الله تعالى قل هذه سبيلى ادعوا الى الله على بصيرة انا ومن اتبعنى
وسبحان الله وما انا من المشركين (وبوابيات لطيفه بوحديث شريفه اشارت اولوركه بيوررلر (مثلى ومثل علماء
امتى كسفينة نوح فمن تمسك بها نجا ومن تخلف عنها غرق) بوحديث شريفك شرحى بوجلدك اواسطنه قريب
محلده مرورايلمشدر (مثنوى) كشتىٔ نوحيم دردريا كه تا * رونكردانى زكشتى اى فتى * همچو كنعان سوى
هركوهى مرو * ازنبى لاعاصم اليوم شنو * بزنوحك كشتيسى كبى يزدرياى معنويدن تا كه سن كشتيدن يوز
دوندرميه سن اى فتى حضرت نوح عليه السلامك اوغلى كنعان كبى هربرطاغ طرفنه كتمه قرآن عظيمدن
لاعاصم اليوم) آيتنى استماع ايله بوآيت سورهٔ هودده دركه اولى بودر (ونادى نوح ابنه) يعنى حضرت نوح
عليه السلام ندا ايلدى اوغلى كنعانه (وكان فى معزل) حال بوكه اول برمكانده ايديكه نفسنى پدرندن
واخوان وقومندن عزل ايتمشدى پس كمال شفقتندن ديديكه (يابنى اركب معنا) اى اوغلجغم بزمله سفينه يه بيله
راكب اول (ولاتكن مع الكافرين) كافرلرله اولمه كه غرق اولورسن (قال ساوى الى جبل يعصمنى من الماء
كنعان ديديكه عن قريب بن بركوهه التجا ايدرم كمال رفعتندن اول بنى حفظ ايلرصودن (قال لاعاصم اليوم من
امرالله) حضرت نوح عليه السلام ديديكه هيچ برحافظ وعاصم يوقدر بوكون اللهك عذابندن (الامن رحم) الا اول
الله كه راحمدر وياخود عاصم بمعنى معصوم اوله نته كم ماء دافق وعيشة راضية ده ماء مدفوق وعيشة مرضية
معناسنه درپس بوتقديرجه هيچ بركمسه محفوظ ومعصوم دكلدر بوكون الا شول كمسه كه الله رحم ايلدى وياخود
استثناء منقطعه اوله اى ولكن من رحمة الله ديمك اوله پس بومكالمه ده ايكن (وحال بينهما الموج فكان من المغرقين)
حائل اولدى كنعانله نوح ماپيننه برموج عظيم پس اول كنعان زمرهٔ مغرقيندن اولدى پس خلاصهٔ كلام
ونتيجهٔ مرام اولدركه حضرت نبى صلى الله عليه وسلم وانك وارثى اولان هرولى وصفى كندى فكروعقلنه
اعتماد ايلين كنعان سيرتلره بويله ديرلركه بزبودرياى معنويدن حضرت نوح عليه السلام سفينه سى كبى يز تاكم
اى عقل وفكرده فتى اولان كمسه بزدن اعراض ايليه سن كنعان كبى هربرطاغ جانبنه كتمه وفكروعقلك
كوهلرينه اعتماد والتجا ايتمه حضرت قرآن عظيمدن برمعصوم ومحفوظ يوقدر الا الله تعالينك رحمت ايلديكى
وياخود برعاصم وحافظ يوقدر الا شول كمسه كه حق تعالى اكارحمت ايلدى ديديكى كلامى اشت واكاه تاكنعان كبى
مغرقلرزمره سندن اوليه سن (مثنوى) مى نمايد پست اين كشتى زبند * مى نمايد كوه فكرت بس بلند * پست
منكرهان وهان اين پست را * بنكرآن فضل حق پيوست را * بندچشمندن بوكشتى سكا پست ودنى كورينور كوه
فكرك سكا زياده عالى بلند كورينور الحق باقمه اكاه اول اكاه اول بو پست كورديكك كشتى يه پيوست اولان فضل حقه
نظرايله بعض نسخه ده بيت ثانى يوقدر امابعضسنده واردر وخلاصهٔ كلام اولدركه يعنى بودرياى معنويه

کشتیء نوح کبی وسیله اولان ولیلرك وصفیلرك وجودنه کوزك بغلو اولدیغندن پست ودنی نظر ایلمه اکرچه فکرك
کوهی سکا بلند کورینور اما آنی بلند کورمه بو پست کوردیکك کسه‌لره الجق باقمه بلکه حق تعالینك بونلره علی الدوام
ویردیکی فضل واحسانه نظر ایله تاکم بونلره تمسك ایلین مؤمنلردن اوله‌سن وغرق وهلاك اولمقدن نجات بوله‌سن
(مثنوی) درعاو کوه فکرت کم نکر * که بیکی موجش کند زیروزبر * سن کوه فکرك بلندلکنه نظر ایلمه زیرا
برموج آنی زیروزبر ایلر یعنی ای کنعان سیرت وطاغی طبیعت اولان کسه فکرك کوهنك بلند اولمسنه نظر ایتمه
وکشتیء نوح کبی اولان کاملك صحبتنی قویوب اول سمته کتمه زیرا دریای قهر الهیدن برموج اول فکرك کوهنی زیروزبر
ایدر پس عقل وفکرکه نیچون اعتماد والتجا ایدرسن (مثنوی) کرتو کنعانی نداری باورم * کردوصد چندان نصیحت
آورم * اکرسن کنعان ایسك بکا تصدیق طوتمزسن اکر ایکی یوز بوقدر نصیحت ایلسم یعنی ای عاصی طبیعت
اکرسن کنعان سیرت ایسك بکا تصدیق ایتمزسن وسوزمی طوتمزسن اکرنیچه یوز کره سکا نصیحت ایلیم (مثنوی
کوش کنعان کی پذیرد این کلام * که بروه مهر خدایست وختام * کنعانك قولنی بو کلامی نیچون قبول ایلر زیرا
انك اوزرنده خدای تعالی حضرتلرینك مهر وختامی واردر مهرله ختام الفاظ مترادفه‌دندر ایکیسی دخی
برمعنایه‌در یعنی کنعان سیرت اولان کسه‌نك سمعی بو کلامی نیچون استماع ایلر اول سمعك اوزرینه حق تعالینك
مهری واردر (کما قال الله تعالی (ختم الله علی قلوبهم وعلی سمعهم وعلی ابصارهم غشاوة (مثنوی) کی کذارد
موعظه بر مهر حق * کی بکرداند حدث حکم سبق * لیك می کویم حدیث خوش پیی * بر امیدانکه تو کنعان نئی
مهر خدا اوزره پند وموعظه نیچون اثر وکذر ایلر حادث حکم سبقی نیچون دوندررلیکن برخوش پی خبر سویلرم اول امید
اوزره که سن کنعان دکلسن یعنی حق تعالی حضرتلری که برکسه‌نك سمع باطننی لوح قضاده مختوم ومهور ایلمش
اوله ونصیحت وموعظه اول مهور اولان سمعك اوزرینه نافذ اولمز واکا پند ونصیحت تاثیر قیلمز زیرا حادث
سابقك حکمنی تبدیل ایلمکه قادر اولمز چونکه حال بویله‌در بکا لازم بوایدیکه ای کنعان سیرت سکا نصیحت
ایلمیه‌یدم وموعظه سویلمیه‌یدم ولیکن برخوش ایزلو حدیث سویلرم اضافت بمعنی لازم اولوب لکن برخوش
ایزلونك حدیثنی سویلرم دیمك دخی جائزدر اول امید اوزره که سن کنعان اولمیه‌سن بلکه سمع باطنك اوزره اولان
مهر ازلی اولمیوب غفلت مهری اوله وبنم نصیحتمله زایل اوله سکا نصیحت ایلدیکم بو امید اوزره اولور دیمك اولور
(مثنوی) آخراین اقرار خواهی کرد هین * هم زاول روز آخر را ببین * می توانی دید آخر را مکن * چشم آخربین را
کور وکهن * آخر بو اقراری ایلسك کرکدر آکاه اول هم اول کوندن آخری کور آخرامری کورمکه قادرسن آخر
بین چشمکی سن کور وکهن ایلمه مکن مصرع ثانی‌یه مصروف اولور یعنی اخر الامر بوکا اقرار ایلمك استرسك آکاه
اول هم بو کوندن آخرکی کونی کور وباشکه بلا کلمزدن اول بودنیاده ایکن نصیحتی قبول ایلیوب روز آخرت
ایچون تدارك قیل حالا عقل کوزیله آخر وعاقبتی کورمکه قادرسن آخربین اولان کوزیکی کهنه وکور ایلمه که خواب
غفلتله عقل کوزی کهنه اولور وادراك حقیقت ایلمکدن کیرو قالور (مثنوی) هرکه آخربین بود مسعود وار *
نبودش هردم بره رفتن عثار * هرشول کسه که مسعود کبی آخربین اوله یوله کیتمکده هردم اکا عثار اولمز عثار
سورچوب دوشمکه دیرلر یعنی شول کسه که اهل سعادت کبی آخر وعاقبت کوریجی اوله یوله کیتمکلکده اکا هردم
دوشمك وسورچمك اولمز (مثنوی) کرنخواهی هردمی این خفت وخیز * کن زخاك پای مردی چشم تیز * واکر
هر بردمده دوشمکی وقالقمغی استمزایسك برمرد کاملك خاك پایندن چشمی تیز ایله چشم تیز وصف ترکیبی اولوب کن باش
معناسنه استعمال اولنوب معنی بویله اولسه دخی جائزاولور برمرد کاملك خاك پایندن چشم تیز اول یعنی برمرشد
کاملك یولنك طوزنی کوزیکه سرمه ایله تاکم کوزك تیزبین اوله وطریقتك شیب وفرازنی کوره وانده اولان ورطانه
ومزالق اقدامه نظر ایرکوره پس افتان وخیزان کیتمکدن نجات بوله وسویا وسالما طریق حقه سالك اولنلردن اوله‌سن
(مثنوی) کحل دیده سازخاك پاش را * تا بیندازی سر اوباش را * که ازین شاکردی وزین افتقار * سوزنی باشی
شوی تو ذوالفقار) اول مرد کاملك خاك پاینی کوزیکه کحل دز وتاکم اوباشك سرنی آته‌سن زیرا بوشاکردلکدن
وبو افتقاردن نیم ایکنه اولورسك ذوالفقار اولورسن اوباش رنده دیرلر وخاك پای مرد کاملی توتیا ایلمکدن مراد
اکا زیاده تواضع وتعظیم قیلمقدن وانك خاك پاینی توتیا کبی عزیز وشریف بیلمکدن کنایت اولور وتقدیر معنی
بویله دیمك اولورکه اول مرد کاملك خاکپاینی کحل دیده کبی عزیز وشریف بیل تاکم رند اولان نفس وهوانك
وشیطان پردغانك باشنی ازاله ایده‌سن انك باشندن مراد حب دنیا ودخی مال وجاهه اولان میل وهوادر بونلری
قلبکدن اتمغه وازاله ایتمکه قادر اوله‌سن دیمك اولور زیرا اول مرد کامله بوشاکردلکدن وبو افتقار ومسکنتدن

برنحیف وضعیف سوزن کبی اوله‌سن ذوالفقار کبی ایکی قات اولورسن وکسکینلك مرتبه‌سن بولورسن ذوالفقار
اولورسن دیمك شکوك وشبهاتی ومعاصی وضلالاتی زیاده قطع ایدیجی اولورسن وظاهر وباطنی کامل اولنلرك مرتبه‌سنی
بولورسن دیمکدن عبارت اولور (م ی) سرمه کن تو خاك هر بکزیده را * هم بسوزد هم بسازد دیده را * چشم اشتر زان
بود بس نوربار * کو خورد از بهر نور چشم خار * الحاصل هر کزیده ومقبول اولان کسه‌نك خاك پاینی چشمکه سرمه
ایله اول سرمه دیده‌یی هم یقار هم دوزر مثلا چشم اشتراندن اوتری زیاده نور باردر که اول اشتر نور چشمدن اوتری خار یر
یعنی هر مقبول وبرکزیده اولان اصحاب سعادتك خاك پاینی سرمه کبی عزیز وشریف بیل که انلرك خاك پاینی کحل
الجواهر کبی عزیز وشریف بیلمك دیده‌نك پرده‌لرنی یقار وهم آنی اصلاح ایدوب دوزر اشترك کوزی اول اجلدن زیاده نور
یاغدریجی اولمشدر یعنی دوه‌نك کوزی اول اجلدن زیاده منور اولوب انك اینشی وبوقشی ومزالق ومخافی
مشاهده قیلمشدر زیرا او اشتر کوزینك نورندن اوتری خار یر بوندن مراد طالبه تعریض وکنایه‌در کان دیمش اولورکه
دوه‌نك کوزی حمار واستردن زیاده اولمسی انکچوندرکه او کوزینك روشنالغندن اوتری خار یر پس ای طالب سنك
دخی چشم دلك روشن اولمق استرسك میدان محبتده نیچه زمان خار محنتی وخس فلاکتی کندیکه غدا ایله تاکم اشتر کبی
چشمك منور اولوب راه الهیده سقوط وعثاردن خلاص اوله‌سن دیمك اولور (قصهء شکایت استر با اشتری که من بسیار
درومی افتم در راه رفتن وتو کم درروی می آیی حکمت این چیست وجواب کفتن شتر استر را) بو سرخ شریفه مناسب
اولان احادیث شریفه وکلمات لطیفه جلد ثالثده شکایت استر پیش اشتر سرخنده مرور ایلمشدر انده طلب اولنه
(مثنوی) اشتری را دید روزی استری * چونکه با او جمع شد در آخری * بر استر برکون بر اشتری کوردی چونکم اول اشترله
بر آخرده جمع اولدی اشتردن مراد بونده (المؤمنون هینون لینون کالجمل الانف) حدیثنك موجبنجه مؤمن کامل
اولور واستردن مراد عاصی وغافل اولور (م ی) کفت من بسیار می افتم برو * در کریوه وراه ودر بازار وکو * استر کندی
حالندن شکایت ایدوب اشتره دیدی بن یوزم اوزره چوق دوشرم کریوه‌ده وراهده وبازار وکویده کریوه دیه
وبلکه دیرلر کوکو یدن مخففدرکه محله‌یه دیرلر (مثنوی) خاصه از بالای که تا زیر کوه * در سر آیم هر زمانی از شکوه *
خصوصا طاغك بالاسندن زیرکوهه دك یعنی اشغه دره‌یه دك هیبت وشکوهدن هر برزمان باشم اوزره کاورم یعنی
کریوه وراه ومحله‌لرده اکرچه دوشمکدن وسورچمکدن خالی دکلم لکن طاغك دیه سندن اشغه‌سنه اینمك محلنده
دوشوب سورجدیکم قتی چوق واقع اولور مراد عاصی وغافل اولان کسه‌لرك مرتبهء روحدن مرتبهء بشریته تنزل
ایلدکاری زمانده هیبت وشکوه نفس وشیطاندن سقوط وعثارلر چوق اولمشیدر (مثنوی) کم همی افتی تو
در رو بهر چیست * یا مکر خود جان پاکت دولتیست * سن یوزك اوزره دوشمزسن ندن اوتری یاخود مکر سنك جان
پاکك بر دولتندرکه بنم کبی نحوسته منسوب دکلدر اول اجلدن عثار وسقوطدن خلاص اولمشدر (مثنوی) در سر آیم
هردم وزانو زنم * پوز وزانو زان خطا پرخون کنم * هردم باشم اوزره کاورم ودیزاورورم اول خطادن اغزم ودیزم
پرخون ایدرم (مثنوی) کژ شود پالان ورختم بر سرم * وز مکاری هر زمان زخمی خورم * پالان ورختم باشم اوزره
اکری اولور ومکاریدن هرزمان برعظیم زخم یرم هربار که یوزم اوزره ساقط اولم واوزرمده اولان کچ اولوب باشم
اوزره کاوب وکراجی اولان کسه‌لردن برعظیم زخم وضربت یرم مراد مبتدی اولان غافلك طریقتده دوشوب
سورجدیکی زمانده اهل طریق اولنلردن آنی تادیب ایلمکدن اوتری کوتك اورملری اولور (مثنوی) همچوکم
عقلی که از عقل تباه * بشکند توبه بهردم درکناه * مسخرهء ابلیس کردد در زمن * از ضعیفی رأی آن توبه شکن * شول
برکم عقل کبی که تباه اولان عقلندن هردم کناه ایتمکده توبه‌سنی صیر فی الحال مسخرهء ابلیس اولور بو هم وجهدر زمانه‌ده
ابلیسك مسخره‌سی اولور ایسك ضعیفلکندن اول توبه صیجی یعنی استرکندینك حالنی کم عقل اولان توبه شکنك حالنه
تشبیه ایدوب دیدی که بنم حالم شول برکم عقلك حالنه بکزرکه ناقص وخراب اولان عقلندن هردم کناه ایشلمکده توبه‌سن
صیوب طریقتدن دوشوب زمانه‌ده ابلیسك زبونی ومسخره‌سی اولور عقل ورأینك ضعفندن اوتری (مثنوی) در سر آیم
هر زمان چون اسب لنك * که بود بارش کران وراه سنك * اول عقلی ناقص ورایی ضعیف توبه شکن هر زمان دیه‌سی اوزره
کاور اسب لنك کبی زیرا انك یوکی آغر ویول طاشلودر انك یوکی آغر اولسی شول بار امانتدرکه سماوات وارض وجبال
انی چکمکدن اباواشفاق ایلدیلر واول ظلوم وجهول اولان انسانه انی تحمیل قیلدیلر چونکم بار امانت بویله ثقیل اوله
وسبیل طاعت طاشلو یول کبی مشکل وعسیر اوله (م ی) میخورد از غیب بر سر زخم او * از شکست توبه آن ادبارخو
اسب لنك کبی کم عقل اولان کسه دوشوب سورچمکدن خالی اولمز لاجرم عالم غیبدن باشی اوزره اول کم عقل
زخم یر اول ادبارخویلو توبه‌سنك شکستندن اوتری یعنی استر دوشمکده مکاریدن واسب لنك سورچمکده قارسدن

رخم یدیکی کبی اول ناقص العقل عالم غیبدن باشی اوزره زخملر یرتوبه‌سنی صدیکندن اوتری اول
مدبر خویلو (مثنوی) بازتوبه میکند بارأی سست * دیو یك تف کرد وتوبه‌ش راشکست * اول بیچاره رأی
سست ایله کیر وتوبه ایلر دیو برتف ایلدی وانك توبه‌سنی صدی یعنی اول ناقص العقل چونکم عالم غیبدن باشی
اوزره زخم یه کیر ورأی سست وعقل ضعیف ایله ایشلدیکی خطا وزللدن رجوع ایلر پس شیطان اکا برتف
ایلر یعنی نیچون توبه ایلرسن تف سکا وبوتف سنك اوزوکه دیر وانك توبه‌سنی صیرتف دیمك ترکیبه تودیمکدر یعنی
توکرمکدرکه برکسه‌یی تحقیر ایلك وفعلنی بکنممك محلنده استعمال ایدرلر بونده دخی شیطانك اکا تف دیمسی
انك توبه‌سنی وفعلنی بکنممکدن عبارت اولور (مثنوی) ضعف اندر ضعف کبرش انچنان * که بخواری
بنکرد برواصلان * عقل ورأی ضعف اندرضعفدر وانك کبری انچلیندرکه واصللره خوارلق ایله نظر ایلر
یعنی اول کم عقل اولان بدبختك عقلی وفکری ضعف اندرضعف ایکن انك کبری انچلینقو یدرکه ارباب وصاله
واصحاب کماله حقارتله نظر ایلر انلره حقارتله نظر ایلدیکی اجلدن عثار وسقوطدن قورتله من وطریق حقه
سویا وسالما کیدنلردن اوله من پس بنه استرك اشتره کندینك سقوط وعثارندن وانك سلامتله اولان
رفتارندن سؤال قیلدیغنك بیانه شروع ایدوب بیوررلر (م ی) ای شتر تو که مثال مؤمنی * کم فتی دررووکم بینی زنی
ای شترسنکه مؤمنك مثالیسن یوزك اوزره دوشمزسن وبرونکی اورمزسن (مثنوی) توچه داری که چنین بی آفتی *
بی عثاری وکم اندر روفتی * ای شترسن نه طوتارسن که بویله آفتسزسن وعثارسزسن ویوزك اوزره دوشمزسن
یعنی سنك بویله آفتسز اولمکه وجه ندرسن عملردن نه بیلورسن که عثاردن وسقوطدن بری اولوب یوزك اوزره
دوشمزسن دیدی (مثنوی) کفت کرچه هرسعادت ازخداست * درمیان ماوتو بس فرقهاست *
سربلندم من دوچشم من بلند * چشم عالی را امانست از کزند * اشتردخی استره بویله جواب ویروب دیدی
ای استرا کرچه هرسعادت خدای تعالیدندرلکن بزمله سنك اورتامزده چوق فرقلروار درجملهٔ فرقدن
بری بودرکه بن سربلندم وبنم ایکی کوزم بلنددر چشم عالی ایچون کزنددن امان واردر یعنی ای استرسنکله بنم
مابینمده چوق فرقلروار در اول فرقلردن بریسی بودرکه اولا بن خلقت جهتندن بلند وعالی قدرم وبنم کوزم دخی
بلنددرکه سندن اعلا واقوی کوریجیدر چشم عالی ایچون ایسه جمیع ضررلردن امان واردر زیرا عالی اولان کوز طریق
الهیده اولان مضری وزیانی کورر وکندی یه زیان اولان وضرر ویرن یرلردن حذر قیلور (مثنوی) ازسرکه من
بینم پای کوه * هرکووهمواره رامن تو وتو * بن طاغك باشندن طاغك آیاغنی یعنی دبنی واشغه‌سنی کوریرم هرچوقری
ودوزیری بن قات قات کوریرم یعنی حق تعالی بکا برعالی نظر ویرمشدرکه اعلا مرتبه‌دن ادنی اولان مرتبه‌یه دك
نظر ایرکوریرم هرچقوری وهردوزیری قات قات کوریرم اول احتیاطله کورمك بکا سبب سلامت اولور دیدی
مثنوی) همچنانکه دید آن صدر اجل * پیش کار خویش تار وزاجل * انجلین که اول صدر اجل کوردی کندی
کارنك اوکنی اجل کوننه دك بونده صدر اجلدن مراد متقی اولان کمسه‌درکه ایکنجی بیتده اولان متقی لفظی بومعنایی
مؤید اولور وایضاح قیلور یعنی انجلین اول اعظم اولان مرتبهٔ عالی صاحبی کندی کارنك اوکنی موت واجل
کوننه دك کوردی (مثنوی) انچه خواهد بود بعد بیست سال * دید اندر حال آن نیکو خصال * حال خود تنها ندید
آن متقی) بلکه حال مغربی ومشرقی * اول نسنه که یکرمی ییلدنصکره اولسه کرکدر اول نیکو خصال انی حالده کوردی
اول متقی ونقی همان تنها کندی حالنی کورمدی بلکه جمیع مغربی ومشرقینك حالنی کوردی یعنی اول اعظم
اولان متقی اول نسنه‌که یکرمی ییلدنصکره اولسه کرکدر اول ابوخصلتلی انی اول حالده کوردی وزمان مستقبلده
ظهوره کلجك احواله نظر ایرکوردی اول ماسوادن پرهیز قیلان کامل پاکز همان کندینك حالنی کورمدی بلکه
مغرب ومشرقه منسوب اولان خلایقك احوالنی مبدأدن معاده وارنجیه‌دك مشاهده قیلدی وانلرك نه اولوب
ونه اوله جغنی بیلدی متقیدن مراد بونده جمیع ماسوا کورمکدن پرهیز ایلین ولی کامل اولورکه بونلر هرشیئك عین
ثابته‌سنه ولوح محفوظده مسطور اولان حقیقتلرینه ناظر اولورلر پس مغربی ومشرقینك حالنی بونلره کورمك آسان
اولور (مثنوی) نور درچشم ودلش سازد سکن * بهرچه سازد بی حب الوطن * نور الهی اول متقینك چشم ودلنده
مسکن دوزرا کرسن دیرسنکه ندن اوتری نور الهی انك کوزندن وکوکلندن مسکن دوزر ویردوزر واصل محبتندن
اوتری مسکن دوزر متقینك کوزنده وقلبنده نور الهی ساکن اولمسی وطن حقیقیه یه انك محبت قیلمسندن اوتریدر
بومعنی حب متقی یه اسناد اولدیغی اوزره درامانوره اسناد اولنسه دخی معنی لطیف اولور وتقدیر کلام بویله دیمك اولورکه
نورانك چشم دلنده مسکن دوزرندن اوتری مسکن دوزر دیرسك کندی وطننه محبتدن اوتری مسکن دوزر

زیرا نور الهینك وطنی متقی وعارفك کوزی وکوکلیدر پس وطنه محبت ایسه لابد مقرر ومحققدر لاجرم نور متقینك
قلبنی وکوزنی مسکن دوزمسی وطنه محبت اولمق قبیلندن اولور (مثنوی) همچو یوسف کو بدید اول بخواب *
که سجودش کرد ماه وآفتاب * ازپس ده سال بلکه بیشتر * انچه یوسف دیده بد برکرد سر * حضرت یوسف علیه السلام
کبی که اول اول خواب ورؤیاده کوردی که ماه وآفتاب اکا سجده ایلدی اون ییلدنصکره بلکه دخی زیاده اول نسنه‌یی که
حضرت یوسف علیه السلام واقعه‌سنده کورمشدی اول باش یوقروایلدی یعنی حضرت یوسف علیه السلام کبی که
اول یوسف رؤیاسنده اول کوردی که اکا آی وکونش واون بریلدز سجده ایلدی وباباسی یعقوبه انی حکایه ایلدی بویله
دیوکه (یاابت انی رأیت احد عشر کوکبا والشمس والقمر رأیتهم لی ساجدین) پس بو کوردیکی رؤیانك حقیقتی
ونتیجه‌سی اون ییلدنصکره بلکه اوندن دخی زیاده‌رلکه اکثرك قولی بودرکه قرق ییلدنصکره اول نسنه‌یی که یوسف
علیه السلام حضرتلری واقعه‌سنده کورمش ایدی باش یوقرو کتوردی وظهور قیلدی چونکم اون برقرنداشی
وباباسی ووالده‌سی کندی حضورنه کلوب بوجمله‌سی کندی‌یه سجده قیلدقلرنده (هذا تأویل رؤیای من قبل قد جعلها
ربی حقا) دیدی الحاصل حضرت یوسف علیه السلام زمان مستقبلده مدت مدیده وعهود بعیده مرورندنصکره
ظهور ایده جك احوالك آثارنی وعلامتنی اول حالده مشاهده ایلدی (م ی) نیست ان ینظر بنور الله کزاف) نور ربانی
بود کردون شکاف * اول ینظر بنور الله کزاف دکلدر نور ربانی کردون شکاف اولور یعنی اول الله نوریله نظر ایلمك
کزاف دکلدر دخی (اتقوا فراسة المؤمن فانه ینظر بنور الله) حدیث شریفی دخی کزاف دکلدر بلکه حدیث صحیحدر
مؤمن کامل نور الهیله هرشیئك باطننه داخل اولور وانك سرینی وحقیقتنی بیلور نور ربانی کردونی یاریجی وپرده‌لری
یرتیجی اولور وورای حجابده اولان اسراری مشاهده قیلور (مثنوی) نیست اندر چشم توآن نور رو * هستی اندر
حس حیوانی کرو * امای استرسنك کوزکده اول نور الهی یوقدر یوری زیراسن حس حیوانیده کرفتار
وکروسن یعنی ای استرطبیعت اولان غافل سنك چشم باطنکده اول نور الهی یوقدر یوری که سن حیوانه منسوب
اولان حسده مرهون ومقیدسن بو اجلدن مزالق اقدامی کوره میوب وپیش وورایه نظر ایرکوره میوب عثار
وسقوطدن خالی اولمزسن (مثنوی) توزضعف چشم بینی پیش پا * توضعیف وهم ضعیفت پیشوا * سن ضعف
چشمکدن انجق پیش پایکی کوررسن سن ضعیفسن هم ضعیف سکا پیشوادر یعنی ای استرسنك کوزك برمرتبه
ضعیفدرکه انجق ایاغك اوکنی کوررسن سن من حیث العقل والرأی ضعیفسن وهم پیشوالك ضعیفدر پیشوادن
مراد بونده چشم اولورکه چشم دست وپایك دلیلیدرنته کم بو بیتله بومعنایی تفسیر ایدوب بیوررلر (مثنوی) پیشوا
چشمست دست وپای را * کو ببیند جای را ناجای را * دست وپایك دلیل وپیشواسی چشمدر زیرا اول جایی وناجایی کورر
یعنی محل اولان ونامحل اولان یری مشاهده قیلور (م ی) دیکر آنکه چشم من روشنترست * دیکر آنکه خلقت من
اطهرست * زانکه هستم من زاولاد حلال) نه زاولاد زنا واهل ضلال) توزاولاد زنایی بی کمان) تیرکژ پرد چو بد باشد
کمان * برفرق دخی بودرکه بنم چشمم زیاده روشندر برفرق دخی اولدرکه بنم خلقتم سندن اطهردر زیرا که بن اولاد
حلالدنم اولاد زنادن واهل ضلالدن دکلم اماسن بی کمان اولاد زنادن سن نته کم تیرکژوا کری اوچرچون کمان بد
واکری اوله مقدما اشتراستره سنکله بنم مابینمده چوق فرقلروار در اول جهتدن سنکله بن مساوی دکلم دیمش ایدی اول
جملهٔ فرقلردن برچین دخی بیان ایدوب دیرکه برآخر فرق دخی بودرکه بنم کوزم سنك کوزکدن روشنترودوربین تردر
اطراف وجوانبی ومخاف ومزالقی بیقصور مشاهده ایدیجیدر وبرآخر فرق دخی بودرکه بنم خلقتم وطبیعتم
سندن لطیفترو پاکتردر زیرا بن اولاد حلالدن اولدمکه پدروما درم بنم کندو جنسمدندروبن انلره بکزرم اولاد زنادن
واصحاب ضلالت صلبندن دکلم اماسن اولاد زنادنسن واهل ضلال صلبندنسنکه سنك پدرك شول خردرکه
حماقت وضلالت انك صفت جبلیه‌سی وخاصیت طبیعیه‌سیدروسن انك صلبندن کلمش برحرامزاده‌سن بی کمان محقق
ومقرردرکه کمان بد اولسه انك تیری کژ کیدرونشانه وارمیوب اکری حرکت ایدرو بونده تنبیه بودرکه اولاد حلالدن
اولمنك وصلب طاهره‌دن وجوده کلمنك راه هدایته سلوك قیلمقده ومستقیم اولمقده عظیم مدخلی واردر انلرك که اصلی
پاك اولمیه وپدر ومادرلری حرامدن اجتناب قیلمیه بهرحال استرکبی طریق الهیده اعوجاج وانحرافدن خالی اولمز
وعثار وسقوطدن راه بولمز وهادی ومهتدی اولان وراه حقه عدالت واستقامت اوزره سیر قیلان مؤمن کامله دخی
دکه حالله اقتدا قیلمز وخباثت جبلیه‌سنه معترف اولمز اما اکر عنایت باری یاری اولوب خباثت جبلیه‌سنه بویله
اهل ضلالت اولنلردن بری معترف اولوب هادی راه حق اولنلردن برینه اقتدا قیلورسه بعون الله اول ناپاکلکدن
قورتیلوب طهارت بولور وعثار وسقوطدن نجات بولوب طریقه سویا وسالما کیدنلردن اولور (تصدیق کردن استر

جوابهای اشتررا واقرار اوردن بفضل اوبرخود وازواستعانت خواستن وبروپناه کرفتن بصدق ونواختن شتر
استرراوره نمودن وياری دادن پدرانه وشاهانه (م ی) کفت استر راست کفتی ای شتر * این بکفت وکرد چشم از اشك پر
بیچاره استراشتردن بو کلام هدايت انجامی استماع ايلدی اکا ديدی ای اشتر راست سويلدك استربونی ديدی وچشمنی
اشكدن پرايلدی (مثنوی) ساعتی بکريست ودرپايش فتاد * کفت ای بکزيدهٔ رب العباد) برساعت مقداری اغلدی
واشترك اياغنه دوشدی اکا ديدی ای رب العبادك برکزيده ومقبولی (م ی) چه زيان دارد کرازفرخندکی * دربذيری
تومرا دربندکی * نه زيان طوترا کردولت وفرخنده لکدن خدمت وبنده لکه بنی قبول ايده سن يعنی سنك کمال کرمکه
زيان کلمزا کرفرخنده لك جهتندن بودردمندی بنده لکه قبول ايليه سن ديدی (مثنوی) کفت چون اقرار کردی
پيش من * روکه رستی توزآفات زمن * پس اشترا کامرحمت ايدوب ديدی چونکم بنم اوکده قصورکه اقرار واعتراف
ايلدك بور يکه زمانك آفتندن قورتلدك (م ی) دادی انصاف ورهيدی ازبلا * تو عدو بودی شدی زاهل ولا) انصاف
ويردك وبلادن قورتلدك سن دشمن ايدك ولا اهلندن اولدك يعنی بدخو وخبيث خلقت اولديغنك جهتندن بزه
دشمن ايدك چونکم خطاوزلتکه اعتراف قيلدك وخلق نيکو يله انصاف ايليوب انصاف ويردك وکنديکی دردمندلك
وبيچاره لك مرتبه سنه ايرکوردك بلادن قورتلوب اهل ولادن اولدك بونده تنبيه بودرکه انصاف قيلمق وجرمنه
معترف اولمق انسانی نيجه بلادن قورتروب اهل ولادن ايلمکه سبب اولوردیکی افاده قيلور (م ی) خوی بد در ذات تو
اصلی نبود * کزبد اصلی نيايد جزجحود * آن بد عاريتی باشد که او * آرد اقرار وشود او توبه جو * معلوم اولديکه خوی بد
سنك ذاتکده اصلی اولمدی زيرا اصلی بددن جحود وانکاردن غيری نسنه کلمز اول بد عاريتی اولورکه اقرار کتورر
وتوبه جو اولور يعنی خوی بد ايکی قسمدر بری ذاتی وبری عرضيدر سنك ذاتکده خوی بد اصلی وجبلی اولمدی زيرا
اصلی وجبلی اولان خوی بدك علامتی اولدرکه اندن انکاردن غيری واعراض واستکباردن ماعدا خصلت ظهور ايلمز
بوندن معلوم اولورکه اول کمسه نك خوی بدی اصلی وجبلیدرا کا نصيحت ناصحان وهدايت مرشدان کارکر اولمزوانك
خوی بدنی بونلرك نصيحت وهدايتی ازاله قيلمز لايزول ما بالذات لا بالعرض ديمشلردر اما اول خوی بد که عاريتی اوله
البته انك صاحبی قباحتنه اقرار کتوررو کناهنه توبه جو اولور پس عاريتی اولمق واصلی وذاتی اولان خوی بدك
ما بيننی تميز ايلمکدن اوتری حضرت ادم عليه السلام ايله ابليسی بو معنانك وضوحی ايچون مثال ايراد ايدوب بيوررلر
(مثنوی) همچو آدم زلتش عاريه بود * لاجرم اندر زمان توبه نمود * ادم عليه السلام کبی انك کناه وزلتی عاريه ايدی
اصلی وذاتی دکل ايدی لاجرم اول زمانده توبه کوستردی پس حضرت آدمك بعد العصيان اول زمانده توبه ايلمسی
آنك جرم وزلتنك عاريتی اولمسنه دلالت ايدر (م ی) چونکه اصلی بود جرم آن بليس * ره نبودش جانب توبه نفيس
چونکم اول ابليسك جرم وفسادی اصلی وذاتی ايدی لاجرم لطيف ونفيس توبه جانبنه اکا يول اولمدی وجرمنه اعتراف
قيلمدی بلکه کندوبی کوروب انا خير منه ديدی وکندوبی بوخودبين اولمقدن وخيرلو بيلمکدن مطرود ومخذول ايلدی
انکچون * بيت * جرمنه اعتراف ايدن مسکين * يکدراندن که اوله طاعت بين * ديمشلردر (م ی) روکه رستی ازخود
وازخوی بد * وززبانهٔ ناروازدندان دد * يوری ای مرد تائب وآسوده اولکه کندکدن وقبيح خويکدن قورتلدك
وآتشك يالکندن وبرتجينك ديشندن قورتلدك يعنی دوزخدن وانده اولان حيات وعقاربدن نجات بولدك (مثنوی
روکه اکنون دست دردولت زدی * درفکندی خود ببخت سرمدی * پس ای مرد تائب يوری که شمدی دولته ال
اوردك کنديکی ابدی وسرمدی بخت وسعادته براقدك يعنی ای تائب اولان وجرمنه اعتراف قيلان شمدنصکره يوری
آسوده اول ونحوست وضلالتدن بی باك اول زيرا الکی دولته اوردك وکنديکی ابدی وسرمدی بخت وسعادته براقدك
شمدنصکره محزون وغمناك اولمه ديدی (مثنوی) فادخلی تو فی عبادی يافتی * ادخلی فی جنتی دريافتی * درعبادش
راه کردی خويش را * رفتی اندرخلد از راه خفا * سن ادخلی فی عبادی مضمونی بولدك ادخلی فی جنتی مفهومنی
بولدك راه خفادن خلد ايچره کتدك اول خدانك عبادنه کنديکه يول ايلدك يعنی ای نفس اماره مرتبه سندن تائب
اولان وکذرقيلان ونفس مطمئنه مرتبه سن بولان کمسه سن حق تعالی بنم عبادم زمرهسنه داخل اول ديديکی
خطابه مظهر اولوب انك عبادنه داخل اولمق مرتبه سنی بولدك بنم جنتمه وبنم صالح اولان عبادم زمرهسنه داخل
اول ديديکی مرتبه يه دخی واصل اولدك زيرا انك کندی جنابنه مضاف اولان عبادك زمرهسنه داخل اولمق وانلره
اقتدا قيلمق جنت ذات وصفاته داخل اولمغی مستلزم اولورکه مشايخنا اکا جنت عاجله ديرلر چونکم برکمسه زمرهٔ
صالحينه داخل اوله بو دنياده جنت عاجله يه داخل اولمغه لايق اولور وآخرتده اولان جنت اجله يه دخی راه خفادن
يول بولور چونکم بودنياده اولان اللهك عبادی زمرهسنه کندك ايچون يول ايليه سن وانلری صحبتنه وخدمتنه

داخل اوله سن کيزلو يولدن خلد ايچره کيدرسن وديدهٔ جانله جنت اعلايی سيرايدرسن ديمك اولور وبو بيتلرله سورهٔ فجرك
آخرنده اولان آيت کريمه يه اشارت قيلور وبو آيت کريمه نك تفسيری وبو محله مناسب اولان تحقيقی جلد اولده
دل نهادن عرب برالتماس دلبرخويش سرخنده کفت ادخل فی عبادی تلتقی بيتنك شرحنده مرور ايلمشدر انده
طلب اولنه (مثنوی) اهدنا کفتی صراط المستقيم * دست تو بکرفت وبردت تا نعيم * صراط مستقيمی بکا هدايت ايله
ديدك پس خدای تعالی سنك الکی طوتدی وسنی نعيمه دك ايلتدی يعنی هر نماز ده سن الهی بزی طوغری يوله هدايت
ايله ديو دعا والتماس ايلردك پس خدای تعالی سنك الکی طوتوب سنی دار نعيمه دك واصل ايتدی که انك وصوانه سبيل
ودليل اهل دلك صحبتنه داخل اولمقدر سورهٔ فاتحه نك تفسيری عن قريب بورايه کلنجيه دك (وحی کردن حق تعالی
موسی عليه السلام راسرخنده مسطور اولدی (اهدنا) امردر بمعنی دعا وصيغهٔ امرودعا والتماس صورتده بردر
اما تفاوت بحسب المعنی مقرردر دعا ادنادن اعلی يه خطابه ديرلر اهدنا کبی وامر برعکسدر يعنی اعلادن ادنايه خطابه
ديرلر واقيموا الصلاة کبی والتماس مساويدن مساوی يه خطابه ديرلر مثلا يارانکدن برينه اکتب هذا واقرأ هذا ديمك کبی
اهل تفسير اهدنا يه نيجه وجوهله معنی ويرمشلر بعضلر وفقنا يعنی بزه توفيق ايله راه مستقيمی که سنك توفيق
وعنايتکسز بو يول کمسه يه ميسر اولمز وابن عباس رضی الله عنهدن روايت اولنمشکه انلر الهمنا ايله تفسير ايتمشلر
يعنی بزه الهام ايله طريق مستقيمی وبعضلر علمنا بزه بيلدر راه راستی وبعضلر ميلنا يعنی بزی مائل قيل طريق
توحيده وعنان اقبال واختيارمزی اول جانبه منعطف قيل وامام جعفر صادق رضی الله عنه ديمشلر اهدنا ای
ارنا طريق التوحيد قال القاشانی ای ثبتنا علی الهداية وکملنا علی الاستقامة فی طريق الوحدة التی هی طريق
المنعم عليهم من النبيين والصديقين والاولياء المقربين (م ی) نار بودی نورکشتی ای عزيز * غوره بودی کشتی انکور
ومويز * ای عزيزا کرچه اول نار ايدك شمدی نور اولدك غوره ايدك شمدی انکور ومويز اولدك يعنی ابتدا ای حالده
شهوت وغضب خويلرينه مبتلا ايکن نار کبی سوزنده ايدك شمدی حيوانيت ونفسانيتدن کچوروب نور اولدك واول
حالده خام ونابخته غوره کبی برتلخ وترش کمسه ايدك شمديکی حالده انکور ومويز کبی لطيف وشيرين برکمسه اولدك (م ی
اختری بودی شدی تو آفتاب * شادباش الله اعلم بالصواب * ای مرد تواب فی المثل اول براختر ايدك شمدی آفتاب
عالمتاب اولدك شمدنصکره شاد اول الله تعالی حضرتلری صوابه اعلمدر يعنی مرتبهٔ جسمانيتده ايکن نور باطنك
اخترکبی ضعيف ايدی شمدی بالکليه جسمانيت وحيوانيت صفتلرندن کذرقيلوب دين وطاعت فلکنك آفتابی
اولدك شاد اول هر خصوصده الله صوابه اعلمدر اما انسان کاه اولورکه برشيئی صواب ظن ايلر مع هذا اول شیء خطا
وندامدر انکچون انسانه برمرشد کامل اهم والزمدر تاکم برخصوصده خطايی صواب ظن ايلدکده انك خطاسنی
اکا اعلام ايليه وشهد وشکر کبی اولان صواب وارشادی هرنه ايسه اکا سويليه انکچون بومناسبتله حسام الدين
چلبی حضرتلرينه خطاب ايليوب ناسه تعليم صواب ايلمك خصوصنده بيوررلر (م ی) ای ضياء الحق حسام الدين بکير
شهد خويش اندرفکن درحوض شير * تا رهد آن شيراز تغيير طعم * يابد از بحر مزه تکثير طعم * ای ضياء الحق
حسام الدين طوت کندی شهد وشکريکی سود حوضنه براق تاکم شير تغيير طعمدن قورتله مزه ولذت درياسندن
تکثير طعم بوله بونده شهددن مراد ذوق روحانی وحلاوت عرفانيدر شيردن مراد طبيعت انسانی وقابليت نفسانيدرکه
تغيير وتبدلی ادنی شيئله حاصل اولور اما ذوق روحانی وحلاوت عرفانی ايچون برطبيعت وقابليته معدن حلاوت اولان
مرشد کامل جانبندن القا اولنمسه وخرج قيلنمسه اول طبيعت واول قابليت شيرله عسلك ممزوج اولديغی کبی لذت
وحلاوت بولوب تغير وتبدلدن بری اولور مقدما ذکر اولنان کلمات لطيفه دن وابيات شريفه دن بو معنی منفهم
اولمشدی که حيوان سيرت واستر طبيعت اولان کمسه لر بدخويلکلرندن تجاوز قيلمزلر وتأديب اولمزلر الا براشتر مست
کبی اولان مؤمن کامل ومرشد فاضلك همت وتربيه سيله واول توبه وطاعتده تمکين وثبات محقق اولمزالا برمربينك
تأديبيله واول سالکه ذوق روحانی ويرمسيله وانك قلبنه حلاوت عرفانی ايرکورمسيله اولور اکر برمعدن حلاوت
وعرفانی اولان کاملك وجودندن برمبتدی اولان سالکك قلبنه ذوق روحانی وحلاوت عرفانی القا اولنمسه
واعطا قيلنمسه طبيعت انسانی عفونت هوا ايله درحال شير کبی متغير اولوب انك طعمی وذوقی فاسد اولوردی لازم
کلدی که شير عسل ايله مخلوط اولدقده طعمی متغير اولمقدن مصون اولديغی کبی مبتدی اولنلرك طبعنه وقلبنه
مربی کامل شهد روحانی واذواق عرفانی القا ايليه تا انلرك طبعی وقلبی عفونت هوا ايله تبدل وتغيردن صيانت وحمايت
قيلمش اوله بو اجلدن حضرت مولانا حسام الدين افندی حضرتلرينه کندی درونلرنده اولان ذوق روحانيلرنی
وحلاوت عرفانيلرنی مجالس شريفلرنده اولان مبتديلرك طبعنه وقلبنه القا ايلمکه امر ايدوب بيوررلر ای حق تعالينك

ضیاسی اولان حسام الدین کندی روحانی اولان شهدیکی وعرفانی اولان ذوقکی طوت واندن برمقدار حوض شیرکبی
اولان مبتدیلرك قلبنه القا ایت تا کم انلرك قلبی وقابلیتی سودی تغیرطعمدن خلاص اوله وقلبلری وطبیعتلری
عفونت هوا ایله فاسد اولمقدن نجات بوله ومزه ولذت دریاسی اولان مرتبهٔ روحانیتدن ومقام وحدتدن کثرت طعم بوله
وطعمی ولذتی متغیر اولمقدن قورتلوب خلاص اوله (مثنوی) متصل کرددبدان بحرالست * چونکه شد دریازهر
تغییررست) منفذی یابد دران بحر عسل) افتی رانبود اندروی عمل) اول حوض شیرالست دریاسنه متصل اوله چونکه
دریایه اولشوب دریا اولدی هرتغیر وفساددن قورتلدی اول حوض شیرسنك شهد روحانیتك واسطه سیله اول بحر
عسله برمنفذبولوراندنصکره اول حوض شیرك وجودنده برآفتك عملی اولمز یعنی ای حسام الدین چلبی سن شهد
روحانیتکی حوض شیرکبی اولان طالبلك قلبنه القا ایله تا کم سنك شهد روحانیتك وحلاوت معرفتك واسطه سیله
انك حوض قلبی اول الست دریاسنه متصل اوله چونکم دریایه متصل اوله وکندوبی عین دریا بوله اندنصکره
هرتغییر وتلوندن قورتلور واحسن حاله واصل اولور وعفونت هوا ایله فاسد اولمقدن نجات بولور اول عسل
دریاسی کبی اولان روحانیت مرتبه سنه سنك همتك واسطه سیله بریول بولور بعده انك وجودنده آفات معنویه دن
برآفتك تاثیری اولمز وآنی هوا وهوس تبدیل وتغییر قیلمزدیمك اولور (مثنوی) غرهٔ کن شیر وارای شیرحق * تارود
آن غره برهفتم طبق * چه خبرجان ملول سیررا * کی شناسد موش غرهٔ شیررا * پس امدی ای شیرحق شیرکبی برمرده
غره ایله تا کم اول غره فلك سابعه کیده سیره اول ملولك جاننك نه خبری واردرموش شیرك غره وصداسنی نیچن
فهم ایلر غره ارسلانك آوازنه دیرلرکه اکرنعق دیدکار یدر سیربونده ممتلی ومنقبض معناسنه در یعنی ای حق ارسلانی
شیرلرکبی برصدا ایله حق اول صیت وصدا طبقات سمایه واصل اوله وجمله عالم انکله طوله مقصود ارشاد
وهدایتك آوازه سی عالمه غلغله صاله واهل آسمان واهل زمین شهرت بوله دیمك اولور ولیکن صدای لطیفکدن
وآوازشریفکدن حکم ومعارفدن ملول ومنقبض اولان جانك نه خبری واردر یعنی اصلا خبری وعلمی یوقدر موش
کبی اولان اهل دنیا واصحاب نفس وهوا وارباب زرق وریا حق ارسلانی اولان کاملك صیت وصداسنی نیچن فهم ایلر
یعنی بونلرك وجودنده اول قابلیت یوقدرکه شیرخدا اولنلرك آواز وصداسنی اکلیه لر وانلره میل ومحبت ایلیه لر (م ی)
برنویس احوال خودبا آب زر * بهرهردریادلی عالی کهر * آب نیلست این حدیث جانفزا * یاربش درچشم قبطی
خون نما * پس ای حسام الدین کندی احوالکی التون صویله یازهربرعالی کهردریادلدن اوتری بو جانفزا
اولان حدیث فی المثل آب نیلدر یاربی قبطینك کوزینه قان کستر یعنی ای حسام الدین چلبی کندی احوال
شریفه کی واسرار لطیفه کی آب زرایله صحف واوراق اوزره هربرعالی جوهر اولان دریادلدن اوتری تحریر ایله مصرع
اولده اول حضرتك احوال شریفه سی آب زرایله یازلمغه لایق اولدیغنه اشارت واردر ومصرع ثانیده اول حضرتك
مسطور ومکتوب اولان احوالی دریادل اولان پاك جوهر کامللردن اوتری اولدیغنه دلالت واردر وانك آب زرایله
یازلمغه لایق اولان احوال شریفه سندن مراد مثنوی شریفدرکه بیت ثانیده حدیث جانفزا دیدکاری بومعنایی
مفسر ومؤید اولورزیرا بو مثنوی شریف حضرت حسام الدینك وحضرت خداوندکارك احوال شریفه سی
واسرار لطیفه سیدرکه حسام الدین افندی حضرتلری بونك وجودینه مستدعی اولمشلر واول حضرتك لسان
شریفندن جریان ایلین ینابیع حکمی تحریر قیلمشلردر پس بو حدیث جانفزا اوتر حزدامثلا نیل صویی کبیدر *
کما قال فی دیباجة المثنوی وهو کنیل مصر شراب للصابرین وحسرة علی آل فرعون والکافرین) چونکم بو مثنوی
شریف آب نیل کبی لطیف اولدیسه قبطی مشرب اولنلرك کوزنه قان کورنمسی خصوصنده دعا ایدوب دیرلر یاربی
قبطی سیرت اولنلرك کوزنه قان کوستر یعنی فرعون نفسه اویانلرك وهامان کبی هوایه تابع اولان طایفه نك واهل
انکار اولان کروهك کوزلرینه حقیر کوستروب انلره حرام ایله تا کم اهل دله تابع اولمیجه ومؤمن اولوب انکاردن کذر
قیلمیجه بو آب حیاتدن اول نوش ایلمیه تته کم قبطی آب نیلدن نوش ایلیه مدی ایمانه کلمیجه پس ایمانه کلوب
انکاردن کذر قیلدقدنصکره نیلك قان اولمسی کیدوب اکا آب صافی اولدی ونوش قیلدی نته کم مناسبتله بو حکایه نك
بیاننه شروع ایدوب بیوررلر (لابه کردن قبطی سبطی راکه یك سبو بنیت خویش ازنیل پرکن وبرلب من نه تا بخورم
بحق دوستی وبرادری سبو که شما سبطیان بهرخود پرمی کنید ازنیل آب صافست وسبو که ما قبطیان پرمی کنیم خون
صافست) بو سرخ شریف قبطینك سبطی یه لابه ایلمسیدر بویله دیوکه کندی نیتکه آب نیلدن برسبویی پرایله وبنم
اغزمه قوتا کم ایچیم مابینمزده اولان دوستلق وبرادرلك حقیچون زیرا اول سبوکه سز سبطیلر کندیکزدن اوتری نیل
مبارکدن پرایلرسز اول آب صافیدر اول سبو که بز قبطیلر پرایلرز صافی قاندر بورایه مناسب اولان آیتك تفسیری واهل

تفسیرك تحقیق وتعبیری جلد اولك دیباجه سنده وهو کنیل مصر قولنك شرحنده مرور ایلمشدر انده طلب اولنه
بونده قبطیدن مراد حضرت مولانایه منکر اولان بلکه جمیع اصحاب دله انکار قیلان کمسه اولور وسبطیدن مراد
حضرت مولانانك وسائر اولیای کرامك بنده ومریدی اولان کمسه لر اولور قبطیلر آب نیلدن نیجه محروم اولدیلرسه
قبطی مشرب اولان منکرلردخی بو حدیث جانفزایی نوش ایلمکدن اویله محروم اولمشلردر نته کم اول قبطینك سبطیه
اولان ماجراسنی حکایت ایدوب بیوررلر (مثنوی) من شنیدم که درآمد قبطئ * ازعطش اندر وثاق سبطئ *
بن اشتدمکه برقبطی کادی صوسزلقدن برسبطینك خانه سنه یعنی اهل تواریخك تحریر ایلدکاری کتبلرندن واهل
تفسیرك تعبیر قیلدقلرندن بو حکایتی استماع ایتدمکه برقبطی تشنه لکندن برسبطینك خانه سنه کلدیکه مابینلرنده
خلت وقرابت وارایدی نته کم اهل تفسیر بو حکایتی (فارسلنا علیهم الطوفان والجراد والقمل والضفادع والدم)
آیت کریمه سنده یازمشلر وتقریر قیلمشلردر کما نقلنا فی الدیباجة (م ی) کفت هستم یار وخویشاوند تو * کشته ام
امروز حاجتمند تو * قبطی اول سبطی یه دیدیکه یا اخی بن سنك یارك وحصمکم بو کون سنك حاجتمندك اولمشم
سکا حاجتمی عرض ایلمکدن اوتری کلشم استرمکه انی ادا وقضا ایلیه سن (م ی) زانکه موسی جادوی کرد وفسون *
تا که آب نیل مارا کرد خون * زیرا موسی علیه السلام جادولك ودخی افسون ایلدی تا کم آب نیلی بزه خون ایلدی
انك زعم فاسدی بو ایدیکه حضرت موسی علیه السلام ساحر اوله وآب نیلی قان ایلمسی اثر سحر اوله (مثنوی)
سبطیان زو آب صافی میخورند * پیش قبطی خون شد آب ازچشم بند * سبطیلر نیلدن آب صافی ایچرلر قبطینك
اوکنده آب چشم بنددن قان اولدی (مثنوی) قبط اینك می مرند از تشنکی * ازپی ادبار خود یابدرکی * قبطی
اشته صوسزلقدن اولورلر که ان اول جاهل آب نیلك قان اولمسندن حضرت موسی علیه السلامك سحریله قبطیلرك
کوزلرنی باغلدی زعم ایلدی بو اجلدن بو کونه یاوه سویلدی یعنی قبطیلر اشته صوسزلقدن اولورلر کندیلرینك
بدبختلکلرندن اوتری یاخود بدرکلکلرندن اوتری یعنی بو بلا انلره یا بد اصل اولدقلرندن اوتریدر ویاخود مدبر
وبدبخت اولدقلرندن اوتریدر (مثنوی) بهرخودیك طاس راپرآب کن * تاخورد از آبت این یار کهن * چون برای
خودکنی آن طاس پر * خون نباشد آب باشد صاف حر * پس ای اخی لطف ایدوب برطاسی کندکدن اوتری پرآب
ایله تا کم بو اسکی یارك آبدن ایچه وحرارت درونم اول آب واسطه سیله مندفع اولوب کچه چونکم کندکدن اوتری اول
طاسی پرایلیه سن قان اولمز پاك وآزاده اولوب آب صافی اوله دیدی زیرا انك اعتقادی
اول ایدیکه حضرت موسی علیه السلام سحر واسطه سیله آب نیلی بونلرك کوزینه خون ایلمش وآنی اول شکلده
باغلمش اوله حرافظی اول سحرقیدندن ازاد اولمغی دلالت قیلور (مثنوی) من طفیل تو بنوشم اب هم * که طفیلی درتبع
بجهد زغم * بن سنك هم تابع وطفیلك اولوب آب ایچم زیرا برطفیل تبعیده غمدن صیچرار یعنی براهل سعادته
برکمسه تابع اولسه متبوعنك سعادتی برکاتیله اول غمدن خلاص اولور (م ی) کفت ای جان وجهان خدمت کنم
پاس دارم ای دوچشم روشنم * سبطی اول قبطی یه دیدی ای جان وجهان خدمت ایلیم ای بنم ایکی روشن
چشمم سکا رعایت طوتم وخاطرکی اله کتورم (مثنوی) برمراد تو روم شادی کنم * بندهٔ تو باشم ازادی کنم * سنك
مرادك اوزره کیدم شادیلك ایلیم سنك بنده ك اولم آزادلق ایلیم یعنی سکا خدمتکار اولم وسنی غمدن ازاد قیلم (مثنوی
طاس را از نیل او پرآب کرد * بردهان بنهاد ونیمی رابخورد * پس سبطی طاسی نیلدن پرآب ایلدی کندو دهانی
اوزره قودی ونصفنی ایچدی (مثنوی) طاس را کژ کرد سوی آب خواه * که بخور تو هم شد آن خون سیاه * طاسی
آب خواه اولان قبطی طرفنه کژ ومنحرف ایلدی بویله دیوکه ای قبطی سن هم ایچ اول آب درحال قاره قان اولدی
(مثنوی) باز ازین سو کرد کژ خون آب شد * قبطی اندر خشم واندر تاب شد * سبطی کیرو بو جانبدن کندی
جانبنه اکری ایلدی قان صو اولدی قبطی بو حالی کوروب خشمده وتاب وحرارتده اولدی یعنی بو تبدیلی کوروب
خشم وغضبندن درونی حرارتله طولدی (مثنوی) ساعتی بنشست تا خشمش برفت * بعد ازان کفتش که ای
صمصام زفت * برساعت اوتوردی تا انك خشمی کتدی اندنصکره اکا دیدیکه ای صمصام زفت صمصام شمشیر کبیره
دیرلر یعنی قبطینك غضبی ساکن اولدقدنصکره سبطی یه برسبیل تعظیم ای شمشیر کبیر دیمکله خطاب ایلدی
وبو کونه سویلدی که (مثنوی) ای برادر این کره را چاره چیست * کفت اوراا وخورد کو متقیست) ای برادر بو عقده نك
چاره سی ندرکه فتح اوله وچاره اول آبدن نوش قیله سبطی اکا دیدیکه بونی اول کمسه ایچرکه او مؤمن ومتقیدر (مثنوی)
متقی انست کو بیزار شد * از ره فرعون موسی وار شد * قوم موسی شو بخور این آب را * صلح کن باماه بین
مهتاب را * متقی اولدرکه او بیزار اولدی فرعونك یولندن موسی وار اولدی یعنی اهل تقوی اول کمسه درکه فرعون

صفتلرندن بری اوله یعنی کبر ونخوتدن وجاه ومال دنیایه محبتدن اعراض قیله وموسی علیه السلام حضرتلری کبی
هوا وهوسدن پاك اولوب اوصاف الهیه ایله اتصاف قیلور بندۀ خدا اوله ای قبطی اکر بو آبدن ایچمك
استرسك قوم موسی اوله سن وبو ابی ایچ ماهله صلح ایله مهتابی کورماهدن مراد حضرت موسی علیه السلام
اولور ومهتابدن مراد انك جمال شریفندن ظهور ایلین انوار هدایت واشراق نبوت اولور یعنی اول ماه حقیقتله
صلح ایلیوب اکا ایمان کتورتا انك وجود شریفندن ظهوره کلان انوار هدایتی واسرار نبوتی کوره سن دیمك اولور
(مثنوی) صد هزاران ظلمتست از خشم تو * بر عباد الله اندر خشم تو * سنك خشمكدن حاصل اولمش
صد هزار ظلمت واردر عباد اللهه اوزره سنك خشمكده یعنی الله تعالینك بنده لری اوزره سنك خشمك اولدیغندن
کندی کوزلك اوزره نیجه بیك ظلمت واردر که حقیقت حالی کورمدیککه سبب اول کوزلك اوزره اولان ظلمتلردر
(مثنوی) خشم بنشان چشم بکشا شاد شو * عبرت از یاران بکیر استاد شو * خشمی تسکین ایله چشم جانکی
اچ شاد ومسرور اول یاراندن عبرت طوت استاد اول یعنی حضرت موسی علیه السلامه ایمان کتورن یارانکدن
عبرت طوت سن دخی انلر کبی دین ویقینده استاد اول (مثنوی) کی طفیل من شوی دراعتراف * چون ترا
کفریست همچون کوه قاف * ای قبطی اعتراف ایلمکده سن بکا نیجه طفیل اولورسن اعتراف اوج ایله صوالمغه
دیرلر چونکم کوه قاف کبی سنك بر عظیم کفرك واردر یعنی مادامکه اول کوه قاف قدر اولان عظیم کفری قلبکدن
ازاله قیلمیه سن آب حیاتی اخذ ایلمکده سن بکا طفیل وتابع اولمزسن دیدی (مثنوی) کوه در سوراخ سوزن کی رود
جز مکر آن کوه برك كه شود * کوه ایکنه دلکندن نیجه کیدر مکر اول کوه دکل که برك کاه اوله یعنی کوه ایکنه دلوکنه
کیتمز مکر شول کوه ایکنه دلوکنه کیدر که صمان کبی ضعیف ورشته کبی نحیف اوله مادامکه کوه کاه کبی اولمیه سوراخ
سوزنه داخل اولمز کوه بونده وجود بشریدن کنایت اولور سوراخ سوزن دین یولندن عبارت اولور وکوهك برك کاه
کبی ضعیف اولمسی بعده سوراخ سوزنه دخول قیلمسی ریاضت ومجاهده ایله اول وجود بشریه نك نحافت ولطافت
بولمسندن استعارت اولور وتقدیر کلام ونتیجۀ مرام بویله دیمك اولور که کوه کبی کبیر اولان وجود بشریه سم خیاطه
نیجه داخل اولور مکر که شول زمانده داخل اولور که ریاضت ومجاهده ایله برك کاه کبی لطیف ونحیف اوله (مثنوی)
کوه را که کن باستغفار خوش * جام مغفوران بکیر وخوش بکش * کوهی که کبی استغفار ایله نحیف ایله مغفورلرك
جامنی طوت وخوش ولطیف چك یعنی کوه وجودکی اللهدن خوش مغفرت طلب ایلمکله کاه کبی ضعیف ونحیف
ایله اندنصکره مغفور اولنلرك جامنی طوتوب خوش ایچ وجنت اعلایه داخل اولوب اهل جنت ایله خوش کچ حق تبارك
وتعالی کافرلرك جنته دخول قیلمسنی وانلر ایچون ابواب سمانك مفتوح اولمسنی جملك سم خیاطه دخول قیلمسنه
تعلیق ایلدی (کما قال تعالی فی سورة الاعراف (لا تفتح لهم ابواب السماء ولا یدخلون الجنة حتی یلج الجمل فی سم الخیاط
بونك معنای باطنیسی کافر وعاصی اولنلرك جمل کبی اولان وجودی ریاضت وطاعتله نحافت بولمینجه وسم الخیاط
کبی اولان دین مبینه داخل اولمینجه آسمان قبولی انلره مفتوح اولمز وانلر اول صفت وهیئتده اولدقلری تقدیر اوزره
جنت اعلایه کیرمز دیمك اولور (مثنوی) تو بدین تزویر چون نوشی ازان) چو حرامش کرد حق بر کافران * ای قبطی سن
بو تزویر ایله اول آب نیلدن نیجه ایچرسن چونکه حق تعالی کافرلره آنی حرام ایلدی پس سن آنی حیله وتزویر ایله
ایچمکه قادر اولمزسن بلکه تزویر وحیله یی ترك ایتمکله وکفر ونفاقی قویوب ایمان ووفاق بولنه کتمکله ایچرسن دیدی
(م ی) خالق تزویر تزویرترا * کی خرد ای مفتری مفترا * جمیع تزویرلرك خالقی سنك تزویرکی نیجه صاتون الور ای مفترانك
مفتریسی اولکی مفتری اسم فاعلدر ثانیسی مفتری اسم مفعول اولمق جائزدر معنی ای افترا اولنمش خدانك مفتری اولان
بنده سی سنك تزویرکی اول خالق تزویر نیجه الور دیمك اولور اما اسم مفعول صیغه سنده مصدر میمی اولمق دخی جائزدر
بو تقدیر اوزره معنی ای افترانك مفتریسی دیمك اولور یعنی ای افترایه منسوب اولان مفتری خالق تزویر سنك حیله
وتزویرکی نیجه قبول ایدر دیمك اولور (مثنوی) آل موسی شو که حیلت سود نیست * حیله ات باد بهی
پیمودنیست * زهره دارد آب کز امر صمد * کرددا او با کافران آبی دهد * آل موسی اول که حیله نك منفعتی یوقدر مثلا
سنك حیله وتزویرك بوش یلی اولچمكدر آب زهره طوترمی که امر صمددن اوکافره برابچم آب ویره آل اهل معناسنه در
اولکی مصرعده اولان حیلت لفظنده اولان تا نفس کلمه دن اولمقده جائزدر واداة خطاب اولسه دخی جائزدر وخلاصۀ
کلام اهل موسی علیه السلام اول زیرا حیله وتزویرك فائده سی یوقدر سنك حیله لك فی المثل بوش یل اولچمك
کبیدر بیهوده یره یل اولچمکدن ایسه نه فائده حاصل اولور صو زهره طوترمی یعنی قادرمیدر که احد وصمد اولان اللهك
امرندن رجوع ایدوب کافرله برابچم صو ویره دیمك اولور (مثنوی) تا بو پنداری که تو نان می خوری) زهر مار وکاهش

جان

جان می خوری * نان بکجا اصلاح آن جانی کند * کو دل از فرمان جان ده بر کند * ای منکر سن صانورمیسنکه
نان یرسن بلکه حقیقتده زهر مار وکاهش جان یرسن نان اول برجانی نیجه اصلاح ایلر که اول جان ویریجی
پادشاهك فرماننده ن کوکل قوپره یعنی ای منکر وبدبخت یاخود سن کندیکی اکمك ییجی ظن ایلرسن جان اکسلدیجی
زهر مار یرسن یعنی سنك یدیکك نان وطعام حقیقتده سنك جانکه نقصان ویریجی وزهر قاتل کبی سنی هلاك
ایدیجیدر بو خوان ونانکه انی منکر وکافر اولان یه وانك یدوکی کفر وعصیانه قوت اوله فی الحقیقه اول نان زهر
قاتل وکاهش جان اولور اکرچه ظاهرا جسمه قوت ومنفعت ویرسه ده نان اول برجانی نیجه اصلاح ایلرکه اول
جان خبیث جان ویریجی خدانك امر شریفندن قلبنی قوپره وکفر وعصیانه مشغول ایلیه (م ی) یا تو پنداری که حرف
مثنوی * چون بخوانی رایکانش بشنوی * یا کلام حکمت وسر نهان * اندر آید زغبه در کوش ودهان * اندر آید
ابك چون افسانها * پوست بنماید نه مغز دانها * ای منکر یا سن صانورمیسنکه کلام مثنوی شریفی چون
اوقیه سن آنی مفت ورایکان ایشیده سن وانده اولان حیات معنویدن مجانا نوش ایده سن یعنی بو بر کلام لطیف
ولذیذ وشریفدرکه رایکان بره بونك استماعی میسر اولمز وایمان وایقانی اولمدین بو آب حیات معنویدن قانمز یاخود
کلام حکمت وسر نهانی کوش ودهانکه ای زبون اسانلقله کله یعنی یاخود ای منکر اولان کمسه کلام حکمت
الهی واسرار نهانی سنك کوش ودهانکه آسان وجهله ایچرو کله بویله می ظن ایدرسن بو پنداری قوکه کلام
حکمت الهی واسرار نهانی هر کسك کوش ودهانه آسان وجهله کلمز وعروس حضرت قرآنی هر کسه کشف
نقاب قیلمز بلکه خانۀ قلبی حیله ودغادن وتشویش وغوغادن خالی اولان کمسه لره یوز کوسترر وانلرك کوش
ودهانه کلور وباطنی مطهر اولنلرا کامس ایلیوب واصل اولور کما قال الله تعالی (لا یمسه الا المطهرون) کما قیل
(بیت) عروس حضرت قرآن نقاب آنکه براندازد * که دار الملك باطن را مجرد بیند از غوغا * نعم اول کلام حکمت الهی
واسرار نهانی سنك کوش ودهانکه کلور ولکن افسانه لر کبی پوست کوریور دانه لرك مغزی کورنمز بو بیت سؤال
مقدره جواب اولور کان بر قائل دیرکه کلام حکمت الهی برم اغزمزه وقولاغمزه نیچون کلمز بز کلام حقی اوقورز وآنی
استماع ایلرز کذلك انبیاء علیهم السلام واولیای کرام کلامنی هم اوقورز هم کوش ایدرز پس سنك کوش ودهانکه
کلمز دیمك نیجه صحیح اولور جواب بیورورلر نعم سن که غل وغشدن مطهر اولمیه سن وکلام حکمتی اوقویه سن
ویاد کلیه سن کلام حکمت الهی وانده اولان اسرار نهانی سنك کوش ودهانکه کلور ولیکن سائر الفاظ وحکایات کبی
کلور قشر وصورت کوریور انجق معنی دانه لرینك لبی کورنمز وسر نهان ظهوره کلمز البته لب ومغزنی کورمکه
واسرار حقایقنه نظر ایلر کورمکه تطهیر باطن لازم اولنلر دندر مادامکه طهارت دل اولمیه انك جمال با کمالی ظهوره کلمز
ودرونی ملوث اولنلر انی مشاهده قیلمغه قادر اولمز (مثنوی) در سر ورو در کشیده چادری * رو نهان کرده زچشمت
دلبری) مثلا باشنه ویوزنه بر چادر چکمش سنك کوزکدن یوزنی نهان ایلمش بر دلبردر بو بیتده بیت مقدمده اولان پوست
بنماید نه مغز دانها بیوردقلری معناسنی ایضاح ایتمك ایچون مثل موقعنده واقع اولمشدر یعنی کلام حکمت الهی
واسرار نهانی سکا پوست کوریور دانه لرك مغز نغزی کبی کورنمز مثلا انك سری ومعنای باطنی بر دلبر رعنا کبیدرکه
باشنه ویوزنه چادر چکمش ویوزنی سنك کوزکدن نهان قیلمش سن اول دلبری نقاب وحجاب ایله کوررسن بی نقاب
وبی حجاب انك جمال با کمالی کورمکه قادر دکلسن پس حق تعالینك کلامنی سن انجق حکایات وامثال والفاظ
ولغات اولدیغی جهتدن کوررسن انك معانی وحقایقنی کورمکه قادر دکلسن وکذلك بو منبع اسرار الهی اولان
مثنوی شریفی دخی انجق منظوم اولدیغی جهتدن وامثال وحکایات اولدیغی حیثیتدن بیلورسن بونك باطننده
اولان اسرار وحقایقی بیلمکه وکورمکه قادر دکلسن انکچون بو کتاب شریف سنك عقلك قتنده سائر کلمات منظومه
کبی اولمشدر (مثنوی) شاهنامه یا کلیله پیش تو * همچنان باشد که قرآن از عتو * شاهنامه کتابی یا کلیله سنك
قتکده نیجه ایسه قرآن عظیم الجلیل دخی عتو وعنادکدن شاهنامه فردوسی نام شاعرك نظم ایلدیکی کتابدر وکلیله
ودمنه دابشلیم حکیمك وحوش وطیور لسانندن تالیف ایلدیکی کتابدر یعنی ای قبطی سیرت ومنکر طبیعت اولان
کمسه سنك طبعکده اولان عتو وعنادك جهتندن شاهنامه وکلیله کتابی انك کبیدرکه قرآندر بونده ایکی معنی منفهم
اولور اولا بو ایکی کتاب سنك قتکده قرآن کبیدرکه سن انلره زیاده تعظیم واعتبار قیلورسن دیمك اولور ثانیا شاهنامه
وکلیله کتابی سنك قتکده عتو وعنادکدن قرآن نیجه ایسه یعنی نیجه اساطیر الاولین واقاویل سالفین ایسه بو ایکی کتاب
دخی سنك جهل وحماقتکدن بی معنی حکایات والفاظ وکلمات مثابه سنده در بو معنی شارحلرك ذاهب اولدیغی
معنادر لکن وجه اول بوندن اولیدر زیرا سیاق وسباقه انك مناسبتی چوق وبو معنانك مناسبتی یوقدر اکرچه

تکلف اولنسه وتأویل قیلنسه بووجه دخی مناسب اولور وسیاق وسباقه ملایم وموافق کلور اما اصل مراد بو ایکی
کتابه تعظیم وتفخیم دکلدر بلکه من وجه حضرت قرآنه نسبتله وانک اسرارنه مظهر اولان مثنوی شریفه نسبتله
انلری تحقیر ایلمکدر وانلره حضرت قرآندن ومثنوی شریفدن زیاده تأملی اولنلرک عقلنی ورأیني تقبیح وتهجین
ایلمکدر وبو معنایه حضرت قرآنی آب صافه تشبیه ایلدکلری وبرسبیل کنایه بو کتابلری بوکه تمثیل قیلدقلری
دلالت ایلر نته کم عن قریب بو معلومک اولور اما اکثر شارحلر ذاهب اولدیغی وجه ثانی اختیار اولنسه سیاق
وسباقه مناسب اولمغه چوق تکلف لازم کلور حال بوکه بو معنایی اختیار ایلمکه مناسبت بوله ممشلر فلیتأمل
هذا المحل فانه محل دقیق وللتأمل والتفکر حقیق (م ی) فرق آنکه باشد از حق ومجاز * که کند کحل عنایت چشم باز *
ورنه پشک ومشک پیش اخشمی * هردو یکسانست چون نبود شمی * حق ومجازی فرق ایلمک اول وقت
اولورکه عنایت کحلی چشمی کشاده ایلیه یوخسه پشک ومشک براخشم قتنده هر ایکیسی یکساندر چونکم
برشم اولمیه اخشم قوت شامه سی مختل اولوب رایحه المین کسه یه دیرلر حقدن مراد بونده حضرت قرآن وحضرت
قرآنک حقایق واسرارنه منبع ومظهر اولان بو کتاب عالیشاندر ومجازدن مراد شاهنامه وکلیله ودمنه وانلر امثالی
اولان کلمات منظومه ومنثوره در پس تحقیق کلام وتعبیر مرام بویله دیمک اولورکه حقی مجازدن فرق وتمییز
ایلمک برکسه یه اول زمانده میسر اولورکه حق تعالینک عنایت وهدایتی سرمه سی انک چشم جانی کشاده ایلیه
شول کسه نک که چشم جانی کحل عنایتله مکحل ومنور اولمیه اول کسه شاهنامه یی وکلیله ودمنه یی وانلر امثالی
اولان کلمات منظومه یی حضرت قرآندن وحضرت قرآنک اسرارنه منبع اولان بو کتاب عالیشاندن فرق وتمییز
ایده مز بلکه اول کتابلر بو کتاب عالیشاندن وحضرت قرآندن انلره الیق واولی کلور انکچون بونلرک استماعنی
وتعلمی قویوب انلرک استماعنه ومطالعه سنه کمال محبتله محبت قیلورز برا فرق وتمییزلری یوقدرکه بونلرک ما بیننی بری
برندن فرق ایلیه لر مثلا پشکله مشک بردماغی فاسد اولان اخشمک قتنده چونکم اکا برقوت شامه اولمیه هر ایکیسی
یکسان اولور بلکه جعل سیرت اولنلره پشک مشکدن اولی کلور ولهذا مشکی قویوب پشکه مشغول اولور (مثنوی)
خویشتن مشغول کردن از ملال * باشدش قصد از کلام ذوالجلال * کاتش وسواس راوغصه را * زان سخن
بنشاند وسازد دوا * بو بیتین شریفینک تحت اللفظ اولان معناسی اولدرکه کلام ذوالجلالدن برکسه کندیسنی
مشغول وفارغ ایلمک ملالدن اوتری اول ذکر اولان کتابینه قصد اولوراندن اوتریکه وسواس آتشنی وغصه آتشنی
اوسوزدن تسکین ایده ودرونه دوا دوزه بو ایکی بیت شریف بلکه بو محل لطیف مثنوی شریفک زیاده مشکل اولان
ابیاتندن وادق واغمض اولان محلاتندندر بیت اولده اولان انش ضمیری شاهنامه وکلیله ودمنه یه راجعدر وبیت
ثانیده اولان زان سخندن مراد اول کتابلرک سوزیدر بیت ثانی بیت اولده اولان قصده علت واقع اولمشدر وسواس
بونده شیطان معناسنه اولسه ده جائزدر اما وسوسه معناسی مراد اولسه دخی مناسبدر وتقدیر کلام بویله دیمک
اولورکه کسی خویشتن راز کلام ذوالجلال بدان کتابها مشغول کردن وفارغ شدن از برای ملال طبع
قصد باشد ایشانرا ازان سبب که آتش وسوسه را وآتش غصه را ازان سخن که دران کتابها مذکور شده تسکین
کند ودرد خودرا دوا سازد) وتوضیح معنی بودرکه مثلا برکسه یه ملالت طبع حاصل اولور وآتش وسوسه وحرارت
غم وغصه انک قلبنی احراق ایدوب کوینددرر لازم کلورا کاکه اول ملالتی واول وسوسه وغمدن حاصل اولان حرارتی
برکسه نک آب کلامی ایله تسکین ایلیوب درونه دوا دوزه پس اول کسه کلام ذوالجلال انک دردنه دوا دوزرکن
وانک ملالت وحرارتنی تسکین ایلرکن اندن فارغ اولوب ملالتنی دفعدن اوتری بوذکر اولنان کتابلرک وبونلرک امثالی
اولان حکایات وقصص کتابلرینک استماعنه کندوبی مشغول ایلمکه قاصد اولور اندن اوتریکه قلبنده اولان
وسوسه ودغدغه آتشنی وغم وغصه نک حرارتنی اول استماع ایلدیکی سوزلردن تسکین ایلیه ودرونک دردنه
علاج ودوا دوزه اول کتابلرک سوزلرنی دکلمکه وکندونی انک استماعنه مشغول ایلمکه سبب وعلت بو اولور
(مثنوی) بهراین مقدار آتش شاندن * آب پاک وبول یکسان شد بفن * آتش وسواس را این بول واب)
هردو بنشانند همچون وقت خواب * بو مقدار آتشی تسکین ایتمکدن اوتری آب پاک وبول یکسان اولدی فنده
زیرا آتش وسواسی بول وآب هر ایکیسی تسکین ایلرلر وقت خواب کبی وسواس بونده وسوسه معناسنه دراصلنده
صوت خفی یه دیرلر وحدیث نفسه وبرامز اولان فکر واندیشه معنالرینه دخی استعمال ایدرلر وفی الحقیقه انسانه
کاه اولورکه برخاطره واندیشه کلورکه انک درونی آتش کبی احراق ایلر پس لازم اولورکه اول وسوسه وخاطره دن
ظهوره کلان حرارتی برکسه نک کلامنی دکلمکله دفع ایلیه وقلب ایچنده اولان بو مقدار آتش وحرارتی تسکین

ایلمکدن

ایلمکدن اوتری صافی وپاک صو ایله بول فن وصنعتده مساوی وبرابر اولدی بولده دخی آتشی سوندرمکلک فنی
وار وآب پاکده دخی آتشی سوندرمکلک فنی واردر ایکیسی بیله بوفنده یکساندر زیرا وسوسه وغصه آتشنی
بول کبی اولان کلام شعرا وآب صافی کبی اولان کلام خدا هر ایکیسی وقت خواب کبی تسکین ایدرلر نته کم برکسه یه
نوم کلسه انک قلبنده اولان وسوسه ودغدغه نک حرارتنی والامنی تسکین ایلر کذلک کلام شعرا وکلام حضرت خدانک
دخی شانیدر برکسه بونلری استماع ایلمکله مشغول اولسه بونلر انک قلبنده اولان وسوسه ودغدغه نک حرارتنی
تسکین ایدوب انک قلبی اول دغدغه ووسوسه دن برزمان خلاص اولوب راحت بولور (مثنوی) لیک کر واقف
شوی زین آب پاک * که کلام ایزدست وروحناک * نیست کرد وسوسه کلی زجان * دل بیابد ره بسوی کلستان
زانکه درباغی ودرجویی پرد) هرکه از سر صحف بویی برد) ولیکن اکر واقف اوله سن بو آب پاکدن که مراد اندن
کلام ایزددر ودخی روحناک اولان کلامدر وسوسه جاندن بالکلیه یوق اولور کوکل کلستان حقیقی جانبنه یول
بولور زیرا که برلطیف باغده وبرشریف جویده پرواز ایلر هرشول کسه که صحف الهینک سرندن بررایحه ایلته
توضیح معنی وتمهید فحوی اولدرکه اکرچه درونده اولان وسوسه آتشنی وغم وغصه نک حرارت وتشویشنی
تسکین ایلمکدن اوتری آب پاکه بول برابر اولدیغی کبی کلام شعرا واقوال حکما ایله خدا بو خصوصده بردر ولیکن
اکر حقیقتده واقف وعارف اولورسک که بوذکر اولنان آب پاک که اندن مراد کلام خدادر ودخی روحناک
اولان اقوال انبیا علیهم السلام واولیای کرامدن وسوسه ودغدغه جاندن بالکلیه یوق اولور وجان ودل وسوسه
ودغدغه نک حرارتندن سلامت بولور کوکه برمرتبه اندن هدایت کلورکه کوکل کلستان حقیقی جانبنه یول
بولورز براهرشول کسه که صحف الهینک سرندن وانک سرنه مظهر اولان کتاب مثنوی معنوینک نکات ورموزندن
بررایحه اله وبرذوق بوله انک جان ودلی برباغ لطیفده اوچوروبر جوی لطیفدن ایچرکه اول باغ وجوینک تعبیری ممکن اولمز
وتقریر بویانه کلمز دیمک اولور وبو محلده شارحلر بری برلرینه تقلید ایلمشلر وطالبه شفای صدور ویرمین ومحله مناسب
اولمین سوزسویلمشلردر اسالیب کلام حضرت مولانا قدس الله سره العزیزه عالم اولان کسه بونلرک دخی کلامی بو محلده
بروجه اولسون دیمز ومجرد تقلید ایله بویله دین کسه بو باغ ایچره جاری اولان جویدن ایچمز وبو باغک میوه لرندن یمز
اکردیده جانک کحل انصافله مکحل وبینا اولدیسه بو محله انسب والیق اولان معنالری وبوذکر اولنان معنالری
کورورسن وبو ابیات شریفه یه اولی واوفق اولان تحقیقات وتحریراتی بیلورسن (وان ملت عن هذا المعنی
الی اقاویلهم فارقت ملتی فالک فی هذا المحل مذهب سوی مذهبی وسنتی (مثنوی) یا تو پنداریکه روی اولیا
انچنانکه هست می بینیم ما * یاسن ظن ایلرمیسنکه اولیای کرامک یوزنی انجلین که واردر بز کورورز بیتده یا کلمه لریله
مصدره اولان ابیات شریفه دن یا کلام حکمت سرنهانه معطوف اولور ومصرع ثانیده ایکی وجه جائز اولور
بروجه استفهام اولمق وبروجه دخی استفهام اولمق اکر استفهام اولمزسه مصرع اولده بربینی لفظی مقدر اولور
وتقدیر کلام بویله دیمک اولورکه ای قبطی سیرت ومنکر طبیعت یاسن ظن ایلرمیسن که اولیای کرامک یوزنی کوره سن
انجلین که حقیقتده واردر بز کورورز یعنی سن اولیای کرامک یوزنی انجلین بز کوردیکمز کبی کوره مزسن
وانلرک وجه حقیقتلرینه نظر ایرکوره مزسن دیمک اولور ومی بینم لفظی استفهام اولدیغی اوزره معنی بویله دیمک
اولورکه یاسن ظن ایلرمیسن که اولیای کرامک یوزنی انجلین که انلر حقیقتده واردر بز کوره مز یعنی بز انلری حقیقتده
اولدقلری کبی کوره مز زیرا وروی باطنلرینه نظر ایرکوره مز دیمک اولور بو تقدیر اوزره کندیلرینی امحاض نصح
ایچون اولیای کرامک یوزنی کماهو حقه کورمین طائفه ایچنه ادخال ایلمش اولورلر واسلوب حکیم قاعده سنه
اشارت قیلورلر (ومالی لا اعبد الذی فطرنی والیه ترجعون) قبیلندن اولور نته کم بو قاعده نک ذکری مرارا مرور
ایلمشدر وفی الحقیقه اولیای کرامی کورمک وانلری بیلمک خدای تعالی یی کورمکدن وبیلمکدن اصعبدر دیمشلر ومشایخ
بو محلده نیجه تحقیقلر ایلمشلردر (مثنوی) در تعجب مانده پیغمبرازان * چون نمی بینند روی مؤمنان * چون نمی بینند
نور روم خلق * که سبق بردست برخورشید شرق * اندن اوتری پیغمبر علیه السلام تعجبده قالمشدر مؤمنلر نیچون بنم
یوزمی کورمزلر بو خلق جهان بنم یوزم نورنی نیچون کورمزلر که خورشید شرقه سبق ایلمشدر یعنی حضرت
پیغمبر علیه السلام تعجبده قالمشدی اندن اوتریکه مؤمنلر بنم وجه باطنمی واحسن تقویمده اولان شکل روحمی
نیچون کورمزلر عجبا بنم یوزمک نورنی خلق عالم نیچون کورمزلر که بنم روی باطنمک نوری خورشید شرق اوزره سبقت
ایتمش وغلبه قیلمشدر اکر بنم صورت حقیقتمی کورسلردی تحقیق حقی کورورلردی (کما قال علیه السلام من رآنی
فقد رأى الحق وبنم اوصافمی اوصاف الهی مشاهده قیلورلردی که بن مرآت حقم وحق بنم وجودمده ظاهر وعیاندر

م ى) ورهمی بیندااین حیرت چراست * تا که وحی آمد کهان رود درخفاست * سوی تو ماهست وسوی خلق ابر *
تا ابدینه درایکان روی تو کبر) سوی تو دانه ست وسوی خلق دام) تا ننوشد زین شراب خاص عام) واکر کورر لرسه انلرك
بو حیرتی نیچوندر تا کم وحی الهی کلدی که اول روی معنوی خفاده درسنك جانبکه ماهتاب وخلق جانبنه پرده
وسحابدر حتی کبرسنك روی مبارککی رایکان کورمیه مثلا اول روی حقیقی سنك جانبکه دانه وخلق جانبنه بند
ودامدر تا که بو خاص شرابدن اجنبی وعوام نوش ایلمیه یعنی اول حضرت علیه السلام تعجبده قالمش ایدی بویله دیوکه
بنم روی باطنم خورشید شرقدن انور واظهردر بو خلق آنی نیچون کورمیه لر واکر کوررلرسه بو حیرت وتوقف ندر نیچون
اکا تصدیق وایمان قیلمیه لر بو حالتده ایکن تا کم حق تعالی حضرتلرندن اول حضرته وحی کلدی بویله دیوکه یا محمد اول
روی شریف واول شکل لطیف عیون ادراکناسدن خفاده در انکیچون کورمزلر اکرچه سنك جانبکه اول وجه
حقیقی ماه کبی انور واظهردر لکن خلق جانبنه ابر کبی مظلم وتاركدر زیرا انلر انجق صورت ظاهره که نظر ایدرلر
وصورت باطنه کی کورمکه قادر اوله مزله انکیچونکه اول صورت باطنه نك مشاهده سی زیاده ذی قیمت وذی بهادر تا کم
کافر اولنلر سنك روی باطنکی رایکان ومفت کورمیه لر بلکه ایمان واسلامه کلوب مال وجانلرنی بذل ایلدکدنصکره
اول روی شریفی کورمکه لایق اوله لر حتی سنك شان شریفك برمرتبه معزز ومکرمدر که مؤمنلر دخی سکا رازلرین
سو یلمیه لر ومکالمه ایلمیه الا قبل النجوی تقدیم صدقات ایلمیه لر تا کم انلرك سنکله تناجیسی مفت ورایکان اولمیه تا کم
حق تعالی سورهٔ مجادله ده بو معنایه اشارت ایدوب بیوررلر (یا ایها الذین امنوا اذا ناجیتم الرسول فقدموا بین یدی
نجواکم صدقة) ای حبیبم اول وجه یکانه سکا نسبتله مغز ودانه کبیدر که انلر ظاهر بینلردر صورت بشریه کورمکدن
تجاوز قیلمه مشلر وحقیقت ومعنایه ناظر اوله مشلردر وبز بونلرك قلوبنه وابصارنه پرده وغشاوه وضع ایلمشزدر
تا قلبلری سنك اسرارکی فهم ایلمیه وکوزلری سنك جمال باکمالکی کورمیه واغزلرینه مهر اورمشزدر تا کم
بو شراب خاصی عام ایچمیه لر بو سنك وجود شریفکده اولان خاص شراب اسراری خاص اولان بنده لرك دهان جانی
نوش ایلیه دیدی (مثنوی) کفت یزدان که تریهم ینظرون) نقش حمامند هم لا یبصرون) حضرت حق تعالی
حبیب اکرم صلی الله علیه وسلمه دیدیکه یا محمد سن بونلری کندیکه نظر ایلر کوررسن بونلر فی الحقیقه حمام نقشلریدر
بونلرسنی کورمزلر سورهٔ اعرافك آخرینه قریب اولان بو آیت کریمه یه اشارت اولور قال الله تعالی (وان تدعوهم
الی الهدی لا یسمعوا وتریهم ینظرون الیك وهم لا یبصرون) اکر مفسرلر تدعوهم ده وتریهم ده اولان ضمیرلری اصنامه
کوندرمشلردر وبعضلر دخی صنم پرست اولان کافرلره کوندرمشلردر بو محله مناسب اولان بودر اما اصنامه ارجاع
اولدیغی تقدیر اوزره بو محلده کافرلر دخی بر سبیل تقلیب صنملر منزله سنده بی عقل وبی ادراك اولدقلری جهتدن تنزیل
اولنمش اولورلر وتقدیر معنی بویله دیمك اولورکه ای مؤمنلر اکرسز بو اصنام پرست اولان کافرلری هدایه دعوت ایلسکز
انلر اول کلام هدایت انجامی ایشتمزلر وانی قبول ایدوب انکله ایش ایتمزلر ویا محمد سن بونلری کندیکه نظر ایلر
کوررسن حال بوکه بونلر سنی کورمزلر وروی حقیقتکه نظر ایر کورمزلر بونلر دخی عدم رؤیتده وکلام هدایت انجامی
استماع ایلمکده معبودلری اولان جمادات واحجار کبیدر حمام دیوارلرنده تصویر اولنان نقوش انسانی یه
برکسه نظر ایلر کورونوب لیکن اوکسه دن غافل اولدقلری کبی بونلر دخی سکا نظر ایدر کورونورلر لکن سنك
ذات شریفکدن غافللر وحقیقتکی بیلمکدن جاهللردر (مثنوی) می نماید صورت ای صورت پرست * کان
دوچشم مردهٔ او ناظر است * پیش چشم نقش می آری ادب * کو نمی چون ابا ایم نمی دارد عجب * ای صورت پرست
صورت کورینور شول هیئتده که انك ایکی مرده اولان کوزی ناظر در نقشك کوزی اوکنده ادب کتوررسن که
او عجب نیچون بکا رعایت وپاس طوتمز یعنی ای صورته طپنجی مجرد صورت مشابه سنده بی معنی اولان کمسه لرك
بی روح وبی معنی اولان کوزلری سکا ناظر کورینورسن دخی اول نقشك کوزی اوکنده ادب کتوررسن وکندیکی
خاضع وخاشع اولنلر مرتبه سنه یتوررسن اول دمکه اول نقش بی معنی سکا مقتضای عقل اوزره اولان لوازم ادب
ورعایتی یرینه کتورمسه دیرسن اونقشه که او نقش وصورت نیچون بنی حفظ طوتمز وبکا رعایت ایتمز (مثنوی)
ازچه بس بی پا نخست این نقش نیك * که نمی کوید سلامم را علیك * بونك والطیف نقش ندن زیاده بی باخبر که
سلامیمه علیك دیمز (مثنوی) می نجنباند سر سبلت زجود * پاس آنکه کردمش من صد سجود * جود وکرمدن
سر وسبلتنی تحریك ایلمز انك رعایت وعوضی که بن اکا یوز سجده ایلدم یعنی بر صورت بی معنی ونقش
بی روح کبی اولان انسانك کوزی اوکنه کاورسن انی کندیکه نظر ایدر کوررسن واکا نیچه تعظیم وتکریمله
خدمت وعبودیت قیلورسن کوررسنکه اندن بر عاقلانه اثر وخبر ظهور ایلمز دیرسن که یا الهی عجبا بو نقش نیك نه

جهتندن زیاده بی خبردرکه بن بوکا تعظیمله السلام علیك دیدم بو صورت نك بنم سلامیمه علیك دیدی ورد سلام
ایلمك اوزرینه واجب ایکن رد سلام ایلمدی تا کم صورت بی معنی اولان اهل کبرك واصحاب عجبك شانلری بودرکه
بونلره برکسه السلام علیك دیسه بونلر اکا رد سلام ایلمکه مقید اولمزلرسه پس بونلره تعظیم ایلین عاقل تعجبده قالوب
دیرکه تعجب بو نقش انسانی جود وکرمندن یعنی وباشنی بنم جانبنه تحریك ایلمز والتفات ایتمك ورعایتنه که بن اکا
صد سجود ایلدم بو قدر تعظیم وسجودك مقابله سنده اودخی بکا نیچه التفات ایلمك ونیچه رعایت قیلمق کرك ایدی لکن
جماداتدن دوزلمش اصنام عابد صنم اولنلره واکا سجده قیلنلره نیچه التفات ایتمزسه وباش اکوب تعظیم قیلمزسه
بو آدم شکلنده اولان نقش بی معنی دخی بکا التفات ایلمز ورعایت قیلمز دیرسن پس ای صورت بی معنی اولان اهل ریایه
خادم وعابد اولان وخضوع ایله سجده قیلان غافل وجاهل انلره خاضع وساجد اولمغی ترك ایلیوب حی وعلیم اولان خدای
تعالی یه خاضع وساجد اول تا کم مقابله سنده نیچه بیك اجر جزیل وجزاء جمیل بوله سن (م ی) حق اکرچه سر نجنباند
برون * پاس آن ذوقی دهد در اندرون * که دوصد جنبیدن سر ارزد آن * سر چنین جنباند آخر عقل وجان
حق تعالی حضرتلری اکرچه سنك اکا اولان عبادتك مقابله سنده طشرده ظاهرا باش تحریك ایلمز لکن
اول عبادتك پاسی وعوضی سنك درونکه بر ذوق ویررکه اول ذوق ایکی یوز سر تحریك ایتمکه دکر آخر عقل وجان باشنی
بویله تحریك ایلر یعنی ای نقش بی معنی کبی اولان اهل دنیایه عبادت قیلان کمسه اکربن انلره اولان خدمت
وعبادتی ترك ایلیوب حق تعالی یه عابد اولسم وخدمت قیلسم بکا ظاهرا اصحاب دولت کبی اوباش دپرتمز والتفات
ایتمز دیرایسك اکرچه حق تعالی بحسب الظاهر خارج عالمده محسوس بربنده سنه باش دپرتمزکه اول باشدن وباش
دپرتمکدن منزه در وایکن اول عبادتك مقابله سنده وانك عوضنده درون دله بر ذوق وبر صفا ویررکه ملوك وسلاطینك
بر فقیره ایکی یوز کره باش دپرتمسی والتفات ایتمسی دکر اول بر ذوق فرضی برکسه یه اکابر واغنیادن برقاچ کمسه لر
باش دپرتسه لر وتواضع ایدوب التفات ایتسه لر اول کمسه بونلرك کندی یه اولان کثرت التفاتندن نه مرتبه محظوظ
اولورسه حق تعالینك بر درونه سجده مقابله سنده ویردیکی ذوق وصفا یوزانلرك باش دپرتمسندن حاصل اولان
ذوقدن یك اولور پس عقل وجاندن برکسه یه باش دپرتسه یعنی التفات ایدوب تعظیم ایلسه بونك کبی ایدر یعنی
خدای تعالی کندی یه عبادت قیلان بنده سنه اکابر واغنیانك باش دپرتمسی والتفات ایتمسندن بدنه ذوق
درون ویردیکی کبی عقل وجان دخی برکسه یه باش دپرتسه لر یعنی التفات اتسه لر ذوق روحانی ولذائذ عقلی ویررلر که
اهل ظاهرك واغنیا واکابرك یوزبیك کره باش دپرتمسندن والتفات ایتمسندن یك اولور پس اهل جان
واهل عقل اولنه خدمت ایله که خدمتك مقابله سنده جان ذوقنی ویره وسنی مناصب عقلیه نك اعلا منصبنه
ایرکوره اکا بر دنیانك ویردیکی ذوق جسمانی وغدای نفسانی چوق کچمیوب فانی اولور اما اصحاب عقل وجانك
ویردیکی ذوق وایرکوردیکی منصب ابد الاباد سنکله بیله قالور وعقل وجانك اندن سعادت ابدیه ودولت سرمدیه
بولور (مثنوی) عقل را خدمت کنی در اجتهاد * پاس عقل آنست کافزاید رشاد * عقله اکر اجتهاد ایلمکده
خدمت ایلیه سن عقلك پاس ورعایتی اولدرکه رشاد وسدادی زیاده ایلیه یعنی بر عاقل وعالمه اکر دین یولنده اجتهاد
ایلمك خصوصنده خدمت ایلیه سن یاخود معنی بر عاقله جهد وطاقتکی انك یولنده بذل ایلمکده خدمت ایلیه سن
عقلك سکا حمایت ورعایتی اولدرکه طریق الهیده سکا رشاد وهدایتی زیاده ایلیه که اول هدایت سنی مطلوب حقیقی
جانبنه موصل اولورکه اول مطلوب حقیقینك وصولی وحصولی یوزبیك اکابر دنیانك ایلدیکی رعایتدن وانلرك واصل
اولدقلری دولت وسعادتدن افضل واولی اولور (مثنوی) حق نجنباند بظاهر سر ترا * لیك سازد بر سران سرور ترا
مرترا چیزی دهد یزدان نهان * که سجود تو کنند اهل جهان * حق تعالی سکا ظاهرده باش دپرتمز لکن سنی
اوزره سنی سرور ووزیر خدای تعالی تحقیقا سکا نهانی بر شیء ویررکه اهل جهان سکا سجود وتعظیم ایدرلر یعنی اکرسن
حق تعالی حضرتلرینه باش قویوب عبادت قیلورسك اکرچه حق تعالی سکا بحسب الظاهر باش دپرتمز وسرله
التفات ایتمز ولکن سنی ریاست صاحبلری ودولت مالکلرینك اوزرینه سرور ووزیر تا کم اصحاب دولت اولنلر وریاست
وسعادت مرتبه سن بولنلر سکا سرفرو ایلرلر وبزی خیردعادن اونتمه وکوکلدن اخراج ایتمه دیوسو یلرلر حضرت یزدان
سکا نهانی بر دولت اعطا ایلر که اهل جهان سکا تعظیم وتواضع ایدرلر وسنك خاطرکی رعایت وحمایت ایلمك ایتمنه
کیدرلر (م ی) آنچنانکه داد سنکی را هنر * تا عزیز خلق شد یعنی که زر) انجلین که حق تعالی بر سنکه هنر ویردی تا خلقك
عزیزی اولدی یعنی که زر اولدی یعنی حق سبحانه وتعالی عبادت ایلمك مقابله سندن سکا بر هنر ویرر انجلین که بر سنکه
اول هنری ویردی حتی اول سنك خلق جهانك عزیزی ومکرمی اولدی یعنی زر اولدی وبین الناس بومرتبه مقبول
ومحبوب اولدی وفی الحقیقه اول زرك اصلی معدن ایچره متحجر اولمش وارادت الهیه ایله خاکدن ظهوره کلمش حجر کبی

برجوهردر انکچون اهل کیمیا کاحجر مکرم وجوهر اعظم تعبیر ایدرلر پس بین الناس اویله معزز ومکرم اولان
زرخالصی حق تعالی اول معدن ایچره سنك کبی اولان جوهردن ظهوره کتوردی وآنی بویله کمال مرتبه سنه
یتوروب عزیز وشریف ایلدی (مثنوی) قطرهٔ آبی بیابد لطف حق * کوهری کردد برد از زر سبق * برقطره آب حق
تعالینك لطفنی بولور برلطیف کوهر اولور آلتوندن سبقت ایلتور یعنی شول دردانه لرکه اصلنده بر آب قطره لری
ایدی باران نیسانده سمادن تقاطر ایلدیکنده باذن الله صدفلر درونه دوشوب اول قطره لر حضرت حقك لطفنی
بولوب لطیف اسمنك پرتو وتجلیسندن برلطیف کوهر اولورکه زردن انك قیمتی سبقت ایدرکه بر دردانه یی نیچه مثقال
آلتونه صاتون آلورلر واول شرفی اول قطرهٔ آب واول در نایاب حضرت وهابك لطفندن بولور وبویله عزت وشرفه انك
فیض وعطاسیله واصل اولور (مثنوی) جسم خاکست وچو حق تابیش داد * درجهان کیری چو مه شد اوستاد *
جسم خاکدر وچونکم خدای تعالی اکا برتاب وطاقت ویردی جهان کیرلکده ماه کبی اوستاد اولدی یعنی
کذلك جسم انسانی خاکدر وخدای تعالی چونکم اول خاکه برقوت وقدرت ویردی پادشاه اولوب
جهانکیرلکده ماه کبی اوستاد اولدی یعنی ماه طلوع ایلدکده زمان قلیلده پرتو صالوب شعله سی زمین وآسمانی
طوتدیغی کبی اول خاکدن خلق اولان جسمه که خدای تعالی جهان کیرلك قوتنی ویره زمان قلیلده جهانه
حکومت پرتونی صالوب عالمی تحت تصرفنه الوردیمك اولور (مثنوی) هین طلسمست این ونقش مرده است
احمقانرا چشمش ازره برده است * می نماید او که چشمی می زند * ابلهان سازیده اند او راسند * آکاه اول بو جهانکیر
اولان ملوك وسلاطینك اکثری طلسمدر ونقش مرده در اول طلسمك ونقش مرده نك چشمی احمقلری یولدن
ایلتمشدر اول نقش مرده بر چشم اورر کوربنور انکچون ابلهلر آنی سند دوزمشلردر یعنی بو خاکدن مخلوق اولان
وقدرت حقله جهانکیرلك مرتبه سن بولان ملوك وامرا انك اکثری طلسم کبی نقش مرده درکه حیات طیبه دن
وعلوم دینیه دن بی بهره اولدقلرندن نقش مرده مشابه سنده درلر باخصوص که عدالت وسخاوت صفتلر یکه انلره حیات
مشابه سنده ایکن بی عدل وبی سخا اولدقلرندن صورت بی معنی کبی اولمشلردر لکن احمقان دنیا بونلرك یوزلرینه باقوب
کوزلرنی کندیلره بقرکوردکده انلری حیات طیبه صاحبی برانسان وصورت باجان زعم ایلیوب عابد صنم اولان
بت پرستك حجردن دوزلمش نقش مرده یه تعظیم وخدمت ایلدیکی کبی انلره تعظیملر وخدمتلر ایدرلر مصانورلرکه اول حجر
لایفهم وخرلا یعلم کبی اولان حیوانلر انلره برقوت وقدرت ویرمکه ویاخود اللهك منع ایتدیکنی واعطا قیلدیغنی مانع
اولمغه قادر اوله لر بو احمقلره اول طلسم کبی ونقش مرده کبی اولان اکابر وامرا انك جسملری کوزاوررونظر قیلورکبی
کوربنور بو اجلدن ابلهان دنیا انلری کندیلره مسند قیلورلر وحق تعالی یه اعتماد ایلمکی قویوب انلره توکل قیلورلر
حال بوکه انلر اورته ده آلت ملاحظه دروما نع ومعطی وضار ونافع حقیقتده حق تعالیدر لکن عبدهٔ دنیانك حق پرست
اولمغه لیاقتلری یوقدر (درخواستن قبطی دعاء خیر وهدایت از سبطی ودعا کردن سبطی قبطی را بخیر ومقبول شدن
آن ازا کرم الاکرمین وارحم الراحمین (مثنوی) کفت قبطی تو دعایی کن که من * از سیاهیء دل ندارم آن دهن * قبطی
سبطی یه دیدی که ای یار عزیزم سن بر دعا ایله که بن کوکل سیاهلغندن اول دهنی طوتمزم یعنی چونکم قبطی کوردی که
حیله وخدعه ایله اول ابی ایچمك ممکن دکلدر وکندی مرتبه سندن کچمك وشراب ایمان واسلامی ایچمك ایچون
سبطیدن خیر دعاسنی ایلیوب اکا دیدیکه ای یار عزیز لطف ایله سن بنم حقمده بردعا ایله زیرا که بنم قلبم کفر ومعصیت ایله
سیاه اولدیغندن اوتری اول دهانی طوتمزمکه اساغمدن صادر اولان دعا عند الله مقبول اوله (م ی) که بود که قفل این دل
واشود * زشت را در بزم خوبان جا شود * که اوله که بو دل وجان قفلی آچله زشت وقبیحه خوبلر بزمنده جای ومقام
اوله واشود بونده کشاده شود معناسنه اولور یعنی قبطی سبطی یه دیدیکه لطف ایله بنم حقمده بر دعا ایله که بولایکه
بو قلبك عقده سی وقفلی اول دعا برکاتنده کشاده اوله وبو زشت وقبیحه خوبلر ومحبوبلر بزمنده محل ومقام اوله ولوث
کفردن جانم نجات بوله دیدی (مثنوی) از تو مسخی صاحب خوبی شود * یا بلیسی باز کروبی شود * برمسخ سندن
خوبلق صاحبی اوله یاخود برابلیس کبیر وکروبی اوله مسخ بونده ممسوخ درکروبیلر جبروت ملکلری نه دیرلرکه
ملائکه دن برمقبول وبرکزیده طائفه در تقدیر کلام قبطی سبطی یه دیدیکه لطف ایله برخیر دعا ایله تاکم قفل قلبم کشاده
اوله بوزشت اولان وجودم خوبلر مجلسنده برمقام بوله برصورتی ممسوخ اولمش واحسن التقویم اولان شکل بوزیلوب
قبیح اولان حیوانات وشیطانیت صورتنه تمثل قیلمش بدبخت سنك دعاو همتك جهتندن خوبلق صاحبی اوله
ودولت وسعادت بوله یاخود برابلیس باب الهیدن مطرود وزمرهٔ کروبیاندن مبعود اولمش ایکن کبیر واول ملائکه
مقربین مرتبه سنه واصل اوله وحق تعالی یه تقرب قیله (مثنوی) یا بفر دست مریم بوی مشك * یابد وتری ومیوه

شاخ

شاخ خشك * یاخود حضرت مریمك فردستی سببیله شاخ خشك ترلك بوله ومیوه وبوی مشك بوله بو بیت یابفردست
مریم شاخ خشك تری ومیوه وبوی مشك تقدیرنده اولور لکن ضرورت شعردن اوتری ترکیبده تقدیم وتاخیر
واقع اولمشدر وقبطی کندی نفسنی حضرت مریم علیها السلامك کرامتیله تر وتازه اولوب درحال خرما ویرن شاخ
خشکه تشبیه قیلمشدر وسبطی یی حضرت مریم علیها السلامه تمثیل ایلمشلردر یعنی ای صاحب کرم سن بنم حقمده
برخیر دعا ایله تاکم برممسوخ سندن صورت خوب بوله ویاخود برابلیس کبیر وکروبیلردن اوله ویاخود حضرت مریم
علیها السلامك مبارك الینك فر وبرکتیله قورومش خرما اغاجی ترلك وتازه لك بولوب درحال میوه ویردیکی ومشك
رایحه سی کبی رایحه بولوب اطرافی معطر قیلدیغی کبی بنم دخی خشك اولان وجودم سنك دست همتك ایله وید تربیتك
فریله تازه لك وترلك بوله وایمان واسلام میوه لرنی اظهار قیله ورایحهٔ روحانیتله معطر اوله دیدی نته کم حضرت مریم
علیها السلامك بوقصه سی برقاج محلده مرور ایلمشدر وسورهٔ مریمده (وهزی الیك بجذع النخلة تساقط علیك رطبا
جنیا) آیت کریمه سنك تفسیرنده اهل تفسیر بوقصه یی تحقیق وتقریر ایلمشلر ایراده حاجت یوق بونده حصه بودرکه
قبطی سیرت ومنکر طبیعت اولان کمسه لر اکر اسلام وایمان وعرفان وایقان شرابنی ایچمك وکندی مرتبه لرندن
کچمك استرلرسه انلره لازم اولان اولدرکه برسبطی مشرب صاحب دلك صحبتنه داخل اوله واندن قلبك قفلی فتح
اولمق ایچون خیر دعاسنی قیله تاکم حق تعالی انلرك قلبلرنك عقده لرنی ازاله ایلیوب انلره ایقان وایمان روزی قیله (م ی)
سبطی اندم در سجود افتاد وکفت * کای خدای عالم جهر ونهفت * پس سبطی اولدم سجده یه دوشدی ودیدی بوپاد
دیوکه ای جهر ونهفتی بیلیجی پادشاه یعنی سر وعیانی بیلیجی خدا (مثنوی) جز تو پیش که برارد بنده دست * هم دعا
وهم اجابت از توست * بنده سنك حضورکدن غیری کیمك اوکنه ال یوقرو کتورر الهی هم دعا ایلمك وهم اجابت
سندندر زیرا (مثنوی) هم ز اول تو دهی میل دعا * تو دهی آخر دعاها را جزا * هم اولدن دعایه میلی سن ویررسن آخر
دعالره جزا وعوض کیروسن ویررسن پس دعا ایلمك ودعایی قبول ایلیوب اکا جزا ویرمك هم سندن اولور (م ی) *
اول وآخر توی ما درمیان) هیچ هیچی که نیاید دربیان) الهی اول وآخر سنسن وبز اورتاده برهیچ هیچزکه بیانه کلمز یعنی
(هو الاول والاخر والظاهر والباطن) مفهومی اوزره اول وآخر وظاهر وباطن همان سنسن وبز بو اورته لقده هیچ اندر
هیچزکه اصلا وجودمز یوقدر ولکن افتقار واحتیاجمز غایت چوقدر لطفکدن بو دعایی قبول ایله (مثنوی) اینچنین می کفت
تا افتاد طشت * از سر بام وداش بیهوش کشت * باز آمد او بهوش اندر دعا * لیس للانسان الا ما سعی * الحاصل
او سبطی بو نجلین دیدی حتی طشتی دوشدی طام باشندن وانك دل وجانی بیهوش اولدی طامدن اکنی دوشدی دیمك
بی طاقت اولوب وجود مرتبه سندن ساقط اولدی دیمکدن کنایت اولور یعنی اول سبطی بوذکر اولنان اوزره دعالر ایلدی
حتی بام عقلدن انك طشت وجودی ساقط اولوب انك قلبی بیهوش اولدی اول سبطی کیرو دعاده ایکن هوشه کلدی
وسعی ایلدیکنك آثارینی مشاهده قیلدی زیرا انسان ایچون یوقدر الا سعی ایلدیکی شیء واردر بو آیت کریمه نك تفسیری
بو جلدك اواسطنده تفسیر (کنت کنزا) حدیثنك بیانده مرور ایلمشدر (م ی) در دعا بود او که ناکه نعرهٔ) از دل قبطی
بجست وغرهٔ * اول سبطی دعاده ایدیکه ناکاه برنعره قبطینك قلبندن صچرادی وبرغره یعنی اول سبطی بوذکر اولنان
اوزره تضرع ودعاده ایدی که ناکاه قبطینك درونندن برنعره وبرناله صچرادی وظهوره کلدی غره بونده ناله معناسنه
اولور (م ی) که هلا بشتاب ایمان عرضه کن) تا ببرم زود زنار کهن) بویله دیدیکه ای یار قدیم هله تیز اول وبکا ایمان عرضه
ایله تاکه علی الفور کهنه اولان زناری قطع ایلیم اسکی مقید اولدیغم کفر ومعصیتدن خلاص اولم (م ی) آتشی درجان من
انداختند * مر بلیسی را بجان بنواختند * زیرا بنم درون جانمه برعظیم آتش اندیلر تحقیق برابلیسی کویا جانله
اوخشادیلر یعنی بن برابلیس کبی ایدم بنم شیطنت وقباحتمه باقمیوب جانله بکا رعایت ایلدیلر دیدی (م ی) دوستی تو
واز تو ناشکفت * حمد لله عاقبت دستم کرفت * کیمیایی بود صحبتهای تو) کم مباد از خانهٔ دل پای تو * سنك دوستلغك
وسندن شکفته سز اولدیغم الحمد لله عاقبت بنم الم طوتدی ای یار قدیم سنك صحبتلرك کویا برکیمیا ایدی دل خانه سندن
سنك پای مبارکك اکسك اولمسون ناشکیب بونده ناشکیب معناسنه در تقدیر کلام اول قبطی سبطینك صحبتنك
ومقارنتنك کندی یه نافع اولدیغنی بیلوب واکا اقرار واعتراف قیلوب دیدیکه ای یار صادق سنك دوستلغك
وسندن بنم بی خبر اولوب سکا ملازمت قیلدیغم الحمد لله تعالی عاقبة الامر بکا دستکیر اولدی وبنی ورطهٔ ضلالتدن
رها قیلدی فی المثل سنك صحبتلرك برعظیم سعادت ایدیکه بنی اول خست ودنائت مرتبه سندن تخلیص ایدوب
زرخالص کبی ایمان واسلامله برکزیده ایلدی سنك قدم ارشادك خانهٔ دلدن اکسك اولمسون وپای تربیتك سرای
طالبیندن خروج قیلمسون دیو دعا ایلدی (مثنوی) تو یکی شاخی بدی از نخل خلد * چون کرفتم او مرا در خلد برد *

ای اخی سن نخل جنتدن برشاخ ایدك چونكه انی طوتدم اوبی جنته ایلتدی یعنی ای اخی شول سخا معدنی
اولان سخیسن كه جنتده بتن نخلك شاخلرندن برشاخ كبیسن كه بودنیایه اول شاخ متدلی اولمشدر چونكم
بن سنك اول شاخ وجودكه تعلق وتشبث ایلدم بنی جنت اعلا طرفنه ایلتدی وواصل ایتدی نته كم پیغمبر صلی الله
علیه وسلم سخایی جنت اغاجلرندن براغاجدر بیوروب بومضمونی برحدیث شریفده تحقیق ایلمشلردر (قال
علیه السلام السخاء شجرة من اشجار الجنة اغصانها متدلیات فی الدنیا فمن اخذ بغصن منها قاده ذلك الغصن
الی الجنة) كاه اولوركه علما سخایی سخی اولان كسه دن عبارت قیلوب سخادن مراد عین سخی اولور دیرلر رجل
عدل دیدكاری كبی پس اول قبطی سبطینك بو كرم وسخاسنی كوروب اول سخی یی عین سخا منزله سنه
تنزیل قیلمش اولور سخا شاخنه تعلق ایلینی سخا جنته نیجه قائد اولورسه سخینك وجودنه دخی تعلق ایلینی
كسه یی سخی جنته اویله قائد اولور وعند اهل التحقیق اصل علوم ومعارف جوهرلرنی نثار ایلین وطالب
اولنلره نصح وپندنی بذل قیلان كسه لر اولور (مثنوی) سیل بود انكه تنم رادر ربود * بردسیلم تا لب دریای جود *
من بوی آب رفتم سوی سیل * بحر دیدم در كرفتم كیل كیل * سیل ایدی اول كه بنم تنمی برلك كاه كبی قاپدی سیل
بنی جود وكرم دریاسنك كنارنه دك ایلتدی بن آب امیدیله سیل جانبنه كتدم بحر كوردم كیله كیله در وجوهر طوتدم
یعنی اول حالتكه مقارنتكدن ظهوره كلدی كویا كه برسیل ایدی بنم تنمی قاپدی اول سیل بنی جود دریاسنك
كنارنه دك ایلتدی بن ابتدای حالده آب ایچمك امیدیله سیل ونیل طرفنه كتدم حالا حقیقت بحرینی كوردم ومعانی
واسرار درلرنی كیله كیله اندن اخذ قیلدم بیت اولده اولان آنكه سبطینك مقارنتندن حاصل اولان حالته اشارت
اولور وانده اولان سیلدن مراد دخی اول حالت اولور وبیت ثانیده اولان سیلدن مراد دخی اول حالت اولور وبیت
ثانیده اولان سیلدن مراد نیل اولور وبحردن مراد حقیقت اولور ودردن مراد معانی واسرار درلری اولور (مثنوی
طاس آوردش كه اكنون آب كیر * كفت روشد ابها پیشم حقیر * شربتی خوردم ز الله اشترا * تا بمحشر تشنكی
نایدمرا * پس سبطی اكا طاس له صو كتوردی ودیدی شمدی صو طوت وانی نوش ایت قبطی اكا دیدی كه یوری
صولر بنم قتمده حقیر اولدی زیرا بن الله اشتری قولنك مفهومندن برشربت ایچدم برمرتبه سیراب اولدم كه حشره دك
بكا تشنه لك كلمز بو بیت (ان الله اشتری من المؤمنین انفسهم واموالهم بان لهم الجنة) آیت كریمه سنه اشارت
اولور وبو آیتك تفسیری جلد اولده هدیه بردن عرب سبوی آبرا سرخنده ودخی بعض مواضعده مرور ایلمشدر
وخلاصهٔ كلام بونده اولدر كه سبطی قبطینك كمالیله ایمانه كلدیكنی مشاهده قیلدقدنصكره برطاس آبله
طولدروب اكا دیدیكه ال شمدی بوصویی طوت واندن استدیكك قدر نوش ایت قبطی شرف ایمانله برمرتبه
صفایه ایردیكه صولر انك قتنده حقیر اولوب اكا دیدی ای یار عزیز یوری كه بن آب حیات ایچدم وبودنیاده اولان
صولره اسیر اولمق مرتبه سندن ایلرو كچدم حق تعالی مؤمنلرك اموالنی وانفسنی اشترا ایدوب انلره مالری ونفسلری
مقابله سنده جنتی ثمن ویردیكی معنادن برحظ الدم وبرشربت ایچوب متلذذ اولدم معنویدن برمرتبه ریان اولدمكه
حشر كوننه دك دكا تشنه لك كلمز وبنم جانم بوا كل وشربه شمدنصكره اولكی كبی اسیر اولمز دیدی (مثنوی) انكه جوی
وچشمه هارا آب داد * چشمهٔ در اندرون من كشاد * این جكر كه بود كرم وآب خوار * كشت پیش همت او آب خوار
اول خدا كه جویه وچشمه لره آب ویردی بنم درون جانمده برلطیف چشمه اچدی بو جكر كه كرم وبرحرارت وآب خوار
ایدی شمدی انك همتی قتنده آب خوار وحقیر اولدی مصرع اولده كه آب خوار صو ایچیجی دیمكدر ومصرع ثانیده كه
خوار حقیر ولی اعتبار دیمك معناسنه در یعنی شول بنم عقل وروحم اول چشمهٔ معنویدن طویمجه ایچدی بو بنم
جكرمكه اول امرده زیاده كرم وآب ایچیجی برتشنه ایدی الان انك همتنك قتنده اب خوار وحقیر اولدی وجكر
اكا آرزو قیلمقدن ومشتاق اولمقدن قورتلدی (م ی) كاف كافی امداو بهر عباد * صدق وعدهٔ كهیعص * اصحاب تحقیق
هر حرف براسمك مفتاحیدر دیمشلر مثلا كاف كافی اسمنه دلالت ایدر ها هادی اسمنه دلالت ایدر ویا اشارتدر خدای
تعالینك مبسوط الید اولمسنه بنده لرینك رزقی خصوصنده نته كم بو آیت كریمه ده واقع اولمشدر (بل یداه مبسوطتان
ینفق كیف یشاء) وعین علیم اسمنه اشارتدر خدای تعالی عالم السر والخفیات اولمسنه دلالت ایدر وصاد اشارتدر
خدای تعالینك جمیع خصوصده صادق الوعد اولمسنه نته كم بو آیت كریمه بو معنایه دلالت ایدر (ومن اصدق من الله
قیلا) اوائل قرآنده اولان حروف مقطعه حقنده اهل تفسیر چوق قیل وقال ایتمشلر در آخر كار عجز وقصورلرینه
اعتراف ایتمشلردر وحضرت امام علی كرم الله وجهه ورضی الله عنهدن مرویدر كه بیورمشلر (ان لكل كتاب سرا
وسر القرآن الحروف المقطعة التی فی اوائل السور وهی سر من اسرار الله استأثر الله بعلمها) چونكم هر برحرف

براسمك مفتاح اولدیغنی بیلد كسه معنای بیته كاه لم بو بیت شریفك معنای لطیفی اولدر كه اول الله عبادندن
اوتری كافی اسمنك مفتاحی كلدی وعده نك صدقنه كاف ها یا عین صاد دلیلدر صدق وعده مبتداء خبری محذوف
دلیلدر واضح اولان اكثر نسخه لرده مصرع اولده او بهر عباد واقع اولمشدر غفلت اولنمیه لیكن سروری
وشمعی وجان عالم كندی شرحلرندن ز بهر عباد اختیار ایلمشلردر بو تقدیر اوزره دخی معنی اول خدا عبادندن
اوتری كافی اسمنك مفتاحی كلدی دیمك اولور لكن انلرك بریسی بو بیتك معناسنه واقف اولمشلردر بلكه بو بیتك
الفاظنه مناسب اولان بركونه تعبیر ایدوب كچی ویرمشلردر وبو نسخه اوزره صدق وعده یی كاف ها یا عین صاد
لفظنه مضاف اوقمق دخی جائز اولور زیرا معنی كاف ها یا عین صاد وعده سنك صدقی عباد اللهدن اوتری كافینك
كافی كلدی وانده واقع اولان كاف كافی اسمنه دلالت قیلدی نته كم صاد صدق وعده یه دلیل اولدی دیمك اولور اما
اولكی نسخه اوزره وعده همزه ایله اولوب مابعدنه مضاف اوقمق ممكن دكلدر فلیتأمل ص حرفنك عباد
لفظنه قافیه اولمسی تلفظ اولندیغی اعتبارله در كتابتده واقع اولدیغی اعتبارله دكلدر ومصرع اولده اولان كاف
كافی اسمنه كسر فا ایله مضاف اوقنور وبونده كافدن مراد كافی صفتنی فتح ایدیجی معناسنه مراد اولور زیرا
هر برحرف براسمك مفتاحیدر دیمك اول اسمك فتحنه آلتدر دیمك اولور پس بونده ایكی معنی جائزدر برمعنی اولدر كه
هر برحرف بحسب اللفظ اول اسمك مفتاحیدر دیمك اولور مثلا كاف دیدیكك كبی كافی اسمنك فتحنه دلالت قیلور
وبرمعنی دخی بو اولور كه كاف من حیث المعنی كافیلك صفتنی فتح ایدیجی كلدی دیمك اولور وكاف برحرف شریفدر كه
عالم جبروتدن كه شیخ اكبر قدس سره حضرتلری فتوحاتده (اعلم ان الكاف من عالم الغیب والجبروت) دیدی
ومقامه البدایة دیمكله انك مرتبه سندن خبر ویردی زیرا كن امرنده كاف جمیع اشیادن مقدم واقع اولمشدر كه
اول ازلی اولان كن امرینك كافی حالا بو مكتوب وملفوظ اولان كافك سری وروحیدر پس اول بدایتده اولان سر
كاف كافی اسمنك مفتاحی اولمشدر بو مقدمه معلومك اولدیسه تحقیق معنی اول خدا عبادندن اوتری جمیع
امورده كافی اولمق صفتنك سری ومفتاحی كلدی انك وعده سنك صدقنه دلیل كاف ها یا عین صاد اولدی
زیرا حرف صاد صادق الوعد دیمكه دلالت ایدیجیدر نته كم حرف كاف كافی دیمكه دلالت ایدیجی واشارت قیلیجیدر
پس حق تعالی كافی اولدیغنك شرحنه شروع ایدوب بو ابیات شریفه ایله وصفت لطیفه نك اسرار ورموزنی بیان
ایدوب بیوررلر (مثنوی) كافیم بدهم ترا من جمله خیر * بی سبب بی واسطهٔ یاری غیر * كافیم بی نان تراسیری دهم *
بی سپاه ولشكرت میری دهم * كافیم بی داروت درمان كنم * كوررا وچاه را میدان كنم * الله تبارك وتعالی بنده سنه
دیركه ای بنده بن كافیم سكا جمله خیری بن ویریرم سببسز وغیرلك یارلغنك واسطه سی اولمقسز كافیم بی نان سكا طوقلق
ویریرم سپاه ولشكرسز سكا امیرلك ویریرم بن كافیم سكا داروسز درمان ایلرم كوری وچاهی میدان ایلرم یعنی حق
سبحانه وتعالی بیورركه ای بنده بن عبادمك امورنده شول كافی اولان پادشاهم كه اكر دیلرسم سكا جمله خیری ویریرم
بلاسبب وبلا واسطهٔ معاونت غیر كه بكا غیرك معاونتی واسطه اولمق لازم دكلدر وسببیله ویرمكه دخی محتاج دكلم
بلكه فعال لما یریدم وهرنه دیلرسم انی ایشلمكه قادرم ای بندهٔ وافی بن شول كافی اولان خداوندم كه نانسز سكا طوقلق
ویریرم سپاه ولشكرسز سكا میرلك ویروب استرسم سنی جمله امرانك ملجأ وماواسی اولمق مرتبه سنه ایركوریرم بن
شول كفایت ایدیجی پادشاهم كه داروسز سنك دردكه درمان ایلرم تنك اولان قبری وتاریك اولان چاهی سكا
میدان واسع ایلمكه قادرم كه اكثر بنده لریمه اول كور تاریكی ریاض جنتدن برروضه قیلورم وبعضسنه دخی نیران
حفره لرندن برحفره ایلرم اول قولمكه جمیع امورنه كافی اولدیغمی بیلدی (حسبی الله وحده وكفی) دیدی وحسبنا الله
ونعم الوكیل) دیوب بنی هرامرنده وكیل اتخاذ ایلیوب جمیع امرنی بكا تفویض ایلدی (مثنوی) بی بهارت نركس
ونسرین دهم * بی كتاب واوستا تلقین دهم * ای بندهٔ كزین بهارسز سكا نركس ونسرین ویریرم وكتاب واوستادسز
سكا تلقین ویریرم یعنی بن شول وافی وكافی اولان قادر مطلقم كه بهارسز سكا نركس ونسرین ویریرم وسنی شتا ایچنده
بهاره ایركوریرم وكتابسز ومعلمسز سكا تعلیم ایلرم ودخی سلیمان علیه السلامه لسان طیوری تفهیم ایلدم تا كم جمله
طیورك نطقنه عالم اولدی (مثنوی) موسئی را دل دهم بایك عصا * تازند برعالمی شمشیرها * دست موسی را دهم یك
نور وتاب * كه طبانچه می زند برآفتاب * چوب را ماری كنم من هفت سر * كه نزاید ماده مار اورا ز نر *
برموسایه برعصا ایله دل ویریرم ویوركلندیررم حتی عالم خلقی اوزره شمشیرلر اورر برعالم اوزره شمشیرلر اوره دیمك
دخی جائزدر یعنی بن شول قادر وقوی پادشاهم كه بالكز برموسایه برچوب پاره دن اولان عصادن قوت قلب
ویریرم تا كه عالم خلقندن قوی وغوی اولان فرعونه وانك عساكرنه شمشیرلر اورر وانلره تنها مقابله قیلور

فی الحقیقه برچوب پاره الله تنها برکسه بویله برظالم شاهه وبوقدر عساکر نجوم شماره مقابله قیلمق حق
تعالینك کمالیله کافی اولدیغنه دلالت ایلروانك قدرت عظیمه سنه شهادت قیلرودخی قدرت کامله سنه دلالت ایلین
عبرتدن بری دخی بودرکه لسان الهیدن آنی حکایه یوررلر حق سبحانه وتعالی یوررلرکه بن شول وهاب مطلقم که
موسانك النه برنور وتاب وبردم که آفتابه طبانجه اورر یعنی حضرت موسی علیه السلامك دستنه برنوروبرضیا
ویریرمکه کمال شعشعه سندن هربارکه اول ید بیضاسنی جیبندن اخراج ایلیه آفتابه انك نوری طبانجه اورر یعنی
غلبه قیلور نته کم (اسلك یدك فی جیبك تخرج بیضاء) آیت کریمه سی بومعنایه دلیل اولور بن شول قادر خدایم که
چوبی یدی باشلو برعظیم مار ایلرمکه دیشی مارانی ارککدن طوغرمز بلکه بنم ارادت وقدرتمله انك کبی ثعبان مبین
ظهوره کلور و پیغمبر اولان موسی علیه السلامه خدمت ومعاونت قیلور (مثنوی) خون نیامیزم درآب نیل من
خود کنم خون عین آبش رابفن * شادیت راغم کنم چون آب نیل * که نیابی سوی شادی ها سبیل * آب نیله
بن خون قارشدرمزم خود انك عین آبنی فن وصنعتله خون ایلرم یعنی بن شول خالق اکوان ومبدل اعیانمکه
آب نیله قان قارشدرمزم بلکه اول نیلك عین آبنی قدرتمله قان ایلرم انك قان اولمسی تبدیل اعیان ایلمك قبیلندن
اولور یوخسه بعض حیوانك قانی اکا خلط ایلمك قبیلندن اولمز اکر بوتبدیله کندی وجودکده برنمونه
بولمق استرسك انك شادی وسرورنی غم وغصه ایلرم آب نیلی خون ایلدیککم کبی که سرور وشادیلکلر جانبنه
هرکز یول بولمزسن مکرکه فرعون نفسه تابع اولمقدن اعراض قیلوب وقبطی سیرت اولمقدن نجات بولوب موسی
روحه تابع اوله سن (مثنوی) بازچون تجدید ایمان برتنی * باز ازفرعون بیزاری کنی * موسی رحمت
بینی آمده * نیل خون بینی ازو آبی شده * کیروچونککم تجدید ایمان ایلمکی طقویه سن کیروفرعوندن بیزارلك
ایلیه سن رحمت الهی موسانی حضورکه کلمش کوررسن خون اولان نیلی اول موسی رحمتدن برآب اولمش
کوررسن یعنی چونککم کبر وقلبکده اولان کفر ومعصیتدن تائب اولوب حق تعالینك قدرت کامله وارادت
شامله سنه ایمانکی تجدید ایلمکی محکم قیله سن کبر وفرعون نفسکدن بیزار اوله سن واعراض قیله سن حق
تعالینك رحمتی موسانی حضورکه کلمش کوررسن خون اولمش نیلی اول موسی رحمتدن برآب لطیف اولمش
کوررسن یعنی غم وغصه یه مبدل اولان شادلکی اول رحمت الهیه دن برلطیف سرور وشادیلك کوره سن
دیمك اولور (مثنوی) چون سررشته نکه دارد درون) نیل ذوق تو نکردد هیچ خون * چونکم درون سررشته یی نکاه
طوته سنك ذوقك نیلی هیچ خون اولمز اکثر نسخه ده چون سررشته نکاه داری درون واقع اولمشدر بوتقدیر
اوزره معنی چونکم درون دلده سررشته یی نکاه طوته سن یعنی چونکم سررشته درونی نکاه طوته سن سنك ذوق
درونك نیلی اصلا خون غمه متبدل اولمز سررشته دروندن مراد عروهٔ ایمان واسلام اولورمادامکه کوکل عروهٔ ایمان
واسلامه تعلق قیله وحضرت حقه مطیع ومنقاد اوله انك روحانی اولان ذوقی جسمانیه متبدل اولمز اکرا کاغم
وغصه کلورسه ده وآلام ومحن غلبه قیلورسه ده نه ذوق درونی وصفای قلبی منکدر اولمز ونقصان بولمز بلکه اول
بلا ومحن انك روحانی اولان ذوقنی زیاده قیلمغه سبب اولور چونککم مناسبتله بوقدر معارفی بسط ایلدکدنصکره
نه قبطینك کندی حالنی حکایه ایلمسینك بیاننه شروع ایدوب یوررلر (مثنوی) من کمان بردمکه ایمان آورم *
تا ازین طوفان خون آبی خورم * من چه دانستم که تبدیلی کند * درنهادمن مرا نیلی کند * قبطی ایتدی بن
ظن ایلردمکه ایمان کتورم تا که بوقان طوفانندن برآب ایچم بن نه بیلدمکه حق برعظیم تبدیل ایلیه بنم نهادمده
بنم ایچون برنیل ایلیه یعنی بن حالت کفرده مقید ایکن ظنم بوایدیکه ایمان کتورم تاکم بوقان طوفانی اولان نیلدن
برایچم صوایچم انجق ثمرهٔ ایمانی بوقدر ظن ایلردم وایمان کتوردمکه کندیمی همان بومرتبه یه واصل اولورا کاردم
بن اول حینده نه بیلدمکه خدای تعالی حضرتلری بنم وجودمی تبدیل ایلیه وبنم درون دلمده بنم ایچون برآب حیات
نیلی اجرا ایلیه که خارجده اولان نیله بنم احتیاجمی قومیه بن بودولت وسعادته واصل اوله جغمی بیلمزدم شمدی
بیلدمکه ایمان واسلام انسانی بومرتبه لره واصل ایلر ایمش (مثنوی) سوی چشم خود یکی نیلم روان * برقرارم
پیش چشم دیکران * همچنانکه این جهان پیش نبی * غرق تسبیحست پیش ماغبی * کندی چشمم طرفندن
برلطیف نیل روان اولمشدر لیکن غیریلرك چشمی قتنده اولکی قرار اوزره یم آنجلینکه بوجهان حضرت نبی علیه
السلامك قتنده ذکر وتسبیحه غرق درحال بوکه بزم قتمزده غبیدر یعنی کندی جانم کوزینك اوکنده برعظیم نیل
معنوی وآب حیات روحانی جاری اولمشدر وبنم جانمی مشاهده قیلمشدر وبحسب الظاهر غیریلرك کوزی اوکنده
اولکی کبی برقرارم واول شکل وهیئت اوزره پایدارم مثلا انجلینکه بوجهان نبی علیه السلامك اوکنده تسبیح حقه

مستغرقدر ولکن بزم قتمزده جامد وغبیدر اصحاب مکاشفه اولان انبیا علیهم السلام واولیای کرامه نسبتله هرشی
اکر جامد واکر نامی هرنه ایسه حق تعالی یه تسبیح ایدیجیدر وانك خالقیتنی وربوبیتنی بیلیجیدر ولکن اصحاب
غفلت بوجهانی وبونك ایچنده اولان جمادات ونباتاتی برقرار کوررلر وبی نطق وبی معرفت بیلورلر تسبیح جماداته
متعلقه اولان مباحث وکلمات جلد اولده استن حنانه حکایه سنده وجلد ثالثده مارکیر حکایه سنده ودخی بعض
مواضعده مستوفی کرارا ومرارا مرور ایلمشدر تکراره حاجت یوقدر (م ی) پیش چشمش اینجهان پرعشق وداد *
پیش چشم دیکران مرده وجماد * اول حضرتك نظری قتنده بوجهان پرعشق ودادر اما غیریلرك چشم
ونظری قتنده مرده وجماددر یعنی غیریلر بوجهانی مرده وجماد کورر ومسبح ومهلل اولمغه لایق همان
انسانی بیلور اما حضرت نبی علیه السلامك نظر شریفلرینك قتنده بوجهانی سرتاسر کرك ذی روح اولسون
وکرکسه جامد ونامی اولسون بوجمله سی حق تعالینك عشقیله پر اولمش وانك داد وعطاسنی بیلمش واکا مظهر
اولمشدر (مثنوی) پست وبالا پیش چشمش تیزرو * ازکلوخ وسنك او نکته شنو * پست وبالا اول پیغمبر
علیه السلامك نظری قتنده تیز رو ودرکلوخ وخشتدن او پیغمبر علیه السلام نکته ایشیدیجیدر یعنی
اسفل واعلی بوایکیسنك ماینده موجود اولان جمیع اشیا اول حضرتك چشم شهودلرینك اوکنده تسبیح حق
ایلمکه تیز کیدیجیلر وامر حقه انقیاد ایدیجیلردر اول حضرت نبی علیه السلام کرپچدن وکسکدن نکته
واسرار ایشدیجیلردر (مثنوی) باعوام این جمله بسته ومرده * زین عجبتر من ندیدم پرده * عوامه بوجمله جهان
بسته وپرده در بوندن عجبراك برپرده کورمدم یعنی بوجمله جهانی حق تعالینك عشقنه مستغرق ایکن ودائما برشی
خالقنی تسبیح وتهلیل ایلرکن مع هذا عوامه بوجمله اشیا مرده وجماد کورنمشدر بن بوندن عجب ترپرده کورمدمکه
بوقدر ناسك عیون ادراکی بواشیانك حقایقنی کوره مزلر وبونلرك خاصیاتنه وتسبیحاتنه نظر ایرکوره مزلر
(مثنوی) کورها یکسان بپیش چشم ما * روضه وحفره بچشم اولیا * مثلا کورلر بزم چشممز اوکنده یکساندر
اما اولیای کرامك چشمی قتنده روضهٔ جنت وحفرهٔ ناردرنته کم حضرت نبی مکرم صلی الله علیه وسلم (القبر
روضة من ریاض الجنة اوحفرة من النیران یورمشلردر واولیای عظام احوال مقابری مشاهده قیلمشلردر
ولکن عامه نك کوزی اوکنده جمله سی یکساندر وخاکدر ومصرع اولده چشم مایورملری انحاض نفسدن
اوتری کندیلرینی دخی عامه ماینته ادخال ایلمش اولورلر (ومالی لا اعبد الذی فطرنی والیه ترجعون) قبیلندن
اولورکه بوقاعده مراراً مرور ایلمشدر (مثنوی) عامه کفتندی که پیغمبر ترش * ازچه کشتست وشدست آن ذوق کش
خاصه کفتندی که سوی چشمتان * می نماید او ترش ای امتان * عامه دیدیلرکه پیغمبر علیه السلام ترشرو
ندن اولمشدر وندن ذوق کش اولمشدر اما خواص دیدیلرکه سزلك چشمکز جانبنه اول حضرت ترشروی کورینور
ای امتلر ذوق کش وصف ترکیبیدر ذوق اولدریجی دیمکدر بونده ذوق ازاله ایدیجی معناسنه در یعنی اهل صورت
واصحاب ضلالت اولان عوام کالهوام سید الانام علیه السلام حضرتلرینك صمت وسکوتنی کوروب ترشرویلکه
حمل قیلوب دیرلردیکه بوپیغمبر علیه السلام نه جهتدن عبوس الوجه اولمشدر واول ذوقلری ازاله ایدیجی اولمشدر اما
اهل معنی اولان واول حضرته ایمان قیلان خواص دیدیلرکه ای امتلر اوسلطان اعظم سزلك بوزیکز وکوزیکز
جانبنه عبوس الوجه کورینور یوخسه بزم کوزیمزه اولقدر خنده روی ولطیف خوی وشیرین کوی درکه انك حسن
وخصال وجمال باکمالی ولطیف مقالی تعبیر وبیانه کلمز ونطق وزبانه صغمز (مثنوی) یك زمان درچشم ما آیید تا
خنده ها بینید اندر هل اتی * برزمان بزم چشممزه کلکز تا هل اتی ده اولان خنده لری کوره سز یعنی اصحاب
کرامك خواصی پیغمبر علیه السلام حضرتلرنی عبوس الوجه کورن طائفه یه دیدیلرکه ای کج بینلر وضلالت قرینلر
برزمان بزم مرتبه مزه کلك وبزم کوزلریمزله اول حضرته نظر قیلك تاکم هل اتی سوره سنده مذکور اولان
خنده لری کوره سز واهل جنت حقنده وارده اولان آیات کریمه نك علایم وشواهدنی بوحضرتلرك وجه مبارکنده
مشاهده قیله سز یوم قیامتك عبوس وقمطریر اولمسی کافرلره کوره ونعیم وملك کبیر اولمسی مؤمنلره کوره اولدیغی
کبی بوقیامت معنوی اولان حضرتك وجه منیری دخی کافره نسبت عبوسی وقمطریر کورینور اما مؤمن
ومسلم اولنلره جنت وحریردن اولی وملك کبیردن احری کورینور اکر نظر حقیقت بینله نظر ایلرسکز انك وجه
شریفنده (نضرة ونعیمی) کوررسز واکر اول حضرته ایمان واقرار کتوروب صدقله متابعت قیلورسکز جمیع لطف
ونعمك وحسن وکرمك حقیقتنه واصل ونایل اولورسز (مثنوی) ازسر امرود بن بنماید ان * منعکس صورت
بزیر آای جوان * ان درخت هستیست امرود بن * تابرانجا بی نماید نو کهن * پس امرود بن باشندن اول منعکس

صورت كوربنور اى جوان اشغه كل تا منعكس كورنمك كيدوب حقيقت حالى كوره سن امرودبندن مراد واراق
درختندر تا انك اوزرنده اوله سن سكا نوكهن كوربنور يعنى اى جوان امرود اغاجينك اوزرندن اول منعكس
صورت كوربنوراندن اشغه كل تا حقيقت حالى كوره سن ونفس الامره نظر ايركوره سن وامرودبندن مراد وجود
درختيدر مادامكه سن انك اوزرنده اوله سن سكا ايكى اسكى كوربنورواو كتوكوربنور ونبى حضرتلرينك واكا وارث
اولان واليلرك وجهى سكا عبوس كورور بو عالم حى وزنده ايكن سكا مرده وافسرده كوربنور بو جمله ئى منعكس كورمك
وباز كونه نظر قيلمق وجود درختنك خاصيتيدر اكراندن تنزل قيلوب ارض حقيقته واصل اولسك وچشم حقيقت
بين ايله نظر قيلسك بشريت درختنك اوزرنده ايكن كوردكلرك سكا معلوم اولوردى (مثنوى) تا بر انجا ئى ببينى خارزار
پرز كژدمهاى خشم وپرزمار * چون فرود ائى ببينى رايكان * يك جهان پركلرخان ودايكان * تا كم انك اوزرنده
اوله سن جهانى خوار وزار كوررسن خشم كژدملرندن وبلا ومحن مارلرندن پركوررسن چونكه آشغه كله سن رايكان
كلرخلر ودايه لرله پر بر جهان كوررسن يعنى سن مادامكه كبر ونخوتله وآرزو وشهوتله موصوف اولان وجود درختنك
اوزرنده اوله سن بو جهان سكا خارزار كوربنور خشم وغضب عقربلرندن والام ومحن حيه لرندن مالامال مشاهده
قيلنور اما چونكم بشريت درختندن آشغه كله سن روحانيتله ودين وديانتله متصف اوله سن بو جهانى كل رخلردن
ودايه لردن پر اولمش بر جهان كوررسن وهر نه جانبنه نظر قيلسك اول جانبده وجه حقى مشاهده قيلورسن درخت
بشريتدن تنزل قيلمق انك لوازم ومقتضياتنى ترك ايلمكدن كنايت اولور وبو حكايت غريبه ايله بو معنايه اشارت
ايدوب بيوررلر (حكايت ان زن پليد كاركه شوهر را كفت كه ان خيالات از سر امرودبن مينمايد تراكه چنينها نمايد
چشم ادمى را از سر امرودبن) بو سرخ شريف اول پليد كار روزانيه عورتك حكايه سيدركه ارينه ديديكه اول خيالات
امرود اغاجنك اوزرندن كوربنور سكا زيرا آدمينك كوزينه امرود آغاجنك اوزرندن بويله خياللر ومنعكس
صورتلر كوربنور يعنى اول فاحشه ديديكه بو همان سكا دكادر بلكه بو امرود اغاجنك خاصيتيدركه البته انك اوزرينه
چقان كمسه نك كوزينه بويله منعكس صورتلر وقبيح حاللر نمايان اولوردى (وازسر امرودبن فرود آى تا ان
خيالات برود * واول امرود اغاجنك باشندن آشغه كل تا كم اول خياللر كيده وسنك كوزكدن زائل اوله
(واكركسى كويدكه انچه ان مردمى ديد خيال نبود) واكر بر كمسه ديرسه وسؤال ايلرسه اول نسنه بى كه امرود آغاجنك
اوستندن اول كوردى خيال دكل ايدى بلكه حقيقت حال ايدى (اين جواب مثال نيست نه مثل) بو جواب اولدركه
بو بر مثالدر مثل دكلدر مثال الشئ مثل ذلك الشئ اولمق لازم دكلدر تا كم طابق النعل بالنعل بر شيئك مثالى اول
شيئه بكزه يه (در مثال همين قدر بس بودكه اكر بر سر امرودبن نرفتى هركز انها را نديدى خواه خيال خواه
حقيقت) مثالده همان بو قدر كافى اولوركه اكر او مرد امرود آغاجنك باشى اوزرينه كتميدى هركز او حاللرى
وخياللرى كورمزدى كركسه اول كورديكنى خيال فرض ايله واسترسك حقيقت فرض ايله چونكم اول مرد
اول حالت قبيحه بى امرود اغاجنك اوزرينه چقديغى واسطه ايله كوردى اكر امرود اغاجنك اوزرينه
چقميدى اول حالت شنيعه بى كورمزدى پس اول حالت قبيحه بى كركسه خيال فرض ايله وكركسه حقيقت حال
فرض ايله مقصود انك خيال اولمسى وحقيقت حال اولمسى دكلدر بلكه اول حالت قبيحه اول مرده امرود اغاجنه
چقديغى واسطه ايله كورندكيدر چونكم مثالدن مراد بو اوليجق هر شول كمسه كه انانيتله موصوف اولان وجود
درختنك اوزرينه چقه واول مرتبه دن بو جهانه نظر قيله منعكس صورتلر وبد حالتلر اكا نمايان اولمق مقرر اولوردمك
اولور (مثنوى) آن زنى مى خواست تا با مول خود * بر زند در پيش شوى كول خود * اول بر زن زانيه استدى تا كم
كنديسنك اوينا شيله كنديسنك احمق اولان زوجنك اوكنده سينه اوزره وانكله سينه بر سينه مجامعت قيله بر زند سينه
اوزره معناسنه اولور لكن اوينا شيله مجامعت قيله ديمك معناسنى اشعار قيلور (مثنوى) پس بشوهر كفت زن كاى
نيك بخت * من برايم ميوه چيدن بر درخت * چونكم ارينك حضورنده كنديسى اوينا شيله اول فعل شنيعه مباشرت
ايلمك مراد ايلدى پس زن ارينه ديديكه اى نيك بخت بن ميوه دوشورمكه درخت اوزره چقايم اردخى اول عورته
رضا ويردى (مثنوى) چون بر آمد بر درخت ان زن كريست * چون ز بالا سوى شوهر بنكريست * چونكم اول زن
درخت اوزرينه چقدى اغلادى چون يوقرودن آشغه زوجى طرفنه نظر ايلدى (مثنوى) كفت شوهر را كه اى
مأبون رد * كيست ان لوطى كه بر تو مى فتد) درخت اوزرندن شوهرينه خطاب ايدوب بويله ديديكه اى مأبون رد يعنى اى
مردود اولان حيز مأبون حيزه ومخنثه ديرلر كيمدر اول لوطيكه سنك اوزريكه دوشر (مثنوى) تو بزير اوچون زن بغنوده
اى فلان تو خود مخنث بوده * سن لوطينك التنده زن كبى ياتمشسن غنوده امز غانمش ديمكدر بو راده ياتمش

معناسنى ويربلور اى فلان كمسه سن خود حيز ومخنث اولمشسن (مثنوى) كفت شوهر نى سرت كويى بكشت * ورنه
اينجا نيست غير من بدشت * شوهر اول زنه ديديكه يوق بويله دكل سنك باشك دوندى وسراسيمه اولوب كوزوكه اويله
خيال كوروندى بو خسته بو دشت وصحراده بندن غيرى كمسه يوقدر (مثنوى) زن مكرر كرد كان با برطله * كيست
بر پشتت فرو خفته هله * زن درخت اوزرندن سوزنى مكرر ايلدى بويله ديوكه سنك اول قالپقلو وبوركلو اولان
كمسه ارقه لك اوزره آشغه ياتمش كيمدرهله طوغرى سويله برطله قالبغه وبوركه ديرلر (مثنوى) كفت اى زن
هين فرو آ از درخت * كه سرت كشتى خرف كشتى تو سخت * شوهر چونكم اول زندن بو كونه ياوه سوزلرى اشتدى
اكا ايتدى اى زن تيز آغاجدن آشغه كل زيرا سنك باشك دوندى وسن محكم بوناتمش اولدك خرف عقله نقصان
كلمكه ديرلر (مثنوى) چون فرود آمد بر آمد شوهرش * زن كشيد آن مول را اندر برش * پس چون زن آغاجدن
آشغه كلدى انك شوهرى يوقرى چقدى زن فى الحال اول اويناشنى آشغه سينه سنه چكدى كان اول مكانه قريب
بر يرده انك اويناشى مختفى ايدى مر دزنه اردين دونوب درخته صعود ايلمكه مقيد ايكن اول ارى مختفى اولديغى
مكاندن اخراج ايدوب سينه سنك اوزرينه چكدى (مثنوى) كفت شوهر كيست ان اى روسپى * كه ببالاى تو آمد
چون كپى * پس شوهر درخت اوزرينه چقوب اندن آشغه نظر قيلوب ديديكه اى روسپى كيمدر اول بيكانه ميمون
كبى سنك اوزريكه كلدى وسنكله جماع ايلمكه مباشرت قيلدى (مثنوى) كفت زن نى نيست اينجا غير من *
هين سرت بر كشته شد هرزه متن * زن زانيه اكا ديديكه اول سن كورديكك كبى دكلدر بو نده بندن غيرى كمسه يوقدر
اى شوهر اكاه اول سنك باشك دونمش اولدى هرزه طوقومه يعنى بيهوده وبى معنى سويلمه (مثنوى) او مكرر كرد بر زن
آن سخن * كفت زن اين هست از امرودبن * اول ار زن فاجره يه اول سوزى مكرر ايلدى زن اكا ديدى امدى بو حال
امرودبندندر يعنى بويله قبيح خيال وبد حال كورمك امرود اغاجنك خاصيتندندر (مثنوى) از سر امرودبن
من همچنان * كژ همى ديدم كه تو اى قلتبان * زيرا امرود اغاجنك اوزرندن بندخى انجلين اكرى كوردمكه سن
كوردك اى قلتبان قلتبان خاتوننك فجورنى كوروب اكا راضى اولمقدر ديوث معناسنه در (مثنوى) هين فرود آ
تا ببينى هيچ نيست * اين همه تخييل از امرودبن است * البته اشغه كل كوره سنكه بندن غيرى هيچ كمسه يوقدر
بو دوكاى تخييل امرودبندندر يعنى اول زن شوهره ديديكه اى شوهر امرود اغاجندن اشغه كل تا كم كوره سن كه
بندن غيرى هيچ كمسه يوقدر بو دوكاى تخييل باطل وغلط بين اولمق امرود اغاجندندر (مثنوى) *
هزل تعليمست انرا جد شنو (تو مشو بر ظاهر هزلش كرو) هر جدى هزلست پيش هازلان) هزلها جدست پيش عاقلان
هزل تعليمدر اول هزلى عاقل ايسك جد ايشت سن انك ظاهر هزلنه مقيد وكرو اولمه هر بر جد هازللر اوكنده هزلدر
اما عاقللر قتنده جميع هزللر جددر يعنى اى طالب علم ومعرفت اولان وتحصيل حكمته واسرار
حقيقته رغبت قيلان كمسه عليم وحكيم اولان كاملك لسانندن صدور ايلين هزل مجرد طالب اولنلره تعليمدر
سن اول هزلى نيكو وپر معنى ايشت سن اول هزلك ظاهرده اولان نامعقول اولمسنه مرهون ومقيد اولمه بلكه اندن
مقصود اولى اندن فهم ايت ومستفاد اولان حصه وپندى محكم طوت هر نقدر جد وحق كلام وار ايسه هازل
اولنلرك قتنده اول كلام حق افسون وباطلدر نته كم كفره حضرت قرآنى سحره وهزله رديدلر حق تبارك وتعالى قسم
ايدوب بو قرآن هزل دكلدر بلكه حقى وباطلى فصل ايديجى بر قول شر يفدر بيوردى (كما قال تعالى انه لقول
فصل وما هو بالهزل) ولكن عاقل اولنلر قتنده هر نقدر هزل وسخريه سوزلر وار ايسه جمله سى حكمت اوزره در وسر
ومعنادن خالى دكلدر عاقل اولان همان هزل وملاهينك صورتنه باقوب اندن اعراض ايلمز بلكه انك تحتنده اولان
معانى وحكمه نظر قيلوب اندن نيجه عبرت الور ونيجه فائده ومنفعت بولور ولهذا قال ابن الفارض (بيت) فلا تك
باللاهى عن اللهو معرضا * فهزل الملاهى جد نفس مجدة (مثنوى) كاهلان امرودبن جو بنديك) تا بدان امرودبن
راهيست نيك * كاهللر امرودبن استرلر لكن اول امرودبنه دك بر ايو يول واردر بو بيتده كاهلاندن مراد ايكى وجه
اوزره مراد اولمق قابلدر بر وجه اولدركه مراد عقلده ومعرفتده كاهل اولنلر اوله بو وجه اوزره معنى عقل ومعرفتده
كاهل وقاصر اولنلر بو قصه ده ذكر اولنان امرودبنى ديلرلركه عقللرى صورتدن معنايه انتقال ايلمكه قادر دكلدر
ولكن عاقل وكامل اولنلر بو صورت قصه ده واقع اولان امرودبندن مراد درخت هستى وشجرهٔ وجوددر ديرلر پس
كاهللرك ديلديكى امرودبندن عاقللر ديلديكى امرودبنه دك بر عظيم يول اولمش اولور زيرا كاهللرك ديلديكندن
مراد صورت قصه ده واقع اولان هزل وسخريه اولور وعاقل اولنلرك ديلديكندن مراد اول صورت قصه دن حصه
اولان جد ومعنى اولوركه بونده درخت هستى مراد اولنمشدر پس بو ايكيسنك ما بيننده تفاوت عظيمه وطريق بعيده

واردر بر وجه آخر دخی اولدر که کاهللردن مراد بونده عاقللردر شول اعتبارله که عاقل اولنلر البته دنیا اموزنده
کاهل اولورلر ایله کاهل اولمزدیبنلر بو معنایه اشارت قیلورلر وجلد سادسک آخرنده اولان حکایه له دخی حضرت
مولانا قدس الله سره العزیز بو معنایی مرید اولورلر بو وجه اوزره معنی کاهل اولان عاقللر هم امرود بن دیلرلر ولیکن
هازل اولنلرک امرود اغاجی دیلسندن عاقل اولنلرک امرود اغاجی دیلسنه دلک مابینده بر عظیم یول واردر زیرا هازل
اولنلر انجق صورت قصه ده واقع اولان امرود اغاجنی دیلرلر که عین هزلدر وعاقل اولنلر صورت قصه دن مقصود
بالذات اولان معنایه وحصه یه انتقال ایدوب معنوی اولان امرود آغاجنی دیلرلر پس بو امرود اغاجندن اول امرود
اغاجنه دک عظیم تفاوت اولور واکثر ناس عاقللرک مراد ایلدیکی معنوی اولان امرود اغاجنک اوزرنده در الان
انکچون هر درخت وجوداوزره صعود ایلین کمسه لره خطاب ایلیوب بیورورلر (م ی) نقل کن ز امرودبن کا کنون برو
کشته تو خیره چشم وخیره رو * کین منی وهستی اول بود * که برو دیده کژ واحول بود * امرودبندن نقل ایله زیرا
شمدی انک اوزرنده سن خیره چشم وخیره رو اولمشسن زیرا بو امرودبن بنلکدر واولکی وجوددر که انک اوزرنده
دیده کژ واحول اولور خیره چشم اصلنده کوزی قاماشمش دیمکدر بونده کوزی حقیقت حالی کورمز دیمکدن عبارت
اولور وخیره روی یوزی بولانق دیمکدر بونده یوزی نورسز دیمکدن کنایت اولور بو تقدیرجه معنی بویله دیمک اولور که ای
کاهل بی اعتبار عاقللرک بو قصه دن مراد ایلدیکی امرود آغاجندن نقل قیل ونازل اول انکچونکه الان انک اوزرنده سن
بصر بصیرتی کور ویوزی بی نور اولمشسن زیرا که بو مراد اولان امرودبن اولکی وارلق واولکی بنلکدر یعنی انسانک
ابتدای حالده کبر وانانیت وحرص وشهوتله موصوف اولان وجودیدر که اول درخت هستینک اوزرنده البته دیدۀ عقل
وجان کج بین واحول اولور لازم کاورکه اندن تنزل ایده سن ووجود حقانی تحصیلنه کیده سن تا حقیقت بین اوله سن
وغلط کورمکدن نجات بوله سن (مثنوی) چون فرود آیی ازین امرودبن * کژ نماند فکرت وچشم وسخن *
این درخت بخت بینی کشته این * شاخ او بر آسمان هفتمین * چون بو امرودبندن آشغه که سن اول زمانده سنک
فکرک وچشمک وسوزک اکری قالمز بو درختی بر عظیم بخت ودولت درختی اولمش کورورسن انک شاخی آسمان هفتمین
اوزره یعنی چونکم بو مراد اولنان امرودبن که اندن مقصود درخت وجود مجازیدر چونکم اندن آشغه که سن وانی
تارک اوله سن من بعد سنک فکرک وکوزک اکری قالمز بلکه فکر صائب صاحبی اولورسن وراست بین اولمق مرتبه سن
بولورسن وصادق القول اولورسن اندنصکره بو وجود درختنی بر بخت وسعادت درختی اولمش کورورسن انک فروع
وآثارنی یدنجی قات کوکار اوزره ایرشمش مشاهده قیلورسن (مثنوی) چون فرود آیی ازو کردی جدا * مبدلش
کرداند از رحمت خدا * زین تواضع که فرود آیی خدا * راست بینی بخشد آن چشم ترا * چونکم اول درختدن
اشغه که سن اندن دور وجدا اوله سن خدای تعالی حضرتلری انی رحمت ولطفندن مبدل ایلر بو تواضعدنکه اشغه
که سن وانی تارک اوله سن خدای تعالی حضرتلری فضل ورحمتندن اول سنک وجودک درختنی تبدیل ایلر غلط
کورمکه ومنعکس صورتلر مشاهده قیلمغه سبب اولمقدن انی پاک ایدوب راست بین اولمغه وحقیقت حالی مشاهده
قیلمغه الت ایلر شو تواضع ومسکنت جهتندنکه درخت هستیدن تنزل قیلورسن وانی تارک اولورسن خدای تعالی اول
تواضعدن اوتری سنک کوزکه راست بینلک بخش ایلروسنی حقیقت بین اولمق ونفس الامری مشاهده قیلمق مرتبه سنه
واصل ایلر (مثنوی) راست بینی کر بدی آسان وزب * مصطفی کی خواستی اورا زرب * کفت بنما جزو جز وازفوق
وپست * آنچنانکه پیش تو آن جزو هست * راست بینلک اکر آسان ورایکان اولیدی حضرت مصطفی علیه
السلام اول راست بینلکی رب العالمیندن نچون استردی اول حضرت علیه السلام دعا ایدوب بویله دیدیکه ای بنم
اللهم بکا کوستر اعلادن واسفلدن جزو جزو هر شیئک حقیقتنی انجلین که اول جزو سنک قتکده اویله درکه (کما قال
علیه السلام اللهم ارنا الحق حقا وارزقنا اتباعه اللهم ارنا الباطل باطلا وارزقنا اجتنابه اللهم ارنا الاشیاء کما هی
اشیایی کما هی علیه مشاهده قیلمق آسان وقولای اولیدی اول حضرت بویله دعا قیلمزدی زیرا بحسب الظاهر چوق
باطل واردر که صورت حقده کورنمش وچوق حقیقت مظهری شیء واردر که صورت باطلده ظهور قیلمشدر اکر
انک ظاهرینه باقرسک انک حقیقتندن بی نصیب اولورسن پس حق تعالی حضرتلرندن بر حقیقت بین کوز استمک لازم
کاور وهردم بوکونه دعا وتضرع ایلمک عبده واجب اولور تا کندوذکاوفطنتنه مغرور اولمغله حالی کورمکدن
غافل اولمیه (مثنوی) بعد ازان برو بران امرودبن * که مبدل کشت وسبز از امر کن * چون درخت موسوی
شد این درخت) چون سوی موسی کشاینده ی تو رخت * پس بوندنصکره اول امرودبن اوزره عروج ایله که امر کن دن
مبدل وسبز اولدی زیرا بو درخت موسوی کبی اولدی چونکم سن رختکی موسی جانبنه چکدک

یعنی بو بنلکله واوصاف بشریه له متصف اولان وجودک درختندن زمین حقیقته آشغی ایندکدنصکره اندنصکره
تکرار اول امرودبن که وجودکدر انک اوزرینه صعود ایله زیرا اول وجود امر کن دن مبدل اولدی ولطافت وطراوت
بولدی خلاصۀ کلام اولدر که انسان بدایت حالنده شول غلط کوستریجی وبد حاللری کوسترمکه سبب اولیجی امرود
اغاجی کبیدر لابد انسان اول صفت قبیحه ایله موصوف اولان وجودندن آشغه اینوب انی ترک ایلمک لازم اولور
چونکم بر طالب تواضع ومسکنتی جهتندن صفت ذمیمه ایله متصف اولان وجودنی ترک ایلیه حق تعالی انک
وجودنی واوصافنی کمال فضل وکرمندن تبدیل ایلر که وجود حقانی واوصاف ربانی ایله موجود وموصوف اولور
اندنصکره اول وجودنک اوزرینه صعود ایلسه وعالمه اندن نظر قیلسه کج وغلط کورمیوب حقیقت حالی مشاهده
ایلر پس شول درخت وجود که ارادت الهیه دن سبز وخرم اوله ومبدل اولوب لطافت بوله اندنصکره اول وجود نورانی
وحقانی یی قبول ایتمک وانکله موجود اولمق مقبولدر زیرا بوکونه مبدل اولان وجود درختی حضرت موسی علیه
السلامه منسوب اولان ومظهر تجلی الهی اولان درخت کبی اولدی چونکم ای سالک سن رخت واسبابکی موسی
علیه السلام مشرب اولان وقلب موسوی اوزرنده سیر قیلان بر ولی کامک ومرشد فاضلک جانبنه جمله وارکی تسلیم
ایتدک یعنی چونکم سن جمله وارلغکی اکا تسلیم ایدوب انک سمتنه کتدک واکا کمالیله متابعت ایتدک سنک وجودک
درختی درخت موسوی کبی اولدی واندن انا الحق وانی انا الله نداسی ظهوره کلدی نته کیم بیورورلر (م ی) آتش او را سبز
وخرم می کند * شاخ او انی انا الله می زند * زیر ظلش جمله حاجات روا * اینچنین باشد الهی کیمیا * آتش انی سبز وخرم
ایلر انک شاخی (انی انا الله) نداسی اورر اول درخت نورانینک سایه سی التنده سنک جمله حاجتلرک روا اولور الهیه
منسوب اولان کیمیا بونک کبی اولور یعنی اندنصکره آتش تجلی الهی اول سنک درخت وجودکی لطیف وخرم ایلر انک
هر بر عضوی وجزوی انی انا الله نداسی اورر وانا الحق صداسی اندن ظهوره کلور واول مظهر تجلی الهی اولان ونورانیت
وحقانیت مرتبه سن بولان وجود درختنک سایۀ سعادتنک التنده جمیع حاجاتک روا اولور که الهی اولان کیمیا بونک کبی
مبدل اولور که اوصاف ردیه ایله موصوف اولان جسدی اخلاق حمیده صاحبی قیلور جمله بشریتی ازاله ایدوب انوار
حقه مظهر ایلر (م ی) آن منی وهستیت باشد حلال) که در وبینی صفات ذو الجلال) اول وقت سنک اول بنلکک ووارلغک
حلال اولور زیرا اول وجودکده حضرت ذو الجلالک صفاتنی کورورسن یعنی شول دمکه وجود موهومی ومجازی فانی
اوله ووجود حقانی وربانی ظهوره کله وسالک بالکلیه اوصاف الهیه ایله متصف اوله اول حینده بنلک ووارلق حلال
اولور زیرا اول وجودده ذو الجلالک صفاتنی کورورسن وصفات بشریه دن انی پاک وخالی مشاهده قیلورسن بو مرتبه ده
اولان وبنلک وغیری اوصاف مذمومه اولمز بلکه جمله اوصاف واحوال ممدوحه اولور زیرا که حقدن ظهوره کلور
(مثنوی) شد درخت کژ مقوم حق نما * اصله ثابت وفرعه فی السما * اکر درخت راست وحق اولدی اول درختک
اصلی ثابتدر وانک فرع وشاخی سماده در مقوم صیغۀ مفعول اوزره در تقویم اولنمش دیمکدر یعنی سنک وجودک
ای سالک ابتدای حالده کژ ومعوج درخت کبی ایدی بعده تعدیل الهی وتقویم مربی ایله مقوم ومستوی اولوب حق
کوستریجی اولدی وانوار الهی واسرار ربانی اندن ظهوره کلدی انک اصلی زمینده ثابت وفروع وآثاری آسمان اوزره
واصل اولمشدر سورۀ ابراهیمک اخرنده اولان (الم تر کیف ضرب الله مثلا کلمة طیبة کشجرة طیبة اصلها ثابت
وفرعها فی السماء) آیت کریمه سنه اشارت اولور تفسیری اوچنجی جلدده عاشق صدر جهان حکایه سنده ملاقات
آن عاشق سر خنده (بر فلک بر هاست زا شجار وفا) بیتنک شرحنده کچدی (مثنوی) کامدش پیغام از ان وحی مهم
که کژی بکذار اکنون فاستقم * زیرا اول مقوم اولان واستقامت مرتبه سن بولان وجود درختنه اول وحی
مهمدن پیغام کلدی بویله دیوکه اکریلکی ترک ایله الان مستقیم اول کامدش ده اولان ضمیر ماقبلنده اولان درخت
مقومه عائد اولور وتقدیر کلام بویله دیمک اولور که اول اعوجاج وانحرافدن خلاص اولان وتقویم الهی ایله مقوم اولوب
حق نما اولان وجود درختنه اول مهم ولازم اولان اشارت الهیه والهام ربانیه دن پیغام کلدی بویله دیوکه ای درخت
وجود انسانی شمدی اکریلکی ترک ایله وامر اولندیغک اوزره مستقیم اول هر انسانکه مستقیم اوله وعدالت
واستقامت مرتبه سن بوله البته اکا اشارت الهی والهام ربانی اولمینجه اولمز وهدایت الهی یر بنده یه کلمینجه
اول بنده اکریلکی ترک قیلمز پس وارث نبی اولان واستقامت مرتبه سن بولان ولیلره وصفیلره الهام الهی کلور
وشمدنصکره اکریلکی ترک ایدوب امر اولندیغک کبی استقامت ایله دیو حکم قیلور نته کیم حضرت حبیب اکرم
صلی الله علیه وسلمه حق تعالی حضرتلرندن (فاستقم کما امرت) دیو وحی الهی کلدی واول حضرت علیه السلام امر
اولندیغی اوزره استقامته سعی قیلدی وامر اولنان اوزره استقامت ایلمکی بر مرتبه صعب وعسیر بولدیکه شیبتنی

سورهٔ هودده بو استقامتك صعب وعسير اولمسندن كنايت قيلدى زيرا (فاستقم كما امرت) آيت كريمه سى سورهٔ هودده
واقع اولمشدر مرويدركه سورهٔ هود نازل اولوب بو آيت كريمه يى اول حضرت قرائت ايليوب اول كيجه ياتوب صباحه
داخل اولدقلرنده مبارك لحيه لرنده بر موبى بياض اولمش كورديلر وهود سوره سى بنى قوجه ايتدى ديمكله بوذكر اولنان
آيت كريمه ايله عمل قيلمنك عسير اولمسـنه اشارت قيلديلر وبو آيت كريمه نك تفسيرى اوچنجى جلدده جرب كردن مرد
لافى سرخنده (كهف اندر كزمحسب اى محتلم) بيتنك شرحنده مرور ايلدى (بقيهٔ قصهٔ موسى عليه السلام
(م ى) اين درخت تن عصاى موسيست * كامرش امدكه بيندازش زدست * تا ببينى خير او وشر او * بعد ازان بركير
اورا امر هو * مثلا بوتن درختى سنك يدعقلكده عصاى موسى كبيدركه اول موسى عليه السلامه امر كلديكه
اول عصايى الـكدن القا ايله تاكه انك خيرنى وشرنى كوره سن اندنصكره امر هودن انى طوت چونكم حضرت موسى
عليه السـلامه الندهكى اولان عصايى القا ايلمكه امر اولندى ايسه وتكرار ينه انى اخذ قيلمغه امر قيلندى ايسه
انسانك تنى درختى دخى عصاى موسى كبى اولدى ايسه انى دخى روح موسى عليه السلام دست تصرفندن
اولا زمين فنايه القا ايلـكه بونده اشارت اولور اندنصكره امر هودن كيروانى اخذايتكه بو قصه ده دلالت اولور
پس سالكه لازم اولان اولدركه بوتن عصاسنى اولا زمين فنايه القا ايليه تبديل اولوب حقيقى ظهوره كاوب
حيات طيبه بولدقدنصكره هويت الهيـه وارادت ربانيه دن آنى طوته تاكم كندى وقتنك موساسى
اولديغى وحضرت موسى عليه السـلامك قلبى وقدمى اوزره سير قيلديغى اكا ظاهر اوله (مثنوى) پيش از افكندن
نبود او غير چوب * چون بامرش بركرفتى كشت خوب * حضرت موسى عليـه السلام آنى القا ايلمزدن اول اول
عصا چوبدن غيرى دكل ايدى چونكم حضرت موسى عليه السـلام اول عصايى امر ايله طوتدى اول اژدر اولان
عصا خوب اولدى ديمك اولور (مثنوى) اول اوبد برك افشان بره را * كشت معجز آن كروه غره را * اول اول
عصا قوزى وقوبوندن اوترى يپراق سلكيجى ايدى اول مغرور اولان كروهه صكره عجز ويريجى اولدى حاصل كلام اولا
اول عصا دست موسى عليه السلامده برچوب ايدى اكا طيانور ايدى وغنملر ينه آغاجلردن انكله اوراق سلكر ايدى
ودخى بعض حوايجنه آنى آلت قيلورلردى اما انك سرنى وحقيقتنى بيلمزدى انكيچون حق تعالى حضرتلرى اكا
(وما تلك بيمينك ياموسى) ديو سؤال ايلدكده (قال هى عصاى اتوكأ عليها واهش بها على غنمى ولى فيها مآرب
اخرى) ديو جواب ويردى پس حق تعالى اول عصانك سر وحقيقتنى اول حضرته بيلدرمكدن اوترى القها ياموسى
ديو انى القا ايتمكه امر ايلدى پس حضرت موسى عليه السلام امر حقله زمينه انى القا ايلدكده نا كاه بر حيهٔ
عظيمه اولوب اول مغرور اولان كروه طرفنه سعى ايلدى وانلرى عاجز قيلدى (مثنوى) كشت حاكم بر سر فرعونيان
آبشان خون كرد وكف بر سر زنان * اول عصا فرعونيلرك باشى اوزره حاكم اولدى انلرك آبنى خون واللرنى
باشلرى اوزره اوريجى ايلدى كف بونده اليه سى معناسنه اولمق مناسبتدن فق بعيددر وخلاصهٔ كلام اولدركه
اول عصا الله امر يله فرعونيلرك باشى اوزره حاكم اولدى انلرك ايچـديكى آب نيلى خون ايلدى زيرا بعض روايت
بونك اوزرينه دركه حضرت موسى عليه السلام عصا ايله نيله ضرب ايليوب نيل صويى قبطيلره اولدم قان اولدى
وبونلر بو بلايى كوروب اللرنى باشلرينه اوريجى اولديلر پس عصا بونلره نيلى خون ايلمش واللرنى باشلرى اوزره اورمغه
سبب اولمش اولور وبو معنى فعلى سببنه اسناد ايلمك قبيلندن اولور (مثنوى) از مزارعشان برآمد قحط ومرك *
از ملخهايى كه مى خوردند برك * انلرك مزارعندن قحط ومرك نباتى ظاهر كلدى شول بر نوع چكركه لر جهتندن كه
انلر برك وباورى يـديلر روايت اولنوركه عصا ايله نيله اشارت ايلديلر قبطيلره قان اولدى وانلرك مزارعنـه اشارت
قيلديلر درحال وافر چكركه لر پيدا اولوب انلرك مزرعـه لرنده بتن محصولاتى واوراق واشجارى يـديلر تاكم انلرك
ميانلرنده عظيم قحط وغلا ظهوره كلدى ينه كم حق تعالى حضرتلرى بونلره ارسال ايلديكى آيات عظيمه دن سورهٔ
اعرافده خبر ويروب بيوردى (فارسلنا عليهم الطوفان والجراد والقمل والضفادع والدم آيات مفصلات الى اخره)
اكرچه اول قوم ضلالت انجامه بو قدر بليات عظيمه كلدى لكن انلر ينه متنبه ومؤمن اولميوب هر برى كفر
وضلالت مرتبه سنده قالدى (مثنوى) تا برامد بيخود از موسى دعا * چون نظر افتادش اندر منتها * كين همه اعجاز
وكوشيدن چراست * چون نخواهد اين جماعت كشت راست * حتى حضرت موسى عليـه السلامدن بيخود
وبى اختيار دعا ايلمك صادر اولدى چونكم منتهايه ونهايت كاره اول حضرتك نظرى واقع اولدى بويله ديوكه بو دوكلى
اعجاز وسعى قيلمق نيچوندر چونكم بو جماعت راست اولمق استمز يعنى موسى عليـه السلام اول كروه ضلالت قرينى
دين مبينه دعوت ايلمكدن انلرى اول مرتبه معجز اولدى ومؤمن اولملرى خصوصـنده اولقدر سعى وكوشش

قيلديكه

قيلديكه تعريف وتعبيرى قابل دكل حضرت موسى عليه السـلامدن بى اختيار بونلر حقنده بددعا ايتمك صادر
اولدى ياخود بونلرك دعوتندن اعراض وبونلرى كندى حالنه قومق خصوصنده حضرت حقه بى اختيار دعا ايلمك
حضرت موسى عليه السلامدن ظهوره كلدى شول زمانده كه اول حضرتك نظر شريفى نهايت كاره وعاقبت امره
واقع اولدى كورديكه بونلر ايمان واسلامه مستعد اولان طائفه دكللردر پس حضرت حقه دعا ايليوب ديديكه الهى
بو قدر معجزه وبو قدر سعى وكوشش نيچوندر چونكم بو جماعت ضلالت قرين راست اولمق استمزلر ودين واسلامه كلمكه
رغبت قيلمزلر پس بونلرك دينه دعوت قيلمسنده بو قدر سعيك فائده سى نه اولور (مثنوى) امر آمدكه اتباع نوح كن
ترك پايان بينى مشروح كن) زان تغافل كن كه داعى رهى * امر بلغ هست نبود آن تهى) حضرت حقدن امر كلدى
بويله ديوكه نوحه اتباع ايله مشروح اولان پايان بينلكى ترك ايله اندن تغافل ايله زيرا سـن يوله داعيسن زيرا امر بلغ
واردر تهى وخالى دكلدر يعنى چونكم حضرت موسى عليه السـلام منتهاى كاره نظر قيلدى وانلرى طريق حقه
دعوت قيلمقدن ملول اولدى وانلرك حقنده بددعا ايلمكه قصد ايلدى حق تعالى حضرتلرندن موسى عليه السـلامه
امر كلدى بويله ديوكه ياموسى امتكى حقه دعوت ايلـكده نوح پيغمبره اتباع ايله مشروح اولان پايان بينلكى ترك ايله زيرا
مرشد وهادى اولانلره حين دعوتده منتهاى كاره نظر ايلمك جائز دكلدر همانا كه منتهاى كاره نظر اولنسه البته داعى اولنه
اندن فتور كلمك مقرردر لازم كلديكه اول پايان بينلكدن تغافل قيله سن زيرا كه سن داعى طريق الهيسن وداعى طريق
الهى اولنلرك شانى اولدركه نهايت كاره ونفس الامره نظر ايلمـكده تعامى ايليه زيرا هر بر رسوله (ياايها الرسول بلغ
ما انزل اليك) ديو امر واردر بو بلغ امرى نيجه اسرار الهيه وحكم خفيه دن خالى دكلدر (مثنوى) كمترين حكمت كزين
الحاح تو * جلوه كرددآن لجاج وآن عتو * تاكه ره بنمودن واضلال حق * فاش كردد بر همه اهل فرق) ياموسى كمترين
حكمت اولدركه سنك الحاحكدن اول لجاج واول عتو جلوه ايليه تاكه حق تعالى حضرتلرينك يول كوسترمسى
واضلالى دوكلى فرقه لرك اهلى اوزره فاش اوله يعنى امر بلغ نيجه حكم حقدن خالى دكلدر ادنى حكمت اولدركه سنك
بو الحاح وابرام ايلمكلككدن اول لجاج وعناد واول عتو وفساد جلوه كر اوله وظهور قيله واصحاب هدايت اصحاب
ضلالتدن امتياز بوله حتى حق تعالينك هدايت قيلمسى واضلال ايلمسى دوكلى فرقه لرك اهلى اوزره فاش اوله وظهوره
كله بيله لركه (من يهد الله فهو المهتد ومن يضلل فلن تجد له وليا مرشدا (م ى) چونكه مقصود از وجود اظهار بود
بايدش از پند واغوا آزمود * ديو الحاح غوايت مى كند * شيخ الحاح هدايت مى كند * چونكم وجود وايجاددن
مقصود اظهار كمالات الهيه اولدى اول اظهاره پند واغوادن امتحان كركدر پس ديو غوايته الحاح ايلر شيخ هدايته
الحاح ايلر بونده خلاصهٔ كلام اولدركه چونكم بو خلقك وجودندن وايجادندن مراد * فاحببت ان اعرف فخلقت
الخلق لاعرف * حديث قدسينك مقتضا سنجه حق تعالينك اسماء وصفات مختلفه ايله بلنمسى وقدرت كامله
وحكمت بالغه سنى اظهار ايلمسيدر وظهور واظهار ميسر اولمز الا مظاهرده اضدادك ظهورى ايله پس حق سبحانه
وتعالى اسماء متقابله واوصاف متضادده ايله بو مظاهرده تجلى قيلمش وظهور ايلمشدر بو مظاهر كونينه نك بعضى مظهر
هدايت وبعضى مظهر ضلالتدر جميع انبيا عليهم السـلام واولياى كرام وبونلره تابع اولان صلحا واتقيا هدايت
مظهرلريدر وجميع شياطين واشقيا ضلالت مظهرلريدر پس حق سبحانه وتعالى هر عصرده بر مظهر هدايت اولان
پيغمبرى كوندروب اوعصرك قومنى طريق هدايته دعوت قيلدى وشيطانى دخى اول قومك اوزرينه انلرى امتحان
ايلمكدن اوترى مسلط ايدوب انلرى شيطان طريق غوايت وضلالته دعوت قيلدى پس الشيخ فى قومه كالنبى فى امته
حديث شريفنك موجبنجه هر شيخ كامل دخى كندى قومنى الحاح وابرام ايله طريق هدايته دعوت ايلدى وانك مقابلى
اولان شيطان طريق ضلالته اول قومى دعوت ايلدى انلر كه ازلده هدايته مظهر اولديلر هادى ومرشد اولان شيخه
اويديلر انلر كه ضلالت وشقاوته مظهر اولديلر مرشده تابع اولمغى قويوب شيطانه تابع اولديلر اكر حقيقته نظر اولنسه نه
شيخك النده هدايت ونه شيطانك النده ضلالت وشقاوت واردر كما قال عليه السـلام بعثت داعيا ومبلغا وليس الى من
الهدى شئ وخلق ابليس مزينا للضلال وليس اليه من الضلالة شئ رواه ابن عمر رضى الله عنهما كذا فى الجامع الصغير
(مثنوى) چون پيابى كشت ان امر شجون * نيل مى آمد سراسر جمله خون) چونكم اول امر شجون متتابع ومتوالى
اولدى نيل مبارك سراسر جمله خون كلدى شجون بونده ضم شينله شجنك جمعيدركه غم وحزن معناسنه در وشجون
شول شجره لره ديرلركه انلرك غصونى برى برينه مختلط اوله وتداخل قيله بونده بو معنى دخى جائز اولور شو اعتبارله كه
چونكم اول فروع وغصون صاحبى اولان امر پيابى اولدى دينه اما اولـكى وجه انسب اولور شو تقدير اوزره كه دينه
چونكم اول مورث غموم واحزان اولان امر متتابع اولدى نيل مبارك سرتاسر اول قبطيلره جميعا خون اولدى

مثنوی) تا بنفس خویش فرعون امدش * لابه می کردش دوتا کرده قدش * حتی فرعون بنفسه اول حضرت موسی
علیه السلامه کلدی اول حضرته تضرع ایلدی انك قدی ایکی قات اولمش یعنی کمال ضعفندن وخجالتندن منحنی
اولوب حضرت موسی علیه السلامك حضورنه کلدی وبنفسه تضرع وزاری ونیازلر قیلدی بویله دیو (م ی) کانچه ما کردیم
ای سلطان مکن * نیست مارا روی ایراد سخن * که اول فعلی که بز ایلدك ای سلطان تخت رسالت سن آنی ایله بزم
سوزیرادایلمکه یوزیمز یوقدر الطفکدن بزی مؤاخذه قیلمه (مثنوی) پاره پاره کردمت فرمان پذیر * من بعزت خو کرم
سخت مکیر * مصرع اولده کردمت لفظنده برقاچ معنی جائز اولور اولا کردمده کاف عجمی اولوب پاره پاره شوم ترا
تقدیرنده اولمق جائز در فرمان پذیرده دخی حرف ندا مقدر اولوب ای فرمان پذیر تقدیرنده اولمغه هم محتملدر بو تقدیر
اوزره معنی ای فرمان پذیر بن سکا پاره پاره اوله یم بن عزتله خو کرم بنی محکم طوتمه وثانیا کردمتك کافی عربی اولوب
فرض تقدیر اولنه وفرمان پذیر فرمان قبول ایله دیمك اوله بو تقدیر اوزره معنی یا موسی فرضا اکر بن سنی پاره پاره
ایلدمسه ده فرمان قبول ایله زیرا بن عزت وسلطنتله خوی طوتمشم بنی محکم مؤاخذه ایتمه دیمك اوله (مثنوی)
هین بجنبان لب برحمت ای امین * تا ببندد این دهانهٔ آتشین * ای کریم آکاه اول لبکی رحمتله تحریك ایله تا که بو آتشین
دهانه بغلنه فرعون حضرت موسی علیه السلامه دیدی ای کریم تیز اول اغزکی رحمت لفظیله تحریك ایله تا کم
بو آتشناك اولان اغزك بغلنه وغضبنه متعلق اولان قپو منسد اوله دیدی (مثنوی) کفت یارب میفریبد او مرا *
میفریبد او فریبیدهٔ ترا) چونکم حضرت موسی علیه السلام فرعونك کندی یه تضرعنی کوردی حق تعالی یه دعا
ایلیوب دیدی یاربی اول بنی الدادر اول فرعون سکا الدنمشی الدر بو معنی اوزره مصرع ثانیده اولان فریبیده الدانیجی
معناسنه اولور اما اسم فاعل معناسنه اولوب سنك الدایجی بنده کی الدادر دیمك دخی اولور زیرا (یخادعون الله
وهو خادعهم) آیت کریمه سنك موجبنجه خدای تعالی یه وآنك انبیاسنه مکر وخدعه یی اسناد ایلمك نصوصله
ثابت اولمشدر لکن تأویل ایدنلر حق تعالی انلرك مکر وخدعه سنه کوره جزا ویریجیدر دیمشلردر
پس بو تقدیر اوزره فریبیده اسم فاعل اولوب سنك الدایجی قوللکی الدادر دیمك جائز اولور وبو بیتله دخی بو معنایی
توضیح وتفسیر قیلور (مثنوی) بشنوم یا من دهم هم خدعه اش * تا بداند اصل را ان فرع کش * کا صل هر مکری
وحیلت پیش ماست * هرچه برخاکست اصلش از سماست * یاربی ایشیده یم وقبول ایده یم می یاخود بن دخی
اکا خدعه ویره یم می تا کم معدنی یله اول فرع چکیجی زیرا هر بر مکر وحیله نك اصلی بزم قتمزده در هر نه که
خاك اوزره وارد در انك اصلی سمادندر یعنی حضرت کلیم الله حضرت حقه مناجات ایدوب دیدی الهی بن اول
فرعونك خدعه آمیز اولان کلامنی ایشیدم وقبول ایده یمی ویاخود بن هم انك خدعه سنه کوره خدعه ویره یمی
حتی اول مکر وخدعه نك فرعنه کندی جانبنه چکیجی خدعه لرك اصلنی ومنبعنی بیله زیرا هر بر حیله ومکرك اصلی
ومعدنی بزم قتمزده در هر نه که خاك وجود انسانیه ده موجود اولمشدر انك اصلی سمای حقیقی وافلاك معنویدندر که
(ودخی یخادعون الله وهو خادعهم) آیتنك
(ومکروا ومکر الله والله خیر الماکرین) آیت کریمه سنك مقتضاسنجه
وبونلر امثالی اولان آیت کریمه نك موجبنجه حق تعالی یه وانك رسولنه استهزا وخدعه ومکر اسنادی جائزدر
لکن حق تعالینك مکر وخدعه سی خلقك مکر وخدعه سی کبی دکلدر زیرا حق تعالی حضرتلری (خیر
الماکرین) در اولیله اولیجق انسانك مکر فاسدی باطل وحق تعالینك مکری حق وراستدر بو محله لازم اولان مباحث
وکلمات اوچنجی جلدده ثلث اوله قریب ساحر بچه لر حکایتنده جادوی که حق حقست وراست بیتنك شرحنده
مرور ایلمشدر انده طلب اولنه (مثنوی) کفت حق آن سك نیرزد هم بآن * پیش سك انداز دور استخوان *
هین بجنبان آن عصا تا خاکها * وادهد هرچه ملخ کردش فنا * پس حق تعالی بیوردیکه یا موسی اول سك
اکا دخی دکمز همان کلبك اوکنه ایراقدن استخوان ات پس امدی اکاه اول اول عصایی تحریك ایله یعنی انکله
اشارت ایله تا کم خاکلر کیرو ویره هرنی کم چکرکه آنی افنا ایلدی یعنی حق تعالینك پیغمبرینه مکر ایلمسنه هم
فرعونك لیاقتی یوق ایدی بلکه بر سك طبیعت ایدی که همان مرادی کندی نفسنك حظی ایدی ولهذا حق تعالی
انك ذاتنی کلب کبی نجس عدایلیوب اکا ایراقدن استخوان ات دیو امر ایلدی واول سك طبیعتلرك حضرت موسی
علیه السلامدن مرادی بو ایدی که چکرکه لرك یدیکی مزروعاتك بدل وعوضی خاك زمیندن ینه محصوللری
ونباتلری بتوب ظهوره کله وانلر اول نعم جسمانیه یه مستغرق اوله پس حق تعالی حضرت موسی علیه السلامه
یا موسی اول عصا کی تحریك ایله تا کم خاکلر هرنی که ملخ افنا ایلدیسه آنی کیرو ادا ایلیه دیو امر ایلدی (م ی) وان ملخها
درزمان کردد سیاه * تا ببیند خلق تبدیل اله * که سببها نیست حاجت مر مرا * آن سبب بهر حجابست وغطا * اول

چکرکه فی الحال سیاه اوله تا خلق جهان تبدیل الهی یی کوره که سببلره بکا احتیاج یوقدر اول سبب همان حجاب
وپرده دن اوتریدر یعنی یا موسی عصا کی تحریك ایدوب مزارعه اشارت ایله درحال اول چکرکه لر سیاه اولوب اوله لر
واول نباتلر همان دم مزارعدن تر وتازه ظهوره کله لر اشجار برك وبار ایله تکرار مزین اوله لر تا کم اول خلق حق تعالینك
تبدیل ایتمسنی کوره لر وانك کمال قدرتنی مشاهده قیله لر زیرا اصلا بنم اسبابه احتیاجم یوقدر بلکه اول اسباب
ووسایط عامهٔ ناسه پرده وحجاب اولمقدن اوتریدر والا بن شول مرید مختارمکه (انما امره اذا اراد شیأ ان یقول له
کن فیکون) آیت کریمه سنك موجبنجه بر شیئك وجودنی که مراد ایلیم کن دیو امر ایلدکده درحال مکون اولوب
وجوده کلور (مثنوی) تا طبیعی خویش بردار وزند * تا منجم رو باستاره کند * تا منافق از حریصی بامداد * سوی
بازار اید از بیم کساد * بندکی نا کرده وناشسته روی * لقمهٔ دوزخ بکشته لقمه جوی * تا کم طبیعی اولان حکیم
کندیسنی دارویه اوره تا منجم یوزنی ستاره یه ایلیه تا منافق حریصلکندن صباح وقتنده کساد خوفندن
بازار طرفنه که بنده لك ایلمش ویوزی یومامش لقمه جوی اولان تن پرور لقمهٔ دوزخ اولمشدر طبیعیه فلاسفه دن
بر طایفه درکه بو عالمده چار طبعی مؤثر حقیقی بیلورلر ودخی هر شیئك طبیعتنی وادویه واجزانك تأثیرایدیجی وبغیر اذن
الله شفا ودوا ویریجی زعم ایدرلر ومنجمك دخی بو بر یوزنده اولان نحوست وسعادتی وصلح وجنکی ورخص
وقحطی وبعض آثاری اوضاع فلکیه وتأثیرات نجومیه دن بیلورلر وفاعل حقیقیدن غافل اولورلر وبیلمزلر که هر شیده
مؤثر حقیقی خدای تعالیدر وبر فعلی ایجاد واحداث ایلمکده الات واسبابه محتاج دکلدرنه کم بو معنایه اشارت
ایدوب بیوررلر حق تعالی موسی علیه السلام حضرتلرینه دخی امر ایدوب دیدی که یا موسی بر شیئی ایجاد ایلمکده
بنم وسایط واسبابه احتیاجم یوقدر بلکه اول اسباب وآلات محجوب اولنلره حجاب اولمق ایچون ظهوره کلمشدر
تا کم طبیعی اولنلر کندیلرنی دارو وعلاجه اوره لر وتأثیری وشفایی اندن کوره لر ودخی منجم اولنلر هم یوزلرینی کواکب
ونجومه ایلیه لر وبو جهانده اولان تأثیراتی نجومك خاصیاتندن بیله لر وبنم هر شیده مؤثر حقیقی اولدیغمدن
غافل اوله لر ومنافق هم کسب معاشه حریص اولدیغندن صباح وقتنده حق تعالینك خالقیتنه ورازقیتنه ایمان
کتورمیوب اسبابنك کسادی قورقوسندن بازاره که شول حالتده که حق تعالی یه بنده لك ایتمش والنی ویوزنی
یویوب آبدست المامش اوله بو حالت اوزره لقمه جوی اولان کمسه جهنم لقمه سی اولمشدر منافق اول کمسه یه دیرلرکه
قلبی بی ایمان وصورتی مسلمان اوله پس بر کمسه مسلمان شکلنده اولسه وباطنی حق تعالینك رزاقیتنه ایمان قیلمسه
(ومامن دابة فی الارض الا علی الله رزقها) آیت کریمه سنك موجبنجه بر یوزنده اولان جمیع ذی روحك رزقنی
ویرن اول ایدیکنه مصدق اولمسه بلکه حق تعالی یه اعتمادندن کندی اسبابنه اعتمادی زیاده اولسه اول کمسه
منافقلردن اولور باخصوص که نماز قیلمدین وآبدست المدین اول لقمه جوی اولمغه وکساد قورقوسندن کسب قیلمغه
مشغول اوله انك ترك فرایض وواجبات ایدوب نفسنك مقتضاسنه اشتغال قیلمسی وخداوندنك امرنی قویوب هواسنه
اویمسی هم منافق اولمسنه دلالت ایلر (مثنوی) آکل وماکول آمد جان عام * همچو آن برهٔ چرنده از حطام * لاجرم
عوامك جانی آکل وماکول کلدی مثلا اول حطام وکیادن اوتلایجی قوزی کبی یعنی عوامك جانی فی المثل شول
قوزی کبیدرکه قوری اوتدن وکیاه ونباتدن اکل ایدوب تن پرور اولور وجسمنی بسلیوب غدالردن استدیکنی اکل قیلور
ولکن عاقبت بر کون مأکول اولور (مثنوی) میچرد آن بره وقصاب شاد * کو برای ماچرد برك مراد) مثلا اول
قوزی اوتلر حال بوکه قصاب شاد اولور بویله دیو که اول بره برك مرادی بزم ایچون اوتلر یعنی هر بارکه قوزی اوتلیوب
تن پرور اولدقجه قصاب اول قوزی برکی بزم ایچون اوتلار دیو شاد ومسرور اولور (مثنوی) کار دوزخ میکنی
درخوردنی * بهر او خود را تو فربه می کنی * اکل وشربده دوزخك کارنی ایلرسن کندیکی اول دوزخدن اوتری فربه
ایلرسن یعنی ای اکل وشربه حریص اولان کمسه سن یمکلك وقتنده دوزخك ایشنی ایلرسن شول اعتبار ایله که اول دوزخ
غدایه نیجه طویمیوب (هل من مزید) نعره سنی اوررسه سن دخی انك کبی غدایه طویمیوب انك کبی کار ایلرسن وخود
یمکلکده وایچمکلکده انکچون کار ایلرسن اول دوزخدن اوتری کندیکی بسلروسمز ایلرسن (یأکلون کما تأکل
الانعام والنار مثوی لهم) آیت کریمه سنك موجبنجه بهایم کبی ینلردن اولورسن پس جهنمی کندیکه مقام قیلورسن
شول کمسه که یمکده وایچمکده الاهی ذکر قیلمیه ویمکدن وایچمکدن مرادهم بدنی الله تعالینك طاعتنه قوت
بولمقدن اوتری اولمیه بلکه یمسی وایچمسی مجرد حظ نفسندن اوتری اوله اول کمسه یمکده وایچمکده دوزخ ایچون
کار ایلر وکندوبی جهنم ایچون بسلر (مثنوی) کار خود کن روزیٔ حکمت بچر * تا شود فربه دل با کروفر
کندی کارکی ایله علم وحکمت رزقنی اوتله تا کم کروفرله اولان قلبك فربه اوله یعنی ای تن کارنه مشغول اولان کمسه

کندی کارلرایله علم و عملدن حاصل اولان غدای روحی اوتله تا کم کوفرله اولان کوکل قوی اوله وقدرت وطاقت
بوله (مثنوی) خوردن تن مانع این خوردنست) جان چو بازرگان وتن چون رهزنست) جسم وتننك ييمسی بو حکمت
رزقنك ييمسنه مانعدر مثلا جان بازرگان کبی وتن رهزن کبیدر یعنی جان حکمت رزقنی کسب ایدوب بازرگان کبی
اندن نیجه زاد ومتاع جمع ایلر وتن اکل وشربه میل ومحبت قیلمغله انك بولان اوروب جمع ایلدیکی اذواق وارزاقی غارت
ایدر (م ی) شمع تاجر آنکهست افروخته * که بود رهزن چو هیزم سوخته (تاجرك شمعی اول زمان یانمش واویانمش
اولور که رهزن وحرامی اودون کبی یانمش اوله یعنی مادامکه تن رهزنك شهوات ومقتضاتی نارشوقله یانمیه جان
بازرگانك مشعلهٔ ایمانی وچراغ ایقانی منور اولمز دیمك اولور (م ی) که تو آن هوشی وباقی هوش پوش * خویشتن را
کم مکن یاوه مکوش * که سن فی الحقیقه اول هوشسن وباقی عضولرك وجزولرك هوش پوشدر پس کندیکی
ضایع ایله ویاوه بیره سعی قیلمه یعنی سن همان اعضا وبدن دکلسن بلکه اول هوش واندیشه سن که بو جسم
وتنده مدبرسن پس کندیکی یورمه وبیهوده بیره سعی قیلمه که بدن ایچون مشغول اولوب عقلی ترك ایلك کندویی
یوروب یاوه بیره سعی قیلمقدر (مثنوی) دانکه هر شهوت چو خمرست وچو بنك * پردهٔ هوشست وعاقل زوست دنك
بونی بیل که مثلا هر شهوت وآرزو خمر وبنك کبیدر عقل وهوشك پرده سیدر وعاقل اندن دنك وحیراندر
خمره انکیچون خمر دیدیلر که عقلی ستر ایلیوب انك تدبیر وتدارکنی اورتر پس هر نه کم عقلك تدبیر وتدارکنی اورتوب
حقیقتی کورمکدن مانع اولورسه اول دخی بر نوع خمر اولور پس هر نه قدر شهوت نفسانیه وار ایسه بویله بیل که بنك
وخمر کبیدر زیرا عقلی محیر وادراکی ساتر اولور واکا پرده اولوب تدبیر وتدارکندن منع قیلور وعاقل اندن واله
وحیران اولور پس شهوت بنك وخمره بکزه مش اولور (مثنوی) خمر تنها نیست سرمستی هوش) هرچه شهوانیست
بند چشم وکوش) زیرا خمر تنها هوشك سرمستلکی دکلدر هر نه که شهوانیدر چشم وکوشی باغلر یعنی همان
خمر هوشی وکوشی سرمست ایدوب اورتمز بلکه هر نه کم شهوانیدر چشم وکوشی باغلر وحقیقت حالی کورمکدن
وایشتمکدن منع ایلر (مثنوی) آن بلیس از خمر خوردن دور بود * مست بود او از تکبر وز جحود * مثلا اول ابلیس خمر
ایچمکدن دور ایدی اول ابلیس تکبر ایکدن وانکاردن مست ایدی یعنی اول ابلیس باده ایچمکدن بعید ایدی ولکن کبر
وانانیتندن وانکار ونخوتندن سرخوش ایدی اول اجلدن کندویی آدمدن خیرلو زعم ایلدی وحق تعالی یه (فیما
اغویتنی * دیو بالمواجهه سویلدی (مثنوی) مست آن باشد که او بیند که نیست * زر نماید انچه مس وآهنیست *
فی الحقیقه مست اول کمسه اولور که انی کورر که یوقدر مثلا اول نسنه که مس وآهندر اکا زر کورر یعنی
من حیث المعنی مست اولان اول کمسه درکه یوق اولان نسنه یی وار کورر واول نسنه که مس وآهن کبی حقیردر
اکا زر کبی شریف کورر نور الحاصل هر شیئی حقیقتی اوزره کماهی علیه مشاهده قیلمغه قادر اوله من (مثنوی)
این سخن پایان ندارد موسیا * لب بجنبان تا برون روید گیا * بو سوز پایان طوتمز ای موسی لبکی دبرت تا کم گیاه
ونبات بته یعنی حق تعالی حضرت موسی علیه السلامه دیدی ای موسی بو سوزه پایان یوقدر همان لبکی دعا ایله که
تحریك ایله تا کم مزارعدن نباتلر واکنلر بتوب ظهوره کله (مثنوی) همچنان کرد و هم اندر دم زمین * سبز کشت
از سنبل وحب سمین * حضرت موسی علیه السلام هم انجلاین ایلدی اول دمده زمین سنبلدن وحب سمیندن سبز
اولدی یعنی حضرت موسی علیه السلام حق تعالی بیوردیغی کبی ایلدی همان اول دمده زمین سنبل
وسنبله دن وایری دانه لردن سبز اولوب طولدی (م ی) اندر افتادند در لوت آن نفر * قحط دیده مرده از جوع البقر
پس اول نفر لوت وبوته دوشدیلر زیرا قحط کورمش وجوع البقردن اولمش ایدیلر جوع البقر صغرا چلغی
دیمکدر لکن بر مرضك اسمیدرکه اکا مبتلا اولان کندی طویدیغنی بیلمز یعنی اول نفر قحط کورمشلر وصغر
آچلغندن اولمشلر ایدی چونکم اول نعمتك کثرتنی کوردیلر لوت وبوت ییمکه مشغول اولدیلر (مثنوی) چند روزی
سیر خوردند از عطا * آن دمی وآدمی وچارپا * اول عطادن نیجه کون طویجه ییدیلر اول دمه منسوب اولان
ودخی آدمی ودخی درت ایقلو حیوانات آن دمیدن مراد نفخهٔ حقه منسوب اولان مؤمنلردر وحضرت موسی علیه
السلامك نفس شریفندن ایمان قبول ایلین سبطیلردر وآدمیدن مراد مجرد انسان شکلنده اولان کمسه لردر وخلاصهٔ
کلام اول جمیع خلایق اکر حیوان واکر انسان واکر مؤمن واکر کافر واکر منافق هر نه ایسه بر قاج کون طویجه
ییدیلر (مثنوی) چون شکم پرکشت وبرنعمت زدند * وان ضرورت رفت وپس طاغی شدند * چونکم شکم
پر اولدی وبونلر کندیلرنی نعمته اوردیلر واول ضرورت کتدی پس طاغی اولدیلر پس باء عربیله زیاده معناسنه
اولمق دخی جائزدر یعنی چونکم بونلرك قارنی طولدی وکندیلرنی نعمته اوردیلر واول احتیاج وضرورت کتدی

زیاده

زیاده طاغی اولدیلر زیرا (ان الانسان لیطغی ان رآه استغنی) آیت کریمه سنك موجبنجه هر بار که انسان کندی نفسنی
مستغنی کورسه طاغی اولور ودخی (ولو بسط الله الرزق لعباده لبغوا فی الارض) آیت کریمه سنك مقتضاسی اوزره
اکر حق تعالی بعض قوانه رزقی بسط ایلسه بر یوزنده باغی اولور (مثنوی) نفس فرعونست هین سیرش مکن *
تا نیارد یاد آن کفر کهن * بی تف آتش نکردد نفس خوب * تا نشد آهن چو اخکر هین مکوب * پس ای غافل نفس
اماره فرعون کبیدر آکاه اول آنی سیر وپر ایلمه تا اول اسکی کفرندن یاد کتورمیه زیرا آتشك حرارتیسز نفس خوب
اولمز مثلا آهن آتشدن اخکر کبی اولمیه زنهار آنی دوکمه یعنی بو نفس انسانی نعمت وراحت بولدقجه عتو وطغیانی
زیاده اولدیغی جهتدن فرعون کبیدر لازم کلدیکه آکاه اولوب آنی سیر ایلمیه سن تا کم باطننده مضمر اولان اسکی کفرنی
یاد قیلمیه وطاغی وعاصی اولمیه پس کرکدر که انك باشندن عصای زجر ومنعی اکسك قیلمیه سن اکر عصای زجری اکا
اورمز سك اژدر اولوب صکره سنی هلاك قیلور (کما قیل (بیت) فرعون نفسك ان لم تلق حین عصی * له عصی الزجر
اضحی وهی ثعبان * الحاصل ریاضت ومجاعت آتشنك حرارتی اولمینجه نفس خوب ولطیف اولمز وبی آتش ریاضت
انك اصلاحنه سعی قیلان آنك اصلاحنه قادر اولمز کم مشهور مثلدر که صوغوق دمور دوکمك مفید اولمز پس مادامکه
دمور آتش ایچره اخکر کبی محمر اولمیه آنی دوکمه (مثنوی) بی مجاعت نیست تن جنبش کنان * آهن سردیست
می کوبی بدان * تن مجاعتسز جنبش ایدیجی دکلدر اکر بی مجاعت حرکت ایلیه سن دیرسن که بر صوغوق دمور در
دوکرسن بیل یعنی مادامکه بدن طوق اوله حق یولنده حرکت ایدیجی اولمز اکر قارنی طوق ایکن حضور قلبله طاعت
وعبادته حرکت ایلیه سن دیرسن که بر صووق دمور دوکك کبیدر بونی صحیح بیل (مثنوی) کر بکرید ور بنالد زار زار
او نخواهد شد مسلمان هوشدار * او چو فرعونست در قحط آنچنان * پیش موسی سر نهد لابه کنان * فرضا اول نفس
ظالم ضرورت زماننده وبلا ومحن اواننده زار زار اکر آغلیه واکر ناله ایدوب فریاد ایلیه اول مسلمان اولمق استمز عقل
طوت اول نفس اماره فی المثل فرعون کبیدر قحط زماننده انجلاین لابه ایدیجی اولدیغی حالده موسی علیه السلامك
قتنده باش قور وبلا ومحنته مبتلا اولدیغی کبی حق تعالی یه واکا خلیفه اولان انبیاء علیهم السلام واولیای کرامه
اطاعت وانقیاد قیلور (مثنوی) چونکه مستغنی شد او طاغی شود * خر چو بار انداخت اسکیزه زند * پس فراموشش
شود چون رفت پیش * کار او زان آه وزاریهای خویش * چونکم اول نفس مستغنی اولدی طاغی اولور نته کم (ان
الانسان لیطغی ان رآه استغنی) آیت کریمه سی بو معنایه شهادت قیلور مثلا خر چونکم یوکن آتسه دیپه اورر اسکیزه
بو کلمه که دیرلر بونده دیپه اورمق معناسی مراد اولور پس نفسه لایق اولان بلا ودشوار اتنده اولمقدر زیرا نفس
دشوارلقدن قورتلسه طاغی اولور وخر ثقل باردن قورتلسه دیپه لر اورر پس اول نفسه فراموش اولور چونکم اول
نفسك کاری کندینك اول آه وزاریلکی مرتبه سندن ایلر وکتدی یعنی چونکم اول نفسك آه وزاریلکلری
مرتبه سندن ایشی ایلرو کیده ونعمت وراحت ذوقنه کندویی مشتغل ایده اکا بلا زماننده اولان ناله وانین وکریه
وحنین اونودیلور واول حالتی ناسی اولور پس بو معنالی تفهیمدن اوتری بو بر قاچ بیتی مثل موقعنده ایراد ایدوب بیوررلر
(مثنوی) سالها مردی که در شهری بود * یك زمانکه چشم در خوابی رود * شهر دیکر بیند او پر نیك وبد * هیچ
در یادش نیاید شهر خود * مثلا نیجه ییللر بر مرد که بر شهرده اوله بر زمانکه انك کوزی بر خوابه کیده اول مرد رؤیاسنده
نیك وبدله پر بر آخر شهر کورر هیچ کندینك شهری انك یادنه کلمز نفس دخی بونك کبیدر نیجه ییللر بر مرتبه ده
بلا ومحنتله بیدار اولسه وریاضت وفلاکتلر ایچره آه وزاریلکلر قیلسه همان دمکه بر ساعت راحت بولسه
واستراحت ایدوب نوم غفلته وارسه اول کی مرتبه ده اولان کار وکردار ودشوار وبار هر نه ایسه انك خاطرندن کیدر
نته کم نومه وارن کمسه دخی نیجه ییللر ساکن اولدیغی وقرار قیلدیغی شهری برانده فراموش ایدر (مثنوی)
که من آنجا بوده ام این شهر نو * نیست آن من در اینجا ام کرو * که بن اول شهرده نیجه ییللر اولمشم بو رؤیاده کوردیکم
یکی شهر بنم لایقم دکلدر بن بونده کرو وعاریتم کیروبو بنم کوزمدن زائل اولور وبنم وجودم کندی وطنمه اشتغال قیلور
دیمز وانی اوله بیلمز (مثنوی) بل چنان داند که خود پیوسته او * هم درین شهرش بدست ابداع وخو * بلکه
انجلاین بیلور که خود پیوسته ومتصل اول مرد هم بو شهرده اولمشدر انك ابداع وخویی یعنی اول مرد دائم انجلاین
بیلور که همان واقعه ده کوردیکی شهر نوده ایجادی وخویی واعتیادی اولمشدر وکویا همان آنده نشو ونما بولمشدر
انکیچون کندی شهرنی فراموش قیلمشدر چونکم بر کمسه مجرد بران خوابه وارمغله نیجه ییللر کندینك ساکن
اولدیغی شهری اونتمق مقرر اوله (مثنوی) چه عجب کر روح موطنهای خویش * که بدستش مسکن ومیلاد پیش *
می نیارد یاد کین دنیا چو خواب * می فرو پوشد چو اختر را سحاب * عجب دکلدر اکر روح کندینك موطنلرنی که

اول موطنلر کندینک مسکنی ومحل ولادتی اولمشدر یادکتورمیه بویله دیوکه بودنیا خواب کبی اول وطنلری اورتر
اختری سحاب اورتدیکی کبی یعنی برمرد نیجه ییللر برشهرده طورسه وانده طوغوب انده نشو ونما بولسه برآن
خوابه وارمغله آنی فراموش ایلدیکی مقرر اولیجق عجب دکلدر که روح کندینک ازلدن مسکن ومولدی اولان
موطنلرنی خاطرنه کتورمیوب ویاد قیلمیه زیرا بودنیا نوم کبی اول وطنلری اورتر سحاب اخترلری اورتدیکی کبی
چونکم برکسه عالم ارواحدن ایریلوب بوعالمه کلدکده وخواب غفلته مبتلا اولدقده اول ازلی اولان مقاملری
ومسیرهلری خاطرندن کیدر وانک قلبی همان بوحلم نایم کبی اولان دنیانک صور خالیهسنه تعلق ومحبت ایدر هم
عجب اولمز (مثنوی) خاصه چندین شهرهارا کوفته * کردها ازدرکش اونارو فته * اجتهادکرم ناکرده که تا * دل شود
صاف وبیند ماجرا * خصوصا که روح بونده کلنجه نیجه شهرلر دوکمشدر انک ادراکی یوزندن بولک توزلری هنوز
سوپرلمشدر بودنیایه کلدکده کرمیله اجتهاد ایلمشدر که تا قلبی صافی اوله وماجرایی کوره یعنی روح انسانی اول
ازلده اولان موطنلرنی ترک ایدوب اوتدیغندن ماعدا اول عالمدن بوعالمه کلنجیهدک خاصة بوقدر مراتب ومنازل
معنوی وصوریی یای روحانیتله دوکوب کچمش وکاوب بوعالم شهادتده صدر انسانیهده ظهورایتمشدر هنوز انک
وجه ادراکندن اول کلدیکی یولک غبارلری سوپرلمش وانک درک شهودی زنکار ماسوادن پاک اولمشدر وبونشئه
انسانیهده ایکن سالک راه حق اولوب برقوی اجتهاد دخی ایلمشدر که انک قلبی غبار تعلقات فانیهدن صاف اوله
وزنکار ماسوادن جلا بوله ومرتبهٔ حقیقتدن جدا اولوب انسانیته کلنجیهدک نقدر احوال واقع اولدیسه بالکلیه
آنی کوره وماجرایه نظر ایرکوره (مثنوی) سر برون آرد دلش از بخش راز * اول وآخر بیبند چشم باز * اول روح
انسانی راز بخشندن باشنی طشره کتوره کوزی آچق اوله اول وآخری کوره بخش بونده سوراخ معناسنهدر یعنی
اول روح بودنیایه کلدکده قوی اجتهادی ایلدی تاکم قلبی غبار ماسوادن صاف اوله ومن اوله الی آخره واقع
ماجرایی مشاهده قیلهبوسوراخ رازدن باش طشره کتوره کوزی آچق اولدیغی حالده افتتاح وجودی وانتهای
وجودی کوره اولدن مراد کندی وجودینک ودخی جمیع وجودک ابتداسیدر وآخردن مراد انک کندی وجودینک
ودخی جمیع موجوداتک انتهاسی اولور برانسانک روحی مبدأ ومعادی بیلمکه اولا بصر بصیرتندن غبار ماسوا
بالکلیه زائل اولوب قلب کوزی حق نوریله کشاده ومنور اولمق لازمدر اندنصکره راز واسرار پنجرهسندن انک قلبی عالم
غیبه باش چقروب نظر ایلمک واجب اولور تاکم حقیقت حالی کورمکه قادر اوله واولنی وآخرنی بیله وکلدیکی مرتبهلری
وکیده جکی منزللری مشاهده قیله پس اول اطوار ومنازلک که روح انسانی انی سیر قیلمشدر ابتداسندن انتهاسنهدک
بیان ایلمکه شروع ایدوب بیوررلر (اطوار ومنازل خلقت آدمی از ابتدا) بوسرخ شریف آدمینک بدنینک ابتداء
خلقتنک منزللرینک وطورلرینک بیاننده در (مثنوی) آمده اول باقلیم جماد * وز جمادی در نباتی اوفتاد * روح
انسانی اول جماد اقلیمنه کلمشدر وجماداتلکدن نباتلکه دوشدی انسانک روحینک مبدأ ازلیدن ایریلوب طور ابعد طور
منازل روحانیهیی کچوب اقلیم جماده کلنجیهدک دلکه نبات وحیوان مرتبهلرنی کچوب مادرندن تولد قیلنجیهدک
نقدر مراحل ومنازل سیر ایلدیسه ابتدای مثنویده (کز نیستان تا مرا ببریدهاند) بیتنک شرحنده مرور ایلمشدر
آنده طلب اولنه چونکم روح مبدأ حقیقیدن ایریلوب بوقدر منازل ومراتبی سیر ایلدکدنصکره بوعالم صورته
کلدکده اولا جماد اقلیمنه کلمشدر که مرادندن خاکدر واول خاکدن اسم ربک تجلی وتأثیریله نباتات بتوب اول روح
جماد مرتبهسندن نبات مرتبهسنه کلدی (مثنوی) سالها اندر نباتی عمر کرد * وز جمادی یاد ناورد از نبرد * نیجه
ییللر نباتلکده عمر ایلدی واول حالده جمادلکدن یاد کتورمدی جنک ونبردن یعنی اول روح نیجه زمان نباتلک
مرتبهسنده دیرلدی ونشو ونما بولدی وجمادلک مرتبهسندن یادنه کتورمدی سبز وطبیعیسندنکه نباتک طبعی
جمادک طبعنک ضدیدر ماپینلرنده طبعا ضدیت وجنک اولدیغندن اوتری اول مرتبهیی یادنه کتورمدی وکندینک
نشو ونماسنه مقید اولدی (مثنوی) وز نباتی چون بحیوانی فتاد * نامدش حال نباتی هیچ یاد * ونباتلق مرتبهسنده
روح انسانی چونکه حیوانلغه دوشدی پس نباتلق حالی هیچ انک یادنه کلمدی یعنی نباتلق مرتبهسندن چونکم
حیوانات آنی اکل ایتمکله حیوانلق مرتبهسنه کلدی ولحم وپوست حاصل قیلوب ذی روح اولدی حتی اشرف
حیوانات انساندر انسانیت مرتبهسنه کلوب حیوان ناطق اوله اول مرتبهده نباتلق حالی هیچ انک خاطرنه کلمز
زیرا هر برمرتبهیه که کله اول مرتبهنک حکمیله مقید اولوردی واول واصل اولدیغی مرتبهنک حکمی مرور
ایلدیکی مرتبهلرک احوالنی کورمکدن آنی منع قیلور (مثنوی) جز همان میلی که دارد سوی آن * خاصه
دروقت بهار وضیمران * همچو میل کودکان با مادران * سر میل خود نداند در لبان * همان برمیلدن غیری که

اول نبات جانبنه طوتار خصوصا بهار وضیمران وقتنده یعنی چونکم روح انسانی نباتلق مرتبهسندن تقدیر الهی
ومدد ربانی ایله حیوانلق مرتبهسنه کلدی وانسانلق مرتبهسنی بولدی نباتلق مرتبهسنک حالی انک طبعنده
قالمدی الا شول برمیل قالدیکه اول نبات جانبنه انک طبعی وخاطری اول میلی طوتر علی الخصوص بهار وقتنده
وسنبل وضیمر انک ظهوری زماننده طبیعت اول نبات جانبنه وخضروات سیرنه میل کلی ایله میل ایلر مثلا اطفال
وکودکانک مادرلرینه میل ومحبتی کبی کندیلرینک پستان ولبانه اولان میل ومحبتلرینک سرنی بیلمز لبان بونده
کسر لام ایله درخاصة عورت سودنه دینور ورضاع معناسنه دخی کلور یعنی انسانک روح حیوانیهسنک نباتات
وخضرواته میل قیلمسی اطفالک مادرلرینه اولان میلی کبیدر ولکن اطفال کندیلرک مادرلرینک سودنه
اولان میلنک سرنی وحقیقتنی بیلمزلر انک سری اولدر که رحم مادرده اولان جنین ایچون حق تعالی مادرک درونده
برقانی اکا غدا ایدرمادامکه جنین بطن مادرده ساکن اولدقچه اول قانی غدا ایدینور انادن طوغوب بودنیایه کله
اول رحم مادرده غدا ایدندیکی قان الله اذنیله ممه جانبنه کلوب همان دمکه ممهیه داخل اوله تبدیل اولوب سود
اولورتهکم بونک تحقیقی جلد ثانینک ابتدا بیتلرنده مرور ایلمشدر پس طفل آناسنک سودینه میل ایلر لکن انک سرنی
وحقیقتنی بیلمز که اوسود اکا قبل التولد رحم مادرده ایکن قان شکلنده غدا اولمشدی انک شیر مادره میل
ایلدیکنک سری بودر (مثنوی) همچو میل مفرط هر نو مرید * سوی آن پیر جوان بخت مجید * مثلا هر نومریدک
میل مفرطی کبی اول جوان بخت مجید اولان پیرک جانبنه یعنی کودکارک مادرلرینه اولان میل ومحبتی هر نومریدک
جوان بخت وشریف وعالی اولان شیخک جانبنه اولان افراط میلی کبیدر تهکم طفل مادرینک سودندن حظ الور
وغدا الوب لذت بولور کذلک مرید نو دخی مربیسینک علم پرسودندن حظ الوب غدای روحانی حاصل قیلور (م ی)
جزو عقل این از آن عقل کلست * جنبش این سایه زان شاخ کلست * سایهاش فانی شود آخر درو) پس بداند سر میل
وجست وجو * زیرا بو مریدک عقل جزویسی اول عقل کلدندر بوسایهنک جنبشی اول کل شاخندندر اول کل
شاخنک سایهسی آخر الامر انده فانی اولور پس اول زمان سایه کندینک شاخ جانبنه اولان میلنک وجست
وجوینک سرنی بیلور عقل جزویدن مراد مریدک عقلیدر وعقل کلدن مراد پیر کاملک عقلیدر ومریدک عقل جزویسی
تابع اولدیغی جهتدن فی المثل سایه کبیدر وشیخ کاملک عقلی متبوع اولدیغی حیثیتدن برکل آغاجی کبیدر نتهکم شمس
مرتبهٔ اعتداله کلسه سایه انک وجودنده محو لولور کذلک پیر کاملک عقلی مرتبهٔ اعتداله کلوب مریدک وجودنه
نوربخش اولدقده انک سایه کبی اولان عقلی انک وجودنده محو وفانی اولور اندنصکره بیلور که کندی وجودنده اولان
میلک وجست وجوینک سر وحقیقتی نه ایمش خلاصهٔ کلام وتوضیح مرام بویله دیمک اولور که هر شول مریدک پیر مجید
جانبنه افراط میلی ومحبتی انکیچون اولور که بو مریدک جزؤ عقلی اول کلدن مستفاد اولمش ونشو ونما بولمشدر بومریدک
سایه کبی اولان عقلنک جنبش وحرکتی اول کل آغاجی اولان عقل کاملک جنبش وحرکتندندر زیرا مادامکه برشخص
حرکت ایلمسه انک ظلی دخی حرکت ایلمز البته هر حالده سایه شخصه تابعدر پس عقل جزوی دخی عقل کامل وکلی یه
حرکات وسکناتده تابعدر عاقبة الامر اول شاخ کل کبی اولان عقل کلک سایهسی انک وجودنده فانی اولور وبرمرتبهیه
ایرر که مریدک عقل جزویسی شیخک عقلی کلیسنک حکمنده محو وجود قیلور اندنصکره حقیقتله کندینک میلی
طلبنک سرنی بیلور که البته هر جزوک کندی کلنه مائل اولدیغی واصلنی طلب قیلدیغنی اول حینده مشاهده قیلور
(م ی) سایهٔ شاخ درخت ای نیکبخت * کی بجنبد کر نجنبد این درخت * زیرا شاخ درختک سایهسی ای نیکبخت
نچون حرکت ایلرا کر درخت حرکت ایلمیه یعنی چونکم درخت وشاخ حرکت قیلمدقچه سایه دخی حرکت ایلمدیکی
مقرر ومحقق اولیجق معلوم اولور که شاخ کل کبی اولان کامل طریق الهیده حرکت قیلمدقچه اکا تابع اولان مریدک سایه
کبی اولان عقلی دخی حرکت قیلمغه قادر اولمز هر خصوصده نومریدک عقلی شیخ کاملک عقلنه سایه کبی تابع ومحتاج
کرکدر تاکم کماله ایره واول دخی کاملیت مرتبهسنی بوله پس مناسبتله بومعارفی ادا ایلدکدنصکره ینه انسانک مراتب
ومنازلنک بیاننه شروع ایدوب بیوررلر (م ی) باز از حیوان سوی انسانیش * میکشید آن خالقی که دانیش) همچنین
اقلیم تا اقلیم رفت * تا شدا کنون عاقل ودانا وزفت) کبر واول روح انسانی طور حیواندن انسانلق جانبنه چکدی
اول خالق بیچونکه انی سن بیلورسن الحاصل بوتخلیل اقلیمدن کندی حتی شمدی کلوب عاقل وعالم وبیوک اولدی
یعنی نکرار حکیم مطلق حیوانیت مرتبهسندن انسانک روحنی انسانیت جانبنه جذب ایلدی اول خالق که سن آنی
بیلورسن چونکم انسان مرتبهسنه کلدی برمرتبهدن برمرتبهیه انتقال قیلدی مثلا طفولیت
مرتبهسندن بلوغه یتدی اندنصکره شبابت مرتبهسنه اندنصکره کهولت مرتبهسنه اندنصکره شیخوخت

مرتبه‌سنه ایرشدی حتی عاقل اولدی وعالم اولدی وشیخ کبیر اولدی وانسان عاقل ودانا اولنجیه دك نیجه اقلیمدن نقل
قیلور ونیجه مرتبه ونیجه منزللردن کچوب حتی عاقل ودانا اولور (مثنوی) عقلهای اولینش یاد نیست) هم ازین
عقلش تحول کردنیست) تا رهد زین عقل پرحرص وطلب) صد هزاران عقل بیند بوالعجب) پس اکا اولکی عقللرنی
یاد ایلمك بو قدر بو عقلدن هم اکا تحول ایلمكلك واردر تا بو حرص وطلب ایله پر ومملو اولان عقلدن قورتلور اندنصکره
صد هزاران بوالعجب عقل کورر یعنی چونکم انسان طورا بعد طور نیجه اقلیمی کچوب عاقل ودانا اولمق مرتبه‌سنه
کله اکا اولکی عقللرنی تذکر ایلمك دکه حالده واقع اولمز زیرا عقل معاشك لوازم مقتضاسنه برمرتبه اشتغال
ایلرکه اوایل حالده اولان عقللرنی وادراکارنی اونودر چونکم انسان طورا بعد طور سیردن وتحولدن خالی دکلدر
هم بو عقل معاشدن عاقبت اکا نقل وتحول ایلمكلك مقرردر حتی بو پرحرص اولان وپرطلب اولان عقل معاشدن
قورتلور اندنصکره نیجه یوز بیك عجایب وغرایب صاحبی عقللر مشاهده ایلرکه مراتب عقوله نهایت یوقدر
عقل معاشدن کچدکدنصکره اول مظهر العجایب اولان عقوللری مشاهده ایلر (مثنوی) گرچه خفته گشت
وشد ناسی زپیش * کی گذارندش دران نسیان خویش * باز از آن خوابش به بیداری کشند * که کند بر حال عالم
ریشخند * اگرچه روح آدمی بونده کمال ایله خفته اولدی ومقدم اولان مرتبه‌لرنی وعقللرنی اونودیجی اولدی لیکن
انی کندی غفلت ونسیانده قوین قورلر البته کیرو آنی او خواب غفلتدن بیدارلغه چکرلرکه خلق عالمك ریشی
اوزره ریشخند ایلر خلاصهٔ کلام بویله دیمك اولور که اگرچه انسانك روحی مرتبهٔ انسانیته کلنجکه خواب
غفلتله خفته اولوب مقدم اولان مراتب احوالنی اونتدی ایسه آنی اول کندینك نسیانده قوین قورلر نه کم اولکی
مرتبه‌لرنده قومیوب نیجه مرتبه‌لره کتوردیلر پس کیرو اول خواب غفلت ونوم بشریتدن هم یقظهٔ معنوی
وانتباه حقیقی جانبنه چکرلر ونوم بشریتی اندن ازاله ایدرلر برمرتبه بیدار اولور که عالمك صقالنه کولیجی اولور صقاله
کولیجی اولمق وجه عالمده ظهور ایلین احوالی تمسخر قیلمقدن واستهزا ایلمکدن عبارت اولور وعالمك ریشنه نه کونه تمسخر
ایلدیکی بو بیتلردن معلوم اولور (مثنوی) که چه غم بود آنچه می خوردم بخواب * چون فراموشم شد احوال صواب
چون ندانستم که آن غم واعتلال * فعل خوابست وفریبست وخیال * عالمك ریشنه بو کونه ریشخند ایلرکه نه غم
وغصه ایدی اول نسنه که انی خواب ورؤیاده ییدم نیچون احوال صواب بکا فراموش اولدی نیچون بیلمدم اول غم
واعتلال فعل خوابدر وفریب وخیالدر یعنی (الناس نیام فاذا ماتوا انتبهوا) حدیث شریفنك موجبنجه شول
دمکه انسان اوله اکا کمال انتباه حاصل اولور وبو دنیاده کوردیکی احوال اکا خیالات منامیه کبی کلور اول دمده
بویله دیرکه عجبا نه غم وغصه ایدی اول نسنه که دنیاده خواب غفلتده ایکن بن آنی ییدم وبکا احوال صواب وروز
حساب نه عجب فراموش اولدی بن بو یوم حقیقی نه عجب ناسی اولمشم وخواب وخیال کبی اولان دنیا کارنه اشتغال
قیلمشم نیچون دنیاده ایکن بیلمدمکه اول چکدیکم غم وکوردیکم مرض واعتلال نومك فعلیدر وخدعه وخیالدر
(مثنوی) همچنان دنیا که حلم نایمست * خفته پندارد که این خود دایمست * انجلین که دنیا حلم نایمدر لیکن نائم
وخفته ظن ایلرکه بو خود دائمدر حلم حانك ضمه‌سیله نایمك کوردیکی خیالاته دیرلر یعنی نایم بیدار اولدقده منامنده
کوردیکی خیال نیجه ایسه دنیا هم نایمك کوردیکی خیال کبیدر نته‌کم جابر بن عبد الله رضی الله عنه حضرتلری
بو حدیث شریفی روایت ایدرلر (قال کنت عند النبی صلی الله علیه وسلم اذ جاءه رجل ابیض الوجه وعلیه ثیاب بیض
فقال السلام علیك یا رسول الله قال علیه السلام وعلیك السلام ورحمة الله فقال ما الدنیا قال علیه السلام الدنیا
کحلم النائم فقال فکیف یکون الرجل فیها قال علیه السلام متشمر کطالب القافلة وقال فکم القرار فیها قال علیه السلام
کقدر تخلف المتخلف عن القافلة فقال فکم ما بین الدنیا والاخرة قال علیه السلام غمضة عین فذهب الرجل فقال
علیه السلام هذا جبرائیل اتاکم لیزهدکم عن الدنیا ویرغبکم فی الاخرة) اگرچه دنیا بویله حلم نایم کبیدر لکن بو دنیاده
خفته وغافل اولان کمسه آنی دائم صانور (مثنوی) تا برآید ناگهان صبح اجل) وارهد از ظلمات ظن ودغل) خنده‌اش
گیرد از آن غمهای خویش) چون ببیند مستقر وجای خویش) تا بر کون ناگهان اجل صبحی ظاهر اولور اول غافل
ظن ودغل ظلمتندن قورتلور کندینك اول غم وغصه‌لرندن آنی خنده طوتار یعنی دنیاده بیهوده یره غم وغصه
چکدیکنه کولر چونکم کندینك قرارکاهنی ویرنی کوره یعنی بو عالمدن رحلت ایدوب مقر حقیقی ومقام اصلیسنه
واصل اولدقده وروز آخرت ظهوره کلدکده واکا یقظهٔ تام حاصل اولدقده کندینك دنیاده بعض کار ایچون غم وغصه
چکدیکنه پشیمان اولور وخنده قیلور (مثنوی) هرچه تو در خواب بینی نیك وبد * روز محشر یك بیك پیدا شود * حاصل
کلام هر نه شی که نیك وبددن خواب دنیاده سن کورورسن محشر کونی بر بر پیدا اولور یعنی دنیاده کوردیکك صور خیالیه

اکر ایو اولسون واکر کتو اولسون روز محشرده انك جزاسی ظاهر اولور (فمن یعمل مثقال ذرة خیرا یره ومن یعمل
مثقال ذرة شرا یره) آیت کریمه‌سی بو معنایه شهادت قیلور (مثنوی) آنچه کردی اندرین خواب جهان * گرددت هنگام
بیداری عیان * اول نسنه یکه بو جهان اویقوسنده ایلدك بیدارلك وقتنده سکا عیان اولور یعنی عالم دنیاده هرنه
کار وعمل ایلدکسه یوم آخرتده انتباه حقیقی حاصل اولدقده ایشلدیکك کارك جمله‌سی سکا عیان اولور انلرك حقیقتنی
اول حینده مشاهده قیلورسن (مثنوی) تا نپنداری که این بد کردنیست) اندرین خواب وترا تعبیر نیست) بلکه
ان خنده بود گریه وزفیر) روز تعبیر ای ستمگر بر اسیر) تا ظن ایلمیه‌سنکه بو بد وقبیح اولان فعلی بو خواب دنیا ایچره
ایلمکلك واردر وسکا تعبیر یوقدر یعنی هرنه قباحتی که سن بو خواب دنیاده ایشلرسن روز آخرتده سنکیچون اول فعلك
نیك وبد هرنه ایسه تعبیری واردر سن ظن ایلمه که انك تعبیری اولمیه بو دنیاده اول خنده گریه وزفیر اولور تعبیر کونی
ای اسیر وفقیر اوزره ستم ایدیجی کمسه یعنی بو دنیانك اکثر احوالی روز آخرتده عکسنه تعبیر اولنور مثلا بو دنیاده
برکمسه خندان اولسه روز قیامتده گریه وناله ایلمکله تعبیر قیلنور وبو دنیاده چوق غم چکن مؤمن آخرتده شاد
اولمسنه اشارت اولور (م ی) گریه ودرد وغم وزاری خود * شادمانی دان به بیداری خود) ای دریده پوستین یوسفان
گرگ برخیزی از آن خواب گران * گشته گرگان یك بیك خوهای تو * میدرانند از غضب اعضای تو) بو دنیاده اولان
گریه ودرد وغم وزارلك بیدارلغك وقتنده شادمانلق بیل یعنی اولوب بیدار اولدقدنصکره بو دنیاده چکدیکك
آلام وشدایدك شادلکه وسرور وصفایه مبدل اولور اگر ظلم وستمدن فراغت ایده مزسك هر قنقی صفت قبیحه سکا
غالب ایسه اول صورت اوزره حشر اولمق سکا محقق اولور پس ای یوسفلرك پوستینی یرتمش اول گران وثقیل خوابدن گرگ
قالقرسن زیرا سنك خویلرك بربر قورتلر اولمشدر وخشم وغضبدن سنك اعضاکی یرتارلر یعنی حق تعالینك مقبول
ومحبوب اولان بنده‌لرینك پوستینی یرتن وعرض وناموسلرنی یقن ظالم اول جانب بشریتدن بیدار اولدیغك وقتده
قورت صورتنده قالقرسن بو دنیاده سنك خویلرك هربری قورتلر اولمشدر ونیجه کمسه‌لره اذا وجفا قیلمشدر آخر الامر
روز حشرده اول خویلرك قورتلر صورتنه تمثل ایلیوب سنك عضولریکی یرتارلر (مثنوی) خون نخسپد بعد
مرگت در قصاص * تو مگو که مردم ویابم خلاص * این قصاص نقد حیلت سازیست * پیش زخم آن
قصاص این بازیست * قصاصده اولدکدنصکره خون اویومز سن دیمه که اولورم وعذابدن وقصاص اخرویدن
خلاص بولورم بو دنیاده نقد اولان قصاص حیلت سازلقدر اول قصاص اخروینك زخمی قتنده بو نقد اولان قصاص
بازیدر یعنی ای قاتل وخونی اولان ظالم اگر سن بغیر حق برکسه‌یی قتل ایلیه‌سن سنی دخی انکیچون قصاص ایلمکده
اولدرسه‌لر سنك قصاصده مقتول اولدیغکدنصکره اول مظلومك قانی اویومز ومجرد دنیاده سکا قصاص اولمغله انك
خونی سنك گردنکدن ساقط اولمز سن دیمه که بن بو دنیاده قصاص اولندقده اولورم وروز جزاده قصاص اخرویدن خلاص
اولورم بلکه بو دنیاده سنی اولدرسه‌لر وقصاص ایلسه‌لر آخرتده هم اول مظلوم سندن قانی دعوا ایلدکده ینه سکا قصاص
اخروی اولمق مقرردر اگر سن دیرسنکه یا بو دنیاده نقد اولان قصاص اول مقتولك خوننه معادل اولمیجق نیچوندر
بو قصاص نقد انتظام عالمدن اوتری حیله دوز بجیلکدر که (ولکم فی القصاص حیاة) موجبنجه هر قاتله قصاص اولنمغله
سائر کمسه‌لر اندن عبرت پذیر اولوب قتلدن اجتناب ایدرلر پس خلقك حیاتنه اول قصاص سبب اولور وعالم انتظام
بولور پس بو دنیاده اولان قصاص نفی قتلدن اوتری حیله سازلق اولور وقاتلدن اگر مقتول اولان مظلوم قانی دعوا ایلرسه
آخرتده بر قصاص اولور که بو دنیاده اولان قصاص اکا نسبت لعب وبازی اولور (م ی) زین لعب خوانده‌ست دنیا را خدا
کین جزا لعبست پیش آن جزا * کاین جزا تسکین جنگ وفتنه ایست * آن چو اخصاست واین چون ختنه ایست
سورهٔ حدیدده اولان آیت کریمه‌یه اشارتدر (اعلموا انما الحیوة الدنیا) بیلیکز ای طالبان دنیا تحقیق بو دنیانك عیش
ونوش وحیاتی (لعب) بازیچه‌در (ولهو) ورنج بیهوده‌در که صاحبنی مقصود بالذاتدن الهاایدر (وزینة) ودخی زینتدر
ملابس حسنه ومطاعم نفیسه ومراکب بهیه ومنازل رفیعه کبی (وتفاخر بینکم) ومفاخرتدر ما بینکزده نسبله وجاه
ومنصبله (وتکاثر فی الاموال والاولاد * ودخی اموال واولادده تکاثردر وسورهٔ عنکبوتك آخرنده بیورورلر که (وما هذه
الحیوة الدنیا الا لعب ولهو وان الدار الاخرة لهی الحیوان لو کانوا یعلمون) معنی انکیچون لعب دیدی حق تعالی
بو دنیانك کارنه که بو دنیانك هر حالی یعنی اگر نعمتی واگر نقمتی واگر ریاستی واگر سیاستی اول دنیانك بلا وصفاسی قتنده
لعب ولهو کبیدر نته‌کم بو حدیث ابو هریره رضی الله عنه‌دن مرویدر (ان نارکم هذه جزء من سبعین جزءا من نار جهنم
معنای بیتین شریفین اولدرکه خدای تعالی بو اجلدن دنیایه لعب اوقومشدر زیرا بو جزا اول جزانك قتنده لعبدر
بو جزا جنگ وفتنه‌نك تسکینیدر واول جزا اخصا کبیدر وبو جزا سنت ایتمك کبیدر برکسه‌یی سنت ایتمکدر یعنی

الت جماعت باشنده اولان لحم زائدی قطع ایلمکدر واخصا برادملك خایه لرنی كسوب بودامقدر پس بو دنیانك عذابی
فی المثل بركسه یی سنت ایتمك كبی اولور ودخی خصمانك جنكنی وفتنه سنی دفع وتسكین ایلمكدن اوتری اولور اما آخرتك
جزاسی بركسه یی اینه ملك وخصمیتینی اخراج ایلمك كبی اولور پس بو جزا ایله اول جزانك مابیننده اولان فرق مثلا
بركسه یی اویونجقده اوغلنجقلر قصاص رنكنده لعبله قصاص ایلملری كبیدر كه قصاص حقیقی دكل اما آخرتك قصاصی
قصاص حقیقیدر ولهذا حق تعالی (وماهذه الحیوة الدنیا الالعب ولهو) بیورمشدر پس بو ظالملر وخونخوار اولان
ستمكارلر جهنم زبانیلرندن اوتری كندیلرین بسلرلر واكل حرام ایدوب معاصی اشلمكله كندیلرینی خلق دوزخ ایچون
فربه ایلرلر (در بیان آنكه خلق دوزخ كرسنكانند وناله اند با حق تعالی كه روزیهای مارا فربه كردان وزود بما برسان كه مارا
صبر نماند) بو سرخ شریف انك بیاننده دركه دوزخك خلقی یعنی زبانیلر وكلاب دوزخ واندهٔ اولان حیات وعقارب
كرسنه لردر وحق تعالی یه ناله ایدیجیلر دربو یله دیو كه الهی بزم روزی وغدالر یمزی سمز ایله وتیز بزه ایرشدر زیرا بزم
صبرمز قالمدی (مثنوی) این سخن پایان ندارد موسیا) هین رها كن آن خرانرا در كیا * بوذ كراولنان سوز نهایت طوتمز
ای موسی آكاه اول بو حیوان طبیعتلری وخرسیرتلری مرعی وكیاهده ترك ایله یعنی فرعون وفرعونیلر كه فی المثل
خرلردر قو بو دنیا مرعاسنده اوتلسونلر وتمتع ایلسونلر (مثنوی) تاهمه زان خوش علف فربه شوند) هین كه كركانند مارا
خشم مند) تا جمله سی اول خوش علفدن فربه اوله لر آكاه اولكه بزم دوزخده خشملو قوردلر یمز واردر یعنی قوردلر
شكلنده غلاظ وشداد شول عذاب ملكلری واردركه انلرنه امر اولنديلرسه ایشلرلر واول خرلر ایچون دیش بیلرلر (م ی)
نالهٔ كركان خود را موقنیم * این خرانرا طعمهٔ ایشان كنیم) كندی قوردلریمزك ناله وفریادنه موقنز بو خرلری بیز انلره
طعمه ایلرز یعنی اكر بزم دوزخده اولان قوردلریمزك آواز وناله سنی بو خلق عالم استماع ایلمزلر وموقن اولمزلر ایسه بز انلرك
ناله سنی بی شك استماع ایله رز وایقان قیلورز وبو خرلری عاقبة الامر آنلره غدا ایلرز (مثنوی) این خرانرا كیمیای
خوش دمی * از لب تو خواست كردن آدمی * تو بسی كردی بدعوت لطف وجود * آن خرانرا طالع وروزی نبود *
ای موسی سنك لبكدن برخوش نفس كیمیاسی بو خرلری آدمی ایلمك استدی لكن بونلر آدم اولمدیلر سن بونلری حقه
دعوت ایتمكله چوق لطف وجود ایلدك لكن اول خرلرك طالعی ونصیبی اولمدی خلاصهٔ كلام سنك لب شریفكدن
ودهان لطیفكدن صدور ایلین كیمیا كبی برخوش دم بو حمارلری آدم ایلمك استدی وسن بونلری انسان مرتبه سنه
كورمكه وایمان وعرفان دولتنه یتورمكه دعوت ایتمكله بونلره چوق لطف واحسان ایلدك ولكن بو خرلرك طالعی
اولمدی واول دولت بونلره میسر كلمدی (مثنوی) پس فرو پوشان لحاف نعمتی * تا بردشان زود خواب غفلتی *
تا چو بجهند ازچنین خواب این رده * شمع مرده باشد وساقی شده * پس ای موسی انلره نعمته منسوب اولان لحافی
اورت تا كم انلری فوری برخواب غفلت ایلتسه تا كم بو جماعت بونك كبی خوابدن صچرایه لر شمع سونمش وساقی كتمش
اوله رده خطك سطرنه ودخی صفنه دیرلر بونده جماعت معناسی ویر یلور یعنی بوتن پرور اولان قوملك اوزرینه نعمت
لحافنی اورت وحلاوت ولذتی بونلر اوزره بسط ایت تا كم بونلری علی الفور خواب غفلت اخذ ایلیه وبونلر نیجه مدت
اول لحاف نعمتك التنده یاتوب نوم غفلته مستغرق اوله لر وحقیقت حالی كورمكدن غافل اوله لر حتی بونك كبی
خواب غفلتدن بو جماعت چونكم قالقه لر واولوم بونلرك كوزلرنی اچوب بیدار اوله لر اول زمانده استعدادلری شمعی
مرده وساقی اولان پیغمبری ومرشدی كتمش كوره یاخود شمعدن مراد نور وسرور قلب وساقیدن مراد
فیض الهی اوله بو تقدیر اوزره معنی شول دمكه اوله لر وخواب غفلت كیدوب بیدار اوله لر كوره لر كه قلبلرینك شمعی
سونمش وروحلرینه ساقی اولان فیض الهی كتمش وبونلردن ذوقی ونشئه سنی قطع ایتمش پس ظلمت قبرده وظلمات
قیامتده قاله لر وروحلرینه برقوت ولذت ویریجی اولمیوب عذاب الیمه مبتلا اوله لر (مثنوی) داشت طغیانشان ترا
درحیرتی * پس بنوشند ازجزاهم حسرتی * تا كه عدل ما قدم بیرون نهد (در جزاهر زشت را در خور دهد) انلرك طغیان
وعصیانی سنی حیرتده طوتدی پس بونلر جزادن هم برعظیم حسرت ایچرلر بو معناده قابلدركه دینه پس بونلر جزاهم دن
برعظیم حسرت ایچه لر یعنی جزاهم قولیله اشارت اولنان اهل جنتك نعمتلرندن بونلر حسرت ییه لر حق تعالی
حضرتلری سورهٔ انسانده اهل بیت حقنده (وجزاهم بما صبروا جنة وحریرا) آیت كریمه سنده بیوردی بونده مراد جمله
اهل جنته ویریلان جزا اولوب پس بو قوم ضلالت قرین جزاهم قولیله اشارت اولنان جنت وحریری كوروب اندن
زیاده حسرت نوش ایده لر دیمك اولور حتی بزم عدلمز قدمی طشره قو یه یعنی سرعدلمز ظهوره كه جزاده هرزشته لایق
اولانی ویره یعنی مقتضای عدل اولدركه هركسه لایقنی ویره وهرحقی مستحقنه ایركوره چونكم مؤمنلره لایق اولان
دین وطاعته صبر ایلدكاری سببیله نعمت وجنتدر انلره آنی ویره وعاصی وطاغی اولانلره عصیان وطغیانلری سببیله

لایق اولان حسرت ونقمتدر انلره دخی آنی ویره وهر بری یوم حسرتده (یا حسرتا علی مافرطت فی جنب الله) دیو
حسرتنی كندی یه دعوت قیلور (مثنوی) كان شهی كه می ندید ندیش فاش * بود با ایشان نهان اندر معاش) زیرا اول
برشاهی كه انلر آنی فاش كورمدیلر حال بو كه حیات معاشده اول شاه آنلره نهانده بیله ایدی شاهدن مراد بونده خدای
تعالی در (وهو معكم اینما كنتم) آیت كریمه سنك موجبنجه الله تبارك وتعالی هرمكانده وهرحالده انسانله بیله در پس
انسان یوم قیامت اولدقده وحقیقت ظهوره كلدكده كندیلره اقرب من حبل الورید اولان شاهی شول كمسه لر كه
دنیاده ظاهر واشكار امشاهده قیلمدیلر كه اول منزه اولان پادشاه انلرله حیاتده ومعاشده (من حیث الباطن بیله
ایدی كه هرنه یسه لرانك ارادت وقدرتیله برلردی ونه ایچسه لر انك ارادت وقدرتیله ایچرلر وانك اذنیله ریان اولورلردی
والحاصل هركارده وهرحالده انسان حقدن ایرودكلدر چونكم آنی بو دنیاده مشاهده قیلمیه لر وانكله آشنا اولمیه لر
آخرتده كندیلرله بیله اولان پادشاه بونلره عیان اولدقده حسرت وندامتلریله لر وای حیف ودریغ بزه دیه لر (مثنوی)
چون خرد با تست مشرف برتنت * كرچه زو قاصر بود این دیدنت * نیست قاصر دیدن او ای فلان * از سكون
وجنبشت در امتحان * چونكم خرد سنكله بیله در سنك تنك اوزره مرتبهٔ اعلادن نظر ایدیجیدر اكرچه آنی سنك
ادراك ایلمكدن بو كورمكلكك وادراك ایلمكلكك قاصردر اما اول عقلك كورمكلكی ای كمسه قاصر دكلدر سنك
سكونكدن وحركتكدن امتحان وقتنده بو بیتلر مثلدر مقدم اولان بیتك معناسنی توضیحدن اوتری یعنی شاه
حقیقت هرحالده انسانله بیله در وانسانك جمیع احوالنه بصیر وعلیمدر اما اكثر انسان اندن غافلدر نته كم كندی عقلنك
كندویه كمال قربی وارایكن اندن غافل اولور مثلا عقل چونكم سنكله هرحالده بیله درو سنك تنك اوزره قریب
ومطلعدر اكرچه سنك بو كورمكلكك اول عقلك مشاهده سندن غافل وقاصردر لیكن اول عقل سنی كورمكلكدن
ای فلان كمسه اصلا قاصر دكلدر سنك حركاتكدن وسكناتكدن سنی امتحان ایلمك وقتنده وتجربه قیلمق زماننده اول
غافل دكلدر (م ی) چه عجب كر خالق آن عقل نیز) با تو باشد چون نه ئی تو مستجیز * پس نه عجب یعنی دكلدر اكر اول عقلك
خالقی اولان پادشاه دخی هرحالده سنكله بیله اوله سن نیچون مستجیز دكاسن مستجیز جائز قیلیجی دیمكدر یعنی چونكم
عقلك هرحالده سنكله اولدیغنی جائز كوره سن خالق عقلك هرحالده سنكله بیله اولدیغنی نیچون جائز كورمیه سن
باخصوصكه (وهو معكم اینما كنتم) آیت كریمه سنده بیوردی (ولقد خلقنا الانسان ونعلم ماتوسوس به نفسه ونحن
اقرب الیه من حبل الورید) آیت كریمه سنده وكتاب مبیننده بزه خبر ویردی ودخی (واعلموا ان الله یحول بین المرء
وقلبه) دیو عقلدن وفكردن انسانه اقرب اولدیغنه بو آیت كریمه ایله اخبار ایلدی (مثنوی) ازخرد غافل شود بربد تند *
بعد ازان عقلش ملامت می كند * تو شدی غافل زعقلت عقل نی * كز حضورستش ملامت كردنی) مثلا بركسه خرددن
غافل اولور قباحت اوزره طولنوراندنصكره عقل آنی ملامت ایلر حال بو كه سن عقلدن غافل اولدك اما عقل سندن
غافل دكلدركه اول عقلك حضورندندر ملامت ایتمكلكی یعنی اول كمسه كه عقلندن غافل اولور ونفسنك
مقتضاسی اوزره بركار قبیح اوزره طولنوراندنصكره انك عقلی انی ملامت ایدر بویله دیو كه بو كاری نامعقول اشلدك
عقلدن خارج وضع ایلدك بو سفاهت ودیوانه لكدر پس معلوم اولدیكه بعض زمانده سن كندی عقلكدن غافل
اولورسن ولكن عقل سندن غافل اولمز زیرا اول عقلك سنی ملامت ایلمسی هرحالده سنكله حاضر اولدیغندندر اكر سنكله
حاضر اولمیدی اول كاربدی بیلمزدی وسكا تأدیب قیلمزدی نته كم بیوررلر (مثنوی) كر نبودی حاضر وغافل بدی
در ملامت كی ترا سیلی زدی * ور ازو غافل نبودی نفس تو * كی چنان كردی جنون ونفس تو * اكر عقل دائم
سنكله بیله حاضر اولمیدی وغافل اولیدی ملامتده سكا قفن برسله اورردی یعنی اكر اول سنكله هرحالده بیله اولمیدی
سكا ملامت ایتمكده توبیخ سله سنی اورمزدی واكر سنك نفسك اندن غافل اولمیدی پس سن انجلین جنون ونفس قفن
ایلردك نفس حرارت معناسنه كلور ودخی صولوغان مرضنه دیرلر كه ضیق صدردن حاصل اولور بونده مقتضای
نفسانیه وكرمیت جسمانیه مراد اولنمق محله ملایمدر ومضاف اولمق جائزدر نته كم مضاف اولمدیغی اوزره معنی ویرلدی
اما كسر ایله مضاف اوقنسه دخی جائز اولور بو تقدیر اوزره جنون كردی فعلنك فاعلی اولور ونفس توانك اوزرینه
معطوف اولور تقدیر كلام بویله دیمك اولوركه اكر اول عقلدن سنك نفسك غافل اولمیدی سنك جنونك وسنك كرمیت
نفسانیه لك قفن بویله فعل قبیح ایلردی (مثنوی) پس تو وعقلت چو اصطرلاب بود * زین بدانی قرب خورشید وجود *
قرب بیچونست عقلت را بتو * نیست چپ وراست و پس یا پیش رو * پس سن وسنك عقلك اصطرلاب كبیدر
بوندن خورشید وجودك قربنی بیلورسن سنك علاقه كك سكا قربی بیچوندر آنك قربی وسكا اتصالی صولده وصاغده
وكیروده ویاخود یوزاوكنده دكلدر اصطرلاب شول ربع دائره یه دیرلر كه انكله آفتابك انخفاض وارتفاع وقرب وبعدی

وبعض خواص وآثاری بیلنور وظهوره کلور پس ای انسان سن منجم معنوی کبی سن وسنك عقلك اصطرلاب کبیدر که بو عقل اصطرلابندن خورشید وجودك قرب وبعدنی بیلورسن وآنك سکا قرب وبعدی نه جهتدن ایدیکنه واقف وعارف اولورسن سنك عقلك سکا قربی بیچون وبی چکونه درونه سکا داخل ونه سندن خارجدرونه سکا متصل ونه سندن منفصلدر نه صاغ یانکده ونه صول یانکده ونه اوکگده ونه آردکده ونه فوقکده ونه تحتکده در بلکه شش جهاتدن ماعدا انك سکا برنوع قربی واردر که کیفیت وکمیتدن مبرا ومعرادر (مثنوی) قرب بیچون چون نباشد شاه را * که نیابد بحث عقل آن راه را * پس خالق عقل اولان شاه حقیقینك انسانه اولان قربی بیچونی نیچون اولمیه که عقلك بحثی اول یولی بولمیه یعنی حق تعالی حضرتلرینك انسانه برنوع بیچون قربی واردر که عقلك بحثی وفهمی اول قربه یول بولمز ونه کونه ایدیکنی ادراك قیلمز مکر شول عقل یول بولوروا اول قربی ادراك قیلور که نور هدایتله منور اوله وحق تعالی انی کندینك قربنی بیلمکه عالم قیله (مثنوی) نیست آن جنبش که در اصبع تراست * پیش اصبع یا پس یا چپ وراست * وقت بیداری قرینش میشود * از چه ره می آید اندر اصبعت * کاصبعت بی او ندارد منفعت * مثلا اول جنبش وحرکت که سنك پرماغکده واردر اول پرماغك اوکنده یا انك اردنده یا صولنده یا صاغنده دکلدر یعنی اصابعده اولان حرکات روحك اثری وخاصیتیدر که انلرك برجهتندن حاصل اولور اول حرکات کورمز میسنکه مرك وخواب وقتنده اول پرماقدن کیدر بیدارلق وقتنده ینه اول پرماغه وسائر اعضایه قریب اولورسنك پرماغکه اول حرکت نه یولدن کلور ونه جهتدن قریب وقرین اولور که سنك پرماغك اول جنبش وحرکتسز منفعت طوتمز حرکت غیر معقوله روحك اثر یدر وحرکت معقوله عقلك اثریدر پس عقل وروحك ثرلرینك برجهت معینه سی اولمیجق مؤثر اولان عقل وروحك وجودلرنی بی جهات بیل وبونلرك وجودنده تدبیر وتدارکی خلق ایلین پادشاهك قربنی وتصرفنی دخی بیچون وبی چکونه بیل (مثنوی) نور چشم ومردمك در دیده ات * از چه ره آید بغیر شش جهت * مردمکك وچشمك نوری سنك کوز یکه شش جهتدن غیری نه یولدن کلور کوزك نوری دخی مرك وقتنده وخواب وقتنده کیدوب بیدار اولدقده ینه کوزه کلور لکن شش جهاتك برندن کلمز بلکه راه معنویدن کلوروسن بیدار اولدقده اول واسطه ایله مبصراتی ادراك قیلورسن اکر خوابده اولسك وکوزلرك کشاده اولسه الوان واشکال کورمکه قادر اوله مزسن معلوم اولدیکه اول کوزك نوری روح روانله کیدر ینه روح روانله بدنه کلوب کندی محلنده قرار ایدر ایکن اول نورك دخی چشمه تعلقی وکلمسی بیچون وبی چکونه در (مثنوی) عالم خلقست با سوی جهات * بی جهت دان عالم امر وصفات * بی جهت دان عالم امر ای صنم * بی جهت تر باشد آمر لاجرم * عالم خلق سوی جهاتله در اما عالم امر وصفاتی بی جهت بیل عالم امری بی جهت بیل ای محبوب ومخدوم لاجرم آمر بی جهت تر اولور آمر اسم فاعلدر عالم امر عالم ارواحه دیرلر واکا عالم ملکوت دخی دیرلر عالم خلق عالم صورته دیرلر وبوکا عالم اجسام وعالم شهادت دخی دیرلر حاصل کلام وخلاصهٔ مرام بو عالم صورت جانب وجهاتله درکه شش جهاتدن خالی دکلدر البته بو عالم شهادتده برشی ظهور ایلسه برجانبدن ظهور ایلر اما عالم ملکوتی ودخی عالم جبروتی بی جهات بیل که آنده جوانب وجهات متصور اولمز ای محبوب ومخدوم اولان کمسه محصل عالم امری بی جهات بیل چونکم عالم امر بی جهات اولدیغی مقرر اوله آمر اولان خدا زیاده جهاتسز وکیفیات وکمیاتسز اولور وعالم امر وعالم خلق همان انکچون اولور واول خدا بو ایکی عالمده همیشه کیف مایشاء تصرف قیلور (الا له الخلق والامر تبارك الله رب العالمین) ینه بو معنایه اشارت اولور (فسبحان الذی بیده ملکوت کل شیء والیه ترجعون) قولی دخی بو معنایه دلالت قیلور هر شیئك ملکوتی انك قبضهٔ قدرتنده در وهیچ برشیء آنك ید قدرتندن خالی دکل لکن انك هر شیئه تعلقی معنویدر شش جهات اعتباریله دکلدر (مثنوی) بی جهت بد عقل وعلام البیان * عقل تر از عقل وجان تر هم زجان * بی تعلق نیست مخلوقی بدو * آن تعلق هست بی چون ای عمو) عقل بی جهت اولدی وعلام البیان عقلدن عقلتردر وجاندن جانتردر یعنی چونکم عقل جهاتسز اولدی پس اول نطق وبیانه زیاده عالم اولان خدا عقلدن زیاده جهتسز وجاندن زیاده لطیفدر عقلتر از عقل دیمك نیجه وجوهله عقل مرتبه سندن منزه ومقدسدر وجاندن جانتردر دیمك جاندن الطف واعلی در دیمکی افاده قیلور اول خدایه هیچ برمخلوق تعلقسز دکلدر هر مخلوقك ملکوتی انك ید قدرتنده در لکن اول تعلق ای عمی بی چون وبی چکونه در حق تعالینك اشیایه واشیانك حق تعالی یه اولان تعلقی شو جهتندر دیمك ممکن دکلدر (مثنوی) زانکه فصل ووصل نبود در روان * غیر فصل ووصل نندیشد کمان * غیر فصل ووصل پی برازدلیل) ایك پی بردن بنشاند علیل) زیرا اورواجده فصل ووصل اولمز فصل ووصلدن غیری کمان واندیشه ایلمز فصلدن ووصلدن غیری دایلدن ایرایلت لیکن دایلدن

ووصلدن وفصلدن غیری مرتبه یه ایرایلتمك علیلی تسکین ایلمز یعنی هر مخلوقك خدای تعالی یه اولان تعلقی بیچوندر باخصوصکه روح روانك اکا تعلق ایلمسی وکذلك جسمه دخی تعلق ایلمسی بیچوندر زیرا امر رب اولان روانك حقه تعلق ایلمسنده فصل ووصل یوقدر وکذلك جسمه دخی تعلق ایلمسنده وصل وفصل اولمز لکن وهم وظن همان وصل وفصل اندیشه ایلراندن غیری تصور واندیشه ایلمزودیر که البته روح بدنه یا متصلدر ویا خود منفصلدر یا اکا داخلدر ویا اندن خارجدر اکر بر عقل کامل اکا دیسه نه اکا متصلدر ونه اندن منفصلدر بلکه انك بدنه علاقه سی وکذلك حضرت حقه علاقه سی بیچون وبی چکونه در بو خصوصده وهم وکمان حیران اولور چونکم فصل ووصل همان کمان واندیشه ایلرامش لازم کلدیکه بر مرشد دلیلدن فصلدن ووصلدن غیری مرتبه یه ایرایلات که اول بلا فصل وبلا وصل مرشدك علمیله روحی وخدایی بیلمکدر ولیکن بر دلیلك ارشادی ایله روی خدایی بیلمکه ایرایلتمك طالبك تشنه لکنی وحرارتنی تسکین ایلمز زیرا مجرد دلیلك علمیله عالم اولمق تقلیددن خالی دکلدر تقلیدله اولان علم ایسه درونه شفا ویرمز بلکه درونه شفا ویرن علم کشف ویقینله اولان علمدر پس اکر روحی وخدایی وعقلی وسائر امور غیبیه یی ایلتمك استرایسك وهم وظنی ترك ایلیوب بر مرشده تابع اول واندن علم یقین استفاده قیل اندنصکره کشف وعیان مرتبه سنه واصل اوله کورتاکم بو ذکر اولنان معانی شریفه نك حقیقتلری سنك معلومك اوله (مثنوی) بی نهایی می برار دوری ز اصل) تا رله مر دیت آرد سوی وصل) این تعلق را خرد چون پی برد * بسته فصلست ووصلست این خرد اکر اصلدن دور ایسك بیانی اکا یرایلت بعض نسخه ده از دوری ز اصل واقع اولمشدر شارحلر اکا اعتماد ایدوب معنایی اصلدن اولان ایراقلقدن متصل ایرایلت دیو بیرمشلردر لکن اوالکی نسخه واولکی وجه اصح واقوادر تا مردلك عرقی سنی وصل جانبنه کتوره بو تعلقه عقل نیجه یول ایلتور زیرا بو عقل جزوی فصل ووصله مقیددر خلاصهٔ کلام اولدرکه اکر سن اصلدن ومقام وصلدن دور ایسك علی التوالی اول مرتبهٔ اصلی جانبنه ایرایلت تاکم رجولیت طمری سنی وصل حقیقی جانبنه کتوره وسنی عرق مردیت حقیقت مرتبه سنه یتوره حق تعالینك ارواح واجسامه اولان تعلقنه وکذلك ارواح وعقولك حضرت حقه واجسامه اولان تعلقنه عقل معاش نچن ایرایلتور یعنی عقل معاش بونلری ادراك ایلمکه قادر اوله مز انکچون بکه بو عقل جزوی فصل ووصلك مقیدیدر پس فصل ووصله مقید اولان عقل بی کم اولان معنایی نیجه بیلور ونوجهله ادراك قیلور (مثنوی) زین وصیت کرد ما را مصطفی * بحث کم جویید در ذات خدا * حضرت مصطفی علیه السلام حضرتلری بو اجلدن بیزه وصیت ایلدی حضرت خدانك ذات شریفنده بحث طلب ایلمیکز (کما قال علیه السلام تفکروا فی کل شیء ولا تفکروا فی ذات الله) رواه ابن عباس وقال ایضا تفکروا فی خلق الله ولا تفکروا فی الله فتهلکوا) رواه ابو ذر (وقال علیه السلام ایضا تفکروا الاء الله ولا تفکروا فی الله رواه ابن عمر رضی الله عنهما وبونك حکمتی بودر که ذات الهیه ده تفکر ایتمك تحصیل حاصل وخیال باطلدر (بیت) در آلاء فکر کردن شرط راهست * ولی در ذات حق محض کناهست * بود در ذات حق اندیشه باطل * محال محض دان تحصیل حاصل (مثنوی) آنکه در ذاتش تفکر کردنیست * در حقیقت آن نظر در ذات نیست * هست آن پندار او زیرا براه * صد هزاران پرده آمد تا اله * اول نسنه که انك ذاتنده تفکر ایلمکلکدر حقیقتده اول نظر ذاتده دکلدر زیرا اول متفکرك اول پنداری راهده در بو خسه الاهك ذات شریفنده دك صد هزاران پرده وحجاب کلدی یعنی اول نسنه که اول خدای بیچونك ذاتی خصوصنده تفکر ایلمکلکدر نفس الامرده اول نظر واول تفکر ذات مرتبه سنده دکلدر بلکه اول متفکرك اول پنداری هنوز دخی یولده در زیرا انك فکرندن حضرت الهك ذاتنه دك نیجه یوز بیك ظلمانی ونورانی پرده کلدی (کما قال علیه السلام ان لله تعالی سبعین الف حجاب من نور وظلمة لو انکشفت لاحترقت سبحات وجهه من انتهی الیه بصره) هر نه یی که عقل ذات الهیده تعقل وتفکر ایلرسه انك فکری نه کان مخلوقدر (کما قال علی کرم الله وجهه ورضی الله عنه کل ما یدرکه عقلك فالله خالقه) پس عقل وفکرك بو خصوصده مدخلی اولمز وهر نه یی بیلورسه بیلدیکی کندی یه عین پرده اولور (مثنوی) هر یکی در پردهٔ موصول خوست * وهم او آنست کان خود عین هوست * اهل نظردن هر بریسی بر پرده ده موصول خو یدرانك وهمی اولدر که اول عین هودر اکثر نسخه ده جیم معجمه ایله موصول جوست واقع اولمشدر موصول دیلیجی معناسنه بو تقدیر اوزره تحقیق کلام اهل نظردن هر بریسی بر پرده ده موصول دیلیجیدر اول اهل نظرك وهمی اولدرکه اول پرده عین هویت الهیه وذات ربانیه در دیمك اولور وبعض نسخه ده موصول خو خاء معجمه ایله واقع اولمشدر بو تقدیر اوزره ایکی احتمال واردر اولا موصول خو موصول خو بلی دیمك معناسنه اولور بو تقدیر اوزره معنی کندیلرنی واصل حق ظن ایلینلردن هر بری بر پرده ده کندی زعمنجه موصول خو بلیدر انك وهمی وزعمی اولدرکه اول خود هونك عینیدر لکن اول وهمدر ثانیا موصول خو موصول خود

تقدير نده دركه دال نظم ايجون تخفيف اولنمشدر بو تقدير اوزره معنى اولا كندوبى واصل حق ظن ايلين اهل نظردن
هر بريسى بر پرده ده كنديك موصوليدر يعنى انلردن هر برى بر پرده ده كنديك وجدانى موصول عد ايليوب
كنديك موصولنه واصلدر لكن انك وهمى اولدركه اول موصول عد ايلديكى معنى عين هودر اما انك وهمندن عين
هو يه دك نيجه بيك پرده واردر (مثنوى) پس پيمبر دفع كرد اين وهم از و * تا نباشد در غلط سودا پز او * پس پيغمبر
عليه السلام بو وهمى اندن دفع ايلدى تا كه اول خطا و غلطده سودا پز اولميه يعنى پس حضرت رسول اكرم صلى الله
عليه وسلم ولا تفكروا فى ذات الله ديمكله بو وهم و ظنى اول متفكر فى ذات الله اولان كمسه دن دفع ايلدى تا كم غلط
ايلمكله كده اول متفكر سودا پشوريجى اولميه و ذات حق جل وعلا تفكر قيلميه (مثنوى) وانكه اندر وهم او ترك ادب
بى ادب را سرنكونى داد رب * سرنكونى آن بود كو سوى زير * مى رود پندارد او كوهست چير * اول كمسه كه انك فكر
و وهمنده ترك ادب واردر بى ادبه حضرت خدا سرنكونلك ويردى سرنكونلك اول اولوركه اول بى ادب اسفل جانبنه
كيدر و اوزعم ايلركه اوغالبدر يعنى اول كمسه كه انك وهمنده و عقلنده ذات حق تفكرا تمكله بى ادبلك واردر بى ادبه حق
تعالى سرنكونلك ويردى و سرنكونلك اول اولوركه اول كمسه اسفل اولان محدثات و مخلوقات جانبنه وياخود عالم
طبيعت و بشريت جانبنه كيده و رجوع ايده و زعم ايليه كه نفسنده غالب و عاليدر (مثنوى) زانكه حد مست باشد
اينچنين * كو نداند آسمان را از زمين * زيرا كه مستك حدى بونك كبيدركه اول آسمانى زميندن بيلمز يعنى زبرا مستك
حدى و مرتبه سى بونك كبى اولوركه اول مست اعلايى اسفلدن فرق قيلمز بلكه اسفله دوشوب كندوبى اعلاى عليينده
زعم ايلر پس كندى بادهٔ فكر بنك مستى اولنى و بى ادبلك قيلنى حق تعالى اسفله دوشوردكده كندوبى اعلا مرتبه ده
زعم ايلر (مثنوى) در عجبهااش بفكر اندر رويد * از عظيمى و ز مهابت كم شويد * چون ز صنعش ريش و سبلت كم كند *
حد خود داند ز صانع تن زند) اول اللهك عجائب صنعنده و بدايع قدرتنده فكره كيديكز عظيملكدن و مهابتدن كم و نابديد
اوليكز چونكم اول اللهك صنعندن ناظر اولان كمسه ريش و سبلتنى كم ايليه ياخود معنى چونكم اول الله صنعندن
انك ريش و سبلتنى كم ايليه كنديك حدنى بيلور صانعدن ابسم اولور يعنى (فسيروا فى الارض فانظروا كيف بدأ الخلق)
آيت كريمه سنك موجبنجه انك عجائب مخلوقاتنه نظر قيلك و بدايع مصنوعاتنده متفكر اولك انك عظيملكندن
و مهابتندن فانى اولك و كبر و انانيتى ترك ايدوب محو و وجود قيلك چونكه بركمسه اول حكيم مطلقك صنعندن ريش
و سبلتنى يوق ايليه يعنى انك صنعنه نظر ايلمكدن كبر و انانيتى محو قيله كندى طورنى و مقدارنى بيلوب صانعدن سكوت
قيلور و ماعرفناك حق معرفتك ديو كنديك عدم معرفتنه معترف اولور و همان انك مغفرتنه اعتصام ايليوب كنديك
عجز و قصورنى بيلور نته كم رئيس حكما و اعقل عقلا اولان ابو على سينا كنديك عجزنى بيلمش و عدم معرفتنه اقرار ايليوب
بو بيتى بويله ديمشدر (بيت) اعتصام الورى بمغفرتك * عجز الواصفون عن صفتك * تب علينا فاننا بشر) ماعرفناك حق
معرفتك (مثنوى) جز كه لا احصى نكويد او ز جان * كز شمار و حد برونست آن بيان * اول كمسه جان و دلدن لا احصى دن
غيرى ديمز زيرا انى بيلمك بيانى حد و شماردن بيروندر يعنى چونكم بركمسه اول خدانك صنع با كمالنه نظر ايليه و ريش
و سبلتنى و عقل و معرفتنى انك صنعى مشاهده سنده يوروب يوق ايليه كنديك حدنى و مرتبه سنى بيلور و صانعدن دم
اورمقدن سكوت قيلور و جان و دلدن (لا احصى ثناء عليك انت كما اثنيت على نفسك) ديمكدن غيرى ديمز (وماعرفناك
حق معرفتك) ديو عجزنه اعتراف ايلمكدن غيرى سوز سويلمز زيرا حق تعالينك ذاتنك و ماهيات و صفاتنك بيانى حد
و شماردن خارجدر ولهذا حضرت رسول اكرم صلى الله عليه وسلم حضرت حق تعالى يه لايق احصايى ثنا ايليه مدكلرنه
معترف اولوب بيوررلردى (اللهم لا احصى ثناء عليك انت كما اثنيت على نفسك) پس اول علوم اولين و آخرينك مخزنى
اولان احصاى ثنا ايلمكه و آنى حق معرفتله بيلمكه قادردكلم ديجك سائر ناس انى بيلمكه قادر اولمديغى اولويتله ثابت اولور
پس لازم كلور (فاعتبروا يا اولى الابصار فاعتبروا يا اولى الالباب) آيت كريمه لرينك مقتضاسنجه عجائب مخلوقات حقه
و غرائب مصنوعات حكيم مطلقه نظر اولنه و انك حكمت بالغه سى و صنعت كامله سى مشاهده قيلنه كه انك عجائب
و غرائب مخلوقاتنه نهايت يوقدر و صنع بديعى قنى چو قدرتنه كم بو حكايه دن معلومك اولور و انك عظم شاننه عاقل
اولان بو بياندن انتقال قيلور (رفتن ذوالقرنين بكوه قاف و درخواست كردن كه اى كوه قاف از عظمت صنعت حق
ما را بكوى) بو سرخ شريف حضرت ذوالقرنينك كوه قافه كتمسيدر و اندن طلب ايلمسيدركه اى كوه قاف حق تعالى
حضرتلرينك صنعتنك عظمتندن بزه سويله (و كفتش كوه قاف كه صفت عظمت او بكفت نيايد) و كوه قافك اكا ديمسى
و جواب ويرمسيدر بويله ديوكه اول اللهك عظمتنك صفتى و قدرت و جلالتنك نعتى سوزه كلمز و بيانه صغمز (كه پيش
ان ادراكها افنا شوند) كه انك قتنده ادراكلر فنا اولورلر (ولابه كردن ذوالقرنين كه از صنايعش كه در خاطر دارى و بر تو كفتن

آن آسان تر بود بكوى) و ذوالقرنينك لابه و تضرع ايلمسيدر بويله ديوكه اى كوه قاف اول خدانك صنايعندن كه
خاطركده طوترسن و سكا انك سويلمسى آسانركدر آنى سويله (م ى) رفت ذوالقرنين سوى كوه قاف * ديد آنرا كز زمرد
بود صاف * كرد عالم حلقه كشته او محيط * ماند حيران اندر ان خلق بسيط * اسكندر ذوالقرنين حضرتلرى
كوه قاف جانبنه كتدى آنى كوردى كه صافى زمرددن ايدى عالمك اطرافنى اول كوه قاف احاطه ايديجى حلقه اولمش
يعنى عالمك اطرافنى احاطه ايديجى كوردى ذوالقرنين اول بسيطه اولان مخلوقك شاننده حيران قالدى ذوالقرنيندن
مراد بونده اسكندر روميدر و اول پادشاه اعظم ايديكه مغرب و مشرق و ما بينتنده اولان ممالكى حق تعالى اكا مسخر
ايلمشدى و اكا ذوالقرنين دينلمسى شرق و غربه مالك اولديغندن اوتريدر ديمشلر وياخود انك زماننده ايكى قرنك خلقى
مرور ايدوب اول ايكى قرن صاحبى اولديغيچون اكا ذوالقرنين ديمشلر ياخود انك تاجنده ايكى شاخ وار ايدى
انكيچون ذوالقرنين ديديلر وياخود ايكى جانبده ايكى كيسوسى اولديغيچون اكا ذوالقرنين ديمشلر وياخود علم ظاهر
و علم باطن صاحبى اولديغيچون اكا ذوالقرنين ديمشلر و انك نبوتنده علما اختلاف ايلمشلردر بعضلر پيغمبر ديمشلر
و اكثر پادشاه عادلدر ديمشلر حق تبارك و تعالى اكا برمرتبه قوت و قدرت ويردى و هر شيئك وصولنه اسباب اعطا
ايلدى كه كونشك طوغديغى يره و دخى كونشك باتديغى يره واردى سرحد ارحسنى سير قيلدى حتى كوه قافه ايرشدى
و اول كوه قافى بر يشل صافى زمرددن عالمك اطرافنى احاطه قيلمش برعظيم جبل كوردى نته كم اهل تفسير سورهٔ قافك
تفسيرنده قافدن مراد بر قاج وجه اولديغى بيان ايلدكلرنده نصكره ابن عباس حضرتلرندن روايت ايدوب ديمشلردر
(قال هو اسم الجبل المحيط بالارض من زمردة خضراء خضرة السماء منها) اكر بونده بر سؤال لازم كاورسه كه كوه قاف
ارضك اطرافنى محيط اولمق ارضك مسطح اولمسى لازم كاور حكما خود ارض كرى الشكل در ديو تحقيق ايلمشلردر
توفيق نيجه ميسر اولور پس جواب حق تعالى حضرتلرى قادردركه بو ارض كرى الشكل ايكن انك ميانته بر زمرد
جبلى نطاق كبى قيله و اول هم مسطحدر مع هذا حكما بونك كرى الشكل اولمسنه ذاهب اولمشلردر الحاصل اسكندر
حضرتلرى اول جبل عظيمى و كوه جسيمى كوردكده انك عجائب و غرائبنده و شكل و صفاتنده حيران قالدى
مثنوى) كفت تو كوهى دكرها چيستند * كه بپيش عظم تو بازيستند * اسكندر حضرتلرى اول جبله ديدى سن
كوهسن غيريلرنه درلر سنك يوكا كتك قتنده انلر بازيلردر عظم فعل وزننده كبير معناسنه در يعنى اسكندر اول
كوه پرشكوهه خطاب ايدوب ديدى اى جبل عظيم كوه همان سنسن و كوه ديمك سكا لايقدر غيرى طاغلرنه شيلردركه
انلر سنك عظم ذاتك قتنده لعب و بازيلر كبيدر (مثنوى) كفت ركهاى منند آن كوهها * مثل من نبوند در حسن و بها
پس كوه قاف اكا جواب ويروب ديدى كه اول طاغلر بنم طمرلرمدن حسن و بهاده بنم مثلم اولمزلركه بنى حق تعالى
جميع جبالدن احسن و ابهى خلق ايلمشدر كوه قافك ذوالقرنينه بويله ديمسى يا لسان حاله اوله كه لسان الحال عند اهل
الكمال انطق من لسان المقال در) وياخود حق تعالى انك ذاتنده بر نطق خلق ايلمش اوله كه بو معنالرى حضرت
ذوالقرنينه افهام ايلمش اوله وياخود بو معنالرى لسان ملكوتيه ايله سويلمش اوله كه جميع جمادات بو لسان ملكوتيه
ايله حق تعالى يى تسبيح ايدرلر و انبياى عظام عليهم السلام و اولياى كرام انلرك بو لساننى فهم ايدرلر باخصوصكه اكثر
كوهلك وجودنده الان بو خاصيت واردركه چن بر مصوت صوت ايلسه انك صيت و صداسنه كوره بى لسان و بى دهان
اول كوهلك جانبندن اكا صوت و صدا ايله كلام سويلمك كاور كوه قافك كلام سويلمسى و نطق ايلمسى بو قبيلدن اولوب
حضرت اسكندرك سؤالنه كوره حق تعالى اذنيله جواب ويرمش اوله (م ى) من بهر شهرى ركى دارم نهان * بر عروقم
بسته اطراف جهان * وديكه اى اسكندر بن هر بر شهره مخفى بر طمرم تو تارم جهانك اطرافى بنم عروقمه باغلنمشدر
(مثنوى) حق چو خواهد زلزلهٔ شهرى مرا * كويد او من بر جهانم عرق را * حق تعالى حضرتلرى چونكم بر شهره زلزله
استسه بكا او دير بن عرقى صچرادرم يعنى حق تعالى حضرتلرى بكا امر ايلربن اول شهره متصل اولان طمرى تحريك
ايدرم (مثنوى) پس بجنبانم من آن رك را بقهر * كه بدان رك متصل كشتست شهر * پس بن دخى اول طمرى جبر و قهرله
تحريك ايدرمكه اول شهر اول طمره متصل اولمشدر پس اول شهرده و اول جانبده زلزله واقع اولور (م ى) چون بكويد
بس شود ساكن ركم * ساكنم و ز روى فعل اندر تكم * چونكم حق تعالى بس و كافى ديه پس بنم طمرم كيرو ساكن
اولور اكرچه بحسب الظاهر ساكنم و لكن فعل جهتندن تك و پويده يم يعنى دائم كار و تأثير ايلمكده يم (مثنوى)
همچو مرهم ساكن و بس كاركن * چون خرد ساكن و ز و جنبان سخن * مثلا مرهم كبى ساكنم و زياده كاركنم
خرد كبى ساكن و اندن سوز حركت ايديجيدر يعنى خرد كبى ساكنم و بنم وجودمدن روى ارضده نيجه كار و آثار ظهور
ايديجيدر (مثنوى) نزد انكس كه نداند عقلش اين * زلزله هست از بخارات زمين * اما اول كمسه نك قتنده كه انك عقلى

بونی بیلمز زلزله زمیننك بخاراتندندر یعنی حکماء فلاسفه دن چوق کسه لرك عقلی زمیننك زلزلانك اصل ومبدأی باذن
الله کوه قافده ایدیکن بیلمز انلرك قتنده بوزمینده اولان زلزله لر زمیننك ابخره واهویه سندندر زیرا انلر دیرلر که بو زمیننك
اجواف وعروقنه هوا داخل اولور وبو زمیننك عروقی رطوبات ارضیه دن بخارلر حاصل قیلور پس کثرت اهویه وتزاحم
ابخره دن برجانب زلزله یه کاورنته کم انسانك وجودندن برجانبی ریحك محتبس اولمسندن سیر وحرکت قیلور کذلك درون
ارضده هوانك محتبس اولمسندن وبخارلر مزاحمه قیلمسندن اول جانب لرزه یه کلور بونلرك سوزلری من وجه باطلدر
زیرا بونلر حقیقت کاردن غافلدر عاقل وکامل اولان فاعل حقیقی یه نظر قیلور ونفس الامردن جاهل اولان انجق سبب
والتی کورر نته کم اول ضعیف العقل اولان مور کتابتده قلمی کوروب اصبع وبازودن وانی محرك اولان روحدن وانده
تصرف قیلان خدای تعالیدن غافل اولدی (موری بر کاغدی میرفت نبشتن قلم راستودن کرفت موری دیکر تیزتر
بود کفت ستایش انکشتانرا کن که این هنر ازیشان می بینم موری دیکر ازهر دو چشم روشن تر بود کفت من بازو راستایم
انکشتان فرع بازوند (مثنوی) مورکی بر کاغدی دیدا اوقلم * کفت با مور دکر این راز هم * برقرنجه بر کاغدك اوزرنده
اوقلم کوردی اول مور بورازی هم برغیری موره دیدی (م ی) که عجایب نقشها آن کلك کرد * همچو ریحان وچو سوسنزار
وورد * که اول کلك وقلم عجایب نقشلر ایلدی ریحانزار وسوسن وورد کبی یعنی اول مور ضعیف قلمی کوروب
کاتبی مجرداندن زعم ایلیوب بر آخر موره بویله دیدیکه عجایب نقشلری بو قلم ایلدی ریحانلك وسوسنلك وکللك کبی
ریحانزار ریحان تارله سی دیمکدر سوسنزار وکلزار دخی بوکا بکزر (مثنوی) کفت آن مور اصبعست آن پیشه ور * وین قلم
در فعل فرعست واثر) اول مور دیدی اول پیشه ور اصبعدر وبو قلم فعل وتأثیرده فرع واثردر یعنی بو مورك اولکی
موردن عقلی بر مقدار زیاده اولوب سبب صانعی کوردی وضعیف العقل اولان موره دیدیکه اول کتابت پیشه سنك
استادی پرماقدر وقلم آنی ایشلدکده فرعدر واثردر (م ی) کفت آن مور سوم ازبازوست * که اصبع لاغر ززورش نقش
بست * اول اوچنجی مور دیدیکه بازودندر زیرا لاغر اولان اصبع اول بازونك زورندن نقش باغلدی یعنی بو مورك عقلی
اول ایکی موردن دخی زیاده جه اولوب سبب ثالثه نظر قیلوب دیدی که پرماغك بونده نقش ایلمسی زور بازودندر اکر
زور بازو اولمسه پرماق نیه قادر اولوردیدی (مثنوی) همچنین میرفت بالا تا یکی * مهتر موران فطن بود اندکی * بونجلین
بالایه کتدی حتی بری مورلرك مهتری ایدی ازاجق فطن وعاقل ایدی یعنی (وفوق کل ذی علم علیم) موجبنجه بوذکر
اولنان اوزره هر برینك علمی آخرینك علمندن یوقرو کتدی تا کم بو جمله دن بری مهتر موران ایدیکه بر مقدار عقل وفطنتی
وار ایدی (م ی) کفت کز صورت مبینید این هنر * که بخواب ومرك کردد بی خبر * صورت آمد چون لباس وچون عصا
جز بعقل وجان نجنبد نقشها * اول دیدیکه بو هنری صورتدن کورمکز زیرا صورت وجسم خواب ومرك ایله بی خبر اولور
مثلا جسم وصورت لباس کبی وعصا کبی کلدی زیرا صورت ونقشلر عقل وجاندن غیریله حرکت ایلمز یعنی اجساد
وصورك حرکاتی عقل وجان واسطه سیله در اکر عقل وجان اولمسه صور واجساد جماد قبیلندن اولوردی پس هر نه فعل که
اجسام وصوردن ظهوره کلورسه انك فاعلی عقل وروح اولوردی بوندن مراد علمای ظاهر اولورکه انلرك معرفتلری
انجق بو مرتبه یه نائل اولور وفاعل حقیقیدن بیخبر اولوب افعالی عقل وروحه اسناد قیلور (مثنوی) بی خبر بود اوکه
این عقل وفواد * بی ز تقلیب خدا باشد جماد * یك زمان ازوی عنایت بر کند * عقل زیرك ابلهیها می کند * اول مور فطن
دخی بی خبر ایدی که بو عقل وقلب خدای تعالینك تقلیب وتصرفیسز جماد منزله سنده در یعنی اکرچه اول مورلرك
سروری اولان صاحب فطنتك عقلی وذکاوتی اولکیلردن زیاده در بی خبر ایدی او بو سر معنیدن که بو عقل وقلب خدای
تعالینك تقلیبیسز جماد مقوله سی اولور نته کم جسم عقل وروح اولمدیغی تقدیر اوزره نیجه جماد منزله سنده ایسه عقل
وروح دخی حق تعالینك هدایت وعنایتیسز جماد منزله سنده در چونکم اول عقلدن حق تعالی بر زمان کندی عنایتنی
قلع ایلیه ورفع قیله عقل زیرك ابلهلکلر ایلر پس عارف ودانا اولان (والله خلقکم وما تعملون) آیت کریمه سنك موجبنجه
هر شیئك خالقی وفاعلی خدا بیلور اما عقل مرتبه سنده قالان وحکما وفلاسفه مذهبنه مائل اولان کسه لر بو افعال
واحوالی همان عقل وجانه اسناد قیلورلر وانلردن عقلاء وعلماء ادنی اولان اصحاب نجوم بو صحیفۀ زمینده ظهوره کلان
نقوشی واحوال وآثاری اوضاع فلکیه وکواکب سماویه دن بیلورلر وانلردن دخی ادنی اولان طبیعیه بو روی زمینده
واقع اولان کار وکرداری هر شیئك طبیعتندن فهم قیلور ومؤثر حقیقی بی چار طبع بیلورلر ارضك زلزله سنی تزاحم
ابخره دندر دیر بو قولك تمسی ربیعه ونباتك تمسی شتایه اسناد ایلر حاصل کلام هر شیئی سبب ظاهردن بیلور
وماورای کاردن غافل اولور (مثنوی) چونش کویا یافت ذوالقرنین کفت * چونکه کوه قاف در نطق سفت * چونکه
ذوالقرنین کوه قافی کویا بولدی اکا دیدی چونکه کوه قاف نطق وسخن درنی دلدی یعنی حضرت ذوالقرنین چونکم

کوه قافی متکلم بولدی ومعنی درلرنی دلیجی وسوز سویلیجی مشاهده قیلدی وا کا دیدی (م ی) کای سخن کوی خبیر
ورازدان) از صفات حق بکن با من بیان) که ای سوز سویلیجی خبیر وراز بیلیجی صفات حقدن بکا بیان سویله یعنی حقك
صفات عجیبه سندن وصفت بدیعه سندن بکا بیان ایله وخبر سویله (مثنوی) کفت رو کان وصف ازان هائلترست *
که بیان بروی تواند بردست) کوه قاف ذوالقرنینه دیدی یوری که اول وصف الهی اندن هائلتردر یعنی اول مرتبه دن
هولناك ومهیب تردر که شرح وبیان آنك اوزرینه دست قدرت ایلتمك ممکن اوله یعنی یوری اندن سؤال ایلمه زیرا اول
صفت ربانی شول مرتبه دن عالیتر وعظیمتردر که لسان وبیان انك هولندن ومهابتندن اکا ال ایلتمکه قادر اولمز ونطقه
کتورمکه جرأت قیلمز (م ی) یا قلم را زهره باشد که بسر * بر نویسد بر صحائف زان خبر * یا قلمك قدرت وزهره سی اوله که
اوجیله بودخی وجهدر یا قلمك زهره سی اولورمی که قلم اوجیله صحائف اوزره اندن خبر یازه یعنی قلم آنك وصفنی بیان
ایلمکدن صحائف اوزره خبر یازمغه زهره وقدرتی اولمز (م ی) کفت کمتر داستانی باز کو) از صنایعهای حق ای حبر کو
ذوالقرنین دیدی ای کوه قاف باری بر کمتر داستان سویله اول خدانك صنایعندن ای حبر کو حبر عالم معناسنه درباز
تحسین لفظ ایچون مقحم اولسه ده جائزدر وآشکارا معناسنه اولمق دخی جائزدر یعنی اول خدانك صفت
عجیبه سندن وصفت غریبه سندن آشکارا برادنی داستان سویله ای نکو اولان عالم دیدی (مثنوی) کفت اینك
دشت سیصد ساله راه * کوههای برف پر کرد ست شاه * کوه قاف دیدی اشته اوچ یوز ییللق یول مقداری صحرایی
اول شاه مطلق قارطاغلرنی پر ایلمشدر یعنی کوه قاف اکا ایتدی اشته بنم آردمده اوچ یوز ییللق یول قدر بر عظیم
صحرا واردر که حق تعالی آنی طاغلر کبی قار ایله طولدرمشدر (مثنوی) کوه بر که بی شمار وبی عدد * میرسد بر هر زمان
برفش مدد * طاغ طاغ اوزره حسابسز وعددسز هر زمانده آکا برف مدد ایریشور یعنی هر لحظه اول صحراده
بوقدر برفلر وار ایکن ینه کرۀ بردن اکا برفلر متصل مدد ایرشور (مثنوی) کوه برفی میزند بر دیکری * میرساند
برف سردی تا ثری * برکوه برف برغیری اوزره اورر برف سردی وبرودتنی ثرایه دك ایرشدرر یعنی بر طاغ برف
بر آخر طاغ قدر برف اوزره اورر اول برف سردلکنی تحت الثرایه دك ایرشدرر (مثنوی) کوه برفی میزند بر کوه برف *
دمبدم زانبار بیحد وشکرف * ینه بر کوه برف بر آخر کوه برف اوزره اورر دمبدم بی حد اولان وشکرف
اولان انباردن یعنی خزینۀ الهیدن (مثنوی) کر نبودی اینچنین وادی شها * تف دوزخ محو کردی جمله را * ای شاه
اکر بونك کبی بر وادی اولمیدی دوزخك تف وحرارتی جمله یی یاقوب محو ایلردی بعض نسخه ده جمله را یرینه مر مرا
واقع اولمشدر یعنی اکر بنم آردمده بویله برفله پر اولمش بر عظیم وادی اولمیدی دوزخك تاب وحرارتی بنی یاقر وجمله یی دخی
احراق ایدردی (مثنوی) غافلانرا کوههای برف دان * تا نسوزد پردهای عاقلان * پس غافللری برف طاغلری
بیل تا کم عاقللرك پرده لری یانمیه بعض نسخه ده مصرع ثانی (تا نسوزد پردۀ هر رازدان) واقع اولمش یعنی حالا بو دنیاده
غافل اولنلری قار طاغلری بیل که هر بری ابرد من الثلج در وعاقللری مانند کوه قاف بیل حق تعالی بو غافللری قار کبی
انکچون سرد وبارد خلق ایلمشدر که تا هر برازدان اولان عاقلك پرده لری نار تجلیدن یانمیه (مثنوی) کر نبودی
عکس جهل برف باف * سوختی از نار شوق آن کوه قاف * اکر برف باف اولان جهلك عکسی اولمسیدی نار شوقدن
اول کوه قاف یناردی برف باف وصف ترکیبیدر برف طوقیجی دیمکدر بونده برودت ایدیجی وسردلك اظهار ایدیجی
معناسی مراد اولنور یعنی اکر بو زمینده برودت جمع ایدیجی وسردلك اظهار ایدیجی جهالك وجاهلك عکس واثری
اولمیدی نار شوقدن اول رازدان اولان عاقللرك وجودی یناردی ورازدان وعارف اولنلرك نار تجلیدن وآتش شوق
الهیدن وجودلری یانمدیغنه سبب اولدر که اهل دنیا واصحاب نفس وهوا برودتله وثلج غفلتله بر مرتبه طوکمشلر وشول
حدده سرد وبارد اولمشلردر که انلرك برودتنك عکس واثری زمینی طوکدرمشدر عاقل وعارف اولنلره دخی انلرك
غفلتنك وبرودتنك اثری طوقنمقدن خالی دکلدر لکن بونلرك غفلتنك وبرودتنك اثری عاقل وعارف اولنلره طوقنمسی
حکمت الهیه ایله عین نعمت اولور زیرا عاقل وعارف اولنلر اکر بونلرك جهالت وغفلتنی کورمسه لردی وبونلرك غفلت
وبرودتندن اثر پذیر اولمسه لردی انلرك وجودنی نار شوق الهی احراق ایلردی لکن بونلرك غفلت وبرودتی عاقل وعارف
اولنلرك وجودنه طوقندقده نار شوقك کمال حرارتنی بر مقدار دفع ایدوب اعتدال حاصل اولور وانلرك وجود
جسمانیه سی بو واسطه ایله بالکلیه یانمقدن نجات بولور حتی اصحاب ذوق وارباب وجد وشوقدن بعضیسی ذوق وشوقك
غلبه سی زماننده خلوتدن طشره چقوب چارسولر وبازارلر ایچره کزرلر واهل لعب وبازی اراسنده استجلاب غفلت
ایلمکدن اوتری داخل اولورلر ایمش نته کم مالك بن دینار حضرتلرینی برکون بر کمسه چارسو ایچنده کثرت ناس ما بیننده کزر
کوردی اکا ما تفعل فی هذا المحل دیو سؤال ایلدکده استجلاب الغفلة دیو جواب وردی پس بوندن معلوم اولدیکه اصحاب

غفلت وسبع جهالت اولان طائفه نك غفلت وبرودتلری ارباب شوق ومحبتك وجودلری نك بقاسنه سبب اولور ونار شوق انلری احراق ایلمسنی منع قیلورایمش (مثنوی) آتش ازقهر خدا خود ذره ایست * بهر تهدید لئیمان دره ایست آتش خود قهر خدادن بر ذره درودنی ولئیملری تهدید وتخویف دن اوتری بر دره در دره دالك کسری ورانك تشدیدیله لفظ عربیدر سوطه دخی دیرلر ترکیده قامچی دیدکاریدر یعنی آتش دوزخ خدای تعالینك قهرندن بر ذره درلئیم ودنی اولان عاصیلری قورقتمقدن اوتری قامچیدرکان بو دنیا بر خانه در وبونك ایچنده اولان انسان بر بیتك اهلی کبیدر نته‌کم سنت رسولدرکه بر بیتك جماعتندن اوتری بر قامچی انلرك کوردیکی یره صاحب خانه تعلیق ایلیه تا اول خانه ده لئیم الطبع اولنلر آندن خوف ایدوب متأدب اوله لر (کما قال النبی صلی الله علیه وسلم علقوا السوط حیث یراه اهل البیت فانه ادب لهم) رواه ابن عباس رضی الله عنهما) پس حق تعالی حضرتلری بو خانۂ دنیاده ساکن اولان لئیملری تهدید وتخویفدن اوتری ناردوزخی خلق ایلمشدر وبعض عذابی بو دنیاده لئیملرك کوزی قرشوسنه حاضر وظاهر قیلمشدر تا انی کوروب سوء ادب ایتمیه لر وخوف ایدوب عصیان یولنه کتمیه لر (مثنوی) باچنین قهری که زفت وفا بقست برد لطفش بین بر آتش سابقست * بو نجلین قهر که زفت وفایقدر انك بر دلطفنی کور آتش غضبی اوزره سابقدر یعنی بونك کبی بر عظیم قهرله که اول قهر عظیمدر جمله قهرلردن فایق وعالیدر اول ارحم الراحمینك بر دلطفنی مشاهده ایله که آتش غضبی اوزره سابقدر نته‌کم امام مسلم ابو هریره رضی الله عنه حضرتلرندن روایت ایدرلر ابو هریره حضرتلری دخی حضرت نبیدن روایت ایدرلر حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم بیوردیلر (قال الله تعالی سبقت رحمتی غضبی) یعنی بنم رحمتم غضبم اوزره سبقت ایلدی دیدی زین العرب مصابیح شرحنده دیرکه والمراد منه بیان سعة الرحمة وشمولها الخلق حتی کانها السابق والغالب وصفاته لا توصف بالسبق والغلبة لاحدیها علی الاخری وان ارید بالرحمة والغضب آثارهما فیتحقق فیها السبق والغلبة (مثنوی) سبق بی چون وچکونه معنوی * سابق ومسبوق دیدی بی دوی * رحمت حقك غضبنه سبقی بی چون وبی چکونه معنویدر اکر نظر حقیقت بینله نظر ایدیدك ایکیلکسز سابق ومسبوق کورردك مصرع ثانی شرط مقدرك جزاسی اولور اما دیدی لفظنده استفهام معناسی مراد اولوب معنی بو یله اولسه دخی ممکندر بی دوی سابق ومسبوق کوردکمی یعنی کورمدك اما نظر حقیقت بینله نظر ایلسك بو خصوصده سابقسز ومسبوقسز سبقت کوریدك وتوضیح معنی وتحقیق فحوی اولدرکه حق تبارك وتعالینك رحمتی غضبنه سبقت ایلمشدر ولکن عالم صورتده بر شیئك بر آخر شی اوزره سبقت ایلدیکی کبی دکلدر زیرا اکر بر شیئك بر آخر شیء اوزره سبقت ایلمسی کبی اولیدی صفات الهیه ده سابق اولمق ومسبوق اولمق اقتضا ایدردی وسابقك وجودی مقدم ومسبوقك وجودی مؤخر اولمق لازم کاوردی بو تقدیرجه سابق قدیم ومسبوق حادث اولوردی بو معنا ایسه ممکن وجائز دکلدر زیرا بوندن حق تعالینك ذاتی محل حوادث اولمق لازم کاور حق تعالی ایسه صفت حادثه دن ومحل حوادث اولمقدن منزه ومقدسدر پس رحمت حقك غضبنه سبقت ایلمکی صوری اولان سابقلق ومسبوقلق کبی سابق ومسبوق اولمق دکلدر بلکه نته‌لکسز ونه کونه در دیمکسز بر سبقدر اکر نظر حقیقت بینله نظر ایلر ایسك سابق ومسبوق کوررسن لکن ایکیلکسز سابقدن مراد رحمت ومسبوقدن مراد غضبدر بو ایسه بحسب العقل والشرع البته ایکیلك اقتضا ایدر پس بی دوی سابق ومسبوق کوررسن دیمك فهمه نیجه اقرب اولور دینورسه جواب اولدرکه صفات الهیه دن بر صفتك بر آخر صفت اوزره نفس الامرده سبقی یوقدر پس سابقلق ومسبوقلق متصور اولمیجق ایکیلك دخی قالمز باخصوصکه ذاته نظرا رحیم عین غضوب وغضوب عین رحیمدر اکرچه آثار جهتندن بری برندن تمیز اولنور بو جهتدن سابقلق ومسبوقلق دخی بولنور نته‌کم زین العربك قولی بو معنایه دلالت قیلور اما حقیقته نظرا ایکیلکسز سابق ومسبوقك منشأی بردر نته‌کم عارفلردن بری بیورر (بیت) قهر واطفك منشأی معناده واحددرولی * بیلمدی شیطان بو توحیدی احددن اولدی دور (مثنوی) کرندیدی آن ز نقصان توست که عقول خلق زان کان یك جوست * اکرسن بو معنایی کورمدك وسری مشاهده قیلمدکسه اول سنك نقصانکدندر زیرا خلقك عقللری اول معدندن بر جودر بعض نسخه ده مصرع اول (کرندیدی آن بود از فهم پست واقع اولمشدر بو تقدیرا اوزره معنی اکر اول سری کورمدك واول معنایه نظر ایر کورمدك ایسه اول انجق اولان فهمکدندر واکر فهمك عالی اولیدی آنی کورردی توضیح کلام وتحقیق مرام بو یله دیمك اولورکه اکرسن ایکیلکسز ومغایرتسز سابق ومسبوق کورمدکسه اول سنك عقلکك نقصانندن وفهم واذعانکك پست اولمسندندر زیرا حکما خلقك عقولی وعلومی اول معدن حقیقتدن بر جوقدر کما قال الله تعالی (وما اوتیتم من العلم الا قلیلا) پس بو جمله نك عقولی وعلومی اول کان حقیقیده بر جوقدر اولمیجق ماهیات صفات الهیه‌یی بیلمکدن عاجز وقاصر اولسه عجب دکلدر (مثنوی)

عیب بر خود نه نه بر آیات دین * کی رسد بر چرخ دین مرغ کلین * مرغ را جولانکه عالی هواست * زانکه نشو او زشهوت وزهواست * عیب ونقصانی کندیکه قو آیات دین اوزره قومه که منسوب اولان مرغ دین چرخنه قچن ایرشور مرغك عالی اولان جولانکاهی انجق هوادر زیرا که مرغك نشو ونماسی شهوت وهوادندر کلین بونده کله منسوب وکل آلود معنالرینه در یعنی ای عقل ومعرفتده ناقص اولان کمسه اکر رحمتك غضبنه سبقتنی سابقسز ومسبوقسز مشاهده قیلمدکسه وحق تعالینك اسما وصفاتنی وآیات وبیناتنی انبیا واولیا بیلدکاری کبی بیلمدکسه عیبی کندی عقل وادراکك اوزره قودینك آیات وعلاماتی اوزره عیب قومه که حق تعالینك آیاتنده ورسول اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلرینك کلماتنده اصلا عیب ونقصان یوقدر لکن عقل انسانی آب وکلدن مخلوق اولمش بر مرغ کبیدر آب وکلدن مخلوق اولان مرغ ایسه فلك دین اوزره نیجه واصل اولوروینك حقایق واسراری چرخنه نه حالله ایریشور مرغك عالی جولانکاهی انجق هوادر آنکچونکه نشو ونماسی شهوت نفسانیه دن وهوادندر نطفه سی دخی هوادندر پس بر شیئك که اصلی هوادن اوله ونشو ونمای شهوت وهوای طبیعتدن بوله انك جولانکاهی انجق هوا اولور وهوادن یوقارو پرواز ایتمکه وچرخ برین جانبنه کتمکه قادر اوله مز پس بر انسانك که مرغ کلین کبی نشو ونماسی شهوت وهوادن اوله وعقلی دخی هنوز شهوت وهوایه مائل اوله اول عقل دین چرخنه نیجه ایرشور وصفات الهیه نك حقایق واسرارینه وجهله مشاهده قیلور بلکه انك پروازی انجق کندینك هواسنده اولور (مثنوی) پس تو حیران باش بی لا وبلی * تا ز رحمت پیشت آید محملی * چون ز فهم این عجایب کودنی * کر بلی کویی تکلف می کنی پس سن لا وبلیسز حیران اول که رحمت الهیه دن سنك اوکه بر محمل کله چونکم بو عجایبك فهمندن کودنسن اکر بلی دیه سن تکلف ایلرسن محمل میم ثانیه نك کسریله مرکب معناسنه در هودجه دخی دیرلر وازا اولورکه شتر بارکشنده معناسنه استعمال ایدرلر خلاصۂ کلام ونتیجۂ مرام اول اولورکه چونکم آیات دینی وصفات رب العالمینی حقیقتله مشاهده ایلمکه قادر اولمیه سن پس ادب اولدرکه سن انکارسز ولفظا اقرارسز حیران اوله سن تا کم حق تعالینك رحمتندن سنك اوکه بر مرکب روحانی کله وسن اول مرکبه راکب اولوب سنی حقیقت معنایه واصل قیله چونکم بو دینده اولان عجایبك فهمندن وغرایبك درکندن کودن اوله سن اکر ظاهر ایلی دیوب لفظا اقرار قیله سن تکلف ایلرسن بو ایسه اتقیاء امت عقتلرنده جائز دکلدر نته‌کم حضرت نبی صلی الله علیه وسلم بیورمشلر اتقیاء امتی ابعدهم عن التکلف بو راده تکلف باطنده اولمیان شیئی زحمتله اخراج ایلمکدر نوعا کذب شائبه سندن وریادن خالی اولمز پس بو مرتبه همان ادب لفظا اقرارسز وانکارسز حیران اولمقدر (م ی) ور بکویی نی زندنی کردنت * قهر بر بندد بدان نی روزنت * وکرنی دیه سن نی سنك بوینکی اورور زیرا قهر الهی اول نفی وانکار سببیله سنك روزن قلبکی باغلر یعنی اکر آیات دین وصفات رب العالمین خصوصنده لا دیو نفی وانکار قیله سن اول انکار سنك بوینکی اورر وقتل وهلاکه مستحق قیلور وقهر الهی اول نفی وانکار سببیله سنك روزن قلبکی باغلر وایمان واسلام نورندن سنی محروم ایلر کرکدرکه ظاهرا وباطنا انکار ایلمکدن حذر ایلیه سن زیرا ظاهرا انکار ایدرسك قتله مستحق اولورسن وباطنا انکار ایلرسك قهر الهی قلبك روزنه سنی سد ایلیوب بی نور اولوب ظلمت کفرده قالورسن (م ی) پس همین حیران ووالِه باش وبس * تا در آید نصر حق از پیش وپس * چونکه حیران کشتی وکیج وفنا * بازبان حال کفتی اهدنا * پس همین حیران ووالِه اول انجق تا کم پیش وپسکدن نصرت حق سکا کله چونکم حیران وکیج وفنا اوله سن زبان حالله اهدنا دیرسن یعنی پس بو خصوصده همین والِه وحیران اول انجق که ادب بودرکه تا کم اول حیران اولدیغك وبو مرتبه دن ادبه رعایت قیلدیغك واسطه‌ایله هر جانبکدن نصرت الهی سکا کله وسکا معین وظهیر اوله چونکم سن آیات دین وآثار صفات رب العالمینده حیران اوله سن وبی عقل قاله سن وفانی اولمق مرتبه سن بوله سن زبان حالله (اهدنا الصراط المستقیم) دیمش اولورسن پس حق تعالی سنك لسان حالله اولان دعاکی قبول ایدوب سنی عجز وحیرت مرتبه سندن خلاص قیلوب آیات دینی بر وجه تعیین سکا کشف ایلر تا انبیای عظام علیهم السلامك واولیای کرامك ایلدیکی کبی بیلورسن وصراط مستقیم اوزره سلوك قیلوب حقیقته واصل اولورسن (م ی) زفت زفقست وچو لرزان می شوی * می شود آن زفت نرم ومستوی * زانکه شکل زفت بهر منکرست چونکه عاجز آمدی لطف وبرست * زفت زفتدر وچونکه لرزان اوله سن اول زفت وعظیم سکا نرم ومستوی اولور زیرا زفت وعریض شکل منکردن اوتریدر چونکم عاجز که سن لطف وبردر زفت عریض معناسنه در بونده کبیر وعظیم معناسنی افاده قیلور یعنی آیات دین وصفات رب العالمین اولو وکبیر وعظیمدر چونکم سن خائف ولرزان اوله سن وعجز وقصورکی بیله سن اول اولولق وعظمت سکا نرم اولور وعقلکه یکسان کاور زیرا عظمت وکبریالق شکلی منکردن ومستکبردن اوتریدر چونکم سن عاجز که سن وکبر وانکاری ترك ایلیه سن لطف واحسان محلیدر

جلالت وقهردن مصون اولوب وكرم ورأفت حقه لايق اولورسن نته كم حضرت جبرائيل امين عليه السلام حد ذاتنده
عظيم الشان ايكن حضرت رسول اكرم صلى الله عليه وسلمه كلسه غايتله احسن صورتده والطف هيئتده كلوردى
بركون اول حضرت عليه السلام انك نفس الامرده ومرتبهٔ ملكوتنده اولان شكل وهيئتنى مشاهده ايلمكه
رغبت ايلدكده حضرت كندى هيئت اصليه سنى اول حضرته كوستردكده تحمل ايده ميوب مبهوت ومدهوش
اولدى نته كم بو بيان شريفه بو معنايى ايضاح وافصاح ايلدى (نمودن جبرائيل عليه السلام خودرا بمصطفى بصورت
خويش وازهفتصد پر اوچون يك ظاهر شد افق رابكرفت وآفتاب محجوب شد باهمه شعاعش) بو سرخ شريف
حضرت جبرئيل امين عليه السلام كنديسنى حضرت مصطفى عليه السلامه كوسترمسيدر كندى صورتيله وانك
يدى يوز پرندن چونكم بر پر ظاهر اولدى افقى طوتدى وآفتاب دوكلى بو قدر شعاع وضياسيله بيله محجوب اولدى
اكثر روايت اوزره حضرت جبرئيلك التى يوز جناحى واردر بيورلمشدر (كما قال عليه السلام رأيت جبرائيل له ستمائة جناح
رواه الطبرانى عن ابن مسعود) لكن بعض روايتده يدى يوز جناحى واردر بيورلمشدر حضرت مولانا قدس الله سره
العزيز بو روايتى اختيار ايليوب هفتصد پر بيورمشلردر (مثنوى) مصطفى مى كفت پيش جبرئيل * كه چنانكه
صورت تست اى خليل * حضرت مصطفى عليه السلام جبرئيلك قتنده ديدى كه انجلين كه اى خليل سنك صورتك در
يعنى اى دوست سنك صورتك حقيقتده هر نيجه ايسه اول وجهله (م ى) مر مرا بنما تو محسوس آشكار) تا ببينم مر ترا
نظاره وار بكا محسوس وآشكارا كوستر تاكم بن سنى نظاره كبى كورم يعنى نظر ايديجيلر كبى حس ظاهر ايله سنى كورم بوندن
سنه هم اولان بودركه طلب رؤيت شكل جبرائيل عليه السلام ليلهٔ معراجدن اول اولمش اوله زيرا اول حضرت جبرائيل
عليه السلامى التى يوز پر ايله كوردم ديدى نته كم اهل تفسير سورهٔ ملائكه اولنده بو حديثى يازمشلردر (رأيت ليلة
المعراج جبرائيل وله ستمائة جناح (مثنوى) كفت نتوانى وطاقت نبودت * حس ضعيفست وتنك سخت آيدت * پس
حضرت جبرائيل عليه السلام ديديكه يا نبى الله قادر اولمزسن وسكا بنى كورمكه طاقت بوقدر زيرا حس ضعيفدر و بو فقه
وانجه در تنك فتح تاوضم نونله بوفقه وانجه معناسنه در بنى ملكوتده اولان شكلم اوزره سن كورمكه قادر اولمزسن
انكچونكه بو ظاهر كوزى ضعيف ورقيقدر وسكا بنى كورمك قتى مشكل كلور (م ى) كفت بنما تا ببيند اين جسد) تا چه
حد حس نازكست وبى مدد * پس حضرت رسول عليه السلام ديدى يا جبرائيل كوستر تا كه بو جسد كوره تا حس
بشرى نه حدده نازك ونه مرتبه بى مدددر اين جسددن مراد حبيب اكرم صلى الله عليه وسلمك جسد شريفلريدر
وسائر خلقك جسدى مراد اولمق مناسبتدن بعيددر وتقدير معنى بودركه يا اخى جبرائيل اول صورت اصليه كى كوستر
تاكم بو بنم جسدم ظاهر بصر ايله تاكم آنى كوره حس صورى نه حدده نازك ونه مرتبه بى مدد وبى طاقتدر بو جسد
انى بيله ديدى (مثنوى) آدمى راهست حس تن سقيم * ليك در باطن يكى خلقى عظيم * آدمينك حس تنى سقيمدر لكن
باطننده بر عظيم خلقى واردر حس تندن مراد حواس خمسهٔ ظاهره در خلق ضم خاء معجمه ايله سجيته ديرلر بونده
صفات باطنه مراد اولور وتقدير كلام بو يله ديمك اولوركه آدمينك تنى وتننه مضاف اولان حسلرى سقيم وضعيفدر
(وخلق الانسان ضعيفا) آيت كريمه سنك مقتضاسنجه آدمينك تننه وتننه متعلق اولان حسلرينه كوره در
ولكن آدمينك باطننده بر عظيم خلقى واردركه اول صفات روحانيه سيدر (لقد خلقنا الانسان فى احسن تقويم)
آيت كريمه سنده اشارت اولنان صورت حسنه وصفات عظيمه بودر آدمى اول خلق عظيم واحسن تقويم اوزره اولديغى
جهتدن كون جامع وعالم كبرادر اكرچه بحسب الظاهر حقير وصغيردر نته كم بو معنالرى توضيح وتفهيم ايلمكدن
اوترى بو ابيات شريفه يى مثل ايراد ايدوب بيورورلر (مثنوى) بر مثال سنك وآهن اين تنه * ليك هست اودر صفت
آتش زنه * سنك وآهن مولد ايجاد نار * زاد آتش بر دو والد قهر بار * مثلا بو جسم وتنه سنك وآهن كبيدر ليكن
اول صفتده آتش زنه در كورمزميسن سنك وآهن ايجاد نارك مولديدر آتش ايكى والده اوزره قهر بار طوغدى
تنه تن معناسنه در آتش زنه چقمق معناسنه در دو والددن مراد سنك وآهندر وتقدير كلام ونتيجهٔ مرام بو يله
ديمك اولوركه انسانك بو جسمى وروح ايسى فى المثل طاش ودمور كبيدر ولكن اول تن صفت واثرده چقمق
كبيدركه اندن شرارهٔ نار ظهوره كلور واولكى مصرعده سنك وآهندن مراد عموم اوزره اولان سنك وآهندركه آندن
استدراك ايدوب آتش زنه يى صكره مخصوص بالذكر قيلمشلردر كان ديمك اولوركه آدمينك بوتن ظاهرى مجرد سنك
وآهن كبيدر ولكن صفت واثرده خاصة شول چقمق وطاش كبيدركه آنلرك برى برينه اقترانندن شرارهٔ نار تولد
ايلر سنك وآهن ايجاد نارك مولديدر آتش طوغدى بو ايكى والدك اوزره قهر ياغدير يجى بعض نسخه ده زاد
آتش زين دو والد قهر بار * واقع اولمشدر بو تقدير اوزره معنى بو ايكى والددن آتش قهر بار طوغدى ديمك اولور

ويت

ويت اولده مفردى مركبه تشبيه ايلمش اولورلر وتوضيح معنى بو يله ديمك اولوركه آدمينك بوتنى طاشله چقمغه
بكزر صفات وآثارينه نظر اولندقده كه آدمينك بوتننك اعمال صالحه يه مقارنتندن بر علم وبر خلق عظيم
ظهوره كلوركه اول خلق عظيم هم مولد علم وخلق اولان جسدك اوزرينه غالب وقاهر اولور وهم سائر اجسادك
اوزرينه غالب وقاهر اولور نته كم آتش طاشله چقمقدن تولد ايلدكدن صكره اول طاشك وچقمغك اوزرينه غالب وقاهر
اولدى نته كم بيورورلر (مثنوى) باز آتش دست كار وصف تن * هست قاهر بر تن او شعله زن * باز در تن شعله ابراهيم وار *
كه ازو مقهور كردد برج نار * كيرو آتش تن وصفنك دستكاريدر ليكن اول آدمينك تنى اوزره قاهر در شعله زندر
كيرو تنده حضرت ابراهيم كبى بر شعله واردركه اندن برج نار مقهور اولور دستكار عمل يد ديمكدر وما بعدنه اضافت
بيانيه در يعنى بو سنك وآهندن ظهور ايلين آتش تن وصفنك الى ايشيدر زيرا بر كسه نك دست تنى آتشى ياقوب كتورور
اما اول آدمك تنى اوزره شعله اوريجى آتش قاهر وغالبدر كيرو تن آدميده حضرت ابراهيم عليه السلام كبى
شعلهٔ روحانى و پرنور بانى واردركه اول شعلهٔ روحانيدن برج نار مقهور اولور نته كم ابراهيم عليه السلام حضرتلرينك
وجودنده برج نار نمرود مقهور اولدى واندن ماعدا هر انبيا عليهم السلام واولياى كرامك تن شريفلرنده اول شعلهٔ ربانى
واردركه آنلرا كر آتشه كيرسه لر نارى قاهر اولور ونار انلرك شعلهٔ روحانيسندن مغلوب ومقهور اولور نته كم مؤمنلرك
نورى نار جهنمى يوم قيامتده اطفا ايليه حتى نار جهنم زياده مقهور ومغلوب اولديغندن انلرك هر برينه لابه وزارى
ايليوب (جز يا مؤمن فان نورك اطفأ نارى) ديه (مثنوى) لاجرم كفت آن رسول ذوفنون * رمز نحن الاخرون السابقون
لاجرم اول رسول ذوفنون ديدى نحن الاخرون السابقون رمزنى يعنى انسان صورت حسبيله افلاك وعناصردن
ظهوره كلوب مؤخر ومن حيث المعنى بو جملهدن مقدم وسابق اولديغى رمزى اشعار ايلمك ايچون اول ذوفنون
اولان پيغمبر عليه السلام حضرتلرى (نحن الاخرون السابقون) ديدى يعنى بز كه مجموع انبيا عليهم السلام واولياى
كرام واصفيا وصلحادن عبارتز اكرچه من حيث الظاهر افلاك وعناصردن طوغمشز وانلردن مؤخر اولمشز لكن
من حيث المعنى بر جملهدن سابقلرز بو حديث شريفك بو محله مناسب اولان معناسى بودر اما بعض محلده كنديلرنك
توابعيله مقدم وجوده كلن آدميلردن من حيث المعنى بز سابقلرز ديمك دخى مراد اولنور نته كم بو حديث بر قاچ محلده
ذكر اولنمشدر وهر محلك مقتضاسنه كوره تحقيق قيلنمشدر جملهدن بو جلدك اوائلنه قريب دربيان انكه حكما كويند
آدمى عالم صغريست سر خنده) بهر اين فرموده است آن ذوفنون * بيتنك شرحنده او محله مناسب شرح وتحقيق
اولنمشدر (مثنوى) ظاهر اين دو بسنداني زبون * در صفت از كان آهنها زبون * مثلا بو ايكيسنك ظاهرى
بر سندانله زبوندر يعنى بو چقمغله طاشك ظاهرى بر دمور دن اولان اورسله مغلوب وزبوندركه آنلرى پاره لمك سندان
وتيشه ايله ممكن اولور ولكن اول سنك وآهن صفت واثرده دمورلر معدنندن افزوندر نته كم طاشله چقمقدن شراره
چقسه واول بر آتش اولسه ونيجه شهرلرى وطاغلرى واحجار واشجارى احراق ايلمسه قابلدر پس وصف واثر جهتندن
طاشله چقمق معادن آهندن افزون اولور ونار سنك وآهندن اشد واقوى اولديغى عاقل اولنلر بيلورلر (مثنوى) پس
بصورت آدمى فرع جهان * وزصفت اصل جهان اين را بدان * ظاهرش را پشهٔ آرد بچرخ * باطنش باشد محيط
هفت چرخ * پس صورت حسبيله آدمى جهانك فرعيدر وصفت جهتندن جهانك اصليدر بونى بيل آدمينك
ظاهرنى بر پشه چرخه وحركته كتورور اما انك باطنى يدى چرخى محيط اولور يعنى فاذا كان كذلك چونكم سنك وآهن
من حيث الظاهر اصل نار ونار من حيث الصفات اكا غالب وقاهر اولوب مقصود بالذات اولديغى مثالى بيلدك وفهم
قيلدكسه آدمى بحسب الظاهر جهانك فرعى وجهان انك اصليدر وليكن صفت جهتندن آدمى جهانك اصليدر
بو نكته يى بيل وبو سرى فهم قيل زيرا مقصود بالذات بو جهانك خلق اولنمسندن آدميدر وبو عالمدن غرض كلى
ومقصود اصلى انساندر چونكم بو جهاندن مقصود انسان اولمق انسان اصل اولور وبو جهان بالتبع مقصود اولور
پس معنا انسانك فرعى اولور وانسان صورتا جهانك فروعى ومعنا اصلى اولور وبو معنايه لولاك لولاك لما خلقت الافلاك
حديث شريفى اشارت قيلور انسانك باطنى بو يله معظم ومكرم ايكن انك صورتا اولان ضعفى شو معنادن تعقل ايله كه
انك ظاهرنى بر سيورى سنك اضطراب وحركته كتورور وبعض اضعف اولان مخلوق مثلا براغيث وذباب كبى حيوانلر
آنى غم والم مرتبه سنه سوورر اما انك باطنى افلاك سبعه يى درونده اولان اشيا ايله بيله محيط اولمش وجميع كون ومكانى جمع
قيلمشدر وسعت درون انسانى شو معنادن فهم ايله كه حق تعالى حضرتلرى بكا ارضم وسمواتم واسع اولمدى وليكن تقى
ونقى اولان مؤمن قولمك قلبى واسع اولدى بيورمشدر نته كم لا يسعنى ارضى ولا سمائى بل يسعنى قلب المؤمن حديث
شريفى بو معنايى افصاح وايضاح قيلمشدر (مثنوى) چونكه كرد الحاح بنمود اندكى * هيبتى كه كه شود ز ومندكى * شهپرى

دکر فتنه شرق وغرب را * از مهابت کشت بی هش مصطفی * چونکم حضرت نبی علیه السلام الحاح ایلدی حضرت
جبرائیل علیه السلام برازجق کوستردی بر هیبتی که کوه آندن برمندك اولور آنك بر شهپری شرق وغربی طوتمش پس
حضرت مصطفی علیه السلام حضرتلری مهابتدن بیهوش اولدی مندك میمك ضمه سیله ودالك فتحه سیله انفعال بابندن
اسم مفعولدر ثلاثیسی دلنبدك کاور مندك پاره پاره ومتلاشی اولمش دیمکدر اما بعضلر مندك میمك فتحه سیله قواپی
صنق بردق وبوینی صنق دستید دیشلر وکاف تصغیر ایچوندر دیو تحقیق ایلمشلر بو معنانك محله مناسبتی قتی ازاولور
نهایتی اولسکی وجهده مشدد اولان دال وزن ایچون مخفف اوقنور وتقدیر معنی بویله دیمك اولورکه چونکم حضرت
مصطفی صلی الله علیه وسلم حضرت جبرائیل علیه السلامك صورت اصلیه سنی کورمکه اقدام وابرام ایلدی
حضرت جبرائیل علیه السلام دخی اول حضرته برازجق هیبت کوستردی که اول هیبتدن کوه متلاشی
وپاره پاره اولوردی وجه ثانی اوزره معنی کوه اول هیبتدن براغزی صنجق دستی کبی اولوردی دیمك اولور حضرت
جبرائیلك جمله اجنحه سندن برشهپر مغرب ومشرقك ماپیننی طوتدی حضرت مصطفی علیه السلام بوهیبتی
کوردیکی کبی مهابت ودهشتدن مبهوت ومدهوش اولدی (مثنوی) چون زبیم وترس بیهوشش بدید * جبرائیل
امد در آغوشش کشید * آن مهابت قسمت بیگانگان * وین تجمش دوستان را رایگان * چون جبرائیل امین ترس
وبیمدن اول حضرتی بیهوش کوردی جبرائیل کلدی آنی اغوشنه چکدی یعنی چونکم رسول اکرم
علیه السلامی جبرائیل خوف وبیمدن مدهوش کوردی درحال کلوب آنی قوجاغنه چکدی ونوازش ایدوب صحوه
کتوردی اول مهابت بیگانه لرك نصیب وقسمتیدر وبو لطف وتجمش دوستلره رایگاندر تجمش التفات ودلداراق
وملاطفت معنیلرینه استعمال اولنور یعنی حضرت جبرائیل علیه السلامك اول مهابتی بیگانه اولان اهل تن
ایچوندر نته کم لوط وثمود قوملرینه اول مهابتی کوستروب اول هیبتدن هلاك اولدی بو لطف والتفات ورعایت ونوازش
اهل روح اولان حق دوستلری ایچون رایگان ومبذولدرکه اکر صفات الهی اولسون واکر زمرهٔ ملائکه اولسون
واکر پادشاه عالم اولسون بوجمله نك هیبت وشوکتلری بیگانه ونامحرملردن اوتری وملایمت وملاطفتلری دوستلردن
اوتریدر نته کم مثال ایدوب بیوررلر (مثنوی) هست شاهان را زمان برنشست * هول سرهنگان وصار مها بدست *
مثلا شاهلر ایچون تختلری اوزره اوتورمق زمانی واردر سرهنکلرك هولی واللرنده صارملر واردر یعنی پادشاهلر
تختلری اوزره اوتوردقلری زمانده چاوشلرك هول وهیبتی واردر واللرنده تیغ تیزلر واردر شاهك اطرافی
طولنورلر (مثنوی) دورباش ونیزه وشمشیرها * که بلرزند از مهابت شیرها * دورباشلر ونیزه وشمشیرلر واردرکه مهابتدن
شیرلر تیررلر (مثنوی) بانك چاوشان وان چوکانها * که شود سست ازنهیبش جانها * چاوشلرك صداسندن
واول چوکانلردن که جانلرانك نهیب وهیبتندن سست ومنهزم اولور یعنی چاوشلرك صداسی ودربانلرك دورباش
وچوکانی که واردر انك نهیبندن جانلر سست اولور (مثنوی) این برای خاص وعام ره گذر * که کنند شان
ازشهنشاهی خبر * بوهیبت وبوصلابت رهگذرده اولان خاص وعامدن اوتریدرکه انلره برشهنشاهدن خبر ایلیه
بودخی معنادر بومهابت رهگذرده اولان عوام وخواص ایچوندرکه انلره برشهنشاهدن خبر ایلیه زیرا بومهابت
ودارات اولمسه رهگذرده اولان عوام وخواص شهنشاهدن خبردار اولمزدی (مثنوی) ازبرای عام باشد این شکوه *
تا کلاه کبر ننهندان کروه * بوهیبت وشکوه عوامدن اوتریدر تا اول کروه باشلرینه کبر وعظمت کلاهنی قومیه لر
یعنی بوشکوه وشوکت ومهابت وصلابت عوام ناس ایچوندر تاکم اول کروه کبر ونخوت تاجنی باشلرینه قویوب
سلك طاعت وانقیاددن خروج ایدوب طاغی وباغی اولمیه لر (مثنوی) تامن وماهای ایشان بشکند * نفس خودبین
فتنه وشر کم کند * تاکم بونلرك من ومالری صنه خودبین اولان نفس فتنه وشری ایلمیه کافك ضمه سیله
کم کند نسخه دخی جائزدر (مثنوی) شهر ازان ایمن شود کان شهریار * دارد اندر قهر زخم کیر ودار * شهر اول فتنه
وشردن ایمن اوله که اول شهریار قهر وغضبنده زخم وکیر ودار طوتر یعنی اول شهریار قهر وغضبنده دار وکیر طوتر
انکچون شهر اول فتنه وشرلردن ایمن اولور واهل فسادك ضررندن سلامت بولور (م ی) پس بمیرد آن هوسها در نفوس
* هیبت شه مانع آید زان نحوس * پس نفوسده اولان اول هوا وهوسلر اولور زیرا هیبت شاه اول نحوسدن مانع کاور
یعنی اکثر ناسك طبیعتی شر وفتنه وفساد اوزره مجبول اولمشدر اکر پادشاهان جهاندن وامراء
زماندن بونلرك خوف وخشیتی اولمسه ایدی طبیعتلرنده مستور اولان فتنه وفسادی اظهار ایدرلر وعصیان وطغیان
سمتنه کیدرلردی حکمت بونی اقتضا ایلدیکه اصحاب سلطنت وارباب حکومت بی مهابت وبی سیاست اولمیه لرتا کم
اعدا واهل فساد فتنه وشرنی اظهار قیلمیه لر پس بومهابتك وشدت وصلابتك محلی وموضعی ناسدن نفوس عاصیه یه در

اما نفوس مطیعه وعقول شریفه ایچون بوصفتلر لایق ولازم دکلدر بلکه انلر ایچون ملایمت وملاطفت واردر نته کم
بومعنایه دخی اشارت ایدوب بیوررلر (مثنوی) بازچون آید بسوی بزم خاص * که بود آنجا مهابت یا قصاص *
شاه چونکم کیرو بزم خاص جانبنه کله اول محلده شاهدن قنی مهابت یاقصاص اولور یعنی اول بزم خاص مهابت
وقصاص محلی دکلدر بلکه عیش وعشرت وموانست والفت محلیدر (م ی) حلم در حلمست ورحمتها بجوش * نشنوی
ازغیر چنك ونی خروش * اول بزم خاصده حلم ایچره حلم واردر ورحمتلر جوشده در اول بزم خاصده چنك ونیدن غیری
خروش اشتمزسن زیرا هرسازك بروقتی ومحلی واردر بزم خاص چنك وعود ونایك محلیدر (م ی) طبل وکوس هول باشد
وقت جنك * وقت عشرت باخواص آواز چنك * طبل وکوس هول جنك وقتی اولور اما خواص ایله عشرت وقتی چنك
آوازی اولور هول بونده مهول معناسنه در یعنی هول وهیبت ویریجی طبل وکوس وسرنا وبوری جنك وقتال وقتنده
اولور اما عیش وعشرت وقتنده ندما ایله چنك ونای آوازی اولور زیرا طبل وکوسك مهابتی واردر قتاله مناسب اولان
اولدرکه چنك ونایك آوازنده نشاط ومسرت واردر عشرته مناسب وموافق اولان بودر الحاصل بوعالمده هرسبب وآلت
وهرصفت وخصلت که ظهور ایلمشدر البته مستحقنه واهلنه کوره خلق اولنمش وظهوره کلمشدرکه برشیء ایچون
مخلوق اولان آلت برآخر شیء ایچون مناسب اولمزکه حکمت بونی بویله اقتضا قیلمشدر نته کم بومعناره اشارت ایدوب
بیوررلر (مثنوی) هست دیوان محاسب عام را * وان پری رویان حریف جام را * آن ذره وان خودمی چالیش راست
وان حریر وعود می تعریش راست * مثلا دیوان محاسب عام ایچوندر واول پری رویلر جام ایچون حریف اول ذره واول
توغلغه جنك وچالیشدن اوتریدر واول حریر وعود تعریشدن اوتریدر محاسب میمك فتحه سیله محاسبه نك جمعیدر محسبك
جمعی دخی اولسه جائز اولور بوتقدیر اوزره مصدر میمینك جمعی اولور خود توغلغه یه درلر چالیش جنکه دیرلر رود سرود
معناسنه در تعریشدن مراد شاهلك سایه بانی وتختی وعالی اولان خانه لری اولمق احتمالی واردر زیرا عرب عرش
الطیر دیر قچن طیر هوایه چقسه وایکی قنادیله التنده اولنه سایه براقسه وخلاصهٔ کلام اولدرکه حسابلر دیوانی عامهٔ
ناس ایچوندر واول پری روی وشیرین کویلر جام مصفی ایچون مصاحبلردرکه انلره مناسب اولان دیوان حساب وبونلره
مناسب اولان جام شرابدر واول جوشن وتوغلغه تحقیقا جنك ایچوندر واول حریر ولباس نفیس وسرود لذیذ تحقیق
پادشاهلك تخت وسایبانندن حاضر اولنلر ایچوندر زیرا حربه لایق اولان جبه وجوشندر وبزم وشربه لایق اولان آواز رود
وچنك وعود وسرودر بعض نسخه ده بوبیت دخی واقع اولمشدر * آن ذره وآن خود را جنك ووغا * وین شراب
ونقل در بزم صفا * معناسی اول ذره واول توغلغه جنك ووغا محلنده در وبوشراب ونقل بزم صفاده دردیمك اولور
(مثنوی) این سخن پایان ندارد ای جواد * ختم کن والله علم بالرشاد * بوسوزنهایت وپایان طوتمزای جواد پس
بوسوزی ختم ایله طریق سداد وراه رشاده الله اعلمدر پس ینه صدده رجوع ایدوب بیوررلر (مثنوی) اندر احمد
آن حسی کو غاربست * خفته این دم زیر خاك یثربست * الحاصل اول برحس که حضرت احمد علیه السلامك
وجودنده که اوغارب وآفلدر بودم یثرب خاکنك التنده خفته ومدفوندر یثرب مدینهٔ منوره یه دیرلر یعنی حضرت
احمد علیه السلامك وجود شریفنده اولان حس بشری که رؤیت جبریله طاقت کتورمدی اوزائل وآفل اولیجی ایدی
حالا بو دمده مدینهٔ منوره ده خاك التنده خفته وآسوده در (مثنوی) وان عظیم الخلق اوکان صفدرست * بی تغیر
مقعد صدق اندرست * واول رسول علیه السلامك عظیم الخلق که او صفدر پهلواندر تغیرسز مقعد صدقده
ساکندر صفدر صف یریجی دیمکدر بونده پهلوان وبهادر معناسی مراد اولور یعنی اول عظیم الخلق اولان سلطانکه
یثربده مدفون اولان جسد شریفنك جانیدرکه نفس الامرده صفدر وپهلواندر تغیر وتبدلسز حالا ملك مقتدرك
قربنده مقام صدقده ساکندرکه متقیلرك دخی مقامی اولدر (کما قال تعالی فی آخر سورة القمر (ان المتقین فی جنات
ونهر فی مقعد صدق عند ملیك مقتدر (مثنوی) جای تغییرات اوصاف تنست * روح باقی آفتاب روشنست *
بی زتغییری که لاشرقیة * بی زتبدیلی که لاغربیة * تبدلات وتغیراتك جای ومحلی اوصاف تندر اما روح باقی آفتاب
روشندر اول روح باقی هیچ بر تغییرسزدرکه لاشرقیة در کذلك بر تبدیلسزدرکه لاغربیة در نیت ثانی سورهٔ نورده
اولان آیت کریمه یه اشارتدر تفسیری جلد ثانیده لقمان حکایتنده مرور ایلدی وتوضیح معنی اولدرکه تغیرات
وتبدلاتك محلی تنك وصفلریدرکه زوال وفنادن وتغیر وتبدلدن خالی اولمز اما باقی اولان روح اعظم فی المثل آفتاب
روشندر اول آفتاب روشن که تغیرسزدرکه شرقه منسوب دکلدر وکذلك هیچ برتبدیل یوقدرکه غربه منسوب
دکلدر شرقه وغربه منسوب اولان البته تغیر وتبدلدن خالی اولمز اما روح باقی شرقی وغربی دکلدر پس اکا تغیر
وتبدل کلمز (مثنوی) آفتاب ازذره کی مدهوش شد * شمع از پروانه کی بیهوش شد * آفتاب ذره دن قچن بیهوش

ومدهوش اولدی کذلك شمع پروانه دن قچن بیهوش اولدی یعنی آفتاب ذره دن بیهوش اولمز وشمع پروانه دن مدهوش
اولمز پس حضرت حبیب اکرم صلی الله علیه وسلمك حقیقتی آفتاب معنویدر اگر فلك واگر ملك اکا نسبت بر ذره در
پس اول حضرتك آفتاب حقیقتی ذرات کائناتدن اصلا بیهوش اولمز واول حضرتك روح اعظمی بر شمع الهیدر
وحضرت جبرائیل علیه السلام اکا نسبت بر پروانه در پس اول شمع الهی کندی پروانه سندن نیجه مدهوش اولور
یعنی مدهوش اولمق احتمالی یوقدر (مثنوی) جسم احمد را تعلق بد بدان * این تغیر آن تن باشد بدان * همچو رنجوری
وهمچون خواب ودرد * جان ازین اوصاف باشد پاك وفرد * حضرت احمد علیه السلامك جسم شریفنك اول روح
اعظمه تعلقی اولدی بو تغیر تنك لایقی اولور بیل مثلا رنجورلك کبی وخواب ومرض کبی اما جان بو وصفلردن پاك
وفرددر مصرع اولده اولان بدان کلمه سی حضرت جبریل علیه السلامه اشارت اولسه ده جائزدر لکن روح اعظمه
اشارت اولمق محله مناسبدر که عن قریب سببی معلوم اولور وتقدیر کلام بویله دیمك اولور که حضرت احمد علیه السلامك
جسم شریفنك اول لاشرقی ولاغربی اولان آفتاب روشنه وروح باقی یه تعلقی اولدی وبو رؤیت جبریل علیه السلامدن
متغیر اولمق تنك لایقیدر روحك دکل بویله بیل که تن آدمی ادنی شیلردن متغیر اولور مثلا رنجورلك کبی ونوم کبی ودرد کبی
شیلردن جسد آدمی متغیر اولور اگر جسد انبیا علیهم السلام ایسه ده زیرا (انما انا بشر مثلکم) آیت کریمه سنك موجبنجه
حضرت پیغمبر علیه السلام وسائر انبیا واولیا بشریتده مشترکلردر وبشرلك جسمی ایسه تبدل وتغیردن خالی
دکلدر اما جان بو ذکر اولنان وصفلردن پاك وفرددر اکا تبدل وتغیر لاحق اولمز دیمك اولور (مثنوی) خود نتانم ور بگویم
وصف جان * زلزله افتد درین کون ومکان * روبهش گر یك دمی آشفته بود * شیر جان مانا که آن دم خفته بود *
خود جانك وصفنی سویلمم بلکه قادر دکلم اگر وصف جانی سویلیم بو کون ومکانه زلزله دوشر اول روح باقینك
روبهی اگر بر دم آشفته ایدی بو اول حالته بکزر که جان ارسلانی اول زمانده خفته ایدی روبهدن مراد بونده
حضرت نبی علیه السلامك جسم شریفلریدر اش ضمیری جانه عائددر آشفته متغیر وپریشان اولمق معناسنه در
خلاصهٔ کلام اولدر که بن اول جان اعظمك وصف شریفنی دیمکه قادر دکلم واگر روح اعظمك وصفنی سویلرسم
بو کون ومکانه زلزله واضطرابه دوشر زیرا کون ومکانك وخلق جهانك اول جان عالیشانك اوصاف علیه سنی استماع
ایلمکه استعدادلری یوقدر اول جان عالیشانك روباهی که فی المثل جسم مبارکیدر اگر بر دم حضرت جبرائیل
علیه السلامك رؤیتندن متغیر وپریشان اولدیسه بو اول حالته بکزر که جان ارسلانی گویا اول زمانده خفته ایدی
وجانك خفته اولمسی مشاهدهٔ الهیه ده حیران اولمسندن وکندی حالنه وشاننه اشتغال قیلمسندن وعالم جسددن
گوز یوممسندن کنایت اولور پس شول دمکه بر کاملك جانی کندی شاننه مشغول ایکن یا خود جمال الهی مشاهده سنده
حیران ایکن انك جسمی بر ادنی شیدن متغیر وآشفته اولسه عجب دکلدر وبدنك بعض زمانده ادنی شیئله متغیر
وآشفته اولمسندن وعجز وفتور اظهار قیلمسندن کاملك کمالنه نقصان گلمز واول کاملك بدنی متغیر ومبدل اولان
وبیهوش ومدهوش قیلان شیء اول کاملدن افضل اولمق لازم گلمز زیرا گاه اولور که خواب ومرض شدید نبی وولی اولنلرك
جسملرنی تبدیل ایلر حال بو که خواب ودرد نبی وولیدن اولی اولمق لازم اولمز بو معنانك تحقیقی وبو محله مناسب اولان
کلمات جلد ثالثده دقوقی حکایه سنده گفت اگر اسمی شود غیب از ولی * بیتنك شرحنده مرور ایلدی ودخی اواخرنه
قریب اولان ربودن عقاب موزهٔ رسول صلی الله علیه وسلم شرحنده هم بورایه مناسب اولان سوزلر تقدم ایلدی
(مثنوی) خفته بود آن شیر کز خوابست پاك * اینت شیر نرمسار وسهمناك * خفته سازد شیر خود را آنچنان *
که تماهش مرده داند این سگان * اول جان شیری خفته ایدی که فی الحقیقه خوابدن پاك وبری ایدی واشته سگا نرمسار
وسهمناك شیر اول شیر کندیسنی انجلاین حلیم وخفته دوزر که بو سگلر انی تمام مرده بیلورلر نرمسارده اولان سار لفظی
برقاج معنایه دلالت ایدر اولا سر معناسنه اولمق جائزدر مثلا چشمه سار وکوهسار کبی که چشمه باشی وطاغ باشی دیمك
اولور بو تقدیرجه نرمسار سرنرم تقدیرنده اولوب باشی یومشق دیمك اولور وثانیا سار لفظی بر اسمه متصل اولسه
انك کثرتدن عبارت اولور مثلا سنگسار وخاکسار کبی طاشلق وطپراقلق واغجلق محلی دیمك اولور بو تقدیر اوزره
نرمسار نرملك محلی دیمك اولور سار خوی معناسنه اولوب نرم خویلو دیمك دخی جائزدر سهمناك هولناك ومهابتلو
معناسنه در تحقیق کلام اولدر که اول جان شیری بحسب الظاهر خفته ایدی وحقیقتده اویوم وغفلتدن اومنزه
ومقدسدر انکچون عینای نامان ولاینام قلبی بیورمشلردر اشته سگا باشی یومشق ومهیب وهولناك بر ارسلانکه
من حیث المعنی انك جلالت وعظمتی وشوکت ومهابتی وصف وبیانه گلمز ایکن بر مرتبه هین ولین ایدیلر که حق
تعالی حضرتلری اول حضرته کفار ومنافقین اوزره لینت وملایمت ترك ایلیوب (یا ایها النبی جاهد الکفار والمنافقین

واغلظ علیهم) دیمکله غلظت وخشونت ایلمکله امر ایلدی شول مرتبه لطف ونرملك وحیا وشرملك محل ومعدنی
اولمشلر ایدی که اول شیر حقیقت کمال لطفندن ولینت طبعندن اصحاب معصیت واهل نفاق واهل ضلالت ما بینلرنده
کندیلرینی انجلاین خفته دوزوب اکثر حاللرندن هر وجهله تغافل وتعامی ایلرلردی که تمام اول حضرتی بو سگلر مرده
مثابه سنده بیلورلردی واول حضرتی کندی حاللرندن غافل وجاهل زعم قیلورلردی پس غلیظ القلب اولمدیغیچون
انلره خشونت ودرشت قیلمدیغیچون اول حضرتك حوالیسنه جمع اولورلردی واندن مراد ومقصودلرنی استفسار
قیلورلردی گورکه حق تعالی حضرتلری اول حضرتك آنلره ایلدیکی لینت وملاطفت کندینك رحمتندن ایدیکنی
بیان ایدوب ونرم ولطیف اولدیغنی بو آیتده عیان ایدوب (فبما رحمة من الله لنت لهم ولو کنت فظا غلیظ القلب
لانفضوا من حولك) بیوردی (مثنوی) ورنه در عالم گر ازهره بدی * که ربودی از ضعیفی تربدی * یوخسه عالمده
کیمك زهره سی اولوردی که ضعیفلکندن بر تربدی قاپیدی تربد تاوبانك ضمه سیله بر دانه یه وشیء حقیره دیرلر ضعیفیده
یا وحدت ایچون اولمق دخی جائزدر ومصدریه اولمق دخی جائزدر که اکا گوره معنی ویرلدی یعنی اگر اول شیر حقیقت
کندیلرینی خفته دوزمیه لردی وناسك اکثر احوالنده تغافل وتعامی قیلمیه لردی عالمده کیمك یورکی وطاقتی
اولوردی که بر ضعیفدن بر دانه یی قاپیدی وبر شیء حقیری اندن آلیدی یعنی هیچ کمسه نك بر ضعیفدن بر شیء اخذ
ایلمکه طاقتی وجرأتی اولمزدی اگر اول حضرت اکثر حالده ناسك احوالندن تغافل وتجاهل قیلمیدی دیمك اولور
(م ی) کف احمد زان نظر مخدوش شد) بحر او از مهر کف پرجوش شد * مه همه کفست معطی نورپاش) ماه را گر کف
نباشد گو مباش * حضرت احمد علیه السلامك کفی اول نظردن مخدوش اولدی انك بحری کف محبتندن پرجوش
اولدی ماه دوکای معطی ونورپاش کفدر ماهك اگر دست وکفی اولمیه دی اولمسون بیت اولده اولان کفلر کوپوك
معنالرینه در ومراد حضرت احمد علیه السلامك جسد شریفلریدر وبیت ثانیده اولان کفلر ال معنالرینه در
مخدوش خدوشدندر خدوش قاشمقدن وطرملمقدن حاصل اولان جراحته دیرلر بونده مخدوش خراشیده ومجروح
معناسنه در وتقدیر معنی وتوضیح فحوی بویله دیمك اولور که حضرت احمد علیه السلامك کف کبی اولان جسم
شریفی حضرت جبریل علیه السلامه اولان اول نظردن مجروح ومتغیر اولدی اما اول حضرتك بحر حقیقتی انك
کف کبی اولان جسمندن اوتری پرجوش اولدی وظهور قیلدی بحردن مراد حقیقت محمدیه اولور وحقیقت محمدیه نك
جوشه گلمسی وظهور قیلمسی اول حضرتك اعدل واجمل اولان جسدینك محبتندن اوتریدر پس اول حضرتك
جسد شریفلرینك کمالیله شرفنی وعزت وجلالتنی شوندن فهم ایله که حق تعالی یه جمیع ارواح واشباحدن وجملهٔ
اشیادن اعز واکرم اولان عقل کل وروح اعظمه اول جسد شریف مظهر اولدی واول بحر حقیقت اول ذات شریف
ایچون جوش وخروشه گلوب اولا صور کائناتی اظهار ایدوب اندنصکره ابو البشری وانك اولادنی ظهوره گتوروب
بعده اشرف قرنده واکرم زمانده اول حضرتك جسد شریفنی ظهوره گتوروب اول حقیقت انده بکمالها عیان
اولدی وجمیع اوصاف وکمالاتیله اول مرآت مجلاده ظهور قیلدی پس بو مرتبه شرف وفضیلتی اول سلطانك جسد
شریفی اول نظردن متغیر اولمسی اکا نقصان ویرمز زیرا اول حضرت بر بدر کامل کبیدر انك ذات حقیقیسی
سرتاپا معطی ونورپاش دست کبیدر اگر اول ماه حقیقتده بر صوری ال اولمزسه دی اولمسون زیرا انك دستنه احتیاجی
یوقدر کذلك بشریت اول حضرته دست کبیدر اول سراج منیرك ذات شریفی عالمه ضیا گستر ونورپاشدر اگر
بشریت واسطه سی اولمزسه ده بنا اکا عیب ونقصان گلمز زیرا اول صفت انك ذاتندن منفك اولمز وانك عطاسی ایسه
آلت خار وجارحه یه محتاج اولمز (مثنوی) احمد ار بگشاید آن پر جلیل * تا ابد مدهوش باشد جبرئیل) حضرت احمد
علیه السلام اگر اول پر جلیلی اچیدی حضرت جبرائیل علیه السلام ابده دك مدهوش اولوردی پر جلیلدن مراد
اول حضرتك قوت روحانیه سی اولور یعنی اگر حضرت رسول علیه السلام روحانی اولان پر جلیلی اچیدی وحضرت
جبرائیل علیه السلام انی گوردیدی هیبت وعظمتندن ابد الآباده دك مدهوش وبیهوش قالیدی (م ی) چون گذشت
احمد ز سدره مرصدش * وز مقام جبرئیل واز حدش * گفت او را هین بپر اندر پیم * گفت رو رو من حریف تو نیم
چونکم حضرت احمد علیه السلام سدره دن وجبرائیلك مرصدندن گچدی وحضرت جبرائیلك مقامندن وانك
حدندن گچدی پس حضرت احمد علیه السلام اکا دیدی یا جبرائیل البته بنم اردمجه پرواز ایله جبرائیل امین اول
حضرته دیدی یوری یوری بوندن اوته بن سنك حریفك دگلم یعنی حضرت جبرائیل علیه السلام اول حضرته سدرة
المنتهایه دك پیشوا ودلیل اولدی چونکم حضرت جبرائیل علیه السلام سدره یه گلدی که مقام جبرائیل علیه
السلامدر وانك مرصدیدر پس مقامنده قالدی وحضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم اکا دیدی یا اخی جبرائیل

سنكله جناب عزته بيله كيده لم حضرت جبرائيل عليه السلام اكا ديديكه يا نبى الله بوندن اوته بن سنك مصاحبلك
اوله مزم بوندن اوته عزتله سن يورديدى (مثنوى) باز كفت اورا بيا اى پرده سوز * من باوج خود نرفتستم هنوز *
كيرو اول حضرت عليه السلام اكا ديدى كل اى پرده سوز زيرا بن هنوز دخى اوج اعلامه كتمدم وبن حقيقتم جانبنه
بوندن اول سيرايتمدم پس كركدركه بندن مرافقتى قطع ايلميه سن (مثنوى) كفت بيرون زين حداى خوش فر من *
كرزنم پرى بسوزد پر من * حضرت جبرائيل عليه السلام اول سلطان جليله ديدى اى بنم خوش فر اولان
يارم بو حددن خارج وبو مرتبه دن ايلرو واكر بر پرا اورم بنم آتش تجلى پر وبالمى احراق ايلر لو دنوت انملة لاحترقت
ديديكى قولك مضمونيدر (مثنوى) حيرت اندر حيرت امد اين قصص * بيهشئ خاصكان اندر اخص) بيهشيها
جمله اينجا بازيست) چند جان دارى كه جان پرواز نيست) الحاصل بو قصه لر حيرت اندر حيرت كلدى زيرا خاصلرك
اخصك حالنده حيرت وبيهشلكى واردر جميع بيهوشلقلر بو مرتبه ده لعب وبازيدر نقدر جان طوترسن كه جان
پردازلق محليدر خاصدن مراد بونده حضرت جبرائيل عليه السلامدر واخصدن مراد حضرت رسول
اكرم صلى الله عليه وسلمدر خلاصهٔ كلام اولدركه بو ذكر اولنان قصه لر حيرت ايچنده حيرت كلدى وسبب
حيرت خاصكان الهينك اخص اولان كاملك حالنده بيهوشلكيدركه فى الحقيقه خاصكان الهى ملائكهٔ مقرب
ايكن اخص اولان حضرت نبى عليه السلامك بلكه اكا وارث كامل اولان وانيك خصوصنده حيران اولمشلر
ومدهوش قالمشلردر حال بوكه اخص اولنلر دخى من وجه انلرك حالنده وشاننده حيران وبيهوش اولمشلردر نته كم
حضرت نبى عليه السلام رؤيت جبرائيل عليه السلامدن ابتداى حاللرنده مدهوش وبيهوش اولدى اما اخصك انلر
حقنده اولان بيهوشلكى قبل الوصول الى الكمال درو انلرك اخص اولنك حالنده بيهوش اولمسى بعد الوصول
الى الكمالدر زيرا اخص اولان انبيا عليهم السلام واولياى كرام بر مرتبه يه ايررلركه انده ملك مقرب بلكه نبى مرسل
بيله صغمز چونكم اخص اولنلر بالكليه فانى اوله لر ومرتبهٔ ولايته ايروب حضرت حقه وصول بوله لر مقام
عقلده ومرتبهٔ روحده اولان ملائكه انلرك سرندن وشاننده مدهوش وبيهوش اولورلر وليكن اكر باهوش
اولملرى واكر بيهوش اولملرى اخص اولنلرك مرتبه سنه نسبت جمله سى لعب وبازى كبيدر زيرا بيهوشلك
وباهوشلك جمله سى جاندار اولان مخلوقك حاليدر واخص اولان سلطانلر ايسه يتمشلردر پس اى مخلوقيت
مرتبه سنده كاهى باهوشلك وكاهى بيهوشلكله موصوف اولان كمسه نيجه بر جان طوترسن بو محلده مادامكه
بالكليه جانكدن كچميه سن وفنا شرابنى ايچميه سن واصل جانان اولمزسن مادامكه واصل جانان اولميه سن اخص
اولنلرك حالنى بيلمزسن زيرا اخصك حالنى خواص بيلمز بلكه نته اخص اولنلر بيلور نته كم قطب الاقطاب اولان
صاحب دولتك حالنى وسرينى مرتبهٔ عقلده وروحده اولان اقطاب وابدال بيلمز ديمشلردر خلاصهٔ كلام اكر خواص
بشر واكر خواص ملك اخص اولان كامل واكملك اسرارنى بيلمكدن عاجزدر ديو تحقيق ايلمشلردر (مثنوى)
جبرائيلا كرشريفى وعزيز * تونهٔ پروانه ونى شمع نيز * شمع چون دعوت كند وقت فروز * جان پروانه نپرهيزد زسوز *
اى جبرائيل اكرچه شريف واكرچه عزيزسن سن پروانه دكلسن وشمع دخى دكلسن شمع چونكم اشتعال وقتنده
پروانه يى دعوت ايليه پروانه نك جانى سوزو كدازدن پرهيز ايلمز جبرائيل عليه السلامدن مقصود بونده مرتبهٔ عقلده
اولان عقل كامل صاحبلرى اولورو پروانه دن مراد وارث حضرت محمد صلى الله عليه وسلمى وعاشق جمال احمدى
اولان اصحاب فنا وارباب صفا اولوركه انلرك مرتبه سنه عقل شريف وملك مقرب واصل اولمز انكچون حضرت
جبرائيل عليه السلامه خطاب وعقل كامل صاحبلرينه تعريض ايدوب يورر يعنى اى مقام عقلده اولان
ومرتبهٔ ملكيتده وروحانيتده قلان وخاصكان الهى زمره سنه داخل اولان كمسه اكرچه نفس الامرده
سن دخى عزيز وشريفسن واكثر عباد اللهه نسبت عالى ولطيفسن ولكن سن پروانه كبى عاشق دكلسن وشمع
كبى معشوق دخى دكلسن زيرا شمع حقيقى چونكم تجلى ذاتيه وقتنده پروانه كبى اولان عاشقلرنى كندينك وصالنه
دعوت ايليه پروانه نك جانى يانمقدن وفانى اولمقدن پرهيز ايلمز بلكه اول شمعه كنديونى اوروب تجلى نورنده كنديونى
محو ايلر نته كم حضرت حبيب اكرم صلى الله عليه وسلم حق تعالينك تجلى ذاتيه سندن پرهيز ايلمدى ولكن
حضرت جبرائيل عليه السلام لو دنوت انملة لاحترقت ديوب نار تجلينك كنديونى ياقمسندن قورقوب وشمع حقه
كنديونى اورمسندن پرهيز ايدوب كندى مقامنده قالدى وحضرت نبى مكرم صلى الله عليه وسلم نار سعده بن يانه يم
ديوب تجلى شمعنه كنديونى اوردى وبى محابا مقام جبرائيل عليه السلامدن ايلرو كچوب واصل جانان اولدى
چونكم بو بيانده ذكر اولنان كلامك فهمنده ومعرفتنده قصورى اولان كمسه لره صعوبت اولديغى مقرر

ومحقق

ومحقق اولديغنه بناء بونك مستور ومدفون اولمسنى روا كوروب كندى جنابلرينه خطاب ايدوب يوررلر (مثنوى
اين حديث منقلب را كور كن * شير را برعكس صيد كور كن * بو منقلب اولان حديثى كور ايله ياخود
معنى بو منقلب حديث ايچون كور ايله يعنى مدفون ايله ارسلانى عكس اوزره بيان اشكينك صيدى ايله مصرع اولده
اولان كور كاف عجمى ايله مقبره معناسنه در ومصرع ثانيده اولان كور كاف عجمى ايله بيان اشكى معناسنه در
وبو بيتده ودخى مابعدنده اولان بيتده خطاب على قاعدة التجريد كندى نفس شريفلرينه در منكره خطاب اولمق
وياخود بو بيتلر منكرلسانندن رديمك بو بيتلرى سياق وسباقه توفيق ايلمسنده عدم اقتداردن ناشى اولور وقصور
فهمدن لازم كلور بلكه اولى اولان حضرت مولانا قدس الله سره الاعلا فهم وعقله ملايم اولمين برنيجه اسرار
ومعارف بيوردقدنصكره اول اسرارك وكفتارك مستور ومدفون اولمسنى روا كوروب برسبيل تجريد كندى
وجود شريفلرينه انك مستور اولمسى خصوصنده خطاب ايلمك اوليدر مثنوى شريفده بو كونه قاعده قتى چوق
محلده واقع اولمشدر وحديث منقلبدن مراد بو بيانده انقلاب اوزره واقع اولان سوزلردركه اولا حضرت جبرائيل
عليه السلامى حضرت نبى عليه السلامه اقوى واعلى عد ايليوب حضرت نبى عليه السلام انك مشاهده سنده
بى طاقت وبى هوش اولدى ديمكله ضعفلرين بيان ايلمشلردى بعده معراجه توجه بيوردقلرنده سدره دن اوته حضرت
حقك قرب ولقاسنه كذر قيلوب رب العالمينى كورمك ومشاهده قيلمق خصوصنده جبريل امينده ن
حضرت پيغمبر عليه السلامى اقوى واعلى عد ايليوب حضرت جبريل عليه السلامك اول مرتبه ده اولان ضعفنى
بيان ايلمشلردى پس حديث منقلب ديمكله بو معناره اشارت بيوردبلر وكوركن ديمكله بو كونه سوزلرك مستور
ومخفى اولمسنه اشارت ايدرلر ومصرع ثانيده اولان شير قوى وعالى وكور ضعيف ودنى معناسنه در ومراد حضرت
نبى عليه السلام وهر عصرده اكا وارث كامل اولان هر ولى اولورو كوردن مراد هر عصرده اولان خلق اولور
وتوضيح معنى وتحقيق فحوى بويله ديمك اولوركه اى مولانا بو منقلب اولان سوزى مستور ومخفى ايله وبر زمان بويله عالى
وقوى اولان شير حقى ضعيف ودنى اولان خلقه برعكس صيد ايله تاكم اول عالى شيرى بو ضعيف اولان خلق برزمان
كنديلره كرفتار كوره لر وآنى كنديلرك مغلوبى زعم ايده لر واول شير دلير بونلره كمال لطفندن مدارا ايليه وزياده لينت
ورفقتله ملايم سوزلر سويليه وبونلر زياده حماقت وجهالتلرندن انك حلمنى وملايمتنى انك مغلوبيتندن عد ايليوب
كنديلرى انك اوزرينه غالب وقوى كوره لر پس حقيقت معنايه نظر اولنسه مصرع ثانى دخى حديث منقلب اولور
وبو حديث منقلبى دخى مدفون ايلمش ومستور سويلمش اولوركه هركس بونلرك معناسنه نظر ايركوره مزمكركه مستور
ومخفى اولان كلامك باطننه مطلع اولان عارفلر ايركوره (مثنوى) بند كن مشك سخن شاشيت را) وامكن انبان
قماشيت را) آنكه برنكذشت اجزاش از زمين * پيش او معكوس قماشيت اين * سوز نثار ايلمككلك مشكينى
باغله سنك قماشلغك انبانى آچمه مشك مشهوردر سخن شاش وصف تركيبيدر اكرچه اصلنده سوز ايشه يجى ديمكدر
زيرا شاش شاشيدن لفظندن ايشه مك معناسنه در وليكن صكره سوز نثار ايلمك وبيهوده كلام جارى ايلمك
معناسنده استعمال اولنمشدر اكا متصل اولان يا مصدريه وياخطاب ايچوندر وامكن مكشا معناسنه در قماش
بيهوده وعبث سوز معناسنه در كذلك يا يا مصدريه ويا خطاب ايچوندر بعضلر قماش قلاش معناسنه در ديمشلر
وبعضلر دخى ضم قافله قل ماشدن مرخم اولوب ديلديكن سويلمك معناسنده استعمال اولنمشدر ديمشلردر
وديلنه نه كلورسه سويلكدن عبارت اولور ديو تعبير ايلمشلر بو دخى بيهوده سوز سويلمك معناسنه اولور ولغت
نعمة الله ده ضم قافله قماش بمعنى قلاش وحرامزاده وايشسز يعنى بيكار وبطال معناسنه در ديمشدر بونده بيهوده
بيهوده معناسنه استعمال اولنمق وياقلاشلق معناسى ويرلمك اولى اولور اولكى بيت اجزاى عقل وروحى وفكرى زمين
بشريتدن ومرتبهٔ سفليتدن تجاوز وترقى ايلمين طايفه نك قتلرنده وزعملرنده بو كلامك بيهوده اولديغنى وكنديلره
بيهوده وعبث سويلككى اسناد قيلدقلرنى اشعار ايلمكدن اوترى سخن شاشلكى اولا كنديلره اسناد
ايدوب برسبيل تجريد وجود شريفلرينه خطاب ايلدكدنصكره بو كلام عاليننك معكوس وقماش اولمسى اجزاى عقليه
وروحيه سى زمين بشريتدن تجاوز ايلمين طايفهٔ سفليه نك زعملرنده وقتلرنده اولديغنه بيت ثانى ايله تنبيه واشارت
ايدوب بو اسلوب اوزره بو كلام شريفى بيهوده زعم ايلين طائفه يه عظيم توبيخ وتشنيع بيورمشلردر پس خلاصهٔ
كلام وتعبير مرام بويله ديمك اولوركه اى مولانا سخن اجرا ايديجى وكلام نثار قيليجى مشكك ودهانكى باغله منكرلرك
زعمنده وسفلى اولان طائفه نك قتنده سنك بيهوده لك محلى اولان طاغرجغكى كشاده ايلمه زيرا اول كمسنه نك كه
اجزاى عقل وروحى زمين بشريتدن يوقرو كچدى انك اوكنده بو كلام شريف وسخن لطيف معكوس وقماشلكدر

حق تبارك وتعالى انك عقل وروحنه اول استعداد وقابليتي ويرمشدركه مرتبهٔ سفليدن تجاوز وترقى ايدوب مرتبهٔ
اعلايه وعالم معنايه واصل اوله اندنصكره ديدهٔ حقيقت بينله اولياى كرامك كلامنه نظر قيله تا كوره كه انلرك كلام
عاليسى نيجه منبع حكمت ونه كونه معدن علم ومعرفتدر حد ذاتنده اجزاى عقل وروحى زمين بشريتدن تجاوز ايلمين
طائفه هرنقدر عالى وشريف وحكمت آميز بر كلامى كورسه لر انلره بيهوده وناچيزلر كلوربس حكيم الهى اولان
وبوكونه كمسه لره سوزسو يلين وبذل حكمت ومعرفت ايلين عزيزلره لازم اولان اولدركه ظاهرا بونلره مخالفت ايلميه
بلكه امرت بمداراة الناس حديثك موجبنجه بونلره مدارا ايليه وحلم ورفقله معامله قيله بومعنايى تفهيم وتعليمدن
اوترى حضرت حسام الدين افندى يه خطاب ايدوب بو ابيات شريفه ايله تعليم بيوررلر (مثنوى) لا تخالفهم حبيبى
دارهم) ياغريبا نازلا فى دارهم * اعط ماشاؤا وراموا وارضهم * ياظعينا ساكنا فى ارضهم) اى بنم حبيبم سن بوطائفه يه
مخالفت ايلمه مدارا ايله اى بونلرك خانه سنه نازل اولان واولرنده غريب اولان حبيب انلرك ديلدكارنى واستدكارنى
اعطا ايله وبونلرى راضى قيل يا انلرك ارضنده ظعين وساكن اولان حبيبم بيت اولده اولان ضميرلر ودخى بيت ثانيده
اولان ماشاؤا وراموا واده وارضهمده اولان ضميرلر جمله سى اجزاى عقل وروحى زمين بشريتدن تجاوز ايلمين اهل دنيايه
واصحاب هوايه راجعدر دارهم مفاعله بابندن امردر مدارات ايله معناسنه مداراتك معناسى قلبده بعدا ضمار ايليوب
عدو اولان كمسه نك يوزنه كولمكه ديرلرتتمه كم ايكنجى جلدده جمله بردن سك سرخنده (كزضرورت دم خر را آن حكيم
يتنده مرور ايلمشدر مصرع ثانيده اولان دار خانه معناسنه در ارض افعال بابندن امردر همزه سى قطع ايچوندر
لكن بونده ضرورت شعردن اوترى وصل اوقنق لازمدر ومصرع ثانيده اولان ارض زمين معناسنه در وتقدير كلام
بويله ديمك اولوركه اى اهل دنيانك خانه لرينه نازل اولوب انده غريب اولان حبيبم سن بو سفلى طائفه يه بيت فدارهم
مادمت فى دارهم * وارضهم مادمت فى ارضهم * قولنك موجبنجه بونلره مدارا ايله ظاهرا مخالفت قيلمه كه حضرت
حبيب اكرم صلى الله عليه وسلمك سنت سنيه لرى بودر اى حبيبم سن بوطائفه نك ديلدكارنى وطلب ايلدكارنى
اعطا ايله وبونلرى باى وجه كان راضى قيل اى بونلرك زمينده مسافر اولان واقامت قيلان حبيبم ديمك اولور بودنيا
اهل دنيانك خانه سى وبوزمين اهل دنيانكدر اكا مألوف اولديغى اعتبارله ارضى كبيدر واصحاب دل بودنياده
غريبلر ومسافردر غريب مسافره لازم اولان ادب ايسه بودركه مادامكه بركمسه نك دارنه نازل اولوب انده غريب اوله
اكا مدارا قيله وبركمسه نك كه كاوب ارضنده مسافر اوله وانده اقامت قيله لازمدركه آنى راضى قيله پس اهل دل اولان
كمسه لره اهل دنيايه مدارا ايلمكدن اوخصلت اولمز (م ى) تارسيدن درشه ودرناز خوش * رازيا مروزى مى ساز
خوش * تاشاهه ابرشنجه وناز خوشه ابرشنجه اى رازى مروزى ايله خوش ولطيف دوزل رازدن مرادرى شهريدر
ڤچن رى شهرنه يا نسبت الحاق ايلسه لر آخرنده اولان يايى الفه قلب ايدوب آخرنه برزا كتوروب رازى ديرلر مروزدن
مراد مروشهريدركه كذا كادخى ياى نسبت الحاق ايتسه لر انك دخى آخرنه زا كتوروب مروزى ديرلرتتمه كم جلد اولك
اوايلنه قريب دخى برمقدار ذكرى مرور ايلمشدر وبعضلر ديمشلردركه بو ايكى شهرك طائفه سى برى برلريله مقدما
عظيم ضد وخصومت اوزره ايديلر ڤچن برى برلرينه ملاقى اولسه لر كنديلرينى بيلدرميوب تستر ايدرلردى بونده
رازيلردن مراد اهل الله ومروزيلردن مراد اهل دنيا اولورشاهدن مراد حضرت خدا وانك نازندن مراد تجليات
لطيفه وجماليه سى اولور وتقدير كلام بويله ديمك اولوركه تا حقيقت شاهنه وانك جمال باكمالنك مشاهده سنه
ابرشنجه دلك اى رى شهرنه منسوب اولان ولى وصفى مروشهرنه منسوب اولان اهل دنيا ايله برخوش دوزل وحسن
خلقله معامله ايله تا كم كندى ضررلركدن امين اوله سن (م ى) موسيا در پيش فرعون زمن * نرم بايد كفت قولا لينا
اى موسى زمانه نك فرعونى قتنده قول لين ايله نرم سو يلمك كركدر يعنى اى موسى مشرب اولان وقلب موسى
اوزره سير قيلان مرشد كامل زمانه فرعونلرينك اوكنده كلام لطفله كركدرتتمه كم حق تعالى سورهٔ طه ده بيوردى
هارونله موسى عليهما السلامه كه (اذهبا الى فرعون) اى هارون وموسى وارك فرعونه (انه طغى) تحقيق او طغيان
ايلدى (فقولا له) پس اكاسو يليك قولا لينا نرم سوز قول لين نرم سوز سو يلمكدر رعونت وخشونت اوزره عنف
ايتمك پس حين ارشادده مرشد اولانه دخى بو ادبى كوزتمك لازم اولور تتمه كم حكايت اولنوركه واعظلردن برى
حاكلردن برينه عظيم توبيخ وتعرض ايدوب بالمواجهه خشونتلر كوسترمش اول دخى ايلرو كلوب ديمش كه هى
افندى سندن نيجه وجوهله اعلا وافضل اولان كمسه لره وبندن نيجه مرتبه ادنى واسفل اولان كمسه ايچون خداى
عزوجل وقولا له قولا لينا دو امر ايلمش واينت وملايمت ايله ارشاد ايليك ديو سو يلمش سندخى (مثنوى) آب اكر
در روغن جوشان كنى * ديكدان وديك را ويران كنى * مثلا اكر روغن جوشانه آب ايليه سن اوجاغى وچولمكى ويران

ايلرسن

ايلرسن يعنى ڤچن براو جاقده چولمك ايچنده ياغ قيناركن انك اوزرينه صوغوق صو دوكسك درحال اول روغن طشره
دوكلوب هم اوجاغى وهم چولمكى ويران ايلر كذلك بارد سوز ماء بارد كبيدر واهل نفسك ديك روغن جوشان
كبى اولان وجودلرينه صب ايلسك درحال جوش وخروشه كلوب ديكدان مجلسى خراب ايدرلر وكرميت
قلوب ايچون مشتعل اولان آتش نصح وپندى سوندررلر لازم كلديكه بونلره غلظت وحدتدن حذر اولنه
ورفق وملايمتله حكيمانه ارشاد قيلنه (مثنوى) نرم كوليكن مكو غير صواب * وسوسه مفروش درلين الخطاب
نرم سو يله ليكن صوابك غيرى سو يلمه لين خطابده وسوسه صاتمه يعنى مرشده لازم اولان ادب اولدركه حين
ارشادده رعونت وخشونت ايلمكدن حذر ايليه وسوزى ملايم ونرم سو يليه وليكن صوابدن غيرى سو يلميه
ولين خطابده خاطرنه كلان وسوسه واندیشه يى صاتميه وخلقه ريا وسمعه ايتميه بلكه مقصودى لله وفى الله اولوب
وخواطر نفسانيه ووساوس شيطانيه يى درونندن طرد ورد قيلوب صواب اوزره ملايم ونرم ولطيف سوزلر سو يليه
تا كم مستمعينك قلبنه انك كلامى تأثير ايليه (مثنوى) وقت عصر آمد سخن كوتاه كن * اى كه عصرت عصررا
آكاه كن * وقت عصر كلدى سوزى كوتاه ايله اى حبيبم سنك عصرك اهل عصرى آكاه كن در مصرع
اولده اولان عصردن مراد ايكندى وقتيدر وبونده وقتك تنك اولمسندن كنايت اولور زيرا بودنيايى من اوله
الى آخره بركون قدر فرض ايتمشلردر حضرت آدم عليه السلامدن حضرت خاتمه كلنجيه دك صباح وقتندن
ايكندى زمانته كلنجيه دك كبيدر وحضرت سيد الانام عليه السلامدن يوم قيامته دك عصر وقتندن غروبه
ايرنجه كبيدر پس بعد العصر هركيم كاسه وقت عصرده كلمش كبيدر باخصوص كه انسانك عمرى قتى تنك تر اولمشدر
پس اول تنك وقتنده كلامك كوتاه اولمسى خيرلو كلمشدر انكچون وقت عصر آمد سخن كوتاه كن بيورديلر ومصرع
ثانيده اولان اولكى عصر صقمق معناسنه وثانيجى عصر مضاف مقدر اولمق اوزره زمان معناسنه اولوب اهل
عصر معناسنه اولور وتقدير كلام بويله ديمك اولوركه اى بنم حبيبم وقت عصر كلدى وزمان تنك اولدى خير الكلام
ماقل ودل موجبنجه سوزى قيصه ايله وكلامى موجز ومفيد سويله اى حكيم الهى كه سنك نرم وحلمله خلقى عصر ايلمك
اهل عصرى آكاه ايليجيدر وآنلرى دين ودياتندن عليم وخبير قيليجيدر (مثنوى) كو نومكل خواره را كه قند به
نرمىء فاسد مكن طبعش مده * كل خواره يه دى كه قند يكدر فاسد نرملك ايلمه اكا طبن ويرمه وبيت مقدماده نرم كو
ليكن مكو غيرى صواب بيوردقلرى كلامدن ناشى اولان سؤال مقدره جواب كبى واقع اولمشدر كان ديمك لازم
كلديكه نيجه نرم سو يليم وبوخلقه نه كونه صواب نقل ايليم بيوررلركه كل خواره اولانه ملايمت اوزره دى كه بالخى
شكا قنديمك يالجق يمكدن اولى وغذاى نفسانيه يى ترك ايدوب غذاى روحانيه اولان علوم وحكمى اكل ايلمك
هروجهله انفع واعلادر اكا نرمىء فاسد ايلمه يعنى يالجق ويرمه مراد انك مزاجنه معين اولان وطبعنه خوش
كلان سوزى سو يلمه كه اول فاسد اولان نرملكدر روانى طين يمكه رضا ويرمكدر الحاصل نرملك ايكى قسمدر برى
نرمىء فاسد بومذمومدر وبرى دخى نرمىء مصلحدر كه بومحمود در نرمىء فاسد اولدركه بركل يين كمسه نك مزاجنه
معين اولان وطبعنه خوش كلان سوزى سو يليه سن واكا طينى بويله يمك وشو يله اكل ايلمك كرك
ديو اجازت ويره سن ونرمىء مصلح اولدركه كل خواره اولان كمسه يه طين يمكه اجازت ويرميه سن وطبعنه معين اولان
سوزى سو يليه سن بلكه علم دينى وشكر معنوى اكل ايله ديو قند روحانى يمكه ترغيب وتحريض ايليه سن (مثنوى
(نطق جانرا روضهٔ جانيستى * كرز حرف وصوت مستغنيستى * اى حبيبم نطق جان ايچون سن روضهٔ جانيسندر
اكرچه حرف وصوتدن مستغنى سندر خطاب حضرت حسام الدينه در بوتقدير اوزره مصرع ثانيده كر حرف
شرط اولمز وجزايه دخى احتياج اولمز اما اكر حرف شرط اولورسه جزا مقدم اولان مصرع اول اولور وتقدير كلام بويله
ديمك اولوركه اى حسام الدين چلبى اكر حرف وصوتدن سن مستغنى اوليدك نطق جان ايچون جانه منسوب صافى
روضه ايدك لكن براى تعليم انام وتفهيم عوام بوحرف وصوتدن مستغنى دكلسن ديرسن بونطق جان ايچون جانه
منسوب صافى دكلسن دربلكه حرف وصوتله احاطه اولنمش وبناء قيلنمش برروضهٔ جانسندر پس بوحرف وصوت
دخى بونطق جانه وروضهٔ جنانه من وجه لازم اولنلردندر تتمه كم بربستان وقندزاره كتوروب برسرخرى اوبوق
نصب ايدرلركه اول سرخر نيجه بيكانه قوشلرى وبيهوش اولان وحوشلرى اول بستان وقندزاره كيرمكدن وانك ايچنده
اولان لطايف ثمارى كورمكدن وآنلرى ديرمكدن آنلره مانع اولور كذلك بوحرف وصوتى دخى نطق جان ايچون
وقندزار جنان ايچون لحكمة ولمصلحة وضع سرخر كبيدركه نيجه وحشى طبيعت اولان كمسه لر ايراقدن انى كوروب
درون قندزاره داخل اولمقدن اعراض ايدرلر تتمه كم من وجه حرف وصوتك دخى لازم اولديغى ومحضا معنايه نسبت

سرخر کبی اولدیغنه بو بیتلرله اشارت ایدوب بیوررلر (مثنوی) این سرخر در میان قندزار * ای بسا کسرا که
بنهادست خار * ظن ببرد از دورکان انست وبس * چون قج مغلوب وامیرفت پس * قندزار وشکرستان ایچنده
بواشك باشی ای چوق کمسه یی که خارق ومشددر زیرا اول کمسه ایراقدن ظن ایلدیکه اول انجق اودر اول کمسه مغلوب
قوچ کبی کیروارد نه کندی قندزاره قندبتن یره دیرلر وعادت ناسدرکه بستانك وقندزارلك میاننه کتوروب برقاچ
خرباشلرنی برآغاج اوزره نصب ایدرلر تا بدچشم اولنلرك کوزی قندزاره دکیوب اکادکه وبوندن ماعدا بعض جانورلر
کاورلر آنی کوروب آنی برشئ توهم ایدوب اول قندزاره کیرمکدن اول واسطه ایله اجتناب ایده پس حضرت مولانا
قدس الله سره الاعلا بو مثنوی شریفنده اولان معانی واسراری قندزاره تمثیل ایلدیلر وبونك حروف واصوات
وامثال وحکایاتنی باخصوصکه هزلیات ومطایباتنی خرباشلرینه تشبیه قیلدیلرکه اولابد نظر اولنلرك فکر ونظری
بونك اسرارنه وقندزارنه واقع اولمیه وجانورطبیعت اولنلر دخی اول وهله دن انی کوروب واول قندزار
معنوینك درونندن غافل اولوب وبوروضهٔ جانی انجق همان الفاظ وحروف وحکایات وهزلیات زعم ایلیوب
بوکا رغبت قیلمقدن وتعلمنه طالب اولمقدن کیرودونرلر نته کم بومعنایه اشارت ایدوب بیوررلر بوسرخر کبی
اولان حروف وکلمات وحکایات وهزلیات بوقندزار معنوینك میاننده ای غافل چوق کمسه لری خار وبوسعادتدن
بی نصیب وبی کار قومشدر اول احمق ایراقدن ظن ایلتورکه اول روضهٔ جان وقندزار جنان انجق حروف وکلمات
وحکایات وهزلیاتدر وانك درونده نیجه معارف واسرار ونیجه علوم یادکار یوقدر پس مغلوب قوچ کبی کیروارد نه
دونوب بر دخی ایلرو کلوب اقدام واهتمام قیلوب بونك سرنه واقف اولمق ودرونه دخول قیلمق بکالازمدر پس بوقدرله
بوندن مستغنی اولمق واجتناب قیلمق ارلك دکلدر دیوب بذل همت قیلمز بلکه ظن فاسدی اوزره بوکتاب شریفی
محضا حروف والفاظ زعم ایدوب بو جانبه متوجه اولمز (مثنوی) صورت حرف آن سرخردان یقین * دررزمعنی
وفردوس برین * صورت حرفی یقین ومحقق اول سرخر بیل معنی باغنده وفردوس عالیده رزمعنادن وفردوس
برندن مراد بو کتاب شریف وبوکلام لطیفدر یعنی بومعنی باغنده وفردوس عالیده واقع اولان صورت حروف
وکلماتی بی شك بساتینه وضع اولنان اشك باشی کبی بیل احمق ونادان اولان جانورلر بونك ضمننده اولان فواید
وحکمدن غافل اولوب وانجق نظرلری بونك صورت حروفنه ورسوم الفاظله وکلماتنه طوقنوب باطننی دخی زعم
فاسدلری اوزره بویله صانوب بونك فواید ومنافعندن محروم قالورلر (مثنوی) ای ضیاء الحق حسام الدین درآر *
این سرخر را دران بطیخ زار * تاسرخر چون بمرداز مسلخه * نشو دیکر بخشدش آن مبطخه * پس ای ضیاء الحق
اولان حسام الدین سن کتور بوخرباشنی اول بطیخ زاره تاکه سرخر چونکه مسلخه دن اولدی اول مبطخهٔ معنوی
اکا برنشو دیکر بخش ایلر بطیخ قاونه وقاربوزه دیرلر بطیخ زار قاون وقاربوز بتن محله دیرلر مسلخه محل سلخه دیرلر مثلا
برحیوان اولوب دریسی صویلوب یوزلدیکی یره دیرلر مسلخه مبطخه اولنده میم بعده با واندنصکره طا ایله بطیخ بتن
یره دیرلر بعضلر خطا ایدوب اولنده میم وصکره طا وصکره با ایله مطبخه زعم ایلمشلردرکه محل طبخ اولان یره دیرلر
ادنی عرفانی اولان کمسه بومعنایی اختیار ایلمز که اصلا مناسبتی یوقدر ونسخهٔ جلالیده ونسخهٔ افلاکیده وجمیع
معتمد علیه اولان نسخه لرك جمله سنده مبطخه واقع اولمشدر باخصوصکه مقدم اولان بیتده بطیخ زار لفظی
بونك مبطخه اولمسنی مؤید اولور واقتضا قیلور وخلاصهٔ کلام وتحقیق مرام بویله دیمك اولورکه ای حقك ضیاسی
ودینك حسامی اولان حبیبم بوسرخر کبی اولان حروف وکلماتی وحکایات وهزلیاتی اول معنوی اولان بطیخ زاره
وفردوس اسراره کتور وبونده نصب ایله تاکم سرخر چونکم اوله ومحل سلخدن دور اوله وکتوروب آنی برکمسه
بطیخ زاره نصب قیله اول مبطخه اکا برآخر نشو ویرر واول سرخر اول بستاندن برهیئت اخری ومحله مناسب
برصورت اخر بولور پس بوکلمات وهزلیاتی دخی اکرچه سرخر کبیدر چونکم مسلخهٔ دهان عوامدن
دور اولور بومعنوی اولان قندزار وروحانی اولان بطیخ زاره کتوروب آنی نصب ایلدکده بومبطخهٔ معنوی
اکا برهیئت دیکر وحالت آخر بخش ایلرکه عادتدر بستان اوبوقسز اولمز وبعض بدنظرلرك نظری اکا واقع اولوب
اول واسطه ایله بوستان سوء نظردن محفوظ اولور حدذاتنده مسلخهٔ دهان عوامدن ایکن خرمرده نك باشی کبی
بی روح وبیهوده اولان کلمات وهزلیاتی اول حضرت چونکم کتوروب بومعنوی اولان مبطخه یه وضع ایلدیلر
بو بطیخ زار روحانی اکا برنشو دیکر وبرحالت آخر ویرمشدرکه مرده ایکن روح بولمش وبی معنی ایکن بامعنی
اولمشدر (مثنوی) هین زما صورتکری وجان زتو * نی غلط این هم زتو هم آن زتو * آکاه اول ای حسام الدین
صورتکرلك بزدن وجان ویرمك سندن یوق بوسوز غلطدر هم بوسندن وهم اوسندندر یعنی ای حسام الدین

بزدن بوحروف وکلماتی نظمه کتورمك ورسم وصورت مرتبه سنه یتورمك بزم جانبمزدندر واکا روح ویرمك
وتقریر وتعبیر کله اهل نظر اولان عشاقك نظرنه ایرکورمك سنك جانبکدندر یوق بویله دکلدر بوسوز
غلطدر بلکه حقیقتده هم بوصورتکر اولمق وهم اکا حیات ولطافت ویرمك سندندر زیرا حقیقتده ایکیلك
یوقدر سنکله بن نفس واحدز هرنه کم سندن ظاهر اولور عین بندن ظاهر اولور وهرنه کم بندن ظهوره کاورسه
اول همان حقیقتده سندن ظهوره کاور پس اولکی سوز اکرچه صورت ظاهره یه کوره یرنده در لکن
حقیقت ومعنایه نسبتله غلطدر انکیچون اول صورتکرلکی کندیلره وجان ویرمکی حسام الدین افندی یه اسناد
ایلیوب ظاهره رعایت ایلدکدنصکره بوسوز حقیقتده غلط اولدیغنی اشعار ایلمکدن اوتری بونی نفی ایدوب وغلط
اولدیغنی بیلدیروب صورتکرلکی وجانده لکی اکا اسناد ایلدیلر (مثنوی) برفلك محمودی ای خورشید فاش *
برزمین هم تا ابد محمود باش * تا زمینی با سمائی بلند * یکدل ویك قبله ویك خو شوند * ای فاش وعیان اولان
خورشید فلك اوزره محمودسن زمین اوزره تا دخی ابد محمود اول تاکم زمینه منسوب اولنلر بلند اولان سمایه منسوب اولنلرله
یکدل ویك قبله ویك خو اوله ان لله اولیاء اخفیاء معروفون بین اهل السماء ومستورون بین اهل الارض حدیثنك
فحواسنجه الله تبارك وتعالینك شول ولیلری واردرکه اهل آسمان ماییننده مشهور واهل زمین ماییننده مستورلردر
وحسام الدین افندی دخی مقدما شول اولیای اخفیادن ایدیلرکه اهل آسمان قتلرنده محمود ومشهور اولمشلردی
ولکن اهل زمین ماییننده مستور ومخفی قالمشلردی حضرت مولانا قدس الله سره العزیز انلرك اهل زمین ماییننده
دخی محمود ومشهور اولمسنه دعا ایدوب دیرلر ای فاش وآشکار اولمش خورشید معنوی فلك اوزره محمود وبین اهل السماء
مشهور ومحمود وحسن دعام بودرکه زمین اوزره هم ابدی محمود اوله سن حتی اهل زمین بلند اولان آسمانك اهلیله یکدل
ویکجهت اوله لر وسنی بیلمکده وذاتکه محبت قیلمقده یك خوی اوله لر وجمله سی حمد وثناکه اشتغال قیله لر دعالر بنك
قبول اولدیغنك اثر وعلامتی قتی واضح وظاهردرکه اول حضرت خلق ایچنده کالشمس فی اوقات الهواجر عیان وباهر
اولمشدر (مثنوی) تفرقه برخیز دو شرك دوی * وحدتست اندر وجود معنوی * پس اورتادن تفرقه قالقه وشرك
واثنینیت کیده زیرا وجود معنویده برلك واردر یعنی چونکم زمینیلر بلند اولان سمائیلرله یکدل ویك خو اوله لر
اورتالقدن تفرقه وشرك واثنینیت ومغایرت مرتفع اوله زیرا معنوی اولان وجود حقیقی عین وحدتدر وتفرقه وتضاد
ومغایرت واختلاف هر کسك تعینی واسطه سیله ظهوره کلمشدر وسن اول وحدت مطلقه اولان وجود معنوینك
مرآت ومظهری یسن چونکم اهل زمین دخی اهل آسمان کبی سکا حمد وثنا قیله لر ومتوجه اوله لر ماییننده تفرقه
واثنینیت کیدوب یکدل ویك قبله اولورلر وتوحید حقیقی مرتبه سنی بولورلر (مثنوی) چون شناسد جان من جان ترا *
یاد ارند اتحاد ماجرا * موسی وهارون شوند اندر زمین * مختلط خوش همچو شیر وانکبین * چونکم بنم
جانم سنك جانکی اکایه ماجرانك اتحادنی یاده کتوررلر زمینده موسی وهارون علیهم السلام اولورلر شیر ایله انکبین
کبی خوش اختلاط ایدیجی یعنی ای حسام الدین چلبی چونکم بنم جانم بوعالمده سنك جانکی اکایه واکا آشنالك
کسب ایلیه عالم ارواحده اولان ماجرانك اتحادنی یاد ایدرلر وانده واقع اولان تعارف اوزره بوعالمده اتحاد ایتمکه
کیدرلر برمرتبه الفت واتحاد ایدرلرکه زمانه ده موسی وهارون علیهما السلام کبی اولورلر وشیرله انکبین کبی
خوش اختلاط قیلورلر نته کم نبی علیه السلام حضرت علی ایله موسی ایله هارون کبی خوش اتحاد ایلدکلرندن
اوتری حضرت علی رضی الله عنه یه خطابا بیورمشلردر یا علی انت منی بمنزلة هارون من موسی پس ای حسام
الدین چلبی سنك جانك بنم جانمله موسی ایله هارون کبی اوله لر وحضرت نبی علیه السلام ایله حضرت علی کبی اتحاد
واختلاط قیله لر دیمك اولور (مثنوی) چون شناسد اندك ومنکر شود * منکری اش پردهٔ ساتر شود * چونکم بنم جانم
سنك جانکی ازجق اکایه ومنکر اوله انك منکرلکی اکا پردهٔ ساتر اولور یعنی چونکم بنم روحم سنك روحکی بودنیاده
برمقدار فهم ایلیه وانك اول فهمی ومعرفتی حقیقتده نعمت عظمادر لکن انك قدرنی بیلمیوب منکر اوله انك
منکرلکی کندی یه پردهٔ ساتر اولور واول فهمی واول معرفتی اندن ازاله قیلور بومعنی (لئن اشرکت لیحبطن عملك)
قبیلندن اولور یعنی حق تعالی حضرتلری حبیب اکرم صلی الله علیه وسلمه خطاب ایدوب بیوررکه اکرفرضا سن بکا
شرك ایلسك البته سنك دخی عملك حبط اولوردی پس حضرت مولانا قدس الله سره العزیز دخی بیوررلرکه
چونکم بنم جانم سنی اکایه وبعده انکار قیله انك منکرلکی اول نعمتی ستر ایدیجی پرده اولور فرضا بنم جانم ایسه ده
انکار وکفران نعمت برخبیث خصلتدرکه فرضا نبیده ویاخود ولیده اولسه آنلره بیله ضرر ویرر حال بوکه انلرده
اولمق احتمالی یوقدر اما اکر اولسیدی ضرری مقرر ایدی پس اکایوب بعده منکر اولنلره ضرری نه مرتبه اولمق لازم

كاوربوندن معلوم ایله زیرا حضرت مولانا قدس سره العزیزك بو معنایی کندی نفسلرینه اسناد قیلملری بعد المعرفت
انکار قیلنلرك سوء حالنی وقبح مآلنی اعلام واشعار ایلمکدن اوتریدر (مثنوی) پس شناسایی بکردانیدرو * خشم
کرد آن مه زنا شکری او * چوق اکملقلر وفهم ایلمککلر بوزدوندردی پس اول ماه منیرانك ناشکرلکندن اوتری
خشم وغضب ایلدی بودخی وجهدر چوق اکلیجی کسه اکملقدن بوزدوندردی اول ماه حقیقت انك بی شکر
اولدیغندن اوتری اکا خشم ایلدی یعنی چوق کسه لر بر کامل ومکمل اولان خلیفهٔ حقی اکلدیلر وفهم ایلدیلر بعده
انلرك اکلمسی وفهم ایلمسی بوزدوندردی واعراض ایلدی اول ماه حقیقی اولان کامل انك ناشکر اولمسندن اوتری
خشم وغضب ایلدی وخلیفه نك خشم وغضبی عینیله مستخلف اولان خدانك خشم وغضبیدر که (ولئن کفرتم
ان عذابی لشدید) آیت کریمه سنك موجبجه نعمت عظمی اولان انبیا علیهم السلام واولیای کرامك وجودلرینه
کفران اوزره اولان طایفه یه حق تعالی خشم ایلمشدر وانلری عذاب شدیده مستحق قیلمشدر (مثنوی)
زین سبب جان نبی راجان بد * ناشناسا کشت وپشت پای زد * بو سببدندر حضرت نبی علیه السلامك جانه جان بد
ناشناسا اولدی وپشت پای اوردی چوق شناسالك یوز دوندروب ماه حقیق انلره خشم ایلدیکی سببدن
بد اولان کافرلرك جانی حضرت نبی علیه السلامك جانی ناشناسا اولدی واول حضرتی کمال مرتبه بیلمشلر ایکن
هر بری اکا پشت پای اوردی وانکار قیلدی وکفر وشرکلرندن منفك اولمدی نته کم بو معنایه اشارت ایدوب
بیوررلر (مثنوی) این همه خواندی فروخوان لم یکن * تابدانی لج آن کبر کهن * بودوکلی بی اوقودك لم یکن
سوره سنی اوقو تا اول کهنه کبرك لج وعنادن بیله سن بو بیت لم یکن سوره سنه اشارتدر (لم یکن الذین کفروا) شول
کسه لرکه کافر اولدیلر (من اهل الکتاب) یعنی یهود ونصارادن (والمشرکین) دخی مشرکاندن دخی عبدهٔ اصنامدن
منفکین) دینلرندن منفك ومنقطع اولمدیلر (حتی تاتیهم البینة) حتی بونلره کلدی حجة واضحه که قرآندر (رسول
من الله) بدلدر بینه دن ومن متعلقدر محذوفه صفتیدر رسولك یعنی حتی بونلره رسول کلدی اویله رسول که اللهدندر
یتلو صحفا مطهرة) یتلو صفتدر رسولك ویا خود حالدر متعلق محذوفك ضمیرندن یعنی اویله رسول که تلاوت وقرائت ایلر
صحف منزهه یی یعنی اباطیل ومفاسددن مطهر اولان قرآنی (فیها کتب قیمة) اول صحفده واردر مکتوبات مستقیمه
ومواعظه واحکام ثابته معنی بیت بودوکلی برم کلامی سن اوقودك اکر بو معنایه قرآن عظیمدن شاهد استرسك
لم یکن سوره سنی اوقو تاکم اول اسکی کافرلك لج وعنادنی بیله سن زیرا اول اسکی اولان کافرلک دلرنده رسول اکرم
صلی الله علیه وسلمك حلیه واحوالن کوروب کمال تعشق وارزو ایدرلردی حتی بونلره اللهدن بینه کلدی واول رسول
کریم آنلره صحف مطهره یی تلاوت قیلدی بونلر کفرلرندن وعنادله اولان انکارلرندن منفك اولمدیلر واول حضرتی
کمالیله بیلورکن انکار ایدوب اکا تبعیت قیلمدیلر زیرا اهل کتاب اول حضرتی انجیل وتوراتده بیلمشلر وآنك شان
شریفنه کمالیله عارف اولمشلردی لیکن صکره اول حضرت وجوده کلدکدنصکره بونلر عنادله کافر اولدیلر نته کم
بو معنایه اشارت ایدوب بیوررلر (مثنوی) پیش ازانکه نقش احمد فر نمود * نعت او هر کبر راتعویذ بود * کین چنین
کش هست تا آید بدید * از خیال روش دلشان می طپید * اندن اولکه حضرت احمد علیه السلامك نقشی فر ورونق
کوستردی انك نعت شریفی هر کافر ایچون حرز وتعویذ ایدی که بویله بر عظیم الشان کسه واردر تا اول بدید
وظاهر کله انك یوزی خیالندن انلرك جانی طلبردی یعنی حضرت محمد مصطفی علیه السلامك نقش شریفی وشکل
لطیفی بو دنیایه کلمزدن اول ورونما اولمزدن مقدم انك تورات وانجیلده اولان نعت شریفی هر کافر ایچون حمایل اولمش
وهر کافر اول نعتی کندی یه حرز وتعویذ قیلمشدی بویله دیرلردی که بر بونجلاین کسه واردر تا اول چقن ظاهر اولوردیوب
اول حضرتك روی شریفنك خیالندن انلرك کوکلی طلبردی وانك وجودنه وظهورنه مشتاق اولوردی (مثنوی)
سجده می کردند کای رب بشر * در عیان آریش هرچه زودتر * تا بنام احمد از یستفتحون * یاغیانشان می شدندی
سرنکون * سجده ایدرلردی ای رب بشر آنی عیان کتورهرنه ایسه تیزرك یعنی اول طائفه قبل وجود النبی حق
تعالی حضرتلرینه سجده ایدرلردی بویله دیوکه ای بشرك مالکی ومصلح احوالی اول حضرتی عیانه کتورهرنه وجهله
تیزرك اولورحتی بونلر حضرت احمد علیه السلامك نامیله یستفتحوندن انلرك دشمن وباغیلری سرنکون ومنهزم
اولورلردی بو بیت سورهٔ بقره ده اولان ایته اشارتدر (ولما جاءهم) وقتاکم بونلره کلدیسه (کتاب) اول کتاب عظیم الشان که
(من عند الله) اول اللهقتندندر (مصدقا لما معهم) تصدیق ایدیجیدر بونلرله اولان کتاب اثبات توحید ونبوتده
وقضا وقدرده وحشر ونشرده (وکانوا من قبل) وحال بوکه اولدیلردی قبل نزول هذا الکتاب یستفتحون طلب فتح
ایدرلردی (علی الذین کفروا) کافر اولنلر اوزرینه یعنی یهودیلر هربارکه کفارله جنك وجدال ایتسه لردیرلردیکه (اللهم

انصرنا بالنبی المبعوث فی آخر الزمان الذی نجد نعته فی التورية (فلما جاءهم * پس اول وقتده که بونلره کلدی (ماعرفوا
شول کسه که انی بیلدیلردی ما بمعنی من دره (کفروا به) اکا کافر اولدیلر (فلعنة الله علی الکافرین) پس اللهك لعنتی
کافرلر اوزرینه درموضع مضمرده وضع مظهر بونلر اوزره لعنت کفرلری سببیله اولدیغنی مشعردر یعنی حق
بونلرك حضرت احمد علیه السلامك نام شریفیله استفتاح ایلمرندن بونلرك یاغیلری سرنکون اولورلردی وانلر
عدولری اوزره غلبه قیلورلردی کذلك مشایخ وعرفایی دخی نیجه کسه کورمزدن اول تمام مرید صادق ومحب
وعاشق اولورلر پس ملاقات میسر اولدقده خبث باطنلری ظهور ایدوب عقیده لری فاسد اولور وانکارلری ظهوره
کاور (مثنوی) هر کجا حرب مهولی آمدی * غوثشان کرار احمد بدی * هر کجا بیماری مزمن بدی * یاد اوشان
داروی شافی شدی * هر قنده که بر هولناك جنك کلیدی انلرك غوثی حضرت احمد علیه السلامك کرارلکی اولوردی
یعنی هر نه یرده که بر هولنمش وقورقولنمش قتال ظهوره کلسیدی انلرك معینی احمد علیه السلام حضرتلرینك
حمله ایدیجیلکی وقوت روحانیه سی اولوردی واول حضرتك نام شریفی ونعت لطیفی آنلره مدد قیلوردی وکذلك
هر قنده که مزمن بیمارلك اولیدی اول پیغمبر علیه السلامی یاد ایلملری انلره داروی شافی اولوردی مزمن اسم
فاعلدر کوتروم ایدیجی معناسنه یعنی قنده که کوتروم ایدیجی وعلاج قبول ایلمز مهلك برخسته اولسه ایدی
اول پیغمبر علیه السلامی یاد ایلملری وانك نام شریفنی اول خسته نك اوزره اوقوملری انلره شفا ویریجی دارو اولوردی
ومریضلری اول نام شریف حرمتنه صحت بولوردی (مثنوی) نقش او می کشت اندررا هشان * در دل ودر کوش
ودر افواهشان * نقش اورا کی بیابد هر شغال * بلکه فرع نقش او یعنی خیال * انلرك یوللرنده اول حضرتك
صورت ونقشی اولدی انلرك درون دلنده وکوشنده واغزلرنده یعنی قبل ظهور النبی علیه السلام یهود ونصارانك
اول حضرتك نقشنه ونامنه بر مرتبه رغبتلری ورعایتلری وار ایدیکه اول حضرتك صورت شریفه سی توراتده
وانجیلده مسطور اولدیغی حلیه اوزره کندی یوللرنده قومشلردی واول حضرتك نقشی انلرك یولنده اولمش
ایدی تا اینده وروندده اول نقشی کوردکده اکا تعظیم وتکریم ایدرلردی واندن مرادلری اوزره استمداد واستشفاع
ایدرلردی اول حضرتك نامی ومحبتی انلرك قلبنده ونعت وذکری قولاقلرنده ونام شریفی وذکر لطیفی اغزلرنده
ایدی اکثرانی سویلرلر ایدی واکرانك خبرنی استماع ایلرلردی اکرچه بویله ایدی لکن هر شغال واهل ضلال انك
نقشی بچن بولور بلکه انك نقشنك فرعی یعنی خیالنی بولور یعنی فعلی تفسیردن مراد فرع نقشی خیالله تفسیر
ایلمش اولورلر خلاصهٔ کلام اول خبیثلرك کوردیکی صورت وبولدیغی نقش حبیب اکرم صلی الله علیه وسلم
حضرتلرینك من حیث الحقیقه اولان ذات شریفلرینك نقشی دکل ایدی زیرا هرچقال اول حضرتك عین نقشنی بچن
بولور بلکه انلرك بولدیغی اول حضرتك نقشنك فرعی وخیالی ایدی انکچون انلری کفر ونفاقدن خلاص ایلمدی
اکر حقیقة اولان اصل نقش انلرك وجودنه دوشیدی واول حضرتك صورت جمله سی انلرك قلبنده نمایان اولیدی
انلری کفر ونفاقدن خلاص قیلیدی (م ی) نقش او برروی دیوار ارفتد * از دل دیوار خون دل چکد * آنچنان فرخ
بود نقشش برو * که رهد دیوار در حال از دورو) اول حضرتك نقش شریفی اکر روی دیوار اوزره دوشیدی اول دیوارك
دروندن خون دل طملردی اول حضرتك نقشی اول دیوار اوزره انجلین فرخ اولورکه دیوار فی الحال ایکی یوزدن
قورتولوریعنی اول حضرتك اصل نقش حقیقی اولان صورت حسنه سی فرضا اکر بر دیوارك یوزی اوزره دوشسه
ایدی دیوارك دروندن کوکل قانی طملیه ایدی مراد تخییل وتمثیلدر یعنی دیواره عقل وتمیز اولسه واول حضرتك
حقیقی اولان نقشی انك اوزرینه واقع اولسه کمال خشیتندن وحیاسندن اول دیوارك دروندن قان طملیه ایدی
اندنصکره اول حضرتك اصل نقشی اول دیوار اوزره انجلین فرخ اولیدی ومبارك کلیدی که دیوار درحال ذوالوجهین
اولمقدن قورتلیدی (مثنوی) کشته باپك روی اهل صفا) ان دورویی عیب مر دیوار را * اهل صفانك یکرویلکنه
نسبتله اول ایکی یوزلولك دیواره عیب اولمشدر یعنی درونی وبرونی پاك اولان اهل صفایه نسبتله اول ذوالوجهین اولمق
عیب اولدی چونکم دیوار جامد ایکن ایکی یوزلولك اکا عیب اولیجق انسانه ذوالوجهین اولمق نه مرتبه عیب اولور
بوندن قیاس ایله ذوالوجهین اولان کسه جمیع ناسك زیاده شرلوسی اولدیغنه بو حدیث شریف دلالت ایدر) قال النبی
صلی الله علیه وسلم تجدون شر الناس یوم القیامة ذوالوجهین الذی یأتی هؤلاء بوجه وهؤلاء بوجه کذا فی المصابیح
مثنوی) این همه تعظیم وتفخیم وودلد * چون بدیدندش بصورت بر دباد * بو بیت بوذکر اولنان مقدماتك نتیجه سیدر
الحاصل بودوکلی تعظیم وتفخیم ووداد ومحبت چونکم اول حضرتی صورت حسبیله کوردیلر انلرك بو خصلتلرنی
بادا یلتدی یعنی یهود ونصاری اول حضرت وجوده کلمزدن اول انك نعت شریفنه ونقش لطیفنه عظیم محبتلر ورعایتلر

ایدرلردی چونکم صورتا اول حضرتی تعظیم وتفخیم وودادی بادهوا کیدردی بونلرك تعظیمی اهانته ومحبتی عداوته تبدیل اولدی (مثنوی) قلب آتش دیدوشد دردم سیاه * قلب رادرقلب کی بودست راه) مثلا قلب آتش کوردی وفی الحال سیاه اولدی قلبك قلبه ڭچن بولی اولمشدر یعنی فی المثل قلب زراندودکبی اولان کمسنه آتش امتحانی کورسه فی الحال روسیاه اولوروانك فضاحت وقباحت باطنی ظهوره کاور قلب اولان اهل تزویرك ڭچن قلب وجانه یولی اولمشدر یعنی قلب اولان من خرفك جان ودل جانبنه اصلا یولی اولمشدر وقلب اولان اهل تزویر مظهر حق اولان قلبه اصلا یول بولمشدر ودخول قیلمشدر (مثنوی) قلب می زدلاف اشواق محك * تا مریدانرا درانداز دزد شك) افتد اندردام مکرش ناکسی * این کمان سر برزند از هرخسی) قلب محكك شوقلرینك لافنی اوردی تا مریدلری شك وکمانه آنه انك دام مکرنه ناکس دوشر زیرا بوکمان هر برخسدن باش بوقر واورر قلبدن مراد بونده شول اهل نفس واهل هوا واصحاب زرق وریا وارباب مکر ودغادرکه صورتلرنی لباس صلاحله آراسته واسانلرنی کلمات شرعیه ومقالات مرعیه ایله پیراسته قیلمشلردرحال بوکه درونلری هوس وهوا ایله طولو وباطنلری فتنه وفساد له ومحبت دنیا ایله مملودر بوکونه مکار وغدارلر انبیاء علیهم السلام واولیای کرامك مریدومحبی اولنلری ڭچن کندیه تسخیر ایلمك ومایل قیلمق استسه لر اول قلابلر محك کبی اولان انبیاء علیهم السلام واولیای کرامك اشواقنك لافنی اوررلر وانلرك اقتاسنه عرض اشتیاقلر قیلورلر تاکم انبیاء علیهم السلام واولیای کرامك مرید ومحبی اولنلری شك وکمانه براغه لرحتی انلردن برینك دام مکرنه برناکس وبی عقل اولان خس دوشر زیرا بوشبهه وکمان هر عقلسز اولان خسك درونندن بوقر وباش کتورر بوله دیو (مثنوی) کین اکرنه نقد باکیزه بدی) کی بسنك امتحان راغب شدی که بومراد اکر نقد پاکیزه اولهیدی سنك امتحانه ڭچن راغب وطالب اولوردی یعنی هر برخس وبی تمیز اولان کمسنه نك درونده بوکونه کمان باش بوقر وکتورر وبرکه بومحك کبی اولان انبیاء علیهم السلام واولیای کرامه عرض اشتیاق ایلین مراد اکرنقد پاکیزه اولسه ایدی وخلوص مرتبه سن بولسه ایدی امتحان سنکنه راغب اولان خالص التون کبی انبیاء علیهم السلام واولیای کرامه راغب اولورمیدی وعرض اشتیاقلر قیلورمیدی خبری یوقکه انك عرض اشتیاقلر ایلسی لافی وانبیاء علیهم السلام واولیای کرامه راغبم دیمسی عین دعوی وکزافدر (مثنوی) اومحك می خواهد اما آنچنان * که نکردد قلبیء اوزان عیان * اول مرد مدعی محك استر اما انچلین محك استرکه اول محکدن انك قلبلکی عیان اولمیه بوبیت اول خس وبی تمیز اولان مراد اکرخالص اولمیه نیچون محك استردی دین کمسه یی من وجه تصدیق ایچون دینلمشدر یعنی نعم اول مرد لافی ومدعی محك استر اما انچلین محك استرکه انك قلبلکی اول محکدن عیان اولمیه بلکه اول محك انك قلب وفاسد اولدیغنی ستر ایلیوب زرخالصدر دیوانی مدح ایلیه (م ی) آن محك که او نهان دارد صفت * نه محك باشد نه نور معرفت * اول محك که صفتی کزلو طوترا اول نه محك ونه نور معرفت اولور یعنی برکمسه شریعت وطریقتده محك مرتبه سنده اولسه واحوال ناسی عیزم دیو دعوی قیلسه وبرقلبك صفت قبیحه سنی نهان طوتسه وانك قلبیتنی تمیز ایتمکه قادر اولسه اوکمسه محك اولمز وانك نور معرفتی دخی اولمز زیرا محکك شانی اولدرکه قلبی نقد خالصدن فرق ایلیه ونور معرفتك دخی خاصیتی اولدرکه نیکی بددن واصلحی افسددن تمیز ایلیه چونکم برمحك قلبی نقددن وبرمعرفت نیکی بددن فرق وتمیز ایلمکه قادر اولمیه حد ذاتنده اول محك اولمز ونور معرفت اولمز (م ی) آینه کوعیب رودارد نهان * از برای خاطر هر قلتبان) آینه نبود منافق باشد او * اینچنین آینه تا توانی مجو * آینه که او عیب رویی نهان طوتر هر قلتبانك خاطرندن اوتری اول صحیح آینه اولمز منافق اولور مادامکه قادرسك بویله آینه استمه قلتبان خاتوننك فجورنی کوروب اکا راضی اولان دیوثه دیرلر یعنی شول آینه مشابه سنده اولان شیخ ومرشدکه وجه باطنك عیبنی هردیوثك خاطرنی رعایت ایلمکدن اوتری نهان طوته آینه اولمز بلکه منافق وذوالوجهین اولورز برا آینه نك شانی جمیع کدورتدن صافی اولمق وهرکسك صورتنی علی ماهی علیه کان کوسترمك واظهار قیلمقدر اکر برآینه برکسه نك صورتنی قبیح ایکن جمیل کوسترسه ویاخود جمیل ایکن قبیح کوسترسه بوانچلین آینه یی تا قادر اولدقجه استمه (مثنوی) آینه جو راست کووبی نفاق) ختم کن والله اعلم بالوفاق * بلکه راست کوی وبی نفاق آینه استه یعنی شول شیخی که آینه کبی صافی دل اوله وحق حق وباطلی باطل کوستره وراست کوی اوله ونفاق صفتندن پاك وطاهر اوله انی طلب ایله تاکم سکا کندی صورت باطنکی کوستره وهرنه حالك اولورسه سکا اظهار ایلیه بوسوزی بومحلده ختم ایله الله تبارك وتعالی وفاقه اعلمدر بحمدالله الملك العلام بوجلد شریفك بوشرح لطیفی دخی ابین ازمان واشرف ایامده تمام اولدی هجرت نبویه صلی الله علیه وسلمك بیك اوتوزبش سنه سنك محرمنك عاشورا کونی نهایت بولدی حضرت وهاب مطلقدن

مرجو اولان بودرکه بونی کمال کرمندن قبول وبین الانام مقبول ایلیه وبوکه مطالعه ایلین یاران واخواندن مأمول اولان اولدرکه بونك مؤلفنی وکاتبنی خیردعادن

فراموش ایتمیه لر الحمد لله

علی انعامه واتمامه

والصلوة علی

نبیه

واله